L70

del Collegio de la Compañia de Jesus Granada R-10.199 B.ª

IOANNIS ANDREAE
I. C. BONONIENSIS
OMNIVM CANONICI IVRIS
INTERPRETVM FACILE PRINCIPIS,

In ſecundum Decretalium librum Nouella Commentaria

AB EXEMPLARIBVS PER PETRVM VENDRAMAENVM in Pontificio Venetiarum foro Aduocatum mendis, quibus referta erant, diligenter expurgatis, nunc impreſſa.

His acceſſerunt doctiſſimorum virorum annotationes,

Summis, ac rerum omnium memorabilium Indice locupletiſſimo.

Venetijs, Apud Franciſcum Franciſcium, Senenſem,
M D LXXXI.

del Colegio de la Compañia de Jesus Granada R-10.199 Bª

IOANNIS ANDREAE
I. C. BONONIENSIS
OMNIVM CANONICI IVRIS
INTERPRETVM FACILE PRINCIPIS,

In ſecundum Decretalium librum Nouella Commentaria

AB EXEMPLARIBVS PER PETRVM VENDRAMAENVM
in Pontificio Venetiarum foro Aduocatum mendis, quibus referta
erant, diligenter expurgatis, nunc impreſſa.

His acceſſerunt doctiſsimorum virorum annotationes,

Summis, ac rerum omnium memorabilium Indice locupletiſſimo.

Venetijs, Apud Franciſcum Franciſcium, Senenſem,
M D L X X X I.

ELENCVS TITVLORVM
alphabetico ordine digestus.

Appellationibus. car.247

Causa possessionis, & proprietatis. 63
Confessis. 107

Dilationibus. 50
Dolo,& contumacia. 91

Eo qui mittitur in possess. 100
Exceptionibus. 202

Feriis. 54
Fide instrumentorum. 162
Foro competenti. 16

Iudiciis. 2
Iuramento calumniæ. 46
Iureiurando. 183

Libelli oblation. 70
Litis contestatione. 75

Mutuis petitionibus. 83

Ordine cognitionum. 57

Plus petition. 62
Peregrinantibus. 280
Præscriptionibus. 215
Præsumptionibus. 177
Probationibus. 109

Restitutione spoliatorum. 71

Sequestratione possessionũ. 106
Sententia & re iudicata. 226

Testibus,& attestationibus. 126
Testibus cogendis. 158

Vt lite non contestata. 36
Vt lite pendente. 103

FINIS.

IOANNIS ANDREAE
BONONIENSIS
IVRIS CANONICI FONTIS VBERRIMI,
In Secundum Decretalium Librum Commentaria (quæ Nouellas appellauit) Acutissima.

De Iudiciis, Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio tituli quæ.*
Iudiciorum genera, & diuisio, ac subdiuisio, ibid. in prin.
2 *Vbi alibi de his tractetur.*
3 *Iudicium seculare in ecclesia factum non ualet.*

1 Xpeditis †,præparatorijs iudiciorũ,ad iudicia veniamus. & dictũ est in plurali:quia iudiciorum aliud criminale, de quo infrà eodẽ, at si clerici,& c.cũ non ab homine. aliud ciuile,de quo infrà eo.cęterum, & c. quia V.aliud ordinarium,de quo. j. c.dilecti,& c.examinata. aliud extraordinariũ. j.eo. dem,mouit.aliud spũale.j. eodem,exhibita.aliud tẽporale.j. e. uenerabilis. non est addendũ de annexo spũali.j.eo. quanto: que illud spirituale est.j. de iure patro.quia clerici, secundũ Gof. Itẽ iudiciorũ aliud uniuersale: aliud generale,aliud speciale,aliud commune, de his.j. de libel. obla.c.2.& in spe.hoc e. ti.p
2 totum.Ad materiam † facit. 2.q.1.& 5.q.4.& 14.q.1. 15.q.7. 16.q.6.& 30.q.ul.§.his ita,usque ad fi.Et repetitur rubrica in.6.& in clementinis; cuius conuenit de officio dele. consuluit, qui fi. sint legi. causam.2. de elec. indennitatibus.§.si uerò, li. 6.de hæreti. c.fi.
3 in prin.de immunita.eccle.decet, ad fi.ubi non † ualet seculare iudicium factum in ecclesia.

SVMMARIVM.

1 *Declinare iudicem qui promisit, pœnitere non potest.*
2 *Diuisio capituli.*
3 *Proponere quis non debet, nisi prius audientia concessa.*
Experiri pars non tenetur, nisi prius requiratur, & componat sarcinulas, licet partes sint præsentes coram iudice, eod. nu.
4 *Introduci, quasi aduocari, ut causetur, hic exponitur. Interrogare potest iudex circa principalem quæstionem in x 1. casib. & extra principalem quæstionem, ubi mouet æquit.as, et post litem contestatam plenius, ibid.*
5 *Experiri quis debet, etiamsi non promiserit.*
Contumax excommunicatur, ibid.
6 *Excommunicatus ab omnibus est uitandus, etiam priuilegiatis, nisi sit excommunicatus à iudice, qui id non possit. nu.7.*
7 *Excommunicatio an feratur per hæc uerba, Nullus Titio communicet, & quando.*
Ex æquipollentibus quid fieri, non referre, ut intelligatur, eod. nu. uer.& tunc procedat.
8 *Excommunicatus ab eo, qui non potest, communicando cum alijs non peccat, nec celebrando fit irregularis, ibid. in fin. & an possit absolui aduersario absente & non uocato, & si absoluatur, an teneat absolutio, nu. 8.*
9 *Supplementum ad contextum.*
Ob contumaciam quis episcopatu non debet priuari, ibid. nisi residendi, num. 11. nec de re tractari, nisi in casibus nume. 18. reditus tamen subtrahi possunt, nu. 10.
10 *Exitus hic uocabulum quomodo accipiatur.*
11 *Ob non residendi contumaciam priuatur quis episcopatu.*
12 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 13.*
Iudicum non dicitur propterea non ualere, quòd reus non intellexerit, & redditur in inuitum, sed quandoque recusatur, & nume. 15 & 16.
Noua emergente causa nouum præstat auxilium, in fin.
14 *Additio glossarum.*
Antiptosis figuræ usus, ibid.
15 *Synodus recusari potest.*
Interrogatus quare hic fuit, eod. num. & nu. 16.
16 *Episcopi causa criminalis est de maioribus.*
Causæ maiores etiam sine causa transferri possunt ad Papam, ibidem.
17 *Legis, si conuenerit, ff. de iudicijs, huic decretali non repugnat, & eius intellectus.*
18 *Administratio interdicitur quandoque propter dilapidationis suspicionem.*

CAPVT I.

1 DE Quoueltdeo. Casus. Qui
2 † promisit non declinare iudicem, pœnitere nõ potest. Diuiditur in duas partes. In † prima ponitur factum, & contumacis punitio. In secũda repellitur accusatoris iniusta petitio. secũda ibi, Nã adimi. uel secundum Pet. diuiditur in tres. In prima ponitur facti narratio. In secũda iuris positio. In tertia incidẽtis quæstionis decisio. secunda ibi, Placuit. [*De Quoueltdeo*] sup. statutũ est. Tan. sed sine hoc subauditu sufficit litera, Placuit, quæ sequitur secũdum Ho. & hic est, de, prepositio. Quoueltdeo, propriũ nomen, quod decidi poterat, sicut Deodatus, infrà de simo.c.3.in suprascrip. Host.& Deusdedit, eo.tit. tanta. [*Quem*] aliàs quoniam.& est Parisien. litera, & melior secundum Pet. [*Eum*] episcopum, Vinc. [*Petijsset*]
3 ar. quòd † quis non debet proponere, nisi prius audientia concessa. Itẽ arguit, quòd licet partes sint præsentes coram iudice die,& loco assignatis, nõ tenetur pars experiri, nisi prius requiratur,& cõponat sarcinulas, & in hoc modicum tẽpus est consumendum, ff. ex quibus causis ma.l.ab hostibus.§. sed qđ, Vin. [*Ad concilium*] prouinciale, ubi causæ tractabantur, de libelli obla.c.1.Pe. [*Introduci*] quasi † aduocari,
4 a ut causetur Inno. [*Interrogatus*] a not. quòd circa principalem quæstionẽ iudex interrogare potest in 11. casibus, qui no. ff. de interro. act. l. 1. sed extra illos casus, & extra principalem quæstionem interrogare

poteſt, ubi mouet æquitas, ut quis prius conduxit
hoſpitium,uel lectum,uel quando fuiſti citatus;uel
uis litigare ſub nobis,ut hic,& de fide inſtr. cũ Ioan-
nes,ff.de interro.ac.ubicunque. poſt litem conteſt.
omnia plenius ueniunt quo ad interrogationes, &
quò ad alia.ff.de ædil.edic.ædiles.§.vlt.& infrà de ap
pel.ſignificante,Vin. [*Vellet*]in an.erat apud epiſco-
5 pos[*Promiſerat*]idem,ſi† non promiſiſſet,Inno.[*Di-
ceſſit*]contumaciter; propter quod fuit excommu-
nicatus ab epiſcoporum concilio,Tan.[*Placuit*]hic
incipias-conſtructum, Placuit.ſ. concilio Africano
6 de Quouuldeo &c. [*Nullus*]excõmunicatus† enim
ab omnibus eſt uitandus. 11.q.3.ſicut apoſtoli, & c.
ſequen,Hoſt.etiam priuilegiatis. ĩ.de ſen.excomm.
nulli.[*Eidem*]epiſcopo[*Communicet*] planè uideſ hæc
7 litera,quòd per hæc† uerba, Nullus Titio commu-
nicet, feratur excõmunicatio, & facit quod dicam
de appel.prætereà.2.ſuper uer. cognoſcas, & maxi-
mè cum adduntur uerba,quæ ſequuntur.& hoc cõ
b cedatur, ubi apparet, quòd iudex[b] hoc intendit, &
talis erat,qui excommunicare poterat. & tunc pro
cedat, quod dicitur,non referre quid ex æquipollẽ
tibus fiat.aliàs cum talia uerba cadant etiam in iudi
ces,qui excommunicare non poſſunt,de immu.ec
cle.c,ult.lib.6. ex ſua ſignificatione non excommu-
nicant.ex quo ſequitur,quòd talis communicando
aliis non peccaret,uel celebrando irregularis nõ eſ-
8 ſet[*Satisfactione*] an† abſente aduerſario, & non uoca
to excommunicatus poſſit abſolui[c], & an ſi abſol-
uatur,abſolutio teneat,no.hic Pe. & Abb. & Egi.&
9 remiſ.dabo. ĩ.de app.qua fronte [*Nam*]ſub.nec† ex
audiatur aduerſarius, qui petebat illum epiſcopatu
priuari,quaſi conuictum propter cõtumaciam. nã
adimi &c.Hoſt.[*Adimi ſibi*]tanquam depoſito,Vin.
d [*Epiſcopatum*]reditus[d] tamen† ſubtrahi poſſunt,de
10 appel.paſtoralis,in fi.Inno. [*Exitum*]aliàs ingreſſum
,i.lit. cont. ſi habes exitum.i.donec conſtet de cauſa
iuris ordine obſeruato,Hoſ.& dixerunt Pe.& Abb.
e quòd iſte finis probat cauſam fuiſſe[e] criminalem.
Item ſecundum Fran.Ver.hic fuit contumacia iudi
11 cij. propter contumaciam† enim non reſidendi in
eccleſia bene priuaretur quis epiſcopatu, & ſic ſol-
12 uitur.ĩ.de cleri.non reſi. ex tuæ.¶ Secunda† gl.obie
ctionem dupliciter ſoluit,& ſecundã reprobat.quar
ta glo.ſignat contrarium,& reſpondet illud non ſol
13 uendo.¶ Secunda† glo.ibi,inter ſtipul.§.1.ponit ca-
ſum, in quo nil ualet ſtipulatio, cũ ſtipulor à te Sti-
chum; & tu de uno intelligis,ego de alio: ſed ſecus,
cum in iudicio à me petis: quia iudiciũ &c. & quia
reus ſemper negaret ſe de illo intellexiſſe, quem a-
ctor exprimeret[*& ibi,§.ex cauſa*]ponit caſum de eo
qui reſpondit ſe hæredem,& producto teſtamento
reperitur exhæredatus, uel reperiuntur aliæ tabulę.
[*& ibi, ſi poſt datum*] dicit,quòd procurator,ſuperue-
niente capituli inimicitia inter ipſum,&dominum,
cauſa proſequi non tenetur, etiam ſi ſatiſdedit. ¶ *In
glo.ſed nonne,ibi, ſi conuenerit*]pœniret ante aditionem,
qui fecit pactum,quòd non iudex cauſæ in ea ius di
ceret.¶[*In† prima glo,ibi,ordinationes*]ibi,quia omnis ſan
14 ctificatio conſtat in ſpiritu ſancto eſſe.i. omnem ſan
ctificationem[*& in fine*]& ſupra de ſacra unc.c.uno
circa prin.uerſi.de ſecunda,ibi, uos unctionem &c.
& Io.14.c.Sermonem,quem audiuiſtis, non eſt &c.
i.ſermo, Hoſt. ¶*In glo. 2. ibi, tractabantur*] 11.q.1. rela-
tum,alle.Hoſt.17.diſtin.propter 1.& 2.[*& in fine*]ar.
contra infrà tit.prox.licet ex ſuſcepto.unde dicebat
15 hic Vin.ſynodum recuſari poſſe,quando maiores,
qui præſunt,uel metropolitanus ſunt ſuſpecti.3.q.5.
quia ſuſpecti, ſupra de procur.conſulti,uel ſecundũ
eum,& Phi.Iac.de Al,& Fran.Ver.fuit interrogatus
quia forte ius reuocandi domum habebat.5.q.2.c.
1.ubi de hoc,ff.de iud.l.2.& infrà tit.proxi.c.ulti.uel
16 ſecundum Pet.& Abb.fuit interrogatus:quia † cau-
ſa criminalis epiſcopi eſt de maioribus; & maiores
etiam ſine cauſa transferri poſſunt ad Papam. ĩ. de
appell.ut debitus, in fi.uel ſecundum Hoſt.hæc fuit
cauſa dirimendarum litium: quia ſe defendere non
f cogebatur inuitus. ¶*In gl.experiri*[f], *ibi,* [f] *paſtoralis*]&
de reſcriptis,diſpendia,lib.6. ¶*In glo.ſed nonne,ibi, quòd
ſic*]ſup.ante litem conteſta.[*& ibi, ſi conuenerit*] ibi de
17 hoc, dixit Gof.& & Phi.q̃ lex illa† loquitur,cum cõ
g ſenſit[g] in iudicem alienum. hic aũt,cum conſenſit
in proprium. & hoc eſt, quod dicunt moderni, q̃
ibi fuit pactum de iuriſdictione danda, quo caſu li-
cet pœnitere ante litem conteſt.agetur tamen ad in
tereſſe,ut no.ĩ.tit.proxi.ſignificaſti,ſecundum Vin.
hic autem de iuriſdictione non declinanda.& eo ca
ſu pœnitere non licet,ut hic,& de hoc in ſpe. de cõ-
pe.iudi.aditi. §.1.uerſ.ſed nunquid poteſt, ſub uer.
10.ſub quo ſunt.16.quæſtiones de hac materia.præ-
terea & ſi potuiſſet pœnitere, non tamen contuma
citer recedere,ſecundum Hoſt.¶*In gl.loquitur, ibi,hodie uerò*]mẽlius diceret,ergo: ſed aduerſabatur ad gl.
Ala. quæ finitur ibi, poſt prin. ſi epiſcopus forte [*& ibi, offenſa*]uel manifeſta contumacia.ĩ.de ſen. excõ.
uenerabilibus.§.ſecus,lib.6. ¶*In glo.ulti.ibi, adimatur*]
18 niſi† crimen eſſet notorium,de aceuſ.euidentia,Ho
ſti.uel niſi ageretur de fœdere matrimonij, infrà ut
lite nõ cõteſt. quoniam, Tan. propter ſuſpicionem
tamen dilapidationis quandoq; interdicitur admi-
niſtratio,de off. deleg. ueuerabili,ſecundum Goffr.
[*& in fine*]& ſupra de ætate & quali.cum bonæ.

ANNOTATIONES:

a ¶ Interrogatus.adde, quòd etiã poſt concluſum in cauſa poteſt
iudex partem interrogare,& teſtes producere in tribus caſibus
uidelicet primo in cauſa criminali:ſecundo ſuper nouo articu-
lo.tertio in iudiciis ſummarijs,ut hic per do.Franc.de Aret.

b ¶ Iudex.quid ſi dicat,prohibeo ſub pœna excommunicationis,
uel anathematis,an inducatur ſententia excommunicationis,& ſit latæ,uel ferendæ ſententiæ,uide quod not.in c.1. de loca. in
glo.& c.1.de eo,qui fur.or.rece.& in d.c. papa, & uide ad hæc
dicta,quæ ſcripſi.2.q.6.quiſquis, Archid.

c ¶ Abſolui. uide per do.de Rota,in tit.de ſentẽ.excom.in nouis
incipiente,ſi petatur abſolutio,& in deciſ.24.in antiquis,& per
do.Franc.Cur.in concluſione 20.in pe.& ult.col.

d ¶ Reditus.poteſt dici,quòd fallit præter ſcandalum,ut 2.q.5.ſu
per cauſa ultima,quando magna laborat infamia, de pur.cano.
inter ſolicitudines,hic no.gl.& ibi uide,quæ ſcripſi 2.q.5.preſ-
byter ſi.& quod in c.inter,de pur.ca.infra,uel dicamus,quòd il
lis caſibus non priuatur niſi fructibus propter ſubuentiones.

e ¶ Fuiſſe.non tamen contrarium poſſet epiſcopus deponere,ſed
illum aliàs bene poteſt punire. & idem in archiepiſcopo, uide
Io.And.de off.ordi.ut litigantium,lib.6.in nouella, & in ſpec.
de leg.§.ſupereſt,uerſ.ſed nunquid legatus,& in uer.ſe.uide an
inter duos de epiſcopatu contendentes cognoſcat concilium
prouinciale,uel archiepiſcopus.& iſto etiam modo poſſet dici
hoc actum,uel hoc actum eſt etiam criminaliter. & ideo dixit,
non adimi &c. quia concilium hac de cauſa epiſcopum non de-
ponit, ſed cognoſcit, & ad Papam remittit, uide Ioan.And.de
præben.graue,in glo.ma,

f ¶ Experiri.& no.ad intellectũ iſtius capituli:quia uidetur,quòd
iſte non debuit interrogari. & fuit de ſuperabundanti, ut dicit
glo.ſupra prox.&c. Item tunc ibi reſpondere in concilio,uide
no.infra de præb.graue.poteſt dici,quòd fuit interrogatus,quia
iſte habebat ius reuocandi domũ:quia forte generaliter,& non
ſpecialiter fuerit uocatus,uel ſpecialiter propter aliam cauſam
erat uocatus ſecundum no.in d,c.graue, Bal.

g ¶ Conſenſit. Vide Bar.plenius in præalle.l.ſi conuenerit,& Ioã.
And.in ſpe.infra allegando, & per Cyn.in l,ſi quis ex conſenſu,
C,de epiſ.aud.& quid ſi per ſtipulationem quis promiſit,an te-
neatur ad intereſſe,ibi per Bar,& quid de iura. an præcise ad id
obligetur,tenet Gui.de Suza.quòd ſic in præalle.l.ſi conuenerit,
& uide Io.An.in ſpe.infra alle.& infra tit.prox.dilecti, quando
promiſit ſoluere certo loco.

SVM-

SVMMARIVM.

Diuiſio decretalis, in princip.
1 *Decernere dicuntur iura, cum diffinitur caſus non dubius. ſtatue
re, quando ius nouum producit, ibid.*
Innouare, cum innouatur antiquum, ibid.
*Laici negocia eccleſiaſtica, ſpiritualia, uel annexa, uel patri-
monialia clericorum tractare non poſſunt, nec ſuper cleri-
cos generalem adminiſtrationem, uel iuriſdictionem, niſi in
caſu, & quo, nume. 2. & alio, nume. 3. uer. uocatur tamen.
Iuſtitiam ſi impediant, excommunicari poſſunt, & interdum
ſunt excommunicati, nu. 5. & quæ cauſæ poſſint eis delega-
ri, num. 7.*
3 *Negocia pro cauſis, negocium in iudicijs, negotiatio in commer-
cijs capiunt.*
4 *Archidiaconus non omnis eſt præclarus, & uarijs modis fit.*
5 *Timet qui magis hominem, quam Deum, iram Dei ſuper ſe
prouocat.*
6 *Epilogus, & additio gloſsarum, nu. 7.*

CAPVT II.

DEcernimus. Non eget ſumma. dicit enim breuiter tria.& ſic ſunt tres partes. ſecunda ibi, & epiſcopi. tertia ibi,nec propter. Dicit hic
1 Fran. quòd † uerbum;decernimus, ponunt iura, cũ diffinitur caſus non dubius,ut hic. Statuimus,quan do ius nouum proditur. Innouamus, cum innouatur antiquum [*Eccleſiaſtica*] ſpiritualis, uel annexa, uel ẽt perſonalia clericorum,etiam ſi epiſcopus cõſentiret,infra ti. proxi.ſignificaſti.nec generalẽ admi niſtrationem, uel iuriſdictionem habere poſſunt lai ci ſuper clericos, maximè de ſpiritualibus. ſecũdùm
2 Inn.& Hoſt.[*Tractare*] ſuo† nomine quaſi ius haben tes in eis.ſed nomine eccleſię illa tractare poſſunt, ſu pra de ſynd. c.uno.Inn.& infra de procur.c.ĩ. lib.6.& eſt ſimile,quod de filioſa.dicitur,c.tit. q̃ generaliter.
a [*Tractare*[a]]in an.dicebatur, Terminare [*Negocia*] .i.
3 † cauſas. negocium.n. in iudicijs: negociatio in cõ mercijs, & de uerb.ſig. forus,Pe.unde dicebat Fran. q̃, ut decre. adaptetur titulo, debet intelligi de iudi cialibus,non de extraiudicialibus. & poteſt hoc exẽ
b plificari per c.ſequentia ſecundum eum [*Præſumãt*[b]] uocatur tamen quandoq; ad auxiliandũ, de hoc ſu pra de of.or.c.1.[*Archiepiſcopi*]in an.erat, Archidiaco ni.& forte illud uerbum ideo ſubtractum eſt, ut deẽ
4 intelligi non† omnem archidiaconum eſſe prælatum,illum ſaltem, qui non per electionẽ aſſumitur, ſed per eũm inueſtitur.74.diſt. quorundam. quãdo que eligitur 93.di. legimus, Goff.hic eſt figura hyſte ron proteron.ſic infra c.nouit:ad fi.Hoſt. [*Iudicio*].i. auctoritate.conſilium.n.requirere poſſunt,Inno. & eos aſſeſſores habere,ut no.ſupra ti. 1.contingit,Ho.
5 [*Iuſtitiam*] quam ſi † impediant,excõicari poſſunt,ſu pra de of.or.c.1.de of.dele.c.1. Abb.imò interdũ ex cõicati ſunt,de immu.ec.quoniã,lib.6. [*Exercere*] irã Dei ſuper ſe ꝓuocat, qui magis timet hoĩem, q̃ deũ.
6 11.q.3.c.quattuor. & c.g ſquis.Goff.¶ Secunda † gl. arbitraria poſſet recitari p̃ in. in textu, & poſtea de clarando reaſſumi.¶ Vlt.glo.arguit;alle.7. iura. ¶ *In*
7 † *glo.2.*[c] *ibi, poſſunt*] non eſt contrariũ,quod no.infra
c ti.proxi.ſignificaſti,ut ibi dicã.Fran. dicebat hoc ue rum,cum non reperiuntur clerici idonei:alias non; alle.de reli. do.inter quattuor; ne clerici,uel mona ci, relatũ [*& ibi,colligitur*] ad hoc infra ti. proxi.c.2.& adde,quod no.89.di.§.ſed queritur.all.c.ſe.[*& ibi,ſpi rituales*] & etiam poteſtatem excommunicandi, & abſoluendi,quod epiſcopus non poſſet, ut no. Phil. de offic.ordi.c.fin.de hoc 26.diſtin.c.1.[*& ibi, Adrianus*]&cum longe, Vinc.[*& ibi, Te quidem,*] dic ut ibi [*& in fin.*] uel loquitur hæc decr. ſecundum conſue tudinem reprobatam ſupra de conſuc. ad audientiã Tan. ¶*In ult.glo. ibi, cum ab eccleſiarum*] ubi de hoc.

ANNOTATIONES.

a ¶ Tractare. de hoc uerbo, Tractare, uide tex. in c. cum olim,
ſupra de arbi.

b ¶ Præſumant. de hoc uerbo, Præſumant, uide per d. Fel.in c.
Iudæi. infra de teſtibus, in fi. & in c.nonnulli, de reſcrip.

c ¶ In glo. 2. de hac gloſ. uide per d. Barba. conſil. 45. in 3. col.
in 2. volum.

SVMMARIVM.

1 *Iuris patronatus cauſa eccleſiaſtica.*
*Connexa eodem iure cenſentur cum his, quibus conuertuntur,
ibid. & nu. 4. & 5.*
2 *De cauſis ſpectantibus ad ſeculare forum quare iudex eccleſia-
ſticus cognoſcit incidenter, & non e conuerſo.*
Pœnitentium cauſæ pertinent ad eccleſiæ forum, ibid.
3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 4.*
Adhærentia ſunt iuris, cuius ea ſunt, quibus adhærent.
Religioſæ, & ſacræres nullius ſunt iuris, ibid.
Diuini iuris quod eſt, nullius in bonis eſt, ibid.
5 *Additio gloſsarum.*
Laicus quæ tractare non poſſit. ibid.

CAPVT III.

QVanto. Nec ſummatur, nec diuiſio- nem recipit. Et poteſt con tinuari præcedenti. c.1. reſpon. ſecũdùm
1 Fran. cum laici † non tractent eccleſiaſti ca negocia,quærebatur,an cauſa iuris pa. eſſet eccle ſiaſtica.[*Connexa*] no. quòd connexa eodem iure cẽ ſentur cum his, quib. cõnectuntur ſupra de conſti. translato, Pe.[*Eccleſiaſtico*] dicit Hoſt. in curia Regis Angliæ, cui ſcribitur, adhuc contrarium obſeruari. [*Valeat*] nec principaliter, nec incidenter, qui fi. ſint
2 legi. lator. Sed † quare iudex eccleſiaſticus inciden ter cognoſcit de cauſa, quę ſpectat ad ſeculare forũ, & non è conuerſo? no.hic Pe. & dicam in præ.decr. lator, ſuper ulti. glo. & ſecundum Vin. de ordi. co gni. tuam,ſuper ulti. gl. [*Diffiniri*] idem in cauſis pœ nitentium.11. qõ.1.aliud, ſecundum Tan. & Philip.
3 ¶ Gl.unica † ſummari poteſt per modum obiectio nis aſſumendæ.ibi, & laicus, uel per modũ quæſtio nis,quare.ſ dicatur annexum, & non ſimpliciter ſpi
4 rituale. ¶*In† glo. 1. ibi. quæ religioſis*] ſicut non uendi co monumentum,& ita nec lapides adhærẽtes mo numento. [*& ibi, §. nullius*] ſequitur, iuris ſunt res ſa cræ, & religioſæ. quod enim diuini iuris eſt, in nul
5 lius bonis eſt. ¶*In† glo.1.ibi, merè ſpirituale*] eadem ratione tranſit in hæredes.11.q.7. filijs; quod nõ eſſet, ſi eſſet merè ſpirituale. 8. qõ. 1. Apoſtolica. dicebat Hoſtien. merè ſpirituale laicus nec tractat, nec poſ ſidet.merè temporale laicus tractat,& poſsidet.hoc uerò ius non tractat, ut hic, ſed poſsidet, uel quaſi, tamen de gratia, de iure pa. c.3.[*& in fi.*] ſecundum Lau. de hoc 16. quæſt.7. piæ mentis, Pe.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio huius decretalis quæ.*
*Decretalium collocatio mutata eſt in renouatione compilatio-
nis, ibid.*
2 *Clericum conuictum, uel confeſſum de crimine coram iudice lai-
co non punit, & ſi coram ſe, punit pœna debita, niſi in ca-
ſu, ſiue inuiti, ſiue uoluntarij ſint coram laico, num. 13. ad
uer. inuiti.*
*Diſpenſare poteſt epiſcopus cum clerico in pœnalibus, & in qui-
buſ, ibid. uid.num. 9. 16. & 17.*
Depoſitum clericum non ſtatim tradit curiæ, ibid.
Diuiſio decretalis ibid. uer. & ſecundum.

3 *Remittere clericum solebat tempore scribentis iudex secularis ad ecclesiasticum, & quomodo fiebat id Paduæ.*
Ex confessione facta coram non suo iudice oritur præsumptio, & quodammodo præiudicium ad facilius condemnandũ. ibid.
4 *Pœnæ uariæ statutæ ex uarietate criminum, & remiss.*
Suspensionum uariæ species, & quæ, remiss.
Depositio qualiter facienda, ibid. ad uerb. deponi.
5 *Suspendendi qui sint.*
Remouendi à beneficijs qui.
6 *§. De aldulterijs casus, & intellectus quis.*
7 *Dispensatio non est necessaria in criminibus occultis. aliquando est debita, & potest fieri inuita parte, & quando, ibid.*
Cum accusatore, qui non probauit, fieri non potest ab episcopo, & ratio. ibid. uer. cum accusatore.
Ea in quibus rebus intelligatur facta simplex ab episcopo, & ad quæ per eam fiat habilitatio, Est late interpretanda, nu. 8.
Supplementum ad contex. ad uerb. debet, nu. 7.
8 *In episcopos promoueri, qui nequeant sine licentia Papæ, ibid. in fine.*
9 *Dispensare potest episcopus absque capitulo, & de quibus possit electus non consecratus dispensare. cum deposito non dispensat, nu. 10. & de quibus maxime criminibus dispensare possit, uide latius, nu. 16. & 17. & nu. 9. supra.*
10 *Depositus quis tradatur curiæ, ad dicti. quemlibet, & de quo deposito intelligatur hæc decretalis, & illa, cum non ab homine, infra eod. & duplex est, & qui statim sit de seculari foro, eod. nu.*
De degradato eadem repetas, eod. nu. & qualiter quis degradetur, nu. 18. remiss.
11 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 12.*
Sententia à non suo iudice neminem litigatorum constringit, nisi per reconuentionem, & nu. 13. & 14.
Opinio cuius grauata, est suspendi potest, & quousque, uer. ib dicitur.
Concessum in quibusdam, uidetur in alijs negari §. 1. & nu. 17.
Dispensatio ubicunque non prohibetur, an intelligatur esse permissa, uer, edictum. §. 1. & nu. 17.
Pœna crescere contumacia crescente debet. §. 2. & nume. 17. §. penul.
13 *Additio glossarum.*
Laici sunt infesti clericis, ibid.
Cap. multi. 2. q. 1, intellectus, ibid. uer. Dupliciter, uel ut ibi.
Pœna ecclesiastica potius absoluit, quàm condemnat, ibid.
14 *Reconueniri ne possit clericus in iudicio seculari.*
15 *Suspensionem potest euitare clericus per episcopi dispensationẽ, & quo casu.*
Restituere Princeps, & Senatus potest, ibid.
Senatum habet ecclesia. Episcopus est ecclesia, ibid.
Non uitatur clericus dispensatione habita, cum toleratur, ibid.
Suspensio clerici hic quare fiat, ibid. in fi.
16 *Adulterium qua pœna plectebatur in ueteri testamento, & quo modo intelligatur epitheton eius, Grauius.*
Dispensare de quibus criminibus maximè possit episcopus, eod. num. & num. 17. & supra num. 2. 9.
Grauius, dictio, quibus exponatur modis. & num. 16.

CAPVT IIII.

a 1 AC si clerici. [a] Decre. ista† continuatur decr. infra. de testi. de cætero, vt patet in 1. compil. & incipiebat, & si clerici. & sic istud, ar, respicit partem decisam. & istę duę, & infra, de cõuer. coniu. verũ, & de spon. duo. licet, olim erat una decr. & hoc dicit. Clericum† conuictum, vel confessum de crimine coram iudice laico [b] ex eo non punit episcopus: sed coram se confessum, uel conuictum punit pœna debita, nisi cũ illo dispenset, quod potest in adulterio, & minoribus. Depositum verò non statim tradit curiæ. Et secundum prædictam summationem habet. 4. dicta, & sic 4. partes. secũda ibi, si uerò. tertia ibi, de adulteriis. quarta ibi, sed non debet [*coram seculari*] coram quo forte fuerunt ducti de facto ratione alicuius maleficij. [*Propter hoc*] idest propter talem cõfessionem, uel probationem [*A suo episcopo*] cui constat illum clericum sic fuisse confessum, uel conuictum; ut† quia iudex remisit clericum cum actis, ut fieri solet, secuudùm Hosti. Paduæ, cum ibi eram, fiebat hoc cum tubis [*Condemnandi*] præsumptio tamen oritur ex illa confessione, & quodammodo præiudicium, quare facilius condemnari potest. C. de lib. cau. iubemus. ff. de iureiur. si duo patroni, Vin. [*Sicut*] probat per simile, Pet. [*Coram ipso*] repete non tenet [*Si uerò*] supra clerici accusati, Host. [*Coram episcopo*] suo, alias contra supra versi. proxi. Host. [*Talia crimina*] secundum uarie
4 tatem† criminum sunt statutæ uariæ pœnæ, quod dic, ut supra. de offi. ord. ad reprimendam, in glos. 2. [*Suspendi*] uarias suspensionum species per ius canonicum introductas collegi in cle. de pœnis, cupientes, in glos. not. nouam. [*Deponi*] habita distinctione in modo agendi. infra de simon. dilectus. 2. titu. [*Su-*
5 *spendi*] ut† fornicarij, de coha. cleric. & mulie. clericos [*Remouendi*] vt homicidæ & symoniaci. infra, de accusatio. inquisitionis. primo respõso. & hic lege versicu. 1. scilicet non debet, &c. secundùm Hostien. [*De adulterijs uerò*] Hosti. uidetur† intelligere, quòd hoc aduersetur ad superiora: quia supra dictum est de clericis accusatis: hic loquitur de sponte confessis, uel non accusatis. Vel aliter habet episcopus clericum amicum, cum quo uult dispensare, & non eum punire, quæritur, an possit. habent etiam interdum eum exosum ita, quòd non solùm non uult dispensare cum eo, sed etiam vult eum gra uiori pœna punire; & de hoc tractabit infra [*Crí-*
7 *minibus*] manifestis: † quia in occultis dispensatio nõ est necessaria; quod dic, ut supra, de temp. or. c. vlti. [*Potest*] & debet, secundùm Petr. & Abb. l. di. domino sancto. Est enim quandoque dispensatio debita; & de hoc. 1. q. 6. & exigunt. nec impeditur propter scandalum, de quo dixi de tempo. ord. ex tenore, super glo. 2. in fi. versi. sed nonne. Dicunt etiam. G. Na. & Io. de Deo, Franc. Pet. & Abb. q̃ episcopus inuito accusatore etiam qui iam probauit, potest dispensare cum accusato, qui egit pœnitentiam, cum hoc habeat a iure, q̃ beneficium non est sibi auferendum, infra, de reg. iu. indultum, lib. 6. cum suis concordantijs. nec facit iniuriam &c. supra, de elect. cum ecclesia, ad hoc. l. di. si quis presbyter, & uide quod dixi supra, de elect. dudum. 1. super glos. talis electio, & 2. in gl. hic non facit, circa medium, & in fi. & de hoc per. G. in spe. de abolitio. §. 1. vers. sed cum supra. Cum accusatore uerò, qui non probauit, dispensare non po
8 test: tum quia punitur ex præsumptione calumniæ: tum quia non egit pœnitentiam, de hoc per Guil. in Specu. tit. 2. §. nunc de episcoporum, uersic. sed nunquid cum accusatore. quid uerò dixerint hic de depositio, dicam infra. de cleri. ex. mini. c. clerici. Dicunt† autem idem Pet. & Abb. q̃ per simplicem dispensationem episcopi dispẽsatum intelligitur in acquisitis, & acquirẽdis ordinibus, & beneficijs. Cum enim dispensatio sit beneficium, est latè interpretandum. de don. c. cum dilectus, de verbo. significasti. olim, quòd intelligit ipse Abb. quò ad iura, quæ dispensans conferre potest, & sic non obst. de consanguinita. & affinita. quòd dilectio, & facit de priuile. quæ circa. Dicunt etiam, quòd per dispensationem episcopi nõ erit habilitatus ad episcopatum; ad hoc de electio. innotuit. & sic notorij fornicarij, & alij simi-

les,

les, quantuũcunq; pœnitentiã egerint, non possunt
c sine licẽtia Papæ in episcopos promoueri; [c] quod sa
9 tis est graue, secundum Ab. [*Episcopus*] per hoc† uidetur, q̃ episcopus sine capitulo dispensare possit; de hoc infra de elec. cum ex eo, lib. 6. in glo. licet igitur. de electo autem non consecrato tenet hic Fran. q̃ dispẽsare potest in pœna, quam imponere posset; in illa, quam imponere non posset, dispensare non
d poterit, alle. de sen. ex. cum illorum [d] [*post peractam*]
10 & ante† depositionem: quia cum deposito non dispensat. 2. q. 6. i deo, Vin. de hoc infra, de cleri. ex. mi. clerici [*Quemlibet*] fallit in casibus, qui no. infra, de hære. ad abolendam, in gl. tribus enim [*Depositum*]. i. degradatum, secundum Pe. Abb. & Egid. & quod infra dicit, tradere, exponunt. i. relinquere, infra de uerb. sig. nouimus. & per hoc dicebat Pe. degradatum non statim esse de foro seculari, & gaudere clericali priuilegio. 81. dist. dictum; de hoc infra de hæreti. ad abolendam. & istud est falsum, infra de pœnis. c. 2. in fi. lib. 6. & dic ut ibi in ult. glo. Intelligas ergo istam decre. & illam. infra e. cum non ab homine, de uerbotenus deposito, nõ de actualiter degra-
11 dato, qui statim est de seculari foro ¶ Prima† glos.
e [e] ponit casum exceptum. secundò signat contrariũ de c. multi. ¶ Secunda alle. tres concor. & soluit per contrarium decr. si diligenti. secundò quæritur sub nube de sententia contra clericum lata per laicũ in causa reconuentionis. tertiò quæritur de sic condẽnato de crimine, quod infamet, an &c. ¶ Quarta gl. respondet per quæstionem, scilicet quæ sit legitima probatio, & soluit, dicens considerari personas, & modum. ¶ Quinta glos. primò signat contrarium de c. quid in omnibus, & dat duas solutiones. secundò arguit à contrario, q̃ episcopi non dispensent in maiorib. adulterio, nec ubi non sunt expressè permissi, dicens, q̃ hæc est quorundã opinio, ad quam inducit duas decret. Demum recitat opi. contrariã, ad quam inducit. 5. exempla maiorum criminum; subdens genus, ad quod inducit duas decret. & unã. l. & exprimit, quorum fuit opinio, & illam una rõne coadiuuat. ¶ Pe. glo. alle. duas concor. & soluit contrarium de 8. iuribus. ¶ Vlti. reci. signat contrarium
12 de c. cum non ab homine. ¶ *In† glo. 2. ibi. l. ulti.*] quæ sic dicit, etiam in priuatorum causis hæc forma seruetur, ne quẽquam litigatorum sententia à non suo iudice dicta constringat [*& ibi, præterea.*] ibi dicitur, q̃ sine accusatione potest prætor remouere tutorẽ suspectum [*& ibi, nullum.*] uide infra ut eccle. benefi. c. uno, in 3. glo. ¶ *In glo. ar. contra. ibi. l. maritus*] uide casum supra de procura. constitutis, in j. glo. [*& ibi, nec non. §. 1.*] ibi, edictum, quo prætor pollicetur se restituturum, si per leges, plebiscita, senatusconsulta, edicta, decreta principum licebit: exponitur. i. si prædicta non prohibent. ¶ *In gl. pen. ibi, relegati ad tempus*] relegatus nõ parens deportatur in perpetuum, & de-
13 portatus non parens capite punitur. ¶ *In† glo. 1. ibi, insinuatum.*] sed hoc non uidetur sic omnino tenendum. laici. n. sunt nobis infesti. 2. q. 7. laici; quod dic
f ut no. infra de pur. can. cum in [f] iuuentute. §. j. Host. [*& ibi, ar. contra*] ad textum, non ad proximè dicta. [*Et in fi.*] dupliciter, uel ut ibi dicatur seculare iudicium ecclesiasticum, quod est de rebus secularibus; uel loquatur de laico. uel dic secundum Vin. illud lo qui quantum ad pœnitentiam, ar. de pœni. dist. 1. quãuis. 22. q. 5. hęc uidetur. & quia pœna ecclesiastica potius absoluit, quàm condemnat, de pœ. dist. 2. sed & continuo. uel melius secũdum eum loquitur, cum clericus conueniens laicum recõuenit ab eo ciuiliter coram laico iudice. ¶ *In gl. 2. ibi, inuiti*] Fran. Vin. dicit se de hoc nõ curare, an uolentes, uel inuiti fue-

rint tracti. licet. n. de illo sit curandum, ubi tractatur de pœna illius decre. ubi tamen hoc solum quærit, an cõfessio, uel probatio præiudicet ita, q̃ ecclesiasticus iudex ex illa condemnet, semper est dicendũ
g q̃ non, sine fuerit spontaneus, uel inuitus. [g] uide tñ, quod post Inn. dixi, de clec. per inquisi. super glo. talis [*& ibi, Cuius in agendo*] ubi Io. no. quõ Papinianus intellexit. l. statim alle. & quomodo Iustinianus eam per auct. ampliauit [*& ibi. q. 11.*] quod intellige, ut
14 ibi no. in summa [*& ibi, condemnabit*] Idem † quæri posset secundum Vin. de clerico reconuento, & cõdemnato act. l. Aquil. de seruo occiso [*& ibi, Infamis*]
h imò, [h] ut ff. de his, qui no. infa. l. 1. & l. furti, Host. & Pe. de hoc 2. q. 1. multi, in 5. gl. Dicto Ho. concordat Gof. & idem Vin. dicens, q̃ sibi imputet, qui laicum conuenit, & inducit decret. cum te, de re iudi. Itẽ exceptio ciuilis est; & tamen infamat, & ideò libertus contra patronum de dolo nõ potest excipere. ff. de doli except. apud §. aduersus. Melius tenuit dictum glo. cui uidetur concor. Gra. 2. q. 3. §. hinc colligitur, contra 6. q. 1. in frames. Hug. & quidam alij dicũt, clericum recõueniri non posse corã iudice laico actione, quæ infamet. imò uidetur, q̃ de nullo crimine clerici etiam ciuiliter, uel in modum exceptionis, puta ut repellatur à testimonio, laicus iudex cognoscere possit, super quo uide, quod notaui, infra ti. 1. uerum, in gl. 2. post Inn. & Hosti. & de hoc etiã notaui post Host. de mu. pe. c. j. in glo. reconuentio, & ante medium, uer. utrum autem laicus, & facit de cle. coniug. c. uno, lib. 6. ubi tenet Arch. q̃ etiam in ciuili non possit clericus reconueniri coram laico, dicẽs, q̃ regula de hoc negatiuè tradita. 11. q. 1. c. 1. & 2. nũquàm reperitur uitiata etiam in causa reconuentionis, facit infra e. qualiter; sed respõde, ut ibi dicam. Hoc placebit domino meo in legibus, qui dicebat, q̃ lex, cum Papinianus, loquebatur, cum accumulatur forum foro, non, quando mutatur. hanc partem tenet etiam Pe. de Bel. per hanc potissime rationem: quia clericus etiam expressè iurisdictionẽ laici ad causam suam prorogare non posset, infra tit. 1. si diligenti. ergo nec tacitè, satis ꝓbabilis est hæc opi.
i 1 tamen minimè sunt mutãda [i] &c. ff. de leg. minime. Et ad rationes contrarias respõde, quòd licet de clerico nõ habeamus casum expressum, satis est, q̃ textum habeamus, q̃ recõuentio facit illum iudicẽ, q̃ alias iudex non est. Capitulum primum per eũ alle. loquitur in accusatione. secundũ loquitur in eo, qui trahit, ut dicã infra e. qualiter. Ad rationẽ domini mei dico, quòd hic nõ fit mutatio, sed accumulatio, cum reconuentio nõ faciat laicum iudicem, nisi in illa spẽ, & in alijs remanet sub suo iudice ecclesiastico. & concluderet illa ratio, quòd laicus conueniẽs clericum coram ecclesiastico iudice, ibi reconueniri non posset. Ad rationem Petri respondeo, negari nõ posse, quin clericus faciat laicum iudicem causæ suæ agendo coram ipso contra laicum, quòd ergo potest actio, possit reconuentio. Et fortius hæc ratio procedit, cum coram laico conuenit laicum, quem etiam posset coram ecclesiastico conuenire infra titul. 1. cum sit. multi clerici amplectuntur illam opinio. sed uidetur sapere tyranniam, & contra æquitatem [*ibi, grauata*] maxime secundum Vincent. Ala. Tan. & Philipp. secundum quos illa condemnatio sufficiet ad suspensionem, licet non ad depositionem, ut dicit glos. Hostiens. contra, ut sta-
15 tim dicam [*& tibi, suspendi*] Hoc † tolerari poterit secundum Hostiens. nisi post pœnitentiam dispensetur cum eo etiam per episcopum. nam & princeps, & senatus restituere possunt. ff. de postul. l. prima. §. de qua; & ecclesia habet senatum. 16.

q.1.eccleſia,quæ eſt in epiſcopo, & epiſcopus in ea. 7.q.1.ſcire. & diſpẽſatione habita cum toleratur ab eccleſia,non uitatur,de cohabi.cler.& mul. noſtra, & c.tua,& c.fi.Dixit autem Hoſt.iſtum ſuſpẽdi propter hanc infamiam tantum, & non propter crimẽ cum illud probatum non ſit quò ad pœnam eccleſiaſticam imponendam: quia nec ad hoc agebatur. antiqui contra,ut proximè dixi[*& ibi c.ulti.*] ſecundum Ala.[*& infi.*]& 2.q.1.c.1.& C.de cõfeſſis.l.una, & hic per Tan.Phi.¶[*In gl.puta,ibi,iudicis*] ſaluo eo, q
l de mulieribus [l] dicitur,infra eo.tit.c.2.lib.6.[*& ibi, illi,qui*]de hoc 3.q.9.teſtes. ¶[*In gl. 2.ibi,ar.contra*]ad id
16 ſ.q adulterium numeratur inter minora, ſecũdum Hoſt.[*& ibi,adulterio*]q†in ueteri teſtamento puniebatur morte, Leuit. 20. Deut. 22. ergo nil grauius quò ad pœnam[*& ibi,communius*] ſic exponitur 1.q. 3.peruenit.[*& ibi, inceſtus*]in quo tamẽ diſpenſat epiſcopus; quod dic,ut no 27.q.1. uirginẽ.no.hic Vin. epiſcopũ nõ poſſe diſpenſare in adulterio inceſtuoſo, alleg.ff.de adult.uim paſſam.§.præſcriptione[*& ibi,malum*]uel dic grauius non ratione commiſſi,ſed illati: quia duorum animæ polluuntur, ſecundum Vin.[*& ibi,quidam*]Pet.Hiſp.[*& ibi,prohibita*]& hoc tenet Phil.eadẽ ratione. Et uide quod ibi dixi.hoc dictum fortificatur per canones 24.q.3. cum quibus,
17 in fi.alleg.c.ſeq.quod incipit,canonum,ubi† epiſcopi dicuntur magiſtri & cuſtodes canonum.Item canones ſunt ab omnibus obſeruandi 20. di.ſi decret. 88.di.nulli 25.q.1.nulli fas,& ſupra de conſti. c.1.ergo illos relaxare nõ licet, niſi cui permiſſum eſt 25. q.2.amputato[*& ibi,occultis*]quod dic,vt ſupra de tẽpor.ordi.c.ulti.[*& ibi,ulti.*]ubi de hoc,& q.3.ex multis[*& ibi,ſi alicuius*]ubi de hoc,& ſupra de renun.poſt trãslationem[*& ibi, ſciſmatico*] fuit dictum Io. quod etiam repetit Ber. infra de ſciſma c.2.in fi. ulti. gloſ. ſed capitulum alle.hoc non probat,licet finis dicat, q propter graues diſſenſionum ſciſſuras,ubi multorum ſtrages iacet,detrahatur ſeueritati[*& ibi,nuper*] Franc.dixit,quòd hæc decret.non facit:quia loquitur de abſolutione excommunicationis,quæ ex faciliori cauſa permittitur,quàm diſpenſatio:quia non licet iura:q quis in excommunicatione decedat, infra de appel.qua fronte,ad hoc de ſent.excom.cum illorum. per quem patet ſecundum eum, q maius eſt diſpẽſatio,quàm abſolutio.facit quod no.de ele. cupientes.§.cæterum,lib.6.in gl. eſt ergo[*& ibi, prohibitorium*] certorum caſuum, ut dixi, de ſpon. cum apud.& ibi Vin. dixit epiſcopũ poſſe diſpenſare,ubi non inuenitur prohibitum,& inuenitur aliquando diſpenſatum. Si enim nouum inopinatum contingeret,conſuleretur ſuperior,& in illis intelligitur prohibitum,ſecundũ eum[*& ibi,& Tan.*] & Ala.& Inn. qui dixit non prohibita intelligi minora[*& infi.*]ali qui dixerunt,ut Pe.de San. hic, quod dictum ponit Egid. q contra canones illos, qui non inducunt irregularitatem,epiſcopus diſpenſare non põt, ſicut ſupra de temp. ordi.dilectus,de renun. poſt transla. Sed ſi canon inducit irregularitatem proueniẽtem ex defectu,ut bigamia, epiſcopus non diſpenſat, de biga.ſuper eo. & c.nuper. Sed ſi prouenit ex delicto alieno, diſpẽſat epiſcopus etiam in maioribus adulterio 1.q.1.c.1.& fi.Sed ſi procedat ex delicto ꝓprio diſpẽſat epiſcopus in adulterio in minoribus,in maioribus non,ut hæc eſt ratio ſecundum iſtos, quare facilius diſpenſat contra canones inducentes irregularitatem: quia poſt pœnitentiam ceſſat conſtitutionis cauſa, quod non eſt in alijs.& facit, quod no.26. diſt.deinde.primum tollitur,ſecundum Hoſt.ſupra de æta.& qua.præterea,& c.indecorũ. eſt enim prohibitum,ne patienti defectum ætatis,uel ordinis beneficium conferatur cum cura. & ſi hoc fiat, nulla irregularitas inducitur; & tamen per epiſcopum diſpenſatur,ut ibi no.dic tamen hodie,ut eo.ti.c.uno, lib.6.Contra ſecundũ eſt,quia cum mutilato diſpenſat epiſcopus,de æta.& qua.tuam;& tamen eſt ibi irregularitas prouenies ex defectu,li.di.qui in aliquo. Contra tertium eſt, quia illegitimus ex alieno delicto irregularis eſt,& tamen cum eo epiſcopus non diſpenſat;qđ dic,ut de fil. presby.c.1.li.6.Cõtra quartum eſt, quia quandoque conceditur in maioribus adulterio,ut dicit glo. & quandoque in minoribus
m prohibetur.Vnde dic,quod epiſcopus diſpenſare [m] poteſt in adulterio,& minoribus,ubi expreſsè in iure non prohibetur, in maioribus, niſi ubi expreſsè conceditur. & per hoc breue intelligitur, plana eſt materia, & nullam recipit calumniam, ſecundum Hoſt.qui hoc habuit ex eo,quod no.Tan. & Goffr. hic,& infra de cler.coniu.ſane.2.per quam decre.arguitur,quòd diſpenſat cum periuro. de materia huius glo.plenè in ſpe.ti.2.§.nũc de epiſcoporum,uer. in his igitur caſibus,& uer.ſe. nunc reſtat diſcutere, per quem modum iudicemus crimina fore maiora,uel minora,quàm adulteriũ. ¶[*In glo.hoc ideo, in fi.*]
n ſupra de tempo.ord.ex [n] tenore,de eo,qui cogno. conſan.uxo.ſuæ.c.2.de furtis,c.ult.¶[*In glo.81.ibi,conterere*]ſecundum Tan.[*& ibi.§.ult.*] & infra de re iud. cum æterni,de pœnis,ſcelicis,li.6.§.ult.& uide quod ibi dicam in glo. patet ergo & in concilio Vien. eo. tit.ſi quis ſuadente. ¶[*In glo.ulti.in fi.*] & qualiter † de
18 beat degradari, habes infra de pœnis c.2.lib.6.

ANNOTATIONES.

a ¶At ſi clerici.an clericus accuſatus de crimine coram iudice ſeculari,ab eo poſſit abſolui,uel condemnari,uide glo.in l. nemo qui,de re.iu.& uide in repe.domini.Pe.in regula ea quæ, de re.iu.lib.6.& uide etiam Bal.in l.quoties, C. de iud. ad id, quod hic dicitur de confeſ. & uide omninò Inno. in c.per inquiſitionem, & quod ibi ſcripſi,ſupra de ele.& quod ſcripſi in repe. in tit.de confeſ.ſecundum di.Ang.et dictum Bal. in l.clericus.C. de epiſc.& cler.Archi.

b ¶Iudice laico.iudex ſecularis eſt incompetens in cauſa clerici, uide pulchre per do.Barba.in conſi. 45.in 2.col.

c Promoueri.Vide Io.And.de conſeſ.præben.dilectus,in glo.no. & de fil.presby.c.2.lib.6.& eo.tit.c.1.hac compil.in fi.tex.

d ¶Illorum.Et quid in c.ſede uacante,uide Ioan.And. ſuper prælleg.glo.lib.6.& Fed.de Senis conſi.29.

e ¶Prima glo.de hac glo. inquantum dicitur ex hac confeſſione facta in iudicio ſeculari clericum non eſſe condemnandum,adde ea,quæ habentur in c.cum omnes,de ma.& obe.& in l.fi.C. de procu. per Cyn:Old.Saly.& alios in l.ſinguli, C.de accuſa.

f ¶Cum in.Aliter no.glo.quæ incipit 9.q.3.c.qualiter, el 2. ubi uide & Io.And.ſuper illa,& ſpecu.in tit.de abolit.§.fi.uer.quid ſi liqueret.

g Vel inuitus. Non enim hic quærebatur de pœna c.ſi diligenti, ſed de ualore confeſſionis,uel probationis.

h ¶Infamis.imò Condemnatus de facto ſit infamis,ut in gl.quod intelligitur, ſi per definitiuam ſit dãnatus: interlocutoria non infamat,niſi ſit executioni mandata l.fuſtibus.C.de his,qui no. infa.ubi uide Bal.& Saly.& ſic tantum operatur interlocutoria recitata,quàtum diffinitiua.an autem confeſſio ſola inducat iu. infamiam,uide Bal.in l.ſi furti,eo.tit.& glo.in l.ictus fuſtium, ff.eo.tit. & idem de notorio ſolo. & an damnatus ex ſtatuto ſit infamis,uide Bar.in l.fi.ff.de pu. iudi. & ibi per ipſum alia plura ad materiam.

i ¶Sunt mutanda.In caſu tamen,quo iſta opi.ſit uera, limita illã prout facit glo.in c.relatum,de iu.patro. in glo.pen. per illum tex.ibi alleg.quod eſt no.

K ¶Aequitatem.Primam opi.Archid.& Pet.tenet Iac.But. in authen.& conſequenter,C.de ſen.cum iſta glo. Ioan.Andr.& Fe. concordat,Cy.Bar.& Bal.in illa authen.& ibi uide plurimas ipſorum rationes,& idem ibi glo. Accu.& ad euitandam infamiã in criminibus famoſis ſunt tria remedia.primum,ut reus in illo ueniat ad iudicium per procuratorem,ut eſt tex.no.in l.facti,§. ſi quis alieno,ff de his,qui no.infa.& ibi Bar. & eſt gl. in c.cum te.prælle.ſecundum remedium,ut reus non expectata ſententia ſoluat condemnationem,& illam apud iudicem deponat,ut l.ſi

l.ſi reus,& ibi per Bar.ff.de procu.& ipſe no. in l.ictus fuſtium, præalle.& in l.fi.ff.de publi.iudi.tertium eſt,ut iudex in ſententia eius ſeruet famam quod poteſt;ad hoc quod no.Bar.in l.diuus.ff.de iniurijs,& in §.pœna grauior, in l.quid ergo, & l.& ſi ſeuerior,ff.& C.de his,qui no.infa.

l ¶De mulieribus.Ille tex.eſt no.in hoc uidelicet,ubi perſona ſit talis,quæ ſit priuilegiata in non ueniendo corã iudice,& perſona iudicis ſit talis, quòd ipſum ſtatim non conueniat ire ad teſtem,ut quia epiſcopus,uel cardinalis, tunc potius lædit natura cauſæ,quàm lædatur prærogatiua iudicis, qđ eſt bene no.

m ¶Epiſcopus diſpenſare.adde quòd etiam epiſcopus ex cauſa urgenti & maxima diſpenſare poſſet,ubi eſſet prohibitus,ita Bald. in l.omnes populi,ff.de iu.& iu.per tex.in l.ſi hominẽ,ff.mand.

n Ex tenore.Vide Inno.in glo.Io.And.ibi, quæ incipit, de hoc in princ.ubi dicit,quòd peccator poſt confeſſionem ante pœnitẽtiam incontinenti licitè celebrat.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus paratus coram domino reſpondere, coram alio ſuper feudo conueniri non debet,& de quo feudo intelligatur, nu.2.*
Diuiſio decretalis, ibid.
2 *Præiudicialis quæſtio feudi eſt in primis expedienda, & coram quo, uer.hoc dicit.*
Feudi quæſtio hic intelligitur tam eccleſiaſtici, quàm ſecularis, ibid.in princ.
Feudum qui negat, ſi conuincatur, amittit hoc ipſo ius, quod in eo habebat, eod.nu.uer.is tamen.
3 *Feudi quæſtio ſi ſit tam ciuilis,quàm criminalis,coram quo,uel quibus eſt agendum, & quando quæſtio feudalis dicatur, & nu.4.5.9.& 13.*
In dubio cognoſcit eccleſia,ibi.uer.ſi autem fuerit.
Cauſæ actionis ſuæ expreſſio quid differat ab non expreſſa, eod. num.3.circa fin.uer.Sed ſi reus.
4 *Feudi dominus quando cognoſcat.*
5 *In feudali cauſa ad quem appelletur,& nu.6.& 9.in fine.*
6 *Quæ libellus debeat continere.*
7 *Dominum feudi etiam de conſenſu litigantes dimittere non poſſunt.ſi cauſa eſt contra ipſum,ubi tractabitur,nu.13.*
Pares dimitti poſſunt à domino,& uaſallo, ibid.
8 *Pares qui dicantur,& à quibus eligantur,ſunt ordinarij, Iuriſdictionem mandare poſſunt, qui eam habent à lege, eod.num. uer. Alij dicunt.*
9 *Ordinem iudiciarium ſeruabunt pares,& ratio.*
Iuriſdictio infeudatur,& qui eam ita habeant, ibid.in fine,& nu.10.& à quibus, ibid.
11 *Sententia eſt nulla lata de re feudali à iudice non ſuo.*
12 *Epilogus,& additio,nu.13.*

CAPVT V.

1 CAeterum. Caſus:Vaſallus † paratus coram domino reſpondere,coram alio ſuper feudo cõueniri non debet. & tria facit; quia narrat, prohibet,& moderatur.Ponit igitur primò factum deinde ipſius prohibitionem. demum prohibitionis moderationem. ſecunda ibi, Nos id. tertia ibi,
2 Quamdiu[*Eccleſia tua*]ergo † non ſolum in feudo [a],
a quod habetur à laico, ſed etiã quod habetur ab eccleſia, hæc exceptio locũ habet; quod eſt bene no. ſecundum Hoſt.[*Conſtat*] hoc ideò dicit, quia ſi uaſſus neget feudum,hæc quæſtio tanquam prꝫiudicialis eſt coram ordinario terminanda, arg.infra de ordi.cog.tuam,inſti.de ac.§.præiudiciales:is tamen, qui negat feudum,ſi conuincatur, amittit hoc ipſo ius,quod in feudo habebat,arg.8.diſt.quo iure.ff.de rei uend.l.fi.& eſt expreſſum in li.feu. ſi de feu. controuer. fũ. ſi uaſallus feudũ, & de capi. Cor.c.ſi fue. tamen, ex quo negat, agetur coram ordinario, ut
3 eſt dictum ſecundum Hoſt. Scripſit † autem hic Inoc. & Hoſt. poſt eum,quòd ſi quæſtio feudi uertitur inter dominum,& uaſallum confitentem rem, de qua agitur, feudalẽ,ſcilicet ut de ea reddat tributum,uel aliud ſimile,corã paribus curiæ agitur;hoc ſaluo quòd ſi pares grauarent eccleſiam, poſſet appellare ad proximum ſuperiorem,uel ad Papam.2. q.6.ad Romanam.& c. ſi quis veſtrum. Alij contradicentes, quòd tantum proximus ſuperior appellabitur,etiam ſi ſit laicus;& in hoc remittit Ho, ad decre.de ap. Romana.§.debet. ad id, quod dicit, infra e.gl.uer.ſed quæro. Sed quid ſi dominus non ex pectato indicio parium expoliauerit uaſſallum? reſpõ deo,ſi fuerit uaſſallus laicus,conuenietur dominus corã paribus curiæ interdicto,unde vi, ſi uis armata fuerit. alioquin propter honorem domini actio. in factum,uel alia actio.ar.ff.de ui & ui ar.l.1.§.interdictum.Si autem fuerit clericus expoliatus,ſtatim per iudicem eccleſiaſticum eſt cogendus reſtituere clerico, quod rapuit. quia ſacrilegus eſt; quod eſt crimen eccleſiaſticũ. 16.q.1. in canonibus. & patet.infra ti. 1.conqueſtus. & etiam ſi dubium ſit de ſpoliatione; tamen cognoſcet eccleſia, ar. 23. q. 3. ſi quis de potentibus,& infra de iure patro.relatum,vbi de hoc.Alij dicũt coram ordinario rei,non coram paribus,vel domino,ſemper agendum ad reſtitutionẽ in interdicto,etiam ſi laicus ſit ſpoliatus.infra ti.proxi. ex parte. B. & forte hoc eſt melius. quamuis poteſt dici illã decre. poſſe habere locũ, quando alius, quam dominus ſpoliauit. uel dic, ut dicunt tertij ſecundùm Inno.& Hoſti.forte non male,q quando cumque agit de iniurijs in feudo, uel de feudo, uel ratione feudi commiſsis in dominum, uel alium, ſi
2 agitur de re feudali, uel proponatur condictio ex l. feudorum, ſemper agẽdum eſt coram domino,uel paribus.Si uerò caſus eſt,quo non poſſet agi condictione ex l. feudorum, ſemper ageẽ coram ordinario.& eſt ratio, quia dominus feudi non habet iuriſdictionem ſupra uaſallum, niſi inquantum lex feudorum concedit, niſi ex illa l.agatur, nõ poteſt quis coram eo conueniri.ubi uerò condictione ex l. feudorum agitur, numquam, uel rarò imponitur niſi pẽna amiſsionis feudi,uel alia ſuper re feudali.Si autem coram ordinario iure communi agitur, legalis pẽna imponitur corporalis, uel alia. Item ubicumque de re feudali agitur ſiue rei uẽdicatione,ſiue interdicto, uel alia quamuis actione inter duos recognoſcentes feudum, & tantũ illi iuri innitentes,agitur tantum coram domino feudi, ut hic.nec ob.infra ti.proxi.ex parte.quia illa domina potius iure dotalitij,quam aliorum iuuabatur. Dixit autem Inno. q ſi inter duos uaſallos ſit controuerſia , quia unus uendicat ab alio rem: quia dicit,quòd in feudo ſuccedere debet, uel ab eo dicit ad ſe pertinere, aliusautem negat,uel dicit ſe ius habere in re feudali,quam alius tenet, quia ius eſt ſibi conſtitutum de cõſenſu tam domini, quam feudatarij, quorũ conſenſus requiritur,quia utriuſque intereſt; tunc etiam ſi uterque dicit ſe habere feudum, ſiue ius ab eodẽ domino,coram domino feudi agendum eſt,ut hic.Si autem actor,uel reus dicit ſe nõ habere ius in re illa ab
b eo, quem aduerſarius dicit dominum, tamen [b] ipſe cognoſcet, an res ſit feudalis, coram quo citatio facta eſt , ſed non diffiniet ſuper hoc.ſan ſit feudum, uel non,ſed an ſua ſit iuriſdictio.ff.de iudi.ſi quis ex. Alij dicunt, quòd non debet eſſe iudex , quia dicitur dominus, & de hoc eſt quæſtio,an ſit dominus, unde ſuſpectus eſt. C.ne quis, in l.1.ff.famil. erciſ.l.ſi pignori,ſed coram ordinario rei agitur, & fallit hæc
c regula.ff.de iudi.ſi quis [c] ex.Sed reus poteſt excipere coram ſuo ordinario, ſi ibi conueniatur, quòd iuriſdictio pertinet ad dominum:& ſi uoluerit probare, poterit, quod ab eo tenet in feudũ. quòd ſi probauerit,

uerit,remittetur ad eum. infra ti. proxi. ex trāſmiſſa, & c. uerum. & hoc intelligit uerum, ubi uendicat rē nulla expreſſa cauſa: quia quādo in genere petit om ne dominium, qualecumq; ſit, etiam ſi feudatarium ſit, in iudiciū deducit. ff. de excep. rei iud. l. ſi mater. §. eadem. Sed ſi diceret, uendico talem rē, quia quæſiui dominium per perſcrip. utile, & directū, uel per emptionē à domino, tunc forte non poſſet reus excipere de feudo coram ordinario: quia non poteſt iudicare, niſi ex cauſa, ex qua petitur, & ita non iudicabit de feudo, ar. optimum. ff. de iuriſdi. om. iudi. l. pe. §. 1. C. ad. l. corneliam, de ſica. l. 1. quamuis quidā dicant, quòd etiam ſi exprimat uenditionē, uel præſcriptionem, quòd etiā tunc ius feudatarium deducit in iudicium: ſed hoc non patitur illud uerbum, directū. & etiam quando agitur actione in rem expreſſa cauſa, dominium ex ſola cauſa expreſſa uenit in iudicium, ff. de excep. rei iudi. ſi mater. & ideò ſi exprimatur cauſa prædicta, rectè opponitur exceptio, imò replicatio ſecūdum Hoſti. coram ordina-
4 rio: quia res non eſt feudalis. non ſolum autem † de reali actione feudali cognoſcit dominus, ſed etiam
d de perſonali, qua ad rem agitur feudalem [d] dūmodò tam actor, quam reus feudum recognoſcat. Nā ſi reus conuentus coram domino, neget rē feudalē eſſe, ſuſpenditur cognitio domini, quouſq; dominus, uel actor probet coram iudice ordinario eam feudalē: quia prę iudicialis eſt, ar. in his, quæ in prin. gl. dicta ſunt. Sed quid dices, ſi feudatarius alij con-
e ceſſit aliquam partem [e] feudi, uel aliquod ius in feudo, & ille, cui conceſſum eſt, conuenitur à tertio, qs erit iudex? Reſpon. ſi conceſſit in feudū, fiet ſub eo, quod faciendum diximus ſub primo feudatario, ut ſupra, ſi autem non in feudū dicit ſe habere, corā
5 iudice ordinario agi debet. Sed † quæro, ad quē ap-
f pellabitur? Reſpon. dicimus dominum in caſu ſuo, & pares in caſu ſuo ordinariam [f] iuriſdictionem habere ſibi conceſſam à lege Federici in libro feudorum, de feu. nō ali. imperialem. & ideo ab eis appellabitur proximus ſuperior dominus feudi. ſi nō ſit talis ſuperior, appelletur iudex ordinarius, in cuius
g territorio eſt feudalis res, de qua igitur. C. de iudi. [g] l. ulti. Si autem ageretur de iniuria, quam paſſus eſt ꝙ fidelitatem, uel capitula fidelitatis uaſallus à domino, uel è conuerſo, appellabit [h] iudex ordinarius rei, ar. quia appellationes gradatim ſunt faciēdæ. 2. q. 6. anteriorū. uel dic, quòd ſemper appellabitur iudex ordinarius, ſub cuius iuriſdictione res ſua eſt, etiam ſi agat de iniuria facta iure feudali, puta interdicto, unde ui, uel alio ſimili. Si autem agatur de iniurijs non in rebus feudalibus factis, ſed extra, nō agetur ſub domino: ſed coram ordinarijs. & eodē modo, ſi agatur contra dominum de iniuria facta extra rē feudalē, uel non tangentem fidelitatem, quam domino promiſit, uel e conuerſo; non agetur coram domino, niſi agant inter ſe ad amiſionem feudi. &
6 hoc in libello † contineri debet. tunc enim corā paribus agitur in rem, ſed ad rem feudalem recuperādā, uel ad ius, quod ibi habet dominus, penitus admittendum, & ſic appellabitur ad ordinariū. ff. ad
7 municip. aſſumptio. §. ulti. nec † poſſunt litigantes etiam utriuſque conſenſu dimittere dominum, ar. infra ti. proxi. ex tranſmiſſa. dominus autem, & uaſallus licitè poſſunt iudiciū parium dimittere: quia
8 hic nulli fit præiudicium. Item † quos dicemus pares? Reſpondeo nō credimus omnes uaſallos uocādos, ut iudicent: ſed ex paribus, uel uaſallis dominus unum eliget, & alterū vaſallus, ar. 2. q. 7. placuit. 11. q. 1. ſi clericus. Alij dicunt, quòd ipſi pares tantum eligēt ex ſe duos, uel quot uoluerint: quia ipſorum eſt iuriſdictio: quæ cum à lege data ſit eis, eam poſſunt, quibus uolūt mādare, ar. 64. diſt. c. 1. 2. & 3. & in multis alijs. c. eiuſdem diſt. & ſequentis, & melius. ff. de iuriſdi. om. & quia, & ſupra de reſcriptis. paſtoralis. 1. rñ. & 1. §. in multis tamen locis de ꝓſue. ſolus dominus pares eligit, & ipſis curam cōſtituit. primum tamē magis congruit iuri, & æquitati ſecundū Hoſti. & dicūtur pares, quia omnes ſunt uaſalli: quia ſi comitum eſt cauſa, comites debent eſſe, uel quia ſimilia feuda habent, ſecūdùm Inn. uel quia ſunt pariter à partibus eligen. ut dictum eſt ſecundùm Ho. Item
9 † ordinem iudiciarium ſeruabunt, cum ſint ordinarij. Si autem inter dominum, & uaſallum, uel inter uaſallos agitur perſonali actione, quæ nō ſit de iure feudali, ſed agitur circa rem feudalem, puta pignoraticia, uel depoſiti, uel aliàs etiam de re in feudum conceſſa, ſemper corā ordinario agitur. alij cō tra. Idem dicunt quidam, & ſi ad rem feudalē agitur
h [h] & hæc ſunt uera, ubi tamen eſt dominus feudi, & non iudex, uel ubi res certa eſt infeudata, & non iuriſdictio: quia ſi iuriſdictio ſit infeudata, tūc ipſe cognoſcet de oībus cauſis etiam ordinario iure. Item ab eo appellabitur ille ſuperior, qui iuriſdictionem
10 infeudauit, & tales † sūt epiſcopi, abbates, duces, comites, & barones, & omnes alij, qui iuriſdictionē habent ab Imperatore, uel alijs, ſecundū Inn. cuius fuit quaſi ad litteram hæc glo. & eam approbat. Hoſti. remittit etiā ad ea, quę no. in ſumma de feudis. §. apud quem [*Ipſarum*] quia petuntur ab eis tamquam feudum, Tan. [*Promulgatur*] per alios, quam per te, Tan. ſub quandoque per iudices à nobis impetratos tacita conditione feudi ſecundum Hoſt. [*Prohibemus*]
11 uidetur ergo, ꝙ † ſententia lata ſit nulla, ar. de reſcriptis, ſuper litteris, de præben. c. fi. quod dic, ut plenè no. infra ti. 1. licet, Hoſti. [*Fuerint*] ipſi tenentes terras
12 in feudū ¶ Gloſ. unica † habet duas partes, & quæli-
13 bet illarū tria dicta. ſecūda diſtinguens ibi, no. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, ſub domino*] feudi, etiam ſi aliàs iuriſdictionē nō habeat, ſecundum Vi. qui hoc no. infra. c. nouit. nam quò ad hunc caſum habent iuriſdictionē à iu-
i re. [*& ibi, per alios uaſallos*] ꝙ ſi non ſunt, eligantur arbitri ad ſimilitudinē iudicis ſuſpecti. infra de ap. cū ſpeciali, Inno. & ad inſtar epiſcopi, q agit ꝙ ſubditū, 11. q. 1. ſi clericus. & hoc puto verum, cum dominus eſt actor. Si uerò eſt reus, adeat uaſallus iudicem dominī, ſecundum regulam, actor &c. & idem poſſet dici ꝙ, quando dominus non eſt alias iudex uaſalli.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ergo non ſolū in feudo. adde Bal. in c. j. de contro. inueſti. apud pares termi. ubi dicit, quòd iſtud procedit, etiam ſi uaſallus ſit clericus.

b ¶ Tamen. Scilicet dominus. & aduerte, quia iſtud non contradicit. c. quòd dictū eſt in prin. iſtius glo. quia ibi eſt quæſtio inter dominum, & uaſallum negantem ipſum dominum: hic autem eſt quęſtio inter duos cōtendentes de feudo, licet unus neget illum dominum, in hoc tamen etiam caſu uidetur hic tex. iſte contra. in uer. qui ſequitur.

c ¶ Si quis. Pro hoc, quia quando iudex ex tali pronunciatione aliquod cōmodum conſequitur, ipſius non eſt cognitio, ut no. glo. ſing. in l. de iure, ff. ad munici. quam glo. tenet Bar. in l. 2. ff. ſi quis in ius uo. non ie. licet Butri. & Roffre. teneant contra illam. commodum aūt domini, quale in hac ſententia, euidens eſt.

d ¶ Feudalem. Non autem idem erit, ſi agatur perſonali ſuper re feudali, ſed extra naturam feudi, prout no. in fi. iſtius gl. uerſi. ſi autem interdictum.

e ¶ Partem. Qūo iſta alienatio feudi fieri poſſit, uide in c. 2. de feu. & uide Bar. in l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus, ff. de dam. infec.

f ¶ Ordinarium, adde. d. Alexan. in conſi. 1. in 5. uolu.

g ¶ De iudi. De materia iſtius appella. quæ interponitur à domino, dico per uaſallum, ad quem interponitur, uide in §. non debet, præalle. & uide Bar. in l. 1. ff. de appel. qui ad materiam intellectus

tellectus illius. §. bene loquitur, & ibi plura alia uide, & uide Io. An. de maiori. & obed. ſolitæ, ſuper glo. numquid & de præben. dilecto, ſuper 1. glo.

h ¶ Agitur. Et an iſto caſu in feudo habeat locum primum, & ſecūdum decretum, & quid in emphyteuſi, & libello, & ſimilibus, uide in l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus, ff. de dam. infec. per Bar.

i ¶ Vaſallos. Vide Io. An. in princi. magnæ glo. & ſecundum id intellige hanc glo. & no. ex iſta glo, quod quæſtio poſſeſſoria non eſt feudalis, quod facit ad Cle. de iudi. c. ſi.

SVMMARIVM.

1 *Actionis nomen exprimere actor non cogitur, ſed actori ſufficit factum proponere, & nu. 7. excipitur, ut nu. 7. & 8.*
Diuiſio decretalis, ibid.
2 *Contra aduocatos cauillоſos, qui dicuntur conari capere ſimplices in ſermone ad modum Iudæis, & eis occurrendum ab eccleſiaſtico iudice. uide nun. 6.*
3 *Innocentius arguitur ab Hoſtienſe, quòd ſequatur rigorem legū.*
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 5.*
Rigor & ſubtilitas reijciuntur, & hoc non ſemper admittendū, & quando, num. 6.
Actionem an quandoque iure canonico proponere teneamur, & nume. 7.
Petendi an ſemper exprimenda, & nu. 8.
6 *Menti legum quidam uerbis alij pertinaciter inſiſtunt, & utrique quando uitioſi.*
7 *Actio ſumitur duobus modis, & quando quis eam exprimere debeat, & quibus caſibus competant actiones mulctæ, & quomodo utendæ, ibid. & num. 8. & quando una non tollitur per aliam, ibid.*
8 *Obſcura in petitione quæ ſunt, declarare debemus, & qualiter obligationes plures naſcuntur ex eadem quandoque cauſa, nec una tollitur per aliam, ibid.*
Poſitionibus quo caſu permittendum aduocatum reſpondere, ibidem in fine.

CAPVT VI.

Dilecti. Socia, de ap. c. 1. de cuius fine fuit hæc deciſa, ut patet in 1. compilatione, de app. c. 1. Caſus. Sufficit
1 †actori factum proponere, nec cogitur
a nomen actionis exprimere [a]. Et duæ ſunt partes. in prima querelatio. in ſecunda prouiſio. ſecunda ibi, Prouideatis [*Legatum*] eſt de tertio genere legatorū, de quibus, de off. deleg. c. I. & P. [*& infra*]. ſ. quòd eos cogebat proponere actionem [*A multis*] aduocatis
2 †cauillоſis peruertētibus iura. C. man. l. fi. poſt prin. uer. ſed cum hi, & in auth. cōſtitutio, quæ ex aſcrip. libera matre, in prin. col. 5. infra de decimis, ad audiē tiam, qui ad modum Iudæorum ſimplices conātur capere in ſermone, in auth. de exhiben. & intro. reis, §. illud quoque antiquitas, ante fi. & §. ſe. colla. 5. his autem debet occurrere eccleſiaſticus iudex, ſuper quo uide, quod no. ſupra de proc. petitio, Hoſt. [*Inquiratis*] uos iudices, quibus Papa commiſit cauſam illorum fratrum, quā habuerant coram archiepiſcopo, & in qua cogebat eos proponere actionem. Quidam dicunt, ꝙ iſti iudices erant, qui cogebant actionem proponi forte propter expreſſam cōmiſ-
b ſionē Archiepiſcopi, forte per ipſius ſtatutū, [b] quod hoc habebat ſimpliciter 3. q. 9. pura & ſimplex, & in-
3 fra de iureiu. ueritatis, Tan. [*Canonum*] quaſi non † ſecundùm rigorem legum, uel glo. doctorū ipſum ſequentium. ex quo arguit Hoſt. contra multas gl. Innocentij; ad hoc de iur. calum. literas, ſupra titu. 1.
4 per tuas. ¶ Gl. 1. † arbitraria. ¶ Secunda gl. allegat in contrarium 7. iura; ſoluit. ſubdit dictum Lau. & po-
5 ſtea materiam proſequitur. ¶ *In* † *glo. 1. ibi l. pen.*] ubi pupillus fari non pōt, uel eſt abſens, ſoli tutori reſtituitur fideicommiſſum etiam uniuerſitatis, ne ſi ni
mia, &c. [*& ibi, ſunt perſonæ*] cōtra rōnem. quæ habet, ꝙ in re cōmuni potior eſt cauſa prohibentis, poſsū in cōe ſepulchrum mortuum ſepelire [*& ibi. §. ulti.*] de ſtricto iure, ſi plures furentur trabem. quem ſinguli ferre non poſſent, non deberent ſinguli teneri, & tamen tenentur [*& ibi. §. ſi debitori*] Creditor permiſit debitorē pignus uendere. ualet etiam. ſi uendidit hæres, licet de ſtricto iure aliud uideret [*& ibi. §. quædam*] quid dicatur, uide de procura. in noſtra, in gl. quando dicatur. ¶ *In glo. 2. ibi l. 1.*] abſens poſſeſſione priuatus, reuerſus habet actionē recuperandæ poſſeſſionis [*& ibi. §. colonus*] quid dicat hæc lex, uide de libel. ob. c. 2. ſuper. 1. glo. [*& ibi, habebat*] ex eodem facto cōpetit utilis ei, qui ſuccubuit in directa [*& ibi l. 1. & l. ſi colonus*] uide. infra in ſuppletionibus [*& ibi l. ulti.*] aduertēda eſt cā in miſsione, ō fit ex illo edicto, unde oritur miſsio, & cōtradictio [*& ibi, huius legatū*] legatum factū, ſi id factū fuerit, ſiue non fuerit, non tranſmittit legatarius ad hęredem, niſi eo uiuo alterum euenerit: quia præcedere debet cauſa, ex qua debetur [*& ibi. §. ulti.*] Iſte. §. & §. Item ſi infra all. dicūt, ꝙ tutori non imputatur, ſi à debitore pupilli nō exigit id, in quo deficit actio; à ſe tamen tenetur illud exigere [*& ibi inſti. de actio. in prin.*] ibi habetur ad
6 litteram, qđ † ſequitur. ¶ *In* † *gl. 1. in fi.*] hoc de ſubtilitatibus intelligas, quibus utuntur homines in iudicijs ad ſimpliciores decipiēdos, uel capiendos. quādo enim quæritur de intellectu iurium, ſubtilitates rationabiles approbātur. infra de fer. capellanus, ad fi. & ſupra de transla. c. 2. ver. ſicut ergo, Hoſt. 30. q. 5. iudicantem. infra de teſti. cum clamor. 23. q. 4. eſt iniuſta, Vinc. vanę reprobantur. vn de dicit Imperator Iuſtinianus, eorū uanam ſubtilitatē riſimus, & corrigendā eſſe cenſuimus, C. de legi. l. ulti. unde dicebat Hoſt. in præ. decre. capellanus, quot ſunt, qui ſubtilitatib. inſiſtunt contra ueritatem, & mentem ſcripturarum. 37. diſt. relatum. Sunt etiam quidam nimis cæremoniales inſiſtentes litteræ contra mentem. contra id, de uer. ſig. ꝓpterea, & c. intelligentia. Sunt etiam qui tantum ſubtilizant, ꝙ ſe non intelligunt, & uera peruertūt. & ad hæc reprobanda facit 49. di. c. 1. uer. ſed ſūt nōnulli, ubi de hoc, & 24. quæſtione. 3. cum ſancti. ¶ *In gl. 2. ibi, dicas*] ſecundum. R. Alla. & ferrè omnes. T. cuius eſt hæc glo. [*& ibi, in iudicio* † *eccleſiaſtico*] Idem in ſeculari, ſi ſumamus actio-
7 nem pro formula uerborū. ff. de furtis, ſi ſeruus nauem, ut cum dico. Ago contra te certi condictione ex mutuo iſtæ formulæ ſecundum utrunq; ius ſunt ſublatæ. C. de for. ſub. l. una. ſi ſumamus actionē pro cauſa, illa in utroq; foro proponitur, & ut dicit glo. [*& ibi, examinata*] hic adde, quod ibi no. in ulti. glo. [*& ibi l. ſi colonus*] Si enim ago contra Titium, qui arbores meas incidit, dubitari poteſt, an ex edicto arborum furtim cæſarum, an l. Aquilia agatur. Item ſi peto rem mihi furtim ſubtractā, dubitari poteſt, an agatur actione ad exhibendum, an rei uendi. an condictione furtiua, an actione furti. His enim omnibus actionibus agi poteſt pro re furtiua. & habent iſti diuerſi modi diuerſos effectus. ff. de condi. fur. ſi pro fure. §. 1. & 2. & l. in furtiua, & ff. de rei uendi.
c Item ſi uerberatum. §. ul. Gof. [c] [*& ibi, qua uia*] Dicit
8 † Fran. ꝙ licet tūc cogatur obſcuritatem declarare, tamē id fiet aliter, quam per ꝓpoſitionem actionis. [*& ibi, procedere debet*] ſed & quandoque ex eadem cā duæ obligationes inſurgūt, nec tollitur una p aliā. ff. de tu. & rō. d. l. 1. §. in tutela, Ho. [*& ibi l. 1.*] ibi plēnè de hoc [*& in fi.*] de hoc 8. di. quo iure, in prin. & 2. q. 6 de cætero. puto tamen inſpecta ueritate canonum, ꝙ regulariter ſufficit ſimpliciter ꝓponere factum, niſi iudex ex rationabili cauſa uideat reū de-

cipi

cipi poſſe, ſi ultra nõ exprimatur: quia tũc non ſupplebit iudex.ff.de of. aſſeſſ.l.1. & ex eadem cauſa permitteret aduocatum poſitionibus reſpõdere. infra c.paſtoralis,Hoſti.& per hanc breuẽ gl.dicit Ho.terminari,quicq̃d no.in sũma,de libel.obla.§.quid debeat.ſi uis pleni⁹ ꝓſequi,uide ĩ ſpe.de acti.& peti.§.1.

ANNOTATIONES.

a ¶ Exprimere. adde do. Feli. hic in fine. ubi ponit quatuor fallentias ab iſta regula.

b ¶ Statutum. Contra quia non ad eoſdem grauantes debuerunt remitti:ſed dicit quod non per appellationem ſed per conſulationem papam adiuerunt.

c ¶ Goffred. Quando dubitatur, qua actione actum ſit, quia nec fuit in libello per actorem dictum, nec petita ab eo declaratio per eum, tunc ſecundum mitiorem actio.ferretur ſententia; uide Io.An.de ordi.cogni.c.2.ſuper uer.inſtitutio, & in ſpecu.de inſtr.edi.§.iam nunc, uer. ſed cum ex his, & uide Bar. in l.1.ff. de eden. & ipſum Bal. & Salice.in.l.edita, C.eo.ti.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus poteſt conueniri, ſed non conuenire, & an intelligatur de occulto.*
Ad ſuſpenſum, uel interdictum non habet locum quod hic de excommunicato dicitur, ibid.
2 *Standi uerbum generale eſt, & qui ſtare dicantur, & poſſint in iudicio.*
Excommunicato periculoſum alios non uitare, per alios in iudicio debet eſſe, & qui licitè communicare poſſint ei, & etiam procurator, ibid.
4 *Poſt agere, ſi quis impediat ipſum in dando procuratorem, & ſi quis uadit Romam pro iniectione manuum, & offenditur in uia.*
Et in alijs caſibus poteſt agere, & quibus, num. 5. ſed an per ſe, ibid.
5 *Decretalis hæc de quo loquatur excommunicato, & an habeat locum etiam in actore.*
6 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 7.*
Principale cui permittitur, & acceſſorium.
Iuriſdictio cui data eſt, ea quoque conceſſa uidentur, ſine quibus iuriſdictio explicari non poteſt, ibid.
8 *Additio gloſſarum.*

CAPVT VII.

a. 1. INtelleximus. [a] Caſus.Excommunicatus poteſt conueniri,ſed non conuenire.& ponitur quæſtio,reſponſio,& reſponſionis ratio. ſecunda ibi, Reſpondemus. tertia ibi, Ne uideatur [*Excommunicatus*] maiori: & dixit Pe. ꝙ hoc intelligebatur de publico: quia ſecũdũ eum occultus in iudicio eſſe poteſt,& ualent, quæ fiunt cum ipſo; & ſic intelligatur de excep. pia, li.6.tu dic, ut no. de reſcriptis. c. 1.e.li.hoc autẽ, quod hic dicitur de excõmunicato,in ſuſpenſo,uel interdicto locum non habet, ſecundũ Fran. ad hoc infra de excep. à nobis
2. [*Stare*] uerbum † generale,unde dicebat Fran. quòd
b ſtat quis in iudicio ut reus, [b] ut actor,ut iudex, ut teſtis. primo aũt conceſſo reliqua denegat [*Poteſt*] hic iunge finem [*Debet*] debito honeſtatis, ſecundũ gl.
3 periculoſum † eſt.n. excõmunicato alios non uitare, infra de cleri.ex.mi.illud, Hoſtien. [*Per alium*] ſed cũ nullus debeat ei communicare,nullus uolet eſſe ipſius procura. dic ſecundũ Vin. quòd pater, filius, tutor, & ſimiles perſonæ, quæ licitè communicare poſſunt, aſſumerent illud officium.uel dic ſecundũ eũ, quòd ex quo pmittitur excommunicato procuratorem cõſtituere ad ſui defenſionem, quilibet hoc officium ſuſcipere, & in hoc ſibi communicare poterit,infra de ſen.ex.cum uolũtate. & ſi aliquis
4 † eum impediret in dãdo procuratorem,poteſt ipſe conqueri,& agere,licet ſit excommunicatus. Similiter ſi aliqs uadit Romã pro iniectione manuũ, & offenditur in uia,poteſt inde conqueri,& audietur, infra de excep.c.ulti.ff.de iudi.ſi lõgius, Vin. [*Reſpondere*] loquitur † ergo hoc capitulum in reo, in quo
5 ſpeciale eſt hoc propter rationem, q̃ ſequitur. & ſic ſoluit Inno. contrarium de decre. poſt ceſſionẽ, infra de proba.uel ſecundum eum dicidem in actore in cauſa abſolutionis, & in omni caſu, quo excom-
c municatus [c] agere poteſt, uel de iniuſta excommunicatione, uel alias.melius enim uidetur,ꝙ agat per procuratorem,quàm per ſe.non eſt contrarium ei, quod no.de ſen. excommuni.cũ deſideres:quia hic de procura.litis,ibi de procu.ad abſolutionem recipiendam [*Commodum*] concor. de ſen. excom. ſi uerè,de priuil. petiſtis,in fi.ff.de dolo.l.j.infra de dona. inter uirum & uxo. & ſi neceſſe, in fi.cum ſuis concor.Ho. [*Reportare*] in antiqua,ſi ex ea fuerit ab alio-
6 rum impetitione ſecurus. ¶ Recitetur † prin. glo.in tex. reliquum per duas quæſtiones,& ſecunda quæ-
7 rat de tribus. ¶ *In* 1. † *gl.ibi.l.*2.] cui iuriſdictio data eſt, ea quoq; conceſſa uidentur, ſine quibus iuriſdictio
8 explicari non poteſt. ¶ † *In.*1. *glo. ibi, debet iurare*] quod dic hodie,ut de iuramento calumniæ.c.ul.lib.6. [*& ibi,non credo*] Idem Innocen. & Hoſtien. & Pe. [*& ibi, cum inter*] & hic adde, quod ibi no.in 1. gloſ.

ANNOTATIONES.

2 ¶ Intelleximus, an excommunicatus ante abſolutionem, uel poſt poſſit accuſare, & conuenire, uel compenſare, uide quod no.4.q.1.in ſumma, Bal.

b ¶ In iudicio reus. adde quòd excõicatus poteſt opponere exceptionem calculi ſecundum Bal. hic. an autem poſſit opponere exceptionem compenſationis,uide per doc. in c.cum inter, de exceptio.

c ¶ Quo excommunicatus. an autem periurus poſsit repelli, ſicut excõmunicatus,uide d.Fel.hic in 5.col.qui tenet,quòd nõ.

SVMMARIVM.

1 *Clericus de omni crimine debet coram eccleſiaſtico iudice conueniri; nec ualet conſuetudo contraria. idem in ciuilibus, & perſonalibus, nu. 3. & quis clericus intelligatur, eod. num. 3.*
2 *Imperator per omnia uult ſequi ſacras regulas.*
Cauſa eccleſiaſtica ſecundum ſacras regulas eſt examinanda, & finienda, ibid.
Epiſcopos quãcunque perſonam tranſgredientem ſacram regulam punire, eod. num.
3 *Doctores decretorum præcedere debent, etiamſi ſint laici, doctores legum.*
4 *Si uincit canon legem ſcriptam & communem, fortius legem non ſcriptam, & particularem.*
5 *Epilogus, & additio gloſſa.*

CAPVT VIII.

1 CLerici. Caſus.Clericus de † omni crimine debet coram eccleſiaſtico iudice conueniri, nec ualet conſuetudo contraria. & duo facit. legem probat, & cõſuetudinem improbat. & pars huius infra de decimis,ad apoſtolicæ, ut patet in anti. [*Non dedi-*
2 *gnantur*] unde † Imperator per omnia uult ſequi ſacras regulas, in auct. quomodo oportet epiſcopos. §.1.colla.1. & eccleſiaſtica cauſa ſecũdum ſacras regulas eſt examinanda & finienda, nulla cõtradictione obſtante,in auct.de ſanctiſ.epiſ.§.ſi autem eccleſiaſtica, & ſeq. uſq; ad §.pro omnibus,& in auct.de man. prin.§. ſi uerò canonicum, colla.3. & poſſunt epiſcopi quamcunq; perſonam tranſgredientem ſacram regulam punire, in auct. de ſan. epiſ. §. ut autẽ omnis

omnis eccleſiaſticus, collat. 9. ſecundùm Hoſtien.
3 [*Imitari*] arguit † Fran. ꝙ doctores decretorum præcedere debẽt,etiam ſi ſint laici, doctores legum [*In quib.*] canonibus. T. [*Crimine*] idẽ in ciuilibus,& perſonalibus,ut patet in his, quæ no.infra e. qualiter,& infra ti. 1.quod clericis. & poſuit hic Hoſti.l. Federici,quam poſui infra ti. 1. ſi diligenti [*Clericus*] nõ depoſitus.T.uide quod not.de pœnis. c.2.lib.6. in ulti. gl. [*Conſuetudine*] erat conſuetudo regia omnes fures
4 punire,ut patet in an. [*Præiudicium*] ac † ſi dicat,ſi canon hoc caſu uincit.l.ſcriptam,& communem, fortius l.non ſcriptam & particularem, uel localẽ:aliàs
5 non uideres quid ad propoſitum. ¶ † Vlt.gl.contrarium ſignat. ¶ *In fi. 1. glo.*] & in auct.de eccleſ.titu.in princip. Phi. parum facit,& de ſecun.nup.c.fin.Hoſtien. [*& in glo. ult. ibi, ubi de hoc*] & 8. diſtinct. fruſtra. [*& ibi, & ita*] ſecundum Vincen.

SVMMARIVM.

1 *Collegium ne litiget coram ſe ſine auctoritate prælati, iudex prouidere debet, niſi in caſu, uide num. 6.*
2 *Si pro monaſterio lata eſſet ſententia, non reuocaretur ob hoc, quòd eius prælatus non conſenſerat.*
3 *Cathedralis eccleſia in multis locis eſt regularis, ut in Anglia.*
Epiſcopus Lugdunen. eſt abbas S. Iuſti Lugdun. Archiepiſcopus Vienen. eſt abbas eccleſiæ Romanen. eod. nu.
4 *Prælatus litem ſopitam ualet ſuſcitare, ſi non interuenit in cauſa capituli ſui, & quando.*
5 *Epilogus, & additio gloſſarum. num. 6.*

CAPVT IX.

1 AVſam, quæ. Caſus. Iudex † pro uidere debet, ne collegium litiget coram eo ſine auctori tate prælati. & in ſuperſcrip. man. Alex. 3. abb. & de Eueſcam. & tria facit. committit cauſam: inſtruit delegatum, & inſtructionis cauſam reddit. ſecunda, Prouideas. tertia, Ne ſi. [*Monaſterij*] ex parte una,& actores.ſuper quo uide quod ſcripſi in ſpe. de reſcrip.præſenta.§.ratione etiam eius, in fi.[*Sancti Albani*] ex parte altera, Hoſti.[*Negotium*].i. litem, Pe.
2 [*Obtineant*] nam † & ſi pro monacis Dulmẽſibus lata eſſet ſententia, nõ reuocaretur ob hoc quòd prælatus eorũ non conſenſerat.C.de procura.nõ eo minus,ſecundũ Pe.[*Abbatem*] forte,quia monaſterium
3 erat unitũ epiſcopatui,uel erat cathedralis † eccleſia regularis,ſicut multę in Anglia:aliàs contra.infra de conceſ. preben. cum noſtris.ibi.n.non potuit haberi præpoſitura cũ epiſcopatu,ſecũndũ Pe. & Abb.& illud teneas,quòd iſta eccleſia cathedralis,& regularis eſt,ut dixit Ala.Gof.& Inno.ſicut Cãtuarien.Roſen.Vintonien. ſecundũ Hoſ.& eſt expreſſum in extrau. Boni.de of.or.debẽt, & eſt ordinis ſancti Benedicti,ut ibi patet [*proponens*] ſicut archiepiſcopus Lugdun. eſt abbas ſãcti Iuſti Lugdunen. & archiepiſcopus Vien.eſt abbas eccleſiæ Roman.Ho. [*Valeat*] iuſte.quia † negotium erat commune, uel erat grãde.
4 a [a] i infra de his, quæ fi.à præ.quanto, ſecundũ Inno.in an.dicitur, quòd agebat ſup quadã eccleſia. ¶ Glo.
5 † arbitraria [*& ibi, ait prætor*] quid dicit,uide in.c.edo-
6 ceri,ſtatim alle. in.1.glo. ¶ *In* † *gl.1.ibi,nec cõuenitur*] niſi conueniretur ex maleficio, Vin. quod eſſe poteſt ſecũdum ea, quæ no. infra de ſimo.dilectus.2. [*& in fi.*] & 5.q.3.c.ulti.

ANNOTATIONES.

a ¶ Grande. adde eundem Inn.in c.magnæ, de uoto, in.c.quod indubijs, de renuncia. & Lapum allega. 49. incipiente, licet materia.

SVMMARIVM.

1 *Clericus depoſitus incorrigibilis cõprimitur per curiã ſecularẽ.*
Decretalis huius pars ubi, & ſuperſcriptio corrupta, & eius diuiſio, ibid.
2 *Clerici hic appellatio largè ſumitur, & quos comprehendat.*
Clericum priuilegio quæ perſona gaudeant, ibid.
Familia epiſcopi perſonis eccleſiaſticis adnumeratur, ibid.
3 *Deponi quis poteſt pro furto, homicidio, & periurio.*
Degradandus eſt clericus inferioris gradus ratione delicti, ibid.
4 *Deprehenſio clerici non ſufficit, niſi conuictus ſit, niſi ad infamiam inducendam.*
5 *Cap. presbyter, hic alleg, intellectus.*
Conuictus quando reputetur clericus deprehenſus, & à quibus, ibid. & num. 15.
Notorium quando reddatur ex captura clerici, ibid.
6 *Pœnarum ſunt gradus, & hic referuntur quatuor, iuncto nu. 9. & quæ ſint in corrigendo clericos, ibid. multæ ſunt earum ſpecies, quas imponit eccleſia, nu. 8. remiſſ.*
Excommunicatio hic pro minori ponitur excommunicatione.
Anathema pro maiori, ibid. & unde deriuetur, ibid. & pro figura, quæ olim, ait, imprimebatur frontibus damnatorum.
7 *Gladio temporali non eſt utendum, niſi præmiſſo ſpirituali in utroque foro.*
Gladius & iudex temporales ſunt pars eccleſiæ, ibid.
Perditio alterius quibus modis quis ſit, ibid. uer. propter malũ.
Exitium pro deſtructione, & eius etymologia quæ, ibid.
9 *Ius reddi de quibus poſſit etiam diebus quadrageſimalibus & paſchalibus.*
De depoſito quò ad clericale priuilegiũ quid iuris, remittit, ibid.
Clericum comprimet iudex ſecularis non ex ſe, ſed ex inquiſitione, uel traditione eccleſiæ, ibid, uer. & dixit Hoſt.
10 *Degradatus ſtatim efficitur de curia ſeculari, de quo decretalis hæc non loquitur. proeo intercedet eccleſia, nihilominus faciet, quod uolet, de eo iudex laicus, nu. 9. & 12.*
Decretalis hæc loquitur de depoſito uerbali, ibid. in fi. & ponit caſum generalem, & in quo, nu. 18.
11 *Degradatio nunquid neceſſariò ſequetur poſt incorrigibilitatẽ.*
Priuilegium clericale qui perdat, eod. nu.
12 *Exilium etiam ab eccleſia poteſt imponi.*
13 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 14.*
Deprehenſus in delicto clericus per quot horas detinendus.
Conueniri debet coram ſuo iudice clericus, ſicut laicus. §. 1.
15 *Suppletio gloſſarum, & nu. 16. cum duobus poſterioribus.*
Laici non poſſunt in clericum teſtificari, ibid. nu. 15. quando per eos poteſt etiam ſine auctoritate ſui ſuperioris comprehendi, eod. nume. remiſſ. uide ſupra nume. 4. & 5. & infra nu. 16.
Cap. ut famæ, de ſenten. excommu. intellectus.
16 *Clericus à quibus poſſit detineri, & ſupra nu. 4. 5. & 15.*
17 *Suſpendi poteſt etiam depoſitus, & qua ratione.*
18 *Sciſma ſi eſſet contra Roman. eccleſiam, uel epiſcopum, ſub cuius decretalis caſu includeretur.*
Contumacia tanto maior, quanto ex re minori ſurgit. ibid.

CAPVT X.

a 1. VM non ab homine. [a] Caſus.Clericus † depoſitus incorrigibilis comprimitur per curiã ſecularem. & pars huius,de ſenten.excom.cũ non ab homine,ſecundũ Ho. & ſecundũ hoc ſuperſcriptio hic, uel ibi corrupta eſt. & uide quod dicam de iureiur.uerũ,in prin.Nam etiam antiqui gloſſatores dicebant in decre.predicta,cum nõ ab homine, ꝙ hic ſoluebatur. 1.quæſtio, & ibi ſecunda.diuiſio communis. ſecun-
2 da ibi, Conſulationi [*Clericos*] largè † ſumitur.12.q.1. duæ ſunt.unde dicebat Hoſtien. quod etiam cõprehendebat perſonas eccleſiaſticas,quę gaudent eodẽ priuilegio.17.q.4.ſi quis ſuadente, & infra de ſenten. excõ.porrò, & idem uidetur de familia epiſcopi, ar.
ſupra.

supra de of.archi.c.fi.§.1.ubi de hoc,secundū Hosti.
[*Ordinis*]etiam primæ tonsurę tantū,de ętate,& qua-
3 lita.cum contingat,Ho.[*Furto*]no.hic†expressum iū
cto infra §.1.in fi.ꝙ ꝓ furto, homicidio, & periurio
pōt qs deponi[*Quocunque ordine*] arguit Hostiē.quòd
clericus inferioris gradus ratione delicti sit degradā
dus, quod dic ut plenè no. de cle. ex. mi. c.2. primo
4 respon.[*Atque conuictus*]nō sufficit† ergo sola depre-
hensio nisi quò ad infamiam inducendam, ff.de ri-
tu nup.l.palam.§.quæ in adulterio, secundum Gof.
& Hosti.& hoc sonat ista copula,& sic intelligūt ca-
nones, ad quos remittā sup.1.glo. & facit quod no.
infra de eo, qui duxit, ex litterarum, in.1.glo.uel se-
5 cundū Host.c.presbyter, ibi † allegatum, loquitur,
cū crimen deprehēditur à clericis ab episcopo mis-
sis,& coram uicinia publicatis, tunc redditur noto-
rium,ut nō sit locus inficiationi,de coha.clerico.&
b mu. tua, & c.fi. Sed si capitur [b] à laicis, non propter
hoc reputatur conuictus.2.q.7.laici.supra.e.at si cle-
rici[*ab ecclesiastico*] ergo nō à seculari potestate.& sic
6 soluit quæstio,Hosti.[*Deponendus*]ecce † primus gra-
dus pœnæ infligendę, sub.& si corrigibilis sit,in mo
nasterio detrudēdus ad pœnitentiam peragendam.
infra de pœnis,tuæ.facit.C.de sportu.l.2.C.ubi sena.
l.fi.Hosti.[*Excommunicare*] minori excommunicatio-
ne, Goff.& Inn.dic.sine solenitate,secundū Ho.[*De-
bet*] Secundus gradus pœnæ infligendę [*anathematis*]
.i.maioris excommunicationis, Gof.& Inn. uel.i.cū
solēnitate, de qua.11.q.3.debent, Hosti.& in concil.
Vien.de pœnis, si quis suadente, uer. & quia, & hoc
puto uerum,de anathemate habetur ad Gala.1.& 1.
Corīth.ul.in fi.& illas auctoritates uide.14.q.3.§.sed
qui pro persecutoribus, uer.Item in alia epistola. &
dicunt deriuatores, quòd dicitur ab ana, quod est
sursum,& thera, quod est quædam figura ad formā
litteræ.E.cū tractu,quę imprimebať frontibus dam
natorū olim. dicitur ergo anathema quasi anathe-
ca,i. superna maledictio,de hac etiam.23.q.4.Guili-
sarius[*Feriri*] tertius gradus pœnæ [*Contempserit*] 17.
di.nec licuit[*Cū ecclesia non habeat*] no.ex hoc Ho. nō
7 † esse utendum tēporali gladio, nisi præmisso spiri-
tuali. ad idē de hære. excommunicamus.§.1.de ho-
micidio,postulasti, de clerico ex.mi.c.2.& idē secun
dū eū in iudice seculari, quia ipse, & eius gladius sūt
pars ecclesię,vnde si vult rectè procedere,primo re-
curret ad spiritualem gladiū, antequam utatur suo.
remittit ad ea,quæ notantur in summa de treuga &
pace.§.quid sit iustum bellum, in fi.[*Vltra*] propter
8 ipsius potentiam, Ab. aliàs† multæ sunt species pę-
narum,quas imponit ecclesia,quas scripsi,de hom.
pro humani, li.6.in gl.3.[*perditio plurimorum*] propter
malum exemplū, de sta.mo. ea quæ.§.1.in fi.ubi de
hoc.uel etiam plurimos damnificando, mutilādo,
uel occidendo.ff.de off.pręs.congruit.unde sic pro-
uidēdū est, ne alijs quoque exitio. i. destructioni si-
ne periculo mortis sint. Exitium enim idem, quod
mors.& declinatur, exitiū exitij, dicitur ab exeo, ex
is & hoc est,quod legitur.ff.de offi.præsi.l.diuus, ad
9 fi. & de talibus debet† reddi ius etiā diebus quadra-
gesimalibus, & paschalibus. C. de ferijs, prouincia-
rū.Host.[*Per secularem*] quartus gradus pęnæ [*compri-
mendus*] quid notet hic Gof. de deposito quò ad cle-
ricale priuilegium, dixi infra de hære. ad abolendā,
sup.4.gl. Et dixit Hosti. quòd istud comprimere fa-
ciet iudex secularis ad inquisitionē ecclesiæ.infra de
cleri.ex.c.2.in fi. siue per ipsius traditionē, & nō ali-
ter.pro quo etiam intercedet ecclesia,ne mors infli-
gatur.infra de uer.signifi. nouimus. Sed iudex secu-
10 laris faciet, quod sibi uidebitur. Sed, ut† dixi supra-
e.at si clerici, non intelligo hanc decre. in degrada-
to.in quo non puto necessarium, quòd sequatur in-
corrigibilitas, sed statim dico eū de foro seculari,ut
in d. decr. nouimus, & de pœnis.c.2.li. 6. In uerbali
11 ergo depositione intellige, quod hic dicif. sed† nū-
quid post incorrigibilitatē erit necesse, quòd sequa-
tur degradatio? Pe.hic dixit quòd sic. Dixit enim su-
per uer.comprimendus,& primò degradandus. Tu
dicas, quòd poterit sequi, sed non erit necesse: quia
si ꝑter depositionē tertiò monitus ingerens se enor-
mitatibus,perdit priuilegiū clericale, multo fortius
perdet iā depositus, qui adhuc postea est monitus,
ut.infra de sen.ex.cōtigit,el.2.& c.in audiētia.& c.ꝑ-
pēdimus.nec hic dicitur,quòd tradetur seculari po-
testati,sed quòd secularis potestas eum comprimit.
[*Ei*]deposito,& incorrigibili, Hosti. [*Exilium*] quod
12 etiā ab † ecclesia imponi potest.3.q.4.hi qui,& infra
de calū.c.1.infra de pęnis.c.ulti.li.6.[*Alia pena*]q.d.se-
cundum Hosti. quamtumcunque ecclesia interce-
dat pro ipso, secularis iudex faciet, quod sibi uide-
bitur.sufficit enim, quòd legitimam pœnam impo-
13 nat[*Inferatur*] aliàs feriatur,Host.¶Glo.† ulti.primò
ponit quatuor concor. secundò tria contraria. ter-
14 tiò solutionem distinguentem. ¶[*In.1.† gl. ibi, capite*]
maritus deprehensum in adulterio per 20.horas, &
non ultra detinere potest.¶[*In glo.1.ibi.l.2.*]hęc lex &
sequēs inducuntur, quia executor coram suo iudi-
ce,& senatores coram certis conueniūtur.sic & cle-
15 rici &c. ¶[*In.1.† gl.ibi,spacium*]de hoc.81.di.presbyter,
& 50.di.siquis diaconus, & c.de his.2.[*& ibi, notorium
fiat*]licet aliàs in eum non possint laici testificari, La.
infra de testibus.decętero, Phi.[*& ibi suorum*]& in ca-
sibus hoc possunt etiam sine eorū auct.infra de sen.
16 ex.c.3.§.pe.Hosti.unde†dicit Fran.indubitatū,quòd
quādo percuti potest sine pœna excommunicatio-
nis, fortius poterit detineri: imò etiam si licentia
prælati haberi nō potest,quia est in fuga,sine pœna
excommnnicationis potest licitè detineri. & sic in-
telligatur decre.ut famæ, ubi ēt dicā in glo.ista duo,
ar.ff.de.his, quę in fraudem creditorū.l.ait pretor.§.
c si debitorem. [c] tantum habeatur discretio, ut curia-
lius detineatur, quam laicus, secundum Gui. Na.&
17 Ab. ¶[*In gl. id est Suspendi*] quomodo † suspendetur iā
depositus, nisi dicas cum Pe. quòd suspendatur, ab
ingressu ecclesiæ, uel similibus tanquā laicus, & idē
Ab.¶[*In gl.ul.ibi:forte*]in fi. & ibi de hoc[*& ibi, Honora-
tus*]ubi de hoc,& 19.q.3.quoniā[*& ibi.Solutio*]secun-
18 dùm T.& oēs[*& ibi, De Liguribus*] & sic nō† ponit iste
canon casum specialē in scimatico, licet hoc dixe-
rit Bonaguida, sed generalem in incorrigibili. si ta-
mē esset scisma contra Romanam ecclesiam, tunc
includi potest sub casu heresis.secus,si ꝯ episcopū,ut
dicā infra de scisma. super rubrica[*& ibi. §. 1.*] Vbi
d de hoc [*et ibi, Ad audiētiā*] [d] & supra.de rescriptis,olim
Gof.[*& ibi, à contumacia*]quę tāto maior uideť,quāto
ex re minori surgit, secūdū Io.qui sic no. 26.di.duo.

ANNOTATIONES.

a ¶Cum non ab homine. Vide ad intellectum huius decre. s. an
& quando clericus delinquens possit degradari, & curiæ tradi
seculari,& an iam ut imponātur prædic.istæ pœnæ.s.depositio-
nis, excommunicationis, & anathematis, requiratur pluralitas
delictorum, & an ex eo,quod clericus est depositus verbaliter,
uel actualiter degradatus,dicatur de foro seculari;uide in repe.
regulæ,ea,quæ,de regu.iur.li.6.in 19.20.& 21.q. Archi.

b ¶Sed si capitur. adde secundum Gemi. in summa 45.distin. ubi
dicit, quod in criminali numquam est licitū capere clericum,
etiā de mandato episcopi sine pœna excōmunicationis, nisi sit
incorrigibilis, & uide Io.An.in.c.si clericos, de sen. excom.in
Vi.in nouella.

c ¶Si debitorem. Vide ibi Bar.no.de captione debitoris fugien-
tis. & generaliter de captura & detentione malefactorum uide
per ipsum in l.capite quinto,alle.in gl.ubi etiam de captura fa-
cta à priuata persona, & uide. d. Pe. de Ancha. in repeti.c.ea,
quæ

quæ fiunt a iudice,de reg.iu.lib. vi.in xx.q.& vide Bar.ff.de fur.l.si quis
in seruitute,& Bal.in l.ij.C.de ser.fugi.

d ¶Ad audientiam. Glo. ista dicit depositum non statim tradi curiæ se-
culari probatur per c at si clerici.s̃.eo.fallit in tribus casibus positis in
glo.dominus autem Pe.de Anch.tenet,& sic consuluit.ꝙ etiam vltra
illos casus, vt vbi sit grauissimum,vt quia assasinatio,& derobatio fiat
per clericum,ꝙ statim potest deponi,degradari,& tradi curiæ secula
ri,vide rationes suas in repe.c.ea quæ,de reg.iu.lib.vj.in q. xxix. quod
tamen est contra doctrinam gl.& Doct.

SVMMARIVM.

1 *Per rescriptum impetratum contra violentum conuenitur is, qui scienter successit in vitium, non tamen ex eo proceditur, vide nu.3.& 5.*
2 *Extinguitur per mortem impetrantis quo ad ipsum.*
Mors omnia soluit,ibid.
Possidere iuste videtur,qui possidet auctoritate ordinarij,ibid.
3 *Ex rescripto posteriori proceditur, licet quis per primum conue niat,vt hic est exemplum,& alibi,remis.& nu.5.*
4 *Sicut aduerbium hoc non notat omnimodam similitudinem.*
Successor in vitium quibus legibus & canonibus teneatur, ibid. & cum eo proceditur instantia noua,& quando. & nu.5.et 7. 10.& 12.& si non inuenitur,quid iuris nu.6.
Violentia realis rem afficit,& personalis personam, & quē vna que successorem non comitetur,ibi.ver.nam violen.
5 *Causa cępta contra spoliatorem,etiam si sit conclusum, non ferre tur sententia contra successorem, & ratio.*
Prosecutio litis non transfertur de persona in personam.et quibus casibus,& nu.6.& 7.sed a capite incipietur,ibid.
Interdictum,vnde vi,est perrsonale,eo nu.5.
Peritorium,& possessorium,intelligitur commissum,causa simpli citer commissa,eo.nu.5.ver.hic ergo.
7 *Leg.quamuis.C.de adult.intellectus.*
Executioni sententia non debet demandari, aliquo apparente, & contradicente sententiæ, nisi eo vocato, & saltem summaria cognitione præmissa,ibid.uer.imo plus.
8 *Epilogus & suffragium glossa.*
Ad similia,quando procedendum,& ad ea trahatur, nu.11.
10 *Suppletio glossarum.*
11 *Rescriptum datum ad alterius consultationem censetur decretalis epistola,& ad similia trahi potest quo ad iuris definitionem,nō quo ad iurisdictionem delegati.*
12 *Satisdatio finitur morte satisdanti.*

CAP. XI.

a
1 QVia Gul. [a] Casus. Secundum sum. Per rescriptum†impetra-
tum contra violentum conuenitur is, qui
scienter successit in vitium. [*Dicebatur*] ab
ipso Pe.qui impetrauerat contra illum. [*Occupasse*] vide
quod no de cle.generali.lib.vi.in vii.gl.[*Defunctus.*]& sic
2 †extinctum erat rescriptum [b] quo ad illum,quia mors
b omnia soluit.in Auth.de nup.§. deinceps, col.iiii. Hos.
[*Ingressus*]forte auctoritate ordinarii, per quod videba-
tur eam iuste possidere.ff.de acqui.pos.iuste.de cleri.pe-
regri.c.vlti.de institu.c.iii.Host.[*Pręcipimus*] per hoc di-
cunt Vin.& Goffre.Innocen.& Hostien.& Ægy. quod
3 † proceditur ex vi huius rescripti, quasi primum expi-
rasset,alias dixisset,respondemus,& est simile. s̃.de offi.
dele.cum R.Hostien.[*Formam*]alias tenorem, Hostien.
[*Priorum*]& istud,priorum, & illud, sub eisdem iudici-
bus,non erat in an.[*Literarum*]a Pe.contra V.impetrata
4 tum,Hostien.[*Sicut*]non notat†omnimodam similitu
dinem.sic. s̃. de sum.Tri. damnamus,ver.cum ergo, &
ibi dedi concordan.non enim tenetur interdicto, vnde
vi,sicut ille,qui deiecit.ff.de vi & vi ar.cum a te.j̃. de re-
sti. spolia.cum ad sedem, secundum Tanc. & Vincen.
si scienter successit,tenetur condictione ex decretali,de
resti.spolia.sæpe.Si ignoranter,tenetur condi.ex ea.l.iii.
q j.reintegranda.nam violentia regularem,& rem affi-
cit.concomitatur etiam singularem successorem.C.de
acquiren.posses.vitia.personalis non concomitatur ni-
si vniuersalem,qui in vitium succedit, & omnem cau-
sam.ff.de acquiren.possessio.Pomponius, alias cum la-
pides.§.cum quis,de hoc no.s̃.de filiis presbyte.veniens.
Hostien.[*Eundem*]P.spoliatum.[*R.*]spoliatorem, Pe. [*si
5 viueret*]sub.terminaret.[*Terminetur*]scias†quod causa cę
pta contra spoliatorem, etiam si sit conclusum ita, ꝙ
non restat nisi ferre sententiam, non fertur sententia
contra successorem.non enim succedit in eadem instā
c tia, [c] cum interdictum,vnde vi,sit personale. [d] ff. de vi &
d vi arma.l.j.§.pen.immo,& si ageretur reali oporteret,ꝙ
contra nouum possessorem intentaretur noua actio,
argu.op. ff.de peti. hære.l.penul.ff.de rei vendi. si is qui.
& l. si autem. §. j. Hic ergo intelligas,quod impetrans a
capite litem incipiet contra successorem, & procedi-
tur hic auctoritate secundi rescripti secundum formā
primi,quæ talis erat,quod per eam petitorio,& possesso
rio agi poterat,& hoc poterat fieri, & si non sit expres-
sum,l.si causa simpliciter est commissā, de causa posses.
c.j.de sequestratio.poss.cap.j.nec placet Innocen. quod
quidam dixerunt,s.successorem eius,contra quem age-
batur petitorio super ecclesia,debere prosequi litem cę
6 ptam. & si successor † non inuenitur forte propter litis
timorem,tunc episcopus,vel alius,ad quem spectat ec
clesia,prosequetur litem,vt no.de restit.spoliato. olim.
j.j̃.de success.ab intesta.c.fina. illud enim secundum In
nocen.locum haberet,cum quis nomine ecclesiæ age-
ret,vel defenderet, vt si peteretur aliqua possessio eccle-
siæ, & alius etiam nomine ecclesiæ ecclesiam ipsam,
& possessionem defenderet. Sed hic neuter nomine ec
clesiæ agit, sed proprio. nec transfertur prosecutio litis
de persona in personam,nisi in hæredes, vel vniuersales
successores.C.de acquiren possessio.vitia.ff.de acquiren.
e pos.Pomponius.§.cum quis, [e] vel in dominos,qui per
f procur.agunt.ff.de procurato.in causæ. [f] vel a filio in pa
trem.ff.de mino.patrem.pro filio. Tamen tu dic in be-
neficialibus etiam proprio nomine motis, vt habes,vt
lite pen.c.ii. in fi.lib.vi.& idem uidetur, si moritur reus
post litem cœptam,etiam si constaret de meritis causę
7 nec†obstat. C. de adulte.quamuis,quia ibi loquitur,vbi
absente accusatore constat de crimine per confessio-
nē accusati.vnde non debet relinqui impunitum, etiā
si accusator desistere vellet.j̃.de collu.dete.crimina.imo
plus videtur, quod si sentētia sit lata pro aliquo,& post
sententiam moriatur reus,qui condemnatus est ad re-
sti.ecclesiæ, & interim tertius instituatur in eadem ec-
clesia,vel aliquis alius appareat,qui velit aliquid dicere
contra sententiam, non mandabitur sententia execu-
g tioni nisi illo vocato, [g] & saltem summaria cognitio-
ne,vel examinatione præmissa,ar.ff. de re iudic. a diuo
Pio.§.si rerum.& sequen.& j̃. de testibus. veniens.ij.se-
cundum Innoc.ar.de re iudi.quod ad consultationem.
in fi.& c.cum super.de maiori.& obed.inter,de arbi. ex
parte,de resti.in integrum.c.ij.& quod in his no.secun-
dum Hostien.hanc glo.intellige,saluo eo, quod habes,
8 vt lite pen.c.j.& ij.lib.vi.¶Glo.j.arguit † quod sucessor,
&c.alle.j.iiii.pro.secundo.iii.contra,tertio soluit, iiii. ad
hanc decretā. Respondet V. dat aliam responsionem.
9 ¶In prima†glo.ibi [*non possunt*] quia omnes articuli le-
gis non possunt exprimi,ex casibus determinatis a lege
10 procedit iudex ad similia.reliquæ patent.¶ † In prima
gloss.ibi[*singularis.*] immo forte vniuersalis secundum
Pet. & Abba. [*& ibi,proposuit*] in fine,amoto ab ea &c.
sed illud speciale secundum Tancre.& Vincen. ex vigo
re illius clausulæ. vnde melius facit, infra titulo pro-
11 ximo. dilecti, [*& ibi,Epistola.*]rescriptum† autem da-
tum ad alterius consultationem censetur decret. epi-
stola. sicut ergo reliqua iura trahuntur ad similia, sic
& hæc rescripta,ad hoc induc it.Sed dic, quod licet tra
hatur ad similia quo ad iur.diffinitionem, non tamen
quo ad iurisdictionem delegari. [*& ibi, in memoriam*] &
melius.c.primo.100.distinctio.[*& ibi,cum quasi.*]hoc in-
tellige

tellige,vt no.ff.de regulis iuris. Neratius, quæ est cōtra.
11 [& ibi,eum qui]& si satisdedit† quis iudicio sisti, eo mortuo finita est satisdatio.ff.qui satisdare cogantur.l.si decesserit.ad idem facit, s̄. titulo proximo.c.vltim.[& ibi, successorem]Idem Lauren.Vincen.& Phi.& Tancre.qui hoc no. in secunda compil. de transactionibus,cap. secundo, & Bar. Brix. in quæstione sub titu. de rescriptis, quæritur,vtrum per rescriptum.x.Dama.contra,sequēs magistrum suum.& no.hoc in vltima quæstione. de rescriptis,[& ibi,vbi de hoc]& hic adde, quod ibi dixi,quia remisi ad spec.& ad quæstionem,quam disputaui de reg.iur. is,qui in ius,lib.vj.[& ibi,alij dicunt]qui sint illi,dixi in tex.

ADDITIONES.

a ¶Quia Gul.Vide etiam ad materiam istam Inn.in c.eam te.de rescri. gl.in c.in primis.ii.q.j.in ver.lectionis, Bal.
b ¶Rescriptum.Quare rescriptum trahitur ad successorem, vide per D. Feli.in c.significauit,de rescrip.
c ¶Instantia. Adde D.Feli.hic,qui plene examinat, an instantia inchoata contra defunctum transeat in successorem,in 2. col.
d ¶Sit personale.In singularem ergo successorem non transit instantia, nisi ex causa in casibus,in quibus cedi potest,vt l.in causæ.§. si ex parte,& ibi per Bar.ff.de procu. vel nisi quando ex necessitate ad singularem successorem transit res,vel actio.l.in hoc iudicio.ff.fa.erc. & no. per Doct.in l.inter quos.ff.de damno infe.& vide Bar. in l.si cum hominem.ff.de fideiuss.transit etiam in singularem successorem,quod verum est in rem scripta,vide Bar.in l.fi.ff.de no. ope. nun. & in l.si tertius.§.si quis prius,ff.de aqua plu.arcē. & ibi quid de excep. & quid de cautionibus,vide per ipsum in l.Iulianus.ff. qui satisdare cogan. & ff, iupi.sol.l.cum apud.
e ¶Cum quis.Contra.ff.sol.ma. si constante.§.fi.so. ibi loquitur in fisco, & ibi vide Barto.& in l.si cum hominem.ff.de fideius.& ibi per ipsum an transeat instantia in fideicomiss.hæredem,& ibi ar.ad q.hanc in ciuilibus,in criminalibus,vide Cy.& Docto.in l.fina.C.si penden.appella. mors intetue.
f ¶In causæ.Ante lit. conte.sola voluntate potest cum cessione. ibi vide in §.fi.vide etiam alium modum translationis de vno in alium in l. mutari.ff.eo.ti.& ibi Bar.
g ¶Vocato.Adde Bar.in l.creditores. C. de pigno. & Baldus in l. per diuersas.in vj.col.C.man.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis hæc est pars cap.cum venißent,de resti.in inte. & secūdum illam debet intelligi.*
Super priuilegio exemptionis iudicabit papa,ibid.vel si alius iudicat,non preiudicabit papæ,ibid,& quibus casibus papa iudicabit,nu.2.4.& 6.
2 *Genitiuus casus hic passiue capitur in vocibus, sedis apostolicæ, in fine.*
3 *Epilogus,& suffragium gloßarum.nu.4.*
Interpretatio priuilegij ad quem pertineat,de multiplici intepretatione,nu.4.remis.
Princeps an de causa possit cognoscere, versicu.licet causam, & nume.7.
5 *Additio,siue suppletio glossarum.*
7 *Prælatus non est dominus ecclesiæ suę.& ibi,possit esse iudex, & testis in causa ecclesiæ suæ.*
Papæ potestas ibidem,potest esse iudex, & testis in causa ecclesiæ Romanę.
Successio non habet locum in ecclesia Dei, ibid.

CAP. XII.

1 Cum venissent. Breue est,& huius pars† de rest. in integrum.cūm venissent, secūdum Gof.
2 & secundum illam debet intelligi ista,vt †si ecclesia,quæ vendicatur ab episcopo, allegat priuilegiū exemptionis,super hoc iudicabit papa, vel si alius iudicat,non præiudicatur papæ, de arbitris. cum tempore. [Priuilegij.]scum quæritur,an priuilegia valeant,vel nō vel de interpretatione dubiorum ibidem contentorum,contra,supra de postula.prælato.c. primo. ver.nec valet.ibi sol.Hostien.[*Apostolicæ sedis*]i.ab apo.sede con-
3 cessis,vel.i.concessis ipsi sedi,vt dicit glo.¶Gl.iii. † facit. reddit rationem dicti. secundo ponit quæstionem , in qua all.pro,& contra.& so.tertio format obiectionem,
4 quam soluit.¶†Ibi[*l.ultima.*]legem imperatoris ipse solus interpretatur.[& ibi,imperatoris.]vide j.de verbo. sig. ex parte.iii.in glo.ij.[& ibi,quot.]vide in decre. statim all. in pen.glo.[& ibi,quos prohibet.]vide in decre. statim all. in vltima glo.[& ibi,proxime.]licet causam fiscalem audiat procura.Cæsaris, potest tamen & imperator illam audire,procōsul tamen ab illa abstinet,vt in l.nec-quic-
5 quam.s̄.& j.alle.¶In†j.glo.[ibi,ex his.] vbi de multiplici
a interpretatione[a]no.s̄.de postu.c.j.[& ibi,dicas.] secundū Vincen.Io.& Tan.& Gof.Idem Inn.& Host.[& ibi,Ac-
6 cipimus.]vnde†dicebat Gof.si expresse apparet, ꝙ priuilegium eximit, vel ꝙ non eximit, sed tantum sub protectione recipit, tunc tam ordinarius, quam delegatus poterit iudicare, de priui. recepimus.& cognoscet hoc per ea,quæ dicuntur eo,ti.si papa.lib.vj.Dicunt ergo quidam,ꝙ aut dubium est de priuilegio, aut de priuilegiato.Primo casus locus est huic decre.In secundo non.bene enim inferior cognoscet, an ille sit priuilegiatus, vt
7 est dictum.[& ibi, Ecclesiæ suæ.]& merito, quia † non est dominus,de dona.c.ij.Host.fatetur tamen, ꝙ quandiu papa viuit,dominus dicitur, & potest mutare quadrata rotundis,& omnia disponere tanquam dominus, salua violatione fidei,tamen vere loquēdo nec ipse, nec alius prælatus est dominus.xv.q.j.c.vlt.de præben. c. iii. Vnde nec papæ licet alienare.xii.q.ij.non liceat papæ.nec successio locum habet in ecclesia Dei,de fil.presbyte. trans
b missa.Potest ergo esse iudex,[b]& testis,sicut vnus de collegio in causa collegij,maxime,quia non est præsumēdum,ꝙ ipse vicarius Dei aliter iudicet,quam ipse Deus esset iudicaturus,argumen.infra de appellatio. nouit.ff. de offi.præsi.l.vnica.caueat tamen,ꝙ iuste iudicet, quia sibi terribilius est, quam parti. C. de iudi.rem non nouam. ix.q.iii.aliorum,Host.[& ibi,sicut.]de hoc.ij. q. vii. si quis erga,& infra de maledi.c.j.& j. de pœnis,Romana,lib.vj. & dicam infra de verborum significa. ex parte. j. & de censibus. venerabilis. ad finem magnę glo. [& ibi,commiserit.] vide quod no. C. de qua.præs.bene a Zenone,super ver.iussione.[& ibi,delegatos.]a nobis specialiter,ad hoc Host.

ADDITIONES.

a ¶Interpretatione.Adde Bal.in l.hi,qui ad ciuilia,ff.de ap. & idem in l. cum de nouo.C.de leg.in fi.
b ¶Iudex.Adde Bald.in l.secunda,ad finem. C. de senten. quæ sine certa quanti.

SVMMARIVM.

1 *Laicus ratione peccati,& maxime periurij,vel pacis fractæ corā ecclesiastico iudice quæritur.*
Diuisio decretalis,ibid..
2 *Deus cognitor secretorum,& sciens omnia.*
Noscere omnia impossibile,pauca non laudabile,ibid.
3 *Ex præteritis præsumimus.*
4 *Peccare in te,quomodo exponatur.*
Frater quilibet christianus,ibid.
5 *Correctio fraterna an extendatur ad omnes, & nu.6.& qualiter fiat,ibidem,numero 5.& cum quibus numero 7.8.& 11.*
6 *Denunciationum referuntur multæ species, & qualiter vnaqueq; facienda,& a quibus,& vbi, & quid & a quibus probari valeat & sufficiat, & qualiter procedatur,& in qua non appelletur,& numero 7.& 14.vide nu.30. 31. 32. 33. alia huc pertinentia,vbi conceptio libelli,potestas iudicum,& receptiones, & probationes, & procedendi modus. vide etiam numero 45.*
7 *Audire,pro obedire.*
Frater,pro anima fratris,ibid.
Continens pro contento,ibid.in voce fratre.

8 Verbum

8 *Verbum pro probatione.*
Dicere pro denunciare,ibid.
Ecclesia pro prælato,ibid.
Suppletio ad contextum ad uerb.audierit,ibid.
9 *Sicut,aduerbium non est omnimoda similitudo.*
† *Cum gentilibus licet loqui,ibid.à sacramentis separantur, ibid.*
10 *Ethnicus unde dictus.*
11 *Publicanus unde deriuetur.*
Pro diffugia non quærentis iure præsumitur,& econtrario,ibid.
13 *Forma hic quomodo sumatur.*
15 *De feudo qui iudicare debent de iure communi.*
16 *Priuilegium quoddam speciale beato Petro concessum, & quod, & quoddam generale,& quod,ibid.& nu.18.*
17 *Episcopus montis Pessulani cognoscit inter Regem Franciæ, & Peßulanenses.*
Censura,idest coertio,ibid.in fine.
18 *Papa quemlibet coercere potest,& cognoscere ut hic, & num.28. quod probatur multis modis, & quibus.nu.19. & ei subest etiam imperator,nu.19.uide nu.42.*
19 *Metropolitanum qui eligant.*
Imperator subest antistiti,nedum papæ, ibid.in fine, ac sacerdoti, numero 21.potest excommunicari à quocunque episcopo, numero 23.
20 *Sincere,idest pure & cum bona conscientia.*
In principe nihil splendidius,quàm humilitas,ibid.
Resolutio uerborum,ibid.
21 *Hominum dignitas non est consideranda,sed peccatum in subrectione ecclesiæ.*
Sacerdotalis excellentia quanta,ibid.cui subsunt imperator,& papa, & quomodo,ibid.
22 *Sine crimine nemo uiuit.*
23 *Medicamenta animæ sunt diuersa,remiss.*
24 *Præoccupatio figura locutionis.*
25 *Historiarum speculum citatur.*
Rei fauorabiliores,ibid.
Litis initium quod dicatur, ibidem, & curricula temporum quæ, ibidem.
26 *Peroratio fit per allegationes.*
Antistes pro proprio diœcesano,ibid.
Illico,statim,ibid.
Sermo,pro actis causæ,ibid.
Episcopus est ordinarius iudicis maioris prouinciæ, & quando, ibidem.
Ecclesia habet auctoritatem à Deo, ibidem & numero 27. uide numero 19.
27 *Meretricium transit ecclesia sub dissimulatione, ut maius malum.*
Christianum se negat,qui negat potestatem papæ,ibid.
28 *Personarum acceptio non debet eße.*
29 *Pax etiam hosti seruanda.*
Charitas quid sit,ibid.
30 *Discordiam compescere debet iudex litigantibus.*
Dissimulatio est mortale peccatum,eod.nu.
Potestas horum iudicum decretalis quæ,ibid.& nu.31.32.
31 *Iudicis officium ad contumaces reducendos,concordādos discordes, & ad curandos ægrotos inuenire remedia,& supra nu.30.*
Hysterologia,ibid.uer.& est hic.
32 *Libelli conceptio quæ in denunciatione euangelica.*
Con. denunciationem euangelicam exceptiones post libellum,ibid.
In denunciationis huiusmodi causa iudicum potestas quæ, ibid. & supra nu.30.31.& probationes utrinque quæ, ibid. uide etiam nu.6.& nu.alijs ibidem memoratis.
34 *Papæ sententia seruanda est.*
Decretalis hæc quare sit his scripta,ibid.
35 *Epilogus,& suffragium glossarum.nu.36.*
Consuetudo dat iurisdictionem,& nu.4c.§.1.
Ratio durat,licet ius ciuile destruatur.§.1.
Correctio cuiuslibet saltem indirectè pertinet ad papam.§.2.
37 *Additio glossarum.*
Additio ad decretalem ex antiqua decretali,ibid.nu.37.
38 *Gladij duo,de quibus in euangelio fit mentio,qualiter interpretentur,remiss.& 39.& gladium materialem qui,& quatenus habeat,ibid.*
Testamenti noui minister qualis,ibid.
39 *Sacramentum altaris quid representet,& eius uis.*
40 *Ad ecclesiam recurrendum cur hic fuerit,& sit.*
41 *Priuilegium ecclesiæ concessum durat,licet abrogata lege.*
Ex lege abrogata quandoque princeps arguit,ibid.
42 *Cap.Ecclesia,de constitu.& cap.si quis testibus.4.q.3.intellectus.*
43 *Qui colligit oliuam alienam quando teneatur Aquilia lege.*
Aquilia lex non habet locum,ubi non est damnum,ibid.
44 *Pœnarum,& iudiciorum non est eadem ratio.*
45 *Denunciatio huius regis fuit iudicialis,& quomodo in ea procedendum,& qui denunciare possint, & ordo iudicij seruandus. uide supra nu.6.& alijs.ibi not.*

CAPVT XIII.

1 Nouit. Casus. Laicus† ratione peccati, & maximè periurij,uel pacis fractę coram ecclesiastico iudice cōuenitur. pars huius,de offi.lega.nouit,de ap. nouit. & diuidebat Hostien.decre.in tres partes.In prima excusat se papa ostendens, quòd non intendit iudicare de feudo,sed de peccato. In secūda ibi, Non igitur, ostendit,ꝙ rex non debet processum suum in iniuriā reputare.& hoc probat diuersis exemplis, & testimonijs scripturarum.In 3.ibi,Ne igitur,probat,ꝙ ipse papa non debet hoc dissimulare. & concludit sub triplici,uel ꝙ certus sit ipse rex,ꝙ nisi obediat,papa mandabit legato, ut contra ipsum regem procedat secundū traditam sibi formam.Ab.diuidebat in 5.secunda.ibi, Non igitur.3.ibi,Sed forsan.4.ibi,licet.5.ibi,Ne igitur
2 [*Ignorat*]scilicet Deus† q est cognitor secretorum.32. distin.erubescant, Pe.& dicitur sciens omnia,de elec. fundamenta.§. proinde, ꝙ homini est impossibile. Marcus Varo. Omnia noscere est impossibile: pauca nō laudabile [& infra] continebatur exordium [*Iurisdictionem*] si.supra de elec. uenerabilem,Hostien.[*Nec*
3 *uelit*]ut†ex pręteritis præsumimus,de presum.mandata.& ad hoc facit decisum exordium de prin. capituli [*Impedire*] sequebatur in antiqua,Cumque iursdictionem propriam non sufficiamus explere, cur alienam usurpare uellemus. Non debuisset decidi [*Euangelio*] Matth.18.[*Si peccauerit*] 2. q.1. si peccauerit[*in te*]idest
4 te† sciente. uel secundum Hostien. in damnationem tui,si hoc celaueris,si nō monueris,si monitione non ꝓficiente ecclesiæ nō denūciaueris, uel quia offendit & lædit te, ut innuunt sequentia[*Frater*]idest quilibet Christianus 11.q.3.ad mensam.& de multiplici frater-
5 nitate dixi, de reg.Ioan.& an† hęc auctoritas extendatur ad omnes,plene no.2.q.1. si peccauerit, & de hoc infra de hereticis, cum ex iniuncto [*Corripe*]ostendendo peccatum suum, & monendo, & obsecrando,ꝙ desistat, & pęniteat. & ex his, quę hic, & infra de censi. Romana.§.sanè, notauerunt Inno.& Hostien.Gar. in decre. religionum, Gre. X. de reli. do. collegerat
6 quandam glo.dicens, quòd† denunciationum[a] Alia
a euangelica. Alia iudicialis. Alia canonica.Alia regularis. Ad euangelicam tenetur prælatus, & quilibet alius admititur. & potest fieri contra quemlibet perseuerantem in crimine 2. q.1. si peccauerit, infra de testib.in omni.& nullus de necessitate tenetur ad istam, nisi sicut ad alia opera, nisi is, ad quem ratione officij, uel curę hoc pertineat.23.q.4.duo.& ad hanc omnes etiam infames,& mulieres admittuntur,dummodò non perseuerent in crimine,nec per exceptionē, & cauillationes sunt repellendæ. Nō enim refert, quis denunciet, dummō aīa saluetur, infra de iureiu. quēadmodū,in fi.& de cogna.spūa.tua.Effectus istius est,ut peccator pęniteat,non ut officio, uel beneficio

priuetur, niſi retẽto ordine, uel beneficio pẽnitere nõ poſſet, de tempo. ordi. ca. ulti. & tunc per cõſequentiã non directè priuatur. ſ. quia aliter pœnitere non poteſt. Hãc debet præcedere duplex monitio. prima probat per monentem. ſecũda per monentem, & alium infra de teſti. in omni. Et iſta generaliter locum habent in foro eccleſiaſtico, & in peccato non omninò occulto, ſed quod probari poteſt: quia omninò occulta ſunt in Dei iudicio. 6. queſt. 1. ſi omnia, & caueat denuncians, quòd peccatorẽ conuincere poſsit: quia ei, etiam ſi eſſet epiſcopus, non creditur. 6. quæſtio. 2. ſi tantum, & cap. placuit. Eſt & alia denunciatio iudicialis publica, quæ competit ex officio puro & mero, in qua non requiro monitionem, ſed iudex ex officio ſuo, & per denunciationem ſuorum officialium in ea procedit, & habet locum in notorijs tantum. C. de accu. ea quidem. 35. quæſtio. 6. epiſcopus in ſynodo. ¶ Eſt alia iudicialis priuata, quæ competit læſo propter ſuum intereſſe. Et iſta quandoque in foro ciuili de plano expeditur, etiam ſi non præceſsiſſet monitio, ut quando ille, qui opprimitur, non poteſt agere, ut quia ſeruus, [b] uel poteſtati ſubditus. & idẽ in his, quæ ſpectant ad forum venale, & in rũſticis oppreſsis. ff. de offi. proconſul. l. nec quicquam. §. de plano. ff. de off. præfec. ur. l. ideſt §. quòd autem, inſti. de his, q ſui, uel alie iur. ſunt. §. penul. ¶ In foro autem canonico requiritur monitio, ut hic; & de plano tamen expeditur, ut hic in fi. Tamẽ licet iudex eccleſiaſticus præcedentem denunciationem admittat indiſtinctè, iſtam indiſtinctè non debet admittere: quia nõ niſi in defectum iuſtitię, vel ſi crimen de ſui natura eſt eccleſiaſticum, uel ratione pacis, uel iuramenti, [c] uel quãdo crimen eſt notorium, uel quãdo non auditur in foro ſecular; ut quia obligatio eſt naturalis [d] tantum, uel ſi hanc proponit miſerabilis, & depreſſa perſona, vt hic, & ſupra de pactis, qualiter, & 77. diſt. per totum: alias, ſi indiſtinctè admitteretur, periret tẽporalis gladij iuriſdictio, & omnis cauſa per hanc uiam deferretur ad eccleſiam. hanc indiſtinctè facit epiſcopus, qui grauatur ab illo, qui ſubeſt immediatè imperatori, in auten. ut dif. iudi. §. ſi tamen conrigerit, collatio. 9. Et in iſta ad hoc agitur, vt res reſtituatur, ſiue ut læſus ſeruetur indemnis, & examinatur de plano, & pronunciatur in ea, ut hic. & requiritur in hac trina monitio, & ad minus duarum ultimarum plena probatio. infra de accu. cum dilectus, & cap. qualiter. ſecun. §. fina. & de ſi. licet Heli. §. cum igitur. Differt hæc ab euangelica: quia ad hanc non admittitur niſi læſus. Alia eſt canonica; & eſt duplex. Alia ſpecialis competẽs illi ſoli, cuius intereſt habere bonum prælatum, uel bonum eccleſiaſticum ſubditum. & fit ad hoc, ut quis de beneficio remoueatur. 16. quæſtio. 7. cap. filijs, & ſupra de offi. cuſt. capit. 1. in fin. Et requiritur triplex monitio, ſicut in iudiciali per eadem iura. Alia generalis & publica; ut quando agitur de matrimonio diſſoluendo, uel eius impedimento, de ſpon. præterea, de clan. deſpon. cum inhibitio. Et hanc iudex ex officio proſequitur, ſi denuncians eam proſequi detrectat. infra de ſponſa. cum in tua. Regularis ſecundum diuerſas religioſorum inſtitutiones expeditur de plano & ſimpliciter, nec contra eam appellatur, infra de app. ad noſtram. cap. reprehẽſibilis, & cap. cum ſpeciali. §. ult. de materia huius gl. uide in ſpe. de denunc. §. 2. uer. ut autem [ipſum ſolum] cum † in hac non adhibeatur teſtis, [e] probari non poteſt niſi per iuramentum monentis, [e] Hoſti. [audierit] deſiſtẽdo à peccato [Fratrem] ideſt animam fratris tui. [Pœnam] hoc poteſt referri ad ſecundã denunciationem, quæ probatur per iuramentũ monentis, & alterius. Tertia uerò debet plenè probari, & hoc reſpicit, quod ſequitur, Vel duos ſecundum Hoſti. dic, ut ſupra dixi [uel duos] de his, qui ſciunt illud delictum, ut ſit correptor, non proditor. 2. q. 1. ſi peccauerit [Duorum] tui, & alterius [Trium] tui, & duorũ adiũctorum [Omne † uerbum] ideſt omnis probatio admonitionis factæ ad pœnitentiã peragẽdam. infra de teſti. in omni [die] ideſt denuncia. [Eccleſiæ] ideſt prælato [Nõ audierit] ſub. & propter hoc ipſum excommunicauerit, & ſic excommunicatus ſteterit, Hoſti. [Sicut] non † eſt omnimoda [f] ſimilitudo. licet enim loqui cũ gentilibus, ſed non cum excommunicatis 11. q. 2. cum excommunicato, & in hoc tamẽ ſunt ſimiles: quia vterque à ſacramentis eccleſiæ ſeparandus, Pe. [Ethnicus] ethna † fertur eſſe mons in Arabia, ſecundum alios in Sicilia, ut dicit Sene. epi. 51. in prin. de quo exit riuulus ſulfuris, & cõtinuò viget ignis. ſic iſti erũt in igne continuo. uel ſecundum Hug. ethnicus ab ethnos, quod eſt gentilis. Tales ergo meritò ſunt uitandi, Hoſti. hæc expoſitio probat. 1. q. 1. nonne [Publicanus] ideſt † publicè peccans [Paratus] præſumitur de iure illius; qui non quærit diffugia, de reſtitut. ſpolia. literas, & è cõuerſo, de præſumptio. nullus, Hoſti. [Correctione] ideſt admonitione, Pe. Dicit † hic patet, q auctoritas, ſi peccauerit, nedum ad occulta, ſed etiam ad manifeſta extenditur. 45. diſtin. ſed illud. 11. quæſtione 3. præcipuè, Pe. Eccleſiaſt. 1. nobis petẽs iuſtitiam, ut ſtatim ſequitur [Vniuerſalis] de maiorita. & obedien. ſolitæ, de tranſla. epiſcopi, per totum, Hoſti. [Secundum † formam] ideſt ſecundũ iuſtitiam hac denunciatione inuenta ad formam ipſius [ipſe] Rex francorum [Legato] uel delegato, ut patet in fine [Sufficientem] hoc dicit: quia iam poſuerat quandam exceptionem, quam non permittebat examinari, nec ſuper ea pronunciari, ut patet in fi. Hoſtien. [Rationem] puta, quòd † legitima monitio non præceſsit, uel denunciator ſit criminoſus [g] 3. quæſtio. 7. iudicet, uel aliam quam cunq; iuſtam. & ex hoc colligitur, quòd infrà. §. fina. non mandat cognoſci de cauſa principali: ſed an denunciatio ſit admittenda ſecundum Inno. uel dic, ut ibi dicam ſecundum eum, & Hoſtien. [Adipſum] Regem Franciæ. quaſi dicat non ad nos, Hoſtien. [Iure communi] quo † cauetur quòd dominus, uel pares iudicare debent, Innocen. [Per ſpeciale pri.] fortè Rex Angliæ habebat priuilegiũ à Rege Francię, quòd non iudicaretur per ipſum tanquam per dominum, ſed per communes eorum iudices, vel per alias certas perſonas ab eis electas communiter. & idem eſſet, ſi ſuper hoc haberent ſpecialem conſtitu. Innocen. Hoſtien. uero exponit † ſpeciale pri. ſ. beato Petro conceſſum, quod dicitur generale, de tranſla. [h] cap. 1. [Speciale] eſt autem conſideranda perſona papæ, cui & nulli alteri competit, de officio leg. quòd tranſla. [Generale] reſpectu omnium Chriſtianorum, ſuper quos dat poteſtatem, ut infra probatur: quæ non ſolum patet per prædictum priuilegium, ſed etiam per conſuetudinem; ad hoc. infra ti. 1. ſi clericus. & probatur hæc lectura ſecundũ eum, de tranſla. quanto. §. 1. [Conſuetudine] hic † arguit Abb. pro hominibus de monte Peſſulano, quòd ſub Rege non reſpondeãt, ſed ſub epiſcopo, cum eſt quæſtio inter regem, & eos: quia ſic fuit diu ſeruatum: ſed repete intendimus [Peccato] ideſt uiolatione pacis, & iuramẽti, uel de peccato commiſſo in regem Angliæ [Cenſura] ideſt † coerctio, Pe. [Quemlibet] ſi eſt in eccleſia, hoc poteſt directè: ſi extra eccleſiam, indirectè. 2. queſtio. 1. multi. infra de decimis, de terris, de Iudęis & ſi ludæos, ſecundum Vin. [Poſſumus] & nullus alius in quemlibet: & ideò dicitur hoc priuilegium ſpeciale, ut ſupra ſecundum Hoſtien. [Non † igitur] hic probat exemplo, lege, & ratione, quòd ipſe poteſt cognoſcere, & quòd rex debet in hoc ſe ſubmittere Romanę eccleſiæ [Iniurioſum] quia nemini facit iniuriam, qui

qui utitur iure ſuo, de elec. cum eccleſia. §. 1. ff. de fur. iniuriarũ. 1. reſpon. Hoſtien. ſed al. [Si ſuper hoc] in quo etiam commiſſus eſt, uelit, nolit, Hoſtien. [Committat] tanquam ſuo capiti. 12. diſtinct. c. 1. Pe. [Cum Valentinianus] inducit exemplum [Imperator] nedum Rex [Suffraganeis] ar. quòd ſufraganei eligunt metropolitanũ; ad idem, ſupra de poſtula. bonæ. 2. ſed ceſſat ar. ſi dicas, procurare monendo, & inducendo can. vel forſan ſpectabat de conſue. [i] Hoſtien. [Legatur] 63. di. Valentinianus, Vinc. [Cui] antiſtiti, nedum papæ [Sincere] 1. pure † & cum bona conſcientia, Gof. [Capita] in principe nil ſplẽdidius. quam humilitas. 100. diſtinct. contra morem, Pe. [Submittamus] ideſt ſubmiſſa eſſe oſtendamus, vt probat ſtatim litera, Suſcipiamus neceſſariò &c. [Eius] archiepiſcopi [Homines] ac † ſi dicat, quòd non ſit conſideranda dignitas, ſed peccatum: & per hoc patet ſecundum Hoſtien. excellentia ſacerdotalis reſpectu regalis: quia nullus clericus ſubeſſe poteſt imperatori perſonaliter: imperator, & etiã papa in eo, quòd peccatores, perſonaliter ſubſunt etiam ſimplici ſacerdoti, de pœni. & remiſ. omnis. ad hoc dicam, de iureiur. nimis. [k] & ideo dixit, homines: quia † nemo ſine crimine viuit. Concluſit enim deus omnia ſub peccato, vt omnibus miſereatur, de pœni. diſtinct. ſecunda, ſi enim inquit. & primas mors alios morde &c. Pet. & Abb. [Neceſſario] not. imperatorem † excommunicari poſſe à quocunque epiſcopo, in cuius diœce. exiſtit, Pe. [Medicamenta] quæ ſunt diuerſa, ut patet, infra de pœni. & remiſsio. omnis. §. ſi quis & quando medicamenta non proſunt, ferro ignito opus eſt: quia forſan vulnus eſt cancroſum. 1. q. 1. reperiuntur, ſecundum Goff. & Hoſtien. [Nec † illud] al. & inducit contra regem, & ſecundum literam eſt hic præoccupatio. ſi. ſupra de off. ordi. inter cętera, ibi, Ne dicamus defectum ſcientiæ [Deſcendiſſe] forſan ex perſona matris. [l] nam aliàs, ut dicit Hoſtien. Papa ignorauit originem iſtius regis, quam hic narrat: ſed omitto, quòd curioſus plenius uidere † poſſet in ſpe. hiſtoriarum, li. 17. c. 4. [Petitor] de quo minus uidebatur, cum fauorabiliores ſint rei, quàm actores. ff. de re. iu. l. fauorabiliores. Innocen. [Inicio litis] ideſt ante litem conteſt. Gof. Vel cum lis conteſtatur [Curriculis] ideſt elapſis inducijs datis ad deliberandum, uel ideſt poſt litem conteſt. ſecundum Gof. [Peronatur] per † allegationes [Antiſtitis] ideſt proprij diœceſani, Hoſtien. [Illico] ideſt ſtatim. 2. q. 6. §. pe. Gof. [Cum ſermone] ideſt cum actis cauſæ [Dirigatur] pater ſancte, legem habes non abrogatam, quam omittis. nam ſi iudex maior prouinciæ lædat ſubditum, epiſcopus diœce. eſt ordinarius, in auten. ut diffe. iudi. §. ſi tamen contigerit, coll. 10. Hoſtien. [Cum enim] inducit rationem ex Deo, quando dixit beato Petro. Quodcunque li. &c. de maio. & obedi. ſolitæ, Inno. ſed uidetur, quòd eccleſia habeat auctoritatem à concilijs. 17. diſtin. §. huic etiam. ibi ſoluitur, ut etiam dixi ſupra de elec. Significaſti, ſuper glo. 17. [Quocunque] meritricium † ſub diſſimulatione tranſit eccleſia, ut maius malum, ſ. adulterium euitetur; ad hoc. 33. q. 2. ſi quod uerius, arg. 13. diſtinct. nerui, Pe. & Abb. [Chriſtianum] negat ergo ſe Chriſtianum, qui negat hanc poteſtatem, de ma. & obe. ſolitæ, ad fi. & nihilominus ſecularis poteſtas temporalem pœnam infliget. 23. q. 5. ſunt quædam, & c. rex debet, Hoſt. [Coercere] hic in antiqua probat id auctoritatibus noui, & uete. [Lege] deuteronomij. 1. ad idem actuum 10. & 1. q. 7. §. huic Petrus. & facit, de reg. ea, quæ [Perſonarum & infra] ſequitur inſan. perſonarum, quas interuenire beatus Iacobus teſtatur 2. capit. in princ. ſi dixeris ei, qui indutus eſt veſte præclara, tu ſede hic bene: pauperi autem dicas, ſta illic, uel ſede ſub ſcabello pedum meorum; & uide quod dicam de priuile. c. 1. & licet &c. [Licet autem] hic docet, quòd dato, quòd alia cognoſcere non poſſet, tamen ratione qualitatis ipſius facti, ſcilicet pacis fractæ, & periurij poſſet cognoſcere, Pe. [Charitatis] & ſeruanda † eſt etiam hoſti. 23. queſtione prima, noli Ioannes. & eſt charitas dilectio Dei & proximi, Pe. [Poſtremò] ex hoc. §. ſumitur caſus ſi. ſupra de offi. dele. ſuper quæſtionum §. fi. Hoſtien. [Iuramenti] ſupra de elec. per uenerabilem, Hoſtien. [Religione] ſicut dicitur violata, Pe. [Iudicium] Eccleſiæ, niſi quando Deum ſolum habet ultorem. C. de iureiur. l. ſecunda, & ſexta, quæſtione prima, ſi omnia, Vin. [Pertinere] infra de foro compe. c. ulti. li. ſexto, & uide quod ibi dicam ſuper ulti. glo. [Diſcordiam] quare enim patietur † iudex ad arma procedere, quos ſua iuriſdictione poteſt cõpeſcere. ff. de uſufruc. æquiſimum, Ioan. & Phi. [Diſſimulatione] diſſimulatio eſt mortale in prælato; ad hoc de treu. & pa. cap. primo, 83. diſtin. error. infra de priui. quanto, de ſen. excom. quantæ, Hoſt. [Prædicto] in an. dicebatur, dilecto filio Abbati Cæſarien. & tunc bene ſequitur, idem Abbas, &c. [Præceptis] & iuxta formam &c. & ſecundum quoſdam iſti iudices non habent cognoſcere de principali, ſed de denun. & excep. & alij contra, ut infra dicam [Vel ſolidam] concludit [m] ſub triplici, uel ut per te uides, & per hoc no. Frã. quod plura † remedia debet iudex inuenire ad contumaces reducendos; alle. de dolo, ueritatis. ad concordãdos diſcordes, ad curandos ægrotos, uigeſima nona diſtin. cap. fin. de pæ. & remiſ. omnis [Idem Abbas] nominatus in deciſa, ſic ſupra de procura. cap. 1. & eſt hic hyſteron proteron. ſi. ſupra eodem decernimus, Hoſtien. [Inſta ſit] ideſt an denunciatio ſit admittenda, uel non. Quidam forte non malè dicunt, quòd hi iudices etiam de principali cognoſcent. poterit enim dicere † Rex Angliæ, Rex Franciæ tenet comitatum Pictauien. in periculum animæ ſuæ, uel contra ſuam conſcientiam, cum ad me pertineat; unde peto officium ueſtrum, quod cogatis eum ad pœnitentiam, & ſi Rex Francię reſpõdeat, non pertinet ad vos cognoſcere, utrum iniuſtè, uel iniuſtè teneam: hoc autem ſcio, quòd non teneo contra conſcientiam, & hanc, non aliam teneor apud uos excuſationem proponere. Et ſi Rex Angliæ probare uelit, quòd comitatus ſuus fuerit, non debetis ſuas probationes admittere. potuit enim per iudicium parium, uel alio modo meus fieri, uel ego cum bona conſcientia & ſine peccato teneo comitatum; & hoc mihi ſufficit, ar. C. de rei uendi. l. ulti. eccleſia ulterius non procedat. Et ſi Rex Angliæ uellet probare, quòd iniuſtè contra cõſcientiam comitatum teneret, admittendus eſſet: ſed hæc probatio eſſet ualde difficilis: quia & ſi probaret Rex Angliæ, quòd comitatus fuiſſet ſuus; non tamen probatur, quòd Rex Franciæ ipſum iniuſtè, uel contra conſcientiam teneat, Inno. ¶ Sed hoc non placet Hoſtien. qui dixit contrarium elici. C. de probatio. ſi ue poſſidetis [n] & 45. di. ſed illud. & ex quo enim conſtat de intentione actoris, niſi probetur exceptio ſufficiens in contrarium, actor obtinebit, infra ut eccle. bene. c. uno. ſed Inno. dicit hoc uerum, quãdo agitur directè. Sed quando agitur in modũ denuncia. ſi poſſeſſor debeat proponere probabilem excuſationem, puta mihi adiudicatus eſt, uel pignori obligatus, uel his ſimile, non tamen habet hoc neceſſe probare: ſed ſufficit, quòd ſatisfaciat conſcientiæ. auditur tamen aduerſarius uolẽs probare contrarium, ut eſt dictum ſed ubi eſt ſcandalum, uel peccatum publicum, tunc ſicut de peccato conſtat, ſic debet & de ſatisfactione conſtare. quadrageſimaquinta diſt. illud, ſecundum Innocen. [o] [Contra eum] Regem Franciæ [Proponit] Rex † Angliæ, & in modũ denũciationis & poterit opponi

iuſta exceptio, ut hic dicit. hæc tamen de plano expedientur: quia non dabuntur ita prolixæ dilationes, nec recipientur illæ ſubtilitates, quæ reciperentur, ſi alio modo ageretur: hæc enim omnia quaſi ex arbitrio boni iudicis pendent, & debent conſideratis perſonis, cauſis, locis, & temporibus expediri, argumen. ſupra de transla. c. fi. ſecundùm Hoſtien. [*Omittat*] ſupponendo terram regis Franciæ interdicto, de appella.
34 nouit, de offi. lega. nouit. Sed † & uos caueatis, quòd eius ſententiam obſeruetis. nam propter hoc, & propter ſecundum, ſcilicet ut prælati ſciant excuſationem, & intentionem papæ, hæc eis dirigitur decreta-
35 lis, Hoſtien. ¶ *In † glo. 1.*] ponit caſum. Secunda primò probat papam non habere utrunque gladium; alle. 6.
p iura. ſecundò tenet contrarium [p] tertiò remittit. ¶ *Glo. ſed cum*] ponit obicc. ipſius ſo. & quoddam argumen-
36 tum. ¶ *In † glo. no. quod ibi. l. 1. & ultima*] fit emancipatio prætextu conſuetu. coram illo, coram quo aliàs de iure fieri non poſſet. ¶ *In glo. Sed cum, ibi, eas*] ibi dicitur, quod ciuilis ratio naturalia iura corrumpere non poteſt. ¶ *Ingl. ſaltem, ibi, Hæreditatis*] ibi ſic dicitur. quamuis enim ſtricto iure nulla actione teneantur hæredes ad monumentum faciendum; tamen principali, uel pontificali auctoritate compellētur ad obſequium ſupremæ uoluntatis. ¶ *In † glo. 1. in fin.*] prælatis autem man-
37 dat, quòd ſententiã, quam ferri contigerit, obſeruent: aliàs comminatur, quòd illos de inobediētia puniet; ut patet in antiqua. ¶ *In glo. 2. ibi, cauſam*] 2. [*& ibi, ſed uide tur*] T. cuius fuit hæc glo. dixit, ego credo, q̃ papa &c.
38 [*& ibi, Euangeliſta*] Luc. 22. & plenè † exponuntur hæc uerba in extra. Bonif. Vnam ſanctam, uer. in hac, ubi etiam ad hoc probandum inducitur Ioan. 18. Conuerte gladium in uaginam. Ber. ad Euge. de conſci. libro 10. Aggredere ſubditos, ſed uerbo, nõ ferro. quid uſurpare gladium tentas, quem ſemel iuſſus es mittere in uaginam? & 1. Timo. 3. oportet epiſcopum eſſe non percuſſorem. Et ſciendum eſt, quòd miniſter noui teſtamenti eſt miniſter mãſuetudinis, & ſacramen-
39 ti unitatis. Sacramentum † uerò altaris repreſentat vnionem Chriſti, & eccleſiæ, quam ſignificat unio animæ ad corpus: quia ſicut anima uiuificat corpus, ſic Chriſtus per hoc ſacramentum uiuificat eccleſiã. Et ideò executio gladij materialis, qui diuidat animã à corpore, penes miniſtrum ſacramenti unitatis eſſe non debet. dicit ergo Ber. ubi ſupra, gladium materialem habet papa nutu: imperator iuſſu: miles uſu, uel manu, & hoc etiam innuit prædicta extrauagans, ubi ſupra, & c. ultimo, & infra ne cler. uel mona. c. ultimo, libr. 6. & 88. diſtinct. epiſcopus gubernatorem, ubi de hoc [*& in fi.*] & 10. diſtin. quoniam, & infra de priuile. cap. ſecundo, in 1. gloſſ. Hoſtin. remittit ad ea, quæ no. ſupra de maiorita. & obedien. ſolitæ, & infra qui filij ſint legiti. per uenerabilem. §. rationibus. ¶ *In glo. diretè, in fi.*] Dixit Hoſtien. quod per ca. quæ ibi no. patet,
40 quòd iſte † proceſſus non poteſt aliter excuſari quòd ad ueram naturam feudi, niſi quia uel Rex Franciæ non debet eſſe iudex in cauſa propria, & nolebat cauſam iudicari per pares, quorũ iudicio nolebat ſe ſubmittere Rex Angliæ, ut dicit ſe audiſſe. nolebat autem Rex Franciæ per ſuam curiam meritò illi ſuſpectam
q cauſam audiri, fuit ergo ad eccleſiam recurrendum [q] in auc. ut diffe. iud. §. ſi uerò contigerit, colla. 9. aut hic procedit papa ratione uiolationis iuramenti, & pacis,
r & huic uidetur inniti papa, ut patet infra. Alioquin [r] quandocunque uaſallus committeret feloniam contra dominum, & quandocunque iuſtè damnaretur, ſemper haberet recurſum ad eccleſiam: nec tamen in hoc caſu dicit omnino denegandam audientiam. nã eſſe poſſet, quòd iniquè, & iniuſtè proceſſum eſſet; & hoc ratione peccati eccleſia poſſet examinare ſummariè, & ſecundùm quòd inuenerit, admittere, uel repellere talem, argumen. C. de adulte. quoniam Alex. C. de fal. ubi falſi crimen, & patet in eo, quod nota. de officio delegat. paſtoralis. §. quia uerò. ¶ *In glo. no. quòd, ibi, & ultima*] de conſue. cap. 3. libr. 6. [*& in fin.*] & infra de præben. cum in eccleſijs, lib. 6. ¶ *In glo. ſed cum, ibi, ſublata*] dic, quòd fuit priuilegium [s] conceſſum eccleſiæ;
41 f unde adhuc hodie durat, ſecundùm Innocen. ad hoc. infra de reg. iur. decet. lib. 6. cum ſuis concor. & circa hoc Hoſtien. remittit ad ea, quæ not. in ſumma, de immu. eccl. §. inquantum, ſub. §. ſed nec illa immunitas uerſ. nec credendum eſt, & ſequentibus [*& ibi, Fuerunt*] inſti. de teſtamen. in princip. Goffr. & princeps quan-
t doque arguit ex. l. abrogata. [t] C. de conſti. pe. l. ſecunda. §. & neminem. Vin. [*& ibi, arg. quòd*] Innocen. ſcripſit hæc aſſerendo, & ad hoc 38. diſtinct. ſi quid ueri, &
42 de hoc. infra de ſolutio. cap. fina. nec † obſtat, ſupra de conſtitutio. eccleſia: quia illud intelligitur de legibus inferiorum, non imperatorum. nec obſtat. 4. quæſt. 3. ſi quis teſtibus: quia hoc ſpeciale in fauorem eccleſiæ. & ideo in eius læſionem retorqueri non debet. C. de legibus, quod fauore, uel dic, ut not. infra de hæreti. cap. quarto. Hoſtien. ¶ *In glo. ſimiliter, in fi.*] & in auctẽ. quomodo oportet epiſcopos, collat. 9. non tamen habeat tam dignam, & generalem poteſtatem, ut papa, ut probat prædictum auc. ſecundùm Hoſtien. ¶ *In glo. ſaltem, ibi, arg. contra.*] Idem Vincen. ſed Innocen. &
43 Hoſtien. alleg. pro concor. [*& in fi.*] ſi colligit † immaturam, tenetur. l. Aquil. ſi maturam, tunc dominus oliuæ, cui colliges, expenſas donaſſe uidetur, cum remunerat; Hoſtien. Aquilia reſpicit damnum: nec illi legi locus eſt, ubi damnum datum non eſt. ¶ *In glo. ſupradein. ibi, paſtoralis*] & eodem titulo. capitul. ſecundò,
44 lib. 6. [*& in fi.*] aliud † in pœnis, aliud in iudicijs, quod dic, ut no. ſupra de tranſact. cap. ultim. & infra de iure-
u iurando; cum quidam, & infra de regu. iur. in iudicijs, [u] lib. ſexto. ¶ *In glo. 3. in fi.*] de hoc & 4. quæſt. 4. cap. ſecundò. ¶ *In glo. 22. in fi.*] ideſt, & ultim. ¶ *In gloſſ. non in forma, in fi.*] & de ſtat. mona. cap. fina. ubi de hoc. primæ † expoſitioni ſtandum eſt, hæc enim denunciatio iudi-
45 x cialis. [x] in qua procedendum eſt de plano, ſed non eſt ueritatis examinatio omittenda, ut notatum eſt. ſupra Hoſtien. ¶ *In glo. ult. ibi, correctis*] infames tamen bene admitterentur ad denunciandum, dummodò ege-
y rint pœnitentiam, [y] ut no. hic Ioan. & Vincen. Innoc. & Ber. Brix. ſecunda quæſtione prima, ſi peccauerit, & infra de accu. cum oporteat, in denunciatione canonica, & ſpeciali loqum habent prædicta: in iudiciali uerò, de qua intelligo loqui hanc literam, ſecus. in hac enim etiam criminoſus audietur, niſi forſan obſtaret excommunicatio. infra de except. uel alia ſpoliatio, ſiue depredatio. infra de ord. cog. cum dilectus. & capit. fina. uel alia præiudicialis exceptio. puto autem, quòd hic denun. in ſcriptis ſit porrigenda, & q̃ lis ſit conteſtanda, quod nota. in uerbis ſuperioribus ibi, utrum iuſta ſit.

ANNOTATIONES.

a ¶Denunciationum. adde, quòd iſta denunciatio debet eſſe perſonalis ſecundum d. Feli. in c. in nomine domini, de teſti.

b ¶Quia ſeruus. Et ſecundum iſtum poteſt intelligi, quod not. Inno. qui cle. uel uo. c. fi. ubi per Ioan. An. ſuper glo. ergo. ubi de monaco locutus adduxit etiam alia iura.

c Vel iuramenti. An mutet, uel accumulet forum ipſum iuramentum, uide Io. And. de foro compe. cum C. laicus, lib. 6.

d ¶Eſt naturalis. Multiplex eſt obligatio naturalis, & in qua locum habeat hæc denunciatio, uide Bart. in extrauaganti ad reprimen. in uer. denunciationem, & ibi quid de fal. & quid de illo, qui alteri ſtipulatur. & quid de illa, quæ ſublata eſt præſcrip. & quid de filio fam. tuto Macedoniano, & quid de tuta Velleiano, & quid in obli.

pupilli

pupilli, & quid de tuto excep. rei iudicatæ, & plura alia ibi. uide per ipſum ad hanc materiam.

e ¶Iuramentum monentis. Cum ergo ius diſponit aliquid, per unũ ſolum fieri, illius dicto ſtabitur. ad hoc de teſti. ueniens, el 2. & an monitus poſſi: probare ſe non monitum, uide Bar. in extrauagan. ad reprimen. in uerſi. denunciationem.

f ¶Eſt omnimoda. Vide plures concor. per Ioan. And. de ſumm. Tri. & fi. cath. damnamus, ſuper uer. ſicut. & faciunt iſta ad concordan dos teſtes. & de iſtis diſtis ſimilitudinarijs uide Bar. in extrauagã. ad reprimen. in uerſi. proinde.

g ¶Criminoſus. Secus, ſi infamis, uel mulier, ut not. ſupra in prin. glo. magnæ.

h De transia. De plenitudine ergo poteſtatis omnis cauſa etiam feudalis inter quoſcunque cadit in cognitionem Papæ.

i De conſue. Vide glo. 63. diſt. Valentinianus.

K Nimis. Vide Ioan. And. infra cit. prox. ſignificaſti, in glo. ſuper uer. iuriſdictionem, & de pœn. & remiſ. omnis, in princ.

l ¶Matris. ar. quòd à matre quiſque capit genealogiam: regulariter autem contra, de quo uide infra, de teſtam. Rainutius, in princ. & Bald. in l. fi. C. de ſer. fug.

m ¶Concludit. no. quia ponit hic text. ut diuerſa pacem, & treugã, quod facit ad q. diſputatam per Iac. Butr. de qua latius per Ioan. in ſpe. de treu. & pa. in rubrica, & uide c. illi qui, 24. q. 3.

n ¶Poſſidetis. ibi uide Bar. Bald. & Sali.

o ¶Inno. ſuper iſta contrarietate Inn. & Hoſt. uide Bar. plenè in extrauag. ad reprimendam, ſuper uer. denunciationem, qui eos concordat, & de conſcientia etiam hæredis proſequitur. & uide Bald. in l. 2. C. de fideicomm.

p ¶Contrarium. adde Card. hic, qui tenet contra glo. & uide Bald. in proœ. fforum, in 2. colum. ubi tenet, quòd Imperator non habet ſuperiorem.

q ¶Recurrendum. imò ad imperium, cum ſint laici, niſi dicas, quòd non recognoſcit imperium Rex Franciæ in ſuperiorem; ideo ad Papam habetur recurſus; uide, qui filij ſint leg. per uenerabilem.

r ¶Alioquin. ſi indifferenter in feudo haberetur recurſus ad Papã.

s ¶Priuilegium. Argue, quòd priuilegium in l. conceſſum non aſſumit naturam. l. unde l. reuocata non tollitur priuilegium. & idem ſi lex tranſit in contractum, uide Bar. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iu. in tertio membro in 4. q. & per glo. & per ipſum in l. quod ſemel. ff. de decre. ab ordi. fa. & uide bonum tex. ad hoc in l. fi. C. de don. inter ui. & uxo. & uide Inno. de iniurijs, in noſtra. & idem in teſtamento, quod ſit immutabile, ſi tranſit in contractum, uide Din. in c. quod ſemel, de reg. iu. lib. 6. & Bar. in l. hæredes palam, ff. de teſtib. & in l. ſi quis in prin. ff. de leg. 3. & per Moder. in l. generaliter. C. de non num. pec. maximè per Sali. In contrariũ, quòd ad primum de priuilegio uide glo. ſuper uer. decætero, in proœ. Cle. & ibi Modernos.

t ¶Abrogata. De hac l. abrogata Bar. l. 1. ff. de coniun. cum eman. li. & an liget, no. ſupra de conſti. c. 1. & uide etiam glo. 1. quæſt. 6. §. poſt datam, Bald.

u ¶In iudicijs. Vide Cy. in l. nemo. C. de ſum. tri. & ibi Bal. & Sali. in l. inter ſeruos, C. ad l. iul. de ui priua. & Bar. in l. illicitas. §. fi. ff. de offic. præto.

x ¶Iudicialis. Adde Cald. conſi. 5. in 4. col. de accu.

y ¶Pœnitentiam. De hoc uide in c. præterea, de teſti. co. in c. cum in tua, de ſpon. in c. 1. de accuſa. in c. in omni, & in c. perſonas, inf. de teſti. & in c. de accu. cum oporteat, & quod ſcripſi 2. q. 1. c. ſi peccauerit, et uide glo. 2. q. 8. in ſumma, Arch.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis hæc deciſa ab alia decretali.*
Aduocatis cauilloſis medetur, & aduocatorum officium in quibus conſiſtat, ibid. & nu. 2. & 3. & 4.
2 *Principales iurant, & præſumuntur ſcire facto ſuo ueritatem melius, quàm aduocati, & ad ea quæ in facto conſiſtunt reſpondent nu. 4. 7. excipiuntur caſus. nu. 5. 6. 8. & ueritas ab his, qui melius ſciunt, inquirenda ibid.*
3 *Legis, ſi poſtulauerit. §. quæſtioni. ff. de adulte. leg. nec quicquam. §. aduocatos de offi. proconſu. intell. in fine.*
5 *Procurator per hanc decretalem non excluditur.*
Intentio huius conſtitutionis quæ, ibid.
6 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum.*
Reſpondere in iudicio alius pro alio non cogitur, qui per ſe, & qui per alios debeant reſpondere. nu. 2. & infra nu. 8. 9. & 10.
8 *Suppletio gloſſarum.*
9 *Luxurioſa etiam pro prodiga hic exponitur.*
Luxurioſæ mulieri datur curator, an etiam luxurioſo, ibid.
10 *Principis intereſt habere ſub ſe locupletes.*

CAPVT XIIII.

1 PAſtoralis. Breue eſt, & deciſa fuit lis, de exceptionibus, ut ibi patet in 3. com pil. & duo facit primò ſtatuit. ſecundò à ſtatuto unum caſum excipit. ſecunda ibi, niſi forte. & dixit Hoſt. quòd eps Elienſis inter alias cõſultationes inſeruit, quomodo cauilloſi aduocati Deum non timentes, nec homines reuerentes auertebant clientulos à propalanda ueritate facti, nõ ſuſtinentes, quòd cliẽtuli ſine ipſis aliquid de facto proponerẽt, & huic
2 Papa medetur [*Principales*] & † meritò, illi enim iurãt. C. de iuramen. cal. auc. principales, & præſumuntur de facto ſuo ſcire melius ueritatem, quàm aduocati, uel extranei, ar. de reſcri. ab excommunicato, cũ ſuis concor. ueritas autem ab his, qui melius ſciunt, inquirenda eſt. §. de elect. ſcriptum, infra qui ma. ac. poſſidetur, & de teſti. præſentium, li. 6. Ho. [*Aduocatos*] quic
3 quid † ius tangit, expediet aduocatus: unde formabit libellũ, & apte: alias repelleretur. ff. ſi menor fal. mo. d. l. 1. & infra c. proxi. Idem in excep. & poſitionib. formandis, & ſi. ſecundum Goff. & Hoſti. Sed in reſponſionibus poſitionum poterit intereſſe, ut caueat, ne in cauilloſa poſitione, obſcura, uel duplici clientulus capiatur. & ſic intellige, ſecundum Hoſt. ff. de adulterijs, ſi poſtulauerit. §. quæſtioni. ff. de officio proconſulis, nec quicquã. §. aduocatos. ad ea † uerò, quæ conſtiunt in facto, interrogati ante litem conte. uel poſt, reſpondebunt principales. ætatem enim habẽt, per ſe loquantur, de conſue. diſt. 4. cum pro paruulis. & ipſi principales aduocatos inſtruẽt in ueritate facti, ĩ quo ius poſitum eſt. ff. ad. l. Aqui. ſi ex plagis. §. in cliuo capitolino. ex quo aduocati proponẽt ius utiliter, & honeſtè, non obprobriosè, uel ſubdolè. C. de poſtulan.
a quiſquis, ſecundum Hoſtien. [*Per ſeipſa*] non † intend
5 dit excludere uſum procura. per quos poteſt etiam lis cõteſtari, quod fit narrando, & reſpondẽdo. infra de lit. conteſta. capitulo uno: ſed hic intendit, quòd is, qui cãm ꝓſequitur, ſiue ſit principalis dominus, ſiue eius procura. habet factum narrare, ſecundum Innocẽ. & Hoſtiẽ. Pe. & Abba. & Eg. tamẽ decre. iſta nõ ſeruatur [*Licentia*] Dixit Innocẽ. quòd non eſſet malum, ſi cogerentur tales perſonæ per aliũ proponere, & re-
6 ſpondere. ¶ Glo. inducens † duas leges ad coadiuuandum textum ponit demum. 10. caſus, quibus quis per
7 alium reſpondet. ¶ *In † glo. prima ibi. §. ultimo*] dicit iſte. §. quod alius pro alio non cogitur in iudicio reſpondere. [*& ibi, Principales*] dicit, quod principales perſo-
b næ iurant de calumnia [*& ibi, non ſolum*] procura. [b] tenetur pro domino reſpondere: reliqua patent. ¶ *In*
8 † *glo. prima ibi, uniuerſitas*] imò uidetur, quòd uniuerſitas per ſe agere debeat, cum etiam per ſe iuret. C. de iu. calum. l. 2. §. hoc etiam. Dic ſecundum Innocen. quod licet uniuerſitas iuret, ut timore iuramenti litem dimittat, ſi eſt calumnioſa; tamen per alium reſpondet. uel dic uerius ſecundum eum, quod uniuerſitas non iurat per ſe, ſed per illum, qui litem cõteſtatus eſt, uel quem uis alium. nec obſtat lex prædicta. iurante enim ſyndico nomine uniuerſitatis, uel collegij per conſequens ipſa uniuerſitas iurare intelligitur. ff. de admini. tuto. l. ita tamen. §. geſſiſſe. & eſt regula, infra de regulis iur. qui per alium, lib. 6. & ibi concor. & de hoc infrà de iura. calu. in pertractãdis nec mirũ, ſecundũ Inno. ſi per aliũ, qui conteſtatus nõ eſt litem, iurare põt uniuerſitas, cũ hoc regulare ſit, quod principalis iurat, & reſpondet, in qua ꝓcur. conteſtatus eſt litẽ, ut in auctẽ. principales [*& ibi, reſpondebit*] idẽ in pluribus, fideiuſſoribus, uel hæredibus unius. ff. iudi. ſol. iam tamen. §. pe. & in pluribus exercitoribus eiuſdem

nauis.ff.de exerc.§.fi.& l.ſequen.Hoſtien.[*& ibi.l.pen.*] 3.qō.9.§. niſi enim [*& ibi,ut hic*] & ff. de poſtu. l. 2. [*& ibi.* † *Luxurioſa*] propriè, uel.i. prodiga.ff.de dam infec. ex damni, in fin. prima reſpon.cum ſuis concor.& uide in ſpecu. de actore, uerſiculo. Item opponitur cōtra actorem,& uerſiculo ſequen.ubi etiam not.an uiro luxurioſo detur curator, ſicut mulieri [*& in fine*]& mulier religioſa,infrà eod. c.2.lib. 6.& ex prædictis patet, ſecundum Hoſtien. quòd iſtud priuilegium reſpondendi per alium habent aliqui propter dignitatem, aliqui propter ætatis fragilitatem, uel indiſcretionem. Alij propter multitudinem. Alij propter delictum: breuiter ſecundum eum quicunque ſeipſum regere non debet, uel neſcit ſiue ex delicto, ſiue alio modo hoc contingat, debet & poteſt per alium talia expedire, ſupra de ætate & qualitate, capitulo ſecundo,& tertio,niſi forſan tātum ſit delictum, quòd omnis audientia denegetur,ut 23.diſtin.In nomine, ad finem.3.q.1.§ patet.23.q.5.non uos.21. diſt. in tantum. 16. quæſt.7. ſi quis deinceps: alias ſemper audiendus
c [c] eſt. nec conſideratur in hoc fauor delinquentis, ſed reipublicæ, cui expedit, ne quis re ſua malè utatur. inſtitutio. de his,qui ſui iur.ſunt. §. ſed hoc tempore.
10 Intereſt † enim principis, ut ſub ſe habeat locupletes, in auc.ut iudi. ſine quoquo ſuffragio.§.cogitatio.column. ſecūda aliàs oportet, quòd principalis,ex quo per ſe agit, per ſe reſpondeat, de quo remittit ad ea, q̄ notantur in ſumma,c.titu.§. quæ ſint neceſſaria, ſub. § utroque autem, uer. ſi autem utraque pars, & ſe.& de poſtulando.§. quid pertinet.

ANNOTATIONES.

a ¶Per ſe ipſas. Adde ſecundum Bal.in l.2.C.quomodo, & quando iudex,quod quando litis conteſta.fieret per aduocatum partibus præſentibus,& non contradicentibus,ualeret.

b ¶Procurator. Adde Io.de lmo.hic,qui tenet,quòd etiam iſte tex. procedat in procuratore,& facit glo.in c.diaconi 27.diſt.

c Audiendus. In caſibus autem,in quibus quis per ſeipſum reſpondere cogitur, an ſufficiat mittere procuratorem ad ſic reſpon. uide Bar.in l.prætor.§.defendi,ff.ex qui cau.in poſſ.ea.& in l.de minore.§.tormenta,ff.de quæſt.& in l.qui bona.§.pen.ff.de dam.infe.& per Bal.& Sali.plenius in l.fi.C.de procur. & an comparente procu.in rem ſuam poſſit peti,ut dominus tanquam iuſtior compareat,uide bonam glo,& ibi no.Bar.in l.ſi actor.ff.de procu.

SVMMARIVM.

1 *Actionem ineptam ſi actor proponit, reus abſoluitur: tamen ſi poſtea aptam proponit, reus reſpondere cogetur. non eſt uis in actionis aptitudine modo recta ſit intentio, & exemplū,nu.6. Decretalis hæc deciſa fuit ab alia, & eius diuiſio, ibid.*

2 *Vicedominus quis hic erat.*
Enallage nominis in dict. eccleſia, ibid.
Eccleſia pro iure patronatus, ibid.

3 *Depoſitum & miſſio in poſſeſſionem etiam in ſpiritualib.locum habet, & in immobilibus, num. 5.*

4 *Sequeſter eccleſiæ patronatæ quam habeat poteſtatem.*

5 *Tanquam, expreſſiuum ueritatis.*
Rei uendicatio non competit poſſidenti, neq; contra non poſſidentem,ibid.uer.in hoc erat,& quomodo id ſit accipiendū,nu.16.

6 *De reſtitutione de qua hic loquatur pontifex, non fit poſſidenti, uel non ſpoliato,*

7 *Delegati iuriſdictio abſolutione ab inſtantia propter ineptā actionem facta durat, & quamdiu.*

8 *De actione una licitè tranſitur ad aliam non contrariam.*
Exceptionem uerò etiam contrariam proponere licet, ibid.

9 *Epilogus, & ſuffragium gloſſa.*
Depoſitum qua mente fiat, refert, ut dicatur in ſequeſtrum tranſire poſſeſſionem, & an & quis deponens poſſideat, & nu.11.
Depoſiti actio cui & in quem, quos ue competat, uer.in ſequeſtrum, & nu. 13.
Ineptam actionem quam reijcere ſtatim iudex debeat.
12 *In ſequeſtro, ſiue depoſito licet perdatur poſſeſſio, non tamen perduntur beneficia competentia poſſidenti tempore ſequeſtri, & quæ, quòd ſcilicet ſequeſtrum tollitur per ſatisdationē,ibid.*

13 *Contra ſequeſtrum, ſiue depoſitarium quæ competant actiones & nu.14. quarum nulla hīc competebat,& ratio, ibid.num.13.*

14 *Dominis competunt actiones directæ; non dominis utiles.*
Patrono eccleſiæ quæ actiones competant, ſi impediatur uti iure ſuo, ibid. & quòd habet dominium iuris patronatus, ibid. & nume. 17.

15 *De actionibus, & ſic etiam de confeſſoria & negatoria canonicæ non eſt curandum,quia factum proponere ſufficiat. uide nu.20.*
Confeſſoria datur poſſidenti, ibid. uer. Dixit autem, & nu. 16. & competit etiam non poſſidenti, & contra quē,nu.eod.et 17.
Actio contra quos hic erat, ibid. uer. ſed hic non agitur, & quæ, nu.16. & quare inepta dicatur, ibid. & num.17. & quæ apta agenti nu.17.

16 *Rei uendicatio largè etiam datur pro iuribus,& ſumitur pro quacunque in rem actione.*
In rem quoque, actio etiam datur, ibid. non tamen per omnia imitatur naturam rei uendicæ.

17 *Pro moleſtijs competit interdictum, uti poſſidetis, uer. ſed huic.*
Negatoria competit patrono iuris, & quando, ibid.
Actori fauendum in principio cauſæ, eod. num. in fine.

18 *An petitio ſit apta, facti eſt uidere, ſi eſt dubia.*

19 *Ineptam actionem quæ non reddant. & an condemnandus reus ex ea, ſi probauit actor, nu. 20.*
Ineptitudo apparens ex forma libelli, & notoria licet non propoſita, adæquantur, ibid.

20 *Ex petitionis reiectione quæ alia pro reo, & contra actorem ſequantur.*
Rei iudi. exceptio an competat ex reiectione actionis hoc non expreſſo,ibid.

CAPVT XV.

1 Examinata. Ca. Si † actor ineptam
a [a] actionem proponit, abſoluitur:tñ ſi poſtea aptā proponit, reus reſpōdere cogetur. & deciſa fuit de fine de cre.de confirma. uti.uel inutili, examinata, ut ibi patet in 3.compil. & poteſt diuidi in quattuor partes. In prima pronunciationis ratio. In ſecunda ipſius rationis declaratio.In tertia pronunciatio. In quarta quædā proteſtatio 2.ibi:Quia cum 3.ibi,Vide.4. ibi,Ita tamen [*Actionem*].i.rei uendicationem in libello expreſ ſiſti,ut infrà patet, Hoſt. [*Eiuſdem*].ſ. Sancti Angeli, ut patet parte deciſa [*Incongruentem*] maximè conſiderato eo, quod probare intendebas, ut patet infrà [*Vicedominus*] clericus† erat, uicarius epiſcopi Sabinen. ut
2 dixi, de confirma. uti.examinata,& compromiſſum etiam fuit in eum, ut ibi patet [*Eccleſiam*] ideſt ius patronatus eccleſiæ. & not.ſecundùm Innoc. & Hoſti.
3 depoſitum † in corporalibus in ſpiritualibus locum habere, ſicut miſsio in poſſeſsionem, de eo, qui mittitur in poſſeſsionem.c.2. poteſt tamē dici ſecundùm Hoſt. quòd iſte tenebat eccleſiam defendendam, & ordinandam ad præſentationem ſuam. Orta uerò cō tentione etiam ipſa eccleſia ſequeſtrata fuit, & idem Gof.& poterat ſecundum eos tolerari,quòd ſic teneret.all.16.q.1,conſtitutum,& q 7.conſiderandum, & c.filijs.aliàs uerò eccleſiam,uel aliud ſpirituale nō po
b terat propriè poſsidere. 11.q.1. per totum, de præſcri. cauſam[b]. Dixit etiam Inn.quòd † uicedominus,apud
4 quem ſequeſtratum erat ius pat.interim præſentabit: debet interim fructus rei depoſitę percipere,ſi primò fuerat poſſeſſor. Dixit Hoſt.non percipiet fructus uicedominus tanquam pars:Quia nec pars eſt [*Tanquā*]
5 expreſsiuum † ueritatis.ſic ſupra de ma.& obe.ſolitę, Pe.[*Accepit*]no.quòd res immobilis deponitur apud ſequeſtrum, Petrus [*Ius patronatus*] in hoc eras tibi contrarius: quia ſi poſsidebas, & cuſtodiam commiſiſti ſequeſtro,cum adhuc poſsideas, non competit tibi rei uendica. Si uerò uolens deſinere poſsidere conſti-

tituiſti ſequeſtrum poſſeſſorem,adhuc non cō petit uendicatio ꝺ milites,qui nil poſsident,ut patet.
c C.de ali.iu.mu.cauſa fa.l.unica,[c] in fi.Ho.[*Poſſidebas*] dixerūt Pe. & Abb. ꝙ iſte uoluit poſſeſsionem probare,ut non cogeretur reſtituere rem, niſi aduerſarij de proprietate docerent.C.de rei uen.l.fi.uel producebat teſtes non ſuper poſſeſsione, ſed ſuper proprietate,& ꝓp cauſam predictam faciebat eos interrogari de poſſeſsione, & hoc plus eis placet [*Reſtitutionem*] quia † poſsidebas, uel ſaltem non fueras ſpo-
d liatus,uel forte loquitur de reſtitutione, [d] quam petit uendicans, ſecundum Abba. [*Abſolutiones*] Dixit Inn.ꝙ non eſt uis in aptitudine actionis,dummodò intentio ſit recta. unde ſi peto fundum: quia ad me pertinet iure dominii, & propono actionem ex locato, ꝓbato dominio,obtinebo. hoc reprobat Hoſ. per hanc decretalem,& uide in ſpecu.de ſent.prolatione.§.qualiter,uerſiculo,quid ſi lis. pro Inn. facit, qđ no.in ſpe.de actio. uel peti.§. ſequitur,uerſiculo hoc quoque, ubi uide, quod plenè pro eo ſcripſi.
e [e] [*Ab eodem*] quò ad inſtantiā, & hoc eſt quod ſequi-
7 tur [*Nihilominus*] ideſt non † obſtante hac abſolutione, quæ fuit ab inſtantia tantùm, ſecundum Pe. qui etiam hic dicit,& Abba.poſt eum,& Guil.in Spe.de officio iudi.per 1.§. deſerunt, uerſiculo quid ſi proponens,quòd poſt abſolutionem factam ab inſtantia iudicij propter ineptam petitionem durat iuriſdi
f ctio [f] delegati, ut cognoſcere poſsit, ſi proponatur aptā, cum uſque ad diffinitiuam ſententiam & poſt, quamdiu fuerit executioni mandata, uel ſaltem uſque ad annum habeat iuriſdictionem,de offic.dele. quærenti.Item Inn.ſupra de offi.deleg.conſul. ut ibi ſcripſi ſuper gl.2.Dicit tamen ipſe Pe.quòd Guil.Na. dicebat contrarium per decre.de offi. deleg.in litteris,& c. ſignificantibus. pro prima parte facit, quod no.infra c.pe. ad contrarium reſpōdetur ſecundum Franciſcum,quòd talis ſententia non eſt diffinitiua,
g ſed interlocutoria [g] [*Teneantur*] no.hic. Philip. quòd
8 † de una actione licitè tranſit ad aliam non contrariam: excipiendo uerò licet proponere etiam cōtrariam,de hoc dic, ut no.infra de reli. domi.cum dilec-
9 tus,cum ſuis concor. ¶Gl.2. † dat duplicem lecturaram,quarum utraq; concludit contra actorē: demū ponit duplex remediū,quo uti poterat actor,ſci licet depoſiti contra ſequeſtrum,uel negatoria contra reos.¶Vlti.gl.habet duo dicta.primū diſtinguit, & ſecūdum facit tria, arguit,duas opiniones ponit,
10 & remittit.¶ *In* † *glo.2.ibi, intereſſe puto*] ſequitur, qua mente res apud ſequeſtrum depoſita fuerit. nam ſi dimittendæ poſſeſsionis cauſa, & hoc apertè fuerit approbatum &c.[*& ibi,licet.1.§.1.*] ibi dicitur, ꝙ deponens poſsidet, niſi deponatur apud ſequeſtrum. id enim tunc agitur, ut neutrius poſſeſsionis tēpus procedat [*& ibi,ei, apud quem §. 1.*] qui ſic dicit, In ſequeſtrum depoſiti actio cōpetit [*& ibi. 1. reſpon.*] ibi dicitur, ꝙ pater, & dominus depoſiti nomine conueniuntur de peculio [*& ibi.§.2.*] à depoſitarijs uen dicantur numi,ſi extant [*& ibi, Acceptam, in fi.*] ſi debitor ad impediendum curſum uſurarum ſortem, & uſuras depoſuit, creditor illas petit à depoſitario utili competente.¶ [*In gl.ulti.ibi.l.1.§. 1.*]ponit caſum, contra meſſorē agitur locati,& conducti [*& ibi.l.1.*] ibi dicitur, quòd aſſeſſoris officium conſiſtit in cognitionibus,poſtulationibus,libellis, edictis, decre-
11 tis, & epiſtolis. ¶ [*In* † *glo.1.ibi à pluribus*] hoc uerum eſt regulariter: quia interdum fit ab uno, puta à iudice,qui mandat ex officio quandoq; res ſequeſtrari,ſupra de reſcriptis olim, de ſeq.poſ. & fruc.c.1.Hoſtien. & remittit ad ſum. de depo. §. in quibus [*& in fi.*] de hoc infra de depo.c.2.in fi.gl.2.¶ *In glo.2.ibi,cu-ſtodem*] Idem Io. cuius fuit hæc gl.& Vin.& Phi.poſt eum,& idem Inn.ſed in legib.ſtatim alle.no.contra-
h rium.ſ.quòd ſequeſter poſsidet, [h] niſi hoc agatur, ꝙ ſolum ſit cuſtos. & ipſe Ber. etiā hoc not.de ſequeſt. poſ. c.1.in gl.hoc idèò,& Ho.hic. unde uel.g.iſta malè dicit, uel intendit de ſequeſtro .i. depoſito, quod
i fit tantum ab uno. [i] unde dicebat Inn.[*Seque.accepit*] à te,ponens planum,quòd adhuc ipſe poſsidebat,niſi ea mente &c. dicit glo.uel ubi dicit, Ea mente,ſuper qua præſumatur, niſi contrarium expreſsè aga-
k tur. moderni [k] tamen legiſtæ,ut no.Cy. C.de prohi. ſeque.l.una, fatētur gloſſas prælegatas ueras in uoluntaria ſequeſtratione: ſed de neceſsāria,quæ ſit ad mandatum iudicis in caſibus nota. infrà de ſequeſt. c.2.reducunt in dubiū, an per eam abdicetur à poſſeſſore poſſeſsio, & transferatur in ſequeſtrum,& arguunt ꝙ ſic per l.intereſſe.nam & iudex facit poſſeſsionem perdi.ff.de acquir.poſ. qui uniuerſas.§.item cum prætor.Item quod facit iudex, uidetur fieri per partes.ff.de euictio.l.ſi ob cauſam,tranſeat ergo poſſeſsio in ſequeſtrū, niſi iudex diceret, ſaluo iure poſſeſſoris,uel utriuſque partis.ff. qui potio.in pignore habeantur, ſi debitor.§.1. In contrarium inducitur. ff.de acq.poſſ.3.§.genera,& l.ſi quis ante. Item certi ſunt modi poſſeſsionis perdendæ, & iſte non eſt de illis; ergo non perditur poſſeſsio. ſic aliàs arguit. ff. de his,qui ſunt ſui uel alie.iur.patre furioſo,& de ac. & ob.obligationum ferè.§ placet. Refert,ꝙ Iacob. de Are.tenet hoc ultimum in l.inter eſſe, ut ibi uidi. Item concor.Ia.de Raue & Pet.de Bel. quæ ſic probant. ſicut eſt ſequeſtratio uoluntaria, ſic & nouatio: ſed uoluntaria nouatio perimit fideiuſſores, pignora;neceſsaria nō.ff. de noua.l.aliam. ergo neceſsaria ſequeſtratio non priuabit poſſeſſorem poſſeſsione,licet id faciat uoluntaria. ſic etiam alia eſt cauſa fideiuſsionis neceſsariæ, quàm uoluntariæ.ff. qui ſatiſda.cog.ſi fideiuſ.& no.de offic. dele. ab arbitris, lib.6.& uide ſimilia,quæ ibi dicam ſuper ulti.gl.non mirum ergo, ſi diuerſum ſit ius inter ſequeſtrū uo-
12 luntarium,& neceſsariū.licet † autem perdat poſſeſsio; non tamē perduntur beneficia competentia poſsidenti tempore ſequeſtri,puta ꝙ ſibi non incūbat onus petendi, nec onus probādi, aduerſario nō probante,& his ſimilia.dicunt autem legiſtæ. Onus ſequeſtrationis à poſſeſſore tolli,ſi ſatiſdat.ff.de offi.
1 præſidis,ſenatus,in fi.C.de ag.& cen. litib. [l] hoc non procedit in caſu Clementinæ de ſequeſtra. ut ſcripſi in ſpecu. ſuper rubrica, in fin. [*& ibi, Depoſitario*] un-
13 de † & à ſequeſtro uendicare poterat: ſed hic agebat contra milites, La. Ego dico, quòd ante completam conditionem, puta quòd detur Vincenti, ſi aduerſarius iudicium ſuſcipere nolit, poteſt agere cum ſequeſtro præſcript. uerbis. ff. de dolo. l. ſi oleum, uel contra eoſdem milites de dolo, ut ibidem dicitur. Sed poſt completam conditionem agendum eſt cum ſequeſtro actione depoſiti ſequeſtraria.ff.de depo.l. ei, apud quem. §.1. & l.ſi in alia. §.cum ſequeſt. T. hic ergo nulla actio competebat contra ſequeſtrum: quia nondum uicerat, nec per
m milites ſteterat, quominus uinceret, [m] ſecundum Hoſti. [*& ibi, nulr altius*] de hoc infra de uerborum ſignificationib. abbate, in gloſſ. 3. ubi plenè ſcripſi
14 poſt Innocen.ſuper 1. glo. [*& ibi, miles iſte*] ſed † obiicitur, quod iſtæ actiones competunt dominis præ-
n diorum. ff. ſi ſerui. [n] uend. l. 2. §. hæc autem actio. at patronus dominus non eſt. Dicit Goffred. & Hoſtien. hoc uerum in directis. utiles uerò competunt non dominis, ut conductori & uectigali. ff. de ſerui. ei qui. uel dic,quòd licet non habeat dominium eccleſiæ, habet dominium illius iuris [*& in fin.*]

uel dic,quòd huic nobili,ſi impediatur uti iure ſuo,
o competit quaſi ° uti. poſ.ff.de ſer.l.ſi.ff.ſi ſerui.uen.l.
2.§. Pomponius. uel dic dari officiũ iudicijs. ſupra.
15 de offi.iudi.c.2.ſecundum Gof.Cũ Inno.de† confeſ-
ſoria,& negatoria diffuſè tractaſſet,dicit Hoſt. poſt
eum,tu dic, quòd nõ eſt canoniſtæ de his curandũ,
cui ſufficit,q̃ ſimpliciter factũ proponat.§.c.dilecti.
& iſte aduocatus fatuus fuit: quia actionem expreſ-
ſit fortè, ut uideretur rabi. ſi tacuiſſet, philoſophus
fuiſſet ſecundum eum.Dixit autem ipſe Inno.quòd
cõfeſſoria datur poſsidẽti per ll.quas ad hoc inducit
glo. Sed hic non agitur contra depoſitarium,cõtra
quem agere poteſt,ſi poſſeſsionem interuertiſſet.ff.
de ui & ui ar.colonus.ſed cõtra milites campanicos.
16 & no. quòd rei † uen.datur mihi contra poſsidentẽ
rem ratione iuris, quod habeo in re. ſi.ff.de contra-
p hen.emp.qui tabernas.ff.de le.1.ſi dolus. Et ſecun-
dum hoc ſic fecit libellum. Vendico talem eccleſiã
à talibus militib⁹: quia in ea habeo ius patronatus:
uel dic,quòd alia ratione malè intentabat rei vendi.
quia rei uẽdi. non competit niſi pro temporalibus.
ff.de rei uendi.l.1.§.per hanc,& l.uendicatio.ſed hęc
litera innuit contrariũ, ſ. quòd pro iuribus compe-
tit rei uẽdicatio,licet hic ineptè proponeretur: quia
poſsidenti non cõpetit. C de ali.iu.mu.ca.fac.l.una.
Sed reſpondeo hic largè ſummi rei uen.pro quacũ-
que actione in rem.hoc non placet: quia cum con-
feſsoria,quæ in rẽ eſt,etiam cõpetat poſsidenti,non
eſſet propter hoc iudicata petitio inepta.potes ergo
dicere, quòd ipſe Martinus petebat ab ipſis militib.
ius patronatus quaſi à poſſeſſoribus. & hęc eſt actio
in rem:non tamen per omnia imitatur naturam rei
uendica. quia datur pro incorporalibus. nec naturã
confeſſoriæ: quia tantum datur non poſsidenti, &
cõtra poſsidentẽ tantum: de hac loquitur ff. ſi uſuf.
pe. uti.§.ulti.inſti. de act.§. 1. & hac agit actione. in-
fra de excep.cum uenerabilis. ſupra de ma.& ob.in-
q ter quattuor. ⁹ uel dic, quòd non reprehenditur M.
qa ineptã actionẽ noſauerit.ſ. rei uen. q̃ hic ſumitur
pro cõfeſſoria, & q̃ bene datur poſsidẽti, ut dictum
eſt: ſed qa intentionẽ habebat ineptã.ſ. qa poſsidẽs
peteret poſſeſsionem, quã habebat.vñ Papa hic be-
ne pronũciauit ſuã intentionẽ nõ tenere,& ſic pro-
nũciat.l.ff.ſi mẽſ.fal.mo.d.l.1.§.1.Et p̃ hoc dr̃ actio
inepta:qa intẽtio eſt inepta, qđ ex his actis, q̃ in ipſo
17 iudicio fiũt, apparet.bene igit̃ † cõpetit confeſſoria
ei,qui nõ eſt in poſſeſsione iuris pat. ſi tñ de iure ius
pat. hẽt, competit dico contra eum, q̃ prohibet uti
iure patro. uel ſe liti obtulit.ff. ſi ſerui. uen.l.2.§.hoc
autẽ.ff.ſi uſuf.pe.l.ulti.ff.ſi ſeruitus uen.loci.§.ſi quis
mihi,& l.ſi quis diuturno.ſed cum iſte. M.non tantũ
ius haberet,ſed etiam poſſeſsionẽ,ut probauit;ideo
male intentauit rei uendi.uel confeſsoriam actionẽ
in rem. Sed huic ſatis bene poſſet competere negа-
toria: quia ius pa. poſsidebat in eccleſia. & bene cõ-
petet ei: quia ius pat.habebat,ꝫ eum,q̃ ius in re,alias
ĩ iure,de quo agit̃,poſsidet.ff.ſi ſer.uen.l.2.ff.devſuf.
naturaliter. uel melius: quia hic habebat poſſeſsio-
nem, & ſimiliter dicebat ſe habere proprietatẽ, cõ-
petebat interdictũ, uti poſsidetis,pro moleſtijs. Ine-
pta dicitur hæc petitio:quia nec abſoluere,nec con-
demnare poteſt cum effectu. quia ſi abſoluit reum,
non prodeſt ei, quia non poſsidet: quia tũc nihil lu
cratur.ſed ſi poſtea poſsidere cœperit,denuò agenti
non obſtabit exceptio rei iudi.propter nouam poſ-
ſeſsionem. Item condemnare non poteſt,cũ ſit im-
poſsibile,& cõtra ius, quòd rem reſtituat,quam nõ
poſsidet,nec poſsedit, uel ad minus non deſijt dolo
poſsidere,infra de excep. aduerſario, Inno. nec etiã
detinet ſecundum Pe.& Abb.quod patet:quia fate-
batur ſequeſtrum detinere. ¶*In glo.ulti.ibi, dubia*]maxi-
mè,quia in prin.cauſæ fauendũ eſt actori.ff.de iu-
di.ſi quis,ſecundũ Inno. [*& ibi,non debent*] de hoc ſu-
18 pra de poſtul.c.3.in.1.glo.dixit † Hoſt.& Abb.quòd
iſtud eſt ſupplere de iure,non de facto uidere, an ap
ta ſit petitio. & licet conentur reprehendere gloſsã:
quia non uiderunt additionem illã, ſi eſt dubia,nec
illã uidit etiam Guil.in uer.in ſententiæ,quam infra
allegabo in intellectu. tamẽ concordant, cũ gl.hoc
intelligat, cũ eſt dubium, quod eſſe poteſt in facto.
19 [*& ibi,ineptam*] inepta† autẽ non iudicatur,ſi nec ipſe
poſsideat, nec reus, infra ut lite non conte. quoniã.
§.quòd ſi ſuper,Inno.Hoc ergo uoluit ipſi⁹ addi.dicens,quòd falſitas non reddit eam ineptam [*& ibi l.*
1.§.1.]dicit Inno.quòd hæc.l.probat de actione,cu-
ius ineptitudo apparebat ex forma libelli.ſed & idẽ,
ſi notoria eſſet ineptitudo, licet non propoſita, ſu-
pra de offi.uica.c.1.ut ibi ſcripſi in gl. ex quo [*& ibi,*
20 *reijciat*]& reum† ab inſtantia iudicij abſoluat, & pro-
ponentem in expenſis condemnet.ff. de iudi.eum,
quem temere,Hoſtien.[*& ibi,conſtitutis*] & 11.q.1.ſa-
cerdotibus,& de hoc ſatis in ſpe.prima parte de offi.
iudi.§.deſeruit,uer.in ſententiæ, & uerſiculis ſequẽ-
tibus. ibi etiam tractatur, an reo ſimpliciter abſolu-
to propter ineptã petitionem,hoc nõ expreſſo: cõ-
petat exceptio rei iudi. Item an admiſſa inepta peti-
tione, ſi actor probauit, cõdẽnandus ſit reus [*& ibi,*
Non tenetur]Alij dicunt,quòd non tenet proponere
illam formulam, de qua.ff.de furtis, ſi ſeruus nauẽ,
Tan.[*& ibi, Io.dixit*] alternatiuè tamen dicendo. uel
dic quòd hic ſpontè propoſuit actionem.

ANNOTATIONES.

a ¶Ineptam.uide Io.An.in.c.1.infra de lit.cõteſta. quod dixit de inepto libello,& domini de Rota.conclu.28.Bal.

b ¶Causã.In glo.ſuper uer.ideò,in Cle.1.de ſeque.poſ.& ibi Pau. & Zen.tenent, quod ſequeſter eccleſiæ probet eſſe talis idoneitatis,quaſi ille illam habet in titulum,vt talia ſint ſubiecta,qualia prædicata;ad hoc.c.nemo,de elec.li.6.& de reſtitutione iſtorum fructuum, qui ipſo actu conſumuntur,quomodo fiet reſtitutio per ſequeſtrum, uide Io.An.de re iudi. cum Bertoldus,& de iure pa.cõſultationibus,per Inno.& de prædictis patet,quòd iſte uicedominus clericus erat.

c ¶L.unica.de materia rei uendicationis, & ex quibus principijs cauſetur, & an detur contra ciuiliter tantum poſſidentem, uel naturaliter tantum, uel nullo modo, uide ibi ſubtiliter Ci. Bar. Bal. & Sali.

d ¶Reſtitutione. poteſt ergo rei uendicatione concludi rem reſtituí,de quo,an ſit nomen,uide Ioan.An.de dolo & contu.c.2.in uer.reſtitui,& per Bar.in l.ex diuerſo,ff.de rei uen.& in.l.Pomponius.§.ſed & his,ff.de procur.

e ¶Scripſi.cõgruentius ergo loquerentur iura,quæ dicunt repelli, qui proponit actionem ineptam, ſi dicerẽt intentionem ineptam & quicquid narratur in libello, ſolum concluſio attenditur;uide Inno.no.de reſcri.ſuper literis, & Bald.in l.2.C.de peti. hære.& ipſe idem reprobat dictum iſtud in.l.ſine, C.ad Tre.

f ¶ Durat iuriſdictio. adde.ꝺ.Fe.in c. paſtoralis, in.10.col.de excep.ubi all.multa ſimilia.

g ¶Interlocutoria. An hoc ſit uerũ, uide Bar.in.l. cum Titia.ff.de accuſa.& p Archi.20.diſt.§.uer.in abſolutione. & an ſi talis fiat abſolutio propter contumaciã,ſit diſinitiua,vide Cy.& moder. in l.properandum.§.& ſi quidem. C.de iudi. & Bart.in.l.cũ Titia. & quid de ſententia lata ſuper perẽptoria, uide glo.in Cle. fi. de appel. & an probationes, & confeſsiones factæ in iudicio ineptæ actionis ſint nullæ,vide.l.ſi fidei.ff.de inter.ac.& ibi Bar. & in l. ſi patronus libertum. ff. de iur. iuran. & ex his colligere poteris, an à talibus ſententijs ſecundum legem poſsit appellari, & an in illa app. ſit cauſa exprimenda, uel non.

h ¶ Poſsidet vide Archi.in.c.quia res.11.q.1.& Io.An.in regula,locupletari, de reg.iur.lib.6.in Mercu.& hic p do.Frã.de Aretio.

i ¶Ab uno.Et ſic uidetur ſentire gl.cũ ſemp utatur ver.depoſitæ.

K ¶Moderni. Idem Pau. & moder.in Clemen.1.de ſequeſtra poſ. & fructuum. & Bar. in l. intereſſe, allegata in gl. idem.d.Bal. & Bar.de Sali.in l.j.C.de ſeque.prohi. ubi circa materiam ſequeſtrationis ponit pulchra & magiſtralia uerba.

Litibus.

1 ¶ Litibus. Et an tunc ſufficiat iuratoria cautio, quando non poteſt pars aliam præſtare ita, quòd tunc reuocetur ſequeſtrum, uide glo. nota. quæ dicit,quòd ſic in l.1.circa medium. C. de catoll.quam gl.tamen non approbat domi.Bar.de Sali.in l.1.præall.

m ¶ Vinceret ſecundum. Vide Bar. & glo.in d.l.ſi oleum.& iſta habent locum, cum fit à partibus ſequeſtrum: ſi autem fiat iudicis officio,tunc no. per tex.iſtos.ſed contrario iudicis iuſſu,& officio repetitur,captis pignoribus,& mulcta indicta,ſic not.d.Bar.de Sali.in l. una, C. de prohibi. ſe.

n ¶ Si ſer.uen.Vide in l.2.gl.& Bar.qui non reſpondet ei,quod dicitur, ſeruitutes deberi prædio, & non domino.

o ¶ Quaſi uti. Differentiã autem agen. interdicto uti poſsi.ab agendo confeſsoria, & quid ueniat in ſententia. uide Inno. not. in c. abbate, in glo.prælegata, uerſic. ſed contra.

p ¶ Contrahenda emp. Vide Bar. quid in rebus, quæ ſunt in domo, & quomodo in hoc eſt differentia inter uendere tabernam, & illam pignorare, in l. ſi. in prin.ff. de pigno.

q ¶ Quattuor. Rei uendicatio ergo ſtrictè ſumitur pro actione in re corporali: largè pro incorporali: largiſsimè pro omni actione in rem etiam incorporalem, ex qua etiam daretur confeſ.poteſt dici & largius, quando corporalis res uendicatur iure incorporali, quod in ea re habet. hæc colliguntur ex gl. Inno.& ex his.q. ſpecialibus colligitur quinta in unaquaque illarum,ſ.utilis uendicatio.ſic Publiciana, quæ datur ratione utilis dominii,de qua, de re iud. abbate, lib.6. & inſti. de ac.§.ſunt & aliæ,& ſe.& uide Ioan. An. de reli. domi,cum uenerabilis, in glo. 1.

SVMMARIVM.

1 *Præceptores templi pro domibus ſuis agere,& defendere poſſunt, & nu.2. 3.4.& 9.*
Diuiſio decretalis, ibid.
2 *Præceptores hi quibus comparentur, & eorum quod ſit officium, ibid.& quando poſſint agere,& defendere & conueniri ipſi tantum, non autem præferatur ſuperior, & num. 4.& quæ poſſint obijci contra eos,nu.11.12.& 13.*
Commendatarijs comparantur præceptores religioſi, ibid.num.2. & num.6.
Superior, uel prælatus an & quando poſſit agere, & conueniri de re inferioris, ibid.
4 *Agentis electio eſt,quem ex multis,qui poſſint cõueniri,cõueniat. Maior in agendo præficitur, & adducit exempla, ibid.*
5 *Pro religioſis locis multi agere poſſunt & reſpondere, etiam ſi non habeant adminiſtrationem, ſed non coguntur, & qui remiſſ. Agere & reſpondere pro alijs qui poſſit, ibid. & nu.3.& 4.*
6 *Ex dolo præceptorum, uel commendatariorum, uel culpa quando teneatur locus.& quando dolo eorum quid factum dicatur.n.8.*
7 *Executio rei iudicatæ ſit contra locum præceptorum, uel commendatariorum ſemper.*
9 *In religioſis adminiſtratoribus quid requirendum in iudicijs, & qui habeat eos inſtituendi poteſtatem, nu.10.*
11 *Contra eos quæ poſſint in iudicio obijci, & nu.12.& 13.*
Clauſtralibus non licet litigij curam gerere, & quibus,eod.nu.11. & quæ ſit eis appetenda, nu.12.& 13.
12 *Religioſis quæ appetenda.*
13 *Coniungi, & cohærere non poſſunt, quibus ſtudia ſunt diuerſa.*
Superfluum renocandum, ibid. uer. quaſi dicat.
14 *Prælatus quòd quis ſit, ſi opponatur, an fidem facere teneatur.*
15 *Epilogus, & ſuffragium gloſsarum. nu.16.*
Recuperauit qui partem, non tenetur non recuperanti ſuam.
Deſidiæ pœnas unius, induſtria ſoluere non debet alterius, ibid.
Seruus in iudicio contra dominum quibus poſſit eſſe caſibus, ibid.
§. in glo.2.& nu.17.ad uer. ſtare non poteſt.
17 *Additio gloſsarum.*

CAPVT XVI.

1 VM deputati. Caſus. præcepto reſ† templi pro domibus ſuis agere, & defendere poſſunt. nec obſtat eis religio, uel quòd ignota ſit ipſorum origo, & erat in 3. compilatione. Et duo fa-
cit. primò ponit iniuriam,quæ inferebatur præcepto ribus tẽpli. ſecundò eam inhibet fieri deinceps. 2. ibi,
ne quis [*Accepimus*] forte per querelam ipſorum, qui-
2 bus ſcribit [*Præceptores*] hos † comparo inſtitoribus,
qui prẽponuntur negocio dominico,de quib. ſatis di
cam, infra de fideiuſſo. quod quibuſdã, quod hẽt lo-
cum,ubi domus,quæ hẽt ſuperiorem præceptorem,
qui inſtituit inferiorem, eſt domina nõ tantũ domus
inferioris, ſed etiam rerum eius:alias ſecus, ff. de inſti.
act.l.3.& l. cuicunque.§.1.& §. & ſi filio.Sed etiã com
paro eos cuſtodibus,uel commendatarijs, uel uiſita-
toribus, uel uicarijs: quia curare & uiſitare debent lo
ca ſibi per magiſtrum maiorem cõmẽdata. Horũ of-
ficium habes. 61.diſt. obitum,& c. ſeq. 63. diſtin.ſi in
plebibus.70.diſt.ſanctorum.8.q.1.qui uos.7. q.1. con-
ſtitutum,ſupra de officio uica.per totũ.12. qõ.1. quo-
niam uelina,& q.2.de laicis,& c. ſeq. & uidetur, quòd
3 † quando huiuſmodi præceptores poſſunt remoueri
ad arbitrium ſuperioris, uel ſuperiorũ, ſi plures ſunt
ſuperiores, qui hanc ptãtem habeant,ꝫ tunc nõ ſolũ
a ij præceptores, & alij prædicti agere[a] poſſunt,& con-
ueniri pro eo loco ei commiſſo, ſed etiã ſinguli ſu-
b periores, [b] etiam ſi plures ſunt, qui poſſunt eos remoue
re.ff.de inſti.cuicũq;.§.fi.& l. ſe.infra de reſt.ſpo.olim.
1.C.de ſacroſan.eccle. ſancimus.ff.de tribu.ac. procu-
ratoris.§.1.ff.de exerci.l.1.§.magiſtrum,&§.eſt autem
4 nobis: quia, ut ibi† dicitur, electio eſt agentis, quem
prædictorum conueniat. ſed in agẽdo præfertur ma-
ior: quia cum poſsit ſubditum remouere ab admini-
ſtratione in totũ,multo fortius à proſecutione cauſę,
ar.ff.de procura.in cauſæ. Si autem ſit perpetuus præ-
ceptor.i. qui non poſsit ſine cã remoueri, infra de ſta.
mo. monac. §.priores, præceptor ſuperior tunc non
poterit agere de rebus ad hũc locũ pertinentibus,niſi
in defectum præceptoris inferioris, ut no.infra de re-
ſti.ſpo.olim.1.& de teſti. cũ olim. infra de ſucceſsi. ab
te.c.ulti.nec eſt uis, ꝙ ſuperior nõ poteſt amouere in-
feriorem ſine cõſilio, & etiam conſenſu aliquorum:
quia nec etiã prælatus alia maiora negocia debet face
re ſine conſilio capituli.infra de his,quę fiunt à prela.
ſine conſenſu cap. quanto. & tamen & agere, & con-
ueniri poteſt ſine cõſenſu alicuius,ſupra,de reſcriptis.
edoceri, ubi no.Item non eſt uis,utrum omnia bona
hui⁹ loci omniò ſint diſtincta à bonis maiorum do-
morum,dũmodo remotio ſit ad velle ſuperioris,& ei
obedire teneatur de ſtando ibi, & recedendo, dũmo-
do ꝓſtet, ꝙ quãdo amouetur inde minor miniſter,ſu-
perior adminiſtrat:quia licet ſint ſeparata bona in tan
tum, etiã quòd nõ poſsint portare ad maiorẽ domũ:
tamen adminiſtratio non eſt diuiſa,quę bene põt eſſe
penes plures præceptores, ſicut & penes plures tuto-
c res,uel alios adminiſtratores[c]; de hoc no.ſupra,de re-
ſcriptis,edoceri. Alij dicunt & fortè melius,ꝙ non eſt
uis, utrum præceptor ſit temporalis, aut ꝓpetuus. Itẽ
non eſt uis,quòd poſsit remoueri ſine cauſa,uel non.
Item an uacante domo ueniat adminiſtratio ad ſupe-
riorem, uel non. Sed in hoc tantum uis eſt, an ambo
poſsint liberè adminiſtrare, & quis corũ ſit maior in
adminiſtratione. & tunc ambo poterũt conueniri, &
maior in agẽdo præficitur; & ſic eſt in exercitoribus.
ff.de exerci.l.1.§.cum autẽ, & in patre & in filiofamil.
C.de bonis, quæ lib. cum non ſolũ.& idem in inſtito-
ribus.ff.de inſtito. ac. cuicumque. & ſæpe in præpoſi-
to,& canonico,quando agitur de prẽben. vt no.infra
de proba. ex literis. & in uicarijs 93. di.c.fi.& 94.di.c.1.
Item nõ eſt uis, ſi totum damnum,uel lucrum ad ali-
5 quem ſpectat,dummodo alterius ſit adminiſtratio,vt
no.ſupra,de reſcriptis,edoceri. Fatemur † tamẽ,quòd
pro his locis religioſis multi alij agere poſſunt, & re-
ſpondere,etiam ſi nõ habeant adminiſtrationem, ſed

non

non cogãtur, dẽ quibus no. infra de teſtibus, cũ olim.
6 plus placet, quod no. infra de reli. do. cum uenerabilis. Ex † dolo autem iſtorum præceptorum. uel commendatariorum etiã in contractibus admiſſo non te-
d netur [d] locus, niſi ſit factus locupletior. ff. quãdo ex facto tu. l. dolus. C. quando ex facto tu. l. 3. ff. de tribu. ſed & ſi. §. 1. de hoc no. infra de depoſito grauis. ff. de ac. emp. l. Iul. §. idem. ff. de reg. iur. neque interdicto. de culpa autem præceptorum tenetur inſolidum locus, ſi poteſt ſeruari indemnis à præceptore: aliàs nõ. ff de admini. tu. l. fi. in prin. Si autẽ bona fide contraxit præceptor, tenetur inſolidum locus, etiam ſi ſit inde pauperior. infra de præcario c. 2. ff. de mino. patri. §. ſi pecunia. ff. de cuic. illud. §. 1. ſed poteſt in integrum reſtitui, ſi exinde grauiter ſit leſus. ff. de mino. ait prætor, &
7 l. quod ſi minor. §. 1. Excutio † autem rei iudi. ſemper fit contra locum, ſicut & contra pupillum. ff. de re iudi. l. ſi ſe. ff. de admi. tu. l. 2. §. 1. Alij aliter dicũt in aliquis
8 bus prædictorũ. Dicitur † autẽ dolo tutoris, vel præceptoris factum, ſi accepit; vel retinuit ſcienter plus, quã deberet. ff. de tribu. ſed & ſi. §. ſi ſeruus. Et idẽ eſt, ſi nõ tenuit, quod debet retineri. ff. de tribu. quod in hæredem. §. fi. ſi autem ignoranter, ſecus, dummodõ reſtituat, quã cito poteſt. ff. de tribu. illud. §. ſi cuius, Inno. & ex hac gl. multa utilia elicere poterit ſtudioſi[a] ſecũ-
9 dum Hoſ. ipſe tamẽ no. dicẽs hoc † utile, quòd in iſtis religioſis adminiſtratoribus, quocũq; nomine cẽſeantur, non eſt in iudicijs requirenda natio, vel genus, ſed ſufficit, quòd ab illo, uel illis, qui poteſtatem habent, ſint canonicè inſtituti, ut dicet infra, & q̃ ſuũ officiũ
10 laudabiliter impleant. & ſequitur, & ſi † quæratur, qui ſunt illi, qui habẽt poteſtatem inſtituendi, reſpondetur, de iure communi conſiderandum eſt, utrum per elec. creentur, uel curam habeant, aut gerant ſimplicẽ cuſtodiã ſine cura. In primis caſibus dicẽceſani auctoritas interuenire debet, infra de ſtatu monacorũ, monaci. §. priores, de priuil. cum & plantare. §. in eccleſijs. In ſecundo ſufficit, quòd à ſuo priore ſimpliciter deputentur, de ſtatu mona. monaci. §. priores, & c. cum ad monaſterium. §. tales, de conſilio tamen, ſiue cõſenſu collegiorum, niſi aliud ſuperior obtineat ex priuilegio, vel præſcripta conſue. quæ iuri deroget, de his, quæ fi. à præla. ea noſcitur, de elec. ſacroſancta. [*Suam*]. i. domus templi, cui præſunt tanquã præceptores [*Non admittant*] & malè, Inno. [*tanquam*] prima excep-
11 tio [*Litigioſis*] in † clauſtralibus non habentibus adminiſtrationem procederet obiectio. ſupra de poſtulando. c. 2. In præceptoribus no. quia ad agenda negocia conſtituti agere, & defendere poſſunt. ſupra de p̃cur. petitio, & c. dilectus, Hoſt. & c. q̃ generaliter, li. 6. [*Negocijs*] nam à religioſis † appetenda eſt quies animi, &
12 labor manuũ. 16. q. 1. de præſentium, Pe. [*Gerere*] ſupra de ſyn. c. uno. Dixit Pet. & Abb. q̃ illud de honeſtate,
13 hoc de iure; tu dic ut ſupra [*Studijs*] quia † coherere, & coniungi non poſſunt, quibus ſtudia ſunt diuerſa. 16. q. 7. noua actione; ſed hoc in clauſtralibus, vt dictũ eſt, ſupra [*Allegantes*] ſecunda exceptio ſub. & malè, Inn. [*Qui undecumque*] ſic 56. diſt. undecunque, infra de inſti. ad decorem, Hoſt. [*Ex ſuperabundanti*] quaſi dicat, ſuperfluum eſt, & ideo reuocãdũ, ut ſupra in proemio; ad idem de officio delega. cum contingat [*Huiuſmodi*] aliæ ergo legitimæ admittuntur, vt fac fidem de mandato, & ſi. quod dic ut no. ſupra de procur. c. 1. & c. pe-
14 titio, Hoſt. an † prælatus agẽs cãm eccleſiæ ante litem conte. teneatur fidem facere, quòd ſit prælatus, uide in ſpec. de acto. §. 1. eo. uer. Sed pone, quidam dicẽs ſe epiſcopũ, ubi ad litteram inuenies, quod de hoc no.
15 Cõpo. de elec. nihil. Secunda † gl. reſpõdet per quæſtionem facti, ad quid quęrebatur natio, & datur dupliciter rõ, & utriq; reſpondet. [¶ *In † glo. 1. ibi. l. ult.*] ſi unus ex pluribus hæredibus deponentis recuperauit partẽ ſuã à depoſitario, ſine cuius dolo reliqua pars perijt, uel effectus eſt non ſoluendo, cohæres contra cohæredem nõ agit ad communionem illius partis, ne induſtria pœnas deſidię ſoluat. ¶ *In glo. 2. ibi, Vix certis*] ponit. 8. caſus quib. ſeruus poteſt eſſe in iudicio etiã cõtra dominum, & aliquos ibi addit glo. [*& ibi, uerius*] & l. 1. parum faciunt. l. uerius, dicit, quòd allegans ſcientiam, illam probat. l. 1. dicit, quòd quotis quæritur, an
17 quis habeat genus, uel gẽtem, eum probare oportet. ¶ [*In † gl. 2. ibi, procur.*] licet ſecus ſit ſecundum leges, inſti. de excep. §. fi. Hoſt. de hoc, infra de iura. calum. Imperator, in vl. gl. [*& ibi, ſtare non poteſt*] niſi putetur liber. 3. q. 7. §. tria. ff. de officio prætoris, Barbarius. C. de teſta. l. 1. unde & ſentẽtia lata contra talem mandaretur executioni contra eccleſiam, ff. ſi quis cautio. l. fi. ff. de euic. illud, quamuis durante cauſa fieret abſolutio, ſi de ſeruitute apparet. ff. e. non idcirco; de hoc. ſupra de ſer. non ordi. c. 1. Hoſt. [*& ibi, irregularitas*] quod dic, ut not. infra de apoſta. ex litterarum.

ANNOTATIONES.

a ¶Agere. Commiſſa enim illis adminiſtratione uidetur commiſſum actus exercitium. l. 1. ad fi. ff. uſufr. quemad. ca. & ſic illud habent à iure, non à ſuperiore. unde habilitas perſonæ ſuperioris, ut excomm. non uidetur neceſſe ipſi inferiori. uide tamen Ioan. And. de proc. conſulti. ſecus, ſi illud habent exercitium à ſuperiore, ut in uicario epiſcopi, uide c. Romana, de off. uic. lib. 6. ex quo argue, quòd monacus præpoſitus non eccleſiæ, uel adminiſtrationi alicuius domus, quæ conſueuerit habere rectorem, ſed ſolũ electioni aliquorum bonorum monaſte. abbatis repelli poteſt ex perſona abbatis.

b ¶Superiores. Dicit hic do. And. Barb. quòd prælatus manualis præfertur in agendo quò ad bona prælato ſuperiori, quod probat per tex. in l. ſi hominem, ff. man. & per tex. in l. quoniam, C. de conuẽni. fiſci debi. lib. 10.

c ¶Adminiſtratores. Diuiſio ergo bonorum maioris præceptoriæ à minori, cum ſuperior uterque habeat adminiſtrationem, non diuidit poteſtatem maioris prælati à minore, ſicut facit paterfam. diuiſionem fundi ratione filiationis, uel curæ. l. Caius. §. fi. ff. de leg. 2. propter hoc dixit Inno. in c. paſtoralis, de priuileg. quòd ſtante iſta diuiſione, & ſeparatione iſtarum adminiſtrationum, quamuis ambæ maiori prælato ſubſint, non poteſt tamen minor domus cõueniri à creditoribus maioris domus, nec fieri miſſio in bonis minoris, & relicta in teſtamentis minori domui, ſunt illius, non maioris, quod bene nota.

d ¶Tenetur. An hoc ſit uerum ſimpliciter, uide l. ſi dolo, & ibi Bart. ff. ſi quis omiſ. ca. te. licet in tutore loquatur, & in l. 1. §. ſi procur. ff. ſi quis ius dic. non ob. & ibi bona diſtin.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſtici iudices debent de clericis facere iuſtitiam, & qualem, nu. 2. & per quos, ibid.*
Diuiſio decretalis, ibid. & eius deciſio.
2 *Præcipiendi uerbum neceſſitatem importat.*
Laicis ut pro ſe ius dicant, non debent committere iudices eccleſiaſtici, ibid. in fine.
3 *Appellari non poteſt ab arctatione dilationum, quæ ex cauſa fiat.*
Iuſtitia ſi non exhibeatur, laico de clericis ab eccleſiaſtico iudice, recurrat ad ſuperiorem, ibid.
4 *Omninò, aduerbium omnem caſum comprehendit, ut hic per exempla.*
Clerici ne trahantur à laicis ad iudicium ſeculare, prohibetur omninò, ibid. niſi per reconuentionem non doloſam, ibid.
5 *Epilogus, & additio glorarum. nu. 6.*
Appellatio omnis fruſtratoria dicitur, in qua non aſſignatur cauſa probabilis, ibid. nu. 6.
Auctenti. ut clerici apud proprios epiſco. reuocata per hanc decretalem, eod. nu. §. 2. glo.
Cauſæ clericorum, & laicorum olim deferebantur ad eccleſiam poſtea laici rediuerunt ad primæum forum, ibid. uer. & ſi quæratur.

Condi-

Conditio deterior non uidetur, quando ad ſuam res naturam redit, ibid.
7 *Quòd negligentiam minoris ſuppleat maior, hoc eſt naturale.*

CAPVT XVII.

1 a Valiter. Caſus. Iudices † eccleſiaſtici [a] debent laicis de clericis iuſtitiam facere. Et pars de accuſatio. qualiter, primo, & de fine eius deciſa fuit, vt patet in tertia compilatione. & tria facit. præcipit, impedimẽtum remouet. grauamẽ ſuſpicatur, & prohibet. 2. ibi, non ob. 3. ibi, ne pro defectu. [*Præcipiatis*] neceſſitatẽ
2 † importat. 14. q. 1. quod [b] præcipit, Hoſt. [*Prælatis*] de
b Lombardia, quorum uiſitatores eſtis, ut infra de accuſ. qualiter, de exceſibus prælatorũ, ex litteris [*Plenam*] & celerem. nã de nimis dilata potiſimè conqueruntur, Hoſt. [*Exhiberi*] ſaltem per alios, ſi nolunt, uel non poſſunt uacare: quia nec decet eos, 11. q. 1. te quidem. non tamen cõmittant laico, vt in dicto. c. te quidem, & ſupra de offi. dele. cũ te, & infra ti. 1. ſignifica-
3 ſti, Hoſti. [*Appellationibus*] quaſi † dicat ſi epiſcopus arctet dilationes ex cauſa, non ꝓpter hoc poterit appellari. poteſt enim hoc facere conſideratis ꝑſonis & cetera, ſupra de tranſac. c. fi. C. de iudi. properandũ, Hoſt. [*In eorum*] laicorum [*Iuſtitiæ*] quid ergo faciet laicus? recurrat ad proximũ ſuperiorẽ. infra de iure patro. nullus. 2. q. 6. anteriorum, Hoſti. [*Trahantur*] de facto] *Omnino*] 1. † omni [c] caſu, inuitum, uel uolẽtem, inuito, uel
4 c conſentiente epiſcopo. infra ti. 1. ſi diligenti. & c. ſignificaſti: agatur ciuiliter, uel criminaliter, faciat epiſcopus iuſtitiam, uel nõ, ut hic, Hoſt. [*Prohibemus*] niſi per reconuentionem; quod dic ut no. ſupra e. at ſi clerici, in glo. 2. & infra e. c. ulti. nec obſtat hæc litera, q̃ trahi prohibet, & ſic in conuentione loquitur, non in recõueniente. facit, ſupra de reſcriptis, nõnulli, & quod ibi dixi ſuper uer. nequis. ſic etiã reſpondetur ad. c. ſecundum. 11. q. 1. ubi etiam dicitur attrahere. Dixit tamen Petrus quòd quidã per hanc literam uoluerunt dicere contrarium, & male ſecundum eum: ita tamen ſe-
d cundum Hoſt. quòd nihil doloſè agatur, puta [d] laicus aufert clerico bouẽ, ut conueniat eum coram iudice laico, ut ibi eum poſſit recõuenire; quod dic, ut infra
5 de iure patrona. relatum. 2. reſpon. ¶ Secunda † gl. fortificat textum, quo dicitur, quòd inuiti non trahunt, nec mirũ: quia etiam uolentes &c. & de cõſenſu epiſcopi, & remittit. dicit ultimò contrarium eſſe in caſu
6 conuerſo. ¶ *In † prima glo. in fi.*] & per hãc decre. dic. fruſtratorias omnes illas, in quibus nõ aſſignatur proba-
e bilis cauſa, Goffre. [e] Hoſti. & Pe. ¶ *In. 2. gl. in fi.*] Io. nõ ob. in autẽ. ut clerici apud proprios epiſcopos, in princi. col. 6. & 11. q. 1. ſi quis cum clerico. nã illa per hoc puto reuocata. & ſi quæraſ, quæ ſit diuerſitatis ratio, dic quòd olim omnes cauſę clericorum, & laicorum deferebantur ad eccleſiam, infra qui filij ſint legi. per uenerabilem, & 11. q. 1. relatũ. & ideò, ſi redeat laicus ad ſuum primæũ forum, non uidetur eius conditio deterior, ſicut nec dotis conditio fit deterior, quãdo re-
f dit ad ſuam naturam. ff. de pac. ſi unus. §. quòd ſi non, per totum, Gof. ad hoc. 35. di. ab exordio [f]. Itẽ eſt hoc
7 † naturale, quòd maior minoris negligentiam ſupleat. 9. q. 3. cum ſcimus.

ANNOTATIONES.

a ¶Iudices eccleſiaſtici. Limita iſtum tex. niſi eccleſiaſticus cognoſceret de laicis uaſallis eccleſiæ: quia laicus ſupplebit negligentiã; ita Abbas in c. uerum. infra ti. proxi. limita ſecundò, niſi eſſemus in criminalibus mixtis ſecundum Pe. de Anch. in conſil. 186. incipien. magnifice & illuſtr. in ul. columna.

b ¶Quæſtio 1. quod. Ibi uide differentiam inter mandatum, & præceptum in glo.

c ¶Omni. Dictio iſta, omnino, omnem caſum includit, uide Io. Anpoſt Arch. i. c. quãuis, de pac. li. 6. quod facit, ꝓ intellectu illius. c.

d ¶Puta. Quando ergo doloſè agit laicus, ut ex ſui dolo clericus illum cogatur coram laico conuenire, non habet locum de clerico reconuento. idem no. gloſſ. in c. relatum, hic allegato, & eſt tex. in l. 1. §. ſed ſi agatur, ff. de iudi. qui tex. eſt notabilis.

e ¶Cauſa. Gof. Et talis appellans non eſt in leui culpa imò in dolo, uel ſaltem lata culpa, ut probat tex. in. l. tutores. §. tutor datus. ff. de admini. tut. & ſic tal. tenetur de omni caſu, & damno ex lapſu temporis.

f ¶Exordio. Quis autẽ clericos exemerit à iuriſdictione laicorum, uide per Io. An. poſt. Inno. in. c. ſi quis uenerit, de maio. & ob.

SVMMARIVM.

1 *A iudicio remouetur iudex habens conſimilem cauſam. uide nume. 2. & 3.*
2 *Electio maioris fit, ſi ſcribantur archidiaconis illius eccleſiæ literæ, & ibi plures ſint.*
Similis omnino uix reperitur, & an quid ſit ſimile, relinquitur arbitrio boni uiri, & quãdo cauſa dicatur ſimilis, ibid. & nu. 3.
3 *Recuſari ne poſſit iudex propter cauſæ ſimilitudinem, & quam, & nume. 8.*
4 *Subrogatio iudicis non ualet, niſi in literis fiat mentio, & quæ, & de facili non fit, licet etiam ſine cauſa fiat, & quæ ſit inter eam, & recuſationem differentia, nu. 7.*
Reuocatio commiſſionis ſine etiam cauſa fieri poteſt, ibid.
5 *Epilogus, & additio gloſarum. nu. 6.*
Similis cauſa ſimiles parit effectus, ibid. & nu. 2. & 3.
Ab excipiendo repellitur ſimili morbo laborans, ibid.
8 *Similitudo cauſæ quæ repellat iudicem, & ſupra nu. 2. & 3.*

CAPVT XVIII.

1 Cauſam. Caſus. Iudex † habens conſimilem cauſam, à iudicio remouetur. Et primò recitat delegationẽ cauſæ. ſecundò cauſam remotionis unius delegati, & aliũ ſubrogat ibi, Quia verò [*Carnotenſem*]. i.
2 eccleſiæ Carnotẽſis. & cum plures † ſint ibi archidiaconi, intelligitur de maiori; de hoc, ſupra de of. dele. quoniam, Hoſt. [*eundem*] pariſienſem [*Penè*] bene dicit, quia uix ſimilis inueniretur. quando uerò ſit ſimilis, boni iudicis arbitrio relinquitur, Inno. & Egid. facit, quod dixi de prẽben. non poteſt, li. 6. ſuper glo. po-
a ne, [a] habens. Vnde dicebat Ho. quòd contra ueritatẽ
3 ſcripſerunt, qui dixerunt propter ſimilitudinẽ † cauſæ non poſſe iudicem recuſari. Ita tamen, quòd id boni uiri in arbitrium electi dirimaſ arbitrio. ſupra de offi. dele. ſuſpicionis. unde pone, quòd dico conſuetudinẽ in regno, quòd ſtetur dicto proxenetæ ſuper contractu. Et tu, quem iudicem impetrauí, in alia cauſa dicis idem. uel de uerbis dubijs priuilegiorum eadem quęſtio eſt inter iudicem, & aduerſarium ſuum: uel pone exemplũ ex no. de officio uica. c. 2. li. 6. in 1. glo. & hoc teneas, licet Franciſcus hic dixerit, quòd quadruplex eſt ſimilitudo fori, vt quia uterque ſpiritualis rei: ut quia uterque petit fundum, actoris: ut quia uterq; intentat rei vendi. & cauſæ: ut quia vterque petit ex cauſa emptionis; & hanc vltimam tantum dicit ſufficere. Sed hæc diuiſio ratione caret, & ideò dixit, Penè, ſecundũ Hoſt. quia fortè uni obijciebatur præſcriptio, alteri exemptio [*Loco illius*] intelligas quod utraq; pars præſens erat, uel hoc notũ erat Papæ, & modicũ prætudicium partib. parabatur [*Non obſtantibus*] innuit, ꝙ
4 † non ualuiſſet ſubrogratio, niſi de litteris facta fuiſſet mẽtio, quaſi innuat, quòd nõ eſt ueriſimile, quòd ſub rogatio fiat de facili. non enim decet, quòd ex quo iudex cœpit uti iuriſdictione, ſubrogatio fiat poſtea ſine cauſa, ar. ff. de arbi. litigatores. infra de ſẽ. ex. ad hæc cum. ff. de uaca. mu. l. prætor, pe. eſt, de reſcriptis, ex tenore, in fi. ſecundum Hoſt. fatetur tamẽ quòd etiam, ſine cauſa poteſt reuocatio commiſſionis, & ſubro-

gatio

gatio fieri sola uolũtate.ff.de iudi.iudicium, & remittit ad sum.de offi.dele.§.quæ delegari, uer.sed nũquid
5 potest reuocare commissionem. ¶ Prima † glo.repetens textum,illum fortificat per duo similia: quia.s.similitudo causæ, uel morbi repellit testem,& excipientem. Dicit demum similitudinẽ non extendendã. po-
6 stea ponit lecturã. Io.quã fortificat.finis patet. ¶ *In* † *gl. 1.ibi, personas*]contra.e.ti.quoniam,Gof.cum suis concor.ibi soluitur [*& ibi,simile*] ſ. in hoc est simile: quia ibi simili morbo laborans repellitur etiã ab excipiendo[*& ibi,subrogandum.*]Ad hoc facit antiqua litera,quę talis erat,dicti uerò abbas, & conuentus nolentes pati alteri respondere, nisi nos primò consulerent super priuil. à Ro. pon.indultis mon. eorundem, dilectum filium.V.eiusdem moñ.monacum ad se. ap.transmisse rũt: nihilominus supplicantes, quatenus te fili decañ.
loco Paris.Archidi.supradicti subrogare ad defensio-
7 nem istius negocij dignaremur. Est † autem differentia,vt dixit Pe.inter subrogationẽ,& recusationẽ:quia recusatio proponitur corã iudice, qui recusatur: subrogationis petitio coram superiore [*& in fine*] idem
8 Vin.& Hosti. ¶ *In* † *glo.ulti.& ibi, subrogatur*]dicebat Pe. & Abb. quòd tunc demũ similitudo causæ repellit iudicem,quando ex eo causa iudicis fortior reddi poterit,& ita erat hic,cum officia Archidi.multum in consue. consistant, ut hoc patet hic, de procu. agebatur.

ANNOTATIONES.

a ¶ Pone. Ibi uide qũo similitudo in rebus summi debet, & ponit dictum Boætij super libro topicorum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio est licita, & si iudices de principali, & exceptionibus præiudicialibus simul cognoscant;uel super principali probationes, lite non contestata recipiant.*
Diuisio decretalis, ibid.
2 *Procuratores plures an & quando dari possint ad causam, hic, & remiss.*
3 *Veritatem inquirere, commune iudicibus omnibus est.*
4 *De exceptionibus declinatorijs, & peremptorijs fori ante cognoscendum, quàm de negocio principali, & an hoc sit indistinctè.*
5 *Litis contestatio quibus in causis omittitur, & an in exceptione, num. 16.*
6 *Modus proponendi, uel agendi in actionibus, & petitionibus attendendus est, & secundum eum formanda sententia; & quando idem ualet directè, uel exceptiuè.*
7 *Suppletio ad contextum.*
Ordo iudiciarius si non est obseruatus, appellatio non necessaria, ibid. & iuris ordinem Papa tollere non intendit uno uerbo, nume. 15.
Sententia interlocutoria tenet, licet iniusta, nisi appelletur, excipitur,si fuerit omissus ordo, quia tunc nulla, ibid.
8 *In appellationis causa ab interlocutoria sufficit docere propter causas propositas appellatum, licet non doceatur de ipsarum ueritate.*
9 *Reuocato in irritum, & c. clausula, in quibus decretalibus habeatur extensa.*
10 *Epilogus glossarum.*
Executionis exceptio contra agentem, non reum admittitur, ibid. uer. solu.
Probare unum quo casu sufficiat ex pluribus propositis, eod. nume. & uer.
11 *Suffragium glossarum.*
Vocandi sunt omnes, quos negotium tangit.
12 *Suppletio, uel additio glossarum.*
13 *Inquisitio quòd non sit commissa, ex quo dignoscatur, ibid.*
Commissio iudicialis quòd sit non inquisitoria, præsumedum semper in dubio, ibid.
14 *Conspiratio quibus casibus licita.*
Contra coniurationes semper præsumitur, ibid. in fin.
Excommunicatus non potest prosequi populares actiones, ibid. in fine.
15 *Contra intentionem delegantis factus processus non ualet.*

CAPVT XIX.

a 1 EXhibita. Casus. Si iudices de prin-
cipali, & except. præiudicialibus simul cognoscãt, uel super principali probationes, lit.non cõte. recipiãt, ab eis licitè appellatur.& diuidit in duas partes.in prima appellantis petitio.in secunda appellationis commissio. secunda ibi, quia uerò [*Procuratores*]no. plures
2 † procuratores dari posse ad causam;quod dic hodie, ut infra de procur.si duo,li.6. [*Literas*] quas dicti pro-
3 curatores impetrauerunt [*Inquirerent*] hoc † omnibus iudicibus est commune ueritatem inquirere.C.de iudi.l.iudices, & 30.q.5.iudicantem, Gof.[*Asserens*] alias offerens. & secundum istam literam remittit Host.ad ea,quę no.infra de ap.interposita [*Intendentes*]& male.
4 nã dato,quod † essent inquisitores, de excep.debebãt prius cognoscere,infra de accusa.cum oporteat,Gof. vnde dicebãt Inno.& Hostien.quòd istę exceptiones,
b qa declinatorię, uel perẽptorię fori,ante ingressum.[b] negocij sunt proponendæ. proponuntur.n. ut aduersarius repellatur. C.de excep.l.fi.dicãt etiam, ꝙ siue proponatur excep.contra id, de quo fit inquisitio, ut infra de purga.ca.cum dilectis, siue contra personam iudicis inquirentis,siue contra personam prosequentis inquisit.ut in decre. cum oporteat, & e.ti.ueniens, semper tamen primò cognoscendum est de excep.C. de excep.si quidem. Quando tamen iudex ex officio procedit,uel ministrum inquisitionis constituit,tunc si contra illum ministrũ proponatur exceptio;tamen ex officio suo procedet, illo remoto. facit quod dicã post eum in prę.c.cũ oporteat,super glo.ex quo [*Contestata*] hodie † per decre. Clemen.e.ti. dispendiosam;
5 in causis matrimonialibus, beneficialibus, decimarum,& usuram proceditur simpliciter, & de plano sine iudiciorum strepitu, & figura; & sic posset omitti contestatio, ut in Clemen. de uer. sig. sæpe contingit. [*Quare*]i. quia sic fuerũt interlocuti,& sic procedebãt, ideò prænominatus &c. [*Appellauit*] ad quid, cũ processus non ualeret ideò secundum Hosti. ut processũ iudicũ impediret,qui alias processissent,& ipsum forte de facto gratiassent.si.infra ut lit.nõ conte.accedẽs.
6 1.§.fi.ff. rẽ ratã ha.l.3.§. falsus [*Modum*] modus † ꝓponendi,uel agendi in actionibus,& petitionibus attendendus est, & secundum illum formanda sentẽtia: sic in productione testium directè,vel exceptiuè.infra de testibus ueniens,de ordi.cogni.cum dilectus: secus in resti.in inte.quæ ꝓposita directè, uel exceptiuè habet eundem effectum.ff.de iureiur. nam postea.§.minor. Idem in querela inofficiosi,quæ directè,uel incidẽter
7 eundẽ habet effectum.ff.de inof.te.Papinianus.§.si filius,Vin.[*inquisitionis*]sub.† maximè sed hoc fuit dictũ ad aggrauationem fatuitatis istorum iudicũ,secundũ Abb.[*Vel aliquo*]no.ꝫ consuetudinem curiæ,de qua dicam infra de ap.cum causam, super ulti.glo. [*Appellatum*]maximè. nam idẽ fieret, & si appellatũ non esset, ex quo obseruatus non est ordo iudiciarius, ut supra & patet.infra de lit.conte.c.uno.vel ideò forte hoc dixit: quia si seruatus esset ordo iudiciarius, & excommunicatio fuisset occulta, & iudices sentẽtiassent, nõ secuti dicta conspiratorum. infra de re iudi. cum I. & A. teneret eorum sententia, nisi appellatio probaret facta. infra 10.dies, de elec.cum dilecti; de testibus, si-
8 gnificauerunt,Hostien.& dixit † Pe.& Abb.quòd hoc sufficit docere ob has causas appellatũ, & non est necesse

cesse de ipsarum ueritate docere.idèò,quia obtulit se probaturum, & non fuit admissus, de ap.interposita [*Quicquid*] i.omni eo,quod aliàs reuocãtes in irritum,
9 qcquid &c.& hæc † est clausula, quæ in multis decre. deficit,ut patet de rescriptis,significante; dic ut ibi, & c.Rodulphus,& c.significauit. infra de excep. dilecti:
10 habet tamen.c.ti.dilecte, Hostien. ¶ Tres † glo.s.tertia,quinta,& vlti.recitari possunt per tria cõtraria.primum sic. hic reprehenditur processus factus lite non conte.sed contra, isti erant inquisitores, in quibus est speciale &c.ut in.§.sunt & alij.secundum sic opponẽs contra electum per excommunicationis exceptionẽ reppellitur. contra, excommunicatus se & ecclesiam suam &c. So. admittitur exceptio contra actionem, sed non replicatio contra exceptionem. tertium sic. hic ex plurib. propositis sufficit alterum probari. sed cõtra,de rescriptis, olim.so. aut ad eundem effectum
11 proponuntur plura,quorum quodlibet &c. ¶ *In* † *glo. 1.ibi, nã diuus*] in cõfirmatione adoptionis uocãdi sũt, qui læduntur [*& ibi.§.causa*]uide de offi.iudi.c.2.in glo. 2.[*& ibi.l.ulti.*] in actu, per quem tutela dissoluitur, ut
12 in arrogatione pupilli omnium tutorum consensus exigit. ¶ *In* † *1.glo.in fi.*] & infra de regu. iur.quod omc nes, [c] cum suis [d] concor.li.6. ¶ *In glo. ex hoc uerbo, ibi, con-*
d *tumaciam*]sed iste nõ erat contumax[*& ibi, iudicij*]quod
13 colligitur † secundum Phi. & Hosti.ex eo,quod dicit, Vocatis,qui fuerunt euocandi.& semper in dubio,ex quo patenter non constat, quòd in modum inquisitionis,præsumendum quòd in modum iudicialis cõmissionis,secundum Vin.& de hoc in spe.de inquisit.
c §.1.uer. quid si in litera.[c] [*& in fi.*] & solet præmitti tũc de insinuatione clamosa, de accusa.qualiter,secundũ Vin. ¶ *In glo.4.ibi, admittendi*] etiam in crimine excepto.
14 [*& in fi.*] in casu † tamen licita uidetur conspiratio, secundum Gof. & Inno. quando.iurant clerici, & sta-
f tuunt,quòd teneant [f] se simul,& non permittant prælatum dilapidare, uel excommunicatum non admittant, uel hæreticõ non obediant, uel cum se inuicem fecurant super facienda, & non probanda accusatione hæretici,uel aliàs pernicioſi prælati;vel si cõtra potentem & infamatum boni uiri coniurant. 16.q.7.sanè Thessalonicen. ubi de hoc,ar.79.di.c.2.cauendum est tamen, ne sub hoc pretextu conspiratio nutriatur, Hosti. dixit Inn. infra de scisma.c 1.quod semper præsumitur contra coniurationes,11.q.1.si qui clericorũ ubi de hoc, maximè si fiant in perpetuum, uel gene-
g raliter.[g] Idem Vin. de testi.cogen.c.fi. [h] uide quod dicã, de uerbo. sig.c.2.li.6.super uer. conspiratores. ¶ *In*
i *glo.exceptio,* [i] *ibi, non sunt*] & no. Abb.ex hoc,quia excõmunicatus non potest prosequi populares actiones [*& in fi.*]& c.dilecti,& tene,quod ibi dicam. ¶ *In glo.unde non, in fi.*]& c.quia † papa vno uerbo non intendit iuris ordinem tollere,de elec.ecclesia.2.secundum Vin. non ualuit etiam iste processus: quia factus contra intentionem delegantis, de prebẽ.c.fi.secundum Host.
¶ *In glo.quod fieri, ibi per totum*] & supra de elec.dudum,
16 2.Phi. [*& in fi.*]imò quod plus est,& † si excipiatur cõtra electum, facienda est litis conte. super excep.aliàs nõ tenet,quod agitur. supra de elec. dudum 2.§.licet. Alij dicunt, & forte nõ male, quod ibi non fuit facta litis conte. super exceptionibus, sed super priñ.Inno. & Hostien. ¶ *In glo.ulti.in fi.*]Idem Vincen.

ANNOTATIONES.

a ¶ Exhibita.No.istum tex.quia uidetur probare,quòd oblatio probationis exceptionis,quam appellans opposuit,& obtulit probaturum,prodest, ut attentata retractentur,etiam aliter non probata exceptione.contra tamen uidetur sentire Innocen.in c.interposita,in gl.in uer.probationem,ubi dicitur recipi probationem per iudicem appel.uide quod scripsit Inno.Bal.

b ¶ Ingressu. Et hoc est uerum,quando insurgeret ex hoc intricatio processus,quia exceptio est causa principalis tendens ad diuersos fines:alias secus,& ita limita,ut no.Io.And.in c.ex parte, infra de re.spol.Archid.
c ¶ Quod omnes. Adde do.Anto. qui dicit debere intelligi, quando principaliter interfit:secus,si incidenter.& Bal.in l.nam ita diuus, ff.de adop.& glo.fi.in c.2.de pact.in 6.
d ¶ Cum suis. Memento dicti Inn. quòd si iudex ex officio procedit generali, quorum interest, omnes sunt uocandi. si aliquo agente, illi soli,contra quos agit, sunt uocandi,hoc not.in c.fi.de major.& obed.quod not.
e ¶ Litera. Maximè cum ad instantiam alicuius fit commissio; uide glo.quæ incipit,quòd si in alio,quæ facit ad materiam, infra c.1. de rescrip. lib.6.
f ¶ Teneant. An tunc ad testificandum contra eum in causa inquisitionis admittantur,uide Inno.in c.cum I.& A. in fi.de re iud.Bal.
g ¶ Generaliter. Facit contra terras,& tyrannos, qui inuicem faciũt ligas, quod non potest fieri, si habent superiorem. si non habent, quid iuris uide Bartol.in l.3.ff.de collegijs illi.& in extrauaganti. ad reprimen.
h ¶ Capitulo fi. & Inno.in c.1.de scisma.Archid.
i ¶ Exceptio. Et no.hanc glo.quia optimè probat dictum Inn. in c. cum inter, infra de except.ubi dixit de reo uoluntario,uel necessario, Bald.

SVMMARIVM.

1 *Instantia iudicij non perit per lapsum triennij, & de eodem facto, & ratio,nu.8.& nulla est,si lis non contestetur,nume.3.uide nume.5.8.& 9.*
2 *Cauillationis natura quæ.*
4 *Litis contestatio noua non requiritur in causæ prosecutione, licet lapso triennio.*
5 *Epilogus,& suffragium glossarum.*
Lex,properandum, C. de iudi. an sit per hanc decretalem correcta, ibid.& nu.7.
Actiones perpetuæ usque ad quot annos.
Iurisdictio non perit delegati,licet pereat instantia.
6 *Suppletio glossarum.*
Causæ quæ restringantur intra minus biennio spacium,ibid.
8 *Instantia cum periit iudicij in re minoris,quem minor prius conuenire possit.*
Instantia quòd non pereat secundum canones, sed secundum leges, cur ita diuersum, ibid.uer.sed quæ erit.
9 *Gesta,uel acta iudicij non pereunt,licet instantia pereat.*

CAPVT XX.

1 VEnerabilis Casus. Instantia † iudicij non perit ꝓ lapsum triennij, & de eodem facto.infra de testi. cog. venerabilis. & sunt duę partes. in prima partis conquestio.in secũda papę prouisio. secun-
2 da ibi mãdamus [*Cauillationes*]dicit † lex.ff.de reg.iu. ca est nã cauillationis, vt ab euidenter ueris per breuissimas mutationes disputatio ad ea, quæ euidenter falsa sunt, perducatur. & habetur idem.ff.de uer. si.natura
3 [*periisse*] ergo lis † erat cõtestata:aliàs nulla fuisset. hoc all.Ho.[*Et infra*] hic est decisum, quod quæsiuit magister. T.utrum esset standum allegationi,uel nõ, Host. uerius & magis amicum literæ uidet, quòd quia delegatus nõ procedebat, archiepiscopus conquestus est
4 papæ.& est si.infra c.proxi.& infra ti.1.ex parte.[*Procedas*] non super † lite de nouo contestanda,sed super iã contestata;quod innuit mens huius uerbi,Excep.huiusmodi non obstã. quia, etiam si obstaret exceptio, potuisset procedi super lite de nouo contestãda, Hosti. ¶ Glo.† notat.l.properandum,in ecclesiastico
5 foro &c.dices,quòd etiam secundũ.l. licet pereat instan-
a tia,[a] nõ perit iurisdictio delegati.Dicit demum,quòd lex non uidetur per hoc. c.corrigi: quia &c. ad quod respondet. ¶ *ibi.l.2.*]hęc lex sequens inducit, ꝙ actio-
b nes sunt perpetuę.& non tolluntur minori spacio.30.
6 annorum. ¶ *In.1.* [b] † *glo.ibi, nisi causa ciuilis*]criminalis uero

rò infra biennium, ut C. ut infra certum tẽp.cri.quæstio.l.fi.inter clericos infra duos mẽses, in auct.ut clerici apud propri.epi.§.si tamẽ,coll.6.Sunt & alij casus, in quibus criminales causæ restringũtur. C.ut omnes tam ciui.quã cri.l.unica.§.fi.C.de naufra.l.de submersis nauibus, li.11. C.de dolo.l.fi. Restringuntur etiam quædam ciuiles.C.de decur.l.generali,li.11.C.de ædifi. priua.l.fi.in auct. de man. prin.§.sit tibi, coll.3.ff.de
c dam. infec. l.1. Gof.& Hosti.[c] [*& ibi, non perierant*] hoc placuit Inn.quod non videtur per literam, excep.hu-
7 iusmodi non obstante [*& ibi, properandum*] & hoc † te-
d net Phi.dicens.l.non correctam.[d] uel secundum eum ideò non perijt hic instãtia,ne Ceruiens. per quorum subterfugia fuerat causa progata, de suo dolo reportent cõmodum; quòd esse nõ debet. supra de rescrip. sedes; de dolo, contingit [*& in fi.*] de hoc.2.q.6.anteriorum.§.ad hoc, in fi. sentit ergo glo.l.properandũ, non hẽre locum secundum canones, & idẽ no.de.dolo & cõtu.c.ulti.in 1.glo. Et idem Host.& Guil.in spe-
e cu.ti.1.§.restat, uer. item quòd instantia.[e] Alij dicunt s.Gof.quòd sicut.l.properandum, excipit causas fiscales,ita hæc decre.causas ecclesiæ, non autem proprias clericorum. Alij dicunt,quòd bene perijt instãtia, sed
8 restituitur ecclesia,sicut minor. Dixit † hic Vin.quòd cum ista instantia iudicij perijt in re minoris, minor prius conuenit tutorem, uel curatorem, ut in l.properandum. §. ult. cum aliàs habeat electionem. ff. de mino.etiam §.1.& idem, si tutor contraxit sine minore in rebus eius.C.si tu.vel cu.l.3. & l.vlti.Sed hanc electionem habet minor, ubi læsus est ex contractu procur.quia prius conuenit procur.quàm restituatur, ut ff.de mino. cum mandato. Sed quæ erit ratio diuersi iuris inter.l.& can.secundum opi.gl.& Host.ratio est: quia secundum l.regulariter non appellatur ante sententiam; & ideò diligentia iudicis bene potest infra triennium causam finire: sed secus secundũ canones,
9 secuudum Hosti. Pe.& Ab. & † no. quòd licet secundum leges pereat instantia iudicij per lapsum trennij, non tamẽ gesta per manum publicam iudicis auctoritate in publicam formam reducta, C.de re iudi.l.gesta, in auten. ut fra. fi.§. illud, colla. nona,secundum Goff.Vincen.all.ad idem de testi.significauit. supra de fide instrumen. cap.ultimo.ff.ad l. Aquil. si deletum. C.de testam. publicati, & uide quod plenè dixi de testi.causam.1.

ANNOTATIONES.

a ¶ Licet pereat instantia. Adde, quòd elapsa instantia,actor debet petere pronunciari instantiam peremptam culpa & facto rei, & eum condemnari in expensis, ita Bal.in l.properandum.§.illo, in fi.C.de iudi.& ibi Bart.Adde etiam Alex.consi.137.2.uolu. & ita d.Maria hic,qui dicit se obtinuisse in facto.

b In 1.glo.In hac glo.ibi,Omnia procedunt ab initio, not. quòd licet instantia pereat; tamen iurisdictio data, uel delegata non perijt; quod uerum,nisi ex fi.instan. dicatur terminus esse, sicut est in causa appellationis alteri delegata,nisi in c.ex parte,supra de restit,& ad hoc Inno.in c.consuluit,de offi.deleg.& ibi uide,quid si fertur absolutoria propter ineptam petitionẽ,an duret,uide quæ scripsi in c,examinata,de iudi.Archid.

c ¶Gof.& Host.In appellationum autem causis alia sunt statuta tẽpora,de quibus uide de appel.ex ratione,post Inno.per Io.And.

d ¶Non correctam.Pro ista opi.facit,quod no.Io.An. supra eo.examinata,super uerbo,nihilominus;& nota limitationem, quæ sequitur ad l.properandum.ad quod uide Bart.ff.de excu.tut.l.si cũ ipse,& Cyn.in l.fi.C.de adul.

e ¶Instantia.Ibi uide opi. Petr.de Bella Pertica per Ioan. And. & ad materiam plurium quæstionum Oldr.& aliorum.& an de consensu partium posset hunc terminum prorogare. & quid in termino limitato à statuto,& quid in causa coram arbitro,an triennio pereat instantia,uide in Spec.de arbi.§.differre,uersi.item, ut infra, & ibi uide Io.An.& de his plene per Sali.in l.properandum, præalle.& uide in l.scire oportet.§.consequens,ff.de excu.tut.

SVMMARIVM.

1 *Executioni sententia mandanda non obstantibus ferijs uindemialibus,& nu.13.*
Proprietatis, & possessionis causæ possunt coram diuersis iudicibus agitari, si actor,& reus diuersi sint fori,ibid. & numero 12.§.2.
Diuisio decretalis.ibid.
2 *Vltra dietas duas sufficit causam non committi, licet extra prouinciam,& hoc casu ualet rescriptum.*
3 *Quæst,hic correctiuè ponitur.*
Actio hic qua de re erat,ibid.ad uocem,Rectorem.
4 *Respondere quis non cogitur, nisi restituat rem, qua fuit spoliatus etiam pendente iudicio,& quibus casibus,nu.6.*
5 *Feudum quòd quicquid sit,quod est intra iurisdictionem castri feudalis,non sequitur, cum sit & allodium,iuncto nu.4. in fine, & electio rectoris non est feudalis.nu.12.*
Ad papam deferuntur quæstiones per simplicem querelam,uel appellationem,ibid.nu.5.uer.delata.
6 *Causa delata per appellationem quando dicatur.*
7 *Feriæ statuuntur diuersimodè secundùm diuersas locorum consuetudines; & quando in eis procedatur,nu.13.*
Electus in potestatem,cuius opponitur electioni, interim administrat,si inchoauerat,ibid.
8 *In potestatem nunquid ciuitas, uel uniuersitas quæcunque perpetuum eligere sibi possit,& nu.9.*
Officia perpetua nunquid expediat esse,ibid.& nu.9.
Ciuitas est uniuersitas comprobata,& quid facere queat,ibid.
Societas quandoque perpetuò contrahitur,ibid.uer.societas etiam.
9 *Honores,dignitates, & munera tempore digestorum temporalia erant, & rursus assumebantur interpolato tempore, & quænam sint perpetua,& ad hæredes transeant,ibid.*
Reges imperatores,& duces,qui perpetuò respectiuè durent, & ad hæredes etiam transmittant, eodem numero uersic. hæc locum habent.
Rectores, & Vicarij, ecclesiastici quandiu uiuunt, constituuntur ferè,ibid.
10 *Epilogus suffragium,& additio glossarum.nu.11.12.*
A super possessione sententia potest appellari.
In ferijs cur hic procedebatur, uariæ adducuntur rationes.
Guliel.Naso fuit aduocatus in hac causa,ibid.

CAPVT XXI.

1 SIgnificauerunt. Casus. Non obstante† exceptione temporis feriati propter uindemias mandanda est sententia executioni. uel secundùm Abb. cum actor,& reus sint diuersi fori,causa proprietatis, & possessionis potest coram diuersis iudicibus agitari,& sunt duæ partes.in prima partis conquestio.in secunda papæ prouisio. secunda ibi,Mandamus. Iterũ prima facit tria.primò ponit factum,& causæ delegationem bimembrem. secundò ibi, uerum, reorum exceptionem.tertiò ibi, respondente,replicationem
2 actorum.& uide † quia in superscriptione dicit Bono
a ni.[a] unde not. quòd secundum ista tempora sufficit, quòd causa non committatur ultra duas dietas, licet committatur extra prouinciam,de hoc.3. quæstione sexta,cap.neminem.potest dici,quòd hoc fuit de certa scientia papæ,uel non fuit excep. Goffr. qui tamen in sua quæstione.25.tenuit rescriptum ualere.ad idem infra de iniur.olim, & uide Hostien. in summa de rescrip.§.quæ obijci possunt, uer. centesimo [*Florentina*] concor.96.dist. si imperator alibi in masculino. infra
3 de homi. tua [*Vel quasi*] correctiuè † ponitur istud,uel ratio patet, infra titul. primo,conquestus, ibidem,In ipso castro [*Rectorem*] secularem, scilicet potestatem, Vincen.tamen uidetur intellexisse, quòd hic ageatur de iure patron. uel alio speciali iure eligendi, dicens, quòd

quòd de simplici spoliatione illius iuris potuit agi coram laico,sed de proprietate non etiam incidẽter, sed erraut. non enim quærebatur de elec.rectoris ecclesiæ,sed castri, & erat rector temporalis, & patet in fin. ibi,tempus regiminis &c. & ideò agit coram iudice se
4 culari,ut dixit prima glo.[*Coegit*]& sic† uel non ualuit responsio, uel saltem monaci restituendi fuerunt. supra quod metus causa, Abbas,& cap. ad audientiam. unde fuit eis prouidẽdum,ut primo respon,unde nobis, Hostien. [*Respondere*] suple, antequam electus per monacos esset per communitatem castri receptus,& in hoc grauabantur monaci.unde ad se.ap.appellauerunt, & papa commisit negocium, ut sequitur, & sic plana est decre.secundùm Hostien.etiam si dicatur castrum feudale:quod tamen non uidetur per id, quod
5 dicit,In seculari iudicio.nec sequitur,quòd † quicquid est intra iurisdictionem,sit de eius feudo:aliàs non haberet locum allodium,licet per uiolentiam talia multum usurpentur per dominos temporales,secundum eum [*Inuximus*] delata ad nos quæstione per simplicem querelam monacorum, uel appel. secundum alium intellectum Ho.[*Cogeretis*] non obstante,responsione facta per coactionem, & sic reuocatur grauamen,quod intulerat potestas secundùm Hostien.[*Au-*
6 *dituri*] per hoc † uidetur, quòd per appel. fuerit causa delata. Hæc enim forma in commissionibus appellationum solet apponi,ut probato grauamine proceda tur in alijs.supra cap. exhibita. de appel. ut debitus, & cap.ex parte.M.Hostien.[*Postea*] ergo non prius. & dixit hic Innocen. quòd siue à principio monasterium egit interdicto,unde ui,& adhuc spoliatum manet,siue à principio, uti posidetis, & post sententiam spoliatum fuit de nouo, quia negauerunt electum ab eis admittere in rectorem, semper legitima est hæc exceptio,Non respondebo de proprietate,nisi prius fuero restitutus. infra de ordi. cogni.cum dilectus.Idem esset,& si petitorio egisset,argumen.infra de appel. constitutus 2.ad fin.secundum eum [*Excipiendo*] contra petitionem monacorum,qui petebant executionẽ sententiæ iuxta primum membrum commisionis. hæc dico, quia super proprietate illi de castro erant acto-
7 res [*Feriarum*] secundum diuersas † locorum consuetu. hæ feriæ statuuntur diuersimodè. ff. de ferijs, l. præsides,Goffr.[*Electi*] prædicti.nunquid electus in potestatem,cuius electioni opponitur, interim administret, uide in spec.de censi.§.secundo, uersic.pen. & dicit,q̃ non, si non inchoauerat. uide etiam remiss. quas dabo,de dolo,contigit, super ulti. gloss. [*Elabantur*] fortè per annum durat rectoria, uel potestaria.ff. de ferijs.l.
8 pridie.Quærit hic † Hostien.nunquid ciuitas possit sibi eligere aliquem in perpetuum potestatem,idest quoad uixerit. Idem quærebat de quacunque uniuersitate,infra de immu. eccle.aduersus,quod uidetur, quia potestas quasi procurator,uel administrator uniuersitatis uidetur. at procur. in perpetuum constitui potest: ergo & potestas. vnde & Veneti perpetuum ducem sibi creant, & quandoq; reperiuntur officia perpetua.C.de murilegul.l.prima, li.duodecimo, & quia ciuitas est uniuersitas comprobata.ff. quod cuiusque uniuer.l.prima,& ius sibi constituit.ff.de iustitia,& iure.l.ius ciuile, & eius statuta sunt seruanda perpetuò. ff. de decre. ab ordi. fa. l. fina. Societas etiam contrahitur perpetuò.ff.pro socio.l.prima,& quilibet priuatus laicus,& liber potest se summittere alterius iurisdictioni.ff.de iudi.l.prima,& secunda,& etiam superior inferiori.ff.de iurisdi.omnium iud.est receptum,multo fortius ciuitas poterit perpetuum rectorem sibi elige re.ff.de orig.iur.l.secunda,§.deinde quia difficile,& §.eodem tempore, & §. nouissimè. & exercitus facit Imperatorem. 93. dist. legibus,& breuiter de iure est,

quòd cõgregatio eligit sibi rectorem in perpetuum. supra de elect.cap.primo.Sed contra,quia leges de of-
b ficijs loquentes nolunt illa esse perpetua, [b] C. de castren.l.prima.C.de decanis.l.prima.C.de messo.l. unica,C.de domesticis. l. lege pragmatica, C. de muri legul.l.æternam.C de consul.l.pen. C. de fabricen. l. secunda,ff.de offic.præto. vr.l.unica,ibi.ad tempus &c. ff.de offi.proconsi.meminisse. ff. de offi. præsi. si fortè. ff.de orig.iuris.l.secunda,§.populo deinde auct o.ff.de adulte.si adulterium. §.fina.& l.si maritus.1.respon.ff. de iniur.nec magistratibus. ff. de iudi. pars literarum, & in præalleg.l. ff. de ferijs, pridie, & hoc cum multis si.nec officia sunt continuanda,nedum perpetuanda, ut infra probabo. & est multiplex ratio. prima, quia non expedit reipub. ut summam potestatem habens sit perpetuus, ut præalleg.§. populo deinde,quod intelligendum est de perpetuitate, ut transeat ad hæredes,uel ab hoc summus princeps excipitur, ut ea.l.§. nouissime,ad hoc supra de elect.uenerabilem, ad fin. secunda,ne detur uia corruptioni, & ambitioni.C.de deca.l.1.lib.duodecimo.tertia,ut si delinquat.facilius corrigi possit.C.de suscep. præpo. & arca.l.nemtnem. libr.decimo, quarta,ne transeat ad hæredes,in auten. de defen.ciui.§.fi.colla. tertia,quinta,quia sic possent uniuersitates,& ciuitates subtrahere se à uero, & principali domino dando se sic forsan potentiori,ad hoc, quod legitur & not.de excess.prælat. dilecta, & de ali.
mu.iudi.causa fac.cap.fin.fol.dixit ipse Hostien.quòd
9 secundum iura † uetera digestorum honores,dignitates,& munera temporalia debent esse.ff.de muneri.& hon.l.honor.§.gerendorum. adeò,quòd non debent continuari in eandem personam,ut ibi, fallit in subsidium,ubi alij desunt,qui gerant.ff. de mune. & hono. ut gradatim.§.quotiens,& in sacerdotij dignitate,quę sponte repeti potest.ff.de munerib. & honori.l. sponte.& fuit in prædictis officijs ad prædictos honores regularis uocatio quinquennij,& ad alios triennij: ad legationem biennij.C.de mune.non conti.l.secunda,libro decimo,& per tantundem.tempus poterat in officio detineri,amplius non, etiam si consuetudo ciuitatis,aut decurionum auctoritas hoc desideraret, argu. C.de suscep. & ar. nemine, libro decimo. Hodie uerò solum per biennium in officio esse potest, & interpolato biennio iterum potest assumi, si placet ciuitati, aliter non,in auten.de defen.ciui.§.fin.colla.tertia,alitet aspirans,& desiderans promoueri, incidit in l.Iul. ambitus.C.ad.l.Iuliam.am.l.una.Ratio ne si promoti rempu. tenerent perpetuò occupatam, asperè dominarẽtur,& ne habeant occasionem delinquendi.ff.de ori.iur.l.secunda,§.deinde cum ærarium, & in auten. de defen.ciui.§.fin.ideò ult lex, quòd deponant officium, & rationem reddant. C. ut omnes tam ciuili. quàm mili.l.una.ubi uerò ciuitas,uel locus est sub dominio alicuius, hoc ei minus licet sine cõsensu illius, cuius subest,de excess.præla. dilectus,de offic. archid. ad hæc, ad fin. Hæc locum habent in secularibus rectoribus, & administratoribus creandis per electionem;secus in aliis,qui succedunt hæreditario iure,supra eodem nouit,uer.ut illud, de uoto,licet. Item secus in imperatoribus, regibus, & ducibus aliquibus, qui de antiqua, & approbata consue. perpetuò,idest quandiu uixerint, eliguntur, quibus tamen non succedunt hæredes. Exemplum in duce Venetiarum, & in Imperatore,de electione uenerabilem.§.fina.Item secus in rectoribus ecclesiasticis, qui perpetuò, idest quandiu uiuunt, constituuntur,plurimumque etiam si sint uicarij, de fide instru.G.perpetuus,de officio uica.cap.primo,& ultimò unde tales, quandiu bene regunt,non soluuntur. mors uerò omnia soluit, in auten.de nup.§. deinceps autem, Hostien. de regimine

ciuitatis

ciuitatis Romanæ tene, quod habes. infra de elec. fundamenta, lib. sexto [*& infra*] hic deciditur, quòd quia iudices non procedebant, abbas, & monaci conquesti sunt papæ, ut patet in antiqua, sic supra cap. proxi.
10 ¶ Secunda † gl. mistim, dupliciter obiicit, & soluit satis clarè. ¶ Glo. ulti. tractat de ferijs fauore hominum introductis, & quomodo illis renunciatur, alijs non, & quomodo ex causa tunc quis cogitur litigare. ¶ *In*
11 † *gloss. 1. ibi, iuris ordinem*] ibi dicitur, quòd peruerteretur
12 ordo iuris, si reus sequeretur forum actoris. ¶ *In* † *glo. 1. in fine*] & est expressum in Clem. de sequestra. pos. cap.
b uno, [b] & ab ea potest appellari, de hoc infra de resti. spo. cum ad sedem, in fi. primæ gl. ¶ *In gl. secunda ibi, & hoc locum habet*] circa hanc determinationem omnino uide, quòd scripsi in spe. de rescrip. præsenta. §. ult. super uer. item quòd facit [c] [*& ibi, eiusdem fori*] sed obiicitur, Istud castrum dicitur esse de feudo communitatis Florentiæ, ergo in hoc communitas castri, & monaci erant eiusdem fori. infra tit. 1. ex transmissa, & c. uerum. so. licet ponamus, quòd castrũ est feudale; electio tamen non est feudalis. uel dic, ut dixi super uer. respondere, Hostien. [*& ibi, non poterant*] infra de iure patro. relatum. 2. re spon. ff. de iudi. l. secũda, §. sed & si, & C. qui legi. per. l. ult. Phi. ¶ *In glo. ult. ibi, elabantur*] idem
d Host. [d] vel secundum Gui. Na. qui dicit se fuisse † aduo-
13 catum in hac causa, ideo fuerunt compulsi; quia tota communitas circa uindemias non poterat occupari, & per unum sindicum litigat. ff. quod cuiusque uni. l. 1. huius contrarium no. Innocen. de ferijs, cõquestus. uel dic secundum Inno. quòd ideò, quia de regimine reipublicæ agebatur, & in ferijs causæ publicæ tractãtur. C. de ferijs. l. publicas. vnde sicut fiscales & publicæ tunc agũtur, sic & causæ ecclesiarum. Dixit Hosti. infra de ferijs. c. fi. istud posse locum habere, quando ecclesia habens causam contra laicum, ad hoc instat: secus, si laicus. C. de legibus, quod fauore: fatet tamen hoc non seruari. uel dic ſm Vin. & Phil. quod hic agebatur de executione sniæ. & sic nõ obstantibus ferijs nindemiarum mandatur sniæ executioni. & hoc dicit decre. ad hoc, de pœni. di. 1. Adam. 2. q. 1. sicut. & idem
e esset in aliis solennib. ferijs, uel repentinis. C. de ferijs [e] l. j. [*Et in fi.*] uel cum actio est peritura tempore. ff. de ferijs. l. 1. §. sed excipiuntur, & l. solet. vel sicut tutores, & curatores dantur tpe feriato. ff. e. l. 2. sic & rectores, ut hic, Gof. Idem in alijs, q̃ facti celeritatẽ desiderãt, & in quibus mora periculum inducit. ff. de dam. infec. l. 1. Vincen. pone, magister iuxta scholas alterius magistri scholas conducit: uoces sonoræ ad inuicem confundunt, depellit ultimũ primus. C. de stu. li. ur. Ro. & con. l. una, lib. 11. & causa tractari poterit his diebus, secundum Hostien. dicit hic Pet. d. Eg. dixisse, quòd tempore istius decre. in curte istius castri non erãt uineæ. & ideò fuit exceptio repulsa: hoc tamen non iuaret, si tunc aliunde parant sibi uina, ut dicam. infra de ferijs, conquestus, in gl. prolixè, in fi. Alij dicunt, quòd tempus erat feriatum Bono, sed non in Tuscia,
f quia tardius [f] colligunt uina.

ANNOTATIONES.

a ¶ Dicit Bononiæ. Adde secundum Io, de Imo. in c. fi. de re. permu, quòd Bononia, de qua fit mentio hic, est in finibus Lombardiæ, Tusciæ, & Romandiolæ. Dominicus uerò in c. statutum, de reser. in 6. dicit, quòd est in Romandiola.

b Illa esse perpetua. Adde istud procedere in rectoribus assumptis per electionem: secus in succedentibus iure hæreditario, secundũ Host. & do. Ant. hic per c. licet, de uoto.

c ¶ Posset c. uno. Ista est communis opi. canonistarum, quam sequuntur Pau. Laudu. Zenze. & alij Moderni in præcedenti Cle. Bartol. autem hunc articulum latius aggreditur, quem uide in l. 2. ff. de appel. recip. & uide de hac materia in spec. de appell. §. in quibus, uersi. 6. ubi etiam Io. An. ponit ad propositum notabilem. q. Gui. de Suza. & uide Bal. in l. post sententiam, C. de senten. et interloc. omnium iudi. ubi notabiliter loquitur.

d Ver. item quod facit. Quia determinatio ista glo. & hoc locum habet, & non conuenit delegato, nec ordinario, finita lite ex causis uel proprietatis, uel possessionis, ibi uide Ioan. And.

e ¶ Idem Host. Agitur ergo secundum gl. hic tempore feriato, quòd res tempore peribat: quia labebatur inutiliter ipsi electio; qd uidetur limitandum per §. fi. in l. 1. ff. de feriis, ut eatenus agat tempore feriato, quatenus sit sublatum istud incommodum, & ista necessitas, & non ultra, & uide ibi Bar. & in l. 1. §. nunciatio, ff. de noui ope. nunc. & in l. senatus, ff. de off. præsi.

f ¶ C. de feriis. Vide Ioan. And. in Spe. de lib. conce. §. nunc dicendũ uers. 25. & ibi ad declarationem huius ponit. q. singu. Azo.

g ¶ Quia tardius. Ad id autem, quod hic dixit glo. libellum posse offerri die feriata, uide omino Bal. in l. 1. C. qui admit. ad bo. possess. possunt.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio, uel œconomia tituli.*
De fori competentia ubi alibi præterquam hic tradatur, ibid. uer. habetur mate.
2 *Forum in neutro ponitur pro territorio cuiusque iudicis, & quod intra ipsum fieri possit ab eo.*
Diœcesis tota dicitur territorium episcopi, non extra.
3 *Forus in masculino quæ significet.*

De foro competenti. Rub.

1 ¶ Quia † rei ad iudicia uocati frequenter excipiũt de foro, & solet plerunque dubitari, quod forum sic excipiens sequi debeat, ideò post tractatum &c. Goffr. hĩ materia 96. dis. 3. q. 6. & 6. q. 3. & 4. 11. q. 1. 21. q. 5. per totũ, & repetitur in Vi. & Clemen. congruit Rubri. de uerb. sig. forus, in prin. e. tit. super quibusdam. §. fi. & c. nouimus, li. 6. de priuil. c. 1. de sen. ex. si iudex, & Clem.
2 de re iud. pastoralis. Dixit † Ho. forũ in neutro ponitur pro territorio cuiusq; iudicis, infra quod pt in facinorosos aĩaduertere. ff. de verb. sig. pupillus. §. territoriũ. vnde & tota diœcesis dicitur territorium episcopi. 26. quæstione septima, omnes basilicæ. extra quod impu
3 ne non paretur, de consti. cap. 2. li. 6. Dicitur † forus in masculino locus, ubi ius reddit. infra de uerb. sig. nundinæ forus. secundò dicitur forus locus, in quo fiunt unde dicit Ouidius, Ad fora conueniunt, quis unquã credet amori. tertiò dicitur forus locus, quo calcantur uuæ. scilicet calcatorium. quartò quædam spacia plana in nauibus, de quibus Virgilius, Laxatque foros. hoc est tabulatum in naui. & dicitur à ferẽdo pro eo, quòd homines fert. quintò foramen in naui, per quod remus emittitur, à forando, siue perforando: quia perforatur. unde forulus dicitur bursa, siue scriptoriũ, eo q̃ crebrò sit perforatũ ad pẽnas, & cornua imponenda; & dicit hoc iungendum in summa, co. ti.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coram suo episcopo conueniri debet.*
2 *Negocium pro causa, siue quæstione.*
Episcopi forum duobus modis quis relinquit, ibid.
3 *Supplementum ad contextum.*
Consilium à consensu differat, ibid.
4 *Epilogus, & additio glossarum.*
Cap. iudices. 11. q. 1. & c. si auten. 15. q. 7. c. quæstionum. §. quem no. cum hac decretali conciliatio, ibid. & intellectus, ibid.
Commissio, siue delegatio ordinarij ualet sine consensu partium, saluo iure recusationis, ibid.

CAPVT I.

1 Iquis. Casus. Clericus † coram suo episcopo cõueniri debet [*Clericus*] uel laicus [*Clericum*] secus, si aduersus laicum infra eod. cum sit, Goff. [*Negocium*] idest causam † siue quæstionem. infra de uerbo. sign. forus [*proprium*] ipsius rei. 11. q. 1. ex periẽtiæ, Pe. [*sed prius*] hoc dicit, quia per ap. posset ad metropoli. deuolui Ho. Vel propter epi negligentiam, Pe. [*Consilio*] & † consensu. non enim hoc casu sufficit consiliũ. infra c. proxi. & c. Romana, Ho. cõcor. de offi. dele. uenerabili. ¶ Vltima † gl. ad id, quod

quod dicit textus, q̃ utraq; pars eligit iudices, scilicet duo contraria. primum, q̃ solus actor. secundum, q̃
5 solus reus. ¶ *In* † *glo. 2. in fine*] vel propriè, si de uoluntate fuerit proponentis, Goff. ¶ *In gl. 3. in fine*] secundùm Vin. ¶ *In gloss. ulti. ibi, cum. R.*] ubi de hoc [*& in fine.*] Idem Hosti. imò teneret, si loquatur in causa criminali episcopi. presbyteri, uel diaconi. 15. q. 7. si autem, dicebat Ala. illud intelligitur secundum istud. Item contra, q̃ neuter habeat consentire, de offi. deleg. super quæstio num. §. quem no. & §. fin. so. quod hic dicitur de consensu partium, est consilium, ne possit recusari, ut e. c. §. uerum. facit, infra e. si quis contra: ualet tamen commissio sine consensu facta, saluo iure recusationis, ut in contrario.

SVMMARIVM.

1 *Iudex secularis, si clericis per se distringit, uel condemnat, excommunicari debet, nisi in casibus. nu. 3. uide nu. 4. & nu. 6. & 7.*
2 *Clerici nomine hic accipitur etiam primam tonsuram tantum habens etiam coniugatus, & alij, & qui.*
3 *Pontificis appellatio Papam, & episcopum comprendit.*
4 *Condemnare qualiter hic accipiatur.*
5 *Iniuria clericorum pertinet ad Christum.*
Clerici legatione Christi funguntur, ibid.
6 *Epilogus, & additio glossarum.*
Argumentum à contrario quibus uacet casibus, eod. nu. §. in gloss. hic uacat.

CAPVT II.

1 Nvllus. Casus. Iudex † secularis, si clericum per se distringit, uel condemnat, excommunicari debet. & quidã habent hoc capitulum pro palea. 11. q. 1. c.
2 2. & duo facit. prohibet, & pœnam adijcit, ibi, quòd si 2 [*clericum*] etiam † si primam tonsuram tantum habeat, de hoc, supra tit. 1. cum non ab homine, Hosti. [*Vlium*] etiam coniugatum, non bigamum, si incedit in habitu, & tonsura. infra de cleri. co. c. uno, lib. 6. ubi de hoc concilio fit mentio [*Iuniores*] uel ianitores, Vinc. & isti iuniores senioribus sub custodia commendantur. 12.
3 q. 1. omnis ętas, Vin. [*Pontificis*] ideſt papę, qui solus potest hæc generaliter concedere, ut nõt. supra de arbit. contingit. uel ideſt episcopi, qui hoc potest concedere in casibus, ut infra de sen. ex. ut famę. §. laici, & supra ti. 1. cum nõ ab homine, Host. [*Distringere*] clericos, uel in loco aliquo ipsos inuitos detinere. infra de sen. ex.
4 nuper, Host. [*Condemnare*] si † iuniores, uel seruientes. nã clericum etiam de permissu episcopi condẽnare non posset. infra eo. significasti. uel dic condemnare, s. clericos, ideſt ad condemnandum coram episcopo inuitos ducere etiam depositos. supra ti. 1. cum non ab ho
5 mine, Ho. [*Iniuriam*] iniuria † clericorum ad Christum 1 pertinet, cuius legatione funguntur. 2. q. 7. accusatio, in fine, Gof. [*Emendet*] infra de uer. sig. ex parte. i. & c. cũ
6 olim, Host. ¶ Secunda † glo. quærit. quarta excipit. ¶ *In 1. glo. in fine*] uel etiã ecclesiasticorum quò ad clericos alienos, in quos non debent mittere falcem. 6. q. 3. scriptum, secundùm Vincen. & Fran. ¶ *In glo. 2. ibi, potest dici*] secundùm Tan. & Vin. [*& ibi censentur*[a]] adde, quod no. 89. dist. iudicatum. 11. q. 1. c. 2. & in spe. de compe. iudi. adi. §. 1. uer. 27. & uide quod dixi de officio deleg. si-
b gnificantibus, in glo. ex quo [b] [*Et in fi.*] uel fortè conuersos, infra de senten. excom. parochianos, Phi. Ho. & Ab. ¶ *In glo. hic uacat, ibi, à contraria*] simile. 1. quæst. 1. quos constiterit, cum suis concor. & quod no ea. q. fi qui à simoniacis, in ulti. gl. & dixi de hoc, supra de electione publicato, super gl. fi. [*& in fine*] uel non uacat, si intelligatur condemnare in causa meræ ciuili secundum ea, quæ not. supra titul. proxi. c. 2. & 96. dist. bene
7 quidem. ¶ † *In glo. nisi, ibi, reconuentionis*] in causa feudali. supra titu. proxi. cæterum, & in casu, eod. titul. cum
8 non ab homine, Goff. & quando inuocat † episcopus brachium seculare, ut hic, de offic. ordi. cap. 1. Sunt & alij casus notati in summa. de senten. excomm. §. quis posit excommunicare, sub. §. sub illo autem canone. Host. [*& in fine*] quod dic, ut no. 3. quæst. 11. in summa.
c ¶ *In glo. ult. in fine*] nisi fieret districtio [c] in persona.

ANNOTATIONES.

a ¶ Censentur. Ad hoc facit, quod dicit Io. And. in c. fi. de sta. mo. an familia scholaris gaudeat priuilegio scholarium, ad hoc no. in c. fi cet, de priuilegijs. libr. 6. & not. in auten. habita, C. ne fil. pro patre, Archi.

b ¶ In glo. ex quo. Famuli ergo clericorum gaudent ipsorum priuilegio: quod facit, quòd famuli scholarium gaudent ipsorum priuilegio, de quo uide per doc. & maxime per dom. Bartho. de Saly. in auct. habita, C. ne fil. pro patre, & ibi hoc tenet. & quòd reseruatio papæ de beneficijs familiarium suorum includit beneficia familiarium, ad hoc optime. l. quæsitum. §. sed an instrumentum. ff. de fun. instruc. & ff. de pecu. leg. l. dominus. §. 1.

c ¶ Fieret districtio in personam, ut 17. q. 4. si quis suadente, & cum tex. dicat, sit sequestratus, & sic per uerbum præsens loquatur, uideretur ipso iure legari; uide glo. in c. 2. de hære. lib. 6. & Bald. & Bar. in l. iubemus nulli, C. de epis. & cler. & glo. in l. in criminali, C. de iurisd. om. iud. & ibi Cy. & Bartho. de Saly. & Bar. in l. imperator. ff. de iur. fis; & uide in c. fi. de iura. calum. ubi latius de hoc: potest tamen dici gl. uera: quia sic iure expressum est in iuribus alleg. in glo.

SVMMARIVM.

1 *Forum quis sortitur ratione rei, de qua agitur. uide num. 2. & 3. an & quando in personam. nu. 3.*
2 *Resolutio uerbi in alia uerba.*
Primãs pro archiepiscopo, ibid.
Subaudiri quid hic non debet, ibid. ad dictio. prouincia.
3 *Limites prouinciarum si non sint certi, quid iuris in sortiendo forum.*
Iudex ratione rei non habet iurisdictionem in personam domini rei, nisi in casu, ibid. ad dictio. Locus.
4 *Suffragium glossarum.*
Agere ubi oporteat, & nu. 5. §. 1.
Forum quibus quis modis sortiatur. ibid.
5 *Iudices dare primãs, de quo fit hic mentio, quando intelligatur.*

CAPVT III.

1 Sine. Casus. Rationem † rei, de qua agitur, sortitur quis forum. & pars huius de arbit. capit. 1, [*Causa*] realis, ut infra patet ibi locus, &c. [*Versatur*] ideſt † uerti speratur, Pet. & Ab. [*Diuersarum*] si enim esset eiusdem, nulla esset dubitatio. [*Primãs*] ideſt archiepiscopus. nec enim est uis in nominibus. supra de offi. ordi. duo simul, de procura. petitio, Hosti. [*Det iudices*] aliàs diu dicet [*prouincia*] sub. Goff. uel is, in cuius diœcesi reus habet domicilium. Nam coram utroque potest conueniri. C. ubi in rem actio. l. fin. ubi de hoc: sed secundùm Host. facilè erat hoc iniungere, si hoc intellexisset, de decimis, ad audientiam. unde per hoc uideretur semper agendum coram iudice, sub quo sita est res; de hoc notauit, supra de rescriptis, dilectus. 2. ubi etiam Inno. tenens primum, alle. ad id. C. de præscrip. long. tempo. l. fina. & uide quod ibi dixi super gloss. secunda, de opi. Azo. & Goff. not. in summa huius tit. §. Item sortitur quis fo-
3 rum ratione rei. Quid † si non est certum de limitibus prouinciarum? tunc uidetur, quòd uterque causam audire, uel committere debeat, argu. infra de sentent.
a excommu. cum illorum. §. si uerò claustralis, [a] uel recurratur ad papam, supra de offic. delegat. cap. 2. Host. Ne sint iudices in propria causa [*Locus*] dixit Vincẽ. q̃ si Bon. propter rem, quam habet Mutinæ, citetur per Mutinensem episcopum, licet non compareat

per illum excõmunicari non potest: quia non habet iurisdictionem in personam, sed in rem, vnde missionem in eam facere potest. infra eo. Roma. §. 9hentes, lib. 6. si verò contumax ei, qui missus est, violentiã inferret, rõne huius delicti eum excõicare posset, secun
b dùm eũ [b] [*contenditur*] vel eligantur arbitri, & tunc &c.
4 supra de arbi. c. 1. ¶ *In† glo. 2. ibi, si uero*] agrorum tributa soluuntur ciuitati, in cuius territorio sunt, & not. de paroch. c. fi. in ult. glo. [*& ibi, actor*] l. fi. est, & dicit, possessorem conueniri reali in loco, vbi domicilium habet, & vbi sita est res [*& ibi, si prædium*] si prædium minoris alienetur, auctorizat iudex loci, in quo est prædiũ [*& ibi. l. ulti.*] ista lex videtur facere contra, quæ vult in loco domicilij reum conueniri posse pro re, quæ est
5 extra prouinciam. ¶ *In† fine 1. gl.*] vel remotus est à partibus ultra duas dietas, tũc dabit iudices propinquiores, nisi impediatur ex iusta causa, puta quia subditi suffraganeorum nolunt recipere. supra de offic. or. pastoralis, Vin. ¶ *In gl. 2. ibi, forum*] alios quosdam modos, quibus quis forum sortitur, not. hic Pet. & Ab. uidebis, infra cap. fin.

ANNOTATIONES.

a ¶ Si uerò clauſtralis. Imò uidetur, quòd mutuo ſe impediunt, arg. ff. de teſta. tu. l. duo ſunt Titij, & glo. no. in c. ex tenore, de reſcrip. dici poteſt, glo. loqui in delegatis: quia incertitudo inutilem reddit delegationem: hic in ordinarijs, de quorum iuriſdictione conſtat, & uide Io. And. in Spec. de rapto. §. 1.

b ¶ Secundum eum. Intellige, ſi uiolentiam in dioece. Mutinẽ. commiſit, iuxta not. in §. contrahentes, aliàs, ſi illam non ingreditur, ut ibi nota. ſecus eſſet.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coram epiſcopo ſuo conueniendus eſt.*
Ordinarius epiſcopus ſi recuſatur, dabit delegatum partibus non ſuſpectum, ibid. cui committit uices ſuas, nu. 2.
Diuiſio decretalis, ibid.
2 *Recuſationis ordinarij formula.*
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 5.*
Delegatus ab ordinario, an exequatur ſententiam ſuam, nu. 7. & 8.
6 *Suppletio gloſſarum.*
Appellari ad quem poſſit à delegato ordinarij recuſati, eod. num. 6. uer. Dixit hic Vincen.
8 *Delegatus principis quæ ſpecialia habeat, quæ non habeat delegatus ordinarij.*
9 *Officialis, ſiue Vicarius ordinarij habet ordinariam.*

CAPVT IIII.

1 SI quis. Caſus. coram† epiſcopo ſuo conueniẽdus eſt clericus, qui ſi recuſatur, dabit delegatum partibus nõ ſuſpectum. & duo facit. primò prouidet reo. ſecundò ibi, Aut ſi actori. & hoc dupliciter. primò circa delegationem. ſecundò circa executionem ibi, A quibus, & dic [*ſi quis*] clericus, uel laicus, Pet. [*Adeat.*] ſupra c. 1. [*Qui*] epiſcopus clerici rei [*Recuſatus*] à
2 reo, uel etiam ab actore, Ho. qui† dicere poterit, Domine, habeo cauſam contra Pe. & quia uos habeo ſuſpectum; peto iudicem, vel appello ad archiepiſcopũ. & ſi itur ad arbitros, citabitur aduerſarius, ut interſit: quia contra eum recuſatur, ar. de ap. cum ſpeciali. 11. q. 1. peruenit. Vin. [*Qui*] ſup. aliquis. T. [*Iudices*] quibus
3 † committet epiſcopus vices ſuas. vel dic iudices, ideſt arbitros. primum uerius [*Compleatur*] ideſt executioni
4 mandetur, Pet. ¶ Secunda† glo. poſt princ. quærit ad quem appelletur &c. ¶ Quarta reſpõdet per modum quæſtionis, an delegatus ordinarij ſententiam ſuam exequi poſsit, alle. & non tenet contrarium, quod poſtea modificat. ¶ *In† gl. hoc ideo, ibi, à diuo Pio 1. reſpon.*] vt infra ſequitur, lex iſta affirmatiuè loquitur, ſic à diuo Pio reſcriptum eſt, iudicum à ſe datorum, vel arbitrorum ſententiam exequantur ij, qui eos dederũt. [*& ibi, iubere*] ibi dicitur, & in poſſeſsionẽ mittere magis eſt imperij, quàm iuriſdictionis. ¶ *In† gl. 1. in fi.*] hic
6 non refertur quæſtio, quin ſit ſuſpectus: ſed ibi de hoc quæſtio refertur, ſecundùm Goſ. ¶ *In glo. 2. quia ordinarius*] de delegato dic, ut de offi. dele. iudex, lib. 6. [*& ibi, poteſt dici*] hoc eſt tutius, Hoſt. [*& ibi, omiſſo medio*] dixit hic Vin. & Hoſti. & Guil. in ſpe. de ap. §. nunc tractemus, in fin. 1. columnæ, quòd hoc non obſtante poteſt ad archiepiſcopum appellari: quia cum epiſcopus ſit recuſatus, remotum eſt medium, Ab. ar. infra de offi. dele. ſi is cui, & c. ſi à ſubdelegato, lib. 6. ad hanc partem facit, infra de ap. dilectis. Dicebat. T. & Phi. appellabitur ad ſuperiorem, non ad epiſcopum, qui eũ delegauit [*& ibi, ſatis poſſet*] Vin. contra [*& ibi, Committatur*] ſequetur abſurdum. quid ſi committat deteriori? & non licebit tertiò appellare. Item ſi committat duobus, qui ferant contrarias ſententias, ipſe hãbebit alteram approbare. infra de re iudic. ca. ulti: Hoſti. [*Et inſi.*] & 11. quæſt. 1. presbyteri. ad illa iura tenens, quòd ad ſuperiorem recuſati ſit appellandum, non habet reſpondere: quia faciũt pro ipſo, & facit etiam, quod ibi no. Ioan. in cap. placuit [¶ *In glo. ſupra dixit, ibi, dictum eſt*] vel quia fortè impeditus circa hoc non poſſet in-
7 tendere [*& ibi peruenit*] ubi de hoc. ¶ *In† glo. hoc ideo*] no. Ioan. & Inno. de offic. ordi. cum ab eccleſiarum, ubi ui de ſuper uer. obſeruari, & Gof. de offic. deleg. ex literis. ſed ipſi. Idem Gof. hic, & Innoc. de arbi. innotuit, tenent contrarium, & Bertran. Lau. T. Vin. Phi. & Hoſt. per prædictam. l. à diuo, & Ber. Brix. videtur eis fauere, & Guil. in ſpec. titu. 1. §. 1. in fi. de hoc etiam de ſenten. excom. §. 2. in prin. & Bonagui. qui not. hic.
8 4. ſpecialia† in dele. principis, quæ non habet delegatus ordi. primum hoc, & ille exequitur, iſte non. de hoc ſupra ſecũdum, quòd ille delegat, iſte non. ſupra e. paſtoralis. C. de iudi. à iudice. 3. quòd ille citare poteſt per edicta. ſupra de offi. deleg. paſtoralis. 2. reſpon. melius. eod. titul. gratum, in princ. iſte non. C. de iudi. ſancimus. uide quod no. in ſpec. de cita. §. ſequitur uidere, uer. Et nota ſecundùm Vbertum, & quod poſt Hoſt. dixi in prædicta decre. gratum. in princip. 4. caſum. ſupra de offic. deleg. ſuper quæſtionum. §. porrò. & hoc prius notauerunt Pet. & Abb. de offi. deleg. ſi-
9 gnificaſti [*& ibi, officialis*] de iſto † non negatur, cum habeat ordinariam, iuxta ea, quæ not. de offic. uica. licet. lib. 6. [*& ibi, ſententias ſuas*] ar. ad hoc, infra de offi. ordi. cap. 1. in fin. lib. 6. ¶ *In glo. ulti. in fi.*] de hoc ſupra de offi. deleg. quærenti.

SVMMARIVM.

1 *Laicus, à quo clericus, uel eccleſia rem uendicat, debet coram iudice ſuo laico conueniri, & in quibus caſibus. ibid. & nu. 3.*
2 *Clericus agit nomine eccleſiæ ſibi commiſſæ, per negationem fit res dubia, ibid.*
Exceptio declinatoria fori, quæ etiam poteſt negocium principale tangere, quo caſu non inducat litis conteſtationem.
Proteſtatio de non conſentiendo excludit à litis conteſtatione proteſtantem, & quando ibid.
Fori declinatoria ſi proponitur ex cauſa rei, quæ poſſit huius, uel alterius fori eſſe, ſummariene cognoſcatur, & quid, ibid.
3 *Rigor, & ſtrictum ius pro eiſdem accipiuntur, qui rigor non ſeruatur in cauſis eccleſiaſticis, ibid.*
4 *Cap. ſi quis presbyter. 2. q. 5. intellectus.*
Conſuetudo dat iuriſdictionem, ibid. & eſt fauorabilis, nu. 6.
5 *Suffragium gloſſarum.*
Forum rei etiam accuſator ſequitur, ibid. idem in nu. 1. & de conſuetudine contraria. nu. 6.
6 *Additio gloſſarum.*

CAPVT

CAPVT V.

1 SI clericus. Caſus. Laicus† à quo clericus, uel eccleſia rem uẽdicat, debet coram iudice laico conueniri. Et ponit dictum, rationem dicti, & contrariam localem obſeruantiam. partes patent [*Suis*] ideſt quas dicit eſſe ſuas proprias patrimoniales, & peculiares, de peculio cler per totum, Hoſt. hoc autem ſecundùm Inno. ideò dicit, quia ſi conſtat res, quas laicus poſsidet, eſſe eccleſię, uel ſi agatur ex legato, locato, uel ſi. actionibus, coram iudice eccleſiaſtico agi debet. hoc non placet Hoſt. qui dicit, & textus iſte omnino contradicit, niſi ratione priuilegij, uel conſuetudinis aliud dica
2 tur [*Eccleſiæ*] ſibi† commiſſæ, cuius nomine actionem exercet, ſupra tit. 1. cum deputati, Hoſt. [*Laicus*] conue
a niendus [*Non eccleſiæ*] & ſic per negationem fit res dubia [a]. infra, de reſti. ſpo. Piſanis, ubi de hoc, Hoſt. [*Aſſeuerat*] hæc uerba dicebat laicus non ad iudicij ordina-
b tionem, ſed ad fori excluſionẽ [b]. Dicebant igitur Pet. & Abb. & reus dicebat hæc uerba extra iudicium, uel coram iudice eccleſiaſtico proteſtãdo, & per hæc uer
c ba non intendebat [c] conſentire in iudicem, uel litem conteſtari: aliàs eſſet lis cõteſtata, nec competeret poſtea declinatoria fori, de offi. deleg. in ſinuante. primò ergo ſecundùm Goffr. uidetur examinandum, an reſit eccleſiaſtica, infrà, de teſtibus, ueniens. 2. & fiet hoc ſummariè, & ſine præiudicio principalis quæſtionis, arg. ff. de liber. agno. l. ſi quis à liberis §. ſi uel parens. & ſi apparet eccleſiaſtica, coram iudice eccleſiaſtico cognoſcetur: aliàs ad ſecularem remittetur, & m Goff. arff. de iud. l. ſi quis ex aliena. Sed nõ placet omnino hęc glo. Goff. Hoſt. pro quo facit, quod dicam, infra eod. cum ſit. Dixit Vincẽ. infra eod. conqueſtus, & ſi laicus negat raptũ, uel inuaſum, iudex eccleſiaſticus cognoſcet, quouſque intelligat, & non eſt ſua iuriſdictio, & tunc condemnabit clericum in expenſis, & remittet ad iudicem ſuum, de appe. ut debitus, & c. cum ſpecia
3 li [*De rigore*] ideſt de ſtricto iure, qui non ſemper ſeruatur in cauſis eccleſiaſticis, infra de dolo, & contum. c. 1. ſupra tit. 1. dilecti, Hoſt. [*Trahi*] niſi agatur de ſpoliatione, uel oppreſsione, infra eo. cum ſit, Inno. [*Pleriſque*] de alien. mut. iudi. ca. c. 2. uide quod ibi dixi ſuper
4 gl. 1. & ſecundùm hanc conſuet. poteſt intelligi. 2. q. 5. ſi quis preſbyter, & ibi not. [*Paribus*] ut Pariſijs, infra eo. quod clericis, Pet. [*De conſuet.*] quæ iuriſdictionem dat, infra eod. cum contingat. ſed nunquid laico ita ui
5 detur, ſupra, de arb. innotuit, dic ut ibi, Hoſt. ¶ *In† glo. 1. ibi, in criminali*] ibi in criminali negocio rei forum ac cuſator ſequatur [*& ibi. l. ult.*] uide ſupra eo. ſanè, ſuper gl. 2. † *& ibi, quia etiam*] ibi, ſi cum eo, quia alterius prouincię eſt, experiar, in illius prouincia experiri debeo † *& ibi. 1. reſpon.*] ibi dicitur, & habens cauſam pecuniariam contra clericum, prius adeat ipſius epiſcopum.
6 ¶ *In† glo. ult. ibi, prædicta eſt*] ſed eſt ſeruanda, quia fauorabilis. 11. diſt. in his, Pe. & Abb. [*& ibi, quæſtione*] ſupra tit. 1. c. fi. de reſtit. in integ. conſtitutus.

ANNOTATIONES.

a ¶ Dubia. Adde gloſ. in c. ueniens, de reſti. & glo. magnam in c. 1. de offic. deleg. in 6. adde etiam Bald. in l. 3. C. qui ad liber.

b ¶ Fori excluſionem. Poteſt ergo excipi taliter, quòd ipſa exceptio tangat principale negocium, & iuriſdictionem, exceptio ergo declinatoria, quæ etiam poteſt negocium principale contingere, non inducit litis conteſt. ſed declinat iudicem, uide Innoc. de reſcrip. ſuper litteris, & Io. And. in c. Romana. §. contrahentes, iſto titulo, lib. 6. & Ioan. Cald. de rapto. c. 1. & pleniſſimè per Bar. in l. præſcrip. C. ſi contra ius, uel utili. publi. ex quo enim negans factum in iudicio deducat, licet aliàs inducat lit. conteſta. ubi tamen talis negatio iuriſdictionem etiam concernit, & illam elidit, non fit lit. conteſta.

c ¶ Intendebat. Vide de hoc Innoc. in c. ſuper litteris, de reſcriptis. & d. Pet. de Anch. in regula, ea, quæ, de reg. iur. lib. 6. & quod ſcripſi. 3. q. 6. §. exceptio, Archid.

SVMMARIVM.

1 *Feudi quæſtio debet per dominum terminari; excipitur caſus, ibid. & alius, num. 2. in fine, uide num. 6.*
Dominus feudi poteſt eſſe delegatus in cauſa feudi, & nihilominus recuſari poteſt.
Recuſationem legitimam non uidetur auferre, dando iudicem delegatum dominum, niſi dicat expreſsè; & eſt exceptio hæc legitima, ibid. uerſi. non enim.
Decretalis hæc cui ſcribebatur, quis erat, ibid. uerſi. uel dic ſecundùm Innoc.
3 *Vaſallo dominus præcipere poteſt ſub debito fidelitatis, & quò ad quæ, iurat enim domino fidelitatem, ibid.*
4 *De obedientia non ſemper iuratur, ibid.*
5 *Epilogus, & ſuppletio gloſſarum.*
Decretalis huius caſus qui, ibid.
Laicus in qualibet cauſa poteſt trahi coram eccleſiaſtico iudice, ſecundum generalem conſuetudinem Gallicanam, eod. nume. uerſi. unde dicebat.
6 *Domino inuito coram delegato etiam uolentes partes uaſalli litigare nequeunt.*
Declinatoriam, qui proponit contra delegatum non tenetur ſatisfacere redeundo ad eum, domino negligente, ibid.

CAPVT VI.

1 EX tranſmiſſa. Caſus. Quæſtio feudi debet per dominum terminari: qui ſi negligit, eccleſiaſticus iudex, aliàs ſuperior eius hoc faciet. & ponitur primò partis conqueſtio. ſecundò Pa-
2 pæ prouiſio [*Eccleſiæ tuæ*] hic patet, quòd dominus† poteſt eſſe iudex delegatus inter homines ſuos, argumẽ. contra, ut lite non conteſta. accedens. ſecundo, ſo. licet Papa domino iſtorum militum commiſerit cauſam ex certa ſcientia; nihilominus tamen recuſari po
a teſt. non enim uidemus cauſam & rationem [a], quare
b Papa uelit auferre parti legitimam recuſationem [b], niſi dicat, non obſtante exceptione recuſationis, Innocent. quod dic, ut de officio deleg. ex parte, ſecundo, & quòd hæc ſit legitima exceptio, eſt expreſſum, de officio delegat. cauſam quæ, Hoſtienſ. uel dic, ſecundùm Innocent. quòd ad hunc, cui ſcribebatur, pertinebat ordinariè cognoſcere de hac cauſa, tanquam ad dominum ſuperiorem, à quo tenebatur feudum. & ideo uel in defectum medii domini, uel quia appellatum erat ad ipſum, ad eum, & non ad ordinarium cognitio pertinebat; de hoc ſupra, de iudic. cæterum. Alia littera eccleſiæ Trecenſis; & uidetur melior, ſecundùm Hoſtienſ. [*Poſſeſſione*] quò ad ipſius utile dominium. nam ſi uendicaſſet directum, dominus non eſſet iudex, iuxta notat. ſupra titulo primo.
3 cæterum [*Debito fidelitatis*] nota. quòd ſicut† epiſcopus poteſt præcipere clerico in uirtute obedientiæ, ſic dominus uaſallo ſub debito fidelitatis quò ad ea, quæ ſpectant ad feudum. ſim. infra eodem, ex tenore. Iuratur enim fidelitas, quod patet infra, de iureiuran. ueriratis: & capitulo ego. quod tamen non ſemper ſit de obedientia, de maiorita. & obedient. legebatur, & Hoſtien. [*Et infra*] & quia propter hanc cauſam non reſpondebant, epiſcopus excommunicauit eos, ut patet in antiqua [*Iubeas*] tu', cui ſcribimus, iubeas epiſcopo Trecenſi, ut permittat hanc cauſam per domi-
4 num feudi terminari, Goffr. ¶ † Vlti. gloſſ. nota. quòd
5 per negligentiam &c. & dat duo ſimilia. ¶ *In 1. glo. Tibi, clericus*] & ideo deſiderabat ibi iudicium epiſcopi
c Ala. [*& ibi, litteras*] uult intelligere gloſſ. c iſta, & ulti

ma, ꝙ iſte Trecenſis impetratus fuit per eũ a Papa: ſed hoc non patet ex antiqua. unde dicebat Hoſti. ꝙ Trecẽſis cognouerat, ut ordinarius generalis militum, & ſecundùm generalem conſuetudinem Gallicanam, qua in qualibet cauſa coram iudice eccleſiaſtico laicus trahi poteſt. ſed ipſi exceperunt, ꝙ quæſtio feudalis erat; ut ſequitur. Tenebant enim poſſeſſionem illã in feudum à domino de Campis, licet eſſent aliàs homines eccleſię. & quia exceptio nõ admittebatur, fuit appellatum ad Papam, & Papa ad inſtãtiam militum commiſit cauſam; & ſic nõ fuit commiſſa ad petitionem ipſius. R. ut dicit gl. uel dic etiam ſecũdùm Hoſt. ꝙ licet non fuerit appellatum; quæ tamen epiſcopus forſan excommunicauit milites reſpondere nolẽtes, conqueri potuerunt de iniuſta excommunicatione, de offi. deleg. cum contingat. ¶ *In glo. quò ad feudum, in fi.*] Ala. intellexit, ꝙ ipſi erant milites eccleſiæ mediãte iſto domino, qui erat uaſallus eccleſiæ. Idem Vinc.

6 & Lan. ¶ *In glo. ult. ibi apud delegatum*] coram, quo† partes
d etiam uolentes inuito domino litigare nõ [d] poſſunt. Item pars declinans non tenetur ſatisfacere redeũdo ad delegatum, domino negligente, ut in Spe. de compe. iud. adi. §. 1. ſub uerſi. octauus.

ANNOTATIONES.

a ¶ Cauſam, & rationem. Vide quod ſcripſi in l. apertiſſimi, C. d iud. & in l. 1. ff. qui. appella. non licet. ſed contra hoc dictum facit, quod not. in l. idem Vlpia. in fi. ff. de excu. tut. videlicet, quòd ſententia principis idem operatur, quod clauſula, nõ obſtante. quod facit ad materiam l. quidam, in fi. ff. de re iud. & not. in c. 1. de ęta. & qual. lib. 6. & c. ueniens, de fil. preſby. & c. diuerſis, de cler. conuiuga. poſſet tamen huic capitulo reſponderi, Arch.

b ¶ Recuſationem. Quando Papa poſſit tollere recuſationem, adde moder. in cap. poſtremò, in princ. de appella. & dom. Felin. in c. ad hæc, de reſcrip.

c Intelligere glo. Ad materiam glo. uide ſupra tit. proxi. in c. 2. per glo. & uide Ioan. And. infra, de appell. c. ſua.

d ¶ Litigare non. Gl. iſta procedit intelligendo, quòd iſte epiſcopus eſſet delegatus. ſed intelligendo, quòd eſſet dominus, ut non eſt, ſupra in tex. in glo. hoc patet, ceſſat d. glo.

SVMMARIVM.

1 *Feudalem cauſam cognoſcit dominus feudi, eccleſiaſticus ſit, uel ſecularis, cuiuſcunque ſit conditionis, & de quibus feudis & inter quos, eod. num. & 2. & 3. ad quem appellabitur, num. 2. excipiuntur cauſæ criminales, & quæ, num. 4. uide num. 6. & 7. & 8. ubi de cognitoribus feudi.*

Dominus feudi quilibet eſt iudex ordinarius, & ſuas exequitur ſententias etiam laicus contra clericos, & an habeat in eorum perſonam iuriſdictionem, ibid.

2 *Feudalis iuriſdictio fauorabilis eſt, in fine.*

Dominus feudi poteſt ad ſe cauſas feudales reuocare etiam inuitis litigatoribus, ibid.

3 *Baroniæ ſi concedantur eccleſiis non in feudum, ſed ſimpliciter, tunc in nullo tenetur donatori etiã de alijs muneribus, quæ prius ſubibant baroniæ, niſi in caſu retentionis ipſorum.*

Eccleſiæ ſi concedantur baroniæ, uel alia bona ſub conditione, quòd ſi eccleſia non ſubierit onera impoſita, liceat laico donatori ſua auctoritate capere, an id poſſit, eod. num. uerſi. dicunt autem.

4 *Clericus in cauſa feudi criminaliter intentata remittendus ad ſuũ prælatum.*

Ex delicto clerici non debet eccleſia priuari feudo, & quo, niſi uiuente clerico, & quo caſu, ibid.

Laicus de crimine clericorum, nec directè, nec incidenter poteſt cognoſcere, nec etiam de legitimitate, ibid. uerſic. de crimine enim, & num. 5.

5 *In teſtem clericum crimen obiectum non propriè dicitur obiectum clerico, ſeu contra clericum, ſed contra eum, qui eum produxit, & laicus non poteſt ex hoc eum punire, ſed remittendus ad eccleſiaſticum.*

Lex, nullum, C. de teſtibus, non aſtringit clericos, ibid. uerſi. ſed contra.

6 *Feudalis quæſtio quando dicatur.*

7 *Domino licet uaſallus paret per recognitionem alterius, qui non eſt dominus, præiudicium quò ad poſſeſſionem, non tamen quò ad proprietatem facit.*

Vaſalli confeſſioni an ſit ſtandum, quem recognoſcat in dominum, ibid.

Poſſeſſionem qui aufert, quandoque aufert, & proprietatem, eod. num. in fine.

8 *Epilogus, & additio gloſſarum, & num. 9.*

Capitulum non ſuccedit in iuriſdictione feudali, nec collatione beneficiorum, niſi ſit commune feudum, eod. num. 9.

Collatio beneficiorum, & feudorum cognitio non eſt propriè epiſcopale, ibid. & quando ſit, eod. nume. & ſup. nume. 1. & ibi nota.

CAPVT VII.

1 VErum. Caſus. Dominus feudi, eccleſiaſticus ſit, uel ſecularis, cauſam feudalem cognoſcit [*Feudis*] quilibet dominus; quantuncũque uilis, uel etiam ruſticus, ſuper rebus feudalibus iuriſdictionẽ habet per l. Federici, ut not. ſupra, de iudi. cœterum. Item uidetur, ꝙ quilibet dominus ſit iudex ordinarius, & ꝙ ſuas ſententias exequatur, & etiam laicus contra clericos uaſallos. nec incidit in excõmunicationem, ſi eos
a reſiſtẽtes repellat, ut infra, de reſt. ſpo. olim[a]. 1. Hoc d. Inno. cõiter non approbatur, ꝙ in perſonam iuriſdictionẽ habeat priuatus, uel ruſticus, qui in cauſis feudalibus iuriſdictionem habet; ut ſine pœna excõmunicationis poſſit manus mittere cõtra regulam cano
2 nis, ſi quis ſuadente. ſubdebat † Innoc. Hoc idem dicimus, ꝙ ſi principatus, uel comitatus, uel caſtellaria, uel alia huiuſmodi cõcedantur in feudum, quæ ſi de his agatur inter aliquos, coram domino feudi agendum eſt. & ſi corã uaſallo clerico inter ſubditos comi tatus agatur, dominus feudi appellandus eſt, nõ Papa. infra, de ma. & obe. ſolitæ; quod dic ſecundùm Hoſt. ut
b infra, de app. Romana. §. debet, [b] lib. 6. Item uidetur ali quibus, ꝙ ſi de illis feudis agitur ĩter aliquas eccleſias in caſibus, in quibus ſub domino feudi agendum eſt inter laicos, ſub eo agetur, & inter eccleſias, uel inter laicũ, & eccleſiam: quæ in fauorẽ dominorũ hęc iuriſ dictio eſt eis ſeruata. unde poſſent ad ſe cãs huiuſmodi reuocare, ẽt inuitis litigatoribus, ſupra c. proxi. alij
3 contra. Si ſautẽ baroniæ prædictæ nõ concedãtur eccleſijs in feudũ, ſed ſimpliciter, tũc in nullo tenentur donatori etiam de alijs muneribus, quç prius ſubibãt baroniæ, infra, de do. cum dilectus, & de cenſi. c. 1. ubi de hoc. Si autem retinuerat ſibi aliqua munera, illa præſtabuntur, dummodo ſint honeſta, ut not. infra, de immun. eccle. non minus. Dicunt autem quidam, quòd ſi baroniæ, uel quæcunque alia bona dentur eccleſiæ ſub conditione, uel cum eo tenore, quòd ſi eccleſia non ſubierit onera impoſita, quòd liceat laico donatori ſua auctoritate capere, quòd poteſt, eccleſia non parente, illa capere ſua auctoritate, argum. in
c frã, de conditio. appoſi. uerum[c]. C. de pigno. l. 2. ff. de
d pigno. actio. qui ratiario. Sed nos contra dicimus [d], & maximè ea ratione, quæ cum iſtarum dominium ſit eccleſiæ quæſitum, ſanctum ſanctorum eſt domino. & ideò per nullum poteſt capi niſi auctoritate iudicis eccleſiaſtici: quia ſacrilegium committitur. 12. q. ſecunda, nulli liceat, & nota. infra cap. proximo, ſi autem non eſt in rebus feudalibus, quia eorum dominium nõ eſt ſanctum ſanctorum domino, cum id remaneat penes dominum, licet fructus, & alia utilitas ſit uaſalli; ad hoc faciunt decima quæſtio. prima. capitul. ſecundo. & capitu. ſe. & uidetur ex præmiſſis, quòd fructus rei feudalis, poſtquam percepti ſunt, ꝙ dominus

dominus nihil in eis poſſit, cum iam ſint ſanctum ſanctorum domino, Inno. ſed uidetur, ꝙ in hac quæſtione primi melius ſentiant, & pro ipſis caſus expreſſus,
4 infra de dona. cum dilectus, Hoſt. licet autem † ſecundùm Inno. cõtra clericum poſſit agi, ciuiliter & corã domino. & coram paribus ad amiſſionem feudi; non tamen agi poteſt, ad hoc criminaliter, nec etiam ciuili liter pro crimine: ſed remittenda eſt cognitio ad prælatum ſuum; ad hoc de cle. co. c. uno, lib. 6. etiam ſi feudum ſit paternum, ſi enim non eſſet paternum, ſed ec cleſiæ, tunc conſtat, ꝙ eccleſia nõ eſt priuanda feudo pro delicto perſonę. 16. q. 6. ſi epiſcopum, quamuis eo uiuente ipſum amittat; ſed eo mortuo ad eccleſiam reuertitur. in l. feu. de cap. Cor. regis, ſi clericus, uel epiſcopus, Hoſ. Sed ſi fuerit clericus per Prælatum ſuum condemnatus de proditione, uel de alio crimine, pro pter quod debeat amittere feudum, tunc ſecundùm
c Vin. dominus auferret feudũ [c] pro uelle ſuo: & ſi fuerit abſolutus, tunc ulterius dominus nõ poterit ei pro pter crimen feudum auferre. De crimine enim clericorum, nec directè, nec incidẽter poteſt laicus cogno ſcere, ſicut nec de legitimitate, arg. ſupra ti. proxi. at ſi. infra, de ord. cogn. tua, infra, qui filij ſint legit. lator. in
5 fra eo. poſtulaſti: Nec obſtat, ſi dicas, quç contra cleri cum productum in teſtem coram laico obiicitur crimen, & probatur, ut à teſtimonio repellatur infra, de teſti teſtimonium: quia non propriè obiicitur crimẽ clerico, uel cõtra clericum, ſed contra laicum, qui eũ produxit, & quia ipſe ex eius repulſione pœnam patietur, & non clericus: quia eius teſtimonio non credi tur, ſecundùm Inno. ſed contra, quæ ſi teſtis in ferendo teſtimonio aures iudicis offenderit, per eum puni ri debet, C. de teſti. nullum. So. ſecundùm Hoſt. dicendum eſt, quòd ſi coram laico crimen opponitur clerico, ut à teſtimonio repellaſ, huius cognitio ſit dioceſan. remittenda, arg. ſupra eod. nullus, de ord. cogn. tuam, infra. de ſolu. c. fi. ſecũdùm Hoſ. [*Præpoſitum*] qui erat officialis, & uaſallus eccleſiæ, nõ tamen clericus, ſecũdùm Goff. uel erat præpoſitus eccleſiæ cathedra-
6 lis, ſecundùm Hoſt. [*Cognoſcatur*] quæſtio † feudalis, nõ illa, an ſit feudum eccleſię, uel imperiale, in qua actor ſequitur forum rei, uel eligentur arbitri [*Pertineant*] i. ſi præpoſitus hoc recognoſcit, Hoſt. ideſt ſi fuerit feudum eccleſiæ. Innoc. [*Alioquin*] ideſt ſi non ab epiſcopo, ſed ab Imperatore aſſerit ſe tenere, Hoſt. qui † dice
7 bat, quòd licet prępoſitus recognoſcat feuda ab eo. ꝙ dominus nõ eſt, & ſic quò ad poſſeſſionem paret præ iudicium domino, argu. ff. de lib. agno. l. 1. §. Iulianus, & de probat. etiam, ff. de Carbo. edict. quod Labeo. & ſupra duobus, c. proxi. non tamen quò ad proprietatem, argu. contra. C. de Carbo. edict. l. 1. §. ſi quis. C. de probat. non nndis. ſoluit, quòd hic putat conſiderandam & inquirendam famam loci, ſi forſan dicatur, ꝙ malicioſè ſit hæc recognitio, argu. infra, de teſti. præterea, aliàs in poteſtate uaſalli eſſet ſubtrahere ſe domi uo, quãdo uellet; & forſan hæc quæſtio prius eſſet co ram ordinario uentilanda, arg. ff. de lib. cauſ. liberis. §. ſi quis ex ſeruitute, & C. de libe. cau. non ideo, & l. nec ſi uolens, & l. non mutaut, & l. nec omiſſa, & l. principaliter, & l. ea, quæ. ff. de lib. agno. l. ſi quis à liberis. In aliquibus tamẽ regionibus ſtatur ſoli cõfeſſioni q uò ad poſſeſſionem, ut ſupra, quod tamen continet ſolu tio, non minus æquum eſt, quàm iuſtum. nam qui au fert poſſeſſionem, quãdoq; aufert & proprietatem, ut patet. C. de rei uen. l. fi. ff. eo. l. is qui deſtinauit, & infra,
8 de reſ. ſpo. ſæpe, ſecũdùm Hoſt. ¶ Pe. † glo. reſpõdet per quæſtionem, quid ſcilicet ſi epiſcopus feudi dominus
9 negligit &c. ¶ *In † glo. 1. ibi, illa quæſtione*] quia erat de mẽ ſa epiſcopali. cõtra ſupra, de ma. & ob. cum olim. Sol. licet capitul ũ ſuccedat in iuriſdictione generaliter, nõ
f tamẽ ĩ feudalif, ne epiſcopus uaſallũ hẽat, quẽ habere nollet, ſicut nec in beneficiorũ collatione, infra, ne ſe de uacan. illa, Hoſt. & facit, quod ibi dicã ſuper uerſ. in iure. cognoſcere de feudis, & beneficia cõferre nõ eſt propriè epiſcopale. unde multi non epiſcopi faciunt iſta. & aliqui epiſcopi neutrum horum habent: puto tamen, quòd ſi feudum eſſet commune epiſcopo, & capitulo, quòd uacante ſede capitulum cognoſceret. arg. infra, ne ſede uac. c. uno, lib. 6. ¶ *In glo. 2. in ſi*] uel ſi aliàs ante cõfirmationem haberet adminiſtrationem pone exemplum ſupra, de elect. nihil eſt, Goffr. Inn. & Hoſt. ¶ *In glo. quæ forte, ibi cæterum*] ſecundùm T. & Vin. Idem Hoſt. nec ob. ſupra tit. 1. qualiter, quod intelligitur in actionibus perſonalibus, nõ feudalibus, ſicut de reſpirituali compromitti non poteſt in laicũ, de temporali, ſic, de arb. contingit, & c. expoſita [*& in fi.*] hoc uerum de iure communi: ſed prima pars glo. uera de iure ſpeciali, de appell. Romana. §. debet, lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶ Olim. 1. Pro hoc, quod ibi not. & per Ioan. Andr. in c. nuper, de ſent. excom. in glo. fin. ad fi. glo. & in c. dilecto, eod. tit. lib. 6.

b ¶ Debet. Vide Ioan. Andr. ſupra titu. proxi. cæterum, in glo. hoc ideo dicit.

c ¶ Verum. Ibi uide Ioan. And. in fi. tex. & facit ille tex. pro iſta opi. & uide Cyn. Bal. & Salic. in l. ea lege. C. de condict. ob cauſam, & Bart. in l. filius. §. diui. ff. de lega. 1. & dicit Innoc. contra id, quod infra dicit in c. poſtulaſti. infra eod.

d ¶ Contradicimus. Iſtud dictum Innoc. ſi eſt uerum, uiderur contra doctrinam Bart. in l. reſcripto. §. ſciendum, ff. de munic. & honori. & eſt magna reſtrictio ad materiam l. creditores, C. de pign. & ad hanc materiam uide Bald. in l. nec ex uera, C. de acq. poſſ.

e ¶ Feudum. An autem confiſcabitur, uide Bart. in l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus; ff. de damn. infect. & an fiſco applicetur, uide in Spe. de feud. §. 1. uerſic. 40. & ibi latè Ioan. Andr. quid de emphyteuſi. Et uide per ipſum, de hæret. cum ſecundùm, lib. 6. & Oldr. conſil. 17. & Bald. in l. ſi quis preſbyter, C. de epiſc. & cler.

f ¶ Non tamen in feudali. Adde, quòd ea, quæ competunt epiſcopo iure accidentali, non tranſeunt in capitulum, ſecundùm Inno. & omnes hic. Adde glo. in c. ſcriptum, in uerſi. temporis, de elect.

SVMMARIVM.

1 *Malefactores eccleſiarum in utroque foro conuenirí poſſunt.*

2 *Forũ rei actor ſequitur, etiã ubi de libertate, & fuga ſerui quęritur. De ſacrilegis cognoſcit eccleſiaſticus, ibid. in fine, & de quibus alijs, num. 3.*

3 *Eccleſiaſticus iudex de quibus poſſit cognoſcere & num. 8. In dubio fori cognoſcit eccleſiaſticus, ibid. in prin. In petitione debet apponi cauſa fundans iuriſdictionem fori, ibid. oportet tamen.*

4 *Hæc conſtitutio quando locum habeat.*

Eccleſiæ fauor non extenditur ad clericos, ibid. licet contrarium de conſuetudine ſeruetur, ibid.

5 *In foro ſeculari melius & expedientius quæ expediantur.*

Fori electio in quibus caſibus præter caſum huius conſtitutionis eſt conceſſa, ibid.

6 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. num. 7.*

Crimina quæ dicantur eccleſiaſtici fori, & num. 8. & ſupra nu. 3.

8 *Additio gloſſarum.*

CAPVT VIII.

1 CVm ſit. Caſus. Malefactores † eccleſiarum in vtroque foro cõueniri poſſunt. & primò ponit regulam. ſecũdo caſum exceptum, & triplicem ipſius cauſam. primo negligentia iudicum ſecularium. ſecũ dò fauor eccleſiæ. tertiò qualitas criminis, quia ſacrile
2 gium [*Forum rei*] etiam † ubi de libertate, uel fuga ſerui quæritur, de quo uide ſupra, de ſeruis non otdi. cap. 2. ſuper gloſſ. 2. in fine [*Fauore*] man. iam per conſuetudinem fauore &c. [*Sacrilegi*] de hoc ergo cognoſcet
3 eccleſiaſticus iudex, immo etiam, ut † dixit hic Inno.

† dato, quòd dubium ſit, puta quia negetur rapina, tamen cognoſcit eccleſiaſticus. 16. quæſt. 1. in canonibus. 24. quæſt. 3. ſi quis depo. uerſicu. & dicitur, quòd nõ ſolùm de rapina, ſed de qualibet etiam oppreſſione nõ ſolum clericorum, ſed omnium pauperum cognoſcet. immò ſi de fraude habita in contractu eccleſiæ agatur, uel etiam ſi in fraude contractus nullus dicatur, eccleſia cognoſcet. 12. q. 2. apoſtolicos. immò quocunque modo de re eccleſiaſtica agatur, cognoſcet eccleſia. 12. q. 1. quicunque militum. oportet tamen, q̃ ſemper in petitione mentionem faciat de oppreſſione, uel fraude, uel minus legitimo contractu, & ſuper cauſa illa fundet petitionem ſuam. & ſi pars aduerſa neget, nihilominus procedetur in cauſa principali. & ſi nõ probauerit fraudem, uel illicitum contractum, abſoluetur reus ex illa cauſa: ſed iterum poterit agere ex alia. ff. de except. rei iudi. & an eadem. §. auctoritate. Si uerò uelit proponere aliquid in libello, quod non pertineat ad fraudem, uel oppreſſionẽ, uel per quod ſit minus, quàm licitus contractus, puta quæ non fuit in præſentia clericorum aliquorũ, non audietur niſi coram iudice ord. rei. ſupra, e. ſi clericus, tamen quidam, & nõ malè dicunt, q̃ etiam ſi dicatur aliquis contractus tenere, ſed petat reſtitutionem coram eccleſiaſtico agetur. & idem, ſi dicat alicuius canonici nõ interueniſſe conſenſum, arg. prædictorum capitulorum, & c. ſi clericus, non cõtradicit, quod loquitur, ubi agitur rei uend. uel depoſiti, uel conſimilibus, in quibus nullo ſpeciali iure iuuatur eccleſia. de talibus enim iudex bene cognoſcit ſecularis, ſecundùm Inno. & idem Hoſt. [*Rectores*] datur † ergo rectori actio. ſupra eod. ſi clericus. Hoſt. & not. per hoc Pet. hoc locum habere ſolùm, quãdo rapiuntur bona eccleſiæ. unde rapiens bona clerici non poterit inuitus coram eccleſiaſtico iudice conueniri. hoc enim in fauorem eccleſiæ introductum non poteſt extendi. 7. q. 1. petiſti. Fatetur tamen, quòd de conſuetudine ſeruatur cõtrarium, & huius conſuetudo poteſt eſſe ratio, ſecundùm Abb. quia ſi uidua poteſt coram eccleſiaſtico iudice agere poſſeſſorio, non ob. excepti. fori. ergo & clericus hoc poterit. & Egi. hoc tenet illa ratione: quia bona clericorum & c. de ui. & ho. cler. c. ulti. cum ſuis concord. [*Maluerint*] plerumque enim melius † & expedientius hæc per ſecularem iudicem conſequuntur. & eſt ſimilis electio in proœ. ff. §. pen. uerſ. in Beriten. uerò ciuitate, & in libro feud. de ſchola. & eorum priuil. habita, ad fi. Hoſt. [*Iudice*] eccleſiaſtico, uel ciuili, Pet. ¶ Vlt. † glo. tractat de pœna, & foro ſacrilegorum, ſecũdò ponit 5. crimina eccleſiaſtica. tertio arguit à contrario. ¶ *In* † *1. glo. ibi, iuris ordinem*[a]] uide ſupra, c. 1. c. fi. ſuper 1. glo. ¶ *In glo. 2. ibi, hoc autem*] alleg. §. ſe. ſi tamen, ibi dicitur, quòd ſi maior iudex prouinciæ lædit partem, illa conqueritur epiſcopo, qui iubet eum ſatisfacere, quòd ſi iuſſus non fecerit, ſubditur ſupplicio. non enim debet opprimere, qui iudicare debet oppreſſum [*& ibi, iudicauerit*] & de hoc euidẽter arguitur, ut ibi [*& ibi, ſi appellationem*] conqueritur appellans de iudice, qui non ſuſcepit appellationem, uel denegauit apoſtolos [*In ult. gloſ. ibi, ſi quis in hoc genus*] uide 2. q. 1. in primis, uerſicu. de perſona Ianuarij.

¶ *In* † *glo. 2. in fi.*] Vinc. adde, quod not. 2. q. 6. hoc etiam placuit, & 11. q. 3. temerarium, & infra, de re iudi. cum æterni, lib. 6. ¶ *In glo. ult. ibi, quandoque*] cum de corpora li pœna quæritur, Hoſt. [*& ibi, uſurarum*][b] infra, de uſu. cum tu, & c. quia in omnibus, & uide quod dicam de uſuris, c. 1. lib. 6. [*& ibi, hæreſis*] infra, de hær. ad abolendam, & c. uergentis [*& ibi, ſimoniæ*] de ſimo. per totum [*& ibi, periurij*] de elect. uenerabilem, & infra eo. c. ult. lib. 6. Et uide quod ibi dicam ſuper ult. glo. [*& ibi, adulterij*] cum agitur ad ſeparationem tori, ſupra, de procura. tuæ. Goff. dicebat illud eſſe crimen eccleſiaſticum, quod ſecundum l. non eſt crimen, ut uſurarum, & cõcubinatus. ff. de concubinis. l. in concubinatu, in fi. un de dicebat, q̃ in prædictis criminibus enumeratis in glo.[c] laici coram ſeculari, & clerici coram eccleſiaſtico iudice conuenient; & ideo in his criminibus leges pœnas imponunt. ſpeciale autem eſt in hoc caſu propter ſacrilegium, q̃ datur optio. Quid de crimine falſi in litteris apoſtolicis? non uidetur, q̃ illud ſit eccleſiaſticum, per decre. ad falſariorum, infra, de crimine falſi, uerſi. per quem, facit eo. ti. ad audientiam. 19. diſt. in memoriam, & quod not. de pur. ca. nos inter [*& ibi, de alijs*] etiam prædonibus, raptoribus, & inuaſoribus aliorum locorum, ſic intellexit Hoſt. hanc glo. dicens de facto ſeruari contrarium: quę à Papa, & à ſuis Legatis contra omnes raptores indiſtinctè litteræ impetrãtur; quod ſecũdùm eum conſonat iuri, ſupra tit. 1. nouit, ſupra, de treu. & pac. c. 1. infra, de rapto. per totum.

ANNOTATIONES.

a ¶ Iuris ordinem. adde d. Marianum hic, qui ponit multas limitationes, & Bart. in d. l. iur. ord.

b ¶ Et ibi, uſurarum. adde Bal. in l. quoties. C. de iud. Petr. de Anch. in clem. 2. de iudi. Lap. alleg. 56.

c ¶ Enumeratis in glo. Præterquam in hæreſi, ut in c. inquiſitionis. §. prohibemus, de hære. libr. 6. ubi patet crimen illud nullatenus in laicum cadere iudicem, in caſibus autem poſitis in glo. ſi agatur coram ſeculari, ut in uſuris iuratis, & alijs, an ſeruabitur ius ciuil. uel canonicum, uide in glo. cum repetuntur, in clem. 2. de iud. quæ eſt not. & an in caſibus poſitis in glo. in quibus eccleſiaſticus eſt iudex etiam cõtra laicum, an poſſit laicum delinquentem carcerare, & punire alia pœna, quam cenſuræ; uide Io. And. in Spe. de offi. ordin. in rubr. & in quæſtionibus Oldr. q. 19.

SVMMARIVM.

1 *Caſus.*

2 *Clericorum cauſæ ſecundùm iura, non ſecundùm laicorum conſuetudinem terminantur, & quæ: & num. 7. uerſi. non dico. & 9. intelligitur ſingularium, num. 2. uerſi. ſingulares, & num. 3. uerſi. & ſicut littera.*

De hæreditate temporali ſi agatur, ſecundùm laicorum iura eſt terminanda, ibid.

3 *Cleric i etiam ſpe quidam dicuntur, & qui.*

4 *Commorantes qui dicantur, moræ cauſa an & quando quis ſortiatur in loco moræ forum, ibid. & num. 5.*

Domicilium contrahere quanto tempore quis intelligatur, ibid. uerſi. ſed contra.

5 *Viatores, & tranſeuntes non coguntur in loco uiæ, & tranſitu reſpondere in iure, niſi in caſibus, & quibus.*

Legis habita, in fin. uerſi. uerumtamen, expoſitio, ibid. uerſi. ſed contra.

6 *Huic conſtitutioni quibus caſibus locus ſit, & num. 4. 5.*

7 *Suppletio ad contextum ad uocem, canonico.*

Canonico iuri includitur etiam ciuile non reprobatum per ius canonicum, ibid.

Conſuetudo hic reprobatur etiam præcedens ius canonicum, ibid. uerſi. nam hæc.

Conueniri poteſt quis in loco, ubi ſoluere promiſit, ibid. uerſic. unum non.

8 *Additio gloſſarum.*

Nomen dignitatis, licet quis in actu ſuo, ut hic in commiſſione, non addiderit, cuius dignitatis ui geſſit, nihilominus ualet, ibid.

CAPVT IX.

1 VOd clericis. Caſus. † Conqueſti ſunt ſcholares Pariſien. q̃ quando conueniebant, uel cõueniebantur, non recipiebantur canones allegari, ſed conſuet. terræ tantum. ſuper hoc prouidetur

2 detur eis, ſummabat ſic Abb. Cauſæ clericorum † ſecundùm iura, non ſecundùm laicorum conſuet. terminantur [*Pecuniarias*] ſecus in realibus, & feudalibus, quæ ſecundùm conſuetu. terræ & curiæ regis terminantur; q̃ & ipſius eſt cognitio, & cuiuslibet domini feudalis, ſupra eo. ex trãſmiſſa, in fi. & c. uerum. arg. infra de eo, qui mit. in poſſ. c. 3. & idem uidetur, ſi de temporali hæreditate agatur. infra, qui filij ſint legit. lator, & c. cauſam, quæ 2. de hoc; Hoſt. [*Clerici*] ſingulares, & ſic ſcholares laici[a] nõ includuntur. ex quo patet, q̃ nec in perſonam, nec in rem iutendit ius regium uſurpare, ſupra eod. nouit 1. reſponſo. ſupra, de

3 elect. uenerabilem, in prin. uel dic † clerici re, uel ſpe, quaſi dicat, ſcholares, qui ueniunt ad ſtudium, ut promoueantur ad clericatum, & ſic ſpe, uel animi deſtinatione ſunt clerici. Sed primum iuſtius eſt, ſecundũ Hoſt. ſaluo eo, q̃ dicam infra. & ſicut littera iſta loquitur de ſingulis uniuerſitatis, tamen clericis, ſic alia de uniuerſitate loquitur nõ de ſingulis ſ. de proc. q̃ in cauſis [*Commorantes*] nõ dicit, ſtudentes, ſuper quo uide, quod dixi ſ. de reſt. in integ. cum ex literis, uer. perſpe

4 ximus. expone † tamen commorãtes, ideſt cauſa moræ faciendæ uenientes, quamuis ſtatim recedant. & ſic uidetur, q̃ cauſa moræ ſortiatur quis forum. nam & miles ibi dicitur habere domicilium, ubi inhæret. ff. ad municip. municipes. §. miles. & clericus cœleſtis miles eſt, ſiue Chriſti. 11. q. 1. Chriſtianis, ſupra, de ſeruis non or. eo libentius. Sed contra, quæ licet aliquò cauſa ſtudendi me transferam, non tamen intelligor

b ibi habere domicilium[b]. ff. de iniur. lex Cornelia. §. do-

c mus, niſi poſt moram[c]. 10. annorũ. C. de incolis. l. 2. lib. 10. ergo, ſi quis talem ibi conueniat, non cogitur reſpondere, niſi ſuper hoc habeat auctoritatẽ ſui epiſcopi, & conſentiat in perſonam eccleſiaſticam ordinariam iuriſdictionem habentem, infra eo. ſignificaſti, de renun. admonet. ſicut enim Pariſien. talem nõ poſſet ſine ſui epiſcopi licentia ordinare, ſupra de offi cio archidia. ſignificaſti, de tempo. ordi. q̃ translatus; ergo nec iudicare, de paroch. nullus. 11. q. 2. c. 1. & 2. & per totum. Item nec ſola domus poſſeſſio facit incolam. ff. ad munici. libertus. §. ſola; nec ſola mora. C. de incolis. l. 3. & 4. Soc. dicit Hoſt. hanc litteram intelligi in cõtractibus, & quaſi, in delictis, & quaſi Pariſijs initis & commiſſis, ut probat lex, quæ iſtius eſt glo. ff. de iudi. hæres abſens. §. at ſi quis, & uerſ. ut ſi quo. & ideo

5 dixit littera, commorantes: quæ deſuiatoribus, & trãſeuntibus ſecus eſſet, qui & ſi ibi contraherent, nõ cogerentur, ut ead. l. uerſ. nam ubi ſit, niſi forſan ad hoc uenirent, & inuenirentur ibidem, quod dic, ut infra eod. Romana. §. contrahentes, lib. 6. Ratione uerò delicti compelluntur, ut in proœ. ff. §. pen. & excommunicantur, infra de ſenten. excomm. à nobis. 1. ſed contra in lib. feud. de ſchola. & eorum priuileg. habita, ad finem, uerſic. uerumtamen, ſi eis litem ſuper aliquo negocio &c. Sed quod ibi dicit, ſup aliquo negocio, expone, ſuper quo ibidem ualeat conueniri, argu. de uſu Pa. c. pen. de conſecr. diſtin. 1. omni tempore, ideſt omni anno. Item poteſt dici in omni negocio iure re conuentionis, infra, de mutu. peti. c. 1. & 2. ff. de iudi. l. 2. §. ſed ſi agit. Igitur ſuper contractibus in partib. ſuis initis poſſunt tacere, & reſpondere, ſi uolunt. 3. q. 6. pulſatus: cogi tamen nõ debẽt inuiti. & eſt ratio, quæ in partibus ſuis defendere ſe coguntur. & ſi procuratorem non dimiſerint, imputatur. ff. ex quibus cauſis maior. l. ergo, & l. præced. ff. ex quibus cauſis in poſſeſſ. ead. l. hæc autem de hoc ſupra, de offi. deleg. conſulationibus, infra, de dolo & contum. cauſam quæ. unde periniquum eſſet, q̃ duobus locis ſe defendere cogerentur; argu. ſupra, de reſcriptis. c. fi. de ſequeſtr. c. 1. C.

6 de iudi. nulli, Hoſtiẽ. [*Contra eos*] in † contractibus, uel quaſi: in delictis. uel quaſi Pariſiis initis, uel commiſſis, ut dictum eſt ſupra [*Iure*] & non ſecundùm conſuetudinem terræ, quæ erat, q̃ libellus non daretur,

7 uel q̃ ordinarius non recuſaretur, Pet. [*Canonico*] † & ciuili, per ius canonicũ non reprobato. 10. diſt. c. 1. & c. ſi in adiutorium, de noui ope. nun. c. 1. quod dic. ut plenè no. de ſolut. c. fi. habebunt ergo prębendas ſuas in ſcholis; quod dic. ut infra, de magiſtris, ſuper Spec. non dico iure conſuet. unde & ſi conſuetudo eſſet generalis. q̃ commorantes Pariſijs cogerentur in ciuilibus, & in quibuslibet reſpondere: ad clericos tamen ſcholares non extenderetur. nam hæc epiſtola repro-

d bare uidetur omnem conſuetudinem contrariam[d] etiam ius canonicum precedentem. ff. de ſepul. uio. l. 3. §. diuus, infra. de conſecrat. eccl. uel alta. aqua. Vnum non omitto, q̃, ſi quis promiſit ſe ſoluturum Pariſijs certam ſummam pecuniæ, cogetur ibidem, quantuncunque ſit extraneus, reſpõdere, quod dic, ut legitur, & nota. infra c. dilecti, & ſupra, de offic. deleg. P. & G. nam & largo modo acipitur hic contractus. ff. de iu

8 dicijs. l. omnes. Hoſt. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, ſpeciale*] dicit Hoſt. quòd non facit uim in hac ſpecialitate: quæ idem eſſet alibi [*& ibi, comitis*] & talis ſi committit cauſam ſpectantem ad ipſum ratione comitatus ſimpliciter, in cõmiſſione ſe dicens epiſcopum, ualet commiſſio, ſecundùm Guil. in Spe. tit. 1. §. ſequitur, ad fi. uer. quid

9 ſi epiſcopus [*& ibi, municipali*] aduocati † ciuilis fori multum allegant hanc gloſſ. ad probandum cauſas, quas mouent clerici contra laicos in foro ciuili, non ſolùm ſecundum leges, ſed etiam ſecundùm ſtatuta, uel conſuetudines ipſius fori tractandas, uide quod ſcripſi in ſpe. de conſtitut. §. 1. ſuper uerb. & not. quòd

c in fine[c].

ANNOTATIONES.

a ¶ Scholares. Adde Dominicum in c. quæ contra. 8. diſtin. & in c. eos, in 1. colum. de tempo. ord. in 6, Cardi. in clem. dignum, in 5. colum. de cele. miſſa.

b ¶ Non tamen intelligo: ibi habere domicilium. Adde d. Fel. in c. dilectus, lo 2. de reſcriptis.

c ¶ Niſi poſt moram. Vide, quod not. in d. §. domus, per Bart. & l. 2. ubi de cri. agi opor. & in l. 2. ubi ſenator. uel cla. & Ioan. And. in ſaluratione. & hoc nõ procedit in ſcholare, quòd per decennium uideatur ibi trahere moram, & domicilium: in alijs bene; ut no. in locis alleg. uide ad hoc text. in cap. ex parte, de cleri. non re. an per decennium uideatur ibi domicilium conſtituiſſe, uide etiam quod not. in c. fi. infra de ſepul. Bal.

d ¶ Videtur omnem conſuetudinem cõtrariam. Conſuetudo enim clericos non altringit, de quo uide Ioan. And. ſupra, de conſuet. ſuper rubr. & per Ioan. Cald. in ſua diſputatione, & Barr. in l. 1. C. de ſumma Trin. & per Bart. de Salic. in authen. caſſa, C. de ſacroſanct. eccle. Et uide Ioan. And. nota. in c. ſine culpa, de regulis iur. lib. 6. in Mercu.

d ¶ Et nota. quòd in fin. Ibi Ioan. Andr. adducit pro iſta opin. 10. rationes, & de materia iſta, an ſi ſunt diuerſa iura actoris, & rei, uide Cyn. Bald. & Sali. in l. 1. C. quæ ſit long. conſuet. & ibi etiam glo. & docto. noſtros. de conſuetu. ſuper rubrica, & per d. Bart. de Sali. in reper. l. de quibus. ff. de leg. & pleniſſimè Ioan. Cald. in q. quam diſputauit, quæ habet in materia plura membra. & uide Federic. de Senis conſilio 95. qui dicit, inſtrumentum productum in foro eccleſiaſtico contra uſurarium non repelli uigore ſtatu. municipalis illud reddentis inhabile; & idem, ubicunque uerſatur periculum animæ, ibi uide per ipſum, & uide Bal. in l. 1. C. ubi ſe. uel cla. & uide de conſti. c. 1. in fi. per Ioan. And.

SVMMARIVM.

1 *Laicus laicum ſuper re ciuili coram eccleſiaſtico iudice conuenire non poteſt, niſi in defectum iuſtitiæ ſecularis, uel niſi id habeat conſuetudo. num. 2. & 3. etiam ſecundario indirectè.*

Diuiſio conſtitutionis, ibid.

2 *Præcipuè, tantùm.*

Verborum, auctoritate noſtra irritas, & c. expoſitio quæ, ibid.

Supple, per tales, & num. 3. uerſi. clauſula autem.

3 *Literæ non ualent ab iuriſdictionem non habente emanatæ.*

Ab initio quæ non ualent, ex poſtfacto non conualeſcunt, ibid.
Negligentia, per quam iudicium in eccleſiam, ut hic, deuoluatur, ut intelligenda, & quo tempore attendenda, ibid.
Reſcripti de uiribus quando quæritur, tempus datæ inſpiciendum, ibid. uer. ad hoc ſic reſponde.
Papa an habeat iuriſdictionem in ciues Vercellenſ. ibid.
4 *De ſe, particularis explicatio quæ.*
Appellari ad quem liceat imperio uacante, eod. num. uerſi. hoc ius habet, & quando omiſſo medio ad ſuperiorem, & num. 5.
6 *Præſertim, tantum.*
7 *Papa in ius imperij ſuccedit eo uacante, & regum, ac principum facere iuſtitiam negligentium, & uacantibus regnis, & principatibus, quibuſcunque, & ubicunque etiam iudex ſecularis negligens eſt in iuſtitia reddenda poteſt, & debet iuſtitiam reddere, quo iure & ratione ibid. & latius num. 8. & quando neceſſe ad eum recurrere, num. 9. uer. & quamuis, & populi & nationes non Chriſtianæ pertinent ad eius iuriſdictionem, & quomodo num. 10.*
Inter Papam, & Imperatorem ſpecialis eſt coniunctio, eod. nu. uerſi. nam ſpecialis.
Imperator conſecratur, & examinatur ab Imperatore, & eſt eius aduocatus, & iurat ei, & ab eo tenet imperium, ibid.
8 *Eccleſiaſticus iudex quibus caſibus ſecularem exerceat iuriſdictionem, remiſſ. & num. 14. & quando exercet, ſecundùm canones iudicat, non ſecundùm leges, num. 11.*
Cœlum, & terra & omnia, quæ in eis ſunt, curauit Deus, eod. num. uer. ſed ſi diligenter.
Spiritualia, & temporalia, & mundum per ſe ipſum rexit Deus, & quouſque, & poſtea per miniſtros, ibid. & quos, ibid. & numero 9.
Noe primus miniſter Dei, ac Rector populi, eodem num. uerſi. & ſic recto.
Sacerdotis officium Cain, Abel, & Noe exercuerunt, ibid.
Vicarij Dei qui fuerunt, ibid. in fine, uerſi. in hac ergo.
9 *Chriſtus naturalis Dominus, & Rex noſter; Vicarium ſuum conſtituit Petrum, & ſucceſſores eius, & quando.*
10 *Iudæi, Saraceni, Gentiles, & Sciſmatici pertinent ad Papæ iuriſdictionem, & quomodo.*
11 *Recuſatur ordinarius, qui ſecundum leges non recuſatur, recuſatur & collegium conſulum, ibid.*
12 *Epilogus, & additio gloſſarum. & num. 13.*
Reſcriptum impetratum à laicis contra laicos ab Apoſtolica Sede ad iudicem eccleſiaſticum quando non ualeat, ibid.
Complementum iuſtitiæ cur hic dictum, ibid.
14 *In ambiguitate opinionum legiſtarum ſtatur interpretationi canonicæ.*
15 *Recuſatus an comittat cauſam, cap. cum ſpeciali, de appell. & c. ſi quis contra clericum, ſupra eod. cum hac decretali an pugnet.*

CAPVT X.

1 Icet ex ſuſcepto. Caſus Laicus † laicũ ſuper re ciuili coram eccleſiaſtico iudice conuenire nõ poteſt, niſi in defectum iuſtitiæ ſecularis, uel niſi conſuetudo id habeat. Et primo ponit dictum cũ ſua modificatione. ſecũdò ibi, liceat, prouidet contra grauamina conſulum. tertiò ibi, ſi uerò, prohibet circa recuſationes ipſorum [*A laicis*] cõtra laicos: ſecus cõtra clericos. nã actor &c.
2 ſupra eo. cum ſit, Hoſt. [*Præcipuè*] ideſt † tantùm [*Contingunt*] etiam ſecundariò indirectè: aliàs bene aditur iudex eccleſ. ſupra tit. primo, nouit, ſecundùm Goffr. [*Auctoritate noſtra*] ſupple, q tales litteras nõ poſſe procedi, ſicut procedi non poſſet, ſi conſtaret ipſas irritas &c. aliàs nõ bene exciperet, uerſ. ſequens. uel hoc intelligitur, quando impetrãs ſuggeſſit in reſcripto, q conſules negligentes erant, cum tamen ſuper hoc non fuiſſent requiſiti, ſupra de reſcriptis, ſuper literis, de offi. dele. ſignificantibus. & ſecundum hoc ſub audi, nec aliàs debere impetrari, uel ad iudicem eccleſiaſticum recurſum haberi, dummodo &c. Hoſt.
3 [*Irritas* † *& inanes*] cum enim Papa in eos iuriſdictionem non habeat, iuriſdictio, uel litteræ cõtra eos datę non ualent, nec quod per eas fit. C. ne de ſtatu defunct. l. pe. & uidetur mirum, quod poſt ſubiungitur. dummodo &c. quia ſi irritę ſunt, quomodo per negligentiã conualeſcunt. Item quid ſi iudex negligens erat tempore impetrati reſcripti, ſed reſcriptũ de negligentia non facit mentionem? Item quid ſi tempore impetrationis non erat iudex negligens, ſed modo eſt negligens? Item quid ſi fuit iudex ſolicitus in incipiendo cauſam, ſed negligens eſt in terminãdo? ad hoc ſic reſponde, q litterę huiuſmodi nullę ſunt, ſicut hic dicit text. nec tractu temporis conualeſcũt: quia, quando quæritur de uiribus reſcripti, dictum tempus datæ inſpiciendum eſt, ſupra, de reſcriptis, eãte. & ideo ſi tempore datæ non erat negligens, quantumcunque poſtea deprehẽdatur in negligẽtia, non ideo cõualeſcunt litterę. clauſula autem, quę hic adducitur, ſcilicet dummodo &c. nõ contradicit, quia nõ eſt is ſenſus huius litteræ, ut litteræ prius impetratæ ualeant, ſi contingat iudicem ſecularem fieri negligentem. Sed hoc uult dicere, quia cum fuerit negligens, q ab eo poſſit appellari ad Papam, & ſuper appell. litteræ impetrari, Inno. Sed hęc glo. nõ placet Hoſt. qui dicit tenendum, quod ſupra dixi, ſecũdùm eum. & negat, quod dicit Inno. Papam nõ habere iuriſdictionem in ciues Vercellen. ſed dicit id tenẽdũ,
4 quod infra dicam, ſecundum eum [*De ſe*] ideſt † corã ſe. uel ideſt de ſuis ciuibus, ne ſit contra. 2. q. 1. in primis, ſecũdùm Pet. & Abb. [*Prægrauari*] 2. q. 6. quoties, & c. ad Romanam. Phil. [*Ad tuam*] hoc ius habet epiſcopus in terra: ſed ad Papã iure imperij appellatur, Inno. ſed Hoſt. dicit hoc de iure: quia epiſcopus domi nus eſt ciuitatis, quam tenet ab imperatore in feudũ, & dicit ſe uidiſſe de poteſtate, & cõſulibus ad epiſcopũ appellari. In hoc tamen poſſet ualere cõſuetudo, q omiſſo poteſtate de conſulibus appelletur ad epiſcopum, ſicut infra, de præbẽ. referente, de noui ope. nun. ſignificantibus: aliàs de iure nedũ ad Papam, ſed ad archiepiſcopũ appellatur ab ipſo epiſcopo; quod dic, ut infra, de appell. Romana. §. debet, libr. 6. uel illud, in perſonalibus, hoc in realibus, arg. ſupra ti. 1. no uit, uerſi. nõ enim intendimus. Item in hoc operatur euidenter conſuetudo, q recuſati conſules non committunt cauſam, ut dicam in fi. Hoſti. [*Si maluerint*] te
5 non exhibente illis iuſtitiam. cum enim hic Papa cognoſcit loco imperatoris, non appellabitur ad eum omiſſo medio, ſic nec ad ipſum imperatorem. 2. q. 6. anteriorum. ff. de appell. imperatores. ergo hic appellandum eſt prius ad Vercellen. ſecundùm Io. & Vin. qui dixit, q forte timore conſulũ non exhibebat epiſcopus iuſtitiam: uel ſecundùm eum non omnes cauſæ deferri poterãt ad epiſcopum per appellationem; & ideo dicit eas deferendas ad ſe, uel ad epiſcopum, qui cognoſcet quaſi delegatus Papæ de illis, de quib.
6 prius cognoſcere non poterat [*Præſertim*] ideſt † tantùm. 12. diſt. illud, cum ſuis concord. Vin. & Goff. uel ſecundùm Hoſt. dic, ideſt maximè; & hoc uerum, cũ
a temporaliter [a] tenetur ab eccleſia, uel cum hoc ha-
7 bet conſuetudo [*Vacante*] hoc † eſt propter defectum
b imperij, in cuius iure tantum Papa ſuccedit [b]. unde ſi alius rector alij ſuperiori, quàm imperatori ſubditus mortuus eſſet, uel negligens eſſet in reddenda ratione, uel non eſſet rector in aliqua terra, non deuoluetur iuriſdictio ad Papam, ſed ad proximum ſuperiorem
c [c]. nam ſpecialis coniunctio eſt inter Papam, & imperatorem, ſicut dicitur in ſimilibus, de teſtamentis requiſiſti: quia Papa ipſum conſecrat & examinat,

minat, & Imperator eſt eius aduocatus, & iurat ei, q ab eo tenet imperium. ſupra de elec. uenerabilem. 63. di. ego, & c. tibi domino. & inde eſt, q in iure, quod ab eccleſia Romana tenet, ſuccedit Papã, imperio uacante. Sed quid ſi non ſit negligens, ſed ſuſpiciones ſunt ſic inobedientes, q non poteſt facere iuſtitiam, tunc non credo, q ſuccedat in iuriſdictione eius: ſed debet eum iuuare ad domandam rebellionem ſubditorum, arg. 95. di. eum ad dominum. Sed quid ſi alius rex eſt negligens, uel princeps, qui ſupe
d riorem non habet? [d] dicimus idem. ſ. q ſuccedat in iuriſdictione eius, ar. 15. q. 6. c. alius, & ſupra de elec. cum inter uniuerſas, in fi. Sed hoc non facit, quia ab eo teneat regimen, ſed de plenitudine poteſtatis, quam habet, quia uicarius eſt Chriſti, ſupra ti. proximo, nouit, uer. non enim, & ſequenti. uel dic q uacãtibus regnis nõ poterit ſe intromittere, niſi ut in præ alle. c. nouit, Inno. Tu uerò dicas, q uacãtibus regnis, & principatibus quibuſcunque, & ubicunque etiam
e iudex ſecularis negligens [e] eſt in iuſtitia reddenda, Papa non ſolum de poteſtatis plenitudine, ſed etiam de iure & conſuetudine poteſt, & debet iuſtitiã reddere: quia de iure communi ij caſus omnibus epiſcopis, & ciuitatibus, & ſuis diœceſibus ſunt cõmunes, ut patet in glo. ſe. ubi ipſe Inno. uidetur huius ſui di-
f cti contrarium tenuiſſe [f] ſecundum Hoſt. [*Imperio*] hic
8 † eſt unus caſus: aliõs habes in gl. & aliquos ibi addã. Sed ad hoc quæ de his caſibus dicuntur, opponit ſic Inno. dicet aliquis, quamuis non ſine pœna ſacrilegii, hæc ſibi pro ſe ſummi põtifices ſtatuerunt; unde non eſt his tanta fides adhibenda, ar. ff. de interro. act. de ætate. §. 1. & 13. q. 2. §. 1. Sed ſi ij diligenter attendũt quod dicunt iure ſacrilegij, culpam incurrunt; quod ut melius intelligas, eſt prænotandum, q Deus creauit in principio cœlum, & terram, & omnia, quæ in eis ſunt, angelicam & humanam naturã: ſpiritualia, & temporalia ipſa, quæ per ſeipſum rexit, ſicut factor ſuam rem gubernare ſolet: & homini, quem fecit, prę cepta dedit, & tranſgredienti pœnam impoſuit, ut Gen. 2. Ex omni ligno &c. ipſis etiam peccantibus pœnam impoſuit per ſeipſum. ſ. Adæ, & Euæ. Gene. 3. Mulieri quoque dixit &c. Qualiter etiam per ſeme tipſum Caim puniuit, & Lamech, & quoſdam alios, infra eo. lib. Gen. 4. & 5. c. legitur. Et ſic recto mundo per ipſum Deum uſque ad Noe, Ex tempore Noe cę pit deus creatutas ſuas regere per miniſtros, quorum primus fuit Noe, de quo, q fuerit rector populi, ex eo apparet, q ſibi dominus gubernationem arcæ, per quam eccleſia ſignificatur. commiſit, Gen. 5. & 6. c. Item quia etiam dominus Noe, & filijs rectoriam, & legem dedit, Gen. 9. Vbi etiam, licet non legatur ſacerdos fuiſſe, officium tamen exercuit ſacerdotis ſtatim poſt egreſſum arcæ, antequàm leges populo daret, Gen. 8. ibi, ædificauit autem Noe. quod officiũ ſacerdotis ſimul Abel, & Caim prius ſimiliter fecerant. in hac ergo uicaria ſucceſſerunt patriarchæ, iudices, reges, ſacerdotes, & alij, qui pro tempore fuerunt in regimine populi Iudęorum; & ſic durauit uſ-
9 que ad Chriſtum, qui fuit † naturalis dominus & rex noſter: de quo dicit pſal. Deus iudicium tuum regi da, & Iſaiæ. 33. Dominus iudex noſter, dominus legifer noſter, do. re. n. & ipſe Ieſus Chriſtus uicarium ſuum conſtituit Petrum, & ſucceſſores ſuos, quando ei dedit claues regni cœlorum, & quando dixit ei, Paſce oues meas. & quamuis in multos diſtincta ſint officia, & regimina mundi; tamen quãdocunque neceſſe eſt, ad Papam eſt recurrendum, ſiue ſit neceſſitas iuris, quia iudex dubius eſt, quam ſententiam de iure proferre debeat, uel neceſſitas facti, quia alius, non ſit iudex ſuperior; ſiue facti, puta quia minores iudices nõ poſſunt ſuas ſententias exequi; uel nolũt, ubi debent, iuſtitiam exercere, infra qui fil. ſint legi. peruenit. & pro his optime facit infra, de homi. ne
10 pro humani. lib. 6. De Iudæis † autem, ſarracenis, & gẽtilibus, & ſciſmaticis quomodo ad Papę iuriſdictionem pertinent, no. infra de uot. & uo. re. quòd ſuper his. Inno. & hæc placẽt Hoſti. [*Opprimatur*] pauperes & debiles, qui potentioribus non poſſunt eſſe pares
11 ff. de ali. mu. iud. cauſa fac. l. 3. [*Recuſare*] recuſatur † ergo ordinarius, qui non recuſatur ſecundum leges; & ſic eſt optimum ar. ſecundum Ab. quòd ubi eccleſiaſticus iudex iuriſdictionem habeat temporalem, ſecundum canones iudicat, non ſecundum leges. & ad idem infra de ap. ſi duobus, in fi. ubi dicam de hoc. Item recuſatur collegium conſulum; & facit ad ea, quæ dixi ſupra ti. proxi. c. 1. [*iuſta*] & uera, ex quo ſolicet pronunciauerint. ¶ Secunda † glo. ad caſum, quẽ
12 ponit littera, addit 5. caſus, quibus &c. ¶ Vltima ſi-
13 gnat contrarium de decr. &c. ¶ *In † glo. 1. ibi, Reſcriptum*] & hoc uerum uidetur, licet Tan. Ioan. Vinc. ſub dubio, fortè, dixerint hic dici complementum: quia forte expirat reſcriptum iudicio inchoato, ar. de reſcriptis, pler unque. impetrandum autem non ualeret, niſi de iudicio inchoato mentionem faceret, ar. de reſcriptis, ceterum, Vin. ¶ *In glo. 2. ibi, tertius*] dicit † Pe. hoc facere ad queſtionem de duabus quartis, no. infra, de teſta. Rainutius, quòd ſcilicet in ambiguitate opinio
g num legiſtarum ſtetur interpretationi [g] canonicæ [*& in fi.*] & de hoc. 11. q. 1. in ſumma. Item cum locus eſt de temporali iuriſdictione eccleſię, infra de app. ſi duobus. Item per reconuentionem. 3. q. 8. ciuilis neque. Item cum conſuetudo hoc habet, ſupra eo. clericus. uel priuilegium, ſupra eo. nouit. Item cum iudex ſecularis recuſatur ſuſpectus per hanc decret. & per hunc caſum, poſuerunt Ioan. Vincent. Tan. Phi. Goff. Innocen. & Hoſtien. allegant etiam in auten. ut diffi. iudi. §. 1. & 2. Item ſecundùm Hoſtien. in cauſis mortuariorum à defunctis relictorum, in auten. de ec. ti. §. ſi autem per redemptionem 9. col. ¶ *In glo. ulti. ibi, locale eſt*] uel ſecundum Goff. hoc intellige, quando ſuperior aditur per appe. puta quia conſules recuſati nihilominus procedebant. & hoc probat littera, quę dicit, ſicut ſuperius &c. quaſi per appellationem. nã de ea dictum erat ſuperius. uel ſecũdum cum, quod dicit; Recurratur, intellige, niſi committatur. uel ſecundum Vincen. ſufficit, quòd iudex ſecularis per ſe non poſſit cauſam cognoſcere, ad hoc, ut fiat tranſitus ad eccleſiaſticum. uix enim contingeret, quin per alium cognoſcere poſſit, ſupra de offi. deleg. coram.
h Hoſt. dixit hoc procedere de conſuetudine. [h] uel ſecundũ eum poſſet dici contraria locum habere, cum epiſcopus recuſatur; hic, cum recuſatur minor epiſcopo. pro hoc fauor epiſcopalis iuriſdictionis, & ex
i cellentia dignitatis [i].

ANNOTATIONES.

a ¶ Temporaliter. Ad hoc uide in c. uenientes, de iureiuran. & in c. ſi duobus, de appel. & glo. 2. q. 6. ius omnis oppreſſus, Archi.
b ¶ Papa ſuccedit. adde d. Alexan. conſilio 3. uolu. 5.
c ¶ Sed ad proximum. Ad hoc uide etiam, quod not. Ioan. Andr. in c. cum ueniſſent, infra de eo, qui mit. in poſſeſ. & in ca. uenientes, de iureiuran. & Hoſti. in c. nouit, de iudi. & ſunt quattuor or. quando laicus inclinat iudicis eccleſiaſtici tribunal: quando imperiũ uacat, quando non habet ſuperiorem, & quando conſuetudo eſt, quòd appellatur ad Papã, & ad principẽ no. in d. c. uenientes, in glo. interpoſitis, de iureiuran. & faciunt nota. in c. ſi duobus, de appel. & in c. cum Ioan. de fide inſtrumen. & quando conſuetudo eſt etiam, tex. in d. c. ſi duobus, in fi. & ad hoc. c. ſua nobis, & c. ex parte, de appel. Item in caſu propter participem delicti cum delinquente, ut in concubina, ſiue muliere delinquente cũ ſacerdote, ut nota. in c. 2. infra de cohabi. cle. & mu. & ibi ſcripſi, & in c. ſi concubina, de ſenten. excommuni. & c. 1. de poſtulat. præl. Archi.
d ¶ Superio-

d ¶Superiorem non habet. Vide gl. quæ incip. de facto. & super illa Ioan. an. qui fi. sint legi. per uenerabilem. & uide cap. infra de sup. ne. prælato. lib. 6.
e ¶ Negligens est. adde Cardi. in clem. pastoralis. §. ut illud in 2. oppo. de re iudi. & in cle. præsenti in. 6. q. de cens. & per d. Feli. in. c. cum non liceat. de præscrip.
f ¶Contrarium tenuisse. Oldr. late disputat. an de iure diuino gentium uel alio subsint reges imperatori. uide in suo consilio 64.
g ¶Opinionum legistarum stetur interpretationi. Vide qui filij sint legi. per uenerabilem. §. rationibus.
h ¶ De consuetudine. Adde hic. d. Ant. post Cardi.
i ¶Dignitatis. Istud dictum Hostien. est magna limitatio ad præall. c. si quis contra clericum.

SVMMARIVM.

1 *Laicum uidua coram iudice ecclesiastico conuenire non potest, nisi super causa ecclesiastica, uel in defectum iustitiæ secularis. Diuisio decretalis, ibid.*
2 *De hæreditate, & testamento quando iudex ecclesiasticus cognoscat.*
3 *Suum, pronomen qualiter hic accipiatur, & ex hac uoce intelligitur actum petitorio.*
Sub debito fidelitatis dominus feudi mandare potest, ibid. ad uerb. mandauit.
4 *Iniustia magna, uel præiudicium graue non inferendum.*
5 *Pertinere quid dicitur de iure, uel de consuetudine.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, & nu. 7.*
Viduarum, pupillorum & orphanorum causæ ad quem pertineant, & num. 89.
Ab initio quod non ualet, expost facto conualescit, ex iuribus citatis. 55. in glo. ulti. & nu. 9.
8 *Additio glossarum.*
9 *Capituli supra proximi cum hoc conciliatio.*
Super uiduas habet Papa iurisdictionem, & quod hic dicitur, quo modo non sit contrarium.
10 *Negligentia secularis iudicis hic suppleri mandatur, non si male pronunciet.*

CAPVT XI.

1 EX tenore. Casus. Vidua† laicum coram iudice ecclesiastico conuenire non potest, nisi super causa ecclesiastica, uel in defectum iustitiæ secularis. in prima comitis conquestio. in 2. Papæ, prouisio, ibi, Nos igitur. quæ tria facit. causam reddit. supersederi mandat. duos casus excipit [*Mulierem*] uiduã & impetrantem, ut infra patet [*De Meduano*] qui con-
2 ueniebatur [*Super hæreditate*] idest de hæreditaria† sibi in dotem concessa, uel legata, uel ex successione sibi delata, & secundum hoc potest uel non potest agi coram iudice ecclesiastico. ar. ff. de iudic. quod legatur. dos enim potest intelligi hæreditas mulieris: quia suũ patrimonium appellatur, ff. de minoribus. l. 3. §. Sed utrum, in fin. de qua potest ecclesia cognoscere, infra de dona. inter uirum, & uxo. de prudentia, maxime quando uidua [a] repetit. eo. ti. nuper. Item ratione testamenti spectare potest ad ecclesiam, infra de testamentis, tua nobis, aliàs nisi in casibus ecclesia non ha-
bet se intromittere de hæreditate; quod dic, ut infra qui filij. sint legi. causam. 2. & ideo dicit infra. Nisi sit ta-
3 lis causa, Host. [*Sua*] idest quoniam† mulier suam dicit in totum, uel in partem, secũdùm Abb. idest erat possessa, Hosti. & per istud, sua dicebat Pe. q agebatur pe-
b titorio [b] [*Ipsius*] sicut subiecti, & uasalli ipsius, Goffr. [*Mandauit*] sub debito fidelitatis, mãdare potuit, si erat de feudo illius, supra eo. ex transmissa, Hosti. [*Viduis*] uidua, cuius maritus mortuus est. 34. di. uidua, Phi.
4 [*Iniustitiam*] magnam†. C. de præcibus imper. offe. quoties, & infra de decimis, suggestum, Vinc. & Philip. Gof. dixit cautius, uel præiudicium graue: alias pos-
set concedere priuilegium nõ inferẽs damnum enorme; alleg. eadem iura [*Debemus*] ne inde nascantur iniuriæ &c. de accu. qualiter. i. Pet. & Abb. [*Pertinere*] de
5 iure, † uel de consuetudine, de excep. c. 2. lib. 6. [*Iudicem*] non dicit, Comitem: quia forte & rex Franciæ superior Comitis primò requiri debet. ar. contra supra eo. ex transmissa, Pe. & Abb. [*Alioquin*] idest si non potest per iudicem secularem &c. uel si causa sit ecclesia-
6 stica. ¶Secunda† glo. no. causas uiduarum non pertinere &c. ¶Vlti. glo. respondet per quæstionem, an scilicet comite negligente procedant isti delegati uirtu-
te primarum, uel secundarum &c. ¶ *In† glo. 2. ibi. l. una*] impetrans contra tales non trahit eos extra prouinciam etiam coram principe. ipsi uerò præsertim cum timent alicuius potentiam, coram principe ttahere possunt aduersarios. ¶ *In glo. ulti. ibi. §. 1.*] fideicommissum filiifamil. uel serui in codicillo relictum confirmatur, si postea manumissus in eadem uoluntate de-
cedat [*& ibi. l. 4. in fi.*] si proconsul ante ingressum pro-
uinciæ dedit legatum, eo in eadem uolun tate manẽte confirmatur per ingressum: quia tunc dare poterat [*& ibi, Donationes*] uide de dona. inter uirum & uxorem. c. ulti. in glo. 3. [*& ibi, Stipulationem*] uide de iureiuran. c. quemadmodum, in glo. secunda [*& ibi, Cum in secundo*] ista. l. non probat, ad quod inducitur; & quid dicat, uide de elec. auditis, in ulti. gl. sed lex ibi sequens, quæ incipit; filio, bene facit, quia dicit, q licet præteri-
tione filij testamẽtum sit nullum, de æquitate conualescit, si filius abstinet à bonis patris [*& ibi, si quis posthumos, in prin.*] hæc etiam lex non probat, ad quod inducitur. ibi dicitur, q si post primum testamentum facit quis secundum, in quo posthumum hæredem instituit, licet ætate, uel infirmitate posthumũ habere non possit. rumpitur primum [*& ibi, Si rem. §. ulti.*] ibi, qui
7 ante solutionem egit pignoratitia, licet non rectè egerit; tamen si in iudicio offerat pecuniam, rem pignoratam, & quod sua interest, consequi debet: secus, si solum satisdet, ut in l. ibi. se. q si non [*& ibi. l. 1. §. si pendeat*] scilicet cum filius, qui mutuum recepit, patrem
8 habet apud hostes. ¶ *In† glo. 2. ibi, nuper*] & infra de statumona. in singulis. §. porrò, de rescriptis, ad aures, & de officio delega. super eo, ubi de hoc Hostien. [*& ibi, Spectant*] quid ergo speciale in istis, cum istud reliquis
c sit commune? de hoc 87. dist. eos qui [c] ¶ *In gl. sicut, in fi.*] & Host. remittit ad summam eo. ti. §. ex quibus causis, sub §. ex præmissis, & §. Item dominus. ¶ *In glo. ulti. ibi, Impetratæ*] hoc placet Inno. qui etiam dixit se per
9 hoc† non esse contrarium ei, quod notauit supra ca. prox. super uer. irritas. ibi enim Papa iurisdictionem non habet, nisi prius causa deferatur ad ipsum; hic se-
d cus: quia Papa super uiduas [d] iurisdictionem habet: sed de gratia defert hic iudici seculari, ut non procedat iudex ecclesiasticus, nisi secularis sit negligens in facienda iustitia. Sed hoc non placet Host. ut ibi dixi [*& ibi, Non ualent*] ope exceptionis: secus, si ipso iure; & sic soluitur sequens contrarium [*& ibi, De negligentia*] si enim† secularis iudex pronunciet, licet male, de
10 legati se non intromittent, cum solam negligentiam suppleri uelit hic, secundum Vincen. & Pet. & Egid. ad hoc supra eo. ex transmissa, ibi, distulerit. adeat ergo superiorem, uel Papam.

ANNOTATIONES.

a ¶Vidua. no. quòd uiduis est fauendum; uide per do. Barba. consil. 41. in 2. uolu.
b ¶Petitorio. Verbum ergo, suum, &, meum, &, tuum, no. dominium: nõ autem uerificatur ex sola possessione. quòd an sit uerũ, uide per Bar. in rubr. ff. de ao. ope. nun. & in l. qui meus. §. argento. ff. de aur. & ar. le. & ibi uide quomodo hoc inducitur ad. q.
c ¶Eos qui. Vide plenius Ioan. And. de offi. dele. significantibus, in glo. ex quo autem.

Viduas

d ¶Viduas. Quæ autem dicatur uidua, uide glo. in l. 2. C. quando imper. inter. pub. & uidu. & in l. malum. §. uidua, de uerb. signi.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non potest sibi constituere laicum iudicem, etiam si proprium iuramentum, & aduersarij consensus accedat. uide num. 3. 9. & 17.*
Diuisio decretalis, ibid.
2 *Tenere, in opinione esse, hic significare dicitur.*
Temporalia hic pro causis, in quibus de eis litigatur, ibid.
3 *Clericus cui iuri non posse renunciare intelligatur, & n. 9. & n. 24.*
Præsertim, tantùm, eod. nu.
4 *Ad renunciationem iuris, uel prorogationem iurisdictionis consensus aduersarij non operatur, nisi in casu, & quo.*
5 *Priuatus quis dupliciter dicitur.*
Conductores uectigalium fisci etiam uolentes non admittuntur ad munera municipalia subeunda.
6 *Clericum etiam coniugatum actor trahens ad secularem forum, perdit causam, & quando nu. 7.*
Auctẽ. statuimus, C. de episco. & cleri. uerba referuntur, ibid. uerb. Sunt hæc.
7 *Publicum hic bis exponitur pro communi.*
Negocium pro causa, ibid.
Actio pro accusatione, ibid.
8 *Contra clericum licet uocatum & non euntem processus coram iudice seculari non tenet.*
9 *Renunciare beneficio suo posse quo casu quis dicatur, & quibus canonibus.*
Consuetudo contra quæ canonica instituta non ualeat, ibid. ad uocem, Canonica.
10 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 11. 12. 13.*
Iuri, cui quis possit renuntiare, uel derogare & nu. 12. §. in glo. pen. uide distinctionem nu. 14. uer. uel potest dici, & uide nume. 15. 16. 17. 18. 19. 24.
12 *Desistendo ab incepto quando quis euadat pœnam, & nu. 20. §. 1. & num. 21.*
Renunciatio tacita ualere quando dicatur, eod. nu. §. in glo. penul.
13 *Iuramentum non tenet, si contractus non ualet.*
Principali sublato tolli, & accessorium.
14 *Additio glossarum.*
Legis, si quis in conscribendo. C. de episco. & cleric. intellectus, ibid. in prin.
15 *Velleianum ius quid sit, & an & quando mulier ei renunciauerit, ualeat renunciatio.*
16 *Macedonianum senatusconsultum unde dictum, & cur introductum, & an ei, & quando ualeat renunciari.*
18 *Prorogatio ut ualeat hic notatur requisitum, & quod, in prin.*
19 *Publicum ius auctoritate, & utilitate quod dicatur, aut auctoritate tantum, uel utilitate.*
Probationi per testes renunciari non potest, & ratio, ibid. in fine.
Probatio non debet angustari, imò ampliari, eod. num. in fi. 20.
Præpositio, in, auget.
22 *Pœna excommunicationis huius capituli quæ, & quandiu duret pœna alia, quæ utrique parti contrauenienti canoni, ibid. & an habeat reus electionem pœnæ, nu. 23.*
Papa non habet superiorem, eod. nu. §. in glo. hic ergo.
24 *Clericus an possit tacitè renunciare foro suo, & an etiam scholaris clericus non possit.*
Auctẽ. habita, C. ne fil. pro pat. an habeat locum in scholaribus clericis, eod. nu.
25 *Doctoris sententiam quis exequatur an ab ea appelletur, & ad quem, remittit.*

CAPVT XII.

1 SI diligenti. Casus. Clericus† non potest sibi constituere laicum iudicem, etiam si proprium iuramentum, & aduersarij consensus accedat. & secundum Hostien. & Pe. pars huius de præscr.
si diligenti. & potest diuidi in tres partes. In prima ponitur falsa opinio archiepiscopi Pisani. secunda ipsius impugnatio 3. conclusio. 2. ibi immemor. 3. ibi manifestè [*Asseruisti.*] Pisano archiepiscopo legum doctori loquitur, Pe. [*Tempora*] qua. di. paratum corri-
gere, si Papa contrarium asserat, de summa trinita. damnamus, in fi. qui fili. sint legitimi, per uenerabilẽ,
2 ad fi. [*Tenuisse*] idest ea† in opinione fuisse, Pe. & est modus loquendi, Ita tenet gl. uel talis doctor, Abb. [*Temporalibus*] idest in causis, quibus de temporalibus liti-
3 gabatur, Pe. [*Iuri suo*] usque hic† uerum dixit, si intelligas de iure speciali, proprio, & priuato: secus si diceres, Suo. i. ecclesiæ suæ. Sed quod sequitur, indistinctè falsum est [*Præsertim*] idest tantum. nam si aduersarius post renuncationem conueniret clericum in fo-
ro ecclesiæ, tenetur ei respondere, Gof. non† intelligo, quòd quantum ad renunciationem iuris, uel prorogationem iurisdic. consensus aduersarij aliquid operetur, hoc excepto, quòd aduersa pars non tenetur litigare, nisi & ipsa consentiat coram extraneo iudice, cuius est iurisdictio prorogata. ff. de iud. l. prima, &
5 secunda, Host. [*Priuatorum*] idest † singularium personarum: aliàs dicitur priuatus, qui nõ est in dignitate. 24. q. 1. qui contra pacem, Pet. & Ab. [*Mimime*] & ideo conductores uectigalium fisci etiam uolentes non admittuntur ad munera municipalia subeunda. ff. de iu. immu. l. semper. §. conductores. ff. de postu. l. quos prætor infra de exceptio. exceptionem. ff. de officio præsi. l. legatus. C. de defen. ciui. l. fina. in auten. de defen. ci. §. interim, col. 3. infra de iureiuran. ueniens, supra de arbi. cum tempore, Hostien [*ius hoc*] publicum de quo præmisit, scilicet quod clerici non possunt sibi laicum iudicem constituere, Pe. [*Ne clerici*] actor
6 † trahens clericum ad secularem forum, etiam si sit laicus, causam perdit; quod patet per aut. statuimus; signatam. C. de episcopis & clericis, omnes, qui, sumptam ex constitutione Federici, hac edictali, aliàs incipit ad decus. Cuius uerba posuit Hostien. supra eo. tit. proximo, clerici, Pe. & Abb. hic, & sunt hæc, statuimus autem; ut nullus ecclesiasticam personam in cri-
minali quæstione, uel ciuili, trahere ad iudicium se-
a culare [a] præsumat contra constitutiones imperiales, & canonicas sanctiones, quod si fecerit, actor à iure suo cadat, iudicatum non teneat, & iudex sit extunc potestate iudicandi priuatus. Sancimus etiam, ut si quis clericis, uel ecclesiasticis personis iustitiam dene-
gare præsumpserit, tertiò requisitus, iurisdictionem amittat. & putat Guil. hanc pœnam locum habere in eo, qui trahit clericum coniugatum gaudentem priuilegio. hoc no. in spe. de compe. iudi. c. adi. §. 1. uer. Sed nunquid idem, & uer. se. quod dic, ut de clericis
7 coniu. c. uno, lib. 6. [*Publica*] idest † communia seu secularia, Host. 11. q. 1. testimoniũ, & c. clerici, Pe. Cessat ergo hæc pœna, & sequens, ubi, licet relinquatur proprius episcopus, itur tamen ad iudicium ecclesiasticum, ut no. infra eo. significasti [*Clerici*] in quocunque ordine constituti, supra ti. 1. cum non ab homine, Pe. [*Negocio*] idest causa, de uerbo. si. forus, Pe. [*Publicis*] idest secularibus, Hosti. [*Actione*] idest accusatione, Gof. [*Voluntarij*] per† quod uidetur, q licet clericus uocatus non ueniat coram iudice seculari, non tenet
8 processus contra ipsum habitus. & facit quod no. C. ubi de crimine agi opor. l. 1. & de hoc in spec. de. cit. §. 1. ad fi. & 23. q. 8. conuenior, uer. utinam, & in Mercu. uide de regu. iur. scienti, in fi. quæstionis [*Pacisci*] & de consensu episcopi, infra eod. significasti [*Subeant*] sub-
9 nec ob. q † quilibet potest renunciare iuri suo: quia illud intelligitur de beneficio iure personali, non collegiato, & sic continuatur, quod sequitur Hostien. [*Valeat*] nec ob. infra eo. dilecti, cum illud non fuerit

concessum

conceſſum Anglicis ut collegio, ſed ut ſingulis, Pe. [*Canonica*]ad publicum ſtatum ſpectantia,contra quæ non prodeſt conſuetudo, ſupra de conſue.cum inter uos, & c.cum uenerabilis,& c.fi.Hoſti.& ſupra ti.i. clerici[*Informatur*]imò potius deformatur,Hoſt. ſi.infra
19 de rebus eccle. non ali. c.fi.¶Prima†glo. ad id, quod dicitur hic, ius publicum non tolli pacto priuatorũ, alleg.12.concor.in contrarium alleg.11.iura.ſoluit diſtinguendo inter ius publicum fauorabile tantum, & fauorabile, & odioſum, & ponit exempla. ſubdit etiam quattuor rationes,quare clericus non conſentit in non ſuum iudicem,dicens ſecularem, dico in ciuilibus. dicit demum aliud in arbitris. ¶*Glo. nunquid*] duo quærit.primum,an trahens clericum ad iudiciũ
b ſeculare[b] perdat cauſam ipſo iure, an per ſententiam ponit opi.Hugo. ꝙ ipſo iure:ſed ſequitur contrariam Io.ꝙ per ſententiam. Secunda quæſtio,an ex ſola cõuentione, uel conteſt.uel perſeuerantia uſque ad ſententiam debeatur pœna, & ordinatè arguit ad hæc tria.demum recitat opi. Hugo.ꝙ ex conuentione, & tenet ex benignitate,ſecundum ſcilicet ꝙ ex conteſtatione, niſi in caſu decretalis,grauem.¶*Glo.ſed ſi contra*] quærit,alleg. ad negatiuam; ſoluit contrarium.¶*Glo. ideſt rem*] tria dicit. finis, de qua cauſa.principium, cui applicetur;medium,quid,cum uterque fuit in culpa. ¶*Glo. ecce*] format quæſtionem.¶Glo. Pe.quærit,arguit affirmatiuè:ſoluit contrarium,& remittit.¶Glo. ulti.not.& dupliciter ,pbat: arguit, ꝙ ſi principale &c. allegat.in contrarium: demum ad caſum conuerſum
11 pro & contra. ¶*In*†.*1.glo.ibi,ius publicum*[c]ſequitur, pric uatorum pactis mutari non poteſt[*& ibi, inter debitorem*]uide de pactis, pleriſque,in 1.glo.[*& ibi,quidam decedens*] ponit caſum de tutore, quem teſtator immunẽ eſſe uoluit à ratione, qui nihilominus tenetur de dolo[*& ibi.§.1.*] Falcidiam detrahit hæres inuito teſtatore[*& ibi l.2.*]cautio,quam debet hæres,nõ remittitur per uerba teſtatoris [*& ibi. §. ſed quia*] iuramentũ calumniæ non remittitur[*& ibi,Quòs prohibet*] uide de excep.exceptionem,in ult.glo.[*& ibi, Paciſci*]ualet pactum,ne agat emptor de uitio, uel morbo rei emptæ [*& ibi,Pactum*] ualet illud pactum, quo legatarius remittit ſatiſdationem hæredi[*& ibi.l 1.§.primo*] renunciant partes appellationi. hoc ult iſta & ſequens[*& ibi, l.1.*] renunciatur feriis fauore hominum inductis [*& ibi, Si iudex*] [hoc & ſequens patebunt in ſuppletionibus[*& ibi,ſed & ſi pater, in fine*]dicit ibi textus,quia in pœnam creditorum actione liberantur, non quia ex
12 onerare eos lex uoluerit.¶*In*†*glo.nunquid,ibi,amplius*]ſatiſdatio de non petendo non committitur per illum, qui petiit, & deſtitit ante lit.conteſt.[*& ibi,quamuis*]libertus euadit pœnam, ſi deſtitit à uocatione patroni in ius ante litem conte.[*& ibi,Si conuenerit*]uide de iud. c.1.ſuper glo.ſed nonne[*& ibi.§.Meminiſſe*]agens de in officioſo deſiſtendo ante ſententiam euadit pœnam. Idem in eo, qui de falſo teſtamento accuſabat,ut in l. ſequen. Alia cauſa[*& ibi.§.ſatis*] pœnam quadrupli in actione,quod metus cauſa, euadit, q deſtitit ante ſententiam[*& ibi,omne delictum.§.1.*] uide infra de calum. c.1.in gl.2. ¶*In glo. penul.ibi.§.ueterani*] tacitè renunciatur exceptioni militiæ contra procuratorem [*& ibi.l. ulti.*]conſentit quis paciſcentibus de patrimonio ſuo, de quo tamen paſci non poteſt [*& ibi.l. 2.in fi.*] iuramentum calumniæ non remittitur,& tamen propter
13 partium abſentiam ſine illo proceditur. ¶*In*† *ulti. glo. ibi,non dubium,in fi.*]ubi dicitur,ꝙ ubi factum lege prohibente non tenet,non tenebunt ſtipulatio, mandatum,uel iuramentum adiectum[*& ibi, Eos in prin.*]ibi, principali actione ſublata,uel præſcripta ſuperuacuũ eſt ſuper uſuris,uel fructibus iudicem cognoſcere[*& ibi,ſi depoſita pecunia*]ſi depoſitarium,qui propter uſum pecuniæ tenebatur ad uſuras,deponens agens depoſiti condemnari facit ad ſortem, ulterius non agit ad
14 uſuras[*& ibi l.3.*]reſtituto pignore non remittitur debitum[*& ibi. l. 2.*] reſtituto chirographo intelligitur debitum remiſſum. hoc etiam uult lex ſequens.ratio no. ut lite pendente, eccleſia. 2.in ulti.glo. ¶*In*†*.1.glo. ibi,inter debitorem*]& melius.ff.de re.iur.neque pignus. §.priuatorum[*& ibi, ſi quis in conſcribendo*] & C.de epiſc. & clericis, ſi quis in conſcribendo.utrobiq; dicit tex. ſi quis in conſcribendo inſtrumento fecerit pactum ſe fori præſcriptione non uſurũ etiam prætextu ſacerdotii non licet ei contra pacta uerſari.uide quod ſcripſi poſt Inno.ad ſolutionem huius. l.de offi.deleg.ſi-
d gnificantibus.in fi.in gl. iſti non erant.[d] Dicit Accur. quòd lex illa loquitur de quodã ſeculari ſacerdotio ſicut dicitur de abbate Genuen. & prioribus Florentinis. & erat forte dignitas, cui conſenſum erat, ꝙ ſub uno tãtum iudice reſpondere teneretur. Sed,ex quo promiſit non excipere, ſe non poterit excuſare illius dignitatis prætextu.uel poteſt dici, ut ſit iurium concordia,ꝙ ibi fuerat factum pactum de iudice eccleſiaſtico. nec lex dicit contrarium. ualet enim pactum cum diſtinctione, aut facit de iuriſdictione danda. & tunc ſubdiſtingue,aut cum licentia epiſcopi, & tunc ualet,infra c.ſignificaſti,ſi iuriſdictionem habet,& ſit eccleſiaſtica perſona, ut ibi.aut ſine licentia; & tunc non ualet, ut ibi. aut fecit pactum de iuriſdictione non declinãda. & tunc ſi promiſit ſe ſoluturum,& reſponſurum,ualet,infra,eo.dilecti. ſi ſimpliciter reſpõſurum,ante lit.conteſta.pœnitere poteſt, ut ibi,Abb. intelligas ſanè,ut ibi dicam ſuper uer. reſpondere, & in glo.ibi ſequenti[*& ibi.Dilecti*]ſolue ut ibi not.in gl. ſecunda [*& ibi , contingit*] hic iunge finem glo.[*& ibi*
15 *Velleiano*]uelleianum † ius quoddam fauore mulierũ inductum,ne fideiubendo tencantur.& reſpicit iſtud ius ſolum mulierum fauorem, quæ ductæ uirorum, uel aliorum amore de facili fideiuberent;& ſic bona ſua perdere poſſent, ſecundùm Ab. [*& ibi.§.pen.*] hoc communiter tenent doctores, dummodo fuerit mu
e lier de beneficio certiorata,[e] ut ibi no. & uide quod de minore dixi,de em.& uen.c.pen. ſuper fine ſecundæ glo.Sed ultra Iac.& Pe. contradicentes priuilegio
f propter facilitatem conceſſo non poſſe renunciari[f] cum eadem facilitas poſsit interuenire in renuncian do,quæ in interdicendo;alleg.ff.de nouatio.doli. Ad hunc.§.reſpondent,quòd ibi fuit renunciatum,& coram iudice: aliás non ualuiſſet. ualet enim bina renũciatio.C.ad uelleia.ſi mulier. 2. & aut.ſiue.Item ualet renunciatio, quando recipit tutelam filiorum, quia facit illam auctoritate legis.C. quãdo mu.tu.offi. l.fi. & ideo ne auctoritate legis quis decipiatur. C.de his, qui ueni.æta.l.1.Hæc no.in l.ſi quis in cõſcri.C.de epi. & cle.non fateor,quod in §.pen. fuerit bis renunciatum; ſed primo fideiuſsit; ſecundo ſuſcipiendo iudicium renunciauit. Item ipſorum ratio concluderet, quòd nec tenet ſecunda, uel tertia.Ad.l.doli,Reſpondeo,quòd ibi non renunciauit: ſed prius interceſsit, poſtea nouauit. Ad dubium tamen huius opi.uitandum facias illam iurare infra de iureiu. cum contin-
16 gat, cum concor. [*& ibi Macedoniano*] quod dicitur† à quodam, qui Macedo uocabatur.creditor: qui mutuauit filiisfam. dicens ſe eis plus mutuaturum,ſi eſſent ſui iuris,per quod inducebantur filij ad interemptionem parentum, & plures ciues Romani hac de cauſa reperti ſunt mortui. in fauorem ergo parentũ, & creditorum odium eſt inductum[*& ibi, ſi iudex*]ibi
g renunciat[g] ipſo facto, nolendo uti reſtitutione ſibi conceſſa.& uide ibi de hoc, & in ſpec.2. pãr.de reſtitutione in integ.§.qualiter, circa fin. [*& ibi Aſſignari*] 11.
17 q.1.inolita,ubi iſtæ.4.rationes notantur[*& ibi, Non*† *poteſt*]

teſt]refert.Vinc.quoſdam dixiſſe, quòd clericus poſt iuramentum calumniæ renunciare poteſt foro, ſed non prius propter hanc rationem. hoc ſibi non placet[*& ibi, Primas*]& decre.infra de paroch.nullus [*&*
18 *ibi,Non in criminali*] Idem Io.in c. inolita.ſed Accur.cõtra ſub dubio, forte, dummodò iudex, cuius iuriſdi. prorogatur, habeat merum imperium.hoc no. C.de iuriſdi.om.iudi.l.1.in glo.fin.per l.C. ubi de crimi.agi opor.l.1.Idem Fran.infra eo.ſignificaſti.de hoc etiam no.ff.de iudi.l.1.in glo.fin.& in ſpec.de compe. iudic.
h ad.§.1. uerſi.Sed nunquid in iudicem,[h] & uide quod dixi ſupra de officio deleg. P.& G. ſuper fin. ulti.glo. [*Et in fi.*]circa huius glo.materiam dicunt aliqui, aut ius præcipit, uel prohibet; & tunc non renunciatur, ut hic.aut permittit,& tunc renunciatur,& ſic intelligatur de priuileg. ſi de terra, cum ſi. Alij dicunt, aut ius publicũ eſt auctoritate & utilitate priuatum: aut auctoritate & utilitate publicum eſt. Secundo caſu non renunciatur,ut hic.in primo renunciari poteſt,
19 ut in contrariis. Eſt†autem ius publicum auctoritate quod princeps conſtituit, qui ius ſuper omnes conſtituere poteſt,de conſtitu.cap.fi.Publicum utilitate, quando omnium ibi tangitur utilitas,ut hic.ius enim publicum conſiſtit in ſacris, & ſacerdotibus. 1. diſtin. ius publicum. Item alio reſpectu eſt publicum utilitate,quia omnium intereſt,ne ſacerdotes à diuinis officiis auocentur: ſed ſuis precibus peccata populi comedant, & deleant.1.q.2.paſtor.3.q.1.nulli. Alij coniungunt has duas ſo.ſcilicet proximam,& glo.dicentes aut eſt ius publicum auctoritate & utilitate: aut publicum auctoritate, utilitate priuatum. primo caſu renunciatur.ſecundo ſubdiſtingue,aut introductũ eſt in fauorem renunciantis tantum, aut eius,& alterius.primo caſu renunciari poteſt,in ſecundo non,& hoc placet Gof.in ſumma, ti.de renunci. Hoſti. uerò uolens plenius caſus, & materiam comprehendere, dicebat ſic, Iuri publico diuino colligato, quale eſt iſtud, non poteſt renunciari etiam per iuramentũ,ut hic infra de ſen.ex.contingit,niſi forſan per actum cõtrarium,de priuile.ex parte, de ſen.excom. perpendimus, in audientia, & ca.contingit: nec conceſſo in libertatem eccleſiæ.17.q.4.per totum, infra de immu. eccle. non minus:nec prohibenti generalem ſtatum eccleſię mutari.25.q.2.c.1.& 2.& ſe.nec inducto propter honorem dei,de feriis.c.ulti. nec firmato diuinis præceptis, uel conciliis generalibus, uel prouincialibus, uel aliis iuribus, quorum tranſgreſsio inducat peccatum mortale,de conſue.c.fi.25.q.1. ſunt quidã: iuri conceſſo in fauorem eccleſiæ ſingularis, uel collegij renunciari poteſt expreſſe,& per actum contrarium, & per lapſum temporis; quod dic,ut ſupra de conſti.cum acceſsiſſent: iuri diuino perſonali ad ſtatutum,uel libertatem dignitatis,uel eccleſiæ ſpectanti. Et ſi renunciari ualeat quò ad perſonam renun-
i ciantem,nõ obeſt ſuperiori dignitati,uel eccleſiæ, de arbi. cum tempore,de inſtit.cũ ueniſſent,ſupra quod metus cauſa. c.penul.iuri inducto propter priuatam utilitatem, ſeu priuatum ius, etſi commune ſit,renũciari poteſt, quale eſt,ſupra de reſcriptis,nonnulli,ſupra de elec.quod ſicut.§.ſinautem,de reg.ad apoſtoli cam. multo fortius,quando eſt commune, ſed perſonale,uel ſpirituale, quale infra de conceſ.præben.conſtitutus,illi iuri, quod publicum ſtatum reſpicit, renunciari non poteſt, ſicut quòd perſona idonea, & canonicè eligatur,de elec.quia propter:quòd uoluntas defunctorum adimpleatur;de teſta.tua.hoc de iure eccleſiaſtico,eccleſiis, & eccleſiaſticis perſonis cõceſſo, Iuri humano publico auctoritate & utilitate, ſicut eſt ius fiſcale,renunciari non poteſt.ff.de pactis. l.ius publicum, & l.inter debitorem, quale eſt illud,

quod præcipit puniri maleficia.de ſentẽ. ex.ut famæ: quòd libellus detur: iudicialis ordo ſeruetur,de libelli oblat.& de li.con.per totum,& quòd alia iura ſeruẽtur reſpicientia publicum ſtatum ff. de leg.1.l.nemo. publico auctoritate, utilitate priuato propter communem utilitatem inducto expreſſe renunciari non poteſt, niſi iuramento firmetur, de iureiu.cum contingat. C. ſi aduerſus. uen.l.1.& auten.ſacramenta:tacitè poteſt.ff.de procur.l.filius. §.ueterani. Si ſit inductum propter priuatam utilitatem, poteſt renunciari, ſi ſit fauorabile, C.quando mu. tute. offic. auten. matri. & auiæ. Si ſit odioſum, ut Macedonianum, ſecus.ff.ad Macedo.l.ſed & ſi pater. ſed Hoſt.ſecundùm quem adde, quod no.de regula.ad apoſtolicam,& in ſumma, de renunci. §. 2.& ibi: hæc diſtinctio remitt. etiam hic. eo. ti.§.2. ſub. §.liquet etiam & ex præmiſſis,uer. ſed nunquid clericus,& ſe.& ſub. §.illud.& de hoc etiam in ſpe.de renun.& conclu.in 3.colum.& in auten. ut ma.ſi.pro.§. quia uerò,col.7.ubi etiam ſatis de materia. & ſcias,quòd ibi glo. per rationes prædictas tenet, non ualere pactum, quod faciunt debitores creditoribus de ſolutione non probanda niſi per inſtrumentum, cum teſtificandi utilitas ſit communis, in auten. de teſtibus, in prin.nec debet anguſtari. C.de hæreti. quoniam,in fi. imò debet ampliari.C.de rebus cre. generaliter,in princ.nec ad unam ſpeciem coarctari,ff.de teſti.l.3.§. eiuſdem infra de probat. in
20 preſentia.¶*In*†*glo.& ſic, ibi,inuiti*]quaſi ualde trahant; & ſic præpoſitio auget, quod dic,ut no. ſupra de conſuet.c.3.Hoſt. ¶*In glo.Nunquid,ibi,uerius uidetur*] arg.ad hoc.C.de aſſer.tol.l.1.in fi.& C.de hæreti.quicunque, ante finem[*& ibi,dixit Ioan.*]Vincen.Lauren. & Goffr. Inno. & Hoſt.Pe.& Abb.& hoc placet.& facit,quod no.de regu.iur.in pœnis, li.6.& C.ne filius pro patre, auten.habita, in glo.fina.& in præallega.l.in criminali,in glo.pe.[*& ibi,& § ſatis*]& facit, quod no.infra de cenſi.cum olim[*& ibi, Ego*] dicebat, & Hoſtien.cum
21 eo[*& ibi,& l.Si conuenerit*]diſtinguit poſſet inter eum, qui aſſumpſit pertinaciam cauſæ licet nondũ ſit litẽ conteſtatus,& eũ, qui pertinaciam non aſſumpſit,& hoc relinquam arbitrio boni uiri. Et eſt ſi. quod dicã infra de præben.de multa.& facit,quod no.in autent. habita,in glo.fin.aliàs pe.Quidam legiſtæ diſtinguũt, aut lex punit agentem,aut accuſantem, aut uocantẽ in ius. Primo caſu locus eſt pœnæ poſt lit. conte. & non prius, ut præall.l.amplius. & l.quamuis, poſt lit. conteſt.non eſt locus pœnitentiæ, cum quæſitum ſit ius aduerſario.facit de elec.ab eo, lib.6. ſecundo caſu pœnitet ante ſententiam, quaſi de effectu accuſationis lex cogitauerit. ff. de bonis libertorum, qui cum maior.§. accuſaſſe.tertio caſu etiam lite non conteſt. & etiam ſi uocatus non uenerit,incidit in pœnã,quaſi delictum ſit conſumatum.ff.de ædil,edic.quid ſit fugitiuus. ſi tamen libertus remittit actionem, prætor pœnam remittit,ut prę.l.quamuis, & eſt ſpeciale. Dicebat Pe.& Abb.ſecundum hanc opi.quæ habet,non eſſe locum pœnæ ante lit. cont.hanc eſſe cautelam in reo ad iudicium ſeculare uocato, ut non expiret declinatoria fori; ſed proteſtetur ſe nolle, nec teneri reſpondere. Et quia tunc iudex inſtabit, ut reſpondeat. facta proteſtatione, quòd coactus reſpondet iuribus præfecturæ,reſpondeat,& conteſtetur litem; & tunc erit locus pœnæ pro parte ipſius actoris. & ſic dicit Pe.ſe ſemel feciſſe Bononiæ:& hoc cum his,quæ ſub dũ de adeundo epiſcopo ad inhibitionem iudici faciendam, & ad pœnam actori infligendam, & quomodo ſi nolint agere, excipere poterint, & modum proponendi hoc no.Guil.in ſpe.de compe.iudic.adi. §.1.uer.ſed quomodo poteſt.¶*In glo. quia in pœnam.ibi,*
22 *Vt dixit Hug.*]tu† dic a communione ſcilicet hominũ

per

per excommunicationis ſententiam, quoſque ſatiſfecerit non ſolum tracto, ſed etiam eccleſiæ, cui iniuriam irrogauit, ſupra eo. c. 2. ſecundùm Hoſt. ¶ *In glo. ſic loquitur, ibi cauſam ſuam*] ſecundum T. uel. i. innocentiam ſuam litigando oſtendere, ſecundum Hoſt. ¶ *In glo. ſed ſi, ibi, non debent*] Dicebat Hoſt. quòd ſiue, pro, ſiue contra fuerit iudicatum, non tenet, ut in l. cuius; uerba poſui ſuper uer. clerici. tamen pœnam ſequentem utroque caſu patientur: & hoc eſt, quod no. hic, quando dicitur, etiam ſi pro eis. q. d. multo fortius, ſi contra eos. ſecundum hoc dicit intelligendum, quod no. in ſumma, eo. ti. §. 2. ſub. §. illud ſcias, uer. ſed nunquid. in hoc caſu dicebat tamen, quod cogeretur tantùm de ſuo dare, ac ſi ualeret ſententia, ſi pœnam ſequentem euitare uoluerit. Nam ubi euicit, illud perdit, ut hic dicit expreſſe, bene ſequitur, quòd ubi ſuccumbit, tantũdem perdere debet, ſi locum ſuum &c. dicendum eſt ergo, ut alias dicit lex in hac materia. C. de iuriſd. om. iudi. in criminali. reus uerò pro condemnato habetur. i. ac ſi teneret condemnatio, tantumdem ab eo exigatur; & ſic in tantum tenet hæc ſententia lata à non ſuo iudice, ut hanc pœnam patia
k tur[k]. ¶ *In glo. 1. rem, [l] ibi, ſpreta*] ad hoc 17. q. 4. quiſquis. hoc tenent Hug. & Hoſt. & Guil. in ſpe. de compe. iudic. adi. §. 1. uer. ſed cui, aliàs ſi autem, & uer. ſequent.
23 ¶ [*In glo. ecce, in fi.*] non puto† eum habere electionem:
m [m] imò credo uerba cominatorie dicta. q. d. ſi contenderet habere, quod euicit, deponi poterit. & ſic uidetur intelligere Io. quod colligitur ex glo. 88. di. c. 2. in ulti. gl. ubi dicit, quod aut, ponitur continuatiuè; alle. c. placuit, ubi ſunt hæc uerba. ¶ *In glo. hic ergò, ibi, nam Papam*] non habet ſuperiorem, cuius requirat conſenſum. contra de electi. licet, in fi. [*& ibi l. 2. in fi.*] & infra de iura. calum. c. 1. lib. 6. & hoc placuit hic Io. & 11. q. 1. inolita. Bar. Brix. contra ibi concordans Bar. quod
24 etiam approbat Hoſt. Dicebat† autem Io. quòd ſi dicatur clericum non poſſe tacitè renunciare foro ſuo exſufflabitur priuilegium ſcholarium de pluribus iudicibus adeundis per conſtitutionem, habita. C. ne fi. pro pa. Gof. hic, & in ſumma iſtius tituli. §. dubitari, dixit illud non habere locum in ſcholaribus clericis: uel ſi locum habet in clericis, non tamen iu ciuibus, qui habent ibi proprium epiſcopum, licet ſint ſcholares, ſed in alienigenis, qui ibi proprium epiſcopum non habẽt, Guil. in ſpe. de reo circa prin. ubi uide quæſtiones circa hoc priuilegium, & ibi dicit glo. ꝙ hæc opinio placet Io. & Vbert. de Bo. credit hoc, quod de alienigenis ſcholaribus dicitur, uerum quò ad magiſtros clericos Hoſt. contra, ſupra de offi. dele. ſignificantibus, ut ibi dixi in glo. iſti quidem, & plenius in ſumma, eo. ti. §. quibus ex cauſis, uer. Sed cum illa. ubi tenet etiam in alienigenis clericis conſtitutionem locum nõ habere, opinio Io. uidetur ſic coadiuuari, certum eſt Imperatorem de clericis, & eccleſiis ſtatuere non poſſe ſine Papæ conſenſu: tamen ſi per ſua ſtatuta priuilegia dat eccleſiis, uel clericis dicimus illa ſtatim tenere, ut no. 10 diſt. c. 1. in princ. cum ergo illa cõſtitutio, habita, ſit priuilegium ſtudentium; ergo clericis competit. Sed illo reſpectu, quo per illam læditur diœceſani iuriſdictio, quod Imperator facere non poteſt, de rigore uerior uidetur prima opinio Goffr.
25 quam tenet Hoſt. De hac† uerò materia, quis exequatur ſententiam doctoris, & an ab ea appelletur, & ad quem, uide ſpecu. de ſen. excom. eccleſia. §. 2. uer. quid de ſententia Doctoris, & uer. ſe. ¶ *In glo. ulti. ibi, Prudentiam, in fi.*] & infra de regu. iur. acceſſorium, lib. 6. [*& ibi, cum contingat*] & c. licet, lib. 6.

ANNOTATIONES.

a Iudicium ſeculare. Adde d. Barba in conſi. 45. in 2. uolu. & Ang. in rub. inſti. de excep. i. 11. col. ubi ponit pulchram limitationem ad illud c.

b ¶ Iudicium ſeculare. Vide Bal. in auten. habita, C. ne fili. pro pa.

c ¶ Ius publicum. Quando quis poſſit renunciare iuri publico, uel introducto in fauorem priuatorum, uide per do. Barba. conſi. 12. in prin. in primo uolu. ultra moder. hic.

d ¶ Non erat. Ibi dicit Ioan. And. l. illam loqui in habente plures iudices, qui promittit unum non declinare, & ad hoc ibi uide Bar. Bal. & Sali. idem ſentiunt.

e Certiorata. Ibi uide glo. & Bar. de iſta certificatione, an preſumatur in dubio interueniſſe, ſi de illa in inſtrumento non apparet, in l. factum, ff. de uerbo. ob. & an neceſſe ſit contrahentem cum muliere certum eſſe de facto mulieris: uide Bar. in l. ſed & ſi ego., ff. ad uelleia.

f ¶ Renunciari Adde Bal. in l. 2. C. ad uelle. & Barto. in l. doli, uerſi. diuerſum. ff. de noua. & in l. generaliter, C. ad uelle.

g ¶ Creditor. Sis cautus, ut quando mutuas filiofami. ſi uis, quòd tibi non ob. Macedo. exceptio, ut illum ſcienter alij deleges: quia tunc ceſſabit Macedo. uide. l. ſi quis delegauerit, & l. doli. ff. de noua. ubi uide per Bar. & iſta exceptio reddit retro nullum quia etiã tacitè illi non poteſt renunciari, ut d. l. Zenodorus. C. ad Macedo.

h ¶ Renunciat. Et uide gl. in l. ſi intra, ff. de reſti. in inte. & l. ſi iudex, ff. de mino. hæc uera in minore. factus autem maior poteſt renunciare. l. ſi intra, C. de reſti. in inte.

i Iudicem. Opi. Accur. ibi tenet Io. An. & Bar. in l. 1. ff. de iudic. & in l. inter, ff. ad munici. & idem Cy. Bar. Bal. & Sali. in l. ſi quis ex conſenſu, C. de epiſ. audi. & uide Io. An. in ſpec. uerſi. præallegat. ubi ad materiam aliam ponit nota. q.

K ¶ Superiori. Adde tex. in c. admonet, & c. quod in dubiis, & ibi do. Anto. de renun.

l ¶ Patiatur. Surrogatur ergo alia pæna in locum impoſite per l. quãdo illa non poteſt adaptari delinquenti, ad hoc quod no. gl. fin. in c. ſi compromiſſarius, de elec. lib. 6. & quod no. Bar. in l. 1. ff. de pænis, & in l. hos accuſare §. fin. ff. de accuſa. & per Cy. & Bal. in l. ſed nouo iure, C. de ſer. fug. quæ eſt aut. ibi poſita.

M ¶ Rem. Ar. ex hac glo. pænam à l. impoſitam applicari parti, non fiſco, de quo uide Bar. in l. agraria, ff. de termi. mo. & Cy. Bald. & Sali. in l. mulctarum, ff. de mo. mul. & Bar. in l. lex cor. ff. ad ſill. Et uide gl. in c. accepta. infra de ui. & ho. cle. & Ioan. And. in ſpec. de dolo, & contu. §. reſtat, in prin. & de pæna per teſtatorem impoſita, cui applicetur, uide Bar. in l. uxor. §. hæres. ff. de le. 3. & ad materiam glo. uide bonam, glo. in l. 1. C. de his, qui po. no. titu. & ibi Sali.

n ¶ Electionem. An in pænis alternatiuis electio fit iudicis, uel rei, uide Bar. in l. 1. §. effractores, ff. de effrac. & Cy. Bald. & Sali. in l. quicunque, C. de ſer. fugi.

SVMMARIVM.

1 *Clerici ſuper exceſſibus coram ſuo epiſcopo conueniri debent, non coram his, quibus ſeruiunt, niſi conſuetudo, uel priuilegium aliud inducat.*
Diuiſio decretalis, ibid.
2 *Diœceſſis ciuitatem hic comprehendit.*
Domini in Hiſpania iudicant homines ſuos, ibid. & an alibi, uide num. 4.
De familiæ ſuæ factis canonici Pariſienſes tenent curiam. & an familiæ ſuæ quis poſſit iusdicere. nu. 4. 8. 10.
3 *Imperium merum non eſt præſcriptibile, & ratio.*
Præſcriptio non tenet in eo, quod eſt à lege conceßum, ibid. uer. cum illud.
4 *Ordinarij ſunt & inferiores epiſcopo habentes in aliquos iuriſdictionem, & in quibus locis, & quam, ibid. & nu.* 10. *poteſt delegari, num.*
Territorium an hi habeant & coertionem, & quam in eos, eodem. nu.
Abbates quidam habent iuriſdictionem linitatam in certa terra, epiſcopo carente, & qui, eod. num. uer. ſunt tamen aliqui.
Iuriſdictionem ordinariam priuato niſi princeps dare poteſt, ibid. & quis eã habeat, priuatus etiam, uide nu. 2. *&* 4. *& qualem, & quo iure, ibid. & nu.* 10. *an poteſt delegare, nu.* 11.
6 *Conſuetudo dans iuriſdictionẽ, oportet, quòd approbata ſit ſuperioris auctoritate, per conſuetudinem ſpecialem non intendit excludere generalem, & quomodo intelligatur conſuetudo ſpecialis.*
7 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloßarum. nu.* 8. 9.
10 *Excommunicare non poſſunt habentes ex conſuetudine priuati iuriſdictionem, uer. ſed nunquid.*

CVM

CAPVT XIII.

1 CVm contingat. Clerici † ſuper exceſsibus cõram ſuo epiſcopo conueniri debent, non coram his, quibus ſeruiunt, niſi conſuetudo, uel priuilegium aliud inducat. Et pars huius de decimis, cum contingat; & ſunt duæ partes, conſulatio, & reſponſio. ſecunda ibi ſuper quo [*Clerici*] uel laici, Hoſt. Aut repete, ſeruitio, Hoſ. [*Diœceſis*] ciuitatem
2 † comprehendit, ſupra de offi. ordi. c. 1. de hoc infra de rerum permu. c. uno, lib. 6. [*Impetunt*] quia ſeditionem fecerunt, uel noxam: uel aliquos uerberauerunt, uel agitur de caſtigatione ſeruientium ſecundum quaſdam partes Hiſpaniæ, ubi domini iudicant homines ſuos quod de iure non eſt, etiam ſi ſint præſides. ff. de
a offi. præſi. ſenatus,[a] Vin. Dixit hic Gof. ſe audiuiſſe, ꝙ Pariſienſes canonici de factis familiæ ſuæ tenent cu-
b riam de. conſue. [*Iuriſdictionem*[b]] non dixit merum imperium, Hoſt. facit, hæc gloſella ad quæſtion em, quã
3 hic diſputauit Fran. Accur. an † merum imperium ſit præſcriptibile, quã non terminauit. Sed Iaco. de Arena tenet ꝙ non, etiam per tempus, cuius nõ extat memoria, cũ illud habeatur à lege. ff. de officio eius, cui mã, eſt iuriſd. l. 1. ſi à lege conceditur, præſcrip. non tenet. C. de fun. patri. l. ius emphyteutici, lib. 11. & facit. ff. de mo. inferen. l. longa. ff. de decnri. Herennius. Alii
c contra. de hoc per Cy. de emã[c]. l. 1. Et per Iaco. de Bel. ſua. 18. quæſtione, quæ incipit, Baro [*Excommunicare*] ſi. ſupra de maio. & obe. dilecta, Hoſt. [*Non ualeat*] quã
4 uis. n. iſti † domini ſint iudices ordinarii; non ſunt tamen iudices niſi ſubditorũ, qui eos eligunt in prælatos, & ſic non ſunt iudices ſeruientium. nã rõne territorii, uel fori, cum non hẽant territoriũ, iuriſdictio. nõ quærunt. unde Archidi. non poteſt excommunicare delinquẽtem in ſuo archidiaconatu, niſi aliàs ſit ſubditus eius. epiſcopus autem habet forũ, ſiue territorium, ſ. totam diœce. ſuam, ar. ſupra eo. ſanè. arg. S. de offi. ordi. c. 1. de treu. & pace. c. 1. de rap. 1. de ſen. ex. à nobis. 1. 16. q. 7. omnes baſilicæ. uel poteſt dici, & melius, archidiaconos, & multos alios prælatos. qui habẽt prælationes ſuper certas parochias, uel certa loca, habere territoriũ, & ibi poſſe exercere iuriſdictionem ſuam in certis tamen capitulis, ut no. ſupra de officio archidi. ad hoc, & de officio ordi. c. 3. & uide qđ dixi, de ma. & ob. cum inferior, in gl. quid ſi. & infra c. prox. in magna glo. Capitula aũt, & alii, de quibus hic loquitur, licet ſuper aliquos habeant iuriſdictionem, nullum tamen territorium habent; & ſic intelligo 89. di. iudicatum, & c. quoniã in quibuſdam. non. n. ruſticos cuiuslibet eccleſiæ iudicabit prælatus ipſius, ſed epiſcopus, de hoc de offi. archi. c. ſi petiit. nec clerici iudicabunt officiales, uel miniſtros ſuos, niſi ipſi clerici ſuper ipſas uillas, quarum officiales ſunt, iuriſdictionem haberent: Et dicunt quidã, ꝙ ubiq; poterunt cognoſcere, ſicut arbiter, & diffinire cãs eorũ, qui ſuæ iuriſdictionis ſunt: ſed non poſſunt eas mãdare exõni. C. de iuriſ. om. iudi. l. fi. Alii dicũt, ꝙ non poſſunt exercere iurid. niſi in locis, ubi conſuetudo, uel priuilegiũ eis dat iuriſd. uel in locis, ubi morãtur. Nã capitulum Beluacen. extra terminos capituli ſuper illos ſeruientes non hẽbit iuriſd. ſecundum Inno. & Hoſt. uidetur, ꝙ de iure cõi archid. uel alius prælatus, excepto epõ,
d non poſsit dici habere territoriũ. nec cõſuetudo[d] poſſet hoc operari, ꝙ in eadẽ ciuitate, uel diœc. eſſent in ſolidum duo capita, quaſi mõſtrũ. remittit aũt ad no.
e de offi. ordi. quanto, & c. quoniã[e]. Sunt tamen aliqui abbates habentes certã terrã limitatam iuriſdictioni ſuæ ſubditã alio epõ carentem, ſicut abbas Caſsinen. & quidam alii. Caſsin. hodie eſt epiſcopalis de aliis. 4. uide in conſt. Benedi. 12. monacis nigris. ante finem, quos expreſsi in rubrica de priui. quod fulciri poteſt. ex ſpeciali priuilegio apoſtolico; & de talibus dici poteſt, ꝙ territorium hẽant. ſiue forum ff. de uerb. ſigni. pupillus. §. territoriũ. & de hoc. j. de præſcrip. cũ ex officii, & c. ueniens. Iſti aũt de conſue. iuriſdictionẽ habentes eam exercebunt in his locis, quibus eã exercere conſueuerunt, & adde, quod no. ſupra de uſuca. c. antepe. & de offi. deleg. nouit. ſecundum Hoſt. [*Coercere*]
f ſpirituali coercione[f], de uerb. ſignifi. quærenti. Talis ergo iuriſdi. uidetur nulla. ff. de offi. eius. cui mã. eſt iuriſd. l. fi. de offi. dele. ex literis. ibi, cũ huiuſmodi de mandata, &c. Sed contra. ff. de iuriſdi. om. iud. l. 2. Sed dic, ꝙ per fideiuſſores, & pignora talis poterit corceri, inſtit. de ſatiſda. tu. §. pe. ff. de dam. infec. l. 4. §. 3. ff. de uen. inſpi. l. 1. §. quid ergo: uel ordinarius hoc exequatur. ff. de re iudi. à diuo, ſicut exequitur ſententiam arbitri. ff. de arbi. l. 3. §. 1. & §. ait prætor, & no. ſupra de arbi. per tuas, Hoſt. Pet. uerò & Abb. arguebãt hic, ꝙ iu-
g riſdictio eſſe poterat ſine coercione[g] [*Ordinarium*] ar.
5 ꝙ ſolus † epſ habet merum imperiũ in ſua diœce. de hoc 2. q. 7. ſi quis. epſ extra diœce. non ẽt in ſubditos, ſaluo quod habes in concilio Vien. eo. ti. quamuis [*Indulgentia*] apoſtolica. alius. n. excepto principe nõ poſſet dare priuato ordinariã iuriſd. infra c. ſignificaſti, ſupra de reſti. in integ. c. pe. Hoſt. [*Conſuetudine*] approba-
6 ta † ſuperioris auctoritate: aliàs nõ ualet in talibus cõſuetudo, quia multa &c. de præben. cum iam dudũ, ſecundum Vin. [*Speciali*] non intendit ſecundum Fran. excludere generalem, ſed de illa non dixit: quia de illa non dubitabat per iura; quæ alle. gl. uel ſpecialẽ uocat rõne iſtius ſpẽi, de qua quęritur, licet ẽt generaliter id
7 ſeruetur in regno, uel prouincia. ¶ Secunda † glo. not. alle. 5. iu. ſecundo obiicit, & ſoluit per tria ſimilia. ¶ *In*
8 *glo. 2. ibi. l. 1. & ulti.*] uide ſupra de iudi. nouit, ſuper glo. no. ꝙ [*& ibi, qui iuriſdictioni*] ſequitur, præeſt, neque ius dicere ſibi debet, neq; uxori, neque liberis ſuis, neque libertis, uel ceteris, quos ſecum hẽt [*& ibi, habita*] eligit
9 ſcholaris corã magiſtro, uel epõ litigare. ¶ *In* † 1. *glo. ibi, damnatur*] cum ſuis concor. [*& ibi deponi*] Idem Io. Vin. Phi. & Gof. quorum fuit hæc glo. Hoſt. contra per decre. j. proxi. [*& in fi.*] Io. & in præ. c. 1. de rapto. & in cle.
h de re iudi. paſtoralis, circa mediũ, uer. ꝙ ſi punitio.[h]
10 ¶ † *In glo. 2. ibi, iuriſdictionem*] ordinariã ẽt priuatæ perſonæ; quod alibi nõ ſic expreſsè de priuata perſona memini me legiſſe. loquuntur. n. alia iura uel in prælatis, uel in capitulis tenẽtibus aliquã adminiſtrationẽ, ut iura alle. hic, & de exceſ. prælatorũ, ad hæc, & c. accedentibus. Sed nunquid & huic priuatæ perſonæ dabit
i conſuetudo poteſtatem excommunicandi[i]? non puto, argum. in his, quæ not. ſupra de officio archi. cum ſatis, & c. ſe. in prælatis ſecus, ſupra de elec. dudum, & ſupra de offi. ord. cũ ab eccleſiarum, Hoſt. facit, quod poſt eum dixi. eo. tit. conquerente, in glo. ſicut ordo; quod dicam infra de reſti. ſpo. olim 3. in glo. petebat, ad finẽ [*& ibi, irrefragabili. §. exceſſus*] & quod hic & ibi dicitur, & in iuribus ſimilibus, intelligas ſecundũ Inn. & Hoſt. de modica iuriſdictione, nõ. n. poſſet conſuetudo inferioribus tribuere poteſtatem deponẽdi clericos; ad hoc ſupra de elec. tranſmiſſam, & ſupra de cõſue. quanto [*& ibi, Dicere poſſit*] hoc uerum, cum agunt contra alios, uel aduerſario recuſante, ſecũdum Gof. [*& ibi, bene poteſt*] de conſue. ut ſupra dixit, & non de iure, ut no. ipſe Io. 2. q. 7. accuſatio [*& in fi.*] Ioan. poſſet
11 † etiam, ex quo iuriſdictionem habet, eam delegare. ff. de iuriſdic. om. iudi. l. 3. in fi. quod eſt ſanum conſilium, ſecundum Hoſt. ut uitetur recuſatio. ff. de iuriſd. om. iu. l. prætor. remittit autem ad no. in ſumma, de ſen. excom. §. quis debet, ſub. § proprius, uer. ſed nunquid ſuis, & ſe. uſque ad uer. tertio.

Senatus

ANNOTATIONES.

a ¶Senatus. Vide ibi Bar.& plenius.ff.de pœnis.l.ſi quis forte,& an poſſit iudex punire offen'em falſum,ibi per ipſum,& per Cy. in l.1. C.ne quis in ſua cauſa. & an dominus teneatur de facto familiæ, uide Bart.in l.1.§.familiæ. ff.de public. ubi uide arg.quomodo quis probetur de familia eſſe.

b ¶Iuriſdictionem. Et ſic conſuetudo dat priuato iuriſdictionem. adde Arch.in c.cõqueſtus.in ſi.9.q.3.idem tenet glo.3. in c.cum quidam.de exceptio.in 6.Bar.Imol.& Ludo.in l.1.§.denique, de aqua plu.ar.

c ¶De eman. Ibi uide Bald.& dom.Bar.de Sal. & per Guil.de Cun. in l.imperium, ff.de iur.omn-iudic.& Bald.in ſua diſputatio.quæ incipit a pupillo.

d ¶Conſuetudo. Contrarium probatur,de offic.Archid.c.fin.& in pluri.iuri.& hic.

e ¶Quoniam. Vide de offi.Archi.c.ſi.in 1.glo.& ſuper illa Io.And. & de ca.mo.dilectus, in glo. ubi ſic, per Io.And.

f ¶Coerctione. Sunt enim iſti priuatæ perſonæ ſine territorio. Archidiaconi autem, & alij Prælati inferiores epiſcopis, an poſſint excommunicare, uide de offi.archid.cum ab eccleſiarum,& infra ſuper glo.2.

g ¶Coerctione, Differentiam inter modicam coerctionem, & modicam caſtigationem,& illorum exempla, uide Bart.in l.magiſtratibus,ff.de iuriſd.om.iud.

h ¶Punitio. Et per glo.infra in c.ſi.infra eod.tit.& plenius per Cy. Bart.Bald.Salic.in auth. qua in prouincia, C.ubi de cri.agi oportet, & per Bart.in l.ſi cui.§.ſi.ff.de accu.& Ioan.Cald.in commento.c.1.de rapt. & de uagabundo. uide in l.hæres abſens,ff.de iud. per Bart.

i Excommunicandi. adde dom.Felin.in c.ſi ſacerdos,de offi.ordin. ubi ponit ſex fallentias.

SVMMARIVM.

1 *Delinquentem clericum in ſua diœceſi, deponit epiſcopus, licet alibi beneficiatum, uide num. 9. & epiſcopus beneficij ſententiam illam exequitur, & num. 4.*
2 *Clericus an dicatur habere forum, niſi ubi ſit intitulatus, & nu. 3.*
3 *Domicilium quis habere in multis locis, & quo modo, & num. 2.*
4 *Sententiæ criminalis in clericum formula, uerſi. feretur autem, & à quo fiet executio.*
Criminoſorum clericorum pœnæ multæ canonicæ, & quæ, ibid.
5 *Conueniri, ſi ciuiliter agatur, ubi quis poſſit, & ex poſſeſſione, ubi non habeat quis domicilium, num. 6. cum in ciuilibus, tum in criminalibus.*
6 *De rebus in alio territorio, ſine diœceſi domicilium, an ſtatui quid, uel conſuetudine induci, & an dominus, & quibus de cauſis conueniri, & diſtringi poſſit, & quomodo.*
Hypothecaria realis eſt, ibid. uerſi. ſed in hoc cap. pignoratitia perſonalis, ibid.
Priuatus ſibi ius dicere ut queat, nulla conſuetudo dare poteſt, eod. num. uerſi. quòd enim priuatus.
Laicus non habet poteſtatem in perſona clerici, nec in res eius, eod. num. uerſi. Quid enim.
7 *Executio ſententiæ latæ contra clericum in cauſa reconuentionis, an fiat ab epiſcopo.*
8 *Suffragium gloſſarum.*
Liberti plurium patronorum.
Sententia lata ſub uno fidem facit etiam in alio iudicio.
A quo poſſit executioni mandari. §. 1.
9 *Additio gloſſarum.*
In clericum delinquentem, an in loco delicti poſſit etiam ſuper beneficio ferri ſententia, eod. num.
Inter ſententiam definitiuam, & interlocutoriam quæ differentiæ, remiſ. ibid.

CAPVT XIIII.

1 POſtulaſti. Caſus. Epiſcopus depo-
nit clericum alibi beneficiatũ, qui in diœceſi ſua deliquit, & epiſcopus beneficii ſententiam illã exequitur. Et pars huius de homic.poſtulaſti.& communis diuiſio, ſecunda ibi, Ad quod [*Habens*] dixit Vin.q ibi foro,

2 rũ habebat ratione domicilij[a] dicens clericũ nõ poſſe
a hoc forũ habere niſi in uno loco,ubi ſit intitulatus eſt. 70.diſ.ſanctorũ:ſecus in laico. ff.ad munic.aſſumptio. hoc nõ credo;ad hoc de temp.ord.cũ nullus,lib.6. Et Goff.etiam hic cõtradicens,q̃ quis dicitur habere domiciliũ,ubi larem habet.nõ ubi habet eccleſiã,uel beneficiũ:alleg.de reſcrip.dilectus[b] 2.uide quod dixi,de
b reſcriptis, ſtatutũ.§.cũ uerò,ſuper gl.qa domiciliũ, &
3 dicã ĵ.de priui.ex ore [*Domicilium*] quia† forte ibi tenet larẽ: forte habet ibi matrem, & maiorẽ partem bonorũ.C.ubi ſenato.uel cla.l.2.Hoſt. [*Ibi*] ſ. ubi hẽt domiciliũ ratione patrimonij [*Ibidem*] forte inter Parochianos,ſicut ſanctus Propheta uiuebat:in loco patrimonij laxabat habenas,Hoſt. [*Iudicari*] ſic,ſed †ſi priuetur
4 beneficio nõ per ipſum,ſed per aliũ debet executioni mãdari,ut ſequitur,Hoſti. [*Priuationem*] ut in homicidio,furto,periurio,ſ.ti.1.cũ nõ ab homine,Hoſt.[*Sententia*] priuationis officij. de hoc enim quæſitum fuit Pet. feretur autem ſententia ſecũdùm Inno.ſuper crimine ſic,cõdemno de tali crimine,& poſtmodũ pœnæ executio.fit ſecundùm canones,qui præcipiũt criminoſos cõdemnatos deponendos.25.diſt.primũ, ni
5 ſi ex diſpẽſatione tolerentur ſ.de iudi. at ſi. interdum erit pœna depoſitionis. C.ubi de cri.agi oportet, aut. qua in prouincia,excõicationis.ĵ.de rap.c.1.Idem credo, q̃ poſſit eũ ſuſpendere perpetuò ab eccleſia, quæ
6 in diœce.ſita eſt.& †ſi ciuiliter ageretur, non ſolũ coram iudice,ubi res ſita eſt. ſed etiam.ubi habet domiciliũ,ualeat cõueniri, arg.ff.de iudi.quod legatur,§.1. ſed ſentẽtia mãdatur tantùm executioni de facto per eũ,in cuius territorio res eſt.ff.de re iud.à diuo.§.2. In perſonam autem eius in maioribus criminibus is, in cuius prouincia deliquit, exequatur.ff.de re mil.deſertorem,in princ.in auth.ut nulli iudi.§.ſi quis uerò. Si
6 † autem aliquis habet poſſeſſiones in iuriſdi. alicuius domini,ſed nõ habet domiciliũ ibi,& offendat domi nũ,uel aliquem ſubditũ eius,ipſe per ſe nõ poteſt inde facere iudiciũ ẽt in poſſeſſionibus, quas habet in ſuo diſtrictu,arg.ſ.cod.cũ ſit.Sed iudicem,ubi habeat domiciliũ,adire debet.Sed ſi ille iudex non faceret iuſtitiã,proſequeretur iuſtitiã ſuã ſecũdum tenorem canonicis.23.q.2.dominus,& de hoc uide plenius,ĵ.de app. dilectis,in glo.not.appellationem, & quæſtionem, in regula,nõ debet aliquis,de reg.iur.lib.6. Sed ſi poſſeſſiones deberent aliqua munera realia,ſiue ordinaria,
c ſiue [c] alia, bene poſſent eũ per occupationem poſſeſſionũ,quas habet in iuriſd.ſua,diſtringere. C.de ſacro ſanct.eccl.placet,& l.iubemus,nullã nauem.Sed ad reſpõdendũ corã ſe in iudicio nõ coget eũ, nec hoc põt induci cõſuetudine,uel ſtatuto,quæ nõ ualet,niſi ſup rebus ſuæ iuriſdictionis,quale non eſt hoc,q̃ illic,qui nõ habeat ſub eo domiciliũ,corã eo reſpõdet:ſed hoc forte poſſet ſtatui,q̃ bona cuiuſcunque,qui cõmitteret talem offenſam,cõfiſcarentur,uel offenſo applicarẽtur:quia in rebus ualet ſtatutũ,uel cõſuetudo, quia ſunt de eius iuriſdi.arg.C.de ſacroſanct.eccl.iubemus nullã.nec debet talis cõſuetudo rũpi per extraneos.8. diſt.quæ contra.uide quod dicã ĵ.de iureiur.ſicut 3.in glo.de uocatis,uerſi.ſi uerò nõ fiat.tamẽ & in hoc caſu uſ,q̃ per occupationem bonorũ deberent per ſuũ iudicem cõdemnari.Sed in hoc caſu,cũ agat in rẽ,corã iudice rei,de qua agitur,cõuenietur.C.ubi de poſſ. agi opor.l.1.C.ubi in rem actio.l.ult.ff.de iud.quod legatur.§.ſi autem.& idem eſt, ſi creditor egit hypothecaria,quia in rẽ eſt.Sed ſecus eſt,ſi debitor agit pignoratitia,quia perſonalis eſt,nt not.ĵ.de pign. cũ contra, ſecundùm Inno.Hoſt.uerò nõ placet, quod dictũ eſt, dominũ,ſub quo poſſeſſiones ſitæ ſunt, nõ poſſe face
d re iudictã de aliũde ueniente [d], illud enim cõtradicit huic decr.ex quo dominus aliàs iuriſd.habet in loco,

co,ubi deliquit, & ſ̃ decre.ĵ.de rap. cum ſuis,concor. poſſet aũr illud intelligi de domino, qui non hẽt iuriſdictionẽ in loco.ubi delinquit,licet ab eo teneatur locus, interdũ.n.ſunt nedũ milites,ſed ẽt plebei,à quibus tenenr certi agri,domus,uel areę,in quibus tamẽ iuriſd.nõ hẽt.& de iſtis ẽt fatetur,q̃ de cõſuetudine iuriſdictionẽ poſſent habere.ſ.c.proxi.ita.ſ.q̃ ius dicant aliis, & inter alios. Quod.n.priuatus ius ſibi diceret, hoc nulla conſuetudo dare poſſet : quia irrationabilis eſſet.C.ne quis in ſua cã.l.una.ĵ.de uer.ſi.forus.& irrationabilis cõſuetudo non ualet.ĵ.de re iudi. cũ eauſam.nec ẽt indiſtinctè placet Hoſt.quod dixit Inn.cõſuetu. uel ſtatutũ ualere quò ad occupationẽ poſſeſſionũ.per hoc.n.aperiẽ uia principibus,ciuitatibus,& laicis ĵ eccleſias, & perſonas eccleſiaſticas. ¶Quid.n.ſi faciunt ſtatuta,uel habent conſue.q̃ quicunq; cõmittat adulteriũ,uel aliud quoduis crimen poſſeſſionem delinquentis debeant confiſcari. clericus latas poſſeſſiones habens, illud crimen cõmittit, nũquid poſſeſſiones illæ confiſcabuntur à laicis;utiq; ſm illam gloſſam, quod ſibi non placet,cũ ſit certũ,q̃ laici perſonã clerici delinquentis punire non poſſint. ſ.ti.1.at ſi, & c.clerici;multominus res,quæ nec puniendæ ſunt pro
7 delictis ẽt ab his iudicibus, qui perſonas punire poſſunt,cũ delinquunt,in auten.de man. prin.§.oportet, col.3.Sed nec ſtatuta,uel cõſuetudines laicorũ ligant perſonas eccleſiaſticas,uel res ipſarum,ut patet in eo, quod legitur & no. de conſt.quæ in eccleſiarũ,& c.ecclesia, de reb.ecc.non ali.c.ſi.nec dẽt dari uia figmentis,de diuor.quãto §.pe.nec una uia prohibitum, per aliã concedi.de procur.tuæ.& dicit Hoſt. q̃ ipſe Inno. ſi hoc ponderaſſet, id non notaſſet. & faciunt hæc ad ultimuũ membrum quæſtionis, quam diſputaui de conſuetudine Anglicana, quam uide de regu.iu.ſine
7 culpa,lib.6.[*Executio*[no.ad† quæſtionẽ, an epiſcopus exequatur ſententiã latam per iudicem laicũ contra clericũ in cã reconuentionis, Abb.& uide quod dicã. ĵ.de mu.pe.c.1.in gl.reconuentus, ad finem [*Facienda*] ad requiſitionem pronunciantis;ad hoc.ĵ. eo.Roma-
8 na,uer.ſed tunc,li.6.Hoſt. ¶*In† glo.1.ibi, ſi duo patroni*] ſi deferente uno ex duobus patronis,libertus iurauit ſe illius libertũ non eſſe,hoc multũ proficit alteri cõtendenti ſe ſolum eſſe patronũ [*& ibi, Iubemus*] confeſsio in uno iudicio liberalis cauſæ ualet in alio. ¶*In glo.2. ibi,§.1.*]ſententiã datam Romę præſides in prouinciis exequunt [*& ibi, Desertorem*] miles deſertor accuſatus remittitur. ſed ſi crimen eſt graue,ubi delinquit,puni tur [*& in fi.*] ibi dicitur, q̃ remittit ad locum delicti.
9 ¶*In† 1.gl.ibi,non ſuper eccleſia*] aliter uidetur ſentire glo.
c proxi.& illud tenet [c] Hoſt. ſ. q̃ ſuper eccleſia pronunciet. & idẽ Gof.Pe. & Abb. & Fran.Pro eis facit,quia ẽt de beneficio fuit quæſitum.& uer.executio.ĵ.poſitum non dixit,priuatio,uel pronunciatio.& uide qđ dicam de ap.paſtoralis,in fi.& hoc eo.ti.l.6.Romana, ſuper uer.decernere,ubi inuenies differentiam,quam inter diffinitiuam, & interlocutoriam no. hic Hoſti. [*& in fi.*]ſecundum Io.¶In ſi.ult.glo.ſecundum Io.

ANNOTATIONES:

a ¶Domicilij.adde no. in l.2.C.ubi ſena.uel clari. et.d.Ant.in c.ſi. in 20.col.infra eo.& hic uide Inno. in c.ſi.de eo,quimit.in poſ.

b ¶Dilectus. Contrarium uidetur nota.Io.An.poſt Inno. in cap. ex ore,de priui. ubi dixit principale domicilium clerici eſſe, ubi habet incolatum in eccleſia, in qua tantum reſideret.& idem no.in c.ſi.ſuper glo.commune,& idem Arch.in §. cum uerò, præall. & quid de monaco, & Abbate an perdant quandoque priuilegium originis,& domicilium,& habeant ſolum in monaſterij loco domicilium, ſentit Inn.ubi ſupra,quòd ſolum in monaſterio,& idẽ Lapus in c.ſi.de offi.dele.li.6. Quod dicit probari per c.rogationem,de conſe.diſtin,3. ibi operæ, relaxantur,& Bar.aliter loquitur in l.1.ff.ad mu. qui inquantum loquitur de ſeruo, qui perdit primum domicilium,facit contra Bar. & pro Inn.& quid de præbendatis an ibi quærant domicilium, uide ibi Bar.& Inno. in ca. cum iamdudum, de præben. Et quid de beneficio non in titulũ, ſed in ſtipendium dato,an per illud acquiratur domicilium,tenet Ioan.And.quòd non in c.cum nullus,præalle. & quid de baptizato in una ciuitate,alibi nato, an ibi quærat domicilium, diſputat Bar. pro & contra allegans.l.1.ff. de ad munic. & quomodo quis poſſit eſſe ſine aliquo domicilio,& etiam originis, uide Bar. in l. eius.§.Celſus.ff.ad mu.& an uxor per matrimonium omnino perdat primum domicilium etiam originis,uide glo.in l.origine, C. de mu.& ori.quæ tenet quòd ſic: de his latius per Bar.in l. Imperatores.§.item reſcripſerunt,ff. ad mu.

c ¶Siue.an autem onera perſonalia impoſita perſonæ propter res huic poſſint imponi,uide Barto.in l.reſcrip. ff.de mu. & hono. & Io.An.in c.1.de immu.ec.li.6. & per ipſum in Spe.de cenſi.ſuper §.nunc dicendum.& ſcias,quòd collecta impoſita per ſolidum & libram eſt onus perſonale propter rẽ, non reale, & no. Io. Andr. poſt.Archi.in præal.c.1. & uide Bar.Bald.& d Bar. de Sali.in l.placet,& auten.item nulla communitas,C.de ſac. ſan.ecc. & in l.de his,de epiſ.& cle.per Sali.

d ¶Veniente. Iſta non uidetur iuſta reprehenſio, quam facit Hoſti. nõ tamen uidetur credibile, Inn.intellexiſſe, ubi in territorio domini Alfonſi deliquerit ille,quia dixiſſet contra casũ huius.c. ſed intellexit,quando alibi ipſum offendit, & ſic etiam dicit do.Per. de Anch.in repeti.huius capituli.

e ¶Tenet.Vide Bar.in l.cum unus. §.pe.ff.de bo.au. iudi.poſſ. & in l.magis.§.illud,ff.de re.eo.& Io.An.in c.paſtoralis,de priuil. & in §.contrahentes,d.c.Romana,iſto ti.li.6. & uide hic plenius per do. Pe.de Ancha.

SVMMARIVM.

1 *Miſerabilis perſona poteſt laicum interdicto, unde ui, coram iudice eccleſiaſtico conuenire.*
Diuiſio decretalis,ibid.
2 *Reſtitutionem petens non habet declarare cauſam dominij rei ablatæ,& ratio.*
Reſtituendus etiam prædo eſt, ibid.
3 *Literæ trahentes non ultra duas dietas quo tempore ualebant.*
4 *Actori in cauſæ principio faciendum.*
Leuca quot milliaria contineat,& non eſt ubique æqualis,ſed alibi maior, alibi minor, & ubi, ibid.
5 *Coram feudi domino quando agendum.*
Literarum ſurreptitiarum ex falsò narrata negligentia iudicis ſeculares exceptionis uis quæ, ibid.
6 *Exceptionis peremptoriæ an & quando contra literas & ante litis conteſtationem poſſint opponi.*
7 *Vidua qualis agit coram eccleſiaſtico contra laicum,uidue defendæ, non ſubtrahendæ, ibid. earum defenſio eccleſiæ reſeruata,nu.9.ut etiam diuites agant in foro eccleſiaſtico,& quando eod.nu.9.*
Fori dicitur hic accumulatio fieri, non ſubtractio, ibid.
8 *Conueniri quis poteſt literas habentes clauſulam, & quoſtam alios diœceſ. Bononien. ſi habeat caſamentum in diœceſi, ubi interdum moretur, ibid.*
Conueniri quis poteſt,ubi rem habet litigioſam,ibid.& ubi alibi, num.14.
9 *De reſtitutione feudi agitur coram domino, & cur hæc uidua non agit, qui alij de ea poſſint coram eccleſiaſtico agere, de ſpoliatione,num.10.*
10 *Vidua quare non conuenit coram domino feudi, & clericus conuenitur coram eo de re feudali, & 5.nu.9.*
Vidua, eccleſia, & miſerabilis perſona de ſpoliatione rei feudalis etiam poſſunt agere in eccleſiaſtico foro, eo. nu.
Sacrilegium committitur etiam in re non ſacra, & quando, eod. nu.uer.uel dic quòd licet.
Eccleſia,& papa habuerunt à Deo iuriſdictionem, eod. num. uer. certum eſt enim.
Clerici, & eccleſiæ ſubſunt foro tantum eccleſiæ, niſi in rebus temporalibus,& olim uiolenter non iure iudicabantur à laicis tempore primitiuæ eccleſiæ reſiſtere non ualentis, ibid. & poſtea à quibuſdam tyrannis, ibid.
Imperatores, & laici olim interuenerunt etiam in electionibus Romanorum pontificum, id factum ex impotentia tunc eccleſiæ, ſed poſtea correctum, eod.nu.in fine.

11 *Literarum secundarum auctoritate quod procedatur, hic est unus casus.*
Cap. ex tenore, supra eod. & huius cap. diuersi sunt casus, & qualiter, ibid.
11 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 13.*
Mandatum & ratihabitio comparatur facto.
Vidua retinet domicilium, & dignitatem mariti, donec alteri nupserit, §. 2.
14 *Additio glossarum.*
Dotalitium lucratur mulier duobus modis, ibid.
Domicilium ubi quis dicitur habere, ibid. uer. Dicit Inno.
Legis 2. C. ubi senato. uel clari. intellectus, ibid.
15 *Dietarum computatio fit in ordinario, & etiam delegato, & à quo loco.*
Interdictum, unde ui, est personale, & in rem scriptum, ibid.
16 *Feudi dominorum, & laicorum aliorum difficilius absorbetur.*
Literas impetrare irrequisito ordinario quis potest à superiore, eo. nu. uer. dixit etiam.
17 *Ab initio quod non ualet, ex post facto conualescit, exemplum in negligentia iudicis post impetrationem literarum orta.*
18 *Rescriptum etiam ad possessorium, si exprimatur causa etiam proprietatis, qua non expressa non darentur literæ etiam ad possessorium, & surreptitiũ, & non ualet, nisi iustificetur saltem summatim causa, uel deducatur in dubium: secus dicitur, si non exprimatur, idem si falsum exprimatur, & quid, ibid.*
Proprietatis quæstio referri non potest ante restitutionẽ rei ablatæ, nisi in casu, & quo, ibid.
Expressio causæ dominij rei nocet in rescriptis, & quo casu, ibid. & idem, si falsi, ibid.
13 *Per peremptoriam non fit litis contestatio.*

CAPVT. XV.

1 a EX parte. [a] Casus. Miserabilis† persona potest laicum interdicto, unde ui, coram iudice ecclesiastico conuenire. & pars huius de fide instru. ex parte. & sunt duæ partes. In prima partis conquestio ponitur. In secunda iudicum instructio. 2. ibi, mandauimus. Prima subdiuiditur. Primo. n. ponit causæ cõmissionem, & rei uocationẽ. secunda ibi, dictus, rei exceptionem, & actoris replicationẽ ad illam. tertia ibi, idem quoque, aliam rei exceptionẽ, ad illam actoris repli-
2 cationem [*Dotalitij*] non †habuit necesse hæc adiicere, cum ẽt prædo sit restituendus, infra de resti. spo. in literis, Inno. uendicans ẽt ex tali cã non habet declarare ex quo dotalitio, uide in Spe. de libel. con. §. iusta, uer. quid si spoliatus agebat interdicto, unde ui. Inno. [*Traxisset*] Turonis [*Proposuit*] declinando forum, Hostien. [*Non* † *ualebant*] imò ualebant ẜm ista tempora, si per cas non traheretur ultra duas dietas, de excep. olim. [*Principale*] quasi fateretur aliud se habere [*A turonis*] quo trahebatur, & sic grauabatur ꝯ concilium, nonnulli, de rescrip. [*Fuit*] ad tollendam exceptionem [*Re-*
4 *ginæ*] ista† agebat. unde in causæ principio fuit fauendũ. ff. de iudi. si quis. Vin. [*Leucas*] leuca ẜm Phi. est spacium continens duo milliaria ẜm Host. istæ 12. leucæ cõtinebant 20. milliaria, & sic erat una dieta, ff. si quis cautio. l. 1. ff. de uer. sig. l. 3. & sic tres faciunt 5. Et dicit Fran. ꝙ leucæ sunt magnæ in Francia: maiores in Burgundia; maximæ in Alemania [*Adiecit*] quidã dicunt, triplicando. Tu dic iterum excipiendo [*Negligens*] ua-
5 lida† uidebaꝷ hæc exceptio, cũ ab impetrando repellat, in authen. de man. prin. §. sit ibi, coll. 3. in auten. ut dif. iudi. §. 2. col. 9. & ab agendo, supra eo. licet, & c. ex tenore, & supra de off. deleg. significantibus, maximè quò ad feudum laicorum, quorũ uis difficilius tollitur, infra de iure patro. cum dilectus. sed hęc exceptio posset habere locũ, si uterque litigantium confiteretur hoc castrum, de quo agiꝷ esse feudale; quod dic, ut no. supra de iudi. cæterum, & supra eo. uerũ sed regina id non confitebatur, sed dicebat illud esse suum: uel id, cũ agitur de proprietate, hic de uiolentia, ut di
6 cit glo. [b] [*Assignatum*] no. ar. ꝙ† si peremptoriæ exceptio
b nes contra literas opponantur, non est excipiens audiendus; sunt usque post litem conte. differendæ, arg. ff. ad exhi. l. 2. §. idem. aliqui tamen ꝯdicunt, & distinguunt inter huiusmodi except. quæ opponunꝷ in possessorio, & illas, quæ opponuntur ꝯ literas. In primo casu, quando opponuntur in possessorio, non admittuntur, sed in peritorio differunꝷ; hoc ideo, quia si ẽt probarenꝷ in possessorio, nihilominus tamen fieret restitutio, ut patet de or. cogni. c. fi. In secũdo uero casu, s. quando contra literas opponuntur, bene est excipiens admittendus: quia si probetur talis peremptoria exceptio expressa, uel tacita, qua suppressa, uel expressa, non fuissent datæ literæ, iurisdictio eneruetur, de rescrip. super literis. Si bene inspicis hic, ista distinctio reprobatur, nõ enim hic opponebatur exceptio dotalitij contra interdictum, unde ui, sed contra literas tantum, & tamen differtur in petitorio, ut j. §. fi. In
c no. Host. remittit ad decre. exceptionis, de lit. cont. [c] li. 6. arguebat etiam Gof. ꝙ si peremptoria exceptio proponatur non in uim peremptoriæ, sed dilatoriæ, ut iurisdictio impediatur, nil agiꝷ, nec. n. fit litis contestatio quia ad hoc non proponitur, nec processus impediꝷ: quia ad hoc ex sui natura non datur. instruebat ergo iudicem, ut non admitteret eam in uim dilatoriæ ut ineptam, nec intercipiat proponentem, quasi per id
d sit facta lit. contest. sed hoc dic ut de lit. contesta. c. 1. [d] & 2. lib. 6. [*Feudi*] de hoc supra ti. prox. cœterum, Inno. [*responsum*] minus bene, secuundm quod no. de offi. dele. significantibus. uel dic ꝙ bona fuit ista responsio, Inno. & dic responsum replicando ad tollendam ex-
7 ceptionem, Host. [*Vidua*] desolata† & oppressa, qualis erat ista secundum Goff. & Hostien. nec fit hic ẜm eos subtractio fori, sed accumulatio; & sic soluitur, quod obijcitur, quare ista non prius agit coram iudice rei, cum etiam clericus ageret coram eo. supra c. si clericus. Item ꝙ licet uiduæ sint defendendæ, nõ tamẽ sub
e trahendę [e] [*Conuenire*] uerum dicit, nisi ipse spoliator esset de dominio feudatarij, & tunc illuc traheretur, supra ti. 1. ex transmissa, & c. nouit, nisi contra uiduam ageretur in fraudẽ. supra de ali. mu. iu. causa. ex parte, Vin. [*Et infra*] hic concludebat regina conquerẽdo de iudicibus, qui propter istas exceptiones non procede
8 bant in causa [*Interdum*] sub. † maxime hæc enim probatio non est necessaria, sed appositum est quia fuerat allegatum. Item nec sufficiens esset per se, si quæstio fuisset omninò personalis, & ideo cautè posuit copulam, &, secundum Hostien. Pet. tamen & Abb. arguebant, quòd si impetratur litera contra Titium, & quosdam alios diœce. Bonon. quòd is de ciuitate, qui casamentum habet in diœce. ubi interdum moretur, puta in messibus, uel uindemia, posit conueniri: sed istud argumentum non colligiꝷ secundum literam. j. & in eadem &c. [*Commorari*] non transire, ut no.
f de rescri. dilectus, ẜm Inno. [*In eadem diœce.*] Andegauensi [*Litigiosam rem*] hæc probatio sufficiens est, & necessaria, supra eo. sane. & supra de rescript. dilectus,
9 secundum Host. [*Exceptionibus*] licet hic innui † uidebatur, quòd de resti. feudi facienda per interdictum, unde ui, etiam inter alios homines nedũ à uidua possit agi coram ordinario omisso domino; Et tamen nõ est uerũ: imò tantùm corã domino ad restitutionem rei agendum est, ut not. supra ti. 1. cęterum. Sed hoc ideo dicit, quia defensio uiduarũ de speciali gr̃a, & fauore uiduarũ à Deo est ecclesiæ reseruata cõtra spoliatores, & in ipsorum odium, ẽt si sint diuites ui-
g duæ: & ideo per ius cõe feudorũ non reuocaꝷ, [g] ut no. de rescrip.

de rescrip. c. 1. & maximè priuile. dei. 87. di. c. 1. & 2. Sed
10 †obiicies, nõne clerici, qui de gratia reseruantur foro ecclesiæ, possunt conueniri corã domino feudi, ut supra de iudi. cæterum, & supra eo. c. uerum. respõdeo, iurisdictio clericorũ ecclesiæ nõ reseruaꝷ, quando de possessionibus agiꝷ de priuilegio speciali, Sed de iure cõi quod ab imperatoribus cõditũ est, & ideo per ius cõe ab imperatoribus factum super rebus, uel feudis suis reuocatur. uel ideo ualet cõtra clericos, q̃a ab ecclesia est receptum ius illud. uel dic, ꝙ licet alias inter priuatos ad solum dominum pertineat hæc cognitio etiam si agatur de spoliatione: tamen, si uidua, ecclesia, uel alia miserabilis persona de ea spoliatione agat bene cognoscet ecclesia, & hoc ea ratione, quia est crimen sacrilegii, cuius cognitio pertinet ad ecclesiam. 87. di. c. 1. & 2. 16. q. 1. in canonibus. nec est necesse, ꝙ in hoc casu requiratur dominus super iuris. ei reddenda, sicut dicitur supra e. ex tenore: quia ibi loquiꝷ, ubi agebatur de proprietate, vel cum exercitium actionis pertinebat primò ad dominum. secundò ad ecclesiã.
h Sed hæc cognitio sacrilegii [h] primò pertinet ad ecclesiam, Inno. sed Host. non placet, ꝙ iurisdictio clericorũ dicatur ecclesiæ ab imperatoribus reseruata. Certũ est. n. ꝙ papa, & ecclesia non habuit iurisdictionem ab hoĩe, sed à Deo. de hoc supra ti. 1. nouit, uer. cum. n. forus aũt clericorum, & ecclesiarũ est ecclesiæ, cui soli subditi sunt, nec alii personaliter subijci possunꝷ, quantuncumque uoluntarij. Quod aũt ratione remporalium rerũ subsint secularibus potestatibus, domi nus uoluit, & beatus Pe. & ecclesia approbauit; quod dic, ut no. supra de maior. & obe. solitæ: & uide quod dixi, eo. ti. si quis uenerit. non ob. ꝙ clerici olim iudicabanꝷ per laicos, ẽt quando personaliter agebatur. Id. n. non fiebat de iure, uel iusticia, sed de facto & iniuriosa uiolentia tp̃e primitiuæ ecclesię, quo & sancti martyrizabanꝷ, & opprimebanꝷ, nec poterat ecclesia resistere; hæc ẽt hodie à multis tyrannis principibus ecclesiæ, & p̃sonæ ecclesiasticæ patiunꝷ, sed reprehendunꝷ, & ab ecclesia puniunꝷ, ut patet. s. c. 1. & de im. mu. ecc. nõ minus, & c. aduersus. Sic & tolerabat olim ecclesia ex causa, ꝙ imperatores, & laici electionibus ẽt Romanorũ ponti. se ingerebant. Sed quando ecclesia potuit, hoc correxit. 63. di. §. principibus, & §. uerũ de elect. sacrosancta, de iure pat. nobis. & adde quod no. supra eo. licet, super uer. imperio. & sic dixit corrigendũ & intelligendũ, quod no. in summa, e. ti. §. quibus ex causis, sub. §. liquet, & uer. ego dico [*Priorum*] quæ emanauerũt, Abb. Inno. [*Procedatis*] auctoritate
11 j istarum secũdarum literarũ, supra e. ex tenore, Gof. sed multũ diuersi sunt casus ẜm Hosti. quia ibi primæ erant in pendenti, cum petitorio ageretur: hic secus.
12 ¶ Vl. gl. no. ex† tex. literas impetratas ꝯ laicũ &c. signat contraria, soluit. secundò no. ꝙ cã uiduarum &c. & remittit. tertiò declarat, quare nõ fuit recipiẽda ultima exceptio. [Vltimo obiicit ad denominationẽ istius re-
13 ginæ. ¶ *In*† *glo. 2. ibi, cum à te*] uide de resti. spolia. olim 2. in ultima glo. [*& ibi, si procur.*] si procur. uel familia armis deiecerit, dominus sic deiecisse uidetur, si mandauit, uel ratũ habuit. ¶ *In glo. 3. ibi §. senatores*] quid dicit §. iste, & l. sequens, uide de parochiis. c. ult. in 1. glo. ¶ *In glo. ult. ibi, §. Vidua*] uidua retinet domicilium, & digni-
14 tatem mariti, donec alteri nupserit. ¶ *In* † 1. *glo. ibi, propter nuptias*] & tunc intelligas, ꝙ pacto, uel consue. fuerat illud lucrata. j. de do. inter ui. & uxo. c. ulti. ¶ *In glo. potest enim ibi senatores*] & j. de sepul. c. 2. 2. respon. li. 6. Dicit Inno. idem, si haberet ibi magnam partem bonorũ suorum, uel larem. i. familiã: uel si nihil habet, ibi tamen assidue conuersatur. C. ubi. sena. uel cla. l. 2. in hac. l. cõiter in ultimo membro non est disiuncta, sed coniuncta, ut ponit glo. 2. in decreta. dilectus. 2. de rescri. [*& in fi.*] Idem Vin. & idem no. de po. c. ulti. in 1. glo. & ibi dabo remisꝷ. ¶ *In gl. s. Andegauen: ibi, ordinario*]
15 & etiam in † delegato fiet computatio dietarum, Ab. [*Illo loco*] quia licet agatur interdicto, quod est personale, tamen quia in rem scriptum est, à loco, ubi sita est res, fiet computatio, de hoc supra de rescrip. dilectus. 2. Inno. uide quod no. de rescrip. statutum, lib. 6. in gl.
16 olim dicebamus. ¶ *In glo. ult. ibi, feudi*] in† dominis feudorũ maximè hoc procedit, & quia ipsi ut plurimum existunt laici, difficilius ipsorum ius absorbetur infra de iure pa. cum dilectus, ẜm Gof. Dixit etiam, quòd licet iure auten. non uideatur licere impetrare literas, irrequisito ordinario, in auten. de man. prin. §, sit tibi, colla. 3. & ut diffe. iu. §. 2. tamen id non seruatur, nec tenet de iure canonico. 2. q. 6. ad Romanam [*& ibi, negli-*
17 *gentia* † *iudicis*] ẽt ex postfacto; puta quia incępit cognoscere secularis, & postea tepescit, ẜm Vinc. & facit, qđ no. supra eo. licet, in 1. glo. [*& ibi, assignatum*] quod dixe
18 rat† regina solùm ad instructionem iudicis. concludebat. n. de uiolentia. Sed si actor exprimeret talem causam etiam proprietatis, qua non expressa non darentur literæ etiam ad possessorium nam tunc uitiabitur rescriptum, ut si possidens de facto duas dignitates eiiciatur ab altera. & quia non auditur uolens impetrare, quia non habebat dispensationem, uel commendationem, exprimit se priuilegium habuisse super illis, & altera spoliatum; non credo, ꝙ ualeat, licet quæstio priuilegii, respiciat petitorium, infra de præben. de multa, nisi saltem summatim iustificet sibi titulum ita, ꝙ saltem deducatur in dubium: sed si nulla causa fuisset in rescripto expressa, non posset ante restitutio
k nem sibi referri [k] quæstio. Idem etiam dicerem in falso manifestim expresso, ut si falsò dicat se clericũ, uel cystercien. ut facilius impetret literas, Vin. [*& ibi, pe-*
19 *remptoria*] non † tamen per eam fit lit. contest. infra de lit. conte. c. 2. li. 6. de hoc no. hic Gof. [*& ibi, in prin.*] ibi non simpliciter regina, sed quondam regina uocabatur.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ex parte. Ibi, quondam, nota de dictione, quondam, quæ sui natura est apta nata pro præsenti excludere qualitatem, cui adiungitur: ad hoc facit, quod no. in c. cum contra, infra de pig. & uide ibi Ioan. And. de instrumento, in quo reperitur scriptum, Talis quondam talis filius, & eius pater est mortuus, an instrumentum ualeat, Archi.

b ¶ Dicit glo. Et quæstio super possessione iuris patrona. non est spiritualis, ut no. Ioan. And. post Inn. supra de iudi. c. fi. in glo. seculares, & idem hic no. glo. fi. & in c. cæterum, de iudi.

c Lit. contest. Ibi uide glo. & Ioan. And. & in c. constitutus, & c. super literis, de rescrip. & in c. ad audientiam, eo. tit. super glo. fin. & in. q. fin. in regula, exceptionem. de re. iur. lib. 6. & Bar. Bal. & Sali. in l. præscriptionem, C. si contra ius, uel uti. publi.

d Lit. contest. c. 1. Et uide Barto. in l. nam & postea, ff. de iureiur. & in l. eleganter. §. 1. ff. de condi. inde. ubi facit differentiam in hoc in causa ciuili à criminali. Et uide plenius Bald. in l. postquam liti, C. de pactis.

e Subtrahendæ. Oppressio ergo hoc facit: uide Ioan. And. in c. significantibus, de off. deleg. ubi ponit opi. aliquorum dicẽtium, quòd per has personas miserabiles à iudice seculari potest appellari ad ecclesiasticum, quod an sit uerum, no. ibi uide Ioan. And.

f ¶ Rescriptis. Et in l. assumptio, ff. ad muni. & ibi Bar. & aduerte; quòd Papa hic copulatiuè, non alternatiuè dixit commorari, & subdit, Et in eadem litigiosam &c. ex quo dixit dominus. Fran. de Zaba. quòd non probat iste text. Quod à ditione, ubi sua est res, debeat fieri computatio. & sic non obstat glo. olim dicebamus, in c. statutum, infra alle. ad c. dilectus, el. 2. hic alle. dicit, quòd nec ibi hoc determinat papa, sed solum mandat super appellatione procedi.

g ¶ Reuocatur. Hæc ergo. q. contraria primæ, quæ ponit alium priuilegium, non reuocat primam, uide Ioan. And. supra de iudi. nouit, super glo. dic quòd hoc fuit. & uide Bar. in l. omnes populi; ff. de iusti. & iu. in primo membro, in 4. q. contra uidetur notare glo. in proemio cle. super uer. decœtero, & ibi per Moder.

h ¶Sacrilegii. No. quod sacrilegium committitur nedum in offensione rei sacræ, sed etiam miserabilis personæ contra ipsius uerbi propriam significationem: uide Ioa. And. de sen. excom. cum procausa, in glo. etiam in pecunia. uide etiam glo. & docto. maxi. Bal. C. de fur. l. non ductus.

i ¶Dicebamus. Ibi gl. dixit fieri computationem à loco domicilij, & hanc decret. corrigi, contrarium tenet Zen. Ioan. de ligna. & Ioan. de Fantu. & plerique moderni per c. cum expediat, de elec. lib. 6. & ibi. Lau. in cle. 1. de rescrip. pro ista opi. facit quod not. Inno. & Hostien. & Ioan. And. in c. dilecti, infra eo. in glo. non re primit, & ibi uide regulam, quam dat Hostien.

k ¶Referri. Si intelligis contra rescriptum, potest hoc procedere. sed si ad intentionem, uidetur notari contrarium in c. constitutus de fi. presby. & ob. c. fi. de restitu. spo. li. 6. & uide glo. fi. in cle. 1. de causa pos. & proprie. & uide Io. An. in spe. eo. tit. in rub.

SVMMARIVM.

1 *Laici usurpantes iura ecclesiarum uelut sacrilegi per iudicem ecclesiæ compescuntur.*
2 *Imperium merum, & mistum comprehenduntur sub iurisdictione, & quid hæc contineant, ab alijs tractatum, & quibus.*
Carcerem priuatum habere potest episcopus, & quando, ibid. uer. poterat ergo.
Pleno iure possidere castrum, quid sibi uelit, eod. nu.
3 *Interdictum, uti possidetis, ex quo hic uidebatur intentare, & nu. 4. uiolentia non committitur tantum per spoliationem, ut hic non committebatur. ibid.*
4 *Actio, quam quis intentat, ex libelli cognoscitur uerbis.*
De sacrilegio ecclesia cognoscit, ibid. de sacrilegio multiplici ubi tractetur, nu. 1.
Probare quis debet causam petitionis suæ: aliàs succumbit, ut hic de uiolatione dicitur, eod. nu.
Collatio facta ecclesiæ rerum infertur ad uitam, relictum uerò ad mortem. ibid.
Acquiritur ecclesiis rationibus, multis, & quibus, ibid. ad dictionem, collata, & seq.
5 *Sacrilegi alibi dicuntur homicidæ. & an sint ipso iure excommunicati, ibid. & nu. 9.*
6 *Absolutionem hic satisfactio præcedit.*
7 *Epilogus, & additio glossarum. & nu. 8.*
In quasi possessionibus competunt interdicta utilia & quæ, & actio ex canone reintegranda, §. 1.
9 *Ecclesiarum uiolatores, incendiarij, & sacrilegi quando ipso iure sunt excommunicati, & quando per sententiam excommunicandi.*

CAPVT XVII.

1 QOnquestus. Casus. Laici† usurpãtes iura ecclesiarum, uelut sacrilegi per iudicem ec. compescuntur. Et primò ponitur querela episcopi, secundò iudicis datio, quam primò justificat [*Quæ*] temporalis iurisdictio [*Plenius iure*] & sic habebat ibi† merum & mixtum imperiũ, & iurisdictionem, quæ omnia comprehenduntur sub iurisdi. in quantum est genus, & quid hæc contineant, tractauit hic Vin. quæ ponit Guil. in Spec. de iurisd. om. iud. uer. & no. & uer. seq.
a & dicit lex. ff. de iurisd. om. iu. l. 3. poterat ergo iste quasi magistratus habere priuatum carcerem, quod alias non liceret, infra de apostа. à nobis, & C. de priuatis carcer. l. 1. Vin. Franc. exponit; pleno iure: quia scilicet habebat cognoscere, iudicare, & exequi [*Ac esse*] per
3 hoc† uidebatur intentare, uti poss. ff. uti pos. l. 1. §. interdum autem, Host. [*Per uiolentiam*] non intelligas, quòd ecclesiam spoliarent. tunc enim male diceret, ꝙ in possessione esset ecclesia spoliata; sed per uiolentiam ipsam inquietabant, & damna dabant, & clericos, & laicos forsan capiebant: quia coram communi non respondebant, & alias multipliciter injuriabantur, ut
4 ex fi. colligitur. & ꝑm eum† intentabatur hic, uti possidetis ex quo in libello fit mentio de uiolentia, & per
b consequens de sacrilegio[b]; & ideo debet eam coram ecclesia agitari, sed sententia non dabitur pro episcopo, nisi uiolentiam probet. debet enim probare causam, ex qua petit, aliàs succumbet. ff. de excep. rei iud. si mater. §. eandem, Inno. [*Collata*] in uita [*Ecclesiis*] uel aliis piis locis, infra de testa. officii, & c. requisisti. §. secus. Hostien. [*Relicta*] in morte. nam uerbum relinquẽdi ad uiui tabulas non pertinet. ff. de tab. exhiben. l. 1. ad finem, Phi. [*Alijs*] pura emptione, permutatur. & usucapione, insti. de rerum diui. §. per traditionem, C. de pac. l. traditionibus, Host. [*Vsibus*] sic infra de reli. do. ad hoc, de re. permu. iniustum, de conse. di. 1. ligna, & c. uestimenta. 10. q. 1. quia sacerdotes, & c. sanctorũ,
c & c. hanc consuetudinem, [c]Host. [*Sacrilegi*] alibi dicun
5 tur† homicidæ 12. q. 2. c. 1. Phi. & de multiplici sacrilegio dicam infra de sen. excom. cum pro causa, & ibi
d remissio[d] [*Censuram*] no. sacrilegos non esse ipso iure excommunicatos: de hoc super gl. [*Satisfacere*] præcedit
6 † enim in hoc casu satisfactio absolutionem, de uerb. sig. ex parte, Gof. [*Præteritis*] si. supra de pac. plerique,
7 & supra de transactio. ueniens, Host. ¶† Secunda glo. docet, quare dicatur in corporibus quasi possessio.
8 ¶† *In 1. glo. ibi, spiritualem*] melius dicas, ut dixi in textu. per hoc ꝙ dicit, temporalem iurisdictionem [*& infi.*] sic infra de priuile. cum & plantare. §. in ecclesiis. & c. quoniã, & 16 q. 2. c. 1. Goff. ¶ *In glo. 2. ibi. quasi possidetur.*] & ideò interdictũ, unde ui, uel uti possidetis, non cõpetit in eis, sed quasi, unde ui, uel quasi uti possidetis ff. de seruitu. l. quotiens, & ff. si seruitus uendicetur. l. 3.
c §. pomp. [c]uel competit actio ex canone 3. q. 1. reintegranda, Gof. ¶ *In glo. ult. ibi, ipso iure*] saluo† eo, quod habetur infra de immu. ecc. non minus, contra. 11. q. 3. canonica, de sen. excom. cum pro causa. & hic adde, quod ibi dixi post Inn. & c. conquesti, & 17. q. 4. omnes, ubi de hoc. So. uiolatores ecclesiarum ipso iure sunt excommunicati, ut in cõtrariis. aliàs non, ut hic, & 17. q. 4. quisquis, Phi. Gof. dixit incendiarios, & uiolatores ecclesiarum excommunicatos: alios non. Pe. & Abb. hic distinguunt. aut sacrilegium committitur in personam ecclesiasticam; & tunc sacrileg us ipso iure excommunicatus est, per c. si quis suadente: aut in rem ecclesiæ; & tunc excõmunicandus est, ut hic: aut in ipsam ecclesiam; & tunc subdistinguitur. aut cum incendio, uel effractione, & tunc excommunicatus est. & ponit Pe. exemplum in eo, qui fregit fores ecclesiæ, uel in ipsa ecclesia aliquam opprimit infra de sen. excom. conquesti, & c. cum pro causa. aut sine his, ut quia librum, uel calicẽ incautè dimissum de ecclesia abstulit; tunc non est excommunicatus, de fur. c. fi. ibi enim de absolutione nil mandatur.

ANNOTATIONES:

a Iurisdic. Ibi uide Bar. & in l. 2. & an quod sequitur de carcere, sit meri imperij, ibi per ipsum, & Ioan. And. in c. qualiter, el. 2. de accu. & ista uera: tamen faciunt ad q. an si imperator donat alicui simpliciter, aliàs cum omni iurisdi. unam ciuitatem, an ueniant, merum & mixtum imperium cum iurisdi. de qua uide Ioan. And in spe. præal. & per do. Bar. de Sali. in prima cons. C.
b ¶Sacrilegio. Sacrilegium ergo fit nedum expoliatione, sed & turbatione.
c Consuetudinem. Vide bonum tex. in cle. quia contingit. de reli. do. & ibi, gl. & Moder. & Ber. in l. legatum, ff. de usufru. le. & in l. pater. §. tusculanus, ff. de lega. 3.
d ¶Remissio. Et quomodo in diffiniendo sacrilegia differunt leges à canonibus, uide glo. & doc. in l. 3. C. de fur.
e ¶Pomponius. Vide Barto. in l. 3. §. unde ui. ff. de ui & ui ar. & in l. sequitur. §. si unum, ff. de usur.

SVMMARIVM.

Priuilegiatus, ut non teneatur respondere nisi in certo loco, si alio loco uel respondere, uel soluere promittit, ibi potest conueniri.

Diuisio

Diuisio decretalis, ibid.
2 *Nominis expressio non impedit, quominus rescriptum respiciat successorem, & quare, & nu. 15.*
3 *Procurator datus per prælatum nomine suæ ecclesiæ, mortuo prælato, etiam re integra an potest prosequi causam, & in quibus alijs procuratoribus idem sit dicendum.*
Mandatum procuratoris, & iurisdictionis, an sit similia, ibid.
4 *Priuilegium concessum laicis etiam competit clericis, & causa cessante & ipsum cessat, nu. 5. & illi renunciatur, num. 8. & 9. 10. uide ibi potest is tollere, qui dedit. nu. 12.*
Reales causæ agendæ sunt in loco rei, ibid. in fine.
5 *Inimicitiæ exceptionem tuetur ius commune.*
6 *In iudicem non suum potest quis tacitè consentire, & qua ratione.*
Ordinario posset quis conueniri, sic & coram delegato Papæ, & ratio, nu. 9. ubi uide ac nu. 10. & 17.
Papa iudex est ordinarius omnium, & per delegatum cognoscit, ibid. & nu. 9.
7 *Intentio quæ huius constitutionis.*
Conueniri ne quis ualeat ubi soluere, uel respondere promisit, & quibus casibus, ibid. & coram quo, ibidem. & num. 8. & 9.
Inquocunque loco, coram quo.
8 *Fori priuilegio, sicut, & foro renunciatur, & ad quos casus extendat hoc priuilegium, nu. 9.*
9 *Delegatus Papæ, sicut ordinarius, pro cedere poterit, non aliter, nisi in casu, & hoc in casu huius capituli, in fine.*
10 *Vel, pro, &,*
Soluere uel respondere ubi quis promisit, ibi uidetur contraxisse, uel non declinare forum respectiue, ibid. & si ibi non inueniatur, quid iuris. nu. 17.
11 *Successorem obligat pactum prædecessoris factum nomine ecclesiæ. tenetur successor sicut filius, & hæres. nu. 15.*
Expensæ, & damna sunt diuersa, ibid.
12 *Literarum secundarum uirtute quando procedatur, & hic est casus, in fine.*
Mora pro dilatione, ibid.
13 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 15.*
Expensæ debent esse moderatæ, non superfluæ. §. 1.
Eæ & damna quomodo probentur, ibid. & nu. 18.
15 *Additio glossarum, & nu. sequen.*
Dilatoria non proponitur post litis contestationem, ibid.
Cap. quoniam Abbas, de offi. delegati intellectus, ibid.
16 *Priuilegio cui possit quis renunciare, cũ plura sint genera, & quæ.*
17 *Iudicem qui alium, quam quem eligit, adit, cadit à causa.*
Expensæ factæ in litem & ante litem quo iure petantur, & qualiter probentur.
In teresse probabitur etiam per iuramentum, & quid, ibid. in fine.
Actio, quod certo loco, est arbitraria, ibid.

CAPVT XVIII.

1 DIlecti. Casus. Priuilegiatus,† ut non teneatur respondere nisi certo loco, si alio loco respõdere, uel soluere promittit, ibi poterit conueniri. Et prima pars ponit querelam actorum, quæ continet causæ commissionem, & rei exceptionem. secunda ponit mandatum factum reo cum comminatione, & prouisione, si non pareat [*Abbati*] ideſt ad Abbatem, Host. con
2 tra. R. Expressio† ergo nominis non impedit, quominus rescriptum respiciat successorem uniuersalem: quia contra ipsum nomine ecclesiæ fuerat impetratum, ut dicit glo. argu. ff. de annuis le. l. annua: secus
3 de singulari successore. & per hoc arguet† ad quæstionem de procur. dato per prælatum nomine suæ ecclesiæ, ꝙ mortuo prælato etiam re integra, ideſt antequam procurator incipiat uti procuratorio, & antequam ad sui instantiam citatio sit emissa, procurator prosequi possit causam. constat enim uerum procuratorem esse illum & constitutum ab eo, qui constituere potuit etiam sine causa secundum ea, quæ not. de rescrip. edoceri. quare ergo prohibentur agere causam sibi commissam. quasi d. Innoc. non occurrit ratio: ergo non prohibebitur, argu. C. de libe. præteritis. l. 1. & supra de procura. petitio. alij tamen dicunt, ꝙ si cœpisset agere, tunc eam posset prosequi: sed secus, est si non cœpisset agere: quia sic est iurisd. si. §. de
off. leg. c. fi. nam & in his similia sunt mandata iurisdi-
a ctionis, & procuratoris. ff. de iurisdi. om. iudi. & quia[a] sed secundum primam opi. respondeti potest, quòd non est simile mandatum iurisdictionis, & procuratoris in hoc casu. & est diuersi tatis ratio: quia iurisdictio tantum delegatur à iudice delegante; & ideo finito delegantis officio finitur officium delegati, nisi per citationem ad minus suam perpetuasset iurisdictionem, supra de offi. delega. gratum. Sed procurator non constituitur nomine constituentis, sed nomine ecclesiæ. & ideo, quia ecclesia non definit mortuo prælato, quia nunquam moritur. 12. q. 2. liberti, ergo nec procurator. Idem quod dicimus in procuratoribus constitutis à prælatis, dicendum est in pro
b curat. constitutis à rectoribus ciuitatis[b] siue sint annales, siue perpetui. In procur. autem constitutis ad negocia posset satis dici, quòd quamuis generaliter constituti sunt, tamen post mortem constituentis non deberent incipere noua negocia, arg. ff. de nego. ge. nam & Seruius. §. si uiuo, Innoc. & pro diuersitate prædicta facit infra de procu. c. 3. lib. 6. Host. dicit, ꝙ procurator à prælato constitutus, quamuis etiam litem contestatus sit prælato uiuente, tamen eo mortuo causam non aget, donec ecclesię de prælato sit prouisum. Ratio secundum eum, quia sede uacante nil‡ dicitur innouari, infra ne sede uacante. c. 1. & ult. quæ loquitur lit. conte. cum tractet de receptione testium. Et dicit Host. se mirari, quomodo de hoc fuerit dubitatum. nec ualet, si dicas, quòd in prædictis capitulis loquitur de prælato conuento, non agente. nam si uacante sede non licet defendere, quod est fauorabilius, multominus nec agere, argu. ff. de procur. seruum quoque. §. publicè, & l. omnium, & l. Pomp. in fi. C. de procur. alienam. Guil. hic remittit in specu. de procura. §. 2. uer. sed nunquid procura. & uide de synd. §. 1. uer. quid si aliqua. Arch. in decret. si duo, de procur. lib. 6. dicit opi. Hostien. ueram, quando causa respicit solum prælatum. Si uerò spectat ad prælatũ, & c. uel solum capitulum, sit uera, opi. Inno. hodie per
c constitutionem[c] cle. de procur. procuratorem, reprobata opi. Inno. approbatur opi. Hosti. in hoc, ꝙ procu. non procedit. sed si ipse intendebat, quòd substituto prælato procur. ex primo mandato procederet, reprobatur hic, ut ibi no. in glo. Dicebat Hosti. [*Fecisti*]
4 in modum exceptionis [*Anglicis*] no. priuilegium. † cõ
d cessum Anglicis etiam clericis competere. [d] Et dicit Abb. hoc facere ad quæstionem montis Pessul. ubi laicis fuerat priuilegium concessum duraturum per triennium, ne traherentur extra dicœce. super rebus in episcopatu Magalon. sitis, ꝙ. sillud etiam clericis competat. simile quod dicam de offic. de. ca. fi. lib. 6 super uer. districtu [*Pecuniarijs*] quasi d. secus in realibus, quæ agendæ sunt in loco, in quo sitæ sunt res, de hoc supra eo. sanè, Host. [*Citra mare*] Host. qui dicit se uidisse priuilegium, dicit, quòd in priuilegio reddebatur
5 † causa inimicitiarum; & hodie cum cesset causa pace inter reges plenè reformata, cessabat priuilegium. 63. di. §. uerum. Si tamen aliquis haberet speciales inimicitias, adhuc beneficio iuris communis, & si non priuilegii poterit se tueri, de app. ex parte, ut lit. non conte. accedens [*Prodesset*] uidetur litera male dicere; quia
6 & si expresse † uoluisset in alium iudicem non suum consentire, non posset, infra c. prox. So. hic non cõsentit in alium iudicem nõ suum: quia papa iudex ordinarius est oĩum, qui hoc per delegatum cognoscit,

arg.9.q.3.cuncta,& c.per principalem,imò plus dico: quia etiam in alium iudicem consentire potest tacitè,ut hic, scilicet contrahēdo in alterius territo. ꝓmittendo alibi soluere,Inn. [*Respondere*] non exprimit sub
7 quo iudice,nec propter † hāc promissionem tenetur respondere sub ordinario iudice illius loci, ubi solue re,vel respondere ꝓmisit,cum expresse hoc ꝓmittere non posset.ſ.c.ꝓxi. sed tantum corā Papa,uel eius delegato ibi respondere cogetur; & hoc intendit hæc litera, ꝙ respondere tenetur corā iudice illius loci, ubi promisit soluere.ff.de eo, quod certo loco.l.1.& corā iudice, corā quo respondere promisit. cū ibi contraxisset.aliàs.n. si non contraxisset, sed respondere promisisset,non eogetur ibi respondere.ff.de iurisdi.om. iud.si conuenerit, & quod no.de hoc ſupra de offi.de le.ſignificantibus,ibi uide in glo.isti non erant. debet .n.coram iudice illius loci respondere, ubi contraxit. ff.de iudi.hæres ab.& l.interdum.ſ.fi. Et intelligo hoc si ibi inueniatur,vel etiam si alibi,quam in ſua prouincia,latitet,ibi transmittendus est,sicut dicitur in crimi nibus,quæ per auten.contractibus æquiparantur, au ten. ut omnes obe.iudi. ſ.2.colla. 5. auten.ut nulli iudi. ſ. ſi uerò quis, colla. 9. Sed ratio hic inducta ſuper foro contrahendo, ubi soluere, uel respondere promittit, ſuperficialiter inducta uidetur, cum loquatur de ordinaria iurisdictione, quam ſubire cogitur, qui in alieno territorio contrahit,uel soluere, uel respon dere promittit.hic autem de iurisdictione papæ delegata, & ipsius rescripto loquitur, ad quam nunquam nec tacitè, nec expresse obligauerat ſe episcopus, & quæ ſecundum uoluntatem Papæ extenditur de Anglia in Franciam;& etiam restringitur, sicut patet ſupra de rescri.nonnulli,& in priuilegio hic alle.restringebatur. sed dic ꝙ bene faciunt ad propoſitum : quia ex quo in alterius territorio contrahit,non ſolum uidetur consentire, quòd ibi coram iudice ordinario, conueniatur,sed etiam coram iudice delegato,quod
8 est notabile.Quidam † hic ſumunt ar.ꝙ à loco contractus, uel commiſi delicti ſunt computandæ duæ dietæ. Sed tamen hoc non credo. Sed tantum hoc facit promiſsio prædicta,ſcilicet de ſoluendo certo loco,ꝙ renunciasse intelligitur priuilegio in omnibus iudiciis, ſiue coram ordinario, ſiue coram delegato iud. conueniatur. Nam tale priuilegium facile etiam tacitè & expresè renunciatur. Item & ſicut per contractum quis renunciat foro ordinario,& ita priuilegio
9 quod habet ſuper foro. Item no. ꝙ † priuilegium nō
c extenditur niſi ad caſus,ubi per literas apoſtolicas ſcilicet ſpecialiter, & non communi iure contrahit forum: quia ubi de iure communi contrahit forum,nō obest priuilegium,quo quis nō est conueniendus extra Angliam,ut ſic non contradicat, ſed conueniat iuri communi illud priuilegium; quod faciendum est, ut no.ſupra eod. licet, ſupra de rescrip.causam. Quid enim ſi domiciliū habet in Anglia, & in Frācia,quod poteſt esse. ff.ad mu.l.aſſumpri.ſ.ſi.nunquid,quia Anglicus est, non poterit conueniri per literas apoſtolicas in Francia? absit ſecundum Inno. Et breuiter tradit hic Hoſti.pro regula,quòd coram quocunque ordinario quocunque modo de iure communi poſsit quis in loco aliquo conueniri,ibi eodem modo & eodem caſu poterit coram delegato Papæ conueniri. in nullo enim talis grauatur,cum Papa ordinarius ſit cūctorum; & ſi Papa ibi eſſet,cognoſcere poſſet,ergo & delegatus ipſius,ſaluis tamen aliis excep.ſi quę reo cō peterent. delegatus uerò ille procedere poterit, ſicut ordinarius poſſet,non aliter, niſi formā rescripti concedat. Remittit autem ad no.infra eo.Romana.ſ.con
10 trahentes [*uel*] pro † &, quia qui reſpondere tantum
f promiſit, pœnitet antelitem conte.ff.de iurisd.om.iu dic.ſi conuenerit: ſed ibi contraxisse uidetur, ubi ſoluere promisit.ff.de uerb.ob.qui Romæ,& ff.de actio. & obli.l.contraxisse.uel dic propriè,ſcilicet quia priui legio renunciauit ex eo, quòd reſpondere promisit. Item cum hic agatur coram delegato Papæ, patet, ꝙ istud pactum est de iurisd. non declinanda ſecundum
11 ea,quæ dixi ſupra ti.proxi.c.1.[*Promiſerunt*]no. ꝙ † pactum factum à prædeceſſore nomine eccleſiæ obligat ſucceſſorem [*Ab eiſdem*] mercatoribus Romanis. [*Expenſis*]aliud expenſæ;aliud damna,infra de iniuriis, in noſtra[*Teneris*]infra de ſol.c.1.[*Alioquin*]ideſt ſi mercatoribus non ſatisfeceris [*Non obſtante*] poteſt enim
12 priuilegium † tollere is,qui dedit,de præſcrip.ueniens & fuit ratio fauor Romanorum : uel quia epiſcopus poterat tutè uenire,uel mittere,& malitiosè hæc allegabat,& debitum, de quo conſtabat, ſoluere differebat,ar.infra de præſump.nullus,de ſol.c.1. Hoſti.[*Prioris*]reſumētis uires auctoritate huius ſecundi.ſi.ſupra tit.1. quia ſupra eod. ex tenore, Hoſt. dic ut ſupra dixi
13 [*Moræ*]ideſt dilationis.¶ Prima † gl.reſpondet per modum obiectionis, quomodo conuenitur per reſcriptum non nominatus.ſecundò illam ſoluit, & remittit.¶ Secunda glo.primo ponit dictum,de quo remittit.ſecundo ſoluit contrarium de decre.ſi diligenti, & ibi remittit.¶ Vlti.glo.tractat,quales expenſæ ueniāt, & remittit. ſecundo quærit, quomodo probentur ex
14 penſæ, & damna, & ſoluit. ¶ *In* † *glo.2.ibi, ſi quis in conſcribendo*]uide in c. ſtatim alle. ſuper 1.glo. ¶ *In glo. ulti. ibi, ſi ſeruos, in fi.*] creditor expenſas moderatas factas in pignore repetit, ut neque oneroſus creditor audiatur,nec delicatus debitor[*& ibi.ſ.ult.& il.ſe.*]æſtimatio noui parietis, & quæ fit ex ſtipulatione damni infecti, debet esse moderata [*& ibi, Sancimus*] ponit caſum de expenſis litis[*& ibi, ſi quando*] ponit caſum decre.ſupra prox.alleg. [*& ibi, Non ſolum*] dicit etiam quod ſequi
15 tur.¶ *In* † *1.glo.ibi, anteceſſoris*] qui forte hic citatus fuerat ſecundum Phi. [*& ibi, contractum fuit*] unde tenetur ſucceſſor, ſicut filius & hæres,de ſolu.c.1. Phi. hoc dictum gl. quę fuit additio,placuit Gof.Na.Inno.& Ho
g ſtien. ᵇ Pet. & Abb. Et quòd lis non fuiſſet hic conteſta.patet, quia nunc proponebatur dilatoria,quæ nō proponitur poſt litem, infra de re iud.inter. Nō enim ſemper expreſsio facit reſcriptum perſonale, ſicut de pacto no.infra de inſtit.cum ueniſſent, ad decre.quoniam Abbas,de offi.dele.reſpondet Abb.quòd loquitur de iurisdi. quæ non ſic contingit eccleſiam, ſicut
16 contractus[h] [*& in ſi.*]ſupra ti.prox.quia.V.¶ *In* † *gl.2.ibi*
h *utilitate*]ſi ut paciſcar,ne furti committendi agam. ff. de pact. ſi unus. ſ. pacta. uel ut magiſtratus nomine collegæ non conueniatur.ff.de admi.rerum ad ci.pertinen.l.2. ſ.ius reipublicæ. Cæterùm ſi ſit utilitate priuatum, ſicut munus tutelæ, uel curæ, inſtitu.de excuſat.tute.in princ.pacto tolli poteſt.C.de tranſanct.l.3. &.4. & ideo feriis meſium renunciari poteſt.ff.de feriis.l. 1. & conſtitutioni prohibenti, ne quis trahatur ultra duas dietas à ſua dioœce.ſupra de reſcri.non nulli. & huic eadem ratione, tollitur ergo per pactum, quo ad priuatam utilitatem, ff.de pac. pactum. publicæ uerò utilitati non præiudicat,cod.titu.iuriſgentium.ſ.ſi paciſcar,quod dic,ut in contrario no.ſecun
17 dum Hoſti.¶ *In glo.& ſic, ibi, Conuenire*]Caueat † tamen, ex quo unum iudicem eligit, non recurrat ad alium, ſi non uult cadere à cauſa. C. de uſucapi. tranſ. l.una, ad finem.de hoc ſupra de reſcrip.c.ulti.Hoſt.[*& inſi.*] Alii dicunt eum ibi,ſcilicet ubi promiſit ſoluere,ſi ibi inueniatur; aliàs bona eius poſsidentur,ut infra.e.Romana.ſ.ꝫhentes,& ſub. ſi ibi non reperiatur, ubi do-
i micilium &c.ff.de eo,quod certo loc.l.1.Tu dic cum glo.[i] Hoſt. & uide ſatis de materia in ſpe.de compe.iu
18 dicat. adi. ſ.1.uer.22. ¶ *In* † *glo. ult. ibi, expenſæ probabuntur*]

k *tur*]factæ in litem:[k] ſed factæ ante litem petuntur ut interesse, infra de fideiuſſ. peruenit, & c.conſtitutus,& probabuntur aliter, quā per ſacramētū per iura,quæ glo.allega.& ad idem.ff.de pac.argentarius.ſ.cum autem, &.ff.ad l.Aquil.in l.Aqui.Gof. [*& ibi, probari per teſtes*] ſed non ne ſe ſoluturum promiſerat certo loco ſic ergo arbitraria eſt actio. ff.de eo,quod cert.lo.l.1.
l 2.& 3.Ergo per iuramentū hoc intereſſe probabitur[l]. Dic ut in ſumma, de ſententia.ſ.quis ſit effectus.ſub. ſ.ſed & quia aliquotiens, & de iureiur.ſub rubr.de in litem iur. ſ.propter quæ, & ſ.in quibus.1.reſpō. Hoſtien.& in Spec.de fru.& intereſſe.ſ.pen.uer.& ut hic articulus[*& in fi.*]de reſti.in integr.c.1.

ANNOTATIONES.

a ¶ Quia imò diuerſa, quia per citationem ſolam, imò etiam per alium] priorem actum iuriſdictionalem definit res esse integra in delegatis,ut no.in c.gratum,de offi.dele.in procuratore autem re quiritur lit. conte. ut de procur.c.1. lib.6. & uide Bar. in l.more maiorum.ff.de iur.om.iudi.& in l.& quia,hic alle.

b ¶ Ciuitatis. Zen.in cle.ſi.de proc. tenet,illam in omnibus habere locum in procuratoribus ciuitatum.i. ab adminiſtratore illarum conſtitu.& in conſtitu.à rectoribus uniuerſitatum,& idē ibi Pau, & Archi. de procur.ſi duo,li. 6. & idem in commendatario,& ui cario perpetuo.& idem Gui. in Spe.de procu.ſ.ratione quoque, uer.ſed nunquid procur.Gui.autem de monte Lan.cōtra in proc. adminiſtrationis ciuitatis: quia ceſſat in illis ratio.ne ſed.ua.&c. De conſti. autem à collegio, an illo deſtructo per mortem omniū expiret, uide Barto. poſt Din. in l.quod in rerum.ſ. & ſi nam.ff. de le.i.facit, quod no.in c.quæſiuit, de ele. ſuper glo.ſic patet.Et quid in prælato ciuiliter mortuo,uel depoſito, uel translato,uel renunciante,an iſta cle.locum habeat,uide in deciſione Rotæ,cō. 403. & ſe. & quid in hoſpitalario,uide Ioan.de ligna.in clemen. prædicta.

c ¶ Conſtitutionem. Si intelligis, quòd Inno. uelit procuratorem non reuocatum morte prælati, & eccleſia uacante poſſe procedere,contra dictum Hoſt.ſed ſi intelligis,quòd ſolum Inno.ſenſerit illum non reuocatum, ſed ſuperſedendum,debere expectare ſucceſſorem,ſunt concordes Inno.& Hoſt.Sed quia cle.illa in omnibus contradixit iſtis, quæ fit ratio illius, difficile eſt uidere,cum rationes iſtorum urgeant.uide Zen.ibi,qui conatur reddere rationem d.Bar.de Sali.in l.mandatum,C.man.affignat aliam rationē, ibi uide per ipſum,& Bal.qui ex rationibus ſuis, & illa clem.ſoluit aliquas.q.do.Pe.de Anch.in cle. illa alia ponit rationem, ibi uide per ipſum. Ad materiam iſtam poteſt colligi diſtinctio,& nota.per glo.ma.in cle. prædicta, & in uno membro diſtinctionis, quando ſcilicet conſtituitur procur. à prælato,& capitulo in recommuni, quòd morte prælati durat. Lapus contradicit illi gloquia dicit, quòd imò expirat: quia ſi uiueret, ipſe ſolus poſſet illum reuocare,ut nota. Ioan.And.de teſt.præſentium,li.6.fortius per mortem reuocatur: quia efficacius illa reuocat illum,lut in cle. prædicta,coniuncto. c.2.de procur.li. 6. & uide Bart.qui idē ſentit in l. ſi epiſtolam,ff.de acquiren. hære. & uide ipſum in l. ſi actor,ff.rem ra.hab.& de materia reuocationis mandati uide pleniſsimè per do.Bar.de Sali.in l. mandatum, C.man.

d ¶ Comperere. Contra hoc facit c.ſi ſententia, de ſen.excom.l.6. poteſt dici illud in pœna; hoc in priuilegio. uel dic quòd latior est ſpecificatio regni, & plus includat, ut Anglia, quàm expreſſio ciuitatis, uel populi.& uide Bar. quid de perſonis repræſentatis, ut collegia,in 1.1.ff.ad muni.& uide Oldra. conſi. 27.

e ¶ Priuilegium.adde Bal. in auten. qua in prouincia. C.ubi de criagi opor.qui optimè declarat,quid operatur tale priuilegium.

f ¶ Ante li.conteſt.adde pulchram limitationem ad.l.ſi conuenerit, quam ponit hic. d.Feli.poſt d. Abb.& Archi.

g ¶ Hoſt.Contrarium no. Hoſt.in c. ſignificauit, hic alle. etiam ſi in reſcripto non ſit expreſſum nomen proprium,quod ibi no.ponit Ioan. Aud. in nouella iſtud uerius, quod hic tenet Ioan. An.& in c.is,qui in ius,de reg.iur. li.6.

h Contractus. Sola ergo citatio hic fuit, & facit rem non integram ita, ut propter hoc tranſeat reſcriptum contra ſucceſſorem; & hoc uoluit glo. in c.ſignificauit,de reſcrip.licet alii contra quòd requiratur lit.conteſt.de quo uide latius Io.An.in c.is qui in ius, de reg.iur.li.6.in Mercu.

i ¶ Cum glo.In arbitrio ergo eſt actoris,ubi reum conueniat,etiam ſi illum conuenit in loco domicilij poſſit haberi ratio intereſſe ipſius,& rei. uide glo. & ibi no.Bar.in l.arbitraria, ff.de eo, quod cer.loco. & an poſsit actor reum conuenire, ubi contraxit.i.uerba contractus uerè protulit,glo.ſunt contrariæ in l.eum qui.ff.de conſti. pec.& in l. 1.ff.de eo; quod certo loco. & iſta ultima eſt uera, quòd probatur per l. quero,ff.de ſolu. & ibi uide Bar. & in l.1.ff.de eo, quod certo lo. & iſta glo. idem uidetur hic ſentire. & iſta faciunt ad.q. ubi habeat ſolui gabella contractus,uel in loco ueri contractus, uel deſtinatæ ſolutionis.

K ¶ Litem. Et in iſtis non ueniunt damna : ſed in expenſis contumacis ſic, uide glo.no. & ibi Bar.in l.1.ff.de alie.iu.mu.cauſa fac.

l ¶ Probabitur. Et an in iſta actione ueniat ratio lucri, nedum damni,uide glo.no. & ibi Bart. in l.3.ſ.nunc de officio,ff.de eo,quod cer. lo. & an hæres, uel ſucceſſor teneatur hac act. & contra ipſum iuretur in litem,probat hic tex. quòd ſic,de quo uide Bar.in l.in actionibus, ff.de in lit. iur.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſine diœceſani ſui licentia non poteſt ſe ſubmittere iuriſdictioni non ſui iudicis, niſi tacitè. nu.5.*
Diuiſio decretalis,ibid.
2 *Legis primæ.ff.de iudi.intellectus.*
Papa etiam ſe alterius iuriſdictioni committit, & quando, ibid. & ratio, ibid.homo eſt, & peccare poteſt.
An ſit ſubditus conſtitutioni, omnis utriuſque, de pœni.& re.nu. 3.ſubiacet legis diuinæ ueritati, eod.nu.
4 *Laici etiam non poſſunt quò ad ſpiritualia ſacramenta ſe ſubmittere extraneo iudici.*
Forte,aduerbium non eſt hic dubitationis nota, ibid.
Conſenſus cuius requirendus in prorogatione huiuſmodi iuriſdictionis,ibid.uer.non putat.
Exempti ſi renunciant, & ſub epiſcopo reſpondere promittunt. remittit, ibid.
5 *Prorogare poteſt clericus iuriſdictionem tacitè, & ut ualeat prorogatio etiam laici, quæ requirantur, nu.8.ſi clericus prorogat illicitè,uel non bona fide, quæ pœna irrogetur. nu.9.*
6 *Epilogus,& ſuffragium gloſſarum. & nu.7.*
Dimiſsus, ſeu recuſatus non cogitur facere quod antea tenebatur.
8 *Additio gloſſarum.*
Legis, inutilis, ff.de acceptila. intellectus, ibid. uerſi.& ſic intel.
10 *Hoc capitulum intelligit in laico Hoſtien.*
Prorogari, & delegare iuriſdictionem aliud eſt etiam in appellatione,ibid.
11 *Iuriſdictioni, & ordinationi alterius ordinarij non poteſt epiſcopus clericum ſuum inuitum ſubmittere, & an hoc indiſtinctè procedat.*

CAPVT XVIII.

1 SIgnificaſti. [a] Caſus. Clericus † ſine
a diœce.licentia non poteſt ſe ſummittere iuriſdictioni non ſui iudicis. Et communis diuiſio.ſecunda ibi,in quiſitioni.habebat aūt Abbas iſte,cui dirigitur decre. de conſue. iuriſdictionē ordinariā, ꝑm Hoſt.[*Mercatoris*] cui clericus obligatus erat [*iuriſdictioni*] ordinariæ,
2 ſic † exponitur. ff.de iudi.l. 1. ibi, qui tribunali præeſt, vel aliā iuriſdictionē habet,ſ.ordinariā.Cum ergo hęc iuriſdictio,& conſenſus cōcurrerent, uidebatur ualere ſummiſsio.Maximè cū ēt Papa ſe alteri[b] iuriſdictioni cōmittat.2.q.5.mandaſtis,& c.auditum, & q.7.nos ſi.Sed cōtrarium reſpondetur.nec obſtant præmiſſa:
b quia locū habent quò ad laicos,[b] & tēporalia tantum nec ob.ꝙ de Papa dictū eſt: quia uel nimia humilitas, ut in c.inductis,uel neceſsitas euidens excuſat hoc, ut quādo ſummittit ſe pœnitentiario,ut no.ſupra ti.1. no
3 uit,uer.cū Valentinianus.homo.n.† eſt,& peccare po
c teſt 9.q.3.aliorū. unde ꝑm legis diuinæ ueritatem, [c] cui ſubiacet,neceſſe hēt pœnitere,& ipſum forſan aſtringit quò ad deū mēs cōſtitutionis.ſ.de pœni.& re.omnis.hēt ergo neceſſe ſūmittere ſe ꝑ ſeipsū,cū ſuperiorē non habeat,ad quem recurrat,ſupra de elec.licet ſ.
4 fi.[*Clerici tamen*]ſup.nec † laici quò ad ſpiritualia ſacra, ut patet infra de parochi. nullus.ſ. de pœni. & re. oīs, de pœn.diſt.6.placuit, & no.infra de deſpon. imp.c.2.

Host. [*Forte*] non est no. dubitationis..si. de procur. tuæ, Abb. [*Persona*] iudicis, cui se subiicere uolunt episcopi: non putat Eg. q sufficiat consensus inferioris,
d etiam qui posset de causa cognoscere, [d] quid de exemptis, qui renunciant, & sub episcopo respondere promittunt? uide quæstionem de reg. iu. scienti, li. 6. [*Diæcesani*] illorum clericorum, qui se subiicere uolunt: ad idem de san. epis. §. 1. œconomos, col. 9. C. de epis. au.
5 l. episcopale iudicium [*Non† possunt*] nisi tacitè, puta de
6 lin quendo, supra eo. postulasti, & in fi. ¶ Secunda† gl. facit tria. format primò, & ultimò, duas quæstiones in medio signat contrarium, & recitat primò contrariū. secundò ultimam quæstionē. tertiò primam, & omnia satis clara. ¶ *In† glo. 2. ibi, litigatores*] ponit casum,
7 quando partes spreto arbitro iuerunt ad iudicem, uel ad alium arbitrū: prætor non coget illum sententiā dicere, si ad illum redeant. propter contumeliā, quam irrogarunt [*& ibi si quis*] ponit casum in illo, qui iuramentum detulit mihi, postea reuocauit, si postmodū
8 iterum deferat, non cogor subire. ¶ *In† glo. 1. in fi.*] ut igitur clericus de non sibi iudice sibi iudicem facere possit, ista requiruntur. primò q consentiat. secundò q non per errorem. tertiò q nō per metū. ff. de iudi. l. 2. quartò, q sit ecclesiastica persona. quintò, q sit alias iudex. sexto, q ordinarius. septimo, q consensu epi. octauo, q re integra nō peniteat. nono, q sit talis causa quæ talis iudicis prorogationem recipiat; & hoc etiā ad laicos extenditur. Si. n. spūalis esset, uel annexa spiritualibus, quantūcunque laicus consentiret, uel qui cunque sit, excepta auctoritate papæ, nunquam posset ad talia sine clericorum mixtura iurisdictio secularis indicis prorogari; quod dic ut leg. & not. supra de arb. contingat, & c. per tuas, de hoc infra eo. Romana li. 6. Host. ¶ *In glo. 2. ibi, non liceat*] ubi de hoc [*& ibi, & sibi*
9 *constituit*] ibi. n. offendit uniuersum iurisdictionis ecclesiasticæ; hic speciem tantum. ad primum. 11. q. 1. placuit, ad secundum infra de his, quæ fi. à præla. cum apostolica [*& ibi, inutilis*] ratione rei, puta, quia is, qui non uerbis sed re obligatus est, liberari intendit: secus, ubi inutilis est ratione conceptionis: puta facta inter absentes, illa nempè nec tacitum pactum habet; sic intellige legem all. hic, & ff. de accepti. l. inutilis, Host. & ibi de hoc in 1. glo. [*& ibi, Ratam*] de hoc 9. q. 2. c. 1. & infra de his, quæ fi. à præla. cū nos. & facit, quod no. 3. q. 6. hoc quippe, in fi. glo. sed qualiter. unde dixit Host. aut clericus hoc fecit bona fide; & sic non debet alium decipere; aut mala; & sic ipsum releuare nō de
10 bet, ar. ff. de dolo. l. 1. [*& ibi, taceat*] Host. intellexit† hoc. c. in laico, ut no. supra eo. si diligenti. uel dic, taceat. 1. non respondeat [*& ibi, Sed non credo*] non est contrarius ei, quod no. supra tit. proxi. c. quia aliud est delegare, aliud iurisdi. progare. unde in delegata appellatur ad delegantem. in ordinaria prorogata ad superiorem.
11 unde etiam no. hic Host. q † episcopus meus me inui
c to non potest submittere ord. iurisdictioni [c] alicuius ēt ecclesiastici iudicis, licet causam meā me inuito possit alteri delegare. eodem modo arguit, q episcopus non possit cogere subditum suum recipere ordines ab alio, quam ab ipso. 9. q. 2. c. 1. de procur. nullus, aliter tamen seruatur de hoc supra de of. or. quod sedem quamuis. n. id non possit iure ord. iurisdictionis. potest tamen id iure delegationis, & infra suam diœcesi.

ANNOTATIONES.

a ¶ Significasti. Istud capitulum facit ad id, quod scripsi in c. P. & G. de offi. dele. & in c. inter monasterium, de re iudi. uide, an possint subditi episcoporum, uel archiepiscoporum se submittere, & prorogare iurisdictionē sui primatis, uel patriarchæ. dicatis quod non, ut no. glo. & doc. in c. duo simul, de offi. ordin. in contrarium uidetur facere, quod dicit Spec. in tit. de lega. §. superest, uer. pater. sed posset intelligi, quādo etiam consensus ordinarii intercessit uel illud uerum esset in laicis, & in clericis, ut etiam sine consu ordinarii possint ad Papā, uel legatum, ut no. in. c. 1. de off. leg. & scripsi. 2. q. 6. ad Romanam. quid si clericus agat contra episcopum, an habeat locum hoc capitulum, uide glo. & quod scripsi. 2. q. 6. placuit uide, quæ plenè scripsi. 3. q. 6. c. non licet, & supra c. 1. & an episcopus, uel Papa possit dispensare contra hoc capitulū, & capitulum, si diligenti, ut coram laico possit conueniri, uide in repeti. regulæ, ea quæ, de re iudi. li. 6. in 16. q. per d. Fe. Archi.

b ¶ Quò ad laicos. Adde Domi. in c. Romana, in prin. de fo. compe. in 6. ubi ponit rationem diuersitatis inter clericos, & d. Ant. in c. p. & g. super glo. fi. de off. dele.

c ¶ Veritatem. Et secundum hoc intelligo glo. in c. 1. de const. quæ dicit Papam, uel iura condentem non subiectum legibus, & constitutionibus, quia uerum de. l. positiua. de naturali secus, ut hoc dicit. & uide scripta in d. c. 1. Archi.

d ¶ Cognoscere. Nisi haberet episcopalem iurisdictionem, uel quasi de priuileg. c. Abbates, ad fi. li. 6. & facit, quod no. glo. quæ incipit, de episcopo, in cle. 1. de re. permu. quæ incipit per illos. & uide Fede. de Senis, qui idem dicit in abbatibus, qui nulli sunt ordinario subiecti, de quibus not. Io. An. supra eo. cum contingat, in glo. quamuis. n. & in Spec. de priuileg. in rubr. hoc ponit ipse Federicus in quæstionibus permutationis. q. 22.

e ¶ Iurisdictioni. Et sic licet clericus habuerit licentiā episcopi sui, ut possit non coram suo iudice ecclesiæ, conueniri, non tamen ipse clericus tenetur illa licentia uti, & ita etiam scripsi. 3. q. 7. 6. pulsatus, & ibi uide scripta, Archidia.

SVMMARIVM.

1 *Citatus ad causam si mutat forum: in illa causa coram primo iudice respondere cogetur.*
2 *Cap. hoc in quibus casibus habeat locum.*
3 *Iurisdictio non perpetuatur per citationem fruſtratoriam: sed per unicam perpetuatur, ibid.*
Fori accumulatio, & subtractio non idem, ibid.
4 *Priuilegium superueniens non obstat.*
5 *Reuocare, pro declinare.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 7.*
Præuentio fori attenditur, cœptum ubi est iudicium, ibi & finiri debet, ibid. & nu. 8.
8 *Additio glossarum.*

CAPVT XVIIII.

1 a PRoposuisti. [a] Casus. Si citatus† ad causam postea mutat forum, in causa illa corā primo iudice
b respōdere coget. [b] cōis diuisio. scd'a ibi, por
2 ro. & pōt poni† casus in laico facto clerico. & iste casus nō procedit ſm Phi. & super hoc uide, quod plenè dixi de ob. ad ra. c. uno. in clerico, qui se transtulit ad aliā ecclesiā: in clerico in minoribus, q postea duxit uxorē: in muliere, qui nupsit uiro alterius fori. ff. de iurisdi. om. iud. l. cū quædā, Host. [*Legitime*] no. p hanc literā, quod† per fruſtratoriā citationē nō perpetuat† iu-
3 risditio; ad idē. §. de electione, bonæ. in fi. & facit ad ea,
c quæ dixi. j. de offi. dele. cū plures, l. 6. in glo. [c] ult. nec intelligas, legitime, i. tribus edictis, uel uno peremptorio. sufficit. n. prima citatio ſm G. Na. cōco. quod dixi ſm Io. & Vinc. §. de offi. dele. licet, super. 1. gl. Pe. hic cōtra. [*Alterius*] ita, q desiit esse de iurisdictio. tua: aliàs nō esset dubitatio, si fuisset accumulatio fori, nō subtractio
4 [*Declinare*] quod uidetur, cū† priuilegiū superueniens generaliter eximat. 16. q. 1. frater, de priui. cū capella, & liberat ab eo, ad qđ qs tenebat. 54. di. executionis. &. c. si seruus. ff. de arbi. non distinguemus. §. sacerdotio. ff. de excu. tu. l. pe. §. si post, & l. spadonem, §. scire. ff. de ali. & cib. le. l. is cui. non ob. citatione præcedenti quasi priuilegium in sequentibus locum haberet, ar. ff. de usu. cum quidam. §. fiscus. ff. de iure fis. l. fiscus. C. de restit. in integ. ea quæ, auten. si minor. sed cōtrariū respondetur. per citationē. n. priuilegium est præuen
5 tū. ff. de excu. tu. l. tutor, Hos. [*Reuocandi*] i. † declinandi hoc. n. loquitur de iure reuocandi forum, & supra c. 1. de iure reuocandi domum, Host. [*Alio*] . s. à te, uel aduersario,

uersario, q fecit illū citari [*Præuentus*] si.. §. de pro. nō in
6 iuste, Pe. ¶ Glo. † arbitraria dicens perpetuationē, & præuentionē in ordinariis, & delegatis fieri per citationem ¶ *In† glo. 1. ibi, si quis postea*] [d] sequitur, quam-
7 d uis uocatus est miles, uel alterius fori esse cœpit, in ea causa ius reuocandi foi um non habebit quasi præ-
c uētus [*& ibi, ubi cœptum* [c] *est*] sequitur, semel iudicium, ibi & finem accipere debet [*& ibi, Cum quædam*] ponit casum in muliere præuenta, quæ postea nupsit uiro
8 alterius fori. ¶ *In† 1. glo. in fi.*] intellige, ut maior sit dubitatio de illo, qui aliàs non tenebatur ratione rei, uel alterius fori coram primo iudice respondere, sed solū ratione domicilij.

ANNOTATIONES.

a ¶ Proposuisti. Ad materiam istius c. uide quæstionem glos. in c. præterea, de appell. & quod ibi nota. & q. Bart. de laico accusato, qui se facit clericum fieri, Bald.

b ¶ Respondere cogetur. Adde d. Ant. & Abb. hic in clem. pastoralis, in 6. char. uersi. sexto quæro, de re iud.

c ¶ In glo. Host. not. contrarium de offic. deleg. licet & pro ipso uidetur text. c. uenerabili, eod. tit. licet ipse non alleg. illud. pro prima opin. facit clem. fi. ut lit. pen. & quod not. glo. de appell. ut debitus. & an sola commissio de citando sufficiat ad hanc præuentionem, uel ad perpetuationem inter alios, uidetur, quòd sic, per not. in c. gratum, & c. relatum, de offic. deleg. in contrarium facit, quod not. Lapus in clem. fin. ut lit. penden. & Bart. in l. multum, ff. de conditio. & demonst. & ad materiam uide not. in decisio. Rotæ conclusio. 13.

d Per citationem. Adde text. in c. gratum, & relatum, & ibi doct. supra, de offic. deleg.

e ¶ Vbi cæptum. Adde d. Felin. in c. ex tenore, supra, de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *In Romana curia conuento clerico non competit declinatoria fori: posset non ius competere reuocandi domum ex causa.*
Diuisio, ibid.
2 *Forum sortiendi modi plurimi, & qui, & nume. 9. uide nume. 10. 11. & 12.*
3 *Romana ecclesia à Deo recipit potestatem, et ab ea cæteræ ecclesiæ.*
4 *Reuocandi domum ius quando competat, & num. 13. exceptio dilatoria, num. 6. uide alia de reuocatione hac, num. 7.*
Necessaria & quasi necessaria causa æquiparantur, ibid.
Commodum, & remedium ad æquantur, ibid, in fi. uersi. nec patet.
5 *Rectituere qui possint in integrum, aliò reijcit.*
6 *Dilatoria proponi debet ante litis contestationem.*
Allegare factum non sufficit, nisi probetur, nisi sit notorium, ibid.
7 *Reuocandi domum exceptionis formula, & qui eam proponit, cauere debet, & quid. uide etiam num. 13. uersi. quidam dicunt.*
8 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 9.*
Delicti ex commissione quibus in locis sortiatur, & §. fi. & nume. 10. & 13.
Contractus, uel quasi contractus largissimè capitur, & num. 10. §. 1. ad finem.
Forum quis sortitur ratione domicilij, §. 2. & num. 11. & qua alia ratione. §. 3. & num. 12.
10 *Additio, uel suppletio glossarum.*
Forum quis sortitur etiam alibi, quàm in loco domicilij, sed an persona cogi possit eò uenire, uel in eam habeat ille iudex iurisdictionem, quæritur, ibid.
11 *Sacerdos, siue clericus habet domicilium beneficij, & patrimonij, prius tamen principaliter spectatur.*
Vagabundus potest, ubi inuenitur, conueniri, ibid.
13 *Domum reuocandi qui ius habeant, & quibus de causis.*

CAPVT XX.

1 ICet. Casus. Clericus† in curia Romana cōuēto nō cōpetit declinatoria fori: posset tamē sibi ex causa competere ius reuocandi domū. & primò ponit quatuor modos sortiendi forum. secūdò addit quintum,

cum modificatione ibi, Quia tamen [*Regulariter*] hic
2 habes† quinque modos, quibus quis sortitur forum. Hos, & alios quinque quære notatos. ff. de iudi. l. hæres ab. §. 1. in fi. & enumerabat hic Hosti. hos casus, ratione originis, manumissionis, adoptionis, militiæ, & dignitatis, matrimonii, priuilegii, cursu temporis, trās lationis, extremæ uoluntatis, conditionis, compromissi, recusationis, appellationis, delegationis causæ, maioritatis, consensus siue prorogationis, negligētiæ iudicis, recōuentionis, quæstionis feudalis, patriæ cōmunis, & uagationis. Remittit autē ad nota. plenè per ordinem, eod. tit. §. 2. in summa. Et addit rationem naturæ incidentis, de ordin. cog. tuam, & relationis, uel remissionis, supra, de offi. legat. licet, quinquagintaduos modos prosequitur. G. in Spec. de compe. iudi. additione. §. 1. [*Episcopus uidetur*] scribit forte. cap. quod mirabatur, quomodo ibi fuerat cōuētus episcopus, Abb.
3 [*Omnium† ecclesiarum*] Romana enim ecclesia à Deo. aliæ uerò ab ipsa recipiunt potestatem; de hoc supra, de iud. nouit. & hoc uult ius canonicum, ut hic, & 17. dis. sacrosancta, & c. reuocantes; de priuilegijs, antiqua; & cluile, in auth. de ecc. tit. §. sancimus, coll. 9. ut ecclesia Rom. in prin. colla. 2. C. de sum. tri. l. fi. Host. [*Mater*] sic 12. dist. c. 1. de consec. dist. 1. Basilicas, Phil. [*Necessaria*]
4 Item† probabili. ff. ex quib. cau. ma. l. necnon. 1. respō. cum lex generaliter ponat casum. ff. de iud. l. 2. §. legatis, nec adijciat necessariam, ut hic, nō tamen uidetur probabilis causa sufficere, nisi sit quasi necessaria; ut patet in eo, qui uenit cā suæ appellationis prosequendæ: quam & si de necessitate præcisè nō teneatur prosequi, tamen quia ipso non prosequente rata manet sententia, iō hæc cā quasi necessaria reputatur. Idē est in reo uocato ad iudiciū, ut in §. legatis. Quid ergo, si aliquis ueniat ad curiam causa petēdæ restitutionis in integr. contra sententiam in se latam, nunquid talis hoc priuilegio gaudebit? Respondeo non: quia, & si causa ista sit probabilis, est tamē omnino uoluntaria, nō necessaria, nec quasi necessaria. & talis de nouo agit, ſm Inno. & ut dixit Hos. causa non est fic per app. ad curiā deuoluta, nec sententia suspensa, sicut per appellationem suspenditur. ff. ad Turpil. l. 1. in fi. Est & alia ratio, quia appellatio iniquitatis sententiæ quere-
a lam [a] continet, quæ appellanti imputari nō potest. un de & ipsam prosequitur excommunicatus, ne prætaleat iniquitas æquitati, supra, de excep. cum inter, cum si. petitio uerò restitutionis in integ. continet petitionem ueniæ proprij erroris, q meritò imputari potest erranti; & ideo in restitutione, qua impugnat aliū, nō habet hoc priuilegium, quod habet, quando se defendit. colligitur hæc ratio. ff. de mino. præfecti. Dicunt tamen quidā, q quamuis quò ad subtilitatem iuris prædictæ rationes locum habeant, quò ad ueritatem & finalem utilitatem locum non habēt. sicut enim appellante non prosequēte rata manet sententia, & irreuocabiliter ius suum perdit, quod prosequendo recuperat; ita in perente & non petente restitutionē in integ. est reperiri. & ideo hac ueritate & æquitate inspecta, quibus fauent canones, supra tit. 1. dilecti, supra, de trā sact. c. fi. infra, de don. c. 1. distinguendum est, an sentētia lata sit à tali iudice, qui possit in integ. restituere; & tunc cum uoluntariè, nō necessariò, uel quasi ueniat ad curiam pro restitutione petenda, non habet ius reuocandi domum. uel an sit lata per iudicem, qui non possit restituere in integ. nec patet remedium, uel nō ita cōmodū circa sedē apo. Hęc enim duo satis æquparātur, arg. §. de uerb. sign. l. Nepos. infra, de dilatio. c. fi. de elect. quia propter, quo casu uera sit secūda sententia, q talis habeat ius reuocandi domum, cum ueniat
5 necessariò, uel quasi, qui† uerò sint iudices, q possunt, uel non; in integ. restitu. legitur, & not. supra, de restit.

in integ.

in integ.cau.Hoſt. [*ſi tunc*] q.d.cū hæc exceptio ſit dilatoria,in initio proponēda eſt: aliàs lit.conteſt.tardè proponeretur,nec audiretur excipiens.C.de prob.exceptionem.C.de excep.l.fi.& de hoc,infra, de re iudi. inter,p̄m Inno.Hoſt.Pet.& Abb.[*Allegaſſet*] & probaſſet,niſi forſan eſſet notoria,Hoſtiē.[*Reuocandi*] ſupra c. proxi.declinat forum, ut ibi dixi [*Domum*] q.d.Domi-
7 ne †non ueni ad hoc paratus,remittatis me ad domū,
b ᵇ deliberabo:ſed parum prodeſt:quia quod differtur, non aufertur.tenetur enim cauere,ſaltem nude de iudicio ſiſti,& ad diem ſibi aſſignatam reuerti.ff.de iud.
8 l.2.§.ſed ſi dubitetur. Hoſt. ¶Primaſt 4.glo.& prin.ultimæ recitare ſoleo textualiter, & demum de ultima quærere,quæ ſit iuſta cauſa reuocādi domum, & glo.
9 ponit 6.exempla declarans &c.¶*In* †*1.glo.ibi,qua in prouincia*] quis deliquit,illic iuri ſubiaceat,omni priuilegio ceſſante[*& ibi.l.1.*] clariſſimi non illuſtres,ubi de linquunt,conueniuntur,quorum reatus omnem ex
c cludit honorem ᶜ[*& ibi.l.ult.*] alterius prouinciæ reus accuſatur,& cōdemnatur,ubi deliquit,etiam ſi ſit miles[*& ibi.§.idem imperator*] ſeruus punitur,vbi deliquit. & ibi,dominus illum defendere debet, nec poteſt eū in ſuam prouinciam reuocare[*& ibi, Defertorem*] uide ſupra eo.poſtulaſti,ſuper gloſ.¶*In glo.2. ibi, oritur*] ut ſi quis geſſerit tutelam,curam,uel negocia alterius, uel argentariam,uel his ſi.h.d.§.ſtatim alleg.[*& ibi,omnem obligationem*] obligatio habeē pro contractu,ut ubicūque quis obligatur,contrahi uideatur.& idē.l.ſequēs. ¶ *In glo. 3. ibi, proinde*] ſi emi à mercatore aduena , uel uendidi ſtatim profecturo, domicilium illius ſequar. ¶*In gl.4.ibi,quod legatur*] legatum per actionem in rem peritur,ubi eſt res,etiam ſi ſit mobilis.¶*In glo.ult.ibi, de liquiſſet*] ipſe, uel eius ſeruus , ut in §. ſtatim allegato.
10 ¶*In* †*glo.1.ibi, tuarum*] & c.1.libr.6.& 6.q.3.c.ult.[*& ibi, Domicilium*]immò dicunt quidam ſolum domicilium conſiderari quantum ad perſonam conueniēdam, & quantum ad forum.nam ſolum forū iudicis,ſub quo quis habet domicilium,intelligitur eſſe proprium, & ordinarium forum illius.unde,ſi alibi contrahant,poteſt ibi conueniri; ſed perſona non poteſt cogi præci-
d sè illuc uenire,ut not.ſupra eo.dilecti.& eodem[d] mo-
e do, ſi alibi delinquat[e].immò plus dicūt,q̄ licet ſortiatur quis forum ex cauſis prædictis,ſi ibi inueniatur,& tunc procedi poſſit cōtra eos excommunicando , & mittendo in poſſeſſionem:tamen ſi non ſint ibi,& de extra uocentur,poteſt procedi in rem eius ad miſſionem in poſſeſſionem rerū,quas ibi habet: ſed nō contra perſonam ad excommunicationem,argu.ad hoc, quia ſi non debet perſona cogi ire ad eos,ergo nō debet excommunicari ratione contumacię,quę nō eſt. 11.q.3.nemo epiſcoporum.nec eſt contra, ſupra eod. ſanè, q̄ ibi loquitur,quando ratione rei ſortitur quis forum:quia ibi in re habet iuriſdictionem:ideò in eā poteſt ius dicere miſſionis in poſſeſſionem,& quodlibet aliud, ſicut quilibet ordinarius: ſed in perſonā nō poteſt ius dicere.Quidam tamen dicunt,q̄ in perſonā habet talis iudex iuriſdictionem,ſed limitatam per iura. Alij dicunt ſic,q̄ ex quo habet iuriſdictionem,poteſt eum citare extra territorium[f]. qui ſi citatus non uenit, eſt contumax, & per conſequens poteſt excōicari,infra,ut lit.nō conteſt.tuæ,& c.quoniam.ſed primi reſpondent,q̄ non poteſt citari extra territorium: ſed ſi etiam poſſet, non tamen poteſt eum excommunicare:quia nō eſt contumax:quia ire non tenetur,& ſufficit, ſi res ſuas poſſidere patiatur, arg.ff.de procur. ſed hæc.§.ult.& l.ſe.nec mireris,quòd dixi eū nō contumacem,& fieri miſſionem contra eū.hoc enim ſit in abſente cauſa reipublicæ, &in pupillo, qui nō ſunt contumaces.ff.ex quib.cau.maio.l.Item ait prætor.§. hoc autem.ff.de priuil.credi.l.pupillus:uel etiam ſi ſit contumax,tamen procedere non poteſt,niſi per miſſionem in poſſeſſionem, arg.infra eo.Romana.§.cōtrahentes,Inno.uide quod dicam infra,de dilat.c.2.in glo.hic habes.¶*In glo. 2.ibi oriatur*] ut ſi quis geſſit tutelam,uel negocia alterius[*& ibi, Remitti*] hoc uerū p̄m lac.But.ſi latitat:aliàs non[*& in fi.*] & remittit Hoſt.ad ſummam,eod.tit.uerſic.item ratione contractus.¶*In*
11 †*glo.ratione,ibi,pluribus locis*] habet enim ſacerdos domi
g cilium ᵍ beneficij,& patrimonij,ſupra eod.poſtulaſti: in hoc tamen caſu regulariter ſpectatur domiciliū beneficij.Regulariter dixi:quia ſi de patrimonio,uel delicto ibi commiſſo queratur,tunc illud domiciliū patrimonij ſpectatur,ut ibi. Quid de uagabūdo? ſo.locū habet, ubi te inuenero &c. C.ubi de cri.agi oportet. l.
h 1.ff.de iud.heres [h].ff.ad muni.municipes.2.§.miles,&
12 l.eius qui.§.pen.Hoſt.¶*In*† *glo.ratione poſſeſſionis, ibi ſit mobilis*] idem not.ſupra eod.ex parte, in glo.pen.& idem Azo,Goff.Innoc.& Hoſt.quem uide in ſum.huius tit. §.2.poſt prin.[*& ibi.l.ult.*]ubi de hoc[*& ibi,quidam*]Hu. qui hoc dicebat per l.ſenatus.ff.de offi.præſi.& per l.ſi fideiuſſor,in fi.ff.qui ſatiſd.cogan.ſed in l.ſenatus,non propter defectum rei, ſed ratione officij differretur,in l.ſi fideiuſſor pro re mobili ſatiſdatur, & agitur ibidē. aliqui dicunt hoc uerum,ſi res eſt in loco,ut ibi remaneat:aliàs non,arg.l.debitor.ff.de pigno.quæ bene facit,& uide in Spec.de compe.iud.adi.§.1.uerſi. quid ſi
13 quis per locum. ¶*In glo.ult.ibi, reſpondere tenebitur*] nota etiam hic Inno.quoſdam, q̄ in cauſis electionum, & in aliis,quæ celeritatem deſiderāt,& quæ ſunt tempore periture,non habet locum ius reuocandi domum, arg.ff.de iud.l.2.§.pe.& l.ſed & ſi.§.ædium,infra de appel.oblatæ.ff.de feriis.l.1.§.ſed excipiuntur, & l.2.& 3. & infra de feriis. c.fi.§.quib.quod poſſet intelligi,quā do agitur de electionibus prælatorum:ſed ſecus in electionibus canonicorum , ubi nō eſt tantum periculū in mora. legati autē, licet in aliquibus caſibus habeāt priuilegiū reuocandi domum;tamen ſi ultra tempus
i legationis[i] morētur pro ipſis cauſis,amittunt priuilegium:quia iam uoluntariè morantur,& ſola uoluntate cauſam cœperunt. ubi uerò cauſam non tractant, ſed parant ſe ad reditum , licet plenè ſit finita legatio, habēt ius reuocandi,uſquequò in domum redierint, uel redire poterint,intelligēdo de qualibet ſua domo, nō de illa tantùm,de qua legationem ſuſceperit.idē,ſi neceſſitate, infirmitate, captiuitate tenētur,uel ſuper iure reuocandi interlocutoriam expectāt. ff. ex quib. cau.maio. qui mittitur.§.fi.& l.ſi cui.§.1.p̄m Innoc.in addi.Item not.q̄ licet ij,qui pro cauſis aliis neceſſariis uocantur ad curiam,& multi alii, qui habēt ius reuocandi domū,non poſſunt in urbe conueniri: poſſunt tamen conueniri in propria domo:alioquin fiet miſſio in poſſeſſionem, ſi non ſit , qui defendat plenariè: ſuper quo antequam fiat miſſio, cognati ſunt interrogandi,& amici,ut ff.ex quib.cauſ.maior. Item ait prætor,& l.ſe.ff.ex quib.cau.in poſſ.ead.hoc autem. C.de reſt.mili.l.ignorante.Si autem tempore legationis cō trahat,etiam ſi per gulam in curia teneat, nūquam tamen conuenitur,niſi de his, quæ ibi contraxit,argu.ff. de iudi,l.2.& l.ſi legationis,& l.de eo: ſecus,ſi agit contra unum: quia cōtra omnes ſe debet defendere. ff.de iud.l.2.§.1.& 2.& §.ſed ſi agant.legatus etiā poteſt conueniri ab omnibus,ſi ipſe aliquem cōueniat,maximè dum conuenit alios.nam tunc impeditur eius legatio ex cōuentione,quam facit:& ideo eſt ei imputādum, ff.de iudi.l.2.§.ſed & ſi agant,& l.ſed & ſi reſtituatur.l. reſpon.& l.non aliàs, & l.qui non cogitur. ſed contrarium uidetur auth. de ſanctiſ. epiſc.§,reuerendiſſimi, colla.9. ſed illa auth.non loquitur, quando legatus ſit conueniendus pro ſua perſona : ſed dicit illum legatū procura. conſtitutum ad cauſam agendum ſubire reconuen-

conuentionem illorum tantùm, contra quos agit. Si autem conueniatur,& reſpondet,licet uoluntariè,tamen ꝓpter hoc non amittit quò ad alios ius reuocandi domum, arg.C.de excuſa.tuto.l.uoluntariè, cū ſuis concordā.Et non ſolùm legati ab his miſſi habent ius reuocandi domum,ſed etiam ſi quis propter ſuam legationē uenerit,puta prælatus propter negocia eccleſiæ ſuæ,uel ciuitatis.in auth.de ſanc.epiſc.§.ſi uerò epiſcopi, niſi pro cauſa, quam cōtra alium moueret.iret ad curiam.tunc enim nō gauderet priuilegio,ut eſt dictū. ſed ſi ut reus uocatus ſit à Papa,ut alijs reſpōdeat, ius habet reuocādi domum in alia cauſa.ff.de iudi.l.2. §.2.ubi dicitur,q̄ uocatus cauſa tutelæ,in alia reſpōde re non tenetur, arg.5.q.2.uocatio. ſed quidam dicunt illud loqui in criminalibus.poteſt ēt dici, q̄ prælati,& alij,qui habent ius reuocandi domum, ſiue ſint appellantes, ſiue appellati,ſiue actores, ſiue rei, gaudebunt hoc priuilegio.poteſt tamē præfigi eis terminus, quo poſſint redire domū,& poſtea reuerti ad curiā,cautio ne recepta,q̄ ad diem certā ſibi aſſignatam reuertātur ad curiā,& ibi ſe defendant,arg.infra,de dila.expoſuit. §.fi.& eſt expreſſum.ff.de iud.l.2.§.ſed ſi dubitetur. qđ intelligunt quidam uerum ēt de his, quæ in legatione contraxit,& de alijs:ſed Inno.plus placet,q̄ nunquam dēt dare cautionem,qđ reuertetur ad curiam ibi cām acturus, ſed quod corā ſuo iudice ordinario reſpōdebit, ar.ff.de iudi.l.2.§.legatus.hoc tamē,qđ placet Inn. nō placet Hoſt.per iura proximè allegata,,vt ēt dixi in
k textu in fi.[k] Legatus etiam ſecundùm Inno.non cogitur audire ſententiam ſuper lite,quam cōteſtatus erat ante legationem: ſed ſi uult,poteſt audire.ff.de arb.nō diſtinguemus. §.item ſi quis Romæ. Legatum autem appello etiam procur.ad cauſam conſtitutus ab his,q̄ habent poteſtatē imperandi ei,& ut tunc.ſ.de ſuis cauſis non conueniatur, in auth.de ſanc.epiſc.§.reuerendiſſimi,coll.9.nam &quicunque pro neceſſaria cauſa mittitur,uel uadit ad curiam,habet ius reuocandi domum,arg.ff.ex quib.cau.mai.l.qui mittuntur.§.reſpō. & 1.§.Procuratores autē,& alij nuncij uoluntarij non gaudent hoc iure reuocandi domum, arg. ff.ex quib. cau.maio.l.qui mittuntur.§.fi.& l.ſe.& l.nō uerè.item qui pro ſuis negocijs ſpecialibus uenerint ad ſe. apoſt. hoc priuilegio nō gaudēt per eadē iura,p̄m Inn.Hoſt. autem de materia huius gloſ. remittit ad ſummam de exceptio.§.fi.ſub §.item effectus,& uide in ſpe. de leg.
l §.ſupereſt,uer.porrò [*& l ibi, ſed legati*] hoc dicit aduer
m ſatiuè:quia differentia eſt inter legatos, [m] & alios, qui ex probabili cauſa,uel neceſſaria ueniunt ad ſe. apoſt. quia alij præter legatos,ut qui cauſa teſtimonij,uel cō ſimili ueniunt, tenentur præcisè reſpondere de cōtra ctibus extra locum ſuæ iuriſdi.celebratis,& ante legationem.nā in eis ſolis,quæ in ciuitate ſua, uel intra ſuā prouinciam contraxerunt, hoc priuilegium habēt.ff. de iudi.l.2.§.item ſi extra prouinciam:legati uerò non poſſunt. ſed & legatorum priuilegio gaudent peregrini,arg.infra,de peregri.cap.uno, ſecundùm Inno. [*& in fi.*] de hoc 5.q.2.c.1.& in ſpe.de reo, uerſi.item legati, & uerſi.ſe.& an in concilio prouinciali, uel ſynodali competat hoc ius reuocandi domum, dicam infra, de præben.graue.

ANNOTATIONES.

2 ¶Querelam. Secundum ueritatem,licet aliquando ſic æque ſecundum iuſtitiam actoris, & iudicis, ut quia redditur iniqua ex nouis probationibus, quod intellige in diffinitiua,& uide Bart.in l.præferri, infra alleg.

b ¶Ad domum. Adde hic do. Felin.poſt Moder. qui plenè examinat hunc articulum .

c ¶Honorem.Glo.in uerſ.illic,in fi.in auth.qua in prouincia.C.ubi de cri.agi oportet, ubi dicit nō extēndi ad priuilegia clauſa in corpore iur.& glo.in l.hæres abſens,in uerſ.excuſatum,ff.de iud.Im. & do.Abb.in c.1.ſupra,de reſcriptis.

d ¶Eodem. Vide quod dixi de delegato in c.paſtoralis, infra,de appell.& uide ad hoc not.per Io.And.in c.Romana. §.contrahētes, de ſo.compe.& uide tex.in c.ex tuæ,de ele.non reſi. ubi poteſt excommunicari extra exiſtens, ſed forte ideo, quia ibi domicilium habere cenſetur,uel ubi bona habet,ut not.ſupra,de reſcrip.cum dilectus filius,el 1.non poteſt excom municari, ut ſupra dixit, Bal.

e ¶Delinquat. Adde etiam ſi fictè delinquat, puta per alium; ita do. Abb.in c.tuarum,de priui.quia ita poteſt puniri mandans,ſicut delinquens,Cle.paſtoralis,in princ.ibi,per ſtipendiarios, & ibi hoc, de re iudi.

f ¶Territorium.De hoc uide latius Io.An.in §.contrahentes,alleg. & Cyn.Bart.Bald.& Sali.in l.omnes,C.de epiſc.& cler. & per Bar. In l.1.ff.de requi.re.& in extrauag.ad reprimen.& per Pau.in Cle. paſtoralis,de re iudi.

g ¶Domicilium. Adde, quòd forus domicilij eſt generalis,& ordinarius concurrens cum quolibet foro,in tantum, quod ſubditi ex alio foro non dicuntur propriè ſubditi; glo.eſt ordi.in Clem.1.in uerſic.ſubditos,de for.compet.quam ſequitur Abb.& do. Mar.in c.1.ſupra eod.

h ¶Hæres. Ibi uide gloſ.& Bart.in §.proinde, & in l.dies. §.prætor, ff.de damn.infect.& uide ibi differentiam inter habentem in loco uno domicilium,aut cōuerſationem,& ibi,quis dicatur uagabundus,& uide Bar.in l.1.C.ubi de cri.agi opor.

i ¶ Tempus legationis. Adde,quòd legato,qui legationem affectauit,non competit ius reuocandi domum, per l.& qui datam,ff.ex quib.cau.maio. & Feli.in c.ſi.de teſti.

k ¶In fine. Pro Hoſt.facit,& etiam pro Inno.quia tex.in §.ſed ſi dubitetur,in l.2.ff.de iudi.loquitur perſonaliter : cauere debet de iudicio ſiſti, ubi uidetur adhærere opi.Inno. & idem ibi Bar.

l ¶ Porro &c. Quod hic dicit glo.quòd qui uocatur extra ſuam ciuitatem cauſa ferendi teſtimonij , habet ius domum reuocandi , eſt uerum , ubi trahitur extra ſuam propriam iuriſdict. & ſpecialem . unde comitatenſis tractus ad ciuitatem pro teſtimonio non habet ius reuocandi domum,& idem in alijs caſibus expreſſis hic in glo. hoc not.glo.in l.2.§.omnes,& in §.legatis,ff.de iudic.

m ¶ Legatos , Adde , quòd præſentibus in curia reipubli. cauſa non competit ius reuocandi domum, ſecundùm do.de Rota, in tit.de dolo & contu,in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio tituli.*
2 *Ad tituli huius materiam quæ faciunt, ubi alijs in locis tradantur, oſtendit.*

De libelli oblatione. Rubrica.

1 ¶ Quidam † rei ad iudiciau ocati, ſi non declinant forum,petunt libellū,ut ſciant,quid & qualiter petitur, & ſuper quo debeant reſpōdere;ideo &c.Goff.ad ma-
2 teriam facit 2.q.8.per totum.81.diſt.Maximilianus,cō gruit rubricę de app.ſignificantibus,& Cle.de uer.ſig. ſæpe,& Inn.hic ſuper rubrica formabat quæſtionem, quam format Hoſt.infra c.1.in prin.ſtatim dicam.

SVMMARIVM.

1 *Actor tenetur in ſcriptis libellum porrigere ; & quid debeat in eo exprimere.*
2 *Ignarus auctor huius conſtitutionis gnarus fuit, & præſes concilij. Supplere factum in iuſſu editionis libelli iudex poteſt, et ratio, ibid.*
3 *Litis conteſtatio à penſionario poſſeſſionis domus , quam peto à te tradi mihi uacuam,etiam amotis inde penſionarijs,in die aſſignata, quatu non pares, facta an ualeat.*
4 *Libellum paratum non habere imputatur autori, non reo. Oportet,uerbū ſignificat neceſſitatem,ibid.aliquando nō,ut nu.10.*
5 *Libellus obſcuritatem non debet ullam continere.ſemper offerendus, niſi in caſibus, & quibus,num. 6.7.8.& 9. & quod debeat continere, num.1.& 9.10.11.& eo dato quid faciendum,ibid.nume.10. cui porrigatur, nume.11. & quando reſpondendum,eod. num.ad dictio.reſponderi,& nomine cuius formandus, num.13. eius oblatio an neceſſaria , & quomodo formare eum ſufficiat , num.16. obſcuritatem quæ pariant in libello , ibid.*
Reum cautum reddit,quid debeat cauere in aduerſarij libello , ibid.
7 *Officium iudicis quando loco actionis proponatur.*
8 *Conſuetudo ualet in his , quæ circa iudicium uerſantur.*
10 *Subſcriptio in libello non eſt neceſſaria.*

11 *In ſynodo hoc quis eſt iudex, & qui ſententiam pronunciet.*
12 *Epilogus, & additio gloſſarum. num. 13.*
Reclamare, habet ſe ad ciuiles & criminales cauſas, ibid. num. 13.
14 *Et non citato poteſt offerri reo libellus in iudicio caſu præſenti.*
Cap. ſi quis cũ clerico. 11. q. 1. intellectus, ibid. ad dictio. requiritur.
Annales actiones quæ ſint, ibid. ad uocem, Annales.
15 *Inducię deliberatoriæ ſunt de ſubſtantia, ſi petantur. eas arctare poteſt iudex, ſed non penitus denegare, licet eis renunciari poſſit tacitè, & expreſsè.*

CAPVT I.

1 IGnarus. Iſta rubrica habet tria capitula, & tria dicit ſin ſumma hæc, ſcilicet, actor tenetur in ſcriptis libellum porrigere. hoc primò. & ſi agit rea li, debet in eo exprimere rem, quã petit. ſi agit perſonali, debet exprimere cauſam. & primam decret. quæ ponit quandã facti narrationem, non diuido. & Igna
2 rus ſiſte gnarus erat, [a] ut patet ex ſequẽtibus, & iudex
a erat, qui præerat ſynodo. ꝑm Hoſt. [*Dixit*] ipſis fratribus actoribus [*Habetis*] in hoc potuit iudex ſupplere de facto, ꝑm Hoſt. ne ſibi illudatur: quia aliter non valeret iudicium. ff. de iudi. ſi prætor, & ſupra de alie. iudi. mu. cauſa fac. c. 1. & ne contingat partes uexari laboribus, & expenſis, de offi. deleg. ſuper quæſtionum. §. porrò. unde cum ex hoc cotingeret publicam utilitatem lædi, ſupplere potuit; de hoc de poſtu. bonæ. 1.
3 [*Poſtulationis*] quid ſi ſ peto à te tradi mihi uacuã poſſeſsionem domus etiam amotis inde pẽſionariis, die aſsignata non pares, ſed uenit penſionarius, & dicens hoc non eſſe faciendum; conteſtatur litem; quæritur, an ualeat talis litis conteſt. Inno. in rubrica, & Hoſt. di
b xerunt hic, q non: tum quia penſionario[b] non eſt o
c blatus libellus. 3. q. 3. offeratur:[c] tum quia in uno libel Io nõ ſunt conueniendi duo; quod intelligas uerum eſſe, niſi penſionarius conduxiſſet à me domum. tũc enim ſi uult cõparere, & cauſam ſuam iuuare, audietur. ff. de appe. ab executore. C. de liti. auth. nunc ſi hæres, & infra de re iudic. cum ſuper. immò ſibi præiudicaret, ſi non defenderet. infra de re iudic. quamuis. & ſic intelligitur de ſi. preſb. ueniens. ita ad litterã habetur in Inno. ſuper rubrica. tamen Archid. in ſuis correctionibus ſuper illa glo. ponit, uacat, & ponit eam, infra c. 2. in ſi. Guil. in Spec. de lit. conteſt. §. 2. uerſ. quid ſi in libello, ponit prin. huius glo. dicens illud Inno. notaſſe, de foro compe. Romana, in ſi. & ponderato cõtextu Inno. in quo præcedit proxi. illa decre. facile po
4 tuit eſſe talis error [*Nullum habere*] hoc ſ nõ reo, ſed eis eſt imputandum. ff. de doli excep. l. purè. §. ſi. ff. de diu. & tempor. præſcri. l. 1. ff. de calum. l. annus. C. de temp. in inte. reſt. l. petendæ, Hoſt. [*Oportet*] ideſt neceſſe eſt, ut hic, & infra, de iura calumn. d. c. pen. [*Declarare*] q. d.
5 † nullam debet obſcuritatem cõtinere. caue ergo tu,
d qui es ex parte rei, de nimia generalitate [d], ut infra c. proxi. caue de; uel ff. de iniur. prætor edixit. §. quod autem prętor, quod dic, ut infra, de empt. & uendi. cũ cã caue de, Si. nam cõditio eſt incerta. ff. de condi. indeb. ſufficit, & inſtitu. de uerb. oblig. §. ex conditionali. caue de uerbo duplici, ſupra de reſcrip. c. fi. & prægnãte, & de omni dubio, ſiue obſcuro, ſupra de renun. ſuper hoc, ff. de rebus dubijs, ſi is, qui ducenta. §. cum ita, & §. utrum, & in §. penul. & fi. & l. ubi, & per totum, Hoſtien. iunge, quod dicam infra c. ult. ſuper glo. 2. [*Eamque*]
6 petitionem. patet hic ſemper ſofferendum libellum in omni cauſa ciuili, & criminali, inquiſitionis, & denunciationis. In omnibus enim utilis, & neceſſarius eſt, ut ſciat reus, an cedat, an contendat 3. q. 3. offeratur, licet in denunciatione, & in inquiſitione aliqui contradicant, ſecũdùm Inno. Hoſt. dixit in inquiſitio ne, quæ procedit ex puro officio, libellũ dari non poſ ſe: quia non eſt, qui offerat, ſed dantur loco libelli capitula, de quibus eſt inquirendum, ut infra de accuſa. qualiter. 2. §. debet. In denũciatione uerò poteſt & debet à denunciatore offerri, ſicut in accuſa. infra de accuſa. licet. & c. ueniẽs, & c. cum dilectus, & c. qualiter, & c. prelatorum. & breuiter ſecundùm Inno. quando agitur inter partes, libellus requiritur, niſi ius dicat ipſum non eſſe dãdum, ut in auth. de exhiben. & intro. reis. §. ſancimus igitur, col. 5. ergo in interdictis offerri debet: quæ ideo ſic appellantur: quia inter duos dãtur, inſtitu. de interdictis. §. ſunt autem qui. & quando
7 officium ſ iudicis loco actionis proponitur, ſupra de
e offi. iud. c. fi.[e] & ubi cautio petitur de damno infecto, ff. de dam. infec. l. 4. §. quoties. aliqui tamen dicunt cõtra, quia hæc res celeritatem deſiderat. ff. eo. l. 1. ſecundùm Inn. Hoſt. dixit hoc eſſe arbitrarium, prout prætor ex cauſa id uiderit accelerandum, uel protelandũ ff. de damn. infect. l. 4. 1. reſpon. ff. de ferijs l. 1. §. fi. & l. 2.
f & 3. Sed & ſecundùm [f] Inno. libellus requiritur, ubi agitur de poſſeſsione, niſi in caſu, quem not. ſupra de
g procura. in præſentia[g]. & quando agitur contra aſcriptitium, qui dicitur fugiſſe, & quando petitur aliquis de ſua iuriſdicti. licet ſit argu. contra. ff. ad munici. l. de iur. quamuis enim olim non darctur libellus, niſi per ſonis illuſtribus. C. de digni. quoti. lib. 12. ff. de priuatis delictis. l. fi. hodie tamen regulariter omnibus uocatis ad iudicium offerendus eſt, ſecũdùm Inno. fallit hoc in caſibus, ſecundùm Hoſti. quorũ aliquos poſuit hic Inno. Primò quando partes in hoc conueniunt, q iudex non in figura iudicii, ſed de plano ex officio ueritatẽ audiat, & inquirat, qua reperta dicat, & ordinet, quod uult. ſic intelligit caſum, quem alij faciunt ſpecialem. C. de priuile. ſcho. quoti. in fi. lib. 12. in auth. ut dif. iu. §. ſi uerò contigerit, collat. 9. & quod not. ſupra de arbi. cum tempore, 1. reſpon. non poſſet autem fieri ex pacto partium, q iudex eo omiſſo diffinitiuam
h daret, & facit quod not. de re iud. c. ult. lib. 6. [h]. Secũdò in cauſa inquiſitionis, & alijs, quibus proceditur lite non conteſt. infra, ut lit. non conteſt. quoniam. §. ſunt & alij. Tertiò, quando cauſæ ſunt uiles, & paruæ ſummę, uel quando agricultores, & pauperes ſunt litigantes, maximè cum ex longinquo uenerunt, in auth. de mand. principum. §. ſit tibi, & de quæſto. colla. 6. & de reſt. ſpo. c. 1. Quartò, quando epiſcopus inter clericos ſuos iudicat. 11. q. 1. ſi quis cum clerico; quod quidam dicunt ſpeciale. Alii dicunt idem in delegato: quia nõ occurrit eis diuerſitatis ratio, ſupra de conſtit. trãslato, quod placet Inno. & glo. in Spe. eo. ti. §. nunc dicendum, uerſi. ſed nunquid. ſed ſecundùm Hoſt. utriſque contradicit hoc c. & ideo illud poteſt intelligi, quãdo breues ſunt lites, uel ut dicetur infra uerſi. 8. Quintò, quando iudex reddit rationẽ de adminiſtratione ſua, in auth. ut iudi. ſine quoquo ſuff. §. neceſsitatem, col. 2. Sextò, quando agit de beneficiis authoritate reſcripti apoſtolici obtinendis ſecundum quoſdam, ut no. ſupra de ætate & qualitate, accepimus. Septimò in cã matrimoniali, quãdo iudex procedit ex officio, infra de clandeſt. deſpon. cum inhibitio; & ſic intellige, infra de teſti. Albricus; quod dic, ut ibi not. Octauo, quã do diœceſanus petit certificari de beneficijs minus canonicè obtentis ſine ſua licentia, uel uacatione diuti na, uel alijs exceſsibus, quæ diœceſanus ex officio habet corrigere; quod dic, ut leg. & not. ſupra, de cler. pe reg. c. fi. ut ec. be. c. vno, de ſi. licet Hely. Nonò, quando agitur de re per tranſact. ſententiam, ſeu compoſitionem finita, ne lites ex litibus contra propoſitum principis oriantur. C. de fide inſtr. l fi. ad fi. C. de fruct. & lit. ex. terminato, C. ſententiam reſcin. non poſſ. l. fi. de lit. conte. exceptionis, lib. 6. unde & quando adiudicatur

eccleſia

eccleſia eum pertinentijs, probantur pertinentia ſine libello, ut not. infra de reſtit. ſpol. cum ad ſedem, circa princ. Decimo, quando agitur inter religioſos de his, quæ ad religionem pertinent, de regularibus. c. fi. de appell. reprehenſibilis. Vndecimo ꝑm Inno. ſi conſue
8 tudo ſit, q libellus non detur: quia ſ in his, quæ circa iudicium uerſantur, ualet conſuetudo. C. de priuileg. ſcho. l. fi. li. 12. infra de eo qui mit. in poſſ. c. 3. §. fi. Duodecimo, quando factum narratur à partibus corã Papa. de hoc dicam infra, de lit. conteſt. c. uno. Decimotertio, ubicunque iudex procedit ex officio, ſub quo plures caſus comprehenduntur; de hoc infra, qui fil. ſint legit. lator, & de hoc ſupra, de offi. ord. c. 1. de offi. iudi. c. 1. & 2. de iureiur. ad noſtram. 2. & c. ſicut nobis. unde ꝑm Inno. ſi quis ſit iuſſus in poſſeſsionẽ mitti, facienda eſt executio ſine libelli oblatione. ff. ne uis fiat ei, qui in poſſ. mit. l. 3. 1. reſpon. Et idem uidetur, ubi iã cõfirmatus, uel inſtitutus de aliqua eccleſia prohibetur poſſeſsionem nancíſci. infra de appel. conſtitutis. 2. §. fi. & infra, de conceſſ. præben. poſt electionem. §. fi. quod dic, ut ibi, & infra de accuſa. accedens. Idem in denunciatione noui operis, quæ fit uerbo, & facto in præſentia, & in abſentia. ff. de noui ope. nunc. de pupillo. §. nũciare, & l. operis, & l. cuilibet. ſed in proſecutione bene eſt neceſſarius, quando ſcilicet petitur remiſsio denunciationis, & in alijs. & remittit Hoſt. ad ſum. de no. oper. nun. §. qualiter fiat, & §. qualiter tollatur. ſed nec requiritſ libellus in cauſis merè ſpiritualibus; ut de do. & contu. c. 1. nec in cauſis, in quibus ſumma
ria requiritur cognitio tantum. ff. ad exhibẽdum. l. 2. & 3. §. ibidẽ. ff. ut in poſſ. leg. ſi is, à quo. ff. de ædil. edic. l. 3. §. cauſæ. ff. de uent. in poſſ. mitt. l. 1. §. ſi ea. ff. de lib. agno. ſi quis à liberis. §. ſi uel parens. nec in notorijs. 2. q. 1. de manifeſta. & infra, de accuſa. euidentia, & de iureiuran. ad noſtram 3. de his autem, quæ officio iudicis expediuntur, dubitatur, an ſit in eis offerẽdus libellus; puta petitur alicuius electi cõfirmatio, uel poſſeſsio ex edicto diui Adriani, uel Carboniano, uel nomine uentris: uel petit aliquis ſibi dari bonorũ poſſeſsionem contra tabulas: uel aperiri teſtamentũ, uel ne q d fiat in loco publico. in omnibus his, & ſimilibus dicẽ dũ eſt, q ſi contra neminem agatur ſpecialiter; nec aliquis cõtradictor apparet, non eſt offerendus libellus, quia nec eſt, cui offeratur, ut in auth. offeratur. Si uerò aliquis eſt contradictor, dabitur ei libellus. ſupra, de electi. dudum. 1. & 2. & infra de teſti. cum olim. ff. de appel. non recipi. l. fi. ff. quemad. te. app. l. 2. §. fi. & C. eo. ti. l. 1. ꝑm Inno. melius tamen eſt & tutius ꝑm Hoſt. q in
9 omnibus his ſ ſcriptura iudici offeratur, in qua conti neatur, quis, & quid, & quare petat, ut pronũciatio iu
i dicis[i] habeatur certior, arg. inſti. de act. §. curare, & patet in eo, quod le. & not. infra, de uerb. ſign. dilecto, ad fi. uel dic hæc arbitraria, ut dictum eſt ſupra, de cautione damni infecti. Miſsio tamẽ in poſſeſsionem ex primo decreto, ꝑm Inn. ẽt ſine libello fit. Expeditur enim officio iudicis deſeruiẽte actioni, uel quia ſit ad dẽfenſionem iuriſdictionis iudicis cõtra contumaciam partis, quæ notoria eſt, ut infra, ut lite non conteſtat. quoniam. §. fi. & in notorijs non offertur libellus, ut dictũ eſt ſupra, uerſic. nec in notorijs, hæc omnia dicta ſunt ꝑm Inno. & Hoſt. Sed plenius de hoc Guil. in Spec. de libel. concep. §. nunc dicendum [*Roboratam*] ideſt ſub
10 ſcriptam, & repete, Oportet ſ & nunc ſumitur pro decet. nam ꝑm Hoſt. non eſt neceſſaria iſta ſubſcriptio p partem. tabellio enim ſubſcribet diem porrectionis, & dilationem datam reo; & ita ſeruatur, & ſic intelligatur in auth. de exhiben. reis. §. ſancimus, colla. quin
k ta. & huic Pet. concor. [k] licet Inno. uidcatur uelle con
11 trarium [*Synodo*] arg. quod ſynodus eſt iudex, & nõ archiepiſcopus; ad idem. 11. q. 3. ſi quis preſbyter, & c. ſi quis epiſcõpus, & infra de præben. graue. §. ita ut. porrigitur autem libellus iudici, nõ de neceſsitate, ſed ad cautelam: quia aduerſario poteſt offerri 3. q. 3. offeratur, ꝑm Inno. Hoſt. dixit, q archiepiſcopus, & ſuffraganei ſimul in ſynodo congregati ſunt iudices, archiepiſcopus tamen tanquam caput de conſenſu & cõſilio ſuffraganeorũ. uel maioris partis pronunciare debet, arg. infra de accuſa. ſicut olim, & melius de tempor. ordi. ſi archiepiſcopus. §. 1. & c. nec epiſcopi. §. fi. cum ſuis concord. & de his, quæ fiunt à maiore parte capituli. c. fin. Mandat ergo libellum porrigi ſynodo, ideſt ei, qui præerat tanquam capiti, & ſuffraganeis tanquã cõiudicibus. & libellum ſic oblatum eadem ſynodus
l porrigit[l] aduerſario, ſicut actor iudici, & index reo [m].
m C. de epiſc. & cle. generaliter; & ſic exponitur 3. q. 3. offeratur [*Vt tunc*] ſcilicet oblato libello [*Canonicè*] ergò aliter non reſpondetur canonicè [*Reſponderi*] poſt deliberatorias [*Conſcribentes*] non dicit ſubſcribentes porrexerunt ſynodo, & ſynodus aduerſario. Hoſti. ¶ Pri-
12 ma ſ glo. reſpon. per modum ſummæ quærendo de. 7. ſcilicet quid ſit libellus, cui offeratur, qualiter, quãdo, quot ſint ſpecies libellorũ, quis ſit eius effectus, & an
13 ſit de ſubſtantia. ¶ *In ſ prima glo. ibi, in criminalibus*] reclamari, iuxta uulgare habet ſe ad ciuiles, & criminales cauſas, Goff. [*& ibi, Libellorum*] & quid ipſe libellus accuſatorius continere debeat, ibi patet, & not. ſupra de
n procur. tuæ [*& ibi, Scriptura*[n]] q. breuis liber, uel modica ſcriptura, Goff. [*& ibi, Per totum*] dixit Hoſt. q quamuis libellus multa debeat continere, hoc ſufficit de cõſu. approbata, q appareat quis petit, & à quo, & quid, & quare, & coram quo, ut in hoc titulo, & ſupra, de electi. querelam, arg. ff. de procura. ſi procuratorem, & ponit uerſus. Quis, quid, corã quo, quo iure petat, ſed, & à quo, Rectè compoſitus quiſque libellus habetur. Vinc. ponebat alios uerſus; non curo. Dicebant tamẽ ipſe Lau. & Phi. hic, q ſi prælatus, uel ſyndicus petit rẽ eccleſiæ, formare debet libellum nomine eccleſiæ, argu. C. de epiſc. & cler. auth. ſed hodie, & l. omnes. nomine ſuo petere non poteſt, cum nulla habeat actionem directam. ff. de rei uend. in rem actio. §. 1. [*& ibi, Per ip*
14 *ſum reo*] Et ſufficit ſ ipſum caſu ueniſſe, licet citatus[o] nõ
o fuerit; de hoc in Spec. de libell. concep. §. ſequitur, Inno. [*& ibi, Non requiritur*] uel correctum eſt, quod ibi dicitur, uel de cõſenſu partium intelligatur, Ala. & ad hoc ultimum allegat Goffr. C. de priuil. ſcho. quoti. in fi. lib. 12. uel ſecundùm eum loquitur, cum epiſcopus cognoſcit inter ſuos familiares [*& ibi, Per talem*] ponit effectum libelli triplicem [*& ibi, Annalis*] ut iniurarũ, ui bonorum raptorum, quod metus cauſa [*& ibi, Quoniam*] expédit etiam hoc iudici, actori, & rẽo, ut no. in Clem. de uerb. ſign. ſæpe, uerſi. uerum, in glo. 2. [*& ibi, Optimè*] ſi intelligas, prout ibi not. Ioã. parum facit [*&*
15 *ibi, Indultum*] per hoc ſ uidetur, quod etiam inducię de liberatoriæ ſint de ſubſtãtia, ut no. Io. 2. q. 1. in ſumma; quod intellige, ſi petantur, ut ipſe not. 17. q. 4. uxor; ad hoc 3. q. 3. cum accuſatus. Idem Inno. & Hoſtiẽ. qui dicunt, quod non teneret proceſſus, ſi denegarentur inducię deliberatoriæ. arctare enim poteſt iudex eas, ſed nõ penitus denegare, licet eis renunciari poſſit tacitè, & expreſsè. ff. de ferijs. l. 1. C. dẽ epiſc. & cleri. auth. generaliter. & adde quod dicam de dila. c. 1. & 2. & uide, quod not. in Clem. de uerb. ſigni. ſæpe, poſt prin. in
16 glo. ſed cum petitio [*& ibi, Quidam*] & ſ Accur. in auth. offeratur, in ulti. glo. [*& ibi, Calumnię*] adde quod not. ſupra tit. proxi. ſi diligenti, in glo. pen. [*& ibi, Canonico*] Idem hic Inno. & Hoſt. alleg. Inno. in authen. de tempo. non ſolu. pec. ſuper do. §. conteſtationem, colla. 7. Hoſtiẽ. alleg. authẽ. de exhiben. & intro. reis. §. illud, collat. 5. per quam dicit, quod nec expreſsè, nec tacitè
p remitti poteſt ꝑ erant enim ſ quidam, qui aduerſarios

ſimplices

17 simplices uocabant ad iudicem, & eis negantibus dicebant litem conteſtatam, quod ibi reprobat imperator in ſequenti. §. ſtatuens, quòd libellus offeratur, & quòd litis conteſ. hac oblatione omiſſa habeatur pro nulla: tamen Vincen. & Philip. dicebant, quòd ſecundùm leges, erat de ſubſtantia, ſecundùm canones nō, inducebant c. ſi quis cum clerico, & decret. prout, quibus reſponſum eſt in gloſ. & hoc dicebant per authē. offeratur: quæ tamen eſt canonizata. Guil. tractauit de hoc nihil approbans in Spec. dē libel. concep. §. utrum libellus, ſatis credo, quòd petitio ſit de ſubſtantia: ſed ſi fiat in modum poſtæ, & non in modum libelli, & ſuper ea lis conteſtetur, credo tenere proceſſum. parte uerò petente neceſſe eſſet dari in modum libelli. huic uidetur contra Clem. de uerbo. ſign. ſæpe, & uide quod ibi not. in glo. datur per hoc [*& in fi.*] & à iudice ſedēte, & per ſe recitante; quod dic, ut infra de re iudic. c. ult. lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶ Gnarus erat. Non fuit ergo nomen conſequens rei, ad hoc l. pe. C. de conſti. pecu. uide glo. inſtit. de dona. §. eſt & aliud. uel dictio. in hic auget. uide in l. Gallus. §. ille, per Barto. ff. de libe. & poſthu.

b ¶ Penſionario. Non eſt conteſtata, ſed an quaſi conteſtata ad interruptionem præſcriptio. uide, ut lite non conteſta. quoniam. §. quòd ſi ſuper.

c ¶ Offeratur. Contra hoc facit illa clauſula, amotis inde penſionarijs, per quam contra illos, ut expreſſos uidetur agi, ad hoc, quod nota. Ioan. Andr. ſupra, de iudic. quia V. ſuper gloſſ. 1. & probat c. propoſuit, de conceſſio. præben. & not. eod. tit. cum noſtris, & de re. permu. cum uniuerſorum.

d ¶ Generalitate. Vide per dict. Barba. in conſilio 25. in 4. colum. in ſecundo uolumine.

e Capitulo ſi. Ibi uide per Ioan. Andr. formam libelli in glo. & contra. & plenius Bart. in l. nec quicquam. §. ubi decretum, ff. de offic. procon. & le. ubi omnino uide.

f ¶ Sed & ſecundùm. Guil. in Spec. de libel. conceptio. §. nunc uidendum, uerſi. 32. tenet ſecundam opinio. quòd non detur libellus. Guil. autem de Cu. tenet primam in l. 4. præalleg. & ibi idem Bart. licet dubitando.

g ¶ Præſentia. Quando duo contendunt ſe poſſidere, & timetur de rixa, tunc ſine libello iudex recipit informationem, & uide per Ioan. Andr. plenius in Specu. de libell. concep. §. nunc dicendum, uerſicu. 22.

h ¶ Vlti. libr. 6. Ibi uide in gloſſ. C. de ſenten. & uide, de offic. deleg. de cauſis, & Bart. in l. prolatam, C. de ſenten. & uide in deci. Rotæ concluſio. 96.

i ¶ Iudicis. Hoc expreſsè ſentit tex. in clem. ſæpe, de uerb. ſign. ibi, iuxta petitionis formam. & hoc uoluit ibi gloſſ. datur intelligi, quam uide, & glo. ſe. & idem Bart. ſuper uerſi. ſummariè, in extrauaganti, ad reprimendum, quod intellige uerum in omnibus caſibus, in quibus dicitur, libellum non eſſe neceſſarium, & uide Bal. & Sal. in auth. offeratur, hic alleg.

K ¶ Concord. Pro quo facit, quia ſubſcriptio tunc in actibus tantùm eſt neceſſaria, quando in iure id reperitur expreſſum, uide Ioan. Andr. in capitu. 1. de his, quæ fi. à præla. ſuper uerſicu. ſubſcriptionem.

l ¶ Porrigit. Expenſis actoris, hoc uoluit glo. in Clem. quamuis, & in Clem. ſæpe. de uerbo. ſignificationib. ſuper uerſicu. pronunciatio, & uide Cyn. & Barto. & moder. in authen. offeratur, hic allegata, & Bartol. in l. 1. C. de edendo, & Cyn. & Bal. in dicta authen. tenent contrarium.

m ¶ Iudex reo. adde, quòd ſufficit, quòd libellus offeratur parti in præſentia iudicis, ut per Bart. in auth. offeratur, C. de lit. conteſt.

n ¶ Scriptura. adde Cyn. in dicta authen. offeratur, qui melius, & breuius diſtinguit.

o ¶ Citatus. Nec libellus habet citationis uim, niſi quò ad interruptionem; uide tex. & ibi Bartol. in l. libertus aduerſus, ff. de in ius uocand. & gloſſ. in l. 1. ff. eod. titu. & hoc dictum probat iudicium abſque citatio. nō poſſe procedere, de quo in prædicta l. 1, per Bar. & uide Arch. 82. diſt. propoſuiſti, & Io. And. in c. bonæ, de elect. & eod. tit. c. ſi. lib. 6. & Bar. in l. prolatam, de ſent. & in Spe. de lit. conteſt. §. ſequitur, ad fi. & in deci. Rotæ, concluſ. 329. & Bald. in auth. offeratur, & Sali. in l. 1. C. de in ius uocand. & ibi Bart.

p ¶ Remitti poteſt. Adde hic d. Franc. de Areti, qui latè examinat hunc paſſum.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis hæc alibi habetur, & quando earum in eodem, uel alio titulo reiteratio non ſit reprehendenda, & cur non præſentis.*
Repetitio eiuſdem decretalis, uel alterius rei in eodem titulo, uel loco, ſiue diuerſò non reprehenſibilis, quando quid addat, uel aliò reſpiciat, ibid.

2 *Libellus offerendus.*
Res petita, ſi ſit ambigua, declarari, & deſignari oportet, & qualiter, ibid.

3 *Deduxiſſe omnia non ſemper, ut hic, quis uidetur, ſiquid generaliter dicat.*
Quantitas etiam expreſſa colligitur ex uerbo generali, ibid.
In ſententia quod deeſt, ſuppletur ex proceſſu, ibid. in fi.

4 *In appellationis iudicio conſtare quæ debeant, & c. quid his uocibus compendioſis contineatur appoſitis fini decretalis, ibid.*

5 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 6.*
In libello ſiue petitione quæ exprimenda, & num. 7.
Libellum mutare 'ne liceat, ibid. uerſicu. licet pœnitere, cum ſequentibus.
Electio actionis quæ obſtet, uel quando facienda ſit, ibid.

7 *Additio gloſſarum.*
In libello quid exprimendum, & contineri debeat in eo in realibus & perſonalibus, in uniuerſalibus, & ſingularibus, & alijs actionibus, & num. 8. de eius declaratione in priore ſuffragij parte, de eius mutatione, correctione, & additione, uel diminutione, quando liceant, & quouſque num. 9. & 10. & an quod interſit, ideò ueniat, num. 11.
Sententia quandoque generaliter lata tenet, & quibus caſibus, licet debeat eſſe clarior libello, eod. num. 7. uerſi. nec mirum.
Vniuerſales quatuor ſunt, quæ pro hæreditate competunt, & quæ ſint. An petitio iurium epiſcopalis ſit uniuerſalis, & quarum rerum condemnatio fiat in eis.

8 *Condemnatio in pluribus rebus, quàm quæ petitæ ſunt, in quibus fiat cauſis, & quarum rerum, uer. & quòd res uniuerſaliter.*
Hæres quæ debeat in libello exprimere iure ciuili, & quæ iure canonico, ibid. ad uerſi. quia ſum hæres.
Subtilitates in expreſſione actionis, & iuris non admittuntur à iure canonico, eod. num. uerſic. item ſecundum leges.

10 *Leg. in delictis. §. ſi detracta. ff. de noxali. intellectus.*
Tributoria, & peculiaris actiones diuerſæ, in eisq; petitio diuerſa ſit, atque ſententia, eod. num. uerſi. quamuis bene.

CAPVT II.

Significantibus. Summatum eſt ſupra, & diuiditur in duas partes. In 1. appellantis narratio. In 2. appell. commiſſio. ſecunda

1 ibi, Quocirca. & ad literam habetur † decr. hæc de appell. ſignificantibus. Ad quod opponitur, hanc, uel illam eſſe ſuperfluam, contra id, quod dicitur in proœmio, Reſecatis ſuperfluis. dixit Hoſtiē. q͡ ſeriò factum fuit hoc ad euitandas mordētium oppoſitiones, qui dicunt, decret. interdum nō facere ad titulum. ſufficit enim, q͡ propter aliquid faciat. nā propter finem ponitur ibi, & quia tractat de libello, ponitur hic. Item ſunt alij, qui reprehēdunt materias pluries tractatas; per hoc habetur defenſio cōtra illos. Boa. dixit ſupra in proœmio, q͡ ſi plures ſimiles decre. ponuntur in eo dem tit. dum tamen altera aliquid addat, non reprehenditur: ſi nihil, reprehenditur. Si uerò ponuntur in diuerſis ti. dato, q͡ nihil addāt, non reprehenditur pro

a pter diuerſum finem, quem reſpiciunt [a]. hic uerò dicit forſan hoc factum, ut ſciatur, q͡ nil in humanis rebus ſit perfectum, quod amplius perfici nō poſſit: un de dicit, nullam inſulam ſic inciſam, q͡ melius incidi non poſſet [*Ipſos*] fratres conuentos [*Et V.*] agentem & impetrantē, ut ſequitur, Hoſt. [*ſuper quadam*] ſic erat in libello. & forte bene ponebatur nomen uillæ [*Obla-*

2 *to*] not. libellum † offerendum; de hoc ſupra c. prox. & per

per hoc facit ad titulum, ſm Hoſti. [*Cum plures*] q. d. ſi non poſſiderent niſi unā petiam terræ, forſan aliud eſſet, arg. ff. ſi certum petatur. l. certum: ſed ſub. maximè, ſm Hoſt. nam & petia poſſet eſſe parua & magna. Debet ergo deſignari per confinia, ut dicit glo. & ſi neceſſe ſit, ſubijcietur res oculis iudicis, uel aduerſarij. ff. ſi cer. pe. ſi in emptione. §. fi. & arg. ff. de ferijs, l. 2. & patet

3 infra, de probatio. c. antepe. [*Terras*] ſed non net uidetur omnes in iudicium deduxiſſe. C. de anna. excep. l. ult. ſo. non: quia illud in ſuo caſu tantùm accipiēdum

b eſt. ſ. ut interrumpatur præſcriptio [b], ſm Vinc. ſecundū quem etiam plerumque ex uerbo generali expreſſa quantitas colligitur. ff. de re iud. ait prætor. §. unico, & quod deeſt in ſententia, ſuppletur ex proceſſu. C. de ſent. quæ ſine certa quāti. l. 3. [*Denegarent*] & male [*Prouocarunt*]

4 & bene [*Si eſt ita*] conſtare † debet de grauamine, & q͡ propter illud fuerit appellatum [*&c.*] ideſt in negocio procedatis iuxta priorum continentiam lite

5 rarum, Pe. ¶ Gl. † duo facit. primò tractat, qualis declaratio [c] libelli fiat ī iudicijs ſingularibus, uniuerſalibus, & generalibus. ſecundò, an libellus poſſit mutari &c.

6 ¶ *In † glo. 1. ibi, curare*] debet iudex, quantum ei poſſibile eſt, ut certæ pecuniæ, uel certæ rei [d] ferat certam ſententiam [*& ibi, Forma cenſuali*] ibi deſcribitur ager cēſualis, & ponuntur duo uicini [*& ibi, Defalcationem*] ut ſcilicet legatarius uēdicet incertum, quando dubitatur, an Falcidia competat hæredi, & ad quam quotā; hoc uolūt. ll. iſtæ. poſſet enim aliquid ſupereſſe hæredi, propter quod non detraheret de legatis integram quartā: ut ſi hæreditas ualet. 4. legata ſunt. 3. ll. quia tunc detrahit ſolùm dimidiam quartæ [*& ibi. §. Colonus*] ponit caſum, cum colonus, cōtra quem propter ſucciſas arbores agebam ex locato, iurauit ſe nō ſuccidiſſe: ſi de eodem agam alia lege, puta edicto arborum, &c. uel l. aquil. uel interdicto, ius erit exce. iurifiurandi [*& ibi. l. ult.*] uide hanc l. & ſe. de iudi. dilecti, ſuper gl. 2. [*& ibi. l. 4.*] lex & ſequens dicūt, q͡ ſi ille, contra quem egi petitione hæreditatis, cepit poſtea aliquid poſſidere, etiā illa reſtituet [*& ibi. §. ul.*] ex cauſa peto incertam partē hęreditatis, ut ſi ſum frater defuncti, & aliorum fratrū uxores ſunt pręgnantes [*& ibi, Licet*] ſi poſt latā ſententiam in iudicio tutelę iterū ago de ſpecie, de qua prius non fuit cognitum, ſi excipiatur, de re iud. replicabo, de dolo [*& ibi, Non poteſt*] ſequitur, uideri in iudicium ueniſſe id, quod poſt iudicium acceptum accidiſſet; ideoq͡ue alia interpellatione opus eſt [*& ibi, cum quæritur*] Sequitur, an hæc exceptio noceat, nec ne, quæren dum eſt, an idem ſit corpus, & lex ſequens, quātitas ea dem, & idem ius, & l. ſe. & eadem cauſa petendi, & eadem conditio perſonarum [*& ibi. §. ult.*] licet pœnitere reſpōſi, ſi nulla captio ſit actoris, & maximè ſi poſtea plenius ſit inſtructus [*& ibi. §. is autem*] qui iuſſus à prætore rationes non edit, præſtat intereſſe, quod tunc erat, non quod hodie eſt, ſit pluris, uel minoris [*& ibi eum, quem temere*] ſequitur, aduerſarium in iudicium uocaſſe conſtiterit, uiatica, litisq͡ue ſumptus aduerſario reddere oportebit [*& ibi. l. 1.*] ſi ex pecunia mea ſeruo meo mediante prædium emiſti, eligere debeo, an furti agam, an mandati, & unius electio præiudicat alteri [*& ibi. l. una*] ſi ſeruus ſe peculiaribus nummis emi mā dauit, agit dominus mādati, uel ex empto, & ſunt præiudiciales [*& ibi. l. ult.*] ex ſcriptura, ex qua directè petij, ut ex teſtamēnto, non poſſum petere, ut ex codicillo [*& ibi. §. eligere*] ſequitur, quis debet qua actione experiatur, utrum de peculio, an tributoria, cum ſciat ſibi regreſſum ad aliam nō futurum [*& ibi. l. commiſſorię*] qui uendit ſub pacto. l. commiſſoriæ, ſi precio ſua die non ſoluto recipit uſuras pretij, commiſſoria uti non potuit [*& ibi. §. Variis actionibus*] legatarius partem legati uendicare, & partem ex teſtamento petere non pōt.

7 ¶ *In † 1. glo. ibi, exprimenda e eſt res*] & ipſius qualitas, ut ſi

e petit terrā. exprimat, an ſit aratoria, pratiua, uel uineata, arg. C. de bonis proſcript. l. ſi quis intra. & ſecūdùm antiquos exprimendus eſt etiam modus, infra de ſpō.

f de muliere. quod intellige [f], ut dixi de reſcri. dilectus, prim. ſuper 1. gl. Si uerò petatur materia infecta, puta maſſa, debet exprimi qualitas materiæ, utrum ſit aurum, argētum, uel aurichalcū. dicat ergo, talem maſſam argenti, & exprimat pondus [g]. ſi ſignata ſit, exprimat numerum. ſi facta, nomen uaſis, ut ſcyphus, uel

g ſcutella, & pondus: ſed non debet exprimere, an ſit rotundum, uel latum. ſi petat ueſtem, exprimat nomēn, & colorem, non tamen, an ſit noua, uel rupta. ſi homi nem, dicat nomen, & an ſit ſenex, uel iuuenis. quod ſi nomen ignorat, circumlocutione utatur, ut ex tali an cilla natum. probantur hæc omnia. ff. de rei uend. ſi in

h rem [h]. ff. depoſi. l. 1. §. ſi quis argentum. per quam l. dicebant Ioā. & antiqui ſuper ignorantia cum iurare. ff. de contrahen. emptio. in uenditionibus, & duabus legibus ſe. C. de epiſc. & cler. authen. generaliter. ff. de hæred. inſtit. quoti. §. ſi quis nomen, & infra de teſti. licet 2. uerſic. perſonas, ſecundùm Hoſtien. [*& ibi, Circa defalcationem legatorum*] & idem quotiens actor eſt incertus, nec poteſt ſibi imputari, ſed reo, qui cum certifica re non uult. ff. ſi pars hæred. peta. l. 1. §. fi. ff. quorum legatorum. l. 1. §. quòd autem nonnunquam, & ſupra,

i de teſti. in integ. conſtitutus, de hoc, Hoſtien. [i] nec mirum ſi ex cauſa recipitur libellus generalis, ſecundùm Innocen. cum etiam quandoque ſententia ſic generaliter lata teneat, ut patet infra de ſepultur. in noſtra, ad finem: quæ tamen debet eſſe clarior, quàm libellus, in ſti. de actio. §. curare, ſufficit enim petere fructus de tali fundo ſine alia expreſsione: & ſi non extant, peti poteſt æſtimatio, & exprimi. ſed in ſententia exprimi debet quantitas: aliàs non ualet; ut ſi dicatur, Cōdemno te ad expenſas factas in lite, uel ad res, quæ tibi obuenerunt à tali, niſi in actis de certa quantitate cōſtaret. ff. de re iudic. ait prætor. §. 1. & ſic intelligitur. C. de ſen. quæ ſine certa quant. l. 2. & 3. Hoſtien. dixit in generalibus, & uniuerſalibus iudicijs & naturam ipſorum ſequentibus ualere generalem ſententiam, & libellum per iura, quæ alleg. gloſſ. Dixit etiam de conſue. curiæ ualere hanc ſententiam, Condemno te ad expenſas factas in lite, quarum taxationem mihi reſeruo; de quo

k ſupra, de procur. auditis [k], & de dolo, finem, ubi etiam contrarium nota. Innocen. & dicam infra, de ſequeſt. poſſ. c. 1. in fin. [*& ibi, Eo ipſo*] nec obſtat. ff. de rei uend.

l Ie. 1. [l] ubi dixit, quòd uendicare poteſt adiecta cauſa: quia ibi ideo additur cauſa: quia res petita, ſcilicet liber homo, nunquā poteſt eſſe noſtri dominij, & ideo

m nec ſimplicitēr uendicari [m], Innocen. in decr. conquerente [*& ibi, non obſtante*] & ideo conſulebat Philipp. in cap. proxi. quòd reus non peteret exprimi cauſam in reali [*& ibi, eſt actori*] quantum ad hoc: ſed alio reſpectu eſt tutius non exprimere cauſam per id, quod ha-

n bes infra, de re iudic. Abbate, [n] lib. 6. & ſatis dicam infra, de ordina. cogn. c. fi. in fi. magnæ gloſſ. [*& ibi, Cauſa petendi*] in reali dico me dominum, quod eſſe non poteſt, niſi ex una cauſa, de fide inſtruct. inter: ſed aliquid poteſt mihi deberi ex pluribus cauſis [*& ibi, Vniuerſali bus*] Innocen. de offi. ordi. conquerente, ubi nota. ma-

8 teriam primæ partis huius gloſſ. dicit, quòd quattuor ſunt uniuerſales actiones, quæ pro hæreditate competunt, cuius nomine comprehenditur uniuerſum ius defuncti. ff. de uerbo. ſignifi. hæreditas, ſcilicet petitio hæreditatis, familiæ erciſcundæ, actio ex teſtamento, quæ datur pro hæreditate ex Trebellian. reſtituenda, & actio ex empto, quæ datur, quotiens tota hæreditas emitur. & quod res uniuerſaliter, non ſingulariter ueniant in hac petitione, probatur ex eo, quòd di-

cit

eit lex,quòd ſi reus tempore ſententiæ inueniatur plura poſſidere,quòd tempore litis conteſt.debet ad omnia condemnari.ff.de peti.hæred.l.4.& ult.ex quo patet petitionem uniuerſalem, cũ aliàs in pluribus principalibus rebus, quàm quæ petitæ ſunt, condemnari non poſſet,licet in acceſſorijs poſſet, & in iudicijs bonæ fi.& ſtricti iuris,ſicut ſunt fructus,& uſuræ.ff.de uſuris,uideamus.Item,ut ibi dixi ſuper fi.1.glo.ipſe Inno. non putat, quòd petitio iurium epiſcopalium ſit uniuerſalis,ſed generalis; & de materia gloſ.uide in Spec. de act.uel peti.§.ſequit̃,uer.ſed & ſi uis,uſq; ad uer.ad hoc[*& ibi,Quia ſum hæres*] ſed cogitur dicere,utrum ex teſtamẽto,uel ab inteſtato.ff.de peti.hæredi.legitimã. C.de codicill.l.fin. Si dicit ex teſtamento,dicat utrum ſolẽne,uel nuncupatiuum: quia aliter probatur unũ, quàm reliquum,& multa ueniunt in vno,quę non in alio. C.de teſtam. hac conſultiſſima, & inſtit.de teſtamentis: ſed hoc ſecundùm ius canonicum non uidetur uerum,ut patet in eo,quod legitur,& not.de teſtament.cum eſſes, & capit.relatum. Item dicat,quis fecit teſtamentum: quia nec omnes teſtari poſſunt, ut patet infra,de ſucceſſio.ab inteſta.capi.fi. C.qui teſtament.facere poſſunt. l.furioſum,& l.diſcretis. Quid ſi dicat ab inteſtato,nunquid dicere cogitur, an de iure ciuili, an prætorio, an municipali, uel conſuetudinario,uidetur quòd ſic,argum.ff.de peti.hæred.l.1.2.3.& 4.ubi & mater fecit mentionem Tertuliani.ff.de exce. rei iudi.ſi mater.1.reſpon.ſed forſan hoc fecit ex abundanti, nec eſt hoc aſſignare cauſam principalem, ſed potius cauſam cauſę,& ſecundùm hoc res procedere poſſet in infinitum, quod uitandum eſt, de reſcriptis. c.2.lib.6. Item ſecundnm leges huiuſmodi ſubtilitates admittuntur:nos tamẽ reſpuimus,& uia ſimplici ambulamus,ſupra de iudi.dilecti;de teſtamentis,cũ eſſes, & c.relatum.& c.cum tibi.& plures cauſas quãdoque admittimus in libello, infra de fide inſt.inter dilectos, de præſcript.cum olim,ſecundùm Hoſtienſ.quia cito poſſet in talibus quis malè eligere,& de facili capi.hęc omnia maximè in foro canonico dixit committẽda arbitrio boni uiri. nam & hæc ſunt diuerſa,& diuerſas defenſiones pariunt.poſſet enim eſſe ſtatutarius excõmunicatus,p̃ſcriptio conſuetudinis interrupta,& alia occurrere, quæ defenderent rem.argum.ff.de interro.actio.ſi ſine.§.illud quæritur,aliàs eſt lex,& incipit, ſi defenſor,& ſupra,de tranſac.cap.fin.Remittit etiam ad ea,quæ not.in ſumma, eod.tit.§.quid debeat continere libellus,& hoc ipſe nota.infra c.proximo [*& ibi,*
o *Pertinentijs ſuis*] & prębendam ° cum plenitudine iuris canonici,de conceſſio.præben.propoſuit. & uendicatur grex nõ facta ſpecificatione capitum.ff.de rei uen. l.1.§.fi.& 2.& 3.Hoſtienſ. [*& ibi,Cum ad ſedem*] &, ut ibi not.in gloſſ.2.tempore executionis fiet declaratio [*& ibi, Nec exigitur in libello*] fiet tamen in iudicio, uel ſententia, Goff.dicebat Vincen. in proceſſu cauſæ ſingu-
p la capitula, uel res exprimendas per eandem p l. idem Hoſtien.infra cap.proxim. [*& ibi,Licet*] ab hinc, ſupra quære hanc gloſ.per Accur.ff.de edendo. l.1.quod ſequitur,quære plenè. C.de edendo.l.edita,& in Spe.de libelli concep.§.nunc oſtendamus.plenius tamen tractat accumulationis materiam dominus Di.de regu-
9 lis iuris, nullus pluribus,lib.6. [*& ibi,emendari*] dixit† Innocent.quòd aliud eſt mutare,aliud emẽdare.ex quo enim libellum obtulit,non poteſt cauſam mutare, ut primã omninò dimittat,ſed bene poteſt ueterẽ & nouam,ſimul proſequi,niſi uetus actio,in qua perſiſtere intendit,talis eſſet,quæ pareret actionem rei iudi.contra ſecundam,de excep.rei iudi.ſi mater.§.eadem,& l. cum quæritur:uel niſi ſint tales,quæ electione tollan-
q tur;ut dixit gl.ſi uerò uult emendare q, ut quia minus petijt,modo uult plus petere, uel econuerſo, hic uide quod dicam infra poſt gloſ.Inno.uerſi.ſcire debes.dicunt quidam,ut refert Innoc.hoc licere quandòcunque ante ſententiam,ut inſt.de actio.§.ſi minus;quòd uerum eſt in uniuerſali,& generali actione tãtùm;per l.ff.de peti.hæredi.l.4.& l.ſi quo tempore,& C.de iudi. licet;& ſic intelligitur.C.de appell.l.fi.& C.de anna.exceptio.l.fin.in ſingularibus uerò licet hoc uſque ad litem conteſt. & iuramentum calumniæ præſtitum, & non ultra. quia poſtea noua interpellatione opus eſt, ut in l.cum quæritur,& aliis,quas allegat glo.nec† obſtat. ff.de noxalib. in delictis.§.ſi detracta: quia ibi eædem perſonæ ſunt,& ad idem agitur,ſcilicet ad emendationem totius damni.ff.de re iudic.miles.§.1. quòd autem conuentus noxam dare poteſt, hoc eſt ex quo dam beneficio,quod habet per l.ibi enim ſemper dominus egit noxali, nec expreſſit in libello, quod totũ damnum peteret pro eo, quòd ſciẽte domino ſeruus dediſſet damnum, uel minus pro eo, quod domino neſciente: quia ſi hoc expreſſiſſet,poſtea mutare non
r poſſet,ut eſt dictum.r:ſed poſt libellum generalem datum proſecutus eſt unum membrum tãtùm, & ideo nõ minus poteſt proſequi alterum, cum ambo comprehenduntur ſub actione propoſita:ſed ſi reus à principio uellet actorem cõgere, quòd de illis duobus unum eligeret, ut ſcilicet ageret inſolidum.vel ad dictũ benẽficium,forte poſſet,argumẽt.ff.de tributo. quòd in hæredem. §. eligere. Quamuis bene poſſet inter illos caſus differentia aſſignari: quia quando agitur de peculio,licet ſemper agatur eadem actione cum altera adiectione, ſcilicet ſiue de tributoria, ſiue de peculio: tamen aliud debet petere,ſi agat tributoria,aliud, ſi de peculio, & aliud ſententiabitur in una, quàm in altera:ſed quando agitur.l.Aquil.noxali,ſemper in ſolidum fit condemnatio, quamuis liberetur præſtãdo alterum, ſcilicet damnum,uel noxam, ut in præalleg. l.miles.ff.de re iudic.§.1.ſecundùm ipſum Inno.& Hoſtienſ.qui hoc not.ſupra tit.proxi. & remittit Hoſti.ad ſummam,eod.tit.§.utrum poſſit,& §.an libellus. Scire debes,quòd Ioan.Vincent.& Philipp.tractauerunt de hac materia,infra de fide inſtrum.inter,in prin.ubi placuit Vincen.quòd qui plus petijt,poteſt petere minus,nec eſt opus nouo libello, uel nouis iuciis: quia nil deperit reo, cui ius editionis ſaluum manet: ſed ſi petis minus,non potes petere plus, niſi per nouum libellum,& nouas inducias,&erit nouum iudicium.C. de aſſer.toll.l.1.§.ulti.ff.de iudic.l.de qua re,licet duret eadem cauſa petẽdi,puta ex cauſa mutui, niſi in libello dixiſſet,ſaluo iure ſuperfluí; & ſic intelligit inſtit.de actio.§.ſi minus. refert tamen quoſdam tenere, quod cũ additur in libello,ſatis eſt dare nouas inducias:Icã. & Philipp.diſtinguit ſingulares ab uniuerſalibus,ut ſupra dixi poſt Innocen.uerſi.quod uerum.In cauſa appel.refert Vincen.quoſdam dicere,quod addi poteſt, & detrahi quantitati libello comprehenſæ;argumen. l.ulti.C.de appel.Vincen. ipſe tenet nil extraneum ibi peti poſſe, cum nec ſuper tali poſſint in ea teſtes producí. C.de tempo.appell.l.per hanc.quia nouus libellus,& iuramẽtum eſſet neceſſarium:hæc ratio ſimpliciter dicta non placet,& eius veritatem collige per id, quod dicam infra tit.proxi.c.1.in gl.reconuentio, uer ſic.coram iudice,ut eo caſu illud dictum procedat,cũ procederet reconuentio. fatetur tamẽ Vincen.quòd ſi iudex principalis cauſæ minus cõdemnauit, quàm dẽbuit,illud peti poteſt in cauſa appellationis,de teſtament.Rainutius. Idem,ſi malè compenſauit, de ordine cognit.cum dilectus;' uel ſi fundus accreuit,poteſt petere,quod accreuit.ff.de euictio.l.ex mille.nam per fructus,& partus augetur ſ hæreditas. ff.de peti.hæred. Item ueniunt.§.item non ſolum [*& ibi, Intereſſe*] quid
11 † enim ſi aduocatum reus duxit de loginquo,& cu debet

bet reſpondere, mutatur libellus. Vincen.[*& ibi.§. eligere*]ubi de hoc[*& ibi, Actionibus*]& infra de poſtu. c.uno, de electio. ut quis duas, libro ſexto, ubi de hoc.

ANNOTATIONES.

a ¶ Reſpiciunt. Finis ergo attenditur in agente, & ſecundum illum nominabitur opus.& ad iſta faciunt,quæ no.Io.An.de teſti.ut matres,el 2.de reſti.ſpo.c.2.& in c.fraternitatis,in 9.q.de teſti.& ui de bonum tex.eo.tit.cum cauſam,el 2.& c.cum intra.

b ¶ Præſcriptio. Hoc no.uerum, quia ſemper libellus ille generalis, & incertus procedit, ſi non petitur, ut ibi, & in l. edita. C. de edendo.ſed dic, quòd hic non petebat terras; ſed unam de terris, & ſic libellus erat obſcurus, & petebatur declarari; & quia non audiebatur, fuit appellatum. Archi.

c ¶ Declaratio.adde Bar.& Cy.& alios in l.edita,C.de eden. & in l. an eandem.§.actiones,ff.de excep.rei iud.& doc. in c. Abbate ſane,de re iudi.in 6.

d ¶ Certæ rei adde hic.d.Franc.de Are.poſt Inno.

e ¶ Exprimenda.adde ſecundùm Innocen. hic, quòd etiam in caſibus, in quibus procedit libellus incertus, tunc ſententia debet eſſe certa in iudicijs ſingularibus; ut inſtitutio.de actio. §. curare.

f ¶ Intellige. In hac gloſſ. ibi,duas uicinas confines, ad hoc uide, quod no.Inno.in cap.certificari,de ſepul. & in c.conquerente,de offic. ordi.ad materiam libelli,Bald.

g ¶ Pondus:Vide bonum tex.& ibi Barto.in l.in actione,ff.de fur.& ibi per ipſum, an bonitas metalli, ut de qua liga, debeat exprimi.

h ¶ In rem. Et ibi tenet, quòd actor ſimpliciter petendo rem, uidetur totam petiſſe,gloſſ.in l.Pompo.§.ſuus.ff.de procurato.tenet libellum non procedere.primam tenet Bartol. utrobique, & in l.de pupillo.§.qui nunciat.ff.de no.ope.nunc.

i ¶ Hoſtien.Vide Barto.in l.prima,§.quod autem,ff.quo,le. & in §. eligere l. quòd in hæredem.ff. de tribu. & per Ioan. Andr. in ſpecul. de libel. concep. §. iuxta, uer. item debet, & ibi ponit opinio.Mar.de Fano, & uide gloſſ.in capitulo Abbate, de re iudica, libro ſexto.

k ¶ Auditis.Et ibi hoc probatur,& uide Pau.in c.finem, hic alle. & Cy.Barto.& Bald.& Salyc.in l.ſecunda,& tertia.C.de ſenten.quæ ſine cer.quan.& intereſſe,quomodo peti debeat, uide Bar.in l.ſtipulationes non diuiduntur,ff.de uer.obli.in q.fin.

l ¶ Ven.l.1.Ibi uide Bar.& per Ioan.And.in ſpec.de maio. & obed. & Bar.in l.1.ff.de libe.exhib.& tex.& ibi glo. & Io.And.in c.non eſt nobis,de ſpon.& in c.fi.de conuer. infi.

m ¶ Vendicari.Et ſic uult dicere, quòd regulariter cauſa non eſt exprimenda in realibus,ſaltem remota, ut quia præſcripſi, uel quia emi, & hoc quando ex expreſſione ipſius cauſæ proxi. ſcilicet, quia dominus, concluditur ius agentis: ſed ubi non concluditur ut quia ius reſiſtit, ut hic, quod liber homo ſit alterius dominii, tunc bene debet exprimi, quia dicat adiecta cauſa de iure Quiritum,ſi uendicat filium,& in fin.facit not.in c.ex parte M. de reſtitu.ſpol.& uide Innoc.in c.conquerente,de off.ord.ad hoc,an cauſa petitionis in libello ſit exprimenda,not.etiam in c.2. de conuconiu.& ibi glo.10.pa.Archid.

n ¶ Abbate. Ibi uide, & per Barto. in l. & an eadem §.actiones, alleg. in glo. pen.& Cyn.& Moder. in l.edita, C. de edendo. & uide Bart. in l.de rebus, ff. de arbi. quæ eſt not. ut not. ipſe in §. actiones, præalleg.

o ¶ Prębendam.In iſtis ergo,& ſimilibus haberet locum l.ſi quis libertatem,ff. de petit.hæred.& l.fin.C.eo.tit.& ſua materia:quod an ſit uerum,ibi uide Barto.& Cyn.& moder.& hoc tenet Innoc. in c.1.de conceſſ.præben.lib.6.& uide Barto.in l.poſt litem,ff.de excep.& ad id,quod ſequitur hic, et in glo.de declaratione literæ,quòd in executione ſententiæ fiat rerum declaratio,uide bonum tex.in l.defenſione.C.de iur.fi.Barto.in l.1.ff.de edendo, & Cyn.& moder.in l.2.C.de ſenten.quæ ſine cer.quanti.qui iſta inducit ad q.executionis inſtrumenti.

q ¶ Per eandem.Vide ibi Bar.Cyn.Bal.& Sali.& formam libellandi, & differentiam ſiue rationem differentiæ inter uniuerſalia iudicia, & generalia in iſta expreſſione rerum in proſecutione, uide Bar.ff.de edendo l.1.

r ¶ Emendare. Quid autem ſit mutare, & quid emendare, laborant docto.Vide Ioan.Andr.in ſpec.de libel. concep. §. nunc oſtendemus,& plenius Bar.Bal.& do.Bartho.de Sali.in l.edita, C.de edendo,& ibi iſta materia plenè.

s ¶ Dictum.Vide Bar.in d.§.ſi detracta,& in l.ſenatus, ff.de accuſ.& in l.deuunciaſſe.§.quid tamen,ff.de adulte.& dic,quòd in §.ſi detracta,non fit mutatio,uel emendatio libelli in ſubſtantia, ſed in quadam qualitate.uel dic,quòd nulla fit mutatio, ſed ius diuerſimodè auget, uel minuit concluſionem ſecundum occurrentiam probationum,& ibi patet,& uide doct.in l.edita.

t ¶ Augetur.Item ſi petitorium in cauſa appellationis ſit deductum, & iudices etiam ad id dati fuerunt, forte poterit etiam poſſeſſorium coram eiſdem deduci: quia cauſa eſt connexa, ut l.nulli, C. de iud.& quod not.in c.fin.de iudi.ſupra, pro.hoc tex.in c.accedens, c.2.ut lite non conte. ubi illi iudices appel.fuerunt dati,& fuit commiſſa quæſtio proprietatis,cum deducitur coram eis poſſeſſorium; ad hoc Clemen. paſtoralis, de cauſa poſſeſ. & proprieta. & ibi uide Bald.

SVMMARIVM.

1 *Contra libellum multa excipiuntur, & ad obſcuri etiam declarationem,& deliberationem.*
2 *In libello debet expreſſio cauſæ fieri, & ratio, & quæ ſufficiat, nume.5.*
3 *Si eſt obſcurus, reus cautius petet non teneri ei reſpondere, quàm peti declarari, & an tunc litis ſit conteſtatio facienda.*
Exceptio ſufficit concludat implicitè, & exceptioni conformis debet eſſe ſententia, ibid. & quæ differatur poſt litis conteſtationem,nu.5.
4 *Clauſulæ,ſi eſt ita, probationem intelligit oportere, remiſſ.*
Clauſula,Reuocato & c.in decretalibus quid comprendatur, ibid. remiſſ.
5 *Epiſcopi libellus quis reijciatur,uer.quid ſi epiſcopus.*
Exemptionis exceptio transfert onus in aduerſarium aliter probandi,ibid.
6 *Actiones plures in eodem libello poſſintné proponi.*

CAPVT III.

Dilecti. Summatum eſt in prin.& diuidi tur, ut proxima. ſecunda ibi, Ideoque [*Ipſos*] fratres ſanctæ Mariæ de Hiſpida [*Ipſorum*] reorum [*Propoſitum*] non
1 † ad litis peremptionem, nec fori declinationem,ſed ad dubij & obſcuri declarationem, & iuris deliberandi conſeruationem.ſic, ſupra cap.proxi. Hoſtien.
2 [*Conuentus*] actores [*Nollent † exprimere*] quaſi quantum ad periculum animæ nihil referat, ex qua cauſa debeatur, ſed hoc eſt falſum: quia ſecundum hoc reus deliberare non poſſet, nec etiam ſe defendere poſſet, donec eſſent teſtimonia publicata. Item ſi recipiendus eſſet libellus ſine cauſa, eadem ratione poſitio, probatio, & teſtimonium; quod eſſet abſurdum, cum & per illud ſubuerterentur multa iura, quod non eſt ſentiendum, ſecundum Hoſtien.[*Minimè teneatur*]no. ſecundum † Petrum & Abb.quia non
3 petierunt libellum declarari, ſed dixerunt ſe non
a teneri[a] reſpondere. Primo enim caſu uidetur quis inſtruere aduerſarium. unde hoc cautius: nec debet tunc iudex dicere libellum debere declarari, ex quo reus hoc non dicit, ſed ſecundum excepta dicere debet, reum non teneri reſpondere,& de hoc in ſpe.de libelli conceptio.§.fi.uer.cautus etiam ſis. Dicunt tamen quidam quòd quando in libello perſona non eſt cauſa, ſtatim debet reus conteſtari litem: qui poſtea non poterit mutari, ut no. ſupra c.proxi. & ſic reus abſoluetur. Sed hoc eis non placet: quia in proceſſu poterit cauſam declarare, & probare. C. de an-
4 na.excep.l.ulti.[*Appellarunt*] & bene [*ſi eſt † ita*] expone, ut dixi, ſupra c. proxi. [*Reuocato*] hanc clauſulam habes integram, ſupra de iudi.exhibita,in fi.Hoſtien.
5 ¶ [*In † glo.ſecunda, ibi, cauſam*] & ſecundum Inocen.poſt quem etiam de hoc ſcripſi, de priuile. ex parte 1.in prin. cauſa debet eſſe talis, quæ inferat iuſtum eſſe, quod petitur, ut ſi creditor contra prælatum agens dicat, peto mille marcas: quia ipſas tibi mutuaui. & ſi dicat reus, Exprimas, quòd conuerſæ ſint in utilitatem eccleſiæ,uel quòd contractus legitimè ſit factus, cõſentiẽtibus illis quorum cõſenſus requiritur:

uel exprime, quòd non ſit tibi ſatisfactum, uel cõſimilia, quæ ſi uera eſſent, tollerent intentionem actoris, non cogitur actor hoc exprimere in libello: quia non ſunt de natura actionis; & ideò reſeruantur poſt litem conteſtatam; & tunc qui melius probabit, obtinebit. C. de probatio. exceptionem, & infra de proba. ex literis, & c. licet. in fi. ſufficit ergo, quòd creditor petat, quia mutuauit. [b] Quid ſi epiſcopus petat aliquod epiſcopale ius ab eccleſia, quam confitetur exemptã? Reſpondeo ſecundum Inno. & Hoſt. non eſt admittendus talis libellus, niſi talem cauſam exprimat, quæ ad hoc ſufficiat, puta, quòd illud præſcripſit, de præſcrip. auditis: uel illud in exẽptione fuit exceptum, de reli. do. cum Veñ. uel aliud ſimile, quod ſufficiat. Si uerò epiſcopus petat ius epiſcopale: quia eſt ſita eccleſia in ſua dioc. & reus dicat libellum non admittendum; quia ſtatim paratus eſt probare eccleſiam exemptã, non ob. tali exceptio. admitteretur libellus, & fiet litis conteſtatio, & probatio exemptionis differetur in principali, ut patet ſupra ti. 1. ex parte, de lit. conteſta. c. 1. li. 6. niſi malitia actoris eſſet notoria, cui non eſſet indulgẽdum, ſecundum eos infra qui ma. ac. poſſunt, 6 ſignificante, cum ſimilibus. Nunquid † autem plures actiones in eodẽ libello poſsint proponi, remittit Hoſtien. ad ea, quæ no. ſupra de electio. querelam.

ANNOTATIONES.

a ¶ Teneri. ſufficit ergo exceptionem implicitè concludere; de quo Io. And. in c. a nobis, de excep. & Bar. in l. 1. ff. de excep. & no. ſententiam conformem debere eſſe exceptioni, ſicut etiam actioni. contra iſtam opi. iſtorum facit, quòd dicitur, iudicem in notorijs de iure ſupplere, & maximè ne iudicium ſit eluſorium, uide de iudi. examinata, & quod no. ſupra eo. c. 1. in glo. ius.

b ¶ Mutuauit. Vide Bar. in l. 1. ff. de edendo, & eo. ti. C. in l. edita, & ibi Moder. & an ſufficiat libellum concludere præſumptiue, ut peto fundum: quia fuit meus, & his ſimilia, uide bo. tex. in l. omnis, §. Lucius. ff. de his, quæ in frau. cre. & uide ibi Bar. & in l. certum, ff. de confeſ. §. 1. & Moder. in l. edita, & in dec. Rotæ. conclu. 352.

De Mutuis petitionibus, Rub.

¶ Quia plerunque ab utraque parte porriguntur libelli, & ſiũt hinc inde mutuæ petiones, ideò &c. Gof. de materia. 3. q. 8. cuius in agendo. & conuenit de arbitris, cum dilectus, de fide inſtrum. G. perpetuus, & libr. 6. de reſcrip. diſpendia, & Cle. de uerborum ſigni. ſæpe. §. uerum.

SVMMARIVM.

1 *Reconuenire poteſt reus actorem etiam coram iudice delegato, qui ſimul audiet, & finiet cauſam utranque, & de eodem facto.*
2 *Per reconuentionem ſecus proceditur, quàm per exceptionem contra libellum propoſitam. An habeat locum in criminalibus, & alijs caſibus & quando nu. 3. & quando facienda, num. 4. 5. & 10. & aliqua ex legibus in ſuffragio. Poteſt fieri ſuper pluribus. nu. 5. eiusq; proceſſus cum conuentione qualiter fiat, nu. 6. & 7. ſuper eadem deliberatorias habebit actor. nu. 6.*
Lex ſiquidem. C. de exceptio. cap. primum, infra de ordi. cogni. habent locum in exceptionibus proponendis, ibid.
Iuriſdictio etiam delegata ad alios extenditur caſus per reconuentionem. ibid.
Arbitria minime, ibid.
8 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 9.*
Ad concordiam inde ex primo ſi poteſt, debet partes reducere.
10 *Additio.*
11 *Schiſmatici, intruſi, & excommunicati non conueniunt, & conueniri poſſunt.*

CAPVT I.

a 1 b IX literis. [a] Caſus. Reus † reconuenire [b] poteſt actorem etiã coram iudice delegato, qui ſimul audiet, & finiet cãm utranque, & de eodem facto infra de teſt. cauſam, quæ 2. & duo facit, ponit mandatum, qđ primò iuſtificat. ſecunda ibi, Mãdamus [*Romanis*] aliàs, Romanus: ad idem, ſupra de off. Archidi. c. 1. & c. ad hoc [*Clerici Marturen.*] actores; & poſſet poni exemplum per decre. ueniens, de tranſac. ꝓm Hoſt. 2 [*Proponunt*] reconueniendo † non excipiendo. tunc enim procederetur, ut dicitur. C. de excep. ſi quidem, & infra de ordi. cogni. c. 1. Inn. [*Delegatis*] no. quòd licet reſcripta ſint ſtricti iuris; tamen iuriſdictio delegata per modum reconuentionis ad alios caſus extendi c tur: Secus [c] in arbitraria, ſupra de arbitris, cũ dilectus 3 [*Iuſtitiam*] reconuentio † non habet locum in criminalibus: quia non relatione criminis, ſed purgatione deſinit eſſe innocens a cauſatus. ff. de pu. iudici. is d qui [d] 3. q. 11. neganda. quamuis ex illis. l. dici poſſit locum habere reconuentionem, cum ibi dicit, quòd deponere debet inſcriptionem accuſatus contra accuſatorem etiam pendente accu. ad idem. ff. de adulterijs. ſi maritus. §. præſcriptionis. Item quòd de maiori poteſt reaccuſare, uel ſi ſuam proſequatur iniuriã. Sed hoc ſatis uerum eſt, quòd ſimul ambæ accuſationes non procedunt, ut ibidem no. Item non habet locum reconuentio, ubicunque iudex, ſub quo fit cõuentio, de reconuentione iudicare non poteſt, ut ſi coram laico fit reconuentio de ſpiritualibus, uel ſub inferiori iudice de libertate, ſupra de iudi. c. quanto, infra de or. cogn. tuam. C. de or. iu. l. j. Ex his uerbis Inno. quæ poſuit etiã Hoſt. patet ipſos contradicere Accur. in eo, quod no. C. de ſen. & inter. authen. & conſe e quenter, in glo. 2. qui tenet, quòd reconuentio [e] procedit etiam in cauſa, de qua iudex conuentionis iudicare non poſſet, per. l. quoti. C. de iudicijs. & illud eo adiuuatur per. l. ff. de iuriſ. om. iudi. ſi idem cum eodẽ, poſt princi. ubi patet, quòd ſi tu conuenis me coram defenſore ciuitatis, reconuenire te poſſum de maiori ſumma, quàm ad eius iuriſdictionem ſpectet. Guil. tenet primam in ſpe. de reconuẽtione. §. 1. poſt. prin. & §. 2. uer. & trado. ubi reſpondendo ad l. quotiens, dicit, quòd incidenter cognoſcens non pronunciat ſuper illa; & uide quod no. infra de ord. cogni. c. 1. ſed in reconuentionis cauſa pronunciari oportet. In l. ſi idem, diuerſa eſt litera, ut ibi no. ſecundum literam, quæ obſtat, Iuriſdictio defenſoris bene recipit quantitatem maiorem diuiſim petitam, ut ibi in prin. ſed hic de qualitate tractatur, non de quantitate ſummę. redeundo ad glo. Inn. dicit ipſe, quòd cum generaliter dicat l, cuius in agendo, &c. ut de ſen. & inter. om. iudi. cum Papi. in fi. & 3. q. 8. cuius, nõ uidetur iniquũ, ſi conuẽtus ſimiliter ciuiliter, reaccuſet criminaliter, dummodò competens iudex ſit, uel è conuerſo, ſecũ f dum Inno. [f] contrarium tamen dicit, infra eadem gl. uer. cõtra agentem autem criminaliter. ratio, ſecundum ipſum, nam & idem ciuiliter poteſt conueniri, & criminaliter poteſt ꝑ alium agere, cum nõ inueniatur prohibitio ſuper diuerſis rebus. ſuper eadem autẽ nõ põt ſimul ciuiliter, & criminaliter agi. C. de publicis iu. l. ſi quis [g] ad. Sed finita una quæſtione uel ciuili uel criminali, bene ad aliam tranſibit, ut in eadẽ. l. & C. de inoffi. teſta. eum qui, inſti. de excu. tuto. §. qui autem: ſed qui primò de uno crimine agens condemnatus eſt de calumnia, ulterius accuſare non poteſt nec priorem accuſatum, nec alium; quia proſequi nõ poteſt

poteſt, quia infamis eſt, tertia quæſt. 4. nulli, & quæſti. decima cap. primo, lex uerò dicit, quòd talis non facilè admittitur ad alium accuſandum. ff. de accu. ſi cui. §. primo, ff. de ſuſpect. tute. leg. prima, §. ſi autem. Idem dicunt quidam, quòd cœptam accuſationem, proſequi non poteſt. ſed melius dicitur, quòd poſſit proſequi. nam de qua re co. &c. ff. de iudic. de qua, de calumnia. cap. 2. argum. de hoc, quòd etiam condemnatus, qui inſcriptionem depoſuit, & ſi condemnetur poteſt proſequi accuſationem 3. q. undecima, neganda. alii dicunt, quòd nunquam in prędictis admittitur reaccuſatio. Item cor. t. a agentem poſſeſſorio bene agitur petitorio, ſed poteſt repelli per exceptionem ſpoliationis, & ſic intelligitur infra de ordi. cogni. ſuper. Contra agentem autem criminaliter reconueniẽ do non agitur ciuiliter; quod ſic probatur: quia quod plus eſt, etiam ſi aliquis prius mouiſſet actionem ciuilem, & conuentus contra actorem moueret crimina lem, ſuperſedendum eſſet ciuili, & tantum in crimina li procedendum. C. de ordi. iudic. l. ult. ergo multomi nus poterit eam de nouo proponere. Quidam tamen dicunt illam legem loqui, quando criminalis actio ſe quens contingebat propoſitam actionem, ut ſi quis petebat centum, & reus accuſabat actorem de uiolentia facta in promiſsione illorum centum. Item hanc actionem non uidetur poſſe proponere niſi ante litẽ conteſt. in ciuili actione factam. nam l. con. non uidetur, quòd iudex impediri debeat, quin diffiniat de re de qua cognouit, ar. ff. de iudi. de qua re. coram iudice appellat. non habet locum reconuentio, ff. de iudic. l. 2. §. legatis, ff. eum qui appellat. in prouincia defendi. l. 1. & in rubro. & ſecundum hoc dixit Hoſt. intelligendum, quod de hac quæſtione no. in ſumma, co. ti. §. & quando, uer. fi. & de hoc in ſpe. de reconuen. §. 2. uer. ſed nunquid coram. & ſecundum opi. quæ habet eam fieri non poſſe poſt litem conteſt. planum eſt, ꝙ ſi appellatum eſt à diffinitiua, uel interlocutoria poſt litem conteſt. non procedit reconuentio. ubi uerò appellatum, eſſet ante litem conteſt. quandiu pendet articulus appel. 1. cognitio, an bene, uel male fuerit appellatum, non poteſt fieri reconuentio; quia nec tunc ſuper principali proceditur. ſi autem pronunciauit iudex illius appellationis bene appellatum, & cœpit de principali cognoſcere, tunc cum ſucceſſerit iudici cauſæ principali, bene procedet coram illo reconuentio. Si uerò pronunciat, male appellatum, cauſa remittitur ad iudicem, à quo, de appella. ut debitus. & ſic, cum ibi non fiat conuentio, ergo nec reconuentio. h ſi tamen ex iuribus [h] delationis cognoſcit iudex appellationis de principali, ut de appel. cum appellationibus, li. 6. cognoſcit etiam de reconuentione. & ſecũdum prædicta patet, quòd ubi. intentatur officium iu i dicis, locum habet reconuentio [i] quod intelligo, ſi principaliter intentetur. nam ſi incidenter, non habet locum reconuentio, arg. de offi. iudi. c. 2. Illud autem notandum eſt, quòd ubicunque locum habet ſummaria cognitio, [k] non habet locum reconuentio, niſi conſimilis ſummariæ cognitionis: quia cum conuẽ k tio, & reconuentio ſint ſimul tractandæ, ubi unà requirit plenam diſcuſsionem, alia ſummariam, reſtat, quòd ſine alterius præiudicio ſimul tractari non poſſunt, cum una accelerationem exigat, alia longiores dilationes expoſcat, Inn. & Hoſt. uide quod no. in clemen. de uer. ſignifi. ſæpe, in glo. quod requirat. [l] utrum l autem laicus coram laico conuentus à clerico poſsit eum ſuper crimine reconuenire. diſtinguebat Hoſtien. dicens, quòd ſi crimen eſt etiam ciuile, non ſolum canonicum, & infligat pœnam ciuilem, & pecuniariam tantum, & ad ipſam tantum agatur ciuiliter, locus eſt reconuentioni, & diffinitioni, & ad requiſitionem ipſius ſecularis iudicis epiſcopus, ſi fuerit neceſſe, ſententiam exequetur. ar. de foro comp. poſtulaſti, de re iudi. à diuo. §. 1. 96. diſtin. cum ad uerum. Si uerò crimen ſit canonicum tantum, uel tale, quod corporalem pœnam infligat, & ad ipſam agatur, ceſſat reconuentio: quia cum illa non poſsit examinare, multo minus iudicare, in auten. de man. prin. §. ſi uerò canonicum. colum. 3. ut clerici appel. p. c. §. fi. uerò eccleſiaſticum, col. 6. de ordi. cogni. tuam; & ſic dicit intelligendum, quod no. de iudiciis, at ſi clerici, & de arbitris, cũ dilectus, ubi inuenies caſus, in quibus ceſſat reconuentio, ipſe idem Hoſt. in decre. diſpendia, de reſcrip. lib. 6. diſtinguit, an crimen inducat degradationem, & tunc non procedit reconuentio. cum illud iudex laicus examinare non poſsit: imò nec electus confirmatus ſecundum quoſdam; de hoc ſupra de elec. tranſmiſſam, & ſic poteſt intelligi, de iudiciis, at ſi clerici, & c. clerici, & c. cum non ab homine. erit ergo cauſa ad epiſcopum reuocanda, & præiudicabit ciuili primò propoſitæ, de ordi. cogni. tuam, cũ concor. Si uerò ciuilem tantum & pecuniariam pœnam inducit, tenet ibi, quod ſupradixi. Contra iſta diſt. facit ſupra de foro compe. c. 2. & quod notauit. co. ti. uerũ, ubi dixi in glo. 2. de cle. coniug. c. uno, li. 6. per quæ uidetur, quòd etiam ſi agatur ad pœnam pecuniariam tantum, non poſsit fieri reconuentio coră iudice laico; & hoc credo, & uide quod dixi de iudi. at ſi cleri- 4 ci, ſuper gl. 2. [*Incontinenti*] li. † ante, quam procedatur ad alia, & debet proteſtari de reconuentione ante litem conteſta. ut quidam dicunt, & ſic intelligunt authen. de execut. §. ſancimus. Alii dicunt idem, & ſi ante nõ fuerit proteſtatus, dummodò incontinenti poſt litẽ conteſt. i. antequam terminus ad alia aſſignetur, recõueniatur, ar. ff. ſi certum pet. lecta eſt. de elec. officij, & hęc fuit opinio Azo. pro qua. C. de li. cauſa, l. fin. C. de proc. nihil. alii autem dicunt, ꝙ uſque ſententiam etiã ſine proteſtatione reus poteſt reconuenire; ſed tunc m non ſimul procedat utraque [m] lis. nã ſi negetur recõuentio, hæc inde ſequetur abſurditas, quòd actor lite quam mouit, conteſtata & pẽdente de alia re ſub nullo iudice poterit conueniri; quod ualde abſurdum eſt. Quid enim ſi de iniuria, quæ lite pend. nte contingit, uel alia actione cum reconueniat; utique quæ de nouo emergunt, conſilio indigent, ſupra de offi. dele. inſinuante, infra de iura. calum. cæterũ. Item quæ cauſa, imò uerius inſania foret, abſtuliſſe huic reo iudices ordinarios actoris, coram quibus reus actorem conuenire poterat, niſi alium illi, coram quo conuenire poterat, ſubrogaſſet. Item in antiquo iure ſcilicet, C. de ſenten. & interloc. cum Pap. dicitur indiſtinctè, cuius in agendo quis ſequitur arbitrium, eum contra ſe iudicem habere non dedignetur; ita, quòd non fa- n cit mentionem de lite conteſtat. [n] ergo ſimpliciter eſt intelligenda 11. quæſt. 5. conſuluiſti. Si autem proteſtetur, nihil facit proteſtatio, niſi quia tunc indubitanter eſt uerum, quòd poſt litem conteſtatam incontinenti poſsit reconuenire. Sed oppones, leue eſt cuilibet facere, quòd non poſsit conueniri niſi ſub iudice, quem malit, cum ſit leue impetrare literas ad aliquem delegatum, & facta citatione ulterius ſub alio iudice non poterit conueniri, cum ſub eodem iudice debeat fieri conuentio, & reconuentio, ut de reſcrip. c. diſpendia. reſpon. ſub alio iudice reconueniri non poteſt, niſi lata fuerit ſententia, uel niſi fuerit appellatum, uel niſi faciat ſe abſolui ab inſtãtia iudicii, ut no. ſ. de off. delega. conſuluit. & ſic contra hanc fraudem altero prædictorum modorum prouideri põt, Inno. dixit Ho. ꝙ cũ non ſit in poteſtate ſolius rei, quãdo feratur ſententia, uel quando abſoluatur ab inſtãtia, uel quãdo poſsit rationabiliter appellare, reſtat, ꝙ dũmõ

non sint actor, vel iudex in culpa, parum prosunt hęc remedia. unde dixit alia esse remedia, s. ꝙ reus teneat procuratorem in curia: uel si habet causam recusandi, recuset. vel componat, vel ad eundem iudicem impetret, de rescri. dispendia: aliàs est necesse, quòd expectet sententiam, per auct. & consequẽter. dicit etiam, quòd lit. conte. non est locus reconuentioni, nisi protestatione præmissa. nec mouent eũ rationes per Inn. allegatæ. fatetur enim Hostien. quòd lit. contest. coram uno iudice non potest actor coram illo, uel alio conueniri: nec reputat absurdum hoc imputari reo, qui ante litem conte. cõuenire, uel protestari debuit, ar. ff. locati. l. 8. §. subiungi, supra de seruis non or. c. 1. nec reputat absurdum. quod differatur actio de nouo exorta ex causa. s. ut maior absurditas euitetur, idest ne coram diuersis iudicibus eodem tempore agatur, de rescrip. c. fi. nec insaniam reputat huic reo subtrahere ad tempus ordinarios actoris, cum imputandũ sit illi, qui nõ conuenit, ante quàm conueniretur, & subueniendum sit illi, qui uigilauit, & sibi prouidit, de ap. vt debitus. ff. de his, quę in faudem cre. pupillus; ad fi. Cum ergo natura iudicii non patiatur, quòd talis reconuẽito fiat, si ex causa suspendatur petitio, nõ reputat hoc absurdum, cum ex causa nedum suspendatur, sed priuetur quis suo iure sine culpa, infra ti. 2. quoniam. §. si uerò aliter. nec obstat secundum eum, quod in auct. non dicitur de lite conte. satis enim est, quod ibi dicitur, In eodẽ negocio idest iudicio, quod uocatur mista conuentionis, & reconuentionis examinatio; quod bene elucidatur in aucten. de execu. §. sancimus, & ibi, Sancimus igitur. si quis obnoxium habere arbitratur eum, qui contra se conuentionem exposuit, nõ apud alium iudicem, sed apud eum mox à principio conuenire, & eundem esse iudicẽ in utroque iudicio. q. d. bene caueat sibi reus, qui ab initio uocatur, & intra se deliberet, an in aliquo actor teneatur sibi. quod si putauerit à principio, idest ante principiũ idest ante lit. conte. supra de offi. deleg. super quæstionũ. §. intentionis. C. de iudi. rem non nouam, prin. respon. C. de iura. calum. l. 2. 1. respõ. uel etiã statim post lit. conte. protestatione præmissa libellum reconuentionis reus offerat, & sic vicissim contestetur litem, & idem sit iudex utriusque iudicij, quòd idem negociũ censeatur. & est valde notandum secundum eũ, quòd prędicta auct. altero non contenta, dicit, Mox in principio, innuens, ꝙ reconuentio non sit ultra lit. conte. protrahenda. si. not. secundum eum, de sen. excom. de his. Dicit ergo lit. conte. nulla protestatione præmissa non esse locum reconuentioni: sed si iudex, corã quo lis est contestata, vtriusq; partis sit ordinarius, coram eo locus est non reconuentioni, sed conuentioni. Reconuentioni non, ne fiat pręiudicium principali quęstioni, & ipsam differri contingat propter naturam reconuentionis, quę habet, quòd simul tractantur, & finiantur, ut hic, ad id. ff. de iudic. qui prior. In modum conuentionis sic, nisi obstet alia exceptio, cum perpetua sit iurisdictio ordinarij. unde procura. lit. conte. uice mutua conuenitur; non dicit, Reconuenitur. ff. de compensa. in rem. & hoc uerum, quãdo actor, & reus sunt eiusdem fori: alioquin post lite contesta. nec reconuentioni est locus, supra de iu. c. fi. secundum Hostien. qui remittit ad ea, quę not. in sum. cod. titu. §. & quãdo, uer. sed nunquid corã ordinario [*Quæstionibus*]
5 patet † per hanc literam, ut no. infra proximo ti. quod licet conuentio fiat super uno solo, reconuentio fieri
o põt super pluribus° [*Respondere*] Si tamen monaci ante factam responsionem porrexerunt libellum reconuentionis, Ala. hoc dixit, ne obstet auct. quã alle. glo.
6 & dixit. T. ꝙ † actor super libello rei habebit deliberatorias, si uoluerit. 3. q. 3. spatiũ. & sua causa interim differatur. & idem Vincen. qui etiam dixit, quòd in hoc casu præstabitur duplex iuramentum, sicut in iudicio finiũ reg. & fi. de quibus, infra de bap. ex literis. sed differunt, quia in illo testes unius deponunt pro alio: hic secus secũdum eum. & est ratio: quia hic sunt duæ petitiones circa diuersa, ibi una tantũ, uel duæ circa idẽ. & secũdum id quod post Tan. dixi, malitiosi aduocati reorum sæpe ad protelandam causam, aduenięte termino, quo debent respondere libello, si deficiunt eis exceptiones ad protelandam contestationem, porrigunt libellũ reconuentionis, ut sic non respondeant libello actoris, donec actor eorum libello separatum offerat respondere. & si ipse actor statim uellet respõdere sine deliberatorijs, illa malitia non iuuabit [*Vicissim postmodum*]
7 quasi † dicat facta super utraque lit. contestatio. primò iurabitur super conuentione, secundò super reconuentione. primò ponetur super conuentione. secundò incontinenti super reconuentione. Idem in probationibus, & in alijs, quę occurrunt, quousque una die quasi sententia terminentur, infra de ordine cogni. cum dilectus, Hosti. uide, quod ibi
p dicam super glo. si isti, Io. An. ℙ Prima † glo. facit tria.
8 ponit modum in reconuentione tenendum. secundò tractat, an post litem contesta. procedat reconuẽtio. tertiò arguit ex textu, quòd frustra petit & c. alleg. 8. concor. demum alleg. 5. cõtraria, & ultimum soluit. ¶ Penultima gl. docet duo, scilicet, quid si mutuæ petitiones sunt possessorię, vel vna possessoria, altera peremptoria. secundò, quòd uirtus reconuentionis est
9 &c. ¶ *In † gl. prima ibi, mutus. §. pœna*] sequitur, non defendentis procuratoris hæc est, ut denegetur ei actio [*& ibi, Neque scriptura*] ibi, uir conuentus reconuenit rerum amotarum, & illa mota compensat [*& ibi. §. ultimo*] mutuas petitiones extraordinariarum cognitionum audit præses [*& ibi. l. ultima*] si compensatio, quæ obijcitur, longam requirit indaginem, reseruetur alteri iudicio, & litem iam ferè expeditam diffinit iudex [*& ibi. §. Reuerendissimi*] conueniens pro ecclesia reconuenitur pro illa [*& ibi. l. ultima*] casus patet per solutionem, & habetur, infra depo. bona fides. ¶ *In glo. ultra ibi, equissimum*] ibi, cur enim ad arma, & rixas procedere patiatur prætor, quos potest sua iurisdictione compescere? ¶ *In † glo. prima ibi, appellandum*] hoc tenet Vin. [*& ibi, non sit audiendus*]
10 nisi post litem contest. statim hoc faceret, ut no. in auctẽ. & consequenter, in gl. fi. §. sancimus, in prima glo. quia quæ incontinenti fiunt, &c. ut dixi in gl. 1. Ante [*& ibi, Ab initio*] exponit Vinc. 1. post initium [*& ibi, Finita*] ad hoc facit ordo, istorum titulorum: quia post libel. oblationem, & ante litem contest. ponitur Rubrica de reconuentione, secundum Hosti. [*& ibi. l. ultima*] concor. Vincen. & Inn. Fran. hic & ipse, & Archidia. in decre. dispẽdia, & Guil. in ipe. de reconuentione. §. sequitur. Contra Inn. est, quod ipse no. supra eo. c. in gl. reconuentio, uersi. illud autẽ, Ala. Tanc. Goffre. & Host. contra, & Io. Mona. in decre. dispendia. quod uerum puto, si de uera recõuetione loquamur. & uide quod no. in Cle. de uerb. signi. sæpe, in glo. ꝙ requirat, & in glo. sequẽ. Intellexit Hosti. decre. dispendia, cum ante litem contest. fuerit protestatus. Posset dici, ꝙ decr. dispẽdia, non obstat per literã ibi, Cõuentionis, quasi dicat, Eodẽ durãte iudicio ante litem cõtest. potest recõuenire, postea cõuenire. & sunt ista ualde diuersa. nam in cõuentione non est necesse, quòd una sentẽtia terminetur cũ principali: in reconuẽtione secus; & de hoc, infra de ordi. cogni. cũ dilectus, in glo. si isti, & adde quod dixi in glo. 1. ante quàm, in fi. supra eo. c. Idem sublata appella. in rescripto, in reconuentione non poterit appellari. infra c. proxi: secus crederem in conuentione. Item illud uerbum Conuentionis in decre. dispendia, potest respice

re

rever. ibi, Si literas contra eum & c. secundũ quod potest dici allegãdo, quod etiam conueniri non potest actor coram delegato post litem contesta. sine nouis
11 literis [*& in fin.*] præcedentia † etiam sunt specialia in scismaticis, intrusis, & excõmunicatis, qui non conueniunt, & conueniri possunt, supra de iudi. intelleximus. ¶ *Inglo. 2. in fi.*] & c. examinata. ¶ *In glo. istud, ibi, habes*] & 20. q. 2. c. primo.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ex literis. Ad materiam istius c. & materiæ. s. conuentionis, & reconuentionis, uide Inno. & Io. And. in c. cum dilectus, de ordi. cogni. & quod scripsi 3. q. 8. c. 1. Archi.
b ¶ Reconuenire. An sit differentia inter reconuentionem, & recõpensationem, uide Bar. in l. in rebus. §. fi. ff. commo. & per Bal. in l. Papinianus, in fi. C. de sent. & interlo. om. iud.
c ¶ Secus. Adde spec. in tit. de recu. §. fi. uer. sed nunquid.
d ¶ Is qui. Difficilis est lex, & habet multa contraria. & ibi per Bart. uide pleniſſimè de hoc, & Cy. & Sali. in l. 1. C. qui accus. non pos.
e Reconuẽtio. Limita, ut per Archid. 11. q. 1. in glo. summæ, in uer. reconuentio.
f ¶ Secundum Innoc. Adde Bart. in auth. & consequenter, qui plene examinat hunc passum. C. de sent. & interlo. om. iud.
g ¶ Si quis. Ibi uide Cy. & do. Bar. de Sali. & Bart. in l. rerum amotarum, ff. rerum amo. & in l. fi. ff. ui bon. rapto. facit ad materiam l. si de ui. ff. de iud. & in l. interdum, ff. de publ. iud.
h ¶ Iuribus. De causa appell. & de alijs, in quibus non habet locum reconuentio, uide glo. in c. cum dilecti, supra de arbi. & uide Ioã. And. in c. 2. supra de li. obla. & in Clem. unica, de causa posseſſ. & propr. Bald.
i Reconuentio. Contra notat Cy. post Pe. in authen. & consequenter, prædicta leg. cuius opi. ibi uide per Bart. defendentem ibidem, & in l. 1. §. fi. ff. de ua. & extraor. cogni.
k Summaria cognitio. Adde Bar. in l. 1. ff. de præto. stipu. & in extraordinaria ad reprimendam, & per Bal. in l. præsenti, C. de his, qui ad eccle. confugi. per spec. in tit. de offic. iudi. §. 1.
l ¶ Requirat. Ibi Io. And. per distin. concordat hanc opin. cum alia contraria, & uide Bar. in prædicta. auth. & consequenter, & in l. sed hæc. §. non solum. ff. de proc. & in l. 1. §. fi. ff. de ua. & extraor. cog. & in l. 1. C. ubi causa status, & ibi etiam Bal. qui dixit post Bart. de reconuentione non habere locum in causa, quæ est ad aliam præparatoria. & an confitens possit reconueniri, uide Bal. in l. fi. C. qui ad lib. procla. non licet.
m ¶ Procedat utraque. Et istam uidetur sequi Bar. in authen. & consequenter, dicens, quòd erit tractanda cum priuilegio reconuentionis quò ad identitatem iudicis, non quò ad uicissitudinem decidendi: quia forte dudum post lit. contest. fuit inchoata, & uide glo. in c. dispendia, de iudicijs, lib. 6. quæ incipit, forte, & gl. ibi se.
n ¶ Lite conte. Idem no. infra de resti. spol. c. ex conquestione. sed illud c. facit contra glos. An quia ibi reconuentio uidetur post lit. contest. admitti: sed potest dici, quòd ideo, quia causæ hic connexæ. s. petitorij & possessorij, quo fiebat reconuentio. uel dicit, quòd ideo, quia petit ibi per iudicem, quominus reconuentio ante lit. contest. fieret: sed contra hanc opi. uidetur tenere Bar. in authen. & consequenter, C. de sent. Archi.
o ¶ Pluribus. Et si unum petit, an reus idem illud possit contra actorem petere, & quis erit tunc effectus istius petitionis, uide Io. An. post Inno. de off. deleg. cum contingat, in glo. quia melius, ad fi. & de re iud. cum Bertoldus, in glo. uidetur.
p ¶ Ioan. An. Scias, quòd Bar. in authen. & consequenter, dixit, quòd coram delegato de consensu utriusque partis dato non habet locum reconuentio. & dixit, quòd ratio est, quia cum utraque pars illum elegerit, cessat ratio c. cum Pap. 3. q. 8. ex eadem causa dixit non procedere reconuentionem coram arbitro; si illa est ratio in arbitro, uerũ dicit: sed illa uidetur ratio: quia quò ad id, in quo non est compromissum, est priuata persona, & sic cessat reconuentio: ita sentit tex. de arbi. cum dilectus. At deleg. etiam ab utraque parte electi. habet iurisdictionem non à partibus, sed à delegante, & sic ratio Bart. cessat.

SVMMARIVM.

1 *Actor, qui impetrauit rescriptum cum clausula, Appella. remota, in causa reconuentionis appella. remota respondere tenetur.*
Reconuentio fieri potest etiam coram iudice ab actore impetrato, ibid. uer. qui contra eum. Aliqua, quando liceat ea uti, in suffragio, & nu. 6. §. in glo. 2.
Dubitandi ratio quæ his erat, ibid. ad dictio. deferendum.

2 *Papa quid sentit, & nos sentire debemus.*
Appellatus coram iudice appellationis uti potest nouis probationibus, sicut appellans, ibid.
3 *Ius iniquum impetrans an in nulla causa appellet.*
Appellationis remotio non extenditur ad aliàs personas, nisi in casu, & quo, ibid. non est ius iniquum, & ratio, ibid. ponitur in certis causis ex stylo curiæ, ibid. & nu. 7. & quemadmodum id intelligatur, e. nu. 7. Appellationis remotionem qui impetrat per rescriptũ, quando incidat in edictum hic allegatum, ibid. in fine.
Contrariorum quandoque utrunque bonum, & quandoque utrunq; malum, ibid. uer. & nota quòd.
Appellatione rationabiliter est quoddam medium, ibidem uer. Posse igitur.
4 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 5.*
In iurisdictione prorogata iudex habet eandem auctoritatem, quomodo habet in delegata.
Concessum in uno, intelligitur in alio repetitum.
Reconuentio an procedat super pluribus contra conuenientem super uno, & nu. 6. §. 1.
Ea an liceat actori quasi reo, uer. licet actori, & nu. 6. §. 1.
6 *Additio, siue suppletio glossarum.*
8 *Extra diœcesim priuilegiatus quo casu trahi possit, licet ei concessum sit, ne trahi possit.*
Priuilegio suo quis contra alterum non utitur, quo pro se non utitur, imò ipsum transgreditur, ibid.

CAPVT II.

1 ℙRudentiam. Casus. actor, † qui impetrauit rescriptum cum clausula, Ap. re. in causa reconuentionis° ap. re. respõdere tenetur. & huius pars. de of. deleg. prudentiam. Communis diuisio secunda ibi, Nos uerò [*Eodem iudice*] qui contra eum impetratus est, quod potest, supra c proximo [*Deferendum*] & uidebatur quòd sic, cum solum super conuẽtione uideatur remota appellatio, cum nec de reconuẽtione fiat mentio in rescripto: sed contrariũ respõ-
2 detur, Hostiẽ. [*Sentimus*] & nos † eodem modo sentire oportet, infra de re iud. in causis, Ho. [*Ap. remedium*] potest igitur appellatus corã iudice appel. uti nouis probationibus, sicut appellans. C. de appel. eos qui §. 1.
3 Tan. & Vinc. [*remota*] uidetur, quòd † iste impetrãs ius iniquum, in nulla causa possit appellare. ff. quod quis-
b que iu. [b] l. 3. §. pe. ubi dicitur, pœnã locum habere etiã in actionibus quæsitis post, quàm incidit in edictum. nec enim lex æquior, quam legis artifices & c. So. re-
c motio [c] appellationis non extenditur ad alias personas nisi per prorogationem, ut hic. Item remotio appellationis non est ius iniquum, imò utitur æquitate, ut lites citius dirimantur, & sic respicit actorem ut reum, & sic cessat pœna edicti. Præterea in certis causis stylus curię etiam non petente parte apponit hanc clausulam. & no quòd remotio appellationis, & eius contrarium. s. libertas appellandi utrumque bonum; & sic. 27. q. 1. sic enim, & de conse. dis. 2. quotidie. sic interdum contrariorum utrumque malum, ut prodigalitas, & auaritia, Gof. & Host. de hoc, supra de consue. ex parte, & infra de iureiurã. intellecto. Posse igitur rationabiliter appellare est quoddã mediũ inter posse indifferẽter, & nullo modo posse, sicut largitas medium duorum uitiorum. per prædicta patet procedere, quod dicit da. hoc ti. q. 4. impetrantem talem clausulam, licet rescripto non utatur, si tamẽ utitur, posse incidere in edictum, per prædicta leg. l. 3. §. 1. quæ de iure iniquo loquitur, ut ibi patet in prin. legis. ¶ Secunda
4 † glo. primò arguit. secũdò format, & soluit duas quæ-
5 stiones. vltimò signat contrarium, & soluit. ¶ *In † glo. 2. ibi, Titia. §. 1.*] vide, infra de præbendis, de multa, in antepenul. glo. in fi. [*& ibi. §. quod & si.*] Hosti. dicit, quòd

hæc lex facit pro, & inducit decre. sedes, de rescrip. duplex litera illius. §. inducit hanc uarietatem: una litera ibi, minorem, alia, maiorẽ. & est casus duplex, ut ibi no. Pone, defensor non põt nisi de 50. cognoscere, cõ ueni te super 100. corã præside. Tu reconuenis me super 50. corã defensore, respondetur, q corã pręside id fiet, uel cõuenio te corã defensore in 50. tu uis me cõuenire in 100. coram defensore, id fiet [*& ibi. l. secunda.*] ibi, licet actori cõtra exce. replicare, & contra duplicationem triplicare. [*& ibi, quod fauore*] sequitur, quorundam constitutum est quibusdam casibus, ad eorum
6 læsionem nolumus inuentum uideri. ¶ *In† glo. prima,*
d *ibi, non debet*] & infra de re. iur. non licet, [d] lib. 6. imò uidetur potius prouidẽdum reo. ff. de feri. l. fi. infra de fide. in inte. ad finem, secundum Host. [*& ibi, Hodie*] idẽ Gof. [*& in fi.*] ergo ut quid membranas occupat, saltẽ compilator eam debuisset rescecare. unde & hodie locũ habet secundum Host. ¶ *In glo. 2. ibi, contra credo*] idẽ Host. [*& ibi. l. 2 ibi, licet actori triplicare*] ad idem de condi. ap. per tuas; de testi. licet. 3. Host. [*& ibi, Non credo*] idẽ Accur. in auct. & consequenter, in gl. 2. & idem Host. vt uitetur infinitas, de rescrip. c. 2. lib. 6. & quia in potestate fuit actoris à prin. sup pluribus impetrare, de rescrip. c. 3. li. 6. imputet ergo sibi secũdum eũ. Idẽ Guil. in spe. de reconuentione. §. 1. uersi. Item pone, quid si te. per. l. ff. de iurciuran. l. iurisiurãdum & ad pecunias.
§. sed nec. & facit quod not. ipse Guil. in §. 2. co. ti. uer.
7 fi. [*& ibi, Instantiam*] dixerunt† Tan. & Vin. q Romana ecclesia tales literas concedit etiã sine petentis instantia clausulam apponẽdo, & dixi in tex. in glo. uidetur. & secundũ id intellige hoc de instantia quò ad rescriptum, non quo ad clausulam [*& ibi. uti eodem*] ar. infra
8 de præben. si motu proprio, & c. se. lib. 6. & sic† soluit secundum Abb. quæstio de priuilegiato, ne trahatur extra dioc. qui extra ipsam alium trahit, à quo reconuenitur, quod licitè fieri potest per hanc decre. si illud priuilegium ad sui instantiam fuit sibi concessum; & idem in priuilegio iuris, ut dixi, supra de rescrip. nonnulli, in prin.

ANNOTATIONES.

a ¶Reconuentionis. Et sic clausula, Appellatione remota, in causa conuentionis apposita, tollit facultatem appellandi in causa recõuentionis. contra quod est tex. in c. ex conquestione, infra de restit. spo. ubi reconueniens appellat. sed dic, quòd ibi loquitur, quando appellatio interponitur ad incommodum impetrantis clausulam, quam appellationem clausula non tollit, ut quia recõuentus appellat, hic uerò loquitur, quando impetrans clausulam uult appellare, & sic ad eius commodum, quam bene tollit clausula, & ita hic, & sic hoc no. limita. uel potest dici & aliter, quòd ibi appellabant ex causa legitimè & manifestè iusta, ut dicit glo. in iure expressa, ut ibi Ioan. And. quam clausula non tollit secundum no. in c. ut debitus, & in c. pastoralis, de appe. sed hic appellabatur ex causa non iusta, uel non expressa, utrum si appellatum est in causa conuentionis, debeat supersederi causæ reconuentionis, uide infra de appel. c. super eo, el 1. & ibi remittit ad spe. Bal.

b Quod quisque iuris. limita, ut per do. Felin. in cap. sanctorum, de præscript.

c ¶Remotio. De materia ista, an pœna illius edicti porrigatur ad preterita, & sic ad futura, uel solum ad præsentia, conclusio est, quòd si generalis est impetratio iur. iniqui, ad futura extenditur: secus, si specialiter fiat super una causa, uide l. 3. §. fin. præalle. §. hæc pœna & ibi Bar. & scias, quòd pœna illius edicti transit cõtra hæredem impetrantis, quod uidetur mirabile, cum ipsum priuilegium impetratum sit personale, de quo in l. 3. §. quod autem ff. quod quisque iur. & in isto §. not. Bar. illud edictum locum habere, quando impetratio iur. iniqui aliquid affert impetranti, stante etiam pœna edicti; aliàs non habet locum; quod exemplifica, ut ibi per ipsum. Scias etiam, quòd illud edictum locum habet nedum in impetrante, sed etiam in statuente ius iniquum, de quo in l. 1. ff. eo. tit. Et sic statutum statuentem ligabit, & habet locum illud edictum in sententiante inique, quod uide ibi in l. 1. §. 1. & in princ. l. & ibi Bar. qui ista inducit ad quæstiones. Et an habeat locum illa pœna, si per alium, non per se quis tale ius impetrat, uide in l. 3. §. si procurator. & ibi Bar. ius autem iniquum impetrans patitur illius edicti pœnam nedum contra illum, contra quem impetrauit, sed etiã contra alias personas; quod intellige, quando simpliciter: secus si specialiter impetrat; uide §. hæc pœna, prælle. Et ibi Barto. qui de hoc ibi not.

d ¶Non licet. Nota. quòd istud est propter æqualitatem seruandam. unde dicit Paul. in c. 1. de seque. poss. & fruc. quòd literæ impetratæ per actorem super diuersis articulis per usum in uno efficiuntur communes; addè d. Feli. in rub. de rescrip. in 2. col.

De litis contestatione, Rub.

¶ Libelli oblationem, & mutuam petitionem sequi debet contestatio; ideò &c. Gof. de materia. 3. q. 3. offeratur, & repetitur in 6. cui cõgruit, de uer. si. forus, uerlis autem, & cap. ex parte, & de elec. dudum. 2. de offi. dele. relatum, de of. iu. c. 2. de re. iu. inter; de ap. significante, & c. interposita, in fi. & li. 6. de procu. cap. 1. 2. respon. & c. 2. & c. si duo, & Clemẽti. de uerb. signi. sæpe.

SVMMARIVM.

1 *Litis contestatio non per positiones & responsiones, sed per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam fit: qua omissa nullus est processus. nisi in casibus, & quibus nu. 7. & 10. ad fin. eius descriptio uel definitio cum interpretatione, nume. 4. quibusdam eius effectibus, & nu. 11. est litis fundamentum, & absque ea processus nullus, ibid. & per quam responsionem fiat nu. 5. 6. IC. 11.*

Diuisio decretalis, ibid.

2 *In capitulum non fertur excommunicationis, nisi in culpabiles.*

Quid fuerit hic resecatum, ibid. ad particulas, & infra.

3 *Positiones cur inuentæ, & quo iure.*

Remissio causæ fit ad Papam multis de causis, & quibus, ibid.

6 *Libelli narrata potest reus confiteri, & petita fieri non debere negare, si sit inepte formatus.*

Respondere qui ei recusat, quid iuris, remittitur, uer. si uerò sententia sine petitione dari non potest, eod. nu. uer. Tutius tamen.

8 *Epilogus, & Suffragium glossarum, num. 9.*

Per protestationem ius saluum manet.

10 *Additio glossarum.*

CAPVT I.

1 Lim. Ca. Non per† positiones, & responsiones, sed per petitionem in iure propositam, & respõsionem secutã fit lit. conte. qua omissa nullus est processus. & primò ponit processum iudicũ, & ipsorum relationem. secũdò ipsum processum decernit irritum, & dicit quare. 2. ibi, Procuratoribus [*iniurijs*] quas capitulum irrogat [*Sententijs*] ab episcopo† latis in capi.
2 propter iniurias supradictas. hodie tamẽ sententia sic pferre non debet, sed in illos tantũ de ca. qui culpabiles fuerunt, de sen. ex. Romana. §. fi. [*Et infra*] continet iniurias, sententias, & articulos specificatos, & quòd causa. fuit commissa iudicibus, qui processerũt in ea, ut sequitur, & demũ ipsam ad sedẽ apostolicã remiserunt, Hostien. [*Iudices*] delegati, q̃bus fuerat causa cõmissa, qui si gnari fuissent, fecissent libellum offerri. supra de libelli. oblatione, c. 1. Hosti. [*Positionibus* [a]] quas
3 † ad faciliorẽ expeditionem litium propter partiũ cõfessiones usus longęuus admisit in causis, vt in Cle. de verbo. sig. sępe, uer. & quia [*Remiserunt*] forte sic habuerunt in mandatis, uel de cõsensu partium hoc fiebat, ut per papã ferretur sententia, uel ut declararetur, quid
4 iuris de processu, Host. [*Litis contestationem*] litis† contestatio est principalis negocij apud iudicem hincinde facta narratio, secundũ Azo. hic, & quasi omnes. quę descriptio hic destruitur. nã per positiones & responsiones narrat hincinde negociũ corã iudice; & tamẽ nõ fit litis cõtestatio. unde dic, q̃ litis cõtest. est fundamẽtum iudicij per petitionem in iure propositam & congruam responsionem secutam animo contestandi litẽ factã. quo omisso, si in figura iudicij procedat, uexantur inanibus laboribus & sumptibus litigantes. Hosti. qui predicta per ordinem reassumens, dicit meritò dictum, fundamentum: quia dicitur litis initium, de of. deleg. super quæstionũ. §. interrionis, ante quod non dicitur lis mota propriè, de uerbo. sig. ex parte, secundo, nec dicitur quis petere, sed petere uelle. ff. rẽ rataṁ haberi. l. amplius. per ipsam autem firmatur iudicium, & perficitur petitionis iniuria. ff. de in ius uo. quamuis. perpetuatur actio usque ad 40. annos. C. de annali excep. l. 1. C. de præscriptio. 30. annorum. l. fi. & bene dicitur; Per petitionem. sin scriptis porrectã: alias contra, de hoc, de lib. obla. c. 1. & bene dicitur in iu. nam extra iudicium non contestatur lis, ut patet. 3. q. 3. offeratur. supra ti. 1. c. 1. ff. de interro. ac. l. noluit. alioquin, quandocunque aliquis rusticus peteret aliquid ab alio extra iudiciũ, fieret cõtestatio, à quo petitur, hoc negãte. sequitur, Congruam responsionẽ. s.
b ut ipsam petitionem confiteatur, [b] vel neget, ut sequitur; & de hoc. supra de elec. dudum. sequitur, Animo contestandi; de hoc in gl. Sequitur. Quo omisso, si in figura iudicij, idest ordinis iudiciarij. quod ideò sic exponitur: quia hoc omisso dari potest iudici potestas, quod inquirat, & arbitretur, vt sibi uidetur; de hoc, supra de libelli obla. c. 1. & bene sequitur, Vexantur inanibus, &c. Ratio patet hic secundũ Host. [*Secutam*] no.
5 hoc Inno. Host. Pe. & Abb. q† per responsionẽ iuris, puta, Nego pecuniã in vtilitatẽ ecclesiæ uersam, uel, Non debet tibi tradi, quod petis, uel, Quod petis, non debetur tibi de iur. & per responsionẽ ad causam, puta, Nego te mutuasse, bene fit litis conte. quia cum ex causa ꝓposita, & non ex alia ius petendi inferatur, negans causam puta mutuum. dicit se per consequẽs ex mutuo nõ teneri, & sic petitioni respõdet. Nec obstat, si dicat, q̃ aliud est causa, aliud actio, siue petitio: quia & si sit alia, nõ tamen aliud quò ad effectualẽ substantiã. ubi enim bona causa, bona petitio, & è conuerso. & remittit Host. ad sum. de libelli obla. §. quid debeat, uersi. alij dicũt, & de ijs in spe. c. ti. §. 2. uer. sed nunquid per responsionem, & uersi. se. & uer. quid si reus. sed in hoc ergo dicemus sufficere, q̃ narrationi libelli respõdeatur, supra de elec. querelam, infra de restit. spo. cum ad sedem, C. e. ti. l. una, & de hoc in spe. eo. ti. §. 2. post
6 prin. Si† uerò libellus sit ineptè formatus, posset interdum reus dicere, Confiteor narrata: sed dico petita fieri non debere. & ita dicit Hostiẽ. se de facto in quadam causa fecisse, & obtinuisse. non tamen fit, si dicat reus, Nolo litigare: quia per hoc nescitur, an cõfiteatur, uel neget. unde dicebat Hosti. supra de elec. dudũ, pri. quòd si dicat, Contendendum puto, non est lis contest. quia posset uelle contẽdere, licet libellus cõtineat ueritatem. cogendus est igitur respondere. ff. de edendo. l. 1. in princi. Idem secũdum eum, si dicat. Ce-
c do liti, non enim est lis contest. sufficit tamen hoc, quòd re careat, quæ sibi manu militari auferet, nisi restituat. ff. de reiuẽ. qui restituere. ff. de alie. mu. iu. causa facta, Itẽ si res. §. potest. C. ut nemo inuitus. l. un. non tamen sufficit, quod differat, nisi in totũ restituat, uel renũciet. C. de pac. post quam. Si verò non vult respõdere, remittit ibi Hosti. ad no. infra ti. 2. c. fi. ad fi. Si ue-
d rò dicat, [d] Nec confiteor, nec nego, uel dicat, Nolo litigare, de quo supra, uide in Spe. eo. ti. §. 2. uer. quid si peto, & uer. se. & ibi sequitur de illo, qui respõdet, Nõ credo debere; & si debeo, sum paratus soluere. Et placuit Inno. quòd si in libello ponatur sola narratio, &
e non petitio [e]. & reus respondeat fatẽdo, uel negando, quod toleranda est contest. ut res magis ualeat, quam pereat, infra de uerbo. signi. abbate, de insti. cum uenissent. & hoc maxime uidetur, quãdo de iuribus agitur, uel quando negatoria, uel confessoria intentatur.
f [f] ff. si usus fruc. petatur. l. 1. & l. uti frui. Tutius tamẽ est ẽm eum aliquid petere, quod ualeat; facit. 2. q. 1. notũ, & 1. q. 4. quia præsulatus, & infra ti. prox. accedens. 2. Host. uerò dixit libellũ non recipiendum, in quo nihil petitur, cum sine petitione sententia dari non possit. ff. communi diui. ut fundus nec in alio, quàm petitum' sit, possit quis condemnari. vnde reprehenditur iudex, qui non in seruum peritum. sed in eius æstimationem condẽnauit. C. de fideicõ. lib. l. fi. 1. respon. nisi forsan de spiritualibus, & inter religiosos agat; quod dic, ut no. de iudi. dilecti. & quando factum coram pa
g pa proponitur, ut dicam super glo. [g] & ubi non est libellus offerendus; de quo. supra titu. 2. cap. 1. [*Irritum*]
7 ecce quomodo † parietes ædificij iudiciorũ corruũt, ex quo fundamẽtũ omissum est: sed [7], quia erigunrur quandoq; parietes sine hoc fundemẽto, vt patet, infra ti. 1. quòniã, & in casib. quib. nõ offeretur libellus, no. supra de libel. obla. c. 1. dicit Hosti. quòd licet in decre. quoniã, quãdoq; omittatur hoc fundamentũ; iacitur tamẽ aliud. s. periculum amissionis ꝓbationũ, uel necessitas imminens. quæ legem non habet, seu ratio, & æquitas naturalis. sed dicit Hosti. dignũ no. quòd sicut quandoq; inuenitur materiale ædificium sine parietibus hincinde adhærente tecto ipsi solo. sic & ædificiũ iudiciorũ quandoq; sine parietibus, inuenitur; ut qñ fertur sententia in confessum, quo casu litis contestationi hincinde adhæret lata sẽtẽtia, secundũ Host. al-
8 leg. de re. permu. cũ olim. de confes. c. 2. ¶ Glo. † opponit, duas solutiones dat, unã in prin. aliam circa fi. glo. in medio dicẽs, quid sit contestatio, & quomodo fiat, & q̃ protestatio proponentis uel respondentis impe-
9 dit contestationẽ, ultimo ponit quæstionẽ. ¶ *In† glo. 1. ibi, ueditione*] si creditor consensit alienationi pignoris, quã fecit debitor, liberatũ est pignus, nisi fuerit ꝓ-
10 testatus, quòd saluũ esset ius pignoris. ¶ *In† glo. 1. ibi, responsio*] uide, quod dixi in tex. in glo. litis contest. [*& ibi, si in ueditione*] ff. de condi. & demõstra. l. 2. in fi. ad hoc. infra de ordi. cognitio. cum dilectus; de test. dilecto: aliàs sine protestatione, si uerba sint apta, fit per ea litis contestatio, arg. ff. de cõdi. indebi. q̃ quis præsumit animus contestandi, ex quo aliud non apparet, ut autem no. Inn. de constitu. cum. M. ideo protestatio. defendit hoc casu, quia dubiũ est, an uerba illa dicat animo litis contestandi, vel iudicem instruendi. protestatio igitur hoc declarans, non est facto contraria; de hoc satis in spe. eo. ti. §. 2. uer. patet, ubi omnes opiniones inuenies. & fuit etiam hæc quæstio Venerialis. 34. ubi Bartho. cum Tan. Hostien. & Accur. tenet contestationem non factam, ex quo iudex, & aduersarius consenserunt protestationi, & uide quod dicam de reg. iur. in generali, li. 6. in pe. col. uersi. sed quæro, & plenius in Mercu. quam posui super regula, exceptio-
11 nem, de re. iur. li. 6. [*& ibi, Ratio*] sunt † aliæ secundum Hostien. quia litis contestatio est iudicij fundamentũ: positiones, sicut aliæ probationes, sunt ædificium. Itẽ quia sicut una est lis, una debet esse contestatio: sed iã sequeretur tot fore contestationes, quot sunt positiones, & respõsiones. Item quia litis contestatio firmatur hoc titulo, positio uerò per ti. de cõfessis. dixit tamẽ ipse Hosti. q̃ si fiat positio generalis de omnibus, quæ continentur in libello, & ad illam fiat responsio affirmando, uel negando, q̃ facta est lit. contestatio. Talis enim positio firmatur hoc titulo, non per ti. de confessis; optimum arg. ff. de rebus dubijs, si is, qui dicenta. §. utrum, in fi. vbi dicit, hoc exprimat, Eorũ quę obijciuntur, quid non feci. i. nihil horũ feci; quasi dicat, sufficit, quòd omnia negentur. nec obstat hoc. c. quod intelligitur de singularibus positionibus; quod patet in princi. ibi, Quibusdam positionibus; quasi dicat, de pluribus & singularibus loquor, non de una uniuersali, & de hoc in spe. eodem titu. §. 2. ad fin. plus

dicit Hoſtien. quòd ſine tali generali de leui non conteſtatur, nam aduenient die, ſicut conſuetũ eſt ad deliberandum dato, debet iudex primò interrogare reũ utrum propoſita in libello credat eſſe uera, & petita fieri debere; & reo confitente, uel negante fit conteſtatio. & hoc eſt, quod dicit textus, ſed per petitionem in iure propoſitam & reſponſionem ſecutã. q.d. non ſufficit, quòd actor libellum in ſcriptis offerat: quia libellus non loquitur, imò neceſſe eſt, quòd contenta
h in libello proponat. hic ergo opus eſt uerbis, [h] inſti. de uerb. obli. in prin. C. de uſuris. l. 1. & locum habet illud. c. ętatem habet, de ſe loquatur, de conſec. di. 4. cũ proparuulis. de trahe ergo petitionem propoſitam, reſpõſionem ſecutam, non fiet conteſtatio, ſicut aliàs dicit de bapt. 1. q. 1. de trahe, & probatur hoc. C. e. l. una. ubi dicit inter litẽ enim conteſtata. & editam actionem multũ intereſt. lis enim tunc uidetur conteſtata cum per narrationem negocij, ſup. factam à paribus, ut ſupra, iudex cauſam audire cęperit; quaſi dicat, non eo ipſo, quòd libellus oblatus eſt, per quem ſolum dicitur edita actio, ſed ipſo narrante & loquente, & reo reſpondente fit conteſtatio; ad idem. C. de iuramento calum. l. 2. poſt prin. ſupra de elec. dudũ. ſupra ti. 1. c. 1. de teſtibus, præſentium. §. prętera, l. 6. nec intereſt, an à iudice interrogante hoc fiat, aut partes inter ſe hoc faciant iudice pro tribunali ſedente, & auctorizante. ff. de interrog. act. l. ſi ſint. 1. reſpon. Quid ſi inueniatur in actis ſcripta ſufficiens rei reſponſio; non tamen inuenitur præceſsiſſe actoris propoſitio, uel interrogatio. reſpõ. præſumam ipſam interueniſſe, ſicut aliàs dicitur de ſtipulatione. C. de contrahen. ſtipulatio. l. 1. Quid ſi in actis immediate poſt libellum ſcriptum ſit ſic lis eſt conteſtata: dicit Hoſtien. [*Sed quidam contra quod uide in ſpe. eo. ti. §. 2. uer. quidam autem*] præſumam omnia ſolenniter acta, inſti. de fideiuſ. §. fi. niſi forte præmittantur uerba inepta, ſicut dicit Hoſtien. ſe quando que uidiſſe; ut ſi dicatur, Reſpondit rẽus, q̃ contendere uelit, & ſic facta fuit lit. conteſtatio; ſecus, ſi diceret, & eſt lis conteſtata. eſt ergo uis in eo, quod dicit ſic; ad hoc. ff. de eden. l. 1. 1. reſpon. ff. rem ratam haberi l. ampliùs; ad hoc, quod no. de re iudi. ſicut [*& ibi, cum dilectus*] ad fi. hæc uera, niſi agatur coram papa. tunc enim ſine petitione correcta narratio actoris, & rẽſio rei lit. conteſtationem facit, arg. infra de inſti. cum ue niſſent, ut præſentia eius ſuppleat omnem ſolennitatem, ar. C. de teſta. omnium, & ſupra de tranſac. c. 1. ſecundum Innocen. & hæc tenet curia, maximè quando agitur de elec. uel prouiſionibus eccleſiarum, Hoſtien. in quibus etiam hodie procedi poteſt ſine conteſtat per Clemen. de iudi. diſpendioſam, de uerbor. ſigni. ſæpe.

maxime Bal. in 16. col. & uide plures fallentias per do. Fel. hic.

f ¶Intentatur. Et uide ad materiam huius decret. Hoſt. & Io. Andr. in c. 2. infra de dilat. & ibi uult, quòd per illam reſponſionem reſcrip. in citatorio litis conteſt. non inducatur. & uide Io. An. in c. cum eccl. de cauſa poſſ. & proprie. & glo. eſt in iure magi. 1. q. 3. quia præſulatus; facit tex. in c. in literis, infra de reſt. ſpo. quæ gl. ſecundum Hoſtien. non procedit, niſi quando agitur interdicto illo in caſibus hic, infra no. & uide etiam ad hoc, infra de reſt. ſpo. c. cum ad ſedem, & ibi Io. And. no. & no. tex. in c. cum cauſam, infra de appel. quòd per indirectam reſponſionem ad libellum inducatur. lit. conte. item fortè fal. quando agitur de iuribus eccl. quia tunc repertus ſit in præſentia Papæ, ut Io. And. in c. cum dilecta, in uer. ad iudices, infra de confir. uti. uel inuti. Archid.

g ¶Super glo. Et an in cauſa appellationis fiat lit. conte. interpoſitæ à diffinitiua, uide in deciſi. Rotæ, conclu. 12. & 13.

h ¶Verbis. Adde Rotam in 4. de lit. conteſt. in nouis, in 2. ubi tenet, quòd non eſt opus his uerbis, animo conte. & uide limitationem, quam ponit hic Paulus.

Vt lite non conteſtata non procedatur ad teſtium receptionem, neque diffinitiuam ſententiam, Rub.

¶Continuatio huius rubricæ ad proximam per ſe patet. congruit rubricæ de iniu. olim, ubi papa receptionem teſtium factam lite non conte. reuocauit in irritum. de ſententia habes, ſupra de elec. dudum 2. uer. licet autem. Itẽ fallit in caſu decre. eum qui, de eo, qui mittitur in poſſeſ. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Si de adulterio agitur ad ſeparationem tori, & ante litem conteſta tam reus eſt contumax, ex communicari poteſt, ſed teſtes recipi non poſſunt, nec cauſa diffiniri.*
Diuiſio decretalis, eod. nu. uer. & ſunt duæ.
2 *Contra contumacem tam actorem, quàm reum, tam ante, quàm poſt litis conteſtationem quomodo procedatur, & cauſa finiatur, & nu. 6. 8. 9. & 10.*
3 *Libellus dandus etiam coram delegato.*
Illudere quis dicitur non parendo iudici, ibidem. ad dict. Illudere.
4 *Appellatio non debet eſſe præpoſtera, priuſquam quis gratietur, & tali non deferendum, nu. 7.*
Procurator cauere quo caſu teneatur, ibid. & repellitur ob non ſuam, uel domini cautionem, ibid. & propter eius contumaciam puniri dominus poteſt, nu. 5. in fi. alia de eo infra.
5 *Conſultatio papæ quarum ſuit rerum.*
Teſtes recepti. prætermiſſa litis conteſtatione, non ualent, ibid.
6 *Lite non conteſtata proceditur contra contumacem, ſi agitur de fœdere matrimonij.*
7 *Litis conteſtatio ubi non præceſſit, totus irritus eſt proceſſus, ad uoces, Non eſt.*
8 *Contumacia ut purgetur.*
Contumacia procuratoris quando noceat domino ad appellandum, & ſolutionem expenſarum, & etiam executionem ſententiæ patiatur in bonis ſuis, ibi. uel ſententias in perſonam, & nu. 9. 10. 11, 13. 15. in ſuffrag. uide etiam nu. 20.
9 *Dominus, & eccleſia, an & quibus caſibus reſtituantur aduerſum condemnationem factam ex contumacia ſui procuratoris, & agere poſſit mandati contra eum, & numero 10. & 11. uide numero 20.*
10 *In reſtitutionis in integrum cauſa qualiter procedatur.*
Expenſarum reſeruatio in finem cauſæ quo caſu facienda, ibid. uer. conſuluit tamen.
11 *Cap. ſi epiſcopum. 16. q. 6. intellectus.*
Procurator, an & quando teneatur impenſis ſuis alium ſibi ſubſtituere, ſi detineatur infirmitate, uel alio iuſto impedimento, ibi. uer. & hac ratione. & an teneatur expenſas à ſe ſubſtituto ſub miniſtrare, numero 12. recuperat, quod expendit, à domino, ibid. numero 12.
Ex eius facto, uel delicto utrum & quibus caſibus tenetur eccleſia, uel pupillus, & alij domini, ibid. nu. 11. 16. & nu. 20. & ſupra

ANNOTATIONES.

a ¶Poſitionibus. An reſponſio facta poſitionibus, ſi habeat admiſtã petitionem, inducat conte. lit. ita do. Maria. hic. adde Angel. in §. illud quoque, in authen. de trien. & ſemiſ. & dicit Rota de teſti. in antiquis, per reſponſionem factam ad articulos concluſiuos fit lit. conteſt.

b ¶Confiteatur. An per confeſſionem fiat lit. conte. communis concluſio eſt hic quòd ſic, adde Bal. in l. ſi reus, C. de procur. Cardi. in Clem. ſæpe, in 26. q. de uerb. ſign. & in c. dudum, el 2. de elec.

c ¶Conteſta. An talis ceſſio ante lit. conte. perimat actionem, uel inſtantiam tollat, uide glo. & ibi Cyn. & Bar. & Bal. & Salic. in l. poſtquam liti. infra alleg. & an dominium rei petitæ tollat, uide Bart. in l. naturaliter. §. nihil, ff. de acq. poſſ. & l. ſi te, C. de lib. cauſa.

d Dicat. Quid ſi per uerbum credo, uel neſcio, uide tex. in c. cum ad ſedem, infrà de reſti. ſpo. quid ſi dicit, non teneor reſpondere? uide tex. & ibi Io. And. in c. dudum, de præſcr. de eo, qui dixit ſe non teneri, quia alibi contradixit, uide Inno. in c. ſuper literis, de reſcri. & quòd ſcripſit in l. 1. de lit. conte. Archi.

e ¶Et non petitio. Adde, quòd concluſio eſt neceſſaria in libello, aliàs non poteſt lis conteſtari. Adde doct. in l. edita. C. de eden. &

pra nu. 8. cum aliis ibi memoratis.
13 *Dominus ut teneatur ex contumacia procuratoris, ei procuratoris eſt contumacia ſignificanda, & aſſignandus terminus ad purgandam eam.*
14 *Epilogus. ſuffragium, gloſſarum. nu. 1 5.*
Pro aduocato inducię quando dandæ, & nu. 16.
16 *Additio.*
17 *Vxor quibus caſibus uiro non reſtituatur.*
18 *Matrimonij, uel coniugij ſpecialia quot, & quæ ſint.*
19 *Opiniones doctorum quandoque papa diſtinguit ad eas ſaluandas.*
21 *Defendere præcisè procurator ex qua cauſa cogatur dominum.*

CAPVT I.

1 AD hoc deus. Caſus. Si † agitur de adulterio ad ſeparationem tori, & ante litem cõteſt. reus eſt contumax, excommunicari poteſt, ſed teſtes recipi non poſſunt, nec cauſa diffiniri. Et ſunt duę partes. in prima delegatorum conſultatio. In ſecũda reſpõſio, ibi, Conſultationi. prima facit tria. primò enim ponitur cauſæ commiſsio. ſecũdò rei exceptio, petitio, & appellatio. tertiò actoris reſponſio, & teſtiũ ſuorum receptio. ſecunda ibi, Tandem. 3. ibi, Verum. Secunda prin. etiam facit tria. ſoluit obſtaculum: conſultationi reſpõdet, & iudices inſtruit. ſecũda ibi, Quia
2 lite. 3. ibi, Potuit. & dicit † Inno. in huius decre. principio, quòd licet in hac rubrica ponãtur quidam caſus ſpeciales, in quibus proceditur lit. non conteſta. tamẽ generaliter eſt ſciendum, q̃ etiam in cauſis, ubi requiritur lit. conteſt. ſiue reus, ſiue actor abſentet ſe ante lit. conteſta. quod citari debet per interualla 10. dierũ ſemel, bis, ter, quater, peremptoriè, prout iudex moderabitur ex diuerſis cauſis, arg. ff. de iudic. l. ad perem ptoriũ, & l. ſe. quæ lex licet loquatur de citatione poſt lit. conteſta. tamen ſimilitudinariè idem dici poteſt & ante lit. conte. & ſecundum Hoſtien. alia lex de hac materia indiſtinctè loquitur. ff. de re iudi. l. contumacia. & certum eſt, q̃ etiam in caſibus, in quibus nõ eſt lis conteſtanda, citandus eſt abſens: quia non procedi tur niſi contra contumacem, ut patet. infra c. quoniã §. porro. infra qui fil. ſint leg. platum. infra qui ma. ac. poſ. c. 1. dicit demum Inn. q̃ hodie actor uocatur per interualla 30. dierum. C. quomodo & quando iudex. aucten. qui ſemel. & ſi infra hos terminos non uenerit actor, expectabitur per annum, infra quem ſi non uenit, ex tunc inſtante reo, ſine cuius cõſenſu non po teſt actor deſiſtere ab actione ſemel propoſita, iudex procedet ad recipiendum probationes rei, & diffa finitiuam ſententiam, aucten. de lit. conteſt. §. omnẽ, ff. de proba. l. circa. Si autem reus non poteſt aliquid probare, abſoluetur ab inſtantia iudicij ta ntùm, & actor condemnabitur in expenſis. C. de iud. properandum. §. 1. Si autem actor infra annum uenerit, ſaluo proceſſu habito, & reſtitutis expẽſis reo, recipientur probationes eius, & audietur de iure ſuo. Et ſi poſtea iterum actor receſſerit, & contumax fuerit, dicũt qui dam, q̃ expectabitur per alium annum etiã poſt iteratas eaſdem citationes; & ſi nec tũc uenerit, cadet ab omni actione. melius uidetur Inno. q̃ non expectato actore per alium annum, procedetur contra ipſum; & ſic loquitur aucten. præalleg. Si autem reus ſe abſentet, per eadem interualla citandus eſt, ſed non eſt ad diffinitiuam ſed etiã procedendum, ſed ad miſ. in poſ. ut no. infra de dolo, prout. infra eo, quoniam. Contra in auctẽ. ut omnes ob. iu. §. ſi uerò. ſo. ibi erat lis quaſi conteſta. alio pro reo conuento. uel dic, q̃ li cet non feratur ſententia contra reum cõtumacem, tamen actori ſatisfit quantum ad expenſas & intereſſe ſuum de rebus eius rei propter contumaciam ſuã. Si uerò poſt lit. conteſta. abſentet ſe actor, uel reus, eo dẽ modo citabitur, & per annũ expectabitur, ut prędictum eſt, ante litem conteſta. niſi ex cauſa iudex
b tempus duxerit breuiandum [b]. melius uidetur. quod eo uocato legitimè ad ꝓbationes, & dandas, ad ſentẽtiam audiendam, quòd non expectato anno, ex quo lis conteſta. eſt, terminabitur cauſa. infra de dolo, prout. C. quomodo & quando iudex, conſentaneum. In criminalibus autem quid obtineat, no. infra, de dolo & contu. ueritatis, ſecundum Inno. & Hoſtien. & remittit ad ſummam de dolo ſub rubr. de contumacia. §. qualiter comprehẽdatur. infra de eo, qui mit. in poſ. c. fi. [*Inter. R.*] uirum & de adulterio accuſatum ex parte una [*Vxorem*] ex altera accuſantem uirum de adul-
3 terio [*Libello*] no. libellum † dandum etiam coram delegato. 3. q. 3. offeratur. infra de ordi. cog. cũ dilectus, de dila. prætera, Ioan. [*Qui*] procu. [*Petendo*] & multotiens obtinendo, tandem nimis reiterando [*Illudere*] ſi. uerbum, de poſtula. bonæ. 2. uerſi. ſi enim, Gof. [*Videretur*] ſub. noluiſtis animaduertere in eundẽ [*ſe tandem paratum*] in primo termino, quem ſibi iudices aſsigna uerunt, ut patet ex ſequentibus [*Fieri*] domino ſuo, quem forſan expoliatum dicebat [*Appellando*] præpo-
4 ſtere, & † inepte. Primo enim expectare debebat, an petitio ſua admitteretur; & ſi non admittebatur, & iu
c ſta erat, tũc appellare debebat. infra de appel. dilecto, [c] ad fi. ubi de hoc, Hoſtien. [*Cauere*] requiſitus. ex officio enim procurationis præcisè non tenetur cautionem offerre. Sed contra, procura. tenetur idoneè cauere. ff. de procu. ſed hæ. §. defendere. ſolu. diuerſi ſunt caſus, non contrarij. hic enim loquitur in cautione ſecuritatis mulieris, ad quã quòd procura. teneatur præcisè, dicit Hoſtien. ſe non inuenire iure cautum: ſed ibi loquitur in cautione iudiciali, ad quam præcisè tenetur procu. actoris. dicit tamen, q̃ ſi non cauet ipſe, uel dominus, iuſtè poteſt repelli in hoc caſu, ar. præ. l. ſed hę. §. fi. & l. ſe. & l. inuitus. §. pœna [*Præſentare*] ſed illicentia tus receſsit, Inno. [*Vos*] Reputantes ipſum contumacem, ſicut erat [*Studuiſtis*] & malè, ut ſequitur, Ioannes
[*& infra*] conſuluerunt papam ſuper ſententia ferẽda.
5 Dicit Hoſti. q̃ quæſiuerunt † primò, an teſtes ualeant ſic recepti, & dicas quod non, ut innuunt ſequentia. ſecundò, an deferẽdum eſſet appellationi; & huic nõ reſpondet; ſed dicas quòd non. tertiò, an poſsit is procedere ad diffinitiuam; & reſpondet quòd non. quartò, an propter contumaciam procu. potuiſſet puniri dominus, & qua pœna; & reſpõdet, quòd potuit excõ municari [*Seruandus*] 2. q. 6. §. diffinitiua. Phi. [*Fœdere*] de
6 quo † non dubitatur, an eſſet inter eos, T. Quando enim de illo quæretur, ſecus eſſet, ſecundum Inno. infra c. quoniam. §. porro, & §. ſi autem. poſſet enim tũc propter fauorẽ matrimonij, uel propter periculum animarum procedi lit. non cõteſt. contra contuma-
d cem, ut ibi [*Fuiſſet*[d]] patet, q̃ † deferendum non fuerat:
7 quia nec à grauamine illato, nec comminato. infra de appel. ut debitus & c. cum ceſſante, & no. ſupra, unde & procur. infra contomax iudicatur; & ſic ſoluitur ſecunda quæſtio [*Non eſt*] totus enim proceſſus eſt irritus, ubi conteſtatio non præceſsit, Innocen. [*Suam*] in antiqua dicebatur, Potuit tamen præfatus. R. propter contumaciam excommunicationis ſententia innodari. Dicebat Laurẽ. quòd intelligebatur de. R. patruo ipſius uiri, quẽ procura. fecerat ad cauſam, ipſe enim
e propter contumaciam [e] procura. excommunicandus non eſſet, ideò mutata & declarata fuit litera [*Sciens*]
8 contumaciam procuratoris [*non † purgauit*] ueniendo coram iudicibus, & obediendo eiſdem, Hoſt. & Inno. ex hoc no. quòd dominus non dicitur contumax, uel malitioſus, licet procurator ſit. & ideò uidetur, quòd etiam quando procurator eſt contumax, & ideò non

poteſt

potest appellare;dominus tamen, qui non est contu-
max, potest appellare infra legitimum tempus.s. 10.
dierum.cum ergo tantum propter suam malitiã pro-
cura.prohibeatur appellare,quare domino qui prius
habuit potestatem appellandi, auferetur sua potestas
propter procuratoris maliciam?Culpa enim suos au-
ctores tenere debet, infra de his, quæ fiũt à maio.par.
cap.quæsiuit.nec ob.2.q.6.biduum.§.si aduersus,& ff.
f quando appel.sit l.1.§.fi. [f] ubi dicitur,quòd si quis per
procu.egit,uix audietur appellans: quia illud intelligi
tur post 10.dies,quia infra hoc tempus appellare põt
non tantum procur. sed etiam dominus ut not. supra
de procur.cap. penul.post. 10. autem dies licet domi-
nus,ut nõ uerè contumax, sed præsumptiuè posit ap
pellare.C.quomodo & quando.l.prima, tamen quan
g do per procu. [g] actum est,non potest appellare.2.q.6.
§.si aduersus. Item dicunt aliqui, quòd hoc, quando
per procuratorem cõtumacem est actum,transit sen-
tentia in rem iudicatam, saltem post 10. dies : sed
quando contra dominum contumacem p̃sumptiuũ
feretur sententia, non transit in rem iudicatam, nisi
h post 10.dies à die, quo sciuit sententiam [h] contra se la
tam,computandos,Inn. Sed Host. distinguit cũ Lau.
& Io. si aliquis est absens ante lit. conte. in casibus, in
quibus lite non contes.non potest ferri diffinitiua sen
tentia, tunc nec ipsa sententia est ferenda, sed contu-
max excommunicatur, uel misionem in pos. pati-
tur,infra c.fi.§.fi. si uerò sit absens post litem contest.
uel etiam lite non conte.in casibus, in quibus lis non
contestatur, potest diffinitiua ferri, & diffinitiue pro-
nuntiatur contra talem.aut abest ex iusta causa,aut ex
iniusta.iusta uerò causa tripliciter dicitur;quod prose-
quere,ut no.2.q.6.biduũ, uersi.si aduersus. in glo.no.
si aliquis. quam glo.hic ad literã posuit Host. Est etiã
notandum secundum Inno. quòd nisi dominus sciẽs
purget contumaciam procuratoris,punitur :secus, si
nesciret. ff.qđ quisque iur.l.3.§.si procura. Item no.ꝙ
licet sententia excommunicationis nõ posit ferri in
absentem propter contumaciam procuratoris, nec
i mulcta indici [i].ff.si quis ius dicen. non ob.l.1.§.si pro-
k cura.[k](quod intelligas ſm Ho. qñ cõtumaciã ꝑcura-
toris ignorat dominus aliàs ꝯdiceret iste textus) tamẽ
fit misio in pos. causa custo. & etiam in ueram.ff. de
procura. sed hæ. §.ulti.& l.se.C. de digni.quot.li.12.se-
cundum Inno. alleg.Fran. C.de procur.l.3. per quam
dicit sic disputatum,& terminatum Vercellis.nam se-
cundum Inno.culpa sua est,ꝙ malum procuratorem
elegit.ff.nau.cau.l.ulti.§.hac act.ar.ff.ex quibus causis
in pos.ea.l.hoc autem,secundum Inno.& melius secũ
dum Host.ff.de mi.cum mandato, ad fi.& ideò de ip-
sius culpa tenetur.ff.commo.eum qui, & l.se.Item ex
hoc uidetur, quòd si procura.institutus nõ præsentet
se iudici siue prima uice, quando citatur,siue alijs ui-
cibus, quandiu tamen procuratio eius durat, ꝙ non
solum procura. sed & dominus potest condemnari
in expensis,ar.ff. cõmo.l.eum qui.§.ulti.& l.se.ubi ex-
presè dicitur, ꝙ dominus tenetur de culpa procur.si
minus idoneum elegit. Item uidetur expressum.ff.de
procura.non cog.& l.se ubi dicitur,ꝙ & si procu.non
cogitur prosequi litem ante litem cõte.tamen domi-
nus tenetur ob rem non defensam;post lit.tamen con
l testatam posset magis dubitari.[l] sed & tunc uidetur,ꝙ
dominus teneatur de culpa eius, ar. prædictarum le-
gum.nec mireris, si alius tenetur de culpa, uel pœna
alterius.s.procuratoris, quia hæ expensæ non sunt tan
tum pœna,sed etiã interesse. super quo remittit Host.
m ad no.supra de rescrip.c.fi. [m] Idẽ etiam uidetur de dif-
finitiua sententia.s.quod ferri potest contra dominũ
propter procuratoris contumaciam post litem con-
te. cum per lit.conte.factus sit dominus litis.unde po
stea mutari nõ potest.ff.de procura.post litem, & sen-
tentia in eum dictari debet.C.de sen.ex breu.l.1.& ex-
pressum uidetur.ff. quando ap.sit.l.1.§.fi. C.quomo-
do.& quando.l.3.Idem etiam dicimus in casibus, in
quibus ad sententiam diffinitiuam proceditur lit.non
cõte.propter generalem rationem quæ dicta est:quia
culpa sua est. quod nõ instituit bonũ procuratorem.
9 sed † ipsi domino datur actio mandati contra procu-
ratorem,& si non sit soluendo, restituitur actio con-
n tra eum, qui uicit.ff. de dolo, eleganter. [n] §.pe. Idem
etiam dicendum uidetur in sententia suspensionis, &
interdicti:sed posset dici secus;& hoc placet Fran.licet
enim contumacia procuratoris generet preiudicium
dño in re,in qua est procu.& in pertinentibus, non tñ
in alijs,sicut est.ꝙ suspendatur,uel interdicatur; quod
non debet fieri nisi causa suspensionis ex propria cul-
pa proueniat, & legitimè probetur. 2.quæst.3.nemo
epõrum.& c. sequentibus. 24.q.3. si habes. Prædictis
rationibus uidetur, quòd si procurator ecclesiæ pro-
pter contumaciam suam condemnetur in expensis,
quòd mandabitur sententia executioni in bonis ec-
clesiæ,quia ipsa in culpa, & contumax fuit,cum ipsa,
uel alius nomine eius comparere debuerit.Idem ui-
detur, si alia mandata iudicis non impleat: puta quia
non exhibet acta, uel alia instrumenta; & idem in si-
milibus: secus autem esset,si falsa instrumenta produ
ceret procu. uel aliam fraudem faceret.Et est ratio di
uersitatis : quia ad falsa instrumenta producenda, uel
fraudem committendã,uel delinquendum non tene
batur dominus. unde nec sibi imputantur, si fiant à
procu.quia non commissa uidentur: sed ad comparẽ
dum,uel exhibendum instrumenta,& ad similia tene
batur per se,uel per aliũ:sed etiam in his subueniretur
ecclesiæ aliquando,ut prædiximus per resti.in integr.
ff.de mino.l.minor,secundum Inn.Dicit Hosti. quod
moderna consuetudo hoc non admittit,& quod per
hoc parari posset uia figmentis, si contra condẽnatio
nẽ expensarum restitueretur ecclesia. Distinguit autẽ
an condemnatio fiat ante diffinitiuam,an in diffiniti-
ua.Item an sit procu. soluendo, uel non.si procu. est
soluendo,& contumacia prouenit ex ipsius malicia,
ignorante ecclesia,æquius est,quod ipse dolosus con-
tumax soluat expensas, quam ecclesia,quæ fuit tantũ
in culpa talem eligẽdo,cui dolus præponderat.ff.ad l.
Aquil.Item si obstetrix §.fi & cum dolosus cõtumax
gratis se offerat contumaciæ, & sic condemnationi,
contra ipsum,quasi qui se liti offert, fiet executio con
demnationis expensarum, & non contra ecclesiam,
ar.ff.de re iudi l.4.1.respõ.ff.de doli excep.si procura.
ꝙ si ecclesia, uel prælatus sit particeps contumaciæ,
hoc casu & ipse prælatus cõdemnatur, & fit executio
contra ipsum, ut patet ex notatis de procura.auditis,
& c.constitutis.Si uerò procura.non sit soluendo, &
10 agatur † de expẽsis ad aliquam diem ante diffinitiuã
sñiam factis moderatis, & modicis, illas soluit eccle-
sia, & imputet sibi, quia talem elegit; nec restituitur;
quia pro modico non datur restitutio.ff.de resti.in in
te.scio. Si uerò immoderatæ sint & graues, ad officiũ
iudicis deseruiens actioni pertinet hoc examinare
sine libello; de hoc de of.iudi. c.2. ne lites oriantur ex
litibus.C.de fruc.& litis ex.terminato, in fi.C.de tran-
sac.fratris.C. de fide instrum.l.fi.ad fi. & si uidet iudex
ecclesiam ex solutione expensarum enormiter lædi,
poterit ecclesiam restituere, ar.de rebus ec.ad nostrã.
consuluit tamen Host. quòd differat hanc quæstionẽ
usque ad diffinitiuam; & secundum quod tunc uide-
bit ecclesiam fauere bonam, uel malam causam, po-
terit arbritari,cum condemnanda sit pars succumbẽs
in expensis totius litis, de pœnis calumniam,à qua cõ
dẽnatione excipendæ expensæ ltimè à condẽnato fa-
ctæ.

ctæ.C.de iudi.properandum.§. sin autem ex gestis.ue-
rum si quæratur de condemnatione expensarum fa-
cta tempore diffinitiuæ,à qua est appellatum,non ha
bet locum petitio restitu. in integrum, quia iudex
appel.ad quem ordinaria uia spectat de prin.causa cõ
gnoscere, & de hac accessoria cognoscet,infra de ap.
ut debitus.C.de appel.eos,qui.1.respõ.de offi.delega.
prudentiam. & petens extraordi. auxilium omittens
ordi.non auditur.ff. de mino.in causæ 2.1.respon.sed
si non fuit appellatum, & ecclesia petit restitui cõtra
condemnationem expẽsarum tantum, dicens se per
hanc enormiter læsam, uidetur quòd libellus debeat
offerri, & in hac causa, sicut in alijs restitutorijs, pro-
cedatur, de resti.in integ.c.1.2.& per totũ,in ijs omni-
bus aduertat bene iudex, quia si inter duas ecclesias
talis uertatur quæstio,& ecclesia condemnata dicit se
grauari in soluendo, alia dicere potest se grauatam in
expendendo. unde malum procuratorem eligenti in
eius necem dicat restitutionem non dandam,ar.ff.de
minoribus,uerum.§. item quæritur, & l.in causæ.1.1.
respon.dicit tamen Host. ꝙ quicqd suprà scripserit ad
doctrinã, hæc sunt arbitraria, in quibus procedit iu-
dex æquitate seruata in humaniorem partem decli-
nando,secundum quod &c.de transactio.c.fi.dicebat
11 † autem Inno. quòd supra dictis per eum non contra-
dicit.16.q.6.si episcopum:quia in prædictis non puni-
tur pro delicto procuratoris ecclesia, sed pro sua cul-
pa,in qua fuit,quòd non elegit & in fide, & in faculta
tibus bonũ procura. ut supra dictum est. & hac ratio-
ne uidetur, ꝙ si procurator habet potestatem consti-
tuendi alium, puta quia cum eo iam est lis cõtestata,
& detinetur infirmitate, aut alio iusto impedimento,
quòd debet alium procuratorem constituere suis ex-
pensis.Tu distingue,ut sequitur,& nisi hoc faciat, nõ
solum punietur,sed etiã dominus ad interesse:quia in
culpa fuit, ꝙ inobediẽtem procuratorem & indiscre-
tum elegit: secus autẽ uidetur, si ideò tenebatur aliũ
procura.constituere:quia hoc habet.s.super cõstituẽ-
do procura.speciale mandatum.nam tunc, quia hoc
fuit tãtum de gratia;& ex superabundãti prouisione,
o quia non tenebatur præuidere [o] casus fortuitos,infra
de homici. Io. nec ipsi procuratori, nec domino im-
putatur, si nõ constituat procuratorem, arg.supra de
p elec.cum inter uniuersas [p] ubi no.de gratia s.quam fa
ciebant ibi uocantes non uocandum.alij tamen con-
tradicunt: domino tamen bene daretur actio manda
ti contra procuratorem, si sibi expedisset alium pro-
cura.constitutum fuisse. de hac materia not. supra de
q iudi.cum deputati. [q] Quidam etiam dicunt, quòd ex
dolo cõmisso non tenetur ecclesia, uel pupillus, nisi
& ubi à delinquentibus possunt se seruare indemnes:
sed & tunc sufficit, si cedat actiones. ff. quando ex fa-
cto tu.l.1.ff.de admi.tuto.l. fi.quando autem procura
tores aliarum personarum delinquunt, quid iuris sit,
no.infra de fideius.ca.pe.secundum Inno. & per dicta
12 supra uersiculo, hac ratione,uidetur † Inno.indistin-
ctè placuisse,ꝙ principalis procura.substituto à se mi-
nistrare tenetur expensas; quod putat Host. cum cer-
tum salarium recepit pro persecutione totius causæ,
uel non recepit salarium, sed de pecunia domini tan-
tum habet penes se, quòd ei prouidere potest aliàs ne
mo sani capitis diceret,quòd ei teneretur de proprio
prouidere: quia nec in persona propria tenẽtur pro-
prijs militare stipendijs, ut leg.& no. infra de simo.cũ
sit.nec tenetur per hoc mutuũ contrahere forsan sub
usuris,nec forsan si gratis potest habere.si tamen abũ
dat,& dominus passurus est graue damnum;nisi con
stituatur,tũc forsan tenetur constituere,& illi de pro-
prio prouidere.id enim recuperabit à domino con-
traria mandati:aliàs tenetur illi directa ad interesse ff.
de procu.qui proprio §.ut in cæteris, & §.litis impen-
r dia.C.man.à procur. [r] C.de procu.si procur. supra de
obli.ad ratio.c.uno[*Eandem*]de iureiu.c.ul.li.6.[*Innoda-*
13 *ri*]ad hoc ergo, ut talis † sententia iustè detur, consi-
lium est, quòd iudices antequàm sententiam profe-
s rãt, significent [s] domino hanc contumaciam asignã
do terminum ad eam purgandam, ne posint ignorã
tiam allegare,ar.ff.de insti. sed & si pupillus.§.de quo
palã,& infra de sentẽ. excommu.sacro:aliàs possent,
maximè hodie,pœnas canonicas meritò formidare,
de senten. ex.c.1.& c.statuimus, lib.6. secundum Ho.
14 ¶ Tertia.† gl.dicit, quomodo in prin.causæ, & in me
dio ex causa, si dolose nõ petitur, datur inducia ꝑ ad-
t uocato [t] habendo:non tñ nocet sententiæ, ꝙ aduoca
tus abfuit; fallit in fisco. ¶ Quarta glo. ponit.5. casus,
quibus non fit restitutio cõiungis. ¶ Quinta ponit.8.
specialia in matrimonio,uel eius causis. Penul.glo.re-
citat circa materiam opiniones antiquorum. ¶ Vlti-
ma glo. primo probat contumaciam factam,nisi ex-
cedat confessionem, & dolum procuratoris, nocere
domino,& duplicem causam reddit. 2.allegat in con-
trarium.tertiò soluit.demum format quæstionem,in
15 qua allegat pro,& contrà, & postea soluit. ¶ *In † glo.3.*
ibi,sed quòd simpliciter]absenti causa reipublicę, & reuer-
so datur tempus ad aduocatum quærẽdum; hoc uult
ista, & sequens[*& ibi, §.pe.*] cogitur aduocatus prose-
qui litem, & clientulus salariũ soluere [*& ibi.§.ait præ-*
tor]dat prætor aduocatum non habenti.¶ *In gl.ulti.ibi,*
procuratoris] sequitur,sciẽtiam, & dolum nocere debe-
re domino,nec Pomponius dubitat, nec nos dubita-
mus[*& ibi, In executione*] si procura.non paret præce-
ptis de militari annona trãsferenda, dominus cõscius
punitur in quadruplũ[*& ibi, Si procu.*] ponit casum de
procu. dato ad certam speciem, si aliam tractauit, nõ
præiudicat domino [*& ibi, Cum mandato*] imputať do-
mino, qui minori commisit negocia sua[*& ibi.§.ut in*
cæteris] quòd per errorem, uel iniuriam iudicis obti-
nuit procu.restituit domino,& generaliter quicquid
ex lite consequitur siue ex re, siue extrinsecus[*& ibi,*
Si procura.] sequitur, uel tutor, uel curator ius dicenti
non obtemperauerit,ipse punitur, non dominus,uel
pupillus [*& ibi, si Mandato non expressim*] cancella; Non
expressim,quod etiam Ioan.nõ ponit, cuius fuit glo.
nec est ibi talis lex,sed incipit,si mandato meo fundũ,
uer.sed si mãdato,alias est.§.primus.ibi dicitur, quòd
procurator meus,qui suscepit iudiciũ, sine iusta cau-
sa agere non potest, ut transferatur in me iudiciũ[*&*
ibi,In seruo]procu.hominem,quem emi mandaui,scie-
bat liberum, sed ego ignorabam, scientia illius mihi
non nocet[*& ibi,Si quis in sua domo*] si ignorante domi-
no in domo eius per procuratores, conductores, uel
similes sacra ministeria celebrentur, nõ nocet domi-
no[*& ibi,Si procu.*]2.contra procuratorem meo nomi
16 ne agentem non excipis de suo dolo.¶ *In † glo.si aliquis,*
ibi, induciæ propter]maximè quando ex hoc non multũ
læditur aduersarius,secundum Inno.& Host.& maxi-
mè si pars id præuidere nõ potuit,& uide in spe.de di-
u la.§.1.uer. præparatoriæ, [u] in fi.[*& ibi,Lata contra*] secus
x pro, ut no. in §. diuus [x] quem statim allegabo [*& ibi,*
Fiscus]& forte in fisco speciale,& in causa status,ut ibi,
Vin.quod est falsum,ut no.e.ti.non intelligiť.§.diuus
[*& in fi.*] Quidam dicunt idem in causa criminali.3.q.
3.de inducijs, quod nõ approbo. T.de hoc in sum. de
dila.§.& quare, Host. ¶ *In glo. hic est unus,ibi, sæuitia uiri*]
17 nam & † dominus nimis seuerus in seruum cogiť eũ
uendere ff.de ijs, qui sui uel alie.iur.l.2.Ioan.& no.25.
di.§.nunc autem, ad fi.[*& ibi.§.qui autem*] Item ob. ex-
ceptio rei iudicatæ, quamdiu fides facta fuerit de er-
rore, de frigidis, fraternitatis; qui filij sint legi. per ue-
y nerabilem [y], Host.infra de resti.spo.ex transmissa.ad-
dit

dit hos caſus,propoſitum intrandi religionẽ ante copulam, infra de conuer.coniug.ex publico. uehemẽs ſuſpicio de hæreſi, ar.de pur.ca.inter.de diuor. quãto. Item uotum cõmuniter emiſſum.33.q.5.quod Deo; quod intelligit, ut no.de conuer. coniu. cum ſis, & c. uxoratus. Item ſi per uim habuit poſſeſſionem, infra de ſpõ. cum locum. Item ſi nullam poſſeſſionem habuit, infra de reſti.ſpo.ex parte. Si non probetur legitimus contractus,ut ibi. Item quãdo probatur in mo dũ ſpoliationis:quia ad id non agitur,de ordi.cog.c.2. adde caſum cum petens reſtitutionem repellitur per exceptionem excõmunicationis, ut no.11.q.3.quoniam.ut dicã infra de ſenten.ex.inter.Pe.& Abb.in ca dem decre. ponebant uerſus. Si uerò cõtinuit;ſi mox probet impedimentum,&c.quos uide in ſpe.de pe.& poſ.§.fi.uer.pe.¶ *In gl.no.quòd,ibi, minor*]25.annis[*& ibi, ex parte*]quod dic;ut infra de iudi c.ulti.lib.6.[*& ibi,uidetur*] quod dic. ut infra de teſti. ſuper eo.2.[*Et in fi.*]ſecundũ Io. qui† ponebat etiã alia ſpecialia ᶻſ. quod ibi
18 z ualet teſtimonium de auditu,infra de teſti. quotiens, & c.licet 2.Item quòd ibi non iuratur de calumnia,in fra ti.1.literas.Itẽ cp nõ habet ibi locũ expurgatio, cũ ſunt infamati de inceſtu, uel conſanguinitate: quia ſi deficerent in purgatione,eſſent ſeparandi, & ſic conſequerentur intẽtum, de procur.tuæ.adde qđ dixi infra de pur.ca.nos inter,ſecundùm Vinc.& Hoſt. infra qui ma.ac.poſ. uidetur.hos caſus & alios ponebat per hos uer.Cõiugii ſpecialia ſunt,confeſsio,uotum,Pœna pat.dubium, tranſactio, non ſua, non ius. Credulitas, maior, auditus, & unus & idem.Conditio,ue rum,minor,& lis diuido,fili-illa.3. quę ponit glo. cõprehendit per illa.7.uerba,lis,minor, confeſsio,patet, non ius,tranſactio,pœna.Illud,quod dicit Io.de teſtimonio auditus ponit per uer.Auditus.demum addit 10.alia.ſ.Votum.quòd.ſ.ſi ſit ſimplex,impedit,ſed nõ dirimit;de hoc, infra qui cleri. uel uo.rurſus. Dubiũ. ſ.quod in dubio iudicatur pro matrimonio. & ſi contrariæ ſunt ſententiæ duorum ordinariorum, ualet la ta pro matrimonio,de proba.ex literis, de re iudi.c.fi. Non ſua,quia mulier non habet poteſtatem ſui corporis,ſed uir, & è conuerſo,infra de cõſang.& affi.nõ debet,uer.quaternarius.Credulitas.i.opinio,quæ præfertur ueritati ad accuſandum adulterium, & legitimandã prolẽ, qui filij ſint legit.c.penul.& ulti. Maior. ſ.quia requirit maiorem iudicem.ſ.epiſcopum,de exceſ.prælatorũ,accedẽtibus, & iuriſperitum,de conſan gui.& affi.c.1.ad finem.unus & idem,eſt ibi accuſator & teſtis.35.q.6.epiſcopus,& c.de parentela.Conditio, ſub qua contrahi poteſt, & ſi ſit impoſsibilis, de cõdi. appo.c.1.& ulti. Verum.i.ueritas præfertur opinioni; quod dic,ut qui filij ſint legitimi, per tuas. Diuido.1. patrem & matrem diuidit à filio, de biga.debitum.Fi li.filius agit contra patrem, infra de ſpon. non eſt nobis.Vin.autem infra de teſtibus.licet ex quadam, ponebat & alia ſpiritualia, ſ.quòd criminis exceptio impedit reſtitutionem in cauſa matrimonij, infra de diuor. ſignificaſti. Item fauorem matrimonij reſtituitur,qui aliàs nõ reſtitueretur,ſupra de reſti.in integrũ ex literis. Item peccat quis in eo mortaliter & non cogitur pœnitere, ut qui coniugi leproſo non reddit
aa debitum,de coniu.lepro. c.1.ᵃᵃ Item claudicat cõtractus,de deſpon.impu.de illis.Item auditur appellans, qui aliàs non audieretur, infra de ap. directæ.Item cp ibi emergit poſt ſententiam.eam retractat,infra de diuor.ex literis. Item ſpeciale, ut in caſu matrimoniali non feretur ſententia in perſonam procuratoris,con
bb tra id.ff.de procura.Plautius.ᵇᵇ Item de ipſa etiam incidenter non cognoſcit laicus, qui ſi. ſint legi. lator, & ſine probatione impeditur matrimonium cõtrahendum, de ſpon. præterea 2. adde caſum, de procura.c.ulti.li.6.& quod habes in Cle.de iudi.diſpẽdioſam.de uerbo.ſig.ſæpe,Bonagui.de clan.deſpon. cum inhibitio, conatus fuit colligere alios caſus.primo, cp in hoc contractu præcedere debent banna, ut ibi, & quòd tunc tacens poſtea repellitur, qui matrimonium accu.poſ. cum in tua, ubi de hoc. Item cp quilibet admittitur denuncians, infra de co. ſpiritua.tua, etiam non premiſſa monitione euangelica,de qua.2. q 1.ſi peccauerit, de iudi. nouit.Item quòd nullo denunciante iudex inquirit,ut ibi,uer.& ipſi,& de ſpon. cum in tua, ibi auditur allegans turpitudinem ſuam, de re iudi.lator.ubi de hoc in 1.glo.Item quod in hac cauſa poſt publicationem recipiũtur teſtes ſuper eiſdem articulis, quod dic, ut dicam de teſti.ſeries,& e. cum in tua, ſuper ulti.gl. Item cum alij contractus cõtraria uoluntate diſſoluantur, iſtud conſumatum ſola morte diſſoluitur,de hoc, infra de regu.iur.c.1. Itẽ caſum decre. cõtinebatur. 1. reſpon.de deſpon.impu. Item omni tempore contrahitur, ſed eius ſolennizatio certo tempore prohibetur. de feri.capellanus. Itẽ ualet ſententia in eo lata nõ in ſcriptis, de teſti. Alberi cus, dic ut ibi. Item in hac cauſa non remittitur iuramentũ teſti,vt no.de teſti.tuis.Item tenet cõtractũ ab excõmunicato; de eo.qui du. in matri.ſignificaſti, cc
cc criminoſo infideli,uel ſeruo 26.di.deinde, & de conſangui.& affi.de infidelibus, de diuor.quãto de coniug. ſ ruorũ.c.1. ¶ *In glo. hic patet, in fi.*] & quandoque
19 † diſtinguit ad opiniones ſaluandas, de reſcrip.ſuper literis, de reſti.ſpo. literas. de ſi.per tuas Hoſtien. ¶ *In*
20 † *glo.ulti.ibi,conſensum*]infra de immu.cc.aduerſus[*& ibi ſi procu.*]glo. Io.hucuſque, & de elec. cõpromiſſarius. li. 6.[*& ibi, Solutio*]Hoſti.ſoluebat ſic, procura. meus
dd contrahendo,uel quaſi confitendo, dd iudicium ſubeundo,negligendo in his,quæ ſibi ſunt commiſſa, & poteſtatem habet,mihi præiudicat, ut in primis concor. delinquendo uerò, uel quaſi. dolum, uel con
ee tumaciam committendo, ee mihi non parat præiudicium ignoranti, ut in contrarijs; ſcienti uerò & rati ficanti tacitè,uel expreſsè,& cũ non purgo,quod purgare poſſum,mihi præiudicat.ut hic, & in primis cõcor.& hæc ante lit. conteſt. habent locum.poſt litem conteſt. præiudicat mihi. unde & aduerſarius de dolo procuratoris contra me excipit: procurator tamen mihi tenetur. & ſi ſoluendo non fuerit, mihi actio reſtituitur ff.de dolo,& eleganter.§.pe.ff.de eo, per quem factum eſt.l.fi.1. reſpon. quæ ſic intellige. ff.de excep.doli, ſi procur.1.& 2.hæc de procura. ſpeciali intelligenda ſunt. Dolus enim procuratoris generalis omnium rerum nocet. ff. de exceptio. apud Celſum.§. quæſitum.& ſic intellige. ff.de tributo.pro curatoris. ff. de inſtito. cuicunque[*& ibi, de dolo ſuo*]
21 non † tamen excommunicatur, ſed ſufficit ſtipulationem commiti ob rem non defenſam. & hoc uerum, ubi ipſe ꝓcura.pro ſe cauit,uel dominus pro eo abſente. Si uero cauit pro eo apud acta, ꝓcura.cogitur præciſè defendere, nec ſufficit ſtipulationem committi.
ff ff.de procura.filius. ff §.fi.& l.non congendum.§.1.ſecundum Io.Vin.Phi.& adde,quod habetur in Cle.de procura. c.1.[*& ibi, uerſus finem*] &, infra de regu.iur. non debet lib.6.

ANNOTATIONES.

a ¶Diffinitiuam.Qualis autem ſit,an ab inſtantia tantum, uel à cauſa,uide inf. a de dolo, & contum.prout,& c.cauſam,hoc uidetur ſentire,quòd etiam à cauſa per id,quod ſequitur.

b ¶Breuiandum.Nõ uidentur hodie iſtæ ſolennitates ſeruari de tot citationibus,& tanta expectatione,maxime in actore,uide l.properandum,C.de iud.& ibi doct.& glo.in c.cauſam quæ,& c.prout, infra de dolo,& contu.

c ¶Dilecto.ibi uide Ioan.And.& in c.ſignificauerunt,infra de teſti. in glo.nota quòd,& ibi uide remiſſiones.

d ¶Fuiſſet.Aliàs ſi pars præſens,tunc ſecus,ut in c.accedens,el 2.in fra eod.hodie dic in Clem.diſpendioſam,de iud.Bal.

e ¶Contumaciam. De materia huius c.uide plenè Bart. in l.1. §.ſi procur.ff.ſi quis ius di.non obtempera. & in c.ſæpe de appel. infra, no.& in c.2.de conſeſſ.lib.6.& no.in c.cauſam, de elect. & in c.conſtitutus,de conſeſ.præben.in glo.2.& in c.1.de poſtu.præl. & Bar.in l.quamuis,de dam.infe.in glo.2.& in c.dilecto, de præbẽ.infra & quid ſi ſtatuto cauetur, quod principalis citatus debet reſpondere,aliàs debet haberi pro confeſſo,an,uel ſi uere eſt contumax,non appellet:an ſi procur.eſt contumax,habebitur pro cõfeſſo:aliàs repelleretur ab appellando,uide Bart. in l.neque, de fideicom.liber.an per contumaciam,uel factum tutoris, uel curatoris,uel procuratoris dominus perdat beneficium appellãdi,uel in expenſis condemnetur,uide quod no.Bar.in l.ſi ſe non obtulit, & l.contumacia,de re iud.& quando appel.ſit l.1.in fi.

f ¶§.fi.Vide ibi Bar.& in l.1.§. procur. ff.ſi quis in ius uocan.non ie.& in l.fi.ff.de reſti.in integ.ad fi.& moder.in l.3. C.de procur. & ibi etiam per illos,quid de negociorum geſto.& ibi uide Sali.

g ¶Per procuratorem.Verè contumacem, & hoc non eſt imponendum ei,qui non deliquit:ſed quia non plus uiuit potentia appellãdi,quàm per 10.dies,eſt ergo diſpoſitio ordinaria iur.nõ pœna,ui de Bar.in l.fi.ff.de reſtit.in integ.

h ¶Sciuit ſententiam.Adde gl.notabilem in c.concertationi,in uer. ſciuerit,de appel.in 6.& per d.Fel.in c.quod ad conſultationẽm, de re.iu.& per Alex.conſi.114.incip.Titius habens uxorem.

i ¶Indici.Nec alia pœna eſt ordinaria à conſueto iudiciorum ordine,nec etiam ſecundum directum, Ita no.Bar. in l.1.§.ſi procurator,ff.ſi quis in ius uoc.non ie. & in l.hoc amplius,aliàs in l.quãuis,ff.de dam.infect.& in l.3.C.de procu.Inno. tamen hoc parũ, infra ibi,& etiam in ueram,uidetur ſentire contrà.

K ¶§.ſi procur.Et ibi per Bar.de materia huius glo.& uide Bar.in l. quamuis,de dãm.infec.etiam ibi tenet, quòd ex ſecundo decreto non poteſt fieri.qualiter Inno.poſſit ſaluari, facit ad materiam in fra de appel.ſæpe,& in c. Nicolao,ibi Ioan.And.item uide glo.in c.licèt in beato, de conſtitut.ubi uidetur uelle,quòd ubi procurator.exceſſit fines mandati, eius factum domino nõ præiudicet.Bal.

l ¶Dubitari.Vide Barto.ad cognoſcendum, quæ ſit contumacia domini,& quæ procuratoris,in l.cum filius.§.in hac.ff.de uer.obl.

m ¶Cap.ſi.Bar.uerò no.contra in l.1.§.ſi procu.ff.ſi quis in ius uoc. non ie.& dixit illum tex.eſſe contra hoc dictum Inno.& ibi an ip ſe procu.debeat in expen.condemnari,uide per ipſum.

n ¶Eleganter. Et ff. de eo, per quem factum erit l. ex hoc edicto,in princ.& utrobique uide Bart.

o ¶Præuidere.Dominus ergo in iudicialibus non tenetur præuidere caſus fortuitos, & quid in extraiudicialibus. ,uide de hoc per Bal.in l.ſi is cùi,C.de fur.

p ¶Vniuerſitas. Bar.in alia materia facit differentiam inter procuratorem ſubſtitutum ex mandato expreſſo, & inter ſubſtitutum à domino litis,in l.de curatore,de cu.bo.dam.

q ¶ Deputati.Vbi uide Io.And.in glo.hos conſtare, & uide Bart. in l.fi.ff.de ad.tut.& in l.ſi dolo,ff.ſi quis om.ca.te.ubi per ipſum,an pupillus ex dolo, uel delicto tutoris teneatur, quas.ll.infra allegat Innocen.

r ¶Procura.Vide eo.tit.l.1.& l.aduerſus, C.& ibi Bal. & d.Bart.de Sali.& per Barto.in l.iam tamen,ff.iudi.ſol.ubi quid de expen.factis à defenſore.

s ¶Significent.Not. bonam cautelam,ut contumacia procuratoris ſignificetur domino, ut ſic decætero teneatur, niſi illam purget.

t ¶Pro aduocato. Idem di, ſic eſt abſens,quia datur dilatio, Bart.in l.air prætor.§.fi.ff.ex qui.cau.ma.adde Ange.in l.non iccirco,per illum tex.in princ.ff.de iudi.ubi dicit,an per abſentiam unius aduocati, ſi habet alium, detur dilatio.

u ¶ Præparatori. Et quid ſi impedimentum, uel abſentia aduocati ſit longo tempore duraturæ:uide ibi Ioan.And.& glo.& Bar.in l.ſi longius,ff.de iud.& no.per ipſum in l.ab hoſtibus.§.ſed quod ſim pliciter,ff.ex qui.cau.ma.& in l.ait prætor.§.ult.ff.eo.tit.Scias ẽt, quòd poſt reſponſionem ad libellum dantur inducię pro quærendo aduocato,non ante,ut not.glo.& Ioan.And.in c.2. infra de dilat.in glo.2.

x ¶Diuus.Et ibi idem not.glo. quæ alleg. plures concor. uide.moder.C.de procu.l.non eo minus.

y Venerabilem.Vide de cauſa poſſ.paſtoralis,in glo. ergo ſi aliquis, & ſuper illa Io.An.& Bar.in l.naturaliter§.nihil,ff.de acq.poſſ.

z ¶Specialia. Adde hic do.Felin. qui accumulat multa ſpecialia in cauſa matrimoniali.

aa ¶Cap.1.Ibi uide Ioan.And.ſuper glo.nunquid,& in c.2.in glo.dixit hic Hoſtien.& ſpec.eod.tit.

bb ¶Plautius. Vide de elect. querelam, in glo. concipienda, & ſuper illa.

cc ¶Significaſti. Vide ibi Ioan.And.& iura ibi contra.& ſolue ibi in glo. ergo excommunicatus.

dd ¶Confitendo.De confeſſione habetur in c.dilectus,de capel. mo. & c.ſcriptum, de elect.c.fi.de confeſſ.Bal.

ee Committendo.Intellige ipſo ſolo citato, & ipſo conſtituto procura.ante citationem aliquã de ipſo, uel domino factam. aliàs enim ſi citato domino mittatur,procu.& ſit contumax,non ipſe,ſed dominus dicetur contumax,ut eſt tex.no.ff.man.l.ſi procu.§.ſi ruto res,& not.Bar.in l.cum filius,ff.de uerbo.oblig.ubi uide.& ex his potes cognoſcere,quando dominus dicatur contumax, uel quando procur.

ff ¶Filius. Et ibi uide Bar.& glo.& Bar.in l.ſed hæc. §.prætor.ff.eo. tit.& in rubr.ff.iudi.ſol.& uide glo. ſuper uer. cogi, in Clemen. infra allega.

SVMMARIVM.

1 *Hæc decretalis diuerſimodè intelligitur,uide nu.13.§.in gloſſ. non autem.*
Lite non conteſtata in cauſa reſtitutionis etiam contra contumacem ſententia proferri non poteſt,ibid.uer.ſed ut omnem.
Diuiſio decretalis,ibid.
2 *Obiecta, pro propoſita.*
Suffraganei metropolitani pro ipſo metropolitano iudices impetrati iuſtè recuſantur,ibid.
Reſcriptum nõ dat iuriſdictionem,tacito in eo,quo expreſſo,datum non fuiſſet,exemplum hic in ſuffraganeis,eod.nu.& 8.
Monitio iudicis non ex iuris neceſſitate eſt, ibidem ad dict. admonitus.
3 *Appellatione interpoſita.ſi iuſta eſt,& non ſit grauamen renouatum,non tenetur appellans iudici,à quo appellauit, reſpondere, imò reſpondere non debet: aliàs appellationi renunciaret.*
4 *Teſtes malè recepti dicuntur multis rationibus, & quibus. In eorum perſonas licet opponere poſt publicationem, & citandus is contra quem producuntur ad uidendum eos iurare,nu.6.*
5 *Iudices adire debent ipſæ partes,non è contrario.*
6 *Excommunicationis ſententia non tenet lata poſt appellationem, ad dictio.excommunicationis.*
Emendat papa, ibid. in dictio.Poſſeſſionem.
7 *Petitorio uidetur actum,ſi fiat adiudicatio,ut hic.*
Venetis quod priuilegium conceſſum fuit olim appellationis, ibid. ad dicti.ſuppreſſionem.
8 *Proceſſus nullus hic fuit ex multis,& quibus.*
Fortè,aduerbium cur hic adiectum,ibid.ad dictio.fortè,& nu. 16.
9 *Inſtrumenta penes quem debeant eſſe obligatione ſoluta.*
10 *Epilogus,& ſuffragium gloſsarum.nu.11.*
Recuſandi iudicem iuſtæ cauſæ quæ,& nu.14.
Sententia retractata, reſtituuntur omnia in ſtatum priſtinum.§.1.
12 *Additio gloſsarum.*
Appellare non licet, niſi præcedat grauamen,eod.nu.12.& 15.
13 *Notoria cauſa proponenda, licet ab eius probatione proponens releuetur.*
Decretalis hæc ut intelligenda.eod.nu.§.in glo. non autem.
14 *Metropolitanus conuenire poteſt ſubditum coram ſuffraganeo ſuo.*
16 *Pœnam eam iudex infligere,quam quis magis timet.*

CAPVT II.

a 1 ACcedens. ª Quia diuerſimodè† intelligitur decre. ut dicã, infra ſuper 3.glo. diuerſimodè ſummari poteſt quò ad factum:ſed, ut omnem modum comprenhendas, potes dicere. In cauſa reſtitutionis etiam contra cõtumacem, lite non conteſt. ſententia proferri non poteſt. & ſunt duæ partes. prima ponit ordinem proceſſus.ſecunda ipſius retracta
b tionem. ſecunda ibi, Cum igitur, ᵇ & de facto huius decre.loquitur, infra de uerbo.ſig.dilecto [*obiecta*] in
2 † propoſita,Pe.Sed ſub. propoſuit,quòd iudices procedere non poterant:quia duo ex eis ſuffraganei erãt
c actoris.unde recuſabat ipſorum audiẽtiam, quæ cauſa notoria erat, & tacita in reſcripto.unde iuriſdictionem non habebant: ad cautelam tamen,ne procederẽt,ad noſtram &c.[*Admonitus*]non iuris neceſsitate, ſi ap-

ſi appellatio non tenuiſſet, infra de dolo,& contu. eũ qui,li.6. [*Non tenebat*] ut uidebatur iudicibus: ſed falſum erat ſecundum Inno. [*Noluit*] & † bene: quia iuſtè appellauerat,nec reuocatum erat grauamen:aliàs ſecus; infra de ap. cum ceſſante, ſecundum Innocen. cautè autem faciebat non reſpõdendo coram eis, ne appellationi renunciaret, ſupra de off.deleg.gratum, de ap.ſolicitudinem, ſecundum Hoſt. [*Contumacia*] ut archiepiſcopus dicebat, ſed non erat uerum, Innoc.
4 uel ſicut uidebatur iudicibus, Hoſt. [*Receperunt*] & † malè,tũ quia iuſtè recuſati erãt: tũ quia literæ ſurreptitiæ iudicãtur. tum quia ab eis iuſtè fuerat appellatũ:tũm quia lit.non conteſt.infra per totum, ſecundum Hoſtien.[*In ſcriptis*]& publicatis;quod patet per uer. in dicta [*Ad eos iudices*] debent † enim partes ad ipſos accedere,nõ è contra.C.de epi.& cle.iubemus.ad fi.ar.ff.ſi
6 quis ordo in bo.poſſ.ſer.l.2.aliàs.1.§.ſi præſes, Hoſtien. [*In perſonas*] ergo † poſt publicationem licet opponere in perſonas teſtium; quod dic,ut infra,de teſti.ex parte,& c.præſentium [*obiecturus*] adhuc omiſerant,quia citãdus fuerat,ut ueniret uidere iurare teſtes,infra,de teſti.c.2.& quod leg.& not.infra de fideiuſſio. conſtitutus.§.fi.ſecundùm Hoſt.Pet. Tu dic,ut in præce.decret,eum qui,de dolo,& contum.lib.6. [*Quod*] ſcilicet ad eos accedere [*Excommunicationis*] quæ ideo non te-
d nuit[d]: quia ab ipſis iudicibus fuerat legitimè appellatum, ƒm Inno. [*Poſſeſſionem*] melius dixiſſet, quaſi poſſeſſionem,ut patet in eo,quod nota.de foro compet.
7 conqueſtus,Hoſt. [*Adiudicantes*] per hoc † uidetur actũ fuiſſe petitorio [*Reſtituentes*] forte fuit hæc tertia ſentẽtia, uel forte executio ſecũdæ [*In integrum*] ideſt plenariè & in totum,Gof. [*Suppreſſione*] ex eo maximè, quia non faciebat mentionem de priuilegio appellationis conceſſo Venetis, quod ſuper eccleſia ipſa conueniri non poſſent, donec terra orientalis foret recuperata, ſecundùm Innocẽ. qui dicit hoc contineri in regiſtro [*Obtentas*] hæc eſt ſecunda cauſa, quare non tenuit iu-
8 dicum proceſſus,ſecundùm Hoſti.qui ex hoc † arguit pro opinione ſua,q̃ per literas ſurreptitias nulla detur iuriſdictio, de quo no.ſupra,de reſcrip.dilectus, prim. [*Manifeſtum*] ideſt notorium. Talia enim non poſſunt non eſſe in partibus notoria, ſupra de tranſact.quãto. [*Duos*] qui per hoc fuerant recuſati, ut ſuſpecti. & hæc eſt tertia ratio nullitatis proceſſus.tertius enim ſine illis nihil poterat,nec cum illis recuſatis,ſupra, de offic. deleg.cum ſuper,& c.uno,& capi.cauſam. 1. [*Legitimè*] quarta cauſa,quare nõ ualuit proceſſus.& per hoc patet,q̃ plebanus non debuit contumax reputari [*Forte*] hoc dictum,quia & ſi non ualuiſſet appellatio:tamen quia litteræ ſurreptitiæ erant, non potuiſſent iudices procedere ſecundum quoſdam.alij contra.ideo dixit, forte, ƒm Hoſt.uel aliter, ut in glo. [*Sententias*] reſtitutionis,excommunicationis, adiudicationis,poſſeſſionis [*Inſtrumenta*] confecta ſuper ſententia, uel forte ſuper iur.illius eccleſiæ, quæ archiepiſcopus per poten-
e tiã,uel alio modo habuerat à plebano, Pet.reſtituat[e],
9 ſoluta † enim obligatione inſtrumenta eius penes partẽm inefficaciter remanerent.C.de cond.ex le.l.diſſo-
10 lutæ, Hoſt. ¶ Prima † glo.reſpon. ſignando cõtrarium de decret.ut debitus, & dilecto.ſo.triplex, iſtud uetus, uel ſupple,uel hoc propter notorium. ¶ Quinta gloſ. not.unam cauſam recuſat.& addit.4.dicens non ſic in in teſte. ¶ *Glo.quare*] opponit,uerſic.plurali,ſoluit. ¶ *In*
11 † *glo.5.ibi, ſenatuſconſulto*] ibi, cauſa comitis præſidis non auditur durante officio [*& ibi.l.una*] vide quod dixi, de offi.deleg.inſinuante, ſuper 1.glo. ¶ *In glo.ult.ibi, non dubium*] dixi de foro comp.ſi diligenti, ſuper ulti.glo. [*& ibi, Pignora*] capta ex cauſa iudicati;& tunc reſtituũtur; cum grãde damnum ẽſt minoris carere pignoribus, etiam ſi haberet pecuniam ex illis receptam,ut ibi [*&*

ibi.l.una] uide hanc & ſe.in decr.ſtatim alleg.in ult.glo.
12 ¶ *In* † *glo.1.ibi, cum ſpeciali*] & c.nouit,ubi de hoc in ult. glo.notoria.dicit Hoſt.q̃ bene notandum eſt, q̃ ualet talis appellatio, A pello,ne procedas,cum ſis mihi ſuſpectus ex tali cauſa,propter quam te recuſo, arg.ff.de arbi.non diſtinguemus.§.quidam,& not.de offi.dele. ſuper quæſtionum.§.fin.hoc non credo: imò puto,q̃ neceſſe ſit grauamen præcedere prius,quàm liceat ap
f pellari[f]. Sed prodeſt notorium ad id, quod ſtatim di-
13 cam [*& ibi, Non expreſſit*] licet † cauſa ſit notoria, non credo eũ releuari ab exceptione recuſationis proponenda[g]: ſed in hoc prodeſt notorium iuris,q̃ cauſa ra-
g h tionabilis; & facti,q̃ uera: quia releuabitur[h] ab ea pro-
i banda,nec erit neceſſe ad arbitros recurri[i] [*& in fine.*] de hoc 2.q.6.quotiens. 1.& 3.q.5.quia ſuſpecti,in gloſ. forte ideo. ¶ *In gl.non autem, in fi.*] & ſic ſoluitur hic quæſtio not.ſupra de iud.c.2.Goff.intelligit in poſſeſſorio iudicio,ſcilicet cum petitur reſtitutio,& ſic terminan tur not.ſupra,de offic.delega.conſultationibus. alij in petitorio,cuius natura eſt,ut petatur reſtitutio, ſupra de iud.examinata.& licet uſus hoc approbet,forte nõ eſt de iur.de quo uide in Spe.de libel.concep.§.fi.uerſi.hoc autem.dicebat Inno.q̃ hic petebatur reſtitutio parochialis,& quorundam aliorum iurium,uel reſtitutio in integ.uel utrumq; principaliter: uel ſecũdùm eum archiepiſcopus petebat reſtitutionẽ poſſeſſionis iuris parochialis,& cum iudices uiderent,q̃ archiepiſcopus de iure parochiali finem fecerat, nolebant reſtituere,ſed cõtra ipſum pronunciare.quod archiepiſcopus præſentiens,petijt reſtitutionẽ in inte. quam ipſi dederũt.uel dic,q̃ ex quo diſcreti ſunt iudices,præſumendum eſt pro ipſis,ſupra de procu.in noſtra. nec tenetur doctor quãtum ad ipſorum proceſſus ſibi onus aſſumere excuſandi,ſecundùm Innocẽ.ſed Hoſti. placuit,q̃ archiepiſcopus conquerebatur de plebano eccleſiæ ſancti Marci. ideo,quia ſibi nolebat obedire, nec de iure parochiali reſpondere.ſicut conſueuerat, nec hoc fecerat,diu erat: nec dicebat ſe ſpoliatũ: quia nec fuerat:ſed tam ipſe, quàm prædeceſſores ipſius in exigendo fuerant negligentes. implorabat ergo officium iudicis,ut eum reduceret in eum ſtatum, in quo eſſe conſueuerat,& ſic ei reſtitueret quaſi poſſeſſionẽ prędictorum;nec petebat hoc per beneficium reſtitutionis in integ.ſed per generalem iudicis officium, de quo ſupra,de reſti.in integ.ex literis. ¶ *In glo.arg.quod, in fi.*] & infra de teſti.ex parte,ubi de hoc. ¶ *In glo. hæc eſt,*
14 *ibi, recuſationis*] delegati.poſſet † enim Metropolitanus coram ſuffraganeo ipſius ſubditum conuenire,ſecundùm Guil.in Spec.tit.1.§.ſupereſt,uerſ. ſed quid,ſi con
15 queror [*& ibi, Vnum teſtem*] Idem not.3.q.5.c.1.& c.accuſatores. 3. ¶ *In glo. quare*[k] *dicit, ibi, ſuperuenienti*] idem † Ioan.& Vinc.non eſt uerum ſecundùm Hoſti.& hoc teneas, quia ſi grauamen etiam præcedens non facit ualidã appellationem, niſi & illud in appellatione ſit expreſſum,multo minus ſubſequens. primum proba tur de app.dilecto;& patet hoc hodie in conſtitu.Clemen.de appel.appellanti [*& in fi.*] expone,ex his,ideſt quia literæ erant ſurreptitiæ,& iudices ſuſpecti,ſecun-
16 dùm Hoſtien. ¶ *In* † *glo.ſi appellatio, in fi.*] concor.uide de teſtam.c.2.ucl ideo dixit,forte,quia iudex debet in fligere illam,quæ magis timetur, infra eod.c.ult.ad fi. ¶ *In glo.ult. ibi, ut hic*] ſecundùm Vinc. & Tan.

ANNOTATIONES.

a ¶ Accedens. Contra iſtud.c.in fi. facit c.1.infra de eo,qui mitt.in poſſ.cauſa rei ſer.lib.6.oportet hic agere de beneficio tanquam de proprietate; ad hoc in c.1.de eo,qui mit.& glo.in uerſ.beneficijs in c.diſpendioſam,de iudic.in Clem.1. ſed tunc contra.nã debuit potius mittere in poſſ.propter contumaciam, quàm excommunicare,ut infra c.prox.in fi.etiam dicit,forte poterit excõicare. Bal.

b ¶ Cum

b ¶ Cum igitur.In hoc uidetur eſſe tex.contra Bar.in l.quia poterat, ff. ad Trebel.ubi uult, quòd proceſſus habitus per iudicem recuſatum non ualer: quia hic uult, & potuiſſe eum excommunicare &c.ad hoc c.accedens,infra eo.tit.ibi, quòd ante lit.conteſt.

c ¶ Quæ cauſa notoria erat. Adde Lapum allegatione,i.ubi dicit nõ eſſe opus arbitris, quando allegatur ſuſpicio notoriè friuola,uel notoriè falſa:quæ ſunt utilia ad practicam.c.legitima,de ap.in 6.

d ¶ Tenuit. Iſti ergo iudices ſecuti ſunt illam opi,quòd in cauſis, in quibus poteſt lit.non conteſ. ad ſententiam contra contumacem procedi,poſſit contumax excommunicari,& in expenſis condemnari.quod an ſit uerum,uide in ſpe.de ſen.§.iuxta, uer.quid ſi cauſa,& Cyn.& moder.in l.ſancimus,C.de iud.& glo.in c.1.infra de elect.lib.6. & per Ioan.And.infra de dolo,& contu. finem, ſuper glo,ſed nunquid.

e Reſtituat. Quando inſtrumenta ſint reſtituẽda,uide hic per Abb, & do.Feli.plenè.

f ¶ Appellari. Appellatio autem non eſt modus recedendi à iudice ſuſpecto,ut no.etiam Io.An.in c.qua fronte,infra de appel.in uer ſi.compellatur,& eſt tex.in c.nouit,de appel. & ſcripſi in c.quotiens,hic alleg.& eſt etiam gl.2.q.6.ſi quis in quacunque,Arch.

g ¶ Proponenda. Adde,quòd iſtud procedit etiam de iu.ciuili;ita Ange.Aret.poſt Ana.in l.eius,qui,in 2.col.ff.de appel.

h ¶ Releuabitur. Ad hoc etiam eſt glo.in Clem.appellanti,de appe. contra facit Clem.paſtoralis,de re iud.ubi dicit cauſam illam itineris non ſecuri fuiſſe notoriam;& tamen non apparet fuiſſe propoſitam.item facit,quod no.Bar.in l.quæſitum,de re iudi.Et Inn. in c.per tuas,de teſti.ubi iudex poteſt ſupplere notoriũ,licet pars non proponat, ad idem no.infra c.cũ dilectus,de conſue.id,quod hic Ioan.And.ſenſit ſpec.in tit.1.§.ſupereſt, uer. item ſi eſt, dum dicit,proban.non dicit,non proponenda.item facit,& probat iſte tex.dum dicit, Ac ex his plebanum &c.quaſi non fuerit contẽtus Papa,quòd cauſa ſubeſſet,niſi ex illa cauſa expreſsè appellauerit. item contra facit,quod dicit Inno.in c.2.infra de dilatio.& idem, quod hic glo. in Clem.appellanti,tenet Bar.in l.ſi adulterium.§. 1.de adul.contra tenet Bar.in l.1.de exercito. ubi dicit de excep. notoria.ad hoc etiam dicit Bal.in l.1.C. quomodo & quando iudex,quòd ſufficit notoria alle. licet nõ ſit neceſſe excipere Arch.

i ¶ Recurri. Idem no.per Bar.in l.1.ff.de excep.Idem no.glo.in Clemen.appellanti,ſuper uer.aliàs,de appell.& licet non habeat neceſſe illam probare,an habeat probare illam ſaltem notoriam,uide Iaco.Butr.in authen.cui,C.quomodo & quando iudex, quem Bar.refert in l.ſi uerò.§.qui pro rei.ff.qui ſatiſda. cogan. & Cy.in l.ea quidem,in 1.& 4.q.C.de accu.& Io.And.in c.noſtra, in glo. ma.uer.& ſi neget,oportet accuſantem &c.Et iſti ſentiunt, quòd ſic.& ſecundum hoc limitatur hoc dictum Ioan.An. Sed uidetur, quòd notorietas ſaltem permanentis actus excuſet etiam à propoſitione:quia illa ſine aliqua expreſſione reddit ſententiam nullam,ſi notorium ſit condemnatum iniuſtè condemnatum,ut not, Io.And.poſt Archid.de ſent.excomm.Romana,lib.6.ad quod uide Pau.plenius in Clem.paſtoralis,de re iud. qui ad hoc alia ſimilia adducit:quia probatur idem eſſe aliquid expreſſum,uel nõ expreſſum,ſed notorium maxime adducit Inn.in c.cum Bertoldus, de re iud.in contra.facit,quòd notorium de neceſſitate alleg. debeat l.ſi adulterium cum inceſtu.§.idem Pollioni,ff.de adul.

k ¶ In glo.quare. Dic cum iſta glo.etiam uidetur renuiſſe glo.fi.2.q. 6.non ita,ibi;Dicas ergo,ubi uide,quòd licet cauſa in appel. non ſit aſſignata,ubi aſſignari debet:ſi tamen probet coram iudice, ad quem,iuſtam cauſam fuiſſe,quòd caſſat,quod factum eſt.iſtud nõ eſt uerum,quia appel.non ualuit,ut hic dicit Io.meritò ergo non retractatur legitimè factum per iudicem,à quo,niſi fortè per reſtitutionem;ut ibi ſcripſi. Item ſua opi. forte procederet ſecundum illa iura antiqua,ubi cauſa non requirebatur,ut ibi dicitur; & ita etiam forte hic fuit, ut dicit glo.1.ad hoc, quòd non eſſet neceſſe facere,optime Inno.in c.ex parte,de appel.& ibi Archi.

SVMMARIVM.

1 *Contumax ſi reus eſt lite non conteſtata,ſi fieri poteſt,actor mittitur in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ: aliàs excommunicabitur, ut de nu.fina.contumax quis dicatur,nu.5.*
Decretalis huius ſociæ quæ,ibid,& diuiſio ibid.
In poſſeſſionem miſſio etiam aliarum rerum, quàm peritarum fit, ibid.in fine,in beneficijs curatis,& non curatis non fit,nume.2.
non habet etiam locum,cum agitur de retinenda poſſeſſione,ibi, qui eam poſſint facere,nu.7.
Eam impediens quibus puniatur modis,ibid.
3 *Ad res prius recurritur aliquando, quàm ad perſonas, & contra quandoque.*
Ad excõicationẽ an procedendũ,quandiu extant alia remedia,ibi.
4 *Epilogus ſuffragium gloſarum.nu.5.*

Ante miſſionem iudex negotium ſummatim perſcrutari debet.
6 *Additio.*
In excommunicatione inſligenda deferendum dignitati, & perſonæ,& uniuerſitas non excommunicanda,ibid.nu.6.
In excommunicatione ſiquis ſteterit per annum, utrum perdat cauſam, ibid.

CAPVT III.

1 IVæ fraternitatis. Caſus.Si † lit. non conteſt. reus eſt contumax, ſi fieri poteſt, mittitur actor in poſſeſsionẽ cauſa cuſtodiæ: aliàs reus excommunicabatur,& huius ſocia de procur.de præben.& de ſpon.tuæ,& in 1.deciſa conſultatio.In ſecunda reſponſio diſtinguens; & ſecundum membrũ ibi,q̃ ſi [*Petitarum*] vel aliarum pro modo debiti,infra
2 e.c.ulti.ad fi.ti. [*Cuſtodiæ*] hic tenuit † Vin.in beneficijs curatis, uel non curatis nõ fieri miſsionem in poſſeſſionẽ cauſa cuſtodię;& in hoc prophetauit ius nouũ, de eo,qui mit.in poſſeum qui,li.6. [*Intromitti*] ſi actor agit de retinenda poſſeſsione, & reus eſt contumax, non habet locũ miſsio.unde dicunt quidam lite non conte. ꝓcedi poſſe.C.de ingenuis ma.diffamari,& infra de fide inſtru. accipimus. ſed Io.de.dicit illum excõicandũ per hanc decre.& de hoc ſatis in ſpe. de contuma.§.ſequitur, uer. ſed pone,Titius,& de primo, & ſecundo decre.§.reſtat,uerſi.ſed pone,ago, & dicam, infra de eo,qui mit.in poſ.cap.1.in gloſſ.magna,verſi
3 hoc eodem mõ [*Cẽſuram eccleſiæ*] hic prius † recurritur ad res,quàm ad perſonas:aliàs è cõtra.16.q.6.illud,Io. Gof. uerò no.ex hoc contra contumacẽ non procedi ad excommunicationẽ, quãdiu extant alia remedia: quia excõmunicatio odioſa, ſicut dicitur de actione de dolo.ff.de dolo:l.1.2.& 3. unũ dicebat Hoſti. per tex. hic probari habentẽ bona excommunicari non poſſe;quod dicit falſum,licet ſit honeſtũ,quòd iudex hoc attenderet. poteſt tamen à qua vult incipere, quam.ſ.
4 credit plus timeri,ad alterã &c.j.c.vlti.in fi.Glo.3.† primo in duob[9] inſtruit iudicẽ. de tertio remittit.ſcũdò
5 ponit. 5.auxilia &c. ¶ *In*† *1.glo.ibi,contumacia*] ibi,contumax dicitur, qui trib[9] edictis,uel vno perẽptorio citatus uenire contẽnit. ¶ *In gl.3.ibi.l.2.*] cuius caſus habeẽ in §.ſtatim alle. [*& in fi.*] ponit caſum de illo, q̃ ad iuſſum iudicis nõ reſtituit.& uide,infra de dolo.c.2.ſuper
6 1.gl. ¶ *In* † *gl.non tamen,ibi,quinq; auxilia*] de hoc in ſpe.de primo decreto.§.iã de effectu, ver. Et no. q̃ ſi miſſus, & uer.ſequẽtibus [*& ibi, Excõicari*] ita tũ, q̃ deferatur dignitati,& ꝓſonæ, de of.dele.c.2.li. 6. Et q̃ nõ excõicet uniuerſitas, de ſen.ex.Romana.§.fi.Hoſt. [*& ibi.§. ulti.*] Dicebat Ioã. cuius fuit hæc gl.à ver.no.q̃,& ſi per annũ ſteterit in excõicatione, ꝓdit cãm. 11.q.3.rurſus. poſt eũ. T.Sed ego. T.hoc nõ credo, q̃ poſt annũ auditur ſuꝑ proprietate,infra e.qñ, & uide hoc,infra de dolo & cõtu.contingit,q̃ de poſſeſsione loquit[ur] [*& ibi,*
7 *Eiſci*] de hoc, 11.q.1.petimus [*Et in fi.*] ƒm Inn.eſt † notandum, q̃ miſsionẽ corporalẽ non faciet iudex, niſi qui habet merũ imperiũ.ff.de iuriſ.om.iu.iubere.ff.de
a of. ꝓcon.nec quicquã.§.vbi decretũ. [a] Minores tamẽ iudices minorẽ poſſeſsionẽ,& quæ ſit cauſa cuſtodiæ poſſunt decernere cũ aliquanta cauſæ cognitione. ff. de dã.infec.l.4.§.1.& 2.& l.ſi finita. §.fi.remittit Ho.ad ea q̃ no. in ſumma de cõtumacia.ſub.§.itẽ puniſ. §.qs pt̃,& §.nũc uidendũ,& addit ſextũ,ut indicat mulcta, ff.ſi quis ius di.nõ ob.l.una.ſeptimum,ut inquãtũ bonum & equũ uidebiſ iudici, extra ordinẽ puniatur ff. ne uis fi,ci,qui in poſ.mit.l.ſi quis miſſus,ar.ff.de publica.& uecti.l.licitatio,§.qã illicite.ff.de vari. & extraor. cog.l.fi.j.de pœnis,dilectus.8.vt pignus capiaſ,corpus eius retineatur,ff.de iniur.iniuriarũ. §.1.& 2.ff.ad.l.Iul.
8 peculatus.l.cum eo autem. ¶ *In*† *glo.ulti.in fi.*] Itẽ ſi ſit

ciuilis

b ciuilis perſonalis, ſed reus nõ põt pati [b] miſsionẽ. quia nõ habet immobilia, nec mobilia, Hoſti. Idem, ſi reus abſcondit rem, uel perijt dolo ſuo, ſecundum Vin.

ANNOTATIONES.

a ¶ Decretum. Delegatus ergo ab ordinario hoc non poterit, nec minores prælati, ut Archi. & ſimiles: poſſunt tamen pronunciare mittendum, ſed non re ipſa mittere. Et an ſit uerum, uide de iur. canoni. in ſpec. de primo, & ſecundo decre. §. nunc dicamus, & §. pe. & Ioan. And. de offi. dele. c. ſignificaſti, & c. ex literis, & de offi. Arch. cum ab eccleſiarum, & de foro compe. ſi quis contra clericum, & ſecundum leges Bar. in l. ſupra all. & in l. 3. §. 1. ff. de dam. infec. & in l. à diuo Pio, in prin. ff. de re iudi.

b ¶ Pati miſſionem. Adde, quòd tunc poteſt deueniri ad diffinitiuã ſententiam lit. non conte. ſecundum Bar. in l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dam. infec. & Lud. Ro. in l. qui ſe dicit, ff. de iudi. ita Bald. in l. 1. ad ſi. C. de teſti. & glo. 2. in c. ſi. de offi. iudi.

SVMMARIVM.

1 *Teſtium receptio facta non contra contumacem in cauſa matrimoniali, nulla eſt, licet fiat lite non conteſtata, ſic etiam poſt appellationem non ualet, nu. 9.*

2 *Inimicus non modò principalis recuſatur, ſed eius conſanguineus etiam, qui ſit capitalis, nu. 4.*
Inimicus noſter eſt, qui bona noſtra tollit, eod. nu. 2. (aliàs ſi.
Notorium compeſci poteſt abſq; accuſatore, & teſtibus, eo. nu. uer.

3 *Recuſatio iuſta eius, qui eſt de diſtrictu aduerſarij, uel per ipſum ad iudicem eſt eundum.*
Credere, ideſt committere, ibid. in fine.
Conſultatio hic de quibus fiebat, ibid.

5 *Cæpta cauſa ubi eſt, ibi finiri debet, niſi reuocetur iuriſdictio per appellationem uel recuſationem, & quo caſu hic ordo ſeruandus, ibid.*
Iuriſdictionẽ põt delegans quandocunq; reuocare, ibi. uer. ſed licet.

6 *Cauſa hic commiſſa fueritne per appellationem, an per reuocationem iuriſdictionis, & qualiter id diſcernatur.*

7 *Quæſtio hic de quare & inter quos erat.*

8 *Commoditati partium inſeruiendum, ut hic.*
Æquitatem præ oculis habere debet ſemper iudex, ibid.

10 *Contumax quis dicitur ex multis cauſis, & quibus: ſed poſt appellationem ea durante non poteſt eſſe contumax.*

11 *Ad reſtitutionẽ conſequendã rei ſufficit, ſiquis dicat ſe ſpoliatum.*
Dimiſſio coniugis inconſulta quæ dicatur, & inducit reſtitonem, ibi.
Verbi impropriatio, ibid. ad dictio. dimiſit.

12 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 13.*
Amicitia non omnis repellit iudicem, & nu. 14. §. 1. & nu. 15. ſi-
Singula quæ non proſunt, multa iuuant. §. 2. (cut & contra.

14 *Additio gloſſarum.*
Patriæ eiuſdem eſſe quem, cuius ſit aduerſarius, an ſufficiat ad recuſationem, eod. nu.

15 *Fauor nimius cuiuſpiam ſi dicatur erga meum aduerſarium, non ſufficit, niſi fauoris exprimatur cauſa.*

CAPVT IIII.

a 1 ACcedens, [a] Caſus. Receptio † teſtiũ facta contra non contumacem in cauſa matrimoniali nulla eſt. & ſunt duæ partes. prima ponit appellãtis q̃rellam. ſecũda ibi, Mandamus, cauſæ cõmiſſionẽ [*Epiſcopus*] primus iudex in cauſa, quę erat inter vicecomitem, & uxorẽ [*Conſanguinitatis*] nõ. q̃ † recuſo non ſolũ
2 inimicum, ſed etiam ipſius cõſanguineũ, Ab. [*Terram*] eſt locus ei, quod dicitur, inimicus noſter eſt, qui bona noſtra tollit, Ho. [*Publicè*] hoc poterat eſſe publicũ, q̃ mulierem detinebat, & terrã: ſed utrum in eisius haberet, poterat eſſe occultũ. aliàs ſi utrumq; notorium eſſet, ſine accuſatore, & teſtibus cõpeſci poſſet comes, de accu. euidentia, de elec. bonæ. 1. uer. contra. Hoſtiẽ. [*Magiſter P.*] tertius iudex [*exiſtat*] ſup. ꝓpter quod &c. Hoſt. & ſine ſubauditu legas, ſi punctes ante hãc literã
3 [*Diſtrictu*] hæc eſt † iuſta cauſa recuſationis: q̃ põt time re pp ſe, & pp partes, & bona, & arg. 16. q. 2. viſis, Hoſt. [*Ipſius*] comitis [*Ei*] vicecomiti [*Acceſſus*] quod ſibi periculoſum erat [*Vxorem*] quam uolentẽ & conſentientem comes Britaniæ detinebat [*Credere*] i. cõmittere,
4 Pe. [*Capitalibus*] tunc † ergo locũ habet hoc, quando
b odiũ eſt capitale. [b] ſi. ſupra de elec. bonæ. 1. ſecundum Inn. [*Et infra*] hoc eſt, quia iudices dictas recuſationes non recipiebãt, nec locum tutũ aſsignare uolebãt; ex his cauſis uicecomes appellauit: iudices tamẽ in cauſa proceſſerũt. ſupplicauit ſibi prouideri per papã, cu-
5 ius ſupplicatio ſtatim exauditur, Ho. [*M.*] q. ordo † iuris eſſet, q̃ ex quo cœperat lis ſub primis delegatis agi, deberẽt ipſi uſque ad fi. cognoſcere, niſi per ap. uel recuſationem reuocaretur ab eis iuriſdictio, infra de ap. ut debitus, & c. cum ſpeciali. ſed licet hic ordo ſeruãdus ſit quãtum ad litigantes; poteſtas tamen remanet penes delegantẽ, vt ſiue cõmiſerit totam cauſam, ſiue partẽ, dummodò ſit ordinarius, uel ſi ſit delegatus, & commiſerit partẽ, q̃cunque vult reuocat cõmiſſam iuriſdictionẽ, ſupra de offi. dele. ſup quæſtionũ. §. porro. ff. de iudi. iudicium, & maximè ubi honeſtas & ue-
6 riſimiles cauſas prętendit, & modicũ ſit præiudicium, ut hic. Quidã † tamẽ dicũt, & vẽ non bene, q̃ hęc cõmiſſio facta fuerit propter ap. ſed hoc non uidet poſſe ſtare: quia ſi iuſtè in cauſa ap. procederetur, cõmiſſum eſſet eis, vt ſi uera eſſet cauſa ap. procederẽt: alioquin remitterent cauſam ad primos iudices, à quibus fuerat appellatum, condemnata parte ap. in expenſis, ut infra de ap. ut debitus; quod hic non fuit factũ: ſed ſine cauſæ cog. reuocauit iuriſdi. uel dic quòd hic de ap. iuſta conſtitit papæ, Inno. ſed dicit Hoſti. q̃ hoc eſt contra textum, cum de uirtute cauſæ appe. mãdet inquiri, ut ait, ſtatim ſequitur ibi, Si uobis conſtiterit, q̃
7 ante litem &c. ſed nunquid hac cõmiſsione emanante debent ceſſare primi iudices? Reſpon. ſi uicecomes innitatur ap. ſuperſedebunt, ut no. ſupra de offi. deleg. paſtoralis: ſed ſi ap. non inſiſtat uicecomes, tũc poteſt lis procedere ſecundũ tenorem decre. ſ. de reſcrip. paſtoralis, in princi. ſecundum Inno. dicit Hoſti. pro certo tenẽdum, quòd papa hoc ex certa ſcientia reuocat primorum iudicũ iuriſdi. & ex cauſa committit cauſam his ſecundis; quod patet, dum dicit, ex cauſa ipſa per uos commodius &c. ibi enim cauſam reuocationis exprimit, & dat formam ibi, Partibus conuocatis. [*Iam dictæ*] terram ergo comitis quò ad hoc nõ curat:
8 quia quæſtio erat † principaliter inter dominam, quę diuerterat à vicecomite, accuſans poſtea matrimoniũ de conſanguinitate, uel alio impedimẽto; & ipſum vicecomitem, ſi. ſecũdum Hoſti. infra de ſpon. cum apoſtolica [*Suæ*] uicecomitis; & ſic nõ habet mulier, quid conqueri; & eſt hæc prima ratio, quæ inducitur ad indignationem mulieris placandam ſecuudum Hoſtiẽ.
8 [*Cõmodius*] ſecunda † cauſa motiua: ad utranque tamẽ cauſam ſubaudiendum eſt, Maximè, ſecundum Hoſt. q̃ cũ rationabiliter eſſet appellatũ, poterat, cui uolebat, cauſam commitere: ſed hoc dixit, ut placetur mulier. Et quia iudex ſemper habere debet æquitatẽ præ oculis. ff. de eo, quod certo loco. l. q̃ ſi Epheſi. [*Vtrinque*] ſ. à uicecomite, & ab uxore, Gof. [*uel poſt*] Ioã. ex-
9 ponit pro, &, dicens, quòd † in cauſa matrimoniali bene poſſunt recipi teſtes lit. non conteſt. hoc reprehendit. T. & bene. Nam lit. non contẽſta. contra non contumacem recipi non poſſunt, nec etiam poſt ap. legitimam, licet ſit lis conteſt. Idem Innocen. [*Abſque culpa*] ſed quomodo † potuit culpa contumaciæ eſſe in
10 c uicecomite, cum ſit ſpoliatus. [c] infra de reſti. ſpo. in literis, & c. item cum quis, & c. ex conqueſtione. cũ ergo non teneat reſpondere, ergo nec debet contumax iudicari. ff. ſi quis in ius uo. l. 2. in fi. Dic, quòd talis cõtumax eſſet, ſi uocatus non uenit, uel uenit, & exceptionem non obijcit, uel obijcit, & non probat, cũ ab aduerſa parte negetur, ſecundum Hoſtiẽ. [*Contumaciæ*] reſpicit, quod dixit ante litem legitimè conteſt. & nõ quod dixerat de ap. quia poſt ap. legitimã non poterat eſſe

quod dixerat de appell. quia poſt app. legitimam non poterat eſſe contumax durante app. [*Compellentes*] no.
11 argu. q̃ † ſufficit ad reſtitutionem conſequendam, q̃ quis dicat ſe ſpoliatũ, & facit ad ea, quæ dixi de lit. con teſta. c. uno [*Inconſulte*] ideſt ſine iudicio eccleſiæ, infra de diuor. porrò, Pe. & Abb. not. ꝑm Inn. inconſultam dimiſsionem inducere reſtitutionem. ſi. ſupra, de ele. cauſam, quę inter, & ſupra de offi. deleg. cauſam matrimonij [*Dimiſit*] ſicut poſtea coram nobis probauit; uel expone, ideſt dimiſiſſe dicitur, ſi hoc probet, ꝑm Hoſ. [*Plenariam*] 3. q. 1. reintegranda, infra de reſtit. ſpolia. ex
12 quæſtione. ¶ Glo. 5. † obijcit, & ſoluit. ¶ Vltima gl. ſol-
13 uit contrarium de decret. cauſam. ¶ *In † glo. ſ. ibi. §. amicos*] ſequitur, appellare debemus non leui notitia conIunctos. ſed quibus fuerint iura cum patrefamil. honeſtis familiaritatis quæſita rationibus [*& ibi. §. quæſtioni*] ex uarietate perſonarum inquiritur, an ipſarum quæſtioni credatur [*& ibi, Legatum*] uel fideicommiſſum, ſed propter capitales, uel graues ſic, ut ibi. ¶ *In glo. hoc fuit, ibi, ſi longius*] melius, ſi locus. & in decr. ex parte proxi. alleg. uide hanc, & ſe. in 1. glo. ſ. ¶ *In glo. ante pen. ibi, qui ita. §. 1.*] uide de offi. deleg. coram, ſuper 1. glo. ¶ *In glo. pen. ibi. §. ſi quis ſæpius*] ſi omnes abſentiæ colligunt annum, ſingulæ minus anno, datur annus ad reſtitutio-
14 nem. ¶ *In glo. unde quis. l. pen.*] & de tempor. ordina. nul-
d lus [d] 1. reſpon. li. 6. [*& ibi, Non credo*] ſaluo eo, quod habes, infra de reſcript. ſtatutum. §. cum autem, lib. 6. Dixit Hoſt. q̃ iſta ſufficeret in duobus conciuibus, qui eſſent in remotis partibus: quia cõſueuerunt ſe ſicut fratres diligere; & uide, quod poſt eum dixi de appell. legitima, lib. 6. ¶ *In glo. ſed nonne, ibi, per tuas*] ubi de hoc, &
15 3. q. 5. accuſatores, & infra de accuſatio. cum oporteat [*Et in fi.*] q. d. non † ſufficit, ſi dicatur fauens, niſi iungatur nimis. ſed dicit Hoſt. q̃ nec ſufficit, ſi dicatur nimis fauens, niſi fauoris cauſa exprimatur: aliàs quilibet iudex poſſet ſine cauſa recuſari; ſub. ergo, ut dixi ĩ textu.

ANNOTATIONES.

a ¶ Accedens. Iſta decret. multum facit contra Bart. in l. quia potera, ff. ad Treb. qui uult, proceſſum factum per iudicem recuſatum ipſo iure nullum, ſed contra facit, c. accedens, ſupra eod. item dicunt quidam, quòd probat, quòd licet iudex fuerit datus in cauſa appell. & ſuper q. proprietatis, quòd nihilominus cauſa poſſeſſorij tanquam cõnexa poterit intentari, ad hoc Clem. 1. de cau. poſſ. & propriet. quod not. propter not. in c. 2. in fin. de libelli oblat. & c. 1. de mut. pet. Bald.

b ¶ Capitale. Quando dicatur inimicitia capitalis, uide Bart. in l. 3. §. fi. infra de adi. le. & per Alex. ibi in apoſtil. & per doct. in c. cum oporteat, de accuſat.

c ¶ Spoliatus. Adde ea, quæ habentur per tex. & doct. in c. frequens, de reſtit. ſpol. in 6. & per Abb. hic.

d ¶ Nullus. Et an quis teneatur ſeruare domicilium, ubi natus eſt pater, uel auus & ſuperiores, ibi per Ioan. And. & Bart. in l. aſſum
ptio, ff. ad municip. & ibi per ipſum uide, quomodo, ad quid fi-
l ius ſortitur domicilium in loco originis patris, & uide ibi Iaco. de Aret. nota.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio decretalis quæ.*

2 *Teſtes non recipiuntur in principali, non conteſtata lite, niſi in quibuſdam caſibus, & quibus obſeruatis, ibid. in fi. uide receptionem teſtium aliam, num. 8. & 9. qui etiam recipiantur lite non conteſtata, uide num. 48. 49.*
Contumax ſi reus tam in reali, quàm perſonali quomodo contra eũ procedatur, ſummariè tangit, ibid. & quid de eo, qui nomine poſſidet alieno, ibid. & contra non contumacem quibus caſibus non procedendum, num. 12.
Abſens in ſpirituali coniugio quamdiu expectabitur, & num. 52. ubi etiam quando priuetur beneficio, & item in carnali quouſq; ibid. num. 2. in fi. uerſi. ſed in ſpirituali, uide etiam num. 53.

3 *Opinionum diuerſitas olim erat in hic deciſis, & cuius opinio ſit approbata.*

4 *Conſtitutio declaratiua tonet ius commune, ut hæc.*
Declarare dubia ſpectat ad Papam, ibidem.
Abſentia teſtium hic quæ intelligatur decretali, eod. nume. ad dictio. abſentia.
Arbitrio iudicis æſtimanda abſentia, & ætate teſtium, ibid. & num. 6.

5 *Decretalis hæc locum habet, etiam ſi agatur de crimine ciuiliter.*
Specialitatis conſtituti iuris ratio reddenda, ibid.
Fortuiti caſus tot ſunt, quot dici, uel cogitari non poſſunt, ibid.

6 *Senes qui dicantur ad teſtimonium ferendum, & qui nec ad teſtimonium, nec ad munera cogantur.*
Hominum qui dicantur ſenes, & minor pars eorum ad quinquageſimum annum peruenit, ibid.

7 *Valetudinarij qui, & unde dicti, & admittendi etiam in feriis ſolennibus.*
Mortis metus ex quib. cauſis immineat, ibid. ad dictio. rationabili.

8 *Interrogatoria faciet iudex, & quæ teſtibus in abſentia partis examinandis, & ſubſtinebit uices rei in eorum examinatione, ibidem, in fine.*
Præſcriptio non interrumpitur per receptionem teſtium, ut hic conſtituitur, receptorum, ibid.
Teſtes recipiuntur etiam præſente aduerſario, lite non conteſtata propter uarias rationes, & quas, eod. num. ad dictio. abſens, uide etiam num. 9.
Præſens habetur pro abſente in quibuſdam caſibus & quibus, ibid. ad eandem dictio. & quis dicatur eſſe præſens, num. 10.
In teſtium perſonas, & dicta reſeruandæ exceptiones à iudice, eos in caſibus hic dictis examinante, ibid. in fi.
Circunſtantiarum conſideratio habenda à iudice in recipiendis huiuſmodi teſtibus, ibid.

9 *Suppletio ad contextum.*
Commoditatis periculi habenda ratio in conueniendo, ibid.
Teſtium receptioni debet intereſſe, ſi adeſt is, contra quem recipiuntur, ibid. & ut interſit monetur, ut uadat, uel mittat de Anglia, Bononiam, num. 10. & de differentia receptionis, ubi non conteſtanda lis, & ubi conteſtanda, nume. 11. ad dictio. aliud.

11 *Legitimum dicitur quod à legibus, uel iuribus introductum eſt, ut hic.*
De proceſſu differentia inter caſus. §. porrò, & §. miſſi, ibid. ad dictio. aliud.

12 *Peremptoria citatio quando non ſit neceſſaria, ad dictio. peremptoria.*

13 *Sententia non fertur, niſi de cauſa liqueat.*
Coniugium ſpirituale contrahitur per conſenſum mutuum ante confirmationem, ibid. & cum de eo agitur, abſens quis expectandus, & qualiter, & ſi non uenit, quid agendum, nu. 14. & 49.

14 *§. Si uerò aliter, & §. ſi forſan, quis ſenſus, & num. 50.*

15 *Semeſtre, quo expectatur electus, à quo die computandum.*
Electus abſens quanto tempore expectandus, & an citandus, & qualiter contra eum non uenientem procedetur, ibid. uide nume. etiam 14.

16 *Dilationes arbitrariæ ſunt.*

17 *Coniugij nomine hic intelligitur, cum agitur de eius fœdere.*
Vir, & uxor in his caſibus ad paria iudicantur, ibid.
Abſentia quæ excuſet uirum, ibid.

18 *Citandus an quis ſit extra prouinciam.*
Exceptiones multæ poſſunt abſenti competere, ibid. ad dictio. exceptiones.
In matrimonij cauſa lite non conteſtata procedatur, duæ cauſæ coniunguntur, eod. num. ad dictio. poſſet opponi, & quibus caſibus ſic procedi, & contumace parte quærit, num. 19.

19 *Sine culpa ſua quis ex diuerſis punitur cauſis.*

20 *Lite non conteſtata caſus, in quibus proceditur, & ſupra nume. 18. & 49. & in quibus procedi non poteſt, quid agendum contra contumacem, num. 22.*
Exceſſuum nomine comprehenditur hic iuriſdictio, uel iura alicuius, & quæ, ibid.
Inquiſitorio modo ſi proceditur, refert, an impetrante nemine inquiratur, an non, ibid.

21 *Inquisitio in quibus differat ab alijs iudicijs, remittit, & supra nume. 20.*
Agere in actoris est potestate, non rei, ibid. num. 21.
Reali, uel personali actione quando agatur, ibid. & in quibus ad earum similitudinem, num. 23.
23 *Familiæ erciscundæ, communi diuidundo, & finium regundorum actiones sunt mistæ & sequuntur ex re subiecta: quandoque realem, quandoque personalem.*
Interdicta, & quod metus causa, actionum realium naturam sequuntur, ibid.
24 *Annus recuperationis possessionis, in quam missus fuit actor, quando incipiat, uide etiam num. 42. 43. 44.*
Cautionem, cuius hic fit mentio, etiam clerici possessores etiam immobilium præstant, ibid. & quando præstanda ea sit, ibid. ad dictio. exhibita.
25 *Quadrimestre tempus ad rei iudicatæ executionem non habet locum hic in expensis soluendis.*
Expensæ quæ ueniant ex causa contumaciæ, factæ, ibid. ad dictio. expensarum, & quas restituere contumax hic teneatur, num. 27.
Possessionem, in quam fuit actor missus, intra annum recuperare debet, uel annalem interrumpere præscriptionem, ibid. ad dictio. Recuperet, an tunc sit uocandus actor, & quid si sit contumax, ibid. remiss. Quando non possit recuperare, num. 60.
Reus quid si sit contumax recuperata possessione, ibid. remiss.
Reus an etiam repellatur ab ea recuperatione per excommunicationis exceptionem, ibid. & possessione amissa debet agere, & quando, & quomodo, num. 26.
26 *Actor missus in possessionem sit uerus post annum possessor, & bonæ fidei, & præscribit, & quanto tempore.*
Defensio pro impugnatione & uendicatione hic sumitur, ibid. ad dictionem, defensione.
27 *De possessore petitor fit reus, in cuius rei possessionem missus actor fuit.*
28 *Vendicationi rei etiam detentatio obligat.*
Detentator, uel possessor alienæ rei quæ probare debeat, & an uariare possit, & quando. & qui conueniri possint, & quid fiet, si dicunt nolle respondere, num. 32. uide nu. 40. de conuentione.
29 *Nominatio domini habet locum etiam ubi quis conuenitur super obedientia, de qua etiam num. 28.*
Nominare quis possit, & an non ueniente nominato locum habeat in possessionem missio, ibid. 37. 38. 56. 57. an nominans de calumnia iuret, num. 30.
30 *Debet, ideſt potest.*
Liti se offerens, si, tanquam si possideat, postea cõtumax appareat, & ideò decernatur actori possessio, domino possessioni non nocet & litis susceptor ad quæ tenebitur, ibid. ad dictio. nominare, uide etiam num. 31.
31 *Possessionem ciuilem non amittit dominus, si per iudicem ablata sit possessio illi, qui alieno nomine possidebat, & data missio in possessionem: secus si uiolenter colonus ex ea deiectus sit, & ratio.*
Ius alterius cuiquam dare non intendit iudex, nec potest, ibid. uer. sed respondeo, sed reseruare cuicunque, ibid.
Possessio iudicialis plus iuris hẽt, quã facti, uiolẽta nihil iuris, ibid.
In possessionem missio cur inuenta, ibid. in fi. uer. ideò iste.
32 *Commodatarius, et depositarius possunt secundùm formam. §. quod si super, conueniri, & quis erit cum eis processus, & non nocebit dominis, num. 33. uide etiam 57.*
33 *Acta, & attestationes inter alios habita non nocent dominis, ut inter commodatarium & similes, ac alios.*
Excipere actoris intentionem, quid significet.
34 *Nominatus clericus in foro seculari utrum possit declinare forum, ibidem.*
Vbertus de Bobio, & Franciscus doctores contemporanei, ibid.
35 *Præscriptio interrumpitur etiam per citationem, et quo casu etiam per conuentionem coloni.*
36 *Possessionis domini iuramento si per statutũ est credendum, comprehenditur etiam ille, cuius est possessio, non proprietas.*
Ed ita tria ubi sunt opus, unum ne per omnibus sufficiat, ibid.
37 *Damnum qui dedit mandato domini, an nominare possit dominum, & si non uenerit, ille condemnabitur, & quando de bonis absentis satisfiet.*
Auctẽ. ut omnes obedi. iud. §. si uerò, intellectus, ibid.
De delicto inquilini, & procuratoris tenetur dominus, ibid. uersi. de delicto.
38 *Auctẽ. qua in prouincia. C. ubi de crimine agi oportet, intellectus.*
39 *Contumax qui fuit ueniens quando super possessione, & quando super proprietate tantùm, & quando neutro modo auditur.*
40 *Conueniri ne possit in personali etiam non naturaliter possidens, uelut custos. & qui aliàs non domini conueniri ne possint. nume. 57.*
41 *Mobilium appellatione etiam se mouentia comprehenduntur.*
In possessionem ultra quantitatem debiti quis ẽst mittendus pro expensis, ibid.
42 *Ecclesiasticæ sententiæ nomine quæ intelliguntur.*
Executio an possessione debeat incipere, ibid. remiss.
43 *Post decretum primum in personali actione quantum temporis debeat interuenire ante concessionem secundi, & num. 44.*
44 *Legis sancimus. C. in quibus causis in integ. restit. intellectus.*
In possessionem mittendo iudex qualiter minus grauare reum possit, ibid. uersi. Dicit etiam.
45 *Excommunicatus absoluatur quando ante satisfactionem.*
46 *Epilogus, & suffragium glossarum, & num. 47.*
Ad testium receptionem lite non contestata quibus casibus procedatur, & §. 2. & num. 48.
Præscriptionis annalis. §. 3. & §. in glo. de hac. & num. 48. §. in glo. ecce.
Contra præsumptionem de iure, admittitur in contrarium probatio. §. 4.
Testium depositiones, & personas etiam post eorum mortem possunt reprobari. §. in glo. de testibus.
Adulterium non committitur sine dolo.
In absentem lata sententia quæ teneat. §. in glo. si non potest, & num. 52. §. 1. nominare dominum in iudicio cui prosit, & nume. 56. & 57.
Summaria cognitio in quibus fiat, & quæ sufficiat in ea probatio. §. in glo. sic.
Expensarum refectionis casus. §. ult.
48 *Additio glossarum.*
49 *§. porrò, & duorum sequentium intellectus. & supra num. 14.*
51 *Citatio publica per edictum aduersus quos fiat, & ubi.*
52 *Tempora diuersa ubi sunt per canones statuta, denotatur ideò arbitrarium.*
Tẽpus quando non exprimitur, sed tacitè intelligitur, finis eius rei, ad quam quis mittitur, est terminus redeundi, ibid.
Vagari quando quis intelligitur, ibid.
Clericus, qui habet certum officium in ecclesia, semper in ea comparere debet, & personaliter residere, & abesse ex causa probabili qui uult, habeat licentiã sui prælati, eo. n. uer. si tamẽ habẽt.
54 *De testium receptione, uel publicatione secundum. §. sunt & alij, & §. nisi, differentijs.*
Tædium, cuius meminit hæc constitutio. §. in alijs uerò, quis intellectus, ibid. §. in glo. tædium.
55 *Multa hic non uenit.*
Cap. Ad aures, de simo. intellectus, ibid.
Possessor uerus quis dicatur post annum, eod. num. §. in glo. & ita, & num. 59. in fi. & 60.
56 *Contra de fuga suspectum quomodo prouideatur, uersi. & ad id.*
Mobilis, & immobilis res æquiparãtur ad sortiẽdũ forũ, eo. n. in fi.
58 *Denunciatio nominato per quem facienda.*
59 *Probatio, uel examinatio quæ negocij fiat, ut quis in hanc mittatur possessionem.*
Ioannis An. magister Odoffredus, ibid. uer. nota, quòd per
Ordo mittẽdi in possessionẽ arbitrarius iudici, à quo suscipiat. n. 61.
Alternatiuæ non sunt ordinis, sed præstationis, ibid. uer. Item quia.
Pœnam mutare potest ordinarius, non delegatus, & quam, ibid.
62 *Auctẽ. qui iurat, corrigit legem antiquam, & quam, & eius intellectus, num. 64.*
63 *Legis si prius. C. de distractio. pigno. intellectus.*
Indebitum non potest probari, nisi per confessionem, ibid.
64 *Debitor ne recuperet res suas, in quarum possessionem itum est in actione personali, & quando. uersi. Dixit Tan.*

64 *Debitor ne recuperet res suas, in quarum possessionem itum est in actione personali, & quando. uersi. Dixit Tan.*

CAPVT V.

a 1 b Quoniam. [a] Decr. †Diuiditur in duas partes. prima ponit regulam de testibus nõ recipiendis[b] super principali. lite non contest. & 6. casus exceptos à regula. secunda ibi, in aliis. ponit, quomodo procedi debeat, cum lit. non contes. reus est contumax. prima subdiuiditur: quia primò põit regulã. 2. casus exceptos ibi. Nisi forte. quæ secũda subdiuitur in tres. prima ponit duos casus exceptos: secunda alios duos. tert. alios duos. 2. ibi, porrò. 3. ibi, sunt & alij. Iterũ secũda pars ibi porrò, subdiuiditur. prima dicit quid iuris, cũ reus est cõtumax, cõtra quem agitur de matrimonio spirituali, uel carnali. secunda ibi, Si uerò dicit, quid iuris, cum nõ est contumax. & primò de spirituali: secũdò de carnali, ibi, Si autẽ. secũda principalis subdiuitur in duas. in prima dicit quid iuris, cũ reus est contumax lit. non contest. cõtra quem agitur reali. 2. ibi, Si autem quid, cũ agitur psonali. 1. subdiuiditur. primò enim tractat, quid iuris, cũ conuenitur reus possidens nomine proprio. secundò, cum cõuenitur possidẽs nomine alieno.
2 2. ibi, q̃ si forsan. Et hoc intendit, Lit. nõ † contest. non recipiũtur testes super principali. Sed si reus est contumax, & agitur reali mittitur actor in possessionem pr̃tæ rei causa custodiæ, quã recuperat reus ueniens infra annũ, si offert cautionem de stãdo iuri, & restituit expensas: post nõ auditur nisi super proprietate, sed si cõuenitur reali, q̃ nomine alieno possidet, nominabit dñm in iudicio, & statuetur sibi terminus. j. quẽ faciat dñm cõparere. Quid si intra terminũ ipsum non ueniret, iudex illũ citabit. Quo adhuc non ueniente, iudex mittet actorem in uerã possessiõem. Si uerò actio est personalis, mittetur actor in possessionem primò mobiliũ, secundò immobiliũ: uel excõicabitur reus, hoc regulare, quod fallit in sex casibus, s. cũ timetur mors, uel absentia testiũ, cũ agitur de matrimonio spirituali uel carnali, in causa inquisitiõis, uel publicationis: sed in primis duobus casibus recipiuntur testes ẽt contra nõ contumacẽ; ita tñ, q̃ cõueniatur, uel id sibi nuncietur. j. annũ: aliàs attestationes nõ ualent. Item in secundis duobus casibus cõtra cõtumacẽ recipi possunt, & & cã diffiniri; contra nõ contumacem nõ. sed in spirituali cõiugio cõtracto seruentur antiqui canones. in cõtrahendo expectabitur absens per sex mẽses, nisi iudex aliter arbitretur. In carnali uerò absens expectabitur, prolixitas, & utilitas decre. eam breuius dituidi, uel summari nõ finit [*Frequenter*] ad ea, quæ frequẽter &c. super hoc uide, quod not. de despon. impub. literas, in
3 glo. pen. [*à multis*] erant enim † super hoc opiniones diuersæ, de quibus supra eod. c. 1. in glo. hic patet. dicebat autem hic Vin. approbatam esse suam opinionem, & Io. reprobata op. Hu. & Martini. Sed ad hanc illi respõdent, q̃ opinio Innoc. aliis opinionibus non præiudicat, de restit. spoliat. literas, de senten. excomm. officij. inducunt etiam iura in contrarium, quæ, ut dicit Vin. aut loquuntur lit. contesta. aut de interlocutoria, non de diffinitiua [*Testes*] actoris [*Præsentium*] aliàs apostolica [*Declarandum*] ergo † ius commune cõtinetur. C. de
4 legibus. l. ulti. & dubia declarare spectat ad Papam, infra qui filij sint legit. per uenerabilem, & infra titu. 1. c. 1. in prin. [*nisi forte*] incipit excipere à regula [*Absentia*] secundùm Vinc. à loco, ubi iudicium exercetur, uel à loco domicilij sui, secundùm Pet. & Abb. unde secundùm opin. Vinc. si causa est Romæ, & Hispanus producendus in testem se de Hispania transfert in Angliam, non est locus huic receptioni post litem contest. nam uel citabuntur Romæ, uel mittetur ad illos, quod est uerum secũdùm Vinc. nisi de loco domicilij se absentarent testes ad partes orientales, uel tã remotissimas, q̃ post litem contesta. non inuenirentur [*Diuturna*] ad arbitrium iudicis, arg. de offi. deleg. de causis. unde dicebat Innoc. q̃ hanc absentiam estimabit iudex uariè secundùm qualitatem negociorum. nam si debitum, de quo agi speratur, sit in longum diem debitum, uel sub conditio. quæ potest multum differri, non reputabit absentem, etiam si diu abfuturus esset, cũ credibile sit, q̃ possit redire, antequam dies, uel cõditio existet. & ideò nõ recipietur testis, sed expectabitur in hoc casu. & cõtra, si iam citandus esset aduersarius. & differt litis contest. quia posset esse, q̃ in proximo fiet litis cõtest. & sic præsumitur esto, q̃ breui uia. uel tempore sit abfuturus testis, recipietur testimoniũ eius; & hoc arbitrio discreti iudicis committitur ſm Innoc. Dicit tamen Host. q̃ in primo casu æquum esset testem recipi propter mortis pericula: quia plura in peregrinatione imminent, quàm in domo, & æquum est semper probationibus subuenire, ut sequitur [*Ciuiliter*] etiam si
5 † agatur de crimine, Innocent. & Hostien. [*Ne ueritas*] rationem huius specialitatis reddit, quod faciendum est de hoc, de rescriptis. si quando, Hostiens. [*Fortuitis*] qui tot sunt, quot dici, uel cogitari non possent. C. de usuris. l. fin. sed periculum obliuionis imminet. C. qui testam. facere possunt, hac consultissima. §. at cum hu
6 mana, Hostien. [*Senes*] relinquitur † hoc iudicis arbitrio, infra uersicu. quòd si forsan. & quidam dicunt secundùm Vincen. senes septuagenarios, qui à tutelis, & curis excusantur. C. qui æta. l. una, & facit, quod not. 4. q. 3. Item militi; de hoc etiam. ff. de legat. 3. non aliter; in ulti. gloss. & in Specu. de teste. §. 7. uersicul. sed quos uocat. Alij centenarios: quia lex uocat illud ultimum spacium uitæ hominis. C. de sacrosanct. eccles. ut inter diuinum, Abb. Dicebat Innocen. hanc literam intelli-
c gendam de constitutis infra 70. annum [c]. de illis enim, qui iam compleuissent 70. annum non potest intelligi, cum ipsi & si possint uolentes, tamen inuiti nõ co-
d guntur ferre testimonium. ff. de testib. inuiti [d]. nec coguntur ad munera publica auctoritate tantùm. C. qui æta. se excusant. l. 1. lib. 10. institutio. de excusatio. tut. §. item si maior. ff. de iure emphyt. l. 3. A' muneribus autem personalibus publicis auctoritate, & utilitate excusatur quis post 55. annos. C. qui etate. l. 1. libr. 10. Potest tamen dici, quòd quantum ad testimonium ferendum, etiam hoc casu, qui dicãtur senes, qui relinquitur
e arbitrio [e] iudicis. Nam quandoque aliquis est senior in l. annis, quàm alius in 60. & satis probabiliter potest timeri de cuiusq; morte ſm naturam inferiorum causarum, postquàm peruenerit ad l. annum: quia minor pars hominum hãc metam attingit. & leges, quæ dñt, q̃ septuagenarij tãtùm excusantur à muneribus, nihil faciunt ad rem: quia ibi nihil timore mortis fit. hic autem aliquid speciale occurrit. hic enim testes recipiuntur timore mortis tm̃, ne cum eis penitus pereat probatio ueritatis, ſm Inno. Dicit Hosti. q̃ de septuagenarijs, & supra potest intelligi, qui his casibus recipiẽtur saltem uoluntarij, & si non inuiti; qui nec debẽt compulsionem expectare, maximè cum appropinquant morti, timere debent peccatum ueritatis tacendæ, de crimine falsi. ca. 1. & sic nullum contrarium ſm eum.
f adde quod not. de testib. si qui, in glo. 1. [*Valetudinarij f*]
7 si † infirmi sic dicti: quia in eis infirmitas ualet contra naturam, ſm Goff. dicuntur à ualeo per contrarium. [*Rationabilẽ*] puta quia ingredi debent bellũ campestre, uel transfetare debent; & idem in sim. de quibus habes exempla. ff. de don. cau. mor. l. 2. 3. 4. & 5. Inno. & Host. [*Admittendi*] etiam in solennibus ferijs, secũdũ Goff. in
8 Spe. de ferijs. §. 2. uersic. quid si tunc. & † interrogatoria

faciat iudex de quibus ibi videbitis, ſecundùm Vincẽ. quando.ſ.aduerſarius abſens eſt. Dixit etiam Vincent. ꝙ non credit per hãc receptionem præſcriptionem in
g terrumpi [*Abſens* g] Idem,ſi præſens,& debitum cõditionale,uel in diem,uel ex alterius arbitrio pẽdet actoris intentio,infra de teſti.ſignificauit,& ff.ad l. Aquil.l. in l. Aquil.ſi deletum. Idem, ſi impediat litem conteſt. per ſuas exceptiones. Idem,ſi dignitas uacet,licet ſit argum.contra,ne ſede uacante.c.ult.ſed ibi ſoluitur, Innocen.alleg.Hoſtien.ad id,quod de exceptio.dixit ſupra de iudic.cap.penult.& ult.ſed ſi præſens eſſet malicioſus Tyrannus, quem actor non audet conuenire, nec receptionem denunciare, ſubueniet iudex actori ſic iuſtè timenti,argum.ff.de appellatio.ſi iuſtus, conſiderata perſonarum, & negocij qualitate, & alijs circũſtantijs recipiet teſtes,quanto cautius poterit, & di-
h ligenter ſuſtineat uices rei in eorum examinatione h. reſeruando ſibi exceptiones in perſonas,& dicta,Hoſ-
9 tien. [*Abſque*] ſupple † etiam [*Sed ſi actor*] ſupra prouidit actori: modo prouidet reo,ſecundùm Goffr. [*Conueniri poterit*] commodè,& ſine periculo.& ſic nõ curit illi,qui ſi conueniret,timet ſibi mortis periculũ imminere, ut ſupra dixi ſecundùm Hoſtien. [*Denunciauerit*] ei,qui abſens fuerat: quia ſi præſens fuiſſet,non cõtumax,debuiſſet intereſſe receptioni teſtium,& uidere ipſos iurare; quod dic,ut infra de teſti.c.2.& dicitur
10 †præſens,qui eſt in eadem ciuitate,in auth.de teſtibus. §.& hoc uerum, collatio.7.Innocen.quinimmò & de Anglia monetur,ut uadat,uel mittat Bononiam propter hanc cauſam,infra de fideiuſſi.conſtitutus.§.præterea,Hoſtien.& dic denunciauerit extra iudicium, ſe
11 cundùm Abb. [*Legitimè*] ideſt à†legibus,uel iuribus introductæ [*Porro*] ſupra dedit regulam,nunc incipit ponere caſus exceptos, & hoc denotat, quod ſtatim ſequitur ibi, Caſualiter,ſecundùm Hoſtien. [*Aliud*] ſcilicet quàm dictum ſit in regula, Vincẽ. uel reſpicit proxi. caſus. & dic aliud ratione perſonarum ipſorum teſtium: quia hic recipiuntur omnes, ibi non: & ratione perſonæ rei: quia hic contumax, ibi non: & ratione publicationis,& ratione durabilitatis; & ratione ſententiæ,hic enim publicantur,ibi non. & fertur hic ſententia,& ibi non,niſi demum lite conteſt. [*Copula*] contrahenda,uel contracta.ſed is,qui abeſt,contumax eſt; & ſic uariat à ſequenti. §.ſi autem, ꝑm Hoſti. [*Eccleſia*] in primo caſu,cum de electione agitur [*Præbeat*] in ſecũdo caſu.& hoc uitandum eſt,de ſpon.de illis [*Maximè*] propriè: quia & idem,ſi alius ſupra c.proxi.ꝑm Innoc.
12 & Hoſt. [*Contumax*] cõtra† non contumacem enim in his non proceditur, Inno. [*Sine*] exemplificat modos contumaciæ, Io. [*Peremptoria*] ergo quo ad hoc nõ ſufficit prima,licet ſecus quò ad condemnationẽ expen-
i ſarum:& dic,ut no.ſupra de procu.querelam i, & quò ad iuriſdictionis præuẽtionem,& perpetuationem,ut dixi ſupra de fo.compe.c.pen.de offic.deleg.licet [*Siue quia*] ſecundus modus contumaciæ [*Siue quod*] tertius modus contumaciæ [*Teſtes*] omnes,ut ſupra dixi [*Nihilominus*] iſta litera uſque ibi. Si uerò,non erat olim in
13 textu:ſed erat glo.2. [*Liqueat*] aliter† non fertur ſententia.11.q.3.graue [*Procedendum*] quod nõ fit in ſupra proxi.caſu,ut prædixi [*Confirmata*] hic dicit Ho.expreſſum, ꝙ ante confirmationem per mutuum conſenſum cõ
k trahitur ſpirituale coniugiũ k, remittit ad no.de tranſ-
14 la.inter cor. [*Diffinitiuum*] ſcilicet, ut ſi†ſit abſens ex neceſſaria cauſa, puta infirmitatis, ſemper expectandus eſt.7.q.1.præſentiũ. Si uerò ſit abſens per annum ſine rationabili cauſa,ſubtrahentur ei expenſæ auctoritate ſuperioris, & monetur per ſubditos, uel archiepiſcopũ,ut redeat;& ſi non redierit, alius ponitur loco eius auctoritate ſuperioris, auth.quomodo oportet epi.§. & illud,& auct. de ſanct.epiſc.§.interdicimus dogma.

ille autem, qui fraudulenter ſe abſentat, ſi propoſito
1 edicto citationis infra ſex menſes non uenerit, ſpoliabitur l ſua eccleſia, & aliàs etiam punietur lite non cõteſt.infra de cleri.nõ reſi.ex tuæ. uel dic ſtatutum eſſe, ꝙ nullatenus procedatur ſuper accuſatiõe ſua, ubi accuſatur de crimine,nec ſentẽtietur de crimine, niſi lit. conteſt.3.q.9.decernimus,ſupra de iudic.c.1. & ſic bene reſpondet expoſitioni,quam fecimus in proximo. §.& facit etiam pro hoc, quod ſequitur de matrimonio carnali, ſuper quo recipiuntur teſtes lit. non conteſt.contra abſentem non per contumaciã, infra eod. §.ſi autem. Poſſet tamen dici probabiliter, ꝙ niſi probabili cauſa ſit abſens epiſcopus iam cõſecratus,uocabitur per edicta;& niſi comparuerit,procedetur cõtra eũ nõ ſuper criminibus, ſed ſuper impedimento, quo
m dicitur m electio.nõ ualere, ad ſententiã diffinitiuam, arg.eius,quod dicitur in matrimonio carnali, infra q filij ſint legi.perlatũ,& not.in §.ſe.ſi autem.uel dic,qđ eſt ſenſus.§.huius,quod ſi cõtra cõfirmatum, nõ cõſecratũ,uel ordinatũ proponitur aliquid cõtra perſonã, uel cõtra formã electionis, tũc nõ debet expectari niſi tm̃ tempus, quãtũ deberet cõſecrari,uel ordinari.& de his temporibus not.ſupra de elec.cũ in cunctis.§.1. & 2.Et eſt ratio, ꝙ tantum expectatur: quia ſi tunc uenerit,quilibet obijcere poterit cõtra eũ,qđ uolet:alio quin remoueri debet,ut in præall.decre.cũ in cunctis; & ſic poteſt intelligi ſequens.§.ꝑm Inno.& ad hoc facit ꝑm Hoſ.de transla.c.2.Nam,ut ibi paret,ſi infra ſex menſes à tempore ſui cõſenſus numerandos iuſto impedimento ceſſante nõ fuerit cõſecratus, nec ibi, nec alibi conſecrabitur.c.diſt.c.1. ibi tamen uidetur loqui de confirmato,& ibi dixi de hoc [*Quod ſi forſan*] ſecundùm Innoc.& hic eſt.§.& loquitur de contumace,&
15 non confirmato [*Sex†menſium*] tene quod habes infra, de elect. c.1.& c.quàm ſit,& c.cupientes,lib.6.& dicebat Vincent. iſtos ſex menſes computandos à die electionis, ſi ſciuit: uel à die factæ primæ admonitionis. Hoſtienſ. dicebat tempore præſentatæ electionis [*Expectetur*] q.d.nõ eſt neceſſe,quòd electus citetur,ut ueniat petiturus cõfirmationem,ſed tantùm per ſex mẽſes expectabitur poſt electionem,quod hic ſatis innuitur:uel dic,quòd loquitur,quando cõtra electum aliquid obijcitur,& citatur,ut reſpõdeat.nam in hoc caſu,ſi per ſex menſes comparere diſtulerit,procedatur non obſtante, quòd lis non ſit conteſt. non obſtante, quòd ſit abſens non per contumaciam, ſecundùm Innocen.dicit Hoſtienſ.quòd non uidet, qualiter poſſit dici non contumax citatus,ut reſpondeat,qui non uenit infra ſex menſes: immò contumax eſt, & proceditur contra eum,ut hic,& infra de cler.non reſi.ex tuę.
16 [*Vel minus*] not.dilationes arbitrarias,ut hic,& ff.de iudic.nonnunquam,& de hoc ſupra,de procu.dilectus, ſecundùm Hoſtien. [*Si autem*] ſic continuatur ſupra ui dimus,quid iuris,quãdo agitur de ſpirituali matrimonio contracto,uel contrahendo,nũc ſummittit, quid iuris de carnali [*Coniugio*] contracto, de contrahendo
17 dic,ut infra, de ſponſa.de illis.& † dic, Coniugio, ideſt fœdere coniugij:ſecus enim,ſi de crimine adulterij,ſupra capitulo primo [*Alteruter*] quaſi non ſit hic diſtinguendum inter uirum, & uxorem [*Captiuitate*] trigeſimaquarta quæſt.ſecunda.cum per bellicam,Vincent. [*Egritudine*] ff.de re iudic.quæntum [*Voluntate*], ut quia iuit ad nũdinas,uel ad ſtudium,uel uiſitauit amicum,
18 uel iuit ultra mare [*Vt de facili*] uidetur, ꝙ,† extra prouinciam nõ ſit quis citandus; de hoc ſupra de procur. dilectus,ꝑm Hoſti. [*Exceptiones*] forte contra perſonas teſtium:forſan contra dicta. forte probaret fore quintum gradũ,ubi illi ponunt quartum,uel forſan probaret ſecum diſpenſatum [*Poſſet opponi*] cũ enim ſupra §. porrò,dixerit,quòd timor fornicationis eſt cauſa huius

ius ſpecialitatis; & ita urget ille timor, cum reus nõ eſt contumax,ſicut quando eſt contumax; ergo uidetur idem ius.Sed reſpondendo hoc intendit,quòd non ſolus ille timor,ſed etiam culpa rei contumacis,iſta duo coniuncta operentur hanc ſpecialitatem [*Sine cauſa*]
19 per hoc multa† iura ſoluuntur, in quibus quis ſine culpa punitur: ſed illud non obſtat,dummodo ſufficiens cauſa ſubſit,ut hic patet, & ſupra de conſtitut.cognoſcentes,& ex præmiſſis colligitur hæc diſtinctio ſecundùm Hoſtien.ſi agitur de matrimonio contrahendo, uel dirimendo, & alter coniugum eſt abſens per contumaciam, proceditur in cauſa, & diffinitur, ut ſupra §.porrò.Si uerò non eſt contumax,& agitur de matrimonio cõtrahendo,dic,ut infra, de ſpon.de illis. Si de iam cõtracto, & abſens eſt in culpa, procedi poteſt,ut ſupra uerſicu.quia cum ſine culpa.Idem,ſi maliciosè ſe abſentat, uel poſſet ei aliquid imputari: uel aliquo modo citari poteſt,eo tamen citato & non ueniente, ut ſupra uerſicu.aut etiam propria.quòd ſi nullo modo poteſt citari, nec ei aliquid imputari, nullo modo procedetur contra ipſum, nec poterit mulier contrahere,quamuis periculum fornicationis immineat,do
n nec ueriſimiliter præſumatur de obitu n, ut hic; & ſupra uerſic.ſi autem [*Sunt & alij*] continuatio per ſepa-
20 ret [*Speciales*] in† an.quos aliàs nos meminimus diſtinxiſſe [*abſque lit. conteſt.*] uel ante lit. conteſt. [*Exceſſiuum*] ſub hoc nomine comprehẽdit iuriſdictionem,uel iura alicuius,quæ male occupata, uel detenta dicuntur, infra de teſtibus,cum olim,ſecunda quæſtio.ſeptima, quapropter, & ſe.de ſimo.licet Hely,de accuſatio.qua
o liter o, ſecundùm Innocent.ꝑ. Dicit Hoſtienſ. quòd ſi
p nemine impetrante inquiritur de excesſibus alicuius abſentis per contumaciam, planum eſt,quod hic dicitur: ſecus ſi per modum querelę impetretur inquiſitio; remittit infra de pur. ca.cum dilecti, uerſic.dictus uerò.dicit etiam hunc.§.locum habere,quãdo inquiritur de electione,uel electo, iudice procedente ex officio,ſupra de electio.cum dilectus, & capitu.cum nobis olim,& capi.poſtquam [*Inquiſitio*] quædam alia, in
21 † quibus differt inquiſitio q ab alijs iudicijs, dicam in-
q fra,de accuſatio.qualiter.1.ſuper uerſicu.occultis [*Publicatio*] de hoc remittit Hoſtienſ.ad ſummam,eod.tit. uerſic.primo,& ſecundo,ſubuenitur autem per hanc reo,ut dicam hic ſuper gloſſ.& meritò: quia fauorabilior actore, de probatio.ex literis, & quia in poteſtate actoris eſt agere,non è conuerſo.ff.de calumn.annus. C.de tempor.in integri.reſtitut.l.petendæ [*In alijs uerò*]
22 cum ſupra dixerit regulariter † lite non conteſta. non poſſe teſtes recipi etiam cõtra contumacem, ſummittit,quid tunc ſit faciendum [*Caſibus*] ideſt modis agendi [*Reali*] ut quia petitur equus, uel fundus [*Perſonalis*] cum agitur certi condictione ex mutuo, ſecundùm Vincen. & quid debeat ſpecificari in his, not.de libelli oblatio.cap.ſecund. [*An perſonali*] non uidetur Papam plenè diſtinxiſſe:quia licet de realibus,& perſonalibus
23 dixerit,de mixtis† tamen nihil dixit,ſicut famil.erciſc. communi diuidun.& finium regundorum,inſtitu.de actio.§.quædã, ſed inquantum dantur ad res, ſequentur naturam realium.inquantum dantur ad perſonales præſtationes,ſequentur naturam perſonalium circa miſſionem.ff.famil. erciſcund. l. item Labeo. §.famil. erciſcundæ. Quid de interdictis, quæ ſunt perſonalia in rem ſcripta.ff.de interdict.l.1.§.ult.puto naturam realium imitari;ad hoc de foro competẽ.ex parte,uide de his, quod not.in Spec. de ſecundo decreto. §.uidendum,uerſic,ſed quid in duplicibus,& uerſicu. ſequ.& idem puto de actione,quod metus cauſa, quæ & ſi ſit perſonalis,tamen in rem ſcripta.ff.quod metus cauſa.l.metum.§.uolẽti, & §.licet,& l.ſi cum excep.§. aliquando, & l. Pedius, Goff. [*Si reali*] ſup.conuenitur

quis,& contumax eſt, & cõuenitur nomine proprio. [*Qui*] reus [*Si uenerit*] ſumitur hoc ex eo, quod legitur. C.de præſcript.30.anno.ſi quis emptionis.§.pen. [*Infra*
r *annum* r] à die† factæ miſſionis enumerandum, Egi.ui-
24 de quod dicam in Spe. de ſecundo decr. §.uidendum, ſuper uerſi.hoc quoque [*Cautione*] quam præbent clerici etiam immobilium poſſeſſores,infra de ſequ.poſ. ca.1.ubi de utriſque patet expreſsè;& ſic iſto caſu non procedũt leges dicentes cõtrarium, ſ.in auth.de ſanct. epiſc.§.ſi uerò pro cauſa,& ff.qui ſatisd.cog.l.ſciendũ, Ab. [*Exhibita*] ante ingreſſum iudicij.C.de iudiciis,ſan-
25 cimus,infra de appel.reprehenſibilis.non credo†locũ habere quadrimeſtre tẽpus, quod datur ad executionem rei iudicatæ,de quo ſupra,de offic.deleg.quæren-
ſ ti,Vin. [*Expenſarum*] ſ. ante miſſionem, uel excommunicationem factarum.Idem uidetur,ſi poſt,tamen occaſione contumaciæ,de procur.auditis,Hoſt. [*Recuperet*] uel ſaltem præſcriptionem interrumpat annalem, de offi.ordi.paſtoralis, Vin.an tunc uocãdus ſit actor, & quid ſi ſit cõtumax, & quid ſi recuperata poſſeſſione reus iterũ ſit contumax,vide in Spe.de primo decr. §.iam de effectu,in tribus ultimis uerſic.& de hoc ultimo dicam infra,de dolo c.1.& an ab hac petitione repellatur reus per exceptionem excõmunicationis,uide in Spe.de cõtumacia.§.ſi uerſi.ſed pone, reus.& de hoc ultimo,& de primo uide, quod dicam de uer.ſig. dilecto,in prin. & eſt ſimilis quæſtio,de qua dicam,de app.qua fronte,ſuper uer.pars aduerſa [*Poſt annum*] uide quod dicam poſt Arch.de eo,qui mit.in poſſ.ſuper
26 rub.lib.6. [*Poſſeſſor*] &†bonæ fidei.ff.de acq.poſſ.iuſtè, & preſcribit ꝑm.l.10.annos inter preſentes.20.inter abſentes.ff.de noxal.& generaliter,& ff.de acquiren.poſſeſſio.l.bonæfidei.§.ulti. Vincen. [*Defenſione*] ideſt impugnatione,ſit enim de poſſeſſore petitor. ſi.8.diſtin. quo iure [*Defendis*] ideſt uendicas,Goff.nec enim poſſeſſor uendicat,inſt.de act.in prin.de iudicijs,examinata. habet ergo neceſſe agere, ex quo omnẽ poſſeſsionem amiſit.C.de rei uend.l.fi.uel forte hoc ideò dixit: quia ſi adhuc detineret, & de ꝓprietate poſſet fidem facere,cõmodum detentationis haberet.C.de præſcr. 30.annorũ,ſi quis emptionis.§.ſin uerò,de ord.cogn: cum dilectus,uerſi.unde uerus, arg.ff.ad exhibendũ.l.
27 1.aliàs 2.§.ibidem,Hoſt. [*Reſeruata*] & tunc † ꝑm Vinc. nõ compelleretur expenſas reſtituere: quia ſatis eſt, ꝙ poſſeſsionẽ amiſit, & factus eſt de poſſeſſore petitor; ad hoc ſupra de iud.at ſi clerici,& hoc placet, licet Hoſtienſ.contra in ſumma huius tituli.§.1.uerſi. ſed quid in illo [*Quod ſi ſuper*] 12.q.circa hunc.§.uide in Spec.de primo decr.§.reſtat, uerſi.hoc etiam not.cum uerſi.ſe
28 quentibus [*Poſſidet*] ut dicit. tamen quia † detentatio obligat eum uẽdicationi rei. ff.de rei uendi.officium, & quia in hoc proponit exceptionem peremptoriã, & declinatoriam, ex qua onus probationis incubit.ff. de exceptio.l.1.hoc probare debebit,ꝑm Iaco.de Are. ꝑm quem uariare poterit iſte dicendo ſe poſſidere nomine proprio ante litem conteſtatam;poſtea nõ.ff.de noxali. electio.§.ſi is,de interrog.actio.de ætate.§.fin. aliter ſoluit Specu.de primo decreto.§.reſtat,uerſicu.
29 quid ſi nominans [*Alieno*] habet†locum hæc nominatio etiam ubi quis ſuper obedientia cõuenitur,de maior.& obed.inter quattuor.& an non ueniente nominato locum habeat miſsio,ibi plenè dixi ſuper glo.un de ſentẽtia.Quid ſi procurator ad adminiſtrãdum,uel ad negocia datus, de procur.petitio, nomine domini cõuenit,poterit ne illũ in iudicio nominare? Dicit Inno. ꝙ ſic,& proceditur cõtra eum ꝑm tenorem huius. §.ar. quia & defendere uidetur, ſi patiatur actorem in poſſeſsionem mitti.ff.de procura.ſed eæ perſonæ.§.ſi. & l.ſequenti.Item quia procurator interrogari dẽt,an
t reus. ſ.dominus ſuus poſſideat.ff.de procu.non ſolũ t,

unde à simili dicere potest se alieno nomine possidere. procurator autem ad causas hoc beneficium non habet secũdùm eum. nisi forsan ꝑm Host. quò ad hoc, ut si plenè non est instructus, ad consulendum dominum possit ipsum in iudicio nominare, arg. prædictarũ ll. quæ loquuntur in procur. ad causas. in procur. ad negocia est expressum de procu. dilectus; quod dic. ut ibi, & de iura calum. in pertractandis, & adde quod dicam infra, super uersi. tardabit [*Debet*] ideſt † poteſt, si uoluerit. ff. de offic. proconsul. ſolent, in prin. Pe. Et an ipse nominans iuret de calum. uide in Spec. de iuram. calum. §. restat, uersic. sed illud [*Nominare*] quid si non nominet, sed tanquam possidens liti se offerat, & postea cõtumax apparcat, & propter id actori possessio decernatur? respon. non nocet hoc domino, qui uerè possidet quò ad possessionem, uel proprietatem, C. si per uim, uel alio modo. l. ulti. sed ille, qui litem suscepit u, tenebitur ad interesse ante litem contest. per act. de dolo, & post litẽ contest. condemnabitur ad ipsam rem, cum habeatur pro possessore, si ille, qui agebat, reum non possidere ignorabat. ff. de rei uend. is qui se obtulit. & l. sc. ff. si usufruct. pe. l. fi. Si uerò sciebat eum nõ possidere, decipitur à seipso: uel melius ad litis æstimationem condemnabitur se offerens, uel ꝑm quosdam quantum in litem iuratum fuit, uel ad interesse. ff. de peti. hæred. qui se liti. ff. de dolo. l. pen. Sed † oppones, cum absens possideat per colonũ, colono ejecto, dominus amittit ciuilem possessionem. ff. de acq. pos. possideri. §. si seruus. quare nõ & eodem modo amittit dominus possessionem, si per iudicẽ est ablata possessio illi, q alieno nomine possidebat, & alij data, scilicet illi, qui missus est in possessionem, cum plus operari deberet actus iudicialis, quàm uiolentus. Sed respon. tunc tm̃ dominũ amittere ciuilem, quando uiolenter ejicitur colonus, ut idem. §. dicit. intendit enim uiolentus sibi possessionem acquirere, & eam cuique auferre: secus autem, quando per iudicem, qui non intendit iurisdic. uel ius alterius dare; & si intenderet, nõ posset. C. si per uim. l. ult. Alij dicunt etiam tunc possessionem amitti, sed iudicis officio recuperari, uel cõdi. ex l. præalleg. C. si per uim. l. ul. primum dictum placet Host. cum iudicialis possessio habeat plus iuris, quàm facti. uiolentia uerò nil iuris, & quia in quolibet iudiciali processu iudex intendit alteri reseruare ius suum vt patet, de offic. deleg. super eo, de don. inter dilectos, in fi. & ut dixit Inno. ideo istẽ specialis processus est in uentus in hoc casu, ut caueatur contra fraudes, quas possent machinari dominus, & ille, qui possidet nomine alieno: quia dominus diceret, Ego nõ possideo, & alius similiter diceret. Item quia multa benignitas fit possidenti in eo, quod alij denũciat, & in eo, quod nõ cogitur respondere. Item quia multiplex est cõtumacia, scilicet tam domini, quàm illius, qui eius nomine possidet. Commodatarius, † & depositarius, & alij, qui solam detentationem habent, cõueniri possunt rei vẽdi. ut procedant ꝑm tenorem huius decre. & ut simplicem tenutam & solam dent sine possessione, quando ignoratur, an in ueritate possideat: qa si ante iudiciũ, uel in processu iudicij cõster, quod nõ possideat, non habebit locũ rei uendi. & sic intelligitur finis illius. l. ff. de rei uend. officium. Si enim prædicti nolunt respondere, sed simpliciter dicant, nolumus defendere absentem, ꝑm tenorem istius. §. absoluendi sunt ab instãtia iudicii, nisi uelit petẽs probare, q possideãt, ut sic trãsferatur in eum possessio. ff. de rei uendi. l. pen. Attestationes † autem, si quæ sunt, constitutiones, & alia acta iudicij inter commodatariũ, & actorem præter tenorem huius decret. non præiudicant cõmodatori: quia inter alias personas, & in alio iudicio habita sunt, infra de testi. ueniẽs 2. [*Eoque*] scilicet spatio [*Eius*] ſ. domini

nominati [*Excipiat*] ideſt per † exceptionem eiiciat, vel
x ut in glo. Prima lectura facit ad quæstionem * de clerico nominato in iudicio seculari per laicum colonũ, an possit declinare forum. Et uidetur, q non, ut cogatur defendere, ubi nominans tenebatur, arg. C. ubi in rem actio. l. 1. ff. de iudiciis, hæres absens. in prin. Obstare uidetur, quod not. in Specu. de primo decreto. §. restat, uersic. quid si dominus, & se. sed ibi loquitur, cum conuentus habet ius in re: hic de colono. Refert Fran. q hæc quæstio fuit Mediola. in qua Vbertus de Bobio consuluit contrarium, quod sibi placet, ut iuxta regulam actor forum rei sequatur [*Indultum*] à iudice [*Dispositum est*] scilicet per se, uel aliũ intentionem actoris ex-
35 cipere [*Tanquam lite*] hoc † uult dicere, q sicut per litem contestatam interrumpitur præscriptio, sic per hãc citationem ꝑm Inno. [*Possessor*] ideſt dominus possessionis, Abb. pro eo facit, quod is possidet & c. & decre. infra de sur. qui cum fure, & 23. q. 4. qui peccat, in fi. Ego intelligo propriè & hic, & in le. unde hæc sumpta fuit: quando loquitur de domino, bene id exprimit, & cõcor. Goff. dicens interrumptam præscriptionem à die, qua conuentus est colonus [*Dominum possessionis*] si per
36 † statutũ credi debet sacramento domini possessionis super dãno, dicit Goffr. id intelligi etiam de illo, cuius est possessio, licet non proprietas, in Spec. de proba. §. fi. uersic. sed pone, statutum [*Edictis tribus*] uel uno pro omnibus. ff. de iud. nonnunquam, & l. præall. Host. Itẽ Pet. San. all. 24. q. 3. de illicita. sed Abb. dicit, q fient tres citationes, quarũ q̃libet habebit 10. dies. ff. de iudi. per interualla [*Et tunc*] scilicet lapsis edictis [*Voluntate*] scilicet contumaciæ [*Possessionem*] ueram, non solam custodiam [*Tardabit*] nimis. nam aliquantulum expectabit; ut dicit g. Goff. & Hostien. Quærit ipse Hostien. quid si
37 † quis de mandato domini sui damnum dedit, & conuenitur [*nam uterque tenetur*] ff. de ui & ui. arg. l. 1. §. deiecisse, & §. quotiens, de restitu. spolia. cum ad sedem, de senten. excommuni. mulieres, & ipse nominat dominum, dicẽs eum bene scire causam præcepti: nunquid dari debeat ei dilatio ad dominum præsentandum? dicit, quòd sic: sed si non uenerit, nihilominus præsens condemnabitur. & si notorium sit id de mandato absentis commissum, etiam de bonis ipsius absentis satisfiet; & sic potest intelligi in auth. ut omnes obe. iudi. §. si uerò, colla. 5. uel potest intelligi etiam in procur. uel inquilino habẽte generalem administrationem. ff. de doli excep. apud Celsum. §. quæsitum; de tributo. procuratoris; de instito. cuicunque. §. fi. supra de procu. petitio, & c. dilectus, de of. Arch. ea quæ. de cuius delicto tenetur dominus, ut probãt iura prædicta; maximè ex quo ei denunciatur, nec ipsum defendit, arg. supra eo. c. 1. in fi. & punitur ex sua culpa dominus, qui talẽ elegit. ff. de mino. cum mandato, & contumacia: quia uenire non uult. & sit ratio, ne malesicia remaneant impunita, arg. ff. ad l. Aquil. ita uulneratus, de sen. excom. ut famæ. & uidetur loqui authent. in notorio delicto. & innuit, quòd etiam iudex, apud quem hoc non est notorium, sine libello hoc expedire poterit, ut innuit ibi, dum dicit, Et causam examinans præsente eo, qui conuentionem suscepit: & ibi, Si tamen omninò obnoxius apparuerit. ad idem in authen. de coll. §. iubemus 3. ff. de offic. præsid. l. 3. & leg. congruit. & l. diuus.
38 Hosti. [*Quæstione*] contra. C. ubi † de crimine agi oportet, authẽ. qua in prouincia, ubi domino absente non ueniente proceditur cõtra eum, qui nomine eius erat in domo: sed intelligo, q ille obtulerat se defensioni, & satisfecerat iudicatum solui, & ex illa satisfactione conuenitur, Vin. uel aliter, ut ibi not. in gl. casus istes & sic legebat Ioan. & Vincent. ut ibi patet [*seruata*] dice-
39 bat † Hostien. notandos quar. casus inter se ualde differentes. Primus, ubi conuenitur realiter, qui nomine

proprio

proprio possidet, ubi passus missionem, ueniẽs infra annum auditur super possessione, ut supra §. in alijs. & sit hæc ratio: quia unius contumacia tantum deprehenditur, & nulla examinatio ꝑm eũ. Secundus, quando qs nomine alieno possidet; sibi seruata forma hujus. §. etiam statim facta missione ueniens nõ auditur nisi super proprietate, ut hic. & sit ratio duorum contumacia, & quasi aperta malitia, & quasi fundamentũ & summaria examinatio. Tertius, ubi sit missio post litem uerè contestat. si non liquet, nec liquere potest de causa, ubi similiter non auditur nisi super proprietate, de dolo & contumacia, prout. & sit ratio fundamentum, scilicet uera litis contesta. iudicij iam cœpti desertio: iudicis & iuris cõtemptus, & plenaria examinatio. Quartus, ubi lite uerè contestat. liquet de causa, fertur sententia pro actore, & in possessionem mittitur. quo casu ueniens cõtumax etiam super proprietate non auditur. C. de iudicijs, properandum. §. finautem reus, & in præc. decr. prout. & sit ratio iuris differẽtia & plenaria examinatio, & veritatis declaratio: quia res iudicata & c. ff. de reg. iu. res iudicata, & remittit de his ad summam. cod. tit. §. in alijs, & §. fe. [*Si autem*] expedito, quid fiat regulariter, quãdo agitur reali, summittit, quid quando agitur personali [*Possessionem*] tamen
40 nullo † modo possidet etiã naturaliter: quia nec prior de possessione expeditur. ff. de dam. infect. si finita. §. si
y quis y autem. ff. ut in poſſ. le. is cui. §. qui legatorum. dicunt tamen quidam talem conueniri posse rei uendi. quia facultatem habet restituendi rem, & ideò ab eo
z uendicari potest. ff. de rei uend. officium z. ff. ad exhibẽdum, Celsus. §. 1. sed potest dici, q non hẽt facultatem; quia tm̃ custodit, & tanquam custos, nõ tanquam detentor possessioni incumbit, arg. contra præ. l. is cui. §. missus. sed quod ibi dicitur, Mittẽdum in possessionẽ, expone, ideſt custodiam. & ita exponas hic ꝑm Inno.
41 [*Mobilium*] quorum † appellatione sese mouentia com-
aa prehendit, ff. de uerb. sign. mouentium, aa. Abb. [*Pro modo*] authẽ. & qui iurat, dicit pro mensura. & dicit ibi Accur. q plus ualere debet res, quam sit debitum. & dicit sic seruari, maximè quando res requirit expensas,
42 puta equus, uel bos [*Ecclesiastica*] puta † excommunicatio, suspensio, uel interdictum, de uerb. sign. querenti, Host. [*Alterutra*] contra, necesse est à possessione incipere, supra eod. tue. so. ibi in fin. Host. [*Post annum*] ante interpositionem secũdi decreti, uel distractionem bo-
43 norum, Host. Quantum † tempus in personali actione sit necesse interuenire post decretũ primum ante concessionẽ secũdi, uide plures opi. C. de bo. auct. iud. pos. cum proponas, & ibi tenet Accur. & communiter ser-
bb tur in foro seculari, q id sit arbitrarium, bb, licet quidam dixerint de anno: alij de biennio: alij de duobus mensibus: alij de quattuor, ut ibi nota. Innoc. nota. de uer. sig. dilecto, quosdam dixisse, quod tunc facienda est uenditio, uel missio ex secundo decreto, quando passus missionem, uisus est habere rem pro derelicto: sibi uidetur expectandum usque ad annum, per hunc text. & C. de præscriptio. 30. anno. si quis emptionis. §.
44 fi. non † obst. C. in quibus causis in integr. resti. non est ne. l. sancimus: quia lex locum habet in præscriptionibus extraiudicialibus: secus in iudicialibus, ut patet. C. de iudi. properandum. §. fi. & ad hoc, de restit. in integ. cõstitutus, ad fi. Dicit etiam ibi, q si iudex minus uult grauare reum, potest decernere, q missus tantùm possideat, & fructus suos faciat, donec aduersarius probet indebitum id, cuius causa facta est missio; & si minus uult grauare absentem, reseruet onus probandi debitum ipsi misso: quia, ex quo potest plus, scilicet facere adiudicationem, & finalem uenditionem, ergo & minus ꝑm prædictos modos procedendo; ad hoc de reg.
cc iur. cui licet cc, lib. 6. & hoc plenius etiam uideas in Spe-

cu. de secundo decreto. §. iuxta propositionis, in prin. ubi tenet G. annum spectandum, ut dicit Inno. in alio
45 casu. & sic † uidetur, q excommunicatus non absoluatur, nisi primò satisfaciat. & sic est contra, infra, de verb. sign. ex parte, ubi sufficit cautio. dic, q hic loquitur de contumacia manifesta, Pet. Abb. infra de sen. excom.
46 uenerabilibus. §. secus, lib. 6. ¶ Prima † glo. ponit 20. casus computatis textualibus, quibus fallit regula: plures intermediæ glossæ sint arbitrariæ: melius tamẽ propter textus prolixitatem recitantur ibidem. ¶ *In §. si uerò, glo. de hac*] principium ponit 6. uarietates temporũ, de quibus loquuntur iura super absentia clericorum, distinguens, aut scitur, ubi est clericus absens, aut ignoratur: & ad hanc distinctionem opponit, & soluit: subdit de expectatione electorum, & suorum aduersariorum; & de absentia accusatorum, uel denũciatorum. ¶ *In gl. si non potest*] arguit, quod non tenet & c. tenet cõtrarium, quod postea moderatur. ¶ *Glo. arg. contra*] successiuè signat, & soluit duo cõtraria. ¶ In §. in alijs, gl. secunda declarat, quod sit tẽdium passi missionem in reali, & personali. ¶ Tertia not. ex uer. cautionis, q nuda & c. tenet cõtrarium. ¶ Quinta no. cõtra opi. canonistarum, & soluit dupliciter. ¶ Vltima tractat, an ꝑm decretũ sit necessarium, & remittit. ¶ In §. q si super 1. gl. tractat, an in rebus immobilibus sufficiat dominũ nominare, & an in rebus immobilibus ius habens id possit. ¶ *Glo. sic. c.*] tractat, quid ueniat in cognitione summaria. ¶ Glo. ult. quærit, quamdiu & c. soluit: solutioni opponit: exceptioni respondet: ponit demũ opiniõem, quam reprobat. ultimò quærit de diuersitatis ratione, & dupliciter soluit. ¶ In §. ult. glo. 3. & 4. signat duo contraria, nec soluit. ¶ Vlt. gl. objicit, dẽ. l. si priusponit primo opi. Io. secundò opi. Lau. tertiò suam op.
47 & solutionem contrarij. ¶ *In † glo. 1. §. ad hæc*] quid dicat ista, & sequens; uide in glo. 2. decre. statim alleg. [*& ibi. l. 2.*] legatario satisfãte de restituendo, quod per Falc. teneri poterat, cogitur hæres legatum soluere, si non satisfat, etiam parte contumace fiet cõputatio [*& ibi. l. 3.*] parte cõtumace facit iudex metiri agrum [*& ibi. §. cum autem*] contumace hærede, & rogato, uel primo fideicommissario, qui debet restituere secundo, iudex pronunciat, uel declarat utiles actiones cõpetere substituto [*& ibi, Ne diu*] uide infra, de dolo, ueritatis, in gl. hic patet, in prin. [*& ibi, Diffamari*] diffamans statum alicuius, eo instante cogitur agere: non tamen ibi expresse dicitur sententiam ferri eo absente; & de hoc ibi in glos. ¶ *In glo. 3. ibi. l. ult.*] can. 2. q. 8. sciant. ¶ *In glo. tuno enim, ibi. §. duæ*] propter prædicta quãdoque expedit pupillo, cui mouetur quæstio filiationis, non differri, sed expediri causam. ¶ *In glo. ecce, ibi, auth. idem*] clerico non habẽti cognatos catholicos succedit ecclesia infra annum: post annum fiscus. ¶ *In glo. non enim, ibi non est uerisimile*] scilicet, q potens fuerit coactus in urbe. ¶ *In glo. testibus, ibi. l. fi.*] cuius casum habes, de testi. præsentata [*& ibi, Quamuis*] si moritur ancilla appell. pendente super causa sui status, durat appellationis causa propter peculium. ¶ *In glo. talis, ibi. §. præsenti*] hanc se. uide infra de emptio. & uenditio. cap. fin. in 1. gloss. ¶ *In glo. de hac, ibi, reus*] Reus delatus non prohibetur post annum honores petere, nisi per eum steterit, quominus infra annum fuerit causa expedita. ¶ *In glo. per famam, ibi. l. pen.*] qui ignorans mulierem nõ iure repudiatam illam ducit, adulterium non committit. ¶ *In glo. si non potest, ibi, ex eo edicto*] incipit, Item cum ex edicto peremptorio, quod nec propositum est, nec uenit in notitiam, absentis condemnatio fit, nullius momenti esse sententiam, constitutiones demonstrant [*& ibi, Eaquæ*] uide de re iudi. cum Bertoldus, in quarta glo. [*& ibi. §. exercitu*] si conductor, qui hoc potuit, non nunciauit domino aduentum exercitus, qui postea dam-

num dedit,tenetur domino. parum fit [*& ibi. §. & si quidam*] ponit casum prę.decr.causam [*& ibi.§.præsenti.* uide quod dixi supra in glo.talis.¶ *In glo.primo ibi,& qui iurat*] hic loquitur in reo: ult.in actore: media, scilicet sanctimus in utroque. ¶ *In §.quòd si super , glo. 1. ibi, officium*] uide de iudic.examinata,in glos.2. [*& ibi.§.Aliquando*] conuenitur emptor,donatarius, & legatarius, qui recipit à uiolẽto [*& ibi, de illo*] contra nouum possessorem serui ago noxali [*& ibi.§.1.*] aliàs 2.curatores reipublicæ agũt contra emptorem agrorum reipublicæ,etiã si bona fide possideant [*& ibi,in hoc*] de rebus, quas seruus corruptus portauit , tenetur corruptor, etiam si apud alium detulit [*& ibi. §.Lucius*] personalis obligatio etiam de fructibus fundi non transit in emptorem ipsius [*& ibi,Qui à debitore*] non tenetur secundus emptor,qui bona fide emit à primo emptore,qui mala fide emerat à debitore.¶ *In glo. sic.C.ibi, si is,à quo*] summatim cognoscit iudex , an calũniosè petatur satisdatio [*& ibi.§.causa*] uide qui fil.sint lẽgit.cum inter, in ult.glo. [*& ibi, & qui iurat*] antequam detur in personali primum decretum,fit summaria cognitio[*& ibi, Thesaurus*] uolens ẽffodere thesaurum suum de fundo alieno, iurat, q̃ non calumniæ causa id petit. ¶ *In glo. pen.ibi, relegati*] uide de iudic.at si clerici,super glo.pen. ¶ *In glo.ult.ibi,& qui iurat*] auth.illa dicit de reo missionem passo: qui si redit [*non dicit, quando*] sequitur, ante, quàm prosequatur causam,resarciat actori &cer. ¶ *In*
48 †*glo.§.ibi,usuras*] & idem usurarius in testamento reddi iussit, nam tunc recipiuntur testes, lite nõ contestata. & ita dicunt quidam, ubicunque quis iurat aliquid ta
dd le illicitum [d d],puta nõ repetere rem raptam,& etiam sine testamento,Inno.cum ergo sit eadem ratio;ergo idem ius, de constit. translato [*& ibi, Interposita*] ponit casum , quando à grauamine appellatum est : sed dic idem, si à diffinitiua altero contumace.C.de tempor. appel.l.fi.§.illud [*& ibi, Ne diu*] & C.de cohortalibus.l. ne apparitor,libr.12. [*& ibi, Cum olim*] ubi de hoc.hanc glo,habes.3.q.9.in summa [*Et in fi.*] lib.6.adde casum. ead.l.de offic.ordin.quamuis, & de homic.pro humani. Idem secundùm Hostiẽ.quando recipiuntur testes in notorijs ad cautelã, supra de elect.bonæ.1.§. item. Item in ijs,quæ lite pendente sunt innouata,de consti. cum M.ad fi.ut lit.penden.per totum.Item in uniuersalibus actionibus post diffinitiuam. C.de peti.hered. l.1.& l.hæreditas, & l.hæreditate,& l.fin.Item quando quæritur de re iudic.transacta, uel finita; quod dic,ut de lit.contest.c.1.lib.6.Item in alienatis à suspenso,uel excõmunicato de bonis ecclesiæ post inhibitionem sibi factam, infra de dolo & contum.ueritatis,in fine. Item contra cleticum de maleficijs suis publicè gloriantem,infra de excessi.prælat.quàm sit. Item quando recipiuntur testes ad iudicem instruendum,de appell.cõstitutus,de testi.ueniens.2. Item in casibus,qui
ee bus nec libellus offertur,de quibus supra,de libel.obl. c.1.Item in incidentibus,ut in seq. [ee] glo.remittit etiã de ijs ad summam,eod.ti.& 36.casus no.Spec.de teste. §.2.ad quos adde casus,quos ponit constitutio Clem. de iudic.dispendiosam.¶ *In glo.2.ibi, Emergenti*] & super excep quod dic,ut nota,supra de offic.deleg. prudentiam.§.sexta,Host.¶ *In glo.3,ibi, requiruntur*] Idem Goff. Innoc,& Host.nec enim est in eis bursale interesse, sicut in ciuilibus, secundùm Abb,secundùm Innoc.est ratio, quia testes recipi non debent , nisi præcedat accusatio,quæ habet fieri per præsentem, & de presente. 2.q.8.c.2.& ca.præscripta.Vincen.dixit;alternatiuè tamen, q̃ in criminali possint recipi testes , de quorum morte timetur : quia iam tenetur actor ad talionem : sed hoc est uerum post inscriptionem,de accusa.licet. ¶ *In glo. idem est, in fi.*] ponitur propriè ; & impropriè. ¶ *In glo. cum fuit, in fi.*] nam contumax iam conuentus est,Hostien. ¶ *In glo. ecce, ibi, plerumque*] tollit enim ibi lapsus anni rescriptum,sicut hic attestationes[*& in fi.*] & in progressu continuus, facit quod nota.de ferijs. c.
ff ult.in glo.2.¶ *In glo.illi qui, ibi, aduersario*] Idem Inno.[ff], & Hostien.[*& in fi.*] infra de testibus,ueniens.2.in fin. In glos.non enim ibi,de iure, secundùm Vincen. [*& ibi, fraternitatem*] infra de Iudæ.cap.ul. [*& ibi, Vbi de hoc*] & l.di.ferrum [*& ibi , Verisimile*] ubi de hoc [*& in fine.*] hanc glos.sanè intellige,ne contradicat supra glos.2. quæ incipit,ecce. unde dicebat Hostien. præsumptionem esse iuris tantùm.¶ *In glo.elidentes,ibi, Consimiles*] puta Velleiani, Macedoniani , uel quòd pecunia non sit uersa in utilitatem ecclesiæ,& huiusmodi, Innocenti.
49 ¶ *In glo.electi, in fi.*] idem†in electo,confirmato,& consecrato,si agatur contra eum de fœdere coniugij spiritualis; ut si dicatur,eum, qui longo tempore possedit episcopatum , à principio fuisse intrusum per potentiam,uel simoniacè.Si uerò non negatur fœdus.sed petitur deponi propter crimen,hic,quantumcunque sit contumax,non debẽt testes recipi super crimine,nec ferri sententia.3.q.9.decernimus. & est si.in matrimonio carnali,supra eod.c.1.secundùm Innocen.& Hostien.tamen,ut dixit Hosti.Romana ecclesia quandoque ex causa propter crimẽ notorium deponit, & degradat contumaces etiam episcopos. non enim subiacet legibus. unde nõ putat hoc alijs licere etiam de iure ciuili.ff.de pœnis,absentem;sed proceditur,ut C.de
50 requi.reis.l.1.& 2.nec de canonico, sed proceditur, ut 9.q.3.rursus,& c.quicunque.Dicebat † Inno.hos.§.sic
gg distinguendos, ut primus loquatur in confirmato, & consecrato,sed contumace [g g].j.eod.Si uerò,inconfirmato absente non cõtumaciter,infra eodem,quòd si forsan,de non confirmato.¶ *In glo. puta,ibi, longa mora*] Idem Innoc.& Host.ad hoc supra, dẽ electi.c.cum ecclesia,& infra de cleri.non resi.c.pen.& infra,de dolo, & contum.finem [*& in fi.*] lib.6.ad hoc.eod.lib.de eo, qui mit.in poss.eum,qui.¶ *In glo. superfluunt,ibi,ablatiui*] si.69.d.c.ult.11.q.1.uolumus, in fi. [*& in fi.*] uel dic, q̃ illud, tunc, respicit finem . §. & isti ablatiui contumaciam,de qua sequitur,Host.q.d.si contumax in huiusmodi casibus &c.¶ *In glo.talis,ibi, domicilium*] immò in
51 hoc casu,†uel cum domicilium,uel locus citandi libe
hh rè & tutè non potest adiri, sufficit [hh], q̃ citatio fienda auctoritate Apostolica fiat in Palatio Papali,uel in audientia literarum publicè,ipso tamen Papa specialiter & ex certa scientia hoc mandante,& postea figatur ianuis maioris ecclesiæ ipsius loci, ubi degit Papa cum curia.& tunc sic arctat citatum,ac si ad ipsum persona liter pueniret,etiam si fiat extra dies solennes,quibus Papa facere consueuit generales processus. hoc patet in extrauag. Boni. rem non nouam, & moderatione
ii Clem.quæ incipit,dudum Bonifacius,de iud. [ii].[*& in fi.*] alios modos not.hic Host.quos uideas, infra de dolo & contum.c.2.in 1.glo. ¶ *In glo.proprie*] idẽm.G.Na. [*& ibi,alij*] Goff.scilicet.¶ *In glo.de hac,ibi, præfigendum*] &
52 ideo diuersa temporat† sunt statuta per canones, ut de notetur arbitrarium,secundùm Hostien. [*& ibi, ad certum tempus*] dicebant Innocen.& Hostien.in capitu.ex tuæ, quòd quando tempus non exprimitur, sed tacitè intelligitur, ut si mittitur ad concilium, uel ad causam,finis cõcilij, uel causæ est terminus redeũdi. post quem finem computatis diebus ad redeundum uagari intelligitur. ff.ex quibus caus.maior.lege si cui. §. primo,quare uidetur sine citatione, uel expectatione 6.mensium ipsius beneficium dari posse.septima quæstio.prima.præsentium. tamen si postea probat se legitimè impeditum fuisse, recuperat beneficium ex generali clausula, ut ibi, ut habeatur humanitatis ratio; ad idem.quarta quæst. 5.quisquis.ff.qui satisda. cogan. l.2.& per totum.aliqui dicunt eum citandum, uel ex-

pectandum

pectandum per 6.menses.nec debet ei obesse,q̃ bonũ initium habuit absentiæ. & c. præsentium , loquatur secundum antiqua tempora,quando minus tempus dabatur: hodie datur maius, & hoc uidetur uelle hic glo.& placet Host. in c.ex tuæ.ego puto primum dictum procedere , quando in primo termino tacito , uel expresso fuit monitus sub pœna priuationis ad re
55 uersionem.Secundum procedat,quando licet talem termnum habuit;non tamen fuit sic monitus per eũ, ad quem priuatio spectabat, ut etiam dixi ibi in decre. ex parte 1.super 1.glo. dicunt etiam prædicti, q̃ absens, licet ex causa probabili,propter necessitatem ecclesiæ reuocari potest.facit de iureiuran.breui.& si non rediret,posset priuari 11.q.3.si autem uobis,& c. absit.7.q.1.quia frater. 15.q.1. qui uerè,& c.uos autẽ. unde notum debet facere ecclesiæ locũ , in quo moratur: aliàs uidetur latitare,& in culpa esse.si tamẽ habet certum officium in ecclesia,semper in ea comparere debet,& personaliter residere,co.titu.relatum,& c.quia non nulli,& c.ex parte.nec est ad talem citatio transmittenda : imò post edictum & expectationem. 6. mensium beneficium conferri poterit alteri seruiẽ ti,& præferetur publica utilitas ptiuatę.6.q.1.mutationes.requiritur etiam,quòd ij, qui absunt ex causa probabili,habeant licentiam sui prælati,ut præ.c.relatum in hoc uide, quod dicam de electione,licet canon,super g.p.an sufficiat cõsuetudo , dicam post eos in prę. c.ex tuæ, super 4.glo.[*& ibi, Nescitur,ubi sint*] unde dari non debuit tempus arbitrarium, de quo de elect.cupientes. pri. respon.li.6. ignorato enim loco impossibile foret illud arbitrari [*& ibi, Confirmabit illum*] de electio.c.fi.lib.6.[*& ibi,sed ibi soluitur*] in glo.pe.¶ *In gl.si non potest ,ibi,caueant*] ubi de hoc,& infra de excess.prælato. ex literis[*& ibi,ex eo edicto*] ibi uon peruenit : quia nec propositum fuit,secundum Io.qui hoc no.in canone statim alle. & facit quod no.supra de postula.c.1. in 4. glo.& infra de eleri.non resi.ex tuæ,in prima gl.[*& ibi, Verius est*] Idem Io.Vin.Tan.Gof.Phi.& Host.[*& in fi.*] nam quantum ad missionem in possessionem bene, procederetur,quod dic,ut infra de eo,qui mit.in pos.
kk c.fi.secundum Innocen.[kk] ¶ *In glo. ar. contra,in fi.*]dicit
53 Host. uel dic q̃ lapso† anno potest procedi contra talem ex causa,adhibita diligentia,de qua in præalle.de cre.prælatum; quod innuit hæc litera, ut de facili, uel in breui.¶ *In glo. hæc tunc,ibi, §.pe.*] idem forte in publicatione testamenti,ar. C.de testa.publicati,Innoc.[*&
54 in fi.*]Item,ut†dixit Host.illa in actore: hæc in reo , Itẽ ibi non ualent ultra annum,nisi fiat denunciatio. istæ ualent perpetuo, & sine denunciatione . Item hic recipiuntur testes præsentibus ijs , contra quos producuntur,uel ab initio citatis.ibi uerò & si citati non fue
ll rint :[ll] differt autem hæc ab iis, quæ habuisti, supra , §. porrò;quod per te uideas . ¶ *In gl. tædium, ibi, qui legatorum*] nec mirum si aliud in uno, quam in alio ; quia in reali dico me ius habere in re, in qua sum missus. q̃ non est in personali secundum Gof. de hoc in spe.de 1.decre.§.iam de effectu,uer.sed quæ est ratio. & de 2. decre.§.uidendum etiam,uer.sed quæ est ratio diuersitatis[*Et in fi.*]Inno.remittit ad ea,quæ no.infra de uerbo.signi.dilecto,Host.ad summam de contu.§.itẽ punitur contumax,& sc.ad intellectũ huius tędii,& quo modo admittitur alteri nocens,qui sibi non prodest, uide in spe.de 1.decre.§.iam de effectu uer.porrò. ¶ *In*
mm *glo.ex eo quòd,ibi,ad hoc, in fi.*] quod [mm] ergo hic omittitur,ibi;supplet ur, &fic cessat contrarium [*& in fi.*] sed uidetur sufficere iuratoria;quod dic,ut no. de uerbor. signi.ex parte, & supra de iudiciis. c.1.Hosti.idem Pe. alle.de dolo,pro ut,de solu.Odoardus,& uide in spec. de 1.decre.§.& iam de effectu,uer.ult.no.in fi.[*Et in fi.*] secundum T. ¶ *In prima glo.ibi,expensis*] non tamen de-
55 bet† mulctari : quia non uenit secundum Vin. quod dic,ut infra de dolo,& contu.cap.1. [*& ibi, Absoluatur*] nec ob infra de simo. ad aures : quia licet ibi prohibeat , ne iudex aliquid extorqueat sibi,non prohibet aduersæ parti satisfieri de expensis, secundum Hosti. ¶ *In glo. & ita est,ibi,actionibus*] Vin.dixit, quòd si missus in reali,detinuit rem causa custodiæ post annum sine iudice uerus est possessor.Si uerò non detinuit per iu dicem , efficietur possessor; alleg. de resti.spo.sæpe; & hoc secundum eum probet litera decre. contingit, ubi dicit constituatur. Gof. ibi contradicens speciale in casu illo in odium illius , qui impedit actorem, ut ipso lapsu anni fiat uerus possessor. Credo utroque casu eum uerum possessorem, quod etiam ibi placet In
56 no.¶ *In glo.secus,ibi,mobilibus*] hoc†tenent Io. Gof. Phi. Azo, Inno. & Odof. cum eis reddens rationem:quia posset interim cum re fugere, Vinc.& Host.Pe.& Ab. concor.cum gl. & Accur.& Guil.in spe.de 1.decre. §. restat,uer.hoc etiam no.ubi cum uer. se. prosequitur materiam huius, §. & ad id, quòd de fuga dicitur , respondetur , quòd si suspectus est de fuga , prouideri , poterit cautionis remedio,uel res poterit sequestrari, ff.qui satisd.cog. si fideiussor;ad hoc facit, quia & quò ad sortiẽdum forum æquiparamus rem mobilem &
nn immobilem,de hoc de foro comp.ex parte, & c.fi.[nn]
57 [*& ibi, Nullum ius*][ſic† colonus, commodatarius , & depositarius: dic tamen, ut dixi in textu,[*& ibi,Ius habet*]sicut maritus in rebus uxoris, emphyteuta,& feu datarius,superficiarius,& usufru.& creditor; quòd in
oo tellige,quoniam simpliciter res uendicatur [oo]: secus,
pp si uendicaretur directum [pp] dominium tantum, uel quod ex illo debetur.tunc enim sufficeret dominum nominare, cum ius ipsorum nõ tangitur, uide,quod de hoc,& de creditore dixi in spe. præall.§.super,uer. sed nunquid est.[*& ibi,perpetuus*]& in li.feu.de contro. inter uas. & alium de benefi.c.uno [*& ibi,Quicunque*]1. & ibi de hoc,& ibi notat Io,q̃ licet conuentus rei ven. posit dominum in iudicium nominare; conuentus possessorio non[*& in fi.*] sol. hæc arbitrabitur bonus iudex,arg.de transac.c.fi.& in iis quæ no.de rescripto.
58 edoceri,Hostien.¶ *In glo.per illum*]uel† per iudicem , si forte nominans minus idoneus est, secundum Inno. & Host. & quia periculosum esset domino, quòd interpellatio facta colono constitueret ipsum dominũ in mora,contra id ff.de peti.hære.Item ueniunt.§.petitam. ideo tutum consilium,quod actor denunciet, uel faciat iudicem nunciare. nam si colonus nõ nunciaret domino, sibi non præiudicaret, per prælegatum. §. ¶ *In glo. ideſt, in fi.*] infra de simon.licet hely.in prin.de rebus eccle.non alic.ut supra. ¶ *In glo. s.ne, ibi, audiretur*]secundum Vincen.¶ *In gl.sic.C.ibi,& dic*]secun
59 dum Io.[*& ibi,præsumptionem*] poterit † recipere unum de testibus,quos intendit actor producere, uel legere instrumẽtum,per quod intendit probare, secundum Gof. & hoc seruabat glo. ut dicit in spe.de primo decreto.§.2.in principio [qq] [*& ibi, cum Berroldus*] uel dic
qq q̃ ideò iudex summatim examinat : quia colonus reclamat,& dicit dominum ius habere, Io. [*Et in fine*] & no.q̃ per hunc uer.respondit Odof.magistro meo de hoc quærenti,quòd quando fit missio in actione,reali,non est summaria cognitio præmittenda,cum hoc fiat. ideò,quia statim perdit ueram possessionem; & facit quod dicam secundum Hosti. in fi.sequen. glo. Accur.eidem respondit cõtrarium. hoc ideo,quia in personali,in qua non fit tantum præiudicium contumaci, quia non expellitur de possessione, præcedit summaria cognitio. C.de boni.auctoritate iudi. poss. aucten.& qui iurat, pari & fortiori ratione hoc idem in reali. & hoc est tutius secundum Abba. & placet Guil. in specu.de primo decreto.§.2.uer.sed nunquid

præcedet,

præcedet,& mihi placet maximè secundum id,quod dicimus non esse necessarium in reali secundum decretum per id enim sequeretur, quòd sine examinatione per primum decretum, & lapsum anni efficeretur possessor incommutabilis; & sic reciderem us in contrarium rationis, de qua primò dixi, & facit qđ no.Ber.supra c.tuæ,& supra de offi.ordi. pastoralis, in glo.pen. ¶ [*In glo.sed quandiu,ibi,dico*] secundum Ioan.[*& ibi,quidam*] Tancred. [*& ibi,credo*] & idem Hostien. [*&
60 in fi.*] multa † concurrunt: quia inuenitur res,& detentor,& citatio facta est & tempus indultum absenti, & citatus fuit; & nihilominus dico istum casum specialem,Vin.dixit Host. quòd multæ sunt differentiæ scilicet quia ibi conuentus possidet nomine proprio, hic alieno. 2. quia hic nominat alienum, ibi non 3. quia hic dantur induciæ ad alium præsentandum, ibi non 4.quia ibi non comparet possidens: hic comparet,sed non uult defendere 5. quia ibi unius contumacia,hic duorum 6.quia hic no.quasi litem contest.ibi non 7.quia ibi nulla fit examinatio,hic summaria: ex his ergo sequitur 8. quòd ibi infra annum auditur su
rr per possesione,hic non.rr ¶ [*In glo.hoc † ordine, in fine*] Io.
61 quid si non fuerit seruatus iste ordo, puta quia cum extarent mobilia, primò in immobilibus decernit: dicit Io.quod non ualet,quia factum est contra solitum ordinem iudiciorum.2.q.6.§. diffinitiua.C.de sen.& inter.om.iu.l.prolatam: sed dic, quòd bene tenet, cum ex litera satis uideatur dari optio. Itē quia textus alternatiuè loquitur,& regulariter alternatiuę sunt præstationis,non ordinis; de hoc infra de regul.
ss iur. in alternatiuis ss, li.6. & hoc maximè uerum in ordinario, qui pęnas commutare potest, ut no.infra de pœnis,licet.sed in dele.esset quæstio, qui pœnam statutam à iure imponere debet,de offi.deleg.de causis.
62 ¶ [*In glo.se,in fi.*] Ioan.& † etiam sacramento ipsius actoris.T.& per dictam aucten.corrigitur lex antiqua,quę dicebat, missionem faciendam in omnia bona. ff. ex quibus cau. in pos.eat.l.1.licet Aldri. intellexerit Au
tt cten.post litem contesta. leges ueteres, ante litem tt, Vin.quod est falsum,ut hic patet.¶ [*In glo.illa in fine*] speciale propter reuerentiam personarum. ¶ [*In glo.quia, in fi.*] Io.sol.ut no.in c.at si clerici. ¶ [*In gl. ult.ibi,si prius*]
63 lex† ista loquitur,cum debitor paratus est debitū soluere, & sic non contradicit [*& ibi, Indebitam*] hic non potest probari, si nunquam fuit debita, nisi per confessionem.& est simile,quod de procur.dixi supra de rescrip.nonnulli, &c. ex parte 3. & facit de confes.c.1.lib.6. [*& ibi,dicas*] Idem Vin.& Hostien.[*& ibi Insolutum datam*] in: hoc uerum dicere potest glo. ut dixi in
64 tex.in fi.[*& ibi, aucten. ei qui iurat*] auctent. ista † dicit; qui si redit,non dicit, quando, & ibi no.unde dicebat Vin. literam construendam ita, quòd uerbum, Post annum, ponatur in fi.& tunc non repetatur, iuxta distinctionem, post annum sed simpliciter: & dicit sic constitutionem,33. di.habuisse [*& in fi.*] dixit T. Ego adhæreo literæ,& dico,quòd creditor habebit retentionem post annum, si debitor negat debitum,& lex loquitur in pignore conuentionali hic in iudiciali; & facit quod dixi de treu. & pace, ca.2.non uideo, quare Tan. soluit. l. cum ibi fateretur debitum, & offerret precium. da. concord. Tan. dicens, quòd recuperabit res post annum, nisi prius tractetur quæstio principalis. Idem Gof.ꝙ sicut missus in reali post annum possidet,donec constet de proprietate,sic in personali missus post annum possideat pignus prætoriū, donec de debito liqueat,& si appareat debitum,satisfaciat: tenetur ergo res illa loco pignoris, sicut & res commodata propter expensas,ff.de furtis,creditoris, §.si enim.ff.commodati,in rebus.§.ult.& ff.si seruitus
uu uen.l.is cuius uu Ioan.de deo dixit, quòd si reus uenit infra annum, Recuperat rem, & fructus præstita cautione de stando iuri, & solutis expensis: post annum recuperat rem tantum; & hoc, si res distracta non fuerit. Host.remittit ad summam eo.ti.§. si autem personali,& ibi tenet quod glo.dic,ꝙ aut secundum decretum interuenit,aut non, primo casu aut fuit adiudicata uera possesio, aut adiudicata res insolutum.si fuit adiudicata uera possesio, eo casu puto ueram opi.L. Da.Gof.ut habeat actor iuxta formam decreti possessionis commodum, donec principale negocium sit finitum ita,quòd actor,si non probet debitum, restituat rem; si probet,illam teneat,donec solutum sit de
xx bitum.nec placet opinio Ioan.xx quia rigida yy per id,
yy quod dixi supra eo.glo.super uer.indebitum. Si uerò adiudicata sit res insolutum,præclusa est uia,ut etiam dicit glo. Si uerò nullum decretum secundo interuenit,tunc uerum puto, quod dicit glo. quòd quandocunque ueniat cum satisdatione, recuperet possesionis commodum,per aucten. ei, qui iurat.

ANNOTATIONES.

a ¶Quoniam. In c.quoniam frequenter,circa principium,ubi dicitur, quòd fit examinatio testium ante lit.contest.non tamen publicatio,limitat hic Bar.uerum,quando est in potestate actoris ante illam probationem factam: sed ubi non audiretur, nisi illa probatione facta,tunc ante lit.contest. permittitur examinatio,& publicatio, in l.de ætate,ff.de mino. & ibi hoc Bar. qualiter fiat ista recep. testium,& ista publicatio,& quando, uide d.Bal.in auten. si.quis in aliquo, C.de eden. Archi.

b ¶Recipiendis. Vide ad materiam istius,ca. Bar.in aucten.si quis iudicio,de testi.& in l.3.ff. de dam. infec.& in l.fina.ff. de usur.& in l.si mater, in fi.de excep. rei iudi. Bal.

c ¶Septuagesimum annum. Adde Ioan.And.in c.unico,in uer.senio de cle.ægro.lib.6. & Domi. & Zen.ibi.& de ætatibus hominum habes in glo.in proœ. 6.& per Arch. plene in d.c.1.& per d.Flo. in in l.inuiti, ff.de testi.

d ¶Inuiti.Si autem aliter,quam per ipsos ueritas haberi non possit, an cogentur testificari isti,& similes, ibi uide glo. & Bar.& Guil. in spe.de teste.§.testium,& ibi Ioan. An.

e Arbitrio iudicis. Adde,Flo. in l.Aquilia si deletum, ff.ad l.Aquil. & specu.in ti.de teste.§.2.uersi.sed quos.

f ¶Valetudinarii. Valetudiarij, qui dicantur,adde Abb.in c.magnæ prima col. de uoto,& quòd Flo. in l.inuiti.2.notabili.ff.de testi. & tex. in l.2.§.corporis debilitas, ff.de uaca.mune.

g ¶Absens. Absens quis dicatur, adde textum cum glo.1.in l.absentem,ff.de uerbo.si.& l. præsens,ff.de procu.& l.fin.C.de præscri. lon. tempo.

h ¶Examinatione. Vide Bar. quomodo possit istud officium à se iudex impartiri.l.3.§. hoc autem iudicium, ff.de dam. infec.

i ¶Querelam. Vbi uide, quid si sub tribus terminis fiat una citatio, an condemnabitur in expensis, si pareat solum ultimæ, & quid in præceptis executorum papæ.& uide Bar. in l.qui calendis. ff. de uerbo.obliga.

K ¶Contrahitur spirituale coniugium. Adde Panor. in c.cum inter canonicos,de electi.& Barb.consi.141.incip. punctus quæstionis.

l ¶Spoliabitur. Adde do. Mari. in repe. c.ex tuæ,de cleric. non resi. ubi ponit practicam procedēdi contra clericum non residentem & ibi,ponit, quæ sint iustæ causæ excusantes à residentia.

m ¶Dicitur. Quomodo autem tunc, & contra formam, & contra ualiditatem electionis,& contra personam possit agi;& de modo probandi,uide plene Io.And.in c. quòd sicut,de elect.post glo.& an tunc Archiepiscopus contra tempus pronunciare poterit, & admonere,uide Io. And.de offi.or.ut litigantes,lib.6.& in spe.de lega.§.superest,uersi.sed nunquid legatus.

n ¶Præsumatur de obitu. Adde, quòd imò uere & certitudinaliter est probanda mora. c.in præsentia, & extra de spons. & qualiter probetur mors, uide in l.si certus.§.fi.ff.ad Sila. & in l.idem Neratius,ff.ad l.Aquil.& ibi Barto. & per d.Anto, Corsetum in suis singularibus.in uer.mors.

o ¶Qualiter. Ad hoc est glo.in c.cum I.& A.infra de re iudi.faciunt notata in c.1.de of.ord. plene per do.Ange.in repe.l. si uacantia, C.de bo.ua.& uide in spec.de inquisi. §.1.uersi.si igitur,& Inno. in c.cum olim, de testi.potest dici, quòd si agitur ex puro & mero officio,tunc non requiritur lit. contesta.ut hic, & hoc non solum, quando in crimine, sed etiam in elect. ubi tangitur utilitas publica, ut c. cum nobis olim,de elect.uel quando ad correctio-

nem

nem peccati ad utilitatem priuatam, ut in c.ad nostram, de iureiuran. si uerò procedit aliter instigatus, tunc spec. tenet, quòd si sit generalis, tunc non est facienda lit. contest. quia est quidam processus ad inueniendum delicta, si est specialis, tunc si est procurator inquisitionis,& uenit ad assumendum & prosequendum in iudicio, tunc debet contestari, si non eum, assumit, sed iudex eum ponit,ut coadiuuet eum,tunc non fiet.lit. contest. & ita gl. in d.c.cum I.& A.& scripsi.3.q.9.in summa,Archi.

p ¶Inno. per hoc uidetur sentire Innoc. quòd episcopus ex officio potest inquirere super, receptatione rerum alicuius ecclesiæ, & restitutione illarum, uel occupatione iurisdictionis.& idem uidetur sentire,de test.cum olim.aliter uidetur loqui in c.ad nostram, el.2. de iureiuran. ubi uide Ioan.And.super glo.pe.

q ¶Inquisitio ab aliis. Quid si agatur per inquisitum ad pœnam de iure canonico,utrum contra absentē poterit procedi. uide quod scripsi in apo,in c.ueritatis,infra de do.& contu.Archi.

r ¶Infra annum. Adde,quòd iste annus potest prorogari secundum Din.in regula,indultum, de reg.iur. in 6.per tex.in c.cum uenisset, de eo, qui mit. in pos. & per Ludo. in suis singularibus, in 15.charta, in 2.col.

s Expensarum. Adde istud procedere, quando expensæ sunt liquidæ, secundum Bal.hic,& uide Paul. de Castr.in consi.326.& Ludou.in singularibus. 15.charta.

t ¶Non solum.Vide ibi de hac interrogatione latius glo.& Bart. & uide Bar. Bal.& Sali.in l.2.C.ubi in rem ac. ubi aliter loquuntur.

u ¶Suscepit. Litem autem tunc suscepisse dicetur, quando interrogatus, an possideat,respondit quòd sic, non autem si tacendo litem prosequitur, ut no.glo. in l.is,qui se obtulit,ff.de rei uendi, ubi uide Bart. & si actor plenè probauerit in hoc iudicio de iure suo,declarabitur & pronunciabitur rem ad actorem pertinere,& reus, quia non possidet, absoluetur.l.si à te, ubi casus notabilis, & ibi per Bar.ff.de excep.rei iudi.

x ¶Ad quæstionem.Faciunt etiam ista ad q.laicus petit remissionem coram seculari ex edicto diui Adriani: clericus contradicit, an fiet remissio illius ad ecclesiasticum,de qua q.per glo. in l. fin.C. de edic.diui, in additione noua.facit etiam ad q. de clerico uenditore laico, qui conuento laico emptore super re uenit ad causam, & petit se remitti ad iudicium ecclesiæ, & per clerico facit: quia causa uidetur propria clerici quo ad commodum & incommodum.l.2. C.de euic.facit glo.in l.si parentem, eo.ti.C.& pro hoc uidetur casus in l.3. C.de iure fis.l.10.& glo.Io.11.q.1. clericum nullum. in contrarium facit: quia ex persona nouiter uenientis ad iudicium non mutatur forum.l.1.C.ubi in rem act. facit optime.c.si.ut lit.pen.li.6.& pro hac parte uidetur casus expressus in l.uenditor, ff.de iudi.ubi uide Bar. & cum iste ueniat, ut alii assistat, non ut principaliter ius suum in iudicium deducat,non uidetur mutatum forum,ut ex illa. l. colligitur, & istud tollit omnia contraria, & uide Bal.in l.1.C. ubi in rem act.& Bar. & Bal. in l.testamentum,C.de testa.& in præallegat.l.si.C.de edi. diui Adri. tol.

y ¶Si quis. Ibi uide Barto.& in §.Iulianus, & in l.3.§.finali.ff.de acqui. posses.

z ¶Officium. Vide supra, §.proxi.in glo. quid si non nominet, uer. commodatarius &c.

aa ¶Mouentium. Sed an nomina appellationis mobilium ueniant, uide ibi Bar.& in l.potest,ff.de autor.tut.& Ioan.And. in spec.de fruc.& interesse. §.scias,uer.quid si debeo.

bb ¶Arbitrarium. Et idem ibi Bar.allegat pro casu.l.in uenditione, §.de tempore.ff.de bo.au.iud.pos. hæc etiam no. in l. si finita. §. Iulianus.ff.de dam.infec.ubi etiam ponit, quo iure petitur secundum decretum,de quo dixit se dubitare: sed concludit, quòd officio iudicis nobili.

cc ¶Licet. Vide Inno. seriosius ponentem hoc dictum.in c. dilecto, præallegato, & pro hoc dicto suo facit, quia iudex potest ex causa in primo decreto priuare reum possesione, de quo uidetur tex.ff.de dam. infe.l.4.§.1.uer.si forte,secundum unam lec.& uide Bar.qui hoc ibi no.& dicit iustam esse causam, si timet partes nenire ad rixam.

dd ¶Illicitum.Respectu eius, qui iuratur, & uide Ioan. And.in c. ad nostram, allega. in glo. & potest dici idem casus cum illo de inquisitione,quia ex officio ibi inquirit iudex.

ee ¶Vt in seq. Vide Barto. Bald.& Moder.in auten. possita.C. si ut se ab hære.absti. & Bar.in l.si finita §, Iulia.ff,de dam. infec.& adde casum,quem ponit Io.And.in c,cum dilecta,de confir.uti.uel inuti.1.glo.sed contra uide casum in c.cum secundum,de præben.ut ibi nota.Ioan.And.

ff ¶Innocen. Valet ergo dictum testis quò ad unum, & non quo ad aliud. idem tenet glo. in sententia,de fo.compe.si diligenti, in gl. sed si contra,& in c.significasti, in glo.2.

gg ¶Contumace.Glo.autem ista intelligit in non confirmato, & pro glo.facit ibi,alicuius electione,non dicit prælatura, & ibi,nè propter longam moram &c. quæ uidetur finalis ratio, qua cessante l.cessat,de ap.cum cessante.post confirmationem enim & consecrationem non patitur ecclesia ex uacatione detrimentum, cum interim toleretur in prælatura 8. q.4.non ne, ut lite pendente. c.1.& 2.

hh ¶Sufficit, quòd citatio fienda auctor.adde Inno. in cle.1.de iudi. & ibi d. Cardina.

ii ¶De iudi.Ille ergo, qui impedit,ne citatio ad ipsum perueniat, uel qui se maliciosè occultat, habetur pro citato personaliter, ut hic & peremptoriè, uel etiam est ad domum citandus, ut dixit glo. & uide bo.tex.in l.de ætate,ff.ad Trebel. & in c. constitutus, de testi.& cle.causam. ad fi.de elect.& l.1.§.sed & Aristo.ff.quod ui aut clam.& de cita.ad domum uide Ioan.And. post Inno.de eo, qui mit.in pos.c.fi.& in c.præsumitur,de re. iur.lib.6.in Mercuri,Bar.plene in l.3.§.prætor ait,ff.de dam.infec.

KK ¶Innocen. Vide de materia glo.per Ioan.And.post Innocen.in c. ad petitionem,infra de accusa.& in spec.de cita.§.uiso, uer.alias, & uersi,quid si lata. & aduerte,quia glo.2. supra proxi.dixit mortem probari per famam,de quo glo.uariant,& sunt contrariæ, & docto. de quo uide in l.sed si de sua, in glo.1.ff.de acquir.hæred. & in l.si quidem, C. solu.ma.& ibi Bar. per Ci.& glo.in l.tabularum.§.sed si dubitetur,ff.quemad.te.aper, & ibi latius per Bar. & in l.genero,ff.de his,qui no.infa.& uide in spe.de noto. crimi.§. fama,uersi.sed adhuc,& ibi per Ioan.And.in addi.

ll ¶Fuerint. De materia huius publicationis testium uide plenè Io. And.de testi.significauit,& c.Albericus,& Bar. in l,in lege Aquil. si deletum, ff.ad l. Aquil.

mm ¶In fi.quòd. Et post hanc cautionem citatur cauens solenniter ad causam,uide tex.& ibi Bal.in l.1. de asser. tol.C.& ibi de iuratoria cautione.

nn ¶Et c. fina. Pro hoc etiam facit, quia possidens mobilia quò ad uitandam satisdationem æquiparatur possidenti immobilia, ut no.in l.sciendum,ff.qui satisda. eo.ubi uide Bar.

oo ¶Vendicatur.Pro hoc l.si domus.§.fi.ff.de leg.1.& l.si tibi.§.fi.e. ti.& l.qui tabernas,ff. de contrahenda emptio.

pp ¶Directum. An conueniri possit rei uendicatione ciuiliter tantum possidens, uide glo.ff.de rei uend. in rubrica,& in l.Pompo. §.ex contrario: aliàs est sub.§. suus, qui precario,& ibi Bar.ff. de acquir.posses.& Cy. & modernos in l.1.C.de alie.iudic.mu.causa fac.

qq ¶Principio. Tenet hæc glo. quòd iuramentum satisfacit huic summariæ cognitioni, scias, quod multipliciter est summaria cognitio,de quo uide Bar. in extrauaganti, ad reprimendum, super uer. summariè, hæc uera in materia primi, & secūdi decreti: quia sufficit iuramentum, uel summaria cognitio; ubi autem fieret bonorum uenditio, requiritur plena probatio: uide Bar. in l.Fulcinius.§.causa hæc,ff.ex qui.cau.in pos.eatur.

rr ¶Hic non.Vide Ioan.An.in tex.in hoc §.in glo.dicebat Hostien.& glo.& Cy. & modernos in l.2.C.ubi in rem act. & in l.properandum.§.sin autem, C.de iudi.

ss ¶Alternatiuis.Vide Cy. Bal.& Sali. in l,quicunque,C,de seruis fugi.& ad materiam,an factum contra hunc ordinem ualeat, uide Barto.in l.à diuo, præallegata in gl.ubi etiam uide,an sit aliquis ordo in captione mobilium rerum.

tt ¶Ante litem. Vide Bar. in l.is,cuius,ff.si serui. uen.& in l.si prius, ff.de no.ope.nun.& hanc glo.allegat Bar.in l. si finita.§. Iul,quòd in primo decreto libellus requiratur.

uu ¶Is,cuius. Ibi uide Bar.& plenius in l.si prius. ff.de no.ope.nuncia.quomodo fiat missio in seruitutibus, & quid operatur in illis primum & secundum decretum.

xx ¶Opinio Io.Quem ponit gl.& de materia ista uide Cy.& moder. in auten.ei qui iurat,præallegata,& uide Bar.in l. si finita.§.Iulia. ff.de dam.infec.& etiam uide glo. Bart.Bal. & Sali.in l.properandum.§.sin autem reus, C.de iudi.

yy ¶Rigida. Illa opi.consonat his, quæ dicit Bart. in l.3.§.fina ff. de acqui.pos.ubi idem,quod Ioan. in missio.in possessionem in hypothecaria,& ibi an audiatur de possessione debitor, Arch.

SVMMARIVM.

1 *Rubrica hæc olim in aliis compilationibus erat ultima primi libri.*

2 *Eius continuatio, siue dispositio de iuramento huiusmodi ubi alibi in iure tractetur,eod.nu.*

Ad iuramentum hoc præstandum potest delegatus quem personaliter citare, ibid.uer.& ad hoc iuramentum.

¶ De

De iuramento calumniæ, Rubrica.

1 ¶Olim† rubrica ista erat ultima primi libri, scilicet post titulum de arbitris, ut patet in prima & tertia cōpilatione, sicut & in codice, ubi etiam est media inter
2 ti. de arbitris, & de iudiciis. & quia † actione in iudicium edita, & lit. contest. facta succedit ex ordine iramentum calumniæ, ideo &c. Goffr. repetitur in 6. & congruit decr. constitutus, de fideiuſ. & ad hoc iramentum præstandum potest delegatus quem personaliter citare, de iud. c. 1. li. 6. & præstatur etiam in causis, quibus de plano proceditur, ut in clemen. de uerbo. signi. sæpe, uer. citationem.

SVMMARIVM.

1 *Superscriptio huius decretalis falsa.*
2 *Clericus in causa ecclesiæ suæ iuramentum calumniæ potest alteri committere, & per se iurare non cogitur, & nu. 12.*
Diuisio decretalis, ibid.
3 *Appellatio recipienda est in grauioribus quæstionibus.*
Grauioribus quæstionibus annumerantur illæ, in quibus iura, doctoresque discordant, ibid.
Lex hic in contextu citata de quo loquatur iuramento, ibid. ad dictio. præsumat.
4 *Exordium litis quod dicatur.*
Iramenti præstandi ordo quis, ibid. ad dictio. subeant.
5 *Iuramentum calumniæ cuius sit hoc.*
6 *Decretalis huius constructio quæ.*
7 *Interpretatio est illius, cuius est condere, & supra num. 2. uersicu. Et dicit.*
8 *Ordo pro religione.*
9 *Lex omnis in diuinam & humanam diuiditur.*
Canonica lex diuinane, an humana, ibid.
10 *Intentio præponenda uerbis.*
Ordo comprehendit hic etiam primam tonsuram, ibid.
Priuilegium huius constitutionis non solum clerici seculares habent, sed & religiosi, ibid.
Ecclesiastica omnis persona tenens administrationem eo comprehenditur, ibid.
11 *Procurator subrogatus post iuramentum calumniæ an iurare teneatur.*
12 *Constitutio hæc in quibus causis intelligatur habere locum.*
Ecclesia habet etiam causam quandoque criminalem, ibid.
Agit quando prælatus per alium, etiam inferior episcopo, ibid. ad dictio. expedire.
Procuratores clericorum etiam in proprijs causis iurabunt de calumnia, & quando, in causis ecclesiæ.
13 *Licet si quid, non inducitur propterea necessitas.*
Iurandi licentiam sufficit episcopo habere à metropolitano, nisi sit exemptus, ibid. ad dictio. episcopus.
Iurandi de calumnia omnibus est licentia tributa generalis post hanc decretalem, ibidem, & an iuretur in causa criminali, numer. 20.
14 *Iurandi sine licentia prohibitio hæc in quibus casibus habeat locum, & nu. 15.*
15 *Concessa intelliguntur, sine quibus quid fieri concessum non posset expediri, uer. Alij autem.*
16 *Venia denegata intelligitur quo ad temporalem, secus quò ad æternam, si pœnituerit transgressorem.*
17 *Epilogus, & suffragium glossarum, & nu. 18.*
Ad consequentiam, quod utri conceditur, potest à cæteris trahi, & nu. 19. §. 2.
Iuramentum de calumnia in quibus præstetur causis, & num. 19. §. 3. ibid.
19 *Additio glossarum.*
Causa criminalis propriè dicitur, lis ciuilis, ibid.

CAPVT I.

1 INhærentes. Superscriptio, † quæ dicit, Hono. III. falsa est: quia lōge ante tēpora Hono. III. qui fecit quintā cōpilationem, fuit hæc constitutio, quæ fuit in prima compilatione; nec ibi apparet. an fuerit I. uel II. Ibi enim dicitur, Honorius episcopus urbis Romæ omnibus episcopis occidentalibus, & ut ibi patet, abinde legibus &c. fuerint. uer. Henrici, & incipiebat eius constitutio, Quoniā legibus, & fuit facta Arimini 3. die Aprilis. hic uer. rū usq; ibi, uerum cū, excepto ibi, p̄m, ut dicit gl. puto tamen, q̄ papa utatur eis ut propriis usq; ibi, Præterea
2 Casus. Clericus in † eā ecclesiæ suæ iuramentū calumniæ pōt alteri committere, & per se iurare non cogitur, & dicit Host. q̄ hoc capitulū legitur 2. q. 5. inhærētes. & præmittit, quod dubia terminare spectat ad ipsum. secundò ponit dubium procedens ex contrarietate duarū legū ibi, legibus. 3. illud diffinit ibi, ut ergo 4. moderatur ibi, uerū 5. cōminatur ibi, omnibus autem [*Dicentium*] 17. dist. multis. 24. q. 5. quotiens. & in
3 his † recipienda est appellatio, ēt causa nō expressa, in fra de ap. ut debitus, in fi. Vinc. [*Grauiores*] no. quæstiones illas inter grauiores numerari, in quibus iura, & doctores discordant [*Præsumant*] dicit Accur. iudicio sisti, uel de iudicato soluendo. Idem Inno. sed Hostiē. dicit eam largè loqui de quolibet iuramento, sicut & infra. §. pe. [*Omnes*] ergo & clerici, si sint in iudicio
4 principales [*Exordio*] quod † dicatur exordiū, no. de offi. deleg. super quæstionum. §. nos autem. & expone
a p̄m Hosti. i. post primum litis exordium[a]. i. immediatè post litem contest. infra eo. cū causam. & est similis expositio, 75. distin. q̄ à partibus. quid si tunc iuratum non fuerit, dic ut infra eo. c. 1. lib. 6. [*Subeant*] iurabit primò actor; & postea reus, in exceptionibus è conuerso: in communibus iudiciis, qui prmò ad iudicium prouocauit, secundum Pe. & Abba. & facit quod no.
5 de proba. ex literis, in g. 2. [*Calumniæ*] ſ. † euitandæ, sicut no. ſi. infra c. 1. in prin. lib. 6. [*Propter quod*]. i. quia prima lex prohibet clericos iurare 2. præcipit, ut iurent [*Videtur*] & sic intelligebant la. Ber. & Azo, dicentes illud locale. M. & Pe. contradicentes, quod non debent
6 iurare per se, sed per alium. p̄m ēt Host. sic † constituit, ēt p̄m decisionem filij nr̄i quondam. H. imperatoris, cuius uerba sunt hæc & diui Marci &c. usq; ibi, Iudicetur: postea continua, p̄terea à statuti &c. usq. ad officiū delegare. sup. & bene interpretatus est. nā cum imperator dicit, &c. usque ibi, sit immunis, postea redeas ibi, eius ita q; interpretationē corroboramus, uerum cū hac moderatione usq; in fin. [*Interpretationem*] quæ
7 est † illius, cuius est cōdere. C. de legi. l. 1. de sen. ex. inter Ala. [*Corroboramus*] nos papa [*Diui Marci*] uerba cōstitutionis Henrici [*Interpretari*] secundum opi. Mar. & Placentini contra opi. Ia. B. & Azo. [*Totus*] non. Cōstantinopolitanus tantum [*Ordo*] i. † religio, Hosti. [*Præterea*]
8 uerba Hono. usque ibi, Nos itaque [*principis*] dic cum glo. & Host. Henrici, secundum Inno. dicebat. i. diui Marc. & quod dicit, Dignoscitur, exponit, ut prædictū est, ſ. quòd nullus clericus iurare præsumat. dicebat etiam quòd uer. nos itaque, sunt uerba papæ exponētis, quod sequitur [*Imperiali auctoritate*] & uoluntate. placuit enim imperatori hoc statutum Honorij. plus placet lectura glo. & quod infra dicam [*Diuinæ & humanæ*]
9 no. quòd † omnis lex in hæc duo membra diuidit ut hic patet, & j. de iureiur. nimis; de censibus peruenit 3. q. 5. quia suspecti. C. de sacros. ec. ut inter diuinū. sed dicit Host. certum esse, q̄ lex canonica nō est humana, supra de transl. c. 2. & 3. ergo est diuina, & comprehenditur

prehenditur sub theologia, de testa. filius. Remittit autem supra de æta. & qua. cum sit. quicquid dicat, negare[b] non potest legem canonicam humanam & po-
b sitiuam[c] unde & Pe. exponit, diuinæ, id est canonicæ
10 [*Intentione*] quæ uerbis † cēt præponenda, de uerbo. signi. intelligentia [*Ordinis*] etiam primæ tonsuræ, de æta. & qua. cum contingat [*Clericus*] subaudit Hostien. & rector ecclesiæ, cuius nomine agitur [*Non abbas*] q. d. non soli clerici seculares habent hoc priuilegium, sed & religiosi [*Sanctimonialis*] sup. uel quæuis alia persona ecclesiasticam administrationem tenens, & nomine ipsius in iudicio comparens [*In quacunque*] etiam ap-
11 pellationis infra eo. c. 2. 1. respon. li. 6. per † quam etiā decre. 2. respon. terminantur, quæ hic no. moderni de procura. subrogato post iuramentum calumniæ, an teneatur iurare [*Criminali*] ciuiliter mota, uel alias tali, quæ per procuratorē tractari possit supra de procura. tuæ, secundum Inn. sed Pe. dicebat per hoc probari hanc decre. intelligi † etiam in propriis causis cle-
12 ricorum, dicens, quòd criminalis quæstio non posset nomine ecclesiæ intentari: fatebatur tamen in hoc non tenere: sed Abb. contradicens, quòd etiam causam criminalem habet quandoque ecclesia; infra de
d simo. dilectus 2. & c. ueniens[d], & c. de hoc [*Compellatur*] si enim uult, per se agere potest, & iurabit tunc de calumnia secundum Inno. quasi secundum Hosti. uelit hæc litera, quòd uolens admittatur ad iurandum, de consensu tamen prælati sui, ut infra eo. §. uerum [*Expedire*] puta, quia testimonium suum est ecclesiæ necessarium in causa. unde agit prælatus per alium, de testi. insuper, & c. cum nuncius. sed contra, quia hoc uidetur esse speciale priuilegium episcopi, infra c. fi. So. inferior episcopo non auditur sine causa, ut hic, episcopus uerò id potest etiam sine causa, ut ibi, Host. [*Ecclesiæ suæ*] recitat Iuno. quosdam dixisse, quòd procura. clericorum etiam in propriis causis iurabunt de calū nia, si habent speciale: in causis uerò ecclesiæ, etiam si non habeant speciale, infra c. fi. de primo nil hodie
c speciale in clerico, ut infra c. si. lib. 6. [*Liceat*] ergo † nō
13 habet necesse. ff. de iudi. nunquid [*uerum*] ab hinc usq; ad fi. sunt uerba papæ [*Moderatione*]. i. temperamento corroboramus hanc interpretationem [*Episcopus*] exemptus: alias sufficeret licentia metropolitani; & est hoc intelligendum in quolibet iuramento non solum in iuramento calumniæ secundum Host. [*Pontifice*] qui hodie quò ad iuramentum calumniæ omnibus licentiam tribuit generalem, infra c. fi. Host, [*incon*
14 *sulto*] in † iuramento testium hoc seruatur; in contractibus hoc non seruat consuetudo p̄m Hostien. Item restringunt quidam ad iuramentum calumniæ, uel ueritatis dicendæ. causa enim purgationis præbendę, uel cōpurgationis bene iuratur, infra de pur. c. per totum. i. q. 5. ſi legitimi, & ratione contractus, de iureiu.
15 querelam, & c. ex rescripto. & dicunt † quidam hāc & omnes prohibitiones clericorum, ne iurent, intelligi in foro seculari, ubi siue rei sint, siue actores, nec de calumnia iurare possunt, nec testificari sine licentia episcopi 11. q. 1. testimoniū, uide, 22. q. ulti. c. ult. quod generaliter de clericis loquitur, & 13. q. 2. quamquam, quod loquitur specialiter de presbiteris. Si quæras, quare in contractibus corā laico iurare possint sine li
f centia episcopi, & non in iudicio, Respon. quia in iudicio sæpe quis incitatus ab aduersario falsum iuraret; & ideo fit cum maiori deliberatione, & tarditate, & ne secularia iudicia assuescant, in quibus non possunt aliquatenus conueniri, 11. q. 1. continua, & c. nullus. sed in contractibus, ubi sola libera uoluntate quis ducitur, sensus est secundum Inn. Sit etiam ratio p̄m Hostien. ne impediatur utilitas ecclesiarum, quibus expedit, ut contrahere possint, ar. ne cle. uel mo. c. 1. uer. negocium. C. de rescrin. uen. l. ratas, C. de apo. hi qui † sanctam, uer. quos etiam præcipimus, uerum p̄m Inno. coram ecclesiastico iudice licet sine auctoritate superioris iurare. Alij autem dicunt, q̄ nec in seculari iudicio, uel ecclesiastico, nec in contractibus licitum est iurare sine auctoritate episcopi, uel superioris: sed ubicunq; est clericus iudex ordinarius, uel delegatus, si iuret coram eo, intelligitur eius auctoritate facere, & quilibet, qui iudicare potest, hoc ipso est superior quantum ad causam, quam audit etiā actoris, qui de alterius iurisdictione est, ar. 21. di. inferior, secū dum Inno. uel dic, q̄ si sit causa propria clerici, uel ecclesiæ, cuius est administrator. potest rem conuenire coram iudice ipsius rei, & si secularis sit, de fo. com pe. cum sit, de iudi. cum deputati. & ex quo habet à iu re hanc licentiam, per consequens coram eo facere potest ea, sine quibus non posset expediri causa, arg.
g in eo, quod le. & no. de offi. dele. præterea,[g] ad fi. ergo & potest de calumnia iurare: alias pœnam incurreret de qua infra c. 1. p̄m Host. Si uerò nō sit causa propria ecclesiæ, uel clerici, dixit hic Inno. quod clericus non potest esse procura. illius sine licentia prælati sui, arg. ne cle. uel mo. c. 2. sed ex quo licentiam habet, quod sit proc. per consequens & omnia faciendi, sine quibus procurationem facere non potest, uel quę procu rationi sunt utilia, arg. præ. decre. præterea, cū suis con cord. Dicebat idem Hosti. eadem ratione, quando de consensu diœcesani litigat clericus conuentus coram non suo iudice: nec enim aliter potest in non suum ēt ecclesiasticum consentire. intelligitur ergo permissū ut & ibi iuret: alias non etiam corā ecclesiastico non
16 suo iudice non iurabit [*Prælato*] non tantum episcopo sed quolibet inferiore, Inno. & Pe. [*Vniuersō*] religioso, & seculari [*Illa*] ſ. moderatione supra proxi. uer. Per. & Abb. exponunt. i. contra illa [*Veniam*] quo ad tempo ralem pœnam: secus quò ad æternam, si pœnituerint. l. di. ponderet, Gof. erit autem hæc pœna arbitraria, se
17 cundum Pe. all. de of. dele. de causis. ¶ Glo. 4. † ponit 5.
h capitula[h] iuramenti calumniæ. ¶ *Glo. ar. quod*] arguit ad brocar. alle. 5. iura, in contrari. alle. duos canones; & soluit. ¶ *Glo. hic colligitur, quod*] no. ex textu, duabus legibus coadiuuat, duas alias in contrarium soluit, respondens ēt ad rationem contrariā: demum ad textū
18 obijcit, & soluit. ¶ *In† glo. ar. quod ibi l. pe.*] quod dictum erat de filio exhæredato, quod non tenetur ad fideicommissum, locum habet in nepotibus, & pronepotibus, quos exhæredari necesse est. ¶ *In glo. hic colligitur, ibi, l. ult.*] arguens instrumentum de falso, iurat de calū
19 nia. ¶ *In glo. iuramento, ibi, in principio*] & in auct. de his, qui ingre. ad ap. §. pe. & ul. col. 5. ff. fami. erci. inter cohæredes. §. qui familiæ, Gof. [*& in fi.*] Idem uer. no. C. eo. l. 2. §. 1. in glo. antep. ¶ *In glo. ab illo, in fi.*] & excepto. uer. præterea, ut patet in 1. compilatione, ubi ponitur constitutio Henric. ¶ *In gl. ar. quod, ibi, ad eius*] ubi de hoc & de priuile. fanè. ¶ *In glo. hic colligitur, ibi l. 1.*] & ibi hæc
20 glo. [*& ibi, causis*] causa † uerò criminalis propriè dicit lis ciuilis. C. de transac. l. causas, ut lites [*& ibi, Liceat*] de hoc infra de colluſi. cap. 1. [*& ibi. Licitum*] non dicitur, quòd sit licitum; sed quòd ignoscitur; unde uitio nō caret, 13. di. nerui, Gof. [*& ibi, Azo*] Bur. Io. Vinc. & hic T. & Gof. Phi. & G. in spe. eo. ti. §. sequitur, in princ. [*& ibi, Proſe*] ad idem. C. de autor. præstan. l. clarum, & C. de pœn. in auten. ibi signata. M. cōtra per l. in contrā
21 rium † inductas, & quia satis est, quòd accusans punia tur similitudine supplicij, 2. q. 8. quisquis. sed illa proui sio respicit finem litis, non principium, & melius est & c. C. in quibus causis. l. fin. Idem Hugo. quia de facili quis pro salute corporis deieraret, non sic pro salu atione rerum. dicebat Hostien. non esse tutum in foro ciuili à talibus exigere iuramentum ratione prędicta.

dicta. In foro uerò canonico, ubi ratio cessat, quia non infligitur pœna sanguinis, secus [*& ibi, expedire*] probatur hoc in præalle. decre. cœterum. Item Inn. & Hostien. Pe. & Abb. ¶ [*In gl. ul. ibi, non seruatur*] seruari posset in episcopis uicinis curiæ secundum Goffr. [*& ibi, hic argu.*] secundum. T.

ANNOTATIONES.

a ¶Litis exordium. Adde, quia tunc dicitur lis mota, ut in ca. ex parte, de uerbo. signi. uide in c. 1. eo. ti. lib. 6.
b ¶Negare. Differt enim lex canonica à diuina, & sic non sunt idē, ad hoc de resti. spo. literas. §. si uerò, & in multis alijs iuribus.
c ¶Humanam & positiuam. Adde tex. in c. qualiter & quando, el. 2. de accu. in prin. & in c. nimis, de iureiur. & Io. Cal. in proœm. sum.
d ¶Veniens. De materia uide in c. cum dilectus, de ordi. cogni. in 3. glo. & super illa in c. delictum, de re. iur. lib. 6.
e ¶Lib. 6. ubi uide Ioan. And. in animam ipsorum, uel domini iurare, & uide Bar. respondentem Ci. qui reprehendit illud c. & canonistas in l. qui bona. §. si alieno, ff. de dam. infec.
f ¶In iudicio. Aliquando autem tutores, procuratores, & alij administratores possunt suis principalibus præiudicare in iudicio, & non extra iudicium: uide Bar. in l. certum. §. si an in ipsos, ff. de confes.
g ¶Præterea Vide Bar. post glo. in l. 2. ff. de iurisdi. om. iudi. & glo. & ibi Io. And. in c. ex parte, de accu. & ad ista optimè facit, quod no. glo. 1. & Ioan. And. super illa in c. cum causam, infra eo.
h ¶Ponit 5. capitula. Adde glo. 1. l. 2. C. eod. ti. & per spe. eod. ti. §. nunc dicamus, ubi ponit practicam exigendi hic iuramentum.

SVMMARIVM.

1 *De calumnia non iuratur in spiritualibus causis, & num. 3. ad dictio. indicunt, & quare, nume. 11.*
Diuisio decretalis, ibid.
Causæ spirituales, & aliæ ecclesiastici fori secundum leges finem debitum non sortiuntur, sed canonum, ibidem. iun. uer. constitutiones.
Supplementum ad contextum, ibid. ad uer. tales causæ.
2 *Calumniari quis non præsumitur in causis spiritualibus.*
Pro spiritualibus hominibus, & negocijs præsumitur, ibid.
3 *Glossæ quæ factæ sunt contextui, quæ non erant olim.*
4 *Iuramentum calumniæ quæ sequantur, & quando hoc, & iuramentum ueritatis sit præstandum, ibid. & nu. 9. & 11. & in quibus differant, remiss. nu. 10.*
5 *Per iuramentum ueritatis an etiam de credulitate interrogabitur pars, & testis.*
Iuramentum ueritatis est potius credulitatis, quam ueritatis, & ratio, ibid. & quæ & quot causæ sint ipsum præstandi. nu. 10.
6 *Est utile, & in quibus causis, & à quibus præstandum personis.*
Veritatem inquirere quibus modis potest, debet iudex etiam per iuramentum, ibid. uer. facit ad hoc, & quid alia faciat, uide in suffra.
7 *Epilogus, & suffragium glossarum. & nu. 8.*
Veritatem iudex tenetur inquirere, ex duabus legi. prioribus.
Periculum maius uertitur circa maiora, l. 3.
9 *Additio glossarum.*

CAPVT II.

1 a Iteras. Casus. In† spiritualibus [a] cau sis de calumnia non iuratur. Et primò ponitur ius, & consuetudo curiæ. secundò infert ex prædictis processū causæ, ibi, unde consuenit. ergo nec nos debemus hoc facere, infra de re iudi. in causis, Hostiē. [*Tales causæ*] scilicet spirituales. & idem in alijs in ecclesiastico foro, de const. c. 1. & c. ne innitaris [*Aequitate*]
2 quæ tanta† est, ꝙ non præsumit aliquem in talibus calumniari. sicut enim magis præsumitur pro spiritualibus hominibus, supra de procura. in nostra, sic & pro spiritualibus negociis ꝑm Host. qui remittit ad summam, eo. ti. §. & in quibus, uer. sed quæ est ratio [*Canones*] isti canones sunt in registris Vin. [*in huiusmodi causis*] istud † non erat olim de tex. sed fuit glo. Ala. si. supra de tempo. ordi. nec episcopi, Hostien. [*Indicunt*] supr. imò non sustinent, quod protestetur, Host. quod innuit litera supra. Nec dare nec recipere secundum Abb. alleg. ad idem 2. q. 5. consuluisti. Sed ut dicit Vincen. quidam exponunt, indicunt, idest interdicunt, uel prohibent, & alle. eundem canonem [*Contentionem*] inter partes orta in causa, uobis super decimis de legata. & summe casum hic. Host. uel dic, orta inter iudices, & partes ambas, uel alteram [*Dimissa*] & repulsa petitione exigentis iuramentum [*Ad ulteriora*] puta
4 † prestationem iuramenti de ueritate, interrogationes, positiones, & responsiones, infra c. pe. ad finem, de proba. quoniam, Hostien. de isto uerò iuramento, scilicet de ueritate, & etiam de illo calumniæ an sit necesse illud præstari statim post litem contest. no. hic Inno. & Hosti. quod omitto, quia expeditur infra eo. c. 1. 1. & 2. respon. libr. 6. Dixit autem hic Inno. quòd
5 † per iuramentum de ueritate non interrogabitur pars, quid credat: quia id non iurat. s. de credulitate, sed de ueritate, sicut testis, de testibus. ca. de testibus, debent tamen partes respondere, quid sciunt, uel credunt ꝑm eum. hoc uisum est mirabile Host. quod nō debeat interrogari de credulitate, & debeat respondere. unde dicit, quod quamuis testes, & partes in spiritualibus iurent [b] de ueritate, non solum de ueritate,
b sed etiam de credulitate interrogandi sunt, & respondere tenentur. infra de testi. quotiens, in fine, & c. cū causam, quæ inter. Plus dicit, quòd cum iurans de ueritate debeat secundum conscientiam respondere, ue
c ritate conscientiæ considerata [c] quantum ad responsionis effectum, potius est illud iuramentum credulitatis, quam ueritatis, ut patet de testibus, præsentiū,
d l. 6. de iureiuran. & si Christus [d]. 1. respon. Sed & hodie de consuetu. curiæ iurat talis dicere ueritatem, quam
6 scit, uel credit. & istud† iuramentum ueritatis secundum Inno. maximè in causis electionum utile est propter uacationis periculum, ad id de app. oblatæ, ad finem. & licet iure ciuili non inueniatur expressum de huiusmodi iuramento; tamen legum doctores dicunt, illud aliquando ab aliquibus personis præstandum, argumen. C. de testibus. l. seruos, & ff. de proba. etiam. ff. de confessis. l. certum. §. fi. facit ad hoc, quia iudex debet ueritatem inquirere, quibus modis potest; ergo & per iuramentum de ueritate, C. de eden. l. antepe. & ulti. ad idem secundum Hosti. C. de iudiciis. l. iudices, institu. de actio. §. curare, ff. de testibus. l.
7 curent. ¶ In† glo. distinguit causas spirituales, & quasi merè ciuiles, criminales, & mixtas. & obijcit quòd in spiritualibus &c. & fatetur id honestum, subdens in possessorio, & exceptionibus etiam in spiritualibus iurandum. ¶ [*glo.† 1. ibi, l. 2.*] & iudex pro ueritate
8 inuestiganda iubet exhiberi acta publica criminalia, & ciuilia [*& ibi. l. ultima*] iudex facit uenire principalem in causa ardua, cum est iustior procuratore [*& ibi, §. 2.*] alias 3. ibi Carbonianum datur impuberi, qui negatur filius: fortius si negatur filius, & dicitur seruus: alias prompta esset uia ad impuberem maiori iniuria afficiendum, plura & grauiora de ipso mentiendo. ¶ *In† prima gl. ibi, patronatus*] Idem Goffr. infra c.
9 proxi. & Hosti. hic ad idem, de consec. ecc. quod in duobis. Refert Vinc. alios dicere, quòd cum non sit merè spirituale, super eo iurabitur: quia ratio canonum contradicit. & ideò semper præstandum est. 3. q. 5. ad sedem, & facit quod no. in spe. eo. ti. §. 2. post princ. &
10 uer. quid de causa [*& ibi, De ueritate*] in† qui bus hæc differant, uide in specu. eo. ti. §. 1. in fin. [*& ibi, Fortius*] pro eo maximè, quia tres causæ huius sacramenti præstā di potissi-

di potissime secundum canones locum habent, ut dixit Host. & quæ sunt illæ, uidebis infra eo. cœterum [*& ibi, Præmissa*] & hodie iuratur, infra eo. c. 1. §. ulti. li. 6. & ad solutionem obiectionis uide quod ibi no. in
11 1. glo. nec summaria† cognitio, quæ fit sine strepitu iudiciorum, excludit hoc iuramentum, ut in constit. clemen. de uersi. sig. sæpe, in fi. primi responsi. dicebat hic Vinc. hoc prohibitum ex causa, quia prælati sunt proni ad retinenda aliena, & de facili incurrerent per iurium; dixit tamen eos mortaliter peccare, si utantur falsi instantia [*& ibi, de calumnia*] argu. contra de testi. præsentium, lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶In spiritualibus. Vide glo. in uer. receptæ, in c. literas, de restitu. spo. infra & gl. in c. cum deberi, supra de ele. non ob. huic. c. capitulum constitutus, infra de fideiuss. ubi erat causa usurarum, & tamen iuratur de calumnia, quod dic ut ibi no. Io. And. Bal.
b ¶In spiritualibus iurent. In quo differt istud iuramentum de ueritate ab illo de calumnia, uide spec. eo. ti. §. 1. ubi ponit multas differentias.
c ¶Considerata. Dic aut quæritur, an testis teneatur iurare dicere etiam de credulitate, tunc sic, ut in c. cum causam, & ita uoluit Host. aut non potest esse talis causa, de qua non potest esse plenariè informatus. aut quæritur nunquid illud, quod deposuit testis per uerbum, credit, releuet. & tunc si est talis materia, quæ non cadit propriè in sensum, tunc releuat, ut in c. quoties, de test. uel si caderet, non releuaret; sed debet per sic & se scire, uel non respondere. imò si testis diceret, primò se scire unum, & postea se credere, destrueret primum dictum, ut no. Io. And. in c. inquisitionis, de accu. & spec. in ti. de teste. §. iam de interrogatorijs, in fi. & uide Bar. in l. eas, ff. de fal. fi uerò quæritur, an testis debeat interrogari per uerbum, credit, tunc dicit, quòd non, nisi esset tale, quod non cadit in sensum: uide quæ scripsi. in c. cum causam, de testi. Archi.
d ¶Christus. scias, quòd æqui præiudicat iuramentum credulitatis, sicut ueritatis, hoc uoluit glo. no. in c. ex literis, de iureiuran. & no. Bal. in l. 2. §. quod obseruari. C. eo. ti. ubi uide per ipsum. & ibi dixit, quòd sit fruſtra mihi probare illud, quod credo. unde dicit quòd talis credulitas esset potius reuelatio probationis, quam confessionis. unde dixit, quòd ex tali credulitate nulla actio oritur: secus ex confessione: ibi uide ipsum.

SVMMARIVM.

1 *De calumnia iurari potest & per principales, & per œconomos, & quos, & qua discretione habita, ibid.*
Passim, idest indifferenter, ibid.
2 *Procuratorem quis tenetur constituere instructum, & quatenus, & quando non habebit terminum ad consulendum dominum, & quando condemnabitur in expensis, si nesciat id respondere, quod interrogabitur, ibid. Idoneum, & qui causam bene cognoscat, & ut talis constituatur, debet iudex compellere. nu. 3.*
3 *Œconomi quales constitui debeant, & supra nu. 2.*
Malitijs ueritatem occultantium debet iudex occurrere, ibidem uer. nec debet.
4 *Principalis uocandus est, si procurator negat ueritatem.*
5 *Epilogus, & suffrarium glossarum. & nu. 6.*
Iurare non cogitur, ubi quis anceps periurium subiret.
7 *Additio glossarum.*
Procurator quando iuret in suam, quando in principalis animam, ibid.

CAPVT III.

1 IN pertractandis. Casus. Iurari† potest de calumnia & per principales, & per œconomos causam notā habentes [*Passim*] i. indifferenter, uel indistinctè [*Causæ*] si criminalis an non: uehemens, an uilis 2. q. 3. perscripta supra, de procu. tuæ, ꝑm Inno. sed Host. intelligit, ut 1. gl. [*Principalium*] sint iustiores, an non, C. de proc. in pecuniariis ꝑm Inno. & ꝑm Ho. inspicitur, an tales sint religiosi, qui non iurant, uel seculares, qui iurant, ut. j. c. proxi. uel episcopi, qui habent electionē iurandi, uel non. j. c. fi. [*Quandoque*] sup. nullo modo, supra c. prox. quan-
2 doquè per ipsas &c. [*Omnino*] tenetur† enim quis procuratorē constituere tam instructum, & si interrogetur de facili respōdeat ueritatē, infra de dol. c. 1. Quia nisi iusta causa subsit, ad consulendū dominū terminum non habebit. C. de procu. l. fi. ff. de proc. si actor, & melius de proc. dilectus, ubi de hoc. unde si id, super quo proc. interrogatur, uel quod ponitur, pertinet ad principale negociū, & ipse dicit se nescire, uel uelle consulere dominū, condemnabitur in expensis ꝑm Inn. ad hæc prædicta iura, & de procu. auditis, & c. constitutis, nisi forsan sit articulus, qui de nouo emerserit, uel de quo non possit domino imputari, si procuratorem nō instruxerit, ar. infra. c. cœterū. in prin. c. unde ꝑm Hosti. hoc arbitrariū, argu. hic, de transac. c. ult. ad fi. & infra c. ul. uide in spe. de posi. §. 6. uersic. in
3 summa, & uer. seq. [*Non nesciant*] i. non† ignorent, sed omnino sciant. & no. ꝑm. Host. & Abb. contra religiosos, uel alios, qui mittunt ad causas ignaros facti, & interdum uiles, qui sine cōscientia omnia negant, cō-
a stituendi sunt idonei, & qui causam bene cognoscāt. C. eo. l. 2. §. si autē uel dignitas, & sc. nec debet iudex cōtrarium sustinere; sed ex officio suo occurrere malitiis occultantium ueritatem, arg. ff. de testi. l. curent, & iura, quæ alle. supra c. prox. in fi. ult. gl. & infra qui ma. accu. posuiderit, uer. qui enim, & compellere, ut constituatur persona idonea, & ut consulat illos de con-
4 uentu, quod dic, ut de testi. præsentium, & si† procur. ueritatem negat, uocandus est principalis. ff. de procur. si actor. C. eo. l. fi. remittit etiam ad no. de syndi.
5 c. uno. ¶ Vltima† glo. parificat syndicos, tutores, &
6 curatores, & dicit secus de procu. ¶ *In† glo. 4. ibi, uideamus*] in causa pupilli non cogitur tutor in litem iurare [*& ibi, Marcellus*] pater amouentis, uel eius hæres non cogitur iurare, sed ille solum, qui dicitur amouisse.
7 ¶ *In† gl. ul. ibi, syndicatus generalis*] secus in speciali ad certam causam secundum Guil. in spe. eo. ti. §. restat, uer.
b sed quid dices [*& ibi, Propriam animam*[b]] de hoc 63. dist. tibi domino [*& in fi.*] hodie iurat in animam domini si habet speciale mandatum: ut infra eo. c. ult. libr. 6. & nihilominus in propriam, ut probatur infra ca. 2
2. respon. lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶Bene cognoscant. Dic in ista materia aut dominus se absentat ante lit. contest. & constituit procuratorem generalem: & tunc potest petere inducias istas, ut in c. dilectus, de procur. si autem lite mota se absentat, tunc si est citatus ad unum articulum, tunc super alio articulo debet habere inducias ad consulendum dominum. si uerò est citatus ad totam causam, uel ad certum articulum, tunc si nouum aliquid emergat, debet habere, ad hoc glo. in uersi. contingentibus. in c. cupientes, de elec. in prin. si non emergit nouum, tunc si in citatorio tenor libelli est insertus, propter quod potuit esse instructus, tunc non debet habere. & facere, quod no. infra titu. proxi. c. 2. & Bar. in l. prætor. ff. ex qui. caus. in poss. ea. si non esset insertus, tunc debet habere. & not. quòd licet debeat esse instructus, non tamen tenetur nisi suo loco & tempore ostendere probatio. Item licet instrumenta ad causam portare debeat, non tamen testes secum ducere tenetur, ut gl. in uer. alibi, in c. cupientes. §. si uerò, de electio. lib. 6. Archi.
b ¶Propriam animam. Adde Archi. in d. c. fi. eo. ti. in 6. & Bar. in l. 2. C. eo. ti.

SVMMARIVM.

1 *De calumnia iurat œconomus in causa collegij, non singuli de collegio. & qui de calumnia iurent, nu. 5. 7. & 8.*
2 *Iuramentum hoc non coguntur religiosi præstare, sed possunt delegare, nec impediuntur etiam præstare, licet per alium litigent. & an tacitè possit omitti, nu. 3.*
3 *Excipere, & agere pro respondere.*

4 *Mandatum*

4 Mandatum procuratorium quod sufficiens.
6 Epilogus, suffragium & suppletio glossarum.nu.7.& 8.
9 Syndici constitutio an teneat etiam sine confirmatione episcopi.
10 Procurator ecclesiasticarum causarum non potest infamis esse.
11 Defensorem poterit inuito capitulo & negligenti dare episcopus.
Curatorem dat inuito adolescenti iudex ecclesiasticus, ibid.

CAPVT IIII.

1 IMperatorum. Casus. In † causis collegij non
singuli de collegio, sed ipsius œconomus
iurat de calumnia. Et primò narrat repre-
hensibile factum. secundò id prohibet, ibi, Ad id qđ.
tertiò prouidet, quid in posterum faciendum sit, ibi,
sed ne [Fratribus] forte ab omnibus fratribus; & hoc
est, quod reprehenditur, Gof. [Claræualis] Francorum
uallium, deberet dicere secundum Abb. [Ab alijs] sin-
gularibus, uel secularibus, quasi secundum Hostien.
2 uelit hæc litera, ꝙ † religiosi non coguntur hoc iura-
mentum præstare, sed possunt delegare; de hoc supra
c.1. [Exigitur] exigi ergo prohibet, sed non impedit præ-
stari, si illi hoc sponte uelint, ut etiam dicebat Innoc.
[Iuramentum] licet per alium litigent, quod fieri non
debet, supra c.1. Pe. [Huius occasione] scilicet quia singu-
li non coguntur iurare [Cum res] aliàs reus. & per hanc
3 literam est argu. quòd † iuramentum calumniæ pos-
sit tacitè omitti, quod dic, ut infra eo.ti.2. respon.li.6.
[Excipere] idest respondere. sic infra de plus pet.c.uno
§.1. ad fi. alibi ponitur agere pro respõdere. ff.de edẽ.
li.1.§.1. Hostien. & per hanc literam dixit Guil.Na. suf
4 ficiens † esse procuratorium illius, qui datus est ad a-
gendum, & excipiendum, cum excipere ponatur pro
defendere; & ad hoc constitui debet, de procurato.
accedens, & cap. constitutus [cum necesse] forte hoc di-
cit, ut excludat spirituales causas, supra c.2. [Exhibere]
5 scias † scilicet quòd œconomi, syndici, actores, tuto-
res, parentes, orphanotrophi, & omnes alij, qui ad-
ministrationem habent à lege, uel à iudiciali auctori
tate, iurant de calumnia, C.de iura. calum.l.2. §. 1. &
2.C.de bonis mater.l.1.C.de episc.& cler.orphanotro
phos, & auctẽn. sed hodie, instit.de cura. §.fin.de pro
cura. dixi supra c.proxi.& uide in spe.eo.titu.§.restat.
6 ¶ Prima † glo. obiicit, & dupliciter soluit. ¶ Tertia gl.
a tractat, quid sit œconomus[a], & quis in eius consti-
tutione auctorizet, & quis suppleat. ¶ Vltima glo. di-
cit idoneum facti conscium, nõ infamem: signat cõ
7 trarium &c. ¶ [In † gl.1. ibi, municipes] uide de simo. di-
lectus 2. in glo. sic supra [& ibi, Municipibus] conditio,
quòd municipes iurent, possibilis est: & iurant hi,
per quos municipij res geruntur [& ibi. §. hoc etiam] in
causis corporis, uel collegij ab idonea parte corpo-
ris iurari debet [& ibi. l. ulti.] uide supra c.2. super 1. glo.
8 ¶ In † glo. 1. ibi, secularibus] quæ forte non habebant syn
dicos, de consuetu. secundum Vinc. uel aliud secun-
dum leges, aliud secundum canones, secundum Gof.
[& in fi.] secundum Lau. ¶ In glo. œconomus, ibi, uolumus]
& c. diaconum, ubi de hoc [& ibi, actor] de his omni-
bus notauerat hic Ioan. quod etiam no.2. q.7. si quis
erga, & 16. quæst. 8. quoniam [& ibi, Ordinari debet] di-
9 cit † Inno. quòd licet constitutum episcopus confir-
met per §. statim alle. tamen & sine ipsius confirma-
tione tenet ipsius constitutio, ad id. ff. quod cuiusque
uniuersi. l.1. supra de syndico. c. uno. unde dicebat Pe.
quòd licet id iure caueatur, tamen consuetudo non
habet, nec curia seruat, quòd in inferioribus eccle-
sijs sit necessarius consensus episcopi in constitutio-
ne syndici. Hostien. distinguit inter causas discretas,
& communes secundum ea, quæ habes, de rescrip.
edoceri. ¶ In glo. ult. ibi. c. 1.] ubi de hoc, & l. dist. acce-
10 dens [& ibi, §. ul.] Vlti. glo. ibi distinguit † inter infa-
miam magnam & paruam, & uide in spe. de procura.
§. 1. uersi. item quòd est infamis, dixit Hostien. aliud
secũdum leges. idem dixit Vin. sub dubio forte, infra
de decimis, tua. 2. in fi. ubi etiam dicit, quòd licet pro
b curatorem ecclesiasticarum causarum repellat[b] infa
mia per iura, quæ allegat glo. non tamen repellit pro
c cura. negociorum[c]. C. de preci. imperato. offe. l. uni-
uersis, dummodò sit catholicus. C. de sum. tri. l. 2. [&
11 in fi.] uel propriè † cum sunt negligentes, ut supra glo.
proxi. & poterit tunc hoc ideò, ne propter defenso-
ris defectum ius suum amittant, qui de capitulo con
queruntur, quo casu iudex eccle. etiam inuito dabit
defensorem, sicut adolescenti, qui negligit curatorẽ
petere, licet inuito, curatorem dat. C. qui pe. tu. li. 1. &
per totum, C. de in litem dan. tuto. l. 2. in fi. sm Host.

ANNOTATIONES.

a ¶ Quid sit œconomus. Adde bonam glo. in c. si quis erga 2.q.7.
b Repellat. Vide de materia in c. deputati, de iudi. & quod scripsi. 3.q.7.§.1.c.1. Archi.
c ¶ Procu. negociorum. Adde. d. Bal. hic, qui dicit, quòd infamis potest esse tutor, uel curator per l.1.C. de infa. item executor ultimarum uoluntatum. l. ex facto, ff. ad treb. item arbiter. l. Pedius, ff. de arbi.

SVMMARIVM.

1 De calumnia iurant in proprijs causis clerici, nec obstat contraria consuetudo.
2 Antidotum quid sit, remittit, & hic accipitur pro medicina.
3 Iurare recusans, propter hoc appellans non auditur.
Iuramentum de calumnia cur introductum, ibid. uersi. & dic, & num. 6.
Consuetudo contraria non ualet ei, quod sit introductum, ut animarum periculum uitetur, ibid.
Iuramentum præstare debet aduocatus prius, quàm in causa audiatur, & qua ratione, ibid. in fin.
4 Epilogus, & suffragium glossarum. & nu. 5.
De nouo quæ emergunt, nouo indigent auxilio, nouis rebus nouum remedium adhibendum.
6 Suppletio glossarum.
7 Iuramentum calumniæ præstat etiam procurator habens speciale mandatum.
Procuratori, si non habet mandatum iurandi de calumnia, quãdo detur dilatio, ut denunciet domino, ibid. & an hoc casu admittatur iuramentũ procuratoris ex remotione domini, ibid. in fin.

CAPVT V.

1 CAeterum. Casus. In † propriis causis iurant clerici de calumnia, nec obstat contraria cõsuetudo.
Et præmissa cã ponit mandatum, & cõtra
riã consuetudinem dãnat [Antidota] quid sit antidotũ
2 † thẽs. ff. de peti. hære. l. sed & si. §. cõsuluit. hic sumitur
pro medicina, Vin. [Canonicos] pro quibus ille. R. fide-
iusserat, ut patet. j. de fideius. ꝑuenit [Ad ueritatem] pa-
tet ergo illud c. esse de iuramẽto. & si quæreret uerũ,
non inficietur, licet quidã ꝯ sm Abb. [Appellatione ces
3 sante] dicit † Fran. notãdum, ꝙ recusans iurare, propter
hoc appellans non auditur [Consuetudine] de non præstã
do huiusmodi sacrũm. T. Et erat in Anglia illa cõsue-
tudo, Pe. [quæ legi] sic infra de fideius. cõstitutus. & dic,
legi. idest rationi, uel subaudi ob utilitatẽ publicam,
& ut uitetur animarum periculum introductæ; unde
non ualet contraria consuetudo, ad hoc supra de con
sue. c. fi. j. de testibus, tuis. & sm Hosti. hic adde, quod
ibi not. Idem dicendum est sm eum, & Abb. de iura-
mento, quod præstare debet aduocatus prius, quàm
in causa audiatur: quia eadem est ratio, ut patet. C.
de iudic. rem non nouam. non ob. glo. Bur. dicentis,
quod iuretur. l. caueatur, sed consueta non habetur.
quam

quam gl. fatetur inter aduocatos sibi forsan inuicem
a differentes haberi pro euangelio[a]. ¶ Penultima † gl.
4 signat cõtrarium, & soluit. format quæstionem, & sol
5 uit. ¶ In † glo. 1. ibi. §. ex causa] uide de iudicijs. c. 1. super
glo. 2. [& ibi, Planè] propter mortem, uel nouam ino-
piam fideiussoris exigitur noua cautio. & no. de mor-
te infra de excep. pastoralis, in gl. pe. [ibi. l. 1. in prin.] no-
uo casu de marito dicente post diuortium mulierem
prægnantem, & muliere negante prouisum est nouũ
remedium, mulieris. s. inspiciendæ per tres obstetrices.
6 ¶ In glo. hæc † est, in fi.] tertia, ut timore iuramẽti nõ effi-
ciatur immemor suæ salutis quò ad alia capitula; quæ
no. supra eo. titu. 1. vt. 1. q. vlti. sancimus, secũdum Gof.
¶ In glo. utraque, ibi, sed pone] hodie non procedit hæc
7 † quæstio in procura. qui habet speciale mãdatum ad
iurãdum de calumnia, infra e. c. vlt. li. 6. [& ibi, Remotus]
si nõ esset in tantum remotus, no. Vin. supra c. 1. quòd
dabitur dilatio procuratori, ut denunciet domino. C.
ubi in rem actio. l. 2. & supra ut lit. non conte. quoniã.
§. quod si super. & in secundo apparatu addit, quod in
b hoc casu admitteret iuramentum procuratoris[b]; all.
c de procura. petitio,[c] ad hoc in spe. eodem. §. restat, ver.
quid ergo, & uer. sequenti.

ANNOTATIONES.

a ¶ Iudicium. Vide Io. And. supra tit. prox. accedens, el 2. in gl. ordo iur. & no. ex hoc, quòd causa regitima reuocandi delegatum est: quia non processit in causa, & sic negligens est; uide Bar. in l. iudex ff. de ua. & extraor. cogni. ubi de iudi. negligente.
b ¶ Arguit. Adde glo. in l. 2. §. quod ob. eruari, C. eo. tit. per l. si debitor, ff. de pe. hær.
c ¶ In fine. Vide Ioan. And. Quid si dubitetur, an iurari debeat, an dabitur tempus ad deliberandum, ubi ponit opi. Py. Accur. & aliorũ plurium doct. si autem dubitetur super eo, quod petitur iurari, an sit uerum, uel non, an detur dilatio deliberatoria, ponit Io. An. in spec. de positionibus. §. fi. & uer. hic allegato.

¶ Hæc additio est c. cum causam seq. & illa ibi posita est præsentis cap.

SVMMARIVM.

1 Procurator ecclesiæ, & uniuersitatis de calumnia iurare potest.
Actio hic de quibus erat, ibid. ad dictio. Alijs.
2 Reuocatio negocij fit à papa sine causa ex negligentia iudicis.
3 Syndici, & procuratores non cauent de rato, nisi cum de mandato dubitatur.
4 Forum rei laici hic non sequi dicitur ex duabus causis, & quibus.
Romandiola tota spectat ad ecclesiam, ibid. uer. hodie.
5 Ad iuramentum calumniæ quo deueniatur ordine.
Calumnia quid, ibid.
Procurator iurat de calumnia, ibid. ad dictionem, procuratoribus.
De nomine procuratororis non curandum, sed de modo constitutionis, & conditione constituentis, ibid.
Syndicus est, qui constitutus est ab uniuersitate, quocunque nomine alio uocetur, ibid.
Actor, qui à non domino & cum decreto constituitur, ibid.
Procuratorem constituunt episcopi, & alij prælati, licet non domini, sine decreto superioris. item uniuersitas in re propria, ibid. uer. dicit tamen.
6 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 7.
In iuramento de ueritate dicenda præstando quis habet inducias ad deliberandum.
8 Suppletio glossarum.
9 Confessio de credulitate præiudicat, sicut & de ueritate.
10 Pupillus, & minor quibus casibus hoc calumniæ præstent iuramentum.
Iudæus an iuret, & sub qua forma, ibid. uer. De Iudæo.
Iuramentum calumniæ est oneris iuramentum.
11 Procuratorem ante litis contestationem dat prælatus, non autem tutor.
12 Interrogationes in iudicio qui faciant, & non fiunt per iuramentum, nu. 13.
13 Respondere quis cogitur ad positionem, non autem ad interrogationem, & ratio, tamen si non responderit, fit interpretatio contra eum, ibid.

CAPVT VI.

1 CVm Causam. Casus. Procura. † ecclesiæ, & uniuersitatis de calumnia iurare potest: & pars huius. de proba. licet, de testi. cum causam.
1. & est quædam narratio processus huius causæ us-
que ad iuramentum calumniæ [Archiepiscopum] agen-
tem, ut infra patet [Alijs] temporalibus, non spiritua-
libus, & sic non ob. supra c. 2. & erat super iurisdictio-
ne, honore, & distructi uillæ. supra p. & castri Arioli,
2 ut præ. decre. licet [Processissent] q. d. si † processissent, nõ
reuocauissemus ad nos negocium sine causa, arg. de
appe. interposita. §. ille denique, de sen. ex. ad hoc. ff. de
arbitris, litigatores, licet hoc possemus facere, si velle-
a mus. ff. de iudi. iudicium,[a] Host. [De rato] idest cum de-
3 cretis. Syndici † enim & procuratores non cauent de
rato, nisi cum de mandato dubitatur. ff. quod cuiusq;
uniuer. l. item eorum. §. actor, Gof. uel secundum Ho-
sti. habuerãt mandatum sub nomine procuratorum,
quo promisserant constituentes habere ratum &c. ff.
de procura. si procuratorem. si. de transac. cõtingit; de
dolo, cum dilecti; de hoc. de reli. do. cum dilectus [Pe-
4 titionem] & sic archiepiscopus erat actor: sed † quare nõ
sequebatur forum reorum? dic quod vacabat impe-
rium, de fo. compe. licet: uel erant Fauentini uiolenti,
eo. ti. cum sit: vel uoluerunt excipere. hodie tota Ro-
mandiola spectat ad ecclesiam, sicut recognouit Ro-
dulphus rex Romanorum, secundum Boa. hoc ulti-
mũ uide in spec. de rescrip. præsentium. §. ratione cau-
sæ, uer. item quod est obtentum ab imperatore [Ex-
hiberi] & proponi; quod dic ut de lit. cõte. c. uno, Host.
5 [Iuramentum] no. hunc † ordinem. dic tamen, vt infra c.
1. li. 6. [Calumniæ] calumnia est, cum quis scienter iniu-
stè agit, vel resistit. ff. ad Turpil. l. 1. §. calumnia. 2. q. 3. §.
notandum, Pe. [Procuratoribus] hic habes expressum,
quòd procurator iurat de calumnia. Sed dici potest,
quòd isti tenebant locum syndicorum: alias principa
les iurarent, supra c. 1. & c. cæterum. dicit Inn. quod nõ
curat de nomine, sed de modo constitutionis, & con-
ditione constituentis. Si enim ab vniuersitate, quocũ-
que nomine vocentur, syndicus est. si à non domino,
& cum decreto, actor est. dicit tamen nota. dignum,
quòd episcopi & alij prælati, & si nõ sint, de dona. c. 2.
rectè, & ꝑpriè per se constituunt procuratorem, & si-
ne decreto superioris; quod non est in alijs sentiendũ;
de hoc, de procu. petitio. vniuersitas etiam proprie lo
quendo in re propria vniuersitatis procuratorẽ con-
stituit. C. e. l. 2. §. hoc etiã. in rebus autem non suis con-
stituit actorem. ff. qđ cuiusque vni. item suffragium. §.
actor, Hosti. remittit, de procura. quia in causis, de syn
di. c. uno: sed de procura. quò ad casum nostrum. dic,
6 ut infra e. c. ult. & adde, quod ibi notaui. ¶ Glo. 1. † tria
facit. 1. no. etiam per uniuersitatem, uel collegium de
vtroque iure procur. constitui, qui iurat de calumnia.
secundò & tertiò format duas quæstiones in vtraque:
b arguit[b] ad negatiuam, & soluit contrarium. ¶ Vlti. gl.
ponit. 8. uel. 10. interrogatoria, quæ fiunt ante litẽ con-
7 testa. subdens, ꝙ generaliter, vbicunque &c. ¶ In † glo.
1. ibi, qui interrogatur] interrogatus, an sit hæres, vel quo-
ta parte, vel an suus sit seruus, habet tempus ad delibe-
randum. & de hære. idem dicit sequens [& ibi, iusiuran-
dum & ad pecunias] & ibi deliberat, an Sticus promissus
mortuus sit [& ibi. l. 2.] vide de iudi. intelleximus, super
8 1. glo. ¶ In † gl. 1. ibi, per procuratorem] qũo respondent le-
gistæ, dixi in præ. decre. quia, sup. 1. gl. [& ibi, uidetur quòd
non] hoc tenẽt hic Io. Vin. [& ibi, Non credo] præiudicat
9 tñ † cõfessio de credulitate, sicut de ueritate, vt no. de

 iureiu.

iureiu. ex literis, in gl. fi. [*& ibi, Dubito*] Accu. ō in præ. l. C. e. l. §. 1. in gl. ante p. per. l. si debitor, ff. de peti. hære. & per l. quas statim alleg. gl. ad hoc facit. quod proximè dixi de præiudicio respōsionis. uide quod dicā de test. ex tenore. super. 3. glo. [*& ibi, deliberandum*] adde quod dixi, supra eo. in pertractandis, super uers. omnino, & de hoc in speculo. e. titulo, in fine, & plenius de positio. §. 6. uer. sed nunquid, & tribus uer. ptæcedentibus [*& ibi, uidetur, quòd non*] arg. infra de præsump. scribam
c
10 [*& ibi, Non potest*] & per hoc uidetur quòd † pupillus, & minor his casibus, quibus in iudicio esse possunt, præstent hoc iuramētum. de hoc in spe. eo. ti. §. restat, uersi, sed cum pupillus, & uersi, sed nunquid minor. de Iudæo, & sub qua forma iuret, eo. §. uer. sed nunquid Iudæus [*& in fi.*] est ergo istud iuramentum oneris; facit quod dixi de ma. & obe. cum necessarijs, super glo. pe. de præscrip. literas, super ult. gl. ¶ *In gl. 2. in fi.*] & ita
11 † prælatus in causa ecclesiæ suæ ante lit. contest. dat procuratorem; quod non facit tutor. C. de procu. l. neque tutores. T. de hoc. 5. q. 3. c. ul. Host. remittit, de ele. cum nobis olim, ad fi. & de hoc in spe. de procu. §. 2. uer. itē quòd fuit. ¶ *In gl. ult. ibi, ante litem*] dato prius libello. alij contra, de hoc in spe. de interro. §. 1. uer. sed nunquid prius [*& ibi. l. alienum*] & l. 1. ubi plenius. de hoc in spe. de
12 interro. in prin. [*& ibi, Iudicem*] vel † assessorem: quia & ipse participat interrogationibus. ff. de of. assess. l. 1. Idē no. uel alium, cui iudex hoc officium delegaret, supra de offi. deleg. super quæstionum. T. Phi. [*& ibi, Interrogationem*] ad † positionem bene, & est ratio: quia interrogatio non fit per iuramentum, sed positio sic, secūdū Gof. qui remittebat ad ea, quæ notauerat, de elec.
13 dudum [*& in fi.*] T. alias fiet interpretatio contra eum, infra de accu. cum dilecti. remittit Host. ad summam, de iudi. §. quæ sint necessaria, usque ad. §. illud autem.

Euangeliorum præsentia terrorem inducit, & impendit ueritati suffragium, ibid.

8 *Ad §. pœna uerò, huius decretalis intellectum qui uidendus.*

Pœna huius decretalis in quibus habeat locum, ibid. & nu. 11. & an ipso iure, an per sententiam, nu. 12. §. in glo. ulti.

De euictione an agat emptor qui nolit, ut hic constituitur, iurare, ibid. in fin.

9 *Pro confesso qui habetur, in quibus habeatur, ad dictio. confesso.*

10 *Epilogus, & suffragium, glossarum. nu. 11.*

Iurare de calumnia nolentium pœna. §. 1. & nu. 12. §. 1.

12 *Additio.*

13 *Contra iurare recusantem si iudex uelit ferre sententiam, numquid habebit actionem pars aduersa; & an potuit excipere de recusatione huiusmodi, si recusans agat postea, & nu. 14. usq; in fin.*

Post litem contestatam quæ eueniunt, ad officium iudicis pertinēt, ibid. uer. Respon. quod non.

Excipere non possumus de his, quæ pertinent ad iudicis officium post litem contestatam, ibid.

Iudex tenetur si non tulerit sententiam contra iurare recusan. ibi, in fi.

14 *Litem oriri ex materia litis non debere, quando intelligendum.*

CAPVT VII.

Cvm in causa. Casus. Episcop' † per alium agēs
1 causam propriam, per illum iurat de calū-
a niā: si per se agit, ipse iurat, ꝓpositis, sed nō [a]
tactis euangelijs. secundo ponit pœnā non iurantis. &
patet, quòd sunt duæ partes. 2. ibi, Pœna [*Pecuniaria*]
olim enim secus in spirituali, supra c. 2. [*Syndicum*] idest
2 † procuratorem. de hoc dixi supra ca. proxi. sed poterit ne procu. in causa spirituali præstare iuramentū veritatis, sicut hic præstat iuramentum calumniæ? videtur quòd non: & est ratio diuersitatis: quia ubi de calumnia iurat, de credulitate iurat, & quisquis de suo, uel de alieno facto credere potest: sed in iuramēto de ueritate dicenda, ubi non excusat credulitas, nisi absit veritas, quisquis per se iuret, & respōdeat. potest enim esse, ꝓ illud, de quo ego quæro, scit dominus, & non procur. ad hoc, supra de rescrip. ab excommunicato. unde diuersa respondebunt, ar. ff. de in litem iurā. l. uideamus, in prin. sed tamē uidetur contra, quod ibidē dicitur, quòd tutor, & curator, pater, & mater delinquentis non cogunt iurare: possunt tamen, si uolunt; sic uidetur, quòd ille iurare possit, si uult. Secundò dicit Inno. quòd id accidit propter defectum domini, q iurare non potest, quia pupillus. Sed dicit Hosti. quòd hoc non est sufficiens respon. ad uirum, & uxorem, & adolescentes, de quibus dubium non est, quin iurare possint. C. si aduersus uen. auct. facta. ff. de in lit. iuran. videamus, circa mediū, & 22. q. 5. paruuli, & c. pueri. dicit ergo, ꝙ hęc est ratio, quare volūtarij admittuntur: quia nō est verisimile, quòd hoc onus in se reciperēt, nisi de ueritate certificati essent, ar. de proc. in nostra. Idem ergo de procuratore, ut non cogatur, ne iudice cogente incurrat anceps periurium, ut præal. l. uideamus, & de cohabitatione cleri. clericos. [b] voluntarius uerò admittetur, dummodò mandatum habeat speciale ad id. c. di. optatū. 17. q. 4. metuentes. sed & secundum antiqua tempora præstito iuramento à procuratore de calumnia, nihilominus dominus iurat de ueritate. C. de procura. l. ult. ff. de procu. l. si actor, quamuis illud intelligatur de iura. calū. Item ad hoc est 11. quæstio. 1. testimonium. 16. q. 3. dilectio. bene tamen possunt tūc ueri domini committere alicui, quòd in eorū animas iuret; & tunc ille, qui iurat, non respōdebit per se aliquid, sed ꝙ mandabitur illi ab illis, in quorū animas iurabit. ĵ. de testi. præsentiū, tñ satis uidetur, quòd

ANNOTATIONES:

a ¶ Euangelio. Vide Host. de foro compe. Romana, lib. 6. & Guil. in spec. de aduo. §. 1. uersi. item quòd non iurauit.

b ¶ Procuratoris. Hoc non credo, quòd seruaret, quia diceret, imputetur domino: quia sibi speciale mandatum non dedit, Arch.

c ¶ Petitio. Idem no. Bart. in l. qui bona. §. si aliena, ff. de dam. infec. ubi not. loquitur, & no. quia ista glo. tenet, quòd absenti potest dari cura. i. bonis suis, de quo uide l. ab hostibus, & ibi glo. in princ. ff. ex qui. cau. manumit.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus per alium agens causam propriam, per illum iurat de calumnia: si per se agit, ipse iurat propositis, sed non tactis euangelijs, & nu. 11.*

2 *Procuratorne iuramentum ueritatis, & alia iuramenta præstabit, sicut hic præstat iuramentum calumniæ, & quibus casibus, & nu. 3. 4. 5.*

Vir, uxor, & adolescentes iurant, ibid. uer. sed dicit.

Tutor, curator, pater, & mater uoluntarij iurant, ibi. uer. sed tamē.

Iuramentum calumniæ, ueritatis, & alia iuramenta à quibus præstetur, & de differentia eorum, ibid. nu. 2. 3. 4. & 5.

3 *Iuramentum de ueritate dicenda de quibus præstari possit, & nu. 4. & est secundum conscientiam iurantis, nu. 5. uer. patet autem. & quando præstetur. nu. 9.*

Sciri factum & indubitatum dicitur, quod communi auditu percipitur ab antiquis, ibid. uer. & lex dicit.

5 *Testis de quibus iuret.*

Procurator iurat in animam constituentis, et etiam suam, ibid. uer. sic & procura.

Periurus qui non sit etiam falsum iuret, ibid. uer. Patet autem.

Iudicis iuramentum quomodo intelligatur, ibid.

6 *Episcopus in seculari foro an debeat agere per alium.*

7 *Debet, aliquando non importat necessitatem, & quando.*

quòd syndici, & actores, & etiā procuratores possunt iurare de ueritate dicenda, arg. C. de iudi. properandū. §. 1. C. de rebus cre. l. pe. C. de iura. cal. l. 2. §. quod obseruari. ff. de noxa. ac. quotiens. §. eos, & §. prætor ait. licet sit ar. contra quò ad procu. c. l. §. si tutor, uer. si autem procur. & intelligo hæc uera, quòd possunt præstare iuſm circa ea, quæ respiciunt solam credulitatem; uel quæ continent ueritatem, ut sacramentum de ueritate dicenda, uel de quātitate expensarum, & quod defertur pro lite decidenda, & huiusmodi. De iuramento
c uerò decisorio, [c] uel de ueritate intellige verum esse, quòd iuret procur. dummodò ei mādatum sit, uel liberam habeat administrationem, uel cōstitutus sit in rem suam. ff. de iureiu. iusiurādum, quod ad pecuniā, ff. de pcu. procurator cui, & l. se. quamuis illę leges loquantur tm̄ in deferente iusiurandum, non in recipiēte. Si autem sit iuramentum, quòd solum uolūtatem respiciat, uel affectionem, ut est iusiurandum in lite, illud à prædictis nō præstatur, nisi in casu. ff. de iureiur.
3 in litē, uideamus, in prin. usque ad. §. deferre. illud † autem iuramentum, licet dicat de ueritate dicenda, non tamen est de his, quæ quis uidet, sed est etiam de his, q̄ indubitāter nouit, ac si dicat Inn. quòd ita possum bona conscientia confiteri, quæ indubitanter noui, uel quæ firmiter credo, sicut ea, quæ uidi: quia non uidi Christum crucifigi: tamen hoc firmiter credo. Item non uidi Constantinum, uel Iulianum, uel Iustinianū imperatores, tamen ipsos bene noui, & ad hoc facit,
4 quod dicit Aug. quia spes † est certa expectatio futurę beatitudinis: quia de futura beatitudine nō potest esse
d certitudo scientiæ, sed credulitas [d] tantum. sic est de iuramento de ueritate dicenda: quia iurans potest asserere illa uera esse, de quibus non dubitat, licet ea non uiderit, & l. dicit factum sciri, & indubitatum esse, q̄ cōmuni auditu percipitur ab antiquis, ff. de aqua plu. ar. in summa. §. item Labeo, & uide in spe. de prob. §. j.
5 uer. & no. quòd, sed † testis non tantum iurat de ueritate, sed de his, quæ in eius præsentia facta sunt. C. de testi. testium. sic & procur. iurat in animam constituentis de ueritate dicenda, & etiam de consuetudine Romanæ curię in animam suam approbata hodie, de iura. calū. c. 2. §. 1. lib. 6. & cum bona conscientia respondere potest uera esse ea, quæ scit, uel ab alijs, in quorū animas iurauit, intelligit uera esse, infr. de test. ad hoc, aliàs præsentium, li. 6. secundum Inn. & dicit Ho. quòd fuit in aliquibus Inn. sibi contrarius in hac gl. Patet autem in hac gl. secundum eum, quòd iuramentum de ueritate est secundum conscientiam iurantis, & facit quod dixi, supra c. literas. nec est periurus, qui q̄ falsum est, affirmat uerum, credēs sic esse, & sic iudex secundū iura pronunciat, sed non iurat simpliciter pronunciare, quod iusta fuerit: sed quod sibi iustum uisum fuerit, in auct. iusiuran. quod præstatur ab his. §. & æquus, colla. 1. ad id de re iudi. cum æterni, uer. contra conscientiam [*Vel actorem*] sub. uel procuratorem
6 secundum Hostien. [*Elegeris*] in † seculari foro nō haberet locum hæc electio: sed haberet episcopus necesse per alium agere, ar. C. de procur. l. pe. & sic non corrigitur. 5. q. 3. c. fi. 11. q. 3. cū scimus. Alij dicunt illa correcta, Hosti. & adde, quod ſtatim dicam [*per illum*] dūmodò sufficiens sit mandatum, Host. [*Quod si*] sup. ele-
7 geris litigare [*Per teipsum*] nec † ob. 5. q. 3. c. fin. quia ibi uerbum, debet, non importat necessitatem: sed ponit pro potest. si. 26. di. c. fi. 77. distin. quicunque. ff. de iudi. & post, Phi. [*Propositis*] præsentia euangeliorum terrorem inducit, & suffragium ueritati impendit. C. de iudi. rem non nouam, Gof. [*Testimonio*] uide quod no. de elec. ut circa, lib. 6. in gl. per hoc dicas, in fi. qui finis fuit
8 additio [*Pœna*] ad intellectum † huius. §. uide quod no. in spe. eo. tit. §. fi. ubi inuenies, an sic punitus appellet,

& an pœna locum habeat in illo, qui uoluit non iurare; & dicitur quòd sic, & quid si partes pepigerunt nō iurare? Et quid si pars uult partē omninò iurare: quia non contentatur de hac pœna. & an emptor bonæfidei nolens iurare, quia sciuit postea rem alienam, agat
9 de euictione [*Cum præstandum*] non † enim in oībus causis præstatur, ut supra c. 2. Item secundū quosdam: hoc
e tamen non placet hic Fran. cum hic non remittatur [e] episcopo, qui pater est. & istud iuramentum remittit parentibus, & patronis: quia non est uerisimile eos calumniari contra suos liberos. & libertos. ff. qui satisdare cogā. de die. §. ult. alias pe. ff. de iureiu. iusiurandum & ad pecunias. §. qui iusiurandum, Phi. & de hoc in spe. e. ti. §. 2. uer. & no. [*confesso*] in his capitulis, quæ continebantur in libello, Host. & habet hoc locum etiam
10 in criminali, de hoc in spe. e. §. fi. uer. pe. ¶ Glo. 2. † objicit, & soluit. ¶ Vltima gl. quærit, & sol. ¶ *In † gl. 2. ibi, sed iudex*] ibit iudex ad episcopum pro testimonio, qui iurat propositis, & non tactis euangelijs. & idem in §. ista
f tim alleg. [*In glo. ul. ibi. l. 2. f*] §. quòd si actor [*& ibi, Principales, in fi.*] ibi dicitur, si quis litigantium prædictum iusiurandum præstare noluerit, per sententiam iudicis actor casum actionis, & reus condemnationem sustineat. ¶ *In † gl. 2. ibi, imperator*] aliàs non flagitetur [*& ibi quotiens*] 1. ubi de hoc, & uide in spe. e. §. pe. uer. item
12 no. ¶ *In glo. ultima ibi. l. 2.*] §. quòd si actor, ubi de materia gl. [*& ibi, an per sententiam*] dicit Hostien. quosdam tenere, quòd per sentēriam & per iura, quæ alleg. hic gl. & per. l. properandum. C. de iudi. §. & siquidem. sed secundum eum alij dicunt, q̄ punitur ipso iure, & p sententiam. nam & ipso iure cadit ab actione, quod p sententiam iudicis declaratur, qui reum absoluit, reus ipso iure habetur pro confesso, & in petitis sine proba-
g ne [g] illa per iudicem cōdemnatur, ut in legibus, unde sumptus fuit. §. iste, quas alle. gl. & auct. de litigi. § edita, in fi. coll. 8. 10. q. 2. §. qui res iam dictas, uers. emphyteusis. & ꝑm hoc dicit Hosti. intelligendum, quod no.
13 in summa, e. ti. §. fi. [*& ibi, iudicis*] sed † quid si iudex nolit ferre sententiam contra recusantem iusiurandum, & ita pereat instantia iudicij, nunquid habebit aliquā actionem ille, qui contēdebat cum recusante iurare? Insuper, si adhuc suscipiat agere, qui recusauit, nunqd poterit contra eum excipere, tu debes cadere à lite, ergo non debes audiri agēs. arg. quòd sic. ff. de in of. test. contra, aliàs incipit, Papi. §. si qs impubes filius, respō. quòd non potest agere, uel excipere de recusa. iuramē ti: quia ea, quæ eueniunt post lit. contest. ualde pertinent ad officium iudicis. ff. de ædi. edic. ædiles. §. item
h sciendum. [h] & nefas est ex materia litis litem oriri. C. de fruc. & li. ex. l. 3. Iudex tamen tenetur ex hoc. C. de iudi. sancimus, ff. de iud. si filius. C. de pœ. iu. qui ma. iu. l. fi. insti. de obli. quæ ex delicto nascuntur, in prin. &
14 quod dicit hic gl. † scilicet litem ex lite non debere oriri, intelligas, quando negocium principale terminatū est, uel transactum. Sed si nō determinatum sit negocium per iustitiam, sed forte perijt principale negocium propter interitum rei, uel simílem causam, tunc bene fertur sententia propter accessoriū. ff. de rei uen. Item si uerberatum, & l. utique. Item non habet locū hæc gl. in his, quæ fiūt extra iudiciū. Nam si qui elegerunt contra formā concilij, priuantur potestate eligēdi, & ad istam pœnam pōt agi semper. ŝ. de elec. quia propter, ubi no. de hoc in uer. qui uero. alij tamen dicunt, quòd etiam in iudicijs, ut hic, semper poterit agi, ut cadat à lite ꝑm Inn. cuius furit' gl. quam ēt posuit Ho.

ANNOTATIONES.

a ¶ Sed non. An & quando episcopus teneatur in iura. tangere sacra, uide quod no. in c. ut circa, de elec. li. 6. & quod no. in c. quotiens; de pur. ca. & in Cle. unica, de iureiu. in uer. tactis, & qd̄ scripsi. 2. q. 4. sacramentum. & in c. presbyter, & 3. q. 9. c. hortamur. Arc hi.

b ¶Clericos. Vide Bar in l. Marcellus. §. qui rerum, & §. iurare, ff. rerum amot. & Bal. in l. 2. §. quod obseruari, C. de iur. calum.
c ¶Decisorio. Si procur. uult iurare, & aduersarius sibi defert iuramentum, potest etiam sine speciali mandato iurare ad domini uti litatem, ut illi quærat actionem, uel exceptionem l. nam postea. §. iusiurandum, ff. de iureiu. & ibi Bar. ad domini autem præiudiciũ potest, cum habet liberam, uel speciale mandatum, ut hic dicit In no. non ut per illud obliget dominum ex iuramento, sed ut præiudicet illi, sicut confessio præiudicaret, nisi ad sic iurandum habeat mandatum, uide Bar. in l. qui bona. §. si alieno, ff. de dam. infe.
d ¶Credulitas. Facit, quod dicitur de teste, qui firmiter iurat, & asserit se firmiter scire aliquos copulatos, licet non possit per sensum immediatum percipi, ut quòd fuerit copula inter aliquos, ut in c. uestris, & in c. tertio loco, de præsump. & quod no. in c. præterea, de testi. & hic, & quod no. Innoc. in c. ex literis, de iureiur. ad hoc tex. 2. q. 5. omnis, in prin. idem dicit tex. in c. beati 2. q. 7. ibi, uidea mus: tamen non uidit ibi spec. & 3. q. 9. testes, Arch.
e Remittatur episcopo. Adde quòd etiam istud iuramentum ita remittitur episcopo, sicut parentibus. ita do. Stepha. hic. nec obstat iste text. quia loquitur, quando episcopus litigat cum extraneo: secus cum subdito.
f ¶Ibi l. 2. Adde Bal. in c. 2. de prob. ubi limitat istam glo. non habere locum, quando pars, quæ recusat iurare, plenè probauit.
g ¶Probatione. Vide in fi. not. supra de foro compe. c. fi diligenti, & Bar. in l. imperator, de iu. fisci, & in l. eius qui, de iure fis. Bal.
h ¶Item sciendum. Istud procedit maxime tenendo opin. glo. quòd non cadat iste in pœnam ipso iure: aliàs secus uidetur per no. per glo. & ibi Bart. in l. is consequenter. §. 1. ff. fa. er. & per Io. And. in c. fœlicis, de pœnis, li. 6. & uide per do. Bar. de Sali. in l. 1. de testa. & an per tertium possit opponi de ista pœna, uide Cyn. Bar. Bal. & Sali. in l. cum seruum, ff. de ser. fug. & Bar. in l. 1. ff. de excep. rei iudi. & uide Bal. qui allegat hoc dictum Inn. in l. 1. C. de plus pe.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli.*
De materia huius tituli ubi alibi tractetur, ibid. uer. habetur.
Dilatio denegata iure communi per restitutionem in integ. conceditur, ibid.
Conueniendi sunt exprimendi per clausulam, Quidam alij, ibid.
2 *Rubrica hæc licet sit generalis, tamen loquuntur decretales de dilationibus, quæ dantur ante litem contestatam tantum; & poni potuisset, & alibi; & ubi, & ratio, ibid.*

De dilationibus, Rubrica.

1 ¶ Iudicio † cœpto solent litigantes inducias postulare quandoque ad positiones, quandoq; ad probationes faciẽdas; ideo &c. habetur materia. 3. q. 2. & 3. & 6. q. 2. per totum, conuenit rubricæ de electione, bonæ. in fi. ubi temeraria citatio non arctat citatum, cui cõcor. Cle. de re iudi. pastoralis, uer. notorium quippe, cum sequentibus; de resti. in integ. coram. ubi dilatio negata iure communi conceditur per beneficium restitutionis; & de app. significãte, vbi dilatione pendente quiescit officiũ iudicis. Item in primo citatorio exprimendi sunt conueniendi per clausulam, Quidam alij, de rescriptis, cum in multis, lib. 6. Item confirmationem præcedere debet citatio, de electione. c. ul. e. li. Item facit Cle. de uer. sig. sæpe, uer. amputet, & uer. cita
2 tionem. & no. quòd † licet Rubrica sit generalis, tamẽ dec. loquũtur de dilationibus, quæ dantur ante lit. cõte. tantum, secundum Gof. & scias, quòd hæc rubrica poni potuisset ante titulum, de fo. cõpe. in uocatione enim, quæ fit ad iudicium, datur dilatio. Item post, quia proponẽti declinatoriam datur dilatio. Itẽ post titulum de libelli obla. quia ad respondendum & deliberandũ datur dilatio. Sit ergo hęc de arbitrarijs. ponderare tamen voluit in hoc auctor potius dilationes, quæ dantur ad probandum in principali; & idem ordo fuit in codice, & facit, quod dixi in rubrica de exceptionibus.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis sub alio titulo olim collocata erat.*
Terminus si detur nimis breuis peremptorius, licitè appellatur, ibi. nisi in casu necessario, nu. 3. & alijs rationibus, nu. 7. & 8.
2 *Ordo iudiciarius semper seruandus.*
3 *Maturare, quid significet, ad dictio. maturare.*
4 *Attentata prius, quàm reuocentur, cognoscitur de appellatione.*
Si est ita, clausula, iniungit probationem, ibid. & quid in appellatione, nu. 8. in fi. ad uer. ex causa iusta.
5 *Epilogus, suffragium, glossarum. nu. 8.*
7 *Additio.*
Edicta olim quot dies continebant, eod. nu. 7. uer. unde olim quando mittantur tria sub distinctione, ibid.
8 *Appellationis causa sit iusta, & uera oportet, in fin. ad uer. ex causa iusta.*

CAPVT I.

1 Dilecti. Casus. Hæc † decr. erat in prima cõpilatione sub tit. de dolo, & contu. & hic dicit. Si detur nimis breuis terminus peremptorius, vbi non subest necessitas, licitè appellatur. & sunt duæ partes, appellationis prosecutio, & ipsius commissio. secũda, Quia uerò [*Terminandam*] ad petitionem monialiũ, quæ agebant contra monacos [*Timentes*] sup. iam sentientes, sed amplius timentes, &c. nec ob. de app. vt debitus. & c. cum causam, & c. dilecto, secũdum Host. secundum quem concor. de præsump. mãdata, & quod no. de app. consuluit, & no. copulam pro his, quæ dicã
2 in glo. [*Ordinem*] s. iudiciarium † qui semper seruandus
a est[a] ut legitur & no. vt li. non coteſt. causa, de ordi. cogni. tuam, qui filij sint leg. per venerabilẽ. §. præterea, Hostiẽ. [*Maximè*] nam idẽ in alijs. ff. de re iudi. l. 4. §. si qs
3 [*Necessitate*] concordat † de sen. ex. constitutionem, in fi. li. 6. ut si cõmissa sit causa, infra certũ tempus finienda, & timeẽ de lapsu temporis, de offi. deleg. cõsuluit, Pe. [*Maturare*] ideſt festinare, iuxta illud, Muturare uiã, regique dicite uestro, Gof. uel. ideſt breue dare, Inno.
4 [*Si est ita*] cognoscit † ergo primò de ueritate app. quã reuocentur attentata. signant Pe. & Abb. contrarium de decre. ueniẽtes, infra de iureiur. dic vt, infra de app. non solum, li. 6. [*Reuocato*] ergo iusta fuit app. causa, de iudi. exhibita, in fi. Host. [*Priorum*] sup. litterarum tenorem procedatis præuia ratione, Pe. ¶ Glo. 1. † quærit, & soluit. ¶ Glo. 2. respondet per quæstionem, nũquid
b ex causa &c. & soluitur quod sic[b], quod probatur per
6 duo similia. in fi. instruit iudicem. ¶ *In † gl. 2. ibi, contumacia*] vide ut li. non conte. tuæ, super. 1. glo. & idem se. [*& ibi, expedire*] secundum conditionem causæ, perso-
7 narũ, & tẽporis. hæc lex ista, & idem sequens. ¶ *In † 1. ibi, reliquo*] secundum Inno. à cuius tempore fuit hæc
c additio[c]. ¶ *In gl. 2. ibi, tribus*] & tunc non est necesse exprimere peremptorium; de hoc. 5. q. 2. in summa, & in spe. de cita. §. uiso, uersi. sit ergo [*& ibi tria edicta*] unde olim continebat. 90. dies: quia quodlibet edictum cõtinere debet. 30. in auct. de litig. §. omnem. coll. 8. T. & 63. di. Adrianus. sed & quandoque mittuntur tria sub
d distinctione, quod dic, ut infra de testi. cog. c. 2. Hosti. de hoc[d] in spe. de cita. §. 2. [*& ibi, Nonnunquam*] per hæc
8 iura dixit † Inn. quòd sola peremptorij assignatio[e] pri-
e ma uice facta non sufficit ad appellandum. Item dicit Bonagui. quòd si terminus non fuisset peremptorius, licet breuis, curia nõ daret literas omnino, uide quod dixi in spe. de app. §. in quibus, uersi. sed quã dices, circa medium [*& ibi, ex causa iusta*] & uera, nec alterum solum sufficeret, ẽm Host. [*& ibi, appellandi*] Idem Hosti,

ANNO-

ANNOTATIONES.

2 ¶Qui semper seruandus est. Adde text. & Bart. in l. prolatam, C. de sent. & interloc. omn. iud.
b Soluitur quòd sic. An autem habens potestatem prorogandi possit prorogare parte non citata, uide Alexan. consil. 34. in 4. uolum. in penul. colum.
c ¶Additio. Vide supra, ut lite non contesta. c. 1. in glos. & dixit Innoc. per Ioan. And.
d ¶Hoc. Nota in prima citatione, & in citatione ad sententiam in intermedijs sufficit una citatio, licet aliqui dicant idem, quod in prima, & ad sententiam in citatione at producendos testes; uide in c. consuluit, de off. deleg. per Ioan. And. in monitione autem iudicis una sufficit l. 2. C. quomodo & quando iudex.
e ¶Assignatio. No. hic Inno. qui uult, quòd prima uice possit mitti peremptorium. glo. sentit 4. q. 5. quisquis, & ibi scripsi, Arch.

SVMMARIVM.

1 *Deliberatoriæ denegantur reo, qui per literas citatorias plenè potuisset instrui. Sed super conceptione libelli dabuntur aliæ, num. 10. & 11. item alio casu nu. 12. An dentur in causa criminali, numero 9.*
2 *Rescriptum pro tenore rescripti sumitur hic, inferendum in citatorijs literis. nu. 8.*
Citatio delegati non ualet, nisi inserto tenore rescripti, ibid. & ratio, nec hoc sufficit, nisi de auctentico fiat fides, ibid.
3 *Inducię citatoriæ, & deliberatoriæ non requirunt causæ cognitionem, & ratio.*
4 *Instructoriæ uerò, & præparatoriæ non dantur sine causæ cognitione.*
Causæ cognitio non requiritur, cum quid datur absente parte, ibid.
4 *Citatus à iudice delegato, uel ordinario quibus casibus teneatur comparere coram eo: & si non comparuerit, quãdo contra eum, uel eius bona procedi possit, & nu. 5.*
Remissionis casus hic habetur, eod. nu. uer. Si uerò non sit. ibid.
5 *Iurisdictio an sit sua citantis est cognoscere, & quando, & à quo primum de hoc sit præcognoscendum, & pronunciandum.*
6 *Libellus offerendus etiam si per literas citatorias reus instrui potuerit, & nu. 10. & 11.*
7 *Epilogus, & suffragium, glossarum. nu. 8.*
9 *Additio.*
11 *Legis miles. §. sexaginta. ff. de adulte. intellectus.*
12 *In dilatione, quæ reo datur, an actor probare possit, & an eam reus possit renunciare sine consensu actoris.*
Dilatio potest à iudice dari, si itinerat per locum, ubi ius redditur, ibid. ad dictio. sedente.
13 *De inducijarum multis generibus, ubi tradatur, remittit.*

CAPVT II.

1 Præterea. Casus. Deliberatoriæ † denegantur reo, qui per literas citatorias plenè potuisset instrui. Et cõmunis diuisio. secunda ibi, Quia igitur] *Re-*
2 *scriptum*] ideſt † tenorẽ rescripti, Pe. & Abb. [*inseris*] no. Io. 3. q. 2. si episcopus, quod alias non ualet citatio, uia de quod dicam de accu. ueniẽs, super fine ultimæ gl. [a]
a [*Valeat*] sit hoc etiam, ut appareat de iurisdictione, nec hoc sufficit, nisi de auctentico fiat fides, supra de offi. dele. cum in iure, secundum Host. [*Et infra*] sup. & citatus ueniens petit libellum sibi offerri, & diem ad deliberandum concedi. 3. q. 3. offeratur [*Legitime uerò*] pro his, quæ dixi de foro compe. proposuisti [*Transmisso*] pa
3 tet, quòd † inducię citatoriæ non requirũt causæ cognitionem, cũ dentur parte absẽte. ff. de offi. procon. nec quicquam. §. ubi decretum. Item uidetur de deliberatorijs, quæ & augeri possunt, & diminui, ut patet in eo, quod no. supra de procu. dilectus. præparatoriæ uerò, siue instructoriæ non dantur sine causæ cognitione. 3. q. 3. §. spatium, uersi. à iudice [*Non sunt ulterius*]
4 hic habes † expressum, q̃ licet iudex delegatus nõ mittat rescriptum apostolicum bullatum citato, tamẽ ex quo mittit tenorem & nõ bullatum cõparere debet, de of. dele. cũ in iure: quia si rñdere tenetur, quod plus est; ergo & comparare debet; & si non compareat, &

in ueritate est iudex delegatus, iusta est sententia eius uel excommunicationis, uel missionis in pos. uel quẽuis alia. sed si nulla delegatio sibi facta eẽt, & sine causa citasset, & falsum tenorem rescripti apostolici misisset, tunc nil ualeret, quod faceret contra non compa-
b rentem; [b] & si comparet, saluum remanet ei ius suum: quia nec cogetur respondere, nisi prius fiat sibi copia rescripti apostolici, & aliàs priuilegium fori potest allegare, & libellum de nouo petere, supra de libel. ob. c. 1. de of. dele. cũ in iure, supra de rescr. cũ cõtingat, & supra de iudi. c. 1. ff. de iur. om. iu. si quis ex, & l. non uſ. si aũt in citatorio nullã cãm assignet, quare habet super eum iurisdictionem, nec tenorẽ rescripti inserat, nec aliàs est iudex ordinarius, etiam si in ueritate iurisdictionem habeat ex aliqua causa occulta, non tene-
c tur[c] se præsentare iudici, ar. ff. siquis cau. si seruus, & l. quotiens, & l. ult. C. ne de sta. de fun. l. pe. ff. de in ius uo. l. 2. & de hoc de of. dele. prudentiã, in gl. 2. & super ipsa concor. finis huius gl. Si uerò citatorium misit iudex ordinarius alicui, qui non sit de iurisdictione eius, in quo exprimebatur causa, quæ si uera esset, coram eo respondere debet, puta quia ibi cõtraxit, uel deliquit, uel quia agitur de re, quã ibi habet, si tamen causa falsa erat, uel non suberat; tũc si comparuerit coram eo, idem est, ac sine citatione ibi inueniret. s. in terra, quę sit de iurisdictione citantis. potest enim eum tunc tenere secundum quosdam, quousq; præstetur cautio de stãdo iuri, uel lit. conte. de iudi. l. 2. §. pe. sed male dicunt isti: quia lex illa loquitur tãtum, cum comparet coram iudice, qui super eũ habet iurisdi. sed tunc non potest illam exercere: quia reus habet priuilegium reuocandi domum, de quo satis. de fo. cõpe. c. fi. si uerò non sit ibi, non cogitur uenire: imò siue ueniat, siue non ueniat, nulla pœna potest sibi imponi, vel in causa procedi. & sic potest intelligi. ff. de iudi. nõ uidetur, nisi ubi agatur actione in rem. nam tunc proceditur, ut fiat missio in possessionem bonorũ, quæ habet sub iurisdictione citantis: & forte secus est, si agatur personali actione, nisi forte latitet. aliàs si latitaret, & de male-
d ficio ibi commisso constet, & tunc contra eum nõ proceditur, sed iudex, vbi latitat, sub fida custodia mittere debet eum ad citantem, in auct. vt nulli iu. §. si uerò quis, & auct. ut omnes obe. iudi. §. 2. col. 5.[d] & si nõ fecerit, superior eum puniet. Si autem uocatus uenerit, & lis conte. fuerit, non errãs neque in facto, nec in
e iure[e], poterit ferri sententia diffinitiua cõtra eum, & suus iudex, sub quo habet domicilium, ꝓposita actione in factum ex re iudicata, exequatur eam. ff. de re iudi. miles. §. ult. C. de re. credi. actori, ut patet ex no. de fo. compo. postulasti. Sed si postquã uenisset corã iudice, contumaciter, ideſt illicentiatus recesit: uel etiã si inuentus in sua iurisdictione, & citatus, ut coram eo compareret, non cõparuit, tenet pœnę impositio sibi facta, & excommunicatio: & si causa talis erat, in qua lis nõ contesta. poterit procedi, & tenebit eius proces-
f sus, supra ut lit. nõ conte. tuæ, & c. quoniam[f]. nec ob. si dicas, q̃ nõ fuit uerũ, quod ibi ꝺixit: licet forte sic crederẽt: unde præterẽda est ueritas opinioni. Illud enim verum esset, si citatus comparuisset, & ueritatem causę suę prosecutus fuisset: sed ex quo citatus non uenit,
5 contumax reputatur. citãtis † enim est cognoscere, an sua esset iurisdictio, supra de rescrip. super literis, & uide, quod ibi dixi in ulti. gl. uer. q̃rit Inn. & de fo. comp. Romana. §. ꝑhentes, in gl. si ergo. ff. de iud. si quis ex. ergo ꝓp hanc contumaciam poterit puniri. ff. si quis ius di. non ob. l. prima, sed tamen cognoscere de principali causa non potest, etiam si talis esset, ubi procedi posit lit. non contesta. nisi primò cognouerit, an sua sit iurisdictio: & si processerit super principali, non renebit processus eius, nisi in ueritate iurisdictionem

g haberet: [g] sed pronunciato quod sua sit iurisdictio p̃cedet in principali. nec postea poterit obijci, quòd sñia sit lata à non suo iudice, cum sit super hoc iudex, sed q̃ cognoscat, si sua sit iurisdictio, sicut & cognouit, & sententiauit, & nõ fuit appellatum, sicut nec appellari potest, [h] cum esset cõtumax. 2. q. 6. §. sunt quorum. & hæc uera, quando constat, quòd citans habebat ordinarium. sed obijcies, quare nõ eodem modo tenet, quod facit iudex deleg. qui dicit se delegatũ, cũ non sit? Rñ. quia delegati iurisdictio certos & limitatos habet fines, quos transgredi non licet, de rescri. cũ dilecta, de offi. deleg. P. & G. sed ordinarius in suo territorio, & incolis eius, & in alijs generalem, & liberã habet administrationem, uel iurisdi. & ideò quicquid facit cõtra eos, quos in suo territorio inuenit, siue sint ibi incolæ, siue sint extranei, totum tenet prima facie. Est & alia rõ secundum Host. quia delegata odiosa, ordinaria fauorabilis, de re. iu. odia, li. 6. hoc autem fatemur, quòd si literæ etiam falsæ impetratę essent ad eũ,
i q̃ adhuc posset cognoscere, an sua esset iurisdictio[i]. & eodem modo si ille, qui conuenitur, priuilegium habet, q̃ conueniri non possit siue speciale, siue propter legationem, & de hoc ipse cognoscet. Idem dicimus. s. quòd comparere non tenetur, si quis hominẽ suæ iurisdictionis citet super causa, quę non possit esse suæ iurisdictionis; ut si laicus citet super rebus spiritualibus causa expressa, nulla est citatio, ar. infra de ordi. cog. tua. Idem, si exprimat, quod ueniat responsurus seruo, uel excommunicato, vel spoliatori suo, uel cuicunque aliæ personæ, quæ non habet personam standi in iudicio. ff. si quis cautio. quoties seruus. ff. de procur. fœminas, supra de iudi. intelleximus. Item si citat
k ad diem feriatum[k], de ferijs. c. fi. Item si citat super eo, de quo quæstio esse nõ potest, ut de sole, & luna. ff. de iudi. non quemadmodum. C. de studi. li. ar. luna, li. 11. & melius secundum Host. insti. de inuti. stip. §. 1. & 2. Item si exprimat locum inhonestum, vbi citat eũ. ff. de ar. si cum dies. §. si arbiter. & generalem regulam tradere possumus, ubicunq; in citatione ponitur aliquid iniustum, uel inhonestum: uel si nõ sit turpe, vel iniustum, est tamen tale, quod exprimitur, quod certum est, quòd cõtra eum, qui agit, competit exceptio declinatoria iudicij, vt si uocet spoliatus, quod respõdeat spoliatori in causa ciuili, uel etiã alij in causa criminali, uel vt respõdeat militi alterius negocia procurãti. 3. q. 2. c. fi. infra de ordi. cog. cum dilectus, de resti. spo. frequens, lib. 6. C. de procur. qui stipendia, ire non tenetur citatus: quia errorem exprimit, de sen. ex. per tuas. Si aut em non exprimeret, sed esset notoriũ aliàs
l iudici citanti, etiam aduersario, quia iniustum[l] continet citatio, ut si citauit eũ ad locũ quẽ est notoriũ esse non tutũ: dicunt quidam q̃ cõparere non tenet: & sic
m intelligitur[m] lex prędicta. ff. de iudi. non uidetur. & p̃bat Clemẽ. de re iudi. pastoralis, uer. Pisana. tunc tamẽ prudenter faciet, si miserit executorem. 5. q. 3. si ægrotans. Sed & si non miserit, tutus erit, de excep. do. cõtra aduersarium, qui dolosè eum citari obtinuit, ar. ff. de eo, per quem factum est l. 1. §. si reus. sed si iudex, uel aduersarius nesciuit, tunc dabitur sibi integra restitutio, ar. ff. si quis cau. l. 2. & per totum, si cõtra eum procedetur secundùm Inno. dicit Host. quòd idem uidetur, quando constat de dolo aduersarij. s. q̃ tunc sit locus restitutioni, de restitu. in integ. ex literis. Si autem nil turpe exp̃ssum est in citatione, nec apparet de fraude aduersarij, nec subest causa, quare præsentiã iudicis adire non possit, tunc ire dedebit allegaturus iura, vel priuilegium suum, & nisi iuerit poterit mulctari, quãuis si iuisset, exceptione legitima se tueretur. ff. si qs iusdi. l. 1. & excommunicari, infra de ap. si duobus, ad idem. ff. de iudi. si quis ex. & procedi ad miss. in pos. cau
sa custodiæ, etiam si pupillus sit, qui citatur. ff. ex quibus cau. in pos. ea. l. in possessione, nisi ipse, qui obtinuit se mitti in pos. sciebat aduersario exceptionem competere, & dolosè obtinuit se mitti in pos. & sic loquitur. ff. de pecu. l. eo tẽpore, in prin. sed petetur tunc, si uolet is, qui absens fuit, reuocari possessionem in sua absentia datam. & si missus excipiat, tu contumaciter abfuisti, & alius replicabit, & tu dolosè excipis de dolo & contumacia mea, cum tu dolosè circa eãdem rem egeris, sciens me exceptione tutum. uel dic melius, vbicunque quis tutus est exceptione, non valet missio in pos. & si expellat missus, non datur actio ex eo edicto, ne uis fiat ei, qui in pos. quia non interest actoris mitti in pos. bonorum eius, qui tutus est exceptione. ff. ne uis fi. l. 1. §. hæc uerba; & sic loquitur ff. de pecu. l. eo tempore. nec ob. l. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. in pos. quia intelligitur, quod creditores sunt in possessionem missi pro debito conditionali, quousq; cauceatur de soluendo debito, existente conditione. Si autem sit causa appellations, uel alia, in qua potest p̃cedi lite non contest. & tamen reo competit exceptio declinatoria iudicij, si contumaciter se absentet, propter quod in negocio proceditur, ulterius non poterit exceptionem declinatoriam proponere, cum contumacia pro præsentia reputetur. C. de iudi. properandum, de do. ueritatis. Sed si præsens fuisset, & tacuisset, hoc non posset: & sic nec amplius poterit; nec absens contumaciter minor p̃sens putatur, in auct.
n ut omni obe. iud. §. si autem ille quidem. Item[n] hic iudex bene fecit, qui processit: ergo ulterius reuocari non debet. Sed reuocat, si declinatoriæ iudicij admitterẽtur. & idem quod diximus in declinatorijs iudicij, intelligimus in dilatorijs, & peremptorijs, & tãdiu eis gaudeat, qui abfuit cõtumaciter, quamdiu eis posset gaudere, si contumax non fuisset, sed postea non, & hoc rõnibus supradictis, & quia non debet esse melioris conditionis contumax, quàm obediens, de postula. c. 1. nec quæretur ulterius, an actor sciuerit excep. reo competere, cum hæc quærenda sint ante sententiam, si peremptoria est. Si dilatoria, ante li. cõte. aliàs renunciasse uidetur, infra de re iudi. inter monasterium. remittit etiam in hoc Host. ad no. de elec. c. 1. li. 6. Si autem procedit contra aliquem ut cõtumacem, sit contrariũ apparuerit, s. eũ contumacem nõ fuisse, restituet ex generali clausula. ff. ex quibus causis ma. in integ. resti. sed & si. per. §. vlt. & de hoc, de re iudi. cũ Bertoldus. Sed ad ea, quæ primò diximus, potes opponere: quia vix nunquã poterit continere citatio aliq̃d iniustum, q̃ non possit excusationem habere, uel dubitationem. uer. g. citasti dominum, ut respõderet seruo. hoc potest esse. s. si super intolerabili iniuria de eo conqueratur, insti. de his, qui sui uel alie. iur. sunt. & idẽ etiam in omnibus alijs potest inueniri. sed respon. ex quo illicitum & iniustum posuit in citatione, nisi adiciat causam, & excusationem illius iniusti, prima facie ire non tenetur secundùm Inno. cuius quasi ad literã fuit hæc glo. & ad hoc ultimum facit, quod not. supra c. proxi. & infra, de sen. exco. uenerabilibus, ad fi. lib. 6.
6 [*Indulgendæ*] nõ negat† libellum offerendum secũdùm Host. Pe. & Abb. vnde ibi, Sed, supple, libello legitimè oblato lit. contesta. & præstito iuramento procedendum &c. aliàs contradiceret, supra tit. proxi. ca. pe. de lit. contest. cap. uno. de libelli oblatione, cap. primo, se
7 cundum Hostien. ¶ Secunda† glo. tractat, quomodo litera instruat plenè, ut dicit textus, & de dilationibus
8 testium, & quid detur, & qualiter. ¶ *In† prima glos. ibi. §. primo*] coll. 8. deliberat legatarius rei religiosæ, an uelit adesse liti cum hærede. ¶ *In glos. secunda, ibi, si in rem*] uide in prælleg. decre. secunda, in prin. 1. gl. [*& ibi, §. sed quod simpliciter*] uide ut lit. nõ contest. cap. primo, super

3. glo.

3. glo. [*& ibi, C. eo. l. 1.*] cano. in §. statim alleg. reliqua pa
9 tent. ¶ *In† glo. 2. ibi, primates*] Lau. & tunc potest habere locum, quod dixit Io. 3. q. 2. in summa, quòd in criminali non dantur deliberatoriæ: alias dabuntur, ut ipse
o no. 2. q. 7. præscripta°, & de hoc per Host. in summa, e. ti. §. 1. uer. aliæ deliberatoriæ. de his etiã in spe. e. ti. uer. deliberatoriæ [*& ibi, actoris*] 91. di. Maximilianus. 7. q. 1. præsentium, Host. non placet Io. de Deo. uide quod di
xi in spe. de cita. §. iam de citatione, super uer. viso, ad
10 fi. [*& ibi, Habere*] alias habebit† saltem ad deliberandũ super conceptione libelli: imò secundùm Hostiẽ. licet oblatio libelli extra iudicium facta sufficiat ad denegandas deliberatorias, nõ tamen ad ferendam sententiam, Inno. imò erit necesse, quòd libellus iterum in iudicio offeratur parti. C. de lit. contest. l. una, & auct. offeratur, & p̃sente aduersario. 3. q. 9. chartæ: quia nec datur dilatio à iudice procedente. C. e. à iudice. sed libellus datur cum dilatione, ergo non à iudice procedẽte; ad hoc. C. de adul. iure mariti, ibi, Quibus in publico eius facultas &c. ff. quis ordo in bo. pos. ser. l. utile.
11 §. dies nec† ob. ff. de adul. miles. §. sexaginta, ubi dicit, quòd die feriato, quo tamen ius non redditur, potest
p libellus offerri, uerum est iudici[p]. remittit autem in hoc ad summam, de libelli ob. §. utrum libellus, uersi. libellus autem, & se. usq; ad. §. utrũ libellus, uersi. libellus autem, & se. usque ad §. utrum possit. nec ob. hæc decr. ut dixi in fi. secundum Hostien. qui fatetur quosdam dicere, quòd secundum ius canonicum non est locus huic subtilitati. s. de iud. dilecti. Idem & multo fortius dicit Hosti. quãdo, rescriptum, quo nil petitur, licet omnia ibi clare exprimantur, traditur loco libelli. non enim sufficiet illud ad sententiam, quæ non est ferenda, nisi lite contest. & litis contest. non fit nisi ad petitionem expressam, de elec. dudum, secũdo, de lit. cõtesta. c. uno [*& ibi, de iudi.*] vbi de hoc [*& ibi. §. sed quod simpliciter*] si tamen non maliciosè, sed bona fide hoc
12 petatur, quod est arbitrio iudicis dirimendum secundum Host. secundum no. de iudi. pastoralis, ut lit. non contest. c. 1. [*& ibi, Aduocatum*] postquam uerò respon
derit, dabunt ei, Lau. & Vinc. [*& ibi, Ab initio*] hoc† dicit, quia si reus excipiat, & actor replicet, bene habebit inducias, ut no. in uer. statim alleg. [*& ibi, Tres reo*] tenent doctores, quod in tertia, quæ reo datur, actor probare possit. C. de temp. in integ. resti. l. pe. de fructibus, & lit. expen. l. fi. ff. de arbi. si cum dies. §. pe. an autẽ reus dilationi receptæ renunciare possit, ne actor probet, uide in specu. eo. ti. §. videndum, uer. quid si reus. [*& ibi, Sedente*] uidetur tamen sufficere, si itinerat per locum, ubi ius redditur; de hoc. ff. de interrog. actio. l. uoluit, & in spe. hui⁹ ti. & ad fi. facit, quod no. de re iu
13 di. c. ult. in glo. pe. [*& in fi.*] de† inducijs citatorijs, restitutorijs, præparatorijs, deliberatorijs, & iudiciarijs no. 3. q. 2. in summa: hic per Abb. sed de his, & 20. alijs speciebus uide in spe. eo. ti. §. 1. quarum multas posuerat Hosti. in summa. c. §. 1.

ANNOTATIONES.

a Vltimæ glo. Vide Barto. in l. ex quacunque, ff. si quis in ius uoca. non ierit, & idem uidetur sentire.

b ¶ Comparentem. Vide Inno. qui distinguit inter rescriptũ falsum, & surrepticium in c. super literis, & c. cum dilecta, de rescr.

c ¶ Non tenetur se præsentare. Adde gl. in c. episcopus 3. q. 2. & Bar. in auth. qui semel, C. quomodo & quando iudex.

d ¶ Col. 5. Habet ergo in ciuilibus loci remissio; quod an sit uerum, uide Ioan. And. in §. contrahentes, cap. Romana, de foro compe. lib. 6. & ibi sentit, quòd non. idem tamen quod hic dixit Inno eẽ. no. ipse Inno. in c. fi. de foro compe. supra in glo. non exprimit, & uide Bar. in l. hæres absens, ff. de iud.

e In iure. Deest sciens illum non suum iudicem, & scienter iudiciũ illius patiens, ita notat Bart. in l. 2. ff. si quis in ius uoca. non ie. & tunc non uidetur necessaria pronunciatio super interdictione, ut ibi per Bar. in uer. procedo.

f ¶ Quoniam. Hoc intellige cum limitatione, pronunciet primò se iudicem, ut dixit in uer. sed tamen.

g ¶ Haberet. Idem tenet Barto. in l. 2. ff. si quis in ius uoca. non ie. in uer. procedo, & uide Bald. in l. 2. C. de ord. cog.

h ¶ Potest. Idem tenet Bart. in l. 2. si quis in ius uoca. non ie. & uide do. Barth. de Salic. in auth. C. ne fi. pro patre. & uide Ioan. Andr. de sent. excommu. §. nunc dicendum, uer. sed nunquid, *in spec.* & in c. de appel. §. in quibus, ad fi.

i ¶ Iurisdictio. Non tenet tamen iudicium in principali, licet pronunciasset illas ueras, & se iudicem, prout not. Ioan. And. in c. super literis, de rescri. ubi uide remissiones ad spe. & uide in c. cum dilecta, eod. tit. per Io. And. licet Cyn. & male aliter dixerit in l. ex quacunque, ff. si quis in ius uoc. non ie. in 8. q.

K ¶ Feriatum. Contra uidetur dicere glo. in l. ex quacunque, in fi. ff. si quis in ius uoc. sed debet intelligi, quòd uenire tenetur, si exprimatur causa in citatorio, quæ die feriato potest agitari, quoniam aliàs ius facit pro citato. Bald,

l ¶ Iniustum. Adde hoc, quod dicit Innoc. in c. 1. de offic. uica. & c. examinata, de iudi. c. 2. de libel. obla. Bal.

m ¶ Intelligitur. Quia contra hoc facit, quod no. Io. And. in c. accedens, el 1. supra, ut lit. non conte. & in glo. in Clemen. appellanti, de appel. ubi notorietas non excusat ab onern proponendi. Bald.

n ¶ Item. Ad prædicta facit, quòd no. glo. in c. 1. de elect. lib. 6. & Bar. to. in l. nulla, & in l. nihil, C. de procu. & l. ab executore, in fi. de appel. & Ioan. And. in c. cum M. de const. Bal.

o ¶ Præscripta. In citatione ergo in causa criminali habet exprimi specificè causa, propter quam fit citatio, & crimen, ut hic in glos. contrarium no. Bar. per l. absentem, ff. de pœnis, per illam l. dicés non differre citationem in criminali, & ciuili. hoc notat ipse in extrauaganti, ad reprimẽdum, super uer. super dicto crimine, ubi uide latius per ipsum, & uide Cyn. & Bald. in authen. offeratur, C. de lit. contest. & contra dictum Ioan. quòd in criminali dentur de liberatoriæ, ibi tenet Bal.

p ¶ Iudici. Vide Guil. in specu. de libe. concep. §. nunc uideamus, in princ. & uide per Ioan. And. & infra de feriis, c. fi. & per Bar. in §. 60. hic alleg. qui dixit idem in except. crim. ut die etiam feriata dari possint.

SVMMARIVM.

1 *Propter declarationem libelli, per quam natura negocij non mutatur, nouæ deliberatoriæ non dabuntur. uide nu. 8. & 9.*
Diuisio decretalis, ibid.
2 *Libellus offerendus, & nomine cuius à prælatis, & quo nomine uideatur formatus, & qua actione, si non sit expressum, ibidem & nume. 3.*
Prælatus non habet suo nomine actionem, & non est dominus, ibi. numero 2.
3 *Actum qua actione & nomine uideatur, quando non exprimitur, & supra 2.*
4 *Solutum si sit tribus retrò annis, temporibus prioribus præsumitur solutum.*
Mutare non uidetur, qui exprimit, uel declarat, & quando, ibidem & nume. 8.
5 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 6.*
Modicum tempus quod dicatur.
7 *Additio.*
8 *Dubitationis tollendæ causa quæ contractibus inseruntur, ius ecclesiæ non lædunt.*

CAPVT III.

1 Literæ. Cassis. Propter† declarationem libelli, per quam natura negocij non mutatur, nouæ deliberatoriæ non dabuntur. In prima ponitur iudicis consulatio, & appellati petitio. In secunda ibi, Nos igitur, Responsio, & appellationis repulsio [*Vrbe*] Romana. de hoc, infra de pœniten. & remis. c. 3. in pri
2 ma glo. [*Libellum*] no. libellum† offerendũ; de hoc, supra de libel. oblatio. c. 1. [*Nomine*] ita debet formari[a] libellus secundùm Vin. & Goffre. quia prælatus nõ habet[b] suo nomine actionem directam, vel vtilem. C. de episcopis & cleri. auctẽ. sed hodie; concor. de fide instrumen. inrer dilectos, Hostien. infra de restitu. spoliatorum, olim. & addebat rationem, quia procuratores sunt, non domini, infra de do. cap. 2. & quia† sicut quandò quis proponit actionem, non exprimens

utilem,vel directam,uidetur propoſuiſſe directam,ſicut ſubtiliter elicitur.ff.de petitio. hæredi.nec illam.§. ſi quis ſciens.ſic,ſi quis agat,& nō dicat quo nomine,
c uidetur agere proprio,non alieno,ff.de damno [c]infecto, qui bona.§.ſi alieno, & ſic etiam eſt concipienda ſententia,ut ibi patet, & ff.de his, qui no.infa.furti.§.ſi quis alieno.ſed uidetur contra, quòd ſcilicet prælatus ſemper videatur agere nomine eccleſię,non proprio, uel alieno, niſi hoc exprimat.quia omnia acquirit eccleſiæ,niſi aliud exprimat,vel probetur,infra de pecu. clericorum.cap.1.& per totum, Hoſt.ibi ſuper verſic. nomine domus[*De poſſeſſionibus*]ideſt q̄ eccleſiæ debebātur ratione quarundam poſſeſſionum, quas nobi-
4 les detinebat, Hoſti. [*Tribus*] ſi apparet † retrò per tres annos ſolutum, præſumitur prioribus temporib. ſolutum, Vincen.C.de apo.publi.l.quicunque.l.10.[*Exprimente*] quia uoluit. ad hoc enim nō tenebatur.ſi. de reſtitutione ſpoliato.c.1.Hoſti.[*Mutatum*] in hoc malè dicebant: quia qui exprimit, vel declarat, mutare nō uidetur.ff.de teſta.hæredes palam, uer. quòd uerò, ſecundum Pe.& Abb.quod diſtinguit hic Vincen.circa mutationem libelli de uniuerſali,uel generali iudicio ad ſingulare; vide in ſpecu.de libel.concep.§.nūc oſtē damus,in princi.[*Literarum*] per hoc patet, q̄ procede-
5 bat iudex iure delegato,non ordinario. ¶ Prima † gl. tractat de emphyteuta eccleſiæ, priuati cōductore ad tempus longum, & rei fiſcalis. ſecūdo oſtendit, quòd ſi declaratio aliud addidiſſet, ut ſi peteretur pēſio, de-
6 liberatoria dari debuiſſet.¶ *In prima* † *gl.ibi,cadit*] ſtatim ſecundum quoſdam; & in hoc differt.alij idem, quod in eccleſia [*& ibi,ad modicū tempus*] reſpectu q̄titatis,cui
7 adiicitur; & hoc vult lex ſequens.¶ *In* † *glo.1.ibi,locata*] idem no. 10.q.2.qui rem, in fi.1.glo. [*& ibi.§.Agri*] uel fiſco idem,quod in eccleſia,Iaco.quod etiam alternatiuè recitabat Inn. [*& ibi,Ad condemnationem*] quia petebantur poſſeſſiones tanquam commiſſæ [*& ibi,Superfluè*] & quæ dubitationis † tollendæ cauſa cōtractibus
8 inſerūtur ius eccleſiæ non lędunt. ff.man. qui mutuā. & addi & detrahi poteſt quantitati poſitę in libello,& idē libellus manet,inſti.de act.§.ſi minus.ff.de noxa.in delictis. §.fin.ſed tunc, cum quantitas petitur ratione additionis,dabitur dilatio,vt ſequitur;ad hoc.ff.de excep.rei iud.cum quæritur,& l.ſeq.Hoſtien.[*& ibi ultra*] ſecundum Iaco.[*& ibi,Non potuit*] vnde alternatiuè dixit Inno. uel dic, q̄ nec tunc eſſet dāda dilatio: quia & ſuper poſſeſſionibus conueniebātur, & ſuper toto negocio inducias habuerunt. & ideò ſuper eo debuerūt
9 deliberare [*& in fine*] utebatur † Hoſtien. ijs uerbis, Si glo.declarās libellum eſt multum remota à textu, dabit dilationem:aliàs denegabit, ut hic, & ſupra.c. proximo. ¶ *In glo.ulti.ibi, remittitur*] de neceſſitate, niſi ille detuliſſet, infra de appellatio. cū appellationibus, li.6.

ANNOTATIONES:

a ¶Nomine ita debet formari. Adde tex.in c.olim,el 1.& 3 .de reſt. ſpo.& tex.in c.querelam,de elect. & in c.1 .de cauſa poſ.& propr.

b ¶Directam. Vide etiam in c.ſi.de ſuc.ab inteſta.de materia, & no, ſupra de libel.obla.c.1.& Inno.in c.ſi.de procu. & ibi de uicedomino,& no,infra de reſt.ſpol.olim,el 3.de cleri.in c.olim, in c.literæ.ubi dicit, quòd in dubio uidetur intentare directam . poteſt dici, quòd hoc uerum, niſi ex expreſſione cauſæ aliud appareat; de hoc ſpe.in tit.de acto.& expen.§.1.uer. ſed nunquid.alibi in titu.de ceſſio.§.1.uer.ſi. ſed quid ſi mihi,& doct. tangunt in c.conquerente,de off.ord.dicunt, quòd in dubio uidetur ius ſibi competens intentare.unde poteſt dici,quòd ſi apparet, quid deducat, tunc eſt certum;ſi non apparet, tunc quod melius eſt, & facit l. ſi quis,de iud.& domini de Rot.tenent conclu.271.& uide Bart.in l.ſi mater,§.eandem,de excep.rei iud.in c.olim,de reſti.& c.inter, de fide inſtrum.Bald.

c ¶Damno. Ad hoc uide Bar.in l.1.§.hoc autem edictum,ff.de operis.nun.& in l.poſt dotem,ff.ſolu.matr.Arch.

SVMMARIVM.

1 *Si poſt citationem ad cauſam reus pro publica utilitate uocetur, circunducitur peremptorium, & habebit nouas inducias.*
Diuiſio decretalis,ibid.uer.& prima.
2 *Patriarcha,& primās idem.*
Archiepiſcopus poteſt defendere prouinciam ſuam contra alium primatiam petentem,& ratio,& quorum conſenſu, ibidem,ad dictio.prouincia.
Habet neceſſe reuereri primatem,ad quem ab eo appellatur,ibid.
3 *Procuratorem ſi non conſtituit in cauſa,ad quam citatus fuit, licet poſtea uocetur aliò pro publica utilitate,non tamen excuſatur quod ad ipſam conſtitutionem pertinet, & quo caſu. uide nume.6.*
Obligatus ad duo,ſi alterum reſidat impoſſibile,præcisè tenetur ad alterum,ibid.uer.obligatus enim.
4 *Eccleſia non ſolùm poteſt à prælatis,uerum etiam à principibus ſecularibus auxilium petere; & ſi non præbeant, eos excommunicare.*
Prælatus licet non debeat perſonaliter proſuæ eccleſiæ defenſione pugnare poteſt tamen alios ad pugnā hortari,ibid.uer.& licet.
5 *Procuratorium mandatum quando ſufficiens.*
6 *Reſponderene teneatur,qui eſt in curia, & ſi non ueniendo poterat excuſari.*
Abſens ex neceſſaria, & probabili cauſa, quando teneatur per alium ſe defendere,ibid.uer.& ſic etiam reſpondetur, & quando reſtituatur.
Per maius negocium derogatur minori, ibid.uer. ſoluti. ſecundum Inno.uide nu.8.& 9.
Mandata diuerſa ubi ſunt,cui parendum,ibid.eod.uer.ibi, Alij dicunt,& nu.9.
7 *Abſentia non omnis excuſat,at iuſta,& neceſſaria.*
Exceptiones principali competentes, competunt & eius procuratori,ibid.ſideiuſſori quoque,& quæ,in ſuſſra.
8 *Pluribus intentus &c.*
Mandatum prius, an poſterius uideatur hic papa reuocaſſe,ibi.ad uer.non fuerat,& nu.9.
10 *Imminere pro intendere.*
Dilatio quandoque datur ad comparendum, non ad reſpondendum, ibid.& quare hic denuò indulta.
Vſque,particula quando ponatur excluſiuè,uel incluſiuè,ibid.uer. uel ſecundum.
11 *Epilogus,ſuffragium,gloſſarum.nu.12.*
Fideiuſſori competunt exceptiones quæ reo, & eas opponere tenetur.
13 *Additio.*
Confeſſio procuratoris quo caſu domino non noceat,ibid.nu.13.
Procurator mentiri non tenetur,ibid.
Procuratorium mandatum hic factum, an ualuerit ad negocium principale,ibid.
Procuratorium,quo quis promittit ratum ſe habere, quod legitimè factum fuerit,non ualet,ibid.uer.nec alia.
Decretalis,ſignificauit, hic allegata quo modo faciat, ut mandatum hic factum non ualeat,ibid.ad fin.uer. Ad id, quod.

CAPVT IIII.

1 EXpoſuit. Caſus. Si † poſt citationē ad cauſam, reus pro publica utilitate uocetur, circunciditur peremptoriū, & habebit nouas inducias. & de eodem facto,de maio.& obe.c.ſi.de do.& contu.c. ſi.Et prima pars factum narrat.2.ibi, Nos igitur,interloquitur. & in prima ponitur rei bina citatio. & in 2. comparitio actoris, petitio rei, procuratorium, & ipſius procuratoris exceptio duplicii iure fundata,& actoris replicatio ad utrunque reſpondens [*Primatiæ*] pri-
2 mas † & patriarchia [a] idem ſunt, ſupra de offic. ordin.
a duo ſimul, ubi de hoc [*Ineo*] ſ. Burdegaleñ. [*Prouincia*] licet alia ſint iura archiepiſcopi, quam primatis; tamen

tamen poteſt archiepiſcopus defendere prouinciam ſuam contra alium primatiam petentem. & eſt ratio ſecundum quoſdam: quia ceſſante primatia omnia iura primatis recidunt in archiepiſcopum. licet enim de archiepiſcopo appelletur primas, ubi eſt:tamē ubi non eſt;appellabitur papa, & nō archiepiſcopus à ſeipſo.ſed nec primatis ,curationes recipiet, ſed archiepiſcopales tantum.unde dixit Inno. quòd hæc eſt ratio,ne ipſius prouincia à pluribus aggrauetur,& inter eſt eius habere ſubiectos locupletes,in aucten.ut iud. ſine quoquo ſuffra.§. cogitatio, coll.2. ſed Hoſtiē.dicens,quòd nimis generalis eſt hæc ratio, dicit, quòd
b uera ratio eſt,ne iugum [b] ſubiectionis cogat arripere, ne ſuperſe, excepto papa, ſuperiorem ſentiat, quem neceſſe habebat reuereri, & qui ipſum uexare poſſit, & grauare, & ne aliis,papa excepto, ſed ipſe ſolus uideatur ,puinciæ præminere,ad hoc de uſu pall.ex tuarum,& quod ibi dixi. tamē licet uideatur archiepiſcopus hic admitti: conſenſus tamē prælatorum prouinciæ requiritur ad prouiſionem perficiendā, de maio. & obe. c.ſi. ſecundum Hoſtien. [*Præteritæ*] Vin. tunc futuræ, infra de dolo & contu.c.ul.[*ad initium*]idoneū
3 † quāuis per maius negocium, ad quod uocatus fuit in propria perſona,excuſatur, & habuit ius reuocandi domum: tamen quo ad conſtituendum procuratorem nulla exceptio competebat, infra de dolo, cū dilecti.obligatus enim ad duo, ſi alterum recidat impoſsibile,precisè tenetur ad alterum.ff.de ōnen.empt. ſi in emptione.§.ſi emptio.ff.de cōd.inde.cū his.ff. de ſol.l.Sticum,cum ſi.nec ob. cauſæ arduitas ꝓp formā
c citationis,ut no.ſupra de procu.querelam. [c] quare ergo excuſatur Burgalen.dicit Gofre.pro eo, quòd pro uocatione maioris negocij fuit adeò occupatus, q̄ intendere non potuit conſtitutioni procura.idonei, qui debet eſſe talis, quòd cauſam habeat notā, ſupra ti.1.in pertractandis, uel cum ſuffraganeis deliberare non potuit,ut dicit litera,uel fuit de gratia ſecundum eum.Dicit Hoſt. quòd non fuit excuſatus à conſtitutione procuratoris. dilationem uerò quare obtinuerit,patebit, infra [*Vocatus*]tempore diſcordiæ ortæ inter Greg.cuius fuit hæc decre.& Federicum quōdam imperatorem, Hoſti.de qua, infra de re iudi. ad apoſtolicæ,in prin.li.6.[*Subſidio*]poteſt enim † eccleſia nō ſolum à prælatis, ſed etiam à principibus ſecularibus petere auxilium contra hoſtes.23. q.3. Maximianus, & c.ab imperatoribus,& ſi non præbeant,eos excommunicare.e. cauſa. q.5. adminiſtratores. Et licet prælatus perſonaliter pugnare non debeat pro ſuæ eccleſiæ defenſione, poteſt alios ad pugnam hortari, eadē
d cauſa,& q. 8. igitur, hortatu, omni timore,Phi.[d] [*Defendendo*]ſine † hoc non fuiſſet ſufficiens procuratoriū, ſupra de procu.accedens, Ho.& c.cōſtitutis [*Perſona*] per hanc formam nō poſſet procura. facere aliquam
e de ſpecialibus;quod dic ut infra de procu.qui ad agēdum, [e] li.6. [*Supradicto*] Bituricenſi [*Reſponderet*]]ſuper principali [*Non teneri*] uidetur, ex quo † erat in curia, teneretur reſpondere; etſi in nō ueniendo potuiſſet excuſari,ar.ff.de ferijs.l.2. §.ſed ſi prætor. So.ſecundū Inno.ibi conſentiebat litigare, hic contradicebat.nec ob.quòd procura. dimiſsit, cui debuit hoc negociū plenè committere ar.infra de dolo,cum dilecti, uer. ſed cōtra. nam habebat ius reuocandi domum, nec arduā cauſam tenebatur procu. committere, de procur. querelam. quibus etiam deficientibus, tamen deberet procu,inducias habere ad dominum conſulendum,ſupra de procura.dilectus;quod dic,ut ibi ſecundum Hoſtien. Item in cauſa tangente totam prouinciam ſecundum Inno.plenè deliberare non poterat,cederet,an contenderet,niſi cōſilio cum ſuffraganeis habito, ut infra eo.c.& ar. ff. de eden.l.1. licet ſe-
f cundum eum non ſit neceſſe illos uocari. [f] ff.de libe. cauſa, ſi pariter. & ſic etiam reſpondetur ſecundum eum ad id,quod opponitur,quòd abſens etiam ex ꝓbabili & neceſſaria cauſa,ubicunque in foro compe. moueatur ſibi lis,per alium teneatur reſpondere, C. de reſtitu. milit. l. ignorare. ff. eum qui ap. l.1. & 2. & ſic fortius cœptā proſequi. nam deterior eius dolus agnoſcitur,qui interruptam &c.in auten.de litig.§.ſi
g verò intra,coll.8.nam ſecundum [g] Inno. uera & ſufficiens cauſa,quare tunc non fuit reſpondere coactus: quia negocium ſubſidij fuit adeò graue, quòd ſuper prius cœpto deliberare non potuit.& licet ſit dictum abſentem etiam ex neceſſaria cauſa teneri ſe defendere in competenti foro,non per hoc tolluntur, quæ dicuntur de iure reuocandi domum, ſecundum Inno. Si autem uerum fuiſſet, quod allegabat aduerſarius, quòd habuiſſet tempus ita prolixum &c.tunc nec haberet ius reuocandi domum, nec iteratam dilationē ad ſuffraganeos conſulēdos. Alij contra, ar.ff.de arbi. non diſtinguemus,aliàs incipit.per errorem.§. ſiquis compromiſerit Romę.conſtat autem, quòd ſi in termino non ueniſſet,& ꝓp hanc uel aliam iuſtā cauſam apparet impeditus,reſtituetur. nam & tales reſtituuntur,ſi actiones,uel iura ſua præſcribuntur. C. de reſtit. mil.l.1.melius igitur fuit dilationem dare,quam reſtitutionis beneficium circuire. Sed contra.illa iura loquuntur,cum proceditur,uel præſcribitur contra abſentem pro re publica,negocio ipſo pendēte.ſed hoc
h negocium [h] iam erat finitum. ergo per hoc beneficium plus iuuari non poteſt.ff. ex qui. cau. ma. ſi cui. §.1.Sol.ſecundum Innocen.uterque terminus hic ſimul occurit, & per maius negocium derogatum eſt minori,arg.ff.de in inte.reſti.l.ſcio. Alij dicunt, quòd talis, ſi perſonaliter citatur, habet ius reuocandi domū:ſecus,ſi uel per ſe, uel procu.& habuerit ſuffi ciēs tempus ad deliberandum. ſuper utroque enim, niſi mittat ſufficientem procur. condemnabitur in expēſis, niſi excuſetur ob magnitudinem cauſæ, uel aliàs iuſtè,de procura.querelam. Alij dicunt melius ſecundum Inno.quòd ubi fuerunt diuerſa mandata,quę ſe patiuntur inuicem,ambo,ſi fieri poteſt,ſunt adimplē da.ubi contradicunt,uel ſe non compatiuntur, maiori domino eſt obediendum. 11. q. 3. qui reſiſtit, & c. Iulianus,& rei magis neceſſariæ ſubueniendum, ut dicam ſuper uer.reuocare. Archiepiſcopus uerò exiſtens in curia, habebat circa auxilium eccleſiæ & militiam intendere, quam etiam oportebat ipſum ad ꝓpria reuocare, & ſic etiam finito publico negocio habuit ius reuocādi domū;& ſic loquitur.§. ſi quis pro-
7 miſerit,ſecundum Inno.[*pro abſente*]ex iuſta † & neceſſaria cauſa,cum eccleſia reipublicę comparetur.C.de ſacroſan.eccle.ut inter diuinum.13. q.4.quid ergo. & habetur, quod hic dicitur. ff. ex quibus cau. ma.milites,& l. qui mittuntur.§.qui reipublicæ, Phi.[*Domum*] & ſic ipſe,ſi præſens eſſet, non teneretur reſpondere, ergo nec procura. Hoſt.[*Vtrunque*] belli & iudicij. ad hoc in prœmio inſti. [*Expediret*]& ſic eſt perinde, ac
8 ſi nullo mō potuiſſet,de trāſla.c.2.[*Paratus*]nam † pluribus intentus &c.& qui ad utrunque,&c.16.q.1.preſbyteros.C.de offi. aſſeſ.nemo,Phi.& Gof.[*Non fuerat*] i.præſumebatur nō fuiſſe, quaſi tanc papa fuiſſet immemor primi mandati,ar.ff.de offic.deleg.ex parte.1. ſed dicit Hoſtien. quòd hæc allegatio non obſt. propter quatuor. Primò, quia & ſi memor fuiſſet, non propterea abſtinuiſſet à ſecundo mandato, de ſup. neg.præla. licet, de uſu pal.niſi; & ſic non nocet illud tacuiſſe, de reſcriptis, ſuper literis. Secundò, quia & ipſe nō uideatur reuocaſſe in effectu, tamen reuocatur per ius reuocandi domum,de quo prędictum eſt. Tertiò,quia iſta interpretatio non eſt partis,ſed papę,

de ſen.ex.inter alia cum concor. Quartò,quia contra
ria ſunt tẽpora belli,& pacis,ut in prooemio inſt.& C.
de aduoca. diuer.iudi.l. aduocati. uidetur ergo papa
eligendo unum de cõtrarijs,aliud reuocaſſe, infra de
præſump. nõ ne, de bap.maiores, uer.ſed adhuc,in fi.
9 [*Reuocare*] ſupra de reſcrip. cæterum . ſed , ut † dixit In-
no. ibi diuerſa reſcripta ſuper eodem negocio impe-
trantur; hic ſuper diuerſis occurrunt diuerſa manda-
ta,quæ,ſi poteſt,debet omnia mãdatarius adimplere:
aliàs illud, quod maiorem feſtinationem requirit , &
ubi imminet maius periculum, ſ. de ele.ubi periculũ,
cũ concor.Itẽ ꝑm cum ꝑm mandatũ quaſi fortius re-
uocat primum; all.Ho.de ſpon.ſi inter.Plus dicit Inn.
quòd ſi Burdeg. ſpõte ueniſſet ad ſeruitium eccleſiæ,
cum ex neceſſitate iuramenti ad hoc teneatur, & per
i conſequens ſubuentionis cauſa neceſſaria [i] ſit ipſum
crederet excuſatũ ; ad hoc de iurciuran.Ego. N.[*Cum
quibuſdam*]hoc nõ ſequitur, ſi cum quibuſdam delibe-
berauit, ergo potuiſſet deliberaſſe cum omnibus [*Et
commodè*] repete,& potuiſſet,ſi uoluiſſet &c. [*imminere*]
10 i. † intendere,Pe. & Abb. [*Et infra*] deciditur cõcluſio
ſio , dicebatur per hoc nouam dilationem non dan-
dam,Pet.Ab.[*Ad primum*]aliàs proximum.& intellige
batur non appoſitum.ff.de uerbo.obl.l.eum qui [*Di-
lationem*] ut compareat,non ut reſpondeat;ad hoc,in-
fra de accu.ueniens uel ſecundum Ho.illud uſque,po
nitur excluſiuè, de æta.& qua. à multis, & concor.de
do.& contu.cum dilecti;ubi dabo remiſſiones ad ſpe
cu.& ad ſummam. plenius uide de ordi. ab epiſcopo.
k c.i.ſuper .1. [k] glo. [*Indulgendam*] multiplici de cauſa ſe-
cundum Hoſtien. quia ius reuocandi domum habe-
bat,& quia ſuper utroque negocio. ſſubſidij, & litis
deliberaſſe non potuerat,& ne cõſequeretur damnũ,
unde merebatur præmium , & ne officium obedien-
tiæ ſibi obeſſet , ut dicit glo.pe.& ne quis aliàs à ſeruitio Romanæ eccleſiæ retrahatur , infra de pœ.& re.c.
11 3.ad finem. ¶ Tertia † glo.Reſpon. per quæſtionem,
an procura.rei ſimpliciter conſtitutus domum reuo
cet , declinet forum;& tenet quòd ſic : quia &c. [¶ *In*
12 † *3.glo.ibi omnes exceptiones*] ſequitur , quæ reo compe-
tũt , etiam inuit o reo fideiuſſori competunt. & idem
dixit lex ſequens [*& ibi,ad legatum*] uide de elec.in cauſis.ſuper glo. hic habes. ¶ *In glo.ulti.ibi.§.legatis*]uide in
prealle.decre.ult.in ulti.glo.[*& ibi.§.Quod uerò*]hanc &
ſequentes uide in cap. peruenit , infra all. ſuper glo.2.
13 ¶ [*In † glo.& ita ibi, ubi de hoc*]& ſupra de excep.cum. M.
[*& ibi, Contrarium credo*] dixit Vin.quòd ualet in hoc, ꝙ
confeſsio facta omiſſa exceptione dilatoria non ua-
let,ff.man. diligẽter.arctatur enim & limitatur procu
ratio,uel mandatum,cum aliàs confeſsio procuratoris noceat domino, ſupra ti.2.c.1. non tamen tenetur
mentiri.ff. mandati. Quintus. uel ſecundum eum eſt
utilis clauſula,ne uideatur ſimpliciter conſtitutus , &
ſic cogatur illum defendere.uel expone ſecũdum eũ,
Saluis.i.ſi exceptiones, quas ſaluat , non fuerunt recipiẽdæ,faciat quod ipſe facturus erat.Dixit Gof.quòd
talis procuratio non ualet quò ad cauſam principalem,infra de ap.ſignificauit,nec alia, qua quis promit
tit ratum habere , quod legitimè factum fuerit , cum
etiam quod doloſe facit procur. debeat domino nocere.ff.de do.ex. ſi procur. licet ſuccurratur domino
ſecundum ea , quæ no. in præalleg.c.1. de hoc.21.q.1.
l relatio. dicit Ho. quòd decre.[l] ſignificauit, non probat id,ad qđ inducitur per Gof. & addit, quod quicquid ipſe notet , iſtud mãdatum Burdegalen. uidetur
fuiſſe ſufficiens ; de hoc in ſpe.de procura.§. ratione
autem formæ, ad fi.1.col.& ibi tenet dictum Gof.dicit tamen, quòd Clemẽs uiſus eſt tenere contrarium.
Ad dictum Ho.poſſet reſponderi, quòd iſtud manda
tum non fuit hic approbatum ut ſufficiẽs ſuper principali,ſed ſuper excep.tantum,quæ ſaluatæ fuerãt.Ad
id,quod negat decr.ſignificauit , facere pro Goff. poteſt dici,quod Gof.ſic inducebat,ſicut ibi procuratorium non cum generali ſigillo,ſed cum ſigillo ad certum uſum non eſt ſufficiens, ita nec mandatum non
generale,ſed certum. ¶ [*Inglo.pe. ibi , non debet*] infra de
elec.cum non deceat, lib.6.

ANNOTATIONES.

a ¶Primas, & patriarcha. Adde tex.in c.1.99.diſt. & habet patriarcha,ſeu primas iuriſdictionem ordinariam in prouinciis archiepi ſcoporum ſibi ſubiectorum.

b ¶Ne iugum.Iſta eſt uera ratio,quia agitur de ſubiectione ſua,& ſic de ſuo præiudicio.imò idem eſſet in epiſcopo etiam quo ad ius archiepiſcopale,licet illud ius ad epiſcopum non ſpectet, uide Ioã. And.de off.ord.conquerente,in glo.per hoc.

c ¶Querelam.Ibi uide glo.plenius,& ibi Hoſt.tenet cõtra id, quod hic dixit ; & uide Bar.in l.1.ff.ſi quis cau.

d ¶Phi.Vide infra de reſtit.ſpol.olim,el 1.per Ioã.And.in glo.quomodo hic licuit,& de homic.ſignificaſti,el 2.& c.ad audientiam.

e ¶Agendum. Si diciſſet, quæ in propria perſona poſſet , uideretur habere liberam l.creditor.§.Lucius,& ibi Bar.ff.mand.& l.procura.cui libera,ff.de procu.

f ¶Vocari.Vide Io.And.de maio.& obe.c.ſi.in glo.no.quòd.

g ¶Secundum,Vide glo.& Bar.in l.ſi.ff.de reſt.in integ.& glo.in clemen.ſi ante,de dolo, & contum.

h ¶Negocium.Ideſt cauſa auxilii,propter quam ſecundò fuerit uocatus;quod patet, quia rediuit domum.

i ¶Neceſſaria.Fuit enim cauſa neceſſaria obligatio iura.quid de ꝓbabili tantum,an ſufficiat,uide Ioan.Andr.de foro compe.c.ſi.in glo.idem in probabili.

K Super 1.Vide Barto.in l.patronus.§.Sempronio,ff. de leg.3.& in l.meminiſſe,ff.de off.præſi.& Cy.in l.à caligato,C.de nup.

l Quod decre.Dici poteſt,quòd iſta conſtitutio.conſtituo te procuratorem &c.ſaluis exceptionibus,poteſt intelligi duobus modis, uidelicet ꝙ procurator poſſit opponere excep.ſibi competentem & quòd nult perdere exceptio.& iſto modo bene ualet. item poteſt intelligi,quòd uelit ſaluare exceptio. contra actum geſtum à procuratore ; & tunc ſi conſtaret, quòd ſic uoluiſſet,tunc uel nõ deberet admitti,uel ſi opponatur ab aduerſario contra iſtud mandatum,non ualebit talis proteſtatio tanquam contraria actui. finautem eſt dubium de intentione conſtituentis,tunc primo modo eſt intelligenda,ut res potius ualeat,quàm pereat,Archi.

De feriis, Rub.

¶ Viſo de dilationibus quæ dantur à iudice , de dilatio.quæ dantur à iure , uideamus ; ideò &c.Goff. habetur de ferijs cauſarum,& alijs feſtiuandis.15. q.4.& de conſe.di.3.c.1.de ferijs nuptiarum.33.q.4. cõgruit, de iudi.c.ſi.& Clemẽ.de uerbo.ſigni.ſæpe.uer.tẽpore.

SVMMARIVM.

1 *Diebus dominicis mercari, litigari, iudicari , uel iurari non debet, & nu.3.niſi in caſibus in quibus nu.fin.uer.in glo.ulti.*
Decret alis hæc an teneat,& an de conſilio,ibid.
2 *Dies omnes domini ſunt , & quare dominico hæc ſpecialius attribuantur .*
Veſpera in ueſperam qualiter intelligatur,ibid.ad dictio . ueſpera .
Illicitum quomodo ſumatur hic,ibid.
3 *Studere licet diebus dominicis .*
Mercatum,placitum, ſacramenta,uel iuramenta mortis pœna quare diebus dominicis prohibeantur,ibid.& nu.4.
4 *Teſti quamuis non liceat iurare dominicis , poteſt tamen deponere .*
Gloſſa quæ olim erat,facta poſtea contextus eſt,ut hic in uer.Alia neceſſitate .
5 *Additio gloſſarum.*
In uigilia Sancti , uel die Sabbati poſt ueſperas non debent audiri cauſæ,ibid.
Cap.conſuluit,de offi.deleg.intellectus,ibid.

CAPVT

CAPVT I.

1

Mnes dies. Caſus. Diebus † dñicis mercari, litigari, iudicari, uel iurari non debet. Non diuiditur. dixit. R. & Ala. ei conſentit, quòd hoc. c. loquitur de conſilio,uel eſt locale, uel derogatũ eſt ei per tacitum conſenſum papæ. Vin.dixit, quòd tenet per illa iura. C.e.ti. omnes 15.q.
2 4.placita.T.[*Dominicos*] omnes † dies domini ſunt.ipſe enim dixit Gen. 1.fiat lux , & facta eſt lux.ſed dies dominicus , quia in eo fecit omne inſigne , ſpecialius ei atribuitur.75. diſt. ꝙ die; & ideò in eo abſtineri debet
a ab his, quæ ſequuntur, Gof. [*Veſperas*] ſabbati [*In ueſperam*]dici dominicæ [*Illicito*]i.ſeruili.infra eo.licet,uel il licito,reſpectu dici,licet aliàs in ſe licitum ſit,ut patet per exempla ſequentia.aliter , ſi ſimpliciter intelligeretur, ſubaudiendum eſſet , maximè. uel ſecundum Fran. illicito , cauſatiuè:quia.ſ. poſſet eſſe occaſio illiciti.uel ſecundum eum hoc eſt dictum per ſe, cui nõ continuatur,quod ſequitur:ſed illud cõtinuatur prin
b cipio.Nam ab [b] illicito in ſe omni tempore eſt ceſſan
dum, Ho & Rai. de hoc plenè in ſumma,e.ti. Pe.autẽ
3 † no.per hoc,quòd ſtudere licet, [c] cum ſit opus licitũ,
c ſine ſolennitate tamen,& facit quod no.ff.eo.l.penul. [*Vt mercatum*] difficile eſt inter ementes &c. de pœni. diſt.5.qualitas,& c.negocium.& ideò in hoc maxime abſtinendum eſt, Gof.in multis tamen locis de praua conſuetudine aliter ſeruatur. pro q̃tum eſt,quod leg. & no.infra eo.licet,Ho.[*Neque placitum*]quod & ſi fieri liceat,non tamen expedit.11.q.1. aliud,Gof.unde abſtinẽdum eſt certis diebus,ut hic,& infra c. fi.& locis, infra de immu.ec.c.1.ſed hoc in pleriſque locis de facto non ſeruatur; quod omninò eſſet corrigendum, infra c.fi.Ho. [*Ad mortem*] non quòd ſit peccatum iuſtè occidere.23.q.5.qui malos,& c.iudex,ſed quia hor rendum eſt , & miſerabile, ideò ob dei reuerentiã abſtinendum,Gof.nec ob.uer. pſal.Beati,qui faciunt iuſtitiam in omni tempore , quia ſub. eſt, competenti , de conſe.di.5. nũquam , de uſu pal.c.pe.excipit Hoſti. latronem publicum,& nocturnum populatorẽ agrorum , infra de immu.ec. inter [*Nec ſacramenta*] i.iuramenta , quæ ſaltem fiunt ex malo non credentium, ſupra,de elec.ſignificaſti,Gof.hoc generaliter nõ ſeruatur.ſi.de te. de.1. Ho.iurare † igitur tunc teſtis non debet,licet tunc poſsit deponere,de hoc in ſpec.eo.ti.
d §.ſecundo , uer. quid ſi tunc [d] pro pace.22.q.5. decre-
5 uit. T.[*Alia neceſſitate*]iſtud olim erat glo.T. ¶ *In † glo.1. ibi, conſulit*]idem Inno. dicebat Pe. & Egi. quòd in uigilia ſancti , uel die ſabbati poſt veſperas non debeant cauſæ audiri.nec obſtat decre.conſuluit,quę intelligẽda eſt de diebus pro feſtis. ¶ *In glo.ulti.in fi.*] uel ſi timea
e tur mors teſtium, uel diuturna abſentia , ſupra ut lite non conte.quoniam,in prin.ſecudum Pe. [e]

ANNOTATIONES.

a ¶De ueſpera in ueſperam. Adde ſecundum Papian.i.ab ortu ſolis. nam ueſpera ueſperæ capitur pro ortu ſolis.

b ¶Nam ab.Diebus feſtiuis magis à ieiunio abſtinendum eſt , quàm aliis diebus.uide glo.ſuper uer.uigilijs , in Cle.1.de celebr.miſ.

c ¶Studere licet. Adde ſecundum do.An.quòd non licet ſtudere,ꝓpter particulare lucrum.

d ¶Si tunc.Idem no.glo.in Cle.1.de off.deleg. ex quo no.quòd teſtificatio teſtis trahitur ad tempus iuramenti.ex quo argue,quòd punietur pœna ſtatuti punientis falſum in palatio dicentem,ſi iurauit in palatio,licet alibi deponat;ad hoc quod no.Guil.in ſpec.de teſte.§.qualiter,uerſi.quoque,l.qui domum,& l.ſeq.ff.de adulte. & ſic ponendus eſt locus in accuſatione falſi teſtis iurati , non depoſitionis,& ſic conſuluit do.Rain.de monte Vbiano doct.Perufinus,& faciunt etiam iſta ad q.an ſufficiat teſtem in cauſa iuraſſe,licet non depoſuerit,de quo per Bart.in l.damni.§.Sabini.ff.de dam.infec.& Io.And.in c.pia,de excep.lib.6.

e ¶Secundum Pet.Idem not.ſupra in prædi.c.quoniam,in gl.etiam in ſolemnibus.

SVMMARIVM.

1 *Feſtorum principium.& finis fieri debet ſecundum ipſorum magnitudinem,& conſuetudinem regionum in præcipuis feſtis .*
Genuum flexio non ſit ſolennis inter paſcha, & pentecoſten, niſi in ordinationibus,ibid.& quibus aliis caſibus,nu.4.
Trinitatis feſtum ſpeciale non facit eccleſia Romana , ſed ſeruatur eccleſiæ cuiuſque conſuetudo,ibid.uer.Romana .
2 *Feſtum unum maius alio, & alicubi celebratur nouem lectionum, alibi trium,uel in nullo.*
In Reſurrectionis feſto alibi tribus , alibi diebus octo feriatur , ibidem .
3 *Dies à planetis denominari , præter dominicũ, & ſabbatũ , & hi unde dicantur.*
Sabbati die Iudæi ceſſabant ab omni opere, & à quo.eoque die debent fortius operari Chriſtiani,ne iudaizent,ibid. uer. unde ea.
Matthæi cap.24.locus ille,orate,ut non fiat fuga ueſtra &c. quomodo explicetur,ibid.uer.& Matthæus.24.
5 *Trinitatis horæ qualiter à quodam clerico Baboto dicebantur.*
Honoratur qui ſingulis diebus per magnatem , uel principem , non debet iniuriоſum ſibi putare, ſi inter alios ſpecialiter honoretur certo die,uel tempore,ibid.uer.& Franciſcus .
6 *Gloria patri,&c. Damaſus papa ſtatuit dici in fine pſalmorum præcibus.D.Hieronymi .*
7 *Epilogus,& ſuffragium gloſſarum.nu.8.*
Scriptum quod eſt,ſeruandum .
9 *Additio gloſarum .*
Diei computatio qualiter fiat in ordinationibus,ibid.
Cap.Capellanus,infra eod.intellectus,ibid.§.in glo.

CAPVT II.

1

Voniam. Caſus. Feſtorum † principium , & finis fieri debet ſecundum ipſorum magnitudinem, & cõſuetudinem regionum. In præcipuis feſtis, & inter paſca, & pentecoſten non fit ſolennis genuum flexio: ſi tamen tunc epiſcopi , uel clerici ordinentur , ſecundum ordinationis modum genua flectentur.Romana eccleſia ſpeciale feſtum de trinitate non facit: ſeruetur tamen circa hoc cuiuſque eccleſiæ conſuetudo. & ſic ſunt tria dicta. ſecundum ibi, Diebus.3.ibi Præterea [*Scriptum ſit*] Leuiti.23.[*Iuxta eo-*
2 *rum*]ſ.feſtorum,quorum † alterum maius reliquo.unde dicit Inno.quòd in feſto reſurrectionis alicubi tribus diebus , alibi.8. feriatur.dixit Hoſt. quòd planum eſt illos 8.dies feriatos,infra c.fi.ſed dicit,Inn.III.forte intellexiſſe de ſolenni pontificali celebratione,quæ. ſ. die lunæ , & die martis fieri conſueuit [*Conſuetudinem*] alicubi enim celebratur feſtum. 9. lectionum , quod alibi eſt trium tantum,uel in nullo celebratur, ſecun-
3 dum Hoſt.[*Dominicis*]de. † 7.planetis hic Hoſt. & quomodo ſinguli dies denominantur ab eis præter diem ſolis,quod dominicus nominatur ; quod rite fecerũt ueteres.ut dicit lex omnis, C. eo.ti.ad uenerationem enim domini ſingulis ſeptimanis diem illum feſtiuamus, poteſt enim dici dominicus , quia ſol planetis alijs dominatur. dicit etiam Ho.quòd ſecũdum Hug. ſabbatum non dicitur à ſaturno ; ſed à ſabbata, quod eſt requies.unde ea die Iudæi requieſcunt , ceſſantes ab omni opere,quare Chriſtiani, ne iudaizent,ea die debent fortius operari , de conſe.diſt.3.peruenit,Ho. intantum autem quieſcebant, quod nec eccleſias ea die parabãt,ut dicam , de Iudæ.quod ſuper,nec ultra miliare itinerabãt.unde actuum,prim.habẽs iter ſabbati.

bati. & Matth. 24. Ieſus ad diſcipulos, Orate, ut non fiat fuga veſtra hyeme, uel ſabbato. de hyeme dixit propter intẽperiẽ. de ſabbato propter legis tranſgreſſionem, ne ultra mille paſſus fuga duraret [*Flexio*] ex
4 †edicto[a] Innocen. unde cum corpus domini leuatur,
a ſemper flectimus genua, de cele. miſ. ſanè, Pe. & Ab.[b]
b [*Ex deuotione*] per hoc patet ſecundum Fran. quòd etiã ex penitentiæ impoſitione licitè fieri poterit, & debebit [*Ordinationibus*] ſi in his diebus occurant hæc faciẽda. & idem credit Fran. de benedictionibus nubentiũ, & his ſi. [*Tantum*] aliàs tamen. & litera, Tantum, non ſeruatur ſecundum Hoſt. ſecundum quem omnes de cõſuetudine flectunt, ex quo epiſcopus flectit, & omnes abſtinent ipſo abſtinente, excepto ordinando, uel conſecrando [*Modus*] ſ. quãdo dicitur letania, tunc omnes flectunt genua, & quando diaconus. dicit, flectamus genua. Quando uerò conſecratur, flectit genua conſecratus tantum [*Cum ſingulis diebus*] refert hic Ho.
5 de quodam † clerico nomine Babotto, qui fuit in eccleſia Dignenſi, qui dicebat ſe dicere horas trinitatis: quia mane dicebat ſepties, In nomine pr̃is &c. Deus in adiutorium &c. Gloria patri &c. pro quo facit hoc. c. contra eum, de conſe. di. 5. in die, infra de cele. miſ. dolentes. & Fran. arguit per hanc literam, quòd qui ſingulis diebus per magnatem, uel principem honoratur, non debet ſibi iniurioſum putare, ſi inter alios ſpecialiter non honoretur certo die, uel tẽpore [*Glo-*
6 *nia patri*] fertur † quòd ad preces Hieronymi Damaſus papa ſtatuit hoc dici in fi. pſalmo rũ, quod uide in hiſtorijs, li. 17. c. 92. & ſcripſi in Hierony. in prin. ¶ Secun
7 da † glo. ponit. 5. diuerſos modos, quibus dies incipit, & finitur. ¶ Quarta glo. ſignat contrarium, & ſoluit.
8 ¶ Pe. glo. ſignat duo cõtraria. ¶ [*In† gl. 1. ibi, proſpexit*] lex prohibet, infra. 60. dies poſt diuortium manumitti, uel alienari per mulierem ſeruos ipſius, ne ſic quæſtioni ſubducantur. & includit prohibitio etiam ſeruos, qui erant extra miniſterium mulieris in agro, uel prouincia. & ſi ſit perquam durum; ita lex ſcripta eſt. ¶ [*In glo. 2. ibi, ſedebunt*] uide in decre. ſupr̃a proxi. all. in glo. ecce [*& ibi, more*] cuius uerba ponit præall. decre.
9 cõſuluit. ¶ [*In† glo. 2. ibi, ut hic*] & facit ad no. de ſen. ex. al ma, li. 6. in glo. antepe. [*& ibi, computationem*] qua quo ad ordinandum mane coniungitur veſperi, de tempo. ordi. literas ¶ [*In glo. 3. in fi.*] & ſupra de auc. & uſu pall. ad honorem. ¶ [*In glo. ar. contra, ibi, ſcire*] & ibi ratio reddit ur, quare his diebus non fit genuum flexio. ¶ [*In gl. pe. in fi.*] illud quò ad officiorum celebrationem: iſtud quò ad numerum dierum; ſic etiã intelligitur, ſupra de reſti. in integ. coram, in fi. ¶ [*In glo. ulti. in fi.*] ſo. ut no. 11. di. nolẽte, & j. ſum. tri. c. uno, li. 6. in glo. no. quod.

ANNOTATIONES.

a Ex edicto. Quare his diebus ſacerdos non poteſt dicere, flectamus genua, uide c. ſcire, cum ibi no. 16. diſt.

b ¶ Pet. & Abb. Imò & cum nomen ipſius exprimitur, cordis genuflexio fieri debet, de immu. eccle. c. 2. lib. 6. quod & capitis inclinatione oſtenditur.

SVMMARIVM.

1 *Diebus feſtiuis ob neceſſitatem piſcari licet, uel licet intendere rei peritur æ. Item incumbere pientatis operibus, & quibus alijs nu. 3. & qui Maieſtati altiſſimæ deputati, nu. 2. & 5.*
Die ſeptimo quieuit Deus ab omni opere, ibid.
Natalitia martyrum quare appellentur dies mortis ipſorum, ibid.
4 *Suffragium gloſſarum.*
Dominicis diebus exerceri quæ liceant.
5 *Additio gloſſarum.*
6 *Piſcationis decimæ cui ſoluendæ.*

CAPVT III.

1 Licet. Pars, infra de pœni. licet, & hoc dicit, propter † neceſſitatem diebus feſtiuis piſcari licet, uel licet, intendere rei tempore peritur æ ſecũdum Ab. & primò ponit diuinum præceptum. ſecundò propter neceſſitatem dat indulgentiam contra illud cum determinatione. 2. ibi, indulgemus [*Teſtamenti*] Gen. 2. in prin. Leui. 23. Mat. 12. [*Quietem*] Nã & illa die quieuit ab omni ope,
2 &c. ut Gen. 2. [*Deputatos*] ſpecialiter, † ſicut Natiuitas, Circunciſio, Epiphania, Reſurectio, Aſcenſio, Pentecoſtes. nam generaliter ſunt ei deputata omnia feſta ſanctorum, infra c. fi. Hoſti. [*Natalitia*] quærit Boa. quare dicit, natalitia, cum non feſtemus diem natiuitatis, ſed mortis. Reſpon. quia die martirij dicuntur
a renati[a] in ſanguine ſuo [*Seruili*] operibus † enim pie-
3 tatis in his diebus eſt fortius inſiſtendum, de ſta. re. cũ ad moñ. §. in refectorio, ſecundum Goff. [*Veſtris*] dicit Egi. quòd man. ſcribebatur epiſcopo, & capitulo nec ob. de cri. fal. quam graui [*Neceſſitate*] in illis enim partibus panis deeſt, ut patet, infra de pœni. licet, ex eadem cauſa conceditur, quandoque opus agricultu ræ ne pereat modico momento commoditas cœleſti prouiſione conceſſa. C. eo. omnes iudices, ar. de
4 treu. & pa. c. 2. ſecundum Ho. & Ab. ¶ [*In† gl. pe. ibi, ſolet*] ſequitur; etiam meſſis, & uindemiarum tempore ius dici de rebus. quæ tempore, uel morte peritur æ ſunt [*& ibi. l. pe.*] in feriis tractantur, quæ pertinẽt ad militarem diſciplinam, & ad reorum cuſtodiam. ¶ [*In† glo. 3.*
5 *in fi.*] per quæ iura dicas idem de confeſſoribus, & uiginibus, Ho. ¶ [*In gl. 4. in fi.*] & aſſumptio uirginis, ar. de ſen. ex. c. fi. li. 6. ¶ [*In glo. pe. ibi, piſcis*] ut dicit Priſcianus. T. Vin. ¶ [*In glo. ulti. in fi.*] per quam decre. & per decre. ſignificauit, de paro. dixerunt Tan. & Vin. † eccleſiam,
6 in cuius parochia eſt piſcatio, habere debere decimã, niſi conſuetudo habeat, quod ſoluatur parochijs per ſonarum. & tunc dices, Eccleſijs, quarum ſunt pa-
b rochiani[b] Goffr. dicit, quòd dabuntur duæ decimę prædialis, & perſonalis: uel ſecundum eum de eleemoſyna loquitur hic.

ANNOTATIONES.

a ¶ Renati. Adde, quia ſunt extra omne periculum tentationis humanæ. uide gl. in c. non licet in quadrageſima 34. q. 4. adde aliam glo. in l. cum quidam, ff. de ann. legat. & glo. inſti. de ingenuis, in uer. natalibus.

b ¶ Parrochiani. Vide circa hoc, quod plene ſcribit Ioan. And. de deci. non eſt, ubi facit in hac materia alias conſiderationes.

SVMMARIVM.

1 *Septimanæ tres, quibus canon prohibet fieri nuptias ante feſtum beati Ioannis Baptiſtæ, ut computentur, & nu. 2.*
Quadrageſima Sancti Martini cur dicta, & quando celebretur, ibi. uerſi. ſicut dicitur.
Nuptias quibus temporibus liceat celebrare, ibid. & nu. 3. 4. & 5. earumque conſumatio num. 4. 7.
2 *A præpoſitio quandoque includit, ut hic, quandoque contra.*
3 *Vſque, præpoſitio ponitur includ iuè hic, & aliquando excluſiuè.*
4 *Celebrari nuptiæ quomodo dicantur.*
Orationi quando uacandum, nuptiarum celebratio uetita, ibid.
5 *In, pro poſt, hic ſumitur.*
6 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum.*
7 *Additio gloſſarum.*
Legis ſolent, de his, qui no. infa. intellectus, ibid. in fin.

CAPVT IIII.

1 Apellanus. Caſus. Tres † ſeptimanæ, quibus canõ prohibet fieri nuptias ante feſtum beati Io. Baptiſtæ, non continuãtur feſto: ſed intelligitur de ſeptimana aſcenſionis, & duabus ſequentibus.

bus. Communis diuiſio. ſecunda ibi, Quia igitur [*Continuandas*] ut ſic. 3. nonas Iunij, ideſt tertia die Iunij illas incipiant computare. & ſi feſtum reſurrectionis eſſet.
a 4. exeunte[a] Aprili, tunc cõtinuarentur feſto Penteco ſtes, quaſi nulla ſit ibi contemplatio beati Ioan. ſed & quadam communi locutione uulgarium dicẽtium circa feſtum ſancti Ioã. ſunt tres ſeptimanæ temporis feriati, proceſſit illa locutio, ſicut dicitur de quadrageſima ſancti Martini, in qua tamen non habetur cõſideratio ipſius ſancti, ſed aduẽtus Chriſti [*Interuallum*] quaſi dicat, ſi feſtũ Pentecoſtes occurreret, pone exẽpli gratia Cal. Iunii. 8. diebus ſequẽtibus non poſſent celebrari nuptiæ, ſed in 15. diebus, q̃ poſt octauã ſup ſunt ante feſtum ſancti Ioan. quod eſt. 24. Iunij, bene
2 poſſunt [*Atribus*] iſtud † A. includit hic, & infra uerſi. quia tamẽ. & de eo dic, ut ſtatim remittam de, uſque [*Aſcenſionem*] computato die utriuſque feſti præcedit feſtum aſcenſionis feſtum pentecoſtes per dies. 11. & cõiungas 3. dies rogationum præcedentes, habes. 14. quibus addas. 8. poſt pẽtecoſten; & ſic habes. 21. & ſic
3 tres ſeptimanas [*Vſque† ad octauum*] hic ponitur excluſiuè. uide, ſupra de or. ab epiſcopo. c. 1. ſuper. 1. gl. [*Apparuit*] & ſic nobis apparare debet [*Contrahatur*] ideſt contrahi poſſit, licet quidam dicant, cõtrahatur, licet cotrahi non debeat [*Aſeptuageſima*] detracto tempore à dominica in albis uſque ad primum diem rogationum, Ho. & Fran. hic ponit, quod habetur de conſe.
4 di. 1. hi duo hymni [*Celebrari*] 1. cũ ſolennitate & celebritate contrahi. T. uel celebris traductio, uel cõſumã
b tio[b] fieri. unde dicunt Pe. & Ab. q̃ alteri coniugũ uolenti tunc conſumare matrimonium obſtaret exceptio. Rof. Beñ. in libel. Ru. de ſpon. & ma. & eorũ impe. ulti. colum. dicit, ſolennitatem nuptiarum, quæ fit in multis partibus cũ maioribus expenſis, q̃ ſit dos, prohiberi ante paſcha: quia tunc contemplationi, & orationi uacandum erit. poſt paſcha certis diebus uacare debemus pũtiæ Chriſti rſurgentis, & demũ ſpiritus ſancti. quare circa talia inutilia non eſt uacandũ [*Celebrantur*] de conſue. eccleſiæ, & ſine ipſius prohibi-
5 tione, Inno. [*In dominica*] exponit Goff. 1. poſt † dominicam, ideſt in craſtinũ dñicæ. probatur iſta expoſitio per literam, ſupra ad 7. dies poſt pentecoſten. † Item quia aliter non eſſent tres ſeptimanæ, de quo uide, q̃d dixi ſuper uer. aſcenſionẽ. unde dicebat Ho. tpa feriata ſic intelligenda, q̃ à prima dñica de aduentu uſque ad octauã epiphaniæ includ iuè. tantum enim durat il lud feſtũ, & pro tanto dicitur forte, epiphaniarum, in plurali, infra c. proxi. & ad hoc, ſupra de treuga & pace. c. i. & 22. q. 5. decreuit. & iſtud licet multorum loco rum approbet cõſuetudo, non uidetur iure p̃bari uel dic ut ſupra de tẽpo. ordi. c. 1. & à ſeptuageſima uſque ad octauam includ iuè, ideſt poſt dñicam in albis, & à primo die rogationum uſque ad 7. dies poſt pentecoſten includ iuè durent feriæ: & dicit, q̃ in quibuſdã par
6 tibus non inchoant facere nuptias, niſi in dñica, qua cantatur euangeliũ, Nuptiæ factę ſunt, q̃d cantatur in dñica poſt octauam epiphaniæ. & iſti abſtinẽt ultra, quàm canon iubeat. alij uerò incipiunt in dñica in albis, & in dominica poſt pentecoſten; & iſti uidentur canonem uiolare, ut dictum. ¶ Vltima † gloſ. reſpon. per obiectionẽ. ¶ [*In glo. ulti. ibi, ſancimus*] uide in decre. p̃x. alle. ſuper. 1. glo. §. quę dã. uide de procura. in nr̃a, in glo. quãdo dicatur. ¶ [*In glo. 3. in fi.*] T. maximè, cum
c utraque iſtarum[c] opinionum ad primũ finẽ tẽderet. ſi. 8. q. 1. in ſcripturis, de conſe. di. 4. de terna. 63. di. §. uerũ, p̃m Gof. Ho. reprehendit has glo. dicens, q̃ hodie oportet ſeruari opinionẽ papæ, quam hic approbat. ſed non credo, q̃ ꝛrium ſenſerint Tã. B. Gof. ¶ [*In glo. 4. ibi, carnaliter*] ſed nonne aliæ carnes his diebus in macello uenduntur p̃m Lau. qui dixit etiam tẽpore lu
ctus p̃m. l. ſponſalia ꝛ̃hi poſſe. ff. de his, qui no. infa. ſolent, quod intelligas de futuro, ut ibi not. ¶ [*In glo. ulti. ibi, examinata*] C. de legibus. l. fi. & uide quod dixi de iudi. dilecti. ſuper. 1. glo.

ANNOTATIONES.

a ¶ Exeunte. Non uidetur tunc poſſe fieri tale feſtum per c. celebrantem, de conſec. diſt. 3.

b ¶ Conſummatio. Conſuetudo peruertit huius iuris mentem: quia his temporibus hodie fiunt nuptiæ, & commixtio carnis, & pro temporibus licitis benedicuntur, & male, ut hic patet.

c ¶ Pentecoſten. Facit iſta expoſitio ad q. quomodo concordari poſſint teſtes, quorum unus deponit, quòd talis contraxit, uel percuſſit in dominica, alius, quòd poſt dominicam, pro quo facit c. cum tu, de teſti. facit, quod no. Ioan. And. de tranſla. præl. c. 1. ſuper gl. melius, & in c. literas, de tempo. ordi. in uer. poſt diem. facit quod no. Bar. in l. 2. §. pen. ff. ſi cer. pet. & in l. in inſulam. §. 1. ff. ſol. mat.

d ¶ Iſtarum opinionum. Et ſic uult iſta gio. quòd nõ ſeruans ius præcepti, non peccat, ubi ſunt uariæ opi. ut eſt glo. iuncto tex. in c. 1. de poſtul. præl. Adde Bar. in l. in ambiguo, ff. de reb. dub. & do. Alexan. conſil. 143. & do. Barba. conſil. 12. in 9. col. 1. uolu.

SVMMARIVM.

1 *Ferijs introductis ob honorem dei, & ſanctorum, niſi ob neceſſitatem, uel pietatem, iudicium exerceri non poteſt etiam de conſenſu partium: poſſunt tamen partes renunciare ferijs fauore hominum introductis, uide etiam nu. 2. in prin. de quibus intelligatur prohibitio, & nu. 19. & 22.*
2 *Compoſitio tamen, & officium iudicis non prohibentur his diebus, & quo caſu.*
Citatio die non feriata ad feriatã ibid. uel contrà die feriata ad non feriatam, an & quando ualeat, nu. 3. & de formula, & qua quis uti debet, ut prior ualeat, ad fin. nu. 2. In ea triplex actus, & quis ualeat tempore feriarum, nu. 3. uer. ad contraria.
De proceſſu quod eſt, interdicitur his diebus, ibid. num. 2. in prin. & nu. 3. uer. Item cum præceptum.
4 *Natalis domini feſti dies quot ſeruandi*
Dies feriati in honorem Dei qui ſint, ibid. & nu. 5. 6. 7. 8.
5 *Stephanus fuit protomartyr in nouo teſtamento.*
Abel in ueteri, ibid.
Protomartyris etymon, ibid.
Dominica paſſionis pro ſeptimana ſancta, ibid.
7 *Paulus non fuit de duodecim apoſtolis.*
Sanctorum omnium ſolennitas cur inſtituta, ibid.
8 *Canonizare Sanctum poſſitne epiſcopus, ad dictio. epiſcopi.*
9 *Poſtulare qui prohibetur ob reuerentiam prætoris, repellitur etiã partibus conſentientibus.*
10 *Feriæ actoris, an rei, an iudicis obſeruandæ, & nu. 11. & nu. 14. & ſi in eis terminus imponitur parti, uel quis incipit uiam eũdi ad iudicem, uel in uia ſi incidant, non eſt uſus, nu. 11.*
12 *Proceſſum quando non impediant in curia*
13 *Ferijs ut litigatores potiantur ſuæ patriæ, cautè facit iudex ſi terminum ſic ſtatuat: ſi tamen non facit, non poterit ab eo aliqua pars appellare.*
14 *Feriæ ſi litigantium obſeruaremus, quid abſurdi ſequeretur.*
15 *Feriæ obſeruandæ licet non indicantur, & quæ, & à quibus, & nu. 16. & 20.*
16 *Qui eis gaudeant etiamſi non intendant agriculturæ.*
17 *Quibus & quomodo poſſit renunciari, de partiũ cõſenſu, & nu. 18. 20. & 21. & quando in eis quid fieri etiam inuita parte queat, ibid. nu. 17. & 18. 22. & propter quas fiat reſtitutio, nu. 20. in præiudicium tamen teſtium non ualet nu. 21.*
18 *Epilogus, & ſuffragium, gloſſarum. nu. 19.*
Celeritate ubi opus eſt, non differtur, etiam in die aliàs prohibito, & nu. 22.
20 *Suppletio*
22 *In cauſis quibus, & negocijs iudiciarijs feriæ non obſtent.*

CAPVT V.

1 Onqueſtus. Caſus. Feriis † introductis ob honorem dei, & ſanctorum, niſi ob neceſſitatem, uel pietatẽ, iudiciũ exerceri non põt cõſenſu partiũ. p̃t tñ partes renũciare ferijs fauore hoſum introductis. Diuiſio patet. 2. ibi, Licet. Dicebat Ho. hoc. c. tripartitum.

c.tripartitum. quia principiũ ſumi poterat ex decre. finẽ, de dolo & contu. cum ſuis concor. quod ſequitur uſque ad uer. quibus, ex. c. 1. de conſe. di. 3. ab inde uſque ad fi. ex legibus ibi ſignatis [*Strepitus*] non pro-
2 hibet † compoſitionem, & iudicis officium, maximè ubi immineret periculum animarum, ſecundũ Ho. [*Conquieſcere*] non ſolum in diebus ſolennibus ob honorem Dei, ſed etiã in alijs ferijs debet quieſcere cauſarũ proceſſus. nec etiam citare tunc debet iudex ad alium diem. ff. e. l. 1. 1. reſpõ. de hoc, infra ſatis dicam. iudex tamen prudenter faciet, ſi ſic dicat, Compareas tali die coram nobis, ut ex tunc in tali cauſa procedamus. nam & ſi die feriata non poſſit iudicialiter procedi, pars tamen citata comparere poteſt. uel dic, ꝙ ſicut iudex nõ põt die feriata iudicare; ſic nec aſſignare terminum ad comparendum
a ſi tamen error in aſſignatione termini exprimatur, puta qa ſic dicit, Ad comparendum coram nobis in tali cauſa tibi diẽ dominicum aſſignamus, alioquin, ſi non exprimatur error, licèt inſit tacitè, tenebit termini aſſignatio, ut ſi dicat, decima die ueniat reſponſurus. unde & ſi decima dies in diem dominicum incidat, & ſic illa die cõparere non teneatur citatus, in ſequenti die tamen, in qua nulla occurit excuſatio, comparere debet, ꝑm Inno. ſi conſueuit notari in ſentẽtia, quod dic, ut not. infra de re iudi. c. 1. Ho. & facit. C. quando prouocare
b non eſt neceſſe. [b] l. 2. ſunt, qui dicunt, ꝙ non ſequenti, ſed præcedenti die non feriata uenire tenetur, arg. C. de tẽp. app. l. 2. circa fi. ad prius autem dictũ poteſt ſecundum Inn. reddi ratio, quia duo uidentur mãdata. ſ. ꝙ decima die compareat; & ſi illa non debet, uel nõ poteſt, nihilominus intelligitur mandatum, ꝙ compareat, quo citius hoc facere põt & debet. ff. de arbi. Celſus, qđ dic ut leg. & no. infra de dolo & contu. cũ dilecti. §. præ. & ibi dixi, quo Pe. de Bel. negat. hic eſſe duo mandata, dicens unum indiuiſibile illa ratione: quia non ualet, ut dicit, citatio ſine dic. & hanc rationem improbo, infra de ap. cũ parati, in fi. dicebat autẽ Inn. ꝙ idem dicendum eſt, ſi per. 20. dies durarẽt dies feriati. ſ. ꝙ in proxima ſequenti die non feriata tenetur comparere citatus. Sed iſtud placet Inno. etiam ſi expreſſum ſit in citatione, quòd citatus in die dominico, uel alio feriato compareat. nam & hic ſimiliter, ſicut in præmiſſo caſu, duo uidentur mandata. ergo & idem iuris eſt eadem ratione. & ideò melius dicitur, quòd in utroque membro tenet aſſignatio ter
c mini quantũ ad hoc, ut ſi illa die non teneatur citatus comparere, in ſequẽti tamen, quàm cito poteſt, tenetur comparere, ut dictum eſt ſupra, unde & feſtũ beati Lucæ aſſignatur per papam ad comparendum, ſupra de reſti. in inte. tum ex literis. §. fi. & initiũ quadrageſimæ, & feſtum natiuitatis dominicæ, ſupra titu. 1. expoſuit. 1. reſpon. & §. fi. & dominica, qua cantatur, Ego ſum paſtor bonus, infra de dolo & contu. cum dilecti. §. fi. & feſtum reſurrectionis dominicæ, infra de accu. ueniens. §. 1. in prin. ſecundum Innocen. cuius eſt mens totius huius glo. Tu uerò dicas ſecundum Hoſtien. quòd citatus ad diem dominicum,
d uel alium ſolennem non tenetur [d] comparere. facit pro Hoſtien. ff. ſiquis in ius uo. l. 2. in fi. ſecus, ubi dixit iudex, Tibi mandamus, quòd uſque ad diem dominicum compareas coram nobis. tunc enim tenet termini aſſignatio, & illud, uſque, tenetur excluſiue. & ſic intelligas iura præcedentia proxi. allegata, quamuis inter ſe ſuper hoc diſcrepare uideantur, & alia, ſi qua ſimilia poteris reperire; quod dic ut not. ſupra titu. 1. c. fi. hanc opinionem Hoſtien. tenuit d. Ricardus de ſenis Cardinalis, ut refert Cyn. C. de ferijs, dies feſtos, dicens, quòd ubi ponitur, uſque, qualibet die infra feſtum uenire poterat, ſed quando citatur, ut
e die tali comparcat, prius uenire nec poteſt, [e] nec debet, & illa die uenire non tenetur, & ſic neceſſaria eſt noua citatio. Moderni tamen & cauti iudices terminum ſic aſſignat, Talem diem tibi aſſignamus; & ſi forſan dies feriata occurrat, aſſignamus tibi non feriatum proxi. ſubſequentem. ſecundum quod nulla occurit hæſitatio; & ideò conſulo, quòd quando diẽ aſſignaueris, teneas hanc cautelam, maximè quia poſſet eſſe, quòd apud te non eſſet dies feriatus, & apud citatum eſſet; ut patet in eo, quod legitur & no. in-
3 fra eod. reſpon. uerſi. fi. ſed † conuertamus caſum, & quæro de eo, quod in prin. huius glo. dixi, an die feria to citari quis poſſit ad diem non feriatum? arguitur, quod non per l. dies feſtos, C. eo ubi dicitur, quòd ſile re debet omnis horrida uox præconis. ſic factũ ergo eſt contra legem, & ſic nõ ualet, infra de teſti. c. 2. C. de legibus, non dubium. Item cum præceptum de citando ſit quædam ſententia comminatoria. C. de his, qui
f ecc. con l. præſenti, ergo die feriata nõ debet ualere, ut hic in fi. & idem, ſi dicatur nõ eſſe ſententia, ſed de [f] proceſſu, cũ finis hic notabiliter utrunque uitiet. In cotrarium eſt ſatis, quòd hic effectus dirigitur in tempus conceſſum. ff. de dona. inter ui. & uxo. ſi cũ uxori, in fin. & l. ſeq. dicunt quidam, citationem non ualere, cum in illa non ſolum finis, ſed etiam initium ſit ſpectandum, & cõius dicitur hanc opin. de iure uerã, ſed conſuetudo derogat, & de facto non ſeruatur, ut dixit Ia. de Are. & ſertur, ꝙ Di. quandoque tenuit hanc opi. tam per prius alle. quã per id, ꝙ ẽt in iudicijs ponderamus initiũ. ff. de mino. l. 3. §. ſcio. cũ igit̃ citatio ſit pars iudicij, infra de proba. quoniam inſti. de pœna te. li. in
gg fi. ergo &c. inducebat tunc ad idem. ff. de feruis ex. l. ſi
h minor, ſed hoc, quod olim tenuerat ſuper l. 1. §. item [g] nunciatio. ff. de no. ope. nun. [h] poſtea mutauit ibidem per. ll. ſupra in ꝓrium allegatas. & hæc opinio, & conſuetudo minimè mutãda, ut in l. minime, ff. de legi. ſic iuuatur. Idem iudicium de tempore, quod de loco. ff. ſi certum pe. l. uinum. ſed ualet actus habitus loco nõ habili, ſi effectus ipſius confertur in locũ habilẽ. ff. de
i off. prefec. ur. l. fi. C. de epiſ. & cle. l. omnes. §. ſi uerò [i] apparitor; ergo &c. Ad ꝓria reſpondetur, ꝙ in citatione triplex eſt actus. ſ. præceptum de citando: ſecũdus executio præcepti. ſ. citationis actus: tertius eſt proceſſus ex citatione inchoatus. primus, qui nõ requirit cauſæ cognitionem, die feriato fieri poteſt. C. e. l. actus. non ob. C. de dilatio. à procedente; quia intelligitur, cum pars dicit dilationem nõ dãdam ita, ꝙ ſuper eo oportet interloqui. Secundus actus eiſdem rationibus etiã eo tempore fieri poteſt; ad quod. ff. de adulte. miles. §. ſexaginta, præcipuè ſecundum lecturam, quæ habet, libellum in citatione tranſmitti. Tertius. ſ. proceſſus inchoandus ex citatione; iſte fieri non poteſt. unde dicebat Pe. de Bellaper. quòd olim citabatur quis ad comparendum, uel ſatiſdandum. ff. in ius uo. ut eãt in rubro, & ff. qui ſatiſ. cog. ſi uerò. §. qui pro rei. per quam citationem ſic ueniendo, & fideiuſſores quærẽdo, auertebatur quis ab his, quorũ cauſa inductę ſunt feriæ, quem reſpectum habuit. l. dies feſtos, ſecundũ eum. ſed hodie ſolum citatur, ut ueniat. Tale igitur præceptum, & citatio die feriata [k] ad non feriatam fieri poterit. de his duabus quęſtionibus in ſpe. de cita
k §. 1. uerſi. item quòd citatio fit ad diẽ [*Reuerentiam Dei*] uide quod dixi. ſupra e. licet, ſuper uer. deputatos [*Natalis † domini*] plus dicitur. ſ. de. 7. diebus an. natale domini uſque ad octauam epiphaniæ, & de alijs hic non expreſſis 15. q. 4. c. 2. ſed dicit Hoſti. huic ſtandum, & illud conſuetudine non ſeruari. & idem. G. in ſpe. e. ti. in 1. colũ [*Stephani*] iſte † dicitur ꝓtomartyr à protos, quod eſt primus: quia primus martyr in nouo teſtamento, ſicut Abel in ueteri [*Dominicæ paſſionis*] ideſt in

ſeptimana ſancta. C. eo. omnes. & dicit, dominicæ paſſionis, non dominicæ de paſſione, de qua ſupra de tẽpo. or. c. 3. ut ſeptimanam denotet, & non diem, Hoſ.
1 [*Aſcenſionis*] cum tribus diebus rogationum [l] præcedẽtibus. de conſe. di. 3. c. 1. Hoſt. quod tamen non ſeruat curia ſecundum Gui. [*Qui ſubſequuntur*] & feſtum corporis Chriſti feria 5. poſt octauas penteco. ut in conſtitutione Vrbani iiinouata per conſtitutionem Cle. que incipit. ſi dominum, de reliqui. & uene. ſanc. [*Virginis † glorioſæ*] quæ ſunt 4. annũciatio in uere, aſſumptio
6 in æſtate, natiuitas in autũno, purificatio in hyeme. feſtum autem paſſiuæ conceptionis ipſius uirginis hic non includitur, licet in multis locis celebretur ex deuotione non improbãda; de hoc in ſpe. e. ti. poſt prin. Tu tamen dicas conceptionem illam, quæ fuit ex humano ſemine, non uenerandam; & hoc tenẽdum, qđ
m fuit in originali concepta, ut not. de conſe. di. 3. c. 1. [m] ſed poſt conceptionem immediatè ſanctificata, & ob
7 hoc colit eccleſia natiuitatis feſtũ [*Pauli*] Paulus † nõ fuit de. 12. de quo uide de reliquijs. c. uno, li. 6. per quã hic addas de quatuor euangeliſtis, & quatuor doctoribus [*Dedicationis*] hoc eſt in fi. Septembris. Colit etiã eccleſia Rom. apparitionem, quæ eſt. 8. idus Maij [*Omnium ſanctorum*] dicit, Solennitatis, in ſingulari, ꝑ quod paret, quod loquitur de ſolennitate, quæ fit Cal. nouembris, quæ quare fuerit inſtituta, patet in prædi. conſtitutione, ſi dominum. §. licet. & ſup. ſecundum
8 Hoſtien. & ſancti † Martini, de conſe. di. 3. c. 1. quod teneas, licet no. contrarium. C. eo. tit. omnes dies. & idẽ dicas de feſto inuentionis ſanctæ Crucis ea. di. crucis. & quare feſtum crucis, in qua Chriſtus dehoneſtatus fuit, celebramus, ibi no. in 1. glo. [*Epiſcopi*] ar. quòd epiſcopus poteſt canonizare ſanctum, quod concedo in ſua dioceſi tantum, de conſe. di. 3. c. 1. Vin. hoc eſt falſum. ſed intelligit hoc de ſanctis ab eccleſia canonizatis ꝑm Inn. qui dicit, ꝙ aggregare aliquem nõ poſſunt ſanctorum collegio: ſtatuere tamen poſſunt aliquem
n de ſãctis ſolẽniter uenerari, & no. hoc de reli. c. uno, [n] li. 6. circa prin. magnæ glo. [*Conſentientibus*] quoniã qui
9 ob † reuerentiam prætoris prohibetur poſtulare, etiã partibus conſentientibus à poſtulando repellitur. ff. de poſtu. quos prohibet, Phi. [*teneat*] cõcor. de immu.
o ec. decet. [o] li. 6. [*Ob neceſſitates*] prolixè tractat hic Inn.
10 & Ho. poſt eum. † talem caſum. cauſa Anglicana ibi fuit commiſſa per papam audienda, & referenda, ſufficiẽter inſtructa: iudices fecerũt remiſſionẽ in Iunio, ſtatuentes partibus terminum in medio Auguſti ad comparẽdum coram papa, comparuit ea die procu. rei & impetrauit auditorem, qui condemnauit actorem in expẽſis, quia nullus pro illo cõparuerat. Poſt modum in Octobri comparẽs procura. actoris petijt datam ſententiam reuocari, dicens actorem non cõtumacem pro eo, quod in medio Auguſti ſunt feriæ meſsiũ in Anglia. in Septembri ſunt in curia, illis finitis continuatis diebus uenerat, quam cito potuerat. & ſic non fuerat contumax cum in ferijs reſpondere nõ cogeretur. ff. de iudi. non uidetur. & ubi non intereſt aduerſarium ad terminum uenisſe, prætor pœnam
p remittit. ff. ſiquis in ius uo. non ie. l. 2. ad fi. & in fauorem [p] partium potius, quàm iudicum eſt ſtatutum, ne tali tempore litigare cogantur. ff. de ferijs l. 1. quare potius conſiderandæ ſunt feriæ litigatorum, quam iudicum. C. de legi. quòd fauore. item ſi compariſſet actor in termino, abſtractus fuiſſet à re ruſtica, ſcilicet meſsium, quæ eſt cauſa conſtitutionis, id prohibentis. durat ergo beneficium conſtitutionis quãdiu durat cauſa. ff. de pactis, quod dictum. C. qui ad liber. ue. non poſ. l. ſecum da, infrà de pœni. cum infirmitas. & licet ius hoc non dicat expreſsè, interpretatione tamen principis, uel iuriſdictione iudicis leges, quæ

ſimilem habent æquitatem, ad hunc caſum ſunt trahendæ, ff. de legi. & ideò, cum duabus ſequentibus. Item facit pro actore ſupra, ti. 1. c. fi. In contrarium dicebat pars rea, quòd iudices aſſignando terminum uitare non tenebantur niſi ferias curiæ: ſed illas bene, quia tunc fruſtra quis compareret ibidem; ad hoc. 8. di. quæ contra mores. Nec obſtat, quod obiicitur. ferias iſtas inductas in fauorem ruſticorum: quia hoc non eſt uerum. immò ob requiem inter æſtiuos feruores. C. e. ti. omnes. Sed & ſi dicamus hanc eſſe rationem feriarum: quia non debet aſſignari terminus eo tempore, quo quis debet eſſe attentus circa rem ruſticã, magna exinde forte abſurditas poſſet ſequi, hæc. ſ. nunquam poſſet aliquis in ius uocari, cum quaſi ſem per ſint ferè omnes homines circa propria opera occupati. Sed iſte caſus nõ numeratur inter illos, qui in C. & ff. de in ius uoc. circa hãc materiã ſunt notati. nec fuit intentio conditoris legum tales in totum excuſare uelle, ſed tantum in duobus menſibus anni, qui ad has ferias obſeruandas idoneiores uidebantur, licet ſæpè poſſet contingere, quòd multis eſſet utilius aliis temporibus feriare: ſed nec expediuit, nec potuit lex omnes caſus exprimere, & ſingulorum utilitates præcauere. ff. de legi. l. 3. & l. ſe. & l. non poſſunt, & l. ſequẽ. ff. de præ. uer. l. 4. & quia. l. debet eſſe generalis. 4. diſt. erit. nec interpretatione imperatoris, uel iuriſdictione iudicis trahendæ ſunt iſtæ feriæ ad omnes circa propria opera occupatos: quia nec æquum eſſet, nec utile ſibi, & aliis, qui in eos in ius uocare uellent, uel quos ipſi uocarent. Nec obſtat. ff. de ferijs. l. prima. ubi dicitur, quòd occupati circa rem ruſticam non ſunt in ius uocãdi: quia hoc uerum eſt in diebus meſsis, ſiue temporibus ad meſsium, ſiue uindemiarum ferias deputatis: ſed in alijs temporibus poſſunt.
¶ Papa Innoc. tulit ſententiam pro reo dicens, ꝙ in aſſignatione termini non ſunt attendendæ feriæ partium, ſed regionum tantũ, & iudicis, coram quo agi debet. Guil. in §. in fi. all. Pe. & Abb. hic tenent conſi-
q derandas ferias rei, & iudex, uel actor [q] citans, uel citari faciens ad illas ſibi imputet, cum ſic ſuis renun-
r ciet [r] & ſecundum Innoc. non † eſt uis, ſi feriæ ſint,
11 quando parti imponitur terminus, uel quando incipit uiam eundi ad iudicem, uel ſi in uia incidant, ar. ff. de adulte. miles. §. ſexaginta. ff. ex qui. cau. ma. ſed & ſi per prætorẽ. §. penul. principes enim arbitrati ſunt tempora ferijs in legibus deputata moderata eſſe. itaque non licet iudici ea mutare, nec augere, nec diminuere, licet ſæpe occurrant caſus, in quibus utile eſſet aliud facere, ar. ff. qui & à quibus manu. lib. non fi. proſpexit. ſic & l. decem, & ſeptem annorum ætatem rata eſt legitimam & congruam eſſe ad poſtulandũ, & prodire in publicum. quid igitur ſi aliquis minor. 17. annorum ſufficientior & idoneior uideatur, quã & maior, nunquid eſt admittendus? reſpondeo non; nec licet hoc immutare. ff. de poſtulando. l. 1. §. pue-
12 ritiam. ¶ Sed quid, ſi aliquis † de remotis partibus ꝑ ſe, uel procuratores ſunt in curia, & dum cauſa eorum agitur, occurrunt feriæ, nunquid debent proceſſum cauſæ huius impedire? reſpondit tunc papa, ꝙ ſi partes denegatis feriis nullatenus læderentur: ipſos cogerent litigare. nec enim eſt malicijs hominum indulgendum, qui nihil laturi ſunt, niſi ut officiant. ff. de rei uen. in fundo. Si uerò procuratores eſſent de loco curiæ, uel alio uicino gaudebũt feriis. ſic dicit. G. quẽ,
13 in fi. allegabo ſeruatum tempore Cle. IIII. ¶ Ille † autem, qui terminum ſtatuit, cautè facit, ſi quando ſtatuit terminum, in eo ſtatuendo, quantum poteſt, attendit, quòd litigatores etiam feriis ſuæ patriæ potiantur, niſi aliqua ratione in contrarium moueatur. ſi autem iudex hoc non faciat, propter hoc non po-

terit

terit ab eo aliqua pars appellare. est enim pro iudice
præsumendum, ut patet in eo, quod leg. & not. supra
de renun. in præsentia. §. 1. & quia cum hoc arbitrio
iudicis relinquatur, siue in feriis patriæ, siue extra fe-
s rias terminum statuerit, non poterit appellari s ar. in
eo, quod leg. & no. supra de offi. delega. consuluit. §.
14 1. uersi. nec erit pars. quòd si † quis uelit dicere ferias li
tigantium obseruandas, sequitur ex inde hæc abusi-
ua conclusio; ergo sunt duplices feriæ obseruandæ. il-
lud enim certū est, quòd feriæ curiæ sunt in curia ob-
t seruandæ, t nisi in casu, ut no. supra eo. glo. respondit
tunc papa. & tu supponis idem de feriis litigantium. se
cundum hoc igitur, siue præcedant feriæ litigantium
ferias curiæ, uel sequantur, circa ipsos erunt in curia
duplices feriæ obseruandæ, quod nullo iure cauetur,
15 & admodum absurdum est, & iniquum. Quid † si iu-
dex ferias generaliter nō indicat? respon. nihilominus
iudex, siue ordinarius, siue delegatus fuerit, ipsas ser-
uare debet eo etiam tempore, quo communiter mes
ses fiunt, ut patet in prædictis iuribus, & ar. ff. de flumi
nibus. l. 1. ff. de fundo instruc. lege cum de lanionis. §.
asinam. Sed nūquid in regionibus illis, in quibus nec
uineæ sunt, nec uinum communiter bibitur, sicut in
Hybernia, dabuntur induciæ pro uindemiis? Respon.
non. in illis uerò regionibus, in quibus communiter
bibitur uinum, licet ibi non sint uineæ dandæ sunt in-
duciæ pro uindemijs, & ubiq; pro messibus: quia licet
ex suis terris nō colligant granum, uel uinum, ex quo
tamē communiter granum comedunt, & uinum bi-
bunt, oportet, quòd aliquo tempore anni præordi-
nent, & prouideant sibi de uino, & grano, quo per to
tum annū uti debēt secundum Inn. cuius est mens to
tius istius gl. si non credis ei in hoc ultimo casu, recur-
re secundum Hosti. ad exemplum formicæ, quæ sibi
parat in æstate cibum, & congregat in messe, quid co-
medat in hyeme, prouer. 6. de materia huius glo. uide
in spec. eo. ti. §. 1. uersi. sed pone, usque ad fi. §. ubi etiā
16 no. quòd † milites, & clerici, & alij, qui non intendunt
agriculturæ; gaudent his feriis. & idem Hosti. in sum-
ma. eo. ti. §. fi. uer. nunquid milites. & est quæstio uene
rialis 25. ubi dicitur, Pileum idem tenuisse. & dicit Ho.
quòd quicquid no. in præall. §. bene facit ad materiā,
17 & maximè quod no. in ult. colum. [*De † partium*] quod
dixit hic Ho. uide de iudi. c. fi. super gl. fi. [*Si de partium*]
uel si arbiter pronunciet cogente superiore. ff. de ar-
bi. si feriatis, Vin. [*Processerit*] unde etiam añ litem mo-
u tā per pactum; de hoc in spec. e. ti. §. ult. super uer. 1. u
[*Voluntate*] & parte inuita in casu decre. Cle. de uerbo.
18 sig. sæpe contingit, in prin. ¶ Secunda. g. † tractat de
triplici feria solenni, subdens, quòd feriæ introductæ
x fauore hominum renunciari potest x & ex causa eo
19 tempore procedi. ¶ [*In † gloss. 1. ibi, properandum*] uide in
cap. uenerabilis, super 1. glo. ¶ [*In glo. penul. ibi, de damno*]
in l. 1. loquitur in cautione damni infecti, quæ quan-
20 doque celeritatem desiderat. ¶ [*In † glo. 2. ibi. ff. eo. l. 1.*]
sunt & aliæ repentinæ, puta propter uictoriam prin-
cipis, uel rem prosperè gestam, uel uxorem ductam,
uel filium susceptū. & hæc ab alio, quā à principe, nō
possunt induci. C. e. ti. à nullo, licet ɔ̄rium sæpe fiat de
facto. & de his omnibus in spe. eo. ti. §. 1. læsus autem
propter istas repentinas restituitur; propter alias non
y ratio, quia istas nō potuit y præuidere, illas uerò sic. ff.
ex qui. cau. ma. l. sed & si p̄ptorem. §. si feriæ, s̄m Abb.
[*& ibi, Laboris*] alias causas habes in textu, & in glos. 15.
q. 4. placita, in fi. [*& ibi, Renunciare*] etiam compromit-
tendo, & hoc de uero arbitro: secus de arbitratore, de
hoc in spe. de arbitro. §. fi. ad fi. uersi. item in forma, &
21 duobus sequentibus [*& ibi, possunt † partes*] etiam ex-
tra iudicium, puta in instrumento contractus, & etiā
tacitè, puta scienter recipiendo talem terminum. de
his in spec. eo. ti. §. fi. & licet ualeat hæc renunciatio
quò ad partes, nō tamen tunc cogentur testes, ut ibi,
& no. C. eo. l. omnes, in ulti. gl. [*& ibi. C. eo. l. 1.*] & uide,
quod de repētinis feriis quò ad hoc ibi no. in fi. 1. glo.
22 ¶ [*In gloss. pen. ibi, exempla † plura*] quæ no. 15. q. 4. in sum-
ma. ubi etiam no. quid de causis matrimonialibus,
& quid de causis electionum, Inno. & Hostiē. dicunt
hic, ꝙ causæ spirituales electionum, inquisitionum,
& huiusmodi his diebus exerceri possunt, cū pietas, &
necessitas hoc suadeat, & facit, quod dixi de ele. bonę
2. in prin. de hoc in spec. eo. §. 2. uer. quid de causis, &
in duobus uer. se. tractatur, quid de causa usurarum,
& decimarum. dic hodie, ut in Cle. de iudi. dispendio
z sam, & de uerbo. sign. sępe z [*Et in fi.*] posset etiam esse
necessitas circa collectionem fructuum propter im-
minentem inundationem aquarum. C. eo. omnes iu-
dices, circa quęstiones & punitiones latronum. C. eo.
prouinciarum, & ubicunque in mora promptum est
periculum animarum, quæ sunt omnibus temporali
bus præferendæ. 12. q. 1. præcipimus. C. de sanc. ec. san-
cimus, Host. ¶ [*In glo. ulti. ibi, personarum*] ut pupillorum,
ut eis tutores dentur, alimenta decernantur, & in aliis,
quæ celeritatem desiderant, & ex puro officio decer-
nuntur. patent exempla. ff. eo. l. 2. & 3. decretum tamē
super alienatione rerū minoris interponi non potest,
ut in spe. e. ti. §. 2. ī fi. & uide qđ ibi dixi [*& ibi, Distinctio*]
Prosper libro epigrāmatum, Non recto seruat legalia
sabbata cultu, qui pietatis opus credit in his uetitum.

ANNOTATIONES.

a ¶Ad comparendum. Adde Bal. in l. 4. C. de don. ante nup. & in l. fi. in 2. col. C. de feriis. idem Bal. in l. cum clericus, C. de episc. & cle.

b ¶Est necesse. Ibi uide Bar. Cyn. & Sali. & glo. & Bar. & Bald. in l. 1. C. de erro. cal. & uide Bar. in l. sæpe, ff. de tu. & cur. da. ab his.

c ¶In utroque. Inno. ipse no. contrarium in c. præterea, de dilat. ubi uide Io. And. in glo. hic habes, in uersi. Idem diximus. & idem tenet Gu. in spec. de cita. §. 1. uersi. item excipitur, quòd citatio. & idem Bart. in l. 2. ff. si quis in ius uocan. non ie. uide Cyn. Bar. Bald. & Sali. in l. fi. C. eod. tit.

d ¶Non tenetur. Imò posset dici, quòd potius facit in contrarium: quoniam ibi dicit, remittit q. d. incidit in pœnam. sed prætor ei remittit; ergo pur tenetur postea. præterea dixit prætor, in ius ergo ab initio uoluit citatio, & uide Bart. in l. 2. C. de t. mp. app. & in l. qui ante calen. de uer. oblig. & glo. in Cle. 2. de appel. ad hæc etiā, & ad prædicta disputauit Marti. Sil. in lib. disputat. incipien. misso actore, &c. Archid.

e ¶Nec debet. Vide ad hæc bonam glo. quæ incip. ratio. in Clem. 1. de appe. & sic qui tenetur aliquid certo die facere, non bene facit, si ante diem facit. ad hoc uide l. eum qui, & ibi Bar. ff. de annu. leg. & in l. qui Romæ, in princ. ff. de uerb. obli. & uide ipsum, quandò citatur quis usque ad talem diem, si reus ante compareat, & in fine actor, quis erit contumax. & de uiribus huius citationis in l. q ante calendas, ff. de uerbo. obli. & uide glo. super uer. quomodo, in c. cupientes, in princ. de electio. lib. 6. & Bald. in l. fin. C. qui admi. ad bono. posses.

f ¶De processu. Vide Io. And. de prob. quoniam, in gl. 1. relationem.

g ¶Item nunciatio. Et ibi uide Bar. & quod non ualeat, optimè text. in c. bonæ, el 2. in fi. de elect. ubi propter initium malum citatus iuuatur, fallit in casu Clem. 1. de foro compe. & ibi glo. in uer. festiuis. Bald.

h ¶Ope. nunc. postea. Ibi uide plenius Bar. qui ponit opin. uarias. & ibi uide opin. Oldr. quam ibi tenet. & uide in decis. Rotæ conclu. 394. & Bald. in l. fi. C. de feriis.

i ¶Verò apparitor. contra hoc facit, quod not. in Clem. pastoralis, de citatione extra territorium. ibi uide Pau.

K ¶ Ad non feriatam. Adde Bar. in l. 1. in §. nunciatio, ff. de ope. noui nuncia. & domi. Alex. adde Cardin. in Clem. 1. de foro compet. in 3. opposi.

l ¶Rogationum. An his diebus sit in dictum ieiunium, uide glo. de consec. dist. 3. rogationem, & de obseruat. ieiu. c. 1. per Io. And.

m ¶Capit. 1. sed post. In gloss. de festo, & idem not. de consec. dist. 4. cap. 2. in gloss. ut in beata.

n ¶Vno, lib. 6. Statutum ergo episcopi arctat forum seculare; uide Bald. qui aliter loquitur in l. consulta. C. de testam.

o ¶Decret. lib. 6. Iste tex. hic in fi. probat, quòd sententia non est de processu, ibi, Nec processus, nec sententia. & sic illa ponit, ut diuersa, de quo dubitauerunt doctores. uide de hoc plenius in Spec. de

sen. §. 1. in prin. ubi de hoc per Io. And. plenè. & an app. actorū ueniat snia, uide Bart. in l. non intelligitur. §. neque, ff. de iure fisci.

p ¶Et in fauorem. Ibi uide Bar. quomodo hoc intelligitur, & in l. 3. §. 1. ff. de eo, per quem fac. erit.

q ¶Vel actor. Similis est consideratio, an debeat in iudicio attendi consuetudo actoris, uel rei, uel fori, ubi iudicatur, de qua plenius uide supra de consuet. super rub.

r ¶Sic suis renunciet. An autem ista exceptio feriarum possit opponi in qualibet parte litis, dic quòd sic. tex. est ponderatus ab Ange. in l. 1. ad fi. ff. de feriis, & d. Præpositus in c. ex parte tua, de ap.

ſ ¶Appellari. Vide glo. in c. 2. de cor. uitia. & in c. statutum. §. assessorem, & ibi Io. And. de rescrip. li. 6. & glo. antepe. & pe. in c. super his, de accusatio. & glo. in cle. 1. de iure patro. & Ioan. Andr. in c. 2. de iura. calum. li. 6. & uide in decisio. Rotæ conclusione. 478. & Bar. in l. si sic. ff. de lega. 1. & in l. alio, ff. de ali. & ci. le. & in extrauag. ad reprimen. super uerbo, uidebatur.

t ¶In curia obseruandæ. Adde, ꝙ cōis cōclusio est, ut attendatur locus iudicis. & est ratio, quia attenditur consuetudo fori ubi iudicium exercetur, in c. quod clericus, de fo. comp. & in l. 3. ff. de test.

u ¶Super uer. Ibi de hoc latius per ipsum, & scias, quòd simplex talis renunciatio porrigitur solum ad præsentes ferias, non ad futuras, ut notatur per Bar. ff. eo. l. 1. & an repentinis possit renunciari, uide glo. super uer. ob necessitates in cle. sæpe, de uerb. si.

x ¶Renunciari pōt. Adde tex. in l. 1. ff. eo. sed an ualeat renunciatio facta in cōtractu, uide Ci. & alios in l. 1. C. e. ti. & Bar. in d. l. 1. ff. e.

y ¶Quia istas. De istis feriis uide glo. in cle. sæpe, de uerbo. signi. in uer. necessitates.

z ¶Et de uerbo. sig. sæpe, Vbi uide in glo. super uer. ob necessitates, ubi ista corriguntur. & an ualeat excommunicatio istis feriis lata, uide Federicum de Senis consi. 11.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli.*
2 *Ad titulum hunc quæ alibi tradita pertineant.*

De ordine cognitionum, Rubrica.

1 ¶Elapsis † feriis, lites recto tramite procedere dn̄t: sed
quia plures quæstiones interdū ꝓponunt per modū
actionis, quādoq; ab unaq; parte, quādoq; à diuersis,
quādoq; incidunt, aliquādo emergūt, & dubitari pos-
set, qs ordo seruādus sit in cognitione, & diffinitione
2 prędictorū; & ideò submittit hanc rubricā † ad quam
facit 2. q. 2. & 3. q. 1. item. s̄. de iudi. exhibita, de ele. quā-
uis. §. ulti. & c. prouida, li. 6. eo. ti. si forte, & c. constitu-
tionem, de uerbo. signi. quæ idem dicit.

SVMMARIVM.

1 *De peremptoria exceptione iudex ante sententiam cognoscit; sufficit tamen in principali pronunciari, & nu. 2.*
2 *Petitorium intentatur, cum petitur adiudicari.*
3 *Exceptione probata, non semper ad absolutionem proceditur rei, & in quibus casibus.*
Replicatio impedit exceptionis effectum, ibid.
4 *Epilogus, & suffragium, glossarum. & nu. 5.*
Super incidenti an intelligatur pronunciatum, si super principali pronuncietur, & nu. 6. 7. & 8.
6 *Suppletio.*
7 *Incidens quæstio oritur communiter ante cœptum negocium, & ex circunstantijs eius, non tamen semper & quando ibid. num. 6. ad uer. & ante litem cont.*
8 *An de emergenti qōstione intra litē. sit pronūciandum, & quādo.*
Emergens autem ex circunstantijs iudicij ferè, ibi.
De peremptoriarum, & præiudicialium cognitione ubi nam tractet, aliò remittit, ibid.
De tacito ad expressum communiter eadem ratio, ibid. nu. 8. circa finem, uer. de tacito enim.

CAPVT I.

a 1 INtelleximus. a C. iudex † añ sententiā de ꝑemptoria exceptione cognoscit: sufficit tñ, ꝙ in
principali ꝓnunciet. Cōis diuisio. 2. ibi, in-
2 quisitioni [*Peteret*] ergo † petitoriū intendebat, Ala. pe
tebat. n. adiudicari, ñ restitui, Gof. [*Testes*] ergo lis erat
cōtesta. G. N. [*Assertionē*]. s. ad probādū ɔ̄ctū [*Ex qua*] ex-
ceptione [*Inquisitioni tuæ*] q̄ fuit, an de cōsanguitate sit
agendū prius, q̄ sup m̄rimonio snia proferat [*Quo fa-*
3 *cto*] i. qua exceptiōe † ꝓbata [*Ratio iuris*]. s. nisi obstet ca
b nonica b replicatio, puta reprobationis testiū, uel suffi
ciētis dispēsationis ꝓbatæ, uel simile. ad primū. s̄. de te
sti. series, & c. ex tenore. ad scdm̄. j. de consang. qđ dile-
ctio, & c. quia circa, s̄m Ho. [*Absoluas*] utraq; parte p̄ñ
te, uel altera per cōtumaciā absente. s̄. ut lite nō cōte.
4 qm̄, Ho. ¶. 1. † glo. super qōne, an in his, quæ occurrūt
intra litē, sit pronūciandum, primò ponit opiniones
Burgari, ꝙ non, & inducit tres leges. Itē ɔ̄riam Mar. &
Pla. q inducunt. 4. leges. Mediā Io. & Azo. distinguen-
tiū, & hanc approbat rñdendo legibus Mar. & Pla. ɔ̄
solutionē alleg. decre. cū Io. qui dupliciter rñdet. ¶ [*In*
5 † *glo. 1. ibi, exceptionem*] ibi dicitur, ꝙ exceptio dilatoria c
c in prin. opponit, & probatur, fundata intentione acto
ris [*& ibi. Si quidem*] protestatur reus, qui de iure suo du
bitat de exceptione, quam pobat fundata intentione
actoris [*& ibi respon. 2.*] si de hæreditate agitur, ordina-
tur quæstio libertatis: sed satis est super hæreditate ꝓ-
nunciari [*& ibi, Intra utile*] ibi minore petente restitui,
pronunciatum fuit super ætate [*& ibi. l. 3.*] si allegatur
præuaricatio cōtra absolutionē, super ea pronuncia-
dū est [*& ibi. §. ulti.*] pronunciatur, & an tempore litis
inchoatæ seruus fuit in possessione libertatis sine do-
lo necne. & s̄m hoc ipse, uel dominus subit onus pro
bandi in principali [*& ibi, Quoniam Alexandrum*] accusa-
tus de adulterio de lenocinio excipit, replicat, quod
est seruus; & hoc primò expeditur, & si apparebit li-
ber, procedit exceptio. si seruus, non procedit [*& ibi,*
Præses Prouinciæ] accusatus de plagio, si dicit per se uen-
ditum fuisse seruum suum, prius hoc expedietur. ¶ [*In*
6 *glo. 1. ibi, actoris primo*] de hoc infra de testi. c. de testi. in
gl. fi. & adde quod ibi dicam [*& ibi, de or. iud. l. 1.*] ubi de
hoc [*& ibi, M. & Pla.*] & Lau. Vinc. & Phi. [*& ibi, De qua*
re] ubi etiam de hoc [*& ibi, Io. & Azo*] hos sequitur In
noc. non hic, sed in decre. cum inter. R. de elec. [*& ibi,*
7 *etiam † ante litem contesta.*] & sic oritur ex circunstantiis
negocii, Gof. & habent uetustiorē causam. s. ante iudi
cium cœptum, Accur. quod uerū est cōmuniter. nā
& post iudiciū cœptum posset fieri pactum de nō pe-
tendo, quæ est incidens, & prius potuisset excōicari
actor, uel testis, uel reus spoliari, infra c. proxi. quæ est
emergens [*& ibi, ciuilis præiudicialis*] & quid de præiudi-
cialibus, & peremptoriis dixit hic G. dicam infra eo.
tuam [*& ibi, Milite*] & sic oriuntur ex circunstantiis iu-
dicii, nō negocii; & hoc est reperire ferè in omnibus
dilatoriis. ferè dictum, propter dilatorias solutionis.
8 Go. [*& ibi, Pronnnciatur*] uel † dic, ꝙ ibi pronunciatur su
d per libello, quo dixerat actor se minorem, & læsum d
[*& ibi, Replicationis*] accusabas me; excipio me ab alio
accusatum, & absolutū: tu replicas de præuaricatione
sed forte ibi accusabat de præuaricatione, ut ibi. no.
uel dic, ꝙ ibi tale erat incidens, quod impediebat pro
cessum. s. exceptio rei iudicatæ. unde super ipsa, uel ip-
sius replicatione fuit necesse pronunciari. nā quando
cunque incidens opponitur in modum emergentis
ad impediendum processum, quod esse potest in ca-
sibus, de lit. contesta. cap. 1. li. 6. super ea pronuncian-
dum est, sed si in modum incidentis, scilicet ad uicto-
riam principalis causæ non [*& ibi, est Peremptoria*] in-
telligas hoc specialiter dictum de exceptione præ-
uaricationis: quia pronunciato, quòd ille fuerit præ-
uaricator, non audietur amplius contra illum, ut in
dicta leg. 3. ff. de præuaric. non autem intelligas hoc
generaliter in omnibus dilatoriis, Abb. [*& in fi.*] bre-
uiter dicas, quòd super omni exceptione, cuius pro-
nunciatione non facta, principalis quæstionis proces

e ſus expediri non poteſt, pronunciandũ e eſt niſi iudex ſit talis, qui pronunciare non poſſit: ſed ſi poteſt expediri, de neceſsitate pronunciandum non eſt: põt tamen pronunciare ſimiliter, nec propterea uitiatur, quod agitur, infra de app. ſuper eo, 1. in fi. Ho. & huic ſatis concor. ꝙ alii dicunt, aut incidens uerificata impedit, lit. conteſta. aut non, de quo uide in ſpe. de incidentibus quæſtionibus in 1. col. ſed moderni legiſtæ dicunt diuerſimodè poſſe recipi, quod quæritur de pronunciatione ſuper incidenti. primò ut ſit quæſtio, an præcedere debeat pronunciatio incidentis diffinitionẽ cauſæ principalis; & hoc modo hic ſumimus: & dic ut ſupra, ſecundò ut ſit quæſtio, an expreſsè, uel tacitè pronũciari debeat ſuper illa; & de hoc nõ ẽ uis. de tacito. n. ad expreſſum cõmuniter eadem ratio. ff. de rebus credi. cum quid. de his, quæ fi. à ma. par. ca. ex ore, cum concor. tertiò ut ſit quæſtio, an per modum cauſæ ſit pronũciandum incidẽs. puta, abſoluo, quia conſanguineus, quia ſoluiſti, uel his ſimile; certè non: ſed de hoc dic, ut infra de re iudic. ſicut. quartò ut ſit quæſtio, an ſit idem effectus pronunciare ſuper incidenti, ſicut ſi ſuper eo principaliter pronuncietur; non, & de hoc dic, ut infra c. proximo.

ANNOTATIONES.

a Intelleximus. Ad materiam huius c. uide quod no. Barto. in l. 1. C. de ordi. iudi. & in l. à procedente, C. de dilatio. & in l. hic alleg. in glo. facit etiam glo. in c. ſuper hoc, de renunci. & tex. in c. licet cauſam, de proba. ubi ſuper incidenti pronunciatur, & in c. ueniens, de reſti. & uide glo. in uerbo, pronunciauimus, in c. cum Ioannes, de fide inſtrumen. quæ limitat id, quod dicitur, quòd ſuper incidenti non pronunciatur. utrum autem ſuper replicatis, quæ opponuntur contra exceptio. incidentem, uel emergentem, etiam ſit pronunciandum, uide quod di cit Ioan. And. in c. 2. infra de excep. Bald.

b ¶Canonica. Ponitur ergo hic dictio, prout, limitatiuè, de cuius natura uide Bar. in extrauag. ad reprimendum, ſuper uerbo, prout, & dictionem, ſecundum, & dictionem, iuxta, uide Ioan. Andr. de uerb. ſig. Abbate.

c ¶Exceptio dilatoria, in prin. Adde glo. ſingu. in c. exceptionum, de excep. & in c. paſtoralis, de excep.

d ¶Et læſum. Vel ibi fuit pronunciatum ſuper incidenti non ex neceſſitate, ſed ex uoluntate, quod fieri poteſt; ibi uide glo. & Bar. & hoc idem uoluit glo. in fi. ibi tamen ideò pronunciatur ſuper ærate, & ab interlocutoria appellatur: quia parat præiudicium in aliis cauſis; quod no. ibi ui de Bart.

e ¶Pronunciandum eſt. Adde etiam iſtud procedere, ſiue iudex pronunciet tacitè, ſiue expreſsè, ut in c. ex parte, el. 3. de appella. & per Bat. in l. à procedente, C. de dila.

SVMMARIVM.

1 *Spoliationem ſi reus opponit excipiendo, & tunc prius auditur, & ea probata reſpondere non cogitur: ſed ob id non reſtituetur: ſi agendo, ſecus, & ſimul utraque quæſtio terminatur. ſecus etiam actore replicante eam contra reum, uide nu. 17.*
Diuiſio capituli, ibid. uer. In. i. facti.
2 *Nomen actoris quando ſit & item rei exprimendum, & quod.*
3 *Contra laicum agitur in eccleſiaſtico foro ex duobus hic caſibus, & quibus.*
Caſtrum qui potuere præſignare, uel defendere, & non fecerunt, tenentur, exercitu ueniente.
Conductor etiam locatori ex eiſdem tenentur cauſis, ibidem.
4 *Iniuriæ tot ſunt, quot ſunt capita exercitus, ſi liberi, ſecus ſi ſerui, & ratio.*
In interdicto, unde ui, etiam quæ noſtræ ſunt commiſſa cuſtodiæ ueniunt, ibid. ad dicti. animalium.
5 *Damnum in quibus datum ſit, an & quando omnia ſint exprimenda in libello.*
Super ablatis rebus iuramento actoris, & taxatione præmiſſis, ſit condemnatio, ibid. uer. reſpondeo.
6 *Actionibus pluribus competentibus, declarare, qua uelit uti actione, debet actor, & ſecundum quam condemnatio fiet. nu. 7.*
8 *Spoliatio ante litis opponenda conteſtationem, niſi in duobus caſibus, & quibus, uel ſub proteſtatione, & nu. 13. uer. Eſt autem.*
Citra, pro ante, ibid.
Quies pro pace, & ſine reclamatione, ibid.
Reſpondere quis non cogit agentis petitioni, niſi prius fiat reſtitutio poſſeſſionis, ibid. ad dictio. reſpondetur, fallit, nu. 17.
Incontinenti probare intra quantum temporis dicatur quis, ibid.
9 *Vſufructuarij, & uaſalli reſtitutionem poſſeſſionis à proprietario etiam petere poſſunt.*
Retentio rei reuerſæ ab alio poſſeſſæ ad dominum licet, excipiuntur duo caſus, & qui, eod. nu. ad dictio. reuertitur.
Prædoni etiam datur interdictum, & exceptio contra ſpoliatorem, ibid. uer. unde non.
10 *Spoliationis propoſitio, utroque etiam modo fieri poteſt primo in modum actionis, ſecundo exceptionis, & coram quo.*
Reconuentioni locus non eſt coram arbitro, ibid. ad dictio. propoſita, & refert coram quo fiat, ibid. ad dictio. mutuæ. dicitur contingens cum conuentione, nu. 11. uide alia num. 13. & 14. & quomodo in ea ſimu cum conuentione, procedendum ut, ſi altera patiatur exceptiones, altera minimè, nu. 12.
11 *Contingentes ſe minimè quæſtiones dicuntur, etiam quãdo non ſunt iure reconuentionis illaqueatæ.*
12 *Appellare pro ad iudicium prouocare.*
In mutuarum quæſtionum negocio quis erit proceſſus, ibid.
13 *Spoliationis exceptio quibus caſibus, & contra quos locum habeat, & quando proponenda, & num. 14. & 15. & qualiter in ea pronuncietur nu. 16.*
Spoliato competunt actiones multæ, & quæ, ibid.
14 *Electionis confirmatio quando petitur, non ſubuenitur opponenti per exceptionem ſpoliationis, & ratio.*
Oppoſitoris uoluntarij, & inuiti non eſt par conditio in admiſſione exceptiones, & cuius, ibid. uer. & ideò.
Oppoſitori tamen electionis multæ competunt actiones, & exceptiones, & quæ, ibid. uer. multæ tamen, remiſſ.
15 *Excipiens licet quodam modo dicatur agere, tamen propriè non eſt actor, & qua ratione dicatur agere.*
16 *In exceptione ſpoliationis, & excommunicationis modus quis pronunciandi.*
17 *Leg. parentibus, de inoff. teſta. ff. & cap. quod ad conſultationem, de re iudi. quando ſit locus, uer. dic contra.*
Renunciare quis non dicitur priuilegio per actum diuerſum, ſed contrarium, ibid. uer. dic contra.
18 *Reſtitutio, ſpoliatione in modum exceptionis probata, quãdo fiat.*
Exceptio non ſolum eſt repulſio actionis, ſed repulſio ab officio, uel munere publico, uel honoribus, & quibuſdam alijs, ibid. ad dictio. repellatur.
Quid differat à proteſtatione & actione, & quid conſequitur, num. 20.
Excipi poteſt etiam contra non agentem, nec querelam exponentem, imò etiam contra inuitum & renitentem, eod. nu. 18. uerſi.
Ex quibus concluditur.
19 *Pœna extraordinaria infligitur, crimine in modum exceptionis probato.*
20 *Proteſtatio, & actio differunt ab exceptione, & quid unaquæque efficiat, & conſequatur.*
21 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. & nu. 22.*
Articuli quot ſunt, tot ſunt ſententiæ.
Excipiens uidetur experiri, §. in gl. hic patet.
In exceptione ſi ſuccubui, an directo agere poſſim, ibid. ad uerſi. & ibi, §. ulti. & nu. 29.
Ciuilis quæſtio quibus caſibus criminali non obſtet, neque contra, ibid. ad dictio. ciuiliter.
23 *Additio, ſiue ſuppletio gloſſarum.*
Vis priuata quam irroget pœnam, ibid. & locum habet ipſa, cum res debitoris occupatur ſine iudicis auctoritate, ibid.
24 *Ex delicto ſiue dolo abbatis hic tenetur monaſterium, & quare, & quibus concurrentibus.*
Spoliationis exceptio non competit, niſi ubi competit interdictũ, ibi. uer. & generaliter, & an interrumpat præſcriptionẽ. nu. 26.
Interdictum, unde ui, contra quos non competat, ibidem. & in qua cauſa poſſit opponi, nu. 27. & nu. 30.

Prior

Prior qui appellat, prior agat, quando locum habeat hæc regula, remiſſ. ibid. §. In glo. ff.
25 *In mutuis quæſtionibus an lata ſententia ſuper una tantum, differatur executio ſuper altera, & quando accidat non terminari una ſententia, ibid. §. ſed quid.*
Stipulatio una dicitur ex conceptione uerborum, & tamen ſunt plures reſpectu plurium rerum, ibid. ad uer. & in fine.
26 *Præſcriptio non habet locum in rebus occupatis & mala fide poſſeſſis, & quæ ipſam interrumpat, ibid.*
28 *Probationes factæ in excipiendo, ualeantne ſi directè agatur, & quæ. et an in uno iudicio factæ ualeãt in alio, uide etiã n. 32. 33*
29 *Exceptio rei indicatæ quando in modum actionis experienti obſtet, ſi prius in exceptione ſuccubuit.*
31 *Excommunicatus etiam non infamatus uitandus, & quomodo.*
Excommunicatio ex ui interlocutoriæ latæ in primo iudicio nunquid in ſecundo probabitur.
Accuſan. ab accuſatione propter aliquas cauſas repulſi, non ideò puniuntur, niſi aliàs directè contra eos agatur, ibid. in fin.
33 *Excommunicatus repulſus ab abſolutione, donec ſatisfaciat, non audietur iterum ex iiſdem actis id petens, niſi ſatisfaciat.*
Et an per probationes ſiue ſententiam primi iudicij, niſi denuò iterum conueniatur, in alio iudicio repelletur, & excommunicatus denunciabitur, uel aliàs manus contra eum iudicis aggrauabitur, cum ad hoc non ſit actum, diuerſa concluſio ſit ex iuris ciuilis & canonici differentia uide. etiam nu. 35.
34 *Excipi poteſt ut à iure ſuo cadat excommunicatus, non ut ab agendo repellatur, nu. 34.*
35 *Innocentius hic, & in multis alijs aruiculis arguitur fuiſſe nimis ciuilis, & ſubtilis.*
Subtilitas reſpicitur in ſpiritualibus, ubi bona fide agendum, & animarum periculis occurrendum, ibid. uer. quamuis enim.
Procedendi diuerſitas eſt inter ius canonicum, & ciuile, ibid.
Confeſſio, & probatio, ex qua quis conuincitur reddunt notoriam exceptionem, & quem habet effectum, ibid. uer. igitur tenendũ.
Excommunicationis exceptio & denunciatio competit cuilibet populo, ibid.
Repellendi qui ſint ubique, qui ſint in uno iudicio conuicti, uel confeſſi, ibid. uer. & ſi per conſequens.
36 *Crimen indirectè, ut contra teſtem probatum, uel confeſſum non repellit eum à promotione, niſi in duobus caſibus, & quæ crimina ſic probata uel confeſſa in omni iudicio quem repellant, uide num. 35.*
37 *Lenocinij exceptio non prodeſt uxori iure ciuili, ſed contra iure canonico, & quando.*
Leg. primæ. §. ſi publico, ff. de adulti. intellectus, ibid.
38 *Cap. cum tu, inf. de teſti. cum hac decretali conciliatio.*

CAPVT II.

1 VM dilectus. Caſus. ſi † reus cõtra actorem ſpoliationem opponit, aut excipiendo; & tũc prius auditur, & ea probata reſpõdere nõ cogitur: ſed per hoc non reſtituetur. aut agendo; & tunc ſimul utraq; quæſtio terminatur, & ea probata reſtituetur. & ſunt duæ partes. In. i. facti & proceſſus narratio. in ſecunda iudicis interlocutio ibi, Nos aũt. Iterum prima diuiditur in tres. prima ponit actoris petitionem. ſecunda ibi, Ei citra, reorum exceptionẽ 3. ibi, uerum, actoris replicationem. Iterum ſecunda principalis facit duo diſtinguendo, quia interloquif, duo membra. primum ibi, Cum ea. ℔m ibi, Sed quoniam. ſecundo ibi, uerum, declarat interlocutoriam, probans rationẽ per duo ſimilia 3. ibi, quemadmodũ
2 ſecundũ ibi, teſtes ẽt [*Dominis*] certis † expreſsis nominibus, cũ non liceat uagari. ĵ. de elec. ut quis duas, lib. 6. & ſicut debet eſſe certa perſona actoris, ſic & rei. 4. q. 4. ca. 1. ſi tamen domini eſſent, & conuenirent ut uniuerſitas, non eſſet neceſſe nomina exprimi, ℔m Inno. quod uerũ eſt de propriis: oportet tamen de dominis fieri mentionẽ, ĵ. de fide inſtr. inter; de decimis, dudũ,
3 ℔m Hoſt. [*De Arone*] uel † terra iſta eſt in tẽporalibus pa pæ ſubiecta, uel conueniunt coram papa, quia inuaſores. ſ. de fo. comp. cum ſit [*Depoſuerit*] coram auditoribus papæ [*Exercitu*] qui erant in caſtro, tenenf, ſi potuerunt, præſignare. & non aſsignauerunt, Ab. uel ſe defendere, & non defenderunt, ſicut conductor locatori. ff. locati, Item quæritur. §. exercitu. quot autem
4 † erant capita illorum de exercitu, tot erant iniuriæ. ff. de iniuriis, ſi plures, ſi fuerunt liberi aliàs ſi ſerui, factum unius familiæ pro uno reputatur, ne quis cogatur pro uno delicto tota familia carere. ff. ad l. Aquil.
a illud, Vin. a [*Animalium*] ſiue fuerint mon. ſiue aliorũ, dummodò cuſtodiæ mona. commiſſa eſſent. nam & talia ueniunt in interdicto, unde ui. ff. de ui & ui. ar. l. 1. §. quod autem. Hoſt. [*Alijs*] dicebatur man. combuſtionibus ſegetum, captionibus hominũ, homicidiis perpetratis. & ſecundum Vincenc. forte illi homines erant ſerui, uel agebatur ad expẽſas factas in medicos, & operas amiſſas, infra de iniuriis. c. 1. ff. ſi quadr. pau.
5 feci. di. l. ex hac, & no. quòd † non eſt neceſſe omnia, in quibus datum eſt damnum, exprimere in libello, q℔ non eſt uerum. niſi petantur ut acceſſoria, ſicut hic; ubi petebatur reſtitui caſtrum cum damnis, ff. de ui & ui. arm. l. 1. §. qui ui, & infra de reſti. ſpoli. cum ad ſe-
b dem b, & de hoc in ſpec. de libel. concep. §. iam nunc uidendum, uer. item talis. uel dic, quod idem, etiam ſi principaliter pro rebus Abbatis agatur, ut hic uidetur fuiſſe: quia nec hoc dicitur, ꝙ caſtra fuerunt capta uel pro eis ageretur, & pro rebus abbatis tantum. dicas ergo, ꝙ in hoc caſu non tenetur actor ſpecificare res, quibus fuit ſpoliatus, quod euidẽter probatur eo, ꝙ nec habet eas neceſſe probare per teſtes. C. unde ui ſi quando, ſupra quod me. cau. c. fi. & ſi dicas, editio libelli fit, ut poſsit reus deliberare. ff. de eden. l. 1. §. 3. q. 3. offeratur, & prædicta generalis eſt, & ſic incerta: reſpondeo, quòd non ſic eſt facienda editio, ꝙ reus ſuper rebus ablatis deliberet, ſed ſuper hoc tantum, an
c intulerit uiolentiam, an rapinam, c quia ſi hanc confiteatur, uel ſi neget, & per teſtes conuincatur, ſtatim iuramento, & taxatione præmiſsis, ſequitur condemnatio, ut in l. ſi quando, & præ. decre. fi. quod me. cau. ſecundũ Inno. uel ℔m eum non fuit approbatus hic libellus quod patet, quia reus forum declinabat [*Iuſticiam*] cum de his plures † cõpeterent actiones. l. Aquil.
6 pro damno dato. ui bonorum raptorum pro rebus mobilibus. unde ui, pro immobilibus, ad exhibendũ furti, de ui publica, & aliter fiat condemnatio in una, quam in alia, quare non fuit declaratus libellus contra id, quod habes ſupra de iud. dilecti. no. hoc fuit exfatuitate nobilium, qui hoc non petierunt. ad hoc C.
d de annali. excep. d L. ul. uel dic, ꝙ libellum non appro-
7 bauerunt: quia forum declinabant, Io. An. ſed † ℔m quam fiet condemnatio: ℔m illam, quæ minorẽ pœnam requirit: quia pœnæ &c. niſi in proceſſu appareret, ℔m quam uoluit procedere, & probationes facere. ff. de iudi. ſi quis intentione, ℔m Inn. & Hoſt. de hoc in ſpe. de libel. concep. §. iam nunc uidendum. uerſic.
8 ſed cum ex his [*citra litis conte.*] ante litem † cont. poſtea uero non oppono, niſi de nouo contingat, uel de nouo ad notitiam perueniat. C. de excep. l. fi. infra de ex-
c cep. paſtoralis. e ſupra de offic. delega. in fine, alii contra, Inno. ut dicetur infra in glo. hanc excep. uel i. ſub proteſtatione. quod nõ intendebat litẽ cõteſtari
f & eſt ſi. ĵ. de teſti. dilecto, ubi de f hoc [*Inquiete*]. i. in pace, & ſine reclamatione. & ſunt duo partes [*Reſponderent*]. i. non cogi petitionibus reſpondere, niſi prius reſtituerentur [*Incontinenti*] hodie infra 15. dies poſt diẽ, in quo proponitur, probanda eſt hæc exceptio. ĵ. de reſtitu. ſpolia. frequens, libr. 6. [*Denegabat*] nobiles iſti
9 fatebantur mon. proprietarium: ſed dicebat ſe † uſu-

g fructuarios,& ſic poſſeſſores[s] ff. de acq. poſſ.naturaliter, in prin. unde reſtitutionẽ petere poterãt.ff. de ui & ui ar.l.1.§.deiicit. uel dicebant ſe uaſallos,& habere utile dominiũ.ff.ſi.ager.uec.uel emp.l.1. Goff. [*Reuertitur*]hoc uerũ,ſine ſuo dolo,uel uiolentia;& ſic loquũtur iura,quæ alle.g.p̃m Inn. & Hoſt.unde non iuabat hoc monaſteriũ:quia cum ẽt prædoni ꝯ ſpoliatorem deꝯ interdictũ, infra de reſt.ſpo.in literis, & c. itẽ cum quis ; ergo & exceptio p̃m Inno. [*Commodum*] ff.depoſi.bonafides,Vin.[*& infra*]auditores rẽtulerũt [*Diſtinguendum*]ad pleniorem doctrinam.nam quò ad caſum nõ erat neceſſaria diſtinctio,ut patet infra uer. ſed quoniã.& eſt ſi. p̃m Hoſti.de ſacra unc.c. uno [*Repellendam*]ſup. Hoſt.anꝯ adꝯutrunque, primo in modũ
10 actionis,ſecundò exceptionis; quod fieri põt,de hoc infra de reſti.ſpoli.literas[*Ea*]ſ.ſpoliat. & ponitur in ui ablatiui abſoluti p̃m Abb. [*propoſita*] coram ordinario, uel delegato: coram arbitro ſecus,corã quo non eſt locus reconuentioni,ſupra de arbi. cum dilectus, nec in criminibus p̃m Vin.quod dic,ut 3.q.11.in ſumma[*Mutuæ*]refert p̃m Hoſt.coram quo iudice proponatur. nam licet coram ordinario proponi poſsit,lite conteſt.ſuper prima,diceẽ tamen tũc conuentio,nec locum habebit, quod ſequiꝰ, licet & tunc dici poſsit mutua petitio,ff.de compen.in rem,coram dele.pro-
h poni non poteſt [h],niſi ante litem conteſt.& de hoc ſu
11 pra de mu. pen.c.1. [*Contingentes*] quare † non ſunt iure reconuentionis illaqueatæ, ſed quando ſunt illaqueatæ per reconuentionem debito modo factam, tunc in idẽ iudicium &c.quod ſonat aduerſatiua,quã quam,quæ ſequitur, p̃m Hoſt.quaſi dicat,ꝙ uiciſsitudo,de qua ibi loquitur,ita locum habeat in reconuẽtione; ita, quod non in conuentione iuris,qđ no.hic Vin.uide in ſpe. de inciden.quæſtio.ſub uer.uidimus.
12 quod ibi dixi[*Appellat*],i.adꝯiudicium prouocat conueniendo aduerſariũ,Ab.[*Viciſſim*]quia in recõuẽtione lite conte. ſuper una, fiet conteſtatio ſuper alia;& poſtea ſuper utraque iurabitur,& dies ſuper utraq; aſſignabitur.dixit tamẽ hic Inn.ꝙ ambæ ſi uiciſsim tractatæ non eſſent, ſed liqueret de una prius,& de facili de alia non, bene ferentut ſententiæ diuiſim,ar. C.de compen.l.fi. concor. quod poſt eũ dicam de duobus petentibus præbendã,infra de ſpo.du.ſup rubrica.ſed nec actori aufertur exceptio excõmunicationis , uel ſpoliationis, ſi competat ꝯ reconuentionem,infra de excep.cũ inter, & infra c.fi.poterunt ergo ſnĩæ diuidi ꝓpter difficultatẽ probationum & efficaciã exceptionũ.alij dicũt,ꝙ propter recõuẽtionis naturã,ꝙuis uni parti cõpetat exceptio,& nõ alteri, quãuis faciles ſint ꝓbationes ex una ꝑte, & ex altera difficiles, neceſſe erit,qđ hic dicitur ſeruari.inſimul cognoſcẽdo,& finiẽdo,quæ opinio magis cõgruit ſubtilitati iuris licet æqor ſit prima , ne una qõ ſit alterius impedimentũ, & ne diffinitionẽ litis,de qua cõſtare p̃t de facili, protelari cõtingat in alterius grauamẽ,p̃m Hoſt. uide qđ dixi in ſpe.de reconuen.§.uidendũ,ſuper uer.& ſi iudex[*tractare*]punctus ſuſpenſiuus. ſi hẽs, tractãdæ,erit
13 punctus ibi,deductæ[*exceptionis*]hanc † exceptionẽ credimus locũ hr̃e,ſiue quis ſit ita ſpoliatus,ꝙ ei cõpetat interdictũ, ſiue ei competat condictio ex decre.infra de reſt.ſpo.ſæpe.§.de elec.querelã,ſiue condictio ex legibus,quæ ſunt C.unde ui,ſi quis in tantã.& l. ſi quando, ſiue ex aliis iuribus quibuſcũq; , quæ poſſeſsionis reſtitutionẽ fieri p̃cipiunt: ſecus aũt dicerẽ,ſi doli,uel metus,uel alia quæuis exceptio proponaꝰ, per quam poſſeſsio non recuperet,& eſt ad hoc ratio:quia iſtud non inuenitur iure cautum, nec de natura ſui hoc habet, & ideò quantum ad hoc non eſt talis exceptio attendenda ſecundum Innoc. quinimò,quia in primis non reperitur conſenſus interueniſſe, ſed in ſecundis ſic,quamuis per metum, uel dolosè , nec eſt tanti fauoris uis compulſiua, ſicut expulſiua : ſed & ſi prælatus agat nomine eccleſiæ , non obſta.ſibi exceptio de ſpoliatione, quam non fecit nomine ipſius eccleſiæ , ſed nomine ſuo tantum,argum.ff.de in ius uo.quæſitum , de reſti. ſpolia.frequens, lib.6. ubi ſuper ultima glo. inducam ad hoc alia iura. ſi uerò nomine ſuo ageret, audiretur excipiens cõtra ipſum infra annum etiam de ſpoliatione, quam non nomine ſuo feciſſet tantum , ſed etiam & eccleſiæ. nam quemadmodum in interdicto dicitur , non ſolum hac excep.tenetur , qui proprio nomine deiecit, ſed & qui alieno.ff.de ui & ui arma. l.1. §. quoti. hæc autem exceptio proponitur in perpetuum contra uiolentum , qui deiecit de eo,quod ad cum peruenit.de eo uerò,quod ad eũ
i non peruenit infra an. tantum, ſicut dicitur de interdicto. ff.de ui & ui arma. l.1. 1. R. nam & infra idem tempus proponi debet hęc exceptio [i].infra quod agi poteſt.ff.ex qui.cau.ma. necnon §.fin.ff. de inof.teſti. Papinianus,§.ſi quis impubes.contra hęredem igitur ſpoliatoris non competit hæc exceptio , niſi de eo , quod ad eum peruenit,aut dolo eius factum eſt,quo minus peruenire: quia ſic eſt in interdicto,ff.de ui & ui arm. l.1.§.hoc interdictum,& hæredi. §. fi.& l.2.& 3.reſpon.1. in ſucceſſores autem in in dignitate uidetur,quòd ſemper dari debeat,etiã ſi nihil ad eos peruenerit: quia dignitas nunquam moritur 12.q.2: liberti, ſupra de offi.dele.quoniam abbas,& quia tales
k generales [k] ſucceſſores tenentur,qui & in uitium ſuc cedunt.ff.de acqui. poſſ. Pomponius, mihi incipit, cũ lapides,ff.de diuer.& temp. præſcrip.cum hæres C. de acqui.poſſ.uitia,& le. & no.infra de immu.ecc.a duerſus.§.fi. p̃m Inn.excipe eccleſiam,ut patet in eo,quod le.& no.infra de depoſito.c.1. infra de fideiuſ.qđ quibuſdam.Eſt aũt dilatoria hæc exceptio,& ideo poſt litem conte.proponi non põt,ẽt ſi poſtea de nouo fiat cum ẽt ſpoliatus aliud auxilium hẽat, ſinterdictum. & multominus proponi põt ꝯ proſequentem ap. p̃m quoſdam alii uerò dicunt , ꝙ ſi de nouo fiat proponi põt per decre.inſinuante,de offi.dele.item dicũt,quidam, ſi de nouo ad notitiã peruenĩat,de excep.paſto-
l ralis.[l] hæc ẽt exceptio locũ non habet, quando actio, uel officium iudicis non dirigatur ſpecialiter ꝯ aliquẽ ſicut eſt,quando petitur electio cõfirmari,infra de cã poſ.cum eccleſia,& ibi repetam ſuper gl.2.& eſt ratio quia hęc exceptio competit tantum,ubi aliquis cõueniꝰ.unde de neceſsitate habet ſe defendere,ff.de uerb. ob.inter ſtipulantẽ.§.1. & ideo in neceſsitate conſtitu
14 to ſubuenitur per hanc excep. ¶Porrò † ubi confirmatio electionis petitur, nullus ſpecialiter conueniꝰ, nec inducitur præciſe à iure, quòd aliquis ſe opponat unde is , qui opponit ſe , non de neceſsitate iuris , ſed ſponte & uoluntariè ſe opponit. & ideo quia uolũtarius eſt,non ſubueniꝰ ei per hanc excep. ſicut illi, qui ad iudicium trahitur inuitus,arg.ff.de inof.teſt.aduer ſus §.fi. & l.fi.reſpon.1.licet autem ſic ſe uolũtariè opponens electionis confirmationi hanc excepti. non habeat: multæ tamen aliæ actiones, & exceptiones ei cõpetunt,ut patet in eo,quod leg.& no.ſupra de elec. poſtquam, & c.quia propter,& infra de accu.ſuꝑ his. iudex ẽt quandoque ex officio mandat,ꝙ electæ reſtituant mon.ea, quæ male ſubtraxerunt. & ſic non ob. ſupra de reſcrip.cũ dilecta,in fi.ſed nec excipiẽti ꝯ electũ opponiꝰ hæc ſpoliationis exceptio, quæ ꝯ actorẽ
15 tantũ locũ hẽt. & licet excipiens † quodãmodo dicat agere,quãtũ ad hoc ualet, quia ſicut actor hẽt ꝓbare intentionẽ ſuã,ſic & excipiens excep.ſuam: uerè tamẽ
m ꝓpriè loquẽdo actor nõ eſt[m]: qa nec agit ſed excipit; ſic intellige.C.de excep. in exceptionibus, & ff.de excep.l.1.ar.tamen cõtra .§. de iudi.exhibita.hæc ẽt exceptio

ptio in cauſa matrimoniali locum non habet, infra de reſti.ſpo. ex parte,ſecundum Inno. cuius eſt mens quaſi totius huius gl.quod dic,ut no.infra de reſti.ſpolia. ex conqueſtione, & c.ex tranſmiſſa, & c.literas.§. nos autem. Illud etiam hodie ſtatutum eſt, ut rerum priuatarum ſpoliatio agenti ſuper eccleſiaſticis , uel cõtrario nullatenus opponatur;quod dic ut le.& no. de reſti.ſpo.frequens.§.fi.lib.6.ſecundum Ho.[*Eorum*] nobilium.C.de excep.l.fi.Inno.[*Donec*] uide modum
16 † pronunciandi,cum probatur ſpoliationis exceptio. ſic & in excep.excommunicationis probata pronunciatur, actorem non audiri, donec fuerit abſolutus, infra de excep.pia,li.6.ſecundum Inno.[*Reſtituerentur*] tollere ergo poteſt Abbas impedimentum reſtituendo rem ablatam,quam ſi ſpoliatus receperit,uel malignè recipere noluerit, Abbas efficaciter agat, Goff.
17 [*Ab ipſo*] ſ.abbate. ſed quidꝯ ſi nobiles nunc agunt de ſpoliatione,de qua primò exceperunt,nunquid cogẽtur primo reſpondere abbati : dixit Ia.quòd ſic : quia ſunt mutuæ petitiones,& locus eſt ei, quod eſt dictũ. ſupra uer. nos autem. & uidentur tunc priuilegio renunciare,quod acquiſiuerunt per probationẽ in modũ exceptionis factã, ar. C.de inof.teſt.parentibus, de
n re iud.ꝙ ad conſultationem,dic ꝯ [n] p̃m Hoſti.nec obuer.nos aũt,& l.qui priorum,quę locũ habent,niſi in modum exceptionis fuerit probata ſpoliatio,lex, parentibus,& decre.ꝙ ad conſultationem,locũ habent, cum quis recurrit ad contrarium actũ.ſed ij non ſunt contrarij, ſed diuerſi.utendo igitur uno nõ renunciat alteri.ff.de acqui.poſſ.naturaliter §.1. infra ti.2.paſtoralis,cum ſuis concor. [*Facienda*] no. Ioan.2. q.2.ca. 1.
18 hoc eſſet uerum,ꝙ quando de ſpoliatione excipitur ꝯ eum, qui crimen intendit de ſpo.ab eo facta, probata ſpoliatione fiet reſtitutio,ſicut intelligit omnia.c.illius quæſtionis. de hoc in ſpe.de pe.& poſſ.§.1.uerſi.illud aũt,ubi.G.tenet contrarium [*Repellatur*] non ſolũ ergo exceptio eſt tepulſio actionis;ſed repulſio ab officio,uel munere publico, ut hic patet de teſte . idem de accuſatore. idem de promouẽdo ad officium, uel beneficium,infra de accu.c.1.& c.ueniens, & c.ſuper his, uel ad tutelam, ff.de ſupectis tu.l.3.§.ſi tutor, per rotam l.excipitur ẽt contra promouendum ad honores,uel munera crimẽ, defectus, uel infamia,ut ab iis arceatur.C.de infa.l.una,l.10.C.de dign. neque famoſis,li.12.de exceſ. præla. inter. & poteſt opponi etiam
o ante conſenſum electi,de elec.ſuper [o] eo,& c. cum in ter canones,de app.conſtitutis. excipitur etiam cõtra iudicem,ut repellatur à iudicando.ff.de iudi.cum prętor,ſupra de offi.dele.inſinuante,& c.cauſam quæ. ex quibus concluditur,excipi poſſe contra non agentẽ, nec querelam exponentem ; imò contra inuitum tractum & renitentem,ut patet in eo,qui cãtiuè compellitur ordinari, ſupra de ætate & qua.quæris.& in tutore,qui quãdoq; cogitur, inſti.de fatiſ.tu.§.fi.& in epiſcopo transferendo,ꝙ quãdoq; cogiꝰ.ff.de mu. & ho.
19 l.munerũ.§.iudicandi,p̃m Ho. [*Ordinaria*]quaſi † poſsit infligi extraordinaria.C.de teſti.nullum.C.de proba. l.pe.Hoſt.[*Teſtimonio*]tamen proter ſuſpicionem calũniæ ab accuſando repelluntꝰ.2.q.1. prohibentur [*Non habentur*]cõtra 3.q.5.conſtituimus.ibi ſoluitur no.Ho.
20 ex decr.ꝙ † aliud eſt proteſtatio, aliud exceptio, aliud actio.qui enim proteſtatur,dicit ſe ius habere, ſed nõ præcludit aduerſario ius agendi,nec conſequitur cõdemnationem:qui autem excipit,dicit ſe ius habere, & præcludit uiam aduerſario , ſed non conſequitur, condemnationem: qui uerò agit,dicit ſe ius habere, ſed non præcludit uiam agendi,excepta cauſa ſpoliationis ; quod dic,ut infra cap.fi.ſi tamen probat, niſi aliud obſtet,conſequitur condemnationem.¶3.glo.
21 † objicit , quod delictum [p] &c. ſoluit. ¶*Glo. hic patet*]
p primò no.ꝙ ſpoliatio ciuili quæſtioni non ob.& c.ſecus in criminali,& recitat quorundam lecturã quam reprobat. ſecundò quærit an præſcriptio &c. ſoluit, quòd non,& contra ſolutionem alle.3.an in qualibet cauſa &c.& ponit duas opiniones contrarias 4. quærit,an hæc decre.& c.& ſoluit.5. quærit, allegat ad negatiuam , ſoluit contrarium. ¶Pe. glo.alleg.4. concor.ſignat contrarium de.4. capitulis, & una lege, & antequam reſpondeat , format quæſtionem , & ſoluit; demũ reſpondit ad tria c.& ad l.¶Vlti.glo.ſignat
22 contrarium,& ſoluit. ¶*In† glo.2.ibi.non utique*]quod ibi dicitur, habes in cap.ſtatim alle. ¶*In glo.3.ibi, maleficio uiolentiæ*] uel deiectionis, ut in l.ſe. ¶*In glo. uel contra, ibi,cum à te*]uide de reſtitu. ſpolia. olim 2.in glo.2.¶*In glo.ſi iſti, ibi, neque ſcriptura*] uide in prædi.decret.1.in gl. prima[*& ibi, etiam ſi patre §.1*]ibi minor contra unum ſolum capitulum ſententiæ reſtituitur, ex quo aliis non cohæret. ¶*In glo. hic patet , ibi, quo enim tutore,in fi.*] committitur ſtipulatio rem ratam haberi[q], ſi promittens petendo , uel excipiendo ratum non habet[*& ibi.l.1.*]ibi dicitur, is uidetur agere, qui exceptione utitur. nam reus in exceptione actor eſt , & idem in l. ſe.[*& ibi. §.ulti.*] ut ſi hæreditate petita nunc ſingulas res peto, uel e contra[r] , obſtabit exceptio [*& ibi, Ciuiliter*]& e contra. ponit hæc lex multa exempla, in illo ſcilicet qui egit interdicto, & nunc agit de ui. In illo, qui pro teſtamento egit de tabulis exhibendis , nunc agit Cornelia de falſis , & libertus , qui ſe dicit ingenuum, de operis ciuiliter,& leg.Viſcellia criminaliter conuenitur . Item de furto , plagio , & falſo ciuiliter & criminaliter agi poteſt. ¶*In glo.pe.ibi,ut fundus*] uide in decre. licet Hely. ſuper glo.ſic ſupra[*& ibi.l.1.*]aliàs 2. communiter habetur per l.ille titulus, hæc lex eſt data à diuo Auguſto , & quid dicat infra declarat[*& ibi, Admitti*] niſi propter pauciratem illorum, qui publicis muneribus fungi debent, ut ibi [*Et ibi,ſic C.*]ſup. in eo , qui oppreſsit ancillam [*& ibi reum*] uide ſupra in c.proxi. allega. ſuper 1. glo. ¶*In glo.ult.ibi, l.2.*]uide
23 de furtis.c. fin.ſuper 3.glo.¶*In † glo.1.ibi, reum*]hoc dicit, quia punitur in 3. parte bonorum ultra id,nec iudex, nec ſenator eſſe poteſt , nec aliquem honorem habere , ff. ad l.Iulia. de.ui priua. l.1. habet autem locum uis priuata, cum res debitoris occupatur ſine iudicis auctoritate,eo.ti. l.fina.niſi obſtet pactum contrarium, de pigno.l.3.Hoſtien. ¶*In glo.2.ibi,litem*]infra de lit. conteſta.c.2. lib.6.[*& in fi.*] & infra de regu. iur. exceptionem, lib.6. ¶*In glo.3.ibi, ſed hic*] & idem Ioan. T.Goffr. Phi. & facit, quod no.C.de ſacro ſan.eccleſ.
q iubemusq in fi.ulti.glo.& infra de ſi. dę hoc in glo.ulti.& infra de do.& contu.c.1.in glo. argum.quòd ipſe Goffre. etiam idem no. ſupra quod me. cauſa,Abbas
24 [*& ibi, Cum ad ſedem*]per decreta. eo.ti.ſæpe, dicit † Hoſtien. Mona.teneri, quia res ad ipſum peruenit, & ipſam poſsidebat, ne ex dolo Abbatis lucrum ſentiat, ſicut nec damnum patitur,ff.de dolo. l.1.& quod metus cauſa,item ſi cum §.Pedius.& ſi dicas,quòd lucrũ eſt iſtud, cum ſuum teneat? reſpondet, quòd forte milites caſtrum tenebant in feudum. uel eſt lucrum ſecundum eum, quia de dominio non poſſet referri quæſtio ſpoliato. infra.c.fi.de reſtitu.ſpolia. in literis. Inno. autem dixit quoſdam dicere, non poſſe contra mon.excipi,niſi duo interuenerint, primũ,quòd nomine mon. facta ſit uiolentia. p̃m, quòd ad mon.aliquid peruenerit. poterit enim excipi de eo , quod peruenit, ff.de ui & ui.arma.l.1.§.fi.& generaliter traditur,exceptionem non competere, niſi ubi competit interdictum,quamuis actio, uel exceptio ex dolo
r competere poſſet. unde ſicut ſtatim contra repellentem uim non competit interdictum, uel ꝯ eum,qui ſine ui,dolosè tamen,occupauit,ſic nec exceptio[*& in*

fi.] quod dic,ut infra de ſen.excom.cum quis,& de re
f gu.iu.li.6. ¶ *In glo.ff.de iudi. & in fi.*]& quando locum ha-
beat hæc regula, & quando fallit, ibi no. & in ſpecul.
de inciden.quæſtionibus,uer.uidimus,& per Hoſtien.
in ſumma, eo.ti.uer.hæc autem regula. ¶ *In glo. ſi iſti, ibi.§.ult.*]per quem §.uidetur,quòd†lata ſententia ſu-
25 per una tantum, differatur executio,donec feratur ſu
per alia.ſed Vin.hoc non recipit,dicens, quòd illud in
eadem.l.corigitur, niſi in caſu,cum aduerſarius meus
impediret,ne iudex in alia ſententiaret,tunc enim dif-
feretur executio, & exciperem contra aduerſarium,
ſi me conueniret ex cauſa iudicati, argumen.ff.de eo,
per quem factum eſt.l.1.§.2. & infra de teſti. cog. per-
uenit,contra infra de re iudic.cum I.& A.Sed ibi non
fuit reconuentio: ſed ibi remotus eſt Abbas dilata
correctione capituli ſecundum Vin. qui etiam hic re
petit,quod dixi ſecundũ eum ſupra de mu.peti.c.1.ſu-
per uer. reſpondere quomodo. Vber. dixit hunc mo-
dum procedendi non eſſe neceſſarium,uide in§pe.de
reconuen.§. penul.poſt princ. & in uerſi.ſequentibus
per totum uide materiam huius glo.[*& in fi.*]ſicut una
dicitur ſtipulatio ex conceptione uerborum, & tamẽ
ſunt plures reſpectu plurium rerum deductarum in
illa. ff.de uerbo.obli.ſcire debemus, & l.ſi Stichum. §.
t ſtipulatio[t]. Sed quid ſi lata ſententia ſuper una, ſtatim
appellet condemnatus, & per hoc recuſet iudicem ut
ſuſpectum, quod facere poteſt, de appella. propoſuit
dicit Hoſtien.quòd tunc non terminabuntur una ſen
tentia. habet ergo hoc locum, quando non appella-
tur: contrarium puto. ad quod faciat decre. auditis,
de procura.& infra ti.2. paſtoralis, & infra de reſtitu.
ſpo. audita. ad decre. propoſuit, reſponde, ut dicam
eo.ti.ad hæc ſi in una.dicit etiam Hoſtien.hoc fallere.
cum petitorium obſcurum eſt,& de poſſeſſorio ſta-
tim liquet,quod eſt talis naturæ, quod feſtinam pro-
nunciationem requirit propter animarum periculũ;
u quod dic,ut infra de reſti.ſpo.ex conquæſtione. [u] ¶ *In glo.hic patet,ibi, quidam*] Goff.hic [*& ibi. Iuſtiniani*]ad hoc
poſſunt reſpondere primi, quòd non eſt iniuſtum,
quòd ſpoliatus reſtituatur, Hoſtien. [*& ibi, præſcriptio-
26 nem*]caue, quia† in rebus occupatis, & mala fide poſ-
ſeſsis non currit præſcriptio. unde ſecundum legem,
procederet glo. in re non uiolenta in præſcriptione
longiſsimi temporis. Item ſecundum iura antiqua,
ſecundum quæ in ciuilibus admittebatur exceptio
ſpoliationis factæ à tertio, & hodie etiam procede-
ret oppoſita exceptione & non probata; quia licet
mala fides interrumpat,exceptio non.ſed Hoſtien.di
xit ſecundum quoſdam glo.non procedere,ſecundũ
x quoſdam res uiolenta[x] nunquam præſcribitur, niſi
uitio rei purgato, inſti.de uſucap.§.quod autem,& §.
aliquando.in aliis rebus non procedit: quia aut exci-
pit is,qui poſsidet;& ſic alius non præſcribit.aut alius,
quam dominus poſsidet;& tunc dominus non poſsi-
dens non conuenitur reali,de iudic. examinata.ergo
nec de hoc excipit. ſed hæc nihil eſt;quia poſſet con-
ueniri perſonali,uel ſuper alia re[*& ibi, Dicendum*]ſecũ
dum Ioan.& Vin. Idem Innocen.[*& ibi, Experiri*]hoc
uerum quòd ad onus probandi[*& ibi.Poteſt dici*]ſecun-
dum Ioan.cui concor.hic Vincen. & infra c.ultimo.
27 qui etiam† dicit hanc exceptionem opponi non poſ
ſe contra eum, cui quis tenetur ſacramento. fideiuſ-
ſor autem poteſt eam obiicere contra creditorem ex
ſua, uel ex ſui debitoris perſona:quia compenſat tam
ſibi, quam principali debitori debitum.ff. de cõpen.
y ſiquis[y]. Item ſiquis conqueritur de alio, quod impe-
dit eum,ne filium baptizet,ne defunctum ſepeliat,ne
parietẽ ruentem reficiat, non poteſt ei opponi exce-
ptio ſpoliationis,argum.5.di.baptizari.8.q.4.nonne,
z ff.de no.ope.nun.l.1.§.ſi quis[z] riuos.ſecus,ſi conque-
reretur de iniuria iam irrogata', puta de eo, qui non
permiſit baptizare filium, uel ſepelire defunctum.
tunc enim per exceptionem ſpoliationis elidi poteſt
actio, ſm Vin.& de his omnibus in ſpe.de peti.& poſ.
§.1.uer.quid ſi debitor,& uer.ſc.dixit ẽt q agenti inter
dicto,uti poſ.ne turbetur ſibi poſſeſsio, nec offendan
tur inquilini,uel putatores uinearũ,non ob.exceptio
ſpoliationis: quia iudicis eſt futuras lites impedire, &
prouidere,ne qs ſua poſſeſsione priuetur,uel turbẽ.
Sed ſi ageretur ad pœnam, puta infra annũ utilẽ ad
poſſeſsionis turbatæ æſtimationem. ff. uti poſ.l. 1.&
pen.§.ul.exceptio ſpoliationis prodeſt.& adde, quod
dicam ſm eum infra c.fi.& Inno.ibi contra,ut ibi di-
cam in glo.hoc dicunt,poſt principium,& de hoc in
ſpe.de peti.& poſ.§.1.uerſi.ſed nunquid intentanti[*& ibi, Admittitur*]hoc non obſtat: quia depoſitarius, dũ
non inficiatur depoſitum, ſed per compenſationem
uult totum, uel partem retinere,perfide agit, & ideò
non auditur: ſed quando de depoſito non cõſtat,ſed
ſpoliatus ſe dicit inermẽ, hic nulla perfidia,ſed æqui-
tas eſt ipſum excipientem audiri, ſic not.Gof.infra.c.
fi.[*& ibi, Alij*]Tan.Gof.& Ho.[*& ibi, Veniens 2.*] Gof.di
28 xit diſtinguendum † ſm formam decre.infra de teſti.
præſentata,& C.eo.l.ul.ſed uerius eſt, quod dicit glo.
nã iſti teſtes ad idẽ & ob idẽ producitur: hic ad idem,
ſed ob aliud.dicebat igitur Inno. q licet priores teſtes
poſsint induci,priores atteſtationes non propter ua-
aa riatum modum agendi;& remittit ad decre.ueniẽs[aa].
ſubmittebat autem ipſe,& Ho. q licet in probatione
teſtium hoc locum habeat, ſecus in probatione per
bb cõfeſsionem,quæ facta in uno iudicio fidem faciat[bb]
in alio,de elec.per inquiſitionem, ubi dixi de hoc [*&
29 ibi,§.ult.*]dixit† Inno.quòd in exemplis illius legis ſen
tentia lata ſuper primo rationabiliter parit exceptio-
nẽ rei iudicatæ ſuper 2. ſed hic lata ſuper exceptione,
non parit exceptionem in interdicto. putat tamen,q
ſi prius ſuccumberet in interdicto, non poſſet poſtea
excipere de eadem ſpoliatione. ff. de his,qui no.infa.
cc Lucius.[cc] [*& ibi, Dico*]ſecundum Io.Idem Iun.& Hoſt.
[*Et in fi.*]& hoc eſt contemplatione rei familiaris[s], ſm
30 Inno.qui etiam hic quærit,quid ſi Abbas † ſuccubuit
in excep.poſtea militibus contra ipſum agentibus ob
tinuit in interdicto, & abſolutus eſt ab ipſorum im-
petitione: demum Abbas reincipit eandem quæſtio-
nem, nunquid obſtabit ei exceptio prædictæ ſpolia-
tionis,uel ſententia? dic q non propter æquitatem ſu
dd peruenientis ſententiæ,ff.de condi.ſine cauſa [dd] l.2.ff.
commodati,in commodato.§.ſi. ff.depoſ.bonafides
ff.de pur.uul.c.2. propter quam æquitatem is,qui tu-
lit intelocutoriam ipſam,reuocare debet.ff.de re iud.
quod iuſsit,infra de app.cum ceſſante,& quia reo ab-
ſoluto in interdicto daretur exceptio, ſi iterum con-
ueniremur,multo fortius danda eſt replicatio,ſi reus
excipiat de ſpoliatione, de qua uictus eſt interdicto,
ſecundum Innoc. ¶ *In glo.penul.ibi ex parte*] ſolue,ut ibi
dicam ſuper 4. glo.[*& ibi, ab executione*] uel à petitione
reſtitutionis,ſm Inno.& uide quod dixi de procur.ex
inſinuatione, ſuper gl.pe. [*& ibi,Poteſt dici*]ſecundum
Ioan. Vinc.& Phi.ſed Fran. dicit,& placet Hoſtien. ut
31 ſtatim,dicam,etiam †non infamatum,de cuius excõ-
ee municatione qualitercunque[ee] conſtat,fore uitandũ
& hoc propter periculum cõmunionis, alle.de exce-
ptio.exceptionẽ.ita tamen, q occultus occultè,& pu
blicus publicè uitetur 2.q.1. ſi peccauerit[*& excommu-
32 nicandum*] quærebat† etiam Inno. quid ſi actor ſuper
re aliqua, quam petebat,propter hanc exceptionem
excõmunicationis probatam repulſus eſt ab agendo,
& poſtea contra eundem,uel alium de alia re incipiat
agere,nunquid poteſt repelli ex ui interlocutoriæ pri
mi iudicij, per quam in primo iudicio repulſus fuit.

reſpon.

reſpon.non.nec per probationes primi iudicij proba
bitur excommunicatio in ſecundo,ar.ff.de excep. rei
iudi.cum quæritur, & l. ſe. ſic licet aliqui propter ali-
quas cauſas repellantur ab accuſatione 2.q. 1. prohi-
beatur; non tamen aliàs propter hoc puniuntur, niſi
aliàs directè agatur contra eos.ff.ex quibus cau.ma.l.
ff 2. quia nec ad hoc actum eſt, infra eo.ff c.§.1. Quid ſi
33 †aliquis petit ab ſolutionem,[gg] & repellatur,quouſq;
gg ſatisfecerit, quia probatur contra eum, q pro mani-
feſta offenſa eſt excommunicatus. demũ iterũ de no-
uo petit abſolui,nunquid eſt audiendus. reſpon. non
niſi primò ſatisfaciat, de ſentẽtia ex. ſolet.§. in prima
li.6. Sed per probationes, ſiue ſententia primi iudicij,
niſi de nouo iterum conueniatur, nec in alio iudicio
repelletur,nec excommunicatus denunciabitur, nec
ſubtrahẽtur ſibi ſua beneficia,nec alias aggrauabitur
manus iudicii contra eũ, cum ad hoc non ſit actum,
ſed ad hoc tantum directè actum eſt,ut à petitione ab
ſolutionis repellatur; qđ & reus eſt conſecutus. Quid
34 †ergo ſi excommunicationis exceptio ꝫ actorem di-
rectè proponitur,non ut ab agendo repellatur,ſed ut
à iure ſuo cadat,uer.gratia,aliquis petit abſolui,uel q
denuncietur abſolutus ab excommunicatione in ſe
lata poſt app.legitimam, & aduerſarius excipit, quod
nulla præceſſit appellatio,uel iniuſta, & hoc probat.ſ.
q nulla,uel iniuſtè fuit appella.hoc.n.caſu fertur ſen-
tentia pro excipiente, & ſententia excõicationis pro-
nunciatur iuſta. ſ.de lega.cum contingat, ubi de hoc
plenè no. nunq d ergo in tali caſu hæc ſententia obe-
rit excommunicato in aliis. reſpon. utiq; nam etiam
ſi in contumacia permaneat, potuerunt ſibi ſubtrahi
beneficia,& aggrauari manus iudicis cõtra ipſum. hic
.n.excipiens non intendebat actionẽ tantum repelle-
re,ſed potius principaliter intendebat ſententiam pro
ipſo latam defendere, & de iure ſuo probare. Sed di-
ces,nonne ſufficit ad hoc,q excommunicatus denũ-
cietur, & quod aliis modis contra eum procedatur,
quod conſtat de excommunicatione per id, quod
abſolutionem petit. reſpon.poteſt enim eſſe,q abun
danti cautela hanc abſolutionem petit, quia bonorũ
mentium &c.5.di.ad eius uerò concubitum, ſm Inn.
uerum eſt ſed non eſt præſumenda cautela, niſi hoc
exprimatur, ut patet infra de ſen.ex.ſuper eo, & ſupra
de elec.uenerabilem.§.pe.uer. ſint quoque, ſm Hoſt.
Fatetur tamen Inno. q ille, qui tulit excõmunicatio-
nis ſententiam, non auctoritate huius ſententiæ, qua
petens abſolutionem ab hac petitione repulſus ẽ,ſed
auctoritate prioris ſentẽtiæ, qua ipſum ligauit,poteſt
hanc ſententiam facere publicari, & aliàs manus ſuas
aggrauare contra ipſum excommunicatum.9.q.3.cu
ræ,& patet in eo,quod legitur & not. ſupra de treu.&
pace.c.1.§.1.& infra de ap.paſtoralis,uer.ſi.ſecundum
35 †Inno.cuius eſt mens totius gl.ſed in hac parte, ſicut
& in multis aliis articulis nimis uidet fuiſſe ciuilis, &
nimis ſubtilis ſm Ho. quamuis enim prædicta in om
nibus ciuilibus quæſtionibus locum habere poſſint;
in ſpiritualibus tamen non eſt ita ſubtiliter proceden
dum,ſed potius de bona fide agẽdum, & animarum
periculis occurrendum,ut patet in ap. quod le.& no.
ſupra de iudic. dilecti, infra de dolo,& contu. c.1.igi-
tur tenẽdum uidetur,quòd ubi talis exceptio propo-
nitur,qua probata is, qui repellitur non ſolum quan-
tum ad ſe,ſed & quantum ad omnes alios inficitur,ex
quo is,cui opponitur,hanc in iudicio confitetur, uel
ſi neget, exinde conuincitur,etiam ſi nulla datur ſen-
tentia,talis confeſsio,ſiue probatio exceptionẽ noto-
riam reddit, infra de coha.cle.& mu. c.fi.& ſi per con-
ſequens ſit confeſſus,ſiue conuictus, ab omnibus re-
pellitur,& ubiq;,ſicut ẽ uidere ſpecialiter in exceptio
ne excõmunicationis,cuius denunciatio,& exceptio
hh cuilibet de populo [hh] cõpetit, & quę exquo notoria
eſt, ppter periculũ animarũ non ſolùm excõicati,ſed
ẽt participantium, apta eſt ad actorem ex puro offi-
cio iudicis repellendũ,ut patet in eo,quod le.& no.in
fra de exce.exceptionem,& eo.ti. pia.§. fi.lib.6.quali-
tercunque etiam conſtet,quòd aliquis ſit excommu-
nicatus in una eccleſia,excõicatus eſt apud omnes,&
ab omnibus eſt uitandus. 3.q.4. nullus, & c.omnis. 4.
q.5. quiſquis. 11.q.3.c.2.& 3.& c.ſicut apoſtoli, & c.ſe
& infra de proba.poſt ceſsionem, & ad minus ex eo-
dem officio contra talem,ſi in fæcibus ſuis iaceat;po-
teſt procedere iudex ſuus infra de app.paſtoralis,uer.
fi.& patet in eo,quod leg.& no.ſupra de offi.ordi.c.1.
infra de ſimo.licet hely.§.1.uer.non tanquam ipſe. &
idem eſt uidere in ſimoniaco in ordine,ut patet in eo
quod legitur & no.infra de ſimo.tanta.§.item omnis.
Idem ẽt patet in fornicatore,ut leg.& no. infra de co-
ha.cleri. & mu. ueſtra, & in periuro, & in quibuſdam
aliis,de quibus dic,ut no.de teſti.c.fi.in his aũt & ſimi-
libus illa ſpecialitatis, ſiue diuerſitatis ratio reddi po-
teſt: quia in ciuilibus ſi probatio exceptionis facta in
uno iudicio, uel in uno modo agendi, non ualet in
alio, non eſt multum curandum de hoc iudicio ec-
cleſiaſtico:quia ſpiritualiter,uel temporaliter non po
teſt niſi litigantibus obeſſe, uel prodeſſe. in ſpirituali-
bus autem & potiſsimè in prædictis exemplis, niſi ſe-
mel confeſsi,uel conuicti, nedum condemnati repel-
lerentur, non ſolum repulſorum, ſed & omnium cũ
eis participantium animabus periculum immineret,
& ideò neceſſe eſt, ut in his caſibus aliter ſentiamus,
& animarum periculis occurramus,ar.1.q.1.§.1. ecce
cum honoris,& §.cum ergo,ut l.di.ut conſtitueretur
ad fi.41.di.quieſcamus 61. di.miramur,cum ſuis con-
cor.idem eſt & in periuro,ut patet in eo, quod leg. &
no.infra de teſti.teſtimonium.§.1.ſecundum Hoſtien
[*& ibi, Promouendum*] refert Ber. in Veneri. 14. tenuiſſe
36 Tan.per hanc dec. quòd propter † crimen probatum
contra teſtem, uel per eum confeſſatum ipſe non re-
pelletur à promotione, niſi ſit inde infamatus, & in
purgatione deficiat[*& ibi, Purgatio*]uide quod dicam
infra de accuſ. ſuper his, ſuper glo. 1. propter hoc, &
de purga. ca.inter,ſuper glo.2.[*& ibi, Proſit*]tamen ſe-
cundum.l.cum † accuſatur adultera ad pœnam ciuil-
lem: ſed ſi in foro eccleſiaſtico accuſaretur ad ſepara-
tionem tori, tunc prodeſt exceptio, infra de eo, qui
co.con.diſcretionem. poſſet & aliter ſolui contrariũ,
quod ibi crimen lenocinii, de quo excipitur, contin-
git principale crimen adulterii, de quo agitur, ut eſt
dictum. unde ſi eo caſu puniretur teſtis, ut ſupra di-
xit.g.multofortius actor,cùm ille neceſſarius,iſte uo-
38 luntarius. ¶ *In glo.ulti.in fi.*] dicit Hoſtien.quòd hic lo
quitur,quando non periurium,ſed aliud crimẽ quod
cunque uis,obijcitur teſti:ibi;quando de periurio cõ
uincitur, & tunc eſt ſpeciale, quòd decœtero ut infa-
mis à teſtimonio repellatur,infra de teſtibus,teſtimo-
nium.

ANNOTATIONES.

a ¶Vincen. Ibi uide,& plenius Bal. in l.ſi familia,ff.de iur.om. iudic. & l.ſemper,ff.quod ui aut clam,& in l.quotiens,ff.ſi fa.fur. fe. di. & in l.ſi plures, prælegata.

b ¶Cum ad ſedem. Ibi uide in glo.2.& ſuper illa, & de libel.obla.c. 2.in prima glo.& ſuper illa.

c ¶An rapinam. Interdictum, unde ui, pro rebus mobilibus de per ſe non competit, ſed in conſequentiam immobilium, ut l.1.§.illud,ff. de ui & ui ar.unde iſtud intellige de actione, ui bonorum raptorum.

d ¶Annali excep. Et iſto caſu,ſi una actio eſt generalis,alia ſpecialis, ut in cõdictione certi generali & ſpeciali,preſumitur potius quã ſpecialis in iudicium ſic deducta, uide Barto.in l.1.in princ,ff. de eden.& C.eo.l.edita,per Bal.& d.Bart. de Sali. & uide Bal. in l.ſi. C.de an.ex.hic allegata.

e ¶Paſtoralis. Addę d. Feli. in d. c. paſtoralis,
f ¶Vbi de hoc. In prima glo. & ſuper illa, & not. expoſitionem iſtius uerbi, citra, pro ante.
g ¶Et ſic poſſeſſores. Naturales ſine dubio. ſed an ciuiles, dubium eſt. uide in l. naturaliter, in princ. hic allegata per Bar. & quid in colono, uide in §. dicitur, infra allegato per ipſum.
h ¶Proponi non poteſt. Vt ſit propriè reconuentio: ſed erit conuentio, quæ alium habet effectum, quam reconuentio, ut in c. diſpendia, de reſcri. lib. 6. no. per docto. & in c. 1. de mu. peti. per Ioan. And. ſuper prima glo. uel nec etiam per modum conuentionis, ut ibidem no. Io. And. & hic uidetur idem Hoſt. ſentire, quod eſt nota.
i ¶Exceptio. Contra, quia imò perpetua, quia quæ annua &c. l. pure, in fi. ff. de doli excep. uide in l. nam poſtea. §. ſi maior, ff. de iureiuran. & in l. in honorariis, ff. de do. excep.
K ¶Generales. In ſingulares autem ſucceſſores an competat excep. iſta, uidetur quòd ſic per id, quod no. in prin. huius glo. in caſu. ſ. c. ſæpe, de reſtit. ſpol. & uide per Ioan. in ſpec. de peti. & poſ. §. 1. uerſic, quid ſi matrimonio, in uerſi. ſe.
l ¶Paſtoralis. Vide glo. quæ incip. de facto, & ſuper illa Ioan. Andr. in c. 1. de reſtit. ſpolia. ſi ſuperuenit pendente lite, quòd poſſit opponi, facit: quia cum oriatur facto aduerſarij, poteſt opponi poſt lit. cont. uide no. Bar. in l. 1. ff. de excep.
m ¶Non eſt. Quod no, propter ſtatuta, & hoc probat uerbum, uidetur, poſitum in d. l. 1. quod no. impropriętatem. ut dixit glo. paruula in l. ſi duo, ff. de acqui. hære. & in l. 3. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. in tex. qui probat hoc idem dixit Ioan. Andr. in c. cum inter, in fi. de excep. Bald.
n ¶Dic contra. Idem no. infra c. fi. ſuper glo. & iſtud uerum, niſi & conuentus excipiat etiam de ſua ſpoliatione, ut ibi no. & uide in ſpec. de pe. & poſſeſſ. §. 1. uerſi. cum igitur, & ibi Ioan. And.
o ¶Super. Aliter ſecundum. l. ut l. reſcripto. §. ſi quis accuſatorem, ff. mu. & hono. & in l. reus, eo. ti. & uide Ioan. in prælallega. cap. ſi quis, ſuper glo. 1.
p ¶Quod delictum. uide Panor. in c. dudum, de ele. & glo. in c. fi. de præſcrip. & glo. in c. de Conſtantinopolitana. 20. diſtin.
q ¶Iubemus. & uide ibi per legiſtas, quid ſi eccleſia habet unicum ſacerdotem, uel rectorem, uide glo. fi. ad hoc, quæ forte non eſt alibi, in c. potuit, de loca. in pe. glo. an teneatur eccleſia de uiolentia ſuorum hominum, uide infra de reſti. ſpolia. c. 1. & uide quod plenè ſcripſi in d. l. iubemus, & maximè limita hoc eſſe uerum per no. in c. fi. de ſol. & ibi ſcripſi, ut hæc intelligatur, quando nomine & contemplatione eccleſiæ factum eſt. item uerum, quando eſt aliquid, quod ad eccleſiam ſpectat. alias ſi perſonas tantum, ſecus, ut no. ſpec. in ti. de dona. uerſi. quid ſi aliquis baro, & ſcripſi in c. fi, infra de dona. Archi.
r ¶Ex dolo. Vide ſupra in glo. hanc exceptionem, uer. ſed & ſi prælatus. & cum eccleſia dicatur uere facere, quod facit prælatus cum capitulo. & idem in uniuerſitate uidetur gl. quæ hic ponitur per Bar. uera, ad quod uide Bar. in l. aut facta, ff. de pœnis; & in l. ciuitas, ff. ſi cer. pet.
s ¶In glo. fi. de iudi. de hac regula, qui prior, uide per glo. in c. hi, qui auctoritate, in uerſi. antea, de præben. in 6.
t ¶Stipulatio. No. ex gl. quòd duo actus, unus poſt alium incontinenti celebrati pro uno fingunt. ad idem l. iuriſgentium, §. quinimò, ff. de pac. & l. lecta, ff. ſi cer. pe.
u ¶Conquæſtione. Vide Cy. Bar. & Sali. in l. incerti, C. de interdic. & Bar. in l. naturaliter, §. nihil, ff. de acquir. poſſ. & in l. qui prior, ff. de iudic.
x ¶Res uiolentia. adde tex. in c. fi. de præſcrip. & ibi docto. & non eſt dubium de iure canonico.
y ¶Si qui. Et l. uerum, ubi uide glo. & in l. tam mandatori, C. de nõ nume. pecu. per moder. maximè per Sali.
z ¶Si quis. Quid ſi quis ſpoliatus filio ex illa obijciat iſtam exceptionem, uide in ſpe. de peti. & poſ. §. 1. uerſi. item quid ſi agenti, per Ioan. And. in addi.
aa ¶Veniens. Et uide Ioan. And. poſt Inno. in c. cauſam, quæ, de teſti. in glo. ſua magna.
bb ¶Fidem faciat. adde doct. in c. at ſi clerici, de iudi. & in c. Piſanis, de reſtitu. ſpolia. & in cle. conſtitutioni, de elec. & per Bart. in l. ſi confeſſus, ff. de cuſto. reorum.
cc ¶Lucius. Vide ad materiam glo. in §. iltimo, allega. in glo. & Bart. in l. ſi nautem. §. ſi quocunque, ff. de negoc. ge. in l. penul. ff. de his, qui ſunt ſui, uel alie. iur. & in l. quod in diem, ff. de compenſatio. & in l. uendicantem, ff. de euictio. & plenius in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de uerb. obl. & per Ci. & moder. in l. peremptorias, C. ſententiam reſci. non poſ. & uide Bart. in l. nam & poſtea. §. ſi minor, ff. de iuriciuran.
dd ¶Cauſa. Ibi caſus no. & ibi uide Bar. & in l. in commodato, hic alle. & uide Ioan. And. de fri. & ma. fraternitatis, ſuper glo. propter quem, & glo. & Barto. in l. ſi ſideiuſſ. ff. man. §. in omnibus, & per Bal. & Sali. in l. 1. C. de condic. indebi. hoc in diffinitiua contra interlocutoriam lata, quid autem in diffinitiua contra diffinitiuam uide infra de re. iudi. inter monaſterium, circa principium, uide Bar. in l. ſine §. 1. ff. rem ra. ha.
ee ¶Qualitercunque. uide in c. primo, de excep. in 6. & ibi d. Io. And. & Archidia.
ff ¶Eodem. c. Pro mo. & glo. facit, quia cum non ſit plene cognitum de hac excommunicatione, prout ſit regulaliter in emergentibus, non debet in alio iudicio præiudicare probatio, uel etiam interlocutoria, ad hoc quod no. gl. hic, patet ſupra, & ſuper illa & Bar. in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de uerb. obliga.
gg ¶Petit abſolutionem. An petens abſolutionem, uideatur fateri ſe excommunicatum, uide Inno. in c. uenerabilem, de ele. & ſpe. in §. 4. de proba. §. uidendum, uerſi. ſed nunquid.
hh ¶Populo. Pro hoc facit contra Inno. quod notat Ioan. And. in c. in noſtra, de procu. ſuper glo. fi. uer. alii tamen dicunt, ex quo Bar. in l. poſthumus, §. 1. ff. de inof. te. colligit regulam unam no. ad id quod no. Ioan. And. qui fi. ſint le. cauſam, lo. 2. in glo. ad eccle. tamen, & quod no. ipſe de accuſat. ſuper his, in glo. quando crimen, & Bartol. in l. de ætate, ad fi. ff. de mino. & in l. ingenuum, ff. de ſtatu ho. ſed poſſem iſtis reſponderi, quòd in illis facit plus cognitum, & diffinitiuè pronunciatum, quam ſemiplene & interlocutorie.
ii ¶Cuilibet de populo. adde d. Feli. in c. ad probandum, de re iudic.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatem petenti obſtat exceptio natiuitatis, quæ debet primitus terminari.*
Natalium cauſa pendente coram eccleſiaſtico iudice, quæſtio hæreditatis per ſecularem iudicem non debet inchoari, ibid. ut expediatur, terminus præfigetur, & à quo, nu. 2.
Qui libellus in ipſa cauſa formari poteſt, ibidem, uerſi. & poterit & quo tempore poteſt de ea cognoſci, ibid.
Quando poſſet ſimul cum hæreditatis quæſtione cognoſci, num. 5. ad dictio. expertes. & quando cognoſci in foro ſeculari.
De matrimonio, & de ſpirituali nullo regulariter cognoſcit laicus, ibid. ad uer. ad forum eccle. uide nu. 9.
3 *Dependens quæſtio non prius tractanda, niſi expedita ea, à quo de pendet, & quando.*
Actiones plures intentare poſſumus in diuerſis, ibid.
4 *Natiuitatis quæſtio ut potuit incidere, & quando non eſt præiudicialis, nu. 5. in fi. & nu. 6.*
5 *Intricatio proceſſuum uitanda.*
Circuitus uitandus, ibid.
Ordinem perturbare iudicij non licet, etiam ſi ordo reſcripti id habeat, ibid.
6 *Inter præiudiciales, & peremptorias exceptiones quæ ſint differentiæ.*
Præiudicialis exceptio dicitur diuerſo reſpectu, & exempla, ibid. uerſi. ego dico. & emergens etiam ſit præiudicialis, & quando, ibid.
7 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. & nu. 8.*
De ſpirituali cauſa iudex ciuilis an incidenter uel per reconuentionem poſſit cognoſcere, & nu. 9. & 10. §. 1.
9 *Additio gloſſarum.*
De matrimonij quæſtione quibus caſibus laicus iudex cognoſcere nec incidenter queat, eod. nu. uide nu. 2.
10 *Criminalis quæſtio quando præiudicet ciuili.*
Cauſæ, quæ non poſſint eſſe coram laico nec incidenter, nec per reconuentionem, & quæ de foro ſeculari poſſint eſſe coram eccleſiaſtico iudice, ibid. §. in glo. ulti.

CAPVT III.

1 TVam. Caſus. Petenti † hæreditatem obſtat exceptio natiuitatis quę debet primitus terminari, ſecundum glo. uel pendente cauſa natalium coram eccleſiaſtico iudice, quæſtio hæreditatis per ſecularem iudicem inchoari non debet. Et primò narrat præteritum. Secũdo prouidet circa futurum 2. ibi: quia uerò [*ad forum*

[*ad forum eccleſiaſticum*] ſit ratio p̃m Inno. quia cum ſcriptum ſit, quos Deus coniunxit, homo non ſeparet, & quia conſequens cõſtat, q̃ pronunciare matrimoniũ nõ fuiſſe inter cõiunctos, ſit ſolius eius, qui uices Dei tenet in terris, uel cui committit conſequenter: quia
a regulariter de nullo ſpirituali [a] cognoſcit iudex laicus
2 principaliter, uel incidenter, ut in ult. glo. dicit † autem Inno. q̃ certus terminus præfigetur à Papa, uel alio ſuperiore, infra quem iudex eccleſiaſticus decidat cauſam natalium [b]; & poterit p̃m eum ſic formari libellus. Cum Petrus pater meus nõ fuerit maritus talis dominæ, de qua genuit Tan. filiam, peto, q̃ iudicetis eam nõ fuiſſe legitimam eius filiam; ad hoc, qui filij ſint legit. cauſam, & c. lator. C. ne de ſta. defunct. l. pen. & cognoſcit eccleſia de hoc non ſolum in uita, ſed etiam poſt mortem parentum, infra qui filij ſint legit. c. 1. 2.
c & 3. peruenit [c], & per c. tuas. an uerò ſit † neceſſe, cũ in-
3 cidenter proponitur, dari libellum, dicam infra qui filij ſint legi. lator [*Dependentem*] cõtra, qui uiolenter ejectus eſt à fundo, poteſt per interdictum, unde ui, illũ recuperare, & res ablatas per uim bonorum raptorũ, uel furti, uel ad exhibendũ. ff. de ui & ui arma. le. 1. §. ſi fundus. ſed illud ſub eodem iudice, & ſuper rebus nõ dependentibus ab alijs, ſed diuerſis, & diuerſarum naturarum p̃m Vin. [*Incipere*] p̃m communem † lecturã,
4 quæ habet, q̃ quæſtio natiuitatis incidit coram iudice ſeculari, coram quo petebatur hæreditas, exponendũ eſſet, ideſt inceptam proſequi: aliàs ſtat propriè, ſi dicis, q̃ legitimus hæres prouocauit ad iudicium, forte dando libellũ p̃m formam, de qua prædixi. & p̃m primam dicitur cauſa ſucceſſionis dependẽs, cõſiderato effectu: poſſet etiam, ut dixerunt Pet. & Abb. uenire quæſtio natiuitatis pèr modum replicationis, cum ſcilicet hęres legitimus petit hæreditatem, illegitimus
d excipit ſe filium; actor replicat illum illegitimum [*In*
5 *uitare*] not. q̃ † intricatio uitanda eſt, infra de ſenten. ex comm. inter alia, de uerb. ſigni. cum olim, & circuitus uitãdus. C. qui po. in pig. ha. l. Claudius, Vin. & in Cle. de reſcript. auditor [*Perturbare*] quod faciendum non eſt, etiam ſi ordo reſcripti id habeat, de reſcriptis, cauſam, quæ [*Expectes*] ratio, quia cum iſtæ duæ quæſtiones ſe contingant, ſi ſimul eodem tempore agerẽtur coram diuerſis iudicibus, partes grauarentur, ut patet in eo, quod leg. & not. ſupra de reſcri. c. fi. Item exinde talis abſurditas ſequi poſſet, quia diuerſi iudices circa eandem hæreditatem darent contrarias ſententias, eccleſiaſticus ipſum pronũciando illegitimum, & ſecularis eidem quaſi legitimo hæreditatem adiudicãdo, & ſic pro iudicum uarietate impediretur finis cauſæ, contra id de offi. deleg. c. 2. Si autem coram iudice idoneo, puta Papa, ſup. uel epiſcopo habente etiam temporalem iuriſdictionem in loco utraque quæſtio proponeretur, poſſet forte utraq; cauſa ſimul agi, p̃m Inno. p̃m quem eo caſu non eſt propriè quæſtio natiui-
6 tatis præiudicialis. unde † dicebat Goffr. ſupra eod. c. 1. q̃ differentia eſt inter præiudiciales, & peremptorias. in præiudicialibus quæritur de conditione perſonæ, utrum ſit liber, uel ſeruus, ingenus, uel libertus; filius, uel extraneus, inſtit. de actio. §. præiudiciales. uide plenè de præiudic. ac no. in 1. glo. C. de ord. cog. l. 1. & 2. ergo idem, cum dicitur actor excommunicatus, de excep. exceptionem; infamis, uel bonæ famæ. 2. q. 7. quærendum. præiudiciales autem proponuntur, & probãtur ante litem conteſt. C. de adulteriis, quoniam Alexandrum. & quædam habent locum poſt ſentẽtiam. ff. de iudi. non iccirco. §. cum poſtea, infra de re iud. ad probandum, de excep. pia, lib. 6. Peremptoriæ uerò, licet priùs quandoque proponantur; nõ probantur niſi lit. conteſt. C. de excep. ſi quidem. C. de præſcri. long. tempo. Lemptor. nec habent locum poſt ſententiam, infra, de re iudi. inter, niſi caſualiter, de pur. uul. capi. 2. ego dico præiudicialem dici quæſtionem diuerſo reſpectu. pro quo ad intentionem actoris, cui præiudicat, & eam perimit. & hoc modo præiudicialis eſt omnis peremptoria. iſta tamen præiudicat ſolum in diffinitione, per quam probatam imponitur ſilentium ipſi actori: ſed non præiudicat proceſſui regulariter, ſupra c. 1. fallit in caſibus de lit. conte. c. 1. lib. 6. Eſt & præiudicialis reſpectu proceſſus, ſcilicet quia primitus tractanda; & de ijs loquitur glo. & hoc modo dici poteſt præiudicialis omnis emergens, de qua prius debet cognoſci, & pronunciari, ut ſupra eod. c. 1. & hoc modo præiudicialis eſt interdum actio, ut infra ca. proxi. alio modo dicitur actio præiudicialis quò ad eligentem alteram de duabus, quæ competere poterant, per quod ſibi facit præiudicium in reliqua, infra de elect. ut quis duas, de poſtulando, cap. uno, libr. 6. de hoc. ff. de trib. quod in hæredem. §. eligere. & hoc modo eſt ẽt quandoque præiudicalis exceptio ipſi excipienti, ſed regulariter cõtra, infra de reg. iur. nullus pluribus, lib. 6. ubi de hoc. Eſt & præiudicialis reſpectu iudicis, uel ſuæ iuriſdictionis; & de hac loquit̃ textus. præiudicat ei quæſtio natiuitatis, ne ſecularis iudex de ipſa cognoſcat. Item ne in principali procedat, donec illa per iudicẽ eccleſiaſticum fuerit diffinita: quæ tamẽ ſi occurreret coram iudice eccleſiaſtico, puta habẽte temporalem iuriſdictionem, ut dixi, uel de hoc excipitur cõtra electum, uel præſentatum confirmandum, uel conſecrãdum, benedicendum, uel ordinandum, tunc eſſet uerè peremptoria. eo caſu uerum eſt dictum Inno. quia nec præiudicat proceſſui, nec iuriſdictioni, ſed ſolum probata facit præiudiciũ actori in ſua petitione, quã
7 perimit. ¶ Secunda gl. † diſtinguit, aut duæ quæſtiones
e ciuiles ſunt principales [e], aut altera incidẽs; & tũc quãdoque ciuilis incidit, &c. ¶ Vlt. glo. not. ſecularem iudicem etiam incidenter &c. ſignat cõtrariũ, & ſoluit.
8 ¶ *In † glo. 2. ibi. l. 2.*] canonizata in §. proximo alleg. [*ibi. l. 3.*] cano. in §. ſupra proximo alleg. [*& ibi, Quoniam Alexandrum*] hanc & ſe. uide ſupra c. 1. ſuper 1. gloſ. ¶ [*In glo. ult. ibi, audire*] l. 1. eſt, & hanc & præl. uide de reſtit. in integ. c. pen. in glo. pen. [*& ibi, ſi idem*] ſi contra te plures actiones intendo, quæ coaceruatæ, non cadunt in iuriſdictionem iudicis, ſingulariter tamen ſic, iudex de illis cognoſcit [*& ibi, Qui non cogitur*] in loco, quo aliàs reſpondere non cogerer, ſi ibi ago, reſpõdere teneor.
9 ¶ *In † glo. 2. ibi, antea pronunciandum*] per iudicem eccleſiaſticum, ut hic, & hoc verum, cum in quæſtione natiuitatis aliqua incidat dubitatio circa matrimonium, an
f fuerit, uel non [f], uel an fuerit legitimum, an non. Si uerò nulla de hoc dubitatio defertur, ut ſi petenti hæreditatem corã iudice ſeculari poſſeſſor opponit, quod nõ eſt filius illius, cuius petit hęreditatem, ſed alterius, & ſic dubitatur de facto, iſtius, vel illius ſit filius, tractabitur hæc natiuitatis quæſtio coram iudice, corã quo incidit. C. de ord. iud. l. 2. Goff. Idem Hoſt. inducens ẽt. l. ff. de li. agno. ſiquis à liberis, & facit, quod dixi in tex
10 tu, p̃m Innoc. in princ. [*& ibi, Præiudicat † ciuili*] ut. C. ſi quis ali. teſta. prohi. l. 1. ubi petens hæreditatem accuſatur, quod teſtatorem compulit, ut eum hæredem inſtitueret [*& ibi habes, ſatis*] in Spe. de incidentibus quęſtionibus in prin. ¶ *In glo. ult. ibi, qui non cogitur*] & ſupra, de reſtit. in integ. c. pen. & per eadẽ iura arguitur è contra, q̃ iudex eccleſiaſticus, q̃ cognoſcit de natiuitate, de hęreditate pronunciare poſſit, ſic vt etiam pronunciat de dote, de don. inter uir. & uxo. c. 3. dixit Vin. diſt. inter cauſas, quæ de ſui natura ſunt de foro eccleſia. vt ſpirituales, matrimoniales, patronatus, & ſi. & eas, quę ſolum ratione perſonarum poſſidentium ſunt de eccleſiaſtico foro, ut cauſæ poſſeſſionum clericorum. primæ neç incidẽter, nec per recõuentionem poſſunt

eſſe

esse corã iudice laico. secundæ possunt. si uerò est quæstio de foro seculari, circunscripta causa sanguinis, potest iudex ecclesiasticus incidenter, & per reconuentionẽ cognoscere. hic autem de successione non cognouit Papa: quia nec etiam incidenter fuit proposita corã eo. nec sequitur, q̃ si legitimus est, sibi hæreditas debeat. potest enim subesse aliud impedimentum, uel patriæ consuetudo. per quod etiam placuit ipsi Vincẽ. quòd etiam incidenter iudex eccl. de successione nõ cognoscat[g], quasi de sui natura sit de seculari foro. dixit etiã hic Hosti. q̃ si in seculari foro alicui obijcitur excommunicatio, uel q̃ non potest agere, quia simoniacus, uel intrusus, uel opponatur periurium, uidentur hæc omnia ad ecclesiasticum iudicem remittẽda: quia ecclesiastici fori sunt, supra de elect. & de sim. per totum de periurio, de quo minus uidetur, probat per decret. de elect. uenerabilem, quod de periuro dixit, non credo; uide quod dixi de foro competen. capi. ulti. libr. 6. super ult. glo. [*Et in fi.*] quæ ad ecclesiastica se non extendunt, Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶ De nullo spirituali. limita non habere locum in actu uoluntario, ubi interuenit confessio: quia non habet locum remissio ad iudicem ecclesiasticum, secundùm Spec. singulariter in tit. de reconuentio. & Bal. in l. quotiens, de iudi.

b ¶ Natalium. Hoc patet, qui filij sint legit. lator, ubi uide. iudex autem secularis, coram quo pendet principalis, non posset ecclesiastico talem terminum statuere, uide Bart. in l. 2. ff. de re iudi.

c ¶ Peruenit. Ibi uide per Ioan. Andr. in gloss. cum dubitatur, & per glo. eod. tit. causam quæ, el 2. in fi. & uide omnino Bar. in l. ubicunque. §. interdictum, ff. de uen. in poss. mitt. ubi allegat hoc dictum.

d ¶ Illum. Si autem in q. hæreditaria incideret quæstio natalium, tũc cognosceret ecclesiasticus, uide Io. And. in c. lator, præalleg. super glo. sed uidetur, ad fi. difficile tamen est uidere, quomodo hæreditatis quæstio possit natalibus incidere, & uide Io. An. eod. tit. causa, quæ, el secundo, super uersicu. principaliter, & uide Bald. C. de rei uend. l. ordinarij.

e ¶ Sunt principales. De hac glo. uide per Cyn. qui accũ. non poss. & per glo. in c. prius. 2. q. 11.

f ¶ Vel non. Istud facit contra opin. Bart. in l. quotiens, C. de iudic. qui dixit, quòd si fit quæstio, an sit contractum matrimonium, uel non, an sit canonicum, quòd etiam secularis cognoscat, Bald. ibi contra, & in l. Titia, ff. solu. matr. & contra Bart. facit. c. si iudex, de sent. excomm. libr. 6. idem in excommunicatione, an quis sit excõmunicatus, simoniacus & similia: quia de his solum ecclesiasticus cognoscit. & secundum opi. Io. And. & Bal. uidetur, quòd positionibus factis coram iudice seculari, quòd talis & talis fuerit uir. & uxo. non teneatur pars respondere, cuius contrariũ obseruat communis practica, uide Bart. & Bald. ubi supra, & Spec. de reconuen. §. 2. uersi. sed nunquid, & uide Ioan. And. in Spec. qui filij sint legit. §. 1. & Bald. in l. 1. C. de Car. edict.

g ¶ Cognoscat. Idem sentit Innoc. in c. de prudentia, de dona. inter uir. & uxo. & uide Ioan. And. in glos. ad hoc. primam autem opin. tenet Io. And. in c. lator, qui filij sint legit. super glos. fi. pro Innoc. multum facit, & pro ista opi. Vincentij. c. causam, el 2. qui filij sint legit, & uide Bald. in l. ordinarij, C. de rei uend.

SVMMARIVM.

1 *Interdicto agens non reconuenitur, nisi de alia spoliatione, de qua etiam potest excipi contra eum, & de qua re num. 2. & nu. 13. & an opus sit oppositione spoliationis, ibid. num. 2. uersi. hoc dicunt, quando locum prædicta habeant, eod. num. 2. quando repellatur ab agendo, num. 9.*
Quid si iam iudicatum esset in interdicto, ibid. ad dictio. petentem.
2 *Interdictum proponenti quando terminus statuatur, intra quem expediat, uersi. & si dicatur.*
3 *Rei iudicatæ exceptio quando locum habeat contra excipientem, uel agentẽ de spoliatione, & in aliis casibus ibid. nu. 4. 5. 6. 7. 8.*
Exceptio quo casu habeat eundem quasi effectũ, quem habet actio, ibid. uersi. in hoc tamen casu. & minus est excipere, quam agere, ibid. uide alia num. 5. 6. 7. 8.
In actione succumbens, bene dicitur in exceptione quoque succumbere, & id non perpetuo, ibid. & num. 4. 5. 6. 7. 8.
4 *Ex spoliatione plures oriuntur obligationes ciuiles, & quæ.*
5 *Obligationes si plures oriantur ex aliquo facto eodem, uel causa, quando tollantur omnes per sententiam, si una simus usi.*
In exceptione si succumbat quis, an directò postea agere possit de exceptis post sententiam in priori iudicio, & quibus casibus, ibid. & nu. 6. 7. & 8. & cui non datur compensatio, nu. 13.
6 *Exceptio compensationis, & quæ aliæ omissæ ante sententiam possint obijci post sententiam, & num. 7. & 8. & rei iudicatæ exceptio non obstat, ibid.*
7 *In exceptionibus declinatorijs fori, & dilatorijs solutionis, & alijs extraordinarijs plenæ probationes non requiruntur, secus in peremptorijs.*
8 *Petitionis causam ponere in libello, & exprimere in processu, idem est effectus, at si neutro modo exprimitur, differt.*
9 *Quanquam, hic aduersatiuè non tenet.*
Ab agendo etiam interdicto quando quis repellatur, ibid. ad uersi. ab agendo, & num. 10.
10 *Opponere non est satis, nisi probetur.*
Rei fauorabiliores, & exceptio fortior, quàm actio, ibid.
12 *Epilogus, & suffragium glossarum, & nu. 13.*
Restitutionem petenti non refertur quæstio proprietatis, & duabus primis legibus eidem quæ alia nequeant opponi ex legibus ante pen. pen. & ult.
14 *Additio glossarum.*
Super spoliatione cautus esset excipere, & postea agendo restitutionem petere: & an id procedat, eod. nu.
15 *Per replicationem quando expellatur excipiens, & quando replicatio elidat exceptionem.*
Exceptio quæ contra actionem, ibid.

CAPVT IIII.

1 SVper spoliatione. Se sum mat. & hoc dicit, Agens † interdicto, non reconuenitur, nisi de alia spoliatione, de qua etiam excipi potest contra eum. secunda ibi, quã quam. & sic construe, Conuentus super spoliatione non est audiendus aduersus petentem restitutionem, si eum reconuenit, nisi super alia spoliatione &c. [*Petentem*] interdicto, unde ui, Inno. si uerò iudicatũ esset in interdicto, sed nõ paritum, propter quod ageretur ex ui iudicati, uide in Spec. de conuen. §. 2. uersi. quid si conuenio, & se. ubi ad literam ponitur, quod hic not.

2 Vin. in prin. [*Spoliationis*] de † alia re, ℔m Vin. nam in diuersis spoliationibus circa eandem rem factis ultima uiolentia purgari debet. ff. de ui & ui ar. l. colonus, & l. a cum fundus[a], Goffr. Si enim petentem restitutionem b reconueniat[b] conuentus, audiendus. hoc dicunt quidam uerum, opposita exceptione ipsius spoliationis contra reconuenientem: aliàs teneret iudicium super reconuentione, maximè cum iudex est ordinarius utriusque: placet Innoc. & Hosti. q̃ proponens interdictum coram ordinario, uel deleg. conueniri, uel recõueniri non possit de re pecuniaria. nec est necesse, q̃ c exceptionẽ spoliationis obijciat: sed sufficit, quod dicat, non es audiendus in hac conuentione, uel reconuentione: quia in hoc priuilegiatus sum ego, qui contra te proposui interdictum, ut hæc litera dicit ibi, Restitutionis petitio, non dixit, Spoliationis exceptio. & ibi, Intentans, non dicit, opponens[c]. & si dicas, q̃ per hoc ex solo facto meo impedia te agere, scilicet prius prouocando contra te ad iudicium super hoc interdicto, & forte falso, quod non est in exceptione, quia ibi necesse est ueritatem probari; respõdent prouidẽdum sic esse, ut proponẽti interdictum, peremptorium statuatur, infra quod de spoliatione doceat: aliàs in quæstione aduersarij procedatur, infra qui filij sint legit. lator; de restit. spo. frequens, lib. 6. agenti autem interdicto, uti poss. ob. exceptio spoliationis. si tamen uellet spoliatus

spoliatus, de utroque simul agi posset, ℔m Inno. quod dic ℔m Host. ut not. infra tit. 2. pastoralis, & uide quod dixi supra c. 2. super glo. hic patet, & quod plenius dicã
3 infra de prescri. ueniens, in glo. iste episcopus. & si † A. cõueniat. B. interdicto, unde ui, super certa re, & B. per diffinitiuam absoluitur: postea. B. agit contra A. petẽs ab eo 10. ille per exceptionem prædictæ spo. illum repellere nõ poterit. nam licet alio modo quæratur nũc de spo. tamen ob. rei iud. exceptio contra agentem de eadem spo. uel excipientem: quia eædem sunt personæ, eadem res, eadem causa petendi, & excipiendi, scilicet spoliatio. Nec ob. si dicas, excipiens nil petit: quia hoc uerum directè, & porrigẽdo libell. In hoc casu tamẽ admissa except. esset quasi idem effectus: quia probata exceptione non audiretur agens, nisi primò restituueret rem, de qua fuerat absolutus, ut supra c. 2. quia plus est agere, quam excipere. & ideò succumbens in actione, bene debet dici succumbere in except. ex eadem causa descendẽte tanquam in maiori, ℔m Innoc. uel tanquã inclusa in actione, & illi adhærent, ℔m Hostien. alleg. ff. de except. rei iud. l. egi tecũ, & l. cum quæritur, & se. secus, si prius quis succubuisset in exce. spoliationis: quia tũc posset agere interdicto: quia primo nil petijt; & de hoc supra c. 2. in gl. hic patet. Item si. A. agit contra. B. ad centum. & B. excipit de spo. & pro ipso lata sit sententia, ut nõ teneatur soluere, nisi primò restitueretur. si idem. B. petat postea rẽ, quia fuerat spoliatus, hoc potest facere. & idem, si in except. succũbat propter defectum probationis: quia modò aliud petitur, quàm primò. sed si. A. de uno agit cõtra dictum. B.
d super alia re[d], quam primam, de eadem spo. poterit. B. in hoc secundo iudicio excipere, quamuis eandẽ proposuerit in ipso iudicio, & succumbuerit: quia ex quo in secũdo iudicio de alia re agitur, aliud est iudicium, ff. de except. rei iudi. siquis ad exhibendum, & l. si ex testamento, & l. si cum argẽtum[e]. 1. respon. ex prædictis
4 † patet, q̃ ex spo. plures oriuntur obligationes ciuiles, primã, q̃ poss. reddenda est passo uiolentiam, etiam si proprietas non sit sua, ff. de restit. spolia. in literis. secũda, q̃ spoliatus potest spoliatorem, & agentem repellere, & in quocunque iudicio, quousque fuerit restitutus, supra eo. constitutus. §. pen. & infra eo. uers. quam
5 quam. hæ autem † ciuiles, & consimiles, quæ oriuntur ex eadem causa, & per quas quæstio eadem in iudicio repetitur, tolluntur per sententiam, & super possessorio[f] latam. ff. de cond. indeb. Iulianus, inst. de excep. §. f item si in iudicio. sed naturales, sicut, q̃ spoliatus satisfaciat læso, per huiusmodi sententiam non tolluntur, ut in eisdem iuribus, & ff. rem ra. ha. procu. §. 1. si uerò super interdicto, siue petitorio sit actum, & reus fuerit absolutus, tunc etiam quò ad effectum tollitur oblig. naturalis, ut in eisdem legibus. & idem est quãdoque, si fertur sententia super excep. uerb. g. tutori ex gestione sua certa competit exceptio compẽsationis, si qua expendit, quæ etiam contraria tutelæ petere potest. si tamen conueniatur actione tutelæ, & idem hãc compensationem obijciat, & hac compen. post habita, uel reiecta feratur sententia contra eum, postea de ijs reb. quas compensare uoluit, non poterit proponere contrariam tutelæ. ff. de contraria tute. l. 1. §. finito, uersic.
g quid ergo si iudex. ad idem est. ff. de neg. ge. si autem[g]. §. fi. supra de electi. cum dilectus, respon. 1. & §. fi. & ff. de compen. quod in diem. quid ergo, siquis petat ab alio. c. ex causa uenditionis, reus uerò obiicit compensationem de. l. qui sibi mutuauit. iudex autem non obstante exceptione condemnauit eum in c. petitis; nunquid in hoc casu post prædictam sentẽtiam poterit ea dem. l. petere, prædicta sententia nõ obstante? Videtur q̃ sic: quia ad aliud uidetur mõ agi, quàm primò, cum modo agatur directa actione ex mutuo. Primò uerò excipiendo proposita fuit, arg. infra de testi. ueniẽs. 2. & supra eod. cum dilectus. §. pen. & fi. sed contrarium uerum est, ut probatur. ff. de compen. quod in diem.
h §. 1. cum suis concord.[h] nec est uerum, q̃ ad aliud agatur modo, quàm primò. imo utrobique ad idem agitur, & eadem quãtitas, & in eadem causa. & quæstio inter easdem personas, licet alio modo agẽdi repetatur, quod non licet. & ideo non auditur. ff. de excep. rei iudi. Iulianus, & l. de eadem re, & l. si quis cum totum, & l. duobus. uide quod dicam infra tit. 2. cum ecclesia, in
i glo. hic patet, uersi. nec obst. sed † nunquid exceptio cõ-
6 pensationis omissa ante sententiam obijci potest post sententiam? Videtur, q̃ nõ: quia hæc except. est peremptoria, & peremptoriæ sunt ante sententiam proponẽdæ. C. de except. exceptionem. post sententiã uerò proponi non possunt. C. se. rescin. nõ posse, peremptorias. sed contrarium uerum est. & idem not. de fide instru. cum Io. in ult. glo. nec obst. præleges: quia loquuntur de except. peremptorijs, quarum ius per sentẽtiam tollitur. exceptio uero compensationis alterius est naturæ. hæc enim per sententiam nõ tollitur, ut in d. l. ff. de compen. quod in diem. §. 1. idem est in exceptionibus criminum, quæ opponuntur contra electum, ut not. infra de dolo & contu. cum olim. Idem in hypothecaria quò ad ius ℔lationis, idest ut ipsum proponens alijs creditoribus præferatur. ff. de except. rei iudic. duobus. inter mon. in prædictis non tollitur actio per sententiam, licet omittatur exceptio ante sententiam, ut in prædictis iuribus colligi potest, & argu. ad hoc. ff. de re iudic. l. pen. §. Latinus. secus est, si feratur sententia cõtra except. de re iudic. uel de iureiuran. tunc ei ius tollitur. & idem potest dici in omnibus peremptorijs, quæ habẽt alias actiones, uel exceptiones, ex eodem facto procedentes, & ubi idem quæritur, ff. de iureiurand. si duo. §. idem Iulianus. & l. duobus. §. exceptio, & §. fe. a-
7 liud † autem est in exceptionibus declinatorijs fori, dilatorijs solutionis, & alijs extraordinarijs, quæ contra agentes proponuntur, ut ab agendo repellantur. ius enim istarum per sententiam contra excipientem latam non tollitur, quin adhuc ex eisdem causis directè agatur, supra eod. §. fi. infra de testi. ueniens. 2. & est diuersitatis ratio: quia in his non ita plenę probationes, sicut in primis peremptorijs, requiruntur: sed summariè proceditur. & ideo in his per sentẽtiam minus præiudicium generatur. ff. de re iudi. à diuo Pio. §. si rerũ.
8 sed ne in prędictis te errare contingat, notandum † est, q̃ ubi in libello non pono originem, idest causam petitionis, sed indistinctè & generaliter. 10. quæ mihi debes, peto mihi adiudicari, nec in prosecutione aliquã causam specialem exprimo, in hoc casu, si reus absoluatur, obstabit mihi exceptio in omnibus, ubi eadem est quæstio: quia non inuenio rationem, quare magis de una causa, quàm de alia egisse uidear: quinimò, & totum meum ius uideor in iudicium deduxisse. C. de anna. except. l. fi. Si uerò aliquam certam causam in libello expressi, uel licet non expresserim, tamẽ postea in processu ipsam specificauerim, uel prosecutus fui, & postea idem ex alia causa petam, nõ obstabit mihi exceptio cum effectu. ff. de instit. acti. habebat, ff. de except. rei iudi. si mater. 1. respon. & §. eadem, & l. cũ quæritur, & duabus se. & l. si ex testamento, ex superueniẽti mihi causa semper agi põt, nisi illa fingatur & à prin. esse. ff. de except. rei iudi. si à te, & l. si mater. §. eandem, & l. si rem meam, & l. se. & hæc locum habent non solum in personali. sed & in reali actio. licet in aliquibus
i sit diuersitas[i] quò ad subtilitates, ℔m Innocẽ. cuius est hæc glo. quam dicit Hostien. se non per omnia approbare, remittens de libell. oblat. c. 2. & 3. de re iudica. inter, de lit. contest. c. 1. lib. 6. [*Cum restitutionis petitio*] non dicit, Spoliationis exceptio, & statim sequit, ipsam intentans,

tentans, non dicit, Opponēs [*Reſpondere*] ſuper aliis, quā ſuper reconuentione ſpoliationis, ut prædixit [*Quamquam*]
9 non tenetur aduerſatiuè, Pet. & Abb. Hoſtiē. ſic cōtinuat, ſi quæſtio ſpoliationis proponitur in modū reconuentionis, non repellit primò agentem, Quamquam &c. [*ab agendo*] etiam interdicto, ꝑm Inno. qui dicit, ſi ante lit. conteſt. ſuper interdicto, lis eſſet conteſt. ſuper proprietate, uel alia actione, bene procederet vterque ſimul, ſupra eod. cum dilectus. agens enim interdicto, unde ui, nec ante litem conteſt. nec poſt, nec exceptione crimine, nec exceptione proprietatis repelletur ab agendo, infra de reſti. ſpo. in literis. & c. fre-
10. quens, lib. 6. ff. de iudi. ſi de ui [*ſpoliatione*] quid in excō
k municatione [k], dic idem, ut not. de procur. ex inſinuatione, in glo. pen. quæ in ordine eſt. Quid de exceptione pactī? dicit Inno. ꝙ repellit. ff. de pactis, ſi unus. §. pacta. Hoſt. alleg. eo. ti. ius gētium. §. ait prætor, & §. de pactis. c. 1. & 3. ſed ob. ad hoc de reſt. ſpo. ſolicitè; & dic, ut ibi, uel ſolue per id, qđ no. C. de pact. l. 1. & dicā. ſ. de teſtis, Rainutius, ſuper gl. 3. [*Ab eis*] ſ. cōuentus, qui dūr
11 ſpoliatores. melius dixiſſet, ab eo [*Oppoſita*] & †probata [*Repellatur*] & meritò: qa fauorabiles ſunt rei, & quia exceptiones fortiores actionibus, & iō cui damus &c. ff. de re. iu. inuitus. §. cui damus, & quæ talia, &c. ff. de doli excep. pure. §. ult. & datur excōicato exceptio, nō actio. ex quibus nō eſt mirū, ſi facit exceptio ſpoliatio
12 nis, qđ non facit actio, ꝑm Goff. ¶ Prima† glo. not. ꝙ licet agenti poſſeſſorio nō referatur quæſtio dūij; tamē agenti petitorio, uel poſſeſſorio refertur qō ſpoliationis; & tunc aut in modū actionis, & exceptionis &c. 2. inſtruit reū ſpoliatorem, qui ēt eſt ſpoliatus, vt uideat, quod ſibi magis &c. vltimò format duas qōnes, & illas
13 ſoluit. ¶ *In*† *glo. 1. ibi, ſi de ui, & poſſeſſione*] ſequitur, quæratur, prius cognoſcendū de ui, quàm de proprietate rei [*& ibi, Ordinarij*] uide de ſequeſtra. poſſ. c. 1. ſuper 3. glo. [*& ibi. l. ult. in fi.*] ibi poſſeſſionem alienā perperā occupantibus cōpenſatio nō datur [*& ibi, Qui le. per. l. ult.*] ui de de arbi. cū dilectus, ſuper 1. glo. [*& ibi, Sed nec impuberis*] ſubſtitutus directè filio impuberi, eo mortuo, contra matrē impuberis agentē de inofficioſo dicit teſtm illud fu[illegible]Te paternū, cōtra fratrem teſtatoris dicit illud
14 fuiſſe filij ¶ *In*† *glo. 1. ibi, reſtitutis*] & ſic etiam reperiref habere utramque rem, ſi actor actiōem ſuā proſequi uelit [*& ibi. Spoliationem*] dixit Hoſ. ꝙ has cauſas miſcēdo cautius eſſet excipere, & probata exceptione agentē repellere. & poſtea agēdo de eadem ſpoliatione reſtitutionem petere, & rem recuperare, ꝑm ea, quæ no. ſupra eod. cū dilectus. & ſi aduerſarius obmuteſcat, ueru dicit Hoſt. [*& ibi, In modum actionis*] Idem not. Io. 2. q. 2. c. 1. [*& ibi, Replicationis*] hic nō procedit, licet Dama. hoc teneat in qō. ſuis. 1. q. hoc tit. & Guil. in Spec. uerſi. quem, in fi. glo. allegabo, & Hoſt. hic ratio, quare, quia
15 †per replicationem nedū ſpoliationis, ſed nec ēt excōicationis repellitur excipiens, infra de excep. cum dilecti, & tunc demū replicatio elidit exceptionem, qñ uiciat excep. ut ſi excipis me excōicatum, replico me abſolutū, uel appellaſſe ante ſententiā, uel intolerabilem errorem expreſſum, uel his ſimilia. ſi excipis de pacto de nō petendo, replico furorem, uel metū tpe pacti. Illa uerò, quæ non afficiunt exceptionem, ſed perſonā, ut uitiū uiolenti. & ſi. nō ob. dēt enim annullare replicatio exceptionem, ſicut exceptio actionem, & ſic logtur. ff. de excep. l 2. ſupra de fo. cōp. ex parte. B. de quo ſatis in Spe. de excep. §. fi. per totū, & plenius dicā infra de except. à nobis [*& in fi.*] hanc glo. habes in Spec. de pe. & poſſ. poſt prin. & uerſ. pone, ecce.

ANNOTATIONES.

a ¶ Fundus. Et circa iſtam uiolētam ſpoliationem uide bonas. q. per Bart. in l. qui poſſeſſionem, ff. de ui, & ui arma.

b ¶ Reconueniat. adde, quòd ſpoliatus debet ſtare in poſſeſſione per tantum tempus, quantum fuit ſpoliatus, antequam poſſit conueniri; glo. eſt not. in c. quanto. 3. q. 2. & illam gloſ. notat Panor. poſt Vinc. in c. uenerabili, de offic. deleg.

c ¶ Opponens. Iſta eſt communis opin. hanc tenet Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune, ff. de acquir. poſſeſſio. & Cyn. & Moder. in l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad l. Iuliam, de ui. & in l. ſi quis conductionis, C. loca. duobus autem inuicem ſuper poſſeſſorio litiganti bus tertius ad cauſam ueniens pro ſuo intereſſe intentans petitorium contra iſtos auditur, ut habetur in deciſio. Rotæ cōclu. 157. & concluſio. 473. & probat c. pia. §. ſolet, de reſtit. ſpol.

d ¶ Alia re. Secus, ſi ſuper eadem, ut probat c. cum dilectus, coniuncto prin. c. cum filio, de electio.

e ¶ Argentum. Ad hoc. cap. pia, de exceptio. libr. 6. & ibi uide Ioan. Andr. an ad idem teſtes, qui primò ſunt producti, modo produci poterunt.

f ¶ Poſſeſſorio. Intelligitur in modum exceptionis in iudicio deducto, ut patet per id, quod ſequitur in uerſic. ſi uerò ſuper. & intelligitur, ſi ſuper eadem re agat actor, de qua primo agebat. ſi autem ſuper alio agat contra reum, non uidetur obſtare ſententia, ut dixit ſupra uer. & idem, ſi in exceptione, & uide Bar. in d. l. Iulianus.

g ¶ Si autem. Ibi uide Bart. & in l. quod in diem, hic allegata, & in l. penul. ff. de his, qui ſunt ſui, uel alie. iuris, & in l. qui Romæ. §. duo fratres, ff. de uerb. ob. & uide glo. pen. in c. ſuborta, infra de re iud.

h ¶ Concord. Hoc quando de illa fuit cognitum: ſi ſimpliciter non fuit admiſſa, uide bo. tex. in l. 1. §. præterea, ff. de contrario iud. tu. & uide Bar. in extrauaganti, ad reprimendum, in uerſi. ſummariè.

i Diuerſitas. De iſta differentia inter reales, uide in c. oblatæ, de re iudi. lib. 6. & glo. & Bart. in l. 1. ff. de eden. & plenius in l. & an eadem. §. actionem, ff. de excep. rei iud. & uide ad materiam tex. not. in l. de rebus, ff. de arbi. in his autem locis non uidetur differentia perſonalium, & realium, ut hic etiam ſentit Inno.

K ¶ Quid in excommunicatione. Adde Hoſtien. in ſumma, de reſtitutio. ſpoliato. §. quando facienda, uerſicu. quid ſi uir, & per gloſſ. ſummæ. 3. q. 1.

De plus petitionibus[a]. Rub.

¶ Quia plerūque in iudicijs plus petitur, quàm debeatur; ideo &c. Goff. inter incidentes qſtiones proponit interdum reus, quod actor plus petit; ideo &c.

ANNOTATIONES.

a ¶ Petitionibus. Adde Barb. illud habere locum in repetente, uide not. in rubr. ff. ſol. mat. & ibi Ang.

SVMMARIVM.

1 *Plus petendi modi quatuor, & qui, num. 3. 4. 5. 6. & quæ pœnæ plus petentibus, ibid. & num. 9.*
2 *Ante terminum, ſiue diem petere quando quis poſſit.*
3 *Intereſt ſi partis, procedit iudex, quando loco plus petitur.*
4 *Tempore ſi plus petitur, qualiter condemnabitur plus petens, & quibus caſibus intelligatur habere locum. §. ſiue uerſicu. ei uerò. & quomodo intelligatur.*
5 *Inducіæ quædam à iure dātur, quædam ab homine conueniuntur ad ſoluendum, & quanto tempore duplicentur.*
6 *Expenſæ, de quibus hic fit mentio, quæ intelligantur.*
Generis debitor non liberatur interitu, & ratio, ibid.
Genus perire non poteſt, ibid.
Cauſa plus petere quando dicitur, ibid.
Mediocrem rem petendo plus petit, niſi in mutuo, ibidem, ad dictio. rem.
Loco plus petitur quando, ibid. in fi. ad dictio. alibi.
7 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 8.*
Deſiſtere à petitione an liceat, & num. 9.
9 *Additio gloſſarum.*
In plus petitione perſeuerans, uel negans quid pœnæ, & condemnationis patiatur, ibid. uerſi. hoc ſi conuincatur.
10 *Intereſt quod creditoris, & debitoris, quando habeatur ratio.*
Non reſtituitur plus petens, excipiuntur duo caſus, ibid. §. in glo. in iſtis.
11 *Tripli pœna locum hic non habet, & ubi ſportulæ non præſtantur.*
12 *Sportulæ non præſtantur in foro eccleſiaſtico, ibid. uerſi. item in*
Pœna locum habet hic, etiam ſi uilius quid petatur.

CAPVT

CAPVT I.

1 Onſilium. C. ponit. 4. † modos plus petendi, & ſuas pœnas. ſecunda ibi, Te quoque, illos modos exponit [*Prouidentiæ*] Volebat fortè ſibi prouidere, ne debitor efficeretur nō ſoluendo [*Repetiſti*] niſi in
2 † caſibus conceſſis à iure, ut marito uergente ad inopiam. C. de iure dot. l. ubi: in debitore fugiente. ff. de his, quæ in frau. cre. l. ait prætor. §. ſi debitorem. Item ut interponatur cautio à ſuſpecto. ff. qui ſatiſd. cog. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. de iud. in l. in omnibus. ff. de pig. l. gregc. §. pen. & in alijs caſibus, qui ex diuerſis iuribus colligi poſſunt, ꝑm Hoſti. [*Tenentur*] & in hoc
3 caſu † procedit iudicium, & non in aliis, ꝑm Goff. aliàs poſſet facere, ꝙ nūquam ſolueret. intelligas hoc poſt lapſum termini, & uide in Spec. de fruct. & inter. §. penul. uerſ. & ut hic articulus [*Tempore*] hæc litera † dupli
4 cem habet intellectum. primus eſt, ꝙ debitor non cogetur litem incipere ſuper principali debito, niſi poſt duplicatas & finitas inducias, & expenſas ſolutas. & habet hic locū, quando debitor à principio ante lit. contеſta. oppoſuit, & probauit declinatoriā fori, (Pactū,) ſcilicet ſibi factum, ꝙ non poſſet ante certum tempus in iudicio conueniri, & ſic loquitur inſtit. de except. §. temporales: uel quando debitor ante litem conteſ. op
a poſuit, & probauit, parte conſentiente [a], dilatoriam ſolutionis, ſcilicet, ꝙ nō tenebatur ſoluere ante certum tempus, & etiam iudex ex officio ſuo expēſas ei adiudicauit, & inducias duplicauit. nam in his duobus caſibus non cogetur debitor litem inchoare, niſi ſolutis expenſis, & inducijs lapſis, inſt. de excep. §. hodie. ſecūdus intellectus eſt, ꝙ debitor non cogitur ſuſcipere litem de re iud. uel officio iudicis ſuper executione ſententiæ iam latæ ſuper debito principali, niſi prædictis expletis. aliqui etiam intellexerūt, ꝙ & ſi lis iam cepta ſit per litis conteſt. tamen debitor non tenetur eā proſequi, nec ad ſententiam procedetur, niſi prędictis perfectis: immò & plus dixerunt alij, ꝙ ſtatim poſtquàm apparuerit debitū ante tempus petitum, abſoluet iudex debitorem ab inſtantia iudicij, arg. ff. de pet. hære. quod ſi in diem. Sed hoc non uidetur uerum, immò ex quo conſtat de debito in diem, condemnare debet iudex debitorem, prædictis tamen pœnis creditori & petitori pro ſua temeritate impoſitis, arg. ff. de iudi. de qua re, & ff. ad l. Aquil. l. in lege Aqui. 1. ff. de furtis, qui dam. nec ob. ff. de peti. hæred. quod ſi in diem: quia ibi non agebatur ad debitum ſoluendum, ſed ad cautionem præſtandam, in qua bene fit condemnatio. ff. de iudi. in omnibus. uel illud ideò eſt, quia petitio hæreditatis non competit contra debitorem in diem, cū nec pro hærede, nec pro poſſeſſore poſſideat: ſed actio ex mutuo, & conſimiles bene competunt cōtra debitorem in diem, licet creditor, qui ante diem agit, male a-
b gat. ff. quando di. le. uſu. ce. l. 1. ad fi. [b] ꝑm Inno. & Hoſt.
c [*Inducіæ*] [c] à iure † datæ, uel ab homine conuentæ ad ſol
5 uendum, ut patet inſti. de actio. §. hodie, ibi, Inducias, quas ipſe actor ſponderit, uel natura actionis &c. & ſic ſi inducia erat annalis, & petijt ipſe in fi. decimi mē ſis, non duplicabuntur ſolum duo menſes, qui ſupererant, licet Fran. hoc hic teneret, immò integer annus; quod exemplificat de tempo. iuris ꝑm Inno. in petitione dotis, & pecuniæ conſtitutæ, uel in qua quis condē natus eſt. C. de rei uxo. ac. l. una. §. cum autem. ff. de cōſtit. pec. promiſſor Stici. §. ſi ſine die, & ff. de re iudi. l. 4. §. ſi quis [*Si excipiet*] ideſt recipiet, infra de ſimon. licet
6 Hely, & ibi concor. in 1. gloſ. [*Expenſæ*] factæ † in prima cauſa [*In genere*] ff. de legat. 3. l. numis, & ff. de ędi. edict. l. ſciendum. & talis debitor nō liberabitur interitu: qa genus perire non poteſt. ff. ad l. Falci. in ratione. 2. §. incertæ [*Rem*] non ſolum optimam, ſed mediocrem petendo in hoc caſu plus peteret, cum liberetur ſoluendo minimum. ff. de legat. 3. l. numis. In mutuo tamen & ſi nil caueatur, æquè bonum reſtitui debet. ff. ſi cer.
d pet. cum quid mutū [d]. ſi uerò generi ineſt aliqua ſpecies; ut quia promiſiſti hominem artificem, plus peto petendo optimum, ſed nō petendo mediocrem, cum
e talis debeatur. ff. de ædil. edic. ſciendū, ꝑm [e] Pet. & Abb. [*Viginti*] uel cum habeam partem in fundo, peto totū [*Alibi*] ubi habet domicilium, ꝑm Goffr. Petr. & Abb.
7 ¶ Prima† glo. reſpondet per quæſtionem, uſque ad qđ tempus &c. aliàs, ꝙ ante litem conteſ. ſecundo alleg. ꝙ ante ſententiam. primum tenet. l. inducit, quam tamē
8 fatetur in alio caſu loqui. ¶ *In*† *glo. 1. ibi. l. una*] infra uide in glo. [*& ibi, amplius*] hanc & duas ſe. uide de fo. compet. ſi diligenti, ſuper gloſ. nunquid [*& ibi, Et conductor*] uel tenens prædicto, uel eius hæres, ſi domino repetēti reſiſtit uſque ad ſententiam, rem & eius æſtimationem reſtituit. ſequentium gloſſarum leges patent ¶ *In*
9 † *glo. 1. ibi, litis conteſta.*] uel donec aduerſarius refecerit expenſas. Iniquum enim eſſet, ſi nō reſtituerentur expenſæ, quas fecit etiam ante lit. conte. unde dixit Hoſt. ꝙ licet ante lit. conteſt. deſiſtere poſſit: tenetur tamen ad intereſſe aduerſario, ſi qđ ſit [*& ibi, ante ſententiam*] ad ſol. horum uide, quod dixi de foro competē. ſi diligenti, ſuper glo. nunquid [*& ibi, Toto debito*] hoc, ſi conuincatur per teſtes: ſi autem ante confiteatur, punitur in expenſis, ut ibi [*& ibi, duobus*] primus cum actor cōuincitur ſuper cautione in maiori quantitate exacta, & conuictus ante ſententiam, uel poſt tranſigit cū reo ſuper pœna. Item cum actor in plus exigit cautionem: ſed reus in iudicio cōfeſſus eſt ſe totum debere. & hoc eſt, quod ibi dicitur, Tranſactionibus, & ſecundis confeſſionibus ſuam obtinentibus firmitatem, Goff. ¶ *In*
10 *glo. 2. in fi.*] in 1. glo. ubi † not. quomodo utriuſque intereſſe creditoris, & debitoris habetur ratio, unde omitto, quod hic tangebant Pet. & Abb. ¶ *In glo. in iſtis, ibi, ſi quis agens*] nec reſtituitur, niſi eſſet minor, uel niſi errore probabili lapſus eſſet, ut ſi petebat ex teſtamēto totum legatum, cuius pars adempta erat in codicillis, de quibus actor ignorabat ibi [*& ibi, Triplici*] hoc ſecun-
11 dùm leges: ſed ꝑm canones ſecus, argu. de dolo, & contum. ca. 1. nam ſi de triplo intellexiſſet auctor, hoc expreſſiſſet infra de deci. ad audientiam. Item in eccleſia
f ſtico foro non præſtantur ſportulæ [f], infra de ui. & hocle. cum ab omni. ergo, quod nō eſt, uel non exigitur, triplicari nō poteſt, arg. ſupra de conſtit. cum acceſſiſſent, in uerſi. & per conſequens, cum ſuis concord. & hoc placet Inno. & Hoſt. Pet. & Abb. & per id etiam ſequitur, ꝙ etiam in foro ciuili, ubi ſportulæ, de cōſuet.
g non præſtantur, non erit locus [g] illi pœnæ. ¶ *In glo. ult.*
12 *ibi, electionem*] & per hæc patet † pœnam locum habere, etiam ſi petat, quod eſt uilius, ut dixit hic Franc. & patet inſtit. de accu. §. præterea [*& in fi.*] & plenè in conſtitution. Græca, quæ incipit, Leonis piæ memoriæ. & ponit Hoſtien. de his, uerſic. plus petitur cauſa, tempore, re & loco.

ANNOTATIONES.

a ¶ Conſentiente. Vide. C. de prob. l. exceptionem, ubi uide per Moder. maximè per d. Bar. de Sal. an iſta exceptio pacti de non petendo ante certum tempus poſſit opponi ante lit. conte. & quem habeat effectum, & uide Bart. in l. eum, qui ita. §. qui ita, ff. de uerb. ob. & Inn. in c. paſtoralis, de exce. hic, & ibi ſentit Inn. ꝙ ſic. & per not. ibi per d. Bart. de Sali. qui recitat iſta dicta, clarificantem multum iſtam materiam.

b Ad finem. De hoc ſunt opin. uide plene Cyn. Bald. & dom. Bar. de Salic. in l. 1. C. ut acti. ab hæred. & Bart. in l. ita ſtipulatus, ff. de uerbo. obl. & in l. certi, ff. ſi cert. pet.

c ¶ Inducіæ. an autem petens aute cōditionem debeāt duplicari inducіæ,

duciæ, sicut duplicantur, quãdo quis ante diem agit, uide Baldum hic, & Bart. in l. pecuniam, ff. si cert. pet.

d ¶ Mutuum. Hoc uerum, nisi quis teneatur ad genus, uel quantitatem respectu certæ speciei, ut est dictum. nota. in l. quidam. §. fi tibi, ff. de legat. 1. & l. Titiæ textores, eod. titul. & in l. in naue, ff. locati. & interdum uide Barto. & Cyn. & Bald. & do. Bart. de Salic. in l. incendium, C. si cert. pet.a.

e ¶ Secundum. Et hæc est grandis dubitatio. quidam uolunt hic, quod hic Ioan. And. ut Accur. alij, quòd ubique, etiam, ubi non habet domicilium, potest conueniri, ut tuto. maio. uide de hoc plenè Bart. in l. 1. ff. de eo, quod cer. loco.

f ¶ Sportulæ. Vide ad hæc glo. in c. statutum. §. insuper, de rescr. lib. 6. an per consuetudinem induci possit; uide glos. in c. statutum, in uersi. emolumentum, de elect. in Clem. Bald.

g ¶ Locus. Contra hoc facit, quia plerumque surrogatur pœna pro illa, quæ de facto etiam non potest, ad hoc, quod not. Io. An. de fo. compet. si diligenti, super glo. sed si, & not. glo. fi. in c. si compromissarij, de elect. lib. 6. & Bart. in l. 1. ff. de pœnis, & in l. hos accusare, ff. de acc. & Cy. Bal. & Sal. in auct. sed nouo iure, C. de ser. fug.

De causa possessionis, & proprietatis. Ru.

¶ Tractato de ordin. cog. quia dubitari posset quis ordo seruari debeat, cum quæstio possessionis, & proprietatis ab eodem, uel à diuersis in iudicio proponũtur; ideo &c. Gof. hoc repetitur in Clem. cui congruit, de proba. licet; de dona. inter dilectos.

SVMMARIVM.

1 *Casus huius decretalis quis.*
2 *Incorporalia propriè non possidentur.*
Iura non dicuntur propriè possideri, nec quasi possideri nisi ab his, qui ea reuera habent, & qui habeant, ibid.
3 *Possessio, uel quasi possessio non cadit in iure, nisi ratione exercitij, sed dicuntur propriè, quasi possideri ratione actus tantùm, ibid. & exempla, ibid.*
In possessione alicuius iuris esse quis dicatur, ibid. uersic. unde cum.
4 *Potentiæ duæ apud Papam, iuridica, & absoluta, & de priori hic intelligitur.*
Inaudita diffinire non licet regulariter; fallit in casibus exceptis, ibid. ad dictio. diffinire.
5 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 6.*
Possessionis, & proprietatis causæ nihil habent commune. §. 1.
7 *Additio glossarum.*
Possessionis causa cur momentum appelletur, ibid.
Momentum quibus accipiatur modis, & hic, & capitur etiam pro parte 40. horæ, & decima pars puncti, ibid.
Aptitudo inspicitur quandoque non actus, ut hic, ibid. uer. est ergo.
Pœnalis actio dicitur etiam aptitudine & quæ, ibid.
Hora, & punctum quid, ibid.

CAPVT I.

1 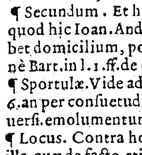 Vsceptis. Casus. Breue est, & fortè petebat † hic actor, quod absens cõdemnaretur in utroq; iudicio, aut Papa causam proprietatis uni, & causam possessionis alteri committeret, ꝑm Hosti. ꝑm Abb. primò petijt primum. repulsus petijt ꝑm. & pars. 2. ibi, Nec nos [*Legali*] C. de iud. nulli. glo. al leg. [*Proprietas*] rei alicuius corporalis, quæ possidere
2 possit, hoc dictũ † propter incorporalia, quæ propriè non possidentur ꝑm Inno. qui de possessione iurium nota. hic, ꝙ non dicuntur propriè possideri, nec quasi possideri nisi ab his, qui ea in ueritate habent, puta iura episcopalia quasi possidet episcopus, canonici ius eligendi, dominus, uel rector patrię ius iudicãdi, & idẽ in similibus, quod sic probatur: quia si non sunt, nec quasi possideri possunt ab his, qui ea nõ habent. Item
3 † Possessio, uel quasi nõ cadit in iure nisi ratione exercitij: sed propriè dicũtur quasi possideri ratione actus tantũ. uer. gratia dicemus, talis est in possessione exercendi iura episcopalia, uel eligendi, iudicandi, uel eũ di, uel aquam ducẽdi per talem fundum. uel dicemus talis est in possessione utendi iure eligendi, uel iudicãdi, uel utendi iure talis seruitutis, uel his similibus. possessio enim aliquem actum, uel exercitiũ requirit. unde cum inuenis, ꝙ aliquis sit in possessione iuris alicu
a ius, expone, id est exercendi talc ius, uel illa quæ pertinent ad ius illud [a]. Alij dicunt, & forte melius, ꝙ magis propriè dicitur, Talis est in possessione eligendi, iudicandi, uel eũdi, quam si dicatur, talis in possessione est exercendi hæc iura. bene enim potest quis habere possessionem alicuius iuris, quamuis nõ habeat illud ius: quia & si ipsum nõ habet, alius tamen potest haberc. uel etiam si nullus habet, est tamen in re habitu, siue a
4 ctu ꝑm Inno. & posuit Host. [*Possumus*] de † iuridica potentia loquitur, non de absoluta, sic, infra de fide instr. c. 1. [*diffinire*] regulariter: fallit in casibus exceptis, Hostien. ¶ Secunda glo. † obijcit, & soluit, signat cõtrariũ, & ibi remittit. ¶ Vlt. gl. ponit tres lecturas ultimi uers.
6 ¶ [*In † glo. 1. ibi. l. una*] can. in uersi. statim alleg. ¶ [*In glo. 2. ibi, & in eadem, in fin.*] agens interdicto, si postea agit in rem, non obs. exceptio: quia in interdicto possessorio
b in hac actione proprietas venit [*& ibi. §. nihil commune*[b]] uide infra c. pastoralis, in 4. glo. [*& ibi, permisceri*] sequitur, causa possessionis, & usufructus non oportet, quẽ admodum nec possessio, & proprietas permisceri debet. ¶ [*In glo. ult. ibi, consentaneum*] ponit casum prædictæ
7 decret. prout. ¶ [*In † glo. 1. ibi, sed quia*] dicebat. Tan. quia
c apta est tantùm per momentum [c] durare. Idem Goff. & Host. Est ergo momentanea aptitudine, & nõ actu. & l. Aquil. dicitur pœnalis: quia apta est ad pœnam, non tamen est semper pœnalis, institu. ad l. Aquil. §. his autem, Hosti. hoc pro tanto dico: quia propriè momentum est una pars diei de non gentis. 60. quod patet per hunc modum: quia hora est. 24. pars diei. punctum est quarta pars horæ. momentum est decima pars pũcti, Et sic quadragesima horæ. constat autem, quòd plus, quàm tantùm, est duratura. quandoque tamen momentum sumitur pro uigore, uel efficacia. 11. dist. con suetudinis, infra de offi. leg. c. fi. de offi. ordi. in fi. lib. 6. [*& ibi, Apellatur*] quod dic, ut infra tit. proxi. cum ad sedem, in glo. sic patet, in fin. ¶ [*In glo. 2. ibi, in eodemque*] in an. dicebatur, in uno eodemque iudicio: glossator nõ aduertens, quòd litera erat mutata, posuit in antiqua gloss. ritu. [*Et in fi.*] in gloss. 2.

ANNOTATIONES.

a ¶ Illud. Istæ fuerunt rationes Azo. in quadam q. Bononien. de quo uide Bart. in l. 3. §. hoc interdictum, ff. de ui & ui arma. uide Ioan. Andr. in c. bonæ, de postula. prælat, super gloss. de gratia, & Bald. in l. 2. in 5. q. C. de serui.

b ¶ §. nihil commune. Adde do. Alex. ibi in d. §. an autem commissa causa petitorij, uideatur commissa causa possessorij, uide in c. 1. de sequest. possess.

c ¶ Momentum. Aptitudo enim plerumque attenditur sine actu, de hoc in l. maior. §. cæterum, & ibi concord. in glo. & l. foramen, ff. de serui. ur. prædi. ubi in ea concor. & uide glo. quæ incip. sed nun quid, in c. licet canon, de electio, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Si possessorio, & petitorio simul est actum, potest iudex prius terminare possessorium, uide etiam in suffragio, nume. 5. & de quibus simul agi potest, num. 2.*
3 *Commistio quæ admittitur, quæ reprobatur.*
4 *Epilogus, & suffragium, & additio glossarum, num. 5. & 6.*
In possessione prius terminanda, & postea proprietate si non seruetur ordo, tenet sententia, ibid. nu. 6. & iura quæ in hoc repugnare sibi inuicem uideantur, quomodo concilientur, ibid.
7 *De proprietate, uel crimine quando reus nõ auditur, intẽtate actore interdictum, & quod.*
Notorium ius potest esse pluribus modis, & quibus, & eius uis, ibid. uersic. nisi ius.

8 *Possesso-*

8 *Possessorium potest spoliatus & reus intentare contra spoliatorem intentarem etiam possessorium, dilato petitorio in causa matrimoniali.*
Ex processu uno duplex quis commodum consequitur, & quo casu, ibid. in fine.

CAPVT II.

1 AD ultimum. Casus. Si possessorio † & petitorio simul est actũ, põt iudex prius possessorium terminare. ¶ Cõis diuisio. secunda ibi, nos
2 autem [*De possessione*] uel † quasi poss. de qua ẽt simul cũ proprietate potest agi, infra eod. c. 1. & 2. Tan. [*Cupientes*] ad quod tenetur, de app. ut debitus, de offi. ordin.
3 ut litigantes, libr. 6. [*Commistim*] admittitur commistio ius conseruans, & partibus proficiens: reprobatur autem, cum ius peruertit, de iud. exhibita [*Audiant*] idest publicant ꝑm unam lecturã. uel idest examinant, quia publicatis utrisque prius ista examinant [*Illarum*] atte stationũ, scilicet probatũ esse, uel nõ absoluendo, uel
4 cõdemnando. ¶ Vlt. glos. † alleg. 4. concor. subdens de iure can. simul petitorio, & possessorio ab eodem agi posse, quod dicit fuisse opi. Mar. sed Io. cõtra, & remittit: demũ dupliciter exponit, hoc prius, hic positum.
5 ¶ [*In † glo. 1. si pariter*] hanc & se. & infra in ulti. glo. uide infra de sequest. poss. c. 1. super 3. glo. ¶ [*In glo. ult. ibi, incerti*] orta proprietatis, & possessionis lite, prius lis possessionis deciditur, ut demũ exigãtur probationes ab eo, qui de possessione uictus fuerit. idem lex sequens [*& ibi, Si de ui*] uide de ord. cog. c. fi. super 1. glo. ¶ [*In † glo. ult. ibi, proprietate*] tamen tenet sententia, licet iste ordo nõ
a seruetur [a], ut no. 2. q. 1. in summa; de hoc in Spec. de pe. & poss. §. 1. uer. quid si primo [*& ibi, Cum dilectus*] ꝑm T. & hic ponunt quidã modũ, quod ibi not. [*& ibi, aliàs contradicerent*] & pro contrarijs alleg. illa Goff. & Phil. & dicebat Phili. finem decr. intelligi de l. cũ fundũ. §. fi. ff. de ui & ui ar. sed gloss. cautè & bene log tur, ut patet in
7 prin. notauit † aũt hic Inn. ꝙ si actor intẽtat interdictũ recuperandæ, uel adipiscendæ, nõ auditur reus de proprietate illius rei, uel de crimine agere uolens, infra ti. 1. in literis. & c. se. Host. contra in interdicto adipiscen-
b dæ: cũ illud non inueniat in hoc priuilegiatũ [b]. Itẽ nõ placet Inno. admitti reũ super proprietate cõtra agentem de recuperãda, ex quo uult incontinenti de iure suo docere. hoc intelligit Hos. nisi ius rei esset notoriũ per sententiã, uel alio modo, infra eo. cũ dilectus. ff. de po. bona fides. & si dicat, quomodo põt esse notoriũ, ex quo dixit sibi ius. cõtra l. siquis intãtã, C. unde ui, remittit ad id, qđ dicã. ſ. tit. 1. literis, in fi. dicebat ẽt Inn. ꝙ
8 si spoliator † in cã matrimoniali intẽtat possessoriũ, &
c cõtestatus est litem [c], spoliatus nihilominus põt intentate possessoriũ super p̃cedenti, dilato petitorio, infra ti. 1. ex cõquestione, & idẽ in alijs, infra c. pastoralis. ꝑm Inno. [*& ibi. c. proxi.*] sic ex uno processu consequitur quis duplex commodum, ꝑm Lau. Vin. & Tan. qui inducunt iura, quæ not infra eod. cum super.

ANNOTATIONES.

a ¶ Seruetur. Peruersio enim unius ẽt ad aliũ si nõ opponatur, nõ red dit iudiciũ nullũ. no. in l. 1. C. de ap. & in l. si mancipium, C. de eui ct. & uide Bar. in l. prolatã, C. de sent. quãdo istorum duorũ iudiciorũ cumulatio nõ procedit, qđ uide infr. eo. pastoralis. an teneat iudiciũ, si nõ opponatur excep. uide Bal. C. de rei uen. l. ordinarij.

b ¶ Priuilegiatũ. Forte Inno. hoc dixit nõ ratione priuilegij, sed quia nõ possunt ista iudicia simul cõcurrere: quia qui agit interdicto re cuperandæ, uel adipiscende, dicit aduersariũ possidere. aduersarius autem agens petitorio, per hoc negat se possidere, & dicit aduersarium possidere; uide circa istas cõbinationes not. Bar. in §. nihil, de acq. poss. & ex illis intelliges hanc materiã, & ista habẽt locũ in agentibus istis actionib. pro corporalib. pro incorporalib. autem possidẽs ẽt agit, uide inf. c. prox. in gl. sic. ff. & de iud. c. examinata.

c ¶ Litem. Fortius, si ante. uide supra tit. proximo. c. fi. in glo. hoc dicunt, in princ. per Ioan. Andr. & uide infra tit. 1. ex conquestione, in glo. aduerte, & uide gloss. in Clem. 1. eod. titu. & in prædicto c. ex conquestione, super glo. 3.

SVMMARIVM.

1 *Si possessorio spoliatus, & petitorio simul agat, si possessionem, & spoliationem probat, sed non dominium, obtinet in possessorio, sed succumbit in petitorio.*
Diuisio decretalis, ibid. uersi. in prima.
2 *Spiritus sancti gratia ab eligentibus dupliciter inuocatur.*
Vnanimitas commendabilis, licet rara, ibid.
In electionis subiectorum, Roma. Ponti. confirmatione quæ obseruanda, ibid. remiss.
3 *Petitorium & possessorium, uel alterum tantùm quando quis intentare uideatur, & nu. 5.*
Libelli conceptiones in petitorio, & possessorio in causa electionis, ibid. & qualiter concipiendus ab excluso ab electione, num. 4.
Consuetudinis ius in libello memoratum an includat & possessionem, ibid. nu. 3. consuetudo includit præscriptionem, ibid.
Sẽtentia fertur ẽt super causis, eo. nu. 3. uer. est ẽt notan. uide nu. 17.
5 *Restitutionem sibi fieri eius, quo quis fuit spoliatus, non est necesse petere, si dicat se spoliatum.*
6 *Intentio pro titulis, siue articulis.*
Assertionis nomine uocantur etiam articuli, siue tituli, ibid.
Tantùm, dictio est affirmatiua prægnans, & implicat etiam negatiuam, ibid. ad dictio. tantùm.
Solùm, aduerbium eandem uim habet, ibid.
7 *Varij per contrarijs accipiuntur hic.*
Contra electores canonicos quot faciebant, ibid.
Electio cassatur etiam facta ab his, qui ius habebant eligendi, non uocatis alijs, qui erant in possessione, ibid. non est irrita, sed irritanda, petentibus tamen contemptis, num. 9.
8 *Possessio, an proprietas attendenda in confirmatione electionum, sententiarum, & similium.*
9 *Glossa. quod erat olim, factum est contextus, ad dictio. solum.*
In iudicium quod uenit, de eo ferri sententia potest, & ne quid ueniat, fieri potest, ibid. uide in suffrag. in glo. hoc sumptum, ad dictio. in iudicium, & in suppletionibus, num. 30.
Iure communi qui fundant intentionem suam, obtinent.
Cap. cum ad sedem, de restit. spolia. intellectus, ibid.
11 *Collegiatæ ecclesiæ inferiores æquiparantur cathedralibus, in eligendi iure prælatum.*
Eligendi ius uidentur præscripsisse, qui postularunt, ibid. ad dictio. eligentes.
Consequens uidemur acquisisse, si antecedens acquisierimus, ibid. ex mente.
12 *Consortiũ uictoria prodest consortibus cæteris, succũbẽtia minimè.*
13 *Iuris nomen proprietatem significat.*
Præstare pro probare, ibid.
Super petitis tantùm pronunciandum, ibid.
Super eligendi iure lata sententia, cum ageretur de confirmatione, uel infirmatione electionis, causa expressa iuris spectantis, aut non spectantis ad eligentes, quando obstet exceptio rei iudic. si agatur principaliter postea de eligendi iure, uel super alterius electione, ibid. & num. 14. 15. 16. 17.
Rei iudicatæ exceptio an & quando obstet, si prius actum sit super rei fructu, postea super eiusdem rei agatur proprietate, uel aliter nunc agatur, quàm primò, ibid. & num. 14. 15. 16. uide etiam quando obsit, in suffra. in glo. sic. ff. cum duabus se.
14 *Electio est fructus iuris eligendi.*
Vsufructus petitio differt à proprietate, ibid. uide num. 16. ad fi.
Legis, quod in diem. ff. de compensa. intellectus, ibid. uersi. nec obstat.
Compensationem petere est idem, quod agere principaliter de re ipsa compensanda, ibid.
15 *Rei iudicatæ nõ obstat exceptio, de quo non fuit litis facta contestatio; & an mutata persona, de cuius electionis infirmatione, uel cassatione actum fuit, & tamen confirmata, idem sit, num. 16.*
17 *Sententia super iure eligendi quare hic data super causa, cum agere tur de cassatione electionis, uel contra. uide num. 3. ad fi.*

Reconuentio uidetur fieri, ſi contrarium petam ei, quod ex aduerſo petitur, ibid.

18 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 19.*

Præſcriptio requirit continuam poſſeſſionem, & in ea ſpectatur ultimum tempus, & num. 21. §. 1.

Quòd poſſideat quis non ſufficit, niſi intendat ſibi ius acquirere. §. 1. & num. 22. & 23.

Teſtes repellit uacillatio & uariatio. §. 2. ſed non ſemper, num. 25.

In poſſeſſione quaſi alicuius iuris eſſe quis dicatur. §. 3. & nu. 27. §. 1. & num. 28.

In iudicio deduxiſſe quicquid iuris, quis habeat, unde uideatur. §. 4.

In ipſum quæ ueniant. §. in glo. hoc ſumptum, & num. 29. §. 2. & nume. 30.

Conſuetudo introducitur de uoluntate eius, cui præiudicat.

Seruitutis acquiſitio quanto temporis ſpacio fiat. §. 7.

In incorporalibus an exigatur titulus, ibid. ex tribus legibus poſterioribus, & num. 32. & 33.

20 *Additio gloſſarum.*

Poſſeſſorium intentatur etiam in modũ reconuentionis, ibid. nu. 20.

21 *Poſſeſſorium ſi prius intentetur, an poſſit intentari petitorium, uel contra, ſi agatur prius ex una parte petitorio, liceat ex altera poſſeſſorium intentari, & quomodo.*

Spoliantes canonici quare hic repulſi non fuerunt, ibid. in prin.

Spoliationis exceptio in petitione confirmationis opponi non poteſt, eod. num. uerſi. finaliter placet.

22 *In reſtitutione iuris incorporalis quæ probanda.*

Poſſeſſio iuris quibus probetur rationibus, ibid. uer. probatur aũt.

23 *An ualeat ſi coactus ſit dominus pati uti coactorem.*

Vtitur qui iure quodam per uiolentiam, an dicatur intendere uti iure ſuo, ibid. &, uti iure ſuo intendere, in quibus oporteat, ibid.

Interdicta quæ competant ad tuendam poſſeſſionem, ibid. uer. ſolu.

24 *Ius quoddam, ut eligendi, quando per permiſſionem noſtram, patientiam'ue dicatur quis acquiſiuiſſe.*

Poſſeſſionem alicuius iuris pariter quãdo dicamur adepti eſſe, ibid.

Communiter quæ fieri conſueuerunt, ſi faciam, uideor ius, uel poſſeſſionem eius acquirere: ſecus, ſi de gratia, ibid. uerſi. & eſt ratio, in prin. & circa fi.

Gratia ubi non præſumitur, ex eod. num.

25 *Varietas admittitur aliquando, uerſi. quandoque tamen.*

26 *Teſtes incurrunt anceps periurium, ſi dicunt aliquid ad hos, uel illos, uel ſe ſolos pertinere, & cum de facto alieno ſic deponant.*

Teſtes repellendi qui expreſsè conantur negatiuam probare, ſed & implicitam, & quo pacto poſſint excuſari, ibid.

27 *Negatiua quomodo probetur, & remiſſ.*

De poſſeſsione, & præſcriptione quæri nõ idẽ eſt, ibi. §. in gl. ex hoc,

28 *Actu unico ut quid perditur, ſic etiam acquiritur.*

Incorporalium etiam ſit reſtitutio, ibid. in glo. hoc ideò.

29 *In poſſeſsionem reducendo quem per ſententiam, ſi ſtatim de proprietate pronuncietur, an facto fiat reductio poſtea.*

De libellis in confeſsoria, ubi, ibid. in dictio. confeſsoria.

31 *Præſcriptibile ius non eſt, quando priuilegium poteſt acquiri ſolum modo, & ius eligendi præſcriptibile.*

32 *Cap. primum, de præſcriptionibus, lib. 6. quando non habet locum.*

Argumentum à contrario ſenſu quando ceſſet, ibid. uerſi. uel die.

33 *Conſuetudo cum allegatur, non exigitur cauſa, uel titulus, niſi in acquiſitione cenſus, & ratio.*

Homo non obligatur alicui ſine cauſa, ibid.

Res plerumque conceditur occupanti, & facilius in ea acquiritur, quàm in homine.

Cenſus non debetur, niſi quòd teneo à te, niſi aliud probes, ibid. in fine.

CAPVT III.

1 VM eccleſia. Caſ. Si † poſſeſſorio ſpoliat⁹, & petitorio ſimul agat, ſi poſſeſſionẽ, & ſpoliationem probat, ſed nõ dñiũ, obtinet in poſſeſſorio, ſed ſuccũbit in petitorio. & ſunt duę principales partes. In prima facti & proceſſus narratio. In ſecunda diſtinctio ibi, Vos igitur. ſubdiuiditur prima in quinq; partes. prima ponit petitionem actorũ. ſecunda recõuẽtionem reorũ ibi, Verũ. tertia modũ proceſſus. ibi, partibus. quarta allegationem actorũ. ibi; pars canonicorũ. quinta allegationes reorũ. ibi; parte clericorũ. ſecũda prin. ſubdiuiditur in duas. prima diffinit poſſeſſoriũ. ſecunda petitoriũ ibi, Verũ qm̃ [*Innocata*][a]. per decantationẽ † hymni, Veni creator, uel miſſæ de ſancto ſpiritu [*Vnanimiter*] cõmendabile, ſupra de elect. innotuit, licet rarũ. 8. q. 1. nec nouũ [*Sede Apoſt.*] forte immediatè ſubeſt Rom. Pont. & tunc ſeruanda ſunt tempora dec. cupientes, de elect. lib. 6. [*Conſueuerint*] quia conſuetudo † eſt ius, per hoc uidetur petitoriũ intentaſſe. ſed quicquid dicatur, puto concluſionem libelli inſpiciendã in his, & ſic ſeruant aduocati. dicebat autem Inoc. q̃ per talem libellũ cum cõſueuerim electioni intereſſe, peto electionem talem factã me cõtempto caſſari, intentatur petitoriũ, & poſſeſſorium. vel melius, oẽ ius partium petitoriũ, & poſſeſſoriũ deducitur in iudiciũ, ut utroque ſe iuuent. poſſeſſoriũ enim proſequitur non ſolũ, qui reſtõem petit, ſed qui de poſſ. ſe iuuat. In uerbo autẽ cõſuetudinis includit poſſ. p̃p factũ intereſſendi, & ius p̃p conſuetudinem. idem uidetur, ſi petatur cõfirmari ſimpliciter, uel caſſari per id, quod dicitur infra uerſi. cũ in iure. unde poſt multa dixit Inno. de tali ſimplici forma, q̃ in ea uidetur id peti omni iure, quo melius põt. & ſi cõtẽdatur de iure poſſitorij, uel poſſeſſorij, poterit de illo ferri ſentẽtia: ſi uerò caſſetur, perit electio p̃p formã non ſeruatã, uel uitium, uel defectũ electi, uel eligentiũ, ẽt ſi cõfirmetur, quia hæc obiecta nõ probantur, hæc ſententia nõ p̃iudicabit petitorio, nec poſſeſſorio, cũ de illis nõ ſit actũ expreſsè in petitione, nec tacitè in proceſſu. dixit ẽt Inno. uenire petitorium, & poſſeſſorium, ſi ponatur uerbũ, pertinet ff. de uer. ſig. l. uerbũ illud: ſecus uidetur, ſi dicat, peto elect. caſſ. quia ad me pertinet de iure cõi, quia tunc infert petitorium tm̃. Idem, ſi dicat, quia ad me pertinet de conſuetudine, cũ cõſuetudo ſit ius, ut dixi, f̃m Innoc. ſed dicit Hoſti. q̃ quia conſue. includit præſcriptionem, & præſcriptio poſſeſsionem. dicendo igitur de cõſuetudine uideor dicere de iure acquiſito per poſſ. cõtinuam uſus iuris eligendi. & præſcripti. Eſt ẽt notandum f̃m Inno. quod hic fertur ſententia etiã ſuper cã propoſita, ſcilicet cõſuetudinis. & eſt hoc propter regulam traditam. infra uerſi. cum iure, licet quidam dicant. q̃ expreſsè hoc petierunt clerici, ut iam dicam. dicebat ẽt † in inferioribus glo. Innoc. talem li. admittendum non eſſe, peto talem electionem caſſari: quia apud me eſt ius eligendi, cũ talis ſcilicet proprietas iuris eligendi nõ ſit ſufficiens cã caſſationis, uel cõfirmationis fiendæ, ſed poſſeſsio. pro cã ergo dicat, q̃ apud me eſt poſſ. iuris eligendi, ut hic, & infra eo. cum olim, de iure patro. ex literis, & c. conſultationibus. cõtra hoc ultimum arguit Hoſt. de decr. 2. de reſtit. in integrum, ad fin. & de deci. cum Vinto. de electi. parum placet ſubtilitas Inno. cum diuerſimodè poſſit eſſe in aliquo iura eligendi, ut no. de electio. quia propter, in glo. 2. & ſuper ea dixi; & uide ſi. quod dixi, eo. tit. in Geneſi, ſuper glo. unde, recipiatur ergo libellus, & ſiue appareat de poſſeſsione, ſiue proprietate, nec appareat alius poſſeſſor, procedit petitio cõfirmationis, uel caſſationis [*Excluſis*] per hoc † intentant poſſeſſorium, uel quaſi poſſeſſorium [*Poſtulabant*] & ſic agebant, ſup. & etiam petebant ſe reſtitui ad ius priſtinum eligendi, niſi uelis dicere, ut no. 1. q. 3. quia præſulatus, q̃ ſufficit, q̃ quis dicat ſe ſpoliatum. de hoc dixi ſupra, de lit. conteſta. c. uno, [*Intentionem*] Nota † pro titulis tradendis inſcriptis, quos interdum uocamus intẽtionem, ut hic, uel aſſertionem, ut ſequitur. C. de tempor. appella. per hanc. Interdum articulos, & de his infra, de teſtib. præſentium,

ſentium, lib. 6. [*tantum*] hæc eſt affirmatiua prægnans,
b de qua ſupra de renun. ſuper hoc. [b] Iſtæ ergo dictio-
c nes, tantum, &, ſolum, negatiuam implicant, [c] ſecun-
d dum Goffr. [*Probatam*] probare ſuperfluum fuit ſecun dum Goffr. & Hoſtien. [*Varios* [d]] deſt † contrarios. &
7 eſt primum, quod inducitur contra canonicos, Hoſtien. [*Aduerſus*] hoc eſt ſecundum Hoſtien. [*Et quod*] ecce tertium contra canonicos [*Excluſis*] caſſatur ergo electio facta ab his, qui ius habebãt eligendi: quia nõ licuit canonicis priuare clericos poſſeſsione ſua, in qua tuendi ſunt. 8. q. 4. uolumus. nec debuerũt ſibi ius dicere. C. ne quis in ſua cauſa, per totum. Sed pone,
8 quòd † canonici, ad quos de iure communi ſpectat eligere, ſupra de electio. c. 1. nec per ſe, uel alios poſsidẽt, & clerici ſoli poſsident, licet ius non habeant: ſoli canonici eligunt; nũ ualet electio. Dicit Innocen. quoſdam tenere, quòd ſic, cum illi non contemperint clericos, qui nec ius habebant, nec cum canonicis poſsidebant. ſunt igitur uſi ſuo iure eligendo. ergo illorum electio confirmanda. nec debet confirmator poſſeſsionẽ attendere, ex quo de proprietate conſtat, ar. ff. depoſi. bona fides, infra eod. cum dilectus. nec ſecundum iſtos eſt uis, an clerici elegerint, uel non, uel elegerint ante canonicos, uel poſt. Si uerò clerici etiam ius haberent per conſuetudinem iam præſcriptam, planum eſſet, quod eſſet caſſanda electio. Innocen. contra, quòd in caſu quæſtionis caſſanda ſit canonicorum electio, & clericorum, ſi illam fecerint, confirmanda. canonici enim ſua auctoritate non potuerunt priuare clericos poſſeſsione ſolida, quam habebant, uel illam ſibi reſumere. C. unde ui, ſi quis in tantam. ſed primum reſpondet hoc obtinere in iuribus incorporalibus, quæ inſeparabiliter inhærent oſſibus hominum, ar. de elec. dudum. 2. ubi colligitur, quòd abſolutiones factæ ab his, qui non iure poſsident, non ualent. ad quod reſpondet Innocen. quòd ibi loquitur de mala poſſeſsione, hic de legitimo & bonæfidei poſſeſſore. quod dictum eſt de electione facta ab his, qui ius habẽt, & non poſſeſsionem, idem intelligas de ſententia, & ſimilibus, ar. de reſcrip. inter cæteras, & remittit etiam, infra de reſtitutio. ſpolia. olim. 3. de in inte. reſc. 2. & de iure pa. conſulationib.
9 [*Irritandam*] non † enim erat irrita, ſed irritanda. & tunc demum, cum contempti hoc poſtulant, de præben. cum in eccleſijs, lib. 6. [*Solum*] olim hoc uerbum erat gloſſ. T. [*Veniret*] dummodò concludi poſsit ſub petitioni porrecta, Innocen. [*Actum eſt*] quò ad propoſitum dici poteſt, quòd hic dicit, petitorium uenit in iudicium. quia ſic actum fuit, ut ueniret per uerba, quæ hoc ſapere poterant, ut dixi circa prin. maximè quia ſibi poterant clerici prouidere nominatim hæc agendo, ne ueniret petitorium [*Canonica*] quia ergo
10 † ius commune fundat intentionem canonicorum, obtinent in proprietate. non ob. de reſtit. ſpolia. cum ad ſedem. ubi etiam epiſcopus uidetur fundare intentionem de iure communi: quia ibi non fuit intentio fundata: uel ibi quærebatur ſolum de interdicto, &
11 ſuper eo ibi pronunciatur [*Cæbedralium*] Idem † in aliis collegiaris. 17. q. ulti. c. ulti. & ſupra de elec. c. 1. [*Conſuetudine*] uel priuilegio, ad hoc, ſupra de iudi. no uit. ſupra de conſuc. cum dilectus [*Eligentes*] ſi interfuiſſent clerici legitimo tempore, quod ſufficiat ad præſcribẽdũ, cum canonicis nec elegiſſent, ſed poſtulaſſent, nunquid erat ius eligẽdi quæritum? ſic ff. quibus mo. uſu. a. l. is qui. ff. quemadmodum ſerui. ami. l. 2. quia & poſtulandus eligitur, ſupra de renunc. poſt translatio
12 nem, de elec. in cauſis, & ſi aliquis † ex capellanis elegerunt, & uicerunt, uidetur quod hoc proſit alijs, ff. ſi ſerui. uen. loci. §. ſi fundus. ff. ad l. Iul. de adulterijs, de-
c nunciaſſe. §. ulti. & l. adulter. §. nupta. [c] ſi ſuccumbat, uidetur quòd non noceat. C. de adul. & ſi crimine. ff. ſi ſerui. uen. ſi de communi. 2. q. 5. interrogatum, Gof.
13 [*Ius*] quòd † ad proprietatem [*Præſtiterit*] deſt probauerit [*Eorum*] clericorum conuentualium eccleſiarum [*Faciendis*] hic patet, quòd petierunt clerici, quòd canonici decætero nõ eligerent ſine ipſis. alioquin nec canonici ſic abſoluerentur, nec ipſis clericis ſilentiũ imponeretur, ut ſequitur: quia tantum ſuper petitis pronunciandum eſt, infra de ſimo. licet Heli. §. 1. ſi. quod dicam de uerbo. ſigni. Abbate, in fi. & quantuncunque papa cauſa expreſſa iudicaſſet de confirmatione electionis illa ratione, quòd clerici in electione ius haberent, uel no haberent; propter hoc tamen nõ intelligeretur pronũciaſſe de iure eligendi. unde & ſi clerici poſt talem ſententiam libellum porrigerent ſuper iure eligendi, non obſtaret eis exceptio rei iudi. quia aliud eſt ius eligendi, de quo modo agit, & aliud confirmatio, uel infirmatio electionis uius perſonæ, de qua primitus actum fuit. quamuis etiam & eadem cauſa utrobique agatur. ff. de exceptio. rei iudi. cum quęritur, & l. ſeq. & ad hoc facit optimè, quod legitur & nota. infra eod. cap. fina. & ſupra eod. cap. §. 1. ſuper uerſi. conſueuerint. ſecus, ſi primò pronũciatum eſſet de iure eligendi, & poſteam fieret electio, quam is, qui in præterito iudicio ſuccubuit, nunc in ſecundo iudicio ea ratione, quia in electione ius habet, & contemprus eſt, peteret infirmari. tali enim obſtaret exceptio rei iudi. argu. ff. de exceptio. rei iudi. ſi cum argentum, §. ſi fundum. & ſecundum hoc etiam intelligitur, ſupra de elec. querelam, ſupra de cõſuetu. cum dilectus, infra de uerbo. ſig. abbate. in quibus omnibus petitum fuit, quòd de iure eligendi pronunciaretur, ſicut apparet ex electione iurium eorundem. quòd ſi quis huic intellectui contradicere uellet hæc abſurditas ſequeretur, quòd ſi aliquis peteret fructum alicuius fundi ſui, uel partum ancillæ ſuæ, & reus negaret dominium, & abſolueretur à petitione fructus, uel partus, non poſſet is, qui ſuccubuiſſet, poſtea petere fundum, uel ancillam; quod falſum eſt, ut colligitur. ff. de executio. rei iudi. ſiquis cum totum. §. item ſi quis fundum peticrit, & ſequenti, & l.
g an eadem. §. qui cum partem, & §. fi. [g] Sic & dicen-
14 dum eſt in præmiſſo caſu. ſicut enim poma † ſunt fructus agri, ſic eligere eſt fructus eligendi, ut no. infra de iure patro. conſultationibus. & aliud eſt petere uſumfructũ formalẽ, & aliud proprietatem rei. ff. de executio. rei iudi. ſi cum argentum. §. ſi fundum, uerſi. ſed ſi uſufructum. nec obſtat. ff. de compenſatio. quod in
h diem. [h] cum ſuis concor. quia reus opponendo compenſationem actori ita petit debitum, ſicut ſi directã act. intentaret. nulla enim eſt differentia pecuniam recipere, uel ipſam compenſare, argum. ff. de calum. l. 2. & uide quod dixi de ordi. cog. cap. fin. in glo. magna, uerſi. quid ergo, hic autem clerici conuentualiũ eccleſiarum nil petebant ſibi adiudicari, ſed ſolum electionẽ factam à canonicis infirmari, licet cauſam, quare eſſet infirmanda electio, aſsignarent. immò
15 & ſi petijſſent † ius eligẽdi ſibi adiudicari, niſi ſup hoc eſſet lis conteſt. non prohiberentur de nouo agere cõfeſſoria pro iure eligẽdi, nec obſtaret eis exceptio rei iu. ex quo ſuper ipſo lis conte. uel de ipſo actum non fuit. Eſt & alia ratio, quia non ob. ff. de compe. quod in diem. ibi enim excipiendo de compenſatione poſſum debitũ meum cõſequi compenſando. ſed iſti clerici, quantuncunque exciperent ius eligendi ad ſe pti nere, & probarent, ex ui exceptionis ſolius nunq̃ poſſent conſequi ius eligendi; ſed hoc tm̃, q̃ caſſaret electio, §. de or. co. cum dilectus. §. fi. immò plus uſ., q̃ † ſi
16 anno p̃terito canonici Alanũ in eꝑm elegiſſent, cuius electionẽ clerici perijſſent caſſari, dicẽtes ſe contem-

ptos, & canonici fuiſſent abſoluti, etiam ea cauſa expreſſa, quia non deberent clerici conuentuales intereſſe electioni, & nunc de nouo iidem canonici, mortuo Alano, alium elegerunt, ponamus Lodouicum, cuius electionem ijdem clerici etiam ex eadem cauſa caſſari petant; non obſtabit eis exceptio rei iu. quia de alia re prius actum fuit. ſ. de elec. Alani, & de alia re nunc agitur. ſ. de electio. Ludouici, ar. ff. de re iu. cum quærit, & duabus. ll. ſe. nec ob. ff. de ex. rei iudi. ſiquis cum totum. §. ſi ancillam. immò potius con cor. ibi enim dicit, ubicunque eadem quæſtio repetitur in iudicio, ob. exceptio rei iu. ſed in caſu præmiſſo nunquàm eadem quæſtio repetitur, immò, ut ex præmiſſis patet, alia fuit prima, & alia eſt ſecunda, ſecundum Inno. cuius eſt mens totius huius glo. quæ tamẽ ſecundum Hoſtien. in aliquibus uidetur contradicere his, quæ notauit ipſe Innocen. ſupra eod. & ſupra de or. co. cap. fina. huic etiam opinioni ſuæ, quam hic
i not. uidetur contradicere [i] expoſitio, quam idem fecit, infra cap. primo. §. fi. ſuper uer. tam poſſeſſorium, ut ibi no. & ff. de exce. rei iu. ſi cum argentum. §. ſi fundum. ubi euidenter probatur, quòd ſi fundum petij tanquam meum, & ſuccubuero, deinde uſufructum cauſalem eiuſdem fundi, ideſt qui ad me ratione proprietatis pertinet, petam ex illa cauſa, quia fundus meus eſt, exceptio mihi obſt. & tamen alia res eſt proprietas, & alia uſufructus, licet ex eadem cauſa debea-
k tur. [k] Si uerò quæras, quare fuit hic data talis ſententia, dic ſecundum Hoſtien. quòd in caſu iſto† conuen
17 tio, & reconuentio circa idem uerſatur. nam canonici petierunt confirmari ſuam electionem, & clerici infirmar, iinfirmata, ergo electione, ſuccubuerunt canonici in petitione conuentionis, & clerici obtinuerunt in cauſa reconuentionis. Item petierunt canonici, quòd præciperetur ipſis clericis, ne uolentes ipſos eligere decætero impedirent. clerici uerò petierũt præcipi canonicis, ut ipſos admitterent ad electionem in poſterum faciendam. per hanc ergo pronunciationem, quæ hic fit, obtinent canonici in petione conuentionis, & clerici ſuccumbũt in cauſa reconuentionis; & ſic facta pronunciatione in cauſa reconuentionis, facta eſt per conſequẽs & in primo ob lata conuentione. ideo autem papa ſuper libello reconuentionis tantùm pronunciare uoluit: quia in proprietate, quæ magis conſiderãda eſt, quàm poſſeſſio, fundabant canonici intentionem ſuam de iure communi, & ut competentius inducerent hoc ius, actore non probante, &c. & qa ſibi expedientius uiſum fuit, & ut ſuperflua reſecarentur, & intricatio & confuſio
l uitarentur, ar. ſupra de or. cog. tuam [l]. §. 1. ſi. no. infra
18 de probatio. in præſentia. §. fi. uer. pe. ¶ Secunda† glo. obijcit, & ſoluit. ¶ *Glo. ex hoc*]quærit, & ſoluit, & reſpondet ſolutionis obſtaculo. ¶ *Glo. hoc ideò*]ſignat contrarium. ¶ *Glo ſic ff.*]obijcit, & ſoluit. ¶ *Glo. hoc ſumptum*]dupliciter exponit literam. primo de ſingularibus iudicijs quo ad acceſſoria, non quò ad alia, & ſoluit contrarium. le. fi. de an. excep. ſecundo de generalibus, & uniuerſalibus, dicens ſecus in actionibus ſtrictiiuris, & perſonalibus, & arbitrarijs. ultimo arguit, quòd illud tantum &c. ſignat contrarium de 4. legibus, & ſoluit. ¶ Antepe. gloſſ. no. à contrario literæ, quòd præſcribitur ex unico actu cum temporis curſu, & ſoluit contrarium. ſecundo obijcit, & dupliciter ſoluit, & ſolutioni ſignat contrarium, & ibi remittit.
19 ¶ Pe. gloſſ. obijcit. ¶ *In † glo. 3. ibi, uſuca. §. 1.*] poſſeſſio auctorum meorum mihi prodeſt. ſed ſi aliquis ex auctoribus mediis non poſſedit, præcedentium auctorum poſſeſſio non proderit [*& ibi, Si mater*]in matre, quæ quandoque ſe geſſit pro libera, quandoque pro ancilla, tempus mortis inſpicitur [*& ibi, Quicunque* ſi cõductor oſtendit ſolutionem trium ultimorũ annorum, ſuper præcedentibus decætero non inquieta bitur, niſi manifeſtè pro illis debitor cõuincatur. ¶ *In glo. 4. ibi. l. ulti.*]loquitur in illo, qui per fundum itinera bat, non iteneraturus, ſi prohibitus fuiſſet [*& ibi, Res ſuas*] & ideò, qui dicit indebitum, illud probet, ut l. ſe. & hoc maximè, ſi homo diligens erat [*& ibi, Poſſederint*] uel quòd ſi electi ſunt, quòd ideò poſſederint. potuit enim uis ui repelli; & hoc uult. §. uim ui. ¶ *In glo. hoc ſolum; ibi. §. tormenta*] ponderatur uox, conſtantia, & trepidatio [*& ibi, Ex libero*]ſequitur, homine pro teſtimonio non uacillante quæſtionem haberi non oportet [*& ibi, Actorum*]ſequitur, uerba mutare, tenore ſententiæ perſeuerante, non eſt prohibitum. ¶ *In glo. ex hoc, ibi. l. 1.*] mater hæres filij ab ipſo rogata, ut mihi alimenta præſtaret, illa per triennium præſtitit, deinceps debentur [*& ibi, Cum de in rem uerſo*] condemnatur hæres patris, uel domini ad uſuras, quas lõgo tempore pater, uel dominus præſtiterunt. ¶ *In glo. ſic. ff. ibi. §. actiones*] ſi ago reali, non expreſſa cauſa, omnis cauſa una petitione comprehẽditur [*& ibi. l, ulti.* qui dicit aliquem ſibi obnoxium, nullam cauſam exprimens, omne ius ſuum in iudicium deducit. ¶ *In glo. hoc ſumptum, ibi, hactenus*]facit contra, quia dicit de opere poſt litem conte. facto nouo iudicio agendum. ſed lex ſequens dicit id uerum, niſi opus, de quo agebatur, ſine illo tolli non poſſit [*& ibi. §. Item ſciendum*]uide de dolo, finem, ſuper glo. ſed nunquid [*& ibi. l. ulti.*]uide ſupra gl. proxi. [*& ibi, Licet*] uide de libel. obla. c. 2. ſuper glo. 1. [*& ibi, ſi ex teſtamento*]totum argẽtum mihi legatum erat, ego putans ſolas tabulas legatas, illas petij, adhuc reliquum argentum petere potero [*& ibi, Habebat*]ſeruo propoſito merci & pecuniis mutuis accipiẽdis mutuaui, & poſtmodũ egi, & ſuccubui, quia probare non potui, cum mercis cauſa recepiſſe, adhuc mihi competit utilis: ibi tamen eſt opinio, an cauſam expreſſerit, nec ne, ut ibi no. [*& ibi, In iudicium*]ibi dicitur, quòd in iudicio communi diui. omnia ueniunt, niſi nominatim excepta, ne ueniant [*& ibi, §. pe.*] in iudicio famil. erciſc. iudex nil debet indiuiſum relinquere [*& ibi, Si hæreditatem*] l. 4. eſt, & uide hanc & ſe. de lib. ob. c. 2. ſuper glo. 2. [*& ibi, Non ſolum*]ubi in actione bonæfidei purgaretur dolus, in actione ex ſtipulatu non: ſed eſt neceſſe de dolo agi [*& ibi, Quicquid*]ſequitur, aſtringendæ obligationes cauſa dictum eſt, niſi id palam uerbis exprimatur, intelligitur omiſſum: aut ſecundum promiſſorem interpretamur: quia ſtipulatori liberum fuit uerba latè concipere [*& ibi, Non poteſt*] uide de libelli obla. c. 2. ſuper. 1. gloſ. [*& ibi, De qua re*] uide, infra c. proxi. [*& ibi. le. ulti. ad fi.*] iudex ad minorem quãtitatem datus, ſi appareat maiorem deberi, ſuper illa pronunciat [*& ibi. §. Si minus.*] ibi innuitur, quòd ſi petij. 5. & apparet. 10. deberi. iudex ad 10. condemnat; quòd quomodo intelligatur, ibi notatur [*& ibi, l. 3.*] uide ſupra e. gloſſ. [*& ibi. §. ultim.*] peto puerum tunc interdictum, & fit condemnatio ipſius iam eruditi [*& ibi, Si ſeruus furtiuus*] condicit hæres ſeruum ſub conditione legatum, & pendente cõditione iudicaẽ, quanti intereſt habere ſeruũ, cuius dñiũ amiſſurus ſit [*& ibi. §. Poſſidere*]in rei uẽdi. abſoluitur, qui ſine dolo deſiit poſſidere [*& ibi, §. Ex diuerſo*]in petitione hęreditatis ſi minus eſt ſine dolo ſuo tempore ſententiæ, quàm fuerit tempore litis conteſtat. ad illud ſolum condemnatur. ¶ *In gloſſ. introducta, ibi, uenditor. §. 1.*] inuito domino lapides de ipſius fundo non cædo, niſi ſit conſuetudo id licere dando dño certũ ſalariũ, quo dato licebit. ¶ *In glo. non ergo, ibi. l. 3.*]uide de adulteriis c. 3. ſuper 3. glo. ¶ *In glo. antepe. ibi. l. ulti.*]uide ẽ. e. cũ olim, ſuper gl. prima [*& ibi, Si ſic conſtituta*] loquitur de

ſeruitute

ſeruitute ducendi aquam alternis annis, uel menſibus [*& ibi, Si ego. §. 1.*]urbanorum, & ruſticorum prædiorum ſeruitus per patientiam conſtituitur [*& ibi, quoti.*] ſeruitus propriè in patiendo, uel non faciendo [*& ibi, ſi quis diuturno*] uide de Iudæis. c. 2. ſuper. 3.
20 glo. ¶ *In † glo. 1. ibi, eorum*] Matth. 18. [*& in fin.*]ſequitur, & de omni re, quam petierint, fiet eis à patre meo, ut ibi, & 20. di. de quibus, in fi. ¶ *In glo. 2. in fi.*] uel contraria locum habent, cum prius intentatur
m poſſeſſorium: hic uerò intentabatur [m] in modum re conuentionis; & ſic erant mutuæ petitiones, ſupra ti. 2. cum dilectus, & c. fi. ſecundum Hoſtien. quærebat [n] autem Innocen. quare canonici † non fuerunt
n 21 ab agendo repulſi propter ſpoliationem clericorum? & reſpondet, quòd clericis non placuit excipere, ſi. in fra ti. 1. c. 1. uel fuerunt admiſſi canonici: quia primò propoſuerunt confirmationem petendo, cuius principalis cõuentionis reſpectu admiſſi fuerunt poſtea clerici ad reconueniendum eos. cum ergo prius agitur petitorio, admittitur reconuentio ſuper petitorio, & poſſeſſorio, & ſunt mutuæ petitiones: ſecus, ſi prius clerici propoſuiſſent poſſeſſorium, ut dicit gl. uel dici poſſet, quòd coram ordinario & etiam delegato, cui tamẽ utrunq; principaliter ſit commiſſum, & ſi poſſeſſorium ab una partium principaliter proponatur, poteſt altera petitorium intentare in modũ
o conuentionis, non reconuentionis; de hoc, ſupra ti. 2. c. fi. bene [o] enim conueniunt iſtæ petitiones, Peto electionem noſtram confirmari. ex aduerſo peto talem electionem caſſari: quia facta me contempto, qui eram in poſſeſſione eligendi, & ad quem de iure ſpectabat. ſubdit autem, quod ſecus eſſet, ſi primi peterent ius eligendi, cum eſſent etiam in poſſeſſione: quia tunc non audirentur ſecundi, ar. ff. ſi uſufruct. pe. l. ulti. & ſup. de iud. examinata. finaliter placet Innocen. quòd contra petentem confirmationem non habet locum exceptio ſpoliationis, & quod non impediantur ipſam petere, licet prius conuenti fuerint interdicto. Ratio, quia confirmationis petitio non dirigitur contra aliquem, ſed officio iudicis imploratur, ut dictum eſt ſupra titul. 2. cum dilectus, in glo. hanc exceptionem, uerſi. hæc etiam exceptio, & uide, infra de acc. ſuper his, in glo. ad excipiendum. Hoſtien. uerò hic circa petitorium, & poſſeſſorium tenebat, quod no. infra tit. proxi. circa fi. pe. glo. ¶ *In glo. 3. ibi, ſiue*] de hoc, infra tit. 1. cum ad ſedem, in 3. glo. ¶ *In glo. caute, ibi, habere ius*] Idem Vinc. Phi. & dicebat
22 † Innocen. quòd petens reſtitui ad ius incorporale, debet probare ſe poſſediſſe tunc, quando fuit de poſſeſſione iectus. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. interdictum autem hoc nulli
p competit. probatur autem poſſi probat ſibi cautum fuiſſe de non impediẽdo uti iure, de quo agitur, uel ſi probat ſe uſum fuiſſe ſaltem una uice, domino, ad quem pertinet, ſciente, quòd tanquam iure utitur ſuo, & patiente, de qua patientia ſatis dixi, de reſti. in inte. ca. ſecundo, in gloſſ. per mõna
q cosquec eſt uis, rſi dominus coactus ſit, ut caueat, uel
23 ut patiatur eum uti, dummodò de hoc non conſtet
r in iudicio, de quo non poteſt ẽt ei referri quæſtio, do nec fuerit reſtitutus. unde & prædo reſtituendus eſt, infra titul. 1. ca. 2. & c. in literis, & c. item cum quis. ſed contra. ff. de iti. actuque pri. l. fi. ff. de aqua quo. & æſti. l. 1. §. Ariſto. ubi dixit, quòd niſi utens intendat uti iure ſuo, non agit ex illis interdictis. Sed qui per violentiam utitur, non ſolum non credit uti, ſed bene ſcit, quòd non utitur iure ſuo. ergo talis non habet interdictum. So. in interdictis, quæ competunt poſſeſſoribus ad poſſeſſionem tuendam, ut ſunt prædicta interdicta, ſ. de iti. actuque priua. & de aqua quo. & æſti. & etiam uti poſſ. locum habet, quod utens ſeruitute debet credere ſe uti iure ſuo ad hoc, ut illa ei competant interdicta, ut in prædictis. ll. & ff. uti poſ. l. 1. §. fin. & l. ſequen. ſed ubi agitur in interdicto recuperandæ poſſeſſionis, ſicut eſt interdictum, unde ui, obtinet etiam ſi non credat uti iure ſuo, ut patet in eo, quod not. ſupra eo. gloſſ. uerſi. nec eſt uis, & ſe. & idem dicendum eſt, ubi agitur, uti poſſidetis, contra alium, quam cõtra eum, qui male habuit poſſeſſionem, ſ. ui, clam, uel pręcario. tunc enim nõ oportet, quia credatur iure ſuo uti, ut præalle. l. ff. uti poſ. l.
24 1. §. fi. & l. ſe. Sed † nunquid eoipſo, quòd capitulum permiſit aliquem intereſſe electioni, uidetur conceſſiſſe ei, quòd decætero interſit? reſpon. non, ſed tantũ poſſeſſionem [r] intereſſendi electioni. & dicimus hoc eſſe in electione, ut patiendo aliquos intereſſe electioni poſſidere uideantur, ut hic. & eſt ratio, quia nulli conſuerunt admitti ad electionem tanquàm habentes uocem niſi hi, ad quos de conſuetudine pertinet, uel de iure, ar. ad hoc. ff. de aqua quo. & æſti. l. 1. §. quæſitum. ubi dicitur, quòd ſufficit, ſi una die duxi aquam per fundum tuum: quia non præſumitur, quòd permitteres me ſic ducere, niſi crederes me habere ius. In itinere autem, uel actu, uel uia oportet ad hoc, ut competat alicui interdictum, uel ut intelligatur poſſeſſionem adeptus, quòd. 30. uicibus iuerit domino ſciente & credente, quòd iure ſuo uratur, & patiente. ff. de iti. actuque priua. l. 1. §. 1. & §. Viuianus. unde crederem, quòd ſi unus epiſcopus in domo alterius epiſcopi, uel miles in domo alterius militis mille uicibus hoſpitaretur, non præſumeretur ei quæſita poſſ. prandendi, uel hoſpitandi: quia non præſumitur, quòd ille qui hoſpitem recipit, patiatur eum prandere uel hoſpitari tanquàm utẽtem iure ſuo, ar. in eo, quod le. & no. infra de contrahen. emp. c. 1. niſi probaretur, qꝫ ex debito hoc petebat, & ſic fuit admiſſus. & eſt ratio: quia potius communiter conſuerunt talia fieri de gratia, quàm ex debito, arg. ff. de flumi. l. 1. 1. reſpon. ff. de fundo inſtruc. cum de lanionis. §.
s aſinam, ſecundum Inn. s & uide quod dicam de præſcrip. c. 1. lib. 6. ſuper uer. præſcriptio. aliud. ſi is, qui de iure communi talia conſueuit exigere ex cauſa dominij, ſiue plationis, in domo ſub diti fuerit hoſpitatus, uel etiam in domo exempti ſuæ diœce. ut patet in eo, quod le. & not. infra c. cum olim. §. 1. uer. 1. unde ſi epiſcopus uiſitans, in tali domo reciperetur, & ea, quæ ad uiſitationem pertinent, exerceret, patientibus iſtis, qui hoc prohibent, poſſunt & deberent; bene præſumitur poſſeſſionem acquiſiuiſſe, arg. infra de præſcrip. cum ex officij, infra de cẽ. ſopitæ, & c. cum nuper. ſi uerò de gratia & cum proteſtatione ad mitteretur etiam ad electionem, nec ipſe in contrarium proteſtaretur. talis enim poſſeſsio non procederet. arg. ff. de iti. actuque pri. l. 1. §. ſi tibi fundum. ff. de neg. ge. Neſennius, & patet in eo. quod le. & no. de poſtu. præla. bonæ. 2. §. 1. & de hoc no. infra e. cum olim ergo ſecundum Innocen. diſcretos iudex in diuerſis caſibus, de quibus agitur, ex uarijs circunſtãtijs, & maxime à iure approbatis præſumet agentem poſſidere ius incorporale, domino ſciente eum uti tanquam iure ſuo, & patiente, uel coget eum probare, quòd dominus ſciens ipſum uti iure, uel tanquam iure ſuo, hoc patiebatur, ſecundum Inno. cuius eſt mens quaſi totius illius gloſſ. & adde quod no. in ſe. gloſſ. [*& ibi, Poſſederint*] uel quòd ſi electi ſunt, quòd ideò poſſede
25 rint. ¶ *In glo. hoc ſolum, ibi, actorum uerba, † mutare, tenore ſententiæ perſeuarante, non eſt prohibitum*] ad idem, infra de conuer. coniu. dudum [*& in fi.*] Io. quandoque tamen uarietas admittitur. ff. de col. bo. nonunquàm. ff. de inof. te. Papi. §. ſed nec. C. eo. l. 1. & contra maiores. ff. de excep. nemo, Goffre. ¶ *In glo. forte, ibi, nunquam*

26 *interfuerãt*] & ex† hoc uidebãt incurrere anceps piuriũ, & fortius, ſi dicebant, q̃ ad ſolos canonicos, & nõ ad alios ſpectabat electio. Iurãt enim de facto alieno. q̃o enim ſciunt, an aliqui habeant priuilegiũ; ad hoc ff. de in lit. iur. uideamus. ff. rerum amo. l. Marcellus. p quod no. Inno. teſtes repellendos non ſolum, qui expreſsè conant negatiuè probare, ſed ẽt ſi conanť implicitam, ut hic. dicebat tñ Ho. tales per interpretationem, quod loqueretur de iure communi, poſſe à per
t iurio t excuſari. ſicut infra de teſti. cum tu, de accu. cũ
27 dilecti[*& ibi, Non poteſt fieri*] probatur tñ negatiua† per delatum iuramentum; ut ſi iuro in poteſtate tua non eſſe, uel non eſſe prægnantem. ff. de iurciu. l. 3. §. quacunque, & §. ſeq. p̃m Vinc. quod dic, ut de confeſ. c. 1. li. 6. [*& ibi, Bonæ*] tene de negatiua probanda, quod ibi dixi ſup gl. 1. p̃m. ¶ *In glo. ex hoc, ibi, in quaſi poſſeſſione*] imò ẽt intelligitur præſcripſiſſe, ut no. infra glo. antepe. in prin. ſi enim de poſt tm̃ quærimus, non eſt neceſſe, q̃ tanto tpe uixerit electus. nam tunc ſufficit unicus, & ultimus actus, de iure pa. ex literis, & c. conſultationibus, & uide quod dixi de reſti. in inte. c. 2. in glo. p monacos, uer. tu uerò dicas, & uerſi. tu uerò p̃m [*& ibi, à*
28 *contrario ſenſu*] quia † ſicut ibi unico actu perditur ius, ita unico actu uſ poſſe acquiri, & eſt expreſſum, infra de præben. cum de beneficio, li. 6 ¶ *In glo. hoc ideò, in fi.*] Vin. credo, q̃ ad hoc inducit in p̃riũ: quia ibi dicit textus reſtituẽdum cũ, qui res eccleſię, uel proprias, ideſt ſuas ſubſtantias perdidit. Sed dic, quod licet ibi dicat fieri corporalium reſtitutionem, non propter hoc negat, quin etiam in incorporalibus fieri debeat, quod etiam alibi exprimitur. 2. q. 2. nullus. 2. ff. de ſerui. l. pe.
u in fi. & hic Io. u ¶ *In glo. in uerbo, tantũ, in fi.* [Lau. imò† &
29 facto, ex quo caſſauit electionem factam eis p̃dicentibus, & excluſis, p̃m Tan. & Ho. ſed forte Lau. cõſidera uit, q̃ id iam dictum erat ſupra. ¶ *In glo. ſic. ff. ibi, rei*] & ẽt actores, cum primò prouocaſſet ad iudi. petendo electionem cõfirmari, ut patet in prin. [*& ibi, Confeſsoria*] libellos de his etiam quò ad terminoš huius decre. uide in ſpe. eo. ti. x §. fi. ¶ *In glo. hoc ſumptum, ibi, generalibus*]
x & uniuerſalibus propter id, quod ſequitur, de pe. hære. quod reprehẽdit Guil. in ſpe. de ac. uel pe. §. 2. B. uer.
30 & no. q̃ iudiciũ: de hoc, de libe. obla. c. 2. [*& ibi, Vt† uenirent*] ſed ob. ut. C. de præſ. 30. an. cũ notiſsimi, ibi agendo perſonali deduxit in iudicium hypotecariam. ſed
y illud ideò, quia eſt illius acceſſoria, Io. y Vin. ¶ *In glo. augmentatur, in fi.*] de hoc, ſupra de ele. cũ in cunctis. ¶ *In glo. argu. in fi.*] de hoc ſupra de tranſla. c. 2. ¶ *In glo. non ergo ibi, inducunt*] de hoc 1. di. conſuetudo, in 1. glo. ¶ *In glo.*
31 *& ita, ibi, præſcripſiſſent*] dicebat hic Io. & Vin. hoc† ius præſcriptibile. non enim erat tale, q̃ non poſſet com-
z petere niſi ex priuilegio. Illud. n. non præſcriberetur. z 93. di. illud. Io. tñ dixit hic hoc præſcribi poſſe etiã per laicum per decre. no bis, de iure pa. Vin. uerò dixit hic præſcriptionẽ p̃tocedere: quia iſti erant clerici [*& ibi, Cauſam*] in hoc adde, quod no. 13. q. 2. in ſumma, & uide quod dixi poſt Gof. & Ho. ſupra de elec. Cumana, & infra de præſcrip. de quarta, in magna glo. per quã
aa clarius hoc inrelliges [aa] [*& ibi, patet*] & ſic † ob. decre.
32 1. de præſcri. li. 6. p quã dici oportet, q̃ aut quò ad hoc decre. iſta ſit corrupta, aut ſub audire, q̃ titulum allegabant. aut ſic dic q̃ præſcribere ẽ canonicos, ne eligant, eſt ẽ ius cõe, & ibi neceſſarius eſt titulus. ſed præſcribere, q̃ cum ipſis eligã, iſtud eſt præter ius, uel p̃m ius. 63. di. obeuntibus; & ideò talis præſcriptio procedit ſine titulo. uel dic, q̃ ar. à ẽrio ceſſat, ubi illius ar. cõtrarium reperitur in iure, ut ſatis dixi, ſupra de elec. publicato, ſuper glo. fi. ex quo ergo non conſtabat de tẽpore, non fuit inſtandum in ti. [*& ibi Vſus ſit*] dicebat
33 † Ho. quòd refert, an conſuetudo allegetur, ut uidea tur acquiſitum ius ſeruitutis; & tunc non exigit cau-
bb ſa, ſed uſus habetur loco [bb] tituli, uel cauſæ per. l. ſtatim alleg. an ad hoc uideatur acquiſitus cenſus; & tũe requiritur cauſa, ut in decre. peruenit. & ſit ratio, quia homo ſine cauſa nõ obligatur alicui, inſti. de obli. ſed res plerunque conceditur occupanti, cum ad ſeruitium hominis facta ſit, & ſic facilius acquiritur ius in ea, quàm in homine, ar. ff. de ædil. edic. iuſtiſsime. unde ſi nil teneo à te, nõ debeo tibi cẽſum, niſi aliud p-
cc bes, de hoc infra de cenſibus, quanto, & c. peruenit. [cc] ¶ *In glo. pe. in fi.*] de hoc. ff. de ſerui. l. ſeruitutes, & uide remiſ. quam dedi. ſupra glo. proxi. poſt prin. ¶ *In glo. ul.*
34 *in fi.*] & habet† locum hæc regula præſentibus litigatoribus, quia fallit in hęremodicio, Vin. j. deſerto iudicio, de quo. C. de iudi. properandum. §. ſi autem reus.

ANNOTATIONES.

a ¶Inuocata. Adde, quòd iſtud non eſt de iure communi, ſed de conſuetudine. c. quia propter, de elect.

b ¶Super hoc. Includunt enim negatiuam, & affirmatiuam; ideo notantur incluſiuè, uide Bar. in l. 1. ff. ſi quis ius di. non ob. ubi plenius de iſtis, & ſimilibus dictionibus, & uide l. 3. §. cum Titio, & ibi Bar. ff. de adi. le. & l. ſerui nomine, ff. de uſuris.

c ¶Implicant. Idem in c. cum dilectus, de conſue. & not. quòd negant etiam non incluſum termino affirmatiuo peremptorio propter teſtes, qui dicunt ſe tantum ſcire &c. & uide de hoc Inno. in c. licet cauſam. infra de proba. quando dicatur actũ negatiua. Bal.

d ¶Varios. Adde etiam ſi uacillant, item ſi negatiuam ſaragant probare. Et no. quòd teſtis deponens ſuper negatiua, debet concludenter deponere ſecundum Bar. in l. 1. §. 1. ff. de iti. actuque priua. & Alexan. conſi. 42. in 5. col. in 4. uol. & omnino Bald. in l. cum hi. §. nihil, de tranſact.

e ¶Nupta. Ibi uide Bar. in l. ſi quis ſeparatim, ff. de app. & eſt ratio, quia iſtud ius eſt indiuiduum, & uide in hoc, & in eo, quod ſequitur, Bar. in l. ſupra. ff. de aqua plu. ar.

f ¶Intellectui. Pro hoc facit. l. ſi iudex, ff. de his, qui ſunt ſui, uel alie. iu. quia ibi pronunciatur alimenta Titio deberi tanquàm filio, & tamen in filiatione ſententia non proficit, ibi uide glo. & Bar. & uide iura ad hoc infra c. proxi. in glo. 2.

g Et §. fi. Vide glo. in l. fundi, ff. de excep. & per Cy. & moder. in l. licet, C. de iudi.

h In diem. Ibi uide gloſ. & Bart. & in l. ſin autem. §. quocunque, ff. de neg. geſt.

i ¶Contradicere. Non in eo, quòd non ſit uera de iure, ſed quòd in facto non ſit uera: quia ſecundum iſtum fuit utrunque hic petitum, caſſari electionem, & pronunciari ſuper iure eligendi, ut infra clarius dicitur, cuius contra. hic dicit Innocen. & iſtud collige ex eo, quod no. Ioan. And. in c. proxi. in glo. hic allegata, & in cap. cum olim, de priui leg. ibi alleg.

K ¶Debeatur. Iſtud non uidetur obſtare: quia in illa. l. primo fuit pronunciatum ſuper principali, quia de dominio, & demum agitur de uſufructu taliter, quòd includitur in primo iudicio, & hoc uoluit Inno. in iſta glo. quaſi in prin. in uer. ſecus, ſi primo. &c.

l ¶Tuam. ſecundum iſta dicta Hoſtien. uidetur, quòd reus poſſit petere pronunciari contra. eius, quòd petit actor, & erit reconuentio, quòd an ſit uerum, uide Ioan. Andr. de offic. deleg. cum contingat, in glo. quia melius, & de re iudi. cum Bertoldus, in gl. uidetur.

m ¶Intentabatur. Quia canonici agebant petitorio, & clerici poſſeſſorio, & ad cautelam, quam docet gloſſ. iſta in fi. op. de no. per Ioan. And. poſt Vin. infra titu. 1. grauis, ſuper glo. fi. & ſolue, ut ibi no. in addi. & hoc eſt ſpeciale.

n ¶Quærebatur. Eadem eſt quæſtio, quæ in glo. & aliter ſoluit, uide doct. & Bal. in l. ordinarij, C. de rei uend.

o ¶Bene. Intentans ergo interdictum, unde ui, non poteſt conueniri petitorio, ut ibi: conueniri autem ſic, ad hoc. c. fi. de iudi. quod limitat illud. c. fi. ſupra ti. 2. contra autem ſentit Ioan. Andr. ibi in prin. glo. hoc dicunt quidam.

p ¶Nulli. Vide Io. An. de acc. qualiter, el 2. in prin. in ma gl. ſup tex.

q ¶Monacos. Et uide de poſtu. præla. bonæ el 2. ſup gl. 2. per Io. An. & uide Bar. in l. peregre. §. quib. de acq. poſ. & in l. 1. §. non autem, ff. de ui & ui ar. & in l. 1. §. hoc inꝛdicto, ff. de iti. actuq; priua.

r ¶Vis. Contra hoc ſentit Inn. in c. olim, el 3. de reſti. ſpo. ubi ſentit, quòd in incorporalibus quaſi poſſeſsio quæri nõ poſsit per uiolentiam. poteſt ſeruari, quòd hic loquitur, quando puniens, licet perinde credebat illum uti iure ſuo, ibi non, Baldus.

s ¶Inno. Et in iſtis talibus actibus, in quibus in du. quis non præſumitur uelle quærere ſibi ius, an profit utentib. illis occultè, in contrarium proteſtando, uide Inno. quod tamen ibi non ponit Io. An. in c. bonæ, el 2. de poſtu. præla.

t ¶Periu-

t ¶Periurio. Non tamen probant, cum uarijs ex cauſis electio poſſit ad aliquem pertinere, uide ſupra in gloſ. quia conſuetudo, ad fi. & ibi remiſsiones.

u ¶Ioan. De his uide plenius Bar. ff. de ui, & ui ar. l. 3. §. hoc interdictum, aliàs. §. unde ui. & uide Ioan. An. de elect. querelam, in gloſ. pen. & glo. ſe.

x ¶Eodem ti. Et de hac actione confeſſoria, & negatoria uide de iudi. examinata, per Ioan. An. & per gloſ. & per ipſum plenius in c. abbate, de uerb. ſignifi. & Bar. in l. ſi prius. ff. de noui ope. nun.

y ¶Ioan. De materia uide in l. ſolemus, alle. in glo. & Bart. in l. an eadem. §. cæterum, ff. de excep. rei iudi.

z ¶Præſcriberetur. Quia non poteſt poſsideri, uide Ioan. An. de poſtu. præla. bonæ, el 2. ſuper glo. 2. in 1. addi. uer. contra, Papa tenet.

aa ¶Intelliges. Et uide Bart. in l. foramen, ff. de ſerui. urba. prædi. & Bal. in l. 2. C. de ſerui.

bb ¶Loco. Conſcientia aduerſarii, ut in gl. & uide, quomodo ſeruitutes & iura iucorporalia poſsideantur, & præſcribantur, per glo. & Bar. in l. ſeruitutes, là 2. ff. de ſerui.

cc ¶Peruenit. Ibi uide Ioan. And. & Bar. Bal. & d. Barto. de Salice. in l. ſi certis annis, C. de pac. & Bar. in l. cũ de in rẽ uerſo, ff. de uſu.

SVMMARIVM.

1 *Caſus capituli.*
Diuiſio eiuſdem, ibid.
2 *Patriarchæ Hieroſolymitani poteſtas & in quibus.*
Confirmatus an poſſit ſine inſtallatione adminiſtrare, remittit, ibi. & nu. 6. latius quid facere poſſit tã ſuo, quàm eccleſiæ nomine.
3 *Ad poſſeſſionem non fit reſtitutio, ſi electio nulla reperiatur.*
Poſſeſſionis reſtitutionem prælatus petere non poteſt per ſolã confirmationem, ibidem uerſ. per ſolam, niſi nomine eccleſiæ, uide nume. 6.
Poſſeſſio non tranſit niſi apprehenſa, ibid.
4 *Eccleſiæ rerum dominium propriè Chriſtus habet, prælati uerò ad miniſtrationem in ſubſtentationem pauperum, & numero 5.*
Cap. Quoniam. 16. q. 1. intellectus, ibid. nu. 4.
Eccleſiarum bona quare limitata & diuiſa, ibid. uer. & ob hoc. dominium eorum mortuo prælato non uacat, numero. 5. uerſi. per priuſ dicta.
5 *Diſpenſationes ſuper beneficiorum multitudine odioſæ, & reſtringendæ.*
6 *Interdictum, unde ui, quibus, & de quibus de rebus competat.*
Nomine proprio quod non poteſt eccleſiæ prælatus, nomine poteſt eccleſiæ, ibid.
Adminiſtrare etiam tutor & curator, & qui alij poſſint habita confirmatione, ibid.
7 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 8.*
Alimentorum cauſa ueritati non præiudicat.
Petitiones plures in eodem iudicio expediuntur, §. 1.
9 *Additio gloſſarum.*
Excipientis conditio poſt confirmationem grauatur, & ad extraordinariam aſtringitur pœnam, ibid.
10 *Reſtituitus ad plenum paſcetur de fructibus rei.*
Alimenta, ut qui filium ſe dicitur, decernantur, quæ & quot exigantur, ibid. uer. nec mirum.
11 *Forum non ſortitur ſtatim receſſurus.*
Intruſus poſt ſententiam non poteſt creare canonicos, ibid.
Sententia lata ſtatim hic in caſu habet effectum.
12 *Cognouit de qua re iudex, pronunciare debet, hæc regula fallit in multis caſibus, & quibus.*

CAPVT IIII.

1 VM ſuper. Quò ad† intellectũ, idẽ dicit, quod ſupra proxi. & prima deciſè narrat factum. ſecunda diffinit ibi, Eum. & primò poſſeſſoriũ ibi, uerum, & de eodem facto, infra de confeſ. cum ſuper [*Patriarcha*] à quo fuit appellatũ, ut, patet in deciſa.
2 alle. ſupra de ele. cum dilecti [*Hieroſolymitano*] Iſte † dat pallium ſuffraganeis illo ornamento decoratis. inf. de priui. antiquo, uer. ita q̃, poſtq̃, & illos & alios confirmat, ut hic. an autẽ confirmatus ſine inſtallatione poſſit adminiſtrare, notãt hic Inn. & Ho. quod dixi, ſupra de elec. traſmiſſam, ſuper uer. confirmationem, uerſi. ſciendũ [*& infra*] manu. alter uerò fauorẽ regni obti-
3 neret [*Iuſticia mediãte*] ideſt ſuaderet† iuſticia, q̃ reſtitueretur cum effectu, cũ poſſeſsionem habuiſſet, niſi cõſtitiſſet, q̃ electio fuiſſet uitioſa, ut ſequitur. uel ſua ſit iuſticia, q̃ ipſum reſtitueremus ſolo uerbo. ſupra c. proxi. infra eo. cum dilectus. per ſolam uerò confir-
a mationem non poteſt prælatus petere reſtitutionẽ [a] poſſeſsionis, nam licet adita hæreditate iura trãſeant, poſſeſsio non, niſi fuerit apprehenſa. ff. de acqui. poſ.
b cum [b] hæredes. dicebat† autẽ Hoſt. notandũ, q̃ Chri-
4 ſtus propriè habet dominiũ rerum eccleſiæ; de hoc. j. de uer. ſig. cauſa, cum ſuis cõcor. & ſi reperiatur in iure, q̃ talia bona ſint prælatorum, uel clericorũ, id uerum ad adminiſtrationem; pauperum uero ſunt quò ad ſuſtentationẽ. unde quod legitur. 16. q. 1. qm̃, quicquid hñt clerici, ſup. quò ad adminiſtrationẽ; Pauperum eſt, ſup. quò ad ſuſtentationẽ. & ideò nullus dicat proprium patrimonium eccleſiæ, quod eſt commune, inf. de præben. c. 3. & ob hoc diuiſa & limitata fuerunt bona eccleſiarum, & ipſorum adminiſtratio epiſcopis, & aliis p̃latis cõceſſa, ut nullus in clero penuriã
patiatur. 12. q. 1. uidẽtes, & c. ex his, & c. epiſcopus. & ar-
5 gue per† hoc, q̃ diſpenſationes conceſſæ ſuper beneficiorũ multitudine, ſunt odioſæ & reſtringendæ. ualde enim iniuſtũ & iniquum eſt, ut multi eſuriant, forte meliores, & unus ebrius, forte nudus in uerbo, & peſſimus in exemplo, abundet. j. ad Chorin. 11. Aequa. n. debet eſſe diſtributio, de conſti. cum oẽs. epi tamẽ hu ius tpis hoc ſibi appropriant. 93. di. diaconi. per prius dicta uſ dicendum, q̃ licet moriatur prælatus, & oẽs clerici in eccleſia, dñium illorũ non uacat: quia Chriſtus non moriť, nec poteſt eccleſia deficere unde nec deſinit eccleſia eſſe hæres, in li. feu. c. ſi clientulus. præ-
6 lati† uerò confirmati ſtatim adminiſtrare pñt, etiam nomine eccleſiæ actiones, ſupra de reſcriptis, edoceri, ſicut tutor nomine pupilli, & curator nomine adulti, ex quo dati ſunt. & ſi prælatus reperiat eccleſiã ſpoliatam etiam ante tps adminiſtrationis ſuæ, nihilominus nomine eccleſiæ poteſt proponere interdictum, etiam anteq̃ poſſeſsionẽ ſit adeptus, ſed nomine pro-
c prio non. & ſic non ob. ff. de acqui. poſ. cũ hæredes. [c] Idem uſ de bonis datis eccleſiæ, licet nõ corporaliter
d traditis, ſi ab alio fuerint occupata, de conſue. [d] c. 2. po teſt tamẽ q̃que prælatus ſuo proprio nomine agere, puta quando ſpoliatus eſt epiſcopatu, quem adeptus fuerat. hic. n. proprio nomine agens reſtitueretur ad ſtatũ priſtinum, & liberã adminiſtrationem ipſius epiſcopatus, ut hic patet, & infra ti. 1. olim. 2. & c. Piſanis, & infr. de ap. bonæ memoriæ. & cũ omnis cauſa reſtituenda ſit cũ epiſcopatu, ſimul & res, quæ ablatæ ſunt reſtituẽtur. ff. de ui & ui. ar. l. 1. §. q ui ui. & §. ſi fundus. nam licet hoc interdictum non competat niſi poſſeſſori, & ipſe cõfirmatus prædictas res nõ poſsideat, ſed eccleſia tm̃: tamẽ ex quo ſemel poſſedit nomine ſuo, uel ſi non poſſedit, nomine eccleſiæ in interdictum ueniunt omnia. & ſi eccleſia proprietatem non habe ret ſed cuſtodiam tantum: nam & res depoſitæ & pignoratæ, & commodatæ in hoc ueniũt interdicto. ff. de ui & ui. ar. l. 1. 1. rñ. & §. quod autem. licet enim de talibus non daretur interdictum, ſi per ſe eſſent occupatę, & de pœnis principaliter ageretur, cum eccleſia talia nec ciuiliter, nec naturaliter poſsideret. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. deijcitur, & §. interdictum aũt hoc nulli competit. quando tamen occupantur cum eccleſia, tunc rõne acceſſorij ueniunt in interdicto. ſed & prælato competit utile interdictum, uel iudicis officium pro recuperãdo ſtatu ſuo, & tales res poteſt petere ra

tione accessorij. s.quia accedũt episcopatui, ad quem est restituendus, siue restitutus.ff.de ui & ui ar.l.1.§.rectisimè,& §.ex die,& l.meritò. sed dices cum interdictum unde ui, ad interesse tantum competat. ff. de ui & ui ar.l.interdicto,hic autem non intersit prelati suo nomine,sed ecclesiæ tãtum, frustratoria uidetur eius petitio & inanis.Respon.interdictum,uel officium iudi.semper competit ad rem ablatam, uel eius æstimationem, etiam si non intersit eius qui spoliatus est, ut probatur.ff. de ui & ui ar. l. 1.§. quod autem,cũ ad ea, quæ ibi dicuntur ad interesse non agatur. etenim quãtum ad rem locatam si uis fiat, tamen interest locãtis. ff.locati,si merces.§.uis maior,& l. se.nihilominus tamẽ æstimatio rei locatę uenit in interdicto, ut colligitur in dicto.§.quod autem.& insuper ultra rei æstimationẽ tenetur uiolentus ad interesse; & sic loquitur.l.
c prę.in interdicto.[c] potest & illud dici,quòd prælati interest ratione dispẽsationis,quam habet 12.q.1.episcopus,& quia de fructibus sustẽtatur, ut patet in eo, qđ le.& no.infra de pecu.clericorum.c.fi.unde competit
f ei interdictum, sicut & usufruc.[f] ff.de ui & ui ar.l.3.§. unde ui,interdictum,& l.si plures.§.deiectum,& l. se. sed & ratione accessorij tenetur uiolentus ad omnes fructus, damna & expensas, infra ti.1.grauis, infra de ap.bonæ memoriæ. restitutionẽ aũt rerum non petet prælatus suo nomine, cum nec possesionem ipsarũ habuit suo nomine, sed ecclesiæ.plus tamẽ placet,qđ no.infra de resti.spol.in literis.siue aũt dicas episcopũ, siue ecclesiam generalem, uel spiritualem, siue papalem uicarium Christi,siue episcopum,uel alium prælatum posidere,semper tenendum est prælatum posse interdictum, & actiones aliàs nomine ecclesiæ intentare.hæres autem secularis, quamuis hereditatem adierit, si castrum, uel fundus,uel alia res hæreditatis occupetur ab aliquo uiolenter; nõ tamen potest agere interdicto, unde ui,ad rem occupatam recuperandam,nisi prius,quàm occuparetur,per se, uel per aliũ eius rei possesionem adeptus esset, ut patet. ff.de acqui.pos.cum heres.& est ratio,quia is qui hoc interdictum intentat, necesse habet probare duo, possesionem,& spoliationẽ,quæ prædictus hæres, ex quo ponis,ꝙ nunquàm possedit, probare non potest, ut patet.ff.de ui & ui ar.l.1.§. interdictum aũt hoc nulli cõpetit,in eo,quod le.& no.infra ti.1.ex transmissa.1.rñ. & c. ex parte.§.1.uer.1.secundum Inno. cuius est mẽs totius huius glo. & circa hoc ultimum uide,quod dicam plenè de proba. in præsentia, in gl.no.quòd licet [*Petitorium*] quia petierat sibi restitui episcopatũ, quo fuerat spoliatus, & quem fuerat canonicè adeptus ꝑ primum possessorium,& per secundum, petitorium intentabat secundum Innocen.de quo uide,quod dixi,supra c.proxi.super uersi.faciendis, ultra medium, uersi.hunc etiam opponi, & infra de priuile. cũ olim propter,in glo.1.cursorem,circa medium[*Canonicam*] forsan ex uitio personæ,forsan ex uitio formæ.¶Glo.
7 1.† no.ꝯ confirmationes. ¶ 2.glo.alle.unam concor. quærit, & dupliciter soluit.2.quærit, arguit affirmatiuè per duas.ll.ꝯrium soluit.¶3.glo.no. duas peti.&c. alle.octo iura.2.quærit, & dat tres so.¶ Vlt. glo. exci-
8 pit.4.casus à regula,de qua re,&c.¶In† *glo.2.ibi,non præiudicat*] idest si iudex pronunciat illum alimentãdum, qui filius esse negatur, non per hoc filius esse probatur.¶*In gl.3.ibi.l.1.*] uide infra c.2.super fi.1.gl. [*& ibi.§. si plures*] sequit,sint inter eosdẽ societates coitæ,ad oẽs sufficere unum iudiciũ constat[*& ibi de pluribus*]sequitur,hæreditatibus, quæ inter eosdem ex diuersis causis communes sunt, unum famil.erci.iudicium sumi potest[*& ibi, Non est nouum*] habens uenditorem obligatum heres alterius habentis ẽt illũ obligatum post aditã hæreditatem unam actionem intentare potest

ad utriusque obligationis commodum [*& ibi. Quod autem*] uide.j.c.2.in 1.glo.¶*In glo.ul.ibi,adite*]lex.1.est,ui
9 de.s̃.ti.2.c.1.in 1.glo.¶*In† gl.1.ibi, non fuit*]grauatur tñ conditio excipientis post confirmationem, quia ad extraordinariam astringitur pœnã.j. de accu.suꝑ his,
g Gof.[*& ibi,Cum dilecti*]& c.ꝙ sic.[g] ¶*In gl.2.ibi.c. prox.*interdum cassat electionem uerbaliter,& statim proui-
h det de cassato.j.de accu.ad petionẽ,[h] Gof.[*& ibi,Nunquid ille*]dicebat Io.& Phi.illo tempore,quo est in pos.
10 [*& ibi,Nisi præiudicat*]idest si iudex† pronunciet illum alimentandum,qui filius esse negatur,non per hoc filius esse ꝓbatur[*& ibi, Si iudex*]per hanc.l.dixit Vin. ꝙ si fuerit ad plenũ restitutus,pascet inde, donec eijciat [*& ibi,Qui appellauerat*]nec mirum, si pendente ap.hoc fiat,cum filius per se habeat præsump.naturæ, ꝙ non fuerit ingratus,& præsumptionem sententię pro se latæ, nec hæc sufficiũt,nisi cõcurreret inopia [*& ibi, Sed*
11 *contrarium*] sm Io. quia ẽt† statim recessurus non sortitur forum.ff.de iudi.l.hæres, in fi.ad idem.j. de uerb. sig.nã & ego[*& ibi commodi debet*]unde nec tunc posset creare canonicos sm Vinc. cũ inde statim sit eiectus, & sententia lata statim habet effectum.ff.de pæ.in seruorum.§.1.& l. qui ultimo.¶*In glo.pe.ibi,potest dici*] sm Io.& Go. & Vin.¶*In glo.ul.ibi, fallit*]sm Io.Vin. Tan.&
12 Phi.[*& ibi,dudum*] item in† causa criminali patricij consularis,& multorũ similium. C.ubi sena. uel cla.l.quoti.[*& ibi, De cætero*] & in priuilegio se.ap. supra de iudi. cũ uenissent,Io.Vin.[*et ibi,Sola cognitio*] an diffinire posset is,cui simpliciter cõmittitur cognitio. uide in specu.ti.1.§.sequitur,uer.& no.ꝙ, ubi plene dixi [*& ibi de mandata est*]uel pronunciatio de cõsensu partium.s̃. de rescrip.ex parte.3.Gof.[*& ibi,Dilectus*]de rescrip.cũ cõtingat[*& ibi, Adite*] Item fallit propter app.recusationem,uel reuocationem pronunciare non potest minor iudex,qui cognouit,infra de ap.dilectus, e.ti.c.requiris,& c.intimasti,ut li.pen.ecclesia.2.fallit etiam secundum Goff.in casu de app.constitutus. 2.

ANNOTATIONES.

a ¶Restitutionem.Sed quid si scribam,electus fuit, & confirmatus, tamen possessionem habet,an ea tunc spoliatus obtinebit restitutionem?hic tex.cum sua glo.i.innuit quòd non. forte posset dici, quòd sic,cum poss.habeat coloratam, licet non iuridicè iuxta ea, quæ no.in c.cum nostris,de conces.præben.& c.causam,de rescr. & scripsi 3.q.1.§.patet ergo,Arch.

b ¶Cum.Continuatur tamen,& completur per hæredem usucapio cœpta à defuncto, quamuis fidum apprehenderit possessionem, ut no.in l.cum miles,ff.ex quib.cau.maio. ubi uide Bartol.& in l. cum hæredes,hic alleg.

c ¶Hæredes.Vide Bar.qui idem tenet in l.1.in fi.ff.de acquir. posse. & Guil.in spec.de peti.& posses.§.1.uersi.sed pone uacan.& quid in uniuersitate seculari,uide Bar.ubi supra,& in l.sicut,ff.quod cuiusque uniuer. no.§.fi.& in l.3.ff.de colle.illi.& uide Ioan.And.infra de testa.cum in officijs,in glo.ma.uer.sed quæritur.

d ¶Consue.Illud uerum in casu illius,c.aliàs regulariter contra quò ad possessionem,ut no.glo.in l.ut inter diuinum,C.de sac.san.eccle.& no.in c.cum duobus.§.idem rescripserunt,ff.pro soc.

e ¶Interdicto.Ibi uide Bart.qui ponit in hoc libelli formam, & per ipsum in l.stipulationes non diuiduntur,ff.de uer.obli.

f ¶Vsuf.Et an deiecto usufructuario uideatur dominus deiectus, uide Bar.post glo.in l.3.§.hoc interdictum,ff.de ui, & ui ar.

g ¶Quod sic.Vbi uide latius per Io.And.& sic dicas, quòd fuit appellatum à confirmatione,prout dixit Io.And.supra in glo.à quo cessat ar.quod facit ista glo.

h ¶Ad petitionẽ.Sic & qm̃ medij actus de iure seruantur,&res finẽ capit ab ultimo l.licet.§.quos, & ibi concordan. ff.de iure delib.

SVMMARIVM.

1 *Possessorio adipiscendæ, uel recuperandæ agere potest ante cõclusionem in causa,qui agit de proprietate,& quando possit ad possessorium recurri, & ad quod, uide nu.3.5.& 6.& an condemnetur in expensis,nu.4.*
Et quæ requirãtur,ut recurri possit,nu.7.uide ẽt nu.8.in fi.casum.
Diuisio decretalis,ibid.uer.Sunt duæ.
2 *Iudicium,uel litem qui inchoat,augurio, & rei dubiæ se cõmittit.*

Requiritur

Requiritur quandoque pars de intentione sua, ibidem uersi. requisitus.
3 *Fieri non posse dicitur, quod fit per extraordinarium auxilium,*
Conclusum in causa quando dicatur,ibid.
4 *Aut per, Et,uel idest.*
In expensis an condemnetur qui redit ad possessorium,ibid.uer. nec tunc,quid contra,uide nu.25.& uide nu.27.28.
5 *Enallage ad uerb.uendicauerit.*
Præteritum pro præsenti,ibid.
Interdicto restitutorio qui teneantur,ibid.
Experiri pro agere.
Quæ, pro quorum quædam,ibid.in fine.
6 *Possessoria quædam simul incedunt cum petitorio, & quædam præcedunt ipsum.*
Inculcare,pro addere,ibid.
Fraudibus uia non aperienda, & qualiter hic committi posset ab redeunte ad possessorium,ibid.ad dictionem,Fraudibus.
7 *Perspiciæ indicia pro præsumptionibus uiolentis.*
Petitorium ut suspendatur,quæ concurrere debeant,ibid.
8 *Casus,& malitia quomodo differant inter se.*
9 *Epilogus,& suffragium glossarum.nu.10.*
Auspicia iuris quæ, & quod in eis ꝓponi possit,& nu.11.in prin.
Experiri,idest agere.§.2.
Actionis electio facienda,si competunt plures actiones eiusdem rei nomine,ibid.& nu.12.§.1.
Testes quo tempore producendi.§.3.
Ad possessorium possitne redire qui succubuit in petitorio,& sicut è conuerso.§.penul.& nu.24.
11 *Additio glossarum.*
Legis,si de proprietate.C.si non à compe.iudi.intellectus,ibid.
12 *Proprietatis, & possessorij causa non debet eodem committi tempore diuersis.*
13 *Interdictorum libelli quo modo formandi,& quorum,remiss.*
De Saluiano interdicto ubi tractatur,remiss.ibid. in fin. & cui detur; numero decimoquinto.uer. Saluianum autem. & unde dictum ibid.
14 *Quorum bonorum,& quorum legatorũ interdicta quæ, & cui dentur, & qua de re,& nu.15.*
16 *Interdicta,unde nomina sibi sumpserint.*
17 *Vnde ui,interdictum uidetur,& ad quam rem,ibid.*
Quod ui aut clam,ad quid detur,& quando,ibid.
18 *Vtrobi,interdictum & uti possidetis pro quibus dentur rebus.*
Vendicare possum tam ab eo qui ciuiliter, quàm qui naturaliter possidet, ibid.
Possessorium retinendæ ratione etiam naturalis, in qua turbatur quis proponere potest,ibid.uer.& proponi.
Possessoria etiam retinendæ quando cum petitorio concurrant, ibidem.
19 *Possidere se quis ignorare potest,& quo casu.*
20 *Contraria quando liceat proponere.*
21 *Possessoria quomodo hic intelligantur præcedere uendicationem, & nu.22.uer.quatuor ergo.*
22 *De aqua ex castello ducenda interdictum quod & quando competat.*
Castellum quid,ibid.
23 *Violentiam qui probauit, an ei adiudicanda proprietas, & quo probato.*
24 *Ad possessorium ne redire possit, qui succubuit in proprietate, & quando.*
25 *In possessorio qui obtinet, an condemnetur postea in petitorio in expensis:uide nu.27.28.*
26 *In possessorio quando pronunciari possit non probato dominio.*
Cap. cum super supra eod. & cap. cum dilectus, de capel.mona.in quibus locum habeant,ibid.
Ad petitoriũ ne suspensum,restituto spoliato procedi debeat à spoliatore denuò,an peti,ut sententia feratur,& quæ,ibi.uer. unde dicit,& nu.27.
Auten.qui semel, quando locum non habeat,ibid.
Aduocatus quando non debet habere læsam conscientiam,ibid.uer. dicebat etiam.
27 *Petitorium & possessorium cum simul intentantur, qualis sit exitus,& nu.28.*

CAPVT V.

a
1 PAstoralis.[a] Casus.Qui† agit de proprietate, ante cõclusionem causæ possessorio adipiscendæ, uel recuperandæ agere potest: post conclusionẽ uerò,& ante sententiam hoc non potest, nisi causa iusta subsit.& sunt duæ partes principales.in prima cõsultatio. in secunda respõsio,ibi, Consultationi.secũdam subdiuide in duas partes: quia respõdendo distinguit,an sit,uel non sit conclusum in causa. secundum mẽbrum ꝓsequitur ibi, Si uerò. prima pars tria facit, quia primò respõdet ad primum distinctionis membrum.secundò ibi, Cum legali, responsum probat 3. Ibi alijs, protestatur. in uersi.si uerò, ubi est secunda secundæ partis,etiam tria facit,quia primò respondet secundo membro responsionis causam inserẽdo ibi, Ne lites.secũdo in uersi.nisi, ponit casum exceptum, quem statim exẽplificat ibi, Puta.tertio ibi, Is igitur, generalem dat doctrinam.& non fuit hæc ad consultationem Helien.sed Nouion.[*asserit*] generaliter concludẽdo,forte ut sibi iustitia fieret,supra de ordi. cog. c.2. & tunc bene sequitur, Inter ipsa, &c.[*Auspicia*]sicut olim in aspectu auiũ ꝑcipuè cõsistebant auguria
2 26.q.4.c.1.post prin.sic† augurio,& rei dubiæ se committit,qui iudicium inchoat,cuius euẽtus est dubius, secundum Abb.ff. de pecu. quod debetur[*Requisitus*] sic requiritur reus,supra de iudi.c.1.& criminum delator,infra de ac.licet.§.1.Ho.[*nullam*]nunc in electione quam facit de petitorio [*processum*] nõ dicit quantum unde infra distinguendũ [*Consultationi*]qua quæsiuisti,
3 utrum petitorio pendente† possit ad possessorium haberi recursus, Hostien.[*Adipiscenda*] licet hæc duo exprimat, non per hoc simpliciter innuit contrariũ in possessorio retinendæ, nec simpliciter intendit per hoc approbare opi. Mar. qui dixit illud non concurrere cum petitorio:sed dic,ut dicam super 4.gl.[*renunciatum*] probationibus facti.nunquid ergo publicatis attestationibus super petitorio, & disputatione super illis habita, potest rediri ad pos.quod uidetur: quia ꝓpositiones, & instrumenta adhuc potest probare, infra de fi. instru. cum dilectus, & c. cum Io.& sic non est causa tam liquida, quòd diffinire posit; & sic non obstat,quod sequitur.sed dices, quòd sm hoc ẽt post conclusionem poterit rediri ad possessorium,cum & tunc per beneficium restitutionis in inte.posint probationes induci,supra de resti. in inte.auditis. So.non dicitur fieri posse, quod fit per extraordi. auxilium,
b secundum Innocen.[b] secundum quem tunc dicetur conclusum, quando probationibus facti, & iuris renunciatur;ita,ꝙ nec de iure,nec de facto altera partiũ auditur, & uide in specu. de renun.& conclu.in prin.
c & uersi.& no.[c] [*Aut*]pro† & T.licet Gof.uideatur di-
4 cere,ꝙ idem est renunciare,& cõcludere, & tunc exponeretur, Aut,pro idest.sic in auc.de testi.§.quia ue-
d rò multi.sed dic, ut proxi.dixi.[d] [*Agi potest*] nec tunc condemnatur in expensis; de hoc in spe. de expen.§. iuxta, uer.quid si suspenso. hoc intelligo in prin.litis possessoriæ: sed bene condemnabitur, cũ absoluetur reus ab instantia petitorij, ut dicam super glo.pe.[*Legali*]ff.de ui & ui ar.l. cum fundum.§. ulti. [*Vendicauit*]
5 i.uendicare† cœpit. T.[*Potuit*]quia spoliauerat, mandauerat,uel ratum habuerat, infra ti.1.cum ad sedem [*Experiri*] idest agere, ut supra[*Pendente*] hodie in beneficialibus per ap.deuolutis ad curiam tam appellatus, quàm appellans possunt nedum petitorium, sed etiã possessorium intentare,& potest alter ante conclusionẽ suspẽdere petitorium à se & ab aduersario inchoa

tum in ſolo poſſeſſorio procedendo, ut in conſti. Clemẽ. eo. ti. cauſa [*Intentare*] ut ponebatur in caſu de nouo inchoando: fortius ſecundum Inn. poterit, ſi ſimul egerat utroque, illo petitorio. ſ. dimiſſo proſequi ſolũ poſſeſſorium [*Alijs*] finita eſt lex: nunc loquitur papa [*Quæ*] ſi exponis, ideſt quorũ quædã, litera plana [*Præcedunt*] & † quædam ſimul incedunt; & de his in glo. [*Inculcentur*] ideſt addantur. Hoſtien. [*Et uia*] quam iura præcludunt, infra de diuortijs, quanto. §. pe. inſt. ui bo. rap. §. ſed nedum, Hoſt. [*Fraudibus*] dicunt quidam, nũc uolentium teſtes ſuper poſſeſſorio producere, ut etiã ſuper proprietate forte nõ probata deponãt: ſed hoc reprobatur. infra de teſti. ueniens. 2. Tu dic ſecundum Ho, Fran. uolentium in grauamen rei ſententiam differre in petitorio. Idem Ab. [*Expedire*] actori, & iudicia
7 riæ æquitati [*Perſpicuis*], ideſt præſumptionibus † uiolentis, ex quibus etiam probatur dolus. C. de dolo. l. dolum, Hoſtiẽ. [*Iniquitas*] dicit Pe. ut quia ſpoliatus de hoc habet probationes in promptu. ſed Inno. licet alternatiuè, uidetur dicere, quòd iniquitas ſpoliatoris non ſufficit, & ſi de illa conſtet, uel conſtare poſſit, ut peritorium ſuſpendi poſſit, & ad poſſeſſorium recurri, niſi appareat ſubtractio probationum malitia, uel caſu, uel alia iuſta cauſa; & imputet ſibi ſpoliatus, qui concluſit in petitorio. unde dicebat Hoſti. quòd ſi ex hoc inſurgit aliquis fauor ſpoliatoris, non tamen fit hoc propter ipſius fauorem, ſed propter iudicij æquitatem. ſi. infra de excep. cum inter. & pro hac opinione facit copula, quæ ſtatim ſequitur [*Et caſu*] caſum
8 † ponit cum præter propoſitum [*malitia*] cum ex propoſito, puta caſu incendi domum meam, & tuam uicinam, propter quod perdidiſti inſtumẽta, vel caſu occidi teſtes tuos, uel his ſimilia. malitia uerò cũ ad hũc finem prædicta feciſſem,, uel his ſimilia [*Æquitatem*] ponunt Pe. & Abb. exemplum, ut quãdo ſunt in mortis periculo teſtes, per quos uolo probare poſſeſſo-
9 riũ; ad hoc, ut lit. conteſt. quoniam. ¶. 2. † glo. not. tres caſus, quibus delegatus petitorium, & poſſeſſorium cognoſcit, & ſignat contrariũ de. l. &c. ¶ 3. glo. arguit. ¶ 4. glo. proſequitur triplex poſſeſſorium adipiſcendæ, recuperandæ, & retinendæ, & ponit tria interdicta primi: duo ſecundi, & duo tertij. demum ponit quadruplicẽ lecturam illius uer. Alijs poſſeſſorijs, prima, quòd loquatur de poſſeſſorijs retinendæ, & ſoluit cõtrarium dc. §. nihil. ſecũda loquitur de interdictis, quę habent miſtam cauſam. 3. de præparatorijs. 4. ſecundũ caſum. l. primæ, C. de ap. & in fi. primã approbat. ¶ *Gl. ſed nunquid*] quærit, arguit affirmatiuè, ſoluit contrariũ. ¶ Antepe. gl. no, quòd ſuccumbens &c, obijcit, & ſol-
10 uit. ¶ Pẽnul. glo. quærit obijciendo, & reſpon. ¶ *In* ‡*gl. 1. ibi. l. pe.*] hæc lex dicit in litis exordio dilatoriam proponendã, ſequens ult. de codicillis, dicit, quòd inter iuris auſpicia reus eligit, an directè ex teſtamento, an fideicommiſſo petat hæreditatem. ¶ *In glo. 2. ibi, ſi de proprietate*] ideſt intelliges in ſolutione, quam dabo, & in glo. antepe. in fi. ¶ *In glo. 3. ibi. §. ult.*] hanc. l. & præall. ui de iudi. dilecti, ſuper fi. 2. glo. [*& ibi. l. uerum*] nomine rerum dominicarum, quas ſeruus manumiſſus ſuppriмebat, competit contra eum ad exhibendum, & furti condictio [*& ibi. §. quot.*] ſequitur, concurrunt plures actiones eiuſdem rei nomine, una quis experiri debet. ¶ *In glo, 5. ibi, quia uerò multi*] ante concluſionem, uel aperturam teſtium producendi ſunt teſtes. ¶ *In glo. ſed nunquid, ibi, ſi quis in tantam*] intelliges per id quod ſequitur. ¶ *In glo. antepe. ibi, cum quæritur*] uide de libel. obla. c. 2, ſuper glo. 2. [*& ibi. l. 4.*] ibi dicitur; uſufruc. in multis caſibus pars dominij eſt [*& ibi, ſi quis cum totum*] uide de or. cõ. c. 2, ſuper glo. hic patet [*& ibi, Officiũ*] lex Iul, dicit de pacto, uel uſuca. ſed ſic iacet litera, ubi probaui rẽ meã eſſe, neceſſe habebit poſſeſſor reſtituere, ‡qui non obijcit aliquam exceptionem [*& ibi, Officium, in fi.*] etiam ab eo, qui non poſsider, uendico rem, ex quo facultatem habet reſtituendæ rei [*& ibi, bona fides*] uide de depoſi. bona fides, in glo. pe. ¶ *In glo, pe. ibi, res alienas*] l. ulti. eſt. uide de reſcrip. olim
11 in ulti. gl. ¶ *In*† *glo. 1. in fi.*] & C. de ſatiſ, l. una, Goffr, & C, de falſis, ubi no. ¶ *In glo, 2. ibi, propietatis*] ſecus, ſi cauſa poſſeſſionis tantum, ſecundum Io, Vin. all. infra de ſequeſ. poſ. c. 1. & adde, quod ibi dicam ſuper glo. 3. [*& ibi, ſi de proprietate* ſo. illud poteſt intelligi, quando delegans expreſsè prohibuit, ne cognoſceret de poſſeſsione, uel ubi petitorium tãtum fuit propoſitum, & ſuper poſſeſſorio pronunciatum, ſupra de or. cog. cum dilectus, ad fi. uel uerius ibi dicitur, quòd per ſententiam latam ſuper poſſeſsione nõ præiudicatur uolenti agere ſuper proprietate, ſecundum Hoſtien. [*&*
12 *in fi.*] Vin. dicit, quòd † eodem tempore non debet cauſa proprietatis, & poſſeſsionis committi diuerſis, ut ibi, ¶ *In glo. 3. in fi.*] de hoc ſupra de iudi. dilecti, Ho. remittit ad ea, quæ no. de elec. querelam. ¶ *In glo. ad intelli-*
13 *gentiam, ibi, quorum legatorum*] horum interdictorum † libellos, & formas in ſpe. de teſta. §. nunc dicendũ [*& Saluianum*] de hoc in ſpe. de do. & contu. §. poſtquam,
e uerſi. ad hoc ſi. [*& ibi, prætorio* e] nam cum † ius ciuile
14 non recognoſceret filium emancipatum ad ſucceſsionẽ patris, petebat ipſe à prætore, ut poſſet agnoſcere, & adire paterna bona, & poſtea contra detentores bonorum illorum dabatur hoc interdictum, ac ſi diceret, ago, ut aſsignes mihi poſſeſsionem talis rei, cũ ſit de illis bonis, quorum bonorum de auctoritate iudicis poſſeſsionem agnoui. & dicitur adipiſcendæ: quia adipiſcitur poſſeſsionem, quam prius habuit [*&*
15 *ibi, Interdictum*] ſ. Quorum † legatorum, datur hæredi contra legatarium, qui iacente hæreditate legatum apprehendit; ac ſi dicat, ago, ut mihi aſsignes poſſeſsionem talis rei, cum ſit de illis legatis, quorum legatorum ego ſum diſtributor, & de hoc, infra de ſucceſ. ab inteſ. c. fi. in glo. pe. Saluianum autem datur domi-
f no pro rebus, quas colonus, uel inquilinus f in fundo inuexit, ne ſuam amittat penſionem. unde, ſi res illæ aliò fuerint exportatæ, cũ eſſent illi tacitè obligatę adipiſci poteſt illarũ poſſeſsionem per Saluianum in terdictum, ſic dictum ab inuentore. Interdctorum.
16 enim quædã † ſumunt nomen ab inuentore, ut iſtud. quædam a ſui materia, ut interdicta, Ne quid in loco publico; Ne quid in loco ſacro; Ne uis fiat ei, qui de tabulis exhi. & ſimilia. Quędam à uerbis edicti, uel ipſorum parte; ut Quorum bonorum, Quorum legatorum, unde ui, & ſimilia, & eſt ſi. quod hodie dicimus de formis literarum papalium, Ea quæ de bonis; Quicquid poſt iter æreptum, Ne inane, & ſi, [*& ibi, unde ui*]
17 ui bonorum † raptorum [*& ibi, Aut clam*] de iſto ultimo patet, infra ti. 1, Item cum quis, & ad quid detur, & quando, ibi no. Interdictum autem, unde ui, datur pro recuperanda poſſeſsione rei immobilis, unde ſi eieciſti me de fundo, uel domo, ago, ut recuperem poſſeſsionem domus, unde ui me eieciſti. Si uerò abſtuliſti rem mobilem, tunc datur interdictum, ui bo-
18 norum ra. p quod recupero poſſeſsionem rei mobilis quam rapuiſti, uel abſtuliſti [*& ibi, Retrobi*] primũ † pro rebus immobilibus: ſecundũ uerò pro mobilibus, & de his ſatis, infra de proba. licet [*& ibi, Et è conuerſo*]
g de hoc iam uidi dubitari g. & uidetur hodie per Cle. e. ti, cauſa, dicendum contrarium, cum dicatur ibi ſpeciale in odium ſpoliantis, quòd de petitorio tranſitur ad poſſeſſoriũ; ibi uide in gl. per hęc [*& ibi, uti poſ.*] hoc uerum quò ad ciuilem poſſeſsionem, quã habere poteſt, qui vendicat, cuius reſpectu agit, Vti poſ. quia turbatur in illa, ut no. in §. nihilominus. plus dico, q is, qui poſsider ciuiliter & naturaliter, & rem uẽdicat ratione

tione detentationis, quam alius habet, quòd poteſt. ff.
h de rei uẽ. officium h, in fi. poſſeſſorio poterit agere, ne in ſua ciuili & naturali poſ. turbetur. & hic nulla contrarietas. Item is, qui poſsidet naturaliter tãtũ, & alius ciuiliter, poſsibile eſt per eum proponi petitorium ratione ciuilis poſ. quæ penes alium eſt, cum contra ci-
i uiliter poſsidentem i detur rei uen. ut no. ff. de rei uen. l. 1. 1. reſpon. & proponi poſſeſſorium retinẽdæ ratione naturalis, in qua turbatur. procedit ergo ſolum cõtrarietas, quando is, qui contendit ſe ciuiliter & naturaliter poſsidere, & detinere, uult agere poſſeſſorio retinendę, & petitorio. nã hoc caſu deficit perſona, contra quam poſsit petitoriũ intentari, ſupra de iudi. examinata: aliàs poſſeſſoria etiam retinendæ concurrunt
k cum petitorio, ut etiam dicam, infra c. proxi. k [*& ibi, ignorabat*] Idem Inn. & ſi dicas, quomodo potuit ignorare poſsidere? reſpondit Hoſt. quòd is, cui ſucceſsit p aliũ poſsidebat, & hoc potuit hęres probabiliter ignorare. ff. de reg. iur. qui in alterius, & ſic debet probabili ignorantiæ ſubueniri, ſecundum ea, quæ no. de cleri. ex. mi. apoſtolicæ [*& ibi, Secundam*] & ſi dicas, immò in
19 † diuerſis inſtantijs licet proponere contraria. ff. de excep. nemo. ff. de inof. te. contra ueterani. §. ſed nec impuberis. So. ſecundum Gof. & Hoſ. illud uerum defendendo, non impugnando. uel habeat locum cum prima cauſa finita eſt, uel ei renunciatum; & ſic intelligi-
l tur. C. de inof. teſt. eũ, qui, & l. contra maiores l [*& ibi,*
20 *Præcedit*] ideſt † antecedit, uel præcellit. nam uendicãs poſſeſsionem quærit, quam iam habet, qui agit interdicto de retinenda, ſicut qui eſt ad eccleſiam, præcedit illum, qui uadit ad illam, ſecũdum Ab, [*& ibi, Alij*] ſecũdum Lau. cuius fuit hæc gl. ab hinc uſque in fi. [*&*
21 *ibi, Ex caſtello*] caſtellum † eſt receptaculum, in quo adunatur, & colligitur aqua, quæ poſtea per riuulos ducitur ad loca ſingularia, habens igitur ius ſic per riuulos ducendi, ſi impediatur, habet hoc interdictum, quod in iſtã habet cauſam, ut dicit glo. de 9. publicis interdictis, & 28. priuatis, uide in ſpe. e. tit. §. quia uerò, & §. ſe, & de his, & de edictis in ſpe. de ac. & pe. §. fi. uer. ſequit, & uer. ſe. [*Et in fi.*] 3. ergo lecturas illius uer. habes ex gl. primam, quod loquatur in poſſeſſorio retinendæ. ſecundam, quòd in his, quæ miſtam habẽt cauſam. tertiam, quòd de præparatorijs interdictis. quartã, quòd de caſu. l. 1. de app. C. de hac intricatione potes te expedire exponendo, ut dixi in textu. ¶ *In glo. hoc ſimptum, ibi, mandatum*] procuratoris, nõ iudicis, ne ſit contra, infra ti. 1. audita. ¶ *In glo. ſed nunquid, ibi, proponat*] & habe-
22 bit † neceſſe iterum probare uiolentiam, cum ſit alius modus agendi, infra de teſti. ueniens. 2. & idem, cum contra illum agentem de proprietate excipitur, ut infra glo. pe. erit enim tũc neceſſe etiam iterum probari, ſecundùm Hoſt. arguit in contrarium de decre. ueſtra, de coha. cle. & mu. e. ti. m ¶ *In gl. ergo ſi. ibi, rei indicatę*]
m 23 & hoc † uidetur uelle glo. ff. de interdic. l. 1. §. quædam contrarium no. C. eo. in certi. dicit Di. de reg. iur. qui ad agẽdum, lib. 6. primam gl. ueram in poſſeſſorijs re-
n tinendæ, uel adipiſcendæ. ſecundã n in interdicto, uel
o poſſeſſorio recuperandæ o. [*& ibi, Indeterminatè*] quaſi ſecus ſit, ſi quaſi duobus modis agendi ab eodem agebatur, & de poſſeſsione per ſe, & de proprietate per ſe. infra ti. 1. cum ad ſedẽ de elec. querelam. ſic ponebant Io. & Vin. magis tamen placet eis, quod ſequitur. ¶ *In glo. pe. ibi, Deiectionis*] ut no. ſupra c. proxi. & de teſtibus, ſignificauerunt, in ulti. glo. idem Dama, hoc ti. q. 2, tra-
24 ctat, an † obtinens in poſſeſſorio, condemnetur poſtea in petitorio in expẽſis. & dicit forte quòd non in odium uiolenti. nam & propter delictum reus perdere poteſt priuilegium, ut lite pen. eccleſia pri. ad fin. Si uerò ſuccumbit in poſſeſſorio, cõdemnabit. & idem, ſi reuertitur ad petitorium, & ſuccumbat. & idem, ſi non reuertitur, & reus inſtat, vt abſoluatur. C. de iudi. properandũ, & l. ſancimus. & auten. qui ſemel. C. quomodo & quando. ſed etiam quando non ſuſpendit petitorium, ſed omnino renunciat, condemnandus eſt. ff. de iudi. eum, quem temere: quia uictus &c. infra de dolo, finem, & faciunt quæ, infra dicam in diſtinctione [*& ibi, Proprietatem*] iſtud uidetur † æquum, ne poſſeſsionem ex alia cauſa ſibi delatam non perdat ex eo
25 ſolo, quòd ſe dominum nõ probauit. nec ob. ſupra c. proxi. quæ non de corporalibus, & de temporalibus, ſed de ſpiritualibus, Et electionibus loquũtur, in quibus requiritur canonica inſtitutio, de inſti. c. 3. vel hæc locum habent, ubi non conſtat, quòd de iure actoris. illa, cum conſtat, quòd nullum ius habet ſecundum Ho. uel ibi fuit ſuper vtroque concluſum, ſed hoc nõ ſoluit, nec etiam ſufficiẽs ſo. reſpectu finis huius. c. eiſdem modis reſpõderi poteſt ad dec. dilectus, de capel. mo. quæ multum facit contra, & ad decre. ſuborta, de re iudi. nec ob, C. quomodo & quando iu. autẽ. qui ſemel, quę locum habet in contumace ſecundum Gof. quando, ſ. in grauamẽ rei protrahit cauſam ſine iuſta cauſa, & citatus non uenit, uel uenit, & nil rationabile proponit, ſed differre intendit, maximè ut pereat copia reo probandi intentionẽ ſuam. hic loquitur, quando facit hoc ex cauſa à iure expreſſa, & in odium uiolenti, & in fauorem ſpoliati. unde in eius læſionem nõ eſt retorquẽdum. C. de legibus, quod fauore, unde dicit Innocen. quòd auctentica, qui ſemel, cum ſimilibus locum non habet, cum de iuris beneficio recurrit actor de petitorio ad poſſeſſorium, vt hic. dicit tamen, quòd ſuſpenſio petitorij non prodeſt, quãdo finito poſſeſſorio, reo in ſtãte, procedatur in prima inſtãtia ſaltem, quouſq; reus abſoluatur ab ipſa, & actor ſibi condemnetur ad expenſam, ut in autẽ. qui ſemel, & C. de iudi. properandum. §. 1. uel ſecundum ipſum Inno. iuſta cauſa eſt, ne procedatur in petitorio. cõtra auten. qui ſemel: quia ſpoliator deterior eſt, quã ignarus, vel qui ineptè proceſsit in cauſa. Multum autem lucraretur ſpoliator, ſi ex eo, q̃ uiolenter occupauit, non oneretur probare dominiũ, & obtineat nihil probans: quod tamen habuiſſet neceſſe probare, ſi non ſpoliaſſet. & damnificatur ſimili modo ſpoliatus, qui primò non habebat neceſſe probare ſe dominum, ſi ſpoliatus nõ fuiſſet, & hoc eſſet ualde iniquum, quòd iſte ſine culpa ſic grauetur, & ille ex culpa ſic remunere-
tur. & ideo dixit, iudicem non teneri ferre ſententiã ſuper petitorio, etiam ſi conſtet eam ferẽdam pro reo ſpoliatore ex eo, quòd actor ſpoliatus de proprietate non probauit maximè, quia cum ſpoliator cõtra ſpoliatum non poſsit intentare aliam actionem, quàm interdictum, de ordi. cog. c. fi, ſic nec poteſt petere, ut ſuper cepta actione petitorij procedatur. dicebat etiã, quòd aduocatus non debet habere læſam conſciẽtiã, quaſi det ſpoliato materiam peccandi, & retinendi alienum: quia poteſt eſſe, quòd res uerè ſua eſt, licet id nõ probet: plus tamen placet ipſi Innocẽ. quòd reſtituto ſpoliato petere poſsit ſpoliator, quòd procedatur, & feratur ſentẽtia ſuper petitorio, de quo eſt actum, per dec. ſignificauerunt, de teſt. in fi. maxime, quia ex quo ſpoliato reſtituta eſt poſſeſsio, pro ipſo feretur ſententia, niſi aduerſarius de ſua proprietate doceat: quia tũc bene pronunciabitur contra poſſeſſorem, de fide inſtru. inter dilectos, in fine. Inducit ſi. de miſſo in poſ. in actione reali, qui ex quo factus eſt uerus poſſeſſor, non habet onus probandi dominium: ſed eius aduerſarius, de dolo & contu. prout. C. de iudi. properandũ. ſi hoc facit ibi contumacia, fortius & hic uiolentia. Hoſt. uerò dicit ſe non uidere, qualiter in hoc caſu cõgruè pronũciari poſsit. ſi enim primò ſpoliatus uendicat. & hoc iudicio ſuſpẽſo agitur interdicto, & proba-

ta ſpo-

ta spoliatione restituitur, qualiter poterit in hoc casu etiã actore instante ferri sententia super petitorio primò propositò? non enim potest dicere iudex, adiudico tibi spoliato rem, quam uẽdicasti, cum ipse dominium non probauerit: nec potest dicere, absoluo te ab impetitione spoliatoris, cum ipse nil petierit, sed solum conuẽtus fuerit, quare propter impossibilitatem ꝓnunciandi cessare oĩnò debent partes iudicis in petitorio, restituto spoliato: sed si spoliator postea agat, tunc congruè reus absoluetur, actore nil probãte, vel reprobato & repulso per condi. ex l. si quis in tantam. alias condemnabitur. quod dicit Hostien. de impossibilitate, uidetur falsum, nisi intelligat de sententia ferenda pro actore restituto. de qua dicebat Inno. supra

27 Ad intelligendam †autem materiam qualis sit exitus, cum simul petitorium, & possessorium intentantur, sic distingue, aut liquet de utroque, aut de altero tantum. si de utroque liquet, aut pro una parte tantum, aut de uno pro una, de alio pro altera. & si de utroque liquet pro eadem parte, si pro reo, planum est: quia super utroque absoluitur, siue liqueat, quia probauit de iure suo. siue, quia non probauit actor. supra c. 2. in fi. si pro actore liquet, ut quia uendicans, possessorio ẽt agens, probauit utrunque, iudex pronunciabit super utroque: quia de qua re &c. supra c. proxi. & si dicas, ꝙ pro nihilo pronunciabit super possessorio, ex quo super proprietate pronunciat, cum in executione possessio sequatur proprietatem, infra c. proxi. ff. de publi. l. pe. & ult. respõ. id uerum quò ad effectum restituendæ possessionis: sed ualet ad expensas, quas debet uictus uictori, de pœnis; calumniam. ff. de rei ven. l. utique. C. de iudi. properandum, & quò ad fructus, qui in possessorio recuperandæ debentur à tẽpore deiectionis habita ratione percipiendorum, infra ti. 1. grauis, ff. de ui & ui ar. l. 1. §. ex die, qui respectu petitorij non uenirent, ut no. in c. grauis. Si verò de utroque liquet, sed diuisim, uel pro altero tantum, subdistingue, aut liquet de petitorio pro actore, de possessorio pro reo, aut è conuerso. Primo casu in petitorio pro actore, in possessorio pro reo ꝓnunciabit iudex, & per hoc præcipiet actori restitui rem, ex quo sua est, infra c. proxi. ff. de publi. l. pe. & ult. sed propter impensas etiam sup possessorio pronunciabit, ut præ. l. utique. & idem de casu conuerso, in quo pronunciabit in petitorio pro reo, in possessorio pro actore propter impensas, & ꝓpter fructus, ut no. supra c. proxi. & infra de testi. significauerunt, in gl. fi. Et si quæras, an † tunc possessio restituatur actori, refert aut liquet de ꝓprietate pro reo, quia nõ probauit actor, aut quia reus probauit dominium; secundo casu pronunciatur pro reo, nec tenebitur tũc pos. actori restituere, quia dolo facit &c. de re. iur. dolo facit, li. 6. primo casu licet pro eo pronuncietur in petitorio, per id tamen nil consequitur ᵖ nisi ꝙ euadit condemnationem expẽsarum in petitorio, & scitur per id, quis teneatur ad expẽsas, ut præ. l. utique, & ff. de exce. rei iudi. l. ex sextante. §. Latinus. Secundo principali membro, quando liquet de altero tantùm, aut de possessorio tantùm, aut petitorio tantùm. si de possessorio tantùm, tunc aut pro actore, quo casu iudex condemnabit reum, & præcipiet actori restitui rẽ, & pendere poterit iudiciũ petitorij, donec de illo constabit; de quo si non constet, tenebitur actor ad expẽsas reo, ut sæpius dictum est: aut de possessorio cõstat pro reo, & tunc pro eo pronũciabitur, & pendebit petitorium, ut dictum est. Si verò liquet tantùm de petitorio. si pro actore, iudex pronũciabit rem suam, & præcipiet possessionem restitui, ut præ. l. pe. & ulti. ff. de publi. tamen licet pronunciet suam esse, adhuc de possessorio cognoscetur propter expensas, ut præalle. l. utique, & ff. iudi. solui. & seruus. Si verò de petitorio liquet pro reo: & tunc aut liquet, quia nõ ꝓbauit actor: & tunc parum prodest, sed absoluetur, & sententia cõseruat sibi retentionem, insti. de act. §. commodũ. aut liquet pro reo, quia ꝓbauit sibi probationis onus assumens; & tunc pronunciabitur pro reo, & erit effectus: quia licet postea de possessione constet ꝓ actore, non restituetur sibi possessio, sed remanebit penes reum, ff. de rei uendi. l. is qui, & de publi. l. pe. & ult. infra c. ꝓxi. [*& in fi.*] quæ an in causis ecclesiasticis locũ habeat, no. infra ti. 2. c. 2. & facit quod no. supra ti. 2. in 3. gl.

ANNOTATIONES.

a ¶Pastoralis. Ad materiam huius c. & an petitorium, & possessoriũ simul possit intentari, facit rex. in c. dilectus, de ca. mo. & uide plenè Bar. in l. generaliter. §. nihil commune, de causa poss. & proprie. etenim ibi dicit, quòd istud, quod dicit hic, post conclusionem in causa non possit immutari possessorium, procedit de æquitate canonica: sed de iuris ciuilis rigore secus, nisi quando esset cõclusum in petitorio, & speraretur ferri sententia diffinitiua absolutoria incontinenti. ratio, quia reus probaret se dominum, ut ipse ibi no. in prima combinatione, in uersiculo, prima combinatio Bar. uide Abb. in hoc c. qui ponit, an emendans libellum condemnetur in expen. dicit, quòd sic, si emendat addendo: secus, si minuendo, Bal. in repe. l. edita, quòd semper teneatur, maxime si minuatur qualitas continens totum libellum, & non solum ueniunt expensæ totius, sed & illius tantum articuli, uide ibi, Arch.

b ¶Iuno. Ad hoc optime l. apud Iulia. §. fi. ff. de leg. 1. & ibi uide Bar. & in l. continuus. §. cum quis, ff. de uerb. oblig. ad materiam facit, quod no. glo. & Bar. in l. arbitraria, ff. de eo, quod cer. lo.

c ¶Et no. Et ibi uide Io. An. quid si ab una parte est conclusum, & nõ ab alia? & ad materiam facit l. cum à nobis, & per docto. & Bal. ibi C. de dilat. qui allegat hoc dictum Inno.

d ¶Dixi. Aliquando exponitur, idest compensare, uide glo. in l. inter tutores. ff. de admin. tuto.

e ¶Prætorio. De istis bonorum possessionibus iunctis uerbis nõ desipientis, uide ff. de succ. edic. l. §. qui semel, & §. decretalis, & ff. quis or. in bon. posse. & l. 2. §. dies, & §. seq. & quomodo duplex est ista bonorum possessio. una edictalis, alia decretalis, ibi uide, & plenius per do. Bar. de Salic. in rubr. C. qui admit. ad bon. possess. pos. & an hodie sint opportunę, uel sint sublatæ, uide glo. & ibi docto. in l. certum, C. unde legi.

f ¶Inquilinus. An istud interdictum habeat locum in locatore prædii urbani, no. per Cyn. & moder. in l. certi iur. C. loca. & Bar. in l. 1. ff. de sal. interdic. & hic Ioan. And. sentit, quòd sic, ut uides, & in quo differt hoc interdictum ab hypothecaria, uide Bar. ubi supra.

g ¶Dubitari. Si delegato sit solum commissum possessorium, non uidetur hoc fieri posse, per notata supra in glo. 2. & super illa, & uide in decisio. conclu. 67. alias autem uideretur mihi Bart. sentire in §. nihil, in 2. combinatio. quòd hoc fieri possit, & idem domini de Rota conclu. 449. & 450.

h ¶Officium. De intellectu huius l. uide Ioan. And. supra ut lite non contesta. quoniam. §. quòd si super, in glos. quòd si non nominet, uersi. commodatarius.

i ¶Possidentem. No. etiam Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõe, de acq. poss. & scripsi 3. q. 1. ic. episcopis, de commodate, qui agit rei uendicatione contra commodatarium, ut, l. officium, ff. de rei uend. & utrobi ratione turbationis, quia non restituit rem, & uide de hoc Bart. in l. Pompo. §. si is, qui præcario, de acq. posses. ubi alleg. plures tex. & quid de eo, qui tantum detinet, Archid.

K ¶Proxi. In incorporalibus, in quibus possidenti datur uendicatio, idest confessoria, clarum est, quod simul potest ab uno ista combinatio interdictorum fieri. in corporalibus autẽ difficilius colligitur, sed uide de his plenissimè Bar. in l. prælleg. §. nihil, & de materia istius gl. uide Cy. Bar. Bal. & Sali. in l. ordinarii, C. de rei uen.

l ¶Maiores. Duplex est renunciatio, tacita & expressa, & de utraque no. ibi glo. & plenius ibi Bar. & tacita oritur ex concursu uendicationis, & interdicti.

m ¶Eodem titu. Quasi probatio uiolentiæ facta in petitione restitutionis faciat notorium in hac exceptione de l. si quis in tantam. sed sol. per not. per glo. hic patet, & super illa Ioan. And. in c. cum dilectus, supra de ord. cog.

n ¶Secundam. Vide de hoc, & de tota materia huius c. Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune, ff. de acq. poss. & gl. 1. in fi. in c. solicitè, infra de restit. spol. Dic tu, aut reus initat, quòd compellatur prosequi petitorium inchoatum, & offert se probaturum, & tunc clarũ est, quòd cogitur prosequi secundum omnes, & obstat c. uestræ, si non offert, tunc. ut dicit Innocen. etiam actor compelletur prosequi, nec erit uana instantia, ut dicto c. nosti: quia si actor probabit, tũc condẽnabitur reus, & ipse declarabitur dominus: si reus probabat,

bat, tunc idem, si nec actor, nec reus, tunc actor absoluetur ab intentione rei, sicut in casu l. diffamari. C. de inge. ma. non dico ab impetitione, quia reus nil petit, & quia effectus est de possessore petitor, probare tenetur: aliàs succumbit, Archi.

o ¶Recuperandæ. Vide Ioan. An. supra e. c. 2. super glos. 2. & Bart. plene in §. nihil, prælleg. ubi etiam ponit, quando sententia lata in possessorio, faciat præiudicium petitorio, & hoc limita per id, quod no. Ioan. An. infra c. proxi. in glo. quod hoc dicitur, in fi.

p ¶Nil consequitur. Quia non declarat rem suam esse; quia non sequitur, actor non probauit, ergo reus est dominus: immo rẽ restituere tenetur. non ob. quod not. glos. in c. proxi. & in c. cum ecclesia, ubi actor non probauit in petitorio, sed in possessorio, sic & tunc ibi uolunt gl. quòd restitutio non fit re, sed uerbo tantum, quia ibi forte loquitur in beneficialibus, ubi actore non probante beneficium canonicè adeptum, quia aliter possideri nõ potest, ut in regula prima, de re. iur. lib. 6. non debet sibi restitui; ad hoc uide not. in c. suborta. infra de re iud. & quod not. in c. proxi. per Innocen. Bald.

SVMMARIVM.

1 *Quæstiones reliquæ huius capituli præcisè ubi nam scriptæ.*
Sententia utra præualeat, si agatur ex una, uti possidetis, & ex altera, unde ui, & an super utroque sit ferenda. uide numero 5. & 9.
3 *Sententia si lata sit pro me in possessorio, & pro te in petitorio, & peto sententiam possessorij pro me latam executioni mandari, quid iuris.*
4 *Quid si lata sit pro me in utroque, reus appellat à sententia proprietatis tantum, & data mihi possessio, & iudex confirmat sententiam proprietatis, quid proficiet hæc sententia?*
5 *Executio præmittenda quòd sit in proprietate, quando locum habeat.*
De possessorio quod dicitur agi non posse post latam in petitorio sententiam, quando sit uerum, ibid. uer. sed è conuerso.
6 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 7.*
Proprietatis, & possessionis causæ an & quibus casibus agi simul possint, & nu. 9.
Proprietas tanquam dignior adtrahit possessionem. §. 1.
9 *Actiones plures cum ad eãdem rem competunt, eligere debet actor actionem: secus si ad diuersa, ibid. uer. nam licet, & in alio casu, ibid. uer. item cum.*

CAPVT VI.

1 VM dilectus. Breue est, & prima † quæstio ponitur de arbitris, cũ dilectus. 2. & 3. de fi. instr. cũ dilectus [*Vna*] uide qæ no. supra de ordi. co. c. 2. in gl. si isti [*Præmittenda*] vide qæ dixi, supra c. 2. super gl. fi. [*In executione*] si. quia etiam super possessione mandatur sententia executioni, supra eo. cum
2 ecclesia, Vin. Sic † etiam ponderamus effectum, cum agit quis, Vti possideris. aduersarius contra eum; vnde
a ui. nam spoliatione probata, si dicatur pro utroque[a] ferri debere sententiam, sententia in interdicto, Vnde ui prævalet in effectu. Alij dicũt in interdicto, Vti possessentiam non ferendam; de hoc plene dicam, infra de præscrip. ueniens, in gl. iste episcopus [*Proprietas*] q d
3 si sententia † lata sit pro me in possessorio; pro te in petitorio, sed appellaui, & peto sententiam possessorij ꝓ me latam executioni mandari? vide in spe. de sen. ex. §. 1. uer. sed pone, ubi inuenies opi. Odo. quam hic no. Pe. & Abb. & de petitorio & possessorio. §. 1. uer. quid si is, & facit, quod no. ibi in uersi. præce. Hostiẽ. autem
4 † quærit hic post. Gof. de illo, qui agẽs petitorio, & possessorio obtinet in vtroque. reus appellauit à sentẽtia proprietatis tantum, & sic data est actori possessio. iudex appellationis confirmat sententiam proprietatis, quærit, quæ sit vtilitas. So. secũdum eos declaratio dominij, & condemnatio expẽsarum. ff. de rei uen. ex diuerso. C. de app. eos qui. non autem tenetur reus restituere rem, quam non possidet: nec dolo desijt possidere

b re. ff. de rei uen. si autem[b]. §. 1. & 2. [*Prævalere*] quod hic
5 † dicitur de præmittenda executione in proprietate, locum habet, siue una pars tantum egit petitorio, & possessorio; siue vna possessorio, & altera petitorio, siue simul cœperint agere, siue diuersis temporibus, dũ tamen sententia super utroque occurrerit ferenda. nã si primò lata esset super petitorio, & postea ferret super possessorio, nõ prodesset. sed è cõuerso bene põt fieri, infra de testi. significauerunt, secundum Inn. qui putat, qđ dictum est de possessorio agi non posse post latã sententiã super petitorio, uerum de spoliatione facta ante litem conte. uel etiam post litem conte. in petitorio tamẽ ante sententiam. nam de spoliatione facta post sententiam latam in petitorio agi posset; alle. Host. infra de ap. cum teneamur, & quod ibi no. & adde quod dixi, supra c. proxi. super gl. 1. ergo si, & dicã
6 de sequestra. pos. c. 1. super 3. gl. ¶ Prima † gl. ponit unã
c lecturam,[c] cui signat contrarium. ponit aliam, cui signat etiam contraria, ex quibus concludit: contra conclusionem alle. de. §. quia autem, & soluit. reuertitur ad secundam opi. quam dicit fuisse. M. & respõdet ad ipsius contraria. ¶ Vltima gl. signat cõtrarium. ¶ *In*
7 † *glo. 1. ibi, ordinarij*] vide has leges, supra c. 2. [*& ibi, nõ certificabat*] an. s. pro hærede, uel possessore, an pro legato [*& ibi. l. 1.*] dicit sic, Potest de falso causam cognoscens præses prouinciæ incidentem quæstionẽ proprietatis dirimere. ¶ [*In glo. 2. ibi, si rem alienam*] forte intendit de secunda. ubi si rẽ alienam tibi obligaui, & eam mihi precario cõcessisti, & postea dominus rei te hæredem in-
8 stituit, cessat pignus: sed durat præcarium. ¶ [*In† glo. 1. ibi, se possidere*] immò datur etiam possidenti contra eum, q non possidet, sed inquietat, infra de proba. licet, ubi de hoc [*& ibi, si de ui*] ubi de hoc [*& ibi, nullo modo*] nisi aduersarius consentiat, infra ti. prox. c. 1. [*& in fi.*] dicit
9 Hosti. quòd putat hoc † capitulum sine calumnia intelligendum, quãdo agitur de iure electionis, & utraque pars petitorium & possessorium deduxit in iudicium, siue agatur inter electos, siue inter eligentes, supra e. ti. cum ecclesia, & c. cum super, & tunc etiam ꝓ priè prævalet proprietas, ut ibi. Abb. ex prædictis not.
4. casus, quibus exemplificari potest hoc capitulum. primus, cum unus agens possessorio retinendæ, recõuenitur petitorio, uel è conuerso, infra ti. 1. audita. secundus, cũ unus agit petitorio, & possessorio recuperandæ simul, & semel supra c. 3. & 4. tertius, cum unus & idem agit petitorio, & interdicto, Vti possessorio ratione ciuilis possessionis, uel naturalis, quam habet, ut dixi. supra c. proxi. super. 4. gl. quartus, ꝙ unus aget possessorio recuperãdæ, & alter sibi refert quæstionem dominij, cui relationi agens consentiret, ut est dictũ per decre. 1. infra ti. 1. quintum adde per id, qđ dixi post Ho. supra e. cum ecclesia, super gl. 2. & sic & multis modis procedit casus, ut concurrant petitorium, & possessorium recuperandæ intentata ab eodem, & à diuersis. Item petitorium, & possessorium retinẽdæ intentata etiam ab eodem, & à diuersis. nec mirum, quia etiam
d secundũ leges[d] hoc negari non posset. nam licet quãdo competunt ad eandem rem plures actiones, actor eligere debeat: quando tamen competunt ad diuersa, possunt simul intentari, nec compellitur actor eligere. sed hic competunt ad diuersa, cum aliud sit possessio, aliud res, infra cap. ulti. [*e ff. uti possidetis. l. si duo. §. si ergo, &c. ff. de regu. iuris l. nemo ex his. §. quoties. Item cum res iudicata in uno, non præiudicat in alio, de re iudi. suborta, de capel. mo. dilectus, saluo quod dixi, supra titu. proxi. super glo. antepe. quod impedit utrunque simul proponi. ff. de exce. rei iudi. & an eadem. §. primo. Item si non calumniatur, uidetur casus. C. de iudi. l. nulli. ¶ In glo. ulti. ibi, suborta*] dic vt ibi. in glo. not. quòd.

ANNO-

ANNOTATIONES.

a ¶Vtroque. Quòd fieri debet ſaltem propter expenſas, ad hoc, qđ no. ſupra c. proxi. ſuper glo. pe. in diſt. Ioan. An. & quomodo concurrant iſta duo poſſeſſoria, quia reus agens interdicto, unde ui uidetur dicere actorem ui à ſe poſsidere, & ſic excludi deberet ab interdicto, uti poſsidetis, uide. ff. uti poſ. l. 1. §. fi. & ibi Bart. & Ioan. An. in c. ueniens. infra alleg. ſcias etiam, quòd interdictum, uti poſsidetis, aliquando eſt reſtitutorium, ut no. in l. clam. §. qui ad nundinas, ff. de acquiren. poſ. per Bart. & habetur in l. ſi duo, ff. uti poſ. & not. in l. 1. §. interdictum.

b ¶ Si autem. Imò idem, & ſi ab inſcio non poſsidebat, & iudicium proceſsit, hoc non quæſito, ut eſt tex. no. in l. ſi à re, ff. de except. rei iud. ubi uide Bar. & an & quando unus & idem agit petitorio, & poſſeſſorio uideatur ſe aſtringere tacitè ad probandum petitorium, uide Bal. in l. 2. C. de ſerui. in 12. q. & Innoc. in c. bonæ, de poſtu. præla. quod ibi non poſuit Io. An.

c ¶Ponit unam lecturam. Adde Bar. & d. Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune, ff. de acquir. poſſ.

d ¶Leges. Vide Bartol. aliter loquentem in §. nihil, l. naturaliter. ff. de acqui. poſ. & uide Ioan. And. ſupra c. proxi. ſuper glo. ad intelligentiam in apoſtilla, quæ incipit hoc uerum.

e ¶Capitulo ult. Ad hoc uide, quod no. Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõmune, de cauſa poſ. & proprieta. ibi his igitur, &c. Archi.

SVMMARIVM.

1 *Conferẽdi poſſeſſionem quòd collator tempore collationis habebat, ſufficit ei, cui collata eſt dignitas, probare.*
De proprietate poteſt agere ſuccumbens in poſſeſſorio, ibid.
2 *Quæſtio qualis hic erat.*
3 *De poſſeſſione nunquid hic inquiri debuit.*
Confirmatio, uel collatio quando poſſit impẽdiri per exceptionem, & quando modis alijs, & quibus, ibid. & nu. 4. 5. 6. & 7.
4 *Officium iudicis competit contra ſpoliantem, & eum etiam qui debitum non ſoluit.*
5 *Cap. cum ſuper, ſupra eod. cum hoc nulla contrarietas, & eius intellectus.*
6 *Reſtitutio pro iuribus denegatis competit, quãdo prius poſſederat, non autem ſecus.*
7 *§. Si aduerſ. 1. q. 6. biduum, loquitur de actis in iudicio.*
Appellare non eſt neceſſe in his, quæ fiunt extra iudicium, ibidem niſi intra. 10. dies à die ſcientiæ, ibid.
8 *Poſſeſſio acquiritur ſcientibus, & tacentibus hic canonicis, ſecus, ſi reclamaſſent.*
Conſentire, qui ſciunt & tacent, ſibi fieri præiudicium uidentur, ibid.
Confirmatio fieri non debet, niſi poſſeſſorio finito, & quando, ibid.
9 *Dominium poſſeſſio non probat.*
Vendicari poteſt à poſſeſſore incorporale, ſicut & res corporalis, ibid.
10 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 11.*
Ad ius tribuendum uidetur neceſſarius quadruplex actus.
Procuratoris factum quod nocet domino. §. 1.
12 *Additio, uel ſuppletio gloſſarum.*
Appellatio non aufert poſſeſſionem, eod. num. 12.
Collatio tenet ab eo, qui eſt in poſſeſſione, ſi facta ſit, appellatione non obſtante, ibid.
13 *In iudicem ſiquis conſenſit, quem aduerſarius impetrauit, excipere poterit de ſurreptione contra reſcriptum.*
Aeſtimationem non recipit ſpirituale beneficium, ibid.
14 *Conuentio, & reconuentio habent locum etiam in beneficialibus, & qua ratione.*
15 *Emptor habet hæreditatis utilem.*
Venditor directam, ibid.

CAPVT VII.

1 VM olim. Caſus. Si referas decre. ad tit. de cauſa poſ. ideſt de cõmodo poſſeſsionis, dicit idem quod decre. querelam, de elec. ſic † ſufficit, ei cui dignitas eſt collata, ſi probet, q conferens collationis tempore ius conferendi poſſederit. uel aliter. Succum bens in poſſeſſorio de proprietate poteſt agere. & ſic patet falſum, quod dixit Inn. q decre. nil facit ad titulum & propter uerſi. & quia fuit olim & hæc decre. in ti. de off. deleg. in 4. copil. & primò deciſè narrat proceſſum. ſecũdò ibi, quoniam, reddit diffinitionis cauſam. ſoluit obſtaculum, & diffinit. tertiò proteſtatur,

2 & cauſam ſubdit, ibi, reſeruata. [*Quæſtio*] forte † talis erat quæſtio, vt dicam ſup gl. pe. uel quia Archidiaco. licet prouiſus per epiſcopum, nõ poſsidebat, uel quaſi, & ſic poſſeſsionem petebat. ſ. Archidiaconatum, & ſibi vt Archidiacono obediri. Sed obijcieꝯ, epiſcopus contulerat Archid. & ſic prouidendo confirmauerat ex confirmatione autem acquiritur ius adminiſtran-

a di, [a] etiam ſi confirmatio ſit facta ab illo, qui non habet ius eligendi, vt patet in eo, quod no. ſupra eo. cum

3 ſuper. uidetur ergo, quòd † non debuit inquiri in hoc caſu, an epiſcopus fuerit in poſſeſsione eligendi: ſed ſtatim debuit papa præcipere, ut ex quo confirmatus erat, pro Archid. haberetur, ut paret in eo, quod le. & no. infra de ap. conſtitutis. 2. §. fi. Item Archidiaconus iſte poteſt implorare officium iudicis ad hoc, vt in Archidiaconum admittatur, uel ut reſtituatur, ſupra de

4 offi. iudi. c. 2. quod † officium competit non ſolũ contra eum, qui ſpoliat, ſed & contra eum, qui debitũ non ſoluit, ut no. ſupra de ele. querelã. archipreſbyter uerò, & canonici non ſoluebant ei debitũ, ex quo ipſum non recipiebant in Archidiaconum, ut debebant. ad hoc dicas, q ubi confirmatio tali modo fit, q hi, qui ſe nunc opponunt, ante confirmationem habuerunt tẽpus congruum & poteſtatem excipiendi contra confirmandum; & tunc decætero nec de pacto in electio

b ne habito, nec de perſonæ uitio poteſt contra confirmatum aliquid obijci [b] excipiendo, quominus confirmatio, ſuum habeat effectum: in modum tamen accuſationis, ſeu denunciationis poteſt, infra de app. cõſtitutis. 2. §. fi. hoc ſaluo, quòd ſi cõfirmatus petat cõ-

c ſecrari, uel ordinari, [c] tunc in modum exceptionis repelli poteſt, & ſic ſuppleri, quòd in cõfirmatione fuit omiſſum, ſupra de elec. cum dilectus, infra de accu. ſuper his. ſed & quandoq; in his per ſupplicationem, uel reſtitutionem in inte. ſubuenitur, ut no. ſupra de offi. dele. paſtoralis. §. pe. quando autem is, qui ſe opponit ante confirmationem, congruum tempus nõ habuit, ſicut patet in eo, qui eligendo, ſiue conferẽdo confirmat, ualẽt quidem confirmatio, ſiue collatio; tamen dici poteſt, q ſi aliquid obijciatur contra electionem, uel contra confirmationem, uel etiam contra perſonam, ſed diffamatam, in hoc caſu effectus confirmationis, ſiue collationis impeditur, quouſque id, quod

d obijcitur, examinatum fuerit & etiam diffinitum, ut hic, & infra de acc. accedens [d], ar. bonum. 23. di. qui epiſcopus. 92. di. ſi quis ordinatus, & c. ſequentibus, & melius in auct. quomodo oportet epiſcopos. §. oportet autem in ipſo ordinationis tempore, & ſequen. col. 1. de ſancti. epi. §. ſi quis autem electum, col. 9. columna. 2. infra qui ma. accu. poſſe. fi. & eſt ratio: quia ille, qui collationem, ſeu confirmationẽ ignorauit, nec ad opponendum ſe tempus conueniens habuit, & in nulla culpa, ſeu negligentia deprehendatur, non poteſt aliud imputari, immò debet ei per ius & miniſtrũ iuris potius ſubueniri, ar. ff. de accuſa. ſi cui. §. 1. & in iuri

bus alle. infra eo. gl. uerſi. ubi ergo, & ſequen. & in eo, quod legi. & no. infra de re iudi. c. penul. & de cleri. ex.

5 apoſtolicæ. nec † ob. ſupra e. cum ſuper: quia ibi cõfirmatus petebat reſtitutionẽ pro eo, q fuerat ſpoliatus. hic aũt licet habuerit ius ex cõfirmatione: quia tamẽ nõ fuerat adeptus corporalẽ poſſeſsionẽ, nec petebat nec petere poterat reſtitutionẽ. ff. de acquir. poſ. cum hæredes, infra ti. 1. ex parte. §. 1. uer. 1. Item ibi petebat reſtitutio epiſcopatus, vbi aliquod peculiare occurrit,

ut patet

6 ut paret ex his, quæ ibi, no. Sed nec † ob. q pro iuribus denegatis competit reſtitutio, ſupra de ele. querelam: quia illud eſt intelligendũ de iuribus, quæ petẽs prius poſſederat; at hic nunq̃ poſſederat. & ideò cũ nomine ſuo, & non eccleſiæ ageret, nec interdictũ, nec officiũ iudicis competebat. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. interdictum autem hoc nulli competit, & l. 3. §. unde vi, interdictũ. ubi ergo opponens ante confirmationem nõ habuit tempus congruũ opponendi, nec põt ſibi imputari, tunc etiã poſt confirmationẽ auditur, ut ex præmiſsis patet. inde eſt, q clandeſtinæ confirmationis, ſeu collationis per exceptionẽ oppoſitã impeditur effectus, infra de app. ut noſtrum, ut benefi. eccl. c. uno. & idẽ dicendũ eſt, ubi aliquo procurãte facta & accelerata eſt ad hoc, ut in exceptione aduerſarius ſupplanteꝯ, ar. infra de dolo & contu. cum olim Daniel. j. de app. oblatæ. §. 1. uer. ſi uerò nõ ſit. Idem, ſi dicaꝯ confirmationẽ omnino nullã eſſe, ut no. j. de dolo, & contu. cũ olim Daniel. Idem, ſi fiat in abſentia illorũ, qui nunc ꝑdicũt,

e & ꝑdicere poſſunt: ſed tunc, quia abſentes [e] erant, non potuerunt, ar. j. qui ma. accuſ. poſ. c. fi. infra de accu. accedens;, nec ei poteſt imputari abſenti & ignoranti, ſi non oppoſuit ſe confirmationi: tamẽ Inn. hũc caſum non admittit. & licet in hoc caſu, qñ. ſ. abſens fuit, poſtea ueniẽs poſsit agere, & denũciare, ut infra qui ma. accu. poſ. c. fi. non tamen excipere. nec ob. infra de accu. accedens: quia ibi non audiũtur aduerſarij propter abſentiã ſuam, ſed ꝓpter infamiam cõfirmati. auditur etiã excipiens, ſi dicat eũ. qui ſimul elegit, & confirma

f uit, non habuiſſe ius eligẽdi, ut hic [f]. ſecus, ſi unus elegiſſet, & alius [g] confirmaſſet, & is, qui opponit ſe nũc confirmato, ante confirmationẽ ad excipiendũ tẽpus congruũ habuiſſet. talis. n. in modum exceptionis nõ audiretur, ut dictum eſt. & eſt ratio, quia exceptio minus canonicè electionis non ſuſpendit effectũ confir-

g mationis, infra de app. cõſtitutis. 2. §. fi. licet app. uel in inte. reſti. ipſum impediret; & ſic loquitur. C. ſi ex falſis inſtrumentis. l. fi. Sed dices nonne imputandũ eſt prædictis: quia quamcito audierunt electionem factã, nõ appellauerũt? ita uidetur, ut. 2. q. 6. biduum. §. ſi aduerſus. Tu † uerò dicas contrarium, nec ob. §. ſi aduerſus: q a loquiꝯ de his, quæ acta ſunt in iudicio. In his enim,

h quæ extra iudicium fiunt, non eſt neceſſe appellare [h], ut no. infra de his, quæ fi. à ma. par. ca. cum in cunctis, licet hoc fieri poſsit, infra de ap. ad audientiã, & c. conſtitu. 2. & c. bonæ, & infra 10. dies à tempore ſcientiæ, e.

i ti. concertationi [i], li. 6. quãuis autem prędicti effectum confirmationis nõ poſsint impedire per modum exceptionis; poſſunt tamen hoc facere per modũ accuſationis, uel denunciationis, ut dictum eſt, & per alios modos, ut no. ſupra de elec. dudum. 1. ſecundum Inn. cuius eſt mens totius huius gl. quæ & licet ſubtilis ſit, & ſatis probabilis & rationabilis; tamẽ ꝑm Hoſti. quædam decre. uideꝯ ipſam deſtruere, quæ uidetur apertè dicere, q etiam in caſu iſto, ubi. ſ. archiepiſcopus conferendo confirmauit, & is, qui poſt confirmationem ſe opponit ante cõfirmationem tempus cõgruum ad excipiendum non habuit, & tamen non auditur excipiendo, ſed tantũmodo accuſando, uel denunciando, ut infra de conceſ. præben. poſt electionem. §. fi. ad fi. Sed poteſt ſecundum eũ reſponderi, quòd ille, qui ibi excipiebat etiam in mõdum exceptionis, ſufficienter fuit auditus: ſed quia nil probauit rationabile, ideò cõ trariam ſententiã reportauit: per quã etiam declaraꝯ, quòd ulterius in modum exceptionis nullatenus audiatur, & ibidem euidenter exprimitur; & ſic confirmat, quæ prædicta ſunt, nõ infirmat. & adde quod ibi no. & infra de accuſa. accedens, & de præſum. c. fi. & de app. conſtitutis. 2. §. fi. Inquantum tamen hæc gl. de cõfirmatione tractat, uidetur hodie ſuperflua per de-

cre. vlti. de elec. lib. 6. de materia ſatis etiã ſupra de elec. q ſicut, poſt glo. [*Atteſtationes*] productas coram iudi-

8 cibus minus debitè recuſatis [*Sine reclamatione*] cũ † tamen ſciretur, q epiſcopus ſuo iure intendebat archidia. conferre. & ſic non reclamando uidetur conſenti re, q ad hoc ſaltem ut epiſcopus adeptus ſit poſſeſsionem conferendi plenam & pacificam, ar. 7. q. 1. pontifices, & ſupra e. cum eccleſia, uer. parte. plus dicit Inn. q ſi reclamaſſent in iudicio, ita, quòd lis penderet ſup poſſeſſorio, & nõdum fuiſſet aliqua electio facta per epiſcopum, quæ per ſuperiorem eſſet approbata, uel

k confirmata, nec alias habuiſſet aliquem effectum [k], non eſſet data ſententia pro iſto archidi. imò fuiſſet finis litis exſpectatus ſup poſſeſſorio per ea, quæ habentur de reſti. in inte. c. 2. ad. fin. [*Et quia canonici*] canonici ſentientes papam modum ex atteſtationibus ad ferendam ſententiam pro Archidia. oppoſuerunt atteſtationes fuiſſe receptas à iudicibus ſuſpectis & recuſatis. Ad hoc papa reſpondet ſecundum Innoc. [*Perpetuum*] quòd ad archidiaconum, qui nunc eſt, ut ipſum archid. admittant; & ſibi in nullo contradicant. contra, infra de conceſ. præben. poſt electionem, in fi. So. ibi Inno.

9 & Hoſt. [*Proprietatis*] poſſeſsio † enim non probat dominium, infra c. proxi. & ſicut à poſſeſſore poteſt uendicari res corporalis, ſic & ius incorporale, ut hic [*Contendere*] ſiue dicendo, q ad ipſos ſolos ſpectat collatio ex aliquo ſpeciali iure, ſiue. dicant ex iure communi ad ipſos ſimul cum epiſcopo pertinere ꝑm Frã.

10 ¶ Prima † glo. obijcit ꝺ binũ actum, & ſoluit. ¶ Secunda gl. obijcit, & ſoluit diſtinguendo, & ad inſtructionẽ caſus iterum diſtinguit. ſecundò obijcit quòd lite nõ conte. & c. dat tres, ſolutiones, quarum prima plus placet. ¶ Pe. glo. obijcit, q exceptio rei iudi. &c. & dupliciter ſoluit. & in fi. ſoluit improprietatem ad tit. ¶ *Prima † glo. ibi. l. ulti.* habens ſeruitutem eũdi per fundum

11 meum ad ſiluam ſuam una tantum die quinquennij, ſi ꝑ quattuor quinquennia ſaltẽ ſemel nõ utitur, perdit illam. ¶ *In glo. 2. ibi. §. pe.* ſi procura. actoris colluſit cũ reo, ut abſolueretur, & non eſt ſoluendo, niſi reus paratus ſit, colluſione probata, ſubire iudiciũ, contra eum agitur de dolo [*& ibi. l. ulti.*] datur actio ex eo edicto cõtra illum, qui fecit, quo minus uocatus ſiſteret iuri. qui ſi nõ eſt ſoluẽdo, contra uocatum reſtituitur actio [*& ibi, cum mandato, in fi.*] uide hanc & ſe. ut lite nõ conte. c. 1. ſuper vltima glo. ¶ *In † glo. 1. ibi, poſſeſſione*] ac ſi dicant, q obiectio procedit in petitorio [*& ibi, iure ſuo*] vnde ſecundum Hoſti. etiam ſi uacante Archidiaconatu canonici appellaſſent, ne epiſcopus cõferret, & epiſcopus nihilominus contuliſſet, tenet collatio epiſcopi, cui appellatio poſſeſsionẽ ſuam non aufert; ad hoc, de ſup. negli. præla. c. fi. u bi dixi de hoc, & de maio. & obe. dilecti, in glo. ſed quid. ¶ *In glo. 2. ibi, recuſare* [l]] ſed ſi conſenſit † iudici, quem aduerſarius impetrauit, bene poteris de ſurreptione contra reſcriptum excipere; de hoc in ſpe. de reſcripti præſenta. §. ratione quoq; defectus, in fi. & dixi, ſupra de reſcriptis, ſuper literis, in fl. [*& ibi, non ſoluendo*] cum ſpirituale beneficiũ non recipiat æſtimationem. 1. q. 3. ſi quis præbendas [*& ibi, nomine eccleſiæ*] Idem in minore, vt. l. ſupra proxi. alle. uer. ſed ſi ex conuentu [*& ibi, in antiqua decre.*] & in regiſtro. ſecundum Innocẽ. qui dicit ibi patere, quòd poſt lité conteſt. de conſenſu procur. dati fuerunt tres iudices, quorum alterum recuſabant canonici: quia conſanguineus archidiaconi [*& ibi, & ſi contumaces*] dato etiam, q appellauerunt ex prędicta cauſa fruſtratoria ꝑm Inn. ad hoc, infra de dolo. & contu. cũ qui, li. 6. ¶ *In glo. & hæc litera, ibi, actores*] forte fuit † conuentio, & reconuentio. petebãt enim canonici illũ remoueri, & pronunciari in Archidia. ius non habere. Archidiaco. petebat, quòd cogerẽtur eum habere, & tractare pro

Archi-

Archidiacono, & quòd iudicaretur Archidiaco. ad
15 eum ſpectare. ¶[*In glo. penul. ibi, hæreditatis*] ratio, qa † em-
m ptor m hæreditatis habet utilem; uenditor directam.

ANNOTATIONES.

a ¶Adminiſtrandi. Niſi de conſuetudine alius actus poſtea requiratur, uide Io. An. in c. tranſmiſſam, de elec. ubi de inſtallatione no.
b ¶Aliquid obiici. Vide per d. Fran. de Aretio. & doc. in c. ſuper his. infra de accu.
c ¶Ordinari. An idem in coronatione imperatoris, & in datione pallij, & benedictione abbatis, uel abbatiſſæ, uide Io. An. in c. uenerabilem, de elect. in glo. negat, quòd ſicut.
d ¶Accedens. Vide Io. An. in c. quòd ſic, de ele. poſt glo. & in c. accedens, hic alle. in glo. dicit Hoſt. & glo. quæ incipit, dicebamus olim, & ſuper illa Io. An. de ele. lib. *6*. in c. fina.
e ¶Sed tunc quia abſentes. Vide qualiter confirmatio ſit facienda, in c. fin. de ele. in *6*.
f ¶Vt hic. Vide in c. quòd ſicut, de ele. poſt glo. per Ioan. An. & in c. inter dilectos, in glo. no. non ſolum, de exceſ. præla.
g ¶Alius. ad hoc uide no. infra de conceſ. præben. c. poſt electionẽ, ubi mihi uidetur ſonare contra. ſed infra ſol. Archi.
h ¶Appellare. Et uide Ioan. An. in c. ad aures, de temp. ord. ſuper glo. 2. in addi. magna.
i ¶Concertationi. Et tunc dupliciter poteſt agi contra factum extra iudicium, ut caſſetur, ut ibi patet.
K ¶Aliquem effectum. Vide in c. tranſmiſſam, de ele. & ibi d. Ab.
l ¶Recuſare. ad hoc glo. 3. q. 3. cum offeratur. ad hoc etiam infra de ap. ſignificante. tamen appellare poteſt dominus. 2. quæſt. *6*. a iudicibus, Archi.
m ¶Quia emptor. Ad id, quod dixit gloſ. de ſen. uide. §. ultimum de l. ſi à te, all. in glo. quæ difficilis eſt, & ibi uide Bar.

SVMMARIVM.

1 *Dominij iure petenti rem non ſufficit probare poſſeſſionem.*
Ex cauſa una rem petens, ſi ſuccumbit, eandem poterit ex alia petere cauſa, ibid.
2 *Abbas ad ſynodum ire etiam propter capellas, licet exemptas.*
3 *Præſtitum pluribus annis qui uult petere, qualiter petere debet.*
4 *Cenſum qui ſoluere ceſſauit per biennium, nunquid ſit res commiſſa.*
5 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum.*
Ad ſubiectionis indicium quis locus inſpiciatur.
Ex cauſa una ſuccumbenti, et ex alia petenti quando non obſtet exceptio iudicati. §. 1.
7 *Additio gloſſa.*
Cenſus ex diuerſa cauſa præſtatur, & ideò ea inſpicienda, ibi.

CAPVT VIII.

1 In cauſa. Caſus. Petenti † rem iure dominij poſſeſsionẽ probare non ſufficit quò ad ti. quò ad caſum, petens rem ex una cauſa ſi ſuccumbit, eandem ex alia cauſa petere poterit. Inn. dicebat ꝙ decre. nil facit ad titulum: ſed quia hoc eſt reprehẽdere tex. dic, ut prædixi. in prima deciſa diffinitio. in ſecũda pro
2 teſtatio. ibi, ad hæc [*Quandoque*] non † ſemper, nec continuè; ad hoc, ſupra eo. cum eccleſia. præterea poterat ire propter capellas ſubiectas, licet eſſet exemptus, infra de priuile. ex ore [*Synodum*] 18. q. ulti. §. ulti. Inno. de hoc, ſupra de ma. & obe. quod ſuper, Hoſti. [*Plures an-*
3 *nos*] conſuluit † Goſ. quod qui uult aliquid petere pluribus annis præſtitum, non innitatur ſoli præſtationi ſic dicẽdo, Peto, ut hoc præſtes: quia multis annis pre-
a ſtitiſti, ſuccumbet enim. C. de pactis, ſi certis annis a, & C. de uſuris, creditor. ſed ſi dicat, Peto, quia conſtitutum debitum, & tot annis ſolutum; & tũc ſolutio plu-
b rium annorum b inducit præſumptionem conſtituti; & debiti, & huic ſtabitur, niſi contrarium probetur ff. de uſuris, cum de in rem uerſo [*indicium*] de † illo, qui conſueuit ſoluere cẽſum eccleſiæ ratione alicuius rei, & ceſſat in ſolutione per biennium, nunqd ſit res cõmiſſa, remittit Hoſ. ad ſum. de locato, ſub. §. potuit. §. ſi. uer. quid ergo, & ſequen. [*Experiri*] ideſt agere, ſupra c. paſtoralis. ¶ Prima † glo. ſoluit impertinentiam tituli. ¶ Secunda no. quòd res iudi. &c. ¶ [*In. 1. glo.* † *ibi, nulli*] inſpicitur, cui epiſcopo ſubeſt uicus, vel territorium in quo mortuus eſt teſtator. ¶ [*In glo. 2. ibi. §. ex pluribus*] emptor, qui uſucepit, poſsidet pro ſuo & pro emptore, & hæres emptoris pro hærede, & pro emptore. ¶ [*In* † *glo. 1. ibi, obtinuit*] non credo: ſed dic, ut dixi ſummando [*& ibi, protectionis*] quandoque præſtatur prætextu conuentionis, uel alicuius relicti. Scienda eſt igiẽ cauſa, infra de cenſi. peruenit.

ANNOTATIONES.

a ¶Annis. Niſi alleget tanti temporis curſum, cuius cõtrarij memoria non exiſtat, ut ibi no. probatur, de præſcr. c. 1. lib. *6*. & uide in, cum de in rem uerſo, infra alleg. & Bald. & Sali. in l. ſi certis, præ alleg. §. uide plene Io. An. de cenſi. peruenit.
b ¶Solutio plurium annorum. Vide Bald. in l. ſolent, in fin. de offic. proconſul.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli.*
2 *De reſtitutione eiuſmodi quibus in locis alijs, quàm hic habeatur.*
Monialis etiam ſpoliata reſtituitur, ibid.
Ad penſionem ſubtractam fit reſtitutio, ibid.
Ad penſionem ſubtractam fit reſtitutio, ibid.
Spoliatus à iudice, uel à priuato reſtituitur, ibid. uerſicul. ubi reſtituitur.

De reſtitutione ſpoliatorum, Rub.

1 ¶ Vidimus † de cauſa poſſeſsio. ſed quia cauſa reſtitutionis poſſeſſoria eſt, ideò de illa ſubnectit, Goſ. Vel viſo qualiter poſſeſsio perdatur, quia perdita reſtituẽ-
2 da eſt ideò &c. Hoſti. habetur † materia. 2. q. 2. & 3. q. 1. Et repetitur in ui. conuenit de reſcriptis, cum dilecta, ubi etiam monialis ſpoliata reſtituitur; de elec. querelam, in fine, ubi fit reſtitutio ad penſionem ſubtractã; de fil. preſby. ueniens, & c. conſtitutus, ubi reſtituitur ſpoliatus à iudice, uel priuato. ad idem, de officio delega. cum cauſa, & c. uenerabili. Item eo. tit. conſultationibus. de pactis, cum pridem, in fine. quod metus cauſa. c. fi. ut lite. nõ conteſta. accedens. 2. in fine. de ordi cog. c. 2. ult. de cauſa poſſeſ. cũ eccleſia, & c. ſequen. & c. paſtoralis. de iureiu. c. 2. & c. ſicut. 3. de diuor. porrò, & capitulo ſequẽti; de accuſationibus, ſi cõſtiterit.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutionem poſſeſſionis petenti conſentienti poteſt de proprietate quæſtio referri.*
Diuiſio capituli, ibid.
2 *Dominus, uel eccleſia quando teneatur de uiolentia per homines ſuos, uel alios illata.*
3 *Ad proprietatis cauſam an & ad quid admittatur quis abſque mandato.*
Intentio pro petitione, ibid.
Ius pro dominio, uel proprietate, ibid.
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 5.*
Exceptio contra actionem ad exhibendum, & aliàs admittitur, ſi de facili poteſt expediri, & nu. 6.
Hodie conſtat, hodie agatur, quando ſit ei locus, ibid.
Inuaſor, & poſſeſſor malæ fidei ſumptus non retinet, nec petit, & ad quæ tenentur. §. 1. & nu. 6. §. 1.
6 *Additio gloſſarum.*
Dominij quæſtio ſi referatur agenti interdicto, item quòd poſſeſſori incumbat probatio eſt contra ius, ibid.
Impediuntur ea facilè, quæ facilè expediuntur, & è contrario, ibid. uer. uel cum agitur.

Interdi-

Interdictum recuperandæ plenam cauſæ requirit cognitionem, & quod non plenam, ibid.

CAPVT I.

a
1 Licet. a Caſus. Si conſentit † is, qui reſtitutionẽ petit, poteſt ſibi quæſtio de proprietate referri. & de fine huius deciſa fuit infra de cenſibus, licet. Et in prima ſpoliati conqueſtio. Et in ſecunda ibi, ꝙ ſi ita, cauſæ commiſsio bibembris. ſecunda ibi, alioquin [*Campum*] concor. de ſepul. in noſtra [*Hominibus*] ar. ſecundum Hoſti.
2 & Abb. dominum † teneri de uiolentia per homines ſuos illata. Dicit demum Hoſti. quòd tunc tenetur eccleſia de uiolentia ſuorum hominum, quãdo res peruenit ad ipſam, infra c. ſæpe, uel quando hoc mãdauit, uel ratum habuit. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. ait prætor, & §. deieciſſe, & §. quod igitur additur, & ſe. & l. 3. §. cũ procur. & infra e. cũ ad ſedem. §. fi. [*Occupatum*] agebat ergo interdicto recuperandæ ſecundùm Pe. & Ab. [*Contentionem*] de proprietate [*Euentus*] propriũ nomen ti. [*Con-*
3 *ſtituit*] habens † mandatum: aliter non fuiſſet admiſſus ſecundum. G. Na. Dic ſecundũ Ioã. ꝙ ſine mandato ad defenſionem fuiſſet admiſſus, 12. q. 2. non liceat, infra de rebus ec. ſi quis [*Iuris*] ideſt dominii, vel proprietatis [*Huic*] cæco [*Intentione*] ideſt petitione [*Alioquando*] ſi probatum nõ fuerit dominium campi ſpectare ad eccleſiam, & de ſpoliatione conſtiterit. ¶ Prima † glo. obijcit ad tex. per tres. ll. & unã decre. & ad illas reſpõdet. ¶ Secunda. gl. querit, & ſoluit. ¶ [*In 1. gl. ibi, ibidẽ*] cõtra actionem ad exhibendũ admittitur exceptio, quæ facilem habet tractum: aliàs differtur. de exce. tamen rei iudi. doli mali, pacti, iuriſiurandi omninò diſcepta ri debet [*& Ibi. §. 1.*] quæſtio de iuribus fideicommiſsi, ſi facilè poteſt expediri, differt quæſtionem aditionis. aliàs adeat, & poſtea cognoſcatur [*& ibi, ſi is, à quo*] hæres, à quo ſatiſdatio petitur de fideicomiſſo, ſi dicit, ho dic conſtat &c. auditur. ¶ [*In gl. 2. ibi. §. ex diuerſo*] ſi mala fide in tuo ædifico, etiam ſoluto ædificio illud non uendico [*& ibi, ſi radices egit*] aliàs in poteſtate prioris domini [*& ibi, in fi.*] uide, infra de uſuris, cum tu, ſuper glo. & licet [*& ibi, neceſſarios*] etiam factos per poſſeſſorem malæ fidei. ¶ [*In* † *glo. 1. ibi, poſſeſſorio*] unde dicebat Inno. ꝙ ex conuentione partium duo fuerunt hic cõtra ius, ꝙ agenti interdicto refertur quæſtio dominij, & ꝙ poſſeſſori incumbit probatio [*& ibi, de adipiſcenda poſ.*] vel cum agitur de exhibitione, & hæc facilè expediuntur, & ſic facilè impediuntur. ſed interdictum recuperãdæ plenam requirit cauſæ cognitionem, ſupra de offi. dele. conſultationibus, ideò non facilè impeditur: quia nec facilè expedit, ſecundum Goſ. & Hoſt. ¶ [*In glo. ulti. in fi.*] de hoc in prælle. dec. infra eo. grauis.

ANNOTATIONES.

a ¶Licet. De intellectu huius tex. uide per do. Bal. in l. certi condictio. §. quoniam. ff. ſi cer. pet. & Alex. conſil. 214. in 2. uolu.
a ¶Licet. In hoc c. poteſt notari unus caſus, ubi reſtit. non fit ſpolia to, & admittitur exceptio dominii, ſiue proprietatis. poteſt no. alius. ſ. quando ſimul petitorio, & poſſeſſorio agatur, ut not. glo. 2. in c. cum eccl. ſupra tit. prox. & glo. in c. conſtitutus, de fi. presby. Item quando notorium eſſet de defectu tituli, & proprieta. per cõ feſſ. uel per probationem, ut not. Inno. in d. c. conſtitutus, & uide ad hoc no. in c. conſtiterit, de accu. ubi uidetur probari, etiam ſi talis exceptio concludat facultatem priuandi, licet non priuet ipſo iure; de hoc facit c. referente, de præben. uide omnino gloſ. & ibi plene ſcripſi 3. q. 1. in ſumma. facit c. ad decimas, de reſtit. ſpolia. lib. *6*. Item in caſibus no. per glo. in uerbo, ſuſpectum in c. 1. ſupra ut, lite non conteſt. in aliis etiam caſibus non fit reſt. & obl. exce. ſpolia. not. per glo. fi. in c. ex inſinuatione, de procu. Item ſi opponatur excep. abiurationis factæ ante ſpolia. ut no. in c. accepta, infra eo. & in c. ſeq. idem, ſi de facto poſt in iud. tamen quia tunc dicitur etiam notorium, & omnis præſumptio tollitur, ut l. non eſt uerîſimiliter. ff. quod me. cauſa, & uide dictum ibi Inn. item ſi dominus comparet, dicens ſpoliatum ius non habere, ut eſt glo. not. infra, in c. in literis, infra c. & ideo dic, cum quæritur, an exc. admittatur contra agentem poſſeſſorio, dic quòd quędam ſunt exce. quæ concludunt ad petitorium, & poſſeſſorium ſimul, tunc admittitur, ut in c. accepta, infra eod. ſecundum unum intellectũ. quandoque concludit ad ſolum poſſe. tunc idem, ut ibidem. quãdoque exce. inhabilitat perſonam, ut exce. excommunicationis, tũc etiã admittitur, ut glo. in c. ex inſinuatione, de procu. & in c. dilectus, de reſcrip. & ibi etiam ponitur, quando oppo. excep. per ſententiam benefi. & quæ ibi no. quandoque concernit incapacitatẽ poſſe. tunc etiam admittitur, ut no. Inno. in c. ex parte, infra eo. Quãdoque exce. reſpicit ſolum petitorium, tunc ſi poſſeſſorium habet annexam cauſam proprietatis, ut in l. 2. §. quædam, de interdictis, tunc admittitur, ut in c ex conqueſtione, infra eo. quandoque eſt fundamentum ſuper nuda poſſeſsione, tunc in interdicto adipiſcẽdæ admittitur excep. ubi incontinenti offert ſe probare, & tex. ſecundum ueram lecturam, in c. poſt electionem, de conceſ. præben. idem etiam in interdicto recuperandæ poſſeſsionis uacantis l. cũ quærebatur, C. unde ui, & uide etiam Barto. in l. 3. C. de edic. diui Adri. ibi, quæro, quis ſit legitimus, & uide glo. fin. in hoc c. 1. in reci. tunc ſi admittatur excep. ut hoc c. no. in recuperanda, idem, ſi aduerſarius admittit. ſi uero non admittit, tunc ſi exce. eſt dubia, tunc non admittitur, ut in c. in literis, & in c. ſeq. infra eo. ſi notoria tantum, aut notoria diſpoſitionis, tunc admittitur exce. nam ius ibi, quod eſt notorium, diſponit contra petentem, ut in c. ad decimas, de reſti. ſpo. lib. *6*. aut oppo. exce. notoriã facti tranſeuntis, uel permanentis, tunc etiam admittitur, ut in c. ſignificaſti, de diuor. ſi uerò oppo. notoria proba. tunc poteſt dici, quòd admittitur, ut in c. conſtitutus, de fi. presby. & no. in c. ſuper hoc, de renũcia. & infra eod. in literis, in fi. Differt enim quia ſi opponitur excep. notoria in beneficialibus, tunc ſufficit, quòd concludat defectum agentis, ut d. c. conſtitutus. in aliis non requiritur, quòd etiã fundet intentionem agentis, ut glo. in d. c. ad decimas, licet Ioan. And. in ſpe. in hoc titu. aliter dixerit. Si uerò opponitur excep. notoria præſumptio. tunc poteſt dici, quòd admittitur, & non admittitur, ut in c. porrò, de diuor. uel dic aliter, ut ibi dixi. utrum autẽ exceptio dominii repellat agentem interdicto retinendæ poſſeſſ. uide glo. & Bar. in l. ſi de eo. §. fi. de acq. poſ. utrum autem differatur reſtitutio, quia aduerſarius ſit paratus incontinenti probare de proprietate, habetis, 2. q. 5. ſuper cauſa, & glo. duæ ſunt, quòd non. in c. literas, infra eod. tit. Archid.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutionem petenti non obſtat abiurationis exceptio poſt ſpoliationem factæ.*
2 *Perquirere, diligenter inquirere.*
Per, præpoſitio auget, ibid.
Spoliationis cauſa quibus de cauſis in modum inquiſitionis expedienda, ibid. uer. qui arguit.
3 *Violentia hic quare non purgatur per ſpontaneam renunciationem*
Turpitudo purgatur ex facto ſubſequenti & quando, ibid.
Quod metus cauſa, exceptio, odioſa, ibid. uer. Solu.
Reſtitutionis petitio fauorabilis, ibid.
Spoliato quo ad poſſeſſorium fit præiudicium, non tamen quò ad petitorium, ibid. in fin.
4 *De ſpoliatione quæritur duobus modis, & quare hic ſecundò ſuper ea teſtes recipi mandet.*
Replicatio probata repellit excipientem, ſed non conſequitur reſtitionem, ibid. uer. Tu dic.
5 *Epilogus, gloſſarum.*
6 *Additio.*
De proprietate probationes certo caſu repelluntur, & certo admittuntur, ibid. nu. 6. in fin.
7 *Renuncians beneficium ſuum in manibus eius, ad quem ſpectat, & quando poſſit eo ſpoliari, & à quo.*
8 *Beneficium, cui quis renunciauit ſpontaneè, quando poſſit conferri, uel præſentatio ad ipſum fieri, ibid.*
9 *Cap. accepta, proximè ſequentis cum hoc conciliatio.*

CAPVT II.

1 Solicitè. Caſus. Petenti † reſtitutionem nõ ob. exceptio ab iurationis factæ, poſt ſpoliationem. Commiſsio cauſæ, quæ prius prouidet replicationi, quia probata repellit exceptionem ibi & ſi, ſubmittens rationem ibi, Quia non eſt. & demum principalem diffinitionem ibi, ſed teſtes [*Perquirere*] ideſt, diligenter

2 ligenter † inquirere. hæc præpoſitio auget. de hoc de cõſuetudine. cap. 3. ſecundum Hoſt. qui arguit, quòd cauſa ſpoliationis in modũ inquiſitionis eſt expediẽda, quod dicit uerum, quando litigantes ſunt perſonæ miſerabiles, ſupra e. c. 1. vel quando epiſcopus cognoſcit inter clericos ſuos. 11. q. 1. ſi quis cum clerico [*Quo tempore*] forſan excipiebat reus, quòd ſpontè renũciauerat Calen. Feb. actor dicebat, quòd fuerat ſpoliatus Calen. Ianuarij [*Alterius partis*] illius. ſ. qui dicebat ſpoliaſſe [*Et renunciatione*] hoc obijciebat aduerſari[us] ad impediendam reſtitutionẽ [*Antequam reſtitutus fuerit*] fuit
3 † olim glo. T. [*Qui renunciat*] ſed quare non dicimus turpitudinem uiolentiæ per ſpontaneam renunciationẽ purgari, ſicut purgat turpitudo ſtipulationis per uoluntariã ſolutionem. C. de his, quæ ui, metuſue cauſa, l. 2. ff. de condi. ob turpem cauſam. l. ſi ob turpem, ut ſi poſt ſpontaneam ſolutionem agi non poſsit, ſicut voluntariè ſolutum indebitum nõ repetitur. So. excep. quod me. cauſa, odioſa, & ideò ſolutum ea omiſſa nõ repetitur, ff. de cõdi. inde. qui exceptionem. reſtitutionis petitio fauorabilis eſt, & priuilegiata, ſupra de or. cog. c. ulti. & ideò ſecus. vel dic, ꝙ poſt turpem ſtipulationem uoluntariè ſoluens, cum petentem exceptione repellere poſsit, donare uidetur. ff. de re. iur. cuius per errorem, & ideò cum per ſolutionẽ quæratur dominium creditori, ſolutũ non repetitur. at hoc per renunciationem non magis accreſcit uiolento. Vnum non omitto, ꝙ & ſi quò ad poſſeſſorium fiat præiudicium ſpoliato renunciantis, non tamen quò ad petitorium, ſupra de renun. quod in nobis, & infra c. proxi. Gof. [*Spoliatus*] maximè, quia eadẽ præſumptio in nõ
4 ſpoliato. ſecundum Hoſti. [*Sed teſtes*] ſed ex quo † probatum eſt eum ſpoliatum, cum renunciauit, quid ſi papa mandat ulterius ſuper ſpoliatione teſtes recipi? dicunt quidam, quòd à principio quæritur de ſpoliatione de plano, puta per famam. ſecundò ſuper ſpoliatione ad reſtitutionem conſequendam plenæ probationes recipiuntur: ſed hoc non placuit Inno. & Hoſt. quòd fama probationem exceptionis auferat poſſeſſori. unde dixit primò quæri, an reſignãs fuerit ſpoliatus, quãdo reſignauit, ideſt an eo tempore poſsideret. Tu dic, ꝙ replicatio prpbata repellet excipientem, & hoc ſatis eſt replicanti, ſicut de excep. dicitur, ſupra de or. cog. c. 2. ſed propter hoc non conſequetur reſtitutionem, ut ibi. probato ergo, quod fuerit ſpoliatus, vt excipientem de reſignatione repellat, adhuc probabit ſe ſpoliatum. ut reſtitutionem conſequatur. ſimile, infra de teſti. ueniens. 2. [*Se*] melior litera, ſine, ſe. [*Non poſtponas*] & ſi ſpoliationem probauerit, eum reſtituas. quo facto, ſi conſtituerit &c. ut infra e. c. proxi. in fi. &
5 ſic non eſt contra, ſecũdùm Hoſt. ¶ Prima † gl. arguit à contrario. ſecundo obijcit, ꝙ ante ingreſſum, &c. &
a ſoluit, ſignat cõtrarium[a] de decre. ſuper hoc, & remittit. ¶ Secunda gl. ad rationem tex. addit aliam. ſecundò, ſignat contrarium de decre. ſequenti. ponit op. & dupliciter ſoluit. ¶ Vltima gl. quærit, quid ſi per annũ,
6 &c. arguit ad negatiuam; ſoluit contrarium. ¶ *In* † *glo. 1. ibi. ſpoliatum*] uel quia ueniens non fuit admiſſus, uel quia fuit electus, cum renunciando poſſeſſionem admiſerit, ſecundum Inno. alle. decre. ſuper hoc [*& ibi, teſtes aduerſarij*] quaſi iſtud non ſit excipere contra petitionem, ſed reprobare probationẽ, ſecũdum Ia. Pe. & Abb. [*& in fi.*] col igitur ar. ꝙ certo caſu admittuntur, & certo caſu repelluntur probationes de proprietate. ¶ [*In glo. 2. ibi, quidam*] Ala. & Tan. [*ibi, coram ſuo iudice*] no.
7 Inn. & Hoſt. infra c. proxi. quòd † qui renunciauit beneficio ſuo in manibus eius, ad quem ſpectat, poteſt illo poſtea auctoritate epiſcopi ſpoliari, imò etiam ſecundum quoſdam per illum, cui epiſcopus contulit; quod non placet eis. fatentur tamen eũ ſpoliari poſſe
8 auctoritate epiſcopi, ſi uiolenter tenere uolebat eccleſiam, quam ſpontè renunciauerat. Dicunt † etiam quòd ſi aliquis ſpontè renunciat in manibus diœceſani, ſi ad ipſum ſpectat collatio, ſtatim poteſt conferre. Si uerò ad aliũ ſpectet collatio, uel repræſentatio, poteſt illi mandare, ꝙ illam conferat, uel ad illam repræſentet. immò & ſine mandato aliquo is, ad quem ſpectat, conferre poteſt, uel repræſentare recepta renunciatione per epiſcopũ, uel alium, qui id poſsit, nec habet neceſſe ſententiam expectare: quia per renunciationem omne ius perdidit. facit ad hoc de prebẽ. licet, li. 6. & dicunt quidam, idem fieri poſſe, quando clerici ad mandatum epiſcopi contentunt ordinari, ſupra de ele. cum in cunctis. §. inferiora, de æta. & quali. quæris. hoc non placet: cum per hoc nõ ſit priuatus, ſed priuandus, de æta. & quali. c. 1. dant etiam regulam, quòd ubi nec ipſo iure, nec per ſentẽtiam ritè latam, uel iniquè, & per app. ſuſpenſam priuatus eſt, nõ licet ei poſſeſſionis cõmodum auferre. ſed ubi ipſo iure, uel per ſentẽtiam, quæ habet uigorem rei iudicatæ, perdit ius beneficij, poteſt alteri concedi, & licet epiſcopo ſine cauſæ cognitione poſſeſſionem auferre: quia in hoc exequitur officium ſuum, de inſti. c. 3. ſupra de pactis, cum clerici, & c. accepimus. de collatione uerum eſt, ſed non de poſſeſſione; quod dic, ut in præalle. decre. licet, de præben. li. 6. & hoc in primo caſu, quando eſt ipſo iure priuatus; & tene, quod dicam de offi. or. c. 3.
§. 1. in fi. l. 6. [*& ibi, ut patet*] non eſt uerum [*& ibi, quæſtum fuit*] ergo † non obſtabat: ſed refert ſe gl. ad tempus,
9 quo repelletur ſpontaneæ probatio renũciationis [*& in fi.*] uel dic, ꝙ hoc replicauit actor contra exceptionem renũciationis, ꝙ eo tempore, quo dicebatur abiuraſſe, iam erat ſpoliatus, infra c. proxi. nõ replicauit: uel hic negabatur ſola; ibi proprietas, & poſſeſsio. alia ſolutio datur, infra c. proxi. in fi. glo. ¶ *In glo. ulti. ibi, anno*
b *utili*] ff. de ui & ui ar. [b] l. 1. §. annus [*& in fi.*] Lau. hic, dixit Gof. uerum in condictione ex ipſo canone.

ANNOTATIONES.

a ¶ Contrarium. Vide in d. c. ſuper hoc, doc. & in l. ſi quis. §. differentia, ff. de acquir. poſſeſ.

b ¶ De ui, & ui ar. Et no. gl. in c. ex parte, de reſcrip. el 2. & in canone reintegranda. 3. q. 1. nec illa lex prima dicit id, ad quod alleg. in his iuribus: ſed tamen bene dicit, quia caſus eſt inſti. ui bo. rapto. in prin. & ff. ui bo. rap. l. 1. in prin. Bald.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutionem eccleſiæ petenti obſtat abiuratio ſpontanea.*
2 *Suppletio ad contextum.*
Hoc capitulum quomodo non contradiceret proximo ſuperiori, ibi.
3 *Epilogus, & Additio gloſſarum. nu. 4.*

CAPVT III.

1 Ccepta. Caſus. Petenti † reſtitutionem eccleſiæ obſtat abiuratio ſpontanea. & in prima conſulatio duo continens, commiſsionis formam, & rei exceptionem. In ſecunda ibi. M. q. reſponſio [*Quo cognito*] ideſt facta fide uiolentiæ [*Proficere*] ſ. quãtum ad retentionem, proficit tamẽ quantum ad reſtitutionem, & ſic poteſt ſolui, ſupra c. proxi. ſecundum
2 Hoſti. ſuper uer. renunciat, in fi. & ꝙ † ſequi. M. q. ſupplet hic Hoſt. cũ reſtituatis, quo reſtituto, ſi uobis &c. & ſic ſupplendo hoc capitulum per proximũ, & econ
a uerſo non contradiceret, ſecũdum eam[a]. [*Taliter*] coram legato, & quid dixerũt hic Inn. & Hoſt. dixi, ſupra c. prox. ſuper glo. 2. ¶ Prima † glo. ſignat contrarium de dec. ſupra proxi. ibi remittit. & in fi. ponit opi. 1. & 3. ſignat & ſoluit duo contraria. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, dicitur, in fi.*] Dicit Hoſt. ꝙ de his duobus contrarijs non curat, nec de ſolutionib. ipſorũ [*& ibi, Quidam dicunt*] ſ. G. Na. [*& in fi.*] alij dñt, illud loqui in ui expulſiua, iſtud in cõpul
b ſiua: ſed hoc falſũ eſt, qđ patet hic ꝑ uerbũ, ſpoliatus.[b]

ANNO-

ANNOTATIONES.

a ¶ Secundum eum. Iſte duæ decret. probant, quòd ei, qui rem detinet, ſola detentione, etiam priuatus ciuili poſſeſsione, non datur interdictum, unde ui. ad idem, quod not. glo. ubi uide Ioan. Andr. in c. contingit, de do. & contu. in glo. fi. & uide Bart. ff. de acq. poſ. l. 1. & l. 3. §. ex contrario, & l. clam. §. qui ad nundinas, eod. tit.

b ¶ Spoliatus. Vide Bart. in l. ſi ob turpem, ff. de condict. ob tur. cauſam, qui declarat iſtud c. prox. & per iſta capitula patet renunciantem ex cauſa permutationis, & demum ſpoliatum non habere interdictum, unde ui; uide in deciſio. Rotæ concluſio. 71.

SVMMARIVM.

1 *In interdicto de retinenda ſuccumbit reus, ipſius abiuratione probata.*
Per literas ſecund. as facientes etiam expreſſam mentionem de primis non reuocatur ſententia iam lata per primas, ibid.
2 *Cap. ſolicitè, ſupra eod. qua ratione huic non aduerſetur.*
Literæ hic memoratæ quid continerent, ibid.
3 *Literarum poſteriorum forma quæ.*
4 *Mentio generalis non ſufficit.*
Nuncij miſſio quando uim habeat appellationis, ibid. & de eius ui etiam num. 5.
5 *Ante receptionem literarum ſecundarum poteſt iudex procedere per primas, niſi in caſu, num. 6. uerſ. & hoc. poſt autem quando ibid. uide de hac etiam nume. 4. in fin. poſt eam incipit iudex habere iuriſdictionem, num. 6.*
Cap. paſtoralis, & c. cum contingat, de reſcriptis, tenor an ſit ſeruandus non ſolum quando literæ diuerſæ impetrantur ad diuerſos, ſed ad eoſdem iudices, eod. num. uerſic. & eſt hoc.
7 *Reconuentio non fit eius, quod factum eſt auctoritate priorum literarum ante poſteriorum receptionem, & quando.*
8 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum.*
Beneficia tribuere in alterius iniuriã nõ eſt moris imperij, et n. 11.
Reuocari non põt cauſa cognita ſtatutũ auctoritate reſcripti, ibid.
Reſcriptum non patrocinatur contra ſententiam, à qua non fuit appellatum, neque contra tranſactionem, licet de primo in eo mentio fiat. §. 1.
9 *Additio gloſſarum.*
Beneficij adiudicatio ut fiat quæ probanda à non poſſidente, ibid.
10 *Actor & reus utraque pars in quibus ſit iudicijs.*
Impetrare quando liceat utrique parti literas, ibid.
11 *Peregrinatio quandoque fingitur & à fugientibus ordinarios.*
Literæ quæ non ualeant ab ijs impetratæ, ibid.
Per ſucceſſoris iudicis aduentum expirat iuriſdictio prioris, ibid. §. in gloſſ. ulti.
Teſtamento ultimo rumpitur primum, ibid.

CAPVT IIII.

1 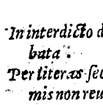 Vdita. Caſus. In † interdicto de retinẽda ſuccũbit reus, ipſius abiuratione probata quò ad tit. uel ꝑ ſecundas literas facientes ẽt expreſſam mẽtionẽ de primis nõ reuocatur ſnĩa iã lata ꝑ primas. & ponit tres cõmiſsiones, primò primã, & ipſius ꝓceſſum uſq; ibi, licet ibi, ſecũda, uſq; ibi: Quia tñ, ibi. 3. ubi prẽmittit cãm mãdati. ſecundò mãdatũ bimẽbre, qđ ꝑ ſe patet.
2 [*Compeſceretis*] ſ̃. ſ̃. eo. † ſolicitè. ſo. ibi allegat à parte violentia, hic nõ. Inn. q dixit hic, ꝙ uel iſtæ literę fuerũt in interdicto retinẽdæ, uel quaſi cõſeruatorię, quæ danᵗ ad futura, ut cõſeruent iudices à manifeſtis iniurijs, & uiolentijs, de quo remittit ad decr. ſtatuimus, de offi. off. dele. lib. 6. uel ꝑm eũ iſte. H. forte dicebat ſe clericũ
a eccleſię[a], petẽs ibi beneficium, de cler. nõ reſi. conqueręte. h. d. pro tãto: q a poſſeſſori nõ licet impetrare reſcriptũ ad elidẽdũ actionem petitoris, quod ſi fecerit, nõ ualet, nã ſi dicit ſe iniuratũ, falſum dicit: q a nõ iniuratur, q ſuo iure utiᵗ, & minus, q illud proſequitur, & minus q proſequi intendit, de electᵗ. cũ eccleſia. præſumi ergo fraudoloſè impetraſſe, vt ꝑ has primas impediat ſecũdas aduerſarij; quare nõ ualẽt. Si uerò dixit ꝙ aduerſarius intendebat ipſum cõuenire, nõ darentᵉ literæ; & ſi qua obreptione trãſirẽt, nõ ualerẽt ꝑm Hoſ. q a ad futuras lites, ſupra de reſcri. ad hoc, & c. fi. põt ẽt dici, ꝙ bene licet clericis agere, & impetrare contra illos, q receperunt alias eccleſias, ut priuẽtur primis. 7. q. 1. ſi qs epiſcopo, & c. ſi qs de clero, de præb. de multa ꝑm Inn. Item põt clericus impetrare cõtra illũ. cui ſua eccleſia collata eſt, ut priuẽt illa, de cõce. ſ. præb. c. 1. ꝑm Hoſt. [*Conſtitiſſet*] ꝙ potuiſſe eſſe ẽt lite nõ conteſ. illo H. cõtumace, de eo, qui mitt. in poſſ. eũ, qui, lib. 6. [*Perſonatum*] poſtea quæſitum, ut ſit locus decre. de multa, de prẽb. [*Poſteriores*] aſſerens illum. H. ſpoliatum, vt patet in an. impetrauit ẽt decr. ſupra eo. ſolicitè [*Impetrauerit*] ad uos [*Formam*] diſputant † Innocen. & Hoſtien.
3 qualis fuerit illa forma, & potuit eſſe, ꝙ non audirentur teſtes aduerſarij, quòd abiuraſſet, ſed ꝙ ſpoliatus[b]
b eſſet tpe, quo renunciauit: ſed nõ profuit, quia hoc erat falſum. uel qa de ſpoliatione nõ erat ante lit. cõteſ. exceptũ, uel forte fuerat cõtumax, quare ſe proceſſui nõ poterat opponere, nec appellare. 2. q. 6. §. ſunt quorum, uel fuit ꝑm eos forma, q̃ ſequiᵗ, ꝙ nõ obſtãtibus &c. Sed huic ꝺicit finis, per quem uidetur, ꝙ literę habuerũt certum tenorem. ſed põt illud intelligi de hoc ſolo, ſcilicet, ꝙ reuoceᵗ, quicquid immutatum &c. ut ſequitur, ꝑm Inno. [*Continentes*] põt ſuppleri, hoc adiecto, ꝙ &c. uel aliter, ut ſupra [*Impetratis*] ad uos, & ſuper eãdem rem, & talem formam habentibus, ꝙ non ob.
4 & c. ſic ſoluit, de dolo, & cõtum. c. 2. ubi habes, ꝙ † non
c ſufficit mẽtio generalis[c] [*Idem nuntius*] de miſsione nũcij qũ habeat uim appellationis, aliquid hic tractant Inn. & Hoſti. de quo dicam infra, de app. ut debitus, & c. ſuggeſtum [*Vos*] ſcilicet London. & Te. Arch. in an. dicebatur; per delegatos [*Præſumptione*] etiam iudicum puta procedentium poſt, q̃ ſciuerunt nuncium bona fide miſſum, ꝑm Inno. [*Vel uiolentia*] iudicum, uel partium [*Immutatum*] repete, eſſet [*Protuliſtis*] tu Archidi. cum prædicto epiſcopo Londonẽ. & hoc patet in an. [*Ante poſteriorum*] Inn. ſupp. ſi neſciuiſtis nuncij miſsionem: quia tunc medio tempore procedere potuiſtis, uel ſciuiſtis nũcium miſſum, tamen poſt, quàm mitt
5 tens ſciuerat literas impetratas. Item nec obſtat ſpoliatio, de qua non oppoſuit. dicebat † enim Innoc. quòd ſecundùm antiqua iura non erat uis in receptione literarum, ſed ſolùm in miſsione nuncij, niſi in hoc, ꝙ poſt receptionem ſecundarum non debebat procedi per primas, niſi prius diffiniretur ꝑ arbitros, quæ quibus præiudicarent ſecundùm tenorem decret. de reſcriptis, paſtoralis, & ca. cum contingat. Et eſt hoc notandum ſecundùm eum, ꝙ non ſolum tenor illarum decretalium eſt ſeruandus, quando diuerſæ literæ impetrantur ad diuerſos, ſed etiam quãdo ad eoſdem, ut hic. Alij negant formam illam ſeruãdam, qñ impetrãtur ad eoſdem, Inn. dicit Hoſt. tenendum, quod in illis
decr. & not. ſupra de offi. deleg. c. 2. [*Receptionem*] tunc
6 † enim incipit iudex iuriſdictionem habere, de appell. ſuper eo. 2. & iuſta ignorantia ſit excuſata, de appella. ſi duobus, de cleri. non reſi. ca. fi. & hoc intellige, ut dicit Hoſti. qñ in ſecundis literis non eſt talis forma, per quam quicquid à tempore datę ipſarum actum eſſet, pronunciaretur irritum & inane, ſupra de elect. innotuit, de præbẽ. inter cætera, & de deſpon. impuberũ, ad diſſoluendũ. facit de conceſ. præb. quia cunctis. §. adijciebatur, lib. 6. & §. ſe. & uide quod ibi dicam in glo. dicit Inno. uerſi. ſed quid de literis [*Reuocare*] ſi. ſupra, de fil. preſb. ex tua [*Statuiſtis*] prætextu ſecundarum literarum uos ſecundi iudices [*Reuocare*] auctoritate huius
7 † reſcripti: aliàs contra, de offic. delega. in literis, & de hoc de accuſa. qualiter 1. reuocatio uerò fieri non debet. & ideo, quia ſi iuſtè proceſſum eſt, non dẽt reuo-

cari: si iniustè, imputet sibi, q nō appellauit [*Lata fuit*] uel aliquid immutatum [*Procedatis*] uos Vigorien. epi scopi, & archie. Heli. quibus scribit. & scias, ꝙ multum Inn. instītit in exponendo, quibus directa fuerunt hęc rescripta, & uerba decr. & Host. interdum malè repor tauit glo. Inn. dicit, ꝙ primæ literæ ad London. episco pū, & archie. Heli. & ipsi sententiauerunt. secundæ ad
8 Vigorien. & ipsum arch. tertiæ ad eosdē. ¶ Gl. ✝ antepe. signat contrariū, & soluit. ¶ *In gl. 3. ibi, nec aues*] non est moris imperij in alterius iniuriam beneficia tribuere [*& ibi, impetrata*] est. l. ulti. alleg. de rescriptis, nōnulli. 2. respon. in glo. 2. [*& in fi.*] sequitur, iure factum sit, & hŕs sit capax, auctoritate rescripti nostri rescindi non oportet. ¶ *In glo. antepen. ibi. l. 1. & 2.*] prima dicit rescriptum nō patrocinari contra sentētiam, à qua nō fuit appellatū. secunda dicit talem cōdemnādū in litis veram æstimationem [*& ibi, causas*] ibi, causa transactio ne sopita non resuscitatur imperiali rescripto [*& in fi.*]
9 uide in glo. supra proxi. ¶ *In ✝ glo. 1. in fi.*] quod dicit gl. uerū est isto ti. possidente: sed si alius possideret, necesse esset hæc duo probari, scilicet possidentem renunciasse, & agentem ius habere, aliàs; & sic pp primum amoueretur, deficiente secundo, agenti nō adiudicaretur, supra de rescriptis, olim, ꝑm Hosti. ¶ *In glo. 2. ibi, uti ✝ possi.*] in quo interdicto uterque agit, & uterq; impetrare pōt, sicut in cōi diuidundo, & finium regūdo
10 rum iudicijs, Inno. ut infra de proba. ex literis. ¶ *In glo.*
11 *3. ibi, non possunt*] per quod not. Abb. cōtra illos, qui ✝ timentes cōtra se procedi per ordinarios, ficta peregrinatione uadunt ad curiam, reportantes demum literas, de quibus hic. ĵ. de peregri. ca. uno. probatur enim hic, ꝙ non iuuantur hæ literę, quasi Papa solū iniustè attentata reuocare uelit; ad idem supra de arbitris, exposita. ¶ *In glo. ult. in fi.*] & uide, quod ibi dixi in glo. dicit Inn. sicut per aduentum iudicis successoris iurisdictio prioris expirat. ff. de offic. præsi. si forte. sic ultimū testamentum rumpit primum, institut. quibus modis testamenta infamantur. §. 2. Tan.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ecclesiæ. Quasi uelit, quòd in interdicto, unde ui non potest de dominio opponi: secus in uti possidetis. quod an sit uerū, uide Di. in c. qui ad agen. de reg. iur. lib. 6. & Bar. in l. si de eo. §. fi. & l. naturaliter. §. nihil, ff. de acq. poss. & in l. si de ui, ff. de iud. Sed, ut uideo hic, agenti nō opponitur de abiuratione, sed reo, ideo debet dici, quòd prius. L. opposuit T. de ti. & ipse replicauit de abiuratione.

b ¶ Spoliatus. Si in modum reconuentionis de spoliatione iste. H. opposuit, potuit utrumque iudicium procedere, ut nota. Ioan. And. supra tit. proxi. cum dilectus, in glo. super uersi. in executione, & sic literæ istius. H. non erant iustæ; uide tamen Bartol. ff. uti possi. l. 1. §. fi. sed in materia exceptionis an contra agentem interdicto, uti possidetis, possit spoliator opponere, Inn. uidetur cōtrarius. hic sentit, quòd sic, & in c. fi. de ord. cogni. contra, not. ipse in c. 2. eod. tit. ubi uide per Ioan. And. super glo. hic patet.

c ¶ Mentio generalis. Vide plenè per domi. Felin. in cap. cæterum, de rescriptis.

SVMMARIVM.

1 *Restitutionem beneficij petenti quæstio institutionis non canonicæ inferri non potest.*
2 *Ejiciens quem est malæfidei possessor.*
A possessore malæfidei facta electio, etiam si est confirmata per superiorem an cassanda, ibid. & nume. 3. in possessione tuendus, & quousque, num. 3. uide nume. 7. & 8.
Possessor malæfidei non facit fructus suos, bonæ uerò facit, & quos, in seq. uide num. 5. ibid. etiam electionem suam facit, ibid.
fructus autem, siue ius habeat in re, siue non, ibid. & probato ad alium pertinere proprietatem, restituere quid teneatur, ibid.
ad electionem uocandus est, ibid.
Electio est iuris eligendi fructus, uel industrialis, ibid. uersic. fructus autem, uel naturalis, ibid. uer. sic & si.
Electus, uel institutus à bonæfidei possessore iura cui debeat reddere, eod. num. uersic. & eodem modo.
A possessoribus bonæfidei quæ fiunt etiam in iurisdictione', & in aliis actibus incorporalibus tenent, eod. num. in fi.
3 *Electio etiam à malæfidei possessore facta, uel uiolento tenet, quousque de mala fide, uel uiolentia constiterit.*
4 *Intruso in aliquam dignitatem uel aliàs possessori eius malæfidei subditi an teneantur obedire, & reuerentiam exhibere, ac soluere debita, & num. 5. & 6. uide num. 11.*
5 *Electio à uiolēto possessore, sed à superiore confirmato tenentur omnes respondere, quousque per sententiam sit remotus.*
Soluentem an excusęt iudicialis, uel iuris auctoritas, ibid. uersic. & hoc uerum.
6 *Possessori etiam bonæfidei non tenentur debitores de aliquibus respondere, & quibus, nisi probet ad se pertinere dignitatem.*
7 *Possessor iuris eligendi, si illi, ad quos de iure communi spectant eligantur, eo contempto, habet contra eos duplicem uiam, petitorium scilicet, & possessorium, & quando possit ei referri quæstio malæfidei, & restituatur, & uerbo'ne, an actu, & an electio eo contempto facta cassetur, & ipse postea admittatur, uel solus, uel cum alijs, & quibus, et num. 8. uide supra nu. 2. et 3.*
8 *Contra electum à malæfidei possessore quid excipi possit, et quid prosit.*
9 *Possessori alicuius administrationis non autem confirmato, si nomine eiusdem agat non solum petitorio, sed etiam possessorio, nunquid excipi potest non canonica institutio.*
Actionem possidere quis potest, et nisi possessor eam potest intentare, eod. num. uersi. nunquam tamen.
10 *Possessio qualiter acquiratur tam rerum corporalium, quàm incorporalium, ut iurium, et canonicatus, et præbendæ, ac dignitatis cuiusuis, et ab ea si cadat, quomodo, et quatenus restituatur, et num. 12. 13. 14. in fi. et num. 15. et 16.*
11 *Possidenti episcopatum, uel aliam dignitatem, uel canonicatum, et gerat omnia generaliter, quæ occurrunt, ut talis, an soluentes debita liberentur, et cum eo contrahentes excusentur, et supra nume. 4. 5. et 6.*
Conscientia remordente an soluenda ea possidenti, ibid. in fi. et nu. 5.
12 *Restitutionem quomodo & quo nomine quis petere debeat, si cesserit à possessione, quam sit, uel non sit adeptus auctoritate superioris, etiam non confirmatus.*
13 *Possessio eligendi qualiter acquiratur tam contra eos, qui ius habent in electione, quàm alios.*
14 *Possessio quomodo amittatur iurium, & num. 18.*
Exauctoratio, & degradatio ut fiant, eod. num. uersi. ut appareat.
Possessionis acquisitio, uel amissio an et quæ ex una re extendatur ad alias, uersic. nec obstat.
15 *Possessionem decimæ intrando fundum decimalem quis non quærit, nisi utatur iure decimali, aliud est in usufructuario, et ratio.*
Traditio sola non sufficit, nisi interueniat usus, ibid. uersi. ergo.
Decimarius nec possidet fundum, ibid. uersi. decimarius uerò.
16 *Possessio quæ sit episcoporum, et aliorum prælatorum, et etiam clericorum nomine suo, et ecclesiæ.*
Prælati, et clerici quando suo et quando ecclesiæ nomine agant, ibidem, et num. 17.
17 *Confirmatus quilibet, etiam si non possideat rectoriam, potest contra omnes, et contra possessorem rectoriæ nomine ecclesiæ agere, et quando nomine suo et in petitorio, et in possessorio: et apprehendere potest per seipsum possessionem.*
Innocentij subtilitas respicitur, et prolixitas, uersicu. Res autem.
Administrandi ius acquiritur per confirmationem superioris, ibidem, uersic. dicas ergo.
Item per prouisionem etiam, per institutionem, et per collationem, ibid.
Intrusus quis dicatur, ibid. uersic. igitur.
Præceptoriarum speciale ius, et quod in acquisitione possessionis, ibid. uersi. saluis.
19 *Non canonicè, ut exponatur hic.*
In beneficijs non consideratur possessio, sed canonica institutio, & in quo casu, ibid.

Ordo

Ordo ponderandus in quæstione præiudiciali, ibid. uersi. est ergo.
20 *Prædo quis dicatur, & in quibus actio datur ei, & in quibus differat à fure, ibid. & nume. 25. & qua ratione hic restituatur, num. 26. circa fi.*
Ad exhibendum ex edicto, ne uis fiat ei, non datur actio nisi ei, cuius honestè interfit, ibid. uersi. prædo tamen.
Fur non agit furti, & ratio ibid. nisi in casu, ibid. in fi.
Proniores homines ad furandum, quàm inuadendum, ibid.
Furti actio infamat, interdictū, unde ui, minimè, ibid. uer. sed Host.
Etiam contra furem secundum agit dominus rei, ibid.
21 *Rigor pro subtilitate, & de discrepantia inter ipsum, & ius, ac dispensationem, remiss.*
22 *Spoliator agit interdicto, si ab alio spolietur; secus, si incontinenti à spoliato. uide num. 23. & 25.*
Spoliare spoliatorem licet incontinenti, non ex interuallo, ibid. uersi. secus, si.
23 *Quod metus causa, actio respicit damnum, unde non datur, si damnum non interuenit, ut si cogam debitorem meum mihi soluere.*
De spoliatione prima quando possit excipi, ibid. uer. uidetur tamen.
24 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 25.*
De ui prius quæritur, quàm de dominio, uel possessione, num. 26.
26 *Additio, & num. 27.*
Legis primæ. C. de appell. ibid. num. 26.
Ex improbitate sua quis non debet actionem consequi, ibid. uersi. item contra.
27 *Depositæ rei restitutionem quando ultra deponentem possit quis impedire.*

CAPVT V.

1 IN literis. Casus. Petēti ✝ restōnem beneficij qō instōnis nō canonicæ referri non pōt. & pars. §. de offi. deleg. in literis. & ponitur hic qō, ipsius rñsio, rñsionis probatio. partes patēt [*Electum*] & sic per
2 interdictū petit restitui. ipse ✝ uerò eijciens est malæfi-
a dei possessor[a]. & uſ, ꝙ si ab eo facta sit electio, ēt si sit per superiorem confirmata, cassanda sit. Nam malæfi dei possessor nō facit fructus suos. imò tenetur de exstantibus rei uēnd. & de consump. condi. sine cā. C. de condi. ex l. mala fide. ff. de rei uendi. si nauis. §. fi. instit. de offi. iudi. §. sed si in rem. fructus autem possessionis eligendi est eligere, & eligens, si ius habeat eligēdi, uel iussè possideat, quodammodo facit electiōem suam. sed si malæfidei possessor sit, & maximè uiolentus, nō potest dici sua electio facta ab eo, nec ratione proprietatis, neque ratione possessionis, & ideo nō ualet, sed cassanda est officio iudicis implorato, arg. supra de restit. in integ. c. 2. licet ibi non loquatur de confirmata, sed de confirmanda electione: sed idem iuris est ubique. Possessor autem bonæfidei, siue ius habeat in re, siue non, facit suos fructus industriales, ut infra eo. grauis. ff. quibus modis usufr. amit. l. si usufructuarius, & ff. si nium regundorum l. 3. §. post litem, uersi. sed ante iudicium, aliàs est. §. instit. de rerum diui. §. si quis à non dño. ff. de acq. rerum dñio, bonę fidei. ff. de usuris, qui scit. §. in alieno. Cum igitur eligere possit dici fructus industrialis iuris eligēdi: quia ex industria & opera hominis prouenit, uide de iure patro. consultationem, in gloss. qui est, sequitur, ꝙ si quis sit in possessorio iuris eligēdi, credens, ꝙ ad se pertineat, uel taliter, ꝙ possit dici bonæfidei possessor, hunc fructum, scilicet eligere facit suum, quamuis dicendum sit, ꝙ si aliud de fructu isto remanserit penes ipsum, postquam cōstiterit, ꝙ proprietas ad alium pertinet, ad illud restituēdum officio iudicis est cogēdum, arg. C. de rei uendi. certū est, uersic. bona fide. & eodem modo electus, uel instituta à bonæfidei possessore iura, quæ prius reddebat possessori, nunc reddet uero dño, infra de iure pat. ex literis. sic & si electio diceret fructus naturalis, tamen possessor bonæfidei non teneretur de cōsumptis fructibus, nisi inquantum locupletior esset, ff. si cert. peta. si me & Titium. Sed constat, ꝙ ex quo electio facta est, cōsumptus est fructus ipsius possessoris: quia nec potest eam ulterius reuocare. 8. q. 2. dilectissimi, supra de elect. publicato. Si autem in aliquo sit factus locupletior, puta quia adhuc habet in horreo fructus præbendę, quam possidebat, tenetur illos restituere, ut in prædictis iuribus, & infra de iure pat. ex literis, quāuis cōtra electum ab eo agi non possit ad depositionem, ex quo electio facta est ab illo, qui bona fide possidet
3 ius eligendi, ut ibidem, & infra de iure pa. consultationibus. ex quo enim bona fide possidet, ad electiōem uocandus est, sicut expressè probatur, supra de causa poss. cum ecclesia. §. nos igitur, & §. per testes. ubi dicitur, ꝙ cassata fuit electio facta à canonicis absentibus bonæfidei possessoribus & contemptis. unde patet, ꝙ si presentes fuissent, electio tenuisset. & idem dicendū in sententijs latis à bonæfidei possessoribus iurisdictionis. uide infra eod. olim, tertio, in glo. petebat. & de iu
b re pat. consultationibus. in glo [b] qui est. uersi. & idem. Item dic idem in alijs actibus incorporalibus, non so-
3 lū ✝ autem tenet electio à bonæfidei possessore facta, sed etiam à malæfidei possessore, seu uiolento, quousque de mala fide, seu uiolentia cōstiterit. postea enim cassanda est, ut dictum est. interim autem tu endus est in sua possessione etiam uiolenta. 8. q. 4. nonne, infra de accusa. olim. §. prouiso. & si spolietur, restituendus
c est, infra eod. c. in fi. & ille, qui possessori [c] uiolenriam infert, & sibi ius dicit puniendus. C. unde ui. siquis intantam. 16. quæs. 6. placuit infra de instit. cū uenissent.
4 Quid ergo, si ✝ aliquis intrusit se ĩ aliqua dignitate. vel aliter ipsam mala fide possidet, nunquid subditi requisiti ab eo tenentur ei obedientiam, & reuerentiam exhibere? & nunquid debitores dignitatis tenētur ei debitis respōdere? respon. sic, si illi iam fecerunt sibi obedientiam, & debitores censuales, qui iam soluerunt ei saltem anno aliquo pensiones, arg. supra de elect. que
d relam [d]. Alij uerò, qui nunquam ei obedientiam præstiterunt, nec ipsam præstare, nec exhibere tenentur; nec debitores cēsuales, qui nihil ei unquam soluerūt, nec alij nō censuales soluere debita, nec pp hoc ꝙ denegant, potest illos dicere malæfidei possessores, ꝙ ipsum spoliauerunt: quia nunquā habuit possessionem istorum iurium, ēt si possideat dignitatem, cui hęc debentur: quia hæc uiolētia, seu malæfidei possessio nō extenditur nisi ad ea, de quibus in possessione fuit, ar.
5 ad hoc. C. de peti. hæred. l. fi. Electo ✝ autem à uiolento possessore, sed à superiore cōfirmato propter uim cō firmationis, & auctoritatem iudicialem, quousque p sententiam sit remutus, omnes respondere tenentur, supra de electio. transmissam, & argu. ff. de acqui. poss, iustè possidet. ff. quod cum falso tutore. el. 1. Alij uerò dicunt, quòd debitores dignitatis teneutur respondere possessori ipsius, etiam si malęfidei sit possessor, nō obstante exceptione possessionis, argum. infra de instit. cum uenissent, secundùm Innocent. tu distinguas secundùm Hostiens. utrum malæfidei possessor agat nomine proprio; & tunc non est ei respondēdum. aut nomine dignitatis; & tunc ei respondendum est, donec de mala fide, uel uiolentia in iudicio sit cōuictus, ut patet in eo, quod not. secundùm Innocen. supra de causa poss. & propriet. c. cum olim, in prin. & hoc uerum, si debitores in iudicio sint conuenti. nā, & si conscientiam habeant, ꝙ possessor dignitatis ipsam malè possideat, potest tamen & debet ipsorum conscientiā iudicialis auctoritas excusare, arg. ff. de mino. ait prætor. respon. 1. uer. quid tamen si prætor, sicut & auctoritas iuris, ut patet in eo, quod legi. & not. supra de elect. ni-
e hilominus [e]. est §. pe. Alij uerò ꝑm Inno. dicunt, ꝙ debitores dignitatis nunquam debent soluere malę-

fidei possessori,ne sibi cām peccādi p̄stent: qa facien-
tes,& cōsentientes &c.supra de offic.deleg.c.1.nec sol
uens p talem solutionē liberaŧ,cū non ei,sed dignita-
ti sit obligatus,arg.infra de iureiur.eā te.unde & debi-
tor potius dēt excōicationem tolerare,quàm ꝯ cōsciē
tiā soluere,arg.infra de sen.ex.inquisitioni, nisi forsan
esset debitor, q cū ipso malæfidei possessore cōtraxis-
set.talis enim ex cōtractu habito cū eodem soluere te
nereŧ.ff.de cōd.indeb.suburbana, ꝑm Inno.hāc opin.
locū hr̄e extra iudiciū, ex quo, cū debitor in iudicio
cōuictus esset,& cōdēnatus necesse hēret parere snīę,
nisi esset appellatione suspēsa: alioquin qcunq; cōdē-
nareŧ,posset cuilibet snīę ꝯ se latę illudere,dicens ego
libenter parerē,sed habeo cōscientiā reluctantem, est
aūt figmentis talibus obuiādū, vt patet in eo,quod le
gi.& not.infra de diuor.quāto.§.pe.pōt tn̄ ꝯ talē aliter
excipi;qđ dic,ut not.infra eo.gl.uer.illud aūt,& se.q c-
quid aūt sit extra iudiciū, in iudicio tn̄ oportet, ꝙ tali
possessori rn̄deaŧ.Nā & ꝑm Inn.ꝯ debitorē dignitatis,
qui denegat ei soluere, vel reddere ea, q̄ dignitati,seu
rectori ipsius cōsueuerat exhibere, cōpetit possessori
eiusdē dignitatis interdictū,vnde ui,vel cōd.ex decre.
supra de elect.querelā, nec prodest debitori,si offerat
se probaturū,ꝙ malæfidei sit possessor:qa & prædo re
stituēdus est, ut infra eo.c.ad fi. Quid si possessor non
agat interdicto ꝯ hūc debitorem,sed imploret officiū
iudicis ad hoc,ut sibi cogaŧ satisfacere? dicas,ꝙ tūc de
bitor ꝯ possessorē ipsius dignitatis pōt excipere,ꝙ ma
læfidei possessor est,& si hoc probet,repellet eū,ut pa
6 tet in eo,quod probaŧ,supra eo.gl.uer.Alij uerò†dn̄t,
ꝙ debitores.quinimò & si possessor bonæfidei sit, nō
f tn̄ tenet[f]. ei rn̄dere de debitis, vel fructibus naturalib.
nec ēt de industrialibus,nisi probet dignitatē ad se ꝑti
nere.nā & si tales fruct⁹ percepti,& cōsumpti fiāt pos-
sessoris bonæfidei;ipsos tn̄, si extāt,tenetur restituere,
ut in iuribus inductis,supra eo.glo.uers.possessor aūt.
7 Quid si illi,ad quos†de iure cōi spectat electio, eligant
illo contempto,qui erat in possessione iuris eligendi?
uŕ, ꝙ ipse possessor ad procedendū ꝯ ipsos duplicem
uiā hēt. pōt enim petitoriū,uel possessoriū intentare.
Igitur,si petitoriū intentet proponēs: quia cū esset in
poss.iuris eligendi,talis electio facta est eo cōtempto,
quare petit eā cassari, tunc hēt locū, ꝙ sic excipiatur,
Tu non debuisti uocari,qa malæfidei possessor es;vn
de nec debuisti eligere,sed nos. Si uerò agat possesso-
g rio ex prædicta cā.petēs se restitui[g], seu reduci in pos-
sessionem pristinā eligendi:qa p electionē,q̄ ipso ab-
sente & nō uocato facta fuit, spoliatus est; tūc nō pōt
ei referri qō de mala fide,arg.infra eo.c.1.uers.fi.cum
suis cōcor.sicut nec de proprietate,de ord.cog.l.fi. C.
8 eo mō si†talis possessor eligat, & electus ab eo confir
mationem petat, excipiatur ꝯ ipsum, ꝙ nō est electio
eius cōfirmanda,cū facta sit à malefidei possessore,in
fra de iure pa.cōsultationibus. Sed & si electus ab his,
qui in electione ius hn̄t, tali possessore cōtempto cō-
firmationem petat,& excipiaŧ ꝯ eū, quod non debuit
cōfirmari: quia facta est à nō possessore,replicabiŧ,ꝙ
ab eo fieri nō debuit,cū esset malæfidei possessor, ubi
uerò talis possessor intētat possessoriū, vt dictū est su-
pra eo.gl.uer.Si uerò agat possessorio, & si ipso posses
sorio obtineat,tn̄ p p hoc electio facta ab his,ad quos
de iure ꝑtinet,nec cassa est,nec cassanda,sufficit enim
possessori,ꝙ in pristinam possessiōem restituatur per
snīam,ff.de ui & ui ar.l.1.§.q ui,& se. Idē ēt multofor-
tius uŕ dicēdū, si nō erat in possessione eligēdi solus,
& insolidū,sed in possessione interessendi in electiōe,
& eligendi cū illis, ad quos de iure cōi spectat eligere,
nā & hic,ēt si possessorio agatur,nō cassabitur electio
prima tali possessore cōtempto facta,sed restitueŧ tm̄
possessor ad possessionē iuris,& electores punienŧ in
expensis,& interesse,& ēt al.off.iudic.ꝑm Inno.pōt tn̄
ꝑm Hosti.dici ꝯriū. s.ꝙ ubi possessor intentat possesso
riū,electio,q̄ ipso cōtempto facta est,cassari dēt, & sic
restitueŧ nō solū uerbo,sed ēt facto,ut in hac electio-
ne,quę imminet faciēda,eligat solus,ubi solus erat in
possessione: uel si habebat cōpossessores, tunc eligat
unà cū ipsis,arg.infra de re iud.cū aliquib. alioqn illu
soria,& inutilis esset sola uerbalis, & iudicialis restitō,
nec fructū sentiret aliquem quantū ad electiones tali
ter restitutus. qua enim rōne dices primā electionem
cassandā nō esse, eadem rōne oportebit te idem senti
re de secunda,tertia & quarta,& sic de singulis usq; ad
infinitū.Sed hoc nō est sentiendū:qa verba intelligen
da sunt cū effectu,infra de cle.nō resi.relatū:nec ēt ui-
deo,qūo solo uerbo posset sufficiēter restitui.hoc enī
patet,ꝙ nisi casseŧ actus,per quē spoliatus est;ut sic ad
eundē actū idē solus,ubi insolidū possidebat, uel ubi
nō solus,tunc saltem cū alijs admittaŧ,quātūcunq;di-
caŧ uerbo,ego restituo te.hæc tn̄ est ueritas,ꝙ semper
quantū ad eundem actū remaneat spoliatus, ergo cas
sandus est, sicut & satis expressum est.s̄. de elec. in ge-
nesi,uer. nec p̄misi, & in fi. Sed quare dico,ꝙ talis,qn̄
non solus possidebat, eligat vnà cū alijs,nōne,ex quo
cōtēptus est,adiudicari dēt ei hac uice ptās eligēdi, ut
sic solus eligat,alijs,q ipsum cōtēpserāt,nō vocatis?ita
uŕ,ut sic ī quo deliquerūt,punianŧ,de trāsla.epi. quā-
to.§.cæterū,cū suis cōcor.Sed nō audet Host.istud as-
serere in hoc casu:qa non inuenit,ut dicit, hoc expres
sum,qn̄ is,q tm̄ possidet,sed qn̄ ille solus,q in electio-
ne hēt ius,est cōtēptus.sic loquiŧ, de elec.uenerabilē.
§.obiectioni,uer.& ex eo,& c.bonæ memorię Crem.
§.1.ubi de hoc,in fi.1.gl.sufficiat ergo postea,ꝙ in pos
9 sessionē pristinā reducaŧ. Quid si†possessor alicui⁹ ad
ministratiōis noīe eiusdem agat nō solū petitorio,sed
h ēt possessorio,nūquid pōt excipi ꝯ eū[h] hoc mō,nō te
neor tibi rn̄dere:qa licet sis in possessione administra
tionis,nō tn̄ es canonicè institutus?ꝙ posit;sic proba
tur. snīa lata pro reo in hoc casu nō cōpeteret ei exce.
rei iud.ꝯ uerū prælatū,si postea ageret;ergo nō est co-
gendus,ꝙ tali rn̄deat,quousq;probauerit se canonicè
institutū, ut patet in eo,quod not. supra de iud.cū de-
putati.¶Nec ob.ff.de peti.hær.ꝙ si possessor:qa ibi ni
hil soluit possessor,ad quod heres nō tenereŧ,vn̄ non
hēt, de quo q̄raŧ: qa ēt īuitus liberari posset.ff.de neg.
ges.soluēdo:secus aūt in cōfirmatis,ut no.s̄.eo.gl.uer.
electo aūt ēt à uiolēto possessore.ꝑm Inn.q & uŕ no-
tasse ꝯriū.s̄.eo.gl.uer. quicqd ergo fit extraiudi.& seq.
Sed illud intelligēdū est ꝑm hic, ut & patet ī eo,qđ ibi
no.& adde qđ no.j.e.gl.uer.sed p prima.sed & ꝑm In.
licet qs dicaŧ possessor actionū.ff.de pet.hær.quod in
diē.§.fi. nunq̄ tn̄ pōt qs possidere actionē,nisi ille,cui
de iure cōpetit. alter enim pōt eā suo noīe intentare.
& si ipsam alieno noīe intentat, ex hoc sequiŧ, ꝙ non
possidet,sed potius ille,cuius noīe intētaŧ, ut patet in
i eo,qđ leg.& no. j.eo.cū uenisset[i], in fi.ꝑm Inno.cuius
est mēs quasi totius huius gl.ad concordiā tn̄ reductę
p Hos.cui uidebaŧ in aliquibus ꝯria.Sed quæres,quali
10 ter†acquiraŧ possessio? dicit Hos.ꝙ qualiter acquiraŧ
possessio rerū incorporaliū,plenè no.in sum.eo.tit.§.
k 1.& 2.possessio[k] uerò incorporaliū ferè eodē mō ac-
qriŧ,sicut & corporaliū. s.corpore,& aīo.ff.de ac.pos.
l.1.1.respō.& l.possideri.1.respō.& sępe fit missio iuris
in corporalē,& acqriŧ possessio p inductionem in rē
corporalem.ff.de usufr.l.3.in prin.unde & si quis uult
dare alij possessiōem decimarū, debet eū inducere in
possessionem fundi decimalis,& sufficit,ꝙ una gleba
apprehendatur.nā per hoc possessio decimarū totius
fundi ipsius usq; ad terminos alterius apprehēsa uide-
tur.ff.de acq.pos.possideri.§.1. ꝯrium not.infra uers.
ꝙ autē dictum,& uide in uersi.dn̄t etiam aliqui, circa
fi.glo.

fi.gl.Sunt & quædam iura incorporalia,in quibus ge-
neraliter dicitur acquiri possessio,& si cuiuslibet par-
tis ēt indiuisæ possessio non apprehendatur, ut qn̄ is,
ad quem spectat; assignat alicui stallum in choro, &
locum in c.ex hoc enim dicitur omnium iuriū ad ca-
noniam pertinentium possessionem acquisiuisse, ut
satis innuitur,ut supra de renun.cum inter.P.Ganfre-
di,infra de præben.dilectus.1.§.1.& c.dilecto.1.respō.
uersic.dictus legatus.possessio verò iuris præbendalis
non acquiritur ab aliquo, nisi ei assignetur prębēda,
argu.in eisdem iuribus,& infra de præben.relatum.§.
1.ad fi.& supra de rescriptis, eam te.& hoc solum suffi
m cit ad acquirēdam poss.ꝑm quosdam[m].sed si bene ad
uertas, hoc non probatur per prædicta iura, ꝑm Inn.
& pro certo aliud est præbendam cōferre, & assigna-
re, & etiam in signum inuestituræ anulum tradere, p
quę omnia nō acquiritur possessio,ut patet in eo, qđ
leg.& not. infra de præben.accedens,& de his, quæ fi.
n à ma.par.cap.ex ore.1.respō.[n].ad fi.& aliud est aliquē
inducere in possessionem ipsius præbendæ corpora-
lem, puta in domum, uel fundum aliquem ad ipsam
prębendam pertinentem.per quod acquiretur posses
sio nō solum illius loci, in quo quis poneretur, sed ēt
omnium aliorum bonorum,& iurium ad ipsam præ
bendam pertinentium,dum tn̄ hoc animo,& hac in-
o tentione fiat, ut arg.in d.l.ff.de acq.poss.possideri[o].§.
1.& ff.de acq.hęr.& l.pro hærede,& l.gerit.Sed nec ne
gamus ꝑm Inn.quin,si sit consuetudo alicubi, ꝙ in si-
gnum traditæ possessionis iuris præbēdalis detur, uel
tradatur aliquid,puta certa summa pecuniæ,uel libra
panis,& uini,uel aliquid simile,quo facto intelligitur
ei tradita plena possessio ipsius præbendæ, quin talis
consuetudo sit seruanda,arg.supra de consuet.c.2. nā
per tales fictiones intelligatur tradita possessio rei cor
poralis ex ui consuetudinis,ut ibi innuitur,multofor
tius iuris corporalis, arg.infra de præben.dilecto. 1.re-
spon.uersi.dictus legatus, & uersi.dictus quoque cele
rarius,& se.& in l.supra proxi.alleg.credimus ēt, ꝙ de
generali consue.quæ hodie quasi pro iure.& seruatur
generaliter, possessio iuris obtinet episcopalis,uel ar-
chie. uel alterius cuiusque dignitatis acquiritur per in
stallationem in sede, uel loco ad hoc deputato factā,
arg.prędictarū decr.allegatarū,supra eo.gl.uer.sunt &
quædam iura,dummodo fiat installatio per illum,ad
quem spectat,de offi.arch.ut nostrum,& de præb.dile
cto. Quid si non pōt installari in loco ad hoc deputa-
to,forte p p uiolētiam aliquorū,nunquid pōt fieri in-
stallatio in alio loco ad hoc non deputato loco depu
tati? respon.non; & si fiat, nō acquiritur possessio,nisi
cōsuetudo specialis aliter se haberet. nā cū hæc fuerit
inducta præter ius,non sunt extendenda.ff.de legi.qđ
non ratione. Alij uerò contra ꝑm Inno.& hoc uerius
credit Hostien.arg.in eo,quod leg.& not.supra,ut lite
pen.eccl.1.& 2.dummō sit locus,qui ad eādem digni-
tatem pertineat, ut patet in eo, quod not.supra eo.gl.
uers.& aliud est,& 23.dist.In nomine dn̄i,post mediū,
ibi,plena postquā fuerit electio facta,&c.& Inno.no.
cōtrariū,supra tit.1.cū super,in prin.§.1.ad fi.Gn̄aliter
ēt ꝑm Inn. acquiritur possessio iuris canonicatus,uel
præbendæ,uel cuiuscunque alterius dignitatis, siquis
utitur aliquo iure canonici intēdens gn̄aliter vti,& ad
uersario hoc sciēte,& patiēte,ut not.j.de capel.mo.di
lectus.s̄.de postu.p̄la.bonę.2.uel si apprehēdaŧ corpo
p ralis possessio castri,uel uillæ,uel fundi ad præbēdā p p
tinētis,uel si legat,uel cantet sicut canonicus.& idem
dn̄t de apprehēsione iuris ep̄alis,siue cuiuscūq;alteri⁹
dignitatis.Sed ī hoc casu nō ītelligiŧ extēdi possessio,
nisi ad ea,q̄ sunt apprehēsa, vt si apprehēdit tm̄ unum
fundū,illū possidet,& nō alios: & si legit,& cātauit,in
possessione tm̄ legēdi, & cātādi est, & nō aliorū iuriū
q ad canonicatū spectātiū[q].& idē dn̄t de alijs iurib.ep̄a-
libus,& similibus.un̄ si talis spolietur nō pōt petere re
stōnē possessionis,nisi quantū ad illos actus,quos pos
sidet.Inn.uerò uŕ hic notasse, ꝙ nec restōnem posses-
sionis illorum actuū, quos possedit petere possit, nisi
primò probet se aliquo prædictorum modorū fuisse
in poss.illius iuris,sicut not.in uxore,infra eod.ex par
te.tu uerò dic ꝑm Host.ut not.supra eod.glo.uersic.&
r pro certo,& sequentibus[r]. Scripsit etiam hic Inno.ꝙ
11 si aliquis†possideat episcopatum,uel aliam dignitatē,
uel canonicatum,& omnia,quæ occurrunt,gerat ge-
neraliter tanquam episcopus, uel tanquam archi. uel
tāquam canonicus,omnes illi, qui sic ei publicè se ge
renti soluunt debita,liberantur,& contrahentes cum
eo excusantur,arg.ff.ad Mace.l.3.& supra de iud.cum
deputati.Alij tamen contradicunt,ꝑm Inno.pro qui-
bus facit.ff.de condic.indeb.si urbana, de solutio. qui
hominem.§.si nullo. Sed pro prima opinione facit se
cundùm Hostiē.quia à fornicatore,qui non habet rei
euidentiam,nec in iudicio conuictus, uel condemna
tus est,potest parochianus audire diuina, & ab eo re-
cipere sacramenta ecclesiastica,& excusatus est paro-
chianus,quamdiu ab ecclesia toleratur,ut leg.& not.
infra de coha.cle.& mu.uestra.Cum igitur spiritualia
fortiora,& digniora,& periculosiora sint, quàm cor-
poralia,siue temporalia,ut supra de transla.epis.c.2.&
42.dist.quiescamus.1.q.1.§.ecce cum honoris,nemini
dubium,quin ille,qui excusatur in spiritualibus, mul-
to fortius debet haberi in solutiōibus,& actibus tem-
poralibus excusatus,argu.in eo, quod leg.& no.infra
de decimis.ex parte 3.Sed pōt respōderi, ꝙ illud est in
parochiano,qui tenetur prælato suo obedientiam,&
reuerētiam exhibere, quamdiu toleratur ab ecclesia,
& etiam decimas & alios prouētus parochiales solue
re,infra de decimis,tua nobis.§.1.uersi.fi.ne ipsum cō
temnere uideaŧ,ut in d.c.de coha.cle.& mu.uestra,&
ar.6.q.1.oues,ex merito,& c.deteriores.& aliud est vo
luntariè cōtrahere, uel soluere debita temporalia, ad
quæ soluenda non astringitur quis per iura conscien
tia remordente; quod dic, ut not.supra eod.c.in prin.
uer.tu dicas,hanc opi.& seq.& uersi.quid si possessor.
s Et hoc teneas,quicquid[s].infra,uel supra no.isti tn̄ ꝑm
Inno.quamdiu sunt in possessione,tuendi sunt in ea,
infra de inst.cum uenissent,& eis reddēdi sunt fructus
castrorum,& uillarum,quas possidēt: quia in hoc est
commodū possessoris,ut fructus percipiatur. si tamē
12 talis†à possessione cadat,nō habet aliud,uel ad minus
æque bonū remediū,quàm ut prædictarū rerū,dum-
mō nō sint sacræ,uel spirituales,restōnē petat, & agat
proprio nomine tāquā spoliatus possessione iuris ca
nonici,uel alterius dignitatis;& sic pōt intelligi,quod
hic dicit,nempè de iure proprietatis agere nō pōt,ni-
si probaret titulū.s.se canonicè institutū.nam cū non
sit in possessione,& sit actor,sibi incūbit probatio. C.
de proba.actor.Sed alij,qui nituntur auctoritate supe
rioris,& ius habent in dignitate,ut sunt cōfirmati, nō
est utile neq; tutum proponere interdictum recupe-
randæ possessionis suo nomine ad ea recuperanda, q̄
ad dignitatē pertinēt: qa nō possiderunt ea suo noīe,
sed noīe dignitatis.Iōq; necesse hn̄t noīe eiusdē digni
tatis & possessoriū,& petitoriū intētare.Si tn̄ talis uel-
let agere suo noīe,& restōnē iuris ep̄alis gn̄aliter & in
gn̄e petere,bn̄ faceret:qa illud ī gn̄e,suo tm̄ noīe pos-
sidebat,& qa spoliator ipsum tm̄ spoliare, & nō eccle
siā intēdebat,s̄.de cau.pos.cū super.ad hoc aūt,vt hoc
facere posit,necesse ē,ꝙ auctoritate supio ris, ad quē
ex offō ptinet,gn̄alē possessionē dignitatis adept⁹ fue-
rit p īstallationē,vel aliū modū cōsuetudinariū,uel ēt
p snīam,vt no.j.c.gl.ver.possessio,& se.& ver.plane,&
licet,& j.e.ex parte,vbi tenet ꝯriū. ibi vide ī gl.q.d.uer.

uel dic & forte, & ſupra de poſtul. prælat. bonæ. 2. Alij etiam miſſi in poſſeſſionẽ auctoritate ſuperioris, ſed non confirmati, petere poſſunt & generalem reſtitutionem iuris pertinẽtis ad dignitatem ſuam nomine ſuo: quia & illud in genere nomine ſuo poſſident, ſed reſtitutionem ſpecialium, ſiue ſpiritualium iuriũ nomine ſuo petere nõ poſſunt, cum illa ſuo nomine nõ
13 poſſederint. ſed potius noĩe dignitatis. poſſeſſio † autem eligendi nõ uidetur acquiri, niſi poſſeſſor eligat, & electus ab his, qui poteſtatem habent eligendi, habeatur pro electo expreſsè, uel ſaltem tacitè. Sufficit enim, q̃ ſciant ipſum elegiſſe, & electum ſuum adminiſtrare, vel pro electo ſe gerere, & non contradicant; & de hoc not. ſupra de reſti. in integ. c. 2. ſupra tit. 1. cũ eccleſia. Ignorantes enim & de recuperatione nõ deſperantes poſſeſſionem ſuam non amittunt. ff. de acqui. poſ. clã poſſidere. §. qui ad nundinas. contra alios autem. qui in electione nullum ius habẽt, nullam acquirit electus poſſeſſionem, etiam ſi ipſos excõicatio
nem & ſententiam ſuã ſeruent, infra c. olim, ut ibi uide in gl. perebat, niſi aliquis actus corporalis interueniat, q̃ neceſſarius eſt in acquiſitiõe poſſeſſionis, ff. de acq. poſſ. l. 1. 1. reſpon. & §. 1. & l. poſſideri. & l. quemad modũ. C. de acq. poſſ. licet. & idem dicendũ eſt in multis aliis iuribus, in quibus non eſt facile ſub ſpecie, uel forma corporalium rerũ acquirere poſſeſſionem in-
14 corporaliũ. Sed quæro † quo amittat poſſeſſio iſtorũ iuriũ? quidam dñt, q̃ amittitur per ꝫrios modos eorũ, quibus acquiritur. uerbi gratia dicamus, acquiritur p inſtõnem, amittitur per eius ꝫrium, ſ. per deſtitutionẽ. acquiritur p inſtallationem, amittitur per deinſtallationem. & ſic de alijs modis, quibus dicitur acquiri, & eorũ ꝫrijs. hoc aũt, quod dictum eſt de inſtallatione, ſiue de inſtitutione, intelligas eſſe uerũ, qñ fit per eum, qui ſuper hoc auctoritatẽ habet. ĵ. de præb. in Latera. ut apparet in milite exauctorando. ff. de his, qui no. in fa. l. 2. §. ignominię, ibi, ſedſi eũ exauctorizauerit, ideſt inſignia militaria detraxerit. & in ſacerdote degradando, cui auferũtur in depoſitione ea, quæ dantur in ordinatione 24. diſt. ſubdiaconus, & c. ſeq. 11. q. 3. epiſcopus. preſbyter, aut diaconus, & de pe. c. 2. lib. 6. Si autẽ aliquis, ad quem nõ pertinet hoc ex officio, talem deinſtallare, vel q̃d ſimile faceret, nõ amittit p̃ hoc generalẽ poſſeſſionem iuris dignitatis, ſed tm̃ illius, unde fuit inſtallatus, & illius loci tm̃ dẽt petere reſtõnẽ, ar. ſupra de renun. cũ inter. P. Gãfridi. nã oĩum aliorũ bonorũ, quibus ſpoliatus nõ eſt, poſſeſſionem retine
t bit t, nec ob. ſi dicas, q̃ p unũ actũ corporalem auctoritate ſuperioris habitũ intelligit acquiſita poſſeſſio oĩum aliorũ. Magis enim dẽt extendi poſſeſſio legitimè data, quàm ſpoliatio iniuſtè facta. Secus eſſet ſentiendũ, ſi quis eſſet ſpoliatus auctoritate ſuperioris iuris ordine obſeruato. qua enim ratione inductum eſt de cõſuetudine, q̃ poſſeſſio auctoritate ſuperioris tradita extendatur, eadem ratione & de eadem cõſuetudine dici põt, q̃ & ſpoliatio auctoritate ſuperioris facta extẽdatur. p̃m Inno. niſi dicas, q̃ unum eſt fauorabile, & aliud eſt odioſum, arg. ff. de lib. & poſth. cũ quidam, p̃m Hoſt. de poſſidentibus autem ſine auctoritate ſuperioris certũ eſt. p̃m Inno. q̃ eodem mõ amittũt poſſeſſionem, quo & acquirunt, arg. infra eo. q̃ le. &
15 not. infra de reg. iur. omnis res. Quod autem † dictũ eſt ſupra eo. glo. uer. Sed quæ res qualiter, & ſeq. q̃ intrando poſſeſſionem fundi decimalis uideatur intrans acquirere poſſeſſionẽ decimæ, nõ placet, niſi utatur iure decimali, ipſam, ſ. decimã colligendo, arg. ff. de acq. re. do. ſeruus, qui bona fide. §. ĩcorporales, & ff. de act. empt. & uend. rõ. §. ſi inter. nec ob. ff. de uſufruct. l. 3. 1. reſpõ. quia quod ibi dr, Dare aũt intelligitur, cũ induxerit in fundũ legatariũ, eũue patiatur uti frui, exponi tur; ue, pro, &; ſic ponit ibi diſiũcta pro cõiuncta. ff. de uer. ſig. ſæpe. Ergo probat, q̃ ſola traditio fundi nõ ſufficit, niſi & interueniat uſus, ut p̃batur. ff. de Publiciana, ſi ego. §. 1. ff. de uſuca. ſequitur. §. ſi uiã. Itẽ aliud eſt in uſufructuario, quàm in decimario, uel habẽte aliã ſeruitutem: quia uſufructuarius naturaliter poſſidet fundũ, in quo uſumfructum habet. ff. de acq. poſ. naturaliter, & l. poſſ. 1. reſponſ. Decimarius uerò nullo mõ poſſidet fundũ, in quo decimã percipit, nec is, cui ſeruitus competit, fundum, in quo ſeruitutem hẽt. Porrò iuris canonicalis, & aliorũ incorporaliũ poſſeſſio acquiritur, ſi quis eis utatur naturaliter, patiẽtibus his qui poſſident, uel quibus præiudicium generatur. ff. de ſerui. quoti. 1. ff. de Publiciana, ſi ego. §. 1. Si verò ei in aliquo contradicatur, nõ acquirit poſſeſſionem iuris canonicalis, quamuis acquireret poſſeſſionem ipſius iuris alicuius ſpecialis. & adde quod not. infra eo.
16 glo. uerſ. dñt etiam. & hoc † notandũ, q̃ epiſcopi, & alij p̃lati, & ẽt clerici naturaliter tm̃ ſuo nomine poſſidẽt ſuarũ dignitatũ, uel præbẽdarũ poſſeſſiones, & caſtra, quorũ poſſeſſionẽ corporalem habuerunt, & pro iure, qđ in eis hñt, tm̃ proprio nomine agunt. unde & unus clericus ꝫ aliũ clericũ agit ſuo nomine de poſſeſſionibus, quas uterq; cõfitetur eiuſdem eſſe eccleſiæ, ſed ad ſe tm̃ ratione dignitatis, uel p̃bendę ſuæ eaſdẽ aſſerit pertinere, infra de probat. ex literis, ubi dicã in glo. nõ poterat, ſupra tit. 1. cũ ſuper. & de hoc notatur
u ſupra de reſcript. edoceri u. nomine autem eccleſiarũ ſuarũ idem prælati, & clerici ipſas poſſeſſiones poſſidẽt ciuiliter. dicũt ẽt aliqui, q̃ iuris decimalis, & oĩum aliorũ incorporaliũ poſſeſſionem acquirit quis, ſi ille, qui prius illa iura ĩcorporalia poſſidebat, interuertat poſſeſſionem, ut quod prius ſuo nomine poſſidebat, incipiat alio nomine poſſidere. ff. de acq. poſſ. q̃ẽ
x meo. & in hoc forte ualeret, ſi induceret x quis in poſſundi decimalis, & aliquid inde nomine decimæ acciperet: quia ſic uti uideretur. & etiam interuertẽdo poſſeſſiõem ſuum miniſterium exhibere planè quilibet
17 † confirmatus, ẽt ſi non poſſideat rectoriam, tm̃ ex uirtute confirmationis poteſt contra oẽs, & ẽt cõtra poſſorem rectoriæ nomine eccleſiæ agere, & petitoriũ, & poſſeſſoriũ intentare, ſupra de elec. tranſmiſſam. & hoc idem põt facere nomine ſuo, ſi rectoriam petat, ſupra tit. 1. cum ſuper. Res autem rectoriæ oportet, q̃ petat noĩe eccleſiæ, infra de fide inſ. inter dilectos, p̃m Inno. cuius eſt mens quaſi totius g. quæ nimis prolixa eſt, & diffuſa, & minus utilis, quàm ſubtilis. Dicas ergo p̃m Hoſ. q̃ p̃m ſimplicitatem iuris canonici hi, qui eliguntur, per confirmationem ſuperioris acquirũt ius miniſtrandi, ut patet in eo, quod leg. & not. ſupra de elect. cum in cunctis. §. cum uero, & c. noſtri, & c. tranſmiſſam. & ex quo quis ius adminiſtrãdi habet, per ſe-
y ipſum poteſt approbare poſſeſſionem y omnium pertinentium ad illam dignitatem, ad quam eſt confirmatus. & idem eſt, quando ille, qui habet confirmare, prouidere poteſt, & prouidet. Talis enim prouiſus generalem & liberalem adminiſtrationem habet tã ſpiritualium, quàm corporaliũ, ſupra de electi. cũ nobis olim, ad fi. infra de conceſ. præb. poſt electionem. §. fi. niſi impediatur, ut not. infra de accu. accedens. §. fi. In aliis uerò beneficijs, quorum collatio ad diœceſanos pertinet, tm̃ facit collatio epiſcopi, quantum confirmatio, ſeu prouiſio. Si uerò ad inferiores pertineat cõferre, uel repræſentare, tm̃ operatur inſtitutio epiſcopalis, quantum in inferioribus beneficijs cõfirmatio; quod dic, ut legitur, & nota. ſupra de cleri. pere. cap. fina. ſupra de offic. Archidia. cum ſatis. Igitur ſic confirmatus, uel prouiſus, uel iſtitutus adminiſtrare poteſt, & poſſeſſionem adminiſtrationis apprehendere: aliter autem intruſus dicitur, infra de p̃bend. cum iam dudum,

dudũ, Saluis præceptorijs, de quibus dic. ut leg. & not. ſupra de iud. cum deputati, & ſaluis priuilegijs, & conſuetudinibus quorundam ſpecialibus, ac per Sedem Apoſtolicam approbatis, quod dic, ut legitur, & nota. infra de appell. quia nos, & infra lib. 6. de priuil. uolen-
18 tes. §. fi. Illud † autem certum eſt, q̃ ſicut prędicti & per prædictos modos ius adminiſtrandi, & per cõſequens ius adipiſcendi acquirunt, ſic, & per cõtrarios modos amittunt; quod dic, ut not. ſupra eo. glo. uerſi. Sed quæro, quomodo amittatur poſſeſſio iſtorum iurium, & ſequentibus, p̃m Hoſtiẽ. [*Aduerſarius*] reus conuentus interdicto [*Eum*] actorem, qui dicit ſe ſpoliatum [*Non*
19 † *canonicè*] ut ſimoniacè, uel per intruſionem, uel ſimili modo [*Inſtitutum*] quærebatur, cuius probationes prius eſſent admittẽdæ, & dubitationis cauſa poterat eſſe: quia in beneficijs nõ cõſideratur poſſeſſio, ſed canonica inſtõ, infra de inſt. c. 3. de reg. iur. c. 1. lib. 6. Sed illud uerũ eſt in petitorio [*Prius*] eſt ergo hic ponderandus ordo, quia q̃ õ ꝓiudicialis [*Agi*] cõtra, de fil. preſb.
z cõſtitutus. ibi ſoluitur z [*Debere*] & ſi de ipſa cõſtat, fieri debet reſtõ; & ſic bene cõtinuatur, quod ſequitur [*Quia*
20 *prædo*] nemo † dicendus eſt prædo, qui precium numerauit. ff. de pet. hær. & in eo. §. ſi quis ſciẽs, & per prędonem ſeruitus retineatur. ff. qui. mo. ſer. amit. l. pen. Vinc. prædo tamen nõ agit ad exhibendũ: quia nõ hẽt iuſtã & honeſtam cãm ſui intereſſe. ff. ad exhib. in hac actione. §. ſi incertũ. & idẽ de edicto, ne uis fiat ei, qui in poſſ. mitt. quod nõ datur ei, cuius non intereſt. ff. ne uis fiat ei, qui in poſſ. eſt miſſ. l. 1. §. hæc uerba, Vin. Itẽ fur non agit furti. ff. de fur. itaque fullo. ſit ratio diuerſitatis, p̃m Pet. & Abb. quia facilius inuitantur homines ad furãdo, quàm ad inuadendũ. ff. de pact. ſi unus. §. pacta. uel quia à fure potuit quis cauere, non tũ à uiolento, arg. ff. de act. empt. l. ſi ea res. Sed Hoſt. infra eod. olim, ſecũdo, reddit rationem: quia actio furti infamat, ff. de his, q̃ no. infa. furti act. interdictũ nõ. ff. de vi & vi ar. l. neq; unde vi. Item niſi interdictũ daretur prædoni, remaneret delictũ impunitũ, cum prius cõtra ipſum agere nõ poſſit, ut ibi no. Sed dũs rei furtiuæ ẽt cõtra p̃m furem agere põt, cũ uterq; ipſo inuito cõtrectet rem ſuã, inſt. de obli. q̃ ex quaſi delicto. §. furtũ. Eſt tm̃ caſus, in quo
aa de æquitate fur agit. ff. de furtis, q uas. §. ſi ego aa, Hoſt.
21 [*Secundum rigorem*] i. ſubtilitatẽ, p̃m Io. qui ſic exponit. l. di. ut cõſtitueretur, in ult. glo. ubi ẽt not. differẽtia horũ uerborũ, rigor, ius, & diſpenſatio, & de hoc in Spe. tit. 1. tractandis. §. 1. uer. notandum, & ſeq. [*Iuris*] putat
22 Hoſt. q̃ loquatur de legibus, per † quas proba. ſpoliato rem, ſi ab alio ſpolietur, contra illũ agere interdicto. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. qui ui à me. ff. de iud. non à iudice. ff. de pig. act. ſi pignore. §. ſi prædo. ff. depoſiti. l. 1. §. ſi prędo. Secus, ſi incontinenti ſpolietur à ſpoliato, quod licet, infra eo. olim. ex interuallo nõ licet. ff. quod met. cau. extat. C. unde ui, ſi quis in tantam. unde tunc reſtituetur, p̃m Pet. & Abb. p̃m quos non ob. ff. quod met. cau. ſed & partus. §. quæri põt, quæ loquitur in actiõe,
23 quod met. cau. nõ in interdicto. & eſt ratio: quia illa † actio reſpicit dãnũ, quod hic nõ interuenit. hinc eſt, q̃ ſi cogo debitorẽ meũ mihi ſoluere, nõ cõpetit illi actio, quia damnificatus nõ eſt. ea. l. §. fi. uidetur tm̃, q̃ ſi agas cõtra me interdicto, poſſum te repellere ope exceptionis primæ ſpoliatiõis. ff. quod ui aut clã. l. ſi alius. §. bellisſimè, & §. ſeq. ſupra de ordi. cog. c. fi. p̃m Hoſt. Sed tu dicc õtra, ut ibi dixi, ex quo ſpoliationes factæ ſunt circa eãdem rem, & lex locũ habet in interdicto, quod vi aut clam, ut dicam infra c. proxi. ſuper 1. glo. [*Reſtituendus*] Dicit Innoc. quoſdam dicere hoc uerum, qñ non conſtitetur ſe prædonem, uel qñ non conſtat propriebb tatem ad alium ſpectare bb. ¶ Pen. † gl. ſignat cõtrariũ,
24 & ſoluit, & determinat. ¶ Vlt. gloſſ. caſum excipit. ¶ *In*
25 † *glo. 1. ibi. §. ſi de ui*] prius quæritur de ui, quàm de dñio, uel poſſeſſione. ¶ *In glo. 3. ibi, Qui ui à me*] ſequitur, poſſi debat, ſi ui ab alio deijciatur, habet hoc interdictũ [*& in fi.*] ponit caſus decr. inter, de imm. ecc. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, uiolentia*] criminaliter, Goffr. [*& ibi, poſſeſſione*] ciuiliter, Gof. per quod uides, quomodo Gof. intellexit legem,
26 in qua multi diuerſi caſus no. ¶ *In gl. pen. ibi, iudicio.*] Idẽ not. Goff. ſupra eod. c. 1. & ſupra, de offic. deleg. venerabilis. & hoc probat per id, quod dicit, petit. de hoc in-
cc fra, de reg. iur. dolo. facit cc, lib. 6. [*& in fi.*] Item contra, quia ex improbitate ſua nõ debet quis cõſequi actionem. ff. de fur. itaq; fullo. Sed hic nõ reſtituitur ut p̃do,
dd ſed ut ſpoliatus dd, ſicut deponẽs recuperat rem depoſitã, non ut prædo. ff. depoſi. l. 1. §. ſi prædo, Vin. ¶ *In glo. ult. ibi, cum fure*] Sed illud iure auth. uidetur correctum in auct. de depo. in prin. col. 6. & ſignatur. C. dep. & in-
27 cipit, Sed cautũ iã. ibi dr, q̃ † nullus extrinſecus. i. alius à deponente interdicere põt rei depoſitę reſtõnẽ. Sed certè verũ eſt, q̃ ſimpliciter interdicere nõ poteſt, ſed uendicando, & probando rem ſuã eſſe, aduocat rem; & ſic impedit, ne furi fiat reſtitutio, Goff. Idem ibi no. Accur. [*& in fi.*] & infra de rerum permu. c. uno, lib. 6.

ANNOTAT ONES.

a ¶ Malefidei poſſeſſor. Adde ea, quæ habẽtur in c. grauis, infra eo. ti.
b ¶ In glo. iſta eſt glo. Inno. quam dicit Ioan. And. confuſam. ipſe uoluit diuidere, & coniungere articulos, qui inuicem conueniunt: ſed propter prolixitatem id omiſit, ut ipſe dicit, in Spec. iſto tit. ſu per regula, ubi uide: quia per alphabetum illam diuidit, & alleg. & in princ. glo. ponit A.
c ¶ Poſſeſſori. uiolento etiam hoc, ſi ex interuallo, ſi autem incontinenti, ſecus. & iſto caſu an primus uiolentus cadat in pœnam illius. l. uide Bart. in l. ſi qui poſſeſſionem, ff. de ui & ui ar. ubi ad materiam ponit plures q. & per Cy. & Moder. in l. ſi quis ad ſe fundũ, C. ad l. Iuliam, de ui, & uide not. Barto. in l. ſi alius. §. belliſſimè, ff. quod ui aut clam.
d ¶ Querelam. Quomodo autem eccleſia reperat ab iſto, & an ſoluẽtes iſti liberati ſint, & an ex cõtractu iſtius uerus prælatus agat, uide l. not. & ibi Bar. not. in l. ſi urbana, ff. de condit. indeb.
e ¶ Nihilominus. Et uide eod. tit. quòd ſicut, per Ioan. And. poſt gl. & ſcias, quòd gl. & idem Bart. dicit in uerſi. quid tamen, ſi præror, prælleg. quòd tunc demum iudicis præceptum excuſat ſoluentẽ, quando ſoluere debens oppoſuit de inhabilitate prælati, & potentis. & idem not. ipſe, & limitat iſtud dictum in l. minor. 25. annis, ff. eod. tit. quod bene not. & forte item noluit hic proxi. Hoſti. infra, & dictum illius glo. & Barto. intelligo, niſi ut ſpoliatus agat ad debitum: quia tunc excipi non poteſt de intentione, ut infra uerſ. nam & ſecundùm Innoc. & in uerſi. quid ſi poſſeſſor.
f ¶ Tenetur. Niſi confirmatus ſit, ut ſupra dixi; & infra, & de materia iſta uide in deciſio. Rotæ, concluſio. 5. & 6.
g ¶ Petens ſe reſtitui. Limita iſtam regulam, quòd ſpoliatus ante omnia, &c. ut per do. Ant. in c. ex parte, in ult. col. infra eod. tit. & per Fede. conſil. 273. & per Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune, ff. de acquir. poſſ.
h ¶ Nunquid poteſt excipi contra eum. uide in c. cum nobis olim, ſupra de elect. & in c. ordinarii, de offi. ord. lib. 6.
i ¶ Veniſſent. Vide Ioan. And. poſt Innoc. de cauſa poſſ. c. 1. in gloſ. rei alterius, & uide Bart. in l. 3. §. hoc interdictum, ff. de ui & ui ar. & Bald. & docto. in l. ſi certis annis, C. de pact. & per Ioan. Andr. in c. peruenit, de cenſi. & in l. cum de rem uerſo, ff. de uſu. per Bar. & uide glo. in l. regulariter, ff. de peti. hær.
K Poſſeſſio. Vide in his gloſ. & ibi Bart. in l. 1. ff. de acq. poſſ. & de incorporalibus uide Cyn. & Moder. in l. 1. & 2. C. de ſerui. & Bart. in l. 1. §. 1. ff. de iti. actuque priua.
l ¶ Quoſdam. uide de acquiſitione iuris canonicalis, & præbẽdalis poſſeſſionis in deciſione Rotæ, concluſio. 301. 2. 3.
m ¶ Ore. 1. reſpon. Ibi uide Ioan. Andr. & in c. 2. de conſuet. ſuper gl. fi. & in c. tranſmiſſam, de elect. in glo. poſtquam ſint, uerſic. not. ex dictis, & in Spec. de emp. & uend. §. 1. uerſic. nunc formam, & in c. 1. de reg. iur. lib. 6. poſt Din.
n ¶ Poſſideri. Ibi uide Bart. qui ponit q. de intrante poſſeſſionem caſtri, an apprehenſa poſſeſſione illius acquiſiuiſſe dicatur poſſeſſionem omnium rerum caſtro accedentium, & q. Iac. de Belu. & allegat hoc dictum.
o ¶ Prebendam. Per iſta poſſet quæri poſſeſſio præbendæ, non iuris canonicalis: quia ſunt differentes ab inuicem, ut not. ſupra uerſ. & pro certo, per ſequentia & præcedentia poſſeſſio canonicatus.

q ¶ Spectantium. Vide Io.An.in c.ut nostrum, de offic.Archi.oportet enim probare se usum ipsis iuribus, & illa esse iura canonicalia, ibi uide.
r ¶ Sequentibus. Si à seipso capit possessionem istorum,procedunt prædicta. si autem per eum,qui possit,tradatur illi possessio,quæsto uno iure,alia sunt quæsita,uide Bart.ff.de acq.poss.possideri,in prin.& plenius in l.1.§.si quis hoc interdicto,ff.de iti.actuq; priu.
s ¶ Quicquid.Et an gesta pro his,quæ ipsis à possessione remotis ualeant,uide Ioan.And.in c.nihil,super glo.fin. & ibi plenius Inno. quem ex toto non recitat Ioan.And.de elec.
t ¶ Retinebit. imò ex hoc uideretur potius competere isti interdictum, Vti possidetis.tuebatur enim potius, quàm spolietur propter residuum,quod remanet, quod forte in incorporali licet posset uerum esse, ut in iurisdictione, uide pro hoc, an sit hoc uerum Ioan.And.in c.dilectus,de ca.mo.
u ¶ Edoceri. Vide supra eod.glo.uersic.si tamen talis.& idem potest uideri in usufructuario,qui etiam naturaliter possidet.l.3.ff.de ui, ui arm.& uide in §.hoc interdictum.
x ¶ Induceretur. Per illum, qui possidebat, uel etiam per iudicem, quia plus transfertur, & pinguius isto modo,quàm quando à seipso accipit; uide supra uersi. sed quomodo, & de isto modo acquirendi possessionem, quando scilicet possidere se alterius nomine constituit, uide plenius Bart.in l.quod meo, prædallegato, & in l. interdictum, in prin. 2.§.fi.
y ¶ Possessionem. Vacuam, scilicet aliàs secus,de præben. licet episcopus,lib.6.& uide Io.An.in c.transmissam,de elect.in glo.postquam,in uersi.nor.ex dictis Composte.
z ¶ Soluitur. Ibi uide super gloss.2.& pro intellectu huius materiæ, an petens beneficij restitutionem, debeat probare de titulo, uide glo.fi.in Clem.1.de causa poss.& propriet.& per Io.And. in Spec. de restitu.spolia.super rub.& utrobique uide remissiones.
aa ¶ Si ego.Ibi uide Bart.& Moder.in l.fi.C.eod.tit.& differentiæ ratione inter furem,& prædonem, uide per Bart.in l.itaque fullo,ff. de fur.&in l.1.§.qui ui à me,ff.unde ui;& quod hic dicitur de prædone,intellige in rebus corporalibus. in seruitute autem humani corporis secus,uide de seruis non ordi.c.2.per Ioan.And.
bb ¶ Spectare. Vide Io.And.de diuor. significasti,& de fi.presby.constitutus,& in deci.Rotæ,consil.22.& limitationem huius regulæ, quòd ante omnia stipulatus restituatur,uide per Bald.in l.si res,C. de ordin.cogni.
cc ¶ Facit. Vide plenè Bar.pro intellectu huius l.in l.socer.§.Lucius, ff.sol.matr.& in l.si donatarius,ff.de condict.ob causam.
dd ¶ Spoliatus. Ista est propria ratio,quare spolianti datur interdictū, & furi non datur actio furti,uide Bald.in l.fin.C.de fur.

SVMMARIVM.

1 *Interdicto, unde ui, uel quod ui aut clam, exceptio criminis non obstat, & in suffra. & quæ exceptiones admittantur in posteriori, num. 5.*
Monacus an restitutionem petere possit,ibid.remiss.
3 *Sententiam dari non sufficit, nisi fiat ipsius executio.*
Argumentum à contrario, ibid.uersi.ergo potest.
Inimicitiæ etiam ortæ in causa ciuili repellunt accusatorem, ibid. ad dictio. præsumatur.
3 *Inimicus non admittitur ad accusandum etiam in crimine excepto, nisi in casibus hic exceptis.&*
Inimicus noster est, qui nostra bona tollit, ibid.
4 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Restitutione possessioni cui sit opus, si in eam iurauit aduersarius.
5 *Additio.*

CAPVT VI.

1 ITem cum quis. Casus. Non obst. excepa tio criminis agēti interdicto,unde ui, uel quod ui aut clā[a]. Diuiditur, ut supra proxi. [*Crimen*] not.hic Goff.& Host.de monaco, an possit restitutionem petere,quod dixi, de rescrip.cum dilecta, super ult.glo.& dixi etiam de hoc infra, de accu.olim. [*Obijcit*] forte directò opponebat homicidiū,uel aliud simile [*Executio*] quasi de notoria spoliatione loquatur,uel hoc dicit,quia non sufficit sentētiam dari,nisi 2 fiat ipsius executio,& restituatur possessio, de rē iudi. cum aliquibus [*Ante restitutionem*] ergo postea potest; de hoc.3.q.1.c.1.& q.2.audiuimus [*Præsumatur*] non re
b pelli accusatorem etiam propter inimicitias[b] ortas in causa ciuili;de hoc infra de accusa.cum oporteat;Hostien.[*Inimicus*] qui non admittitur ad accusandum etiam in crimine excepto, nisi suam, uel suorū iniuriā prosequatur,infra de simo.licet,& c.per tuas, ꝑm Inn. & no.ꝑm Abb.qui nostra bona tollit, inimicus noster
4 est.¶ Prima glo.dicit eum, cuius possessionem aduersarius intrauit,de restitutione nō agere, nisi in duobus casibus, & quid cōsequatur agens per hoc interdictū. ¶ *In glo.2. ibi, si maritus, in fi.*] Si donationem per maritum mortuum factam coniungi pater defuncti abstulit,dicens maleficijs coniugis maritum mortuum, restituere cogetur: quia causa crIminis,&c.¶ *Ingl.1.in fi.*]
5 admittuntur tamen.3.ut ibi not.quę habentur eo.tit. l.4.§.sed si permiserit,& l.si alius.§.bellissimè, & §.seq. & l.semper. §.hoc interdictum, scilicet exceptio conuentionis. Item,ꝙ tu per ui,uel clam feceras,id, quod dicis me ui,uel clam demoluisse, & hoc si iudici uidebitur. Item, ꝙ feci id causa arcendi incendij. Item,ꝙ si annus lapsus est,nisi ex causa post annum audiatur.de prima.s.pacti,uel conuentionis,uide quod dixi,de ordin.cogni.c.ult.super uersi.spoliatione,& facit hoc ad materiam decret.ex parte 2.de offi. deleg.

ANNOTATIONES.

a ¶ Aut clam. Ad materiam huius interdicti,uide Bald.in l.uicia, C. de acq.poss.& in l.si quis.§.sed hoc in illis,C.de præsc.per Io.An.
b ¶ Propter inimicitias. Adde,quòd etiā amici & consanguinei spoliatoris sunt suspecti,uide tex.in c.accedens,el 2.ut lit.nō contest.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus etiam à iudice iuris ordine prætermisso restituitur. Diuisio capituli, ibid.*
2 *Titulum ostendere an teneatur uocatus ab episcopo, remiss. Pro iudice non præsumitur in extraiudicialibus, ibid.uer.& sic ao.*
3 *Spoliare, quandoque non sonat in uitium.*
4 *Manifesta pro notoria.*
De causa non creditur episcopo, nisi aliter de ipsa fidem faciat, ibi d.
5 *Defendere quem teneor, impugnare non debeo.*
Spolietur quomodo quis rebus, uel beneficio, uel officio, uel fraterna communione, ibid.remiss.
6 *Rescriptum ad futuras causas, uel excessus non extenditur, & potest impetrari in curia etiam per originalem reum, ibid.*
7 *Ordo iudiciarius quare hic seruetur, & quando ei sit locus in delictis.*
Delictum denunciare quo casu teneatur superior, ibid.uer. sed Goff.
8 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 9.*
Pro iudicis sententia præsumitur, nisi contrarium probetur.
10 *Additio glossarum.*
Restituere ne cogere potuerit hic delegatus episcopum, ibid.
Mens rescripti uerbis anteponenda, ibid.uersi. sed primum.
Contra iudicem iniustè spoliantem agi potest, ibid. in fi.

CAPVT VII.

1 COnquerente. C.Spoliatus etiam iudice iuris ordine prætermisso ante omnia restituitur. Primo ponitur querela.secūdo ibi. Quia uerò,preceptum.tertiò ibi,Restitutione,iudicis datio [*Ecclesia*]
2 an uocatus ab episcopo teneretur ostēdere titulum, no.infra de reg.iur.c.1. lib.6. [*Iudicio*] & sic not.ꝙ licet
a præsumatur[a] pro his,quæ fiunt à iudice in iudicio,nō tamen pro his,quæ fiunt extra iudicium,& hęc est rō, quare Papa mādat prius restitui spoliatū, Gof.& Abb. & ꝑm hoc intellige,quod not.Io.7.q.1.præsentium,in glo.arg. ꝙ,in fi.& ꝙ sic intellexerit,patet.3.q.1.in prin.
3 summæ [*Spoliasti*] qnque hoc uerbū non sonat in uicium,

cium, supra de renun. quod in dubiis,de pactis, cū clerici,& de æta. & qua. cum bonæ, in fi. de cle. non resi.ex tuæ,& ca.fi.de mag.quanto,in fi.de collu.audiuimus,de crimine falsi,ad falsiorum, de cleri.excom.
4 fraternitati,& c.seq.[*Manifesta*].i.ꝙ notoria, ex qua possit ferri sententia. nec enim crederetur episcopo de causa,nisi aliter de ipsa fidem faciat.6.q.2.si tantum,& c.placuit[*Et rationabili*]& seruato iuris ordine,ut supra [*Spoliare*]contra,de ætate & qualita. cum bonæ.sol.ibi
5 [*Teneris*]nota, quiaꝙ quem teneor defendere,non debeo impugnare,simile de natis ex li.uē. c. uno, ubi de hoc [*Restituas*]distinctionem quam ponit hic Pet. de San. uide ad literam in specu. de peti. & poss.in fine.s. quomodo quis spoliatur rebus, uel beneficio, uel officio, uel fraterna communione, ibi uide as [*Proponere*]
6 super præteritis[ꝙ] excessibus,uel causis super futuris.n. non liceret:quia rescriptum ad illa non extenditur, supra de rescrip.c.fi.secundum Inn.[*Delegato*]secundum Tan.dato ad petitionem illius clerici,& quia facta restitutione iste super principali reus est.no.Host.in curia posse impetrari rescriptum etiam per reum originalem,simile infra de app.c.1. responsalem.hoc enim est in optione sua, de iuram. calum. c.fi.[*Iudiciario*]sed
7 cumꝙ talia expediantur ex officio,supra de rescrip.dilectus,de pac.cum clerici,de coha.cle.super,quare seruatur iste ordo.respon.ut puniatur episcopus, in quo deliquit, qui primò nullum ordinem seruauerat, ad hoc de transla.quanto,uersi.cœterum,cum suis concor.secundum Host.Sed Goff.dicebat tunc ordini iudiciario locum esse, cum occultum delictum inbditi nouit superior, nec apparet accusator, uel denunciator.quo casu superior tenetur denunciare 23.q.4.duo ista: quia de ipsius anima tenetur reddere rationem. 18.q.2.cognouimus. In notorio uerò, uel cum apparet accusator, uel denunciator, superior non ageret contra illum,sed suum officium exerceret supra de of
8 fi.ordi.c.1. ¶ Tertiaꝙ glo.quærit obiiciendo. ¶ Vlt. gl.
9 respondet per notabilem quæstionem. ¶ *Inꝙ gl.ult.ibi, uersi.prætor*]ibi dicitur, quòd prætor ius reddit, etiam cum iniquè decernit, facta relatione non ad id tantū quod fecit,sed quod facere conuenit,& dixi supra de
10 elect.cum causam, super 1.gl. ¶ *Inꝙ glo.2.in fi.*]in auctē. ut dif.iudi.§. si uerò 9.col.Host.¶ *In glo.ult.ibi, Spoliatus*] quod si constiterit,coget episcopum ad restitutionē, licet quidam contra,eum de hoc delegato non sit data potestas,sed solùm cognoscendi de causa restitutione facta,quasi cesset ipsius potestas,donec fiat restitutio. Sed primum dictum placet Inno.& Host.quasi & si non de uerbis, tamen de mente hoc sit, quæ præferenda est, infra de uer.sig.intelligentia;ad hoc de mu. peti.c. 2.[*& ibi, Pro sententia*]Sed hic non fuit sententia,
b uel iudicialis priuatio, sed extraiudicialis spoliatio.[b]

ANNOTATIONES.

a ¶ Præsumatur pro iudice.uide de hac regula per d. Feli.in c.dilectus filius, de rescrip.
b Spoliatio. Not. quòd contra iudicem iniustè spoliantem potest agi possessorio, sicut contra priuatum, uide do.Feli.in c. ecclesia sanctæ,de const.& uide d.Archi.2.q.2.in summa.

SVMMARIVM.

1 *Coniugis restitutio petenti & quæ probanti fit, & nu.2.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Petitorione hic ageretur, an possessorio.*
In matrimoniali causa speciale quod hic sit, ibid.
Restitutio non fit, ubi est animæ periculum, ibid.uersi. & est speciale.
3 *Spoliatus hic non restituitur, obiecto impedimento & quod Mulier, de cuius agitur matrimonio, quando & ubi custodienda,*
ibid.ad dictio. custodienda.
4 *Epilogus suffragium, & additio glossarum. & nu.5.*
Restitutio in quibus casibus in causa matrimoniali, uel alijs denegatur, remiss.ibid.nu. 5.

CAPVT VIII.

1 EX transmissa. Casus. Petēs restitutionem cōiugis, habet probare coniugium, uel plenius, restituitur coniux uiro probanti desponsationem,& copulam,& de ipsius impunitate cauenti,nisi magna sit uiri sæuitia. Primò mandat restitutionem fieri cum cautione. secundò prouidet, qd agendum, cum fragilis est cautio ibi, Si autem[*legitimè*] dici ꝙ potest, quòd hic petitorio agebatur, ut no. 2 infra eo. ex parte. Alij intelligunt in possessorio, nec fit restitutio,nisi probetur legitima desponsatio,& copula. & est speciale secundum ipsos propter periculū
a corruptionis[a]: aliter fieret restitutio spoliatione probata,saluo quod habetur infra eod.literas, secundum Inno.tu dic cum glo. [*inferre*] & hoc, quando non est odium capitale, & sic bene continuatur, quod sequitur[*Causæ*]super consanguinitate ꝙ forsan ex parte mulieris obiecta, uel alio impedimento canonico. unde in hoc casu,non obstāte priuilegio spoliationis,prius hoc examinabitur, & decidetur [*Custodienda*]uel ponatur in loco religioso & securo, de spon.cum locum, de procur.accedens [*committatur*] consanguineis pro- 4 priis sociata.33.q.2.fine,Goffre.¶ Secunda ꝙ glo.no.in hoc possessorio duo probanda,ponit simile,& rationem subdit. ¶ *In glo.pe.ibi, qui ita §.1.*]uide de offi.dele. 5 coram,super 1.glo.¶ *Inꝙ glo.1.ibi, utriusque*]ita,quòd tenuerit ratione consensus,dato quòd aliter sit nullum simile infra de spon.c.1.li.6.[*& ibi, perpetuum*]cessus,quibus matrimonio,uel alijs causis denegatur restitutio not.3.q.1.in summa, quorum aliquos notauit Vincē. supra c.proxi.& Goff. qui hic eos no. ut li.non conte. c.1.in 4.glo.& ibi scripsi,quos hic addebat Host.Inno. uerò no.de hoc infra c.2. & uide plene in spe. de peti. & pos.§.fi.per totum, ubi etiam inuenies de hoc uer. quos hic ponebant Pe.& Abb.

ANNOTATIONES:

a ¶ Corruptionis. Quasi secus in corrupta,in qua sola copula sufficeret, quod est falsum,ut in glo.& no.infra eo.ex parte, & rationem collige infra in glo.2. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Restitutionem petere potest is, qui per alium possidet, si illo mortuo possessionem ingressus expellitur.*
2 *Ordinarius ecclesiam concedere in usibus capituli uiuente eius rectore, uel ea uacante, potest & de quorum consensu, unire uerò non potest.*
3 *Confirmare pro scripturam confi cere, pensio noua potest imponi ecclesiæ rectori ex rationabili & fauorabili causa, ibid.*
4 *Cap.pastoralis,de priuileg.inf. huic non repugnare.*
Possessio acquiritur etiam per possidentem nomine nostro, ibid.uer si.uel dic.amittitur, & abijcitur animo solo. nume. 5. acquiritur etiam ab ecclesia sine traditione & quibus modis eodem nu.5.& 7.
Possidere qui uult pro alio, debet abijcere primò à se possessionem suam,& qua ratione, ibid.& nu. 5.
6 *Epilogus, & suffragium glossarum.& nu.7.*
8 *Epilogus glossarum.*
Negligitur quod communiter possidetur, ibid.
Totum qui non habet, nil se habere arbitratur, ibid.

CA-

CAPVT IX.

1 VM uenissent. Casus. Si † is, qui per aliū possidet, illo mortuo possessionem ingressus expellitur, restitutionem per interdictum petere poterit. & in prima consultatio partim decisa. in secunda responsio, ibi, Respondemus [*Desti-natus*] hoc esse potuit de sindico. c. uno, de postu. c. 2.
2 [*Concessisset*] de † consensu capituli sui, infra de his, quæ fi. à præla. tua, & potest hoc fieri non uocato rectore: uel si uacat, non deputato legitimo defensore, ut in cle. de re. cc. non alie. si una. fuæ uerò mensæ uel suo capitulo episcopus etiā cum capitulo ecclesiam unire
3 non potest, ut ibi [*Confirmasset*] deest scripturam † inde confecisset. si, infra de eo, qui mit. in pos. c. fi. in fi. [*Interim*] quandiu. s. uiueret clericus [*Idem G.*] nomine ipsorum possidens [*Annuam*] quæ prius Archiepiscopo sol
a uebatur[a]; & sic non est contra, infra de censi. prohibemus, secundum Goffr. sed Host. contra, dicens per uerbum, auctoritate, potius colligi, quòd pensio fuit noua ex rationabili & fauorabili cā imposita, quod fieri potest. eo. ti. significauit: aliàs dixisset litera post uerbum, proficeret, ut interim idem G. antiquam sol-
b ueret pensionem [b] [*Quæsiuerunt*] in ingressu possessionis [*Ingressi*] non ob. infra de priui. pastoralis: quia illud
4 † loquitur de priuilegio papæ, qui non intendit diœcesano facere præiudicium, hic de priuilegio ipsius diœcesani, quod large interpretandum est contra eū, secundum Abb. unde aliud est nunquam habuisse auctoritatem diœcesani, & aliud à principio habuisse, ut hic secundum Host. uel dic, ut no. in contrario, q hic prius possessionem habuerant. & si opponas de. l. quemadmodum, ff. de acquir. pos. ubi dicitur, quòd sine corpore non acquiritur possessio, soluit Innoc. quòd hic est corpus clerici possidētis ipsorum nomine. dicit tamē, quòd ad tollendum dubium omne de
c buit clericus à se abiicere primā possessionē [c], quæ so-
5 lo † animo abiicitur, & amittitur. C. de acquir. pos. l. licet, & constituere se, & per consequens incipere possidere nomine canonicorum, & sic omnino possiderent can. & non ipse. uel secundum eum speciale in ecclesia, quòd ex sola donatione, siue alia traditione possessionem acquirit, maximè si aliqua quasi traditio interuenit; facit, quod le. & not. supra de consue. ca.
6 2. ¶ Prima † gl. obiicit, quòd non uacans &c. & soluit.
7 ¶ Vlt. glo. ponit partem casus decisam. ¶ In † glo. 2. ibi; argu. ff. de posses. l. ul. quòd si iussu meo uenditor rem per me emptam in domo mea deponit, possessionē acquiro, etiam si non aliter apprehendatur. Idem, si res uendita mihi per ipsum ostenditur, duæ sequentes dicunt conducentem ab alio perdere possessionem,
8 quam prius habebat. ¶ *In † glo. 1. ibi, uiuentis*] maximè; quia naturale uicium est negligi, quod communiter
d possidet, ut se nil [d] habere, qui totum non habeat, arbitretur. C. quando & qui. quar. pars debetur. l. 2. lib. 10. Host. ¶ *In glo. ult. ibi, restituit*] archiepiscopus dicebat eos non restituendos, quia non possederant.

ANNOTATIONES.

a ¶ Soluebatur. Idem sentit gl. 2. quæ arguit solutionem census probare possessionem, quod est uerum respectu soluentis, sed possessionem alterius translatam per hoc non probat; uide Bar. in l. qui uniuersas. §. fi. & l. quamuis, §. 1. ff. de acquir. pos. & Bald. in l. licet C. de acquir. pos.

b ¶ Pensionem. Adde secundum Ale. consi. 82. in 2. uolu. quòd per actus fictos non interuenientes cōsensu pos. sed per actus veros sic.

c ¶ Possessionem. Quò ad se ipse clericus sic faciendo amittit possessionem per l. quod meo, ff. de acqui. poss. ubi uide Bar. & in l. interdum: sed possessionem, quam episcopus donans in ipsa ecclesia habebat, potuisset per talem constitutionem episcopo tollere, & in fratres transferre, per l. quamuis, in l. qui uniuersas, eo. tit. & ibi per Bar. hic autem interuenit iussus episcopi; & sic transtulit, & uide Bal. C. de acqui. posses. l. cum nemo, qui all. hic dictum.

d ¶ Se nil. Et uide no. in c. consultationibus infra de do. ubi ponitur alia sol. uidelicet, quod aut donatur ecclesiæ ratione tituli; & tunc non potest uiuente clerico illius ecclesiæ, & ita in c. 1. & 2. de concess. præben. aut donatur quò ad proprietatem, & tunc bene potest, & ita hic, & in c. consultationibus, de dona. Bal.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium altero coniugum accusante, si alter petit restitui, restituetur.*
Diuisio decretalis, ibid.
2 *Appellationis remotionis mentio facienda an sit in secūdo rescripto.*
Causa spoliationis non commissa hic auditur, & qua ratione, & nume. 4.
4 *Delegatus iudex ita debet procedere ad instantiam rei, sicut actoris, qui impetrauit rescriptum, & super tacitè contentis in eo.*
5 *Ante præsentationem literarum, siue rescripti iudex delegatus nō habet iurisdictionem.*
Iurisdictionem etiam non habet ante citationem, ne uirtute generalis clausulæ, uel obscuræ ante declarationem, ibid. uer. Hosti. probat, excipiuntur duo casus, nu. 6.
Rescriptum, siue literæ à me impetratæ sunt ueo communes post citationem, & ante eam possum eis renunciare ibid. nisi in duobus casibus, nu. 6.
7 *Adiudicatio dominij fieri non potest ueo in modum exceptionis probati, & nu. 8. præterquam in casibus numeratis, nu. 9. & 10. si uerò eam sibi fieri uelit, docet modos duos nu. 10.*
Sententia dari non potest nisi secundum formam petitionis & in re petita, non in propinqua uel connexa, & quæ debeat esse in rei uendicatione, ibid. uer. nec etiam pro me, & quod commodum reus ex ea consequatur, ibid. & nu. 8.
8 *Est nulla regulariter, si. feratur sine libello, & litis contestatione.*
Condemnatio in personali actione non fit obligatione in modum exceptionis probata ibid. nisi agatur libello per conuentionem, uel reconuentionem num. 10. Exceptiones tamen quædam eliciuntur ex nu. 9.
9 *Leg. Circa. ff. de probatio. leg. si possessori. ff. de iureiurando intellectus, circa fi. uer. sic enim.*
10 *Reum adiudicationem consequi uolentem instruit, quibus id modis assequi possit.*
11 *Negatur quid etiam tacitè per non admissionem.*
Incidens quæstio quæ non impediat processum in principali, ibid. ad dicti. principali.
Voluntas, quæ non processit ad actum, non inducit grauamen. eo. nu. ad dicti. uoluerunt.
12 *Appellatio licita, licet in rescripto remota sit, si fiat & causa in iure expressa.*
Spoliationis causa quod ante omnia terminetur, expressum est in iure, ibid.
13 *Restitutio hic quare fieri mandetur, & quòd fiat etiam lite contestata super matrimonio, nu. 15.*
Petitorio præiudicat possessorium super eadem re, & quomodo id fiat utilius, & quando ex alia causa præiudicet, ibid.
14 *Epilogus, & additio glossarum. & nu. 15.*

CAPVT X.

1 EX conquestione. Casus. Si altero † coniugum matrimonium accusante, alter petit restitui, ante omnia restituetur. prima ponit appellantis querelam. secunda dat iudicem, ibi, Mandamus [*Filiam*] hic patet possessio, & corporū
2 unio [*Obstaculo*] dicit Host. magistrum † suum per hoc notasse, quòd prima litera; in qua remota est appellatio, nunquam reuocatur per secundam non facientē mentionem de hac clausula, & ideo in hac secūda litera facta est de hoc mentio. ad idem infra de re iudi. inter

ter cœteras. Ipse tamen dicit, quòd hodie de consuetudine iu hoc casu non admitteretur exceptio, remit tit ad no. infra ti. 1. c. 2. [*Citaretur*] sup. sed post assignationem literarum; & sic non ob. de app. ut debitus, secundum Host. uel secundum eum mulier non oppo fuit exceptionem [*Ob hoc*] quia nil proficiebat coram ordinario [*Iudicibus*] impetratis à marito super consan
3 guinitate. & uidetur hoc mirabile, quòd † audiunt delegati causam spoliationis expresse non commissam nec uidetur hoc fieri iure reconuentionis, cum fiat post lit. contesta. ut infra sequitur quo tempore non procedit reconuentio secundum opi. quam tenui de mu. peti. c. 1. & sic contra de offi. dele. P. & G. de rescri. c. fi. cum si. So. dic, quòd & si quæstio mulieris non sit in litera expressa, tamen ratione connexitatis includi tur. quando enim committitur aliquod petitorium, idem iudex habet cognoscere de possessorio eiusdē
4 rei, supra tit. 1. c. 2. de sequestra. pos. c. 1. uel dic † secundum Inn. generaliter etiam illum, contra quem sunt literæ impetratæ, posse petere, ut per illas literas proce datur super contentis in litera tacitè, uel expresse: quia certum est, quòd delegatus, cui scribitur, iurisdictionē habet super personas, & res expressas in rescripto, supra de rescrip. pastoralis. §. fi. Item iudicium redditur in inuitum. ff. de uer. obl. inter stipulantem, §. 1. nec dubitat æqua iustitia, quin iudex pro utraque parte debeat esse communis. C. de fal. l. ubi, ff. de offi. præsi. ob seruandum, de re iud. cum æterni, li. 6. nec debet licere actori &c. infra de reg. iud. non debet, lib. 6. ex quibus concluditur iudicem sic debere procedere ad instantiam rei, sicut actoris, qui impetrauit rescriptum. Refert † ipse quosdam dicere, quòd iudex nullam iurisdictionem habet ante, quàm literæ sibi fuerunt præsentate, arg. infra de appe. ut debitus. nec mirum, quia ante præsentationem est in optione impetrantis, an uelit ipsas occultare, uel etiam lacerare. Alii dicunt, quòd cum literæ sint communes, potest iudex ad ipsas exhibendas cogere impetrantem, arg. ff. ad exhi. l. 3. §. 1. & 2. & in eo, quod le. & no. de proba. c. 1. & de fide instru. accepimus. Hostien. probat, quòd ante præ-
a sentationem [a] non habeat iurisdictionem, per decre. super eo. 2. de app. & uirtute generalis clausulæ, uel obscuræ ante declarationem iurisdictionem non habēt, de rescrip. pastoralis, in fi. & sic nullum dubium, quòd cum quæstio mulieris, de qua hic loquimur, non sit expressa in litera, iudices non possunt procedere, donec exprimatur; sed nec postea, nisi prius emanet citatio ad instantiam inpetrantis ut hic fuit. uidetur enim impetrans posse prius re integra pœnitere, cum aduersarii non interfit. ff. de inter. acti. de ætate. §. fi. cum cō cor. ad hoc de ap. cum cessante, & quia nemo inuitus &c. C. ut nemo inuitus, in rubro, & nigro. nec ob. qā allegatum est supra: quia licet iudex iurisdictionem habeat, ex quo recipit literas, illam tamen non exercet ante citationem, quod est fundamentum, & prinpium exercitij, de offi. dele. gratum, ad quam procede re non potest ad instantiam rei, inuito actore, cuius fauore fuerunt literæ concessæ; ad hoc. C. de leg. quod fauore, secundum Hosti. secundum quem quod dictum est, quòd iudicium redditur in inuitū, & quòd iudex communis est, locum habet, ex quo iudicium est firmatum & in iudice, qui habet exercitium: aliàs licet actori, quod non reo, ut si uult, utatur litera suis expēsis & laboribus impetrata: aliter abstineat, si uult re integra. nam de hoc posset dato libello ante recon uentionem, satisfacto aduersario de expensis & inte-
b resse. C. quomodo & quando iu. auten. qui semel [b], fortius ante citationem. nec enim debet cogi de suo facere beneficium 10. q. 2. præcariæ, nec labores, uel expensas suas communicare reo, licet possit hoc face re, si uult, & facit id tacitè, quando facit citationem fieri: sed ante citationem non putat Hostien. quod literæ possunt dici communes. Hæc uera † dicit, ubi ad ali
6 cuius instantiam super re familiari sunt impetratæ: secus, si concederetur pro bono publico, licet aliquo in stante & principaliter impetrante, ut si mandetur fieri inquisitio de ecclesiis, uel personis, infra de accus. qualiter 1. & 2. hic enim posset iudex procedere, ex quo literas recepisset non solum impetrante desisten te negocium prosequi, sed ipso etiam inuito, & renunciante, ac quantumcunque contradicente, arg. supra de off. lega. quoniam apostolica sedes. §. is autem, & in fra de accu. licet, & de colu. deteg. c. 1. & 2. & per totū Illud etiam no. secundum Inno. quòd si priuilegium alicui concedatur, in quo contineatur etiam ius alterius, ut si ecclesiæ metropolitanæ detur priuilegium ad ipsius solius instantiam, quòd capitulum unà cum suffraganeis metropolitanum eligat, in hoc casu potest capitulum renunciare priuilegio ante, quàm eo utatur. C. de pac. si quis in conscribendo, sed ex quo usum est priuilegio, uel etiam illud suffraganeis præsentauerit, ulterius ei renunciare non potest sine suffraganeorum conscientia & consensu, argu. ff. de ac-
c quiren. pos. qui absenti [c]. In alia materia distinguitur, an præsenti per se, uel per nuncium detur priuilegiū, ut dicam de concess. præben. quia cunctis, lib. 6. in glo.
7 Dicit † Inno. si quis etiam obtulit libellum, in quo petat rem aliquam, uel iura aliqua, uel dicat sibi aliquē obligatum, certum est, quòd ille, contra quem agitur de iure suo probare potest. ff. de proba. circa, & ita pro ipso sententia ferri potest, si de iure suo probauerit, ac si ipse pro eisdem rebus, uel iuribus egisset, argum.
d ff. de iureiur. sed & si possessori [d]. nam sicut ibi reo, q iurat rem suam esse, oritur actio, ex iureiur. quod præstat, ita, & orietur, si pro eo sententietur rem suam esse. quòd si de iure suo nihil probauerit, nihil sibi adiu dicabitur, sed tantum ab impetitione aduersarij absol uetur, si idem aduersarius similiter nihil probat. C. de rei uen. l. fi. infra de proba. ex literis. §. fi. & melius facit pro hoc supra de offi. dele. cum contingat, secundum Inno. qui in hoc dicto ultimo sequitur opi. Ia. But. & quorundam aliorum dominorum legum, no. ff. de proba. circa. hoc tamen ultimum sic generaliter approbare non possum, dicit Hostien. qui etiam ponderauit Inn. notasse contrarium, infra de prob. licet, ubi uide in glo. quid ad rem, ad fi. uersi. ei autem. nam, ut dicit Hostien. ubi aliquam rem uendico, petens mihi ipsam adiudicari, quia dominus sum eiusdem rei, quā tumcunque me nil probante probet reus rem petitā ab eo ad se iure dominij pertinere, non video, quomo do iudex hanc rem sibi adiudicare possit. nam & secundum libellum & intentionem meam dominium meum & non suum in iudicium deducitur, & super eo lis tantum contestatur. nec etiam pro me probante potest dari sententia nisi secundum formam petitionis. ff. communi diui. ut fundus, infra de simo. licet Hely. §. 1. ad fi. unde & si hominem petiero, & nō æstimationem, quamuis æstimatio ualde propinqua sit rei petitæ, tamen si in æstimatione, & non in re petita fiat condemnatio, talis sententia reptobatur. C. de fi-
e deicom. lib. l. cum quidam, ad fi. [e] sed si pro me petitore in re tam propinqua, tam connexa, tam adhærente proprie petitioni non ualet sic lata sententia, quomo do ualebit ex parte rei lata in re petitioni meæ non di co connexa, uel diuersa, sed etiam, quod plus est, con
f traria [f] hoc enim certum est, quòd si res petita mea est, sequitur, quòd tua non est, & e conuerso. unde & dicit lex, quòd eo ipso, quòd rem meam esse pronunciatum est, ex diuerso uidetur pronunciatum tuā non esse. Si uerò pronuncietur meam non esse, nihil de

iure

iure tuo intelligitur iudicatum, ut ff. de proc. Pompo. §. ſi ſtipulentur, uer. denique, ad fi. & ff. de ex. rei iud. ſi inter me & te. per quam ultimam. l. dico, quòd bene poteſt iudex pronunciare rem petitam meam non eſſe, & per conſequens reus ipſam mihi reſtituere nõ cogetur. C. de rei uend. l. fi. ſed nunquam poteſt ex ui ſolius petitionis meę eandem rem ſibi adiudicare, uel pronunciare ſuam eſſe: quia nec iſtud petitum, nec ſuper hoc libellus oblatus eſt, nec etiam lis conteſt. ſi-
8 net quibus ſententia regulariter nulla eſt tanquam la ta iuris ordine nõn ſeruato, ut patet ex eo, quod le. & no. de libel. obla. c. 1. ſupra de lit. conteſt. c. 1. infra de re iudic. c. 1. nec ob. ſi reus in modum exceptionis ad ſe probauerit dominium pertinere: ex hoc enim nõ po teſt ſibi adiudicari res, quamuis retentionis commodum conſequatur, ut patet in eo, quod le. & no. ſupra de or. cog. cum dilectus. §. 1. uer. unde uerus dominus & §. fi. & miror, quomodo potuit contra hoc Ia. But. ſcribere, & qualiter potuit Inn. hanc ſuam opi. ſequi: quia ſi quis aduertat, quod ſit officium, uel quæ ſint partes iudicis in hac cauſa, reperiet, quòd ſi actor pro bat, & non reus, res eſt actori adiudicanda: alioquin reus tantum eſt abſoluendus, ut expreſsè legitur inſti. de offi. iudi. §. ſed ſi in rem. poteſt etiam pronunciare rem meam non eſſe, ut dictum eſt, & per conſequens uidetur eum abſoluiſſe, ſicut ſtatim ſequitur in perſonali actione. & idem eſt in perſonali actione, in qua dico mihi aliquem temporaliter obligatum, ut patet inſti. de offi. iudic. 1. reſpon. in qua. & ſi ita pronunciet iudex nihil uideri Titium reum debere Seio actori, ualet pronunciatio, & uidetur Titium, quamuis hoc non expreſſerit, abſoluiſſe. ff. de arbi. quid tamen. §. ſi arbiter. Sed nunquam dicendum eſt, quòd ſi petam à
te. 100. ex cauſa mutui, & non probẽ, tu uerò probas in eadem inſtantia, me ex eadem cauſa tibi centum debere, quos tamen non petiiſti, quòd iudex me tibi debeat condemnare. hoc enim ualde ridiculoſum, & abſurdum eſt ſentire, ut patet ex præmiſsis, & in eo, quod no. ſupra ti. 1. paſtoralis, in fin. ad fi. ipſius glo. di-
9 ctum † tamen Inno. exaudiri poteſt, & ſaluari, quando agitur confeſſoria, aut negatoria: quia tunc uidetur li bellus oblatus, & lis conteſt. ſuper iure utriuſque partis, & utriuſque ius uidetur in iudiciũ deductum fuiſſe; quod dic, ut legi. & no. de iudi. examinata. Idem in communibus iudicijs, in quibus uterque actor, uterque reus; quod dic ut le. & no. infra de proba. ex literis. Idem in cauſa ap. in qua ſi peratur confirmari tantum, uel infirmari ſententia, per cõſequens in primo caſu uidetur petita infirmatio. in ſecundo confirmatio, & ſufficit, quòd iudex dicat, & in utroque caſu poteſt dicere, confirmo, uel infirmo, uel ap. pronuncio iuſtam, uel iniuſtam, & hoc ſufficit, ut C. de ap. eos, qui. 1. reſpon. ad fi. 2. q. 6. ad fi. §. ab eo autem, & leg. & no. infra de teſti. Rainucius. §. dictus uerò, ad fin. & §. cum autem, & §. quia uerò, ad fi. & c. Rainaldus. §. à cu ius, uer. 1. & uer. fi. & §. uerum. 1. reſpon. ad fi. Idem & eadem ratione, & etiam fortiori propter periculum animarum, quando petitur electio confirmari, uel infirmari, ſupra ti. 1. cum ſuper. Idem, ubi unus clericus petit beneficium ab alio, & actor nihil probat, & reus probat, quòd ad ſe pertinet beneficium, in hoc enim caſu abiudicabitur beneficium actori, & adiudicabitur reo, ut patet in eo, quod leg. & no. ſupra de reſcrip. c. 2. & c. inter cæteras. & eſt ratio, quia ex quo conſtat iudici, quòd actor non habet ius in beneficio & reus habet ex officio propter periculum animarũ potiſimè debet illum, qui ius non habet, remouere, & alium inſtituere, ut patet in eo, quod legitur & no. ſupra de cle. pere. c. fi. & de pactis, accepimus, & c. cũ clerici. infra de inſti. c. 3. Idem in cauſis matrimoniali-

bus, quando aliquis, uel aliqua in uirum, uel uxorem petitur, uel ad diuortium prouocatur. nam quicquid petitum fuerit, ex quo tamen de ueritate conſtiterit, ſecundum ipſam ſiue pro matrimonio, ſiue contra matrimonium ſententia ferri debet, non obſtante ẽt contraria iam lata ſententia, quæ in hoc caſu nunquã tranſit in rem iudicatam, ut patet in eo, quod leg. & no. infra de re iudi. lator, tenor, conſanguinei, infra de ſpon. ſicut ex literis, ad fi. infra de cog. ſpi. c. fi. infra de
frigidis, fraternitatis, §. nos tamen, & ſeq. Idem forſan
g & in aliis [g] in quibus uertitur periculum animæ, & quæ eiuſdem naturæ ſunt, & maximè quando agitur inter ſimplices & religioſas perſonas, ut patet in eo, quod leg. & no. ſupra de iudic. dilecti. Idem, ubi reus offert ſe probaturum, quòd dominium rei petitæ ad ipſum ſpectat, tali pacto habito cum actore, quòd ſi
h hoc probauerit, [h] res petita ſibi adiudicetur; & ſic intelligimus infra de re iudi. cum cauſa, in fi. & maximè ſi iungat, quod ſi non probauerit, adiudicetur actori, ſic enim in ſe propriè, & uerè recipit onus probandi, & ſic loquitur, & uidetur & intelligi poteſt. l. quam
i Inno. pro ſe induxit. ff. de proba. circa, [i] & ſupra eo. ca. 1. uel eſt illa. l. ſpecialis in cauſa ingenuitatis, ut quidã dicunt: ſed præcedens intellectus magis placet Hoſti. Idem, quando actor defert iuramẽtum reo, quòd iuret rem ſuam eſſe. nam & hic uidetur utraque pars conſentire, quòd ſi hoc iurauerit, ſtandum ſit iuramẽ to, & ſic loquitur alia lex ab Innoc. inducta. ff. de iureiur. ſi poſſeſſori. quid iuris in his duobus caſibus, hoc enim regulariter eſt tenendum, quòd ex quo par tes conueniunt, & conſentiunt, in pronunciatione iu dex hãc approbare debet. quid enim aliud debe prætor agere, niſi ut lis finiatur, & à controuerſia diſcedatur. q. d. nihil. ut ff. de no. oper. nuncia. l. 1. §. & poſt operis, & ſequen. & hoc traditur pro regula, ff. de re iudi. ſi conuenerit. ff. communi diui. iudicem, & l. ſequen. & in auten. ut diffe. iudi. §. ſi uerò contigerit, col la. 9. & argu. C. de fideicom. l. fin. C. de teſti. l. fin. §. 1. infra de teſti. præſentata. §. fi. uer. optione, & ſequen. ſupra de elec. cum inter. R. iuniorem. ff. de in ius uocan. neque impubes, in fi. & idem argu. ff. ſi quis cau. l. 2. in prin. ff. ſi certum petatur, quidam æſtimauerunt in fra de dolo, & contu. finem, & cap. fi. ſecundum hoc etiam ſaluari poteſt opi. Ia. Bald. circa hanc materiam no. ff. de probatio. circa, ſecundum Hoſtien. qui tamen putat, quòd Iacob. Bald. alium habuit intellectum. Sit ergo † cautus reus, quòd reconueniat [k] uel
10 k conueniat actorem, ſi uult rem ſibi adiudicari ſecundum Hoſtien. qui etiam dicit, quod ultra exempla ſupra poſita alia eiuſdem naturæ poterit inquirere ſtudioſus [*Poſtulabat*] dicit Hoſtien. prius excipiendo, & poſtea ex eodem petendo. & dicit per hoc interlinea re planam decre. de hoc infra dicam [*Negata*] non negarunt † interloquendo, ſed petitionem non admittendo ſecundum Inno. qui hoc no. de no. oper. nunc.
1 c. penul. ubi dixi in fi. pen. glo. [*Principali*] ſed cum quæ ſtio incidens talis eſſet, ſine qua principalis cauſa poterat terminari, uidetur, quòd non obſtante appel. potuerunt in principali procedere, infra de appel. ſuper eo. ideſt quicquid dixerint hic antiqui, ſolue, ut ibi not. [*Voluerunt*] & proceſſerunt, exceptione non admiſſa, aliàs uoluntas, quæ non proceſsiſſet ad actũ, non induxiſſet grauamen; ad hoc infra titu. 2. c. 1. de
12 pœn. di. 1. cogitationis, Hoſti. [*Appellauit*] quod † potuit, licet in reſcripto remota eſſet appellatio: quia
1 hæc cauſa in iure expreſſa eſt, infra de appel. paſtora-
m lis, [m] ſcilicet quòd ante omnia terminetur cauſa ſpoliationis, ſupra eo. in literis, & c. item cum quis, ſecun-
13 dum Hoſtien. [*Reſtitui*] aduerte, quia † aut excipiebat in iure, aut agebat. in primo caſu reſtitui non debuit,

nec

nec in ſecundo, quia ſimul hæ duæ mutuæ petitiones tractari debebant, utrumq; probatur, ſupra de ord. co gni. cum dilectus. So. primò uir conuentus fuit à mu liere ſuper ſpoliatione, unde non potuit ſibi referri quæſtio proprietatis: quia primò conuenerat coram ordinario, licet coram delegato forte reconueniret: uel dic ſecundum Io. qui hoc no. 2. q. 2. c. 1. quòd iſtud locum habet, quando ſuper re, de qua principaliter agitur, fit reconuentio: illud, quando ſuper diuerſi, Gof. & per hoc dicit utilius conuento petitorio ſuper eadem re de ſpoliatione reconuenire, quam excipere. Idem no. de ord. cogni. c. fi. & idem hic Vin. Inno. & Abb. pro his facit cle. de cauſa poſ. cauſa, ut ibi no. in glo. pe. Sed Hoſt. intelligit, quòd hic fuit exceptum & poſtea actum, ut ſupra dixi, dicens opi. Io. Vin. Gof. & Inno. & Abb. non eſſe ueram, & ponit hos termi-
nos. Pone, quod petunt canonici electionem per ſe factam confirmari, & aduerſariis præcipi, ne ipſos poſtea moleſtent, quominus liberè eligant. nunquid, ſi petant aduerſarii reſtitui, præiudicabitur petitioni canonicorum: dicit quòd non, licet opinio prædicta ui deatur uelle contrarium; alleg. ſupra ti. 1. cum eccleſia, & c. cum ſuper, & c. cum dilectus, de elec. cum eccleſia, & Cumana, & c. in geneſi, de præbend. dilecto, non ob. hoc capitulum, quia hic prius exceptum: uel hoc c. & infra eo. literas, & c. ſe. & ſupra ut lit. non conteſta. accedens. 2. loquuntur in coniuge alterum ſpoliante, & poſtea matrimonium accuſante, & ob hoc ſuſpectus eſt, & præſumitur contra ipſum, arg. ſupra eo. item cum quis. omnis autem ſuſpectus repellitur ab accuſatiõe matrimonii, infra qui matrimoniũ accu. poſ. ſignificante, & hæc ratio redditur infra eo. literas. §. porrò, uerſi. ſi non habeat. Item ſecundum eum inducit hoc fauor matrimonii, & dicit non faciendam uim; quòd quibuſdam ex iuribus ſupradictis intentabatur petitorium, & poſſeſſorium. nam & hic oportet proprietatem probari, ſupra eod. ex tranſmiſſa. Item ſecundum eum, quando opponitur conſanguinitas petenti reſtitutionem, & excipiens fatetur matrimonium conſumatum, non poteſt eſſe ſpoliatio non notoria: ſed ſi non fateatur matrimoniũ, ſed neget, addens, quòd & ſi apparet contractum, nõ poteſt eſſe matrimonium propter conſanguinitatẽ, dicit eum audiendum; & ſic poteſt intelligi, de ordi. cog. c. 1. de off. dele. cauſam 1. ſecundum literam prius quam, arg. de teſti. ex tenore, ſecundum Hoſt. qui dicit prædictam opini. nullo iure inuari, nec etiam per hanc decreta. prædictis rationibus, maximè cum hic nõ dicatur ſuſpendi petitorium, ſed poſſeſſorium no torium prius terminari, quod poteſt inducere pericu lum animarum propter petitorium, quod poſſet nimis protendi, & ſic daretur materia adulterandi. per quod dicit, quòd ſi is, qui ſpoliauit epiſcopũ toto ſuo epiſcopatu, agit contra ipſum ciuiliter, & ipſe reconuenit illum de ſpoliatione illa. quòd ſi ſpoliatio illa ſit notoria, ſtatim fieri debet reſtitutio; ad id ſupra ut lit. non conteſt. quoniam. §. porrò, de appe. oblatæ, ad fi. quod autem hic de ſpoliatione conſtaret, patet ſecun dum eum, quia de hoc papa non mandat inquiri. ſed huic ob. litera, ſi eſt ita. mihi non uidetur, quòd per hæc dicta Hoſt. lædatur opi. Ioan. & ſequacium. Nam exemplum, quod dat de canonicis petentibus confir mationem, non ob. nam in eo, quòd confirmationẽ petunt, implorant officium iudicis, nec dirigũt actio nem contra certum, & facit quod dixi de cauſa poſſ. cum eccleſia, ſuper glo. 2. in eo, quod petunt inhiberi, & c. non intentant petitorium, ſed poſſeſſorium re tinendæ. Alia etiam non obſtant, quod per te uideas, ultra hoc extra caſum iſtum, quo pronunciari petit, non tenere matrimonium carnale, uel ſpirituale, ra-

rò uel nunquam ueniet in practicam, quòd agens petitorio recõueniatur poſſeſſorio recuperandæ ſuper eadem re. & ipſe idem Hoſtien. dicit poſt omnia hic in fin. capituli, hoc dici poſſe, quod poſſeſſorium ſecundo loco propoſitum, ex quo uerſatur circa eandem rem, præiudicet petitorio, remittens infra eo. li teras, in prin. ſuper uer. poſtulabat, & de hoc in Spe. de peti. & poſ. poſt prin. uer. ſi uero [*Poſtmodum*]. ſi ipſa reſtituta, & ſic non prius [*Matrimonio*]. i. conſanguinita-
14 te, quæ obijcitur matrimonio. ¶ Tertia † glo. no. ex tex. quòd etiam poſt lit. conteſt. &c. & adducit ca. paſtoralis. obijcit de decret. inter mon. ſoluit, & ſtando obiectioni reſpondet ad hoc capit. & ad c. paſtoralis. ¶ Quarta glo. ponit 4. caſus, quibus non ſit reſtitutio coniugis. ¶ Quinta ſignat contrarium, & ſoluit. ¶ Pe-
15 reſpondere poteſt per obiectionem. ¶ *In† gl. 2. ibi, licet*] quamuis de inceſtuoſo matrimonio ageretur ciuiliter, tamen non ad pœnam inceſtus, ſecundum Goff.
n [*& ibi, ex parte*]. ſ. de iudi. c. ulti. [n] lib. 6. ¶ *In gl. 3. ibi, in modum actionis*] Inno. hic, & ſupra de cauſa poſ. c. 2. tenet contrarium in cauſa matrimoniali, ſ. q. etiã lit. conte.
o ſuper matrimonio, poſsit reus reſtitutionem [o] petere, & prius audiatur [*& ibi, compulſa*] dicit Hoſti. quòd hoc non uidetur iuuare: quia ſi fiebat ſibi iniuria, debuit appellare. ¶ *In glo. 4. ibi, gaudemus*] & aliis, quæ no. ſupra ut lit. non conteſt. c. 1. in 4. glo. remiſsionẽ dedi, ſupra eo. ex tranſmiſſa [*& ibi, reſtituitio*] melius dixiſſet, ubi petitur ſpoliatio. ¶ *In gl. arg. contra in fi.*] ut. ſ. eo. literas, uer. non autẽ, Tan. ¶ *In gl. ult. in fi.*] de hoc in Spe. de reſcri. præſentata. §. ratione formæ, uer. item q̃ ubi debet.

ANNOTAT. ONES.

a ¶ Ante præſentationem. Vide per do. Fel. in c. cæterum, de reſcri. in 9. col.

b ¶ Qui ſemel. Per illam auten. dicitur communiter, quòd poſt datum libellum citatione ſecuta non licet actori pœnitere inuito reo, ibi uide Cy. & Bart. & Sali & plenè per eoſdem, & Bald. in l. edita. C. de eden. & uide in Spe. de libel. concep. §. an actor, & §. ibi ſe. ſecundum antiqua iura procedebat, quod hic iſte dixit.

c ¶ Abſenti. Vide ad materiam. l. abſenti. & ibi nota. per Bar. ff. de do na. & uide glo. Ioan. And. de præb. ſi tibi abſenti, lib. 6. Et ad materiam omnium prædictorum uide l. ſi iudex, ff. de mino. & ibi Bar. & l. amiciſſimos, §. fi. de excu. tu. & ibi doc. & plenius in l. pe tendum, C. de temp. in inte. reſti. mi. per Cy. Bald. & Sali. & per Bar. in l. ſi poſt mortem, ff. de contrab.

d ¶ Poſſeſſori. Et in hoc magna eſt rei utilitas, ſi quando à poſſeſſione cadat, in uendicaſi. & quæ actio ipſi reo tunc dabitur, uide ua rias opi. ibi per glo. & Bar. & in §. fi. illius. l. uidetur tamen contra Inno. facere, quod ipſe no. ſupra ti. proxi. cum eccleſia, ubi uide Ioan. And. in glo. hoc patet, & in c. cum contingat, hic proxi. alleg. ubi uide Io. And. in glo. quia melius, & uide in c. cum Bertoldus, de re iudi. in glo. uidetur.

e ¶ Quidam ad fi. ibi uide, quanti æſtimatur homo, ipſo autem perempto poteſt fieri condemnatio ad æſtimationem, uide Io. And. de uer. ſi. ex parte, in glo. 1. emenda, & plenius Bar. in l. ſtipulationes non diuiduntur, ff. de uer. ob. & in l. 1. 1. ff. de ac. em. & ibi uide ad iſtam materiam Bald.

f ¶ Contraria: In contrarium fácit, quod nota. Barto. in l. Iul. ff. de confe. & in l. ſi ſeruus, §. fi. ff. de uer. ob. ſed ibi forte loquitur, quã do res eſſet perempta, Archidi.

g ¶ In alijs. uide in l. ſi forte, ff. ſi ſer. uendi. & in c. examinata, de iu diciis.

h ¶ Probauerit. Et tunc ſi non probauerit, an abſoluatur diffinitiuè, & ſimpliciter, an declaretur ſuper dominio actoris, etiam ſi nil probauit, uide glo. no. in l. circa, præalle. & in fi. glo. ma. & Sali. C. de eden. qui accuſare.

i ¶ Circa. Item ad hanc quæſtionem uide tex. in c. abbate ſane, de re iud. lib. 6. ubi ille reus, & illi fratres Hiero. probabant ſe dominos & ad eos ſpectare, ut in uer. fi. allegabatur, quòd non fuit lata declaratoria, ſed ſolum abſolutoria pro eis: ſed dic, quòd hæc non petierunt. ſi. n. petiiſſent, declarata etiam fuiſſent. item pro hoc, quòd declaratoria feratur pro reo, facit tex. in c. cum cauſam, de re iudi. & ibi ſcripſi, ſicut dicitur de cauſa appel. etiam ut no. in l. eos, C. de appel. Arch.

k ¶ Reconueniat. Quòd hoc poſſit fieri ſuper eadem re, uidetur du bitabile propter no. per Io. An. in c. cum contingat, de off. dele. in

glo.

glo.quia melius, & uide ſupra ti. proxi.cum eccleſia, in glo.hic patet, ad fi.& de re iudi.cum Bertoldus, in gl.uiderur, per Io.An.

l ¶In fi.pe. Hoc ibi idem dicit, quia tentat, an à ſententia ſuper poſſeſſorio poſſit appellari, de quo uide Bar.in l.2.ff.de ap. recip.

m ¶Paſtoralis. No.quod licet cõiter gl.& doc.ſic dicant; tamen glo. hoc in uer.poſt appellationem, dicit aliter.ſ.ubi manifeſtè grauatur, quod no.bene.Item no.quòd clauſula, appellatione remota, in delegatis conuenientis appoſita non tollit facultatem appellandi reconuenienti ad incommodum clauſulam impetrantis, quod uidetur limitare.c. 2.de mutuis peri.dic, ut ibi ſcripſi,& ad id,quod dixi, quòd non tollit facultatem appellandi,ubi manifeſtè grauatur,facit optimè tex.in c.inter cœtera, de re iud. Archi.

n ¶Iudi.c.ult.in c.ex conqueſtione, in glo. per hoc, in fi. no. ex hac ſolu.quòd ubi reus per iudicem eſt ſupplantatus, quominus poſſit ante lit. conteſta. opponere exceptio. dilatoria, quòd poterit poſt lit.cont.ad hoc Inno.in c.diuerſis, infra de cle.coniu.in fi.no. in c.& cũ ſuper, de cã poſ.& propri.& c.cũ olim, de do.cont.Bal.

o ¶Reſtitutionem. Pro hoc uidetur tex.in cle. unica, de cauſa poſ. & propri.ibi, uel aduerſario &c.Sed poteſt dici, quòd ſpeciale in cauſa beneficiali, ut ibi dicit Bar.in l.naturaliter, §.nihil commune, ff.de acq.poſ.in 4.combina.uidetur tenere id, quòd iſta gl.ſed tamẽ ipſe potius uidetur loqui, quando poſ. refricatur per uiam excep. Bal.

SVMMARIVM.

1 *Violentus rem in fructibus qui percipi potuiſſent, reſtituire, damna reſarcire, & de iniurijs ſatisfacere compellitur, & numero 6.& 8.*

2 *In actionibus bonæ fidei, & ſtricti iuris, ubi peto, quod meum eſt, ueniunt fructus, & partus, & omnis cauſa, & quando ea petere debet, & nu. 3.*
In iudicium quæ ueniunt etiam non petita, ibid.& nu.3.

3 *Peti quæ debent, ſi non petantur, uel etiam ſi petantur, & non fiat mentio in ſententia lata ſuper principali, ea poſtea peti non poterunt.*
Legis ſi in iudicio, ff.de excep.rei iudi.intellectus, ibidem uerſicu. nec obſtat.

4 *De iniurijs ex ui illatarebus ablatis uix in curia impetrantur literæ, licet fiat petitio, & condemnatio iniuriarum.*

5 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. & nu. 6.*
Fructus qui dicantur, & à quo reſtitui debent & à quo tempore, §.1.& nu.8.2.9.
Expenſæ quæ deducantur à quo poſſeſſore factæ, §.1.
Sortem, & induſtriales facit ſuos coniux ex re à marito donata, ibid.& à quo die ueniant, nu.8.& quare quidam induſtriales, dicantur, nu.9.
Deiectus, uel ſpoliatus ad quæ reſtituendus.ibid.uer.hoc lex dicit.

7 *Additio gloſſarum.*
Poſſeſſor malæ fidei quando per denunciationem fiat, & nihil alienare poteſt, ibid.nu. 7.

8 *Ex interdicto, de ui & ui armata, ueniunt fructus à die deiectionis, in alijs à die editæ actionis, & an magis expediat hoc uti interdicto quam rei uendicatione.*

CAPVT XI.

1 GRauis. Caſus. Violentus† rẽ cum fructibus, qui percipi potuiſſent, reſtituere, damna reſarcire, & de iniuriis ſatisfacere compellitur. prima pars ponit deciſè querelam. ſuper qua ſecundo dat iudicem, & ibi, Mandamus, cui quatuor mandat, quæ per ſe patent [*Reſtituere*] compellatis, quod eſt infra, & forte in uiolenta apprehenſione poſſeſſionis aliqua exportarunt & de his loquitur ſecundum Pet. & Abb. [*Damna*] no.

2 quòd† in actionibus bonæfidei, & etiam ſtricti iuris, ubi tamen pero, quod meum eſt, ueniunt fructus, & partus, & omnis cauſa à rpe moræ. ff.de uſu. uideamus & l. mora. §.in bonæfidei. ff.depo. l.1.§.hanc actionẽ. & hoc uerũ eſt, ſi petatur in libello expreſſe: alioquin iudex non põt ad ea reſtituenda cõdẽnare. ff.de ædili.

a edic.ædiles. 1.§.item ſciendũ. ſed & ſine petitione cõdemnare non põt, niſi de his, quæ poſt litẽ cõt. cõtin gunt. Illa. n. omnia officio iudicis ueniunt in cõdẽnatione, ut ibi. & ff.de uſur. partũ, & l.Paulus.§.fi.& l. ſe.excipe ẽt actionẽ, quod me.cauſa, & interdictũ, unde ui, & cõſtitutionẽ, ſi quis in tantã.in eis.n.oĩs cã ue nit. ẽt ſi non petaſ. ff. quod metus cã, licet.ſed & partus, ff.de ui, & ui ar.l.1.§.rectiſſimè, & l.idẽ eſt.§.fi.& l. ſi plures. C. unde ui, ſi quis in tantã, & leg.& not.ſupra quod me.cã.c.fi. unde & interdicto agitur ad acceſſoria ſine principali per prædictas. ll.ſm Inn.& idem eſt in petitione hereditatis, in qua ẽt oĩa ueniunt ratione uniuerſitatis. ff.de peti.hæred. itẽ uidendũ eſt.§.fi.& l.

b non tantũ, & l.item ueniunt.§.fructus, per totum[b] ꝙ

3 ſi † non petanſ illa, quæ non ueniunt, niſi petita fuerunt in iudicio, uel ẽt ſi petanſ, & feraſ ſuper principali diffinitiua ſententia, nulla eorũdẽ acceſſoriorum habita intentione, decætero peti nõ poterunt. C. de uſur. eos, reſpon. 1. C. de fruc. & litis expe. l.3. ff.de act. em.& uendi. qui pendentẽ, & l.qui per colluſionẽ. ff. de eo, quod cer. lo. in bonæfidei, & l.centũ Capuæ. Si aũt plura petantur non quaſi principalia, ſed quaſi ac

c ceſſoria, tunc ſecus eſt, ut in præalle. l.centũ.[c] nec ob. ff.de excep. rei iud. ſi in iudicio. ubi dicitur, ꝙ in bonæ fidei iudicio ad hæc acceſſoria agi põt exceptione rei iud. iam latæ, non obſtante, quia ibi loquitur quando ineptè agebat, & ideo fuit reus ab inſtantia iudicii abſolutus ſm Inn. quaſi di. in hoc. n. caſu põt iterũ aptã proponere actionem, quod uerum eſt, ut patet in eo, quod le. & no. ſupra de iudi. examinata. ſed non dicit hoc l. prædicta, imò & loquitur, quando de uno acceſſorio actũ eſt rõne præteriti tẽporis, & nunc agitur de eodẽ rõne tẽporis, quod poſtea fluxit. In hoc. n. caſu quando principalẽ actionẽ proponet, põt ratione futuri tẽporis petere idẽ acceſſoriũ ĩ qualitate, ſed aliud in re, quod in primo iudicio rõne tẽporis præteriti petitum fuit. & eſt rõ, quia aliud petitur nunc, quàm primò, ut patet ibidẽ, & ff.de ex. rei iud. ſi qs cum totum, & l. quæriſ, & duabus. ll. ſeq. ſm Inno. cuius eſt mens

4 quaſi totius huius glo. [*Iniurijs*] dicit† Hoſt. ꝙ licet hic, & infra de iniuriis, olim, admittaſ petitio, & fiat condemnatio iniũriarum: hodie tñ uix poteſt in curia ſuper hoc litera impetrari [*Satisfacere*] 46. diſt. clericus. 2. infra de ſen. ex. porrò, Phi [*Nouo*]. ſipſo ſpoliatore [*Si*

d *eis*]. ſ. fratribus ſpoliatis [*Poſſeſſores*][d] etiam mobilium, quæ erant in fundo. ff. de ui & ui arma. l. 1. §. ex die.

5 ¶Prima† glo. reſpondet per quæſtionem, quõmodo conſtare debeat, &c ¶Tertia glo. reſpondet per quæſtionem, quid intelligitur appellatione fructuum; & dicit, id, quod ſupereſt &c. diſtinguens inter fructus induſtriales, & naturales, & inter poſſeſſorem bonæ-

6 fidei, & malæfidei, & uiolentum. ¶*In† glo.1.ibi, ſi quando*] ponit caſum in decre. proxi. alle. ¶*In 3.ibi.§.fructus*] §. ulti. eſt, & hanc, & ſe. l.& l. fructus, uide de uſuris. ca. 1. ſuper 4. glo. [*& ibi plane inter*] ubi bonæfidei poſſeſſor

e deducit expenſas,[e] etiam ſi res non extent, in quas fecit, malæfidei non aliter, quàm ſi res melior ſit [*& ibi. impediat*] textus eſt in l. ſequenti [*& ibi, de oper.ſer.*] ut in cæteris rebus intelligitur fructus, qui ſupereſt ad neceſſarias expenſas; & ſic in operis ſeruorum [*& ibi, quod in fruct.*] ſequitur, redigendos impenſum eſt, non ambigitur, ipſos fructus diminuere debere [*& ibi, §. idẽ Labeo*] procurans reſtituit fructus, ſed deducit expenſas factas in eos percipiendos [*& ibi, ſi fundum*] uide de cle. excommu. mini. illud, ſuper glo. ſequen. quia [*& ibi. §. quòd ait*] inuaſor hæreditatis reſtituit non ſolum perceptos, ſed & qui percipi debuerunt [*& ibi §. ulti.*] non aduertit iudex, an poſſeſſor fruitus ſit, ſed an petitor frui poterat, ſi poſſediſſet [*& ibi, ſi de poſſeſſione*] hoc l. dicit, ad quod inducitur, & duo. §. ſe dicunt, ui deiectum reſtituendum in eam cauſam, quam habiturus

turus fuiſſet, ſi non fuiſſet eiectus, & ad illud intereſſe [*& ibi.l. 1.*] creditor fructus, quos percipere debuit, computat in ſortem [*& ibi, fructus*] coniux ex re ſibi donata per cõiugem bona fide percipiens fructus induſtriales, facit illos ſuos, naturales non [*& ibi, continetur*] ita ſtat litera. l.& loquitur, cum prætor opus reſtituì iubet, ut etiam damnum datum cõſequatur actor.

7 ¶*In† gl.ult.ibi, expenſis*] de uſuris c.1.& 2. [*& ibi, uniuerſos*] etiam de perceptis ap. pen. de hoc in Spe. de app. §. de offi.uer. ſed pone, petii [*& ibi, malæfidei*] no. Vinc. infra de deſpon. impub. ad diſſoluendum, quòd ſola denũciatio nõ facit aliquem malæfidei poſſeſſorẽ. ff. quod cum falſo† tu. per totũ. C. de fruc.& lit. ex. l.2. ff. de uer. ſi. l. bonæ. ſed in ſola petitione hæreditatis efficitur per

f denunciatiationem [f] malæfidei poſſeſſor, ita, quòd poſtea nil alienare poteſt. ff. de petit. hæred. item ueniunt. §. quod autem. lex autem, ſi fundum, infra alle. loquitur in eo, qui habebat conſcientiam rei alienæ,

8 ſecundum eum [*& ibi, ut hic dicit*] & eſt† ſpeciale in hoc interdicto, quòd ueniunt in eo fructus à die deiectionis. In aliis enim interdictis non ueniunt niſi à die editæ actionis. patet utrunq;. ff. de ui & ui ar. l.1.§. ex die per quod uidetur, quòd non expediat proponere interdictum, præter interdictum, unde ui, ſed potius p-

g ponenda ſit rei uendicatio[g]. ſed ſecundum Vinc. eſſe poſſet petitor in poſſeſſione ſuperior, in proprietate inferior. quare magis expedit proponere interdictum [*& ibi non licet*] ubi de hoc, & ff. quod me. cauſa, ſed & partus, & plenius. ff. de rei uen. & ex diuerſo. adhuc ple

h nius in Spe. de fructi. & intereſſe. §. 1. [*& ibi, induſtrialibus*] meritò ſic † dicuntur: quia ut dicit Hieron. ſuper Iſa. 18. li. ſudore & labore nimio ad ubertatem fructũ peruenimus, & quomodo grandis pœna eſt, quando tempore collectionis perduntur, uide ſuper Oſeæ. 5.

ANNOTATIONES.

a Item. Quandoque autem ueniunt fructus, non ut fructus, ſed ut in tereſſe, & tunc differt multum iſta petitio ab illa, de qua hic, ut quando eſt in ob. rem tradi, de quo uide Bar. in l. uideamus, præalle. & in l. ſi filius. §. fi. ff. de uer. obli.

b ¶Et per totum. Et tunc fructus, & partus augent hæreditatem, & ueniunt & includuntur in actione petitionis hæreditatis, ſicut alia hæreditaria: ſecus rei uendi. diuerſa enim eſt rei uendicatio, quæ proponitur pro re, ab illa, quæ proponitur pro fructibus, ui de ibi glo. no. & idem in dote & peculio, & ibi uide Barto.

c ¶Centum. Ibi uide glo. & Bar. plenius in l. fina. ff. eo. ti. & per Cy. Bal. & Sali. in l.1. C. de iud. & in l.4. C. depoſi. & in Spe. de diſputa. & alle. §. fi. uer. quid ſi de fructibus, & ad materiam huius glo. uide Bal. in l. properandum, §. ſinautem alter ultra, C. de iudi.

d Poſſeſſores. No. bene iſtum tex. quod id quod dicitur uiolentum teneri de fructibus perceptis, & qui percipi potuiſſent; intelligitur prius, ſed à petitore, non à uiolento, uide tamen Bar. Bald. & Sali. in l. domum, C. de rei uendi. & in l. apud Iulia. in princ. ff. de leg. 1.

e ¶Deducit expenſas. uide glo. aureã circa fi. quam exclamat Ang. poſt Bar. in l. ſumptus, ff. de rei uendi.

f ¶Denunciationem. Intelligitur ideſt citationem poſt libellum datum, ut l. pe. & ibi uide Bar. ff. pro empto. & uide Bartol. in l. ſed & ſi lege. §. ſinautem, ff. de peti. heredi. & ibi ponit differentiam denunciationis in uniuerſalibus, & particularibus iudiciis. & uide Bald. & Sali. in l. ſi fundum infra allegat. & de hac denunciatione uide Inno. de maio. & obe. dilecti. & ſcias quòd omnia iura, quæ dicunt bonefidei poſſeſſorem teneri de fructibus extantibus, eſt uerum, niſi illos per triennium poſſederit, uide glo. no. & ibi Bar. in l. ſequitur. §. fructus, ff. de uſucap.

g ¶Reiuendicatio. Quia in illa ueniunt fructus ante lit. motam, per cepti iure tamen actionis, ut dictum eſt in textu, conſilium tamẽ l. is, qui deſtinauit, ff. de rei uen. eſt contra hoc.

h ¶Intereſſe. §. 1. Et per Cyn. & Bald. & Salt. in l. certum. C. de rei uendic. & uide ad materiam plura utilia in l. ſed & ſi lege, per totam l. ff. de peti. hæred. maxi. in §. ſi ante, per Bartol. & uide diffinitionem bonæfidei poſſeſſoris. in l. apud antiquos, C. de fur. in textu.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio denegatur ei, qui non poſſidet.*
Epiſcopus, & capitulum quando ſimul agant, quando ſeparatim, ibid. ad uer. inter uos.

2 *Domus ſi de iuribus agatur, uel de reſtitutione, uel ſubiectione alicuius domus, quando ſufficiat agere magiſter illius domus, & quando magiſter prouinciæ, ciuitatis, uel diœceſeos admittatur, & quando requirantur fratres.*
De magiſtri domus, & miniſtri prouinciæ, ciuitatis, uel diœceſis fratrum militiæ templi poteſtate & auctoritate, quædam, ibid. & num.3.4.5.6.

3 *Magiſter uel miniſter maior ſi remouerit minorem, tenetur per ſe, uel per alium litem defendere, alioquin contra eum tanquam contra contumacem procedetur.*
Inferior citatus in iudicio ſi nominauerit ſuperiorem, & poſtea cõtumax apparuerit uterque, contra in contumacẽ procedetur. ibi.

4 *Adminiſtratoris uel prælati domorum, uel eccleſiarum quando debent pro eis reſpondere, uel agere, uel dare locum ſuperiori ea facere uolenti, & nu. 5.& 6.*
Pro eccleſiis, uel domibus qui alij ultra prædictos poſſint agere, & reſpondere, eiſdem nu.

5 *Epiſcopus eſt præordinator in cunctis, & ipſius eſt tam ſpiritualium, quàm temporalium omnium eccleſiarum ciuitatis & diœceſeos cura omnis & omnium priorum locorum, & quando præferendus inferioribus pro eccleſiis ipſorum, nu. 4.6.*

6 *In concurſu multorum ualentium pro domibus, uel eccleſiis agere, & reſpondere, quis præferendus; & quod ſit in hac re iudicis officium.*
Circunſtantiæ rerum, & perſonarum etiam in eligendo actore, uel defenſore penſandæ, eod.nu.uer.his igitur.
Templarij, & abbates an & quando poſſint agere, & reſpondere pro ſubiectis, ibid.uer.idem dicendum, & nu.7.

7 *Prælato mortuo, quamuis ſuperior uiuat, nihilominus eccleſia caret immediato defenſore.*
Contra eccleſiam, uel prælaturam uacantem præſcriptio non curit, ibid.uer.dicendum tamen.
De uacante epiſcopatu, & eccleſia parochiali quæ & quot ac quid loquantur conſtitutiones, eod.nu.uer. dicit Hoſtien.

8 *Vacationi æquiparatur noua prælati inſtitutio, & ratio.*

9 *Oratorium in quo differat ab eccleſia.*
Epiſcopus debet intereſſe per ſe, uel alium conſtructioni eccleſiarum, ibid.
Dominium per penſionem non probatur, ibi.uer.quòd per penſionẽ.

10 *Inueſtitura pro inſtitutione auctorizabili, & corporalis à quo præbeatur.*
Obedientia, uotum, iuramentum non obligat alios, præter quam præſtantem, niſi in duobus caſibus, eod.nu.uer.hæc obedi. & quando pro obedientia nomine alieno præſtita poſſit appellari, ibid. & qui eam facere teneatur, & cui, nu. 11.

11 *Dominium rei ſacræ non poteſt quis habere, & eſt quoddam epiſcopale dominium.*

12 *Circunueniens de dolo tenetur.*

13 *Domus pro dominio, uel poſſeſſione domus.*
Antonomaſia, ibid.
Poſſeſſio de facto habita etiam de facto tradi poteſt, & quis utitur, & habet facti plurimum, ibid.
Suppletio ad contextum, eod.nu.ad fi.

14 *Vſucapiant qui*
Poſſeſſionem occupans qui non ſit uiolenter expellendus, ibid.
Violentus efficitur expoſt facto, qui prius non erat, & quando, ibi. uer. alij dicunt.
Ius nemo ſibi directe nec epiſcopus debet, ſed per iudicem, ibid. in fine, & nu.15. niſi in caſibus, uide nu. 23.

16 *Clericus, & religioſus bella mouere, & uim repellere etiam contra alios clericos, uel religioſos, & quando ſine excommunicationis incurſu.*
Defenſio etiam clericis, & religioſis licet incontinenti, ibid.
Pro recuperandis rebus uim inferre, & mouere bellum licet etiam clericis, & prælatis, eod.nu. & nu.17. & quando auctoritate propria, & quando ſuperioris, ibid.

Bellum iuſtum quod, & à quibus, & contra quos, & qua de cauſa indici, & moueri poteſt, eo.nu.& num.17.& 18.24.& in quo capti fiant ſerui capientium, ibid.& quæ res, & quæ perſonæ capi poſſint, nu. 20.& 22. uide etiam nu. 23.

17 *Prælatus eccleſiæ pro iure ipſius poteſt bellum indicere:& ei intereſſe: & hortari & animare ad recuperationem, non ad occiſionem, & quis, & quando.*

Iniuriam non habet executio, eod.nu.uer.& eſt ratio.

18 *Imperator inferre bellum eccleſiæ non poteſt, ſed eam debet defendere, & malignorum oppreſſionibus liberare. cum ſit ex officio aduocatus & eccleſiæ: & ſi inferret, quid incurret.*

Eſt inferior Papa, ibid.

Eccleſiæ adhærere tenentur omnes fideles & catholici contra iniquum principem, ibid.uer.in hoc igitur.

19 *Clericus, an & quando fiat irregularis, ſi ſit in prælio.*

21 *Contumacem, uel delinquentem in territorio ſuo iudex an punire, & res eius deuaſtare, ac alijs modis & quibus procedere poſſit, non tamen indicto bello, & quibus præmiſſis.*

Et quid ſi non ſit de iuriſdictione ipſius iudicis, quid iuris, ibid.

22 *Quid ſi habent iuſtum bellum?*

23 *Vim ui repellere qualiter unicuique liceat etiam papæ, epiſcopo, & inferiori prælato, & cui, remittit aliò, & uide ſupra nu.16. 17. 18.19.20.21. uide quoque in ſuffrag.§. in glo. pen.*

25 *Procuratorem etiam epiſcopus, & collegium conſtituunt.*

Libellos quomodo forment prælati, ibid. uer.no.quo.

Interdicto, unde ui, propoſito omnia ueniunt in iudicium, & ſi quid ſit omiſſum in ſententia, de eo non poteſt amplius agi, niſi fiat reſeruatio, ibid. ad dictio. Decernentes.

26 *Epilogus, & ſuffragium gloſarum. et nu.27.*

Conditionalis traditio non extante conditione nulla eſt.

Poſſeſſio nec uendita nec amiſſa intelligitur, niſi extet conditio, ſub qua tradita uel dimiſſa fuit, ibid. ut amittatur.§.2.& nume. 30.et 31.

Eius reſtitutionem qui petere nequeant.§.pe.& ulti.et nu.30.

28 *Additio gloſſarum.*

Si rem meam trado eccleſiæ ſub conditione, ut quid fiat ex ea, & quod, non eſt ſimonia, eod.nu.

Temporalia pro ſeptimo, uigeſimo, & c.relinquuntur, ibid.

29 *Repeterene quis ſe poteſt.*

Ad religionem arctiorem licet ſe transferre, ibid.

Regulam inſtitutam in loco, uel habitum, uel ſtatum antiquum loci, uel ſubijcere alteri loco, mutare ſine ſuperioris auctoritate, non licet & cuius, ibid.

30 *Poſſeſſionem retinere quandiu intelligar, & quam, & quando recuperare per me poſſum amiſſam, uide etiam in ſuffra.*

Eam interuertere dicitur uicarius, uel colonus, cum incipit nomine ſuo poſſidere, ibid.

Ab ea expulſo uicario, uel colono ante interuerſionem competit domino interdictum, aliàs interuertenti, ibid.

Ab ea, ſi dominus non admittatur ueniens à uicario, uel colono, poteſt expellere eos incontinenti, ibid.

Ciuilem dominus retinet animo, & quando, ibid.

31 *Non amittit decedente, uel recedente de poſſeſſione eo, per quem poſſidet.*

Spoliati, qui non poteſt probare peſſeſſionem, conſilium quod ſit, docet, ubi ſit, ibid.

32 *In defenſione quis non laudatur expectare primum ictum, terror armorum ſufficit ad excuſationem, ibid.*

33 *Defendendo ſe quis non incurrit excommunicationis, nec temporalem ad pœnam, niſi in caſu, & quo, et an ipſo facto.*

Irregularitas quando ſtatim incurritur, ibid.

Ignorantia probabilis, non craſſa et ſupina admittitur. eo. nume. in fin.

CAPVT XII.

1 a Olim cauſam. [a] Caſus. Ei† qui non poſſedit, reſtitutio denegatur. & in primia ꝑponitur commiſsionis, & facti narratio. in 2. cauſæ diffiniuio, ibi, intelligentes [*Inter nos*] loquiꝛ epiſcopo, & capitulo Terdonen. qui ideo ſimul agunt: quia locus de quo agitur, communiter pertinebat ad ipſos; aliàs in diuerſis capitulum per ſe, & epiſcopus per ſe agere poſſent, q̃uis ſecurius ſit ẜm Inn. ꝙ in omnibus ſimul agant, de iudi. cauſam quę, remittit etiam Hoſt.
2 de reſcri. edoceri, de procur. c.1. [*Et magiſtrum*] ſi de†iuribus alicuius domus agitur, dicit Inno. ꝙ ſufficit, ꝙ
b magiſter illius domus [b] agat, ad hoc.ſ. de iud. cum deputati. Si autem agitur de reſtitutione, uel ſubiectione alicuius domus, tunc miniſter prouincię, ciuitatis, uel diœceſis admittiꝛ, ut hic patet. poteſt etiam dici, ꝙ ſemper ſuperior agere poſsit.& ſi magna eſt cauſa, ut hic, requiranꝛ fratres, & ſine requiſitione poſſet admitti, ſi ſe offert, ar. infra de his, quæ fiunt à præla.c.fi. unde & magiſter domus Caluentiæ, & fratres in hac cauſa fuerũt citati, ut hic innuitur. imò plus uꝛ, ꝙ pro talibus domibus, quæ ſic aliis ſunt ſubiectæ, ꝙ de rebus earũ pro libito ſtatuunt, & diſponũt, & præcepto rem, quando uolunt, amouent, & reponunt, & om-
c nes [c] illi, qui ſuper tales domos poteſtatem huiuſmodi immediate obtinent, poſſunt pro eiſdẽ domibus agere, & ẽt conueniri, ſupra de tranſac. ueniens, & ca. præterea.2. infra de præſcrip. ex tranſmiſſa, infra de deci. dudũ, ita, ꝙ ſemper ſit in optione talis ſuperioris, ut ſi uoluerit, inferiores permittat agere, uel conueniri. uel, ſi malit, agat, & cõueniatur, ac cęteris oĩbus præferaꝛ, arg. hic, hoc autem ſuadet ratio naturalis. nã, ex quo minorẽ miniſtrum põt remouere ab adminiſtratione domus, quod plus eſt, multo fortius poterit eũ remouere à perſecutione unius litis, uel etiã pluriũ, quod minus eſt, arg. infra de deci. ex parte 3. infra qui
d fil. ſint legi. per uenerabilem. 1. reſpon. [d] & quia etiam magis ſua intereſt, cum in domo maiorem poteſtatẽ habeat, ar. 2. q. 6. biduũ, uer. in propria. ſi tamen maior
3 † minorẽ remouerit, tenetur per ſe, uel per alium litẽ defendere; alioquin ꝯ eum tanquam ꝯ contumacem procedeꝛ. infra de eo, q mit. in poſ. cã rei ſeruan. c.1.2. & 3. ẜm Inn. Idem fiet ẜm Hoſt. ſi inferior citatus in iudicio ſuperiorẽ nominauerit, & poſtea cõtumax apparuerit uterq;, ut patet in eo, quod le.& no.ſ. ut lit. ñ
4 conte. c. fi. §. ꝙ ſi ſuper rebus. ¶ Quid ſit† domus, uel eccleſiæ non ſubſunt ita oĩo, ſunt tamen aliquo mõ ſubiectæ, ſicut ſunt eccleſiæ, uel domus alicuius epiſcopatus, uel archidiaconatus, uel archipresbyteratus, q̃ prælatis rñdent de ſpiritualibus. abbatibus uerò, uel alijs ꝑſonis eccleſiaſticis; & ẽt aliis laicis rõne iuris patronatus rñdent de tꝑalibus, ut. ĵ. de præb. in lateranẽ. ĵ. de priui. cũ & plantare. §. in eccleſiis. rñ. ẜm Inn. adminiſtratores taliũ eccleſiarum, uel domorũ in iſtis caſibus, uel ſimilibus habent noĩe earundẽ reſpondere, & agere primo loco, ꝙ ſi negligentes ſint, uel non poſſint hoc facere aliquo iuſto impedimento detẽti, tũc primò ſuperiores ſpirituales, & in eorum defectũ temporales, & tandem omnes illi, quorũ intereſt, ſunt admittendi. 16.q.1. conſtitutũ. & q.7. filiis. 3. q.2. non licet alicui metropolitano, & legitur & no. infra de re. ec. non ali. ſi quis presbyterorum. magis tamen uideꝛ conſentaneum rationi, ꝙ in defectũ adminiſtratorũ epiſcopi pro eccleſiis ſibi ſubiectis ſemper agant. ĵ. de ſucceſ. ab inteſt. c. fi. ubi de hoc, & dicam infra de teſt. requiſiſti, in gl. licet multa, & C. de ſac. ſan. ec. ſancimꝰ
e pri. [e] ubi dicitur, ꝙ epiſcopus & œconomus, & cuſtos
5 uaſorũ agere poſſunt. nec mirũ, ſi epiſcopus† præ cęteris admittaꝛ. Ipſe. n. præordinator eſt in cunctis 25. di. perlectis, & ipſius eſt tam ſpiritualium, quam tẽporaliũ oĩum eccleſiarũ ciuitatis, & diœceſis omnis cura. 10.q.1.c.2.& ſe.12.q.1. epiſcopus, & c. ꝑcipimus, & q.2. nobis, & c.ſe. 16.q.7. oẽs baſilicæ, & ẽt oĩum priorũ locorũ. ĵ. de reli. do. de xenodochiis. per quæ iam uꝛ, ꝙ
6 † epiſcopus in agendo, & in defendendo ſit omnibus
aliis

alijs præferẽdus. tu tamẽ dicas, quòd iudex, qui debet de cauſa cognoſcere, examinabit ſummariè, quis cui præferatur, nam & quò ad temporalia prior & precipua eſt cauſa inferioris miniſtri, quàm epiſcopi. 10.q. 2. quia cognouimus. infra de rebus ecc. alie. c.1. In ſpiritualibus autem prior & præcipua eſt cauſa epĩ, q̃ inferioris miniſtri. nam & omnes alij ſub eo ipſius uice & nomine curã gerunt, ut patet ſupra de offi. archi. c. 1. & de off. archipreſb. c.1. & fi. ẜm Inno. qñque ẽt eſt archidiaconus requirẽdus, ut ſupra de off. archidi. ad hæc. §. fi. ſed qñque eſt canonicus præferendus, quod dic, ut le. & no. infra de proba. ex literis. His igiꝛ & alijs penſatis circunſtantiis qualitate, diſcretione, & fide ꝑſonarum uniuſcuiuſque intereſſe, qñ ſimul plures cõcurrunt, ac ſe offerunt, eliget iudex idoneiorem, arg. ff. de popularibus act. l. 2. de canonicis autem, qũo poſſunt agere, not. infra de teſti. cum olim. Quantuncunque autem in prædictis caſibus iudex unum eligat, & cæteris præferat; nihilominus tamen illi quorũ intereſt, poſſunt aſsiſtere litem proſequenti, argu. C. delit. auct. nũc ſi hæres, ff. de lega. 3. cum quæreretur. §. fi. ff. ut in poſſeſ. lega. is qui §. qui legatorum. ff. de uſu & habita. ſi ita legatus. §. dominus. & ſi cõtrariam reportat ſententiam, poterunt appellare. infra de re iudi. cũ ſuper controuerſia. Sed his, quæ diximus, uidetur contradicere, ſupra de reſcriptis, edoceri. ubi diciꝛ, quòd ubi adminiſtrationes ſunt diuiſæ, ille ſolus poteſt agere, qui adminiſtrationi præeſt, & ipſam regit. Sol. Illud
f uerum eſt, niſi iuſta cauſa [f] ſubſit, quare alius præferatur ut præmiſſi ſecundum Innoc. nam etiam epiſcopus quãdoque ſuſpenditur, & ei coadiutor datur, ut patet in eo, quod legitur & not. ſupra de officio delega. uenerabili, & quandoque propter ipſius infirmitatem, uel aliud perpetuum impedimentum adminiſtrare non poteſt. unde & datur ei talis coadiutor, qui adminiſtrat in omnibus loco ſui, ut patet in eo, quod le. & not. infra de cleri. ægro. de rectoribus, & tribus cap. ſe. quod dic hodie, ut de cleri. c. ægro. c. uno, lib.6. & ſecundum Inno. illa decre. edoceri, loquitur, ubi adminiſtrationes penitus ſunt diuiſæ, ſed inter epiſcopum & inter alios iferiores miniſtros ſibi ſubditos nõ ſunt omninò diuiſæ adminiſtrationes, immò ſunt ambo, uel omnes adminiſtratores ſecundum Inn. Intelligas tu, & immediatè: ſed inferiores ſub epiſcopo, ut patet in eo, quod legitur ſup. de of. archipreſ. c.3. §. cõfeſſiones, & uide, quod dicam de reli. do. cum uenerabilis, in glo. iſte epiſcopus. & idem dicendum eſt ſecundum Inno. de illis adminiſtratoribus, qui inferiores miniſtros ponunt pro libito, & deponũt, ſiue mutant, & reuocant, ſicut templarij ẜm Inno. abbates, & multi alij religioſi; & de talibus loquiꝛ, infra de ſtatu mo. cum ad mona. §. tales, de priuil. uolentes. §. in eos
g uer. tunc. n. & præcedẽti, & §. ſane, uer. & in alijs, li. 5. [g]
7 Scripſit† etiam Inn. ꝙ licet ſuperiores, ad quos nec eccleſiæ adminiſtratio, nec temporalia immediatè pertinent, poſſint, ut dictum eſt, nomine ipſius eccleſiæ agere, & ẽt quandoque alijs præferantur, dicendũ eſt tamen, ꝙ ſi prælatus ipſius mortuus ſit, quantuncũq; uiuat ſuperior, nihilominus caret legitimo. i. immediato defenſore. & ideò ꝯ talem eccleſiam, uel ꝓlaturã uacãtẽ non currit ꝑſcriptio: quia nec ceſſat cauſa conſtitutionis. hæc. ſ. non eſt, qui ſpãlẽ curã eius gerat ẜm Inn. cuius eſt mens quaſi totius huius gl. dicit Ho. neſcio, quã conſtitutionẽ allegare intẽdat: ſed una dicit, ꝙ eccleſia uacãte non debet aliquid innouari, cũ non ſit, qui ius epãle tueatur. Alia dicit, ꝙ ſ[illegible]t recipiẽdi teſtes uacante eccleſia, & carente legitimo defenſore, ut ĵ. ne ſede ua. c.1. §. attẽdentes, & c. fi. §. nos igitur. tertia dicit, ꝙ caret paſtore, qui iura eccleſiæ ſuæ exigere debuiſſet, ut. ĵ. de præſcri. de quarta, uer. niſi forte. Oẽs autem iſtę conſtõnes loquuntur in cathedralibus tñ eccleſijs. Eſt autem & quarta, quæ loquiꝛ in eccleſia parochiali uacante: & dicit, ꝙ ſi ipſius decimæ alij, dum uacat, fuerunt aſsignatæ, ſiue conceſſæ ab epiſcopo, non ualet collõ: quia cũ uacaret, legitimo defenſore caruit, qui ſibi prius ab eodem epiſcopo debuit deputari, ut infra de reb. eccleſ. nõ ali. dudum. §. quia uerò. 1. reſpon. Sed cum præmiſſa gl. hanc quartam conſtõnem præceſſerit, & ſic per eandem ſubſequentem corroborata ſit, de ipſa tñ non potuit facere mẽtionem.
8 & no. ꝙ† nõ uꝛ eſſe differentia, utrũ aliquid fiat in pręiudiciũ eccleſiæ, ſiue dignitatis uacantis, uel ẽt de nouo inſtitutæ, conſentiente ẽt prælato de nouo inſtituto, ſed adeptionẽ poſſeſſionis ipſius impediri, uel differri timente, arg. optimũ, de inſtõnib. cum ueniſſent. §. 1. uerſi. ipſe uerò timens, & §. ſe. & ſupra de elect. officij. §. nos aũt, in prin. cũ ſuis concor. & ſupra de reſt. in integ. tum ex literis. §. 1. uer. proſpeximus; quod eſt dignũ not. ẜm Hoſt. [*Et infra*] Abb. lit. coram ſe conteſt. receptis teſtibus, cõcluſo in cã, cãm plenè inſtructam remiſerunt ad Papã, qui dedit auditores, qui poſtea retulerunt [*Epiſcopus*] hic incipe caſum, Hoſt. [*Oratorium*]
9 in† quo differat ab eccleſia, dicã infra de cenſib. c. fi. in gl. ergo non [*Conſtrueret*] auctoritate epiſcopi, qui per ſe, uel per alium dẽt intereſſe cõſtructioni eccleſiarũ, de conſt. diſt. 1. nemo, & c. ſi qs presbyter, & in ꝑall. 30. diſt. ſi quis extra, ẜm Inn. Tres ſo. no. per id, quod dꝛ. ĵ. epiſcopo ſibi loci dñium &c. ꝙ per penſionẽ non pro
h baꝛ dñium [h]. de re iud. cũ Bertoldus, de iure patr. præterea, & not. infra de app. bonæ, Abb. [*A quo*] ſ. epiſco-
10 po [*Inueſtituram*] ideſt † inſtõnem auctorizabilẽ. nã corporalem de iure cõi præſtat archidiaconus, de quo remittit Hoſt. ſupra de offi. Archi. cũ ſatis, & c. ad hæc [*Et alijs*] hæc obedientia nõ obligat alios, niſi de ipſorum mãdato promittatur, ſicut nec uotum, nec iurꝫm. Sed in tñ pro alijs dꝛ ꝑſtari, quia ſignum eſt, ꝙ alij debeãt obedire. uel dic, ꝙ ſi capitulũ ſcit hanc obedientiam à ſuo prælato, uel eius procur. præſtari, & hoc patiatur, ex iurꝫo, uel obedientia ſic præſtita obligaꝛ. C. de iura. calum. l. 1. & 2. §. ſi autem dignitas, & §. ſe. & §. hoc ẽt
i huic, ẜm Inno. & Hoſt. [i] Intereſt ergo eorum, & ob id appellare poſſent, de maior. & obed. dilecti [*Succeſſori-*
11 *bus*] quilibet† ſuccedens hanc obedientiam facere tenebatur, ſed non cuilibet ex ſucceſſoribus, infra de iureiuran. ueritatis, Goffr. [*Dominium*] quo ad tuitionem loci: quia rei ſacræ dominium nõ poteſt quis habere, inſt. de rerum diui. §. nullius, uel dominium epiſcopale. 10.q.1. per totum [*Nihilominus*] non obſt. quòd poſſeſſionem retinuerat ibi nomine Terdon. &c. [*Magi-*
12 *ſter*] templi [*Ipſos*] humiliatos [*Circunuenit*] unde † tene-
k batur de dolo, cum quis, [k] de renun. lectæ. hoc tamen plus imputandum eſt humiliatorum fatuitati; quod dic ſecundùm Hoſti. ut ſupra, quod met. cauſa, cum dilectus, de conuer. coniug. dudum [*Et ſua*] ſi renũciauerant proprijs, nil per hoc uerbũ contuliſſent: eccleſiam non, quia ſua non erat: ſe non, cum ſe abdicaſſent: ſua olim non, quibus renunciauerant. 12.q.1. nolo, & c. non dicatis, ẜm Inno. & Hoſt. [*Domum*] ideſt
13 dominium† domus. hoc non placet Innoc. cum illud nõ haberent, qui exponit, ideſt poſſeſſionem domus, quam ſicut de facto habebant, ſic de facto tradere potuerunt, & ex quo tradita, ſiue extet conditio, ſiue nõ, ſemper uerum eſt, ꝙ is, cui de facto tradita eſt, illã poſ-
l ſidet [l] de facto: quia talis poſſeſſio habet plurimum facti; de hoc infra de conceſſio. præben. cum noſtris. vel hoc ſolum intẽdit litera, ꝙ contractus de prædicta domo danda fuit conditionalis, ẜm Innocẽ. [*Ex eo quòd*] ſup. maximè. Idem enim eſſet, & ſi neſciret, hoc exce-
14 pto, ꝙ bene† uſucapit, qui bonafide & titulo donationis poſſidet, & ſic etiam expone totũ uerſi. & ꝙ idem.

Nam idem, ſi probabiliter occupaſſet. & idem, ſi cum epiſcopi ſententia. & idem, ſi non crederet fratres ſibi litem moturos. Sed hoc dixit propter dicentes, ꝙ ſi occupans nõ poſsit redargui. quòd ſciuerit rem alie
m nam eſſe uel quòd temere ipſam occupauerit, uel ꝙ ſuſpicatus fuerit ſe debere repelli etiam incontinenti, non eſt occupans repellendus uiolenter, argum. C. unde ui. [m] l. 1. ubi dicitur uim illatam propulſare. ꝓ quòd patet, quòd ſi uis illata non ſit, ſed præter uiolẽtiam eſſet poſſeſsio occupata, uiolentia, quæ non eſſet, propulſari non poſſet. Ideo ſecundum ipſos, cum templarij hanc domum ſine uiolentia habuiſſent, per epiſcopum non debuerunt uiolenter expelli. Alij dicunt, & forte melius, ꝙ quamuis ipſi hanc poſſeſsionem adepti fuerint, ignorantes, ꝙ ad epiſcopum perti neret: tamen ſi per epiſcopum moniti illam non reddant, licitè poteſt illis uis inferri, cũ incipiant eſſe violenti, arg. 23. q. 1. §. 1. & per totum, & q. 2. c. 1. & 2. ſecun dum Inno. quod dicit Hoſtien. poſſe tolerari, ſi notoria ſit offenſa. infra de accuſa. euidentia, de offi. dele. c. 1. lib. 6. aliter, ſi in dubio moniti non reddãt, fed ſe offerunt paratos ſtare iuri, non putat, quòd epiſcopus ſibi ius dicere potuiſſet hoc caſu. C. ne quis in ſua cau ſa, in rubro & nigro. C. unde ui, ſi quis in tantam. ff.
15 quod me. cauſa, extat. debet† enim quiſque, quod ſi bi debetur, per iudicem repoſcere, nec uerecũdię, nec pietati, nec dignitati conuenit quicquàm non iure fa cere. ff. de ui pri. l. p. [*Non inſcius*]. & ſic non potuiſſet p̃
16 ſcribere, de præſcrip. c. fi. [*Duxeritis*] quomodo† hoc licuit, cum eſſent perſonæ religioſæ. ſ. ex una parte epiſcopus, & canonici; ex alia templarij? uix enim potuit hoc fieri ſine pœna canonis, ſi quis ſuadẽte. Sed nec licet bellũ facere. 23. q. 3. c. 1. & ar. ff. de capt. & poſtli. re uer. l. hoſtes, multominus licuit clericis, & potiſsimè religioſis bella mouere. 23. q. 8. clerici, & c. his, à quibus, infra de homici. ſuſcepimus. reſpon. omnibus eſt licitum mouere bella pro ſua, & rerum ſuarum defen ſione: nec dicit propriè bellum, ſed defenſio. immò & ſi aliquis eiectus ſit de poſſeſsione ſua, licitum eſt ei aduerſarios impugnare. C. unde ui. l. 1. ff. de ui & ui ar. l. 3. §. cum igitur, incontinenti tamen uiolentia fragrã
n te, ideſt antequàm paſſus uiolẽtiã ad aliena diuertat[n] negocia, ar. ff. de uer. ob. continuus 1. reſpõ. ff. de duobus reis, duos. §. fi. & in eo, quod legitur & not. ſupra de ele. quia pp. 1. reſpon. ſuper uerbo, mox. & hoc cũ à iure conceſſum ſit, non eſt auctoritas principis neceſſaria, ar. 28. di. de his, ad fi. ff. de cõdi. inſti. l. quæ ſub conditio. §. fi. nec ſic impugnãtes, ſed potius defendẽtes in excõmunicationem incidunt, niſi manus miſerint in perſonas, quæ tamen ſine uiolentia paratæ erãt exire domum, uel aliàs modum exceſſerint, ut hic ſatis colligitur, & infra e. c. in fi. & j. de homi. ſuſcepimus & c. ſignificaſti. §. ſi uerò, & de ſen. ex. c. 3. §. fi. & c. ut fa mæ. §. laici, & uer. fi. ubicunque ẽt quis non poteſt rẽ ſuam per alium recuperare, uel ius ſuũ ꝓſequi, licitũ eſt ei auctoritate ſuperioris arma mouere, & bellũ indicere ad ſua recuperãda, uel ẽt poteſt ipſa furtiuè tol
o lere, ar. 23. q. 2. c. 2. C. de Iudæis, nullus, o uel etiam ſine auctoritate ſuperioris, ſi ipſum non habeat, ar. infra q. fi. ſint leg. per uenerabilem. §. 1. uer. fi. & infra de reg. iu. quod non eſt licitũ. Inde eſt, quòd princeps ſine auctoritate hominis, cui non ſubeſt, & ſine auctoritate iuris, quo nõ aſtringit, mouet bellũ, ar. C. de le. digna uox; quod de papa ſpecialiter eſt intelligẽdum, ille. n. nulli omnino ſubeſt, ut patet in eo, quod legit & no. ſup. de iudi. nouit. 1. reſpõ. uer. & quomodo, & §. j. uer. cum enim, & de maio. & obe. ſolitæ. §. 1. uer. ꝙ autem ſequitur, & §. potuiſſes, ver, ſed illa, & infr. e. gl. uer. bel
p lum autem iuſtũ, ꝓ & ſe. Sed ubi ſuperiorẽ habet, nullatenus debet hoc auctoritate ſiue temeritate ꝓpria attentare, ut præalle. l. nullus. ff. quod metus cau. extat edictũ. ff. de ui priuata. l. pe. 23. q. 2. c. 1. unde & iure cauetur, ꝙ ſi quis poſſeſsionem propriam uiolenter occupauerit, cadit à iure ſuo. C. unde ui, ſiquis in tantam auctoritate uerò ſuperioris habita, ſi res furtiuè ſubtracta, uel uiolenter rapta recuperari non poteſt, pote rit tamen accipi ẽt uiolenter alia æqualens. 23. q. 2. dominus. Caueat, ne aliàs ſine auctoritate iudicis ꝓ mẽdacium, uel fraudem, uel per calumniam, ſeu ꝓ quod cunque aliud peccatum rẽ ſuam recuperet: quia tũc ipſam reſtituere teneretur. 14. q. 5. non ſanè, ad finem, ꝓm Inn. ¶ Sed illud intelligi poteſt, qñ quis, quod alie num eſt, iniquè occupat. cæterum, ſi quod ſuum eſt, iniquè occupauerit, quamuis de peccato, & iniquitate pnĩam agere debeat, nec ſub ſpe ueniæ peccare debuiſſet, ut infra de cle. ex. mi. illud. §. illud aũt, in prin. non tamẽ vꝝ, ꝙ rem, quam ſic recuperauit, ex quo ſua eſt, alij & maximè illi, qui ipſam iniquè occupauerit, reſtituere teneatur, ar. in eo quod legitur & no. ſupra de ordi. cog. cũ dilectus. §. 1. uer. præſertim, & ſequen.
q & ff. depoſiti. bonafides q Quinimò & in hoc caſu uꝝ, ꝙ dolus cum dolo, & culpa cum culpa cõpenſari poſ ſet. ff. de dolo, ſi duo. ff. de compe. ſi ambo, in eo, quod legitur & notatur inf. de adul. c. pe. & fi. ¶ Vnde & ꝓm Inno. dicunt quidam, & non malè, ꝙ etiam ſua aucto
r ritate poteſt accipere rẽ furtiuam, r dummõ ex hac acceptione nec malũ, nec ſcandalum poſsit alicui generari. nam, ſi exinde oriretur ſcãdalum, uel cõtra rẽ detinentem, puta uxorem, cui cuſtodiam ipſius rei cõ miſerat, uel contra familiarem ſuum, uel contra quẽcunque alium, tunc deberet reſtituere rem in ſtatum priſtinum, ar. de præſcri. nihil cum ſcandalo, & expreſ ſius infra de no. ope. nunci. cum ex iniuncto. §. ſuꝑ eo, quod dic, ut legitur & no. ſupra de renũ. niſi cum pri
17 dem. §. pro graui quoque ſcandalo. Illud ẽt† ſatis poteſt concedi, ꝙ prælatus eccleſię pro iure ipſius poſsit bellum indicere, & ei intereſſe. Sed non debet pugnare. poteſt ẽt prædones perſequi, quoſq; prædam, ſiue aliena dimittant, & poteſt clamare, Pugnate, & capipite. Sed caueat, ne dicat, occidite. uide quod dicã de
s homi. ſignificaſti. 2. in glo. s ergo. ſi. & de pœnis, quod in dubijs, nec obſtat infra de homici. petitio: quia ibi aliquos percuſſerat, ſed neſciebat, utrum aliquem occidiſſet. unde fuit ſuæ cõſcientiæ relinquendus. ſed & quilibet prælatus iuriſdictionem temporalem habens contra inobedientes ſubditos licitè mouet arma, ar. ad hæc omnia ſupradicta. 15. q. 6. auctoritatem, & c. nos ſanctorum. 23. q. 8. ſcire, & c. igitur, & c. hortatu, & c. diſpar, dummodo auctoritatem indicendi bel lum habeat, uel in caſibus ſupradictis, & etiam ſi non habeat ius indicendi bellum, dum tamen habeat iuriſdictionem, ſecundum Inno. Iunge ſecundum Ho.
t & merum imperium t ar. ff. de iuriſdi. om. iud. l. 3. & 4. & eſt ratio ſecundum Inno. quia in prædictis caſibus non ꝓprie dꝝ fieri bellum: uel eſt potius iuſtitiæ, vel iuriſdictionis executio. ff. de rei uen. qui reſtituere. ff. ne uis fiat ei, qui in poſ. ſi quis miſſus. j. reſpon. ff. quod me. cauſa. l. 2. unde & conſueuit dici, ꝙ executio nõ ha bet iniuriam. ff. de iniur. iniuriarũ. In his tamen caſib.
u homines, qui in tali bello capiuntur, ſerui non fiũt, u ar. ff. de capiti. non dubito, & l. hoſtes, quãuis & in alio caſu loquantur. Bellum autem uerum, in quo capti ſerui fiunt, & quod uerè & propriè bellum dꝝ, ſolus princeps, qui ſuperiorem non habet, põt indicere ẽt ꝯ eos, contra quos locum iuriſdictionis executio non habet, uerbi gratia ꝯ illos, qui eſſent in poſſeſsione iuris alicuius alterius principis inferioris. Item pro defenſione legum priuatarum, & ſimilibus. 23. q. 8. ſci
18 re, & c. omni timore, ꝓm Inno. Quid ergo† ſecundum Hoſtien. ſi Imperator ſit homo iniquus, & peccator, & monitus ſe non corrigit, ſed peiora committit, & tandem excommunicatur per papam, & omnia contemnit, mouens, etiam & indicens bellum propter hoc contra eccleſiam, dicetur ne iſtud bellum ex par te ipſius, quia ab imperatore principe eſt indictum? Reſpon. ſecundum illos, qui dicunt duas iuriſdictiones, ſ. temporalem, & ſpiritualem ſic à Deo immedia tè procedere, quòd una non ſubeſt aliæ, & ꝙ nihil ad
x eccleſiam de temporalibus, x oportet te cõfiteri ꝙ ſic. Sed abſit hæc à fidelium cordibus. Imperator enim ex officio eſt aduocatus eccleſiæ; unde non debet eã impugnare, ſed potius à malignorũ oppreſsionibus liberare. ergo ſi ipſam impugnet, magis peccat, quàm alius, ar. infra de na. ex li. uen. ca. 2. cum ſuis concor. unde ei poteſt dici, Priuilegium indicendo bellum mereris amittere, &c. 11. q. 3. priuilegium, & puniri de bes, in quo deliquiſti, ſupra de tranſla. epi. quanto. §. ne autem. Tanta etiam pertinacia uix carere poteſt labe hæreticæ prauitatis; ſuper quo uide quòd legitur & not. infra de hæreti. excommunicamus. i. §. 1. & in tanta iniquitate, etiam ſi papa in temporalibus eſſet
19 inferior, fieret ſuperior propter peccatum ipſius, ar. 40. di. multi, ad fi. & in eo, quod legitur & not. ſupra de elec. uenerabilem. & hæc maioritas multis rationibus comprobatur; quod dic, ut no. infra qui fi. ſint le. per uenerabilem. §. rationibus, uer. fi. nec eſt uerum, quòd iuriſdictiones ſic immediatè à Deo procedant, quòd una non ſubſit alij, uel quòd eccleſia non hẽat ſe intromittere de tẽporalibus; quod dic, ut not. infra qui filij ſint legi. cauſam. 2. Talis etiam opinio parum diſtat ab hæreſi. nam ſecũdum ipſam datur ſecularibus occaſio conculcandi fidem, & eccleſiam, nec reſtat niſi quòd qui fortior eſt, iuſtior ſit; ſed abſit quòd ſic iuſtitia pereat. In hoc igitur caſu contra iniquum principem tenentur omnes fideles & catholici eccleſiæ adhærere, quos, etiã ſi uaſalli imperij ſint, poteſt ex hac cauſa abſoluere ab obſeruatione ſuper fidelitate præſtiti iuramenti, ut patet. 15. q. 6. nos ſanctorum, & c. iuratos, & in eo, quod legitur & not. in fra de hæreti. excõmunicamus. 1. & de pœnis. c. fi. & ſupra de elect. uenerabilem. §. eos igitur, uerſi. ſunt enim notoria, & ſeq. & in alijs remiſſ. no. ſupra eo. gl. uer. inde eſt, quòd princeps, & ſe. ſecundum Hoſtien.
20 quid ſi aliquis† clericus ſit in prælio ad defenſionem ſuam, uel aliorum, uel inſequendo raptores, & prædones, in quo hinc & inde multa homicidia perpetrãtur, nunquid eſt irregularis? reſpon. ſecundum Innocen. licet ibi pugnet, aut lapides iaciat, uel percutiat, dummodo neminem occidat, uel nullus de ſuis ictibus mortuus ſit, non eſt irregularis. In dubio uerò eſt ſuæ conſcientiæ relinquendum, infra de cle. percuſ. c.
21 P. & fi. infra de homi. petitio. Quid ſi quis† iuſtum bel lum mouet contra aliquem, nunquid poteſt non ſolum principalem aduerſarium ſuũ, & res ſuas capere ſed etiam uaſallos, & ſubditos, ac ualitores, ſeu complices ipſius, & eum contra iuſtitiam adiuuantes? rñ. aliqui dicunt, ꝙ ſic. pro quibus facit, quod legitur & no. ſupra de offi. deleg. c. 1. ad fi. Alii dicunt, ꝙ nec perſonas, nec res prædictorum poteſt capere, niſi quamdiu in bello ſunt, & pugnant cõtra ipſum, uel niſi forte de rebus eorum, puta caſtris, uel ædificijs alijs læ
22 deretur. quid ſi† nõ ſit indictum bellum cõtra aliquẽ, ſed aliquo prædictorum modorũ proceditur contra ipſum, puta iudex ratione iuriſdictionis ſuæ uult aliquem ſibi contumacem, uel in ſuo territorio delinquentẽ punire, uel res eius deuaſtare, nunquid poteſt hoc facere pro ſuo libito uoluntatis. reſpon. non, niſi primo ſententiam proferat contra talem. 2. q. 1. nos in quenquam, ꝓm nno. intelligas diffiniti uam, ꝓm Ho. ꝙ dic, ut legitur & no. ſupra de foro cõpe. poſtulaſti, uel ſaltem interlocutoriã, uel medicinalẽ monitione competẽti præmiſſa, ut patet. 12. q. 2. in dignè, & in eo, quod legitur & no. ſupra ut lite non conteſta. c. fi. §. in alijs, & duobus. §. ſequen. & infr. de ſen. ex. ſacro, & in eodem ti. li. 6. cum medicinalis. Sed ſecundũ Inn. ſi is, qui reſiſtit iudici, non ſit de iuriſdictione ſua ſed alterius, debet nõ ſuus iudex coram ſuo iudice de ipſo iuſtitiam petere; ſi non facit iuſtitiam, poteſt ipſum impetere 23. q. 2. dominus, & no. C. ubi, uel quando licet unicuique ſine iudi. uin. l. j. & 2. Et ſi non ſit iudex, qui de tali poſsit iuſtitiam facere, tunc licet paſſo uiolentiam propria auct. ſua recuperare, ar. C. de Iudæis, Iu
22 dæi, & l. nullus. Quòd ſiquis† iuſtum bellum habens, perſonas, uel res aduerſariorũ in rebellione capit, dũ ſuam iuriſdictionem exercet, certum eſt, ꝙ poteſt res tenere, & perſonas punire: tum quia in ſuo territorio deliquerunt, C. ubi de crimine agi oportet, auct. qua in prouintia, infra de raptoribus. c. 1. tũ quia in ipſum deliquerũt, & iuriſdictionem ſuam impediunt, ut patet in eo, quod legitur & no. infra de ſen. ex. nup. §. in primo. ſupra de offi. dele. c. 1. ad fi. infra de pœnis, di
y lectus, ſecundum Innocen. y Qualiter† autem licet
23 unicunque uim ui repellere, & qualiter licet nedum papæ, uel epiſcopo, ſed ẽtinferiori prælato tpalem iuriſdictionem habenti bellũ mouere ad defenſionem iuriſdictionis ſuæ, ac eccleſiæ, & ſuorum, & utrunque gladium exercere, plenè colligi poteſt. j. li. 6. de ſen. ex.
z dilecto. Sed qualiter p̃ unuſquiſque ſibi dicere ius, z no. plenè in ſumma, de ſenten. & re iudi. §. quis debet ſententiam proferre, ſub. §. proprius ordinarius, uerſi.
24 Item ratione rei, & ſeq. Quod autem† dicatur iuſtum bellum, & qualiter ad ipſum perueniatur, & quis poſ ſit ipſum indicere, not. plenè in ſumma, de treu. & pace. §. quid ſit iuſtum bellum, & infra de iureiu. ſicut & infra de homi. pro humani. §. ſacri concilij, uer. ſitque, cum ſuis bonis, & ſuis concor. & de poteſtate eccleſiæ ſatis no. in e. c. per totũ, ſecundum Hoſt. [*Temeritate*] non iuris, uel iudicis aucto. [*Procuratorem*] epiſco
25 pus† ergo, & collegium conſtituunt procuratorem, de procuratoribus, quia in cauſis. Ho. [*Nomine domus*] no. quomodo prælati forment libellos. & quod dixit hic Hoſtien. dixi ſupra de dila. literæ in princi. [*Decernentes*] fuit iſta quædam reſeruatio, quæ ſi facta non fuiſſet, poſt ſententiam non potuiſſet ad hoc agi, cum propoſito interdicto, Vnde ui, omnia in iudicium deduxiſſent. C. de ſump. & lit. ex. terminato, & patet ex his, quæ dixi ſupra proxi. ſecundum Innocen. ſecundum quem hoc decretum non fuit ſnĩa, ſed iuris declaratio; & ſic ſoluitur, quòd ſententia non fertur ſub conditione. Item quòd nulla eſt ſententia non continens certam quantitatem. circa hoc ultimum Hoſtien. re
26 mittit, infra de ſepul. in noſtra. ¶ Secunda† glo. rñ. per oibectionem, ꝙ conditio in ſpiritualibus, &c. & fit triplex ſol. ¶ *Glo. ut ſcias* circa poſſeſsionem perdendam diſtinguit, & ſubdiſtinguit. ¶ Gloſſ. p. reſpon. per quæſtionem, quid habeat probare &c. ¶ Vlti. glo. quærit,
27 alle. pro & contra, & ſoluit diſtinguẽdo, ¶ *In 5. glo. ibi, ex conditionali* ſequitur, ſtipulatione tantum ſpes eſt in debitum in [*& ibi. §. ſiquis*] Sicut res traditur ſub conditione, ita & poſſeſsio, nec prius erit poſſeſſor, qã exiſtat conditio [*& ibi. 1. reſpon. in fi.*] ſi trado tibi poſſeſsionem fundi Cornel. & tu putas illum fundum Sempronianum, & erratur in corpore, non in nomine tantum, nõ acquiris poſſeſsionem, nec ego perdo, quaſi ſub conditione uideatur receſsiſſe. ¶ *In glo 1. quàm cito, ibi. §. confeſtim*] loquitur de matre, quæ confeſtim tutorem filio petere debet. ¶ *In glo. ante p. ibi, Seruius*] uide de collu. capitulo tertio. ſuper fin. ultimæ gloſſ. [*& ibi, ſiquis nunciet*] ſi nunciatum eſt tibi domum tuam à latronibus occupatam, & præ timore non ac-

cedis, poſſeſsionem perdis. ¶ *In glo. pe. ibi. §. uim ui*] hæc l. & ſequens dicunt, uim ui licet repellere. & ſequens dicit, quòd non tenetur, qui damnum dat, cum aliter ſe iuuare non poſſet [*et in fi.*] ita ſtat lirera legis. ¶ *In glo. ulti. ibi l. 1.*] ad defendendam poſſeſsionem, quam ſine uitio teneo, licet uim propulſare cum mode-
aa ramine &c. [*et ibi. §. tabernarius* [aa]] ponit caſum de tabernario, qui uolens à fure lucernam auferre, effodit illi oculum: quia aut uapulabatur ab illo, aut
28 non. ¶ *In† glo. 2. ibi ſimoniaca*] de hoc de tranſac. c. 2. in 1. gloſſ. Vnde dicit Innocent. quòd etiam ſi eo pacto dediſſet, vt ibi fieret eccleſia, nõ eſt ſimonia. dat enim rem profanam, ut fiat ſacra, quòd eſt meritorium, ſicut dare aurum, ut calix fiat. ſibi enim nil acquirit: quia talia in nullius bonis ſunt, Inſti. de rerum diui. §. nullius. ad quod inducit Hoſtien. de ſeruis non or. c. 2.
bb & cap. eo libentius, [bb] de condi. appo. c. 2. & quòd temporalia relinquũtur pro ſeptimo. 20. &c. de teſta.
29 c. fi. ¶ *In glo. niſi hæc ibi, Humiliatos*] quaſi non† poſſent ſe ipſos repetere, ſupra de renuncia. quod in dubijs, quaſi licuerit eis ad arctiorem religionem ſe transferre, infra de regu. licet, ſecundum Inn. Dicit Hoſtien hoc uerum de perſonis. ſed regulam inſtitutam in loco, uel habitum, uel ſtatum antiquum ipſius loci immutare, uel alteri loco ſubijcere ſine auctoritate epiſcopi non poſſent: nec epiſcopus debet talibus conſentire ſine conſilio capituli ſui, alle. de ſup. negli. præla. ca. 2. de conſue. cum conſue. infra de his, quæ ſi. à prælacc tis, nouit, & c. ſe. infra de reli. do. inter quatuor, [cc] ne clerici, uel monaci. relatum. hoc, niſi fieret auctorizante papa, ar. infra de eccle. ædifi. ad audientiam, de clericis non reſi. fraternitati, de hæreti. excommunicamus. §. quia uerò. ¶ *Ingl. ut ſcias, ibi, colonum, uel uicarium*] ſupra de reſcriptis, ex parte [*uel penſionarium*] ſupra eod. cum ueniſſet, Goffre. & Hoſtien. [*et ibi, Retineo*] dicunt† quidam hoc uerum de ciuili, quaſi na-
30 turalem perdiderim, ex quo in conſpectu meo non eſt, Azo dicit, quòd retineo poſſeſsionem naturalẽ,
dd ſed ciuiliter. [dd] Sic & prætoria actio dicitur ciuilis auctoritate, & extenſione. ff. de noxa. electio. §. ſi is quẽ, & §. ſi abſente, Goffr. [*et ibi, Expellere illum*] illi tamen competit interdictũ, ſi expellatur ab alio. Item ſcias, quòd in prædicto caſu, ſ. cum ueniens non admit-
ee titur, ſtatim perdit poſſeſsionem, [ee] etiam ſi ſtatim congreget exercitum, ut illum expellat: ipſam tamen poſſeſsionem amiſſam bene poterit ſic recuperare incontinenti, ut hic, & C. unde ui. l. 1. ſecundum Innocen. Dixit Goffr. infra de exceſ. præla. illud, quòd cum uicarius incipit nomine ſuo poſsidere, interuertit poſſeſsionem: & ſi ab alio expelleretur, competit ſibi interdictum. ff. ui & ui ar. colonus. Sed ſi expulſus fuiſſet ante, quàm interueretur poſſeſsionem, dominus habuiſſet interdictum, non ipſe uicarius, ſupra eo. ueniſſet. quando tamen colonus, uel uicarius interuertit poſſeſsionem, & dominum uenientem non admittit, poterit dominus illum impunè pellere: quia
ff dominus ciuilem poſſeſsionem [ff] retinuit animo, naturalem per illum. qua interuerſa non ideò perdit ci-
gg uilem: ſed tunc demum cum ueniens [gg] non admittitur. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. ſiue autem. unde dominus illum incontinenti poteſt expellere, ut hic [*et ibi, Alij tradat*] Idem Hoſtien. ſed de tradente contrarium no. 12. q. 2. quiſquis. Sed dic hoc uerum in caſibus expreſſis, & de hoc plenè. C. eod. titu. de acqui. poſ. l. fi. in glo. imò uidetur, & C. communia de uſuca. l. 1. [*et ibi,*
31 *perdo eam*] Si† autem deceſſerit, uel de poſſeſsione receſſerit, non amitto poſſeſsionem. ff. eod. ſi de eo. ſecundum Goffr. ¶ *In glo. pe. ibi. poſſediſſe*] conſilium ſpoliati, qui non poteſt poſsesſionem probare, uide in ſpe. depeti. & poſ. §. 1. in fin. [*et in fi.*] Io. ad hoc, infra c.

cap. ulti. lib. 6. & facit quod no. de officio deleg. conſultationibus, in gloſſ. 2. ¶ *In gloſſ. ulti. ibi l. 1.*] & infra
hh de homi. ſignificaſti. 2. ubi plenè de hoc, & 23. [hh] q. 1.
32 §. 1. & dixit hic Goffr. non laudo† quòd quis expectet primum ictum, ne forte poſtea non ſit locus defenſioni. ff. ad l. Aqui. ſi ex plagis. §. tabernari[3], & ff. ſi quadru. pau. fe. di. l. 1. §. cum arietes. ſufficit enim terror armorum. ff. de ui & ui ar. l. idem. §. 1. [*et ibi, Non dubium*] hæc iura loquuntur in percutiente religioſum ſe non defendendo [*& ibi, Reſtitutionem*] & dato, quòd ageret, non cõſtabat papæ, quòd modum exceſsiſſent,
33 ut patet in fi. [*& ibi, Excommunicationis*] Idem† dicit Innocen. de pœna temporali, & irregularitatis. quod ſic intelligit Hoſtien. quòd ſit excommunicatus primo loco; ſi celebret, ſit irregularis. Sed non hoc ipſo, q modum exceſsit, pœnam etiam temporalem, ut dicit, non incurrit ipſo facto, ſed eſt iuſta cauſa ad ipſam infligendam. Ego credo, quòd Innocen. intellexit de irregularitate, quæ contrahitur per mutilationem, uel mortem, quam ex propoſito modum excedens ſtatim incurrit, ſi alterum illorum ſequatur [*& ibi, niſi*
ii *modum*] impropriè loquitur [ii] [*& ibi, incidiſſe*] facit Clemen. de homi. ſi furioſus [*& ibi, Ignoranter*] ignorãtia probabili: ſecus, ſi craſſa & ſupina, ſecundum Hoſtienſ. [*& in fi.*] de hoc, infra de ſen. excommu. cum uoluntate, in ulti. glo.

ANNOTATIONES.

a ¶Olim cauſam. No. hunc rex. in ſi. qui facit, quòd ſi ſe defendens, modum exceſsit, quòd punitur ſolùm pro exceſſu, niſi poſtea, qui ſequeretur, eſſet indiuiſibilis, ut excommunicatio, & ſi. ut etiam no. d. Pe. in c. dilecto, de ſen. exc. li. 6. Archid.

b ¶Magiſter illius domus. Adde tex. & ibi doc. in cle. j. de reſcrip.

c ¶Et omnes. Quorcunque ſint, & ſingulariter & in communi, ut no. Ioan. An. poſt Inno. in d. c. cum deputati, in gl. hos comparo, in princip.

d ¶Venerabilem. 1. reſpon. Idem no. Ioan. An. in prælleg. c. cum deputati, in glo. deputati, in glo. hos comparo. & quòd hic dicit de remotione iſtorum ad libitum ſuperiorum, uerum eſt, etiam ſi illa cum conſilio, uel conſenſu aliquorum fieri debeat, ut ibi nota. in uer. nec eſt ius, imò uidetur ſufficere communis potentia adminiſtrandi ſuperiorum, & inferiorum, etiam ſi non poſsint inferiores ad libitum remoueri, ut ibi no. uer. alij dicunt.

e ¶Scimus. Ibi uide Bar. & Bal. & Sal. & aduerte, quòd epiſcopus & iſti ſuperiores agentes pro ſubiectis eccleſijs, debent actionem nomine illarum proponere, non ſuo, ut etiam ibi no. Bar.

f ¶Iuſta cauſa. Aliàs autem iſto caſu inferior adminiſtrator præponitur, ut ſupra, & uide gloſ. quæ incipit, agere, in Cle. 1. de reſcriptis, & ibi Pau. & Moder. ſaluo, quod infra proxi. dixit de epiſcopo in uer. ſed & ſecundùm Inno. & de iſtis agentibus pro inferioribus eccleſijs, & quando bona utriuſq; adminiſtrationis ſunt diuiſa, an creditores unius agant contra alium, uide not. Io. An. poſt Inn. de priui. paſtoralis.

g ¶Lib. 6. Et ſcias, quòd poteſtas iſtorum ſuperiorum agentiũ quò ad loca inferiora regulatur ſecundum qualitatem locorum ipſorum inferiorum, ut coram quo inferiores agere poſſent, coram illo agant ſuperiores. quò autem ad uitia perſonæ an ſit idem, ut inuicem ſibi noceant, uide in Cle. 1. de reſcrip. in gloſ. de loco, & uide de offic. ord. Romana, lib. 6. per Ioan. An.

h ¶Dominium. Sed an poſſeſsio, uide gloſ. 2. ſupra eo. cum ueniſſet, & Bar. in l. qui uniuerſas. §. fi. & l. quamuis. ff. de acquir. poſ. & uide de priui. ſi Papa, lib. 6.

i ¶Hoſtien. Facit capitulum, præſentium, de teſti. lib. 6. & uide de iur. cal. c. in pertractandis, c. fin. & an poſsit iſte obligare animas aliorum iuramento, uide glo. no. 63. diſt. tibi domino. conſiderandum tamen eſt, quomodo poſsit prælatus etiam tacente capitulo obligare capitulum, uel eccleſiam, uide gloſ. in c. nonne, de præſumptio.

K ¶Cum quis. Si quidem aliquid damni conſecutus ſit epiſcopus, aliàs enim ex hoc non amiſit poſſeſsionem, uide ibi glo.

l ¶ Poſsidet. An per iſtam traditionem translata fuerit poſſeſsio in magiſtrum, uidebis per glo.

m ¶C. unde ui. Quid ſi clam intrauit poſſeſ. alicuius, utrum poſſit iuſtè repelli per uim, no. in l. 1. C. unde ui, per Bart. Bald.

n ¶Diuertat. Vide Ioan. An. in c. ſignificaſti, infra alleg. ſuper glo. fin. & Bar. in l. 1. §. cum igitur, & ibi bona gloſ. ff. de ui & ui ar.

& de

& de his recuperationibus rerum uide Bald. in l. 1. C. unde ui, in repetitione, & Ioan. An. de ſent. excommu. dilecto, lib. 6. & uide Bar. & Doc. in l. ut uim, ff. de iuſt. & iu.

o ¶Nullus. Bona lex eſt ad materiam, & uide ibi Bald. & Bart. & in l. ſi alius. §. belliſsimè, ff. quod ui aut clam, & in l. ait prætor. §. ſi debitorem, ff. de his, quæ in frau. credit. facit infra, de acc. ſuſt. olim.

p ¶Iuſtum. Vide Bart. in l. hoſtes, ff. de cap. & ibi dixit, quòd licet iſtud bellum ſit licitum, non tamen eſt publicum, & in illo capti non ſunt ſerui.

q ¶Bonafides. Contra hoc facit ſuprà eo. in literis, ad fi. ubi prædo reſtituitur, & facit quod not. Ioan. An. in c. cum dilectus, præallegato in glo. hoc uerum, pro iſta enim opin. facit quod not. gl. & Bar. in l. ſi alius. §. belliſsimè, ff. quod ui aut clam.

r ¶Furtiuam. Vide Ioan. An. ſupra in gloſ. ſupple, maximè, & uide Bald. in l. 1. in prima op. C. de teſta. & Ioan. An. in c. quia plerique, in glo. ma. infra de immu. eccl.

ſ In gloſ. ibi uidetur Innocen. aliter loqui, & uide in ſpecu. de legato. §. iuxta, uer. illud etiam no. & uide in c. peritio, de homi. infra allegato.

t ¶Imperium. Vide Bart. & plenius Do. Bar. de Sali. in repetitione. l. ex hoc iure, ff. de iuſti. & iur. & Bart. in l. hoſtes, præallegata. & Innocen. de iureiur. ſicut.

u ¶Fiunt. Nec dicitur bellum publicum, ſed priuatum, nec bona fiunt capientium, uide Bart. in præallegata l. hoſtes, uide omnino Bar. in l. cum cognatum de inge. & manu.

x Temporalibus. De quo uide Ioan. An. de foro compet. licet ex ſuſcepto, in glo. hic eſt unus caſus, & per glo. 1. & ſuper illa Io. An. de iudi. nouit. & Bart. in extrauagan. ad reprimen.

y ¶Innocen. Bart. in l. hoſtes, ſupra allega. dixit hoc uerum, lata ſententia, uel ſic prius decreto per iudicem mouentem bellum, aliàs cum bellum non ſit publicum, bona non fiunt capientium, ibi uide.

z ¶Sibi dicere ius. Vide per doctos. in c. quia Gui. de iudic. & maxime per Do. Felin.

aa §. tabernarius. Vide d. Feli. in c. dilecti, de excep.

bb Libentius. ibi uide Ioan. Andre. & in c. nullus, & de iſta conditionali traditione poſſeſsionis, uel dominii uide Bald. in l. 1. C. de acquiren. poſſeſ. de qua hic loquitur tex. & gloſ. & an poſſeſsio acquiri poſsit infanti ex perſona ſua, uide l. donatum, & ibi Bald. C. eod. titu. & de modo quærendi poſſeſsionem, & dominium per procuratorem, uide gloſ. notabilem, & ibi Bald. in l. licet, C. eod. titu.

cc ¶Quattuor. ibi uide Ioan. An. conſuetudo tamen præſcripta mutat & diſponit ſtatum in beneficio, ad hoc de præben. cum de beneficio, lib. 6. ubi uide Lapum, & uide glo. 19. q. 3. §. quæritur, & 12. q. 2. ſi epiſcopus.

dd ¶Ciuiliter. uide glo. & Bar. in l. 1. ff. de acquiren. poſ. & l. clam poſsidere, §. qui ad nundinas, & quomodo per obliuionem perdatur, uide in l. ſi de eo. §. i. alleg. in glo. & ibi Bar. & Bal. in l. 1. C. de ſeruis fu. & in l. licet, C. de acquir. poſ.

ee ¶Poſſeſsionem. An ſit neceſſaria corporalis ipſius præſentia ad rem, quam quis poſsidens intrauit, aliàs ipſo abſente à re poſſeſsio perdatur, ſi ſuſpicatur ſe non admittit, ſunt opi. de quibus uide Bar. in l. 1. §. ſiue aũt. ff. de ui & ui ar. intellige quò ad habendum interdictum, unde ui, ut ibi not. non quò ad poſſeſsionem perdendam.

ff ¶Quia dominus ciuilem poſſeſsionem. Adde Bart. in l. 1. C. unde ui, poſt.

gg ¶Veniens. Sed quid ſi tunc interuertens proteſtatur ſe nolle acquirere ciuilem, & ſolum intentari naturalem, an domino dabitur interdictum unde ui, uel, uti poſsi. uide glo. & Bar. in l. clam, §. qui. ad nundinas, ff. de acquir. poſſ.

hh Et 23. Et præal. l. 1. pleniſsimè in repetitione Bald. & Bar. in l. ut uim, ff. de iu. & iur. & in præallegata. l. 1. tenet gloſ. & Bal. quod hic ſequitur poſt glo.

ii ¶Loquitur. Quia ſi aliter ſe non poſſunt defendere, non dicuntur modum exceſsiſſe, & quòd dicit hic gloſ. de excommunicatione, intelligitur, quando in expulſione à poſſeſsione partis ſit uiolentia, aliàs ſolum rebus non adhærentibus, perſonæ non eſſent excommunicatæ, uide Ioan. An. in c. nuper, in gloſ. etiam ſi, de ſenten. excom.

SVMMARIVM.

1 *Coniugis reſtitutio quando plenè fiat, & quando non.*
2 *Diuiſio capituli.*
3 *Petitorium intentatur, ſi ſeparationem matrimonij quis petat.*
Proceſſus ordo hic quis ſuit, ibid. uer. ordo iſtius, & nu. 11.
Conſanguinitatis gradus quidam lege diuina coniugio prohibiti, eo. nu. ad dictio. interdum.

4 *Timoris inanis nulla excuſatio.*
Ad gehennam ædificare quis dicatur, ibid. & pro inferno ponitur, ibidem.
5 *Diſpenſare an intelligatur eccleſia mandando, & tolerando, & quando.*
Debitum coniugale ex iure litigatoris, non ex diſpenſationis beneficio præcipit, ibid. uer. dixit hic.
Petrus Hiſpanus quibus alijs cognominibus appelletur, ibid. & eius opinio quæ de gradibus conſanguinitatis, ibid.
6 *§. Porrò, ſenſus.*
7 *Notitia differt à titubatione, & ideò diuerſum ius.*
Fides hic pro conſcientia, & de eius alijs ſignificatibus remittit, ibidem.
Obediendum nulli contra Deum, eod. num.
8 *Perplexitas in ignorante, non in perito, & quando eueniat, uer. negari non poteſt.*
Melius pro bono, ibid. & nu. 10.
Enallage, comparatiuum pro poſitiuo, ibid. & nu. 10.
9 *Incontinenti, aduerbium aliquantulum largè accipiendum.*
Reſtitutio uxoris ad quæ fiat uiro præter copulam, eod. nu. uerſi. ut ſcilicet præter. & quando ſit plenaria, nu. 10. in fine.
Vxor quæ uiro obſequia exhibere teneatur, ibid.
10 *Expectare, pro inſtanter petere, in fine.*
11 *Reſtitutio non fit prætextu probatæ exceptionis.*
Abſolutio ſecundum formam eccleſiæ quomodo fiat, ibid. ad uerſi. formam eccleſiæ.
Mandatum hic mulieri quare differatur, eod. nu. ad dictio. mandatum.
Ex conſequentibus probationibus dignoſcitur antecedens animus, ibidem.
12 *Sententia hic qualiter hic poſſit intelligi.*
13 *Alioquin, uer. quomodo intelligatur hic.*
Reſtitutio mulieris fieri poteſt cum cautione, inſpecta uiri qualitate, ibid. uer. Tu dic. & in matrimoniali cauſa quandoque fit nulla reſtitutio, quandoque ad quædam, interdum omnia, & quæ ſint. nu. 14.
15 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 16.*
De calumnia licet non iuretur in aliquibus in principali, in emergentibus tamen ſecus. §. ulti. & nu. 23.
17 *Additio gloſſarum.*
De matrimoniali cauſa quis cognoſcat, ibid. nu. 17. & eſt de maioribus, ibid.
Conſuetudo non dat iuriſdictionem in maioribus, ibid.
18 *Virum conuerſum mulier repetens quando audiatur.*
19 *Ioannis And. magiſter uidetur Abbas hic allegatus fuiſſe.*
20 *Poſſeſſionem maritalem coniux non amittit per expulſionem alterius, uel recuperatur eo ipſo per repetitionem.*
21 *Decreti compilationes plures fuerunt, & idcirco citationes canonum non uidentur quandoque iuſtæ.*
22 *De magiſtrorum ſententijs iudicare periculoſum.*
Opinio non doctoris, ſed doctrinæ ratio ponderanda, ibid.
Emendat qui non benefactum, uel benefactum, laudabilior eſt inuentore, ibid. uer. qui tamen.
Gregorij allegatio, an hic fuerit, quæ dicitur à glo. eod. nu. §. In gloſſ. allegatio.
23 *Collaterales qui contrahant.*
De gradu quo non poſſit eccleſia diſpenſare, ibid.
24 *Abſolui, & ligari quis poſt etiam mortẽ poteſt, ſi contrauenit mandatis eccleſiæ, quibus iurauit ſtare.*
Abſolui poteſt etiam in articulo mortis, & ſi conualeſcit, & non obediat, iterum poteſt in articulo mortis abſolui, ibid.

CAPVT XIII.

1 Literas. Caſus. Si contra† petẽtem reſtitutionem coniugis opponatur conſanguinitas in gradu prohibito, & offeruntur probationes paratæ, recepto ab opponente iuramento de malitia, negabitur reſtitutio quo ad torum, & fiet quò ad reliqua. Si uerò probationes promptæ non ſunt, fiet plena reſtitu-

2 tio, niſi magna ſit uiri ſæuitia. hoc dicit. Et ſunt† duæ principales partes. primò ponit thema, & conſultationem. Secundo reſpon. ibi, Sane. Et hæc ſubdiuidi tur. primò ponit, & proſequitur triplicem opinio. uſque ibi, Nos autem. ibi cõtraria ſoluens contra alterã opi. alle uſque ibi, Propterea. ibi diſtinguendo ſoluit, & ſecundum membrũ proſequitur ibi, quod ſi. à qua ſolũ unum caſum excipit ibi, Si uero [*Separari*] intentabat† petitorium, Innocen. Et dicit Hoſtien. quia iſta
3 mulier, quæ ſubtraxerat ſe uiro, ſuſpecta erat circa accuſationem matrimonij. de hoc ſatis dixi ſupra eo. ex conqueſtione [*Poſtulabat reſtitui*] ordo iſtius literæ probat opi. Io. no. 2. q. 2. cap. 1. de qua dixi ſupra eo. ex conqueſtione, ſecundum Goffr. Fatetur tamen, quòd ex inferioribus uidetur alius ordo fuiſſe. & Hoſtien. dicit, quòd potuit eſſe, utrunque. ſ. quòd mulier excepit de ſpoliatione, petijt reſtitui. adde quod dicam, infra. c. proxi. ſuper. uerſi. poſtulabat [*Objicitur*] petenti reſtitutionẽ; & ſic mutat caſum, & ponit nouum thema, quod infra proſequitur ſecundum Hoſtien. [*Indulgenda*] antequam admittãtur probationes, quæ offeruntur [*Diuerſorum*] concor. ſupra de reſcript. ſuper literis [*Interdum*] ſ. quando non opponitur gradus prohibitus. l. diuina, Innocent. [*Quandoque*] ſ. cum opponitur gradus phibitus l. diuina [*Argumentis*] ideſt redarguentis [*Horum*] qui dicunt faciendam reſtitutionem [*Inanem*]
4 Inanis timoris † nulla eſt excuſatio, ſupra qã me. cauſa, cum dilectus. ff. de reg. iur. uani timoris, Vincẽ. [*Aedificat ad gehennam*] hoc intendit, quòd peccãs mortaliter parat ſibi domum, uel ſtallũ quoddam in gehẽna, ideſt in inferno [*Aſſertio*] ſ. quòd prius ſit admittenda probatio [*Cum in multis*] iſtud non fuit de reſpõſione Clementis [*Sanctiones*] Hoſtienſ. hic legebat. §. Porrò, & quare, ibi dicam [*Vltimæ*] quæ dicit reſtitutio nẽ quandoque faciendam, quandoque non. T. [*Cum effectu*] ideſt cum carnali copula [*Ad mandatum*] ergo
5 † eccleſia mandando diſpenſat, ſicut & tolerando. de cogna. ſpirituali. c. ſuper eo, quod dixit hic Io. uerum circa uotum; de hoc de ſciſmaticis. c. 2. Dixit hic Vin. quòd hæc eccleſia nõ diſpenſat: quia non præcipit debitum reddi ex diſpenſationis beneficio, ſed ex iure litigatoris. per qđ dicit, quòd hæc ultima opinio, quæ fuit. P. Hiſ. quem uocat de Corbolis, ſibi non placet, quem Hoſtien. uocat. P. de Bolio, uel de Borliato, qui in decre. quarta, de eo, qui co. con. compil. ideſt quã hodie non habemus, ſimpliciter dicebat in gradibus prohibitis. l. diuina parendum conſcientiæ. In
6 aliis parendum eccleſiæ [*Porrò*] dicit † Hoſtien. quòd hic impugnatur prima opinio, & uidetur approbari ſecunda. Dicit Innocen. hic incipit impugnare, & qua ſi reprobare tertiam opinionem quibuſdam rationibus, & loquitur allegando tantum, licet allegationes ſint ueriſimiles. ſine dubio hæc allegatio eſt cõtra pri
7 mam, & contra tertiam opi. [*Notitiam*] ſecus † ſi tituba ret, de ſen. excommu. inquiſitioni [*Ex fide*] ideſt conſcientia. & ponit hic Hoſtienſ. uer. de multis ſignificationibus fidei, quos dixi, ſupra de ſum. tri. ſuper glo. reſpi. [*contra Deum*] contra quem nulli obediendum eſt etiam papæ, de quo remittit Hoſtien. ſupra de tempo.
8 ord. ad aures [*Perplexa*] quantum † ad opinionem ignorantis, Io. peritus enim & intelligens non poſſet hic eſſe perplexus 13. diſt. nerui, Gof. negari nõ poteſt, quin inter ſententiam eccleſiæ, & conſcientiam poſsit eſſe perplexitas, de qua hic loquitur [*Sententiam*] qua reſtituta eſſet marito [*non poſſent*] impediẽte cõſcientia; [*Copulari*] impendente pendentia huius matrimonialis cauſæ [*Propterea*] ideſt ut uitetur hæc pplexitas [*Melius*] ideſt bonum, concor. infra, c. c. aliud enim ſentire malum eſt, & hic dat ueram ſolutionem [*Incontinenti*] intelligę † hoc uerbum aliquantulum largè, prout po-
9 nitur. ff. de procur. qui procuratorem, Io. & dicam de teſtibus, ueniens. 2. [*In certis*] ut ſ. præter copulam ſibi exhibeat alia obſequia ut uxor, puta cuſtodiẽdo res ſuas, lauare caput, pedes, commeſtionem parare, & his ſimilia [*Maxime*] uide quod dixi de fil. presby. ad
10 abolendam, ſuper gloſſ. [*Melius*] ideſt † bonum, ut ſupra eo. c. & ſupra de tempo. or. ſi archiepiſcopus [*Taliter*] ſ. facta reſtitutione in cæteris, & dilatã quo ad torum, Goffr. [*Impeditos*] ſ. facta reſtitutione in toro, & in cæteris: quia tunc eſſet quædam intricatio quò ad copulam, ſententia & cõſcientia inter ſe conſligẽtibus, Goffr. [*Quod ſi*] hic ponit ſecundum membrum diſtinctionis [*Expectat*] quaſi inſtanter petat: aliàs expectat [*Plenariam*] etiam quò ad torum [*compelli*] ergo uir † agebat, quia prætextu exceptionis probatæ
11 non fieret hæc reſtitutio, de ordi. cogn. cap. 2. Hoſtiẽ. [*Quam*] cenſuram [*& tunc*] oblatis probationibus, & paratis. & eſt ſi. de excep. pia, lib. 6. [*Formam eccleſiæ*] ut iuret ſtare mandatis, ut ſequitur [*Mandatum*] hoc ideò dicit, quia ſi contingat ipſam probare, apparet, quòd propter conſcientiam paſſa. eſt ſe excommunicari, ac quieſcens conſilio iuris; & ſic nullum fiet illi mandatum, Goff. [*Probationibus*] & ſi in probatione deficiat, eccleſia ſibi præcipiet per iuramenrum, quòd debitum reddat, nec tunc erit perplexa: quia non redet, nec erit periura, ſed habebitur ab eccleſia pro periura. 11. q. 3. non ſemper, Vincen. [*Præmiſſum*] ſupra uer. propterea. ſ. quòd fiat reſtitutio in reliquis, præterquàm ad copulam, Innocen. [*Si uerò*] hic ponit caſum exceptum, licet Hoſtien. dixerit, quòd hic proſequitur tertium membrum diſtinctionis; quod non placet [*Sæuitia*] poteſt † intelligi de ſæuitia circa exigendum debitum: quia ſolet uiolenter cognoſcere mu-
12 lieres, & ſic reſpicit illud, In cæteris, ſupra uer. propterea [*Alioquin*] ideſt ſi† maritus nõ eſt ſeuerus, nec obijcitur conſanguinitas diuina. l. prohibita. ſic legitur ſecundum illos, qui differentiam faciunt inter gradum prohibitum. l. diuina, & alium. ſecundum alios, qui differentiam non faciunt, expone, ideſt ſi non habeat probationes paratas, Innocen. Tu dic ſecundum Hoſtien. [*Alioquin*] ideſt ſi uir ſit bonus homo, ſimplex,
13 rectus, & timens Deum. quo caſu, qualiſcunque gradus obijciatur & quantuncunque probationes ſint paratæ, poteſt mederi per ſufficientem cautionem, & fiet reſtitutio, ut ſequitur [*Sufficienti*] hac conſiderata qualitate perſonarum, arbitrabitur bonus iudex,
14 Hoſtien. [*Marito*] patet ex præmiſſis † ſecundum Hoſtien. quòd quandoque nulla ſit reſtitutio, ut prin. huius finis. quandoque fit quò ad torum, & reliqua. quã doque quò ad reliqua, ſed non ad torum, & ſecundum hoc omnes opiniones ſaluari poſſunt, & remittit ad ſum. eo. titul. §. quando facienda, ſub. §. Sed ubi
15 uir, ſub. §. cum quæritur. ¶ Prima † gloſſ. ad ſuperſcriptionem inducit duo ſimilia, ſignat contrarium, & ſoluit. ¶ Tertia gloſſ. primò arguit à contrario literæ, & illius articuli tenet contrarium, ſecundò quærit, arguit affirmatiuè, ſoluit contrarium, & adducit duo ſimilia. ¶ Quinta gloſſ. reſpon. per obiectionẽ, & dupliciter ſoluit, primò uiolando literam, ſecundò plane legendo, ut ſit caſus ſpecialis, ſicut & alii. 5. quos enumerat. ¶ *Glo. iſtorum*] adiuuat primam opi. per quatuor decre. & duas ll. & ſoluit duo obſtantia.
a ¶ *Glo. uidetur*] not. ſecundum gradum prohibitum. l. diuina a ſignat contrarium de decret. gaudemus, ſoluit
16 gloſſ. hoc eſt no. quòd in ſpiritualibus ſuper emergẽtibus, &c. ¶ Penul. gloſſ. quærit, & ſoluit. ¶ *In* † *gloſſ. 1. ibi. l. 1. & ult.*] uide de iudic. nouit, ſuper gloſſ. not. quòd. ¶ *In glo. iſtorum, ibi. l. 1.*] ſupra eod. in literis, in prima, glo. [*& ibi, ſi maritus*] uide, ſupra eo. Item cum quis, ſuper ſecunda, glo. [*& ibi, ſtis, ad quo*] hanc & ſe.

uide

uide ſupra. c. 1. ſuper 1. glo. [*& ibi. §. cauſæ*] uide, qui filij ſint legitimi, cum inter, in ulti. glo. ¶ *In glo. hoc eſt, ibi, ſiquis ſtipulaturus*] ſi ſtipulator de damno infecto iurat', & tunc non interuenit ſtipulatio. ſi poſtea ſtipulari uelit, iurat, quia poſſet non prius, ſed nunc calumniari [*& ibi. §. inhetur*] qui petit pro ſatiſdatione remitti, iurat de calumnia. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, iuriſdictionem*] Idem
17 hic Innocent. ſed Hoſtienſ. contra, dicens, quòd cum conſuetudo non det iuriſdi. in maioribus, & iſta ſunt de maioribus, in his conſuetudo non ualet, & remittit ad no. de foro compe. cum contingat, & in decre. fi. de offi. archid. tene ergo, quod dicam in fi. Sed pro glo. contra Hoſtien. eſt, ꝙ iſtud non eſt ordinis, ſed dignitatis epiſcopalis, ut dicam in præalle. decr. acceden tibus. uel dic, quòd archidiaconus cognouit de hoc ex ſpeciali, uel generali commiſsione archiepiſcopi, uel ex ſpeciali priuilegio. ¶ *Inglo. 2. in fi.*] ut patet in an.
18 ¶ *Inglo. 3. ibi, Agathoſa*] ibi Agathoſa repetens † uirum auditur: quia dicebat eum contra ſuam uoluntatem fuiſſe conuerſum; & Papa mandat illam non audiri, ſi de ipſius uolũtate id actum foret. Sed ibi diuerſio fiebat ad religionem, de qua dic, ut infra de conuer. cõiu. c. 1. & c. ex parte. 1. [*& ibi, Reſtitutionem*] & hoc tene-
19 bat † magiſter meus, quia non probat ſe ſpoliatum, quod eſt neceſſe, ſupra c. prox. iudex tamen ex ſuo officio reſtituere poſſet, infra de iureiuran. tua, Ab. [*& ibi, Spoliaſſe*] Idem no. de diuor. ſignificaſti. in 1. glo. de adulterijs, intelleximus in 1. gl. & facit quod no. de in
20 fan. & lan. expo. c. uno. Sed nonne † expellens animo amittendi poſſeſsionem, illam perdit, etiam ſi habeat animum recuperandi. ff. de acquir. poſſeſſ. ſi quis ui. §. differentia: Dicit Hoſtien. hanc poſſeſsionem in hoc
b prieligiatam, quòd non perditur b ſolo animo, uel ſi perditur ſolo animo, recuperatur eoipſo, quòd repetitur. ratio colligitur de ſpon. du. c. 1. de cõiu. lepro. c. 2. de frig. c. fi. ¶ *In glo. 4. ibi, allegabat*] & inceſtus periculum, & quòd probationes impedimenti paratas habebat; & quia inuita, & expulſa à uiro receſſerat. hæc patent in an. ¶ *In glo. ideſt, ibi, ſunt quidam*] Io. ubi de hoc [*& ibi, Cum ad monaſterium, in fi.*] ubi de hoc [*& in fi.*] de hoc
c no. 30. q. 3. pictatiũ. c ¶ *In glo. ar. de. ibi, Ouidius*] metamorphoſeos, li. 2. ¶ *In glo. iſtorum, ibi, de proprietate*] uide quod
d dicã, de ſpon. ueniens. 1. in gl. niſi aliquis. d ¶ *In glo. in Leuitico, ibi.* 32] deberet † dicere. 31. & reſpicit antiquam
21 capitulat. ſed ſecundum modernam eſt hoc. 18. c. nec habet liber alle ſecũdum eam, niſi 27. c. [*& ibi, perſonæ*] 35. q. 1. c. 1. [*& ibi, Patrui*] alij habeat patris, & male, ſecundam id non differet à nouerca [*& ibi, olim*] & infra de diuor. c. ult. [*& ibi, exeluditur*] 88. diſt. fornicari. Lau. ¶ *In glo. omnibus, ibi, Prærogatiua*] Hiero. ſuper Dani.
22 c. periculoſum eſt † de magiſtrorum eccleſiæ iudicare ſententijs, &c. ibi uide, ipſe tamen dicit ad Alexandrum, non doctoris opinio, ſed doctrinæ ratio ponderanda eſt. ad idem cõtra Pelagi. li. 3. ſuper Zacha. C. [*& in fine*] qui tamen non benefactum, uel benefactũ emendat. laudabilior eſt eo, qui prius inuenit, de uetę. iure enuclea. l. 1. §. ſed nec. nã ſi qd aliter ſapitis, hoc uobis Deus reuelauit. 11. di. nolite. & ſi alij ſedenti reuelatum fuerit, prior taceat. 95. di. eſto ſubiectus, in fi. Gof. ¶ *In glo. Allegatio, in fi.*] neſcio, quid uelit hæc glo. niſi dicas, ꝙ Papa Grego. qui fuit magnus doctor, & conſtat, quãdo legit compilationes antiquas, tenuerit, quòd reſtitutio nõ eſſet facienda. & ita glo. fuit à Deo. & quidam habent alleg. papæ Grego. & poteſt intelligi, ut ſupra, uel errauit gloſ. credens hanc decre. eſſe Gregorij, quæ fuit Inno. II. ¶ *In glo. uidetur, ibi, gaudemus*] & infra qui fil. ſint legi. c. ult. [*& ibi, Collateralibus*]
23 æquali † linea, quia in inæquali non contrahunt. unde filij duorum fratrum cõtrahunt, ſed patruus cum nepte non, & ſic ſeruant Iudæi. Dixit autem hic Phil. quòd in ſecundo gradu aſcendentium, & deſcendentium non poſſet eccleſia diſpenſare. ¶ *In glo. hic patet, in fi.*] in gloſ. iſtorum opinio. ¶ *In glo. hoc eſt, ibi, literas*] hodie ſecus, eod. tit. c. 1. lib. 6. [*& ibi, Non iuratur poſtea de calumnia*] Sed de malitia bene; ꝙ dic, ut infra de iura. calumnię. c. 2. in fi. lib. 6. ¶ *In glo. penul. ibi, dicas quod non*] niſi ſecundum Io. moriens petiſſet abſolui, infra de ſentẽ.
24 excom. à nobis 2. uel † niſi eccleſia ſe uidens deceptã, poſt mortẽ illam abſoluat; quod poteſt, ſicut & ligat. 23. q. 2. ſane, & infra de hæreti. ſi quis epiſcopus, ſecundum. T. & Gof. poteſt autẽ in articulo mortis abſolui, ſecundum Hoſtien. quia iuramentum, quo iurat ſtare mandatis eccleſiæ, intelligitur de his, quæ non ſunt contra Deum, nec contra animam ſuam; de hoc de iureiuran. c. 2. lib. 6. & ſi moritur, ſepeliatur. ſi conualeſcit, iterum præcipiet iudex, quòd debitum reddat, ad petitionem mariti excommunicabit illam, ſi non reddat: & tamẽ iterum in articulo mortis abſolueret, & ſic in infinitũ ꝑm eum [*& ibi orare*] ſpecialiter: generalesq; orationes, quæ fiũt pro omnibus fidelibus defunctis, proderunt ei, ſecundum Vincen.

ANNOTAT ONES.

a ¶ 1. Diuina. No. ſecundum do. Ioan. An. Papam poſſe diſpenſare in gradu diuina lege prohibito, in c. per uenerabilem, qui fi. ſint legi.
b ¶ Perditur. quomodo poſſeſſio ſolo animo perditur incipiendo ab animo, & quomodo acquiritur, uide in l. 1. ff. de acquiren. poſſeſſ. per Bar. & in l. 3. §. in amittenda, eod. tit.
c ¶ Dictatium. Not. in iſta glo. expoſitionem uerbi, non poteſt. & ad materiam glo. uide Ioan. And. in c. actus legiti. de reg. iur. lib. 6. in Mercur. ubi bona iura ad propoſitum alleg.
d ¶ Aliquis. Et de diuor. ſignificaſti in glo. ſiue agatur in poſſeſſorio adipiſcendæ, de quo in glo. uide ad materiam gloſſ. in l. ſi de ui, & Barto. ibi. ff. de iudi. & Cy. & Sali. in l. 2. C. de edi. di. Adr. tol.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutionem coniugis petens, habet probare coniugium legitimũ ex conſenſu, uide latius, an hoc ita ſit, num. 6. 7. & 11. præcipuè uer. uel dic, & 14.*
2 *Nubilis ætas quæ.*
Si ſponſalia contrahantur ab impubere, cautè facit, ſi adueniente ætate contradicat, ibid.
3 *Si ſponſalia non tenuerunt, an ſuo iure cum alio matrimonium poſſit mulier contrahere, an uerò perere licentiam bonum ſit.*
Deciſum quod fuit ab hac decretali, ibid. uer. hic deciditur.
4 *In exceptionis, & actionis modum ſimul agine poſſit.*
Æquitas canonica, & prætoria attenditur, ibid.
Ordo ſeruandus, per quem quid citius expeditur, ibid. in fi.
5 *Diſiuncta. ſeu, hic ſumitur pro copula.*
In poſſeſſione qui eſt cauſa rei ſeruandæ, non poſſidet, ibid.
6 *Reſtitutio facienda ſecundum modum & ſpeciem poſſeſſionis, uerſi. ſed dic, nec uendicare etiam ſponſam de futuro quis poteſt adiecta cauſa; ibid.*
7 *In matrimoniali cauſa ſi agitur petitorio, quæ poſſint obijci, & quæ ſi poſſeſſorio, & nu. 8. uer. ex quo autem.*
Sponſa poteſt ingredi monaſterium liberè ante carnis copulam, ibi. uer. ſed & fruſtra, & nu. 14.
Matrimonij uinculum diſſoluitur per ingreſſum monaſterij ante conſummationem, ibid.
8 *Proles legitima ut cenſeatur, ſufficit probare, quòd mulierem uir uocaret ſponſam, & ratio.*
9 *Copula carnalis quòd interuenerit, non creditur, ſi alter neget, & pro negante præſumptio eſt, niſi contrarium probetur.*
10 *Vt ancillam ſiquis mulierem petat ſibi reſtitui, quæ probanda, & nu. 11. & præcipuè uer. uel dic, & fortè.*
Eccleſiæ item uel beneficij, uel canonicatus reſtitutionem ſiquis petat, quæ oporteat ab eo probari, eod. nu. & nu. 11. uer. maxime, uel dic, & forte.

Proprietas unicuique conueniens probanda, non promiscua, si quid obtinere cupiamus, ibid. in fi. & nu. 11.

11 *Inter ancillam, & mercenariam differentiæ quæ.*

Inter seruum, & mercenarium differentiæ quæ, ibid.

Impertinentes rei, de qua quæritur, actus, siue promiscui inutiles ad uincendum, nisi discretio fieri possit, ibid. uer. unde de hoc.

Ad matrimonij probationē quæ conferant, eod. nu. uer. Alij dicunt.

12 *Separationem uiri, & mulieris ad tempus facit ecclesia, si legitimè non contractum interdicatur matrimonium, uide etiam numero. 13.*

13 *Turpitudinem suam potest quis allegare in causa matrimonij, & auditur, & magis, si quod obijciatur impedimentum.*

15 *Replicatio probata, iterum probatur ad aliam finem.*

16 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 17.*

Matrimonium ubi quis uult contrahere, nec potest ætate prohibente, nec sponsalia contrahit, & ratio.

In dotem quæ data sunt, repetuntur eo non secuto. §. 1. & numero 18. §. 1.

Minor in multis casibus censetur minor & quibus, & nu. 19.

Ex traductione non præsumitur pro sponsalibus, uel matrimonio. §. ulti.

18 *Additio glossarum.*

20 *Minori an competat restitutio ad beneficium, cui renunciauit, & quando.*

21 *Possessio iuris quæ hic dicatur.*

Restituendus quis est ad ecclesiam alteram, qua spoliatus est, habēs duas, licet eas non posset habere, ibid. uer. ubi habens.

22 *Seruus regulariter in iudicio non potest esse etiam electus, nisi in casibus, & quibus, & quo nomine petat.*

23 *Restitutio fit etiam ratione naturalis possessionis.*

CAPVT XIIII.

1 EX parte. Casus. Petens † restōnem cōiugis, habet probare cōiugium legitimum ex consensu. Et in prima querela mulieris partim decisa. secūda dat iudicem, ibi, Quia igitur [*Voluerit*] Sed uoluntas, impediente ætate, effectum habere nō potuit [*eiusdem*] s. B. ciuis Senensis [*Nubiles*] quia † excesit. 12. inf. qui matrimonium accusare possunt, insuper, & cautè fecit hæc mulier sic contradicendo, aduenientē ætate; quod dic, ut infra de spon. ad id, quod, de despon. impub. c. uno, li. 6. licet Innocen. dixerit sponsalia non ratificata: quia non à puella, nec à parentibus, sed à patruo fuerant contracta, remittit, de spon. impub. c. 1. de matrimonio contrac. c. 1. Hostien. contra, dicens, quòd si etiam non pater contrahat nomine mulieris scientis, & postea cohabitantis sponso, & eū sic uocātis, ratificentur sponsalia per hæc signa, & similia; remittit ad eādem decre. infra de matri. contracto, & de hoc, de despon. impu. c. uno, in fi. li. 6. [*Postulauit*] Dicit 3 † Goffr. puto, quòd iure suo poterat alij nubere. Dicit Hostien. quòd bene fecit mulier, ut sic uitare t clandestinum contractum, de clandestina despon. cap. fi. remittit despon. du. duo pueri [*& infra*] hic deciditur, quòd puer contradicebat, petens ante omnia restitui & quia mulier erat in causa per procura. opponebat quòd quia minor sine auctoritate curatoris in causa esse non poterat, quia propter hoc iudex non procedebat, mulier conquesta est papæ, uel forsan episcopus consuluit papam. prima placet, licet secunda placeat Hostien. Pet. & Abb. [*Minor*] 25. annis [*Postulabat*] forte prius excepit, & postea egit secundum Hostien. ut dixit, supra c. proxi. in prin, & c. ex conquestione. 4 quid si utrunque † simul proponit, primò tamen exceptionem, postea petitionem, & utrunque uult simul probare, uidetur non audiendus, de iudicijs, exhibita, sed de æquitate canonica, & boni prætoris dicit Hostien. tenendum contrarium, ar. ff. si certum pe. l. quidam. ff. de libe. causa, si pariter. ff. de qui. rebus ad eun. iu. l. 1. & 2. & supra de iudi. dilecti. nec ob. c. exhibita, quia per illum processum ordo iur. confundebatur, per hunc citius expeditur; ad hoc de ordi. cogni. 5 tuam [*Seu*] ista † disiuncta sumitur pro copula secundum Hostien. propter ea, quæ infra dicam [*Possessionis*] iste enim non possidebat, sicut nec qui conseruandæ rei causa in possessione est. ff. de acquir. pos. possideri. 6 §. fi. Vincen. [*Commodo*] q. d. si saltem de facto † possessionem habuisset, restituendus esset, secundum quosdā. Sed iste intellectus non placet Innocen. qui hic scripsit, quòd ideò non potest uir petere mulieris restitutionem: quia nunquam de iure fuit uxor ipsius, & sic non potest dici de restitutionis commodo possessionis iure; quod non habuit. nec etiam iure possessionis, cum nunquam in possessione eius fuerit, ut pote quia nunquam habitauit cum eo. ut uxor. etenim non uocabat illam sponsam, nec portabat anulum ut sponsa, nec cætera agebat ut sponsa, secus autem, si ut sponsam eam habuisset, ut colligitur hic à contrario sensu; & sic loquitur, supra eo. literas, & c. ex conquestione. Sed & si hanc possessionem habuisset, tamen adhuc non restituentur quò ad carnis copulam, cum nec unquā in eius possessione fuisset, sed esset potius sequestranda, infra de spon. cum locum; secus esset, si possessionem carnalis copulæ habuisset, quod dic, ut legitur & no. supra. c. proxi. §. fi. hic tamen uidetur innuere à contrario sensu, quòd si possessionem iuris tantum habuisset, restituenda esset per id, quod sequitur. inf. ibi. Nullo iuris commodo. Sed dic nec in hoc a casu potest restitutionem[a] ipsius petere, posset tamen eam uendicare, adiecta causa de iure canonico, etiam si esset sponsa tātum de futuro, ar. ff. de rei uen. l. 1. uel si posset agendo ad hoc, ut sibi adiudicaretur, iudicis b officium[b] implorare, ar. infra de spon. ex literis[c]. 2. c quod autem debeat causam adijcere, probatur ex eo, quòd si quis diceret; peto mihi hanc mulierem restitui, quam possidebam ut ancillam, probato quòd tanquam ancillam possediſſet eam, fieret ei restitutio ut ancillæ, & non uxoris. primò enim oportet eum probare, in qua possessione fuerit, quàm ei fiat restitutio: quia secundum modum & speciem possessionis est restitutio facienda, infra c. Pisanis, & ar. ff. de lib. causa, liberis. §. fi. nisi appareat eum malitiosè, uel dolosè in possessione fuisse. ff. de lib. causa. igitur §. 2. uel aliter, ut no. supra de ser. non or. c. 2. Si autem tenuisset eam ut in concubinam, & peteret restitutionem ipsius, quia fuit in pos. eius tenēdo eam in lecto, non esset audiendus, immò libellus delacerādus, sicut si hæreticus peteret restitutionem rerum ecclesiæ. 23. q. 7. c. 1. & 2. & 3. & laicus possessionem iure decimæ, infra de prescrip. causam; ad idem. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. deijcitur, & l. colonus, & l. fi. uel dic iccirco hic non fieri restitutionem: quia constabat, q infra. 7. annum sponsalia contraxerant, uel quia patruus non potuit pro nepte sponsalia contrahere, ut supra dixi: secus, si esset dubium, an sponsalia tenuissent: quia tunc forte restitueretur. uel dic, quòd si etiam esset dubium, immò [*quod plus est*] etiam si certum esset, q sponsalia tenuissent, non tamen poterat sponsus restitutionem petere: quia sponsalia ex sola utriusque minoris uolūtate pendebāt, cum adueniente pubertate posit uterque à sponsalibus discedere, infra de spon. impu. de illis. & c. se. Secus in maioribus, idest puberibus: quia tales coguntur matrimonium contrahere. infra de spō. ex literis. 2. melius tñ dr, quòd si uir petat restitutionē mulieris tanq uxoris, non dabitur ei restitutio, nisi p̄bet aliquod genus sponsaliū interuenisse, aliter enim nō potest dicere se aliquo iuris, seu possessionis commodo destitutum, ut hic sequit, & adde quod ibi dicetur,

cetur, & hæc fuit opininio Inn. quam sic probat: quia siquis nedum sponsalia, sed etiam matrimonium cū aliqua contraxit, quam tamen non cognouit, nūquā potest petere præcisè restitutionē ipsius, si agitur officio iudicis, ut cōpellat eam ad exhibenda ea, quæ spō- 7 sa debet exhibere uiro. contra autem † hāc petitionē, & ubi petitur in uxorem, potest obijci cō sanguinitas, uel aliud impedimētum canonicum, quod examinabitur ante, quàm diffinitiuè pronunciet, supra de or. cog. c. 1. hoc tamen non fieret, si in possessorio ageretur, supra e. ex cōquestione. Sed & frustra ageretur ad restitutionem ante carnis copulam, cum sponsa liberè possit ingredi monasterium; & sic soluitur uinculū matrimoniale, infra de conuersione coniu. ex publico. hoc etiam certum est, q si sint sponsalia tātum de futuro, impedimentum superueniens agentem repel- 8 lit, vt infra de iureiur. quemadmodum. Igitur, ibi † quis petit ux. sibi restitui, quā cognouit, necesse habet probare, q aliqua sponsalia inter ipsos contracta fuerint, & q postea fuerit carnalis copula subsecuta, ut supra e. ex transmissa. 1. respon. nec sufficit probare, quòd eam uocaret sponsam &c. licet talia sufficiant quantum ad hoc, ut plores ligitima censeatur, infra qui filij sint legi. transmissæ, & c. per tuas. ratio diuersitatis hæc est, quia uertitur hic periculum animæ, ibi verò fauor legitimationis uersatur. Itē hic vnus diffitebatur sponsalia, ibi nullus diffitebat[d]. nec ob. infra de præsump. d illud: quia ibi nō solum per tales præsumptiones probata fuerunt sponsalia, sed & per instrumentū dotale, ubi apparet secundùm Inn. & uide quod ibi dicam in glo. ad confirmationem, & glo. se. Ex quo autem sponsus probat sponsalia fuisse contracta, & carnalem copulam intercessisse, secundum Inno. datur restitutio, si petatur. nec admittitur exceptio, q nō tenuerit matimonium, nisi secundum quod legitur & no. supra. c. proxi. §. fi. nec alia exceptio, nisi secundum quod no. supra e. ex transmissa. hoc tamen, quod diximus, quod 9 † nō potest peti restitutio uxoris, nisi interuenerit carnalis copula, intelligendum est, quando uterque confitetur ipsam non interuenisse: alioquin, si simul interdum fuerint, & alter tantum dicat, q non interuenit, præsumptio est pro eo, cui stādum est, nisi contrariū e probaret, ar. infra de præsump. tertio; q dic, ut no. infra de despon. impub. continebatur. §. 1. & c. duo. §. 1. §. uer. cum uerò uir, & de fri. & malefi. c. 1. & c. laudabilem. Sed † uidetur, q hac ratione considerata, siquis 10 petat sibi restitui mulierem tanquam ancillam, oportet eodem modo probet, quod, uel quale, & quomodo in ea quæsiuerit ius ancillæ, & eodem modo uidetur, q siquis petat restitutionem possessionis ecclesiæ, uel canonicatus, ad hoc habet probare electionem, & institutionem canonicā præcessisse, sicut de hoc no. infra, c. fi. de concess. præbē. quia diuersitatem, & ar. infra de præbē. dilecto, infra de his, quæ fi. à mā. parte ca. ex ore. sed dicendum est, q aliud iure censendum est in causa matrimoniali, & aliud, quādo petitur restitutio ancillę, uel beneficij. & est ratio diuersitatis, quia in causa fiūt potius actibus matrimonialibus nulla forma, uel actus sunt deputati matrimonio, qui quasi æque adaptari possint fornicationi, uel adulterio, excepto solo consensu matrimoniali, vel sponsalium. si enim dicas, q ipsam tenebat, & vocabat ut ux. per hoc non quæritur possessio matrimonial. nā & sæpe hoc idem faciunt fornicatores, & adulteri ad palliandum peccatum suum. & quāuis lex inter tales matrimoniū præsumat. C. de nup. si uicinis, iura tamen canonica iudicant, q fornicatio, & adulterium est, nisi consensus p̄betur vxoris, 30. q. 5. c. 1. c. nostrates, & c. qualiter: secus autem est in actibus canonicatus. in eo enim quædam sic conueniunt canonico, quæ non alij, bene fa- C. lati. lib. 10. l. una. §. sed & siquis. 2. sicut est eligere, communibus contractibus interesse, præbendam recipere, stallum in choro habere, lectionem & euangelium, epistolam in hebdomada sua legere, cameram, uel domum habere, de quibus legitur & no. infra de præben. dilecto. 1. respon. & ideò per tales actus acquiritur possessio., ut supra de elec. in genesi. §. 1. uer. nec permissi. Secus esset de actibus, qui non solum canonicis, sed & alijs conuenirent, ar. supra de elec. cū causam, quæ, infra de reg. iur. c. 2. secundum Hosti. uel dic, q in matrimonio petitur restitutio sui ipsius à reo, f q bene fecit diuertēdo ab illicito coitu. sed in restitutione beneficij nō petitur à reo restitutio suiipsius. Item reus malefecit spoliando, etiam si aliter iudex esset, su- 11 pra e. couquerente. Dicebat † etiam Inno. q idē, quod supra dixerat, patet in actib. seruilis conditionis. licet enim in multis conueniat ancilla cū mercenaria, non tamen in omnibus. non enim est potestas necis, uel uitæ super mercenaria, sed super ancilla tantum, insti. de his, qui sui iur. sunt. 1. respō. ad fi. Item mercenaria auditur conquerēs de domino suo, non ancilla. ff. de iudi. uix certis ex causis. unde de hoc, q competat ancillæ restitutio, sufficit, q probentur aliqua actus de his, qui contra seruos tantum competūt, secundum Inn. tantum dixit Inno. ut non solum actus impertinentes excluderet, de quibus, supra de officio archidi. ut no- g strum[g], sed etiam promiscuos, de quibus. C. quando & qui. l. 2. li. 10. ff. de instito. siquis. §. fi impubes, de ędi. edic. quid sit. §. apud Celsum. de l. 3. l. hoc legatū. quod intelligo, nisi per coniecturas discerni posset, in quam partē uel sensum exerceretur actus ille promiscuus, ut ff. de. de le. 3. Item legato. §. 2. Itē non placent. Host, hæc exempla. nām hodie dominus in seruum potestatem necis nō habet, nec permittitur ei sæuire in eum, quod si faciat, & si seruus neque at conqueri, potest, tamen hoc superiori denūciare, per hoc tamen discernitur seruus à mercenario: quia mercenarius sibi acquirit, sed seruus domino, ut omnia hæc probātur, instit. de his, qui sui uel ali. iur. 1. respon. & §. 1. Item non ita extrabitur mercenarius de ecclesia, sicut seruus, C. de his, qui ad ecc. confu. præsenti. Item non mercenarius, sed seruus uenditur, insti. de iure personarum. §. seruitus. nō filius mercenariæ, sed filius ancillæ domini, insti. de rerum diui. §. partus uerò ancillæ. Item seruus tantum naturaliter obligatur. ff. de condi. indeb. naturaliter, mercenarius uerò cum liber sit, non solū naturaliter. sed & ciuiliter. ff. de act. & ob. per totū. multas & alias diferentias in iure ciuili poterit recolligere lector diligens inter istos. secundum Hostiē. uel dic, & forte melius secundum Inn. q possessio canonicatus, & seruitutis etiam sine probat. prædictorum actuum, qui non nisi canonico, vel ancillæ competunt, probari potest. nam quātum ad possessionem canonicatus sufficit probari, q aliquid fecit ut canonicus, intendēs sibi quærere possessionem canonicatus, & hoc magis placet Inno. quàm id, quod no. supra e. ti. in literis, ubi dixit, q canonicus non potest petere generaliter restitutionem iuris canonicatus, nisi probet sibi datā possessionem auctoritate superioris. omnino uide quod scripsi in spe. e. ti. super rub. & eodem modo sufficit domino, q muliere usus est ut ancilla, intendens possessionem acquirere, scientibus illis, quorum interest, & non contradicētibus, arg. supra de causa pos. cum ecclesia, supra de postu. prelatorum, bonæ. 2. infra de capel. mona. dilectus. secus in matrimonio, quia quantunque vir intendat sibi quærere possessionē mulieris tanquam uxoris, etiamsi scit, q maritus hoc intendit, & mulier non contradicit, non tamen quærit possessionem mulieris vt vxoris. Alij dicunt, q petēs restitutionem mulieris ut uxo. bene obtinebit, etiam si nō probet expressè

contra-

contractũ matrimonialem interueniſſe,ſufficit enim, ꝙ uolens & intendens acquirere poſſeſſ.iuris, uel uinculi coniugalis,& mulieris ut uxoris tenuit & cognouit eam ſcientem & non contradicentem, ſed potius conſentientem carnaliter ut uxorem, ſecundùm Inn. & hoc ultimum magis placet Hoſti.quantum ad matrimonium contractum. nam & ſufficit conſenſus tacitus, & per carnalis copulã præſumptus ſaltem in foro contentioſo; quod dic, vt legitur & not. infra deſpon.tuæ,& c.tua,& c.his, qui fidem.Sed quantum ad
h hoc,ꝙ reſtitutionẽ obtineat,neceſſe habet probare [h]; ꝙ ſaltem ſponſalia in facie eccleſiæ prẽmiſis bãnis ſolenniter contracta fuerint nemine cõtradicente. alio-
12 quin † non ſolùm non faceret fieri reſtitutionem eccleſia,ſed etiam ſi ſimul habitarent,eos poſſet ad tempus ſeparare. & hoc deberet facere, ſi cõtra interdictũ ipſius contraxiſſent. probantur hæc infra de clan. deſpon.c.3.infra de ſpõ.duo.tua.& ſecundum hoc intellige,quod no.ſupra e.ex trãſmiſſa.1.reſpon. nec dicas,
13 ꝙ non licet uiro † ſuam turpitudinem allegare, infra de dona.inter dilectos.§.attendentes: quia uel dicam, ꝙ in cauſa matrimoniali ſpeciale eſt,ꝙ audiat,vt no.ĩ. de re iudi.lator,tenor,conſanguinei.uel cum uir reperiatur in poſſeſione libertatis ſeruitutis uxoris dicam, ꝙ in cauſa turpitudinis potior eſt conditio poſſidentis.ff.decondi. ob turpem, ad fi. ꝙ ſi uir iungat quodcunque impedimentum canonicum,ut ſi dicat, Non es audienda,quia clandeſtina fuerunt ſponſalia,& cõſanguinea,uel affinis mea es etiam in quarto prohibita, uel quodcũque aliud impedimentum ſimul cum clandeſtina deſponſatione opponat, minus dubitationis habet,ut patet in eo, quod legitur & no. ſupra e.literas.§.propterea. Sed & ſi maritus nil obijciat, eccleſia tamen repellere poteſt ipſam ex officio, ut patet ex præmiſsis,& ar.in eo, quod legiſ & no. infra de exeep.exceptionem,ſecundum Hoſt.[*Traductionem*] ff.de ritu nup.mulierem,Innocẽ.[*Sponſalia*] ergo nec tenuit contractus ut contractus ſponſaliorum, quod dicit
14 Ho.hic expreſſum [*Vel conſenſus*] ergo,ſi † traductionẽ præceſsiſſet matrimonium,competet uiro reſtitutio, licet illa ſit uirgo; qđ tamen non credo, infra de ſpon. cum locum,Vin.Idem Hoſtien,qui ſuper uer.contractum,ſubaudit,maximè,dicens,ꝙ nec contractus ſufficeret ſine copula. ſupra e.ex tranſmiſſa. nam & tunc poſſet religionem ingredi,de cõuerſi.coniu.ex publico,inuito uiro,ut ibi[*Proponenda*] ſ.ſuper matrimonio, uel ſuper eo,an ſit reſtituenda,uel non: uel an ſit dan-
15 da licentia petita, uel non. & hic † apertè probatur, ꝙ replicatio probata, iterum probatur ad alium finem, ut dixi,ſupra c.ſolicitè,niſi dicas, proponẽda,ſuper rebus, quæ dabantur in dote[*Canonicum*] de deſpon.impub.de illis.1.& eſt canonicũ.quod nò.in 1.gl. ¶ Glo.
16 1.† arguit,ꝙ uolens matrimonium contrahere &c. ſignat contrarium.ſecundò obijcit de decre. de illis.ſol uit diſtinguendo inter ſponſalia nulla, & aliqua.¶Gl. 2.primò ponit.10.caſus,quibus minor cẽſetur maior. ſecundò quærit,an in ſpiritualibus reſtituatur minor, & ſoluit. tertiò quærit de renunciante beneficio &c. alle.tria ad negatiuam, & tria ad affirmatiuã,& ſoluit. ¶Glo.4.reſpon.per quæſtionẽ,qnare non ſufficit hoc caſu traductio.reſpõ. quia poſſeſsio &c.ſubdit tres caſus,ubi petitur reſtitutio,nec habetur poſſeſsio.¶*In 1.*
17 *† glo.ibi.§.pe.*] ſi uir nupſit illi,quæ uxor eſſe non poterat,& poſtea ſibi donauit,aut prius illam deſponſauerat,& ualet donatio ut in ſponſam, licet illã putet conſugem.ſi non deſponſauerat,uxor nõ eſt:quia non potuit ſponſa non,quia id non fuit actum: tamẽ non uaſet donatio, quia fiebat quaſi ad uxorẽ[*& ibi, multum intereſt*] unde in decre.ſupra proxi.alle.ſuper ulti.gl.¶*In glo.2.ibi,Stipulationem*] ſequitur, quæ propter doris cauſam fit,conſtat in ſe habere conditionem hanc, ſi nuptiæ fuerint ſecutæ,& idem ſe.[*& ibi,§. fundus*] ibi dicitur, ꝙ fundus datus in dotem non ſecutis nuptijs per condictionem repetitur cum fructibus;& idem de ancilla, & eius partu.¶*In 3.gl.ibi.l.ult.*] ibi momentanneę poſſeſsionis actio exerceri poteſt per quancunq; perſonam[*& ibi,§.l.Iulia*] minor.25.non accuſat de adulterio, niſi ſui matrimonij iniuriam proſequatur, quo caſu etiã admittitur iure extranei [*& ibi.§. pe.*] mulier, & pupillus agunt, ut exhibeatur liber homo, cognatus,parens,uel affinis [*& ibi.l.2.*] maſcul poſt.18.annũ impetrat ueniam ætatis: habet tamẽ probare mõrum ſuorum inſtituta, & animi probitatem, & poſtea agit ut maior[*& ibi, cum mandato*] uide, ut lite non conte.c. 1.ſuper ulti. gl. [*& ibi.l.2. & l.1.in fi.*] ſerui naſcuntur ut ex ancillis;fiunt aut iure gen.vt ex captiuitate,aut iure ciuili, cum maior.20.an.ad precium participandũ uẽdi ſe patitur[*& ibi.l.2.l.1.in fi.*] ibi dicitur, ꝙ ſi filiusfa. habet caſtrenſe peculium, ceſſat Macedonianum.l.2. dicit id uerum uſque ad quantitatem caſtren.pecul.in quo patriſſa.uice fungitur[*& ibi.§.3.*] uide de iura.ca. c.2.ſuper.1.glo.[*& ibi,Si longius,in fi.*]non debet eſſe deterior conditio filiſfami. habẽtis patrem in prouincia pro eo,quòd eſt ſenator in urbe[*& ibi.ſicut,in fi.*]cuius uerba habentur in decre. infra proxi.alle.in fi. [*& ibi,l. 2.*] lex prohibet periuria. non debet ergo uiam aperire periurijs, & ideò non exigitur iuramentũ, ꝙ ſecundò non nubet[*& ibi.§.Scæuola*] aliàs eſt lex,& incipit,ſi quis iuuenili,ibi, ſi minor repudiauit,uel omiſit hæreditatem, & omnia ſunt integra, reſtituitur: alias non, & multo minus hæres minoris. ¶ *In 4.glo.ibi, quæſitum*] ex traductione in domum,ubi non præceſſerunt ſponſalia,non fit ſponſa. ¶*In† glo.1.ibi,tuæ*] &c.à nobis, ubi
18 de hoc,& expeditum eſt eo.titu.c.uno,lib.6.¶*In glo.2. ibi,in dotem*] ut patet in anti.[*& ibi, ſubſecutum*] de iure,&
i de facto, infra de dona. inter uir. & vxo.& ſi neceſſe [i], Hoſt.¶*In glo.3.ibi,maior*] infra de iudi.c.fi.li.6.& de hoc
19 in ſpec.de actore.1.& 2.columna[*& ibi, uoto*] etiã † religionis,ex quo maior eſt.14.ut probant hæc capitula, & infra de proba.in præſentia. & idem inuoto ſacri ordinis,ſupra de tempo.ordi.uel non eſt.77.di.c.1.& 2.& eſt idem in electione ſepulturæ, ut teſtamentum con-
k dere poſsit,quod dic,ut infra de ſepulturis,de uxore [k], & c.in noſtra[*ibi de crimine*] aliter incipit, certis ex cauſis[*& ibi, cum mandato*] & de procur. qui generaliter. §. ulti.lib.6.[*& ibi,quæritur*] ubi de hoc, & 23.q.4.ſi eccleſia : ad hoc, infra de ſpon. non eſt nobis [*& ibi, uidetur quòd non*] hoc tenet hic Tan. & Accur.ff.de mi. ait prætor,in prin.& de hoc in ſpe.2.par.de reſt.in inte.§.qualiter,uer.qđ ſi minor,& ſeque. [*& ibi,quod eſſe non debet*]
20 iuſta per decre.de præben.ſi beneficia,lib.6.&[*ibi,competit † reſtitutio*] ſup.in ſpiritualibus [*& ibi,non ſubuenitur*] ſi non ſit collatum, ſubuenitur, & hæc fuit opi. Io.& Vin. hic, quam approbat Hoſti. Si eccleſiæ, & animabus expediat,ut ſic magis cõſideretur læſio eccleſiæ [l], quàm perſonę,ar.ſupra de elec.in cauſis[*& in fi.*]& infra ne ſede uacan.c.1.tamen ipſe Vinc.de reſt.in integ. tum ex literis, & c.conſtitutus, tenuit minorem reſtitui,etiam ſi beneficiũ alij ſit collatum [*& ibi.§.Scæuola*] aliàs eſt lex,& incipit,ſi quis iuuenili: ad idem ff.de cel. bonorum.l.is qui. per quam.l.arguit Io.7. quæſtio.1. eos.ꝙ ſi eccleſia habita eſt pro derelicta, re integra repeti poteſt [*& ibi , ipſo iure*] Hoſtien. contradicens hic eſſe neceſſe, quòd eccleſiæ fiat fides de errore per iuramẽtum, infra alle.ad idem, infra de frigi. fraternitatis. Credo,quòd eundem intellectum habuit glo.quã Hoſtien. vt.ſ.facta fide de errore, per beneficium nullitatis, non reſtitutionis prouidetur ei, contra quã eſt lata ſententia. ¶*In glo.4.ibi reſtitutionem decimarum*] Idem Gof.Ber.Brix.contra.14.quæſtio.1.§.1.[*et ibi,poſſeſſio iuris*

21 *ris*] per † matrimonialem conſenſum.& bene dicit gl. licet Hoſti.reprehendat, dicẽs hoc procedere ratione dubij, in quo pro matrimonio præſumitur [*& ibi referente*] vbi habẽs duas eccleſias,licet illas non poſsit habere, ſi ſpolietur altera, reſtituendus eſt, Io.Vi. [*& ibi,*
22 *ſeruus*] qui † regulariter in iudicio eſſe nõ poteſt, C. de iudi.l.ſeruus.& intelligitur hoc non ſolũ de ſeruo electo, ſed etiam de alio.hanc autem petitionem facient nomine domini, non proprio, iurabunt de calum. & cauebunt de rato,non de iudicato ſoluendo.hęc omnia ibi no.an aũt pro poſſeſsione turbata agat,uti poſ. uide de ap.cum teneamur,ſuper 1.gl. [*& ibi.§.deiſcitur*]
23 & hoc ratione † naturalis poſſeſsionis,quam habet,ut ibi uidetur, cõtra.ff.de dona.inter uirum & vxo.ſi cũ, qui. illud de ciuili, uel intelligitur ponderato effectu, ut ibi no.[*& ibi,quæ,infra§.1.*] ubi ad literam hęc glo.à uer. unde & hæreticus, citra [*& in fi.*] ſecundum Io. ꝙ dic,ut infra de deſpon.impub.c.uno.§.1.lib.6.

ANNOTATONES.

2 ¶Reſtitutionem. poſſeſsio iuris eſt quoddam exercitium ipſius iuris,quod non fuit in iſto,uide Innocen.de ca.po. ca.1. & Bald. in l. 3.§. unde ui, ff. de ui & ui ar.

b ¶Iudicis officium . Adde Panor. in c. non eſt, de ſpon. & in c. illud , de præſump.

c ¶Ex literis . Vt ſecum contrahat, & ad id compellatur, ut ibi no. & ſic cum in ea ius non habeat , ſed ad eam nec ius reale, non uidetur habere in ipſa locum interdictum de ipſa exhibẽda, ad hoc quod no.Bar.in l.1.ff.de libe.exhibe. glo.& Ioan. Andr. de ſpon. non eſt, & ibi uide remiſsiones ad ſpe.ſuper hoc cogitabis .

d ¶Diffitebatur. Et quia hic quæritur de matrimonio principaliter, ibi de filiatione legitima , & de matrimonio incidenter , uide ad materiam d. Bar. de Sali.in l. non nudis, C. de probatio .

e ¶Contrarium . Vel niſi ex tali copula præſumpta arguatur ad delictum, ad hoc l. merito, ff. pro ſocio, & no. Io. An. in c.duo,infra alleg. in glo. 1. compellere. & de iſta præſumpta copula, uide in iuribus infra alleg.per glo.& Ioan.An.

f Reo. Et petitur quædam ſeruitus in libero corpore contra iuris regulas , ideo probari debet titulus , uide gloſ. quæ hoc ſentit in c. ex tranſmiſſa, ſupra eod. in glo. 2. & eſt ſimile de aliquibus iudicijs,in quibus proprietas probatur, &l.2.§. quædam, ff. de interdict. ubi uide Bar. & uide etiam glo.4.

g ¶Vt noſtrum . Quia tunc non oporteret probari actus illos ſpectare ei , qui petit , ut ibi not. Io.And. ſecus in omninò certis.

h ¶Neceſſe habet probare. Adde tex. in c. conſultationibus,de offia. deleg. per d.de Rota in tit. de reſtitu. ſpo.in antiquis, per do. Fran. Cur. in conſi.70. in 1.col.

i ¶Neceſſe. Ibi uide glo. & Io. An. & Bar. & glo.in l.auunculo.ff. de condi.ſine cauſa, & in l. ſi adulterium cum inceſtu, ff. de adul.

k ¶Vxore . Ibi Io.An.& uide capitulum de ſepul.lib.6.& ibi Ioan. An.& Bar.in l.qui in poteſtate,ff.de teſta.in l.tam is,ff. de do.cauſa mor. & Bal. & Sali.& Cy.in l. ſenium,C.qui te.fa.poſ.

l ¶Eccleſiæ.& ſic licet reſtitutio non competat minori , competit ſaltem eccleſiæ , ſicut in ſimili patri inuito filio propter intereſſe ſuum competit reſti. ut l. pater, ff. de mino. Bal.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum,unde ui,non competit contra illum , qui non ſpoliauit, ri mandauit,nec ſpoliationem ratam habuit .*
Diuiſio capituli,ibid.uer.in prima .

2 *Petitorium, & poſſeſſorium proſequente actore , & reus poteſt ſe defendere ſuper utroque .*

3 *Libellus incertus admittitur,& quando,& num.4. 5. ad uſque decimum .*
Pertinentiarum nomine quæ intelligantur,& nume.4. 5.6.7.8.& quæ interdicto,unde ui,hæreditati,petitioni eccleſiæ, hoſpitali, Caſtro,iuribus epiſcopalibus,& ſimilibus ſint aſſignatæ , ibid. & nu.4.5.6.7.8.& quando non neceſſe ſit eas exprimere , nu. 5.6.7.8.in fi.& in qua cauſa,nu.9.

4 *Hoſpitali etiam poteſt certa dos aſſignari .*
Caſtro quid deputatum,& à quibus,ibid.uer.Caſtro autem.

5 *Pertinere,uerbum latè patet,uer.ſed illud,& nu.11.*
Poſſeſſionum mentio ſi fiat in libello,quid iuris,ibid.in fine, uerſic. quid dices,& quæ earum nomine intelligantur,nu.6.
Specificare libellum quando teneatur actor, ibid. & nu.6.7.& 8. & in quibus,ibid.

6 *Singularis actio habet uim uniuerſalis, & quæ uer.ſecus.*

7 *Rei uendicatio eſt actio ſingularis,uer.& eſt ratio .*
Sententia certa ſine ſpecificatione quando non daretur , & certa ferri debet,ibid.

8 *Temporalium nomine ab epiſcopo petitorum ab eccleſiæ ratio de temporalibus continetur,uer.& eſt ratio.*

9 *Petitorium, & poſſeſſorium differunt in comprehenſione rerum uenientium in iudicio .*

10 *Patrono eccleſiæ laico , & eccleſiaſtico præterquam epiſcopo quid iuris competit in ipſa eccleſia,cuius eſt patronus .*

11 *Petitorium patet intentari per uerbum,ſpectare, & pertinere, & numero 12.*

12 *In libello eodem plures in eccleſiaſticis cauſæ admittuntur.*
Electio cauſarum plurium libello quando fiat,ibid.

13 *Litis conteſtatio etiam per reſponſionem ad narrata tantum fit.*
In interdicto melius pronunciat iudex poſſeſſionem reſtituendam, quàm rem,ibid.
In loco rei quid factum eſſe, multum iuuat ſententiam , & qua ratione,ibid.ad dicti.abſtulit.

14 *Per acta primi iudicij definitur appellationis cauſa,niſi aliud nouè proponatur,& eorum recenſio fieri debet à iudice, ibid. in dict. receſentes .*

15 *Violentia,& aliàs crimen per inſtrumentum probari poteſt, & etiam remiſ.*
Proceſſus etiam in cauſa appellationis irritatur ob ineptam petitionem,ibid.uer.ne.ſecundum.

16 *Epilogus gloſsarum .*
Interdictum,unde ui,cui detur,& contra quem , & quid differat à contradictione decretalis,ſæpe,& aliis ſimilibus actio.& interdictis,& edicto noui op.ibid.ſuccinctè,& nu.17.§.in glo.penul. & nume.21.

17 *Suffragium gloſſarum.*
Libellus generalis ubi non ſufficiat .
Deberi quid tempore ſententiæ , ſatis eſt , & in quibus actionibus .
Ex ambigua intentione,uel oratione id,quod utilius eſt actori,accipitur initio iudicij,uer.ambigua,&c.
Negare,facere,uel obſcure reſpondere,nihil intereſt,ibid.
Poſſeſsio perditur facilius , quàm dominium.§.1.
Conteſtatio litis quibus uerbis fiat.§.2.
Interdictum unde ui contra quos competat.§.3.ex legibus in principio,& fine citatis,& nu.20.21.
Contemplatione patris, uel domini ſi negocium filij , uel ſerui geſſit, quatenus dominus,uel pater teneatur,ibid.§.in glo.pen.uerſi.ſi contempla.

18 *Additio gloſſarum .*
Pertinentiarum declaratio quando poſſit fieri,& qualiter , ibid.in prin.uer.ideſt tempore,iuncta glo.

19 *Poſſidere quouſque quis præſumatur,et qui ita præſumitur, non tenetur is probare.*

20 *Spoliato omnia eſſe reſtituenda , iura dicentia quomodo intelliguntur .*
Cap.reintegranda, qualiter intelligatur,cum dicit omnia reſtituenda ſpoliato .

21 *Interdictum, unde ui,an competat etiam quando metu perdidit poſſeſſionem,nec expectaui expulſionem,non quod ui, aut clam.*
Legis non ſolum.§.ſi dominus,ff.de uſucap.leg.prim.§.idem Labeo, ff.de ui et ui arma.intellectus,ibid.uer.nec obſtat.
Quod metus cauſa actio , non competit ei qui amiſit poſſeſſionem , quando ſuſpicaretur expelli,ibid.uer. Actio uerò.

22 *Videntur multa,quæ non ſunt .*

23 *Præſcribi poſſit quo caſu res uiolenta, et furtiua.*
Violenta et furtiua quando non ſit res,ſi ui me expellis.

24 *De familiæ ſuæ facto quando dominus teneatur,et quo iure, et duplex eſt familia,libera, et ſerua,et ſupra in ſuffragio medio,§.3.*

25 *Interdi-*

25 *Interdictum, uel dominium intentando ſimpliciter intelligitur de directo.*
Directum quis ius intẽtaſſe intelligitur, ſi ſimpliciter intentat, ibi.
26 *Geſtum non nomine meo, regulariter non poſſum habere ratum, & in ſuff. §. 3.*
Dominium nẽ transferatur, ubi per metum quid tradi, ibid.
De noui oper. nun. tit. edictum potius, quàm interdictum proprie nocamus, ibid.
27 *Poſſeſſionem ſi legatarius rei legatæ iubetur hæredi reſtituere, ſi appellat, non auditur.*
Pignus item ſi mandatur à debitore reſtitui creditori, non auditur appellans, & ratio, ibid.
Momentanea poſſeſſio cur dicatur, ibid. in fine.
28 *Scriptum quod eſt in actis tantum, præſumitur.*

CAPVT XV.

1 VM ad ſedem. Caſus. Interdictum † vnde ui, non competit contra illum, qui nõ ſpoliauit, nec ſpoliari mandauit, nec ſpoliationem ratam habuit. & ſunt duæ partes. In prima proceſſus narratio. In ſecunda cauſæ diffinitio, ibi, Nos prioris. Prima ſubdiuitur. primò ponit cauſæ commiſſionem, ſecunda ibi, Coram, proceſſum habitum coram delegato, & ipſius diffinitionem. In 3. ibi, Nuper proceſſum habitum coram papa per appel. remediũ [*Cumani*] rei, & poſſeſſoris [*Hieroſolymitani*] qui erant actores [*& infra*] hic dicebatur in an. q primò cauſa commiſſa fuerat Papienſi, & acta coram illo papa habuit pro infectis, & commiſit cauſam, prout ſequitur [*quæ utraque*] actore enim † utrunque iudicium proſequente, reus ſuper utroque ſe defendere poteſt, de hoc, ſupra titu. 1. cum eccleſia, in gl. 2. & c. cum ſuper, in 3. gl. [*debito*] de hoc uer. ſupra c. ex conqueſtione, in glo. ſi. [*Prædicta*] eccleſiam. ſ. & hoſpitale [*Pertinentis ſuis*] no.
3 libellum † incertum a admitti. ratio, quia hęc petuntur
a ut acceſſoria, pertinentiarum autẽ nomine intelligun tur illa tantum, quę ſtatuto, lege, vel conſuetudine deputata ſunt, ut accedant, ut in interdicto, Vnde ui, ſtatutum eſt, quòd accedant mobilia, & damna, & multa alia. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. quod autem, & §. rectiſſimè, & legitur & not. ſupra eod. grauis. Item hæreditati accedunt omnia, quæ in hæreditate inueniuntur, ẽt ſi non ſint teſtatoris. ff. de peti. hære. Item ueniunt, & legibus ſequen. Sic & petitioni eccleſiæ accedunt omnia, quæ ad ipſam pertinẽt ex ſtatuto, conſuetudine, ſiue iure, ut ſunt dos primitus inſtituta, infra de cenſ. c. 1. decimæ, oblationes, primitiæ, & alia iura parochialia, & ſimilia, infra de decimis, cũ contingat, & c. cum in tua, infra his, quæ fi. à prælatis, paſtoralis. Hoſpitali
4 † etiam ualet certa dos aſſignari, ſicut & eccleſiæ, de conſe. eccle. cum ſicut. caſtro autem nihil corporale inuenimus deputatum à iure, quod ſit eius pertinens: quia nec caſtra à iure ſunt limitata: ſed tamen ab hominibus, & ſtatutis hominum conſueuit caſtro certũ territorium aſſignari, & iuriſdictio infra territorium limitatum. ff. de uerb. ſig. pupillus. §. territorium; uide quod ſcripſi, de ſenten. ex. ſi ciuitas, in prin. lib. 6. Cum
5 ergo † petitur eccleſia, uel caſtrum, uel alia res cũ per-
b tinentijs b ſuis, tunc prædicta ſic eis deputata, ſiue ſint corporalia, ſiue incorporalia, peti intelliguntur, & ade hic, quod not. ſupra de officio or. cum ab eccleſiarum, & c. conquerente, in 1. glo. & ſuper ea, uerum tamen ſi eccleſia habeat aliqua corporalia deputata, & quædam alia ſpeciali iure acquiſita, in hoc caſu ſi eccleſia cum pertinentijs ſuis petitur, nomine pertinentiarum ueniunt in iudicio ea tantum, quæ à iure, uel conſuetudine, uel ſtatuto ſunt ei deputata, & non illa, quæ ſunt ei ſpeciali iure quæſita, licet quidam contradicant dicentes, q omnia ueniunt in iudicium, exceptis his, de quibus ſpecialiter actum eſt, ne ueniant, ſupra de cauſa poſ. cum eccleſia. §. uerum. Sed illud intelligitur de his, quæ ſub petitione porrecta comprehenduntur; quod non eſt hic, ſecundum Inno. immò eſt hic ſecundùm Hoſti. quia uerbum, Pertinere, latè patet, ut. ff. de uerb. ſig. uerbum illud, Pertinere, antepenul. charta pro Hoſt. facit. ff. de Publi. ſi ego. §. idem ait, uer. uſufr. ſi Titio, de pac. dota. inter ſocerum. §. cũ inter, de dam. infec. l. dãni, & §. ſiquis vicinas, in fi. pro & contra, infra de ſen. exc. ſi ciuitas, lib. 6. Si ergo petat hoſpitale cum pertinentijs, intelligitur hoc cum dote ſua tantum, ſecundùm Inn. Sed quid dices, ſi ponatur in libello, nõ ſolum cum pertinentijs, ſed addatur, cũ poſſeſſionibus, ut hic pręcedit? reſpon. ſi reus velit, cogendus eſt actor ſpecificare poſſeſſiones, confines. ff.
6 de cenſi. forma. nomine † autem pertinentiarum non intelliguntur aliæ poſſeſſiones, niſi illæ quæ eccleſiæ, uel hoſpitali primò fuerunt in dotem aſſignatæ, ſecundùm Inno. Quod autem dicunt de ſpecificatione poſſeſſionum, & confinium facienda, verum eſt in ſingulari actione, & naturam ſingularis actionis habente & retinente. in illa enim ſunt omnia ſpecificãda. ff. de rei uen. ſi in rem, ſecundùm Hoſti. Secus in uniuerſali; & etiam in ſingulari in naturam uniuerſalis tranſeunte, ſicut eſt, quando uendicatur grex. nec neceſſe eſt ſingula capita gregis ſpecificare, uel nominare. ff. de rei uen. l. 1. §. per hanc autem actionem: uel hoſpitale, uel eccleſia cum pertinentijs, ut hic, & patet in eo, quod
7 no. in præ. gl. & de libel. ob. c. 2. q d ſi aliusꝫ petat omnia bona, reſpon. non eſt audiẽdus, niſi ea exprimat, ſecũdum Inn. quod uerum eſt, ſi rei uendicatio proponatur: ſecus in vniuerſali actione, ſicut eſt petitio hæred. & eſt ratio, quare in rei uen. non auditur: quia ſingularis eſt actio, in qua non poſſet dari certa ſentẽtia, niſi res ſpecificaretur, nec ſententia incerta ualeret. C. de ſen. quæ ſine certa quan. profer. l. 1. & 2. & fin. unde & in hoc debet ſibi cauere iudex, inſti. de act. §. curare, & uide de ex. præla. c. ulti. in gl. no. generalem. Certa autem dicitur ſententia etiam ſecundùm Inno. quando fertur ſuper hoſpitali, uel eccleſia cũ pertinentijs non ſolum quantum ad eccleſiam, & hoſpitale, ſed etiam quantum ad pertinentias: quia certę ſunt pertinentię, quæ huic petitioni accedunt, ſicut eſt dos in utroque, & iura parochialia in eccleſia, ut patet in eo, quod no. ſupra e. gl. uer. ſic & petitioni. In his tamen diligenter
8 † attendenda eſt perſona petitoris: quia ſi epiſcopus in aliqua eccleſia ſibi ſubiecta petat iura epiſcopalia cũ omnibus pertinentijs, uel etiam ſi dicat illam eccleſiã ad ſe pertinere in temporalibus, & ſpiritualibus cũ omnibus poſſeſſionibus, & pertinentijs ſuis, bene admittitur, infra de reli. do. cum uenerabil. nec ueniet in hac petitione tantum dos primò aſſignata, ſed etiam omnia, quæ eidem eccleſiæ poſtmodum ſunt quæſita: & eſt ratio, quia ius epiſcopale non ſolum ad ea, quæ tẽpore fundationis ſuæ habuit eccleſia, extenditur, ſed etiam ad alia omnia, quæ poſtea acceſſerunt. & idem iuris eſt, ſi petat temporalia, ideſt rationem de temporalibus tãquam patronus: quia ratione iuris patronatus & de omnibus temporalibus ratio eſt reddenda. Sed ubi nec petitioni, nec rei accedũt pertinentiæ, tũc
9 neceſſe eſt, q exprimatur ad hoc, quod in iudiciũ deducantur. & habent † hæc locum, ubi petitorio agitur. Si uerò ageretur poſſeſſorio ſecus eſſet, ut no. ſupra e. in literis, ſecundum Inno. cuius eſt mens totius huius glo. Ideo autem dicit ſecundùm Hoſti. quòd ſecus eſt in poſſeſſorio: quia in eo & dãna, & multa alia ueniũt, ut no. ſupra eo. glo. circa prin. uer. pertinentiarũ. quòd
10 † autem præmiſit, q ratione iuris patronatus de temporalibus eccleſiæ patrono ratio ſit reddenda, nõ intelligas,

telligas, quando laicus eſt patronus. ad illum enim regulariter non pertinent temporalia, niſi quantum ad denũciationem malæ adminiſtrationis, & tuitionem, atque defenſionem, & ut ei ſubueniatur, ſi ad inopiã uergat, ut patet. 16. q. 7. filius, & in eo, quod legitur & no. infra de iure patronatus, pręterea, & c. nobis fuit. §. fi. Sed nec in patrono eccleſiaſtico intelligas hoc indiſtinctè. imò dic de hac materia, ut legitur & no. infra de præben. auaritiæ, & c. de monacis, & ca. in Laterañ.
c §. 1. & 2. de priuil. c cum & plantare. §. eccleſijs, ſecundũ Hoſti. & uide quod ibi dicam in glo. non ſolum, & in ſpe. de reli. do. uer. illud autẽ, & ſequen. [*Poſtulauit*] per interdictum, Vnde ui, ut per ſequentia patebit. Goffr. [*Speſtare*] Dicit Hoſtiẽ. per hoc patere, q etiam petitorium intentauit [*Diutius*] per hoc uidebatur inſurgere utilis actio in rem. C. de præſcri. 30. an. l. ſiquis, item ex. uer. Pertinere, plures aliæ latè cauſæ patent, & quantũ ad poſſeſſionem competit interdictũ, Vnde ui, Quod
12 ui aut clam, cõdictio ex canone, & officiũ iudicis. per quod no. q † in eccleſiaſticis circa eandem rem plures cauſę admittuntur in eodem libello. ad quod reſponderi poſſet, q per hoc iſte fuit coactus eligere, & eligit
d interdictũ, Vnde ui, & male, qui ſunt in opinione contraria, dicunt, q eligit uoluntarius. Dicit Hoſtiẽ. quòd ex boni iudicis arbitrio omnia iſta depẽdent, de quo remittit, ſupra de iudi. d dilecti [*Pertinere*] quantum ad petitorium: ſuper utroque agebatur, & ſuper utroque fit conteſtatio, ſecundùm Hoſti. [*Detinebat*] no. per re-
13 ſponſionem † ad narrata tãtum fieri lit. conte. de hoc dixi, ſupra de lit. conte. c. uno [*Ad reſtitutionem omnium*] melius pronunciat iudex in interdicto poſſeſſionem rei reſtituendam, quàm rem reſtituendam; de hoc in ſpe. eo. ti. §. 1. uer. & not. [*& infra*] procur. epiſcopi appellauit [*Cruces*] quas forte ponũt in domibus, uel quas oſtendunt, dũ eleemoſynas petunt, T. & Gof. uel. quas deferunt in chlamidibus, ſed prima plus placet Hoſt. [*Abſtulit*] hoc potuit eſſe locum in triuio, uel pulpito, ubi talia ponere ſolent, & eleemoſynas quærere, hoc dico, quia multum iuuaret ſentẽtiam, ſi in loco factũ fuiſſet, & quod repetere uidebatur, eſſet probatũ. Pe. & Ab. [*& infra*] hic reſpondebatur, vt patet per reſponſum papæ, ad quod replicabatur, q erat pro ſententia præſumendum, ut dicit in fin. [*Acta*] per illa † & enim
14 diffinitur appellationis cauſa, niſi aliud nouũ proponatur. C. de ap. eos, de fide inſtru. cũ Io. [*Recenſentes*] 35. q. 9. graue [*in iudicio*] nec extra iudiciũ noceret, de
c confeſſ. cap. 1. & ulti. [*Inſtrumenta*] ar. expreſſum, c q † uiolẽ-
15 tia poteſt probari per inſtrumenta, ſecundum Hoſti. generalius de crimine uide de regu. iur. ſemel malus, lib. 6. [*Spoliatione*] nomine ſuo, uel ſui contemplatione facta [*Nullatenus habuiſſe*] not. ſecundum Abb. etiam in cauſa appellationis irritari proceſſum ꝓpter petitionem ineptam [*Aduerſa*] hoſpitaliorũ, pro quibus fuerat lata ſententia. ¶ Secunda † glo. ſignat contrarium
16 ae generalitatem libelli, ſoluit. ſecũdo quærit, & ſoluit diſtinguẽdo triplicem ſtatum cauſæ. ¶ Tertia gl. quærit, & ſoluit. ¶ Quinta gl. obijcit, & ſoluit. ¶ Penul. gl. 1. reſpon. prin. & finis gl. Io. ſ. de interdicto, Vnde ui, ſi cui detur: quia ſpoliato, & ipſius uniuerſali ſucceſſori, cõtrà quem, quia contra eum, qui ſpoliauit & c. Item cõtra uniuerſalem ſucceſſorẽ, non contra ſingul. in hoc differt à condictione ex canone, & officio iudicis, & condict. decre. ſæpe, & actione, quod metus cauſa, & interdicto, Quod ui aut clam, & edicto noui operis. ſecundò reſpon. medium, quod obijcit, & ſoluit. tertiò
17 finis, qui fuit Ber. qui obijcit, & dupliciter ſol. ¶ *In † glo. 2. ibi, ſi in rem*] hãc & ſe. uide in prælle. decre. 2. de libel. ob. ad prin. primæ gl. [*& ibi, quæſitum*] in act. de peculio ad exhibẽdum, & in rem ſatis eſt deberi tempore ſententiæ [*& ibi, ſi quis intentione*] ſequit, ambigua, uel oratione ſit uſus, id quod utilius ei eſt, accipiẽdum [*& ibi, & ff.*] ſup. quia iudicium redditur in inuitum [*& ibi, nihil*] ibi nil intereſt negare, tacere, uel obſcure reſpõdere. ¶ *In gloſſ. 3. ibi, quòd fuerit dominus*] uel is, cuius eſt hæres, ut in l. ſe. [*& ibi, ſicut poſſeſſio*] quia iſta perditur animo, dominium nõ, manet enim dominus, etiam qui dominus eſſe non vult. ¶ *In glo. 4. ibi, ſi quidem*] uide de ordi. co. c. 1. ſuper 1. gl. [*& ibi. ſi debitor*] non tenetur hæreditatis petitione debitor, qui negat, uel dubitat petitorem hæredem eſſe. ¶ *In gl. pe. ibi, cum à te*] uide, infra c. pro. in glo. 2. [*& ibi, cum procurator*] vide de foro compe. ex parte, ſuper gl. 2. [*& ibi. §. hoc interdictum. 2.*] ſequitur, & hæredi, & cæteris ſucceſſoribus competit [*& ibi. §. ult.*] ibi dicitur, q in hęredem, bonorum poſſeſſorem, cæteroſque ſucceſſores in factum actio cõpetit, hunc autem. §. & l. ſe. infra declarabo [*& ibi, à contrario*] municipes habent ratam deiectionẽ factam nomine municipij [*et ibi, Sed ſi ego*] ſi cõtemplatione patris, uel domini negocium filij, uel ſerui geſſi, tenentur in ſolidũ pater, uel dominus; ſi cõtemplatione filij, uel ſerui, tenetur ſolum de peculio [*& ibi. §. aliquando*] uide, ut lit. non cõte. quoniã. §. pe. ſuper. 1. gl. [*et ibi, aut clam*] datur contra poſſeſſorẽ operis, etiam dño inſcio, uel inuito fiat [*& ibi, l. ulti.*] ponit caſum, cum is, cui nunciatum erat, uendidit, & emptor ędificauit [*et ibi. l. una*] canonizata in uer. proxi. alleg. & l. ſequens, in uer. ibi præcedẽ ti [*et ibi, ſi quis in tantam*] uide infra tit. 1. c. 1. ſuper glo. pe.
18 ¶ *In † glo. 2. ibi, reſpon.*] idem Vinc. T. Gof. [*et ibi, ſi quis in-*
f *tentione*] ſup. & quia f iudiciũ redditur in inuitũ [*et ibi, in proceſſu*] ideſt tempore executionis, & fiet hæc probatio ſine libelli oblatione, uel lite conte. ſecũdùm Inn. & Hoſti. qui hoc no. hic, & ſupra de lib. ob. c. 1. & facit quod no. de libel. concep. §. nunc dicendum 5, uer. 25. ¶ *In glo. 3. ibi, ſiue*] ubi de hoc [*et in fi.*] Io. T. Gof. Sed ſalua † pace ipſorum hæc ratio non cõcludit, id ad quod inducitur. non enim ſequitur, ſi facilius perditur, ergo ſi poſſedi, non præſumor poſſidere. & Hoſt. hic ſequitur Placen. & Hug. dicẽs, q quamuis poſſeſsio facilius amittatur, quàm dominium, ut ibi, is tamen, qui probat ſe ſemel poſſediſſe, adhuc præſumit poſsidere, & Hoſt. hic ſequitur, niſi cõtrarium probetur, vt. ff. de ac. poſ. l. 3. §. q ſi ſeruus, ibi, Nam cõſtat poſsidere nos, donec aut noſtra uolũtate diſceſſerimus, aut deiecti fuerimus, ergo qui hoc dicit, hoc probet. ff. de proba. ei, qui dicit. Nam ſi dicam, q nunquam habui animum amittendi poſſeſsionem, magis credendum mihi eſt, quàm alij, ex quo de animo meo queritur, ut infra de homi. ſignificaſti, Hoſt. pro hac opi. ad quam Placẽ. & Hug. inducebant. C. ad exhibendum, non ignorabit h, & C. de pigno. actio. ſi creditor, facit, infra c. olim inter, in fi. per quæ hanc opi. teneo, maximè in facto recenti. unde & quidã diſtinguunt inter poſſeſsionẽ uetuſtam, & recẽtem. Alij, vt Odo. inter eum, qui aſſerit ſe poſsidere, & eũ, qui negat, ut primo caſu præſumat poſsidere. 2. non, cum negando appareat eum habere animum dimittendæ poſſeſsionis, & uide quod no. in ſpe. de act. uel petitionibus. §. ſequit, uer. quid ſi ago, & de peti. & poſ. §. 1. uer. quid ſi peto. ¶ *In glo. per hoc, in fi.*] Io. T. & faciunt hæc. l. & hæc decre. pro Ir. qui dixit, q reus poteſt negare, uel in dubium rauocare, Gof. ¶ *In glo. Sed cum, ibi, deiecit*] uel q ipſe poſsidebat eo tempore, quo aduerſarij dicebãt ſe eiectos Gof. [*& in fi.*] hæc gl. eſt contra textum, in quo dicitur, q ſuper utroq; agebatur, ut patet ſupra, unde nõ procedit obiectio, ſecũdùm Hoſti. qui exponebat, Teſtes produxerit, fratres produxerunt ſup eo, q ſpoliati erãt, & q ad eos ſpectabãt petita epiſcopus ſup eo, q erat in ſua diec. & ipſa ratione liter detinebat. ¶ *In gl. no. 4. ibi, et Quintus*] plures uide in ſumma, de proba. & in ſpec. de prob. §. fi. [*& in fi.*] & infra de præſump. c. 2. ¶ *In glo. pe. ibi, ſæpe*] dic ut ibi dicam

20 dicam [*& ibi, conditione ex illo canone*] Dicit Inno. ꝙ † ca-
i pitulum, Reintegranda, i & iura ſimilia dicẽtia, ꝙ omnia ſunt reſtituenda ſpoliato, intelligit nõ interdicto, Vnde ui, nec conditione ex canone, ſed aliis actionibus competẽtibus, puta ſi dolosè inductus fuit, actione de dolo. ſi per metum, actione quod metus cauſa, & ſic de aliis, ſecundum Hoſt. ipſe Inn. uidetur notaſſe contrarium, de electione, querelam. ſecũdum quem pone, quòd non coactus ſed aliter à poſſeſſionne cecidit, ita, ꝙ ſi ad poſſeſſionem recuperandã nõ occurrit prodita ſpecialis actio; certè neceſſaria erunt predicta auxilia. Dicit † etiam Inno. ꝙ hic non poterat ha-
21 bere locum interdictum directum, uel utile, quod nõ competit, niſi cum quis de poſſeſſione expellitur, uel reuertens non admittitur ab illo, qui poſſidet. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. idem Labeo, & l. 3. §. ſi quis autem. at hic hoſpitalarij ſolo animo perdiderũt poſſeſſionem, nec expectauerunt expelli, cum propter ſolam uim expulſionem detur hic interdictum. dicunt tamen aliqui, & non malè ſecundùm Inno. ꝙ & ſi nec ipſi metum ferentes, nec alij poſſeſſionem intrarent: tamen contra ipſos competit interdictum ad damna, quæ hac occaſione ſuſtinuit uim paſſus. quod patet, quia quandoque tenetur interdicto, etiam qui de uiolentia nil habuit. ſufficit enim, ſi dedit auxiliũ. C. unde ui. l. 1. ff. de & ui & ui ar. l. 1. §. dejeciſſe. nec obſtat. ff. de uſuc. non ſolum. §. ſi dominus, ubi dicitur, talẽ rem uſucapi poſſe, quod nõ poſſet fieri, ſi rapta eſſet: quia loquit, quando hi, quorum timore quis fugit de poſſeſſione, non ueniebant, ut uim inferrent; & ſic res non fuit uicio-
k ſa [k], nec ob. præalleg. §. idẽ Labeo, & §. ſi quis: quia ibi ceſſat ar. à contrario. licet enim ibi dicatur, uim inferẽtes teneri, ſi poſſeſſionem occupauerint, nõ ſequitur, quin teneantur, etiam ſi illam nõ occupant. unde qui uim intulerunt, potiſsimè obligantur: quia tenentur fundum reſtituere occupatum. imò ſecundùm Inno. probatur per illas. ll. quòd ex tali uiolentia oritur interdictum, & nõ ex occupatione, aliter ſequeretur abſurdum: pone enim. ꝙ poſt. 10 annos, cum uiolentia iam ueniſſet in obliuionẽ, alius occupat. Sed nec hoc caſu competit interdictum: quia ſit expulſus, ſed quia ſuſpicat ſe poſſe expelli, ita, quòd nec ire audet ad fundum tenetur ergo uiolẽtus, ex cuius facto perdit fundum, & patitur alia dãna. actio verò, quod metus cauſa, non competit, quia expulſus eſt ſine aliqua coactione, quam non expectauit, ſed timens aufugit: Secus, ſi diſceſſiſſet poſt ingreſſum armatorum, tunc actio illa cõpeteret, hoc probatur. ff. quod me. cauſa. l. metũ autem præſente. 1. reſpon. & 1. §. Item tali non competit, Quod ui, aut clam, quod licet cõpetat, quando aliquis prohibetur ab aliquo opere faciendo in ſolo, hic tamen prohibitus non eſt ab opere: quia nec opus faciebat, ſecunùm Inno. [*& ibi, infra e. ſæpe*] probato tamẽ ꝙ ſcienter epiſcopus rem à uiolẽto receperit, Gof. [*& ibi, uiolentiam*] ut recitant Inno. & Hoſtiẽ. dici poteſt ad
22 ſo. huius, quod hic uidebatur † probatum, ſed probatum non erat. multa enim uidentur, quæ non ſunt, ut dicit Placen. ff. de acqui. poſſ. naturaliter. uel ſecũdum eos dic, ut infra dicam [*& ibi, minor. l. 4.*] & facit, quod no. 21. di. §. 1. in gl. Sed contra [*& ibi, inuenit*] cautelam circa hoc uide in ſpe. de peti. & poſ. §. 1. uer. Itẽ no. quã
23 hic no. Pe. [*& ibi. §. quòd autem*] in re † uiolenta, & furtiua diſtinguit Hoſt. ſi enim uẽdo tibi rem alienam, furtum committo, & tunc non uſucapitur. Si uerò hæres meus ipſam uendiderit bona fide, non eſt furtiua, & uſucapitur; & ſic loquitur iſte. §. Item ſi ui expellis me de poſſeſſione, ſed non apprehendis poſſeſſionẽ, non eſt res uiolenta; & ideo poſſet præſcribi ab alio, qui bona fide intraret. Sed ſi uiolenter ipſam poſſeſſionẽ tenueris, facta eſt uiolenta, & nullatenus preſcribetur;

ſic loquitur lex, ſequitur, ſtatim alleg. §. ſi tu me, &
24 in ſti. de uſucap. §. furtiuæ [*& ibi, familiæ*] in qua † ſunt liberæ perſonæ, & de his intelligit, ut patet per ſequen. fallit autem hoc in edicto, de his, qui deieccrũt. uel effuderũt, quod uide in ſpec. de iniurijs, in fi. [*& ibi, tenetur*] directo interdicto: videtur tamen teneri utili, quando libera perſona familiaris ſua uiolẽtiam committit. ff. de ui & ui ar. l. 1. §. ſi filius. hic autem intẽrabat directũ, ſecundùm Inno. ſecundum quem hoc eligeret, licet
25 eligere non teneretur: uel ſimpliciter † intentando intelligitur de directo, ſecundùm Hoſti. alleg. ff. de peti. her. nec illam. §. ſi quis ſciẽs, & facit quod no. de dñio, quod ſi ſimpliciter intentetur, intelligitur de directo ff. de euic. minor. §. 1. & ff. de excep. rei iudi. ſi mater. §. eandem, in fi. textus tamen ille facit ad cõtrariũ, cum dicat vendicãtem in iudicium deduxiſſe dominium qualecunqué quæſitum, ſecundum gl. exponit, ideſt ciuile, uel naturale, dũ tamen directum ciuile per uſuca. naturale per traditionẽ, vel aliis modis, de quibus, inſti. de uſu. & ha. in fi. [*& ibi, geſtum*] quod regulariter
26 non eſt uerum, ut infra de regu. iur. ratum quis, lib. 6. [*& ibi. q. 6. c.* 1.] per quod. c. dixit H. ꝙ ubi per metum rẽtrado, non trasfertur dominium, ſecundum Lau. Io. ibi in gl. 2. Vin. hic dixerunt contrarium. ſ. ꝙ dominiũ transfertur, tamen ꝙ competit repetitio per edictum, Quod metus cauſa [*& ibi, de noui operis*] illud propriè uocamus edictum potius, quàm interdictum [*& ibi, ſecũdum leges*] uide quod dicã poſt Inno. de noui oper. nun. c. pe. in fi. pe. gl. & quod dicam in ſpec. de ap. §. 2. ſuper. uer. 6. & uer. ſc. [*& ibi, legatario creditore*] exemplificat
27 † Pe. iudex mandat legatario, ꝙ reſtituat poſſeſſionẽ legati, quam occupauit, quia uolebat hæres detrahere quartam, ſi appellat, non audietur. Item ſi creditor per hypothecariã petat poſsidere pignus, & debitor, cui iudex præcipit, ꝙ pignus reſtituat, appellet, non debet audiri. & ſit ratio, quia ſoluta pecunia ſtatim tenetur creditor reſtituere, & hoc reſpectu dicitur momẽtanea [*& in fi.*] & eſt expreſſum. in Clemen. de ſequeſt. poſ. c. uno. ¶ [*in gl. ulti. ibi, de renun. in præſentia*] uide quod dixi ſuper gl. hic eſt [*& in fi.*] quæ ſunt contra. Dicebat
28 † Vin. ꝙ omnia acta hic fuerunt exhibita, nec fuerunt alia allegata; & ideo non præſumitur, niſi quod inuenitur ſcriptum, ſic infra de re iudicata. cum Bertoldus.

ANNOTATIONES:

a ¶Libellum incertum. Vide ea, quæ habentur in c. 2. per Docto. & maximè d. Feli. ſupra de libel. obla.

b ¶Cum pertinentijs. Adde ea, quæ habentur & notantur in l. 4. ff. de peti. hæredi.

c ¶De priuilegijs, cum & plantare. Adde tex. in c. cum uos, de offic. ordinarij.

d ¶Iudi. ibi uide ſuper gl. 2. & ſi non fuit electio, qualiter fiat condemnatio, uide Io. An. in c. 2. de ordi. cogni. ſuper uerbo, iuſtitiã & per Bar. in l. 1. ff. de eden. & in l. edita, per Bar. & Sali. e. ti. C.

e ¶expreſſum. Et ſic delictum probari per inſtrumentum, de quo etiam in c. cum in eccleſiis, de ma. & obe. & uide etiam Bart. in l. in ſenatus, de accuſatio. & in l. 2. C. quo. appel. non reci. & no. in c. fi. de iureiur. lib. 6. Bal.

f ¶Et quia. De hoc, quod dicit gloſ. de dubia petitione, & ipſius interpretatione, uide Barto. in l. inter ſtipulantem. §. 1. ff. de uerbo. obli. & glo. in l. ſi quis intentione, allegata in gloſ.

g ¶Nunc dicendum. Pro hoc uidetur tex. C. de iur. fiſ. l. defenſionum, & uide Bar. poſt glo. in l. 1. ff. de eden. in prin. & inducit hoc dictum ad quæſtio.

h ¶Ignorabit. Ibi uide plenè per do. Bar. de Sali. & per Bal. etiam, & per Cy. & docto. in l. ſiue poſſidetis, allegata, & ibi Bal. in glo. & nunquid probata poſſeſſione unius præſumatur poſſidens dominus, uide plenè Bal. in l. indicia, C. de rei uend. & per Bart. in l. quidam in ſuo, ff. de condi. inſti.

i ¶Capitulum Reintegranda. Iſtud c. competit etiam pro reb. profanis ſecundum Alexan. conſi. 6. & de intellectu illius. c. uide Pe. de Ancha. in conſil. 37. & Feli. in c. uenẽs, de reſti. in 6. col.

k ¶Vi-

k ¶Vitioſa. Et non ex poſtfacto animo mutato intrauerunt: quia tunc tenerentur: ſed ſi illi non ueniebant armati, ſed aliò ibant, quorum audito aduentu poſſeſſor timens poſſeſſionem dimiſit, tamen non tenentur illi interdicto, licet fugiens poſſeſſionẽ amiſit, uide bonam glo. ad hoc in l. 3. §. ſi quis autem niſſus, & ibi Bar. ff. de ui & ui arma. & in l. metum autem, ff. quod me. cauſa, & in §. dominus, præallega.

SVMMARIVM.

1 *Caſus decretalis.*
2 *Ad reſtitutionem fructuum non urgetur uiolentus, qui non eſt ſoluendo.*
Fructus percepti, & qui percipi potuiſſent, reſtituendi quo caſu, ibid. & quando nu. 3.
3 *Immobilia ſtatim reſtituuntur ab obligato reſtitutioni.*
Mobilia poſt annum in caſu dotis, ibid.
4 *In ſpoliatorem executio quando differenda, & nu. 7. circa fin.*
Cauere qui non poteſt, expectandus eſt, ibid. in fin.
5 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 6.*
Actio eſt inanis ob debitoris inopiam, & nu. 7.
Latronem, & raptorem nullus caſus excuſat, iuncta glo. §. 1.
7 *Additio gloſſarum.*
Pauperi obſeſſa uia pax eſt.
Prædo agit contra prædonem, & ratio, ibid. §. in glo. 2. & datur ei interdictum, non actio furti, ibid.
In ſpoliatore non habetur ratio, ne egeat, ſi eſt ſoluendo etiam in proprio.
Egeſtate laborare dignus eſt malè meritus, ibid.

CAPVT XVI.

1 OLim uobis. Caſus. Pone † caſum per decre. & ſi neceſſe, de dona. inter uirũ & uxo. Rex Legioñ. contraxerat cum filia regis Caſtellæ cõſanguinea ſua: papa mandauit epiſcopis regni, ut monerent eum, & ſi neceſſe eſſet, compellerent, ut eam dimitteret: nullus fuit auſus hoc facere niſi Oueteñ. propter ꝙ rex expulit eum de ſuo epiſcopatu, papa mandauit Zamorenſi, ut aſsignaret ſibi partem ſuæ dioœce. unde poſſet commodè ſuſtentari, de mum facta concordia Zamorenſis impetrauit litteras, vt hic, Oueteñ ſis ſe uidens ex illo præcepto grauatum impetrauit, ut ſequitur, Abb. Hoſt. uerò aliter ponit. ſ. ꝙ prodigalitatis uicio Oueteñ. infinitis debetis grauatus erat. vnde rex Legioñ. de mandato papæ occupauit totum epiſcopatũ, aſsignatis ſibi. 5. milibus aureis, donec eſſent debita ſoluta: quia illa pars non ſufficiebat ſibi, occupauit partem epiſcopatus Zamorenſis, quam condẽnatus eſt reſtituere cum fructibus: tamẽ papa mandauit, vt ſequitur, & ſic dicit ſe audiuiſſe à quodam ſocio Hiſpano. Gof. etiam ponebat aliter, quod quia ius nõ uariatur, omitto. & ſic ſumes, ut plus faciat ad propoſitum, Violentus † qui non eſt ſoluendo, ad reſti. fi-
2 ctuum non urgetur. primò ponit querelam. ſecundò prouidet ibi, Verum [*Perceptis*] & qui percipi potuiſſent, ſupra e. grauis [*Reſtituere*] Zamorẽſi epiſcopo, quẽ ſpoliauerat [*Et infra*] hoc deciditur, quòd opponebat Oueteñ. ſe non cogendum ad reſtitutionem fructuũ, cum non eſſet ſoluendo, & quia iudices hoc non admittebant, conqueſtus eſt papæ, uel iudices conſulue-
3 runt papam [*Fructuum*] quia † immobilia ſtatim reſtituere d ebet. ff. de rei uẽdi. qui reſtituere, & ſoluto matrimonio, ſtatim immobilia debent reddi à uiro uxori, mobilia poſt annum. C. de rei ux. act. l. una. §. cum
4 autem. & dicunt † quidam per hanc literam, ꝙ ſpoliatus ſic exiſtens cogitur ſe defendere: ſed executio [a] non fiet, donec ſuam rem habeat, ita, ꝙ tempore executionis ſit ſoluendo, quod nõ credo, ſi taliter eſt ſpoliatus, Vincen. dic, ut infra e. frequẽs, li. 6. & facit quod no. in ſpe. de peti. & poſ. §. 1. uer. Sed cũ ſpoliatus [*Taliter*] in-

tegerrimè. 3. q. 2. ſi epiſcopus, cum omni commoditate, ff. de uer. ſig. cum prætor, Gof. [*Reſtitutus*] forſan ad
b hoc reſtitutus nõ erat per regem uel dic, ꝙ reſtitutus [b] erat poſt fructus epiſcopatus collectos & cõſumptos, ut eſt moris, ita, ꝙ nullam reſtitutionem uſque ad nouam fructuum præceptionem facere poterat [*Poſſit*] qui cauere non poteſt, expectandus eſt. ff. de colla. bo.
5 l. 2. §. ul. Vin. ¶ Secunda † gl. ponit duas lecturas, quòd Oueteñ. parte, qua ſpoliauerat, fuerat ſpoliatus, & ſecundum hanc objicit. de. l. cum à te, & ſoluit: aliam. ꝙ
6 fuerat ſpoliatus ſuo epiſcopatu. ¶ *In † gl. 1. ibi, nam is*] nõ dicitur habere actionem, qui habet illam inanem propter debitoris inopiam. ¶ *In glo. 2. ibi, nullus caſus*] etiam
7 naturalis interitus, & idem de raptore, ut ibi. ¶ *In † glo. 1. ibi, nihil eſt*] Seneca. 14. ad Lucillum, etiã in obſeſſa uia pauperi pax eſt. Ouidius de nuce, Cur timeam: tutum carpit inanis iter. ¶ *In glo. 2. ibi, non contra ſecundum*] & hac ratione prædo deprædatus agit contra prædonem, & hæc eſt ratio, quare ſibi competit interdictum, & non actio furti ſecundũ Hoſti. qui hic no. quod dixi, ſupra e. in literis, ſuper uer. prædo [*& ibi, Soluendo*] nec habebitur in eo ratio, ne egeat. Dignum enim eſt, ut malè meritus egeſtate laboret, ſecũdum Vin. ff. depo. bona fides [*Æquiualenti*] Vnde dicebat Inno. ſi haberet de proprio, ꝙ ſatisfacere poſſet, non excuſaretur pro eo, ꝙ eſſet ab alio ſpoliatus, & eodẽ modo ſoluitur ſecundum Hoſtien. quod dicitur, dolus, uel uiolentia illata Oueteñ. non debet ei prodeſſe, niſi contra inferẽtem. hic enim non ponderat dolus, ſed impotentia, & inopia conuenti.

NANOTATIONES.

a ¶Sed executio. Poteſt in hoc dici, quòd ſi ſpoliatus conſtat, uel notorium eſt tempore, quo iſta exceptio opponitur, poſtquam conſtat ſibi, de ea iudicet, ar. l. de qua re, ff. de iudi. & tunc ſola exactio differetur. ſi uerò non conſtat; quia incontinenti oppo. exceptio inopiæ, ſi tunc tanta eſt inopia, quòd nec etiam poſsit facere expenſas iudicij, tunc etiam condemnatio differtur. ſi uerò, non eſt tanta, quia licet poſsit facere expenſas iudicij, ſed poſtea aliud non habet, tunc poterit condemnari, ſed differetur exactio, ar. ad hoc no. in c. unico. ſupra de plus peti. facit not. infra de appella. nouit.

b ¶Vel dic, quòd reſtitutus. Et ſic ex hoc tex. colligitur, quòd fructus epiſcopatus, ſiue eccleſiæ poſſunt capi in cauſam iudicati etã pro delicto prælati: quia hic innuit, quòd poſtquàm fuerit ipſe reſtitutus ad epiſcopatum, & fructus alij reſtituere teneantur, quem ſpoliauerat, quod facit pro nor. per gloſ. in c. præſenti, de officio ordi. lib. 6. nec alius caſus poterit ita reperiri, niſi in c. peruenit, de fideiuſſo. ſed tamen non dicit, quòd fructus eccleſiæ. ſed bene dicit de fructibus, & forte patrimonij, ut dicit Archi. in c. ſtatutum. §. aſſeſſorem, de reſcrip. lib. 6. Et ſic uides, quòd ampliat illud c. & licet iſti fructus ſic poſsint dari, & capi. tamen pro debito ad certum tempus, ut eſt textus in c. peruenit, de arbitris, ſupra, ſed contra hoc facit, quia delictum prælati eccleſiæ non debet nocere, ut in d. c. peruenit, & 16. q. 6. ſi epiſcopus. ſed dic quòd ad bona eccleſiæ non poteſt præiudicare: ſed hoc quòd ad fructus, ex quibus ſuſtentari debet, bene poſſe capi, & ita hic, ſed non quo ad partem fructuũ, quæ debet expendi in fabrica, & illa, quæ debet pauperibus, tunc non poſſet capi. ad prædicta facit, quod no. in c. reprehenſibilis, de appella. & ibi uide.

SVMMARIVM.

1 *Per excommunicationẽ diebus aliquibus obſeruatam in obſeruantes non acquiritur iuris parochialis poſſeſſio, uide nu. 2. 3. & 4.*
Diuiſio capituli, ibid. uer. & prima.
Appellationi non renunciat excommunicatus, ſi obediat excommunicationi, ſi hoc proteſtatur.
2 *Libelli & ſnĩæ quo nomine cõcipiẽdæ, ſi agitur de iure parochiali.*
Poſſeſſione parochialis iuris qualiter epiſcopus ſpolietur in aliquo populo, ibid. uer. Dixit autem, & nu. 3. uer. ſed dic.
3 *Sententia excommunicationis nunquid teneat epiſcopi in parochianos, quorum poſſeſſionem perdidit.*
Proprietas magis ne attendatur, quàm poſſeſſio iuriſdictionis, ibid.
Poſſeſſionem incorporalium tenacius quis retinet, quàm corporalium,

lium, & ideo difficilius illam, quàm hanc amittit, & quibus modis prior retineatur, ibidem, uer. ſed dic.
Perduntur quæ difficilius, retinentur facilius, & quæ ſint, ibid.
Sententiæ prolatio incorporalib. annumeratur, ibid. uer. Itē prolatio.
4 *Sententia excommunicationis non idem obtinet, quod aliæ ſententiæ & in quo.*
Excommunicandi poſſeſſionem, & ius qui poſſint acquirere, ibid.
Spiritualia iura ex cauſa quilibet clericus poſſidere poteſt, & præſcribere, ibid. uer. uel dic & melius.
5 *Poſſediſſe an ſufficiat aliquando.*
6 *Poſſeſſorio agit, qui ſe ſpoliatum conqueritur.*
In diœceſi ſua ſi epiſcopus eccleſiam quam probet, obtinet de iure communi impetitorio, ibid.
7 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 8.*
Poſſeſſionem dominus an amittat, ſi timore conteritus abſtinet ſe ab ea, & nu. 9.
Pro obediente quis ſe non gerit, ſi non hoc faciat animo obediendi ex poſteriori lege.
9 *Additio gloſſarum, & nu ſeq.*
Poſſeſſione ſua priuare dominum facilè ſubditis, & quando, ibid.
Subditorū factum quando nō præiudicet prælato, ibi. uer. ad §. ſi.
Legis ſiquis nunciet. §. ſi ſeruus, hic allega. intellectus, ibid.
10 *In poſſeſſione iuris acquirenda quorum intentio, uel ſaltem ſcientia, uel patientia neceſſaria ſit.*
11 *Obediendi animo non facere, ſed deliberandi, quando proteſtatio neceſſaria, & ex obedientia quando non acquiratur poſſeſſio, & nume. 12.*

CAPVT XVII.

1 Lim inter. Caſus. Per † excōmunicationem diebus aliquibus obſeruantes non acquirit iuris parochialis poſſeſsio. Et prima pars ponit factum, & proceſſum deciſè. ſecunda diffinit, ibi, Nos attendentes. & no. ꝙ per hanc decre. ſecundùm Inn. Ho. Abb. & Pe. ꝙ licet excōmunicatus poſt app. obediat excōicationi, non renūciat appellationi, & hoc maxime, ſi hoc proteſtatur [*Te*] loquitur abbati ſancti Genouefæ, Pe. & Abb. [*Nomine Parienſ.*] no. ad † concipiēdos libellos, uel ſententias, de hoc dixi, ſupra de diſſ. literæ [*Poſſeſſione*] petebat epiſcopus reſtitui ad hāc poſſeſsionem, ſed ſuccumbit: quia non probauit ſe cū effectu poſſediſſe [a]. Dixit aūt Inn. ꝙ hoc iure ſpoliaretur epiſcopus in aliquo populo, qū ſcit hoc ius, ꝙ poſſidebat, per alium ēm exerceri, & populū ſnīas ipſius ſeruare, & in alijs odedire, nec contradicit: ſed patitur ēt non puniendo parochianos ſic alteri obedientes ſpiritualiter, uel temporaliter forſan: quia nec audet, & ſic aīo puſillanimi uī poſſeſsionē deſeruiſſe, & in alium tranſtuliſſe, ar. ff. ſi ſerui. uē. ſi forte. §. 1. de publi. ſi ego.
3 §. 1. Sed † quid ſi eps, qui ſic uidet poſſeſsionē perdidiſſe, eoſdem parochianos poſtmodū excōicat, nūquid tenet ſnīa? dīt quidam ꝙ non: alij uerò dicūt, ꝙ tenet, & ꝙ ille, qui de hoc cognoſcet, prius debet attendere ueritatem iuris excōicandi, quàm poſſeſsionē. unde, ex quo de hoc ſibi cōſtabit, confirmabit ſnīas latas ab illo, qui in ueritate ius excōmunicandi habet, & infirb mabit ſnīas latas ab illo, qui ſolam poſſeſsionem [b] probat, ar. infra qui fi. ſint le. per tuas. §. nos igit, cū ſuis cōcor. & uide, qđ dixi de in inte. reſti. c. 1. in gl. & tū, & qđ dicā de elec. auaritiæ, li. 6. ſup gl. & tunc, in fi. ar. pro & contra, ſupra ti. 1. cū dilectus. ſed quouſq; de ueritate conſtet, tuēdus eſt poſſeſſor in poſſeſsione ſua. j. de inſti. cū uenīſſent. 1. ut lite pen. c. 1. Sed cōtra, ſupra de cā poſ. cum eccleſia. & hoc, quod hic dī, non placet Inn. Sed dic ꝑm. ipſum, ut no. ſupra e. in literis, in gl. 2. quod ſi eps, qui in ueritate ius hēt non patit populū, ꝙtum in ipſo eſt, alterius epiſcopi ſeruare ſentētiā ſine pēna; puta quia punit ipſos ſpiritualiter excōicādo, uel tpaliter bona ipſorū occupando, uel ipſos mulctādo, uel ēt capiendo, uel aliter qualicūq; procedēdo, ita, ꝙ bñ uidetur aīum habere non dimittēdi, uel amittendi ipſam poſſeſsionē, ſed retinēdi, talis nō amittit poſſeſsionem, quæ non niſi animo amittitur. C. de acqui. poſ. licet. nec dicitur iniuſtè agere, qui hoc facit non impugnando, ſed ſe defendendo, quod iura permittūt. ff. de iuſti. & iu. ut uim, & legit & no. ſupra c. olim cauſam. §. fi. uer. præſertim. & ſi non poteſt, uel audet aliud facere, conſilium eſt, ꝙ hoc publicè proteſtetur, ar. 7. q. 1. pontifices, & in eo, quod legitur & no. ſupra de officio ordi. paſtoralis. §. fi. & infra de ap. ſi iuſtus metus. hæc in iuribus, & in incorporalibus obtinēt. Aliud in corporalibus, quantuncunque impugnet, & quantūcunque excōmunicet occupantes. nā & eoipſo, ꝙ reuertens non admittitur, ipſam amittit, & ēt ſi ſuſpicet ſe poſſe repelli. ff. de acqui. poſ. clam poſſidere. §. fi. & l. ſi id quod. §. fi. ſit ergo rō diuerſitatis, quia tenacius incorporaria inhærent, ꝓp quod difficilius perdūtur, ex quo ſequitur, ꝙ facilius retinent. ff. pro ſocio. l. 3. & qđ
b ibi no. & de peculi. quis ergo [b] caſus. facit de tranſla. c. 2. in prin. Itē prolatio ſententiæ, cū ſit actus non agens in corpus per tactū, magis conuenit retentioni incorporaliū, quæ nō ſubiacent tactui, quàm corporalium, q tāgi poſſunt, inſti. de rebus incorporalibus, in prin. & de officio iudi. in fi. conuenit rōni lex, quarundam ff. de acq. poſ. ubi alienus eps parochianos alterius epi excōicat, ſed eps parochianorum ſententiā latā in coſ ratā non habet, nec ijdē parochiani ipſam ſeruāt, tunc epiſcopus excōmunicator nullā poſſeſ. acquirit, cū ſic excōmunicādo nihil poſſederit, niſi labia ſua, quibus ſnīam protulit, nec mirū, ſi in hoc caſu non acquirit poſſeſsionē: quia & ſi populus per aliquot dies hāc ſeruet ſnīam, ꝓpter hoc idem eps nullā iuris parochialis
c poſſeſsionem eſt aſſecutus, ut infra [c] e. c. In alios etiam, qui ſeruant ſententias huius epiſcopi, puta quia excōmunicatos ab eo uitant, nihil ſimiliter iur. uel poſſeſsionis acquirit: quia ipſi non ſeruant eius ſnīas quaſi ipſius ſubditi, uel ab eo poſſeſsi: ſed tanquā obedientes iuri uolenti, ꝙ excōicati & denunciati ab epiſcopis euitentur, ut patet. 11. q. 3. curiæ, & in eo, quod legitur
4 & no. ſupra de treu. & pace. c. 1. §. 1. Pōt † & illud dici, ꝙ licet in alijs ſententijs, & iuribus incorporalibus ſecūdum modū prædictū acquiratur poſſeſsio, nō tamen in excōis ſnīa hoc obtinet indiſtinctè. nā in eadem dicendum eſt, quod in alijs ſentētijs. Sed ſi hi, qui ipſam tulerunt, & ideò poſſeſsionē ipſius ſibi uendicāt, aliàs habent poteſtatē, poſſunt & ſuper alios prædictis modis poſſeſsionē acquirere, & præſcribere, infra de præſcrip. auditis. c. cū olim. Si uerò predictā ordinariā poteſtatem non habent, tunc aliud dicendum eſt in ſnīa excommunicationis, quàm in alijs ſententijs: quia in hoc caſu nō poſſunt aliquos acquirere poſſeſsionem iuris excōicandi, cū nō ſint habiles ad huiuſmodi poſſidendum, quod ius non pōt haberi, uel poſſideri niſi ab his tantum, qui habent à deo, uel eius uicario, uel à iure, & uide, ſupra de officio dele. P. & G. ſuper fine ulti. glo. [d] de talibus enim tantū, & non de alijs intelligēdum eſt illud. M. 16. Amen dico uobis, quæcunq; liga ueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlis, quæcunque ſolueritis &c. & illud. c. c. p. Accipite ſpiritum ſanctum, quorū remiſeritis peccata, remit. eis: quorū retinueritis &c. non poſſunt igitur ſimplices clerici alios excōicādo poſſeſsionem iſtius iur. acquirere, nec poſſunt hęc poſſidere. ſicut nec laicus poſſidere poteſt ius confeſsiones audiendi, & animas abſoluēdi, quod nō competit niſi proprio ſacerdoti, infra de pœnitentijs, omnis, uel clericos iudicādi, §. de iudi. decernimus: uel ius, uel decimam percipiēdi, infra de præſcrip. cauſam, quæ. uel. dic, & melius, quòd quilibet clericus poteſt poſſidere

f poſſidere, & præſcribere ius excōmuicandi, f & cœtera iura ſpiritualia, quamuis aliàs ordinariæ iuriſdictioni non præſit, dummodo ſit perſona, in qua ius iſtud cadere poſſit, ut infra de his, quæ fiunt à maio. par. cap. quæſiuit. uide quod ibi dixi in textu ſuper 1. glo. ſicut epiſcopi, qui habent à iur. poteſtatem excommunicandi 14. q. 3. corripiantur, poſſunt aliis expreſsè eandem poteſtatem dare, ut no. ſupra de officio ordi. cū ab eccleſiarum, ſic per patientiam & conſenſum tag citum poſſunt clerici, in quibus hoc ius [g] poteſt cadere, poſſeſsionem iſtius iuris acquirere, & dummodò bona fide utantur, præſcribere, argum. in d. c. quæſiuit, infra de præſcrip. auditis, & c. cum olim, & c. ueniens, ſecundum Innocen. Sed Hoſtien. remittit ſupra de offi. ordi. irrefragibili. §. exceſſus, & de foro competen. cum contingat, ubi eſt hoc expreſſum, & adde quod no. ſuper 2. glo. & uide quod dicam infra de reli. do. cum dilectus, in glo. hoc ſatis [*Habuiſſet*] no. quòd
5 † uidetur hic ſufficere probari, quòd aliquando poſſederit. de hoc dixi ſupra eod. cum ad ſedem, ſuper 4. glo. [*Reſtitutionem ei*] ſcilicet epiſcopo, licet Goffre. poſuerit caſum, quòd abbas petebat reſtitui, dicens ſe ſpoliatum, & mouebatur ſecundum cum Abba. rationibus, quæ ponuntur in princ. ſecundæ glo. Sed Goff. in facto errauit: quia tunc hæc litera diceret, ti-
6 bi, & infra diceret, cum te [*Spoliatum*] agebant † ergo poſſeſſorio, ſed ſi egiſſet petitorio, & probaſſet eccleſiam in ſua diœce. conſtitutam, de iure communi obtinuiſſet, de reli. dom. ex xenodochiis, & c. cum uenerabilis, & per excommunicationem probatur aliàs iuriſdictio, de elec. dudum 2. uerſi. tandem. ¶ Secun-
7 da † glo. obiicit, & ſoluit. no. etiam timorem excom-
8 municationis &c. ¶ *In † glo. ſecunda ibi, quis nunciet*] ſequitur, domum à latronibus occupatam, & dominus timore conteritus noluit accedere, amiſiſſe eum poſſeſsionem placet [*& ibi, pro hærede*] non gerit pro hærede, qui non habet animum, ut hæres eſſe uelit. ¶ *In*
9 † *glo. 2. ibi, ſiquis nunciat*] & §. quòd ſi ſeruus. ubi ſeruus, uel colonus tradat alij poſſeſsionem, & dominus eā amittit, à ſimili uidetur, quòd ſi iſti obediuiſſet, epiſcopus haberet poſſeſsionem, & ſic facile eſt ſubditis priuare dominum poſſeſsione ſua; quod uerum credo, ſi dominus ſciens non contradicat. ff. ſi ſerui. uen. l. & ſi forte: alia non. Ad §. quòd ſi ſeruus, reſpo. ꝙ ibi poſsidebat ſeruus, uel colonus; & ideo poſſeſsionem in alium transferre potuit. Sed hic parochiani nō poſ ſident, ſed Abbas. unde factum illorum non præiudicat prælato, Ab. unde obtinuiſſet epiſcopus, ſi egiſſet ꝑ populum. ſed abbas poſſet appellare ꝑm Hoſti. ꝑm quem forte Abbas hic prohibuit populo, ut ſentētiā ſeruaret, cuius mandato paruerunt. Idem Pe. [*& ibi,*
10 *gerit*] & ſic in acquirente † poſſeſsionem iuris in perſo nis neceſſaria eſt intentio acquirendi. Sic & eſt neceſ ſaria intentio illius, in quē ius acquirit, & idem in ſeruitutibus rerum acqrendis. ſ. ꝙ in eis requirit intentio acquirentis ſeruitutē, & illius ſimiliter, contra quē ſeruitus acquiritur, & cui præiudicat, uel ſaltem eius ſcientia, uel patientia, ſecundum Inn. & Hoſti. [*& ibi,*
11 *Qui ex timore*] in † dubio tamen præſumitur animo obe diēdi facere, infra de his, quæ fiunt à ma. par. c. ex ore. C. de repudia. hære. l. 1. Io. & Phi. & ideo quidam dixerunt, ꝙ neceſſaria eſt proteſtatio, ꝙ non facit animo obediendi, ſed deliberandi, ſecundùm Inno. Sed huic opinioni contradicit hæc decre. Ipſe tamen Inno. & Hoſtien. narrant quoſdam diſtinxiſſe, aut obedientia conſiſtit in faciendo, ut quia poſuit manus infra manus in ſignum obedientię, ſupra de ma. & obe. legebatur, & c. cum in eccleſiis: & tunc neceſſaria eſt proteſtatio; & ſic intelligitur c. ex ore. aut eſt in non faciendo; & tunc ſecus, ut hic [*& ibi, in conſtantē*] contrarium

no. ſupra quod metus cauſa, cum dilectus, in glo. quæ fuerit, & illud tenet hic Goff. & iſtud Hoſtien. & adde quod ibi dixi [*& ibi, tutius*] quia bonorum mentiū &c.
5. di. ad eius, & de obſeruatione iciu. c. 2. & hac conſi-
12 deratione dicunt Inno. & Hoſti. quòd † ſi ex deuotione, & in reuerentiam eccleſtaſtici nerui obediuiſſent, licet non animo deliberandi, non habuiſſet epiſcopus poſſeſsionem 23. q. 5. excommunicatorum, no. autem hic Hoſti. quòd titubans non haberetur pro conſentiente. C. de condi. indebi. l. ſi.

ANNOTATIONES.

a ¶ Poſſediſſe. Vide tex. & Abb. in c. conſultationibus, de offi. dele.
b ¶ Solam poſſeſſionem. Adde eundem Io. An. in c. auaritiæ, de ele. in 6. in nouella.
c ¶ Quis ergo. Vtrobique uide per glo. & eſt ſimile, quod dicitur de curatore ſacramentorum, quod eſt ab anima inſeparabile etiā poſt mortem, uide ſupra de ſa. non ite. in rub. per Io. And. & de ac. ſiue perſonalibus obligationibus, quæ non ſeparantur à nobis, in l. ex legato nominis. C. de le. & in l. 1. C. de ac. & obli. per mod.
d ¶ Vt infra. Qui ergo non faciendo eſt inobediens, non dat alij poſſeſſionem, uide Bald. in l. liberti, C. de ope. liber. & ibi allega. hoc dictum.
e ¶ Vlti. glo. Pro hoc, quia excommunicatio eſt maxima pœna, & æquiparatur morti, ut no. Inno. de accu. qualiter, el ſecundo. & ſic eſt meri imperij, & ſic non uidetur præſcriptibilis, uide Io. An. de ſo. compe. contingit, in glo. non dixit, & Cy. & Sali. in l. 1. C. de eman. libe. & de materia uide Io. And. de offi. Archi. cum ſatis, de offi. ordi. conqnerente, in glo. ſicut ordo.
f Excommunicandi. Et ſic ex hoc ſequitur, quòd actus cognitiuus & nullus conſtituet eum in quaſi poſſeſſione iuriſd. cum ſententia non ualeat tanquàm non habens iuriſdi. quod facit ad no. in l. præſcrip. C. ſi contra ius, uel uti. pu. & in c. ſuper literis, de reſcri. per Inno. in illa quæſtione. an ſi uerò ſecundum eſt falſum, poſſit ipſe iudex cognoſcere, an ſit competens, uel non, & ibi dicta hæc faciunt.
g ¶ Hoc ius. Vt quia ſunt ſacerdotes ſecundum opi. Hoſt. de qua de ſen. excom. à nobis, gl. 2. aliàs non. aliqui contra. ibi uide Io. An.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus reſtitutionem petit ab illo, qui ſcienter rem à ſpoliatore recipit, & ſi interdictum intentaret, ſuccumberet. nu. 5. in fi.*
Proprietatis effectum qualiter hic dicatur dominus amittere, ibi. ad dictio. Effectum.
2 *De cretalis hæc quando habeat locum, & nu. 3. & an. fuit neceſſaria, nu. 8. uer. oppo.*
3 *Violentiam paſſus quæ remedia iuris habeat ad recuperationem, & contra quos ſingula competant, & nu. 10.*
Reſtitutio quo caſu detur non probata ſpoliatione, ibid. uerſi. §. plus etiam.
4 *Poſſeſſor quouſque uideatur continuare poſſeſſionem.*
5 *Recuperare rem ſuam melius ex condicti. cano. Reintegranda, & ratio.*
Scientiam qui allegat, eam probare debet, ibid. & an in deficiente præſumatur, nu. 11.
Anima præferenda eſt omnibus iuribus, & temporalibus, ibid.
6 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 7.*
Vitium rei ſequitur omnem ſucceſſorem, & nu. 11. §. 1.
Succeſſorem auctoris ſui culpa comittatur, ibid.
8 *Additio gloſſarum.*
9 *Cap. Reintegranda, quando ſit locus.*
10 *Spoliatus quot remedijs iuuari poſſit, uide ſupra. nu. 3.*
11 *Nominare dominum in iudicio an ſufficiat poſſidenti, & quando, §. in glo. pen.*
12 *Auferre quandoque peius, quàm non dare, quandoque contra, & quo caſu.*

CAPVT XVIII.

1 Aepe contingit. Caſus. Spoliatus † reſtitutionem petit ab illo, qui ſcienter rem à ſpoliatore recepit. Et primo ponit factum Ioan. And. ſuper 2. Decret. M corri-

corrigendū. ꝓ corrigit ibi, unde [*poſſeſſorem*] illum in quē trauslata eſt res, Inn. [*Ius*] aliàs iuris [*Effectum*] ideſt uſum rei ſuę: quia proprietas apud ipſum remaneat, alia litera hēt effectū, & hoc placet Inn. & eſt ſenſus, ſi ſpoliatus non pōt agere poſſeſſorio ꝺ illum, qui poſsidet rē ſuā, ſequit, ꝙ proprietatem amitit effectu. i. quò ad utilitatem. nā quò ad ueritatem non amittit, cuius iura nimis inhærent oſsibus, ſicut & alia. ff. de pecul. qs ergo, uere tamen & quò ad effectū perdit ius proprietatis [a] propter difficultatē probādi dominium. unde & Publiciana ſubrogata eſt in remediū. ff. de publi. l. 1. in prin. alia lectura propter difficultatē probatiōnū. i. probandi ius proprietatis, ut hic ſit pūctus [*Iuris*] ciuil. Dicit † Inn. ſe planè intelligere hanc decre. ſicut iacet, ſut quicunque rem raptam ſciens illam raptā eſſe, à quocunq; receperit, hac decre. tenet, etiam ſi per multas manus res ambulauerit ſic rapta, ar. ff. de min. l. ſed ubi reſtitutio. ff. de peti. hære. ſed & ſi lege. §. ſiue autem, dummodò neſciat uicium rapinæ purgatum: quia ſi hoc ſciret, uel probabiliter crederet, poſtea nō haberet locum hæc decre. bene apparet ex uerbis ſequen. infra eo. §. 1. & ibi, eo, ꝙ non multum &c. uſque ibi, iniuſtè detinere &c. nón enim iniuſtè detinet, qui uicium ignorat, & bonā fidem habet. nec ob. 2. q. 1. in primis: quia ibi illi, qui ſecundo ſucceſſerunt, neſciuerunt primos iniuſtè eiectos: uel ibi fuit diſpenſatum, ꝙ ſi quis rem raptam uacātem receperit, tunc raptor propter poſſeſſionem, quam adeptus fuerat, licet iniuſtam, ſupra eo. in literis, habebit cōdictionem ex. l. cū quærebatur, contra accipientem, dummodo accipiēs eam uacantem dolo malo acceperit, nec ſit ſua. C. un
3 de ui, cum quærebatur [b]. uidetur † etiam, ꝙ uiolentiā
b paſſus habet interdictum, unde ui, contra ſpoliatorē, & condictionem ex hac decr. contra eum, qui ſciēter accepit. adeò, ꝙ ſi eandē rem in alium doloſè transtulit, nihilominus poterit conueniri: quia qui doloſè deſiit poſsidere, pro poſſeſſore habetur. ff. de ali. iud. mutan. cauſa facta. l. 1. ff. de rei uendi. ſinautem. §. 1. & §. ſed & is. Illud etiam uidetur, ꝙ condictio ex hac decre. uim paſſo competat contra eū, qui à nemine accepit, ſed ſciens talem rem eſſe uacantem, occupauit, & etiam uidetur generaliter poſſe dici, ꝙ omnis poſſeſſor, ſiue bonæfidei fuerit, ſiue malæ, contra omnem immediatū poſſeſſorem illius, qui doloſè poſſeſſionē habuit, auxilium habet ſiue interdicti. C. unde ui. l. 1. & per totum, ſiue conſtitutionum, ut hic. C. de acqui. poſ. ex libris. Quinimò & etiam contra mediatos poſſeſſores, per quotcunque manus ambulauerit res, dabitur auxilium, dummodò poſſeſſionē quæſiuerint mala fide. Si autem unus de mediatis poſſeſſoribus, bona fide quæſiuiſſet poſſeſſionem, tūc ipſe ſolus haberet actionem contra alios ſequentes malæfidei poſſeſſores, ar. hiç, & 2, q. 1. in primis. ff. de dolo. l. 1. §. 1. ff. de ui & ui arma. l. 1. §. familiæ, & §. ſi filiusfamilias.
c ¶ Plus etiam [c] uidetur, quòd ſi aliquis poſsidebat bona fide rem aliquam, & alius eandem ſecundò occupet bona fide, niſi conſtiterit priorem poſſeſſorem iuſtè amiſiſſe poſſeſſionem, dabitur ei actio contra ꝑm, & fiet ſibi reſtitutio, non probata ſpoliatione, argu. C. de agri. & cenſi. ſi coloni, li. 11. in auctен. de mand. prin. §. ꝙ ſi delinquentes, & §. non permittas. 1. & 2. & §. ſed etiam ſuſcipientes, col. 3. & 3. q. 1. reintegranda, & uide idem de conceſ. præben. poſt electionem, in glo. ſententiam, in fin. & ſunt hæc iura notabilia pro poſſeſſoribus eccleſiarum à poſſeſſione ipſarum cadentibus, quam & ſi probare poſſunt, non tamen poſſunt probare ſuam canonicam inſtitutionē. poſſeſsio
4 nem † autem eccleſiarum, & aliarum rerum uidetur continuare poſſeſſor, quouſque exinde expellatur, uel alius occupet, & ueniens non admittatur, uel ſuſpicetur ſe poſſe repelli, ff. de acq. poſ. clam. poſsidere. §. fi. & l. ſi id, quod, §. fin. & de uſucapioni. naturaliter, & l. poſſeſsio: uel quouſque poſſeſsionem ipſam negligat ff. de acq. poſ. ſi rem mobilē, & no. ſupra de elec. quere
5 lam, ſecundum Inno. [*Scienter*] cum hæc † decre. requirat ſcientiā, & qui eam allegat probare debet. ff. de ꝓba. uerius, & graue ſit eā probare, laudo, ꝙ proponas
d condictionē ex canone, reintegranda, Gof. [d] [*Animæ*] quæ præferenda eſt oībus iuribus, & oībus temporalibus 12. q. 1. præcipimus. C. de ſacroſan. ec. ſancimus. [*Succurratur*] per condictionem ex hac decre. Inn. ſuccumberet. n. quicquid alij dicant etiam ꝑm canones,
6 ſi proponeret interdictum, Hoſt. ¶ Prima † glo. repetit iam dicta. §. c. cum ad ſedem, in glo. pen. ¶ Tertia glo. no. ſcientiā neceſſariam ad condictionem ex hac decre. ſubdens hanc locū non habere in re litigioſa, uel de qua ſperatur litigiū. ¶ Vlti. glo. ſignat contrarium.
7 ¶ [*In † glo. 2. ibi. l. pe.*] uide in decre. infra alleg. ſuper 1. gl. ¶ [*In glo. pe. ibi, uicia*] ſequitur, poſſeſsionum à maioribus contracta perdurant, & ſucceſſorem auctoris ſui
8 culpa comitatur. ¶ [*In † glo. 1. ibi, cum ad ſedem*] hoc teneas, licet ibi uideatur notaſſe contrarium in glo. pe. & ibi, *Reintegranda*] ubi de hoc & 2. q. 2. nullus epiſcoporum. Oppo. per hæc iura uidetur, quòd beneficium huius conſtitutionis non fuerit multum neceſſe. reſpon. hæc decre. inducit, quòd actio in factum, quæ datur loco huius interdicti, ut inſti. de interdictis, §. ulti. extendatur ad hunc caſum, quod olim non erat. Vel dic, quòd ſi alia erant remedia, uoluit tamen concilium addere condictionem ex hac decre. Gof. ad declarandum, quòd ciuile ius contrarium nō obſtaret, cui forte multi eccleſiaſtici iudices inſiſtebant, Hoſt. & eſt ſi. quod no. de uſur. quamq̄, li. 6. in glo. nomine
9 [*& ibi, poſſeſſorem*] unde dixit † Inn. c. Reintegranda, intelligi, cum ille, ꝺ quē agit, dolum, uel uiolentiam cō
e miſit circa rē illam, ar. de ordi. co. c. 2. uel cum datur [e] libellus ꝺ poſſeſſorem, ſub quo poteſt comprehendi actio, quod metus cā, ut ſi dicat; Peto reſtitutionē talis rei, quæ mihi per metū ablata eſt: uel peto rem talē mihi reſtitui, qua fui per uiolentiā ſpoliatus, arg. C. de anna. excep. l. fi. C. unde ui. l. inuaſor [*& in fi.*] Io. de hoc
10 3. q. 1. in ſumma. & ex hac † gl. & textu habes quatuor auxilia ſpoliati. Interdictum, iudicis officium, condictionem ex can. Reintegranda, & condict. ex hac decre. de his, & ali is quattuor. uide libellos in ſpec. eo. ti. §. 1. uerſi. prædicti. ¶ [*In glo. ſic ergo, ibi, ignoranter*] præſumitur tamen † ſcientia, niſi probetur ignorantia. ſcire
11 . n. debet, quod ſuum &c. C. unde ui, cum quærebat, Hoſti. ſed Gof. & Abb. contra, ad hoc infra de reg. iur. præſumitur, lib. 6. quod credo uerius [*& ibi ſupra eo. ti.*] . ſ. de ali. mu. iu. ¶ [*In glo. pe. ibi, poſſeſſorem*] Vnde dixit Vin. ꝙ non ſufficit hic dominum in iudicio nominare, de hoc dixi ſupra ut lit. non conteſt. quoniam. §. ꝙ ſi, ſuper. 1. glo. Et dicebat Hoſti. hoc uerū in iudicio reali:
f ſecus in perſonali, [f] remittens ſupra de iudi. quia. V. fatetur tamen, quòd ſecundum canones hæres quando que de perſonali tenet; remittit de ſepul. parochiano.
12 ¶ [*In glo. ult. in fi.*] Io. ubi †† dicitur peius auferre, q̄ non dare, & hoc eſt uerum contraria loquuntur, cū quis eget ad mortem; quo caſu plus peccat is, qui poteſt, & abundat non dando tali, quàm aliàs furando.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ius proprietatis. Et ſic uidetur uelle, quòd ſi agatur rei uendicatione contra iſtum ſic ſuccedentem in uicium, quòd ipſe potuiſſet referre quæſtionem dominij, & ille dominus habuiſſet neceſſe de eo probare. hoc ibi ſentit, dum dicit, propter difficultatem probationum &c. quaſi uoluerit dicere text. & ſic dominus non poterat contra detinentem agere poſſeſſorio. habeat ergo contra eum tantum rei uendic. ſed tunc habebat neceſſe de dominio probare. & quia dificile eſt eius probatio, ideo contingebat ius proprietatis

prietatis amittere. ideo fuit neceſſe de ratione huius decre. prouideret. ſed contra ſpoliatorem bene agere poteſt rei uendica. nec ipſe de dominio referre poterit, ut eſt tex. qui non eſt alibi, in l. ſi quis habetur. §. ſed hæc illis. C. de præſcri. 30 annorum. & ſic per omnia iſti non æquiparantur. ideò dicit tex. quaſi ſuccedat, &c. & ibi, non multum &c. & ibi, quò ad periculum animæ &c. quaſi ſecus quò ad alia. æquiparantur autem in c. quia uerū, de iud. Arch.

b ¶ Cum quærebatur. Ibi uide per Cy. & plenius per do. Bar. de Sali. materiam illius l. & in ſpecu. eo. ti. §. 1. uer. 8. & ibi Io. And.

c ¶ Plus etiam. Vide Barto. in l. rem, quæ nobis, ff. de acquir. poſſeſ. & glo. in l. & non tamen, ff. de peti. hæredi. & ibi per ipſum, & in l. & ideo. §. Neratius, ff. de condic. fur. & in l. Aquilius, ff. de dona. & per glo. Bald. & Sali. in l. in ciuile. & l. manifeſtiſſimi. §. & cum in ſecunda, C. de fu.

d ¶ Gof. Et ſic requiritur ſcientia poſſeſſionis in hoc remedio, licet glo. pulchrè in fine, dum allegat hanc decre. ſentiat, quod quilibet poſſidens ex hac decre. poſſit conuenire, Bald.

e ¶ Vel cum datur. Et ibi uide Ioan. And. in glo. 3. & in c. 2. de reſti. ſpo. li. 6. & ſcripſi in c. nullus 2. q. 2. & uide quod ſcripſi. 3. q. 1. in ſumma, & in c. reintegranda. uide Bar. ad iſta. in l. rem, quæ nobis, ff. de acquir. poſſeſ. Archi.

f ¶ In perſonali. Et de iſtis iudiciis realibus uide Bar. in l. Pompo. §. cum quis, ff. de acquir. poſ.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutionem fieri ſi mandatur, & ſub certo modo, neceſſe eſt non ſolum in facto, ſed etiam in modo pareri: aliter non ualet, quod agitur.*
Diuiſio capituli, ibid.
2 *Deciſa quæ ſint huic decretali.*
Caſus eiuſdem, & num. 6.
3 *Formæ omiſſio non uitiat, ſi detur à iure, ſecus ſi ab homine.*
4 *Dubietas oritur ob probabilem partis negationem.*
Caſtra pro iuribus eorum hic, ad dictio. Caſtrorum. ibid.
5 *Ab excōicationis abſoluere ſententia, & eam relaxare, differunt.*
6 *Abſolutio mandata ſub modo, uel conditione, eo, eāue non adimpleta, non tenet.*
Senſus huius decretalis quis, ibid.
7 *Ciuitates dimittere quando domini earum dimittere cogantur.*
8 *Dimittere rem quis non tenetur primo poſſeſſori, ſi eam alij tempore ſuæ occupationis iuſtè tenerent.*
9 *Caſtra noua facere, uel incaſtellare uetera quando non liceat.*
10 *Ad caſtrorum innouatorum deſtructionem, uel reparationem qui agere poſſit.*
11 *Partes in Italia quo tempore cœperint.*
Federici diſcordia quando incœpta, ibid.
Lucani erant de parte eccleſiæ, & quando, ibid. uer. & quia.
Piani pro imperio, ibid.
Io. And. quo tempore fuit, ibid.
12 *Reſtituendus quis eſt ad plenum, licet non reperiatur ſpoliatus, ſed deſtitutus in modo poſſidendi.*
Penſiones domorum affictus pro cenſibus prædiorum ſumuntur, ibid.
13 *Confeſſio tenet, licet non ualuerit proceſſus iudicis, coram quo facta fuit.*
Inter dimittere, & reſtituere differentia, & quæ, ibid. & num. 19. uide num. 8.
14 *Fieri iniuriosè quod poſſet, conſideratur.*
15 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum. nu. 16. & 17.*
Iuratoria cautio quando recipienda, ibid. nu. 17.
18 *Stipulatio pœnalis quoties committatur, fit deſtinatio.*

CAPVT XIX.

1 2 PIſanis. [a] Caſus. Si † mandatur reſtitutionē fieri, & ſub certo modo, neceſſe eſt non ſolum in facto, ſed ēt in modo pareri: aliter non ualet, quod agitur. Et prima pars ponit querelam epiſcopi Lucani. ſecunda expreſſa cauſa diffinit ibi, Porrò. Dicit Hoſt. quòd decre. continet commiſsionem, proceſſum iniuſtum, & appellationem, primi mandati interpretationem, & iniuſti proceſſus retractationem [*Et infra*] ꝑm Hoſt Pe. & Ab. hic † deciditur, ꝙ Lucanus epiſcopus commiſerat ciuibus ſuis cuſtodiam quorundam caſtrorū, ut ex illis iuuarent ſe, & ab expenſis releuarentur. in quibus tamen percipiebat oēs ſuos reditus. cōtigit, ꝙ deuictis Lucanis Piſani occupauerunt caſtra quæ moniti noluerunt epiſcopo reſtituere: permittebant tamen illū ſuos reditus percipere. & quia noluerunt caſtra reſtituere, fuerunt interdicti, & excōmunicati auctoritate apoſtolica, quas ſententias petebant Piſani relaxari. obiiciebatur de notoria offenſa, & procede, ut in litera. alia lectura uidetur placere Inno. ꝙ ſ. prius Lucani occupauerant caſtra. unde contra illos competebat eccleſiæ interdictum, & non contra Piſanos, tamen iuſtè fuerunt excōicati pro detentione rerum eccle. 12. q. 2. quicunque militū, quare, cū offenſa notoria diceretur, non uidebantur abſoluendi ſine ſatisfactione, de uer. ſi. cū olim, & c. ex parte, ꝑm Hoſt. aliter, ut infra patebit [*Caſtris*] quò ad penſiones, & iura, quæ percipiebat in illis, uel ad literā, ſicut iacet, Ho. [*Habuiſſe*] ſup. reſtituta, quod eſt infra, & demiſſa ſibi
3 prius, &c. [*plenè, ac libere*] no. quòd certa † forma datur à iure, qua omiſſa tenet excōicatio 11. q. 3. c. 1. ſic & in
b abſolutione [b] 11. q. 3. quomodo 1. q. 1. & euidenter. Sed ubi ab homine certa forma datur, ſi fiat contra, non
c ualet, quod agitur, ut hic in fi. Gof. [c] [*Motæ diſcordiæ*] inter Piſanos, & Lucanos, & hoc iuſtificat ſententia papæ, ut infra dicam. alij intelligunt de tempore litis cōteſt. uel citationis, quod non placet [*Dubietas*] per pro-
4 babilem † negationem partis. C. quibus ad lib. l. 3. ff. de peti. hære. ſi debitor infta de proba. c. ſi. de teſti. co. ſuper eo, ꝑm Hoſt. [*Prolatas*] forſan à delegatis iudicibus auctoritate apoſtolica, Hoſt. uel per epiſcopum Lucanum, ꝑm Pe. & Abb. [*Caſtrorum*]. i. iurium, quæ in caſtris habebat epiſcopus, Inno. quorum poſſeſsio mandabatur reſtitui quò ad factum, & quo ad modū [*Re-*
5 *laxaret*] abſoluendo †. ſ. eſt enim differentia inter iſta duo, ut no. infra quod me. cauſa. c. 1. li. 6. [*Aſſerentibus*] coram dele. papæ, Inno. [*Reſtitutio*] quia parati erāt reddere tibi, & in pace dimittere, quicquid in dictis caſtris percipere debes, de quo conſtabat, & quò ad alia ſatisdare: ſed tu non eras cōtentus, quia in hoc non ſatisfaciebāt modo [*Impugnaturus*] poſt ap. audiri debuit epiſcopus, cum diceretur proceſſum nullū, ut apparet in fi. Inno. Sed hic Hoſt. dicit, ꝙ epiſcopus appellauit [*Diſcordiæ*] inter Piſanos, & Lucanos, & iſtud iuſtifi
6 cat ſententia papæ. Ad cuius euidentiam ſcire † dēs, ꝙ ſi papa mandaſſet, Piſanos & Lucanos abſolui, ſi ipſorū ſyndicus lapidem in flumen proiiceret, uel pollicē leuaret, uel his ſimile, neceſſe eſt pareri, & abſolutio aliter facta non ualeret: quia contra formā mādati, qualecunq; ſit mandatū. Item ſcire debes, ꝙ tempore motæ diſcordiæ, uel guerræ Lucani poſsidebant il la caſtra ſiue per occupationē, ut eſt moris iſtarū cōitatum Italiæ, ſiue per commiſsionem epiſcopi, ut in prin. dixi. Sed forte quod epiſcopus commiſiſſet probari non poterat, uel non niſi per inimicos. mandauit autē papa duo, ſ. ꝙ fieret reſtitutio poſſeſsionis caſtrorū, de qua conſtabit, & fieret plenè & liberè, ſicut habebat tempore motæ diſcordiæ. Sed tēpore diſcordiæ motæ licet forte Lucani occupaſſent caſtra, & illa occupata tenerent; tamen cū eis Lucana eccleſia quietius uicinabat, & liberius & plenius ꝓcipiebat iura, & redditus ſuos, quam tempore Piſanorum. Item Lucanos reſiſtentes licentius poterat coercere, cum eſſent ſui diœceſani; & ſic non erat tūc, qui epiſcopum repellere uellet, uel etiam poſſet de facili. Itē minores ſumptus faciebat in illis colligendis. nam cum poſsidebant Lucani, ibat famulus epiſcopi ad colligendos reditus, forte pedes & ſine armis, nunc licet ibi benignè reciperetur, tamen propter guerram oportebat eum

ire equitem armatum,& cum magna ſcorta, uel comitiua. Ex prædictis patet, quòd reſtitutio caſtrorum fieri non debuit, cum non conſtaret Lucanam eccleſiam ſpoliatam per Piſanos . & licet primò ſpoliata fuiſſet à Lucanis,contra Piſanos ſecundos deiectores nõ competeret interdictum, de hoc ſupra c.olim no bis: quia tamen tempore, motæ diſcordiæ planè &
d quietè poſidebat[d] cenſus, & reditus caſtrorũ, & hoc conſtabat,ut ſeruaretur forma mandati, debuit teduci in eam plenitudinem, quietudinem, & libertatem, quam illo tempore habebat, quod rationibus ſuprascriptis eſſe non potuit Piſanis tenentibus caſtra. ex quibus concluditur,quòd eos opportuit prius cogi, ut caſtra dimitterent. hæc eſt uera mens literæ,& pro hac lectura bene facit infra de decimis, in aliquibus, ubi præcipitur dominis prædiorum, quòd illa talibus colonis tradant, à quibus decimæ quietè perſoluantur. & per hoc ſoluitur, quòd obiicitur, ꝙ etiam aliis,quam Piſanis tenentibus caſtra,in poteſtate eſſet
7 illorum epiſcopum repellere. Item† obiicitur, quòd per hunc modum poſſunt epiſcopi impetrare, quòd domini ciuitatum,in quibus ipſi epiſcopi habent cenſus, cogantur ciuitates dimittere, cum in ipſorum ſit poteſtate &c.Dicebat tamen Abb.quòd non eſſet abſurdum hoc fateri, quòd hæc uia fuerit excogitata contra tyrannos, & iniuſtos occupatores locorum, quales erant iſti,& hoc conſtabat,ut ſi coganturloca dimittere,quæ detinent in ſuarum animarum periculum,cum non multum intereſit &c. ſupra c.ſæpe, contra iuſtos uerò dominos hoc non competeret. ¶ Et
8 plus†dixit Inn. quòd ſi Piſani probauiſſent, quòd alij iuſtè tenerent caſtra tempore ſuæ occupationis,non tenerentur illa dimittere: ſed ſufficeret,quòd pateretur epiſcopum percipere cenſus ſuos plenè & libere. ſecundum quod bene facit ad intellectum huius de-
9 cre.infra de proba.licet,ad fi. Dicit†etiam Inn.& ſicut non licet noua caſtra facere cum alterius iniuria, uel æmulatione ff.de operibus pu.l.opus. Item nec in caſtellare uetera non habitata.C.de ædifi.priua.l.3.li.11. C.de fundis limitrophis, palu.paſcu. uel caſtel.l.1.2.&
10 3.ff.de his,qui no.infa.athletas.potuiſſet ergo†epiſcopus agere ad deſtructionem innouatorum, condict. ex præ.legibus, uel iudicis officio, ad hoc infra de Iudæ.conſuluit. & idem in alio ibi reditus habente, nec eſt actio popularis, ſed agit quiſque pro uitanda dimi
11 nutione ſui patrimonii.Patet per prædicta†tolli,quod dicunt quidam Gibellini, ꝙ Papa Grego. partialiter hic proceſſit, cuius tempore incꝙperunt partes in Italia, & incꝙpit diſcordia Federici. ſ. de re iudi.ad apoſtolicæ,li.6.Et quia Lucani erãt de parte eccleſiæ,& ſic fuit illa ciuitas à tempore, cuius eſt memoria,licet tyrannicè currentibus annis domini 1314. peccatis forſan exigentibus, ſit mutata. Piſani uero pro imperio. ideo papa fauit, ut dicũt, de pœ. & re.c.3.ſed dic,ut.ſ.
12 Et per hoc inferebant†Gof.& Pe.& Abb.ꝙ ſi quis mãdatur reſtitui in eum ſtatum, in quo erat tẽpore motæ litis,& non reperiat[e] ille ſpoliatus,ſed tamen reperitur deſtitutus in mõ poſſidẽdi,reſtituendus eſt ad plenum [*Pẽſionum*]forte domorũ,& quod dicit,affictuũ, eſt uulgare loci,& reſpicit cenſus,qui ſoluebat[f] de præ
13 diis[*Confeſſionem*]no.Abb.ꝙ†licet non ualuerit proceſſus iudicis, ualuit tamen confeſsio facta corã[e] illo. nã
f ex illa confeſsione mouetur hic papa[f] [*Dimitterent*]nõ dicit, reſtituerent, quod ponderauerunt Hoſti. Pe.& Abba.quod uerbũ etiam infra repetit [*Non poterat*] & ſic forma mandati aliter ſeruari non poterat[*Non poſ-*
14 *ſes*]no.† conſiderari, quod iniuriosè fieri poſſet.ff.qđ me.cauſã,nec timore,& ſupra c.literas,Go.[*Detinebãt*] licet etiam detinerentur per Lucanos, rationẽ ſupra ſcripſi[*poteſtate*]facti,non iur.Gof.[*Irritum*]& ſic appa-

15 ret Piſanos abſolutos non eſſe,Inn. ¶Tertia†glo.no. ꝙ non ſufficit impleri alterum ex duobus, quæ principaliter mandant. dat ſimile,& arguit. antepe.declarat, qũo fuit in modo peccatum. ¶*In* † *glo.* 3.*ibi,Celſus*] uide in decre.ſupra proxi.alleg.¶*In glo.pe.ibi,qui ui deiectus*
17 uide ſupra c.grauis,ſuper 3.glo. ¶*In* † *glo.* 1.*ibi, dentur*]Dicit Phi.ꝙ ſufficit iſto caſu iuratoria,niſi illi ualde ſuſpecti eſſent, ꝙ periurium non timerent, de uer.
g ſig.ex parte,de præſump.[g] literas,intelligo hoc,ubi de ſufficienti non fuiſſet expreſſum[*& in fi.*] Sed quoties
18 †committetur ſtipulatio,dic cum Vin.aut committitur ſtipulatio in incertum; & tunc toties committit, quoties ꝟuenitur, infra de pœnis, c.1.ff. rem ratã ha.
h ſi procu.[h] ubi dicitur,ꝙ ſi procu.cauet,rem ratam do minum habiturum, toties committetur ſtipulatio, quoties contrauenitur, ff.uſu.quem.ca.l.1.§.ecce.aut porrigitur in certum, ut cum ſuper certa re dicto alicuius ſtare promitto;& tunc non committitur,niſi ſẽmel,ff.de arbitris,l.Celſus.§.duò,niſi in ea dictum fue
i rit; ꝙ toties committatur, & c. ff.de tranſac. qui fidẽ[i], Pe. & Abb.uide,quod ſcripſi de arbitris, dilecti, ſuper ulti.glo.¶*Inglo.* 3.*in fi.*]& infra de præben. cui de non, li. 6. ¶*In glo.hic expreſſe, ibi reſtituere*] dicunt Pet.& Abb.
19 quòd hæc glo.turbat† intellectum, quia non erat locus reſtitutioni, ſed dimiſsioni, quo uerbo Papa hic utitur,ut dixi in textu. ¶*Inglo.ult.in fi.*]uel dic,impugnatus fuit proceſſus: quia poſt appel.habitus.appellauit enim epiſcopus,ne fieret abſolutio,niſi præcederet libera reſtitutio,Inno.Sed hoc eſt diuinare.

ANNOTATIONES.

a ¶Piſanis. No. ex iſto tex.in reſponſione, quòd ſicut in interdicto retinendæ poſſeſ.poſſit pronunciari,uti poſſidetis, ita poſſideatis ut no.in c.licet cauſam, de probatio.ita in interdicto recuperandæ poteſt pronunciari, uti poſſidebatis, per uerba præteriti imperfecti, ita poſſideatis. ſimiliter ſi iudex dicat, ut reſtituat poſſe. aduerſario, qualem habebat ante lit.conteſt.quod uerum,quãdo appareret ex aliqua parte actorum de poſſeſſione : alias ſecus, ut hic glo.& Bar.in l.prætor.§.1.de re iudi. Bal.

b ¶Sic & in abſolutione . Adde tex.in c.uenerabilibus, de ſen.exc. in 6.

c ¶Gof.Vide de iure pa.clement.1. in glo. hic addit,& per Io. And. de reſcrip. cum dilecta,& in c.prouida,de ele.lib.6.& de tranſac. cum hi.§.ſi prætor,ff. de tranſac.

d ¶Quiete poſſidebat. Quod quando quis liberè uti non poteſt poſſeſſione, quòd detur reſtitutio, uide tex.optimum in c.ſi.ne ſede ua. quod no.uide quod ſcripſi. 2.q.3.nullus, Archi.

e ¶Coram. Ad hoc facit, quod dicit Bart. in l.ſi confeſſus,ff.de cuſto. & exhi.reorum, & Inno. in c.qualiter,de accuſa. & in c. inquiſitus,de ele.& in c.cum dilectus,de or.cogni. ad eſſentiam.nõ. & calorem eius tela iudicij nõ exigitur;& hæc eſt ratio. facit tex. in ca.ſi conſtitit,infra de accuſa. & in c.1. & 2.de accu.li.6.Bald.

f ¶Mouetur hic Papa. Hic iudicium fuit nullum propter formam mandati non ſeruatam, & in illo facta ualet confeſſio. Idem, ſi ſit nullum propter inepticudinem libelli;uide in cle.conſtitutionẽ, ad fi.& ibi glo.& Moder. de elec.& uide Io.And.in c.per inquiſitionem, ſuper glo.fi.eo.ti. ubi quid in iudicio nullo propter carentiam iuriſdictionis. Et uide in c.at ſi clerici, de iudi.& c.1. & 2.de accuſa.li.6.& Bar.in l.ſi confeſſus.ff.de cuſt.& exhi.reorum. & quid de confeſſione facta in iudicio inter perſonas, inter quas non poteſt eſſe iudicium, uide l.ſi filius.ff. de interrog. act. & ibi Barto.

g ¶De præſum. Facit c.teſtimonium ſupra de teſti. ubi uide in glo. periuris,& ſuper illa .

h ¶Si procur. Ibi uide Bar. & plenius in l.ſi.ff. iudi. ſol.& hoc quo ad iſtas ſtipulationes ſucceſſiuas,in quibus hic loquitur .

i ¶Qui fidem. Ibi uide glo.& Bar.in l.ſi duo,ff.de arbi.& plenius in l.ſi fic,ff.de uer. ob.& in ſpec.alleg.in c.dilecti,infra allega.

SVMMARIVM.

1 *Aeconomia tituli .*
De dolo malo hic intelligitur,ibid. quandoque non utiiat,nu.3.

Dictio,

Dictio, dolus, accipitur hic in malam partem .
2 *De dolo & contumacia ubi,præterquam hic,aliquid conſtituatur, uel dicatur, indicat, & nu.4.*

De dolo,& contumacia, Rubrica.

1 ¶Vidimus† de ſpoliatis,& eiectis aduerſariorum potentia. Videamus de fatigatis in iudicio aduerſariorũ dolo, & contumacia, & quod dicit, dolo, intelligas
a malo[a] ſecundum Goffr.uel ſecundum Hoſtien. quia ſpoliatur quandoque dolo,uel contumacia rei reſti-
2 tutionem cõſequi non poteſt; ideo &c.habetur†ma. 3.q.9.& 4.q.1.& 5.q.2.& 3. per totum 11. q. 3. certum repetitur autem in Sexto,& in Clemẽ.& hæc rubrica duas habet partes ad primam faciũt multa iura, quæ prohibent dolum ſuffragari,& doloſum condemnari iubent in expenſis, & intereſſe, de reſcriptis, cæterum, in fi. ſi autem, ſedes, ex tenore, & ca.fi. de conceſ. præben.poſtulaſtis, in fi.de teſta.officii,& cap. poſtulaſtis, de teſta. officii, & cap.requiſiſti, in fi.& c.fi. cui conuenit,de uerbo. ſig.ex parte 3. in fi.de reli. do. cum dilectus, de iure pa.paſtoralis,in fi.de ſim.nobis, lib.6.de reſcriptis, tibi qui, de elec. auaritiæ, & cap. ſi electio, in fi.& c.commiſſa. §.cæterum, de renuncia. c.2.de officio dele.ſtatuimus.2.de reſti.in integ.cap.1.
3 de priuil.licet.§.fi.de uerb.ſig.c.ulti.Tamen†quandoque dolus imputatur fatuitati dolum paſsi,& non uiciat,quod me.cauſa,cum dilectus,de conuer.coniug.
4 ueniens,& c.dudum. Ad ſecundam† partem facit, de conſtitu.ex literis, de officio delega. præterea, & cap. conſultationibus,& c.conſuluit, de ma.& obed.cum in eccleſiis, uer.cum igitur,& in fi.& de procura.conſtituti,ut lite non conteſta. cap.1.de re iudic.tenor, de empt. & uendi.cap.fi.de accuſa.ueniens,& c.qualiter ſecundo,de uerb.ſignif.ex parte, & li.6.de confeſſis c. 2.§.1.de ſenten. ex com.uenerabilibus, §. idem eſt, & ſequentibus, & clemen. de iudic. cap. 1.de foro competenti,quamuis.

ANNOTATIONES.

a ¶Malo.Vide.ff.de dolo. l.1.§. non fuit autem, & ibi Bart.& 22.q. 2.nequis arbitretur,de conuer.coniuga.dudum, & uide plura ex empla per Pau. de Liaza.in repeti.c.finem,infra eo.

SVMMARIVM.

1 *In poſſeſſionem mittendum ad mandatum iudicis ſi reus non admiſit, quid iuris .*
2 *Præſcriptio interrumpitur annalis per oblationem .*
Contumax ſi cautionem ſemel obtulit, & iterum poſtea ſit contumax, & in fine anni iterum offert cautionem,poſſeſsionemnè recuperet, an contra eum procedetur , & quomodo,ibid. uerſicu. ſed pone .
3 *Copulatiua ,pro diſiunctiua .*
Rigor non requiritur in eccleſiaſticis perſonis & negocijs non requiritur neceſſario , ſed ex arbitrio iudicis, ibidem. ad dictio. requiritur .
Iuſtitia pro iure,ibid. ad dictio. Iuſtitia .
Iuſtitia ubi non periclitatur , de ſeueritate , ſiue rigore decedendum , ibi d.& nu.4.
4 *Cum, pro quando, & quia, ſumitur.*
5 *Epilogus: & ſuffragium gloſſarum.nu.6.*
Rigor iuris ſecundum quæ iura ſeruetur , & quando §.2.& 3.& num.8.& 9.
Intereſt quanti ea res eſt, ut exponatur, §.3.& qualiter quid intereſt,conſideretur,num. 10.
7 *Additio gloſſarum.*
8 *Leg.ſi quis intantam, C.unde ui, quando eccleſia teneatur, & aduerſus eam non reſtituitur adultus.*
9 *In poſſeſſionem mitti actori an expediat .*

Perempta re , uel uſucapta agitur in ſubſidium quandoque actio: nego.geſt. ibid.
Mulctam bene imponat, quo caſu hic iudex,& de differentijs inter eam, & pœnam,remittit, ibid.uer.bene ei.

CAPVT I.

1 AD hæc. Caſus.Reus † qui mittendum in poſſeſ.ad mandatum iudicis non admiſit, non mulctabit de canon.æquitate,ſi infra annum caueat ſtare iuri.Cõis diuiſio. ſecunda ibi,Ad quod[*Abſentiam*]cõtumaciter interuenientẽ ante lit. conte. [*Eius rei*]contra quã directa eſt miſsio[*Amittat*]an.litera erat,Reus, ut poſſeſsionem recipiat. exponebat gl. 1.retineat. Iſta litera reſpicit decre. cõtingit.j.co.[*offerat*] & †ſic interrumpit præſcriptionẽ annalẽ, de offi-
2 cio ordi.paſtoralis,in fi.Sed pone,ꝙ poſtea iterum eſt contumax, & in fine anni iterũ uenit, & cautionẽ offert,nunqd iterũ poſſeſsionẽ recuperabit? poſſet dici; ꝙ non.imò ſecundo adiudicabit poſſeſsio actori,ſaluo iure proprietatis:uel ſaltẽ differt reſtitutio, donec cã incipiat legitimũ habere progreſſum, ar.j. c.proxi. & c.finem,ſupra ut lit.non conteſt.quoniã. §.pe.in fi. de off.ordi.ſignificauit,de ap.ad hoc,infra de procur. c.1. Eſt etiã recurrendum ad fideiuſſores, & pignora, ſi interuenerint.Hoſt.& de hoc in ſpe de primo decre to.§.iam de effectu,in fi. & adde quod ibi dixi [*Cautionem*]ſupp.hic, an. & quaſi de duobus quæratur, an ſit mulctandus, & qua pœna, ſecundũ Hoſti.[*Et negocijs*]
3 &,pro † aut,ſecundum Hoſt.de uerbo.ſig.l.ſæpe.nam ratione perſonæ,uel rei dicitur negocium eccleſiaſticũ.11.q.1.§.ex his,infra de uer.ſig. ſuper[*Requiritur*]de neceſsitate : poteſt tamen eccleſiaſticus iudex eo uti, ſi uult ſecundũ Inno.& Hoſtien. [*Iuſtitia*]ideſt ius miſſi in poſſeſsionem.& hoc patebit in gl.uel ad literam, ſicut iacet, & eſt ſenſus: quia contumax ut uerè pœnitẽs paratus eſt parere, aliter periclitaretur iuſtitia, quę
4 uult puniri contumaciam,ſupra de poſtu.c.1.uer.nos igitur.& ſecundum†hoc exponetur.cum,pro quãdo: aliàs ponitur pro, quia, ut ſit ſenſus, quia iuſtitia non periclitatur per hoc.ꝙ non fuit parium iudici[*aſtringit*]& expenſas ſoluit, a ut in glo.¶Quarta†glo.diſtin-
5 guit.&c.¶Quinta glo.arguit,quòd lex,ſi quis in tan-
6 tam,&c.& tripliciter reſpon.ad c.placuit.¶*In* † *gl.2.ibi, tueri debet*]aliàs fruſtra fieret miſsio,ut in ſequen.[*& in fi.*]uide de magi.c.fi.in glo.penul.¶*In glo* 4.*ibi.§.ſi dolo*] penul.§.eſt.uide hanc,& ſe.de cauſa poſſeſ.cum olim ſuper glo. 2. ¶In quinta glo. ibi,ui bono.rapto.§. ſednedum[*ibi, & in l.ſe.*]dicitur,quòd uiolenter occupãs rem ſuam,perdit dominium. Si uero rem alienã.poſſeſsionem reddit,& æſtimationem rei [*& ibi , meminerint*]Si tutor, uel curator forte colludio inuadit rem pupilli,uel minoris,id non nocet minoribus,& tutores & curatores tenentur.¶*In glo.ult.ibi.1.reſpon.*]dicitur contra prohibentem agi in factũ, quanti ea res eſt. & ſequentes.§.exponunt,quanti intereſt.unde ſi nil intereſt, ut quia factũ erat creditũ, edictũ illi non prodeſt [*& ibi.l.2.§. ult.*] illi mutare poſſunt,quibus publicũ iudicium eſt : alii non, niſi ſpecialiter ſit commiſſum
7 eis. ¶*In* † *glo.*4.*ibi contingit*]ibi etiã hæc glo.[*& ibi, quod dictum eſt*].ſ. quòd intelligor poſsidere.ita ponit glo.4.
8 in decre.contingit. ¶*In* †*glo.ar.quod ibi,placuit*]cui concor.de præben.cum qui 2. reſpon.li.6. & idẽ uidef dicẽdum de l.extat,ff.quod me.cauſa [*& ibi,reſtitutionis*] de hoc no.in præl.ſi quis in tantam, in 3.& 7.q. ubi tenet glo. ꝙ adultus hoc caſu non reſtituitur b & quòd
b lex locum habet in eccleſia,quando prælatus cõicato cõſilio uim intulit;uide remi.hic in fi.gl.[*& ibi,priuato rum*]

rum]nisi forte rem suam, quam occupat, per iudicem
consequi non possit, secundum Io. qui hoc no. 1. dist.
c ius gentiū, in fin. glo. & dixi supra ti. 1. olim c. 1. [*& ibi, uel ipse*] hanc so. & se. ponit Gratianus. c. * q. §. ulti. & ul
tima placet hic Phi. [*& in fi.*] & de hoc infra de succes. ab inte. c. ult. in glo. pe. & facit, quod no. de ordi. cogn.
c. 2. in 3. glo. & de reg. iur. delictum, lib. 6. & uide infra
ut lite pen. ecclesia 1. super ulti. glo. ¶ *In glo. ibi, expedit*]
9 imò posito, quòd † reus infra annum debeat cauere,
expedit actori in possessione non fuisse [*& ibi, ex hoc*]
d puta re perempta, [d] quæ eodem modo apud missum
non fuerat peritura. & seruabitur hoc etiam secundū
canones, Goff. & sic expone, cum. i. quando. Sic aliàs
re perempta, uel usucapta agitur in subsidium actio.
e negociorum gestorum. ff. de nego. ge. l. ulti. [e] Gof. [*&*
10 *ibi, interesse*] quod qualiter † considerari debeat in hoc
casu, no. per Accur. ff. ex quibus causis ma. l. ulti. & in
l. hic statim allegata [*& ibi, imponit*] sub. huic. bene ei im
ponit iudex ecclesiasticus multam; quod dic, ut no. in
fra de pœnis, licet 24. di. c. ulti. & de hoc, & de differen
tiis inter pœnam, & mulctam, uide in spec de sen. pro
la. §. 2. uer. est & quarta, & uer. sequentibus, & de mul
cta ponit Host. specialem rubricam in summa, de sen.
& re iudic.

ANNOTATIONES.

a ¶Et expensas soluit. Adde, quòd etiam pro contemptu indicis ex traordinariè potest puniri. l. obseruandum, ff. de offi. præsi. l. una ff. si quis ius di. non obtempe.

b ¶Restituitur. Pro hoc, quia minor aduersus uerum dolum, qualis est hic, & aduersus executionem pœnæ legalis non restituetur. l. si ex causa. §. nunc uidendum, & l. auxilium, in princ. ff. de mino. & utrobique ad hoc uide per Barto. missio autem ex primo decre to ui expulso non habet locum. l. si quis in tantam, uide gl. & Bar. in l. 1. in §. 1. ff. ne uis fiat ei, qui in pos.

c ¶Olim. Et uide bonum tex. in l. si alius. §. bellissime, ff. quod ui aut clam, & ibi Bart.

d ¶Perempta. Sed nonne per conuentionem est in mora, & sic peremptio illi imputari debet. dic, quòd non, imò nec post lit. contest. nisi quò ad accessionem, uide l. illud, & ibi Bart. ff. de peti. hæred. & in l. item si uerberatum. §. si. ff. de rei uend. & plenius in l. quod te, ff. si cert. pet.

e ¶L. ul. Notabilis est. l. & ibi uide Bar. & plenius in l. si cum seruū, ff. si cer. pe. & Cy. & moder. in l. viator, C. de rei uen.

SVMMARIVM

1 *Ad expensas reus condemnatur, quas propter eius contumaciam, uel dolosam exceptionem actorem fecisse constabit.*
Propter contumaciam rei potest res, quæ petitur, sequestrari, ibid.
2 *Cum monachis agitur mitius, & ab eis aufertur cupiditas possidendi, uide nu. 10.*
In possessionem missi possident, ibid. & cur fiat missio nu. 3.
Sequestratio si fiat, qui dicatur possidere, ibid.
Sequestri conditio, ut detur res uincenti, ibid. uer. nunc manebit, ui de alia de reo nu. 11.
3 *Restitutio rei dicitur multis modis peti, & fieri, & quibus, uer. quia forte.*
Dominium ponitur pro possessione, & e contrario,
Possessio pro dominio, ibid. uer. licet alibi.
4 *Sequestratarum rerum ut quis post annum fiat possessor, non est iure cautum.*
Mentio generalis non sufficit fieri priorum literarum in posterioribus, & quando, & quorum facienda, ibid. ad dicti. mentio, & num. 5.
5 *Dolus præsumitur ex taciturnitate exprimendorum.*
7 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 8.*
Contumacia multis modis committitur, & nu. 9.
9 *Additio glossarum.*
10 *Cum religiosis quando mitius agendum, uid. nu. 2.*
11 *Sequestrum minus, quam missio in possessionem; prius tamen regulariter denegatur, posterius conceditur. uide alia de eis. nume. 2.*

12 *Indefinita æquipollet uniuersali.*
Speciale prius non tollitur per generale posterius, ibid.

CAPVT II.

1 EX literis. Casus. Reus † condemnatur ad expensas, quas propter eius contumaciam, uel dolosam exceptionem actorem fecisse constabit. uel aliter, Per secundas literas non facientes mentionem de primis primæ literæ non reuocantur; & hoc nil ad titulum. uel propter contumaciam rei potest res, quæ petitur, sequestrari. Sed in hoc est opinio, & decre. hæc non dicit. unde primum teneas. Communis diuisio. secunda ibi, uerum [*Monacos*] actores [*Canonicos*] reos [*Legitime*] tribus edictis, uel uno peremptorio. de hoc infra ca. proxi. [*Mittendi*] quia agebatur de
a ecclesiis tanquam de proprietate [a] [*Religionis*] ipsorum canonicorum. erant enim regulares: uel si seculares
2 erant, agitur † mitius cum monacis, ne cupidè possideant aliena. Si enim fuissent missi in possessionem, possiderent: quia agebatur reali: nunc uerò facta sequestratione possidebunt canonici, si hoc est actum, uel saltem sequest. ff. de acquir. pos. interesse puto, uide supra de iudic. examinata, super glo. 2. uel in hoc mitius & melius agitur cum monacis: quia si fuissent in possessionem missi, canonici infra annum potuissent possessionem recuperasse: nunc manebit apud sequestrum usque ad finem litis, & tunc dabitur uincenti, hæc enim est conditio sequestri, Goffred. uide quod plenè scripsi post Ioan. mo. de reg. iur. locupletari, in penul. colum. [*Affecti*] ad hoc fieri † solet mis-
3 sio [*Restitui*] quia forte spoliati erant secundum. T. uel dic restitui de manu sequestri, uel restitui per rei uendic. is enim, qui rem uendicat, petit sibi rem restitui, sed iure dominii, infra de fide instrum. Inter dilectos, licet alibi dicatur, qui in rem agit dominium uendicat, C. ubi in rem act. l. 1. Sed ibi dominium ponitur pro possessione, sicut e conuerso. ff. de uerb. signific. interdum. dominium enim non restituitur, sed de-
b claratur. ff. de re. uendic. ex diuerso [b]. ff. si seruitus uen. l. sicut. §. sed si quare, Goffr. [*Postulantibus*] Dicit Innoc.
4 hoc non † esse iure cautum, quòd post lapsum anni quis debeat possessor fieri rerum sequestratarum, & facit quod supra dixi [*Viebantur*] ut ipsi dicebant, Vincen. [*Mentio*] expressa, ut sequitur non ergo sufficit, hæc clausula; Non obstantibus literis impetratis per partem aduersam, sic infra de confirma. bonæ. Sed cō tra, quòd sufficit talis mentio, supra titu. 1. au dita, ubi de hoc, & supra de iudi. causam quæ, Hostien. secundum quem forte hic etiam generalis mentio non fie-
5 bat in secundis de primis [*Nomina*] & ideo quò † ad ex
pressa in priori rescripto, uel coram iudicibus non poterunt secundæ literæ derogare prioribus; ad hoc, de rescriptis, pastoralis, secundum Innocen. uel hoc dicit pro eo, secundum Hostien. quia in secundo rescripto specificandum est, super quo fuit impetratum Item personæ iudicum, & litigantium, & diœceses. ista enim sunt specialia, de rescriptis, super literis, si-
c gnificante, & cap. Rodulfus. sic & de [c] principali clausula fieri debet mentio supra ti. 1. ex conquestione, & de processu, de re iudic. inter, de coha. cleri. super eo,
6 de rescriptis, dilectus prim. [*Et dolum*] qui † præsumitur ex taciturnitate exprimendorum, de quibus est dictum, secundum Hostien. [*propter hoc*] uel propter secundas literas dolosè impetratas, & exceptionem ex eis malitiosè oppositam, infra eo. finem, Goffred.
7 ¶ Prima † glo. ponit 6. modos contumaciæ. ¶ Tertia potest repeti per quæstionem, an potuerit, &c.
8 ¶ *In* † 1. *glo. ibi, non restituentis*] cui, si restituere potest, manu militari res aufertur. si dolo malo non potest, iura
tur contra eum in litem. Si sine dolo, tenetur ad interesse; hoc uult. l. se. [*& ibi. §. nihil*] uide supra tit. primo cum ad sedem, super glo. 2. [*& ibi, manifeste*] uide de iureiuran. cap. fin. super 1. glo. [*& ibi, non exhibentis*] rationes, uel instrumenta, quæ confessus fuerat habere,
9 & contra illum iuratur in litem, ut ibi. ¶ *In* † *glo. 1. ibi. §. nihil*] & infra de confessis. capit. 2. lib. 6. [*& ibi, manifeste*] & supra de iuramento calumn. c. fin. [*& ibi, c. 1.*] & 18. dist. si quis autem [*& in fi.*] Vincen. quandoque respectu non defendentis. ff. de procura. mutus. §. pœna. Item respectu latitantis. Item impedientis, ne citatio peruenire possit ad ipsum. hi casus probantur supra ut lit. non conte. quoniam. §. 1. item respectu minus instructi comparentis, de elec. c. 1. & de appel. ca. 1. li. 6. secundum Hostien. qui remittit ad sum. eod. ti. sub rubrica de contumacia. §. qualiter deprehendatur, & uide in specu. de contumacia. §. 1. ¶ *In glo. secun*
10 *da, in fi.*] contra, duriusˆ agi debet cum religiosis, infra de sim. per tuas, Vincen. Illud de pœna criminis: istud de pœna contumaciæ. & facit quod no. supra de iudic. cum non ab homine. ¶ *In glo. tertia, ibi, fecerunt*] quod facere potuerunt, ut no. infra de sequestra. pos.
11 cap. 2. in fi. ulti. glo. si enim † possunt, quod maius est, scilicet mittere aduersarium in possessionem, multo magis, quod minus est, scilicet apud communem amicum sequestrare, argum. infra de de deci. ex parte 3. Alij contra: quia licet primum sit maius, tamen à iure conceditur: secundum regulariter denegatur. infra de sequest. pos. c. 1. ad id supra de ttansla. præ. ca. ulti. Hostien. hoc credo, & dico, quòd de iuribus sequestrationis hic non quæritur: uel est maius per ea, quæ dixi super uersi. religionis. ¶ *In glo. penulti. ibi, indefinitam*] dicit † Goffr. indefinita æquipollet uniuersali:
12 sed speciale prius non tollitur per generale posterius. [*& in fi.*] & infra de confirma. utili uel inutili, bonæ. uide de hæreticis, sicut, & in summa Hostien. de commo. in ulti. columna.

ANNOTATIONES.

a ¶Tanquam de proprietate. Limita non procedere, quando agetur super titulo beneficij: quia non habet locum sequestrum. c. uno, de eo, qui mit. in pos. in 6.

b ¶Ex diuerso. Ibi uide Bart. in §. 1. & in l. Pompo. §. sed de his, ff. de procura.

c ¶De principali. Adde, quòd si in primis literis esset aliqua clausula elegans, non sufficit facere mentionem de primis, nisi etiam de clausula, uide Bar. in l. de ætate, ff. de mino.

SVMMARIVM.

1 *Contumax si est actor, reo instante, definitiua sententia ferri potest.*
2 *De natiuitate quæstio etiam dicitur, cum agitur, an quis sit natus de legitimo matrimonio.*
3 *Contumaciæ modi nec hic referuntur.*
Citare extra prouinciam non cogitur iudex, ibid.
Ad domum citatio quandiu non habeat locum, ibid. uer. no. secundum, & nu. 4. & in fin. nu. 5.
4 *Epilogus glossarum.*
Cap. fi. infra eod. & cap. Quoniam, supra ut non lite non conte. cum hoc conciliatio, ibid. & de his etiam nu. 6. uer. Idem Vin.
5 *Suffragium glossarum.*
Absente eo, de quo agitur, qui conueniendi seu requirendi. & supra num. 5.
6 *Additio glossarum.*
Citandus est principalis si inuenitur, aliàs eius procur.
7 *Litis contestatio an facta hic esset, & quo casu non fit in causa matrimonij.*
Recusatio fit ante litem contestatam, ibid. in fi.
8 *Contumacia maior est actoris, quam rei, & ratio.*
Ad agendum quandoque præfigitur terminus ex causa, ibid. circa fin. uer. Hinc est.

CAPVT III.

1 CAusam. Casus. Si † actor est contumax, reo instante, diffinitiua sententia ferri pōt. & pars. 1. decisè ponit petitionē rei, ꝯ quem actor impetrauerat delegatos. ꝓa ibi, ceterum, petitionē exaudit [*De na*
2 *tiuitate*] an. s. fuerit nata † de legitimo mr̃imonio, ut sciatur, an eius filius ex ipsius persona succedat. auo. [*& infra*] hic continet, quod habet de of. dele. cām q̃, & qui fi. sint le. cām. 1. ut patet in 1. cōpil. in dicta decr.
3 causam [*Absentauerit*] no. tres † modos contumaciæ. de his supra c. proxi. [*De Anglia*] q. d. extra prouinciā non cogit iudex citare absentes, qđ dic, ut no. de clerī. nō resi. ex parte, & c. tuæ, Host. [*Ad domum*] no. ꝓm Host. ꝙ quandiu quis copiā sui facit, uel defendit, non habet locum citatio ad domum, ad quam recurrit quasi ad
4 ultimum refugium, ꝓm eum. ¶ tertia † glo in prin. tra-
a ctat de citatione ad domum; quod fit, cū non apparet
b citandus, nec eius procura. [b] 2. signat̃ rium, de decre. fi. infra ti. 1. & de decre. quoniam; & tunc soluit, ꝙ illa in reo, hæc in actore cōtumace, & subdit diuersitatis rationem. interserit etiam opi. ꝙ hic fuerat lis conte.
5 quam reprobat ¶ *In* 3. † *glo. ibi. §. hoc autem*] non datur restitutio ei, contra quē usucapiebat absens, si procura. eius præsens erat, qui poterat conueniri, uel amici, qui parati fuissent defendere, ut in l. se. [*& ibi, §. prætor*] fit citatio ad domum absentis [*& ibi, 1. respon.*] denunciet mulier. infra 30. dies post diuortium se prægnantem ad domum mariti, si illius, uel patris copiā habere non possit [*& ibi, hoc autem*] antequam detur contra pupillum possessio rei seruandæ causa uocantur tutores: & si non extant, cognati, affines, & liberti idonei & ibi, properandum, in prin. 2. col. ibi litera reum præ
6 sentē uocat fugientē. ¶ *In gl. no. quòd, ibi inuenitur*] in prouincia, ut hic, & infra eo. cum olim, Host. [*& ibi, procura.*] hoc, si talis est causa, in qua possit procur. interuenire, secundum Ala. Vin. T. & Phi [*& ibi, excommunicetur*] de reo intelligas [*& ibi, Absens*] idem Vinc. & Host. & hoc etiam tenet Ioan. 1 1, q. 3. quicunque, licet alibi dixerit, scilicet 3. q. 9. in summa, istam decre. esse corre
7 ctam per decre. quoniam frequenter [*& ibi, quidam* † *dixerunt*] T. qui dicebat hoc probari per prin. decre. puto, quòd inducebat uer. terminandam, Goff. Ia. de Alben. & Inno. qui dixit hoc contineri in integra, de integra possessione esse. sed in an. non apparet, pro arg. T. facit, quod no. supra de iu. c. pe. [*ibi, decisio causæ &c.*] dicebat Abb. quod magister suus dixerat, quòd ista erat talis causa, in qua poterat procedi, lit. non conte. s. causa matrimonialis, supra ut lit. non cont. quoniā, §. porrò. sed hic non continebatur fornicationis periculum, quod ibi est ratio, nisi diceres, quòd illa esset ratio impulsiua secundum eum [*& ibi, non est uerum*] ar. ad hoc, quia fuisset facta non recusatio, cum habet fieri ante lit. conte. sed argu. non est præcisum, per decre. insinuante, supra de offi. dele. [*& ibi, quam rei*] infra eo.
8 cap. 1. lib. 6. [*& ibi, hæc ratio*] ratio hæc non † placet Hostien. sed placent duæ, quæ sequuntur, & addit tertiā: quia à principio in potestate actoris fuit agere, nō rei. & ideò illi plus, quam isti est contumacia imputanda, quod probatur. ff. de calumn. l. annus. ff. de doli excep. l. pure. §. fi. & exprimitur in §. omnem, hic alle. & §. si uero inter prędictum [*& ibi, reum*] quem forte nūc dimittit: quia uidet eum habere defensiones suas paratas, & expectat, quòd pereant, & hoc colligitur supra ut lit. non conte. quoniam. in prin. de testi. significauit, & c. Albericus, hinc est, quòd quandoque præfigitur actori tempus ad agendum ex causa. C. de ingenu. ma. l. diffamari, infra de resti. spo. frequens. li. 6. [*& in fi.*] de materia huius glo. in spe. de contumacia. §. 2.

NANOTATIONES.

a ¶Tertia glo. Et no. practicam huius glo.ut primò fiat citatio de domino tantum,quoniam fit à prin. de procuratore,ut in l. eum qui ,C.de procur. ſed hæc eſt melior, de quo uide plene in l. 4.§. ait prætor, & l. hoc amplius,ff.de dam.infec.per Bar. & ibi Bart. intelligit hunc capit. quando dicitur,quòd ſi procuratorem non dimiſit,ad dominum,quando certum eſt ipſum reliquiſſe procuratorem: alias ſi dubium, tunc ſufficit ad domum, uſque quod diſcernatur de procuratore,& uide ſcripta 3.q.8.cauſante.Archi.

b ¶Nec eius procur. Vide d. Barba. conſi.18.in 3.col.in fi.in 1.uolu.& per Alex.conſi.2.in 3.uol.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Contumax ſi reus eſt poſt litem conteſtatam, quando feratur definitiua ſententia,& quando in ueram poſſeſſionem actor inducitur, & nu. 3.*
2 *Litis conteſtatio per indirectam reſponſionem ſuper re deducta in iudicio,non per exceptionem peremptoriam; & quando per interrogationem,nu.17.*
Prorumpere,quid ſignificet,remittit, ibid.ad dict. prorumpit.
3 *Appellari poteſt etiam à definitiua poſt alteram appellationem ab interlocutoria, & quo caſu.*
Duntaxat,excludit tacita,eo.nu.
Poſſeſſio quædam uera,quædam tædialis,ibid.in fi.
4 *Compendium, & ſuffragium gloſſarum.nu.5.*
Promiſſio nuda ubi ſufficiat.§. 1.et nu.6.
Cautione iuratoria de parendo iuri non obſtante ex iuſta quis cauſa poteſt appellare.
Interrogatio prætoris,& partis comparantur. §.2.& nu.6.§.1.
Ad malitiã ſuperãdã datur dilatio, & quo caſu hic,ibi.§.in 5.gl.
Contra contumacem quibus modis procedatur & ad quæ §.ultimo,& num.
6 *Additio gloſſarum.*
Iuratoria cautio exigitur ob contumaciam præcedentem,& etiam ſine contumacia à declinante iudicium,& an hoc ſit indifferenter, ibid. & à receſſaris in remota, ibid.
An ſcholaris pro ſcholare cauere poſſit,ibid.
An conuentus in curia Anglicus, uolens recedere ſatisdet.
8 *Sine litis conteſtatione an ſententia definitiua dicatur in odium eludentis iudicium poſt iuramentum præſtitum.*
9 *Hæc decretalis quando locum habeat.*
Liquere de cauſa quo caſu dicatur, ibid.

CAPVT IIII.

a 1 ROut nobis. Caſus.Si† reus poſt
2 lit. cont. eſt contumax,ſi aliàs liquet de cauſa, fertur diffiniti ua ſententia: ſi non liquet,actor in ueram poſſeſsionem inducitur.& cõis diuiſio. Pa ibi, Ideoq; [*Iuratoriam*] hoc eſt contra iudices, qui in limine iudiciorũ ſine cauſa hoc iuramentum extorquent [*Præfixa*] poſt cautionẽ iuratoriam,de qua præmiſit [*reſpondet*] dicebat Lau. no. per† indirectam reſponſionem ſuper re deducta in iudicium fit lit. conteſt.40.an.per
2 excep. præſcriptionis, uel aliam peremptoriam à reo propoſitã non fit lit.conte.de lit.conte.c.2.li.6.de quo hic notauerant Inno. Hoſt. & Abb. [*Contentio*] hoc innuit ꝑm Ho. ꝙ libellus fuerat oblatus [*Percepiſſet*] ſup. ꝑm Inn.Hoſt.& Abb.ꝙ adiunxit, ꝙ propter id nõ erat reſtitutio facienda[*Prorumpit*]non expectando,an admitterent excuſationes ſuæ,uel nõ, ꝑm Hoſt.qui de ſignifi. huius uerbi remittit.ĵ. de appel. ſuper eo. in §.fi. [*Conuocetis*] ad idẽ ſupra de offi. dele.cũ olim,& ſupra ut lit.non conte.accedens.1.ſed dic,cõuocetis,de gratia, non iuris neceſsitate [*Diffinitiua*] à quaꝫ diffinitiua
3 reus poterit iterum appellare, niſi prima appellatio fuerit manifeſtè friuola, ut in conſtitu.cle.eo.ti.ſi ante [*Poſſeſſionem*] ſi de cauſa non liquet, uel liquere non poteſt [*Duntaxat*] excludit quæſtionem poſſeſsionis. & per hoc patet, quòd iſta eſt uera poſſeſsio, non tædia-

4 lis tantum. ¶Secunda † glo.reſpon.per quæſtionem, qualis cautio hic &c. & an iuratoria, uel pœnalis &c. ¶Quarta glo.tractat,an per reſponſionem ad interro
b gationem,&c. & arguit ſine[b] libello &c.¶Vlt.glo.diſtinguit,aut agitur reali,aut perſonali, & aut reus contumax,& actor.& ſi reus,aut litis eſt conteſt.aut quaſi conte.aut nullo modo cont.& primo caſu,aut liquet
5 de cauſa,aut non. ¶*In † glo.1.ibi,contumacia*] uide ut lit. non conteſt.tuæ, ſuper 1.glo. [*& ibi,eo tempore*]uide de offi.dele. conſultationibus,ſuper gl.2.¶*In gl.2.ibi,§.ſed & ſi dubitetur*]habens ius reuocandi domum,cauet nu dè tantum:aliàs cogeretur ſuſcipere iudicium non in ueniens ſatiſdantes[*& ibi,l.ulti.*]uide de app.ad hoc.2. ſuper.1.gl.[*& ibi, §. falſus*]non committitur cautio de raro,quam dederat procur.uictus, domino appellante[*& ibi,cum apud*]ſtipulatio de ſoluẽdo, quod.ſiudex condemnabit;non committitur,ſi iudex ap.condemnat, quem ille prius abſoluerat,ex quo non fuit additum, qui ue in eius locum &c.¶*In 4.glo.ibi.§.1.ibi,interrogatur*] non ſolum à prætore accipere debemus, ſed ab aduerſario. ¶*In 5.glo.ibi,iubemus*]hic & in §.præ.una parte renunciante allegationibus, dantur alteri 30. dies,poſt quos ad malitiam ſuperandam dabitur dilatio.¶*In glo.ult.ibi,l.2.*]cuius caſum habes in §.proxi.alleg.[*& ibi,§.& ſi quidem*]uult ille.§.quòd ad finẽ trienni per ſex menſes,ex quo nõ uenit actor uocatus per tres uices,abſoluatur reus ab inſtantia,& condemne
6 tur actor in expenſis.¶*In†glo.2.ibi,ſed & ſi dubitetur*] per hanc l.dixerunt hic Ala. Goffr.& Hoſtien.quòd licet hic propter præcedentem cũtumaciam fuerit exacta ca utio iuratoria, tamen etiam ſine contumacia, qui declinat iudicium,vt ſcholaris iudicium poteſtatis,eligens forum magiſtri,uel epiſcopi compelli poteſt per poteſtatem,uel iuſticiarium, ut promittat ſaltem nudè ſe ibi reſponſurum de hoc.& an idem in quocunq; conuento in foro non competenti, no.in præalleg.§. ſed & ſi dubitetur,&.in ſpec.de ſatiſda.§.2.uerſi.ſed nũ quid præmiſſa,& uer.ſe.& in uer. præce.tunc an ſcholaris ſatisdare poſsit pro ſcholare, & an Anglicus ſuo
c nomine conuentus in curia,uolens recedere,debeat[c] ſatiſdare[*& ibi.l.ulti.*]& infra de appel.ad hoc 2.¶*In glo. perinde,ibi, intelligo*]idem Hoſtien. [*& ibi,exerceri*] quod non eſt uerum, quod dic,ut no. ſupra de libel.obla.c. 1.[*& ibi,in antiqua*]ibi dicebatur,Recuſauit, excepto ꝙ interrogatus ab actore, quot annis [*& ibi , conteſtatio*] idem Guil.in ſpe.de lit.conte.§.2.uer.ſed nunquid,idẽ
7 Goff.ſupra de ele.dudum 2.ſic ſoluens† contrarium illius decre. ſ. quòd licet non fiat per poſitiones, & reſponſiones;fit tamen per interrogationem partis, uel iudicis reſponſione. ¶*In gl.expreſſium, ibi,illud*]Ioan.1.
8 [*& infi.*]T.licet quidam dixerunt† hoc ſpẽciale,quòd fertur diffinitiua lite non conteſt.in odium illius, qui poſt præſtitum iuramentum eludit iudicium, quod non placet Hoſtien.Goffr.tamen in decre. dudum. 2. de electione.hoc tenebat inducens.ſi.C.quomodo & quando iudex,auctẽ. qui ſemel,in fi.¶*In glo.ult.ibi, dilingue*] de hoc plenius in ſpe.de contumacia.§.ſequitur. & coniungenda eſt hæc glo. cum illa, quam habes infra c.ueritatis [*& ibi, ſi autem non liquet*] uidetur,
9 quòd† ſemper liqueat: quia aut actor fundat intentionem ſuam; & condemnatur reus: aut non; & abſoluitur. C.de rei uend.l.fi.de cauſa poſ.cum eccleſia. dicit Inno. hanc decre. locum habere, quando reus
d contumax eſt lit.conteſta.[d] per cuius forte confeſsionem,uel aliter, ſi præſens eſſet, proba ret actor intentionem ſuam,& ideo datur actori uera poſſeſsio. obiectio autem eſſet uera,actore contumace poſt lit.conteſt.& utroque caſu eſt fauor præſentis,& odium contumacis [*& ibi, & ita*] idem quò ad miſsionem, non quò ad proceſſum,uel diffinitionem cauſæ.

ANNO-

ANNOTATIONES.

a ¶Prout.Iſte tex.probat ibi,diffinitiua ſentẽtia terminatur,uel &c. quòd ſententia decreti non ſit diffinitiua;ad idem text.in c.1. infra tit.proxi.ubi confirmat, quòd inuiolabiliter obſeruetur,quod eſt neceſſe in diffinitiua: & tamen hic etiam loquitur poſt lit.conteſt.ad hæc gl.in l.Fulcinius, ff.ex quib.cau.in poſſ.ea.& in l.præſenti,de his, qui ad ecc.confu.Et uide Bart.in l.ſi finita.§.ſi forte, ff.de dam.infect.& ibi pro & contra aliàs ſcripſi.Item facit,quòd licet ego proteſter me nolle intrare iudiciũ, uel fiat proteſtatio, quòd non facio cauſa lit. conteſt. quòd ſi poſtea aliquid propono de negotio prin.quòd fit conteſt.& à proteſtatione uidetur receſſum,ad quod uide Io.Andr.in Mercuriali.in regula excep.de reg. iur.in 6.& in c.cum M.de conſtit.& de ſpon.ex literis,de offi.deleg.quæſiuiſti,Archid.

b ¶ Sine libello. uide in c.1.de libell.oblat.

c ¶ Debeat. In iſta gloſſ.in prin.not.quia litis conteſt. etiam abſente accuſatore poteſt fieri: quia habetur,ſi iudex interrogauit,ac ſi pars,ut dicit Bar.in l.is,qui reus,ibi.ſed quæro de pub.iud.Bal.

d ¶ Lit.conteſt.Vide ad materiam huius glo.in uer.ut ſi lis,in c.ſæpe,de app.& in c.per tuas, eo.tit.qualiter procedatur in crimina libus abſente accuſatore,glo.1.in c.licet in beato,de accu.Archi.

SVMMARIVM.

1 *Exceptionem qui obijcit fundata intentione actoris, & acceptis inducijs deficit in probando, condemnatur in expenſis, uide numero 5. & 6.*
2 *Diuiſio decretalis.*
3 *Præſertim, pro maximè.*
Decretalis hæc in quibus cauſis intelligatur, ibid. & in qua cauſa parte, num.4.uide nu.5.6.7.& 12. quando locum habeat.
Calumniari conſueuerunt homines magis in temporalibus, quàm ſpiritualibus cauſis, ibid.
4 *Conſtitutio generalis eſt: & de conſilio fratrum uidetur emanaſſe per appoſitionem in ea decreti.*
Suppletio, dictio.maximè, ibid. alia,num.5.
Nolle, hic contemptum non inducit, ibid.ad uerſic.quam nolit.
Mens attenditur conſtitutionis,non uerbatantũ,ibid.in fi.& nu.6.
5 *Incontinenti, quod temporis habeat hic ſpacium.*
Pœnæ huius conſtitutionis quando ſit locus, eod.num.uerſi.& per hunc, & quando moderanda, num.9.
6 *Frequenter, & ſæpe aduerbia poſita in conſtitutionibus non indicant ideò reſtitutionem earum.*
7 *Expenſarum condemnatio expreſſa in quot caſibus fiat, remittit, uide etiam in ſuffragio, uide alia de eis infra.*
Ex tunc, aduerbij ſignificatio, ibid.
8 *Huius decretalis prouiſio ſuperflua non fuit, & ratio.*
9 *Moderatio pœnæ hic quando facienda.*
10 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 11.*
Expenſarum, & damnorum refectio propter contumaciam, & in fine litis condemnatio eorum, & mentio in libello quando fieri debeat, & ſupra num.7.& infra num.13.§.1.& nume.14. & ſequentibus ad numerum uſque 23.
Soluendo qui non eſt, alio modo regulariter punitur. §.1.
12 *Additio gloſſarum.*
13 *Poſt publicationem atteſtationum licet nouum probare capitulum per teſtes.*
14 *Expenſæ contumaciæ an peti poſſint etiam directè, & quando ueniant indirectè, an fiat condemnatio ſtatim, an poſtea, & quando num. 22.*
Cap.eum qui, eod.tit.lib.6.ab hoc diuerſitas, ibid.in fi.
15 *Expenſas contumaciæ an reſtituat is, quo abſente proceditur, uel procedi poteſt.*
16 *Expenſæ quæ deducantur ex eis, in quibus fuit condemnatus uictus in definitiua, & num.22.*
Victoriam cauſæ regulariter obtinet fouens iuſtam cauſam, licet ſæpe non obtineat, ibid. uerſi. ſed ſæpe uidemus.
17 *Victus non ſemper condemnandus in expenſis, ſed ratio reddenda in ſententia: aliàs non ualet abſolutio.uide num. 19. & 20.*
18 *De calumnia etiam in cauſa criminali, & appellationis iuratur.*
19 *Appellatus, an, ſi ſuccumbat in appellatoria cauſa, ſit in expenſis condemnandus, diſtinguitur.*
20 *Appellans ſi pro parte ſuccubuit, & pro parte obtinuit, an ſit & quando condemnandus in expenſis.*
21 *Vtiles expenſæ in neceſſarijs continentur, non contra.*
22 *In aduocatos expenſæ faciendæ an ueniant, ſi gratis operam præſtitit.*
Remuneratio futura pro expenſis habetur, ibid.
Iuramentum præſtatur ſuper expenſis, etiam ſi conuentum ſit, credi uerbo creditoris,ibid.ad dictio.iurabit.
De taxationis expenſarum, ſi ſit erratum,reuocatione ubi dicat,in dicat, ibid.in fine.
24 *Arbitrio iudicis quæ relicta ſint.*

CAPVT V.

1 TInem. Caſus.Qui†fundata intentione actoris peremptoriã objcit,& acceptis inducijs deficit in probãdo, punitur in expenſis:quia doloſus preſumitur. latius diceremus, Qui fundata intentione actoris exceptionem obiicit &c.ut ſic includeretur quaſi peremptoria,de qua infra de except.c.1.in 4.glo.& dilatoria eo caſu, quo probatur, uel proponitur poſt litẽ conteſt.ut notatur de excep.exceptionem,& patet de
2 offi.deleg.inſinuante.& non recipit†congruam diuiſionem: quia præmittit,intermittit,& ſubmittit conſtitutionis cauſas, inter quas conſtitutionem interſerit: poſſet tamen diuidi in duas partes, in prima præmittit conſtitutionis cauſas generales. in ſecunda ibi, præſenti,ponit conſtitutionem,& duas ſpeciales cauſas interſerit.prima cauſa ibi, Quia frequenter; & hoc propriè reſpicit prohibitum,& quò ad cauſam impulſiuam.ſecunda ibi,ut hoc ſaltem,& ponit cauſam finalem [*Vltra modum*] q.d.non poſſet eſſe, quin partes gra uentur aliquantulum,ſed ſeruandus eſt modus, & eſt
a arg. pro media uia tenenda;ad hoc de offi. cuſtodis[a].
3 c.1.Hoſt. [*Præſertim*] ideſt†maximè ꝑm Hoſt.qui dicit etiam in tempo ralibus cauſis decret. locum habere[i], in quibus etiam plus,q̃ in ſpiritualibus conſueuerunt homines calumniari.& ideò etiam in illis plus prouidendum eſt ꝑm eum, infra de pœnis, calumniam, & idem Abb. & ad hoc etiam inducunt generalitatem cauſæ,de qua ſequitur,ibi, Quia frequenter [*Beneficijs*]
4 in an.erat,uel officijs [*Decreto*] innuit ꝑm Hoſtiẽ.hanc conſtitutionem generalem emanaſſe de conſilio fratrum [*pars*] ſcilicet actor [*Fundauerit*] maximè ꝑm Hoſtiẽſ.qui etiam dicit, ꝙ licet per hoc uerbum uideatur hæc conſtitutio loqui lit.conteſ.tamen ex mente, idẽ eſt, etiam ſi conteſt.non ſit.tu dic,ut dicam ſuper uer.
b incontinenti [*Reliqua*] ideſt reus [*Quam nolit*b] contemptum non importat,Io.q.d.non uelit,Vin.hæc eſt falſa,dormiens uult legere.uerum eſt,hunc dormiẽtem nolle legere,& de hoc ſupra, de offi.deleg.prudentiã§.ſexta,ſuper uerſic.non uelit.Dicebant tamen Vinc. & Tan. ꝙ iſte dicebat ſe habere probationes, ſed non
5 in promptu [*Incontinenti*] ideſt ſine† interuallo,infra de teſti.cog.præterea.ꝑm G.Na.uel ideſt in termino aſſignato à iudice ſecundùm Tan. & Goffr.& ſi.incontinenti
e nenti[e],de reſtitu.ſpolia.literas, ſecundùm Vinc.& per hunc uerſi.dixit hic.G.Na.Egy.& Pet.ꝙ ceſſat hæc pœna,ſi ſtatim aſſumit onus probãdi,per quod not.duo neceſſaria ad hoc,ut pœna iſta locum habeat, ſcilicet, ꝙ fundata ſit intentio actoris,& hoc conſtet,& ꝙ non ſtatim ſumat onus probandi. altero iſtorum deficien
d te ſufficit actori prouiſio iuris cõmunis[d],ſcilicet con
6 demnationis in fi.cauſæ [*Frequenter*] ergo †nõ ſemper: ſic ſupra ti.1.ſæpe,& tamen locum habet conſtitutio. & dicit Hoſtien.quòd per hoc patet error reſtringentium conſtitutiones ad cauſas ſpirituales [*Differendum*] dicit Hoſtien.ex mẽte huius uerbi patere,quòd etiam
e ad dilatorias extendatur conſtitutio[e] [*Opponuntur*] ſim.

de

f de excep. paſtoralis † [*moderatas*] concor. prin. ibi, ultra
7 modum [*Expenſas*] 30. caſus † expreſſos in iure, quibus
ſit condemnatio expenſarum, uide in Spec. de expen.
§. iuxta, uerſi. ſunt autem [*Ex tunc*] ſcilicet ex quo dila-
tionem recepit uſq; ad exceptionis determinatiõem
[*Condemnetur*] ſup. & ſoluere compellatur; & ſic bene
8 cõtinuatur, quod ſequitur. Sed † oppono, q̃ inutile &
ſuperfluum fuit hoc remediũ. ex quo enim ponis fun
datam intentionem actoris, & exceptionem propoſi
tã per reum non eſſe probatam, ſtatim debet fieri cõ-
demnatio in principali, & demum ad expenſas totius
cauſæ. ad q̃d ergo ualet hæc prouiſio? So. poſſet reus,
qui deficit in una peremptoria probanda, adhuc pro-
ponere aliam, & probare, per quam abſolueretur in
principali. utilis ergo fuit prouiſio. ualet etiam hæc a-
ctori quando propter ſuam contumaciam, uel aliam
quamcunque cauſam non fieret pro ipſo, licet uictore,
9 condemnatio expenſarum tempore diffinitiuæ
[*Soluendo*] in † rotum, nec in parte: aliter iudex modera
retur pœnam iuxta facultatum quantitatem. ff. de offi.
præſi. illicitas. §. pen. Vinc. [*Hoc ſaltem*] q. d. ex quo non
abſtineret timore iuramenti ſecundùm Hoſti. [*Timo-
re*] cõdemnationis expenſarum, uel pœnæ arbitrarię,
ſi eſt inops [*Ingrauamen*] ſimilis tex. infra de appella. re-
10 prehenſibilis, & c. ſæpe. ¶ Quarta † glo. ponit 6. modos
probãdi. ¶ Quinta notat, & remittit. ¶ *Glo. ſed nunquid*]
diuiditur in 6. partes. primò tractat de expẽſis factis in
dilatorijs. & hic facit tria. quęrit, ponit, opp. & ſoluit di
ſtinguendo. ſecũdò tractat de expenſis contumaciæ,
ibi, ſed expenſę dicens duo, q̃ etiam iuſtè litigans illas
ſoluit, & q̃ ſtatim ſoluit. tertiò ibi, Item, tractat de ex-
penſis principalis cauſæ, & præmittit regulã, quam po
ſtea determinat diſtinguendo, an ſit iurarũ, uel nõ. po
nit opi. quam nõ diſtinguit, quam glo. fatetur ueram
in criminali. 4. ibi, Sed in cauſa, tractat de factis in cau-
ſa appellationis. 5. ibi, & not. tract. quæ expenſæ ſint re
ſtituendæ. ſextò ibi, & not. q̃ expenſæ, tract. de petitio-
ne, & condemnatione ipſarum. ¶ Vlt. gloſſ. ponit duo
11 regularia. ¶ *In 1. gl. ibi, Litibus*] uide hanc & ſequen. in c.
præalleg. ¶ *In quarta glo. ibi, ſiquidem*] uide de ord. cogn.
c. 1. ſuper 1. glo. [*& ibi, ſiue*] præſumitur dominus, qui
fuit dominus. ¶ In gl. ſed nunquid, ibi, ſancimus, quæ
iubet contumacem reficere expenſas, & damna ante
litis ingreſſum [*& ibi, qui ſemel*] habes illius caſum in
præalleg. §. in alijs, uerſi. quid ſi [*& ibi, eum quem temere*]
uide de libel. obl. c. 2. ſuper 1. glo. [*& ibi. §. oportet*] hanc
& ſe. infra, intelligas [*& ibi. §. etiam*] ibi reſtituuntur litis
ſumptus ab adminiſtratore Reipubl. & tutore, niſi ra-
tionabilem cauſam habuerit litigandi [*& ibi, indefen-
ſum*] quicquid ueniebat reſtituendum tempore petitæ
hæreditatis, dato, quòd caſu pereat, reſtituere teneref
[*& ibi. l. omnes, in fi.*] ibi ſi cauſa cognita cõuicti fuerint
ſine iuſta cauſa, & legitima petitione pulſaſſe [*& ibi. l.*
1.] & ibi, accuſans aduocatum de præuaricatione, &
id non probans de calumnia no. [*& ibi. §. ne temere*] pu
nitur à competenti iudice appellãs malam litem pro-
ſecutus. & in l. ſequenti dicitur, quòd punitur in l. lib.
auri [*& ibi. §. non omnia*] mandatarius non imputat mã
datori ſpolium latronum, naufragium, impenſas lan-
goris ſui, uel ſuorum [*& ibi. §. ult.*] hanc & duas ſe. ui-
de de foro compe. dilecti, ſuper ult. glo. [*& ibi, ſiquis ali
cui*] aliàs eſt. §. ſub. l. inter cauſas, & §. impendia, dicit, q̃
impenſæ per mandatarium bona fide factæ reſtituun
tur, etiam ſi mandãs minus impenſurus fuiſſet [*& ibi.
§. item ſciendum*] iſte. §. & ſequens dñt in redhibitoria ſer
ui damnorum, & expenſarum, quæ præcedunt litem
conteſta. in libello debere fieri mentionem, quæ poſt
lit. conteſt. fiunt, ueniunt iudicis officio. ¶ *In glo. ult. ibi,
ſoluendo*] ſi eſt debitor ex maleficio ex publico, & priua
40 crimine, & hoc uult. l. 1. ſtatim alle. [*& ibi, in ſeruos*]
ſequitur, ſi nõ defendantur à dominis, & eos, qui inopia laborant, corpus torquendum eſt [*& ibi. l. ult.*] quã
habes. 12. q. 2. ſi ſine, ad idẽ. ea. q. fraternitas [*& ibi. l. ult.
in fi*] uiolans ſepulchrũ ſoluit. l. lib. auri; & ſi eſt inops,
in corpore luit pœnam [*& ibi, quicunque*] recipiens ſer
uum alterius fugitiuum, ſi pœnam. 20. ſol. præſtare nõ
poteſt, luit in corpore [*& ibi. l. 1.*] uide in præalleg. de-
cre. de cauſis, ſuper ult. gloſ. ¶ *In † glo. 1. in fi.*] & not. per
hoc Hoſt. q̃ cum hæc ratio in omni cauſa locum ha-
beat, ſiue ſit iuratum, ſiue nõ, generaliter eſt intelligẽ-
da conſtitutio. & idem dicit de ratione, quæ ſtatim ſe-
quitur. & idem dicit de ratione, quæ ponitur in fi. ca-
pituli. & idem de illa, quæ ponitur in medio, ibi, quia
frequenter, & cet. ¶ *In glo. 4. ibi, per teſtes*] ſed ſi probatio
13 † actoris facta per teſtes liquet partibus, ergo atteſta-
tiones ſunt publicatæ: ſed poſt publicationem teſtes
non producunt, in auct. de teſti. §. quia uerò. ergo nec
peremptoria probari poteſt per teſtes. de hac oppoſi-
tione Innoc. non curo. nam nouum capitulum bene
poteſt etiã per teſtes probari poſt atteſtationes publi-
catas, ut ſatis dicam, de teſtibus fraternitatis, & facit ſe
quens gloſ. ¶ *In glo. ſed nunquid, ibi, quidam dicunt*] ſcilicet
Laur. Tan. Vin. Goff. Na. Inno. & Hoſt. & ſic ſeruat cu-
ria, ut not. Goff. in Spe. de expen. §. iuxta, uerſi. ſed nun
quid deficiens, & de materia huius glo. eo. tit. §. nunc,
de expenſis, poſt prin. & per Hoſt. in ſum. huius tit. ſub
rubrica de contumacia. §. qua pœnã afficiat, & diſtin
ctionem hic poſitã per Pet. & Abb. decido. uideas illã
quaſi ad literam in Spec. eod. ti. præalleg. §. poſtremò,
uerſi. ex præmiſſis [*& ibi, ex literis*] & infra de reſti. ſpo.
frequens, & de except. pia, lib. 6. [*& ibi, propter contuma-
ciam*] etiam ad primam citationem, uel ſecundam, de
hoc de procur. querelam [*& ibi, cum dilecti*] uide quod
ibi not. in ult. glo. [*& ibi, antequam audiatur*] hac ratione
14 † uidetur quibuſdam, q̃ directè peti non poſſint expẽ
ſæ contumaciæ, nec ueniant in condemnatione, ſed
debentur indirectè, ſcilicet ſi uelit contumax audiri p
iura ſtatim allega. & licet legiſtæ de hoc diſputent: ta-
men certum eſt expenſas cõtumacię etiam in cõdem
natione uenire, de procur. c. 2. & c. auditis, infra c. pro
xi. in fin. eod. tit. c. 1. lib. 6. ſi tamen facta eſſet miſsio in
poſſeſſionem tedialem, tunc uerum eſt, q̃ ueniũt ex-
penſæ indirectè, ſcilicet ſi contumax recuperare uelit
poſſeſſionis commodum. patet etiam per iura prædi
cta, q̃ ad talem condemnationem contumax non ci-
tatur, remiſſ. dabo, infra de pœn. calumniam. non ob.
quod not. eod. tit. eum qui, lib. 6. in gloſ. antepen. quia
illud in diffinitiua, uel proceſſu negocij principalis. an
15 autem † expenſas contumaciæ reſtituatis, quo abſen-
te proceditur, uel procedi poteſt, eſt opin. Compoſt.
tenet, q̃ ſic, ut not. de elect. c. 1. lib. 6. in gloſſ. hanc pœ-
nam. & hoc fateor in fi. litis, cum fuerit victus, & ſic re
ſpondetur ad rationẽ ipſius, & procedit dictum Guil.
qui tenet contrarium in Spec. de expenſis. §. iux. uerſi.
quid ſi talis, & Cyn. C. de iudic. ſancimus, in 4. q. pro. &
contra de appel. reprehenſibilis, & c. ſæpe. tamen ſi nõ
proceditur, licet procedi poſſit, non uidetur obſtare
condemnationi per decret. Nicolao, de appellatio. &
g not. de renun. ueniens 8, in glo. ſed non uidetur [*& ibi,
16 in expenſis litis*] quod † intellige deductis his, quas ſoluit
propter contumaciam, uel quia non probauit exce-
ptionem, ut hic. illas enim ſoluit ex culpa ſua. unde ſi-
bi imputet, de reg. iur. damnum, lib. 6. & uide in præl.
§. nunc de expenſis, uerſi. cæterum [*& ibi, à proximo ca-
ſu*] eo. ſcilicet, quod dictum eſt de expenſis contuma-
ciæ [*& ibi, tunc non debet*] Idem not. Bar. Brix. 2. q. 1. in pri
mis, ubi de hoc. & uidetur hoc placere Accur. in præa.
§. oportet, in auct. de iud. & hic Inn. pro eis facit, quia
non probat hoc eſſe &c. de offic. delega. cum contin-
gat. C. de proba. neque natales. ſed ſæpe uidemus iuſtã
cauſam

cauſam habentes ſuccũbere, & ideo litis euentus dicif
dubius. ff. de pecul. quod debetur, & facit quod not. ff.
ad l. Aquili. qua actione. §. ſi quis, & dicã infra de pur.
uul. c. 2. ſed dic, q̃ regulariter obtinet fouens iuſtã cau
ſam, & ad ea, quæ rarò &c. ff. de legibus, nam ad ea [*&
17 ibi, ueriſimile*] fateor hanc ſententiam, ſed hanc præſum
ptionem tollit præſumptio inſurgens ex ſententia. fa-
cit de crimine fal. ca. pen. & quod ibi not. & facit. ff. de
iureiur. nam poſtea. §. ſi damnetur, p̃m unum caſum.
Item uide, quod dixi de pœnis, calumniam, ubi patet
alia reſponſio [*& ibi. §. etiam*] ibi rationabilis cauſa liti-
gandi probatur aliter, q̃ per iuramentum [*& ibi, illud*]
ibi loquitur de metu eſtimationis damni contingen-
tis caſu fortuito: hic de metu intereſſe, quod prouenit
ex malitia ſuccumbentis [*& ibi, alij dicunt*] & hos ſequi
i tur Hoſt. quod mihi placet i per decre. calumniam, in-
fra de pœnis, quæ dupliciter hoc probat, ut ibi dicam
ſuper glo. 2. & Guil. dicit curiam ſic ſeruare, niſi iuſſus
Papæ, uel alia rationabilis cauſa ad cõtrarium mouea
tur, in præalleg. §. nunc de expenſis, in fin. 1. columnæ:
non tamen negat iſta opinio, quin probabilis ignorã
tia probata aliter, q̃ per iuramentum excuſet ad con-
K demnationem. & ponit Hoſt. exemplum k in illo, qui
in arca paterna inuenit inſtrumentum debiti, cui ſatiſ
factum erat, ſed ipſe ignorabat, de regu. iur. qui in alte
rius, libr. 6. uel probauit aliquid de intentione ſua, ſed
non plenè, infra de iureiur. mulieri, & facit quod dixi
de calumnia. c. 2. in fi. intereſt, religioſa & honeſta per
ſona; quod non eſt ueriſimile, q̃ iniuſtè peteret, de no
ui ope. nun. c. 2. In his & ſimilibus fieret abſolutio. Eſt
tamen hoc ipſum, quare abſoluitur, in ſententia expri-
mendum: aliter non ualeret abſolutio, in auct. de iud.
§. oportet, collatio. 6. [*& ibi, ſed in criminali*] & tamen in
18 ea † iuratur de calumnia, ſupra de iuram. calumn. ca. 1.
[*& ibi, in cauſa appellationis*] & tamen in ea iuratur de
calumnia, infra de iuram. calum. c. 2. lib. 6. & ſic facit pro
opin. Placentini, & ſe. [*& ibi. q. 6. omnimodo*] de hoc ead.
q. §. patet, & uide quod nota. infra de reg. iur. ignoran-
tiam, lib. 6. ubi not. quæ ſit in hoc ratio, quam hic not.
19 Ianoc. & Hoſt. Dixit † tamen hic Innoc. quoſdam dice
l re, appellatum l, ſi ſuccumbat in cauſa appellationis,
non debere condemnari in expenſis eo, q̃ iuſtam ha-
buit cauſam litigandi, ſcilicet ſententiam prius pro ſe
latam, niſi de ſententiæ iniuſtitia euidẽter appareret,
argu. ex not. de renunc. in præſentia. Hoſt. addit aliam
rationem, quia appellatus nil agit, ſed patitur, & trahi
tur inuitus. & ſi iudex bona fide tulit pro ipſo ſenten-
tiam, bene eſt. ſi dolo, dolus, cuius ipſe non fuit parti-
ceps, non debet ſibi imputari, infra de reg. iur. non de-
bet, lib. 6. ipſe Hoſt. remittit ad ſummam, eo. tit. & quo
modo ſub §. cum autem. uerſi. quo igitur, & uerſi. ſed
nunquid appellatum, & uide in Specu. de expenſis. §.
nunc uidendum. uerſi. quid de appellato. Petr. de S. de
hoc tractauit in decr. cordi, de appel. ut debitus, ſuper
20 glo. antep. Quid ſi † appellans pro parte ſuccubuit, pro
parte obtinuit? Inno. hic diſtinguit, an ſint plures arti-
culi, in quorum altero obtinuit, in altero ſuccubuit;
& tunc fiet compenſatio expẽſarum. debuit enim ap
pellare ſolum ab iniuſto. Si uerò unus ſolus erat arti-
culus, tunc diſtinguere non tenebatur; & ſic fiet con-
demnatio, ex quo in parte obtinuit, & de hoc uideas
in Spec. præalleg. §. nunc uidendum, uer. fi. ubi in fi. ad
21 literam quaſi inuenies dictum Inno. [*& ibi, ſunt † & uti
les*] quidam antiqui ponunt, non utiles. & ſic Io. 2. q. 1.
in primis, & Vin. & Inn. hic, & facit pro his decre. cum
ueniſſent, in fi. ſtatim alleg. communiter hic eſt litera
ſine, non. & Hoſt. illam literam, cum non, reprehẽdit,
hanc uarietatem tangit etiam, ſed nil diffinit, etiam in
Spe. de expenſis. §. fi. ubi proſequitur hanc partem gl.
puto, q̃ utraq; litera ſit bona. Si enim recipias utiles,
quæ meliorem cauſam faciunt &c. & propter hoc ha
bui 10. aduocatos, cum nec qualitas cauſæ, nec cõſue-
tudo fori requireret, tunc bene ſtat non. ſed ex quo tu
non coniungis moderamen utilibus, bene ſtat etiam
ſine, non, maximè, quia & neceſſariæ ſemper ſunt uti-
les, ſed non conuertitur. & p̃m hoc erit utriuſque lite
ræ idem ſenſus. nã neceſſariæ includunt moderamen.
in utilibus ergo moderetur iudex [*& ibi, aduocatis*] etiã
22 ſi habuit † illos gratis ſub ſpe remunerationis: ſecus, ſi
dono puro p̃m Guil. in Spec. de expenſis. §. fi. uerſ. ibi,
m quid ſi m uictor, & facit quod not. in uerſ. ſe. [*& ibi, ſi
quis*] aliàs eſt. §. ſub l. inter cauſas. &, ut dicit Tan. Vinc.
deducet quas domi facturus eſſet. ff. ad exhibendum.
l. ſed ſi hæreditas, ff. de rei uend. l. ſi res [*& ibi, terminato*]
uide quod dicam de ſequeſt. poſſ. c. 1. in fi. [*& ibi, iura-
bit*] etiam ſi conueniſſet ſuper eis, credi uerbo credito
ris de hoc in Spec. de proba. §. fi. uer. quid ſi ibi [*& ibi.
c. ult.*] uide quod ibi dixi poſt Inno. in gloſ. antepe. cir-
n ca reuocandam taxationem, ſi erratum eſſet in ea n.
23 ¶ *In glo. pen. in fi.*] per hanc literam † dicunt quidam in
ipſa termini aſſignatione fieri cõdemnationem. Alij,
& male, q̃ fiet in fin. litis. Alij, q̃ ex quo in probatione
defecerit, hoc tenet Hoſt. & mihi placet: fatetur tamẽ,
q̃ in datione termini iudex hoc comminabit. primũ
o dictum placet Inno. o. cui demum ipſe ſic opponit de
triplici iniquitate. primò quia fertur ſententia ſine cer-
ta quãtitate, de qua nec poteſt haberi certitudo, cum
factæ non ſint. ſecũdò, quia iudex ſe intromittit de tra
ctu futuri tẽporis, cõtra id. ff. de uſuris. l. 1. tertiò, quia
ſub conditione fertur ſententia; de his remittit, ſupra
de procu. auditis, & uide quod dicam de ſequeſt. poſſ.
c. 1. ad fi. ubi dicam, quod hic not. Inno. ¶ *In glo. ul. in fi.*]
24 hæc ſunt, quæ non ſunt à iure † diffinita, quæ iudicis ar
p bitrio relinquuntur ſecundùm Vin. P & Goff. quæ po
ſuit Guil. in Spe. de offi. iudi. §. pen. in fi. & uide, quod
de compurgatorum numero ibi dixi contra Vincen.
numerus teſtium. ff. de teſtib. l. 3. infra de teſtibus, cum
cauſam. ff. de uſuris. mora. tempus, infra quod ſuſpi-
cionis cauſa debet probari. Item inducię citatoriæ, ut
lite non conteſtat. quoniam: Item expenſæ; ut hic. ff.
de rei uend. in fundo. Item numerus compurgatorũ,
infra de pur. cano. cum in in iuuentute, & canon pœ-
nitentialis. 26. quæſti. 7. tempora. tempus, quod datur
condemnatis. ff. de re iudicat. l. 2. tempus iudicandi, de
de offi. deleg. conſuluit.

ANNOTATIONES:

a ¶ Cuſtodis. Prouidere ergo debet iudex, ne partes grauentur ſum
ptibus, & propterea cauſam, quæ uenit de longinquo, delegare de
bet ad partes litigantium, ut l. cum poſt ſententiam, C. de appe. &
de offi. ordin. ut litigantes, lib. 6.

b ¶ Quam nolit. Vide Innocen. in ca. poſt electionem, de conceſſio.
Præbend.

c ¶ Incontinenti. Vide ad hoc bonum text. & ibi Barto. & in l. ſi is, à
quo, ff. ut in poſſ. leg. & per modern. in l. fi. C. de compen. & in l. 2.
C. de edic. diui Adri. toll. & uide glo. Bart. in l. iuriſgentium. §. qui
nimò, ff. de pact. & in l. lecta, ff. ſi cer. pet.

d ¶ Prouiſio iuris communis. & ita cum hæc opi. Io. tranſit hic Egi.
& Pet. & dom. Abb.

e ¶ Conſtitutio. De hoc infra, in prin. gloſ. mag. & ſuper illa.

f ¶ Paſtoralis. Et tamen iudex contra hanc præſumptionem excep-
tionem admittit, ut hic: & remedia iudicis, quando uehementer
ſuſpicatur contra excipientem, uide Inn. in c. poſt electionem, &
ibi Ioan. Andr. de conceſſio. præbend. & poſt Compoſt. in c. quòd
ſicut, de electio. in fina. poſt gloſſ. & uide aliud remedium, in cap.
ſtatutum, in fin. de reſcriptis, libr. 6. ubi uide, aliud remedium hic
de except. hac.

g ¶ Veniens. Quod poſſit in eis condemnari, eſt etiam glo. in uerſic.
expectata, & optimè facit text. in auct. qui ſemel, C. quomodo, &
quando iudex, & gloſſ. pen. in cap. reprehenſibilis, de appell. & ui-
de de materia expenſarum etiam in cauſa principalis, & cauſa ap-
pellationis, quod not. ſupra de appella. cap. ſæpe, & ad id quod di-

citur

citur,ſupra de abſente,uide tex.in auct.ei qui. C.de temp.appell. canonizata.2.q.6.ei qui,aliàs ſi quis, & ibi ſcripſi, Archi.

h ¶Videtur.Plura ergo debent concurrere,ut quis teneatur ad iſtas contumaciæ expenſas,ſcilicet ut citatio teneat,quòd citatus non fuerit iuſtè impeditus,quòd aduerſarius ipſam contumaciam accuſauerit,quòd illicentiatus receſſerit,quòd iudex,ſi uenisſet,procedere potuiſſet,& quòd talem cauſam in procedendo contumaciam potuerit impedire,licet alij contra in hoc, ut ſupra patet.

i ¶Quod mihi placet. Contra tenet Bart.& communiter docto.in l.properandum,C.de iudic.& in l.qui fundum.§.etiam,ff.de leg.2.& tex.melior de iur.in §.hæc autem omnia,inſt.de pe.te.liti.

K ¶Exemplum. Item ſi forte habet opi.pro eo,iuxta not. in cap.ut debitus, de appell.in glo.pen.Bal.

l ¶Appellatum. Vide per do.Pet.de Anch.conſi.415.

m ¶Quid ſi. Et ibi, quid ſi uictor erat peritus,ita quòd non indiget aduocato, an ſalarium poſſit petere,de quo uide Bart.in l.ſtipulatus eſt,ff.de fideiuſſo. & uide etiam de hoc Cyn.poſt Iac.de Aret. in l.ſancimus,C.de iudi.& Bald.in l.ſi.C.de fru.& lit.expen.

n ¶In ea. Et de taxatione expenſarum, & qua actione petantur, & quid de factis ante lit.conteſt. an ueniant officio iudicis, uide hic pleniſſimè Pau.in repetitione huius c.& Io.And.in c.ſæpe, de appell.in gloſ.ſuper uerſi.expenſarum.

o ¶Inno. Iniqua uidetur iſta opin. cum enim tunc temporis non ſit in culpa,cum non defecerit in probando,& ſic nõ ſit debitor,quo modo ad id,quod non debet,condemnabitur.

p Vin.c.Ad materiam eius, quod tangit gl. an qui non poteſt in ære, teneatur in corpore, uide Innocen.& Ioan.Andr.in c.Odoardus, de ſolut.& in l.1.ff.de pœnis,& in l.ſi quis id quod,ff.de in ius uocan.& in l.ſi quis in iure,ff.de iniurijs,& Bal.in l.quicunque,ff.de ſer.fugitiuis.

SVMMARIVM.

1 *Contumax condemnatur in expenſis factis à tempore citationis emiſſæ.*
Diuiſio capituli, ibid.
2 *Literæ de rato pro procuratorio.*
Contra electum hic in modum exceptionis an ageretur, ibid. tenetur perſonaliter adire curiam, nume.4. & quæ ſeruare teneatur, ibid.
3 *Citatio contra electum non eſt neceſſaria ad curiam, & quo iure.*
Facta ad diem an habeat duo mandata, num. 6.
De, uſque, præpoſitione, ibid. ad dictio. uſque.
4 *Serò, pro tarde ſumitur, & quomodo ſumatur in ſtatuto pœnali.*
Citatum quæ excuſatio releuet ad non ueniendum, ibid.uer.& hæc prima, & num.8.14.an uenire teneatur poſt diei lapſum, nu.7.
8 *Vtrumque, idem, quod qualitercunque.*
9 *Expenſæ à quo tempore computandæ.*
Earum petitio an locum habeat in cauſa criminali, num.11.§.ult, & num. 16. & 17.
Expectat altera pars in appellationis cauſa in Roma.curia ex conſuetudine poſt aduentum unius partis 40.dies, ibid.uer.hoc dictũ.
10 *Epilogus, & ſuffragium gloſarum, num.11.*
In conſortibus litis ſpecialia quæ, & num.12.
Ad diem certum quod mandatur, uel ſtipulatur, uel relinquitur, an unum ſit dictum, an duo, §.2. & num.14.§.1.
Procuratorem mittere, uel conſtituere quis teneatur. §.3. & nume.14.§.2.
Mora an purgetur in crimine. §.4.& num.14.§.ult.
Experiundi poteſtatem quis dicatur habere, ibid.
12 *Additio gloſarum, & num.13. cum ſequen.*
Per imum melius expeditur, quàm per plures, & quando, ibid. num. 12.
13 *Electionem annullandam, quæ reddunt, quæ nullam.*
A comminatione non poteſt appellari, & quando, ibid. §.in glo. in perempt.
14 *Per nuncium etiam citari poteſt.*
Procurator nullus cogitur fieri, ibid.
Procuratorem quis dicatur non poſſe reperire, ibid.
Pecuniæ obediunt omnia, ibid. uerſi.de epiſcopo enim.
Ad pauperem debet ire iudex delegatus, ut expediat cauſam, uel per quod.
15 *Roma mutari non ſanum.*
Cap.quorundam. 8. diſt. intellectus, ibid. uer. Item non eſt.
16 *Expenſæ ueniunt abſoluto in cauſa inquiſitionis etiam ex officio factæ, & quando, & cui. alia de his uide num. 9.*
17 *Expenſæ debent reſarciri etiam à condemnato in cauſa criminali ultra pœnam criminis, & non eſt pœna condemnatio earum, ibidem.*

CAPVT VI.

1 Vm dilecti. Caſus. Contumax † condemnatur in expenſis factis à tempore citationis emiſſę in prima parte ponit formam ꝓceſſus.in ſecũda interloquitur,ibi,Quia propter.In prima facit. 5. ponit primò comparitionem nunciorum electi, & aduerſariorum ipſius,& deciſam cauſęcommiſſionẽ. ſecunda ibi, quamuis, ipſius primam contumaciam: tertia ibi, Volẽtes, ipſius electi citationem.quarta ibi; Expectantibus,ipſiu s abſentiam,& excuſationẽ.quinta ibi,ſed contra,ipſius excuſationis impugnationem

2 [*De rato*] ideſt † procuratorium,quo continebatur,ꝙ ratum haberent, quod per illos fieret, cõcor.de iura. calum.c.pe. [*Contra eundem*]hic oportet p̃m Inn.& Ab.

a in modum exceptionis agi ẽ electum,etiam [a] ſi nil petat.iſte enim confirmatus erat; quod patet,quia uocatur electus. quare confirmationem non petebat iam habitam, ordinationem non: quia abſens nõ poterat ordinari.Item ex contextu literæ patet,ꝙ non agebat per uiam inquiſitionis,uel denunciationis,nec in modum accuſationis, quia non interueniret procur. nec poteſt dici,ꝙ iſti procur.fuerunt admiſſi ad proponẽda hæc crimina proſequẽdo appellationem ſuã: quia non appellauerant, nec electus proſequebatur ſuam app.quam fecerat.Hoſti.remittit de ordi.co.cum dilectus,in fi.& dicit,ꝙ ex quo electus appellauerat,cauſa delata erat ad curiam, de elec.quamuis, li.6.& quamuis non proſequeretur ipſe, aduerſarij tamen poterãt & debebant proſequi,de app.oblatæ,de elec.c.1.lib.6. & ſic proſequendo hæc & alia crimina poterant opponere,dicens,ꝙ hæc non ſequitur concluſio.[Inn.de qua dixi[*Electione*]ideſt electionis confirmatione faciẽ 3
da,uel facta [*Appellauerat*] de ap.extra iudicium remittit Inno.de maio.& obe.dilecti, de ap.cum ſit Romana,& c.conſuluit,& c.ad audientiam, & c. conſtitutis. 2.& c.bonæ [*Suſpicio*] infra de præſump.nullus [*Iuris or*
3 *dinem*] hodie non † eſſet neceſſe iſtum citari, de elec. c.1.& c.cupientes,lib.6.[*Vſque*]concor.de reſti.in inte. cum ex literis,& c.coram,de dilationibus,expoſuit,in fi.de fi.inſtru.accepimus,de uoto, licet. In his autem,

b Vſque, [b] adijcitur feſtis.ad idem de teſti. præſentium. §.teſtes,lib.6.uide quod dixi,de ord. ab epiſcopo. c.1. ſuper.1.glo.[*Dominicam*]de hac forma citandi in ſpe.de cita.§.1.uer.item excipitur, ꝙ citatio fit ad diem, & p

c Hoſti.in ſumma, de ferijs.§.fi.in princ. [c] [*Procuratorem*]
4 hodie † perſonaliter teneretur uenire, & ſeruare tempora decre.infra de elec.cupientes,lib.6.[*Scribebat*]ſed non probat,ut dicit glo.[*Sero*] ideſt tardè cõcor.de crimine fal.ad falſariorum.Hiero.ad Elbidiam. q.4. conſuetudo humani ſermonis eſt, ſero, non ueſperam ſignificare,ſed tardè.ſolemus enim dicere,ſero uenisti, 5
i.tarde.dubitari † ſolet,ſi ſtatuto ſinodali,vel municipa liin eadem ſpecie delicti diuerſa pœna imponitur agẽ

d ti de ſero, [d] dicam de homi. ſi perfodiẽs.& hæc prima excuſatio ex parte nunciꝰ. ſecunda ex parte termini. tertia ex parte aduerſantiũ [*Diſcrimina*]generalis excuſatio.ſic infra de accu.ueniens.potuerat non obſtante uiarum diſcrimine; quod allegabat. aliter non ſic de facili mittit quis procuratorem, ſicut nuncium,ſecũdum Vin.qui ſic intẽlligit etiam iura,quæ allegat glo. Idem Abb.& talis faceret excuſationem,qui non reciperet procuratorium.Hoſt.[*Dumtaxat*] tunc enim ex-

cuſaret

cuſaret ꝓ impoſsibilitatem ſuperueniẽtem, ex quo perſona ipſius requirebatur;ſic de offi.deleg.c.fi.Hoſ.

6 [*Duo*] Pet.de Bel.Per.in qõne,an † ualeat citatio facta ad diem feriatũ, quam not.in l.dies feſtos, C.de ferijs, non uult fateri,ꝙ citatio ad diem habeat duo mandata:ſed dicit unum indiuiſibile illa ratione,quia nõ ualeret citatio ſine die,ꝓ l.ita ſtipulatus,in prin.ff.de uer. obl.hæc ratio non placet,ut dicam infra de app. cum parati, in fi.dictum uerò hoc reprobat. tenetur quod not.hic Goff.& Hoſ.dixi infra de reg.iur.lib.6. [*Preſentare*] ſi ſcit ſaduerſariũ ibi manere: aliàs quare ueniret?

7 Si enim legitimum habuit impedimentum, circũductum eſt peremptorium.ff.de iudi.& l.poſt.ſi non habuit,quantumcunque ueniat ad expenſas tenetur,qđ ſufficere debet,& lex,Celſus,in ſolutione loquif,quæ ſemperliberat.ff.de ſolutionibus,ſi pro me. Alij dicũt, ꝙ ſemꝓ uenire debet, ſaltem ut dicat cauſas abſentiæ, & ut litiget,ſi aduerſarium inueniat p̃m Inno.uide ſupra de ferijs.c.ult.in prin. Pet.& Abb. expediunt ſe,dicentes hæc uerba in cauſis beneficialibus hodie deciſa per decreta.primam,de elect.lib.6.Hoſt.dicit,quòd hic fuit partis allegatio. & quod dicitur in uerſi.ſe. loquitur in prius obligato.ſed hęc ſola citationis forma obligat.poſt diem igitur lapſam non remanet obligatus,licet de contumacia puniri poſsit.Tertia opin.eſt diſtinguens inter conſiſtorium Papæ, uel alterius ordinarij delegati.in primo tenetur poſt diem uenire:in ſecundo non.& ſit ratio: quia forum primum eſt certum;ſecundum incertum & uagũ.Poſt hoc dicit Hoſ. iſta omnia in ſubtilibus allegationibus conſiſtere,ſed ueritate carere.nam ſi contractus à principio uolũtarij obligant,fortius præcepta etiam à principio neceſſaria. Item ſi non eſt contemnendus ordinarius, ergo minus delegatus,& poſſet etiã uagari ordinarius. unde dicit citatum ad certum diem, & locum; ſi non uenit in die, uenire debere poſt diem, quamcito poteſt. nec obſt.hæc allegatio : quia Papa p̃m eam diffinit, & maximè quando iudex citans habet certum domicilium, uel locum iudicij, & tunc maximè quando ſcit aduerſarium,uel eius procuratorẽ eſſe ibi,uel in propinquo.Si uerò non habet citans certum locum iudicij, non ſic aſtringitur poſt terminum in perpetuum, ſed infra paucos dies,illos,ſcilicet quibus iudex expectare conſueuit,poſt quos non dicatur aſtrictus, licet contumax [*Nequiuerit*] ff.mandati.l.ſi mandato.2.§. Paulus reſpõdit die[*Vicino*] forſan cum tunc expectaſ

8 ſet,de offi.dele.conſuluit[*Vtcunque*] ideſt † qualitercunque [*Formidabat*] ideſt ſe formidare dicebat. canonica enim erat allegatio, ſi probaſſet, infra de ſent.excom. decæterꝰ, p̃m Vin.hoc uerum ad excuſandam perſonalem comparitionem, ſed non procuratoris, ſecundùm Inno.[*Reputauimus*] quod poterat etiam facere, ſupra de offi.deleg.conſuluit, & ſupra eo.prout; Vin.

9 [*Tempore citationis*] non in † quo,ſed ad quod fuerunt citati p̃m Io.ex tunc enim & non prius fuerat cõtumax. dicebat Inno.not. computandas expenſas à tempore

e citationis,& non tẽpore contumaciæ [e] tantùm,quod dicebat Hoſt.uerum,quando citatur is, de cuius con-

f tumacia [f] iam apparet.ſic ſupra de procu.auditis.Hoc dictum Hoſt. uerificatur conſiderata antiqua conſuetudine curiæ, p̃m quam in appellationis cauſa poſt aduentum unius partis altera expectatur per 50. dies. Illo igitur reſpectu ponderaui in prin.c.primam contumaciã, uel forte ſtatutus fuit terminus ad appellationem proſequendam,ut in 4.gloſ.puto,ꝙ reſtituantur expenſæ citationis,ſalno quod dicam de procur.querelam,& victualium poſt contumaciã,quatenus plus expẽditur,&c.ut ſupra c.proxi.dictum eſt:prius facte, ſcilicet ante contumaciam reſeruantur ad finem cauſæ.hæc uera niſi in caſu, de quo loquitur Hoſti.quando ſcilicet citatur is, de cuius contumacia iam apparet. & eſt ſimilis differentia,quam dicã infra de exceſſ.

10 prælat.ex literis.in glo.arg.ꝙ.¶Prima † glo.no.tria ſpecialia in conſortibus , quorum alterum determinat. ¶*Glo.hic ſumptum*] alleg.concor.& ſignat contrarium. ¶*Glo. ex hoc uidetur*] not.ꝙ impeditus tenetur procurare mittere; alleg.6.concord.alleg. in contrarium 7.iura, inter quæ interſerit rationem.ponit opi.Vin.& demũ ſoluit diſtinguendo inter actorem, & reum, & in reo cauſam arduam & nõ arduam,impedimentum temporale & perpetuum. ¶Glo.ſic uidetur,& ſequẽs ponit duo argumenta,& duo contraria.¶Gl.ult.arguit, ꝙ etiam in criminalibus &c. & remittit. finis obijcit,

11 & remittit. ¶*In † glo. 1. ibi, agere*] uel defendere cum ſatiſdatione,iudicatum ſolui,ut in l.ſtatim alleg. [*& ibi. §. rati*] ſatiſdatio rati non debetur à procuratore, qui conteſtatus eſt litem.¶*In 5.glo.in fi.* uide de mu.pe.c.1. ſuper 1.gl.¶*In glo.hoc ſumptum,ibi, Celſus*] ſi arbiter mandat dari calendis,duo ſunt mandata [*& ibi, hæc ſcriptura*] ſequitur,ſi 20.dederit,uel iurauerit ſe aliquid factu rum, unã conditionem exprimit habentem duas partes [*& ibi, ea tamen adiectio*] ſi dicit teſtator,Lego uxori argentum,& ueſtem,quę ipſius cã parata ſunt,unum eſt legatum: ſecus,ſi dicat,Quæque ipſius cauſa &cet. [*& ibi, omnis ſtipulatio*] id quod in diem ſtipulor,ſtatim debetur: ſed peti non poteſt ante diem,nec ipſo die,ꝙ totius eſt promiſſoris [*& ibi, ſi quis ita ſubſti.*] ſubſtitutio facta,ſi decedat filius infra decennium,non protẽditur poſt decennium,& infra tẽpora pubertatis. ¶*In glo.ex hoc, ibi. quartum*] loquitur de litigatore,qui febricitans receſsit à iudicio[*& ibi.l.1.*] qui rebus ſuis ſupereſſe nolunt,uel non poſſunt,per alios agere,& defendere poſſunt [*& ibi, præſcrip.l.1.*] ille dicitur non habere poteſtatem experiundi,qui nec experiri,nec mãdare poteſt.¶*In glo.& ſic ibi, & ſi poſt tres*] reus,qui promiſit iudicio ſiſti, purgat moram ueniendo paulo poſt diem, ſi ius actoris non ex mora dererius factum ſit. ¶*In glo.ult.ibi, qui crimen*] ibi qui non proſequitur accuſationem,extra ordinem punitur,& nihil.in expenſis;

12 & concor.de ſent.excom.ſacro¶*In † 1.gl.ibi,ubi de hoc*] g in prima glo.& uide quod ſuper ea dixi g. [*& ibi, ſpeciale*] ſcilicet in conſortibus [*& ibi. §. rati*] aliud collige p Clemen.de procura.religioſum [*& ibi, criminalia*] hoc intelligũt quidam,ut Goff.cum agitur ciuiliter,ut hic agebatur [*& ibi, ſi duo*] ubi de hoc, & 2.q.6. ſi quando

h [*& ibi, hæc quippe*] [h] ubi de hoc,& fuit gloſ.Vinc.Idem Ioan.& Goff. [*ibi, non credo*]Idem Hoſt. [*& ibi, quantum plures*]immò per unum melius expeditur,ff.de populariꝰ actionibus.l.2.Hoſt.infra de procu.ſi duo,li.6. ¶*In glo.2.ibi, in minoribus*] ſup.tantum [*& in fi.*] & quia

13 primum & quartum reddunt electionẽ annullãdam, ſaluo quod habes hodie de electione auaritiæ, libr. 6. Reliqua uerò reddunt electionem nullam. not.Abb. talia poſſe ſimul opponi.¶*In glo.3.in fi.*]unde dixit Hoſtien.grauamen à iudicibus ad inſtãtiam aduerſæ partis illatum.¶*In glo.4.in fi.*] dic,ut infra de electio.c.1.de appell.c.1.libr.6. ¶*In glo.in peremptorio, ibi, comminari*] & à tali comminatione cum de iure fiat, non poteſt appellari: ſecus,ſi ſit de facto,infra de appel.cum ceſſante,p̃m Hoſt. ¶*In glo.not.ibi, per † nuncium*] Io.etiam proprium citati p̃m Abb. ſed hoc non colligitur hic. ¶*In glo.ſumptum, ibi, ſicut*] dic, ut ibi.¶*In glo.ex hoc, ibi, qui exiuſta*] quod eſſet abſurdum.ſequeretur etiam alia abſurditas,ꝙ cum nullus cogatur fieri procur.inſt.man. §.ſicut,& §.rectè,imputaretur forſan ei, qui procura. inuenire non potuit,cum nullus obligetur ad impoſsibile,de appel.c.fi.quod arg.eſt neceſſarium,niſi fraudulẽter aliquid allegetur p̃m Hoſt.de epiſcopo enim, uel alio potenti & diuite hoc non præſumeretur,maximè quia pecuniæ obediunt omnia, Eccleſiaſtes 16.

per quod etiam dicit Hoſtiē. ℭ pauper, qui nil fingit, perpetuò impeditur, perpetuò excuſabitur à cōſtitutione procuratoris, quicquid dicat finis huius gl. quid ergo tunc fiet? uadat, uel mittet ad eum iudex delegatus, de teſtib. cog. c. 2. & de plano & ſine ſtrepitu decidat cauſam. in auth. de manda. prin. §. ſit tibi, quem. in ciuilibus per ceſſionem facile expedict. infra de ſolu. Odardus, ſecundùm Hoſt. [*& ibi, iuris*] hodie primo, lib. 6. [*& in fi.*] dicit, ℭ hæc decre. loquitur in electo, in quo ſpeciale eſt, ℭ impeditus tenetur procura. conſtituere, licet cauſa ſit ardua, de elect. cupientes, lib. 6. ver
i ſic. inſuper[i], & facit infra de appell. oblatæ, ad fin. ¶ *In glo. & ſic, in fi.*] de hoc. 18. diſtin. propter, infra de reg. iu. moram, lib. 6. ¶ *In glo iuxta illud, ibi, ad curiam*] maximè,
15 quia † ſanum non uidetur morari Romæ, argu. 7. q. 1. qualiter, ubi de hoc in fi. 1. glo. [*& in fi.*] Vincent. non eſt contra, quia ibi ignorans qualitatem ſecundi loci, de gratia primo loco reſtituitur. hic de iudicio loqui tur, quod redditur in inuitum, & facit ſupra de renun. ad ſupplicationem. ¶ *In gl. pen. in fi.*] uel de gratia, ut ibi.
16 ¶ *In glo. ult. ibi, inquiſitionis*] quam † aliquis proſequitur, cuius interſit, ſecundùm Hoſt. de hoc in Spe. de expē. §. 1. in fi. quid ergo, ſi nullo proſequente iudex inquiſi uit, & abſolutus eſt inquiſitus, tenebitur ne inquirens ad expenſas, ſi iudex proceſſit, ut debuit, ſcilicet fama deferente? de accuſ. qualiter. 2. non tenebitur, cum ex ſui officij neceſſitate id fecit, ut ibi, & de ſi. licet Hely. faciunt not. de offic. deleg. ab arbitris, lib. 6. in ult. gloſ. & ſuper ea dixi. nec enim ius reipublicæ debuit dimittere indefenſum, quod timore expenſarum fortè dimitteret, facit. ff. de peti. hære. l. illud. habuit ergo motus propter famam probabilem cauſam, quæ excuſat à condemnatione expenſarum, de electio. cap. 1. in fi. libr. 6. de hoc ſupra cap. proxi. ubi uero non præceden
k te infamia[k] calumnioſè inquiſiuiſſet, locus eſſet condemnationi, quæ uenit, ut intereſſe, ut ſupra dixi, non obſtante, quòd procedit ex officio, ut patet de ſenten. excom. ſacro, uerſic. cumque, de hoc etiam per Cyn. C. de iud. l. ſancimus, in 15. quæſt. [*& ibi, criminalis*] huic
17 † dicto Vincent. quod placuit Ioan. & Hoſtienſ. & cui concordat, quod nota. infra de pœnis, calumniam, in prima glo. uidetur obſtare, quod ſufficit pœna criminis, & pro parte accuſatoris ſufficit pœna talionis, nec duplici pœna &c. ſupra de iudi. at ſi clerici. ff. nau. cau. ſta. l. licet. ſed dic, quod cōdemnatio expenſarum non eſt pœna, ſed proſecutio intereſſe, & rei familiaris reſpectu recipientis, ut dixi. de reſcript. capi. ulti. ſuper uerſic. moderatis, & not. de electio. cap. 1. libr. 6. in gloſſ. hanc pœnam, & in fi. & ſic per pœnam criminis non impeditur. C. quando ci. act. cri. præiu. l. una. Item pœna talionis infligitur propter calumniam, & ſic propter extrinſecam cauſam: pœna expenſarum propter iniuſtum litigium, & ſic propter intrinſecā, & ſic propter diuerſa ex eodem delicto punitur dupliciter, & facit infra de crimine falſi. c. 1. & in fine ultimæ gloſſ.

& in c. ſupra proxi. qui dixit, ſic intelligen. quod not. in Spec. de expen. §. fi. uerſi. hoc quoque.

g ¶ Super ea dixe. Et per Cyn. & Salice. in l. 2. C. de conſor. eiuſdem lit. & uide gloſſ. in Clemen. religioſus. infra allega. & uide Barto. in §. rati, infra allegat. & in. nihil, C. de procurato. per Cyn. Bald. & Salice.

h ¶ Quippe. Quod poſſit in cauſa conſortis, licet criminali, dicit gloſſ. 2. quæſt. quinta, ſtatuit, & ibi ſcripſi, & 3. quæſt. 6. hoc quippe. uide etiam quod ſcripſi in c. cum M. de conſt. & 2. q. 6. ſi quando, ubi etiam eſt glo. Archi.

i ¶ Inſuper. Sic & in omni cauſa, quæ requirat celeritatem, & quæ tempore feriato poſſit tractari, ut not. Bart. in l. non exigimus. §. ſi quis in iudi. c. ubi latè de materia iſta. ff. ſi quis cauſ. & in le. 1. ff. de diuer. & tempor. præſcrip. & Cyn. in l. 1. C. de teſtam. milit. & ibi etiam per Bald. & uide Ioan. And. de procurato. c. quæretam, & uide Barto. in l. quæſitum, ff. de re iudi. & uide per ipſum. ff. pro ſo. l. idemque.

K ¶ Præcedente infamia. Vide per domi. Bartol. conſilio 47. in primo uolumine, per totum.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis hæc gratioſa, & eius diuiſio.*
2 *Victoriam obtineo, ſi quid peto, nec eſt qui excipiat, uel excipere poſſit intentione mea probata.*
Electus ad petendam confirmationem, uel conſecrationem cum teſtimonialibus literis & decreto ad ſuperiorem debet accedere, ibid. uerſic. Dicit Innocen. habet tempus, intra quod conſecrari debet, num. 3. uerſi. & dato.
3 *Confirmatio electionis, & conſecratio quando teneant, & num. 4.*
Præuentio malitioſa dat cauſam caſſandi, quod factum eſt, ibidem uerſicu. ſi autem.
Ex falſis literis ſiquid fiat, eſt irritum & inane, & in quo caſu hic, ibid.
4 *Solicitè, quid ſignificet.*
Simplex uerbum pro compoſito, ibid. ad uerb. quærentis.
5 *Confirmatio ſiue dicatur nulla, ſiue aduerſus eam petatur reſtitio, cauſa pendente nil eſt innouandum.*
6 *Poſt confirmationem, & conſecrationem quibus caſibus poteſt excipi, & uel agi contra confirmatum, & conſecratum, & quem, & quorſum, num. 7.*
Contra electionem ſi obijciatur ante confirmationem, quæ differentia ſit ab obiectionibus poſt confirmationem, ibid. uerſi. hæc tamen, & quid contra eam obijci poſſit, ibid. & num. 7.
In electionis, & confirmationis caſſatione quæ & à quo probanda, & quæ ſententiæ forma, eod. nu. & num. 7.
Factum quod eſt quandoque irritatur, ex eod. num.
7 *In populari actione obſtat etiam res iudic. & quando.*
Præuaricatio, uel colluſio ſi doceatur, non obſtat exceptio iudicati, ibid.
Litis conteſtatione omiſſa proceſſus & ſententia, & exinde quæ ſecuta ſunt, caſſa & irrita nunciantur, ibidem, uerſicu. Illud autem.
8 *Rationabilia quæ ſunt conſideranda in electionis negocio, an ſit canonica, commiſſo.*
9 *Forma mandati non ſeruata proceſſus uitiatur.*
Teſtimonium ſine iuramento quo caſu ualeat, ibid. & teſtimonio regis credi poteſt, ibid. ad dictio. Carcaiæ.
10 *Confirmatio electionis facta cum cauſæ cognitione, habet uim definitiuæ.*
Præſertim pro tantum, ibid.
Credi debet his, qui magis nouerunt ueritatem, ibid. in fi.
Capitulo hic creditur, ibid.
11 *Negatiuum teſtimonium facit præſumptionem.*
Appellatio quædam facti eſt, ibid. ad dictio. accedens, uide nume. 13. 20.
Fœlix quem fecerunt aliena pericula cautum, ibid. in fi.
Correctio ſapientis, & caſus dementis.
12 *Voluntas ſufficit pro ratione principi.*
Canonicè procedi, quomodo intelligatur, ibid. ad dictio. canonicè.
13 *Appellationis uim an habeat itineris correptio, remiſſ. uide nume. 7. & 20.*
Venire & nil rationabile proponere, uel non uenire, idem eſt, ibidem,

ANNOTATIONES.

a ¶ Etiam. Vide Ioan. And. in cap. dudum, el 2. in glo. not. hic, quòd nullus, de elect. & ibi remiſſiones, & in c. ſuper eo, ſuper gl. eo. tit.
b ¶ Vſque, de ſignificato huius dictionis, uide per Inno. in c. 1. de or. ab epiſcopo qui renun. epi.
c ¶ In princ. & uide Ioan. Andr. de ferijs, in cap. conqueſtus, in gloſ. non ſolum, in diebus.
d ¶ De ſero. eadem dubitatio eſt, ſi agitur de mane in crepuſculo. uide Bartol. in l. qui bona. §. hæc conditio, ff. de ma. te. & in l. aut facta, ff. de pœnis, & in l. cuius. §. 1. ff. de libe. & poſthumis. & in l. 1. §. hoc autem, ff. ad Silla.
d ¶ Contumaciæ. De hoc uide glo. 2. q. 1. in primis, in uerbo expediſſe, quæ dicit tantum à tempore contumaciæ, Archi.
f ¶ Contumacia. Alias ſit uera opin. prædicta Ioan. ſecundum Pau.

ibidem, in fine.
14 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum.*
Citandus quis ſit edictis, uel literis. §. ulti.
15 *Additio.*
Falſa ſæpe principi ſcribuntur, ibid.
Decretum electionis atque hic non eſſe de ſubſtantia, ibid. uerſic. eſt ex hoc.
16 *Ex miſericordia quis auditur, ut hic, & num. 15.*
Nullitas proceſſus eſt de iure communi, ibid.
1 *Sententia lata in matrimonio ſpirituali non tranſit in rem iudicatam.*
18 *Executio ſententiæ ut fiat à primo iudice, iuris communis eſt.*
Remiſſio cauſæ quandoque fit etiam contra ius in odium eius, contra quem præſumitur, ibid.
20 *Appellatio fit quatuor modis ad principem, & quibus.*

CAPVT VIII.

1 VM olim. Gratioſa † eſt, & non ſummat. & ſunt duæ partes. prima narrat factum, ſub quo continetur conſecratio: D. comparatio F. & G. cauſæ commiſſio, proceſſus delegatorum cōfirmantium illum. F. appellatio illius: D. præſentatio illius. F. ſecunda ibi, Volentes, remittit cauſam ſub diuiſione, ſcilicet an ille: D. inueniatur in prouincia, uel non. ſecundum ibi, Si autem [*contra eum*] argum. quòd † ſi aliquid petam, nec eſt, qui excipiat, uel excipere poſſit, probata intentione mea obtinebo, ut ſolet notari. C. de tranſactio. ubi pactum, Goffr. [*Impendi*] dicit Innocen. & Hoſtien. poſt eum hoc non trahendum ad conſequentiam: quia electus ad Papam, uel Metropol. nō debet accedere confirmandus, uel conſecrandus ſine teſtimonialibus literis, & electiōis decreto. de hoc re-
3 mittit in prima gloſ. & quando † ſic uenit, & ueræ ſunt ſcripturæ, tenet confirmatio, & conſecratio, dato, ℭ nullus citetur. debet enim, cuius intereſt, eſſe uigil, & paratus ſemper propter moræ periculum, de appella. oblatæ; quod planum eſt, ſi appellatum eſt, de electio. cap. 1. libr. 6. & dato, quòd non ſit appellatum, habent tamen electi certum tempus à iure, infra quod debēt eſſe conſecrati, de hoc de electio. cum in cunctis. imputet ergo ſibi, qui infra illud tempus non fuit uigil. Si autem infra illud tempus unus maliciosè præueniret alterum, caſſaretur, quod fieret in præiudicium abſentis. ad hoc de appellat. oblatæ, uerſicu. ſi uerò. excuſatur autem hic Cele. quia per falſas literas circunuentus, ſecundùm Innocent. & ideo ſecutum ex hoc pronunciari debet irritum, & inane, de re iudi. cum olim, ſecundùm Hoſtien. dic hodie, ut infra de electio. capi-
a tu. primo, & ſecundo. cupientes, & capitul. fina. libr. 6.
4 [*ſolicitè*] quaſi † diſcretè & diligenter, ex officio tamē, & libello non oblato, Hoſtien. [*Quæreretis*] ideſt inquireretis, citatis tamen partibus, infra de accuſatio. qualiter. 2. §. debet, ſupra de electio. ſcriptum. Hoſtien. [*Canonicè*] contra, infra de appellatio. conſtitutis. 2. So. hic
5 † clandeſtinè, & ſurreptitiè fuerat confirmatus. uel hic de confirmatione nō conſtabat, cuius effectus eſt poſſeſſio. ſic ibi nec conſecrans intendebat confirmare, ſecundum Innocent. ſecundum quem ſi negetur ſurreptio, nil innouabitur, donec de hoc conſtet, cum ad hoc dicendum non admittatur quis ex officio iudicis, ſiue dicat confirmationem nullam, uel petat reſtitutionem in integ. & quo uis iſtorum duorum modorum agatur, lite pendent. nihil eſt innouandum. ff. de iudica. ſi prætor, C. de tempor. reſtitutio. in integr. leg. prima, infra, ut lite penden. capitul. primo. Fatetur
6 tamen, quòd † poſt confirmationem, & etiam conſecrationem poteſt agi contra confirmatum, & conſecratum non ſolùm criminaliter, ſed etiam ciuiliter, ad hoc, ut deponatur pro eo, quòd non fuit canonicè inſtitutus: puta quia forma nō fuit ſeruata, uel ſimoniacè, uel criminoſus, uel defectum patiens, ſeu alio illicito modo fuit promotus: quia in talibus tempus electionis expectatur, ut patet in eo, quod leg. & nota. ſupra de electio. dudum. 1. §. fi. uerſicul. ſed deciſionem, & capitulo dudum. 2. §. nos igitur. nec expoſtfacto curſu temporis conualeſcit, ut patet in eo, quod legi. & nota. in ſumma Hoſtien. de electio. §. quis eligi, ſub §. item ſciendum, primo reſpon. & §. qualiter, ante fin. uerſicul. quid ſi omnia. quinimmò & in modum exceptionis, ut nota. infra de accuſatio. accedens. §. fina. & hoc eſt uerum, niſi dum confirmatio, uel conſecratio petebatur de eo, quod modo obijcitur, exceptum fuiſſet, & iudicatum, ſupra de electio. cum dilectus. 1. reſpon. §. fin. uel eſt exceptum tantùm, & non obſtante exceptione fuiſſet poſtea confirmatio ſubſecuta, argumen. C. de fide inſtrum. lege fina. ad finem, & in eo, quod legitur, & nota. infra de re iudic. inter monaſterium. §. primo, & ſecundo. C. de falſis, ipſe ſignificans. hæc tamen eſt differentia inter eum, qui poſt confirmationem objcit, & eum, qui ante: quia ille, qui ante cōfirmationem objcit, & dicit electionem minus canonicam extitiſſe, nil habet probare ea ratione: quia
b negātis factum, ſcilicet electionem fuiſſe canonicā[b], nulla eſt probatio. ff. de probatio. ei qui dicit. & ideo illi, qui aſſerit illam canonicam, incumbit probatio, ut ibi, & nota. ſupra de poſtulat. prælat. capitul. primo, ſecundùm Innocen. hæc tamen ratio non placet Hoſt.
c quia ille, qui negat canonicam, negat ius. & ideò ei incumbit probatio, maximè ex quo agit. ff. de probati. ab ea parte. & ſi hoc non probat, debet ei imponi ſilētium: nō tamen confirmabitur electio, niſi probetur
d canonica extitiſſe, de electi. nihil eſt. [d] ubi autem poſt confirmationem objcit alius electionem minus canonicam extitiſſe, not. hic Innocen. quòd probare tenetur: tum quia nemo cogitur dicere titulum ſuę poſſeſſionis. C. de peti. hæred. cogi. & not. ſupra de procurator. ex inſinuatione, ſecundùm Innocent. tum quia præſumendum eſt pro ſententia confirmantis, ſupra de renunc. in præſentia: tum quia reus, & ſi nihil præſtiterit, abſoluetur, ſupra de cauſa poſſ. cum eccleſia. §. fina. uerſicu. actore, ſecundùm Hoſtien. uel dic ſecundùm Innocen. ut not. infra de accuſatio. ſuper his, ubi uide in gloſſ. ad excipiendum. porrò, ubi crimen objcitur, ſiue ante confirmationem, ſiue poſt, ſemper ille, qui objcit, probare debet, niſi iudex ex officio inquirere uelit, ut nota. ſupra de poſtula. prælat. c. 1. quare hic non audiuntur ſimul cauſæ iſtorum trium electorum. ſ. D. F. & G. qui tres ad hanc eccleſiam electos
e ſe aſſerebant, ut ſupra eod. capitu. in princ. uerſicu. primo. Supradicta uerò intelligas locum habere, quando cōfirmatio data eſt ſine ſolenni cauſæ cognitione, uel inquiſitione: ſecus eſt, quando idem electo & cō firmator, ſupra de electio. quod ſequitur, infra de appellatio. conſtitutus, & capit. conſtituris. 2. In his enim caſibus, ſi poſt cōfirmationem appareat electionem minus canonicè factam fuiſſe, caſſabitur; uel cōfirmationem appareat non rite factam, puta quia cōfirmator noluit audire contradictores, uel legitimas exceptiones admittere, uel electum non examinatum confirmauit, ſiue appellatum fuerit, ſiue non; caſſabit ſuperior cōfirmationem, & deijciet indignè promotū, argu. in eiſdem iuribus, & expreſſum, ſupra de electi.
f per inquiſitionem, & c. nihil eſt. §. quia, ſi ſecus [f]. Si uerò confirmatio, quantum ad opinionem iudicis, fuit ritè facta, ſed electio minus canonica confirmata pro eo forſan, quòd confirmatori tota ueritas non innotuit, tunc dicunt quidam, quòd eodem modo confirmatio irritanda: quia, inſpecta ueritate, mala fuit, quā-

uis

uis hoc non sit imputandũ iudici probabiliter ignorãti.C.de appel.eos,infra de fide instru.cum Io.§.fi.infra de priuil.cũ olim.2.ad fi.Sed quicquid dicant, hæc uidentur habere locum,ubi fuit appellatum: quia tunc ꝑp remedium appellationis,quod factum est, irritat, ut in eisdem iuribus comprobatur. Sed ubi appellatũ nõ est,quare deberet,quod legitimè factum est,irritari? Respon.ratio non occurrit nisi cõtraria,ut patet in eo,quod leg.& not.supra de resti.spo.audita.§.quia tamen.1.respon. sed & ubi inuenit superior electionem minus canonicam præcessisse, & confirmationem sine examinatione secutam fuisse, melius pronũciabit hoc modo,q̃ aliter,ut sita dicat; Quia electionem minus canonicam inueni, eam cassо. & quia confirmatio malè fuit obtenta, ipsam reuoco, arg.ff.de re iudi. quod iussit. C.cõmina.epistolas.l.interlocutio,& l.sc. C.si pervim,uel alio modo.l.fi. Si aũt confirmatio electionis facta fuerit cũ solenni examinatione,puta par
10 tibus in iudicio præsentibus,& lit.contest.& sententia confirmationis postea lata, dicente iudice talem electionem cõfirmo, tunc decætero nullus admittetur contra electionem, uel contra confirmationem, nisi ab ipsa fuerit appellatum: quia sentẽtia trãsiuit in rem iudicatam.C.commi.epistolas.l.3.supra de elect.cum dilectus,ad fi.nõ negant tamen quidam,quin talis cõfirmatio etiam ꝑp crimen, quod ante electionem cõmisisset, uel etiam propter defectum formæ accusari possit nõ ad electionem,uel confirmationem cassandam,sed ad hoc,ut deponatur,uel suspẽdatur,uel alia pœna imponatur,ut leg.& not.supra eod.glo.uersi.fatetur,& sequen.sed pluribus alijs videtur,& melius cõtrarium.s.quod de premissis non possit accusari post cõfirmationem solenniter obtentam: quia transit in
g rem iudicatam,ut dictum est, ut aliquis sit litium[g] finis. C.de fide instru.l.fi.ad finem.& idem uidetur dicẽdum,etiam si lis contestata nõ fuerit,nec partes ocurrerint in processu;quia nullus apparuit contradictor, sed tamen confirmator processit solenniter inquirendo. s.de forma electionis in loco,ubi facta est electio, & de scientia, & moribus & uita electi in loco,in quo est conuersatus, supra de elect c.3.& c.scriptum.§.per apostolica scripta. nam & in hoc casu credit Inno.sententiam confirmationis in rem iudic.transire,nisi forte de obreptione obijceret, in quo etiam casu potius ex prouisione, & de gratia, q̃ de mero iure audiretur obijciens, non tamen multo tempore post confirmationem,supra de elect.cum dilectus,ꝑm Innoc.cuius
7 est mens quasi totius huius glo.nam & in ꝓpopulari actione uno agente & succumbẽte, si ex eadem causa agit postea alius, datur uulgaris exceptio rei iud.ff.de populari act.l.3.nisi forsan is,qui secundò agit,doceat primum præuaricatum,uel corruptũ fuisse.ff.de præuaricatoribus.l.3.1.respon.in fra de collu.detegen.c.1. & c.fi.uel suam,uel suorum iniuriam prosequatur,& ignorauerit,quãdo primus egit, uel accusauerit.ff.de
h accu.si cui[h].§.1.Illud autem certum est,ꝙ ubi solenniter incœpit examinare negociũ,partibus.s.præsentib. & libello oblato,si nõ reperiatur lis fuisse legitimè cõte.& processus,& sententia,& omnia alia,quæ exinde secuta sunt,cassa & irrita nũciantur,ut patet in eo, q̃ leg.& not.supra de elect.dudum.2.§.licet aũt,ꝑm Hodie non potest fieri confirmatio parte nõ uocata, uel saltem edicto non proposito,quod dic,ut infra de
i elect.[i] c.fi.lib.6.& de materia glos.uide plenè supra de
8 elect.ꝙ sicut,ad finem [*Rationabiliter*] ponderatis† quæ habentur de electi.cum in cunctis, & c. quia propter, & can geneſi,& c.ecclesia.2. [*In causa*] electionis inter F.& G.cum primò debuissent cognoscere.de electio.
9 illius.D.secundum formam † mandati,propter quod poterat processus uiciari,Host.de rescrip.cum dilecta [*Testimonio*] fortè simplici sine iuramẽto,quod in hoc casu ualere potuit:quia hoc notoriũ,& nullus discordabat secundùm Hosti. [*Coarchayæ*] cuius testimonio credi potuit,argum.95.distin.nobilissimus,Goff. [*Celebratam canonicè*] potuerunt isti scire,licet non interfuerunt,per publicationem electionis, uel assertionẽ canonicorum,cui nullus resistebat,de electio.quia propter,ad fin.& sic non est contra.de testib.ueniens.2.in
13 fine [*Confirmare*] huic facto acquieuit,uel non contradixit.G.quia nec apparet eum postea prosecutum:aliter non uidebantur sola testimonia sufficere, ex quo de duorum electionibus agebatur. Item D.nisi appellasset.huic confirmationi.quæ† quia facta cum causæ cognitione,habet uim diffinitiuę,& sic transisset in rẽ iudicatam, se non potuisset opponere secundùm Innocent.de hoc supra in magna glos. [*Præsertim*] ideſt tantùm,secundum Hostien.istis enim plus,quàm alijs credi debuit, & quia melius nouerat, infra qui matri. accusare possunt, uidetur, & quia auctores aliorum, infra de testibus,licet ex quadam [*Non elegisse*] negatiuum erat † hoc dictum. unde non probabat, sed præ-
11 sumptionem inducebat.uel dic,ꝙ partes bene conueniebant, quòd unus solus erat electus. unde multum proderat. F.confessio capitulis,ad hoc.ff.de iureiuran. si duo patroni,Goffr. [*Accedens*] hæc est appellatio facti, de qua loquit finis [*Impetrauit*] à nobis nullam de prædicta commissione, uel prædictis electionibus faciens mentionem,vt patet in an. [*Nobis*] Innocen.qui successimus Celestino.& ibi dicebatur in an. cum fratribus nostris habito super hoc diligenti tractatu, timentes,ne sicut prædecesſ.enim per literas.quas idem D.præsentauerat,circunuentus dicitur, nos etiam circunueniri contingeret,per literas uestras.nobis ab eo
12 dem monaco præsentatas,uolentes &c.Dicebat Lau. felix,quem reddunt &c.supra de procur.c.1.C.ad l.Iuliam,re.leg.1.& casus dementis, correctio sit sapientis. [*Volentes*] hoc† sufficit pro ratione,inst.de iure naturali.§.sed quod principi, infra de præben.licet [*Canonicè*] considerata ueritate de plano, arg.de elect.ne pro defectu,ut lit.non contest.quoniã.§.1.& 2.Sed nunquid est libellus offerendus? So.sic supra de libell.obla.c.1. & lis contestanda, supra de electi.dudum. 2.nisi aliud esset ex forma mandati.supra de elect.uenerabili. Potest enim superior ex officio in his procedere, de electio.cum nobis,& cap.scriptum,& ca.nihil.Hostiens. dic hodie, ut in Clem.de iudic. dispendiosam [*Spacio*] sup. numerando ex eo tempore, ex quo &c. [*Arrepto*
13 † *itinere*] an hoc habeat uim appellationis, hodie satis dicam infra de appellatio. ut debitus [*Committatis*] ipsum confirmando secundùm Hostiẽn.cum iudicum confirmatio fuerit nulla:uiderentur aliter hæc uerba superflua, & secundum hoc uideretur ista litera coniungenda illis uerbis, supra,Mandantes, quatenus administrationem, &c.ad hoc, ut confirmatio ista præcedat confirmationem,de qua præmisit [*Elapso*] si prędictus D.interim non uenerit,uel ueniens nil rationabile proposuetit [*Consecrare*] archiepiscopi erant, quibus scribit, & adiungent sibi aliũ episcopum, de tem-
14 po.ordin.nec episcopi.¶Prima† glo.Respon.per obiectionem, & soluit. ¶Pen. tripliciter objcit, & soluit. ¶¶*In glo. fi.5.q.1. ibi, iubemus*]uide supra eo.prout,super 5.gloss. ¶¶*In glo.antepen.ibi.§.ult.*] aliàs penult.qui fideicommissariam libertatem debet, uocatur denunciationibus,edictis,& literis.¶¶*In† gloss.1.ibi, diuus*] & sæpe
15 falsa scribuntur.2.quæstio.6.biduum,ad fi.Ioan. [*& in fi.*] Vincen.uel fuit deceptus secundum Goffr.ex multitudine sigillorum : quia non erat credendum tot sigilla falsata,de cle.pe.capitulo primo,sed Hostien.per hoc confirmat,quod ibi dixi secundum eũ.& est hoc argum.quòd decretum electionis non sit de substantia;

tia:de hoc 61.di.episcopus, & supra de elec. innotuit. ¶*In gl.& ideo, in fi.*] dicit Inn. ꝙ iudices sic retulerunt: sed hoc nõ constitit papæ:quia si cõstitisset, sicut ipse contumax non potuisset appellare uiua uoce, sic nec itinerando, & hoc iustificaret sententiã latam eo absente. Item non fuit necesse aliquam sententiam ferre contra De.cum in ecclesia de qua agitur,nec de iure, nec de facto aliquid possideret, & quia nec ipse agebat contra alios,nec alii contra eum.dicit Host. ꝙ per iudicum relationem.uel alio modo legitimo constitit papæ de contumacia.¶¶*In glo.sic ergo,in fi.*]Io.& T.
16 dicit Host.ꝙ bene est† misericordia in hoc.ꝙ.D.audi-
k tur.sed in eo,ꝙ processus iudicũ nullus[k] innuitur,cõtinet ius commune.¶¶*In glo.pe.ibi,ut sequitur*]dicit Inno.
l ꝙ in contrario agitur de elec.non confirmata,[l] & electo non consecrato:sed iste consecratus erat & aliqua desunt ex Inno.& Hosti.appellasset, uel non pessimũ erat,ꝙ alius intraret locum eius,si de iure erat episco-
17 pus,infra de concess. præben.c.1.& arguit† per hoc Innocen.sententiam latam in matrimonio spirituali nõ transire in rem iudicatam, sicut nec in carnali, de re
m iudi.lator.c.tenor. [m] Dicit demum alios melius dicere,ꝙ si uerum erat, quod proponebat.D. de arreptione itineris ad papam, iniquus erat processus iudicũ, infra de ap.meminimus,& c.suggestum. & ideo de iure est,ꝙ de hoc inquiratur,& hoc comperto reuocetur processus,de offi.dele.cum causam. & si opponis, ꝙ ad illos secundum hoc nõ debuit remitti negociũ, infra de ap.proposuit, nisi de consensu partis, cod. tit. interposita.§.ille, qui non interuenit hic. Respons. ꝙ
18 non remittitur, sed illis iudicibus ius † commune reseruatur,quod est, ut primus iudex exequatur sententiam,si non prosequatur appellans appellationem infra annum,de offi.deleg.pastoralis.§.præterea.uel melius propter præsumptionem,quæ erat contra.D.etiã contra ius fit hæc remissio ex certa scientia in odium ipsius.D.propter præsumptionem præsumptam, secundum eum.¶¶*In glo. pe.ibi, ex insinuatione*]dicit Hostien. ꝙ non uidet, ꝙ hic assignetur terminus ad ap.finiendã. sufficiet enim hic,si iste sese præsentat,& aliquid rationabile proponat, ut supra uer.proxi. [*& ibi, sed omnia*
19 *ista*] ꝙ.sinquiritur de † eo, de quo plenè fuerat inquisitum,auditur quis post diffinitiuam; à qua non fuerat appellatum,expectatur electus ultra.6.menses,datur terminus,infra quem quis expediatur in curia,.& redeat ad delegatos,secundum Goffr. ¶*In glo.ult.in fi.*]
20 unde dicebat † Goffr. ꝙ quatuor modis appellabatur ad principem per arreptionem itineris,ut hic, & in p̃dictis iuribus, uoce, & literis,siue libello.31.q.2.Lotharius.2.q.6.§.diffinitiua,in fi.ff.de ap.l.1.in fi.& l.2. & per nuncij misionem,de of.deleg.cum causam, supra titu.proxi.audito, de ap. meminimus, & c.suggestum,& c.de hoc sicut.

ANNOTATIONES.

a ¶ Cupientes.In alijs autem causis,quàm electionum, an & quando debeant eitari illi, quorum interesse potest, uide Ioan. Andr. post Inno.de maio.& obe.cap.1.in glo.nõ.quòd & per Cyn.Bald. & Sali.in l.fi.C.de edic.diui Adria.tol.& auct.si omnes,C.si ut se ab hære.absti.

b ¶ Canonicam.Hæc ratio tollitur per no.per Cy.& Bart.Bald.& Sali.in l.2.C.de iure emphy.& per Bar.in l.in illa,ff. de uerb. oblig. & per Ioan.Andr.infra de accusa.super his,& per glo. ma.in Clem.fin.de rescript.

c ¶ Canonicam negat. Dic quòd dictum Innocen. procedit,ubi ad actum exigitur scriptura, & illa scriptura apparet enuncians formalitatem gestorum, & tunc semper præsumitur legitimè facta, & ideo deponens contra grauatur onere proban.siue ante sentẽtiam,siue post opponat.si uero ipsa non appareat,tunc non præsumitur solennitas,& dicens eam debet probare. & ideo si opponetur ante confirma. tunc allegans solennitatem, eam probare debet.si non opponetur,tunc dicens eam non subesse, debet probare,& ita procedat dictum Inno.Archi.

d ¶ Nihil est.Vide Ioan. And. de elec. quòd sicut in glo. & additionem,quam facit post glo.in prima col.& 2.& in c.in genesi.in gl. super uer.collatio,& utrobique uide,quid si opponitur in persona,quis probet,& infra hic sequitur.

e ¶ Quare refert se ad principium glo. ad id.s. quòd post confirmationem non admittatur exceptio,sed accusatio contra confirmatum,& ex illo hic concludit.

f ¶ Secus.Vide plenè etiam de hoc in c.cum olim, de causa pos.& proprie.per Ioan.And.in gl.sua magna,& de excess. prælato. inter dilectos.

g ¶ Sit litium.Hoc posset habere locum,quãdo à prin.tempore confirmationis de hoc crimine fuit exceptum iuxta id, quod not. supra in prin.glo.

h ¶ Cui.Ibi uide Bar.& in l.eum qui.§.in popularibus,ff.de iureiur. & uide gl.pe.in c.cum dilecti,de elec.& Io.An.ibi.

i ¶ De electi.Ibi uide gloss.quæ incip. dicebatur olim, & super illa Ioan.Andr.

k ¶ Nullus.Ex eo, quia primo de electione debuerunt cognoscere, quod omiserunt,uide supra super uer.in causa,& uide infra super glo.pen.

l ¶ Confirmata.Vide Ioan.And.in prædicto.§.1. & duobus sequen. in gloss.præalleg.

m ¶ Tenor. Vide Io.And.in c.consanguinei, super gloss.fina.& super Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Contra contumacem reum possunt recipi testes, & ferri sententia definitiua,si agatur in modum denunciationis de crimine.*
2 *Diuisio decretalis.*
2 *Cum episcopis mitius agitur,& à quo tempore.*
Per suspensionem interdicitur omnis administratio, & alienatio, ibidem.
Difficulter fieri dicitur, quod uix fit, ibidem ad dictio. difficulter.
3 *Criminaliter non agitur,ubi interuenit procurator.*
Crimina si multa obiecta sint, & unum probetur, de cæteris reus per contumaciam confiteri uidetur,ibid.
Confiteri quis uidetur crimina per contumaciam,ibid.
4 *Ordo iudiciarius multiplex,& in quo exhibeatur libellus, & fiat litis contestatio,& quando nihil horum.*
5 *Literæ prælatorum contra episcopum scriptæ solent in curia multum operari.*
6 *In criminalibus quandoque super crimine non pronunciatur,sed imponitur pœna,quando contra.*
7 *Sacerdotale officium potest esse sine pontificali,sed non contra.*
Inhibetur administratio quandoque propter dilapidationis suspicionem,ibid.in fin.
8 *Excommunicatus non solum à spiritualibus est suspensus,sed etiam ab administratione.*
Excommunicati acta,uel cum eo gesta,& obligationes pro eo, & in eum,quæ ualeant,& quando ipse,uel alij cum eo durante excommunicatione possint experiri, & de quibus, & si non opponatur,an teneant,ibid.& nu.9.
Cum ordinato ab episcopo excommunicato hoc sciente quare non dispensetur,eod.nu.8.in fi.
9 *Cap.constitutis.1.de appella.cap.cum dilectus.§.quia nobis,& similium intellectus.*
Apostatis etiam dominis debemus de eorum iuribus respondere, ibid.circa fin.uer.item si seruiens.
Vassallorum fidelitas est dominis suspensa,quandiu sunt excommunicati,eodem nume.circa fin.uer.Dicit etiam,& supra quoque, eod.nume.
10 *Epilogus,& suffragium glossarum.nu.11.*
Contra absentem quem in crimine procedatur lite non contestata, §.1.& nu.12.ad dicti. apparitorem.
12 *Additio.*
Actum quomodo sit hic.
Contra absentem proceditur, & in quibus casibus, §. in gloss. hic patet.
13 *Annotationis bonorum forma quæ, remittit.*
Contumax habetur pro confesso ex consuetudine, uel statuto, ibid.
Antiqui quidam doctores sunt nobis, qui maioribus nostris recentiores fuerunt,ibid.ad uer.ibi, doctores.
41 *Ad depositionem agitur etiam per inquisitionem.*

CAPVT VIII.

VEritatis. [a] Caſus. Si † agatur de crimine in modum denunciationis, contra reum cõtumacem teſtes recipi poſſunt, & ferri diffinitiua ſententia, & primo ponit denũciationẽ criminũ epiſcopi Curiẽ. & tres delegationes ſuper ea ſucceſsiue factas, delegatorum proceſſus 2. cum deponit. & per ipſum alienata reuocat, ibi, Nos igitur [*Emiſſum*] Luc. 3. & literã hic deciſam, uide de ſciſma. cap. uno, lib. 6. in glo. 2. [*Polluti*] quantum in eo fuit, & facit quod dicam, de cohibi. cler. noſtra [*Præpoſito, & infra*] hic forte continebatur inhibitio, de qua finis loquitur ſecundùm Hoſtiẽ. [*Ab officio*] hodie † ab initio mitius agitur [b] cum epiſcopis. infra de offic. deleg. c. 2. lib. 6. [*Sulpenſus*] per quam ſuſpenſionem interdicta erat omnis adminiſtratio, & per conſequens alienatio, ut dicit in fi. Goffr. [*uerò*] ſuperfluit iſtud, uerò, Hoſti. [*Difficulter*] quod uix fit & c. ff. de iudi. uix, Hoſti. infra de cogna. ſpirituali. c. 2. li. 6. [*Malicia*] ſic ſupra eo. prout [*à iudicibus*] primis. ſ. [*audiendam*] quibus etiam mandauit, quòd contumacia exigente reciperent teſtes contra epiſcopum, quos denunciatores ducerent nominandos [*Reſponſalem*] ergo † non agebatur criminaliter, Pet. & Abb. [*protulerunt*] quam tamen contempſit, ut ſequitur [*Ex parte noſtra*] quibus ſcribitur non patet hic, nec in antiqua [*Quemlibet*] & ſi non fuiſſent omnia crimina probata, ſufficeret unum: de cæteris reus per contumaciam confiteri uidetur 3. q. 9. decernimus, Gof. [*Ordinem † iudiciarium*] qui in hoc caſu ſeruari debuit. hoc dico, quia nec hic fuit oblatus libellus, nec lis conteſtata. unde dicebat Hoſtien. cum procedit iudex ordinariè, datur libellus, & fit conteſtatio, de iura. calum. c. pe. quandoque procedit extraordinariè ſuper famoſis, de quibus nõ conſtat, & uocatur inquirendus, & ſeruatur, quod dicitur de accuſa. qualiter. 2. & hic; nec offert libellus, nec lis conteſtatur: immò lite non conte. contumax condemnatur, ut ibi, & ſupra ut lit. non conteſt. quoniam, uer ſi. ſunt & alij. & de hoc iudiciario ordine loquitur hic, quandoque proceditur extra ordinem ex mero & puro officio, ut in notoriis, & tunc neuter ex his ordinibus ſeruatur, de offi. ordi. c. 1. Sed eſt hic ordo iudiciarius ordinem iuris non ſeruare, de iureiuran. ad noſtram. 3. [*Sententias*] ſuſpenſionis, & excommunicationis ut ſupra [*Scripſerint*] qui ſiue † pro, ſiue contrà ſcribant, multum conſueuit in curia operàri, ut hic patet, & ſupra de elec. innotuit. §. multa, Hoſtiẽ. [*In nomine domini*] de hoc remiſſ. dabo, de teſti. cap. 2. in prin. [*Vlciſci*] ſic de poſtula. cap. primo, uerſicu. nos igitur [*Apoſtoli*] ideſt ad Corinthi. 5. & 11. q. 3. audi. Io. [*Depoſitionis*] no. Innocen. quòd non fert † ſententiam ſuper crimine, ſed tantum [c] deponit ipſum. hoc ſcias, quandoque iudex pronunciat mortuum feciſſe, uel non feciſſe crimen, non dicens condemno, uel abſoluo. ff. de adi. lega. filio. §. Seia, & no. inſti. de hæredi. quæ ab inteſta. §. per contrarium. dicebat Hoſt. quòd propter tria potuit hoc fieri, licet in modum inquiſitionis, quia homicida, & excommunicatus celebrauerat, & propter tantam contumaciam creſcentem addenda fuit hæc pœna, de iudi. cum non ab homine [*Sacerdotali*] hoc iunctum fuit: quia † ſacerdotale officium poterat eſſe ſine pontificali, ſed non è conuerſo, de exceſsi. præla. ex literis, ſecundum Hoſtien. [*Sine ſpe*] hoc ſuperfluit ſecundum Goff. 50. di. ca. 1. ad hoc de of. leg. c. ult. uer. Idem de ſi. quoniam [*Inhibitionem*] forte propter dilapidationis ſuſpitionem fuit prohibitus alienare, ut in juribus all. in glo. ſecundum Goffr. [*Excommunicationem*] excommunicatus † enim cum nõ ſolum à ſpiritualibus, ſed ẽt ab adminiſtratione ſit ſuſpenſus, res eccleſiæ alienare nõ poteſt; quod uidetur intelligendum de nominatim & publicè excommunicato, ar. infra de re iudi. ad probandum, de illis duabus qualitatibus uide quod no. de ſepul. in Clemen. eos qui. & idem eſt, & ſi non nominatim excommunicatus ſit, ſed tantum per canonem, uel ſententiam, in qua eum certum eſt incidiſſe, infra de exceſ. præla. c. fi. res autem ſuas proprias uẽdere, & donare, & alià alienare poteſt, & contractus inire, & ualent tales cõtractus. 11. q. 3. quoniam multos, in fi. & expreſsius, in fra de ſen. ex. ſi uerò, ubi dicitur, ꝙ etiam nouos contractus cum eis inire licet [d] ſecundum Inn. ſed ſi bene attendas, & prædicta iam perlegas, ĩuenies, ꝙ caſus continent ſpeciales, ſecundum Hoſtien. & ratio ſpecialitatis poteſt colligi ex eiſdem. neceſsitas, ſed contrahentium, & non fauor excommunicatorum. Sed nunquid poteſt excommunicatus cõſtituere procur. ad negocia, ita, ꝙ oriatur mandati actio directa & cõtraria inter eos? ſcripſit hic Innocen. ꝙ ſic: quia non inuenimus iure cautum, ꝙ contractus huius cẽſcãtur nulli. uerumtamen quicquid dicat Innocẽ. dicit Ho. ꝙ hoc eſt expreſſum in iure, ꝙ generaliter excommunicato non eſt participãdum. 11. q. 3. ſicut, & c. ſequẽ. qui ergo contrahit cũ excommunicato, cum eo participat ꝯ. l. ſcriptam; ergo ꝓ. l. diſſolui meretur talis cõtractus. 10. di. uides, exceptis caſibus, in quibus hoc ꝓbatur à iure permiſſum, ut patet in eo, quod le. & no. ſupra de tranſla. epi. c. 2. §. ſed nec, uer. fi. illud autẽ certum eſt ꝑm Inno. ꝙ in iudicijs poteſt excommunicatus, qñ reus eſt, uel ad defenſionem ſuam procuratorem cõſtituere: quia hoc reperitur à iure permiſſum, ſupra de iudi. intelleximus: ſecus in agendo, uel recõueniẽdo, in fra de proba. poſt ceſſionẽ, infra de excep. cum inter priorẽ. §. 1. & §. fi. C. de hæreti. l. pe. & de hoc no. ſupra de procur. conſulti. In ſpiritualibus autẽ nõ [e] ualet, quod fit ab excommunicato, de ap. cõſtitutis. uel etiam, quod minus uideretur rationabile. à ſuſpenſo, ſupra de conſue. cum dilectus. §. quia nobis, niſi in his ſpiritualibus, quæ facti ſunt tantũ, ar. ꝯ. de præben. pro illorũ, ſupra de reſcrip. capitulũ dicunt enim quidã, & forte non malè ꝑm Inn. ſed uide, quod dixit poſt Ab. in decre. pia, ſuper gl. olim erat, ꝙ ſi prælatus excommunicatus ratione officij ſibi cõmiſi aliquid ſpirituale exerceat, puta prouidẽdo alicui de prelatura, uel canonicatu uel ſi repræſentatũ ſibi inſtituit, uel electum confirmat, ualet, quod agit, quandiu ab eccleſia toleratur, ar. 8. q. 4. nonne. 6. q. 4. c. 1. & 2. & q. 1. ſi oĩa, & c. ſequen. & infr. de coha. cler. & muli. ueſtra, & de accu. olim, uer. prouiſo, niſi forte eſſet notorium, uel aliter probari poſſet, quod eſſet publicè excõmunicatus: quia tũc nec iſta ſpiritualia, nec etiam alia ab eo debent recipi. ſed per appellationem, uel aliũ modum ad ſuperiorem eſt recurrendum, ar. ff. de mino. ait prætor. §. permittitur, & in eo, quod le. & no. infra de iure patro. nullus. inde eſt, ꝙ cum ordinato ab excommunicato epiſcopo hoc ſciente nõ diſpenſatur, ſed cũ ignorante tantum, ut le. & no. ſupra de ordi. ab eꝓ. c. 1. §. fi. & c. 2. Si uerò confirmatur excommunicatus, uide de cõ. ꝓ. poſt electionẽ, in gl. deuoluitur, in fi. Nec † ob. infra de ap. conſtitutis pri. nec ſupra de conſue. cũ dilectus. §. quia nobis, cũ ſuis ſi. quia ibi nõ rõe publici officij, quod ſibi cõpeteret, eligebant, ſed potius ꝓſequebatur ius ſuũ ſpeciale, quod rõe canonicatus, uel fraternitatis ſpiritualis unicuiq; cõperebat, & in nõ excõmunicatos tm̃ ceciderat publicũ offm̃ eligendi. hoc autẽ generaliter dicimus, ꝙ ꝯctus initi cum excõmunicato non ſolũ ignoranter, ſed ẽt ſcienter & [f] excõmunicatione durante tenẽt, [f] & ex eis agit ꝑ excõicatũ ẽt excõmunicatione durãte ꝑm Inn. hoc admittit Ho. excõicatus verò, & ſi ex eodẽ ꝯctu agere nõ poſsit, durante excõicatione, hoc tm̃ poterit facere, cũ fuerit abſolutus, ſecundum Innocen. hoc non admittit Ho. quia non poteſt alium ciuiliter obligare, & naturalis obligatio ex morbo inobediẽtiæ, & excõmunicationis adeò inficitur, quòd ex illa efficaciter agi non poteſt, ut pater in eo, quod no. infra de ſen. excõmunicatio. ſi uerè. 1. reſpon. uer. 1. ſuper. e. glo. uer. ſed nunquid poteſt, & ſeq. & infra e. gl. uer. & ſunt hæc inefficax ar. & ſequentibus. obligant enim alijs, & alios ſibi obligant, dũ ſunt excommunicati. 11. q. 3. quoniam multos, in fi. infra de ſen. ex. ſi uerè, ſecundum Inno. unde etiam religioni obligantur, c. tit. cum illorum, & matrimonio, de eo, qui du. in ma. ſignificaſti. Primum dictum Inno. admittit Hoſti. de iure & de facto. Secundum uerò de facto tantum, ſed de iure inefficax eſt. Si uerò ante excommunicationem ſibi aliquos obligauerunt per ſuperuenientẽ excõmunicationem non tolluntur priores obligationes: ex eis tñ agi non põt excommunicatione durante, infra de exce. cum inter priorẽ, infra de ſen. ex. per tuas, pendẽte ẽt excommunicatione ſuſpenditur effectus debiti ẽt fidelitatis iuratę. 15. q. 6. nos ſanctorũ. & c. iuratos, ꝑm Inno. & melius in lib. feu. hic finitur cõſuetudo regni c. domino guerrã. hoc admittit Ho. quãuis & aliquoties ad maiorẽ cõfuſionem, uel quia aliqui nihilominus de facto debitum fidelitatis ſeruant, abſoluantur per papam, ideſt abſoluti denuncientur; quod dic, ut le. & no. infra de pœni. & c. fi. nec ob. 11. q. 3. Iulianus: quia tpe illo impotens erat eccleſia & depreſſa, & potius narrat factum quã ius, ut ex eo. c. colligi poteſt. & ſunt hæc ar. efficax ꝑm Ho. ꝙ ex ꝯctibus cum excommunicato initis nulla pro excommunicato actio efficax oriatur. Si enim antiqua & efficacia debita & iura ta per ſuperuenientẽ excommunicationẽ impendiũtur & ſuſpẽdũtur, ſed poſt abſolutionem reſtituũtur, ſi cut Inn. præmiſit, ſatis debet apparere iuſtũ & rationabile cuilibet catholico & fideli, ꝙ excõmunicatus ꝯhens nullũ ſibi poſsit efficaciter obligare, ꝙ quàtum ad ipſum adeò intelligantur mortificati ꝯctus cũ eo initi, ꝙ nec poſt abſolutionem poſsit agi ex eiſdem. & eſt ſimile de bonis operibus ante peccatum mortale factis, & de illis, quæ fecerunt in mortali peccato exiſtentes. prima enim per peccatum ſubſequens mortificantur, ſed poſtea per pœnitentiam reſuſcitantur, & reſtituuntur. ſecunda uerò, quia mortua nata ſunt, ꝓ pœnitentiam reſuſcitari non poſſunt. unde uerſus. Illa reuiuiſcunt, quæ mortificata fuerunt. Viuere non poſſunt, quæ mortua nata fuerunt. probantur hæc de pœ. di. 3. pium, & c. ſequen uſque ad. §. pœnitentia ergo, & no. in ſumma, de pœni. §. & an fictè pẽnitenti. 1. reſpon. ad hoc etiam facit optimè, quod no. in ſumma, de teſta. §. quis ſit effectus, ſub. §. 1. ab illo uer. itẽ deportatus inſtitui non poteſt, uſque ad illum, ſub. §. quibus autem uerbis. ſed contra hanc opi. uidetur expreſſum ar. infra de Iudæis, ad liberandam, in deciſione. §. cæterum, uer. ſub interminatione, So. ibi, & infra de hereti. ſicut ait. §. 1. ſecundum Ho. Quid ſi excommunicatus ſpolietur, nunquid abſolutus poterit agere de tali ſpoliatione? & no. quia quærit de abſoluto. nam prius obſtaret exceptio, ut no. de procur. ex inſinuatione, in gl. pe. & ſuper ea, dicas ꝙ ſic: quia nõ licet alicui excõmunicato auferre ſua, ꝑm In. quod admittit Ho. niſi forſan ex cauſa iuſta per eccleſiam, uel per iudicem ſuum hanc poteſtatem habentẽ diffidatus eſſet, uel expoſitus, ut patet in eo, quod le. & no. infr. de hęre. excõmunicamus. 1. §. moneãtur, & extra li. 6. de homici. pro. humani. §. fi. uer. pe. & fi. aliter. n. non debet quis alij auctoritate ſeu temeritate propria uiolẽtiam inferre, uel ſibi ius dicere. ff. de ui priua. [h] l. pe. nec obloquif id, qđ ꝓximè præmiſimus: quia aliud eſt, ꝙ excõmunicatus ex ꝯctu uoluntario actionẽ acquirãt, quod non admittimus, ut patet in eo, qđ §. no. aliud, ꝙ ex uiolentia ſibi facta poſsit agere, quod ei cõcedimus. Rõ diuerſitatis hæc eſt: quia in primo caſu ꝫhahens ingerit ſe uoluntariè participationi hominum, unde ei eſt imputandũ, & cũ ex hoc puniri debeat, nõ debet ex inde cõmodũ reportare, ut patet in eo, qđ le. & no. ꝯ. de dona. inter uir. & uxo. & ſi neceſſe. in ſecundo uerò caſu nihil agit excõmunicatus, ſed patitur ꝯ iura, & ideò eſt ei non immeritò ſuccurendum. & cõprobaſ hæc diuerſitatis rõ. ꝯ. de cle. ex c. illud. §. illud. Scđa rõ eſt: ga ĩ primo caſu ꝯ ius facit excõicatus, & iõ meritò eſt ei ꝓ ius obuiandũ, in ſ̃o uerò, quia ẽ ſpoliatus ꝯ ius, debet ei ꝯ ſpoliatorẽ, qui ius offendit, ꝓ idẽ ius meritò ſubueniri, ar. 10. di. uides. C. de legib. nõ dubium. §. de tranſla. epi, g̃ to. §. cæterũ, & in ſuis cõcor. & ex hoc ẽt patet, ꝙ hæc duo, quę ſupra premiſi, nõ ſunt ꝫria, ſed cõſonantia: quia in utroque caſu ꝯ iura offendẽtes, per eadem dicimus procedendũ, quæ & ꝯ tales ſunt armãda. C. de adul. cũ uir nubit in fœminã. Eſt & tertia rõ: quia in ipſo caſu fauor excõicati deprimiſ: & & reprimiſ: in ſecũdo uerò ex æquitate iudiciali ſibi iuſtitia reſeruatur, infra de excep. cũ inter priorẽ. §. 1. Quid ſi aliquis promittat, & etiam iuret aliquid dare, uel ſoluere excõmunicato ad certum terminũ, nunquid tenetur hoc adimplere? ſcripſit hic Inocen. con ſulendo ꝙ ſic: quia talis promiſsio ſiue iuramentum abſque interitu ſalutis ſeruari poteſt, infra de iureiu. ſi uerò. facit, quod dicam, infra de excep. c. ul. ſed dices: nõ poteſt hoc ſeruari ſine peccato, cum nullus ei cõmunicare debeat. 11. q. 3. cum excommunicatis: alioquin cõmunicans peccat mortaliter, ſupra quod me. cauſa, ſacris. So. non eſt hoc uerum ſemper: quia poſſumus ab eis emere, & uẽdere, & ꝫhere, ꝓ utilitate, uel neceſsitate noſtra, infra de ſen. ex. inter alia, & c. ſi uerè & ꝓ cõſequens ea facere, quæ in ꝯctibus conueniunt: aliter ſequeretur, ꝙ eccleſia machinaretur fraudes, uel mendaciũ; quod uitãdũ etiã ab omni homine 12. q. 2. cũ humilitatis. c. primũ. & c. nec artificioſe. nec uideſ fuiſſe intentio cõdentis canonẽ, ꝙ aliquis puniret, niſi excõicatus. Itẽ ſi ſeruiens tenetur ei ſeruire, ut ꝓmiſit. 11. q. 3. quoniã multos, quare eadẽ ratione debita non ſoluet: nam & dñis etiã apoſtatis debemus de ſuis iuribus reſpõdere. 11. q. 3. Iulianus, & c. imperatores. & poteſt talis caſus cõprehẽdi ſub patrefamil, ar. ꝯ. de ſen. ex. c. ſi uerè. nec ſunt hæc reuocata per. c. 15. q. 6. nos ſanctorum, & c. iuratos: quia illa iura loquuntur ſpiritualiter in abſolutione fidelitatis iuratæ. in quo caſu illud ſpeciale iccircò ſtatuit, & reuocatur prædictus canõ, Iul. quia ualde magnum formẽtũ excõicationis, & excõicatorũ erat, quãdo uidebant ſe comitãdos magna caterua, & comitiua uaſallorũ, quæ eos ſequebaſ. uel dic, ꝙ non ſunt abſoluti uaſalli ipſo iure, ſed abſoluendi ex cauſa, ut ibi factũ fuit. hoc tamen fateſ Inn. ꝙ nõ eſt cõicandũ, uel ꝯhendum cũ excõicatis, ſi inde fiãt ſuperbiores, vel ſi cum alijs æque bene. ſicut cum ipſis illis aliquantulum minus bene cõtrahi poſsit. plus dicit, ꝙ ex quo inquiſitio fit contra aliquem, extunc nõ licet ei alienare, quod dic, ut no. infra de accuſa. §. fi. ſecundum Inn. ſed Hoſti. dicit, ꝙ non uidet, ꝙ ſine peccato poſsit cõtrahi cum excõicato, vel aliud promitti ei, uel ſolui, niſi in caſib. tantũ expreſsis à iure, ſicut ſunt caſus contenti ac ſcripti in iuribus per ipſum Inn. ſuperius all. ſuper quo uide, quod no. infra de ſen. ex. cum deſideres. §. 1. uer. nec epiſcopus, & c. quod in dubijs. §. nullus, & c. inter alia. §. illud, ubi eſt hoc expreſsum. dicit etiam, quòd uaſallorum fidelitas eſt ſuſpẽſa, quamdiu dominus excommunicatus, ut patet in li. feu. hic fi. l. conſue. cap. primo. nec ob. quod Innocen. dixit, eccleſiam non debere machinari fraudem, uel mẽdacium. dicimus enim, quòd contrahentes cum

ipsis non fraudentur .ipsi uerò excommunicati non ab ecclesia, sed à seipsis decipiuntur. & hæc duo dicit tenere in fauorẽ fidei & cen.ecclesiæ,& in fauorẽ animarum etiam ipsorum excõmunicatorũ , & in odiũ peccatorum suorum,ꝙ.s.excommunicati alijs efficaciter obligentur; sed sibi alios non obligent cum effectu, ut sic districti facilius conuertantur. etenim cum alijs contrarium sentire.s. ꝙ excommunicati indistinctè possent alios sibi efficaciter obligare , non uidet, quomodo posit esse, quin ex hoc ijdem excommunicati fierẽt superbiores,& minus reuererẽtur sanctam ecclesiam,& censuram, quod & Inn. in præmissis uidetur reprobare.dicit ergo tenendum, quod no. supra eo.glo.uer. & sunt hæc inefficax ar. & sequentibus,& in summa,de pœni.§.fi.sub.§.quid de his , quæ excommunicati &c. li.6. de excep. pia. Illud uerò admittit,quòd excommunicato egenti causa humanitatis & eleemosinæ possumus aliquid erogare. 11.q. 3. quoniam multos,ad fi. Quid autem in præmissa quæstione tenere debeas,dic ut no.in summa,de sentẽ. ex. §.& quæ sit pęna,sub.§.quid si teneor sacramẽto. Sed illud,quod ibi dicitur,intelligi debet de promissione & iuramento ei facto ante , quàm esset excommuni-

10 catus,secundum Hostien.¶ Glo.hic † patet,esset coniungenda glo.decre.prout,supra eo.& respõ.potest ꝑ modum quæstionis, qualiter in criminalibus procedatur contra contumaces,& dicit glo.quòd secundũ. l.aut lis non est conte.aut est conte.primo casu &c.secundum canones ponit opi.Hug.qui nõ curabat cõt. sed solum an liqueret,nec ne.demum opi.modernorum, qui destinguunt , an sit lis conte.nec ne, contra quos opponit de hac decre. in qua proceditur super crimine,lite non conte.Finis glo. dat tres solutiones, sed primam reprobat,ex prin.tolle quartam. ¶ Antepen.glo. respondet per quæstionem , an pro isto fuis-

11 set procurator admissus.¶ *In † glo.cum iam, in fi.*] uide de iudi.at si clerici,super gl.pe. ¶ *In glo.hic patet, ibi , in casu*] s.cum mulier in quæstionibus confessa de crimine petit accusatorem in officio publico constitutum præsentari. ¶ *In glo.ante pe.ibi,publicè*] uide de accusa.ueniẽs

12 in fi.1. gl. ¶ *In † glo.1. in fi.*] idem Hostien. Innocen. tamen dixit , quòd quia ipsis accusantibus episcopus uoluit iudiciario ordine respondere, papa inquisitionem commisit,& est si.infra de simo.licet Hel. ¶ *In gl. hic patet, ibi.§.porro*] uide,quod ibi dixi super.1.glo.[*& ibi,contra absentẽ*]contra absentem potest tamen dari libellus absente reo , de hoc.2.q.8. præscripta , & no. in l.absentem,infra all.[*& ibi,contra apparitorem*]de hoc infra de homici.tua,circa fi. [*& ibi,ne diu*] concor.quod no.2.q.8.c.1.& per hanc.l. dixit Io.idem in dilapidatore.hæc no.3.q. 2. quia ca.ante medium magnæ glo.& sic etiam solui potest inferior obiectio [*& ibi,annotan-*

13 *tur*] formam † annotationis uide in spe. de accusa. §. ulti. uersi.sed qualiter.in quo.§. plenè tractatur materia huius glo.& ibi uide , quando incipiat currere annus,de quo sequitur super [*& ibi, crimine*] de quorundam locorum consue.contumax habetur pro confesso,de quo uide in primo.§.in prin. & in ciuitate ista ꝑ statutum municipale bannitus pro contumacia in causa criminis punitur de crimine,[*& ibi,absentem*] ubi de hoc[*& ibi, in casu*] s.cum mulier in quæstionibus confessa de crimine, petit accusatorẽ, in officio pu-

i blico constitutum præsentari [*& ibi,*[i]*uel non*] & pro ipso facit. 86. di.tanta,ubi de hoc in glo.2.[*& ibi,doctores dicunt*]de hoc.3.q.9. in summa, & loquitur de modernis sui temporis,qui nobis hodie sunt antiqui, secundum Io.Vincen. Tan.& similes [*& ibi,non contestata*] supra de iudi.c.2.[*& ibi, in causis*]& textus dicit ordinem iudiciarium fuisse seruatum [*& in fi.*] quasi non propter istud solum fuerit depositus. & facit de iureiu-
ran.capitulo secundo, libro sexto. & sic habes tres solutiones ex fine gloss. quartam in prin.quintam addidi post princip.uel dic,quòd à tempore excõicationis lapsus erat annus.¶ *In gl.quilibet,ibi,interuenire*] Gof.con

14 tra, cum ad † depositionẽ ageretur , licet per inquisitionem. Idem Hostien. infra de accusa.inquisitionis, ut ibi dicam super glo.2.

ANNOTATIONES.

a ¶Veritatis. De materia, quæ tangitur hic in glo.an contra absentem in criminibus possit procedi , uide etiam glo.2.q. 8. c. 1. & 3.q.6.Epiphanium,& 2. q.8.c.per scripta, Archi.

b ¶Mitius agitur. Contra Ioan. Andr. hic tenet do. Anto. & Abb. quos uide .

c ¶Tantum . Adde idem de re iudi. ad apostolicæ, lib. 6. uide Bart. in l. 2. ff.ad Turp.

d ¶Inire licet . Hæc opin. Inno. quòd possit contrahere , & alium sibi obligare, & actus eo absoluto &c. uidetur uera. nam ea,quæ sunt & processerunt à iuregentium , non sunt interdicta sibi , ut appellare, item potest excipere , nec princ. habilitans ad contractum est sibi prohibitum.item nil magis uidetur sibi prohibitum, quàm agere in iudicio : & tamen si non opponatur, ualet processus,ut in c. pia,de excep.lib.6. item per id iudicium quasi contrahitur,ut l.3.§. idem scribit, de pecu. & uide etiam de excommunicato,an donare posit,not.infra de donat.c.inter dilectos,in gl. quæ incip.& ita no.ibi uide,quando contrahit pro dignitate , uel corpore,quòd repellitur,Bald.

e ¶Quod fit ab excommunicato.Vide eundem Io.And.in regula do lo,de reg.iu.per Feder.consil.71.

f Tenent. Adde, quòd idem tenet . d. Stephanus Costa, & dicit esse communem sententiam .

g ¶De pœni. Et uide de hære.c.fi.in glo. prima , & super illa Ioan. An. & de re iudi. ad apostolicæ .

h ¶Prius. Vide Ioan. An. de restitu.spo. olim,lo primo,in gl. quomodo hoc licuit, in prin. maximè in uersi. ubicunque , & Bar. in l.si alius. §.bellissimè,ff.quod ui aut clam, & in l. ait prætor. §. si debitorem , ff. de his, quæ in frau. cred.

i Et ibi. Dic, quòd fallit in tribus casibus,in quibus ad diffinitiuam contra absentem proceditur . primus , quando citatus est , ut ueniat ad se purgandum,tunc contumax habetur pro confesso:quia regulariter deficiens in purgatione , habetur pro confesso , & hic est casus; 3.q.9. decernimus, item quando in excommunicatione duraret per annum , & in contumacia , ut in c. rursus,& c. quicunque 10.q.3.item potest dici in crimine dilapida. ut in hoc c. secundum unam so. & Io.3.q.2. quia ea, & uide 3.q.9.in summa,& no.quòd hæc habent locum,quando agitur ad fi.pœnæ accidentalis , ut priuatus, beneficii , tunc habet locum quod in hac glo. huius c. no.quòd regulariter,nisi lis sit contest. & liqueat de causa.sed si ageretur ad pœnam criminalem,uidelicet sanguinis , ut esset in terris eccle.in foro seculari, ubi debet ius cano. seruari,tunc credo , quòd contra absentem non posset procedi,& seruaretur,quod iure ciuili cauetur etiam lit. conte.& si liqueret de causa in grauioribus propter rationem.l.absentem, ff. de pœnis . nam de iure ciuili nec per inquisitionem , nec per accusationem reperitur , quod in talibus contra absentem ad diffinitiuam procedatur , nec in tali pœna naturali reperitur iure cano. immutatum , ergo ius.ciuile remanet incorrectum, argu. l. præcipimus, C.de ap.cum si. quod fallit in casibus no.per Bart.in l.1.ff. de requi. reis, quod not. quod etiam iure can. per uiam inquisitionis contra absentem ad diffinitiuam ad corporalem non poterit procedi, quod not.d. An. de But. & ad id quod dixi d.c. rursus, facit quod no.Inno.in c.cum bonæ,supra de æta.& qualit. & glo.2. infra c.proxi. qualiter intelligitur. & uide , quod scripsi. 3.q.9. in summa, & c.decernimus. Archi.

SVMMARIVM.

1 *Actor secundum decretum iudicis non admissus , uel expulsus à reo , per lapsum anni uerus possessor efficitur .*
Diuisio capituli , ibid.
Potentiæ exemplum , ibid. ad uer. potentia .
2 *Doli exempla .*
Subtilitatem canones non admittunt , ibid. ad dicti. mult orum .
Constitui , pro effici sumitur , ibid.
3 *Epilogus , & suffragium.*
An possessor quis fiat per lapsum anni & an ipso iure an pro sententiam , & in quibus, & nu.4. §.3. & nu.5.§. 1.

Possessor

Possessor rei seruandæ causa propriè quis, & quomodo, & nu.5.
Per eum non eijcitur primus possessor, qui colet agrum , & fructus colliget, si nolit aliàs missus ,ibid.
5 *Additio glossarum .*
In decreti secundi interpositione quid ueniat examinandum , ibid. in prin.
6 *Decretum primum , & secundum,uel in possessionem missionem ex primo, & secundo decreto quis iudex facere possit .*
7 *In possessionem missio utrum habeat locum, si ius episcopale,uel aliquod incorporale petat episcopus, & quando generaliter fiat in reali .*
Curæ animarum exercitium potest ei competere, qui non habet ius in cura, & quando, ibid.uersi.non obstat .
Fides mala non nocet tertio, ibid.uer.quinimò .
8 *Contumacia nimia quæ .*
Restitutionem an missus in possessionem ex primo decreto possit petere, ibid.ad uer. petere restitutionem , & qua erit petendi forma ibid.in fin.
9 *Rei uendicatio an intentetur contra missum in possessionem, an uerò contra passum missionem .*

CAPVT IX.

1 Ontingit: Casus. Actor † secundũ decretũ iudicis non ad missus, uel expulsus à reo per lapsum anni uerus possessor efficitur. Et pars huius, supra de arbi.contingit.& primo ponit casum quandoque contingentem,cui secundò prouidet ibi, Ne igitur [*Possessio*] super qua fit conuentio [*Potentia*] cuius tyrannidem timet, supra quod me. causa c. 1.infra de

2 ap.si iustus [*Dolum*] forte facit † illum per superiorem uocari, quousque tempus annale sit lapsum, uel cum procuratore suo colludit. ff. de dolo.eleganter.§. pe: Hosti.[*Multorum*] perniciosam subtilitatem sequẽtiũ , quam canones non admittunt, supra c.1.Hostiẽ.[*Constituatur*] idest efficiatur ipso lapsu anni secũdum opi. Goff.secundum Vin.propriè: quia.s.sic statuet , & decernet iudex, & ipsorum opi.dixit, supra ut lit.non cõ

3 te.quoniã.§.in alijs , super ulti.gl. ¶glo.1. † respondet per quæstionem , an missus in possessionem tædialẽ possideat , & distinguit realem à personali. & in reali differt lex à can.in personali non.in fi.instruit iudicẽ, ne festinet,& ut summatim examinet . ¶Secunda gl. recitat opi.Io.quã reprobat , & ad all. per eum respõdet. ¶ Vlt. glo. habet quatuor partes. prima respondet per quæstionem,an per lapsum anni ipso iure , an per sententiam quis fiat possessor , & quòd ipso iure, all.duo iura,& duo similia in contrarium , alle.decre l.cui statim respondet. demum soluit distinguendo reales à personalibus. secũdò quærit quid de spiritualibus , ut si petatur ecclesia , respondet distinguendo. 3.tractat , an missus in possessionem utatur fructibus & dicit, quòd sic post secundum decretum , post primum nõ : excipit tres casus. quartò quærit,an missus in possessionem &c.soluit, quòd secundum canones

4 &c.aliter secundũ.l.in reali.¶ *In 1. † glo.ibi , siquis autem*] loquitur in misso ex primo decreto, q petebat caueri de damno [*& ibi.1.Respon.*] loquitur in misso, cui legatorum, uel fideicommissorum nomine non cauet [*& ibi.§.ubi uerò*] sequitur, quis possidere iussus est, dominus deijcendus est de possessione [*& ibi, colet*] & si hoc facere nollet, missus hoc faciet, ut ibi [*& ibi,imperatores*] ita etiam ibi glo.loquitur sub dubio forte, si lo quatur lex de illo, qui defendebatur, uel qui non latitabat, cui bona ueneunt. ¶ *In glo.2.ibi.§.1.*] uide eo.ti. s.de dona.c.fi.in 1.gl.[*& ibi , Seruius*] uide de collu.c.3. super fi.ul.glo. ¶ *In glo.4.ibi.1.Respon.*] uide hanc & se de causa pos.cum olim, super gl.2. ¶ *In glo.ulti.ibi,Iul.*] loquitur in misso in poss. damni infecti nomine, qui non prius capit dominium per longũ tempus; quàm à prætore secundo decreto costituatur dominus [*& ibi , Herennius*] uide de præben. dilecto , super 3. gloss. [*& ibi , Fulcinius*] sequitur æstimat creditores rei seruãdæ causa missos in possesionem ex his rebus alij non debere.[*& ibi, utitur fructibus*] quantum ad alimẽta pertinet. & idem intelligas de impubere , de quo sequit [*& ibi l.ulti.*] ubi creditor cadens à possessione pignoris prætorij ex culpa, uel non, uel casu restitutionem

5 petit. ¶ *In † glo. 1.ibi, legistas*] & Guil. in spe.de primo decre.§.iam de effectu, uersi.sed utrum missus, ubi, & in uersi.se.tractatur materia huius gloss.[*& ibi. §.pe.*] ubi de hoc [*& ibi, summatim*] quærit, quid Abb.ueniat examinandum in interpositione secũdi decreti. nam an sit debitũ, fuit examinatũ in interpositione primi. Respon.quòd examinabitur, an absens haberet iustã causam absentiæ , per quam restituetur, ut præmittit glo. ¶ *In glo.2.ibi, & dicit Io.*] hic, sed in præ. decre.tuæ. no. quòd perdit causam , & uide quod ibi dixi . ¶ In gloss.3.in fi.infra de præben. eum qui , lib.6. ¶ *In glo. 4.in fi.*] idem no.supra c.1.& idem Hostien. ¶ *In glo.ult. ibi,determitatur*] de hoc in spe.de secundo decreto.§.ui-

6 dendum, uersi.hoc quoque [*& ibi, iudicis*] ut dixit † Innocen.infra de uerbo.sig.dilecto , missionem ex primo & secundo decreto in personali, & in reali potest facere etiam delegatus nedum principis, supra cap.2. & infra titu.1.cap.2.sed etiam cuiusque alterius ordinarij, infra titu.1. cap.3. & adde quod ibi dicam. & est iste casus, ubi ante litem contesta.delegatus impẽdit officium suum, licet quidam legistę dicant contra, in auct. de exi. & intro.re. §. si uero , colla.5. quis iudex det primum decretum , no.in specu.de primo decre. §.nunc uideamus.& quis det secundum , de secundo decreto.§.restat [*& ibi,excommunicamus*] & c.cum contumacia, lib.sexto [*& ibi, Ad cautelam*] dicunt quidam, & malè hãc in cautelam esse damnosam, de quo uide in spe. in primo uersi. hoc quoque [*& ibi diximus*] ibi

a in ulti.gloss. & adde , quod ibi dixi post Innocen.[a] in glo.penul.[*& ibi.c.1.et 2.*] & supra eo.cap.2.ut lite non contesta.cap.2.& infra de seque.ca.2.[*& ibi, Ex frequentibus*] & infra de reg. iur.c.1.lib.sexto [*& ibi, Dignitate*] & seculari.& in casu decre.ulti. supra de iudicijs, secũdum G.in spe.de secundo decreto .§. uidendum, uer. quid siquis electus [*& ibi , Viciosus*] sed quid si episco-

7 pus † petat ius in ecclesia episcopale, uel aliquid incorporale, puta quòd possit pœnitentias dare , infirmos inungere , nunquid reo contumace mittetur episcopus in pos.prædictorum causa custodiæ, uidet ꝙ non eadem ration.dicit hic Innocẽ. quòd fiet missio: quia generaliter, quando agitur [b] act.in rem , fit missio in pos.rei petitæ etiam si agatur de ecclesia , ut supra eo. gloss.non ob. si dicis per hoc accidere posse, quòd is, qui non habet ius in cura animarum , habebit ipsius exercitium. fatetur enim hoc posse cõtingere: sed excusatur propter ignorantiam possessoris , quod fatet Hosti.si bonam fidem habeat , & probabilis sit ignorãtia, infra de cleri. excom.apostolicæ.quinimmò & si malam fidem habeat: quia licet illa sibi semper noceat, de cohi.cle.& mulie.c.fi. tamen alijs non oberit tum propter ignorantiam tũ propter iuris & iudicis auctoritatem, ar.ff.quod cum falso tu.l.1. ff.de mi.ait prætor.§.1.uer.quid tantũ, & facit supra de elec.nihil, & quod no.dixit etiam Inno.aliàs cõtingere, ꝙ habet exercitium, qui ius non habet, ut qñ res petita ad iudi

c catur illi, qui nullum ius[c] habet in illa. ff.de condi in debi.Iul.de re iudi.cum inter uos.& dicit addendum, quod no.infra ti.prox.c.1.Host. remittit ad summam de sententia.§. quot sunt eius species , sub.§.sed nunquid est hoc specialiter [*& ibi, Et illud scias*] de hac parte in specu.de primo decre.§. restat , uer.hoc autem , &

Hoſtien. remittit ad ſummam de contuma. §. qua pe-
8 na, ſub. §. fi. [*& ibi, Nimiam contumaciam*] ut quia † dixit
ſe non uenturum, ut ibi no. ad quod facit de ſentẽtia
excommunicationis uenerabilib. §. ſecus, lib. 6. [*et ibi, petere reſtitutionem*] de hoc in ſpe. de primo decre. §. iam
de effectu, uerſi, ſed quid ſi nullus, & in uerſ. ibi ſequẽ.
quid ſi iudex, tractatur de miſſo contra non legitimè
citatum. de miſſo autem contra reum, cui competebat exceptio, uide poſt. Inn. ſup. de dila. c. 2. in magna
glo. uer. uel dic melius [*& ibi, Olim*] 1. & 3. [*& ibi. l. ulti.*]
ſubuenitur huic p̃ hanc decre. ſecundũ Hoſt. dum dicit textus, Acquiſitam amittit. ſed id locum habet, cũ
id contingit dolo, del potentia rei. unde Inno. hic quę
rens de ipſo reo expellente, an contra eum competat
interdictum, tenet q̃ ſic, allegat ſolum illam. l. ulti. de
præt. pig. ſed latè loquitur Ho. cum glo. & allegat hoc
d caſu dari [d] interdictum, Vnde ui. plus enim debet habere detentatio habita iuris auctoritate, quàm uiolẽta poſſeſſio, ar. ff. de acquir. poſſ. l. iuſte. & tamen uiolẽta parat prædoni interdictum, ſupra ti. 1. in literis. tamen tenent, q̃ hæc poſſent allegari in pœna cõſtitutionis, ſiquis in tantam: ſed in interdicto, in quo neceſſaria eſt
poſſeſſio, non uidetur q̃ competat: ad hoc de ſeque.
poſſ. c. 1. ubi miſſo, qui eiectus fuit, non reſtituitur poſſeſſio, licet dici poſſet, q̃ ibi non fuit ad hoc actũ. tu
dic, q̃ de ſimplicitate iuris canonici ſatis erit iſti narrare factũ dicendo, qũo fuit miſſus in poſſ. talis rei, &
qũo talis expulit eum &c. Quærit etiã Hoſt. an tertius
9 uolens rem uendicare, agat contra miſſum, an cõtra
miſsionem paſſum? dicit, q̃ contra miſſum, cum habeat detentationem. ff. de rei uen. officium, in fi. non
tamen ille reſtituet, ſi actor euicerit, infra annum, niſi
ille præſtet cautionem, de qua. ff. de rei uen. is, à quo
fundus: uel p̃m eũ uocabitur contumax miſsionẽ paſſus, ut ſi uoluerit rem defendat. ĵ. de re iudi. c. pe.

ANNOTATIONES.

a ¶Innocen. Et uide Cyn. & moder. in auc. ei, qui iurat, C. de bo. auct. iudi. poſſ. & Bar. in l. ſi finita. §. Iuli. ff. de dam. infe. & ad intellectum eius, quod hic dixit gloſ. de cauſa damni infecti, quomodo interponant ſecundum, uide glo. & Bar. in l. ſi finita. §. iul. præalleg. & in l. iubere, ff. de iuriſ. omn. iud. & in l. is cui, ff. ut in poſſeſ. leg.

b ¶Quando agitur. Cum hoc ſit ius incorporale, quod in illo fiat miſsio ex primo, uel ſecundo decreto, & quid in illo miſsio operetur, uide Bar. in l. is cuius, ff. ſi ſerui uendi. & plenius in repet. l. ſi prius, ff. de no. ope. nunc.

c ¶Nullum ius. Adde Inn. in c. cum qui, de eo, qui mit. in poſ. i. 6.

d ¶Caſu dari. Hoc idem uidetur tenere gl. in l. clam poſſidere, §. qui
ad nundinas, ff. de acq. poſſ. licet ib loquatur in interdicto, uti poſſideris, in quo ſimiliter requiritur uera poſſeſſio; Bar. ibi tenet cõtra glo. & ſic contra iſtam determinationem. pro Bar. facit, c. ſolicitè, cum ſeq. ſuprà de reſti. ſpo. ubi renunciatione facta ante ſpoliationem non datur interdictum: quia detinet, non poſſidet. ad idem c. cum olim, lo 1. eod. tit. & ad materiam uide Bart. in l. 3. §. fin. ff. de acquiren. poſſeſſ. & in l. ſi duo §. creditores, per glo. & Bar. ff. uti poſſidetis.

SVMMARIVM.

1 *Citationem publicè ſufficit ad eccleſiã rei proponi, ſi non inuenitur.*
2 *Cauſæ uel litis mors eſt eius finis, & immortalis eſt quæ nõ finitur.*
3 *In prouinciæ cauſa an citentur prouinciales, & eis præiudicet.*
4 *Procurator an & quando in cauſa ſtatus interueniat, & ex qua parte.*
5 *Quibus debeat inſtructus eſſe, & ſuper quibus ei dilatio cõcedatur. Et quando quod requirit ſpeciale mandatum, facere non poſſit, ibi.*
6 *Contumax an ſemel citatus reputetur, & in quo.*
7 *Citandus ubi quæri debeat.*
8 *Citatio ſi cui mandata fuit, an poſſit per alium citare, & quibus fiat modis.*
Subdelegare ne poſſit is, cui certum miniſterium, uelut citatio, com
9 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 10. (mittitur, ibid.*
Lites ne fiant immortales cauetur, & quo temporis ſpacio reſtringantur & quo iure.

De proximo, primone intelligitur, ſi non adiciatur. §. 1.
Contumax an ſit ſi iudex fuit impeditus, & an teneatur ad expenſas. §. 2. & nu. 11. §. 1.
Facto, uel caſu qui quid fecerit, non uidetur obtemperaſſe uoluntati. §. 2.
11 *Additio gloſſarum.*

CAPVT X.

1 VEnerabilis. Caſus. Si † reus non
inuenit, ſufficit publicè citationem ad eccleſiam ſuã proponi. & de eodem facto, ſupra de maio. &
obe. c. ult. de dil. c. ult. & ponit duplicem citãdi formã.
Prima, quam fecit iudex per literas, Secunda, quam
2 committit alteri faciendã [*Immortales*] ſicut mors † eſt
finis uitę hominis, ita finis eſt mors cauſæ uel litis, Eſt
igitur immortalis, uel quæ nõ finitur [*Venturæ*] de hoc
termino, qui tunc erat præteritus, fit mentio ſuprà de
dila. c. fi. [*Primatiæ*] de hoc §. de offic. ordi. duo ſimul
3 [*Prouincia*] quamuis † cauſa prouinciales tangat, nõ tñ
citãtur, nec eis præiudicat ſecundum quoſdam, ar. ff.
de liberali cauſa, ſi pariter. C. res inter alios acta, p̃ totum, hoc non placet Innocen. qui dicit, q̃ bene præiudicat, & remittit de hoc, ſupra de arbitris, cum tempore, ſupra de maio. & obe. inter quatuor, & c. ſi. de
dila. expoſuit, de re iudi. cum ſuper, & c. penul. [*Procuratorem*] licet † hic eſſet cauſa ſtatus, tamen ſecundum
4 Goffre. bene interuenit procur. non ſolum pro parte
agentis, ut. 54. di. frequens, ſed etiam pro parte defendentis, ſicut eſt in poſſ. libertatis, q̃ uendicat in ſeruũ.
C. de aſſer. tol. l. 1. in prin. ſed ſi eſſet in poſſeſſione ſeruitutis, & proclamatus in libertatem non dat procuratorem, ut ibi, & 2. q. 6. ſi quando. nec obſtat huic diſtinctioni. ff. de procurato. non ſolum. §. ſi ſtatus. ubi
dicitur, q̃ interuenire poteſt procur. ſiue de ſeruitute
proclametur in libertatem, uel è conuerſo: quia illud
de procur. domini. Item, ut dicit ipſe Goffr. ſeruus ad
peculiaria negocia procuratorem conſtituere poteſt
ut. ff. de procur. l. ſeruum quoque, in prin. [*Inſtructum*]
5 ſuper † his, quæ præuideri poterunt: ſuper emergentibus inopinatis dabitur dilatio ſm Goff. all. ff. ex quibus cauſis ma. l. ſed & ſi. §. ſi feriæ. de homicidio. c. fi.
& facit quod no. de elec. cupientes. 1. reſpõ. in pen. gl.
[*Videbuntur*] procur. ſic conſtitutus non poteſt aliquid
facere, quod requiratſ ſpeciale mandatũ, niſi aliquot
de ſpecialibus fuiſſet expreſſum, infra de procur. qui
a ad agendum, [a] li. 6. [*Repræſentes*] quia poſſet eſſe, quod
iſtæ literæ citatoriæ ad archiepiſcopum directæ non
peruenirent ad ipſum ſm Inno. uel maliciosè occultarentur ſm Hoſti. ideò committit in ſequentibus, ut
citent, & ut per ipſorum relationẽ cõſtet de citatione
6 [*Citare*] quærit hic † Hoſt. an ſemel citatus non ueniẽs
reputetur contumax: dicit q̃ ſic quo ad expenſas; de
hoc de procur. querelam. quò ad excommunicationem, uel miſsionem diſtinguitur, an reſpõdeat ſe nõ
venturum, uel non obediturum; & tunc proceditur
contra ipſum, cum notoria ſit contumacia; ad hoc,
de ſen. excõmunicationis, uenerabilibus, li. 6. ff. de re
iudi. contumacia. §. fi. an uerò nil reſpõdeat, uel dicat
q̃ deliberabit, uel non reperit; & tunc nõ proceditur
õ ipſum, nec cenſetur contumax quò ad id, non præmiſſis tribus edictis. qñ uerò ſic citatus non uenit, reputatur contumax præſumptiuè, & proceditur cõtra
ipſum. 24. q. 3. de illicita, & in præall. l. contumacia, &
ff. de iudicijs, ad perẽptoriũ. & idẽ, ſi quæratur de alia
pœna infligenda, ut ibi, & infra de uita & hone. cleri.
c. ſi. de conſti. ex literis [*Procurent*] ſi poteris inueniri [*In*
7 *ueniri*] ſ. ubi † hẽs archiepiſcopalem ſedem. C. de ſenat.
l. 2. ſi habet in pluribus locis, requiratur utrobique. ff.

ad

ad municipales, aſſumptio. nec ſufficeret denunciari procuratori, ſi ille eſt præſens. nec obſtat. §. de pro-
b cur. [b] di lectus. quia ibi dominus erat abſens, ſecundũ
8 Vin. [*Vel alios*] & ſi hoc † nõ fuiſſet expreſſum, hoc poterant, ſecundum Gof. & Hoſti. ſed Pet. & Abb. cõtra,
pro quibus facit: quia is, cui certum miniſterium cõ-
c mittitur ſine iuriſdictione, [c] non delegat, de offi. dele.
c. fi. ſed dicunt primi, q̃ quamuis talis ſubdelegare nõ
poſſit, ut ibi: poteſt tamen citare per alium. fit enim citatio per literam, edictum, uel nũcium; nec citat litera. ſed citans ſic. & hic intelligitur delegatus citare miniſterio nuncij, ar. ff. de conſti. pec. l. & licet. eadem ratione per ſe & alium exequitur quis ſententiam ſuam
ſecundum eos. pro hac opi. facit, quod de conſeruato
9 re dicitur, infra de offi. dele. c. fi. lib. 6. ¶ Vlti. glo. † alle.
cõcor. & ibi remittit. ſecũdò quærit, an teneatur reus
non ueniens &c. arguit, q̃ ſic demum arguit contra,
10 & illud tenet. ¶ *In † glo. 1. ibi, Litibus*] ſequitur, imponẽtes celeritatem ſancimus [*& ibi, properandum*] ſequitur,
nobis uiſum eſt, ne lites fiant penitus immortales, &
uitæ hominum excedant modum. ¶ *In glo. 2. ibi, eum qui Calendis*] ſi promiſi Calendis Ia. nõ adiecto, primis,
ſecundis, uel ulterioribus, nec apparet, de quibus ageretur, intelligitur de primis. ¶ *In ult. glo. ibi. l. 2. in fi.*] conditio, ſi. 10. dederit, uel capitolium aſcenderit, poſt
mortem reſtatoris implenda eſt non fato, ſed à ſciẽte.
[*& ibi, Scientia*] tamen debet ſcire tabulas extare certuſ
que eſſe ſibi delatã bo. poſſ. [*& ibi, Si cum. 1. Reſpon.*] ſi p̃
niſi ſiſtere iam liberatum, datur in me actio, ut exhibeam, uel defendam [*& ibi. l. 2. in fi.*] Si nõ intereſt actoris reum ueniſſe, ut quia dies eſt feriatus, remittit præ
tor pœnam [*& ibi, Siquis in iudicio*] iudice, uel altero ex
litigatoribus impedito dies iudicij differt [*& ibi, Non uidetur*] hanc & ſequen. uide, ſupa eo. prout, in prima
glo. [*& ibi. §. ſi arbi.*] uer. Vnde eleganter, qui aliàs eſt.
11 §. uide, infra de ap. ex parte. 1. ſuper 1. gl. ¶ *In † glo. 1. in fi.*]
apertius exprimit glo. opi. ſuam hic, quam ibi. ¶ *In glo. ult. in fi.*] Idem Gof. inf. ti. 1. c. 2. & Dama. in q. 4. huius ti.
& Bartho. in Veneriali. 19. & hic Hoſtien. quia contu-
d max non eſt. ff. de arbitris. l. arbiter [d] calendis, & facit,
q̃d no. in ſpe. de arbitro, in fi. & de expenſis. §. poſtremo, uer. tu autem, & uide diſtinctionem ibi poſitam,
c uerſi. dicunt quidam [c] quam poſuit Inno. in decr. calumniam, de pœnis. contraria autem loquuntur, quã
do iudex ignoraret excuſationem abſentis; ad hoc de
ap. ſi duobus, ſecundum Hoſtien.

NANOTATIONES.

a ¶Qui ad agendum. Vide per do. Feli. in c. quoniam frequenter, in princ. ut lit. non conteſt.

b ¶De procur. De hoc ſupra eo. cauſam, quæ. in contra. tex. in l. eũ, qui, C. de procur.

c ¶Iuriſdictione. Pro hoc in fi. quod no. per glo. in c. is, cui de offic. deleg. lib. 6. alius, quàm à Principe, cum poteſtate ſubdelegandi, alteri ſubdelegare poſſit.

d ¶Arbiter. Ibi uide Bart. & in l. 2. in fi. ff. ſi quis in ius uoca. non ie. & per Cyn. & Bald. & Sali. in l. ſancimus, C. de iud.

e ¶Quidam. Quando citatus non comparet, & aduerſarius ſimiliter, uide glo. in c. 1. infra eo. ti. lib. 6. in c. cupien. in uer. ponen. de elect. lib. 6. quando uerò, quia dies feriata, in ſeq. glo. & in l. 2. ff. ſi quis in ius uoc. hic alleg. & facit no. in c. conſuluit, de off. deleg.

De eo, qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ, Rub.

¶ Viſo de contumacia: quia propter eam frequenter fit miſsio in poſſeſsionẽ; & ideo, &c. Goffr. repetitur in Sexto, & de Rubrica, ſupra proxi. nihil hic ponetur. Conuenit autem huic de offic. ordi. paſtoralis. 2. reſpon. ut lit. non conte. tuæ. & c. quoniam. §. in alijs, de ſi. querelam.

SVMMARIVM.

1 *In poſſeſſionem miſſus actor poſt annum uerus poſſeſſor efficitur.*
2 *In poſſeſſionem miſsio cauſa rei ſeruãdæ fit in interdictis in rem ſcriptis. alia de ea uide nu. 5. & 7.*
Decretum ſecundum partibus præſentibus dandum, & ratio, & non eſt neceſſarium in actione reali, ibid. uer. item no.
Iudicis officium quod, ex parte deſcribitur, ibid.
3 *Iura eccleſiæ, uel ſeruitutes ei competentes ſi quis auferat, uel turbet, uel non permittat eam eis uti, quibus conſulatur modis actori, contra contumacem, & nu. 4.*
Contra contumacem quibus procedatur rationibus, ibid. & nu. 4.
4 *A minoribus, ſiue leuioribus ſemper inchoandum eſt ut hic in pœnarum contumaciæ executione.*
5 *Contumax ſi intra uenerit, recuperabit poſſeſſionem, uel relaxabitur mandatum de non moleſtando, & quibus præmiſſis, ſi non uenerit, quid iuris. nu. 6.*
In poſſeſſionem miſsio huiuſmodi, & reuocatio propriè dicitur, & ratio, ibid. uer. propriè autem. manu militari renitenti aduerſario auferẽda, & aſſignanda miſſa, & ſi nequeat haberi, pro habita habetur, nu. 10. & tunc plus iuris habet, quàm facti, ibid.
Pro incorporalibus dantur interdicta quaſi poſſeſſoria, ibid.
6 *Decretum ſecundum an ſit in huiuſmodi neceſſarium, & num. 8. & quid ſit, nu. 9. & qua uerborum forma tam ipſum, quàm primũ concipiatur, & detur, eod. nu. 9. quæ ſit eorum utilitas, eiſdẽ nu.*
7 *In poſſeſſionem miſsio quarum rerum fiet in actione perſonali, ſi non inueniantur res corporales.*
11 *Facto opus eſt, non uerbis, hic.*
12 *Patrocinium pro ſigillo.*
Sententians, uel donans quando confirmet, ibid.
Confirmationem præcedere, uel ſubſequi differt, ibid.
13 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 14.*
Voluntas quando non ſufficiat, niſi factum ſequatur. §. 1. & nu. 15.
Per me ſi non ſtet, excuſor. §. 1.
15 *Additio gloſſarum.*
16 *Cautionem quibus modis quis præſtare poſſit, & cui hæc præſtanda. nu. 17.*
Ad pœnam pecuniariam, & ad priuationem beneficij quis ſe poteſt obligare, ibid.
17 *Præſcriptio non currit temporis ei, qui fecit quicquid potuit, uerſi. & fatentur.*
Per te, ſi non ſtat, tibi non nocet, ibid.

CAPVT I.

a 1 COnſtitutis. [a] Caſus. Actor
† miſſus in poſſ.
poſt annum efficit uerus poſſeſſor,
licet reus infra annũ cautionem præſtare uoluerit. primò narrat factũ, ſecundò interloquitur ibi, ideoq; [*Canonico*] pro parte ueſtra [*Poſſeſſione*] fortepetebatur reſtitutio eccleſię per rei uen. forte per in
2 terdictum, Vnde ui. per † quod no. Inno. in interdictis
ſcriptis in rem fieri miſsionem in poſſeſsionem cã rei
ſeruandæ, vt hic uidetur factum fuiſſe. Item no. p̃ hoc.
c. quod ſecundum decret. partibus præſentibus dandum eſt. nec mirum. poſſet enim pars, contra quam
petitur, proponere talia, propter q̃ non daretur, & iudicans debet cuncta rimari. 30. q. 10 iudicantem; nec
b debet ferre ſententiam contra non confeſſum, [b] uel
non conuictum. 2. q. 1. nos in quemquam, ſupra de cõſti. eccleſia, & C. quomodo & quando iudex, ea quę.
nec debet procedi contra non citatum, de cauſa poſſ.
c. 1. & de maio. & obe. inter quatuor. uel, ut dicit Inno.
hic non petebatur ſecundum decretum, quod nec in
reali actione eſt neceſſarium: ſed ſufficit ſolus lapſus
anni: ſed pars paſſa miſsionem petebat illam ſibi reſtitui, non obſtante lapſu anni, cũ non fuiſſet in mora:
uel petebat illam reuocari. & pars miſſa petebat illam
confirmari. & dicit Inno. quòd iſte intellectus planior

eſt [*Fueratis inducti*] per delegatos papæ, ut patet in an. & fuit hoc propter contumaciam aduerſarij conuenti petitorio, uel poſſeſſorio, qui noluit ſtare iuri. Quæ-
3 runt †autem hic Inno. & Hoſtien. qualiter conſulatur actori conquerenti de aliquo auferente, uel turbante ſibi iura eccleſiæ, uel ſeruitutes ſibi competentes, uel non permittente ipſam eis uti, ſi ille ſit contumax? Reſpon. quòd primò poteſt excommunicari. ſecũdò po-
c teſt ei mulcta indici. tertiò poteſt intereſſe [c] taxari, ſecundum quod exigit natura interdicti, uel actio, de qua agitur. quartò ad inſtar aliarum perſonaliũ actionum poteſt fieri miſſio in poſſeſſionem bonorum ſuorum pro menſura debiti declarati. ſed multi alij modi ſunt procedendi contra contumacem, ſicut de his & alijs plenè no. ſupra ti. 1. contingit, ad fi. & ſupra ut lite non conte. tuæ. uel melius dicas, quòd quando agitur de confeſſoria iudex mittet actorem in poſſeſſionem uſuſtructus, uel alterius iuris petiti, nõ vt ſit tantum cuſtos, ſed ut ſit etiam uerus poſſeſſor, & prohibebit reo, ne turbe ipſum actorem uti ſeruitute illa, quouſque de iure ſuo probauerit, & præcipiet ei, quòd ſuper hoc ca
4 ueat. & faciet interim iudex ipſum actorem, miſſumque in poſſeſſionem pacifica poſſeſſione ſeruitutis, uel alterius iuris petiti gaudere, ar. ff. de no. oper. nun. ſi priuſquam. ff, ſi ſerui. uen. is, cuius famil. ff. de uſufru. cuiuſcunque, & l, ſi uſufruc. legatus. ff. de opt. lega. mãcipiorum, C. de inge. manu. l. diffamari, C. de remiſ. pigno, ſi eo tempore. ff. ut in poſſe. ſi pecuniæ. §. 1. & l. ſi inutiles, ff. de colla, bonorum. l. 1. §. fi. & de hoc in ſpe. de primo decre. §. reſtat, uerſi, quid ſi agatur confeſſoria. ſi autem agitur negatoria, non fit miſſio: quia nec fieri poteſt: ſed cauebit de non moleſtando, ut in præalle. iuribus hoc eodem modo conſulitur agenti interdicto; uti poſſidetis, uel, unde ui, pro incorporalibus, ſiue quocunque alio modo agatur pro iuribus, ut prædicta iura ſonant, & infra de ſequeſ. poſ. pap. 1. licet enim agens interdicto, uti poſſidetis, non coſſit mitti in poſſ. cum dicat ſe poſſidere, ut patet in eo, qđ legitur & not. ſupra de iudicijs, examinata, nec poſſit ferri diffini. ſententia, cum lis conte. non ſit, ſupra ut lite non conte. quoniam. 1. reſpon. præcipietur tamẽ reo, quòd non impediat actorem, quouſque de iure ſuo probauerit, ut in d. l. ff. de no. ope. nuncia. ſi priuſquam, & ff. de iti. actuque priua. l. 1. & ſecunda, uide quod dixi, ut lite non conte. tuæ. hæc etiam locum habẽt, ubi epiſcopus petit eccleſiam ratione iurium epiſcopalium, quæ habet in ea, ſiue etiam archipreſbyter ipſam petat ratione iurium parochialium, eccleſia re peti nõ poſſet tanquàm proprietas, cum in nullius ſit bonis ratione dominij, nec etiam tanquàm propria poſſideatur. ff. de rei uen. in rem, reſpon. 1. & §. 1. inſti. de rerũ diui. §. nullius. unde nec de ipſa agi poteſt nec ratione iuris, quod habetur in ea. ff. de cõrahen. emp. qui tabernas. ff. de pig. l. pe. & ideò ratione iuris quod in ea habetur, prædictis modis eſt procedendum. ſed
4 dicunt quidam, & forte bene, quòd† antequãm ſuperior det in præmiſſis caſibus poſſeſſionẽ præiudicialẽ debet incipere ab excommunicatione, uel ſequeſtratione, uel miſſione in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ, ar. in eo, quod legitur & notatur ſupra de dolo & contu. ca. 2. 1. reſpõ. ad fi. nec ob. ff. de no. ope. nun. ſi priuſquam, ubi dicitur, quòd non ſunt aliæ partes iudicis, niſi ut caueatur: quia hoc uerum eſt quantum ad diffi. ſententiam proferandam, quæ, ut dictum eſt, lite non conte. ferri non poteſt: per hoc tamen non remouet, quin procedi poſſit in minoribus modis, ſiue penis ſecundum Inno. nam & à minori eſt ſemper inchoandum, ut patet in eo, quod le. & not. ſupra de offi. dele. ſanc. qua., & ut lite non conte. c. fi. poterit ergo ſecundum Inno. ab initio, ut dictum eſt, procedi ꝫ

contumacem in prædictis caſibus per miſſionem in
5 poſſ. & ſi infra annum uenerit, reſtitutis expenſis, & pſtita cautione de ſtando iuri, recuperabit poſſeſſionẽ hanc, uel relaxabitur mandatum factum de non moleſtando, & cautio ſuper hoc præſtita, propriè autem dicitur fieri hęc miſſio, & reuocatio: quia ſicut pro incorporalibus damus interdicta quaſi poſſeſſoria. ff. de ſerui. quot. & not. ſupra de elec. querelam, & ſupra de cauſa poſſ. cum eccleſia Sutrina, ita etiam quando petuntur hæc incorporalia, poteſt fieri miſſio in poſſ. & infra c. 1. & infra de ſequeſtra. poſſ. c. 2. ſupra de dolo &
6 contu. cap. 2. ut lit. non conte. acceden s 1. † Quod ſi paſſus miſſionem infra annum non uenerit, ex tunc poterit iudex decernere actori quaſi poſſeſſionẽ verã iure petiti. ita quòd nec ulterius reuocabitur, niſi reus ꝓbet de iure ſuo: tamen non ſine ſecundo decreto hoc ius habebi; alij dicunt, ꝙ non eſt neceſſarium in hoc caſu ſecundum decretum: immò fit miſſus verus poſſeſſor per lapſum anni, ſicut & in reali actione, ut le. & no. ſupra ut lit. non conte. quoniam. §. in alijs; & hoc ſatis hic innuit hæc decre. Tertij dicunt corpora eccleſiarum poſſideri ab epſcopis, uel capitulis, uel prælatis, & ſic facienda eſt miſſio in corporalem poſſeſſionem ipſarum eccleſiarum, & non iurium ſecũdum Innocen. hæc enim ſpiritualia & eccleſiaſtica illicet non poſſideantur à laicis, ar. infra de deci. prohibemus, ſupra de iudicijs, decernimus, & expreſſum infra de præſcr. cãm quæ: tũ à clericis & perſonis eccleſiaſticis poſſidentẽ. unde & epiſcopus petit eccleſias, & decimas ſibi adiudicari, infra de deci. dudum, inf. de religi. domi. conſtitu. & duobus capitulis ſequentibus, & aliæ perſonæ eccleſiaſticæ, infra de dona. inter dilectos, ſupra de tranſac. præterea 2. & quandoq; agunt
d de ſolis iuribus, ſupra de off. ordi. cõquerente ſupra de tranſac. ueniens, ſupra quod metus cauſa, cum dilectus, & ideò uidetur dicendum, ꝙ ſi tantum iura petãtur, fiet miſſio in poſſeſſionem, uel quaſi poſſeſſionẽ iurium prædictorum, & non eccleſiarum. ſi aũt tantum eccleſiæ petantur, & tunc fiet miſſio in corporalem poſſeſſionẽ ipſarũ tantum eccleſiarũ, [d] ut hic, & ſ. ti. 1. & de ſeque. poſſ. c. 1. & 2. ſi uerò tã eccleſiæ, quàm iura petantur, reſtat, ꝙ & tunc fiet miſſio in utroque, ꝑm Hoſt. ſed & ſecundum Inno. adhuc circa hãc materiam occurrit quarta opi. quod dic, ut no. ſecundũ
7 ipſum ſupra ti. 1. contingit, ad fin. quid† ſi in perſonali actione miſſus ſit quiſquam in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ, nec inueniant res corporales, in quibus fiat miſſio? tunc debet fieri in poſſeſſionẽ nominum, ita, ꝙ ipſe miſſus poſſit nomina exigere, & uero creditori
e denegãbuntur actiones. ff. ut in poſſ. lega. ſi inutiles. [e] ſed ſi reus infra annum. uel ꝑm alios quandocunque ueniens obtulerit, & præſtiterit cautionem de ſtãdo iuri, recuperabit collecta ab eo, qui in poſſ. miſſus fuit. ff. de colla. bonorum. l. 1. §. iubet. & à ſimili dicẽdum eſt poſſe fieri miſſ. in poſſ. aliorum iurium incorporaliumf tam temporalium, q̃ et [f] ſpiritualium, cũ auctore iudice hoc fiat, arg. ff. de acquir. poſſ. iuſtè poſſidet. aliqui tamen dicunt contrarium aſſerẽtes, ꝙ quando agitur interdicto, unde ui, uel ẽt act. ex empto, uel alia quacunque uis perſonali, in qua occurit faciẽda miſſio pro menſura debiti declarati, cõgruum eſt, quòd fiat primò miſſio in poſſ. illius rei, de qua agit, & ſi ratione intereſſe aliud deeſt, uel plus debetur, tunc ſuppleatur, & uſque ad ſupplementum fiat miſſio in poſſ. aliarum rerum. ſed & his poteſt reſpõderi, quòd licet hoc congruum ſit, tñ non infert neceſsitatem: immò ex cauſa, ſi uideatur iudici, aliud fieri poteſt: hoc tamen tenendum eſt, ꝙ ſi agatur perſonali actione pro tẽporalibus, non eſt procedendũ ad miſſionẽ in poſſ. & rerum ſpiritualium pro menſura debiti declarati,

& hoc

& hoc duplici ratione. prima eſt, quia ſpiritualia æſtimationem non recipiũt, & ideò in eis debitum commenſurari non poſſet. ſecũda eſt, quia ſpiritualia cum temporalibus permutari non poſſunt, infra de rerum permu. ad quæſtiones. ſi uerò agatur perſonali act. pro ſpiritualibus, quia forte permutatæ ſunt, uel donatæ, tũc bene in alijs rebus ſpiritualibus fiet miſſio, & etiã forte in temporalibus, maximè in illis, quorum præſtationes ſpiritualibus ſunt annexæ, ſecundùm Inno. ſecundùm Hoſti. uerius uidetur, ꝙ quando petuntur ſpiritualia, nunquam fiet miſſio in temporalibus, nec
g è cõtra, [g] ar. op. in eo, quod legitur & nota. de reſti. ſpo. frequens. §. fi. ſecundùm Hoſt. & de hoc in ſpeculo de
8 primo decreto. §. reſtat, in fi. [*Tenuimus*] 1. nobis † conſtitit, Hoſt. [*Poſſeſſionem*] etiam ſine ſecundo decreto, & poſt annum nihilominus poſſeſſores remanſerũt. ſed diuerſimodè: quia infra annum cuſtodes tantum fuerunt, ſed poſt annum, ſi perſeueraſſet partis contumacia, ueri poſſeſſores fuiſſent, ut no. ut lit. nõ conte. quoniam, & probatur de offi. ord. paſtoralis. §. fi. Secundũ
9 aurem † decretum idẽ eſt, quod miſſio in poſſ. licet ex ſecundo decreto fiat ſolẽnius, quàm quando fit cauſa cuſtodiæ. ff. de dã. inf. l. 4. §. 1. & §. duas, & l. ſi finita. §. Iulianus. & dicunt quidam primũ decretum ſic fieri debere; Decerno [h] talem mittendum in poſſ. talis rei aduerſarij ſui, contumacia exigente. ſed contra: quia per hæc uerba potius uidetur dari lex mittendi, quàm ferri ſententia contra aduerſarium. nihil enim aliud uidetur dictum, Decerno talem mittendum, quàm ſi diceret, quòd talis de iure mittendus eſt in poſſeſſionem. Alij dicunt, quòd dari debet per hæc uerba, Mitto talem in poſſeſſionem talis rei cauſa cuſtodiæ. ſed ſi iudex ſic dicat, falſum uiderur dicere, niſi corporaliter & actualiter mittat, Vnde dic, quòd ſic debẽt dari hæc decre. primum ſic, Decerno, uel conſtituto, uel iubeo te eſſe poſſeſſorem, ſiue in poſſeſſione talis rei cauſa cuſtodiæ, & uolo, quòd talis miniſter noſter ponat te actualiter in poſſeſſionem corporalem, quem miniſtrum debet dare, ut hoc adimpleat, & ei referat, quando factum ſit: ar. ff. de rebus eorum, qui ſub tute. ſunt, magis puto. §. nec titulotenus. ad hoc præſtat ar. infra de verb. ſig. in his, & infra. de re iudi. cũ aliquibus. ſed ſi non mittitur in corporalem poſſeſſionem, nihilominus intelligitur poſſidere; & idem ius conſequitur, ac ſi miſſus eſſet adeò, ꝙ elapſo anno eodẽ modo uerus efficitur poſſeſſor, ac ſi in corporalem poſſeſſionẽ ab initio miſſus eſſet, quod dic, ut legitur & no. ſupra ti. 1. contingit. Secũdum uerò decretum ſic datur, Decerno, uel conſtituto, uel iubeo te eſſe uerum poſſeſſionem talis rei. & talis miſſus licet poſſeſſionem corporalem non adipiſcatur, uerus tamen poſſeſſor intelligitur eſſe, & iura ueri & bonæfidei poſſeſſoris habere. igit fructus illius poſſeſſionis ſuos facit. ff. de acqr. rerum dominio, bonæfidei, & præſcribit, ac ſi poſſideret, cum tamen aliàs ſine poſſeſſione corporali præſcriptio non procedat, infra de præſcrip. cauſam quæ. Vel primum decretum ſic fit, Iubeo tali abſenti & cõtumaci, uel pro contumace habito, uel cõdemno eũ, ut recipiat talem ſecum in poſſeſſionem talis rei cauſa cuſtodiæ. ſecundũ uerò ſic fit, Iubeo tali contuma-
i ci, uel condemno eum, ut tibi tradat poſſeſſionem talis rei ſecundùm Inno. cuius eſt hæc quaſi tota [i] gl. Sed proximus procedens modus, qui no. ſupra e. glo. uer.
10 unde dicas, & ſequen. magis placet Hoſti. & illum teneas. Illud † autem certum eſt, ꝙ ſi reus noluerit obedire, manu militari eſt ſibi poſſeſſio auferenda de iure, & miſſo corporaliter aſsignãda. ff. de rei uendi. qui reſtituere, ff. ne uis fiat ei, qui in poſſ. miſſus eſt, ſiquis miſſus. ſed & ſi de facto forſan propter cõtumaciam, uel dolum aduerſarij non poſsit hoc adimpleri: nihi-
minus tamẽ in hoc caſu adeò de iure ſuppletur factũ ꝙ perinde eſt, ac ſi factum eſſet, ut patet in eo, quod legitur & no. ſupra titu. 1. c. contingit. & ſic patet, ꝙ talis poſſeſsio etiam quò ad factum plus habet iuris, quam facti. de qua materia dic, ut no. infra de conſeſ. præbẽ. cum noſtris. & ſecũdum hoc intellige, quod no. ſupra e. gl. uer. ſecundũ uerò decretum ſic datur, & ſe. & uer. ſed & ſi non mittatur, ſecundùm Hoſt. [*Non præſtiterit*]
11 & ſic † quod dicebat [k], uel offerebat, facto non adimpleuit, Hoſti. [*Decernimus*] quaſi ſecundum decretum interponendo: uel fuit quædam declaratio, & diffinitio propter rationem, quam ponit ult. gl. [*patrocinio*] 1.
12 † ſigillo: quia ex quo tulerat ſententiam, non agebat alia confirmatione. c. concor. ſupra ti. 2. cum ueniſſet. Vnde dicebat Hoſti. ꝙ ſententians, uel donans confirmat, quando ſententia, uel donatio præcedit confirmationem, ut quia dicit, Donamus, & confirmamus: quia rem à ſeipſo datam confirmat, in predicta decre. cũ ueniſſet. ff. de iuriſdi. om. iudi. l. & quia: ſecus ſi confirmatio præcedat donationem, vt ſi dicat, Confirmamus, & damus. & ſic ſecundum eum non obſtat de fide inſtru. inter dilectos. §. cæterum, uer. cum eandem.
13 ¶ Tertia † glo. ponit brocardum de uoluntate, an habeatur pro facto, alle. ad negatiuam unum cano. unã
14 decre. & tres leges: ad affirmatiuã quattuor canones, & dat duas ſolutiones. ¶ *In† glo. 2. ibi. l. 2.*] quæ ultima eſt, & ponit illa uerba, Merita cauſarum &c. ¶ *In glo. 3. ibi. §. conſtitutio*] ſatisdationem offerre non eſt ſoluere. [*& ibi, Ait præ.*] uide de uſur. quia fruſtra, ſuper gl. 2. [*& ibi, ſi uoluntate*] ſi creditor uoluit fundum uendi, hoc ſibi non nocet, niſi uenditio ſecuta fuerit. ¶ *In glo. 4. ibi, ſi fundus, in fi.*] emptor ſub pacto. l. cõmiſſorię, debet offerre: ſed excuſatur, ſi non habet, cui offerat [*& ibi, Per neſtras*] ibi in gl. antepe. & ſuper ea uide duas ll. ſe. auct.
15 generaliter, & §. ſi uerò. ¶ *In† glo. 3. ibi, illud forte*] 45. di. duę ſunt. Seneca. 34. ad Lucillum, magna pars bonitatis eſt eſt uelle fieri bonum [*& ibi imputatur*] Hyeroni. ad Celantiam di. quantum ad peccati rationem pertinet, nocuit, qui nocere diſpoſuit [*& ibi, ibidem*] 6. q. 1. ſiquis cum, ubi de hoc, & 36. q. 2. ſiquis non dicam, & per Hoſti. in ſumma, de pœnis. §. quæ quibus, ſub. §. illud. plenè per Archi. 22. q. 1. §. ſi ergo, ubi, ubi poſuit diſtinctionẽ de uolũtate, quam frater eius dominus Ia.
16 formauerat. ¶ *In† gl. ſi uerò, ibi, iuratoriam*] obliget etiam ipſam rem, quam recuperat, quod poteſt. poſſet etiã obligare ſe ad pœnam uel pecuniariam, de præſump. literas uer. quo circa, uel priuationis beneficij, de elec. cum dilecti, ad fi. ſecundùm Hoſti. [*& ibi, Abſente*] tamẽ citata. de hoc uide in ſpe. de primo decreto. §. iam de effectu, uer. antepe. & pe. & pleniorem remiſſionẽ dedi, ut lit. non conte. quoniam. §. in alijs, ſuper ue. recuperet [*Et in fi.*] vt in præalle. decre. paſtoralis, in fi. Inn.
17 tamen † & Hoſti. arguebant per hãc literam, ꝙ primò parti, ſecundò iudici, tertiò publicis perſonis & vicinis in ſubſidium præſtanda ſit hæc cautio. & fatentur, ꝙ ſi nõ ſit, qui recipiat, ex quo fecit reus, quicquid potuit,
l non currit [l] ei tempus, nec ſibi imputatur, ar. ff. de le. 1. ſi fundum. §. ſi Titio, aliàs eſt lex antepe. & infra c. 1. & infra de ap. ex ratione. 22. q. 2. faciat.

ANNOTATIONES.

a ¶ Conſtitutis. De materia huius c. uide per Alex. con. 133. & 134. in quarto uolu.

b ¶ Confeſſum. Et quia in illo requiritur ſummaria cognitio, & ſic cita. l. in rem. ff. de mino. & de ita ſummaria cognitione. uide gl. in c. fi. ut lit. non conteſt. §. in aliis, in glo. ſicut, & ſuper illa Ioan. And. & hoc etiam tenet Bar. in l. ſi finita. §. Iulia. ff. de dam. infec. & uide ſupra tit. prox. c. pe, in 1. glo. & ſuper illa Io. And.

c ¶ Inte. eſſe. Qualiter autem iſtud intereſſe æſtimetur, uide bonum rex. in l. ſi duo. §. fi. & ibi Bar. ff. uti poſſi. & in l. 3. §. in hoc, ff. de iti ne. actuque priua.

d ¶ Eccleſiarum. Hoc debet intelligi ſecundum glo. in c. contingit, ſu

pra

prætit. proxi. & c. 1. infra eo. lib. 6.

c ¶Inutiles. Ad materiam. uide ff. de re iud. l. à diuo Pio. §. sic quoq;, & §. fi. & ibi Bar. & moder. in l. 2. C. quando fi. uel priua.

f ¶Quam etiam. Et hoc quando sit missio propter contumaciã partis. quando autem fieret propter exec. uide Bar. in l. à diuo Pio. §. in uenditione, ff. de re iudi.

g ¶Nec è contra. Contra, quia pro debito procuratorio, & sic temporali fit executio contra clericum in beneficij fructibus, ut de fideiuss. peruenit, ubi uide glo. no. clericis, & super illa Ioan. And. & per glo. & Bar. in l. commodis, ff. de re iud. & moder. in l. spem eorum C. res quæ pigno. obla. pos. sed potest dici talis fructus etiam quid temporale.

h ¶Decerno. Idem tenet do. Anto. hic, & eum sequitur Abb. ponendo istam practicam.

i ¶Quæ tota. Vide formam primi decreti in spec. de primo & secũdo decret. §. sequitur, & formam secundi in §. nunc diximus.

K ¶Quod dicebat. De isto brochardo; an sola uoluntas sine effectu sufficiat, uide per Arch. in §. si quis ergo 16. q. 1. & per Ioan. And. in regu. in pœnis, in 6.

l ¶Non curris. Ad hoc uide infra c. proxi. & glo. in uer. neglexerint, in c. quoniam frequenter, circa fi. extra, ut lit. non contest.

SVMMARIVM.

1 *Si per reum non stetit, quominus cauere t intra annum, actor per lapsum anni non efficitur uerus possessor.*
2 *Recuperatio possessionis, quibus præstitis fiat, uer. per te si non steterit, non imputatur, ibidem.*
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 4.*
In possessionem rei fit missio, & quandoque uenditio, si causam quis non defendat.
Plurium delegatorum & tutorum potestas non eadem in solidum, & num. 5.
5 *Additio glossarum.*

CAPVT II.

1 VM sicut. Casus. Si † non stetit per reum, quominus cauere, infra annum, actor per lapsum anni nõ efficitur uerus possessor. Et in prima parte facti narrario. In secunda causæ cõmissio, ibi, Discretioni [*Subdiaconum*] alias subdecanũ [*Super ecclesia*] quæ petebatur ut proprietas, fortè communi mensæ deputata erat, sic supra c. proxi. [*Miserunt*] propter contumaciam subdiaconi [*cum hoc*] 1. hæc missio [*Profectus*] si. infra de testibus, præsentata [*Recepta*] & † facta satisfatione expensarum, supra ut lit. non conte. quoniam. §. in alijs [*Non steterit*] ut quia personam idoneam, coram
3 qua caueret, habere non potuit, Inno. ¶Secunda † gl. signat contrarium de. l. tutor, qui, & soluit. ¶Vltima glo. no. q̃ si per me &c. signat contrarium de dec. proxime & soluit. ¶*In † glo. 1. in fi.*] fugiens ad ecclesiam, si causam ciuilem per se, uel procuratorem non defendit, fiet missio, & quandoque uenditio. ¶*In glo. 2. ibi, tutor qui §. 1.*] ibi tutor distrahit res, quæ pereunt, nõ expectatis contutoribus, qui differũt. uel excusare se uolunt. ¶*In glo. 3. in fi.*] uide in decre. proxi. alle. super glo.
5 hoc sumptum. ¶*In † gl. 2. ibi, tutor qui §. 1.*] in tutoribus. loquitur, quorum officium quilibet exercet insolidũ, ne utilitas personæ, cui dati sunt, impediatur. ff. de admi. tu. si plures, ff. de tutel. & ratio. dis. l. 1. §. nunc tractemus, La. delegati uerò simpliciter dati unus sine reliquo nihil potest, supra de offi. dele. prudentiam [*& ibi, Tanquam iudex*] unde propter hoc possessionem nõ restituet. ¶*In glo. ult. ibi, ex ratione*] & infra de regu. iur. imputari, li. 6. dic ut ibi [*Cum effectu*] unde si obtulit, noluit idonee cauere, Tan.

SVMMARIVM.

1 *Si contumacem se non fuisse reus, cõtra quem facta est missio, docet, non condemnabitur expensis.*
Cap. diuisio, ibid.
2 *Legatus papam aditur in ciuilibus contra laicos in locis iurisdictionis ecclesiæ: secus in imperij.*
3 *Consuetudines diuersæ si sunt, quæ sit attendenda.*
A legato ad papam cur hic appellatum, ibi. uer. ideò appellauit.
A legato dati iudices, si ante eius recessum incœperant procedere, ad papam ab eis appellatur, ibid.
4 *Decretum primum possessionis qui interponat.*
5 *Si, quandoque, ut hic, non est modus, neque conditio, sed notificatio.*
Dilatio temporis usque ad annum & diem arbitraria, & similis in quibus alijs detur casibus, ibid.
6 *Cauere qui non teneatur ob recuperationem possessionis.*
7 *Possessionẽ restituere iudex, ad quem appellatur, potest ante quàm constet an sit legitima appellatio, & quando.*
Cap. Quoniam. §. in alijs, supra ut lite non contẽsta. intellectus, ibid. uer. & sit intellige.
Possessio causa custodiæ non tribuit ius, ibid. uers. prima est.
8 *Possessio pro corporali detentatione.*
Ab excessu mandati licet appellare, ibid.
9 *Alioquin, particulæ uis.*
Contumax de quibus expensis teneatur.
Rigor postponendus canonicæ benignitati, ibid. uer. sed Host.
10 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 11.*
Expensarum restitutio non facienda, nisi taxatio fiat post iuramentum, de quo & nu. 12.
Expensæ necessariæ quæ, per exempla. §. 1.
12 *Additio glossarum.*
Sententia interlocutoria non transit in rem iudicatam, dum dubitatur de uiribus appellationis, & quo alio casu.
13 *Appellationiné renunciatum hic fuerit per additionem inferioris renunciatur, ibid. uer. uel dic.*
De appellationibus ad papam quidam ex priuilegio, ut rectores Marchiæ cognoscunt, ibid. uers. Alij dicunt.
Contumaciæ expensas non restituit, qui probat se legitimè prius appellasse, licet postea appellationi renunciet, ibid. uer. uel dic.
14 *Dolum hic sufficit non esse.*

CAPVT III.

a 1 VM ueniſſet. [a] Casus. Si † reus, cõtra quem facta, est missio, docet se contumacem non fuisse, non condemnabitur ad expẽsas. & sunt duæ partes. prima ponit factum coram papa narratũ querelæ, uel appellationis remedio. Secunda dat iudices. 2. ibi, Nos igit [*Legato*] no. in † locis, quæ sunt de tẽporali iurisdictione ecclesię, in ciuilibus contra laicos
b adiri legatum, [b] q̃ tamen secundum glo. fieri non possit in terris imperij, etiam uacante imperio; hoc no. in spe. tit. 2. §. nunc oñdendum, uer. 19. [*Consuetudinem*] si di
3 uersæ sint † consue. iudicis, actoris, & rei, quam cõsue. iudex sequi debeat, no. 12. di. illud, & uide in spe. de sententiæ prola. §. qualiter, post princ. cum suis remiss. & de ferijs. §. 1. uer. sed pone [*Ad nostram audientiam*] ideò appellauit ad papam: quia rotæ causa fuerat delegata: uel uerius, quia delegans erat ordinarius, Vin. & sic nõ ob. de offi. dele. super quæstionum: uel legatus recesserat, secundùm Hosti. tamẽ ante ipsius recessum incœperant iudices procedere, supra de offi. dele. c. fi. [*Partem*] Abbatem. s. [*decreuerunt*] interponit † ergo etiam
4 delegatus ab ordinario primum decretum, licet aliud uideatur secũdum l. ff. de offi. proconsul. nec quicquã. §. ubi. alij dicunt etiam iudicem municipalem hoc interponere posse. ff. de dã. infec. l. 4. §. duas ergo res, ubi de hoc. Host. remittit ad summam, de offi. dele. §. quæ delegari, ver. delegantur aliquando, & se. & facit quod dixi, supra ti. 1. contingit, super prin. ult. glo. [*ita, quòd si*]
5 non est † modus, uel conditio, [c] sed potius notificatio
c eius, quod est de iure. si, ff. de tu. l. muto. §. 1. Gof. & dicit similis dilatio tẽporis. 20. q. 2. c. 2. & de resti. in inte. constitutus, non putat Hosti. hanc prescriptionem arbitrariam,

bitrariam, supra c. 1. si forte id habebat cõsuetudo loci, ut præalle. decre. constitutus [*Obtulit*] repete, infra
6 annum [*cautione*] quare † cõpellitur cauere, si non fuit contumax? credo, q̃ uoluit ille P. differre possessionis recuperationem, donec probaret appellationem legitimam. nec ob. huic, quod dixi post Inno. infra c. proxi. in fi. magnæ gl. quia illud locum habet, ubi sine culpa iudicis apparet reum non contumacem, ut quia captus à latrunculis, pons fractus, uel aliquid tale. hic autem loquitur, cum culpa iudicis grauantis excusat contumaciã. unde cum nõ debuerit iudex procedere post appellationẽ à tali grauamine interiectã, omnis cognitio summaria, quam de iure actoris fecisset, habetur pro non facta, nec aggrauabit missionem passum ad cautionem pluſquam si facta non esset. di-
7 cebat † autem Inno. quilibet iudex, ad quem appellatur, potest de iure, si reus appellans hoc uoluerit, & petierit statim ante, quàm constet, an sit ultima appellatio, uel non, restituere illi possessionem, præstita cautione, & restitutis expensis, si certæ sint, uel infra breue tempus per iudicem de his certificatum possint taxari; & sic intellige. supra ut lit. non contest. quoniam. §. in alijs. alioquin, si incertæ sunt expensæ, & longiores probationes requirant, non retardabitur propter hoc restitutio possessionis: sed fiet statim sola cautione præstita, & postea cognoscet iudex de appellatione & si inueniet causam illegitimam, faciet misso refundi expensas: alias non, & sic intelligitur, quod hic dicit. & contingit hoc duplici ratione. prima est, quia parũ amittit, qui possessionem causa custodiæ assignatam restituit, ex quo aduersarius paratus est stare iuri; imò expedit, q̃ sic fiat: quia talis possessio nullum ius ei tribuit; & tãtum posset differri cognitio, q̃ probationes suæ à rerũ natura caderent, supra ut lit. non cõte. quoniam. 1. respon. Nec ob. si dicas, quòd per lapsum anni uerus possessos efficeretur: quia hoc nõ est uerum, ex quo cautio, infra annum oblata fuit. & etiã si hoc esset, adhuc expediret ei, q̃ saluæ sint probationes suæ: alioquin, aduersario de iure suo probante, necesse habebit rem ei restituere, nisi & ipse de iure suo probet, ut patet in eo, quod legitur & no. infra de proba. ex literis. Secunda ratio ex appel. facta insurgit, cui in dubio fuerat deferendum, vt no. infra de ap. c. an sit, ideò nec missio fieri debuit, quia appella. pẽdẽte nihil fuerat innouandum, infra de ap. dilecti. 1. in fi. & ideo nec missio in pos. fieri debuit. expensarum autem refusio ideo retardatur, q̃ incertę sunt, nec de facili potest fieri taxatio, ut dictum est, & quia in refusione ipsarum, si indebitæ essent, reo posset magnum damnum & periculum imminere, & per hanc cautionem & restitutionem remouetur periculum: quia nisi restitueretur reus præstita cautione, & si contingeret appellationẽ pronũciari ultimam, missus in pos. interim remaneret uerus possessor, quod malum esset propter uim appellationis, de qua saltem probabiliter dubitatur etiã antequàm diffinitum fuerit, secundùm Inno. & Hostiẽ.
8 [*In possessionem*] 1. corporalem † detentationem, secundùm Vin. possessionem enim habebat [*Decernentes*] nõ decretum interponendo, sed diffiniẽdo, uel diffinitionem committendo [*Appellasse*] quia tunc excedebant delegati formam mandati, de rescrip. cũ dilecta [*Alioquin*] 1. si † nõ fuit laudabilis consuetudo, ab [*Prouocasse*]
9 & per consequens contumacẽ fuisse [*In lite*] dicit Inn. quòd ex quo missio in pos. facta est propter cõtumaciam rei, speciale est, quòd contumax teneatur nõ solum de expensis in litem factis, sed etiam circa rem, & non solum de necessarijs, sed & de utilibus, & de his,
d quas credit utiles, qui expendit: alias secundum Inn. [d] sed Hosti. dicit, q̃ licet secundum rigorem iuris ciuilis sic dici possit, uidetur tamen de canonica benignitate contrarium sentiendum, s. q̃ non teneatur contumax nisi ad expensas necessarias & in lite factas, ut hic, & ar. ff. de do. & contu. c. 1. & infra de pœnis, suam. datur etiã hic incerta sententia circa expensas, & de quibus adhuc non constabat, uel non datur sentẽtia, sed qualiter dari debeat, declaratur, & remittit, supra de dolo,
10 finem. ¶Secunda † glo. Respon. per quæstionẽ. an bene fecerit iudex condemnando ad expensas tempore missionis; & dicit q̃ non duplici ratione. ¶Tertia respon. per quæstionem, an offerrens cautionem corã legato, per id renunciauerit appellationi ad papam in teriectæ. arguit pro & cõtra, & soluit. quærit demum,
11 nunquid appellatio profuit; & respon. ¶ *In † glo. 2. ibi, sancimus*] ibi iudex æstimat expensas, & de illis diffinit post iuramentum ¶ *In glo. 3. ibi, licet uerum*] uide de rescrip. nonnulli, super glo. pe. [*& ibi. §. falsus*] uide de re. iudi. c. 1. in gl. 2. ¶ *In glo. ult. ibi, si necessarias*] ponit exemplum in creditore, qui medicis dedit pecuniã pro curatione serui ægroti, uel insula fulcienda, lex sequens ponit extra, cum fiunt aggeres, auerturntur flumina, uetera ędificata fulciuntur, iter reficitur, arbores loco mortuorum reponuntur utiles, prædia stercorare, uo
12 luntariè balnea extruere. ¶ *In † glo. 2. ibi, condemnatione*] ẽt quando à prin. nõ tenuit [*& in fi.*] & sic soluitur, quod opponit Gof. q̃ ex quo prior apppel. non tenebat, interlocutoria super expensis, à qua non fuerat appellatum. transiuerat in rem iudi. de elec. cum dilecti, in fi. Respon. q̃ non super necessarijs expẽsis, sed super uoluntarijs pronunciauit iudex: uel quia dubitabatur de uiribus appellatio. manẽt omnia in suspẽso, & sic etiã non transit. Vnde superior moderari potest, de testa.
c Rainutius, [e] & c. Rainaldus: uel non fuit interlocutio: quia non omnia uerba &c. C. de sen. & interlo. l. ex stipulatione, de præsumptio. c. 2. ¶ *Inglo. 3. ibi, renunciasse*] &
13 hoc tenet hoc Io. [*& ibi, Appellationem*] secundùm † Tã.
f Vin. [f] ar. supra de pac. cum pridem. vel dic secundùm Hosti. q̃ iste, P. non dixit hoc conquerẽdo, & sicut coram iudice, sed compositionem quærẽdo, & sicut corã honesta persona protestando, quod per hoc à principio non renunciabat. alij dicunt istum habuisse priuilegium cognoscendi de appellationibus ad papam interponitis. & hoc priuilegium, ut dicit Inno. cõmuniter consueuerũt habere rectores Marchię, vt. s. prius cognoscant de appellationibus interiectis ad papam. alij dicunt eum non renunciasse: quia nõ comparuit coram iudice, à quo appellauit. nõ enim appellauerat ab isto legato, uel prædecessore, sed à delegatis. alij tamen dicunt, q̃ cognouit, ut instructam remitteret, & de hoc dixi, infra de ap. constitutis. uel dic secundum Pe. & Ab. q̃ hæc decre. hoc intendit, q̃ expensas cõtumaciæ non restituit, qui probat se prius ultimè appellasse, licet postea appellationi renunciet, nam adeundo inferiorem reuunciat appellationi interpositæ ad papam, de ap. solicitudinẽ, & hæc opinio optimè probatur, infra de sen. exc. licet, li. 6. & facit qã no. in spec. de primo decreto. §. iam de effectu, uer. sed quid, si iu-
14 dex. ¶ *In glo. pe. ibi, credebat † expedire*] sufficit. n. hoc casu, quòd non sit in dolo, & de hoc in spe. de secundo decreto. §. iuxta, uer. quid si actor.

ANNOTATIONES.

a ¶Cum ueniſſet. In capitulò, cum ueniſſet, no. ibi, Laudabili, &c. & ibi, Secundum bonam &c, quem alleg. Bar. in l. cunctos, C. de summa tri. & fi. cath. in illa quæstione, an statutum laicorum liget clericos. facit c. constit. de in integ. resti. de hoc etiam no. in c. quod clericis, supra de fo. compe. & uide Ioan. And. in addi. spec. in tit. de constit. post princ. & Ioan. Cald. in disput. quæ. incipit, Statuto cauetur. item no. quòd si iudici causa est commissa, ut certo modo & forma eam terminet, & decidat, quòd eundem modum & formam in procedẽdo teneatur seruare; & sic facit, quòd si arbitro est

data

data potestas, quòd de iure & de facto, & partim de iure, & partim de facto possit causam decidere & determinare, & secundū quòd sibi uidetur, quòd eadem potestas uidetur sibi attributa in procedēdo, quod no. an sit uerum, & facit id, quod no. in l. si societatem, §. arbitrorum, ff. pro socio.

b ¶Legatum. An autem legatus in locis, quæ sunt de temporali iurisdictione ecclesiæ possit bona ad Ro. ecclesiam spectantia alienare, uide per Bar. in l. prohibere, ff. quod ui aut clam, & spec. in tr. de lega. §. nunc ostendendum.

c ¶Modus, uel conditio. Et si esset ditio, no. casum, quòd in sententia uerba enunciatiua conditionaliter prolata non inducunt dispositionem, quod non est alibi ita expressum, quid in contractibus & alijs, uide no. per d. Bar. in l. ex hac scriptura, de dona, quid si sententia esset in uim modi prolata, est tex. qui alibi non reperitur secundū d. Bal. in l. cum eorū, C. de sententijs, & inter. iudi.

d ¶Innocen. Quæ sint utiles, & quæ necessariæ impensæ, uide l. 1. & per totum titu. ff. de impen. in re. do. fad. & ibi Bart. & pro opi. Innocen. facit, quia saltem actione neg. gestorum contumax tenetur misso, iuxta. §. item quæritur, & ibi no. Bar. in l. si pupilli, ff. de neg. gest. & cum Inno. concor. infra glo. pen.

e ¶De testa. Raynutius. Et hoc no. singulariter, quòd attentata iniustè per iudicem, à quo, pendente appellatione ab interlocutoria, & iniusta appellatione, non ualent, licet pronuncietur appellationem fore iniustam; quod no. ad materiam capituli non solū, de appella. lib. 6. & ille uidetur uelle contra. quando autem appellatio est deserta, an talia reconualescant, uide not. in c. licet, de sent. excommu. lib. 6. & uide in Clemen. si appellanti, de appel. & uide etiam no. per Innoc. In c. interposita, de appella. infra & potest esse ratio, quare hic retractantur; quoniam iudex appellationis succedit in locum iudicis, à quo. sic ergo iudex, à quo, potest ipsam interlocutoriam latam super expen. quandocunq; reuocare, nec quo ad eum dicitur transire in rem iudicatam secundum no. in c. cum cessante, de appell. & in l. quod iussit, ff. de re iudi. per Bar. ita & iudex appellationis poterit. uel dic, quòd non ob. illud capitulum non solum: quia fateor, quòd ipse iudex appel. per uiam attentati non potest talia retractare, quando appellatio est deserta, uèl non iustificata, ut ibi: sed per uiam iniustitiæ potest, ut hic, quia latas habet habenas, ar. eorum, quæ no. in c. cum contingat, de offi. del. sed quid si appellatio pronunciatur iusta, & attentata etiam aliàs sunt iuste rescripta, an retractentur. potest dici quòd sic: quoniam tanquàm à non suo iudice facta cēsetur, ad hoc, capitulum dilectis, de appell. & facit quod dicit Io. An, in c. ex parte Adæ, in fine de testi. & ad id, quod dixi attentata retractari, etiam si appellatio pronuncietur iniusta, facit Innoc. & Ioan. An. in glos. in uer. probatur neque. de attentatis autem per partem appellantem, quæ deseruit appellationem, uide Inno. in c. ex parte, supra de rescrip.

f ¶Tan. Vin. No. istam so. glo. quia quandoque pars una dicit in iudicio, si uis mihi dare decem, ego cedam liti, uel aliquid aliud faciam, & aduersarius tacet, quòd non potest postea tacens dicere, tū uoluisti mihi sic facere, ex quo non acceptauit, ad hoc uide l. seruus, & ibi glo. 3. C. de repu. hære:

SVMMARIVM.

1 *Si reus citatus se absentat, nec procurator, uel alius illum defendit mittitur actor in possessionem causa rei petitæ.*
Actore recedente alterutro duorum modorum proceditur, & quorum, ibid.
2 *Citationes quibus olim fierent, & nunc fiant modis, & quando ad domum in initio litis, uel post fieri possint, nu. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13. & quando ad prædium, nu. 8. & si nullus ibi inuentatur, appendi potest, ibid.*
3 *Citare personaliter existentem in ciuitate, bonum.*
4 *Suppletio ad decretalem hanc.*
Procuratorem an dimiserit, uel dimittere potuerit, an non, refert, ibid. in prin.
Denunciatio domi debet qua fieri ratione, ibid. ad dictio. Publicè.
5 *Possessionis missio priusquam fiat, necessarium uocari reum, & si non est, qui sint citandi.*
In absentia an & ad quæ procedi possit, & quibus pro eo defendendo uocatis, ibid. & nu. 6. & sequentibus, & quando ad domum absentis citatio fieri possit, nu. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13.
Agnatorum, cognatorum, affinium, & amicorum citatio quando fiat, & quibus casibus, ibid. uer. & si absens, & nu. 8. & 11.
Absentiarum differentiæ, ibid. uer. Soluti. & nu. 6.
Legis eum, qui, de priuileg. credi. intellectus, ibidem uer. si. Alius autem.
6 *Absentia malitiosa quando præsumitur.*
Clericus tenetur in ecclesia sua, in qua habet beneficium, residere, etiam si sit 20. solid. ibid. in prin.
Maritus habitare tenetur cum uxore, ibid.
7 *Acta omnia, & litis etiam contestatio pereunt per absolutionem ab instantia iudicij, non autem per edicti circunductionem.*
In possessionem missio, & uenditio in bonis defuncti non sufficit ad domum citatio, ibid. uersic. ad hoc autem, nec aliorum, nisi latitent.
8 *Ad domum quando quis citetur, & si non inueniatur ibi quis quid iuris, uide & nu. 6. & 7. & infra nu. 10. 11. & 13. alia de domo uide nu. 10.*
9 *Absenti qui erat ex iusta causa, uel pupillo restituitur possessio, & anteneantur ad expensas contumaciæ, & quas.*
10 *Domi, ideſt ante domum, in qua inuito domino nemo potest in ciuilibus ingredi, & intelligitur etiam quam habitat inquilinus.*
11 *Vagabundus ubi citandus.*
12 *Citari quando quis personaliter non potest quibus uti quis debeat cautelis.*
13 *In testium receptione an quis sufficiat ad domum citare remittit.*
14 *Suffragium glossarum.*
Defensor si appareat, est audiendus. §. 1.
Id facere debet, quid dominus in lite faceret, ibid.
15 *Additio glossarum.*

CAPVT IIII.

1 SI aduersarius: Casus. Si reus citatus se absentat, nec procur. uel alius illum defendit, mittitur actor in pos. rei petitæ causa custodiæ. non diuiditur [*Tunc*] reus. s. Vin. quòd actore se absentante, aut reus absoluit ab instantia. C. de iudi. properandum. §. 1. aut in principali, si assumit onus probandi, supra ti. 1. causam. secundum Gof. [*Edictum*] no. hic
2 Coffr. quomodo † olim citationes fiebant per edictа, uel executores missos ad domum. C. de præscrip. 30. annorum, cum notissimi, uel per præcones. ff. de in integ. resti. diuus. C. quomodo & quando iudex auten. qui semel, hodie per nūcios. de ap. cum parati, uel per literas. 4. q. 5. c. uno, de offi. dele. prudentiam; de hoc in spe. de cita. §. sequitur, in princi. & ver. & nota [*Remota*]
3 uel non remota. in ciuitate † autem existentem bonū est personaliter citare, ar. in auct. de exhi. & intro. §. si uero etiam quidam iurent, coll. 5. Inn. [*Transferens*] uoluntate propria [*Legitimum*] ut le. & no. supra ti. 1. c. fin.
4 [*Non dimisit*] sup. & † dimittere potuit. ff. ex quibus causis ma. sed & si: secus, si non potuit dimittere, uel dimisit, & mortuus est. Tan. & l. necnon, secundùm Gof. & Ab. [*Publicè*] s. claris uerbis, & euidēter. ff. de instito. sed & si. §. 1. Vin. dicebat † Inno. hoc esse necessariū, ꝙ uocetur reus ante, quàm fiat missio in pos. siue agat reali, siue personali, ut hic, & in auct. de exhi. & intro. §. si uero, & ff. ex quibus causis ma. l. item ait prætor. §. fi. & duabus. ll. sequē. & si absens est, necesse est uocari agnatos, & cognatos, affines, & amicos, siue is, qui est citatus, sit maior, uel minor, etiam si sit pupillus. ff. ex quibus causis ma. l. ergo sciendum est. ff. ex quibus causis in pos. ea. hoc autem. & idem est etiā in absente causa reipublicæ. C. de resti. mili. ignorare. sed contra. ff. eū, qui appel. l. fi. So. absens causa reipublicæ non cogitur precisè defendere, ut in contrario. cogitur autem cautiùs. s. per missionem in pos. ut in primis concor. nec dicas idem esse in quolibet alio absente: quia magna differentia est. nam in causa appel. procederetur contra absentem, non causa reipublicæ, ut infra sequitur. sed contra absentem causa reipublicę non procederetur, licet fieret missio in pos. bonorum suorum: quia quātū ad hoc nullo iure priuilegiatus inuenitur. Est & alia differentia, quia allegata absentia causa reipublicæ nō debet

debet iudex properare ad missionem in possessionē; & si hoc fecerit, dat absenti restitutio, ut. ff. ex quibus cau. ma. per totum. Alius autem, qui non esset absens causa reipublicæ, non restitueretur. & secundum hoc intellige. ff. eum, qui ap. l. fi. quod autem dicit alia. l. hic pro & contra allegata. ff. de priuil. credi. eū, qui. s. quòd non cōtrahitur pignus in rebus absentium causa reipublicæ, intellige, ꝙ non contrahit pignus. s. tale, quale in alijs. nam res aliorum absentium distrahūtur, sed istorum non, C. de resti. mili. ignorare: aliàs autem nō sufficit citationem ad domum mittere ad hoc, ut procedatur ad diffinitiuam sententiam contra aliquem, etiam in casibus, in quibus proceditur lite non conte. quoniam. §. sunt & alij, & præce. uel etiam ad hoc ut excommunicetur, cum excōmunicationem debeat præcedere monitio, ut legi. & nota. infra de sen. excō. sacro. hæc autē intelligas esse uera, nisi fraude, uel malitiosè ante citationē se absentauerit post, quàm promisit iudicio sisti, uel etiam postquam semel comparuit, uel post citationē factā. & præsumitur † malitiosa absentia, ubicunque tenetur aliquis præsens aliquid facere, & abest, ut puta clericus tenetur residere in ecclesia, in qua est beneficiatus, & ei deseruire, & etiam si sit beneficium tantū. 20. so. infra de clc. non resi. cōquerente. sed & maritus tenetur cum uxore habitare, & ipsam maritali affectione tractare, infra de spon. ex parte, & c. 2. ad fi. ideoque si tales absint alibi sine iusta causa, contra eos proceditur lit. non conte. & sufficit mitti citationem ad domū, infra qui ma. accu. pos. c. 1. infra qui fili. sint le. perlatum, supra de do. & cōtu. causam quæ, infra de cleri. non resi. ex tuæ, infra de appel. suggestum, supra ut lit. non conte. quoniam. §. 1. & §. si uerò. 1. respon. & ver. si autem, & sequentibus, ubi de hoc, ad idem. ff. ubi pupill. educa. debe. l. fi. hoc autē notandum, quòd licet sufficiat ad domum facta citatio, quando uxor agit contra maritum, uel ecclesia contra clericum, ut in præmissis iuribus, tamen non sufficit hoc in aliqua alia actione reali, uel psonali, uel ubi etiam proceditur contra aliquem in modū inquisitionis. & hoc intelligas in casibus, in quibus procedi
5 tur lit. non cōte. & est ratio diuersitatis: quia in primis casibus, cum maritus & clericus teneantur adesse ad mulierem tractādam ut uxor. & ecclesiæ seruiendum, nisi probetur, quòd ex iusta causa absint, prout supra dictum est, malitiosa præsumitur absentia eorūdem. in alijs uero casibus, cum non teneantur absentes ad esse ad aliquid faciendum, ideo ex sola absentia non præsumitur malitia contra ipsos, nisi ex alijs circunstantijs oriatur; puta quia citati fuerant, uel coram iudice comparuerant, uel iudicio sisti promiserant, & similibus, ut premissum est. sed cōtrà, quia ratione ista considerata, uidetur, ꝙ si aliquis tenetur soluere certo loco & termino, & tunc absit, uidetur malitiosè abesse, cum teneretur esse præsens ad aliquid. s. ad solutionem faciēdam, & sic uidetur, ꝙ procedi possit contra talem ad missionem in pos. & ad sententiam. sed non ob. hoc: quia contra talem non potest procedi nisi ad missionem in pos. etiam si malitiosè agens absens sit. etenim non ita præcisè tenetur ad soluendum, sicut maritus ad debitum uxori reddendum, & clericus ad ecclesiæ deseruiendum. In talibus autē, in quibus proceditur lit. non conte. ideo diximus: quia in alijs etiam citato reo, uel absente per cōtumaciam non procedi
6 tur nisi lit. conte. ad diffinitiuam sententiam, supra de elect. dudum. 2. §. licet autem, supra ut lit. non conte. quoniam. Sed & tunc, s. ubi necessaria est lit. conte. si actor absit ante litem conte. uocabitur tribus edictis ad domum propositis; & si nō comparuerit procedit ad diffinitiuam sententiam, reo instante. C. quomodo & quando iudex, consentaneum, & auct. qui semel, in auct. de litigi. §. omnem uerò, coll. 8. licet quidam aliter intelligant prædicta iura, di centes quòd nō potest procedi ad diffinitiuam sententiam. Tu tamē certum teneas hoc fieri posse, & quòd sufficit citationē ad domum mittere, ut in prædictis iuribus, & in auct. de exhi. & introdu. reis. §. si uerò, coll. 5. & patet in eo, quod legi. & nota. supra ti. 1. causam quæ, & c. fi. post lit. autē conte. semper potest fieri ad domum citatio; & si citatus non uenerit, fertur diffi. sentētia, ut in proximè inductis iuribus, & C. de iudi. properādū. hæc uera sunt,
7 nisi reus ab instātia iudicij absoluatur. Ex † tunc enim, cum non solum litis cōtestatio, sed etiam omnia alia acta iudicij perierint, eodē modo debet fieri citatio, ac si lit. conte. nunquam facta fuisset: secus diceremus, si tantummodo circunductum esset edictum, quod nō est tantæ efficaciæ, cū per hoc litis contestatio, uel alia quæ præcesserūt, non intelligantur perempta, sed edictum tantum. ff. de iudi. & post edictum, de hoc uide plenius, dè offi. dele. consuluit, super glo. 2. ad hoc autem, ut fiat missio, & uenditio in bonis defuncti, non sufficit citare ad domum, nisi latitet is, qui citādus est, ff. ex qui. causis, Fulcinius. §. illud. & est istud uehemēs ar. ex quo nō sufficit citatio facta ad domum ad hoc, ut fiat uenditio, nisi latitet, multo minus sufficit quantum ad hoc, ut possit ferrì diffinitiua sententia in casa bus, in quibus non nisi lit. cōte. procedi[a] potest. fit[a] au-
8 tem hæc citatio ad domum suam, sin qua habitat, uel ad prædium. & si nō habet domum, uel prædium, publicatur procuratori, uel consanguineis, quod dic, ut supra e. in gl. in prin. & in sequenti gl. & si nullus inueniatur in domo sua, appendi potest litera, siue charta in ædibus. ff. de dāno infec. l. 4. §. prætor ait, & sequenti usq; ad. §. meum. ff. quod ui aut clam, aut qui aliter. §.
9 1. & se. & adde quod no. in sequenti gl. in prin. hoc † ēt scias, ꝙ licet aliquis missus sit in pos. tanquā uerus possessor, si tamē is, contra quem facta est missio, postea ueniens probet, ꝙ ex iusta causa aberat, restituitur ei
b possessio[b]. ff. de dam. infec. si finita. §. si forte dominus, & legi. & nota. infra de re iudi. cum Bertoldus. §. post modum. & idem uidetur in pupillo, nec uidetur, ꝙ talis absens teneatur restituere expensas, quas missus fecit super obtinenda missione, uel eundo ad iudicium, uel in aduocatione, uel in alijs. nā cum non soluantur nisi ratione contumaciæ. C. de iudi. sancimus, & talis missionem passus, qui iusto impedimento detinetur, non debeat censeri cōtumax, ut patet in eo, quod leg. & nota. infra de cleri. non resi. inter quatuor, in fi. per consequens patet, ꝙ nec ad expensas tenetur, cum tamen missio in pos. nō solū causa contumaciæ absentis fiat, sed etiā ratione iuris illius, qui præsens est, unde & super hoc fit summaria inq̄sitio, ut legi. & nota. supra ut lit. nō conte. quoniā. §. pe. credimus talē absentem cogendum, ut præstet cautionē, iudicio sisti ante, quā possessionem recuperet, uide quod dixi, supra c. proxi. in gl. quare. sed & tenetur ad restituēdas expensas, si quas forte possessor fecerit circa fructus. ff. de peti. hęre. si à domino. §. fi. p̄m Inn. cuius est mēs totius huius glo. & de hoc etiā in spe. de cita. §. sequitur, uer. sed nūquid sufficit, & de accu. §. 1. ver. sed nūquid sufficit [*Domi*]
10 ideſt ante † domum. nam eo inuito non debes domum ingredi, ut eum in ius uoces, iniuriam enim faceres. ff. de in ius uocando, plerique, & l. sequen. secūdum Vin. Pe. & Ab. & Gui. in spe. de citationibus. §. sequitur, uer. sed an reo. Hyeronimus ad Pammachiū. 4. B. quid apud homines tutum erit, si nec parietibus, nec scrineis possumus nostra secreta celare? nec debet quis inuitus de domo trahi. ff. de regu. iur. nemo
c de domo. quod uerum est in ciuilibus: secus in criminalibus, in auctē. ut nulli iudi. §. si quis uerò comprehensorum, & §. se. Goffre. & idem Accur. in l. prætor.

& inte lli-

& intelliguntur hæc de domo, quam etiam ut iniquilinus inhabitat, ut. ff. de damno infec. l. 4. §. sed domū,
11 secundum Inno. Hosti. & Ab. si autem † est uagabun-
d dus,[d] tunc requirendus est, ubi habet beneficium, uel domiciliū, maximè illud, de quo agitur, supra de cleri. non resi. ex tuæ. & si nusquam domicilium habuerit, uel domum, in qua habitet, tunc etiam moneri debēt cognati, & amici, ut illum defendant. ff. ex quibus cau sis in pos. ea. l. hoc autem. & idem faciendū est, ubi domum habet, in qua consueuit morari, sed ibi reperiri non potest. ff. de libe. agno. l. 1. §. 1. infra qui ma. ac. pos.
12 c. 1. secundum Inno. dicit Host. quòd † cautum est cōsilium, quòd quandocunque aliquis personaliter citari non potest, omnes istæ cautelę & alię, si quæ con-
c currant; adhibeantur, s. ut citetur ad domum[c] habitationis, & in ecclesijs, quibus beneficiatus est, uel quarum parochianus est, & corā populo præsente populo, & quòd publicè in platea, & quòd parētes, affines, & amici publicè admoneantur, ut ipsum defendant, ut colligi potest ex concor. inductis hic, & in glo. præcedenti, & ff. de instito. sed & si. §. de quo palā, & se. infra de clandesti. despon. cum inhibitio, qui ma. ac. pos. c. fi. fatetur tamen, quòd aliqua ex prædictis per se sufficiunt. an † uerò in receptione[e] testiū sufficiat ad do-
13 f mum citasse eum, contra quem producūtur, uide super regula, præsumitur, de regu. iur. li. 6. [*Custodiæ*] sic su
14 pra c. proxi. ¶ *In † glo. 1. ibi, & l. se.*] quæ incipit, ergo. uide in præalle. decre. causam, super. 3. gl. ¶ *In ulti. glo. ibi §. publicè*] uide de accu. ueniens, in fi. 1. gl. [*& ibi, absens*] sequitur, reus causas absentiæ per procu. reddere potest [*& ibi, Exigendi*] vide de procur. non iniustè, in fi. 1. glo. [*& ibi. §. qui in ius*] uocatus in ius dimittitur, si quis eius personam defendet, uel si de causa sit transactum [*& ibi, Idonei*] sequitur ibi, nec est durior conditio procuratoris, quàm domini, præterquam in satisdando [*& ibi. §. ulti.*] qui loquitur in gestore [*& ibi. & l. seq.*] uide,
15 supra in glo. proxi. ¶ *In † glo. 1. ibi, ante citationem*] Phi. cōtrà [*& in fi.*] idem Host. concor. quod no. 5. q. 3. si ægrotans, in fi. 1. glo. ¶ *In glo. ulti. in fi.*] uide quod dixi in spe. eo. titu. super rubrica.

ANNOTATIONES.

a ¶ Procedi. De uenditione bonorum contra contumacem uide Io. And. de offi. deleg. consultationibus, super glo. 2. & quot ad hoc, ut fiat, tequirantur. uide Bart. in l. Fulcinius. §. cum hic. ff. ex quib. cau. in pos. ea. & quis dicatur isto casu latitare, uide in §. quid autem, & ibi Bar. in eadem. l. & per totam illam. l. per Bar. de materia istorum latitantium, & per ipsum. in §. Iul. de l. si finita, ff. de dam. infectis.

b ¶ Restituitur ei possessio. Adde d. Feli. in c. dilectis, el 2. de rescri.

c ¶ Nemo de. Quid de eccle. an in illa possit citari, & an de illa capitus extrahi, uide Bar. in l. pleriq; præalle. & per ipsum & Mod. in l. placet, C. de his, qui ad eccle. confu. & Io. And. in spec. in Ru. de immuni. eccle. & de materia huius citationis ad domum, uide Bal. qui ponit multa notabilia, C. de anna. excep. l. ut perfectius.

d ¶ Vagabundus. Quis dicatur uagabundus, uide gl. & ibi Bar. in l. 4. §. prætor, ff. de dam. infec. & in l. eius. §. senatus, ff. ad municip. ubi per ipsum, quomodo quis possit esse sine domicilio, de quo infra sequitur, & ubi uagabundus conueniatur, uide gl. & Io. And. in c. fi. de fo. compe. & Bar. in l. hæres absens. §. proinde, ff. de iudi.

e ¶ Ad domum. Vide in c. causam, quæ, supra de do. & contu.

f ¶ Receptione. Et an receptio testium ad æternam rei memoriam possit fieri præmissa citatione ad domū, uide Bar. in l. 4. §. prætor, ff. de dam. infect. & uide Ioan. And. in cap. significante, de restit. super gloss. fina.

SVMMARIVM.

1 *Contauatio tituli.*
2 *Ad titulum hunc quæ faciant alibi quàm hic tractata.*
Lis pendere, quod pertinet ad hunc titulum, quando dicatur, ibid. uer. dicitur autem.
3 *Innouari nil quo modo intelligatur, et quando quid innouari possit. Possessione uti non est aliquid innouari.*

Vt lite pendente nihil innouetur, Rubrica.

1 ¶ Ne crederet † aliquis, q̄ circa statum causæ pendentis posset aliquid immutari circa statum rerum eo-
a rum,[a] qui per contumaciam sunt absentes: quia mittitur ad or in pos. eorum, ut supra titu. proxi. ideò &c.
2 Gos. ad † materiam facit. 10. q. 1. c. ulti. & 16. q. 4. uolumus. repetitur autem in 6. & Cle. cui conuenit de consti. cum eo, in fi. de accu. olim. Dicitur autem lis pendere quò ad hunc tit. cum iudex cōpetens citat exprimendo talia, per quæ citatus instrui potest, super quo in iudicio conuenitur; & hoc si citatio peruenit ad illum, uel per eū stetit, quominus peruenire, vt in con-
3 stitut. Cle. eo. ti. cum lite. [*Nil † innouetur*] ideſt possessor sua possessione non priuetur, infra c. 1. & 2. nec res litigiosa alienetur, infra c. 3. & 4. nec nouum priuilegium hoc tacito impetretur, infra c. fi. possessione verò uti, non est aliquid innouare, sed uetus conseruare, & eo uti. si. infra de Iudæ. consuluit. imò etiam, ut dixit Inn. infra c. 1. aliquid noui ante, & post facere potest, non tamen in præiudicium iuris aduersarij, infra de ap. significante, ubi de hoc.

ANNOTATIONES.

a ¶ Eorum. Vel potest aliter continuari, quòd quia dictum est, supra de remediis possessorijs, per quæ quis reintegretur ad possessionē suam, uerum quia aliud rescriptum, ut per modum attentati quid competit, quando aliquid lite pendēte fuit innouatum, ideo hic titu. subiicitur. Bald.

SVMMARIVM.

1 *Lite pendente rerus commodo possessionis suæ priuari non debet, & num. 3. & quando dicatur pendere, nu. 4.*
2 *Insignijs suis qui utantur in aliena etiam prouincia, & post depositas administrationes, et quādo nō liceat uti in aliena prouincia.*
3 *Innouandum quibus casibus quid non est.*
Attentata sunt reuocanda ex mero & puro officio iudicis in statum prīstinū sine libello, ibid. uer. per quæ dicit, & quæ, ibid.
Titulus hic à titulo, de resti. spoli. ordine procedendi distat, ibid. uer. sed cum titul.
5 *Rescriptum apostolicum præiudicare non debet priuilegio, uel consuetudini approbatæ.*
Rescriptorum interpretatio concordare debet iuri communi, ibid.
6 *Resolutio uerborum.*
Possessione exui non debet quis lite pendente, ibi. nisi in casib. n. 9. §. in glo. 3.
7 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 8.*
Incorporalia iura possidentur, uel quasi possidentur. §. 1. ex l. primò citata.
Lite pendente quis non debet sua possessione priuari. §. 1. & nu. 9. §. 1. ubi excipitur.
Concessio, siue priuilegium principis intelligitur sine alterius detrimento, siue incommodo, nisi aliud exprimatur. §. 2.
Additio glossarum.
10 *Consuetudo specialis quæ obtineat, & non est comparanda priuilegio speciali.*

CAPVT I.

1 AMemoria. Casus. Lite † pen. reus commodo possessionis suæ priuari non debet. prima pars decisè ponit querelam, cui secundo prouidet ibi, statuimus [*Canturien.*] s. beati Thomæ, ut patet in an. & uidetur, quòd iniqua fuisset petitio ista:

2 ista: quia † proconsul insignijs utitur etiā in aliena pro uincia. ff. de offi. proconsul. l. 1. & præfectus prætorio, & præfectus urbis, & præpositus sacri cubiculi etiam post depositas administrationes. C. de ppos. sacri. cubi. l. 1. li. 12. Dicit Hosti. post Goffr. quòd prædicta sunt specialia. hoc autem, vbi priuilegium, uel possessio nō obstaret, iustè petebatur per Cantuarien. quia ex tali delatione lędebat honor ipsius, cū talia insignia denotēt maioritatē, & p̄sidētiam loci. quo quis utitur illis, quod dic, ut supra de usu pal. ex tuarum [*Diximus*] lite pendente, & te in diutina possessione existente: sed
3 lite † pendente nil fuit innouandum, ut in rubrica, sicut nec pendente appellatione. ff. ap. pē. nil innouetur l. una, & infra de appel. dilectis. §. 1. in fi. uel causa restitutionis. C. de resti. in inte. l. pendētem, & C. de in inte. resti. postu. ne quid noui, fi. l. una: uel relatione, supra de offi. le. licet: uel superioris reuocatione, infra e. ecclesia. 2. uel recusatio, supra de offi. dele. suspicionis. dicitur † autem lis pendere nedum ipsa contestata, de
4 uer. signi. ex parte. 2. sed etiam libello principi oblato. C. quando libel. prin. ob. l. 1. & 2. & si adhuc impetratū non sit. C. e. ti. l. 1. multo fortius, ex quo impetratū est, infra de ap. suggestum, & fortius ex quo negociū est commissum, sicut legitur, infra de resti. causam quę. 2. Sed fortius facta citatione, supra de officio dele. gratū. per quæ dicit Hosti. securè dicendum, quòd nedum illa, quæ post litem conte. præsumuntur, sed quæ ante,
a saltem post cita. attētantur,[a] sunt sine libello aliquo[b]
b ex puro & mero officio iudicis in statum pristinū reuocanda, & in melius reformanda, vt patet de constit. cum. M. Ferrarien. in fi. & clarius, infra de despon. impu. ad dissoluēdum, infra de accu. olim. in quibus nec dici potest, quòd fuerit lis cōtestata, ad idem, infra c. 1. & ulti. quod etiam facere debet iudex, à quo appellatum est, infra de ap. cum teneamur. sed in titulo, de restit. spo. offertur libellus, & seruatur ordo iudiciarius, ut patet de resti spo. olim, & tribus sequē. & c. fi. hic autem de plano negociū expeditur, & in hoc differt iste
c titulus ab illo, secundum Host.[c] [*Præiudicium*] rescriptū
5 † enim apostolicum non debuit præiudiciare priuilegio Eboracen. ecclesiæ, uel consuetudini approbatæ supra de rescriptis, cum ordinē, de cōsuet. c. fi. C. si contra ius, uel vtili. publicam, præscriptione, & interpretatio rescriptorum concordare debet iuri cōmuni, supra de rescri. causam, de translat. c. fi. Inno. [*Vobis*] scti-
6 bi, & successoribus [*est*] ideſt esse † dicitur [*Consuenistis*] & si consuetudo præscripta nunc esset, lite pen. exui possessione non debuit, Inno. [*Sententia*] innuit secundum Hostiē. quòd lis penderet, & sic facit ad titulum.
7 ¶ Prima † glo. ponit casum. ¶ Tertia glo. no. incorporalia quasi posideri, possessorē non priuari nisi in casu, alle. horum concor. ¶ Vlti. gl. respō. per obiectionem, quòd speciale priuilegium est, quatuor &c. ¶ *In*
8 † *glo. 2. ibi, quod iussit*] uide in c. infra alle. cum cessante, super, 1. glo. [*& ibi, circa prin.*] vide in præalle. dec. qualiter, in 3. glo. ¶ *In glo. ibi, seruus. §. 1.*] ibi dicitur, quòd res incorporales traditionem, & usucapionē non recipiunt [*& ibi, l. 2.*] reus possidens probare nō cogitur, sed absoluitur actore non probante [*& ibi, Illud quoque*] lite pendente non ualet iudicialis iussio [*& ibi, Diuus pius*] uide, infra eo. eccle. 1. in gloss. pen. [*& ibi, §. ult.*] uide in c. 2. statim alle. in glo. 2. ¶ *In glo. ult. ibi, Si quis à principe*] loquif in eo, qui impetrauit à principe, ut in loco publico ædificare posset, quod intelligit sine alterius detrimēto, siue incommodo, nisi aliud exprimatur. ¶ *In*
9 † *glo. 1. ibi, apostolicæ sedis*] ut dicebat in glo. 2. in fi. secundum Tan. & infra de rescriptis, statutum, in prin. li. 6. & de cō. præ. c. 2. e. li. ¶ *In glo. 3, ibi, de dilapidatione*] uel de fuga ff. de his, quæ in fraudem credi. l. ait prætor. §. si de-
d bitorem.[d] [*& ibi, c. 2.*] fallit etiam in casibus ibi notatis,
10 in quibus fit sequestratio. ¶ *In gl. ult. ibi, speciali*] secus † in consuet. quæ nil operaret in hoc, ad hoc, supra de usupa, ex tuarum, nisi per eam tale ius acquiratur nō personis pſonaliter, sed in ecclesijs realiter, & sit adeò adinueterata, quòd ipsius contrarij non sit memoria, in-
e fra de uerb. sig. super quibusdam, secundum Hostien.[e]

ANNOTATIONES.

a Atteutantur. Contra hoc facit, quia iudicis officium impendi non potest ante lit. contesta. l. ædiles. §. item sciendum, ff. de ædi. edict. uide Ioan. Andr. de appel. significante, super uersi. non audiebant; & ibi quid de damnis, fructibus & interesse ante litem contesta. occasionatis. de reuocatione autem attentatorum ante lit. contestata. uidetur in dubio iudicis officium habere locum, ut in Clemen. 2. ibi, hoc casu. & uide Ioan. And. de maio. & obe. dilecti, in glo. sed quid prodest, & de appel. bonæ, & per Hostien. eod. tit. cum teneamur, & per Io. Mona. in c. cupientes, de electi. super uer. à gratia, & in deci. Rotæ, conclu. 19. & 20.

b ¶ Aliquo. Vide Io. And. in c. cum oportet, ad fi. de consti. post Inn. qui uidetur aliter loqui.

c ¶ Hostien. Idem not. gloss. prima in Clemen. 2. eod. titul. & quia per istud remedium, licet extraordinarium pinguius actori subueniatur, quàm per interdictum, unde ui, & alia remedia ordinaria, ideo admittitur istud extraordinarium, uide Bartol. in l. in prouin ciali, ff. de no. oper. nunc. & vide per ipsum in l. 1. §. dixerit aliquis, de publ. in singularibus iudicijs uidetur necessaria lit. conte. ad contrahendum uitium litigiosi: in uniuersalibus sola citatio, uide Bal. in l. 1. C. communi diui. & ibi uide quid de communib. iudicijs, quæ lex est no.

d ¶ Debitorem. Vide ibi not. Barto. & in l. si alius. §. bellissimè. ff. quod ui aut clam, & Bald. & Salyc. in l. nullus, C. de Iudæis. quæ lex ad materiam est ualde no. & præcedens, & Ioan. And. de restit. spoliato. olim, lo primo, in glo. quomodo hic, uer. ubicunq; etiā, & de materia gl. uide Bar. in l. diuus, allè. in gl. & in l. si fideiussore. §. fi. etiam in glo.

e ¶ Hostien. Priuatæ ergo personæ horum insignjorum iura, siue quasi possessio est iure prohibita: & sic illa nōn præscribuntur per ipsam, uide Ioan. Andr. infra de excess. prælato. accedentibus, & in capit. apostolicæ, de priuileg. lib. sexto, & gloss. ma. de præscri. lib. sexto.

SVMMARIVM.

1 *Lite pendente super coniugio non interdicitur coniugibus carnale commercium, & quando, nu. 2, uer. & in cuius.*
Coniugium, sine matrimonium accusatur ex duplici fine, & quo, ibid. uersi. siue ad.
2 *Notorium oritur ex sententia quoque.*
3 *Aedificatum post citationem an sit demoliendum, & quando post litem contestatam.*
Litis contestationis tempus quando inspicitur, hic est casus unus, ibid. uer. hæc enim.
4 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 5.*
Possessor in possessione tuebitur, si quæ prouocat in libertatem, non probat.
6 *Additio glossarum.*

CAPVT II.

1 AAudabilem. Casus. Lite † pendē. super coniugio nō interdicitur coniugibus carnale commercium. cōmunis diuisio. secūda ibi, ad quod
a [*accusari*][a] siue ad separationē uinculi pp perpetuum impedimētū, siue tori pp adulteriū. & hoc placet Lau
b ren. [*Ante probatam*] & secutam ex ea sententiam[b] secū dum Ala. ad hoc de officio del. iudex, lib. 6. tunc enim
2 † est notorium, de coha. clerici. uestra, & res iudi. & c. ff. de reg. iur. res iudi. [*quod habet*] & in cuius quasi possessione est tempore accusationis, ne sit contra, infra de spon. cum locum, & de hoc, supra de resti. spo. ex trāsc missa,[c] secundum Hosti. & hoc satis probat uerbum,

Suspen-

3 Suspendendum.quærit † Host.quid si quis agat ad de-
moliendum nouum opus,petēs prohiberi reo,ne de-
inceps attentet similia, nunquid ædificatum post cita
tionem sit demoliendum quasi attentatum lite pen-
dente? Respondet,quòd nō, si erat in quasi possessio-
ne iuris ædificandi : aliter contrà , infra de appel. signi
ficante, nisi aliud fieret ex ui edicti, de no.oper.nunc,
infra de no.ope.nun.cap.primo,& per totum:secus,si
detur sententia , quòd opus factum à tempore motæ
lit.debeat demoliri. hæc enim uerba non ad lapilli ia-
ctum , uel ad citationem factā , sed ad tēpus litis cont.
sunt tantum referenda,infra de uerb.sig.ex parte,secū
do[*Priuari*] à iudice:deneget tamē pars,ne sibi fiat prę
iudicium:super quo uide,quod no.infra de cōiug.ser,
proposuit, uel ne damnet consciētiam suam, infra de
sen.excommunicationis,inquisitioni. ¶ *In* 1.† *gl.ibi,res
alienas*] ulti.est,uide,de rescrip.olim,super ul.gl.[*& ibi,
l.2.*] uide,supra c.proxi.super.3.glo.[*& ibi,non ideo*] quę
prouocat in libertatem,si nō probat,possessor in pos-
sessione tuebitur. ¶ *In* † *glo.1.ibi,so. ut ibi*] in ulti. glo.&
sic etiam soluitur se. contrarium.

ANNOTATIONES.

a ¶ Accusari.Illud uerbum ponitur impropriè.uide quod legitur & notatur in c.tuæ,de procur.& infra qui ma.accu.pos.in rubro , & nigro .

b ¶.Sententia.Nisi sit appellatum ab illa.l.furti.§.1.ff.de his,qui no. infam. & uide gloss. quæ incip. & tunc , in cap. auaritiæ , de electio.lib.*6*.

c ¶ Ex transmissa.An autem possit contrahi matrimonium lite pen. uide per Bald. in l. Deo nobis,in secunda colum. C. de episco. & cler.per Bartol.consi.10.in 3.colum.in 2. uolum. & declarat intellectum huius c.3.*6*.col.

SVMMARIVM.

1 *Facti ordo quis.*
2 *Litigiosam rem qui alienauit ita,ut rehaberi non possit, debet æquiualentem substituere in locum illius, quam alienare non potuit. uide nu.* 11.12.*&* 13.
Rem uendicare,si dicat suam esse rem,uidetur,ibi.ad dictio. ipsius.
Alienatio rei non ualet post prohibitionem,ibid.in fi.
3 *Pendente lite de proprietate , possum offerre libellum de rei commissione,primo libello suspenso.*
Aucten.qui semel.C. quomodo & quando iudex,intellectus , ibid. uersi.nec obstat.
4 *Litigiosi uitio possum agere contra recipientem rem,& quando,etiam si dolo desierit possidere, et tenetur etiam rei uendicatione, & nu.*9.10.*& in quibus habeat locum hoc uitium,nu.*11.*uide alia nu.*12.*&* 13.
5 *Alienari res,quæ successere,quare tantum pro nibentur.*
Surrogata res,in locum alterius,eodem iure censetur,ibid.uersicu. Alij dicunt.
6 *Epilogus,& suffragium glossarum.nu.*7.
In locum alterius , quæ res succedit eodem, quo illa iura censetur.
8 *Additio glossarum.*
*Intellectum sufficit habere, licet plene nesciamus , qualiter factum fuerit,ibid.nu.*8.*in prin.*
In facto proprio non est error tolerabilis,ibid.
9 *Ex litigiosæ rei commercio quando & in quo emens , & uenditor obligetur,seu quid incommodi,& lucri sentiat,& nu.*10.
Scientia,an ignorantia sit in re,de qua agitur,multum refert, ibid. & nu. 10. *& cuius spectetur scientia , si seruus rem litigiosam alienet.nu.*10.
12 *Litigiosam rem simplex interdictio non facit,nec transactio,nisi in casu,& quo,& quibus alijs casibus non fiat,nu.*13.
14 *Laboris uanitas consideranda,& arcenda à iudice.*
Euenire quod potest,attendendum,ibid.
Rei uendicatione non tenetur qui non possidet,ibid.
15 *Leges pœnales per ius canonicum approbatæ , ut hic de litigioso,in ecclesiasticis habent locum.*

CAPVT III.

1 Ecclesia. Casus. Iste † est ordo facti se-
cundum Hosti. vt primò le-
gatur decre.usque ad uersi.prohibemus.se
cundò vsque ad fi. tertiò illa, supra de con-
sti.quarto iste uer.prohibemus. & propter hāc mistu-
ram non diuiditur[*Integras*] uide in 3.compil.de foro
compet. c.ulti.& de resti.spo.c.1.& potes sic summare.
2 Qui † rem litigiosam alienauit ita, quòd rehaberi non
potest,debet ęquiualētem substituere in locum illius,
quam alienare non potuit[*Ipsius*] & sic uidebatur vē-
dicare,ff.de rei uen.in rem actio,Hostien.[*Alienare*] &
si post tale mandatum receptum alienauerint, non
ualet alienatio,supra de dolo,& contu.[a] veritatis,in fi.
Host.[*Proprietate*] prosequendo rei uen. quam propo-
3 suerat, ut in prin.dixi,& sic est hic† expræssum.ar. ꝙ si
pendente lite de ꝓprietate, uelim libellū offerre de rei
commis. possum hoc facere, primo libello suspenso ,
ar.supra de causa pos. pastoralis. nec ob. C.quomodo
& quando iud. auct. qui semel. quia illud uerū est, ni-
si reus propter delictum suum priuilegium illud amit
tat, ut in casu isto,de hoc in præd.c.pastoralis,Hostiē.
[*Voluerit*] quasi d.in optione ipsius est hoc, quod pro-
bat etiam disiuncta, supra de rescriptis ,inter cæteras .
4 sed non † uidetur , quòd de uitio litigiosi agere possit
contra mon.cum contra illum non fuerit actum.Sol.
si monasterium scienter illas res recep.à Ioan. de Ate-
čia,& ipsas possidet,agi potest contra ipsum mon.C.de
b litig. [b] l.fi.eodem modo tenetur , si easdem possessio-
nes dolo desierit possidere,ar.ff.de pe.hęre.nec ullam,
§.si quis dolo, C.de ali.mu.iud. causa fac.l.una, mona
sterium autem dicebatur in fraudem alienasse , quod
si uerum erat,& de uitio litigiosi,& de rei uen.teneba-
5 tur,ut in l.prædicta.Sed † dices,quare prohibētur alie-
nari res tantum, quæ successerunt in ius litigiosi,cum
etiam de alijs satisfaciēdum sit, infra e.cap.primo,nec
sint plus illæ,quam aliæ obligatæ,so.mon.spiritualiter
suberat papæ,& ideo debuit ei caueri,inquantum po-
tuit, ne sua immobilia perdere posset.alij dicūt, quòd
sicut datæ sunt pro rebus litigiosis,sic iure illorum cē-
sentur,ut in iuribus allegatis in glo.2.dicit tamen Inn.
quòd in talibus negocijs quasi semper ex prouisione
peocedit papa,de qua prouisione remittit Hostien.de
6 accu.ad petitionem.Glo.1.† ponit casum.¶ Glo.2.ar-
guit,quòd res,[c] &c.& signat contrarium.¶ Glo.3.tra-
ctat,quæ sit pęna litigiosi contractus,quod sit uitium
litigiosi, casus,quibus cessat in singulari, & in uniuer-
sali iudicio.¶ Vlti.glo.obijcit,& soluit. ¶ *In* † *glo.2.ibi,si
rem suam*] uide de usur. cum tu, super ulti.gloss.hanc &
duas.ll.seq.& ultimam[*& ibi , Vxor marito*] loquitur de
re empta per maritum ex pecunia sibi donata per cō-
iugem , ad quam coniunx habet utilem in rem . ¶ In
glo.pen.ibi,autem quę incipit,litigiosa.¶ *In glo.ul.ibi,li-
ti*] ignorante actore , quòd non possideat : alias dece-
ptus non est, ut in l. se. [*& ibi,parem*] sequitur, esse con-
ditionem oportet eius , qui quid uel possidet uel ha-
bet,ad quæ eius,cuius dolo ma.factum sit,quo minus
8 possideat,uel habeat. ¶ *In* † *glo.1.in fi.*] dixit Inno.suffi-
cit habere intellectum,licet plenè nesciamus,qualiter
factum fuerit, Pe. & Ab.adhuc latius ponebant factū.
¶ *In glo.2.in fi.*] Ioan.& C.de rei uen.si ex ea,dic,ut infra
de peculio cle.inquirendum,in gl.2.¶ *in glo.3.ibi,fisco*]
nisi ignorantia ipsum excuset secundum quosdā. Az
contra : quia in facto proprio nō est error tolerabilis,
ad hoc supra de rescriptis,ab excommunicato,quid si
9 succedens alteri,& ignorans rem litigiosam alienat ei
etiam

etiam ignoranti? Dicit Hostiē.ꝙ restituenda est res,&
precium recuperabit emptor; & sic excusabitur iusta
ignorantia, infra de cleric.excommun. mi. Apostoli-
cæ, quam successor potest meritò allegare.ff.de regu.
iur.qui in alterius, si tradens ignorat, & recipiens scit,
res restituitur , & fiscus duas partes precij lucratur , &
tradenti tertia pars remanebit:si uerò recipiens igno-
rat, & tradens scit, emptor restituet rem, & recuperat
precium, si soluit , ꝙ si obligatus erat,liberatur, alie-
nans tertiam partem precij emptori ignoranti de suo
dare cogitur,& fisco præstat alias duas partes;ubi sine
simulatione donatur, æstimatur precium;& sic uolū
tas,& propositum &c.de sent.excomm.cum uolunta
10 te.ubi † verò seruus emit sine mandato,spectatur serui
scientia,uel ignorantia,nō domini.si de mandato,spe
ctatur domini scientia, uel ignorantia, non serui.ꝙ si
quis esse litigiosam in sacram dedicauerit , punitur in
duplum applicandum petenti.ff.de litig. l.pe.& fi. s̄m
Hostiens.[*& ibi, Deductam*] nec requiritur hic contest.
de hoc infra eod.cap.1.lib.6.[*& ibi, De cuius dominio*] uel
quasi,arg.instit.de actio.§.aliæ, Hostien.& de re iudic.
Abb.in princ.lib.6. [*& ibi, Siue actiones*] de hoc.C.de li-
tig.l.2.& auct.litig.& dicam infra c.proxi.super glo. 1.
11 Hostiens.dicit,† ꝙ hoc habet locum hic in rebus cor-
poralibus tantùm,mobilibus,& immobilibus,sed nō
d incorporalibus, nec hypothecaria [d] actione , in auct.
12 de litigiosis.§.ad hoc.Sed nec † simplex interdictio rei
facit rem litigiosam.C.& ff.de litig.l.1. [*& ibi,Transactio
nis*] sed cum ex causa transactionis Ioan. in mona. res
transtulerit,ut patet in an.ergo contra Ioan.compete
bat actio.dixerunt Lauren.Ioan.& Tan.quòd in frau
dem facta fuerat transactio.Idem Pet.& Abb. Item li-
cet possit transigi,non permutari secundùm Innocē.
[*& ibi,Fideicommissi*] causam ponit hic Abbas post Vin
13 cen.ubi non † uitiosa datur res,si dos constituatur,uel
si legatum,uel si diuisio fratrum,vel si transactum,vel
ne pereat, timeatur. ¶ *In glo.ult.ibi, parem*] respondeo,
hoc,si sciret actor eum non possidere,uel dic &c.Lau
ren.[*& ibi, Delictum personæ*] in damnum ecclesiæ redun
daret,si Abbas,qui soluendo non est,se liti ingerat im
prouidè,& damnosè,Lauren.[*Et in fi.*] idem Innocen.
14 uel secūdùm eum laboraret † posset in uanum ad rem
litigiosam recuperandam litigando de iure,& non fit
sine laboribus, ff.de minor.l.minor. uigintiquinque,
siue de facto propter potentiam detentoris , de rebus
eccles.non aliena.capitulo penult.uel secundùm Ho-
stien.qui remittit etiam ad not.de solutio.capitul.fin.
monasterium fieri posset non soluendo,supra de resti
tut.spolia.olim.2.Sed nec in rei uendi.condemnatur,
qui non possidet,ff.de rei uendi.sinautem,supra de iu
15 dic.examinata.dicit† enim, ꝙ leges pœnales per ius ca
nonicum approbatæ,sicut de litigioso patet hic,& 11.
quæst.1.quia res,in ecclesiasticis locum habēt, saltem
cum tota ecclesia deliquit;facit, quod not.de ord.co-
gni.c.2.de dolo,& contum.c.1.secundùm Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶ Contum. Vide de prohibitione alienationis à lege , à iudice , à contrahentibus, à testatore, ab arbitro, & circa hoc plurimas.q. in l.ea lege,C.de condict.ob causam,per Cyn.Bald.& Sali.& Bar. in l.filius.§.diui,ff.de leg.1.& Ioan.And.de test.Raynaldus.

b ¶ Litig. Ibi uide plenè,& per totum titulum de materia ista. & an sententia lata contra reum faciat executionem contra illum , in quem rem alienauit,uide Bart.in l.creditores,C.de pigno.& uide l.1.§.necessario, & ibi Bart.ff.si mulier uen.no.& Cyn.in l.extat, C.ut leg.nom.cau.& cum is,qui alienauit lite pendente,dolo desierit possidere,& sic tenetur saltem utili uendicatione, ut le.qui petitorio,ff.de rei uend.& no.Bar.in l.quamquam,ff.de aqua plu. ar.uidetur iste titu.superfluus.solue,ut in l.fi.prælleg.not.in fim. Per Bart.post glo.in l.1.de alie.iud.mu.causa.& an uitium litigiosi afficiat rem,uel personam,uide in l.1.ff.de liti.& uide in glos.3. & super illa Io.An.& uide quid in materia attentatorum,.Io.An. infra de excep.dilectæ,in glo.not.hic Innoc.

c ¶ Arguit , quòd res, uide textum in l. qui uas, ff de furtis, contra hanc glo.sed uide Ioan.Andr.in cap.inquirendum, de pecul.cler.

d ¶ Hypothecaria. Si agatur de iure in re,ut de seruitute,non efficitur res litigiosa, sed ipsa actio bene.si in rem, tunc res litigiosa: si in personam pro re,fit res etiam litigiosa; uide plenius Bar.in l.1. ff.de litig.& in l.quamquam,ff.de aqua plu.arcen.& ibi quid de actio.mixta,& uide de his in c.fi.infra eod.super glo. per Ioan.An. & an perempta instantia pereat uicium litigiosi, glo.sunt contrariæ ;uide Bald.in l.1.C.de præscript.long.tempo. & ibi an uitium litigiosi afficiat rem,& quid de uitio clandestinatis,& de dolo dāte causam contractui,nec incidente in contractu, per glo.& Bald. in l.uicia, C.de acq.poss.

SVMMARIVM.

1 *Reuocare negocium ad se aliquod per Roma.Ponti. plus est, quàm quemquam ad eum super aliquo negocio prouocare . & est speciale id in Papa , uide num.*5.
2 *In litigiosi uitium propriè quando quis dicatur incidisse : & per dationem rei æquiualentis quis conueniri non potest de uitio litigiosi, num.*4.*in princ.*
3 *Epilogus , & suffragium glossarum , num.* 4.
Pro possessore quem haberi facit dolus , ex duabus legibus posterioribus .
Obligata ne sit alij res, quam tibi trado, cauere debeo. §. 1.
Instrumenti restitutio probat rem liberam , ac debiti remissionem. §. 2.
*An semper hoc sit uerum, latius examinatur num.*6.
5 *Additio glossarum .*
Papa est cunctorum ordinarius etiam immediatus, ibidem, numero 5. *in princip.*
Ordinarij processus regulariter non debet impediri, ubi esset appellatum per reuocationem Papæ , ibid.in fi.
Reuocatio Papæ quare hic facta,ibid.
6 *De instrumento cancellato,uel inciso reperto penes debitorem,quid iuris , remiss*

CAPVT IIII.

Ecclesia. 2.summatum est supra cap.
proxi. [*Spoliata*] per consi-
liarium capitolij [*restitui*] forte conditio-
ne ex decret.sæpe, de resti.spoliat.forte per
uitium litigiosi;Innocen.[*Alijs*] senatoribus,qui nunc
pro ecclesia , nunc pro mon. diuersas sententias pro-
tulerunt, secundùm Hostien.dicit Innocē.quòd quia
causa uertebatur inter laicos, & clericos , fortè multi
processus habiti fuerunt, & per laicos & per clericos,
de quibus hic non dicitur. Sed opponebatur de illis
cōtra ecclesiam sanctæ Mariæ,quæ restitutionem pe-
1 tebat quarundam possessionum[*Reuocauit*] plus † enim,
est Romanum Pontificem ad se aliquod &c.de appel
latio.ut nostrum,Philipp.[*Post restitutionem*] quia dice-
bat Ioann. se tenere illas possessiones sub annuo cen-
su à mon. Sed Hostiē.intelligit de restitutione,de qua
dicitur supra de constitutio. ecclesia sanctæ Mar.sup-
plet post cōuentionem ecclesiæ factam de uobis pos-
2 sessoribus; & tunc † propriè dicitur istos ex alienatio-
ne incidisse in uitium litigiosi,& dolo possidere desijs
se[*Liberari*] per solutionem crediti. secundum Hostiē.
3 ¶ Prima † gloss.signat contrarium,& soluit.¶ Vltima
gloss. allegat concordant. signat contraria , & soluit.
4 ¶ *In* † *glo.secunda,ibi, simile*] in hoc simile,quia ex edicto,
a de alien.mutan.iudic.causa fact.non tenetur [a], qui su-
scipit iudicium,ac si possideret[*& ibi,qui petitorio*] uen
dicans, ne frustra agat, debet inquirere,an reus possi-
deat, uel dolo desierit possidere[*& ibi, Iul.1.respon.*] te-
b netur ad exhibēdum,qui dolo facit [b], quo minus pos
sideret, ¶ *In gloss.penultima,ibi, creditor*] pignus creditor

reddens repromittit debitori de culpa, & dolo [*& ibi, Si post acceptum*] qui post iudicium acceptū, hominem usucœpit, illum reddere tenetur, & de dolo cauere, ne illum pignorauerit, uel manumiserit. ¶ *In gl. ult. ibi, Qui chirographum*] uide hanc, & oēs seq. excepta. l. pecuniæ, in decre. sanè, hic alleg. in 3. glo. [*& ibi, Pecuniæ*] restitutio instrumētī probat remiss. debiti. Sed fortius id probat instrumentū solutionis. ¶ *In* 1. † *gl. ibi, Multum studeo*] hæc uera indistinctè, si senatores fuissent delegati Papæ; ad hoc. ff. de iud. iudiciū: Sed in ordinario secus, supra de offi. ordi. pastoralis, quare nō uī ualuisse reuocatio Papæ. dicit Host. speciale in Papa, qui est cunctorum ordinarius etiam immedia. 9. q. 3. cuncta, & c. per principalem, & maximè in hoc casu, cum agatur inter ecclesias, de fo. compe. cum sit, de iud. c. fi. uel hoc, qa talis est consuetudo urbis, arg. de fo. comp. si clericus, in fi. & c. licet, uel quia est de patrimonio. 25. dist. Constantinus; ad hoc infra qui filij sint leg. per uenerabilē, de elec. fundamenta, lib. 6. aliàs autem, ubi esset appellatum, nō deberet regulariter processus ordinarij impediri, de appell. ut debitus, ſm Host. ¶ *In* † *ult. glo. ibi, Sanè*] Vin. hic adde, quod ibi no. in glo. 3. & supra de offi. deleg. coram, in fi. primæ gl. [*& ibi. l.* 3.] ubi de hoc [*Et in fi.*] adde, quod not. 76. dist. hunc numerum. Et nota q̄ glo. loquitur de instrumento restituto, non simpliciter de cancellato, uel inciso reperto penes debitorē, de quo uide in Spec. de instru. edi. §. postquam, uersic. porrò, & uersic. præced. & adde, quod ibi dicam. dicit Accur. q̄ præsumptionem facit pro debitore, sed non sufficientem, nisi probet sibi restitutum, hoc no. C. de lati. lib. toll. l. una. §. ille autem, & idem hic Goffre. sed Iaco. de Areti. distinguit: quia si debitor dicit se pacto liberatum, & ostendit instrumentum esse penes se, uera est glo. quia probare debet sibi illud restitutum per creditorem[c]. sed si dicit se liberatum solutione, adhuc idem, si est persona domestica creditori: quia præsumitur subtraxisse. quare habet necesse probare, q̄ fuerit redditum, ut in d. §. ille. & C. in quib. cau. co. & c. l. 1. Si uerò non est persona domestica, præsumetur solutione liberatus. ff. de prob. si chirographū. diuersitatis ratio, quia primus allegans pactū, allegat domū, & donare est perdere, & nullus præsumitur iactare suum. ff. de prob. cum de indebitō. secundus allegat solutionē, & solet tunc restitui instrm. C. de con. sine causa, dissolutæ, huic ergo stabitur, si contrarium nō probetur[d]. Dicebat ergo hic Goff. q̄ licet præsumatur, non tī est præsumptio iuris & de iur. posset enim ad debitorem peruenisse sine uoluntate creditoris. 12. q. 2. si quis de clericis, & infra de si. querelam. gp prædicta dant doctores cōsilium, q̄ fiat instrm solutionis, uel liberationis per præalleg. l. pecuniæ, quam uide in suffragio.

ANNOTATIONES.

a ¶ Non tenetur. Contra istam gl. est tex. in l. qui uas. §. ult. ff. de fur. & per Io. An. in c. inquirendum, de pecu. cleri.

b ¶ Dolo facit. Adde ea, quæ habentur in regula, pro possessore, de regulis iuris, in 6.

c ¶ Per creditorem, uide per d. Felin. in c. accedens, el 1. ut lit. non contest. per Barb. consi. 30. 1. uol.

d ¶ Probetur. Vide de ista materia plenè Cyn. Bald. & Sali. in l. si de possessione. C. de probatio. & Barto. in l. Labeo. §. 1. ff. pe pact. qui dicit etiam idem, si reperiatur redditum unum instrumentum debiti, de quo debito constat plura instrumenta, ac si unum solum esset instrumentum, & illud esset redditum, quod no. bene. & ad rationem differentiæ redditionis pignoris, & instrumēti, quam hic facit glo. uide ibi Bart. quomodo hoc limitat. & uide per ipsum in l. fullo. §. sarcinator, aliàs est. §. qui tabulas, de fur. & Bal. in l. no stram, C. de testam.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium impetratum, lite pendente, non obstat, de litis contestatione non habita mentione, & n. 8. 9. & 11. ubi excipitur.*

2 *Casus huius decretalis quis.*
Decimas noualium præscribere quis potest; ibid. uersi. fortè dicebat.

3 *Decimæ pertinent ad parochialem ecclesiam, salua canonica episcopi, & quæ.*
Lis pendere quando dicatur, ibid. ad dictio. emersisset.
Causa dicitur ante litis contestatio. ibid,

4 *Priuilegium à communi domino, uel prælato impetrare non licet, lite pendente.*
Lite pendente potest quis acquirere ius alterius per usucapionem, & alijs modis, ibid. uersi. tamen tunc.
Ius nouum dat etiam communis dominus pro iure suo tuendo, lite pendente, ibid. alius dare non præsumitur, ibid.

5 *Innouatio nulla impedit, quin feratur sententia secundum iura, quæ obtinebat tempore motæ litis, nisi in casibus, & quibus, uide, & num. 8.*
De priuilegio idem iudicium, ibid. quod impeditur à sola litis pendentia, num. 6.

7 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 8.*
Lite pendente non ualet priuilegium impetratum, nec pragmatica sanctio, & num. 11. nec etiam ius commune, num. 9. nec ius nouum obtentum semper, & num. 11. & quid si reus emat rem, de qualis erat, à uero domino, num. 10.
Quid si actor, ibid.

9 *Additio glossarum.*

11 *Et quando non ualeat ius nouum, uel priuilegium.*

12 *Litigiosi uitio in quibus sit locus, & an hic uiciare debuisset.*
Litigiosa etiam actio efficitur, & quando, ibid. & aliud est hoc uitium à uitio rei litigiosæ, ibid.

CAPVT V.

1 DIlectus. Casus. Non † obstat priuilegium impetratum, lite pendente, de lit. contest. non habita mentione. & primò ponit partis querelam, cui secundò prouidet. 2. ibi, idemque [*Persona*] aliàs rector [*Nonalium*] si colebant † ista proprijs manibus, uel sumptibus, forte dicebat presbyter se præscripsisse contra illos, infra de priuilegijs, accedentibus, uel propter uersicu. infra, perceptionem, & uersic. uendicare. dic melius, cum monaci præscripsissent decimas parochiæ, uendicabant etiam noualia, cōtra id, infra de decim. cum contingat. uel ponecas. per decret. eod. titu. dilecti, & capitu. licet, de pactis, capitu. penulti. secundùm Hostien. hoc dico, ne obst. eod. titu. ex parte 1. [*infra fines*] & ideo pertineret † ad parochialem ecclesiam, salua canonica episcopi. & si dubitaretur de finibus, dic ut infra de decimis, quoniam, secundùm Host. [*Emersisset.*] forsan sola citatione facta, uel causa in iudicio proposita, licet nondum cōtestata. nam dum proponitur, causa est, de uerborum significationibus, forus, & sic non solum lite contest. sed causa & actione proposita, dicitur lis pendere, secundùm Hosti. qui remittit supra capit. primo [*Supradicti*] actores, uel rei secundum diuersos casus [*Vendicare*] ideſt defendere; sic cōtra. octaua distinctio. quo iure, in princip. Goffre. uel propriè, ut supra dixi [*Mentio*] dixit hic † Innocen. in addit. quòd licet à communi domino, uel prælato non possit quis impetrare priuilegium, lite pende. tamen tunc bene potest quis acquirere ius alterius per usucapio, & alijs modis, ff. de rei uendicat. si post acceptum, & l. si autem. §. fina. ff. de pignorati. actio. lege si rem. §. final. ff. depositi. lege prima. §. idem Trebatius. ff. mandati, si mādauero. Item & etiam communis dominus pro suo iure tuendo de nouo dat alicui aliquid iuris, de confir. utili, uel inutili, cum dilecta. §. ultim. de alio autem, quàm de communi domino, uel prælato non est præsumendum, q̄ propter litem pend. omittat alicui dare priuilegium, uel ius suum, & ideo bene ualet priui-

priuilegium datum à tali etiam lite pendente, subdit
5 † etiam, quòd nulla innouatio impedit, quin feratur sententia secundum iura, quæ obtinebat tempore litis motæ. unde si priuilegium impetretur lit. penden. postea pereat instantia iudicij, uel feratur sentētia pro impetrante priuilegium, bene ualebit priuilegium. Si autem sola citatio interuenit, oportet ad hoc, ut ualeat priuilegium postea impetratū, quòd diffinitiua feratur, uel quòd absoluatur ab instātia iudicij, etiam si nondum sit lis contest. uel q̄ renunciet liti expressè, uel saltem tacitè; puta quia alios iudices impetrat super eadem lite, nō quòd succedant in causæ prioris cognitione, sed q̄ de nouo procedant [*Non obstante*] not.
6 quòd † sola litis pendentia, etiam si dolosè non taceatur impedit uires priuilegij. ¶ Gloff. 1. † not. q̄ priuilegium, &c. allegat quatuor concord. & dat tria similia.
8 ¶ *In* † 1. *glosſibi. §. si uerò*] si dum dicitur causa, impetretur pragmatica sanctio, uel id simile, iudex illud respicere non debet: sed debet eo non obstante causam diffinire [*& ibi. leg.* 1.] uide de restitut. spoliato. audita, su-
9 per antepen. gloss. ¶ *In* † *glo.* 1. *ibi, priuilegium*] dicit Innocent. idem in iure communi, quod dicitur in priuilegio, ut sicut priuilegium lite pend. non præiudicat, ita nec ius de nouo lite pend. obtentum, per §. si uerò, infra alleg. & in auct. ut cum de appellatio. cognoſca. primo respons. collatio. 8. secundùm Innocē. quod est intelligendum, ubi ius nouum à iudice impetratur;
a uide quod dixi. de constitu. capit. 2. super[a] 2. glo. Quid
10 † si duobus, quorum neuter erat dominus, agentibus, & cōtendentibus de aliqua re, alter eorum emat à uero domino proprietatē ipsius rei. Et quidem reo proderit dominium acquisisse lite pen. quantum ad hoc, ut absoluatur, arg. C. manda. per diuersas. nam & si ipsum non acquisiuisset, tamen absoluetur, quamuis nil probaret, actore non probante. C. de rei uendi. l. fi. supra de causa possess. cum ecclesia, ad finem. de actore uero, in quo satis instat hic Hostien, ipse fatetur tenendum, quod dicitur, infra de re iudic. Abb. libr. 6. ut distinguatur, an post lit. contes. uel prius cœpit esse dominus. & primo casu aut egit expressa certa causa, aut
11 non, ut ibi, dixit autem Innoc. tunc demum non † ualere nouum ius, uel priuilegium impetratum lite pendente, quando obtentum est non ex certa sciētia principis. & est ratio, quia non est præsumendum, q̄ Papa, uel alius superior, uel æqualis, uel inferior hoc ius cōcederet, si sciret litem pendere, arg. C. de emancip. nec auus, supra de officio deleg. super eo. §. fina. ad finem. ubi uerò constaret hoc concessum, & ex certa scientia principis, tunc ualeret; quod satis probat litera sequens, innuens, q̄ si de lite facta fuisset mentio, in dulgentia ualuisset secundùm Innocen. uide quod dixi de electio. dudum, ideſt super gloss. talis [*& ibi, super re litigiosa*]
12 Goffr. non † placet, quod non ualuerit hic in dulgentia, q̄ res litigiosa: quia cum hic ageretur de iure decimarum, & sic de incorporalibus, non habet locum uitium litigiosi per iura auct. licet locum haberet per l. ueteres. C. de litig. l. 2. nam dicit auct. de litig. §. 1. coll. 8. sancimus intelligi rem litigiosam rem mobilem, uel immobilem, seque mouētem, de cuius dominio &c. vnde sequitur dominum suum Azo. qui not. in summ. ipsius tit. id locum non habere in incorporalibus, & idem Hostien. supra eod. eccles. 1. vt ibi scripsi. Sit ergo ratio secūdùm eum, quia monaci præuenti sunt per conuentionem, & sic indulgentia illos non liberat, de foro competen. proposuisti, cum suis concor. & quia lite pend. non potuit impetrari in præiudicium aduersarij, supra ca. 1. Dicunt quidam, q̄ dupliciter cōtrahitur uitium litigiosi. primò per iura antiqua per lit. contest. secundò per noua per solam conuentionem in actione reali. & isto modo non contrahitur, si agatur pro incorporalibus, uel hypothecaria. Sed bene contrahitur per modum iuris antiqui, ut de
b mum lit. contesta. fiat actio litigiosa[b]. aut ergo quæritur de actione reali, per quā mouetur quæstio de dominio rei, & tunc per conuentionem fit res litigiosa, & forte non efficitur litigiosa rei uendi. unde licet res non possit uendi, ipsa realis actio ante litem contesta. poterit cedi. aliud enim est uitium, quod afficit actio-
c nem; aliud, quod afficit rem. Si[c] autem quæritur de actione personali, tunc res, ad quam agitur, non afficitur uitio litigiosi, sed afficitur actio post litem contestat. C. de litig. leg. fina. & sic intelligitur, quod not. supra eod. ecclesia. primo. in tertia gloss.

ANNOTATIONES.

a ¶ Super. Et uide gloss. in capitu. licet canon, super uersicu. decæterò, etiam Barto. in l. omnes populi, in princ. uersic. quinto quæro, ff. de iusti. & iure, & ibi ponit ad materiam plures q. & uide ipsum & Bald. in l. sancimus, C. de episc. & cler.

b ¶ Litigiosa. Vide de hac materia plenius Cyn. Bald. & Salic. in auct. litigiosa, C. de liti. & ff. eod. tit. per Bart. in l. 1. & in l. quamquam, ff. de aqua plu. arcen. & uide Bald. in l. prima, C. communi diuidundo.

c ¶ Si autem. De hac materia uide Bartol. in auct. litigiosa, C. de litigio. & in l. prima. ff. eod. an in incorporalibus habeat locum uitium litigiosi. Innocen. in cap. 2. de in integr. restit. & cap. ex parte, de arbit. Bald.

SVMMARIVM.

1 *Æconomia tituli.*
Decretales quæ faciant ad primam rubricæ partem, & quæ ad secundam, ibid. in fine.

2 *De sequestratione ubi alibi tractetur.*

De sequestratione possessionis. [a] Rub.

1 ¶ Viso supra de † dolo, & contum. & in tit. se. quomodo contumax sua possessione priuatur propter contumaciam, per sequestrationē interdum hoc accidit, ideo &c. uel quia supra capitu. proxim. dictum est lite pen. nihil innouandū esse, quia lite suo Marte currente interdum aliquid innouatur per sequestrationem, ideo &c. Goffr. & prima decret. facit ad primam partē
2 Rubricæ; reliquæ ad secūdam. scias, † quòd Ioan. Mo. multum plenè tractauit materiam sequestrationis super regula, locupletari, de regulis iuris, lib. 6. quam ibi post eum ponam ad literam. ad materiam facit. secun. quæstio. sexta. quo. 2. 77. distinctio. episcopus, & repetitur in Clement. & huic conuenit, de rescriptis, olim, de iudic. examinata; de dolo, & contumacia, capitu. 2. secundùm tertiam lecturam.

ANNOTATIONES.

a ¶ Sequestratio. Quando permittitur, uide per Barba. consil. 19. in 13. colum. in 2. uolum.

SVMMARIVM.

1 *Sequestrari non debet res rei propter contumaciam eius.*
Capituli diuisio, ibid.

2 *Successor temporalis, & spiritualis in iudicio succedit suo prædecessori, & pro debitis ipsius etiam tenetur satisfacere.*

3 *Petitorium intentari non potest ante expeditionem possessorij, de quo pars utraque contendit.*
Partim, quid significet, ibid. ad dictio. partim.

4 *Procuratorem etiam uniuersitas, & conuentus constituit.*
Iurisdictio delegati non finitur per pronunciationem in possessorio,

ſi ſimpliciter, & abſolutè cauſa fuerit demandata, ibid. iuncto contextu.

5 *Proprietatem nunquid amittat is, qui quem de poſſeſſione eius eiecit.*

6 *Cum non ſtatur per eum, cui quid incumbit, non imputatur.*
Et, pro ideſt, ibid.
Verborum reſolutio, ibid. ad dictio. reſignarent.

7 *Sequeſtratio in cauſa appellationis hic reuocatur, deinde reintegratur.*

8 *Regulariter eſt prohibita, niſi in caſibus, & quibus, remiſſ.*
Poſſeſſio reſtituitur domino, ſi caueat, & de quibus, alioquin miſſo, ibidem.

9 *Super expenſis ſententia ferri poteſt generaliter, & incerta, & condemnatio fit, taxatione reſeruata, expoſita ſententia quorundam, & num. 10.*
Leg. terminato. C. de fructi. & lit. expen. intellectus. ibid. uerſic. dicens, quòd neceſſe.

10 *Expenſarum condemnationis, quæ ueniunt ex officio iudicis, an reſeruatio fieri poſſit à delegato, & in qua ſententia.*
Declaratio hæredis poteſt fieri poſt teſtamentum, & expenſarum poſt ſententiam definitiuam, ibid. uerſic. ſed ſi teſtator.
Taxatione expenſarum reſeruata, ad quid agetur taxatione non facta, ibid. in fine.

11 *Poſſeſſio recuperatur, aut retinetur contumacia purgata, & quomodo.*

12 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 13.*
Poſſeſſionis, & proprietatis cauſa per quæ uerba intelligatur commiſſa. §. 1. & num. 14. §. 1. uel contra, ibid.
Eidem iudici committi debet, ibid.
Continentia cauſæ in quibuſdam caſibus non diuiditur.

14 *Additio gloſſarum, & num. 15.*
Petitorio commiſſo tantùm quando intelligatur etiam poſſeſſorium commiſſum, & commiſſo altero an poſſit de altero iudex cognoſcere, & quomodo id intelligatur, ibid. uide ſupra n. 4. et in ſuffr. & infra n. 15. & finito cõmiſſo an poſſit alterũ inchoari. nu. 15.

15 *Petitorio finito, non eſt amplius locus de poſſeſſione quærendi, ſecus contra.*

CAPVT I.

1 AD hoc unxit. Caſus. Propter †contumaciam rei res ab eodem petita ſequeſtrari non debet. Et ſunt duæ principales partes. in prima proceſſus narratio per Abbatem facta, quæ continet delegationem cauſæ, diffinitionem poſſeſſorij, inchoationem petitorij, executionem, miſsionẽ, & deiectionem, interpretationem Celeſtini, ſequeſtrationem, & delegationem per eum factam. in ſecũda ibi, In eum, Papæ pronunciatio, quæ duo facit. primò reuocat ſequeſtrationem, & rem in ſtatum priſtinum. ſecundò iubet expenſas reſtitui, & caueri, & de facto huius decret. loquitur infra de fide inſtrum. inter dilectos [*Prædeceſſor tuus*] loquitur Mediol. archiepiſcopo.

2 & not. quòd † ſicut ſucceſſor temporalis ſuccedit præ-
a deceſſori ſuo in iudicio [a]. ff. de ſer. oratione. §. illud, ſic & ſpiritualis, ut hic, & ſupra titu. 1. capi. fina. qui etiam
b tenetur ſatisfacere pro creditis ipſius, de ſolu. [b]. cap. 1. [*Agitata*] coram aliis iudicibus, Petr. & Abb. [*Poſſeſſorio*] ab utraque † parte intentato, cum uterque conten-
3 deret ſe poſſidere, nec poterat petitorium ante poſſeſſorium expediri. ff. uti poſſ. ſi duo. primo reſpon. & §. 1, & l. 1. §. inter litigatores, Hoſtien. [*Partim*] ideſt ſuper quibuſdam rebus ſupra de elect. querelam, de præſcr. auditis, & de maio. & obed. his, quæ, ſecundùm Goff.
4 [*Procuratore*] & ſic † uniuerſitas, & conuentus procuratorem conſtituit, ſupra de procurat. quia in cauſis, & ca. petitio [*Volente*] ſuper his, de quibus archiepiſcopus obtinuit in poſſeſſorio, Goffr. [*Expiraſſe*] & male, quòd patet ex eo, q̃ miſsio in poſſeſſionem rata ma-
net. unde condemnatur epiſcopo & in expenſis, & in cautione præſtanda, ut in fin. capi. Item patet ex eo, q̃ reducitur negocium in eo ſtatu, in quo erat tempore quo facta fuit commiſsio Mutinẽſi, & Regien. ex quo ipſe, ut ſequitur, & Veronenſis epiſcopus bene proceſſit [*Officio ſuo*] quo ad pronunciationem, & executionem, de officio deleg. ſignificaſti [*& infra*] hic decidit ur ſecundùm Hoſtiẽ. quod multo ties citatus uoluit poſtea comparere [*Actorem*] ideſt Abbatem, & monacos, Ioan. [*per ipſum*] epiſcopum Veronenſem [*mitti*]
5 cauſa rei ſeruandæ, Vincen. [*Eiecit*] nunquid † ergo cecidit à proprietate? uide, quod not. ſupra titul. 1. eccleſia. infra & de dolo, & contum. capit. prim. [*Interpretatus*] & hoc eius erat, de ſenten. excommun. inter [*Non deberet*] ſuper hoc uide, quod not. 14. quæſt. 2. cap. ulti. [*Reginum, & Mutin.*] coram quibus archiepiſcopis cau-
6 tionem obtulit, ut infra ſequitur. & not. quia † non ſtetit per eum, ſibi non imputatur, ſupra de eo, qui mitt. in poſſ. c. 2. & 3. [*& proprietatis*] pro ideſt: uel loquitur de poſſeſſione ſubtracta mona. per archiepiſcopum, ut de illa cognoſcerẽt, an deberet reſtitui. uel dictum fuit ex ſuperabundanti, uel quod ſequif, & poſſeſſionem &c. uenit expoſitiuè. hoc dico, ne obſt. quod ſu-
• pra dicitur, poſſeſſorium iam per Veronẽſem epiſcopum terminatum [*Reſignarent*] ideſt reſignari facerent per illos, apud quos erat ſequeſtrata [*& infra*] in annos autem Abbati ſupradicto mandauimus, ut literis illis, quas ad Veronẽſem, & Ferrarienſem epiſcopos ſuper reſtituenda ſibi poſſeſſione cũ fructibus per mendacium impetrauerat, omnino careret, & in eum &c.
7 [*In eum ſtatum*] not. hic Vincen. q̃ † poſt ſequeſtrationẽ fertur ſententia, quæ poſtea retractatur in cauſa appellationis, & pronunciatur, quòd partes redeant in primum ſtatum, & non facta mentione de ſequeſtratio-
e ne reintegrabitur ſequeſtratio, [e] cuius gloſſ. uide ad literam in Specu. eod. titul. uerſicul. ſed pone [*Reuocato*] hoc ideo facit, quia Celeſtinus malè reuocauerat poſſeſſionem datam per epiſcopum Veronẽſem. ¶ Item
8 † cum regulariter ſequeſtratio ſit prohibita, niſi in caſibus notatis, infra cap. proxim. & cum miſsio in poſſeſſ. fuiſſet rite facta, non debuit auferri miſsio illa poſſeſsio. quare poſſeſsio illa reſtituta fuiſſet huic miſſo & non domino, niſi & dominus paratus eſſet cauere de ſtando iuri, & ſatisfacere de expenſis, ſecundùm In-
9 nocen. [*Moderatas*] propter hoc † intelligo, q̃ præceſſit taxatio, Innocent. tu legas planè ſecundùm Hoſtienſ. qui dixit per hanc literam in expenſis poſſe dari ſentẽtiam generalem & incertam non ſolùm de præterito, ſed etiam de futuro; ad hoc, ſupra de dolo, cum dilecti, & de procura. auditis, ubi de hoc, in fi. & de hoc in Specu. de excep. §. uiſo, uerſicul. quòd ſi reus. & ibi uideas, quomodo hodie communiter non procedit taxatio, ne propaletur pronunciatio: ſed fit condemnatio taxatione reſeruata, & de expenſis. §. poſtremò, in princip. & uerſicu. Item ſcias. & ipſe idem Innocen. tenet dictum Hoſtien. ſupra de dolo, & contum. finem, dicens, quod neceſſe eſt ſic intelligi. l. terminato. C. de fructib. & lit. exp. nec poteſt ſtare, quod dicunt quidam, quod ibi iudex non condemnauit, ſed reſeruauit parti poteſtatem agendi de expenſis; quod ſic probant; Petuntur expenſæ, uel iudicio; & iſtud ceſſat finito negocio, inſtitution. de officio iudicis. §. præterea: uel iure actionis, ſed actio non competit ad illas, niſi facta ſit cõdemnatio, & tunc datur actio in factũ ex re iudica. & ſic ipſa ui ſequitur, quòd lex illa intelligitur, quando iudex condemnauit, ſed ad incertas. reſeruando enim petitionem illarum nil ageret: dicit tamẽ quoſdam tenere, quod ualet reſeruatio, & petuntur tunc condictione, ex ipſa lege terminato, quod ſi
10 bi non placet. Sed nunquid † reſeruare poteſt ſibi iudex

dex cõdemnationem expenſarum, quæ ueniunt eius officio. ſicut reſeruat taxationem? Guil. uidetur uelle, quod ſic. de exceptio. ut ſupra alleg. quod uidetur eadem ratione, qua reſeruat taxationem; ad id. ff. de ſolutio. Modeſtinus. qui enim proteſtatur aliquid ſe factu
d rum, tunc feciſſe uidetur, cum proteſtatur, de appell. cap. fin. ff. de hæred. inſtit. l. aſſe. C. de ma. et. l. 1. & uidetur expreſſum. ff. fam. erciſcun. Item Labeo. §. 2. uerſicu. Sed ſi rure, [d] tenendo, quod ibi gl. tũ dic contra, per l. Paulus. ff. de re iudica. & infra de appellatio. cum appellationibus. libr. 6. & per præalleg. l. terminato. & dictum Guil. intelligas in interlocutorijs, in quibus uſq; ad diffinitiuam poſſet fieri condemnationis reſeruatio. de hoc plenè dicam de appella. ſæpe contingit, ſuper uerſicu. expenſarum. nec obſtat, quòd de proteſtatione dicitur. cum iſte non ſit actus, qui pẽdeat ex uoluntate iudicis, cum finito principali non duret circa hoc iudicis officium, & l. aſſe, facit pro, ſic inducta, ſicut condemnatio expenſarum debet fieri cum principali, ſic hæredis inſtitutio in teſtamento. C. de iu. codic. l. 2. & de his, qui. ut indignis. hæreditas. Sed ſi teſtator dicit hęredem inſtituo, quem in codicillis declarabo, declaratus poſtea in codicillis, uidetur inſtitutus in teſtamento, ut ibi, de conditio. inſtit. l. illa. Sic condemnatus reſeruata declaratione, uidetur in ſentẽtia condemnatus: ſed ſecus, ſi reſeruaretur cõdemnatio
11 ultra diem per iura prædicta, ſed eo caſu [d], quo reſeruatur taxatio, ad quid agetur taxatione non facta? dic quod coram executore peti poſſet declaratio, ſecundùm Accur. qui hoc not. in l. terminato, quod tamen non uidetur placere Guil. in Specul. præalleg. uerſicu. quod ſi reus [*Præberi*] & ſic † poſſeſſionem recuperabis, ſeu poſſeſſionem auctoritate iudiciaria retinebis, purgata contumacia. ſupra de dolo, contingit, ut lite non conteſta. quoniam. §. in alijs, Hoſtien. ¶ Secunda
12 † gloſſ. format duas quæſtiones, de quibus remittit. ¶ Tertia gloſſ. diſtinguit, an ſimpliciter commiſſa ſit
13 cauſa poſſeſſionis tantùm. ¶ *In† glo. 1. ibi, iudex*] uide in decret. ſtatim alleg. ſuper gloſſ. 2. ¶ *In glo. 3. ibi, Ordinarij*] orta quæſtione municiporum, idem iudex prius de poſſeſſione iudicat, & poſtea de proprietate [*& ibi, Si pariter*] ponit caſum, quando cõtra illum, qui de libertate litigat, concurrat uſufructuarius, & proprietarius [*& ibi. l. 1. & 2.*] Si inter aliquos agitur famil. erciſcun. & inter eos communi diuidundo, uel finium regundorum, idem iudex aditur. & l. 2. quòd plures tutores, ut examinentur, an ſint locupletes, & pro ratione reddenda ad eundem iudicem mittuntur. ¶ *In gl. hoc ideo*] uide hanc & ſequen. de iudic. examinata, ſuper gloſ. 2.
14 ¶ *In† glo. 2. in fi.*] adde in fin. ultim. gloſſ. dicit Abb. hic colligi. quòd non reſtituitur, ſi reus prius caueat. ¶ *In glo. 3. ibi, Simpliciter*] dicit hic Ioan. & concord. Vincen.
e & Goffr. in ſua quint. quæſt. quòd etiam iudex datus [e],
f de proprietate tãtùm [f], de poſſeſſione cognoſcere poterit tunc maximè, quando prius oportet ſciri, quis ſit poſſeſſor: alleg. l. ordinarij, ſtatim inductam, & C. ſi à non compet. iudice. l. ſi de proprietate, & facit quod not. de cauſa poſſeſſ. cum dilectus, & cap. paſtoralis, in gloſſ. 2. dicit Innocent. quòd licet quidam ſimpliciter dicant, quòd commiſſa altera cauſa iudex de utraque cognoſcat, ipſe tamen fatetur hoc uerum, quando is, contra quem commiſſum eſt negocium, uult impetranti reconuenire ſuper nõ commiſſo: aliàs ad inſtantiam impetrantis nõ poteſt iudex cognoſcere, niſi de commiſſo, ad quod inducit Hoſtien. quia reſcripta reſtringenda, nec extenduntur ad non expreſſa, ſupra de reſcrip. nonnulli. & cap. fina. Item ſi impetrans expreſsiſſet tãtùm poſſeſſorium uiolentum, ſuper petitorio conueniri non poſſet inuitus, de ordin. cogni. cap. fina. inuitus, pro tanto dicit, quia quò ad tempus, & res delegati iuriſdictio bene prorogatur 'de conſenſu partium; de hoc, de officio delega. Philip. & Goffr.
15 [*& ibi, Commiſſa*] intelligitur † & finita lite ſuper poſſeſſione, poterit de proprietate cognoſcere; ſed non ecõtra, quia ſi petitorium primò finitur, non eſt amplius locus quærendi de poſſeſſione, ſupra de cauſa poſſeſſ. cum dilectus, ſecundùm Innocent. & adde, quod ibi poſt eum dixi, & in cap. paſtoralis, ſup. g gloſſ. antepenul. dixit etiam, quòd in hoc omnes concor. quòd finito negocio ſuper commiſſo, nõ poteſt aliqua pars inchoare ſuper non commiſſo, niſi reconueniendo præmiſſa proteſtatione. C. de ſent. & inter. omn. iudic. auct. & conſequenter, hæc exceptio non placet; & eſt ratio, quia de non commiſſo non agitur niſi ratione connexitatis, uel acceſſorij: ſed principale iam effugit cognitionem eius per ſentẽtiam, ergo & connexum, uel acceſſorium, & facit, quod not. infra de reſcriptis, capi. prim. libr. 6. in gloſſ. 2. Eſt autem ratio ſecundùm Hoſtiẽ. quia ex quo iudex diffiniuit commiſſum, functus eſt officio ſuo, ut in prima gloſſ. *& in fi.*] bene facit ſecundùm Hoſt. infra de reſcriptis, diſpendia, lib. 6. ¶ *In gloſſ. in hoc, ibi, infra cap. proxi.*] & ibi addam caſum, quem ponit Hoſtien. ¶ *In glo. hoc ideo, ibi, intereſſe puto*] de hoc ſupra, de iudiciis, examinata, ubi nota. contrarium, & uide, quod ibi dixi ſuper gloſſ. 2.

ANNOTATIONES.

a ¶ Iudicio. Inſtantia enim tranſit in ſucceſſorem uniuerſalem, uide de iudic. quia. V.

b ¶ De ſolutio. Vide plenè per Abb. in capitu. ex literis, de pignor. & in diputatione ſua, quæ incipit, Titius clericus, in quarto dubio.

c ¶ Sequeſtratio, Quod patet hic, quia expreſsè reuocat ſequeſtrationem, nec ſufficit uerſic. in eum ſtatim.

d ¶ Caſu. Quid ſi iudex eſt talis, qui non habet ſucceſſorem; ut eſt delegatus, qui ſibi taxationem reſeruauit, nõ delegantis; tenet Bar. quòd delegans taxabit; hoc not. in l. ab execut. ff. de appell. & ibi quid ſi iuriſdictio iudicis reſeruantis taxationem expirauit, quis taxabit.

e ¶ Iudex datus. Vide de hac quæſtione per domi. Felin. in rubrica, ſupra de reſcriptis.

f ¶ Tantum. Vide de hoc, quando taxatiuè cauſa proprietatis commiſſa eſt, an de poſſeſſione cognoſcat iudex, in deciſione Rotæ, concluſio. 415.

g ¶ Super glo. Et uide Bart. in l. naturaliter. §. nihil, ff. de acq. poſſ. & in l. ſi de ui, ff. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Fructus ſi diſſipat miſſus in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ, diſſipati reuocantur, & alij ſequeſtrantur.*

2 *In poſſeſſionem miſſus quando faciat fructus ſuos.*

3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 4.*
Sequeſtratio prohibetur lite pendente, exceptis caſibus, & quibus, & num. 5. 8. & 9.
De ſequeſtratione edictum an ſit prohibitorium, num. 5.

5 *Additio gloſſarum.*
Fieri quid debeat, non quod fit, eſt ſpectandum.

6 *Ab executore non appellatur, & ratio. & diuerſa ratio, cum appellatur à ſententia.*

7 *Suſpectam perſonam quæ faciant.*

8 *De ſæuitia domini ſi timeatur, quæ remedia.*

CAPVT II.

1 DIlectus. Caſus. Si † miſſus in poſſeſsionem cauſa cuſtodiæ fructus diſsipat, diſsipati reuocantur, & alij ſequeſtrãtur. Et primò ponit querelam rei paſsi miſsionem. ſecũdò dat ei iudices ibi, Quocirca [*Ipſius*
2 *eccleſiæ*] licet quidam † dixerint, q̃ agebatur de eccleſia

tanquam de beneficio,& ideo missus nō faciebat fructus suos,uerum est ꝑm Inno.ꝙ de proprietate agebatur eccleſiæ, ſed missus non lucrabitur fructus suos [1], quia non erat annus elapsus[*Qui*]obbas.& cōuentus, [*si est ita*]ſ.ꝙ sint missi solum cā custodię, & quod fructus dissipent, reuoceris sequestrandū unà cum alijs.

¶Gl.2.† ponit regulam,& 11.casus exceptos.¶*In* †*glo.2.ibi,l.2.*] uide supra c.1.super 3.gl.[*& ibi.l.una*] cū petitur pecunia ex quocunque cōtractu,ceſſat ſequeſtratio,ſed cōuincatur debitor, & cogetur ſoluere [*& ibi, Suspecta*] ſup.nec ſatiſdat [*& ibi, Res eius*] nec dās illas dilapidet [*& ibi.l.ult.*] uide de accu.ex parte,ſuper glo.fi [*& ibi,deferere*] deberet dicere,ſi colonus negat penſionem,in cuius ſolutione diu ceſſauit,& allegare deber. l.litibus:quia ultima non facit [*& ibi.§.finautem*] uel ex alia iuſta cauſa,puta ipſo furioſo,ut ibi, & §.ſe.[*& ibi, iudicis*] quia ſequeſtraturres uſq; ad tempus ſucceſſoris. ¶*In* †*glo.2.ibi.l.una*] ubi de hoc, ſed hoc plenius [*& ibi,In casibus*] 11.enumerat.dicebat Vin.quod edictum de ſequeſtr.non eſt prohibitorium, ſcilicet certorum caſuum.dicit Hoſtien. quod de facto apud iudices capitaneos regularis eſt ſequeſtratio, potiſsimè ut rem ad manus ſuas teneat.& ſi non fiet ſequeſtratio. apud ipſos eſt caſuale:dicit tamen,non quid fit,ſed quid fieri debeat, eſt ſpectandum. ff. de offic.præſid. ſed licet, de electio.cum cauſam [*& ibi, Appellatur ab executore*].] quod fieri poteſt ſecundùm ea, quæ not.de re iudicā. quod ad conſultationem,in ulti.gloſſ. [*& ibi,Possessionis*] & eſt ratio ſecundùm Goſſr in ſum.huius tit.in fi. & ipſe Hoſtien.infra c.proxi. quia quando appellatur ab executore,præſumitur hoc fieri cauſa impediendæ utilitatis ſententiæ, quæ iam tranſierat in rem iudi.ſed quando appellatur à ſententia, app.ſuſpendit pronunciatum.unde non fit ſequeſtratio,niſi fructus diſſipet [*& ibi.§.ult.*] & quæ faciunt †perſonam ſuſpectam, ibi not.in glo.ſcilicet quia non poſsidet immobilia [c], uel pauca,mali mores, uel quia prius malè adminiſtrauit [*& ibi,res eius*] nec dominus illas dilapidet,Phi.[*& ibi, Deferere*] deberet dicere, ſi colonus negat penſionem, in cuius ſolutione diu ceſſauit, & alleg debebat. l.litibus:quia lex ult.non facit [*& ibi.§. finautem*] uel ex alia iuſta cauſa, puta eo facto furioſo,ut ibi.& §.ſe. [*& ibi, & §. Illud quoque*] & infra de dona.poſt diſtin.re.per ueſtras [*& ibi, De ſæuitia*] dicebat† Hoſtien.ſupra cap.proxim.quod ſi ſerui,uel adſcriptij, maximè liberi homines conquerantur de tyrannide domini , & probabiliter timeatur,ne dominus hac occaſione ſæuiat,in illos , facit bonum iudex illos ſufficienter aſſecurari , ſi poteſt:aliàs pendente lite illos faciet ſequeſtrari,argu. ff.de offic.præſi.in l.1.§.quod autem, inſtit.de his, qui ſui, uel alieni iuris ſunt.§.dominorum, & §.ſequ.ff.de adult.ſi poſtulauerit.§.ratio.ff.de quæſti. l.1.§.pe.infra de prob.c.pe. [*& ibi,iudicis*] quia ſequeſtratur†res uſq; in tēpore ſucceſſionis [*& ibi,ex literis*] nō probat hoc, quia ibi de iuribus ſequeſtrationis nō quæritur, ut ibi dixi.& contrarium probatur ſupra c.prox.[*& in fi.*] ad de caſum conſtitutionis Clem.eod.tit. ad compeſcendas [d]. Item quandoque uoluntate partium ſequeſtratur [e],ut lite finita victoria detur.ff.de acq.poſ.intereſſe puto. Item propter impotentiam, uel contumaciam non cauentis de collatione bonorum facienda. ff. de colla.bono.l.1.§.ſi frater. Item ne perdatur uendendi commoditas.ff.de do.l.ſi oleum,Gof.Item dicit Tan. de dolo,& contuma.ex literis, & hic Hoſtien.propter ſcandalum, alleg.Tan.ſupra cap.1.exemplificat Hoſt. cum timetur,ne partes ueniant ad arma, argum.infra de iure patro.c.1.& 2.ff.de uſufruct.equisſimum,ut ia centem hæreditatem uterque uult occupare,uel uterque dicens ſe poſsidere,uult colligere fructus;de hoc in Specu.eod.titu.in princ.& uerſicu.ſed nunquid.

ANNOTATIONES.

a ¶ Fructus ſuos . Limita , niſi iudex ob nimiam contumaciam hoc decreuit.l.Fulcinius, in fi.ex quib.cau.in poſſ.ea.

b ¶ Ab executore.Et hoc dicunt, quòd illius l.eſt ratio,quia euidentius ius eſt pro actore , cū pro ipſo lata ſententia tranſierit in rem iudicatam,licet gl.ibi aliam ponat materiam non bonam, quia diminatę,& primam etiam hic ponit proximè Ioan. And.

c ¶ Immobilia.& fortius,quando aliàs fugit,& probant iſta,ſcilicet non poſſeſſio immobilium,& de ſuſpitione per iuramentum aduerſarij: ut ibi not.in l.1. C.de prohi.ſe.per Cy.& per doct.

d ¶ Compeſcendas. Et ex illo textu colligē potentiam, & effectum ſequeſtri,& uide materiam iſtā plenius per Cy.Bal.& Sal.in l.una. C.eo.tit.& Bar.in l.ſi fideiuſſor.§.ſi.ff.qui.ſatiſd.cogan.& uide Io. And.in regula iuris,quam alleg.ſuper rubrica ſupra.

e ¶ Sequeſtratur. quando ſequeſtratiō permittatur,uide per Barba. conſi.10.in col.13.in 2.uol. & per dō.Franc.Curtium in tractatu ſuo de ſequeſtratione.

SVMMARIVM.

1 *Dissipare dicitur , si eos in suos usus conuertat , uel distrahat, nisi in casu, & quo.*
Appellatione pendente nihil regulariter innouandum , ibid.
Contra soluentem sine cautione legata præsumitur , uersic. præsumitur enim ,
2 *Sequestratio, de qua hic loquitur, per quem fiat, & cur , nume.3. uersi. dic, quòd sola.*
3 *Suffragium, & addicio , num.4.*

CAPVT III.

1 ABeo qui. Breue eſt,dic[*ab eo*]ſ.reo. [*Dissipetur*] diſsipare †dr, ſi eos in ſuos uſus conuertat , uel diſtrahat ſupra c.prox.niſi eſſent fructus,qui nō poſſent ſeruari,quos licet diſtrahere,arg.ff.de peri.her.diuus,Innoc.[*Lite*] ideſt appellatione,qua pendente nihil regulariter innouatur, infra de appell. dilectis [*sequestrari*] præſumitur enim contra eum, ſicut & cōtra illū, qui mota ſibi quæſtione hæreditatis ſine cautione ſoluit legata.ff.ad l.Fal.l.dolo,Goff.dixit aūt Hoſti.
2 ꝙ hæc ſequeſtratio † fiet per iudicem à quo appellatū eſt.prius,q̄ appellatio fit ſuperiori præſentata,& ab ipſo recepta. nam poſtea recurretur ad eum, ut colligitur.C.quorum app.non re.ab executore.C.de iureiuran.generaliter. §.ſinautem. 2.q.6.quot.ad hoc, ſupra de offi.dele.paſtoralis.§.præterea,infra de app. Roma
3 na.§.cum autem,& §.ſinautem,lib.6.¶ *In*† *gl.*]primā
4 & ſecundam.l.uide ſupra c.proxi.in gl.2. ¶*In*† *gl.1.ibi, unde hæc ſumpta eſt*] unde reprehendit Hoſ. Vin. qui hic
a dixerat hoc non caueri.l.[a] niſi cum appellatur ab executore [*Et in fi.*] dic,ꝙ ſola obligatio reſtitutionis fructuum non eſt huius ratio,puta ſecundùm hoc ſequeſtrarentur etiam principalis poſt litem conteſtat. Sed eſt ratio una cum prædicta obligatione præſumptio pro actore, quæ inſurgit ex ſententia iam lata pro epiſcopo,& contra reum ex eo, quod diſsipat.

ANNOTATIONES.

a ¶ Caueri.l.Materiam huius capituli uide ibi per glo.& Bart.& uide Archi.plenè de materia iſta. 11.q.3.quia res, & uide Bar.in prædicta.l.imperator,& doc.in l.1.eod.tit.qui dicunt, quòd licet regulariter ſit prohibita ſequeſtratio,niſi in caſibus,tamen omni caſu poteſt iudex facere bona , & fructus deſcribi , ne occultentur, & uide per ipſum in l.1.§.eligi,ff.de uen.in poſſ.mitt.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio tituli quæ .*
2 *De confessis quibus in locis alibi tradatur .*

De confeſsis. Rubrica.

1 ¶Quia in iudicijs fiunt poſitiones,& interrogationes quandoque à parte,quandoque à iudice, ſupra de electio.dudū.2.de lit.conteſt.c.uno, infra de fide inſtr.cū Ioā.ſuper quibus pars rādens confitetur,uel negat,& ſi negat,

ſi negat,pars ponens habet probare:ideo prius de cō-
2 feſsis,& demum de probat.uideamus.habetur †materia.15.q.3.q.6.q. 8.per totum.2.q.1.capi.1.2.5.& 6. Repetitur rub.in ſexto.coaptatur rubricæ de electio.ſcriptum,quamuis,& c.dudum.2.uerſi.ſed cum,de renū. in præſentia,de æta.& qualita.c.fi.de offi.dele.prudentiam.§.ſexta;de iudic.at ſi clerici,de iuram.calum.c.fi. de re iudi.conſanguinei.de eo,qui duxit in mat.ſuper eo,de accu.cum dilecti,& in ſexto de reſt.in integ.c.2. de accu.c.1.& Clemen.de elect.conſtitutionem, in fi.

SVMMARIVM.

1 *Confitenti crimen proprium non creditur contra eos, quos dicit fuisse criminis suggestores , nisi in casibus , quorum in suffragio meminit, & eodem num.1.ad dicti.maiesta.*
Diuisio capituli, ibid.
Homicidium committitur consilio , & suggestione , ibid. uersi.hoc dicit .
2 *Purgationem infamia quæ inducat .*
3 *Epilogus , & suffragium , num.4.*
Confessus quandoque de se super crimine aliorum creditur. §. 1. & nume. 5.
5 *Additio glossarum .*
Interrogari de alijs antequàm de se confiteantur , non posse reos , uersi.Reprobat,& quid prosit eorum in alios confessio, ibid.

CAPVT I.

1
VM monaſterium. Caſus. Eſt qui crimen proprium confitetur, nō creditur ꝺ̄ eos, quos dicit fuiſſe criminis ſuggeſtores.Et erat hæc decret. olim ſub ti.de homic. & duo facit.primò inſtruit iudicem in abſoluēdo nō infamatos,& reddit cām ibi,Quia ꝑm.ſecūdò inſtruit in purgatione infamię ibi,ſi tū[*Suggestione*]hic dicit,ga cōſilio,& ſuggeſtione cōmittitur homic.l.diſt.ſi quis
a uiduā,de homic.ſicut [a] dignū,de cleri.pugna.in duello,Henricus.& ēt ratihabitione.1.q.4.quia præſulatus Goff.& Hoſ.[*Censemus*]& hic incipe conſtructum[*Vtriusque iuris*] canonici,& ciuilis,cōcor.allegat gl.[*Maie ſtatis*] & ſimoniæ;quod dic,ut infra de teſtib.c.1.& hæreſis; quod dic, ut infra de hær.in fauorem,lib.6.alios
b caſus uide in Spe.de accu.§.1.uerſ. Item repellit, qui [b] fuit[*confitentis*]ſine interrogatione,ut differat à præcedenti ꝑm Hoſti.[*quemlibet*] de hoc 79.diſt. c.2.[*eos*] de
2 quibus confeſſus eſt presbyter[*infamia*]aliunde† orta, q̄ ex dicto iſtius , uel etiam ex eo orta , cum etiam calumnioſum dictū inducat purgationem, infra de acc.
3 ueniens,uel dic,ut ibi not.Goff.¶Secunda†glo.ponit regulam;alleg.tria iura,& alium caſum excipit,&hoc
4 in fine determinat.¶*In*† *glo.1.ibi.l.ult.*] quam habes.2. q.8.ſciant.¶*In glo.2.ibi,prouinciarum*] etiam diebus feſtis iudex requirit cōſilia latronum per ipſorum tormenta[*& ibi,l.1.*]ibi, falſarij monetæ produnt cōſcios per tormenta[*& ibi, diuus.* 2.]ibi, latrones interrogantur de ſocijs, & receptatoribus [*& ibi. §. Siquis*] confeſſus de ſe, & de ſocijs torquetur , & in tormentis quandoque apparet illum falſarium confeſſum de ſe, & illis.
5 ¶*In*† *gloſſ. 2.ibi,nemini*] ubi de hoc [*& ibi. §.Siquis*] & §. cum quis, Hoſt. [*& ibi, ad præsumptionem*] infra de teſtibus.c.3.& de adulte.ſignificaſti,& per l.prius.ff.ad Sil. reprobat Hoſti.hic diſtin.illam,qua dicitur,ꝙ prius,q̄ de ſe confiteātur,poſſunt de alijs interrogari,& eis creditur.poſtea non,ut hic.dicit enim,ꝙ interrogari poſſunt ad iudicis inſtructionem,nō ꝙ eis credatur,vt dicit gl.uel interrogantur contra infamatum, de occultis non interrogantur, de accuſatio,qualiter, & capit. inquiſitionis, & ſic loquitur hic.

ANNOTATIONES.

2 ¶ Sicut. Varijs modis quis accedit delicto.quoniam conſilio,quoniam ſuaſione,aliquando ope,aliquando fauore,aliquando defenſione,aliquando mandato,de quibus & alijs uide Io. And.ibidem, & Bar.in l.is,qui opem,& l.in furti.ff.de fur.& in l.non ſolum.§. ſi mandato, ff. de iniurijs.

b ¶Qui.Tollit ergo Papa aliquando inhabilitatem teſtis prouenientem à iure poſitiuo,non autem à naturali,ut inimicitiæ,& ad hoc uide not.tex.de ſimo.c.per tuas.

SVMMARIVM.

1 *Confessus in iure qui est se simoniacum , officio & beneficio deponitur.*
2 *Interrogari quis potest de crimine suo , & tenetur respondere, & quando, & an cogendus ad respondendum præcisè,nu.4.& 5.*
Positioni criminosæ an & quando quis teneatur respondere , & si non respondeat , quid iuris, ibid.& num. 5. & 6.
3 *Purgare se quis teneatur, & qualiter,& non cogitur nisi causatiuè , num. 4.*
Purgationis indictio maius est , quàm quem interrogare super crimine, ibid.
5 *Occultæ publicanda non sunt:sed soli Deo relinquēda,et nulla æquitas mouere potest iudicem,ut de eis interroget reum.*
Interrogationi iudiciali non est locus, æquitate deficiente, ibid.
6 *Testis an de crimine suo compellendus sit respondere,& quando,et si super principali iurat deponere, etiam super contingentibus principale iuratus intelligitur.*
Rigori inniti interdum uoluntas Papæ , ibid.in fi.
Deponendi uerbum ut exponatur, ibid.in fi.
7 *Epilogus, & suffragium glossarum, num.8.*
Puniri quis non debet sine accusatore, & num. 9.
9 *Additio .*
Ex confessione nunquid quis , ut hic canonicus , condemnari possit ordinaria pœna , uel extraordinaria , nisi sit actum principaliter contra eum, ibid.num.8.& 10.& à quo,num. 10.
10 *Lenocinium ut uxor opponere uiro possit accusata adulterij , & in modum accusationis , est speciale .*
Innocentius arguitur contradictionis sibi ipsi, ibid.
De crimine clericus etiam sine accusatore puniri potest , & de quo, ibid.uersi.Dicit etiam.
11 *Venetorū appellatione intelligitur etiam quoddam monetæ genus.*

CAPVT II.

1
VM ſuper. Caſus. Qui† in iure confeſſus eſt ſe ſimoniacū, officio, & beneficio deponitur. & ꝑmittit depoſitionis cām,ſecūdò deponit ibi,Nos qui [*& infra*] continet hic, quod eſt ſupra de cau.poſſ. cū ſuper [*Confessus*] per depoſitionē dicti ſui ꝑm Ioā.de Deo.nam & aliàs litera uſ innuere ipſum nō fuiſſe teſtem,ꝑm Gui.Na.fuit†ergo ſterrogatus,an cōmiſiſſet ſimoniā,de qua erat infamatus.Sed q̄.2.q.1.ſi peccaue
a rit,& de pę.diſt.1.nō tibi dico [a], &c.So.dicit Inn.ꝙ ubi cunq; fit poſitio,ꝙ reus fuerit publicè deprehēſus, cō uictus,uel confeſſus,rūdere debet, arg.infra de cohabi.cleri.& muli.ueſtra.Idem eſt ēt, & ſi talis nō fiat poſitio,ſed tū certum eſt illum,de quo agitur de illo, de quo quæritur, publicè infamatū.talis enim poteſt interrogari.& idem tenetur reſpondere,ſiue agatur cōtra ipſum in modū accuſationis,uel inquiſitionis, uel etiam in modum exceptionis,ut à conſecratione,uel ordine repellatur,infra de accuſa.ſuper his,uide quod ſcripſi,de electi,dudum.2.§.tandem,in glo.ſuper proceſſum , uel etiam qualitercunque alio modo agatur
3 criminaliter, uel ciuiliter contra ipſum; & ſic † poteſt probari certum eſſe,quòd talis tenetur purgare ſe per iuramētum proprium, & compurgatorum, ut ſupra cap.proxi.in fi.2.q.5.preſbyter.& cap.omnibus, quod plus eſt,quàm ſi ab ipſo ſolo ueritas inquiratſ,ſi igitur

purgatio, quæ maior & grauior eſt, poteſt ei indici, multo fortius anteq̃ ſit indicta purgatio, põt ab eo ſolo, quod minus & ſibi facilius eſt, ueritas extorqueri, argõ eo, quod leg. & not. ĵ. de decimis. ex parte 3. ĵ. qui
4 fil. ſint leg. per uenerabilem, reſpõ. 1. licet aũt ſic interrogatus reſpondere teneatur, non tamen dicimus ipſum cogendum præcisè ad reſpondendum, ſicut nec precisè cogitur ad ſe purgandum, ſed cauſatiuè tm̃, vt nidelicet ſi rñdere renuit, ſicut & ſi ſe purgare noluerit, punietur tanq̃ conuictus, uel ſuſpendetur, uel aliàs ꝫ ipſum, ꝓm quod requiret negocij qualitas, de quo agitur, procedetur, arg. ff. de interro. ac. de ætate. §. qui tacuit, & in eo, quod legitur, & not. s̃. de iur. cal. c. fi. §. pœna. ſatis enim uꝝ delicatus, ſiue malitioſus ille, qui ſe purgare debet etiã cum in multis iuratis, ſi ſolo ver
b bo proprio renuit ſe purgare, ſi uerò nõ eſſet diffamatus, ſiue conuictus, uel confeſſus [b], uel deprehenſus, ſed occultus, non deberet eum iudex interrogare, ut patet in eo, quod leg. & not. ĵ. de acc. qualiter. 1. in fi. &
5 ſic intelligi debet, de pœ. diſt. 1. §. his auctoritatibus, & c. nõ tibi dico, & 2. q. 1. ſi peccauerit. occulta† enim pu
c blicanda non ſunt, ſed ſoli Deo relinquenda. 6. q. 1. ſi omnia, & c. oues, & c. ex merito. ĵ. de ſi. ſe nobis, in fin. nulla ergo æquitas poteſt mouere iudicem, ut reum interroget de occultis: æquitate autem deficientenõ eſt locus interrogationi iudiciali, ut colligitur & no. ĵ. lib. 6. eod. tit. ſtatuimus [c]. poteſt & illud dici prima† fa-
6 cie, ꝙ ubicũq; cogitur teſtis reddere teſtimonium, & cauſam ſui teſtimonij ꝓm canones, de quo nota. infra de teſtibus. c. 1. & c. cũ cauſam, quæ inter archiepiſcopum, rñ. 1. uer. ac eos, ibi, iudex interrogabit eũ, ſinaũt non agitur ꝫ reum indirectò, ſed excipitur ꝫ ipſum, ꝙ non põt accuſare, uel teſtificari, quia criminoſus eſt, tunc nõ eſt interrogandus ẽt de illo crimine, de quo excipitur ꝫ ipſum, q̃uis ẽt dicatur de eo cõdemnatus, uel conuictus, uel cõfeſſus, uel publicè infamatus: q a nec in hoc caſu ſunt teſtes cõpellẽdi. & eſt ratio, vt plenè no. infra de teſti. c. de teſtibus. nec tenetur ſe prodo re. 2. q. 1. in primis, & s̃. not. nec ob. ſuperius arg. quia ꝫ hunc agit, ut repellat ab accuſatione, uel teſtimonio, & nõ ut denuncie† boni teſtimonii uir, ꝓ quo eſt purgatio indicenda. infra de purga. cano. ex tuarũ. nec obſtat, ꝙ hic fuit interrogatus & reſpõdit: q a nõ fuit coactus, ſed ei placuit rñdere; & eodem mõ rñdetur ad id, quod legitur, infra de acc. inquiſitionis. uel dic, ꝙ ubi agitur de proprio facto interrogãdi, ut hic erat, ubi q̃rebatur de ſimonia cũ eo cõmiſſa, talis & interrogari põt, & rñdere tenetur, dum tñ ſuper hoc ſit infamatus nõ tñ ualet dictum eius ut teſtis, ſed præſumptionem tm̃ inducit, ut not. s̃. c. 1. 1. rñ. ſuper uerbo, Confeſſi, infra de accu. cũ dilecti, ſed primum dictũ magis placet Inno. cui nec placet opinio quorundã aliorum, q̃ dixerunt, ꝙ bene põt teſtes interrogari, an ſint de crimi
d ne condemnati: quia condemnatio non eſt crimẽ, & eſt notorium iuris, ijdem ẽt dñt, ꝙ teſtis põt interroga
d ri, utrum ſit irregularis, uel corpore uitiatus [d]. Sed de irregularitate ipſos eſt certum male ſentire, cũ poſſit eſſe occulta. & ſine peccato tolerari, ut in eo, quod legitur, & not. s̃. de renũ. niſi cum pridem. §. perſonæ. alij dñt, ꝙ ſuper talibus non eſt teſtis interrogandus, & ſi interrogatus rñdeat, nõ ualet ſuũ teſtimonium, cũ deponat ſuper his non iuratus, infra de teſti. c. teſtib. Sed hæc rõ non eſt multum efficax: quia ex quo ſup principali iurat dicere ueritatem, intelligitur & ſuper omnibus contingentibus principale, arg. ff. de iuriſd. om. ind. l. 2. & in eo, quod legitur, & no. s̃. de offi. deleg. præterea ꝓm Inno. ꝓm Hoſt. circa denuncianti interrogationem, uel inquiſitionem remittit, de accu. ſi cõſtitit, & c. qualiter. 2. §. dẽt. in Spe. de poſitio. §. 7. uerſi. 19. de interrogatione teſtis, de teſtib. cũ cauſam, ubi uide in glo. cauſam enim, circa intellectũ dec. dicit tenẽdo, qđ dicit gl. [*Volumus*] innittitur interdũ rigori uolũtas papę, ut hic. interdũ miſericordiæ, de do. & cõtu. cum olim, uer. volentes. Hoſ. † *Deponendum*] propriè ꝓm Gof. alternatiuè tñ exponit. i. ſuſpẽdẽdũ, infra de exceſ. pla.
7 q̃ ſit graue, ut ceſſent ꝛria. ¶ †Gl. 1. poſt prin. dupliciter
8 obijcit & tripliciter rñdet. ¶ †*In 1. gl. ibi.. ſiquis*] ſequitur,
9 accuſatorẽ non habet, honoribus prohiberi non dẽt.
9 ¶ †*In 1. glo. ibi. actum fuiſſet*] hoc uerũ ꝓm Inno. ubi de crimine cõſtat per ipſius confeſſionẽ. dicit enim, ꝙ non putat uerũ, qđ quidam dñt, ꝙ ẽt ſi per teſtes alios conuincatur electus de ſimonia, ꝙ condemnandus ſit canonicus propter cõnexitatem, quia impoſſibile eſſet unum probari ſimoniacum, quin alius conuincatur. Si enim electus non deciſſet pecuniam, canonicus illam non recipiſſet: & ſi canonicus eam nõ recipiſſet, electus non deciſſet. ratione igitur cõnexitatis criminis ambo conuincuntur; ſic loquantur, de except. c. 1. 81. diſt. tãtis. 84. diſt. Archidiaconum. 2. q. 5. interrogatũ, & ca. ſtatuit, cũ ſimilib. Eſt enim indignum, ex quo de utroq; cõſtat, alterum ſolũ puniri. maximè ex quo alter ſcit de hoc crimine agi, quod ignorare non põt, ex quo ſuper illo interrogatur, uel in teſtem producitur, ſicut hic fuit: ipſe tamen Innoc. dicit, ꝙ quantumcunque probaretur ſimonia per teſtes, uel inſtrumenta, nunquam ꝓpter hoc puniretur iſte canonicus, cum de hoc nõ fuerit accuſatus, ut probatur etiam in connexis. ff. de adult. denunciaſſe, niſi forſan extra ordinem ex officio iudicis. 23. q. 3. ecce. ſed ex quo canonicus hanc ſimoniã confeſſus fuit, bene potuit ei imꝑ poni pœna perpetua. ideo, quia crimen tangebat cauſam, de qua agebatur: aliter non, niſi contra ipſum de nouo ageretur, ut not. ſupra de electione, per inquiſitionem. non ob. decre. prima. de excep. ut ibi not. nec obſt. §. ſi publico: quia & ibi fuit maritus principaliter
10 accuſatus. & eſt ſpeciale, ꝙ uxor accuſata de adulterio poſſit marito lenociniũ opponere & in modũ accuſationis. dicit ẽt, ꝙ in caſu huius decr. talem cõfitẽtem
e punire poſſet nõ ſolum ordinarius, ſed ẽt delegatus [e]. Dicit Hoſti. ꝙ Inno. per hoc in aliquo contradicit his, quæ dixi poſt eum ſuper uerſ. confeſſus: dicit ẽt Hoſt. dici poſſe ſpeciale in clerico, ut ex tali confeſſione puniatur ſine accuſatore, ſicut & clericus, qui de peccato publicè gloriatur, infra de exceſ. præla. q̃ ſit, & uide quod dicã de fideiuſſ. peruenit, ſuper ult. glo. [*& in fi.*] ꝓm Io. quæ ſit ratio, not. ſupra de ordi. cog. c. 1. in fi. pe.
11 glo. ¶ [*In glo. ult. in fi.*] ſicut† dicimus, Venetorum. & eſt ſimile de priuilegijs, cum olim. 2. & ſi ad literam intelligas de Sarracenis captiuis, qui uendi poterant, & in pecuniam redigi, idem eſſet, Hoſtien.

ANNOTATIONES.

a ¶ Non tibi dico. qualiter intelligãtur illa iura, uide per doct. & maximè Feli. in c. cum cauſam, infra de teſtib.

b ¶ Confeſſus. Et tali poſitioni criminoſæ eo caſu, quo reſpondere cogitur & debet, reſpondebit non per uerbum, credit, uel nõ credit, ſed de ueritate, ut not. Bart. in l. inter omnes, ff. de furtis, in §. rectè, & in l. Marcellus, ff. re. amo. & probar. c. dudum, de elect. el 2. ibi, iuramento de dicenda ueritate.

c ¶ Statuimus. Illud ergo, quod ita effusè dixit canon. 15. q. 5. iudicantem, reſtringitur, ſi id ſuadeat æquitas iudicantis: aliàs non.

d ¶ Viciat. Reus autem, uel teſtis, uel promouendus an poſitioni non criminoſæ, ſed turpitudinem continenti, uel alia plura in materia iſtius glo. uide plenius Bart. in l. Marcellus, ff. re. amo. & in l. ſi gener. ff. de his, quib. ut indi. & in l. qui iurans. §. ſi pater, ff. de iureiur. & in l. ſi à te, ff. de excep. rei iudic.

e ¶ Delegatus. Imò ſi opponat uxor uiro crimen lenocinij etiam in modũ exceptionis, punitur uir, & uidetur Bart. ſentire idem, quatenus crimen per modum exceptionis propoſitum tangit principaliter negocium, de quo quæritur, ut eſt uidere in lenocinio ad adulterium; hoc no. in §. ſi cæterum, de. l. 1. ff. de adulte. & alleg. c. 1. de exceptio. & uide per ipſum in l. is qui reus, ff. de pu. iudic. & idem hic ſentit glo. & Inno.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio per errorem facta non nocet, ſi ante finitum negocium de errore doceatur, uide num. 2. 3. 4. & 9. ut præiudicet, quæ requirantur, nu. 7. & 8. quæ non noceat in ſi. utriuſque nume. & an contraueniat ipſo iure, an per reſtitutionem, nu. 4.*
Abſolutè, uel indiſtinctè dictum continet modum & directum & indirectum, ibid. ad dictio. generari, & nu. 5.
2 *Error an & quando poſſit corrigi etiam poſt ſententiam, & nu. 3. 4. 5. 9. quando non obſit, in ſuffragio, & addi.*
Pœnitentia confeſſionis quando non liceat, ibid.
6 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 7.*
In confitentem nullæ partes ſunt iudicis in cognoſcendo cir. fin. ad l. proinde.

CAPVT III.

1 EX parte Caſus. Confeſſio † per erro
2 rem [a] facta non nocet, ſi ante finitum negocium de errore docetur. Et prima pars narrat factum. ſecunda proꝫuidet iudicem inſtruendo ibi, cum igitur [*Vxoris*] ſic ſupra de procurato. conſtitutis, ubi de hoc [*generari*] di rectè, uel indirectè, infra de teſtibus, ex tenore [*Finito*]
2 contra, quòd † etiam poſt ſententiam poſſit error cor rigi. C. de iur. & facti ign. l. 1. ff. ad l. Cor. ma. Tan. & ſi. ff. de re iudi. Nenſenius. §. fi. ff. de fideiuſ. fideiuſſor. ſed illa ſpecialia ſunt. item contra, ff. de iureiu. admonendi. ff. de re iudi. diuus. ff. quando actio. de pec. eſt an. l. 1. §. ulti. ff. de inſtitoria actio. l. habebat, in quibus etiam poſt ſententiam non nocet error. So. in omnibus illis caſibus interuenerat dolus aduerſarij; & ideò, quod ſententiatum eſt, non præiudicat. ff. de iudi. ſi prætor, ff. quod cum eo, qui in ali. po. l. ſed ſi extra. §. ulti. & C. de procura. licet, ut ibi, & tolerabiliſſimus fuit error,
3 Phi. [*Error facti*] an hoc locum † habeat in confeſſionibus, quæ fiunt ante litem conteſt. uidetur hoc infra ti. 1. quoniam contra, in gloſ. & taciturnitas, differentiã in his facere, & uide quod no. ff. de do. l. quidam, & uidetur differentia, quia, ut dicam poſt Di. de regu. iur. ignorantia, li. 6. in prin. diſtinctionis, ſi confitens in iudicio errat in iure ciuili, ante litem conte. ex iuſta cauſa reuocat confeſſionem, poſt lit. conteſt. non, ad primum, ff. de inter. ac. de ætate. §. pe. & ulti. ad ꝓm. ff. de confeſ. non fatetur. Iaco. de Are. dicebat, quòd qui cõfitetur ante litem conte. aut ſcienter, aut ignoranter, quando eſt ſcienter, ante lit. conteſta. reuocat. ff. de rei uen. is qui. §. cæterum, de noxa. electio. §. 2. fallit, quando cum captione iuris aduerſarii uult reuocare. ff. de interrogat. ac. de ætate, & cum actor à certa perſona uult rem, alius ſe obtulit, dicens ſe poſſidere. ff. de rei uend. ſinautem, aliàs licet captio ſit pœnitet, ſed tenetur de dolo. ff. de dol. l. pe. & de pet. hæredi. qui ſe liti. ſed ſi lis ſit conteſtata, non pœnitet, niſi actori obiicia tur ſua ſciẽtia, ut dicta. l. is qui, & l. ſe. nam hoc ipſo captio eſt, ſi cauſæ inſtantia pereat, & ſic non licet, ut dicta. l. de ætate. §. Celſus. & ſibi non placet. quod aliqui dicunt per eundem. §. locum eſſe pœnitentiæ, niſi res ſit uſucapta. Si ignoranter, ante litem conte. reuocat multo fortius, quam cum ſcienter, de quo ſupra per præal. l. is qui, cum concor. poſt lit. conteſt. reuocat, ſi iuſtam habeat ignorantiam: aliàs non, ut prædicta. l. de ætate, ad fi. & ff. ad Vell. ſi mulier in iure. hæc in confeſſione ante litem conteſta. facta. Si uerò poſt litem conteſta. fiat confeſſio, aut per ſcientem, aut per ignorantem. primo caſu non reuocat. ff. de donat. l. quidã, de confeſſ. l. 1. & l. is qui, de inter. act. l. uoluit. ſecundò caſu ſi fuit error, uel ignorantia iuris, non reuocat, ff. de confeſ. non fatetur, niſi eſſet miles. C. de iur. & fac. igno. l. 1. & fœmina, & ruſticus forte reuocarent, ſi iureperiti copiam habere non potuerunt. ff. de iur. &
b facti ignor. l. regula. §. ſed ſi in iure, C. de bono. po. l. in
b bonorum [b]. ſi fuit error, uel ignorantia facti probabi
c lis [c], reuocat ante ſententiam, facta fide de errore, poſtea non, ut hic, & C. de iur. & facti ignoran. l. error. Si non erat error probabilis, non reuocat, ut in præ. l. de ætate, ad fi. ff. de iur. & fac. igno. nec ſuppina, & l. regula. §. 2. Aliqui tamen indiſtinctè dicunt, errorem reuocari poſſe, ar. ff. de condic. inde. ſed & ſi me putem, quærebat demum Ia. nunquid reuocetur error hoc ipſo, quòd confeſſus dicit ſe erraſſe, & rem aliter ſe habere; uidetur quòd ſic: quia præſumitur ignorans, qui non probatur ſciens, infra de reg. iu. preſumitur, cum concor. lib. 6. reſpondent ſecundum Io. & Azo, quòd præſumitur rem ſic eſſe, ut confeſſus eſt, niſi probet contrarium, ar. C. de erro. aduo, l. 2. ſed probato contrario eliſa eſt confeſsio, ſicut & præſumptio eliditur per probationem contrarii, infra ti. 1. propoſuiſti. c. licet. ff. de iure dotium. l. nuptara, de fideicom. lib. generaliter. §. ſi petitam, ſi aduerſarius de ſcientia replicabit, audietur, ar. C. de euic. l. pe. ff. de admi. tu. quidam, uel dici poſſet, quòd reuocãs debet iurare ſe per errorem confeſſum, quod fateri non debuit, ar. C. de his, qui ad eccle. confu. l. fi. infra de ſen. excomm. ſi uerò:
4 plus ſibi placet primum dictum. Quæritꝰ demum, an contraueniat ipſo iure, an per reſtitutionem: & ſibi placet, quòd per reſti. in integ. allegatur. ff. de confeſſ. cum fideicommiſſum, & l. certum. §. minorem. non obſtat. C. de iuris & facti igno. l. error. ubi negocio nõ finito non nocet, ſi non nocet. ergo non eſt neceſſaria reſtitutio. C. in quibus ca. reſti. l. 3. quia uerum eſt, quòd nõ nocet inſpecto exitu, qui per reſtitutionem in inte. habebitur; quid dixerit. P. de Bel. uide per Cy. in l. præ. error, in fi. contra Ia. facit decr. ſecunda, de reſti. in integ. li. 6. [*Poterunt*] directè † uel indirectè, ut ſupra ſecundum Inno. & Hoſt. [*docere*] de reſti. in integ. c. ulti. li. 6. & dicunt quidam, tunc neceſſe probari errorem, quando triduum eſt elapſum; aliter infra triduũ fieret reuocatio nudo uerbo. C. de erro. aduoca. l. 3. de hoc dicam infra de cenſibus, olim. Hoſti. remittit
6 ad ſummam, co. ti. §. 1. ¶ Prima † glo. primo ponit differentiam, huius rubricæ ad rubricam de interro. ac. ſecũdò ponit 9. quæ requiruntur, ut confeſsio noceat. 3. quæ ſint partes iudicis in confeſſum. in fi. addit deci
7 mum caſum, in quo non-peſiſtit. ¶ *In* †*glo. 1. ibi, non no*
d *mina*] reſtituitur minor [d] ſui facilitate deceptus [*& ibi. l. 1. reſpon.*] à quæſtionibus non eſt incipiendum. & §. Diuus, dicit, confeſsiones reorum non ſemper haberi pro probationibus, niſi iudex aliter inſtruatur [*& ibi, Error facti*] cuius. l. uerba ponit hic tex. [*& ibi, Non fatetur*] ſequitur, qui erranit, niſi. ius ignorauerit [*& ibi, de ætate 2. reſpon.*] ſtatur contra ſe confeſsioni hæredis, qui pro parte ſe reſpondit heredem [*& ibi, Generaliter*] ibi ponuntur uerba, quæ habentur infra ti. 1. per tuas [*& ibi, Aduerſus*] ſatis eſt, quòd præceſſerit cauſa debiti licet tunc cum cauebatur; non numerareturi [*& ibi, §. ulti.*] ponit caſum decr. ſtatim alle. [*& ibi. l. ult.*] ſi procura. Cæſaris interrogante pro debito fiſcali non hæres reſpondit ſe hæredem, quò ad alios creditores hæreditarios ſibi non oberit; [*& ibi, §. ſi quis confeſſus*] abſente aduerſario non habetur pro iudicato [*& ibi, Non poteſt*] ut ſi confiteor illum ſeruum meum, cuius nomine agis contra me noxali, & eſt liber, ut in l. ſe. [*& ibi, Et ſi ſtipulatio*] ſequit, ſit interpoſita de his, pro quibus paciſci. non licet, ſeruanda non eſt, ſed omnino referenda, & §. prælle. dicit etiam iuramentũ de hoc exactum non ſeruandum [*& ibi, Proinde 2.*] §. fina. in actione. l. Aquil. quæ datur in confitentem, iudex potius æſtimandi, q̃uàm iudicaudi habet officiũ [*& ibi, Interrogatam*] ſequitur, & profeſſam apud acta ſe eſſe ancillam, huiuſmodi factum defenſionem libertatis nõ

excludit

excludit[*& ibi, Iubemus*]de foro competen. postulasti, super 1. glo. ¶*In glo. ult. ibi. l.* 2.] loquitur in eo, qui ius ignorans renunciat hereditati maternæ. & sequens in illo, qui per iuris ignorantiam soluit indebitum. ¶ *In*
8 *glo. 1. ibi, post litem*]& ante, ut no. infra ti. 1. §. 1. in 1. glo. li. 6. [*& ibi, Præiudicet*]de tacita confessione per productionem priuilegij, uel instrumenti, an præiudicet, ui de infra de excep. cum uenerabilis, in glo. uerificari, & gl. & quasi dicat, & de censi. cum olim, super gl. pe. in fi [*& ibi, Plura*]& hoc no. 2. q. 1. c. 1. & C. eo. ti. l. una, & utrobique no. uer. maior sponte sciēs, &c. & in spe de confes. §. 2. [*& ibi. Maior*]& compos mentis, confessio enim furiosi non nocet, cum nullum negocium contrahere possit, infra de suc. ab intest. c. fi. ff. de reg. iur. in negociis. Item quòd sit principalis dominus, non procur. de hoc, ut lite non conte. c. 1. Ho. [*& ibi, Confessiones*]& ecclesia etiam, infra de resti. in integ. c. 2. lib. 6. [*& ibi. §. si debitum*] & §. præcedenti, ubi satis de hoc etiam in præd. l. una. C. eo. ti. & per Dinum in re.
quod semel, in prin. & plenius in specu. ti. præalle. §. 3. uer. sinautem [*& ibi, contra ius*] ut si Christianus confiteatur se seruum Iudæi, infra de Iudæis c. ult. uel mari
tum Iudeæ 28. q. 1. caue [*& ibi, Confessione*]de hoc pleb nius in spe. ti. præal. §. 1. [*& ibi, non nocet*] quasi fauor e §. libertatis repugnet: sed propter id, quod sequitur, melius exemplificatur de fauore matrimonii, per decre. super eo, de eo, qui cogn. con. de utroque uide in
9 spe. eo. ti. §. 2. uer. decimo. ¶ *In*†*glo. ult. ibi, finito negocio*]finito uerò negocio, à quo appellatum non est, finitur reuocatio erroris. C. de transac. sub prętextu, infra de re iudi. inter, Host. si uerò appellatum est, adhuc locus est correctioni, secundum Egi. sic dicit. G. obtinuisse in spe. ti. 1 §. fi. uer. pe. [*& in fi.*]ubi de hoc, & infra de appel. cum causam.

Ad secundum.
Argumentum qualiter sumatur, ibid.
4 *Rubrica hæc non superfluit, & ratio, & bene collocata. nu. 5.*
Genus rectè præmittitur suis speciebus, ut hic probatio, ibid. uer 4. uer. soluti.
Testium probatio præfertur instrumento quandoque, quandoque iuramento, unius, uer. Ideo sub hac.
Iurare non cogitur, qui per instrumenta, uel testes probauit, ibid.
Iudici super processu non creditur, & de eius in regendo animi sui motu super probationibus, ibid. uer. de tertio.
5 *Confessio propriè non est probatio.*

De probationibus, Rub.

1 ¶Vidimus† in Rubrica proxima de confessionibus, per quas pars ponens, uel asserens releuatur ab onere probandi, quia uerò in iudiciis promptiores sunt negationes, per quas oportet ponentem onus probandi subire, ideo submittit de probat. præmittens genus ut congruentius descendat, ad species, sicut ēt
2 fecit compilator digestorum, & C. ad †materiam 2. q. 1. 3. q. 9. 6. q. ult. & 24. q. 3. de illicita, repetitur autem in Clemen. & conuenit rubricæ, de elec. bonæ. 1. uersic. quamuis, de renunc. super hoc, de officio deleg. cum contingat; de sen. excom. sicut nobis, facit li. 6. de elec. c. 1. & c. cupientes. §. si uerò, in fi. de excep. pia. §. proui so, de hæreticis, filii, & clemen. de uerb. sig. sæpe, uersi.
3 non sic. De duobus† quæritur, s. quid sit probatio, & unde dicatur. Ad primum, probatio est rei dubiæ per argumenta ostensio, secundum Azo. Accur. C. eo super rub. & Dama. hic hanc diffinitionem impugnant. Go. per decre. forus. §. causa, infra de uerb. sig. ibi dicitur, ar. nunquam testibus, uel fide tabularum dat probationem, sed sola inuestigatione inuenit ueritatem: probatio autem testibus, & fide tabularum constat, per quod patet secundum eum, quòd diffinitio competit his, quæ probantur per instantiam disputandi, non his, quæ probantur in iudicio, quare diffinit, ꝙ probatio est rei dubiæ per testes, uel instrumenta, & plerunque indicia, & præsumptiones ostensio. plerūque, dicit, quia licet in ciuilibus probent præsumptiones, & indicia certa & uiolenta 32. quæ. 1. dixi de præsump. c. 2. ff. de his qui sui uel alieni iuris sunt. l. filium; non tamen in criminalibus 2. q. 1. primo, de præsump. literas. ff. de pœnis, absentem, nisi essent luce clariora. C. eo. l. sciant. dicit Host. quòd nec sufficiens est secundum hoc diffinitio Goff. cum etiam multis aliis modis fiat probatio, qui no. in sum. eo. §. fi. & in spe. eo. ti. §. fi. unde sibi placet. 1. & respondet ad decre. forus, ꝙ ibi sumitur argumentum strictè & propriè, ut in dialectica, & disputationibus iuris: sed in diffinitione sumitur largè pro omni specie probationis, sicut instrumentum quandoque strictè, quandoque largè, quandoque largius sumitur; remittit ad summam, de fide instru. §. 1. dicit tamen, ut Go. satisfiat, dici posse, quòd probatio est rei dubiæ legitimè facta declaratio. Ad secundum dic, quòd secundum Pla. dicitur, à probè, aduerbium. facit enim probè, qui probat, manifestat enim dubium, uincit aduersarium, & euitat pœnas non probantium. & dicitur probatio quasi propalatio, uel manifestatio eius, quod dubium est. ¶Oppo.
4 etiam de † duobus. primò, quòd rubrica superflua. nā ex quo tractaturus erat auctor statim de speciebus ꝓ bationum, superfluum fuit hic genus præmittere, & sic fecit cōtra promissa procœmij. s. o. licet infra statim tractet de quatuor speciebus probationum; congruè tamen hanc rubricam prēmisit, sub qua id prosequitur, quod uel non adaptatur alteri illarum specierum, uel adaptatur pluribus ex illis, uel includit omnē speciem probandi. de primo patet, quia tractat in nigro

de pro-

ANNOTATIONES.

a ¶Confessio per errorem. uide exc. in l. errore, C. de iuris & fac. ign. per glo. iuncta theorica Panor. in c. ex parte. de uerb. si. el. 1. in uer. allegatum, per Bar. in l. non fatetur, ff. de confes.
b ¶Bonorum. Et monacus, & aliæ simplices personæ, uide doc. in prædicta. l. regula, & Bar. in prædicta l. in bona ramen, quæ no. est, & ibi per ipsum, qui probabit, quòd potuerit, uel non potuerit cō sulere petitiores. & quando probatur iuris ignorantia, uide bonum tex. & ibi Bar. in l. si adulterium cum incestu. §. fratris, ff. de adul, & per ipsum in l. non fatetur, ff. de confes. & ibi per ipsum, qui de ignorantia statutorum, consuetudinum, uel extrauagantium iurium, & per ipsum in l. quod Nerua, ff. depositi. & in l. cum prolatis, C. de re iudi. & uide Inno. de ap. cum speciali.
c ¶Probabilis. Et communiter dici solet, non esse probabilem errorem in facto suo, in alieno sic glo. tamen in l. non fatetur, sentit posse esse etiam in proprio facto probabilem errorem, quam ultramontani damnant. & uide ibi Bar. illam sustinet, quando in illa confessione facti proprii cessat lata culpa, ut quia inductum suasione aduersarii. l. 1. §. 2. ff. quando ac. de pec. & an. l. 1. §. eorum, ff. de iniur. in spe. & ibi glo. in uer. illius in c. 2. quando negocium est ualde implicatum. l. Paulus, ff. de confes. hic, quando factum est antiquum, ff. de acquiren. possi. l. peregre. secundum Bar. in præ dicta, l. non tatetur, illud tamen ultimum limita, nisi factum antiquum foret ita notabile, quod de facili non exeat à memoria, ut est bonus tex. & ibi glo. infra de præb. pro illorum, & scias, quòd si causa sit talis, quæ ex inficiatione crescat, in illa etiam errans non reuocat confessionem, l. Seia, ff. de confes.
d ¶Restituitur minor, adde Host. in summa huius tit. §. 1. per Io. An. in addi. specu. eo. ti. §. sequitur, per Bart. in l. certum §. in pupillo, ff. de confes.
e ¶Fauor. Vide Bar. in l. 1. ff. eo. ti. & Cy. in l. 1, C. eo. ti. & supra de elec. c. dudum, in glo. sed pone, & super illa Io. And. uide glo. & Bal. in l. iubemus, C. de li. causa.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio quæ tituli.*
2 *De probationum materia ubinam alibi scribatur, ostendit.*
3 *Probationis definitio quæ, & quæ etymologia, ibidem. uersicu.*

de proba. virginitatis per aspectum, infra eo. proposuisti, & c. causam. de probatione limitationis per libros antiquos, famam, & adminicula. infra eo. cum causam, de proba. filiationis per nominationem, & communem opinionē uiciniæ, infra eo. per tuas, de proba. per literas ordinarii, infra eo. post cessionem, uel per acta causæ, infra c. fi. & quia de his speciebus, non intendebat multiplicare rubricas, licet hæc omnia ad testes, uel instrumenta reduci possent; ideo sub hac generali prædicta prosequitur. de secundo patet infra c. 2. ubi, qui per instrumenta, uel testes probauit, iurare non cogitur, quod tribus rubricis sequentibus poterat adaptari, infra e. tertio, ubi probatio testium præfertur instrumento. Item præfertur iuramento unius, infra eo. iurauit, & maxime partis, ut in præ. ca. proposuisti, & præcipuè si iuret super negatiua, infra eo. ad nostram. & ista singula duabus rubricis poterant conuenire. De tertio patet infra c. 1. ubi reus non cogitur probare de iure actoris, infra e. ex literis, ubi dicitur, quòd in communi iudicio probant actor, & reus. & quid si probent æquali, docet etiam nigrum, quòd dubia probatio non releuat probantem, infra eo. in præsentia. quòd interdictum retinendæ obtinct qui iustiorem titulum probat, ut in c. licet, quòd iudici super processu nō creditur, infra eo. quoniā cōtra: quia non magis ad unam. quam ad aliam probandi speciem pertinebant, ideò indiguerunt rubrica generali. obiectio uerò procederet, quando omnem probandi speciem, & diuisim prosequi debuisset. secun-
5 dò† opponitur, quòd malè situara. cum enim confessio sit species probationis, supra de rest. spo. cum ad sedem, ergo, ex quo uolebat præmittere genus, debuit hanc rubricam an. supra proximam titulare, & fit similis obiectio super rubrica de homicidi. solu. huius obiectionis patet ex his, quæ dixi supra de elec. bonæ, 1. super uer. probatio, s. quòd confessio propriè loquē
a do non est probatio, sed probationis releuatio[a] hinc est, quòd puram & simplicem negatiuam deduco in positionem, de confe. c. 1. li. 6. per quam releuor à probando, si aduersarius confitetur: quod tamen proba re P. non posset, ut ibi, & infra eo. quoniam. in princ. congruus fuit ergo ordo, ut prius de releuatione probationis, secundo de probatione prius in genere, demum in specie uideremus.

5 *Legitimare personam aliud est, quod fit ante litem contestatam, aliud causam, quod fit post eam.*
6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 7.*
Gazophylatio quid,
Archiuus quid, ibid.
8 *Instrumenta communia quæ dicantur.*
Tabellio, siue notarius, uel protocollum habens quibus & quando edere teneatur instrumenta, ibid. in fin. uer. item dicuntur.
9 *Originalia, & acta, & rationes edere tenentur, quicunque ea habuerint, uer. dicunt & bene, & quando, ibid. & nu. 10.*
10 *Actorum forensium, uel iudicialium nomine quæ contineantur.*
11 *Editio instrumentorum, si sit lis, iudicis officio, si uerò ante litem petatur, quo iure fiat id, & nu. 12.*
12 *Ad exhibendum actio quando locum habeat.*
13 *Allegare iura pro aduersario non teneor.*

ANNOTATIONES.

a ¶Releuatio. Contra, quod immo fit probatio, de confes. c. 1. li. 6. vbi nisi per confessionem uidelicet, sed dictio, nisi, non semper ponit, uide doc. C. de transac. l. actione, & facit istud dictum Ioan. And. ad q. an post conclusionem in causa fieri possint interrogationes, uel positiones; & ista faciunt quòd sic, de quo in spec. de dilatio. §. uidendum, uer. item quid si, & depo. §. 4. uer. sed si ante.
a ¶Releuatio. Idem quod hic, Cy. in l. actor quod asseueret, de probatio. quod no. propter statuta, quæ in propria significatione debent sumi. facit ad hoc, capitulum, consuluisti, ibi probantur, uel confitentur. Bar. dicit in l. Iuli. §. idem Iul. de iureiur. quòd continetur, Atchi.

SVMMARIVM.

1 *Reus actori sua propria instrumenta edere non tenetur; excipiuntur casus, & qui nu. 3. & 5. & in suffrag. & additio. nu. 8. 10. 11. 12. & 13.*
Scribendi usus antiquus principis ad principem, qui temporibus posterioribus indicium esset falsi. ibid. ad dict. Scriberem.
2 *Pacta per imperatorem cum subditis inita etiam per successorem seruanda.*
3 *Edere non tenetur instrumenta sua reus actori, præterquam in casibus, & quibus, & nume. 5. & in suffrag. & nu. 8. 9. 10. 11. 12. & 13.*
4 *Editio instrumentorum quando etiam ante litis est facienda contestationem, & nu. 5. in princ. & an appellationis.*

CAPVT I.

1 EX epistolæ. Casus. Reus factori sua propria instrumenta edere non tenetur. In prima petitio. In secunda ipsius repulsio ibi, Sed ad hoc [*scriberem*]ex humilitate, uel secundum antiqua tempora sic loquitur, & hodie tale rescriptum reputaretur falsum, infra de crimine fal. quam grauiter. sic infra de testa. filius, Host. [*ex his*]. s. instrumen
2 tis pactorum, C. de leg. digna uox, in fi. allegat† Cynus
a hanc decre. quòd pacta per imperatorem[a] cum subditis inita etiam per successorem sint seruanda, ibi uidiris inita etiam per successorem sint seruanda, ibi uide[b] [*Colligeret*]ipse imperator, de quo conquerebatur rex iste, quòd ab ipso quædam exigebat indebita. [*& quia nulli*]special† est in fisco, quòd ille, contra quem agit, tenetur edere instrumenta facientia contra se, & pro fisco. ff. de edendo. l. 3. per quod arguitur idem in matrimonio, super quo uide, quod dicam in spec. de
c instru. edi. §. uidendum, uer. ex præmissis[c] in fi. † *Ea quæ contra te*] ponit materialiter hæc uerba [*Documenta*]infra eo. quoniam. in fin. [*Medio*]idest iudicio, quòd est medium inter actorem, & reū; ad idem, C. de Iudæis,
4 nullus [*Proferre*]si quæratur, an sit † facienda editio ante lit. conte. uel post, dicebat Inno. aut actor facit de instrumento mentionem in libello, aut non, puta pēto. 100. quæ mihi debet ex tali instrumēto, & tunc ante lit. contesta. fieri illius instrumenti editio: quia aliàs reus deliberare non posset, ar. C. de eden. auctēn. si qs, & infra de fide instru. c. 2. dicit tamen, quod si non habeat illud instrumentum in præsenti, procedetur, licet illud non exhibeatur: aut non facit; & tunc non cogitur edere, donec utatur eo, & de hoc in spe. de in-
d strū. edi. §. nunc dicamus, uer. quid[d] si quis, & in uer. ibi præalle. tractatur, an in causa appellationis ante lit. contest. editio appellationis facta iudici sit facienda parti. non ob. prædictis. quod tetigi, supra de ele. nihil,
5 in fi. quia† aliud est legitimare personam, quod fit ante litem, aliud causam, quod fit post litē. Et no. quòd sunt acta publica, quæ utrique parti integraliter edūtur, infra eo. quoniam: sunt rationes, & has tenetur argentarius conrra se edere. ff. de eden. l. 1. ff. de iure fisci l. in fraudem. sunt instrumēta; & hæc aut communia, aut propria. communia debēt edi, de fide instrum. G. perpetuus; si sunt propria, non tenetur illa edere, nisi cis utatur, tunc tenetur edere saltem partem, qua utitur. ff. de edend. l. 1. §. edenda, de fide instru. contingit.
6 ¶Secunda† glo. & 3. glo. signat & soluunt. ¶*In glo. 2. §. edenda*]edi debent illa, quibus quis in iudicio utitur, instrumenta: quibus non utitur, edi non debent. ¶*In glo. 3. ibi, nimis*] ibi etiam petens reprehenditur, aduersariū cogi ad edenda iura facientia contra se [*& ibi, qui accusare*]nec ius, nec ratio permittit alienorum instrumen

torum

torum inspiciendorum potestatem dari [*& ibi, non est nouum*] petit reus edi rationes creditoris, & l. ſ. quòd pe
7 tit edi rationes publicas. ¶ *In† glo. 1. in fi.*] ſi, 20. di. c. 2. vbi de hoc aliàs eſt in textu gazophylatio. & dicitur lo cus, ubi theſauri uel diuitiæ reponuntur. & in l. uocatur locus iſte archiuus, in auctẽ. de his, qui ingre. ad ap. §. ſi uerò etiam, coila. 5. 30. q. 1. c. 1. Hoſtien. ¶ *In glo.*
8 *2. ibi, niſi ſint communia*] nec † dicas quòd ad hunc caſum communia, quæ fiunt gratia utriuſque: quia ſecundũ hoc omne inſtrumentum contractus eſſet commune, fit enim inſtrumentum emptionis uenditoris, & emptoris fauore: ſed dicuntur communes, uel quia communiter obuenerunt beneficio teſtamenti, uel alio modo. ff. famil. erc. ſi quæ. ff. de fide inſtrum. l. fin. uel ratione naturæ negocii, de quo quæritur, ut quia eſt nummularius, uel procur. meus generalis ad negocia, uel quiuis alius obligatus rationi reddendæ, & habet librum, in quo continentur accepta & expenſa. ff. de eden. l. 1. §. rationes, & l. prętor; uel ratione perſonę cuſtodientis, quæ publica eſt, ut tabellio, infra de fide inſtrumen. c. penultimo. uel tenens librum cenſualẽ. ff. de edendo, argentarius, infra de præſcrip. ad audientiam. C. de fide inſtru. illatæ, & talis liber parti edẽdus eſt etiam contra fiſcum, uel imperatorem, etiam ſi imperialis ſit, uel fiſcalis, ut dicta. l. illatæ; & hoc in defectum probationis, non aliàs; ad hoc. ff. de edendo. l. 2. aliàs. 3. & idem de regiſtro; hoc ſecundum Hoſtien. ſed
Inno. dicebat hic communia inſtrumenta hæreditaria. C. de eden. procurator, & præalle. l. ſi quæ. ff. famier. & hæc ſunt exhibenda inter cohæredes. & teſtamẽta ſunt cõmunia, & exhibenda inter cohæredes, & legatarios, ut præalle. l. fi. ff. de fide inſtru. & inſtrumenta tutorum, curatorum, procuratorum, & negociorum geſtorum per actiones tutelæ, negociorum geſtorũ, & mandati eduntur. ff. de eden. l. quædã, ſupra de obli. ad rati. c. uno. Item dicuntur communia inſtrumenta quæ pro plurium cautione communiter fiunt. ff. de eden. prætor. §. 1. item inſtrumenta, quæ à tabellione, uel alio, cuius ſunt, pluribus aſſignantur. ſi uerò ſit in ſtrumentum continens cautionem duorum hoc modo, quod P. uendidit tibi domũ, & cauit de euictione, & tu promiſiſti precium ad talem diem. ſ. P. redimat inſtrumentum à tabellione, non cogitur tibi facere copiam, ſed tabellio, qui ad præces utriuſque fecit inſtrumentum, illud, utriq; cogitur exhibere. item quicunque habet protocollum no. cum illud ſit commune; & ita pro uno ſicut pro altero ſcriptum, cogitur illud edere omnibus, quorum intereſt, arg. ff. de eden.
9 prætor. §. 1. j. de fide inſtr. ᵉ c. cũ P. quid ſi quis † redeq mit à tabellione exemplar actorum iudicialium, uel inſtrumentorum hæreditariorum, uel ſimilium, nunquid tenetur illa exhibere, dicunt quidam quòd nõ, arg. hic. ſed originalia, quæ tantum ſunt communia, debent ad inuicem exhiberi. dicunt & bene ſecundũ Inno. quòd acta, & rationes, & hæreditaria inſtrumẽta, aut tutorum, curatorum, & negociorum geſtorũ, quantumcunque emantur, uel redimant, & quãtumcunque dicantur propria, tenetur quicunque hæc habuerit, exhibere, arg. dictarum. l. ff. de eden. prætor. §. 1. C. de eden. l. 2. & hæc maximè officio iudi. exhibentur, ubi iudicem mouet iuſta cauſa, puta quia actor amiſit acta ſua, & originalia ſunt perdita. C. de eden. l.
1. §. 1. ff. de eden, ſi quis ex argentariis, §. prohibet, arg.
10 infra eo. c. fi. ff. de teſtibus l. curent. ſed quid † continetur nomine actorum forenſium, uel iudicialium: ſo. dicunt quidam, quòd omnia, quæ fiunt coram iudice, uel aliis perſonis publicis, & ſi ſint emancipationes, proteſtationes, uel huiuſmodi, ſupra de offi. ordi. paſtoralis. C. de annali excep. ut perfectius, & uidetur hoc expreſſum. C. de iudic. l. fi. & ſupra de procur. c. 1.

Alij dicunt contrarium: ſed quicquid dicatur, dicit Inno. hoc tenendũ, quòd bonus iudex ea ex officio ſuo præcipiet exhiberi. C. de eden. l. 1. uel actione in factũ ff. ad exhibend l. 2. aliàs. 3. §. pe. iudex tamen non coget reum edere propria inſtrumenta, niſi ex magna cauſa, ut hic, aliàs facilius coget exhibere, & ſic loquitur præ. l. 2. aliàs 3. §. pe. ff. ad exhibend. Dicit demum
11 † quòd ſi pendente lite perantur exhiberi inſtrumenta ad ipſam litem pertinentia & communia, iudex officio ſuo pediſequo hæc faciet exhiberi, uel nulla lite mota id petitur, tunc debet fieri editio per actionem ad hoc congruam, uel per officium iudicis, quod uicem obtinet actionis, ſupra de of. iudicis, c. 2. dicit etiã
12 † notandum, quòd actio ad exhiben. locum habet, & mihi competit, ubicunque mea intereſt aliquid exhiberi ratione iuris, quod in eo habeo, uel peto, ſiue ut uendicem, ſiue ut præſtem. ff. ad exhi. 1. 2. & l. 3. §. ſciendum. Editio uerò inſtrumentorum, quam peto mihi fieri ad intentionem meam fundandam, non eſt quã docunque mea intereſt, facienda. graue enim eſſet, ꝙ aduerſarium meum poſſem cogere, ut contra ſe exhiberet, ut hic, ff. ad exhi. ſi liber homo, & l. penu. [*& ibi, exactor*] & uſurarius, & in Cle. fi. de uſur. ex grandi. §. cæterum, & uide quod ibi no. ſuper uer. rationum [*Et in fi.*] Lauren. ff. de eden. prætor ait. §. 1. Vinc. circa hoc ultimum uide, quod dicam de exce. cum uenerabilis, in glo. quaſi dicat, uer. ſed contrą. ¶ *In glo. ult. ibi, qui intendit*] ubi de hoc [*& ibi, contra ipſum*] nec allegare † iura
13 tenetur, quæ pro aduerſario faciunt, ut not. 4. q. 4. c. 1. [*& ibi, unum caſum*] alium caſum ibi poſitum in 1. glo. ſequebatur hic. Ala. dicens, quòd actor à reo non petit inſtrumenta ad intentionem ſuam fundandã, ſed reus ab actore bene ad exceptionem probandam, & etiam actor à reo ad probandam replicationem. G. dixit Hoſt. dixiſſe rationes edendas, ſed non inſtrumẽta: ſed cum rationes ſint edendæ etiam reo, non uidetur ſatisfieri per hanc ſo. l. ea, quæ, diſtin. inter actorem & reum [*& in fi.*] de hoc plene. ff. de eden. l. 1. §. editiones, & infra de fide inſtr. G. perpetuus.

ANNOTATIONES.

a ¶Per imperatorem. adde tex. in c. 1. de natu. feu. & ibi Bald. per Barb. conſi. 26. in 2. uolu. in 9. col. & plenius conſi. 1. in 1. uolu. in 3. 4. & 6. col. per Alexan. in conſi. ulti. in 4. colum.

b ¶Vide. Ad hoc quod no. Io. And. de iudi. nouit, ſuper glo. ſed cũ, & Bar. in l. omnes populi, ff. de iuſti. & iure, in tertio membro q. 4. & per ipſum, & glo. in l. quod ſemel, ff. de decre. ab ordi. fa. & ui de Ioan. And. in c. decet, de reg. iur. libr. 6. & talia pacta habent uim legis; uide l. Cæſar, ff. de publica. & ibi Bar. & in l. ciuitas, ff. ſi certum. pe.

c ¶Præmiſſis. Et uide Baldum in l. 1. & l. fi. C. de eden. & glo. & moder. in Clemen. ex grandi, de uſur.

d ¶Quid. Et per Bar. in l. ſi legatum, ff. de eden. & in l. poſtquam. §. fi. ubi le. no. ca. & per Bal. & Sali. in l. 1. §. fi. C. de edend. & in deci. Rotæ, conclu. 43.

e ¶Inſtru. Si tamen notarius ſemel partibus dedit inſtrumentum releuatum, non debet illud amplius dare niſi iuſſu iudicis, & cauſa cognita. l. ſi quis ex argentariis. §. nec ita tamen, & ibi uide Bar. ff. de eden. & uide per ipſum in l. de tabulis, ff. de tab. exhi.

SVMMARIVM.

1 *Actor, qui plenè probauit, non debet compelli iurare.*
2 *Probatio facta inſtrumentis, uel teſtibus, ſufficit.*
3 *Calumnia præſumitur ex defectu probationis.*
Iuramentum præſtare quando quis debeat: ibid. ad dictio. legitimæ. & cogere ad ipſum ſuę eundum quem non licet facta aliter probatione, nu. 4.
4 *Superflua non admittit ratio naturalis.*
Conſuetudo hic allegata, nec e contrario ualeret contra reum. ibid. uer. conſue.
Probationi plenæ alia non eſt addenda, ibid.
5 *Epilogus,*

4 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum. num. 5.*
Iuramentum calumniæ niſi ſemel, malitiæ uerò pluries, ibidem. num. 6.

CAPVT II.

1 SIcut. Caſus. Actor † qui plenè probauit non debet compelli iurare. Primò narrat conſuetudinem, quam ſecũdò improbat ibi, Nos cum tenet [*& infra*] forte decidit, quòd ſicut laudabilis tenẽda, ſic illaudabilis reprobanda, de hoc de conſue. c. fi. ſecundũ Ho.
2 [*Aut teſtibus*] forte † ſecus erat in confeſſione: quia ſ. probato per confeſſionem aduerſarii, non compellebatur iurare ei, qui iam probauit intẽtionem ſuam inſtrumentis, uel teſtibus, quorum alterum ſufficit, de reſti. ſpo. cum ad ſedem, de fide inſtru. cum Io. [*Sacramentum*] de ueritate [*Deferatur*] compellebatur ſine cauſa iurare, contra id de iureiur. & ſi Chriſtus, uerſi. Iacobus, & uer. quædam [*Non habetur*] quaſi præſume-
3 re † uellent, quòd omnino foueret iniuſtam litem: ſed; ut dixit Hoſt. non ex probatione facta, ſed potius ex ipſius defectu præſumenda eſt calumnia, ſupra de dolo, finem [*Legitimæ*] fallit in illo, qui accuſatur aliquid recepiſſe, ut ſententiam ferret, in auctẽ. ut liti. iurent. 1. reſpon. colla. 9. ſecundum Inno. ſuper quo remittit Hoſti. de iudi. cum æterni, lib. 6. Secundò ubi-
a cunq; aliquis remanet infamatus, licet nil ſit probatũ ſupra ti. 1. c. 1. & infra de teſti. tam literis. Tertiò ubi ſe impleně probatum eſt. de procur. ex inſinuatione. ſecundũ Inn. uidelicet ad plenam fidem faciendã, Vin. unde dicit Hoſt. ſi plenè probat actor, condẽnat reus infra c. 1. & c. in preſentia: ſi nil probat, abſoluitur. C. de rei uend. l. fi. ſi ſemplenè defertur iuramentum, qđ
b dic, ut infra de iureiu. ᵇ c. fi. [*Reprobamus*] quia † contra
4 naturalem rationenem, quæ non admittit ſuperflua; tum quia ꝫ ius ſcriptum, qđ patet ex ſuperioribus, & ꝫ ius diuinum, ꝑm quod non iuratur niſi ex cauſa, ſic conſuetudo conuerſa ſimili de cauſa reprobaret infra eo. ad noſtram, quæ loquitur in reo, hæc in actore ꝑm Hoſt. & per hanc decr. uidetur probari, ꝙ non ualeat conſuetudo, ꝙ neceſſariò ad probationẽ requirã
c tur tres teſtes. ſi enim ᶜ non ualet conſuetudo, quæ ad plenam probationem duorum teſtium addit neceſſariò iuramentum partis; ergo nec ualet, quæ addit ne-
5 ceſſariò iuramentum tertii teſtis. ¶Secunda † glo. arguit, & illud declarat. ¶ *In glo. 1. ibi, in bonæ*] hanc & ſe. & ultimam uide in decre. ulti. de iureiur. [*& ibi. l. ulti.*] uide de priuileg. cum olim. prim. ſuper ult. glo. [*& ibi, ſi quando*] ponit caſum decre. ulti. quod me. cauſa. ¶ *In gl. 2. ibi, quod non ratione*] uide hanc & ſe. in decre. ulti. de
6 conſue. ſuper ulti. gl. ¶ *In † glo. 2. ibi, amplius iurandum*] de calumnia: ſecus in iuramento de malitia, infra de iur. calum. c. 2. in fi.

ANNOTATIONES.

a ¶Tam. Iſte caſus in ſpec. excipitur, cum hoc inramentum deferatur actori probanti plenius, quod reprobatur in caſu auct. quia iſte excipi. erat iuſte reus, cui non incumbit probatio, & nil probauit, niſi dicatur eo ipſo ipſum reum probaſſe, quòd actor nil probauit.

b ¶De iureiurando. c. fi. adde Bar. in l. admonendi, ff. de iureiurand. & ibi d. Fran. Cur. in repe.

c ¶Si enim. Ibi ſi enim non ualet &c. no. ar. quòd ſtatutum uel conſuetudo requirit ultra probationem plenam aliàs nõ ualet, quod tamen intelligitur ſecundum alias. ll. requirentes 7. teſtes in teſtamento, ut l. hac conſultiſſima, C. de teſta. & ubi ſcriptura requiritur, ut in caſibus, de cen. c. 1. li. 6. non ualere; in dubio: tamen cauſa uidetur ſubeſſe. ſed dic quòd hoc nõ bene probatur: quia ratio uera huius text. eſt, quia conſuetudo, de qua hic, nutriebat peccatum: quia iuramentum non eſt præſtandum niſi ex neceſſitate, ut in c. & ſi Chriſtus, de iureiu. in c. ſuper hoc, de renun. & ideo non eſt licitum arguere de iuramento ad aliàs probationes, quòd non ualeat, conſuetudo; quod no. ſed contra hoc facit, quia eadem ratio, quæ de iuramento, eſt in teſtibus. nam ſi requiritur alius teſtis, ipſe habebit etiam iurare; aliàs non creditur, infra de teſtib. cogen. & ſcripſi. ſecunda q. 4. præſul, Archi. ſed an ualeat renuncia tio quæ fit in inſtrumento, ſ. quòd debitor conuentus, quòd non poſſit probare ſolutionem debiti per teſtes, & non niſi per inſtrumentum caſſum & cancellatum, uel inciſum, hoc facit quòd nõ: quia minuitur facultas probandi; pro hoc uide glo. no. in auctẽ. ut ſine prohi. matres, col. 7. in glo. quæ incipit, quæ ſunt, & Hoſtien. in ti. de renun. ad hoc, quod no. Bal. in l. fi. C. ſi cer. pe. Archi.

SVMMARIVM.

1 *Probant actor, & reus in communi iudicio, & ſi pariter probant reus abſoluitur, niſi cauſam foueat actor fauorabilem. uide in in ſuffragio. Exempla. §. In glo. pen.*
Præbendam quandoque canonicalem habet epiſcopus, & quo iure, ibid. ad dictio. præbendas.
Communio ſolet excitare diſcordiam, ibid. in fi.
2 *In finium motores, & egreſſores quæ ſtatuta pœna.*
Perſonarum diſtinctio fit in pœnis irrogandis, ibid.
3 *Interdicto, uti poſſidetis, unde ui, & reiuendicatio cui & contra quem & de qua re competant, & quare hic agenti non competierunt, & nu. 7. uer. uſque modò*
Pro præbenda ſua agere præbendarius ſuo, uel eccleſiæ nomine poteſt, & quando, & uter modus magis expediat, ibid. uer. poſſet tamen, & nu. 4. & nu. 12. & habere poteſt ac habet certas poſſeſſiones, ac reditus, & iura. ibid. nu. 4. uer. ſed dices.
Prebendas omnes poſſidet eccleſia, ibid. nume. 3. uerſicu. ſed nec nomine.
5 *Præbendarius anteponitur eccleſiæ procuratori generali agens pro ſua præbenda.*
6 *Vt termini uel fines anti qui uel denuò poſiti obſeruentur, actio fini. regund. competit.*
Finium regundorum actio etiam proprietatis quæſtioni cohæret, ibidem.
7 *Libelli in actione finium, remiſſ.*
In concuſsè, imperturbatè, & ſine interruptione, ibid.
8 *Probatio hinc inde ſimul recipitur in iudicio fini. regundo. cæteris autem in iudicijs debet actoris antea probatio recipi.*
Examinatio requirit diligentiam, non operam perfunctoriam, ibi. ad dictio. examinatis.
Interdictum, uti poſſidetis, duplex eſt, & in eo obtinet, qui ſuperior eſt interdicto, ibid. ad dictio. præcellere.
9 *Fidem iudici faciendam ait.*
Verba intelligenda cum effectu, ibi. ad dictio. admittat, & ſequentem.
Aliquando, aduerbium oſtendit regulam in contrarium, ibid. ad dictio. aliquando.
10 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 11.*
In finium regundorum iudicio utraque pars iuramentum præſtat calumniæ, & utra dicatur actrix ipſarum in primis legibus.
Perſonam duorum quem ſuſtinere in quibus accidit uer. §. ſi decuriones, & nu. 12. §. 1.
Ad abſoluendum promptiora ſunt iura, quàm ad condemnandum. ſed hoc non eſt perpetuum, §. 1. & 3. & nu. 12. §. 2.
In pari numero pro libertate ſtandum, ibid. §. In glo. penul.
Poſſeſſor aliquando probare debet, §. fin.
12 *Additio gloſſarum.*
Clerici poſſunt agere finium regundorum & quo caſu procuratorio ſit opus eccleſiæ.
Adminiſtrationem legis qui habere dicantur, eamque qui habent, uel à domino, rem in iudicium poteſt deducere, uerſicu. poſſet tamen.

CAPVT III.

1 EX literis. Caſus. In † communi iudicio probant actor, & reus, & ſi pariter probant, reus abſoluit, niſi fauorabilem cauſam foueat actor. Et cõis diuiſio. ſecunda ibi, Ad quod [*præbendas*]. i. reditus epiſco-

a episcopus [a] enim non habet nisi ex speciali indulgentia, uel ex necessaria causa, infra de conce. præben. præbendã. cũ nostris. Gof. inspexit antiquã. in qua scribebat Cisterciẽ. episcopo [*terminorum*] quod nõ est nouũ, Gen. 13. Ber. de uer. si. forus, uer. lis, quia discordiã solet excitare cõio. ff. de le. 2. cum pater. §. dulcissimis, in
2 fi. Hosti. [*Antiquos fines*] hic †non est pœna arbitraria, sed splendidiores personæ, si auulserũt terminos, relegantur, & humiliores castigantur, & ad opus biennio damnãtur. sed & si criminaliter agat ex l. agraria, pœna, l. aureorum statuta est. & si seruus sit, capitalis. ff. de termin. amo. l. 1. 2. & 3. Host. [*Egressum*] non poterat
3 † agere interdicto, uti pos. quia aduersarius suus iam partem fundi occupauerat, ut hic sequit, & ideo agẽs possessionem amiserat: quia interdictum, uti poss. sibi competere non poterat, ex quo non possidebat, ff. uti pos. l. 1. & per totum. sed nec interdicto, Vnde ui, cum non fuerit spoliatus. sed forte à princi. aduersarius suus terminos præbendæ suæ sine uiolentia [b] occupauit, nec rei uendi. nomine proprio, cũ non esset sua proprietas, sed ecclesiæ, ff. de rei uendi. in rẽ actio. sed nec nomine ecclesiæ agere poterat, cum ipsã possideret æqualiter oẽs præbendas per omnes canonicos, quicunque essent illi, qui eas possiderent, cum sicut cautum, & c. ut supra de resti. spo. cum uenissent, in fi. & est hæc ratio sufficiens, quare etiam in interdictis superioribus agere non potuit, ut not. infra de testa. relatum. 2. respon. 1. posset tamen dici, quòd forte nomine præbendæ suæ agere potuit, sicut & Abbas tantũ nomine dignitatis suæ agit, quando à conuentu suo bona discreta hẽt, supra de rescriptis, edoceri, ubi de hoc, & uide, quod dicam, ne præla, ui. su, querelam,
4 super glo. 2. Et expedit † agere tantum nomine præbẽdæ suæ, & non ecclesiæ, quãdo agit contra canonicos suos, uel alios, qui nomine eiusdem ecclesiæ se possidere, uel ius habere dicunt, cõtra alios aũt extraneos, qui iure ecclesiæ non nituntur, tutius uidet esse agen
c dũ nomine ecclesiæ [c] quam præbendæ, & uide supra de resti. spo. in literis, ante fi. magnę glo. uer. & hoc notandũ, sed in hoc casu oportet, ꝙ habeat procuratiõẽ præpositi, & canonicorũ, uel aliorũ, ad quos res pertinet, sine quorum noĩe agit, ar. supra de procu. c. 1. & supra de iudi. causam, quæ, sed dices, cũ quo potest agere nomine præbendæ, cũ præbenda nihil habeat, uel possideat. respon. imò præbenda potest habere, & habet certas possessiones, ac reditus, & iura ꝑm Inn. ex quo per illum, qui hoc põt facere, sunt sibi assignata, & ex quo diuisa est ab aliis, & etiam limitatè, arg. infra de pbend. exposuisti, sicut & parochialis ecclesia, infra de his, quæ fiunt à prælatis, pastoralis, quę & quandoque est ei annexa, in quo casu de iuribus ipsius ecclesiæ an
5 nexæ non vt agendũ nomine ipsius ecclesiæ, sed præbendę, ar. ff. de ædi. edic. iustissimè, in eo, quod le. & nota. infra de præb, extirpandæ. §. q. uerò, & c. ẽ. de offi. del. prudentiã. §. pe. & ulti. põt ergo præbenda ꝑm Inn. habere iura sua destincta, sicut & episcopatus, & abbatia & hospitale, & quæcunque alia domus, uel dignitas,
5 uel administratio. & sic †si in petitione siue defensione iurilũ ipsius præbendæ, ꝓcu. ecclesię non specialis,
d sed [d] generalis, & præbẽdarius simul concurrerẽt, vt præbẽdarius ꝓferendus, & de hoc no. ẽ. de resti. spo. olim causam, ꝑm Inno. de hoc ẽt no. & ẽ. de iud. cũ de putati, ꝑm Ho. [*Tui fundi*]. i. tibi in præbendã assignati,
6 vnde & tibi † cõpetebat actio finiũ regundorũ ad hoc, ut termini antiquitus, uel de nouo positi ab illo, qui partem aliã habuit, obseruent. ff. finium regundorũ, in finalibus, & l. eos. sed & ꝓprietati cohæret quæstio, C. finī. reg. l. 3. unde, si qñ de terminis agitur, dubitet, cuius sit proprietas, uel possessio, super hoc recipient
7 testes, ut hic ꝑm Inn. [*Occupasse*] libellos † in hac materia uide in spe. de iudi. §. sequitur [*40. annorum*] & sic omnis actio est præscripta, infra de præscri. de quarta, & c. ad aures, & c. quia iudicante, ubi de hoc, Host. [*Inconcusse*] . i imperturbatè, & sine interruptione, Gof. [*Possidetis*] usque modò, & sic uterque contendebat se possidere unde & uti possidetis, proponi, poterat hinc inde, de hoc infra eo. licet [*Ad quod*] ideſt ad intellectum, & sol.
8 propositæ quæstionis, Host. [*Hinc inde*] in † aliis iudiciis prius recipi debet probatio actoris, & de hoc. ff. eo. ti. l. circa, in ulti. gl. & in spe. de probatione. §. 1. uersi. sed ubi uterque, & per Di. infra de regul. iur. non licet lib. 6 [*examinatis*] diligenter, non perfunctoriè infra ti. ꝑx. præterea, & c. cum causam [*Præcellere*] sic in interdicto, uti pos. quod etiam duplex est, is obtinet, qui superior est interdicto, infra eo. licet, ff. uti pos. si duo, in princi.
9 Goff. [*sibi*] no. fidem † iudici faciẽdã, de testi. in nostra, & ff. eo. ti. quinquaginta, in fi. [*Admittat*] cum effectu. s. pronunciando ꝑm dicta illorum [*Præferentur*] cum effectu. T. [*Pro libertate*] ideſt pro ea parte, quæ libertatem fouet, etiam si sit actor, Hostien. [*Aliquando*] hoc dicit, quia regula est in contrarium; de hoc ut ecc. be. c. uno, in prin. [*Longissimi*] uel longi, C. de præcrip. lon. temporis. l. pe. & l. emptore [*obijcit*] in modum excep. aliàs contrà. C. de præcripti. 30. annorum, si quis emptionis [*Qui possidet*] uel possidere impeditur, de dolo; & contum. contingit: quod tamen non cedo usquequaque, Vinc. adde, quod no. infra de regu. iur. in ter
10 tia regula, lib. 6. in fi. ult. glo. ¶ Secundaſ glo. declarat, quomodo intelligitur in communibus iudiciis. & c. se cundò ponit Brocar. an unus fungi possit uice duorum; alle. pro 8. iura, & 9. contra, & dans duas solutiones. ¶ *Glo. sic infra*] dat 5. concord. textui salleg. quatuor
11 contraria, & soluit. ¶ [*In † glo. 2. ibi, sicut reus, & actor*] quòd calumniosè agit, nec calumniosè defendi, hoc uult. l. sequens [*& ibi, §. Si cum decuriones*] parum facit, nisi inquantum illi duo uiri erant electores iure proprio, & compromissario [*& ibi, Si consul*] consul, uel præses emancipationi, uel adoptioni propriæ auctorizat [*& ibi, Seruus communis*] sequitur duorum dominorum personam sustinet [*& ibi, mixtæ*] ibi dicit mixtas actiones, in quibus uterque actor, ut iudicia communia, interdicta, uti pos. & utrobi [*& ibi, Nemo ex his*] ibi non licet uni duobus magistratibus assidere [*& ibi, in pari*] qui succedunt in uniuersum ius; hæredum loco habentur [*& ibi, Si plures*] ibi, difficile est, ut unus homo uices duorum sustineat [*& ibi, §. tempestiuum*] uide de sortile. ecclesia, super 1. glo. [*& ibi. l. 2.*] prætor apud se adoptat filium, emancipat, seruum manumittit. ¶ *In glo. sic infra, ibi, Arrianus*] ubi de obligando quæritur, sumus faciles ad denegandum: in liberando faciles ad concedendum [*& ibi, respiciendum,*] uide de accusat. cum oporteat, super fin. ultim. glos. [*& ibi, obseruandum*] nec excandescere debet aduersus eos, quos malos putat, nec precibus calamitosorum illachrymari oportet. ¶ *In glo. ante pe, ibi, si pars*] ponit casum decre. ulti. infra alleg. ¶ *In glo. penul. ibi. l. ante pe.*] in
e pari numero [e] testium pronunciandum pro libertate, & pari numero iudicum ualet sententia pro libertate [*& ibi, Inter pares*] ponit casum præ. decre. ultimæ [*ibi, Libertas*] prima dicit, libertas inæstimabilis res est. secunda dicit, libertas omnibus rebus fauorabilior est. ¶ *In glo. ulti. ibi, malè agitur*] licet colonus probet se.
12 40. annis possedisse, non præscribit. ¶ *In † glo. 1. ibi, finium regundorum*] hoc uerum, quando inter se agunt ita, ꝙ nil deperire potest ecclesiæ. si uerò contra extraneũ,
f necessarium esset procuratorium ecclesiæ, cũ ꝑ id poterat deperire, ut dixi in textu [*& ibi, Vsufructum*] de hoc de pecu. cleric. c. fina. posset tamen hic intelligi, quando clerici habent de consue. uel ex constitutione, uel ab episcopo, uel alio ordinario potestatem admini-

administrandi, & hanc reputo legis administrationẽ, C. de iura. calum. l. 2. §. 1. nam qui habet generalem administrationem à domino, rem in iudicium deducere potest. ff. de pac. nam & necesse, secundum Inno. ¶ *In glo. 2. ibi, reconuentione*] secundum Lau. uide in spe. de iura. calum. §. nunc dicamus, uer. nota tamen [*& ibi, Singula*] ubi de hoc in 1. glo. & infra de præsump. mandata [*& ibi, Solutio*] secundum Ro. [*& ibi, Vel refert*] secundum Vin. [*& ibi, Si consul*] ubi de hoc. ¶ *In glo. sic infra ibi, & obscuris*] infra de regu. iur. est ote, Vincenti. de fide in strumento. inter dilectos, in fi. Goff. [*Et in fi.*] 1. quæstione 6. tali, Goff.

ANNOTATIONES.

a ¶Episcopus. Quod potest esse canonicus. uide ex statuto, uel consuetudine annectitur dignitati episcopali canonia, secundum Inno. & d. And. hic.

b ¶Violentia. Vide Ioan. And. supra de resti. spoli. cum ad sedem, super glo. penul. & Barto. in l. 1. §. siue autem, & in l. 3. §. si quis autem uisis, ff. de ui & ui. ar.

c ¶Nomine ecclesiæ. Adde, quòd etiam quilibet alius prælatus agit nomine ecclesiæ, per ca. olim, el. 1. de restit. spol. & per c. querelam, de elec.

d ¶Non specialis. Innuit ergo, si esset specialis procurator, quod præferetur, de quo uide in c. olim causam, de resti. spolia. & not. in c. cum deputati, de iudi. de clerico seculari uide etiam no. supra de dila. literæ, & Inno. in c. odoceri, de reſcri. ubi dicit etiam nomine proprio agere posse. & uide no. ad hoc de resti. olim, de resti. spoli. olim. 68. dist. c. fi. per Archi. in spec. de actore, in ultima car. & Paul. de Liaza. in Clementi. 1. de reſcri. Bald.

e ¶Pari. numero adde tex. in l. lege Iulia, ff. de manu. quem Bal. facit singula. in c. domino guerram §. ad hoc, in tit. hic finitur lex Conra. & incip. l. magistra. C. quando prouoca. non est necess. prope finem.

f Cui. credo, quod posset dici, quod absque mandato admitteretur, tanquam procurator in rem suam, cui cessæ sunt actiones, ut in l. 1. de actio. & obliga. Bal.

SVMMARIVM.

1 *In uirginitate probanda testatio matronarum, assertioni uiri præfertur.*
Matrimonium non dirimitur, si cognita fuit mulier, & supereueniat maleficium, uel aliud impedimentum, ibid. uer. secus. nu.
2 *Testimonia dicuntur sine iuramento prolata.*
Matronæ iurarène debeant, ibid.
Potius, aduerbium ut hic sumatur, ibid.
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 4.*
Propter coitus impotentiam mulier repudiat uirum etiam inuitum, quod euenit ex diuersis causis, iuncta gl. & nu. 5.
5 *Additio glossarum.*
Mulier ingredi religionem potest inuito uiro, si cognita fuit, & quæ probare & interuenire debeant, ut id possit, ibid.

CAPVT IIII.

1 PRoposuisti. C. In † uirginitate probanda testatio matronarum assertioni uiri præfertur. & communis diuisio. secunda ibi, videtur [*Delegata*] aliàs debuisset diœcesanus cognoscere, dẽ hoc de consangui. & affi. c. 1. [*Cognitam*] secus. n. si fuisset cognita, & superueniisset maleficiũ, uel aliud impedimẽtũ, ut lit. non conte. qm̃. §. si uerò, Pe. & Abb. [*Quod*] se incognitã, quod præmisit, & uirginẽ, prout sequitur
2 [*Et infra*] quæris, cui potius sit credendũ [a] [*Testimonijs*]
2 quia testimonia † dicunt sine iuramento prola. infra de co. cler. tua. vt, ꝙ matronæ non debeant iurare, de quo dic, ut dicam. ẽ. de frigidis, fraternitatis, super glo. 2. [*potius*] quàm iuramento uiri, uel ponitur electiuè.
3 ¶Vltima † glo. signat contrarium. & soluit. ¶ *In † gl. 1. in*
4 *fi.*] propter impotentiã coitus mulier repudiat uirum etiã inuitum. ¶ *In gl. ul. ibi, item sobrini*] aliàs incipit, agnationis, ibi dicitur, ꝙ plus infigitur, ait, quod vt quàm,
5 quod audiatur. ¶ *In † glo. 1. inst.*] potest ẽt exemplificari per decre. de spon. is qui, & c. fi. & qui ma. accu. pos. insuper, ꝑm Host. uel uolebat mulier ingredi religionẽ, quod poterat inuito uiro, si uerum erat illã incognitam, infra de conuer. coniug. uerum, & c. ex publico. hoc dico: qa licet sit sufficiens probatio virginitatis, non tamen per eam separatur matrimonium, nisi interueniant, quæ habentur in præalle. c. laudabilem.

ANNOTATIONES.

a ¶Potius sit credendum. dicit Panor. quòd ubi statur iuramento alicuius ex aliqua dispositione, istud non procedit, quando probatur contrarium; adde glo. in c. 1. de tempo. ordi. in 6. Inno. in c. quia propter, de elect.

SVMMARIVM.

1 *Testium probatio præfertur instrumento, uide exempla in suffrag. §. in ulti. glo. aliquando postponitur, ibid. In hac autem prælatione quæ consideranda, nu. 6.*
Signare pro sigillare, ibid.
In nomine non est uis facienda in interuenientibus alieno nomine, ibid. ad dictio. procura.
Vel, pro ideſt, ibid.
Adulterinum & furtiuum sigillum quod dicatur, ibi. ad dictio. uel furtiuum.
2 *Vnanimis uox consensus communis.*
Tertij pronunciationi si duo compromissarij contradicant, quid iuris, remissiuè, ibid.
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 4.*
Ad negatiuam indirectè probandam quis admittitur, & aliquando directè probatur, & nu. 5.
Instrumentis quando testes præferantur, & quando uim habeant æqualem. §. 2. & nu. 6.
5 *Additio glossarum.*
Negatiua an hic probetur, & probaretur directè, si recordarentur diei, & loci contractus, ibid.
Circunstantiæ negocij cognoscendæ, ut melius eligatur, ibid.
In pari probatione reus absoluitur, ibid. uersi. si uerò.
7 *Contra instrumentum quot testes opus sint, & quot in eo scripti esse debent, ibid.*
Notarius quandoque plenè per se probat, ibid. ad uer. Et ibi, plus.
8 *Priuilegium Velleiani per confessionem mulier amittit.*
Priuilegium facilius perditur, quàm ius commune, ibid.

CAPVT V.

1 IErtio loco. Casus. Probatio † testium præfertur instrumento. Et primò ponit quæstio. secundò responsio ibi, sed quoniã [*Signauit*]. i. signauit [*Immobilium*] ergo non tenebat sine solennitate. ẽ. de rebus eccle. non alie. c. 1. li. 6. sed forsan in instru
a mento continebat oẽm solemnitatem interuenisse [a] [*Procu.*] non est uis in noĩe, de procur. petitio [*Vel furtiuum*] pro ideſt, ꝑm Gof. uel adulterinum dicit quando aliud fit sigillum simile. Furtiuum, cũ est uerum sigillum sine consensu conuentus appositũ; ad hoc infra de cri. fal. licet sigillum. ergo nõ statim credi dẽt sigillo; de hoc. 1. q. 1. si quis inquit, [*ad hoc*] ideſt de dictis
2 rebus alienandis [*Vnanimis*] nec † n. aliter consentire poterant nisi in communi; de hoc infra de rebus ecc. nõ alie. c. 1. li. 6. de eo uerò, quod notat hic Hosti. de duobus compromissariis, qui contradicunt pronũciationi tertij, no. infra de re. iudi. c. pe. in glo. penult. lib. 6. b
3 ¶Vlt. glo. no. † testes in instrumentò præferri; alle. l. & decre. secundò alle. duas. ll. ꝙ æquantur. 3. allegat quatuor. ll. ꝙ præferunt instrumenta testibus, soluit dif. in guendo, primò modum procedendi. 2. qualitatẽ negocij. 3. eius uetustatem, uel nouitatem. 4. numerum testium.

4 teſtium. 5.an inſtrumentum ſit priuilegiatum. ¶ *In*†.1. *glo.ibi,optimam*]probat quis per ſcripturam, uel teſtes, ſe, uel aduerſarium die, qua in inſtrumento contraxiſſe dicitur, alio loco fuiſſe, & ſic editur dies inſtrumenti, & ad hoc alle.infra. ¶ *In glo.2.ibi,conſenſu*]hanc & ſe.uide in præal. decre.ueniens, ſuper ultima glo. ¶ *In ult.glo.ibi, indicia*]ibi dicitur, quòd certa indicia æqualem uim habent cum inſtrumentis[*& ibi,Cenſus*]ſequitur, & monumenta publica potiora teſtibus eſſe ſenatus cenſuit[*& ibi.§.ult.*]uide de fi.inſtru.ſi cautio,ſuper.1.glo. [*& ibi, ſi alterius*]in fina.qui iurauit ſe maiorem, non reſtituitur, niſi probet non teſtibus, ſed inſtrumentis ſe tunc fuiſſe minorem [*& ibi.l.ulti.*] per fi. glo. intelliges [*& ibi, Cum precibus,*] inſtrumentum, in quo ſcribitur me donaſſe, cum commodaſſem: uel ſcribitur de certo fundo, cum de alio ageretur, reprobari poteſt[*& ibi,Si arbiter*]interdum intra annum nõ memoramur, quo conſule uiderimus opus factum [*& ibi, in cauſæ*] ibi dicitur, quòd in cauſæ cognitione longinquitas ſoli, & operis magnitudo ſpectanda eſt. ¶ *In†glo.1.ibi,ex tenore*] & c.tam literis, in fi. [*& ibi, Non*
5 *poſſet*]dicit Inno.alternatiuè tamen,quòd hic non probatur negatiua: ſed probationes iſtæ inducunt iuris præſumptionem,quòd fratres nõ conſenſerunt,cui ſtatur, donec probetur contrarium,infra de ſponſ. is qui.Tu dicas,quòd ſi iſti fratres recordarentur de die, & loco contractus, poſſent directè probare negatiuã per ea,quæ plenè ſcripſi,de elec.bonæ. 1. ſuper 1.glo.
6 ¶ †*In glo.ult.ibi.in exercendis*] ubi de hoc [*& ibi,Cenſus*] illud eſt caſuale capit. [*& ibi.l.ulti.*] ad hoc faciunt caſus in quibus ſcriptura requiritur no.de cenſi.ca.1.§.poſt quam,lib.6.[*& ibi, per teſtes*]& probabit excipiens; de hoc in ſpec.eo.ti. §.1.uerſi.9. [*& ibi,naturam negocij*] dixit Goff. infra de teſti. cum à nobis, quòd conſiderabit iudex qualitatem tabellionis.infra de præſcrip. ad
c audientiam,& conditionem [c] teſtium 4. q.3. ſi teſtes, & ſecundum hæc alterum alteri præferet, ſcilicet inſtrumentum, uel teſtes. Si uerò omnia ſunt æqualia, & ſic probatio in obſcuro, abſoluet reum, ſupra e.ex literis, cum concor.uide quod ſtatim dicam, & de fide inſtru.imputari,ſuper fi.2.glo.[*& ibi labilis*]23. diſt. præterea. C.qui teſtam. facere poſ.hac conſultiſsima,
7 uerſ.at cum humana [*& ibi, Ad minus † quatuor*] & hoc tenet hic Goffr.& in quæſtionibus ſuis q.23. idem Io. in glo.quam alle.in fi. infra de teſtibus, cum à nobis, Inno.contra,infra de fide inſtru. cum Ioannes, quod puto uerum,ut ibi dicam. & Gui. uidetur hoc tenere remittendo ad Inno.in ſpe. de inſtru. edi.§.reſtat, uer.
d ſed quæro, [d] [*& ibi,Et plus*].ff.de teſtam. Domitius, & quandoque per ſe plenè probat. C. ad l.Cor.de fal. ſi quis decurio,Goff.[*& ibi,Ad minus*] parum ualet hoc dictum, in quo bis idem aſſumitur,ut dicam in decre. cum Ioannes, ſuper glo.& ita patet [*& ibi, Publicè confectum*] & hoc propter nimiam ipſius ſolemnitatem,
8 Goffr.[*& ibi, In quo confitetur*] & eſt ratio, quia† mulier
e per confeſsionem amittit [e] priuilegiũ Velleiani,quod facilius perditur,quàm ius commune,ut in confeſsione numeratæ pecuniæ, & C.de non nu. pe.aduerſus, & l.in contractibus,Goff.[*& in fine*]hanc glo.quære 4. q.3.§. item in criminali, in princ.uerſi.ſi teſtes, ad fin. magnæ glo.

ANNOTATIONES.

a ¶ Interueniſſe. Quæ niſi probetur plenè,non probatur ex ſola narratione in inſtrumento facta,ad hoc quod no. in l. ſciendum, per Bar.ff.de uer. ob.& per ipſum Bald.& Sali.in auctẽ.ſi quis in aliquo, C.de eden.& Bar.in l.Theopompus,ff.de do.prælega.

b ¶ Lib.6. F.cit.quod no.Cy.& d.Bar. de Sali.in l.decurionibus,C. de fal.& quod no.Ioan.And. in c.ad audientiam, in glo. hoc uidetur ſolui, infra de præſcrip.

c ¶ Et conditionem. Et uide ibi no.& in c.cum eccleſia Vulterana, in glo.in uer.melius,de elec.facit tex.in c.1.de renunc.& caſus, in quibus ſcriptura requiritur,uide in c.1.de cenſi.li.6. Bal.

d ¶ Quæro. Vide glo. Cy. Bar.& Bald.& plenius Sali. in l. in exercendis,C.de fide inſtrumento. & uide ad id. quod ſequitur de teſtificatione notarij,Bar. in l. Domitius infra alleg. & glo.Bald. & Sali.in l.hac conſultiſsima, C.qui teſta.fa.poſ.

e ¶ Amittit. Et quia ius fingit, & præſumit, & ſtatuit ſuper illa confeſſione illam ueram, etiam uide ibi glo. & doct. in princ. l. antiquæ, alleg. à glo.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes in cauſa matrimoniali publicatis atteſtationibus ſuper eodem articulo produci non poſſunt.*
Contra teſtium plurium dicta teſtis unicus admitti non debet.
2 *Traducendi uerbi ſignificatio quæ.*
Decretalis hæc duobus modis intelligitur, & quibus,uerſi.probare uelit.
Negatiuam aſtruens reijcitur ut hic, ibid.uer. per hoc.
3 *Probationi factæ ſtandum, donec contra ſufficienter probetur, & efficatiori & meliori ſtandum, nu.6.*
4 *Epilogus, & additio gloſſarum.nu. 5.*
Vincentij doctoris ſeculo quæ compilatio decretalium uigebat, & quam ipſe commentus ſit, ibid.nu.5.
Decretalium quarundam reprobatio potuit olim fuiſſe, non autem poſt Gregorianam compilationem,ibid iuncta gloſ.
6 *Canonicum ideſt ſecundum quod uolunt canones.*
7 *Sententia non tranſit in iudi. propter animarum periculum.*
Publicatio ex eadem cauſa non obſtat teſtium, ibid.

CAPVT VI.

1 IVrauit. Caſus. ſecundum glo.& in cauſa †matrimoniali publicatis atteſtationibus, ſuper eodem articulo teſtes produci non poſſunt. & reſpicit hæc ſummatio uerſi. Partibus publicatam. uel aliter contra dicta plurium teſtium unicus teſtis admitti non debet [*Accepturum*] & ſic erat ſponſa de futuro, de hoc dixi in ſumma quarti libri in princi. [*Traduce-*
2 *re*]ideſt matrimonium † cum ea contrahere, ſicut iurauerat, uel propriè [*Secundum morem*] de clandeſt. deſpon.cap.fin. [*quinto*]hodie quarto, uel citeriori,infra de conſang.& affin.non debet[*Probare uelit*]teſtibus legitimis ſecundum unam lecturam, uel ideſt iuratus per ſuum teſtimonium aſſerere, ſecũdũ aliam[*Nullo*] per hoc repellitur probatio ſecundum Iac. de Alber. quia aſtruebat ſimplicem negatiuam: ſecus, ſi redarguiſſet de falſo Abb.maximè cum ex parte primi parentis ſibi aliquid attinerent,ſecundum Hoſtien.[*Stan*
3 *dum*] quouſque† per teſtes idoneos, & ſufficientes ſit contra probatum & ſic ceſſant contraria, ſecundum Hoſtien.[*Priori*] ſequebatur in an. nec de unius tan-
4 tum teſtimonio eſt curandum. ¶ Glo. ſignat † contrarium, ponit op. Vincen.dat tres ſolutiones,contra ſecundam opponit, & oppoſitioni & ad contrarium
5 remittit ¶ [*In †glo.1.ibi,Vincen.*] dicentem olim, quando decre.illa non erat in hac compi.ſed in ſecunda olim, quæ non fuit papalis; & eſt ſi quod dixi de electio.ſuffraganeis, quod uerò dixit in ſecundo apparatu dicã in decreta. ſedes,ſuper glo.ultima[*& ibi,in contrahendo*] dicit Hoſtien. quòd hæc diuerſitatis ratio reprobatur infra de ſpon.præterea.1.& 2. & c. cum in tua, & infra titu.1. cum in tua. unde dixit alios dixiſſe, quòd ideo non nocuit hic publicatio: quia non fuit facta in forma iudicij prima probatio.ſed contra hoc eſt uer.partibus, cum partes non conſueuerint eſſe niſi in iudi-
6 cio. Item dicit,iuramentis† canonicis.q. d.ſecundum quod uolunt canones,ſcilicet quòd in iudicio iurent infra

infra ti.1.quot.[*& ibi,Conſanguinei*] eodem modo reſpõ. Innocen. ad illa iura, & ad decre.tenor, e.ti. fatetur tamen, quòd utroq; caſu iudex melioribus & efficatioribus probationibus ſtare debet, in auctẽ. de teſti. §.
7 quia uerò [*& ibi, Dicunt † quidam*] hoc placet Hoſtiẽ.de iure ſcripto propter animarũ periculũ, propter quod nec lata tranſit hæc ſententia in rem iudicatam, & auditur allegãs turpitudinem ſuam. & ſi poſt publicatas atteſtationes, & poſt ſententiam hoc licet, multofortius poſt publicationẽ ante ſententiam ſecundũ eum.

SVMMARIVM.

1 *Per literas ordinarij probatur quis excommunicatus, niſi contrarium doceatur. & quando eis ſtetur,uel non ſtetur,nu.9.et* 11.
Capituli diuiſio, ibid. uer. in prima.
2 *Capituli caſus.*
3 *Cum, pro quia hic, & infra,nu.5.pro quando.*
Stare, uel non ſtare probationi, uel ſimilis locutionis uſus frequens in iure, & quibus contra ponatur antithetis,ibid. ad dictio. ſtandum.
4 *Probatio, uel ſcriptura reprobari, poteſt, cum dicitur ei ſtandum, donec contrà probetur, & quot modis hic.*
Contrarium probari pluribus poſſumus rationibus, & quibus hic, ibid.
Excommunicatio minor non repellit, ibid.nec reum, nu.5.in fin.
5 *Procurationis officium à principio uoluntarium, nec uidetur ſufficere taciturnitas niſi in caſu, & quo, ad dictio. procurationis.*
6 *Non duximus admittendum, reſoluitur in affirmatiuam, ideſt duximus repellendum, licet quandoque ſint hæc diuerſa.*
Per negatiuam pronunciatio fit hic, ibid.
Excommunicatus non poteſt eſſe procurator, ibid. in fin. an referat, excommunicatus ſit non aſſumptionis officij tempore, ſed conſtitutionis, & quid ſi utroque tempore ſit excommunicatus, nunc autem abſolutus domino in eadem.uoluntate manente quid ſi neutro tempore, modò uerò cum litigat non eſt ligatus an ualeat procuratorium, & quo caſu? nu. 15. & an opus ſit exceptione: alioquin ualeat proceſſus, nu. 16. uide alia de excommunicato procuratore, nu. ſequen.
Procurationis factæ tempus attenditur, ibid.
7 *Epilogus & ſuffragium gloſſarum. nu.8.*
Epiſcopi literis an credatur, & nu.9.
9 *Additio, uel apoſtillatio gloſſarum.*
Litteris epiſcopi, & aliorum inferiorum ordinariorum quando ſtetur, ibid. nu.9. & nu. 10. *uel quando non ſtetur, nu.* 11. *an & quando credatur literis & ſigillo delegatorum, nu.* 12. *an arbitrorum, nu.*13. *an priuati, nu.*14.
10 *Sigillo quando ſtetur, & quorum, & nu.*12.
15 *Initium ſpectatur.*
17 *Excommunicatus non poterit eſſe procurator rei.*
18 *An in cauſa communi ſibi & conſtituenti.*
19 *An excommunicatus procurator poterit ſuſtituere non excommunicatum habens mandatum ſubſtituendi.*
20 *Excommunicatus an conſtituat procuratorem ad negotia, uel indicia, remittit.*
Excommunicatus procurator an proſequi poſſit appellationem, quam non ligatus interpoſuit, uel quam excommunicatus interpoſuit extra iudicium, dominus autem ratam habuit, aliò reijcit, ibid.

CAPVT VII.

1 POſt ceſsionem. Caſus. Per † litteras ordinarij probatur quis excommunicatus, niſi contrarium doceatur. & diuido decre.in duas partes. In prima deciditur partium contentio. In ſecunda ponitur papæ interlocutio ibi, Cum igitur. in qua ſecunda duo facit, præmittit motiuum interlocutionis. ſecundò interloquitur ibi, poſſunt tanquam. Iterum huius prima facit tria, ponit motiuum, vt dixi, in quo interſerit ipſius efficatiam ibi, Quibus, quam ſtatim moderandò determinat ibi, donec. Caſus lite-
2 ralis. Actor †& reus habebant cauſam coram papa:alter ipſorum conſtituit procuratorem quendam Gui. contra quem opponebat aduerſarius, quòd excommunicatus erat, cũ aſſumpſit officium, & hoc probabat per literas ordinarij ſui.replicabat forte,quòd literæ non probãt,papa interlocutus eſt illũ non admittẽdum, cum conſtiterit de ipſius excõmunicatione per illas, quibus ſtatur, ſi contrarium non probetur, hoc dicit [*Et infra*] ex antiqua, quæ eſt in 3.cõpila. non poſſum perpendere deciſum, quod libenter uidiſſem, ut
3 infra dicam [*Cum*] pro†quia,ponit enim interlocutionis cauſam,ut dixi[*Ordinarij*] ipſius excommunicati,& tolle literam,infra,nobis conſtiterit,& quod ſequitur, interpoſitio eſt reſpiciens propoſitum prin. [*Standum*] modus loquendi,ſecundum quem ſtetur probationi, cum recipitur ut ſtabilis,ſufficiens & fide digna.ſic infra ti.1.præterea, de fide inſtru.ſi cautio,non ſtatur, cũ fides non adhibetur, infra eo. per tuas.non ſtatur ſententiæ,quando non tenet, de re iud.inter cæteras.inde dicitur, quòd in ore duorum teſtium ſtat omne uerbum, infra ti.1.in omni, & c.licet.1.& eſt ſi.de conſue. capi.2. ubi dicitur ſcotatio ſtabilis, & firma donatio, ſic interdum quæritur, cui de duobus iuramẽtis contrarijs ſtandum ſit,de iureiuran.tua pri. utimur etiam hoc uerbo,cum quæritur,an excommunicatus poſsit ſtare in iudicio,de iudicijs,intelleximus,an fidelis contra dominum, de iureiuran. petitio. Communiter ſic ponitur,de ſtans differat à ſedente,de uita & hone.cleri.c.1.cum ſuis concor. vel à cadẽte, de iureiur.nimis. à recedente,e.ti.ſicut ex literis [*Donec*] terminat proxi-
4 mè dictum, intendens, quòd† hæc probatio, uel ſcriptura reprobari poteſt,ſicut alia publica, ſupra eo.tertio.de fide inſtru.cum Ioannes[*Contrarium*]puta reprobando ſcripturam, ut prædixi, uel probando ſentẽtiã, ut dixi,fuiſſe nullam,uel illum fuiſſe tunc abſolutum, & hoc non eſſet reprobare ſcripturã, ſic infra tit. 1.cũ tu,de fide inſtru.cum Ioãnes,de cle.excom.propoſuit [*Excommunicatus*] maiori, de excom.ſi quam. minor enim non repellit, infra de excep. à nobis, de cle. excõ. cap.fina.[*Cum*] pro † quando: aliter ſumitur,ſupra eo. c.hic enim determinat tempus,ibi cauſam,& de utroque ponitur de dolo & contu. cap.primo, in fi.ut ibi dixi [*Procurationis*] actoris, uel rei, ut infra dicã [*Aſſumpſit*] quod fuit à prin.uoluntarium. C.de procura.l.inuitus.nec uidetur ſufficere taciturnitas. ff.eo.l.filius.§. inuitus,ſaluo, quod habes in conſtitutione Clemẽ.de procur inſtrumento [*Procuratorem*]vt principalẽ enim illũ admiſiſſet, ſi fuiſſet reus, de iudicijs, intelleximus [*Non duximus admittendum*] decernimus† non admittendum. ſimilis pronunciatio per negatiuam, infra eo.licet, in prin. & reſoluitur in affirmatiuam, ſ. duximus repellendum, de ſi.per tuas.1.uer.cæteras.quandoque ſunt hæc diuerſa,de reſti.ſpo.cap.fin.in fi.facit de iureiu.quemadmodum.tria notemus.primum,quod dixi ſummando. ſecundum, quod excommunicatus non poteſt eſſe procura. tertium, quòd tempus factæ procurationis attenditur,ad quod inducit gl.fi.&c. ¶ Prima gl.recitetur per modũ quæſtionis, & ſic quæritur, an literæ; [a] & ſigilla epiſcoporũ probent,& cenſeantur ſcripturæ autenticæ, iſta decre. probat quòd ſic &c. & habet glo.quatuor partes,primò probat ꝙ ſic,2ò probat cõtrariũ.3.ponit duas opi.4.ponit ſuam ſolutionẽ. poſſet eitã diuidi in duas tantum, & in 3. & in 5. quod ſatis patet. ¶ *In 1.† glo.ibi.§.ſiquis uerò*] ibi iudex tunc remittit delinquentem, cum ſuſcepit publicam epiſtolam [*& ibi, In donationibus*] quæ actis inſinuantur, non eſt neceſſe teſtes adhiberi. ſuperfluum enim eſt priuatum teſtimonium,cum publica munimenta ſufficiãt.
9 Nunc † appoſtillemus eam [*ibi, & epiſcopi*] & cuiuſlibet

bet inferioris ordinarii, cum textus de epiſcopo non
b loquatur[b] [*& ibi, Curæ*] & ibi, hæc glo. & ad idem, ea. q. debent [*& ibi, de concilijs*] & c. ſi epiſcopus [*& ibi, Peruenit*] c. ſequen. [*& ibi. c. 1. & 2.*] ad idem, de cleri. pere. c. 1. [*& ibi, Si unus*] & facit, infra de re iudi. cũ inter. ubi de hoc. Adhibetur etiam in aliena prouincia, ſi hoc habeat conſuetudo, Hoſti. [*& ibi, Cum dilectus*] ad hanc primam partem inducitur de re iu. ad probãdum, de fide inſtru. quod ſuper his. C. de epiſcopis, & cle. ſi quaper. Item creditur literis prælatorum, ſupra de maio. & obe. cum in eccleſijs, de dolo & contu. ueritatis, & maximè collegiatarũ eccleſiarum, de ſolu. ſi quorun-
10 dam, & ſigillo conuentus, ſupra eo. tertio, vel capituli, de elec. cum inter. R. de ap. ſignificauit, uel corporis, de exceſsibus præla. dilecta, faciunt etiam ad hanc partem iura, quæ infra allegabo in quæſtione delegati [*& ibi, Placuit*] ubi de hoc in 1. gl. [*& ibi, cum tu*] ibi fuerat appellatum, ſecundum Hoſtien. ar. infra de ap. dilectis, ad fi. [*& ibi, Diuus. 2.*] & ſupra de dolo, cum olim
11 [*& ibi ſubſcriptionem*] dicit hoc Hoſtiẽ. quòd ſpeciale eſt in actis iudiciorũ, quòd credatur tabellioni ſine ſubſcriptione, de hoc infra eo. quoniam [*& ibi. §. ſiquis igitur*] ad hanc ſecundam partem inducitur. 11. q. 3. quãuis. 30. q. ulti. in certa, alias eſt ſub. §. is ita. 7. quæſtio. 1. qualiter [*& ibi Cui.*] dicit, quam ſequitur Hoſtien. hic qui etiam remittit ad ſummam, eo. titu. §. fina. ver. de hoc etiam in ſpe. de proba. §. fina. uer. 10. [*& ibi, Per iura prædicta*] & optimè facit de ſen. excom. cum medicinalis, li. 6. ſecundum Hoſti. ad idem, c. li. de elec. ut circa, & de offi. ordi. ſi canonicè [*& ibi, Alijs*] Ber. Hiſ qui inducit. C. de arbitris. l. 4. §. ſi autem in ſcriptura [*& ibi, §. poteſt*] uerſicu. quòd ſi præſes, & C. de ana. except. vt perfectius. & Vin. ſequebatur hãc opi. additis duobus caſibus. dicebat enim, quòd literis ordi. non credebatur, niſi in prædictis duobus caſibus, uel niſi haberent ſigillum capituli, per. c. ſtatuimus, allega. in prin. gloſſ. & per. c. cum inter. R. de elec. uel apparerẽt ſigilla plurium epiſcoporum. 98. diſtinct. per totum, de cler. pere. c. 1. [*& ibi, Dicas*] ſecundum Io. & idem Inno. qui dicit, quòd literis epiſcopi in iudicijs nõ creditur, niſi illa ſcripta ſint facta per no. uel duos uiros, infra e. quoniam. & ad. c. curæ, reſpondet Innocẽ. quòd ibi loquitur de excommunicatis per epiſcopum nũciatis, nec ibi dicatur, quòd uitentur in iudicio, ſed eccleſia tantum, quod nõ eſt eis præiudiciale, ſed potius ſaluificũ & medicinale, dummodò non contemnãt. 2. quæ. 1.
c multi. per quod uideretur, quòd ſi excõmunicatus[c] à ſe mandet epiſcopus in iudicio uitari, non parebitur
d literis, niſi per manum publicam ſint confectæ[d]. Sed Hoſtien. dicit præcipuè in ſententia excommunicationis literis epiſcopi credendum per illud, & iſtud. ca. & ſupra de treu. & pace. cap. primo, & eſt ratio: quia etiã iniuſta ſeruanda eſt 11. quæſtio. 3. cap. 1. & idem in dubio, de cleri. exco. mi. illud, & quia medicinalis, vt eſt dictum, dicit etiam Hug. tenendum, q̃ in omnibus ſtetur literæ epiſcopi, niſi probetur cõtrariũ etiam circa acta, quod dicit expreſſum de pur. ca. c. pe. uer. his igit nec ob. ſecũdũ eũ, infra e. quoniã: quia illud intelligit, quando uiua uoce dicit ſe ſic proceſsiſſe, nec apparẽt, literæ ſigillatæ, uel quando id oſtendit in chartulario non cõfecto manu publica, vel per duos viros ad hoc adhibitos. porrò literę ſigillatę, ſicut & publica inſtrumenta cẽſentur publica documenta, ut hic, & in concor. alle. §. Sicut non creditur viuę voci tabellionis, & tamẽ creditur inſtrumẽto eius, in auct. de hære. & Falci. §. ſi uerò abſunt, colla. 1. non creditur uiuæ uoci epiſcopi, & tamen creditur eius literæ, licet teſtes inſcriptos non habeat, donec probet contrariũ, hęc duo probãtur ſecundũ eum, infra ti. 1. cũ à nobis, nec ob. q̃ uiua uox &c. quia illud, quãdo per plures probatur, de ex-
ceſ. præla. inter, uer præterea: ſecus, quãdo per unum, ut in c. cum à nobis. Itẽ ſecus in facto antiquo, de his, ſupra. c. 3. [*& ibi, curæ*] & ſupra de treu. & pace. c. 1. dicit Vin. q̃ literis ſigillatis, quibus cognitionẽ cauſæ committit[e], bene creditur: quia iudiciũ redditur in inuitũ. ff. de uerbo. obli. inter ſtipulantem. §. 1. [*& in fi.*] ſuper puncto excõmunicationis videtur quibuſdã, q̃ litera epiſcopi ꝓbat excõmuncationẽ oppoſitã in vim dilatoriæ, ſed non in uim peremptorię: huius ratio patet: quia minus afficit uel lædit prima, quàm ſecunda, ad hoc ſupra de procu. ex inſinuatione. unde primo caſu arctatur excipiens ad. 8. dies, ſecundo non, de excep. pia, li. 6. uer. ſiquis igitur, & ibi no. in gl. 2. Potius uideretur diſtinguendum in forma literæ, ut ſi ſit pure teſtimonialis, ei non ſtetur, ut quando epiſcopus ad petitionem partis ſcribit iudici, q̃ excommunicauit talem[f], ſi ſit promulgatoria ſententiæ, tunc ei ſtetur. ad
f primum facit, quod not. 3. q. 9. teſtes. eſt & alia opinio Gof. & Pet. dicentium per iura alleg. in ſecunda parte gl. q̃ epiſcopo aliquid cõtentiosè dicẽti & conſtituẽti ſe partẽ non creditur: ſcribenti autem iure ordinario creditur vt iudici de eo, quod fit coram eo, vel per eũ, ut hic. & in c. curæ. ipſe tamen Gof. in quęſtione. 14. tenet idem, quod hic in glo. Guil. in ſpec. præalle. uer. decimo, ſub. §. fi. de proba. dicit curiam tenere non credi ſigillo, niſi ſit autenticum, de fide inſtru. 2. & c. cũ medicinalis, de ſen. ex. li. 6. & de fide inſtru. cum dilectus, & in c. curæ, & hic. unde dicit, ſigilla epiſcoporũ, & officialium ſuorum, & principum, & abbatũ exemptorum & notoriam iuriſdictionem habentium fidẽ facere etiam in negocijs alienis: inferiorum verò non, niſi in his, quæ ſunt ſuę iuriſdictionis, dic q̃ hoc placet
g Inno.[g] de fide inſtrument. ca. 1. & 2. ſcire debes, quòd Inno. in præalle. cap. 1. in prin. magnæ glo tenet, quòd autentica dicitur litera habens ſigillum autenticum cum ſubcriptione teſtiũ, niſi in leuibus, in quibus creditur ſine ſubſcriptione teſtium, cum non ſint multũ præiudicialia, qualia. 11. quæſtio. 3. curæ. 72. & 3. diſtin. per totum. 99. di. nobiliſsimus 98. di. per totum 99. di. c. primo, & 2. Sed Hoſtiẽ. ibi dicit, quòd aliqua ex his multum ſunt præiudicialia, & quòd in aliquibus ex his requiruntur plura ſigilla, de cleri. pere. ca. primo, in medio verò ipſius glo. uer. ſed nũquid literis, tenet Innocẽ. quòd quandoque credatur literis Abbatum, archidiaconorum, & inferiorum prælatorum, & in extraiudicialibus. ſed ubi, inter quos, inquantum, uel ad quantam ſummam: quia non eſt iure terminatũ, dicit conſuetudini reliquendum, de fide inſtru. cum dilectus. C. de eman. li. l. 1. de foro compe. conqueſtus, & cap. cum contingat, & ſi dicatur hic, & in c. curæ, expreſſum, quòd credatur literis ſaltem epiſcoporũ, & ſupra de treu. & pace cap. primo, reſpondet, illa ſpecialia in excommunicatione propter participationis periculum, de rapto. cap. primo, aliàs conſtat, quòd epiſcopo, uel alteri dicenti, talem ſentẽtiam dedi, uel talem citaui, non creditur, niſi aliter probetur, infra eo, quoniam, in fi. uerò eiuſdem gl. ipſe Innocen. no. quòd creditur literis cuiuſcunque prælati de his, quæ ratione ſui officij facere debet, vel poteſt, ut archiepiſcopo uocanti ſuffraganeos ad concilium, uel ad aliũ ſuffraganeum conſecrandum. 18. diſtin. ſi epiſcopus, 65. diſtin. non debet, uel in ſubſidium extraneos, quos etiam uocat ſimplex epiſcopus. 7. quæſtio. 1. pontifices, vel cum capitulum vocat canonicum ad electionem, de elec. cum inter uniuer. & in caſu. c. ſtatuimus. 19. quæſtio. 3. & c. curæ, & 72. diſtin. per totum. & creditur quandoque, licet ad officiũ non ſpectet, ut literę teſtimoniali de ordinibus, & moribus, de cleri. pere. c. 1. & 2. uel conſtituenti procuratorem ad impetrandum, & contradicendum, de reſcrip. nonnulli, dicens

quòd

quòd in his de generali & potiſsimè Rom. eccle. conſue. creditur[e]. ſed Hoſtiẽ. ibi multum turbatur de hoc,
e quòd officium tabellionis conceſſum forſan uni perſonæ faciat ipſius ſcripturam publicam, & non officium epiſcopalis dignitatis, & ordinis, qui in ſua conſecratione tam ſolenniter profitetur ſe canones ſeruaturum, quare dicit ibi de iure communi literis epiſcopi credi etiam in iudicialibus, cum fides ſua præponderet fidei tabellionis, alle. quod legitur & no. de fide inſtru. cap. pen. & ulti. Item ſi ſigillum ſuum committat collaterali, uel capellano fideli & honeſto, & iuranti, q̃ officium ſigilli fideliter exercebit, & quòd nil ſigillabit ſine ſua licentia ſpeciali, uel in quibuſdã leuibus generali, non uidet, quare non debeat ita bene credi literis tali ſigillo ſigillatis, ſicut inſtrumento quandoq; pauperis humilis, & abiecti tabellionis confecto. & dicit, quòd ratio diuerſitatis non occurrit; ergo idem ius, de conſan. tua, alle. ad id. C. de curioſis, l. 1. & ulti. li. 12. C. de accu. ſigilla. ff. de teſti. l. 3. quod legitur & not. de ap. cum parati, ne clerici uel monaci, ſicut te. Item cum ipſe Innocen. in decre. 2. de fide inſtru. in prin. magnæ glo. notaſſet, quòd ſigillis inferiorũ præla. ab epiſcopo non creditur, niſi id habeat conſuetudo, eo. titu. cum dilectus, uel niſi habeant iuriſdictionem: quia tunc in his, quæ ſuæ iuriſdi. ſunt, inſtrumenta cuiuſlibet ordinarij, uel delegati reputaret autentica, arg. de teſti. cum nobis, Hoſti. ſtatim capiens hoc uerbum, dixit ipſum Innoc. per hoc ſibiipſi contrarium in his, quæ ſupra no. inducens hic pro ſua opi. Archi. qui de hoc no. 6. quæſtio. 2. placuit, & de elec. vt circa, lib. 6. tenet, quòd litera epiſcopi non probat, niſi habeat ſubſcriptionem, uel niſi hoc habeat conſuetudo. quid ergo reportabimus de tot ſparſis? Certè contra opi. quæ habet ita credi ſigillis ſicut manui publicæ, facit: quia ſi falsò ſcribatur inſtrumentum ſub nomine notarij, hoc facilè per comparationem literarũ poterit deprehendi: ſed ſi uerum ſigillum furtiue ſubtractum falſis literis apponatur, hic deficiet reprobatio. quare cum facile poſsit à cancellario forſan dormiente ſurripi ſigillum, à notario uerò impoſsibile ſit ſurripi actum ſcribendi, ſalua pace Hoſti. bene uideretur notandum quid diuerſum in his. unde uideretur cum Arch. tenẽdum, quòd requiratur ſubſcriptio. ſed per id non eſt plenè, puiſum: quia poſſet apponẽs furtiuum ſigillum ſubſcribere teſtes nunc mortuos, tũc uiuentes, facit infra titu. primo, ex tenore, niſi intelli-
f gas ſubſcriptionem factam manu ſubſcribentiũ[f]. [*¶ In glo. ulti. ibi, Tempus electionis*] & tempore, quo accuſator libellum obtulit. ff. de pub. iudi. is qui, ſecundum Vin. [*Et in fi.*] de reſcrip. cap. prim. li. ſexto & dic, ut ibi, licet Hoſtien. hic dicat hoc uerum de publico ¶ Expeditis glo. primò inſtemus adhuc circa principale dictũ decre. quod principaliter reſpicit titulum. Et enim in gl. & ſuper ipſa tractauerimus, an credatur literis epiſcoporum, & inferiorum ordinariorum, nunc † quæramus, an credatur literis, & ſigillo delegatorum, maxime ſuper releuatione proceſſus. & uidetur quòd ſic, de offi. dele. cum. 2. de præſum. cum in iuuentute, in fi. de confirma. uti. uel inuti. cum dilectæ, in prin. de præben. cum ſecũdum, in fi. de accuſa. cum dilecti, de pur. cano. cap. pe. ver. his igitur, & ibi uide in glo. no. ſecundum Gui. ſatis bene expedit hunc paſſum opiniones recitans in ſpec. de remiſsionibus. §. utile, uſque ad fin. §. Compo. etiam tractauit in decre. ſtatuimus, de elec. in 4. colum. uer. item quæritur. demum tene, quod ibi no. ſpe. quod ſuper remiſsione facta creditſuper proceſſu inſerto, non ſi fuit iudiciale, niſi quantũ per acta conſtabit, niſi in literis diceretur. Quicquid autem ſuper hæc feceris, nobis per tuas literas tuo ſigillo &c. facit de teſtibus, cum clamor. Si uerò fuerit extraiudiciale, puta exequetis miniſterium ſibi commiſſum. creditur, exquo de ſigillo conſtat, & dicit, quòd hoc
13 ſeruat curia. Quid de † arbitris, qui uoluntariè adeuntur, nunquid ipſorum literis, uel ſigillo credetur? Dic quòd quantum ad caſum noſtrum planum eſt, quòd non, cum arbiter uoluntariè aditus ex compromiſſaria poteſtate non poſsit excommunicare, ut dixi poſt Goffr. & Hoſti. de offi. ordi. cap. pe. Sed idem dic etiam quò ad alios caſus, per. le. ne in arbitris. C. de arbi. nec mirum, cum etiam infamis poſsit eſſe arbiter. ff. de arbi. le. Pedius, aliàs parui. 3. quæſtio. 7. tria, uer. congnitores, cuius dicto, uel ſigillo credi foret abſurdum, de teſtibus, licet, ſecundo. non ob. eod. titu. præſentata, ubi factum narratur. ſed quid † dices de literis, & ſigil-
14 lo priuati? Dic quòd fidem faciunt cõtra eum, ſed pro eo non. ff. de procura. ſi procuratorem, ubi de hoc, & dicam, infra de ſolu. ſi quorundam, & facit conſtitutio Clemen. de procura. inſtrumento. ¶ Circa ſecundum prin. dictum. ſ. de excep. excõmunicationis cõtra procuratorem quærendum eſt de multis. primò
15 cum hic † dicatur de procuratore excommunicato tempore aſſumptionis, quæritur, quid de excommunicato tempore conſtitutionis, ſed abſoluto tempore aſſumptionis? Boatinus dicit idem, cum conſideremus initium, ut hic in glo. ¶ Quid ſi utroque tempore conſtitutionis, & aſſumptionis erat excommunicatus, ſed nunc eſt abſolutus, & apparet, conſtituẽtem in eadem uoluntate manere, ar. quòd ualeat, de procura. licet, lib. ſexto, Vincen. Pe. & Ab. dicunt procuratorium non ualere; alle. tamẽ Vincen. in contrarium. ff. de of. proconſul. ſed ibi proconſul, qui ante ingreſſum prouinciæ legatom dabat, iuriſdictionem habebat in habitu, licet non in actu, vel exercitio, facit. C. de cur. furio. l. pe. de reſcriptis, paſtoralis, in fi. & quandoque etiam quò ad exercitium, eodem tit. l. aliquando. per ingreſſum ergo prouinciæ ſumens exercitium, illud legato participat, ſi illum non reuocat ex ui præcedentis habitus. in decre. licet, procuratorium à prin. tenuit, nec per diſſenſum procuratoris tenere diſijt. ualet ergo ipſius conſenſus, domino in eadem uoluntate manente. ſed hic à principio non tenuit, & hoc placet Gui. in ſpe. de procura. poſt prin. Quid ſi utroque tempore non ligatus, nunc quando litigat, eſt excommunicatus? dic procuratorium ualere: ſed quamdiu ſic ligatus manet, non procedetur cum illo: ſed cum fuerit abſolutus utetur primo procuratorio; facit decr. pia, de excep. & ſic propter cõmunionis periculum, non propter defectum procuratorij repelletur, & poterit opponi exceptio etiã poſt litem conte. ut ſcripſi, de procura, in noſtra, ſuper glo. quando dicatur. ſed an † in caſu decre. huius eſt neceſſaria exceptio, an verò ſine exceptione nullus erit proceſſus cum tali procura. Innocen. uidetur uelle, quòd ſit exceptio neceſſaria, qui dicit iſtum procuratorem nõ admiſſum: quia per exce. elidi poterat procuratio. æquiperat etiam ipſum procuratorem excommunicato conſtituenti, dicens, quòd quicquid in iudicio facit procura. ante, quàm probetur conſtituentem fuiſſe excommunicatum, ualet: quia ualet, quòd ipſe excommunicatus prius feciſſet, per dec. pia, de excep. li. ſexto, extra iudicium verò nõ plus tenet, quòd fit per excommunicatum ante probationem exceptionis, quàm poſt, remittens de procur. cap. ult. de do. & contu. uertatis. Guil. in ſpec. de procur. in prin. in occulto excommunicato poſt conſtitutionem uidetur fateri, quòd teneat proceſſus: ſed in excommunicato tempore conſtitutionis non, ut ſupra dixi. Sed nun-
17 quid excommunicatus poterit eſſe procur. rei, quod uidetur, per dec. intelleximus, de iudi. tu dic cõtra per eandem decre. nam etiam reus excommunicatus de-

beret per alium se defendere. Itē reus est necessarius,
sed ipsius procur. uoluntarius. ¶ Sed † an in causa cō-
muni reo, & procuratori poterit excōmunicatus con
stitui procur. uideretur quòd sic, ar. dec. Clemen. de
procur. religiosus, ut dixi in textu, libenter uidissem
integram huius dec. per quam forsan soluebatur hæc
quæstio. forsan enim uacante ecclesia per cessionem
prælati canonici elegerunt, & ad illam electionē con-
firmandam, uel cassandam datus fuit iste Guil. procu.
quem papa licet admiserit ut principalem, nō ut pro-
19 curatorem. sed nunquid † excommunicatus procur.
constitutus habens mandatum substituendi poterit
h saltem substituere? [h] uidetur quòd sic, cū iste sit actus,
qui potest per alium exerceri, & qui per alium &c. de
regu. iur. qui per alium, & uidetur substitutus consti-
tus à primo constituente. ff. quod cuiusque uniuer. le.
item eorum. §. 1. uidetur cōtrà per prædictam consti.
m Clemen. de procur. [m] religiosus. Sed si sequamur opi.
Inno. de qua supra dixi in 7. quæ. quòd ope exceptio-
nis elidatur procuratorium, tunc videtur, quòd valeat
substō facta de habili ante, quàm exciperetur, per ea,
quæ scripsi in præall. dec. religiosus, in fi. & per dec. iu-
dex, de offi. dele. lib. 6. & hoc indistinctè per superius
dicta procederet, si post assumptionem officij excom
n municatus fuisset [n]. an † tamen excommunicatus cō-
stituat procuratorem ad negocia, vel iudicia, dixi post
Innocen. & Hostien. de dolo & contu. ueritatis, post
prin. magnæ gl. Item de procur. qui appellauit, an po-
stea excommunicatus prosequi posit, & an si domi-
nus appellationem extra iudicium suo nomine inter-
positam ratam habuit, appellans excommunicatus
illam prosequi posit, dicam de excep. significauerūt,
in glo. nota, quòd capitulum.

in l. si qua per calum. C. de epi. & cle.

h ¶Excommunicatione. Innoc. intelligit hoc extra iudicium: secus in iudicio, p. out uidisti, supra in addi. quæ incip. secundum Io.

i ¶Creditur. Vide materiam istius glo. in decis. Rotæ, conclu. 29. fa cit quod no. Io. And. de uerb. signi. Abbate, super glo. ad hoc, in fi. & in deci. Rotæ, concl. 161. & conclu. 375. & concl. 426.

K Sùbscribentium. Vel tabellioni, quod sentit Bar. in l. si procura. ff. de procura. & hoc in sigillo non publico, & publicum dicit fidem plurimam facere; ibi uide.

l ¶Substituere. Vide per Bar. in l. 1. §. item acquirimus, ff. de acquir. poss. & per do. Bene. & Imo. hic.

m ¶Procur. Ad materiam uide ibi glo. fi. & ibi Pau. & facit ad materiam, quod no. doct. Cyn. Bal. & Sali. de incapace instituto & rogato de restituendo capaci in l. eam, quam, C. de fideicom. & an nepos filii. s. spurij ab auo posit institui, de qua per Bart. in l. Gallus, §. quid si is, ff. de libe. & posthu.

n ¶Fuisset. Et tunc si habens ad hoc à domino mandatum de substituēdo substituat, uidetur corruere. substitutio, quasi causata à nō habili, & per ministerium personæ à principio habilis: secus, si iu re ipsum substituat, ut quia dominus litis factus, per c. primum, de procu. lib. 6. quia tunc substitutio ab ipso causatur, qui excommunicatus est, non uidetur ualere. nec ob. proxima dicta: quia ibi ab initio procuratorium non tenuit, quia de excommunicato, hic post fuit excommunicatus, & ista sunt de mente Pauli in Clemē. prælleg. & Ioan. Cal. hic in commento suo.

ANNOTATIONES.

a ¶An literæ episcoporum. adde spe. in tit. de proba. §. fi. uer. 10. per glo. in c. ad probandum, de re iudi. per do. de Rota in conclusione 22. in nouis, per glo. ord. & ibi Archi, in c. 1. 11. q. 3. per glo. 1. & ibi per Archi, c. testes. 3. q. 9.

b ¶Loquatur. Sed si solum dicit, ordinarij, uide glo. primam in Clemen. 1. de uita, & honest. cler. & plenius in Clemen. 1. de iure patro. super, uer. dioecesanis.

c ¶Excommunicatus. Vide casum Clemen. 1. §. sanè, de fo. compe. ubi creditur iudici asserenti. no. infra de prob. quoniam. facit etiā casus capituli statuimus. §. assessorem, de rescr. lib. 6. glo. in c. cum dilecti, de accus. & in c. quoniam contra, in glo. fi. de probat. & c. dilectus, de pac. & uide infra de testi. c. cum clamor, ubi relationi iudicis delegati creditur de actis coram se sub sigillo suo, quando habuit in mandatis, ut referret. facit ad materiam, quod no. Inno. in c. 1. de fi. instrum. ubi de hoc etiam principium, & in fi. glo. fin. in c. cum in iuuentute, infra de præsump. & quòd credatur literis episcopi, uel archiepiscopi, no. infra de re iudi. c. ad probandum. item quòd literis testimonialibus iudicis credatur, facit c. de priore, de appell. item literis delegatorum creditur, quando sunt plures, tex. in c. accedens, de concess. præben. uide etiam c. peruenit, de fideius. ubi sigillo delegati ad certum articulum creditur. & quòd literis prælatorum credatur, facit text. infra de solut. c. 2. an credatur dicto legati, uide quod no. Archi. 96. dist. nobilissimus, & scripsi, supra de offic. delega. cum in iure, & uide no. in l. si qua, C. de episc. & cle. per Cyn. an literis officialium credatur, uide l. prohibitum, de iure fis. Bal.

d ¶Sint confectæ. Pro Innoc. facit quod dicitur, prælatum posse sine causæ cognitione extraiudicium aliquid subito præcipere in his, quæ ad suum pertinent officium: si autem hoc faciat in iudicio, requiritur etiam cognitio: de quo uide Ioan. Andr. in c. ad aures. & super glo. 2. de tempo. ordi.

e ¶Committit. Vide Ioan. And. in prox. quoniam contra, super in glo. no. quòd, & post Arch. de off. deleg. si a subdelegato, lib. 6.

f ¶Talem. Vide quod scripsi 2. q. 6. statuendum, & glo. est quod non credatur 3. q. 9. testes, Archi.

g ¶Inno. ETidem uidetur uoluisse Bar. post Guil. de Cun. in l. si procur. ff. de procura. ubi uide de materia ista, & per Cyn. Bal. & Sali.

SVMMARIVM.

1 Probatio dubia non releuat probantem.
Diuisio capituli, ibid.
2 Testator filium suum post pubertatem grauare non potest in debito bonorum subsidio.
A patruis actio quæ hic intentabatur, uersi. & ideò.
3 Hæreditatem adire potest unus ex hæredibus etiam sola uoluntate pro toto, uel pro eadem parte, licet alius hæres eam adiuerit in totum, uel pro parte, & quamuis multo tempore pro hærede se gesserit.
4 Si in hæreditate alter eorum, qui eam adiuerunt, ius habeat in ea, alter non habeat, ius habenti contra non habentem quæ possessoria, & quæ proprietatis habeat remedia.
5 Possessio rerum singularum hæreditariarum non transit per aditionem hæreditatis, nisi fuerit apprehensa, nisi in ecclesia forte, & nu. 13.
Per aditionem hæreditatis quæ transeant in adeuntem, ibidem.
6 Possessionem occupare ambæ partes quandò permittantur à iudice, quando inhibeantur, & quod erit in hoc officium iudicis, & numero septimo, octauo, & decimo, & undecimo, quando nec eis, nec alij, nu. 9.
Eam probare quando uni, & quando utrique parti probare incumbat, ibidem numero sexto, & qui eam obtinebit, ibidem.
7 Hæreditariarum rerum quo casu hic neutri parti fiet copia, sed sequestratio, uer. in quo casu.
10 In possessione cognoscenda apud utram partium sit, uel quando uult utraque apprehendere, quæ sint examinanda, & cognoscenda.
11 Beneficiorum spiritualium, etiam si præbendæ tantum sint, quantumcunque uacent, occupare possessionem non licet, ut rerum temporalium, supra numero sexto, & sequen. & ratio multiplex, sine auctoritate eius ad quem spectat, & quibus modis.
Possidentur ab ecclesia etiam uiuentibus, eorum rectoribus, & prabendarijs, quorum ea non sunt, sed ecclesiæ, ibidem.
Pro beneficijs, Episcopatu, & dignitatibus alijs ecclesiasticis quo nomine agatur, ibid.
Romana ecclesia, etiam si nullus superfit, intelligitur ecclesiastica beneficia, & dignitates possidere, unde negligentibus his, ad quos pertinet, de eis prouidet, ibidem uersic. & etiam ecclesia.

Ab

Ab ea omnis dignitas recipit incrementum, ibid.
12 Molestatio duplex iudicialis, & extraiudicialis, & de qua hic agatur.
Excipi, & peti potest ex eodem facto, ibidem ad uersicul. proposuit.
13 Monasterio, in quod quis cum hæreditate ingressus est, quæ competant actiones contra eam occupantes tam in possessorio, quàm in petitorio, & quæ contra ipsum monast. alijs. nu. 17.
Per monasterij ingressum omnia ingredientis in monasterium sunt translata, ibid. & quæ nu. 16. 21.
Possessionem licet ecclesia rerum, quas petit, non fuerit adepta, ex sola donatione, & obligatione potest agere, ibi. uer. & actiones, & supr. nu. 5.
Dominium quibus casibus absque traditione quæratur, ibid.
14 Reconuentio fit in eisdem bonis hæreditarijs, & quomodo.
Possidet quod quis, quo casu possit super eo agere, ibid.
15 Minor annis 25. bona sua sine curatore, & decreto ingrediendo monasterium alienat: secus in alijs casibus.
Patrimonium, uel hæreditas ubicunque ad aliquem peruenerit, in eum etiam transeunt actiones, & tenetur respondere, ibid. uersi. & idem est.
18 Monacus, uel monasterium ingrediens, quæ mandare possit de bonis suis, & an competat monasterio, & in ipsum ob id actio, & à quibus id tuebitur.
19 Monasterium si quis ingrediatur, cui non licet habere bona propria immobilia, an bona ingressi fiant monasterij, uel eorum precium.
Prædicatoribus, minoribus, & mendicantibus alijs fratribus habere propria bona immobilia non licet, ibid.
Professus religionem mortuus fingitur, uersicul. dicunt secundi.
20 Inter hæredem monasterium, & alium hæredem differentiæ quædam, & quæ.
21 Legitima est reddenda ascendentibus, & descendentibus de bonis eius, qui intrat monasterium.
Testamentum eius, qui extraneis institutis hæredibus monasterium præterijt, facta postea professione an rumpatur, ibid. uer. si uerò.
22 Hæreditates, uel legata quæ monaco, uel monasterio occasione personæ monaci debent obuenire, melius capiet monasterium, quàm monacus cœpisset, si in seculo permansißet: & quis eas adeat, monacus, an monasterium, & altero nolente quid iuris, nu. 2.
Filijs parentes, aut parentibus filios exhæredare non licet ex eo, quòd relinquant seculum, & uitam ducant monasticam, ibidem.
23 Seruus potest nolle adire hæreditatem sibi delatam, uersi. & si nullo.
Hæreditatem filiofamilias delatam pater, recusante adire filio, an possit, & quo iure adire, ibid.
24 Possessionem non impedit infirmitas corporis: secus si compos mentis non esset.
25 Minor pubes non potest contrauenire oblationi suæ in tempore pubertatis factæ.
Monasterium si ingrediatur quis, an defferat tacitè, an expressè conferat bona sua, ibidem. Fingitur non solum habere hæredem, sed etiam liberos, adducit exempla, & est speciale pro religione, nu. 27.
26 Minor quatuordecim, licet sagax & prudens, testari non potest.
27 Filij naturales & legitimi debent esse ei, qui habet substitutum hæredem, si sine liberis decesserit, ut euanescat substitutio, excepto casu, & quo, ibid.
28 Iudicis delegati substitutio non fit, exceptis quibusdam de causis, & quibus.
29 Auditor causam non definit, sed refert, nisi habeat definiendi mandatum.
Reconuentio ubi est, fit condemnatio actoris pro reo, ibidem.
30 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 31.
Sine liberis decedere quis dicatur, & nu. 32.
Hæreditatem qui rogatur alij restituere, nihil potest alienare, exceptis casibus, uer. qui notan. & nu. 32.
Maior quis præsumitur, nisi probet se minorem. §. primo, & numero 33.
Dubium in iudicio pro qua parte sit interpretandum. §. 2. & nume. 33. §. 1.
Minor iuratus non uenire contra contractum, non auditur. §. in glo. pen.
In filios an transeat emphyteusis, & quos, ibid.
Alienare quibus casibus possit rogatus hæreditatem restituere, ibi. circa fin. uer. melius diceret, & in suffr.
33 Minor qui olim facit, hodie non præsumitur, & hoc non est perpetuum, & quando.
Intentio proferentis uerbum attenditur in beneficijs, ibid. §. in glo. sed nonne.
Substitutioni an sit locus, si monasterium instituatur hæres ab eo, cui datus est substitutus, si sine liberis decesserit, uel fiat ei donatio.
35 Substitutio facta sub conditione, ne ingrediatur monasterium, si ingressus erit, an euanescat. alium casum nu. 36.
Conditio quæ pro non scripta habeatur in testamento, & in matrimonio, ibid. uer. tamen dici potest.
36 Substitutioni an sit locus, si non teneat monacatus.
Fraus hic quomodo probabitur, uer. & dicit.
37 Auten. nisi rogati, uel auten. de sanctiß. episc. §. sed hic in præsenti an extendatur ad alium casum, uel terminos.

CAPVT VIII.

1 IN præsentia. Casus. Dubia † probatio non releuat
probantē. & sunt tres partes. in primà pro-
cessus narratio. in secunda ibi, dilectus, au-
ditoris diffinitio. In tertia ibi, uos igitur, diffinitionis
confirmatio. prima subdiuiditur: quia primò ponitur
actorum petitio. 2. ibi, uerum, reorum responsio, & re
conuentio. 3. ibi, Ad hoc, actorum replicatio. 4. ibi, ue-
rum, reorum duplicatio [*Proponi*] forte per aduocatos
de licentia iudicis, de iudicijs, pastoralis, Hostien. Bo-
2 na. quicquid † dixerit testator, filium suū post puber-
tatem, grauare non potuit in debito bonorum subsi-
dio, & ideò male petebant patrui, qui petebāt omnia
a bona, ut sequitur, & probatur de testa. Rainutius [a], &
cap. Rainaldus. & dicunt quidam, quòd isti patrui in-
tentabant petitionem hæreditatis, sed nitebantur ex
testamento patris, qui instituit illos hæredes filij im-
puberis, quem impuberem decessisse dicebāt. uel dic
melius, quòd agebatur actione ex testamēto, de hoc
in præ. c. Rainal. secundùm Innocen. [*Vnde*] idest quia
filius ille mortuus erat, & sine liberis [*Illa, quæ de bonis*]
hic nō fit specificatio rerum, de hoc supra de libel. ob-
la. cap. 2. [*Ipsius*] s. fratris, & nepotis [*A sua molestatione*]
3 no. quòd licet unus † hæredum hæreditatem adiuerit
in totum, uel pro parte, & quamuis multo tempore
pro hærede se gesserit, nihilominus tamen alius hæres
etiam sola uolūtate pro toto, uel pro eadem parte po-
b test hæreditatem adire. ff. de acquir. here. pro hærede [b],
& etiam omnes res hæreditarias, quæ nō sunt per aliū
4 occupatæ, potest accipere, ueruntamen † siue primus,
siue secundus ius in hæreditate non habeat, idest uter
que in hereditate non habeat ius, sed alter tātum, ha-
benti ius in hæreditatem contra ius nō habentem ad
recuperandam possessionem rerum malè occupata-
rum dantur multa remedia. primò interdictum de
c adipiscenda [c] possessione, quòd appellatur, Quorum
bonorum. ff. quorum bono. per totum. Secundò edi-
ctum diui Adria. C. de edic. diui Adria. tol. le. fina. ter-

tiò actio in factum ad ſimilitudinem expilatæ hæredi. ff. de crimi. expila. hæredit. per totum. 4. etiam, ut quidam dicunt, condictio ex l. illa. C. unde ui, cum quęrebatur. Ad proprietatem autem recuperandam competit petitio hæreditatis. ff. de peti. hæredi. regulariter,
5 quamuis † autẽ ad hæredẽ hæreditate adita omnia iura tranſeant, poſſeſsio tamen rerum ſingularium hæreditariarum nõ tranſit, donec fuerit corporaliter ap-
d prehenſa [d]. ff. de acqui. poſ. cum hæredes. 1. reſpon. ſecundum Innocen. niſi forte in eccleſia aliud ſpeciale quid dicatur, ar. C. de ſacroſan. eccl. l. fin. & in eo, quod legitur & no. ſupra de conſuet. cap. 2. ſecundum Hoſt. nec obſtat ſecundum Innocen. ff. ad Trebel. ex facto 1. reſpon. & l. reſtituta: quia ibi non dicit tranſire poſ-
6 ſeſsionem, ſed dominium. Quòd ſi unus † dicat ſe poſſidere, & alius hoc neget, ſi non eſt ibi timor armorũ,
e permittitur uterque ire ad occupandam poſſeſsionẽ [e] uacantem, & qui præuenerit, defendetur in ea, donec alius de iure ſuo probet. Si uerò timetur, ne ad arma perueniant, tunc debet iudex utrunque compeſcere, & inhibere, ne aliquis etiam priuatim intret poſſeſsionem. ff. de uſufruc. ſi cuius. §. ſed ſi inter duos, alias eſt
f lex, & incipit, æquiſsimum, [f] examinabit ergo iudex in hoc caſu, uter eorum poſsideat, & incũbit onus probandi illi, qui dicit poſsidere. ff. eo. ti. l. 2. ſecũdum Inn. & hoc ſecundum Hoſtien. quando alter eorum tantum contendit ſe poſsidere, nam ſi uterque, tũc utriuſque probationes reciperentur, & ille, qui melius probauerit, obtinebit, ut patet in eo, quod legitur & no. infra eo. cap. primo. §. fina. contingit enim interdum, quod duo, qui poſsident, ſe inuicem turbãt, & neuter
vult actor eſſe, uel libellum dare contra reliquum, de his vide in ſpec. de peti. & poſ. §. 1. ver. pe. & de libel. cõ-
7 ce. §. nunc dicendum, uer. 22. ubi † uerò neuter dicit ſe poſsidere, & uterq; cum armis feſtinat poſſeſsionem accipere, tunc ſimiliter ſecundum Inno. debet iudex utrumque compeſcere, & inhibere, ne poſſeſsionem intret, in quo caſu res hæreditariæ à nemine poſſeſſæ, & fructus earum tenebuntur, & conſeruabuntur auctoritate iudicis, ſicut hæreditas iacens, & fructus hæreditaris iacentis. & erit iſte unus caſus, in quo per iudicem poteſt fieri ſequeſtratio. ſunt & alij, quod dic vt
8 no. de ſequeſtra. poſ. cap. 2. & eſt hoc † verum ſecundũ Innocen. quando timetur, ne partes ſimul concurrãt. Si enim certum ſit, quòd unus poteſt alium præuenire, nunquam eſt impediendus, uel etiam prohibẽdus poſſeſsionem ingredi. Sed alius poſtea ueniens eſt cohibendus à moleſtatione primò ingreſsi, ut hic. Poſt-
9 quam autem † aliquis uerbo, uel facto ſemel prohibitus fuerit, non uidetur. quòd poſtea alicui ipſorũ prohibitorum, uel etiam alij, cum iſti in petitione primò fuerint, liceat poſſeſsionem illam ingredi, ſiue publicè, ſiue etiam priuatim, quouſque lis ſuper poſſeſsione, ſiue ſuper proprietate per iudicem fuerit termina-
10 ta. terminabitur autem hoc † modo: quia iudex, qui phibuit ingreſſum poſſeſsionis, ex officio ſuo de plano, & ſine libello examinabit, & cognoſcet, quis ipſorum poſsideat, quando uterque dicit ſe poſsidere, ar. ff. de libe. cauſa, liberis. §. fin. ſecundum quoſdam. Alij uero dicunt, quòd ordinariè tantum audiendæ ſunt partes ſuper interdicto. ff. uti poſ. l. 1. §. huius autem interdicti. quando uerò neuter dicit ſe poſsidere, ſed tamen uterque primò vult adire hæreditatem, tunc debet iudex examinare, & cognoſcere inſpecto, teſtamẽto, cuius potiora ſunt iura. C. de edic. diui Adri. tol. l. 1. in fine. ſecundum Inn. quod dic, ut plenè no. de uerb.
11 ſig. dilecto. §. fina. Hoſti. hæc in temporalibus. In † ſpiritualibus enim beneficijs, etiam ſi præbendæ tantùm ſint, ſecundum Innocen. ſecus eſt, illas nempè, quantumcunque uacent, non licet alicui occupare. & eſt ratio multipliciter. prima: quia licet ius præbendæ uaceat, res tamen & iura pertinentia ad præbendam non uacant, imò poſsidentur ab eccleſia, cuius præbendæ ſunt, etiam dum uiuunt præbendarij, nam & ipſi nomine eccleſiæ poſsident, ut patet in eo, quod no. ſupra eod. ex literis, primo reſpon. uer. 1. ſecundum Innocẽ. & idem eſt ſecundùm Hoſt. idem eſt in epiſcopatu, & aliis dignitatibus, quarum dignitatum nomine agunt hi, qui eas tenent, ſiue nomine eccleſiæ, & non nomine proprio: quia nec propriè eorum ſunt, ſed eccleſię, ut patet in eo, quod no. ſupra cap. de reſtitutio. ſpolia. in literis, & etiam eccleſia Romana, ſi nullus alius ſuperſit, ipſas intelligitur poſsidere, ar. 9. quæſtio. tertia, cuncta, & cap. per principalem. unde & negligentibus his, ad quos ſpectat, ex officio eis prouidet, infra de inſtitu. cum ueniſſent. §. fina. nec mirum, quia & à Romana eccleſia omnis dignitas ſuũ recipit firmamentum. 22. diſtin. c. primo. Secunda, quia nemo ſe debet ingerere in patrimonio crucifixi. Sed qui uocatur à Deo tanquam Aaron, ſupra de elec. qualiter, infra de præben. cum iam dudum. tertia, quia quantuncunq; canonicè ſint uocati, tamen non licet eis poſſeſsionẽ apprehendere, uel adminiſtrare ſine auctoritate illius, ad quem ſpectat, ſiue per confirmationem, ſiue per inſtitutionem, ut patet in eo, quod le. ſupra de elec. cum in cunctis. §. cum uerò, & cap. noſti, & c. tranſmiſſam, & cap. qualiter, & de renun. admonet, & de cleri. pere. cap. fina. & infra de inſt. cap. tertio, ſecundum Innocẽ.
12 & Hoſti. & adde, quod habes de præben. cum qui, lib. ſexto [*Compeſci*] dicunt † Innocen. & Hoſtiẽ. quòd hic agitur de moleſtatione, quæ ſit extra iudicium, non de illa, quæ ſit in iudicio, ſupra de elec. cum eccleſia, infra cap. proxi. ad fi. [*Propoſuit*] excipiendo, & hoc reſpectu replicabat pars altera. Item agendo, ut ſequitur per quod no. Hoſtien. ex eodem facto poſſe excipi, &
13 peti, remittit, de ordi. co. cum dilectus [*Inuaſerint*] quaſi propria auctoritate & ſine iudice, cum ad ipſos non ſpectarent [*Reſtitui*] huic † mon. competunt actiones, quæ competerẽt puero ingreſſo, per ingreſſum enim omnia in mon. ſunt tranſlata. C. de ſacroſa. eccl. auct. ingreſſi. uigeſima prima, queſtio. ult. ſi qua. unde & ei poſſunt competere contra patruum ordinariæ actiones, ſ. rei uendicatio, & Publiciana, & ſi aliqua de hæreditate iuſto titulo poſsiderent. Item interdictũ, Quorum bonorum, & petitio hæreditatis, ſi ſine iuſto titulo poſsiderent, ſed tantum pro hærede, vel poſſeſſore. ff. de peti. hæredi. regulariter. hoc tamen non placet Innocen. non enim dici poteſt, quòd mon. ſit hæres pueri, imò uerius dicit, quòd in ipſum iura pueri ſunt tranſlata, ut præmiſſum eſt, ideò dicendum eſt, quòd monaſte. competit rei uen. ſi puer dominus erat rei, quæ petitur: & ſi non erat dominus, datur ei Publiciana. & actiones iſtas poteſt mouere monaſte. etiam ſi non habuerit poſſeſsionem rerum petitarum: quia ſpeciale eſt in eccleſia, ut ex ea ſola donatione, uel obligatione agat, etiam & ſi poſſeſsionem nõ fuerit adepta. C. de ſacro ſanct. eccle. l. fina. Si tamen negaretur, quòd puer fuiſſet dominus, tunc incumbet probatio mon. ut probaret & modũ acquiſitionis dominij pueri, & traditionem corporalem ſibi factam fuiſſe. C. de pactis, traditionibus, uel alium modum, quo dominium acquiritur ſine traditione rei corporalis, ſicut patet in legato. ff. de furtis, à Titio, & in hærede inſtituto, qui hæreditatem adijt. ff. de acqui. poſ. cum hæredes, & in bonorum poſſeſſore. ff. de bo. poſ. l. prima, inſtitu. de bono. poſ. per totum, & in arrogatione, inſti. de acquiſi. per arrogationem, primo reſpõn. & in bonis, quæ cauſa libertatis addicuntur, inſtitu. de eo, cui libet. ca. 60. addi. per totum, ſecundum Inno. Hoſt.
14 [*Petebant*] reconueniendo † ſi infra de ſucceſ. ab inte. cap. fi.

cap. fin. [*Cæteris*] quæ poſsidebatis, & à uobis petebantur per illos, & ſic petebat pars parti ſilẽtium imponi, & ſic agebat ſuper eo, quod poſsidebat, contra id ſupra de iudicijs. examinata. ſed dicit Hoſti. quòd hoc accidit propter primam petitionem, cui hęc annexa eſt: alias per ſe non liceret, ut in contrario [*Replicauit*] reſpectu exceptionis, ut dixi [*Minor annis*] & hoc fuit probatum, ſed non clare, ut ſequitur, & hic eſt † expreſsum, quòd minor. 25. bona ſua ſine curatore & decreto ingrediendo mon. alienat. contra id. C. de prædi.
15 mi. ſi quidem, & lẽ. ſi prædium, & per totum. Secus uideretur, ſi alienaret in alias etiam pias cauſas, ar. ff. de
16 polli. l. 2. §. uoto. ſed † nũquid feuda ipſius mi. trãſeunt in mon. dic quòd ſic, ſi talia debẽt ſeruitia, quæ mon. poteſt per ſe, uel per alium exhibere, ar. C. de epiſ. & cle. quiſquis cenſibus, & l. ad ſimilitudinem. Si uerò talia debeant ſeruitia, quæ mon. non poteſt exhibere, tunc debẽt feuda redire ad dominum, ar. C. de ca. tol. l. 1. §. ne autem. ff. de ſolutio. inter artifices, uide in ſpe.
g de ſtatu mo. ſuper uer. 45. Sed nunquid emphyteuſes [g] tranſeunt? de hoc in ſpe. de loca. §. nũc aliqua, uer. 120. dic quod ſic, ar. ff. de le. 2. peto Luci. §. 1. licet ſit ar. contrà in auten. de ali. §. 1. coll. 9. ſed nunquid uſufr. etiam tranſit? de hoc. 19. quæſtio. 4. [h] ſi qua, in ſpe. de ſta. mo. uer. 47. dic quòd ſic, & durat in uita ipſius ingredientis tantum, ar. [i] inſtit. de acqui. per arro. §. uſus etenim, & vſufr. & ſequen. & de vſu fructu. §. finitur. Sed nunquid tranſeunt, quæ data ſunt ei ita, ne ipſa alienare poſsit? dic quòd tranſeunt, ar. ff. de fundo dota. l. 1. ff. de le. 3. pater, in eo, quod le. & no. infra de iure patro. ex literis, licet ſit ar. contrà. ff. de le. 2. le. peto Luci Titi. §. fin.
17 Cum igitur † mon. in totum ſuccedat, tenetur, inquantum ad ipſum peruenit, querelantibus reſpondere. ff. de capi. dimi. tutelas. ff. de adopt. ſi arrogator, inſtitu. de acquiſi. per arro. per totum. & idem eſt, ubicunque alterius patrimonium ad aliquẽ peruenerit. C. de iu.
h pub. l. 2. ff. de fideiuſ. [h] inter eos. §. fina. quid ſi † mona-
18 cus in ſui oblatione aliquid mandauit expendi, & maximè in pias cauſas, dic quòd adimplenda eſt uoluntas illius, ar. ff. de pactis, cõtra iuris ciuilis regulas, in fi. & C. de pac. legem, idem, ſi mandat ne aliquid de his, quæ ſecum transferuntur, alienetur, in auten. de ali. & emphy. §. ſanctiſsimas, colla. 9. licet autem ad hoc obſeruandum nulla cõpetat mon. uel cõtra mon. actio, tamen prælati ex officio hoc facient adimpleri, ar. C. de lib. cauſa, cum affirmes, & infra de teſta. nos quidem, & c. iudicante, & c. ſi hæredes, & c. tua, quid †
19 ſi quis ingrediat [i] mon. cui non licet habere propria bona immobilia, ſicut ſunt Predicatores, Minores, & alij pro domino mendicantes, dicunt quidam bona immobilia ingredientis debent haberi pro derelicto, & ſic occupanti conceduntur. ff. pro relicto. l. 1. 2. & 3. & per totum, uel in cauſa caduci ſunt. C. de cadu. tõl. l. unica. Dicunt ſerui, quòd debent uenire ad hæredes ab inteſtato: quia ex quo profeſſus eſt, mortuus fingitur. C. de epiſcopis & cle. deo nobis. tertij dicunt, q̃ cum talis non ſit tantum monacus mon. quod ingreditur, ſed epiſcopi diœceſani, ex quo mon. tale eſt, qđ non poteſt habere, bona debent ad epiſcopum peruenire. 16. quæſtio. 1. qui uere. 8. quæſtio. 1. cap. primo, 27. quæſtio. 1. de puellis, alias de uiduis, infra, & ibi de hoc ſecundum Innocẽ. & melius ar. infra de decimis, quoniam, & C. de epiſ. & cleri. nulli licere. §. quod ſi teſtator. Quicquid tamen ſcribatur hic, talta mon. uolunt habere bona, non ut ſibi retineant, ſed ut uendãt. quo autem iure iſtud faciant, hoc aduertant. generaliter enim ſuccedit preciũ loco rei. ff. de uſufr. quia qui precio, & de trib. acti. procuratoris. §. non autem totum, & l. aliquando, ſecundùm Hoſtiẽ. & de hoc in ſpec. de ſta. mo. uer. 3. uide quod no. de reli. do. c. uno, li. 6. in gl.
i ueterem, ubi etiam remittam ad Cynum, & ad conſtitu. de fratribus Minoribus [i], Quamuis autẽ † in hoc
20 c. innũatur, quòd loco hæredis mon. habeatur, infra eod. §. uerum, in fin. & probatur in auten. de ſanctiſ. epi. §. ſed hoc in præſenti, colla. 9. eſt tamen differentia inter mona. hæredem, & alium: quia mon. hæres habet dominium, & poſſeſsionem omnium bonorum, quamcito factus eſt monacus, ar. ff. de precario, ſi adoptauerò, ſecundum Innocen. & eſt expreſsum de dominio. C. de ſacroſan. eccle. le. fin. & in eo, quod le. & not. ſupra de conſue. cap. 2. alius autem hæres nõ fit dominus, quouſq; hæreditatem adierit. ſed & quãtuncunque adeat, tamen quouſq; rerum hæreditariarum corporalem poſſeſsionem nactus fuerit, ipſas non intelligitur poſsidere. ff. de acquir. poſ. cum hære-
21 des. Illud † etiam, quod ſupra dixi. ſ. quod omnia bona ingredientis mon. ad ipſum tranſeunt, intelligendum eſt ſalua legitima, quæ hæredibus deſcendentibus eſt reddenda. 19. quæſtio. fin. [k] cap. fin. & 17. quæſtio. fin. c. fi. & idem uidetur de aſcendentibus. ff. de inoff. teſtamẽto, nam & ſi. quia nec exhæredari poſſunt ſine cauſa, ut in auct. ut cum de ap. cog §. ſancimus itaque, coll. 8. C. de epiſcopis & clericis, auct. preſbiteros. Si uerò is, qui mon. ingredietur aſcendentes uel deſcẽdentes non habeat, & teſtamẽtum condiderit, in quo ipſum mõ. omninò prætererit, & alios extrancos hæredes inſtituerit, facta poſtea profeſsione rumpitur teſtamentum quaſi agnatione poſthumi, ar. in hoc. c. & in auct. de ſanctiſ. epiſ. §. ſed hoc in præſenti, colla. 9. & ff. de iniuſto rup. teſtamento. le. filio. ſed & rumpitur, quia capite minutus intelligitur. ff. de capi. dimi. amiſſione. §. fi. & 2. l. ſe. & l. fi. Alij uerò dicunt, quod mon. legitimam tantum habebit, arg. 19. quæſtio. fin. ſi qua mulier, uide quod ibi no. & in ſpe. de ſta. mon. uerſi. 1. Innocẽ. & ſic etiam alternatiuè ponit hic Ab. Illud autem † certum eſt, quod hęreditates, & legata, quę monaco, ſiue mon. occaſione perſonę monaci ab inteſtato, uel ex teſtamento debent obuenire, melius capiet monaſterium, quàm monacus cœpiſſet, ſi in ſeculo permanſiſſet. 19. quæſtio. fi. cap. fi. ſecundum Innocẽ. ſed nec conceditur petentibus filios, aut filijs perẽtes exhæredare pro eo, quod relinquunt ſeculum, & monaſticam uitam ducunt, & parentibus, ne filios conuerſos à mon. abſtrahant, inhibetur, in auten. de ſanctis. epiſ. circa princip. vlt. col. §. nullam uerò licẽtiam damus, & ſequenti, colla. 9. ſecundùm Hoſtien. Per id
23 quod ultimò dixi poſt Inno. ſolui poſſet, quòd quæritur, quis adeat hæreditatem ex teſtamento, uel ab inteſtato monaco delatam? adibit enim mon. licet quidam dicant idem, quod in filio fami. qui adit iuſſu patris, ſic & monacus iuſſu monaſterij. ff. de acquir. hære. ſiquis mihi. §. iuſſum. & ſi nullo modo uel let adire, quidam dicunt idem, quod in ſeruo, qui poteſt nolle adire, nec acquirit domino. C. de hęredibus inſtituendis, cum proponas. Alij idẽ, quod in filio fami. ſ. quod pater poteſt adire iure codicis. C. de bo. quæ. lib. cum non ſolum, ſic & poterit mon. Item ſi monacus vult adire, ſed mon. vult repudiare, præfertur monaſteriũ,
1 ſecundum la. de Are. ff. de ſuc. edic. l. 1. §. per ſeruum [l], hæ intricationes ceſſant, ſi dicamus ſic, monaco uelle, & nolle deficere, quòd hęc omnia per mo. ſint agẽda. Si uerò moritur monacus hæreditate non adita, dicit præ. le. 1. quòd ſi hæreditas erat aſcendentium, tranſmiſſa eſt in mon. quod habet loco filij. C. de his, qui ante aper. ta. l. 1. in auten. de ſanctiſ. epiſcopis. §. Sed hoc in præſenti. Si uerò erat hæreditas extraneorum, ipſo iure dicit excluſum mon. ſed poterit reſtitui, ſicut
m minor. C. de ſacro ſanc. eccl. l. fi. ff. de acquir. hære. cum quidã, & l. Pãtonius, [m] de minori. ait prætor. Iſta ceſſare uidentur, ſi dicamus monaſterio delatam hęreditã

tem potius, quàm monaco [*Infirmitatis*] licet infirmus † eſſet, dummodò eſſet compos mentis, potuit profiteri: ſecus, ſi mentis compos non eſſet, infra de regu.
14 iur. ſicut tenor, & 17.q.1. Conſaldus, ſecundũ Gof. [*Renocauit*] hoc monaci confitentur [*reſpondere*] triplicando, ſic ſupra de fo. competen. ex parte [*Eidem*] moñ. alias eiſdem. ſ. monacis [*oblationem*] ſecundam, quam fecerat de perſona, & de rebus, Innocen. [*Inramento*] ſic
25 † non licuit contrauenire, ex quo pubes erat, ut infra dicetur [*Se, & ſua*] differentiam, an expreſſe, an tacitè ingrediens conferat bona ſua, no. hic Hoſtien. de qua no. C. de ſacroſan. eccl. authen. ingreſſi, & demum remit. ad nota. infra de cle. cõ. quod à te [*Exceptionis*] propriè quò ad reconuentionem: impropriè, ideſt replicationis quò ad exceptionem [*duobus*] plures uide nota. 27. quæſtio. 1. cap. 1. in prin. & ff. de poſtu. l. 1. §. pue-
26 ritiam [*Quatuordecim*] talis † licet prudens & ſagax, teſtari non poteſt, ut dicam, infra de deſpon. impuberum, capi. fin. ſuper uerſi. nubilis [*Soleat*] vt C. ſi mũ. fac. ma. ſine dec. l. fi. infra, 35. poſt pubertatem [*Sed & ſi teneret*] etiam in totum, certum eſt autem, quòd in totum nõ tenebit, infra de teſtam. Rainutius, & dixi in prin. [*Hæ-
27 rede*] dicit † Innocen. quòd ingreſſus mon. non ſolum fingitur habere hæredem, ſed etiam liberos. Vnde ſi dixit teſtator uolo, quòd filius det partem hæreditatis patruis, ſi de cedat ſine liberis, ingrediendo mon. uidetur ſatisfactũ conditioni: quare nil peterent patrui, cum mon. habeatur loco filiorum, vt probatur hic, & in auten. de ſanctiſ. epiſ. §. ſed hoc in præſenti, ſecundũ Innocẽ. Et eſt ſpeciale fauore religionis, cum alias requirantur naturales, nec ſufficiant legitimi tantum. ff. de le. 2. ſi ita quis, in fi. ubi etiam tenebat Dinus, quòd & ſi in ſubſtitutione addatur de filijs ex ſe deſcendentibus, tũc euaneſcit ſubſtitutio per ingreſſum: quia expreſsio illorũ, quæ tacitè inſunt, nil operatur. ff. de le. 1. l. 3. aliqui contra, all. pro ſe. C. de cad. tol. l. una. §. ſi uerò, de his, qui ue. æta. impe. l. omnes, de iure emph. l. fi. & ff de contrahen. emp. ſi debitor. §. veriſimile. de hoc
n dicam de teſta. Rainaldus, ſuper glo. uidetur[n] etiã [*Car-
28 dinal.*] cui † ſecundò cõmiſſa fuit auditio, & diffinitio: forte papa reuocauerat ad ſe negociũ, ſupra ut lite pẽdente, eccleſia. 2. uel mortuus erat primus, uel abſens, & non ſperabatur de proximo reditu: aliàs debuiſſet potius aliquantulum expectare. ff. de uaca. mu. l. pen.
29 in fi. ſecundum Hoſti. [*De mandato*] aliàs auditor † non diffinit, ſed refert, de officio dele. ſuper quæſtionum. [*Condemnauit*] ideò ſic pronunciatur: quia hic erat cõuentio, & reconuentio [*Confirmamus*] ſic, infra de teſta.
30 Rainutius, & c. Rainaldus, in fi. ¶ Gl. † 1. in prin. & in fi. circa ſubſtitutionem factam ſub condit. ſi ſine liberis, uel purè, no. quinque, medium diſtinguit inter rogatum reſtituere hereditatem, & rogatum reſtituere, qđ ſupererit. ¶ Glo. 4. objicit, & dupliciter ſoluit. ſecundò arguit: tertiò quærit obijciendo, & ſoluit. ¶ Vl. glo. diſtinguit, quòd rogatur quis reſtituere priuato, uel eccleſiæ, & primo caſu aut mon. ingreditur, aut fit clericus, ult quærit, & ſoluit. ¶ *In* † *1. glo. ibi, ſi quis rogatus*] ibi
31 tamen dicitur hoc aduertendum ex dignitate, conditione, & uoluntate illius, qui fideicommiſit, & ibi uide. §. uolo, iſte, & §. ſe vult, qp etiã nati in ſeruitute, qui naturales ſunt ſecũdum leges, excludant ſubſtitutum [*& ibi, Qui nor.*] melius diceret, habentur, & ſunt caſus pro aſsignatione dotis, uel donationis ꝓpter nuptias, pro modo tamen perſonarum honeſtati congruo, & incipit auten. res, quæ. ¶ *In glo. ibi, ſi cum minore*] ibi pe-
o tens reſtitui, probat ſe tempore contractus fuiſſe minorem. ¶ *In glo. 4. ibi. §. 1.*] uide de iudicijs. cap. primo, ſuper gl. 2. [*& ibi, ſi quis inuentione*] uide de reſtit. ſpoli. cũ ad l. dem, ſuper. 2. glo. [*& ibi, In ambiguis*] ſequitur, orationibus maxime ſententia ſpectanda eſt eius, qui eas protuliſſet, & no. infra ti. 1. cum clamor. & iterum, in ambiguis pro dote reſpondere melius eſt. ¶ *In glo. pe. ibi, in uendi. l. 1.*] Si minor. 25. iurat corporaliter contra uenditionem non uenire, contra illam non auditur, ut hic, & in autẽ. infr. allegata [*& ibi, De dona. l. 1.*] mode
32 rata donatio propter nuptias per minorem ſponſe facta non retractatur. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, naturales*] an ſit idem in emphyteuſi data Titio ꝓ ſe, & filijs, an ſufficiant naturales, p uide ſatis in ſpe. de locat. §. nunc aliqua, uer.
p 67. & uer. 172. q [*& ibi. §. ſi quis rogatus*] ibi uideas ſatis de hoc, & l. hæredibus. §. 1. [*& ibi, Ex facto. §. ult.*] per qđ
r arguit ibi glo. quòd ſi concedo feudum, uel præcariũ tibi, & tuis hæredibus, quòd de filijs uideatur intellectum: alias duraret ſine r fine, nil dicit de emphyteuſi. ſed Guil. in ſpe. de loca. §. nunc aliqua, uer. 113 dicit illud verũ in emphyteuta eccleſię ꝓ §. in emphiteuſim in auten. de non ali. aut permu. coll. 2. in emphyteuta priuati dicit ſecus, ibi uide concor. quod no. Accur. ff. ſoluto ma. l. etiam, in prima glo. non obſtat. §. licentiã, de ali. & emphy. coll. 9. per quem dicunt quidam correctũ. §. emphyteuſim: quia licet ſit correctus quò ad tempus, & numerum ſucceſſorum, non tamen quò ad qualitatem ipſorum [*& ibi, Qui notantur*] melius diceret, habẽtur, & ſunt hi. ſaſsignatio dotis, & donatio ꝓpter nuptias [*& ibi, pure*] Quis. ſ. filius, uel nepos. ¶ *In glo. 2. ibi, requirebantur*] incipiendo ab ultimo. ¶ *In glo. 3.*
33 *in fi.*] Ioan. §. ſi minor, quamuis † conſtet, quòd aliquo tempore fuit minor: non tamen hodie minor præſumitur, niſi & hoc probetur, & eſt ratio, vt no. in præll. l. C. & hic per Hoſt. quia cum lapſu, & lapſum temporis fit quis maior: tamẽ hoc non ſemper ſequitur, unde ſiquis dicit tutelam finitam, & tutor negat, neceſſe eſt pubertatem probari. ff. de minp. l. minor. 25. & l. de ætate, & ff. de inter. act. l. de ætate. de hoc no. C. de proba. cum te, & in ſum. e. ti. §. fi. uer. 8. & uer. item minor ætas, & ſe. per Hoſti. uide in ſpe. de actore, in prin. uer. ſi ergo. ¶ *In gl. ſed nonne, ibi, Contra reum*] hic uterq; actor, & reus: dic tamen de hoc, ut no. de reſti. ſpo. cum ad ſedem [*& ibi, de præſ. cum olim*] debet dicere, de reſcriptis, cum adeò: ita ſtabat gl. Io. aut expreſsit Vin. ad hoc in ducebatur: in beneficijs attenditur intẽtio proferentis uerbum, & ibi erat clarius in antiqua [*& ibi, cum tu*] & infra de condi. ap. per tuas [*& in fi.*] infra de teſti. per
34 tuas, dic ut ibi. ¶ In glo. ult. in prin. quid ſi non † ingrediatur mon. ſed ipſum hęredem inſtituat? dicunt communiter doctores, qp locus eſt ſubſtitutioni, nec caſum auten. extendunt, & hoc tenet Ac. C. ad Trebel. auten. niſi rogati, & Gof. hic, & facit ad hoc ſupra glo. 2. alij contradicentes, quòd ſemper per ingreſſum, uel inſtitutionem, uel dona. inter uiuos, ex quo mon. relinquitur, habetur loco illorum: quia eadem ratio in utroque caſu, ſ. fauor religionis, ergo idem ius, de cõſti. traſlato. C. de lib. præ. alle. l. 1. ar. opti. C. de epi. & cle. ſi quis ad declinãdam, in auct. dẽ ec. ti. §. ſi autem. colla. 9. item quia talis donatio non indiget inſinuatione. C. de dona. ſancimus. Et quamuis prima opi. ſit com-
s munior, ultima æquior. & ideo ſecundũs Hoſt. magis cõgruit canoniſtę, de iudi. dilecti, de trãſla. c. fi. quid ſi
35 ſubſtitutio † ſit facta de aliquo ſub cõditione, Si nõ ingrediatur mon. dicũt aliqui, qp ſi ingrediatur, ſubſtitutio euaneſcit, argu. in auct. de non ali. §. ſanctiſſimas, col. 9. & 22. q. 4. §. fi. ante finem Ho. contra. ar. contra in auct. de ſanctiſ. epi. §. pe. col. pẽ. ad finem. §. nullã uerò licentiam, colla. 9. immò ſecundum Goffr. tamen dici poteſt, qp non ſcripta habetur talis conditio uelut turpis, cum per eam maius bonũ impediatur, ut no. de ſi. nemo. Si enim conditio ſimilis non impedit carnale matrimonium. C. de iudi. l. 2. multominus ſpirituale, ar. op. in auct. de nup. §. q uerò, colla. 4. & infr. de condit. appoſi. cap. 1. & ulti. [*& ibi, Ingreſſum mona.*] & ſu-

mitur

mitur huis ratio de præben. cum cauſam. C. qui po. in pi. l. fi. & de hoc in ſpe. de de ſtatu regu. §. 1. uerſi. 15.
36 & duobus ſequentibus [*ibi, Fiat monacus*] unde, ſi † moritur ante, quàm teneat monacatus, ſubſtitutio non euaneſcit, Vincen. unde dixit Ab. qp ſi intrauit, & ante tempus probationis exiuit, nõ præiudicat ſubſtitutio de reg. ſtatuimus. ſi autem intrauit ſolum in fraudem ſubſtituti, dicit Abb. ſecundum magiſtrum ſuum, qp ſubſtitutio non euaneſcit: quia fraus & dolus &c. de reſcrip. ſedes, ad id, infra de ſepul. in noſtra. & bene facit, de teſta. officij, requiſiſti, & c. fin. & quod no. C. ad Trebelli. auct. niſi rogati, & dicit, qp probabitur fraus probando comminationes factas per hæredem ipſi ſubſtituto; ad idem de renuncia. c. 2. lib. 6. [*& ibi, Alium*
37 *caſum*] nec ad † alios terminos ſecundum. d. meum. d. Mar. Syl. qui tenebat, quòd cum auct. illa ponat termi nos, quãdo alius eſt conditionem apponens, & alius, in cuius perſona apponiẽ, puta hæres, uel legatarius, ſi unus de ſe loquens apponeret conditionem legando, uel donãdo, ſi deceſſet ſine filijs, intelligetur id de ueris, nec erit locus aucten. hoc declaraui. in ſpecula. de ſtatu monacorum, ſuper uerſicu. 15.

ANNOTATIONES.

a ¶ Rainutius. Infra pubertatem autem poteſt iure directo: quia poteſt tunc filio facere teſtamentum l. 2. cum ſi. ff. de vulg. & pup. ſed an iure fideicom. poteſt in legitima grauare impuberem, ſunt glo. contrariæ, uide Cy. Bal. & Sali. in l. ex tribus, C. de inof. teſtam. & Bar. in l. 1. §. fi. ff. de uulg. & pupil.

b ¶ Hærede. §. Iulia. uno tamen ex pluribus hæredibus adeunte confirmatur teſtamentum. l. ſi nemo, ff. de teſta. tuee. etiam ſi ſit hæres in re certa, ut ibi no. Bar. in l. ex facto, ff. de hære. inſti. quod tamen limita, ut ipſe no. eod. tit. quoties. §. ſi duo, & an adita una parte hæreditatis, tota uideatur adita, uide i l. 1. ff. de acq. hær. & ibi Bar.

c ¶ Adipiſcẽda. De materia iſtius interdicti uide gl. ma. in c. paſtoralis. de cauſa poſ. & proprie. & ibi remiſſiones ad ſpec. per Io. An. & in quo differat iſtud a petitione hæreditatis, uide glo. & Cyn. & Sali. in l. 1. C. quorum bono. & Bar. in l. 1. ff. eo. tit. & de proximo edicto uide Cy. Bartol. Bald. & Sali. in l. fin. infra alleg. & an competat inſtituto in re certa, uide per ipſum in l. ex facto, ff. de hære. inſtitu.

d ¶ Apprehenſa. Continuatur tamen, & cõpletur per hæredem uſucapio à defuncto cœpta etiam ante poſſeſsionem apprehenſam, ut no. in l. cum miles, ff. ex quib. cauſa maio. per Barto. & in l. cum hæredes, hic alle.

e ¶ Poſſeſsionem. Illud uigore conſuetudinis, de qua ibi alleg. contrarium uidetur de iure, ut no. gl. & ibi uide Mod. in l. ut inter diuinum, C. de ſacroſan. eccle. & uide Bar. in l. cum duobus. §. idem reſcripſerunt, ff. pro ſoc. & de materia, de qua hic, uide Io. And. in c. cum ſuper, de cauſa poſſ. in glo. 1. ſuaderet, & uide Bartol. in l. ſi quis, ff. de polli.

f ¶ Aequiſsimum. uide per Bal. in d. l. æquiſsimum, & per Angel. in conſi. 103. & per do. Bar. conſi. 12. in 14. col. in 2. uolum. per dom. Franc. Cur. in conſi. 60.

g ¶ Emphyteuſis. An tranſeat ad extraneos hæredes, uide per Alex. conſi. 87. in 4. uol. & conſi. 23. in 1. uolu. Pet. de Anch. conſ. 133. idem Alex. conſi. 38. 2. uolu. per Panor. conſ. 74. in 3. dubio, 1. uol.

h ¶ Fideiuſ. Ibi uide Barto. & in l. quoties, ff. de ſol. & plenius in l. princeps. ff. de uerb. ſigni. & in l. ſi quis ſeruum. §. fi. ff. de lega. 2. & uide l. mulier, ff. de iure do. & aliquid in l. 1. ff. de bono. poſſeſ. niſi omnia bona particularibus titulis ad aliquem ueniant, ut eſt text. no. & ibi per Bar. in l. ſi peculium, el 2. ff. de pecu. lega. & ad materiam iſtius, quo iure monaſterium ingreſsi bona habeat, & an teneatur ad debita, & credita, uide Bar. Bal. & Sali. in auct. ingreſsi, & in auct. ſi qua. C. de ſacroſan. eccle. & uide glo. in l. ſi peculium. §. ſed ſi dominus, ff. de pecu. & uide Ioan. And. in ſpecu. de ſtatu mo. uerſi. ad quem.

i ¶ Minoribus. De materia huius quæſtio. uide Bartol. & Moder. in auct. ingreſsi, & ſeq. C. de ſacroſan. eccle. & pleniſsimè Bart. in libellõ Minoricarum, & Bal. in auct. ingreſsi, prælleg. copioſius. & Ioan. de ligna. in Clemen. exiui, de uerb. ſig.

k ¶ Fina. An tunc, cum ingreditur, an poſt naturalẽ mortem ingreſsi, uide Bar. Bal. & Sali. in auct. ſi qua, prælleg. ubi Bar. tenet, quòd ſolum in morte naturali, & ibi per ipſum qua actione petatur legitima, & ibi etiam quid de aſcendentibus, de quo hic ſequitur, & de his uide glo. in c. ſi qua. 19. q. 3. Bald. quòd ſtatim, & dixit de hoc eſſe textum no, infra de regula. cum ſimus.

l ¶ Seruum. In ſeruo autem inſtituto, domino uolente repudiare, an ſit idem, uide glo. & Bartol. in l. l. ſeruo, ff. de lega. 1. & plenius in l. is, qui hæres, ff. de acqui. hære. in §. fi. & uide Barto. in l. 1. ff. de acquir. hære. & in l. 1. ff. de iu. deli. & in l. tutor. ff. de bo. poſ. & no. Bald. in l. 1. C. qui admit. ad bon. poſ. in 10. membro quæſtionum.

m ¶ Pantonius. Ibi Bar. ponit de hoc, & allegat hic dictum Io. Andr. & per ipſum in l. qui duos, ff. de re. du. & Bal. qui tenet contra. in l. ſi infanti, C. de iure deli. & idem. d. Bar. de Sali. in l. 1. C. de reſti. mili. ubi uide per ipſum. & ad omnia prædicta uide Bal. C. de hær. inſti. l. cum proponas.

n ¶ Videtur. Vide plenius Bar. in l. ſi ita quis, prælle. & Cy. & dom. Bart. de Salic. in auct. niſi rogati, C. ad Trebel. & Bart. in l. hæredib. §. 1. ff. ad Trebel.

o ¶ Fuiſſe minorem. adde Bal. in l. ſi minorem, C. de in integ. reſtitu. mi. & ibi glo.

p ¶ Naturales. uide Bal. & Imo. in l. Lucius. §. fi. ff. de leg. 2. & Bar. in l. parentes, ff. de in ius uoc.

q ¶ 172. Et Bar. in §. ſi quis rogatus, hic alle. & ipſe ibi contradicit, & ibi contradicit ſpec. & per ipſum ibi quid de priuando, & uide glo. ſuper uerſi. liberi, & Bar. in l. pronunciatio, ff. de uerb. ſigni. & in l. tutelas, ff. de cap. dimi.

r ¶ Sine. Vide Bar. in præallegato. §. ultimo, & plenius in l. Gallus. §. etiam, ff. de li. & poſt. & Cy. Bal. & Sali. in l. liberti, C. de oper. li. & quid ſi confeſsio fiat tibi pro te, tuiſque filijs, & hæredibus, an ueniant extranei hæredes, & an filij repudiantis hæreditatem, uide Bar. in l. ut iuſu. ff. de oper. lib. & Salic. in l. 2. C. de iure emphy.

s ¶ Secundum. Vide Bal. in auct. ſi qua mulier, prælle. & d. Bart. de Sal. in auct. niſi rogati, prælleg. & iſta differentia procedit ab illa, an monaſterium habeatur loco filij ſecundum quoſdam, quod tamen non uidetur ex illo procedere, uide tamen Barto. poſt glo. in l. ſi ita ſtipulatus. §. ea lege. ff. de uerb. obli. & in l. ſi ita quis. §. fina. ff. de leg. 2. & uide Ioan. And. in ſpec. de ſta. mona. in rubrica, uerſ. dominus meus.

SVMMARIVM.

1 *In interdicto, uti poſſidetis, obtinet, qui iuſtiorem titulum probat, & uide nu. 17. 18. 19. 22. 23.*
Capituli diuiſio.
2 *Iuriſdictionis, honoris, & diſtrictus ſignificatio.*
Poſſeſſorij intentatio ex quibus cognoſcatur, ibid. ad uerſicul. proponebatur.
3 *Probari debet obiectio aliter parum ualeret.*
Litis conteſtatio ſit hic ſuper exceptione, ibid.
In emergenti pronunciatur, ibid.
4 *Teſtium examinandorum commiſſio cui facta ſuper principali, alios ſuper reprobatione non recipit: admittit tamen proteſtationem eius, qui dicit ſe teſtes uelle reprobare, & ratio.*
5 *Aſtringit qui ſe ad duo, debet ea probare, & quando dicatur aſtringere ſe quis, & cautela aduocatorum quæ, nequis aſtringatur. numero 10.*
Teſtes poſſunt in cauſa matrimoniali etiam poſt publicationem atteſtationum produci, & etiam poſt ſententiam, ibid.
6 *Ex præſumptione, quæ ſit contra partem, à iuris tramite non recedendum.*
Iuramentum de malitia poteſt recipi à ſuſpecto, ibid.
Subtilitas approbatur, cum falſitas timetur, ibid.
Ex tunc, aduerbij ſumptio qualis, ibid. in fin.
7 *Tempus dilationis probatoriæ, an ſit utile, an continuum, & quando.*
Tempus currit à die receptions literarum, ibidem uerſic. durum ergo.
Termino dato ad reprobandum teſtes non eſt locus, ſi nullos producat is, cui fuit ſtatutus: ſecus, ſi ſuper principali daretur menſis, & ex tunc aduerſario daretur alius menſis, nã priori menſe præterito, & nihil probante actore, reus facere poterit ſuam probationem in poſteriori.
9 *Contra teſtes exceptiones quæ competant, hic ſex colliguntur, & quæ.*
Teſtium contradictio duplex, ibid. ad dictio. contradicunt.
Leuis opinionis qui dicantur, ibid. in fin.
11 *Corruptionis exceptio quomodo obijcienda ante ſententiam, & quomodo poſt ſententiam.*

12 *Oppoſitio ſuper quo ſit attenditur.*
13 *Probatio melior eccleſiæ quid ad rem, & nume. 16. 17. in fin. & 18. 24.*
14 *Negatiuam aſtruere an hic uideantur eccleſiæ teſtes, & nu. 15. & huiuſmodi quando non probent, ibid.*
Teſtes hic eccleſiæ quomodo intelligendi.
Sub iuriſdictione quæ comprendantur, ibid.
17 *Clandeſtina perceptio quando præſumitur, & nu. 18.*
Contradictio prodeſt, ita ut quis à me ui poſſidere uideatur, ibid.
Scientiam qui allegat, eam probare debet, niſi in caſu, & quo, ibid. uer. qui autem.
In interdicto, uti poſſidetis, qui ſuccumbat, ibid. uer. quocunque, & nu. 18. & an competeret hic eccleſiæ, nu. 19.
18 *Poſſiderene ſufficiat conteſtatæ litis tempore ad obtinendum.*
20 *Interdictum, unde ui, quando locum habeat.*
Expulſo, uel ſpoliato quæ competant remedia, ibid. uer. Expulſo, & nume. 22.
21 *Poſſeſſionem an hic amiſerit eccleſia.*
Poſſidere duo eandem rem quibus caſibus modiſque poſſint, ibidem.
22 *Interdictum, uti poſſidetis, in quibus eccleſiæ competebat, & in quibus interdictum, unde ui, uel ſimilia recuperationis remedia.*
Super turbatione quo caſu non imponeretur communi ſilentium, ibid. uer. ſed & ſecundum, & nu. 26.
In turbatione iuris, uel ſeruitutis datur utile interdictum, & quod nu. 17. & quo caſu agatur iniuriarum. num. 28.
Interdictum, uti poſſidetis, cui, & aduerſus quem detur, ibi. & nu. 23, 26. 27.
23 *Petita attenduntur, & 29. uer. unde.*
24 *Verbum eandem rem, expoſitio, uer. ſed expone.*
25 *Adiudicatio eccleſiæ, & communi quæ ratione fieri potuiſſet, & qua hic non fuit facta, nu. 29. 30.*
26 *Negatoria, & confeſſoria quando dicatur, uer. ſed licet.*
28 *Super moleſtatione quando non agatur niſi iniuriarum.*
29 *Poſſeſſionis adiudicatio quando utrique parti fiat, & 30.*
Abſolutio à petitis tantũ fit, quando nihil petitur aliud à reo, nec agitur ſuper eo, nec lis conteſtatur, ibid. & quare non fuit abſolutum commune quod poſſidebat, nu. 30.
30 *Vexationis, inquietationis, ſiue turbationis modi ab actore ſunt exprimendi: aliter reus ipſum in nullo poterit uexare, uerſi. Ad hoc igitur.*
Dubitationes ut euenire nõ poſſint ex generali libello petentis, aduocatus rei debet eſſe prudens, ibid.
Expreſſio, uel declaratio libelli in actione turbatiua facienda, ibid.
31 *In interdicto uti poſſidetis, non refert quam quæſtionem referat in iudicio tractus, & ratio.*
In eo probationes utriuſque partis recipiuntur, ibi. & qualiter pronuncietur, nu. 40. in fi.
32 *In paritate teſtium contraria dicentium qui præferantur.*
Citra, ſine copula, & citra, cum copula dicere diſcrepat in temporis annumeratione, ibid. ad uer. & citra, & nu. 33. in fin.
33 *Diſtrictus, uocabulum eſt uulgare quorundam populorum, & quarum, & quid ſit.*
Poſſeſſio continuata qualiter probetur, remittit, ibid. ad uerb. poſſedit, & de ruſticis de ea dicentibus, remiſſ. ibid.
34 *Seruitiorum perceptio quid profuit hic communi.*
35 *Verbi reſolutio.*
Homines mei ſine meo conſenſu non poſſunt alterius ſe facere cenſuales. ibid.
Priuilegia quid eccleſiæ profuerint hic, ibid.
Titulum deducere in re poſſeſſoria iuuat ad prælationem, ſi altera pars nullum deduxerit, ibid.
Titulus quando quis non tenetur in poſſeſſorio, ut hic, probare.
Poſſidere ui, uel clam quo caſu quis præſumatur, ut hic commune, ibid. & nu. 38. quando contra præſumatur, nu. 37. in fi.
37 *Pontifex eſt in ordine ſcripturæ præponendus, niſi aliqua ratione fiat contra, ut hic.*
Ordo temporis obſeruatur hic, ibid.
Circa poſſeſſionem præſumitur ex probatione tituli, & prioritate temporis, ibid. in fin.
38 *Poſſeſſionem alicuius ingrediens dicitur uiolentiam committere, niſi probet iuſtam, & quibus in rebus.*
39 *Libelli uerba generalia, & larga ubi ſunt, ſunt etiam generaliter & largè interpretanda.*
Pertinentiarum adiudicatio quando fiat, licet non ſint præteritæ, ibidem.
40 *Sententia debet extendi ad id, de quo fuit actum in modum actionis, ut condemnatio ſequi poſſit, & ſupra nu. 23. 29. 30.*
Super proprietate ferri poteſt ſententia, etiam cum agitur poſſeſſorio. ſi fuit petitum, ibid.
41 *Dominus pro hominibus ſuis quamuis liberis agere poteſt, & ratio.*
Subditorum moleſtatio intelligitur fieri domino, & eius intereſt habere locupletes, ibid.
42 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 43.*
Terminum iudex ex officio ſuo poteſt præfigere ad multa exempla in glo. & nu. 44.
Falſi querela quo tempore excludatur. in prin. & in fin.
Falſitatem teſti non ſine corruptione nunquid ſufficiat probare. §. 1.
An alterutram probare ſufficiat, niſi & iudicem ſecutum fuiſſe falſo, uel corruptè conſtet §. 1. & nu. 44. §. 1.
Aſtringat ſi ſe quis ad duo probanda, quorum alterum ſufficiat, an tunc alterum probare ſufficiat. §. 2.
Poſſidere duo eandem rem quibus caſibus contingat, ibid. §. in glo. bene dicit, & nu. 50.
Poſſeſſionis ſuæ titulum an quis dicere debeat. §. 4. & nu. 51.
Interdicto, uti poſſidetis, quando ſit locus. §. pen. & qualiter in eo ferenda ſententia, & nu. 52.
44 *Additio gloſſarum.*
Ob falſitatem quæ retractentur, ibi. remiſſ.
45 *Falſitatem teſtium qualiter quis probabit ante ſententiam, & qualiter poſt eam.*
46 *Inſtrumentorum appellatione teſtes continentur.*
Corruptos teſtes an ſufficiat probare, ibid.
47 *Sententia lata per falſos teſtes, uel falſa inſtrumenta, an teneat, an ſit retractanda, & quamodo, & quouſque.*
Ad executionem ſententiæ impediẽdam perpetuo datur exceptio, ibid. in fin.
48 *Falſum dixiſſe teſtem quomodo quis probare poteſt.*
49 *Aſtrinxiſſe ad duo probanda quis ſe uidetur, ſi ſe obligauerit expreſsè: ſecus ſi tacitè.*
51 *Titulus cur hic requiritur, & quando quis cogitur eum probare, aliàs fiet condemnatio.*
Titulus eſt iuſta cauſa retinendi, ibid.
52 *Circa interdictum, uti poſſidetis, quidam caſus diuerſi notantur, quibus detur, & quomodo ſuper eo pronunciandum, ibid. uerſic. & addet.*
Sorte, ut dirimatur in paritate probationum, an liceat ad uer. ſorte dirimatur.
Adiudicatio non fit, ſi non petitione porrecta, & lite conteſtata ſit actum, ibid. circa fin. uer. Dicebat hic.

CAPVT IX.

1 a **Licet.** Caſus. Inſ interdicto, uti poſſ. obtinet, qui iuſtiorem[a] titulum probat. Et ſunt. 5. partes. In prima proceſſus deciſa narratio. In ſecunda ibi, Porrò, Fauſtinorũ exceptio contra teſtes eccleſiæ, ipſius eccleſiæ reſponſio, & papæ interlocutio, & interlocutionis ratio. in 3. ibi, Poſt hoc, corruptionis & falſitatis noua exceptio, ipſius admiſſio, probationis & reprobationis commiſsio, in 4. ibi, Quamquàm, teſtes Fauentinorum impugnat. primo probatorios, ſecũdò reprobatorios. Inn. 5. ibi, Ex præmiſſis, allegando concludit pro eccleſia, & pro ipſa pronũciat, & de eodem facte loquitur, ſupra de iur. ca. cum cauſam, & infra de teſtibus, cum cauſam ideſt quod deciditur hic de ꝓſin-

cipio

2 cipio [*Iuriſdictionem*] † *honore, ac diſtrictu*] hæc uerba exponunt Pe. & Abb. ut dicam poſt Inno. infra in magna glo. poſt prin. [*Proponebat*] agẽdo poſſeſſorio, ut patet, infra, dicebat enim ſe prædicta poſſidere, & petebat commune à ſua moleſtatione compeſci [*& infra*] hic deciditur, quod habeſ in præalle. c. cum cauſam [*Publicatis*] [b] & per hoc ſolum non debuit admitti, niſi ſecundum formam, infra tit. 1. præſentium, ſecundum
3 Gof. [*Ac probare*] aliter † parum ualeret obiectio non probata, infra de conſeſ. præben. ſuper [*Non debere*] no. ꝙ ſuper exceptione fit conteſtatio, de quo dic, ut ſupra de offi. dele. prudentiam. §. ſexta [*Interloquendo*] no. in emergenti pronunciari, Inn. de hoc de ordi. cogni. c. 1. [*Compræhenſum*] & ad hoc aſsignatũ, Inn. [*Potuit*] coram Placentino epiſcopo, ut patet, infra titu. 1. cũ cau-
4 ſam, cui fuerat id expreſsè commiſſum, aliàs † cum cõmittitur, ut ſuper principali teſtes recipiat: alios ſuper reprobatione non recipit, cum id ſibi cõmiſſum non ſit: admittit tamen proteſtationem illius, qui dicit ſe uelle teſtes reprobare, & illã in actis redigi faciat: quia ſinè hoc non bene poſſet expediri receptio, ſecundũ Inno. uel quia eſt acceſſorium receptioni commiſſæ ſecundum Hoſtien. & Guil. in ſpe. de teſte. §. qualiter,
5 uerſi. ſed quare apponitur [*Dixiſſent*] ſup. & † ad hæc duo probanda ſe aſtrinxit, ut patet, infra [*Poſt ſententiã*] arguit Hoſti. pro opi. ſua, de qua dixi, ſupra c. iurauit. §. ꝙ poſt publicatas atteſtationes in cauſa matrimonia-
c li poſsint teſtes produci, cum hoc poſsit fieri ẽt [c] poſt ſententiam [*Nonnulli*] forte cardinales, Pe. [*Crederent*]
6 no. Abb. ex † præſumptione, quæ fit contra partẽ, non recedendum à iuris tramite [*Obieciſſe*] poterat recipi
d iuramentum [d] de malitia. §. de iura. calu. c. 2. in fi. li. 6. de reſti. ſpolia. literas [*Subtiliter*] quia de falſitate timebatur, approbatur ſubtilitas: de hoc de iudicijs, dilecti & ſupra de fer. capellanus [*Ex tunc*] finito. ſ. primo
7 menſe [*Altero* † *menſe*] ſed nunquid hoc tempus horum menſium erit utile, uel continuum? Sol. Hoſtien. hic dicit, quòd quandoque de neceſsitate eſt uti
e le. ff. de diuer. & tem. prę. l. prima, & 2. & quando ap. ſit. l. 1. [e] §. dies. quid enim ſi contingat iudicem literam recipere in ramis palmarum. nam per. 15. dies tunc feriabit, uelit, nolit, ſupra de ferijs. c. fi. durum ergo eſſet hoc ſentire, quòd medietas menſis ſic fruſtra laberet producẽti, maximè quando in alia medietate productionem perficere non poſſet, cum terminus currat à tempore receptionis, infra de ap. ſuper eo 2. Quid ſi iu
dex recipiet literam in prin. menſis feriarum meſsiũ, dicit Hoſti. ꝙ aut pars aduerſa conſentiet in prorogatione, aut hoc tempore, cum urgeat neceſsitas, poterunt teſtes recipi. ff. de fere. l. 1. §. fi. ſupra de iudic. c. fi. & de fer. ea. fi. [*Supradicte*] ſi. infra de teſti. præſentium,
ad fi. lib. 6. [*Illorum*] reprobatoriorum producendorũ
8 per commune, ubi ergo† nullos teſtes reprobatorios producat commune, huic termino non eſt locus. Secus, ſi ſuper prin. daretur menſis actori ad probãdum & ex tunc alius menſis reo, nam licet actor primo mẽ ſe nil probauerit, ꝓbationem tamen ſibi neceſſariam reus facere poterit in ſecundo, ſecundum Hoſtien. ratio patens eſt [*Et infra*] hic deciditur, quòd utraque pars teſtes produxit, & poſt redijt ad curiam, & poſt multa allega. papa pronunciat, ut ſupra [*Produxerit*] coram primis, non coram ſecundis, Inn. [*Contradicant*]
9 dicit † Abb. hic colligi. 6. exceptiones, quæ competũt cõtra teſtes. prima de cõtradictione. ſecunda de ſingularitate. tertia de mala fama. 4. de leui opinione. 5. de falſitate. 6. de corruptione. [*Teſtes inducti*] corã ſecũdis iudicibus [*Contradicunt*] non ſinguli ſingulis, ſed ſinguli ſibi ipſis, & ſic non facit pro opi. reprobata, ut infra tit. 1. in noſtra, & de fide inſtrum. imputari [*Leuis*] quia quotidie mentiuntur, licet nullum lædant. Abb.
10 [*Aſtrinxit*] ſed† quando ſe aſtrinxit? dicit Hoſt. eo ipſo, quòd hæc duo, quæ ſequuntur, ſic cõnexè propoſuit. idem eſſet, & ſi copulatiue: ſecus, ſi diſiunctiuè, de hoc ſupra de reſcrip. inter cæteras. unde cauti aduocati in fi. libelli exceptionum, uel articulorum ponunt hãc clauſulam. Non aſtringens ſe ad omnia probãda, &c. ut dixit hic Pe. [*Quod corrupti*] ut colligitur ex glo. 2. &
11 dixit † hic Innocen. & Hoſtien. quando hæc exceptio opponitur ante ſententiam, ſufficit ſic opponi, & prò bari, quòd corrupti falſum dixerunt. ubi autem poſt ſententiã excipitur ante executionem, uel agitur poſt ſententiam ad illam reſcindẽdam, oportet plus addi,
f & probari, ſ. quòd iudex ſecutus [f] dicta ipſorum ſic
g pronũciauit, per iura all. in pri. [g] gl. [*Videantur*] non tamen dixerunt ſufficienter: quia multum prodeſſet, Vinc. [*Penitus*] quaſi nec plenè, nec ſemiplenè [*Nihil dicunt*] ſed nonne† ad dicta iſtorum reprobanda ſufficie
12 bat, ꝙ criminoſi? erãt reſpondeo ſic, ſi ageret ad hoc. Sed nõ agebatur ad hoc: imò fuerãt Fauentini repulſi per interlocutoriam papæ: quia infra terminum ſibi aſsignatum de criminibus nil probauerant, ut ſupra in princi. ſolum ergo de corruptione, & falſitate poſt modum obiecta agitur hic, ſecundum Innocen. [*Numero plures*] quid † ad rem, ſi melius probauit eccleſia,
13 cum probationes iſtæ ſe inuicem non contigant? poterat enim eccleſia habere in locis, de quibus hic agitur, omnem iuriſdictionem, & diſtrictum, & nihilominus commune Fauentiæ poterat ibi habere certa ſeruitia; & ſic non contradicũt ſibi teſtes, qui & ſi ꝺicerent, deberet iudex, ſi fieri poſſet, illos concordare. infra ti. 1. cum tu. reſpon. ſecundum Innocen. multũ ad rem. nec poſſunt ſic ſaluari dicta teſtium: quia ſi eccleſia probauit omnem honorem, diſtrictum, & iuriſdictionem ſe in his locis poſſediſſe; ergo nec cõmune, nec alius potuit ibi iuſtè poſſediſſe ſeruitia. ꝙ enim omnia dixit, nihil ꝓtermiſit. 19. diſt. ſi Romanorum, & ſupra de ma. & obe. ſolitæ. §. pe. ad fi. & hæc innuit hæc litera quando dicit, ꝙ duo infimul &c. ut in-
14 fra eo §. uerſi. cum duo. Sed † ex hoc uidetur, ꝙ teſtes eccleſiæ debeant reprobari tanquam ſuſpecti, quaſi probare aſtruant negatiuam, ſ. ꝙ ſic pertineãt hæc ad eccleſiam, quòd non ad commune, ſupra de cauſa poſſcum eccleſia. §. partibus, in fi. So. aliud eſt, ſi dicat commune non poſsidere, uel eccleſiam tantũmodò poſsidere, & hoc dictum eſt uerè ſuſpectum, ut in dicta decre. cum eccleſia. Et aliud, ſi dicat omnem honorem, &c. ad eccleſiam pertinere. hoc enim dictum in nullo ſuſpectũ eſt, nec poteſt dici, quòd talis teſtis aſtruat negatiuam, & ſic loquitur hic. Sed oppones, & dices, aut per prædicta uerba excluduntur Fauentini, aut non. Si non excluduntur, habent propoſitum, & uidetur quòd dicta teſtium ſaluari poſsint, ut præmiſſum eſt. Si uerò excluduntur, ergo neceſſe eſt, ꝙ dicta teſtium eccleſiæ ſic intelligantur, ꝙ ſic pertineat omnis honor &c. ad eccleſiam, ꝙ non ad commune, & ſic per conſequens negatiuam uidentur probare. ergo, ſicut præmiſſum eſt, reprobandum eſt ipſorum teſtimonium ut ſuſpectum. So. dici poteſt, quòd aliud eſt, ubi teſtis expreſsè aſtruit probare negatiuã, quod omnino eſt reprobandum, ut dictum eſt. & aliud eſt, quando hanc tacitè probet: quia illud non reprobatur, ſed approbat, ut hic, & ar. ff. de hæredi. inſti. ſiquis Sempronium. ff. de regu. iuris, expreſſa nocent, ſecundum Hoſtien. tamen Innoc. notauit hic, quòd dicta
15 iſtorum teſtium ſic ſunt intelligenda, ut per ipſa nec Fauentini, nec alij excludantur: alioquin ſuſpectum eſſet eorum teſtimonium, ut dictum eſt: ſed ſunt ſic intelligenda, ꝙ honorem, diſtrictum, & iuriſdic. omnis iuris exercuit in his locis eccleſia tam in ciuilibus, quàm in criminalibus cauſis, puta iuriſdictionem in

cogni-

cognitione cauſarum, & maleficijs puniendis. Inſup honorabant eam ut dominam ſic ipſam uocando, & eius nuncijs occurrendo deuotè, & cũ honore, & mãdatis eius obediendo. ſed & homines locorum etiam extra iudiciũ diſtringebat eccleſia. fideiſſores, & alias cautiones exigendo, ne illicita perpetrarent. quæ omnia & his ſimilia ſub iuriſdictione comprehendi poſſunt. Sed dices, ſic † ergo nihil prodeſt eccleſiæ, quòd 16 plures, meliores & antiquiores teſtes habuit, cum per ipſos teſtes Fauentinorum ius non tangatur, & per conſequens nil facit ad propoſitũ, quod hic dicit. nec poteſt ſuſtineri litera. infra eo. § uer. cum duo, cum ſecundum hoc teſtes eccleſiæ de Fauentinorum ſeruitijs nihil dicãt, & potuit & debuit eccleſiæ adiudicari omnis honor, diſtrictus, & iuriſdictio, & nihilominus ſeruitia Fauentinis. Ad hoc poteſt reſponderi, quòd melioritas, uel anterioritas teſtium, ut ſic loquamur, non ualet, uel non attenditur quò ad hoc, quin Fauẽtinis potuiſſent adiudicari ſeruitia, dummodò ſaltem per duos teſtes idoneos ipſa probarent ſe percepiſſe, niſi & aliud obſtaret eis. Sed ad hoc, quòd ipſa ſeruitia non habeãt Fauẽtini, facit probatio antiquioris temporis ex parte eccleſiæ facta, ſicut & ſupra de elec. cũ eccleſia Vulterana. §. fi. ad finẽ: quia per hoc eccleſiæ intentio eſt fundata. nam ex quo probauit, quòd omnem honorem &c in eiſdem locis habuerat, Si commune probat, quòd poſtea in eiſdem locis aliqua per 17 ceperit, & poſſederit ſeruitia, præſumitur † quòd talis h perceptio primò clandeſtina[h] fuerit, niſi & commune probaret ꝙ eccleſia ſciuit ipſum & percipere, & intendere iure ſuo uti, & non contradixit. nam ſi contradixiſſet ei, non obeſſet. ff. de aqua quo. l. 1. §. itẽ queritur & §. Trebatius, & §. Ariſt. & §. deinde ait prætor, & ſe. Qui autem allegat ſcientiam, ipſam, probare debet. ff. co. ti. uerius. 82. di. propoſuiſti, niſi uiolentę præſumptiones eſſent contra illum, qui dicit ſe ignoraſſe; quod dic, ut legif & no. ſupra de poſtul. præla. c. 1. §. quod nec ſufficit. Sed ſi probat eccleſia, quòd quã cito hæc ſciuit, contradixit uerbo uel alio modo, ui ab ea poſſidere uidetur, ut in prædictis. §. & ff. uti poſ. i li. 1. [i] §. fi. quocunque iſtorum modorum ſiue clam, ſiue ui ſeruitia commune poſſederit, in interdicto ſuccumbit, Inſti. de interdictis. §. retinendæ, & licet ſola probatio antiquioris temporis eccleſiæ deberet ſufficere: tamen & ei adminiculantur priuilegia, quæ in- 18 duxit, infra eo. §. uerſi. & ex priuilegijs. Adhuc† tamen inſtabis, & dices, quòd pro communi debuit dari ſententia quantum ad ſeruitia, cum ipſum ea, & non eccleſia poſſideret, & ſufficere debet, ſi probat ſe poſſidere tempore litis conteſt. ad hoc, ut in iſto obtineat interdicto, ut. ff. uti poſ. l. 1. §. interdictum autem, & ſequen. & inſtit. de interdict. §. retinendæ. ad hoc dicas non eſſe uerum, quin eccleſia hæc ſeruitia poſſideret. erat enim in poſſeſſione recipiendi hæc & alia ſeruitia, quando uolebat, & licet commune probaſſet ſe poſſediſſe hoc tempore lit. conteſt. tamen quia propter prioritatem temporis poſſeſſiones eccleſiæ euidenter probantur, præſumitur, quòd clandeſtina, uel uiolenta fuit Fauentinorum poſſeſsio. Ideò in hoc interdicto ſuccumbunt, ut dictum eſt, & probatur. ſi. uti poſ. l. 1. §. fi. melioritas autem teſtium eccleſiæ p̃cipuè tunc ualeret, ſi teſtes utriuſque partis de eo tpe loquerẽtur. Hoc ergo ideò hic poſuit: quia forte utri que teſtes probabant, quòd tempore litis conteſta. ea dem ſeruitia recipiebant eccleſia, & commune. Sed eccleſia melius & per meliores teſtes hoc probauit de ſe, & ideo præualent teſtes ſui, infra titu. 1. in præſentia, & ad hoc bene proſequitur. infra eo. §. uerſicu. 19 cum duo, &c. Si adhuc† dices. & ſi ui, uel clam poſſideat commune tamen quia poſſidet, non datur, uti poſſidetis, eccleſiæ contra ipſum: quia ei tantum datur, qui dicit ſe poſſidere, & non aduerſario. ff. uti poſ. k l. 1. §. eſt igitur, & præ.[k] unde & quidam dicunt, quòd in hoc caſu potius debet dari eccleſiæ interdictum, quod ui aut clam, ar. inſti. eo. §. eſt igitur hoc interdictum, & ff. quod ui aut clam. l. 1. 2. & 3. 1. reſpon. ff. de ui & ui arm. l. 1. 1. reſpon. reſpon. imò in hoc caſu, uti poſ. interdictum tatum modò locum habet: quia eccleſia, quæ agit, non dicit ſe expulſam, ſed dicit ſibi turbari poſ. ſuam. In quo caſu, quamuis & ille, qui turbat, poſſideat, ſi tamen ui, aut clam, aut præcario ab aduerſario, datur uti poſ. ff. uti poſ. l. 1. & non interdictum, unde † ui. quod tunc demum locum habet, 20 quando agens dicit ſe expulſum de poſ. quam habebat. ff. de ui & ui ar. l. 1. 1. reſpon. §. 1. & 2. & §. deijcitur, & §. interdictum autem hoc nulli competit. expulſo igitur competit interdictum, unde ui, uel officium iudicis, uel condictio ex prædictis decre. competit eccleſiæ in hoc caſu ad recuperandum illud ius ſeruitiorum, quod poſſidebat commune, & nihilominus datur ei interdictum, uti poſ. ratione uis turbatiuæ, quam patiebatur à cõmuni ſub honore, diſtrictu, & iuriſdict. quę ipſa eccleſia poſſidebat, & ex quo conſtat, quòd ui aut clã poſſideat ab ea commune, & ipſi communi ſilentiũ imponendum ſuper iſtis ſeruitijs: quia aliter non uidetur ceſſare à turbatione, ſeu inquietatione, niſi ipſa ſeruitia omninò dimittat, ſecundum Innocen. ar. opt. ſecundum Hoſtien. ſupra de reſti. ſpo. Piſanis, & ff. uti poſ. l. 1. §. eſt igitur hoc interdictum. §. ait Pedius, & §. perpetuo, & ſe. & l. ſi duo. §. hoc interdictum, & ſe. uſque ad §. creditores. ſed & ſecundum Innocen. quidam aſſerunt, licet nullo iure probetur, ꝙ ſi commune poſſet hæc ſeruitia recipere ſine turbatione iuriũ eccleſiæ, quòd non imponeretur ei ſilentium, quamuis ui, uel clam poſſideret, cum ad hoc non ſit actum, l & interdictum[l] nullam poſſeſsionem dat, uel aufert poſſidenti, ſed tuetur tantummodò poſſeſſorem, ut ſuam poſſeſsionem retinere poſsit. ff. uti poſ. l. 1. 1. reſpon. & §. 2. & 3. nec poteſt turbari, niſi qui poſsidet, & ex ſola ui turbatiua hoc cõpetit interdictum, ut inf. 23 eo. in fi. & in aliis præmiſsis iuribus. & hæc locum † habent, ubi eccleſia petebat in libello, ꝙ commune ceſſaret

ſaret ab inquietatione, & moleſtatione ſua quantum ad ſeruitia in prædictis locis exigenda, & commune referebat ſimiliter tãtum de ipſis ſeruitijs quæſtionẽ, uel dic & plenius, ꝙ in libello petitũ fuit, ꝙ commune ceſſaret à turbatione, ſeu moleſtatione eccleſię ſuper honore, diſtrictu, & iuriſdictione, & cõmune nõ ſeruitiorum, ſed honoris, & diſtrictus, & iuriſdictionis quæſtionem mouebat p̃m Inno. ſed hoc, quod dicitur de ſeruitijs, inducebat ad poſſeſsionem ſuã probandam, quod quantum ad probationem poſſeſsionis prædictorum honoris &c. nihil, aut modicũ faciebat, ut patet in eo, quod legitur & no. ſupra de cauſa 24 poſ. c. fi. & ideo p̃m † Inno. meliores & antiquiores p̃bationes ex parte eccleſiæ habitæ præualuerũt, ut hic dicit. & p̃m hunc intellectum bene ſequitur. i. e. §. uer. cũ duo, &c. Sed exꝑone, quod ibi dicit [*& eandem rem*] ſ. honorẽ diſtrictũ, & iuriſdictionem, de quibus, & nõ de ſeruitijs inter partes principaliter agebat, & ſic plana ſunt omnia, nec aliqua ex hoc ſequitur abſurditas, nec aliquod ius cõtradicit, ſed concor. ſupra de elec: cum eccleſia Vulterana, & ff. uti poſ. ſi duo, & alia præ 25 miſſa iura. Sinautem† cõe confiteretur iuriſdict. ad eccleſiã pertinere, nec de ipſa, uel alijs p̃miſsis quæſtionẽ referret, ſed ſolũmõ aliqua ſeruitia, uel aliqua iura ſpecialia diceret ſe in eiſdem locis habere, & ipſa petiiſſet ſibi adiudicari, & in hoc caſu bene eſſet audiendũ commune, & poſſunt eccleſiæ adiudicari, quæ com- m petit, & cõi ſimiliter iura ſua, argu. ff. uti poſ. [m] l. fi. & ſi 26 † cõmune hæc ſeruitia iuſtè poſsideret, in interdicto, uti poſ. ſuccumberet eccleſia, quod tuetur ſolummodò poſſeſſorem, ut ſupra dictum eſt, ſed licet cõmune iuſtè poſsideret, ſi tamen in proprietate ius non habe ret, daretur eccleſiæ negatoria cõtra ipſum. ff. ſi uſufr. pe. l. uti frui. §. utrũ, de qua negatoria, & ẽt cõfeſſoria ſatis no. ſupra de cau. poſ. cũ eccleſia, & ſupra de iudi- 27 cijs examinata. ꝙ ſi commune† non eſſet in poſſeſsione iſtorum ſeruitiorum, tunc cõtra ipſum daretur ec- n cleſiæ interdictum, [n] quod locum habet non ſolũ qñ quæritur, quis poſsideat, ſed ẽt cõtra eum, qui nõ poſſidet, ſi turbat poſsidentẽ, uel non permittat eum uti iure ſuo, ut. ff. uti poſ. l. 1. §. inter litigatores, & l. ſi duo. 1. reſpon. & §. cum inquilinus, & §. ſe. & §. ſi uicinus. ff. ſi ſeruitus uend. ſicuti. §. Ariſto. illi autem, qui eſt in poſſeſsione talis iuris, uel ſeruitutis datur utile interdi ctum contra turbantes eum, ut in præalle. l. & ff. de in 28 iurijs, iniuriarum. §. fi. & l. ſe. Si † uerò commune, neq; iuriſdictionis, neque iuris, quod in iuriſdictione, uel alijs præmiſsis haberet, quæſtionem refert, ſed temeritate propria controuerſiam, uel moleſtationem faceret, actione iniuriarum tenetur. ff. de act. emp. & vẽ o di. qui pendentem. §. unico. ff. de iniur. l. 1. in prin. ° ei 29 † autem, quod dictũ eſt, ꝙ idcirco imponitur ſilentiũ communi, nec ſentẽtia excipitur de ſeruitijs, quia de ipſis actum non fuit, uidetur eſſe contra id, quod no. Ber. 1. in gl. Bene tamen, ubi no. ꝙ ubi ambo inueniũtur poſsidere, debent modi poſsidendi diſtingui, & utriq; ſua poſſeſsio adiudicari. ſed dicas, ꝙ illud obtinet, ubi neuter ab altero malè poſsidet, ſ. nec ui, nec clã, nec præcario. hic aũt ſola eccleſia egerat. Vnde, q̃uis commune poſtmodum poſſeſsionẽ, & receptionem ſeruitiorum probaſſet, & peteret ipſa ſibi adiudicari, non poterat hoc de iure fieri: quia nec petita fuerant nec ſuper hoc lis fuerat cõteſta. ut patet in eo, qđ p le. & no. ſupra de ordi. cog. cum dilectus. p §. fi. quãuis & dici poſsit, ꝙ ſi commune bene probaſſet ſeruitia, potuiſſet abſolui ab impetitione eccleſię quò ad ipſa, arg. ſupra de elec. querelam. §. pe. & in fi. ſed nõ fieret adiudicatio, ꝙ ſuper eiſdem ſeruitijs nõ moleſtaretur ab eccleſia, cum nec iſtud petitum eſſet, ut dictũ eſt, & uide quod dicam ſuper glo. Bene tñ, ad fi. & eſt hoc ſecundum Ho. expreſsè contra id, quod no. p̃m eundem Inn. ſupra de reſtitu. ſpo. ex conqueſtione. §. fi. u 30 per uer. iudicibus, uer. ſi quis etiam obtulit. hic † aũt p̃m Inn. ideo ẽt quòd ad ſeruitia non fuit abſolutũ cõmune: quia, ſicut præmiſſum eſt, præſumebat, quod ipſum ui, uel clam poſsider et. ad hoc igitur, ut eæ dubitationes euenire non poſsint, ſemper debet actor q exprimere modos uexationis, uel inquietationis q ſiue turbationis. nam ſi nõ exprimantur, & feratur ſententia pro actore, quod à reo decætero nõ uexetur, in nullo decætero uexare poterit ipſum reus; & etiam ſi erat in iuſta poſſeſsione aliquorum ſeruitiorum, ipſa amplius non poterit uti. ergo aduocatus, qui talem libellum recipiet, ſimplex & fatuus poterit reputari, p̃m quod aliàs legitur & no. C. de annali excep l. fi. itẽ 31 † non facimus uim, ꝙ quæſtionem referat tractus in iudicio, contra quem agitur interdicto, uti poſsidetis: quia quicquid proponat, cum uterque cẽſeatur actor & reus, utriuſque partis probationes ſunt recipiẽdæ, & pariter pro iſto, uel pro illo dabitur ſentẽtia, p̃m ꝙ probationes meliores, & efficatiores apparebunt, ut hic apparet, & in eo, qđ le. & not. infra e. §. fi. uer. nos cognoſcẽtes, p̃m Inn. [*Aptiores*] infr. ti. 1. prætereà [*proximiora*] infra ti. 1. in noſtra. & per hoc† dixit Inn. infra de præſcriptione, auditis, ut ibi dixi ſuper uer. exceptionem, ꝙ in paritate teſtium contraria dicentium plus illis creditur, quorum dicta conſonant iuri com munì [*Et citra*] ſi teſtis dicat aliquem poſſediſſe à 40. an nis citra, non eſt probata præſcriptio: quia tẽpus præcedens uſque ad tempus teſtimonij lati uidetur inclu di, & ſic detrahi debet tempus, quo facta fuit citatio, & cõteſtatio, & ſic interruptio, niſi adderet à 40 annis citra, & plus: quia illud, plus, ſatis poteſt adijcere tẽpus 32 motæ litis. ff. de uer. ſig. hæc adiectio, p̃m Gof. idẽ no. de fide inſtr. inter dilectos. dicit etiã & Ho. hic, & ibi, & r Ab. hic, ꝙ iſta copula† hoc uult, ꝙ 60. anni ſunt, ꝙ incœpit poſsidere, & poſtea hucuſque poſſedit: ſed ueri ficatur cum dicitur à 60. annis citra, & ſi uno tantum die poſſederit; alleg. etiam de præſcrip. ad audiendiã, 33 de uer. ſig. Ab. [*Diſtrictu*] uulgare† Lombardorum, & Tuſcorum, & eſt idem, quod territorium, de quo, ff. de uerbor. ſignifi. pupillus. §. territorium, ſecundum s Gof. s [*Poſſedit*] qualiter probetur continua poſſeſsio, uide in ſpe. de proba. §. 1. ad finem. & de ruſticis, qui dicunt aliquem tenuiſſe, & poſſediſſe, uide quod no. ff. de uer. ob. ſtipulatio iſta, habere licere. §. hoc quo- t que t [*A quinquaginta*] & ſic citra. 60. & no. ꝙ infra non ſubmittit copulam dicendo, & citra, ut ſupra ſcđm 34 Hoſtien. [*Aliqua ſeruitia*] ratione † honoris iuriſdictionis diſtrictus & ſupra nõ prodeſt illis quò ad illorum poſſeſsionem probandam: quia duo ſimul &c. prodeſt, ut ſequitur; ad hoc de cauſa poſſ. ca. fi. nec etiam prodeſt eis quantum ad perceptionem ipſorum ſeruitiorum, ſi de ipſa ageretur. nam per præmiſſa patet, ꝙ illa procul dubio &c. ut §. ſequitur, ar. inf. de cenſli cet. & dicit Hoſtiẽ. per hoc interlienare planam decr. quò ad no. ſuper magna gl. poſt Inn. [*Incæperunt*] ideſt 35 † incœpiſſe præſumuntur. & arg. quod homines mei ſine meo conſenſu non poſſunt ſe facere alterius cen ſuales, ſuper quo uide, quod no. de fo. competen. ue- u rum u Hoſtien. [*Ex priuilegijs*] colligitur, quod eſt, infra ſup. in alijs titulis Fauentinorum: alias priuilegia eccleſiæ modicum faciunt quantum ad naturam interdicti, uti poſ. prout poteſt colligi ex ſupradictis in ma gna glo. uel dici poteſt, ꝙ multum faciunt priuilegia: quia commune probationes ſuas induxit ſuper ſeruitijs, & eccleſia ſuper omni iuriſdi. honore & diſtrictu, & qui dixit omne, nil communi reliquit, imò illũ excluſit. prudedenter ergo fecit eccleſia, quæ priuilegia hic induxit, & quantũ potuit ſuam cauſam iuſtifica-

uit,

nit, ut ſi probationes ſuæ communis probationibus
36 præferentur, ar. infra de ſucceſſ. ab inte. ca. fi. plus † dicit Inno. q ſi commune probaſſet ſe primò recepiſſe, & poſſediſſe ſeruitia ante, quã eccleſia in prædictis locis poſſediſſet ominẽ honorẽ, iuriſdictionẽ &c. in hoc caſu non tenetur probare commune aliquem iuſtum titulum ſuæ poſſeſſionis: quia in nullo tunc eſſet præſumptio contra ipſum. Sed quia in re alterius dicit ſe
43 ius aliquod quęſiuiſſe, ſ. ſeruitutẽ ſeruitiorũ, cum omnis res prima facie præſumatur libera, præſumitur, niſi probetur contrariũ, eadẽ ſeruitia ui, vel clam poſſidere. & ſic loquitur, de reſt. ſpo. c. fi. igitur, ſi cõmune aliquem iuſtum titulũ probaſſet, per quẽ contrariã præſcriptionẽ elidere potuiſſet, bñ obtinuiſſet in interdicto, ſm Inn. ad quod ar. Hoſt. per dec. de elec. cũ inter.
37 R. uer. ſanè, & q̃ ibi no. [*Imperator, & Ro. po.*] ordo † præpoſterus, ſupra de iudic. decernimus: ſed forte reſpicit temporis prioritatẽ, ſ. quia primò per imperatores, ſecundò per Romanos pon. hęc data fuerant; & confirmata. Sic ſupra de reſti. in inte. auditis, ſecũdum Hoſti. [*Iuſtam*] ex probatione ergo tituli, & prioritate temporis circa poſſeſſionẽ præſumitur, & cõcludit, quod ſtatim ſequitur [*Sine titulo*] quem nec allegabant, nec
38 probabant [*Temeritate*] no. ex † quo conſtat, quod aliquis poſſidet rem aliquam intrãs poſſeſſionem illius, dicitur uiolentiam cõmitere, uel iniuſtè intrare, niſi
x probet, quòd iuſtè x. & eſt hoc iſtelligendũ de rebus corporalibus, quæ non poſſunt eodem modo à pluribus poſſideri: ſecus ĩcorporalibus, ut no. de iure pa. c. 1. [*Prohiberi*] patet hic, q̃ Fauentini erant rei [*Super iuriſdict.*] iſtud, & quæ ſequuntur, non determinant uerbum præcedẽs, ſ. condemnamus, ſed participium ſe-
39 quens, ſ. ſilentiũ imponẽtes, ſm Inn. [*Et alijs*] cũ † enim uerba libelli generalia & larga fuerint, generaliter & largè intelligenda ſunt, & ſic pronunciandũ ff. de iudicijs, ſi quis intentione, & l. ſolemus, ſupra de cauſa poſſ. c. 3. ad fi. unde, cum adiudicatur alicui res, adiudicari
y poteſt cum ſuis pertinentijs, y ſecundũ Inn. ar. ſupra de re. ſpo. cum ad ſe. infra de fide inſtr. inter dilectos, ſecũdum Hoſt. [*Poſſeſſorium*] retinẽdæ poſſeſsionis, Pe. [*Tantummodo*] imputet † ergo ſibi eccleſia: quia non petijt
40 cõmune ſibi condemnari ſuper interdicto, ideſt quanti ſua intererat pacificè poſſediſſe, quæ condemnatio facta fuiſſet, ſi de hoc fuiſſet actũ, & de intereſſe conſtaret. ff. uti poſſ. ſi duo. §. fi. Hoſti. [*Actum eſt*] alias etiam de propietate pronunciari potuiſſet per ea, quæ probata erant per eccleſiã, probauerat enim curſum temporis cum titulo, per quod de præſcriptione cõſtabat ſm Io. [*Silentium*] & ſic condemnat cõmune ut reus, & ſilentium imponitur ut actori, uterque ergo actor, & reus, ſic ſupra c. prox. Hoſt. [*Per alios*] infra de regu. iu.
41 qui per aliũ [*Habitatores*] not. dominum † pro hominibus ſuis, quamuis liberis, agere poſſe. nam per hoc poteſt colligi hoc fuiſſe petitum: alias cõtra, de ordi. cogni. cum dilectus. §. fi. & infra de decimis, dudum, & ſit illa ratio: quia in moleſtatione hominum intelligitur dominus moleſtari, & intereſt domini locupletes habere, in auct. ut iudices ſine quoquo ſuffra. §. cogitatio, coll. 2. de hoc dicam, infra de ap. dilectis, & facit de
42 priuile. auctoritate, in fi. li. 6. ¶ Glo. 1. † no. terminum præfigi poſſe productioni teſtium: inducit quatuor ſimilia. Secunda gl. primo allc. duas concor. & diſtinguit, an fuerit, uel non mota quæſtio falſi, ſecundũ ponit. q̃ falſitatem teſtiũ ſine corruptione probare non ſufficit. demũ ponit contrariam, quã probat. tertiò tractat, an corruptio ſine falſitate ſufficiat; & arguit pro, & contra. ¶ Vlti. gl. no. quod ſententia per falſas ꝓbationes lata tenet, & ponit tres modos retractandi. ¶ *Glo. ſic uidetur*] no. q̃ liquis ſe ſtringit ad duo &c. inducit unam decere. & duas. ll. at in cõtrarium inducit unam
l. & duas dec. ſecundò quærit, quomodo falſita teſtiũ probet, & reſpõdet dupliciter. tertiò quærit, an altero probato &c. & reſpondet. ¶ *Glo. bene dicit*] ſignat cõtraria, & ſoluit. ¶ *G. ſed quare*] obijcit, opi. ponit, quam reprobat, & ſoluit. ¶ *Glo. bene tamen*] ex ea colligas de inter dicto, vti poſ. quibus detur, cõtra quos, pro quibus rebus, & quomodo in eo ſententietur. ¶ Vlt. glo. ſi gna
43 contrarium, remittit, & aliter ſoluit. ¶ *In † glo. 1. ibi, alicuius*] ſup. da. terminus impetenti poſt, quàm recipiũtur probationes impetiti, & fertur pro ipſo ſententia. ¶ *In glo. 2. ibi, querela*] ſequitur, falſi tẽporalibus præſcriptionibus non excluditur niſi. 20. an. exceptione, ſicut cætera fere crimina [*& ibi, ſecunda, in fi.*] non facit, poſſet dicere. C. de trãſac. ſi ex falſis, in fi. [*& ibi, Diuus*] qui probat cõſpirationem aduerſarij, & teſtibus pecunia corruptis ſic oppreſſum, contra iudicatum reſtituitur [*& ibi, qui agnitis*] uide de cri. fal. ca. 1. in glo. 2. [*& ibi, ſi falſis*] tranſactio, uel pactio facta per falſa inſtrumẽta, etiam ſi ſint iurata, reſcinditur [*& ibi, uer. Venales*] ibi can. eſt lex ſequens [*& ibi, diuus*] & ibi [*querela*] has uide, ſupra eo. in 6. [*ibi, cum precum*] ibi dicebat in petitione eũ, quẽ petebat in ſeruum, natum ex ancilla, & eadẽ petitione dicebat natum ex aſcripticia. ¶ *In glo. ſic, uidetur, ibi. l. ult.*] hanc & ſe. uide de reſcriptis, olim, ſuper ulti. gl. [*& ibi, falſa, in fine*] ſi teſtatator legat Stichum, & Pamphilum Titio, ſi ſui erunt, cum morietur, ſic acccipi debet, ac ſi dixiſſet, Stichum, ſi meus erit, cum moriar, & Pamphilum, ſi meus erit, cũ moriar. vnde altero ante mortẽ alienato, nihilominus alter debetur [*& ibi, optimam*] uide ſupra eo. tertio, ſup. 1. glo. ¶ *In gl. bene dicit, ibi, eum qui*] rogans precario poſſidet, & rogatus etiam [*& ibi, ſic. ff.*] adducit ſimile textui, ibi dicit duorum inſimul dominium, vel poſſeſſionẽ eſſe non poſſe [*& ibi, ſi fundus*] fundum in dotem datũ vir & vxor poſſident quò ad ſatisfactionem euitãdam. ¶ *In glo. ſed quare, ibi, diutinã*] ſequitur, poſſeſsio iure tantum ſucceſſionis ſine iuſto titulo obtẽta prodeſſe ad præſcriptionem hac fola rationẽ non poteſt. ¶ *In glo. quandoque tamen, ibi. §. curare*] vide de libel. obla. c. 2. ſuper. 1. gl. [*& ibi, duo*] ſequitur, inſolidũ precario habere nõ magis poſſunt, quàm duo inſolidum poſſidere [*& ibi, ſi uni*] ex pluribus iudicibus excuſatur à iudicando, ſi iurat ſibi non liquere [*& ibi, ſed ſi quæritur*] ſeruitus nõ conſtituitur per ſententiam, ſed declaratur [*& ibi, Sed cum ambo*] vide ſupra c. ex literis, ſuper gl. 2. [*& ibi, ſi quæ*] hanc & ſe. uide infra de ſortil. c. ul. ſuper glo. ult. ¶ *In glo. pe. ibi. l. 1.*] uide in c. querelam, ſtatim all. ¶ *In † glo. 1. in fi.*] ad idem, ſupra de off. dele. ſuſpicionis, & c. de cauſis, de conuer, coniu. ex publico, de re. ſpo. frequens, de præben. ſi tibi abſenti, de cõceſſ. præben. ſi capitulo, li. 6. & de hoc ſatis in ſpe. de dila. §. 1. in fi. ubi tractat de diuerſis dilationibus iuris; &
z iudicis, & ibi inuenies, q̃d de hoc no. Vin. de exceꝑ. paſtoralis. ¶ *In glo. 2. ibi, retractatur ſententia*] de hoc in ſpe. de reſcripti præſentatione. §. 1. igitur, in fi. ubi etiã tractatur, an ſit idem in falſitate reſcripti, & inſtrumenti procuratorij, & de reſcripto plenè dixi poſt Inn. ſupra de reſcriptis, ſuper literis [*& ibi, Quoſdam*] ſ. Placẽtinum [*& ibi, Diuus*] ubi de hoc, & ibi, lac. Bal. Io. & Azo. dici
45 poteſt † ſm Inn. q̃ ante ſententiã ſufficit indirectè probare teſtes falſum dixiſſe, infra ti. 1. ex tenore. aa directè uerò, uel poſt ſententiam non ſufficit, niſi etiã probet corruptio, uel q̃ alias dolosè teſtis falſum teſtimoniũ dixit, puta odio, uel amore. C. de falſis, nec exemplũ, ad q̃d ſm eum eſt ualidũ ar. quia poſt publicationem nõ poſſunt alij teſtes induci, ut in autẽ. de teſti. §. quia uerò, colla. 7. [*& ibi. l. pe.*] ubi idem tenet Acc. [*& ibi, incurrendus*] & inſtrumentorũ † appellatione teſtes continentur. ff. de fide inſtru. l. 1. infra titu. 2. peruenit [*& ibi, ar. quòd ſic*] & hoc tenent hic Goſſr. & Hoſti. & facit quod no. Ber infra de teſtibus, præſentium, in gl. 2.
46 & hoc

& hoc eſt uerum: quia probata corruptione, apparet illum periurum per capitula, quæ iurauit, quæ not. infra titu. prox. fraternitatis, in ult. glo. ſ. ad hoc. ff. de teſtibus. l. 3. §. lege, & 4. quæ. 3. §. Item, uer. in criminali, l. Iulia [*& ibi, Econtra uidetur*] hoc magis placuit Innoc. quòd credo uerum poſt ſententiam, ut dixi in proxima quæſtione ſecundum eum, & hoc placet Vin. [*&*
47 *ibi, Bene † tenet*] in caſu, ſ. fauore bb pupillorum cc dicitur
bb nulla. C. ſi ex falſis, alleg. l. 1. & 2. Goſ. [*& ibi, Sed retractanda eſt*] nec mirum: quia † retractatur tranſactio, quæ
48 tamen fit de partium uoluntate. C. de tranſac. ſi ex falſis [*& ibi, Quadriennium*] C. de tempo. in inte. reſti. l. fi. [*& ibi 30. annos*] C. de conſtit. pe. l. 2. Pe. & Abb. [*& ibi ad 20.*] Hoſti. de dec. cum uenerabilis, ſtatim all. ponebat de hoc. uer. Accuſas, agis in factum per. i & o. uerecundis falſum uiginti. 30. quatuor annis. & exponebat Pe. I. & O. i. per iudicis officium, & addebat, quòd aliquando excipiẽdo proponit, ut ff. de iudic. ſi prætor. §. Marcellus, & tunc eſt perpetua, ut infra dicam, dixit hic Vinc. quòd ſecundum canones actio criminis nõ clauditur tempore. 24. quæſtio. 3. ecce qua ratione. dixit Ber. Cũ. antiquus doctor iudicem poſt 100. annos poſſe reuocare errorem: quia cum ſecundum canones uſque ad 100. annos & ultra poſsit accuſari, ergo & ſententiam erroneam retractare. Recitat hic Innocen. quoſdam dicere, quòd per directam accuſationem de falſo nũ-
dd quam retractabitur ſententia dd, ſed punietur falſarius. le. Cor. de falſis. Dicebat hic Pe. ad impediendum executionem ſententiæ perpetuò dari exceptionem: quia quæ temporalia ſunt ad agendum, perpetua ſunt ad excipiendum. ff. de doli exce. le. purè [*& ibi, Querela*] ubi de hoc [*& in fi.*] adde, ubi de hoc in gloſſ. pe. uide quod ibi dicam de hoc plene, & in ſpe. de. ſen. prola. §. fina. uerſi. Item oppone, quòd lata eſt, & uer. ſe. ¶ *In gl. no. quòd, ibi, Tres reprobationes*] melius diceret, tres probationes. ¶ *In glo. ſic ſupra ibi, pone*] & cap. cum dilecti. ¶ *In*
49 *glo. ſic uidetur, ibi, falſum † dixiſſe*] cum publicatis atteſtationibus nõ poſſunt teſtes ſuper principali induci, propter quod dixit Vincen. hoc fieri poſſe per dicta aliorum teſtium iam productorum ante publicationem, uel per ſua propria dicta, ſi ſibi contradicunt, uel per inſtrumenta [*& ibi, Recipiendo*] Quidam dicunt ſpeciale, quòd producantur teſtes de nouo contra dicta teſtium, ubi allegatur corruptio, & hæc propter corruptionem connexam: quod tamen non credo, ſ. Vincẽ.
50 [*& ibi, Obligando*] hoc † poteſt eſſe uerum ſecundũ Ho. ubi expreſsè obligauit ſe, dicens quòd non prodeſſet ea probatio, niſi utrunque probaret, & ſic poſſet hoc intelligi, & quod dicitur in fin. & C. de fide inſtru. l. fin. Sed ubi non ſic hoc expreſsit, ſufficit, quòd alterum probet, falſitatem, uel corruptionem, cum talis ſit inteſtabilis, ideſt non admittendus in teſtem. 4. quæſtio. 3. §. inter, uer. l. Iul. [*& in fi.*] de elec. ut circa, lib. 6. in glo.
51 ſi autem. ¶ *In † glo. bene dicit ibi. §. à contrario*] ubi ſatis ee de hoc [*& ibi, Et uxor ſimiliter*] ex. §. ſi fundus, colligitur,
52 quod † uterque poſsidet. Item ſunt quandoque duo domini, alter ſpe, alter re, ſicut pater & filius. ff. de lib. & poſthu. l. in ſuis, ſecundùm Hoſtien. [*& in fi.*] ſecun-
53 dum Ioan. & Tanc. ¶ *In † glo. ſed quare, in fi.*] Hoſtien. di-
54 cit, q̃ ideo requiritur † hic titulus: quia ex eo, q̃ archiepiſcopus probat, quod primò poſſedit, & priuilegia infraſcripta oſtendit, eſt præſumptio contra Fauentinos, quod uiolenter eandẽ poſſeſsionem intrauerint, ſed per probationem iuſti tituli potuiſſent releuari. In hoc enim caſu, ſi quando præſumptio eſt contra reũ, cogitur probare titulum, ideſt iuſtam cauſam retinendi, aut fiet condemnatio, ad hoc de præſc. cap. primo, lib. 6. requiritur etiam titulus propter ſeruitia, quæ ſibi deberi dicebat, ad quæ nõ ſufficit tempus probare, de hoc infra de cẽſ. peruenit ¶ *In glo. nõ. quod, ibi, uideas*] hoc
55 dixit: quia Ioan. hic notauerat. ¶ *In glo. quandoque tamen, inprin.*] Hoſtiẽ. hic † dicebat, no. tres caſus circa hoc interdictum. primus, quando duo contendunt ſe poſsidere eandem rem & eodem modo, & eodem iure. ſecundus, quando duo contendunt ſe poſsidere eandẽ rẽ diuerſo modo, & diuerſo iure. tertius, quando unus ſolus poſsidet, & agit contra alium moleſtantem, uel inquietantem, & de his omnibus potes inſtrui ex glo. [*& ibi, non poſſidet*] hoc teneas, licet contrarium no. ſupra de cauſa poſs. cum dilectus: tamen, ut dicam infra de præſcrip. ueniens, in glo. licet epiſcopus, in fi. datur ei, qui eſt in poſ. rei contra uerũ poſſeſſorem non eiectum [*& ibi, Vt poſſideas*] & addet circa hanc poſſeſsionẽ, uim tibi fieri prohibeo, hoc enim ſemper addit in ſententia iudex, qui de hoc interdicto pronunciat. C. uti poſſ. l. una, ſecundum Innocen. [*& ibi, Superſedeat*] ut ſic partes affectę tædio componant uel inter ſe, uel per communes arbitros. dicit Vin. forte poterit pronunciare utrũque poſsidere medietatem pro indiuiſo, donec de proprietate conſtabit. dicit Innocen. non uidetur ſic pronunciandum, cum hoc petitum non fuerit infra de ſi. licet, dicit etiã, q̃ omni caſu iudex fieri uim prohibebit, & occupata per unum prohibebit per aliũ occupari, uide, quod dixi de elec. Cumana, in glo. ſunt qui dicunt, ad fin. uer. nec ſunt hi [*& ibi, Omnino ſunt pares*] caurelam aduocati in hoc caſu circa poſſeſsionẽ apprehẽdendam, & aduerſarium ea priuandũ, quam recitant hic Pe. & Abb. uide in ſpec. de peti. & poſ. §. 1. uer. no. tamen [*& ibi, Sorte dirimatur*] hoc iuſtius eſt, & de conſuetudine approbatur ſecundum Hoſt. Ac. cõtra. C. uti poſ. l. 1. in gl. ſed qualiter, in fi. cum iudicium ſortis locum nõ habeat in facto incerto, & uide quod dicam, de ſortil. cap. fi. ſuper ult. glo. dictum glo. intelligas, niſi uterque reſiſtet: quia tunc ſe impediunt, ut ibi dicam, quid in beneficialibus, ubi non eſt locus diuiſioni, nec ſorti uide quod dicam de eo, qui mit. in poſ. cum qui, lib. 6. ſuper ult. glo. [*& ibi, Datur poſſidenti*] unde non datur creditori, uel ei, qui eſt in poſſeſsione cauſa rei ſeruandæ, no. de hoc ſupra de do. & contu. contingit, ad fi. ult. glo. Dicebat hic Inno. quòd ſi is, qui egit, uti poſſ. inuenitur non poſsidere, uel reus melius probet ſe poſsidere, abſoluitur reus, ſupra de elec. cum ecclesia, & etiam forte adiudicabitur ſibi res, de qua agitur, ſi de iure ſuo probauerit, ar. ſupra de ele. querelã, ad fi. hoc intelligit Hoſti. ubi de iure ſuo actum eſt ita, q̃ petitione ſuper eo correcta lis fuerit cõteſtata: aliàs ſi de ſola poſſeſsione ſit actum, fatuũ uidetur dicere, quòd daretur ſententia ſuper proprietate, de ordi. cogni. c. 2. & hic in fi. ius tamen poſſeſsionis poſſet ſibi adiudicari, & actori præcipi, quòd ab ipſius rei moleſtatione decætero abſtineret [*& ibi, incorporalibus*] & propriè dicitur quaſi uti poſ. Gof. ¶ *In glo. imò debemus, in fin.*] ſicut alias, infra de priuilegijs, ut priuilegia, ad fi. Hoſti. ¶ *In glo. ult. ibi, & non procuratoria*] & tamen procura. fuerat conteſtatus litem, ut patet, ſupra de iura. calum. cũ cauſam [*& in fi.*] alij dicunt, quòd commune iniuriosè exegerat iſta ſeruitia, & cõtra inniuriantem debuit ferri ſententia, ut. C. de iniuri. l. ult.

ANNOTATIONES.

a ¶ Qui iuſtiorem. Vide ad materiam iſtius c. quod no. Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune, & l. ſi ff. de re iudi. & Innoc. in c. cum ueniſſent, de inſti. & glo. & Bar. in l. ſi de eo. §. fin. de acqui. poſſ. uidelicet an in agenti interdicto, uti poſs. obſtet exceptio dominij, & Bar. in d. §. fi. ponit cautelã, quãdo opponitur de dominio.

b ¶ Publicatis. Adde, quòd publicatio teſtium non eſt de ſubſtantia: quia ſi omittitur, non redditur ſententia nulla ſecundum gl. ſingula. in c. fina. in uer. & iudicijs, de hære. in 6. & Imo. in l. diuus, ff. de re iud. Pe. de Anch. cõſi. 47. incip. omiſſo publicationis.

Etiam

c ¶Etiam. Hoc est generale, ubicunque tale quid opponitur, quod reddat sententiam nullam, uide Bart. in l. diuus, ff. de re iudi. & in l. fi. §. Marcellus, ff. de iudi,
d ¶Iuramentum. Potest etiam adhiberi alia cautela contra excipientem suspectum, quam ponit Ioan. An. in c. quod sicut, in addi. post glo. in fi. addi. post Compo.
e ¶L. 1. Ibi uide glo. & Bar. super rubrica, & Bald. & Salic. in l. superuacuam, C. de temp. in inte. restitu. & per Ioan. And. super glo. in c. super eo, infra præalleg,
f ¶Iudex secutus. Adde Bal. in l, si quis testibus, in 2. col. C. de testi. & in l. falsam, C. si ex fal. instru.
g ¶Præ. Ibi uide Io. An. & in spec. de sen. §. fi. uer. in summa, & uersi. & no. & per Bar. & Sali. C. si ex fal. instr. per totum, maximè in l. fi.
h ¶Clandestina. Facit, quod no. Io. An. infra in glo. no. quòd ex quo, & in c. sæpe, supra de resti. spol. & ibi concor. & uide Bart. in l. clã possidere, ff. de acqui. poss. & in l. 1. §. interdictum autem, & §. hoc interdictum, ff. de uti poss.
i ¶L. 1. Conditio autem, ut hic dicitur, indicat potius uiolentiam, quam clandestinitatem, ut in §. fi. hic alleg. per Bar. & in l. fi. eo. ti.
k ¶Præ. Differentiam inter uim turbatiuam, quæ parit interdictum uti possidetis, & inquietatiuam, quæ parit interdictũ, quod ui aut clam; uide per Barto. in l. extat, ff. quod met. causa, in l. semper, ff. quod ui, aut clam.
l ¶Interdictum. Scilicet quo hic agitur. s. uti possidetis. quoniam tamen est istud etiam restitutorium, uide Bart. in l. 1. §. interdictum autem, ff. uti possi. & ibi uide Libelli formam, sententiæ uide in l. si duo, eo. tit. per Barto. & per ipsum in l. item apud, §. si quis bona, ff. de iniuriis,
m ¶Vti possi. At hic sic non egit conuentus, sed uolebat excludere ecclesiam ab omni onere &c. & sibi adiudicari probando se aliqua percepisse seruitia, ut supra dictum est.
n ¶Interdictum. Et plenius de uerb. signi. Abbate, & per Barto. in l. si prius, ff. de no. ope. nunc,
o ¶In princ. Et in l. iniuriarum, §. si quis, & l. apud §. si quis bona, eo. tit. ubi uide Bar. & Io. And. in c. contingit, el 1. de sent. excommu. & Bar. in l. licitatio, §. quod illicitè. ff. de publica. sed an detur pro hoc aliqua actio publica criminalis, uide Barto. in l. extat, ff. quod met. causa.
p ¶Dilectus. Vide Io. And. in c. ex conquestione, de resti. spo. in glo. impetratis, uersi. si quis etiam, ubi Inno. no. contra. sed Hosti. contra ipsum tenet, quod hic no. ut etiam infra sequitur.
q Inquietationis. Sed an exprimi debet locus, & tempus, & qualitas uexationis, uide Bar. ff. uti poss. l. 1. §. interdictum autem.
r ¶Copula. De qua in tex. ibi, & citra. & uide de hoc plenius Bar. qui allegat istud dictum in l. Celsus, ff. de usu. & uide Bal. in l. indicia, C. de rei uen. & in l. falsus, C. de fu.
s ¶Gof. Vide Io. An. de of. dele. c. fi. lib. 6. & in nouella in §. nec aliquis, & glo. in Cle. ne Romani. §. sane, de elect.
t ¶Quoque. Et ibi uide Bar. & in l. 1. ff. solu. ma. & plenius in l. Celsus, ff. de usur. & Cyn. in l. 1. C. de præscrip. lon. tempo. & ibi Sal.
u ¶Verum. Vide ibi Io. An. in gl. fin. non ad episcopum, facit quod notatur in specu. de feu. §. quoniam. uersi. 10.
x ¶Iuste. Vide Io. An. de resti. spo. sæpe. in glo. dixit Inno. uer. plus, & uide Bar. in l. & ideo. §. Nerarius, ff. de condic. fur. & in l. rem, quæ nobis, ff. de acquir. poss. & uide Ioan. And. de restitu. spo. olim, el primo, in glo. supple.
y ¶Pertinentijs. Si sit taliter, quæ de sui natura habeat pertinentias, illis etiam specificè non petitis; uide no. Ioan. An. post Inno. in c. cum ad sedem, in glo. no. libellum, de resti. spolia.
z ¶Vin. Ista glo. arguit, quòd ex officio iudex possit statuere terminum ad probandum. quod quomodo colligatur, considera ex tex. sed contra glo. facit, quia dilationes dantur cum causæ cognitione, & sic partibus præsentibus. l. in causæ, ff. de mino. & l. à procedente. 3. q. 3. & ad hoc uide in spe. de dila. §. nunc uideamus, in princ. & uer. sequen.
aa ¶Tenore. Istud limita, ut ibi no. Ioan, An. & in c. cum clamor, e. ti. post Inno. & sentit glo. in c. iurauit, supra, & idem quòd hic dicit Ioan. And. no. gl. in uer. dicere, in Clemen. testium, de testi. & uide Bar. Bal. & Salic. in auct. at qui semel, C. de proba. & uide etiam no. Io. An. infra e. sicut, in glo. no. quia,
bb ¶Fauore. Vel etiam quando fertur cõtra absentem ex falsis probationibus, uide Bar. in l. diuus, præalle. & in l. fi prætor. §. Marcellus, ff. de iudicijs, & de transact. uide Cyn. Barro. Bal. & Sali. in l. si ex falsis, infra alle. & de decreto uide Bar. in l. iustè, ff. de acquir. poss. in l. Sciæ egressæ, ff. de tut. & cu. da. ab his.
cc ¶Fauore pupillorum. Adde Bar. & Imo. in l. diuus, post glos. ff. de re iudi. & Imo. in c. fi. in ult. col. infra deposi.
dd ¶Sententia. Facit. §. fi. in l. denunciasse, ff. de adul. & uide Bal. in l. 1. C. de aduo. diuer. iu. & Bar. in prædicto. §. fin. & in l. 3. ff. de prætori. & in l. qui filius, ff. de uerbo. oblig. & Cy. in l. si de causis, C. de fide instrumen.
ee ¶Satis. Et ibi uide Bart. & in l. si duo, ff. uti poss. & §. si duobus uehiculum, alleg. in glos. & uide Ioan. And. in tex. in glos. quid ad rem, uer. nec ob.

SVMMARIVM.

1 *Filium si qui aliquem nominent, & ita communiter reputatur, non creditur postea alteri eorum iuranti contrarium.*
2 *Diuertisse non uidetur, quæ non post multum rediuit, & hoc facit pro filiatione.*
3 *Recognitio filij etiam fit.*
Decretalis hæc loquatur ne de contracto, an contrahendo, ibidem.
4 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Filiationẽ, uel fraternitatem nominatio, uel professio sola non probat, & nu. 6.
De filiatione cum agitur, coniugum assertioni creditur. §. 1. de quo etiam, num. 7.
6 *Additio glossarum.*
Filium habitio non facit, sed præsumptionem, ibid. nu. 6. cui statur, & donec contrarium probetur, ibid.
7 *Filius an sit quis, mulieri potius creditur, & ratio, nisi in casu, & quo.*
Filiatio directè probari non potest, ibid.
In dubio uia tutior eligenda, ibid. uer. uel secundum.
8 *Matrimonium præsumptio licet impediat contrahendum, non dirimit contractum.*

CAPVT X.

1 PEr tuas. Casus. Si † qui nominẽt alia
a quẽ filium [a], & ita communiter reputatur, non creditur postea alteri eorum iuranti contrarium. Communis diuisio. secunda ibi, Quia verò [*Interim*] sinfra septennium, & ex hoc vult. sumere præsumptionẽ, infrascriptum lium suum non esse, Hostiẽ. [*Diuertens*] & forsan alteri
2 adherens [*Non post multum*] quasi non † uideatur diuertisse. ff. de diuor. l. 3. in fi. & hoc facit pro filiatione [*Mulieris*] quæ postea iurauit contrarium propter minas, quas pater Sophiæ inferebat illi. R. pro eo, q̃ ipsam; cognouerat, s. nisi eam duceret in uxorem, vt patet in an. [*Precipuè*] quia & amicorũ suorum, ut in an. [*Recognouit*] Similis † recognitio, de elec. per inquisitionem
3 b Gof. [*Infirmare*] [b] supra de elec. per inquisitionem, Gof. Inno. [*Non potest habere*] si. d. 1. accipe, loquitur in contrahendo, uel dic, ideſt retinere, cum iam duxisset illã, & tunc loquitur in contracto, quod plus concor. an-
4 tiquæ. Secunda † gl. dupliciter obijcit, scilicet pro pri-
5 mo dicto patris, & pro secundo matris, & sol. ¶ *In † glo. 1. non epistolis*] denominatio per epistolã, vt hic, uel per uocem, vt in l. non nudis, non probat filiationem, uel fraternitatem [*& ibi, neque*] sequitur, professio, nec asse ueratio nuncupantiũ filios, qui non sunt, ueritati præiudicant [*& ibi, si pater*] si quis illum hæredem instituit, quem falsò putabat filium, nõ instituturus, eo postea probato aufertur ei hæreditas. ¶ *In glo. 2. ibi, etiam*] cum quæritur de ætate, uel filiatione matris, & auiæ mater-
6 næ professio recipit. ¶ *In † glo. 1. ibi, nominatio*] dicit Host. certè nec habitio facit filium: faciunt tamen hæc præsumptionem siue pro, siue contra. ff. e. l. etiam matris, infra qui fili. sint le. per tuas, & c. transmissæ, cui statur, donec probetur contrarium: sed non præiudicat veri-
7 tati, ut in concor. glo. & ff. e. l. fi. ¶ In † glo. 2. ibi, transmissæ, nisi in contrarium probetur, ut ibi [*& ibi, Qui primò negauit*] indeliberatè hoc facit iratus ex eo, q̃ mulier ab eo diuerterat; ad hoc. C. de iniur. & si non conuicij, & mulier hoc melius nouit, & sic ei potius creditur, infra qui ma. ac. pos. uidetur, Hosti. Sed hoc facit contra respectu secundi testimonij [*& ibi, Filationis*] quæ directè

c rectè probari non potest, quod dic, ut not. supra de fil. pres. Michael, & infra de purga. capitu. accedens [c] [*& in fi.*] Ioan. Sed dicebat Hostien. quomodo huic illegitimæ proli debetur fauor: unde dicebat, quòd ratio poterat esse, quia præsumebatur matrem hoc dicere, ut uitaret mortem filii, ut supra dixi. ff. quod me. causa, l. isti quidem. uel secundum eum hoc accidit; quia primum dictum contrarium secundo dubi-
d tationem [d] inducit, & in dubio uia tutior fuit eligenda, quæ erat in non contrahendo. Sed hæc litera si intelligatur de contracto, illa ratio contradicit. dic ut supra proxi. dixi, & simpliciter tene, quod dixi summando. ¶ *In glo. ult. ibi, præsumptiue*] dicit Hostien. hoc
8 † uerum in hoc casu tum propter periculum animarum, tum propter scandalum: aliàs licet præsumptio impediat contrahendum, non dirimit contractum, de eo, qui cogno. consan. ux. super eo.

ANNOTATIONES.

a ¶Filium. Adde procedere, quando tempore conceptionis maritus fuit præsens, & ad copulam habilis. l. filium, ff. de his, qui sunt sui uel ali. iu. & ita procedat. l. si uicinis sequentibus, C. de nupt. & idem, si esset natus de concubina secundum glo. in c. Michael, de fil. presby. Ancha. in consi. 201.
b ¶Infirmare. Ide tex. sumitur ex l. generaliter, C. de non nu. pe. ut etiam hic dicit glo. 2. ex quo potest probari ad q. de teste, qui extra iudicium, siue intra unum dixit, & aliud in iudicio iuratus dixit, quòd stetur primo dicto. & uide de hoc Bartol. qui hanc l. alle. in l. eas, ff. de fal.
c ¶Recedens. Et per Cy. Bar. Bald. & Sali. in l. non nudis, & l. non epistolis, C. de proba. & per Bar. in l. filium, ff. de his, qui sui sunt uel alie. iur. & l. 1. §. in aliis. ff. de lib. agno. & C. de testam. l. neque professio.
d ¶Dubitationem. Dictum patris, uel matris contra primam asseuerationem ipsorum non nocet filio, prodest autem, uide Bar. in l. filium, ff. de his, qui sunt sui, uel alie. iu. ubi ponit quæstionem de filio reginæ, quæ in morte dixit illum non filium regis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet habere notarium, uel duos uiros, qui scribant acta iudicij, & si non habuerit, quid iuris.*
Iudici non creditur, & quando, ibid. secus, si sunt multi, nu. 3. & secus, si sit cum eo scriptor, ibid.
Capituli diuisio, ibid.
2 *Casus, uel facti species.*
4 *Innocens omni uerbo, credit, & potius, quam condemnetur innocens, absoluendus est nocens, ibid.*
5 *Negatiua quæ probari nequeat.*
Ne ueritati falsitas præiudicet, admittitur etiam in testem, qui aliàs repelleretur, & oportet iudicem cuncta rimari. ibid.
6 *Falsitas propriè dicitur, ibid.*
Iniquitas in iudice, ibid.
Scribere quæ quis dicit in iudicio, utile est, ne quando denegare possit, ibid. uer. Refert.
7 *Adhibere, quid hic significet.*
Aut, hic superfluit, ibid.
Notarius quibus aliis appellationibus nuncupetur, ibid. ad dictio. publicam.
8 *Publicam dicitur habere manum.*
Non refert in prima, an in tertia persona loquatur, ibid.
Circa quod uersetur eius officium remiss. ibidem. & nume. 12. 25. 26. & 28.
9 *Scripturæ eius, uel duorum uirorum loco eius deputatorum ut credatur, quæ sint opus, & nu. 10.*
Actis, uel gestis coram eo, uel eis quando credatur, si non adsit iudex ibid. & num. 10.
De commissione ei facta an credatur, ibid.
11 *Idonei appellatio quid hic uelit.*
Scribendis actis duo uiri qui creantur, an iurare debeant, ibidem.
12 *Scriptorum rerum iudicialium officium quod, & num. 13. uersi. ambo igitur, an sufficiat alterum scribere, & alterum subscribere, ibid. & nu. 13.*
13 *Acta quæ, & quando destrui possint.*
Subscriptio an sufficiat alterius scripturæ, cum sunt ad scribendum duo, ut hic, adhibiti, ibid.
14 *Scribere numquid possint duo ad id adhibiti, per alterum ex se ipsis, uel per extraneum: & an idem, si sit unus tantum.*
Plures si sint ad quid peragendum an & quando unum pro cæteris facere sufficiat, ibid.
15 *Scribendis quæ contingant in foro iudiciario.*
Citationis hic nomen qualiter accipiatur, ibidem ad dictio. citationes.
An citandi potestas nuncio facta sit, & quando in actis adscribenda, ibid.
Citationis literæ sufficit, si sint sigillo iudicis sigillatæ, ibid. & talibus literis creditur super commissione, ibid.
Citatio quæ sit de actis iudicij, ibid.
16 *De citatione facta creditur literis à citatore remissis eius sigillo sigillatis, & de quarundam regionum in hoc consuetudo quæ.*
17 *Citationis commissio, & relatio nuncij qualiter à tabellione scribentur.*
Nuncio soli & tabellioni, siue notario soli quatenus credatur, ibi. uer. & per hoc.
18 *Suppletio ad decretalem.*
Iuramentum calumniæ tacitè potest omitti, ibid.
Interrogationes quo tempore fiant in iudicio, & est nomen generale & quæ eo includantur, ibid. uer. ecce septimum.
Interlocutio non uidetur facienda ante litis contestationem, ibidem.
Et cætera, est uerbum generis, ibid. in fi. & nu. 27.
Testes diligenter examinandi, & quomodo, remittit, ibid.
19 *Iuramenta præcedere depositionem debent testium.*
Instrumenta ex quo producta sunt coram iudice, uel coram alio de ipsius mandato, & in actis descripta, ex eo tempore quibus casibus non agatur ad editionem instrumentorum originalium, sed ad desumptorum, uel exemplatorum, nec ad probationem, quòd sint per publicam confecta manum, ibidem. in prin.
Eis opponere ab initio cum producuntur, is, contra quem producuntur, debet; aliàs imputet sibi, cum sic ea approbauerit. sed hoc non est perpetuum & quando, ibidem. & nume. 20. 21. & 22.
Quid eis apud acta scribere sufficiat, & qualiter fieri productio debeat, eod. nu. 19.
20 *Instrumenta redacta in actis, ut hic & nume. 19. dicitur, fidem faciunt.*
Rescripti commissionis causæ, & procuratorij mandati editio originalium, uel eis docere quando quis amplius non teneatur, ibid. & nu. 21. 22.
21 *Abbreuiaturis ne utatur tabellio, consulit, & ratio, quia exinde magna dubia insurgunt atque litigia, uersiculo, & dicit.*
22 *Delegationes, subdelegationes, & procurationes, & in scriptum redigendæ, & quomodo probentur, & quando, & non dicuntur esse de actis iudicij.*
Cautio, rem ratam, quando locum non habeat in procuratore, ibid. uer. nec obstat.
Procuratorio quis nomine quando non admittatur, ibid.
23 *Testes qui recipit, & eorum dicta in acta redigit, debet scribere secundum sanam æstimationem suam, quanta fides adhibenda sit eis, & nisi fiat quid periculi sequatur, & tenetur proximo. & licet eis contradicere scribenti uacillationem suam nume. 25.*
Vacillationem testium an ex se, uel iudicis imperio, & dictamine scribere notarius debeat & quomodo, & numero 26. & an præsente & audiente teste, ibidem. & numero 25. & nu. 26.
24 *Negligentia, quæ in proprio facto culpanda est, in alieno uituperanda.*

25 *Cap. cum dilectus, de ordi. cogni. cum hac decretali conciliatio, ner. nec obstat.*
26 *Instrumentorum appellatione, quicquid causam instruit, continetur.*
28 *Tabellio, siue notarius intelligitur loqui, & scribere debet de his tantum quæ in sua præsentia & in eodem loco, & die sunt acta.*
Clausula notarij in sententiæ prolatione subscripta, quæ dicit, Actum in tali loco &c. est tantum ad prolationem sententiæ illa die habitam restringenda, & per id cætera narrata non probantur, & quid circa reliqua operetur.
Notarius in hac recitatione actorum qualiter debeat esse cautus, & ratio, ibid. uer. caueat tamen.
29 *Ordo scribendi acta quis.*
Falsitas redargui potest ex loco, & tempore, ibid. in fin.
30 *Personarum nomine qui hic comprehendantur.*
31 *Quòd exemplis scriptorum sumuntur hic conscripta.*
Originalia remanere debent penes scriptores, non iudicem, excipiuntur casus, & qui, ibid. & nu. 32.
Ad originale recurritur, si dubitatio oriatur in sumptis, eique, magis creditur, præterquam si per testes, qui præsentes fuissent, contrarium probaretur. uide etiam nu. 36.
33 *Improuidi qui dicantur iudices.*
Iniqui qui, ibid.
Iudices hanc non obseruare constitutionem qui dicantur, ibid. uersi. ut quia negligit, & quando eis credatur, nu. 35. 36.
34 *Pœnæ huius constitutionis quando sit locus, & est arbitraria.*
35 *Pro processu & sententia quando præsumatur, ad dictio. præsumatur.*
Sententia est de processu.
Cap. ad sedem, uersi. nos priores, cum hoc non discrepat, uersi. & contraria.
37 *Acta uatet, licet non scripta sint, ut hic constituitur, si probari possunt, & qualiter probantur.*
Documentorum & instrumentorum appellatione continentur etiã testes, ibid.
38 *Sententiam an ferre debeat iudex, cui constat litem coteſtatam esse, tabellione hoc idem asserente, remiss.*
39 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 40.*
Tabellionis scripturæ cui sine testium subscriptione credatur, & nume. 44.
Interrogare qui possint in iudicio. §. 3. & num. 48.
Instrumenta communia utrique parti debent edi, & propria quando & quo casu. § ante pe.. & nu. 50. §. 3.
Iudex tenetur parti læsæ, & quibus casibus hic §. penult. & supra num. 34.
Prò iudice præsumi quando uerum, & nu. 51.
41 *Additio glossarum.*
42 *Compromissum dici potest extraordinarium, & ad similitudinem iudiciorum.*
Arbitri uerbo non creditur, ibid.
43 *Tabellio æquialet duobus, & quandoque connumeratur numero testium.*
44 *Quando eius scripturæ credendum sine testibus.*
Cum iudice qui esse præsumantur, ibid. uersi. ad leg. in donationibus, nec consueuit iudex etiam delegatus esse solus, ibid.
Ad leg. in donationibus. C. de donatio. intellectus, ibid.
Solitudo non potest notari, circa ea, quæ publice fiunt, ibid.
Sententia est finis & terminus actorum, & in ea maius periculum uertitur, ibid. in fi.
45 *Nuncio creditur & quò ad quid.*
Iudici uero cur non credatur, est diuersa ratio eius à notario, ibid.
Inter iudicem & partem frequentius oriuntur altercatio, quam.
Inter nuncium, & partem, ibid.
46 *Contumacia probanda.*
Argumento non egemus, ubi quid expressum est, ibid.
47 *Exceptio necessario non est porrigenda in scriptis, sed rediganda tantum.*
Petitio ut detur interest iudicis, actoris, & rei, & quomodo.
48 *Interrogare etiam altera pars alteram, & quando.*
Ponere quis calumnioſè non potest, & ratio, ibid.
Positiones quid releuent ibid. remiss. quæ si negatur, tunc locus est probationibus, nu. 49.
49 *Responsiones ad positiones, quas feci, possum reuocare etiam post quadriennium nondum finito negocio, ad dictio. reuocari.*
Inter confessionem ante litem contestatam, & post eam ius diuersum, ibid.
50 *Priuilegium lite pendente obtentum non ualet.*
51 *Sententiam sufficit exhiberi solam, cum non est ab ea appellatum, nec audiendus qui petat exhiberi acta, attestationes, & alia, nec etiam obstat si de facto exhibeantur, & appareat ex eis iniusta, cum pro ea præsumatur, & an hoc sit indistinctè uerum, & in omnis generis sententijs.*
52 *Sententia nulla an per taciturnitatem partium fiat aliqua.*
Taciturnitas non contradicentis sententiæ nullæ operatur in tacentem oneris probandi translationem, ibid.
Negatiua probatur etiam per acta causæ, ibid. nisi probetur contrarium, ibid. circa fin.

CAPVT XI.

1 Voniam contra. Casus. Iudex †debet habere notarium, vel duos viros idoneos, qui scribant acta iudicij: alias si quid difficultatis emerserit, per superiorem punietur, nec credetur ei super processu, nisi in quantum per acta, aliàs per legitima documenta constabit. & diuiditur decr. in tres partes. In prima constitutionis causa. In secunda constitutio. In tertia pœna 2. ibi, Statuimus, 3. ibi, Iudex. & secundum Hostien. si. ad hoc princ. supra de elec. quia propter, de appella. ut debitus. Exem-
2 plificabat †autem Abb. hanc causam sic, Pone quòd oblatus erat libellus iudici, cui reus receptis induciis cum ad iudicem rediisset, iudex assignauit terminum ad audiendam sententiam. reus negauit lite contesta. ei liquere de causa. iudex contrarium asserebat; quia negatiuam pars probare non poterat, ideò emana-
3 uit hæc constitutio [*Iudicis*] [a] secus, si essent †plures:
a quia tunc eis creditur, infra de accusat. cum dilecti, de
b excess. [b] prælatorum, inter dilectos, §. præterea; & sic seruat Romana ecclesia, licet aliqui contradicant secundum Innocen. & adde quod de hoc no. infra ti. 1. cum à nobis, & de purga. canoni. cum dilectus. & no. secundum Innocen. quòd ex quo creditur duobus iudicibus, uel duobus scriptoribus, ergo uni iudici, & uni scriptori est credendum; quod uerum est secundum Hostien. quia in ore duorum &c. infra tit. 1. in omni, de testam. cum esses, & cap. relatum, infra & ff. de testi. ubi numerus, can. 4. q. 3. [*Innocens*] qui cre-
4 dit †omni uerbo. 22. q. 4. innocens. & potius est absoluendus nocens, quàm condemnandus innocens. ff. de pœnis, absentem. & melius est de misericordia, quàm de rigore reddere rationem. 26. quæstio. 7.
5 allegant, Hostien. [*Veram*] ideſt puram †simplicem, & indeterminatam, Hostien. Item etiam interdum determinata. nam si dicatur, citatus tali die, licet hoc sit falsum; tamen forte deficit probatio. forsan ideò dixit, quandoque ne falsitas, propter has causas interdum in testem admittitur, qui aliàs repelleretur, infra de testibus, capitul. final. propter hoc etiam oportet iudicantem cuncta rimari, trigesima quæstione, quinta, iudicantem, ff. de testibus, carent, secundum
6 Hostien. Falsitas †autem propriè in teste, qui debet uti ueritate. iniquitas in iudice, qui debet uti æquitate, quarta quæstione, quarta capi. primo. [*Veritati*] Refert Valerius lib. 7. cap. 3. exemp. 6. quòd Antonius aduocatus, quę dicebat in iudicio, scribi non sinebat, ut si expediret, negare posset, & sic utebatur eloquentia,

tia, sed abutebatur uerecundia' [*Statuimus*] hic exprimit constitutionis formam [*Ordinario*] quale est. 2. q. 1. in primis, Vinc. & hoc dicitur, ubi locum habet con-
7 stitutio Hostien. [*Adhibeat*] ideſt secum †habeat, uel sibi iungat, aliàs adiungat [*Aut*] hic dicit, quid contineat statutum, uel super quo promulgatur, secundū Host. & istud, aut, superfluit [*Publicam*] ideſt tabellionē. publicum enim gerit officium, & ex eo seruus publicus dicitur. ff. rem pu. sal. fo. l. 2. in fi. dicitur etiam scrinarius, infra de præscrip. ad audientiam, de hæreti. si aduersus, & tabellio, infra de fide instru. c. pe. & notarius, infra de si. c. 1. & tabularius. C. qui te. fac. pos. hac consultissima. §. sed quia tabulariorum, & C. lib. 10. de tabul. l. 1. etiam dicitur scriba, ut ibi. & de diuersis nominibus, & officiis istorum ibi not. in rubrica. hic
8 publicam †manum habere dicitur, & infra de fide in stru. c. 2. nec refert non mutata uerirate, an loquatur, in prima persona, uel 3. infra de conuer. coniug. dudum. à quo uerò constituatur, & qualiter, & circa quod uersetur eius officium, dicam infra ne cleri. uel mona. c. antepe. secundum Hosti. [*aut duos*] si. infra de hæreticis, ut officium. §. uerum, in fi. lib. 6. & dicit In-
9 nocen. non †esse intelligendum, quod soli notario, uel duobus clericis credatur de scriptura processus, puta cum scribunt, talis sic fuit confessus. uel talis testis sic dixit, & sic de cæteris, nisi hæc fiant coram iudi
c ce[c] uel coram alio ad hæc per ipsum deputato. Satis tamē uidetur, quòd iudex ipsum notarium, uel duos uiros deputare possit ad utrumque officium. si receptoris testium, & scriptoris, & hoc habet generalis consuetudo, quæ optima est legum interpres. ff. de legi. minimè, & l. diuturna, & l. si de interpretatione. Re
10 ceptio etiam †testium, positiones, & confessiones ubique recipiuntur, & scribuntur siue in præsentia, siue in absentia iudicis, & dummodò fiant de iudicis mandato, inter acta iudicii computantur: & ualet quia factum iudicis auctoritate est, ac si præsens esset iudex, secundum Innocen. qui tamen remittit ad ea, quæ nota. infra titul. 1. cum à nobis. nam omnia nostra facimus &c. C. de uet. iu. en. l. 1. §. omnibus, uersi. omnia enim, secundùm Hostien. secundum quem sa
num est consilium, quod de auctoritate iudicis, siue
d de commissione per eum facta fides fieri possit non [d] per illum solum, cui committitur, cui non creditur, argum. C. de man. princi. l. una. C. de testibus, l. omnibus, C. de iure fisci, prohibitum, lib. 10. sed per instrumentum alterius tabellionis, uel sigillo autentico sigillatum, infra de fide instrumen. cap. 2. & facit, quod
11 dicam infra super. uer. [*idoneos*] quasi †honestos, & bonæ famæ; de quibus non sit uerimile, quòd aliquam falsitatem committant. ideò autem requirūtur, duo quia iurati non sunt, nec eis est hoc publicum officium cum solita solemnitate iniunctum, secundum Hostien. & sic uidetur uelle Hostien. quod isti iurare non debeant. unde dicebat Abba. non esse iure cau-
e tum, quòd isti iurent: tamen dicit cautius [e] esse, quòd
12 iurent [*qui Fideliter*] hic †dicit, quid scriptores facere debeant. debent enim omnia, quæ occurrunt secundum iudicis præceptum sigillatim, & ordinariè scribere, scripta debent iudices determinare: determinatorum, & propositorum qualitercunque, ex quo sunt in actis redacta, partibus exempla tradere: traditorum exempla retinere; & reddit causam, quare retinentur, & quare sic scribantur, Hostien. [*Acta*]
13 scias, quod †acta certa facta de uoluntate iudicis, & partium destrui possunt. ff. de re iudica. l. acta, nisi negocium, uel lis terminata sit, ut ibi [*Conscribant*] ambo igitur debent scribere, sicut dicitur de pluribus arbitris, quòd aut omnes pronunciabunt, aut nullus, ff. de arbi. non cogendum. §. item si plures, Goffre. dixit tamen Hostien. sufficere, si unus scribat, & alter subscribat, & testificetur coram eo sic actum fuisse. & pro hac parte facit noua decre. quæ tollit argu. Goff. infra de re iudi. cum ab uno, lib. 6. plus dixit hic Innocen. quod isti duo† non solum per alterum ex se subscribere possunt, sed etiam per quemlibet extraneum Ille enim, qui propria manu non scribit, debet per sigillum autenticum, uel suam subscriptionem, uel alio legitimo modo notum facere, quòd hoc sua auctoritate factum est, argum. ff. de admi. tu. ita autem. §. gessisse, de officio deleg. significasti, & c. pastoralis, & c. cum in iure. sic est & in electionibus; quia unus solus pro se, & aliis electionem pronunciet, ut in prædicta decre. cum ab uno. & sic in iudibus, ut ibi. & sic quilibet tabellio chartis per alium factis auctoritatē præstare potest, in aucten. de tabellio. cola. 4. secundum Innocen. sed secundum Hostien. hoc ultimum reprobari uidetur in eo, quod legitur & no. infra de fide instr. c. penul. & ultimo. Item secundum eum, ex quo iudex industriam, & fidelitatem tabellionis, uel duarum personarum elegit, non uidetur, quòd extra neo id committere possit nisi de iudicis auctoritate, ad hoc de officio dele. ca. ulti. §. is autem [*Videlicet*] de
15 this, quæ scribenda occurrunt, specificat 14. ponendo postea clausulam generalem, Hostie. [*Citationes*] ideſt relationes nunciorum citantium, secundum Innoc. & Host. uel ideſt præcepta imposita nunciis de citando, & hoc communiter non seruatur. dixit Inn. quòd litera, per quam datur potestas citandi, scribi debet in
f actis, nisi esset nuncius publicus [f] ad omnes citationes faciendas constitutus. literam uerò citationis sufficit esse sigillatam sigillo iudicis: quia nec est propriè de actis iudicij, sed potius de anteiudicialibus, dicit Host. q prima citatio anteiudicialis dici potest, per quam
g firmatur iudicium, & perpetuatur iurisdictio. [g] Sed & post litem contesta. sæpe oportet partes citari, de quibus citationibus non dubitatur, quin sint iudiciales: & tamen sufficit, quòd litera citatori sigillo iudicis sigilletur, & tali literæ creditur super commissio-
16 ne. & literæ †quam remittit citator suo sigillo signatam, creditur de facta citatione, & hoc habet generalis consuetudo. imò etiam de Gallicana & quarundam aliarum regionum consuetudine probatur citatio facta hoc ipso, quod ille, cui commissa est citatio, remittit literam comissionis ibi apponēdo suum sigillum. facit quod no. in spec. de cita. §. iam de citat. uer. uiso, ad fi. hæc autem omnia quantum ad iudicialia per tabellionem, aut duos uiros idoneos sunt in
17 actis redigenda. sed qualiter †scribet tabellio. respon. quòd scribere potest, quòd iudex iniunxerit nuncio, ut citaret talem, & quòd nuncius reuersus retulit, quòd tali die, & coram talibus citauerat. nam & testes sunt adhibendi, infra de senten. excommu. sacro. & per hoc dicit solutam quæstionem, an credatur nuncio. credetur nempè, cum iuratus est tanquam tabellioni, scilicet prima facie. nam si negetur, per solum nuncium, uel tabellionem non conuincetur negans, ut præallega. decreta. sacro, argumen. de restitution. in integrum ex literis, C. de curiosis. l. fina. libr. 12. C. de accusat. singuli. & secundum hoc dicit
h intelligendum, quod no. de appellat. cum [h] parati, & supra de dolo & contum. cum dilecti, uer. scribebat, & in sum. de do. sub rubrica de contumacia. §. 1. uersi. quid si absens dicat, & sequentibus [*Responsiones*] sup. &
18 †iuramenta. & no. tacitè omitti posse iuramentum calumniæ, quod est uerum, infra de iuramento calum. c. 1. respon. 2. libro sexto; de hoc infra titu. proxi. tuis. [*Interrogationes*] ecce septimum, quod uidebatur præmittendum ante uersi. respon. quia interrogationes fiunt propriè ante litem conte. sed assumpsit sibi hoc

nomen generale, ut & poſitiones, & interrogationes includeret, de quibus tractat glo. Eodem modo poſſet opponi de uerſicu. interlocutiones: quia conſiderato ordine non uideretur ante lit. conteſta. eſſe interloquendum. ſubmittit ergo in fine uerbum generale, & cœtera, ſecundum Hoſtien. [*Teſtium*] qui diligenter ſunt examinandi, de hoc infra titulo primo, cum cauſam, Hoſtien. [*Depoſitiones*] & etiam † iuramenta, quæ depoſitionem præcedunt, infra titu. 1. fraternitatis, in fin. [*Inſtrumentorum*] not. quòd ex quo producta ſunt inſtrumenta coram iudice, uel coram alio de ipſius mandato, & exemplata & in actis redacta, extunc non agitur ad editionem i inſtrumentorum originalium, ad quam etiam non niſi rarò poteſt agi: ſed agitur ad editionem exemplatorum, ideſt in actis redactorum, hoc eſt ipſorum actorum, ad quæ ſemper agitur, ut no. ſupra capit. primo. ¶ Prima enim inſtrumenta translata ſunt in acta. & idem eſt, ſi non ſint exemplata in totum, ſed in talem & in tantam partem, quòd de ipſis non poteſt dubitari; ut ſi in actis ſcriptum P. produxit inſtrumentum, cuius principium tale eſt, & finis tale: quia extunc illud inter acta computatur, ſecundum Innocen. aliàs periculum eſt producenti, ſi ſolum dicatur, Produxit tot inſtrumenta, ut no. in ſpecula. de inſtrumentorum edi. §. uidendum, poſt prin. dixit Hoſtien. ponendum de princ. & fine, quod ceſſet æquiuocatio, & liquido pareat de quo loquitur in inſtrumento. dixit etiam, quòd ex quo talis editio facta, & ſcripta eſt, is qui produxit inſtrumentum, non habet neceſſe i pſum iterũ edere, ideſt probare, quòd fuerit per publicam manum confectum: quia eo ipſo, quòd pro publico fuit productum, & aduerſarius nil oponens tacuit, ipſum uidetur approbaſſe. ff. de procura. Pompo. §. rati. ſupra de offi. deleg. gratum; melius. C. arbitri. tu. l. fi. ibi, Nec enim ſic homo ſimplex, imò magis ſtultus inuenitur, ut in publico inuẽtario contra ſe ſcribi aliquid patiatur, debuit ergo à principio ſaltem proteſtari, infra titu. 1. præſentium, & illa facere in actis redigi, ut hic, uel iudice hoc renuente faciat inde fieri inſtrumentum de proteſtatione, uel literas teſtimoniales autentico ſigillo ſigillatas, argum. de ſenten. excommunicationis. cap. 1. libr. 6. licet autem ſic intelligatur approbatum inſtrumentum, ex quo in actis ſic eſt reductum, oportet tamen iterum illud produci, ut de tenore appareat, ex quo ſic deciſè ſcriptum k eſt. Secus, ſi tantum ſcriptum eſſet, quòd de ipſius tenore conſtaret, ut ſi dicatur. Pe. produxit contra. M. publicum inſtrumẽtum ſcriptum per T. notarium tali die, & loco, in quo continetur, quòd dictus. M. uendidit talem domum tanto precio, & in præſentia talium, cuius inſtrumenti tale erat principium, & talis finis, argum. ff. de le. 1. ſi ſeruus plurium. §. fi. & in eo, quod legitur & no. infra ti. 1. licet ex quadam, uerſic. perſonas. C. de ſentẽ. quæ ſine certa quant. l. 3. & idem uidetur, ſi non redigantur in actis tempus, locus, & nomina teſtium, argum. infra de fide inſtr. cum Io. §. 1. uer. fina. & imputet ſibi is, contra quem producebantur, q tacuit, nec petijt illa in actis redigi, ut ſupra no. hoc uerum, niſi inſtrumentum arguatur de falſo: quia tunc cum die & conſule eſt edendum, ut patet in eo, quod legitur & no. infra de fide inſtru. inter dilectos,
20 §. ſed contra, ſecundum Hoſtien. Inſtrumenta † igitur ſic in actis redacta fidem faciunt, quod etiam dicendum eſt ſecundum Innocen. de reſcriptis commiſſionis, & inſtrumentis procuratorum. hoc enim tutum eſt in actis facere redigi ad cautelam. ſed & ſi redacta non fuerunt, quamuis ante litem conteſta. procura. neceſſe habeat probare mandatum, ut ff. de procura. Pompo. §. rati, & iudex commiſſionem. tamen poſt lit. conteſta. nec procura. neceſſe habet probare mandatum, ut ff. de procura. Pomponius. §. rati, nec iudex
1 commiſſionem. & facit quod no. de elect. capitu. 1. l lib. 6. uel melius ſecundum Innocen. bene debet probare reſcriptum commiſſionis, & procurationem exhibitam in iudicio, & ſcriptum in actis, ſed non tenetur monſtrare ipſa originalia, nec tenorem ipſorum probare, & ſufficit, quòd in actis ſic contineatur. P. exhibuit in iudicio reſcriptum talis papæ: per quod cauſa, quæ uertitur inter eum, & M. ſuper tali re, committebatur tali iudici. idem in inſtrumento procuratorio, nec erit neceſſe inſerere totos tenores
21 illorum. Si uerò non † fuerint in actis redacta, tunc neceſſe eſt probare commiſſionem, & procurationẽ per exhibitionem originalium, ut hic ſatis probatur
m ſecundum Innocen. & de officio dele. cum in iure m, in prima glo. & ſuper illa, & in fi. ſecundum Hoſtien. & dicit, quòd licet prædicta poſſint de iure defendi: quia debet ei imputari, qui tacuit, & nil ultra oppoſuit, uel petiit fieri debere: conſuluit tamen tabellioni, ne talibus abbreuiaturis utatur, cum in tenore, & uerbis inſtrumentorum, & reſcriptorum ſit magnus, & ex his abbreuiaturis quandoque inſurgunt magna dubia, & litigia, per quæ proceſſus cauſarum impediuntur, & partes uexantur, & his eſt occurrendũ. C. de fide inſtrum. l. fin. C. de fruct. & liti. ex. terminato, in fin. ſupra de dolo finem. & accidit, quod de his
n abbreuiaturis no. infra, de n fide inſtrum. cum P. tabel
22 lio. ſunt † igitur ſecundum Innocen. delegationes, & ſubdelegationes, & procurationes redigendæ in ſcriptis, ſicut inſtrumentorum tenores, ut hic dicitur. Nam & inſtrumentorum nomine continetur, quicquid cauſam inſtruere poteſt, vt patet. ff. de fide inſtrument. l. 1. & infra de teſtibus c. peruenit. & ſufficit dicere, hæc ſubdelegatio fuit ſcripta per tales. Alii d. & ſic iudicauit Papa ſecundum Innocen. & Hoſt. quòd delegationes, & ſubdelegationes probãtur per ſola ſigilla delegantium. non enim dicuntur eſſe acta iudicij, nec de proceſſu, cum fiunt partibus abſentibus, & ſine aliqua cauſæ cognitione. & eodem modo probatur procuratio per inſtrumentum exinde confectum, quare tam commiſſio, quam procuratio ante lit. conteſt. & poſt ipſa originalia ſunt probanda. nec obſtat. §. rati: quia cautio de rato locum non habet, niſi ubi de mandato dubitatur, quod eſt ſemper, cum procura. ueriſimiliter dicit ſe habere mandatum, & non probat. nam & tunc non habet neceſſe præciſè probare mandatum, ſed admittitur cum cautione de rato, argum. C. de procura. l. 1. ff. de iure do. plerunque §. fi. & ex hoc procedit, quòd poſt lit. conte. reus non poteſt dicere, ſatiſda: quia dubito, an habeas mandatum; nec præciſè petere, ut probet mãdatum: quia nec ante litem conteſta. præciſè incumbebat onus. Si uerò reus uult probare, quod non habet mandatum, admittendus eſt. & ſi hoc probat, non exigitur ab eo cautio rati: ſed reus ab obſeruatione iudicii abſoluetur: ſed ſi non offerat hoc ſe probaturum, ſed tantum dicat, eum non eſſe ulterius admittẽdum, non admitteretur tanquam procur. niſi de procuratione ſua fidẽ faciat, quod facere poteſt per originale inſtrumentũ, uel per acta iudicii, quibus continetur, quòd eius procuratio fuit exhibita, uel quod poſt dubitationem ſuper hoc ortam, an eſſet procura. admiſſus fuit tanquam procur. argu. ſupra de elect. cum dilecti, uel niſi ſatiſdet. nam licet non cogatur ſatiſdare, ut in §. rati: poteſt tamen hoc facere, ſi uult, ſicut & nouus, procurato. poſt litem conteſta. ſatiſdat. C. de confor. eius, li. l. 2. ſecundum Inn. ſed quod ſupra per eum notatum eſt, magis placet Hoſt. illet etiam, qui teſtes re-
23 cipit, & dicta in acta redigit, ſecundum Innoc. ſcribere debet

debet ſecundum ſuum ſanam æſtimationem quanta fides ſit eis adhibenda, argu. infra eo. cum cauſam, quæ, & c. conſtitutis. 1. & 2. quod dic, ut le. & no. de fide inſtr. conſtitutis, o in fi. & niſi hoc apponat, tale pi-
o culũ poterit accidere. q q̃uis iudex, qui præſens fuit in teſtiũ receptione, & nouit ipſos uacillare. bonã ſententiã ferat contra dicta ipſorũ, tamen iudex ſuperior q̃ de appellatione, uel alio mõ cognoſcet, ferret ſentẽtiã iniuſtã p̃m dicta teſtiũ reuocãdo iuſtam ſententiã. hoc ideo, quia uacillationẽ ignorabit; & ſic ſibi non poterit imputari, de fide inſtru. cum Ioannes, ad fi. &
p ille, per cuius negligentiã hoc accidit, etiam in foro p animę poteſt ſibi timere, cum læſus ſit proximus ſuus pro eo, quod nõ adibuit diligentiã quã debuit in offi
24 cio ſuo; & facit. ſ. eo. c. ad fi. & † negligentiã quæ in proprio facto culpanda eſt, in alienò eſt uituperanda, ff. ſolu. ma. ẽt filios. §. 1. & l. ſi conſtante. §. ſi maritus, de
25 officio archidia. ea quæ, vr etiam † q̃ qui teſtes recipit, debet facere ſcribi in actis audiente ipſo teſte, q̃ eum reputat uacillaſſe. In quo caſu datur poteſtas contradicendi ipſi teſti. partem aũt non oportet eſſe præſentem, nec de hoc ſcire, donec fuit publicatum aliàs nimis impediretur proceſſus cauſarum. nec mireris, ſi ſuper hoc teſtes requiruntur, & contradicens auditur, cum propter hoc ſit puniendus, ut patet infra de
q pænis, ſuperq̃ his. nec obſtat, de ordi. cogni. cum dilectus, ad fi. ibi enim non infligitur pœna teſti. quia teſtis ibi ex proprio dicto non conuincitur ſed abſens, per alios, teſtes reprobatur, hic uerò ex proprio dicto
26 conſtat ipſius malitia, quare ipſum punit. C. de teſti. nullum r, & ſupra ti. 1. c. 2. tabellio † uerò non dẽt hoc
r in actis redigere, niſi bene uideat, & cognoſcat, q̃ uaſ cillauerat. Alii dicunt ſ, q̃ ſi ſolus iudex dicat in receptione teſtis, q̃ teſtis uacillauit, q̃ credendum ſit ei. & tabellio, cui hoc iudex præcipit, debet hoc ſcribere, etiã ſi ipſe tabellio nil de titubatione, uel uacillatione perpendat. & eſt prima ratio; quia tabellio non habet auctoritatem in recipiendo teſtem, ſed in ſcribendo tantum. Iudex uerò auctoritatem habet, & diligẽter examinare debet: & ſi ſibi uidetur, poteſt teſtes uin culare, uel aliter punire, ut in iuribus proxi. alleg. & in quæſtione ponere, de depoſi. c. 1. ff. de quæſtio. per totum, & eum capere. ff. de iniuriis, iniuriarum. 2. reſpõ. Alia ratio, quia iudex ſuperior eſt. unde magis tabellio iudici, contrario credere debet. Eſt & tertia ratio melior: quia tabellio circa ſcripturam intentus non poteſt ita intendere uariationem: uel titubationem, faciei ruborem, pallorem, uel mutationem, ſicut iudex, qui & ſi dictet, ſemper poteſt oculos ad teſtem habere. ergo ei magis credendum eſt, qui ueritatem nouit, infra qui ma. ac. poſ. uidetur. & facit ſecundum Hoſtien. quod no. in ſumma, de teſti. §. quis poſſit eſſe teſtis, ſub. §. & cum cauſa, uer. habet autem, & §. ſuper quibus, per totum. & ideò ſecundum Innocen. ſicut tabellio fideliter tenetur ſcribere, quæ teſtis dicit, ita & ea, quæ pertinent ad iudicis officium. tamen ſi quantum ad hoc cum bona conſcientia poterit ſic ſcribere tabellio, Et iudex mihi tabellioni dixit, ut ſcriberem, quòd teſtis uacillabat. Sed efficacior eſſet ſcriptura, ſi adderet, Et ſic mihi uidebatur, quòd uacillaret, ſi tamen ſic ſe habebat rei ueritas. & debent, quantum magis poſſunt, cum ueritate tamen, modum uacillationis exprimere. & uidetur aliquibus forte non male, quòd hoc ſcribi poſſit etiam teſte abſente, & penitus ignorante, ſecundum Innocen. & hoc placet Hoſtien. tum ne per ipſum teſtem ante ipſius, & aliorum publicationem ſecreta iudicis reuelentur, quod uitandum eſt, C. de falſis, ubi, & quod dicitur infra ti. 1. fraternitatis: tum ne ex eo rancores, odia, litigia, uel bella oriantur, quæ etiam ſunt uitanda. ff. de uſufr. æquiſſimum de reſcriptis, non nulli. §. cum autem: tum ne ex hoc, quod occultum eſt, teſtis infametur, argu. 6. q. 1. ex merito, & c. deteriores: tum quia ſolus iudex, & non alius ex his habet informare ſuum motum. ff. de teſti. ob carmen, & infra ti. 1. præterea hæc uera, dummodò iudex teſti nullam pœnam infligat, uel infligere intendat, aliàs ſeruetur, quod dictum eſt ſupra, dicit autem Innocen. quòd niſi prædicta ſcribat uel ſcribi faciat, dum teſtimonium ſuum profert teſtis, poſtea ſcribi non faciet, nec credetur ei, & hoc tunc placet Hoſtiẽ. quando ex illo intenderet teſtem punire, uel quando id ſcriberetur poſt nimium inrer uallum: aliàs ſi hoc forte uult abſcondere ipſi teſti, cum eo præſente nil diceret, ſed ex quo ille exiuerit incontinenti, & antequam àlius iutromittatur, uel ad alia diuertatur; poterit hoc ſcribi, argu. infra ti. 2. præterea. Sed oppones ſecundum prędicta, tanta poteſtas datur iudici, quòd quaſi ſemper iuſtificare, uel condemnare poterit. dicit Hoſtien. eſto: tamen hoc faeere non poterit ſine graui pœna, de re iudic. ca. 1. libro
27 ſexto. [*Productiones*] hoc eſt decimum: ſub quo comprehendi poteſt omne id, quod cauſam inſtruit. ff. de fide inſtru. l. 1. & infra ti. 2. peruenit. & de his de reſti. ſpolia. cum ad ſedem, [*&c.*] ecce 15. in quo ponit clauſulam generalem, quæ comprehendit omnia præmiſſis ſpecialibus clauſulis, de procura. qui ad agen-
28 dum, lib. 6. [*Quæ occurrerint*] in præſentia † tabellionis, & per hoc & alia, quæ ſequuntur, ſatis patet, quòd licet multa contineantur in inſtrumento; tabellio tamen, qui dicit ſe his interfuiſſe, non intelligitur loqui niſi de his, quæ in eodem loco, & die, & coram ipſo fuerunt acta. unde, ſi iudex ferat ſententiam, & narret, quomodo libellus fuerit oblatus, lis conteſta. poſitum, & iuratum, confeſſum, uel negatum, & probatum, & de proceſſu coram ipſo habito, & poſtea ſequatur ſententia, & de his fiat publicum inſtrumentum, & poſtea concludens tabellio dicat, Actum tali loco, & die in præſentia mea, & talium, hæc clauſula eſt tãtum ad prolationem ſententiæ illa die habitam reſtringenda, & per id narrata non probantur. & facit infra, de priuilegiis, ſi papa, in principio, libro ſexto, & quod no. de cenſib. cum olim, in gloſſa ſecunda. imò & ſi tabellio diceret, Tali die, & loco fuit oblatus libellus, & lis conteſta. tamen adhuc non probarentur prędicta per illud inſtrumentum, quod quantum ad id uidetur tantum teſtimoniale, ſecundum Innocen. & de hoc in ſpeculato. de inſtrumentorum editione. §. reſtat, ad finem, uerſiculo, in ſumm. primum dictum placet. Hoſtien. dicit, quòd ſibi placeret ultimum, ſi ubi Innocen. poſuit teſtimoniale, poſuiſſet recitatorium. nam ſi in modum recitationis id dicat tabellio, uerum eſt, quod dicit. ſed ſi ſingula, ubi & quãdo, & coram quibus, & quòd in ſui præſentia fuerint acta, exprimat, poſtea ſcribẽs ſe ſingulis interfuiſſe, putat Hoſtien. illud teſtimoniale ſufficere quò ad omnia & ſingula præmiſſa, nec uidet rationem ad cõtrarium; all. de conſti. translato, de conſan. & affi. tua. Caueat tamen tabellio, ne in aliquo ipſorum ferat falſum teſtimonium: quia probato, q̃ in aliquo prædictorum fuiſſet abſens, non ſolum reprobaretur ipſius teſtimoniũ, infra ti. 1. ex tenore, ſed etiam inſtrumentum falſum redderetur, & ipſe formidare poſſet pœnam falſi, infra de his, quæ fiunt à prælatis, quanto
29 p̃m Hoſtien. [*Competenti ordine*] quaſi dicat, ordo ſupra dictus non per omnia eſt ſequendus. nam quandoq; antelitẽ cont. fit interrogatio, confeſsio, probatio, interlocutio, & appellatio, Hoſti. [*Tempora*] & ſic redargui poſſet falſitas ex loco, & tempore, infra ti. prox. ex
30 tenore, ſecundum Hoſtien. [*Et perſonas*] iudicum, litigatorum, & illorum, de quibus acta loquuntur, non

testium, quasi actis interfuit, secundum Inno. ar. à cõtrario in auctẽ. de hæredibus, & Falci. §. si uerò absunt, col. 1. secundum Hosti. potius inde sumitur contrarium. & istud uerbũ innuit contrariũ, generaliter dicendo, personas, quod intelligitur de his etiã, corã quibus fiunt acta; ut si expediat, possit ad eos recursus
31 haberi, de sen. exc. sacro [*Conscripta*]. i. scriptorum † exẽpla. nam originalia debent penes scriptores remanere, ut sequitur Host. [*Originalia*] dixit Goff. quòd in casis, ubi sunt duæ partes, conficientur tria scripta, unũ originale remanens penes notariũ, & duo ex illo sumpta, quorum unum dabitur uni parti, & aliud alteri; & si in sumptis oriatur dubitatio, recurretur ad originale, cui magis credetur 9. di. ut ueterũ. 76. di. ieiuniũ, infra de fide inst. si instrumenta. C. de eden. auctẽ. si quis in aliquo. Quod autem dixi, standum originali, hoc uerum secundum Host. nisi per testes, qui præsen-
u tes fuissent, contrarium[u] probaretur, arg. infra. de sen. exc. sacro, & sic potest intelligi. ff. de pœnis, dilectus. Quid. n. si corruptus scriptor, cum reus respondet cõfitetur, scribat, negat, uel è contrario, certe in nouo facto magis credetur testibus. de hoc supra eo. 3. [*Penes*
32 † *scriptores*] ergo, si iudex dicat, quòd uelit, q̃ acta maneant penes eum, & scriptor uelit, q̃ penes se maneãt, præferendus uidetur scriptor per hanc literã, & quia si de sua scriptura dubitaretur, posset sibi periculum imminere. pro iudice facit infra c. fi. sic nudè tractat hoc spe. de testi. §. publicatis, in primo uersi. dixit Gof. infra, c. fi. q̃ ibi de facto originalia remanserãt penes iudices, cum remansisse debuissent penes scriptores per hanc literam; & hoc credo. & facit iuramentũ tabellionis. de quò, dicam infra ne cleri. uel mona. sicut, de facto uidemus, q̃ si notarij sunt officiales episcoporũ, comitum, uel rectorum, qui ciuitatibus præsunt, coguntur finito eorum officio dimittere acta in camera officii, quod gesserunt. æquum tamen esset tales libros, uel acta duplicari. & penes utrosque remanere. pro illo tamẽ more facit, de præscriptione audientiã, & quod no. infra eo. cum causam, in 1. glo. cũ iuribus ibi allegatis [*Remaneant*] dicit quare [*Contentio*] inter iudicem, & partem, uel etiam inter partes ad inuicẽ [*Moderamine*] de omnibus sic fideliter scribendis per notarium, uel duos uiros, & de tradendis sumptis, retentis
33 originalibus [*Improuidos*] qui † nõ aduertunt, quid dicatur, ut scribatur [*Iniquos*] qui corrumpi possunt de facili [*Obseruare*] ut quia negligit habere tabellionem, uel duos uiros idoneos, uel negligit aduertere, quid scribatur, & ꝓpter id aliquod falsum committitur, quod forte postea reprobatur, & sic oportet de nouo ꝓcedi, & grauatur pars laboribus, & retardatur processus
34 secundum Host. [*Emerserit*] si ergo † nil emergat difficile, non est locus pœnæ [*Debita*] ad arbitrium ipsius superioris, supra de offi. dele. de causis, uel satisfaciet de suo, infra de sen. ex. sacro. & secundum Host. si non esset soluendo, alia pœna mulctabitur, infra de male. c. 2. supra de do. & contu. finem [*Castigetur*] prouidetur et iudici contra partem assertionem ipsius temerè ne
35 gantẽ, infra de pœnis, dilectus [*Et ipsius*] non dicit † ipsorum: tamen licet in alio iudicio eis crederet, si plures cẽnt, ut dixi in prin. tñ in suo non, nisi aliter probaret [*Præsumatur*]. s. q̃ fuerit sic actũ. an verò si ꝓstat actũ, præsumat bene actũ, uide, qd̃ dixi, de off. dele. cũ in ure, sup gl. 1. post prin. uer. parũ tñ, & facit quod statim dicã post Ho. [*Processu*] uiua uoce sola, & nuda confir-
36 matio. ut patet in eo, qd̃ sequit, quod extendas ꝓad sen-
x tentiã, quæ est de ꝓcessu[x], quod dic ut plenè dixi de re man. in præsentia. & ꝓria signata in prin. ult. glo. intelligantur, quãdo apparent acta originalia, & auctẽtica,
y pro quibus prima facie præsumẽnt, & si de ꝓcessu agatur, nisi in ipsius reperiatur ꝓria præsumptio, ut
pater. ff. de resti. spoli. cum ad sedẽ, uer. nos priores. hic uerò loquit, quando solus iudex asserit sic processũ, uel sententiatũ, cui non est credẽdum, quantæcumq; sit dignitatis, infra ti. 1. cum à nobis, saluo papa, ut ibi, ar. C. de resta. omnium, ꝑm Host. qui dicit, q̃ quamuis circa horũ ꝓriorum solutionẽ multa sparserit, hæc est uera & plana solutio, dicens hoc iungendũ in sum. de sen. & re iudi. super rubrica de snĩa. §. qualiter proferri
37 debeat. sub. §. is est ordo [*Constiterit*] nam licet ipsa acta non scribantur per tabellionem, aut duos uiros; ualẽt tamen, si probari possunt per confessionem partium uel per testes, uel alio modo ꝑm Inno. ad hoc inducebat Host. q̃ appellatione documentorum, uel instrumentorũ continent etiam testes. ff. de fide instr. l. 1. in-
z fra ti. 2. peruenit; & ad hoc facit 2. q. 7. plerique[z] Goffr. tamen dixerat, q̃ hic uocantur legitima documenta cõfecta per tabellionem, uel duos uiros idoneos. An
38 † uerò iudex, cui constat, lit. conte. esse, tabellione hoc idem asserente, debeat sententiã ferre, cũ illa contestatio nõ sit scripta in actis, uide in spe. de sen. prola. §. iuxta, uer. sed pone, q̃ publicatis. ¶ Propter † qualitatem textus omnes glossas soleo textualiter recitare, excepta ultima, quæ quærit, & ponit solutionem. secundò etiam quærit, & soluit 3. contra primã solutionem po-
40 nit dictum Inno. quod reprobat. ¶ *In* † *glo. 3. ibi, ad hoc*] hæc & sequens dicunt, quòd ex literis, quibus ũtitur aduersarius, & ex productis de archiuo publico habẽ tibus testimonium publicũ fit comparatio. ¶ *In 3. glo. ibi, Si quis postea*] uide in decre. proposuisti, super 1. glo. [*& ibi, §. illud*] uide in prælleg. ca. cum parati, super 3. glo. ¶ *In 4. glo. ibi, nonnunquam*] uide in decre. dilecti, super glo. 2. [*& ibi, contu.*] uide ut lite non contesta. tuæ, super 1. glo. ¶ *In glo. 1. positiones, ibi. §. 1.*] uide in c. prout, super 4. gl. [*& in fi.*] quæstioni intersunt reus, accusans, & aduocati, & facultas interrogãdi dat etiam aduocatis. ¶ *In glo. & taciturnitas, ibi. §. nihil*] uide de resti. spo. cũ ad sedem, super glo. 2. ¶ *In glo. post quam, ibi. l. ul.*] uide de mu. pe. c. 1. super 1. glo. ¶ *In glo. in quo, ibi. l. 1.*] per editionem apparet rescriptum impetratum lite pẽd. & l. fi. præcipit acta publica edi [*& ibi, optimam*] uide supra eo.
aa 3. sup. 1. gl. ¶ *In glo. pe. ibi. si qui, in fi.*] iudex[aa], per quẽ steterit, quominus infra 25. dies testis deponeret, tenetur parti læsæ oẽ damnum resarcire [*& ibi, sancimus*] uide de of. dele. consuluit, in glo. ecce [*& in fi.*] ponit casum ca. prox. all. ¶ *In glo. ul. ibi. §. ult.*] uide in præal. c. sicut, super 3. gl. [*& ibi, publicati*] publicato testamẽto adhibet fides, licet prima scriptura perdat casu, & hoc probetur [*& ibi, cum precibus*] uide supra eo. tertio, super ult. glo.
41 ¶ *In.* † *1. gl. ibi, ex tenore*] & directè per confessionẽ aduersarii, supra de tempo. ordi. dilectus, & de ætate & qualitate. cap. ulti. & infra de confes. c. 1. li. 6. [*& in fi.*] hoc dixit, quia antiqui hoc dixerant. ¶ *In. gl. 2. in fi.*] item po-
42 test † dici secundum Vinc. extraordinarium compromissum, quod ad similitudinem iudiciorum redactũ est. ff. de arbitris, l. 1. & in eo in scriptis proceditur, C. de arbitris. l. penul. nec uerbo arbitri creditur. C. eod. ne in arbitris, Hostien. ¶ *In* † *glo. 3. ibi duobus*] & hoc colligitur ex duabus legibus. prima. ff. de testa. l. Domitius, ubi tabellio connumeratur in numero. 7. testium, qui debent esse in testamento. secunda. C. qui testamenta facere possunt, hac consultissima. §. sed quia tabulariorum, ubi deficiente tabellione adhibentur. 8. testes. ergo. 7. & 8. ponuntur loco tabellionis, Hostien. Si tamen dicas illud speciale in testamento cœci non probat hoc, & de hoc no. ibi. si. quod de clerico ad laicum not. 77. di. monacus, ad finem [*& ibi, Iuratus*] & quia de auctoritate iudicis scribit secundum Pet. [*& ibi, sancimus*] glo. Io. & adde §. si uerò absunt, coll. 1. & uide quod ibi no. aliqui dicunt, illud speciale in inuctario, & vide qd̃ dixi super uer. personas [*& ibi, Illud*]

Illud fiat] ad hoc C. de dona. l. in donationibus, Goffr.
44 & Inno. Prærere à nonne † creditur scripturæ tabellionis, qui testem sine præsentia testium examinat in secreto: sed illud speciale secundum Hostien. quia examinatio sic debet fieri in secreto, infra ti. 1. uenerabili. Item per tabellionem' fit quandoq; plena probatio, in auctẽ. de fide instru. §. si uerò moriantur, coll. 6. & C. de falsis, si quis decurio. Sed Hostien. uidetur, q̃ quando uertitur in dubium, scripturæ tabellionis nõ creditur sine subscriptione, supra de elect. scriptum, §. 1. & quòd præsentia testium requiratur, habetur in auctẽ. de fide instrum. §. si quis igitur, & §. sed & si quis mutui, & §. si uerò. A d l. in donationibus respon det, ut ibi no. in prin. non esse necesse uocari uicinos, sufficere enim debent, qui sunt cum iudice, uel esse præsumuntur, familiares. s. & consiliarii. nec enim circa ea, quæ publicè fiunt, potest solitudo notari, nec consueuit iudex etiam delegatus solus esse; ad hoc. C. de senten. & interloc. cum sententiam. C. de appellat. quoniã iudices. C. de sen. ex breu. reci. l. 1. 2. 3. C. de iudiciis, auctẽ. ad hæc, si administrator, in fi. & præceden. [*& ibi, Sed tutius*] idem Hostien. qui etiam remittit ad ea, quæ no. de fide instrum. c. 2. communiter in lit. contest. & interlocutionibus subscribuntur testes: in aliis non. apud aliquos seruatur, quòd solum in diffinitiua scribuntur, cum illa sit finis, & terminus actorum. ff. de re iudi. l. 1. & ibi maius periculum uertitur; ergo & c. de electio. ubi periculum, in prin. lib. 6. & ibi
bb concor.[bb] ¶ *In glo. ut per hoc, ibi cum parati*] de do. & con-
45 tu. cum dilecti, Phi. [*& ibi, sed hodie*] hoc † dicebat Ioannes sub dubio forte: uel secundum eum saltem quò ad hoc creditur nuncio, ut negans cogatur iurare se non citatum, supra de restit. in integr. ex literis [*& ibi, Iure isto*] istud ius hic non uetat secundum Innoc. & Hostien. Alia enim est ratio in iudice, cuius officium non est citare, & qui debet secum habere notarium, qui sua gesta conscribat. Sed officium est nuncij citare, qui etiam si secum notarium duceret, partes nimium grauarentur, & in hoc adde, quod dixi infra de appel. cum parati. dicebat Goffr. frequentius oritur altercatio inter iudicem, & partem, quàm inter nuncium & partem, & ideò minus creditur iudici, quàm nuncio. ¶ *In glo. quæ continere, ibi ut contumax*] probanda
46 † est enim contumacia[cc] de hoc 2. q. 7. quisquis [*& in fi.*] 74. distin. Honoratus, & 4 q. 5. in summa. ¶ *In glo. & sic patet, ibi, argumentum*] non egemus argumento, quia est expressum. C. de iudic. l. apertissimi; Hostien. ¶ *In*
47 † *glo. exceptio, ibi, in scriptis*] dicit Hostien. quòd exceptio
dd de necessitate non est porrigenda[dd] in scriptis, sed redigenda tantum [*& ibi, primò proponenda*] de hoc infra de re iudi. inter mon. ¶ *In glo. ideo, ibi sententia*] & in hoc interest iudicis, quod ipsa petitio detur in quo interfit actoris, & rei, not. in Clemen. de uerb. signi. sæpe, uer. uerum quia, in glo. 2. [*& in fi.*] & plenius in præalle. constitut. sæpe, post princi. in glo. datur per hoc.
48 ¶ *In glo. 1. positiones, ibi, ponere*] interrogare † non: quia calumniosè posset interrogare, sed non calumniosè ponere, cum id habeat necesse probare: fatcor tamen, quòd pars apertè post, quàm posuit, interrogare possit, Ioan. & Vincen. [*& ibi, Confessionem*] quid hoc releuet, ex quo reus contestando negauit, no. in prælleg. constitu. sæpe, uer. & quia, in glo. 2. [*& in fi.*] de hoc in specu. depositi. §. 3. uersi. sed patronus [¶ *In glo. & taciturnitas, ibi, scribi*] & † negatio; & tunc locus est probationibus, de quibus statim submittit, secundum Hostien. [*& ibi, Si seruus*] 2. & infra de confess. ca. 2. lib. 6. [*& ibi, Reuocari*] etiam post quadriennium, nondum finito negocio, infra de resti. in inte. ca. 2. lib. 6. [*& ibi, Post litem cont.*] no. quod glo. innuit diuersum ius esse inter confessionem factam ante litem conte. & post.
Cui conuenit quod not. ff. de donatio. l. quidam; ut de quod dixi de confess. cap. ulti. in glo. an hæc loca. ¶ *In*
50 *glo. ut sciatur, ibi, competenti*] ut sciatur † an lite penden. sit obtentum. nam si esset priuilegium, non ualeret, infra, titu. 1. causam. secundum Ioan. & Vinc. ¶ *In glo. licet, ibi. sic in primis*] & infra de re iudi. cap. ultimo, libr. 6. ubi de hoc in 1. glo. ¶ *In glo. post quam ibi, admittitur*] ante sententiam, post in causa appel. secus, infra de fide instrum. cum Ioannes [*& inst.*] adde quod ibi dixi super uersi. renunciatum. ¶ *In glo. in quo, ibi, in omnibus*] & infra de re iudi. abba. ad finem, li. 6. ubi de hoc [*& ibi. debet edi*] quod dic, ut infra de priuileg. cum personæ,
51 in fin. 1. respon. lib. 6. ¶ *In* † *glo. ult. ibi. §. illud*] de hoc supee pra, de renunc. [ee] in præsentia, in glo. hic est argum. & hic adde, quod ibi dixi in fin. & infra de appellati. cum speciali, in glo. antepenul. [*& ibi, Ratione processus*] dicebat enim, quòd si condemnauit aliquem in centum, & condemnatus, qui non appellauit, dicat sententiam iniustam, & super hoc petat exhiberi acta, attestationes, & alia, ut ex ipsis appareat iniusta sententia, non est audiendus. & si de facto iam produxerit acta, licet ex eis non probetur sententia iusta; non tamen propter hoc reuocabitur sententia: imò plus uidetur secundum eum, quòd si dixisset, quòd per A. & B. fuisset probatum, & sibi nil probetur per illos testes, præsumitur tamen pro sententia, argum. de renunc. in præsentia. ff. de re iud. causam. ff. de re iudic. cum prolatis. argumen. contra de re iudic. cum
ff Bertoldus[ff] uersi. no. de hoc, & ibi dicam in glo. forte. Sed ad prædicta obiicit Hostien. si in sententia expressum esset per A. & B. probatum, & per acta appareret contrarium, uidetur error expressus in sententia. unde facta de hoc fide uideretur sententia retractanda, argum. in eo, quod legitur & no. de re iudic. cap. 1. & super hoc etiam essent acta prioris iudicii recensenda, de restitu. spolia. cum ad sedem, uersi. nos prioris. C. de edend. l. 2. Sed respondet, illud uerum, quando fuit appellatum. Nec obstat de re iudica. cap. 1. illud enim loquitur, cum sententia lata est contra ordinem iudiciorum: sed Innocen. locutus est, quando contra ius litigatoris profertur sententia, quæ 10. diebus elapsis transit in rem iudicatam, & sibi imputet, qui non appellauit, infra de re iudica. cum inter uos.
gg nec ob. de pur. uul.[gg] capitu. 2. quia ibi notorium erat non tenere sententiam: tum quia reus per probationem à iure improbatam fuerat condemnatus: tum quia publicè contrarium est repertum eius, quod uidebatur fuisse prebatum. unde bene potuit sententia retractari infra, de appella. solicitudinem. §. Si uerò notorium. dixit etiam Inno. quòd cum in sententiis spiritualibus, excommunicationis, scilicet suspensionis, & interdicti certus ordo iudiciarius sit seruandus, idem in eis, quod in aliis est censendum, ut si ab eis non sit appellatum, præsumatur pro iudice: aliàs non. & in hoc secundum Hostien. adde quod no. de offi. ordi. ad reprimendam. §. 1. uideas de his, quæ dixi in decre. in præsentia [*& ibi, Nulla*] bene dicit g. tamen
52 † hoc puto, & forsan fuit de mente Inno. hh ut etiã ii
hh ipse exprimit, de officio delega. cum in iure. quòd
ii præsentia, & taciturnitas hoc operetur, quòd transfert onus probandi in tacentem. & si dicas, quomodo probabit negatiuam: respon. per acta causæ, quibus productis, exquo non apparet lit. contesta. habebitur pro non contestata, nisi uictor probet contrarium; ad hoc optime, supra de restitu. spolia. cum ad sedem, ad finem, & facit de priuilegiis, cum olim, el. 1. C. de rebus creditis. l. fina. Et si hoc de facto deficeret, locus esset decreta. infra de confessis, lib. 6. & uide quod dixi in materia negatiuæ, supra de electione, bonæ, 1.

ANNOTATIONES.

a ¶Iudicis. Adde illud non procedere in causis modicis, tex. & Bar. in auctẽ. nisi breuiores, C. de sen. ex breu. reci. & in c. si quis cum clero. 11. q. 1.

b ¶De excess. Non dum causa pendet coram ipsis per hoc cap. sed post, forte in causa appellationis, ut no. in c. cum a nobis, infra ti. pro. de arbitro autem, an ipsius dicto credatur, uide Ioan. And. de arbi. c. 1 li. 6. & per Bal. in l. ne in arbitris, C. de arbi. & uide infra in glo. non dicit.

c Coram iudice. Adde glo. primam in l. acta, ff. de re iudi. & Paul. de Castro in l. actorum, ff. eo. ti.

d ¶Possit non. Hoc placet Bal. in auctẽ. apud eloquentissimum, C. de fide instru. Bar. autem in l. ex testa. ff. de testa. tur. & Sali. in prædicta auctẽ. tenent, quòd credatur tali commissario, si sit notarius actorum illius causæ, ibi uide per ipsos, uide Bald. in l. fin. §. cum igitur, ff. de iur. deli.

e ¶Cautius. Vide, quæ no. Bar. in l. Theopompus, ff. de do. præle. quæ faciunt ad materiam, & quod iurare debeant, facit l. comparationes, & quod ibi no. C. de fide instru. & C. de secun. nup. l. hac edictali §. illud, cum ibi no. uidetur tamen ualere, quod gerunt ẽt ipsis non iuratis, cum non sit iure caurum, pro quo facit auctẽt. decernimus, & quod ibi no. C. de arbi. & uide glo. in l. iureiur. C. de testi. & ibi Bar.

f ¶Publicus. Quia tali omnino credendum est per citantem & per iudicem, cum dixit se citasse, maxime quando infra territorium sui iudicis citat. & scias, quòd etiam uilis potest esse nuncius etiã infamis. & uide Bar. in extrauaganti. ad reprimendum, in glo. nuncium, & se. lo. tamen And. uidetur tenere contrarium in seruo in spe. de test. §. 1. uer. item quòd est seruus.

g ¶Iurisdictio. Vide Ioan. And. de feriis. c. fi. in glo. non solum, uer. sed conuertamus, & in decisione Rotæ conclusione. 94.

h ¶De ap. cum. Ibi uide Ioan. And. & Guil. in spec. de cita. §. sequitur, uer. sed nunquid creditur, & super illo plenissimè per Io. An. & uide Cy. in l. fi. C. de exhi. reis, & Bar. in l. 1. §. cura. ff. de offi. præfec. ur. & Bar. in extrauaganti ad reprimendum, in uersi. per nuncium, & ut uidebis in locis prædictis, plerique tenent contra illud dictum Io. And. & Host. & uide glo. ut per hoc, & super illa Ioan. And. infra.

i ¶Editionem. Nisi in casu, de quo loquitur infra uer. hoc uerum, ubi uide, & omnis falsitas extunc instrumenti apparens non imputatur producenti, sed notatio, uide Bal. in l. nostrum, C. de testi.

K ¶Scriptum. Vide Cy. Bal. & Sali. in auctẽ. si quis in aliquo, C. de edendo, & in l. fi. C. de fide instr. & Bar. in l. tutor, qui repertorii, & l. chirographis, ff. de admi. tut. & Bal. in l. instru. C. de fide icom.

l ¶Electi. c. 1. Ibi uide glo. no. quæ incip. ubi etiam, & uide Bart. ol. in §. rati, præalle. & ipsum Cy. & Bal. & Sali. in l. fi. C. de procu.

m ¶Cum in iure. Vide Bal. & Sali. in auctẽ. si quis in aliquo, C. de edendo, & uide glo. in c. 1. de se. pol. & fruc. in glo. fi.

n ¶No. Infra de. & de dictione, &c. & infra quæ sunt abbreuiaturæ, uide per Bar. in l. Gallus, §. uidendum, ff. de lib. & post.

o ¶Constituris. Et uide Bar. in l. 3. in prin. ff. de testi. & plenius in l. de minore. §. plurimum, ff. de quæstio. & in spe. de teste. §. non tractatum, & uer. considerare.

p ¶In foro. Et in foro iudiciali uidetur tenere parti ad interesse, ar. eius, quod dicitur de iudice negligente, & c. ex suscepto, de fo. compe. & c. ibi se. per glo.

q ¶Super. Et C. de testi. nullum. & ibi uide Bald. Sali. & an clericus uacillans coram iudice seculari possit ab illo puniri, ibi uide, & per Io. And. de foro compe. uerum, in glo. sua magna, ad fi. & Fe. dericum de Senis in consil. 99.

r ¶Nullum. Vide glo. & Io. And. in c. 2. de or. cogni. & c. uerum, de fo. compe. in glo. sua magna ad fi.

s ¶Alij dicunt. Non uidetur opi. ista diuersa à supra proxima: quia & ibi generaliter loquitur, de quolibet examinatore, sit iudex, uel notarius, cui sit commissa examinatio.

t In glo. Vide Cy. Bart. Bal. & Sali. in auctẽ. si quis in aliquo, C. de edendo, & Bar. in l. secundum, ff. de uerb. ob. & facit quod ipse no. in l. si stipulatus, §. Chrysogonus, ff. de uer. ob. & in l. prædia, ff. de ac. poss. & in l. post dotem, & ibi per Bal. ff. so. matri. & per ipsum in l. ex his uerbis, ubi ponit dictum Inno. C. de testa. mili.

u ¶Contrarium. Nec mirum, quia instrumentum, eriam cum testibus scriptum potest per testes reprobari, ut infra de fi. instr. cum Ioannes, & ibi no. & uide Ioan. And. in glo. dixit hic Inno.

x ¶Processu. Vide Bar. in l. non intelligitur §. neq;, ff. de iur. fis. & in spe. de sen. §. 1. in princi. & ibi plene Io. And.

y ¶Etiam si de. Vide Io. An. in c. in præsentia, præall. & in c. bene, el. 2. super gl. sic infra, supra de ele. & uide Bar. in l. fi. C. de sen. ex bre ui. reci. ubi dicit, quòd in illis causis, in quibus potest sine scripto ferri sententia, in illis soli iudici creditur de actis, quod est ualde no.

z ¶Plerique. Vide Barto. in l. pe. C. de arbi. ubi uidetur dicere scripturam necessariam, & testes debere deponere talem actum factũ per notarium, & ipsius manu scriptum, & sic sentit scripturam necessariam; uide in decis. Rotæ, conclusione 341.

aa ¶Iudex. Dum dicunt, quòd si iudex omisit aliqua facere scribi, tenetur parti resarcire expensas; adde c. tua nos. infra de homi. & Bar. in l. fi. ff. de uari. & extraordi. cogni.

bb ¶Concor. In testamento autem, quod fit apud acta, requirũtur testes, quicquid sit de actis iudiciariis, uide in l. causam, & in l. sancimus, C. de testa. & ibi docto. & Bal. & Sali.

cc ¶Probanda est. uide Bar. in l. multum interest, ff. de condit. & demon. & in l. si finita. §. Iulianus, ff. de damno infec.

dd ¶Porrigenda. Fallit in exceptione non numeratæ pecuniæ, & dotis, ut auctẽ. hanc autem. C. de non nume. pecu. & ibi uide com munem per doc. & Sali.

ee ¶De renunciatione. in præsentia. Adde Imo. Hostien. do. Anto. & Innoc. in d. c. in præsentia, & tex. in l. Herennius. §. Caia. ff. de euictio. & glo. in l. 1. in glo. magna ad fi. C. si aduer. credi. & spec. in ti. de instru. edi. §. restat.

ff ¶Bertoldus. Vide Bar. Bald. & Sali. in l. 1. C. de erro. cal. & Bal. in l. qui te, ff. de excu. tu. & Io. And. in c. Romana. de sen. exc. li. 6.

gg ¶Vul. c. ibi uide in glo. & super illa Io. And. & per ipsum in c. fraternitatis, super glo. propter quem, & uide quò ad secundum proximam rationem bonam l. ff. de condi. sine causa l. 2. & ibi Bar. & glo. & doc. in l. si fideiussor. §. in omnibus, ff. man. & Bal. & Sali. in l. 1. C. de condi. indeb. & in spec. de sen. exc. §. fi. uer. illud autem.

hh ¶Inno. Imò non uidetur de mente ipsius, ut patet in princi. additionis proximæ, maximè in uersi. imò plus.

ii ¶Vt etiam. Dum hæc glo. dixit, quòd si daretur sententia, &c. non bene reprobat Inno. quia Inno. loquitur, quando dubium est, an processus interceserit, & litis conte. & si. op. glo. habet locum, quando certum est, quòd non interceserunt, Bal.

SVMMARIVM.

1 *Purgatio, quòd quis non deliquerit, recipienda non est, si probari potest reum deliquisse.*
Lex pro consuetudine sumitur hic, ibid.
2 *Consuetudo non inducta ex scientia principis, uel contra bonos mores & contra rationale m naturalem non ualet, nec à principe posterior roborari potest.*
Insontes, ideſt inculpabiles, ibid. in fin.
3 *Pro iure iurante & quomodo lex est iniqua Saxoniæ.*
Leges duæ iniquæ Saxoniæ, & quæ à Carolo latæ, ibid.
Laicus etiam refrenari potest à mala consuetudine per ecclesiam, & ratio, ibid.
4 *Negatiuæ probatio non admittenda, nisi simul, cum probatur affirmatiua.*
Non tamen sufficit iuramentum, præterquam in duobus casibus, & quibus, ibid. &
5 *Epilogus, & additio glossarum. nu. 6.*
Purgario uicissitudinaria an liceat, & ad eam quis cogatur, ibid.
Compurgator an & quando habeat obligatum eum, quem purgauit, ad se purgandum, ibid.
Obligatio ex pacto fortior est naturali, ibid. uersicu. uel secundum eum.
Donatio non est, quod datur ex obligatione, ibid. in fin.
7 *Purgationi locum ubi est, non sufficit iuramentum purgandi.*

CAPVT XI.

1 AD nostram. Casus. Sit probari potest reum deliquisse, eius purgatio, quòd non deliquerit, recipienda non est[a]. & ponit prauam consuetudinem, quam secundò seruari prohibet ibi, Nolentes [*Legi*] ideſt consuetudini: sic de spon. c. 1. [*Regni*] forte ideo non ualebat: quia non erat inducta de scientia principis, qui poterat ibi legem dare. ff. de legi
2 bus, de quibus[b]. uel dic secundum Inn. & Host. quia erat contra naturalem rationem, de qua in glos. & contra bonos mores etiam per principem non poterat roborari 12. di. illa, de consuetu. cap. fin. [*Probatur*] per sacramentum olim. C. de testi. l. omnibus [*Insontes*] ideſt

3 ideſt inculpabiles. & dicit Host. q hæc lex† est in Saxonia, ubi si fur tenẽs in una manu rem furtiuam sub supertunicali, & cũ alia uelit iurare, q rem illam nec habet, nec scit, absoluitur, nec auditur agens, si petat inspici, quid habet in reliqua manu, & dicunt sibi hanc. l. datam à Carolo, sicut & aliam iniquam, de qua, infra de spon. c. 1. [*A clero*] saltem. nam nec per laicos est seruanda, & in talibus potest laicus refrenari, de consuet. c. 3. & pen. saltem propter peccatum, de iudic. no uit, p̃m Host. [*Probari*] not. p̃m Hosti. pro eo, quod habes de confessi. c. 1. libr. 6. [*Audiatis*] non† admisso reliquo, qui uult probare affirmatiuam. Si enim simul cum illo probare uellet, mos ei gerendus esset, supra de restit. spoliat. c. 1. supra eod. licet: non tamen sufficit iuramentum nisi ab aduersario, uel ex causa per iudicem deferetur; quod dic, ut infra de iureiuran. c. fi. p̃m
c Inno.[c] ¶Secunda† glo. respondet per quæstionem, in
5 quo erat hęc consuetudo contraria iuri, & respondet
6 dupliciter. ¶*Int† gl. 1. ibi, Sui similes*] ut patet in an. in qua etiam dicitur, q tales uicissim se purgabãt. propter q dicebat Vinc. compurgatorem non habere naturaliter obligatum eum, quem purgauit, ut etiam eũ purget. cõtra de testamentis, cum in officijs. dicit tamen, q teneor te purgare in causa iusta, sicut tu me. uel p̃m eũ illa naturalis obligatio non est talis, qualis illa, quæ
d oritur ex pacto. illa enim[d] fortior est, & uenit in compensationem. ff. de compen. etiam; & si soluitur, nõ dicitur donatio. ff. de compen. hoc iure. §. pen. [*Et in fi.*]
7 Hostiẽ. intelligit† quoquo modo, ideſt per se tantùm, cum tamen etiam in casu, quo locus est purgationi, non sufficiat iuramentum purgandi, de confessi. ca. 1. cum si. ¶ *In glo. ult. in fi.*] sicut nec in crimine notorio, infra de pur. ca. cap. penul.

ANNOTATIONES.

a ¶Recipienda non est. dicit do. Bald. in l. fi. in ult. col. C. de proba. per istum tex. quòd si constat de crimine per testes à iure approbatos, dicitur probatio plenissima, nec recipitur negatiua probatio in contrarium.

b ¶Quibus. Ibi uide Bart. & plenius d. Bart. de Salic. in reper. illius. l. & doct. de consuet. c. fi. & in summa ibi per Ioan. Andr.

c Innocent. Actore ergo plenè probante, non debet grauari suppletione iramenti, supra eodem capitu. secundo, nec reus releuatur contra probationem plenam actoris per iuramentum, ut hic.

d ¶Enim. De illa naturali obstat, de qua loquitur, capit. cum in officijs, uide Barto. in l. ex hoc iure, ff. de iusti. & iure, & in illa per d. Barto. de Salic. in repetitione, & per Bart. in l. sed & si lege. §. consuluit, ff. de pet. hær. & in l. qui testamento, ff. de fideiuss. & ibi no. in §. consuluit idem, quod hic not. Vinc.

SVMMARIVM.

1 *Fines diœcesium probantur per libros antiquos, adminicula, testes, & famam, & qualiter hæc intelligantur, uide num. 10.*
2 *Limites per quæ distingui soleant, & de limitibus quæritur etiam præbendarum, & quibus probentur rationibus, num. 3. uersi. uel per, & num. 4.*
3 *Librorum nomine quæ contineantur.*
Chartis legatis libri non continentur, ibid.
4 *Finium, seu limitum diuisio potest denuò fieri secundum antiquam famam, et quo casu possit fieri semper ex quo incœpta est, nu. 5. & quando positi, num. 6.*
Decretalis hæc quando locum habeat, ibid. et de qua actione loquatur, num. 5. uide etiam num. 6.
Titulus in ecclesiasticis rebus desideratur, & quando quis cogatur titulum suæ possessionis dicere, ibid. uersi. dicit etiam.
Officium iudicis imploratur in defectu tituli, ibid.
Possessio quando non prosit, ibid. & num. 5. in fi.
5 *Contra possessorem, uel detentorem non possidens suas debet actiones dirigere.*
6 *Prouinciarum, & episcopatuum, & parochiarum diuisio quando facta.*
Mutationes successu temporis fiunt etiam in episcopatibus, multis modis, ibid. uersic. sed & secundum.
Cathedræ, uel episcopatus erectio non uno fit modo, & destructio pari modo.
Cap. plures. 16. q. 1. intellect. ibid. uersic. nec obstat.
7 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 8.*
Limitum diuisio per quæ probetur.
Senibus rusticis creditur in antiquis. §. 1.
Singula quæ non prosunt, multa iuuant. §. 2. & num. 1c. §. 1.
9 *Additio glossarum.*
10 *Libri qui probent antiqui.*
Sculpturæ, uita sancti alicuius, priuilegia quid probent in causa finium, ibid. uersi. ubi uerò.

CAPVT XII.

1 VM causam: Casus. Fines† diœcesum probãtur per libros antiquos, adminicula, testes, & famam. & potest esse communis diuisio. se cũda ibi. Minus, & de eodem facto loquitur, supra de procura. c. auditis [*Limitatione*] dicit hic Goff. q limites
2 †solent distingui per flumina, & riuos aquarũ, per castella, & per uillas; puta castrum, uel uilla sit unius diœcesis, citra uerò sit alterius. quandoque etiam distinguuntur per mõtes, ut totus mons sit unius diœcesis, reliquum alterius. quandoque per cacumina montium, ut scilicet illa sint limina, uel limitationes [*Diœcesis*] quandoq; quæritur de limitatione agrorum, uel præbendarum, de præscrip. quia iudicante, supra eod.
3 ex literis [*Libros*] nomine†librorum continentur omnia uolumina siue in chartis, siue in membranis, uel qualibet alia materia. ff. de leg. 3. librorum. chartis uerò legatis libri iam facti non continentur, eod. titul. l. chartis, Vinc. [*Alio modo*] ut per recognitionem, infra de censibus, cum olim, per confessio. supra de confes. c. ult. per iuramenti delationem. 16. q. 3. q dilectio, per uiolẽtam præsumptionem. 32. q. 1. dixit, Goff. & Abb.
4 [*Famam*] dicebat† hic Inno. q ubi factum constare nõ potest, posset fieri diuisio de nouo p̃m antiquam famam; ad idem 16. q. 3. inter memoratos. dicit etiã hãc decre. posse inteiligi, ubi nullus est in possessione, uel est in possessione, nõ tamen constat de diuisione, uel quòd sibi per Papam fuit assignata, uel per Metropolitanum, uel primatem adiudicata, supra de for. competen. sanè, uel de aliquo alio iusto titulo, qui in ecclesia sticis rebus desideratur, infra de præscript. si diligenti; & ideo in hoc casu iustè imploratur officium iudicis ad diuisionem faciendam, ad quam adminicula operantur, ut præmissum est, & infra sequitur, & paret in eo, quod legitur, & not. infra de reli. domi. c. 1. sed contra, quia sufficit, q possideat, ut patet in eo, quod legitur, & nota. supra eod. ex literis. nec cogitur aliquis titulum suæ possessionis dicere. C. de peti. hære. cogi. nã & præsumendum est, q bene possideat, nisi probetur contrarium, arg. de præsump. dudum, & melius. C. de rei uen. l. fi. Sol. hæc uera sunt, ubi nescitur ueritas, nec sciri potest, & ubi non est præsumptio contra possidẽtẽ, ut patet, C. eo. siue possidetis, & 100. dist. cõtra morem. at hic secus, cum hæc terra de nouo temporibus istius papæ, Sancti Honorij tertij ad cultum Christi re dijsset. unde satis constare, quod non erant episcopatus diuisi, uel erat præsumptio uehemens in contrarium, p̃m Inn. uel constabat, q uterque episcoporum occupauerat de terra, & extenderat limites suos quantũ potuerat, & adhuc extendere conabatur. unde constabat, q talis possessio non debebat prodesse, quini-
5 mò non†agebat hic de locis possessis. tunc enim non possidens contra possessorem, seu etiam detentorem suas deberet dirigere actiones. ff. de rei uen. officium,

supra eod.ex literis,supra de foro compe.sanè, nec de
beret sibi ius dicere. C.unde ui.si quis in tãtam,& 16.
q.6.placuit:sed agebatur hic de diuisione, & limitatio
ne,ad quam ex quo incœpta est, non obstante posses
sione alterutrius,semper agi potest,ut hic;& 16.q.3.li-
cet in regulis,& c.seq.& supra eod.c.ex literis, sm̄ Ho-
6 stien.Sed†adhuc sm̄ Inno.non uidetur hæc incertitu
do locum habere posse, cum etiam ante aduentum
Christi prouinciæ diuersæ fuerũt,& sm̄ illam diuisio-
nem Apostoli postea statuerũt primates,archiepisco-
pos,& episcopos.80.dist.c.1.& 98.dist.c.1.Sed dic,ꝙ li-
cet Apostoli ordinauerint, in quibus locis essent epi-
scopi,non tamen distinxerunt episcopatuum fines,se
cundùm Inn.unde sm̄ Host.in primitiua ecclesia om
nia erant confusa, & etiam parochiani omnes com-
munes erant, quare & quem unus episcopus excom-
municabat,alius absoluebat. Sed & sm̄ Inn.& si Apo
stoli aliqua diuiserint, nõ tamen omnia. potest etiam
esse,ꝙ postea fuit immutatum.nam & multoties con
ditiones locorum successu temporum uariantur.un-
de & ꝙ primo unus tenebat,modo tenet alius.secun-
dùm Innoc.mutantur etiam sm̄ Host.& diuiduntur,
ac uniũtur episcopatus ex causa sm̄ domini Papæ be-
neplacitum,& priuantur etiam ciuitates honore epi-
scopali,& alijs ecclesiis subiiciũtur,ut patet 7.q.1.mu-
tationes, & 17.q.2.§.sicut.25.q.2.ita nos, & legitur &
not.infra de excessi.prælatorum,sicut unire,& etiam
de nouo erigitur cathedra;ita,ꝙ nec alij subijcitur,vel
unitur,supra de maio.& obed.cum inferior,quando-
que uero erigitur, & alij subijcitur, uel unitur, & hæc
etiam eadem unio reuocatur,ut patet in eo.quod le-
gitur,& not.infra ne sede uacan.c.1.nec ob. sm̄ Inno.
16.q.1. plures:quia loquitur, quando erant plures pa-
rochiæ limitatæ,sed de aliquo loco dubitabatur,infra
cuius fines essent,quam & vterque litigantium se pos
sidere dicebat, in quo casu est secundum formam ibi
traditam procedẽdum,uel potest intelligi, quando in
terdictum uti poss.hinc & inde intentabatur.potest &
illud capitulum intelligi in eodẽ casu, in quo, & istud
c.loquitur.Sed tunc intelligendum est, ꝙ illud c.corri
gitur,uel sm̄ illud intelligitur,ut uidelicet istę pręsum
ptiones,de quibus hic loquitur,ibi addantur,& subau
diantur,quod melius est,ut patet.ff.de legi.non est no
uum,& l.seq.C.de inoffi.doti.l.unica.fallit autem hoc
primo illa regula,ꝙ in nullius bonis est &c.instit.de re
rum diui.§.ferę igitur. secũdò illa quæsita ex hostibus
nostra fiunt,institution.de rerum diui.§.interea: quia
non sunt spiritualia ab alio occupanda, nisi Christi,
uel eiusdem Vicarij auctoritate,ut in eo,quod legitur,
& not.supra de clericis pereg.c.fi.de offi.Arch. cum sa
tis,uel saltem auctoritate canonis,à quo istud quãdo-
que, & ex causa conceditur; ut 16.q.3.placuit, & infra
de præscript.c.1.secundum Inn.quod potest,cum etiã
posuit hic Abb.ꝙ nec sine Vicarij Christi auctoritate
fit,ut patet supra de transla.episcopi.c.2.§.sed nec,uer-
si.præsertim.Sed quicquid supra dicatur,illud certum
est secundum Hos.ꝙ non fuit certa diuisio ecclesiarũ
facta usque ad tempus Dionisij.ut probatur 13.q.1.ec
clesia,& legitur, & not.infra de his, quæ fiunt à præla-
tis,pastoralis.1.respõ.quæ & postea potuit mutari,uel
offuscari,ut patet. ff.finium reg. in finalibus, & in eo,
quod not.supra eod.glo.mutantur.Ideoque, quando
cunque de limitatione occurrit dubium, & ad ipsam
limitationem agi potest, putat esse recurredum ad ea,
7 quæ hic leguntur.¶Prima†glo.not.ꝙ antiquorum li-
a brorum a &c.inducit tria similia. ¶*In 1.† glo.ibi.§.illud*]
8 hanc,& se.uide supra eod.quoniam, super 3.gl.[*& ibi,*
Census] hanc & seq.uide supra eod.3.super ult.glos.[*&*
ibi, scripturas] uide de fide instru.c.2.in 1.glos.¶*In glo.2.*
ibi, Si chorus] ibi iurisconsultus inducit uerbum, rusti-
corum dicentium,pecuniam sine peculio fragilem es
se,peculium uocantes,quod præsidij causa reponitur
[*& ibi, Non habetur*] ut de opere facto [*& ibi.§.Quæ argu-*
menta] can.in præ.§.sæpe.¶*In glo.ult.ibi,Sancimus*] contra
ria uoluntas,de qua constabat,& cursus decennij tol-
lunt primum testamentum, non alterum tantùm [*&*
ibi, si quis sæpius] uide ut lite non contesta.accedens. 2.
9 super glo.pen.¶*In † glo.1.Ad audientiam*] uide de hoc in
5.glo.12.dist.habeo,Vin. [*& ibi,Cum ex literis*] ibi credi-
tur registro [*& ibi,Sanè*] 2.& 3.q.7.postulatus,Vincẽ.&
Goff. [*& ibi, Albo*] de quo in Clemen.de iudi.dudum,
in princ.& uide,quod ibi not. [*& ibi, Prætoris*] uel quę
ponebatur ante ostium.ff.de institu.sed & si.§.proscri-
10 bere,Vin.& Goff. [*& in fi.*] dicit hic†Host.ꝙ licet præ-
dicta sic cõfusè, & generaliter sint notata,non tamen
omnia faciunt plenam fidem,sed illa solum,quę reser
uata sunt sub custodia publica, & fideli. Alia uerò ad-
miniculantur. quid enim si reperitur scriptum in ali-
quo libro ecclesiæ,ꝙ domus talis,uel uinea debet cer-
tum cẽsum, an hoc probet, arbitrabitur bonus iudex
b consideratis iuribus prædictis b. nam iam sunt cẽtum
anni,sacerdos potuisset scribere, ꝙ tota prouiucia sua
erat,nec de facili ei credetur sine alijs adminiculis. C.
eo.instrumenta.Vbi uerò uita alicuius sancti,sculptu-
ra lapidũ,priuilegia mona.cui subest ecclesia,concor-
dant,erit plena probatio, ut dicit Hostiẽ.se de facto ui
disse. probatur ẽt limitatio per ueram probationem.
C.de fundo limi.l.prima,& 2.lib.11.& in talibus quan-
doq; recurretur ad agri mensores, puta cum unus ha-
bet duo milliaria,alter tria. C.finium regun.l.2.de præ
scrip.quia indicante.¶*In glo.ult.in fi.*] & infra de hæreti-
cis,excommunicamus, in fi.uide in Spe.de instru. edi.
§.nunc dicendum,super uersi.licet autem, & superior
uersus fuit Ouidij,lib.2.de remedio amoris,in prin.

ANNOTATIONES.

a ¶Antiquorum librorum. Idem in Spe.tit.de probat.§.uidendum, per Bart.in l.1.ff.si cer.pe.per glo.& Domi.in c.placuit.16.dist. & per glo.in c.in nomine domini. 23.dist.

b ¶Prædictis.Vide in Spec.de loca.§.nunc aliqua,uersi.57.& 58.& & Ioan.And.de præscrip.auditis, super glo.Celestinus, & uide ad materiam huius,c.bonum tex.in l.cum super,& ibi doct.maximè Bald.& Salic.C.de rei uend.

SVMMARIVM.

1 *Matronæ, per quas uirginitas puellæ probatur, possunt reprobari.*
Mulier,cum est in possessione monacatus lite pendente per syndicum monasterij defendetur, & habebit expensas à monasterio, ibid. uersi.cum mulier.
Si educetur de monastario, educetur cum rebus eam sequentibus, non quas separatim obtulit, ibid.
2 *Impertinentes probationes reijciendæ.*
Contingentes contra, ibid.
De obstetricis in inspicienda puella officio,et inspectione puellæ quæ adhibeantur, remiss.ibid.
3 *Epilogus, & suffragium glossarum, num.4.*
Locus tutus parti debet à iudice prouideri.
Mulieres ad inspiciendam puellam quales debeant esse.§.1. & nume.5.§.1.
5 *Additio glossarum.*
Possessio coniugis non habetur sine copula, ibid.
Matronis honestioribus, & pluribus standum est, ibid.
6 *Inspectio mulieris est extraordinaria probatio.*
Percunctatio attestationum non habet locum in inspectione matronarum, ibid.
Probatio quibus casibus reiteretur, ibid.
7 *Laureola, siue corona qui honorentur.*
Laureola unde dicta, ibid.
Lauro olim uictores coronabantur, & quare, ibid.

CAPVT

CAPVT XII.

Causam matrimonii. Casus.
1 Possunt†reprobari matronæ per quas uir-
ginitas puellæ probatur. & est communis
diuisio 2.ibi.Minus[*Monacam*]cum mulier sit in posses
sione monacatus, litẽ pend.defendetur per syndicum
a mona. a & habebit expensas à mona. cum non uidea-
tur habere proprium,de accusat.ex parte,& c.olim,&
si apparet cognita educetur de mona.cum rebus eam
sequentib.non cum his,quas separatim obtulit, secun
dum Goffr.& Host.facit,quod not.de clericis coniug.
quod à te, & uide quod dicam infra de reg.licet super,
uersi: requirendum [*Securè*] hoc semper prouidere de
bet iudex;infra de appel.ex parte,ubi de hoc,Hostien.
[*Postmodum*] ergo si prius reciperentur,nõ ualerent,su-
pra de rescriptis,cum dilecta [*Contingentes*] impertinen
2 tes†ergo reijciant,de offi.deleg.cum contingat [*Obste-*
tricum] de cura istarum, & de balneo fiẽdo propter un
guenta,uel medicamenta tractat hic Hosti.de quibus
plenius post eũ; infra de frigidis,fraternitatis [*Adhuc*]
quia non erat lata sententia,imò etiam si lata esset, ite
rum audirentur, de frigi.fraternitatis, de re iudi.lator,
cum si.[*Curetis*] ex officio propter periculum propter
quod semel probatum,& de facto unius sæpius quæri
3 tur,contra id,de officio lega.licet.¶Prima †glo.obij-
cit,& soluit.¶Tertia gl.notat,ꝙ in causa matrimonia-
li &c.signat contrarium.Vlt.glo.ponit 6.ad commen-
4 dationẽ uirginitatis.¶*In 1.† glo.ibi,ubi*] si Chartagini da
re cõuenit,si duæ sunt Chartagines,de illa intelligitur,
quæ tutissimè solet adiri. ¶*In glo. 2.ibi, cum quæritur*] an
mulier sit prægnans, tres obstetrices probatæ artis, &
5 fidei ad hoc assumptæ illam inspiciunt. ¶*In † glo.1. ibi,*
Ex transmissa] ut ibi patet,non habetur hoc casu posses-
sio sine copula.& adde,quod dixi, de conuer.coniug.
dudum,in princ.¶*In glo.2. ibi, Criminosæ*] uel corruptæ
Inno. uel uolebat contra illas producere alias matro-
nas honestiores, & plures asserentes contrarium,qui-
b bus standum est,infra tit.1.in nostra Host. b. ¶*In glo.3.*
6 *ibi, inducendi*] hic loquitur†de quadam speciali,& extra
ordi.probatione,in qua ratio legis de percunctatione
c attestationum c, & ne aliquid addatur, minuatur, uel
corrigatur,locum non habet secundùm Goff.unde di
cebat Vin.ꝙ hic reiteratur probatio, ut euigilet bonũ
considerationis. Idem in inspectione instrumentorũ.
C.de fide instru.l.ul.& in inspectione finium.ff fini.re.
si interruptione. §.ad officium [*Et in fine*] ibi.soluitur.
d ¶*In glo.ult.ibi,Paradisum* d] sic nuptiæ replent terram,ut
7 ibi [*& ibi, Virgines*] imò etiam†martvres,& prædicato-
res secundùm Hosti.qui exponens hic hymnũ de san-
cto Io.Bap.serta ter denis &c. dicit eum triplicem ha-
buisse coronam,uel laureolam,scilicet quia uirgo, qa
martyr,& hoc uult,uersic.ibi.Trinacenteno cumula-
e ta [*& ibi, Laureolam*] dictam e ab arbore lauro,quæ nũ
quam uiriditatem deponit, & olim uictores corona-
bantur ea cum laude, & est corona laudis, & quidam
splendor, quo ab alijs discernuntur.

ANNOTATIONES.

a ¶Mon. Si monasterium peteret istam,& uir illius,quomodo diuersimodè ipsis agentibus,quia unus petitorio,alius possessorio,procedant hæc iudicia,uide & Io.An.in Spec.de stat.mo.super rubrica in uersic.item alia ad tit.

b ¶Hosti. Cum tales personæ ad cognoscendum electæ potius sunt iudices,quàm testes,& idem in æstimatoribus eorum,& in medico, & alijs similibus,ut not.per Bald.& Salic.in l.2. C.de rescind. uendi.& probatur in l.hac edictali.§.illud,ff.de uen.insp.uidetur, quòd etiam iudex à seipso possit corrigere,si improbe.iudicant,& æstimant,ad hoc uide tex.no.in l.arbitrio,& l.seq.& ibi Bar.ff.qui satisd.cogan.& facit quod not.Ioan.And.super glo.infra proxi.

c ¶Attestationum. Quasi dicat,quòd non obstat publicatio,quia cessat ratio.l.de subornatione.sed hæc so.non uidetur bona:quia hic non dixit de ista probatione per matronas,sed etiam dixit de alijs, & ideo solu.glo.melior,Bald.

d ¶Paradisum. uide gloss.circa fi.in c.cum ad monasterium, de sta. regu.& glo.fi.in c.1.de uoto,& beatum Tho.2.2.q.23.ar.1.adde, quòd status religiosorum excedit uirginitatem secundùm Tho.2. 2.q.186.art.8.facit c.ex parte,el 2.de conuer.coniug.

e ¶Dictam.Et ad id,quod dicit hic glo.quòd corrupta non consecratur,uide glo.quæ incip.puta,in Clem.2.de sta. regu.

SVMMARIVM.

1 *Acta coram primis iudicibus habita, fidem faciunt coram secundis, & de eodem facto.*
2 *Rescriptum quibus de causis possit elidi, multa referuntur.*
3 *Reuocare potest ad se Papa negocium, & cum ad se remitti acta causæ præcipit, reuocare dicitur.*
Originalibus statur, si quid reuocetur, in dubium,ibid.
Litis contestatio facta non creditur, si negetur, nisi probetur, ibidem.
4 *Instantia litis non perit cursu triennij.*
Probationes utriusque partis recipiendæ sunt, ne claudicet iudicium, nisi forsan præsumeretur aduersus alteram, ibid.ad dictio. partium.
A partibus si quid recipi mandet constitutio, uel rescriptum non satisfit ei, si ab altera recipiatur tantùm, ibid.
5 *Probationes si recipi mandentur, intelliguntur omnis generis, & de diuersis earum speciebus, remiss.*
Causa non potest definiri, nisi sit instructa sufficienter, ibid.
6 *Suffragium, & additio glossarum, num.7.*
Attestationes in uno iudicio receptæ ualent in alio.
Acta fidem non faciunt, nisi auctentica, & qualiter, ibid. in fi.

CAPVT XIIII.

1 Cum bonæ. Casus. Acta†corã pri
mis iudicibus habita
fidem faciũt coram secundis, & de eodem
facto, supra de arbitris, cũ tempore. ponit
hic cuiusdam commissionis formam bimembrem.
2.ibi, Alioquin [*Requirentes*] dicunt hic Inno.& Host.ꝙ
si alicui mandatur,quod faciat sibi exhiberi processus
2 alicuius causæ,hoc†rescriptum potest per exceptionẽ
elidi, puta ꝙ hoc fuerat alteri commissum, de quo nõ
a fit mẽtio in secundo,de rescript. cæterum,nisi forsan a
per appell.uel alio modo fuisset eadem causa ad se.ap-
pell.deuoluta; tunc ualeret hoc secundum, de officio
lega.licet,de offi.dele.pastoralis.§.præterea:uel quan-
do per primum iudicem, qui non habet amplius co-
gnoscere,fuerunt partes absolutæ ab obseruatione iu
dicij. C.de iudi.properandum:uel si expresso nomine
fuerat illi scriptum,& mortuus est,de offic.deleg.quo
niam,uel quomodocunque aliàs sua iurisd.expirauе-
3 rit [*Remittatis*] reuocat ergo†ad se negocium,quod po
test, supra ut lit.pen.ecclesia.2.[*Cum non reuocetur*] patet
per hoc,si reuocaretur in dubium, & apparerent ori-
b ginalia b,illis staretur:ex quo non apparent,non credi
tur lis contest.si negetur,nisi probetur.sed hic vtraque
pars confitebatur contestationem, & super certa peti
tione in scriptis data,ne fiat contra de libelli oblat.c.1.
secundum Host.secundum quem probat decre.quòd
4 instantia†litis non perit cursu triennij,cum hæc lis fue
rit inchoata tempore Celestini, & per Inn. commissa,
cui postea successit Hono.qui plus ultra triennium ui
xit, & modo erat coram Gregori.inducit decret.cum
tempore,de arbit. [*Partium*] non alterius tantùm,ne iu
dicium claudicet,de excep.cum inter, nisi forsan præ-
sumeretur contra alteram,apud quã depositę fuissent
attestationes;quod dic,ut infra de testi.constitutis,Ho
5 stien. [*Probationes*] cuiuscunque†generis,Hostiens.qui
de di-

de diuersis speciebus probãdi tractat hic, de quibus remissiones dedi, supra de restit. spolia. cum ad sedem, super 6. glo. [*si partes*] sim. supra de elect. scriptum, uersi. & si parte [*Sufficienter*] aliter non posset causa diffiniri, supra de electi. dudum. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, quoniam multæ*] de una prouincia committitur receptio testiũ in alia [*& ibi, l. pen.*] hanc & seq. uide infra titu. 1, præsentata, super glo. pen. ¶ *In* † *glo. 2. in fi.*]] potest etiam hoc intelligi de recipiẽdis probationibus super his, quæ partes proponerent contra acta, secundùm Innoc. ¶ *In glo. 3, ibi, inueniri*] uel inueniuntur; sed non auctentica per sigillum, uel manum publicam, unde fidem non faciunt supra eod. quoniam, secundùm Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶ Forsan. debet tamen fieri mentio de appellatio. de rescriptis. ex parte, el primo.
b ¶ Originalia. uide per Ioan. And. in cap. quoniam, supra eod. Imo, & Abb. hic.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli.*
Probationis species quæ, ibid. uersi. probatur autem, & quæ sit ualidior.
2 *De materia huius tituli ubi in alijs tractetur locis.*
Ordinatio probatur per testes, ibid.
Testi, contra quem excipitur & probatur crimen pœna non imponitur ordinaria.
Testis interrogatus de causa scientiæ, quid non teneatur exprimere.
3 *Rubrica hæc cur numero multitudinis inscribatur.*
Titulorum inscriptio de arbitrarijs est, ibid.
4 *Titulus hic quare duplex, & non fuit contentus auctor inscribere, De testibus, ibid.*
Attestationum tractatus est per se, ad quem specialiter faciunt certa iura, & quæ, ibid.
5 *Rubricæ utrique communia iura quæ, & quæ faciant ad priorem, num. 6.*
Testium edictum est prohibitorium quarundam personarum, ibid.
Testes qui repellantur, uersi. & instruimus, ibid.
Reprobationes eorum duæ fieri possunt.
Produci debent coram iudice, & quando, & intra quod tempus, ibidem.
Iurare debent, nisi in casu, ibid.
Deponere sigillatim debent, & quæ debeant deponere in consanguinitate, affinitate, copula.
Quid si quæ omissa, & inexaminata, ibid. in fi.
Iacobi de Amelia, & Mar. Gall. tractatus de testibus, ibid.

De testibus, & attestationibus, Rubrica.

3 ¶ Præmisit † auctor de probationibus in genere; congruum fuit, q̃ de ipsarũ speciebus submitteretur. Probatur autem per testes, instrumenta, præsumptiones, & iusiurandum. De his ergo tractat hic, & in rubricis sequentibus. quia uerò inter prædictas species probandi ualidior est, quæ fit per uiuam uocem testiũ, in auctẽ. de instr. ea. §. si uerò aliquid, collatio. 6. ideo de illa præmittit. habetur † materia, 4. q. 3. & 2. q. 4. 3. q. 5. & q. 9. 10. q. 2. 35. q. 6. per totum, & facit 11. q. 3. quisquis. Repetitur in 6. & in Clemen. Conueniũt autem huic tres rubricæ, scilicet & infra proxima, & supra ut lite non contest. & infra qui ma. accu. pos. ubi contra illud testi. Conuenit etiam de seruis non ordinandis, de famulis de clericis pere. tuæ, ubi ordinatio probatur per testes. Item testi, cõtra quem crimen excipitur, & probatur, non imponitur pœna ordinaria, de ordine cogni. c. 2. de except. c. 2. de causa poss. cum ecclesia, uersi. nos igitur; de dolo, & contuma. ueritatis; de re iudic. sicut, cui concord. de renuncia. super hoc: quia licet testis deponere debeat causam scientiæ interrogatus de illa, nõ tamen tenetur exprimere causam illius actus, de quo deponit [a]. Item de cohabi. cleri. tua nos, de fideiusso. cõstitutis; de sponsi. præterea. 2. de accusat. cum oportet, & c. inquisitionis. §. 2. & c. qualiter. 2. & ca. olim; de fi. licet Hely, & c. seq. de crimine fal. c. 1. de priuile. cum olim, infra de uerb. sign. forus, ad fi. Item conuenit in 6. de rescrip. statutum. §. pen. & de offi. deleg. c. ult. in pen. §. de iudic. c. 2. de foro compet. c. 1. §. 1. de hæret. in fidei, & c. accusatus. §. licet, & c. ut officium. §. verum, & c. contra Christianos, & c. ult. §. 1. de pœnis, fœlicis. §. q̃ si quis; de sent. excomm. decernimus, & Clemen. de offi. deleg. c. uno. Circa rubricã † quæritur primò, quare dixit de testibus in plurali, sufficiebat enim singulare, sicut infra de iureiu. So. hæc sunt de arbitrarijs, quæ pendẽt à principum uoluntate, de quibus non tenemur reddere rationem, de hoc dixi supra de rescriptis, si quãdo. posset tamen dici, q̃ congruè usus est plurali: quia regulariter duo testes requiruntur ad probandum, infra c. licet. 1. & 2. & c. cum ueniens, & c. cum à nobis. fallit in casu, infra eod. super eo. 2. respon. ad alias remittã in c licet. Primum uerius, quod probant etiam rubricæ sequentes, ubi habemus plurale, & supra de procur. cum si. singulare habetur, supra de officio lega. cum sequentibus rubric. ¶ Secundò quæro, † quare submittit de attestationibus. sufficiebat enim dicere, de testibus, sicut in. C. ff. & auctẽ. eod. titul. & olim etiam in secunda, & quarta compil. Solue, ut dixi super rubrica, de homic. in obiectio. secunda, uel dic, q̃ tractatus attestationum est tractatus per se, ad quem specialiter faciunt certa iura, infra eod. tit. scilicet c. in causis, in fi. & c. præsentium. ubi publicatis attestationibus disputatur publicè super illis, nec licet personas testium reprobare nisi in casibus. Item infra eodem causa, ideſt ubi secundus iudex diffinit causam per attestationes receptas à primo, infra eo. præsentata. ubi dicitur, an sit idem de attestationibus præceptis ab arbitro. Item infra eod. cum tu, ubi debet iudex attestationes contrarias concordare; & si hoc fieri non potest, quid iuris sit, dicitur infra eodem in nostra.
5 Quædam † uerò non sunt cõmunia ad utrãque partem rubricæ, ut infra eod. fraternitatis, & c. causam. 2. & c. cũ uenissent, & c. series, de testi. ex tenore, & c. ueniẽs. 2. cum causam. 2. & c. cũ in tua, ubi tractatur, an publicatio attestationum impediat productionem testiũ super nouis, uel ueteribus. & quid in causa appellationis, & q̃d, si uariatur modus agendi, & an impediatur etiam producere testes is, apud quem fuerũt depositæ attestationes, uel qui didicit illas, infra eod. constitutus, & c. ultra tertiam, quia aliàs ante publicationem non impeditur infra eod. constitutis. 2. nisi renunciauerit, uel multitudinem produxerit, ut ibi, eod. ti. cum causam, & cap. de testibus. Reliqua † uerò capitula communiter faciunt ad primã partem, in qua docemur, qui possint esse testes hic ipso, q̃ docemur, qui non possint, cum certarũ personarum sit prohibitorium hoc edictum, ff. eod. l. 1. Et instruimur q̃ repelluntur infideles, infra ca. 1. & c. licet, prim. infames, latrones, raptores, infra eo. ex parte, corrupti, infra c. 1. & c. sicut, socij criminis, infra eod. ueniens, id est uel aliàs laborantes simili morbo, infra eo. personas. Laici contra clericos in criminali, infra eod. deçætero, sed non in ciuili, infra eod. & c. tam literis, & etiam criminali is, contra quem pendet accusati. infra c. fi. mater suspecta pro filio, infra eod. familiares, infra eo. in literis: aliàs crimino si etiam non condemnati. infra eod. super eo. 1. & finaliter de criminibus testium, quãdo illos repellant, instruimur per distinctionem & subdistinctionem, infra eod. testimonium. quãdo probentur, infra eod. ex parte, & q̃ duæ tãtùm reprobationes

nes testium fieri possunt, infra eod. licet. 3. Instruit etiã auctor de testibus, qui iurauerunt non testificati, an testificari possint, infra eod. intimauit, & c. cõstitutis. & an possit denunciator esse testis monitionis probãdæ, infra eod. in omni, & an possit testificari prælatus, uel clericus in causa ecclesiæ, infra eod. insuper, & ca. cum nuncius, & quid de iudice, infra eod. Iudæi. Instruit etiam, quomodo testes produci debent coram iudice. nisi ex causa mittatur ad eos, infra eod. siqui, & quando, quia super principali, li. contest. infra eo. de testibus. fallit in causa liberali, infra eod. cum olim, & interdum sine cõtestatione ad perpetuam memoriã, infra eo. significauit, & c. Albericus, & q̃ debent iurare, infra eo. quoti. fraternitatis, de testibus: aliter eis nõ creditur, infra eo. nuper, nisi remittatur à partibus, infra eod. tuis, & quomodo uocanda est pars, infra c. 2. & infra quot dilationes sint producendi, & an quarta sit dãda, infra eo. in causis, significarunt, & c. ultra tertiam, & q̃ sigillatim debent deponere, infra eo. uenerabili, & de singulis circunstantijs examinari, j. eod. [b]. cum causam. & quid si aliqua capitula remanserunt non examinata, infra eod. per tuas, uel obscure deposita, infra eod. cum clamor. Instruit etiam qualis esse, & quid dicere debeant, qui in causa matrimoniali super consanguinitate deponunt, infra eod. quoti. & c. licet. 2. & quid deponere debeant, qui probant affinitatem, uel copulã, infra eod. præterea. sufficiantq; hęc pro summa textus, non dico pro summatione materiæ, quæ prolixior est, ut patet in summis huius tituli tituli in Spec. eod. tit. in Mar. Gall. eod. tit. in opusculo Iacobi de Amelia, quem fecit super hoc tit.

ANNOTATIONES.

a ¶ Deponunt. Vide in prælleg. c. super hoc, & uide infra eod. cum causam, in glo. causam quæ, & super illa Ioan. Andr.
b ¶ Infra eod. An si testis prædicit partibus id, quod uelit in iudicio attestari, per hoc detrahatur fidei eius, uide tex. quòd non, in cap. cum dilectus, de capel. monac. dummodo idem attestetur; ut ibi cunque &cæt.

SVMMARIVM.

1 *Conuentus per concilio.*
Testibus non prohibentur expensæ in ueniendo, stando, & redeundo, ibid.
Preces interuenire possunt in testibus, modo cesset corruptio, ibid.
2 *Testes non assumuntur, nisi producantur, & à quibus, ubi ieiuni testificari debeant, ibid.*
3 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.*
Testimoniorum usus à quibus exigatur, & num. 5.
Pagani, & Iudæi repelluntur à testimonio etiam in exceptis, ibid. in prin.
A ieiunis quæ fieri debeant, ieiuni qui dicantur, ibid. §. in glo. ult.
Prædicatio quando facienda, ibid.

CAPVT I.

1 PLacuit. Breue est, & dicit tria. secunda ibi, Et ut, tertia ibi, Ac nullus [*Conuentu*] ideſt † concilio [*conducantur*] non intendit prohibere expensas in ueniendo, stando, & redeundo p̃m Vin. 4. q. 4. uenturis, infra de rescriptis, statutum. §. pe. lib. 6. [*Preces*] preces interuenire possunt, dummodo cesset corruptio, quo casu loquitur, infra eod. quoties, Hosti.
2 [*assumantur*] si † producantur à parte, uel à iudice, quando procedit ex officio [*Dicat*] ideſt testimonij dicẽdi causa iuret, Goff. [*ieiunus*] salua glo. posset dici hoc uerũ in locis, ubi sunt homines impotẽtes, uel indiscre-
3 ti post potum. ¶ Glos. 3. † respondet per quæstionem, f. q. sint idonei. ¶ Gl. 4. asimilat accusationẽ testimonio. ¶ *In* † *gl. pen. ibi. l. 1.*] testimoniorum usus ab his exigitur, quorum fides non uacillat. ¶ *In* † *glo. pe. ibi, si hæreticus*] quod etiam facit contra; dic, ut ibi [*& ibi, paganj*] ibi not. Io. Paganos, & Iudæos non posse testificari, et in exceptis. ¶ *In glo. ult. in fi.*] quæ à ieiunis fieri debeãt, & qui dicantur ieiuni, no. de consi. di. i. sacramenta, in 1. gl. & ultra ea dicit hic Host. q̃ prædicatio uerbi Dei honestius fit à ieiuno, nam ignominiosum est Christum pauperem &c. 35. dist. ecclesiæ princeps. quandoque tamen seruatur contrarium: quia post prandium plerumque melius habetur populus, & per prædicationem tunc factam retrahuntur à peccatis, uel tunc interrumpunt: aliàs nullum tempus impedit cõsilium sanæ mẽtis. C. de transact. non minorem, saluo quod not. de offi. deleg. consuluit.

ANNOTATIONES.

a ¶ Precio. Limita, nisi testes reciperent expensas in eundo, & redeundo causa testificandi, uide in c. statutum, in fi. de rescrip. in 6. & l. quoniam liberi, C. de testi. & per Bald. hic.

SVMMARIVM.

1 *Testium receptio facta contra non citatum nulla est.*
Diuisio capituli, ibid.
Nomen domini inuocandum est, remiss. ibid. uersi. & no.
Ne, prout non, ibid.
2 *Ad testium receptionem si uocetur dominus, & non procurator, qui contestatus est litem, an ea ualeat.*
3 *Quid si duobus procuratoribus insolidum datis cum clausula, quòd occupantis conditio non fieret melior, quorum alter contestatus est litem, & alter produxit testes, qui deposuerunt, an ualeat.*
4 *Defensor pro nuncio.*
Impeditus dominus si sit ineuitabili necessitate, an uocandus, ut saltem per procuratorem compareat, ibid. & distinguitur.
5 *Leges in ecclesiasticis causis induci possunt.*
Contra legem quod actum est, an habeat firmitatem, remittit, ibidem.
Monitio fieri debet à iudice, non ab aduersario ad produci uidendum testes, ibid.
6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 7. 8.*
In teste quæ requirantur, ibid. num. 8.
9 *Testium depositioni an pars, contra quem producuntur, interesse possit, & in suffrag.*
Interrogatoria dantur ad supplendam præsentiam partis in depositione eorum, ibid.
10 *In testium personas quando quis non possit obijcere.*

CAPVT II.

INnomine domini. Casus. Nulla
1 † receptio testium [a] facta contra non cita-
2 tum. & primò ponit dictum, quod secundo probat l. 3. cõcludit 2. ibi, Ne postea 3. ibi, Ecclesiæ. Et not. ex hoc principio pro nomine domini inuocãdo, de quo uide cõcor. in Spe. de instr. edi. §. 2. in prin. [*Episcopus*] Stephanus 2. q. 1. in primis, ad fi. [*Constitutione*] aliàs constitutionis, aliàs constitutionem; & tunc lege, est uerbum iudicatiui modi [*Ne*] prout nõ [*Eis*] testibus, uel gestis. T. seu testimoniis, Goffre. [*Gesta*] [b]. ideſt recepta tantùm una parte præsente, Goffr. [*Illo*]
2 contra quem † testes producuntur, Inno. quid si uocetur dominus, & nõ procurator, qui contestatus est litem? disputatum fuit hic per Lambertinum de Ramponibus, qui primò ad partẽ, q̃ ualeat, inducit, q̃ causa est propria domini, & ad eum spectat damnum, & emolumentum. C. de procur. qui stipendia. ff. quãdo appell. sit. l. 1. §. in propria. 2. q. 6. biduum, uersi. palam. Item dominus iurat de calumnia, producit testes, excepti-
onem opponit. ff. de inoffi. testam. si suspecta. facit de

cit de procurat. cap. 2. lib. 6. & quod ibi not. in ult. glo. Ex his autem intelligi poteſt ſaltem particeps litis, in auct. de litig. §. ſed hoc præſenti, in fi. Itē adeſſe poteſt cauſæ ſuæ, ff. de procura. Paulus reſpondit. Item domino ſoluitur. ff. de ſolutionibus, hoc iure. Item dominus tranſigit, & paciſcitur, & iuramentum defert, & non procur. ff. de procur. mandato generali, eod. titu. qui ad agendum, in fi. lib. 6. Item in dominum fit executio ſententiæ. ff. de procurat. Plautius, & dominus appellationem per procuratorem interpoſitam proſequitur. C. de appell. l. domus. ſatis fuit ergo citari dominum, cuius eſt cauſa in effectu, qui effectus conſiderandus eſt. ff. de condi. & demon. l. Iulia. In contrarium hæc decret. & lex, ſi quando, eod. tit. cum enim teſtes recipi debeant ad iurandum, præſente, uel contumace altera parte, procurat. autem qui conteſtatus fuit, facit hic partem, & eſt dominus litis; ergo ipſe citandus fuit. nam & in illa lite ipſe, & nō dominus procur. conſtituitur. C. de procur. quod quis, & l. nulla, & ipſe eſt condemnandus, non dominus. C. de ſen. & interl. 1. Item ad quid dominus citaretur, q̄ partes cauſæ tractare, uel illas in ſe aſſumere non poteſt in uito procurato. ff. de procura. poſt lit. eod. tit. c. 2. lib. 6. Soluebat, procurator illum fuiſſe citandum, cum in his, quæ pertinent ad litis ordinationem regulariter inſpiciamus perſonam procuratoris. cōtraria uerò procedunt in his, quæ reſpiciunt peremptionem litis, vel
c effectum[c] cauſæ, in quibus regulariter inſpicimus per
3 ſonam domini. Similem †quæſtionem diſputauit dominus meus in legibus, quærens de duobus procuratoribus ſimul datis inſolidum cum clauſula, q̄ occupantis conditio non fieret melior, quorum alter conteſtatus eſt litem, & alter produxit teſtes, qui depoſuerunt; an ualeant atteſtationes? Ad negatiuam inducebat illum conteſtantem fuiſſe dominū litis. C. de procura. quod quis, & l. procur. nec deber reus cogi cum pluribus litigare, ff. de exerci. l. 1. in fi. & l. 2. nec continentia cauſæ debet diuidi, ſupra de ſequeſtra. poſſeſſ. capi. 1. C. de iudic. nulli; facit. ff. de officio proconſul. l. una. ff. de adminiſtratio. tuto. l. 3. & l. decreto, in fin. In contrarium, clauſula, q̄ non ſit melior &c. debet aliquid operari, de procurat. ſi duo, lib. 6. Item aduerſarius tacens conſenſiſſe uidetur, & conſenſu partium aliquid iuris relaxatur. ff. de procur. filius. §. ueterani. Item ſi teſtes iterum producerentur, ſæpe auocarentur à ſuis negocijs, quod eſſe nō debet. ff. quemadmodum teſtamē. aperiantur. l. ſiquis ex conſignatoribus. Item procurato. producens fingitur loco primi. ff. de conditio. & demonſtra. l. filiæ. §. 1. nec utendum eſt ſuperfluis productionibus. ff. ut leg. not. cau. hæc ſtipulatio. §. 1. & ſæpe cauſa per duos expeditur. C. de iudic. auct. ad hęc. Et in dubio dicamus remualere. ff. de reb. dub. quot. infra de uerbo. ſignific. Abbate, nec anguſtentur probationes. C. de hære. quoniam. Soluebat, diſtinguendo, aut dominus uult ualere productionē, & reus non uult; & tunc ſi reus fuit præſens, ualet; alleget præalleg. §. ueterani: ſecus, ſi erat abſens, ut præallegat. l. 1. & 2. ff. de exercit. Si autem è contra reus uult ualere, & dominus non uult, exauditur reus: quia fauorabilior, & propter clauſulam, q̄ nō ſit melior &c. ubi uerò ambo cōcordant ualere, uel non ualere, caſus eſt indubitabilis ſecundùm eum [*Defenſore*] ideſt
4 †nuncio, Innocen. [*Ineuitabili*] ſed & tunc debet uocari, ut ſaltem per procuratorem compareat. ff. de minuerum, niſi cauſa eſſet grauis, vt ibi, & de hoc ſupra de procurat. querelam, ſecundùm Innocē. [*Exuna*] ideſt præſente una parte tantum [*ipſo*] contra quem teſtes producuntur [*Eccleſiæ*] uerba Grego. arguentis ex l. &
5 Ino. in cauſis eccleſiaſticis induci poſſe, de no. ope. nunc. c. 1. C. de alien. cauſa mutand. u. cap. 2. Philipp.

[*Admonendus*] à iudice, nō ab aduerſario; Innoc. [*Quia*] hic in cauſa, ſcilicet huius epiſcopi, contra quem non citatum fuerant teſtes producti [*Firmitatem*] circa hoc in diſtinctionibus aliqua proſequitur hic Abba. quæ uideas. C. de leg. non dubiū, & infra de regulis iuris, q̄
6 contra ius, libr. 6. ¶ Secunda †gloſſ. per duos uerſicu. ponit 7. quæ in teſtibus requiruntur. ¶ Glo. 4. per quæſtionem, an teſtem deponentem pars debeat audire, & uidetur, quòd ſic &c. ¶ Penul. glo. dat duo ſimilia,
7 ſubdens generale. ¶ *In 4. glo. ibi, Nullum*] intrant teſtes ſecretum iudicis. ¶ *In glo. ſi enim, ibi, Si fortè*] hanc & ſequen. uide in capit. cum Bertoldus, in gloſſ. alioquin. ¶ *In glo. pen. ibi, iudices*] ad locum, ubi ſunt teſtes, mittuntur partes, ut eis præſentibus iurent. ¶ *In ult. glo. ibi, iudices*] uide ſupra glo. proxim. & ſequens. l. dicit, quod fi-
8 nis. cap. ¶ *In † glo. 2. ibi, conditio*] 4. q. 3. uerſic. liberi, quæ eſt lex. C. eod. l. quoniam, & infra de uerb. ſignifica. forus, ad fi. quod dic, ut ibi not. & infra cap. proxim. [*& ibi, ætas*] q̄ ſcilicet ſit maior. 14. qui deponit in ciuili, maior. 20. in criminali. 4. q. 3. c. 1. ibi de hoc, & uerſi. in teſtimonium, & uide in Spec. eod. tit. §. 1. uerſic. Item excipitur, q̄ eſt impubes [*& ibi, diſcretio*] ad hoc. 3. q. 7. §. tria [*& ibi, Fama*] infra eod. tit. teſtimonium, & infra tit. 1. præterea [*& ibi, Fortuna*] 4. q. 3. §. item, uerſic. Item teſtium fides [*& ibi, Fides*] ſupra c. proxi. cum ſuis concor. [*Et in fi.*] Inn. ponebat uerſum, Res perſona, gradus, locus, hæc ſint conſona, tempus, & ponit iſte uerſicu. in quibus teſtes debent concordare, & in his uariando impediunt fidem ſuam, de quo remittit Hoſt. ad ſummam, eod. tit. §. quæ diuerſitates, & uerſum uide expoſitum in Spec. eod. tit. iam de interrogatorijs, uerſicu. quid ſi unus. ¶ *In glo. non eſt ita, ibi, Dictum ſuum*]
9 not. 2. q. 1. in primis, in glo. teſtes iurare, q̄ †quæcūque pars uult, poteſt intereſſe depoſitioni teſtium: tamen
d poſtea ſuper illis capitulis nō poteſt teſtes inducere[d]. B. Brix. ibi contra concor. Bernardo, quod uerius credo, ut liberius teſtes teſtimonium dicant cōtra rationem Ioan. qui dicebat, q̄ pars melius ſciret interrogare, habemus remedium, ut interrogatoria det in ſcriptis, infra eod. c. 2. lib. 6. ſecundùm quæ examinabuntur, ut ibi; & ſic etiam ſeruat generalis conſuetudo, ut not. Accur. C. eod. ſi quando, concor. Guil. in Spe. eo. tit. §. nunc tractandum, in princ. [*& ibi, Daniel*] Danielis 13. [*& ibi, iura iſta*] & hoc tenet Vincen. omnino uide, quod ſcripſi in præal. §. nunc tractandum, in prin.
10 ¶ [*In glo. ſi enim, ibi, Sicut non ualent*] ſcilicet quin †poſſit in perſonas obijcere, ſicut tunc potuiſſet præter caſus et decret. preſentium, infra eod. ſuper quo, uide quod dixi in fin. quæſtionis, quam de hoc diſputaui, quam uideas ſuper regula, præſumitur, de reg. iur. lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶ Teſtium. Et not. quòd licet ſufficiat talis citatio, aliàs ad recept. poſſit proceditamen, quando ſuſpicio eſt, quando quis calumniè neget, poteſt ille, contra quem producuntur teſtes de longinquo, urgeri ad ſatisdandum, quòd uadat, uel mittat ad uiden. dicta eorum, ut nota. in cap. conſtitutus, de fide iuſſo. uide quæ ſcripſi. 3. q. 9. certè, Archid.

b ¶ Geſta. Adde cap. iudex. 10. diſtinct. & uide in l. non dubium, C. de legibus,

c ¶ Vel effectum. De hac q. ponit Bart. in l. procuratoribus, de procura. & in l. 1. C. de ſen. & interlo. om. iudic. & plenè in l. furioſo, de re iudic. ſed contra hanc determinationem facit, c. ex parte de cani, ubi procurator fuit lit. conteſt. tamen dominus fuit citatus uide quod ſcripſi in l. 1. C. de ſent. & interlo. ubi de hoc.

d ¶ Inducere. Et ſic ex hoc uolunt, quòd non ſolum publicatio teſtis actus ſit ille, qui præcludat uiam productioni teſtium, ſed cum dicit teſtificata, hoc etiam not. gloſſ. in l. ſi quando, C. de teſtibus, & uide ad hoc, quod not. Ioan. And. in c. uenerabili, infra eo. & In noc. & Ioan. Andr. in cap. ult. tertiam, eod. tit. Bald.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Mulier teſtificatur contra clericum, cum de crimine ciuiliter agitur. non cogitur perſonaliter uenire ad iudicium cauſa teſtimonij, ibid. an omnis mulier teſtificetur, uide num. 4. & an ſine quæſtione, ibid.*
Scandalum, & exemplum malum remouenda, ibid.
2 *Teſtes adhibendi qui ſciant.*
Diſtrictionis mentio denotat, ſi expediet, compulſionem futuram, ibid.
3 *Epilogus, & additio gloſſarum, num. 4.*
Teſtes an & qui poſſint eſſe participes criminis, uel contractus, uel quorum ſecundarió interſit, ibid. num. 4.
Laicus etiam an admittatur ad teſtificandum contra clericum, ibid. uerſic. eodem modo.

CAPVT III.

1 VOniam· Caſus. Mulier[a] teſtificat
a contra clericum, cum de crimine ciuiliter agitur [*Neceſſe*] ad ſedandum ſcandalum, & malum exemplū exide ortum, ar. de iudi. qualiter, Hoſti. [*Mulieres*] quæ tamen hodie non coguntur perſonaliter uenire ad iudicium cauſa teſtimonij dicēdi, infra de iudicijs. c. 2. li. 6. potes etiam p̄m Hoſtien. exponere, ideſt dicta mulier
2 [*Peregiſſe*] fornicationem, uel facinora, uel dic cū quo libet, ideſt quibus ſcientibus, Inno. [*Scire*] tales† ad teſtimonium recipi debent, infra qui mat. accu. poſſ. uidetur, Hoſ. [*huc*] c. f. Romam [*Diſtrictione*] denotat e
3 ſi expedierit, compellendos. ¶ Prima†glo. ad id, quod de muliere dicitur, alleg. duas concor. Signat cōtrariū, & ſoluit. ¶ Secunda glo. ad id, quod de ſocio dicitur, allegat duas concor. ſignat contrarium, quod ſtatim ſoluit. ¶ *In † gl. 1. ibi, ex eo*] alia incipit, de crimine [*& ibi, Exceptionis*] uel denūciationis, & ſic intelligit Io. hoc. c. ut not. 15. q. 3. in ſumm. & de hoc infra de uerb. ſig. forus,
b ad finem, in Spec.[b] eod. tit. §. 1. & uerſi. Item q̄ eſt mulier, & ſeq. [*& ibi, Mulier*] de crimine emendata, qualis erat iſta, quæ pœnitentiam egerat, p̄m Inno. uel p̄m eū fuerunt hic admiſſæ cum quæſtionibus propter infa-
c miam[c], quæ contra preſbyterum, & contra ipſas proceſſerat. 4. q. 3. §. item, uerſ. item ſi res, uerſi. ſi autem ea aliàs autem admittuntur. de ſocijs contractuū, uel his, quorum ſecundarió intereſt, an admittantur in teſtes, not. hic Innoc. dicam infra eod. in ſuper, in glo. 1. [*& in fi.*] eodem modo ſoluitur contrarium de laico, q̄ nō admittatur, ad hoc, infra ca. decætero. ¶ [*In glo. 2. ibi, Siquis Papa*] uide quod ibi plenè not. hæc enim duo iura ponunt caſus ſpeciales in ſimonia, & læſa maieſtate, & uide quod dicam infra eod. ueniens, ideſt ſuper glo. 2.

ANNOTATIONES.

a ¶ Mulier. Vide per Fede. conſi. 23. incip. Titius, & Arch. in cap. ipſi Apoſtoli, circa prin. 2. q. 7.

b ¶ Spec. An mulier admittatur ad teſtimonium, uide hic & in l. qui teſtamento, ff. de teſtam. & c. 2. de iudic. lib. 6. & in c. forus, in fi. infra de uerb. ſign. infra eod. tam literas. Tan. in compen. infra tit. de quæſtio. circa proba. §. 12. quæritur, & gloſſ. in Clem. 2. de offi. deleg. an admittatur laicus contra clericum, not. 2. q. 7. in ſumma, & c. ipſi Apoſtoli, & ibi ſcripſi, Archi.

c ¶ Infamiam. Loquitur ille tex. in ſeruo: liber autem homo[a], & uilis perſona an admittatur in teſtamento ſine tormentis, ſentit iſte hic, quòd non, & idem uidetur not. Ioan. And. in c. cum in contemplatione, poſt glo. uerſi. 4. Boa. autem tenet indiſtinctè uiles perſonas admitti in teſtes, & ſine quæſtionibus, ſed minus fidei illis adhiberur. fál. in caſibus, quos poluit in l. ex libero, ff. de quæſt. & idem uidetur ſentire Inno. qui dicit tales perſonas admitti ſine quæſtionibus, niſi ſit præſumptio contra illas, uide per ipſum de accu. cum P. & de ſimo. per tuas.

SVMMARIVM.

1 *Denunciator per dictum ſuum, & alterius probat ſe præmoniſſe, et quando habeat locum, num. 2. uide num. 3.*
Teſtis an poſſit eſſe idem, qui eſt denunciator, & in quo, ibid. & nume. 2. & 3.
2 *In denunciationis cauſa poteſt quis eſſe iudex, actor, & teſtis.*
3 *In ea an requiratur trina monitio.*
4 *Conuincendi quem ex lege propria modus optimus.*
5 *Epilogus, & additio gloſſarum, num. 6.*
Infamis an repellatur à denunciatione, ibid.
7 *Monitio, ut quis permittat, & denunciatio eccleſiæ facienda ad quē libet pertinet.*
Coercere peccatorem ad habentem iuriſdictionem pertinet, ſi conuincatur, ibid.

CAPVT IIII.

1 IN omni negocio· Caſus. Is
† qui denunciat, per dictum ſuū, & alterius probat ſe præmouiſſe. Et primò ponit dictū. ſecundo ibi, Quod patēter, illud probat duabus actoritatib. 2. ibi, Itē alibi [*De re ſibi nota*] i. de monitione à ſe facta. T. uel intelligitur ēt de crimine, & in teſte ſinodali. infra
2 c. prox. p̄terea, Goff. & dixit Vin. hoc† nō hꝫ locum in crimine, in quo per denunciationem ſequitur depoſi-
a tio[a]. quia tunc denuncians non hꝫ pro teſte [*Pro teſte*] probatur hic, & 11. q. 3. precipuè, q̄ in cauſa denunciationis pōt q̄s eſſe iudex, actor, & teſtis [*Cum dixit*] Math. c. 18. [*Et ipſumſolum*] iſta uerò monitio probari non poterit niſi per iuſm monentis, de hoc dixi ſupra de iud.
3 nouit [*Duorum, uel trium*] nō† dicit unius, uel duorum, vt præmiſerat: & ſic patet apertè, q̄ denunciantem computat in numero teſtium. Hoſt. uult probare, q̄ in euāgelica denūciatione requiratur trina monitio. prima, ſcilicet per ſeipſum: ſecunda p̄ unum adiunctū. tertia
b per duos adiunctos probetur[b]; & ſic prima probatur imperfectè; ſecunda ſemiplenè, tertia plenè. & legitur ſic, adhibe tecū unum in ſecūda monitione, uel duos in tertia; hoc nō placet; & eſt extorta lectura, & ꝫria alternatiuæ, quam ponit auctoritas. & contrarium dixi de iudicijs, nouit [*alibi*] Io. 7. & ut dicit Hoſt. præcedens auctoritas congruè adaptatur denuncianti. iſta uerò purgando, qui perhibet teſtimonium de ſeipſo [*pater*] ideſt epiſcopus poſtea perhibent ſibi teſtimonium illum abſoluendo [*Lege ueſtrā*] Deut. 19. & ut dixit Hoſti.
4 † optimus modus eſt cōuincendi aliquem, ſcilicet ex l. propria. 45. diſt. qui ſincera; & ſic cauſæ eccleſiaſticæ iudicari debent ſua. l. ſupra de conſtitu. c. 1. per quod ar
5 guit contra legiſtas facientes cōtrarium. ¶ Prima† gl.
c reſtringit literam, & dicit quare. ſecūdò quærit, & ſoluit. ¶ Secunda gloſſ. circa auctoritatem, ſi peccauerit,
6 ponit tres opiniones, & remittit. ¶ *In † glo. 1. ibi, Nullus*] can. §. in proxim. alleg. ¶ *In glo. 1. ibi, in ſinodo*] eadem q̄ ſtio. notificamus. no. Hug. quòd infamis denunciat in cauſa matrimoniali de conſanguinitate, qua probata compellentur pœnitentiam agere: de inceſtu tamen ex denunciatione non ſeparabuntur. tu dic cum gloſ. ſecundùm Vincent. [*& infi.*] & de iudic. nouit, in ultima gloſſ. & de accuſatio. cum oporteat. per quam decret. eod. titu. cum dilectus, de purgatio. can. inter, & c. accedens, dicit hic Hoſtienſ. quòd licet eccleſia repellat infamem, ut dicit gloſſ. niſi ſuam, uel ſuorum iniuriam proſequatur, arg. infra eo. decætero, Si tamen denunciatus infamatus eſt, aliàs quàm ex dicto illius denunciatoris, eccleſia inquiret; allegat, de præſumptio. cum in iuuenture, & ſic reſpon. ad contraria, infra eodem ſicut, de co. ſpiritu. tua, qui ma. accuſare poſſunt,
7 cap. fina. ¶ [*In glo. pen. in fi.*] hic Hoſtien. quòd † monitio, ut pœniteat, & denunciatio eccleſiæ facienda ad quē libet pertinet. coercitio uerò ad habentem iuriſdictionem; qui tamen non coercebit peccatorem, niſi conuincatur 2. quæſtio. 7. plerique, de ſimo. ſicut tuis. ¶ *In glo. nlt. in fine*] quod dic, ut ibi in ultima gloſſ.

ANNO-

ANNOTATIONES.

a ¶ Depositio. Vt in illis, quæ post primam inducunt ordinis, uel beneficij retentionem, ut de accu. inquisitionis, in prin. & in illis, an sit necessaria monitio præcedens, ibi uide gloss. & super illa Ioan. Andr. & gloss. mag. & ibi Ioan. Andr. in c. qualiter, lo. 2. c. tit. & de simo. licet, el primo in gloss.

b ¶ Probetur. Vide plenè per d. Feli. in c. nouit, de iudic.

c ¶ Quare. In c. in omni, in glo. 1. quæ restringit hunc tex. ad causam denunciationis, quòd hoc est regulare, ubicunque tractatur commodum proximi. & ideò dic, quòd quædam sunt etiam, quæ tractantur secundum rigorem iur. posituri, & de præiudicio eius, contra quem causa tractatur, & proximi, ut requiritur in causis contentiosis; tunc in talibus persona prin. non computatur in testem. quædam sunt, quæ tractantur secundum æquitatem naturalem, & in tali intenditur commodum proximi; tunc in talibus bene computatur, ut apparet in auctoritatibus tex. & fuit de mente text. & ubi non tractatur de præiudicio alterius, ipsi soli creditur, ut in gl. a. q. 1. §. quanto, & ibi uide quod scripsi, Archi.

SVMMARIVM.

1 *Super consanguinitate qui deponant quales esse, & qualiter iurare debeant, & num. 2.*
3 *Odium priuatum quoddam, & quoddam publicum, & quando dicatur publicum.*
Glossa facta est contextus, ad dictio. credere.
4 *Epilogus, & additio glossarum, nume. 5.*
5 *Cognatio pro cognitione, ibid.*
Consanguinitas de facili nota non est, nisi in primo, & secundo gradibus, ibidem.
6 *Amicitia carnalis quæ corruptionem inducat, & non charitatiua impedit testem.*

CAPVT V.

1 VOties. Casus. Dicit quales †esse, & qualiter iurare debeant, qui super consanguinitate deponunt. secunda ibi, probatio [*Consanguinitate*] speciale, q̃ in hoc casu consanguinei præferuntur extraneis [*Senioribus*] maximè ꝑm Pet. nam & iuuenes † admitterentur, si sint idonei, infra eod. licet 2. supra c. 1. sed hoc di
a ctum est, quia antiquitates melius scire præsumũtur[a], & solent antiqui [*Melioribus*] si haberi possunt; alia suf
3 ficit, q̃ sint boni [*Priuato*] ideſt familiari † & carnali: est autem publicum, cũ odio habetur quis: quia peccator; ad hoc 86. di. odio [*Credere*] fuit, credere, ad hoc gloss. T. qui sic ſubaudiebatur, ne incurrerent anceps
4 periurium. ff. de in litem iuran. uideamus. ¶ † Secunda gloss. allegat concord. signat contrarium, & remittit.
5 ¶ *In glo. 1. in fi.*] Hosti. exponit cognationem, ideſt cognitionem. q. d. consanguinitas nota est, quod de facili non potest esse, nisi sint primo, uel secundo gradu, infra de diuor. porrò. ¶ *In glo. pen. in fi.*] per quod c. intelligit hic † Innoc. de amicitia carnali, quæ corruptionem inducat. charitatiua enim non impedit testem, secundùm Host. de hoc in Spec. eod. ti. in prin.
4 *Episcopus, Vicedominus, & œconomus quando in causa episcopi possunt esse testes.*
Vicedomini, & episcopi idem consistorium, ibid. uer. Dicit Hosti.
5 *Procuratorium sufficiens quod habet facultatem etiam respondendi.*
6 *Suffragium, & additio glossarum. nu. 7.*
Legatarij an & quando admittantur testes in causa testamenti, ibid. num. 7.
Legatum quandoque ualidum, non autem testamentum, ibid.
8 *Socius in causa socij testis esse quando possit.*
Venditor in causa finium testificatur de finibus.
9 *Donator an sit idoneus testis pro donatario.*
10 *Cedens an pro cessionario.*

ANNOTATIONES.

a ¶ Scire præsumuntur. Vide Vincen. qui ma. accusare possunt, cap. cum in tua, de sponsa.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus, & clerici qui causam ecclesiæ non procurant, testificari possunt in ea, & nu. 3.*
2 *Administrator an testificetur de eo, quod suo tempore, ibid.*
Procurator constitutus simul cum alio, quando possit esse testis in causa, in qua fuit constitutus, ibid.
3 *Procurator uniuersitatis non potest esse testis in causa, de qua agitur, & ratio.*
Canonicus autem potest esse in causa collegij sui.

CAPVT VI.

1 INsuper. Casus. Prælatus, † & clerici, qui causam ecclesię nõ
a procurant, testificari possunt[a] in ea: ponit dictum, quod postea determinatibi. Dum modò. & not. id, quod dixi de Prælato, colligitur ex su perscriptione, per quam patet, q̃ Papa alloquitur Prælatum & fratres: & tamẽ dicit eos testificari posse. hoc notabant G. Nas. Pet. & Abb. & idem. G. in Spec. de testibus. §. 1. uersi. sed nunquid rector, & ibi in uersi. seq.
2 not. quid † de administratore, an testificetur de eo, q̃d suo tẽpore fecit; & uide, quod ibi plenè dixi [*Vel duo*] ut unus in certis, & alius in alijs sit procu. & poterit unus esse testis, ubi alius fuerit procur. procurationem nõ receperit, potest esse testis, infra eod. dilecto. Idem, si receperit, & postea re integra renunciauerit, intelligitur enim hoc in eo, qui cœpit agere ꝑm Innoc. dicit Hosti. q̃ forte idem, quãtumcunque processisset ante litem contest. arg. ff. de procur. ante litem, & ll. sequentibus. rationem dicti sui inducit Innoc. quia etiã inter laicos talis non repellitur, ad quod probandum sufficit, q̃ non inuenitur prohibitum, ex quibus infertur, q̃ si laicus in causa priuati, fortius clericus in causa ecclesiæ. distingui posset, an procur. ille reasſumere possit causam, ut in casu decre. si duo, de procurato. & eo casu repellatur: an non possit, & tunc admittatur. Sed
3 satis est, quòd potest non resumere. Item licet † prælatus possit resumere; tamen admittitur, ut hic patet. Sed uidetur absurdum, quòd procurator meus repellitur, & non ego canonicus. Respon. secundum Innocen. procurat. est uniuersitatis, non singulorum. duodecima quæstio. secunda, qui manumittitur: sed testimonium reddunt, ut singuli, nõ ut uniuersitas. de epi
4 scopo uerò † credimus, q̃ si agat Vicedominus eius, uel procurato. quòd non possit testificari: quia nomine ipsius intentatur actio. Sed alio agente œconomus, uel Vicedominus testificatur. nam Abbas agere potest, ut nota. supra de rescrip. edoceri, & tamen alio agente testificari potest, ut hic, & infra de iureiurand. & si Christus. multo fortius œconomus, uel Vicedominus, Innocen. dicit Hostien. quòd Innocen. uidetur, sibi contrarius in eo, quod dixit, Vicedomino agente episcopum repelli, & alio agente dicit Vicedominum admitti, qui tamen representat personam episcopi, & quasi unum consistorium est cum illo, de appell. Romana, lib. 6. ad hoc de officio Vica. Romana, eod. lib. maximè cum pro episcopo plus sit præsumendum ratione dignitatis, quòd dicet ueritatem, Putat ergo Hostien. idem in episcopo, quòd in Abbate, scilicet quòd
b alio agente possit esse testis, nec obstat[b], si dicas causam propriam: quia procurator. est, non dominus, de donatio. capitu. secundo, & dicit addendum, quod nota. de censibus, procurationes, de uerborum significationibus, ex parte, prim. puto utrinque bene dicere, ut scilicet agente œconomo, uel Vicedomino episcopi causam

causam singularem mẽsæ episcopalis, & per cõseques
c singularem & propriam episcopi, uerum[c] dicat Inn. si uerò agat causam ecclesiæ, uel communem, verum sit, quod dicit Hostien. & uide, quod dicam post ipsos Innocen. & Hostien. de testibus, præsentium, lib. 6. super uersi. ab eisdem [*& Respondendum*] ut sufficiens
5 † sit procuratorium, de do. & contu. cap. fina. supra de procur. accedens [*Instituti*] accedit secundum unum intellectum. ff. de e. l. ult. Goffr. & no. ff. de iure fisci, de-
6 ferre. §. Item decreuerunt. ¶ *In † glo. 3. ibi, pluribus*] vide in c. statim alle. super. 3. glo. ¶ *In ult. glo. ibi, Tempestiuum*] uide de sortil. ecclesia, super. 1. glo. [*& ibi, si plures*] ui-
7 de supra titu. 1. ex literis, super. 2. glo. ¶ *In † glo. 1. ibi, Ecclesiæ suæ*] quia non est propria. 2. quæstio. 6. biduum, uersi. palam, sicut & legatarij admittuntur in causa testamenti: quia non principaliter cõmodum sentiunt, nec eorum nomine tractatur causa, instit. de testa. §. legatarijs. potest enim deberi legatum, licet non ualeat testamentũ. C. de lib. præte. auct. ex causa. nec seqtur legatum præstandũ est ergo valet testamẽtum. C. ad le. fal. l. 3. & l. irritũ secundum Inn. qui hoc no. ſ. c. 3. & de hoc in spe. de instru. edi. §. postremo, aliàs instrumentum, uersi. quid de legatorio, refert hic. G. quòd dominus. Si. Vicentin. dicebat, legatarium admitti in testem: ita tamen, quòd non omnimoda fides sibi adhiberetur: quia secundariò cõtingebat eum lucrum, inducebat si. auct. de testi. §. Si verò: aliàs dicitur odiosus, ego satis crederem, quòd si in omnem euentum testimonij sui debebat legatum peti à uenientibus ab intestato, quòd sufficiens sit eius testimonium: aliàs, si in alterum euentum non debetur, habeat locum dictum dicti Si. & facit quod not. ff. e. nullus. ubi distinguit in uenditore, an teneatur de euict. uel non. Dice-
8 bat † autem Innocen. supra cap. 3. quòd in contractibus, vel rebus alijs nõ admittitur in testem socius omnium bonorum, nec is, cuius secundariò interest, ut emptor pro uenditore, uel è contra. C. e. le. omnibus & ibi, de hoc, & in spe. eo. §. 1. uersi. quid de venditore, ubi uideas, & eo. §. & uersi. Sed nunquid socius, emptoris enim interest, ne reus conuincatur à uenditore, & è contra, quod patet: quia altero condemnato alter appellat. ff. de appellationibus, ab executore. §. 1. & l. à sententia. ff. de re iudi. l. sæpe. §. 1. quod non esset, si ipsius non interesset, supra de elect. cum inter R. fatetur tamen, quòd in re communi pro parte socij bene admittitur alter socius: quia ille vincens illud socio
9 participiat. ff. si pars heredi. pet. l. 1. §. quinimmo, & §. proinde, & se. Ad id, quod dixi de uenditore, ob. l. ff. finium regun. le. eos terminos, ubi uenditor testificatur de finibus. So. illud, ubi non tenetur de euic. ut no. in præ. l. nullus, uel aliter, ut no. in contrario, illud speciale in finibus, & sit specialitatis ratio: quia in finibus, cum ambobus uendidit, quòd unus restituit, alter lucratur, & sic par affectionis causa, &c. ff. de ritu. nup.
9 l. pe. §. de uno. Quid † de donatore? uidetur, quòd sit idoneus testis ratione prædicta, cum non teneatur de euictione. ff. de don. l. Aristo. §. fina. C. de euic. l. 2. Quidam contra, & placet Ia. de Ra. quia non est idoneus testis, cuius interesse potest. Sed istius interest, quod patet: quia personale pactum transmittitur in donatarium. ff. de pactis, si tibi. §. pactum. Item donans affe-
d ctat ualere, quod agit, [d] & hæc ratio repellit proxenetam, fortius ergo repellat donatorem. Primum patet in aucten. eod. titu. §. antepe. & hac ratione dicunt hi,
10 q̃ † cedens non testificatur pro cessionario, ad idem, ff. ne uis fi. ei. l. 1. §. 1. & secundum hoc inutile esset cõsilium, quòd dat speculator in spec. de procur. in fin. ¶ *In glo. 2. in fin.*] dic, ut infra de procur. si duo, lib. 6. ¶ *In gloss. ultim. ibi, singula*] ubi de hoc, & supra titu. proxi. ex literis.

ANNOTATIONES.

a ¶ Testificari possunt. Adde, sicut prælatus non repellitur à iudicãdo in causa ecclesiæ suæ c. si quis erga 2. q. 7. c. cum personæ, de priuil. in 6. ita non repellitur à testimonio per regulam; quia facilius repellitur iudex, quàm testis.

b ¶ Nec obstat. Dic, quòd Innoc. non uult differentiam inter episcopum, & abbatem: sed facit differentiam, an sit constitutus ab episcopo, uel abbate, & tunc non potest ipse testificari. si uerò agat p tertium non agentem nomine episcopi, uel prælati, sed nomine ecclesiæ, tunc, quia non dirigunt iudicium nomine prælati, tunc prælatus potest testificari; ad hoc, quod not. in c. fi. supra de procurat. Bald.

c ¶ Verum. Ad prædicta facit, quod not. in c. fi. supra de proc. & ideò ut omnia prædicta concludantur, dic si prælatus agit causam per se, tunc repellitur. si uerò per alium, tũc si ille agit nomine ecclesiæ, tunc potest, si nomine prælati, tunc si negocium spectat tantũ ad prælatum, tunc prælatus non potest esse testis: aliàs secus, & hæc est conclusio prædictorum.

d ¶ Quod agit. Pro hoc, quia donatarius tenetur donatori ad antidora, & insurgit ex illa quædam naturalis oblig. donatarij ad donatorem, de cuius effectu uide supra tit. proxi. ad nostrum, super prima gl. & Bar. in l. ex hoc iure, ff. de iusti. & iure. & ff. de peti. hæred. sed & si lege. §. consuluit, & ff. de fideiuss. qui test.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis hæc fortis reputatur.*
Probatio exceptionis propositæ contra testes differri potest post publicationem attestationum, ibid.
2 *Capituli diuisio.*
3 *Canonicè, aduerbium includit, & excludit multa.*
In beneficijs ius acquiritur ex sola canonica institutione, non præscriptione, ibid.
4 *In disiunctiua sufficit alterum probare.*
Latrones sunt infames post condemnationem per sententiam, ibid.
Fur uestis mortui non est ipso iure infamis, ibid.
5 *Sententia reuocatur hic propter tria, & quæ.*
6 *Collatio ecclesiæ per delegatos causæ fieri non potest, nisi hoc habeant in mandatis.*
7 *Legitimè, aduerbium, quid hic comprehendat,*
Idonei testes qui hic dicantur, ibid.
8 *Cassata, pro cassa nunciata.*
Enallage uerborum, ibidem.
Restitutio ecclesiæ ab his iudicibus, an stare possit, ibid. ad dictio. restituatis.
9 *Versi. si uerò res aliter, quibus intelligatur modis, & eius bonus intellectus quis, & nu. 15. & 16.*
10 *Epilogus, suffragium additio & glossarum. nu. 11. & 12.*
Contra testes exceptiones, quæ non reseruentur in tempus disputationis, & nu. 14. §. 1. & nu. 15.
In possessione missum tueri ad quem iudicem pertineat. §. 2. & nume. 18. §. 1.
13 *Laicus an possit clericum impetere ciuiliter super crimine.*
14 *Procurator ad certum articulum, etiam si criminaliter agatur, dari potest.*
Testium receptio, an uideatur facta tempore pronunciationis, ibid. uer. hæc lectura.
15 *Contra testes exceptio, & eius probatio, an & quibus casibus antequàm deponant, admittatur, & quibus reseruatur post eorum publicationem.*
16 *Appellatio à grauamine, uel interlocutoria, an iustificetur, si appellauit ob exceptionem tantum non admissam, sed non propter oblatas probationes & non receptas, & quid si etiam propter non receptas probationes oblatas, & quomodo utrunque intelligatur, & nu. 18.*
18 *Post ipsam appellationem iustificatam quidquid actum est etiam sententia definitiua per modũ attestati, uel nullitatis reuocatur.*
Clausulæ, quicquid post appellationem &c. Clausulæ, contradictiones &c. effectus, ibid.
19 *Ad gratiam quæ lecturæ iura deducunt fugiendæ sunt.*
Testes ad probanda crimina testibus obiecta non compelluntur: aliàs contrà, ibid.

CAPVT VII.

EX parte. a Hæc † dec. fortis reputatur, & est. & quidam glossantes ttansiuerunt eã, quasi eius dubia non uiderent. aliqui nil glossauerunt in ea, ut Bonaguida Aretinus, & summabat eam Abbas sic. Exceptio contra testes est post publicationem dictorum testium proponenda. hæc summatio est falsa. nam licet probatio possit differri in illud tempus, propositio tamen exceptionum contra personas non, infra e. præsentium, & dicam super glosſ. huius exceptionis. posset autem sic summari, Probatio exceptionis propositæ contra testes differri potest post publicationem attestationum. plenè de hoc super glosſ. prædicta. & sunt† duæ principales partes. Prima ponit querelam presbyteri. secunda dat sibi iudices ibi, M. In prima querelando presbyter narrat. 5. primò iustificat sibi causam principalem. secundò ibi, Miles, ponit formam rescripti contra se impetrati. tertiò ibi, Tandem, narrat processum ex eo secutum. quartò ibi, Eidem, sententiam latam per illud. quintò, quod euenit post sententiam ibi, Quam nunc. Secunda subdiuiditur. Primò enim instruit iudicem in processu, si narrata sunt uera. secundò si non sunt uera ibi, Si uerò. tertiò submittit de monendis testibus clausulam consuetam ibi, Testes [*Canonicè*] includit† & excludit multa, in quibus non insisto: quia non ad materiam [30. *annis*] hoc uerò non iuuabat: quia ex sola canonica institutione, non ex præscriptione ius acquiritur in beneficijs, infra de regulis iuris, capitulo primo, libro sexto, præsumebatur ex hoc pro presbytero [*Filius*] quamuis legitimus [*Vel publicè*] sufficiebat† ergo probari alterum propter disiunctiuam, supra de rescriptis, inter cæteras [*Latrones*] qui sunt infames. 6. quæstio. prima, infames, & hic non condemnantur per sententiam. ff. de sepul. uil. 1. is uerò, qui furatur uestes mortui, non est ipso iure infamis. eodem titu. l. de sepulchro, Vincen. [*Deberet*] non dicit, Offerret, & facit ad id, quod dicam infra [*Nihilominus*] ideſt non admissa, sed repulsa tali exceptione [*Talibus*] infamibus, & notabilibus [*Appellationem*] interpositam: quia prædicta non admittebatur exceptio, & bene, infra de appellatio. dilecto, & c. cum causam [*Præscriptam*] scilicet ecclesiam, de qua sequitur, non appellionem, de qua præcedit: quia de illa nil prædixerat, nisi sub. in parte decisa [*Abiudicauerunt*] hæc sententia † reuocatur propter tria. Primum, quia per minus idoneos testes lata fuit. hoc tamen ante publicationem testium debuit protestari, infra e. præsentium. secundum, quia recepti fuerunt, & lata sententia, parte absente non contumaciter. ff. quæ sen. sine appella. re. l. 1. §. Item cum ex eo. tertium, quia post appellatio. legitimam, secundum Innocen. supra de officio delega. cum olim Abbas, in fin. [*Ecclesia*] si intelligas, quòd ab illa sententia iterum presbyter appellauit, plana est dec, secundum Hostien. Sed incidit per hoc in aliud contrarium, de quo in g. argu. contra, quod insolubile est; & ideo hoc non placet [*Occupatam*] quasi dicat sententia priuationis fuit executioni mandata per collatorem ordinariũ, & fuit illi filio dapiferi collata. per delegatos † enim non puto id factum, cum id non haberent in mandatis [*Constiterit*] cognoscendo de appellat. facta post sẽtiam, uel etiam ante sententiam, dummodò illi postea non renunciauerit, secundum Innoc. tacitè, uel expresè, secundum Hostien. [*Legitimè*] quia non † per suum iudicem, cum literæ essent subreptitiæ, uel quia post appella. legitimam, uel quia cõtra absentem non contumacem. uel expone, quod sequitur [*Idoneos*] i. idoneo & legitimo modo receptos, quasi dicat uiciari receptionem, probata appellatione interiecta: qa probationes oblatas ad probandas exceptiones contra testes iudices admittere noluerunt secundum Hostien. [*Cassata*] i. cassa † nunciata, nisi ex ui appellationis hoc fiat [*Confirmatorijs*] in forma communi, infra de confirmatio. utili, uel inutili, bonæ [*Restituatis*] uidetur hoc stare non posse. aut enim fuit appellatum, aut non. Si fuit legitime appellatum, & hoc constat, non est examinandũ principale, sed reuocandum, quicquid postea fuit factum infra de appellatio. non solum. lib. 6. si non fuit appellatum, uel fuit, sed malè, tali prætextu non debuit retractari sententia, infra e. series. Dicit Innocen. quòd presbyter receſsit facta appellatione, & dicebat, quòd iudices nihilominus facta appellatio. sibi adiudicauerunt ecclesiam. Papa uerò primò mandat cognosci de causa appella. ut si inueniatur iusta appella. & sic iniusta sententia, retractetur. Si uerò reperitur iniusta appel. & sic sententia iusta, non retractabitur, & durat hæc forma usque ibi, Si uerò res. ibi mutat casum instruens iudices, qualiter debeant se habere, si non repererint sententiatum, uel si nõ essent testes male recepti, quo casu cognoscent de principali, & illud terminabunt, & sic loquitur uer. si uerò, secundùm Innocen. qui etiam aliter exponit illud, ut ibi dicam. [*Non permittatis*] nisi ipso iustè conuicto & remoto. nec enim per hoc intendit excludere iustitiam, supra de restitu. spolia. audita, Host. [*Si uerò res aliter*] diuersis † modis legitur iste uer. qui reddit difficilem dec. quia impedit intellectum qui aliter esset facilis, scilicet si uersiculus iste non esset, uel diceretur, causam remittatis, uel sententiam cõfirmetis. sum autem excusabilis, si hic, & infra opinionum uarietas describetur, quod uide in Hiero. ad Damasum, quarta. B. & super Zachariam. recitabo igitur. 8. lecturas. nam primò glosſ. legit duobus modis, & in effectu sunt hi uerbis mutatis [*Aliter*] ideſt si non probetur grauamen, nec fuit lata sententia. & hanc lecturam glosſ. approbat dicens, quòd fuit gratia in eo, quòd non fuit remissus ad iudices, à quibus male appellauerat. secunda [*Aliter*] ideſt si non probetur grauamen, & fuerit lata sententia, & hanc glosſ. reprobat. Ex dictis autem Innocen. colliguntur duæ lecturæ super uer. restituatis, ut dicas [*Aliter*] quia non apparet sententiatum, uel non essent testes malè recepti. & si dicas, si testes non fuerunt mali, ergo erat sententia confirmanda, uel causa non erat ulterius examinanda. respon. quòd primò Papa mandat inquiri de malis testibus: quia ex illa causa fuerat appellatum, & illud sufficit probari, ut cassetur sententia. sed illa causa deficiente non poterat appellans ad aliam habere recursum, cum etiam à diffinitiua appellasset, de appella. constitutis. §. finali, uel ex quo secuta erat sententia, appellatio trahitur ad illam. unde potest tunc alias causas prosequi, ac si à sententia appellasset, secundum Abb. miror de Innocen. quia ista responsio est contraria primæ expositioni, quam facit, tamen inspiciendo secundam tantum, forte hoc intendit [*Si uerò aliter*] quia non apparet testes tales: aliàs tamen allegat iniquitatem sententiæ, causam audiatis, &c. & secundum primam expositionem dicemus causam, s. principalem. secundum hanc dicemus causam appel. interpositæ à diffinitiua. sed hoc non placet, ut dixi super uer. Ecclesiam, per id quod habes in glosa. arg. contra: uel secundum eum [*Aliter*] quia non iustificatur appellatio: tamẽ implorat officium iudicis, uel beneficium restitutionis contra sniam: quia lata contra eũ absentem non contumacẽ. & tunc dic cãm restõnis primò, & demũ principalẽ. Sed hoc nõ placet apparet, n. cõtumacia, ex quo nõ iustificat appellonẽ. Ex dictis

Hostien.

Hostien. habes alias lecturas. primam, quam ualde cõ fusè posuit, ut litera cum reuolutione, & suppletione legatur sic. M. Q. causam audiatis, & fine canonico terminetis. & si uobis constiterit, &c. usque ibi, Si uerò. & tunc [*si uerò aliter se haberet*] sup. sententiam confirmetis. & tunc exponitur, aliter, quia rescriptum non fuit subrepticium, nec iudices in aliquo grauarunt, sed absentem, & contumacem canonicè condemnarunt, sed non placet hæc lectura: quia violẽta nimis, & planius sine reuolutione poterat hãc lecturam dare exponendo, causam audiatis &c. ideſt sententiam confirmetis, & hæc etiam extorta nimis. Alia uerò lectura ipsius est sine reuolutione exponere [*Aliter*] s. quia iudices à prin. detulerunt, & in nullo processerunt. & si dicas, ergo si non grauauerunt, debuit remissio fieri ad eos, dic quòd hoc procedit ex uiribus delationis, de app. cum appellationibus, lib. sexto, uel ante appellationem grauauerant, licet post detulerint, bene procedit hæc lectura, & procederet prima lectura glosſ. sic intellecta. Alia lectura potest colligi ex opinione Phili. de qua dicam super glosſ. ad hanc, in fine, sic [*Aliter*] s. quia ueritatem exceptionis presbyter non probat, tamen aliàs appella. iustificat, & hic soluit contrarium dec. interposita, ut quia iustificat probando, quod obtulit, & non fuit admissus. huic ob. quod secundum hoc ad ueritatem probandam papa cum supra arctare non debuit, & ideò legas sic plane sine contrario [*si uerò res aliter se haberet*] s. quia ueritatem exceptionum probat, sed sententia lata non erat. tunc enim reuocato grauamine iudex appellationis audit causam prin. & causam debito fine decidit. facit enim tunc, quod facere debebat iudex causæ princi. de except. dilectæ, de appella. ut debitus. Et secundum hoc istud aliter, non respicit singulas disiunctas orationis præcedentis, sed alteram tantum, uel totam orationem coniũcti, & facit. ff. de de rebus dubijs, si is qui. §. utrum. ¶ Glosſ. 1. obijcit, & dupliciter soluit. ¶ [*Glo. huiusmodi*] Respon. per quæstionem, an exceptiones contra testes sint statim admittendæ, uel reseruandæ, tenet, quòd regulariter reseruandæ. huic dec. dupliciter respon. uer. sed hic non, & in fin. ¶ [*Glo. ar. contra*] signat contrarium, & soluit. ¶ [*Gl. ad hanc*] primò soluit obiectionem. secundò obijcit, & dupliciter soluit. ¶ Glosſ. antepe. no. etiam de delegatum &c. & ponit duas opiniones. ¶ Glosſ. pen. obijcit, & soluit dupliciter: sed primam approbat. ¶ *In*

11 † [*glo. huiusmodi, ibi, aliàs*] uel cum est odiosus ex causa non capitali, sed pecuniaria, uel simili, ut in §. se. ¶ [*In glo. ad hanc, ibi, querela*] uide in capitu. licet, super glosſ. secunda, ¶ [*In glo. antepe. ibi. §. 1.*] ibi conuenit prætori,

12 quos ipse in possessionem misit, tueri. ¶ † [*In gl. 1. ibi, uitare*] non sequitur, si licet uitare, ergo licet accusare, secundum Tan. Go. Innocen. & Hostien. exemplum autem de hoc uide in excommunicato, qui licet concubinarium peccatorem excommunicatum, uel aliũ

c posſit & debeat uitare: non tamen [c] potest accusare [*& ibi, Non ualebat*] satis de hoc dixi post Innocen. de accusa. super his [*& in fi.*] idem Hostien. de hoc, infra

13 de accusa. qualiter, 2. in fi. 1. glo. Sciendum † est quòd Damasus super hac dec. quæstionem formabat, quam ad literam posuit hic Phili. quærens, an lacicus posſit allegare hanc dec. Item infra eo. tam literas, ubi ad testimonium admittuntur, cum de aliqua irregularitate agitur ciuiliter contra clericum. ergo & ad agendũ admittentur. Item interest ecclesiæ habere plures defensores, sicut de re publica dicitur. ff. de no. oper. nũ. nam rei publicæ, cui comparatur ecclesia. C. de sacrosan. ut inter diuinum. poterit ergo qui licet contra malum prælatum agere, ut ab administratione remoueatur. In contrarium [d] ad agendum non admittitur, ni-

d si cuius interest: quia actio est ius prosequendi in iudicio, quod nobis debetur, insti. de act. in prin. ergo iste, cuius nil debetur, non admitteretur. ff. de ua. & extra. co. l. ult. Item quæstio ciuilis de crimine in aliquo habet uim accusationis: quia per ipsam perditur beneficium, infra de simo. per tuas, ergo laycus non admitte tetur. Soluunt [e] quòd non admittatur. & ad hanc dec. respondent, ut supra in glosſ. quòd hic non fuit obiectum [f]. ¶ [*Inglo. & ideo, ibi apostolicæ sedis*] de hoc 56. disti. in summa, & infra de fil. presſ. capit. primo, lib. sexto, ibi uideas in glosſ. quia non paternum. ¶ [*In glo. ſ. per procuratorem, in fi.*] uel secundum Innocen. hic datus erat

14 † procur. ad certum articulum, nõ ad totam litem, puta ad productionem testium, uel ad uidendum illos iurare, uel uidẽdum publicationem eorum. uel aliud simile, quòd de iure potest fieri, [g] etiam si criminaliter agatur, alle. præall. dec. ueniens, & 5. quæstio. reos. ¶ [*In glo. huiusmodi exceptiones, ibi, receptio testium*] de hoc. 2. quæ. 1. in primis in glosſ. sed non uidetur [*& ibi, testium*] hæc lectura est contra textum, ubi dicit, testibus talibus receptis, nisi dicas, quòd ibi receptio inspicit effectum, ut tunc uideatur recipere, quando ad dicta illorum pronunciat, ad hoc supra titu. primo. ex literis,

15 de renun. super hoc [*& ibi, cum ipso*] idem † potest dici in exceptione excõicationis propter periculum cõmunionis, de sen. excom. decernimus, li. sexto, de hoc in spec. de teste. §. 1. b. uersi. sed quid si dicitur, & duobus sequentibus [*Et in fine*] adde, quod no. infra e. cum causam, in prima glosſ. ubi ponit glosſ. duos casus, in quibus probatio exceptionis contra testem à principio recipitur. Quid dicendum nunquid † exceptio, & exceptionis probatio facienda est tempo-

h re productionis, an reseruanda [h] post publicationem uidi circa hæc omnia scripta etiam scarrabellantium, per quæ tamen mihi non satisfeci. Ioan. & Vincen. in dec. præall. cum causam, tenent per hanc dec. quòd semper admittatur à principio probatio exceptionis, nisi in casibus, ubi ius exprimit illam reseruandam, alle. etiam. C. de proba. ad probationem, quæ etiam induci potest ad contrariũ, quod colligas ex eo, quod infra dicam, uer. eadem. Ex uerbis Innocen. uidetur hic colligi, quòd si id, quod opponitur, est publicum, & probationes offeruntur, recipi debeant: aliàs, si requirit temporis tractum, siue per instrumentum, recipietur testis, reseruabitur probatio post publicationem, & hoc per auct. sidicatur, quam hic, & ibi alle. glosſ. & in concor. eo. titu. §. si uero dicatur. §. se. coll. 7. Hostien. hic uidetur uelle, quòd statim sit recipienda probatio, & quod dicitur reseruandum disputationi post publicationem, uidetur intelligere de publicatione ipsius probationis reprobatoriæ. prius enim debet publicari, quàm disputetur, infra e. in causis. Guil. in præal. uersi. uidetur uelle, quòd probatio exceptionis sit differẽda, nisi mora periculum afferret, ut quia testes, per quos uult reprobare, sunt infirmi, uel recessuri, uel bellum, uel mare intraturi. tunc enim recipietur dictum illorum, si sint parati. mihi uidetur, quò exceptio legitima contra testes opposita, semper à prin. sit recipienda, infra e. præsentium: aliàs ad quid tempore productionis citaretur is, contra quem producitur, quod tamẽ omissum uiciat productionem, supra ti. 2. & puto, quòd grauaret iudex non recipiendo exceptionem, & quòd locus esſet appellationi, & forte ita fuit hic. recipere autem statim, uel differre probationem exceptionis credo, quòd sit iudici arbitrarium, ad hoc, infra eod. cum causam, supra titu. 1. licet. Exceptis specialibus casibus duobus, quos ponit glo. & tertio de excommunicatione, quam addidi ad glosſ. Casum autem Guil. non puto specialem, ut prius recipiatur: sed fateor specialem, ut statim re-

cipiatur. unde tunc non differtur iuramentum, uel depositio testis, sed eo tempore, quo forsan ille super prin. deponit, & isti, de quorum periculo timetur, deponerent super reprobatione, sicut & aliàs in princi. deponere possent propter illam causam, ut lite non contesta. quoniam. in arbitratu autem isto consideret iudex, an id, quod excipitur, habeat parem æquitatem cum casibus, supra exceptis. Item an sit publicum, & an offerantur probationes, & an præsumptio sit contra excipientem, quòd hæc faciat causa differẽdi, & tunc an his, qui producuntur super principali, immineat periculum mortis, uel causa absentiæ, & an uenerint de longinquo. Item quòd possit facilius expediri probatio, uel reprobatio. Item an reprobatio fiat ob causam exosam, puta criminis, an non, ut quia dr consanguineus, uel familiaris, uel his simile. Item consideret, ex quo possit sequi maius malũ, uel odiũ, & si per alteram posset sugillari alterius opinio, & per alteram non, & secundum circunstantias facti, quæ nec declarari possent, uideat, quod expedit prius recipere, an testes probatorios, an reprobatorios, & illud eligat. Et si prius recipit probatorios, non potest excipiens conqueri. nam parcitur in hoc laboribus suis, & expensis, forte enim testis nil deponet, dicens se nil scire. uel si deponet, multi alij non reprobabiles idem ddponunt; & sic non expediret, uel non prodesset illum reprobasse, imò prodest & expedit non reprobasse. Si uerò prius recipit probatorios, nõ potest excipiens conqueri. excipit enim testem non recipiendum: iudex paret, quia non recipit illius testis iuramentum, uel dictum: & sic quod petit, intus habet. Si enim nolebat is, contra quem producebantur, subire onus probandi statim, non debuit excipere, sed protestari, infra c. præsentium. Et easdem rationes reuoluas erga producentem, qui non potest conqueri, si dilata reprobatione statim recipitur testis, quem producit. habet enim, quod petit. Item nec potest conqueri, si differatur receptio sui testis, contra quem excipitur. parcitur enim laboribus, & expensis suis, & exceptione probata non expediebat illum produxisse, imò expediebat non produxisse.
i In dubio uerò, ubi facti circunstantiæ non monent, uidetur eligendum, quòd differatur reprobatio tum per id, quòd supra dixi. uer. si prius: tum quia adhuc posset reprobatio reprobari, & sic est suspicio de longiori tractu, infra c. licet tertio. hoc securè teneas, qđ rationem habet, & æquitatem, & contrarias opinio. concordat reductas ad casus diuersos. ¶ *In glo. argumen. contra in fine* dic ut de appellat. non solum, lib. 6.
16 & bene dicit glos. Abb. autem dabat † falsam solutionem, dicens hanc dec. loqui, cum appellatur à iudice, qui cognoscit appella. re. uel cum appellatur à sententia eo casu, quo non potest appellari. ¶ *In glo. ad hanc, ibi, dilatorias*
17] si † enim peremptoria haberetur pro probata, hoc ipso ꝙ iudex illam non admisit, nec probationes illius recepit, de facili posset iudex in fauorem excipientis perimere ius appellati, & facit qđ nota. in specul. de appellatio. §. qualiter, uer. sunt quoque. sed hoc nil est dicere: quia licet peremptoria propter probationes non admissas haberetur pro probata quò ad iustificandam appellationem non tamen quò ad consequendum illius effectum: imò quò ad id necesse erit illam probari, & idem in dilatoria; & hoc teneas, licet Pet. Abb. & Guido hic dixerint illã exceptionẽ ex probatione repulsa haberi ꝑ probata, per quam non fit præiudicium principali intentioni actoris: secus, si per eam fiat præiudicium perpetuum, uel temporale, & adde, quod dixi, de officio delega. cum causam. concor. Ioan. Mo. de appella. non solum, & Archi. c. tiru. Romana, ut utrobique dicam [*& ibi, per obliquum*] de hoc infra de exceptio. cap. 1. in 4. glo. [*& in fine*] habemus duas falsas solutiones ex gl. primam, ꝙ decr. hæc loquitur in exceptionibus peremptorijs, uel quasi, contraria in dilatorijs, quod non placet, ut dixi, supra e. gl. uel loquitur contrarium, quando nondũ lata erat sententia. unde tunc sufficiet probare, ꝙ obtulit, & non fuit admissus: hic loquitur, cum iam erat lata sententia, ad cuius retractationem non sufficit probare, ꝙ obtulit, si non probet eam uerã: sed hoc est falsum, ut infra dicam. Gof. autem dicebat super uer. constiterit, ꝙ cõstabat eoipso, quod non constat contrarium, siue eoipso, quod probat se obtulisse probationes ad repellendum testes, & non fuit admissus: uel secũdum eum noluit se presbyter probatione huius onerare. uel secundum Guil. Na. presbyter in uno grauatur, in alio releuatur. grauatur, quia non sufficit probare, ꝙ obtulit. Releuatur, quia probata ueritate ulterius aduersarius non auditur contra eum, ut patet in responso Papæ. uel secũdum Phi. licet Papa causam sub conditione committat, ut presbyter, si potest, probet ueritatem exceptionis oppositæ contra testes: tamen licet illam non probet, iudices tamen isti de principali cognoscẽt, ex quo à primis fuit legitimè appellatum, & hoc est, quod se, Si uerò aliter &c. & sic nullum contrarium secũdum eum. uel dic, quod in contrario male fecit iudex non recipiendo probationes, quæ offerebant. unde hoc probato coram iudice ap. probatum est grauamẽ. sed hic non malè fecit iudex non recipiẽdo probationes, quas poterat differre in tempus disputationis, ut dicit in gl. huiusmodi exceptionis, & ideò coram iudice ap. non sufficit probare, ꝙ obtulit, alii dicunt secundum Host. Egy. & Guido. ꝙ presbyter bene dixit ſeprobatum, sed non obtulit probationes, secundum Ho. uel subaudiendum est, ut dixi in tex. ꝙ presbyter secundò à sententia appellauit, & hanc ap. prosequebatur. uel ponderari debet, qđ dicit tex. Legitimè per testes idoneos, & exponebat, Idoneo. i. idoneo & legitimo modo receptos. potes dicere, quod adhuc non emanauerat decr. contraria, Interposita, quod satis patet per auctores ultriusq; decr. Vel confirmo opi. meam per hãc decr. secundum lecturam, quæ habet, ꝙ debuerunt iudices probationes admittere. & dico, ꝙ quamuis quis proponat exceptiones, & probationes offerat, si appellat propter exceptionem tantum non admissam, sed non propter probationes oblatas non receptas, non iustificabitur ipsius ap. quamuis probet se obtulisse. Et sic dicam, quòd hic propter probationes oblatas non admissas non appellauit, unde necesse habet ueritatem exceptionum probare. Sec si propter † probationes oblatas non admissas etiam appellasset, hoc ꝑbato coram iudice appellationis iustificata esset appellatio, & tunc reuocaretur etiam sententia per modum attentati. Nec est uerum, quod dicit gl. quod sic probo, certum, quòd iura de tali reuocatione loquentia genraliter loquuntur, Quicquid post ap. &c. de rescriptis significante, & cap. Rodulfus, de iudicijs, exhibita, de libe. obla. c. 2. & 3. de ap. significauit, & c. se. & c. cum causam, cum similibus. Secundo sic, ratio, quare prædicta reuocantur, est suspẽsio iurisdictionis, à quo fuit appellatũ. Si ergo defectus iste uiciat processum, non uideo, quare non uiciet etiam diffinitiuam. Tertio sic. Licet de diffinitiua sit casus expresior isto: tamen de sententia excõmunicationis extant multi casus, de officio dele. cum olim. i. & c. cum contingat, de arbi. innotuit, de ap. dilecti. 2. & 3. cum similibus. & tamen maior est effectus sententiæ excommunicationis, quàm diffinitiuæ, quod patet, quia primam non suspendit sequens appellatio, secundam sic. Sic ergo concluditur, quod quicquid factum est post iustificatam

stificatam ap. reuocetur per modum nullitatis, etiam si lata sit diffinitiua. nihil enim excipit, q dicit, Quodcumque de maio. & obe. solitæ, in fin. ¶ *In glo. ex hoc, ibi, in literis*] sup. aliàs. non, & hoc sub dubio forte, dixerat Ioan. de re iudicata, cum Bertoldus, in ultr. glos. sua, & Inn. exemplificabat, quando dicitur, Mittas in possessionem, & tuearis inductum; & de clausula, Cõtradictores, remittit infrà de præben. pro illorum, & uide, quod de utraque clausula ibi dicam super uer.
k contradictores [*ibi, sententia lata*] & executioni k mandata, & hoc tenet Vincen. reprehendens Tanc. & tamen dictum Tanc. quod sequitur, placet Inno. [*& in fin.*] Idem no. de dolo & contu. cap. 1. in glos. 2. ut lite non conte. c. 2. in glo. argu. quòd ¶ *In glo. pen. ibi, gratiam*]
19 fugiendæ sunt lecturæ, quæ contra naturam suã iura deducunt ad gratias. Sed poterat dicere glos. hoc fuisse de iure ex uiribus delationis, ut dixi hic in text. ¶ *In glo. ult. in fin.*] Host. hic tenet, quòd ad probanda crimina testium non compelluntur: aliàs sic, remittit, infra tit. 1. dilectorum.

ANNOTATIONES.

a Ex parte. In hoc c. ibi prox. &c. per hoc no. modum articulandi, & libellandi, ut non dicas, quòd pater eius ante ministrauit: quia posset esse ante, & non immediatè, ut in c. capellanus, de feriis, sed dicas proxi. ad hoc c. cum eccle. de causa pos. & propr. Bal.

b ¶Appellatum. Ante sententiam intelligitur, quia post sententiam non examinatur, an sit legitime appellatum, ut in c. non solum.

c ¶Non tamen. Hic agebat ciuiliter, quia ad priuationem beneficij interueniebat, non ex causa, quæ sequitur in gl. repellitur; ad hoc supra eod. quoniam, & infra eod. decætero, & no. infra post Dama. & Phili.

d ¶Cuius interest. Adde, quod laicus, si est patronus, siue parrochianus, potest ciuiliter crimen clerici denunciare c. Maximianus 81. distin. c. constitutum. 16. q. 1. & in c. qualiter, el 2. de accusatio. & hic per docto.

e ¶Soluunt. Contra hoc uidetur, quod not. in c. quod Dei, de sta. mon. sed hoc secundum id potest limitari, nisi habeant ius patronatus tales laici, ut ibi scripsi, Archi.

f ¶Obiectum. Taciturnitas ergo partis habilitat personam actoris etiam in his, qui ob publicam utilitatem repelluntur, ad hoc l. filii. §. ueterani, ff. de procu. & quod no. in c. 1. de iudi. lib. 6. & facit c. pia de excep. eod. lib. in contrarium facit c. si diligenti, cum ibi no. de fo. competen. officium tamen iudicis superest, ut in primis iuribus not.

g ¶Potest fieri. Vide Io. And. in c. ueniens, infra alleg. super glo. 1. & Guil. in spec. de procu. §. 1. uersi. sed nunquid medici, & Bart. ple. in l. pen. §. ad crimen, ff. de publ. iud. & an in criminali possit unus articulus delegari, uide glo. in Clem. iudices, de off. deleg. & Cyn. in l. 1. C. qui pro sua iurisd.

h ¶An reseruanda. Adde, quòd est in optione iudicis reseruare, uel admittere, nisi in certis casibus, de quibus in authen, si dicatur, C. de testi. & ibi per glo. & docto.

i ¶Excipitur. Conclusio ergo est, quòd exceptio reprobatoria testium, ubicunque opponatur, debet admitti per iudicem, sed probatio eius potest reseruari in tempus disputationis, uel publicationis attestationis, fallit hoc ultimum in casibus no. infra eo. C. de testi. & hic, ut quãdo testes essent sub periculo, uel absentaturi, & Guil. ponit in spec. de teste. §. quid si ipse. item fallit in casu hic posito in glo. in uer. nobiles. item quando probatio est manifesta & notoria, ut in hoc text. sed quando probatio non est manifesta, sed incontinenti offertur, dicit Inn. quòd est in potestate iudicis, an uelit incontinenti recipere probationes, uel differre, nec partes possunt conqueri de eo. nam si differt, non fit præiudicium uolenti eos reprobare, quia nondum testes actoris probarunt, nec intentio est fundata, & possibile est, quòd non probabit. item si incõtinenti recipit, non fit præiudicium illi, contra quem producũtur, quia forte producens, uel excipiens contra eos non probabit. & quandocũque possit mittere, facit supra eo. c. in nomine. ad quid ergo ibi citaretur &c. confideret ergo iudex, ut hic dicit Io. And. an melius sit admittere, uel probare incontinenti, uel differre, uide etiam quod no. infra eo. c. præsentium, & infra eo. c. cum causam, in glo. 1. & quando testes sunt de longinquo recipiendi, tunc exceptio reprobatoria, uel etiam eius probatio debet admitti incontinenti, ut in c. cum causam, infra eo. uel quando præsumptio esset contra eum, ut ibi dicitur in glo. de ista materia, uide glo. in uer. quærendum 2. q. 1. in primis, ubi uult, quòd quando sterit per iudicem, & post sententiam potest probare. idem glo. in c. cum 1. & A. de re iud. Bald.

k ¶Executioni. Vide in c. quærenti, de off. deleg. per Ioan. And. & ad materiam uide glo. quæ incip. quid si natus, in c. commissa, de elect. lib. 6. & glo. & ibi Bar. ff. de procura. l. Pompo. §. sed & his, & Bal. & Sali. in l. debitori, C. de pact.

SVMMARIVM.

1 *Ad testes, qui commodè uenire non possunt, mittere debet iudex, & nume. 6.*
Senex qui intelligitur, remiss. ibid.
2 *Testes examinare possunt duæ personæ loco tabellionis.*
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 4.*
Senes an compellantur ferre testimonium.
5 *Additio glossarum.*
6 *Ad testes examinandos quando debeat iudex mittere, & cuius expensis ueniant ad iudicem.*

CAPVT VIII.

1 SI qui testium. Casus. Iudex † mittere debet ad eos, qui commodè uenire non possunt. & loquitur hoc cap. in ciuili, secundum T. Vincen. Inno. & Host. concor. quod no. de
a iudicijs, at si a clerici, uer. Si uerò, in gl. 2. & facit constitutio Clem. de officio delega. iudices. [*Senex*] b hoc
b expone, ut dixi, supra ut lit. non conteſt. quoniam, in
2 prin. [*Personas*] duas † loco tabellionis: aliàs tabellio sufficiet, supra ti. 1. quoniam; & sic intellige, infra ti. 1. c. 1. secundum Hosti. [*Discretas*] adde, quod habes de iudi.
3 c. 2. lib. 6. ¶ Prima † glo. circa testes impeditos præmittit tria. demum quærit, arguit negatiuè, & soluit contrarium. ¶ Glo. 2. ibi primo obiicit, & sol. secundò solu-
4 uit aliud contrarium. ¶ *In † gl. 1. ibi, inuiti*] can. in præ. uer. [*& ibi, maiores*] ibi dicitur, maiores 70. à tutelis, & muneribus uacare. hoc uerum, si peregerunt. 70. existens enim in 70. non est maior 70. [*& ibi. §. corporis debilitas*] sequitur, illorum munerum tantum excusationem præstat, quæ corpore implenda sunt: cæterum, quæ consilio prudentis uiri, uel sufficienti patrimonio, non remittuntur, nisi ex probabilibus causis. ¶ *In*
5 † *glo. 1. ibi, ad egregias*] c & ad eos, qui cum per 15. dies
c stetissent coram iudice, recesserunt. C. de testibus. l. pe nulti. & de hoc 4. q. 3. uer. Item is qui [*& ibi, debet*] de gratia secundum Gof. ut dixi de officio ordi. significa
d uit, super gl. d 2. [*& ibi, qui multa*] alleg. Innocen. 2. q. 2. c. ti. ¶ *In gl. sed quare, ibi, possint † uenire*] cum producens eis procuret expensas, ut infra de rescriptis, statutum. §. pen. lib. 6. [*& ibi, Item testium*] ubi idem no. & in spec. c. ti. §. 1. uer. item, quod est pauper [*& in fi.*] qui etiam ab accusatione repelluntur. 2. q. 1. perhibentur: uel loquuntur in criminalibus. T. Posset etiam intelligi litera de paupertate non testis, sed principalis testem producere uolentis secundum Vincen. & sic legatur litera, Aut, sub. hi, qui eos uolunt producere, & quod, infra sequitur, Adduci. s. expensis principalis, quia non habet unde suis non, quia propriis stipendijs ministrare non coguntur, Host. facit, infra de rescriptis statutum, uer. prouisurus, lib. 6. dicebat autem Vincen. ꝙ tunc iudex ordinarius dabit expensas: quia tenet e pauperibus prouidere, in auct. de man. prin. §. sit tibi, infra de excel. præ, sicut uenire. 12. q. 2. aurum. forte aliud in delegato, in quo sufficit, ꝙ sibi non exigat, de uita & hone. cler. eum ab omni, ponebat autem ipse Vincentius, Si fuerit testis pauper, uetulus q; s, remotus, Debilis, egregius, aut qui producit, egenus, Vt testentur ibi; debet mittere iudex. quos etiam uide in spe. e. ti. §. qualiter, uer. potest etiam quod præcedit, uide in §. sequitur, ante finem.

ANNOTATIONES.

a ¶At si clerici. Nam tunc in criminali deberet forte iudex ad eos ire, & hoc uerum, nisi talis esset iudex quem ire nō decet, ut quia tunc posset mittere, & sic ubi priuilegium personæ & causæ consequenter, potius læditur priuilegium causæ, ut est tex. notabilis in c. 2. de iudi. lib. 6.

b ¶Senex. Limita, nisi commodè posset accedere ad iudicem; uide in l. quæsitum, ff. de re iudi. per do. de Rota conclus. 218. incipiente, item quòd senex, in nouissimis.

c ¶Egregias. Quæ dicatur persona egregia, uide Bar. in l. 1. C. de aduo. diuer. iud. & Rotam conclu. 88. in nouissimis.

d ¶Super glo. Ibi idem no. in contrarium tenet, facit lex ad egregias ff. de iureiuran. licet in iuramento litis decisiuo loquatur, & facit uer. debet, positum in uersiculis, qui ponuntur super glo. proxi, facit quod no. Bar. in l. inuiti, ff. eod. tit. & uide in decisi. Rotæ conclusio. 98.

SVMMARIVM.

1 *Corrupti, & periuri ad testimonium non debent admitti, Iuramenta pro testimonijs iuratis, ibid.*
Periuris quæ pœna, ibid. in fin. & nu. 2.
2 *Testium corruptionem quo casu post sententiam & quam sufficiat probare ad eam reuocandam, cum aliàs & falsitatem quis probare debeat.*
3 *Sententia lata ex falsis testibus rescinditur, si dicta eorum iudex sit secutus, & quando matrimonialis difficilius retractabitur, nume. 7.*
4 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.*
Causam damni qui dedit, damnum uidetur dedisse, & quo casu, & nume. 6. §. 1.
6 *Additio glossarum.*

CAPVT IX.

1 SIcut nobis. Casus. Corrupti† & periuri ad testimonium non debent admitti. Communis diuisio. secunda ibi, super quo. ubi ponitur responsio distinguens, secundum membrū ibi, Si uerò [*Accepta*] & malè, supra c. 1. 14. q. 5. non sane, Vincē. [*Parentela*] in gradu prohibito [*Iuramenta*]. i. testimonia iurata. [*Transiuit*] dicebatur in an. nullum aliud remedium supereſt, nisi ut testibus &c. & huic literæ quidā, ſ. Mel. adhærentes dicebant, & malè, de crimine, iterū
2 a quæri non posse, Gof. [*Adulterio*][a] sed si neuter transiuit, imponetur de periurio tamen pœnitentia [*Corruptionis*] no. quia nil dicit de falsitate. Vnde† sic intelligo dec. quòd hæc sit mens, si uterque, uel alter transiuit ad secūda uota, necesse est falsitatem probari, qua probata ſeparatis ſecundis coniugijs integrabitur primum per iura, quæ allegabat glo. pen. Si uerò neuter transiuit ad ſecunda uota, tunc ſufficit corruptionem testium probari, & ſecundum hoc in uer. Non migrauerint, non est ſupplendum, Maximè, prout ſupplet glo. ſed legendum est plane. & hanc opi. in parte tetigit Inn. dicēs quoſdam dixiſſe per hoc c. quòd ſufficit probare corruptionem, & agetur per reſti. in inte. uel condictione ex hac dec. Sed iſti non diſtinguebāt, an contractum eſſet ſecundum coniugium, uel non. tu dic, ut dixi, q̄ plane uult hæc litera 53, op. de eo, quod dixi ſupra ti. 1. licet, ſuper gl. 2, ſ. quod poſt ſententiā nō ſufficiat probari corruptionem. ſed dico illud uerū in aliis ſententijs. Cum autē ſententia lata contra matrimonium non habeat uirtutem rei iudi. ſpeciale ſit in ea, q̄ ita ſufficiat poſt ſententiam probari corruptionem, ut prius, & hoc, quādo neuter contraxit, ut dixi, per quod poteſt dici idem in omni ſententia, quæ nō habet uigorem rei iudicatæ, puta, cum ab ea fuerit ap
3 pellatum [*Reuocanda*] ſi iudex† eorum dicta tantū ſuit ſecutus, infra de re iud. cum. I. & A. Gof. & Tan. [*Admittendum*] admittitur tantum ipſorum denunciatio, infra de cogna. ſpi. ſuper eo. & hic arg. contra, infra qui ma. accu. poſ. c. fin. Hoſt. ¶Secunda† gloſ. elicit duo
4 argumenta, & ad ſecundum ſignat contrarium, & ſol-

uit. ¶Tertia gloſ. in broc. quòd qui occaſionem, &c. arguit pro. Inducit 4. can. tres leges, & unam decreta.
5 in cōtrarium duos can. & unam l. & ſoluit. ¶*In*† *glo. 3. ibi, nihil intereſt*] ſequitur, utrum occidat quis, uel cauſām mortis præbeat [*& ibi. §. ſicuti*] ſicut euentus mortalitatis non imputatur medico, ita quod per imperitiam commiſit, imputari ſibi debet [*& ibi. §. pen.*] tenetur, qui flamma uento in ſtipulam ſuam ignem miſit per quem ſeges, uel uinea uicini læſa eſt [*& ibi, uerum*] 2. uide de accuſa. cum dilecti, ſuper gloſ. cauſa [*& ibi, item Mela*] loquitur de eo, qui cum pila ludens percuſit tonſorem in manu, & gula ſerui abſciſſa eſt, qui tenetur Aquil. & de illo, qui tenuit, & alter intere
6 mit. ¶*In ulti. glo. in fine*] ibi ſunt uerba, quæ in dec. per
6 tuas. ¶*In*† *glo. 2. ibi, inebriauerunt*] tripliciter legitur, ut
b ibi no.[b] ¶In glo. 3. ibi. §. quia uerò, ubi de hoc, & ca. qui omnē, in ſumma [*& in fin.*] adde quod not. infra de homic. deçætero, & 1. q. 1. hi quoſcunque, & præ-
dicto. cap. placuit. 3. ¶*In glo. pen. ibi, de falſitate*] hæc fateor: ſed litera non de falſitate, ſed de corruptione lo-
7 quitur, ut dixi in textu [*& in fi.*] Sed† quando migrauerunt ad ſecunda uota, cum maiori diſcuſſione recipientur teſtes, & difficilius retractabitur ſententia, Inno. Sed Hoſtien. dicit, quòd quando non migrauc
c runt, imponetur illis pœnitentia tantum de periurio; ſed utroque caſu fiet inquiſitio, de qua ſequitur.

ANNOTATIONES.

a ¶Adulterio. Ex hoc poſſet colligi, quòd quoties iteratur copula cum alteri nupta, quòd toties iteratur adulterij delictum; ad hoc uide Bar. in l. nunquam, de priua. delic. uel dic, quòd illa non fuit mens huius literæ, ſed quod dicatur unum adulterium, quando alter eorum tantum tranſiuit ad ſecunda uota, quando uerò ambo, tunc plura, quia tunc uterque dicitur committere.

b ¶Vt ibi no. Tantum ergo quò ad peccatum conſideratur peccantis intentio: quò autem ad pœnam huius fori in ſeq. conſequela conſideratur, ut in gl. & ad materiam facit, quod no. in c. cum qui dam, in 1. glo. & ſuper illa, infra de iureiu.

c ¶De periurio. Et pro intellectu huius capituli, uide Bar. & moder. in l. generaliter, C. de non nume. pec. & Bart. in l. eos, & ibi bonus tex. ad hanc materiam, ff. de fal.

SVMMARIVM.

1 *Socius criminis, & muneris non teſtificatur etiam in crimine ſimoniæ, eiq; non eſt aduerſus alium eredendum niſi ad præſumptionem, nu. 2. uide nu. 5.*
Simonia non eſt, ſi quid promittatur poſt præſentationem, uel electionem, ibid.
Remittere parochianis rector eccleſiæ quid poteſt, quod ualet ad uitam remittentis, ibid.
3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 4.*
Remittit qui debitum, dare uidetur, & num. 5.
Teſtis unicus quandoque ualet, & quando, §. in glo. ultri.
5 *Additio gloſſarum.*
Emptio, & redemptio æquiparantur, ibid.
Socius, uel particeps criminis, an & quando admittatur ad teſtificandum, ibid.

CAP. X.

1 VEniens. Caſus. Socius† criminis, & muneris non teſtificatur ēt in crimine ſimoniæ. Et prima pars ponit petitionem presbyteri. ſecunda illam exaudit, & cauſam reddit ibi, & nos [*Promiſiſſet*] ante præſentationem, uel electionem, ſic enim poſt non fuiſſet ſimonia: tamen non ualeret niſi ad uitam remit-
2 tentis,[a] de donatio. cap. ſecundo, de tranſact. decæ-
tero [*Parochianorum*] ad quos forte ſpectabat præſentatio. ſic, ſupra de electio. querelam [*Pro beneficio*] forte pro decima, de qua ſic conuenerat. Hoſtien. remittit de rerum permuta. cap. fina. de tranſact. ſtatuimus, uel

uel aliàs prō ſubſtentatione [*Commendamus*] forte dicebant aliqui periti presbytero, quòd ſententia non ualebat: quia in crimine ſimoniæ teſtificari poteſt ſocius. quare dicebant plenè fuiſſe probatum. iſte titubans petijt confirmationem ipſius, & obtinuit [*Credendum*] ad† probationem, ad præſumptionem ſic, In-
3 nocen. ¶Secunda† gloſ. obijcit, & ſoluit. ſecundò quærit, arguit, affirmatiuè ſoluit contrarium. ¶Pen. glo. not. quòd ſocius &c. ſignat contrarium, & ſoluit.
4 ¶Vlti. glo. ſignat contrarium, & ſoluit. ¶*In*† *1. glo. ibi, quando*][b] & uide de ſin. c. pen. in gloſ. 2. [*& ibi, ſi mulier*] mulier pecuniam debitoris, cum quo contrahebat, pro dote acceptam tulit: matrimonio non ſecuto, nuptijs non ſecutis, ab ipſo pecunia condicetur: quia nō refert, an per numerationem, uel acceptilationem ad ipſum pecunia ſine iuſta cauſa peruenerit. ¶*In glo. 2. ibi, in bonæ*] hanc & ſe. uide in cap. ulti. de iureiurand. infra allegat. ¶*In glo. ult. ibi, marius*] ponit caſum de marito uxoris hærede, qui repetens pecuniam, quam dicebat per uxorem depoſitam, probabat per unum teſtem [*& in fin.*] in ſummam, qua filiam ordina-
5 uerat dotari. ¶*In*† *gloſ. 1. ibi, intelligitur*] ſic emptio, & redemptio æquiparantur in hoc, infra de ſim. querelam [*& in fi.*] & ff. de regulis iuris, ſi quis obligatione, licet ſit argumen. contra. ff. quibus mo. pi. uel hypothe. ſol. l. 1. §. cum uenditor, C. ad Velleia. l. etiam.
c ff. quæ in fraudem credit. l. ſi pignus,[c] Goff. ¶*In glo. 2. ibi; ſi quis Papa*] dixit hic Goffr. quòd ibi concurrebant duo crimina ſimoniæ & læſæ maieſta. nam ibi loquitur de illo, qui Papa uiuente de papatu conuenticulas faciebat. aliàs, licet in crimine læſæ maieſta. admittatur, in ſimo. non. uel ſecundum eum admittitur ſocius accuſans, ſed non teſtificans. uel ſecundum Phi-
lip. iſte non erat de crimine emendatus: & ideò etiam in exceptis repellendus, de ſimo. per tuas. i. [*& ibi. §. item ſæpe*] ubi de hoc, & infra de appellatio. cap. 1. & uide, quod not. in ſpecul. tertia par. de noto. crimi. §. ut autem, aliàs incipit, fama, uer. quid ſi agenti, & addē quod dicam, infra e. præterea, ſuper ultima gloſ. & quod dicam, infra de accuſa. qualiter. 2. ſuper glo. argumen. famam. Hoſtien. autem legebat ſic, quòd hic nullus teſtis idoneus erat: quia aliter confeſſus fuerat iſtud pactum fuiſſe cum certis parochianis pro omnibus, quod ipſe, licet tunc non præſens, poſtea ratum habuerat; & hunc ſecundum teſtem reſpicit ver. nulli, & ſic non eſt inculcatio. ¶*In glo. abſoluendo, in fi.*] uel purgationem indicendo, infra de adult. ſignificaſti, Goffred. & hoc, ſi erat infamatus. ¶*In gl. pen. ibi, conſueuit*] ſecundū. T. [*& ibi, criminibus*] de crimine ſimoniæ dic, ut infra e. cap. 1. lib. ſexto, de crimine hæreſis, ut e. lib. de hæreti. in fauorem. ¶*In glo. ult. ibi, licet*] ubi de hoc [*& ibi, tanta*] ubi de hoc [*& ibi, nobiliſſimus*] infra de ſpon. præterea 2.

ANNOTATIONES.

a ¶Remittentis. Vel quouſque teneret beneficium, ad quod ſi poſt dimiſſionem, uel renunciationem, uel priuationem iterum aſſumatur, an reuiuiſcat iſta obli. & promiſſio renunciatione, uel priuatione extincta, uide Io. And. de præb. niſi eſſet, in glo. denuò.

b. ¶Ibi quando. Adde quando criminoſus poſſit accuſare clericum de crimine ſimoniæ, tex. in c. cum P. de accuſat. & in c. ſi quis Papa 69. diſtin.

c ¶Pignus. In iſtis iuribus non eſt eadem ratio in tacito remiſſo, quod in principali remiſſo, ut in illis apparet. hic eadem eſt ratio in tacito & expreſſo, ſi de illis fuit remiſſio. uide in illis iurib. doctores, & Bar. in l. ſi fideiuſſor. ff. de lega. 1. hic enim remiſſio lucrū affert illis, quibus remittitur: in illis autem iuribus expreſsè aufertur lucrum, & ideò reprobatur ex tacito nil lucri afferre, & ideò non reprobatur, ibi uide.

SVMMARIVM.

1 *Acta litis inſtantia pereunte non pereunt, & imò quædam acta iudicij perpetuò durant, & quæ, & inter quas perſonas, & coram quibus iudicibus, & in quo agendi modo, & quibus proſint & obſint, præterquam interuenientibus in iudicio, uide nume. 2.*
Acta quæ litis, quæ iudicij dicantur, ibid.
Leg. properandum, §. 1. C. de iudi. intellectus, ibid. uer. nec obſt.
Acta ſi non reperiuntur primi iudicij, denuò recipiuntur, ibid. uer. & ſunt hæc uera.
Teſtibus opponendi eſt ſaltum ius ei; contra quem producuntur eorum atteſtationes in alio iudicio receptæ, ibidem, uer. unde & illud.
2 *Inſtantia iudicij non perit fluxu temporis iure canonico.*
Acta etiam iudicij, non tantum litis non pereunt ex temporis curſu ſecundum canones, niſi in caſu, & quo, ibid.
3 *Suffragium, & additio gloſſarum. nu. 4.*

CAPVT. XI.

1 CAuſam. Quæ breue eſt. [*Ab alijs*] quibus ſucceſsiſtis. C. de iudic. properandum. §. ſi autem in medio triennij. & † obtinet quod hic dicitur, niſi ubi inſtantia iudicij petiit. nam ubi periit inſtantia, ibi forſan & omnia acta pereunt. C. de iudi. properandū. §. 1. Tu uerò dicas, q̄ quantumcūq; pereat, ſempertamen cōfeſsiones, & probationes, & alia, quæ facta reſpiciūt, perpetuò durant inter eaſdem perſonas, & co-
a ram eiſdem iudicibus. C. de arbitris,[a] cum antea. §. fi. dummodò ad idem agatur, uel etiam ad aliud, quod tamen ex principali pendet, quale eſt, ſi atteſtationes ſint de matrimonio. nam hæc ualent ad probandum legitimationem filiorum, infra e. Albericus. Alij uerò dicunt, q̄ ualent quantum ad præſumptionem, & non quantum ad probationem, Inn. Si uerò ad aliud omninò agatur, primæ probationes non probant: qa & habitæ ſuper uno modo agendi nō proſunt, ſi alio modò agatur, ut patet in eo, quod legitur & not. infra e. ueniens: ſed ad idem, & ad eius acceſſorium, & eundem modum agendi ualent ſemper, ut dictū eſt, Ho. nec ob. C. de iud. properandum. §. 1. ubi dicitur, quòd quando quis abſoluitur ab inſtantia iudicii, tunc & acta iudicii pereunt: quia intelligitur de his, quæ ſunt tantum acta iudicii, & ex ipſo iudicio oriētia ſiue præcedentia, ſicut ſunt citationes, ſatiſdationes, & ſi. hæc enim uerè pereunt, arg. ff. iudicatum ſolūi, cum apud Sempronium: atteſtationes uerò non pereunt, ut dictū eſt: quia potius ſunt acta litis, quàm iudicij, quinimò & ea, q̄ ſunt principaliter acta iudicij, ſi facta reſpiciunt, perpetuò ualēt, ut patet in citatione, per quā fit interruptio, C. de præſcript. 30. annorum, cum notiſsimi. 1. reſpon. & l. fin. de annali except. l. 1. §. 1. Sed & uicium litigioſi dicunt quidam perpetuum eſſe, de quo dic, ut not. ſupra ut lite pen. eccleſia. Et ſunt hæc uera de actis habitis coram ordinario iudice, ſiue etiā delegato. C. de re iud. geſta, & legitur & not. ſupra titu. 1. quoniam contra falſam, & cap. fin. ubi eſt hoc expreſſum, dummodò reperiri poſſint. aliàs enim de nouo recipiuntur, ut ibi legitur & not. quid autem iuris ſit de atteſtationibus productis, & aliis actis habitis coram arbitris, habes. C. e. titu. l. fin. C. de arbitris: l. penul. §. penul. & fin. & le. & no. infra e. præſentata. Sed obijcies, & dices, quomodo poſſunt ualere atteſtationes in ſecundo iudicio, cum ipſo conſiderato receptæ ſint lite non conte. Reſpon. quia non conſideratur litis conte. ipſius ſecundi iudicij. ſed primi, in quo fuerunt recepti licet cont. vnde & illud fundamentum ſuffiet, & perpetuò ualent, ſupra ut lite non conteſta. quoniam, & C. e. l. fi. & infra e. præſenta-

ta. saluum est tamen ius ei, contra quem producunt, ut contra dicta ipsorum possit obiicere, & personas, ut in eisdem iuribus, ualent ergo attestationes, & cõfessiones non solùm inter easdem personas, sed inter eorum hæredes, dum tamen ad idem, & eodem modo agatur, ut dictum est, & comprobat, infra e. Albericus, & C. de libe. causa, iubemus. imò & plus uidet, scilicet, ꝙ tales attestationes, & omnia alia acta factũ respicientia, esto quòd sententia non sit lata, possunt non solum producentibus, & eorum hæredibus, ut est dictum, sed etiam omnibus, quibus res iudicata ꝓdesset, uer. gratia, aliquis, à quo uendicabatur fundus, probauit per testes, quòd suus erat: postmodum uendidit illum Petro: in hoc casu dicendum, quòd prædictæ attestationes Petro emptori proderunt, sicut & ei prodesset sententia, si pro uenditore lata fuisset. ff. de except. rei iud. si à te. §. 1. & §. Iulianus. & idem uidetur in omnibus casibus, in quibus res uẽdicata inter alios alijs præiudicat, uel prodest, ut ualet eodem mõ acta inter eosdem habita, etiam si res iudicata non fuerit, prosint & obsint omnibus illis, quib. res iudicata pro-
b desset, uel obesset. [b] qui uerò sint isti casus, patet in eo, quod le. & no. infra de re iudica. quàmuis regulariter, secundum Inno. cuius est mens totius huius glos. hoc
2 autem notandum † secundùm Host. quòd secundùm canones non perit instantia fluxu temporis. ideoque nec ista occasione acta iudicij pereunt, sed perpetua sunt, ut patet in eo, quod no. supra de iudicijs, uenerabilis, & supra titu. 1. c. fi. unde quantum ad hunc casum satis uidetur inutilis ista glo. potest tamen ualere in alio casu, puta quando quis absoluitur propter ineptam editam actionem: tunc enim & si instantia iudicij pereat, & alia de nouo possit oriri, ut patet in eo, quod legitur & not. supra de iudi. examinata, potest
c [c] quæri, utrum & acta pereant; & potest responderi, sicut superius est notatum, secundùm Host. [*Iudicibus*] qui forte mortui erant, uel remiserant secundùm Pe. & Ab. [*Receptæ*] directè, non incidenter, nisi partibus
3 placeret, infra e. ueniens, Vinc. ¶ *In* † *glo. i. ibi. c. ult.*] & ibi in c. præsentata, infra alleg. uide. l. huius glos. ¶ *In*
4 † *glo. 1. ibi, quoniam multæ*] & infra e. cum uenissent, & c. constitutus, Goffre.

ANNOTATIONES.

a ¶De arbitris. Adde tex. in l. iubemus, C. de libe. cau. uide Bald. in l 3. in pen. col. C. de eden.

b ¶Obesset. Idem no. Bar. in l. sæpe, ff. de re iud. & l. si mater, in fi. ff. de except. rei iud. & de materia glo. istius uide Bart. Sali. & Bald. in l. 2. C. de eden.

c ¶Potest. Vide ibi Ioan. And. in glo. 1. non obstante, an isto casu expiret iurisdict. dele. & uide in decisione Rotæ, concl. 78. & uide l. si filii, & ibi per Bar. ff. de interrog. act. & in l. si patronus libertum, ff. de iureiu. & in l. cum Titia, ff. de accusa.

SVMMARIVM.

1 *Clerici in causa suæ ecclesiæ quibus casibus non admittantur, & nume. 5.*
2 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 3.*
Clerici possunt testificari pro ecclesia, & an contra eam possint ad hoc compelli, & nu. 4.
4 *Additio glossarum.*
Causa sua quando dicatur, ibid. in princ.
De collegio, capitulo, uel vniuersitate qui sunt, quando possint in causa collegij, capituli, uniuersitatisue testificari, ibid.

CAPVT XI.

1 Cum nuncius. Breue est [*Negocio*] quod non † procurant, supra e. insuper, & idẽ in prælatis, ut ibi dixi [*Alia*] simplex relatio [*causa*] vt si dica-
2 tur periuri, infames, uel his similes. ¶ Prima † glo. allegat tres concor. & tria iura in contrarium, & soluit. secundò quærit, allegat tria ad negatiuam, & alia tria ad affirmatiuam, ponit opinionem, ultimò soluit, &
3 pro contraria solutione ibi. T. remittit. ¶ *In* † 1. *gloss. ibi.*
a §. 1.] seruus communis [a] ciuitatis non est singulorum, & pro ciuibus & contra ciues torquetur [*& ibi: §. licet hæres*] uel qui de ipsius est familia, nõ testificat in causa testamẽti [*& ibi, omnibus*] can. 4. quæstio. 3. omnibus
4 [*& ibi, nimis*] uide in præall. c. 1. super 3. glo. ¶ *In* † *glo* 1. *ibi, nullus*] ubi de hoc [*& ibi, sua*] non est sua; quia damnum & lucrum suo nomine ad eum non pertinet. 2. questio. 6. biduum, uer. palam. T. satis eque uidetur dicendum, quòd si quæratur de his, quæ in ca. aguntur, singulares de capitulo testificari possunt, infra eo. ueniens. C. de repu. consensu. §. pen. aliàs posset deficere probatio, bene facit, infra titu. 1. cap. ulti. Si verò quæratur de his, quæ extra capitulum aguntur, distinguitur, si quæratur de actu, per quem singulariter cuique de capitulo obuenit utilitas, nõ admittitur: quia in re propria & c. ut in præall. le. in omnibus, canon. 4. q. 3. & benefacit de se. ex. si sentẽtia, in fi. li. 6. Si uerò non singularibus, sed uniuerso, vel collegio obuenit utilitas, admittentur, ad hoc præ. l. intantum, quam alle. glo. & 12. q. 2. qui manumittitur. ff. de in ius uocan. sed si hac. §. qui manumittitur. & per hoc soluit, quod sepe queritur de uniuersitatibus uillarũ, uel terrarum, quæ litigant de pascuis, uel nemoribus, in quibus singulorũ bestiæ pascuntur, & singuli ligna scindunt: testimoniũ hominum de uilla hoc casu non est idoneum, ut pa-
b tet per præmissa, & de hoc etiam per Cy. C. e. parẽtes [b] [*& ibi, qui manumittitur*] dicebat T. Phi. & Vinc. hoc uerum indistinctè in causa ciuili. in criminali, accusato prælato ab aliquo de uniuersitate, alij de uniuersitate recipiuntur in testes, ar. 2. q. 6. lator, infra de accusat. ex parte, de elect. per inquisitionem. ideò quia non sunt magis domestici accusantis, quàm accusati. idem Inn. & Hostiẽ. Sed cum quis de uniuersitate accusat extraneum, cæteri de uniuersitate non possunt testificari. 14. q. 2. super, ubi de hoc. 3. q. 5. accusatoribus, infra de accus. repellantur, & de hoc in spe. de teste. §. 1. uer. sed nunquid in causa, ubi Guil. post Hosti. temperat illud dictum, dicens illud uerum, nisi in defectum, & remittit etiam ad sum. Hostien. eo. ti. §. 2. uersi. & cum causa, ubi alle. Hostien. infra ti. 1. cap. fi. de iureiur. & si Christus, in fi. unde nimis largè locuti sunt glossatores, sed restringenda est opinio ad textus iurium, quæ allegãt quando videlicet est ita parua uniuersitas, quod illi de ipsius corpore cadunt in nomẽ domesticorũ, uel cohabitantium, ut ibi [*& ibi. cap. ulti. in fi.*] hoc soluitur in remis. quam dat finis gl. [*& ibi, filius*] de carnali est prohibitio, & edictum de testibus prohibitorium. ff. e. l. 1. [*& ibi, non debet*] & c. ti. non licet, li. 6. [*& in fi.*] in ulti. gl.
5 hoc † ultimum approbat hic Inno. in defectum aliorum testium, quod intelligit Hosti. supra e. in sup. nisi sint liberti ecclesiæ illi clerici, supra de seruis nõ ordi. eo libentius, uer. quibus, & quòd illi plus alijs sint astricti, patet de succes. ab intest. c. 2. de test. requisisti, in fi.

ANNOTATIONES.

a ¶Seruus communis. Limita secundum Bald. Hostien. & Inno. hic, quos uide.

b ¶Parentes. Et ibi uide Bal. & Sali. facit etiam ad q. si relinquitur cõuentui, uel singularibus fratribus, quomodo testificari possint. de q. per Bar. in præalleg. l. in tantum, in causa ergo, quæ est uniuersitatis proprietate & utilitate, admittitur, qui est de uniuersitate: si proprietate uniuersitatis, & vtilitate singulorum, non admittitur, ut in exemplis, supra positis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Crimen nunc probatum repellit testem etiam aliàs de illo crimine non damnatum.*
Opposita probanda sunt, ibid.
Si, etiam pro quando, ibid.
2 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Testes, quibus crimina obijciuntur, qui repellantur, & nu. 3.
3 *Additio glossarum.*

CAP. XIII.

1 Super eo. Casus. Crimen † nunc probatum repellit testẽ etiam aliàs de illo crimine non damnatũ. Communis diuisio. secunda ibi, Respondemus [*Opponuntur*] & probantur, vt sequitur [*Si etiam*] pro quamuis [*conuincantur*] nunc in modum exceptionis [*Admitti*] propriè, uel inspecto effectu, ut dicã, infra. eo. testimonium, in prin. & dixi, supra eo. ex parte.
2 ¶Glo. 1. † signat contrarium, & soluit. ¶ *In glo. 1. ibi. §. calumniator*] sequitur, ita demum no. si fuerit calumniẹ causa damnatus, nec enim sufficit calumniatum. ¶ *In*
3 † *glo. 1. ibi, secundum leges*] & tamen lex illa est canonizata; & facit ad quod dixi, supra de rescriptis. c. 2. [*& in fi*] dummodò sit tale crimẽ, quod à promotione repellat, & cum eo non fuerit dispensatum, Ala. Vincen.

SVMMARIVM.

1 *Laicus in criminali non testificatur contra clericum: accusat tamen pro sua, uel suorum iniuria, uid. nu. 3.*
2 *Suorum appellatione qui contineantur.*
Pro iniuria illata seruo, filio, & uxori, item siquis defendit mortem propinquorum, potest agere, ibid. uer. dicebat Go.
3 *Ad accusationem hic admittitur, qui repellitur à testimonio, quandoque è contrario.*
4 *Epilogus, & additio glossarum. nu. 5.*

CAP. XIIII.

1 Decætero: Casus. Laicus † in criminali non testificatur
a contra clericum: [a] accusat tamen pro sua, uel suorum iniuria, ponit regulam, à qua secundo excipit ibi, Nisi, & exceptionem determinat ibi, Nec tunc [*criminali*] criminaliter mota, ne sit con-
2 tra, supra e. cap. 3. secundum Hostien. [*Suorum*] illi † di-
b cuntur sui secundum Acc. qui pro eo testificari [b] non possunt, hoc no. C. de Turpil. l. pe. in additione, de qua etiam loquitur spec. de accu. §. 3. in prin. & uide quod ibi dicam. Hostien. hic dixit illos dici suos, de quibus habetur. ff. de accusat. le. 1. & 2. 1. respon. Idem Azo, in sum. qui accu. non pos. §. videndum. Dicebat Gof. quẽ agere posse pro iniuria illata seruo, filio, & uxori, Instit. de iniuri. §. patitur, & sponsa. ff. de iniur. Item apud Labeonem. §. itẽ sponsum. Item si quis defendit mortem propinquorum. ff. de accu. l. hi tamen omnes, & sic intelligit. 7. quæstio. 11. neganda. dicit Abbas hoc posse intelligi de omnibus cõstitutis in potestate, vel non, dummodò sint in primo gradu, alle. de sen. excõmuni. Si uerò. Pet. dicit, quòd in illis casibus poterit accusare, quibus sine pẹna potest uerberare, qui ibidẽ habentur [*iniuria*] 4. quæstio. 6 omnibus [*Testimonium*] quià nullus idoneus testis & c. 4. quæstio. 3. nullus [*Ac-*
3 *cusationem*] admittitur † ergo hic ad accusationem is, qui à testimonio repellitur, ratio patet. sic interdum
4 è contra, de hoc satis 4. quæstio. 2. in summa. ¶ † Secũ-
5 da glo. addit alium casum, & remittit. ¶ *In* † *glo. 2. ibi, clericos*] ad accusandum, non ad testificandum, secũdum Gof. [*& in fi.*] & 2. quæstio. 7. in summa.

ANNOTATIONES.

a ¶Clericum. Adde, quòd istud procedit in clerico primæ tonsuræ secundum Domi. in c. sicut sacerdotes. 2. q. 7.

b ¶Testificari. Et uide gl. & no. in c. ex parte Adæ, supra eo. & quod plenè no. infra de accusa. c. super his, & c. cum P. de accu. & quod no. glo. & ibi scripsi. 2. q. 7. in summa, Archi.

SVMMARIVM.

1 *Causæ Ecclesiasticæ quæ, & quæ ciuiles dicantur.*
2 *Dilatio super nouis capitulis, etiamsi tertia data fuisset super alijs concedenda.*
3 *Super testium dictis post eorum publicationem disputandum, & quæ fuit hic causa dubitandi.*
4 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 5. & 6.*
Dilatio 2. 3. & 4. & etiam ulterior quando danda, & cui, & in qua causa, ibid. nu. 5. & 6. & quid seruetur, nu. 6. in fi.
6 *Productio testiũ hic quomodo intelligatur, & differat à dilatione.*
Testium nomina à principio sunt alteri parti, contra quam producuntur, edenda, ibid. uer. sed Hosti.

CAPVT XV.

1 In causis. Breue est, habens duo dicta. secundum ibi, Et super [*Ecclesiasticis*] idest quæ † agũtur in foro ecclesiastico. & tunc dicit ciuiles, quæ agũtur in foro ciuili, uel uocat ecclesiasticas spirituales, & criminales ciuiles de rebus temporalibus [*Producti*] super illis † capitulis, super quib. data est & elapsa tertia dilatio, hoc dico, quia tertia dilatio non impedit uolentem producere super nouis capitulis, quem non impediret etiam publicatio, infra e. fraternitatis [*Legibus*] glo. alle. [*Disputari*] infra cap. prox. supra ti. 1. li-
3 cet, forte huius † dicti fuit dubitatio, an ante publicationem hoc fieri posset, & respõdetur, quòd non propter impossibilitatẽ. uel melius, sicut testes deponunt in secreto, sic uidebatur forte quærenti, quòd etiam super dictis ipsorum deberet secretè disputari, & hic tollit, & est si. in scrutinio electionis, supra de electio-
4 ne, quia propter. ¶ Glo. 1. † ponit duas lecturas circa productionem, de qua hic loquitur, & primã appro-
5 bat. ¶ *In* † *glo. ibi, iusta causa*] aliàs no. ff. de ferijs. le. ult. & de hoc supra de dila. capi. 2. Dabitur ergo secundum Innocen. 2. & 3. quando petens illam ostendit iudici se impeditũ in prima. ff. de eden. si quis ex. §. pen. & ult. & l. fi. [*& ibi, quartam non dabit*] refert Inno. quosdam intelligere capitulum, ut iacet, quòd quarta non detur sine solennitate, quod si fiat, nõ ualeant attestationes supra c. 2. in fi. Alij contra, quòd ualeant, nisi fuerit appelatum, infra e. significauerunt. Alij, quòd licet contra dicatur, & appelletur, iudex cum solẽnitate ista & sine potest concedere quartam, quintam, nisi sit conclusum, uel renunciatum testibus, & dicta ipsorum alteri parti sint edita. nec aliter seruari debet hẹc solennitas, ut patet in. §. quia uerò, unde fuit sumpta. Dicit tamen Inno. & illud, quod ibi dicam, quòd licet hoc uideatur uerum, tamen iudici securius est nunquam dare quartam sine solennitate. & isti ultimi dicunt, ꝙ concurrentibus prædictis. s. conclusione, uel renunciatione, & editione attestationum, non dabitur secunda sine hac solenitate, nam eadem ratio, ergo & c. de constitutio. translato. dicit tamen Innocen. quod prædicti. §. non uidetur facere uim in cõclusione, uel renunciatione, sed solum in editione facta alteri parti, ut tunc sit seruanda solennitas. Dicit etiam Innoc. quòd post peremptorium non dabitur quarta cum sola ista solẽnitate, nisi aliàs probet se impeditum per id, quod supra dixi in alia additione: dicit etiã dilationes has sic per iudicem restringendas, quod non exce

dant

dant tempora à lege, uel homine statuta, quæ sine ma
gna & euidenti causa non debent excedi. 3. quæstio. 3.
spacium, de officio dele. de causis [*& ibi. §. quia uerò*] ubi
de hoc [*& ibi, quòd tertia † productio.*] ut id significet, q̃
uerbum sonat. ff. de uer. sig. ter enixa. ff. iud. sol. le. iudi-
catum. Cum enim quis colligit testes, quos potest, &
eos præsentat iudici, illa est prima productio. cum col
ligit alios, & illos præsentat, est secunda, & sic de tertia,
sic recitat Gof. Sed Hostien. dicit, quod sufficit nomi-
natio, licet non præsententur: quia forsan non est sibi
posibile sic simul præsentare, dicens quòd sic seruа
tur. unde etiam in prin. tenetur producens illos nomi
nare, si petatur, ut in. §. quia uerò, infra ti. 1. cap. primo,
& c. cum contra. & in rescriptis quottidie ponitur, Te
stes autem, qui fuerit nominati &c. infra c. cum cau
sam, de hoc uide in speculo e. ti. §. qualiter, in 1. colũ.
Hostien. autem placet hoc dictum, quòd tres produc-
tiones faciant unam dilationem, ar. ff. de uer. sig. l. ter
enixa. dicens, quòd litera ista sibi bene cauit, quòd nõ
dixit dilationem, sed productionem, quæ sunt diuer-
sa. nam una sola dilatio datur actori in ciuilibus, duæ
reo. In criminalibus duæ accusatori, tres accusato, &
plures non nisi causa cognita, de hoc de dilatio. cap. 2.
tres uerò productiones possunt fieri, infra unam dila-
tionem, quarta non sine solẽnitate, & tunc debet pro-
ducere non nouos, sed primo nominatos, si facta fuit
nominatio. quinta uerò nullo modo. & hoc, si is, cui
fuit assignata dilatio in 1. 2. & 3. produxit aliquem te-
b stem: alias probato impedimento daretur [b] etiam si-
ne sacramento secunda dilatio, & ulterior etiam cen-
tesima, & millesima, & sic intelligit, infra c. ultra. Di-
cit ergo, quòd interdũ sub prima dilatione distinguit
tempus productionum, puta data est talis dies ad fa-
ciẽdam primam productionem, data est talis dies sub
prima dilatione ad faciendam secundam, & sic de ter-
tia. quarta uerò cum solennitate. quinta nullo modo,
sed probato impedimento daretur secunda dilatio, in
qua totidem productiones facere posset, & probato
impedimento in secunda daretur tertia, & sic de mil-
lesima secundum eum. istud dictum uidetur hic pla-
cere Ab. qui dicit sic opi. glo concordari, quòd prima
locum habeat, quando iudex non dedit in prima dila
tione totum tempus concessum à iure, secunda uerò,
quando dedit totum, licet subtilia sint hæc, uideo ser-
uari, quod dicit glo. & illud teneas. [*& in fi.*] de hoc. 3.
q. 3. spacium, in spe. c. ti. §. qualiter, & uer. uolens ergo.

ANNOTATIONES.

a ¶ Spirituales. Adde glo. ordi. 11. q. 1. in summa, & Ioan. And. in c. li
teris, supra de iura. calum. & plene Lapum allegatione 70. quæ in-
cipit, plenè uidi.

b ¶ Daretur. Et etiam ex aliis causis, quæ no. per Barto. in l. fi. ff. de fe
rijs, & in l. mancipiorum, ff. de op. le. & illam, quam ibi ponit, &
in prædicta l. fi. uersi. puto etiam singulariter not. & per ipsum in
authen. at qui semel, C. de proba. in repetitione.

SVMMARIVM.

1 *Testium dicta, si fieri, potest, concordanda sunt.*
2 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 3.*
In dubijs benigniora semper præferenda sunt, & nu. 5.
4 *Additio glossarum.*
Ad concordiam sunt priuilegia, & instrumenta reducenda,
quæ sunt à partibus producta diuersis, secus autem si ab ea-
dem.
Appellationes à partibus iterari solent communius, quam senten-
tiæ. ibid. uer. uel dicinea fin.
5 *Sententia benignior eligenda in foro iudiciali, licet in foro ani-*
mæ secus.

CAPVT XVI.

Vm tu. Casus. Si fieri † potest, con- 1
cordanda sunt dicta testiũ[a], 2
quæ uidentur esse contraria. In prima de-
cisa factum narrat. In secunda differũt ibi,
Cum constet [*Canonicis*] nõ dicit capitulo per id, quod 3
habetur de sen. ex. Romana, in fi. li. 6. [*& infra*] decidit
factum, quod tamen diuersimodè narratur, vt dicam 4
super gloss. [*Iurasse*] id est iuratos de posuisse [*post app.*]
A uobis interpositam [*tulerit*] archiepiscopus in uos.
[*Post primam*] uidetur ponere, quod constabat bis ap-
pellatum [*Appellationem*] & de hac loquuntur testes ve 1
stri [*secundam*] & de hac loquuntur testes archiepisco-
pi [*Non tenere*] propter præcedẽtem rationabilem ap-
pellationem, supra de officio dele. cum contingat, &
2 c. cum olim Ab. in fin. ¶ Prima † glo. primò no. testes
concor. & c. secũdò arguit duo, 3. obijcit & soluit. ¶ *In*
3 † *prima glo. ibi, semper in dubijs*] sequitur, benigniora præ-
ferenda sunt [*& ibi. l. 2.*] vide de furtis. c. ulti. super. 3. gl. 4
¶ *In † glo. 1. ibi, quod testes*] idem in priuilegijs, uel instru-
mentis à diuersis partibus productis, de consuet. cum
dilectus. secus, si ab eadem. C. de fide instrumẽtorum,
scripturæ. Gof. [*& ibi. pro reo*] quasi intendat, quòd ar- 5
chiepiscopus prouocauit ad iudicium petens forte
sententiam confirmari, uel aliud, & hoc placet Goffr.
sed Hostien. contradicit, dicens se habere facti notitiã,
s. quòd can. prouocauerunt super iniusta excommu-
nicatione [*& ibi, ne de periurio*] sed hoc nil est: quia eo-
dem modo erat fassent periturum, si pronunciatũ fuis- 6
set bis sententiatum, & semel appellatum. unde dice-
bat Hostien. quòd sic placuit principi, uel secundum
eum. & T. fuit hoc in odium irregularitatis: quia po-
stea celebrauerant, & licet forte excommunicatio sit
fauorabilis, irregularitas odiosa. uel dic, quòd consti- 7
tit bis appellatum. uel dic, quia cõmunius solent par-
tes iterare appellationes, quàm iudices sententias, ideo
potius interpretatur bis appellatum, quàm bis senten-
tiatum. ad hoc, infra de reg. iuran. sicimus, cũ suis cõ-
b cor. [b] [*& ibi, cautelam*] & forte hoc mandauit papa, licet
hoc non dicatur secundum. T. Vincẽ. & Phi. [*& in fi.*] 8
5 & sic † eligenda in foro iudiciali. contrarium loqua-
tur in foro animæ secundum Innocen. & Abbatem.

ANNOTATIONES.

a ¶ Dicta testium. Adde, quòd dicta testium sunt ad concordiam re-
ducenda, ut euitetur falsum, ultra doct. hic adde Iac. Butr. in l. opti
mam, C. de commit. & contrah. stipu. & Bar. in l. Labeo. ff. de sup.
leg. & in l. 1. 1. in prin. ff. de no. ope. nunc.

b ¶ Suis concor. Ad materiam istius tex. uide Bar. in l. 2. §. fi. ff. si cer.
peta. & in l. in insulam, §. 1. ff. sol. mat. & in l. inter stipulantem. §. fi
stichum, ff. de uerb. oblig. & ista concordia testium hic fit, ut eui-
tent falsitatem, non autem fit, ut probent, ita no. Iac. Butr. in l. sed
& si possessori, ff. de iurein. quia talis repugnantia reddit probatio
nem dubiam, & sic non sufficit, de proba. in præsentia. & ista con-
cordia tunc fit, quando utrinque sunt testes pares, aliàs nõ, ita no.
glo. in c. cum contingat, de off. delega. & talis concordia tunc non
fit, quando discordat dictum testis à domino per ius l. exceptionẽ
C. de proba. & no. Bar. in l. 2. §. appellata, ff. si cer. pe. & ibi uide do
ctrinam Bar. aliàs. §. creditum, & Bal. in l. apud antiquos, C. de fur.

SVMMARIVM.

1 *Testes noui & ueteres in causa appellationis super nouis tantum*
capitulis producuntur.
Capituli diuisio, ibid.
2 *Ioan. An. Paduæ ius canonicum professus est.*
Hæc decretalis fuit ibi prima ab eo commentario suo exposita.
3 *Commenti modo quare non sit usus in explanatione iuris.*
Iuris exponendi modus utilior quis & usitatior, ibid.
4 *Papa cum scribit uni & episcopo utitur singulari numero, & fra-*
ternita-

ternitatis uocabulo, se uerò scribit numero multitudinis.
5 *Noui testes, id est nouiter producti.*
6 *Renunciare testibus aliud, & aliud probationibus.*
Concludere aliud.
7 *Emergendi uocabulum includit hic etiam incidens.*
Iuramentum testibus potest remitti, ibid. ad dicti. iuramentis.
8 *Testis semel cõtra me productus, iterum potest contra me produci.*
Testis prius debet iurare, quàm deponere, ibid.
Testis antiquus super nouis capitulis tenetur iurare, ibid.
9 *Iuramenti forma solita recipi debet à teste, & ab inquisito.*
10 *Epilogus, & suffragium. nu. 11.*
Testes nouos in causa appellationis quando liceat recipere, & nu-
me. 12. §. 1. & nu. 13. & nu. 14.
12 *Additio glossarum.*
Decretalis hæc ut intelligatur, ibid. nume. 12. §. In glo. 3. & nu-
mero 17.
13 *Testes an liceat inducere post publicatas attestationes in causa prin-*
cipali, & appellationis, & quando.
14 *Non oppositum opponam, & non probatum probabo, & c. quan-*
do locum habeat, remittit.
Testes producere quare liceat uiso instrumento, non autem uisis
attestationibus, ibid.
15 *Testis iurare debet tactis euangelijs, & an tetigisse præsumatur;*
& quæ requiruntur in eo.
16 *Pollicetur auctor, quibus sit de rebus uerba facturus.*
17 *Hæc decretalis tribus exponitur modis, & quæ sit expositio re-*
cipienda.
18 *Noua capitula quæ dicantur, & super quibus noui possint induci*
testes, cum exemplis, & num. 19. 20. 21. 22.
19 *Mutare nomen uenditoris, an in causa appellationis quis ualeat.*
20 *Ad titulum probandum, si agatur de præscriptione, quando pos-*
sim nouos testes inducere.
Titulus inest præscriptioni, & quando, ibid.
21 *Testes nunquid alij possunt induci post publicationem super arti-*
culo ex primis pendente, non tamen incluso, super quo publi-
cati deposuerunt.
22 *Qualitas exceptionis si sit omissa in prima instantia, an possit in*
causa appellationis ea probari per testes, ueluti in excipienda
excommunicatione indicis fuit prætermissum eam esse publicã.
23 *Iura sua non producere, an magis expediat in instantia prima*
ei, qui timet ex persona iudicis succumbere.
24 *Subornationis timor quare timeatur post publicationem attesta-*
tionum, non ante.
25 *Testes in quibus casibus liceat etiam post attestationum publica-*
tionem producere. & num. 26.
26 *Testes producere publicatis attestationibus licet super capitulis*
eisdem de uoluntate partium.
Testes ut nequeant alia facta publicatione examinatorum produ-
ci, est inductum in fauorem eius, contra quem producuntur,
ibid. in fin.
Fauori suo potest quis renunciare, ibidem;

CAPVT. XVII.

Raternitatis. Casus. In † causa ap- 1
pellationis sup no-
uis capitulis tantum testes noui, & ueteres
producuntur. Et sunt duæ partes. in prima
consultatio. In secunda responsio ibi, Tibi duximus.
consultatio est bimembris. secundũ, ibi & an. ad utrũ-
que tamen simul respondet, & demum determinatio 2
nem subiungit ibi, Recepti. Et † quia hæc dec. fuit pri-
ma, quam legi Paduæ præsentibus utriusque iuris do-
ctoribus, & scholaribus, ideò honorando studium il-
lud in ipsa prosequar eam per modum commẽti, per
hoc à stylo solito diuertendo extra id, quod ad gl. ad- 3
detur. Et si † quæras, quare hunc stylum non seruo cõ-
muniter? Respon. quia licet iste delectabilior, ille bre-
uior, & potissima causa ꝛchoationis huius operis fuit
prolixitatis odiũ, & breuitatis amplexus. Insurgit au-
tem ex hoc primo, secundũ, quod licet iste sit audien-
ti suauior, ille tamen reportanti facilior, ex his tertiũ,
quòd istud formosius, sed illud utilius, propter quæ p
tempora istud fuit glossantibus rarius, illud usitatius
sit, & efficacissima huius ratio: quia prouectius facile 4
sibi stylum istum ex illo formabit [*Tuæ*] quia † uni &
episcopo loquitur, ideo utitur singulari & fraternita-
tis uocabulo, de crimi. fal. quàm graui [*Nos*] & meritò
nos, ut supra de iuramento calum. cap. 1. in prin. cum
suis concor. [*Consulere*] est ergo hæc decre. epistola, de
hoc. 3. di. in summa [*Recipiendi*] in causa appellationis,
secundum Tan. Phi. & Vinc. [*Noui testes*] id est nouiter
5 † producti [*Iudicata*] proprie, & differt à sequenti arti-
culo; quia ibi quæritur de antiquis testibus, hic de no-
a uis, ut infra dicam. [a] Et dic secundum Hostien, iudica-
ta, à qua tamen est appellatũ [*Testibus renunciatum*] ma-
6 ximè secundum gl. quia &c. & no. quòd † aliud est re-
nunciare testibus, aliud probationibus omnibus, &
aliud concludere, quæ patent, infra ti. 2. cum dilectus,
& de hoc dixi de causa pos. pastoralis [*Constet*] forte per
acta, supra titu. 1. quoniam [*Receptis*] quærit ergo nunc
de antiquis [*Causam appellattionis*] in qua iterum produ-
cuntur [*Noui*] forte quærebat de articulo, super quo
iam deposuerant forte de nouo, sed responsio utrun-
que determinat [*Proponere*] testificando [*Noua*] de his
7 infra ponam exempla [*Emergere*] non intendit † distin-
guere capitulum emergentem ab incidẽti, de quibus
no. de ord. cog. c. 1. sed largè sumit, ut iuxta significatũ
uerbi includat utrunque [*Aliqua partium*] appellans,
uel appellata [*Credimus*] idem uer. quadruplicatũ, infra
de decimis, pastoralis. cõcor. ff. de arbitris, quid tamẽ,
§. 1. [*Receptis*] determinat proximum responsum [*Ab*
ipsis] nouis & ueteribus [*Iuramentis*] nisi fuerint remis-
sa, ut dicit glos. & quia supra dixerat de testibus in plu-
rali, ideò submittit hoc plurare, ad hoc infra de priuil.
ut priuilegia. uel secũdum Host. dixi hoc propter plu-
ra capitula, quæ continent iuramenta testis, de quibus
8 in glo. no. id quod dixi summando. Item quòd † testis
semel contra me productus, iterum potest contra me
produci, de hoc in gloss. Item quòd testis prius debet
b iurare, quàm deponat, [b] de hoc dicam, infra e. de testi-
bus. Item quòd antiquus testis super nouis capitulis
iurare tenetur, ad quod facit secundum Vincen. ff. de
dã. inf. qui bona. §. qui. aliàs si quis stipulaturus, & ma-
ximè iudice mutato, cum sit tũc aliud iudicium. ff. iu-
di. sol. cum apud, secundum Hosti. Item quòd forma
9 † solita iuramenti recipi debet à teste, sicut & ab inqui-
10 sito, infra de accusa. qualiter. 1. ¶ Gl. 2. † signat contra-
rium, & soluit. ¶ Glo. 3. signat contrarium de duabus,
ll. in concor. alle, autem & ponit respõsionem legista-
rum ad illam, quam responsionem reprobat, & legi-
bus predictis respondet. ¶ Vlt. glo. respondet per que-
stionem. s. quæ sit forma iuramenti testis, de qua finis
11 hic loquitur, & quæ capitula contineat. ¶ *In † glo. 2. ibi,*
producti] can. in §. proxi. alle. ¶ *In glo. 3. ibi, per hanc*] in cau-
sa appellationis appellãs, & appellatus utuntur nouis
assertionibus, uel exceptionibus, quæ tamen ex ue-
teribus oriantur [*& ibi, si libertam*] sicut colligitur lex Pa-
pia quo ad hoc, vt propter superuenientem senatoriã
dignitatẽ mariti non dirimatur matrimoniũ prius cũ
liberta contractũ, & ita colligitur, ne dirimatur cõtra-
ctum inter libertũ & filiã priuati propter superueniẽ-
tem senatoriam ipsius priuati, ut ex quo ex una radi-
12 ce &c. ¶ *Et in † glo. 2. ibi produci*] ut utrobiq; no. hic Vin.
Phi. & Innocen. exponi potest, quòd ibi dicit reum
idest falsum, de hoc in spe. c. §. 1. uer. Item quod in alia
[*& in fi.*] quòd dic, ut ibi, dicam super glo. fin. datur &
alia solutio, quòd contraria loquantur super. e. c. ista
super diuersis, secundum Host. ¶ *In gl. 3. ibi, §. quia*] ubi
de hoc [*& ibi, in causa appellationis*] ad hanc dec. non pos-

sunt

sunt respondere. quæ in causa appellationis loquitur, & dicit, Nouis dumtaxat &c. sed dominus. H. dicebat hanc dec. loqui, cum appellatur ante sententiam, leges, cum appellatur post sententiam. unde hic cum quasi eadem principalis causa duret, non possunt super ueteribus testes produci: ibi sic, cum principalis causa sit finita. nec hoc placet, cum litera dicat, Super quæstione iudicata.* Glo. [*& ibi, subornationis*] ut in Cle. e. ti. testibus [*& ibi, ex prioribus*] uel de ueteribus articulis nullo modo probatis, uel ꝓbatis aliter, quàm per testes,
13 Gof. quidam, ut Aldri. dicunt, quòd † post publicatas attestationes non licet nec in causa principali, nec in causa ap. producere testes nec super nouis, nec super ueteribus, in auct. de testibus. §. quia verò. Instrumenta verò vtrobiq; producere licet. Si verò in causa prin. non fuissent producti testes, tũc in causa ap. super nouis & ueteribus licitè producuntur, & sic intelligit. C. de ap. l. eos. & C. de tempo. ap. per hanc, Ioã. & Azo dicunt, quòd publicatis attestationibus in prin. nec sup nouis, nec super ueteribus licet testes, ꝓducere, in causa verò ap. & super nouis & sup ueteribus id licet. Accur. autem no. in. l. per hanc, in glo. vlt. in fi. ꝙ in causa principali post aperturam non possunt testes induci. in causa autem app. super nouis, & ueteribus induci possunt, Laur. Vinc. T. Phi. Gof. Innocen. hic, quibus uidetur cõsentire Guil. in spe. ti. de teste. §. satis vtiliter, uer. & breuiter, dixerunt, quòd & in causa principali, & in causa app. licet testes inducere super nouis capitulis pendentibus ex ueteribus, de fide instru. cum Ioanner. & sup diuersis, dummõ causam tangãt, infra e. tam literis, super ueteribus autem non. Hosti. autem dixit, quòd in causa appellationis nouum articulum depẽdentẽ possum per nouos & per antiquos testes: ueterem autem articulum per ueteres probare non possum, sed nouos bene. & est ratio, ne antiqui testes, qui iurauerunt plenam dicere ueritatem, de periurio notentur, cõtra eum in hoc est, quod no. infra e. cum causam. i. in ulti. gl. & 2. in glo. 2. dixit autem sic intelligendas omnes opi. prædictas, & omnia iura: fatef tamen, ꝙ canonistæ cõmuniter tenent opi. proxi. sed dicit, ꝙ secundũ illam nil erit speciale in causa ap. quod
14 lex uidetur uelle, prosequebatur etiam hic † Hosti. & Bonaguida illud dictum Guar. nõ oppositũ &c. quod decido, & uide illud in summa, e. ti. ad fin. [*& in fi.*] de hoc. 4. q. 3. cap. 2. §. Item in criminali, uersi. si quis testibus, vbi etiam no. quare uiso instrumẽto licet producere testes, & non uisis attestationibus. ¶ *In glo. ulti. ibi,*
15 *hortamur*] ubi patet, ꝙ iurare † debet tactis euangelijs. an uerò præsumatur retigisse, uide, quod satis scripsi in §. sequitur, infra allegato, super uer. & no. [*& ibi, nullam*] & ibi hæc glo. [*& in fi.*] additur de facto. 6. ꝙ secretum teneant dictum suum usque ad publicationem. 4. q. 3. Itẽ in criminali, uer. q falso, & de hoc satis in spe.
16 §. sequitur. ¶ Expeditis glosis † veniamus ad vtilia extra glossas, & primò quæram duo circa textum. secũdò. 5. circa id, quod dicit de nouis capitulis. tertio tria circa publicationem, & eius effectum. Et primò quæro circa textum, in quo differat prima quæstio à secũda. So. inuenio † triplicem lecturam, prima, quæ mihi
17 placet est, quòd in prima quærebatur de testibus non productis in principali, an ꝓduci possent in causa appellationis, nec distinguebat quærens, an capitula essent noua, uel antiqua. In secunda quærebat de iã productis in principali, an iterum produci possint in causa ap. ut aliquid noui proponerent, etiam quid intenderet, quærens per illud uerbum, Noui, dubitari poterat, ut dixi in tex. Sed quicquid intellexit, responsio est sufficiens. unde & ponunt quidam ut ad unicum thema istarum quæstionum. Si condemnatus in principali appellat, uult probare nouum capitulum in causa appellationis, queritur primò, an hoc possit per nouos testes. Secundo quæritur, an possit hoc per antiquos. tamen per prædicta non placet hoc thema. Secunda lectura est, ꝙ primò quærebatur de nouis testibus producendis in principali. Secundò de producẽdis in causa appellationis. contra istam lecturã est uerbum, Iudicata. Sed ista exponunt cum Ia. de Al. i. in iudicium deducta, possent proprius exponere Iudicata, idest iudicanda, de hoc. ff. de iureiur. admonẽdi, infra qui clerici, uel uo. ueniens, in fi. pro hac lectura facit uer. renunciatum. ad quid enim ponderaret uerbalem renunciationem, si iam lata esset sententia, & sic per consequens attestationes publicatæ? Sed huic respon. glos. Item facit pro hac, quòd in secundo articulo dicitur de causa ap. quasi fuerit dubium, dato ꝙ non liceat in prima instantia, nunquid liceat in causa ap. quæ uidetur alia à prima. & hæc lectura nõ placet: qa responsio non cõuenit huic, ad hæc j. ti. 2. inter dilectos, uer. cæterum. Tertia lectura, quòd primò quærebatur, quando in prin. non erant producti testes: secundò quando erant producti. sed huic contradicit uer. primæ partis, Noui testes. e unde prima placet, ut dixi, licet quancunque teneas, non insurgit contraria per hoc iuris diffinitio. Secundò quæritur † etiam circa textum, quæ dicantur noua capitula. & quia Guil. satis hoc tractat in spec. e. ti. §. satis utiliter, ver. illud autem, & Hostien. in summa, e. titu. in fine, exempla hic no. quæ & ibi sunt posita, breuiter transeamus, ponit glo. exemplum per decre. cum Ioã. de fide instru. quæ ponit exemplum in reo conuento ex vendito, vt rem tradat, qui in causa approbat conditionem, uel conuentionem de re non tradenda. Ponit Gof. in tutore dato, qui se excusat dicens se gerere tres tutelas: condemnatus in causa ap. dicit se gerere unam tam diffusam, & negocios ã, quòd haberi debet loco trium, ff. de excusa tut. si is, qui tres. §. cum qui. Item agebas contra me diceris, quòd minor sine decreto vendiderat, ego dicens uenditionem tanquam à maiori factã ualere: succubui, in causa appellationis dicam illam à maiori ratam habitam. C. si ma. fac. ra. hab. l. fin. hoc secundum Goffre. Sed Pe. & Abb. ponunt exempla ex parte actoris sic, habebam rem tuam obligatam, quã postea obligasti alteri: tertiò mihi obligationem innouasti: egi contra secũdum ex obligatione innouata, in qua, cum sua ptæcessisset, succubui: in causa appellationis probans primam obligationẽ, debeo obtinere, ff. qui po. in pi. ha. creditor, in prin. Item per. le. ult. quando prouocare non est necesse, ubi opponit actor de condemnatione expensarum, quæ fieri debuerat in causa principali. Item ponunt per dec. accedentibus, de priuilegijs, ubi actor petens decimas, in quibus succubuit per priuilegium rei. in causa appellationis poterit probare præscriptionem contra priuilegium, hæc sufficiant tum propter no. in præ. uer. vbi no. 4. modi, quibus dicitur nouum capitulũ, quos hic dixerat Pe. tum propter infra dicenda. & hæc duo præmissa congruè posset repetens recitare etiam ante summationem glossarum. Tertio † quero post Inno. & Hostien. an uendicans rem, uolens probare, quod emit illam à Petro, si succumbat, & appellat, possit probare in causa appellationis, quòd emit illã à Martino, quasi hoc sit nouum capitulum? Respon. quòd
f qa non uariat f: & sic qa sibi contrarius, repellendus, de app. solicitudinem. Dicit Hostien. quod forte aliud ex parte rei, qui non prohibetur regulariter uti contrarijs, infra de reg. iur. nullus pluribus. li. 6. alle. in con
92 trarium, de censibus, cum olim. Quartò quæro † post eosdem, an qui produxit testes, admittatur ad probãdum titulum? uidetur quòd non, & ex uerbis Innoc. & Hosti. colligo hoc eis placere, quia super eodẽ articulo

culo vult producere, & est illud nouum super primo comprehensum, cum ad probationem prescriptionis necesse sit titulum probare, & admissus ad probandã prescriptionem planum est, quòd super titulo producere potest testes, quia titulus exigitur in illa præscriptione, si diligenti, infra de decimis, dudum, ergo non admittatur post terminum datum ad illam probandam, uolens probare titulum. ¶ Et si concederetur, quòd post publicationem liceret super nouis, quę comprehenduntur sub primis, producere testes, iam pararetur uia subornationi, contra §. quia uerò, in auct. de testi. & hoc uerum uidetur quibusdam, ut di-
g cunt prædicti, non obstat, quòd restitutio g super hoc detur interdum, propter quod uideretur, quòd si hoc fieri potest in causa restitutionis secundum no. de restit. in integ. auditis, & dicam, infra in quæstione, ergo & in causa ap. ff. de de mino. le. præses, ubi æquiparatur restitutio, & appellatio. Sed respon. quòd nõ in omnibus, & istud sit unum: quia non & semper ecclesia enormiter læsa restituitur, de restit. in integ. cap. primo, licet fateantur, quòd super titulo testes antiqui repeti possent, ut no. infra e. per tuas. Sed contrà, infra e. ex tenore. respondent, quòd lllud c. sub petitione non comprehenditur: quia nil coniũctionis habẽt locus, contractus. Et eodem modo respon. primi ad dec. cum Ioannes, de fide instru. quia conditio extranea opposita contractui nil habet commune naturaliter cum contractu: bene tamen fatentur illi, quòd ista capitula sunt pendentia & annexa, quare super eis in causa ap. recipientur testes. Dicit Innocen. & Hostien. post eum secundos contradicere, s. quòd super nouis etiam sub primis comprehensis recipiendi sunt testes, inducunt. l. per hanc, C. de tempo. ap. ubi dicitur, testes posse produci super nouis, quæ oriuntur ex primis, uel eis sunt annexa. nam quæ oriuntur ex primis, uidentur sub eis comprehendi. Sed primi respõ, & uidetur Innocen. quòd bene, licet ex eis oriantur,
h non sub eis comprehenduntur h, ut est uidere in conditione apposita uenditioni. nam licet conditio oriatur ex uenditione, quæ fuit causa conditionis appositæ, non tamen de natura contractus conditio comprehenditur sub uenditione, cum multæ fiant uenditiones sine conditione. ¶ Sed obstat: quia per hanc rationem uideretur, quòd titulus non comprehendatur sub præscriptione: quia sunt præscriptiones, in quibus nõ oportet titulum probari, infra de præscrip. cap. primo, lib. sexto, ad hoc respon. primi, quòd iudex examinans testes, ex petitione cognoscet, an titulus sit necessarius, & tunc: quia comprehenditur sub præscript. interrogabit testes de titulo, è conuerso, si uidet, quòd præscriptio procederet sine titulo, super illo non examinabit testes. ¶ Item dicunt isti, quòd si testes iurant super tota causa, & postea deposuerunt, decætero recipi non debeãt super aliquo capitulo in petitione comprehenso: quia à principio super toto, & per consequens super nouis capitulis totam ueritatem dicere debuerunt. ¶ In quæstione ergo uiderur, quòd præscriptio, quæ requirit titulum, post publicationem attestationum non possit titulus probari per testes. nec obstat, si dicas, secundum id post publicatas attestationes super professione, uel matrimonio, non posse probari ætatem, uel pubertatem. contra id supra titu. pri. in præsentia: quia sicut titulus inest præscriptioni, sic ætas professioni, & pubertas matrimonio, de reg. cap. primo, de despon. impube. cap. uno, lib. sexto, dico enim, plus inest titulus, quod patet, quia probans professionem, uel matrimonium, non habet necesse probare ætatem, uel pubertatem, nisi negentur. Sed dato, quòd titulus non negetur, necesse est illũ probari: aliàs succubuit præscrip. allegãs. nec
obstat, si dicis, ex quo super titulo non sunt examinati testes, ergo cessat timor subornationis. ad quod respondeper id, quod dicam in 8. quæstio. Dici potest hanc opi. ueram, quando articulus super præscriptione formatus est. nam tunc non uideo, quare plus admitteretur post publicationem ad probandum titulum, quàm ad probandum possessionem. Si verò præscriptionem allegãs formabat articulum super possessione tantùm, puta intendit probare, quòd talem rem possidet tanto tempore, ut fit communiter, non uideo, quare publicatis attestationibus non possint testes produci super titulo, sicut è conuerso, qui super titulo produxit testes, posset super possessione producere. sunt enim ista diuersa, licet ambo sint ad præ-
i scribendum necessaria, k sicut scrutinium, publicatio, collatio sunt actus diuersi, licet electioni necessarij, de elect. quia propter. Poterunt ergo in secundo casu produci testes super titulo, non ob. publicatione super possessione. nec obstat connexitas ad hoc, infra e. cum causam. 2. caucat tamen sibi, ne obstet lapsus termini, & sic intelligatur, quod supra dixi. ¶ Quinto
21 quæro, pone, quòd testes aliqui deposuerunt super articulo ex primis pendente, non tamen incluso, puta super conditione, quæ pendet ex uenditione, non tamen inducebantur super illo, nunquid post publicationem poterunt produci alij super illo? uidetur ꝙ non propter periculum subornationis per. §. quia uerò. Innocen. & Hostien. contra, quia licet aliqui testes de conditione pendente aliquid dixerint, non
k tamen ad hoc fuerunt l inducti, nec inde sciuerunt, partes aliquid, nec scire debuerunt, & sic non imputatur eis, nec eis præiudicat, quin super articulo conditionis alios testes possint inducere, infra de accusa. inquisitionis. §. 1. secus, si super eo datus esset articulus. imputet enim sibi tunc, si plenè non probauit. & ideò super illo non producet alios, & hic bene
22 est locus timori subornationis. ¶ Sexto † quærebat hic Boat. de Mantua quæstionem facti. Contra sententiã, uel collationem opponebatur excommunicatio iudicis, uel executoris, qui præbendam contulerat, uel sententiam tulerat: succubuit excipiens: appellauit: in causa appellationis vult dicere, quòd ille erat publicè excommunicatus: quærebatur, an hoc esset nouũ capitulum? dicit fuisse obtentum, quòd non, sed esset idem cum priori primo insufficienter & indiscretè proposito. & licet in causa ap. possit non oppositum opponi, non sequitur, quòd indiscretè propositum possit discretè proponi: probare primum capitulum in causa appellationis non iuuaret, infra de re iudi. ad
1 probandum. Istud dictum falsum est l potest uerificari, si dicas testes productos in principali ad probandam excommunicationem, & non probasse. tunc enim probare illam excommunicationem, licet publicam, bene esset producere testes super eo. cap. Sed si ponis testes super hoc non productos, uel productos, & probasse, non uideo, quare in causa appel. qualitas illius excommunicationis probari non posset, sicut qui probauit se electum, probat se canonice electum infra eo. ueniens. & qui probauit rem ualere ultra. 20. probat quantum ultra, infra eo. cum causam, 2. & qui probauit iniuriam, probat eam notoriam. facit quod no. de officio dele. capi. primo, lib. 6. & faciant exempla posita, supra in quæstio. 3. fateor tamen, quòd male fecit iudex recipiendo probationem exceptionis, quæ non releuabat, per dec. ad probandum. ¶ Septi-
23 mo † quæro secundum ipsum, quod magis expediat reo, qui ex persona iudicis uidet se, licet iusticiam foueat, debere succũbere, an producere iura sua in causa prin. an debeat differre ad causam appellationis, & dicit quod magis expedit differre. ¶ Ad instructionẽ

aduocatorum, quibus iſte caſus occurreret, examinemus hoc dictum, & tunc procedit dubium, quando iudicem nolo, uel non poſſum recuſare. Et quòd expediat differre, uidetur propter euitandos ſumptus in productione faciẽdos. ¶ Item ne inſtruatur aduerſarius. ¶ Item ne aliqua calumnia fiat in examinatione teſtium. ¶ Item ut citius exeã manus illius iniquiiudicis. ¶ In contrarium uidetur propter difficultatem forte probandi coram iudice ap. ¶ Item propter condemnationem expenſarum, quę iuſtè fiet in principali, reo nil probante. ¶ Iem quia euidentius conuincetur calumnia iudic. contra quem aliàs agi non poſſet. So. ex circunſtantijs prædictis arbitretur aduocatus, quod magis expediat, & puto, quòd ſi non timet in examinatione calumniam, plus expediat producere. ¶ Octauo † quæro, quid ualeat hoc dicere, q̃ poſt publicatas atteſtationes ſuper eodem arti. non poſſit teſtes procedi propter timorẽ ſubornationis, nõne ſuper nouo capitulo, & etiam ſuper principali poſſunt teſtes ſubornari, ſupra ti. 1. licet, ſupra e. ſicut infra e. ex tenore, infra de p̃ſum. quia ueriſimile. ergo, eadẽ ratione nec ſuper illis debent teſtes produci. So. Io. tangit hoc dubium, & non ſoluit in gl. quam allegaui ſuper fin. pe. gloſſ. ¶ Mihi uidetur, quòd timor ſubornationis hoc caſu procedat propter publicationem examinationis, & propter interrogatoria examinata, quaſi ex quo teſtis nõ probauit, & uideo, in quo examinatus deficit, facilius potero alium ſubornare ſemper ergo in prima examinatione ſperamus falſitatem per examinationem deprehendi in tempore, loco, uel alijs circunſtantijs, de quibus, infra e. cum cauſam, [m] quæ ratio ceſſat in ſecunda. ¶ Sed quid ſi non [n] fuerunt examinata interrogatoria, [a] ut quia teſtes dixerunt ſe nil ſcire? tunc ceſſat hæc ratio. quare iungas alias duas rationes. prima, quia prouocatus uidetur is qui poſt publicatas atteſtationes uidet ſe nõ probaſſe, quod probare poſſe ſperabat, propter quod meritò plus in eo timetur ſubornatio, ad hoc. ff. de bonis lib. qui cum maior. §. ſi libertus. ſecunda, quia iuſtum fuit poni metam. nam ſi liceret poſt primos producere ſecundos, ergo & poſt ſecundos tertios, & ſic non eſſet finis, ad hoc, infra eo. licet. 3. ¶ Nono † quæro an hoc, quod poſt publicationem nõ licet ſuper eiſdem producere teſtes, ſit inſallibile, an habeat exceptiones? dic, quòd habet exceptiones. Primo in cauſa matrimoniali: Sed de hoc eſt opi. & de hoc ſatis no. infra e. ſeries. Secundo ſecundum quoſdam, ubicunque non obſtat exceptio rei iudicatæ. ff. de excep. rei iudi. cum quæritur, de fide inſtru. inter. §. inſtrumentum. Item ſecundum legiſtas in cauſa appellationis, de hoc dixi ſuper. 3. gloſſ. Item ubi perit inſtantia: quia quis abſoluitur propter petitionem ineptam, uel ſecundum leges per lapſum triennij, ſupra de iudicijs, examinata. C. de iudi. proderandum. §. 1. & §. cum autem, quando perdita ſunt dicta teſtium, ſupra titu. 1. capi. fina. e. cum cauſam, in fin. & cap. conſtitutus. 2. in fin. de iſto caſu uide plene in ſpe. eo. §. ſatis utiliter, ad fin. Item cum in alias perſonas agitur. infra e. conſtitutus. Item cum inter eaſdem, ſed uariatur modus agendi, infra e. ueniens. Item cum reſtituitur minor, uel eccleſia, ut poſt publicationem ſuper eiſdem probare poſſit. de hoc ultimo ſatis poſt Innocen. & Hoſtien. ſupra de reſti. in inte. auditis, ubi dedi remiſ. ad ſpe. & idem interdum in reſtitutione maioris ex clauſula, ſi qua iuſta, ut dicam, infra c. proxi. Item in inquiſitore, qui procedit ex officio, infra e. cum clamor. Itẽ forte, ſi alius inquiſitionem promouet, de hoc ibi dicam. Item cũ quis uult probare directam falſitatem teſtium cum corruptione, de hoc dixi, ſupra titu. 1. licet, ſuper glo. 2. Idem, ſi inſcia, uel inuita parte & indiſcretè facta ſit publicatio, & ſecundum quoſdam. Idem, ſi pars teſtificata, licet publicata, non didicit. de his duobus, infra eo. conſtitutis. 2. in ulti. glo. & facit, quod dicam, infra e. ſeries, ſuper ult. glo. Item in caſu, infra eo. præſentata. Idem in caſu, qui no. infra e. cum cauſam, in fine ulti. gloſſ. Idem, cum aliqui teſtes fuerunt interrogati ſuper capitulis, & aliqui non, ut infra e. per tuas Io. dixit, infra eo. de teſti. in fi. ſuæ ult. gl. quòd uidebatur poſſe in criminibus eũdem teſtem interrogari ſuper eodem articulo. ff. de cuſto. reorũ. diuus, de quæſtionibus. le. 1. §. ulti. & l. repti. ¶ Decimo quæro, an [26] † publicatis atteſtationibus poſſit de uoluntate partium ſuper eiſdem capitulis teſtes produci. Ad quæſtionem faciunt pro, & contra, quæ no. infra eo. tuis. Satis uidetur, quòd cum fauore partium, & ex facto ipſarum procedat hæc prohibitio: quia publicationi conſenſerunt, quòd renunciare poſſint huic fauori, de regul. ad apoſtolicam, & cap. pe. maxime cum hoc habeat infallibilem prohibitionem, quod patet ex di[n]ctis in proxi. quæſtione, & hoc tenet [o] Hoſtien. infra e. preſentata, ubi dicit illum, contra quem producuntur teſtes, poſſe conſentire, ut poſt publicationem ſu[p] per eiſdem capitulis alij inducantur, cum ipſius [p] fauore ius hoc prohibens ſit inductum.

ANNOTATIONES.

a ¶ Vt infra dicam. Tu dic ſecundum Innoc. & Io. And. licet Io. And. hic non dicat, quòd iſtud principium quærit, an renunciatio præcludat uiam productioni teſtium nedum in principali, ſed etiam in cauſa appellationis. & reſpondet, quòd ſic ſuper antiquis, non ſuper nouis capitulis. ex quo ſingulariter no. quòd renunciatio in principali ſuper certo articulo præcludit illi uiam in illo, & etiã in cauſa appellationis. hunc intellectum ſenſit Innocen. infra eod. cum ueniſſent.

b ¶ Quam deponat. Quid autem, ſi prius deponat, poſtea iurat? uide Bal. in l. iuſiurandum, in princ. C. eo. tit.

c ¶ De accuſati. ibi uide Bar. & ſatisfacit ad hoc c. 2. de iura. calum. lib. 6. & ex hoc argue, quòd non ualet dictum teſtis teſtificantis ſuper alio, quàm dicat capitulum, quaſi non iurati.

d ¶ Proxi. Vide has opi. legiſtarum, & materiam huius c. per doct. in l. per hanc, alleg. in glo. & in authen. at qui ſemel, C. de probat. & ibi Bald. & Sali. & ibi caſus poſitos, infra in 9. q. & plene alium caſum, quando producuntur teſtes poſt publicationem ad reprobandum perſonas teſtium, uel domini, uel utrunque, quod hic etiam ueniret examinandum.

e ¶ Noui teſtes. Et quia nullum haberet dubium in prima ſui parte. nullum enim dubium poſſe teſtes produci, quando nulli ſunt producti: quia ceſſat ratio huiue iuris. aliam lec. collige ex dictis Innoc. infra eod. cum ueniſſet, quam ſupra in tex. poſui. alia lectura poteſt ſumi, ut in princ. quæratur, an poſt renunciationem in prima inſtantia noui poſſunt produci in ſecunda. An in cauſa appellationis antiqui poſſint repeti, quaſi illa renunciatio ſolum concludat in principali, non appellationis.

f ¶ Variat. Quia iſtud capitulum eſt omnino nouum capitulum, nul latenus à primo dependens, uide Bart. & docto. in l. per hanc, allegata in glo.

g ¶ Quod reſtitutio. Vide Ioan. And. in c. paſtoralis, de cauſa poſſe. & proprie. in glo. probationibus, & facit quod no. Bart. in l. apud Iulianum. §. fina. ff. delegat. 1. & l. continuus. §. cum quis, ff. de uerbo. obliga.

h ¶ Comprehenduntur. Quia à prin. capitulato de præſcriptione ineſt titu. modo autem diuiſim capitulando de titulo eſt capitulum non nouum à præſcriptione ſeparatum. ſic dicitur de partu, dum eſt in uentre pars ancillæ. ipſo enixo eſt res de per ſe, ut l. ancillæ, & ibi no. C. de fur. ff. de uſur. ſi ancilla.

i ¶ Neceſſaria. Quaſi uelit, quòd ſi connexè & uno ſtructu allegetur, uel capituletur ſuper præſcriptione, tũc omnis ipſius præſcriptionis pars uidetur deducta, & ſic poſſeſſio, & titulus. ubi autem diuiſim capituletur ſuper 2. uel ſuper poſſeſſione unum non includit alium, & ſic erit nouum c. pendens à primo, licet illa ſimul iuncta conſtituant præſcrip. & uide de hac q. Bar. in authen. at qui ſemel, C. de probat. in repet.

k ¶ Fuerunt. Et ſic non uidetur ualuiſſe dictum ipſorum tanquã non iuratorum: & hoc etiam tenet Bar. in auth. at qui ſemel, C. de probat. Aduerte tamen, quia in contrarium facit, quia teſtis iurat dicere

re ueritatem ſuper tota cauſa, & ſic ſuper conditione, ſed illa conditio non eſt de eſſe ueenditionis, & ſic non uidetur ſuper illa iuraſſe.

l ¶ Falſum eſt. Poteſt eſſe uerum, ſi teſtes iurarunt dicere ueritatem ſuper tota cauſa: quia tunc iſta qualitas publicationis includitur de neceſſitate probationis excommunicationis, & ſic eſſet idem capitulum: ſecus, ſi iurarunt ſolùm ſuper capitulo, quòd talis erat excommunicatus: quia nil debent addere de publicatione, quia dicerent non iurati. & uide Bar. in authen. at qui ſemel, C. de proba. & uide ad hoc bonum tex. ubi uidetur caſus, infra eo. de teſtibus.

m ¶ Cùm cauſam. De materia huius cap. uide plenè per do. Marianũ Socin. in repet. huius cap.

n ¶ Interrogatoria. Si nullatenus fuerunt examinata, poſſunt ſuper iſtis teſtes produci, infra eo. de teſti. ſed in quæſtione iſta ſunt examinata, ſed teſtes dixit ſe nihil ſcire.

o ¶ Hoc tenet. Non obſtat, quòd futurus dolus non poſſit remitti: quia illud de uero, non de præſumpto, ut no. in c. Quintauallis, de iureiurand.

p ¶ Cum ipſius. Facit ad quæſt. ſtatuto cauetur, quòd qui dederit auxilium, uel fauorẽ exbannito, puniatur in 100. an pro illo teſtificans incurrat pœnam ſtatuti? de quo uide per Bar. in l. poſt legatum. §. is uerò, ff. de his, qui. ut indi. & in §. ſequen. Quid de aduocato, uel fideiuſſore, an incurrant pœnam ſtatuti.

SVMMARIVM.

1 *Teſtificari compellitur, qui iurauit teſtimonium non dicere, ſi non ſunt atteſtationes publicatæ, & de hoc nu. 5. & 7. Capituli diuiſio, ibid.*
2 *Auxilium ſi iurauit quis non præbere, intelligeretur de iuſto.*
3 *Teſtes, de quibus hic loquitur decretalis, etiam poſt aliorum publicationem recipiendos eſſe per beneficium reſtitutionis in integr. ex clauſula generali, & idem poſt renunciationem, & quomodo, quod hic dicitur, intelligatur.*
4 *Epilogus, & additio gloſſarum. nu. 5. & nu. 6. & 7. Veritatem celando quo caſu peccet quis mortaliter, ibidem, numero 5.*
6 *Teſtium perſonas, & quæ ex officio repellit iudex.*
7 *Iuramentum non ſeruandum ab eo, qui non teſtificari iurauit.*

CAPVT. XVIII.

1 INtimauit. Caſus. Qui † iurauit teſtimonium non dicere, teſtificari compellitur, ſi atteſtationes publicatæ non ſunt. In prima partis conqueſtio. In ſecunda prouiſio. 2. ibi, Ideoque [*Eius*] ſ. 2 R. uel ipſius. V. [*Vel † auxilium*] ubi aliud non fuiſſet iuratum, intelligeremus hoc de iniuſto, de iureiuran. 2 petitio, infra de his, [a] quæ fiunt à maiori parte ca. c. 1. & infra de exceſſibus prælatorum, grauem [*Contra ipſum*] ſ. V. [*Eidem*] ſ. R. actori [*Illorum*] ideſt aliorum ſimplex relatio. T. [*Publicatum non eſt*] putat † Innoc. & Hoſtien. teſtes, de quibus hic loquimur, etiam poſt publicationem aliorum recipiendos per beneficium reſtitutionis [b] ex clauſula generali, ſi qua iuſta cauſa mihi [c] viſa fuerit, &c. ff. ex quibus cauſis ma. le. prima, & idem dicunt poſt renunciationem. hæc no. infra eo. cum uehiſſet, maximè præſtito à petente iuramento, quòd hoc malitiosè non petit, ar. opt. in auct. eo. titu. §. quia uerò multi. ibi dicitur, quod etiam poſt concluſionem admittitur, quæ plus deberet hoc impedire, quàm ſola renũciatio, ad idem ar. ff. de eden. ſi quis ex argentarijs. §. fina. & le. ſe. Alij tamen dicunt hoc ſolum permitti per beneficium reſtitutionis in integ. iu re ſpeciali, de quo ſupra de reſti. in integ. per totum. Sed primum dictum plus eis placet, quòd ergo hic dicitur, intelligatur per uiam iure. communis. uel quod hic dicit de publicatione, reſpicit, quod dicit, Et alios, 4 ſi neceſſe fuerit, &c. ¶ Secunda † glo. ponit duplicem lecturam: primam, quod iſti iurati deponunt ſuper principali: ſecunda, quod ſuper ſubtractione, & pri- 5 mam approbat. ¶ *In † glo. 2. ibi, Jeruari non poſſet*] de hoc in ſpe. eo. titu. §. pen. uerſi. quid ſi quis. immò iurando peccauit mortaliter, ſi intendebat celare, dato quod per alios ueritas non poſſet haberi: aliàs non, ſecundum Gof. [*& ibi, ut hic dicit*] ipſe enim, qui eos aſtrinxit, de hoc excipere nõ poteſt, cum ipſe particeps fuerit, ſecundum Gof. unde dicit Innoc. quod excipiens facilè repellitur replicatione doli, de adult. cap. pen. & 6 ult. fatetur † tamen, quòd aliàs iudex ex officio repellit perſonas teſtium, quas notorium eſſet minus idoneas, uel indignas, ar. ff. de pœtul. quos prætor, all. Hoſtien. de except. exceptionem [*& ibi, alij tamen*] ſ. Lau. & Tan. & Vin. qui † dicebant iuramentum ſeruandum, ex quo ſine interitu ſalutis poteſt ſeruari: quia. ſ. poterat aliter ſubuenire ei, cuius teſtes fuerant corrupti, alle. 22. quæſtio. 3. §. ult. [*& in fin.*] hoc teneas. ad quid aliàs papa curaſſet de publicatione teſtium ſuper principali, cũ etiam poſtea ſuper hoc, cum eſſet nouum capitulum, potuiſſent induci hi, & alij teſtes ſupra capitu. proxi.

ANNOTATIONES.

a ¶ De his. In gl. pen. dic. ut dixi poſt Clem. primam, ut lite pen. ubi uidetur requiri citatio, ſed dic, aut uult infringere priuilegiũ per remedium lit. pen. tunc citatio requiritur: quia deficit intentio Papæ commiſſio ſufficit; ad hoc capitulum cauſam, de reſcriptis, Archidia.

b ¶ Reſtitutionis. Ad le in c. 1. §. ſi enim, quid ſit inueſtitura, & ſpec. in tit. de præſcrip. §. 1. uerſi. item pone, & tex. in l. 1. in fin. quando ac. de pecul. eſt anna.

c ¶ Cauſa mihi. Imo uidetur dandam actionem de dolo; quod an ſit uerum, uide glo. & Bar. in l. 1. §. idem Pompo. ff. de dolo, & in l. arbitrio. §. dolo, ff. eo. tit. & in l. ſi filius.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio, uel renunciatio teſtium in uno capitulo, non præiudicat uolenti producere in alio.*
Priuilegij productioni non obſtat publicatio teſtium, ibid. niſi ſit impetratum lite pendente, nu. 2.
2 *Iuramenta producere licet poſt teſtium publicationem, niſi in caſu, & quo.*
3 *Priuilegia quando oculis ſubijcienda, impetrata ſuper re litigioſa, & etiam motu proprio conceſſa non ualent in præiudicium alterius, nu. 6. uide nu. 7.*
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 5.*
Teſtes poſſunt ſuper uno recipi & publicari, & non ſuper alio, ſi plura & diuerſa ſint capitula.
Priuilegium ſuper re litigioſa impetratum non ualet. §. 1. & nume. 7.
Priuilegia indulgentur contra ius commune, nec ualent, ſi nimium lædant. §. 3.
6 *Additio gloſſarum.*
Litigioſa res quando dicatur effecta.

CAPVT XIX.

1 CAuſam, quæ vertitur. Caſus. Publicatio † uel renunciato teſtium in uno capitulo, non præiudicat uolenti producere teſtes in alio. Communis diuiſio. ſecunda ibi, Iudicibus. & de eodem facto, ſupra de mu. pe. ca. primo [*Protuliſtis*] huic productioni non obſtabat publicatio teſtium, infra titu. 2. dum dilectus [*Et infra*] pars uoluit producere teſtes ſuper nouis capitulis, dubitatum fuit, conſulitur papa [*Lueris*] ſurrepticijs, quia nec de primis, nec de proceſſu fecerant mentionem, ſupra de dolo. cap. 2. infra de iurejur. inter. [*Impedimentum*] ar. quòd publicatis † atteſtationibus nõ licet pro- 2 cedere inſtrumenta: ſed non eſt uerum, ſed intelligitur hoc de impetratis lite pen. T. & Gof. Vincen. [*Concordia*] & prius, concordia, de hoc ſupra de traſanct.

c.ult.Gof.[*Intimauit*]forte proprio motu,forte ad plebis instantiam,de electi. inpotuit,uer.multa, de dolo & contum.cum olim, & cap.ueritatis, Hostien.[*Præsentiam*] sunt † enim talia oculis subiicienda, infra de priuil.porrò, de hoc de cor. uici.capi.2. Hostien. & in arbo.con. in prin.[*Transmittatis*] sic supra de reseriptis, ex parte.1.cum suis concor. ¶ Gloss.1.† ponit duas lecturas, & secundam appobat. ¶ Vlt.glo.obijcit,& soluit. ¶ *In † gloss. 1. in fi.*] arbiter ad plures controuersias non sibi communes assumptus diuisim eas tractare potest.¶ *In glo.3.ibi.§. si uerò*] uide in cap.prox.alleg.super.1.glo.¶ *In glo.3.ibi, tutor petitus*] sequitur, si ante decreti diem aliquod priuilegium quærit, rectè petitionem institutam excludere non poterit. ¶ *In glo.ult.ibi. l.3.in fi.*]priuilegia ciuitatum,prouinciarium,uel corporum generalem legem non faciunt [*& ibi l.1.*] priuilegium cõcessum Ponticis,vt natus ex matre Ponti ca Ponticus censeatur, nõ restringitur ad vulgo quæsitos, circa illos enim priuilegium non erat necessarium: sed ad illos, qui ex diuersis parentibus nati sunt [*& ibi.l.1.lib.10.*]quod circa thesaurum inueniẽdum, est iure statutum, superfluum est precibus impetrare [*& ibi quoti.*] dilatoria solutionis impetratur per priuilegium, peremptoria non [*& in fi.*] can.25.quæstio. 2.¶ *In † glo.1.ibi,publicatæ*] secundum Laur.[a] & T.[*& ibi, uerius uidetur*] idem Hostien. ¶ *In glo.2.ibi, impetrata*] idẽ uidetur Hostien. si motu proprio principis sit concessa [*& ibi, alterius partis*] unde, si per illud priuilegiũ nil noui acquiret impetrator in præiudicium [b] p tis, benè ualeret, secundum. T.& Goffre. ¶ *In glo. pe.in fi.*] secundum La. hoc posset † intelligi secundum Hosti. præsentata litera, de appella. super eo. 2. & citatione secuta, de hoc de officio delega. gratum, uel saltem post notitiam aduersarij, app. meminimus,de al.mu. iud. causa fac.cap.primo.

ANNOTATIONES.

a ¶Secundum Lau.Pro hoc quia appellatio,& relatio æquiparãtur, ut illis pendentibus nil attentetur,uide iura in spec.de rela.§.fi.in princ.& sic quemadmodum super nouis articulis in causa appell. possunt produci testes,ita in causa relationis posse fieri.

b ¶In præiudicium. Adde,etiam si sit concessum motu proprio,secundum do.An.& Imol.hic.

SVMMARIVM.

1 *A testimonio repellitur consimili morbo laborans.*
Morbus hic pro peccato, peccatum alibi pro defectu, ibidem.
2 *Similitudo morbi repellit testem siue pro impugnante, siue pro defendente deponat.*
Morbus omnis etiam dissimilis repellit testem, ibid.
3 *Certum pro notorio, quod non eget probatione.*
4 *Epilogus, & supplementum glossarum. nu.5.*
Similitudo causæ quem repellat testem, ibid.

CAPVT XX.

1 PErsonas. Casus. A † testimonio repellitur consimili morbo laborans. & huius pars, infra de ap.personas [*Negocia*] idest causæ criminales, Petr. & Abb.[*Morbo*] idest peccato. alibi peccatum pro defectu. supra de rescriptis, ad audientiam [*Consilij*] eius, qui eam in testem producit secundum Ioan.de Deo, & G. Na. & dicit Guido hoc patere ex antiqua, quòd est falsum, & litera infra. Si ab alterutra, probat contrarium. per quam dic, quòd † morbi similitudo repellet testem, siue pro impugnante, siue pro defendente deponat, nec mirum: quia omnis morbus, etiam dissimilis repellit, iuxta distinctionem, infra c. testimonium. fortius similis, ut hic [*Certum sit*] idest
3 † notorium,quod non eget probatione, de filijs presquoniam, Hostien.[*Possint conuinci*] supra eo.super eo. [*Admittantur*] contra supra eod. capit. primo, titu.3.&
4 ibi sol. T. & Goffre. ¶ Gloss.1.† allegat tres concor.&
5 inducit tria similia. ¶ † *Inglo. 1. ibi, recusari*] sed an talis
a similitudo [a] causæ repellet testem? uidetur. G.uelle ꝙ sic, in spec. eod.titu.§. 1.dicto uersi. Item quòd habet.
b sed Hostien.hic putat hoc [b] absurdum, nisi esset solus, uel uehemẽter suspectus.esset enim absurdum, quòd unus emptor alteri emptori non posset ferre testimonium. & dicit dec. intelligendam de socio, & participe secundum legem, quoniam liberi, C. eo. tu dic in teste, ut dixi in iudice in decre. causam [*& in fi.*] uide quod no.35.quæstio.6.cap.2 in glo.ar.quòd.

ANNOTATIONES.

a ¶Similitudo. Adde Fede. consil.62.& Bald.in l.dictantibus. C.de testam.

b ¶Putat hoc.Dic hoc uerum.& ratio differentiæ, quia testificatur super facto rudi.& licet sic sit in hoc facto, non sequitur, quòd in alio sic debeat esse,sed in iudice secus,quia iudicat secundum ius, & æquum putat in hoc, ergo & in alio, quia ius est indeterminatum. Bald.

SVMMARIVM.

1 *Christianus contra Iudæum in testem admittitur.*
Iudæus, an de crimine excipiat contra Christianum productum in testem, ibid. uer. quærit hic.
Excommunicatus etiam excipit contra testem, ibid. in fin.
Voluntas non sufficit, nisi sequatur effectus, ibid. in fine ad dictio. uoluerint.
2 *Iudæi, & Saraceni, quæ olim priuilegia impetrabant non tamen concedenda.*
3 *Iudæi subiacent tanquam serui Christianis: non tamen prosequendi, num.4.*
Seruitus inducitur de iure canonico, ibid.
4 *Epilogus, & additio glossarum.*

CAPVT XXI.

1 IVdei, siue. Casus. Pars.1.de Iudæis, Iudæi, siue.& hoc dicit. Christianus † contra iudeũ in testem admittitur. ponit dictum. addit pœnam. subiungit causam [*aduersus Iudeos*] Quærit hic
a Hostien. an iudæus [a] de crimine contra Christianum excipiat quòd uidetur de excep. cum inter, contra de usuris: quia frustra. Dicit posse distingui,an id,de quo
b excipit, sit peccatum vtraque lege ueteris [b] & noui testamenti, & tunc admittitur. an. l. uete. tantum, & tunc non admittitur. an noui tantum, & tunc etiam repellatur in pœnam sui erroris.uel dic,quòd tunc secundum eum admittitur, cum secundum.l. Romanam illos iudicare debeamus, & sic secundum illam excipere possint. C.de Iudæis, Iudæi, ne claudicet iudicium, ut in dicta dec.cum inter.nam & excommunicatus excipit, ut ibi [*Voluerint*] cum effectu, de hoc, de eo, qui mittitur in pos.cap. primo [*Præferre*] Impe-
2 trabant † quandoque Iudæi, uel Sarraceni priuilegia principum, quòd per Christianos in ciuilibus,uel criminalibus conuinci non possent, quibus si utantur, priuantur Christianorũ commercio, & princeps nõ debet illa concedere, uel concessa seruare, ut in con-
c cilio Vien.e.tit. cum Iudæi [c] [*Subiacere*] tanquam † ser-
3 uos, & sic inducitur seruitus de iure canoniço, Sicut & aliàs 25.quæstio.ult.cum multæ, secundum Innoc.
4 & infra de Iudæis, ita quorundam, Hostien. ¶ Glo.1. soluit contrarium. ¶ *In glo.1.in fi.*] & infra eo.ca.secundo.

do. ¶ *In † gloss. secunda,in fi.*] ista iura probant secundum Hostien. Iudæos non persequendos.

ANNOTATIONES.

a ¶Iudæus. non potest esse testis. Adde istud non procedere, quando ageretur de conuincendo Christiano olim Iudæo,qui diceretur reuersus ad Iudaismum;casus est,quem ad hoc notat Do.in c.contra Christianos,de hæret.in 6.

b ¶ Veteris. Vtrum Iudæi, uel pagani, uel hæretici admittantur ad accusandum,uel testificandum contra Christianos,uide not.supra eo.tit.c.1.& c.licet,& quod not.in c.pagani.2.q.7.& seq. Archi.

c ¶Cum Iudæi. Ad hoc uide Clement. 1.de testi.& ibi contra.uide, quod firmat gl.sed cum in iudicijs &c. & an Iudæus contra Christianum admittatur,facit supra eod.c.1.& C.de hæret.l.quoniam, & c.licet,infra eod.Bald.

SVMMARIVM.

1 *Matris testimonium est suspectum, ubi filia petit aliquem in uirum se maiorem, non tamen ita suspectum in sponsalibus,ut in matrimonio, num.2.uide num.6.*
Ad matris solius dictum impeditur matrimonium, sed contractum non dissoluitur, ibid.
2 *Mulier admittitur ad testificandum in causa matrimoniali, nisi in casibus, & quibus.*
3 *Potentia, & honor ad quos hic referantur.*
4 *In disiunctiua sufficit alterum, & in alijs intelligitur hic repetita.*
Excessus si sit in uno nobilitatis, in altero diuitiarum quid iuris, ibid. uersi. si uerò.
Arbitrium iudicis, an testis sit suspectus, ibid. & num.6.
Præsumptio non est probatio: impedit tamen matrimonium contrahendum, ibid.ad dictio. præsumptio.
5 *Epilogus, & additio glossarum, num.6.*
Testimonium parentum an sit suspectum, arbitrio iudicis committitur circunstantijs inspectis, ibid.
Circunstantiæ sunt inspiciendæ in testium personis, ibid.

CAPVT XXII.

1 SVper eo. Casus. Testimoniũ † matris est suspectum, ubi filia petit in uirum aliquem se maiorem. Secundò dicitur, ꝙ ad dictũ solius matris matrimonium impeditur:sed contractum non dissoluit. Et partes duæ patẽt,secunda ibi,Super illa,& quælibet subdiuiditur; quod per se patet [*Affidasse*] per uerba de
2 præsenti. Idem ramen † quòd ad sponsalia ꝑm Host.non puto testimonium ita suspectum in sponsalibus, sicut in matrimonio [*Altera mulier*] de hac non respondere uidetur. sed dic,ꝙ admittitur 15.q.3.ex eo. ff.eo.ex eo; ad hoc infra de præscript.nonne, nisi ex nimia familiaritate,uel utilitate,uel aliter sit suspecta, infra eo.in literis,Host. [*uidetur*] infra de præsump.afferte [*Nobilitate*]
3 generis,de qua infra de præb. c.pen.& quod dicit, † potentia, intellige amicorum. & quod dicit, Honore, ut quia iudex,bailiuus,doctor,uel consiliarius principis,
a uel magni uiri [*Vel honore*[a]] ergo † sufficit alterum,cum
4 hic ponatur disiuncta,quę in alijs intelligitur repetita, infra de appel.c.secundo requiris.Si uerò alter excedit in uno, alter in alio, puta exceditur mulier nobilis, & pauperrima: uir plebeius,& ditissimus,hic iudex arbitrabitur,an testimonium matris sit suspectum,& in spiciet consuetu.regionis;& de hoc in Spec.§.1.in fi.pen. colum.[*Sola mater*] hic est casus conuersus à superiore: quia hic mater ſtabat pro matrimonio, ibi contra secundum Hostiẽ. [*Præsumptio*] non tamen probatio; & sic propter solam præsumptionem impeditur matrimonium contrahendum [*Siue plurium*] hæc communis litera: aliàs simplici iuramento, Hostiens. ¶ Glo.1.
5 † fortificat textum, signat contrarium, & soluit. ¶ *In*
6 † *glo.1.ibi,excellentia*] admittuntur;quia tunc cessat suspitio.& idem, si ipsi parentes essent ualde honesti secundum Tan.unde dixit Hostien. quicquid scribatur,hoc esse arbitrarium.ff.eod.l.3.infra eod.præterea,& capit. in nostra.possent enim esse circunstãtiæ, propter quas iudicaretur testimonium non suspectum, puta quando nobilis multum diligebat plebeiam ualde formosam,quam habere non poterat,nisi cum illa contraheret,& parentes aliàs sunt honesti. cessantibus uerò circunstantijs, inæqualitas facit testimonium parentum suspectum:aliàs facilè probaret plebeia se despõsatam per regem,uel plebeius se despõsasse reginam,& idem dicit ipse Hosti.de consanguineis in summa huius titu li.§.2.uersic.ubi autem; ibi uideas.

ANNOTATIONES.

a ¶Vel honore. Et ponitur hic copula punctus,qui habetur loco disiunctè,siue alternatiuæ:quandoque loco copulæ; ut in l.cum duobus.§.si inchoandi.ff.pro socio,& text.in c.fi.de pact.lib.6.ad hoc tex.in c.nemo,2.q.1,in prin.Archi.

SVMMARIVM.

1 *Iudæus nil potest probare minus, quàm per duos testes fideles & honestos. & est inimicus Christianis.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Epilogus, & suffragium glossarum, num.3.*
Affirmatiua exponitur per negatiuam, & contra, & exemplare seruntur in prin. ad sequentem usque §.& num.4.§.1.
Testis unus inducit præsumptionem, sed non facit probationem.
4 *Additio glossarum.*
Testi uni quibus creditur casibus, ibid.in fi.

CAPVT XXIII.

1 LIcet uniuersis. Casus. Iudæus † nil potest probare minus, quàm per duos testes fideles, & honestos.& facit quatuor. prœmittit causam dicti:ponit dictum ibi, Mandamus,ꝙ probat auctoritate ibi, Iuxta. Soluit obstaculum ibi, Quia licet. & erat olim in secunda compil. de fo.competen.[*Inimico*] idest Iudæo,infra de Iudæis,cum sit [*finem*] quasi ꝙ ad dictum unius pro ipso diffiniatur causa [*Dominicum*] Matth.18. [*Quia licet*] diceret aliquis illa auctoritas de duobus testibus non iuuat,quia in multis causis requiruntur plures;respon. [*Legitimo*] aliàs,ut quia persona ualde fide digna est, infra eodem, licet.
2 ¶Secunda † gloss.signat contrarium,& soluit. ¶ Gloss. tertia exponit affirmatiuam negatiuè,& dat simile per contrarium, subdens quatuor casus,in quibus nõ sufficiunt duo testes. ¶ Vltima gloss.soluit tria contraria.
3 ¶ *In † glo.3.ibi.l.4.in prin.*] ibi suis numis redimitur seruus, ex quo numi non erant redimentis, sed nec serui propriè dici possunt [*& ibi, non debet, in fi.*] ibi bonæfidei, idest non malæfidei [*& ibi. §. rogo*] meritus, hic est dignus in l.sequen.dicitur,qui non offendit. ¶ *In glo.ultim.ibi.l.1.in fine*] tabulæ suspectæ habentur, cum unus testis negat se sigillum suum agnoscere, sed nihilominus aperiuntur [[*& ibi, Theopompus*] uide supra eod.ue
4 niens, super fine ultimæ gloss.] ¶ *In † glo.1.ibi, in fi.*] de hoc supra de electio.cum in cunctis.¶ *In glo.2.in fi.*] de hoc in Specu.eodem titu.§.primo.uersicu.Item ꝙ est Iudæus. ¶ *In glo.3.ibi, cum quidam*] & uigesimasexta dist. capitulo primo [*& ibi, & pueres & mares*] Institutio.de testament. §.possunt [*& ibi, etiam in casu*] dicit hic Hostiens. quòd capitulum statim allegatum loquitur de suspectis, ut dicit Gratianus in §. ibi sequenti: uel loquitur de rigore iuris,qui seruandus non est [*& in fine*]

de hoc in summa ipsius questionis,& plenius, infra de regu.iu.pluralis,lib.6. & in Spe.§. quem allegabo in fi.
v seq.glo.¶ *In glo.ult.in fi.*] idem not.supra eo.ueniens.86. dist.tanta.30.casus.quibus creditur uni.[a] uide in Spec. eod.titu.§.restat de numero,uersicu.hoc tamen fallit, quorum.13.not.hic Hostien. & Pet.18.Io.

ANNOTATIONES.

a ¶ Creditur uni. Ad Ioan.Bal.in l.directas,C.de testa.ma.& quod not. glos.in l.Titio fundus.ff.de conditio.& demon.& Bald.hic.

SVMMARIVM.

1 *Testes idonei non sunt, quos de familia sua produxit actor.*
Pro matrimonio quo præsumatur, ibid. & num. 2.
2 *Superueniens affinitas non dissoluit matrimonium.*
3 *Familiaribus testibus quibus credendum.*
4 *Epilogus, suffragium, & suppletio glossarum, num.5. & 6.*
Potestas iudiciaria non impedit ferre testimonium, ad dictio. dominicæ.
Cap. Item idonei.4.q.3. intellectus, ibid.
Domestici, agnati, cognati, affines, & uasalli an admittantur ad testimonium.

CAPVT XXIIII.

2 1 IN literis. Casus.[a] Nō sunt† idonei testes, quos de familia sua actor producit.Et cōis diuisio.2.ibi,Respōdemus [*Legitimè*] quia palam & in facie ecclesiæ,& ideo præsumit contra ipsum,infra qui ma. accu.pos.cum in tua.quare requiritur probatio clara, & non suspecta,infra de re iudi.lator,Host. [*Per septennium*] maximè.sed propter† hoc magis præsumitur cō tra ipsum, arg.de frigi. ei. [*antequam*] quia si post affinitas superueniret, nō dissolueret matrimoniū, infra de eo,qui cog.con.discretionem, & c.pe.& ult. [*Ad quod*] scilicet copulam, & affinitatem prædictā [*Pro illorum*] scilicet familiarium suspectorum. ¶ Vnde dicit Inno.
3 q licet† familiares,non serui,nec in potestate patris cō stituti possint licitè reddere testimonium:tamē iudex diligenter attendat honestatem personarū,ut nisi honestæ sint,nullatenus eis credat,ut hic, & supra de proba.licet [*contra ipsos*] ipsorum coniugium:quia pro parte uiri deponunt [*Aliquos*] etiam non familiares, Inn.
4 ¶ Glo.2.† in princ.& fi.dicit familiares non admitti, & qui sint familiares,domestici.signat cōtrarium,& solu-
5 it. ¶ *In† glo.2.ibi, non ualent*] dicit l.seq.interrogari non placuit [*& ibi.l.2.*] can.4.q.3.uersi.etiam iure [*& ibi, præsenti*]est lex ult.quam supra alleg.de his,qui ad ecc.con
6 fu.¶ *In† glo.2.§. Sanè*][b] & C.de uerb.sig.l.ult.Pe.& Abb.
b allegant.ff.de ædil.edi.ædiles.§.familiæ [*& ibi.q.2.*] ubi de hoc in sum. [*& ibi, uel dominicæ*] nō dixit, iudiciariæ: quia pm hoc nullus admitteretur; & sic intelligitur. 4.
c q.3.item idonei[c] [*& in fi.*] de hoc, & quid si desijt esse domesticus.item quid de agnato,& cognato,cōiuge, socero,& vasallo,& alijs,circa hoc vide in Spe.de teste. §.1.uersi.item excipitur, q domesticus est,& uersi.seq. ¶ *In glo.ult.ibi, ex literis*] & 35.q.6.c.2.ubi de hoc.

ANNOTATIONES.

a ¶ Casus. Ex hoc c.literis,in fi.not.regulam ad cognoscendum habilem,uel inhabilē ad testificandum,quando scilicet qualitas concurrit in teste,quòd uerisimile est eum deierare,tunc repellitur:alias secus, ad hoc etiam, quod dicitur de compurgatore. 2.q.5. si mala fama, Archi.

b ¶ Sanè. Vide ibi Bal.& Sal.& Bar,& prædictos in l.etiam,C.de testi.& uide bo.glo.in l.resciendum.§.si furta,ff.de pœnis. & scias quicquid sit de testimonio domesticorum & affinium hic,in causa non iniuriarum non admittuntur:quia iniuria unius est alterius.l. Iul.ff.de injurijs,& ibi uide Bart.

c ¶ Idonei. et secundum hoc patet singularem de uniuersitate posse pro illa testificari; licet illi per caput uniuersitatis possit imperari, uide Bart.in l.in tantum,ff.de rerum diui.

SVMMARIVM.

1 *Testes produci possunt, donec attestationes publicatæ fuerint, postea uerò non super eodem capitulo; super alio sic.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Casus, siue facti species huius decretalis quæ.*
3 *Appellationi quibus modis tacitè renuncietur, & num. 8.*
4 *Publicatio mearum attestationum etiam aduersario meo adimit facultatem producendi testes ad idem.*
5 *Testibus si sit renunciatum, quando non obstet aliorum productioni nec in principali, nec in appellationis causa, & num. 11.*
6 *Sententia sit absolutoria, uel condemnatoria iuxta probationem.*
7 *Epilogus, & suffragium glossarum, num.8.*
Renunciari appellationi, uel alij iuri sibi competenti uidetur per actus illi repugnantes, & affert exempla.§.1.
De renunciato nō datur amplius recursus, excipiuntur casus n.11.
9 *Additio glossarum.*
Tempus dati rescripti inspiciendum, ibid. num. 9.
Per præsentationem rescripti datur iurisdictio, ibid.
Delegatus in quas personas, & res habeat iurisdictionem, ibid. in fine, & num. 10.
10 *Prorogatio iurisdictionis cuius per quos, & de quibus fieri possit.*

CAPVT XXV.

1 VM uenisset. Casus. Donec† attestatiōes fuerint publicatæ,uel eis renunciatū,produci possunt testes:postea uerò non super eodē capitulo;super alio sic.hoc dicit quò ad titul.& sunt duæ partes. in prima partis conquestio.in secunda dat iudices ibi,Minus,quibus tria mandat.secundum ibi,Quæstiones.3.ibi, Si qua uerò [*Causam*] quæ super† diuersis erant articulis, super uno fuit lata sententia: super alijs producti testes,& renunciatum: super alio non renunciatum, licet producti essent testes, uel non producti [*Sententiam*]latam super uno de capitulis commissis,vt prædixi [*Occasione mortis*] exceperat enim altera partiū mandatum extinctum per mortem Papę reintegra.& quia non audiebatur, appellauit: sed postea tacitè renunciauit;& sic non obst.appeli.ut sequitur [*Producendos*] Idem,sit† dilationem petierit ad illos producēdos. ff.de pactis.tale.C.de re iudic.ad solutionem,supra de officio deleg.gratum, cum concord.Hostien. [*Quæstiones*] hic explicat secundum articulum, de quo dixi in
4 princ. [*Ab alterutra*] nota,q† publicatis attestationibus per me productis, etiam aduersario meo est adempta facultas prnducendi testes ad idem, secundum Goffr. [*Si qui uerò*]expedit tertium articulum[*Renunciatum*] hic
5 not.Innocēt.q† post renunciationem testium factam in generali iterum proponi poterit, & admitti excepa tio[a], super qua poterunt testes produci. nam ex quo quis admittitur ad excipiendum, per consequens admitti debet ad probādum siue per testes,siue alio modo,argum.hic,& supra eod.causam.2.Si uerò super ali quo speciali articulo renunciatum sit testibus,super il lo amplius de iure communi non sunt testes recipiendi,ut infra eodem,de testibus.an uerò per beneficium restitutionis ex clausula generali,si qua mihi iusta &c. dixi id, quod hic nota.Innocent.supra eodem intimauit. Si uerò in causa principali generaliter renunciatum[b] sit testibus, tamen in causa appellationibus super nouis pendentibus ex primis testes produci pos-
c sunt,supra eodem fraternitatis.[c] Si uerò in causa principali renunciauit quis super aliquo speciali articulo, non potest de iure communi super illo testes producere etiam in causa appellationis,ut à contrario colligitur, infra capitulo constitutus. §.finali. & quantum ad hæc nulla, uel modica uidetur differentia inter causam principalem, & causam appellationis. renunciatio uerò,uel conclusio generalis facta in causa principali

pali non extenditur ad causam appellationis, quæ est alia à prima:quia nec creduntur partes hoc intellexisse;aliàs si hoc intenderēt, & expresse dicerent, Nos renunciamus,& concludimus omni facto & iuri in hac lite ita,q in causa princ.uel app,nil deinceps possimus dicere,talis renunciatio bene præiudicaret pm Innoc. alleg.Host.C.de temp.app.l.fi.ad fi.ff.de feriis.l.1.& infra de reg.statuimus.& dicit,q hæc glo.Inn.in uersi.renunciatio uerò,facit pro opi.sua,quam dixi supra eo. fraternitatis, sq in causa appellationis nouum capitulum probare possum etiam per antiquos testes,& an-
6 tiquum per nouos [*Debitum*] absoluendo,† uel cōdemnādo,pm quod sit plenè,uel semiplenè, uel nullo modo probatum,supra tit.1.ex literis,de iureiu.c.fi. Host.
7 ¶ Gl.2.† alleg.6.concor.secundò arguit,q mortuo delegante &c.dicens quosdam hoc tenere. Sed gl.tenet, & probat cōtrarium,& ad hanc decr.respon. ¶ Pe.gl.
8 obijcit,& soluit.¶ *In† glo.1.in fi.*] & ibi,omnia nostra[d], d facimus &c. ¶ *In glo.2.ibi tale.* §.1.] appellationi renunciat,qui postea cōuenit iudicatum soluere,si infra certum diem non solueret pecuniam, de qua transegerat [*& ibi,si filius.2.*] si filius absente patre cauit,quasi mandato ipsius pecuniam recepisset,& patri insinuauit,qđ pecuniam solueret,nisi pater statim improbet,approbare uideť. Sed melius facit.l.sed Iulianus.§.ubi, si paterfa. factus soluit partem debiti cessat Macedonianū [*& ibi, ad solutionem*] petens terminum ad soluendum acquiescit sententiæ [*& ibi, si filius*] filius emancipatus & maior legatum recipiendo renūciat bonorum possessioni contra tabulas, & restitutioni in integ.super il la petitæ [*& ibi.§.aream*] hanc & seq.uide de sim.ex insi nuat.super ult.glo. [*& ibi, numos*] cuius mentem habes de præb.dudum,ad fi.lib.6.uer.ad instar.¶ *In glo.ult.ibi, si quis in conscribendo*] uide de foro compe.si diligenti,super 1.glo. [*& ibi, si quis iusiurandum*] uide de fo.compet.
9 significasti,super gl.2.[*& ibi,si uenditor*] loquitur in uen ditore,qui patefecit emptori certum morbū.¶ *In† glo. 2.ibi,concedunt quidam*] Goff.Phi.hic,& supra de off.dele. gratum, & c.licet,& Innoc.ibi,& Bar.Brix.in quæstio. Ven.queritur,utrum morte.facit pro hac parte pm Inno.quia tempus dati rescripti inspiciendum est, de rescrip.eam te,&quia per solam illius representationem datur iurisdictio,infra de appe.super eo.2.in fi.& adeò firmatur,quod non ualet rescriptum contra illud primum postea impetratum, supra de rescriptis, cæterū, & quia super psonis,& rebus in rescripto expressis de-
10 legatus statim habet iurisdictionē, supra de rescriptis, pastoralis.§.2.dicit† autem Inno.hic,q iurisdictionem istorum iudicum per suos cōsensus partes prorogare possent,ut hic,& remittit de offi.deleg.sanè.Sed Host. hic fatetur in prorogatione de re ad rē, uel de tempore ad tempus: iurisdictionem autem iam extinctam p mortem delegantis negat prorogari posse.non ob.de offi.dele.insinuante, & de app.solicitudinem: quia ibi constat,iudices iurisdictionem habere, licet per exceptionem possit elidi;& ideo procedēs coram illis,uidetur exceptioni tacitè renunciare,& per consequens iurisdictionem illorum ratificare,& solidare:hic uerò p mortē statim fuit iurisdictio extincta &c. de cōs.dis.4. quæris,& priuatorum consensus &c. supra de fo.cōp. significasti [*& ibi,contradico*] idem Vin.supra de off.del. licet,& hic Host.§.1. Guil.in Spec.dele.§.restat,uersic. Item mortuo,aliàs quid si delegatus,& facit ad hoc,in fra de offi.dele.c.fi.§.officium, lib.6.& Boat.in præall. c. gratum, dicit, q næc quæstio de Terdona fuit missa Bon.& consultores,inter quos fuit Egy.consuluerunt pro hac parte,& hoc placet[*& ibi,in prouincia*]ubi idem not.Accur.in glo.ergo si sciuissent,in fin. [*& ibi,numos &c.*] & infra de præben.dudum,ad fi.uersicu.& ad instar,li.6. [*& ibi, post appell.*] nec dicitur hic,q mors non impedierit processum, sed q nō impediuit appellatio interposita ppter mortem: quia fuit ab illa recessum. ¶ *In glo.pen.in fi.*] Vincen.uel si fuerat lata non canoni-
11 cè.Tan.Vincen. ¶ *In glos.ult.ibi, admittenda*] nisi† esset talis, cui competeret restitutionis beneficium, ut minor, uel ecclesia, supra de restitutio. in integr. auditis, secundum Tan.ibi dedi remissionem.

ANNOTATIONES.

a ¶ Exceptio. Peremptoria,quæ usque ad conclusionem potest opponi,uel etiam dilatoria illis casibus,quibus post lit.cōtest.potest opponi;uide de excep.exceptionem.

b ¶ Generaliter renunciatum. Adde,quòd idem,si specialiter secundum Abb.hie,& cum eo concordat Spe.in tit.de renun.§.1.uersi. hoc etiam scias,& Bart.in auct.qui semel,in 3.col.C.de prob.Bal. in l.per hanc, in 1.col. C.de tempo.appell.

c ¶ Fraternitatis.Et iste potest esse unus intellectus illius.c.fraternitatis,de differentia primæ & secundæ quæstio. ex quo nota, quòd renunciatio super certo art.in princ.extenditur etiam ad causam appell.quamuis sit alia instan.quod potuit uelle prin.c.fraternitatis,ut hic, uide per Inno.

d ¶ Omnia nostra. Adde tex.in cap.si Apostolicæ,de præben.in 6.& dom.Anto.in cap.nouit,supra de iu.& per Bald.in l.ex placito, in 4.col. C.de re.permu.

SVMMARIVM.

1 *Falsitas priorum testium comprobari potest publicatis attestationibus.*
Testes alij possunt induci super eodem capitulo publicatis attestationibus in causa matrimoniali, ibid.
2 *Puberes sine consensu parentum causam matrimonij agere possunt.*
3 *Accusatio matrimonij dicitur respectu criminis.*
Ad consanguinitatis reprobationem sufficit unum gradū destruere.
Gradum rumpere aliud est, quam dicere contra testes, ibid. & ratio.hoc post publicationem testium facere possim; illud minimè, ibidem.
Dictorum, quàm personarum testium conditio potior, ibid.
5 *Testium minor numerus reprobantium non præiudicat maiori probantium.*
In testium comparatione pensandæ circunstantiæ, ibid.
6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num.7.*
Consanguinitatem possunt duo testes à latere uiri probare, alij duo à latere mulieris, ibid. num. 7.
Gradum primum duo testes probant, & alij duo secundum, & sic deinceps, ibid.
De natalibus instrumentum etiam fit, & qualiter, ibid.§.in glo.2.
8 *Vincentius duos apparatus in decretales conscripsit, & quo tempore.*
Testes posteriores hic cur admissi post publicationem priorum, ibid. & nume.9.
9 *Testes in causa matrimoniali licet producere super eisdem capitulis, attestationibus publicatis etiam in eadem instantia fauore matrimonij.*

CAPVT XXVI.

1 SEries. Casus.Publicatis† attestationibus, pōt falsitas priorū testiū cōprobari. uel in causa matrimoniali publicatis attestationib.super eod.c.possunt alij testes induci. Et cōmunis diuisio.secunda ibi, Præ-
2 senti [*filios*] si isti † erant puberes sine consensu parentum hanc causam agere poterant,infra de iud.c.ult.in fine, libr.6. [*Accusabat*] tanquam incestuosum. dicitur
3 enim† accusatio respectu criminis, Goff. [*Primo gradu*] qui non fuerat in articulis declaratus: sed testes interrogati de causa scientiæ,declararunt. & facit,quod nota.Innocent.infra eodem ex tenore [*Et sororem*] isti faciunt primum gradum, ut patet in arbore, Hostiens.

4 [*Esse dicebat*] no. q͛ † ad reprobationem consanguinitatis sufficit destruere vnum gradum, Inn. & idem Vinc. supra de resti. spo. literas, ubi dicebat aliud esse dicere ꝫ testes, quam rumpere gradum: quia ꝫ mille testes per duos testes dicere possum, & sufficiet, & dicã de hoc, infra eod. cum in tua. sed si probas gradum par. 4. non sufficit mihi rumpere per duos: quia potior est conditio dictorum, q̃ personarum. & per hanc rationem patet Vin. intellexisse, cum dr ꝫ personas testiũ. Alia dria p̃m eum: quia in personas testium post publicationẽ dicere possum, rũpere gradum non. nec ob. hæc decr. quæ intelligitur p̃m eum, ut dicam super us. gl. nec ob. infra eo. ex tenore, ut ibi no. Aliud dictum Vin. vide in Spe. eo. ti. §. qualiter, uer. sed opponitur [*receptos*] & publicatos. & hoc est regulare, in auct. e. §. quia uerò [*Canonicum*] infra eo. licet ex quadam, supra eod. quot. Pe. [*Consuetudine*] quæ non patitur post primos testes publicatos alios admitti [*Contraria*] nec inducta de certa sciẽtia conditoris legis, Innoc. [*Testes*] cum sit nouus articulus p̃m Innoc. qui † non credit, q͛ per duos hoc probantes præiudicetur pluribus, qui aliud probauerunt. Sed pensatis omnibus circunstantijs considerabit iudex, quis melius probet, & p̃m id iudicabit, supra tit. 1. ex literis. 33. q. 1. siquis acceperit, infra eod. in nostra.

6 ¶ Secunda † glo. querit, & soluit. ¶ Vlt. glo. primò adiuat textum. & improbat consue. secundò ponit opin. Vin. contrariam. tertiò illam reprobat, & dat huic decre. duos intellectus, & ult. signat, & soluit cõtrarium.

¶ *In ult. glo. ibi, optimam*] uide supra titu. 1. 3. super 1. glos.

7 ¶ *In† go. 1. in fi.*] & credimus, q͛ duos testes possint probare consanguinitatem à latere uiri. Alij duo à latere mulieris: immò, quod plus est, duo testes possunt probare primum gradum: Alij duo secundum, & sic de

a alijs. Inno. ¶ *In glo. 2. ibi, & sic inducebatur*] uel fortè de na

b talibus illius, idest factum fuerat instrumentum [b], in quo cõtinebatur, quis, ex qua illam susceperat, & quo anno, & die nata fuerat, secundum Host. alleg. C. de in ge. l. pen. ff. quod metus causa, isti quidem. §. 1. parum

8 faciunt. ¶ *In glo. ult. ibi, Vinc.† dixit*] hodie. olim uerò in secundo apparatu dicebat hic q͛ utrinq; testes fuerunt simul producti, & simul publicati: vel ante publicatiõ iudex dixit reo; probatum est de tali gradu: sed non dixit, quomodo probent. unde ante publicationem uolebat alios inducere in contrarium: uel de consuet. prouinciæ erat, q͛ pars audiret testes, quando testimonium ferebant, uel iudex indiscretè publicauit testes, & ideò non fit præjudicium parti, quominus alios p̃ducat. ad hoc ultimum, quod not. Guil. in Spec. de teste. §. satis utiliter, ver. 16. uel producuntur testes super

c corruptione, supra c, sicut [c] [*& ibi, quidam*] Hostiẽ. hic,

9 qui dicit, q͛ † quicquid alij scribant, & quicquid seruetur. de quo iusto iudici non est curandum, de electio. eum causam. de mente iuris hoc est, q͛ in causa matrimoniali publicatis attestationibus super eisdem capitulis etiam in eadem instantia licet testes producere p̃ rationem, quæ sequitur in glos. quia hoc licet post publicationem, & post sententiam. Item per id, quod dicitur in princ. glo. scilicet, q͛ de falso, de quo quæri potest post sententiam, fortius & prius poterit, licet post publicationem, supra tit. 1. licet, post prin. opinionem hanc, quam ueram credo, apertè probat decr. cum in tua, infra eod. non ob. solutionibus, quæ ibi dantur, ut ibi dicam super ult. gl. [*& ibi, in fauorem*] Goffr. infra de spon. sicut, & in sum. huius ti. in pen. col. ubi uideas, dixit. q͛ hoc non erat augere fauorem, sed iura falsitatis aperire, dicens in causa matrimoniali super eo. c. non licere produci testes. tu dicas cum Hostien. q͛ possunt etiam declarando. dico, quòd est in hoc fauor matrimonij: quia cum in aliis causis non liceret probare directè falsitatem priorum testium: quia hoc esset producere testes super eodem capitulo; de hoc supra titulo primo, licet, & patet in Clemen. eodem tit. testibus. In matrimoniali tamẽ hoc licebit, ut hic. Item in causa matrimoniali super cap. super quo deposuerunt testes, licet non probauerunt, poterunt alij produci, q͛

d in aliis causis non liceret; & hæc uera intelligo [d] in eo, qui stat pro matrimonio.

ANNOTATIONES.

a ¶ Inno. Ad hoc quod not. Io. And. post Innoc. in c. qualiter, el 2. in glo. hic potest colligi, & in Spe. de teste. §. iam de interrogatorijs, uersic. item de rempore. & ad id, quod dixit glo. de omittendo stipite, uide Ioan. Andr. in cap. tua, alleg. in gloss. & uide Bald. in l. 1. C. de testam. in 11. q.

b ¶ Instrumentum. Adde Bal. & Sal. in l. neque natales, C. de probat.

c ¶ Sicut. Ibi uide Io. An. in glo. not. quia nil dixit, ubi hoc tenet speciale esse in causa matrimoniali. aliàs enim sola corruptio nõ sufficit. uide de proba. licet; quod intelligitur post sententiã. an autẽ, ut hic erat, in omni causa sufficit sola corruptio, uide ibi not.

d ¶ Intelligo. Not. plenè Io. Cal. quia ratio finalis, propter quam in cau. matrimoniali non obstat publicatio, est, quia sententia non ob. sed in causa matrimoniali ad infringendum matrimoniũ propter consanguinitatem possunt produci etiam publicatis attestationibus, quia subest ratio peccati, & sententia non transit in rem iudicatam, ut in c. lator, de re iudi. cum si. ergo non obstat publicatio, de quo uide, ut plenius scripsi supra in c. iurauit, de probat. & tex. in c. cum in tua, infra eod. Archi.

SVMMARIVM.

1 *Copula carnalis probatur per cõueniens testimonium de uisu. idem in testimonio auditus, & quando, uide num. 3.*
2 *Testimonium non ualet, si non reddat causam ipsius. Arbitrarium est iudici, an sit probatum, ibid. & num. 5.*
3 *Copula carnalis non probatur sufficienter, & uisu super mulierem uiro, & ratio. Subministrandi uerbi usus, ibid.*
4 *Adminicula quæ dicantur coitus, & quid efficiantur, fit etiam mentio eorum alibi, & ubi supra num. 3. in fi. Veneris indicia, ibid.*
6 *In arbitrarijs non recurrendum ad quemuis iudicem simplicem, sed ad circunspectum, &c. Inexpertus pauca cognoscit, ibid.*
7 *Epilogus, suffragium, & supplementum glossarum, & num. seq. Conscy qui hic dicantur, ibid. num. 8. Lenones nunquam admittuntur in testimonium coitus, cum sint participes criminis, ibid.*
9 *Venus, uel coitus solet in tenebris exerceri, & quomodo per uisum probetur, & quomodo per auditum, ibidem, & quando per famam, num. 10.*
10 *Fama cum adminiculis & quibus probat uenerem, uel copulam, & quibus casibus. Antiqua, uel occulta probantur etiam per famam cum alijs adminiculis & quibus, ibid.*
1 *Decretalis hæc quando locum habeat. Auditus proprius intelligitur probare, non aliorum, ibid. Probare quod non potest per testimonium uisus, probatur ex uiolenta præsumptione, ex qua id præsumatur, & quæ sint huiusmodi, ibid. uersic. cum enim. Paternitas, & filiatio qualiter probentur.*

CAPVT XXVII.

1 PRæterea. Casus. Carnalis † copula probatur per cõueniens testimonium de uisu. Idem in testimonio

a auditus, quæ adminicula, & fama [a] coadiuuant. Communis diuisio. secunda ibi, Respondemus [*De uisu*] & dic, q͛ sic, ut sequitur [*Sufficiat*] sine uisu, Innoc. & est secunda quæstio. & dic, quod non sine alijs adminiculis, Host. [*Vel si iuratis*] hæc est tertia quæstio, ad quam non respondetur, infra secundum Innocen.

ad quam

2 ad quam secundum † eum est dicendum, quod nõ ualet testimonium, si interrogatus nõ reddit ipsius causam; aliàs ualet. Sed Ho. dicit, quod bene respondetur infra, scilicet hoc esse arbitrariũ, ut infra dicam [*Conue*

3 *uiens*] hoc pro tanto dicit: quia sufficiens † testimoniũ in hoc fieri non potest. licet enim uiderit uirum super mulierem: tamen forte ille frigidus, uel maliatus, uel illa arcta erat secundum Pet. uel tunc non potuit coire, licet aliter uiripotens [*Subministret*] testimoniũ de auditu, Inno. [*Adminicula*] idem uerbum, de simo.

4 per tuas, prim. Goff. Et dicuntur † adminicula, ut quia simul loquebantur, quãdo possent opportunitatem captare, secundum Innocen. dicit Goff. & Abb. quod hæc sunt colloquium, nutus, & oscula. Dicit Hosti. de adminiculis sunt uisus, tactus, risus, iocus, missio nunciorum, & iocalium, cohabitatio, amplexus, osculũ, & similia. Dicit Vincent. sufficiunt quandoque leuia adminicula, ut impediendo matrimonio, supra eod. super eo. 2. In probandis limitibus requiruntur efficaciora, supra titu. 1. cum causam [*Iuratorum*] qui dicunt se conscios, & sic soluitur. 3. q. secundum Hostiẽ. hoc

5 † tamen arbitrarium est; & ideo statim sequitur, Etenim circunspectus &c. & est mens sequentis uersi. secundum eum, q͛ licet in hac materia Papa instruat iudicem; certam tamen regulam dare non intendit. ipse igitur circũspectus & discretus uideat, an probatio

6 facta per testes, uel alio modo sufficiat, uel nõ, ut hic infra eod. in nostra. ff. eod. l. 3. not. etiam per † hoc in arbitrarijs non recurrendum ad quemcunque simplicem iudicem, sed ad circunspectum, & discretum, & expertum, inexpertus enim pauca cognoscit. Ecclesiast. 34. & infra de pœnitent. & remiss. omnis [*aptiora*] supra titu. 1. licet, uersi. ex præmissis, infra eod. nostra.

7 ¶ Gloss. 1. † quærit, & soluit. ¶ Vltima gloss. quærit, an fama cum auditu &c. alleg. ad negatiuam, & ad affirmatiuam soluit dando tres lecturas huic cap. scilicet, quòd loquitur, cum fit probatio ad impediẽdum matrimonium, uel ad probandam exceptionem adulterij, uel ipsius accusationem. ¶ *Gloss. ultima ibi. §. si testes*]

8 can. ut supra proxim. ¶ *In† gloss. prima, in fine*] aliqui dicunt cõscios, qui intromiserunt illos in suis domibus ad coitum, & sic erant conscij. Dicit Hostiẽ. quod hæc exceptio cancellãda: quia lenones, cum sint criminis participes, nunquam admitterentur, ut patet in auct. de leno. collat. 2. supra eod. personas, & capi. ueniens. ¶ *In gloss. secunda, in fi.*] quæ probatio sufficit Ala. & Inno-

9 cen. sed rara † est, quia ad hoc quæri solent tenebræ, de officio delegat. consuluit. & procedit hoc, etiam si per arctũ foramen succes siuè uidissent, ut dixi in Spe. eod. tit. §. iam de interrogatorijs, uersicu. quid si unus. ¶ *In glo. ult. ibi, Sed non uidebant*] & sic impedientibus asseribus, uel cortina [b], uel temporis obscuritate percipiebant coitum non per sensum uisus, sed auditus; q͛ sufficiet cum uiolenta p̃sumptione & fama, secũdum Goffr. facit, quod nota. de pariete, uel cortina. ff. de aqua plu. arcen. l. secunda. §. idem Labeo. 2. in gloss. Sic ergo [*& ibi, potius infirmare*] recitat hic Hostien. opi. Ia-

10 co. Bal. qui dixit, quòd si fama † consentit dicto unius, & alijs adminiculis certis & probabilibus, sufficiẽs est probatio; sic intelligit. §. statim alleg. & ff. eod. l. tertia. §. primo, & secundo. & hoc in antiquis factis, de quibus nõ extet memoria, & in delictis, quæ fiunt occultè, de quibus nec testes haberi possunt, est potissimè exaudiendum. finaliter dicit Hostiens. hæc arbitraria [*& ibi, dixit dominus*] ad idem. C. de adulte. auct. si quis ei, cuius textum posui de cohabi. cleri. & muli. capi. 2. [*& ibi, idest denunciatur*] uel idest per accusationem impeditur, Vincen. [*& ibi, planum est*] Hostien. hoc negat: quia non requirerentur illa tria coniunctim, sed sufficeret alterum [*& ibi, repellat*] & secundum hoc expone, quod dicit princ. accusatur, idest ab accusatione repellitur, Ala. sup. quia dicitur aliquem &c. [*& ibi, uidetur uerius*] secundum Tan. Philipp. & Hostien. habes er

11 go tres lecturas ex gloss. prima dicit, capitulum loqui, cum probatur copula ad impediendum matrimonium. secunda, quando probatur ad probandam exceptionem adulterij. tertia, quando probatur ad probãdum accusationem adulterij quò ad torum. ¶ Tu uerò securè hic teneas decret. locum habere omni casu, quo probanda est copula ad quemcunque finem, etiam si ad matrimonium dirimendum, intelligendo tamen auditum, prout dicit prin. & ibi, addidi, scilicet proprium, nõ auditum auditus. cum enim copula uerè probari non possit etiam per testimonium uisus, quod per se patet, ut dixi super uerficul. conueniens, oportet enim illam probationem recipi, ex qua uiolenter id præsumatur, sicut dicitur in paternitate, & filiatione, supra tit. 1. per tuas. ff. de in ius uocan. quia, in fra qui filij sint legitimi, transmissæ. aliter possent dici iura superflua, q̃ de impedimento affinitatis tractant. tene igitur, quod dixi summando, ad quemcunque finem quæris de probatione copulæ [*& in fine*] uide quod ibi dixi, & remissi.

ANNOTATIONES.

a ¶ Et fama. Adde Bald. in l. filium, ff. de his, qui sunt sui, uel alieni in. & Domi. in capitulo de capellis, decima distinctio. Paulum de Castro in l. si posthumus. §. finali, ff. de liberis, & posthumis.

b ¶ Vel cortina. uide hic plenè per dom. Io. de Imo. & allegat Cyn. in l. si non speciali. C. de testam.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis unius uerbo non creditur, & in quibus rebus, & casibus intelligatur, num. 2. & an olim esset contra, nume. 3. eius etiam scriptura per testes reprobari posset, ibid. & quando ei credatur, nume. 5. & 6. & 7.*
4 *Inter indicem, & tabellionem dissimilitudo, & officium differens, ut quod est unius, non esse possit alterius, & num. 5. & 6.*
5 *Scriptum alterius quibus modis probetur esse, uersic. sed non requiritur.*
6 *Indicum, & tabellionum nomina apud Beneuentum promiscua, sed non officia.*
7 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 8. & 9. Contra Papæ literas non admittitur probatio. §. t. & an indifferenter, num. 10. Cap. Statutum. 2. q. 6. intellectus, ibid. num. 9.*
10 *Papæ uerbo an & quomodo contradici possit. Papales etiam literæ improbantur, ibid. in fi.*
11 *Cardinalis uerbo, & literis an credendum, & remiss.*

CAPVT XXVIII.

1 VM à nobis. Casus. Vnius † iudicis uerbo non creditur. scriptura etiam eius per testes reprobari potest: hoc fallit in Papa. & p̃ hoc patent partes. secunda ibi, Nec scriptum, tertia ibi, Sal

2 ua [*Auctoritatis*] etiam † si fuerit episcopus. nec ob. 11. quæst. i prima. quicunque, quod est correctum in hac parte. 6. quæstio. secunda, per totum, sicut & in alia, de qua supra de iudic. nouit, uersicu. nec illud, ut ibi not. uel secundum Host. loquatur illud de summo episco

a po, idest Papa [a], ut hic in fi. [*Verbo*] intelligit Host. simplici, nude prolato sine literis, uel alijs documẽtis [*Cau sis*] coram illo habitis, supra titul. 1. quoniam contra. & multo magis, si de causis coram alijs uentilatis, uel de alijs factis testimonium reddant. 11. quæstio. 1. nec honore, secundum Innocent. ergo loquitur de testi-

monio etiam processus in iudicio habito, uel habendo, secundum Hostien. [*Sine*] sup. Innocen. nec etiam extra causas, puta super testamẽtis &c. i. si faciant testimoniales literas, uel ẽt si aliqñ testimonium reddant. [*Alijs*] simplex relatio, cum non inferat, quòd testamentum sit contractus, Vincẽ. [*Contractibus*] quia hic comparatur testimonium episcopi in causis, & in iudicio habitum, & in contractibus, & extra iudicium, dicit Hostien. destrui opin. distinguentium inter iudicialia, & extraiudicialia, de quo supra tit. primo, post
3 cessionem [*Nec scriptum*] colligunt † quidam, quòd secundum antiqua iura iudex poterat scribere acta, & credebatur scripturæ sine subscriptione, uel inscriptione testium, dummodò constaret suam esse scripturã, uel in dubio fieret de hoc fides per testes, uel comparationem literarum. nam scripturæ solius tabellionis, & ipsi tabellioni creditur. C. de fal. si quis decurio. C. de donationibus, in donationibus, & in auct. de instrumen. cau. §. si uerò nec, col. 6. fortius ergo uidebatur iudici credendum. Sed hodie contra supra tit. 1. quoniam contra, imò contrarium hic probatur, quòd ẽt secundum antiqua iura non credebatur scripturæ iu-
4 dicis sine subscriptione. & est dissimilitudo † inter iudicem, & tabellionem. nam tabellio hoc habet ex publico officio, quòd suæ scripturæ credatur. iudex uerò, & si publicum officium habeat in iudicando, non in scribendo: aliter testificari uideretur de facto suo, secundum Innocen. C. e. omnibus. hanc rationem fortificat Hostien. quia sicut absurdum est tabellionem iudicare, sic & iudicem scribere. sit ergo quisque suis terminis contentus, nec alterius usurpet officium, de
5 sepul. cap. primo, dicit etiam † Innocen. quòd talis scriptura iudicis, & alia forensia instrumenta priuatæ scripturæ censentur, ideò per se tantùm non faciunt fidem. Sed requiritur, quòd probetur esse uera scriptura uel per comparationem literarum, uel per testes, uel alio modo. C. de probatio. instrumenta, & duabus legibus sequentibus. dicit demum Innocẽ. quòd scripturæ iudicis etiam cum subscriptione testium nõ creditur: quia nullo iure hic reperitur. nec obstat hęc dec. quæ de tabellionibus loquitur, ut exponas, Scrinum eorum, s. tabellionum. si enim intellexisset de iudice, posuisset singulare, s. eius, propter singulare iu dicis, quod præmiserat. Item secundum eum ueritas
6 est, quod † apud Beneuentum, ubi dec. dirigitur, nomina iudicum, & tabellionum sunt promiscua, & tabelliones ibi uocantur iudices. Sed Hostien. dicit, quod licet ibi & alibi tabelliones uocentur iudices, nuíquã tamen iudices, qui ex officio habent iudicare, uocantur tabelliones. quare non est uerisimile, quòd Papa hic de no. loquatur, & à significatione uerbi non est recedendum, nisi appareat de mente contraria. Intelligit ergo literam de his, qui habent ex officio iudicare, & maximè qui sunt, ut episcopi, & archiepiscopi. nec enim est uerisimile, quòd de instrumentis tabellionum ibi dubitaretur: sed forte coram consulibus super actis coram ipso, uel super testamento, uel contractu producebatur in testẽ archiepiscopus, uel episcopus, uel producebantur literæ cum illorum sigillis, & de his duobus quærebatur, & de his respondetur. Abb. dicit, quod in ciuitate Beneuentana sunt decem iudices, de quorum dictis & scriptis hic quærebatur. & dicit Hostien. contra Innocen. iure cautum, quòd scripturæ credatur iudicis habentis sigillum authenticum, infra de fide instrumentorum. cap. secundo, supra titu. 1. post cessionem [*Adminiculo*] i. subscriptione, uel inscriptione. C. qui po. in pi. ha. l. scriptis. uel dic secundum Hostien. i. adiutorio, quasi dicat bene statur prima facie literæ sigillatæ sigillo episcopi, sed reprobari potest per testes, nisi literas alijs testibus adiuuetur, de hoc supra titu. 1. tertio, ubi etiam dixi super ulti. glos. quid, not. hic Gof. de æquali probatione instrumentorum, & testium [*Duorum, uel trium*] quando non est sigillum authenticum, & de consuetudine non facit fidem, infra de fide instrumen. cum dilectus, uel quando quæritur de facto recenti, uel quando testes sunt de illis, qui in litera sunt inscripti, ut no.
b in præallega cap. 3. secundum [b] Innocen. [*Præualere*] ualebat ergo litera, & fidem faciebat, si non reprobaretur. reprobari ergo potest, sicut & publicum instrumentum, per quod patet, quòd æquiparantur secundum Hostien. [*Salua in omnibus*] propter duo, quæ præmiserat, hoc submittit, scilicet de uerbo, & de scripto.
7 ¶Glo. 3. † quærit, arguit, affirmatiuè soluit distinguendo. ¶Glo. 3. signat contrarium, & remittit. ¶Pe. glos. arguit à contrario, quod reprobat, & remittit demũ, signat contrarium, & soluit. ¶Vlti. glos. not. signat
8 contrarium, & soluit. ¶*In* † *glo. 2. ibi. §. sinautem*] non
c creditur. [c] uerbo arbitri, qui dicit iuratum [*& in fin.*] can. 4. quæstio. 3. ¶*In glos. pen. ibi, cum precibus*] & uide in dec. tertio, super ulti. glos. ¶*In glo. ulti. ibi, omnium*] ibi nec de eius successione tractabitur, qui nobis medijs, toto iure, quod nostris scriniis constituram est,
9 teste succedit. ¶ *In* † *glos. Sed quid, ibi, cum dilecti*] & infra de excess. præ. inter dilectos, uer. præterea [*& ibi, appellationis*] uel nullitatis [*& in fin.*] unde dixit hic Hostien. non ualere testimonium iudicis, pendente iudicio coram illo, & quod ibi dicitur, fuerit, sup. & adhuc est: aliàs secundum eum dici oportet illud ca. in hoc correctum, sicut & in alio, quo dicit clericum nõ cogendum ad testimonium. 14. quæstio. 2. super prudentia. ¶*In glos. ultim. ibi, cum redemptor*] ubi de hoc in fin. ulti. glo. [*& in fin.*] nec hodie in priuil. & si. quod
10 no. C. de diuer. rescri. sacri affatus, in 1. glos. dicit Hostien. de uerbo † Papæ hoc planum, quòd ex quo persisteret in assertione, nullus illi contradicere posset. 19. distin. in memoriam. 9. quæstio. 3. cuncta per mundum, & c. per principalem, supra de officio delega. ex parte. 2. posset tamen ei dici, salua maiestatis reuerentia, aliqua sunt, de quibus non recordamini: quia plerunque uos fallit obliuio. 23. distinctio. præterea. & ipsum decet patienter audire, & quod cum humilitate proponitur, exaudire, supra de rescript. si quando, de resti. in integ. cum ex literis. Sed & literæ papales improbantur, de quo dic, ut supra de iudi. cum uenisset,
11 de uerbo † cardinalis, quid iuris, remittit Hostien, de appella. constitutus. de ipsius literis remittit, infra de fide instrumen. quod super his.

ANNOTATIONES.

a ¶Ideſt Papa. Adde, quòd istud sequitur hic d. Anto. Hosti. & d. Bal. qui dicunt, quòd istud non solum procedit in causis spiritualibus, sed etiam in causis profanis.

b ¶Secundum. Intellectus iste Hostien. est multum extortus, ideo intellectus Inno. magis conuenire uidetur textui.

c ¶Non creditur. Adde, quòd nec iudici in forma testis producti non creditur de pertinentibus ad causam secundum Host. Innoc. & alios. adde Bar. in l. ne arbiter. C. de arbi. Abb. in c. 1. ut eccl. benefi. Bal. in i. iubemus. §. sane. C. de sacrosanct. eccle.

SVMMARIVM.

1 *Testi, qui super exceptione tantum iurauit, super principali non creditur: actore tamen petente, si lis est contestata, etiam super principali iurare, & deponere debet.*
Capituli diuisio, ibid. uer. & in prima.
2 *Testes si prius deponant, & postea iurent, an ualeant depositiones.*
3 *Testimonium non ualet, si scribatur, & tradatur iudici, præterquam in casu, & quo, & ratio.*

4 *Testes*

4 *Testes tenentur etiam super exceptione eius, aduersus quem producuntur, deponere, & qua, & nume. 12. & an hoc sit petendum, num. 5. & quomodo eos non coget iudex propter sufficientem probationem absque reuelatione, num. 8.*
6 *Testium personas, quos petierit quis, dum produceretur ex aduerso, deponere super exceptione sua, quo casu reprobare non possit.*
7 *Testes producti non poterunt post aliorum publicationem, & quando, ubi simpliciter, uel de toto negocio iurarunt.*
9 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 10.*
Testes recepti super alio, quàm de quo iurauere, non ualent, uide exemplum, & num. 11.
11 *Additio glossarum.*
Sententia, pactum, testimonium inter certas personas, & super certis rebus alijs personis, uel alijs rebus non nocent, ibid. num. 11.
13 *Testium productio sufficiens trina, uel quarta cum solennitate.*
Testium effrenata multitudo prohibet alios produci, ibid. in fi.

CAPVT XXIX.

DE testibus. Casus. Pars infra de pur. ca. de testibus. & hoc dicit. Testi, qui † super exceptione
1 tantùm iurauit, super principali non creditur: actore tamen petẽte, si lis est contest. etiam super principali iurare, & deponere compellitur. Et in prima decisa consultatio. In secunda responsio ibi, Consultationi. & est bimembris. Prm membrum prosequitur ibi, Si uerò à quo tres casus excipit ibi, Nisi [*Dilatoriam*] puta surreptionem rescrip. supra de rescriptis, super literis [*Non debent audiri*] si sponte uelint deponere [*nec cogi*] si deponere nolũt [*Non iurãti*] quid si prius
2 † testes deponunt, & postea iurant? dicit Goff. in summa huius tit. ante finem, & Alb. Gal. in materia. eo. tit. uersi. antepe. testimonium non ualere. prius enim debent iurare. 4, q. 3. §. item in criminali, uersi. item iuris iurandi. C. eod. tit. iurisiurandi, & supra eod. fraternitatis, in fin. Sed B. Brix. in quæstione Veneri. 46. aliquis ductus fuit in testimonium, dixit, q̃ iste non est talis ordo, qui uiciet, & q̃ ualet testimonium, si talis est bonæ famæ, & hoc sibi uidetur. dixit tamen, q̃ Tan. dixit contrarium. unde secũdum eum tutius est, q̃ post iuramentum secundò deponat. Bartholomeo concordat Host. in summa huius tituli. §. super quibus, uersi. Sed quid si testis; & quod sequitur, tenet in uersi. ibi sequenti. Guil. de hoc tractat nil approbans, in tit. de te-
3 ste. §. sequitur, ad fi. Item † dixit hic Goffre. non ualere testimonium, si scribatur, & tradatur iudi. Idem Alb. Gal. eo. tit. uersi. pen. quia iudex considerare debet uocem, constantiam, & trepidationem. ff. de quæstio. de minore. §. 2. & 5. q. 2. relatum. 3. q. 9. testes. hæc uerà in illo, qui loqui potest: secus in muto. de hoc in Spe. de teste. §. nunc tractandum, uersi. quid de muto [*Peremptoriam*] idem † p̃m Pet. & Abb. in dilatoria solutionis,
4 quæ probatur post litem contesta. C. de probat. exceptionem. & Host. putat idem de dilatoria, quæ proponitur post litem, licet sit declaratoria, ut supra de officio deleg. insinnante. hoc non placet per decret. exhibita, de iudicijs [*Inducuntur*] sub. & antequam iurent, re
5 liqua pars &c. Goffr. [*forte*] ubi enim † hoc non peteretur, testis non cogitur iurare super toto negocio; quod uerum est p̃m Host. quando super certo articulo producitur: secus, si super toto negocio, uel simpliciter super negocio producitur, arg. infra de priuileg.
6 quia circa, cum suis concord. [*Petierit*] putat Hostiẽ. quòd licet iste non sit principalis producens, illorum personas postea non poterit reprobare, cum reprobatio sit odiosa. hoc uerum secundum eum, nisi ex ui
7 protestationis, infra capit. 2. Si † autem quæris, an talibus attestationibus publicatis liceat alios producere, respondet, quòd ubi de toto negocio, uel simpliciter iurauit, post publicationem super eo, de quo depositum, testes produci nõ poterunt. super his uerò, super quibus non est depositum, hoc licebit, argument. C. de transaction. l. penultima. C. de iudic. licet, quòd si super uno capitulo tantum iurauit, & testificatus est de alio, nec prodest, nec obest, ut in prima glos. [*Sufficiens*] sed quomodo † propter sufficientem probationem repellet iudex ita, quòd non reuelet dicta testiũ? uide in Specul. eod. §. restat de matrimonio, uersicul. hoc etiam, & uide quod dicam infra eodem significa
8 uerunt, in glos. quicunque, uersicu. quinimmò, & capitul. cum causam, in glos. cautelam [*Vel renunciatum*] hæc alternatiua, & quod hic nota. ad fin. ultimæ glos. facit ad nota. infra eodem, constitutus. secundo, & intelligit Ab. renunciatum ab utraque parte: quia pars, quæ non renunciauit, testes producere posset. unde dicit, quòd cauti aduocati partem renunciare nõ permittunt, nisi & aduersarius renunciet. ¶Glos. prima
9 † coadiuuat textum, quærit, soluit. ¶Vltima glos. not. peremptoriam probari &c. & rationem reddit. dicit etiam, quòd prius probare posset illud reprehendit.
10 ¶*In glo. 1. ibi. §. ult.*] si de libertate, & hæreditate sit quæstio, testes super libertate recepti non præiudicãt causæ hæreditatis, uel testamenti [*& ibi. l. ult.*] casus sequitur in glos. [*& ibi, idem Iul. in fin.*] uide de accusationibus, inquisitionis, super quinta glos. ¶*In glo. ult. ibi, si qui idem*] uide hanc & sequentib. de ordi. cognitio. ca-
11 pitulo primo, super prima glossa. ¶*In gloss. 1. idem Iulian. in fi.*] & infra de accusatio, inquisitionis. §. primo [*& ibi, non prodest*] sicut sententia, uel pactum inter certas personas, & super certis rebus alijs personis, uel super alijs rebus non nocet, infra de re iudicat. capitulo penultimo, supra de officio ordina. dilectus. ff. de pactis, si unus. §. ante omnia, sic dicendum est de testimonio, ut hic, & infra capitulo proximo, & capitulo ueniens [*& ibi, per iura prædicta*] idem nota. in Specu. eod. titulo. §. primo, dicto uersicul. Item quòd deposuit super, & ibi etiam distinguitur cohærentia, uel non. & in duobus uersicul. sequenti. tractatur, quid si plenius dicit testis, quàm ponant capitula, & quid si productus super mutuo, deponit confessione mutui tantum [*& ibi, ut deponerent*] melius dicit, & ut iurarent, Abb. ¶*In gloss. secunda, ibi, propter connexitatem causæ*]
12 unde † dicebat Laurenti. quòd in alijs exceptionibus, quæ non sic tangunt principale, sicut peremptoriæ, non haberet forte hoc locum. & Goffre. dicebat hoc non habere locum in dilatorijs, uel emergentibus. ¶*In glo. 3. ibi, admittendi*] Laurent. & Vincent. dicebant, quòd sunt admittendi, ut infra eodem ultra. Sed non compellendi, ut hic Ioan. dicebat, quòd hic dicebatur
13 † sufficiens productio trina, uel quarta cum solennitate. ¶*In gloss. ultim. ibi, ut hic patet*] de hoc in Specul. eodem titulo. §. qualiter, uersiculo sed opponitur, & de exceptio. §. dicto, uersicul. Sed nunquid attestationibus [*& ibi, sl ultum reputo*] caue tibi in foro seculari propter oppo. Ioan. & Azo. de qua dixi supra eodem fraternitatis, super tertia glos. [*& ibi, productio*] Si intelligas, ideſt dilatio, adde quartum, scilicet effrenata multitudo, secundum Goffred. infra eodem cum causam, & capitulo significauerunt [*& in fi.*] hodie primo, libro sexto.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio attestationum non fit ad petitionem tertij.*
Testes ulterius producere non potest is, apud quem depositæ sunt attestationes, ibi. & quorum dicta fuerit percunctatus, scilicet super capitulo, num. 3. & quando possit alios inducere, num. 5. & 6. etiam super eodem, ibid. & num. 7.
2 *In possessorio dicit hic se canonicè insticutum, & ratio.*

4 *Testes in alia causa examinati ualent aduersario consentiente. Facti species. §. nos eas, ibid. uersic. Dicit Inno.*

5 *Testium depositionibus, uel attestationibus, quas semel quis produxit, uti potest, non autem eosdem super eodem capitulo producere coram alio poterit: alios autem poterit, nisi apertæ sint, & num. 10.*

7 *Attestationes deponuntur sæpe apud ambas partes.*

8 *Suffragium, & additio glossarum, num. 9.*

Testes recepti in uno iudicio non faciunt in alio fidem, & quando intelligantur in alio recepti, ibid. num. 8. §. in glo. inter.

CAPVT XXX.

a 1 COnstitutus. [a] Casus. Publicatio † attestationum nõ fit ad petitionem tertij, & pars, apud quẽ depositæ sunt attestationes, non potest vlterius testes producere. primò narrat processum. secũda interloquitur, & interloquendum committit ibi, Nos autem [*Lateranenſis*] de concessio. præben. cap. 2.

2 Vin. [*Canonicè*] licet † prosequatur possessorium, dicit se canonicè institutum, ne uideatur nudæ possessioni incumbere tanquam prædo. si. supra de fo. compe. ex parte. B. Vin. & facit ad id, quod not. in Spec. eo. tit. §. nunc uidendum, uersi. sed pone, ago [*Spoliauit*] duo notabat, q̃ appellationi nõ detulit, & quòd spoliauit [*Impetrauit*] super appell. quam emiserat ab illis iudicibus; Inno. [*Postulabat*] coram Papa, Innoc. [*Quorundam testium*] coram quibus producti fuerunt isti testes, nõ habemus hic, nec est uis, Inno. [*Dicebat*] & bene, Inn. [*Vertebatur*] olim coram alijs iudicibus [*& infra*] hic de

3 ciditur, quod addebat † magister Hu. quòd si Papa nolebat illos aperire, saltem reciperentur de nouo: quia & ipse illos producere intendebat. sed procura. Magistri. R. replicabat contrarium, cum ille iam produxisset testes super eodem capitulo, coram iudicibus in-

b scriptis, quorũ dicta fuerat percunctatus [b]; quare non erat audiendus, infra eod. ultra tertiam. & huic respõdetur in sequentibus, Host. [*Nos eas*] scilicet depositiones productas inter alias personas, & in alio iudicio

4 [*Noluimus*] aduersario † contradicente. hoc dico pro eo, quia si utraque pars consentiret, q̃ ualerent in hac causa, & q̃ eis staretur. fieret aperitio, ar. C. de fideiuss. l. fin. C. de arbit. l. pen. C. eod. l. fi. infra eod. præsentata, ubi de hoc, Host. [*Causam*] principalem, non illam, an esset aperitio facienda, Innoc. [*Ita, quòd*] describit formam commissionis [*Testes pro se*] dicit Innoc. q̃ H. uidens inter archiepiscopum, & R. causam canonicæ institutionis ipsius. R. agi, quasi ex transuerso mouit quæstionem de sua canonica institutione, dicẽs eam confirmandam, & collationem. R. factam infirmandam, & super hoc produxit testes, & prosequens causam coram alijs iudicibus, ad quos appellatione, uel alio modo fuerat deuoluta, testes, quos primò produxerant, iterato procedere uoluit. R. contradicebat, cum iam testificati fuissent coram primis super eodẽ,

5 ad quod Papa respon. [*Attestationibus*] quantum † ad ad illos testes, quos pro se produxit, quasi dicat illis attestationibus, quas semel produxit, utatur, cum eosdem testes ulterius producere non poterit: non tamẽ prohibet, quin utatur attestationibus aliorum testiũ, qui producẽtur postea. nam bene licet etiam eisdem alios testes producere, cum attestationes apertæ non essent, ſm Innoc. [*Apud eum*] scilicet Honorium, plus placet [*Eum*] scilicet legatum, licet enim fuissent recepti testes à deleg. legati, attestationes fuerunt depositæ penes legatum. iustum enim fuit, quòd post, quàm testes coram delegato induxerat, eosdem super eodẽ non inducat coram alijs, & secundum hæc planũ est,

6 nec necessariæ sunt glo. Inno. [*Alioquin*] ideſt si † non fuerant apud eum depositæ, Innocen. uel si testificata non dicidit, nec præsumitur didicisse, uel si ipse non produxit illos. sed archiepiscopus, Hostiẽ. tenet ergo Innocẽ. quòd si attestationes non fuerunt apud eum depositæ. sed apud alium, & cum adhuc essent clausæ, uellet plenius probare, uel si essent perditæ, uellet ex integro probare, hoc facere posset, supra titu. 1. c. fi. su-

7 pra co. causam. & secundum † eum sæpe accidit, quòd attestationes apud ambas partes, quæ etiam illas melius custodiunt, deponantur [*admittantur*] nam, & eo casu, quando perditæ essent, subueniendum est probationibus, & ueritati. ff. eod. l. curent. C. de hæreticis; quoniam multi, in fine, supra, vt lite non contest. quo-

8 niam, in princ. Hostien. ¶ *In 5. †glo. ibi. l. pen.*] uide hanc, & sequen. infra eod. præsentata, in gloss. 1. ibi; post electionem, & de suppl. neg. præla. licet. ¶ † *In glo. inter archiepiscopum, & ibi, in alio*] siue sit aliud ratione personę, siue rei, siue causæ secundum Hostien. [*& in fi.*] & infra eod. præsentata. ¶ *In glo. à legato, in fi.*] unde dixit Innocen. quod in registro dicitur, A Petro Sancti Marcelli presbytero Car. A post. sedis legato. ¶ *In glo. eoipso, ibi, testificata*] quod est † uerum, nisi attestationes clausæ & sigillatæ apud ipsum fuissent depositæ, & ipse sic

10 eas restitueret, secundum Hostiens. [*& ibi, planum est*] secundum Ioan. Tan. & Vincen.

ANNOTATIONES.

a ¶ Constitutus. In tex. ibi, ad nos interpositam spoliauit, ex quo apparet Honorium spoliasse Cogna. contrarium uidetur elici ex cap. post electionem, infra de concessio. præben. etiam ibi gloss. in uersi. confirmari. uide eam, Bald.

b ¶ Percunctatus. Adde, quòd non solum publicatio, sed sola notitia attestationum, non solum certa, sed opinata impedit productionem, secundum Bald. hic.

SVMMARIVM.

1 *In testium personas attestationibus publicatis non opponitur, exceptis tribus casibus, uide num. 3. & num. 5. ante uerò publicationem reprobari possunt, num. 2.*

2 *Contra instrumenta semper obiici potest usque in fi. litis, uel saltem usque ad conclusionem.*

3 *Negatiua probatur per iuramentum.*

In expensis non condemnatur ob iuramentum malitiæ præstitum hic, licet non probet, ibid.

In testium personas post attestationum ipsorum publicationem si obijcere quis uelit, an & quando sit iuramentum malitiæ necessarium, etiam si ante præcesserit protestatio, ibid.

Iuramentum malitiæ quando locum habeat, ibid. uer. solu. et n. 11.

4 *Protestatio quòd uelit quis in personas obijcere testium, quo tempore facienda: & an absque expressione, uide num. 6. etiam, & quando admittenda, num. 5. et dupliciter fit protestatio, num. 6. uide alia num. 7.*

6 *Testis dictum pro protestante contra ipsum quando prosit.*

In testium personas crimina an sint exprimenda tempore protestationis, ibid. & quando super eis recipiendæ probationes, ibid.

7 *Protestatio in personas testium quid noceat protestanti, & an, & quando possit ab ea desisti, num. 12. & an desistere tacitè dicatur, num. 13.*

Iuramentum non defertur mihi, si unus testis pro me dicat, in cuius sum personam protestatus, ibid.

8 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 9.*

Bonus quilibet præsumitur, nisi probetur malus. §. 1.

Testium dicta, contra quorum personas protestatus sum repellere, si pro me sint, an mihi prosint, & num. 12.

Impugnare quod studui, mihi prodesse non debet, ibid. §. in glo. ult. & an id semper, ita procedat, num. 12.

10 *Additio glossarum.*

Contra testium personas, quos ego produxi, dicere non possum, & ratio, ibid. num. 10.

Reprobare non possim quod approbaui, ibid.

Contra testes exceptionis reprobatoriæ an & quibus casibus pœnitere quis possit, & quando ei tacitè renunciet, num. 13.

CAPVT

CAPVT XXXI.

a 1 RÆsentium. [a] Casus. Publicatis † attestationibus non opponitur in personas testium. tres casus excipit. & ad secundum determinationem subdit. secundus casus ibi, Nisi forsan. 3. ibi, uel ostendere, determinatio ibi, Cæterum [*Testium*] se-

2 cus † in instrumentis, contra quæ semper obiici potest usque in fi. litis, infra de præsumpt. illud. C. de edic. diui Adri. l. fi. Inno. uel saltem usque ad conclusionem, ar. infra de fide instrumentorum, cum dilectus, Hostiẽ. [*Publicatas*] à contrario uidetur, quòd ante publicationem reprobari possint, uide quod dicam post Innocen. eo. ti. præsentium. libr. 6. ad finem textus [*Id licet*]. sin personas obijcere [*Iuramento*] no. per iuramen-

3 tum † probari negatiuam, & propter hoc onus iurãdi, quod subit, uidetur, quòd licet non probet, non condemnetur in expensis: de hoc in spec. eod. tit. §. 1. uersicu. Sed quid si admissus [*Nisi forsan*] quasi innuat, quòd hoc casu etiam sine iuramento dicere possit in personas testium. Sed contra, infra eo. præsentium, li. 6. uer. simili, & uersi. prius tamen, ubi innuitur, quòd non excuset protestatio à iuramento. Sol. hoc generale: illud uerò loquitur de eo, qui uult reprobare testes super aliorum reprobatione inductos; quare plus præsumitur contra eum, & idem, ubicunque iudex producentem suspectum habet ex aliqua causa; quo casu etiam cum protestatione exigitur iuramentum. ut

4 ibi secundum Innocen. [*Ante † publicationem*] tempore

b productionis [b], quod dic ut supra eo. ex parte. unde Goffr. exponit ideſt ante depositionem [*id fuerit*]. s. q̃ uelit dicere in personas testium. ergo non uidetur expressio necessaria, & sic seruatur, non sic in casu, de excep. pastoralis, ut ibi no. in 3. glo. dicit Innoc. quòd licet sufficiat sola protestatio, ut hic, prudenter. tamen facit iudex, si ante publicationem exprimi faciat, quid cuique obijciatur, super qua etiam reprobatione testes recipiendi sunt ante apertionem testium super principali productorum, de quorum reprobatione agitur supra ti. 1. licet, infra eo. præsentium, lib. 6. secun dum Innocen. dic ut supra eo. ex parte [*Protesta.*] hæc

5 † protestatio, quòd dicere liceat in personas testium, non uidetur admittenda, nisi iudex, uel aduersa pars consentiat protestanti. nam post publicationem non est licitum dicere in personas, nisi in duobus casibus, scum iuramento, uel cum hoc fuerit protestatus. ergo & si hoc protestatus sit, idem erit dicendum, nisi prædictorum consensus interueniat, uel subsit iusta causa protestandi. nam protestatio contra ius commune habita non ualet præter uoluntatem aduersarii uel iudicis; nisi subsit iusta causa; de hoc de constitu. cum. M. Fer. de electione, Cumana. & cum protesta-

6 tio † sit generalis, dictum testis aliquid pro protestatãte dicentis ei prodest. Aliud est enim protestari testẽ criminosum, aliud, quòd liceat sibi obijcere in personas testium. nec enim tunc de omnibus uidetur dicere, quòd uellet illos reprobare. Sed quando expressè protestatur testes criminosos, tunc admitteretur, & si non habeat probationes paratas, sed recipientur postea, infra eo, cum causam: sed prius crimina exptimet infra eo, præsentium, & tunc non de facili credetur, si pro ipso dicant, ut hic, secundum Innocen. [*dixerit*] postea, propter quod consuluit Ab. quod post depositionem & ante publicationem fiat hæc protestatio: quia tunc cessabit suspitio, quòd timore obiectionis prote. dixerint. Sed hoc non placet [*Non credatur*] un-

7 de † dixit Goffr. quòd ad dictum unius, contra quem sic protestatus fui, non deferetur mihi iuramentum. item si duo, contra quos protestatus fui, dicunt pro me, & duo contra me, plus credetur his, qui dicunt contra me, cum dictum aliorum debilitet protestatio. ¶ Glo. 1. † tractat. quod producens. licet nõ repro-

8 c bet personam [c], reprobat tamen dictum. & ponit diuersitatis rationem quare aliud in instrumento. ¶ Gl. 2. ponit 6. exempla eorum, quæ in testes obiici possunt. ¶ Gloss. 3. coadiuuat textum in hoc, quod dicit probationes fieri per iuramentum, per rationem, & tria similia. dicit demum huic locum esse, cum de calumnia non est iuratum: ponit opinionem contrariam; tamen primam approbat, & probat. ¶ Vltima glo. coadiuuat textum tribus rationibus, obiicit, & soluendo ponit duas lecturas illius uer. de facili. ¶ *In*

9 *1. †glo. ibi, falsitatis*] & demum illo uti non poterit, ut in l. fe. ¶ *In glo. 3. ibi, super seruis*] ignorantia, quam dominus alle. circa serui militiam, probatur eo, quòd contrarium non probatur. ¶ *In glo. ult. ibi, qui falsas*] qui dixit falsum testamentum, & non obtinuit, ad defuncti iudicium aspirare non potest [*& ibi, §. meminisse*] hanc & se. uide de foro compe. si diligenti. super glo. nunquid [*& ibi, si quis iusiuran.*] & uide de foro comp. significasti, super glo. [*ibi, Pompo.*] infra uide de accusa. nulli, super glo. 2. [*& ibi, si uxor*] uide in c. statim alle. super 1. glo. [*& ibi, difficile*] audire eum, qui de falso accusat instrumentum, quod prius in iudicio productum allegabat suspectum, & postea transegit. sed ibi ponitur

10 propriè, ut ibi no. ¶ *In †glo. 1. ibi. producit*] etiam si eis nõ sit usus: quia non potuit secundum Guil. qui hæc no, in specu. eo. tit. §. sæpe testes, uer. sed quid si eum, & facit ad materiam, quod ibi no. in uer, seq. usque ad fi. §. Ia. de Ra. & Pe. tenent idem, si uti uoluit: quia semper subest ratio ne quod approbauit, reprobet, ut no. Cy. C. eo. si quis [*& ibi, nec in alia*] uide quod dicam infra de excep. cum uen. in glo. quasi dicat, uersi. sed & Ber. & uersi. Item si [*& ibi, aduersario meo*] sic reprobo sententiam iudicis, in quem consensi, cuius non reprobo personam, de hoc de officio dele. super quæstionum. §. uerum, in ulti. glo. [*& in fi.*] uide in specu. de instru. edi. §. instrumentum, uer. Item opponitur, quòd aduersarius, & quod ibi dicam. ¶ *In glo. 2. ibi, inuenire exempla*] quæ plenè uideas in spe. de testi. §. 1. ¶ *In gl. 3. ibi, qui*

11 *dam dicunt*] Innocen. & Hostien. nec obstabat † secundũ ipsos auctẽ. præalle. quod fallit in casibus, in quibus à iure exprimitur, quòd iuretur de malitia. tu dic idem in non expressis, ubi iudici uidebitur illud exigendũ, de iura. calum. c. 2 in fi. li. 6. [*& ibi, sed ibi*]. sin casu decr. ultra tertiam. nam in casu decr. pastoralis, sufficit protestatio, ut ibi patet [*& ibi, & Vincen.*] adde & Phi. [*& in fi.*] dic ut infra de iura. ca. c. 2. in fi. lib. 6. ¶ *In glo. pe. ibi, iuramentum*] nam non sufficit probare, quòd sibi postea fuit dictum: nam & potuisset prius sciuisse; ad hoc,

12 de condi. appo. per tuas. ¶ *In † glo. ult. ibi, reprobare dictum*] quasi falsum [*& ibi, desistere*] propter quod dicunt quidam finem intelligendum, quando obiiciens persistit in contradictione: secus si desistit, & renunciet

d protestationi [d], quod potest, secunda. q. 6. si quis libellos. ff. de inoffi. te. nam & si. Alii dicunt finem intelligendum, quando producens ratam habet protestationem: aliter, si testimonio illius utitur pro se, & eundem admittere tenetur contra se, argum. 3. q. 8. cuius in agendo, & quia eadem res non debet duplici iure censeri, 2. q. 2. cognouimus. quod autem dictum est protestantem renunciare posse, sicut appellantem, putãt quidam uerum, nisi forsan interesit aduersarij propter expensas, uel aliud interesse, tunc enim pœnitere non posset, nisi de his prius satisfieret, argu. ff. de reg. iur. nemo, de app. interposita. dicit autem Innoc. hoc firmè tenẽdum, quod postquàm quis induxit testes ad reprobationem testium aduersarii, nõ potest amplius pœnitere. ratio, quia cum testes inrent pro utraque parte dicere ueritatem, infra e. ueniens. 2. in fi. 14

q. 5.

q.5. non tanè, poteſt eſſe, quòd teſtes iſti reprobatorii dicent talia, quæ facient ad confirmationem teſtium. ſed ſi per inſtrumenta uellet eos reprobare, tũc etiam poſt productionem poſſet deſiſtere ſecundum Innocen, niſi forſan & ſcriptura faceret contra ipſum infra de cenſi. cum olim, quod ſibi imputet producẽs infra de fide inſtru. imputari. dicit etiam Inno. quòd tenere, quòd poſtquam aliquis ſe obtulit probaturũ exceptionem contra teſtes, quòd non poſsit pœnitere, ar. C. quomodo & quando iu. aucten. qui ſemel, & quia iam ius quęſitum eſt aduerſario, de quo dicit hic
13 finis; facit; de electione ab eo. li. 6. Huic † tamen exceptioni tacitè renunciatur, quando excipiens petit teſtẽ interrogari ſuper ſuis capitulis, ad hoc 4. q. 3. ſi quis teſtibus. & licet quibuſdã uideatur, quòd inuito producente ſuper capitulis proteſtantis non ſint audiendi teſtes, ſed Innocen. uidetur, quod ſint interrogandi, & ſi non ad plenam probationem, tamen ad præſumptionem, faciens uero rubricas contra aduerſarium ex dictis teſtium, contra quos proteſtatus eſt, non per hoc proteſtationi renunciat, cum licitum ſit aliorum auctoritatibus uti ad illos conuincendos 37. diſt. ſi quid ueri. quid ſi pro ſe, uel de iure ſuo ex dictis illorum rubricas faciat: renunciare uidetur ſecundũ opi. dicentium, quod ad nihilum ualet dictum illorũ proteſtanti: ſecundum opi. aliorum ſecus, cum aliquid ualeat ei dictum illorum, hoc autẽ, quod de dictis illorum poſsit rubricas facere, non uidetur locũ habere, niſi quando teſtes generaliter iurauerunt ſuper tota cauſa. Alij contra; de hoc ſupra eo. conſtitutus, & c. fraternitatis, ſecundum Innocen. [*& ibi, quantumlibet*] iſtud facit contra: quia ibi ponitur propriè, ut ibi no, ſic. l. diſtin. quicunque. 1. & §. ſed illud [*& ibi, principatus*] & 3. q. 9. c. 3. ff. de uer. ſi. notionem. §. inſtrumentorum [*& ibi, uel intellige*] ſecundum Ioan. [*& in fi.*] & de hoc in ſpec. de teſte. §. 1. dic. uerſi. Item quod is, qui, cum tribus uerſic. ſequen. Hoſtien. putat & bene hoc arbitrarium.

ANNOTATIONES.

a ¶Præſentium. Ad materiam huius ti. uide Cy. in l. ſi teſtis, & in l. cum apud, C. de teſti. & ibi an ſi fuerit receptus ſiue proteſtatione parte abſente poſſit publicatis atteſtationibus opponi in perſonas, Bal.
b ¶Productionis. Vide ad hoc, quod no. glo. in uer. quærendum, in c. in primis 2. q. 1. ubi uidetur, quòd etiam poſt ſententiam opponatur exc. contra teſtem, Bald.
c ¶Perſonam. Adde iſtud etiam procedere in alia cauſa: quia eſt approbatio perſonalis, l. ſi quis teſtibus, allegata in glo. tex. in c. accepimus, uer. eo præſertim, de æta. & qualita. Bald, no. in c. 1. §. ſi duo, iuxta finem, de pace tenen.
d ¶Proteſtationi, quod poteſt. Adde iſtud non procedere, quando intereſſet aduerſarij, puta quia feciſſet expenſas ſecundum. d. An. & Imo. hic.

SVMMARIVM.

1 *Si teſtes à diuerſis producti, deponentes contraria, ſint æqualis honeſtatis, ſtatur maiori numero, aliàs præualere poterit auctoritas paucorum. uide nu. 5. & an maior numerus præualeat, & quando, num. 9.*
Caſus ſimilis huic decretali ubi alibi habetur, ibid. in fi.
2 *Teſtium qualitas in quibus conſiſtat.*
3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nume. 4.*
Inteſtium contradictione, uel paritate, & ſi contradicant inſtrumento, quid iuris, & nu. 5, 6, 7. & 8.
Auctoritas numero an ſemper anteponatur. §. 1. & nu. 9.
5 *Additio gloſſarum.*
6 *Probatio plena non præiudicat pleniori, nec plenæ ſemiplena.*
7 *Indiuiſibilia quæ, & quomodo pronunciandum ſit à iudice de eis.*
8 *Diuidere pro adiudicãte ſimitur.*
9 *Numerus maior teſtium an & quando attendatur.*

CAPVT XXXII.

1 IN noſtra. C. Si † teſtes à diuerſis producti deponentes contraria ſint æqualis honeſtatis, ſtatur maiori numero: aliàs præualere poterit paucorum auctoritas, & præmittit factum, & diffinitionis cauſam. 2. ibi. Man. dat mandatum bimembre. ſecundum ibi, Si uerò. & eſt ſimile huic caſui de officio archi. cap. fi. [*Hinc*]. l. ex parte archi. [*Inde uerò*]. ſ. ex parte monacorum [*Conſtat*] prout allegatur: uel dic,
2 conſtat nobis [*Qualitatem*] an † honeſti, diuites, bonæ famæ, uel e contra. Hieronymus ſuper Zacha. C. dictorum fidem ad eos, à quibus dicta ſunt, referamus, & uide ſuper parabo. c. 22. [*Ex quibus*] ſcilicet qualitate teſtium dictorum, & aliarum circunſtantiarum. nec enim de his certa regula dari poteſt; ad idem ſupra eo. præterea, Hoſtien. [*Extiterint*] & æqualia dicta protulerunt, ut patet ex præcedentibus [*Ab impetitione*] erat
3 ergo Archidi. actor. ¶ Glo. i. † circà contrarietatem teſtium diſtinguit, aut contradicit teſtis ſibiipſi, aut unus pluribus, aut plures pluribus, aut teſtis inſtrumento. & tunc aut illi in quo ſubſcripti ſunt, aut alteri. demum gl. quærit, & ſoluit diſtin. finis rubricæ per quæſtionem, ſcilicet cum indirectè producuntur ſecundi teſtes contra primos, &c. ¶ Glo. 3. ſignat contrarium, & ſoluit. ¶ Iti. glo. exponit literam, circa quod
4 quærit, & ſoluit. ¶ *In † glo. i. ibi, cum precium*] uide ſupra ti. 1. licet, ſuper 6. glo. [*& ibi, ſed cum ambo*] uide ſupra ti. 1. ex literis, in glo. 2. [*& ibi l. 1. in fi.*] uide ſupra eod. licet, ſuper ul. glo. [*& ibi, §. ſi uerò aliquid*]. uiua uox ualidior, quàm mortua [*& ibi, uiduæ*] ubi pares ſunt competitores mulieris, ipſius ſibi conſulenti fit electio [*& ibi, optimam*] uide ſupra titu. 1. tertio, ſuper 1. gloſſa. ¶ *In glo. ult. ibi, de acceſſionibus*] ſequitur. poſſeſsionum nihil generaliter & in perpetuum diffinire poſſumus. conſiſtunt enim in ſola æquitate. ¶ *In glo. † 1. ibi, pura*] ſi unus
5 alteri, neuter ualet, niſi alter tantum eſſet melior, uel dignior, quòd prouocet iudicem ad iuſiurandum deferendum. C. de rebus creditis, in bonæ, Vinc. [*& ibi, non obſtat*] uide, quod dixi infra de iureiur. c. fi. in ult. gl.
6 & hæc decre. poteſt ſic induci, Sicut plena † probatio non præiudicat pleniori, ſic nec ſemiplena plenæ [*&*
a *ibi, ueriſimiliora*] a puta iuri communi conſona, & uide quod dicam de præſcriptio. auditis, ſuper uerſicu. exceptionem [*& ibi, ſi teſtes*] & ibi, hæc glo. per Ioan. & in ſpecu. eo. ti. §. poſtquam, & per Hoſtien. in ſumma, eo. ti. §. quæ diuerſitates [*& ibi, quatuor caſibus*] plures ponit
7 Guil. in ſpe. §. prædicto, ante fi. [*& ibi, † indiuiſibil*] naturaliter, ut equus, uel iure prohibente, ut duo ſerui, qui ſunt uir & uxor. C. comu. utri. iu. poſſeſsionum, ſecundum Vinc. qui dicebat, quòd niſi talis ſit caſus, quo iudex habeat gratificari, adiudicaret rem, uel coniugi uni, & in medietate precii condemnaret illum alteri, inſti. de ac. §. quædam [*& ibi, cui ult.*] uel ſibi retinere,
8 argu. infra de decimis, quoniam, Hoſtien. *& ibi, † diui-*
b *datur*] ideſt adiudicetur b [*& ibi, æqualiter probant*] uidetur quibuſdã, quòd hoc ſit impoſsibile; ad hoc quod not. ſupra ti. prox. licet, in glo. bene tamen, circa medium [*& ibi, ſancimus*] argum. de reſcriptis c. penul. lib. 6. [*& ibi, cleros*] in principio, arguendo de ſpirituali ma-
c trimonio ad carnale, Vinc. c ¶ *In glo. ſupra de renun. in fi.*]
9 & ff. eo. ob carmen. §. fina. ¶ *In glo. ultima, ibi, moltitudini*] ſuper hoc quæras, argum. pro & contra 9. di. ego ſolis. & ſolutionem habes de hoc 4. q. 3. Item in teſtibus [*& ibi, præfertur*], Hoſtien. hic reprobat, dicens hoc eſſe dictum contra textum; cum textus dicat, quòd ad multitudinem reſpici non oportet, & contrarium dicat gloſſa. Item dicit textus, auctoritatem præferendam multitudini, & glo. dicit contra. dixit ergo, quòd poſſent eſſe ex una parte centum uiles ribaldi, & duo tales

tales ex alia, quod eis potius ſtaretur. conſiderare debet etiam iudex perſonas producentes [*& ibi, in canoni-*
d *cis*] ſecundum Io. & Phi. qui etiam d ſic opponebant, aut teſtes partis, quæ multitudinem habet, ſunt idonei, aut non. Secundo caſu nullus numerus tuetur eorum dictum. In primo non debet eis præiudicare maior aliorum auctoritas, & ſic eſt contra 3. q. 9. neceſſe. 11. quæſtione 3. ſi quis uerò. C. de ſta. & imagi. l. fi. reſpondent, quòd nullum ſit illis præiudicium, cũ ipſi non reprobentur, nec dicta ipſorum expreſsè; un de in aliis cauſis poſſent admitti. ff. de compen. quod in diem. §. 1. de ordi. cog. cum dilectus, de elect. ſuper eo. Idem Vinc. ſignabat tamen iſtud capitulum in canonicis, pro contrario, & ſoluebat, quod magna excellentia auctoritatis æquatur multitudini, ut ibi: ſed maxima præfertur, ut hic [*& ibi, quantitatem*] arg. quòd in duplo maiori, infra de elect. ſi quando, lib. 6. [*& in fi.*] idem Vinc.

ANNOTATIONES.

a ¶Veriſimiliora. Adde d. Feli. in d. c. auditis.
b ¶Adiudicetur. uide Io. And. in c. licet, ſupra de proba. ſuper glo. ma. & uide bonum tex. in l. ſi duo patroni, & ibi glo. & Barto. ff. de iureiuran.
c ¶Vincen. No. bene finem iſtius glo. quòd in paritate teſtium probatoriorum, & reprobatoriorum potius ſtatur probatoriis per rationem glo. in fi.
d ¶Qui etiam. Item no. ad materiam unum, quòd ubi probationes ſunt undique pares, præfertur probatio eius, pro quo facit ius, & quæ ueriſimiliora dicit, ut dicit notabiliter Innocenti. in c. auditis, in glo. in uerſi. excep. infra de præſcrip. item cuius iura ſunt potiora, ut no. infra. de re iudi. cum ſuborta.

SVMMARIVM.

1 *Laici, & fœminæ admittuntur ad impedimenta electi probanda. Diuiſio capituli, uer. primo ponit, ibid.*
2 *Auditus auditus non probat, & an hoc ſit indifferens, uide nu. 10. Purgatio indicitur ob malam famam, ibid.*
3 *Teſtes induci poſſunt atteſtationibus publicatis ſuper alijs articulis penitus diuerſis, & dat exempla, & etiam ſi quis fuit impeditus aduerſarij facto.*
4 *Idonei teſtes prima facie præſumuntur, niſi aliud appareat. Teſtes qualiter examinandi, ibid. ad dictio. prudenter.*
5 *In purgatione facienda numerus teſtium arbitrarius eſt, niſi taxetur, ut hic, à ſuperiori. item conditio ipſorum, uerſi. ergo non habet, modò habeant purgandi conuerſationem notam, ibid. Purgatio indicitur etiam ſuper irregularitate proueniente ex defectu, ibid. Conuerſatio nobis eſſe nota debet eius, de cuius uita comprobanda uolumus teſtari, ibid. uer. nec hoc ſufficit. Pœna imponitur electo, & confirmato, ut à prælatione amoueatur, quæ fuiſſet impoſita, ſi probata fuiſſet exceptio, ibid. uerſi. per hoc appa.*
6 *Ad defectus obiciendum electo & confirmato epiſcopo etiã unus admittitur, licet non obiiciat capitulum totum. Suſpenſio præcedere debet denunciationem ipſius, & non fertur, niſi de eo ſit actum, niſi in caſu, & quo. Papa punit crimina, undecumque clareant, ibid.*
8 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 9. Conſenſum capituli non interueniſſe qualiter probetur, §. 1. & nu. 14. §. 2.*
10 *Additio gloſſarum. Teſtimonium de auditu cum fama quando faciat fidem, eo. nu. 10*
11 *Fama probatur per duos, & laici, & fœminæ ad eam probandam admittuntur, nu. 14. Iuramentum defertur ei, qui melius creditur ueritatem ſcire, ibid. & ſic etiam purgaturo. Purgatores ad quid adiungantur infamato.*
12 *Soli teſtes qui hic dicantur. Criminoſi, qui non repelluntur ab excipiendo, an & quando repellantur à teſtimonio etiam ſuper exceptione, ibid. §. in gloſſ. forte.*
13 *Irregularitas an contrahatur ſi clericus in ſacris contraxerit cum uirgine.*
14 *Teſtes ſingulares an ſufficiant in probanda capituli conſcientia.*

CAPVT XXXIII.

1 IAm literis. Caſus. Ad † probanda impedimenta electi, laici & fœminæ admittuntur. & tria facit. primò ponit, quid probauerant teſtes contra electum. ſecundò ibi, Quia uerò, proſequitur articulum bigamiæ, mandans ſuper eo laicos, & fœminas recipi, impedientes excommunicari: ea non probata purgationem indici, & ea præſtita ad recipiendam conſecrationem terminum aſſignari. bigamia uerò probata, uel purgatione non præſtita, mandat illum amoueri, & per capitulum alium eligi. tertiò ibi, Archipresbyterum, ponit pœnam archipresbyteri, & ſacriſtæ, & de eodem facto loquitur infra, t. 1. ſuper his, de accuſa. & de pœnis, ſuper his [*Electum*] cum enim conſecrationem petere t, contra eum fuit de multis obiectum, Innnocen. [*Auditu*] auditus. non
2 tenim deponebant, quòd audiuiſſent de peccato publicè gloriantem, quod ſufficeret, infra de exceſsibus præla. quàm ſit graue, ſecundum Hoſtien. [*Fama*] mala; & propter hoc indicitur ei purgatio, Innocen. [*Super alijs*] ſcilicet ſcientia, & uiſu, ſecundum Abba. uel [*alijs*] in quibus nil dicitur de auditu, & fama, uel exceptis auditu, & fama, Hoſtien. [*Non fuere recepti*] not.
3 ſecundum † Inno. poſt publicatas atteſtationes ſuper aliis articulis penitus diuerſis poſſe teſtes produci, ut argu. ſupra, c. cauſam. & contingit hoc, quia generaliter de omnibus poteſt excipi, & ex quo exceptio admittitur, debent ſuper ipſa negata teſtes, & quodlibet aliud genus probationis recipi, argum. infra, de exce. uenerabilem. Idem in uniuerſali & generali petitione: quia publicatis atteſtationibus in uno articulo, nihilominus ſuper alio admitterentur teſtes. nam, quod plus eſt, & petens & probans etiam poſt ſententa tiam audiretur. C. de iudi. l. 2. a Idem uidetur & in ſingularibus actionibus, dummodò articuli ſint diuiſi, ſupra eo. cauſam, quæ. hic autem poſt publicationẽ & peremptorium aſsignatum canonicis ad probandum, quicquid uellent, ideò fuerunt admiſsi teſtes ipſorum: quia per ap. ipſius electi fruſtatoriam fuerant canonici impediti ſuper hoc articulo irregularitatis producere teſtes ſecundum Innocen. & Hoſtien. [*Appellationis*] interpoſitæ ex parte electi [*Ne tantæ*] maximè quia idem de minori, ex quo ciuiliter agebatur,
4 Hoſtien. [*Idoneos*] & tales † prima facie præſumuntur, niſi aliud appareat, de ſcrutinio. c. uno, Hoſtien. [*Legaliter*] ſupra c. 2. [*Prudenter*] ſcilicet ſigillatim, infra. c. uenerabili, & quæſitis circunſtantijs, de quibus infra, eo.
5 cum cauſam [*Per ſeptem*] niſi numerus † ſic fuiſſet taxatus per reſcriptum apoſtolicum, fuiſſet arbitrarius, de hoc de ſimonia, inſinuatum. & nota, quòd purgatur quis ſuper irregularitate proueniente ex defectu; ad idem infra de pur. cano. accedens, ſecundum Goffr. & Hoſtien. [*Vel priores*] ergo non habet neceſſe electus purgare ſe per epiſcopos. & ſit ratio: quia hæc materia arbitraria ſecundum Hoſtien. unde & epiſcopus quandoque ſe purgat per non epiſcopos, infra de purga. cano. cum in iuuentute [*Bonæ famæ*] nec hoc ſufficit, niſi notam habeant conuerſationem ipſius, infra de pur. ca. conſtitutus [*Præſtandam*] infra certum terminum, de quo infra ſequitur [*Conſtitutum ſit*] ſupra ti. 1. licet, ubi de ſimilibus no. [*Probatum*] per hoc appa-
ret, quòd erat electio confirmata, & imponitur pœna,

quæ

quæ fuisset imposita, si probata fuisset exceptio, infra de accusa. accedens [*Amouentes*] idest electionem per sententiam irritantes, Pet. tu dic propriè, ut in glo. supra prox. [*Non differant*] exclusis archipresbytero, & sacrista, de quibus sequitur, Vincen. [*Canonicè*] ut sic nec per negligentiam, nec per delictum priuentur, de ele. cum in cunctis, & ca. ne pro defectu [*Literas*] quæ fuerunt falsæ, C. de falsis, qui ueluti; de proba. tertio, de his, quæ fiunt à præ. c. quanto, Inno. [*Destinarunt*] fatuè
6 fecerunt, cum † unus solus hic auditus fuisset, & literas habuisset: sed forte secundum Hostien. hoc fecerunt, ut à capitulo recuperaret expensas, supra de electione, ut præteritæ, uel dic quòd hoc fecerunt, ut facilius mouerent Papam [*Et beneficio*] sup. suspendatis,
7 postea denuncietis, &c. etenim tales † non sunt suspensi, sed suspendendi, & fit ista suspensio auctoritate papæ, aliter fieri non debuisset, cum ad hoc non fuisset actum, de ordine co. c. 2. sed papa punit crimina, undecunque clareant 24. q. 3. ecce. uel dic, ut no. supra, de confes. c. 2. de elect. per inquisitionem, secundum Hostien. [*Suspensos*] puniuntur hic pro crimine, sic. 82. dist. eos. Secus, si pro infamia 1. q. 5. presbiter, nisi crimen esset enorme, infra de purga. ca. inter, Vincen. ¶ Glos.
8 prima † signat contrarium: & soluit. ¶ Glo. secunda ponit differentiam inter criminales ciuiliter motas, & merè ciuiles. ¶ [*Glo. no. quòd*] respondet per obiectionem decre. mulierem, & decre. forus, & soluit. Item signat aliud contrarium, & soluit. ¶ [*Glo. uidetur*] arguit, respondet, & remittit. ¶ Penul. glo. arguit pro opinio.
9 quam reprobat. ¶ Vlt. glo. obiicit, & soluit, ¶ [*In † glo. 2. in fi.*] uide in c. prox. alle. ¶ [*In glo. ult. ibi, qui ueluti*] si scripsi aliquem res suas à me recepisse, & apparet tunc eū fuisse absentem, sibi non nocet, sed mihi: quia teneor
10 de falso. ¶ [*In † glo. 1. ibi, non facit fidem*] dicit Hostien. hoc uerum, quando agitur de actu corporali probando: secus si de incorporali, super quo remittit ad no. supra, de consue. cap. 2. & infra c. cum causam quæ. dicit hic Goff. quòd putat, quòd fama cum uno teste, uel aliis argumentis facit fidem. 4. q. 3. sæpe, de præsump.
b illud 35. q. 6. si duo [*& ibi, de auditu* [b]] ibi testificatur de
c auditu [c] proprio, & re, quæ per eum sensum percipitur: hic de eo, quod ab aliis audiuit dici [*& ibi, sed ibi lo-*
11 *quitur*] secundum Ioan. qui etiam hic † notat, quòd per duos probatur fama, de hoc 2. q. 1. §. uti. in 1. glo. & dixit, infra de accusa. inquisitionis, super ult. glo. ¶ [*In glo. 2. ibi, ciuiliter mota*] nisi ageretur ciuiliter ad pecuniæ condemnationem, secundum Hostien. qui remittit ad decr. finalem de iureiur. [*& in fi.*] potest dici idem in utroque casu. nam in ciuili defertur iuramentum ei, qui melius creditur ueritatem scire; ita hic, cum melius eo scire non debeat, an ipse contraxerit. purgatores uerò adiunguntur propter infamiam, secundum
12 Abb. ¶ [*In glo. 3. ibi, singulares*] alii † exponunt, Soli idest causam sui testimonii non reddentes. 4. q. 3. §. sola, ab. ¶ [*In glo. forte, ibi, criminosi*] qui licet non repellantur ab excipiendo, repelluntur à testimonio etiam super except. Alii contradicentes, sicut ad excipiendum, sic ad exceptionem probandam criminosos admitti, & hic repelluntur, quia conspiratores, uel inimici, uel aduersarij in hac causa. prius dictum placet Innocen. Hostien. exponit. s. criminosi, uiles, & infames, supra eo. ex parte, dicens quodlibet istorum membrorum
13 probari, supra ti. 1. licet. ¶ [*In † glo. corrupta, in principio*] dixit Abb. idem, si fuisset uirgo, si in sacris cum ea contraxit, quod est falsum; quòd dic, ut no. supra de biga. nuper, & infra de cleri. coniu. sane. 2. ¶ In glossa nota quòd, ibi, meminimus. melius diceret, Cum. P. Abb.
14 [*& in fi.*] unde † dixit Ioan. laicos & fœminas admittendos ad probandam famam. uide, quod dicam de accusa. cum P. super fi. ulti. glo. ¶ [*In glo. penul. ibi, non est ue-*
rum] adde quod no. 22. q. 1. omne quod. ¶ [*In glo. ult. ibi, de talibus literis*] uel si qua fuit facta mentio, deliberatum fuit de illis non mittendis. unde dixit hic Innoc. quòd directè, & indirectè potuit hoc constare. Sed Hostien. dicens prædicta locum habere, quando quæreretur de consensu, uel dissensu, dicit per literam, Cōscientiam, quod hic sufficient singularia testimonia singulorum, cum quæratur de ipsorum conscientia, per decre. significasti, infra de homi. hoc non placet, ubi de conscientia capituli, uel maioris partis quæritur, ut hic.

ANNOTATIONES.

a ¶ Iudi. l. 2. Ibi uide, & Bald. & Sali. & per Bar. in l. an eandem, ff. de exce. rei iudi. & in l. de rebus, ff. de arbi. & ad materiam uide quæ no. prædicti in l. age, cum si. C. de transa.

b ¶ De auditu. quando ualet testimonium de auditu, uide per spec. in ti. de teste. §. 1. uer. item. quòd, Bal. in l. conuenticula, in pe. colum. C. de episcop. & cleri. Bar. in tractatu de teste.

c ¶ De auditu. Si est tale factum, quòd per sensum auditus immedietate capi possit, tunc ualet, ut in ca. 2. de consue. Si uerò non ita capi potest, sed per aliquod propinquum auditui, ubi uiolentæ probationes sufficiunt, probat. supra eo. præterea, aliàs de auditu auditus non. uide Bar. in l. 2. §. idem Labeo, de aqua plu. ar. & uide glo. in l. testamentum, C. eo. Bald.

SUMMARIUM.

1 *Lite etiam non contestata testes recipi possunt in causa liberali contra contumacem.*
2 *Pro ecclesia quilibet etiam de ecclesia, negligente episcopo, sine mandato potest agere, & quomodo conficiet libellum, & nu. 3. an hoc sit uerum, nu. 10. & 11. & qualiter agere debeat, ibid. an alius post eum agat, nu. 4.*
3 *Sine mandato quibus in casibus quis agat alterius nomine.*
Præscriptio non currit ecclesiæ uacanti, ibid.
4 *Agente uno pro ecclesia sine mandato, & reportante contrariam sententiam, alius agere non potest, nisi in duobus casibus, & quibus.*
5 *In agendo pluribus concurrentibus, quis agat.*
Interest si mea præferor cæteris in actione concurrentibus, ibid.
Libellum concipere debeam nomine meo, si mea interest, si non interest, qualiter concipiam, nu. 2. circa fin.
Rei iudicatæ exceptio quibus quando non obstet, casus referuntur hic, & nu. 4.
6 *Testes cogendi non sunt extra prouinciam uenire.*
7 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 8.*
Ecclesiæ iniuriam quilibet prosequi potest etiam aliјs contradicentibus.
Agnati, & cognati etiam inuitos in libertate defendunt.
9 *Additio glossarum.*
Facti species huius capituli, ibid. nu. 9. & 14.
11 *Agere si quis desistat incurrit interdum pœnam.*
Reconuentio non habet locum, cum quis agit pro libertate ecclesiæ, uel repetit alienata, nec si quis agat socijs inuitis, ibid.
Satisdare quibus casibus non teneatur agendo alieno nomine, ibidem.
12 *Legis, si quis hac lege §. quoties, ff. qui, & à qui. manu. concodia cum hoc capitulo.*
Socius quando unus sine consensu cæterorum admittatur ad agendum.
13 *Diffamare non præsumitur in eo, quod possidet quis.*
Interlocutoriam sibi reseruare Papam, non est uerisimile, ibid. in fina.
14 *In inquisitionis causa quando lis contestatur, & reliquus ordo seruatur iudiciarius.*
Inquisitionem impetrans & prosequens actoris partem sustinet, & potest constituere procuratorem, ibid.
Litis contestatione quando non opus sint recitantur casus quidam, ibid.

CA-

CAPUT XXXIIII.

1 a CVm olim. [a] Casus. In † causa liberali contra contumacem etiam lite non conte. testes recipi possunt. Et pars prima decisè narrat factum. 2. ibi, mandamus, dat iudices, quibus mittit receptionem testium, & prouidet, quid per eos agendum, reo cōtumace ibi, Verum, si [*Quæstionem*] contra hunc processum opponitur per locum à diuisione, aut uaca-
2 bat † ecclesia Metinen. aut non uacabat. primo casu de statu ecclesiæ, & præiudicio prælati agi non potuit, ne sede uacan. c. 1. & ult. secūdo casu agere debuit epūs supra de rescriptis, edoceri, non archidi. nisi ostēderet sufficiens mandatū secundū formam decr. primæ de procu. Respondet Inn. ꝙ prima pars obiectionis uera
3 est, maximè cum sedi † uacanti non currat præscriptio supra, de præscriptio, auditis, & c. de quarta, & sic non imminet periculū, si subditus agat. dicit aūt, ꝙ hic non
b uacabat ecclesia, sed episcopus negligens [b] erat hoc ipso, quod ius ecclesiæ suæ non prosequebat. uel s̄m Host. quia ter monitus ab Archidi. ipsum ius proseq non curauit; ad hoc de sup. ne. præla. c. 1. uel s̄m Inno. quia aliter negligentia episcopi constitit papæ, p̄missa cognitione summaria. & ideo nedū archi. sed quilibet alius de ecclesia, ēt contradicente epō, & aliis, pōt prosequi causam per iura, quæ alle. gl. 2. & adde quod ibi dicam. Sed quo nomine conficiet tunc agens libellum? dicit Inn. quod nomine ecclesiæ, & petet ipsam restitui, uel pro ipsa iudicari, arg. de resti. in inte. c. 2. & 3. & c. cum ex literis. Sed quomodo audiatur agens nomine ecclesiæ sine mandato? dic quod mandatum & potestatem agendi habet à iuribus supradictis, nec est propriè procur. sed procurans, & admittitur sicut administrator legitimus huius causæ, sicut pater agit pro filio. C. de bonis, quæ liberis, cum oportet, & l. cū non solum, & coniuncta persona, quæ sine mandato admittitur pro coniuncto, de rescriptis, nonnulli, in fine. ff. de procur. sed hæ, ff. iudi. sol. l. 3. §. 1. & in multis casibus, quibus agit quis nomine alterius sine mandato. dicit tamen Inn. cautius hoc casu non exprimere, cuius nomine agit, & iudicem prudenter agere, si
4 ad hoc ipsum non compellat. Sed nunquid † uno agēte, & reportante contrariam sententiam, alius agere poterit? Dicit Inno. quod non, etiam si esset procura. ab episcopo & capitulo legitime cōstitutus. ff. de acc. si cui. §. hiisdem. ff. de iureiu. eū qui. § in popularibus, nisi forsan secundus priorem agere ignorasset, uel de collusione prioris doceret, ut in præalle. l. & nota. in-
5 fra de accus. de his, & de collu. c. 1. Quid si plures † simul occurunt ad agendum? dic secundum In. & Ho. si alterius solius intersit, ille præferetur: aliàs iudex eliget idoneiorem. ff. de popularibus. l. 2. & 3. quando tamen ille, cuius interest singulariter, agit, tunc suo nomine conficiet libellum, quo casu si post illum alius agit, uel procur. ecclesiæ, uel alius agens de iuribus ecclesiæ, non obstabit ei exceptio rei iu. q a alius, & ad aliud agit primo, q̄ modo. ff. de excep. rei iu. cū quæritur, & duabus. ll. se. Et quia res inter alios acta, & c. de don. inter [*Aduersa*] s. Cantuarien. archiep̄s [*poterit*] commodè [*Procuratoribus*] sic de ma. & obe. c. fi. [*Securum*] de appell. ex parte, de fide instru. accepimus [*in Anglia*] ar-
6 guit † testes non esse cogendos uenire extra prouinciam, Abb. [*Vallia*] quod dixit hic Vin. de commissione receptionis testiū, uide in spe. eo. ti. §. nunc tractandū, post prin. [*Maximè*] olim istud uerbum erat gl. [*Peremptorium*] no. contumacem citari ad sententiā audiēdā; de hoc supra, de officio dele. consuluit, Inno. in fi.
c ubi aliæ remissiones, & infra de do. & contu. [c] eū qui, li. 6. & in spe. de cita. §. uiso, uer. itē licet [*sententiam*] aliàs
7 iustitiam, s̄m Vinc. & Io. ¶ Gl. 2. † respon. per qōnem, qualis erat hæc exceptio, & tria ponit exempla, & primū reprobat, & ꝯ reprobationē legem allegat. ¶ Vlti. glo. respondet per obiectionē decre. qm̄; dat duas solutiones, primā reprobat, ꝯ secundā opponit, & oppo-
8 si. respondet: finaliter approbat primam. ¶ In † glo. 1. [*ibi. 1. 2. & 3.*] pater filium etiam naturalem & econ. & agnati, & cognati, mater, soror, & his similes etiā inuitos in libertate defendunt [*& ibi, Repellatur*] etiam cum cautione de rato, ut in l. ista [*& ibi, §. quoties*]. 1. in solutione intelligas. ¶ [*In glo. ult. ibi, diffamari*] uide in præ. de-
9 cre. quoniam in 1. glo. ¶ [*In † glo. 1. in fi.*] Hostien. dicebat quòd uacante sede Menen. archiepiscopus Cantuariē.
d uoluit concedere beneficia uacantia spectantia [d] ad collationē epi Menen. & præsentatos instituere, & custodiam ecclesiarum uacantium habere, sicut in illis partibus moris est, cui archi. se opposuit, dicens illam ecclesiam per se metropol. ut dicit glo. Item ꝙ prædicta ecclesia semper erat libera à prædicta seruitute, & ꝙ ipse archi. hoc iure fuerat usus ab antiquo, ipsa sede uacante; quare non ad archiepiscopum, sed ad ipsum spectabant prædicta; & per hunc modum legendo dicit decre. hanc planā. Item s̄m eum potest esse, ꝙ Archidia. asserebat, ꝙ uacante ecclesia Menen. spectabat ad ipsum custodia episcopatus, & ecclesiarum suarū, & quod habebat iurisdi. episcopalē in omnibus exercere, in quorū possessione se fore dicebat: sed archiepiscopus asserebat contrarium, dicens hæc omnia ad se, non ad Archidi. pertinere, & se possessionem illorū habere, & sic erat quasi uterque reus, & actor, quasi uti possidetis, adinuicem intentantes, de quibus mandauit Papa in forma inquisitionis p̄cedi, & dicit s̄m
10 hoc planam decre. ¶ [*In glo. 2. ibi, non liceat*] licet † multi teneant, quod dicit gl. per hoc capitulum, & per iura infra, all. & maxime per c. quia propter, & per decr. si quis presbyterorum, de rebus ec. non ali. tamen, ut refert Inno. aliqui hoc non concedunt, respōdentes ad hæc iura, ꝙ loquunt in reuocatione malè alienatorū, ubi specialiter & ex causa conceditur singularibus clericis ecclesiæ, cuius bona sunt alienata, ut quilibet ad-
e mittatur suo nomine [e] agens, sicut in actione populari, nec agat propter hoc noīe ecclesiæ, licet agat ad ipsius cōmodū. nec obstat. c. q a propter, & c. ibi sequēs. licet. n. loquant non in reuocationibus alienatorum tm̄, sed ēt ubicunq; subditi uident epm̄ excedere, uel aliàs ecclesiam ipsam lædi; tamen ibi non agit singularis persona noīe ecclesiæ, uel iure ipsius petendo, sed in modū denunciationis, inquisitionis, exceptionis, uel accusationis pōt agere ꝯ eum, uel eos, qui excesserunt, uel aliter ecclesiā læserunt; & sic ēt intelligatur 16. q. 7. filiis. 93. di. illud autem. Istud uerò non ob. per
f id, quod [f] dicam in fi. ulti. glo. Host. dicit quicquid in hoc casu, & similibus dicatur tutum esse, ꝙ hoc significetur capitulo, antequam Archidi. uel alius admittatur, ne postea ueniens & allegans ignorantiam, uel præuaricationem litem suscitare posit, & quia magis in talibus eligendis idoneus, & quia nec episcopus sine causa sup talibus litigat. ad hæc omnia facit quod
11 dixi in glo. 2. [*& ibi, quilibet tenetur*] & interdum † pœnā incurrit, si non agit, ut infra de elec. generali, & de rebus eccl. non ali. hoc consultissimo, lib. 6. dixit autem hic Vin. quòd ille, qui negligentibus sociis agit pro libertate ecclesiæ, uel repetit alienata, si reconueniatur non tenetur ecclesiam defendere, nec etiam satisdare, cum hoc concedatur reo sociis inuitis. ff. de re mi. l. 2. & puniatur, si taceat, ut est dictum, & forte abstineret agere, si cogeretur satisdare, uel defendere, ff. de iudic. l. 2. §. sed si. & idem Guil. in spec. de reconuen. §. 2. uer. pe. no. etiam Guil. in spe. de procu. §. 2. uer. quid si canonicus, ꝙ eo casu potest ante litem contest. procuratorem constituere [*& ibi, §. Quoties*] glo. Ioan. sol-
ue,

12 ue, ꝙ ibi † fauore libertatis in ea reuocanda requirit conſenſum omnium patronorum, qui ſunt eiuſdem gradus: hic fauor eccleſiæ, in cuius libertate defenden da admittit alterum [*& ibi, Intellige*] ꝑm Tanc. [*& ibi, Con ſimilem*] puta ſpoliationis ꝑm Inn. & Hoſt. de ordi. cog.
g c. 2. & ulti. in fi. ¶ hodie primo, lib. 6. ¶ *In glo. ult. ibi, intelli gebat*] T. & Gof. & Hoſt. addens aliam rõnem. ſ. pericu
13 lum animarum. dicebat † Inno. quoſdam dicere, ꝙ hic archiepiſcopus diffamabat ſtatum eccleſiæ Menen. & ideò præfigitur ei terminus, infra quẽ procedat: alioquin diffinitiuè præcipietur ei, ne ulterius inquietet eccleſiam. C. de inge. manu. l. diffamari: ſed, ut dicit; contra hanc lecturam eſt, ꝙ archiepiſcopus poſſidebat, quare non eſt ueriſimile, ꝙ diffamauerit eccleſiã [*& ibi, Interlocutoriam*] ſed non eſt ueriſimile, quòd Papa ſibi interlocutoriam reſeruauerit [*& in fi.*] Innoc.
14 dicit, quòd hic iudex † procedebat in modum inquiſitionis. Vnde potuit teſtes lite non conteſt. recipere, & diffinitiuam ſententiam ferre: ſed huic intellectui, obſtat litera. A b agendo, & ibi, Quos Archidia. &c. Item quia erant hic partes, quæ per procuratores admittebantur. Item mandatur lis conteſtari. per quæ non uiderur, quòd hic fuerit inquiſitio: ſed ipſe reſpõ det, quòd prædicta locum haberent, quando ſuperior nullo proſequente inquiſitionem ex ſola fama ex puro & mero officio in inquiſitione procedit. tũc enim ſola fama facit partem unam, quæ nec per exceptionem poteſt repelli, nec procuratorem conſtituere, nec litem conteſtari: ſed ubi quis inquiſitionem impetrat, & ipſam proſequitur, & maximè ubi agitur de iure uni dando, uel accreſcendo, & alia ſubtrahendo, in tali caſu certum eſt, quòd impetrans & proſequens inquiſitionem, partem actoris ſuſtinet. & is, contra quem proceditur, uel de cuius præiudicio agitur, partes rei, & hę partes poſſunt procuratores conſtituere, libellum offerre, & litem conteſtari, & reus contra actionem excipere, ut hic: ſecus, ubi in modum inquiſitionis de criminibus ageretur, ſecundum Innocen. ſed Hoſt. remittit ad id, quod notauit, infra eo. cũ clamor. idem ꝑm Innoc. ſi antequam celebretur aliquis contractus per epiſcopum, uel capitulum, eſſet aliquis canonicus, qui contradiceret certa cauſa rationabili aſsignata, & poſtea uellet dicere contra ipſum contractum, uel petere ipſum nomine eccleſiæ reuocari, poſſet forſan hoc ſine appell. & litis conteſtatione, probata cauſa coram ſuperiore, canonicè expediri, infra de his, quæ fi. à maiori parte cap. c. 1. ar. 11. q. 1. ſi quis cum clerico, ſuper quo etiam audiendus eſſet patronus. 16. quæſtio. 1. conſtitutum, ſecundum Innocen. ſed Hoſtien. dicit planam decre. per intellectum, quem ſecundum eum dixi.

ANNOTATIONES.

a ¶Cum olim. Ex hoc capitulo ibi, aut lit. eriam conteſta. no. text. quòd ſicut contra contumacem in non ueniendo in caſibus, in quibus lite non conteſta. poteſt ad diffinitiuam procedi, procedi tur ad diffinitiuam, ita & in contumacem in non conteſtan. lite, quod nõ. propter auct. omnes, C. ſi ut ſe ab hæ. abſti. item ex glo. fi. ibi, Alii exponunt, iuncto text. no. contra contumacem in non cõteſtando litem poſſe ad miſſionem in poſſeſſionem procedi; ad hoc concor. glo. no. in auct. at qui ſemel. C. quomodo & quando iudex. item in eã. glo. ibi, Item ſi Papa &c. no. quòd cum profertur uerbum ſententiæ, in dubio de diffinitiua intelligitur; ad hoc con cor. glo. fing. in l. 2. §. biduum, ff. quando ap. ſit. Archi.
b ¶Negligens. Adde tex. in c. dilecti, de maio. & obe. & ibi Innoc. fa ciunt no. in c. bonæ. & in c. quia propter. de elec.
c ¶Et contu. Et ſic contumacia in uno actu non facit, quin ad alium citari non debeat, ut in d. c. eum qui, & Inno. in c. ſi calumniam, de pœnis, & Bar. in l. deſertorem, de re mili. Bal.
d ¶Spectantia. Adde & uide tex. & gl. in c. cum olim, de maio. & ob. & ibi plenè per d. Feli.

e ¶Nomine. Cum commodum, & in commodum huius cauſæ pertineat ad eccleſiam, uidetur, quòd nomine eccleſiæ agere debeat, ad hoc quod no. ſupra in glo. contra, & per Io. And. de dilatio. litiræ: ſed cum diuerſo modo quis dicatur agere ſuo nomine, ut no. Bar. in l. furti, §. qui alieno, conſidera quomodo iſte agit, & ibi no.
f ¶Id quod. Hic continuat Inno. & Hoſt. quòd addit Ioan. Andr. infra in gl. intelligibilius. illo modo colligitur ipſorum mens, quia tendit Inno. oſtendere, quomodo iſte Archidiaconus admittatur, non autem quando lis non conteſtetur, ad quod oſtendendum po nit Io. And. illa uerba ſuper glo.
g ¶Vlti. in fi. Ad id, quod dicit hic gl. quòd iſte repellitur exceptione excommunicationis, uide infra, de excep. dilecti, per Io. And. & per glo. de iudi. exhibita. quod ſubdit hic de expoſitionis exceptione, intelligitur factæ non nomine ſuo proprio, uide Io. An. in c. 2. hic alle. in glo. hanc exceptionem.

SVMMARIVM.

1 *Publicatis atteſtationibus falſitas priorum teſtium poteſt indirectè probari, & nu. 3. & 6.*
Diuiſio capituli; ibid.
2 *Ad matrimonij contractum ſufficit ſimplex promiſſio cum copula.*
Traductio mulieris ad domum uiri multum facit ad matrimonium; ibid.
Teſtes ſuper loco & tempore contractus recipi poſſunt etiam poſt publicationem, & quando.
Teſtes recipi ſimiliter poſſunt, quando inſtrui producens non potuit, niſi apertis atteſtationibus, ibid.
4 *Sponſalia poſſunt contrahi tempore paſcali.*
A loco quem non receſſiſſe quando teſtes probant, ibid. uerſic. facit ad dicta.
5 *A teſtibus de tempore, & loco, & alijs circunſtantijs quærendum.*
Teſtimonium non deponens de tempore quando ualeat, ibid. & non recordari temporis ſi dicant teſtes, contra eos præſumendum, ibidem.
6 *Falſit. as teſtium an etiam directè poſt aperta eorum dicta probari poſſit.*
Con. teſtium dicta publicata, quinque probari poſſunt, & quæ, uer. & omninò.
7 *Publicatio teſtium non officit productioni teſtium ſuper alio articulo.*
Dubitare de ſingulis non eſt inutile, ubi eſt dubitandum, ibid.
8 *Epilogus, & ſuffragium, nu. 9.*
In probationis onere ſuſcipiendo mos gerendus utrique parti.
10 *Additio gloſſarum.*
Reſpondere petitioni qualiter quis debeat, & quando non uideatur ſufficienter reſpondere.
Reſponſio debet eſſe certa, ibid.
11 *Teſtes tertios contra ſecundos an liceat producere.*

CAPVT XXXV.

1 EX tenore. Caſus. Publicatis † atteſtationibus falſitas priorum teſtium põt indirectè probari. & ſunt duę partes. in prima iudicũ conſultatio. in ſecunda Papæ reſponſio ibi, Mos inquiſitioni. Prima continet cauſæ delegationẽ, mulieris petitionem, uiri negationẽ, exceptionẽ, & allegationem, mulieris replicationẽ, uiri duplicationem, iudicum dubitationem [*Militem*] reum [*Mulierem*] agentem, & ipſum militem in uirum petentem [*Iuramentum*] ſufficiebat
2 † ſimplex promiſsio cum copula, de qua ſequitur [*Tra duxit*] quę multum facit ad matrimonium, ſecundum Hoſtien. qui remittit de coniu. lepro. c. fin. [*In domum*] hic ſup. concluſionem, petitionẽ mulieris [*Eam tamen*] .ſ. mulierem agentem [*Septimana*] dixit Inn. ꝙ hic poſt
3 † publicationem appparuit de loco, & tempore, quæ prius non fuerant declarata: quia ſi prius in articulis hæc fuiſſent expreſſa, poſt publicationem nõ fuiſſent
a iſti teſtes admiſi [a], quod intelligas, niſi ſaltẽ ꝓteſtatio prius

prius facta de hoc fuiſſet, ꝑm Io. qui hoc no. 4. q. 3. ſi quis teſtibus, & infra, eo. cum in tua, & Vinc. ibi & facit, quod dicam, infra eo. cum clamor. in glo. ma. uer. poſſunt ẽt. quod de proteſtatione dictũ eſt, procedere põt, ſi proteſtatio fuit conuentionalis per ea, quæ dixi. §. eo. ti. fraternitatis, in ultima quæſtione: aliàs non puto ſuper illis ſic directè contrariis poſt publicationem id licere per Clemen. eo. ti. teſtibus [*Paſcali*] licet
4 tunc eſſent feriæ, ſponſalia tamen contrahi potuerũt ſupra de feriis, capellanus [*Eo tempore*]. ſante feſtum purificationis, & eodem anno, quod patet per ſequentia [*Semper*] facit ad dicta teſtium, qui excuſant reũ, dicẽtes, ꝙ fuit cum eis tota die, qua dicitur maleficium cõ miſiſſe; de hoc 81. diſtin. clerici, & facit quod no. in auct. de hæredi. & falci. §. ſi uerò abſunt, in glo. no. teſtimonium, in fi. & facit. C. de contra. & con. ſti. l. optimam, in fine [*Commoratus*] oportet ergo teſtes ſic depo
b nere, ꝙ uiderint eum continuè [b] in prouincia cõmorantem ita, ꝙ ea die & nocte, uel intra interuallum temporis, quo eum uidere deſierunt, non potuiſſet
5 iuiſſe, & rediiſſe: aliter nõ probarent [*Tempus* † *& locum*] quærendum ergo eſt de his circunſtantiis, infra eod. cum cauſam. committitur tamen plerunque in his fraus: quia teſtes interrogati de tempore, dicunt ſe nõ recordari, & nihilominus ualet teſtimonium. infra ti. 2. cum Ioannes. aliàs Goffred. qui hoc no. infra eo. cũ cauſam, ff. de proba. ſi arbiter. 2. quæſtio. 8. libellorum,
c niſi ubi probatio temporis [c] eſt neceſſaria, ut hic, & in ſimilibus. dicit tamen Hoſtien. ueriſimiliter præſumẽ dum contra teſtes, quando omnes ſic reſpondent, & dicunt ſic prædeditatum ſermonem. ff. co. l. 3. dicit tamen hoc arbitrarium, remittens ſupra eod. præterea
6 [*Parata*] & ſic indirecte † probare uolebat falſitatem priorum: directè poſt publicationem non poſſet, ſupra titu. 1. iurauit, infra eo. conſtitutis. Phi. tu dic, ut dixi, ſupra eo. ſeries. quid autem dixit hic Vinc. negans & indirectam probationem poſt publicationem admitti, ſcripſi in ſpec. eo. titulo. §. ſæpe teſtes, ſuper uerſ. porrò, in fi. & omnino uide quod ſcripſi eo. §. in prin. .ſ. contra dicta teſtium publicata quinq; probari poſſe etiam per teſtes, quorum alterum eſt falſitas directa [*Ex aduerſo*] ſufficiebat, e cõtra, quod præcedit [*Non*
7 *erat*] hoc uerum † ſuper eodem articulo; de hoc ſatis, ſupra eo. fraternitatis [*Dubitatis*] licet ſecundùm Ariſt. dubitare de ſingulis non ſit inutile, in hoc tamen caſu, cum de falſo quæreretur, non fuit dubitandũ: quia etiam poſt ſententiam hoc poſſet opponi. C. de tranſac. ſi ex falſis, & legitur & no. ſupra ti. 1. licet. ergo non fuit hic dubitandum, ſupra de reſcriptis, cum contingat, ꝑm Hoſti. [*Illum articulum*] de illo exprimit: quia de illo fuerat quæſitum, & ſic non eſt contrà opi. noſtrã,
8 Hoſtien. ¶ Penulti. glo † obiicit, & ſoluit. finis reſpondet per quæſtionem, an dato, quòd uerum eſſet primam uiuere &c. ¶ Vltima. glo. reſpon. per quæſtionẽ, an preſentiam probate licet, &c. & ſoluit obſtaculum.
9 ¶ *Int glo. ult. ibi, ſi quidem*] hanc & ſe. uide de ordi. co. c. 1. ſuper 1. glo. [*& ibi, circa eum*] ſi dico libertum illum, qui eſt in poſſeſsione ingenuitatis, habeo probare, ipſe ta
10 men poteſt in ſe onus probandi ſuſcipere. ¶ *In* † *glo. 3. in fi.*] & infra, de regu. iur. exceptionem obiiciens, lib. 6. Dicit Abbas, quòd quando tales petitiones occurrunt, tutum eſſet reſpondere ſolum petitioni, & non narrationi; ſcilicet quando narrata ſunt uera, & ex aliqua cauſa petitio non procedit, ut hic: tamen parum proderit, quia poſtea ſuper ſingulis articulis narratorum diuiſio per poſitiones oportebit illum reſpondere. Vnde dicebat hic Hoſt. quòd cum ueritas nullo modo ſit neganda 12. q. 2. primum, de crimine fal. c. 1.
d non eſt tutum tale conſilium [d]. dicebat etiam, quòd is, qui dicit, non confiteor, non ſufficienter reſpondet poteſt enim eſſe, ꝙ non confiteor, & tamen uerũ eſt. unde replicetur, non confiteris. Sed nunquid negas reſponde. reſponſio. n. debet eſſe certa. ff. de confeſ. l. certum. nec ẽt uidetur ſufficere, ſi dicit dubito, uel nõ ſum bene memor, cum de proprio facto quæritur, ar gu. ſupra, de reſcriptis, ab excommunicato, niſi forſan magnum tempus fluxiſſet, argu. C. qui teſtamenta fa cere poſſunt, hac conſultiſsima. §. at cum humana, & quod no. ſupra, de proba. tertio; uide quod no. de iuramen. calumniæ, cum cauſam. ¶ *In glo. ultima, ibi, proba*
11 *re præſentiam*] ſecundum. T. & idem Hoſtien. quiꝫ dicit, quòd mulieri non licet producere tertios contra hos ſecundos, argumen. infra eo. licet, ſecundo: bonus ta men iudex diſcretè debet examinare teſtes iſtos, ut ſi qua latet falſitas, ipſam penitus comprehendat, infra eodem, cum cauſam.

ANNOTATIONES.

¶ Admiſſi. Quia producens modò teſtes contra primos ex dictis illorum plenè potuit informari, & ex capitulis, ad quid debeat pro ducere ſuos; quod ſi non fecit, ſibi imputet: ſecus, ſi ſine illis expreſſionibus prius factis: quia tunc non potuit inſtrui, in quo illos indirectè reprobaret. & uide Io. And. ſupra eo. ſeries, ſuper uerbo, gradu, & in ſpe. eo. ti. §. iam de interroga. uerſi. fiunt autem & uide Bar. in auct. at qui ſemel, C. eo. ti. & uide glo. in c. iurauit, ſupra ti. 1. uerſi. aſſignare poteſt.
b ¶Continuè. Adde ea, quæ habentur in c. in noſtra, ſupra eod. & Cardi. conſi. 27.
c ¶Temporis. Et uide Bart. in l. non ſolum. §. ſed & probari, de ope. no. nuncia. & quæ ibi ſcripſi, & glo. in Cle. literas, de reſcrip. & glo. in c. uenerabilibus, de ſen. excom. & uide infra de fide inſtru. c. cum Ioannes, in fi. Archi.
d ¶Conſilium. Et ſic ſi libellus duo, uel plura contineat, uel poſitio quorum unum eſt falſum, non poteſt totum negari, licet contrarium ſentiat ſpec. in ſpec. de lit. conte. §. 1. in prin. & de poſi. §. 7. uerſi. 11. & uide Bar. in l. 1. §. ſi ſtipulanti, ff. de uerb. obli. & uide Ioan. And. de teſti. præſentium, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Dilatio quarta petita cum ſolemnitate legali, ſi ſine cauſa denegetur, poterit appellari. & quomodo petenda, & ſi ab ea denegata appelletur, quando ſit iuſta, uel iniuſta appellatio, num. 2. & quod ſit in hoc iudicis officium, ibid.*
Petitorium qui intentat ante poſſeſſorium, facit incautè, & contra conſilium legis, ibid. ad dictio. ingreſſe.
3 *Intra appellandi terminum an & quomodo acceptare poſſim dilationem à iudice, qui me grauauit per interlocutoriam ſuam, & quam, ſaluo appellandi iure.*
4 *A ſententia lata in iudicio poſſeſſorio appellatur.*
Appellare non licet à futuro grauamine, à præſenti licet, ibid.
Grauamen futurum, uel præſens quod dicatur, ibid.
5 *Voluntati quod committitur iudicis, non eſt neceſſarium.*
Arbitrium iudicis ſi à ſuperiore inueniatur irrationabile, reuocatur cum proceſſu, ibid.
6 *Suppletur ad ſoluendam obiectionem.*
In petitorio an procedi poſſit, terminato poſſeſſorio, nolente contraria parte, ibid.
7 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 8.*
Dilationem unam pro omnibus dat aliquando iudex. & nu. 9. §. 2.
9 *Additio.*
10 *Ad poſſeſſorium poteſt tranſiri poſt concluſionem in petitorio factam, & terminabitur utrumque ſimul.*

CAPVT XXXVI.

1 SIgnificauerunt. Caſus. Si ſine cauſa denegetur quarta dilatio petita cum ſolenni tate legali, poterit appellari. Et ſunt duæ partes. In prima appellantis deciſa narratio. In ſecunda appellationis commiſsio, ibi, Manda. quatenus [*Quam poſſeſſionẽ*] ad hoc de cauſa poſſeſsio. capitulo pri
mo,

mo, de seque. possess. capitulo primo [*Ingressæ*] incautè contra consilium legis, ff. de rei uendicatio. is, qui] destinauit [*Et infra*] hic intellige; quòd iudices pronuncia uerunt id eis licere [*ab utraque parte*] scilicet à parte monialium ad probandum possessionem, & electionẽ, quod necesse est, de officio delega. consultationibus, de resti. spolia. ex parte. sed ex parte monacorum, q ipsi continuè possederant per 40. annos, & plus pacifi cè, ut sic uiolentam possessionem excluderent, secundum Goff. quia non potuerunt duo eandem rem eodem modo insolidum possidere, supra titulo. 1. licet, Hostien. [*Quartam*] quid dicat hic Vincen. de successore illius, qui habuit tertiam, uide in specu. eo. ti. §. qualiter, uersi. Sed pone, Quòd [*cum iuris solennitate*] quicun
2 que † quartam dilationem petit, debet hoc addere: & si eam petit, hoc non adiecto, & denegatur, iusta est interlocutoria, & iniusta appellatio secundum Inno. quòd sic probat. quarta productio testium simpliciter sine solennitate non est de iure. imò est contra ius, uel præter. ergo, qui eam simpliciter petitam denegat, bene facit. Item secundum eum, si iudex simpliciter, uel non assignata causa, uel non præmissa cognitione super ea, denegat quartam dilationem petitam cum solennitate, etiam si iusta causa denegationis sub
a sit, interlocutoria [a] est iniusta, & appellatio si fiat, est iusta: quia petitio quartæ eum solennitate est de iure, ergo denegatio est contra ius, nisi assignet causam suæ denegationis, & sic grauat. unde ualet appellatio, infra de appel. cum ecclesia, & c. ut debitus. Sed si causam iustam assignet, & ipsam non examinet, & facit contra ius, & grauat: quia cum causæ cognitione dari debet, uel denegari, supra eo. in causis. est ergo grauamen: ubi causæ cognitio non præcedit secundum eum. dicit tamen, quòd aliqui contra. Et dicit Hosti. quòd quamuis primi subtilius dicant; secundi tamen iustius. nam & si falsa causa exceptionis, quamuis iustæ & rationabilis coram iudice proponatur, & iudex quia scit ipsam falsam esse, interloquitur eam non esse admittendam, & propter hoc appellatur, processus post talem appellationem habitus non retractabitur, nisi de ueritate causæ legitimè fiat fides: sed remittetur pars appellata ad iudicem, à quo appellauerat, parti aduersæ in expensis legitimis condemnata, ut patet in eo, quod le. & no. infra de appel. ut debitus. §. cum autem, uersiculo, & si minus rationabiliter, & sequen. Si uerò causa uera est legitima, iusta est appellatio, & per consequens reuocari debet, quicquid post talem ap. fuerit attentatum, ut patet in eo, quod legi. & not. infra de app. cum causam, quę. §. fi. & c. ex parte, in fin. & cap. significante, in fin. Sic & per contrarium dicendum est, quòd si iudex ex causa uera & iusta denegat hoc, quod ab eo petitur, esto quòd causam, quam ex-
b primit, non examinet [b], si ab ipso appellari contingat, appellatio nulla erit, nisi forsan appellans offerret se paratum contrarium ostendere, & probare; quod dicut legitur, infra de ap. interposita. 2. respon. Sed & hoc certum est, quòd iudex non habet necesse exprimere causam motus sui, ut patet in eo, quod legitur, supra eo. in nostra, & infra de re iudica. sicut nobis. Sed nec est de iure communi, quòd concedatur quarta productio, si iudex causam iustam habeat denegandi. sed nec ius aliquid dicit expresse, quòd iudex causam de negationis suæ examinare debeat in hoc casu: imò sufficit, quòd hanc quartam productionem deneget pro eo, quòd uoluerit effrænatam multitudinem testium refrænare, quod dic, ut legitur, & not. infra eod. uersi. 1. quinimò & euidenter liquet, & hæc causa de facili examinari non posset sine iuris offensione. Nec etiam exprimi, nisi forsan producti sint ultra 40. infra eo. cap. 1. Si enim dicat iudex, tibi nego quartam productionem propter multitudinem refrænãdam, hoc non potest habere locum, nisi producens plenè probauerit intentionem suam, ergo istud nihil aliud erit dictum, nisi hoc; non oportet te amplius laborare circa productionem testium: quia sufficiunt tibi iam recepti. & hoc est expresse contra. l. dicentem, quòd nulla interlocutione diiudicet, quid sentiat. C. de fal. ubi falsi crimen. Si tamen contigerit appellari, tunc si appellationem non admittat, necesse habet exprimere causam denegationis, ut patet in eo, quod le. & no. de ap. cordi. quod ergo hic dicitur, planius & sanius intelligi debet hoc modo. s. quòd si petatur à iudice quarta productio sine solennitate, debet iudex respondere petenti non sub inuolucro, ut eum capiat, sed bene & clare exprimendo, ubi aliam causam denegationis non habet, non es audiendus, nisi solennitatem legis obserues, quæ talis est &c. ut legitur & nota infra cap. ultra tertiam. sed si ipsam uis præstare, paratus sum te audire, & sic cesset omnis appellatio in hoc casu, & hoc etiam innuitur, supra eo. in causis. nec enim dicit, quòd causa denegationis examinanda sit: sed quòd non est danda dilatio, nisi cum solennitate. nec dicas, quòd per prædicta uerba uideat iudex assumere partis partem, uel ipsam instruere contra iura: quia prædicta responsio iuris est, & iudex, si non de facto, tamen de iure supplere potest, ut patet in eo, quod legi. & no. supra, de postu. prela. bonæ. 1. §. 1. in prin. q si hæc quarta productio cum solennitate petatur, omninò est dãda, nisi iudex iustã causam denegationis habeat, quã si habuerit, sufficit, quòd ipsam exprimat, nec habet necesse eam examinare, & hoc est, quod ibi probatur & infra, uersicu. 1. & sic credo tenendum. tu uerò, cui malueris de his duabus opinionibus, poteris adhære-
3 re, Host. [*Infra 10. dies*] Quærit hic † Hosti. quid si iudex, qui grauauit me per suam interlocutoriam, postea assignauerit aliam diem ad aliquem articulum expe-
d diendum, & ego accepto dilationem [c], nunquid post quam acceptaui eam, potero appellare, cum adhuc sim infra 10. dies. uidetur q non. s. eo. cum uenisset, de officio dele. gratum, in fi. de re iudic. quod ad consultationem. C. de re iudi. ad solutionem. Sed ipse Hotenet contrarium per. l. inter stipulantem. ff. de uerbo.
d ob. [d] cautè tamen secundum ipsum faciam sic dicendo, domine grauastis me per talem interlocutoriam, quare diem istum recipio, saluo mihi iure appellandi infra 10. dies. super quo. s. an mihi expediat appellare uolo deliberare, argum. C. de excep. si quidem, supra eo. præsentium, supra de ord. cog. ca. 2. [*Appellasse*] not.
4 quòd à sententia † lata in iudicio possessorio appellatur. & quòd dicitur interlocutoria, de hoc supra de re
e sti. spo. cum ad sedem [e], ad finem pe. gl. Inno. remittit ad no. de noui op. nun. pen. no. autem Innocen. q hic dicitur istos appellasse post sententiam. Si enim prius & non post appellassent sic, Petimus quandam dilationem cum solennitate, & si illam nobis denegaueritis, appellamus, talis appellatio nulla esset, nec effectum interlocutoriæ latæ postmodum impediret: sed necesse erit iterum ab interlocutoria appellare. & est ratio: quia non appellatur à futuro grauamine, sed à præterito, uel saltem præsenti, ut patet, infra de appel. consuluit. l. 2. & c. ex parte. 1. & 2. & c. ut debitus, & ca. cum cessante, & capi. dilecto. uide quod ibi dicam in glossa. Inepte, & in glossa, Enumerat, & eodem titulo super eo, primo, super ultima glossa. Si uerò iudex quartam dilationem simpliciter denegasset, & monaci sic appellarent, Petimus reuocari grauamen, & si ipsum non reuocaueritis, appellamus; talis appellatio iusta esset: quia non fit à futuro grauamine, sed præsenti, infra de appellatio. ex parte. 1. & capitu. cum cessante, de sup. negligen. prælatorum, capitulo

tulo secundo. nec obstat, quòd hic dicatur appellatũ à futuro grauamine per uerbum, nisi reuocaueritis, quod extensiuum est. ff. ad Tertullia. filij mater, ad fi-
f nem, & futurum [f] subiunctiui modi: quia reuocatio, quæ peritur, & quæ est de futuro, non est grauamen, sed grauamen præcedens fuit denegatio quartæ productionis, à quo & sine illo uerbo extensiuo rectè potuit appellari secundum Innocen. & ut dicebat Hosti. uerbum illud fuit positum ad cautelam, & reuerentiam iudicis, qui reuocationẽ grauaminis de iure facere poterat per seipsum, ut in præall. c. cum cessante. ad hoc facit lex, quæ dicit, Ea, quæ dubitationis tollendæ causa quasi ad cautelam contractibus inseruntur, ius commune non lædunt. ff. mandati. qui mutuã
5 [*Voluerint*] no. Hostien. quòd † non dicit. Examinauerint, quasi submittat hoc ipsorum uoluntati, & non necessariæ examinationi. ff. de iudi. non quicquid, & hoc dicit propter id, quod post euni dixi super uersi. suæ rationabili uoluntati hoc subiacet. si enim superior inueniret eum irrationabiliter arbitratum: quia productio necessaria erat, quam superfluam reputauit, ipsius iniustum arbitrium & processum reuoca-
g ret. [g] [*Condemnantes*] ad soluendam obiectionem † glos-
6 sæ dicit Hostien. hoc subaudire posse sic, & sup. partes ad priores iudices remittatis: alias causam principalem audiatis, & nisi adeo &c. [*Processimi*] Si uoluerint moniales: aliàs non. de hoc, supra de causa pos. pastoralis. Alij dicunt idem, si moniales noluerint, dummodò monaci uelint, Innocen. [*Alioquin*] ideest si plenè constet de propretate, Pe. & Abb. [*simul*] per modum tamen, de quo supra, de causa pos. cum dilec-
7 tus. ¶ Antepenul. glossa † obijcit, & soluit. ¶ Vlt. respondet per quæstiones. s. quid de fructibus, monialibus obtinentibus in possessorio, & monacis in
8 petitorio. ¶ *In † prima gloss. ibi, pastoralis*] & ibi uide. ll. sequentes. ¶ *In glossa secunda ibi. l. una*] uide de sepul. capitulo fina. in fi. ultimæ gloss. ¶ *In glo. no. ibi, nonnunquam*] ad hoc inducitur: quia quandoque dat iudex tres dilationes, quandoque unam pro omnibus. ¶ *In † glo. secunda ibi, cum ad sedem*] ubi de hoc in gloss. penul. ¶ *In gloss. idem tempus ibi, rem iudi.*] quo ad partem, non quo ad iudicem, quod dic, ut no. de appella. cum cessante [*& in fi.*] supra de hoc de restitu. in inte ex litteris.
9 ¶ *In glo. & no. nouit autem, ibi, & etiam secundum*] supra eo. de testibus. ¶ *In glo. s. quòd, in fi.*] uel dic, quod in probatione, scilicet eius, ad quod petebant quartam dilationem, & sic cessat obiectio sequentis gloss. ¶ *In glo. & sic patet, ibi, ex princi. capituli*] uel detulerunt appellationi, infra de appella. cum appellationibus, lib. 6.
10 ¶ *In glo. penulti. in fin.*] & secundum hoc † argue, quod etiam post conclusionem factam in petitorio transiri potest ad possessorium: sed tunc simul utrunq; terminabitur, Innocen. [h] ¶ *In glo. ulti. ibi, exequat omnes*] de hoc in præall. decre grauis [*& ibi, conueniuntur*] de hoc tenet Vincen.

ANNOTATIONES.

a ¶Interlocutoria. Adde glo. in cap. pastoralis, supra de causa pos. & propr. ie. sed. d. Bald. hic.
b ¶Examinet. Pro hoc, quia examinatio fit, ut instruatur iudex de examinato. ar. cum hic de facto suo certus esse debeat, frustra fiet examinatio, ad hoc c. ab excommunicato, de rescript. & ibi concor. & optimè facit. c. si à iudice, infra de ap. lib. 6.
c ¶Accepto dilationem. Vide in c. si à iudice, de off. deleg. in 6.
d ¶De uerb. oblig. Vide ibi. §. sacram, & quod ibi no. Bar. & facit. c. non solum, in prin. de ap. lib. 6. & uide glo. ma. in c. si à iudice, de appella. lib. 6. & facit c. interpositam, in prin. de ap. infra.
e ¶Cum ad sedem. Hic non appellatur à sententia super possessio. sed bene ab interlocutoria lata in quæstione possessoria: quia à denegatione quartæ dilationis, & uide de iudi. c. fi.
f ¶Futurum. Imò etiam non potest esse præteritum, ut no. gl. super uerbo, fecerit, in c. 2. de consti. lib. 6. & uide Bal. in l. 1. C. de sacr. eccl. & in l. cum in secundo. ff. de iniusto rup. & irr. test. & Bar. in l. 1. ff. de codi. in 7. q.
g ¶Reuocare. Et tamen uerbum, noluerit, importat absolutum & liberum arbitrium non ratione limitatum, ut l. cum quidam, ff. de le. 2. & ibi Bart. & in l. Lucius, ff. de fideicom. lib. & uide per ipsum in l. si fic. ff. dele. 1. & in extrauaganti ad reprimen. in uer. uidebitur.
h ¶Inno. Et quando aliqua ratio moueat iudicem ad id concedendum, ut in cap. pastoralis, prælleg. ubi uide, & no. etiam ex glo. ista, quòd tunc dicitur liquere de causa iudici, quando conclusum est in causa, non quando per probationem partium iura sunt aperta & clara. sufficit enim conclusio: facit, quia actore non probante, & de causa poss. cum eccle. cum simi.

SVMMARIVM.

1 *Testes diligenter examinandi sunt, & puniendi, qui ipsos impediunt. Ipsorumque refrænanda multitudo.*
Onerosum uitandum, ibidem.
2 *Examinari debent diligentius laici, quàm clerici, & sic suspectus acrius, uel lenius, ut fuerit opus, ac secundum interrogatoria per partem data & quæ, ac super circunstantijs etiam, numero 3. circa fin.*
3 *Examinare debet cum tabellione testes is, cui fuit à iudice examinatio commissa.*
Circunstantiæ negotij requirendæ à teste, ibid.
4 *De auditus testimonio ubinam no.*
De sensibus corporis interrogandi testes, ibid. ad dictio. ust.
5 *Cæcus de contractu testificari potest, si notas habeat uoces contrahentium.*
Cæcus, & Surdus si interfuerint contractui, an probent, ibid.
De credulitate sua deponit etiam testis, in fin.
6 *De fama qui super articulis paucis deposuit, super alijs dicens nihil se scire, & super articulo de fama respondit uerum esse, quid iuris, remittit.*
7 *Testium numerus ex causa potest augeri, ac minui, & in suffra. §. in glo. pen. & nu. 19.*
Testium numerum refrænando quo modo non publicet dictum testium iudex, aliò reijcit, ibid.
8 *Alioquin, particulæ uis.*
9 *Epilogus, suffragium & additio glossarum. nu. 11.*
Testis, cui seruitus obijcitur, quo casu admittatur.
Testes sigillatim & per se examinandi. §. 1. & nume. 11. §. 1.
Interrogandi sunt de singulis circunstantijs. §. 3. & nu. 11. §. 2.
Iteratò produci & interrogari qui possint. §. ulti. & nu. 20. §. 1.
In testium personas exceptiones, an statim examinandæ, uel reseruandæ post publicationem dictorum, & quando, ibid. nu. 11.
12 *Secundum interrogatoria partis, contra quam producuntur, examinandi sunt testes, & de utilitate interrogatorium, & quæ petere debeat ea producẽs. & quæ fiunt, sunt scribenda, nu. 17.*
Testis dictum, qui non fuit interrogatus de causa scientiæ iuxta partis interrogatoria, non ualet, & ratio, ibid.
Testes causam insufficientem reddere sæpe solent, ibid.
13 *Super circunstantijs si testis deponat, non dicitur iniuratus deponere, pertinent enim ad negotium.*
Cap. de testibus, supra eodem intellectus, ibid.
14 *Ordinari quis non compellitur præcisè, testificari cogitur.*
Testis ordinandus non in omnibus æquiparatur, ibid.
15 *De crimine suo, an testis, electus, & reus respondere teneantur, & quando.*
Testis debet esse notus iudici, & ignotus approbari debet ante, quàm ei credatur, ibid. uer. ponebat etiam.
16 *Tempore si diuersi sint testes, utrum eorũ ualeant dicta, & quo casu.*
17 *Attestationes, quæ non ualerent, an ratificari consensu partium tacito, uel expresso queant, uer. unde.*
Litis contestatio res iudicata & alia iudiciorum substantialia ratificari non possunt expresse, ibid. secus in.
Testium receptio, uel examinatio si sit alicui commissa nunquid alij subdelegata ualeat, ibid.
18 *Testis quibus casibus habeatur pro producto, si nequeat haberi*
20 *Per clausulam, quidam alij, 40. conueniri non possunt.*
21 *Falsum si quis coram non suo iudice deposuit, quid iuris.*

CAPVT XXXVII.

Vm causam. Casus. De hoc facto, supra titulo proximo, licet, supra de iura. calum. cũ causam. & de hoc dicit, Diligenter † examinandi sunt testes, & puniendi qui ipsos impediunt, & ipsorum testium multitudo est per iudicem refrænanda. diuisio patet per summationem [*Onerosum*] & ideò uitãdum, ar. infra de ap. ut debitus, & ideo fit cõmissio sic, supra eo. cum olim, de fideiuss. peruenit, &
3 c. constitutus, Hostien. [*Diligenter*] & † diligentius laicos, quàm clericos, arg. 76. distin. monachus; ubi de hoc. Vnde dicebat Hosti. quòd secundum ꝙ plus, uel minus habebat iudex testem suspectũ, poterat acrius,
a uel lenius examinare, [a] ita tamen, quòd interrogatoria necessaria per partem data & cõprobata nõ omittat secundum Hostien. qui remittit, infra eo. per tuas
3 [*Examinare*] cum † tabellione, cum etiam soli id officium non committat, licet uideatur contradicere, infra titu. 1. capi. primo, ubi de hoc secundum Hostien. qui remittit, supra titu. primo, quoniam, & de confes. capitulo secundo [*Circumstantijs*] hoc est contra Io. Fa. qui dixit, quòd testes non tenentur aliud dicere, quàm expressit in libello, de hoc. 2. quæstio. 7. libello-
b rum. [b] [*Auditu*] de testimonio † auditus plenè no. 3.
4 quæstio. 11. §. de his, & in specu. eo. titu. §. primo. Item quod non deposuit, & sequentibus [*Visu*] sup. gustu, tactu, & odoratu. & hæc omnia prosequere, vt in specu. de testibus. §. nunc tractandum, uersi. ut autem. & versi. sequen. & ibi cum suis remiss. quasi ad literam inuenies, quod hic notant Innocen. & Hostien. quod ideò breuitatis causa, & quia practicatoria materia ibi
5 propriè requirenda, decido. Scias † autem, quòd Io. nc. 3. quæstio. 11. testem, cæcum de contractu testificari posse, si uoces cõtrahentium habet notas, & hoc in specu. cod. §. primo, uersicu. Sed nunquid cæcus. Si uerò duo interfunt contractui, quorum unius surdus, & alter cæcus, forte per ipsos non probatur contractus. hoc no. c. quæstio. §. de his [*Credulitate*] de hoc in specu. de teste. §. primo, uersicu. Item quòd depo-
6 suit de credulitate [*Fama*] quid † de teste, qui super paucis articulis deposuit, super alijs dicens se nil scire, & super articulo de fama respondit uerum esse? uide in specu. 3. par. de notorijs criminibus. §. ut autem, in fin. dicit hic Goffre. quòd de auditu, credulitate, & fama inquiritur hic ad præsumptionem, & non ad plenam probationem, sic etiam, supra eo. tam ex literis [*Excæcare*] nisi † ex causa, ar. 29. distinctio. capitulo primo, sed
7 ex causa minus potes recipere, supra eo. de testi. in fin. [*Non permittas*] cautelam iudicis circa hoc, ne refrænando publicet dicta, & quòd producenti prouideat propter periculum reprobationis ipsorum testium, quod no. hic Innocen. uide in spe. de teste. §. restat de numero, uersicu, hoc etiam, & in sum. Hostien. de dilationibus. §. & quibus, ab illo uersi. uidetur tamen, usque ad versi. solennitas [*Testium*] productorum per archiepiscopum [*Numero*] præfibato, ut si, 10. testes per
8 illos recepti fuerint pro parte archiepiscopi, adhuc poterunt recipi, 30. [*alioquin*] ideft si † illas ratas habere noluerint Fauentini [*clausæ*] maxime, infra eo. præsentata, saluo quod no. hic glos. secundum Lau. & Ioan.
9 ¶ Prima † glo. obijcit, & soluit. ¶ Quarta glo. primo
c tractat de teste, qui non redit causam scientiæ [c] interrogatus, uel non. secundò quærit, alle. pro & contra, & soluit. tertio tractat, quomodo testis cognoscere debet illos, de quibus deponit. ¶ Antepe. glo. quærit de impediente, quid si non potest compesci? alle. quòd habetur pro producto, & signat contrarium. ¶ Vlt. glo. ponit duas lecturas, & secundam reprobat, demũ
10 quærit, & soluit. ¶ *In † glo. 1. ibi, charam manumissionis*] si habet illam paratam: alias si iurat, ꝙ alibi habet, prius recipitur dictum eius, ut ibi. ¶ *In glo. 2. in fi.*] ibi dicitur testis iudicis intrare secretum. ¶ *In glo. 3. & ibi. l. 3.*] cano. in uer. sequenti. ¶ *In glo. 3. & ibi, licet dudum*] ibi dicitur, quòd testes causam testimonij [*& ibi. §. qui nuncias*] alias qui opus. ibi dicitur, ꝙ nuntians nouum opus, nõ habet necesse iurare, nisi exigatur [*& ibi. l. 3.*] cano. in ver. se. [*& ibi. §. siquis igitur vult*] loquitur in deposito, & §. statim allegat. in inuentario [*& ibi, sed & si quis*] loquitur in illo, qui Sciphũ in aliud corpus, uel in massam transtulit, qui licet illam exhibeat, tenetur ad exhibendum: quia mutata forma &c. ¶ *In glo. quia si, ibi, is apud quem*] l. 2. est, quam uide de iura. calum. c. 2. super glo. 2. ¶ *In glo. ante. ibi. l. 2.*] uide de iudi. intellexim us, super. 1. glo. ¶ *In glo. pen. ibi. l. 1.*] moderantur iudices numerum testium necessarium, ne effrænata hominum multitudo pro testimonio uexetur. ¶ *In glo. ulti. ibi. l. ult.*] cuius casum habes in c. statim alle. [*& ibi. §. quia uerò*] cuius casum habes, infra eo. ultra tertiam [*& ibi, repetit.*] sequitur, quæstionem posse diui fratres rescri-
11 pserunt. ¶ *In † gloss. 1. ibi, non fuerint admissi*] post publicationem [*& ibi. §. si uerò*] & eo casu dixit Goffre. loqui hanc literam, cum exceptio talis est, quæ non repellit testem, sed reddit testimonium eius suspectum, propter quòd reseruetur exceptio. & idem notaui. infra de excep. c. 1. [*& in fi.*] per quam decre. dicebat hic Io. quòd ubi lege non exprimitur exceptionem reseruandam, statim repellit testem, all. etiam. C. de proba. ad proba. Item hic Vin. & uidetur hoc placere Innoc. si probationes sint paratæ. tene quod dixi in decre. ex parte. ¶ *In glo. 2. ibi, aliter non valerent eorum dicta*] idē Guil. in spe. c. ti. §. nunc tractan. in prin. & uer. sed pone, produxi. ¶ *In glo. causam enim, ibi, dixerit se scire*] idem no. Ioã. in præ. §. sola, & Accur. C. de testibus. le. tertia, & G. in spe. de teste. §. primo, versicu. Item quòd interrogatus.
12 Innocen. & Hostien. hic. sed cum † secundum interrogatoria partis, contra quam producuntur, examinandi sint testes, infra eo. cap. 2. li. 6. si pars petijt testem interrogari de causa scientiæ, & interrogatus non fuit, non puto ualere dictum eius. Sed poterit iterum interrogari de causa, ad hoc, infra eo. per tuas. & adde quod ibi dixi super glo. 1. experientia enim docuit sæpe testes aliquid asserere, cuius sufficientem scientiæ causam non reddunt. Et propter hoc cautum est cõsilium, quòd pars det interrogatoria saltem de causa scientiæ, & petat secundum illa examinari, & in actis redigi, ut si omittatur hæc interrogatio, non noceat testimonium parti, quod usque hodie nunquam uidi factum, nisi in quadam causa de Elugia, quod tamen no. Guil. in spe. c. ti. §. iam de interrogatorijs, ad fi. uer.
d item cautè facit [d] [*& ibi, sicut*] ubi idem no. in glo. 1. & pro hoc dicto inducit Accur. vbi supra, quòd testis nõ debet esse uerbosus. C. de precibus imper. off. l. fi. & C. de appel. ampliorem. §. in refutatorijs, facit de conse. dist. 5. non mediocriter [*& ibi, Testificari*] de hoc in spe. de test. §. iam de interrogatorijs, ad fi. [*& ibi, Circumstantiæ*] & sic † non posset pars producens dicere, quòd re-
13 spon. sibi non noceret, quasi non iuratus super eo deponat, supra e. de testibus. Illud enim de impertinentibus loquitur. Istud uerò est de pertinentibus & circũstantijs ꝑm Ab. & Inno. hoc notauerat de accusationibus, inquisitionis, subdens, ꝙ de se melius sibi q̃ alteri credi debet, cũ sciat melius ueritatem, all. Ho. qui ma-
14 acc. posuidetur [*& ibi, Equiperantur*] nõ † per omnia. nã nõ cõpellitur quis præcisè ordinari: sed sic testificari. Item, ut dixit Inn. ubi supra, speciale in ordinãdo propter periculum animæ, nec tamen tenetur prodere nisi illa, quæ impedirent executionem. & idẽ ibi Host. & de his per Gof. in summa, de rẽpori. or. in ult. colũ. [*& ibi, Ex panitẽtibus*] adde quod ibi no. [*& ibi, Non tibi*] vi-

de

de quod de hoc canone dicam de aceu. qualiter, 2. §. debet, super uer. facultatem [*& ibi, Confiteri*] & infra de pæ. & remiss. omnis, in prin. ar. cõtra. 5. q. 1. quidam, ubi
15 de hoc in ul. gl. [*& ibi. l. 3.*] dici potest, quòd iudex † de illis, quæ ibi dicũtur, debet explorare ap. se, uel ab alijs, non ab ipsis testibus, secundum Hosti. qui dixit, quòd respondere non tenetur, nisi queratur de crimine, de quo principaliter agitur, si dicatur de illo particeps, & hoc uidetur tenere Vincẽ. infra e. testimonium. uel secundum Hostiẽ. licet iudex posset inquirere à teste, & testis possit respõdere. non tamẽ tenetur, & istud ultimum posuit Innoc. in c. inquisitionis, statim alle. ubi etiam respõnden. ad capitula. 2. quæsti. 7. quærendum, & c. si qui. dicebat, illa loqui in accusatione, non in teste. ponebat etiam ibi solutionem. supra proximam. s. quòd ap. se, uel alios quærat iudex de teste, & de noto præsumet bonum, nisi contrarium probetur, infra de præsump. ca. fi. sed ignotum oportet approbari prius, quàm ei credat. 3. q. 5. canonica. & c. accusatores. imò debet esse notus iudici, & alijs. C. de iure delibe. l. fi. §. finaut ẽ dubius, ad fin. sicut ẽt approbari oportet testẽ in accusatione criminali, & accusatorem, de accu. c. 1. in ciuilibus talia non requiruntur à testibus. remittit ad nota. de confes. c. 2. ibi vide quod scripsi super. c. cõfessus, & de ele. dudum. 2. uer. tandem, in gl. super processu, ubi tractatur de teste, & de electo, & de reo, an respondere teneantur [*& ibi, Non interrogatur*] no. Io. 2. q. 7. quærendum, quòd iudex potest in genere quærere à teste, an possit esse testis, ad hoc 8. q. 4. Artaldus [*&*
e *ibi, Personas litigantium*] dic, ut plenè scripsi in spe. c. titu. e §. 1. uer. testimonium autem, in fi. ¶ *Inglo. exemplo Danielis*] super 13. c. ¶ *Inglo. quia si, ibi, nihilominus*] & ibi satis
16 † no. an hoc locum habeat etiam in actibus, qui iterationem recipiũt, & de hoc dicam, infra de ac. qualiter. 2. & de hoc in spe. ei. ti. §. iam de interrogatorijs, ver. itẽ
f de tempore, [f] & uer. sequẽtibus, cum suis remiss. & ff. e. ti. ob carmen, in glo. fi. [*& ibi, Considerandum*] ubi idem
17 no. [*& ibi, Interrogare*] sup. & † scribi facere [*Et in fi.*] unde dicebat hic Innoc. quòd etiam præsumptionẽ prouenientem ex consensu partium cõsiderare debet iudex. nam attestationes, quæ non ualerent, ratificantur quandoq; non solũ per expressum consensum partiũ, sed etiam tacitum, argumẽ. 4. q. 3. si quis testibus, & in eo, quod legitur & notatur, infra e. tuis, & c. præsentata, & c. constitutus, & quod dicam, infra eodem, significauit, in glo. dixit hic, uer. ubi uerò. secus in lite non contesta. uel re iudicata, & alia, quæ sunt substantialia iudiciorum. talia enim expressè ratificari nõ possunt, ut patet in eo, quod legi. & notatur, supra de libel. ob. c. 1. de lit. conte. c. unico, & de off. dele. prudentiam. §. sexta. attestationes autẽ vires sumunt ex pactione partium, ita, ꝙ si alterutra opponat, ꝙ non ualent, quia in hoc iudicio productæ non sunt, talem exceptionem tollet replicatio pacti, vt patet in iuribus superius allegatis, & ff. de re iudi. si cõuenerit. ff. commu. diui. iudicem. ff. de noui op. nuncia. l. 1. §. & post operis, & se. &
g patet in eo, quod legi. & no. supra de pac. c. primo, [g] & 3. & hac ratione considerata uidetur, ꝙ quamuis ille, cui commissa receptio testium, siue examinatio, non possit ipsam de iure communi alij iudici committere, cum sit sibi certum officium commissum, de consensu tamen partium etiam tacito talis commissio ratificari potest, dummodò nõ obstet error iuris, uel facti, ut patet in eo, quod legitur & no. supra de offi. deleg. quoniam apostolica. §. autem, & §. cæterum, & infra de re iudi. cum Bertoldus. §. postmodum, ver. uerum, & se. & expressius, infra c. ueniens. §. 1. uersi. lite igitur, & se, & §. 2. de hoc in spe. c. ti. §. qualiter, ad fi. uersi. hoc autem. Quidam tamen secundum Innoce. dicunt, & forte bene, quòd consensus partium tacitus non suf-
ficit: quia, quando præsumuntur tacitè cõsentire, potius presumendum est ipsas consentire, ꝙ iudex ratione iurisdictionis suæ faciat hoc, quàm quòd uelint ex pacto se obligare. iudex uerò ratione iurisdictionis sue solius hoc facere non potest, & ideò per solum tacitũ consensum partium attestationes, quæ de iure nõ ualent, ratificari non possunt: sed alij dicunt, quòd iudex ratione iurisdictionis suæ hoc facere potest, dummodò saltem tacitè consentiant in hoc partes, argumen. supra de offi. deleg. prudentiam. §. sexta, secundũ Hostien. & Inno. ¶ *In glo. per excommunicationem, in fi.*] dice-
18 bat † Hostien. quòd si principalis, uel alius eo mandãte hoc faciat, habetur testis pro producto, ar. ff. si quis cau. l. 2. §. simili modo. Idem, si hoc fiat per alium ami cum principalis, ipso principali tacente & dissimulante, argumẽ. infra de simo. sicut nobis, & c. nobis: secus, si fiat ab inimico, uel etiã amico, ipso sine fraude contradicente, ut ibi, & in dicto. c. quia præsulatus, & ff. ex quibus causis in pos. ea. l. pe. & adde quod dicetur, infra eo. constitutis. 1 ¶ *In glo. pe. ibi, magnitudinem*] Idẽ Inn.
19 & moderni. unde reprehendit † Vin. quosdam dicentes hunc numerum ordinarium à iure statutum cuilibet producẽti testes. nisi enim iudex moderetur, producat, quot uult: postea producat, quos melius scire credit, & uide in spe. eo. ti. §. restat, in fi. [*& in fi.*] Io. qui
20 etiã † dicebat per hoc non congruè dici posse. 40. conueniri per clausulam, Quidam alij: quia facilius recipiũt. 40. testes, quàm. 40. rei, vel quàm una causa expediatur, idem Vin. ¶ *In glo. ulti. ibi, præsentata*] & forte isti episcopus, & abbas fuerant arbitri, uel forte delegati, sed processerant, sine tertio collega, uel alter eorum
h fuerat recusatus, Ioan. Vin. [h] [*& ibi, Cum in tua*] ubi de
i hoc in fi. vlt. glo. & infra c. proxi. in glo. [i] pe. [*Et in fi.*] de hoc in spe. eo. ti. §. 1. uer. quid si idem testis, & uer. se. &
21 facit finis huius glo. ad quæstionem † de illo, qui dicit falsum coram nõ iudice, qui tamen putabatur iudex. ad quam etiam faciunt, quæ in quæstione dixi super regula, Non est sine, de regu. iur. lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶ Examinare. Imo & quandoq; quæstionibus etiã libertum subijcere. facit quod no. Io. An. supra eo. quoniam, super glo. 1. & uide latius Bar. ff. de quæstio. l. ex libero.

b Libellorum. Et fortius apparet dictum suum non uerum, quando simpliciter super causa iurauit, uel etiam iurauit super tota causa. facit quod no. Ioan. Andr. supra eo. de testib. in glo. ubi enim, & uide Bar. in l. si duo patroni. §. idem Iulia. ff. de iureiuran. & facit quod no. Io. An. de confes. cum super, in glo. ma. uersi. alij dicunt.

c ¶ Causam scientiæ. Adde Bal. in l. solam, & in l. testium, C. de testi. & pe. in tit. de teste, §. nunc tractandum, uer. debet quoq; iudex. Pau. de Cast. in l. qui testamento. §. fi. ff. de test. & per Bart. in tractatu de teste.

d ¶ Facit. Sed an iudex, uel alius examinator teneatur parti: quia nõ quæsiuit de causa, uide Io. An. in spe. eo. titu. §. 1. uer. & quòd hic dixit glo. ualere dictum testis non interrogati de causa; intelligitur uerum in ciuilibus. in criminalibus autem secus: quia probationes luce meridiana & c. l. fi. C. de proba. & ibi hoc uolunt docto. maxime. d. Bar. de Sali. & uide Bal. in l. 1. C. de bo. pos. secundum tabu. & in l. 3. C. de testa. & l. testamentum.

e ¶ Spe. eo. ti. & de hoc Ioan. 4. q. 3. §. in criminali, & l. 3. de testi. ff. & in addi. in ti. de teste. §. opponitur, uersi. item quòd non perhibet, & ibi Ioan. And. concludit tria uerba: quia si aliquis testificatur inter aliquos, & de factis utriusque partis, tunc debet habere notas utrasque personas: sed de factis alterius, tunc illum, & ideò si de ætate unius quæritur, tunc oportet, quòd illum cognoscat. Si uerò de aliquo facto spectante ad aliquod, ut si testificatur de æstimatione rei, tunc non est necesse, quòd hab. at eas notas, inter quas testificatur, Archi.

f ¶ De tempore. Adde Domi. Flo. in l. 3. §. idem. ff. de testi. per Bald. in l. 2. in ultima, col. ff. eo. per Bart. in l. non exigit. §. diui fratres, ff. de iure fisci.

g ¶ Capitulo. 1. Facit quod no. Ioan. Andr. supra e. fraternitatis, in in quæstione fi. & an hoc sit uerum in omni exceptione, quæ possit testi opponi, ut tacitus consensus partium illum tollat. uide

Ioan. An. in ſpe.e. ti. §. ſæpe, in prin.

h ¶Vinc. Vel alia de cauſa non ualuit receptio, ut quia non citato reo, uel iurauerunt die feriata, uel alijs ſimilibus cauſis.

i ¶In glo. Vide ad hoc limitatio. l. ſi poſtulauerit. §. ſed & negauerit, ff. de adul. & uide ad materiam, ſupra e. ſicut, & Bar. in l. eas, ff. de fal.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes producere licet ſuper eodem capitulo publicatis atteſtationibus, ubi uariatur modus agendi.*
Diuiſio capituli, ibid.
2 *Intereſt quòd ſua, exceptio opponi'ne poſſit poſt litis conteſtationem, uidit aliò. & quid debeat hic probare, ibidem, uer. debet.*
Incontinenti, aduerbium hoc, quantum temporis ſpatium poſcat, arbitrium eſt, ibid.
3 *Confirmationem, uel conſecrationem petens quid probare debeat.*
4 *Executio ſententiæ nunquid, & à quo & quibus caſibus poſſit impediri, & nume. 5.*
6 *Teſtium depoſitiones uti in alio iudicio, uel ad alium finem ualeāt quando ſit optio producentis, quando partis utriuſque, nu. 10. & faciunt præſumptionem, eod. nu.*
7 *Teſtes qui depoſuerunt in exceptione, teſtificantur iterum ſuper eodem in principali, & hoc licere concluditur, confutatis, quæ credabantur eſſe contraria, & nu. 8. & 9. an hoc ſit ita ſemper, nume. 9. in fin.*
8 *Contra teſtium perſonas, & dicta, qui rurſus inter eaſdem etiam partes teſtificantur, obijci poteſt.*
Teſtimonium ſecundum ſi contradicat primo non ualet ſecundum, ibid. in ſi. niſi in caſibus, & quibus & ita teſtimonium primum ualet ad reprobationem ſecundi, nu. 9. non tamen ſi fuit receptum in incidenti, ualet in principali, & ratio diuerſitatis, ibidem.
11 *In emergenti pronunciandum.*
Teſtes an poſſit apertis atteſtationibus tertius, cuius intereſt, qui appellat à ſententia, producere ſuper articulis publicatis, ibidem.
In capitulo qui interfuerunt de actis ibi teſtificari poſſunt, ibid. ad dicti. non facile.
Cautela pro prouiſione, ibid. in fi.
12 *Excommunicationis ſententia requirit abſolutionem, non relaxationem, & ad tempus fieri poteſt abſolutio. reſpondet iurib. aliud dicere apparentibus, uide nu. 17. de abſolutione teſtium.*
Cap. Dilectis. Cap. ad hæc quoniam, de appella. Cap. Odoardus, de ſoluti. Cap. Sacro, de ſenten. excom. Cap. Olim, de accuſa. intellectus circa ſententiæ excommunicationis relaxationem, ibidem.
13 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum.*
Sententia non eſt executioni mittenda, ſi læditur ius alterius. §. 1.
alioquin ſtatim mittitur, niſi incontinenti probetur exceptio. §. 2.
Domi quæ fiunt per alios, quàm domeſticos, non explorantur, licet apud domeſticos aliàs confingatur. §. fin. & numero 16. §. 1.
Excommunicati per ſe, & per procuratorem ſe poſſunt defendere, eod. nu. 15.
Procuratores quibus rationibus repellantur, ibid. uer. opponebat.
16 *Probationibus minus ſufficiētibus ſe partes poſſunt ſubijcere.*
17 *Excommunicatos teſtes abſoluit iudex ad tempus, & quando, & quouſque idem ſit de legatis uel ambaſiatoribus deſtinatis ad urbem, ibidem.*
Abſolutiones cum reincidentia potius uerbales, quàm reales, & ratio, ibidem.

CAPVT XXXVIII.

1 VEniens. Caſus. Vbi † variatur modus agendi, publicatis atteſtationibus, ſuper eodē capitulo teſtes producere licet. & ſunt tres principales partes. prima ponit ordinem proceſſus, & diſputationē partium ſuper receptione teſtium. in ſecunda papa interloquitur ibi, vos igitur. in tertia cauſam committit ibi, Mandamus, quatenus [*Decanatu*] erat forſan decanalis maior dignitas in eccleſia, quàm archidiaconalis, uel pinguior [*Interpoſitam*] iuſta erat hæc exceptio, Innoc. [*Ad illum*] archidiaconū [*Ad ſequi*] ſ. ſubdiaco. [*& infra*] hic fuit ſibi obiectum, quod non poterat ſe opponere: quia ſua non intererat: quia nec erat Claremon. ca-
2 nonicus, nec in dec. electus, Abb. an † verò exceptio, quòd ſua intereſt, opponi poſſit poſt li. conteſt. dicam poſt Innoc. infra de accu. ſuper his poſt prin. & no. ſu-
a pra e. ex parte, in 1. glo. [*Incontinenti* b] hoc relinquitur
b arbitrio boni iudicis forte uſque ad. 3. dies, uel plures, nec requirit teſtes ultra montes, ar. ſupra de reſti. ſpo. literas, circa finem. debet autē fundare ſuam intentio-
c nem. i. probare, qđ ſua intereſt. c nec quæritur quantū ad hoc, quòd admittatur ad cōtradicendū, quod probet ſe canonicè electum, ſed electum tantum. ſi. quod
3 no. infra de re iudi. cum ſuper, in glo. 2. petens † autem cōfirmationem habet probare ſe canonicè electum. de elec. poſtquam, & c. nihil. & petens conſecrari habet probare canonicam electionem, & confirmationem, eodem titulo, cum in cūctis. nec probat hæc decre. quòd contra electum confirmandum, vel conſecrandum non admittatur, niſi cuius intereſt: quia hic non petebatur confirmatio, uel conſecratio, ſed ſententiæ executio, quam nō impedit, niſi cuius intereſt.
4 Inno. Item ſecundū † eum no. ſententiam executioni mandandam, niſi is, qui contradicit, incontinenti probet ſua intereſſe. & hoc, cum petitur res uacans à nemine poſſeſſa, ut hic. Si uerò petitur res ab alio. ſ. uicto per ſententiam poſſeſſa, nō obſtante, qp alius dicat ſua intereſſe, uel rem ſuam eſſe, mandabitur ſententia executioni, præſtita uicto cautione per uictorem, quod ſeruetur indemnis contra aliū petitorem. ff. de rei vendi. l. is, à quo, & l. ſeq. ff. de re iudi. ſæpe, in fi. Et eſt diuerſitatis ratio: quia ubi res uacans transfertur in aliū, deterioratur petentis conditio. unde probato intereſſe contradictoris, iudex non exequitur ſententiam: ſed ubi de uno ad alium poſſeſſio transfertur, & non poteſt dici quò ad poſſeſſionem deteriorata conditio petitoris. Item ubi res eſt uacans, nō eſt qui recipiat cautionem prædictā de indēnitate. uel lex illa locum habeat, cum duo agunt contra tertium. hęc decre. quan-
d do litigant inter d ſe. ſed contra uidetur, quòd ſemper ſummaria cognitio ſit neceſſaria. ff. de re iud. à diuo. §. ſi reum, & §. ſe. illud loquitur, quando non fiebat executio in rebus petitis, ſed in alijs, quę capiebant in cauſam pignoris. & tunc quocūq; allegante ſe habere ius in re, fit ſummaria cognitio, ut ibi dicitur. ubi uerò in re petita fit executio, habet locū ſuperior diſtinctio, Inn. rationem uide de re iudi. cum ſuper, ubi idem dicam ſuper uer. præiudicio [*Opponere*] no. ſecundū Inn.
5 quòd hic dicitur, hunc Petrū ſe poſſe opponere † contra eum, contra quem lata eſt ſententia: ſed non dicitur, quòd poſſit impedire ſentētiæ executionem. dicit ipſe, qp licet iſtud hic non dicatur expreſsè, ſatis tamen uidetur hoc dictum tacitè, qp ut ex quo conſtiterit, qp ſua intereſt, non mandetur ſententia executioni, ſed retardetur: quia per ſententiam non debet fieri præiudicium abſenti & ignoranti. ff. de mino. etiā. §. fi. C. res inter alios acta, in rubro, & nigro: ſed cōtra de re iud. cum ſuper, ubi uidetur, qp is, cuius intereſt, ſibi præiudicat, niſi appellet. Sol. ibi loquitur, quando is, qui lædabatur, præſens erat tempore latæ ſententiæ: ſed nos loquimur de abſente & ignorante, alij dicunt hoc ſpeciale in beneficijs, in quorū collatione maior, quàm in alijs rebus eſt diligētia adhibēda. & hæc ſola ſolutio uidetur per iura tolerabilis. alijs uidetur, qp ſi in executione ſententiæ appareat contradictor, ſemper anteq̄ executioni

executioni mandetur, eſt præmittenda ſummaria cognitio, argu. ff. de re iudi. a diuo. §. ſi reum, & ſequen. ſecundum Innocen. remittit Hoſtien. ſupra de reſtitu. in integ. ſuſcitata. vide quod dixi de maio. & obe. c. fi. in gl. no. quod in arduis. & glo. non venientes. [*Electione*] vtriuſque, Innocen. [*Sententia*] lata inter capitulum, & decanum. forte dicebat illam ſententiam non prejudicare ſibi: quia non fuerat vocatus, vel quia nulla erat, Innoc. [*Quæſitum fuit*] cauſa abreuiandi litem, argum. C. de fideiuſſo. l. fi. [*Qui*] [Archidiaconus [*Aduerſa*] ſ. ſubdiaconus [*Principali*] bona allegat. infra e. cum in tua.
6 [*Incidenti*] ſ. quòd ſua intereſt. Inno. & hic † ſoluit contrarium ſecundum Hoſtien. de decreta. præſentata. in fra eo. titu. ubi uidetur dari optio non producenti, ſed ei, contra quem. ad idem. C. eo. l. fi. & ſupra c. proxi. illa enim loquitur, quando producti ſunt ſuper principali, & li. conteſt. hic ſuper incidenti ante li. conteſt. & eſt ratio diuerſitatis: quia primo caſu mero iure tenet receptio, quò ad ferēdam diffinitiuam, in ſecundo non. Item cum primo inquireretur ſummariè, leuior ſufficiebat probatio, quàm in principali, per quod etiam dicebant hic Pe. & Abb. quòd ſi tunc uoluiſſet reprobare teſtes, non potuiſſet propter perſonas, uel dicta, alle. C. de edicto diui Adri. l. fina de re judicata, cū Ber-
7 toldus [*Eoſdem*] mirum † videtur, quòd ijdem teſtes, qui dixerunt in exceptio. iterum teſtificentur ſuper eodē in principali. & uidetur contra illud, quod no. C. eo. titu. l. fina. & ſupra e. cauſam, quæ. i. ubi de hoc. Item aut hi teſtes inducuntur ad hoc, ut dicāt illud idem, quod in primo teſtimonio dixerunt, aut vt dicant cōtrariū. ſi ad hoc, ut dicant idem, ſuperuacuum eſt, arg. ſupra de elec. in geneſi, & ideo reſecandū, jut ſupra in proœmio. §. pe. Si uerò ad hoc, ut dicant contrarium, tunc inconueniens eſt: quia ex hoc puniendi ſunt tanquā periuri, nec eis debet credi, ut patet in eo, quod legi. & nota. ſupra eo. ſicut nobis, & ar. C. de non nume. pecu. generaliter. ſed & publicatis atteſtationibus quomodo admittentur? hoc eſt contra id, quod leg. & no. ſupra intimauit. So. ad hoc dicas, qp ſi inter diuerſas perſonas de reb. eiſdem ſit conſimilis quæſtio, ſicut eſt cū unus cohæredum pro parte debiti hęreditarij egit, vel contra eū actum, nihilominus alius cohæres aget pro parte ſua, & contra ipſum aget. ff. de ap. à ſentētia, & l. ab executore, & à ſimili dicendum, quòd teſtes ſuper uno capitulo in cauſa unius inducti, inducentur & in cauſa alterius ſuper. c. c. & idem dicendum eſt, ſi etiam inter eaſdē perſonas agatur, & teſtes primò ad unum, & ſecundò ad aliud inducātur, ita qp diuerſi ſunt fines, & effectus probationum. puta primò agebatur ad intereſſe. ſecundò agitur ad uindictā: uel primò agebatur ad repellendum aliquē à litigando, uel ad proban-
c dum agentis intereſſe. c ſecundo autem inducūtur ſup principali, vt uidelicet agenti res petitæ adiudicent. hæc enim fieri poſſunt, ſicut ſatis patuit hic, & C. de uia publi. ſeu priua. ſi quis ad ſe fundum, & arg. ſupra de elec. cū dilectus. ſi enim non obſtat ſententia inter alios lata, uel etiam inter eoſdem, quando ad aliud agitur, infra de re iudi. cū ſuper controuerſia, & no. infra de pur. cano. cū dilectus, multo minus obſtabit teſtiū receptio habita ad unum, & ad aliud. nunc productio eorum, uel atteſtationes in alio iudicio, & ad aliud re-
f ceptæ, ſecundum Innocen. f & facit hic Hoſt. pro eo, quod dicimus, teſtes recipiēdos in cauſa matrimonia li publicatis atteſtationibus: quia in ea non obſtat exceptio rei iudi. quod dic, ut no. ſupra de ꝓba. licet. §. 1.
8 Obiectioni † autem de identitate, & teſtimonij cōtrarietate ſupra factæ ſic reſponde ſecundū Inno. qp teſtis non inducitur ſimpliciter ad idem uel contrariū proferendum, ſed ut pro utraque parte ueritatem dicat, quod nouit & vtraq; pars pōt dare capitula, ſup quib. vult eū interrogari, & teſtis ſuum teſtimoniū dicet ſuper illis, & ab utraq;, quantum licet de iure, poterit dictum ſuū redargui, & perſona. hoc tamen certum eſt, quòd ſi ſecundum primo teſtimonio contradicat, nō ualebit ꝑm, niſi legitimè ſe excuſet: puta, quia aliter primo, quàm in ſecundo, & in ſenſu alio intellexit. ar. C. de non nume. pe. generaliter, & infra de accu. cum
9 dilecti. §. 2. Sed oppones, & dices, ſi priores atteſtationes ualent ad reprobandas ſecundas atteſtationes contrarias, quare non ualent in hoc ſecundo iudicio ad probationem faciendam in principali? reſpon. quia ad hoc non fuerunt inductæ, quando teſtes ipſas depoſuerunt, nec tunc ad hoc, imò ad aliud agebatur, & neceſſe eſt, qp cauſa incipiat ante, quàm inſtruatur. ad reprobationem autem ipſorum eorundem teſtiū ſufficientes ſunt: quia per eas notorium iuris eſt, ipſos teſtes periuros, & falſos, & ideo à teſtimonio repellūtur, ut ſupra e. ſuper eo. ad ſecūdā uerò obiectionē occaſione publicationis teſtiū factā reſpō, qp publicatio ipſorum teſtiū facta fuit in alio iudicio, ſ. in primo, in quo & ad aliud agebat. ideoq; non obſtat, quominus recipiātur. ijdem teſtes iterum ſuper eodē in hoc alio ſecundo iudicio, in quo & ad aliud agit: quia hoc nullo iure prohibitum inuenitur, ar. in eo, quod le. & no. ſupra de trāſla. epiſcopi, inter corporalia. §. ſed nec ad
ſi. nam & hoc edictum prohibitorium eſt. ff. e. titu. l. 1. quid autē iuris ſit, quādo ad idem inter eaſdem perſonas agitur, dic, ut no. ſupra e cauſam, quæ, ſecundum Inn. & hanc gl. poſuit etiam Hoſt. [*reſpondit*] minus bene, Inn. [*Sententia*] forte qp lata fuit ipſo ignorante [*Electione*] ipſius Petri [*Subdiaconus uius fuiſſet*] bona uidebatur allegatio, argu. 4. quæſtio. 3. ſi quis teſtibus. 19. diſt. ſi Romanorum, & tamen non eſt ita: quia ad hoc, ut
10 atteſtationes † valerent, non ſufficeret ſ vnius conſenſus, imò neceſſe eſt interuenire conſenſum ambarum
g h partium, h potuit etiam allegare aliquid ex illis atteſtationibus nō ad plenam probationem, ſed ad præſumpi tionē, i vel forſan falſum dicebat archidiaconus: quia Petrus in principali de illis atteſtationibus nil penitus allegabat ſecundum Innoc. [*Pronunciauimus*] patet hic,
11 & ſupra uerſi. cum igitur, quod in emergenti † pronūciandum eſt, de hoc. de ordi. cog. ca. 1. [*Eſſent*] quod no. hic Vincen. de tertio, cuius intereſt, qui appellat à ſententia, an poſſit teſtes producere ſuper articulis publicatis, uide in ſpec. de teſte. §. ſatis utiliter, uerſi. quid ſi à ſententia [*Principali*] ſ. electione, Innocen. [*Incidenti*] ſ.
k ſententia, & ſic aliter ſumitur hic incidens, quàm ſupra [*Non facile*] hoc dicit: quia raro interſunt alij: qui tamen ſi interſunt, probare poſſunt, ſupra de offi. or. ut iuxta, Hoſtien. [*Canonicos*] uel alios uocem habentes, ſupra de elec. ſcriptum. & c. conſtitutis [*Cautelam*] id eſt prouiſionem eccleſiæ, ne ius ſuum pereat, infra capitu. 2. ſecundum Goffr. uel aliter, ut in gloſſ. ſecundum
12 eum [*Abſoluatis*] quia † propriè ſententia excommunicationis requirit abſolutionem, non relaxationem, uel reuocationem, & reprehendit illos, qui de facto illas relaxant, licet abſolutio fieri poſſit ad tempus, ut dicam ſuper fin. ulti. gloſſ. & facit, quod no. de appella. dilectis, & ca. ad hæc quoniam. non obſtat de ſolutio. Odoardus, quod loquitur de ſententia, quam conſtat iniuſtam. non obſtat de ſententia excommuni. ſacro, quod loquitur in iudice, qui ſuum recognoſcit errorem, quo caſu ſi non contempſit, non ligauit ſententia, & ſic ſufficit reuocatio, nec obſtat decre. olim, de accu. quia quod ibi de relaxatione dicitur, reſpicit ſententias ſuſpenſionum, ſecundum Innoc. & facit quod no. de his, quæ ui, me. ue cauſa fiun. capitu. uno, lib. ſexto [*Teſtari*] quod aliter non poſſent, infra de ſen. ex-
13 com. decernimus, lib. 6. ¶ Pen. glo. † ponit duas obiectiones. & unam quæſtionem, & ſolutiones ipſarum.

¶ Vlt.gl.adiuuat textum,signat contrarium,arguit,&
14 duas obiectiones soluit.¶ *In † gl. 2.ibi.l.ulti.*] uide de fal-
sa.super eo,super ulti.glo. ¶ *In glo.3.ibi.l.à sententia*] non
appellat quis à sentētia lata inter alios, nisi propter sui
præiudicium,& tamen sine ap.tutus esset [*& ibi.§.ult.*]
si ad impediendam executionem sententię prolatę in
iudicio possessorio tibi moueo quæstionē status, etiā
sine satisdatione fiet executio.¶ *In glo.pe.ibi.§.ijsdem*] vi-
de infra de accu.de his,in glo.1.¶ *In glo.si.ibi,interrogari*]
interrogatur seruus de facto suo etiam in ciuili.& l.se-
quentes dicunt, quòd si maritus coniugem necauit,
serui, qui audiuerunt & potuerunt opem ferre, te-
nentur, si sint serui viri, uel coniugis: quia licet serui
uiri sint serui uxo.nec è conuerso, procedit tamen id,
quia sunt in eadem familia [*& ibi, Data*] sicut donatio
inter extraneos est insinuāda, sic & inter domesticos,
inter quos &c.[*& ibi. §. pe.*] si pater iussit in testamen-
to libertum accusari, ignoscitur filijs: quia non spon-
15 tè accusauerunt. ¶ *In † glo. 2.ibi , quæstio falsi*] hoc induc-
it: quia utrunque istorum reddit sententiam nullā.
¶ *In glo.3.ibi, ab excommunicatis*] ut dixit Innoc.hæc non
fuisset iusta causa: quia excōmunicati & per se, & per
procu.se defendere possunt, infra de excep.cum inter
supra de iudi.intelleximus.opponebat ergo,quòd isti
procuratores erant excōmunicati,vel illegitimè con-
stituti,uel secundum Hostiē.non fiebat fides de man-
dato,nec cauebant,uel negabatur instrumentum ma
nu publica confectum [*& ibi , integra*] in antiqua non
patet hoc.¶ *In glo.quia ad hoc,in fi.*] Ioannes. Idem Host.
16 secundum †quem patet,quòd partes minus sufficien-
tibus probationibus se submittere possunt,ad hoc in-
fra c.proxi.& quod ibi no. ¶ *In glo.sed quare,ibi respondeo*]
secundum Io.[*& ibi.fraternitatis*] hic Hostien.ad timo-
rem subornationis addit illam rationē, de qua ibi di-
xi in fi.9.quæstionis[*& ibi, Modum agendi*]concor.de re-
sti,spo.solicitè, ut ibi dixi, & uide ad hoc dictum, & ad
illud , quod statim sequitur , quod hic dixi in textu in
glo.mirum uidetur.¶ *In glo.ulti.ibi,in literis*] ibi soluitur
[*& ibi, quæstione prima*] ubi de hoc in summa, & dicam,
infra eo. testimonium [*& ibi , Procurationem*] quorum
officium est uoluntarium . & hoc uerum secundum
Hostien.nisi ex causa cogeretur,& remittit ad summā
de postulādo [*& ibi,Post appellationem*] & ideo non fue-
runt remissi ad excommunicatorem. & sic nō ob.su-
pra de offi.dele. prudentiam.§.sexta, secundum Inno.
17 per quem dicunt hic † Gof. & Phi. quod iudex absol-
uit testes excommunicatos, si per alios veritas haberi
non potest,nisi sit tale genus excommunicationis,cu
ius absolutio reseruetur papæ [*& in fi.*] uel fuit gratio-
sa prouisio secundum Innocen.dicit, quod est de con
suetudine curiæ tales indiferenter absoluere ad tem-
pus, ita.s.quod lato testimonio statim reincidant ipso
facto in eandem sententiam . & ita facit etiam de am-
bassatoribus,qui quàm cito exeunt,reincidunt.& di-
cit tales absolutiones potius uerbales , & quò ad ho-
minem,quàm reales,& quo ad deum, cum illi nec pę
niteant, nec ex corde ueniam petant, nec conterātur,
quare dicit tales absolutiones de rigore non faciēdas.
11.quæstio. 3.cum aliquis , hoc etiam repetit, infra de
excep. apostolicæ.

ANNOTATIONES.

a ¶Prima glo.Istud autem interesse quandoque est cōmune , quan-
doque particulare,ut hic,& quomodo,& in quo statu tales admit
tantur, uide Io.And.in c.1.de elect.lib.6.& c.ut circa,& per mo-
der. in Clem.constitutionem,eod.tit.

b ¶Incontinenti . Adde,quia tunc purgabit præsumptionem mali-
tiæ,glo.est in c.scisciratus,de rescrip.& ibi do.Abb,uide Bald.in
lex prædiis,C.de euic.Bar,in l.eum,qui ita,ff.de uer.obl.

c ¶Interest . ibi uide , & uide bonum tex. & ibi Bart. in l. is, à quo
ff.ut in possess.leg.& moder.in l.fi.C.de compen.& Bal.& Sali. in
l.2.& 3.C.de edi.diui Adr.toll.& in crimine enam publico audi
tur tertius ad suspendendam accusationem , nō ad probationem
criminis,uide l.si crimen,& ibi Bal.C.de ordi.cogni. facit c.si in-
dex,de sent.excommu.lib.6.

d ¶Inter.Vide Bar.in l.is,à quo,& seq.supra alleg.& plenius in l. à
diuo Pio.§.si super rebus,infra alle.& per mode.in l.fi. C.de edi.
diui Adr.tol.is autem,qui solum habet ius, & tit. personalem ad
rem,& sit legitimus contradictor,uide Bart.& doct. in l.fin. C.de
fur.& in l.eum,qui emit.ff.eo.tit.& ibi Bar.

e ¶Ad interesse.Et agebatur summariè : postea agitur plenariè . ad
idem,infra eo.cum in tua,in 1.glo.& fi.circa fin. & ad hoc quod
no.Innoc.in c.2.de ordi.cogni.in fi.& in c.solicitè, de testi.spol.
& in c.ad hæc,de appel.Bal.

f ¶Innoc.Et ad hoc uide regulam,quam ponit Ioan.Andr.post ip-
sum in c.causam,quæ,el 1.in glo.sua magna,& Bart.idem in l.sæ-
pe, ff.de re iud.& in l.si mater,ff.de excep.rei iudi.

g ¶Sufficeret.Et uide ad hoc glo.in uer.nocumentum,in c.inter di
lectos,infra de fide instr.& ibi de attesta.inter alios,an possit rati
ficari,ad hoc supra c.proxi.in fi.infra eo.c.præsentata,Bal.

h ¶Partium.Vide supra in glo. scilicet,quòd sua intererat , & facit
quod no.Io.And.in c.proxi.in sua glo.fi.& est ratio,quia attesta-
tiones issæ quo ad hoc iudicium nil ualebant.

i ¶Præsumptionem.Testes ergo in uno iudicio recepti faciūt præ
sumptionem in alio iudicio .licet nō plenam probationem.quod
an sit uerum,uide per Bart.in repet.l.admonen.ff.de iureiu.

k ¶Quam.Quia ibi in princ.c.incidens uocatur probatio interes-
se , ex eo quod dicitur exceptio incidens , opponitur etiam post
sententiam .

SVMMARIVM.

1 *Conuersi habent idem, quod fratres priuilegium.*
Iuramentum remittitur clericis , & quibus debetur reuerentia ,
ibid.ad dictio.iuramentum.Remitti non potest nisi de ambarum
partium consensu, ibid. neque ex dissimulatione, in suffra.
Consensu utriusque partis interuenire debet, ubi de præiudicio tra-
ctetur utriusque , ibid.
2 *Epilogus , & suffragium glossarum . nu.3.*
Iuramentum testium, & calumniæ remitti potest, de quo etiam nu-
mero 4.
4 *Additio glossarum .*

CAPVT XXXIX.

2 IVis quæstionibus. [a] Breue est. Et
1 ponit dictum, & casum excipit. & pars hu-
ius, infra de præben.tuis [*Ac † conuersis*] qui
priuilegium habēt, sicut fratres, de sen.ex.non dubiū,
Vin.[*Iuramenti*] erat dubitatio: quia iuramentū remit-
titur clericis.2.quæstio. 5.c. primo, de iura. calum.c.1.
& illis, quibus debetur reuerentia.ff.de iureiuran. iu-
randum & ad pecunias.§. qui iusiurandum , secun-
b dum Vin.[*Remittatur*] de consensu producentis.[b] cum
enim iuret pro utraque parte testari, ex falso testimo-
nio ipsius posset utrique parti parari præiudicium,ne-
cesse erit utriusque interuenire consensum , de regu.
2 iur.quod omnes, li.sexto. ¶ Glo.secunda † coadiuuat
textum.2.obijcit, & soluit. 3.quærit, an matrimoniali
&c.& soluit dist.4.quærit de iuramento calum. arguit
pro & contra.ponit opi.Iaco. Bal.& contrarium Mar.
¶ *In † glo. 2. ibi,l. ultim.*] uide de iureiuran. capitu.fina.
super.3.glo.ibi.§.sed quia ueremur,ubi in fin.glo.hoc
dicitur,quòd ex dissimulatione remitti non potest[*& ibi*]
Iusiurandum & ad pecunias,& §.dicit,quòd deferēs iusiurandum primo iurat de calumnia, si hoc exi-
gatur [*& ibi , §.alia*] hanc & se.uide de his , quæ fiunt à
ma.par.ca.c.ex ore, super glo.penul. ¶ *In † glo. 2. ibi, di-*
co, quòd non] secundum Tan.Vincen. Idem Innocen.&
Hostiē.& ad hoc,infra de despon.impu.attestationes,
& de spon.sicut,in fi.[*& ibi, Sed quia ueremur*] & infra de
fideiuss. constitutis [*& ibi, Io.& Bal.*] & hæc opinio ap-
probat, infra de iura. ca.c.1.li.6.[*& ibi, & eius sequaces*]
Hosti.

Hostien. hic,& supra de iura. calum.cæterum, & red-
debat rationē diuersitatis: quia sine periculo animæ
non potest committi calumnia, in quo Deus offendi
tur,respublica læditur,& ecclesia scandalizatur: sed si-
ne teste de meo tibi dare possem cessantib. prædictis.

ANNOTATIONES,

a ¶Tuis quæstionibus.Fallit hoc c.in notoriis,ubi ualet dictum te-
stis recepti sine iuramento, & absque aliquo ordine, ad hoc not.
in c.bonæ, el 1.de elect, & in c.uestra , de coha. cle. & mu. Item
nunquid si testis deponat , postea iuret, ualeat eius dictum, dic ut
no.supra e.de testi. item uide glo.2.q.5.si quis, & ibi Archi.adiu-
ratio in uirtute obedientiæ , & animæ periculo loco iuramenti
surrogatur, & uide not.supra quod me.causa, ad aures, & ad hoc
tex.in c.fraternitatis,infra de frigi. item fallit in mere deponente
de peritia,cui creditur sine iuramento, ut est gloss. sing: in l.1: de
uen.inspi.licet contra faciat dictum. c. fraternitatis , & uide scri-
pta.2.q.4.§. nullam,Bal.

b ¶Producentis. Adde etiam ab aduersa parte. uide per Domi.in c.
multis.44. distinct. & per specu. in titu. de teste. §. sequitur,uer.
quid ergo , si testis .

SVMMARIVM.

1 *Delegatus necessarius in testem remouetur à iudicando , & alius*
subrogatur, & cum causæ cognitione , nu. 3. & quibus casibus
subrogetur, nu.4. & 7. & 8.
Præbendarum donatio potest & committisse competere per priui-
legium, ibid. ad dictio. donatione .
2 *Donatio pro præsentatione sumitur hic .*
3 *Surrogatio iudicis quando fiat , & qualiter , & nu.4.& 7. & 8.*
4 *Suspensio à donatione præbendarum quo casu liceat , in fin. ad di-*
ctio. suspendistis .
Remissio causæ de uoluntate partium fit,ibid.ad dictio. procedatis.
5 *Epilogus , & suffragium glossarum . nu. 6.*
Publicationis copia non est arctanda. §. 1.
Surrogatus iudex alij quantum temporis habeat. 1.2.
7 *Additio glossarum .*
Credere ei debemus , si iurat nescire, si eius fidei committimus , ut
dicat super principali testimonium, ibid. nu.7.
9 *Index maiore deponens falsum coram minore, an per eum puniri*
possit .
10 *Hoc capitulum de quo iudice loquatur.*
In testem producere possum consanguineum meum , qui cum eum
in iudicem impetrassem, fuit recusatus, uer. unde dicit.
11 *Causarum uniuersitatem qui alij cōmisit, potest esse testis corā eo.*
12 *Post appellationem processus qui fit, nero iure tenet, quando quid*
committitur remota appellatione .

CAPVT XL.

1 DIlecto filio. Casus delegatus† ne
cessarius in testē re-
mouetur à iudicando,& alius subrogatur.
Et prima pars ponit impetrantis querelā.
secunda prouidet ibi, Ne igitur [*Flandrensem*] infra de
a concess. præben.c.fi. [*Donatione*[a]] poterat hoc compe-
tere comitissę per priuilegiū,infra de iure pa.nobis.si.
63.dist.Adrianus,& c.in synodo,secundum Gof.& fa-
cit quod no.16.q.7. in summa,in fi.& 10.dist.imperiū,
b & in spe.de præben. [b] in fi.& quod dixi, infra de præb.
2 lib. 6. ponitur hic † donatio pro præsentatione , quia
patronatum uendicabat,ut in d.decre.ulti.de concess.
præbē. & de præsentatione ad præbendas,non ad præ
c laturam . nec obst. de iure pa. nobis , [c] secundum Pet.
[*Saerdotalium*] forte annexum erat onus sacerdotij cer
tis præbēdis,ut infra de præben. significatum,uel for-
te numero uacationis, ut dicam, infra de concess. præ-
ben. proposuit : istas autē præbendas contulerat præ-
d positus,& committisse resistebat,uel e conuerso.[d] [*Ne*
3 *cessarium*] ut dicit Inno.non † credas, quòd qui petitiu
dicēm remoueri, & alium subrogari , statim sit exau-
diendus , sed præmittetur aliqua cognitio uerisimilis
coniecturæ,per quam præsumatur sibi necessarius,&
quòd de re illa ueritatem sciat . Si enim ad recipiēdos
testes nulla dilatio datur sine causæ cognitione. 3.q.3.
spacium,no.supra e.in causis,fortius desideratur cau-
sæ cognitio in hoc casu , in quo qualequale præiudi-
cium uidetur fieri parti habenti iudicem gratum . Itē
grauatur in expensis[*sibi*] præposito agenti. uel defen
denti, non curo [*Superfederetur*] hoc quando clausula
non erat in rescripto [*Loco eius*] putat Innocen. huic
4 † subrogationi locum esse , quando iste decanus no-
minatus fuisset per præpositum pro suo iudice ex tri-
bus,si tunc præpositus ignorabat decanum habere fa
cti notitiam, & facit,quod dicam super prima gl. Idē,
si corruptus fuisset procu. præpositi ad talem iudicē
impetrandum [*Post appellationem*] ad nos ex prædicta
causa interpositam [*Donatione*] per hoc uidetur,q̄ præ-
positus esset in possessione conferendi,& quòd com-
mitissa contra ipsum ageret, & quia iudices animosè
processerunt,præsumuntur ab ipsa impetrati [*Suspendi
stis*] & male, licet aliàs competat ita procedere contra
contumaces, quando de incorporalibus agitur, infra
de eo,qui mit.in pos. eum qui.Inno.[*Defectum*] s.ut lit.
non conte.quoniam,in prin.[*Procedatis*] de uoluntate
partium fuit ad istos causa remissa , quod aliter nō fie
ret.2.q.6. si quis episcopus, Inn. & infra de appel.accep-
ta.Abb. dicit hoc fuisse propter dubium huius casus
nondum iure determinatum,& facit,quod dicam su-
5 per glo.fi. ¶ Glo.2.† quærit, arguit negatiuè,soluit di-
stin.& subdist. sic coniuncto fine,aut habet duos tan-
tum,aut plures: & si plures,aut fraus &c. secūdo quæ-
rit,de criminali arguit negatiue,& soluit dist.3. uer. &
in ciuili soluit quæstionem. ¶ Gl.4.adiuuat textum.se
cundò quærit de aduocato,& soluit distinguendo.ter
tiò fortificat,& quæstionem soluit.4.quærit de delegā
te &c.ponit opi.Io.& soluit, & contrarium respon.ul.
quærit,& soluit.¶ Gl.quinta quærit,& soluit.¶ Pe. gl.
respon.per quæstionem, quantum tempus habeat iu-
6 dex iudici subrogatus,& distinguit. ¶ *In † glo. 2.ibi in l.*]
uide infra c.proxi. ¶ *In 4. glo. ibi. §. de his*] si qua in nau-
fragio sunt direpta , prouidetur damnū passo , ut quo
facilior fieri potest, habeatur probatio. ¶ *In glo.pen. ibi*
edictum] §.se.probat,ad quod inducitur ista lex.dicit,q̄
subrogatus post tria edicta solet unum edictum emit
7 tere. ¶ *In † glo. 1.in fi.*] non erat hic necessaria protestā-
tio: quia per hęc uerba non respondebatur petitioni,
uel narrationi: sed hoc dicit,quia si litis contestatio fa
cta esset,non posset petere alium subrogari.3.q.3. offe
ratur,& supra de of.dele. infinuante, Abb. nisi ex no-
ua causa , ut ibi . litem enim contestando tacitè uidet
renunciasse ipsius testimonio,nisi de nouo sciuerit il-
li factum notum esse,Host.ad hoc supra e. præsentiū.
¶ *In glo.2.ibi,adhuc credo*] idem Inno.& Host.[*& ibi, dile-
ctorum*] per quam decre. dicit Hostien. quòd † ad pro-
bandum crimen contra testem iudex non remouebi
tur [*& ibi , Non debet remoueri*] nam qui eius fidei com-
mittit, ut testimonium dicat super principali,ei crede
re debet,cum iurat se nescire.C.de testib.l.pen.4.quæ-
stio.3. si quis testibus, secundum Innocen. & infra de
donatio. inter uirum & uxo. per uestras [*& ibi , Habe-
ret alios*] quos forte uidet idiotas, uel posse repelli.
¶ *In glo. 3. in fin.*] & intelligitur hoc impedimentum iu
ris secundum Innocen. & Hostien. ¶ *In glo. male,ibi,&*
9 *prætor*] quando † maior iudex coram minore testifi-
cans falsum deponit, an per illum puniri possit, ui.de
opiniones in specul. eodem titulo , §. primo, C. uer.
e quid si is [e] qui. [*& ibi, §. si quis autem*] maximè si erat
f generalis aduocatus ecclesiæ collato sibi beneficio
ab ecclesia,infra de iureiurand.breui,Goffred. [*& ibi,*

[*Iudicet*] vbi de hoc, & supra de offi. ordi, cap.1.[*& ibi, dixit Io.*] Gof. & Innocen. [*& ibi, Qui delegauit*] hoc uerum si delegans esset ordinarius, vel delegatus, qui de-
10 legasset partem, non totum[*& ibi, Statuendum*] hoc† capitulum loquitur de iudice, qui petitur in testem super principali, ut no. supra cum à nobis, in fin. 3. gloss. [*& ibi, Committere*] Idem Hostien. ad hoc de offi. dele. iudex, lib. 6. unde dicit Abb, quòd si impetraui mihi consanguineum iudicem, qui recusatus est, quod bene potero ipsum inducere in testem: quia licet re-
g moueatur à iudicando, non à testificando g, de præ-
11 sump. literas [*Et in fi.*] dicebat Vincen. quòd† coram iudice, cui commissa est causarum uniuersitas, is, qui commisit, potest esse testis, ar. ff. de iurisd. om. iu. est receptum. ¶ *In glo. & sic eo, ibi, non cum ipsum*] Idem Vin. Goffre. Innocen. & Hostien. uide super hoc, quod dicam post Innocen. & Hosti. infra de excep. cum uene. super uer. instrumentum [*Et in fi.*] hanc quæstionem, & quæstiones præcedentis glo. uide in spe. eo. titu. §. r. d. uer. quid si impetres, & 4. uer. sequen. ¶ *In glo. ult. in fi.*] uel secundum Hostien. propriè ponitur respectu appellationis: quia ante, quàm decre. hæc emanasset, ca-
12 sus iste non erat in iure expressus, & scribebatur iudi-
h cibus, appella. re. unde processus tenuit mero h iure, sed debuit retractari per superioris officium, de appella. pastoralis.

ANNOTATIONES.

a ¶Donatione. Hic accipitur pro collatione. facit c. fi. de off. uica. in 6. & potest competere fœminæ. sed istud intellige ex priuilegio papæ. adde glo. 1. in c. imperium 10. dist.

b ¶De præben. Ibi uide Io. And. & in specu. de lega. §. nunc tractemus, uer. sed nunquid legatus, & ibi de materia ista ponit plures subtiles remissiones.

c ¶Nobis. Ibi uide Ioan. And. & plenius Pau. de Liaza. in repeti. sua de illa decretali.

d ¶Econuerso. Si uis cognoscere, quæ præbenda dici debeat sacerdotalis, & quæ non, omnis dicitur sacerdotalis, cuius canonicus debet esse ex statuto sacerdos; uide plene Ioan. And. in c. ei qui, de præben. lib. 6.

e ¶Quid si is. Ad materiam. uide Ioan. And. in c. cum inferior, in gl. 1. de maio. & obed. & in q. posita in c. cui licet, de re. iu. lib. 6.

f Si quis. Et quod dicit hic glo. quòd si pandidi secreta mea aduocato, quòd non sufficit ad eum reuocandum, dic uerum, si pandidi, nec ipse suam intentionem dixit: alias quia non de facili opi. mutaret, tunc deberet remoueri. Archi.

g ¶Testificando. Quia minor suspicio tollit iudicem, quam testem, uide glo. 1. in c. insinuante, de offi. deleg.

h ¶Mero. De hoc uer. relaxetis, in c. capitulum, de rescriptis, & in c. grauem, de offi. ordi. Bald.

SVMMARIVM.

1 *Testes recipiuntur, & publicantur aduersario citato, ne pereat copia probationis.*
2 *Patroni tempore fundationis ecclesiæ possunt auctoritate diœcesani censum ei imponere sibi, uel alij, soluendum.*
3 *Patroni si in fundatione nihil iuris sibi retinere dixerunt, quæ amittant.*
4 *Dolus non remittitur generali renunciatione.*
Patroni filij, & hæredes extranei quæ iura patronatus acquirant, ibidem.
5 *Electio prælati ecclesiæ, cui iura sua patroni remiserunt, cuius erit.*
Casibus futuris occurrendum, ibid. ad dictio. deperire, & in suffra. multa habes exempla, & nu. 17.
6 *Idonei testes qui, remiss.*
7 *Testium receptio secundum formam huius decretalis quando locum habeat, & cur sit inuenta, & numero 8. 9. 10. 17. & a definiente qui modus seruandus, num. 8. & quando non habeat, nu. 9. uer. & hæc uidentur, & quid differat à forma recipiendi secundum decretalem, quoniam frequenter, ut lite non contest. & nu. 15.*
Attestationes nullæ non ualidantur à consensu partium, ibidem, uer. & hæc uidentur.
10 *Instrumenti insinuatio facienda citata parte.*
Citatio, siue uocatio ad insinuationem instrumenti, an præsumatur, ibid.
Receptioni testium si quis citetur, ut interfit, dicitur citatus, ut uideat eos iurare, ibidem.
Testium receptio differtur patrono uolente mouere quæstionem, ibid. in fin.
11 *Instrumentum publicum quod dicatur.*
12 *Instrumentum si antiquatur, potest renouari.*
Tabellio si negetur confecisse instrumentum, qualiter probabitur, ibidem.
Comparatio literarum fit in probanda etiam manu tabellionis, & de comparatione, remittit aliò, ibid.
Taciturnitas diuturna arguit contra tacentem, ibid. in fin.
13 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 14.*
Casibus futuris prudenter debemus occurrere, & nu. 15. in prin.
Testium receptio, ne copia probationis pereat, in casu huius capituli quid differat ab ea, cum timetur mors eorum, uel absentia diuturna, & an ei sic locus in actione. §. 1. & nu. 15. 16. & 17.
Instrumenta solutionis, cogitur quis conficere, & instrumentum manumissionis, ibid. §. in gloss. 3
15 *Additio glossarum.*
16 *Testes qui non uenit ad uidendum iurare, eius pœna quæ, & licet non uenerit ad id, citatur tamen ut ueniat obiecturus in personas eorum, & dicta, ibid.*
17 *Auxilium extraordinarium non competit, si nobis ordinario subuenire possimus, etiam in casu huius decretalis.*
18 *Ad domum denũciatio requisita ab hac decretali quando faciẽda.*

CAPVT XLI.

1 Significauit. Casus ne probõnis † copia pereat, citato aduersario, recipiuntur, & publicantur testes, quos reus inducit. Et sunt duæ partes. in prima petitio. in secunda iudicis datio ibi, Quocirca [*Volentes*] denotat ipsos fuisse spontaneos [*Tempore*] quo tempore† poterant de auctoritate diœcesani imponere censum ecclesiæ sibi, uel alteri soluendum, de iure pa. præterea. 2. de censibus, quanto [*Nihil iuris*] dixerunt Ioan. & Vincen. quosdam dicere per
3 uerba hæc, patronum non perdidisse ius præsentandi, si ecclesia collegiata non erat, uel ius consensum præbendi, si erat collegiata, infra de iure pa. nobis: sed solum releuabatur dos per hoc ab omni onere, quo gra uari poterat, infra de condi. apo. uerum: ipsi tamen tenent contrarium, dicentes, quòd per hoc ipsi perdunt ius præsentandi, & requirendi aliud seruitium, & postulandi auxilium, ar. infra de dona. pastoralis. Si tamen bona dilapidantur, agere possent, argu. 16. q. 1. constitutum, infra ad rebus ec. nõ alie. si quis presbyterorum, & ff. de no. op. nun. nam reipublicæ. generali enim † renunciatione dolus non remittitur. ff. de li.
4 le. Aurelio, & filij abstinentes ab hære. habent ius pa. ff. de iu. patro. filij, & ius sepulturæ. ff. de reli. uel q̃ pater, & operæ quæ constiterunt in non faciendo, debentur extraneis hæredibus. C. de in ius uo. l. 2. C. de obse-
5 qui. lib. præ. le. libertos. sed quærit Vin. cuius† erit electio, si prælatus moritur? respon. quòd si est collegiata, collegium eliget: aliter episcopus prouidebit, supra de elec. c. 1. de conse. disti. 1. oĩs. facit q̃ no. de iure pa. c. uno, lib. 6. in prin. [*Deperire*] sed vr̃ de hoc non timendũ: quia per illos testes, p̃ quos patroni ꝓbabũt fundationem p̃sbyter ꝓbabit liberationẽ. So. dic, forte multi sciunt de fundatione, & pauci de liberatione: quia pauci audiuerunt hæc uerba. Itẽ forte patroni de fundatione habebãt instrumentum. Cautè ergo fecit presbyter, qui sibi & ecclesiæ petijt prouideri [*Idoneos*]
6 quod† collige ex no. supra e. cap. 2. in 1. glo. [*Super hoc*]

f. super tali libertate probanda [*In publica*] dixit hic In-
7 nocen. quòd hæc forma † receptionis testium, de qua sequitur, in qua non solum senes, sed omnes idonei indifferenter recipiuntur, & in qua statim fit publicatio non expectato anno, locum habet, ubi quis est in
2 possessione a iuris alicuius, quod dicit suum, sed dubitat, ne mortuis, qui huius iure sunt conscij, & ueritatem norunt, aliquis sibi in posterum moueat quæstionem, & deficientibus sibi testibus de facili posset in lite succumbere, & alius obtinere. Iustum est ergo, quod hic statuitur: quia nisi modus istius prouisionis inuentus esset, perire posset ius talium possessorum, cum ipsi non possent ab alio id, quod possident, uendicare, ut patet in eo, quod le. & no. supra de iudi. examinata, nec alios, donec eis placeret, cogere ad agendum. C. ut nemo inui. in rubro & nigro. propter hoc igitur eisdem taliter prouidetur, quòd testes sui statim recipiantur, & publicentur perpetuo ualituri, ut hic,
3 & infra e. Albericus. Quid ergo† si talis possessor actionem habeat, puta, uti possidetis, uel confessoriam, uel aliam competentem? respon. planum est, quòd in hoc casu deficit prædictæ prouisionis ratio, siue causa, per consequens & effectus, ut patet in eo, quod le. & no. infra de ap. cum cessante, in prin. & infra de uoto, magnæ, ad fin. supereest tamen ei alius prouisionis modus, ad quẽ in casibus suis potest recurrere, quod dic, ut le. & no. supra ut lite non contest. quoniam frequenter, prim. respon. §. 1. nec ob. ff. ad. l. Aquil. l. in lege Aquil. si deletum, ut dicitur in gl. sed & solennior
9 † summaria cognitio requiritur in forma decre. istius, ar. præal. l. in lege Aquil. attestationes autem secundũ formam huius præsentis decre. receptæ non uidentur ualere, si ille, qui eas produxit, contra alium agat, sed etiam tantum, cum agit alius contra eum, ut ex præmissis patet. vbi uerò recipiũtur testes secundum formam illius constitutionis, Quoniam frequenter, & ante litem conte. aperiuntur de consensu partium. in hoc casu non solum sunt in illa instantia iudicij, sed etiam ad æternam rei memoriam ualituræ secũdum Innocen. inter easdem partes tamen, siue ille agat, qui testes produxit, siue ille, contra quem producuntur; quia tunc ad istam formam conuertitur forma illius decre. sed si aperiantur parte altera nesciente, tunc nõ ualent, nisi & postea consensus partis accederet ignorantis. & hæc uidentur locum habere, ubi tenet receptio testium eorũdem, puta: quia recepti sunt ex causa, & in casu à iure cõcesso. quid ergo si in hoc casu. 1. lit. non contesta. recepti sunt sine causa? respon. tunc nullæ sunt ipso iure. & ideo quantumcumque partes consentiant publicationi, & auctenticationi eorum, nullo modo possunt ratificari, nec ualere ad æternam rei memoriam, arg. C. de iura. calum. l. 2. §. sed & quia ueremur, & in eo, quod le. & no. supra de ele. auditis. §. ipse uerò decanus, ad fi. licet aliqui contradicant secundum Innoc. quod magis placet Hostiẽ. qui etiam remittit ad id, quod dixi supra e. cum causam, super fi. gl. quæ incipit, Quia si [*monumenta*] ad æternam rei memoriã, infra e. Albericus. C. de re iudic. l. gesta. C. de do-
10 na. in donationibus [*Denunciando*] arg. quod† insinuatio instrumenti facienda sit parte uocata, de quo dicam, infra titu. 2. cum. P. & de hoc, & an præsumatur facta hæc uocatio, dicam infra capit. 2. [*Receptioni*] s. ut uideant illos iurare. supra cap. secundo, lib. sexto [*Fundatoribus*] quorum excommunicatio non impediret hanc productionem, ut dixi, de offi. dele. prudentiam, in glo. no. Innocen. in fi [*Interfint*] & si isti uellent statim mouere quẽstionem super iure patronatus, differtur receptio testium post litem cõtestatam, nisi essent
11 senes, & ualetudinarij, secundum Vincen. [*Publicum*] per manum no, uel sigillum auctenticum, infra tit. 2. cap. 2. infra de senten. excommunica. cap. primo, lib. 6. Sed & testes sufficerent, de sen. ex. sacro. sed æquè timeretur mors ipsorum, sicut principalium, quos recipi
12 mandat. & si dicis† non ne potest antiquari probatio instrumenti? Itẽ quid si post. 100. annos negetur tabellio, qui confecit instrumentum. Respondet Ho. quod in primo casu prouidebitur per secũdam publicationem, & renouationem, infra de confir. uti. uel inuti. cum dilectę. In secundo forsan extabunt plura instrumẽta eiusdem manus, per quorum comparationem poterit roborari. C. de fide instru. comparationes, de quo satis dicam, infra titu. 2. capit. primo, in 1. colum. uel præsumitur contra illos, qui tandiu tacuerunt, infra de frigidis. cap. primo, & adde, quod dicam, infra
13 c. 2. Glo. secunda † ponit. 5. differentias inter receptionem, & illam, quæ fit cum timetur mors, &c. tamen quartam reprobat, secundo glo. tractat, quòd etiam ex parte actoris locus est huic publicationi. Gl. tertia recitatur per quæstionem, an aliud remedium haberet presbyter iste. ¶ Vlti. arguit. ¶ *In† glo. 1. si quis domum*] uide ne præ. ui. su. c. fi. in fi. secunda gl. l. si. c. uide in gl. se. [*& ibi l. 1. in fi.*] hæc lex, & se. dicunt, quòd in eo, quod uenit actione tutelæ & curæ restituendum, ueniunt usuræ. si tamen nolente pupillo agere, tutor ultro cõueniat, & offerat, & consignetur, cessabunt usuræ [*& ibi, Qui tabulas*] posset esse, quòd ille, cui subtractum est instrumentum crediti, licet creditum sit solutum, conueniretur à debitore dicẽte se soluisse indebitum, & ideò eius habetur ratio, quòd in hoc interest non esse subtractum. ¶ *In glo. 2. ibi, gesta*] l. ulti. est & ibi dicitur, quòd gesta translata in publica monumenta perpetua sunt, nec iudicis morte perit publica fides ipsorum [*& ibi, in l. Aquil. si deletum*] si dico deletum instrumentum, quo continebatur mihi debitum sub conditione, ne pereat probatio, testes produco, nec fit exactio, nisi cum extabit conditio, & deficiente conditione nullas uires habet condẽnatio [*& ibi. §. & hoc uerò*] cuius mentem & partim uerba habes, supra eo. cap. secundo. ¶ *In glo. 3. ibi, pluris*] contra eum, qui habet apocham crediti, cui solui, ago, ut faciat antapocham solutionis [*& ibi, sicut dat am*] sequitur, libertatem manumissionis adimere patronus non potest. ita manumissionis instrumentum præstare cogitur [*& ibi. l. una*]
15 uide de sepul. cum liberum, in gloss. 2. ¶ *In† glo. 1. in fi.*] ff. de pigno. l. contrahitur. ¶ *In glo. 2. ibi, publicantur*] Guil.
b contra in spe. e. ti. §. nunc tractemus b, uer. alias autem, dicens, q̃ cum fauore partis fiat hęc receptio, non debet sic impediri in aliorum productione [*Cõsignantur*] quasi sub sigillo clauduntur, donec lis fuerit contestata, & tunc publicantur, & non prius [*& ibi, Non est uerum*] unde Goffr. in sum. ut lit. non contest. ante medium, & Hostien. in sum. e. titu. post prin. enumerando has differentias non ponit istam, & secundum Eg.
16 potest † esse ratio: quia in pœnam eius, qui citatur, ut ueniat uidere iurare testes, & non uenit, statutum est, quòd recipiantur, supra e. c. 2. alia igitur pœna imponi non potest, nisi potestatem habeat iur. condendi, simile no. de elec. bonæ. 2. in gl. 1. in fi. bene facit, ut lit. non contest. accedens. 1. ubi receptis testibus propter contumaciam partis, nihilominus citatur, ut ueniat obiectura in personas, uel dicta; sed uide, quod ibi dixi [*& ibi. In actione*] cum in† actoris potestate sit agere. sed cum presbyter iste posset agere, ut in gloss. se. ergo istud extraordinarium auxilium dandum non fuit, & sic contra. ff. de mino. in causæ, & supra ut lit. non conte. per totum, dicit Host. forte hoc locum c habere, ubi
c uterque potest agere, uel fauore ecclesiæ auditur presbyter, cui non expedit litigare. uel ad hoc citantur patroni, ut hoc, uel aliud rationabile possint opponere, plus sibi placet primum [*& ibi, Quandoque*] ut quando

actor habet debitorem obligatum sub cōdi. quæ posset non existere, nisi post mortem testium, qui sciunt obligationem, ut satis dixi in decre. quoniam. ¶ *In glo. ult. ibi, denunciatione*] ad † domum, si absens est, ar. infra de cle. non resi. ex tuæ, supra de eo, qui mit. in pos. c. fi.

d secundum Hosti.[d] Inn. putat, quòd si absens est, si potest hoc fieri sine periculo, expectabitur, donec personaliter sibi denuncietur, ar. ff. quæ sententiæ sine appe. l. 1. §. cum ex eo. & dicit, quòd iura, quæ dicunt sufficere citationem ad domum, ponunt casus speciales: remittit tamen supra de eo, qui mit. in pos. c. fi. superius allega. [*& in fi.*] 27. q. 1. omnes fœminæ.

ANNOTATIONES.

a ¶Possessione. Vel licet non sit in possessione: illud tamen sibi competit ex certo, uel incerto die, ante quem agere non potest, ut hic in libertate iuris patro. quia hic adhuc nulla narratio forte interuenit, & uide in l. in lege Aquilia, infra alleg. & per Bart. in l. 1. §. duæ causæ, ff. de Car. edic. & de materia ista, & an competat hæc facultas possess. hæreditatis, vide Bal. C. de diu. rescrip. l. 2. & quid in non possessore, & legatario, ibi uide.

b ¶Nunc tractemus. Contra spec. tenet do. An. Imol. & Abb. hic, & Bar. in authen. sed si quis, C. de testi.

c ¶Locum. Dic tu quòd non, quia dico, quòd regula istius decreta. non habet locum, quando potest reus uia ordinaria, sicut est in actore, quia si habet remedium ordinarium, non debet sibi subueniri per extraordinarium, ut in l. in causæ, ff. de mino. sed in materia gl. seq. reus agit quadam uia extraordinaria, & remedio extraordinario, ideo dico, quòd illud extraordinarium non tollit istud aliud, quod possit facere publicari. Bald.

d ¶Host. Vide Bart. in l. 4. §. prætor, ff. de dam. infec. facit, quod not. Ioan. And. in c. præsumitur, de re. iu. lib. 6. 1. q.

SVMMARIVM.

1 *Post publicationem attestationum nouum capitulum probari potest etiam per testes antiquos.*
Capituli diuisio, ibid.
2 *In uenditione rescindenda quæ probanda.*
3 *Pretij rei magnitudo à uenditore, paruitas autem ab emptore probari potest, uide alia de pretio, nu. 5. & 6.*
4 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.*
Tempus contractus inspicitur.
Pretium rei qualiter probetur, additio glossarum, §. in glo. 2. & quando sufficiat excessum probare, nu. 6.

CAPVT. XLII.

1 CVm causa. Casus. Post publicatas † attestationes nouum capitulum probari potest etiam per testes antiquos. Et pars huius infra de emp. & uen. c. pe. & ut ibi patet, debet dicere cum causa. Et in prima partis decisa petitio. in secunda causæ commissio. ibi. Cum igitur [*De monte*] agebat mon. re-
2 scissoria: quia in † uenditione, quam fecerat, deceptū
a fuerat ultra dimidiam [a] iusti precij, & probata hac deceptione non erat necesse aliud probari, si emptores noluissent rescindi contractum restituendo rem, & recuperando precium. sed quia empores dicebāt se uelle iustum precium supplere, ideò fuit necessaria pro-
3 batio ueri precij, de qua sequitur [*Alterutra*] sicut † enim venditor potest probare magnitudinem precij, ita potest emptor probare paruitatem ipsius [*Nihilominus*] idest non obstante prædicta productione, & publicatione [*Aliud*] licet aliud, tamē satis propinquum,
4 ut dicit Hostien. ¶ Gloss. 2. † oppo. & respon. & ex responsione aliam infert, cui respōdet. secundò quærit,
5 & soluit. ¶ *In 1. † glossi. ibi, si uoluntate*] hanc & sc. uide in cap. supra alle. [*& ibi. §. scio*] ponderato initio restituitur is, qui animo se immiscuit hæreditati paternę, licet maior factus aliquid à debitoribus exegerit. ¶ *In glo. 2.*
b *ibi, si quis*] cum bona debitoris uendenda sint,[b] consideratur qualitas rei, & quantitas redditur [*& ibi, si fundum, in prin.*] fundum minoris pro eo, quòd sterilis, pe-
c stilens,[c] uel saxosus, non alienat curator: quia per modum fructuum inuentum est præcium [*& ibi. §. sanc-imus*] res ecclesiæ pro tanto uendi debet, quantum &c. & in emphyteusi loquitur So. §. [*& ibi. §. si hæres*] rogatus restituere hæreditatem, fundo retento, æstimato fundo, quanti sine cautionis onere uendi poterat, si sufficit ad trebel. bene quidem, alias recipi & residuū. [*& ibi, Precia*] vnde non æstimatur, quanti filium meū naturalem, quem possideo, ab alio emerem, vel quan ti filium alienum, quem possideo, alter emptus es-
6 set estimatur, ergo ut seruus, non ut filius. ¶ *In † glo. secunda ibi, modo, quàm prius*] uide simile, ut per id melius hoc intelligas, Promisi tibi dare equum, si sit minoris precij. 10. florenorum: si tanti, uel maioris, promisi vēdere: agis, ut donem: satis est mihi probare, quòd ualet plus, quàm. 10. flore. licet quantitatem non exprimam, & absoluor. Si verò agis ex parte. 2. s. vt vendam,
d tunc per illos & alios [d] testes potero uerum precium probare, qui forte deponent de. 30. determinatim, & pro tanto tenebor uendere, ita in proposito satis est primò probare excessum: secundo uero probandum est uerū precium, & facilior est prima probatio, quàm secūda. nam si vendidissem librum meum pro. 10 flore. multos testes haberem, qui de ponerōt, quòd ualet ultra. 21. qui tamen de uero precio nescirent deponere [*& ibi, Quia uerò Leonis*] de hoc. 10. q. 2. hoc ius porrectum, & auct. perpetua.

ANNOTATIONES.

a ¶Vltra dimidiam. Adde tex. in c. dilecti, de empt. & uendit. & per Alex. in d. l. 2. C. de rescin. uendi.

b ¶Vendenda sint. Adde glo. ordi. in l. 2. C. de rescin. uend. & ibi per Bal. in ult. char. & per Bar. in l. precia rerum, ff. ad l. Fal.

c ¶Pestilens. Qualiter autem probatur ualor rei, uide Bar. in l. 2. C. de rescin. uend. & in l. precia rerum, ff. ad l. falc. Bar.

d ¶Perpetua. Et plenius uide Bar. in l. precia rerum, §. 1. ff. ad l. falc. & Bal. & Sali. quomodo probatur ualor rei, & quomodo debeant testes deponere, uide in l. 2. C. de rescin. uend. ubi not. plene. & ui de ad materiam Bar. in l. 1. §. si haberet, ff. ad Trebel. & omnino ui de Bal. in l. si quis in suo, C. de inoff. test. qui uidetur alleg. hoc capitulum. & hoc no. ad examinationem testis, quando dicit res est tanti, & plus.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ qui interfuere testes, recipiuntur & publicatur, & quando.*
2 *Capitulum habet iurisdictionem, & quibus casibus.*
3 *Solemnitas seruari iussa, an & quando præsumatur in casu huius capituli.*
4 *Publicatio testium qualiter fiat, & nu. 5.*
5 *Attestationibus quando credendum.*
6 *Actis, uel instrumento iudiciali credendum, excipit tamen casus.*
7 *Publicatio fit etiam litis contestationis, & instrumentorum olim confectorum, & quando, nu. 8. & auctoritate cuius, ibid.*
9 *Publicatio eius, quod in scriptum nondum est redactum, quomodo, & quibus seruatis fiat, & nu. 10. & 11. fit & eius, quod est in scriptis ibid. nu. 11. & 12. etiam procuratorij, & quando liceat, & quibus seruatis, ibid. & nu. 14. 15.*
10 *Sumpti publicatio qua ratione facienda.*
11 *Sigillum adæquatur publicæ & auctenticæ chartæ, & creditur auctentico sigillo iudicis in actis iudicialibus, ibid.*
Innocentius sibi contrarius notatur, ibid.
12 *Procuratorij & instrumenti publicatio etiam fit, quod tamen sit iam scriptum, ex causa tamen, & quomodo, & quando fides ei adhibeatur, nu. 13. & 14.*

§ 3 *Exemplą*

15 *Exemplæ, siue sumptæ quando fidem non faciant.*
14 *Publicari, uel edi instrumentum quando dicatur.*
15 *Publicationes de gestis sine scriptura an fiat uocatis aliquibus, & quibus.*
16 *In publicatione instrumenti, priuilegij, uel indulgentiæ generalis qui uocandi, & quando non ualeat sine causæ cognitione etiam per eum, qui concessit, facta, ibid. & per eam nihil noui datur, nisi dicatur, ibid.*
Cap. cum dilecta, infra de confir. uti. §. 1. intellectus.
Cap. cum olim essemus, & ex parte abbatissæ, de priuil. intell.
17 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 18. & 19.*

CAPVT XLIII.

1 ALbericus. Casus. Recipiuntur † & publicātur testes, qui interfuerunt sentētiæ, vbi per scripturam de sententia non apparet. Et in prima partis petitio. in secunda prouisio, & iudicis datio ibi, ideoque [*Matrimonij*] scilicet super ipso fœdere, non intelligas de fide tori tantum, quo casu remanerent coniunges separati. 32. quæst. 7. §. 1. & capit. 1. & 2. [*Capitulo*]
a uacante[a] † sede, infra de hære. ad abolendā. uel habeat
2 hoc capitulum talem iuri sdictionem de iure speciali: de communi secus, & sic non est contra, infra de consan. c. 1. & facit de excess, prela. accedētibus, & quod ibi dicam, & supra de resti. spo. literas, in prin. & infra ti. 1. præterea [*Vxor*] ducta post diuortium adhuc uiuente prima [*Redacta*] non dicit, recitata. potuit enim in scriptis recitari, & de eo publicum instrumentum nō fieri secundum Hosti. & Pe. remi. dabo super glo. [*Publicam*] quasi supra loquatur de publica, quæ tūc non in-
3 teruenerat [*Redigi facientes*] quid si contra hanc † publicationem iam diu factam nunc obijcitur, quod non ualet: quia non fuerunt vocati, quos res tangebat? dicunt quidam, quòd nisi aliud probetur, præsumendū est pro publicatione, s. quòd fuit solenniter, ar. C. de contrahē. stip. l. 1. & l. optimā. C. de re iudi. l. 1. C. de ap. qui ad ciuilia, insti. de fideius. §. fi. ¶ Alij dicunt. s. Vincen. supra eo. significauit, hoc non esse uerum, nisi & in ipsa publicatione hæc solēnitas exprimat fuisse ser-
b uata, ut si contineatur in ea, quòd facta fuit uocatis [b] omnibus &c. & uide formam, quæ dabet exprimi in eo, quod no. infra de fide instru. cum Petrus tabellio, & c. se. alioquin, si hoc ibi nō exprimatur, necesse est, quòd solennitas probetur: aliter non ualebit, ar. ff. de Publicia. quęcunque. §. fi. C. de proba. l. pe. C. de falsis. l. fin. nisi probetur, quòd hi, quos res tangit, præsen-
c tes fuerunt [c] ff. de uerbo. obli. Titia. §. pe. secundū Innocen. ¶ Vel potest distingui secundum Hostiē. inter tempus, & tempora. nam ita recens potest esse, quòd utens publicatione potest de facili solennitatem probare, & in hoc casu si non exprimatur in publicatione, quòd forma seruata fuerit, utenti incumbit proba tio. Sinaūt adeo antiquum sit, quòd probatio reddatur quasi impossibilis. ff. de proba. si arbiter, tunc præsumi debent omnia solenniter acta, ut impossibilitati probationis pareatur, supra de pactis. cap. fi. 22. q. 2. fa-
d ciat, & vt res potius ualeat, quàm pereat.[d] infra de verbo. si. abbate. §. contra quod fuerat, uer. hic autem sensus, cum suis concor. super quo uide, quod no. supra de cle. exc. mini. ppositi. §. 1. uer. & quod idē, & quod dixi de offi. dele. cum in iure, super gl. 1. & infra de præsump. illud. ¶ Vbi uerò forma, vt præmissum est, in ipsa publicatione sufficienter exprimitur, tunc præsumentur omnia solenniter acta, siue tempus antiquū
4 fuerit, siue recens. & no. secundum Innoc. quòd † publicatio potest fieri siue in eadem carta antiqua totū processum continente, siue in alia non solum in præsentia iudicis, sed etiam per tabellionem in absentia, dummodò appareat potestas, siue auctoritas à iudice sibi data, aliter enim non ualet, ut infra de fide instru. c. pe. & fi. debet etiam fieri iudice, uel alio, cui hoc cōmittit, pro tribunali sedente, & illis præsentibus, uel per contumaciam absentibus, quos res tangit, ut in auctē. de instru. cau. §. sed & instrumenta publicè facta, & seq. & §. & hoc adijcimus, coll. 6. de auctoritate
5 tuto. l. fin. ff. de adop. nam ita diuus. ¶ Et quando † attestationes sunt publicandæ, uocandus est notarius, qui scripsit testes, & ipsos solus recepit nec credetur ei secundum quosdam, nec etiam scripturæ suæ, si agatur coram alio iudice, quàm coram illo, huius auctoritate recepti fuerunt, nisi scriptura sua habeat inscriptionē testium. aliter enim reputatur priuata, quousque secundum hanc formam fuerit publicata, ar. in auctē. de hære. & Fal. §. fancimus, & §. si uerò absunt, coll. 1. alij verò, inter quos est Innocen. dicunt, quòd ex quo attestationes per tabelliones scriptæ sunt, & in actis redactæ, semper inter easdem personas sine alia publicatione fidem faciunt, alijs autem nec prosunt nec obsunt, ar. C. de dona. in donationibus. ff. de iureiurā. sed & si possessori. §. fi. & se. uide, quod in hoc scri
c psi in spe.[c] eo. titu. §. 2. uer. aliàs autem, in fi. quòd si attestationes inueniantur apud iudicem, quæ per tabellionem non sunt auctenticatæ, tunc hæc publicatio necessaria secundum Innocen. ar. pro & contra, infra de præscrip. ad audientiam. §. nos igitur. sed & secun-
6 dum Inn. hoc uerum † est, quòd & prætextu defectus solennitatis testiū non potest dici, quòd actis credendum non sit, uel etiam instrumento exinde per manū tabellionis confecto, nisi negentur illa acta esse, uel instrumētum, super quo uide, quod legi. & no. supra de elec. scriptum est. §. 1. qualiter autem credendum sit, dic, ut plenè no. supra titu. 1. quoniam contra falsam.
7 non solum † autem attestationes publicantur, ut præmissum est, immò & litis contestatio, nō ut ualeat ultra triennium ad procedendum in causa, sed quia ualet ad interruptionem probandam. C. de præscrip. 30. an. cum notissimi. §. imò & illud proculdubio, in fi. & de hoc no. plene, supra e. causam, quæ, secundum Inn. ru. uerò dicas secundum Hostien. quòd ualet ad procedendum etiam ultra triennium in foro canonico, licet secus sit in foro ciuili, quod dic, ut plenè no. supra de iudi. uenerabilis, & supra titu. 1. c. fi. fit & secun-
8 dum † Inno. publicatio instrumentorum, quæ tabellio defunctus nequiuit perficere, & similiter cōfectorum, sed uetustate, uel alio modo consumptorum, & potest fieri hæc publicatio tam auctoritate iudicis ordinarij, quàm etiam delegati, ut omnia hæc probantur, de fide instru. cum Petrus tabellio, & se.[f] hæc uera
f sunt, ubi attestationes, uel aliæ scripturæ minus solennes, uel consumptæ, uel deletæ publicari & auctenticari petuntur, ubi uerò non † scriptura, sed id, quod
9 sine ipsa actum est, petitur publicari, sicut & hic loquitur, tunc publicatio ita fiet. Vocabit iudex testes, qui interfuerunt sententiæ sine scriptis latæ, uel testamento, uel contractui sine scriptis confecto, & audiet ab eis ueritatem, quam de his nouerunt, & eam faciet in publicam & auctēticam formam per peersonam publicam in scriptis redigi ad æternā rei memoriam faciendam. & si prius erat in memoria hominum labili, redigetur auctoritate iudicis in scripturam publicā, & perpetuò ualituram, uel etiam in chartam non publicam, uel non auctenticam. sufficit enim, quòd au-
g ctoritate iudicis [g] facta sit: ad maiorem tamen securitatem poterit in ea contineri, quòd iudex decreuit illi scripturæ fidem perpetuò adhibendam, cōprobantur hæc. ff. de iudi. de qua re. C. qui test. fa. pos. hac consultissima. §. at cum humana fragilitas. C. de test. publicati. C. de re iudi. gesta. ff. ad le. Aquil. l. in l. Aquil. supra e.

signi-

significauit,supra de elec.quia propter, secundum Innocen. qui etiam † scripsit hic, quòd aliquando hoc facit fieri,quando unus procurator contra multos & diuersos agẽs unum solum habebat procuratorium. nam illud fecit exemplari,& in publicam formam redigi,decernens partibus presentibus & non contradicentibus eandem fidem adhibẽdam tali sumpto,quæ & adhibeatur auctentico, seu originali. & ad probandum, quòd hoc fieri possit,scripsit hoc,quòd procuratorem facere quoddam gestum est. unde potest in publicam formam redigi, & plura instrumenta possunt inde confici: quia nec unum in omnibus causis, ex quo ponitur,q multę diuersę sunt,sufficere posset, ar.& præmissarum legum,& in auctẽ.ut fratrum filij, §.illud quoque, colla.9. quod autem † dixit, quòd in scriptura non publica, & non auctentica posset fieri publicatio &c. ut supra e.gl.uer.etiam in chartam, intelligendum est, dummodò sigillum habeat auctenticum, & per hoc euidenter probatur, q auctẽtico sigillo iudicis etiam circa acta iudicialia est credẽdum contra id, quod idem Inn. no.supra e.cum à nobis, & supra tit.u.1.post cessionem,& c.quoniam contra falsam: sed quod hic dixit uerius puto. poterit ergo iudex etiam publicum instrumẽtum sub sigillo suo publicare & auctenticare sumptu eius. sed forsan † obicies, & dices, quod licet possit interuenire publicatio in factis sine scriptis habitis: secus tamen est in instrumento procuratorio, uel alio, quod iam confectum est & perfectum, & ideò nec publicatione eget. sed & quomodo fiet publicatio huius procuratorij instrumenti domino,qui procuratorem dicitur constituisse, absente & non uocato? So. nullũ ius prohibet fieri publicationẽ alicuius gesti, & plura instrumenta exin de sumi & confici,licet exinde primò factum sit,& appareat instrumẽtum publicum & originale,maximè quando ad faciendum causa subest [h],puta quia unicũ instrumentum non sufficit, ut prædictum est.hoc,inquam,nullo iure prohibetur:imò potius conceditur. ff.de edendo.si quis ex argentarijs.1.respon.& l.veluti, & insti.de testa.§.penul.ff.de test.unum testamentum. exemplata † uero non seruata hac solennitate fidem non faciunt, in aucten. ut spon. lar.§. & hoc insuper, colla.9.ff.de bono. pos. contra tabulas.l.2.§.sed tã diu. ff.de fide instru.l.quicunque:& licet † aliqui in hoc casu his uerbis utantur,scilicet q publicatur gestũ conuenientius,tamẽ uidetur dici publicari,uel edi instrumentum,quando.s.sumpto fides adhibenda decernitur ut originali, seu auctentico instrumento nec obbatid, quod supra tactum est opponẽdo de domino absente, & nõ uocato: quia ex quo procuratori dedit mandatum agendi contra plures, & procuratorium unicum exinde confectum nõ sufficit,videtur dedisse mandatum, & potestatẽ eidem procuratori, ut ipsum instrumentum procuratorium posset secundum formam prædictam facere exemplari, & multiplicari,cũ nec aliter procura. prædictum mandatum sibi factũ ualeat expedire, ar.ff.de procura.ad rem mobilem, & l.ad legatum,& in eo,quod leg.& no.supra de offi.deleg,præterea,secundum Inn.& hoc intelligas,quando procuratorium non uertitur in dubium,alioquin oporteret,quod ei primo daretur fides, quando publicaretur, ut patet in eo, quod leg.& no.supra de ele.scriptũ. §.i.cauendum est igitur hoc casu ẽt iudici,ne ei forsitã eludatur.ff. de iudi. prætor, ut ad publicationem subito non procedat,quando persona tabellionis,uel sigilla in procuratorio appensa sibi nota nõ sunt,sed ignotas alioquin multi domini uexari per instrumẽta ficta possunt,& falsò fabricata,ar.ff.de custo.re, diuus,& in eo, quod le.& no.supra de do.& contu.cum olim Daniel, de cleric. pere.c.i.2.& 3.secundum Hostiẽ.quidã secundum † Innoc.dicunt,quòd hæ publicationes degestis. s.sine scriptura habitis fieri possunt etiam partibus absentibus,nec vocatis,pro se allegantes,q nec in hac decr.quæ in hoc casu loquitur, nec in aliquo alio iure inuenitur expressum, quòd aliqui sint uocandi. sed quicquid dicant, iura superius alle. quorum ratio generalis est,sufficiunt,& ideò tutius secundũ Innoc. imò tutum est, q uocentur, & contrarium periculosum esset:quia & publicatio anihilaretur,quod dic,vt no.in seq.[k] quæstione.Quid † si sit instrumentũ,quod aliquem specialiter non tangit, sed generaliter, puta priuilegium,uel indulgentia generalis? Respõ.in hoc casu sicut scriptura generaliter tangit omnes, sic & solenne edictum est generaliter emittendum, ar.optimum,infra de clande.despõ. cum inhibitio, infra quima.ac.post.cum in tua,& in eo,quod l.& no.de sen.ex. statuimus,li.6.aliter non valebit priuilegij publicatio, nisi fieret per illum, qui ipsum cõcessit. nam si per eũ fieret,tunc ualeret,sicut & ab initio ualuisset si per ipsum fuisset duplicatum,uel etiam triplicatum.sed contra, infra de confir.utili.cũ dilecta.§.1.ad fi.sol. potest dici, q ibi non fuit emissum aliquod edictum,sed aduersarius comparuit, & fuit auditus,secundum Inno. uel dic,q licet is,qui priuilegium concessit,ex postfacto ipsum possit publicare, & sic etiã à principio potuit dare.nam & publicando nisi a iud dicat,ni. de no uo dare[f], & sic intellige, quod no. supra uer so.1.hoc tamen intelligendum est, quando nec suspectum habetur, nec de ipso refertur quæstio, alioquin nunquã sine causæ cognitione etiam per illum, qui concessit priuilegium, debet postea publicari: imo & uocandi sunt quos res tangit, & sic loquitur prædictum contr. infra de confir. uti.cum dilecta, & infra de priuile. cũ olim essemus,& c.ex parte abbatissę,& ar.in eo,quod legi.& no.supra e.causam,quę.§.1.ante fi.& supra ut lite pen.c.fi.& si in instrumentis contrariũ diceret, possent exinde magnæ fraudes, & grauia præiudicia prouenire.cum ex quo publicatio facta est,de falsitate siue suspitione priorum nihil vlterius dici posset.in publicatione uero eorum, quæ nunquam fuerunt scripta, non imminet tantũ præiudicium,licet & ibi possit multum periculum imminere, secundum Innocen. ¶ † Glo.1.no.dat simile, signat contrarium, & soluit. ¶ [l] † *glo.1.ibi,breuissimas*]alias incipit, nisi breues,ponit casus, cum causa est minima, & maxime uilium personarum, & cũ episcopus iudicat inter suos clericos. ¶ *in glo.2.in fi.*]vide supra c.significauit.¶ [m] † *gl.1.in scriptis*]idem Ioan. Vincen. Gof. & Inno. hæc uide quod no.infra de re iudi. c.ulti.li.6.in gl.5.& hoc satis terminatum uidetur per Cle,de uerbo.si.sepe,ad fi.coniuncta cum Cle.de iudi. dispendiosam[l].

g ¶Iudicis. Quemadmodum ergo in scribendo acta iudicij non requiritur appositio testium,ut no.de proba.quoniam,sic & in hac publicatione,ex quo interest iudex; quod not. uide tamen, infra eo.glo.uersi. quod autem dixit.

h ¶Subest.Vbi autem non subsit,tamen nõ uidetur,quòd notarius ex quo semel instrumentum partibus reddidit, debeat illis illud iterum petentibus dare nisi ex causa,& præmissa iudicis causæ cognitione, de quo uide Bar.in l.si quis ex argentarijs. §.fi.infra allegata,& in l.de tabulis,ff.de tab.exhi.

i ¶Hoc casu.Quando publicatur,& exemplatur instrumentum nõ in casu huius c.quia nullum erat instrumentum, sed factum solũ sine scriptura.

K ¶In sequen.Et uidetur casus expressus,supra eo. significauit,ibi, denunciamus,&c. ubi petitur publicatio instrumenti,debent citari illi,quorum interest:alias non citatis non præiudicat,ut infra de fi.instr.si instrumentum.partibus tamen præiudicat,& inter illas probat exemplatum,non alijs,quasi uigore pacti,ut & ibi no. Ioan.And.post Innoc.

l ¶Dispendiosam.Et sic uidetur uelle Io.And. quòd debeat in scriptis ferri:quia ista causa matrimonialis est de illis, in quibus proceditur de plano,& sine strepitu,ut in Clem.dispendiosam, ut iudi.in quibus omnibus debet sententia ferri in scriptis, ut in Cle. iæpe in fi.de uer.sign.& sic secundum hoc ista glo. male diceret. secundum Hostiẽ. aliter sol.vi. in ista causa matrimoniali,de qua hic, sufficit, quod iudex in priuata scriptura sententiam ferat, & ita fuit hic,quia recitata fuit in priuata scriptura,nec de ea publicum instrumentum fuit factum.ideo postea petitur publicari.sed posset dici forte, & melius, quòd tex. illarum Clem. temperatur per istã,quòd speciale sit in causa matrimoniali,ut in scriptis non lata ualeat,quoniam in ea solum secundum æquitatem. & non rigorem iuris proceditur. facit ad hoc, quod dicitur de attesta. c. innotuit,de probat.& in c.series,de testibus,& sic iste text.remanet interceptus, Archid.

ANNOTATIONES.

a ¶Vacante.Ista ecclesia Rauennas habet duo capitula, Cardinaliũ, scilicet,& canonicorum,& hic in singulari dixit c. cautius locutus est rex.in c.bonæ,lo primo,in supra ascriptione,supra de postula.præla.ubi uide Io.And.in princ.

b ¶Vocaris.Sententiæ autem talis expressio non probat illos actus, cum præcesserint dudum forte sententiam.sic & hic ipsa citatio, quæ dudum publicationem præcessit, non uidetur probari ex ista expressione,& uide Io.And.supra de probat.quoniam, super uer. quæ obiecerint,& Bar.Bald.& Sali.in auth.si quis in aliquo,C.de fi.instr.& Bar.in l.sciendum,ff.de uer.oblig.

c ¶Fuerunt.Idem no.de f.nt.in c.quoniam contra,supra de proba. in glo.fi,ubi uide Io.And.& in c.in præsentia,de renunciat.super glo.hic est,& in c.cum in iure,de off.deleg.

d ¶Pereat.Adde do.Flo.in l.2.ff.de fi.instrum.Ange.in l.sciendum, ff.de uerb.oblig.

e ¶In spec.Et uide Io.An.in c.significauit,supra eo.in glo.dixit hic Inno.uer.ubi no.& per ipsum supra eo.causam, quæ, in glo. ma.

f ¶Et sequen.Vbique plenius per Ioan.& per moder.in auth.si quis in aliquo,C.de fide instrum.

g Iudi-

SVMMARIVM.

1 *Publicatis attestationibus super eodem capitulo in causa matrimoniali testes produci possunt.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Testimonium super consanguinitate sine distinctione graduum non ualet.*
Testimonium mortuorum dictum quo casu hic non ualeant, ibid.
Testimonia, siue attestationes ualent etiam coram iudice successore, fallit in arbitro, & ratio, ibid. uer. sed nos.
3 *Testes centum per duos, uel tres, an & quando possint reprobari.*
Matrimonij coniungendi, & separandi causa est diuersa, ibid.
Testibus non creditur iniuriatis, ibid.ad dictio. iuratæ.
Iuramentum non potest remitti testificantibus, ibid.
4 *Testes in causa matrimoniali etiam nemine producente, ex officio potest index eos producere.*
Testes qui præualeant examinati super eadem re diuerso tempore, & causa, ibid.
5 *Epilogus, & additio glossarum. nn.6.*
Falsitatis probatio directa fit super eodem articulo, ibid.nn.6.
Intellectus huius capituli quis, eod.nu.

CAPVT XLIIII.

1 Vm in tua. Summa decre.ad literam, sicut ueniẽs, supra eo.ti.uel aliter,Publicatis † attestationibus super eodem capitulo in causa matrimoniali testes produci possunt. Et huius pars, infra de decimis,cum in tua,& qui ma.ac.possunt,cum in tua. Et communis diuisio.secunda ibi, Quamquam[*Accusatore*] impropriè ponitur. nõ est enim quæstio criminalis,sed mista,sicut alias,supra de procu.tuæ[*Posteriorum*]respectu eorum,de quibus sequitur[*Iurauerant*] cũ de consanguinitate, uel alio impedimento quæreretur secundum formam decre.ultimæ,infra de clan.de
2 spon.[*Distinguendo*] aliter † non ualuisset testimonium, infra c.licet. i.[*Descenderunt*] & quia non fuerunt reperti in quarto, permissum fuit matrimonium contrahi. [*Præferatur*] nunquid si mortui sunt primi, ualebit dictum eorum,quod in primo iudicio dixerũt? uidetur quòd sic,infra eo.præsentata. C.de testi.le.ulti.sed nos contradicimus,quòd nulla est uox eorum,& illa iura non tangunt hoc: quia ibi iudex ordinarius,uel delegatus succedit in locũ arbitri. unde, si ille arbiter fuisset iudex,non deberent illi testes plus recipi coram secundo,qui sibi succedit.sed quia arbiter non est tantæ auctoritatis,ideò uiuẽtibus datur optio, ut ibi: sed iste non succedit in locum primi iudicis. nec ad idem agi-
3 tur, ut dicit litera secundum Inno. & Hosti. sed † nunquid per duos,vel per tres reprobari poterũt. 100. testes? sic, supra e. ex tenore : hoc tamen arbitrabitur bonus iudex,supra e.in nostra, Hostien.[*Ad aliud*] quia primi ad matrimonium coniungendum.secundi ad separãdum [*Iudicio*]quo agitur ad diuortiũ [*Iuratæ*]nec aliter creditur,nec in hoc casu remitti potest, de hoc, supra e.tuis[*Illa eadem*] s.quòd non est consanguinitas in gradu prohibito distinguendo gradus [*quæ primò diximus*]
4 & nemine illos † producente potest iudex officio suo illos producere,infra de spon.sicut in fi.Hostien.[*Prætualerent*] etiam si numerus esset æqualis , supra de proba. ex literis , Inno. & hoc intelligit Hostien. illos plures prætualere; nisi ex qualitate testiũ aliud iudicetur, de quo remittit,supra eo.in nostra[*Repelli*]illi primi ab hac productione [*Testificata*] per illos tres, uel quattuor [*In hoc casu*] aliàs in hac causa, & tunc fortius facit pro
5 opi.Hosti. ¶Glo.1.† factum narrat, & obijcit, q quæstio non soluitur,& obiectioni respondet.¶Glo.2.tri-
6 pliciter exponit fi.& primã reprobat. ¶ *In† glo.1.in fin.*] idem Hostien. ¶ *In glo.ulti. ibi,de falsitate*] potest negari, quãdo directa probatio falsitatis fiat super eodem articulo,ut dixi.supra tit.1.licet,& patet in Cle.e.ri.testibus [*& ibi.i.*] Cum aliter agitur respectu huius tertiæ, & etiam secũdæ productionis, quæ facta est de tribus,
a vel quattuor,ad primam,in qua deposuerunt[a]. t i.ante contractum, uera potest esse hæc lectura, si habito respectu de tertia ad secundam planum est, q lectura ista non procedit. nam in secunda productione facta de quattuor, & tertia facienda de illis. 11. planum est, q non uariatur modus agendi, & q secũdorum testiũ dicta iam fuerũt publica,satis patet ex prin. c.& sic patet, q neutra istarum opinionum ualet contra veram opi.Hosti.quam approbaui,supra eo.series.prima nõ, quia directè probare falsitatem testium est producere testes super eodem arti.quia in alijs causis non liceret, in matrimoniali licet,vt ibi dixi.secunda non valet ratione prædicta,qua respectus habetur ad secundã recep
b tionem publicatã,nõ ad primam [b][*& ibi, Dictum eius*] Idem no.supra eo. cum causam, & c. ueniens.2.& uide quod ibi dixi in glo. mirum uidetur, & adde,quod dicam, infra titu.primo, præterea.

ANNOTATIONES.

a ¶Deposuerunt.In hoc c.sunt duæ lecturæ principales.ideò, ut eã clarius,quàm Ioã.And. recitem,oppo.ut uoluit opponere prima glo.in princ.de c.fraternitatis,supra eo.ubi publicatis attestationibus non licet testes producere etiam aliàs super eod.art.glo.1. uult soluere, quòd contra. loquitur,quando ad idem agitur,nec esset diuersus modus agendi ille,super quo secundo inducuntur: sed hic ad aliud & diuersimodè agitur:quia primi testes,si illi.11. primo fuerunt inducti,quando tractabatur causa summariè & de leui præiudicio,agebatur de matrimonio contrahendo,postea autem contracto matrimonio, cum producuntur illi tres, uel quatuor,& illi etiam 11.tractatur de matrimonio iam contracto dissoluendo,& sic de graui præiudicio, & cum plenariè tunc agitatur,& sic diuersificatur modus agendi,& ideò ijdem & alij testes possunt induci,ad hoc,supra eod.ueniens,& in c.causam,quæ inter.hunc intellectum sensit 1.glo.in princ.& 2.circa fi.ibi,Vel sic potest exponi.iste intellectus,ut hic dicit Io.And. ex toto non uidetur uerus,nec soluit contrarium,habito respectu de tertia productione testium illorum 11. facta in plenario iudicio ad secun-

dam

dam productionem factam de tribus similiter in plenario: sed bene soluit contrarium habito respectu de secunda productione trium testium facta in plenario ad primam de 11. facta in summario, nisi diceret, quòd hic non apparet, quòd secundæ attestationes fuerint publicatæ. non obstat ibi tex. dum dicit, quòd partes testificata didicerint: quia prima productio summariè facta fuit publicata, & pro tanto glo. 2. in princ. aliter nixa est soluere contrarium, uidelicet quòd speciale sit in causa matrimoniali, quòd publicatis attestationibus &c. quod dicit uerum secundum Ioan. quando protestatio præcessit se uelle alias producere ad improbandum &c. dic ut in gl. istud reprobatur, quia tex. loquentes de hoc, quòd in causa matrimoniali publicatis attestationibes possunt testes produci, non requirunt protestationem, ut in c. iurauit, supra de proba, & supra eo. series, & Io. 4. q. 3. testes. præterea etiam quando præcessit protestatio, idē timor subornationis subest. Io. And. tamen istud dictum de protestatione, in c. ex tenore, supra eo. quia uerum istud de protestatione, quando pars consensit protestationi, & ideo glo. postea dixit, quòd siue pars protestetur, siue non, bene potest probari contrarium: quia agitur de falsitate, & ideo diuersus articulus censetur. ista glo. dicit id, quod dixit in c. series, & non bene dicit, quia imò est idem articulus, ut no. in c. licet causam, de proba. & ex tenore, supra eo. & ideò potest dari alius intellectus satis no. ad cuius euidentiam debes scire, ut fuit tactum, quod hic fuerūt tres productiones testium. prima fuit de illis 11. consanguineis, qui fuerunt producti super matrimonio contrahendo: postmodum publicatis attestationibus secundum prædicta producti fuerunt de nouo illi 11. qui idem dixerunt, quod in primo. non obstat modò contra c. fraternitatis: quia dices, quòd illa regula fallit, quando producerentur ad confirmationem priorum, ubi nō obstat regula, Publicatis attestationibus &c. ut est tex. in c. licet causam, de probat. facit glo. in c. ex tenore, supra eod. & dicit Inno. in c. cum clamor, infra eod. & ratio est, ut ibi subdit Inno. & sic secundum hoc etiam uidetur ampliari illud dictum: quia nedum quando uenit ad confirmandum primum dictum, & primam probationem plenam, sed etiam semiplenam, ut hic fuit in summario iudicio: sed tamen tunc uideretur cessare ratio Inno. quia est quid sibi imputetur, &c. Bal.

b ¶Nō ad primam. Adde, quòd si testis dixit unum extra iudicium, & aliud in iudicio, uide Bar. in l. eos, ff. de fal. Abba. in c. per tuas, de probati.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari possint, qui partem impediunt in testibus producendis, & nu. 3.*
Testes denunciandi sunt non teneri iuramento de ueritate dicenda, ibidem.
Testes actoris si consanguinei rei impediunt, punitur reus, & ratio, ibidem.
2 *Testes in criminali debent exhiberi in præsentia iudicis, & non coguntur in criminali, nu. 3.*
Probatio ne subtrahatur, ex officio iudex prouidere debet, ibid.
3 *Experiri pro sentire.*
Defensio pro probatione, ibid.
A Pontificali officio qui est suspensus, poterit exercere sacerdotale, non è contrario, ibid ad dictio. Pontificali.
4 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 5. & 6.*
Iuramentum quando repellat à testimonio.
De aduocatum subtrahente iura loquentia trahuntur ad eum, qui subtrahit testes, ibid. in fin.

CAPVT XLV.

1 COnstitutis. Casus. Excommunicari † possūt, qui partem impediunt in testibus producendis, & denunciādi sunt testes non teneri iuramēto de ueritate tacenda, & si consanguinei rei impediūt testes actoris, punitur reus, de cuius uolūtate hoc fieri præsumitur. secunda ibi, Illos. 3. ibi, Si quis autem [*Deferret*] ideſt accusaret, Pe. [*Protestatus*] hoc fecit, ne imputaretur sibi, si suam intentionem probare non posset, Hostiē [*In nostra*] in † criminali exhiberi debent testes in præsentia iudicis: de hoc, supra e. si q. [*Officio*] no. iudicē. ex officio prouidere, ne subtrahatur probatio [*Semēdam*] præcesserat culpa, quod dic, ut infra de sen. excom. Romana. §. caueant, lib. 6. [*Impedimentum*] no. q
2 licet in † crimīnibus non cogantur testes, excommunicantur tamen impedientes, Abb. [*Non teneri*] infra de accu. olim, & de of. or. quia pleriq; Vin. [*Experiri*] ideſt sentire [*Debeat*] pœna docente [*Defensionis*] ideſt probationis, Pe. [*Pontificali*] sacerdotale igitur poterit exercere: sed non sic è conuerso, infra de excess. præla. ex literis [*Illum*] consanguineum unum, uel plures. ¶ † In
4 5 glo. respondet per obiectionem, & solutionē. ¶ *In* † *gl. 1. ibi, eum, qui*] uide de accu. olim, in glo. antepe. ¶ *In glo. ulti. ibi, prouidendū*] ubi sunt uerba, quæ hic in textu. ¶ *In*
6 † *glo. 1. ibi, à testimonio*] sed dic, q̄ esset in odium archiepiscopi, qui creditur hoc procurasse, uel saltem in eius fauorem fuit procuratū: alias secus esset. 11. quæst. 3. quisquis metu, & ff. de iureiuran. cū qui, Inn. ¶ *In gl. ult. in fin.*] & iura illa, quæ loquuntur de illo, qui subtrahit aduocatū, hic trahunt ad eū, qui subtrahit testes, Gof.

SVMMARIVM.

1 *Testes producere poterit quis etiam super antiquis capitulis, si testificata non didicit, nec renunciauit testibus producendis.*
Diuisio capituli, ibidem.
Nuncius pro procuratore, ibid.
2 *Boemiæ Rex, olim dux, eius dominium ciuitates & diœceses dilatatum, & militibus strenuis, ac diuitijs abundat.*
Satellites per seruientibus, ibid.
3 *Consuetudo inducitur ex bino, uel trino actu.*
Casus huius capituli, ibid. ad dictio. & infra.
4 *Testificata didicisse non impedit productionem testium, ubi agitur de impedimento matrimonij, sed ubi agitur de processu, & ratio diuersitatis.*
5 *Epilogus, & additio glossa. nu. 6.*
Reus excipiendo dicitur agere.
Testes inducere sæpe ante publicationem, & post eam nisi didicerit testificata, licet. §. 1. iuncta glossa.

CAPVT XLVI.

1 COnstitutis. Casus. Qui † testificata non didicit, nec renunciauit testibus producendis, etiam super antiquis capitulis testes producere poterit. prima pars ponit formam processus, & grauamē appellantis. secūda dat iudicem ibi, Man. qua. [*Nuncio*] ideſt procuratore. ad hoc de procu. petitio: quia nuncius non sufficeret ad causam, supra de elec. bone. i. se-
2 cundum Hoſt. [*Regis*] hodie, olim ducis: & dicit † Ho. quia nō habet iste rex, nisi unum episcopū in regno. s. Pragēsem, de quo sequitur. posset dici rex sine regno cū careat prouincia cōpetenti, de qua. 6. q. 3. scitote: fatetur tamen, q̄ diuitijs & strenuis militibus abundat, & q̄ hodie ipsius dominium est ad multas alias ciuitates, & diœceses dilatatum [*Ad ipsum*] s. episcopū [*Satellitibus*] i. seruientibus [*Eiusdem*] uel principis, nō curo. sed Pe. & Abb. dicūt de principe patriæ, in antiqua qui sa-
3 tellites [*Ei*] s. dominæ [*Bis, uel ter*] deduxerunt † ergo in
a consuetudinem. C. de epi. audientia [a] l. 3. 25. q. 2. ita nos [*Ingressum*] loci in quo sedebat episcopus pro tribunali [*Appellationem*] quā forsan emisit coram episcopo per procuratorē, uel extra iudiciū propter metū, infra ca.
b fin. [*Appellari* [b]] & sic bis [c] appellauit [*Et infra*] G. Na. & Hoſt. intelligūt, q̄ mulier super ap. iudices impetrauit, qui processum episcopi cassauerunt, contra quorum processum iudices impetrauit. Inno. dicit, q̄ princeps impetrauit iudices super confirmatione sentētiæ episcopi, & cōtra utrunq; processum mulier iudices impetrauit, corā quibus super illis processibus fuerūt obtētæ istę literę ad illos, uel alios iudices [*Idoneum*] supra e.
4 cum olim [*Super processu*] no. q̄ hæc litera † non probat, q̄ didicisse testificata impediat productionem testiū, ubi agitur de impedimento matrimonij, sed ubi agit
d de processu, [d] & potest esse duplex diuersi iuris ratio secundum

secundum Hoſt. prima: quia si iudex non seruauerit ordinem iudiciarium, dummodò ueritatem secutus fuerit, non obest animæ, de dolo & contu. c. 1. de iudi. dilecti. secūda: quia obijcere contra processum est de iuris apicibus, & non posse post publicationem testes producere, est etiam de apicibus. his ergo utens in primo, meritò illos recipiet in secundo, ut non possit super eo producere testes, ex quo testificata dedicit. ter. quæst. 8. cuius in agendo [*prius*] ad probandum super
5 principali, uel aliter, ut dixi in decisa. ¶ Vltima † gloſſ. quærit, & soluit, & finis soluit aliam quæstionem. ¶ *In*
6 *glo. ulti. ibi. l. ulti.*] uidebis, infra e. præsentata. ¶ *In* † *glo. 1. in fi.*] & reus excipiēdo dicitur agere. ff. de proba. in exceptionem. ff. de excep. l. 1. ¶ *In gl. ulti. ibi, attestationes*] de hoc in spe. e. ti. §. satis utiliter, uer. sed nunquid [*& ibi, testes*] Idē Guil. in spe. de teste. §. satis utiliter, uersi. quid si publicatę. dicit tamen quòd Clemēs defendebat cō trarium, ad hoc, supra æ. causam. 2. & c. uenisset. & c. de testibus, & Hosti. in sum. eo. ti. §. utrum, uersi. dicas igitur, etiam tenet contrarium, quod credo. dictum autem. G. posset esse uerum, quādo iudex me inscio, uel inuito faceret publicationem [*& ibi, Renunciauerit*] Idē,
e si renunciauit, [e] si testificata non dedit secūdum Azo. ut no. in summa, e. ti. in ulti. col. & de hoc in spe. eo. ti. §. ulti. uer. antep. & quod supra. e. intimauit, &. c. cum uenisset, in glo. dicit hic Inno.

ANNOTATIONES.

a ¶Audientia. Ibi uide, & uide glo. in c. monasterium, infra de uita honesta. cle.
b ¶Appellari. Quia primo à quodam forte grauamine, & demum à diffinitiua, quod ponit, ut no. gl. quæ incip. no. Inn. in Cle. prima, de dolo & contuma. uel etiam ab eodē actu bis appellauit, quod an possit, uide Bar. in l. cum procu. §. si domino. ff. de no. ope. nun.
c ¶Et sic bis. Et sic not. quòd per appellationem in diffinitiua quis non uidetur recedere ab appellatione ab interlocutoria, de qua in c. i. de do. & contu. in Cle. Bal.
d ¶Processu. Idem uidetur sentire glos. 2. ex quo not. quòd priuilegium etiam principalis non extenditur ad emergens in illa.
e ¶Idem, si renunciauit. Vide per Imo. & Cardi. hic, & per do. Feli. in c. fraternitatis, ante fin. uersi. modo quæritur, supra eod.

SVMMARIVM.

1 *Testimonium de auditu in causa matrimoniali non ualet ad probandam consanguinitatem, nisi duodecim, quæ hic ponuntur, interuenerint, & quæ sint, nu. 4. & 5. & in quibus recipiatur gradibus.*
2 *Consanguinitatis probandæ quæ communis olim forma fuerit, & quomodo probetur à teste, nu. 7. & 11. uer. Hoſt. contra. & 12.*
De auditu proprio testimonium competens, & quibus casibus de auditu etiam alieno ualeat. §. nu. 1. 2. & infra nu. 3.
4 *Infames repelluntur à testimonio ut suspecti, & qui habent ab eis causam, ad dictio. Ab infamibus.*
Auctori si fides non datur, nec eis, qui ab eo audiuerunt, ibid.
5 *Testis non iurat per procuratorem.*
6 *Iuramentum pro iurato testimonio.*
7 *Nominatio non sufficit, ut consanguinei dicamur, nisi sic nos habeamus.*
8 *Gradus cognationis pauci sunt diuina lege prohibiti, & qui sint, ostendit alibi tractari.*
Pro matrimonio iudicandum in dubio, quando de impedimento canonico agitur, ibid.
Dubium in matrimonij impedimento quando dicatur, ibid.
Matrimonium coniungere etiam contra statuta diuina periculum, ibid. in fin.
9 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Vitam cognatorum ultra septimum gradum uerum natura consistere non patitur, in prin.
Senibus in dubijs & antiquis maior fides adhibetur. §. 1.
Pro uno solo reputantur, qui causam habent ab uno. §. 2. & numero 11. §. 1.
Dignitatis portæ non patent infamibus, & notatis, §. 3 & numero 11. §. 3.
11 *Additio siue supplementum glossarum.*
Infinitum quod est, uitandum.

CAPVT XLVII.

1 Icet ex quadam. Ponit † cōcilium. 12. sine quibus ad probandam consanguinitatem in causa matrimoniali non ualet testimonium de auditu: quia primo ponit. 6. quæ respiciunt personas. secundo illa. 6. quæ respiciunt dicta. 2. ibi, Testes autem [*Necessitate*] si. 35. questio. 1. cap. pri.
2 [*Communem* † *formam*] quæ est, ut testes dicāt, quæ nouerunt, & quibus interfuerunt. 3. questio. 9. testes, & §. de his. 11. q. 1. sed iudex. C. de episcopis, & cle. auctē. sed iudex, Gof. [*Gradibus*] in alijs igitur impedimentis matrimonij non recipietur testimonium de auditu auditus nec habebit locum, quod sequit, de auditu uerò proprio, eo quòd illo sensu percipitur, competens est te-
3 stimoniū. supra. eo. cum causam [*Propter* † *breuem*] hic exprimit necessitatem, de qua prædixerat: quia ultra posse nemo, infra de re. iur. li. 6. inpossibilium, & idem ubi esset eadem ratio, ut in aqua pluu. ar. ff. de proba. si arbiter, & idem uidetur in omnibus antiquis factis, de quibus testes non possunt haberi, ut ualeat testimonium de auditu cum fama, & adminiculis, supra eo. pręterea, supra tit. 1. c. antepe. ff. de proba. census. ff. de
a aqua. plu. ar. l. 1. §. fi. & l. in summa. §. item Labeo [a]. ff. de aqua quotidiana & estiua. le. hoc iure. §. ductus aquæ, Hosti. [*Septimum*] imo nec ad quartum: minor tamen difficultas est in illo [*Experimentis*] infra de electione, quàm sit, lib. 6. [*Coniungia*] quæ propter testimonium de auditu male disiuncta fuerunt, Gof. [*super hoc*] s. super gradibus consanguinitatis, uel affinitatis probandis [*excedat*] infra de consanguinitate, & affinitate, non
4 debet. quæ fuit eiusdem concilij [*Graues*] hoc † est primum [*Ante litem*] hoc est secundum [*Testificata*] ideſt quæ testificantur [*Ab antiquoribus*] hoc est tertiū [*Duobus*] ecce quartum [*Ab infamibus*] hoc est quintum. cū enim infames repellantur, infra eod. testimonium, ut suspecti, supra e. in literis, ergo & habentes causam ab illis, ut sequitur, & est contra id, quod dici consueuit, quòd personalia uicia non concomitantur successores, supra de iud. quia. V. sed hic non est successor, sed testis, cui fides non adhibetur, ex quo non adhiberetur auctori, secundum Hosti. [*Nec tamen*] hoc est. 6. [*Si unus*] bonæ famæ [*A pluribus*] etiam bonæ famæ [*Infames*] plures ab hominibus pluribus [*cum secundum*] respicit, quod dixit de uno [*Et ac.*] respicit, quod dixit de infamibus [*Testes autem*] uidimus, quæ requiruntur quò ad personas, uideamus quæ requirantur quò ad dicta
5 testium [*Proprio*] no. Pe. per † hanc literam, quòd testis non iurat per procu. [*Quòd ad ferendum*] hoc est primū, quod requiritur quò ad dicta, quare si hoc non expri
b mat, testimonium [b] non ualebit, secundum Hoſt. qui dicit; & Pe. post eum super omnibus hoc expesis testes quoslibet interrogandos [*Personas*] hic est secundum [*Demostratione*] ff. si cer. pe. l. ult. certum, Ioā. [*Et ab utroque*] hoc tertium [*Et in suo*] hoc est quartum [*Iura-*
6 *mento*] i. iurato † testimonio [*Et credere*] hoc est quintū [*Sed nec tales*] hic addit sextum [*Personas*] sup. in prædictis gradibus. & per hunc uer. dicit Hostien. reprobari opinionem Io. de qua in glo. [*Se habere*] sic uocando, & sic adiuuando, & tales se reputando, arg. supra tit. 1.
7 per tuas. & est notandum, quòd † testis non habet probare ueritatem consanguinitatis, sed q̄ sic se habebāt, & dicit Pe. quod non sufficit nominatio, nisi se sic habeant [*Tolerabilius*] Respon, quæstioni: quia quis dicere posset, si omnia prædicta requiruntur ad unguem,

ergo

ergo nunquam matrimoniū seperabitur, respon. [*Hominum*] pauci † enim gradus sunt prohibiti. l. diuina, &
8 qui sint illi. no. de rest. spo. literas, in prin. & infra de diuor. gaudemus. & no. quando de impedimento canonico agitur, semper in dubio pro matrimonio iudicādum: & nocat quo ad hunc casum Hostien. dubium, quando deficit unum ex 12. numeratis supra [*Separare*] vt dicit Hostien etiam in coniungendo contra statuta diuina est periculum. unde nec papa dispensat, de
9 resti. spo. literas in prin. ¶ Glo. 3. † respon. per quæstionem. ¶ *Glo. quia ille*] primo reddit rationē textus. secundo quærit, & arguit, & soluit. 3. soluit ad dubium. 4. arguit, inducit si. alle. contrarium, & soluit. ¶ Pe. gl. quærit & soluit, iterum quærit, & ponit opi. Io. & contrarium soluit. ¶ *In † glo. 2. ibi, non facile*] ultra septimū gradum rerum natura cognatorum viram consistere nō
21 patitur. ¶ *In glo. 4. ibi. §. rogo*] hanc & se. vide, supra e. licet super. 3. glo. [*& ibi. l. ult.*] cum quæritur de deponendo testamento senex iuniori, honorabilior inferiori. masculus fœminæ, ingenuus libertino præfertur [*& ibi, si quæsitum*] uide de sortile. ecclesia, super ulti. gl. [*& ibi. si chorus*] vide supra ti. 1. cum causam, super glo. 2. ¶ *In glo. quia ille, ibi, cui fundus, in fi.*] si alicui sub conditione legatur, omnes succedentes in locum illius habentur loco unius. ¶ *In gl. personis ibi, neq; famosis*] sequit. & notatis & quos scælus, aut vitæ turpitudo ingnat, & quos infamia ab honestorum cętu segregat, dignitatis porțæ patebunt [*& ibi. l. una*] ibi dicitur. q. infames, licet nō
31 fungantur honoribus curialium. vel ciuilium munerum uocationē non habent. ¶ *In † gl. qui etiam, ibi, sciunt*] i. scire pratiuntur. ¶ *In glo. quia ille, ibi, uno solo*] ar. ad quæsitum de duobus patronis. quorum unus reliquit plures filios, c alter unum solum. de hoc dicam, infra de iure pa. c. 1. & expeditum est in Cle. e. ti. plures [*& ibi, cum fundus, in fin.*] §. de rescrip. pastoralis. in prin. Gof. [*& ibi, infinitum*] quod est vitandum, de rescrip. c. 2. li. 6. & est si. quod no. 2. q. 7. quærendum, in gl. 1. [*& ibi, Obiectio*] Host. contra. maximè, cum non de facili scire possit testis, à quo. vel à quibus habuerunt illi, qui sibi detuletunt: nec hoc prætextu est probatio angustāda, dummodo honesti sint testes [*& ibi, Duobus ad minus*] Idem Host. qui plus dixit. f. non sufficere, q. unus testis audierit à pluribꝰ, & alius ab alijs pluribus: sed requiritur, q. ijdē plures audiuerint ab eisdē pluribus, & redeundo ad gl. cuius dictū Inno. fatetur tutius, dicit tamen sufficere, q. plures sint principium huius auditionis. nec est necesse, quod quilibet testis hoc audierit à duobus [*& in fi.*] secundū Io. & non per accusatores, sed per testes & c. infra de simo. per tuas. i. & vide quod hic dixi in textu. ¶ *In gl. ar. quòd in fi.*] de hoc. j. de pur. ca. c. pe. in glo. pen. ¶ *In glo. personis, in fi.*] infra de reg. iur. in regula pe. li. 6. ¶ *In glo. sed nunquid, ibi, Ioannes dixit*] hoc & 35. q. 6. de parentela. 2. & Gof. & Phi. hic, & Inno. supra eo. series [*& ibi, concedebat Io.*] & ꝑium dicentes uocat cœcos. Sed Ho. dixit eum cęcum: quia per gl. capitaneam uoluit destruere textum [*& ibi, Series*] per quod
12 dicebat Vin. q. ad directam probationē consanguinitatis inter cōiugatos computari oportet ex utroq; latere. Sed ubi indirectè quæritur de impugnatione, vel approbatione certi gradus, illud potest fieri per illos, qui sciant illū gradum tantum [*& ibi, Non credo*] Idem Bar. Brix. dubitando tamen, in pæall. c. de parentela, & Ho. hic, ad quod optime facit secundū eum, infra eo. uer. sed nec tales [*Et in fi.*] dic opi. Io. & sequacium uerā esse, quando testes perhibēt testimonium de scientia. opinio uerò Ho. & sequacium uera est, cū perhibent testimoniū de auditu, rationes utrorunq; hanc distinctionē probant. ¶ *In glo. ult. in fi.*] citra illud, super quo deponunt, & de quo quæritur, secundum Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶Item Labeo. Ibi uide Bar. & 10. An. in c. ueniens, de uerbo. signi. lib. 6. Adde Archi. lib. 6. Adde Archi. in d. l. in summa. §. item Labeo. alleg. hic, & 3. q. 9. §. de his, & uide nota. supra eo. præterea, & Bal. in auct. quas act. C. de sa. san. ec. in fi.

b ¶Testimonium. Et tamen quiliber testis in suo iuramento hoc exprimit, quare superfluè uidetur in testimonio repetendo, uide in c. fraternitatis. in glo. fin. supra eo.

c ¶Plures filios. Scilicet an illi plures pro uno reputentur. & scias, quòd materia est profunda, an insol dum ista iura transeant ad quemlibet hæredem, an diuisim pro portionibus hæreditarijs; uide plenè Bar. in l. eadem. §. Cato. ff. de uer. oblig. & quod dixit hic tex. non sufficere, quia test. s aud. uerit ab uno, sed à pluribus, intelligitur, quando ab illo, à quo isti audiuerunt, pendet & oritur probatio veritatis, ut hic per rationem tex. ibi, Cum suis &c. secus, ubi ab illo, à quo audiuerunt, pendet & oritur ueritas, nō probatio tantum uaritatis; hoc uolunt glo. notabilis in l. si arbiter. ff. de probatio. & ibi Cy. in addi. & Ric. Malum. & uide in c. ueniens, de uerbo. signi. fi. lib. 6. per Ioan. An.

SVMMARIVM.

1 *Testes post publicationem ad petitionem producentis interrogari non debent, nisi in casibus, & quibus, ibid. & nu. 2.*
2 *Dolus, & negligentia hic æquiparantur, alibi differunt, & quando, ad dictio. negligenter.*
Prætermissum quod est ab examinatore testium, restaurandum est, ibid. in fin. & nu. 6. & 10. 11. 12.
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 4.*
Interrogat iudex, ubicunque mouet æquitas, in suffra.
5 *Additio glossarum, & nu. sequen.*
Articuli, & interrogationes dari solent in causis, & à quibus, & quid conducant producti, ibid. & nu. 8.
6 *Omissio alicuius articuli, uel interrogationis quando suppleri possit, & quando reliqua uitiet, & nu. 2. & 10. 11. 12.*
7 *Interrogationes, quæ fieri debent testibus, non debent dari producenti testes neque à parte, neque à iudice, & ratio, quod si iudex faceret, peccaret mortaliter.*
Interrogationes ipsæ cur inuentæ, ibid. in fin.
9 *Testes super quibus iurare facere debeat iudex, & quibus casibus ualeat, quod extra articulos deposuerunt.*
10 *Testes quando iterum interrogabuntur super omissis, & nu. 11. 12. & supra num. 2. 6.*
11 *Hæc constitutio de quorum prætermissione sit intelligenda.*
12 *Supplere iudex potest in interrogatione testiū, & quæ, & nu. 11.*

CAPVT XLVIII.

1 PEr tuas. Casus. Testes † post publicationem ad petitionē producentis interrogari non debent, nisi quando super omnibus capitulis non deposuerunt. Cōmunis diuisio. 2. ibi, vos igit [*Tribus mensibus*] factum narrat [*Interrogari*] super antiquis capitulis [*A principio*] idē, si modò daret noua capitula, pertinentia tamen, quod dic, vt supra eo. fraternitatis [*Cæteris capitulis*] approbatis per iudicem, Egi. habes nic
2 unum casum, quo post publicationem attestationū
b recipiuntur testes. quoidam alios no. hic Abb. de his plenè dixi supra e. fraternitatis, in nona quæstione [*Negligenter*] æquiparantur hic dolus, & negligentia: alibi differunt. f. cum de illorum pena quæritur, de elec. nihil est, de crimine fal. ad falsariorū, in fi. [*Prætermissum*] à receptore, & examinatore testium, & ideo restaurādum est. 8. di. quæ contra. ff. e. quæsitum scio, Hostien.
3 ¶Glo. 1. † ponit rationem dicti, & subdit uerum intel-
4 lectum, reprobans morem quorundam. ¶ *In † gl. 1. ibi, ubicunq;*] quæ licet inducatur communiter ad interrogationes partium: tamē generaliter dicit, quod iudex,
5 ubicunque mouet æquitas, interrogat. ¶ *In † glo. 1. ibi, testes interrogari*] in causis etiam de consue. is; qui producit testes, dat articulos, quos probare intēdit, & aduersarius dat interrogatoria, super quibus petit illos interrogari. iudex ex articulis, & interrogatoriis pertinentia recipere debet, impertinentia repellere. C.
b de probatio. ad probationem, b & in dubio potius admittat,

6 admittat, ꝑm c Host. Si ergo † in examinando aliquis ar-
c ticulus, uel necessaria interrogatio sit omissa, non obstante publicatione, petitur à iudice, ut iterum interroget, ut quod omissum est, restauretur. 8. di. quæ contra, ꝑm Vin. Gof. Idem G. in spe. eo. ti. §. nūc uidendū, in fi. nam res nō diuisa diuiditur, aliis in diuisione manentibus, ff. communi diui. l. 3. §. 1. Sed si prætor de singulis non quæsierit in transactione alimentorū, licet de quibusdam quæsierit, nil ualet. ff. de transactio. cū
7 hi. §. si prętor, secundum Vinc. qui etiam dixit † interrogationes, quæ fieri debent testibus, non debere dari producenti propter subornationis timorem, sed iudici, qui debet illas moderari, & de his, infra eo. cap. 2. lib. 6. in glo. interrogatoria. & idem hic Innocen. dicit tamen, quòd non peccaret dans copiam interrogatoriorum parti producenti: sed Hostien. fatetur hoc uerum de parte, quæ in hoc potest sibi præiudicare, sicut & posset in tota causa. C. de pactis, postquam. fatuè tamen facit pars hoc faciens. & si iudex hoc faceret, grauiter peccaret, cum hoc nil sit aliud, quàm partem producentem munire in instructione, & subornatione testium, ut concorditer ad interrogata respō
8 deant, ne posit falsitas deprehendi, ad quod inuenta sunt interrogatoria, & non ad instructionem recipientium tantum, de quo remittit ad sum. eod. ti. §. super quibus, sub. §. & cuncta, uersi. hoc inquisitorium. expedit † autem producenti sic dare articulos: quia mul
9 ta in probatione necessaria, aliter possent omitti, ei, contra quem producuntur, expedit, ut interrogatoria formet, ut est dictum. ¶ Dicit † autem, quòd iudex faciet testes iurare super articulis datis, & super tota causa, ne si aliquid dicant extra articulos, dicantur deposuisse non iurati, supra eod. de testibus. & idem Guil. in spe. de teste. §. sequitur, uersi. illud. Iacobus de Areti. in l. 1. C. qui legi. per. & ibi per Cy. in fi. distinguit aut deponit testis super alia re, uel causa; & non ualet per l. alleg. supra de testi. in glo. 1. aut super re, de qua agitur, sed aliter, quam dicant capitula; & tunc si iurauit super capitulis tantum. non ualet, ut supra. Si ue
10 rò iurauit super tota causa, uel respondere ad interro-
d gata, ualet, infra de accusa. cum d dilecti. Dicebat † autem Innocen. quòd si testes iurati super articulis approbatis, super quibus iurauerunt, non deposuerunt, cum tamen substantiales essent in tantum, quòd eis non probatis pars producens obtinere non poterat, tunc iterum interrogabuntur. Si uerò non fuissent approbati, & index ex certa scientia super ipsis interrogare nollet, credens, quòd ad causam non facerēt dato quòd facerent, iterum non examinabuntur, cū hic non posit notari; nisi iuris ignorantia, uel negligentia id examinandi cum peritis, quos si consuluisset, de facili id cognouisset. C. de ingenuis manu. si auiam, secundum Innocen. sed Host. hoc putat uerum, quando iudex non errauit: aliàs per iudicis officium
11 subueniendum est. dicit † etiam Innoc. hic loqui de articulis partis producentis, non de interrogatoriis partis, contra quam producitur, quæ sapiunt circunstan-
e tias, puta loci, & temporis e de his articulis intelligit, qui tangunt principale, uel ei sunt annexi, uel sub eo potius comprehenduntur, sicut super articulo de prę scriptione formato quærendum est de titulo, bona fide, & continuatione tēporis, siue petat hoc pars, uel non: aliter repetentur testes: quia si iudex nō interrogauit de his, satis patet ipsius culpa, cum in iure sit scriptum, quòd sine his præscriptio non procedit, ut patet de præscrip. uigilanti, & c. illud, & c. si diligenti. de his igitur debuit quærere iudex, ad quem spectat examinatio. unde si hoc omissum fuerit, sibi imputabitur, & non parti. adde, quod dixi, supra capi. fraterni-
f tatis; nec testibus, qui forsan nesciunt omnia, quæ de iure necessaria sunt ad probandam præscriptionem. nā & rusticis, & militibus, & multis aliis licet ius ignorare, ut ff. de probat. cum de indebito. §. sinautem is,
12 qui. nec † dicas, quòd in his iudex suppleat de facto: quia ista non sunt facti, sed iuris, cum ex actis in quibus eum patet admissum ad præscriptionem probandam, pateat hoc includi de iure, de quo supplere potest; de hoc, supra de postu. præla. bonæ, prim. & idem Hostien. [*& ibi, Facta est*] forte facta erat publicatio: quia aliqui fuerant interrogati, aliqui non [*& ibi, Faciendas*] de hoc, supra titu. 1. in præsentia, in 4. gloss. in auctē. eo. ti. §. illud, in glo. imo uidetur [*Et in fine*] ex-
13 pedit † ergo iudicem habere gratiosum; sic de offic. delega. consuluit.

ANNOTATIONES.

a ¶Recipiuntur testes. Adde Bar. in l. 4. §. hoc autem iudicium, in 3. q. ff. de dam. infec. & late Inno. & alios in c. clamor, de testi.

b ¶Ad probationem. Si. dicit glo. in uer. rationabili, in ca. ut debitus, de ap. fa. nota. jn c. quamuis, de elec. li. 6. & uide no. per Ioan. An. in c. cum contingat, de offi. dele. & glo. in uer. literæ, in cle. constitutus, ubi ponitur de istis arti. quando sunt impertinentes, Bald.

c ¶Secundum. Saltem cum protestatione, saluo iure impertinentium: & non admittendorum, de quo uide de offi. dele. cum contingat, in glo. 3. & super illa Io. Andr. & scias, quòd eo ipso, quòd iudex super articulis testes recipit, eo ipso uidetur articulos admisisse; uide in decisione Rotæ, conclu. 113. & 421.

d ¶Accusatum. Vide Bar. in auctē. at qui semel, C. eo. ti. & ibi Bal. & Sali. & Inno. in ca. 2. de confes. in glo. ma. Io. And. uersi. alij dicunt; & ad materiam facit, quod no. Bar. in l. si duo. §. idem Iulia. ff. de iureiuran. & uide Bal. in l. presbyteri, C. de epi. & cle.

e ¶Temporis. Facit, quod nota. glo. quæ incip. causam quæ: & super illa Ioan. Andr. supra eo. cum causam. quia omissio istorum non iuuat dictum testis.

f ¶Fraternitatis. Vbi uide in 4. q. & Barto. Bal. & Sali. in auct. at qui semel, C. eo. ti.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis hæc de eodem, quod alia, loquitur, facto.*
Testes super principali productos reprobare licet, & reprobatorios iterum reprobare, ulterius autem minime, ibid. nisi per instrumentum, nu. 4. in fine.
2 *Super reprobatione dictorum testium non procedit hæc decretalis nec in reprobatione instrumenti, nu. 4.*
3 *Reprobationes testium odiosæ.*
In reprobationibus dilationes breues, & qualiter dētur, ibi. & n. 7
In infinitum quod tendit, uitandum, ibid. & in suffragio. nu. 6.
4 *Casus non prouisus relinquitur cōmunibus regulis, uer. casus ergo.*
5 *Epilogus, suffragium, Litium finis ut sit, lex prospicit. nu. 6. & additio glossarum, nu. 6. & 7.*
Æqualitas in reprobatione seruatur actori & reo, & supra num. 3. in fi. ibid. nu. 7.

CAPVT XLIX.

1 IIcet dilectus. Casus. Det eodē facto, infra ne sede uacāte. c. ulti. & nouum est, quod inducit hæc decre. priius nullo iure prouisum, quæ hoc intendit. Testes super principali productos reprobare licet, & reprobatorios iterū reprobare: ulterius non est locus reprobationi. in prima processus narratio. in secunda cāæ cōmissio. 2. ibi, Man. qua. [*De castro*] qui litigabant super iure eligendi prælatū, ut in prælle. decre. ult. [*Contra personas*] no. literam,
2 quæ infrà repetitur, per † quā uidetur, quod hic dicit,
a non procedere in reprobatione dictorū sup quo uide, quod dicā infra eo. c. 2. li. 6. in gl. no. ꝑm Inno. [*Productorum*] per partē canonicorum [*Adhuc*] innuit, q. iā aliqua opposuerat personis facta specificatione cuiuslibet criminis cōtra personā cuiuslibet testis, infra eo.

c.2.li.6.secundum Egi.[*Partes*]prouidet ergo et canonicis contra testes episcopi [*contra illos*] testes reprobatorios[*Admittere*] & hæc erit tertia probatio, secunda
3 reprobatio[*Aspirare*] quia per hoc† patet reprobationes testiũ odiosas.no.Inno.& Host.post eum ꝙ cum grandi causæ cognit. dabuntur hæ dilationes & breues;ad hoc.supra ti.1.licet,in prin.nam si secũda & ulterior dilatio nõ dat̃ sine cãæ cognitione 3.q.3.spaciũ fortior cognitio requiretur in ista [*Deinceps*] s.quintos cõtra quartos:sextos ꝯ quintos,& sic in infinitum,qđ uitandũ est,de rescri.c.2.li.6,propter quã rationẽ procedit hæc arctatio. Alia ratio, qa reprobationes odiosæ,ut.s̃.dixi,& patet.ĩ.ti.1.dilectorũ.tertia æqualitas in iudiciis seruanda.de reg.iu.non debet,li.6.quã collige
4 ex glo.sed quid in†reprobatione instr̃i: nunquid dicemus duas solas fieri posse per testes? So.puto,ꝙ reprobatio instr̃i per testes habeat̃ pro prima probatione. poterit ergo post illã fieri prima, & secunda reprobatio.planè.n.uult litera,ꝙ ꝯ testes reprobatorios,quicquid probent,fiat prima reprobatio,& ꝯ illam fiat secunda,& non ultra. Casus ergo nõ prouisus relinquatur cõibus regulis; super quo uide,quod no.de rescri. susceptũ,li.6.in glo.ar.contra,& super ea.& eadẽ ratione dico, ꝙ secundorũ reprobatoriorum reprobatio, licet nõ posset fieri ꝑ testes,posset tamẽ fieri ꝑ instr̃a, cum litera ista satis apertè ostẽdat, ꝙ uerba generalia præcedentia intelligantur de tertia reprobatione facienda per testes. & est simile, quia post publicationẽ attestationum licet testes non producantur; instr̃a tamen produci possunt,de fide instru.cũ dilectus,& qđ
5 ibi no.in gl. 1.¶Gl.2.†declarat, quod dicitur de duabus reprobationibus vtroq;, uel actore solo proban-
6 te. ¶[*In*†*glo.2.ibi,ut inter diuinum*] ne infinitum peti posset præcludebatur actio legati relicti eccesijs, uel pijs locis.100. annorum spatio[*& ibi.l.ulti.*]usucapio inducta est,ut aliquis sit finis litium [*& ibi §.quæsitum*] non potest arbiter iurare ad alium arbitrum iri: quia iam non esset finis litium [*& ibi. §.si quis 10.*] non est onerãdus hæres, ut in infinitum fideicommissum soluat, ut cum testator reliqt. 10.& si perdiderit, alia. 10.[*& ibi, Apertissimi*] post litem conte. nec recusatur iudex, nec appellatur ante diffinitiuam sententiam, ut ali-
7 quis sit finis litium.¶[*In* † *gl.ibi, reus inferior*] idẽ in actore, ubi solus reus probauit per testes in principali.[*& ibi, præsentium*] infra e. lib.sexto [*& in fi.*] si uero actor solum probauit in principali, quilibet habebit unam tantum, & sic semper in numero erit æqualitas.

ANNOTATIONES.

a ¶Dictorum. Adde Pau.de Eleaz.in c.testimonium, in 8.col. infra eo.& d.An.& Imo.hic:quia falsitas nunquam remanere debet indiscussa.l.querela.C.de fal.c.licet, supra quarto proximo.

SVMMARIVM.

1 *Attestationes receptæ per arbitrum faciunt fidem in iudicio, & quando, & nu.5, in fi.*
2 *Compromissum factum nomine ecclesiæ extenditur ad successorem, non autem extenditur ad hæredem.non expirat uno ex pluribus arbitris mortuo, & quando, nu.4.*
3 *Arbitri coguntur definire.*
4 *Amplius, dictio refertur ad modicam quantitatem.*
Arbiter ad quem locum possit citare partes, ibid.
De dietis clausula, quæ ponatur in rescripto, & si non apponatur intelligitur, ibid.in fine.
5 *Litis contestatio facta coram arbitro an sufficiat coram delegato, & non sufficit, nisi in casu, & quo.*
Acta coram arbitris habita quæ ualeant coram delegatis, ibid.
6 *Ordinarius adiri potest etiam compromisso finito.*
Optio cum offertur cuipiam, an & quoties uariare possit, ibid.ad dicti, optione.
7 *Testes qui produxit, eos recusare non potest.*
Testes ut recepti coram arbitro iterum, si uiuant, recipiantur coram iudice, fit in fauorem eius, contra quem producti fuerunt. unde ut ualeant absque repetitione dependet ab ipsius uoluntate, ibid.
8 *Testes hi nunquid iterum coram iudice iurabunt.*
9 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 10.*
Sacerdotio superueniente eximitur quis à iure dicendo, & ab alio munere, & nu.10.in prin.
Arbitri duo ex tribus uno absente iudicare non possunt, nisi sit aliter actum.§.1.& nu.10.§.1.

CAPVT L.

1 PRæsentata. Casus. Attestationes † receptæ per arbitrũ faciunt fidem in iudicio, si testes mortui sunt:si uiuunt, est in optione illius, contra quem producti fuerunt, an uelit attestationes recipere,an testes de nouo deponere.& in prima petitio partis.in secunda causę commissio,ibi,Discretioni [*Præ-
2 decessorem*]ad†successorem extendebatur;quia nomi-
a ne ecclesiæ factum fuerat compromissum,non extẽditur ad hæredem.quod dic ut supra de arbi.c.fi.secũdum Pe.& Egi.dicit hic,cum de superioris auctoritate factum fuit compromissum,facit.s̃.de transa.decætero,& c.ueniens[*Archidiaconatus*]si.de off.Archidia.c.
3 ult.[*Suspectio*]& sic†cogendi erant diffinire,licet à principio non cogerent̃ suscipere.ff.arbi.l.3.§.tam & si;ad hoc de testa.c.Ioannes[*Scriptis*] forte priuatis; quæ tamen propter sigilla faciebant fidem[*Dietas*]bonas, &
4 bene cõpletas; & ideo submittit, & † amplius, qđ ad modicã quantitatẽ refert̃[*Solo*] nec cum archiepiscopo cõmodè propter loci distantiã;ad hoc de restit. in integ.tũ ex literis,in fi.de fideiu.constitutus.quamuis dictũ esset, ꝙ duo possent procedere, & nomen propriũ cancellarij fuisset expressum,de offi.dele.quoniã id enim solum possumus,quod cõmodè.s̃. de rescrip. sciscitatus. Item nec ad locum remotum possent partes citari,nisi hoc in compromisso fuisset expressum, ut no.supra de arbitris,cum dilectus,in gl.2.circa medium,ubi dedi remis.ad spec. aliter solum in loco cõpromissi, uel in secessibus, si arbiter talis sit, qui hoc consueuit agere, & iuxta urbem, uel locum compromissi, dummodò locus utrique parti sit æqualis. ff.de arbi.si cum dies.§. si arbiter. & hoc dicit Innocen. tenendum, quamuis quidam dixerit,arbitrum ad duas dietas citare posse,de rescrip.nonnulli.& ex his infert Hostien. contra literam, quæ tota die de curia emanat, scilicet non obst.constitutione de duabus dietis, nec iungitur ultra, per quam reus quandoque nimiũ grauatur,& cõstitutio rationabilis eneruatur; uideat concedens an hoc bene fiat.40.dist.si papa.rationem reddet in districto examine 9.q.3.aliorum.hodie cõmuniter ponitur prouisio,quòd ultra.4.dietas,&c.ui de quod dixi de rescrip.nonnulli,super uer.mentionẽ per quæ uidetur hãc clausulam, etiam si non apponatur,intelligi[*Videretur*]& in veritate expirauerat,Inno
5 [*Acta*]nunquid ergo † litis contest. coram arbitris facta sufficeret coram delegatis? non uidetur:quia non
b habet uigorem sententia, multo minus [b] contestatio nisi quo ad interrumpendam præscriptionem, C.de arbi.l.penul.§.ulti. secundum Innocen. sed Pe.& Abba.hic plenius hunc articulum prosequuntur, dicentes, quod cum sententiæ arbitri non stetur nisi pœnæ metu.C.de arbitris, l. 1.si pars non consentiat, necesse erit de nouo libellum, & deliberatorias dari, & de calumnia iurari, & dilationes repeti, & his similia, saluo quod contestatio, ualet ad interrumpendam præscriptionem, ut est dictum. probat hoc, quod hic

hic dicitur dari optionem parti in testibus,qui uiuũt, ergo idem in aliis solennitatibus.non obstat hæc litera,in qua Papa sic processit ex plenitudine potestatis: fatetur tamẽ attestationes semper ualere cum hac distinctione, quæ hic ponitur. Ista enim factum respiciunt;& idem in confessionibus. C.de arbitris.l. penu.
6 in fi.[*Terminetis*] subuenit† hic Papa dando delegatũ:
c tamen idem per ordinarium [c] fieri poterat.C.de arbi. l.penul.Host.[*Optione*]cum alicui offertur optio ex pacto, refert, an per hoc uerbum, quod uolueris, tibi promitto, an quod uoles. primo casu semel eligens amplius uariare non potest.secundo potest usque ad
d lit.contest.ff.de uerbo.oblig.si quis stipulatus[d] ubi uerò datur optio à lege,uariare licet,eo.ti.eum,qui certarum.§.cum pure.& est ratio diuersitatis, quæ in eadem l. subiicitur. alia est enim uoluntas expressa, & alia, quæ inest. sed si competat optio ex testamento, prima electione consumitur.ff.de op.lega.apud Aufidium.ff.de le.2.l.5.nec potest pro parte eligere rẽ, pro parte pretium.ff.de leg.1.si ex toto.§. fi. uarietas enim tamen minus permittitur clerico, quam laico, infra de iure pa.cum autem,ꝭm Gof.& Vinc.& per hoc ulti.dixit Vin.quòd hic ex quo semel elegissent non possent uariare; & faciunt ad no.de rescript. gratia,lib. 6.
7 in ulti.glo.[*Capitulo*]& no. Archi.qui†testes produxerat,& ideo illos non poterat recusare 4. q. 3.si quis testibus,Inno.dicit Hosti. quod est ratio, quare nõ producenti,sed illi,contra quem reseruatur optio,est: qa in fauorem illius,contra quem producuntur,hoc dicitur,ꝙ post publicationem non recipiantur testes.ille enim meritò potest timere de subornatione, supra
e eo.fraternitatis.renunciare potest [e] igitur huic suo fauori,infra de regula.statuimus.non ob.s̃. eo.ueniens, 2.& dic ut ibi[*Qui supersunt*].i.qui uiuunt[*Item*]sed nun-
8 quid † iterum iurabunt? no. Goff.infra ti.1.præterea, ꝙ non, per capitulum de iureiurando, ueritatis, Egi.
9 ¶Secunda†glo.respon.per quæstionem, cum hic dicitur,ꝙ unus ex tribus sol.&c. ¶Vlti.glo.quærit,& sol
10 uit.¶[*In*†*glo.1.ibi,sacerdotio* [f]]superueniente sacerdotio nõ cogitur arbiter sententiam dicere. & idem de alio munere publico,ut in l. se.in fi.[*& ibi, prætor, 1.respon.*] sacerdos excusatur à munere iudicandi. ¶[*In glo.2. ibi, duo*]sequitur,ex tribus iudicibus uno absente iudicare non possunt, omnes quidem iudicare iussi sunt. ¶[*In glo.pe.ibi.l.pe.in fi.*] ibi dicitur,quod in ordinariis iudiciis uti licet eo, quod apud commissarios attestatũ
11 est.¶[*In* †*glo.1.ibi,sacerdotio*]dicit Pe.quòd ibi laicus per receptionem sacerdotij mutauerat forum, & sic per iudicem laicum compelli non poterat. quæ ratio hic
f cessat. sit ergo ratio, de qua dixi super [f] uersicu. solo. ¶[*In glo.2.ibi,absente*]quod dic hodie, ut infra de arbitr. cap. ulti.lib.6.¶[*In glo.pe.ibi,l.ulti.*]non tamen sic exprimebat.l.illa de testibus iam coram arbitris publicatis, sicut hæc decre. Vincen. ¶[*In glo. ulti. in fin.*]soluta erat hæc quæstio in textu per literam utroque casu, secundum Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶Ad successorem. Adde,quòd idem tenet hic d. Cardi. & Abb. & sic factum cum auctẽn.superioris:alias non,quia esset personale. c.ueniens,& c.decætero, de transac.
b ¶Multo minus.Vide Io.And. de arbi.cum dilectus, in glo.de hac in princ.& in c.per tuas,in glo. per pœnam.& uide Bar.Cy. Bald. & Sali.C.de arbi.l.penul.& uide Bart.in l.2. ff.eo. ti.
c ¶Ordinarium. Nunquid autem isti testes tenebantur de nouo coram iudice testificando iurare,Goff.quòd non.forte contra.est uerum,quia illud iuramentum uidetur solum se restringere ad arbitrum,arg.l.cum apud,ff.iudi.sol.Bar.
d ¶Stipulatus.Vbi uide Bar.plenius,nisi ex duobus unum sit in obligatione, aliud in solutione: quia non habet tunc locum uariatio & uide Bar.in l.eum,qui certarum,infra alle.qui hoc ibi notat,& ibi per ipsum de materia;& quæ requirũtur ad esse istarum dictionum,uide per ipsum in l.si sic,ff.de le. primo.
e ¶Renunciare potest. Et hoc est uerum in attestationibus receptis in forma iudicij: sed solum uariatur de notionali ad iurisdictionalem:secus, quando non essent legitimè recepti: quia tunc requiretur consensus utriusque partis, ut quia prius fuerunt recepti in summario iudicio,uel eorum non competenti iudice, ut est in c.cum causam, in fi.& c.ueniens,supra eo.& per hoc dico, quòd hoc non procederet,si essent prius recepti coram arbitratore: de quo uide in l.fi. ff.de testi. Archi.
f ¶Sacerdotio.Cum hac glo.tenent hic Bal. Imo. & d.Abb.quia dignitas superueniens in clerico,liberat eum per d.§. sacerdotio.
g ¶Dixi super. Sed an successor in dignitate istius arbitrij succedet in compromisso, si illud sit fundatum sub nomine dignitatis,probat hic tex. quòd non, de quo uide Bart.in l.qui liberis.§.hæc uerba.ff.de uulg.& pupil.sub.

SVMMARIVM.

1 *Testi etiam religioso non creditur sine iuramento deponenti.*
Ordinem religiosorum intrans intrâre præsumitur probationis causa,ibid.& intra annum potest exire, ibid.
Exeuntes inde quis repetere possit, ibid.ad dictio.custos.
2 *Per professionem factam intra annum quis non est obligatus illi ordini, sed religioni in genere.*
3 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu.4.& 5.*
Cap.Quicunque, aliàs omnes. 11.q.1.intellectus,eod.nu.5.
Imperator nullum dare potest ecclesiastico,uel de ecclesiasticis priuilegium, ibid.

CAPVT LI.

1 NVper. Casus. Non † creditur testi etiam religioso,qui sine iuramento deponit. Et communis diuisio. 2. ibi, Respondemus [*Causa probationis*] quod præsumitur,nisi aliud probetur,infra de regula.statuimus[*Intrasset*] & postea infra annum exiuisset, Abba. quod potuit, de regula.ad apostolicam,Host.[*Custos*] custos repetebat eum de mandato maioris; aliter nõ posset,de accu.ex parte,Vin.de hoc satis dixi,supra de
2 iudic.cum deputati[*Fecisset*]hodie† per professionem factam infra annum in hoc ordine mendicantium non esset obligatus illi ordini,sed religioni in genere quod dic,ut infra de regu.iu.non solum,lib.6.[*Contradicente*]maximè,supra ca.de testibus, dummodò non consentiat expresse,supra eo.tuis,Host. [*& infra*]quærebatur, an propter præsumptionem religionis ualeret tale testimonium, & consuluit Papam iste iudex
3 impetratus à presbytero.¶Vlti.glo.†alle.tres concor. de iuramento,& tres de uno solo,& ad utrunque, supra contrarium de 6. canonibus, & soluit, & dat ca-
4 sum exceptum. ¶[*In* †*glo.ult.ibi,iurisiurandi*]cano.in uer
5 sicu.statim allegato.¶[*In*†*glo.ult.ibi,Confessorem*] de hoc,
a infra eo. testimonium [a] [*& in fi.*] Item contra 11. q. 1. quicunque, aliàs incipit, omnes. dic quòd illud non
b tenet: uel dic,quòd ponit priuilegium [b] episcoporũ, quod eis concessit imperator in causis, quæ uertuntur in iudicio seculari. nam ecclesiastico, uel ecclesiasticis nullum priuilegium dare posset secundum, Innocen.ad quod allegat Hostien.de rebus eccle.non alien.cap.fin.de decimis, tua,& quod dicam, infra ne cleri.uel mo.sicut te.

ANNOTATIONES.

a ¶Testimonium. Et quotienscunque ius disponit per unum solum aliquid fieri, statur dicto illius; uide supra eo.in omni, & de iudicijs,nouit,in glo.cum in hac, per Ioan. And. & infra eo.testimonium,super glo.fi.
b ¶Priuilegium.Adde istud tenere Hosti.in c.fi.infra de re. ec.non alie.& c. sicut te. infra ne cle. uel mona.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes diligenter, & ſigillatim ſunt examinandi, & num. 2. in fin. aliàs non ualeret eorum teſtimonium, ibid. uide rationem, nu. 7.*
Capitulum faciunt quidam religioſi ſingulis annis, alij unoquoque triennio, ibid.
De miraculis ubi tractet auctor, ibid.
2 *Inquiſitioni præſtat aliquis interdum miniſterium & ad bona & ad mala,*
Sigillatim, ideſt quælibet per ſe.
Examinatores teſtium committere alij examinationem non poſſunt hic ex duabus cauſis, & quibus.
4 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum. nu. 5. & 6.*
Prophetia procedit ex duplici cauſa, & qua.
7 *Teſtes quare ſigillatim & ſeparatim ſunt examinandi.*

CAPVT LII.

1 VEnerabili. Caſus. Diligenter† & ſigillatim examinandi ſunt teſtes. Et in prima petitio. in ſecunda teſtium recipiendorum commiſsio, ibi Diſcretio[*Concilio*]aliàs capitulo; & faciunt hoc ſingulis annis. Alij religioſi de triennio in triennium, infra de ſtatu mo. in ſingulis [*Congregatis*] & ſupplicantibus pro canonizatione &c.[*Miraculis*]ſuper hoc uide, qđ notaui, infra de reliqui. & ue. ſan. c. uno, lib. 6. in gl. pe. quod hic no. Hoſt. & uide, quod plene dicam poſt Inno. & Hoſt. infra de reliqui c. 1. in magna glo.[*Producendos*]ergo†inquiſitioni præſtat aliquis interdū miniſterium, ſiue fiat ad inuenienda miracula, ut hic, ſiue crimina, de re iudi. cum I. & A. de accu. olim, uel defectus, de pur. c. accedens, ℘m Goff.[*Sigillatim*]. i. quemlibet per ſe, non duos ſimul: aliter non ualeret teſtimonium, de hoc ſupra eo. cum cauſam, in glo. 2. [*Curetis*]
3 non putat Boa. q†iſti committere poſsint propter arduitatem negocij, & propter induſtriam electā, de offi. dele. c. fi. tu dic ut in Cle. de off. dele. iudices, & ut ibi no. in prin.[*Et debet*]ut .ſ. fiat de ſingulis circunſtantiis
a examinatio, de quibus, ſupra eo. cū cauſam. a ¶Glo. 1.
4 †tractat, quare copulat hic duo inquirenda. de uita, & miraculis. ¶Gl. 2. inducit exemplum, & rationem, &
5 dat duo ſimilia. ſ. de elec. & confeſsione. ¶†*In glo. 2. ibi, nullum*]uide, ſupra eo. cum cauſam, ſuper glo. 2. ¶*In ult. glo. ibi. l. 1.* §. 2.]uide de iura. ca. c. 2. ſuper glo. 1. ¶In †gl.
6 1. ibi, multa; & procedebat illud ex ſcientia, quandoque uerò procedunt ex dono Dei, ut in Rege Frāciæ, & in prophetis. nam prophetauit Saul, qui perſequebatur Dauid. 1. q. 1. prophetauit; & poteſt quis montes transferre ſine charitate, de conſe. diſti. 4. ſolet, Vinc.
7 [*& ibi. ca.* 1.]& adde, quod ibi dicam. ¶*In † glo. 2. ibi, inſtruerent alium*] ſit etiam ratio, ne ipſis adinuicem forſan contradicentibus uox contradictoria deforis au
b diatur, ar. ſupra de elec. in cauſis, & ſic partes diſcunt b teſtificata; quo caſu non eſſet plus locus productioni teſtium, infra c. 3. eſt tamen caſus, in quo omnes coadunantur, ſ. in publicatione teſtium. C. de teſt. publicati, de quo remittit Ho. infra ti. 2. c. pe. & ulti.

ANNOTATIONES.

a ¶Cum cauſam. Adde ſpecu. in ti. de teſte. §. nunc tractandum, in prin. in 3. col. uer. ſed pone.
b ¶Partes diſcunt. Ad hoc glo. 2. q. 2. in primis, & doc. ſupra eo. in nomine domini. & ſecundum hoc limita, quod nota. infra eo. ultra tertiam, quòd licet pars ſciuerit à teſtibus, quid dixerint, quod non impeditur teſtes producere: quia uerum, ſi ſciuit poſt depoſitionem. m. ſecus, ſi tempore depoſitionis. Bal.

SVMMARIVM.

1 *Teſtis iterum examinandus eſt, qui depoſuit obſcurè, & quomodo id intelligatur, nu. 4. & 5.*
Clamor quis non diſſimulandus, ibid.
Contra epiſcopum quando non eſt inquirendum, ibid.
2 *Scripta quæ ita ſunt, ut intelligi non poſſint, pro non ſcriptis habentur.*
Dicta teſtium ſunt ſemper publicata apud inquirentem, ibid.
3 *In inquiſitionis cauſa an & quando teſtes alij publicatis atteſtationibus produci queant, & à quo, & quando ſeruandus ordo iudiciarius.*
Inquiſitionem promouens quando dicatur habere ius in ea tanquam pars, ibid.
4 *Poſt publicationem ijdem teſtes quomodo poſſunt ſuper eodem articulo produci, & quando ad comprobanda dicta publicatorum poſſint alij teſtes induci, ibid. uer. poſſunt etiam.*
In loco me contractus, qui proponitur à me fuiſſe die, quo aſſeritur celebratus, etiam poſt publicationem teſtium poſſum probare, ibid.
5 *Obſcurè deponentibus teſtibus an liceat eos iterum poſt publicationem ad declarandum producere, & ſupra nume. 4. & infra 9. & 9.*
6 *Publicatio teſtium ab inquirente quando facienda.*
Inquiſitio contra epiſcopum eſt de maioribus cauſis, ibid. in fin.
7 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 8.*
Obſcuritas cui obeſſe debeat, & nu. 9.
9 *Additio gloſſarum.*

CAPVT LIII.

1 CVm clamor. Caſus. Iterum † examinandus eſt teſtis, qui obſcure depoſuit. 2. ibi, uerū [*Validus*] ualidum amplius non diſſimulā dum, infra de accu. qualiter 2. Vinc. aliter ſaltem contra epiſcopum non eſt inquirendum, ut ibi, & 2. quæſtio. 1. Deus omnipotens, Hoſtien. [*L. & G.*] duo teſtes per inquiſitores recepti confuſè; quæ ita† ſcripta ſunt, quod intelligi non poſſunt, pro non ſcriptis habentur. ff. de his, quæ pro non ſcript. l. 1. Vinc. [*Quàm aliorum*] apud iudicem inquirentem ſemper ſunt publica dicta teſtium; & ideo non timetur ſubornatio in cauſa inquiſitionis. plus putat hoc Innocen. quòd promouens† inquiſitionem publicatis atteſtationibus alios producere poſsit, quod ſic probat: licet iſte ſit miniſter inquiſitionis, non habet ius in illa; quod patet: quia procura. poſt li. à ſe conteſta. non poteſt remoueri, niſi cauſa cognita, cum ſit dominus litis, infra de procura. ca. 2. lib. 6. Iſte uerò ſemper mutari poteſt, infra de accuſa. olim. uerſic. prædictis: quia non debet dici dominus litis, cum litem nō conteſtetur. ſic enim lite non conteſta. in inquiſitione proceditur, ut lit. non conteſta. quoniam. §. ſunt & alij, infra de accuſa. qualiter 2. unde nec talis propter ſuum intereſſe poſſet appellare: quia ſua non intereſt, niſi appellaret nomine ſuperioris, qui ad promouendam inquiſitionē ipſum deputauit, uel qui inquiri mandauit, ut in dicto uerſicu. prædictis. Dicit demum alios dicere, quòd is, qui promouet inquiſitionem, ius habet in illa; & ex quo cœpit ipſam proſequi, mutari non poteſt, ſupra de offic. delegati. gratum, & capit. licet, & quòd poteſt appellare, maximè ſi ſit monacus, uel canonicus illius eccleſiæ, contra prælatum cuius ſit inquiſitio, cum ipſius interſit bonum prælatum habere: imò intereſt, etiam patronorum, & parochianorum, ut patet ex not. de rebus eccle. non alienan. ſi quis preſbiterorum. unde non uidetur poſſe poſt publicationem producere alios teſtes, niſi uellet de colluſione docere, ſicut dicitur de illo, qui agit populari. ff. de iureiuran. eum qui. §. in popularibus, ff. de accuſa. ſi cui. §. 1. & 2. nec ob. quod hic dicitur, quia hic non erat ſpecialis proſecutor inquiſitionis: uel ſi erat, non dicitur,
quòd

quòd hic de nouo interrogētur antiqui de nouis, ſed quòd antiqui declarent quod obſcurè depoſuerunt, quod nouum dici non poteſt. ff. de teſta. hæredes. §. ſi
2 quis poſt. & ſic in inquiſitione nil ſpeciale, cū in omni cauſa ſint dubia declaranda, ad quod laborare debet iudex, de fide inſtru. cum Io. nec fiet forte hæc dilucidatio ad partis petitionem, ſed ex iudicis officio; de hoc infra, de accuſ. cum dilecti. ſed Hoſti. in hoc diſtinguit, aut nullus iuquiſitionē promouet, ſed ſolus iudex illam proſequitur; & tunc non ob. publicatio, ut dixi in prin. huius gl. niſi forſan inquiſitor ſe ſuſpectum reddat maliciosè prorogans, vt inquiſitū teneat impeditum quod preſumit, ſi parum, uel nil expedit, longas dilationes aſsignat. de menſe in menſem recipit unum ſolum teſtem; quibus demum publicatis dicit ſe uelle alios recipere, & melius ueritatem inuenire, ar. ff. de eden. argentarius, §. cum autem, uerſi. ſed non eſt ita, & iterum procraſtinat, & publicat, & uult procedere in infinitū. de malicioſo igitur proceſſu poteſt & merito contra talem præſumi. arg. infra de præſump. nullus. & dicit cum talis protelario nec eccleſiis expediat, nec prælatis, nec ipſorum ſubditis propter ſtatum dubium, ſuperior inquirentis terminum ſibi ſtatuet infra quem inquiſitionem cœptam expediat. quo lapſo inquiſitum abſoluat, ſi prius non fuerit expeditus. ad hoc quod le. & no. de ap. oblatæ. §. penu. de reſti. ſpolia. frequens. §. ſolet, libr. 6. & quod dicam de appel. dilecto, in glo. inepte. aut aliquis inquiſitionem promouet; & tunc aut datus eſt à iudice ad ipſam inquiſitionem tantum adiuuādam & promouendam: aut eſt datus à ſocijs, uel ſua ſponte illam promouet. In primo caſu idem dicendum eſt, quod in præcedenti: quia uerè loquendo iſte non eſt pars uere, ſed quaſi pars ſimilitudinariè: quia talis nec habet libellum offerre, nec lit. conteſtari; & his caſibus ſaluari & tenet poteſt opinio Innoc. In ſecundo caſu, quando datus eſt à ſocijs, uel ipſe ſe offert ita, quòd promouet & proſequitur inquiſitionem ut uerè pars, hic & libellus offertur, & lis conteſ. de pur. ca. cum dilecti. & de iudic. exhibita; & ſic poſſunt intelligi, de accuſat. ueniens, & c. cum dilectus & c. prælatorum; & hoc caſu ſit uera opinio 2. & facit, quod dixi, ſupra eod. cum olim, ſuper ulti. glo. tamen & in hoc caſu ſi uidet inquirens ex probabilibus coniecturis, quòd non expe
b dit eccleſiæ talem prælatum habere, & poterit non ad inſtantiam partis, ſed ex puro & mero officio plenius inquirere ueritatem; ad hoc ſupra eo. per tuas. uel ſecundum Hoſtien. iuſtius eſt & melius, quòd ipſo abſoluto ab inſtantia primæ inquiſitionis aliam inci
b piat de nouo b, & uide, quod dicam de pur. can. cum dilectus, in glo. forſan alterius, uel illi purgationem indicat; de quo remittit ad no. de coha. clericorum,
4 tua ad ſi. Adhuc † opponitur ſecundum Innoc. quomodo ſuper eodem articulo poſſunt poſt publicationem iidem teſtes produci? Reſpon. quòd id non licet ad mutandum, uel ad addendum, ſed ad declarandum, ut ſupra dixi. in primis enim timetur ſubornatio: in hoc ultimo non poſſunt etiam poſt publicationem produci teſtes ad comprobanda dicta ipſorum. uerbi gratia, probauit. A. per duos teſtes, quòd emit Bon. uineam à B. ſecunda die Auguſti. B. ad probandum falſitatem teſtium probat per teſtes, quòd ipſe uel. A. ea die fuit Romæ; bene poterit. A. producere teſtes ad probandum, quòd ea die fuit Bononiæ, ſicut dixerant primi, ut ſic ipſorum dicta corroboret, argum. in aucten. eo. ti. §. ſi uero deducens, & ſupra eo. ex tenore, & uide quod ibi dixi in glo. dixit Inno. ℘m quem moderetur hoc dictum, non tamen admitteretur ipſe. A. ad hoc ſine cauſæ cognitione propter dilationem, quam habuit ad producendos teſtes: tamen ſatis ſubueniendum eſt. A. & ſuo ſacramento in hoc caſu credendū, ℘ maliciosè non petat. probabiliter enim credere potuit, ℘ duo teſtes ſufficerent ſibi ad probandum contractum, ſed ex probatione ſuper
5 uenienti cognoſcit contrarium. Quid ſi ex primis †teſtibus aliqui dixerunt obſcurè, aliqui minus obſcurè.
c In hoc caſu dicit Inno. quod licet hi, qui obſcurè dixerunt, interrogandi eſſent ſuper expoſitione dictorū ſuorum, tamen alij ad hanc obſcuritatem declarādam non eſſent admittendi; & ſi poſſent admitti, ut eſt dictum, ad confirmanda dicta priorū, refert etiam aliquos dicere ipſos teſtes non repetendos etiā ad declarandum, quod obſcurè dixerunt, niſi cū adeò ſunt obſcura, ℘ nullum habent intellectum. nā ſi diuerſimodè pōt intelligi. tunc ſi id quod dictum eſt. habet aliquā interpretationem, illā habebit. ff. de legibus, minime, & l. ſi de interpretatione, & ſupra de conſue. cū dilectus: aliàs, quod benignius eſt, interpretabimur, argu. infra de uerbo. ſigni. abbate. uerſic. hic aūt ſenſus. Alij dicunt, ℘ ꝰ producentem fiet interpretatio. ſupra de probatio. in præſentia. qđ prius dictū eſt, plus placet Hoſt. ſ. ℘ dictum ſuum debeant declarare. ex præ
6 dictis† omnibus ſit iudex inquirens inſtructus, quòd prius examinet dicta teſtium, ꝙ illos publicet; & ſi uideat non probatū, uel per tales probatū, quos ſuſpicatur poſſe repelli, non publicet, ſi alios ſperat habere poſſe[*Referatis*]non enim commiſerat Papa diffinitionem huius cauſæ, quæ eſt de maioribus, ſed ſolam teſtium receptionem. ¶Secunda† glo. dupliciter obji
7 8 cit, contra obiectionem alle. & ſoluit. ¶*In † glo. 2. ibi: Labeo*]hanc & l. ueteribus uide de priui. quia circa, ſuper ulti. glo. [*& ibi cum in l.*] ſi uenditor. dicit, flumina, & ſtillicidia, ut nunc ſunt, ita ſint, nec declarat de quibus inſpicitur, quid ſit actum: quod ſi non apparet, accipitur, quod uenditori nocet [*& ibi, Inſtipulationibus*]ſequitur, cum quæritur, quid actum ſit, uerba contra ſti pulatorem interpretanda ſunt [*& ibi, ſi quis intentione*]
9 uide de reſti. ſpolia. cum ad ſedem, ſuper gl. 2. ¶*In † glo. 2. ibi, ueteribus*] & infra de regu. iur. contra eum, libr. 6. [*& ibi, ſi quis intentione*]illud in actione, & in principio cauſæ; de hoc not. de reſtitutione ſpoliatorum, cum ad ſedem, in glo. ſecunda.

ANNOTATIONES.

a ¶Si quis. Ibi uide Bar. & in l. Theopompus, ff. de do. præle. & Ioan. And. in ſpec. eo. ti. §. nunc uidendum, uerſi. 3. quoque.
b ¶De nouo. Contra, de accu. de his, & uide Bar. in l. ſi cui. §. hiſdē, ff. de accu. & in l. diuus, ff. de cu. ro. & exhi. reo. uerſi. ulterius quæro, utrum, & uide o. An. de elec. cum dilecti, in ſi.
c ¶Obſcure. Adde hic Innoc. & Fede. in conſi. 262. uide etiam hic do. Anto. Hoſtien. & Abb.

SVMMARIVM.

A teſtimonio perſeuerans in crimine etiam in ciuili repellitur.
Emendatus autem non infamis admittitur in ciuili, & criminali mota ciuiliter; fallit in periuro, qui in criminali repellitur, ibid. uide nu. 18. & 19.
Diuiſio capituli, ibid. uerſi. Dicebat, & nu. 5.
Criminoſus non ita repellitur à iudicio, ſicut à teſtimonio, ibidem ad dictio. teſtimonium.
2 *Canonicus. criminoſus licet repellatur à teſtimonio, & ab ordinibus, non tamen ab eligendo: ſecus, ſi ſcrutator, uel electo fieret à capitulo.*
3 *A teſtimonio repelli quis ut intelligatur hic.*
4 *Crimen, peccatum, & delictum qualiter inter ſe differant.*
Probare oportet, ſi quid opponatur: aliter non ſufficit, ibid.
5 *In crimine perſeuerare quis dicatur.*
6 *De infamia iuris hic loquitur Pontifex.*

Crucem portantes ob crimen hæreſis an interim admittantur ad teſtimonium etiam in ciuili, ibid.

7 *De crimine ciuiliter agi quando dicatur.*
Præterquam, particulæ ubi tradatur, & quomodo capiatur hic, ibid.
Periurius an ſit infamis, ibid. & nume. 20. uer. hoc tamen & quibus caſibus quis periurium iucurriſſe dicatur, nume. 8. repellitur ſemper à teſtificando nume. 20. uincit homicidam, eod. nume. 20. 23.

9 *Criminalis cauſa intelligitur hic mota criminaliter.*
Infamis quando ſit quis ſemper, ibid.

10 *Conuictus quòd quis ſit inſtituta accuſatione, quòd confeſſus, diuerſi ſunt caſus.*

11 *Excommunicatum aliquem fuiſſe an ſufficiat probare, ad hoc, ut abſolutus à teſtimonio repellatur, & nu. 12.*

12 *Excommunicatio quando dicatur proxima cauſa, uel pœna delicti, quando non.*
Cum lege mitius agitur, quàm cum miniſtro eius, ibid. in fin.

13 *Conuictus per exceptionis modum de crimine pœna non imponitur ordinaria.*

14 *Infamia facti, & opinio grauata pro eodem hic ſumuntur, & quando repellant à teſtimonio.*
Infamia iuris tantum in ciuili repellit quem à ferendo teſtimonio, In criminali etiam facti, ibid.

15 *Excludere teſtem, & excludere eligentem quid ſit.*

16 *Suppletur contextui.*
In criminibus requiruntur probationes meridiana luce clariores. ibidem.

17 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 17.*
In ſtatum priſtinum ſi quis reſtituatur ex morbo, perinde habendus eſt, quaſi nunquam morboſus eſſet.

19 *Additio gloſſarum.*
Infamia quædam ciuilis, quædam canonica, & differunt, ibidem. num. 19. in prin.
Capituli huius principium qualiter intelligendum, eodem nume.

20 *In teſte quid requiratur, uer. in teſte enim.*
Decoctoris reſponſio à quibus fiat, ibid.
Iurameutum quandoque ſuccedit loco probationis, quandoque cautionis, ibid. in fin.

21 *A teſtimonio ut periurus, uel alius in mortali conſtitutus non repellatur, à Papa conſtitui, uel diſpenſari poſſet.*

22 *Emendatio criminoſi quando quò ad ciuiles, & quando quo ad criminales, & quando quò ad utraſque quæſtion. ad teſtificandum proſit.*

23 *Verſi. In hoc caſu, ut exponatur à quibuſdam. §. in glo. ulti.*

24 *Emendatio, & ſatisfactio criminis quomodo probetur.*
Pœnitentia quando occulta, quando manifeſta eſſe debeat, ibid.
Sacerdoti confeſſori ſimplici credendum de pœnitentia alicuius, ibid. uerſi. & uidetur, & nu. 25.

25 *Teſti uni creditur, ideſt confeſſori pœnitentis hic.*

26 *Teſtis oſtendere ſe poteſt innocentem, & liberum.*
Teſtium meorum honeſtatem probare poſſum, ſi dicat eos aduerſarius malæ famæ, ibid.

CAPVT LIIII.

a 1 TEſtimonium· [a] Caſus. Perſe-
uerans † in crimine etiam in ciuili repellitur à teſtimonio: emendatus uero nõ infamis admittit in ciuili, & criminali mota ciuiliter. fallit in periuro, qui in criminali repellitur. Dicebat Abbas, tres caſus ponit, quibus in ciuili, & quatuor, quibus in criminali teſtis repellitur, & quomodo, dicam ſuper uerſ. ſi uerò. & ſunt duæ partes. prima tractat de criminoſo
b perſeuerante [b] ſecũda uerò de emendato ibi, Si uerò. Et ſecunda ſubdiuiditur, prima tractat de emendato, qui producitur in ciuili, uel criminali mota ciuiliter. ſecunda de illo, qui producitur in criminali mota ciuiliter ibi, In criminali [*Teſtimonium*] ſecus in iudicio; de hoc 3. q. 7. in ſumma 24. q. 1. §. his auctoritatibus· quæ ſit ratio, dicam poſt Vinc. infra, de cleric. excom.
2 mini. ſi celebrat. dixit † etiam hic Vinc. quòd licet canonicus criminoſus repellatur à teſtimonio, & ab ordinibus; nõ tamen ab eligendo: quia ſuum officium exequitur. ſed ſi capitulum faceret illum electorem, uel ſcrutatorẽ, poſſet repelli; quia non eſt fide dignus, ſupra de elect. quia propter, ſecundum eum, & ibi di-
3 xi de hoc ſuper uer. fidedigni. & quod † dicit, Teſtimonium, poteſt intelligi ferendum, uel iam prolatum, ſi fuit reſeruatum in tempore diſputationis; quod dic, ut ſupra eo. ex parte, & cap. præſentium [*Aduerſa*] pars enim producens hoc non poſſet, de hoc, ſupra eod.
4 præſentium, in gl. 1. [*Crimen*] in quo † differant crimen, delictum, & peccatum, no. infra lib. 6. de reg. iur. in 4. regulis, in princ. & de hoc. C. ſi aduerſus delictum. l. 1. Abb. exponit, ideſt peccatum mortale; allega. decre. de uerbo. ſignific. forus [*Opponitur*] & probatur, infra de conceſ. præbend. cum ſuper, Hoſtien. ſibi tamen non traduntur capitula, ut dicam de pur. can. inter, ſuper glo. 2. [*Reprobatur*] 7. q. 1. illi qui, ſupra eo. Inno. [*Criminali*] etiam mota ciuiliter; quod probat ſequens li-
5 tera [*Perſeuerat*] quia pœnitentiam † non egit, uel egit ſimulatam, & ad uomitum redijt, de pœni. diſtin. 3. in princ. & capi. ſi autem dicunt, aliàs, ſunt, qui dicunt, Hoſtien. [*Si uerò*] 2. principalis, in qua proſequitur ſecundum principale membrum diſtinctionis. Sed Abba. faciens ſecundam ibi, In criminali, dicebat primũ caſum, in quo in ciuili quis repellitur, ſumi ex uerſi. infamia. tertia ibi, præterquàm pro reatu periurii. Secunda uerò ſecundum ipſum ponit quatuor, quibus repelliturin criminali, primũ ibi, Conuictus. ſecundũ ibi, Confeſſus. 3. ibi, communicatur. quartum ibi, Grauata opinio [*Emendatus*] quod intellige, ut dixi ſuper uer. perſeuerat [*Comitteturr*] ideſt ſic comitando aſſociet, quod inhæreat ſibi, & ipſum non relinquat, ad idem de iureiu. & ſi Chriſtus, de re iudi. Abbate ſanè,
6 ad finem. li. 6. [*Infamia*] de † infamia [c] iuris loquitur ſecũ
c dum Hoſtien. Pe. & Abb. nec ob. quod dicitur in ueriſicu. quamuis, de qua remittit, ſupra de reſcrip. ſciſcitatus. & per hoc uidetur ſolui quæſtio de portantibus, crucem propter crimen hæreſis, an interim ad teſtimonium admittantur etiam in ciuili, de quo ſatis no. glo. in Specu. de teſte. §. 1. uerſicu. charta, uer. quid de
7 portantibus [*Ciuiliter*] ciuiliter † agitur de crimine, cum agitur ad pœnam pecuniariam, ff. de priuatis. delict. l. ultim. Vincenc. [*Preterquàm*] de hac dictione præter. uide quod dixi, de elect. dudum. 2. ad fin. text. ut congruè ueniat iſtud uerbum exceptiuè, uidetur hic probari periurum non eſſe infamem. aliter ſatis uidetur hoc dictum, quod ubi dixit, & cum non comitetur infamia. nam mutatis uerbis hoc dictum, ſupra ubi dixit; & eum non comitetur infamia, ſi dico, emendatus non infamis teſtificari poteſt in ciuili, fallit in periuro, neceſſariò oporter inferri, quòd aut ſi periurus non ſit infamis, aut malè excipiam, cum
8 propoſitio illum non includeret [*Periuri*] cum † iu-
d rauit [d] falſum, uel non ſeruauit licitum iuramentum: ſecus, ſi iurat temerariè, ſupra eodem intimauit, & capi. conſtitutus. tamen Innocen. uidetur, quòd illa iura loquantur de teſtimonio perhibendo contra eum, qui fuit particeps temerarij iuramenti, & ſit hoc in ipſius odium, uel ex quo temerarium iuramentum non ſeruat, uidetur pœnituiſſe. unde dicit Hoſtiquòd licet quidam diſtinguant inter promiſſorium, & aſſertorium iuramentum, uel an ſit de præterito, an de futuro, ipſe repulſa illa diſtinctione, dicit diſtinguendum ſolùm inter licitum & illicitum iuramentum. contra illicitum iuramentum nec infamis, ſit, nec à teſtimonio repellatur, & ueniens contra

licitum

licitum indiſtinctè repellatur. & idem, ſi dubitet, an ſit licitum. §. de elec. uenerabilem, uer. idem etiam. dicit etiam cõiter hoc teneri per doctores, quòd temerarium iuramentum non repellat à teſtimonio, ſicut nec à dignitate, de iureiuran. ſicut noſtris, quod tamẽ ipſe uerum putat in eo, qui pœnituit. remittit etiã de his ad ſum. eo. ti. §. 2. fama, & uer. excipitur [*In criminali*] hæc ſecunda ſecundę, in qua ꝑm membrum ſubdiſtin-
9 ctionis proſequitur; & dic † criminali criminaliter mota [*De crimine*] publico, de quo condemnatus ſemper ſit infamis. ff. de his, qui no. infa. athletas. §. calumniator. uel priuato etiam, quando deſcendit ex tali actione, quæ dãnato in priuato iudicio irrogaret infamiã, ut furti. uel ui bonorum raptorum, iniuriarum, & ſimiles. ea. l. §. fin. & duabus. ll. ſequen. ff. de pub. iudic. infamem. ſdem de crimine priuato, quod etiam condemnato non irrogat infamiam. cum enim talis non poſſit promoueri, nec ſacerdotem poterit accuſare, uel in eum teſtificari, quãuis ꝙ laicum ad hoc admitteretur. Idem etiam dicendum eſt, cum excipitur de crimine, quod non infamat, ſiue condemnatus, ſiue uel non ꝑm Inno. [*Conuictus*] fortius, ſi condemnatus
e [*Confeſſus*] [e]. Idem. ſi tantum inſtituta eſt accuſatio, niſi forſitan in exceptis, infra ca. ulti. Phi. quod uerum eſt, quamdiu accuſatio pẽdet, ut ibi [*Vel ſi nunc*] habes tres
10 caſus, & diuerſos. aliud eſt † enim probare, quod aliàs inſtituta contra ipſum accuſatione conuictum, aliud confeſſum, aliud crimen non probare [*Per exceptionem*] ſi dicas criminis, in quo perſeuerat, planum eſt: ſed quia hic loquimur de emendato, melius eſt, ut dicas repelli teſtem emendatum, ſicut repelletur confir matus conſecrationem petens ꝑm Inno. qui remittit, ſupra de elect. dudum. 2. infra de accuſa. ſuper his. ſed
11 † nunquid ſufficit probare aliquem fuiſſe excommunicatum ad hoc, ut etiam abſolutus à teſtimonio repellatur: de hoc ſatis. 4. q. 1. in ſumma. dic ꝑm Innoc. & Hoſt. quòd nunquam ob. teſti, ꝙ fuerit excommunicatus. ſi nunc apparet abſolutus. imò & neceſſe eſt probari crimen, propter quod fuit excommunicatus ad hoc, ut à teſtimonio repellatur. nec obſtant rationes ibi inductæ; puta quia excommunicatio non fertur, niſi pro grauibus criminibus. 11. q. 3 nemo epiſcoporum. & c. nullus ſacerdotum, & c. certum eſt: quia & ſi hoc uerum ſit, tamen ipſa excommunicatio nõ eſt culpa. ſed potius pœnitentia, ſiue medicina. 2. q. 1. multi, infra li. 6. de ſen. excom. cum medicinalis. & ideo ea ceſſante non debet aliqua infamia remanere, argum. ff. de his, qui no. infa. dictus, ꝑm Inno. imo potius tol. l. l. di. ferrum. maximè cũ non niſi præmiſſa ſatisfactione abſolutio impendatur, infra de uer. ſig. ex parte 1. & c. cũ olim. ex quo probatur abſolutus, præſumitur etiã de crimine emendatus, & talis à teſtimonio non repellitur, ut patet in eo, quod legi. & no. ſupra § proximo, in prin. ꝑm Hoſt. Sed dices licet pœna excommunicationis non ſit peccatum; pœnæ tamen impoſitio per iudicem pro peccato inflicta eſt probatio culpæ, quæ nõ niſi pro culpa infligitur, ut in ꝓdictis. c. nemo epiſcoporũ. &c. ad hoc reſpondet Innoc. ꝙ ſæpe ſine manifeſta & ſolenni probatione excõicatur quis de ipſo, ꝙ in termino non compareat; & tamen põt eſſe legitimo impedimento detentus. in quo caſu & ſi iuſta ſit excommunicatio; tamen, quia uera eſt cauſa, culpa non ſubeſt, probato impedimento debet ſine difficultate qualiber relaxari. 4. q. 5. c. 1. & patet in eo, quod legi. & no. infra de re iudi. cum Bertoldus. §. poſtmodũ. Sed & ſententia excommunicationis etiam iniuſta tenet 11. q. 3. c. 1. graue. ergo eſſet ſentire, ꝙ excommunicatio perpetuam infamiam irrogaret; ideoq; dicendũ eſt, ꝙ non ſufficit probare, ꝙ excommunicatus fuerit, niſi & probetur culpa, propter quam excommunica-
f tus [f] fuit. ut præmiſſum eſt, ꝑm Inno. efficatior uidetur reſponſio Hoſt. ꝙ ſicut per probationẽ excõicationis culpa, propter quam lata fuit, præſumitur; ſic & per probationem abſolutionis præſumptiuæ ſublata uidetur, ut dixi ꝑm Inno. [g] aliqui dicunt. ꝙ ubi quis con-
g tumax eſt in parendo ſuper crimine, de quo condemnatus eſt. & hac de cauſa expreſsè aſsignata excõicat, talis probata ſola excõicatione repellit ẽt crimine nõ probato. & idem dicũt, ꝙ ſi probet, ꝙ propter inobedientiam quis fuerit depoſitus ab officio, uel ordine, & ſi non fuerit excõicatus, arg. 4. q. 1. c. 1. & 2. ff. de his, qui no. infa. l. 2. §. ignominiæ, ff. de iudi. cum prætor. & idem uidetur dicendum, ẽt ſi non ſit condemnatus: dum tamẽ crimen notoriũ ſit per euidentiam facti, uel ſi dicat iudex, excõico talem, quia non uult comparere ſuper tali crimine, quod commiſit, ar. iurium prædictorũ: ſed ſi bene atrẽdas. in omnib. his non repellit propter excõicationẽ, ſed ꝓp crimẽ cõmiſſum, uel propter ſnĩam ſuper crimine latã. & ideo melius vr dicendum, ꝙ ad repellendũ teſtẽ non ſufficit probare. ꝙ excõicatus fuerit expreſſa ẽt eã criminis in ex
h cõicatione [h] niſi tale crimen expreſſum ſit in ſentẽtia quod ipſo facto infamaret, cũ de aliis criminibus acta pœnitẽtia emẽdatus ſit. & infamia ceſſet. nec ob. ff. de his, q no. infa. l. 2. §. ignominię. cũ ſuis corcor. qa exaurorate militem ꝓp culpam ſuã, uel ipſum ab exercitu, uel ordine remouere, uel iudicẽ à ſenatu, de q bus ibi
12 loquit, eſt proxima cauſa, & pœna delicti. ſed † excõicatio, uel priuatio à cõione fideliũ, uel ſacrorũ nõ eſt proxima cã, uel pęna delicti: imò ẽ aliqd intermediũ, contumacia. ſ. propter quã ſolam excõicatio fertur, & nunq̃ pro crimine quãrumcunq; ſit graue. ſemper eſt n. monitio præmittẽda, ut paret in eo, quod le. & no. §. de ſen. excom. ſacro. nec ob. ꝙ quandoq; incidit quis in canone latæ ſnĩæ, ſicut pro uiolenta manuum iniectione in clericos. 17. q. 4. ſi quis ſuadente. & cæteris ſimilibus. in quibus caſibus excõicatio eſt proxima pęna delicti: quia in talibus non infertur pœna excommunicationis abhomine, ſed à iure; unde nõ amplius repellitur taliter excõicatus propter excommicationẽ, q̃ propter crimen tantum, durante. ſ. excõicatione, uel quouſque pœnitentiam agat. ſed in prædictis. ll. fuit remotus miles, uel iudex per iudicẽ. & dici conſueuit, quod mitius agitur cũ l. quàm cum miniſtro
k legis [k] ꝑm Inno. cuius eſt quaſi tota mens huius gl. & comprobatur hoc ultimum. ff. de arbit. Celſus. ff. de
13 compen. ſi cum milite [*Committatur*] quo † caſu regulariter pœna ordinaria non punitur; quod dic, ut not. ſupra de ordi. cogni. cum dilectus, ad fi. Hoſtien. [*Aut grauata*] quartus caſus, & dic ſaltem de facto ſecundum
14 Hoſtien. dicit † Pe. ꝙ pro eodem ſumit infamiam facti & opinionem grauatam [*Quandoque*] in alio quocunque indicio [*Tali modo*] ſcilicet in modum exceptionis; & ideò de iure non eſt infamis, ſupra de ordi. co. cum dilectus, ad fi. & ſic infamia etiam facti tantum repellit teſtem in criminali. In ciuili uero infamia iur. tantum, & ſic intelligas, ſupra ſecundum Hoſti. de hoc in Specu. eo. ti. §. 1. b. uer. Item quod eſt infamis: puta reũ infamatum de crimine etiam de facto à teſtimonio repellendum etiam in ciuili; ad hoc, ſupra ti. 1. licet, uerſi. quidam uero, ſupra eod. licet. 1. & 2. & capi. in literis, infra titu. 1. præterea, infra de excep. cap. 1. [l] quod
l intelligo, quãdo infamia facti, uel infamatio cauſatur à crimine, ita, ꝙ crimen ſit proxima cauſa infamiæ. ubi uerò infamatio, uel opinionis aggrauatio non cauſatur à crimine, ſed ab alio medio, puta quia carceratus fuit, uel à teſtimonio aliter repulſus, puto locũ habere, quod hic dicitur, ut talis aggrauatio opinionis nõ repellat in ciuili, licet ſic in criminali. uel aliter infamatio facti cauſata à crimine, de quo conſtat quẽ

emendatum, non repellit in ciuili, ut hic: si de emendatione non constat, repellit, ut in prædictis iuribus. In criminali uerò semper repellit, ut hic [*Excluderetur*]
15 excludere † testem est non admittere eum ad actum testificandi, uel intra ordinem, uel numerum testificantium, uel iam admisso fidem non dare, sicut excludere eligentem est non admittere illum ad actum electionis, uel ad ordinem, uel numerum eligentium. supra de caus. possess. cum ecclesia [*Ciuili*] nisi & modo conuinceretur. nec tunc, si esset de crimine emenda-
16 tus, ut supra proxi. respon. Hostien. [*Potest*] & † debet, infra, de excep. c. 1. [*Pœnitentiam*] exponit hic, quod prædixerat de emendato remoueri. in criminibus enim requiruntur probationes luce clariores. C. de proba-
17 tio. l. fin. 5, q. 6. Epiphanium, Hostien. ¶ Primat glo. primum dictum decre. probat tribus rationibus. ¶ Secunda glo. primò coadiuuat textum in eo, quod loquitur de emendato. secundò exemplificat, & coadiuuat in eo, quod loquitur de infamia. in fine signat contrarium, & ibi remittit. ¶ Penultima gl. no. enim, cum, cuius opi. &c. probat, & dato simili demum arguit obiiciendo, & soluit. ¶ Vltima glo. quærit, & soluit: iterum quærit, arguit affirmatiuè per duo iura, & soluit negatiuè: solutioni signat contrarium, solutio-
18 nem coadiuuat, & remittit. ¶ *Ita † glo. secunda ibi, quod ita*] ita sequitur. sanatum est, ut in pristinum statum restitueretur, perinde habendum est, quasi nunquã morbosum esset [*& ibi. l. una*] uide hanc, & sequen. supra eo. licet ex quadam, super glo. personis. ¶ *In glo. pe. ibi, reum criminis*] de accus. omnipotens, super 1. glo. [*& ibi, eos*]
19 uide, de ordi. cog. c. 2. in glo. pe. ¶ *Ita † glo. 1. ibi, de quo minus*] quia non per accusatores, sed per testes, &c. infra de simo. per tuas. 1. ¶ *In glo. 2. ibi, ferrum*] de rescrip. eam te, in fi. [*& ibi, infamiam*] ciuilem, licet secus sit de canonica secundum Inno. qui dicit princ. c. intelligendum de crimine, de quo testis non est condemnatus, nec ipso iure infamis. quodcunq; horum esset, repellereturetiam post pœnitentiam etiam in ciuili secundum eũ, fatetur tamen, quòd alii dicunt aliter, & de hoc 6. q. 1. cap. 2. [*& ibi, prænaricator*] melius diceret. §. notandũ.
20 ¶ *In glo. 2. ibi, recipitur*] quia ex † quo semel deierauit, &c. infra, de præsump. scribam, & ff. de suspec. tu. l. 3. §. quæri potest. C. de suscep. & arca. l. si aliquid, lib. 10. ibi, Nemo eorum de interuersione conuictus, id officium gerat, in quo ante decoxit. & ideò est hoc speciale in hoc crimine, plus quàm in maioribus. uel æqualibus. In teste enim pura & simplex requiritur ueritas. 3. q. 9. pura. 4. q. 4. cap. 1. & iuramentum est confirmatio ueritatis, de iureiuran. & si Christus, uer. quædam. sed nil est ita ueritati contrarium, sicut falsitas, quæ est eius immutatio. in auct. de instru. cau. in princ. Item per iurus quodam respectu uincit homicidam. 22. q. 5. ille qui. hoc tamen scias, quòd licet periurus secundũ canones sit infamis. 6. q. 1. quicunque; secundum ll. non, etiam condemnatus. ff. de crimine stellio. l. ult. nisi in casu. l. hic allega. C. de transac. si quis maior, secundum Vinc. & Goffr. & in l. C. de re credi. iurisiur. iuramentum loco probationis succedit, in l. si quis maior, & C. de dignit. quoties. loco cautionis secundum
21 Vinc. qui etiam † dixit hic, quòd Papa [m] constituere,
m uel dispensare posset, ut periurus, uel alius in mortali constitutus non repelleretur à testimonio ferendo. alleg. infra de re iudi. cum I. & A. facit de hæreti. accusatus. §. licet, lib. 6. sicut dispensat in ordinibus cum eo de tempo. ord. dilectus, & sicut legitimat & ad successionem, & ad matrimonium. infra qui fi. sint leg. per uenerabilem, de consan. & affi. non debet. Idem Guil. in Spec. de teste. §. 1. 2. causa, uersi. sed quæritur, utrum
n Papa [*& ibi, quicunque* [n]] ubi de hoc, & ibi no. Io. quòd secus uidetur de accusat, dicebat Vincen. emendatio
22 † prodest quòd ad ciuiles quæstiones: aliter nunquam haberemus testes: quo ad criminales non; quia non potest accusare de crimine 6. q. 1. qui crimen. Si autẽ fuerit emendatus per dispensationem, hoc prodest quò ad omnes quæstiones, supra de fi. presby. ex tua, infra de scisma. fraternitatis. & facit, quod not. Vinc. infra uer. in criminali. super uersi. de crimine, sic ibi dicens, nisi secum fuerit dispensatum, uel nisi sit in integrum restitu. ut no. infra. de reg. iur. cum te [*& in fin.*] de hoc ff. de his, qui no. infa. l. Lucius. ¶ *In glo. hic pater, ibi, subdiaconus*] uide quod no. in §. fe. sed illud [*& ibi, iudicio*] unde dicit † Hostien. quòd si semel in iudicio constet de
23 periurio, perpetuum præiudicium generatur illi periuro, & sibi impurabit, etiam si exinde falsò conuincatur, nisi testes de falso reprobare possit; alle. supra e. ex parte, & c. sicut [*& in fi.*] uide, quod no. de elec. super eo, in 1. glo. & quod ibi dixi. ¶ *In glo. ult. ibi, opinio*] alij exponunr in hoc casu, scilicet quãdo per exceptionem fuit probatum in alio iudicio, & est de crimine emendatus, nec infamis est de iure [*& ibi. probari*] confessio
24 † & pœnitentiæ iniũctio, exterior uerò satisfactio probabitur per familiares. & alios, qui uiderunt, secundũ Hostien. & sufficit occulta, si crimen fuit occultum. Si uerò manifestum, debet esse pœnitentia manifesta licet non solennis. 2. q. 1. si peccauerit 45. dist. sed illud. l. di. in capite, secundum Innoc. ad idem, infra de pœ. & re. ca. 1. & uidetur quibusdam secundum Innocen. quòd simplici uerbo sacerdotis sit credendũ in hoc casu; ad quod facit secundum Hosti. quia gerit uicem dei, supra de offi. ordi. si sacerdos. unde sicut à Deo nõ exigeretur iuramentum. sic nec ab eius uicario. 93. di. c. fin. & 94. dist. cap. 1. dicit tamen Hostien. aliquos dicere contrarium: quia licet in foro confessionis gerat uicem Dei, in contentioso tamen, in quo nunc producitur, secus; ad hoc, supra eo. nuper. primũ æquius: secundum uerius. & † no. casum, quo creditur uni te-
25 stiq; & est hoc propter facti qualitatem: quia fit confes-
o sio in secreto [o]; concor. quod dixi, supra eo. in omni [*& ibi, nemo*] de hoc. 2. q. 5. quanto, & q. 7. ipsi apostoli [*& ibi, uide æs*] Vinc. alleg. ad idem de pœ. di. 1. agite, de
p præsump. ex studijs [*& ibi, si hæreticus* p] non tenet [*& ibi, no. tamen*] de hac, & de se. dic, ut infra de hære. in fauorẽ, lib. 6. in textu, & gl. [*& ibi, dirigitur*] dixerunt tamen Io.
26 Vinc. & Phi. quod testis † potest ostendere se innocentem, ne fama ipsius grauetur, sicut potest ostendere se liberum per chartam manumissionis, in auct. eo. titu. §. si uerò dicatur. dixerunt etiam Io. & Phi. quod probare possum testes meos honestos, quos aduersarius dicit esse malæ famæ, alle. 3. q. 3. de iudi. & si. quod no. supra eo. ex tenore, in glo. fi. [*& ibi, aduersarius meus*] producens illum testem [*& ibi, in iudicio*] ut patet, infra de coniu. seruo. ca. 1. & 2. Hostien. [*& ibi, personas*] hoc capitulum facit pro: duo sequentia de iudice loquuntur, & de merito uitæ, uel de non tolerato [*& in fi.*] & ibi, hæc glo. per Io. Vinc. & T. materiam huius glo. uide in Spe. de teste. §. 1. b. uer. Item opponitur, quod est criminosus, & uer. sequentibus.

ANNOTATIONES.

a ¶ Testimonium. Fallit hæc regula in casu c. cum I. & A. in fin. de re iudi. & ibi glo. fin. ubi conspirator in illa causa inquisitionis uidetur admitti in testem. item quod dicitur hic in fin. damnatum de crimine non admitti, dic nisi secum sit dispensatum, ut in cap. cum te, de re iudic. no. Innocen. istud. uide Ioan. And. in c. super his, in uersic. testificatus, infra de accus. utrum autem istud capitulum habeat locum de peccato commisso ante baptismum, & qui postea baptizatus est, uel de commisso post baptismum; an tunc ad testimonium accusatus, uel prouocatus admitte etur, uide quod plene scripsi. 2. quæstione 7. ca. non potest, & in ca. ipsi Apostoli, ubi & scripsi. 3. q. 4. c. fi. Archi.

b Persueq-

b ¶ Perseuerante. Quando dicatur perseuerare, uide Pau. de Eleaza. hic, & in c. sunt qui dicunt, de pœni. dist. 3. & in prin. & in regula, semel malus, de regulis iuris, in 6.

c ¶ De infamia. De infame an ad testimonium admittatur, uide tex. in c. licet, de probatio. & supra eod. c. licet ex quadam, Bart. in l. 1. C. de summ. trin. & fi. ca. cum glo. ibi alleg. & gloss. in c. querelam, de iureiur. Bald.

d ¶ Cum iurauit. adde tex. in c. quicunque. 6. q. 1. & c. cura. 3. q. 9. & ideo uiolato semel iuramento, quod est confirmatorium ueritatis. c. & si Christus, de iureiur. remanet semper suspitio periurij. d. c. paruuli. 22. quæstio. 1.

e ¶ Confessus. Adde tex. in c. 1. infra de except. & ibi do. Abb. & uide Bald. in l. ea. C. de condict. ob cau. & Bar. & Ang. in l. si reus para tus, ff. de procu. & dom. And. & Abb. in c. dudum, el 2. de elect.

f ¶ Excõmunicatus. Non sufficit ergo probare consequens, nisi probent antecedens ad illud: quia non probat hoc esse &c. C. unde legi. l. non hoc. ibi uide per do. Bart. de Salic. in contrarium faciunt. l. ad rem mobilem, & l. ad legatum, ff. de procu.

g ¶ Inno. Ista ratio non concludit in criminali, ubi emendatus, & sic pœnitens, & absolutus repellitur, ut supra not. In ciuili autem sic.

h ¶ Excommunicatione. An uerba enunciatiua in sententia probẽt, uide Bart. in l. sciendum, ff. de uer. obl. & in l. ex hac scriptura, ff. de don. & Io. And. supra de proba. quoniam, in glo. in præsentia.

i ¶ Crimen. Imò ut probetur tunc quis excommunicatus, necesse est primo probari crimen, propter quod incurrit pœnam sententiæ excommunicationis, uide Ioan. Andr. ad hoc in Specu. de peti. & possess. §. fi. in fine.

K ¶ Legis. De hoc Brocardo uide plenius per Bart. in l. si libertas, ff. de iure patr. & in l. amplius. ff. rem ra. habe.

l ¶ Excep. c. 1. Vide Bart. Bald. & Salic. plenius in l. 1. C. de sum. trin. & Bar. in l. Cassius, ff. de sena. & ff. de Car. edic. l. 1. §. duæ causæ. & an contra testem descriptum in testamento, uel alio instrumento possit opponi exceptio infamiæ, uide Bart. in l. cum testamento, ff. de testa. & qualiter tunc opponitur talis exceptio, uide per ipsum in l. ad testamentum, ff. de testam. & quale tempus consideretur in legitimitate personæ testis, an quo scribitur in instrumento, an quo producitur instrumentum, uide in §. duæ causæ, prælegato per Bart. & Sali. in l. 1. C. de testam.

m ¶ Quod Papa. Adde, quod opin. Ioan. Andr. sequitur Paul. D. Ant. Imo. & Specu. in tit. de teste. §. 1. uersi. sed quærit, licet Moder. hic uideantur uelle limitare per doct. Bald. in l. sed & milites. §. ignominiæ, ff. de excu. tuto.

n ¶ Quocunque. In hac glo. in prin. dum allegat cap. non potest, intelligit, cum post pœnitentiam, sed gloss. 2. in cap. quæstioni. infra de appell. intelligit ante pœnitentiam, & de hoc uide, quod scripsi in cap. non potest, an admittatur ad accusandum, uel promit. uide ibi de peccato post baptismum, Archid.

o ¶ In secreto. Faciunt not. in gloss. supra eodem nuper, & in capitulo primo, infra de exceptio. & scripsi 2. quæst. quinta, quanto, ubi de hoc, & gloss. secunda quæstio. 7. in capitulo ipsi Apostoli, & ibi scripsi, Archidia.

p ¶ Hæreticus. Facit optimè de hære. in fidei, lib. 6. & uide Bart. in l. filius, ff. de donat. & uide bonum text. in cap. per tuas, de simo. per quam apparet, quòd prohibitiones iuris naturalis, ut inimicus, Papa, non tollit, sed positiuas bene de iure canonico.

SVMMARIVM.

1 *Ioan. Andr. propter huius decretalis expositionem prius ascendit cathedram.*
Diuisio capituli, ibid. uersi. summo.
2 *Vltra, præpositio significat recessum.*
Productio tertia est numerus communis in dilationibus, & monitionibus.
Debet, & potest habent eandem uim præcedente negatiua, ibid. ad dictio. non debet.
Instrumenta, & per confessionem potest instrui causa etiam post tertiam dilationem.
Causa unde dicatur, remittit. ibid. uersi. unde dicatur.
3 *Dilatio tertia lapsa nõ prohibet testes produci super nouis capitulis*
4 *Nisi, dictio, quando negatiuam sequitur, ponit, non excipit.*
Iuramentum ut procedat, ut quarta detur dilatio, quæ requirantur, ibid. ad dictio. præstito. & quando non sufficiat, nu. 9 §. In glo. 2.
5 *Capitulum hoc loquitur generalius, quàm aucten. hic citata, unde desumptum est.*
6 *Testificata didicisse sua, uel alterius partis, idem. & obest, etiam si post primam dilationem contingat, num. 9. §. in gl. 2. uide nu. 10.*
Disiunctiua si est, sufficit alterum esse uerum, ut hic, ibid.
Contra subtrahentes male præsumitur, ibid.
7 *Per, præpositio auget hic.*
Ars, est uocabulum medium, ibid.
8 *Nequire, uel non posse, qualiter accipiatur.*
Infinitas uitanda, malitia excluditur per iuramentum, per alium qui facit, per se facere uidetur, si non fletit per quem, ut quid fieret, ei subuenitur.
9 *Iuramentum malitiæ quare præstetur post iuramantum calumniæ præstitum.*
Quare etiam præstetur ab eo, per quem non stetit.
10 *Testificata qui uidit, non tamen plenè examinauit, an prohibeatur à quarta dilatione.*
11 *Testes an producere prohibeatur is, qui à testibus productis diligenter exquisuit, & ipsi recitauerunt depositiones, quas fecerant.*
12 *Aperturam, siue publicationem, uel sententiæ prolationem suspendi petens, donec possit habere testes suos ultramarinos, captos, uel infirmos, uel aliter impeditos, non audietur ultra sua tempora, nisi ex causa magna.*
Testes suos producere qui non potuit impeditus causis hic dictis, restituetur in integ. præmissa cognitione summaria, & non impediet processum, nisi ex causa, ibid.
Litium immortalitati non est uia paranda, uersi. si enim.
Dilationem dare, uel prorogare ultra statuta tempora potest iudex ex causa magna, ibid. in fi.
13 *Dilatio nunquid & quoties mihi danda, si protestor, me producere uelle testem ultramarinum, & probo, quòd missi pro illo, nec inuentus est, uel quòd nuncius non potest transire.*
14 *Testes, uel instrumenta producere impeditus si sui intra ferè terminum statutum ex facto eius, cui receptio eorum commissa est, & intra reliquum non possit id perfici, restituetur mihi tempus: cautè tamen facio, si protestor.*
15 *Testes si quis impeditus itineris periculo, uel alio casu fortuito, ut nulla ex parte temporis possit suam productionem perficere, terminus prorogabitur, nisi multo tempore durarent pericula.*
Dilatio nouem mensium in ultramarinis ut parti detur, cautè facit, si consentit pars, contra quam producuntur testes, ibidem in fine.
16 *Articulos ut det aduersarius ei, contra quem facienda est examinatio testium, non expedit, & ratio.*
17 *Examinare testes, uel instruere causam, ubi intendat aduersarius, cautè facit is, contra quem facienda est instructio, si quærat ab eo, & scribi faciat, & ratio, & num. 18.*
Dilatio in dilatione computatur, & quando, ibid. & num. 18.
18 *Dilatio nouem mensium quo casu quis non habebit pro omnibus distantis locorum, & parti, quæ habuerit dilationem minorem tribus mensibus in casu, quo tres menses sint concedendi, dabit alia ad complementum eorum, & quando & qualiter computanda, num. 19.*
19 *Dilatio trium mensium ex l. 1. C. de dilatio. quando minoratur.*
Dilationes abbreuiare est utile: tamen exinde dubitationes.
Dilatio quando incipiat currere, ibid. uersi. dicunt etiam.
21 *Dilationum tempus est continuum, nisi in casu, & quo.*
22 *Prouinciam continentem quam appellemus hic.*
23 *In probandis exceptionibus locus ne sit quartæ productioni, reijcit ad specula.*
Si appellatur ob denegationem quartæ productionis, quid iuris, aliò remittit, ibid.

CAPVT LV.

1 VLtra tertiam. Quia propter tle ctiram huius decret. prius cathedram ascendi, ipsam commentemus, ut & alij ordinem habeãt repetendi, & nil prætermittendo quò ad numerum & ordinem dicendorum, quod colligat repetens ex commentis decret. Ioan. Summo, & diuido decre. & ponit formam, secundum quam datur quarta productio testium, & aliter dari nõ debet. & sunt duæ partes. in prima ponit regulam. in secunda casus exceptos ibi, Nisi

[*ultra*]

2 [*ultra*] denotat †exceſſum: ſic. 3. q. 5. ultra, de reſcriptis,
a nonnulli infra. de excep. pia. lib. 6. [*Tertiam*] iſte numerus eſt communis in dilationibus, & monitionibus; ad id de ſen. ex. conſtitutionibus, lib. 6. [*Productionem*] gloſ. ad intellectum huius uerbi remittit &c. [*Non debet*] idem, ſi diceret, non poſſunt, propter negatiuam; de hoc de reg. iur. in 1. regula, lib. 6. [*Teſtes*] de inſtru-
3 mentis †dic. ut infra. tit. 2. cum dilectus, poteſt etiã per confeſſionẽ poſt tertiam dilationem, & prius inſtrui cauſa, ſecundum Inno. ad quod alle. Hoſt. infra. de fi. inſtru. cum Io. [*In cauſa*] unde dicatur, habes de uer. ſign. forus [*Produci*] ſuper his capitulis, ad quæ probãda fuit aſſignata, & eſt lapſa tertia dilatio: ſecus de nouis; ſupra
4 eo. fraternitatis [*Niſi*] quia negatiuam †ſequitur, ponit, non excipit, de hoc ſatis per Dyn. infra, de regu. iur. pactũ. lib. 6. ſed Cy. plenius. C. de tranſac. l. 4. [*Præſtito*] non ſufficit ergo, quod ſit exactum, niſi & illud præſtetur, ut hic; & e contra non ſufficit illud præſtari, niſi per iudicem exigatur. ſupra de reſt. in integ. ex literis [*Qui hoc*] ſcilicet quartam dilationem [*Iuramento*] ut dicit gl. ſumptum fuit de. §. quia uerò, in auct. eod. titu. [*Per alium*]
5 generalius †loquitur, quàm auct. unde hoc ſumptum fuit, quod dicebat de aduocato, uel pro eo agente, ut tutore, & curatore, uel procuratore, ſecundùm Vin. &
6 Goff. [*Teſtificata*] ſua †, uel alterius[b] partis. cum iſte tex.
b & textus auctent. ſic generaliter loquatur, ſecundum Inno. & Hoſti. [*Vel fuerit*] iſta diſiuncta probat, q ſufficit ſubtraxiſſe. nam licet forte non uiderit teſtificata, preſumitur contra eum propter furtum. C. de probat. ſi de poſſeſſione, in fi. ſecundum Hoſtiẽ. [*Percunctatus*]
7 hic; per † auget, quaſi ualde cunctatus, ut infra dicam, & remittit Hoſtien. de conſuet. c. 2. [*Artem*] in mala ſignificatione ponitur hic, & 22. q. 4. quacunque. 47. diſtin. ſicut. in bona ponitur 91. diſtin. clericus. 1. & 2. Sed ſup. ideò petit quartam [*De nouo*] ſcilicet in quarta dilatione [*Prius*] ſcilicet in prima, ſecunda, uel tertia [*nequit*]
8 de facto † forian, ut uerbum ſonat, uel prius erant excommunicati, modo ſunt abſoluti, uel prius inimici, modo ſunt reconciliati, ſecundùm Vin. ¶ Nota infinitatem uitandam; de hoc de reſcriptis. c. 2. lib. 6. Maliciam excludi per iuramentum; concor. ſupra eod. preſentium. Item q qui per alium facit, per ſe feciſſe uidetur. & eſt regula iuris, infra de reg. iur. qui per aliũ, li. 6. Item q ſubuenitur illi, per quem nõ ſtetit, & eſt etiam regula iuris, infra de regu. iur. imputari, lib. 6. Ad gloſſ.
9 ſecundum quas † opp. dupliciter ad textum. primò de eo, quòd hic iubet partem, quæ petit quartam dilationem, iurare. huic opponitur, teſtes ſuper prin. producuntur lite conteſtata, ſupra eo. de teſtibus, poſtquam immediatè iuratur de calumnia, infra de iura. calum. c. 1. in prin. ſed iuram. calum. &c. Secundò opponitur. hic dicitur, q ille, qui in primis tribus dilationibus nõ potuit habere teſtes, quos producit in quarta, tenetur ad hanc ſolennitatem ſeruandam: contra, ex quo per eum non ſtetit &c. ¶ In gloſ. 2. ibi, ut ibi dicitur, ſecundum Hoſti. deficit ratio: quia iuramentum calumniæ non defendit, qui dilationem petit ſuperfluam. unde dic, q exigitur ad tollendum iuris præſumptum quæ eſt, q quamuis ſit iuratum de calumnia, maliciosè petatur hæc dilatio. ¶ [*In glo. nisi, non debet*] item per iuramentum prouidetur quò ad alia capitula. nam & ſi conſtaret, q habere nõ potuiſſet, adhuc poteſt de alia fraude timeri [*& ibi, productio facta ſit*] denegaretur etiam ſecunda, & tertia ei, qui poſt primam percũctatus eſſet dicta teſtium; quod innuit finis. §. quia uerò, ſecundum Inno & Hoſt. [*& infi.*] & l. oratione, eod. tit. ¶ Expeditis tex-
10 tualibus, & gloſſis quæritur, an † is, qui uidit teſtificata, tũ illa plenè non examinauit, prohibeatur à quarta
c productione. Sol. ſecundum Inno.[c] Hoſt. & Abb. non impeditur, niſi illa diligenter inſpexerit, argu. ff. de rei uendic. officium. C. de probat. excep. quod ſecundum eos not. hic uerſi. percunctatus, quaſi per omnia ſcrutatus, & cum diligẽtia inſpexerit. denotat enim uerbũ illud diligentem inquiſitionem, per quam dicta com-
d prehẽderit[d]. facit, quia ceſſat finalis cauſa prohibitionis, ex quo non uidit illa taliter, q poſſit per id alios ſubornare, de renun. poſt transla. cum concor. nec oportet calumniari ius ciuile, nec uerba captari. ff. ad exhiben. l. pen. ſecundum hoc debet intelligi. §. quia uerò, in auct. eod. tit. conſuluit tamen Hoſt. q. quam citò per
11 pendit atteſtationes ſuas eſſe. deſiſtat à lectione illarũ. ¶ Secundò † quæro, an prohibeatur producere teſtes
e is, quia à teſtibus productis diligenter exquiſiuit, & ipſi recitauerunt depoſitiones[e], quas fecerant? Reſpõdeo, q non ſecundum prædictos: tum quia hoc non eſt iure cautum. ff. eod. l. 1. tum quia nec ratio, nec æquitas hoc ſuadet: quia nec per unam uocem plenè poſſet in-
f ſtrui; facit infra de priuileg. cum perſonæ[f], lib. 6. Addit Hoſtien. meliorem rationem: quia poteſt eſſe. q teſtis falſum refert, de accuſa. inquiſi. §. fi. quia uult placere, uel quia non recordatur. & ideo ſuper uerbo uolatili, & incerto non poteſt fieri plena deliberatio, qualis fieret ſuper ſcriptura, propter quod etiam ſtatutum eſt actionem in ſcriptis offerri; de hoc ſupra de libell. obla-
12 c. 1. ¶ Tertiò † quæro, quid ſi pars petat ſuſpẽdi apertionem teſtium, uel cauſæ diffinitionem, donec poſſit habere teſtes ſuos ultramarinos, captos, uel infirmos, uel aliter impeditos? Reſpon. ſecundum Inno. & Hoſtien. non audietur ultra ſua tempora. 3. q. 3. §. ſpacium: poterit tamen ei etiam poſt aperturam. & etiam poſt prolationem ſententiæ præmiſſa cognitione ſummaria ſubueniri per beneficium reſtitutionis in integ. c. 2. & 3. & c. ex literis. Et ſi dicas, nõne melius eſſet differre, quàm poſt publicationem, uel ſententiam ſubuenire? reſpõdit q non, ne def materia malignandi. ſi enim propter hoc & ſimilia differretur, poſſet quilibet inuenire tot uias diffugij, q lites fierent immortales cõtra iura uulgaria; nec paranda eſt talis uia, de diuor. quanto. §. pen. & è conuerſo, ſi procedatur, nullum, uel modicum ſit præiudicium, ex quo per reſtitutionis beneficium ſubuenitur; fatent tamen, q ex magna cauſa poſſet iudex
g ultra ſtatuta tempora [g] aliquam dilationem dare, uel prorogare, arg. ff. de re iudic. l. 2. ff. de iud. nonnunquã, ſed non immoderatam, argu. ff. de iudi. ſi longius. ff. de uaca. munc. l. fina. & facit de officio delega. conſuluit.
13 Quartò † quæro, quid ſi proteſtor, q producere uolo teſtem ultramarinum, & probo, q miſi pro illo, nec iuuentus eſt, uel q nuncius non poteſt tranſire, nunquid dabitur milleſima dilatio, uel productio? uidet. q ſic, per nota. ſupra eod. in cauſis, donec de morte certi ſumus, argu. infra de ſpon. in præſentia, de ſecundis nup. c. 2. ſed quia hoc prætextu poſſent lites perpetuari; putat Hoſt. q iudex poteſt & debet hoc arbitrari, & occurrere malicijs toto poſſe. C. de iudi. properandum; uide
h quod not. de reſcrip. ſtatutum [h]. §. pen. lib. 6. ¶ Quintò,
14 q̃ro, dato, † q quarta productio, de qua hic loquimur, non poſſit peti ultra tempora ſtatuta niſi per beneficium reſtitutionis in integr. pone, quòd per iudicem, uel per receptorem teſtium, uel inſtrumentorum, quibus eſt commiſſum hoc expediendum, infra duos mẽſes, ſtat per 6. uel 7. primas ſeptimanas, quòd nihil eſt factum: quia ipſi, licet diligenter requiſiti, procedere neglexerunt, & in reſiduo tempore non poteſt perfici, quod mandatur: Putat Inno. & Hoſt hoc caſu hoc nõ impurandum parti, ſed reſtituetur ei tempus, ar. 2. q. 6. anteriorum, & in auct. ut ſpon. lar. §. hoc quoque ſanci-
i mus, collat.[i] 9. de hoc, de offic. deleg. de cauſis. & c. paſtoralis, ad finem: cautè tamen facit pars. ſi hoc proteſtetur, de off. ord. paſtoralis, ad fi. ¶ Sexto † quæro, quid ſi propter pericula uiarum, uel tempeſtates aquarum, uel

uel quoſcunq; alios caſus fortuitos impediretur quis ire ita, quòd nulla parte temporis poteſt productionẽ ſuam perficere? dicunt Innoc. & Hoſti. quòd hæc eſſet magna cauſa, quare debet terminus prorogari, arg. ff. de edendo, ſi quis ex argentarijs §. fi. & l. ſeq. in auct. de his, qui ingre. ad app. §. 2. & 3. col. 5. niſi ſit, quod poſſit partibus imputari. ff. ſi quis cau. l. 2. putat tamen Inno. quòd ſi multo tempore deberent durare pericula, procedi poſſet ad publicationem, ſiue ſententiam, ſaluo parti beneficio reſtitutionis, poſtquàm ceſſauerint pericula, ut eſt dictum, propter hoc dicunt, quòd cautè facit pars, contra quam producuntur teſtes, ſi conſentit, quòd aduerſarius habeat 9. menſes, ex quo ſummaria cognitione præmiſſa ordinatum eſt, quòd inſtructionem ſuam habeat de partibus tranſmarinis.
16 nec † expedit ei, contra quem producuntur, petere articulos. per ipſorum enim examinationem magis & plenius inſtruitur producens: ſed permittat ſuper tota cauſa producere teſtes, & inſtrumenta: quia ſi etiam haberet mille capitula, non habebit niſi dictos. 9. menſes. Idem dicunt de 6. menſibus, qui dantur de continentibus prouincijs, & de tribus, qui dantur de eadem 3. quæſt. 3. §. ſpacium, C. de dilatio. l. 1. Prudenter
17 † etiam ꝑm eos facit is, contra quem ſit productio, ſi quæri faciat à producente, & reſpoonſionem in actis ſcribi, an intendat cauſam ſuam inſtruere de partibus ultramarinis, an de continentibus prouincijs, an de eadem. eſt enim ualde utile, ſi certum elegerit: aliàs dicet producens, quòd intendit de eadem prouincia inſtruere, nec per hoc negans de aliis, habebit tres menſes. Secundò dicet, quod de continentibus, non per hoc negãs de ultramarinis, & habebit 6. Tertiò dicet, quòd de ultramarinis, ut habeat 9. & ſic forſan plus debito prorogabitur per hanc cauſam. Hic aduertendũ eſt, quòd hoc dictum concludit 18. mẽſes dari. hoc uidetur inconueniens, cum per hoc amplietur dilatio num materia contra ea, quæ ſuperius dixi, & facit. C. de temp. app. l. 2. in prin. & Cle. de uer. ſig. ſæpe. putat ergo Pet. de Bel. & ponit Cy. C. de dila. l. 1. quòd tẽpus debeat in tempore computari; ut ſi prius habuit tres menſes, ut in prouincia. ſi poſtea petat teſtes de prouincia continenti, non dabuntur ſex, ſed tres tantum. & ſi iterum de tranſmarina, non habebit nouem, ſed
18 tres tantum. Si † uerò poſt primam de tribus mẽſibus peteret tertiam, ſ. ultramarinam, haberet ſex menſes, & ſic non habebit niſi. 9. menſes pro omnibus diſtantijs locorum, & ſecundum hoc bonum eſt conſilium Inno. & Hoſti. quod præmiſi: quia ſi ſit pars petita, de quo loco cauſam inſtruere uelit, & eligat unum certum, bene quidẽ. ſed dato, quòd dicat ſe de omnibus tribus inſtructionem facere uelle, ſolos. 9. menſes habebit pro omnibus. ſed dato, quòd petita non fuerit, ſi ſuper principali, uel eiſdem articulis, uel qui à principio prouideri potuerunt, dilationes iſtæ petantur, puto procedere, quod poſt Pe. dixi. Si uerò ſuper exceptione, uel replicatione improuiſa repetetur noua dilatio, procederet quod dicit Inno. & Hoſt. poſt eum, & facit, quod no. de elec. cupientes, lib. 6. in glo. pen. r.
19 partis. Eſt etiam aduertendum, quòd. l. illa. 1. C. de dila. canonizata 3. q. 3. §. ſpaciũ, dicit, nõ amplius, quàm tres mẽſes dari. per quam datur intelligi, quòd ſiue in prouincia, ſiue extra prouinciam teſtes ſint propinq, dilationes illæ minorabuntur, facit, infra de appellat. cum ſit. C. de dila. ſiue pars; & ſi. quod no. de elec. coram, in 1. glo. Item ſcias, quòd Inno. & Hoſti. dicunt, quòd parti, quæ habuit minorem dilationem, quàm trium menſium, de leui dabitur alia, dummodo am-
k bæ non excedant tres menſes ſimul [k] iunctæ; & his tribus menſibus non computabitur tempus medium, quod eſt à fine primæ dilationis uſque ad principiũ ſecundæ. ſi uerò producens fuerit impeditus, ſiue neglexerit. nam ſi negligentia damnoſa erat aduerſario ſibi imputet ſuam negligentiam, & quòd illum citari non fecit: quia uigilantibus. &c. ff. de his, quæ in frau-
20 cre. l. pupillus, in fin. 4. q. 4 §. 1. & 2. & licet † fateantur, quandoque utile has dilationes abbreuiare: dicunt tamen, quòd ex abbreuiatione dubitationes occurrunt, & diffugia procurantur. dicunt etiam hanc dilationem incipere currere, ex quo eſt aſſignata. unde cautè facit producens, ſi ſtatim impetret literas, & uadat, uel mittat pro producendos teſtibus, uel mitti faciat, ut ibi recipiantur, infra de fideiuſ. c. fin. ¶ Sepi-
21 mò † quæro, nunquid tempus harum dilationum eſt utile? putat Inno. quòd non, ſed continuum adeo, q nec dies ſolennes, nec recuſationes teſtium recipiendorum, uel iudicum de iſto tempore deducuntur; dũ modo recuſationes non ſint malicioſæ, uel tales, propter quas producens impediatur producere teſtes ſuos. Hoſtien. remittit ad id, quod poſt eum ſcripſi, ſupra titu. 1. licet, poſt princ. uerſic. quia tamen. ¶ Octa-
22 uò † quæro, quid in hac materia appellamus continentem prouinciam? putat Inno. quod non archiepiſcopalem, ſed ſicut dicitur. ff. de uerb. ſig. notionem, §. 1. quod declarat Hoſtien. ſicut Italia, Gallia, Hiſpania, Prouincia, Sicilia, & his ſimiles. Pro prædictis facit, quia malè uideretur limitatum à iure, ſi in prouincijs archiepiſcopalibus, & continentibus tot menſes dari deberent, cum quandoq; prouinciæ archiepiſcopales ualde diſtent, ut patet, ſupra de offi. del. cum cauſa, & ibi dixi in prin. uide etiam quod dixi, de elec. co-
23 ram, ſuper uer. prouincia. an † autem in excep. probandis locus ſit 4. productioni, uide in ſpecu. eod. titu. §. 1. uer. ſed cum ſuper. & ſi appellatur propter denegationem quartæ, plenè dixi quid iuris, ſupra eo. ſignificauerunt, in glo. quicunque, & glo. no. quod.

ANNOTATIONES.

a ¶ Exceſſum. Sed non magnum. uide de dila. literæ, & ibi glo. & ff. de uerb. ſigni. l. hæc adiectio, & de uerbo, circa, uide, ſupra de proba. licet, per Ioan. And. in glo. ſi teſtis dicat, & in l. Celſus, ff. de uſuris, per Bart.

b ¶ Vel alterius partis. Adde tex. in §. quia uerò, in auctẽ. de teſti. glo. & Bart. in l. ſi quando, C. de teſt. Barto. in auctẽ. at qui ſemel, in 6. colum. C. de probatio. d. And. in ca. fraternitatis, in 27. col. ſupra eo.

c ¶ Innocen. Probat. c. conſtitutis. i. primo, ſupra eo. cum pluribus ſi. & probatur, ſupra eo. cum ueniſſet, ibi, Alterutro, & ibi uide Ioan. And.

d ¶ Comprehenderit. Et ſic plena lectio illarum requiritur, ad hoc l. 1. §. ſed ſi legi. ff. de his, quæ inte. de. facit. l. inciuile. ff. de legi.

e ¶ Depoſitiones. Cum hoc dicto Io. And. hic tranſit d. An. Cardi. Imo. & d. Ab. quibus adde Domi. in c. cum perſonæ, ad finem principii ſuper gl. in uer. integrali, de priuil. in 6. & Bal. & Imo. in l. 2. §. inſpecto, per illum tex. ff. quemadmodum te. ape.

f ¶ Perſonæ. In contrarium facit, quod not. glo. 2. q. 1. in primis, & Ioan. An. ſupra eo. in nomine domini, ſuper glo. non eſt ita, & in c. ſeries, ſuper glo. fi.

g ¶ Tempora. Quæ ponuntur in l. 1. C. de dilatio. ubi uide Cyn. & Bal. & Sali. & 3. q. 3. §. ſpacium.

h ¶ Statutum. In glo. confueuerunt: poteſt etiam iudex comminare iſti petenti longam dilationem certam pœnam, ſi deficiat in probando, prout no. 10. And. poſt Compoſto. de elec. nihil, & ca. quòd ſicut. poteſt etiam denegata dilatione ferre ſententiam, quæ non retractabitur, niſi probet in cauſa appellationis per illos teſtes, quos prænominauit. ut no. 10. And. de conceſ. præben. poſt electionem, poſt Innocen. ubi uide.

i ¶ Colla. Sed an daretur actio ad intereſſe contra examinatores, & ceſſet reſtitutio, uide in l. eleganter §. ſi dolo, ff. de dolo, & glo. penul. in cap. 2. de reſti. in inte. & facit quod no. Barto. in l. ſi. ff. de ua. & extraord. cogni.

K ¶ Simul. Pro Inno. facit. l. ſancimus. §. ſed quia quidam, C. de iure deli. & ibi per Sali. uide, Bart. tamen iſtud dictum reprobat in l. ſi. ff. de feriis, & in l. 2. ff. de re iu.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Ad testificandum admitti pendente accusatione & quorum crimi num quis possit, quando pendente inquisitione, uel denunciatione nu. 2. uide nu. 3. absolutione facta non prohibetur, nu.*
2 *Contra testes exceptio proposita quòd non reseruetur in tempus disputationis, & an id sit uerum, remittit, ibid.*
3 *Innocens eo ipso, quòd quis absoluitur, præsumitur.*
Testis si quis accuset, per quos conuinci possit, quid iuris, ibid. uer. opponitur.
Testis dictum recipitur, reseruata ipsius in dictum finitæ accusationis contra eum, ibid. in fi.
4 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 5. & 6.*

CAPVT LVI.

NOn debet. Ponit regulam, & casum exceptum, quam secundò probat per duo similia. secunda ibi, Cum etiam [*Criminibus*] secus, si agitur ciuiliter, Inn. unde dicit Hostien. de quibus criminaliter agitur [*Exceptis*] quæ sint †crimina excepta, tractant hic Pe. & Abb. sed uide plenius in Specu. de accu. in fi. [*Admitti*] facit hæc litera, quòd exceptio cõtra testes proposita non reseruetur in tempus disputationis, de quo dic, ut plenè dixi, supra eod. ex parte [*Pendente*] illa finita, & illo absoluto non prohibeatur
a recipi, ut infra dicam a [*Accusatione*] Idem †dicunt quidam pendente inquisitione, uel denunciatione, In-
b no. & Hostien. de inquisitione b bene fateor, cum illa non fiat super ueritate criminis, nisi præcedente infamia, ut infra de accu. qualiter. sed in denunciatione uideretur distinguendũ. primò an denunciatio sit euangelica, an iudicialis, an canonica, an regularis. & si est
c iudicialis, an denunciatus sit infamatus, necne c [*Innocentes*] quod †præsumitur eo ipso, quod absoluitur, ar.
3 in eo, quod leg. & no. infra de calum. ca. 1. & 2. secundum Hostien. [*Ab accusatione*] uide Hiero. ad Pamma. 4. C. [*Repellantur*] opponitur, quòd secũdum hoc parata est fraus accusato uolenti subtrahere copiã probationis accusatori. accusabit enim, uel accusari faciet illos testes, per quos potest conuinci, ut sic per accusationis pendentiam illos à testimonio repellat, & talibus fraudibus non est uia parãda, infra de diuor. quãto, in fine cum concor. & ob eandem fraudem uitãdam dixi, infra de accu. omnipotens, quòd pendente accusatione potest quis eligi. Sol. nõ uertitur hic bursale interesse testis accusati, uel accusatoris uolentis illum producere, ex quo criminaliter agit, sicut ibi: sed dices imò & si non accusati testis, tamen accusatoris illum producere uolentis propter pœnam talionis, quare dici potest, quòd propter inscriptionẽ, quam subit accusans testes, non est de facili præsumptio huius maliciæ: & quando præsumptio esset de malicia, posset prouideri secundum decre. frequens, de resti. spo. lib. 6. uel dictum testis recipi, reseruata fide ipsius in euentum finitæ suæ accusationis, ad hoc
4 supra eo. ex parte. ¶ Prima †glo. no. quòd hæc tria &c. & addit quarum. reliqua pars respondet per tres quæ tiones. prima quid in ciuili, secunda quid de exceptis ctiminibus. tertia quid de condemnato, qui ap-
5 pellauit. ¶ *In* †*glo. 1. ibi, eos*] uide de ordi. cogni. capi. 2. in glo. penul. [*& ibi, reum*] uide de accusatio. omnipotens, super prima glo. [*& ibi, licet sit damnatus*] etiam
6 de crimine famoso, ut in l. allega. in princ. ¶ *In* †*glo. 1. ibi, incedunt*] de hoc satis. 2. quæstio. 7. ipsi apostoli [*& ibi, utrum*] scilicet sit ille accusatus de crimine excepto [*& ibi, non debet admitti*] & ideo dixit textus, forsan, secundum Inno. & Abb.

ANNOTATIONES.

a ¶ Dicam. Contra istum tex. facit. l. si quis, ff. de testi. & uide glo. & Bar. ff. de accu. l. ex iudiciorum.
b ¶ Inquisitione. Vnde dicit hic d. Bal. quòd tabellio pendente accusatione potest conficere instrumenta, ar. l. sed si forte. ff. de sol.
c ¶ Necne. Vide Ioan. And. & glo. in c. omnipotens, infra de accu. & uide l. reus, & ibi Barto. ff. de mu. & hono.

De testibus cogendis, Rubrica.

¶ Quia officium testium quasi publicum est, & ad illud interdum inuiti coguntur, ideò post rubricam &c. Da. & Goffr. facit ad materiam. 2. quæstio. 6. statuendum.

SVMMARIVM.

1 *Testes sunt cogendi in causa matrimoniali etiam à delegato. uide num. 5. & 6.*
2 *Aequalitas in iudicijs seruanda, & in quo hic.*
Assertio pro eo, quod quis asserit. ibid.
3 *Testes, & iudices quibus corrumpantur modis.*
Executor, auditor, cognitor, & nuncius, pro eisdem accipiuntur, & quando, ibid.
4 *Epilogus, & additio glossarum, & sequen.*
A peccato non princeps, non ius aliquod, neque priuilegium excusat, ibid. nu. 25.
Ad testificandum an & quando priuilegiati cogantur, ibi d. & alij quando nu. 6.
6 *Veritatem celare non licet, & quibus casibus eum celare non præsumatur quis.*
Malitia non præsumitur in eo, qui habet causam recusandi testimonium suum, ibid.
7 *Iuramentum prohibetur clerico, exceptis quibusdam casibus.*

CAPVT I.

1 CAusam. Casus. Int causa matrimoniali cogendi sunt testes. & no. quòd decr. dirigitur Papiensi electo; & ut dixit Vincen. ex causa fuit scriptum ordinario: quia forte plus timebatur. nam etiam delegatus hoc posset, de offi. delega. præ
2 tereaa idem Abb. [*Alterutra*] ut sic †in iudiciis seruetur
a æqualitas, infra de regul. iur. non licet, libr. 6 [*Assertionis*] ideſt ad faciendam fidem de eo, qui asserit. Idẽ uerbum de causa pos. cum ecclesia, uer. parte [*Occultent*] scilicet subtrahendo se à testimonio, ferendo, In-
3 no. [*Timore*] his †modis corrumpuntur testes, & iudices; de hoc, supra titu. 1. quoties [*Nuncio*] qui hic uocatur nuncius, alibi uocatur executor, auditor, uel cognitor, quem potest iudex quilibet ad certum articulum deputare, de offic. delega. super quæstionum. §. 1.
b & §. uerum b [*Compellas*] quod hic notat Inno. & Hostien. post eum de compulsione testium, dicam, infra
4 eo. dilectorum. ¶ Prima † glo. ponit duplicem causam cõpulsionis testium. ¶ Vlti. glo. signat contrariũ,
5 & dupliciter soluit. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, mortale* c] contra, quic dam sunt priuilegiati, ne cogantur. 4. q. 3. uersic. item Iulia. sed nec princeps, nec ius aliquod, nec priuilegiũ excusat à peccato, ut patet, supra de consue. cap. fin. nec prætextu pietatis, de usuris, super eo. Sol. dicit Hostien. quòd inter priuilegiatos, & non priuilegiatos hæc differentia notari potest, ut non priuilegiati, ex quo nominantur, cogantur, & si per alios fides fieri posset, ex quo moniti testificati recusant. Priuilegiati uerò non cogantur, nisi ubi per alios nequit ueritas apparere; quo casu procedit, quod dicitur de pec
6 cato. ¶ *In* † *glo. secunda ibi, præsumitur*] hoc in ciuilibus, in quib. peccatum est celare ueritatẽ in damnum proximi

ximi, sed obtentu religionis iurare renuit, supra titu. 1. nuper, de iureiur. & si Christus, in fi. uel alia similis causa. In criminalibus uerò, & aliis, in quibus non est peccatum ueritatem celare, non est præsumendum, quòd is, qui testificari renuit, maliciosè se subtrahat, & ideò non est cogendus, nisi manifeste appareat malicia, infra eo. peruenit 2. per quam dicendum, quòd etiam in criminibus, & in causis, in quibus testes non coguntur, cogentur deficientibus probationibus, etiam si se non subtrahant gratia, odio, uel timore, secundum Innocen. nam, ut dicit Hostien. eo casu clericus cogitur. 2. q. 6. statuendum. nec † obstat, quòd
7 prohibitum sit iuramentum, sine quo testis non deponit: quia uerum est, quòd est prohibitur, nisi in casibus, quorum iste est unus. ¶ *In glo. ult. ibi, ad personas*] uel. d fœminæ, de iudi. c. 2. li. 6. [*& in fi.*] uel illud, cum
d absens testificari uult per literam, uel scripturam.

ANNOTATIONES.

a ¶ Præterea. Maximè, quia in dilationibus consueuit semper apponi clausula, testes autem &c. uide in specu. de teste. §. qualiter, in forma pe. ibi, Porrò.
b ¶ Verum. Ibi uide latius Ioan. And. & uide glo. & Moder. in Clem. 1. de offi. delega.
c ¶ Mortale. Adde ultra doc. hic glo. in c. quisquis. 11. q. 3. & in c. ne quis. 22. q. 2. & Imo. & do. Abb. in c. 1. de cri. fal.
d ¶ Vel. Ad id, quod hic dicit glo. quòd ad personas egregias mitti debet, uide Ioan. And. supra eo. si cui, super glo. 1. & ib uide remissiones.

SVMMARIVM.

1 *Testes cogendi & quibus modis.*
2 *Necessarium accipitur, etiam pro utili & expedienti.*
Testes adire iudicem expensis producentis debent, ibid.
Et contumacia prima quando quis puniatur, ibid. uersi. no. hic.
3 *Comminationes etiam plures fieri possunt congruentibus singulis actui suo.*
4 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 5.*
Tunc, aduerbium termini significat exmentitatem, in princip.
Venire sufficit ea hora, qua quis officium suum possit expedire, ibid. & nu. 6.
Impedimenti necessitate tentum in sententia non obligat. §. 1. & num. 6. §. 2.
Sententia, uel præceptum quod non teneat ibid.
6 *Additio glossarum.*
Testes quando uenire sufficiat ad iudicem, eod. nu. 6. & quantum possint temporis à iudice teneri, ibid.
7 *Excommunicationis sententia in testes, si non uenerint die statuta quando liget.*
Excommunicationis relaxatio quando sufficiat, uel ab ea absolutio ad cautelam ibid. uer. in secundo casu.
Error intolerabilis, impossibilitas, ibid.

CAPVT II.

1 VM super. a Casus. Per †excommunicationis, suspẽ
a sionis, & depositionis sententiam cogendi sunt testes. & tria facit. primò præcipit. secundò ibi, si uerò, punit contẽdentẽ. tertiò aggra-
2 uat ibi, & fi. [*Necessarium*] quia per alios ueritas † non poterat liquere, & ideò erant compellendi ꝑm Goff.
b uel expone ideſt utile, b uel expediens: & est si. quod notaui in Cle. de procu. c. 1. in ulti. glo. [*Præsentetis*] expensis producentis, de rescriptis, statutum. §. pe. lib. 6. [*Suspensos*] no. hic ad ea, quæ no. supra de procu. ad que
c relam c dicebat tamen Vinc. hoc ideò esse: quia in citatione hoc fuit expressum: aliter non puniretur prima contumacia [*Veneritis*] in secundo termino, quem assignauit in eodem rescripto [*Excommunicationis*] Hosti.
3 sic † legit, quòd assignauit secundum terminũ, in quo si non uenirent, uoluit illos esse excommunicatos, & demum si non uenirent in tertio, comminatur illis
4 depositionem. ¶ Prima † glo. respondet per quæstionem. ¶ Secunda glo. respondet per contrarium de decre. cum non ab homine, ubi remittit. ¶ Tertia glo. no. quòd plures &c. ¶ Vltima quærit, & soluit. ¶ *In*
5 † *gl. 1. ibi. l. 4. in fi.*] si dixerit testator, quòd hæredes debiæ soluant tunc 10. si quinquennio proximo Titio non sit natus filius, licet Titius prius sit mortuus, non debetur legatum, nisi finito quinquennio: quia articulus, tunc, illius extremitatem designat. ¶ *In glo. ult. ibi, relegati*] uide de iudi. at si clerici, super gl. pe. [*Idem ait*] sequitur, nihil aliud esse sententiæ stare posse, quàm id agere, quantum in eo sit, ut arbitri sententiæ, parea tur [*& ibi, si seruus. 10.*] testator, qui legauit fundum, si centum darentur pupillo, uel furioso, non uidetur uoluisse conditionem completam quoquomodo illis dando, sed tutori, uel curatori dandum est, ne datum imbecillitate pereat [*& ibi, Paulus*] impossibile præceptum nullum; & sine causa appellatur à sententia, cui per rerum naturam pareri non potest [*& ibi, si prætor*] §. Marcellus, aliàs est lex, & incipit, si per dolum. ¶ *In*
6 † *glo. 1. ibi, officium suum*] iurando. s. non d deponendo.
d possunt enim teneri à iudice per 15. dies, non ultra. C. de testa. l. pe. secundum Vinc. uel secundum eum ueniant tali hora, quòd deponãt ieiuni. 22. q. 5. honestũ, supra ti. 1. c. 1. ¶ *In. glo. 3. in fi.*] & de senten. excom. constitutionem 2. respon. li. 6. ¶ *In gl. ult. ibi, intelligitur*] idem Vincen. [*& ibi, Non potuit*] hæc quæstio no. 4. q. 5. capit. uno, in glo. sed pone. in Specula. de citati. §. pen. ad fin.
e & facit, quod not. infra de solu. Odoardus e, & quod dixi de offi. dele. P. & G. & uidetur expedita, de senten. excommuni. uenerabilibus. §. idem [*& ibi, Si prætor*]. §. Marcellus, aliàs est lex, & incipit, si per dolum [*Et in fi.*]
7 Hosti. dicit, quòd † si Papa tulit talem sententiam, omnino ligat, de offi. delega. ex parte. nec est nostrum reprehendere. 9. q. 3. aliorum. si inferior eam tulit, aut taliter citatus detinetur impedimento incommoditatis, aut facti. primo casu ligatus est: tamen nisi in citione expressa esset talis causa, propter quam prætermittere debuerit propria negocia, sine difficultate debet absolui: aliter satisfieri oportebit sententiæ. in secundo casu non indiget absolutione, cum præceptũ non obliget ad impossibile. & si hoc intenderet, esset error intolerabilis, & sic sententia nulla. sufficit ergo
f relaxatio, ut in præall. decre. Odoardus. posset f etiam fieri absolutio ad cautelam, secundum eum.

ANNOTATIONES.

a ¶ Cum super. Inno. c. cum super, no. contumacem in prima citatione puniri. ad quod uide etiam, quod no. in c. querelam, de procura. in l. sanctimus, C. de iudi. & aucten. qui semel, C. quomodo & quando iudex, & scripsi plene. 4. q. 5. quisquis. item no. etiam pro sola contumacia quem suspendi ab officio, & beneficio, de quo etiam in c. ueritatis, de do. & contu. & scripsi in d. cap. quisquis, in glo. 1. item no. quòd in prima contumacia potest imponi pœna suspensionis in 2. autem pœna excommunicationis, quòd uidetur contra. c. sacro, de sen. excommuni. & 24. q. 3. de illicita, & no. 4. q. 5. & ibi scripsi, Archi.
b ¶ Vtile. Adde do. Car. in c. uenerabilem, supra de elec. & sequitur ibi d. Abb. in penul. colum. ubi dicit, sicut ratione necessitatis potest uenire contra iuramentum, ita ratione magnæ utilitatis, ad hoc d. Abb. in cap. & si Christus, de iureiurand. in 3. notabili.
c ¶ Querelam. Vbi uide glo. si enim, & super illa Ioan. And. & Bar. in l. qui ante calendas, ff. de uer. ob.
d ¶ No. sufficere producere intra dilationem, si solum testes iurant, licet non deponant, de quo uide Ioan. and. de excep. pia, li. 6. & in

Specu.

Speeu. de teste. §. qualiter, uersꝰ. ex his quoque, & ibi Ioan. And. & uide in decisione Rotæ conclusione 82. & Bar. in l. damni. §. Sabinus. ff. de dam. infec.

e ¶Odoardus. Et quod habetur in decisione Rotæ, conclusione 90. & materia l. continuus. §. illud. ff. de uerb. ob. quando scilicet difficultas impediat exactionem, uel obligationem, uel pœnam, ubi uide Bar. & faciunt ista ad illam materiam, ad idem, infra de iure iuran. querelam.

f ¶Posset. Ad hoc uide no. in c. P. & G. supra de offic. delega. & dic, quòd si constat ex tenore sententiæ, quòd iudex uelit eum actare ad ueniendum, siue impeditus, siue non, tunc tanquam iniusta nõ tenet, ut in c. uenerabilibus, de sen. excom. si uerò non constat ex tenore sententiæ, tamen uult uerè, ligare siue impeditus, siue nõ. tunc ligatus est, siue iusta, siue iniusta, dummodo non constet ex tenore sententiæ, & si non apparet occulata fide, licet ex mente sit reducibilis ad istum errorem; non tamen est nulla, si non est promulgata simpliciter, & dubitatur de intentione iudicis, tunc est interpretandum, quòd non uellet ligare, quando impeditus, est: tamen iste debet se reputare ligatum, ut in c. uenerabilibus, de sen. excom. & faciunt ad prædicta no. infra de appel. c. pastoralis, de eo, qui ex iusta causa appellat, & postea excommunicatur, & iudex, ad quem, pronunciat contra appellantem. & ad hoc uide optime, quod no. in c. Odoardus, de solutio. uide quod scripsi plene. 4. q. 5. quisquis, Archi.

SVMMARIVM.

1 *Testis, qui timore partis aduersæ se subtrahit, testificari compellitur, etiam in criminalibus, nu. 2. & 3.*
Diuisio capituli, eod. num.
2 *Contractus ut plurimum non sunt notorij.*
Conueniri pro accusari, ibid.
Testificari oportet de uisu, non de auditu auditus, ibid.
Factum pro delicto commisso, ibid. in fin.
3 *Passim, sine distinctione, ad dictio. passim.*
4 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 5. & 6.*
Citatio necessaria, ibid. nu. 6.
7 *Veritatem liquere per alios testes non posse si dicat actor, & contrarium dicat reus, utri eorũ probatio, & an testibus incũbat.*
8 *Testes quòd aduersarius subtrahit, probabit eos producere uolens, & postea cogentur.*

CAPVT III.

1 SVper eo Casus. Testis † qui timore aduersæ partis se subtrahit, testificari compellitur. Et in prima decisa consultatio. in secunda responsio ibi, Consulationi, in qua distinguit. & secundum mẽbrorum prosequitur ibi, uerum. cuius resp̃sum moderatur ibi, Nisi. & demum quærentem instruit ibi,
2 licet [*Factum*] id est delictum. ut † plurimum enim contractus non sunt notorij, ut dicam, infra de cohabita. cleri. uestra [*Probationem*] nec purgationem, de purga. capi. c. pen. [*Conuenitur*] id est accusatur: sic patet, quòd in criminalibus coguntur testes, de hoc, infra eo. delictorum, Hostien. [*Interfuerunt*] q. d. oportet testificari de uisu, non de auditu auditus [*Facto*] id est delicto commisso [*Timore*] non dicit amore, secundum Abb.
3 & per † hanc literam dicit Innocẽ. testem in criminali cogendum, si timore, uel aliter maliciosè per partem aduersam à testimonio retrahatur, infra capitu. proxi. Idem Pet. [*Passim*] q. d. non facta distinctione inter ciuiles & criminales, possit aliter probari, uel non impediatur per aduersarium, uel non: aliàs etiam secundum l. sunt monendi. ff. de tabul. exhibi. locum. §. exhibere, Hostien. [*Humani*] id est ciuilis, de iura. calu. c. 1. uersicu. præterea. ¶ Prima † gl. incipit casum. ¶ Tertia gloꝺ. respondet per contrarium de decreta.
5 supra proxi. ¶ Quarta glo. quærit, & soluit. ¶ *In † gloss. 4. ibi, super seruis*] uide, supra titul. 1. præsentium, super
6 3. glo. ¶ *In † glo. 2. ibi, necessaria est*] & citatio, Tan. & Vincen. ¶ *In glo. 3. ibi, sunt cogendi*] si. expositio, de sponsa. requisiuit, & ff. de tabul. exhib. end. locum. §. hoc interdictum, & §. exhibere, Hostien. ¶ *In glo. sed quis, ibi, compellitur.*] Idem Vicen. & Phi. supra capit. 1. Ala. hic, Da mascen. qui hic formauit hanc quæstionem, illam nõ
7 soluit. ¶ Sed † subdit aliam, scilicet cum actor dicit ueritatem per alios liquere non posse, cuius sit probatio, an ipsius, an rei dicẽtis per alios liquere nõ posse? tenet, quòd actoris: quia etiam in excipiendo, &
a in negando incumbit probatio, de renunciati. super hoc. & si diceres, quòd incumberet testi, qui producitur, esset res in circuitu, si quilibet testis probaret [a] per alios rem posse liquere; probet ergo actor. facit ff. de eo, quod certo loco, non utique. §. 1. ¶ In contrarium allegat, quia qui dicit per alium rem posse liquere, excipit; probet ergo. ff. de probat. in exceptionibus, & ponit affirmatiuam, & sic probare debet contra negantem. 6. q. ulti. actor, de causa possessio. cum ecclesia, de probatio. ad nostram; uide quod dicam in Specu. de teste. §. qualiter, uersicu. & no. quòd [*& ibi, Sic seruatur*] standum est ergo interpretationi cõ
8 suetudi. secundum Phi. [*Et in fi.*] Pe. dicit, quòd † probabit, quòd aduersarius subtrahit, quo probato in ipsius odium compellentur.

ANNOTATIONES.

a ¶Probaret. Sed quando testis non se subtraheret. si autem constat, quòd se subtraheret timore, amore, uel odio, tunc credo, quòd incumberet etiam testi, qui asserit, quòd per alios potest liquere, Archi.

SVMMARIVM.

1 *Testis compellitur fraudem detegere illius, qui probationis copiam aduersario subtrahit.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Accusationis appellatio indicat actionem criminalem.*
Testes produci non possunt in termino dato ad instrumenta producenda, & ratio, ibid.
Commentum dictionis usus, ibid. in fin.
3 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.*
Iniustam causam præsumor fouere, si pecuniam dedero aduersario, uel iudici, non tamen causam amitto, si habeo bonam, num. 5.
Per aduocationis subtractionem iudicis auctoritas eluditur.
5 *Additio glossarum.*
Iuramentum deferatur habenti testem unum, ibid.

CAPVT IIII.

1 PEruenit. Casus. Compellitur † testis fraudẽ illius detegere qui probationis copiã aduersario subtrahit. in prima facti narratio. in secunda iudicis instructio. ibi, Nos igitur. uel cõis diuisio, quod probet,
2 uer. respondemus, ad fi. c. [*Accusatus*] ergo † criminaliter agebatur, Host. [*Ducendus*] & de quo certum erat, q
a ueritatem criminis nouerat, Ho. [*Continentur* [a]] ff. de fi. instru. l. 1. T. & ff. de uerb. si. notionem. §. instrumẽtorum Gof. dicit hic Pe. in termino dato ad producenda instrumenta non posse produci testes, cũ illa produ-
b cantur post publicationẽ attestationũ [b], infra ti. 1. cũ dilectus [*Experiri debet*] pœna docente [*Commentum*] Idem uer. de resti. spo. c. 1. li. 6. aliàs commertiũ; & alle.
3 Host. §. de rescriptis, c. fi. ¶ Vlti. gl. † respondet per quæstionem, an super principali cogi debeat. ponit opin. Lau. quã partim approbat. demũ ponit ꝫriam, cui si-
4 gnat ꝫrium, infra c. pe. & ibi remittit. ¶ *In † glo. 4. ibi, l. 1.*] præsumor iniustã causam fouere, si iudici, uel aduersario pecuniã dedero. ¶ *In glo. pe. ibi. §. ulti.*] obbrobrio-sum est præsidi, si quis tam impotẽs est, q
5 omnes metuant aduersus eum aduocationẽ susciperе. ¶ *In † glo. præsumptiuè*] adde, non tamen eo ipso litẽ amittit, si bo-
c nã habet causam [c], Phi. ¶ In gl. ult. ibi, fraude reuelata q. d. quòd si haberet alium testem, uincerẽt; ad hoc, C. de proba. si possessionem; quod non credit Vinc. sed forte secundum cum defertur tunc iuramentum, supra de procura. ex insinuatione.

ANNOTATIONES.

a ¶Continentur. Adde tex. in l. in exercendis. C. de fide instru. quod procedit ex lata significatione; uide Specu. in ti. de dila. §. uidendum, uer. item no. & Bal. in l. 1. ff. de fide instru.

b ¶Attestationum. Hic rex. uult, quòd appellatione instrumenti in lata significatione comprehenduntur testes, sic etiam sententia, ut in c. inter monasterium, ibi, cum præxtu &c. infra de reiu. sic & testamentum, ut. l. 2. in prin. ff. quemadmo. te. ape. eadem ratione, & omnia, quæ faciunt fidem in iudicio: quia instruunt, ut apocha, apodixæ, & antapocha, & ad hoc uide consilium, quod incip. in Christi nomine, Amen, Quidam clericus. sed nunquid si. l. municipali statuitur certa pœna fabricandi falsum instrumentum, liget eum, qui corrumpit testes eo, quia appellatione instrumenti continentur: dic quòd non: quia uerba sunt intelligenda se cundum communem intelligentiam, infra de sponsa. ex literis, ar. l. librorum. §. quid tamen Cassius, de leg. 3. nec pœna debet extendi, de his, quæ fiu. à maiori parte ca. c. quæ fuit. idem credo de corruptoribus omnium aliarum scripturarum. uerba enim statuti in propria & stricta significatione debent intelligi, ut l. 1. §. si is, qui nauem. ff. de exerci. & l. quicquid astringendæ de uerbo. obli. ad hoc op. quod no. Barto. in l. 1. C. de iura. calum. quem uide, Archidia.

c ¶Causam. Vide, supra ti. proxi. cum causam, in glo. per excommunicationem, & super illa Ioan. And. & in c. constitutus, lo. 2. in gl. fi. & super illa, & uide, infra glo. proxi. & super illa Ioan. And.

SVMMARIVM.

1 *Testes cogendi sunt super iniuria probanda illata clerico.*
Infamia si laicus laboret, quod iniuriatus fuerit clerico, quid iuris, ibid.
2 *Res pro negocijs.*
Responsum rescribentis hic ut intelligatur, ibid. ad dictio. Elici.
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 4.*
Infamis quis fiat.
5 *Additio glossarum.*
Interesse mea in quibus dicatur.
Lectio hodierna huius decretalis differt ab antiqua, ibid.

CAPVT V.

1 PEruenit. [a] Casus. Super † proban-
2 da iniuria clerico illata cogendi sunt testes. Cõis diuisio. secunda ibi, Cõsultationi [*Commississe*] quo casu si laicus laboret infamia, aut purgat se, aut absoluitur ad cautelam, aut uitatur ut excõmunicatus, infra de sen. excommu. cum desideres. §. 2. Host. [*Et infra*] supple,
2 quæris, an sint cogendi [*De rebus*] id est † negociis. & sic bene respondet consultationi directè, cum id, de quo quæritur, sit negocium ecclesiasticum ratione personæ læsæ. 11. q. 1. §. ex his, & infra de uerbo. sig. super qui busdam [*Elici*] maximè, dummodò gratia, uel odio se subtrahant, supra c. 1. & infra c. proxi. Ala. uel intellige hoc quò ad priuilegiatos iuxta id, quod dixi, supra c. 1. super 1. gl. ꝑm Host. uel hoc est inductum fauore clericorum, & ne laicorum iniuria remaneat impunita,
3 ꝑm Inno. ¶ Glo. 1. † obiicit, & dupliciter soluit. ad primam solutionem signat contrariũ, & remittit. ¶ *In 1.*
4 *† glo. ibi. §. ult.*] suo nomine damnatus. uel pacti, furti, ui bonorum rap. iniuriarum, uel de dolo malo, infamis
5 est. ¶ *In † glo. 1. ibi, uel dic*] ꝑm Inno. à cuius tempore fuit hæc glo. [*& ibi, Interesse*] puta ad impensas factas, & operas amissas, secundum Pet. & Abb. [*Et in fi.*] in an. subiũgebatur, quòd si clerici iniuriam probare non possent, staretur ipsorum iuramento. sed quia continebat iniquitatem, fuit remotum. per quod arguit Hostien. de intentione papæ fuisse testes cogendos.

ANNOTATIONES.

2 ¶Peruenit. No. tex. istum ibi, Astantibus, ubi probatur, quod non sufficiat testi, ut concludat, quòd deponat in causa scientiæ per actum propinquum sensui, nisi deponat de immediato, & sic, si dicat scio, quia præsens, non uidetur, quòd probet, debet ergo addere: quia præsens & uidi, uel audiui, contrarium est uerum, de quo uide in c. præsentium, in nouella, de testi. lib. 6. & uide Bart. in l. 1. de auct. tuto. ubi idem, Bal.

SVMMARIVM.

1 *Testes cogendi sunt super consanguinitate probanda, & in spiritualibus, & quando procedat dictum prius.*
2 *Testes omnes generaliter sunt cogendi, & quando.*
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 4.*
Præsumptio leuis sufficit ad compulsionem testium, & nu. 5.
Additio glossarum.
Probatio leuior sufficit accedente præsumptione.

CAPVT VI.

1 SAeterum. Casus. Super † consanguinitate probanda cogendi sunt testes [*Consanguinitate*] not. in spiritualibus testes cogendos, supra cap. 1. Inno. procedit hæc gl. quando ad matrimonium con iungendum, uel disiungendum probatur consanguinitas, supra titul. 1. cum in tua. Si uerò ad successionem, tutelam deferendam, iudicem recusandum, uel his si. tunc cessat glo. [*Non dubitatur*] nec Pompo. dubitat, nec nos dubitamus. ff. de tribu. procuratoris. 1.
2 respon. [*Ius scriptum*] dicens † generaliter quemlibet cogendum, qui se subtrahit, gratia, odio, uel timore, supra cap. 1. & 2. Goff. dicit Hostien. ius scriptum dicens indistinctè testes cogendos, & sic indistinctè sumendum est; de priuilegiis, qui circa. ergo in omni causa spirituali, supra c. 1. infra ca. proxi. Ciuili. 11. q. 2. quamquam. Criminali, infra cap. super his, & capitu. seq. co-
3 gendi sunt. ¶ Tertia † glo. quærit, & soluit. ¶ Vltima
4 dupliciter exponit, quòd hic de odio dicitur. ¶ *In † glo. 3. ibi, §. planè*] summatim iudex æstimat, an bona fide intentetur iudicium de inoffi. testa. & tunc modicum supersedebitur qnæstioni libertatis, quæ mouetur ex illo, infra quod si non fuerit contestatum iudicium
5 inofficiosi, procedetur in causa liberali. ¶ *In † gloss. 3. ibi, dictum est*] supra eod. cap. 1. & ca. 2. super eo, in ulti. glo. aliàs penulti. [*Et in fi.*] Ala. dicebat, quòd necessaria erat probatio, sed propter talem præsumptionem sufficiebat leuior.

SVMMARIVM.

1 *Testis synodalis, qui super matrimonio coram ordinario deposuit, coram delegato super eo iurare non cogitur, & quomodo & quando hoc intelligatur, nu. 3. & 4. & cuius personam repræsentat, num. 2.*
Propter autem superuenientem infamiam repellitur, ibid.
Corrigere tamen potest, si errauit, incontinenti, non ex interuallo dictum suum, ibid.
Capituli iurisdictio unde manet, ibid. ad uer. Tuo capi.
3 *Synodales testes quando iterum non sunt cogendi dicere testimonium super eo, quod denunciauerunt, & iurare, & nu. 4.*
Iurare iterum quis non compellitur super eo, quod iuratus aliàs, testificatus est, ibid. nu. 3. nisi in casu ibid. & nu. 4.
4 *Nouus articulus qui dicatur.*
5 *Puplici cur dicantur hi testes.*
Infamis repellitur à testimonio, & à denunci. nio, ibid. ui de nu. 6. in fi.
6 *Infamis uidetur magis removendus ab officio, qui est infamis post assumptio-*

assumptionem officij, quàm antea, & ratio.
Approbatus semel, non potest reprobari, ibid.
Testimonium testium Synodalium quare non uult pontifex ualere post assumptum officium, ibid. uer. uel dic.
7 *Crimen quòd non possit obijci commissum ante, quàm testis hic assumeretur ad officium, qualiter intelligatur.*
8 *Ob delictum præcedens an prælatus remoueri possit, ibid.*
9 *Corrigere dictum suum quando liceat testi, & quod à iudice sit obseruandum, uide nu. 16. 17.*
Testis dicto priori statur, tamen minor fides adhibetur, & quando, ibid.
Incontinenti corrigere se testis quando dicatur, ibi quando quid dicatur fieri incontinenti, in suffrag. §. in ult. gl.
10 *Addere dicto suo quando possit testis.*
11 *Varians, cōtradicens, uacillans, ignorās, errās quādo testis dicatur.*
12 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 13.*
Testis status quo tempore inspiciatur, in princ.
14 *Additio glossarum,*
Iuramentum generaliter præstatur ab omnibus officialibus, & qui nam hi sint, eod. num. 14.
15 *Cautio de stando iuri coram uno iudice, non extenditur ad alium, si mutetur officium.*
16 *Errorem posse à teste reuocari usq; ad sententiā quibusdam placet.*
Testibus corrigentibus dictum suum an adhibeatur fides, arbitrarium est iudicis, ibid.
17 *Alienatio reuocatur etiam ex interuallo.*

CAPVT VII.

a 1 PRæterea. [a] Casus. Testis † Synodalis, qui super matrimonio coram ordinario deposuit, coram delegato super eo iurare nō cogit. hoc primò. propter superuenientem autē infamiam a testimonio repellitur, hoc secundò. potest tamen, si errauit, incontinenti, non ex interuallo, corrigere dictum suum, hoc
b tertiò [*Coram te*] instituta sede [*Tuo capitulo*] [b] forte uacāte sede. ĵ. de hære. ad abolendā. j. respon. uel habebat hoc cōsuetudo præscripta ꝑm Inn. cōcor. s̄. ti. j. Alberi
2 cus [*Testimonium*] dicit † Inn. ꝙ iste propriè nō repsentat officium testis, sed officialis, uel denūciatoris; alle.
c Host. C. de accu. ea q̄dē. [c] ff. de rebus eorū, qui sub tu. magis puto. §. cuius officio [*Compelli*] hoc intendit, ꝙ
3 † si testes Synodales semel, sicut iurauerāt, denūciauerūt id, quod cōtra christianitatē, vel bonos mores fieri intellexerūt in matrimonio, uel alijs, pęna cogi nō debēt super eodē testimonium dicere in publico, nisi quādo alij testes su p eo nequeūt inueniri, & hoc ideò, ne per redditionē testimonij sibi plures inimicos acq rāt. uel dic, ꝙ testimoniū præstabūt, sed nō iurabunt, Inn. hoc ultimū cōcor. gl. ij. [*Iuramentum*] hæc est mēs litteræ, testis Synodalis, q semel testimoniū tulit, amodò non cogit super eo iurare, nec testificari, dummodò aliter fides fieri possit: aliàs cōpelleret testificari, sed non iurare, nisi forte nouus sit articulus nō cōprehensus sub primo iurō; quo casu cōpellit nō solùm testificari, sed etiā iurare; sic legit Host. & bene. & sic vr̄ sensisse gl. dicebat hic Gof. alternatiue tamē, ꝙ hic intelligi posset in casibus, quibus dat optio parti, contra quā recepti sunt testes ꝑm decre. s̄. ti. j. cū cām, & c. præsentata: quia si eligat eos iterū deponere, nō tamē iterū iurabūt; plus ei placet, quod prædixi [*Aliter*] scilicet per testimoniū receptū ab ordinario, Goff. [*Articulus nouæ*] qui non † cōtinebat sub primo iurō, eo ꝙ
4 nō pertinebat ad officiū denūciādi, Gof. puta hæreditatis. ĵ. qui filij sint legi. c. j. vel dotis. ĵ. de dona. inter vi. & vxo. c. 3. Host. cui non placet exēplum, quod ponit
5 Inn. de adulterio [*publici*] sic † dicti: quia reipublicæ seruiunt, cuius interest, ne crimina remaneāt impunita, de sen. ex. vt famæ [*Infamiam*] infamis repellit à testimonio, vt hic. s̄. ti. j. licet. 2. 35. q. 6. episcopus, & à denūciando, vt in gl. [*Remoueri*] cōtra, quod no. 2. q. j. si pec
6 cauerit, ubi vr̄, ꝙ † mādatum ad denunciandū delictū ꝓximi omnibus factum sit tā infamibus, quàm alijs. Itē magis vr̄ remouēdus, qui ante officiū est infamis, q̄ qui post. Sol. non est ita: quia sup infamia præcedente officiū, ex quo ad ipsum assumunt, vr̄ dispensatum pro eo, siue in tantū, quia semel approbatus reproba
d ri [d] non pōt. 32. q. 5. horrendus, de procu. Pompo. sed & si post assumptū officiū aliq d cōmittāt illicitū. grauius est, q̄ si antea, ar. 11. q. 3. pręcipue, & ĵ. de voto, magnæ. §. j. & iccirco plus postea, q̄ antea repellunt. vel dic, ꝙ ideò non uult ualere testimoniū talium, si post assumptum officiū incurrāt infamiā: quia cum rōne officij testimoniū istud eis reddant, & eis magis credatur, q̄ aliis, indignum esset, ꝙ ecclesia infames officiales haberet. uel dic, ꝙ infamis potest reddere testimonium, sicut & quilibet alius, sed nō sicut testis Synodalis. uel dic, ꝙ infamis nō admittit ad testificandum, vt hic. 3. q. j. in primis. s̄. ti. j. ex parte. j. rñ. uersi. fi. sed bene admittitur ad denunciandū, ꝑm Inn. quod dic, vt not.
7 s̄. ti. j. in omni. verum † id quod. s̄. no. s. ꝙ crimen commissum ante, q̄ assumeret testis ad officiū, ei non possit obijci, vr̄ esse intelligendū ꝑm Hos. de notorio, vel saltē famoso: secus de occulto, de quo imputandū vr̄ potius testi, qui hoc tacuit, arg. in eo, quod leg. & no. s̄. de corpore uicia. exposuisti, & adde, quod not. ĵ. de preben. cum non ignores. §. fi. Host. [*Postquàm*] arg.
8 prælatum † propter delictū pręcedens remoueri non posse; ad idem de æta. & quali. accepimus, de pur. ca. c. fi. de iureiurā. quēadmodū. 8. q. 2. dilectissimi, arg. ĵ. de præben. cum non ignores, & quod le. & no. de corpo. uici. exposuisti, Host. Tu potes dicere illud argu. hic non sumi: quia hic nō dicit, ꝙ propter præcedentem causam hic non remoueatur testis ab officio, sed ꝙ in
e officio manēs non repellit [e] à testimonio [*Incontinen-*
9 *ti*] antequàm † partibus, uel alicui personæ loquantur: aliàs præsumitur contra eos, nec ualet correctio, sed tātùm primo dicto stabit, arg. s̄. de testi. sicut, quāuis illud loquat post publicationē testiū, & post sentētiā. sed eadē rō vr̄ etiā ante publicationē. & licet stetur primo dicto, vbi etiā secundò dicunt ɔ̄rium: tamē erit minor fides adhibenda: quia p ꝑm debilitatur primū. Si verò antequàm exeat conspectum iudicis, se corrigat, debet iudex prudenter attendere modum, & causam correctionis. ĵ. de accu. cum dilecti, & nisi cognoscat eum probabiliter se corrigere, incidet in suspicionem, uel uacillationē. ff. de testi. in testibus, uel uaria-
10 tionē, eo. ti. qui falso. si non † corrigat, sed addit, si hoc facit ante, q̄ exeat præsentiam iudicis, constat licitum esse: si postea similiter facit, postq̄ potuit loqui partibus, audiendus est: sed minor fides ei adhibet, ar. hic,
11 & in auct. de testi. §. quia verò. & no. ꝙ † uarians dicit, qui primò dicit aliud, cuius postea dicit ɔ̄riū, nullā uariationis causam assignans. contradicens, qui primò dixit duo incompatibilia, vt si dixit, se interfuisse contractui tali die, & loco. postea dicit se illa die fuisse alibi. vacillans, qui dubitando, & timēdo loquitur. Item qui uariè loquitur. ff. de fal. eos, qui. ff. de testi. l. 2. & l. qui falsò. Horum autem testimonium non ualet, immò puniuntur, C. de testi. l. nullum, Inno. & de hoc uide in Spe. de teste. §. j. d. uers. item ꝙ testes sunt uarij, & uer. se. ubi ponitur dictum Iaco. Bal. de ignorante, errante, & titubante, dicam. ĵ. de cle. ex. mi. apostolicę.
12 ¶ Tertia † glo. arguit à contrario; & illud reprobat. ¶ Vlti. glos. respondet per quæstionem, & soluit: in fi.
13 signat ɔ̄rium, & soluit. ¶ *In gl.* † *no. ergo ibi. l.* 1.] satis est, ꝙ testis adhibitus testamēto cōi opinione eo tempore habebatur pro libero. ¶ *In gl. habes hoc, ibi, Popularis*] uide de accusa. cum oporteat, super. 3. glo. ¶ *In ult. gl. ibi, continuus actus*] sequitur, stipulantis & promittentis esse debet, ut tamen aliquod momentum naturæ interuenire posit [*& ibi. §. ulti. infi.*] si pater occidit adulterum, & filia profugit, & horis interpositis à patre, qui persequebatur, apprehensa & occisa, incontinenti dicetur pater occidisse [*& ibi. l. ul.*] loquitur de illo, qui non correxit errorem aduocati incōtinenti. i. in-
14 fra triduum. ¶ *In glo. 1. in fin.*] & infra de accusa. sicut olim, Goffred. ¶ *In glo. 2. in fi.*] & dicit Hostien. hoc generale in omnibus officialibus, qui iurant officium exercere, siue sint testes, ut hic, uel iudices, in auctē. iusiurand. quod præsta. ab his. §. & æquus ero, col. 2. infra de iureiuran. uenientes, uel tabelliones, uel nuncii, de præsump. illud, de præscrip. ad audientiam, de
f appellat. cum parati. [f] ¶ *In glo. 3. in fin.*] coram † eo-
15 dem iudice: secus coram alio [g], argumen. ff. iudi. sol-
g ui, cum apud. ubi dicitur, quòd cautio de stando iuri præstita coram uno iudice, non extenditur ad aliū, si muterur iudicium, Ab. ¶ *In glo. ulti. ibi, instantia*] qui-
16 dam † dicunt, quod testis potest reuocare errorem vsque ad sententiam, sicut & principalis. C. de iur. & fac. igno. l. error, quod non placet Goffred. [*& ibi, Ex interuallo*] unde dicit Hostien. quòd licet multa sint scripta, ipse putat hoc arbitrarium, ut considerata qualitate personæ; quantitate interualli, colloquio partium, & reliquis circunstantiis, iudex correctionem admittat, uel non admittat, & facit quod dixi in textu
h [h] [*& ibi, Sine mox*] & 22. quæstio. 2. cap. 1. [*Et in fin.*] ui-
17 de † quod ibi not. in glos. prima, illud enim in alienatione, quæ reuocatur etiam ex interuallo, & per successorem: hic in teste, qui propter subornationis timorem ex interuallo non corrigit.

ANNOTATIONES.

a ¶Pręterea. In hoc c. in prin. sunt duo intellectus. unus gl. quòd nō compellatur iurare super eod. ar. alius intellectus doct. quòd non compellitur item iurare super eod. arti. si aliter potest ueritas apparere: alias secus. si. in secunda parte sunt etiam duo intellectus. prior est glo. quòd infamia præcedens non repellat à testimonio: secus, si sequatur. alius intellectus docto. quòd infamia præcedens non repellat istum testem synodalem: secus si sequatur, Archid.
b ¶Tuo capitulo. Adde, quòd talis cognitio pertinet ad episcopū, ut est tex. in c. accedentibus, de excess. præla. & Specu. in tit. de rescripti, præsentat. §. ratione autem; fallit in casu isto secundum do. Anto. & Imo. in c. Albericus, supra tit. prox.
c Quidem. Ibi uide plenè per do. Bart. de Salic. & facit l. 1. ff. de off. præfec. ur. & uide Barto. in l. diuus, in pe. q. ff. de custo. & exhi. reo. ubi uide materiam horum denunciatorum, quos tex. hic uocat synodales, & uide infra de accusa. sicut olim.
d ¶Reprobari. Qualiter autem debeāt esse isti denunciatores, an bonæ famæ, & quid de criminosis, uide Bar. in l. diuus, ff. de custod. & exhi. reo. & uide Io. And. de accu. sicut olim.
e Repellitur. Sicut diximus de tutore, qui durante tutela actione tutelæ non conuenitur l. nisi finita. & ibi contra. ff. de tute. & ratio. & in iudice, qui habet administrationem, qua durante officio non conuenitur, de quo in l. nec magistratibus, & ibi per Bar. ff. de iniuriis, & in l. senatusc. ff. de off. præsi. & ad materiam uide l. 1. & ibi Bar. & Bal. & Sali. C. de testa. & ibi Bal. allegat istam glo. Ber.
f ¶Cum parati. An istis denunciatoribus, & testibus synodalibus credatur sine alia probatione, uide in l. 1. ff. de off. præ. urb. & plenius per. Bar. in l. diuus, ff. de cu. & exhi. reo. & in l. ab accusatione. §. 1. ff. ad Tur. & Io. An. de accus. sicut olim.
g ¶Coram alio. Nisi ille sit successor primi: quia tunc non durabit, vt no. Io. An. supra in gl. & hæc est mēs in fi. & de test. prę sentata, in fi.
h ¶In textu. In glo. antequàm. & intellige hanc correctionem fieri posse cum limitatione, quam ibi ponit Io. And.

SVMMARIVM.

1 *Testes cogendi, cum de fama, uel uitio falsitatis inquiritur, & quo casu, uer. si non si non potest, cur hic cogantur, nu. 3. §. in ulti. gloss.*
Purgatores non compelluntur, ibid.
2 *Epilogus, & additio glossarum. nu. 3.*

CAPVT VIII.

1 SVper his. Casus. Cum † de fama, uel uicio falsitatis inquiritur, cogendi sunt testes. De fama, ut de ea constet. non enim intendit, quòd pur-
a gatores compellantur [a] secundum Vincen. [*Destinatis*] per archipresbyterum, & sacristam, qui de hoc puniti fuerunt, supra tit. 1. tam literis [*Cogatis*] si non potest aliter de causa liquere, supra eo. peruenit 2. Vin. fit hoc secundum eum, quia ciuiliter agebatur. idem Goffr.
2 ¶Glo. secunda † ponit casum. ¶Vlti. glo. signat con-
3 trarium, & remittit. ¶*In* † *glo. 1. ibi, super his*] & de pœnis, super his. ¶*In glo. 2. ibi, electioni*] imò consecrationi, ut patet in c. tam litteris. ¶*In ulti. glo. in fi.*] dicebat hic Innocē. quòd quia in modum inquisitionis, uel quia delictum commissum lite pēdente, fauore iudicum, ne ipsorū iurisdictioni eludatur; uel ideò, ne indignus præficiatur in episcopum, & ideò cogūtur hic testes.

ANNOTATIONES.

a ¶Cōpellantur. Quia illorum officium est uoluntarium, non autē coactionē hēt; uide de proba. ad materiam super 1. gl. per Io. And.

SVMMARIVM.

1 *Testes sunt cogendi super falsi crimine, & ratio, num. 2.*
2 *Falsis literis si quis non utatur, quandoq; habet locum pœnitentia.*
Veritatem celare peccatum est, ibid. in fin.
3 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 4.*

CAPVT IX.

1 CVm contra. Casus. Super † crimine falsi cogendi sunt testes. Communis diuisio. secūda ibi, Nos igitur [*Eis*] falsis litteris [*Vsum fuisse*]
2 hoc dicit, quia † citra usum quandoque locus est pœnitentiæ, infra de crimi. fal. dura, & c. falsariorum, & c. fin. Hostien. [*Falsitatis*] in quo prosequebatur agens, uel accusans suum proprium, & speciale interesse, ne per falsas literas fatigaretur, & perderet ius suum, & pro tanto uidetur peccatum celare hanc ueritatem
3 in detrimentum proximi secundum Inn. ¶Prima † gl. ponit dubitationis causam, signat contrarium, & remittit. ¶In glo. 1. ibi. §. quoniam. hanc & se. intelliges,
4 infra. c. 1. in 1. glo. ¶*In* † *glo. 1. in fin.*] & ibi dicam, quod hic no. Innocen. & Hostien. de probanda exceptione criminum contra testes.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum præponitur hic episcopo in ordine scripturæ, & ratio.*
Inferior præponitur superiori ex causa hic & qua.
2 *Criminosi an sint testes, si interrogentur, respōdere non coguntur.*
3 *Compulsio ecclesiæ quæ, & quæ iudicis laici.*
Testes ne recedant iuramento, non carcere astringuntur, ibidem in fin.
4 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 5. & 6.*
Testes qui & in quibus causis testificari compellantur, & nu. 6. ubi latius uide.
Testes quando compellantur, uarias antiquorum commemorat opiniones, & hoc in ciuilibus: in criminalibus autem quid iuris, num. 9. 10. & 11.
7 *Mediator, siue proxeneta, an & quibus casibus compellatur ad testificandum.*
8 *Priuilegiati an cogantur ad perbibendum testimonium, remittit.*
10 *Procurator datur etiam ad aliquem articulum etiam medium causæ criminalis, & in causis quibusdam criminalibus.*
11 *Testes ut cogantur, in quibus casibus non consueuit hanc clausulam adijcere in literis curia Romana, in princ.*
Iacobi de Amelia opus de testibus citatur, ibid. circa finem.

CAPVT X.

Dilectorum. Breue eſt, nec diuidi-
tur, nec ſummatur.
1 [*Capituli*] præponit †capitulum, quia age-
bant [*Et infra*] hic intellige, quòd quia par
tibus graue erat in curia litigare, Papa commiſit cauſam in reſcripto commiſſionis, ponens clauſulã, quæ
2 ſequitur [*Criminalibus*] ſi † dicas, propriis, quia interro-
gati, an ſint criminoſi, reſpondere non cogentur, de
quo not. ſupra titu. 1. cum cauſam; tunc ceſſaret difficultas decre. nec contradiceret opinio Goffr. & ſequa
cium, nec opi. Hoſtien. de quibus dicam ſuper gloſſ.
3 [*Per cenſuram*] ſic † compellit eccleſia. ſic ſupra e. cum
ſuper. iudex ſecularis hoc caſu inducit mulctam. ff. fi
quis ius di. non ob. l. 1. uel capit pignora, ſicut in tutoribus, & curato. uolẽtibus ſatiſdare, quorum, ſicut teſtium, publicum eſt officium, inſti. de ſatiſda. tu. §. fi.
de excuſa. tuto. l. 1. 1. reſponſo, ſicut etiam parens nolens filium alere. ff. de lib. agno. l. ſi quis ex his. aſtringuntur autem iuramento teſtes, ne recedant, nõ car-
4 cerantur. C. de teſti. ſi quando, Vincen. ¶ Prima † gl.
habet duas partes. prima dicit teſtes in ciuilibus co-
a gendos, excipit mediatores, [a] & certos priuilegiatos.
ſecunda ibi, In criminalibus, tunc principaliter de ipſorum compulſione in criminalibus; & facit 7. primò
allega. pro & contra. ſecundo ibi, ſuper hoc, ponit
opinio. quæ habet, illos cogi, cum de crimine ciuiliter agitur, tertiò ibi, Sed huic, illam impugnat, quartò
ibi, Ideoq́ue, ponit opin. ſuam, quæ habet, illos non
cogit, etiam cum de crimine ciuiliter agitur, quintò
ibi, Qualiter, reſpondet ad contrariam opinio. ſuam
reaſſumẽs, ſextò ibi, Alij, reaſſumit, & coadiuuat opi.
contrariam, dicens illam æquam, ſeptimò ibi, Inno-
5 centi, ponit opi. Innocen. ¶ *In* † *glo. 1. ibi. §. quoniam*] in-
fra in ſup. intelliges [*& ibi, ſi quando, in princip.*] dixit ibi
textus, ſi quando inuitos teſtes in cauſis pecuniariis
ex noſtra. l. aliquis trahere uoluerit [*& ibi. l. Iulia*] can.
in uer. item. l. Iulia. ſuperius allega. [*& ibi. l. penulti. §.
fin.*] aliàs. 1. & uide in cap. ueniens, proxi. allega. ſu-
6 per prima gloſſ. ¶ In † gloſſ. prima in princip. ſcire de-
bes, prout notabant antiqui eodem titu. cap. primo,
in 1. compi. & not. Innocen. ſupra cap. primo, circa
materiam gloſſ. & tituli fuerunt opinio. prima, quòd
indiſtinctè omnes compellantur niſi priuilegiati, de
quibus in gloſſ. ſed Hoſtien. circa priuilegiatos diſtinguit, ut poſt eum ſcripſi ſupra capitu. primo, ſuper pri
ma gloſſ. Alii dicunt tunc teſtes compellendos, quan
do iactant ſe ſcire uerum: aliter non; & hoc proba-
bant per quandam antiquam, quam hodie non habemus. Alii dicunt, quod ſi gratia, odio, uel timore
ſe ſubtrahant, coguntur: aliter non, ſupra cap. primo,
& tertio, & cap. cæterum, & hic. Quarti dicunt tunc
demum teſtes cogendos, quando per alios teſtes ha-
beri non poterat: aliter non, quod placuit Vincen. ſupra cap. primo, & cui huius rei incumbat probatio,
dixi ſupra e. ſuper eo. Quinti dicunt rogatos tantum
compellendos; quod uide in Specu. de teſtib. §. pen.
uer. item dicit. ſed iſtæ opiniones erant etiam in ciuilibus. de criminibus autem principaliter tractat hic
gloſſ. [*& ibi, Tam clerici*] de hoc ſecunda quæſtio. ſexta,
ſtatuendum, in fin. [*& ibi, Qui non compelluntur*] ut patet
b in aucten. ſtatim [b] alleg. aut ambæ partes † conſen-
7 tiunt; & tunc compellitur mediator: aut ambæ diſſen
tiunt, & tunc non admittitur: aut altera tantum diſſentit, & tunc admittitur, ſed non compellitur. Ratio uerò eſt, quare non compellitur altera parte nolente, ut ibi not. Accur. quia forte precium recepe-
runt pro officio, unde cum re perfecta habeant commodum, uidentur teſtificari proprio commodo, &
dato quòd precium non expectet, adhuc idem: quia
præſumitur, quòd affectet compleri id, propter quod
laborauit, ne imponatur ei, quòd non cautè ſe habuerit, uel auferatur, quod datum erat, argumen. C.
de aſſer. l. fin. in fi. iſta ratio concludit eum etiam non
c admittendum [*& ibi, Quaſi priuilegiata* [c]] de his † priui-
8 legiatis ſatis in ſpecu. de teſte. §. penult. in prin. [*& ibi,*
d *quidam*] Goff. & Phi. [*& ibi* [d], *Crimina teſtibus*] licet Ho-
ſtien. teneat opi. contrariam gloſſatori: iſtud tamen
9 dictum bene ſibi placet, ut infra dicam [*& ibi, in* † *crimine falſi*] quid erit de crimine hæreſ. ſimoniæ, & læſæ
maieſta. ſecundum Hoſtien. qui dicit ſe rationem huius ſpecialitatis non uidere [*& ibi, Cuilibet*] hoc dicũt,
ut euadant contrarium de reconuentione [*& ibi, Lite
10 conteſta.*] ad aliquem † articulum, & in medio accuſationis proſequendum: uel quod criminalia erant, in
quibus interuenire poterat procu. ff. an per ali. ca. ap.
l. prima, uel quòd dati erant ſolùm ad impetrandum
hoc reſcriptum, hæc omnia recitat hic Innocen. [*& ibi, Præiudicat*] interdum, non ſemper [*& ibi, æquum*]
dicit Pet. de San. hic, quòd per hæc uerba gloſſ. non
recedit à ſuperiori ſua opin. ipſe uerò dicit hoc tenendum, quòd ubi iudex procedit ex officio etiam in cri
minalibus cogit teſtes, ſi ad alterius petitionem, non
cogit [*& ibi, Inno. Quartus*] dicit ſupra e. cap. primo & c.
11 proxi. ibi finaliter † tenet, quòd ubicunque ex proba-
tione criminum conſecuturus eſt lucroſam ſententiam, uel uitaturus damnoſam, ſemper compelleren
tur teſtes. Hoſtien. hic præcisè dicit teſtes in crimina-
libus cogendos, & quòd quæcunque fuerit conſue-
tudo Romanæ Eccleſiæ, hæc eſt mens iuris. de con-
ſuetudine dixi: quia, ut not. Goff. in ſumma, non eſt
conſuetudo Romanæ Eccleſiæ, in criminibus teſtes
cogere, nec in literis ſuper eis imponere hanc clàuſulam, teſtes autem &c. dicebat eodem titu. cap. primo
1. compilla. quòd licet Romana eccleſia habeat hanc
conſuetudinem, non tamen iubet eam ſeruari. 11. diſtin. nolite. XVI. tales caſus, in quibus curia non po-
nit illam clauſulam, uide in ſpecu. de teſte. §. pen. in fi.
Ad hanc uerò decre. Hoſtiẽ. reſpondet, q́ loquitur de
compulſione non facienda, quando probato crimine criminoſus ex eo non puniretur, ſed ſolùm de facto infamaretur, ut in crimine probato cõtra teſtem,
accuſatorem, uel procura. Tunc enim non cogentur
teſtes ſecundum eum, niſi magnum præiudicium fieret parti. infra c. 1. hoc ipſe no. hic, & ſupra e. ſuper his,
& ſupra ti. 1. ex parte, in fi. dicit autem hic, q́ ubicunq;
puniretur crimẽ per depoſitionem, uel aliter, ſemper
cogendi ſunt teſtes. contraria uerò opi. ſecundum eũ
multis rationibus impugnatur: quia per eã Deus offenditur: res publica læditur: proximus corrumpitur:
materia delinquendi, & corrumpendi teſtes miniſtratur: mens utriuſq; iuris peruertitur: obediens, qui præ
mio remunerandus eſſet, opprimitur, & punitur: inobediens, qui pœna debet affici, de ſua malitia gloriat.
unde ad has abſurditates uitandas, & ut criminoſi, &
crimina puniantur, dixit etiam Ho. ipſe in criminibus
e teſtes cogendos [e]. nec ob. q́ aliqua iura dicunt in ciui-
libus compellendos: quia alia iura ſupplent de crimi-
nalibus. nec ob. q́ accuſator debet cauere, q́ probatio
nes habeat luce clariores. 2. q. 8. ſciãt: quia poteſt eſſe,
quod habebat, & poſtea corrumpuntur. Item & illud
etiam in ciuilibus locum habet, in quibus tamen cõ-
pellũtur, & ſic diffiniuit Vrbanus IIII. in cauſa electionis Toletanæ, ut ipſe refert. dicit etiam, q́ opi. Inno. ſatis concor. huic ſuę opi. quia per probationẽ criminis
accuſator uitaturus eſt dãnoſam, & conſecuturus eſt
lucroſam ſn̄iam, per quam. ſ. uitat pœnã talionis. Et ſi
dicis ex cõpulſione forte accuſatus, cui plus fauẽdũ ẽ,
q́ a reus cõſequeſ dãnoſam. Rñ. idẽ in ciuilib. in q́b. tñ
cõpellunt. Itẽ licet aliꝝ ſit fauẽdũ reo, in occultatione

ueritatis

ueritatis non eſt fauendum; hoc no. ſupra c. proxi. &
remittit ad ſum. eccl. ti. [*Et in fin.*] dabat de primo exemplum, ſupra c. 1. quando agitur criminaliter, vel ciuiliter excipiendo, uel alio modo ad pœnam tantum: q́a
tunc non eſt peccatum, ſed meritorium celare crimẽ
fratris, ar. 2. q. 1. ſi peccauerit; quod dicit uerum, niſi p-
ſeueraret in crimine: quia tunc eſſent teſtes cogẽdi, ut
pœna reuocaret à malo, quam Dei timor non reuocat, ar. de uita & hon. cle. ut clericorum. 22. q. 5. hoc vi-
f detur; & hoc in manifeſtis [f]. In occultis uerò non cõ
pellerentur, niſi crimen occultum eſſet periculoſum,
ſicut hæreſis, dilapidatio, & ſimilia, quæ ſine periculo
non poſſunt diſſimulari. tunc enim cogentur teſtes,
infra de accu. qualiter, ſecundo, de hæreti. ad abolendam, & c. excommunicamus. §. ſi qui autẽ, & §. ſi quis
enim. 22. q. 1. ſi quis per capillum. dicit etiam ibi Inno.
q́ ſi dicatur quis condẽnatus de crimine, tunc cogen
tur teſtes: quia cum per ſentẽtiam ſit notoriũ, peccatũ
eſſet celare. Idẽ de fama, uel infamia probanda. Quid
de ſententia excom. dicit ibi, q́ ad eam probandã cogentur teſtes, cum illa non ſit crimen, cum poſſit excõicari non peccans, de ſen. excc. inquiſitionis. de quo
ſatis dixi ſupra e. teſtimonium, in gl. ſi dicas. & hæc eadem ratio ſecundũ eum poteſt eſſe in ſententiis latis
ſuper criminib. Si uerò dicaꝫ quis excõicatus ipſo iure, puta per canonẽ, ſi quis ſuadente, quia ibi oportet
probari crimen, non cogẽtur teſtes, niſi in caſu, infra
e. petuenit, & in aliis, in quibus eſſet peccatum celare
ueritatem, ut eſt dictum. ¶ Quid ſi dicatur lata ſenten
tia, excõico te, niſi infra 10. dies ſoluas Titio 100. negaſ
ſententia, nũquid hic cogẽtur teſtes ſuper ipſius probatione? nõ uidetur prædicta ratione: quia oportet
hic probari crimen. ſillum in ſolutione ceſſaſſe, quãuis poſſet reſponderi, quod ſufficit probare ſententiã,
niſi aduerſarius aliud probet, de quo remittit Inn. ad
no. per eum, infra de accu. ſuper his. tenuit etiam Inn.
in præalle. c. 1. q́ etiam in criminalibus cogenẽ teſtes,
ſi ſubtrahantur à parte. Idem, ſi ipſi ſubtrahant ſe malitioſẽ, ſupra c. proxi. & c. puenit. Quid dicemus poſt
tanta ſparſa in gl. & circa gl. Cautum forſan eſſet ſequi
ſpeculatorem, qui in materia nil elegit, ſed remittit ad
inſerta in ſpe. de teſte. §. pen. Iaco. de Amelia in opere
ſuo de teſti. in pe. col. tenet, q́ teſtes cõpellantur in cri
minibus, etiam ſi agatur ad pecuniariam pœnam, ut
ſit per ſtatuta. Si uerò agatur ad pœnam corporalem,
non. unde dicebat etiam hic Hoſt. q́ ubi agitur ad pœnam ſanguinis etiam coram tẽporali uicario epiſcopi, qui utrumq; habet gladium, non eſſent teſtes per
eccleſiam compellendi: quia non ſpectat hoc ad officium uiri eccleſiaſtici, ut patet infra ne cleri, uel mo.
clericis, & c. ſentẽtiam. de clerico hoc eſt planum. ſed
quid de laico, qui forte ſpirat ad clericatũ, & ideo non
uult deponere in cauſa ſanguinis: honeſtum eſſet ipſum non cogi: ſed etiam an foro ciuili, formari poſſet
ex prædictis utilis diſtinctio.

ANNOTATIONES.

a ¶ Mediatores. Adde Barba. conſil. 54. in 5. col. in 1. uolu. & per d. Feli. in c. ueniens, in 7. col. ſupra de teſtibus.

b ¶ Statim, Vbi uide de iſtis proxenetis, quomodo & quando poſſint teſtificari, & uide de teſti. c. 1. lib. 6.

c ¶ Quaſi priuilegia. Adde ſecundum Bal. in l. ſi quando, in 2. col. C. de teſt. quòd quando teſtificantur perſonæ priuilegiatę, non eſt neceſſe, quòd ſcribatur in actis, quòd depoſuerunt ſponte: quia non præſumitur coactio.

d ¶ Et ibi. Vide Ioan. An. in addi. ſpe. in ti. de teſte, §. opponitur, uer. item quòd adminiſtrator, & uide c. 1. eo. tit. lib. 6. & gloſſ. in uer. ciuiliter. & communis opin. eſt, quando altera pars conſentit, & altera non, quòd nõ poteſt, nec compellitur reddere teſtimoniũ: quia ſuſpectus eſt ex actu teſtificari: quia commodum habet ex ipſo contractu, & ſi non haberet commodum, cenſetur habere propter uituperium, quod ſibi aſcriberetur, ſi contractus non ualeret. ideò præſumptio eſt. quòd ſemper teſtificetur pro contractu, ad hoc uide 2. q. 1. in c. ſi quis epiſcopus. in glo. & uide quod no. de teſti. c. Romana, lib. 6. in glo. mag. in fin. & per Bar. in l. deferre, de iure fiſci, Bal.

e ¶ Cogendos. An autem ua'eat dictum teſtis non citati, uide in deciſione Rotæ, concluſione. 340. & 399. & per glo. & Bar. ff. de his, qui. ut indig. l. poſt legatum, & Bal. in l. alia, C. e. ti.

f ¶ Manifeſtus. Pro hoc facit, quod no. in 2. de confeſſ. quòd ſ. poſitioni criminoſæ tunc quis renetur r. ſpondere, quando eſt notoria, uel etiam manifeſta, uel infamatus de illa eſt: quia tunc nõ ſic dicitur procedere.

SVMMARIVM.

1 *Ad coniurationem detegendam coguntur ſocij & iurati.*
Diuiſio capituli, ibid.
2 *Coniuratio præſumitur illicita.*
3 *Iuſtitia ne pereat ex defectu teſtium, ſuperior prouidere debet.*
4 *Epilogus, & additio gloſſarum. nu. 5. & 6.*
Conſpiratores qualiter puniendi, eod. nu. 5.
In tumultum facientem, uel ſeditioſas uoces emittentem capitalis eſt pœna.
6 *Turbam & cœtum congregare non licet, & ratio.*

CAPVT XI.

Venerabilis. Caſus. Ad detegen-
1 dam † cõiurationem
coguntur ſocii, & iurati. & pars huius, ſupra de iudi. uenerabilis. & ſunt duæ partes.
In prima partis iuſta petitio. In ſecunda ipſius exaudi-
tio ibi, Ideoq́; [*Quondam*] forte propter hanc, uel pro-
pter aliam cauſam iam erant priuati [*Coniurationem*]
2 hæc ſemper † præſumitur illicita, Vin. poſſunt tamen
aliquando colligari ad bonum. 16. q. 7. c. ſanè. Goff. di
a xi de hoc ſupra de iudi. exhibita [a] [*Eius*] ſ. archiepiſco-
pi [*Aſtringentes*] ipſi ciues, Pe. [*Super his*] ſ. coniuratione
facta, & iuramento præſtito de ipſa celanda ſecũdum
Inno. [*Ciuium*] hæc eſt cauſa, quare compelluntur, &
admittuntur, ar. C. de hære. quoniam multi. C. de reb.
cred. genraliter, ſupra tit. 1. dilecto, ſecundum Hoſtiẽ.
3 [*Prouidere*] quod fieri † debet, ſupra ut lite non conte.
quoniam, de proba. quoniam. ideoq́; infert ex eo, q́
ſupplicatio iuſta fuit, & exauditione digna [*Illos*] puta
ancianos, uel conſules, qui tenent uicem communitatis, cui iuratum erat, uel certi officiales ad hoc fuerant, de quib. hic loquitur, puta capitanei guerræ, uel
his ſimiles [*Abſoluant*] quod ſi non fecerint, ut q́a abſentes, uel pertinaces, iſti delegati hoc faciant, ſecundum Inn. [*Nihilominus*] i. ceſſante, uel non probata tali coniuratione, uel ſi à tali iuramento noluerint ip-
4 ſos abſoluere, Phili. & Hoſtien. ¶ Gloſſ. 1. † reſpon. per
quæſtionem, quæ ſit pœna conſpirantis cõtra epiſco
pũ. ¶ Glo. 2. obiicit, & ſoluit. & in fi. arguit ſocium & c.
5 ¶ *In* † *glo.* 1. *in fin.*] & ſinguli in libra una auri condemnandi, ut in conſtitutione Fed. in li. feu. de pace tenen.
hac edictali. §. conuenticula. Sed ſi quis tumultum cõ
tra aliquem fecerit, uel ſeditioſas uoces emiſerit, capitalis eſt pœna. C. de his, qui ad eccleſias confugiunt. l.
denunciamus. C. de ſeditio. l. 1. & 2. ff. de pœnis, aut fa
cta. 1. reſpon. & l. ſi quis aliquid. §. auctores. C. de epiſcopis, & clericis, conuenticula. ff. de ui publica. l. qui
b cętu [b]. in quibus inuenies, quod † nec turbã, nec cæ-
6 tum dẽt aliquis congregare: q́a oĩa talia ſunt prohibita, niſi probentur conceſſa. ff. de colle. illi l. 3. Hoſtien.

ANNOTATIONES.

a ¶ Exhibita. An conſpiratores repellantur à teſtimonio, & qua pœna puniantur, uide not. infra de fi. per tuas, infra de re iudi. c. cum I. & A. Bald.

b ¶ Qui cætu. Quid de tyrannis, uel populis Italiæ, qui inuicem faciunt ligam, an ſit licitum, & quando per Bar. in extrauaganti ad reprimen. in l. 3. infra allega.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio, siue continuatio tituli.*
Instrumentorum appellatio quæ comprehendat.
2 *Huic rubricæ quæ alibi sparsim statuta conueniant.*
De instrumentis conficiendis consilium ubinam detur, ibid.
Instrumenti fidem quæ tollant, ibid.
Manumissio probatur per instrumenta, ibid.
3 *De notario in quibus decretalibus fiat mentio.*

De fide instrumentorum, Rubrica.

1 ¶Continuata † est, supra in rubrica de testibus, ubi videas. Instrumentorum autem appellatio omnia comprehẽdit, per quæ instruit causa, supra ti. 1. peruenit. 1. Aliter dicitur instrumentum apparatus fundi, uel instructio, quo uel qua possessio exercetur. ff. de fundo instruc. & instru. le. l. quæsitum. 1. respon. Goff. ad hoc, infra de homici. significasti. 2. in fi. ad materiã faciunt, 3. q. 9. si debitum, & c. chartæ. 10. distĩ. in memoriam. 3.
2 q. 4. nullus. conuenit † Rubricæ, de maio. & obe. cum in ecclesijs, uer. cum igitur, & de faciendis instrumentis datur consilium, de testi. significauit. Rasuræ & interlineaturæ tollunt fidem instrumenti, de relig. do. cum ven. de priuile. cum olim. 2. per instrumenta probatur manumissio, de na. ex li. uen. c. uno. faciunt li. 6. de elec. ut circa, & c. fundamẽta. §. ut ergo, in fi. de tẽp. or. cap. pri. de offi. ordi. si canonici. 1. respon. de sen. excom. ca. primo. §. exemplum, de priuil. cum personę, 1. respon. in fi. & Cle. de elec. causam, de usuris cap. primo, §. cæterum, de uerbo. sig. sępe, uer. eo saluo. ¶De
3 † notario, de præscriptione, ad audientiã. de præsump. illud, in fi. ne clerici, uel monaci. sicut te, de fi. cap. primo, de hære. si aduersus, & c. excommuni. §. credẽtes, de sen. excom. nouerit. 1. & 3. respon. & in 6. de rescriptis, statutum. §. notarium, de elec. fundamenta, uer. iudices, de offi. dele. cap. ulti. §. pe. de hære. ut officium §. uerum, & §. sequenti. de pœnis, fœlicis. §. q si quis, & Cle. de statu mo. attendentes. §. pe. de hære. cap. primo. §. notarij quoque, & c. seq. §. notarij uerò.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura quæ dicatur auctentica, & quæ priuata, & nu. 1.*
2 *Si notarius negetur fuisse is, qui confecit instrumentum, quid iuris.*
3 *Per comparationem ut probetur instrumentum, quæ requirantur.*
4 *Literis abbatum, archidiaconorum, episcoporum, uel aliorum prælatorum nunquid, & quando credatur, & nu. 5. & 14.*
6 *In literis, uel instrumentis extraiudicialibus nihil ultra, quam inijt actum est, debet apponi, & quibus ea prosunt, uel noceant, & nu. 9. & 10.*
7 *Sigillum à quo sit apponendum scripturæ.*
Sigilli officium debet alicui committi, & cui, ibid. & nu. 14.
Sigillata scriptura per alium, quàm per eum, cui est sigillum commissum, an ualeat, ibid.
8 *Instrumentum continere debet tempus rogationis, & quod, & notarium fuisse rogatum, nu. 11. & an ualeat, nisi rogetur, ibid. & nisi publicè rogetur, & nu. 12.*
9 *A quibus præcipi possit, & quibus edi, & quibus obesse, uel prodesse, & num. 10. & inter quos dicatur fieri, & de quibus confici à notario possit, num. eod. nu. 10.*
12 *Notarius publicè rogari debet, nisi in casu, & quo, & de eius officio supra nu. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & hic.*
13 *Scripturæ quando stetur priuatæ, quæ sit confecta manu eius, contra quem producitur, & quibus casibus si ab alio, quàm ab eo, nu. 14.*
14 *Episcopi auctoritas æquiparatur tabellioni, & in quibus, uer. in his enim.*
15 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 16.*
Exemplis non statur, nisi sumpta & publicata sint iudicis auctoritate, & nu. 17. §. 1.
17 *Additio glossarum.*
Exemplum, uel sumptum ut faciant fidem, quæ sint opus interuenire; ibid.
Opinionis mutatio refertur Alberici Portij, & in quo, inspecta melius ueritate, ibid.

CAPVT I.

1 SI scripturam. Breue est. [*Auctentica*] quæritur, quæ scriptura † dicatur auctẽtica. Dicunt quidam, ut refert Innocen. quòd illa, quæ fit auctoritate iudicis per quascunque personas. supra de proba. quoniam, quod alij nõ concedunt. uel quæ fit per manum publicam etiam sine iudicis auctoritate cum subscriptione trium, uel duorum testium, in auct. eo. ti. §. sed & siquis, C. de tabul. l. 3. libro 10. C. de donatio. in donationibus, supra de testibus, cũ à nobis. uel quæ habet sigillum auctenticum, ut ibi, cum subscriptione testium, de proc. c. 1. & infra c. 1. ubi de hoc, nisi in leuibus, in quibus creditur etiã sine subscriptione testium, cum non sint multum præiudicialia, qualia sunt illa, de quibus legitur, 11. q. 3. curæ. 72. & 3. distin. per totum. 97. dist. nobilissimus. 98. dist. trãsmarinos, & c. Afros. 99. d. c. 1. & 2. secundum Inno. Sed, ut dicit Hostiẽ. aliqua ex his multum sunt præiudicialia, & in aliquibus requiruntur plura sigilla, ut in c. trãsmarinos, & c. Afros, de cle. pereg. c. 1. & 2. Sed an in priuato instrumẽto, quod quis facit de facto suo, est necessaria subscriptio? dicit Inno. q̃ non ff. de procu. si procuratorem, dummodò constet suã esse scripturam. C. de non nu. pe. cũ fidem, & auct. qui contra propriam. Idem etiam, ubi esset consuetudo, q̃ tali scripturæ sine subscriptione credatur, infra eo. cum dilectus. Refert etiam quosdam dicere, illam scripturam auctenticam, quam facit priuatus cum subscriptione testium, in auct. eo. ti. §. si tamẽ quisquã. C. qui po. in pi-ha. l. scripturas. Sed uerius est secundũ Inno. q̃ est priuata. Hosti. remittit, infra c. proxi. finaliter Inn. dicit generaliter illam scripturam publicam, cui de iure, uel de speciali consuetudine creditur sine alio adminiculo, infra eo. cum dilectus. Aliter autem, si esset specialis consuetudo, omnes scripturas, præter charitas tabellionum, & acta iudiciorum, reputat priuatas, cum per manus illarum personarum scriptę nõ sint, quæ sunt ad hoc officium specialiter deputatæ. Illa uerò censetur publica, quæ sine adminiculo uiuæ uocis alicuius notarij, uel etiam testiũ, qui nec fidem facere possunt, cum forsan omnes mortui sint, per se tantum fidem faciunt, & auctoritatem habent, ut in auct. eo. ti. §. sed & si instrumenta, & §. si uerò moriantur, [a] coll. 6. ¶Quid si † negetur illum, qui instrumen-
2 tum confecit, fuisse notarium? hanc quæstionẽ intelli ge, quando quæstio est inter duos, quorum alter utitur instrumẽto: secus si quæstio esset cũ ipso notario. sic dixit ipse Inn. in decre. ueniẽs, de uer. signifi. cuius uerba videas in spe. de proba. §. 1. ad fi. ver. verum, licet probatio, cum uer. sequentibus. Dicit Innocen. quod
b necesse est hoc p̃bare per testes, [b] uel per aliud instrumentum de officio sibi commisso confectum, ut no. infra cap. 1. in prin. sed & sufficeret, si probaretur per testes, q̃ tempore illo, quo fuit factum instrumẽtum, quod nunc in dubium reuocatur, officio notarij, uel tabellionis publicè fungebatur, ar. ff. ad Macedo. le. 3.
c ff. de officio præto. Barbarius [c]. C. de testa. le. prima. Et secũdum hoc potest intelligi, supra de elec. scriptũ est §. 1. Idẽ forte, si appareãt multa & diuersa instrumẽta inter multos & diuersos per manus eiusdem cõfecta super contractibus legitimis, quæ firma manẽt, & sine

contra-

contradictione aliqua tãquam uera & publica ab omnibus recipiuntur communiter, & etiam approbant. Nec credũt aliqui in hoc casu duo sufficere instrumẽta; imò requiruntur tot, q̃ benè & clarè appareat eum commune & publicum officium pro omnibus gerere, uel gessisse secundum Inn. de quo cum nec certus numerus, nec certi tradantur limites, erit ad arbitriũ boni iudicis recurrendum, secũdum Hosti. ut patet. ff. de usuris mora. ff. de testi. le. 3. ff. de uerbo. obli. continuus. §. 1. & in eo, quod leg. & no. supra de offic deleg. de causis. §. unico. de hoc etiam in spe. de instru. edi. §. restat, uer. & scias, & uer. illud autem. Et quid si notarius est de longinqua regione? uide eundem. §. in fin. primæ col. uersic. sed quid si producitur. per Azo. in sum. in auct. eo. ti. per Cy. C. e. titu. comparationes, ad finem. ex quibus patet, quòd est opinio, quòd necesse sit instrumentum adiuuari per modos, quos proxi. dixi. Est etiam opinio contraria & media, quam ponit speculator. Alia distiguit in prẽiudicio per modũ, quẽ
3 dixi de cle. pere. c. 1. post prin. Sed quam dices † priuatam scripturam? dicit Inno. q̃ omnem illam, quæ fit à personis non publicis. nec per se auctoritatem habet, nec aduersarius hanc confiteatur: uel per collationẽ
d alterius scripturæ [d] scriptoris eiusdemque aduersarij, & testium, qui subscripserunt, comprobetur. C. de proba. instrumẽtum. Ad hod autem, ut per compatationem probent instrumẽtum, oportet q̃ illa scriptura, ex qua fit comparatio, quatuor habeat testes subscriptos, in auct. e. tit. §. si quis igitur vult cautè deponere. & idem dicendum est, si subscribantur testes in instrumentis, siue in literis episcoporum, uel non subscribãtur secundum Inno. q̃ dic secundum Hostiẽ. ut no. in sum. eo. ti. §. quibus instrumẽtis, sub. §. item obijcitur, in uer. Item quòd non est confectum, & sequen. & in-
4 fra c. 1. Sed † nunquid literis [e] abbatum, archidiaconoc rum, uel aliorum prælatorum de his, quæ extra iudicium fiunt, creditur? Dicit Inn. quòd sic quandoque. Sed ubi, & inter quos, & inquantum, siue usq; ad quãtam summam talibus literis sit credẽdum, non est expressè iure determinatum, & ideò sunt hæc consuetudini relinquẽda, quæ tales scripturas publicas facit, ar. infra e. cum dilectus. C. de eman. le. 1. 9. q. 2. conquestus, & in eo, quod le. & no. supra de foro compe. cum
5 contingat. §. fi. & de hoc infra c. proxi. Sed † dices, imò ius statuit, & expressè repetitur scriptũ in iure, quòd saltem episcoporum literis est credendum, ut. 11. q. 2. curæ, supra de proba. post cesionem, supra de treu. & pace. cap. 1. §. 1. respon. hoc negari non potest: sed & il
f la iura specialia sunt in excommunicatione [f] propter periculum participationis, infra de rapto. cap. 1. aliàs autem constat, q̃ si episcopus, uel alius dicit talem sententiam dedi, uel talem citaui, ei, uel etiam soli sigillo suo non credetur, nisi & aliter probetur, supra de proba. quoniam, secundũ Inn. sed Host. dicit, q̃ illud. c. nõ probat hoc: imò est potius cõtrarium, ut ibi no. in fine, uerbo tamen suo soli nõ creditur, ut ibi, sicut nec soli uerbo arbitri. C. de arbitris, ne in arbitris. nec etiã soli uerbo tabellionis, in auct. de hæredi. & Falci. §. si uerò absunt, in prin. colla. 1. sed tamen Innocen. dicit, quòd etiam literæ episcopi sigillatæ in prædictis, uel alijs, quæ in iudicio fiunt, non creditur, sed tabellioni tantum, uel duabus personis ad hoc deputatis, & sic intelligit dictam constitutionem, supra de proba.
6 quoniam. In alijs † autem, quæ extra iudicium fiunt, ut in contractibus, & similibus, caueãt nedum illi, qui sigillant, sed etiam & tabelliones, ne aliquid uel ultra in litteris, uel instrumentis apponant, quàm quod & inquantum iniunctum est eis, apponere. Nec enim aliter de his, quæ etiam uident, & audiunt, deberent publicam scripturam facere, nisi ab ambobus con-
trahentibus, uel alteto tantùm, uel saltem ab illo, cuius interfit; hoc eis iniungatur, & de hoc in speculo de instrumen. edi. §. secundo, uersicu. sed pone. T. nec instrumentum proderit, nisi ei, qui mandauit: quia res inter alios acta &c. C. res inter alios acta, in rubro & nigro, & sic etiam potest intelligi. C. de probatio. ad
7 probationem. i. Sed nec † debet compleri scriptura, id est sigillum, uel signum apponi in ea, nisi in præsentia prælati, uel per manum tabellionis, qui auctoritatem dat instrumento: & quando prælatus sigillat per alium, debet sigillum & officium sigilli committere certæ personæ idoneæ & honestæ. uerumtamen si per alium sigillari faciat, ualet nihilominus instrumentum: sed prælatus est puniendus; intelligas tu, nisi hoc ex iusta causa fiat, puta, quia tangit personam sigillantis, argumen. ff. qui satisdat. cogant. l. fin. & in eo, quod leg. & not. infra de iureiuran. breui. §. finali. Sed & litera † debet continere tempus ro-
8 gati instrumenti, & per illum, qui scribit protocollum, siue abbreuiatura retineri, siue tenor registrari, in auct. de tabell. §. illud quoque, collatio. quarta. Tempus autem rogati instrumenti idem est cum
g tempore celebrati [g] contractus. si enim aliud esset ita, quòd de præteritis fieret testimonium, non ualeret, secundum quod uno modo exponitur, infra de co-
h habitatio. cleri. & mu. tua. §. si uerò publicum: [h] secus, si hoc diceret non testificando, sed recitando: quia tunc ualere posset; quod tamen dic, ut nota. supra de probatio. quoniam contra falsam. §. primo, uer. &c. comprobantur omnia hæc in auct. de tabel. ab illo. §. nos autem credimus, usque ad §. illud quo-
9 que, collatio. quarta, aliqui † tamen dicunt, quòd instrumentum & præceptum ab uno omnibus præiudicat: uel potius propriè loquendo omnibus est sufficiens probatio pro eo, quòd confectum est per ferum publicum, idest qui publicè omnibus feruit. obligationes enim prodesse, & obesse dicuntur partibus, & non instrumentum, quod nec est, nec oritur ex eo obligatio, sed est tantum probatio obligationis, uel alterius cuiusque facti. ad hoc. ff. rem: pupill. saluam fo. l. secunda, tertia, & quarta, primo. respon. uel potes dicere instrumentum non nocere nisi eis, inter quos fit. & hoc etiam alijs non nocet. di-
10 citur enim † inter contrahentes, licet non ambo, sed alter tantum, uel etiam quis alius extraneus, cuius tamen interfit, exinde præcipiat fieri instrumentum. quidam tamen dicunt & bene non posse præcipi ab extraneo fieri instrumentum: imò nec ab uno contrahentium, sed necesse est, quòd ambo consentiant contrahentes, & facit pro his: quia nec aliter est contractus, uel distractus, ut patet. ff. de pact. l. prima, §. & hæc pactio, & l. ab emptione. C. de act. & obli. sicut in initio. sed & quid interest cuiuscunque extranei quantum ad ius contrahentium de alieno facto posse præcipere fieri instrumentum? & hoc est uerum in contractibus, qui non nisi de partium uoluntate fiunt, ut dictum est. In aliis autem, in quibus non requiritur consensus plurium, sicut testamentum, uel sententia pro testamento, exceptio, contradictio, appellatio, & similia, sufficit mandatum illius, qui hoc dicit, uel fieri facit. & q̃ sic debeat obtinere, satis probatur ex tenore iuramenti, quod præstant notarii in susceptione officii sui, s̃q̃ de his, quæ uident, & audient, fideliter conficient instrumenta, p̃m quod eis à partibus, uel à iudice iniungetur: de facto tamen uidemus contrarium obseruari: quia cuicunq; tabellioni præcipit, q̃ faciat instrumentum, ipsum conficit: sed non bene fit. potest tamen pro his, qui hoc sic indifferenter faciunt, illa ratio assignari: quia nõ semper habita considerationę præsentis interesse fiunt instru-

menta, sed quia potest in posterum interesse, & uix est aliquid, de quo non possit alicuius interesse de eo, qđ agitur, instrumentum habere. Omnibus tamen inspectis plus uidetur inniti ratione hæc opinio, ſ. ꝙ quilibet, cuius interest, possit præcipere fieri instrumentũ, & etiam ille, cuius nõ interest, & ꝙ instrumentum sic per manũ publicam confectũ ualet. primo: quia hoc nullo iure prohibetur ff. de proba. ab ea parte. secũdò, quia etiam fiscus instrumenta, & chirographa, & etiã acta ad ius priuatorũ pertinentia petentibus restituere debet. ff. de iure fiſci, in fraudem. §. ex his bonis, & §. seq. & tñ ille, qui non præcipit instrumentũ fieri, nõ potest petere, ut sibi edatur, nisi procurator suus hoc præceperit. ff. de eden. si quis ex argentarijs. §. 2. & sc. Interest ergo cuiuslibet, ut præcipiat fieri instrumentũ, ut sic possit editionem illius petere, quæ aliter sibi denegatur.[i] ¶ Nunc † de rogatione notarij uideamus, &
11 scias secundũ Inn. hoc esse vtile, ꝙ tabellio semper scri
k bat in instrumẽto se fuisse rogatũ,[k] vel requisitũ de cõfectione instrumenti: alioquin si mortuus esset, uel viuus non recordaretur de rogatione instrumenti, esset pro nihilo instrumentũ, arg. in auct. de tabel. 1. respon. & §. 1. colla. 4. & in auct. e. ti. §. si uerò moriantur, & se. col. 6. Alij tamen dicunt, ꝙ semper rogatus præsumit, ar. C. de contrahen. stip. l. 1. & inst. de fide iuſ. §. fi. & pro his vide in spe. de instru. edit. §. 3. uer. sed nũquid in cõ
12 ficiendo, & uer. sequen. ¶ Illud † etiam notandum est, ꝙ cum officium tabellionis publicum sit & commune, non debet in secreto de confectione instrumenti rogari, siue requiri, sed in publico. & si tabellio de aliquo dubitat, ueritatem inquirat publicè, & faciat iterum, si necesse fuerit, verba reperi. vt nõ solum ipse, & partes, quinimò & omnes alij astantes sciant, & intelligant, quid agitur, & de quo rogatur facere instrumẽtum, in auct. de tabel. §. nos autem credimus. Si tamen hoc non obseruetur, sed in occulto rogetur, valet nihilominus instrumentum, licet ex hoc, quòd sic occultè rogatus est, magna suspitio oriatur, & etiam si sit ipse notarius puniendus, ut patet in eo, quod leg. & no. infra vt ecc. benefi. cap. 1. §. porrò, in prin. Sed contra: quia ex quo suspectum est instrumentũ, ergo abijciendum est, nisi producens per alias probationes dederit ei fidem. C. de proba. l. iubemus. C. eo. ti. l. fi. ff. eo. titu. l. 2. Sol. ibi loquitur, quando scriptura uiciata est, uel aliàs suspecta ex sui forma, vel rasura. C. de edic. diui Adriani tol. l. fina. & infra eo. ex literis, & c. inter dilectos, ubi de hoc: aliàs autem secus: quia & si aliquæ suspitiones adsint, non tamen propter hoc solum cassandum est, imò durat & ualet, nisi aliud cõtra ipsum probetur. 2. quæstio. 1. primo, secundum Innocen sed & hæc suspitio ex causa tollitur secundum Hostiẽ. puta, quando propter iustum timorem partis, vel iudicis nec pars, nec tabellio audẽt se publicare, hic enim puto, quòd instrumẽtum omninò ualeat, nec in aliquo ex hoc solo, quòd occultè requisitus fuerit notarius, oriri debet suspitio cõtra ipsum, & quòd etiam omni nò idem tabellio excusatur, ut in eo, quod legi. & nota. infra de appella. si iustus metus, & supra de offi. or.
13 pasto. §. fina. hoc etiam † scias, quòd si priuata scriptura producitur cõtra illum, qui fecit eam, nec ipse negat, ei stabitur, excepto mutuo, in quo habet exceptionem infra biennium. C. de non nu. pecu. l. in cõtractibus, respon. 1. secundum Innocen. quod dic, ut plenè no. infra de so. cap. fi. & infra eod. si cautio. Hostien. Si uero ipsam scripturam negat propriã, oportet quòd super hoc conuincatur, & postea proceditur, sicut le. C. de non nu. pec. cum fidem, & auct. contra, qui pro-
1 propriam scripturam.[l] Si autem † producitur instru-
14 mentum contra aliquem, quod non est scriptum manu illius, contra quem proceditur, & dicitur ei non esse credendum, etiam si dicatur. ꝙ de ipso certum est per sigillum auctenticum, uel alio modo. tamen tali instrumento, vt supra dictum est, nõ creditur nisi per manum tabellionis confectum sit, uel aliter ei de consue. fides sit adhibenda. Excipiuntur casus, in quibus ei creditur. primo: quia actis cuiuslibet iudicis creditur supra de proba. quoniam contra falsam. Secundo
m creditur literis cuiuscunq; prælati[m] de his, quæ ratione officij sui facere debet. uel potest, ut si archiepscopus citat suffraganeũ suũ ad cõcilium prouinciale. 18. di. si episcopus metropolitanus, & c. propter ecclesiasticas. 1. & 2. uel ad alium suffraganeũ cõsecradum, ut in d. c. si episcopus metrapolitanus, & 65. di. nõ debet. & in subsidium etiam episcopos extraneos potest ẽt simpliciter episcopus conuocare. 7. q. 1. pontifices. vel si capitulũ citat canonicos ad electionem faciendam. supra de elec. cũ inter uniuersas. uel si abbas, siue conuentus aliquẽ monacum licentiet. 19. q. 3. statuimus. uel si episcopus mãdat excõmunicatos uitari. 11. q. 3. curæ. & idem est in literis cõmendaticijs. 72. di. per totum. quandoque etiam creditur & de his, quæ ad scribentem ratione officij de necessitate non competũt, ut in episcopis, qui dant literas testimoniales de ordinibus, uel moribus alicuius, supra de cleri. pere. cap. 1. & 2. & idem est in procuratore ad impetrandum, & contradicendũ constituto, supra de rescrip.[n] nonnulli, & in omnibus alijs casibus, in quibus nullũ, vel modicum præiudicium generatur. In his enim & si non constet sigilla esse illorum, qui scribunt, uel etiam si modicæ auctoritatis homines sint, tamen creditur literis eorundẽ. subauditu de generali & potiſsimè speciali Romanæ curiæ consuetudine approbata secundum Inno. sed quicquid dicat de iure communi literis episcopi, qui in consecratione sua tam solenniter profitetur se canones seruaturum, credi debet etiam in iudicialibus secundum Host. nam & sua auctoritas bene æquipollet auctoritati tabellionis, & plus, quod patet in eo, quod legi. & no. infra e. c. pe. & fi. sed & secundum Inno. sigillum suum debet cõmittere alicui certæ personæ idoneæ & honestæ. & etiam æquiparatur litera sua instrumento tabellionis, unde de uno ad aliud argumentatur, & quod in uno seruatur, dicit seruandum in alio in multis casibus, supra e. glo. sed & si capellano suo collaterali fideli & honesto sigillũ suũ commiserit, & ipsum iuramento astrinxerit, quòd officium sigilli fideliter exequatur, & quod nihil sigillet sine conscientia sua speciali, uel saltem in aliquibus, quæ leuia sunt, generali, quare non credetur ita bene, uel etiam melius literis tali sigillo sigillatis, sicut & instrumento pet manum tabellionis quandoque pauperis, abiecti, & humilis confecto? Ratio diuersitatis, siue contradicendi nulla occurrit, nisi contraria, ar. C. de curiosis. le. 1. & fi. lib. 12. C. de accu. singuli, & ff. de testi. l. 3. & in eo, quod leg. & no. infra de appella. cum parati, & infra ne cle. uel mona. sicut te accepimus. ergo & idem est sentiendum, vt patet in eo, quod no. infra de consan. tua. & ideò dicit Hostien. tenendum de hac materia, ut plenè no. supra de testi. cum à nobis, de proba. quoniam contra falsam, ad fi. & c. post cessionem, ubi ad fi. apostillarũ primæ gl. uer. quid ergo, respondetur ad rationem prædictam, quam Hostien. inducit, nihil facere diffiniendo: quia non negatur, quin per illam scripturam fiat præsumptio, & quale quale indicium, secundum Hostien. [*Possumus*] de iuridica potestate loquitur, non de absoluta. sic supra de
15 causa, cap. primo. ¶ Gloſſ. 1. † respondet per quæstionem, quæ scriptura dicatur auctentica. ¶ Secunda gloſſ. ponit casum exceptum, quærit, & soluit. ¶ In
26 † gloſſ. 2. ibi, si quis in aliquo, cum in uno instrumen-
10 fit mentio, uel memoria de alio, oportet primum

exhiberi

exhiberi [*& ibi, Publicati*] uide & de proba. quoniam contra falsam, super ulti. glo. [*& ibi, Et si quidem dominus, circa fi.*] nouum emphyteutam dominus recipit, non per procuratorẽ, sed per se, vel per literas, uel per scripturam factam apud iudicem, vel tabularios, per attestationem [*& ibi, gesta*] uide de testi. significauit, super
17 gloſſ. 2. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, sancimus*] quæ est lex. C. de diuersis rescrip. [*& ibi uel duorum*] repete per manũ. ¶ *In glo. 2.*
o *ibi, iudicis auctoritate*] aliter non sufficiet exemplum,[o] licet per tabellionem sumptũ, licet olim dominus Albericus de Porta Rauen. cõtra per auct. ut fratrum filij. §. illud, col. 9. dicebat. n. quòd sicut auctenticum à persona tabellionis sumebat fidẽ, eadem ratione habenda erat fides sumpto per eum, vt tantum operetur auctoritas & officium tabellionis in secundo, sicut in primo. sed fertur, ꝙ cum facto hãc opi. defenderet, & iudex nihilominus feciſſet exhiberi originale, in quo liturę, & plura uitia sunt reperta, ex tunc mutauit opi. ut. ſ. requiratur iudicis auctoritas, ut fides adhibeatur, & tunc ei creditur, infra c. fi. & sic intelligũt doctores,
p §. illud. Sed cõtra supra de proba. quoniam, vbi ad originalia recurritur, si de sumptis[p] dubitet. So. ibi sumpta per iudicem non fuerũt examinata, nec ipsius auctoritate exempla secundum Hostiẽ. [*& ibi, Dicas quòd non*] idem Hostien. & Guil. in Spe. de instru. edi. §. uidẽdum, uer. sed quid ecce.

ANNOTATIONES.

a ¶Exhibita. An conspiratores repellantur à testimonio, & qua pœna puniantur, uide no. infra de ſi. per tuas. infra de re iud. c. cap. cum. I. & A. Bal.

b ¶Qui cętu. Quid de tyrannis, uel populis Italiæ, qui inuicem faciunt ligam, an sit licitum, & quando pet Bart. in extrauaganti ad reprimen. in l. 3. infra alleg.

a ¶Moriantur. Quid de scriptura notarij, quam in formam publicam facit, an probet contra se. Bal. quòd sic, in auct. contra qui propriam, prælleg. ubi uide etiam per do. Bart. de Salyc. & uide Bar. in l. seruus, ff. de testa.

b ¶Probare per testes. Vide per do. Alex. consi. 139. 1. uol. in. 9. col.

c ¶Barbarius. Hoc uerum secundum opi. glo. ibi & seq. secundum autem opin. Guili. de Cu. & aliorum oportet, quòd sit probatũ præcessiſſe decretum superioris, licet inutile, ibi uide Bar. Salic. & per ipsum no. in l. 1. C. de testa.

d ¶Scripturæ. Plures sunt species priuatæ scripturæ, de quibus, & de ipsarum fide uide Bar. & Salic. in repetitione. l. admonendi, ff. de iureiuran. & in specu. de instrumen. edi. §. uidendum, uerſic. priuatum autem, & ibi per Io. An.

e ¶Sed nunquid literis. An autem scripturæ confectæ per officialẽ de pertinentibus ad officium suum credatur, uide per Bart. in l. quædam. §. numularios, cum l. seq. ff. de eden.

f ¶Excommunicatione. Istud uidetur Inno. limitare fore uerum, quando excommunicatio profertur extra iudicium: secus ſi in iudicio, per capitulum quoniam. sic not. ipse in c. post ceſſionem, ubi uide, super gloſ. per Io. An. in addi. secundum Ioan.

g ¶Celebrati. Debet etiam apponi locus, ut dicit gloſ. in uer. censentur, in c. Abbate sane, de re iudi. lib. 6. Archi.

h ¶Publicum. Vide in Spe. prælleg. to in §. 2. uer. sed pone titulo; & ad materiam facit quod no. Ioan. An. in c. Abbate, super glo. ex hoc, infra de uerbo. signi. & infra uer. nunc de rogatione.

i ¶Denegaretur. Vide Bar. in l. prætor. §. 1. ff. de eden. & uide Ioan. An. supra de proba. c. 1. ſuper gl. 2. & in Specu. de instru. edi. ſuper rubrica, circa medium, & Bar. in l. de tabulis, ff. de tabu. exhi.

K ¶Rogatum. Aliàs nihil probat secundum d. Alexan. consil. 85. in fi. in 2. uolu.

l ¶Scripturam. Ibi uide per Cyn. & Bal. & Sali. & an pœnæ illius auct. habeant locum in negante publicam scripturam, & quid etiam negante illam, cui se tantum subscripſit, & plurima alia uide ibi circa materiam.

m ¶Cuiuscunq; prælati. Adde quę scripſi in c. proposuiſti, de proba.

n ¶Rescrip. Semiplena ergo probatio sufficit in probatione man. in casu illius. c. quod uerum not. & hoc secundum opi. Innocen. de qua supra secus, secundum opi. Hosti.

o ¶Exemplum. An autem exemplum exempli faciat fidem, uide per Alexan. consi. 138. in 1. uol.

p ¶Sumptis. Ad hoc uide quod no. in c. dudum, de conuer. coniu. & ibi scripſi, & in auct. ſi quis in aliquo, C. de eden. & in d. cap. dudum. uide quid in sumpto plura continente, quam in originali, & aliquid uariatum est, Archi.

SVMMARIVM.

1 *Auctentica scripta à publicis an & quibus differant, & quæ sint utraque, & de eorum fide.*
Scripturæ non creditur, excipiuntur casus, & qui ibid. uer. scripturæ uerò.
2 *Sigillum ſi apponatur chartæ, an ſufficiat, niſi dicatur ab apponente ſe appoſuiſſe, & quæ alia ſint exprimenda, nu. 3. in prin. quid ſi non exprimantur, ibid. & uer. unde apparet.*
3 *Sigillo alieno uti, ſi habet quis ſuum, non prodeſt, præterquam ex cauſa, & qua, & opus id exprimere.*
Sigillo deputato ad rem, de quã agitur, uti debemus, non alio, etiam ſi ſit noſtrum, ibid.
Sigillum, & ſubſcriptio multis ex cauſis, & diuerſis apponuntur literis, ibid. uer. nam ex multis.
Sigillum priuatum etiam apponitur, & cur, & quale ſufficiat, ibid. uer. hoc tamen.
De eius etiam literis quantæ ſufficiant legi, ibid.
4 *Sigilari ne poſſit alia re, quæ non ſculpta & apta ad ſignandum.*
Sigillo obligat ſe ſuo quis etiam priuato, & quando, ibid.
Sigillo eccleſię ſi ſignat epiſcopus, non dicitur uti alieno ſigillo, ibidem.
Sigillum quod uocamus, appellatur anulus à iure ciuili, ibid.
In nominibus etiam ſigilli non eſt faciendauis, ibid.
Loquentis perſona an ſit quæ ſe obligat, an quæ ſigillat, non refert. & an in prima, uel tertia perſona tabellio loquatur, non eſt uis, ibid. in fine.
5 *De Schedulis, quas à dominis uacuas recipiunt procuratores, ut in eis poſtea quid ſcribatur, an obligent, & quem, quando, & qua ratione, & de earum fide, & nu. 6.*
Dediſſe aliquam rem quando uidemur ex datione alterius, ibid. circa finem, uer. Sed ſi prædicta iura.
6 *Sigillum poteſt alicui, & cui committere epiſcopus, & in quos uſus.*
De eius uſu atque ui in quibusdam regionibus in abſentia domini, ibid. ei creditur & cuius nu. 8. §. 2. & nu. 9. §. 3.
Scripturæ priuatæ conſuetudo uim dat probationis, ibid. uer. ſed puto. ea aliàs an & contra quos probet, nu. 8. & nu. 9. 10. & ſupra nu. 1. nu. 8. §. 1. uide de ea etiam nu. 9. & 10.
7 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum nu. 8.*
Notarius appellatur ſeruus publicus. §. 1. & nu. 9. §. 1.
9 *Additio gloſſarum.*
Inſtrumentum publicum præfertur priuato, & quando, ibid. nu. 9.
10 *Inſtrumentũ publicũ dicitur ſex modis, priuatum tres habet ſpẽs.*

CAPVT II.

1 Scripta. Breue est [*auctentica*] quia litera ista videtur distinguere † auctenticum à publico, dicebat hic Inno. illa dici publica, quæ habent sigillum, etiam si non sit illis fides adhibenda. Auctentica verò sunt illa, quibus fides adhibenda. & isto modo omnia auctentica publica, sed non conuertitur. uel melius secundum eum hæc habent se vt excedentia, & excessa. uel uocat auctenticum originale etiam nõ manu publica scriptum, uel acta iudicialia, uel scripturam, quę habet subscriptionem contrahentium, & testiũ [*publicam*] quæ facta est manu publica, uel habet sigillũ auctenticum, & tali scripturæ etiam mortuis testibus inscriptis creditur, dũmodò non sit uiciata, uituperata, uel suspecta, uel caũlniosa. C. de edic. diui Adri. l. fin. in auct. e. §. ſi verò moriatur. is tamen, contra quẽ ꝓducitur, põt illam dicere falsam. C. e. l. 2. & ult. Si uerò sit aliquo mõ uituperata, & suspecta, ut. s. is q ꝓducit, tene-

tur illam probare verã. C. de proba. iubemus. ff. e. le. 2. & sic intelligitur, infra e. titu. inter. Scripturæ uerò priuatæ non creditur, nisi testibus, uel literarum comparatione iuuetur, in auct. e. §. si vero. C. de proba. instrumenta. & idẽ forte dicendũ est de instrumento forẽsi, ar. cõtra. C. de dona. in donationibus, secũdũ Inn. Sed Ho. ad euitãdam perplexitatem, de qua in prin. huius gl. exponit auctentica. i. quę dicuntur auctentica. nam si uerè auctentica essent, mors testium nõ noceret, ut
2 sequitur [*sigillum*] non uidetur † ꝙ sufficiat sigillum chartę apponere, nisi is, qui apponit, dicat se apposuisse, ar. ff. de testa. l. pe. C. de testa. si unus, & l. hac consultissima, & l. in testamẽtis, & l. iubemus, & ĩfra de re iu. cum inter uos. §. 1. uer. pe. & fi. vbi de hoc, vel dic sufficere, si in charta contrahentium, uel loquentium cõtentorum sigilla apponantur, & si non exprimant, ꝙ sigilla sua apposuerũt, ar. C. ar. tu. l. fi. infra eo. inter dilectos [a] & hoc uerum est, si alia sint sigilla, quibus credendum est, ut sunt sigilla episcoporum. 11. q. 3. curæ, & etiam aliorum inferiorum prælatorum, vt quidam dicunt, argu. 19. q. 3. statuimus. 97. di. nobilissimus, supra de eo, qui mit. in pos. causa rei ser. cum sicut, supra de probatio. tertio, supra de elec. cum inter. R. iuniorem. §. sane, ubi de hoc. pro & contra. ff. de custo. reorum diuus. Innocen. dicit, quòd sigillo inferiorum prælatorum ab episcopo nõ creditur, nisi hoc habeat
b consuetudo, [b] infra e. cum dilectus, uel nisi habeant iurisdictionem: quia tunc in his, quæ suæ iurisdictionis sunt, instrumenta cuiuslibet ordinarij, uel delegati auctentica reputarentur, ar. supra de testi. cum à nobis. & nonne hæc glo. Innocẽ. directè contradicit his, quæ notauit ibidem, & supra cap. 1. in princi. dicit Hostien. perlege & iudica, ut no. infra eo. glo. & in fi. & de hoc in his, quæ sequuntur, habes in Spe. uer. ad quem
3 remittam super glo. fin. quid † de illo, qui sigillat alieno sigillo? & dicit Innocen. quòd si quis habeat sigillum proprium, tunc ipso & nõ alieno sigillare debet alioquin nõ prodest, nisi ex causa fiat, ut sequitur, nec mirum: quia nec fidem facit, etiam sigillum propriũ ad aliud officium deputatũ, infra de app. significauit. Si autẽ nullum sigillum propriũ habet, uel habet, sed nõ prę manibus. nec potest habere de facili, tũc potest uti alieno sigillo: debet tamẽ exprimere, cuius sigillo sigillat, & quare alieno, & sic intellige cõcor. signatas, supra e. gl. in prin. & est una ratio reddita in. l. quia aliter turbatum est tale signum. ff. de testa. ad testiũ [c]. §. si
c signa, uide in fin. infra eo. quod super. & est alia rõ efficacior, ut uidelicet discerni possit quo, & à quo, & ex qua causa signatũ est instrumẽtum. nam ex multis & diuersis causis apponuntur literis subscriptio, & sigillum, quandoq. n. apponuntur in signũ consensus. 12. q. 2. sine exceptione, supra de procu. c. 1. ff. de pigno. fideiuss. §. fi. & l. seq. quandoq; in signum testimonij. ff. de pigno. act. Caius. quãdoq; in signum auctoritatem præstantis. 12. q. 2. sacrorũ, & c. cum redemptor. quandoque in signũ confir. infra eo. inter dilectos. §. 1. ver-
d sicu. 3. [d] sed ex multis alijs causis potest in scriptura sigillũ apponi, uel subscriptio fieri. unde apparet, quòd semper in litera debet exprimi. cuius sigillũ, & à quo, & ad quid apponatur, argu. supra de transac. cap. fina. 29. distin. cap. 1. & 2. & in eo, quod leg. & no. supra de libel. obla. cap. fi. sed & si in litera hoc sufficienter non specificetur, tamen qualitercunque hoc perpendi &
e sciri possit, uidetur sufficere [e]. nam & si scriptura auctentica aliena, & etiam alterius hominis cõtineatur aliquid, per quod possit sciri ad quid, & à quo in hac litera, de qua nunc agitur, appositum est sigillum, & sufficit, ut infra de confir. uti. uel inuti. cum dilecta. §. quia uerò, infra de fideius. peruenit. §. 1. sed nec quæro, qualis sit ille, qui scripturam facit, si sigillat, & ei auctoritatem præbet, sit rex, uel homo infimus. sufficit enim, quòd sigillum auctenticum sit, per quod auctoritatem præstet scripturę principaliter. non secundario, secundum Inno. hoc tamen non semper est necessarium: imò quandoq; sufficit priuatum sigillum, ut paret in eo, quod no. infra eo. glo. uersi. contrahens etiam, secundum Host. unde si esset talis persona, quæ ipsi scripturæ non principaliter, sed secundariò auctoritatem præstaret, sicut est testis contractus in eadem
f scriptura contenti, tunc secundum Innocen. [f] non requiritur, quòd sigillum ab ipso teste appositũ auctenticum sit, sed sufficit qualecunque, dummodo characteres habeat. ff. de testa. ad testium. §. pe. nec exigitur, quòd sint ibi literæ, dummodò aliter certum sit de sigillo. Si uerò sint ibi literæ, oportet, quòd legi possint in totum, vel saltem in tanta parte, quòd indubitanter possit intelligi, quid uelint dicere: alioquin contra in eo, quod legi. & no. infra eo. inter dilectos. §. sed con-
4 tra priuilegium, uer. nam & in ipso sigillo. Sed † nunquid cum corrigia, uel alia re, quæ non sit sculpta & apta ad signandum, sigillari potest? dic quòd non, ut dicta. le. de testa. ad testium. ff. de aur. & ar. le. argento, aliàs, mulieres. §. ornamenta, secundum Inno. contrahens etiam obligat se sigillo proprio quamuis priuato. ff. depos. Publia. sed non nocet ei, si non consentit, licet in scriptura surreptitiè apponat. C. de rebus alie. non alie. l. 2. episcopus autem, quando sigillo ecclesiæ suæ signat, non intelligitur uti alieno sigillo. 73. distin. in nomine, ar. 7. quæstio. 1. scire. sed nec est uis in nominibus facienda, ar. in eo, quod leg. & no. supra de procur. petitio. nam & quod uocamus sigillum, appellat anulum ius ciuile, secundum Innocen. uel hoc ideò dicit secundum Hosti. quia antiqui non habebãt sigilla, uel anulos insculptos, cum quibus signabant, sicut reperiuntur etiam modernis temporibus multi tales. sed nec uim facio, an loquatur, qui in scriptura se obligat, uel quicquid aliud faciat, an loquatur etiã is, qui sigillat secundum Innocen. sicut nec uis est, an loquatur in prima persona, vel tertia tabellio, qui cõficit instrumentum, ut patet in eo, quod leg. & no. in-
5 fra de conuer. coniu. dudum. § pen. secundum Hosti. Sed † quid de his procuratoribus, qui à dominis schedulas uacuas recipiunt ad scribendum? Respondeo, aut est eis tradita ad certum articulum ibi scribẽdum, & tunc si aliud scribat, & de hoc conuincatur, erit tan quam falsarius puniendus. aut ad scribendũ dum ibi, quicquid placuerit generaliter & indistincte, & tunc uidetur ualere, quicquid ibi scripserit etiã alium obligando: quia totum uidetur suæ fidei commisisse, ar. ff. commodati l. 3. §. fi. & l. fe. & l. si ut certo. §. sed interdum, & §. plane, & §. quinimo, & §. denique. ff. mandati, si quis negocia. ff. de falsis. l. prima. §. qui in rationibus, & se. & §. idem princeps, & le. si quis legatum, & le. impuberem. §. qui codicillos, dumtamen tale sit,
g quod ibi scribit [g] ad quod cõstitui potest procurator. Alij autem dicunt, quòd in eis schedulis nihil potest ponere, quod alium obliget, nisi illum, cuius est sigillum. Alij verò dicunt, quòd nec illum obligare potest, nec aliquid, quod in talibus scribatur schedulis, ualere potest. nam ille, cuius est sigillum, dat auctoritatem sigillo, & sigillum debet dare fidem scripturę, & scriptura contractui. sed quando incipiet, uel quomodo poterit dare auctoritatem is, cuius sigillum est, uel sigillum fidem scripturæ, cum scriptura non fuerit facta, quando appositum fu it sigillum, sed postea? ei enim, quod non est, fidem dare non potest, arg. supra de constitu. cum accessissent. §. primo, in fin. cum suis concor. & ff. de contrahen. emptio. in l. fundi uenditi, & leg. Rutilia. Sed nec auctoritas, uel decretum potest id, quod futurum est, confirmare. ff. quod cuiusque

iusque uniuer. item suffragium. §. 1. uer. sed si ita decreuerint. Sed & quomodo dabit auctoritatem ei quod ignorat, non uidetur hoc posse fieri, cum nec auctoritas sine causæ cognitione debeat interponi. ff. de offi. proconsul. nec quicquam. §. vbi dicretum. 3. quæst. 3. §. spaciũ. sed dices, quòd bene ualet talis scriptura, nec inteiligitur is, cuius est sigillum præstare auctoritatẽ rei futuræ, sed præsenti. s. mandato, quod fecit portanti schedulas in præsenti. So. dic, quòd sigillum nõ præstat auctoritatem mandato, uel cõtractui, sed scripturæ. unde & sic censeatur auctentica hęc scriptura, non tamen de contractu, quem continet, fidem facit. imò & cũ ꝓcura. possit scribere, quicquid vult in hac schedula, nõ sigillum præstat ei auctoritatem, sed ipse scribens, ad hoc etiam, ꝙ tale instrumentum fidem non
h faciat, uidet [h] esse efficax ar. in auct. de tabellionibus, §. nos autem credimus, & se. vbi dicit, ꝙ tabellio, qui dat auctoritatem instrumento, debet interesse, quando cõpletur, & debet audire totum negocium, ut inde sciat respondere, si interrogetur. eodem modo dicendum est & de illo, cuius sigillum est, cum hæc duo hic æquiparãtur, sed & multæ absurditates possunt sequi de talibus schedulis. Quid enim si schedulæ fuerit sigillum appositum eo, cuius est, ignorante? & quid si de eius scientia fuerit appositum, sed antequàm aliquid scribatur in schedula moriatur? certum est enim ꝙ morte mandatarij re integra finitur, & patet in eo, quod leg. & no. supra de offi. dele. gratum. Sed & quid si procura. moriatur, uel spoliatur, & schedula perueniat ad manus alicuius dei spiritum non habentis? nẽpe poterit in ea scribere, quicquid placuerit in domini schedulæ grauissimum detrimentum, de quo nec unquam actum fuit, nec etiam cognitatum. iniquum erit igitur absentem & ignorantẽ sic damnificari posse, & aliquo pacto perimi id, de quo cogitatum non docetur, ar. ff. de pac. tres fratres. ff. de transac. qui cum tutoribus. §. fin. C. de dona. nec ignorans. Item quid si inimicitiæ oriuntur, & etiam predictæ scriptę schedulæ credendum non sit, ex hoc cõstat, quia is, cuius nomine cõfecta est, de illo, quod in ea scribitur, nihil sciuit. si enim constaret eum mandasse, vel sciuisse de aliquo certo scribendo, tũc forte secus esset dicendum. sed forsan de præsumptione iuuabis te dicẽs, quòd ex quo procuratori dedit dominus schedulam vacuam, uidetur ei potestatem dedisse, ut in ea scriberet, quicquid uellet, arg. ff. de pac. l. 2. ff. de contrahen. emp. clauibus, supra de consue. cap. 2. cum multis suis concor. ibi signatis. sed si prædicta iura diligenter inspicias, nõ ita præsumes. nam, ut in eisdem iuribus euidenter apparet, quandoque ex datione alicuius rei etiam aliud dedisse intelligor, uel ratione loci, vel tẽporis, uel cõtractus, ut si dedi claues horrei iuxta ipsum horreum, uideor dedisse & ea, quæ in horreo sunt. ff. de contrahen. emp. clauibus. & si obligo instrumenta, etiam in instrumento contenta videor obligasse. C. quæ res pigno. obli. pos. le. 1. & si reddo debitori instrumentum, in quo continetur substantia debiti, in quo mihi astrictus est, ipsum etiam debitũ uideor remisisse. ff. de pa-
i ctis. l. 2. [i] secus, si pignus redderẽ. ff. de paci. le. 3. at hoc nihil tale est. vnde non uidetur magis præsumendum de uno mandato, quàm de alio, maximè cum ex multis & diuersis causis instrumentũ sigillari contingat, ut patet in eo, quod no. supra e. glo. uersi. est & alia ratio, & se. & sic apparet euidenter, quod hoc instrumẽtum aliqua prẽsumptione certa iuuari non potest. cõ-
6 fitemur † tamen, quòd episcopus potest alicui fideli personæ sigillum suum committere, ut legi. & no. supra eo. l. ad finem magnæ glo. & secundum potestatẽ sibi datam poterit is, cui committitur, illo sigillo scripturam sigillare de his, quæ pertinent ad episcopum, puta causas committere, citare, confirmare, & generaliter omnia alia, quæ sibi commissa sunt, poterit expedire, & literas, etiam si prælatus, cuius sigillum est, eas non uiderit sigillare. sic enim uidemus papam uti infra de cri. falsi. dura, & multos alios prælatos. In contractibus autem aliarum personarum non debet nomine episcopi sigillum testimoniale apponere, nisi & ipse episcopus interfuerit cõtractui, cum testimoniũ
k sit tantum [k] de uisu, auditu, & de his, quæ testis plene nouit. 3. q. 9. testes, & sic loquit in auct. de tabel. §. nos autem credimus. posset tamen dici, quòd testimoniale sigillum posset apponere is, cui commissum est, vbi de consue. hoc habet, sicut est Lugduni, Viennę, Ebreduni, Vapinci. & in multis alijs ciuitatibus, in quibus prælati habent dominium temporale. non quòd contractus intelligatur habere testimoniũ ab episcopo, sed ab eo, cui hoc cõmissum est. scancellario, vel alio, qui sigillum apponit. fingitur enim eius sigillum, sicut & sigillum ecclesiæ fingitur episcopi. 73. distinctio. in nomine patris. tamen bene debet exprimi in litera, cuius nomine apponitur, s. an episcopi, uel officialis secundum Inno. quicquid tamen dicat Inno. dicit Host. ꝙ in prædictis ciuitatibus obtinet de consuetudine, quòd nomine prælatorum scribuntur literæ de contractibus, & alijs, quæ ipsi prælati nunquam viderunt, uel audiuerunt, & sigillantur, siue bullãtur sigillo, uel bulla ad hoc specialiter deputatis, nec fingi-
l tur sigillãtis, sed prælati, cuius [l] nomine scribitur, quãuis absentis, ac si esset præsens, quod in alio casu uix fieri posset sine uicio falsi, vt patet in eo, quod legi. & no. infra de his, quæ fiunt à præla. quanto. §. absentiũ. sed puto, quòd talis consuetudo, quæ & priuatæ scripturæ uim dat probationis, ut nota. infra e. cum dilectus, in fi. & prælatum, & scribentem, & sigillantem à crimine falsi excusẽt: quia hic nihil fit dolo, sine quo non committitur crimen falsi. ff. de falsis. le. 1. in prin. & l. 2. & l. pen. 1. respon. sed necessitati contrahentium subuenitur, ut ad hoc, quòd maioris auctoritatis sint instrumenta, possint ita expediri, licet præsentes non fuerint: quia nec possibile esset eis, ꝙ omnibus præsentialiter interessent, ac si præsentes fuissent. sed nec debent dici omnino absentes, qui ex mandato, & auctoritate dãtis præsentes sunt spiritu, arg. 2. q. 1. de manifesta, de dolo & contu. ueritatis. §. fi. uer. in nomine domini, cum suis concor. & quia etiam præsens fuisse fingitur, qui per alium ptæsens fuit, ar. ff. de admi. tu. ita autem. §. gessisse, supra de offi. delega. pastoralis. §. præterea. 1. respõ. ad fi. infra de sent. excõ. mulieres, ad fi, cum suis concor. & adde, quod no. de his schedulis, infra de solu. cap. 2. secundum Hostien. & adde, quod dicam infra e. inter dilectos, super uersi. facilius. ¶ Pri-
7 ma † glo. distinguit inter instrumenta publica, & priuata, [m] & in priuatis subdistinguit personales actiones
m à realibus, & præiudicium scribentium, & eorum, cõtra quos. ¶ Vltima glo. querit, & soluit. ¶ *In † glo. 1. ibi, instrumenta*] instrumẽta domestica, uel priuata attestationes aliter non adiutæ non probant [*& ibi, rationes*] nõ probatur defuncto debitum per suas rationes, uel per id, quod expresserit in ultima uoluntate [*& ibi, exemplo*] propria scriptura fisci, uel alterius non probat, quem sibi debitorem. ¶ *In glo. 2. ibi, l. 2.*] si pupillus absens est, uel fari non potest, seruus ei stipulat, si seruũ non habet, emitur. si hoc fieri non potest, stipulatur seruus publicus apud prætorem. ¶ *In gl. ulti. ibi, diuus. 2.*] illa lex probat non credi literis irenarchæ, qui retulit malefactorẽ, sed ex integro quæritur, & si malè & dolosè retulit, punitur. ¶ *In † glo. 1. ibi, reali*] hoc intendit, quòd si habes publicum instrumentum de debito, &

ego

ego habeo talem scripturam, in adiudicatione hypothecæ r. i præfereris mihi [*& ibi, Trium, uel amp iur*] & si negetur, quod in tali scriptura continetur, non faciet fidem, nisi per testes subscriptos siue alios comprobetur, vt in auct. e. ti. §. si quis igitur vult cautè, & sequentibus, nisi iudicis auctoritas interuenerit, & per alia in dicia comprobetur, in quo casu etiam duo testes uidentur sufficere, supra de proba. quoniam. uel nisi cõfecta sit manu tabellionis, uel roborata sigillo auctẽtico & noto secundum Hosti. qui dicit sic intelligendum, quod no. in summa, eo. §. quibus instrumentis, ver. item obiicitur, & ver. item quod nõ est confectũ,
10 & sequentibus [*Et in fine*] 6. † modos, quibus dicit̃ publicum instrumentum, & tres species priuatæ scripturæ uide in Spe. de instru. edi. §. nunc dicendum. ¶ *Ingl. 2. in fi.*] & infra de vsuris. c. 2. li. 6. ¶ *In glo. ult. in fi.*] de hoc satis in Spec. de proba. §. fi. uer. decimo.

ANNOTATIONES.

a ¶Dilectos, Vide in l. pe. ff. de test. & ibi Bar. & in l. si procuratorem, ff. de procura. quando autem quis alieno sigillo sigillat, illud in iudicio debet exprimere, ut no. glo. quæ incipit, non enim, infra eo. inter, & infra uersi. quid de illo, & per illum uer. intelliges, quæ hic dicuntur.

b ¶Consuetudo. Vide d. Alex. consi. 39. in 3. uolu.

c ¶Ad testium. Vide ibi Bar. in §. 1. & per Cy. & Moder. in l. si qua per calumniam, C. de epis. & cler. & in l. si unus, C. de testa. & uide ad dicta ista limitationem, quam dat glos. non enim, infra eod. inter dilectos.

d ¶Dilectos. §. 1. uersi. 3. Quandoque in signum traditæ possessionis. l. si neque. ff. de peri. & commo. rei uen. & uide l. 3. §. si quis debitum, eod. titu. & subscriptio, & sigillatio non semper facientibus illa præiudicat, uide l. Caius. ff. de pigno. act.

e ¶Sufficere. Vt quia probatur per testes, qui uiderunt talem sigillare, uel subscribere, uide Bar. in l. si procurator, ff. de procur.

f ¶Inn. nec tunc sibi præiudicat, ut. l. Caius, ff. de pig. acti. & mulier etiam pôt habere sigillum, & sigillare. l. 2. C. de rebus alie. nõ alie.

g ¶Procura. Hæc opi. potest procedere in præposito alicui ministerio: quia per tale mandatum uidetur illi mandari, ut possit in illo ministerio scribere ut institor, ad hoc l. quocunque. §. sed & si fullo, uer. plane. ff. de insti. & hoc no. Bar. in l. Lucius. ff. de fideiuss.

h ¶Videtur. Vide ad materiam similem materiam, quam no. Bart. in l. Lucius, ff. de fideiuss. & Moder. in l. fi. C. quod cum eo, qui in alie. po.

i ¶Pactis. l. 2. Vide ibi plenius Bar. & Cy. Bal. & Sal. in l. si de possessione, C. de proba. & per glos. fi. & super illa Ioan. And. in c. ecclesia, el 2. ut lite pen.

k ¶Tantum. Quemadmodum notarius solum de uisis, & auditis testatur, ita & sigillum solum de uisis, & auditis per dominum sigilli testatur.

l Cuius. Quia is uidetur facere, qui mãdat, non qui facit, ad hoc c. mulieres, infra de sen. excom. & uide Bar. in l. sed si unius. §. 1. ff. de iniur. facit. l. certe. §. fi procu. ff. de procu.

m ¶Priuata. Vide per Barto. in l. admonendi, ff. de iureiuran. & in l. nuda, C. de fide instru.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum apostolicum propter rasturam in loco non suspecto non censetur uitiosum. nec error in facto uitiat ipsum, nu. 2.*
2 *Falsitatem in literis iustitiæ non præsumitur quis de facili committere.*
3 *Possum, pro debeo.*
Rasura quæ faciat priuilegium, seu aliud instrumentum, uel rescriptum suspectum, ibid.
4 *Rasura, uel abrasio rescripti, uel literarum à quo fieri possit, & a quo facta præsumatur in dubio. uide nu. 7.*
Si fiat ab alio, quam ab eo, cui id est concessum, esset falsarius, ibid. & quæ sit eius pœna in Roma. curia, & quando sit ei locus, ibid.
5 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Rescriptum, uel instrumentum quæ uitient, & nu. 7. §. 1. & 2.
7 *Additio glossarum.*
Rasura, uel mutatio in scripturis quæ uitiet, ibid. § in glos. ulti. & supra, nu. 4.

CAPVT III.

1 EX literis. Casus. Rescriptum † apostolicum propter rasurã in loco non suspecto non censetur uiciosum. Communis diuisio. secunda ibi, Dicimus [*magistrum. A.*] agentem, & forte prætendentẽ, quòd reus capellã, & ipsius iura parochialia in ipsius
2 præiudicium detinebat [*Terminanda*] in † talibus literis iusticiæ nõ præsumitur quis de facili committere falsitatem. infra de cri. fal. c. pe. [*Indicari*] bene dicit: quia & si erratum esset in facto, dummodo nulla sit ibi facta abrasio, [a] vel correctio, tamen per eas procederet, licet non secundum eas, supra de rescrip. super literis,
3 Inno. [*Non † possunt*] i. non debent: quia illud solũ possumus, & c. 22. quæstio. 2. faciat [*Priuilegia*] confirmatoria: secus in originalibus, uel collatoriis. in illis enim rasura in nomine possessionis donatæ faceret priuilegium suspectum, sicut ex eadem causa suspecta essent instrumẽta donationum, uel aliorum contractuum. Item secus in aliis rescriptis gratiosis eadẽ ratione, & etiam in contẽtiosis, cum & in illis fieri possit fraus, de rescrip. ad aures, & c. pastoralis, & c. sedes, & c. significante, & c. Rodulphus, secũdum Inn. & Abb. [*Abradi*] à notario † correctore, uel vicecancellario. unde si
4 probari posset, quòd abrasio facta fuisset ab impetratore, nõ haberet commodum rescripti: sed in dubio præsumo, quòd abrasio interuenerit per debitum officialem, Vin. dicebat Innoc. hæc abrasio facienda est per cancellarium, vel alios officiales curiæ, in quantũcunque ratione officij commissum est: si per alios fieret, essent falsarij. unde dicit Host. quòd in curia est canon latę sententię excommunicationis in quemcunque aliũ à prædictis officialibus, qui in rescripto bullato, uel in nota iam formata per notarium, & signata aliquid, ideſt saltem vnam figuram, siue literam, vel etiam dimidiã abraserit, deleuerit, cancellauerit, addiderit, diminuerit, compleuerit, uel mutauerit sine illius, ad quem spectat, data licentia. & dicit, quòd sæpe publicatur in curia, & sic nõ excusat ignorantia. ff. de insti. sed & si. §. de quo palam, de Iudæis, ita quorũdã. caueant ergo ab irregularitate. & dicit, quòd tam arctè seruat curia hanc pœnam, quòd absentem de facili non absoluit, nec dispensat etiam præsentem, nisi prius profiteatur religionem approbatam: absoluit tamen ptæsentem, cum dura tamen pœnitentria. & dicit, quod idem seruat de literis pœnitentiarij domini papæ. & fortius hoc in falsarijs bullæ, uel sigillorum pœnitentiariorum, & literarum ipsorum. & quod dictum est de nota, fortius intelligendum est de litera tã gratiosa quò ad modos supra specificatos. hoc dicit: quia si in totum notam grossatam, uel etiam bullatã dilaniaret, nolens illa uti, illi pœnæ locus non esset.
5 ¶Prima † gl. respondet per quæstionem. secunda per
6 obiectionem. ¶ *In † gl. 2. ibi. l. ulti.*] loquitur de testamẽto, quod si ostendat hęres non uiciatum, non cancellatum, nec in aliqua parte suspectum, mittitur in possessionem [*& ibi, Si unus*] de interleris, uel superscriptis dicitur, quæ referuntur ad quęstionem facti, ut uideatur, an id testatoris uoluntate factũ fuerit, an per aliũ, & tũc an ille id fecerit inconsultè, an falsò [*& ibi, Comparationes*] respicit, quod prius dixerat de eadẽ manu, quasi id per comparationem appareat [*& ibi, Si unus*] uide, supra e. gl. apparet enim uoluntate testatoris fa-
7 ctum, ex quo clausæ sunt tabulæ. ¶ *In † glo. 1. ibi, potuit*] Ala. nec per hoc consentit in iudicem. ff. de iudi. non uidetur, Vincen. ¶ *In glo. 2. ibi, de iure*] expediret enim quandoque impetranti magis una uia uti. quàm alia, Vinc. [*& ibi nonnocet*] idem no. de cri. fal. licet, in 3. glo. & in fi. glo. Lau. & idẽ per omnia Gof. in summa. 11. c. ¶ *In gl. ulti. ibi possessionum*] hoc in confirmatorijs, ut dixi in textu.

b in textu. sed Gof. hoc intelligit de modica [b] mutatione literæ, uel simile: secus, si totum nomen raderetur, argu. ff. de dolo & contuma. c. 2. nisi constaret rasum & rescriptum per manum; eiusdem scriptoris, quod etiam per comparationem eiusdem literæ constare poterit; sed hoc C. eod. titu. l. comparationes [*& ibi, Suspectæ*] imo falsæ, ut probat decre. quam alleg.

ANNOTATIONES.

a ¶Abrasio. Adde, quando facta est abrasio in uerbis dispositiuis, tũc redditur suspectum c. cum uenerabilis, de re ig. domi.

b ¶De modica. Et sic habes hic tres intellectus. unum Innoc. quòd loquitur in rescripto confirmatorio, non in originali, & sic non poterat esse suspectum. alius glos. istius, quando in nominibus possess. erat abrasio, & constabat ex circunstantijs, quæ non erant abrasæ, quæ esset illa possessio, arg. l. certum. ff. si cert. pe. & sic constabat, siue esset abrasio, siue non, ad hoc quod not. infra de religio. domi. c. constitutis. Alius est Goffr. quòd modicum erat abrasum, non totum nomen: uel si totum, in alio tamen uerbo apparebat nomen ipsius possess. doc. tamen infra eod. inter dilectos, quòd stat in arbitrio iudicis uidere, an rasura sit in loco suspecto necne, an & quando notarius possit corrigere errorem instrumenti, uide in specu. de instru. edi. §. postremo, uersi. quid si dies, Archi. 35. q. 9. §. 1. nunquid notarius de uoluntate partium possit addere instrumento, uide in d. §. postremo, uer. sed nunquid. & si aliquid est positum instrumento, quod sit omnium in protocollo, uide in seq. uer. & si est data potestas, ut possit addere ad sensum sapientis, uide in eo. §. uer. item oppo. & seq.

SVMMARIVM.

1 *Falsum priuilegium redarguenti iudex faciet illud exhiberi corã paucis & in loco secreto.*
Priuilegium dum arguitur falsi, interim statur sententiæ latæ per illud, ibid.
In uiarum longitudine difficultas, ibid. in fin.
2 *Difficile, uel periculosum nil præcipi debet à iudice: aliter appellari possit.*
Inter difficile & difficile, inter periculum & periculum arbitrabitur iudex, ibid.
Casuum multitudo indicat periculum, ibid.
3 *Priuilegia duplicari tutum, & ratio.*
Proximum intelligimus, si simpliciter dies apponatur, ibid.
Successor non obligatur ex facto prædecessoris, & quo, ibid.
4 *Violentia ne fiat, iudex cauere debet suo prætextu permissi.*
5 *Scriptura, uel literæ si reperiantur uitiatæ in manu aduersarij, cum antea non essent, arbitrium iudicis erit.*
6 *Literas si quis lacerauit patenter & uiolenter in præsentia iudicis, acri pœnæ subdendus.*
7 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 8. & 9.*

CAPVT IIII.

1 ACcepimus. Casus. Redarguenti † priuilegium de falso iudex illud faciet exhiberi corã paucis, & in loco secreto, & interim stabitur sententiæ latæ per illud. & no. quia titulus in superscriptione falsus est, quia plurib. loquitur, ut dicebat Tã. & patet ibi, Imponatis, faciatis: sed potes supplere, & collegis. sic supra de testib. significauerũt. & in prima partis decisa petitio. in secunda Papæ prouisio ibi, Cũ priuilegia [*Literas*] per quas forsan petebat Abbas, ꝙ non cogeretur portare priuilegia sua ad urbẽ, & quędam alia, super quibus Papa prouidet secundum Innocent. [*Difficile*] propter longitudinem uiarum. &
2 † no, nil difficile, uel periculosum debere præcipi per
a iudicem: aliter posset appellari [a] hac causa expressa.
b [b] sed inter difficile & difficile, periculum & periculũ arbitrabitur bonus iudex, ar. infra de spon. de muliere, ut lite non contest. accedens 2. secundum Hostien. [*Periculosum*] propter multitudinem casuum. tamen ii Papa uellet illa exhiberi; obediri oportet. supra de re-
3 stib. causam, quæ, in fi. & ideo turum † illa duplicari, de hoc supra de rescrip. ex tenore [*Congruo*] quasi communi ne multum plus alter altero laboret [*Securo*] infra de priuileg. cum personæ, lib. 6. [*Proximam*] intelligebatur. ff. de uerbo. obliga. eum, qui [*Miserit*] ad uidẽda priuilegia, & copiam illorum habendam [*Et*] scilicet archiepiscopo. & dicit Goff. Host. quod in antiqua erat, Eiusdemq; successori; quod ideò forsan est detractum: quia intelligitur, etsi dictum non sit, arg. infra de solu. c. 1. uel ideo, quia si dolose hoc omitteret, successoribus non obesset, argu. 16. q. 6. si episcopus, de restitu. in integrum. c. 1. lib. 6. quod uerius est, secundum Hostien. [*Interim*] scilicet pendente cognitione falsitatis [*Vacillare*] ob hãc causam: quia arguũ-
4 tur de falso. [*Hominum*] ne uiolentia † monacis inferatur. T. unde dicit Hostien. quòd etiam qualitatem istorum 12. arbitrari debet iudex, quòd sint tales, de quibus non sit uerisimile, quòd aliquod uiolentum committant, argu. ff. de offi. ordi. ut iuxta, & consulit Hostien. quòd iudex primò diligenter uideat literã, uoluat, & reuoluat, ut cognoscat, si nouum aliquod
5 acciderit circa illam. Quid si † casu aliquo peruenit litera ad manus aduersarij, quæ reperitur postea uitiara, cũ tamẽ primò sana & integra appareret? dicit Hostien. quòd hoc arbitrabitur bonus iudex. nam po-
c tuisset alius [c] id maliciosè fecisse. sed nec corrupta præsumitur de domini uoluntate, argu. ff. de proba. si chirographum. C. de lari. lib. 6. toll. l. una. §. ille etiam.
6 Quid † si parenter & uiolenter in præsentia iudicis literam lacerauit, ut Regij fuit factum his diebus. dicit Hostien. quod hic non est locus coniecturis, argu. ff. de uerbo. obliga. continuus: sed deber iudex hoc punire acriter & extraordinariè, argu. ff. de publi. & uec. licitatio. §. quod illicitè. & experiri deber talis uiolentus iudicis auctoritatem elusam, arg. supra titu. . . peruenit. 1. cum suis concordan. ¶ Tertia † glo. no, accu-
7 sationi, & exceptioni tempus præfigi. ¶ Quarta glos.
8 arguit, signat contrarium, & remittit. ¶ *In † gloss. 3. ibi, diffamari*] uide hanc & se. de proba. licet, in glo. 1. ¶ *In gloss. pen. ibi, diuus*] uide de proba. licet, super 2. glos. [*& ibi, licet*] in falso procuratore loquitur, ut decre. proxi. ¶ *In gloss. ulti. ibi. §. 2.*] fit editio sine die, & consule.
9 ¶ *In † glo. 1. ibi, non est iuratum*] idem Goff. infra cap. proxi. in gloss. not. tempus, in fi. de hoc supra de proba. licet, in prima gloss.

ANNOTATIONES.

a ¶Appellari. Adde tex. in c. ex parte, el 1. de appel. Clemen. pastoralis, de re iudi. de præcep. & extra. iudicialibus, uide per Innocen. in c. ad aures, de tempo. ordi.

b ¶Expressa. Imò difficultas impedit pœnæ commissionem. l. continuus. §. illud, & ibi per Barto. ff. de uerbo. obli. & periurii incursionem, infra de iureiuran. quereã, & ibi concor. in glo. fortius prædicta operatur impossibilitas. ad materiam uide supra tit. proxi. c. 2. in glo. fin. & super illa Io. An.

c ¶Alius. Ad materiam facit quod no. Bart. in l. 2. ff. de pac. & in l. fullo, ff. de fur. & Ioan. An. in c. ecclesiæ, el 2. super glo. fin. ut lite penden. & in Spe. de instru. edi. §. postquam, uer. porrò.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum, uel priuilegium, quo quis utitur, aduersario coram iudice integraliter legi debet.*
Edi capitulum illud, de quo agitur, solum debet, ibid. & nume. 2. 3. 5.
2 *Mare magnum Prædicatorum, & Minorum quid continet, & à quo emanauit Pontifice.*
3 *Describi debet illud, de quo quæstio est, & nu. 1. & 2. & 5.*
4 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Ne lites de litibus oriantur, prospicere debet iudex, in p in.

Partem

Partem debiti, uel fundi, quam offert reus, cogit actorem prætor accipere, & reliquam negatam prosequitur actor.
Editio priuilegij, uel instrumenti præsente iudice & parte facienda. §. 1. & quanti fieri debeat. §. 2. & nu. 5. §. 1.
5 *Additio glossarum.*
Edenda ratio à capite, §. 1. & transcribendum de quo est quæstio.

CAPVT V.

1 COntingit. Casus. Instrumentū† uel priuilegium, quo quis utitur, aduersario coram iudice integraliter legi debet: sed solum illud capitulum, de quo agitur, debet edi. Communis diuisio, secunda ibi, Consultationi [*Vestrum*] Gof. habebat, Nostrū, & exponebat. i. à nobis concessum. Hosti. habebat, ve
2 strum, & exponebat utilitate [*Suscitantur*] habent† Prædicatores, & Minores quoddam priuilegium Bonifacij, in quo inclusit effectum quasi omniū priuilegiorum ordinis, quod uocant mare magnum: non esset autem illis expediens propter unum capitulū, de quo quæritur, tradere omnia alia multa numero [*Et infra*] deciditur, quod quærebatur, an totum priuilegium deberet edi [*Tantummodò*] descriptionem excludit. Illud† enim tantum describi debet, de quo est quæstio
3 [*Recitetur*] integraliter secundum Innocen. Host. contra. opi. Innocen. approbat infra de priuile. cum per
a sonæ. i. respon. in fi. lib. 6. & uide quod [a] ibi not. ¶ Gl. 1.
4 † obiicit, & soluit. ¶ *In glo. 1. ibi, qui accusare*] uide hanc & se. in decre. supra alleg. super 2. & 3. glos. ¶ *In glo. 2. ibi, §. quæsitum*] uide hanc. & §. si quis. 10. & l. apertissimi, & l. ulti. C. de sa. san. eccle. quæ incipit, ut inter, de testi. 3. super glo. 2. [*ibi, quidam prætor*] ut lites minuat, cogit actorem accipere partem debiti, uel fundi, quam offert reus, & reliquam negatam prosequatur actor [*& ibi. §. ulti.*] stipulationi de damn. infec. adiici debet dies, ne obligatio sit in infinitum, & diem arbitrabit prætor ex causa, & qualitate damni, quod speratur. ¶ *In glo. 3. & ibi. §. quod ait*] is interrogatur in iure, qui apud iudicem interrogatur in loco, quo erat iuris dicendi, uel iudicandi gratia [*& ibi l. ult.*] uide de confes. c. ulti. super 1. glo. ¶ *In glo. ulti. ibi. §. editum*] idem, quod hæc decret. [*& ibi l. 3.*] lex non ponit exemplum: sed glo. ibi ponit, ut si dixit, Lego filio, quem ex monaca suscepi [*& ibi l. 2. §. 3.*] recitetur, si dubitatur, an uiuat
5 testator. ¶ *In† glo. 1. ibi c. 1.*] ubi de hoc [*& ibi, quia isti usuri*] licet in uim exceptionis, ad idem infra de præscrip. ad audientiam, & c. auditis. Idem, si in uim actionis, supra de consue. cum dilectus. ¶ *In glo. ulti. ibi. §. edi autem*] primus est, quem Goff. hic allega. pro contrario, & soluit, quòd in communibus rationibus, ubi sunt data, & recepta, locum habet, quòd à capite edēda est; ideò ueritas est, quòd ille. §. idem dicit, quod hæc decre. s. quod à capite editur ad inspiciēdum, sed transcribitur solum id, de quo est quæstio.

Districtus uocabulo hic utitur, ibid.
3 *De fructibus post litem contestatam percipiendis non exprimere necesse in libello, & ratio.*
Fructus post litem contestatam ueniunt officio iudicis, ibid.
4 *Comites Italiæ omnes dicuntur, qui sunt de genere comitis*
Comitatus sigillo non sigillat, nisi principalis comes, ibid.
5 *De feudo imperiali spectat ad imperatorem cognitio.*
6 *Possessorio uidetur quis egisse ex uerbo molestandi.*
Petitorio non impeditur agere successor, si fuit actum à prædecessori petitorio, ibid.
7 *Fama sufficit cum adminiculis hic.*
Vitia priuilegij hic quot erant, ibid.
8 *Procuratorium si exhibeatur sub sigillo constituentis, sine tamen loco, & die an fidem faciat.*
9 *Falsi uitium sufficit, ut reprobetur instrumentum.*
Falsandi literas apostolicas quæ prima species, ibid.
10 *Mitra episcopi Pileus militis caputium dicitur.*
Præsumptiones quæ dicantur contra instrumentum, & earum effectus, ibid. & nu. 11. 14. 15.
11 *Mutatio literæ falsitatem inducit, & quando omissio minime.*
12 *Sigillum frangere priuilegij inferiori Papa non licet.*
13 *Instrumentum si scribitur tabellionis manu, an & quando ualeat absque sigillo, & quando si scribatur, alia quàm tabellionis rogati manu, nu. 15.*
14 *Sigilli læsio quæ uitiet.*
16 *Res inter alios acta quando mihi præiudicet, si interuenio in ea uel ut iudex, aut ut procurator, uel ut aduocatus, & quando habeat locum hæc regula.*
17 *Vt processus cum sententia publicetur, est cautum, & ratio.*
Testium olim erant depositiones breues, & ætate scribentis prolixæ, & quam de causa, ibid.
18 *Publicatio testium quid faciat, & quibus ualeat casibus.*
19 *Imperator etiam res potest alienas donare.*
20 *Priuilegia confirmatoria meliora eis, quæ sunt ad instar, & ratio.*
21 *Confirmari eadem pariter & donari nequeunt, nisi in casu, & quo.*
Confirmatio licet non ualeat, ualet concessio, & quando, ibid.
Sententia sicut ex falso instrumento lata non ualet, ibid.
Ita priuilegium ex falsa causa, uel instrumento concessum, ibid.
In dubio fit interpretatio, ut potius res ualeat, ibid. in fine.
22 *Resolutio uerbi.*
Locationis instrumenta non probant dominium, ibid.
Possessionem non probat perceptio possessionis, nec per id alter possessione priuatur.
23 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Libellus nomine ecclesiæ in persona procuratoris concipiendus, in princip.
Pertinere, uerbum latissime patet, & quæ comprehendat §. 2.
Sigillum ut sit authenticum, quæ debeant apparere. §. 5.
Nomen deesse non debet, ut literæ signatæ dicantur. §. 6.
Responsum conformandum petitioni. §. in glo. argu. & nume. 32. §. quarto.
Interpretatio non semper fit, ut res potius ualeat, quàm pereat. §. in glo. sic ergo, & nu. 32. §. 5.
Meum quod est amplius meum fieri non potest, ibid. §. in gloss. sic Insti. & nu. 33. §. 1.
Possessio ex pluribus causis habetur, ibid. ibi §. ex pluribus & sequen. & nu. 33. §. 1.
Principale si non tenet, nec accessorium regulariter, excipiuntur casus. § in glo. ideſt, & nu. 33. §. 2.
Dominij quæstio in quibus actionibus referri non possit. §. penul. & nu. 33. §. 3. & nu. 34.
25 *Additio glossarum.*
Prælatus potest in iudicio stare sine capitulo, ibid. nu. 25.
26 *Libellus formandus in personam eius, qui caurt ecclesiam defendere.*
Possessor non uendicat, ibid.
27 *Libelli clausula, saluo iure addendi, &c. an sit utile apponere.*
28 *Vassallus utile dominiū transferre non potest absq; domini licētia.*
Dominiū an hic dominus abdicasse per uerbū collationis intelligatur, &

ANNOTATIONES.

a ¶ Vide quod. In gloss. ne præcedentia: & ista rescriptio, de qua hic dixit tex. illius particulæ, quæ datur parti, fit expen. tradentis, ut no. Ioan. An. in prælleg. c. cum personæ, in nouella. facit quod no. glo. in Cle. prima, de appel. & faciunt ista ad q. an si Pars allegat statutum, totum uolumen edi debeat, & produci ad illud solum, quod allegatur, & an totum unum statutum, uel particula illius, de qua Cyn. in l. fi. C. de preci. impe. offe. & ibi Bal. & Sali. & Bar. in rubrica. ff. de no. ope. nunc. & in l. inciuile, ff. de legi. & in l. omnes populi, in ulti. q. ff. de iusti. & iure.

SVMMARIVM.

1 *Reus absoluitur, cum iura actoris sunt obscura.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Rei uendicatio possessionem aduocat, & quam.*

tur, & an potuerit, ibid.
29 *Instrumentum ex quibus rasuris fiat suspectum, & magis fit suspectum ex his, quàm ex consumptione.*
30 *Iudicio si non sit posita, uel erratum sit in ea, quid iuris, aliò reuocit.*
In indictionis primo lustro quid, in secundo quid, & quid in tertio dabatur Romanis, ibid.
De corona triplici imperatoris alibi ait se dixisse, & ubi, ibid. in fin.
31 *Lustrum constat quinque annis.*
Indictio erat tertia anno natiuitatis domini, ibid.
Speculum Guiliel. quo compositum anno, ibid.
Hostiensis quando apparatum, & quando summam composuerit, ibidem.
32 *De comparatione scripturæ ad scripturam ostendit, ubi tractetur.*
33 *Eligit idem quandoque, qui & confirmat.*
Eligere non est dare, & quid tribuat, ibid.
Ius quid tribuit ad rem non dat, secus, si tribuat in re, & ratio, ibidem.
Exceptionibus pluribus contrarijs nullius uti prohibetur, ibidem in fine.

CAPVT VI.

1 INter dilectos, Casus. Reus † absoluitur, ut quia ipsius instrumenta sunt obfuscata, uel literæ, uel sculpturæ sigilli deletæ. & de eodem facto, de seque. post. c. 1. partes patebunt infra Pe. autem diuidebat eam in tres partes. in prima petitio, & iura & allegationes actoris. in secunda responsiones, & defensiones rei. in tertia sententia [*Petebat*] petitio Abbatis tres principales articulos continens
2 [*Restitui*] rei† uendicatio possessionem aduocat. C. de ali. mu. iu. causa fac. l. una: sed non nudam, & ideò petebat restitui, secundum Gof. & dixi de hoc secundū
a eum, supra de dolo. [a] c. 2. [*Districtu*] idem uerbū de proba. licet, ut lite non contest. accedens. 2. [*Hoc ipsum*] iste est secundus articulus [*Per sententiam*] quæ sententia nō proderat in petitorio, arg. ff. de libe. causa. si pariter. ff.
b de acqui. pos. naturaliter. §. 1. [*Perceptis* [b]] de† percipiē-
3 dis post li. contest. non habuit necesse exprimere in libello: quia illi ueniunt officio iudicis. ff. de ædil. edic. ædiles. §. sciendum, secundum Hosti. de offi. dele. cum olim. i. [*Satagens*] hic ponuntur. 6. per ordinem, quæ inducuntur ad fundādum intentionem Abbatis [*Comitis*] iste factus episcopus retinuit comitatum, & de patrimonio comitatus fecit dona. de qua sequit, quā tamen sigillauit sub episcopali sigillo. Dicebat Ab. q
4 iste† dicitur comes ad modum Italiæ, ubi dicūtur comites omnes, qui sunt de genere comitis principalis: sed quia sigillo comitatus non sigillat nisi principalis comes, ideò non fuit competens hoc sigillum: uel dic
c ut supra secundum [c] eum [*Vniuersa*] de bonis suis, non de bonis ecclesiæ, Goff. [*Lodouici*] ad idem, infra de rapto. in archiepiscopatu: & quia† erat feudum imperiale, ideò ad imperatorē spectabat cognitio, de foro compe. ex transmissa [*Nepotem*] iste forte fuerat hæres, & conabatur ex aliqua causa dona. illam infringere. & est simile de dona. cū dilectus. Sententia tamen cōtra istum lata parū oberat Mediola. ecclesiæ, nisi forsan ex dona. ipsius nepotis se defendere uellet. ff. de ap.
6 à sententia. Item† ex eo, quod dicit, Molestabat, uidebat egisse possessorio: quare successor archiepiscopi nō impeditur agere, uel defendere super petitorio secundum Inn. qui satis in hoc loquitur exquisitè [*Testes*] hoc erat quintū, quod inducebat Abbas, cui non uidetur responderi. infra, sed hic forte: quia non probabat, sed nitebatur probare, ut hic sequitur, & ut dicit Inn. de alijs attestationibus loquitur, infra uer. nec attestationes. hic enim loquitur de testibus productis coram delegatis papæ in hac causa ad probādam legitimam donationem. & supra repetit hic Goffr. quod dixi secundum eum. C. de proba. licet, uer. ex præmissis, cuius glo. malè ponebat hic Hosti. & ideò reprobat. Item, ut dixi, nissus fuit iste Abbas probare, sed nō apparet, quòd probauerit [*Et quòd fama*] hoc est sextum, quod inducebat Abbas, ad quod etiam non respondetur infra, sed contēnitur, quasi in antiquis sola fama probat. Sed posset dici secundum Hostien. q
7 hoc ideò: quia† alia inducta sic euidenter reprobantur, quod prætant adminicula contra famam, quę potuit oriri ex falsis instrumentis, de quibus sequitur: ali-
d ter suffeciſſet fama cum adminiculis, [d] de quo remit-
e tit, supra de testi. præterea. [e] Tu dic breuius hic repetēdam literam, Nitebatur probare, supra positam [*Sed contra priuilegium*] reprehendit hoc priuilegium multipliciter, primò ex rasura in loco suspecto. secundò ex uicio totius chartę, & incausti. tertiò ex uicio sigilli, & hoc tripliciter [*Donationis*] quæ dicebat facta per Luitardum [*Consumptum*] ideſt subtiliatum, uel corrosum pergamenum propter rasuram, uel alio modo. Inno.
8 [*facilius*] quid† si procuratorium exhibeatur sub sigillo constituentis, tamen sine loco, & die, an fidē faciat? tractat hic Hostien. & Guil. tenet, quòd non ualet in spe. de procu. §. 3. uer. quid si in mandato. Hostien. verò arguit pro hac parte: quia prædicta requiruntur in instrumentis, & actis, in auct. ut præpo. nomen impera. instru. col. 6. C. de apochis. l. 1. libro 11. & in auct. de exhibendis reis. §. sancimus. 23. distī. in nomine domini. de loco patet, de proba. quoniam, arg. de testi. ex tenore. C. de contrahen. stipu. optimā, de procu. tuæ, supra de rescrip. nonnulli. sed contrà: quia editio fit sine istis, de hoc, infra e. glo. perpetuus, ad finem ulti. glos. ad quid igitur apponetur, quòd edi nō oportet? Item mandatum probari posset per testes, de cleri. pere. tuę qui tamen licet non deponēt de die, ualebit ipsorum testimonium, infra c. cum Ioannes. ergo ualet etiam procuratorium, ar. ibi, & C. eo. in exercēdis, & videtur casus expressus. ff. de pigno. le. pe. Item in multis locis cōsuetudo approbat talia procuratoria, & est optima legum interpres, supra de consue. cum dilectus. So. dicit Hosti. de iuris rigore tale procuratorium nō uideri sufficiens, ut in primis concor. & maximè in decre. quoniā, ibi, Loca, &c. nec obstat, quòd editio fit sine istis: quia illud uerum, nisi redarguatur de falso, supra cap. 2. per ista enim subtracta uel tacita admittur legitima defensio aduersario, puta q constitutionis tem-
f pore [f] fuit constituens, uel constitutus excommunicatus, uel q procurator fuerit reuocatus, de procu. nō iniustè, cum suis concor. uel his similibus. & licet per testes probari possit, magna tamen differentia est inter ista, ut patebit in decre. cum Ioānes, uer. porrò. nec obstat lex pe. ff. de pigno. quia ibi fiunt duæ quæstiones. prima, an obligatio teneat, cui respondetur quòd sic. alia, an epistola probet, cui non uidetur responderi: uel aliud in extraiudicialibus & temporalibus obligationibus, ut ibi: aliud in iudicialibus, ut in primis concor. quæ facit fidē perpetuam. C. de re iudi. gesta. uel distingue secundum eum inter literas, & instrumenta publica, ut epistolæ fidem faciant, ex quo sigillum recognoscitur, ut in d. l. de pigno. instrumenta non, cum prædicta [g] sint eis consubstantialia. uel
g dic, quòd lex illa nullo modo contradicit. ibi enim probatur, quòd mea propria epistola contra me fidē facit, etsi non sit ibi dies, uel cōsul. quod omninò uerū est, ut. ff. de pigno. ac. l. Titius. ff. depositi. le. Publia, §. fina. 27. quæstione prima, omnes fœminæ. Alium uero per meam propriam scripturam sine alijs adminiculis non possum conuincere. C. de proba. instrumenta, & l. rationes, & l. exemplo unde & si sigillum

meum

meum ſit ignotum, etiam ſi ſit in epiſtola dies, & locus, & conſul, tamen fidem non faciet, argumen. de cleri.pere.ca.1. ſecus, ſi auctenticum ſit & notum, infra eo.cum dilectus. Item quandoq; in procurato.requiritur magna ſolẽnitas, de procu. c.1.& adde quod
h no.de re iudi. Abbate, uer.præfatus.[h] [*Recentior*] ſuſpitionem inducit hic, nõ probationem, cum & nouus cõtractus in charta uetuſtiſsima ſcribi poſsit. Sed hęc, & alia, quæ hic præſumptiuè tanguntur, onerant aduerſarium ad probandum id uerum eſſe ſecundũ Inno.[*Illo tempore*] quod innuebat antiquitas pergameni [*Tertio*] hic primo reprehendit ſigillum ex ſculptura
9 imaginis [*Falſum*] hoc † ſolum ſufficiat, Inno. [*Appoſitum*] hæc eſt prima ſpecies falſandi literas apoſtolicas, quæ traditur, de cri.fal. licet [*A media*] i. in dimidia, ponit Hoſtiẽ. exemplum de bulla papali, in qua duo capita ſculpta ſunt, pone, quòd deletum ſit alterum [*Mitra*] quod † eſt epiſcopale [*Pileo*] quod eſt militare [*Nec induta*] ipſa imago, & eſt hoc ſecundum, quod conſideratur circa imaginem [*Tenens*] hoc eſt tertium [*Cuius facies*] quartum circa imaginem [*Integra*] uehemẽtiſsimæ præſumptiones ſunt iſtæ, quæ hic exprimuntur, non tamen ſufficientes probationes, ut ſequitur infra uer. unde uidebatur, non dicit, probatur. poſſet tamen dici, quòd ſingulæ per ſe non ſufficerent: omnes tamen ſimul iunctæ ſufficiunt ad onerandum aduerſarium, ut probare teneatur priuilegium uerum eſſe ſecundum Innocẽ. [*Dimidia*] ſ. quia dimidia faciei, naſi, oris, & auris una, & unus tantum oculus apparebat, Hoſti. dat Abb. exemplum in facie integra, quando ſacerdos ſe uoluit ad populum: in dimidia, quan-
i do manus lauat ad cornu altaris [*Medietate*] i ſigilli [*Mediam*] faciẽ iuxta [*uel filij*] vt ſequitur [*Vacua*] ſ. ſine ſculpta [*Ex ea*] media parte ſigilli [*In colore*] iſtud, & quod ſtatim ſequitur de planicie, poſſunt poni pro quinto, & ſexto [*Nam in ipſo*] hic reprehẽdit ſecundo ex comparatione literarum, & earum defectu [*Nullæ aliæ*] & hoc ſufficit ad probationem, Innocen. [*Et. 6. fuiſſet*] hic patet, quòd Lotarius non debet ſcribi per. h. aliàs illa
11 fuiſſet ſeptima [*Minimum*] & ſic patet, quòd † mutatio literæ falſitatem inducit, non tamẽ omiſsio, ſupra eodem ex parte. & intelligas, quando ex mutatione ſenſus uariatur: aliàs contra, infrà de crimine falſi, capi. finali [*Rurſum*] hic reprehenditur ex materia, & cęra ſigilli [*Interiori*] vix poſſet hoc ſufficere ad probationẽ, ſed ad præſumptionem facit, ſecundum Inno. [*Sigilli*] dicit Innocen. quòd non erat pendens, ſed adhærebat chartæ, & hoc ſufficit ad probationem [*Quod cum diligẽter*] uerba ſunt papæ ferentis teſtimonium de falſitate
12 [*Compertum*] quia papa † fregit ſigillum, & inuenit cęram antiquam & rudem, & nouam, ductilem. & hoc licuit papæ, qui poterat illud facere innouari. inferiok ri[k] non licuiſſet: quia periculum eſſet, ſi protocollũ non reperiretur, Abb. & Pe. [*Perforata*] i. cum cultello ſciſſa quaſi ad latitudinem ſigilli [*Eadẽ falſitatis*] in hac quarta parte ex uiciosa ſigilli appoſitione omnia priuilegia Ro. imperatorum reprobantur, excepto priui legio Henrici, quod multis modis alijs impugnatur [*nec erat*] hoc ſufficit ad probationem [*Publica manu*] ſi
13 enim † tẽpore donationis fuiſſet ipſa donatio ſcripta per manum tabellionis, & illi inſtrumento fuiſſet ad cautelam, ut moris eſt, ſigillum appoſitum, ualeret inſtrumentum habẽs ſubſcriptionem teſtium, licet perditum eſſet ſigillum, ſecundum Innocẽ. quod uerum putat Hoſtiẽ. niſi appareret ex tenore ipſius, quòd ab auctoritate ſigilli penderet fides inſtrumenti, ut ſi expreſsè dixerant partes, quòd aliter non ualeret, ar. C. c. contractus. ſupra de pac. cap. ſecundo, de tranſac. c. 1. [*Auctenticum*] quia non erat ibi literę legibiles, nec erat
14 integrum, Innocen. [*Et media*] quaſi enormis † erat leſio. & hoc ſufficit ad probationem, ſecundum Innoc. & innuit hæc litera, quòd ſi modica fuiſſet læſio, non obfuiſſet, quod totum reducẽdum eſt ad arbitrium iudicis, ar. de conſe. eccle. uel altaris, quod in dubijs, & & c. ligneis, ſecundum Ho. [*Lodoici*] uel alterius, cuius nomen finiat in icus, ut Federicus, & ſi. ad iſta iunge, quod addit, infra uer. cęterum [*Inſtrumentum*] hic obijcitur contra ſententiam Aſperti, & inſtrumentum eã continẽs, & quicquid continet, reprobatur [*Sententiæ*] latæ per archiepiſcopum Mediola. ex delegatione Lodoui. contra quod inducit. 6. uel. 7. quę ſtatim ſequuntur [*Subſcriptio*] ſecunda ratio [*Manus alterius*] hic locus
15 eſt comparationi [*Manu propria*] ac ſi dicat, quòd † ſi de mandato tabellionis ſcripſiſſet inſtrumentum, & ipſe ſcriberet, & hoc profiteretur, quòd per alium fecerat ſcribi de uerbo ad uerbum, ſicut dictum & actum fuerat, quòd ualeret, & feciſſe uidetur per ſe, qui facit per alium, de ſen. excom. mulieres, cum concor. & ſic faciunt multi tabelliones, quod tamen non eſt uerum, ſi fiat per manum priuatam, ſed nec per publicam, niſi iudicis auctoritas interueniat, ut patet in auct. de tabel. colla. 4. & infra c. penul. & ulti. ſecundum Hoſtien.
l de hoc in ſpe. de inſtru. edi. §. reſtat, uer. quid [l] de hoc [*Litera*] tertia ratio [*Recentior*] hoc non ſufficit ad probationem: ſed eſt ſatis ſufficiens præſumptio ad probationem in aduerſarium transferendam, Innocen. [*Incauſtum*] quarta ratio eſt [*aqua*] ex albedine incauſti [*In omnibus*] quinta ratio eſt [*Habita*] hoc non ſufficit ad caſſationem, ſed ad præſumptionem, quòd ſi priuilegium habuiſſet, ipſum in poſterioribus inſeri procuraſſet [*Luitardi*] & forſan ſui priuilegij [*Feciſſe*] quod factum erat antiquius, quàm ſententia, unde ſi interueniſſet ſententia, præſumitur etiam, quòd illius mentio facta fuiſſet, & hoc ſit ſextum [*Porrò*] ſeptimũ [*inter alios*]
16 ſed nõne, quia ſciebat cãm ſuã agi, imò & quia ipſe iudex fuit, & pro moñ. iudicauit, ſibi p̃iudicauit? Rñ. ita vr̃, ar. ff. de re. iudi. ſępe, infra de re iudic. quamuis regulatiter, & ff. de pigno. fideiuſſor. Tu uerò ſecũdum Innocen. dicas contrarium, ſ. quòd ſibi non p̃iudicauit, infra de re iudi. ſuborta, quæ optimè facit, & vide, quod dicam ibi in glo. concor. & eo. ti. cum ſuper, in glo. & ſemper, in gloſſ. ulti. nec obſtant primæ duæ concor. in contrarium allegatæ: quia loquuntur, quãdo me ſciente agebat ille, quem de iure poteram p̃hibere, ut ſi ego creditor de re mihi obligata agere patiar debitorem, & in alijs exemplis, quæ ſpecificantur in d. l. ſępe. vel ſi quis me ſciẽte meo nomine agat, & cum non prohibeo, cum ualeam prohibere. at hic archiepiſcopus neſciebat rem ſuam agi, quando cauſam diffiniuit. & ſi etiam hoc ſciret, ipſum non poterat prohibere, quominus iure ſuo, uel quod ſaltẽ credebat ſuum, uteretur, ſi uellet, ut in d. le. ſępe, ad fin. & ſupra de elec. cum eccleſia Vulterana. §. 1. nec ob. quòd ipſemet iudicauit ſecundum Hoſtiẽ. quia rãtione officij ſibi commiſſi, quod ſibi neceſsitatem iudicandi imponit. ff. de mu. & ho. l. munerum. §. iudicandi quoque neceſsitas excuſatur, & ne officium ſuum
m ſit ſibi damnoſum, de elec. cum non deceat, in prin.[m] lib. ſexto, ſecus, ſi pro ipſo fuiſſet in eadem cauſa aduocatus, uel procura. ſupra de tranſac. ex literis: quia cum talia & ſimilia ab initio ex ſola uoluntate dependeant, ut inſti. man. §. mandatum, non ſuſcipere cuique liberum eſt. unde procurator, uel aduocatus excuſationem habere nõ poteſt, & ideò ſibi præludicat, & iuri ſuo renunciare uidetur. probãtur hęc. ff. ex quibus cauſis ma. necnon. §. fi. & l. ſeq. ff. de inoffi. teſta. l. antep. §. fi. & l. fi. 1. reſpon. & §. eo. ff. de rei uen. inter officium. ff. de admi. tu. cum quædã mulier, circa mediũ ipſius. l. Sed nec obſtat ſecundum Inno. tertia concor. in contrarium inducta. ff. de pignoribus, fideiuſſor: quia

ꝙuia loquitur, quando quis ſciens rem ſuam propriã obligari, ſubſcribit in inſtrumento auctoritatem præ-
n ſtans obligationi.[n] Secus autem, ſi aliquis facit tanquã iudex, uel tanquam teſtis, uel alius officialis, cum nulli debeat officium ſuum eſſe damnoſum, ut dictum eſt: ſed ex ſententia, uel teſtimonio non acquirit ille de nouo ius, ſed tantum declaratur priſtinum & antiquum. ff. de pigno. ac. Caius. ff. ſi ſeruitus uen. ſicuti. §.
o ſed ſi quæritur. [o] Item ſicut apparet, ſupra eo. c. §. 1. ver. 2. archiepiſcopus ſuper poſſeſsione tãtum tulerat ſententiam, unde patet, quòd per hanc ſententiam in petitorio ſibi non præiudicauit, ar. ff. de acqui. poſ. naturaliter. §. 1. uel. dic, quòd ex nouo iure potuerunt hæc poſt ſententiam ad Mediola. eccleſiam peruenire ſecundum Inno. dicit Hoſti. aut archiepiſcopus ſciebat factum, & delictum ſuum &c. de regu. iuris delictũ, de reſti. in integrum. cap. 1. libro ſexto, aut ignorabat, & tunc debet eſſe probabilis ignorantia excuſata, de cle.
17 excom. c. apoſtolicæ [*In inſtrumento*] no. cautum † eſſe, quòd proceſſus ſubſtantialis cum ſententia publicetur, vt per tale inſtrumentum, ſi poſtea contra proceſſum aliquid obijciatur, fiat fides, & olim ita breues erant depoſitiones teſtium, quòd facilè hoc fieri poterat: ſed hodie tanta eſt interrogatoriorum prolixitas, quod hoc non facilè fieri poſſet [*Et in alio iudicio*] hoc non noceret ſecũdum quoſdam, ſi atteſtationes fuiſſent publicatæ: ſed hoc falſum eſt: quia idem eſſet,
p ſi publicatæ nõ eſſent. publicatio † enim nil facit, ni-
18 ſi quod prius non erat auctenticum, poſt publicationem eſt auctenticũ, & ualet inter perſonas, inter quas actum eſt, & quando ad idem agitur, ſecundum Inn. [*Cæterum*] hoc iterum obijcitur contra priuilegium. H. & fit interpretatio, quòd magis ualere poteſt, & probatur, quòd Abbatem non iuuet [*Vnde*] i. ex quo ptiuilegio [*Poterat*] quãtum ad uerba imperatoris, in-
19 quantum dixit, quòd conferebat, cum etiam † res alienas donare poſsit. C. de quadri. præſcrip. bene à Zenone, Hoſti. [*Alia donauerit*] ſ. quàm illa, de quibus agẽbatur: quia illa prius donata fuerant: unde neceſſe erat, quòd in priuilegio alia ſpecificarentur, ad quæ dona-
20 tio referretur [*Et alia*] notat † Innocen. priuilegia confirmatoria meliora illis, quæ ſunt ad inſtar: quia in cõfirmatorijs dicitur de re aliqua, ꝙ ſit donata, vel uendita, & pro tali habetur. nec intelligitur per prædicta uerba donatio confirmata, licet in priuilegio dicatur à princi. confirmationis omnia habita, & habenda, ni ſi ea, quę dantur, uel ſtatuuntur, principaliter innitantur confirmationi, ita, quòd confirmatio eſt principa lis cauſa, quare ſit donatum, uel ſtatutum, & non ponitur cõfirmatio narratiuè tantum, & repete quæ no. in ſumma. C. de fal. cauſa adi. ſecus, quando in priuilegio continentur, concedimus hoc priuilegium ad inſtar: quia tunc omnia, quæ ſequuntur, conceſſa intelliguntur ad inſtar. unde ſi ſequatur in eodem priui-
q legio, & donamus [q] uobis talem eccleſiam, intelligẽdum eſt ad inſtar. & idem, ſi dicat, Decernimus, uel ſtatuimus. & idem, ſi dicat, Adijcimus, quòd habeatis ius in tali eccleſia: vel ſi dicatur, Eam eximimus: quia ſemper intelligitur ad inſtar. intendit Innoc. quòd neceſſe eſt illud probari, ad quod ſit relatio. facit, infra de præſcrip. auditis. hoc patet etiam ex eo, quod ſubdit, dicens, quòd quando in priuilegio dicitur, Eximimus omnes ecclebas ueſtras, quæ per uos ſumpſerant regulam Auguſtini, in quibus has duximus exprimẽdas, hæc verba ponuntur narratiuè, ar. 3. q. 6. hoc quippe, & ideò nulla eccleſia expreſsè probatur exẽpta, niſi probetur, ꝙ per eos ſumpſerit regulam Auguſtini. de materia in ſpe. de inſtrumento. edi. §. nunc autẽ, in prima colũ. [*Confirmauerit*] liſta, de quibus quæritur [*Ne-*
21 *quiſſent*] niſi ſub tali † conditione, Donationem talem, ſi tenuit, confirmamus: ſi non tenuit, de nouo dona-
r mus [*Donata*] cum Abbas [r] diceret illa prius donata à Luitardo [*Quod meum*] ſed dices, cum hoc nõ eſſet ſuũ, quia falſum erat priuilegium Luitardi, dicendum eſt ergo, quòd donatio imperatoris tenet, arg. ſupra de reſti. in inte. conſtitutus. So. dicit Inno. & Hoſti. poſt ipſum, quòd ideò non tenuit donatio, quę ſecuta eſt priuilegio Luitardi: quia non intendebat imperator illa donare, quæ credebat eſſe moñ. ex Luitardi donatione, & intentio neceſſaria eſt. inſtitu. de donationibus §. & in ſumma, & ſequentibus. Item ſicut non tenet ſententia lata ex falſo inſtrumento, ita & priuilegium ex falſa cauſa, uel falſo inſtrumento conceſſum non ualet. C. ſi ex falſis inſtrumen. l. prima & ſecunda. Si au tẽ in primo originali priuilegio non apparuiſſet falſitas, nec illi inniteretur princeps, ſed diceret, Talia & talia tibi concedimus, & confirmamus, non quæreremus, quæ ſunt conceſſa, & quæ confirmata: quia in quibus non ualet confirmatio, per conſequens ualet conceſsio. hęc enim videtur fuiſſe tunc principis intẽtio, quaſi dicat in omnem euentum uolumus, quòd mona. hæc habeat ſiue ut donata, ſiue ut confirmata. & hoc uerum, niſi per ſurreptionem priuilegium ſit obtentum, ut hic, & infra cap. 1. & ſic in dubio fiet interpretatio, ut res potius &c. ſecundum Inno. vt in iuribus hic per Ber. alle. in gloſſ. ſic ergo [*Deducta*] quaſi
22 de alijs nihil ad nos [*Non † tenuit*] i. tenuiſſe non probetur: quia nõ habetur aliqua probatio niſi priuilegiũ, quod eſt multipliciter impugnatum [*Per inſtrumenta*] hic probatur, quòd inſtrumenta locationis factę non
s obſtãt [*Poſſeſſio*] perceptio [s] etiam penſionis non probat poſſeſsionem, nec per id alter ſua poſſeſsione priuatur, infra de re iudi. cum Bertoldus, de ap. bonæ. ff.
t de acqui. poſſeſ. quamuis, [t] Ioan. Vin. [*Cum autem*] hic abſoluuntur archiepiſcopus, & eccleſia Mediol. [*Nomine tuo*] iſtud tuo, nihil operatur ſecundum Hoſt. nec in petitione poſitum fuerat, ut parer in prin. ¶ Primæ
23 tres † gl. ponunt tria notanda, & de ſingulis remittunt. ¶ Glo. 4. objicit, & ſoluit. ¶ Quinta gloſſ. opinionem
u ponit, quam reprobat, & remittit. ¶ *Glo. Indictio* [u] ponit, quòd indictio inſcribenda eſt in inſtrumentis, & quomodo decernatur. ¶ Gl. ſe. quærit, & ſoluit. ¶ *Glo. ar. quòd* tria elicit argumenta. ¶ *Glo. ſic ergo* ponit. 5. cõcor. & alle. 4. contraria. ¶ *Glo. uidetur* alle. unam concor. & tria contraria. ¶ *Glo. ideſt* ponit. 5. concor. alle. 9. iura in contrarium, & ſoluit. alle. etiam auct. in contrarium, & ſoluit. ¶ *Glo. ſed hoc* objicit, & ſoluit. ¶ Glo. pe. ſignat contrarium, & remittit. ¶ *In † glo. 2. ibi. §. hoc nihilominus* conuenitur in cauſa eccleſiæ ipſius ęconomus. ¶ *In 5. glo. ibi. §. ſi minus* uide de cauſa poſ. cum eccleſia, ſuper glo. hoc ſumptum. ¶ *In glo. 6. ibi, latiſſimè* vt comprehendat, quæ noſtri dominij ſunt, & quæ iure aliquo poſsidemus, quamuis noſtri dominij nõ ſint, uel licet talia non ſint, tamen eſſe poſſunt. ¶ *In glo. tanquam, ibi, Federici* imperialẽ, ſub rubrica de prohi. feudi alien. per Federicum, & intelliges de feudis. c. 2. [*& ibi. l. ulti.*] ponit quò ad hunc caſum decre. vlti. infra de loca. ¶ *In glo. indictio, ibi, optima* uide de proba. tertio, ſuper. 1. gloſſ. ¶ *In glo. ad hoc enim, ibi. §. ſignum* anulo ſignari debet teſtamentum, dummodò habeat characteres. ¶ *In glo. non enim, ibi. §. ſi quis ex teſtibus* ſi teſtis ſignauit teſtamentum, ſed non aſcripſit: uel è cõuerſo aſcripſit, ſed non ſignauit, perinde eſt, ac ſi adhibitus non fuiſſet. ¶ *In gloſſ. illas enim, ibi, iubemus* de foro compe. poſtulaſti, ſuper. 1. gloſſ. [*& ibi. l. ulti.*] ponit caſum capituli primi, infra alle. ¶ *In gloſſ. ar. quòd, ibi, de ætate. §. qui tacuit* aliàs. §. ſeq. non reſpondiſſe. uidetur, qui non reſpondet ad interrogata, uel Græcè reſpondit. ¶ *In glo. ſic ergo, ibi quoti.* uide in præalle. decre. abbate, ſuper glo. ſic. ff. [*& ibi, quoti. in ſtipulationibus*] uide in præalle.

decre.

decr.in his,ſup ulti.gl.[*& ibi.l.1.*] qui teſtari uoluit,nõ codicillari, ſi non ualet ut teſtamentum, licet ualere poſsit ut codicillus, non ualet: quia id noluit[*& ibi, in ambiguo*] hãc & ſe.uide in præalle. decre.cum ſuper,ſuper ulti.glo. ¶*In glo.uidetur, ibi,& quia*] vide ne præla.ui ſu.c.2.ſuper glo.2.¶*In glo. ſic inſti,ibi, Sic itaque*] aliàs,his itaque,ibi, nec res, quæ iam actoris eſt, magis eius fieri poteſt[*& ibi.§.ex pluribus*] uide de cauſa poſ.c.fin.ſuper gloſſ. ſecunda[*& ibi. §. ſed ſi rem*] ſi legat quis mihi rem meam,non ualet legatum: quia quod meum eſt, amplius meum fieri non poteſt[*& ibi, cum res*] fruſtra donatarius ab hærede donatoris rem emit,cũ rei propriæ emptio non conſiſtat[*& ibi,ſi mater*]in re propria non conſiſtit emptio. unde ſi mulier rem ſuam emit uelut de bonis mariti, non ualet emptio, nec ſibi nocet[*& ibi,Rei ſuæ*] ſequit, emptio non ualet, ſiue ſciẽs, ſiue ignorans emit[*& ibi. §. ex pluribus*] & ibi uide ſupra e.gl.[*Et ibi.§.de peculio*] ſi dãnatus de peculio ſoluit, deiuſſores pro ſeruo accepti liberantur, ſicut reus, q ſatisfecit iudicatum ſolui, damnatus ſoluẽs liberatur ab actione iudicati, & à ſatisdatione ipſe, & fideiuſſo. [*& ibi,Fundo*] ſi pendente conditione,ſub qua mihi legatus erat fundus,hęres me hæredem inſtituit,& poſt euenit conditio; fundus non cõputatur in Falcidia, & l.ſe. ſi à me, dicit, quòd ſi tibi à me fideicommiſſũ, uel legatum relictum eſt,&tu poſt tempus rogatus es reſtituere mihi,illud non uenit in Falcidiam, cũ quaſi fideicommiſſarius id recipiam [*& ibi, Ad probationem*] nemo ſibi poſſeſsionem.i. dominium mutare poteſt [*& ibi d.4.*] ſupra alle.ſ. cum res [*& ibi , Si ancillam*] rem ſuam uxor ſimulauit donatam recipere à marito: falſum tituli figmentum nec duplicat, nec aufert dominium. ¶*In glo.id eſt,ibi,non dubium*] uide.in c.ſi diligenti, infra alle.ſuper ulti.glo.[*& ibi,creditorem*] creditor filiſfa.illo mortuo fideiuſſorem nõ recipit, cum nulla ſuperſit obligatio ciuilis,uel naturalis, cui fideiuſſor accedat[*& ibi.l.1.*]& uide de probat. in præſentia, ſuper glo. penul. [*& ibi, Quid tamen*] legato uſufructu fundi, qui accedit uillæ, licet extincta ſit uilla, durat uſufru. in fundo [*& ibi ,teſtamentum*] in quo pater ante furorẽ liberos inſtituerat: qui poſtea illũ furioſum alere neglexerunt. nã qui illum ſuſcipit, & procurat, eſt ipſius hæres, ſed legata debentur. ¶*In glo.ſed hoc , ibi, ſi pignore.§. ſi prædo*] ibi prædoni rem pignoranti competit de fructibus pignoratitia actio, quãuis fructus aliàs ſuos non faciat[*& ibi, ſi quis conductionis*] ſequitur , tit. agrũ, vel aliam quancunq; rem accepit, poſſeſsionẽ debet prius reſtituere, & tunc de proprietate litigare [*& ibi, Ita,ut*] ſequitur,ſi fur,uel prædo cõmodauerit,habeat commodati actionem [*& ibi,de eo.1. §. filiusfa*] cõueniur,ſi facultatem haber exhibendæ rei.Sed puto,q̃ ve lit allegare ulti.§.ubi hæres nõ quaſi hæres,ſed ſuo nomine actionem illam intẽtat, & hæres poſſeſſoris ſuo nomine tenetur[*& ibi,Male agitur*] uide de præſcrip.cũ non liceat,in ult.gl.[*& ibi,Cenſualis*] ſequitur,profeſsio domino præiudicare non ſolet[*& ibi , Qui inſulam*] qui conduxit inſulam pro 30. ſingula cœnacula locauit 40. Si dominus partem deſtruxit neceſſariò, habetur ratio eius, quanti dominus prædii locauerat: ſi uoluntariè, habetur ratio omnis intereſſe conductoris [*& ibi, Nemo*] ſequitur, prohibetur rem,quam conduxit, fruendam alij locare,ſi nil aliud conuenit. ¶*In glo.ulti. ibi, Arianus*] hanc, & le. digeſtorum, infra alle.uide in præ. decre: ex literis, in gl.ſic infra, & duabus ſequentibus [*& ibi.§.commodum*] ibi ponuntur uerba, quæ po
25 nit hic finis capituli. ¶*In† glo.prima,in fi.*]ponderat Hoſtien. in procuratore rei,quòd hic etiam non dicitur, quòd procurator archiepiſcopi, qui reus erat, habuit mandatum niſi ab archiepiſcopo. per quod probat prælatum ſine capitulo poſſe ſtare in iudicio,& remittit ad illam decre. edoceri, & decre. primam, de procurato. ¶*In gloſſ. 2. in fin.*] uide quod dixi ſupra de
26 dilatio.literæ.in prin.& quòd hic dicit† Vincen. libellum formandum in perſonam eius,qui cauit defende re eccleſiam,uide in ſpec.de libelli conce.§.iam nunc
x uidendum,uer.quid ſi aliquis[x]. ¶¶*In gioſſ. quarta , ibi , poſſeſſionem*] cum poſſeſſor non uendicet, de iudic.examinata: poſſet tamen dici, quòd ſi in eum ſententia lata eſſet, executio facta non erat, de re iudi.cum aliquibus, ſecundum Innocẽ.& Hoſtien. uel ſecundum eos, ut ſequitur [*& in fi.*] uel à principio utrunque intentauerat, Innocen. & Hoſtien. ¶*In glo. dicunt quidam, ibi,ad† cautelam*] Idem Innocẽ.& Hoſtien. hic, & Guil. in ſpecu.de libelli concept.§.nunc oſtendamus, circa fi. Sed uidetur,quòd hæc cautela non ſit admittenda,
27 cum faciat petitionem incertam, & uidetur ſonare in idem, ac ſi diceret, Peto tantum, vel plus, vel minus. Ioan.& Phi. mouerunt hic dubium.tu dicas, quòd in libello bene petitur certum, licet ſubdatur talis proteſtatio, quæ poterit etiam non euenire.prædicta maxime, quando proteſtatio de iure procedit,uel ſubintelligitur, ut in gloſſ. non ſic, quando in libello eſt incertitudo, vt in exemplo prædicto, licet quandoque admittatur talis diſiunctio, vt de reſtitu. in integ conſtitutus, in gloſſ. no. libellum, cum ſuis remiſſionibus[*& ibi,edita actio*] ubi plene de hoc, Hoſtien. remit
28 tit ad ſum.de libelli ob.§.an libellus poſsit mutari. ¶*In glo.tanquam dominus. in fi.*] dicunt† quidam, quòd confirmatio reſpicit hoc caſu utile dominum, quod habebat uaſallus:in quo tamen transferendo licẽtia domini erat neceſſaria. collatio uerò reſpiciebat maius & directum dominum, quod habebat dominus: ſed, ut dicit Innocen. non eſt credendum,quòd dominus per hęc uerba uoluerit à ſe directum dominiũ abdicare.& dicit Hoſtiẽ. quòd ſi uelle,t,forte non poſſet,arg. ff.de officio præſi.l.legatus. C.de patri. poteſtate.l.abdicatio.ſecundum quem etiam, Vel, quod ponit textus, poteſt poni correctiuè, ſicut infra de de rebus eccleſiæ non ali.cap.fina.quia non ualuerat donatio facta per comitem, infra de do. poſt. di. re. nuper, niſi dicatur aliquid ſpeciale in eccleſia, ſuper quo remittit
29 ad præd.decre.ul.de rebus eccle non alie. ¶*In† glo. conſumptio , ibi, appellationis*] in teſtium coactione, & in iuris narratione Ioã. & Vincen. in nominibus iudicum, uel partium,uel rerum, ſuper quibus eſt litigium, uel in data, uel in narratione,uel concluſione iuris,uel in correctione ad teſtimonium,& in multis alijs,quę iudex diſcretus poterit intueri, ſecundum Innocen. & hoc probat Hoſtien. per decre. ex literis, ſupra e.& ibi notata, de reſcrip.capitulo primo, & ſecũdo,& c.eam te,& c.ſuper literis,& c.olim,& c.ſignificante, & c.Rodulphus, & cap.fina. & infra de cri.fal.dicit etiam Ian. iudicem debere attendere, ſi contra iſtas ſuſpitiones appareant aliæ in contrarium, de cri.fal.cap. penul.& ulti.de elec. cum inter. R.uer. ſanè, dixit etiam, quòd plus reddit reſcriptum ſuſpectum raſura, quàm conſumptio, ar.infra e.cap.fina.& de confir. uti.uel inuti. cum dilecta.¶*In gl.indictio,ibi,conſueuit poni*] quid ſi non
30 † fuerit poſita, uel ſi erratum ſit in ea: quia non concordat cum anno? uide, quod dicam in ſi.6.lib.ſuper data, & ibi no.quomodo olim in primis.5.annis indictionis dabatur Romanis tributũ in ferro pro armis: ſecundis in argento pro ſtipendijs:tertijs in auro ſeruãdo pro replublica, & de hoc etiã.C.de luſti.co.confir. l.una, in ſi. & fa.quod de triplici corona ſcripſi in Cle. Romani,dè iureiuran.§.porrò,in prin.[*& ibi.15.annis*]
31 nam. 5.anni † faciunt unũ luſtrum.ff.locati.itẽ quæritur.§.qui impleto [*& ibi,Tres apponere*] quia anno nati uitatis domini tertia erat indictio[*Et in fi.*]de hoc etiã in ſpe.de inſtru.edi.3.colum.uer.ceterum, & de tempore

pore cõpoſitionis ſpeculi ibi potes uidere, quòd fuit 1271. Hoſtien. appara. compoſuit, ut hic patet 1272. ſummam 1239.ut patet hic ex §.2.in 2.colum.¶*In glo.*
32 *no.quòd ibi.§.eos*]& §.ſexta[*Et in fine*] de hac† comparatione,ex quibus inſtrumentis fiat,per quem,& qualiter, & de ipſius effectu plenè per Ho. in ſumma huius ti.§.3.4.& 5.¶*In glo.ſ.o.& l.*]aliàs.V.& tunc cadit gl.ſuper alio,duæ literæ, quod eſt.i. ¶*In glo. ſed nonne,ibi,quidam*]Vinc.[*& in fi.*]ubi de hoc.¶*In glo.illas enim, ibi, alio iudicio*]reſpectu iudicis.¶*In glo.ar.quòd.ibi,licet Hely*]& in conſtitutione cle.de uerbo.ſigni. ſæpe, uer.uerũ quia [*& in fi.*]de hoc de libel.ob.c.1.& in conſtitutione prędicta,ſæpe.¶*In glo.ſic ergo,in fi.*]uide de reg.iur. utile, & e.contra eum,lib.6.¶*In glo.uidetur quòd,ibi,in ſynodo*]impropriè ibi ponitur,& ibi de hoc[*& ibi, In nomine domini*]ſpeciale,cuius ratio patet,ſupra de elect. licet[*Et in*
33 *fi.*]Io.ibi ut aliusT eligit,& ut alius confirmat.Item eligere non eſt dare:quia non tribuit ius in re,ſed ad rẽ, quæ ſunt diuerſa, de con. præ.c.fi.li.6. Item contra de reſti.ſpo.cum ueniſſet,de eo,qui mit.in poſ.c.1.in fin. dic,ut ibi dixi. ¶*In glo.ſic inſti.ibi,ſpecies*]de hoc ſatis per Di.de reg.iuris in tertia regula,lib 6.[*& ibi, Acquiritur*] facit de elec.ut quis duas,lib.6.[*Et in fi.*]ratio,quia nul
y lus prohibetur uti pluribus exceptionibus contrariis, infra de re.iu.nullus pluribus,li.6.¶*In glo.iſtud,in fi.*]de
z hoc plenè, infra de re.iu.acceſſorium[y],li.6. ¶*In glo.ſed hoc falſum,ibi,uel locato*]ſecundum hoc poteſt intelligi,[z]
34 quod † dicit Inno.conductorem [aa] non poſſe referre quæſtionem de dominio,uel poſſeſsione[*& in fi.*]per quod uidetur, quòd ſcholaris recedens poſsit in domo,uel camera alium ponere loco ſui.ſed an hoc poſſit inuitis ſociis, uide in ſpe.de iudic.§.2.uer. circa hoc quæritur,& no. inſti.loca. §.fi.

ANNOTATIONES.

a ¶De dolo.In glo.quia forte.& uide Barto.in l.ex diuerſo.§.j.ff.de rei uend.& in l.Pompo.§.ſed & his,ff.de procur.

b ¶Perceptis.Adde Imo.in c.tanta,de excel.præla.& Bar. in l.ex diuerſo,ff.de rei uend.& in l.1.ff.de eden.

c ¶Secundum.Vel poteſt dici,quòd ex priuilegio eccleſiæ Ticinen. comes erat,ſicut ſunt alii plures tales in Lombardia,& donauit de bonis eccl.ſecundum moderationem, & c.12.q.2.bonæ rei.propria tamen opi.facit lis,quam habuit cũ nepote,ut infra ſequitur.

d ¶Adminiculis. Quia hic dominium principaliter deducitur, non incidenter,non uidetur fama ſufficere,ad hoc,quod not.glo.& ibi Bar.in l.at qui natura.§.cum me,ff.de neg.geſt.& glo. in l.3.C.de proba.& ibi Bar.& Sali.ad hoc,quod no.Bar.in l.quidam in ſuo,ff. de condi.inſti.& uide Bal.in l.indicia,C.de rei uend.

e ¶Præterea. Adde quæ habentur in c.ueniens,el primo,ſupra de teſti.& per Bar.in l.de minore,§.tormenta,ff.de quæſt.& Imol.in c. illud,de præſumpt.c.licet ex quadam,ſupra de teſti.

f ¶Tempore.Exemplificat Hoſt.quomodo ex taciturnitate temporis tollatur aduerſario defenſio:non autem exemplificat,quomodo de taciturnitate loci,& uide Ioan.And.in ſpec.præalleg.§. & uerſi. præalleg.

g ¶Prædicta.Hoc ibi tenet glo.& Bar.immo in tali priuata ſcriptura non requiritur ſigillum,uel etiam ſubſcriptio,quę dicat,Ego talis ſcripſi.ſufficit enim,quòd probetur ſua manu ſcripta, ut ibi no.Bar.

h ¶Præfatus.Vel dic ad illam l.quòd illa loquitur in ob.pignoris, in quo dies,& tempus non requiritur,ut no.gl.in l.2.§.idem Labeo, ff.de aqua plu.ar.ex qua glo.no. Bar.in reali ob.non requiri diem, & tempus;uide ibi per ipſum.

i ¶Medietate.Adde,quòd iſtud eſt referendum ad arbitrium boni iudicis ſecundum do.Io.de Imo.per tex.in l.3.ff.de teſti.

h ¶Inferiori.Antequam conſtet de falſitate: Poſtquam autem de illa conſtat,uidetur,quòd quilibet iudex falſum ſigillum rumpere, & falſam chartam lacerare poſſit,arg.eius,quod dicitur de libello in epto.quem iudex lacerare poteſt iuxta no.de iudi.examinata.

l ¶Ver.quid.Ibi uidetur ſpec.tenere,quòd hæc poſſit, & uide Bart. in l.quædam,§.nihil,ff.de eden.& in l.diuus,§.idem ſenatus,ff.de fal.& glo.infra eo.eum P.

m ¶In princ.Contra ipſum facit,quia cum eſſet delegatus imperato ſibi,uidetur uoluntarium officium aſſumpſiſſe:quia impera.in illũ nullam iuriſdictionem habebat,arg.eorum, quæ no.de offi.deleg. paſtoralis,primo reſponſo:item quia debuit ſaltem in probatione ſententiæ proteſtari de iure ſuo,ut facit papa in c.ſuborta.

n ¶Obligationi.Vide de tali ſubſcriptione plenius Bar. in l.quæ dotis,ff.ſolu.matr.& uide de materia huius glo.Bar.in l.ſæpe,præall. &;uide ff.de his qui.ut indi.l.poſt legatum.§.quidam,& ibi Bar.

o ¶Quæritur.An ex ſententia acquiratur quis dominium, uide Bar.in l.Pom.§.ſi iuſſu,ff.de acqui.poſſeſſ.& glo.inſti. de offi.iudi.in fi.

p ¶Publicatæ.Idem ſcripræ auctenticè in ſententia. non autem intelligas de publica ratione,ideſt apparitione illarum.& ex iſto tex. colligi poteſt regula, quam ponit Io. And. in c.cauſam quæ, infra in glo.ma.uer.10.& plus uidetur, uſque ad fi.ſupra de teſti.

q ¶Donamus.De iſtis priuilegijs ad inſtar,uide etiam glo.in uer.per illam,in c.auditis,de præſcri.& quando aliquid eſt fiendum ad inſtar alterius,ſi illud inſtar reperitur diuerſum, quid ſit faciendum, eſt tex.ſupra de conſue.c.cum olim.

r ¶Abbas.Et ſic differentia eſt inter confirmare,& donare,ad hoc in ſra de concep.præben.c.quia diuerſitatem,& l.hęredes palam.§.1. de teſtamentis.

s ¶Perceptio.An ſolutio pẽſionis probet dominium,not.in c.olim, el primo,de reſti.ſpol.quòd poſſit,facit tex.quòd ſic in c.cum ueniſſet,de reſti.ſpol.uide not.in l.quamuis, & in l.qui uniuerſas,ff. de acquiren.poſſeſſ.

t ¶Quamuis. Ibi uide Bart.in §.1.& in l.qui uniuerſas.§. fi. ff.eod. tit.& glo.& Io.An.in c.cum ueniſſet,de reſtit.ſpol.

u ¶Indicio. Adde do.Alex.conſil.66.in 1.uolu.Bar.in l.nominatim, ff.de condi.& demonſtr.

x ¶Aliquis.Et an in ipſum fiat executio,uide in l.Plautius, & in l.ſi defunctus,ff.de procu.& quid de tutore,& pupillo, contra quem producitur libellus;uide in l.1.ff.de admi.tut.& ibi Bar.

y ¶Acceſſorium. Ad hanc gl.an locatio probet poſſeſſionem,uel dominium,uide tex.& gl.infra de reli.do.cum uenerabilis;uide Bar. in l.qui uniuerſas.§.per colonum,& l.quãuis.§.j.de acq.poſ.Bal.

z ¶Intelligi. An habens cauſam ab alio,ei poſſit referri per habentẽ queſt.uide no.in l.nec creditores,C.de pign.act.& l.ſi quis conductionis,alleg.in glo.Archid.

aa ¶Conductorem.Adde l.ſi quis conductionis,C.loca.Alex.conſil. 43.in 4.uolu.do.Franc.Cur.conſi.70.

SVMMARIVM.

1 *Literæ non ualent , quas ſuper abſolutione uoti cruce ſignatus obtinuit, ueritate tacita,uel falſitate expreſſa.*
Comparatiuum pro poſitiuo,ibid.ad ditio.plenius.
2 *Mandatum reſcribentis tenentur ſeruare hi, ad quos ſcribitur.*
Sigilla ſi ſint ignota an & quando ſit credendum literis cardinalium, ibid.
3 *Vtiles licet non ſint homines ad pugnam, poſſunt tamen diuitijs, uel conſilio eſſe.*
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum.nu.5.*
Signa ſi ſint turbata, ſunt ſuſpecta.
6 *Additio gloſſarum.*
Sigillum ſi quis negat uerum,quando ei incumbat probatio, ibid.
Comparatio, ſiue collatio ſit etiam ſigillorum, ibid.
7 *Cauſa falſa quare impedit effectum abſolutionis, & non excommunicationis.*

CAPVT VII.

1 VOd ſuper his. [1]Caſus.Nõ tuã-
a lent literę,quas ſuper abſolutione uoti crucеſignatus obtinuit per ueritatem tacitam, uel falſitatem expreſſam. Communis diuiſio.2. ibi, Ad quod. [*De leui*] uel nullo modo quia conſtat illa falſa,ut innuit,infra §.fin.Hoſtien.[*Plenius*]ideſt plenè: uel ſup. quam nos ad tales autem eſt recurrendum, ſupra de elect. poſtquam, qui ma.acccu.poſ.uidetur[*Expoſitis*] ab impetrantibus, & in literis noſtris expreſsis[*Saluti, & ſuccurſui*]hoc ſatis diſtinguitur,& expeditur,infra de
2 uoto,quod ſuper[*Prouidentes*]hi,quibus†ſcribimus,q tenentur ad mandatum ſeruandum, de reſcrip.cũ dilecta[*Per ſuppreſſionem*]hic poteſt colligi argu.à contrario, quòd ſi non per ſurreptionem obtentæ ſint literæ cardinalium,credendum eſt eis,etiam ſi ſigilla eär

dinalium sint ignota; quod referas ad casum huius de cre. arg. de eri. fal. e. pen. Sed contra, ex quo sunt ignota sigilla, videtur, ꝙ requirenda sint quinque, de cleri. pere. cap. 1. Sol, ibi non solum erant sigilla ignota, sed etiam episcopi. & episcopatus: uel ibi maius periculū uertitur, ꝙ hic, secundum Innoc. & Abb, 42. dist. quiescamus. Host. uide quod dicam de appell. constitutus,
3 in glos. creditur [*Veritatis*] ut ꝙ quia tacuerunt illa, per quæ utiles erant terræ sanctæ. Inno. ut quia diuites, uel consilio strenui, licet inhabiles ad pugnam, Pet. [*Falsitatis*] ut quia cum sint fortes, dixerunt se debiles; quare non valent literæ, supra de rescrip. super literis, Inn. [*Nostras*] contra de testib. cum à nobis, in fine. Sol. ibi [*Compelli*] quia non tenet absolutio. si. arg. ff. de nata. re
4 sti, l. 1. Hostien. ¶ Tertia † glos. tractat de sigillo ignoto,
5 obfuscato, & noto. ¶ Pen. glo. dat tria similia. ¶ *In† glo. 3. ibi. §. si signa*] sequitur, turbata sint ab ipso testatore,
6 non videtur signatum. ¶ *In† glo. 2. in fi.*] Io. Hieroso lymitanæ, in quo solus Papa dispensat, Vin. ¶ *In glo. 3. ibi, amplius*] & tunc statur, si nulli fit præiudicium, secundum Io. [*& in fi.*] si uerò is, contra quem producitur, negat illud esse uerum sigillū eius, cuius esse dicitur, ex quo reputatur notū, ei incumbit probatio, ut præ, c. 3. posset tamen fieri collatio cum aliis sigillis illius, si habeantur, sicut fit collatio literarum, supra c. prox. C. eo. comparationes, secundum Hostien. ¶ *In glo. pen.*
7 *in fi.*] remittit † Innoc. & Hostien. ad ibi not. quare falsa causa impedit effectum, scilicet absolutionis, & non excommunicationis.

ANNOTATIONES.

a ¶ Quod super his. Not. articulum ex hac decr. quòd Cardinalis potest facere fidem de gestis à Papa per sigilla sua; de hoc uide gl. Archi. in uersi. transmittimus, in prima constit. in 6. Archi.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans quando possit allegari in decisione causarum, & quibus de causis de ea ueniatur in dubitationem, Quando locum habeat hæc decretalis, ibid. & num. 2. & 3. & 6.*
2 *Ius commune quod hic intelligatur.*
Ratio naturalis deficiente iure allegatur, ibid.
Consuetudo æquiparatur hic iuri communi., ibid. & potentior decretali, num. 6.
Superior intelligitur hoc loco Papa, ibid. in fi.
4 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 5.*
Municipalis lex anteponitur legi communi.
Consuetudo quæ prævaleat decretali, & num. 6. ad dictio. diuus.
6 *Additio glossarum.*
Decretalis aliqua in aliquo scripta uolumine quando habeatur pro decretali, ibid.

CAPVT VIII.

a b **PAstoralis**[a]. Casus. Si det † extrauagante[b] dubitatur, an sit decr. aut est iuri consona; & tunc iudicatur secundum illam: aut dissona; & tunc Papa consulitur. secunda ibi, Verum. & prout dicit Hostien. fuit hæc decre. sub hoc titulo posita, ut sciatur, an talis scriptura probet: potuisset tamen poni secundum eū, supra de constit. uel supra de rescriptis [*& infra*] diceba tur in antiqua, cum plures inueniantur in cōpila, scho larium, & allegentur in causis, de quibus per bullā nō constat [*& facit hoc ad ea, quæ dixi de elect. suffraganeis*] dubitari poterat, quia insinuata non erat, de postula. c. 1. cum suis concord. secundum Io. de his uerò, quæ sunt in hac compi. non habet hoc locum, supra in compi. prooemii, in fi. secundum Phil. [*Dubitet*] vt quia nō est in compi. approbata, uel non est bulla; uel, vt dicit Inno. etiam si bulla in litera pendet, non statim est habē da pro iure. C. de legib. l. 2. Hostiēs. exemplificabat per decret. hodie, lib. 6. de rescrip. c. 1. de restit. in integ. c. 1. de testi. c. 1. Abb. per decre. 2. cod. titu. de testib. Pe. per decre. extra. Innocen. cuius mentem habes, ne clerici, uel mona. c. 3. cod. li. dicit Boa. quod dubium poterat esse in litera diuersa & contraria, quā diuersimodè ha bent libri. pone exemplum de elect. nemo deinceps,
2 lib. 6. & quod ibi not. in glo. pen. [*Iuri† communi*] ditino, uel canonico, infra de accusa. qualiter. 2. de elect. signi ficasti, qui filii sint legit. per uenerabilem, de usuris, su per eo; de iuram. calumn. c. 1. uel ciuili nobis non con trario, de noui oper. nunc. c. 1. 10. dist. c. 1. & 2. & per tō tum, infra de solu. c. fin. uel naturali rationi, deficiente iure. 1. dist. consuetudo, instit. de iure natu. §. quod uerō naturalis ratio. uel consuetudini, instit. de iure natu rali. §. ex non scripto, de consuet. cum dilectus, Hostiē. [*Superiorem*] scilicet Papam [*Consulat*] si uoluerit secun dum Petr. non enim tenetur ad hoc. ex quo enim sibi non constat, ꝙ sit decretalis, nō debet iudicare secun
3 dum illam [*super ea*] de † decretalibus, quæ sunt editæ post hanc compilat. ante compilat. 6. li. tene quod ha
4 bes in prooemio. 6. lib. in fi. ¶ Prima glos. distinguit in rescripto, an sit contra ius, an aliàs iniquum. in decret.
5 an sit præter ius, an contra consue. ¶ *In glo. 1. ibi. §. diuus*] si lex prohibet in ciuitate sepeliri, & pœnam apponit, & municipalis lex id permittit; statur legi in eo loco;
6 & uariè legitur, ut ibi not. ¶ *In† glo. 1. ibi, à iure communi*] nisi in rescripto dicatur, nō obstante tali iure secundū Hostien. de quo vide, quod not. de rescrip. c. 1. libr. 6. in glo. est contra [*& ibi. l. sicut*] facit de rescrip. c. 2. in fi. de testibus, causam, in fine [*& ibi, præsumitur*] Quod sit de cret. Hostien. dicit, ꝙ licet in aliquo uolumine decre talium scripta sit aliqua decretalis, non habebitur pro decre. nisi communiter in aliis habeatur [*& ibi, Cum ue nissent*] etiam si decretalis sequatur consuetudinem, in fra de constitu. c. 1. lib. 6. [*& ibi, Diuus*] de consuetu. c. 1. & 2. de elect. quia sæpe, de cleric. non resident. cap. uno, libr. 6. cum si. Clementinas, quæ faciunt ad idem, uide de ætate & qualitate, ut hi qui, in fine.

ANNOTATIONES.

a ¶ Pastoralis. Hæc decret. facit ad id, quod dicit Bart. in l. cum pro latis, de re iudic. quod limita secundum hāc. & facit ad q. glo. magnæ, in cap. 1. de constitut, lib. 6. & uide gloss. penult. in procemio Sexti. Bald.

b ¶ De extrauagante. An autem possit extrauagans allegari ad deci sionem causarum, uide Felin. hic.

SVMMARIVM.

1 *Instrumenta produci possunt ad usque conclusionem post publicatas attestationes, & quomodo hic intelligatur, nu. 2. & 3. & 9.*
Consuetudo loci facit auctenticum instrumentum, ibid. & num. 4.
Vsque, ponitur hic exclusiuè, ibid.
2 *Calculus quibus accipiatur modis.*
4 *Instrumenta regis adducta ut eius priuilegia, uel quo ad feudalia faciunt fidem, uersi. fatetur tamen, & quando non, num. 5.*
6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 7.*
In instrumento poni debent locus, testes & dies, ibid. num. 8.
Corrumpuntur facilius testes, quàm instrumentum, & facilius notarius unus, quàm duo testes, ibid.
9 *Testes quando post conclusionem possunt induci.*

CAPVT IX.

a 1 b **VM dilectus**. Casus. Post publi catas attestationes usque ad cōclusionem[b] possunt instru menta produci, & cōsuetudo loci facit in strumentum auctenticum, secunda ibi, Super [*ad secun dam*] prima de arbi. cum dilectus. quarta de causa poss. cum dilectus [*Vtralibet*] ff. de re iud. non debet, eod. titu. non licet, lib. 6. [*Vsque*] idest citra. unde ponitur ex
2 clusiuè, quod etiam probat litera seq. [*Calculum*] idest
2 † uerbū, & eodem modo sumptum. 6. q. 5. si intra. alio modo ponitur 8. q. 1. in scripturis, in fi. daf uersus. Cal culus est ratio, iuris sententia, Carbon. de calculo, vide
3 in Hiero. ad Dama. 7. B. [*Antequam*] quasi † postea non possit, de quo dicam super glo. [*Conclusum*] & antequā sit terminus lapsus datus ad illa producēda, de hoc in Spe. de dila. §. uidendum, uersus quid si datus, & plenius scripsi super Clem. de uerb. sign. sæpe, uersi. eo saluo, in
4 glos. ibi ergo [*Instrumentis*] super † ciuilibus, uel tempo ralibus rebus confectis: secus, si super spiritualibus, se cūdum Host. qui etiā remittit, infra ne clerici, vel mo naci, sicut te. faretur tamen, ꝙ ubi talia instrumenta in ducuntur, ut priuilegia ab ipso rege concessa, uel quò ad feudalia, bene facerēt fidem, de foro comp. ex trās missa, ꝑm Petr. & Abb. uidetur contradicere Hosti. pro eo, ꝙ dicūt, ꝙ dubitatio hic fuit, quia laicis super eccle siasticis, & c. supra de constit. eccleſia. [*Illius*] respicit de cisam [*Admittere*] etiam sine testium subscriptione, si hoc habet consuetudo; ad hoc supra eod. c. 2. Innoc. &
5 Host. [*Præsertim*] idest tantùm, Host. quia † si fuisset ma læ famæ, & uilis opinionis, & qui consueuisset instru menta falsa facere, & uendere, tunc eis nō crederetur, secundum eum [*Honestatis*] quæ semper præsumitur in homine, nisi contra probetur, & de præsump. c. fi. Hos.
6 ¶ Prima † glos. ponit duplicem dubitationis causam. ¶ Pen. glo. ponit de uirtute consuetudinis tria similia.
7 ¶ *Int† glo. 1. ibi. §. edere, & §. edenda*] parum faciunt. dicunt quid sit edere, & quot sunt instrumenta, quibus quis utitur. ¶ *In glo. ult. ibi, si quis ex argentarijs. §. 1.*] uide de fal
8 sa, dura, super glo. 2. ¶ *Int† glo. 1. ibi. §. edenda*] apertius quo ad casum, supra de testibus, præsentium [*Et in fi.*] nam in instrumēto poni debent locus, testes, & dies, de qui bus not. infra de re iudic. Abbate, ad fi. libr. 6. sed de his testis interrogatus dicit se non recordari, infra c. prox. & hoc respectu uerū est, ꝙ facilius & familiarius cor rumpuntur testes, quàm instrumentum: sed quia facī lius est corrumpere unū notarium, quàm duos testes, & facit quod dixi de cleri. pereg. c. 1. ¶ *In glo. 2. in fi.*] sed
9 nunquid † post conclusionem produci poterunt? arg. quia in causa appell. hoc potest, & melius est ante cau sam occurrere, quàm post causam uulneratam &c. C. in quibus caus. restit. non est nece. l. sancimus. sed con tra, infra c. proxi. ubi etiam post conclusionem inter rogatio etiam non fit ad petitionē partis. dic, ꝙ in cau sa prin. usque ad conclusionem licet testes producere: post uerò non, ut hic dicit: in causa app. etiam post cō clusionem factam in principali non solum instrumen ta, sed etiam testes quinque licet producere, secūdum Innoc. nec ob. infra cap. proxi. uersi. uerum responsio
c nem: quia illud intelligitur non de conclusione facta in principali[c], sed in causa appell. Hostien. & de hoc in Spec. de instru. edit. §. nunc dicamus, in princ. ¶ *In glo. pen. ibi, cum olim*] & è conuerso. 12. distinct. nos consue tudinem [*Et in fi.*] uide quod satis scripsi, de consuetu. capi. fina. super gloss. & quam.

ANNOTATIONES.

a ¶ Cum dilectus. Ioan. And. in c. seculares, de foro compe. lib. 6. in nouella, alleg. hanc decret. quòd instrumenta publica ex consue tudine laicorum faciūt fidem in causis etiam agitandis in foro ec clesiastico, Bald.

b ¶ Ad conclusionem. Fallit in causa beneficiali secundum Rotam in tit. de proba. in prima decisi. in antiquis, & eam sequitur do. Fran. Cur. in repet. l. admonendi, in 25. col. ff. de iureiu.

c ¶ In principali. Facit quod not. Ioan. Andr. de testib. cum uenisset, in glo. dixit Inno. & ista limita, prout ipse ibi not. in fi. glo. illius, &

limita etiam ista, nisi solum per unam partium sit cōclusum: quia tunc illa etiam potest producere instrumenta; vide Io. An. in Spec. de renun. & conclusio. §. 1. uersi. & not.

SVMMARIVM.

1 *Instrumenti falsitas, uel id, quod deest instrumento probari potest per testes.*
Diuisio capituli, ibid.
Respondere non cogeretur libello reus, non expressa causa petendi, ibidem.
De non petitis malè pronunciant iudices, ibi ad dictio. petijsset.
2 *Testes etiam post publicationem produci possunt, & quando.*
3 *Compensatio obiecta admittitur.*
Possessio uacua domus quæ dicatur, ibid.
4 *Emptor condemnatus ad precium rei nunquid impediat executionem per exceptionem rei non traditæ, remittit.*
Conditio pro modo hic accipitur, ibid. ad dictio. conditionalem, & pro pactione, num. 5. in fi. & num. 12. in fi. & num. 14.
5 *Nouum, ideſt denuò propositum.*
Testibus non iuratis non creditur, ibid.
Testibus dicentibus se interfuisse ei, de quo agitur, creditur, ibid.
6 *Testimoniū ob id non minus ualet, quòd dicat se non recordari anni.*
Publicum instrumentum dicitur publica manu confectum, quod aliàs dicitur auctenticum, ibid.
7 *Instrumentum an & quando reprobetur, uel comprobetur per testes inscriptos, uel alios, & quot, & num. 8. & 9. uide nu. 20. & pro eo in dubio interpretatio facienda, num. 8. uersi. de his tamen qui.*
8 *Testes singulares, qui negant se interfuisse contractui, quando sint in suis testimonijs.*
Testibus duobus affirmantibus actum sine scripto gestum magis creditur, quàm millibus negantibus se interfuisse, ibid. §. uel dic, uersi. in primo casu.
In dubio interpretatio facienda pro instrumento, & ratiò, ibidem, De his tamen, qui.
9 *Per scripturam tantum probatur in quibusdam casibus & quibus.*
Instrumenta quæ, uel quibus testibus præponderare debeant, ibid. uersi. sin autem, uel instrumentis, ibid. remiss.
10 *Subscripti, pro inscriptis.*
Testis ut se subscribat instrumento tabellionis, non est moris, secus, si sit priuatum, ibid.
11 *Venditio si dicatur facta, non concluditur, quin potuerit esse conditionalis, præterquam in casu, & quo, num. 21.*
Puritas contractus non excludit potuisse esse ibi conditionem, ibid. nisi in casu, num. 21.
12 *Electio si duplex fiat, altera referri potest ad ius, & factum, altera ad factum dumtaxat.*
Quæ iuris est, potest esse facti, non è contrario, ibid.
In positionibus quæritur de facto, non operatur iuris fictio, ibid.
Periurium non excusatur ex fictione iuris, & ratio, ibid. ob id à prælatura quis repellitur, ibid.
Mulieri non parcitur contra ius naturale, ibid.
13 *Interrogare posse iudicem etiam post conclusionem, quomodo intelligatur.*
Vsque, penitur hic exclusiuè, ibid.
In manifesto negocio tempus terere iudex non debet, ibid.
14 *In conditionalibus obligationibus non cedit ius ante conditionis euentum.*
15 *Sententia pro parte ualet.*
16 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 17.*
Possessio rei uenditæ uacua tradenda est, & num. 18.
Compensatio omissa ante sententiam salua manet post sententiam citra appellationem: secus, si proposita & reprobata. §. ul. & n. 23.
Successionis causa prima quorum, secunda & tertia quorū sit. §. 2.
18 *Additio glossarum.*
Venditor rem præcisè tradere tenetur emptori, ibid. num. 18.
19 *Dominium ne transeat in emptorem re tradita, & habita fide de precio, ex inutili tamen contractu.*
20 *De reprobatione instrumenti iterum resumitur disputatio, per quot testes reprobari possit, & quando, uide supra etiam numero 7. 8. & nono.*
21 *Absolutio rei procedere potest ex multis causis. §. in glos.*

12 *Tempus ſi non recordantur teſtes, quando eorum dictum ualeat.*
13 *Exceptio peremptoria omiſſa in cauſa principali an poſſit in cauſa appellationis opponi, & quomodo, remiſſ.*

CAPVT X.

1 CVm Io. Caſus. Falſitas† inſtri, uel id,
quod deeſt inſtro, probari
poteſt per teſtes. & ſunt tres partes principa
les. in prima proceſſus cauſæ principalis. in
ſecunda proceſſus cauſæ appell. ibi, Cum igitur, in ter-
tia ibi, De concilio, diffinitio ipſius cauſæ appell. [*Ere-
mita*] aliàs Eremitę [*Ex cauſa mutui*] ſine expreſsione cau
ſæ non cogeretur reus reſpondere, de libel. ob. c. 2. ſm
formulam, puta propono certi condict. ex mutuo, nō
teneat exprimere; de hoc ſupra de iud. dilecti, ſm Hoſ.
[*Petijſſet*] & quādam domū, quam ſibi uendideras, ua-
a cuam ſibi tradi: aliter malè pronunciaſſent iudices[a].
[*Compenſare*] & reſiduum reddere, ſ. l. libras [*Articulis*] ſu
per quibus fuit bene pronunciatum, ut patet in fi [*Pu
2 blicatis*] dicūt† quidam, ꝙ atteſtationes iſtæ nō fuerunt
receptæ ſuper uenditione, ſed ſuper aliis articulis: aliàs
ex quo ſcire prius potuiſſet articulum ſibi neceſſariū,
ut hic, poſt publicationem teſtium ad illum proban-
dum per teſtes nō fuiſſe admiſſus. Sed tu dic, ꝙ in hoc
non eſt uis ſm Inn. & Hoſti. ſed ſolum, an ille articulus
fuerit oblatus in cauſa principali, uel ſub oblatis inclu
ſus, uel non. ſuper quo remittunt ad ea, quæ plenè dixi
b ſupra de teſtibus, fraternitatis [*Condemnarunt*] & ſup. cō
3 penſationem obiectam † admiſerunt; & bene. unde ēt
cōfirmatur in fi. c. [*Vacuam*] ſ. non poſſeſſam legatorū,
uel fideicommiſſorum cauſa, uel nomine uentris. ad
hoc enim pertinet uacui app. ff. de act. empt. & uen. l. 2.
c §. uacua[c], Gof. [*Traderes*] an emptor† condemnatus ad
4 precium rei impediat executionem per exceptionem
rei non traditæ, uide in Spec. de ſen. exec. §. fi. uer. item
pone, propoſitū de nouo [*Conditionalem*] ideſt ſub mo-
d do[d] contractam. fuit enim potius modus, quam condi
tio, ut infra patet, Goffr. unde ſm Hoſt. melius dixiſſet
cōuentionalem [*Quod & ſi*] interpoſitio uſque ibi, Qui
5 iurati [*Nouum*] ideſt de † nouo propoſitum [*Qui iurati*]
aliter non creditur, ſupra de teſti. tuis; & repete quæ di-
xi eod. tit de teſtibus [*Interfuiſſe*] tali teſti creditur, ſupra
de teſti. præterea, ſupra de electi. per inquiſitionem, ſu-
pra de conſuet. c. 2. de teſti. cum cauſam, Hoſt. [*Inhabi-
tares*] per quod patet, ꝙ poſſeſtionem domus nō tene-
batur uacuā tradere [*Nepotibus*] ex ſorore, uel filia [*Con
6 ditionis*] ideſt pactionis [*Minori*] in 20. li. [*Anni*] nec† per
hoc minus ualet teſtimonium, Inn. uide quod dicam
de re iudic. Abbate, ad fi. ſuper glo. ſ. & hic ſuper glo. ſu-
e per quod[e] [*Publicum*] ideſt publica manu confectum,
quod aliàs dicitur auctenticum, ſupra eo. c. 2. [*Tabellio-
7 nem*] dixit hic Inn. ꝙ ſi† omnes teſtes uiuunt, & contra-
dicunt inſtrumento, in quo ſcripti ſunt, reprobatur in
ſtrumentum, & ſtatur teſtibus, ſupra de probat. tertio,
& in auct. de fideiuſſ. §. ſi uero fideiuſſor, & §. ſequen.
f collat. 1. Si uerò unus tantùm de ipſis teſtibus[f] dicat,
non interfui huic contractui, de quo loquitur hoc in-
ſtrumentum, in quo inſcriptus ſum, ſuſpectum reddi-
tur inſtrumētum. ff. quemadmodum teſtam. aperi. l. 1.
§. fi. & ideò non probat, quouſque melius fuerit appro
batum. C. de prob. iubemus. & eſt hoc ideo uerum ſm
quoſdam: quia & ſi ſint decem teſtes inſcripti in inſtru
mento, & unus ſolus ex his, ut prædictum eſt, contradi
cat, alijs 9. tacentibus, uel mortuis, inſtrumentum om
nino uires ſuas amittit. Alij uerò dicūt, ꝙ licet unus de
teſtibus dicat ſe non interfuiſſe; nihilominus tamē ua-
let inſtrumētum, & ſi omnes alii taceant, uel aliqui ex
ipſis mortui ſunt, uel etiam omnes, dūmodo tot alii,
qui interfuerunt contractui, ſubſcripti ſint, ꝑ quos poſ
ſit probari ueritas inſtrumenti. nec ob. ff. quemadmo-
dum teſtam. aperi. l. 1. §. fi. quia loquitur, quando 7. tan
tum teſtes fuerunt ad teſtamentum uocati, & unus ex
illis negat ſe interfuiſſe in teſtamento. quo dēpto pro-
pter defectum numeri teſtium, qui ſecūdum leges ad
minus regulariter ſeptenarius requiritur, inualidum
remanet teſtamētum. C. de teſtam. ſi unus, ſecundum
Inn. licet ſecus ſit ſecundum canones; quod dic, ut no.
infra de teſtam. cum eſſes, & c. relatum. 1. & c. cum tibi,
ſecundum Hoſt. ſecus autem eſſet. ſi. 8. uel 9. uel plures
fuiſſent teſtes, ut ſic educto uno ſufficiens numerus te
ſtium remaneret. uel, ut dicit Ia. Bal. illud eſt ſpeciale in
teſtamento propter ſolennitates, quę ibi requiruntur.
aliter enim, ſi per duos de inſcriptis teſtibus, uel aliter
probaretur ueritas. & ꝙ ſi teſtis, q negat ſe interfuiſſe,
contractui interfuit, ſtaretur ueritati, non obſtante cō
tradictione unius, vt patet ſupra de elect. cum dilectus.
§. nos uerò, Innoc. & idem uidetur, & ſi non probetur
ipſum teſtem negantem contractui affuiſſe. nam & ſi
teſtis negat ſe teſtificatum fuiſſe, uel pars ſe cōfeſſam,
ut ſcriptum eſt in actis, uel dicat in aliquo alio contra
acta, ſoli ſcripturę tabellionis credetur, & per ipſam cō
uincetur, ſupra de probati. quoniam contra falſam; ſe-
cundum Inno. Tu uerò dic, ut ibi not. ſecundum Hoſ.
Sinautem nō ſolùm unus, ſed plures de ipſis inſcriptis
teſtibus dicant ſe nō interfuiſſe, tunc omnino adeo de
bilitatur inſtrumentum, ꝙ nihil probat, ſupra de teſti.
tam literis. §. fin. & intantum eſt hoc uerum, ꝙ etiam ſi
per centum teſtes probaretur contractus, qui in inſtru
mento continentur; non tamen propter hoc probarē
tur iſti teſtes interfuiſſe, qui hoc negant, & ideo inſtru
mentum inualidum eſt: quia & ſi continet ueritatem
quantum ad contractum; continet tamen falſitatem
quātum ad iſtos duos, quos aſſerit præſentes interfuiſ-
ſe, & tamen non interfuerunt. & ideo propter iſtam ad
miſtionem falſitatis in totum reprobatur, argumē. ter
tia quæſt. nona, pura, & ſimplex, ſecundum quoſdam.
nec negāt iſti, quominus ueritas contractus poſsit pro
bari non ſolum per alios teſtes, ſed etiam per illos, qui
in ipſo inſtrumento falſo inſcripti ſunt, dummodo nō
8 fuerint participes falſitatis. Sed † opponitur ſic. nonne
iſti duo teſtes, quorū uterque negat ſe interfuiſſe con-
tractui, reperiuntur in ſuis teſtimoniis ſingulares? uti-
que negari hoc non poteſt, ut patet ſupra de electio n.
bonæ me. Magum. §. contra legati, uerſicul. quamuis,
g & ſequen.[g] Sol. ſi ageretur ad probandum, ꝙ alter ab-
ſens fuiſſet tempore confecti inſtrumenti, ſiue contra
ctus, qui in inſtrumento cōtinetur, non ſufficerent te-
ſtimonia eorum, quorum ſinguli dicerent ſe nō inter-
fuiſſe. ſed cum agatur hic ad probandum inſtrumentū
falſum, ſufficiunt hi duo, qui probant idē, ſ. inſtrumen
tum falſum ex abſentia horum duorū, & maximè cū
eos affuiſſe ſcriptum ſit in inſtro, quaſi ſimul & pariter
teſtificari uidentur, ꝙ nec ipſi, nec alij interfuerunt, cū
ſi interfuiſſent, oēs ſimul pariter ſe uidiſſent, ſm quoſ-
dam. Inn. ꝯ. nam ſi centum eſſent teſtes, quorum quili-
bet diceret de ſe, Nō interfui, & duo tm̄ dicerent quili-
bet per ſe, Ego interfui, ubi inſtrm hoc fuit conceptū,
uel ubi contractus, quem continet, fuit celebratus eo
modo & loco & die, quo cōtinet inſtrm, ſufficiēs eſſet
teſtimoniū, & ualidum inſtrm, non obſtante aliorum
teſtimonio negantium ſe contractui interfuiſſe: quia
duo ſufficienter probant affirmatiuam. Alii uerò om-
nes negantes ſuam p̄ntiam, ſunt in ſuis teſtimonijs ſin-
gulares, ut patet in dicta decre. ſupra de elec. bonæ. 1. §.
contra, & cap. cum dilectus. §. nos uerò. nec obſt. ſupra
de probat. tertio: quia ibi per nullum teſtem reproba-
tur fides inſtrumenti. Vel dic, quòd ibi non ſunt teſtes
ſingulares,

ſingulares, imò bene & plenè, licet indirectè probant
falſum inſtrumentum. & eodem modo reſpondetur
ad cap. ſupra de teſti. tam literis. §. fin. uel dic, quòd ibi
expreſsè probatum fuit, quòd inſtrumentum falſum
continebat, ſecundum Innocen. Vel dic ſecundum
Hoſti. multum referre, utrum agatur de actibus pro-
bandis per teſtes ſine ſcriptura, uel de ſcriptura per
teſtes reprobanda. In primo caſu, ſcilicet quando agi-
tur de aliquo probando per teſtes, ſuper quo nec ſcri
ptura producitur, ſufficiunt duo teſtes idonei, qui
ſufficienter probent affirmatiuam, etiam ſi milies ne
garent ſe illi contractui interfuiſſe: quia duo affirmā-
tes id actum, de quo agitur, ſufficienter probant.
Alij uerò omnes negantes non teſtificantur de con-
tractu, ſed de ſua tantum præſentia, quam unuſquiſ-
que ſingularirer de ſe tantum negat; & ideò non eſt
ſufficiens eorum teſtimonium: quia reperiuntur in
ſuis teſtimoniis ſingulares; & ſic loquuntur prima iu
ra allegata, ſupra de elect. bonæ. 1. & ca. cum dilectus,
cum ſuis concor. In ſecundo uerò caſu, ſcilicet quan-
do aliquid aſſerit factum fuiſſe, ſuper quo & ſcriptu-
ra inducitur, in qua & teſtes ſunt inſcripti, qui unani-
miter negant inſtrumentum, & id, quod actum fuiſſe
dicitur, eſſe uerum, & ſe interfuiſſe, nec per alios teſtes
poteſt iuuari ſcriptura, quia nec alij interfuiſſe dicun-
tur; in hoc caſu tam inſtrumentum, quam ea, quę cō-
tinet, ſufficienter reprobata intelligantur; & ſic loquū
tur illa iura, ſupra de proba. tertio, de teſti. tam literis,
§. fin. quòd ſi non omnes hoc negant, uel ēt ſi omnes
hoc negauerunt, & alij duo, qui licet nō ſint inſcripti
in ſcriptura, fuerunt tamen præſentes, quando factū
fuit id, quod aſſeritur in inſtrumento, & de his, quæ
inſtrm continet, & perſonis, & loco, & die, & alijs cir-
cunſtantijs omnibus idoneū teſtimoniū reddāt, quic
quid ſit de inſtrumēto, ad minus tenor ipſius uidetur
ſufficienter probatus: quia teſtimonium duorum af-
firmatiuum eſt, & ambo idem probāt. aliorum uerò
teſtimonium negatiuum, & magis credendum eſt in
hac parte duobus affirmantibus, quam mille negan-
tibus: quia poſsibile eſt, quòd ubi etiam multi præſen
tes ſunt, duo tantum ad id, quod agitur, ſunt attenti,
alijs non aduertentibus, uel non curantibus, ſed habē
tibus aures ſurdas; & ideò aptius & naturalius eſt teſti-
monium affirmatiuum, quam negantium ueritatem
& adde quod no. ſupra ea. glo. uer. nec ob. quod dictū
eſt. 6. q. ulti. actor. ff. de probatio. quoniam contra. &
idem uidetur, ſi ſaltem duo teſtes de inſcriptis idem te
ſtificarentur, quamuis alij hoc negarent, ut dictū eſt
ſupra, ubi uerò nulli teſtes inducuntur ad iuuandam
ſcripturā, ſiue tenorem ipſius, dic, ut no. ſ. ead. gloſ. in
prin. & uer. ſinautem non ſolum, infra ea. glo. in ſequē
tibus, ſm Hoſti. Quod dixi de duobus teſtibus, intelli-
ge uerum eſſe ſm Inno. in illis actibus, ſiue contracti-
bus, in quibus duo teſtes ſufficiunt, ꝙ ſemper regula-
re eſt, ut patet. ff. de teſti. ubi numerus, & in eo, quod
le. & no. ſupra de teſti. in omni, & c. licet. 1. ad fi. ubi ue
rò plures requiruntur, puta. 5. in codicillis, uel 7. in te-
ſtamentis, aliis negantibus, non ſufficeret duorum te-
ſtimonium aſſerentium ſecundū Inno. hoc tamē nō
eſt exemplum bonū ſecundū opinionē, quam ſequi-
mur ſm Hoſti. quod dic, ut no. j. de teſtamentis, cum
oēs, & c. relatum, primo. Aliqui tamen dicunt, qui ſe-
cundū Inno. non minus, quàm alij rōne nituntur, ꝙ
ēt ſi oēs inſcripti negent ſe interfuiſſe contractui, uel
confectioni inſtrumenti: nihilominus tn̄ ualet inſtru-
mentū publicū, qđ per ſe auctoritatem habet, & hi te-
ſtes ſingulares ſunt, nec poſſunt probare directè. C.
h de proba. actor.[h] nec obſtat, quod dictū eſt. ſ. ea. glo.
uer. Sol. ſi ageret, & ſeq. ſ. quia cum dicit teſtis ſe non
interfuiſſe, pariter illud dicit de aliis, qui adeſſe nō poſ
ſent, quin eos uidiſſet: qa hoc non eſt uerū, ut patet in
eo, quod no. ſ. ea. glo. uer. aliorū uerò teſtimoniū: qui
nimò & ubi maior multitudo eſt, minus uidet unus,
oēs alios, & cognoſcit. nec obſtant decre. ſ. de proba.
tertio, & de teſtibus tā literis, ſępius allegatæ: qa in eis
indirectè probatur negatiua, ut dictū eſt. ſ. Si aūt aliq
de inſcriptis teſtibus per duos teſtes tantū probant ali
bi fuiſſe tpe ꝯctus celebrati, q̄ continet inſtrm, uel tē-
pore ipſius inſtri concepti, eſto, ꝙ centū remaneant,
q interfuerunt, nihilominus falſum eſt inſtrm; non
quia ꝯctus per teſtes non ꝓbetur, qui remaneāt, quia
illum bene probare poſſunt, ſed quia ſcriptum eſt in
eo teſtem fuiſſe præſentem, qui fuit abſens, ut patet in
eo, quod leg. & not. infra de his, quæ fiunt à prælatis,
quanto. §. abſentium. ſed ſi teſtes inſcripti in inſtrumē
to, uel alij dicant ipſum teſtem interfuiſſe in celebra-
tione contractus uel tempore inſtrumenti concepti,
præualebit inſtrm, niſi per probationes luce clario-
res probetur abſens fuiſſe. C. de contrahenda ſtip. op-
timam. Dicunt tamen quidam, & non malè, quòd ſi
unus ſolus de teſtibus negat ſe interfuiſſe, reliqs mor
tuis, etiam ſi centum ſint, uel tacentibus debilitatur fi
i des inſtrumenti. C. quemadmodum teſta. aperi.[i] l. 1. §.
fi. nam cum inſtrumētum hoc nullam fidem habeat
niſi ex officio notarij, bene poteſt reddi ſuſpectū per
contradictionem unius teſtis, niſi & ipſum inſtrumē-
tū per collationē inſcriptorum teſtium, uel cōtrahē-
tium iuuaretur, in auct. eo. ti. §. ſi uerò moriantur, &
§. ꝙ ſi tabellio. De his tamen, qui negant ſe interfuiſſe
eſt diligens & accerrima interrogatio facienda, C. de
falſis, ubi. C. de proba. iubemus, ita tamē, quòd iudex
ſemper in dubio magis pręſumat pro inſtrumento, q̄
contra, ut res potius ualeat, quàm pereat, infra de uer
bo. ſigni. Abbate. §. contra quod, uerſi. hic autem ſen-
ſus: quia non eſt tanti ponderis ſuſpitio orta ex negati
ua, ꝙ debeat omnino inſtrumentum anichilare, niſi
forte indirectè ſufficienter probaretur, ſupra de pro-
ba. tertio, ſupra de teſtibus tam literis. §. fin. C. de pro-
ba. cū precibus, uel niſi iudex in accerrima inqſitione
aliqd reperiat rationabile, per quod in ꝯriū moueat.
Sed Iac. Bal. quantū ad hūc articulū fuit in prima opi-
nione. Sinaūt teſtes dicerent ſe non recordari, an in-
ſtro, uel ꝯctui interfuiſſent, ſed nec firmiter aſſererent
hoc, uel illud, imò dubitarent ita, ꝙ eorum conſcien-
tia uacillaret; in hoc caſu ſtandum eſſet inſtro, contra
quod nihil aſſeritur, ſed dubium tantum opponitur.
dubitatio uerò, uel ſuſpitio non eſt tantæ uirtutis, ꝙ
k omnino anihilaret inſtrumentū[k]; imò iu dubio, ut
ualeat, eſt benigna interpretatio facienda, ut le. & no.
ſupra ea. glo. uer. nā cum inſtrumentum, & ſeq. & ar.
infra de uerbo. ſignifi. Abbate. §. contra quod fuerat,
uerſic. hic autem ſenſus, infra de regu. iur. c. 2. ſupra de
teſtibus, cum tu fili. Si uero teſtes alij, quàm inſcripti
l contradicant inſtrumento[l] tunc ſecundum quoſdam
in facto propinquo & recēti magis creditur teſtibus.
In antiquo uerò & remoto magis creditur inſtrumē-
tis, ff. de proba. ſi arbiter. ff. de car. edic. l. 3. §. duæ, ff. de
damno infect. qui bona. §. fin. Alij dicunt indiſtinctè,
quòd ſtandum eſt inſtrumentis, argum. infra de præ-
ſcrip. ad audientiam, C. de probatio. cum precibus, ni
ſi forſan per quattuor teſtes ad minus reprobentur,
cum inſtrumentum uim duorum teſtium habeat, &
notarius maior ſit uno teſte. & dicunt, ꝙ nunquā ma-
gis credendum eſt uiuæ uoci, quàm mortuæ, licet ui-
deatur contradicere in aucten. eo. ti. §. ſi uerò tale ali-
quid contigerit, quare in Armenia. Sed non obſtat,
quia ibi erat ex una parte vox viua, & inſtrumentum:
ex altera uerò parte erat tantùm collatio literarum. di
cunt etiā, quòd licet priuata ſcriptura per duos teſtes
reprobari poſsit, ut C. de contrahen. ſtipu. optimam;

non tamen publica, quæ habet eãdem uim, quam & testes C.eo.ti.in exercendis.sed Inno.scripsit hic.& ad hoc dictum remittit Guil. in Spec. de instru. edi.§.re-
m stat, ver.sed quæro,& hoc mihi m placet,ut etiam dicam super glo. quòd instrumento q̃ tũcunque publicè confecto, & quantoscunque testes habeat inscriptos, derogatur per duos testes, uel ad plus per tres, qui probent contractum, de quo instrumentum loquitur.non fuisse celebratum illo tempore, & illo loco, & inter illos, de quibus loquitur instrumentum, cum probent ipsos, uel eorum alterum adeò remotos fuisse ab illo loco, & illa die, quòd impossibile est tunc ibidem eos contractum de quo agitur,iniuisse, vt.C. de contrahen. stipu. optimam, & supra,de testibus, ex tenore, & est ratio, quia instrumentum non habet fidem nisi ab officio, & auctoritate notarij,cui iustum est dictum duorum preferri,nisi & instrumẽtum per testes inscriptos, uel alios qui supersunt, & qui prædictos præsentes fuisse asserunt, uel collatione scripturæ testium, uel contrahentium adiuuetur, ut in auct.eo.ti.§.si tamen quisquam,& §. si uerò moriantur,& se.sed dices,nonne, ex quo instrumento inscripti sunt. 10. vel plures testes, cum notarius det fidẽ omnibus,quæ continentur,propter publicum,quod gerit,officium credendum est eos omnes affuisse? vtique.ergo non uidetur, quòd in hoc casu per pauciores testes, quàm sint illi, qui instrumento sunt inscripti,posit instrumentum huiusmodi reprobari.Solu. quod dicis, uerum est scilicet quòd dictos 10. testes, uel plures præsumitur affuisse,quàmdiu ni hil probatum est contra ipsum instrumentum:sed ex quo probatum est per duos testes, quòd hi, uel aliqui ex his, qui in eo scripti sunt, abfuerunt; intantum debilitatur tota vis instrumenti, quòd ei in nullo creditur,nisi aliter comprobetur.probata enim qualitercunque falsitate instrumenti,tollitur p̃sumptio auctoritatis & officij tabellionis scriptoris instrumenti,& per consequens fides instrumenti, & in eo contentorum, argu.9.di.si ad sacras,& in eo, quod leg. & not. infra,de hęre.fraternitatis.excipiuntur tamen casus, in quibus per testes instrumentũ reprobari non potest:quia pręsumptio iuris est & de jure, q̃ ita fuit,sicut continet instrumentum,ut.C.ad Vell.antiquę.C.arbi.tu.l.fin.sed licet,ut ibi dicitur,non possit is,qui confessus est,confessionem suam improbare; potest tamen falsum dicere instrumentum. Sed nec † obstat, q̃ aliqui casus
9 sunt,in quibus non probatur, nisi per scripturam tan-
n tum,n ut C. si minor se maio. dixerit,si alterius. C.de suffragio.l.unica.C. de non nume. pec. generaliter.C. de testibus,testium,& auct.rogati.ff.de proba.census, & in quibusdam alijs notatis in sum. eo.ti.§. quid si instrumentum amissum fuerit.& infra,de censi. Roma-
o na,o li.6.Fateor enim,quòd una consideratione habita, melior & efficatior, & securior est probatio scripturæ,q̃ testium; hac scilicet quia tenor scripturę omnino certus est, quia scriptus, nec de facili immutari potest,quin appareat, ut patet in eo,quod le.& no.infra.de crimi. fal. sed lingua testium satis est mutabilis, & uariabilis, & memoria hominis labilis. C.qui testa. facere pos.hac cõsultissima. §. at cum natura. sed hæc securitas, atq; prærogatiua tamdiu tantum durat,donec contra instrumentum aliquid rationabile sit probatum: secus ergo est, vbi instrumẽtũ falsum dicitur, & probatur,vel quando cõflictus est inter eos, qui inscripti sunt,& qui s̃ctũ, de quo agitur, celebratũ asserũt,& alios,qui hoc negãt. Sinautem quæras, quæ instrumeta,uel quibus testibus præp̃derare debeãt,distingue,,put no.4.q.3.§.si testes,in gl. quæ incipit,Circa cotrarietatẽ, secundũ Inn. cuius est quasi tota mẽs huius gl.tu uero dic p̃m Host.de hac materia, ut no.j.

§.i.uer.nõ tamẽ.& plenius.§.de prob.tertio,& in sum. eo.ti.§ quid si instrumentũ instr̃o alteri,uel testibus q̃ dicat [*Vnum*] ex testibus,qui dixit se minimè recordari,an fuerit venditio conditionalis,an pura,vt patet in
10 an. [*Subscriptis*] ideſt inscriptis † per notariũ.non enim est moris, q̃ instrumento tabellionis subscribat testis,
p sed priuato tãtum,p de hoc.§.c.2. dicit autẽ Host.q̃ melius erat producere de testibus nõ inscriptis, maximè quia periculosum esset,si inscripti aliqui dicerent cõtra instrumentũ, ut.§. dixi in magna gl. [*Vtius*] ideſt cuius,an scilicet Ioannis,an Petri [*Exercendis*] C.de fi. instr.in exercẽdis,Io.ad hoc de cleri.pere.tuæ [*Momenti*] supra,de testibus, cũ à nobis, Inn. [*Intentionem*] patet hic, q̃ petebat Io.possessionẽ domus uacuam sibi tradi p̃m Inno. [*Instrumentum*] s̃ctum scilicet pure celebratum, Go. [*Venditionem*] bona videbatur allegatio, ut per hanc uiam concordarentur instrumentum,&
q attestationes,ar. supra,de testibus,cum tu. & ad hanc concordiam utilis fuit etiam interrogatio Papæ,quæ
11 sequitur. potest tamen † dici, quòd si interrogatio facta non esset: tamen hoc modo debuerunt instrumẽtum,& dicta testium concordari:quia licet instrumẽtum dicat, quòd Petrus vendidit domum Ioanni,nõ negat per hoc uenditionem fuisse conditionalẽ; qua
r re admittenda fuit probatio, quæ nõ contradicebat r instrumento p̃m Inno. [*Tempore*] de quo dixerunt se non recordari,ut.§. patet [*Huius probatio*] facit de condi.appositi.per tuas,supra,de prob. in præsentia. [*Eidem*] potuit enim esse prima uenditio conditionalis; secunda pura,supra.de testibus,cum tu.sed quia constitit, quòd unica interuenit uẽditio; ideò nõ profuit hæc allegatio. secundum Goff. [*Vnica tantum uenditio*]
12 hic prolixe tractauit † Ho. quæstionem, quæ fuit coram Clemen. IIII. de electa Iotreñ. per quasdam moniales, in qua fuerat compromissum ita, quòd duraret potestas usq; ad consumptionem unius candelæ. una ex compromissarijs elegit Margaritam de cõsensu sociarum, quam postea installarunt cantando,Te Deum,& ibi tunc dixit compromissaria, quòd nomine suo,& sociarum illam elegerat,& iterum eligebat; sed tunc candela erat consumpta:dum peteretur confirmatio,opponebatur, electionem factam post consumptionem candelæ.auditor ex officio fecit tres interrogationes. prima, an candela fuisset consumpta eo tempore, quo compromissaria ipsam elegit. respondit quòd non. secũda,an candela cõsumpta fuisset eo tempore,quo cõpromissaria illam de facto elegerat. respondit quòd sic. tertia, an compromissaria illam elegisset semel,uel pluries. respõdit,q̃ semel tãtum. ex his concludebatur periurium electæ, q̃ quod multipliciter respondebatur.primò,q̃ per testes constabat ueritas facti,ut in themate narratum est, & secundũ idem erat prima responsio intelligenda est de elec.iuris.secunda de electione facti.'tertia de electione iuris, nõ facit; quæ nulla fuit repetendo,& iterum eligo; & talis interpretatio amplectenda: quia est,per quam uitatur periurium, & per quam parcitur fragilitati sexus, & quia non est sequenda subtilitas, sed veritas, ex quo de ipsa constat, & maximè in foro canonico, & inter religiosos, de iudi. dilecti. Item pro electa inducebatur auctoritas euangelij Io. 4. ca. ubi mulier, quæ respondit, se non habere uirum, commendatur uerè dixisse: quia licet de facto haberet, non de iure. sic ergo responsio electæ respiciat electionem iuris, sicut responsio Samaritanæ. ultimò dicebatur, quòd electa, quæ errauerat, reuocabat errorem,negocio non finito, quod poterat,dicit Host, quòd his non obstantibus Clemens pronunciauit illam periuram, & cassauit electionem.nõ obstant primo allegata:q̃a licet fictione iuris,quod nõ ualet, ha-

beatur

beatur pro nullo, tamen in positionibus quæritur, & respondetur de facto.nec potest negari,quin iuris electio sit etiam de facto.non enim potest electio esse iuris tantum,sed facti tantum benè. Nam & quando dicitur duas electiones vno cõtextu in ecclesia celebratas,oportet unam referri ad ius,& factum;alteram ad
f factum tantum.si.de bigamis,nuper.f quod dicitur de benigna interpretatione, & vitatione periurij nõ obstat:quia tertia responsio id non patitur,nec parci debet mulieri contra ius naturale; ad hoc.C.de in ius vocan.l.fi.nec obstat, quod dicitur de reuocatione erroris.illud enim in ciuilibus. Sed hic quanto confitens fortius asserit se errasse,fortius conuincitur deierasse, & sic à prælatura repellendus,de elec.querelam.dedit forsan hæc causa ortum decre. ulti.de iureiuran.lib.6. ut ibi dixi in glo.i. [*Conditionale*] ideſt conuentionale.
13 [*Concluſum*] hoc † uerum,quando interrogat circa dubia illorum, quæ sunt acta ante conclusionem: de alijs quærere non posset.alij dicunt contra Inno. in additione [*Qui usque*] excluſiuè: sic supra.c.proxi. [*Interrogare*] Valerius lib.2. c. de iure triumphandi, ponens hystoriam de iudice, qui per duas interrogationes,& responsiones ad illas diffiniuit causam cõsulis,& pretoris; sic dicit, Mirifice fecit iudex, qui in manifesto negocio tempus teri, ideſt perdi passus non est. [*Conditionaliter*] ideſt † conuentionaliter,ut per quatuor te
14 stes probatum erat [*Obligatum*] in conditionalibus enim obligationibus non cedit dies ante euentũ conditionis.ff.de uerborum significa. cedere diem,Innocen. sed hic non proprie conditio, ut supra. dixi [*Super hoc*] scilicet super traditione facienda [*Qui aliter*] ideſt secundum probationes habitas in causa principali, non secundum veritatem. C. de appellatio. eos, Innocen. [*uel aliàs*] scilicet in compensa.quam admiserunt,& in alijs capitulis supra. 1. respon. uel aliter, quantum ad puram intentionem, quam habuerunt etiam in hoc articulo, cum huius exceptio &c.nec diuinare tenebantur,vt ecclesia.bene.c.vno,secundum
15 Hosti. [*Quò ad dictum*] & sic † ualet pro parte sententia. vide quòd not. & dicam de cõ. coniu. placet [*Articu-*
t *los*] t in quibus iustè pronunciauerant.¶ Tertia † gl.re
16 spondet per obiectionem, & solutionem. ¶ Quinta glossa.quærit,& soluit.¶ Sexta gl.no. quærit,& soluit, & remittit.¶ *Gl. sic patet*] no. quòd iudex &c.dat simile,reddit duplicem causam, & dictum determinat, & remittit.¶ Penul.glo.arguit,signat contrarium,& remittit,& soluit. ¶ Vltima gloss. not. dat simile; signat
17 contrarium, & remittit. ¶ *In.2.* † *gl. ibi. §. primo & l. sequen.*] quod dicit hæc.l.uide in c. Pisanis, statim alleg. in gl.penulti. [*& ibi,si stipulatus*] si stipulatus sum rem dari,& uacuam possessionem tradi, per actionem incerti ex stipulatu ueniunt fructus postea percepti, ut uerba,& uacuam &c.aliquid addant. ¶ *Ingl. 4.ibi,in.l. secunda,*] uide infra.in' ulti.gloss. ¶ *Ingl. 5.ibi, circa prin.*] prima successionis causa est descendentium:secunda ascendentium: tertia collateralium; hoc uolunt hæ leges. ¶ *Ingl. 6.ibi, cum precibus*] uide in cap. 3. infra alleg.super ulti.glo. ¶ *Ingl.propter quod, in fi.*] uide infra. c.secundo.in fin.ulti. glo. ¶ *In gl.ult.ibi, omissa*] secus,si proposita fuisset,& reprobata, quasi non existeret de bitum,ut ibi,& not. de re iudi. suborta, in glo. penul.
18 ¶ *In* † *gl.2. in fi.*] & no. u quòd secundum Mar. uendi-
u tor præcisè tenetur tradere rem uenditam emptori,si illam habet; pro eo.ff. de actio. empti. ex empto, Io. Azo.& Ia.Bal.contra,quòd sufficit interesse præstare. ff.de actio. empti. & uend. l. prima.ubi plene de hoc, & secundum Hostien.ius canonicum uidetur adhęre opin.Mar.ut patet hic [*& in fi.*] ad hoc supra,de arbi.per tuas, de pac. c. 1.& 3. & 1.q.1.qui studet; de hoc
x in Spec.de emp. & uend.§.mansionibus, in princ.x &
19 uide,quod ibi dixi. E conuerso,an † ex inutili contractu uenditionis. maximè & re tradita emptori,habita fide de precio, r ranseat dominium, & si trãsit,ad quid & quo iure posit uenditor agere contra emptorem, & si emptor rem alienauit, quo iure uenditor peruenire posit ad rem.plenè per Iaco.de Bel.quod metus
y causa,si ipsa y res.¶ *In gl.3.ibi,ad ipsum*] nisi iudex,à quo appellatur, superiorem in temporalibus non cognoscat,infra qui fi. sint le. per uenerabilem. §.rationibus supra,de foro compe.licet,in auct. ut diffe.iud.§.si tamen contigerit,secundum Ho. ¶ *Ingl. 4.ibi,à quo appellauit*] à diffinitiua,ut hic,quod dic,ut not.infra, de app. cum causam,in ul.gl. ¶ *In gl.sed quare,in fi.*] dicebat Ho. quòd Io.videbatur in hoc casu precium dedisse nepotibus,ar.ff.de condi. inde. quod quis sciens.ff.de regu. iur. cuius per errorem.ff. de ac.emp. & ven.l. 1. in fin.
20 ¶ *In gl.& ita,ibi,ut hic patet*] & sic † reprobatur opi.Lanfranc.Cremonen.qui dicebat per testes non reprobari instrumentum, nisi esset suspectum vel ex parte cõficientis, uel ex parte producẽtis.reddebat rationem, quia memoria hominum labilis,nec communiter testes ita sunt intenti,sicut tabellio. quare plus creditur instrumento secundum eum [*& ibi. 4. uel. 5.*] melius dixisset.5.vel. 4. secundum Accur. sufficiunt tres.hoc no.in.l.in exercendis,ubi alle. hanc decre. utrunq; dictum huius gl.disputauit Gof. & tenuit,quod gl.scilicet quòd instrumentum bene reprobatur per. l. cum precibus:led requiruntur quatuorper hanc decre.placet tamen opi.Inn.scripta hic in textu super uer.tabellionem,ante finem gl.sed opi. Accur.videtur hic aperte probari per textum, dum dicit, Trium; uel pluriũ. Item tali ratione instrumentum certum est,q̃ est plena probatio .duo testes etiam faciunt plenam probationem. oportet ergo ad plenam probationẽ aliquid addi ad hoc,ut alteri plenæ præiudicet. Vnde & si non placeat illa ratio, q̃ contra instrumẽtum ratione duorum testium inscriptorum duo,& cõtra tabellionem plus,q̃ unus,sic duo.tamen ponderata prædicta oportet fateri de tribus, vt uidetur. Tu dicas, q̃ rationem, quã reddunt gl.hic & in decre. tertio,& in l.in exercẽdis,non procedit: quia ibi reassumitur bis idẽ per modum no.ff.de uer.ob. quoties in stipulationibus.nam dicendo, Instrumentum æquialet duobus, includis auctoritatem notarij. postea dicendo, Notarius valet pluſquàm unus, reassumis idem, nõ est ergo uerum, q̃ scriptura per se æquialeat duobus:sed scriptura cũ inscriptione testium, & auctoritate officij tabellionis est,quæ æquialet duobus. Ratio uerò,secũdum quã requiris duos propter testes inscriptos, & duos ꝓpter tabellionem,etiam non valet,quæ procederet,quando testes subscripſiſſent, & hoc constaret.sed quando subscripti sunt per notariũ, patet, quòd sicut fides instrumenti, sic fides subscriptionis pendet à notario. Item secũdum id sequeretur absurdum, q̃ si 20. testes essent inscripti,ad reprobationẽ instrumenti illius requirerentur.22 & sic facile falsus notarius tolleret facultatem instrumentũ reprobandi.sicut enim falsum scribit in contractu, sic facile posset falsò subscribere multos testes.quare tenenda est opi.Inno.instrumentum reprobari per duos testes, cum omnis eius fides à fide tabellionis depẽdeat.ad textum,& rationem supra inductam pro opi. Accur. dic, q̃ textus non dicit tres testes requiri contra instrumentum,sed q̃ instrumentum non prefertur tribus.ad rationem dic,quòd plena fides instrumenti procedit præsumptione publici officij: sed sicut uiolentam præsumptionem,per quam aliàs iudicaretur, reprobant duo testes (pone exemplũ de proba.proposuisti) sic & hanc,per quam aliàs iudicaretur, reprobant duo. Item nonne iuramentum delatum per iudicem est plena probatio,ex

qua iudicari poteſt, & tamẽ reprobatur per inſtrumẽ tum, uel duos teſtes. ff. de iureiur. l. admonendi ² Item nonne ſigillum auctenticum probat, iuxta no. ſ. eod. c. j. & ij. de proba. poſt ceſſionem; & tamen plena probatio illius fidei derogat, ut ibi ³ Item caſus uidetur. ſ. de teſti. cum à nobis, & ſi intelligatur, quod ibi dicitur, teſtium adminiculo, ſcilicet uiuæ uocis. nec ob. quod ibi loquitur de ſcriptura iudicis: quia ibi notarij uocãtur iudices, ut ibi dixi. nec poteſt negari, quin duo teſtes ſaltem uacillare faciant fidem inſtrumenti. nam hoc facit comparatio literarum, quæ minor eſt, ſ. aſſertio teſtium. patet, vtrũque in auct. eo. tit. in prin. & ſ. j. illi ergo non ſtabitur, niſi aliter adiuuetur. C. eo. l. fi. C. de prob. iubemus. Scire tamẽ debes. q fuit quorundam opi. quæ ponitur etiam in præ. §. reſtat, in ver. ſed pone, ubi attribuitur Azoni, ad directam reprobationem inſtrumenti requiri tres teſtes: ad indirectam per modum, de quo, ſ. de teſti. ex tenore. C. de contra. ſti. optimam, ſufficere duos. & facit quod not. inſti. de inuti. ſtipula. §. item uerborum obligatio, in gl. not. q dies. Alij dicunt, & placuit hoc Nicolao Matarelli in ſuis diſputationibus, & facit, quod dicit poſt Gof. de proba. tertio, ſuper vlt. gl. hoc arbitrariũ, ut uideat iudex, cui magis adhibẽda ſit fides. tãta enim poſſet eſſe præſumptio pro inſtro ex nimia legalitate notarij, vel alia de cauſa, q præferretur teſtibus. ad hoc facit litera hęc, dum dicit, non tamen quodlibet inſtrumentum. alij diſtinguunt, an dubiteꝰ de fide inſtrumenti propter veritatem ſcripturę, an propter defectum veritatis negocij. primo caſu, quando dubitatur, an ſcripta fuerit à tabellione, ſubſcriptio approbatur per eum, qui ſcripſit. C. de fal. ſi quis decurio, vel per teſtes præſentes, vel per comparationem literarum. C. eo. tit. comparationes, & in auct. eo. §. ſed & ſi inſtrumenta. Si uerò nõ dubitatur, an tabellio ſcripſerit, ſed an uerum ſcripſerit, tunc locum habeat, quod dixi, duos teſtes inſcriptos, vel nõ inſcriptos fidei inſtrumẽti derogare, & illam facere uacillare ratione, quam dixi. ſ. uer. nec poteſt. Ab. recitat hic Odof. dixiſſe, q ubi cauſa talis eſt, in qua requiruntur plures teſtes, ut in teſtis, codicillis, uel ſimilibus, per plures teſtes, q̃ requirat cauſa, fiet reprobatio. unde reprobabitur teſtamentum per. 8. codicilli per. 6. reliqua uerò, ubi ſufficiunt duo, reprobabuntur per tres, hoc non placet, quod etiam recitaui poſt Inno. ſupra. in glo. magna circa medium, uerſi. &
21 quod dixi de duobus. ¶ *In ea. gl. in fi.*] hoc † eſt uerum, ſi in inſtrumento non continebatur, quòd purè uendiderat. tunc enim teſtes probando conditionem, reprobarent inſtrumentum. ¶ *In gl. unde non uidetur, in fi.*] dicit Petrus illud uerum in exceptione dilatoria: ſecus in peremptoria, qua probata bene iudicatur pro reo. dic quòd ſententia, qua reus abſoluitur, poteſt procedere ex defectu probationum actoris. Item per probationes rei. hic autem, & ibi reus per id, quod
z probauit, abſoluitur; & ſic concordant. ² ¶ *In gl. propter, in fi.*] quàmuis † teſtes non deponant de die, uel
22 tempore, quia non recordantur, non minus ualet ipſorum teſtimonium, ut hic. ſed ſi interrogati reſpondeant uariè, non valet ipſorum teſtimonium. 3. quæſtio. 9. nihilominus. quod prædixi, uerum eſt, niſi de hoc ipſo agatur, ſcilicet de tempore probando, ut. ſupra. de teſti. ex tenore. tunc enim non ualeret teſtimonium, cum non dicant id, ad quod principaliter inducuntur. ſupra. de teſti. & ff. de peti. hære. ſi quis libertatem. §. fin. Goff. & Hoſtien. ſecundum quem cauendum eſt iudici, ne dicant hunc præmeditatum ſermonem, ne poſſint poſtea reprobari; de hoc ſupra, de teſti. ex tenore. ¶ *In gl. ſic patet, ibi, in præſentia*] ubi de hoc in 4. gl. & ſupra. de teſtibus, per tuas. ¶ *In gl. ul. ibi, reſtitutionis*] & in aliis, ad quos remittam, infra de excep. ex-
aa ceptionem, ª ª ſuper. i. glo. [*& ibi, Appellationem*] multo fortius in cauſa appellationis; & de hoc in Spe. de ap. §. pe. uerſ. ſed nunquid in cauſa, & uide quod ple. dixi de ord. cog. c. ult. in magna gl. uer. & idem eſt quando que, cum uerſiculis ſe. [*& in fi.*] dic, ut in ulti. gl.

ANNOTATIONES.

a ¶Iudices. Vel forte pronunciarunt ſuper traditione domus, quia in modum replicationis in iudicium fuit hoc deductum, quod potuerunt, iuxta not. per Ioan. And. in c. à nobis. infra, de except. in fin. ſummæ.

b ¶ Fraternitatis. Et quia cum exceptio peremptoria, qualis iſta fuit, poſſit opponi publicatis atteſtatoribus, ut no. ſupra, de teſti. in c. de teſtibus, ergo & probari: uide Ioan. And. in c. cum ueniſſet, in gl. dixit hic Inno. ſupra, de teſti.

c ¶Vacua. Et tamen illi non poſſident, licet ſint in poſſeſſione. Ie. 3. §. fi. ff. de acqui. poſ. & uide gl. & Bar. in præalle. §. uacua, & in l. 3. §. primo. eo. tit. & in l. Mæuius. §. fundo. ff. de leg. 2.

d ¶Sub modo. In quo differant modus, & conditio, uide gl. magi. in c. uerum, de condi. appo. & in l. j. C. de condi. infer.

e ¶Super quod. Et uide gl. ſuper uer. de tempore, & ſuper illa Ioan. And. ſupra, de teſti. cum cauſam, & Bar. in l. ob carmen. §. j. ff. de teſti. & in l. an eandem. §. actione, ff. de excep. rei iud. & Cy. & Saly. in l. optimam, C. de contrahen. & commit. ſtipu. & uide infra, in gl. propter quod, & ſuper illa Ioan. And.

f ¶ Teſtibus. Adde. d. Alex. conſilio 43. in. 4. uol. ubi plura ponit de materia huius capituli.

g ¶ Et ſequen. Huic obiectioni quomodo Bart. reſpondeat, uide in præalle. §. fi. & doc. in l. in exercendis, & ibi ponit modum capitu landi Bar. ad probandum iſtam abſentiam, & uide Bal. in l. fi. C. de bo. poſ. contra tab.

h ¶Actor. Contra no. ſupra in prin. gl. & Bar. in præalle. §. fin. & docto. in l. in exercendis.

i ¶Teſta. aperi. Contrariam opi. tenet Bar. in prædicto. § fin. & Cy. & doc. in l. in exercendis, & no. ſupra in uer. alij no.

K ¶Inſtrumentum. Idem Bar. in præal. §. fi. ubi dicit gl. ibi id ſentire, & idem doc. & Sali. in l. in exercendis.

l ¶Inſtrumento. Quia dicunt rem aliter geſtam fuiſſe, quàm ſit ſcriptum, & ſcias, quòd iſto caſu iſti debent dꝰ ponere ſe fuiſſe præſentes dicto loco, & tempore, quo fuit celebratus contractus, & uide Bar. in præal. §. fi.

m ¶Mihi placet. Et Bar. idem, & doc. in l. in exercendis, et ibi Sali. uide tamen opi. alias maxime Nico. de Ma. per Bar. in præalle. §. fi.

n ¶Tantum. A contrahentibus in ſcriptis, à tertio autem etiam ſine ſcriptura probabitur contra illum contractum, ſi ſua interſit, ut no. doc. in l. j. C. plus ua. quod agitur, & ibi quid de oppoſitione, & probatione exceptionis ſimulationis.

o ¶Romana. Vbi uide in gl. no. cauſam, & ſuper illa. & quando dicatur celebratus in ſcriptis, & quomodo error illius poſſit ſuppleri, uide doc. & Saly. in l. contractus, C. de fide inſtrum. & in l. j. C. plus ua. quòd agitur.

p ¶ Priuato tantum. Et tales teſtes ſubſcripti an poſſint dicere contra inſtrumentum, uide Bart. in l. j. §. fi. ff. quemadmodum te. aper. & doc. in l. fi. C. plus ua. quod agitur.

q ¶De teſtibus. Ad hoc, quod ibi no. & ſecundum hoc præſumatur unica, non pluralis fuiſſe uenditio. in contrarium, quòd unica tantum præſumatur, probat Papæ interrogatio. ad materiam facit. l. fi. C. de fide inſtru. & l. triticum, et quod ibi no. Bar. ff. de uerb. obli. et l. quinquaginta, ff. de proba. et quod no. in l. 2. C. de erro. addu. per moder.

r ¶Contradicebat. Et in probatione iſtius art. ſufficiunt duo teſtes: quia non contradicunt inſtrumento, et quomodo reſpondeatur huic tex. cum dixit trium, uel plurium, uide Sal. in l. in exercendis, præalle.

ſ ¶Nuper. Et plerũque ſolum factum attendimus miniſterio, et ueſtimento iuris cãrẽs, uide ad materiam l. æqualem. C. ſi man. ita fue. alie. et ibi doc. et Io. And. in q. in c. non præſtat, ff. de reg. iu. li. 6. et Bar. in l. continuus. §. cum quis, ff. de uerb. ob. et per doc. maxime Sali. in l. ubi pactum, C. de tranſa.

t ¶Articulos. Et ex hoc etiam tex. ibi, pronunciauimus, poteſt colligi, quòd quando aliquid nouiter deducitur in cauſa appellationis, quòd iudex appel. non tantum debet confirmare, uel infirmare, ſed etiam debet ſuper principali pronunciare, ut hic manifeſtè colligitur, ad hoc text. in c. in præſentia, de renun. fa. nó. in l. cum apud, iud. ſol. et tex. in c. coram, de offi. deleg. quod no. ad materiam. l. eos, C. de app. et ad hoc etiam gl. pe. in princ. in c. ex literis, de in inte. reſti. Bal.

¶Et

u ¶Et no. Et ad id, quod tex. & glo. dicit de uacua poſſeſſione, quomodo intelligatur, uide in l. 2. §. uacua, alle. in glo. & an ſi alicui in re illa competat ſeruitus, dicatur uacua, & quando dicatur libera & an inter iſta ſit differentia, uide Barto. & plenius in l. Meuius, §. funco, ff. de le. 2. & in l. uim, ff. de ui & ui ar. & an ille, cui promiſſa eſt uacua poſſeſſio, ex mora habeat fructus, uide in l. 3. §. 1. ff. de ac. emp. & in l. ſi ſtip. alle. in glo.

x ¶In princi. Opi. Mar. tenet Cy. & Iac. de Are. & Di. & Barto. in l. 1. ff. de ac. emp. & ibi uide late per ipſum, & per Cy. & Sali. in l. ſi tradidio, C. de ac. emp. & in his locis plena materia poſſeſſionis, & probationis huius intereſſe.

y ¶Si ipſa. Et ad materiam facit, quod no. docto. in l. 2. C. de reſcin. uendi. in quæſtio. illa, quando decipiens rem uendicabit, & in l. multum. C. ſi quis alt. uel ſi. & in l. contractus, C. de fide inſtru. & in l. alle. ff. de dolo, de inutili. ſ. contractu.

z ¶Concordant. Vide etiam, quia quando fertur ſententia in prin. pro excipiente etiam dilatoriè per glo. 2. q. 2. c. 1. & uide Io. And. in c. cum dilectus, alle. in glo. inſua glo. quæ incip. no. Io.

aa ¶Exceptionem. Et uide Cy. & docto. in l. 2. alleg. in glo. & in l. 1. C. de iur. & fa. ign. & ibi Bar. Bal. & Sali.

SVMMARIVM.

1 *Defectus literæ non uitiat reſcriptum, niſi in caſibus, & quibus, ibid. uer. per hunc defectum. & quid in defectu orationis uel dictionis, nu. 3.*
Reſcripti primi auctoritate mandatur hic procedi per ſecundum, ibid. in fine.
2 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum.*
Vitiatum reſcriptum, ſeu teſtamentum quod dicatur, & nu. 3.
3 *Additio gloſſarum.*

CAPVT XI.

1 EX parte. Caſus. Defectus † literæ non uitiat reſcriptũ. Cõmunis diuiſio. 2. ibi, Quia. & pars huius de foro compe. ex parte. B. [*Spoliauerunt*] Dicebatur enim in reſcripto, Vinton. & complices ſpoliauerunt eam caſtro Segregli, ut in præ. decre. ex par-
2 te [*Deerat*] per hunc defectum non immutatur ſenſus ª aliàs ſecus, ſi non intelligeretur ſenſus literæ, uel poſſet multipliciter intelligi, ut ſupra eo. inter, ſecundum Vinc. [*Procedas*] tu iudex, ad quem fuerat impetratum reſcriptum. nec procedit auctoritate huius mandati, ſed primi reſcripti; quod patet per uer. hoc non obſtã
2 te. ¶In † glo. obiicit, & ſoluit. ¶ *In glo. 1. ibi, errore*] ſcribentis teſtamentum non nocet [*& ibi, ambiguitatis*] nõ ſubuertitur, nec minuitur per ambiguitatem, imperitiã, uel deſidiam ſcribentis teſtamentum [*& ibi, In legatis*] & fideicommiſſis non curamus de uerborum caſu, uel uſu loquendi [*& ibi, Qui habebat*] ſi manumittit teſtator ſeruum craſtinum, & non habebat craſtinum, ſed craſtitum, ei debetur libertas, & error ſyllabæ non
3 nocet. ¶ *In † glo. 1. ibi, uel literæ*] & idem forte in defectu orationis, uel dictionis, dummodò deprehendatur intellectus papæ. Alij dicunt, quòd & ſi aliquando eſſet defectus tolerabiliter in litera, uel dictione, iudex tamen habebit literas ſuſpectas, niſi uitium ſit occultũ, cum multi ſint officiales curiæ, qui examinant uitia literarum. primum dictum placet, cum per bullam tollatur ſuſpitio, & oculus officialium ſæpe fallitur, Innocen. ut alias legitur, ſupra de proba. cauſam. uel poſſet diſtingui inter reſcripta gratiæ, & iuſtitiæ ſecundum Hoſtien. de crimine fal. ca. pe. remittit tamen ad no. ſupra eo. ex literis, de reſcriptis, audientiam.

ANNOTATIONES.

a ¶Senſus. Adde notata in c. cum uenerabilis, infra de reli. do. & in c. inter dilectos, ſupra eo. adde. d. Cardi. conſi. 95. incip. nobilis.

SVMMARIVM.

1 *Ab edi non faciente iudice inſtrumenta communia licitè appellatur.*
2 *Vicarius & temporalis eſſe poteſt, ſed uicarius non cenſetur.*
Vicarius dare uicarium non poteſt, ibid.
Vicarius perpetuus quis dicatur, remittit, ibid.
3 *Perceptionis ratione poteſt quis à quolibet conueniri.*
Res acta cum inferiori non præiudicat ſuperiori, niſi ſciat agi cauſam ſuam, ibid. in fin.
4 *Decimas contingit à pluribus ex parte percipi.*
Inſtrumenta communia quæ, ibid.
5 *Sententiam pro ſe latam contra me quis tenetur exhibere mihi eam non habenti: & ſi negauerit eam pro ſe latam, quid iuris.*
Pro confeſſo habetur is, qui negauerit interrogationi iudicis reſpondere, ibid.
Falſum reſpondenti, ſi probabiliter deceptus eſt, ſubuenitur, ſine damno tamen aduerſarij, ibid. uer. ſuccurritur tamen.
Veritati ſtatur errore probato, & quando hic, ibid.
Appellans quæ habeat probare, ibid. uer. & in quantum.
6 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum, nu. 7. 8. & nu. 9.*
Facti ſpecies huius decretalis, ibid. nu. 8.
9 *Ad editionem librorum rationum ſuarum tenentur uſurarij.*
10 *Editio inſtrumenti cum die, & conſule quando facienda, ibid.*

CAPVT XII.

1 PERpetuus. C. Licitè † appellatur à iudice, qui parti hoc petenti nõ facit edi communia inſtrumenta. in prima appellantis narratio. in ſecunda appellationis commiſsio ibi, Ideoque
2 [*Perpetuus*] innuit, quòd † quis poſsit eſſe temporalis uicarius, ut ſicut commendatur eccleſia, commendetur uicaria 22. q. 1. qui plures, & ſupra de elec. dudũ ſed uicarium ad tempus non cenſeo uicarium, nec uicarius uicarium dare poteſt, ſupra de offi. uica. prouideas, Vincen. & quis dicatur perpetuus, ª patet eo. ti. ad hoc, & cap. ex parte, de reſcrip. poſtulaſti; de præbẽdis, extirpandæ [*Decimis*] minutis ſibi pro ſuſtentatione ſua aſsignatis. quare ratione † perceptionis conueniri potuit non ſolum à priore, & cõuentu, ſed à quo-
b libet alio, argum. ff. de rei uen. officium ᵇ. ff. de ſeruitu. l. fin. ſupra de offic. uica. ad hoc, ſupra de præbendis, de monacis. ſed contra, ſupra de electio. querelam, de re iudi. cum ſuper, infra de confir. utili uel inutili. cum dilecta. §. quia uerò. So. poſ. conueniri poteſt reali, ut in primis concor. ſed non præiudicatur ſuperiori, ut in contrariis, niſi ſciat cauſam ſuam agi, infra de re iu
4 di. c. pen. ſecundum Hoſtien. [*Similibus*] reſpectu † territorii, ex quo partem recipiebant monaci, & partem uicarius: aliter autem erant diſsimiles ſecundum caſum Hoſtien. [*Communium*] ideſt communi precio redemptorum, uel aliter, ut dixi, ſupra de proba. cap. 1. Dicebat Pe. quòd forte aliquis miles communiter pignorauerat illas decimas monacis, & rectori, uel uica
c rio, quas habebat in antiquum feudum ᶜ. Quærit hic
5 Innocen. pone, Petit. A. † reuocari ſententiam latam pro. B. ſuper fundo uel propter ipſius nullitatem, uel propter iniuſtitiam, cum appellauerit ab illa. dicit. B. exhibe ſententiam. dicit. A. non habeo illam: quia iudex noluit illam mihi dare, uel dedit, ſed perdidi. Sed tu, qui illam habes, illam exhibeas; an reus hoc caſu illam teneatur exhibere? & dicit quòd ſic, ar. hic, & C. de eden. is, apud quem. imò & ſi reus non dicat ſentẽtiam latam; interrogari tamen poteſt, an talis ſententia pro eo ſit lata. ff. de interro. ac. l. pe. & ſi negauerit, cogetur cedere, uel renunciare ſententiæ; uel pronunciabit iudex, ſi quam ſententiam pro illo appareret latam, non ualere, argu. eo. ti. l. non alienum. nam confeſsioni ſuæ in iudicio factæ ſtandũ eſt. ff. ad l. Aquil. ᵈ
d l. proinde. & ſi reſpondere nollet, haberetur pro confeſſo. ff. de interrog. actio. de ætate. §. qui tacuit, de confeſsis, c. 2. lib. 6. ſed contra iſtum, qui dicit nullam ſententiam

tentiam pro ſe latam, prouidendum eſt actori, ut negatio ſua, ſicut & confeſsio contra ſe facta auctentice tur & duplicetur, quæ ſic auctẽticata & publicata obſtabit in perpetuum etiam in alio iudicio ipſi reo, arg. C. de libera. cauſa, iubemus. 2. q. 1. multi, & in eo, quod leg. & no. de teſti. ſignificauit, & c. Albericus. Succurri tur tamen reo, ſi probabiliter deceptus falſum reſpon derit, ſatisfacto tamen aduerſario de ſuo intereſſe. ff. de interrog. ac. de ætate. §. ex cauſa. ſed & ſi poſſet pro bare contrarium in hoc caſu re integra per oſtenſionem ſententiæ, uel alio modo probato errore ſtabitur ueritati, C. de iuris & fa. ignorantia. l. error, ſecundum Innocen. quod ponit Hoſtien. & inquantum de appellante loquuntur, uidetur contra de app. Romana. §. ſi uerò, li. 6. ubi appellans habet probare ſe infra 10. dies appellaſſe, & ibi remittam ad ſpe. ſed procedãt
e hæc in illo, qui non poteſt id ſine culpa ſua [*Cum inſtantia*] ſi. ſupra de renunc. quidam, de elec. poſt petitam. [*ſi eſt ita*] & ſic apparet bene appellatum &c. hic ſup.
6 quod habetur, de iudi. exhibita. ¶ Prima † glo. obiicit, all. contra obiectionem, & remittit, & demum obiicit, & ſoluit. ¶ Vlti. glo. circa editionem diſtinguit inſtrumenta communia, & propria, & his an utatur nec ne; & cum utitur, eduntur ſine die, & conſule; fallit in
7 caſu. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, l 2.*] ponit caſum præalleg. §. penu. ¶ *In ulti. glo, ibi. l. 2.*] uide de iura. calum. c. 2. ſuper 1. glo.
8 ¶ *In* † *glo. 1. in fi.*] dic ſecundum Hoſtien. quòd iſta eccleſia erat iſtorum prioris, & conuentus, & percipiebant ibi omnia temporalia, exceptis minutis decimis, & quibuſdam aliis pro ſuſtentatione uicario reſeruatis. quid continetur nomine minutarum, erat queſtio inter illos, Prior autem & conuentus conueniebant
f uicarium, & reconueniebantur f ab illo; & ſecundum eum monaci produxerunt inſtrumentum continẽs, quid fuerit uicario aſsignatum; & quia eius copia uicario fuit denegata petenti, ideò appellauit. fatuè autem fecerant producendo illud; uel ideo quia partim
9 faciebat pro illis. ¶ *In glo. ulti. ibi, aduerſus*] hodie † uſurarii, cum de uſuris agitur, cogi poſſint edere libros rationum ſuarum, ut in concilio Vien. de uſuris, ex grandi. §. cæterum [*& ibi, Sine die*] quo ſcriptum eſt inſtrumentum. Dies enim edendus eſt, quo facienda eſt ſolũ, qui ſumma pars ſtipulationis eſt, ut in §. editiones, infra all. Phi. & ſi dies ſolutionis apparere non poteſt, niſi edatur dies inſtrumenti; & tunc edetur; ut ſi dicatur; quòd promiſit ſoluere hinc ad tot menſes; de hoc in ſpe. de inſtru. edi. §. uidendum, uer. ſed cum dies [*& ibi, §. editiones*] & ibi plenius de hoc, Hoſtien. remittit ad ſum. eo. ti. §. an inſtrumentum, & de hoc ſatis in præalleg. §. uidendum, per totum. §. [*& in fi.*] no. Accurſ. in proxi. §. hoc uerum, quando circa diem, uel conſulem falſitatem uult oſtendere: aliter non edetur ſecundum eum cum die, & conſule. unde dixit de hoc eum interrogari debere.

ANNOTATIONES.

a ¶ Perpetuus. Adde glo. in Cle. unica, in uerbo ſacerdotium, de off. uica. & eam facit fing. d. Cardi. hic.
b ¶ Officium. Pro intellectu huius l. uide Ioan. An. ſupra ut lite non conte. c. 1. §. quòd ſi ſuper, uerſi. nominare, & uide, infra in glo. prima, & ſuper illa Ioan. And.
c ¶ Feudum. Huic uidetur obſtare. c. cum apoſtolica, de his, quæ fiunt à præla. quòd loquitur de donatione, & ſecundum hoc. c. il lud habebit locum in pignore etiam.
d ¶ Ad l. Aquil. Hoc etiam no. Bar. in l. is, apud quem, C. de edend. & probat hoc tex. l. cum quidam, uerſi. quod ſi prædictum, & ibi per Bal. & Sali. C. de fide inſtru. & habent hæc locum, ubicunque quis tenetur inſtrumentum edere contra ſe: aliàs non.
e ¶ Culpa ſua. Et ibi uide Ioan. And. & Lapum, & Barto. in l. eas, C. de app. & uide, quia glo. iſta Inno. loquitur in negante ſe habere inſtrumentum. in contumacem autem in exhibendo nil dixit: ſed idem uidetur in illo, & uide Bar. in l. ſi prius, ff. de no. ope. nunc.
f ¶ Reconueniebatur. Ergo pro re ſua, uel pro portione ſibi aſſignata, iuxta. c. de monacis, de præben. & non pro iure prioriſ. & ſic potuit per ſe ſtare in iudicio. & iſti ſoluunt onera eccleſiæ. uide in c. de monacis, & per moder. iu Clemen. 1. de iure pa.

SVMMARIVM.

1 *Hoc capitulum in quibus caſibus intelligatur habere locum, & nume. 4.*
Imputatur ei, qui non uidit, quòd præuidere debuit, ibid. in fin.
2 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 3.*
Impeditus neceſſitate rerum ſubuenitur, negligentibus autem minime.
4 *Additio gloſſarum.*
Contrariorum productio, uel allegatio quando & quibus moueat, & nu. 5. & ſupra, nu. 1.
6 *Probationis ſi ſit æqualitas, utrum pro reo, an pro actore pronunciandum.*

CAPVT XIIII.

IMputari. Breue eſt. & ponit primo dictum: ſecundò, rationem dicti ibi, Cum in ipſius [*Scripturas*] glo. in l. ſcripturæ, C. eo. uidetur † hoc
1 intelligere de publicis, ut ſi altera publica, altera priuata, ſtetur dignori. Auditũ aliquos legum doctores ibi tenentes hoc locum habere, ſiue ſcriptura ſit publica, ſiue utraque priuata; ſiue altera publica, altera
a priuata. æquales enim ſunt quo ad hoc, quando ab ea dem parte producuntur, licet differant a quò ad aduerſium conuincendum. & quod dicit glo. illa, locum habeat, quando producuntur à diuerſis. C. qui po. in pi. ha. l. ſcripturas [*In iudicio*] in productis ergo extra iudicium non habet locum [*Derogantes*] quia nec per diuiſionem, nec per interpretationẽ ſaluari poteſt prædicta contrarietas. aliter fieret interpretatio, ſicut in teſtibus dicitur, ſupra de teſtibus, cum tu, & no. eo. ti. in noſtra [*poteſtate*] imputatur ergo illi, qui non uidit, quod prænidere debuit, & de hoc de ſeruis non ordi.
2 c. 1. ¶ Secunda † glo. primò declarat, de qua contrarie
b tate b loquatur textus. ſecundò quærit, & ſoluit. ¶ *In*
3 † *glo. 2. ibi, optimam*] uide de proba. 3. ſuper 1. glo. [*& ibi, non enim*] ſequitur, negligentibus, ſed neceſsitate rerum impeditis ſubuenitur [*& ibi, Veluti*] iterum petenti edi tionem non fiet, niſi ex cauſa. unde illi, qui per negli
4 gentiam perdidit, non fiet. ¶ *In* † *glo. 1. in fi.*] & ibi, ſequẽs glo. ¶ *In glo. 2. ibi, de non petendo*] hic non eſt contrarietas talis, per quam fidei alterius inſtrumenti derogatur. ſunt enim hæc compatibilia: ſed contrarietas hoc caſu reſpicit intentionem agentis. quidam exemplificãt in eo, qui producit duo inſtrumenta: unum, quòd eſt proprietarius: aliud, quòd eſt uſufructuarius eiuſdem rei. ſed hoc non placet Innoc. quia poſsibile eſt eum prius fuiſſe proprietarium, uel è conuerſo, niſi dicas, quòd eadem eſſet data utriuſque. tunc enim eſſet contraria ſecundum Hoſt. alle. de offi. dele. ca. 2. ſed ſi à diuerſis eſſet factum, licet ſimul & ſub eadem data, nulla ibi eſſet contrarietas. Alij ponunt exemplum, cum produco inſtrumentum continens, quòd pro eccleſia mea emi fundum Sempronianum à te tali die, loco, & teſtibus pro precio centum lib. Item produco aliud inſtrumentum, quomodo eadem die, & loco pro eodem precio, ſed coram alijs teſtibus. Iſta enim, licet non ſint contraria nec per ſe, nec per aliquod medium: quia utrunque eſſe potuit; tamen iſta ſunt ita diuerſa, quòd non eſt ueriſimile, rem ita proceſsiſſe; & ideò ſibi adinuicem fidem derogant: quia neſcitur, cui inſtrumento magis credatur. Idem exemplum ponunt legiſtæ de uxore. Pet. & Abb. ponunt per decret.

ſcret. uenient, de præſcrip. Vinc. dixit poni exemplum per l. ubi repugnantia. ff. de regu. iur. ſed Phi. dixit, ꝙ lex illa non congruit huic decre. quia ibi de repugnãtia iuris peruenit ex perplexitate uerborum. exemplũ in l. ſi Titius, ff. de cond. inſti. ubi teſtator dixit, ſi. A. erit hæres. B & ſit hæres. ſi. B. erit hæres. A. ſit hæres, inſtitutio inutilis. cum conditio exiſtere non poſsit. Itẽ, ut dicit ibi non ſunt duæ ſcripturæ contrariæ, ſed una tantum [*& ibi, Roma*] & utraque perſonaliter facta fuit, non altera per procuratores. nec ob. ff. de uerbo. obl. l.
5 fi. §. inter eos [*& ibi, Contraria allegat*] ſed cum liceat † cuique ſe defendere cõtrariis defenſionibus, quare non licet producere contraria inſtrumenta? dicit Hoſt. illud intelligendũ, quando producuntur ex parte actoris ad fundandam intentionem ſuam: contraria, quãdo ex parte rei ad probandam innocentiam ſuam. rei autem ſunt fauorabiliores. ff. de reg. iu. fauorabiliores nec illud etiam admittitur ſine proteſtatione. C. de ex cep. ſi quidem, ſecundum Goff. & Hoſti. Ego crederẽ
c facilius ſuſtineri reum allegantem contraria, c quàm probantem. unde puto etiam reo præiudicare, ſi ad exceptionem probandam inducit duo inſtrumenta contraria, quæ ſe nõ compatiantur [*& ibi, Quæ dignior*] de hoc in ſpe. de inſtru. edi §. poſtremo, aliàs inſtrumẽtum, uer. ſed pone, Produco [*& ibi, Optimam in fi.*] & ſi
6 eſſet † æqualitas, iudicabitur pro reo, ſupra de proba. ex literis, ſaluo quòd de cauſis fauorabilibus ibi dicitur. quidam dicunt, quòd in æquali fide talium ſcripturarum iudicatur contra illam, qui probare debebat, quaſi nil probauerit: quia cum tanta fides adhibeatur uni ſcripturæ, ſicut alteri, ergo nil eſt probatum. d propter quod dico diſtinguendas diuerſitates
d caſuum, ſecundum quas interdum ſemper pro reo; interdum contra eum, qui probare debuit, etiam ſi ſit reus, pronunciabitur [*& ibi, Dico, quòd non*] Idem no. ſupra, de teſti. præſentium, & c. ſe. 4. q. 3. §. item in criminali, in principio.

ANNOTATIONES.

a ¶ Differant. Vide per ſpe. in iſto ti. §. uidendum reſtat, circa princ.
b ¶ Contrarietate. De incertitudine uide per glo. in c. ſi quis iuſto, de elec. in 6. per Ioan. Andr. in ſpecu. de procu. §. ratione autem formæ, per Domi. in c. ſi duo, in princ. de procu. in 6.
c ¶ Contraria. Vide glo. & Ioan. And. in c. nullus pluribus, de reiu. li. 6. & Barto. in l. nemo prohiberur, ff. de excep. & ff. de proba. l. cum de indebito.
d ¶ Probatum. Ad materiam poteſt adduci, quod no. Ioan. And. infra, de iureiu. c. ſi. Bart. in l. admonendi, & Sali. in l. in bonæfidei, ff. & C. de iureiur.

SVMMARIVM.

1 *Debiti ſi cauſa exprimitur in inſtrumento, condemnatur debitor, niſi probet indebitum, & quid ſi non exprimitur.*
Confeſſus ſine cauſa ſe eſſe debitorem præſumitur efficaciter obligatus, ibid.
2 *Indebitum quis quomodo probet.*
Doli exceptio per biennalem præſcriptionem non numeratæ pecuniæ non tollitur, ibid. uer. & per hoc.
3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 4.*
Contra confeſſionem probatio fieri qualiter debeat.
Inter abſentes obligatio eſt inutilis, ibid.
5 *Additio gloſſarum.*
Indiſcrete promittens obligatur. ſed excipi poteſt, quando conuenitur uel cautioni contradici, ibid. nu. 5.
Leg. ſi cui, ff. de ſeruitu. intellectus, ibid. uer. ſed obijcit.
Recepiſſe ſi quis confitentur tantum à. B. uel dicatur. Recepit à B. tantum, an differat, ibid.
6 *Non numeratæ pecuniæ exceptio intra biennium non habet locum ſi renuncietur ei, & è contrario habet locum etiam ultra biennium in prælato, & quando, & in dote, & quibus caſibus.*

CAPVT XIIII.

SI cautio. Caſus. Si in † inſtrumento debiti exprimitur cauſa, condemnatur debitor, niſi probet indebitum: ſi non exprimitur, neceſſe eſt, vt creditor probet id debitum. ſecundum membrũ ibi, Sed ſi [*indeterminatè*] arguit per hoc Hoſti. quòd ſi quis confitetur ſe debere 10. Scio, & non dicit, ex qua cauſa, nec liquet de illa, non eſt cõdemnatio a facienda: qa
a ita fit probatio per inſtrumentum, ſicut per confeſsionem, ſupra de reſti. ſpo. cum ad ſedem. ſed põt reſponderi, ꝙ aliud in inſtrumento, quod facit tabellio, ſicut placet, ut patet, infra de conuer. coniu. dudum: aliud in confitentẽ, qui põt dicere, ꝙ ſine cã hoc promiſit, & legẽ apertius potuit exprimere. ff. de pactis, uetteribus; ff. de uerbo. obli. quicquid aſtringendæ. imputet ergo ſibi, ſi hoc non facit, ar. ſupra, c. proxi. in fi. quia, ex quo confitetur ſe debere, præſumitur efficaciter & ex iuſta cauſa obligatus, & uerba cum effectu ſumemus, de cleri. nõ reſi. relatũ b; & hoc teneas ſm eum, b
qui ẽt remittit ad ſum. de confeſ. §. fi. [*Probabilis*] ut qa
2 † confeſſus es te debere 10. Ioanni pro domo uendita nunc probas, ꝙ habes domũ illam, quia permutaſti, & tradidiſti aliam rem pro illa. C. de rerum permu. ex placito, & l. cum precibus: uel probas cum alibi fuiſſe tempore cautionis emiſſæ, ſupra de teſti. ex tenore. §. uerum. uel probas, ꝙ cauſa fuit fraudulenter adiecta, cum nulla uera & iuſta cauſa ſubeſſet, uel quia errando ſubiecti cauſam ſm Inno. & per hoc ar. Ho. ad ea, quæ notauit, infra de ſolutio. c. fi. ꝙ licet poſt biennium non poſsit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ,
c poſsit tamen de tali dolo, uel fraude excipi c & probabitur per confeſsionem creditoris. & hoc planum: uel ſaltem propoſita exceptione doli cum aliquibus probabilibus coniecturis onus probationis transferetur
3 in illum ſecundum eum. ¶ Quarta † glo. ſ. exemplificat, quærit, & ſoluit, arguit, & remittit: iterum quærit, & ſoluit. ¶ Penul. glo. no. confeſsioni ſtari, & po-
4 nit tres caſus exceptos. ¶ *In* † *glo. 1. in fi.*] & plus ibi dicitur, quòd probatio contra cõfeſsionem, de qua finis loquitur, fieri debet euidentiſsimis probationibus in ſcriptis habitis. ¶ *In gl. 4. ibi, Item uerborum*] ſequitur obligatio inter abſentes concepta inutilis eſt. ¶ *In glo. pe. ibi auctẽ. ibi poſita*] uide in ſuppletionibus [*& ibi, Siue à me*]
5 uide de iureiur. cum contingat, in gl. 2. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, §. ult.*] quod tamen hic dicitur indeterminate, ibi dicit indiſcretè. & ſi quæratur, an indiſcretè promittens obligetur, Reſpondet Goffr. quòd ſic: ſed excipiet, ſi conueniatur, uel cautioni contradicet, quòd ſi deter-
d minatè factum fuiſſet expreſſa cauſa d locus eſt ſecundæ parti huius capituli. Sed obiicit Goff. nonne indiſcretè loquitur cautio, cum ſeruitus eundi per fundũ conſtituitur, non aſsignato certo loco, per quem eatur. ff. de ſer. ſi cui, in princi. ff. de ſerui. ru. prædi. l. certo generi. §. ſi locus. reſpondet quod non: quia hoc ibi agebatur, quod per quemlibet fundi partem iri poſſet [*& in fi.*] quamuis confitetur ſe tantum recipiſſe. à B. uel ſe tantum debere. ſecus, ſi diceretur. A. tantum recepit à B. arg. C. de dot. cau. non nu. l. ulti. ſed dic, ibi non fuiſſe publicum inſtrumentum, Inno. & Hoſtiẽ. ponens dictum Inno. uidetur illud intelligere, quando cauetur in inſtrumento, quòd. A. recepit à B. 100. lib. mutuò in pecunia numerata. ¶ *In glo. puta, ibi, tenetur*] ſed qua actione? uide quod ſcripſi in Spec. de confeſ. §. ulti., ſuper uerſic. quæ autem actio [*& in fi.*] uide quod not. 1. q. 6. quoties. 1. in 4. glo. ¶ *In glo. pen. ibi, infra*
6 *biennium*] niſi † renunciauerit, & hoc inter laicos, & forte inter clericos proprio nomine contrahentes: ſecus, ubi prælatus nomine eccleſiæ, uel pro ipſius eccleſiæ negociis expediendis confitetur ſe mutuum recepiſſe

cepisse. hic enim biennium, & in perpetuum competet contra creditorem exceptio, nisi ipse probet in utilitatem ecclesiæ pecuniam uersam. 10. quæ. 3. hoc ius; quod dic, ut infra de solu. ca. fi. Hostien. [*& ibi, In dote*] quæ sit ratio horum duorum casuum, uide in specul. de confes. §. nunc uidendum, uersic. sed quæ est ratio. & omnino uide; quòd ibi dixi de feudis. §. 2. super q. 4. & quod hic sequitur, ibi habetur in uersi. præcedenti. & hoc sic intellige, si is, qui confitetur se dotem recepisse, quam non receperat, erat maior 25. & matrimonium solutum fuit, infra biēnium, datur exceptio soluto matri. infra annum. si durauit matrimonium per biennium, & postea fuit solutum citra decenniū, tam marito, quàm hæredi datur exceptio, infra tres menses tantum. si ultra decennium, omninò cessat exceptio. quòd si maritus minor erat, restituetur, & infra 29. annum habet exceptionem: & si interim moriatur, habet eam hæres vsque ad annum tantum; si tamen hæres maior sit: aliàs competit infra quinquennium. & secundum hoc intellige has. ll. ut colligitur ex. concord. de tempo. non sol. pe. super dote. §. generaliter, col. 7. secundum dominum meum, licet quidam aliter intelligant, Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶Condemnatio. Adde & uide Ioan. And. in specu. de confessis. §. nunc uidendum, per Roma. in l. generaliter, ff. de uerb. obli.

b ¶Relatum. Ista opi. potest esse uera in confessione facta in iudicio ut no. gl. in l. 1. ff. de inter. act. in princi. & fi. prima opi. est uera in confessione extra iudicium, & in personalibus obligationibus. in realibus autem adhuc procedit opin. secunda, & de hoc plenius per Cy. Barto. Bald. & Sali. in l. generaliter, C. de non nu. pe. & ibi quid de stip. sine causa, plenissimè per Sali. & Bart. in l. 2. §. circa ff. de do. excep. & per Io. And. in spe. de confes. §. nunc uidendum.

c ¶Excipi. Intelligitur de dolo speciali, qui in promissione interuenit, ut patet per exempla supra posita: non autem de excep. doli generali, quæ concurrit cum quacunque alia exceptione, de qua ff. de doli excep. l. 2. §. generaliter, quia ista limitatur secundum tempus exceptionis non numeratæ pecuniæ, de quo uide per do. & Sali. in l. si ex cautione, C. de non nu. pecu. & de ista confessione aduersarij post biennium factæ, de qua hic subijcit, uide in l. in contractibus, C. de non nu. pe. per glo. & doc. maximè Sali. & ibi per ipsum. Quid de confessione creditoris non facta modo, quando post biennium petit, sed de illa, quam ante fecit & extra iudicium, & uide in §. illo uidelicet quia, an post biennium creditor cogatur positioni debitoris, quòd non numerauit, respondere, per Bal. & Sali.

d ¶Expressa causa. Quando autem ualeat promissio sine causa, uide hic latè per do. Feli.

SVMMARIVM.

1 *Tabellionis mortui notas in publicam formam redigere potest auctoritate iudicis ordinarij notarius.*
Rogationes notarij ligari possunt, ibid.
2 *Tabellio quibus alijs nuncupetur nominibus, remiss.*
Tabelliones facere quis possit, ibi. & nu. 3. & 4. extra territorium ipsum constituentis an conficere possit instrumenta, nu. 5.
Tabellionatus officium contra ius est, & ratio, uersic. certum est. an id sit uerum, uide nu. 4.
Contra ius non licet ulli uenire nisi principi, ibid. & quæ sint contra ius, multa recitat, ibid. sed uide, contra nu. 4.
Dispensatio, & restitutio famæ, contra ius est.
Legitimare, arrogare, contra naturam hæc tria.
Miraculosa, & contra naturam quæ fiant à principe, ibid.
3 *Ordinarios iudices, & tutores dandi quis potestatem habeat.*
4 *Consuetudinis ius in constituendis tabellionibus, & iudices.*
Ad causa inducendam an sit opus consensu principis, ibidem. in princ. & in fin.
Vniuersitas ordinarium potest facere iudicem, ibid. uersic. & ex hoc potest.
6 *Protocollum notarij quibus alijs designetur nominibus, & eius etymon.*
7 *Protocollum, siue nota si nimis fuerint abbreuiata, an & quando & quæ & cuius auctoritate extendi, & suppleri possint.*
8 *In instrumento conficiendo an requiratur mandatum partium, & quæ alia, ut in formam publicam redigi possit in casu huius decretalis, & supra nu. 7. in fin.*
In persona prima, uel tertia an notarius loquatur, non refert, ibid. nu. 8. uer. non refert tamen.
10 *Additio glossarum.*

CAPVT XV.

1 VM, P.T. Auctoritate † ordinarij potest notarius tabellionis mortui notas in publicā formā redigere. & no. quod scribitur Ioanni tabellioni: fortè huic legatæ fuerunt rogationes; quod esse potest; ad hoc. ff. de edend. quædam. §. nihilominus interest. & tunc etiam necessaria est iudicis auctoritas de qua dicit textus; ad hoc. C. de eden. procu. ff. de admi.
2 tut. chirographis [*Tabellio*] de diuersis † horum nominibus dixi, supra de proba. quoniam, post princi. & quis posset tabelliones facere, no. hic per Innocen. & Hostien. super quo causa breuitatis sufficeret remittere ad specu. de instru. edi. §. restat. uer. sed quis potest facere tabelliones. tamen, nc in hac communi materia desint illorum uerba, scias secūdum Innocentium quosdam dixisse, quemlibet posse facere notarium, qui potest facere, uel dare iudicem ordinarium[1], siue sit imperator, siue rex, siue uniuersitas, collegium, uel consuetudo. quis autem iudicem facere potest, no. de offic. ordi. cum ab ecclesiarum, & in summa Azo, de iurisdi. om. iudi. & per Hostien. in sum. de officio ordi. §. quis possit constituere. Alij dicunt, quòd quis potest facere tutores, & qui sint hi no. C. qui dari tutores pos. in sum. hi possunt constituere notarios. sed Innocen. hic scripsit, quòd nullus potest tabelliones facere, nisi papa, uel imperator, & qui tabellionum usum adinuenerunt, & approbauerunt, præterquàm si cōsuetudo, uel speciale priuilegium Papæ, uel Imperatoris alicui hoc concedat, argu. C. de emanc. l. 1. & fin. & infra, de excess. prælato. accedentibus, ad fi. Certum est enim, quòd contra ius est officium tabellionatus, ex quo procedit, quòd sine aliquo adminiculo credatur scripturæ chartæ, siue pelli mortui animalis, ut patet in eo, quod no. supra eo. c. 2. sed contra ius nulli uenire licet auctoritate, siue potius temeritate propria, nisi principi, qui supra ius est. ff. de leg. quod princi. & in eo, quod legi. & no. infra de concess. præb. proposuit. sicut etiam dicitur in dispensatione, quæ fit cōtra ius, supra de tempo. ordi. dilectus, & in restitutione infamiæ. nec enim aliquem infamē potest restituere
a quis famæ suæ, nec male natos legitimare[a] nec arrogare, nisi princeps, & alij pauci, quibus specialiter est concessum. ff. de postu. l. 1. §. de qua. ff. de adop. l. 1. & 2. & patet in eo, quod legi. & no. infra, de re iudica. cum te. infra qui filij sint le. per uenerabilem. nec mirum, si alij hoc non concedatur nisi principi. sunt enim hæc quasi miraculosa & contra naturam, scilicet de homine infame bonæ famæ, & de illegitimo legitimum facere, & hominem sui iuris alij subijcere, & si. De his tabellionibus legitur, C. de tabul. per totum, lib. 11. & in auct. de tabellio. col. 3. & eo. titu. col. 6. nusquam tamen legitur, quòd alius, quàm princeps possit hoc officium dare. hoc tamen fatemur, quòd is, qui de cō sue. hoc habet, potest istud facere, ut no. supra ea. glo. uer. sed Innocen. & quòd si alicubi est talis consuetudo, seruanda est, arg. supra eo. cum dilectus. quamuis autem tales quibus hoc consuetudo concedit, possint dici notarij, quia in notas redigunt ea, quæ coram eis aguntur, uel etiam tabelliones, quia in tabulis scribunt;

bunt; non tamen habent ptātem & officium publicū quod tabel'ionibus à legibus & iure scripto datur, sed tantū illud & intantū habent, quod & in q̄tum cōsuetudo concedit. Nullus igit alius ecclesiæ, uel imperio subditus potest tabelliones facere, nisi Papa, uel imperator, uel statuere, uel etiam pacto nudo se ligare, ꝙ credatur instrumentis per manus alicuius priua
b tæ personæ confectis[b]: quia non licet alicui inferiori à principe contra leges publicas, uel ius naturale ali-
3 quid statuere, ut dictū est. sic ēt dicimus † in iudicibus ordinarijs ac tutoribus, ꝙ nullus nisi princeps, uel ius scriptum, uel consuetudo potest dare potestatē dandi tutores, uel ordinariè iudicandi, nec constituere, ꝙ libera persona per alium iudicetur, uel obligetur. credit tamen Inno. quòd alii reges, qui habent supremū & merum imperium, hoc idem possint statuere, & ta belliones facere; quod dic, ut no. infra qui fi. sint le. p
4 uenerabilem. §. 1. uer. fin.[c] nec † mireris, ꝙ consuetu-
c do[d] pōt induci, ut inferior a principe possit notarios[e]
d facere, licet ipse inferior hoc non posset statuere, uel
e potestatē suā alij dare. Ratio diuersitatis hæc est: quia in consuetudine ad hoc ꝙ ualeat, oportet, ꝙ interueniat consensus principis tacitus, uel expressus. Hoc autem certū est, ꝙ quodcunque princeps approbat, suū facit. C. de uete. iu. enu. l. 1. §. omnibus auctoritatibus, ante finem, uersicu. omnia enim meritò nostra facimus, &c. In constitutione autem secus secundum Innoc. cuius est mens quasi totius huius glo. Melior autem ratio reddi potest secundum Hostien. hic, scilicet quia in consuetudine concurrit consensus plurium, scilicet uniuersitatis, & populi, qui & possunt ordinariam iurisdictionem dare; ut supra notatum est, quod maius est; multo igitur fortius potest & hanc potestatē concedere, quod minus est, argu. in eo, quod legitur & notatur, infra de deci. ex parte 3. statutum autē inferioris à principe, cum solus sit ipse inferior; tan-
f tam uirtutem habere f non potest. & ex hoc potest sumi efficax argu. ꝙ sicut uniuersitas potest facere ordinarium iudicem, sic & is, qui & uniuersitatem regit, de ipsius consensu potest facere tabellionem; quod omninò credo uerum esse, Hostien. nec obstat, quod dictum est, supra ꝙ nulli inferiori à principe licet dispensare, uel contra ius scriptum uenire: quia hoc nō est uerum, ut expressè probatur in eo, quod legitur & notatur, supra de iud. at si clerici, §. de adulteriis, supra de tempo. ordi. dilectus, & supra de officio archipresby. ca. fina. sed nec est contra ius tabellionem facere. imò est secūdum prædicta iura, quæ & uolunt quòd instrumento suo credatur, & quæ non sunt à priuatis imò à principibus promulgata. unde, ex quo sunt cō stituti legitimè, instrumentis eorundem credendum est de iure communi pro eo, quod iuratus est, infra de præscrip. ad audientiam. §. fina. uersicu. nec creden
g tes[g] & ipso deficiente creditur etiam scripturæ duarum personarum non iuratarum, supra de probatio. quoniam contra falsam. aliud est ergo tabellionem constituere, & minor principe potest facere. aliud generale promulgare, quod inferiori principe nō licet, Dic ergo de hac materia, ut plenè no. in sum. eodem titulo. §. quibus instrumentis, uersicu. dicitur autem publicum instrumentum, & sequen. & infra ne cleri. uel mona. sicut re. sed nec uerum est, quòd in consuetudine de necessitate consensus principis requiratur, ut patet institu. de iure naturali. §. ex non scripto, & in eo, quod no. in summa de consue. §. qualiter probari
5 deber[h]. An † autem tabellio constitutus ab inferiore
h extra territorium illius possit instrumenta conficere, uide in specu. §. quem, alleg. in princip. glo. uersic. qui de his [*Non perfecerit*] uel quia remanserunt in nota, uel quia auctenticare cœperat, sed non subscripserat mo-
6 re debito secundum Hostien. [*Nota*] quæ † aliàs uocatur protocollum, in auct. de tabellionibus, col. 8. in rubro, & nigro: aliàs schedæ quasi in schedula scripta. C. eodem cōtractus. uulgariter uocatur abbreuiatura. & dicitur, protocollum, & interpretatur à proton, quod est primum, quasi prima pars instrumenti. C. de uete. iu. enu. l. 2. §. sed cum omnia, uersic. nomen que libris, prima colum & collum, quod est charta. inde deriuatur protocollum. ideſt prima pars chartæ. uel sic dicitur, quia collis pellium scribebantur hæ
7 notæ [*Redacta*] quid † iuris, si nimium fuerunt abbreuiata? uide in specu. de instrumen. edi. §. ostenso, uer-
i sicu. quid si abbreuiatura, & uersicu. sequen. [i] Hosti. hic dicit, quod eo casu si contractus celebratus est in
k scriptis, nullum est remedium. C. eodem, contractus[k] aliter consuetudo sua, & abbreuiaturæ præcedentes, & sequentes debent attendi. & si ex his potest intentio sua elici, fiet quod hic dicitur, argument. ff. de leg. 1. si seruus plurium, §. si numerus, ff. de func. instru. cum de lanionis. §. a sinam. ff. de pigno. actio. uel uniuersorum. potest hoc perpēdi ex comparatione aliorum instrumentorum, quæ perfecit inter easdem, uel alias personas super simili contractu, in auctenti. eodem titulo. §. sed & si, col. sexta. Cætera, quæ deficiunt, ex quo de his probabiliter apparet, auctoritate iudicis supplebuntur, argumen. ff. quod cum falso tu. l. secunda, in auct. en. ut fratrum filij. §. illud quoque, coliat. 9. ut tamen scias, quòd decisio cohærentium uix aut nunquam suppleri poterit, super quo remittit ad no. de libel. obla. ca. secundo. hoc intellige sine noua probatio. ut no. in uersicu. allega. in princip. huius gloss. [*Ad petitionem*] 6. numerauit, infra quorum hoc est primum [*Ad quos pertinet*] facit, supra de elec-
8 tio. cum inter. R. cum concor. quod hic † no. Vinc. an in conficiendo instrumento requiratur mandatū partium, uide in specu. de instru. edi. §. postquam, uersic. sed nunquid, & uer. se. & quod no. de notario, qui perdit officium, uide in §. restat, uersicu. quid si tabellio perdit [*auctoritate ordinis in.*] hoc est secundū, uel delegati à sede apostolica ad hoc specialiter, supra de testibus Albericus, uel ab ordinario administrationem habente secundum Hostien. qui remittit, infra capit. proximo. uide quod in specu. dixi in §. ostenso super uersicul. fiebat autem [*Poteris*] tu tabellio, cui scribit; & est tertium [*Fideliter*] hoc est 4. nihil ad substantiam pertinens addendo, uel subtrahendo, argument. 3. quæst. 9. pura, & cap. hortamur. non refert tamen, an loquatur in prima persona, an in tertia, infra de conuer. coniu. dudum [*In publicam formam*] hoc est quintum. & secundum Hostien. requiritur etiam 6. quòd uocentur hi, quos res tangit, & super uocatione fiat publicum instrumentum. remittit ad hoc, supra de testific. significauit, & capitu. Albericus, concordan. Egi. & Boati. & Guil. in insinuatione, in Specu. de instrumen. edit. §. ostenso, uersicu. qualiter. Subscribit
9 † autem sic tabellio secundum Hostien. Ego talis tabellio supradictum instrumentum de uerbo ad uerbum suscepi de nota talis tabellionis mortui, qui ipsam manu propria, quam bene noui, scripserat; & hoc de mandato talis iudicis, quo ad substantiam nullo detracto, addito, uel mutato, uel transportato, in publicam formam redegi, & meum signum apposui [*Perpetuam*] sicut & gesta publica. C. de re iu-
10 dica. gesta. ¶ *In † gloss. prima, ibi, colum.* 4.] de quo uideas in Speculator. de instrumento. editi. §. instrumentum, uersicu. item opponitur, quòd non est confectum, & ibi inuenies rationem, quam no. Accurs. in auct. præ. quare non committit, scilicet quia facere instrumenta non competit iure magistratus; sed adde, quod ibi dixi.

ANNO-

ANNOTATIONES.

a ¶Legitimare. Nisi quo ad minorem ordinem, & simplicia beneficia, in quibus episcopi dispensant, non legitimant, ut de fi. presby. c. 1. lib. 6.

b ¶Confectis. Ad materiam uide quod no. Bar. in l. fi. ff. iudi. sol. contra hoc facit, quod no. Ioan. And. infra cap. fi. in glo. mag. uersic. sed quid si tamen partes.

c Versicu. fi. Vide Barto. in l. 1. §. de qua. ff. de postu. & facit, quod ipse not. in l. hostes, ff. de capti. & postli. reuer. ubi quid de his, qui non recognoscunt superiorem.

d ¶Consuetudo. Et possunt conficere instrumenta inter subditos illius loci extra territorium, secundum Bal. in c. cum dilectus, supra eo. & in l. cunctos populos, C. de sum. tri. & fi. ca. Pe. de Anc. in repe. c. 1. de consti.

e ¶Notarios. Et tamen illa, quæ sunt soli principi reseruata, quale est istud, sunt per inferiorem impræscriptibilia. Vide Innocen. in c. bonæ, el 2. de postu. præla. quod ponit Ioan. Andr. ibi super tit. glo. in mag. addi. in fi. fallit hoc in his, qui non recognoscunt superiorem, & sunt in quasi possessione libertatis, uide Bar. in l. nó ambigitur, ff. de legi. & in l. denique, ff. de mino. & in l. hostes, ff. de capti.

f ¶Habere. Non ergo tantum potest pactum, quantum consuetudo: quia statutum habet aliquid de natura pacti, uide Bar. in l. omnes populi, in secundo membro, ff. de iustit. & iu. & glo. in regula, C. de decre. decu. & in l. 2. C. quæ sit longa consue.

g ¶Credentes. An autem instrumentis istorum creatorum ab inferioribus principe stetur extra iurisdictionem illos creantium, uide plenè Bar. Bal. & Sali. in l. 1. C. de summa trini. & uide l. si non speciali. C. de test. & in spe. ubi infra datur remissio.

h ¶Debet. Et uide Ioan. And. supra de consue. c. fina. ad finem, post glo. & Cy. & Bal. & Sali. in l. 2. C. quæ sit lon. consue.

i ¶Versi. se. Et ibi uide Ioan. And. & Bar. in l. Gallus. §. idem credendum, ff. de lib. & posth. & facit, quod ipse no. in l. si is, qui testamentum ff. de testa.

k Contractus. Vide ibi Bal. & Sali. qui dicantur contractus in scriptis fieri, & quomodo possint corrigi ipsorum errores.

SVMMARIVM

1 *Instrumentum exemplatum per tabellionem auctoritate ordinarij eandem uim habet cum originali. & de quo loquatur instrumento, nu. 2. in prin.*

2 *Testamenti qualiter facienda publicatio, uel apertio, & ubi & quando necessaria publicatio sit eius. nu. 3. & qualiter iterum, nume. 5.*

Publicationis effectus, ibid. uer. & ex quo semel, & nu. 4.

3 *Publicatio testium quoque fit, & quando.*

In publicatione qua sit maior adhibenda solemnitas, ibid.

Scriptura priuata quæ dicenda, ibid. uer. & sic dicendum.

Sigillum parificatur notario, ibid. uer. quid igitur, & nu. 4. uersic. nil tamen probat.

Leg. cum antiquitas. §. fina. C. de testam. aucten. in hoc non obseruato, & aucten. ut sponsa. larg. §. quia uerò, intellectus, ibid. uersi. & sic dicen.

5 *Absentibus non fit præiudicium per publicationem hanc, quin obijci possint, ut antea poterant.*

Contra instrumentum quoties obijcere quis possit, ibidem uersicu. Alioquin.

6 *Exemplatio propriè quæ, & publicatio quorum dicatur, & nu. 5. uer. nec obstat, & nu. 12. uide alia de exemplatione in fin.*

Donationes quæ ualeant absque insinuatione, ibid. circa fin. uersic. habeat etiam.

7 *Exemplare hic pro in publicam formam redigere.*

Exemplatio hæc à quibus petenda, & coram quo. ibid. & qua diligentia debeat uti iudex in ea, nu. 8. & 9. quæ notarius in subscriptione exemplationis testificari debeat, nu. 9.

Eam quæ impediant, eod. nu. 9.

A quo facienda, num. 10. quam fidem faciat, eo. nu. 10.

Debet esse totius tenoris instrumenti, ibid. nu. 10. in fi.

Eam iudex non debet denegare contra se, nu. 13.

Leg. repetita. C. de epis. & cleri. & leg. consulta. C. de testam. intellectus, ibi. uer. & sic pōt, & an sint correctæ per hanc decre. ibi.

Clericos quæ leges ciuiles astringant, ibid.

Ordinarij appellatione continetur & eius uicarius generalis, ibid. uer. no. per hoc V in.

11 *Epilogus, & additio glossarum. nu. 12.*

CAPVT XVI.

1 SI instrumenta. Casus. Instrumentum † exē
platum per tabellionem auctoritate ordi
narij eandem uim habet cum originali. se
summat, ponens petitionem, præsentationem, exa-
minationem, præceptum, & effectum [*Instrumenta*]
2 continentia † testam. contractus, sententias, uel quic-
quid aliud. circa testam. notat hic Innoc. & Hostien.
a quòd quando imminet ipsa publicatio [a], seruari de-
bent leges, & mores locorum, in quibus id fieri de-
bet. Et primò aditur iudex competens; & hic non est
necesse, quòd præsentes sint testes testamenti, qui ne-
cessarii sunt in publicatione, ut sequitur, & sedebit iu
dex pro tribunali, cum supplicatur pro publicatione.
C. quemadmodum testa. aperi. l. prima, & 2. secundò
iurabit hoc petens, quòd hæc non petit causa calum-
niæ, eod. titu. l. 3. tertiò uocabuntur, quos res tangit,
ut patet in eo, quod legi. & not. supra de testi. signifi-
cauit, & cap. Albericus. & adde, quod nota. infra ead.
glo. uersi. illud autem tenendum est, uocabuntur te-
stes in testamento inscripti. & si qui, uel etiam omnes
absentes sunt, & cōmodè uenire nō possunt, mittitur
ad eos testamentum, ut cognoscant, an testamento
interfuerunt. & si in hoc omnes consenserunt, publi-
cetur: & hæc omnia publicè expediri debet. proban-
tur hæc. C. quemadmodum testa. ape. l. prima. ff. quem
ad. test. aperi. l. prima. §. fi. & l. cum ab initio, cum tri-
bus legibus se. melius tamen est; quòd testes ad iudi-
cem ueniant, & in præsentia ipsius omnia fiāt, ad quæ
expedienda sufficit, quòd ueniat maior pars signato-
rum. C. quemad. testa. aperi. l. secunda. ff quemad. te-
sta. aperi. sed si maior pars. nec est de necessitate ta-
bellio requirendus. nam & prædictæ leges de tabel-
lionibus non faciunt mentionem, sed de honestis
personis tātum, in quarum præsentia debet fieri aperi
tio, & rursum obsignatio. C. quemad. testa. aperi. testa
menti, ad finem. Loquuntur etiam dictæ leges in te-
stamento; & si per tabellionem scriptum non sit, C.
de testa. cum antiquitas. §. fina. Quinimò & si non ap
pareat testamentum, quia non fuit exinde facta scri-
ptura, uel si facta fuit exusta est, uel subtracta; nihilo-
minus potest & debet fieri publicatio testamenti. ff.
quemad. testam. aperi. si in duobus §. fina. hæc autem
publicatio, quæ & in prædictis rubricis & legibus uo-
catur apertio testamenti secundum iura ciuilia, apud
b magistrum census fieri debet [b], & gratis, ubi hæredi-
tatis æstimatio centum aureorum precium non ex-
cedit, & ex quo semel facta est publicatio, perpetuò
ualet, & si materia, uel charta, in qua primum scriptū
fuerat, amittatur. Nec est apud iudices ecclesiasticos
facienda, quibus & obbrobrium est, si forensium di-
sceptationum uelint esse periti, ut omnia hæc pro-
c bantur. C. de test. [c] l. secunda, & l. consulta diualia, & de
episcopis & cleri. repetita, ueruntamen de moderna
& approbata consuetudine obtinuit in Francia, & in
Anglia, & in multis aliis regionibus, quòd apud epi-
scopos, & eorum officiales publicatio ista fiat: & fa-
cit pro hac consuetudine, quod legitur & notatur, in-
fra de test. tua nobis, & c. & si heredes, in glossa secun-
da, quæ & in locis illis, in quibus temporalem iurisdi-
ctionem obtinent, est potisimè approbanda. & ad-
de quod nota. infra eo. c. super, uersi. ordinario. Et ex
quo sic facta est publicatio, quantumcunque prima
scriptura exinde confecta perdita fuerit, perpetuam
fidem facit, ut dictum est, & probatur. C. de testamen.
3 publicati. Sic † & fit testium publicatio ad perpetuam
rei memoriam, ut quod prius erat in mente tantùm
hominū, in formam publicam redigatur. unde & in
talibus

talibus est maior solennitas adhibēda, quàm si instru-
mentum publicum deberet propter consumptionē,
vel aliquam iustā causam aliam publicari, quod nec
de necessitate aliter est publicandum, ut patet in eo,
quod legi. & nota. supra de testi. significauit, & ca. Al-
bericus. & sic dicendum est in testamento, quòd quā
do in priuata scriptura redactum est, necessaria est pu
blicatio; & sic loquitur. C. de testamen. cum antiqui-
tas. §. finali, & in auct. in hoc non obseruato, & in au-
cten ut spo. lar. §. quia uerò, col. nona. ibi enim loqui-
tur, quando testator non per tabellionem, sed per se-
ipsum, uel aliam manum priuatam nomen hæredis
scripsit. nec dicitur ibi, quòd habeat sigillum aucten-
ticum, ex quo sequitur talis scriptura non auctentica,
sed priuata, ut patet in eo, quod leg. & no. supra eo. ca-
pitulo secundo. quid igitur, si testamentum fuerit scri
ptum per manum publicam, uel sigillum auctenticū
habeat; nunquid tale instrumentum fidem faciet, &
si non fuerit taliter publicatum: quidam magnæ au-
toritatis uiri scripserunt, quòd non, ut nota. infra, ea.
glos. & uersiculo, & specialiter. & se. secundum quos
speciale est in testamentis, ut in eis hæc solennitas ob-
seruetur, ne quid falsitatis excogitetur, uel fiat. C. de
fideicommis. l. finali. aliis uerò, quos Innocen. sequi-
tur, uisum est, quòd talia instrumenta, cum, nisi. aliud
dicatur, per se plenam fidem faciant, non sunt de ne-
cessitate publicanda, sed priuata tantum, ut dictum
est. & quamuis in multis locis testamenta secundum
primam opinionem indifferenter publicentur; secun
da tamen opinio per modernos doctores commu-
d nius approbatur, & magis est secundum ius canonū [d]
approbanda, ut patet in eo, quod legitur & notatur,
4 de testament. cum esses, & capitu. relatum. Huius † pu-
blicationis effectus est, ut per testamenti, siue instru-
menti sic publicati ostensionem in possessionem hæ
reditatis per edictum, siue ex edicto diui Adri. fiat mis
sio. C. de edict. diui Adrian. tollen. leg. fina. quod dic se
cundum Hostien. ut plenè nota. infra de uerborum
significatio. dilect. §. finali. est & effectus, ut fidem per
petuam faciat. C. de testamen. l. secunda. Aliter au-
tem, licet numerus testium, & sigilla, & aliæ solenni-
tes prosint ad hoc, ut uoluntas ualeat testatoris, quæ
secundum leges, si unum ex his deficeret, non uale-
ret, C. de testamentis, si unus; nil tamen probat scri-
ptura, nisi confecta sit per manum publicam, uel si-
e gillo auctentico sigillata [e] Hæc enim & si non publi-
cetur, auctentica tamen & publica reputatur, & au-
ctenticationem suam retinet ex sigillo prælati, uel si-
gillo tabellionis, ut colligitur ex eo, quod legitur, &
notatur eod. titulo. capitulo primo & secundo. quod
ex eo apparet, quia etiam post mortem prælati, uel
f tabellionis plenariam fidem facit [f]. Illud autem † te-
5 nendum est, quòd partibus præsentibus, uel per con-
tumaciam absentibus debet publicatio fieri, ut no. su
pra ea. glossa, circa principium, & argumen. infra de
confirma. uti. uel inutili, cum dilecta, & de priuileg.
g ex parte [g] primo. alioquin non præiudicatur absenti-
bus: sed possum contra tale instrumentum obiicere
secundum formam traditam. C. eod. titu. l. finali. ubi
dicitur, quòd non sufficit instrumentum exhiberi in
iudicio semel, quin & semper is, qui ipsum exhibuit,
illud exhibere teneatur, quousque fuerit ei data fi-
des per iudicem approbatum. nec obstat, supra ut li-
te non contestata. quoniam, primo responso: quia
illud est speciale, & propriè loquendo non fit ibi pu-
blicatio, sed potius exemplatio, siue transcriptio. Su-
periora uero dicuntur publicari propriè, quia cum
prius non essent publicata, siue auctenticata, nunc
sunt in publicam formam redacta potest & illud dici
quòd & si aliqua instrumenta sint in casu perditionis
propter uetustatem, uel aliquam aliam consimilem
iustam causam, & adeo est periculum imminens,
quòd hi, quorum interest, & qui absentes sunt, com-
modè uocari & expectari nequeant; statim possunt
transcribi, & publicè exemplari secundum Innocen.
cuius est pars mentis huius gloss. saluo iure absen-
tium secundum Hostien. ut scilicet ita possint obij-
cere in hanc secundam scripturam, sicut & in pri-
mam poterant principalem, argument. in eo, quod
legitur & notatur, supra ut lite non contesta. quo-
niam, primo responso, & infra de confirmat. uti. cum
6 dilecta. §. nos igitur. & nota. quòd † propriè loquen-
do auctentica & publica exemplantur: priuata uerò
& non auctentica publicantur secundum Innocent.
sed quid si tam partes, quàm omnes, quorum inte-
rest, consentiunt, quòd tabellio aliquam priuatam
scripturam publicet, ita quòd tali scripturæ adhibea-
tur fides, ac si à principio per manum publicam fuis-
set confecta; nunquid talis scriptura perpetuam fi-
dem faciet, saltem inter illas personas, inter quas hoc
h conuenit? Respon. satis puto, quòd ex ui pacti [h] is, qui
consensit, per talem scripturam conuinci possit: si ta-
men pactum sic formatum fuerit, quòd ad hoc ex-
tendatur, argumen. ff. de pactis, iurisgen. §. ait prætor,
ff. de re iudica. si conuenit, C. de tempo. appella. l. fina.
in fine, & in eo, quod leg. & nota. supra de pactis. cap.
i primo [i], & secundo. Hoc tamen non possunt partes
facere, quòd talis scriptura censeatur publica, nisi au-
ctoritas iudicis interueniat, ut patet, infra eod. §. co-
k ram, & §. eandem [k]. Nempe priuatorum consensus
priuatam scripturam non potest facere publicam; si-
cut nec priuatam personam publicam facere, siue iu-
dicem ordinarium dare potest, ut patet in eo, quod le
gitur, & notatur, de foro compe. significasti. §. primo
habet autem igitur locum publicatio in instrumen-
tis, ut hic, & in abbreuiaturis, supra cap. proxi. & in pri
l uile. infra de confirmatione utili, cum dilecta [l], & in
dictis testium, supra ut lite non contestata. quoniam,
primo respon. & §. in alijs. & in sententijs, & in omni-
bus alijs generaliter, de quibus non habetur sufficiēs
documentum, & timetur, ne probandi facultas in
posterum ualeat deperire, ut ibi, & supra de testibus,
significauit, & c. Albericus, & specialiter in testamen-
tis. nam testamentum secundum quosdam, quantun-
cunque per manum tabellionis fuerit scriptum; non
tamen sufficienter probatur per instrumentum inde
confectum, quousque fuerit publicatum. C. de testa-
mentis, publicati, & l. testamenta. unde ad hoc, ut
scriptura inde confecta fidem faciat, requiritur, quòd
in formam publicam auctoritate iudicis redigatur, &
testes inscripti iurent, quòd ita fuit, sicut scriptura ex-
inde confecta, quæ eis legi debet, continetur, ut C. de
testamentis, hac consultissima. §. finali, & l. fina. ad fi-
nem. aliàs irrita est uoluntas testatoris, ut in dicta l.
testamenta. Alij dicunt illud esse intelligendum, quā-
do non fuit scriptum per manum tabellionis, institu.
m de testa. §. finali [m]. porrò si tabellio scripsit, & 7. te-
stes signauerunt, & dixit testator, quod sine scriptis
nuncupatiuè testari uolebat, tale instrumentum om-
nimodam fidem facit, C. qui testamen. facere pos-
sunt, hac consultissima. nec est necessaria publica-
tio, licet utilis sit ad cautelam: quia & instrumentum
amitti posset, C. de testamentis. publicati; & hoc se-
cundum ius canonicum uidetur uerius, argument.
in eo, quod legitur & notatur, infra de testamentis,
relatum, & cap. cum esses, & C. eodem titulo, in exer-
cendis, & patet in eo, quod no. supra eadem glo. uer-
siculo, quid igitur si testamentum, & sequen. habet ēt
locum in donationibus, quæ excedunt summā quin-
gentorum solidorum aliter in hoc, quòd quingentos
excedit,

excedit, reprobatur donatio exceptis donationibus, imperialibus, & quæ fiunt ecclesiis, & aliis piis locis, quæ ualent, & si non fuerint actis insinuatæ, ut legitur & notatur. C. de donatio. sancimus, & l. si quis argentum [n], secundum Host. [*Exemplari*] ideſt † in publicam forma redigi. simplici enim transcripto quilibet posset illa exemplare [*Petantur*] ab his, quorum interest, supra capitulo proximo [*Ordinario*] ecclesiastico in ecclesiasticis; ciuili in ciuilibus. Et sic potest intelligi, C. de episcopis & clericis, repetita. C. de testamentis consulta. uel dic, ut dixi in glossa magna, uersicu. hæc autē publicatio, & se. posset etiam dici, leges illas loqui de religiosis simplicibus, argumen. de syndic. capitulo uno, de postula. capitulo. secundo. aliter corrigun tur leges per id, quod hic dicitur, argumun. de testamentis; cum esses, secundum Hostien. [o] secundum quem nec illæ leges, nec aliæ astringunt clericos, nisi inducantur in adiutorium 10. distinctio. capitulo primo, & capitulo si in adiutorium, uel sint per Papam confirmatæ, de constitut. ecclesia *Ab eo*] qui administrationem habet, secundum Hostien. supra de restitutio. in integr. capitulo penultimo [*Specialiter*] not. per hoc Vincenc. Goffred. & Hostien. quòd per generalem uicarium episcopi hoc expediri non posset: imò requiritur speciale mandatum. hoc non credo. sed non miror de Goffred. qui tenuit, quòd officialis habet delegatam, sed miror de Hostien. qui tenuit contrarium, scilicet quòd habet ordinariam, & not. de hoc de officio uicarij, licet, libro sexto, in glossa secunda. Includitur ergo generalis officialis sub eo. quod dixit, Ordinario. & hæc litera sic intelligitur; [p] Delegatus deputatus ad causam non præstabit auctoritatem insinuationi instrumenti, etiam faciendi [q] ad illam causam; sed si specialiter ad hoc detur, tunc [q] hoc poterit [*Diligenter*] in † charta, scriptura, filo, & sigillo, si pendeat, supra eodem inter; de crimine falsi, licet. si. de probatio. capitulo penultimo, Hostien. [*Inspecta*] in præsentia partium, & illorum, quorum interest [r] supra de testibus, significauit, secundum Innocen. qui tamen dicit quosdam dicere fortè non male, quòd si de uerbo ad uerbum exemplentur, & iudex diligenter inspiciat sigilla, & omnia alia, quæ necesse est inspici, quòd ualebunt talia exemplaria [*In † nulla sui parte*] hoc testificatur tabellio, quòd instrumentum non uitiatum, nec cancellatum, nec aliqua sui parte abolitum auctoritate iudicis exemplauit, argumen. hic, & C. de edi. diui Adri. l. fina. & per l. illam, & per hanc decreta. probatur, quòd uitia uisibilia, ut liturꝛæ, cancellaturæ, & rasuræ impedient hanc insinuationem. inuisibilia uerò, ut quòd instrumentum sit confectum ab excommunicato, uel seruo, uel his similia non impedient: audiretur tamen contradicens, & scriberetur contradictio, & reseruaretur ad aliud tempus; ad hoc in auctē. de testibus. §. si uerò aliàs, de testib. significauit, de priuileg. ex parte. Istud autem auctenticum, quod insinuatur, semper iudex debet diligenter inspicere, ut hic. & cautū esset, quòd inspiceret etiam insinuatum conferendo illud cum originali. hæc tamen ultima inspectio non est necessaria, secundum Hostien. quia præsumitur pro tabellione. infra titulo primo, illud [*Per † publicam personam*] non singularem; & uide quod dixi in specu. de instrumento. editi. §. ostensio, super uersiculo, sed nunquid [*Eandem*] non maiorem: quia de nouo ei ius non datur: sed si quod erat, conseruatur, infra de confirmat. uti. uel inuti. cum dilecta, infra de priuilegiis, ex parte abbatissæ. per hoc scilicet, quòd prædicta solennitate seruata iudex interposuit auctoritatem: aliter non faceret fidem exemplum etiam triplici manu tabellionum exemplatum, de hoc dixi, supra capitulo primo [*Originalibus*] lex uidetur dicere, quòd sola originalia sunt insinuanda, C. de diuersis rescriptis, sancimus, canonizata, uigesima quinta quæstio. secunda [*Habitura*] in perpetuum. supra capitulo proximo, in fine. & hoc intelligit Innocen. toto tenore transcripto: aliter assertio notarij dicentis se uidisse instrumentum, esset potius testimonium reddere, quàm uetusta exemplare; de quo remittit. de uerborum significatione, Abbate, & ibi uide in glo. ex hoc, & super ea, & quod dixi, de probatio. quoniam, in glo. in præsentia. ¶ Vltima † glo. quærit, & soluit. ¶ *In glossa secunda, ibi, in lege*] uide in præallega. capitu. significauit, in glossa secunda, & le. sequen. ibi uide super prima glossa. ¶ *In glossa † secunda, ibi, de facto*] Hostien. ponit exemplum, quando sunt transferenda ad locum remotum propter pericula uiarum, fiet insinuatio, uel sunt scripta in papyro, de confirma. utili, cum dilecta: uel sunt communia inter hæredes, uel socios, quorum quilibet eget uno, ff. familiæ erciscun. si quæ sunt. C. communia utriusque iudicij, de instrumentis. ff. de fid. instrumen. finali. nec debet † iudex denegare hoc, etiam si contra ipsum sit, in auctentico de defend. ciui. §. sed nec, collatione 3.

ANNOTATIONES.

a Publicatio. Vide in l. hac consultissima, C. qui testamen. facere poss. & in l. si unus, C. de testa. & in l. publicati, per Bal. & Paul. de Cast. C. de testa.

b ¶ Debet. Et necessaria erat olim omnino ista apertio: quia aliàs, nec poterat adiri hæreditas, licet hodie sic, ut C. de cadu. tol. l. 1. §. 1. & ut cognitis uerbis testamenti possit transigi. l. de his, ff. de transac. nisi quando coram principe fiebat testamentum, ut l. omnium, C. de testa.

c ¶ De testa. Illa non loquitur in apertione testamenti, de qua loquitur titu. ff. & C. quemad. testa. aperi. sed in publicatione, de qua in c. significauit, & c. Albericus, de testi. & uide ibi Bald. & Sali. & in l. consulta, infra alleg. uide per ipsos, an in publicatione testamenti, quæ coram seculari fieri debet, teneatur citatus clericus pro suo inter se comparere.

d ¶ Canonicum. Et illam tenet Barto. in l. tabularum, quemad. te aper. & uide latius per ipsum in l. hæredes palam, in princ. ff. de test. & per docto. & maximè Sali. in l. fi. C. de fideicom. & ibi glo. & per ipsum in l. 1. C. de testa.

e Auctentico sigillata. Vel nisi notarius rogatus à testatore attestetur ab illo semel dictum, illud testamentum sic in scriptis celebratum esse suum, ut no. glo. no. in l. tabularum, ff. quemadmo. testa. aperi. & ibi Bart. & ex his uides, quòd periculosum est in scriptis testari propter mortem signantium, uide ibi Bart.

f Fidem facit. Innititur ad hoc clare opi. quam proximè tenuit in uersi. aliis no. contra.

g ¶ Parte. Et an uenientes ab intestato sint citandi, & an proclama generale sufficiat, uide Sali. in præalle. l. publicati, & uide Ioan. And. in c. Albericus, præalle. in fine glo. ma.

h ¶ Ex ui pacti. Adde spe. in ri. de fide instru. in §. ostenso.

i ¶ Capitulo. 1. Imò uidetur sufficere tacitus partium consensus: quia ipsis præsentibus iudex publicauit, licet minus rite; uide Barto, Bal. & Salice. in auctē. si quis in aliquo, C. de edendo.

K ¶ Eandem. Vide Io. And. supra eo. cum. P. in gl. uer. nullus igitur.

l Cum dilecta. Et an tunc sint, quorum interest, citandi, uidetur Io. An. sentire quòd non: uide per ipsū in c. pe. de confir. uti. uel inut.

m ¶ Testa. §. fi. Et istam tenet Innocen. ut uidistis, supra in uersiculo, quid igitur testamentum.

n ¶ Argentum. Ibi uide Cy. Sali. & in spe. de instru. edi. tio. §. porrò, & ibi Ioan. And.

o ¶ Hosti. Vel illæ, ll. loquuntur in publicatione testamentorum, quorum etiam sunt fori secularis, infra qui fi. sint le. causam quæ.

p ¶ Delegatus. Dicit hic do. car. quòd istud non seruatur communiter, ut habetur in c. cum in iure, de offi. deleg.

q ¶ Detur tunc. Iudex ergo etiam in foro cano. non est iudex omnium, quæ incidunt, uel emergunt coram ipso, ad idem quod no. Io. And. de app. ex parte, lo. 2. in glo. sua fi. & uide de iudi. cap. fi. li. 6. in contrarium facit quod no. in c. 1. de dona. inter uirum & uxo. & l. fi. §. sed & si quis. C. de admi. turo. & quod ibi no. Cy. & Barto. de Sali.

r ¶ Quorum interest. Adde Bar. in auct. si quis in aliquo, in 3. col. C. de eden. & d. Anto. & Imo. in c. 3. in ultima char. supra, eo.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio. tituli.*
2 *Ad titulum hunc pertinentia ubi alibi tradantur.*
Pro religiosis præsumitur, quod iniustam litem non habeant, ibidem.

De præsumptionibus. Rub.

a ¶ Quia † præsumptiones interdū semiplenā probatio
a nem faciunt, quandoq; alias probationes adiuuant, quandoq; plenè probār, ut uiolentæ; ideò post tractatum de testibus, de fide instru. inscritur hæc Rubrica,
2 Gof. Ad † materiam facit 18. di. peruenit 44. di. multis. 2. q. 2. c. 1. congruit; de renun. super hoc, de rest. spo. itē cū quis, de testibus super eo 2. ad fi. & c. cōstitutis. i. de iureiur. c. ult. in fi. de presb. nō bap. ueniēs, in fi. de spō. is qui, & c. fi. de cri. fal. c. pe. de no. ope. nun. cum ex iniuncto, ubi præsumitur pro religiosis, q̄ iniustā litem non habeant, facit lib. 6. de filiis presby. c. 2. in fi. de restit. spo. c. 1. de test. c. ult. 2. respon. de præscrip. c. 2. de regula. non solum, de hæreti. in fidei, & c. seq.

ANNOTATIONES.

a ¶ Præsumptiones. De multis præsumptionibus ponit do. Cardi. in capitu. literas, infra eodem.

SVMMARIVM.

1 *Sicut, aduerbium notat hic similitudinem in genere, non in quantitate.*
Noxius pro nocenti, ibid.
Opem qui dicatur ferre, ibid. ad dictio. sagittas.
3 *Amicus non dicitur nisi fictus, qui nocet.*
Deprehensus quis dicatur.
3 *Additio glossarum.*
Ludi non appellantur, ex quibus crimina oriuntur ibid. non excusant à pœna, ibid.
Ludo si uideor, uel sacco sumpta recludo, ibid. in fin.
4 *Ludere qui præsumatur quid auferendo.*
Præsumptio mali tollitur ex circunstantijs, ibid.
Ex circunstantijs iudex arbitrari debet, quid sit præsumendū, ibid.
Malum, & damnum illarum semper animo malo præsumitur factū, nisi contrarium probetur, ibid. uer. quia, ut dicit.
Vitiosum quod est feciſſe, nihil interest, ibid. in fin.

CAPVT I.

1 Sicut noxius. Breue est, & quod dicitur præscriptio, in parab. di. 26. c. & † istud, Sicut, notat similitudinem in genere, non in quātitate p̄m Hosti. p̄m quem dic, Noxius, ideſt nocens [*Mittit*] manifestè, Inno. [*Et sagittas*] uel scalas dedit, uel ferramenta, inst. de obli. ex ma. §. interdū, Vin.
2 [*Ita uir*] sup. noxius est [*Amico*] fictione, non † rei ueritate: quia si amicus esset, non noceret [*Deprehensus*] de deprehensione, supra de iudicijs, cum non ab homine. & exponit Abbas, ideſt fecisse repertus. ¶ *In † glo. ult. ibi, nam ludus*] & 32. q. 4. recurrat. quis enim ludos appelet, ex quibus crimina oriuntur? ut in procemio digestorum. §. antepen. & sunt hæc p̄m Host. contra illos, qui faciunt rythmos famosos in ludis sancti Nicolai, uel similibus festis, q̄ propter ludum non excusentur à pœna. C. de famosis lib. l. una. 6. q. 1. ex merito, & tribus. c. sequen. [*& in fine*] unde ponebat uersum, Si uideor, ludo, uel sacco sumpta recludo. Dicebat Gof. &
4 Host. q̄ † hæc præsumptio quandoque, & in aliquibus ex uariis circunstantijs tollit, ut patet 22. q. 2. quod ait, & c. ne quis, de conse. dist. 4. solet. ff. de act. & obl. l. 3. §. uerborum. ff. de iniurijs. l. illud. §. pe. 10. q. 1. illud. infra de sent. exc. c. 1. ergo hoc arbitrabitur bonus iudex, ut præsumatur contra malefactorem, nisi inueniat circunstantiam euidenter excusabilem: quia, ut dicit Inno. malum & damnum illatum semper præsumit factum malo animo, nisi contrarium probetur, iuxta uulgare, Largas corrigias faciebat de corio alieno, Hos. [*Date illi*] ergo
2 † cedebat liti. Sed hoc non nocuit: quia faciebat hoc causa pietatis. sicut nec cum quis cōfitetur meru tormentorum, p̄m Vin. [*Diuidatur*] iuxta uulgare, Largas corrigias faciebat de corio alieno, Hos. [*Date huic*] no. per hoc Abb. hic, quod not. Inno. & Host. & infra eo.
3 quia, q̄ † quando diffinitiua fertur ex præsumptione uiolenta, temperat iudex sententiam, ut non facili cō
b demnet ad pœnam corporalem, uel mulctam [b], q̄ be ne colligitur hic, quia nō fuit ista mulier iudicata ad mortem, uel mulctam; quod factum fuisset, si fuisset uerè probatum, q̄ alterius filium surripuisset: sed solū cōdemnata fuit ad restitutionem filij; facit quod not. infra de purga. canon. inter, in ul. gl. [*Hæc est*] Hierony.
4 ad Ruffinum. i. B. Salomonem timuit † omnis Israel, q̄ s. eū manifesta nō fugerent, qui tam prudenter abscō
5 dita deprehendi isset. ¶ Vlt. † gl. quærit, & soluit. iterum
6 quærit, arguit pro, & contra, & soluit, Io. ¶ *In † glo. 1. ibi, iudicis*] puta suadentis pacisci, ut in l. statim allegat. ¶ *In glo. 2. ibi, in fundo*] uide de simo. nobis, super 3. gl. ¶ *In ulti. gl. ibi, duos*] si habēs duos impuberes, substituit Titiū illi, q̄ supremus moriē, & ambo simul in naue moriū tur, Titi⁹ utriusq; est hæres [*& ibi, sed nec impuberis*] uide de ord. cogni. c. fi. super gl. 1. [*& ibi, si fuerit*] si legatur Ioan. And. super 2. Decre.

CAPVT II.

1 Afferte. Casus. Ex uiolēta † præsumptio
a ne [a] fertur diffinitiua. Et pars prima ponit factum, ex quo: secunda diffiniuit ibi; Respōdit. & q̄ dicit subscriptio, idem scilicet Salomon, sed nō in eodem libro: sed tertio regum. 3. c. [*Super filio*] 2. q. 6. ad Rom. 2. & dixit Da uid plangens Ionathan. 2. regum. 1. c. in fi. Sicut mater unicum amat filiū, ita te diligebam. Gen. 44. commota sunt uiscera Ioseph super fratre suo [*Date illi*] ergo
2 † cedebat liti. Sed hoc non nocuit: quia faciebat hoc causa pietatis. sicut nec cum quis cōfitetur meru tormentorum, p̄m Vin. [*Diuidatur*] iuxta uulgare, Largas corrigias faciebat de corio alieno, Hos. [*Date huic*] no. per hoc Abb. hic, quod not. Inno. & Host. & infra eo.
3 quia, q̄ † quando diffinitiua fertur ex præsumptione uiolenta, temperat iudex sententiam, ut non facili cō
b demnet ad pœnam corporalem, uel mulctam [b], q̄ be ne colligitur hic, quia nō fuit ista mulier iudicata ad mortem, uel mulctam; quod factum fuisset, si fuisset uerè probatum, q̄ alterius filium surripuisset: sed solū cōdemnata fuit ad restitutionem filij; facit quod not. infra de purga. canon. inter, in ul. gl. [*Hæc est*] Hierony.
4 ad Ruffinum. i. B. Salomonem timuit † omnis Israel, q̄ s. eū manifesta nō fugerent, qui tam prudenter abscō
5 dita deprehendi isset. ¶ Vlt. † gl. quærit, & soluit. iterum
6 quærit, arguit pro, & contra, & soluit, Io. ¶ *In † glo. 1. ibi, iudicis*] puta suadentis pacisci, ut in l. statim allegat. ¶ *In glo. 2. ibi, in fundo*] uide de simo. nobis, super 3. gl. ¶ *In ulti. gl. ibi, duos*] si habēs duos impuberes, substituit Titiū illi, q̄ supremus moriē, & ambo simul in naue moriū tur, Titi⁹ utriusq; est hæres [*& ibi, sed nec impuberis*] uide de ord. cogni. c. fi. super gl. 1. [*& ibi, si fuerit*] si legatur Ioan. And. super 2. Decre.

illi ex cognatis, q primo aliquid fecerit, & duo simul faciunt, uel ei, qui est maior ætate, & duo sint pares ætate, uel Sempronio amico, & duo sint æque amici, uel ex pluribus seruis eiusdē nominis uni libertas relinquitur, neutri debetur [*& ibi, Confessionibus. §. 1.*] confessio, ut noceat, naturæ conuenire debet. unde non nocet confiteri illum filium, qui maioris ætatis est, q̄ ego [*& ibi. l. ultima*] quæ incipit, Paulus. uide de test. eo. cap. secundo, super glossa fina. [*& ibi, ei, qui dicit*] incū-
7 bit probatio, non ei qui negat. ¶ *In † glossa prima, ibi, diffiniendo*] quia talis res non recipiebat diuisionem. C. cōmunia utriusq; iudicij, possessionum, Vincen. [*& ibi, cuius filius esset*] & ex hoc iudices sumerēt exemplum, Innoc. [*& in fine*] ubi de hoc, & 22. q. 2. quæritur. ¶ *In glossa ultima, ea uindicta*] & C. de inof. testam. si mater. ff.
8 qd̄ metus causa, isti quidem. unde † & pietas paterna p filiis capit consilium. ff. de adul. nec in ea lege, ad finē: quia nec est affectus, qui uincat paternū. C. de cura. fu. l. ultima, post principium [*& in fine*] eadem ratione dixit Lau. cum solum hæreditatem habere illius, qui eum possidebat. Goffr. dicebat, q si puer utrāq; hæreditatem possidet, habet exceptionem contra petentem, quamuis proponatur contraria. ff. de exceptio. l. nemo. nisi probetur, q alterius filius fuerit. Si autem alius possidet utrāq;, si puer utranq; petat, repellit seipsum tanquam proponens contraria. In diuersis autem instantiis contra diuersos auditur, quamuis pro-
c ponat[c] contraria. C. de inofficioso testam. contra maiores. & possibile est eū uincere, quāuis iniustè agat, dū non est, qui contra id, quod intendit, aliquid proponere ualeat. C. de transactio. ubi pactū. Dixit Host. q magis placet opinio Lauren. cum prius animas, & demum linguas oporteat fieri eruditas, ut in proœ. ff. §. antepen. in fin. Bartho. Brixien. in quæstione, quæ incipit, cum duæ, dixit eum succedere ei, quæ in possessione filiationis erat: si neutra possidebat, & uult alteri succedere, oportet q filius probet se filium. si vis dilatare materiam, uide quæstionem Iaco. de Belui. quam posuit super l. 1. C. quorum bonorū, qua quærit de prole, de qua probabiliter dubitatur, an fuerit primi, uel secundi mariti. & ibi in fine inuenies, quid no. di. ff. de adi. legatis. l. 3. §. si duobus[d].

ANNOTATIONES.

a ¶ Præsumptione. Quando sit exemplis iudicandum, uide gl. in c. fi. 20. dist. & ibi per Do. & per Bald. in l. nemo. sup. de feu. per Pet. de Anch. in repe. c. 1. in 15. colum. de constitu.
b Mulctam. Contra hoc facit, quod no. gl. fi. in c. insinuatum, de simo. & in c. cum Pe. de pur. ca. per Ioan. And.
c Proponat. Hoc uerū in diuersis personis: in eisdem autem & inter eosdem secus, ut no. in l. 1. §. de fur. si autem inter diuersas personas, & in diuersa instantia, & obtinuit in prima, non admittitur in secunda allegans contraria, ut no. in præalle. l. 1. C. de fur. per Barto. Bal. et Saly. et uide Barto. in §. sed nec in publica, all. in glo. secus, si succubuit in prima, ut ibi no.
d Duobus. Ad materiam uide ibi no. per Bar. & in l. si seruus. §. si inter. ff. de leg. 2. & facit. c. duobus, de rescri. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Virtutes pro operibus uirtutum.*
Ex operum qualitate male, uel bene præsumitur, ibid. nu. 4.
Contrariorum est eadem disciplina.
2 *Discere quis debet ante, quàm docere.*
Studium, & officium adolescentis quod esse debeat, ibid.
Sapientiæ studium commendatur, ibid. & num. 3.
3 *Beatus quis dicatur.*
4 *Intima per exteriora cognoscuntur.*
Ex uitulo, qualis erit bos, annus qualis erit, ex uere cognoscitur, ibidem.
5 *Epilogus, & additio glossæ.*
6 *Sagittæ transitus ignoratur, & ratio.*
Adolescentes multi uoluptatibus dediti se ad bonam frugem receperunt, & graues, & illustres homines fuerunt, ibid.

CAPVT III.

EX studiis. Breue est. Et quod dicit subscriptio, super parabo. dic, uigesimo capitulo [*Quæcunque*] uerba Hieronym. exponentis uerbum
1 Salomonis, Petrus [*Virtutibus*] idest † operibus uirtutum. si ergo studeat uitiosis operibus, præsumitur cōtrarium: quia contrariorum eadem est disciplina, institutio. de his, qui sui uel alie. iuris sunt, primo respon. [*Studere*] uideris, quod est infra [*Auditioni*]
2 debet enim † quis prius discere, quàm docere. in auctentic. de sanctissi. episcopis. §. primo, & supra de electio. cum in magistrum, Vincen. [*Sapientum*] Tullius libro secundo de officiis, prima commendatio adolescentis proficiscitur à modestia cum pietate in suos parentes beneuolentia. deinde etiam in optimam partem peruenire cognoscitur, si ad sapientes & claros uiros & bene consulentes rei publicæ, se contulit, & cum eis assiduus sit. Hierony. super Isaia libro secundo. Græci poetæ laudabilis
3 illa sententia, primum † esse beatum, qui per se sapit. secundum, qui sapientem audit. illum autem, qui utroque caret, inutilem esse tam sibi, quàm omnibus [*Simplicitati*] uigesimatertia distinctio. qui episcopus, infra titulo proximo, ueritatis. uide quod dixi, de translatio. inter, ad finem [*& humilitati*]
4 100. distinctio. contra morem. [*Intellige.*] Intima † per mores cognosces exteriores. Rustice, qualis erit bos, ex uitulo modereris. Annus qualis erit, cogno-
5 sces tempore ueris, Vincen. & Abba. ¶ † Secunda
6 glossa ponit de quadruplici uia inuestigabili. ¶ † *In glossa secunda, ibi, asserit*] prouerbiorum trigesimo [*& ibi, Super aquas*] ipse Sapien. septimo addit de sagitta emissa in locum destinatum. diuisus enim aer continuò in se reclusus est, & ignoratur transitus illius [*& ibi, Non possit.*] Tullius de Catelina. Multos uidi & audiui, qui cum totam adolescentiam uoluptatibus dedissent, se ad bonam frugem recepisse, & graues & illustres homines fuisse. multa exrmpla ponit Valerius libro sexto cap. fina.

SVMMARIVM.

1 *Præsumitur contra illum, qui dilationibus subterfugit iudicium.*
Resolutio uerbi, ibid. ad dictio. dubitat.
2 *Innocens quæ dicere soleat.*
Actores expeditionem solent quærere, rei subterfugere. num. 3. ibidem.
Iuramentum malitiæ quando possit iudex exigere, ibidem in fine.
Subterfugiens dilationibus iudicium, uidetur de omnibus confiteri præsumptiuè, & quam condemnationem patiatur & pœnam.
4 *Epilogus, & additio glossarum.*

CAPVT IIII.

1 NVllus. Casus. Præsumitur † contra illum, qui dilationibus subterfugit iudicium; & Abbas dicit casum ponendum per decret. ueritatis, de dolo, & contumacia [*Dubitat*] idest dubitare de-
2 bet [*Innocens*] qui † dicere solet, Hodie constat, hodie agamus. hoc solent quærere actores: rei uerò solent

tent subterfugere. tamē, vt dicit Host. cum iudex debeat dilationum materiam amputare, C. de tempori. appella. l. secunda, in principio, quandocunq; sibi videtur, potest ab excipiente, & dilationem petente, vel aliud proponēte, quod habeat suspectum, exigere sa-
a cramentum[a], quòd hoc non proponat malitiosè; quod dic hodie, vt de iuramento calumniæ. c. secun-
3 do, in fine, lib. 6. [*Confitetur*] præsumptiuè: † tamen nō statim super principali cōdemnatur, sed punitur quādoq; propter contumaciam in expensis, & quandoque pœnam patitur grauiorem, C. de iudi. sancimus. 11. q. 3. rursus, & c. quicunq;, de iudiciis, c. 1. secūdum Innocen. sed Host. remittit, vt lite non contesta. tuæ,
4 de dolo & contu. ¶ Secunda † gl. ponit triplicem modum. ¶ *In glo. ulti. in fin.*] negatione alterius illatorum. infra. cap. proxi. Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶ Sacramentum. Adde, quòd imò iudex debet non admittere per theo. Inno. in c. post elect. de concess. præben. c. super eo, de app. & Bald. in l. non epistolis, in pe. col. C. de proba.

SVMMARIVM.

1 *Consentire præsumitur qui tacet, & nu. 2. & 6. & fortius agens eod. nu. 2. uide in suffra. nu. 4. in utranque partem argumenta.*
Samaritanus significat custodem, ibid.
Confiteri, seu concedere uidetur præsumptiuè non negata, si multa arguantur sed non semper.
Supplicandum ad contextum, ad dictio. concessit, ibid.
Probatio ex illatione non negatorum non semper uera, ibid.
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 4.*
5 *Additio glossarum.*
6 *Consentire an dicat uenditioni, uel obligationi rei meæ, si præsens tacui.*
Leg. si sine. C. ad uelleia. ibid. uer. nec obstat.
Velleiani auxilium dolus mulieris excludit, ibid.
Generales regulæ secundum diuersos casus, & diuersas materias remirandæ, ibid. in fin.

CAPVT V.

1 NOnne. Casus. Qui tacet, † consentire presumitur. [*Samaritanus*] idest de prouincia Samariæ. Pe. exponit: idest custos: quia sic interpretamur dictionem illam, Samaritanus. & hoc maxime dicunt, qui negāt Christum fuisse de Samaria [*Vnum*] scilicet se habere dæmonium. [*Alterum*] sc. s. Samaritanū. [*Tacendo.*] Hiero. contra Ioan. episcopū. C. qui arguit de pluribus, & in dilutione criminum aliqua pretermittit, quicquid tacuerit, confitetur [*Concessit*] præsumptiuè. non enim semper hæc est vera probatio, secundum Innocen. &
2 nota, q si tacens † consentire uidetur: fortius agens. & sic facit ad quæstionē episcopi, cuius constitutio prohibet alienationem fieri sine sua licentia: q an si fiat in eam videtur consensisse, & licētiam dedisse, quam videas sup regula, qui tacet, de re. iu. lib. 6. & quatuor alias quæstiones ad materiam uide super regu. is, qui
a tacet[a]. ¶ Vltima † glo. notat tacentem consentire: po
3 nit quosdam casus exceptos, signat contrarium: dat duas solutiones. secundò arguit; allegat 4. iura; ad ca-
4 sum conuersum allegat duo. ¶ *In † ult. glo. ibi, inuitum*] sequitur, in seruitute accipere debemus non solum eū, qui contradicit, sed eum, qui non consentit [*& ibi, Vetare*] vetat dominus rem suam contractari, etiam si ignorat. i. si non consentit [*& ibi, Non uidetur*] creditor sciens pignus distrahi, non videtur distractioni cōsensisse [*& ibi, Inuitus*] inuitus non datur procu. & dicitur inuitus non solum contradicens, sed etiam non consentiens [*& ibi, Qui tacet*] sequitur, vtiq; nō fatetur: sed verum est eum non negare [*& ibi, Vicinitas*] melius dixisset, proximitas. & ponit casum, cum vir rem cōmunem sibi, & fratribus, eis præsentibus donat uxori, uidelicet pro parte illorum, nō pro parte viri [*& ibi, Rem alienam*] sequitur, distrahere quem posse, nulla dubitatio est. nam emptio est, & vēditio: sed res emptori auferri potest; intellige per dominum vendicantem [*& ibi, Sæpe*] ponit casum decre. pe. inf. alleg. [*& ibi, Cum prætor*] vide de usu. quāto, super 1. gl. [*& ibi. §. secundo*] si cōuenerit, ne à muliere, ne ve à patre dos petatur, hæres non habet exceptionem [*& ibi, cum ita legatum*] quæ Titio nubere iubetur, alijs nubere prohibetur [*& ibi, Cū lex*] sequitur, in præteritum quod indulget, in futurū
5 uetat. ¶ *In † gl. prima, in fin.*] Ioan. 8. c. Host. ¶ *In gl. ultima, ibi, diaconus*] ubi de hoc, 2. q. 7. pleriq;, & ibi no. tres casus excepti, quos hic posuit Phi. [*& ibi. c. ultimo*] ubi de hoc [*& ibi, Qui tacet*] & infra de reg. iuris, qui tacet, ubi plenius de hoc [*& ibi, Vicinitas*] melius dixisset; proximitas, ut in usufru. [*& ibi, uendere*] sed non obligare. diuersitatis ratio ibi not. & C. ad Velle. si sine, scilicet q a
6 † in uenditione[b] non constituitur ius in re, sed obliga-
b tur vendens. In obligatione verò rei constituitur ius in re. & ex hoc sequitur, q cum primum actum facere possim te inuito, taciturnitas non habetur pro cōsensu: secus in secundo, q te inuito facere nō possem. Sed moderni doctores legum dicūt in præiudicium dominorum neutrum contractū fieri posse, & in preiudicium facientium utrūq; idest obligationem etiā rei alienæ fieri posse. ff. de pigno. act. tutor. §. contrariam. item nec secundum eos mihi præiudicat, si me præsente rem meā obligas, vt præ. l. sicut. §. non videtur. ff. qui. mo. pi. vel hypoth. sol. nec ob. præ. l. sine. C. ad Velle. loquitur enim inter cōiunctos, scilicet cum maritus patiente coniuge dat pignori rem ipsius, habetur pro consensu, vt in l. si seruus, quam allegat gl.
c secus inter extraneos, ut in præal. §. non uidetur[c], nisi tacendo fraudem adhiberent. C. si res ali. pi. da. fu. l. 2. & eo casu, quo propter fraudem obligatur tacito cōsensu, nō iuuatur per speciale auxiliū Velleiani, quod dolus excludit, vt in præall. l. sine [*& infi.*] 24. q. 2. sane, quod sup. Ala. dixit Gof. & Host. q hæc generalia secundum diuersos casus, & diuersas materias, & ipsarum considerationes habent terminari.

ANNOTATIONES.

a ¶ Is qui tacet. Vide Bald. in l. 2. §. uoluntate, ff. solu. ma. & tex. in l. filius. §. inuitis, ff. de procura. & hic plene per d. Feli.
b Venditione. Et an id, quòd dicitur, quòd aliena res potest vendi, habeat locum in mobili. & uide gl. in l. rem alienam, alle. in gl. & per Cyn. & moder. in l. propriæ, pro empto. & ibi per Bald.
c Non videtur. Ibi uide Bar. & plenius, in l. quæ dotis, ff. so. matri. & ibi de materia c. qui tacet, & in l. maritus, C. de procu. per Cy. Bald. & Saly. & uide Bald. C. de rei uen. l. mater.

SVMMARIVM.

1 *Ex præteritis præsumimus circa futura.*
2 *Cœlestia, qualiter hic capiantur.*
Sicilia est de patrimonio beati Petri, ibid.
3 *Personalis commissio est, non realis, cum scribitur expresso nomine personæ.*
4 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Officia generaliter partiūtur, licet sit quādoq; secus, & nu. 6. §. 1.
Priuilegium loco tributum trāsit ad successores, §. 1. & nu. 6. §. 2.
Possessionem rei, quam emerat à patre pupilli, tutor sibiipsi dat, & quando, in suffra.
Immunitates, quæ transeant ad successores, ibid.
6 *Additio glossarum.*
Finiri quæ dicitur eum persona, legatio, intelligitur eius, cui est commissa, non committentis, in fin.

CAPVT VI.

1 MAndata. Casus. Ex † præteritis præmimus circa futura. & præmittit exordium; subdit narrationem ibi, proinde, quam demũ determinat ibi. Quas nõ loco. subiũgit rationẽ ibi, Quia, & quod dicit subscrip. Maximo episcopo, Pe. exponit, idest archiepiscopo Rauennati. de quo habetur. 2. q. 5. q̃ de causa [*Cœlestia*] idest † cœlitus ab apostolico data, Hoist. [*Proinde*]
2 vt mãdata seruemus. [*Siciliæ*] q̃ est de primonio. xciiij.
3 di. c. 1. x. q. 3. relatũ, cũ si. facit. j. ti. 1. ueritas [*Quas† nõ loco.*] Idem, si hoc non addidisset, ex quo scribebat exp̃s
a so nomine p̃sonæ, a de hoc in spe. de instru. edi. §. nunc autẽ, ver. quid si Papa; & est Mercurialis super regula, priuilegium, de reg. iu. li. 6. [*Vita*] laudabili & approba
4 ta. ¶ Secunda † glo. arguit ad Brocar. alle. 5. iura, & vnũ
5 alleg. in contrarium, & soluit. ¶ *In† glo. 2. ibi, nemo hanc*] & omnes sequentes, excepto. §. fundum. vide de probatio. ex literis, super glossa. 2. [*& ibi. §. fundum*] dicit, q̃ tutor sibiipsi dat possessionem rei, quam emerat à patre pupilli, scilicet cum pupillo, & eius familia exeunte, ipse ingredi ć. ¶ *In glo. ultima ibi. l. prima, in fine*] vide de priuile. sane, super prima glo. [*& ibi. l. 4.*] immunitates generaliter tributæ, vt ad posteros trãseant, perpetuò
6 successoribus competũt. ¶ *In† glo. 1. ibi, portare*] ad Galla. 6. in principio. ¶ *In glo. 2. ibi, diaconi*] ulti. [*& ibi, Singula*] ubi de hoc [*& in fine.*] Idem not. de proba. ex literis,
b in glo. b 2. ¶ *In glo. ultima, ibi, persona*] cui commissa est legatio, non committentis; quod dic, vt sup. de offi. leg. c. 2. lib. 6. [*& ibi in l. prima, in fine*] & infra de re. iu. priuilegium personale, lib. 6. [*Et in fine*] ubi de hoc.

ANNOTATIONES.

a ¶Personæ. Adde ea, quæ habentur in c. quoniam abbas, de offi. delegato. & quando priuilegium transit ad successorem, vide per Io. An. & Per. de Anch. in regula, priuilegium, & Pau. de Leaza. in disputatione, Papa scribit ep iscopis.
b ¶In gl. Et vide gl. & Bar. in l. si consul. ff. de adop. & in l. si plures, all. in gl. facit. c. à colla. de ap. lib. 6. & cle. si vna, de re. ec. nõ alie.

SVMMARIVM.

1 *Vicini melius scire creduntur.*
2 *Epilogus, & Addi tio glossarum. num. 3.*

CAPVT VII.

1 VOsdam. Breue. [*Africa*] forte petebant ibi præbendas, & † erant ibi uicini, quos Papa noluit exaudire, cum terra ipsa Vngarię satis oppressa &
2 grauata esset à Tartaris, q̃ † ipsi vicini a meli b scire de-
a bebant, secũdum Abbatem. ¶ † Duæ sunt glo. & duo
3 colligũt argum. ¶ ¶ *In† glo. 1. in fine*] sup. de postu. c. 1. de elec. postquàm, & c. scriptum. ¶ *In glo. 2. in fin.*] de hoc, sup. de iura. calumniæ, cum causam, in prima glo.

ANNOTATIONES.

a ¶Vicini. Adde Bar. in l. 1. ff. si cer. pe. & plenius in c. literis. inf. eo.

SVMMARIVM.

1 *Vicinus ab ignorantia non excusatur.*
2 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 3.*
Contra præsumptionem iuris an admittatur in contrarium probatio, & nume. 4. & 5.
3 *Additio glossarum.*
4 *Præsumptio triplex, & quando, & quousque stetur suiq; earum.*

CAPVT VIII.

1 VAnto. Breue. [*In† uicino*] forte reprẽdit episcopum, qui negligẽs fuerat in correctione delicti, cui b clamor ad ipsum ascenderat; & cum episcopus di-
2 ceret se ignorasse, rescribit, ut hic patet. ¶ † Prima gl. ponit dictum, cui all. contrarium; soluit distinguen-
3 do. ¶ *In† gl. 1. ibi, nõ est uerisimile*] licet non sit uerisimile aliquem, saltem claram dignitatem habentem, compulsum in urbe; tamẽ apertissimis probationibus poterit id ostendi [*& ibi, Qui testamentum*] uide de clerico
4 excommuni. si celebrat. super gl. hic est. ¶ *In† gl. 1. ibi, si quibus clericorum*] ibi soluitur [*& ibi, dicendum*] p̃m Ro. [*& ibi, Ques*] ibidem no. & ad idem de senten. ex. inquisitio. [*Et in fi.*] idem no. 2. q. 1. primo semper, & plenius
a in spe. eo. titu. §. 2. sed Inno. & Host. infra a eo. quia uerisimile, no. ultra id, quod hic dicitur, quòd est † præsumptio iuris & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium, & iuris b tantum, cui statur, donec contrarium sit probatum, de quo uide nota. de spon. is qui. probabilis uerò quandoq; inducit semiplenam probationem, de sent. ex. inquisitioni, de restit. spo. solicitè; quandoque sufficit ad purgationem indicendam. 2. q. 5. presbyter. inf. de pur. ca. si quis de gradu: quandoque requirit probationem contra se.
ff. qđ metus causa, nõ est uerisimile, quãdoq; nullam probationem contra se admittit, nisi fama, uel alia circunstantia sit contra ipsam, ut præal. c. quia: quãdoq; refundit probationẽ in reum. C. de proba. siue, & de hoc. inf. ut ec. bene. c. uno: quandoq; secũ adducit sen
c tentiã. inf. eo. illud, & c. sequẽti. ff. de stip. ser. q̃ seruus c.

ANNOTATIONES.

a ¶Host. inf. Vide gl. in l. nõ est uerisimile, & ibi Bar. ff. quod me. cã, & gl. in l. siue possideris, C. de proba. & ibi Cy. Bal. & Sali. plenissime. & per ipsos ibi uide differentiam inter fictionem, & præsumptio. iuris & de iure. & contra p̃sumptio. iuris & de iure probatur p̃ cõfessionẽ, vt ẽ gl. no. in auc. de æqua. do. §. aliud, q̃ inc. & dixit.
b ¶ Et iuri. Adde Domi. in c. ferrum, ubi bona gl. l. dist. & per Bal. in l. siue possideris, C. de proba.
c ¶ Seruus. Et in his præsumptionibus non possunt dari certæ regulæ, sed in illis determinari debet secundùm diuersitatem facti, & rerum; ita dixit Bart. in prædicta. l. non est verisimile.

SVMMARIVM.

1 *Ex præteritis circa futura præsumitur.*
Negligentia in uno studio, præsumitur in alio futura, ibid.
2 *Epilogus, & suffragium glossarum. nume. 3.*
Ad malitiam conuincendam sunt inducię concedendæ malitiosè petenti, & num. 4. in prin.
4 *Additio glossarum.*

CAPVT IX.

1 SRibam. Breue innuens † ex præteritis præsumi circa futura: & quod dicitur superscri. super Oseę, dic. 8. c. [*Ex prius.*] uerba Hieronymi. [*Negligẽt*] no. per hoc Gof. quòd qui negligenter studuit in iure canonico, præsumitur, quòd studebit negligenter in
2 iure ciuili, & è conuerso. ¶ Prima † glos. ponit duas lecturas, & iuxta secundam arguit. ¶ Secunda glos. ponit triplicem præsumptionem ex præsenti, & tri-
3 plicem ex præterito. ¶ *In† glos. prima ibi, si insulam*] qui promisit mihi facere insulam, si transiuit tempus, quo facere potuit, adhuc faciendo ante litem per
4 me contesta. euadit pœnam. ¶ *In† glos. prima*] & est argumentum legendo planè [*Et in fine.*] arbitraria

ria sunt hæc, de officio deleg. consuluit. ¶ In glo. 2. ibi, cum per dellicam, ubi hæc glo. & 19. distin. peruenit.
2 44. distin. multis a.

ANNOTATIONES.

a ¶Multis. An ex præsenti præsumatur circa præteritum, uide doc. maxime Sali. in l. ex persona, C. de proba. & ex præterito etiã præsumatur circa præsens, ut in glo. & scias, quòd aliud est præteritũ non ratum habere, aliud præsumi ex præterita patientia consensum; uide Bal. in l. 1. C. qui. admit. ad bo. pos. in 7. memb. q.

SVMMARIVM.

1 *Verisimile quod non est, qui ault probare, requiritur efficacior ab eo probatio, & quid ipsum elidat, & quando impedit in totum probationem, num. 3.*
Diuisio capituli, ibid.
Resolutio uerbi in alia, ibid. ad dictio. concesserit, & acceperit.
2 *Permutatio quæ non teneat beneficiorum.*
3 *Præsumptio iuris admittit contrariam probationem.*
4 *Suffragium, & additio glossarum.*

CAPVT X.

1 VIa uerisimile. Casus. Efficaciort probatio requiritur ab illo, qui probare vult,
a quod non est uerisimile. a Et primò ponit causam finalem. Secundò prouisionem. Tertiò ipsius prouisionis causam impulsiuã. 2. ibi, Prouideas. 3. ibi, Quoniam [*Conceserit*] i. per ordinarium cõcedi fecerit alias contra, supta de offi. uica. ca. 3. [*Eiusdem*] ecclesiæ, cuius erat persona, idest prælatus [*Acceperit*] i. accipere consenserit ab ordinario [*Id habeat*] s. quòd prælaturã
2 renunciauerit, & receperit uicarium. Item † quòd hoc factum sit auctoritate diœcesani: aliàs per se facta permutatio nón teneret, infra de præben. maioribus, de rerum permu. quæsitũ, & c. cum olim, & c. cum uniuersorum, imò secundum Hosti. subaudiendum esset hic maxime, ne quis probatione superflua oneretur, ar. de offi. deleg. cum contingat. §. fin. ubi de hoc [*Appareant*] & sic † præsumptio iuris admittit probationẽ
3 contrariam, de hoc, infra de spon. is qui [*Verisimile*] infra de pur. cano. cum. P. 4. quæstio. 3. §. item in criminali, ver. eos testes, Gof. & no. ut dixi summãdo, quod uolens probare non uerisimile, non auditur, nisi aliquid occurrat, quod talem præsumptionẽ elidat, puta fama loci, bonitas testium, uel aliqua rationabilis circunstantia, alleg. Innocen. & Host. ad idem de procura. in nostra, de no. ope. nunc. cap. 2. uide in Hiero. 3. c. distin. scias, quòd talis verisimilitudo quandoque in totum impedit probationem, infra de hære. filij, lib. 6. & uide concor. ad primum dictum, quas ibi ponam super uer. suspecti. Quod autem no. hic Inno. & Host. dixi, supra eo. quanto, super glo. & supra e. cap. 2. [*Deierare*] & si non probauerit, punietur, ut infra de excess.
4 præla. illud [*corrupti*] supra de testibus, sicut. ¶ *In† glo. 2. ibi. §. eiusdem quoq;*] canoñ. in uer. proxi. alle. [*& ibi, si mater*] uide de causa pos. cum ecclesia, super. 3. gl. ¶ *In† gl. 1. ibi, iactet*] ut renunciãdo prælaturæ pro uicaria. & arguit per hoc Ho. ad id, quod post eum dixi de præben. præterea. ¶ *In glo. 2. in fi.*] Vin. & supra de testi. præterea.

ANNOTATIONES.

a ¶Verisimile. Vide Bar. & alios in l. cum quid, ff. si cer. peta.

SVMMARIVM.

1 *Coniugium, siue matrimonium quibus præsumptionibus probetur. an probetur per instrumentum dotis, nu. 2. & donationis propter nuptias, & quæ alia, nu. 4. 5. 6. 7. 8. 9. et nu. 13. 14.*
2 *Vendicatio uxoris, & filij sit adiecta causa, & qua.*
3 *Anulus est signum non matrimonij modò, sed & aliarum rerum.*
Præsumptio præsumptionem elidit, ibid.
4 *Famæ, dotis instrumentum, donatio propter nuptias nominatio, & cohabitatio quam faciant matrimonij probationem, & nume. 5. & 6. & nu. 13. 14.*
Instrumentũ notarij fraudulentũ nõ præsumitur, & quando, nu. 5.
In matrimonio contrahendo necesse est ut interueniant uerba manifestantũ consensum exprimentia, nisi in casu, & quo, nu. 6.
Possessorium non tantum requirit probationem, quantum petitorium, ibid. uer. multo fortius.
7 *Possessionem mulieris, ecclesiæ, uel canonicatus an sufficiat probare cum fama uiciniæ tam in possessorio quàm petitorio, & quid in re temporali, & nu. 8.*
De uxorem, uel ecclesiam tenente sæpe, qualiter teneat, inquiritur, eodem nu. 7. uer. posset tamen dici.
8 *Recens uel antiquum quod dici possit, arbitrio iudicis relinquitur.*
9 *Tractatio mulieris ut uxoris q̃ sit, & quæ ut ancillæ, & quid, plus. Magis, hic sumitur comparatiuè, ibid.*
10 *Matrimonia clandestina prohibita, & cur, & quæ teneant, & quid iniungatur ea contrahenti.*
11 *Indiuidua uita quomodo hic probetur.*
Resolutio uerbi, ibid. ad dictio. adimpleuit.
12 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Nominatio præsumptionem inducit non sufficientem, & nu. 14.
Donationis propter nuptias probatio non sufficit ad probationem matrimonij, ibidem §. 1. nu. 14. §. 1.
Non probat hoc esse quod contingit abesse, ibid. in fi.
Matrimonium non ideò irritum, quia non interposita fuerunt instrumenta, ibid. §. in glo. 4.
Seruo quibus casibus fraudetur dominus, ibid. §. in glo. not. casus, & nu. 14. §. 2.
Concubinatus an intelligitur in liberæ mulieris consuetudine, ibid. in fine, uide nu. 15.
14 *Additio glossarum.*
15 *Lex in liberæ, ff. de ritu nuptia. correcta.*

CAPVT XI.

1 ILlud. * Casus. Per † nominationem, cohabitationem, & famã probatur coniugium, maximè si appareãt instrumenta dotalia. Communis diuisio. 2. ibi, Verum. & fuit hæc decre. sub ti. de spon. sub. 1. cõpila. [*per 10. annos*] factum narrat, secundũ Gof. & Host. [*Maritum*] in an. quia testes desponsationis non appa-
2 rent [*Vendicans*] adiecta † causa de iure canonico, sicut filius petitur per rei vendi. adiecta causa de iure Quiritum, Inno. infra de conuer. coniu. in fine. cap. 2. in ma. glo. [*Instrumentum*] cui soli non statur: quia confectum
a est super dote, a non super matrimonio, secundũ Inn. Hostien. dicit, quod dicam super. 3. glos. [*Per quod*] instrumentum [*ipsum*] uirum [*Fraudaretur*] dicebat forte in instrumento, quod dominus consenserat, secundũ Ala. & Gof. [*Quod ille*] seruus. s. mulieris [*Eius*] s. mulieris [*De re loci*] scilicet Genuensis ciuitatis [*Anulos*] anu-
3 lus † est signum matrimonij, & vẽditricis panis, vt hic: est signum dignitatis, aut uanitatis, infra de uita & honesta. cle. clerici, uerficu. nec anulos, & inuestituræ, de his, quæ fiunt à ma. par capituli, ex ore, & libertatis. C. de iure anu. aure. l. 2. [*Detuliſſẽ*] præsumptio elidẽs præsumptionem secundum Innocen. si. supra de electio. cum inter. R. uersicu. sane [*Attendi*] ad † confirmationem, uel probationem matrimonij, ubi non fit præiudicium alteri matrimonio, de hoc, supra de testibus, sicut, & capitulo, præterea. & licet fama plurimum adiuuet, tamen per cã non iudicatur matrimonium, sed per instrumentum, in quo continebatur donatio propter nuptias, & in quo se coniuges nominabant. dos enim, siue donatio propter nuptias locum non habet, nisi ubi matrimonium est, ut legitur

& notatur, infra de dona. inter uirum, & uxorem, & si
5 necesse, & dicam hic super. 3. glo. & quod † dicebatur,
quòd instrumentum fraudulenter factum erat, non
probatur. nec præsumebatur, dūtamen notarius con-
sueuisset suum officium fideliter exercere, vt infra eo
dem. c. in fine. Dicunt tamen quidam, & non malè, q̄
ubi producitur instrumētum donationis propter nu-
ptias, vel etiam dotis, nunquam per tale instrumentū
probatur matrimonium, vbi præiudicium fieret alij
matrimonio prius, uel post contracto. in matrimo-
6 nio † nempe, si hi, qui contrahunt, loqui possunt, ne-
cesse est interuenire uerba, quæ consensum mutuum
exprimant de præsenti, vt legitur & notatur, infra de
spon. tuæ, & c. post, infra de sponsa duo. c. primo. hoc
autem diligenter notandum est, quòd si aliquis petat
aliquam, in uxorem, & probat, quòd per decē annos
cohabituerit simul, & fama uicinię hoc habet, quod
eam tenuit ut uxorem, finaliter obtinebit. nulla enim
est æque bona probatio, sicut fama vicinię, argumen.
C. de nuptijs, si vicinis, qui filij sint legitimi, transmis-
sæ. multo fortius autem hæc in possessorio locum ha-
bent. imò & plus uidetur, quòd & si nihil probetur de
fama, sed tantum per duos, vel per tres testes probe-
tur, quòd uir cum muliere iacuit, uel stetit uolens &
intendens quærere, uel reseruare possessionem iuris,
uel uinculi matrimonialis, & mulier hoc idem scie-
bat, & intendebat, quod uir, iudicabitur matrimoniū
inter tales, & erit, si spoliatio interuenerit, restitutio
b facienda, secundum Innocen.[b] & licet Innocen. id di-
xerit sub dubio, forte, Hostien. omninò putat sufficere
quò ad probationem ueritatis matrimonij, dum-
modò hāc intentionem expresserint coram testibus:
alioquin de intentione occulta iudicabit deus, nec te-
stes testificari possent de his, quæ ignorant, ad hoc. C.
de condi. ob causam, si repetendi. ff. de uerborum obli. ubi aliter modo appareret, in prin. supra de iudi. no-
uit, infra de iimo. sicut nobis. in fine. 3. quæsti. 9. pura,
& patet in eo, quod leg. & nota. infra de homi. significa-
sti. 1. §. fi. 1. respon. De restitutione verò faciēda, vel
non, dic ut no. supra de resti. spo. ex conquestione, &
7 c. literas. §. propterea. Host. A simili † etiam eius, quod
hic dicit de matrimonio carnali, uidetur idem dicen-
dum secundum Inn. in spirituali. unde & si quis ut re-
ctor, uel ut clericus, siue canonicus in aliqua ecclesia
diu stetit, & fama viciniæ habet, q̄ talis erat, nō solum
in possessorio, de quo satis dixi, supra de restitu. spo. ex
parte, in glo. quasi dicat, sed etiam in petitorio obti-
nebit, ar. supra eo. quia uerisimile. alioquin sequere-
tur hæc absurditas, s. quod is, qui benefi. tenet, semper
necesse haberet p̄bationes suas tenere paratas de sua
canonica institutione, quod uidetur quasi impossibi-
c le, & absurdum.[c] tu uero dicas absurditatem hanc ad-
mittendam. quicunque enim sit, ecclesiam, uel mu-
lierem petens, non sufficit ei probare possessionem,
uel administrationem etiam cum fama uiciniæ, nisi
aliud probet: alioquin is, qui impetitur, absoluetur.
d C. de proba. actor.[d] quod si neges, maior absurditas
sequeretur, hæc. s. quod si quis probaret se domum,
uel possessionem aliquam tanquam suam aliquanto
tempore possedisse, & super hoc haberet famam vi-
ciniæ, obtinere deberet etiam in petitorio, quod con-
stat omnino falsum esse, cum & necesse habet legiti-
mum titulum probare, atque dominium. ff. de rei uē-
di. in rem actio. alioquin reus absoluetur. C. de rei ven
di. le. fi. sed nec in primo casu prædicta sequeretur ab-
surditas: quia vix aut nunquā potest contingere, quin
ad recuperādam possessionē habeat aliquod auxiliū
petens ecclesiam, vel uxorem, secundū Inn. qui loqui
tur de p̄ba. proprij tituli: sed in probatione tituli alie-
ni sufficit probare cōmunē opinionē, & q̄ sic agebat
&c. de hoc, & diuersitatis rationem, quā ipse no. in de-
cre. ueniens, de uerbo. signi. li. 6. uide ad literam in spe.
de proba. pe. colum. uer. uerum licet, usq; ad uer. qua-
liter, & facit quod dicam de concess. præben. quia cun-
ctis, in glo. dicit hic Hosti. uer. quid si duo, li. 6. uerum
quamuis ad hoc vt talis probatio sufficere deberet, vi-
deret fortior ratio in domo, vel in possessione, in qui-
bus non vertitur periculum nisi temporaliū, quàm in
ecclesia, uel uxore, in quibus uertitur periculum ani-
marū, ar. 42. di. quiescamus, cū suis concor. facit quod
no. ff. de condi. insti. l. pen. posset tamen dici, q̄ & si de
possessionibus non concederetur, tamen de uxore, &
ecclesia esset hoc concedendum. de quo talis diuersi-
tatis ratio reddi potest secundū Hostiē. quia & iudices
non multū consueuerunt inquirere, an unus subdito-
rum in re, quā alius subditus tenet, ius habeat, in cuius
repetitione etiam is, qui uere dominus est, frequēter
negligens reperitur, vt patet in eo, quod legitur & no.
infra de præscrip. uigilāti. In ecclesia uerò & uxore su-
periores iudices ecclesiastici ex officio sępe inquirūt,
qualiter teneatur, vt patet in eo, quod legitur & no. in
fra de institutionibus. ca. 3. & infra de si. licet Heli. §. 1.
uer. pen. & supra de offi. or. c. 1. & infra de clandesti. de-
spon. cum inhibitio. sed & clerici ecclesię illi, qui in ve
ritate prelatus non est, non libenter obediunt, sed po-
tius contradicunt, ut patet in eo, quod legitur & no-
tatur, supra de causa possess. cum super, & c. cum olim.
nec parentes ut plurimum patienter tolerant, quod
ipsorum consanguinea saltem à suo pari, vel inferiori
ut meretrix teneatur, infra eo. consanguinei. Ideoque
ex sola possessione tēporalium possessionum etiam
e cum fama uiciniæ[e] non potest ita præsumi pro pos-
sessore, sicut in ecclesia, uel uxore. In illis nempe ue-
risimile est, quòd si aliquis ecclesiam ut rector, uel
mulierem ut uxorem longo tempore tenuerit, in ea
ius habeat: alioquin, ut ex præmissis colligi potest,
non patiēter hoc sustinuissent episcopi, clerici, uel co-
gnati. ideò in talibus uidetur finaliter distinguēdum,
utrum factum sit omninò recens, uel satis in hoc casu
locum habeat, quod dixit Innocen. & quod no. in se-
quenti gloss. super uer. in lecto, & mensa, in princi. uel
sit nimis antiquū, & in hoc casu locum habeat, quod
no. proximè, & quod no. supra eo. glo. uer. à simili, &
sequēti, arg. in eo, quod leg. & no. infra de cleri. ex. mi-
ni. proposuit. §. cum autem, versi. & quod idem, super
uer. communicauit, & infra c. super, uer. in lecto, & in
mensa, ante finem gl. & uide, supra de of. dele. cum. iu-
re, super. 1. glo. ad fi. & ibi concor. facit, quod no. ff. de
acqui. hæredi. qui in aliena, super ver. pater. Quid autē
8 in hoc casu † dicatur satis recens, vel nimis antiquum,
cum nec certa regula propter diuersas circunstantias,
quæ possunt occurere, tradi possit arbitrio boni iudi-
cis duximus relinquēdum, arg. in eo, quod legi. & no.
de of. delega. de causis. §. illico, & de transac. cap. fina.
uide quod de tribus & de 10. annis no. C. de peti. hære.
si filius, in glo. 1. quamuis autem præsūmam pro illo,
qui diu ecclesiam tenuit: si tamen cōstare possit de in-
trusione, uel alio introitu uitioso, omninò poterit re-
moueri, & secūdū hoc intellige, quod l. & no. infra de
f præb. dilecto, f & de insti. c. 2. §. de sup. negl. præla. c. pe.
§. de cleri. pere. c. fi. & de of. archidi. cū satis, & ī sum. de
elec. §. quis eligi, super. §. itē sciendū, & §. qualiter, ante
fi. uer. quid si omnia, secundū Hosti. [*Lecto & mensa*] di-
9 cit Hosti. q̄ † fama cū his duobus, quando in eadē pa-
ropside, uel inciforio secum comedit, sicut uxorē in-
duit, ad ecclesiā mittit, lecto suo recipit, matrimoniū
presumptū inducūt. qū uerò tenet illā vt ancillā, vestit
uilibus uestibus. mittit aquā, lectū habet separatū, ad
quam declinat; quando placet, non ipsa ad suum, tūc
præsumitur stuprū, ut in canone, quem allegat glo. &

secun-

secundum hoc, magis, quod precedit, ponitur compa
ratiuè. cum enim in his multum operetur fama, supra
c. proxi. dicit eam magis, ideſt præ cæteris consideran
dam, infra c. proxi. 35. q. 6. si duo q. d. euidētior est hæc
probatio, quàm probatio instrumenti, quàmuis & il-
lud coadiuuet, ut in fi. & probatur ueritas huius intel-
lectus: quia si unica carnis copula secuta sponsalia, in-
ducit matrimonium præsumptum, infra de spon. is q.
multo fortius tam frequens, & talem famā & posses-
sionem sequens. & dicit Host. hoc tenendū in fauorē
matrimonij, infra qui ma. ac. pos. uidetur, in fi. de testi.
licet ex quadam, in fi. & maxime in antiquo cōtractu.
pone. n. elapsos. 40. annos, q̄ cōtractum fuit matrimo-
nium, & omnes testes sint mortui. imò & idem dicit
10 in recenti; remittit ad no. de sponsa. tuæ. & quia † ex p̄-
sumptione, de qua textus loquitur, constat uiolenter
de matrimonio, ideò submittit descriptionē ipsius. pa
ter per hoc periculosa esse coniugia clandestina, & id-
eò prohibita: si tamen, præsumptiuè saltem, probari
possunt, tenent, ut hic, & de spon. is qui, quamuis con
trahentibus pœuitentia imponatur, de ma. contract.
contra inter. ec. c. 1. & 2. secundum Host. uel dic secun
11 dū eum, ut supra gl. proxi. [*Indiuiduam*] quæ inter † istos
duos fuisse probatur, ex quo in lecto & mensa mulier
tenebatur ut uxor, Host. [*Conditum*] i. si nihil obiicitur
contra instrumētum, Inn. [*adimpleuit*] i. adimplere cō-
sueuit. sic supra tit. 1. cū dilectus, in fi. ff. de eden. si quis
12 ex argentarijs. §. 1. ¶ *Glo. 5. † not. 4. casus, in quibus & c. glo.*
13 *sed quare*] obiicit, & soluit. ¶ *In † glo. 3. ibi. l. imperatores*] si
mulier grauida repudiata, filium, quem postea pepe-
rit, apud acta spuriū nominat, licet præsumatur talis,
recipitur probatio in contrariū [*& ibi, non epistolis*] ui-
de de proba. per tuas, super. i. gl. uide de si. in tantū, su-
per 3. gl. & ibi. l. pe. ¶ *In glo. 4. ibi. §. eius nomine*] si pro illa,
quæ libera uidebatur. io. in dotem dedi, & post manu-
missa nupsit, ita demum dos erit, si ea mente dedi, ut
quādoq; secutis nuptijs dos esset [*& ibi, Nec sine nuptijs*]
sequitur, instrumenta facta sufficiunt ad probationē
matrimonij: nec, non interpositis instrumentis, iure
contractum matrimonium irritum est [*& ibi, Nō hoc*]
hic nō quæritur, an quis res hæreditarias tenuerit, sed
an hæreditatem, uel bonorum possess. adiuerit. ¶ *In gl.*
no. casus, ibi, alius casus] s. cum dūs ancillam suam tradidit
libero in uxorem [*& ibi, Tertius*] s. cum dūs sciens an-
cillam suam nubere libero, studiosè tacet [*Et in fi.*] cū
seruus ab imperatore honores adipiscatur ¶ *In glo no.*
quòd, ibi. §. eiusdem] uide hanc & seq. supra ca. proxi. ¶ *In*
glo. sed quare, ibi, in liberæ] sequitur, mulieris consuetudi-
ne non concubinatus, sed nuptiæ intelligendæ sunt, si
non corpore quæstum fecerit. ¶ *In † glo. 3. ibi, dicat ali-*
quis] ubi de hoc [*& ibi, sufficientem*] dicit Hosti. per sōlā
g nominationem[g] matrimonii non probari per l. nec
h sine nuptijs, quam[h] alleg. gl. seq. sed per nominationē
solēniter factam publico instrumento, quo constitui
tur dos, uel donatio propter nuptias, cohabitatione,
& carnali copula secuta cum fama & alijs adminicu-
lis, ut hic, in fi. sufficiēter probatur matrimonium, ut
hic. ad idem. C. de nup. si uicinis. C. de la. li. tol. l. vna. §.
i sed & si quis. & iura, quę all. se. i gl. quia nec dos, ne do-
natio propter nuptias cōsistunt sine matrimonio. C.
de dona. ante nup. cum multę. 30. q. 5. nullum, aliàs so
la cohabitatio, sola copula non inducit matrimoniū,
nisi supradicta cōcurrant. 30. q. 10. c. 1. secundū Hosti.
[*& in fi.*] facit infra, qui fi. sint le. p tuas, & quod ibi no.
¶ *In glo. dos enim, ibi, super matrimonio*] ad hoc infra de pri-
k uil. si papa, in prin.[k] li. 6. [*& ibi, neque sine nuptijs*] dicebat
& male per hāc. l. quod per instrumentū non poterat
probari matrimoniū. ¶ *In glo. no. casus, & ibi, si quis homi-*
ni] & auct. ad hæc, ibi signata. alius casus est 15. q. ult. cū
multæ, & ratio notatur ibi in 1. glo. ¶ *In glo. hæc assertio,*
in fi.] uide quod dixi de spon. tua. ¶ *In glo. no. quòd, ibi,*
præsumptio] glo. loqui uidetur, quando non exprimun-
tur tūc uerba sapientia consensum, de quo dic, ut no.
infra de con. seruo. c. ul. in ult. gl. [*Et in fi.*] nec hic pro-
bata fuit impositio anuli à viro, sed sola delatio. ¶ *In gl.*
no. quòd, in fi.] de glo. Vin. hic, de qua Guil. fecit duo fer-
cula, uide in spe. de noto. cri. in fi. ¶ *In glo. sed quare, ibi, in*
liberæ] & ibi de hoc, dixit † hic Vin. illā. l. correctam in
auct. quibus mo. naturales effi. l. §. quoniam, col. 6. ubi
dicitur, quòd p̄bare debet, quòd habituauerit ut uxor
[*Et in fi.*] ubi plenius de hoc. ¶ *In glo. hæc diffinitio, in fi.*]
& infra de conuer. infi. cap. 2.

ANNOTATIONES.

a ¶Super dote. Adde ultra doc. hic Bal. in l. neque, C. de proba. & Bar. in disputatione sua, habens filiū, Ludoui. sing. 4. & sing. 438.

b ¶Innocen. de hoc plenius per Io. An. in c. ex parte, in glo. sua ma. & ibi multum instat in hac materia, & uide per do. Bar. de Salice. plenius etiam in l. non nudis, C. de proba. cōtra hoc tamen facit: quia inhabilibus contrahere matrimonium per cohabitationem solam quantumcunque longissimàm non fit matrimonium. inhabilibus autem, cum appareat matrimonium, licet inualidum, præcessisse, cohabitatio inducit illud, uide de despon. impu. c. 1. lib. 6.

c ¶Absurdum. Ad materiam uide Inno. plene in c. innotuit, de eo, qui fur. or. fusee. & supra de rest. spo. in literis, & pro ista opinio. optime facit. l. filiusfa. & ibi uide Bal. C. de pe. hære.

d Actor. Quo ad probationem matrimonii isse Hosti. uidetur not. contrarium supra uersi. quòd licet, & clarius in c. ex parte, de resti. spo. ad fi. ma. glo. quo autem ad possessorium aliter ibi dicit, ibi uide, & aperte dixit contra in glo. se.

d ¶Vicinæ. Quandoque tamen sola possessio etiam in temporalib. sufficit ad probationem dominii, quando s. incidenter dominium in iudicium deducitur, uide glo. & ibi Bar. in l. quidam in fuo, ff. de cōdi. insti. & Cy. Bal. & plenius Salic. in l. cum res, C. de proba.

f ¶Dilecto. Adde tex. in c. ordinarij, de offi. ordi. in 6. & ibi Domi. & Do. Cal. & Lap.

g ¶Nominationem. Adde hic ultra Abb. Bald. in l. non ignorat. 2. col. C. qui accu. & adde, quòd communis opi. super matrimonio transfert onus probandi in aduersarium secundum Innocen. in c. ueniens, in fi. de uer. signifi.

h ¶Quas. De uirtute huius nominationis uide in c. per tuas, de proba. & Bar. Cy. Bal. & Sali. in l. non epistolis, & l. non nudis, C. de proba. & uide no. Io. An. in specu. de testa. §. nunc uidendum, uer. multi enim in materia articulorum, quam ibi ponit.

i ¶Quæ alle. seq. Et uide ad hoc optimum tex. in auct. ut fratrum filij. §. 1. et uide Sal. in auct. si quis in aliquo, C. de eden. et doct. in l. neque, C. de nup. et ibi Bal.

K ¶In princ. Vide Cy. et Sali. in l. optimam. C. de contrahen. et cōmi. stipu. et Bar. in l. ex hac scriptura, ff. de dona. et uide Salic. in neque, alleg. in glo. et in l. si uicinis, præall.

SVMMARIVM.

1 *Copula carnalis per uiolentam præsumptionem probatur.*
Ad matrimonij accusationem propter adulterium non admittitur quis alius, præterquam maritus.
2 *Malè qui agit, odit lucem.*
Latebræ quæruntur ab adulteris, ibid.
Commode pro oportunis, ibid.
3 *Adulterij certæ suspiciones quando dicatur esse, & qualiter tollantur, nu. 4. & adulterij causa missa, nu. 6. & ex quibus præsumatur, ibidem.*
4 *Virginitatis probatio tollit adulterij suspiciones.*
Matrimonium tenet mulieris, licet sine spe coniugij remanere declarata sit, & ob quid declaretur, ibid.
5 *Suffragium, & additio glossarum.*
Præsumptio mali præcipuè ex quibus iusurgat, ibid. num. 6.

CAPVT XII.

1 Iteris. Per † uiolentam præsumptionem probatur carnalis copula. Communis diuisio. secunda ibi, cōsultationi [*Accusatores*] procuratores mariti, & prosecutores accusationis iā factę ab ipso, nec alius

ad hoc admitteretur. 23. q. 1. si quis uxorem. & qō. 5. præcipit, & eam sibi reconciliare potest, infra titu. 1.
2 quemadmodum [*Latebris*] qui male † agit &c. de offi. deleg. consuluit. & oculus adulteri obseruat caliginē, Iob 24. dist. [*Ad hoc*] ſad copulam [*Commodis*] i. oppor tunis, ſed quantum ad ſalutem animæ incommodis, Hoſtien. [*Et infra*] quæris, an per prædicta, cum aliud
3 non probetur, diuortium fieri poſsit [*Certa*] ſic † & in alio caſu eſt certa ſuſpitio ſecundum Gof. & Hoſtien. cum quis uidet uxorem prægnantem, & ſcit, quia illam non cognouit, 2. q. 1. ſi peccauerit. Item quando longo tempore fuit abſens, & reuerſus reperit annicu lum. ff. de his, qui ſui, uel alie. iur. ſunt l. filium, in auct. de reſti. & ea quæ pa. in 11. men. §. unum ſi quidem,
a coll. 4. [*Promulgari*] niſi † mulier ſe probaret uirginē
4 per aſpectum [*Remanente*] ſi tamen contrahat, tenet, de eo qui cogno. conſan. uxo. ſuæ, tranſmiſſæ, Goffr.
5 ¶ *In † glo. 3. ibi. §. his quoque*] unde ſumitur auct. ſi quis
6 ei, cuius uerba ponam in præ. c. ſi quiſquis. ¶ *In † glo. 1. in fin.*] quæ cauſa dicitur miſta, ſupra de procur. tuæ. ¶ *In glo. 2. ibi, præſumptionem*] quæ hic colligitur ex ſolitudine, nuditate, loco, & ſexuum diuerſitate, ſecundū Hoſt. & de hoc ſupra de teſtibus, prætereà. multa, ex quibus inſurgit præſumptio, uide in ſpecu. eo. titu. §. 1.

ANNOTATIONES.

a ¶Colla. 4. Nec obſtat. l. 1. §. ſi quis ex longo tempore, ff. de libagno. quia illud quo ad alimenta: quia ſibi præiudicat, ſi omiſit illam ſolemnitatem, ibi uide glo. et Bar.

SVMMARIVM.

1 *Credulitas in quibus ſufficiat ad probandum.*
2 *Solitudo an arguat delictum adulterij ad ſufficientem probationē. Loci ex deſertione præſumitur, ibid.*
3 *Confeſſio copulæ carnalis cum fama nunquid ſufficiat ad impedien dum matrimonium' Famæ quis effectus ad impedimentum coniugij, ibid.*
4 *Cap. ſi duo 35. q. 6. intellectus uerus. Manifeſtum pro famoſo, ibid. Matrimonialiter, pro carnaliter hic ſumitur, ibid. Sponſalia de præſenti faciunt matrimonium, ibid. in fin.*
5 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 6.*
Turpitudinem ſuam allegans quo caſu non audiatur quis, & nume. 7. §. 1.
7 *Additio gloſſarum.*

CAPVT XIII.

TErtio. Idem dicit in ſumma, quod ſupra proxi. & communis diuiſio, ſecunda ibi, Nos autem. & eſt ſi. prin. ſupra de probatio. tertio. utraque Clemen tis, Hoſt. [*Præſenti*] contra eo. in fin. ibi ſoluitur [*Proponebat*] hoc non ſufficit ad probationem, ſed ad præſumptionem, Innocen. qui † dicit idem de credulitate teſtium, de qua ſequitur [*Credere*] hic non ſufficit probare credulitatem, quamuis ſufficiat, cum de cōſanguinitate agitur, ſupra de teſtib. quoties, & in purgatione, infra de pur. cano. quoties, & c. conſtitutus: ſed hic erant adminicula, ſecundum Goffr. [*Et inuia*]
2 hanc † credit Inn. eſſe uiolētam præſumptionem, quæ ſufficiat ad ſententiam. ſic ſupra c. proxi. & 35. qō. 6. ab iſto. fatetur, quòd aliqui contradicentes nullum ex his expreſsis per ſe ſufficere [*Conuagantes*] ſolum cū ſo ſa, & idcò ſuſpectum, ſupra c. proxi. 81. distinct. omni bus. & c. clericis [*Mulier*] neptis ſponſæ [*Seorſum*] i. ſe
a creto, infra de pur. cano. cap. 2. [*Confeſſi ſunt* †] Dicunt
3 quidam hoc ſufficere cum fama 35. quæſtio. ſi duo. contra, infra de eo, qui cog. con. ux. ſuæ, ſuper eo. di cunt quidam, quòd non ſufficit confeſsio cum fama. & decre. iſta non ob. quia hic concurrebant aliæ præ ſumptiones, vel aliud, quādo partes confitentur. ſ. vir & uxor, utin c. ſi duo: aliud, quando alter tantum, ut in c. ſuper eo, Innocen. hic diſtinguit inter rumorem, & famam, ut no. in decre. ſuper eo, in fi. glo. 1. Hoſtien. dicit quod propter rationem, quę ſequitur, ſ. quòd vir à coniuge nolebat ſeparari, creditur hic ipſius confeſ ſioni, de quo remittit, infra de deſpō. impuberum, at-
4 teſtationes. uerum † intellectū. c. ſi duo, ſcripſi in præ-
b allega. decre. ſuper eo, [b] ſuper fine. 1. glo. [*Manifeſtum*] & ſic erat famoſum, quod in talibus præcipuè conſide ratur, ut ſupra c. illud. §. fi. [*Matrimonialiter*] i. carnaliter. iam enim de facto contraxerant [*Sponſalibus*] de præ ſenti, quæ faciunt matrimonium, & ſic concor. prin.
5 ¶ Glo. 2. † inducit duas concor. allegat. 5. contraria, &
6 ſoluit. ¶ *In † glo. 2. ibi. l. 1. & 2.*] uide de teſti. cum olim, ſuper gl. 2. [*& ibi, Poſt mortem*] mortua filia, quam emācipauerat pater, quæſtionē mouere non poteſt, quòd non iure emancipauerit. ¶ *In glo. 3. ibi, in bonæfidei*] po nit caſum capituli ſtatim alleg. ¶ *In glo. penul. ibi. §. ſi quis ſæpius*] vide ut lite non conte. accedens. 2. ſuper glo. pe. [*& ibi. §. ſi teſtes*] canonizata. 4. quæſtio. 3. poſt prin. ¶ *In*
7 † *glo. 1. ibi, inter dilectos*] ubi de hoc. ¶ *In glo. 2. in fi.*] Ala. infra de frigi. fraternitatis, & cap. fina. ¶ *In glo. pe. ibi, iuuant*] uidetur hæc gl. accedere illi opinioni contra Innocen. de qua dixi in textu ſuper uer. in uia.

ANNOTATIONES.

a ¶Sunt. Et ſic hic not. quòd præiudicat confeſſio facta abſente par tę & ſecretè, licèt ad non tribunal. & hoc procedit in iſtis, quæ ſunt fori miſti, ſicut eſt in iſtis matrimonialibus: quia non imitā tur in tantum naturam fori pœnitentialis, uel contentioſi, de quo Hoſt. de ſcruti. §. fi. ad fi. & ſupra de æta. & quali. c. quæris, Archi.
b ¶Super eo. Quod ſigna, cum leuius hodie probetur conſanguini tas: quia regula eſt per c. non debet, de conſan. & affi. non habeat locum hodie c. ſi duo, præalleg. Sed cum hic non uerſatur proba tio tantum ſuper conſanguinitate: quia iſta nō negabatur neptis, ſed tantum ſuper copula carnali, quæ difficilimè probatur, adhuc uidetur ſtare doctorum iſtorum dubitatio, nec tolli uidetur per ibi no. per Ioan. And.

SVMMARIVM.

1 *Propter præſumptionem etiam uehementem nō debet aliquis, ma ximè de graui crimine, condemnari. Diuiſio capituli, ibid.*
2 *Compromittitur etiam in cauſa criminis, ſi ciuiliter agatur, & in iudicem delegatum, nume. 3. uide in ſuffrag. Compromiſſum non ualet, niſi utraque parte conſentiente, ibid.*
3 *Delegata poteſtas non amittitur, etiam ſi partes in delegatos cō promittant, licet nihil de reſeruatione poteſtatis ſit dictum, & nu. 9.*
4 *Secreta qui reuelat, aut mendax, aut periurus eſt, & qualiter. Reſolutio uerbi, ibid. in fine ad dicti. aſſeruiſſet. Verum poteſt eſſe, quod uidetur contrarium, diſtincto tempo re, ibidem.*
5 *Præſumptiones ex præcedentibus minis, & inimicitijs non ſuffi ciunt ad condemnandum quem homicidij crimine.*
6 *Ficta celeriter omnia tanquam floſculi decidunt. Simulatum quicquam non poteſt eſſe diuturnum, ibid. Alioquin, dictio quid inferat, ibid.*
7 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. Delegatus poteſt eſſe arbiter retenta etiam delegata iuriſdictione, in princip. & nu. 9. In arbitrum an compromitti queat de delicto, ibid. ex l. nouiſſime citata, & uu. 10. Frater accuſans fratrem non eſt audiendus, & in quibus, & an teſtificari poſſit contra eum. §. in gloſ. 3. & nu. 10. §. 1.*

Teſtator

Teſtator non præſumitur ſemper uerum dicere, ibid. §. in glo. imò.
Conſanguinitatis, uel affinitatis cauſa aliquid præſumitur, ibid. §. in glo. præſumitur.

Parentum ſtimulus naturalis hortatur ad liberorum ſuorum educationem.
Præſumptio quæ pro prolatione ſumitur, ibid. §. in gloſ. penulti. & num. 11.
Mori prius debilior præſumitur in naufragio, ibid.
9 *Additio gloſſarum.*
A compromiſſo in iudices delegatos reſilire poteſt alter litigantium & rem poterit ad delegatos reducere, commiſſa tamen pœna, ibid. num. 9.
10 *Sententiam ne poteſt ut iudex mutare, quam pronunciauit ut arbiter; & poſſe concluditur.*
Appellationis iudex eſſe poteſt etiam is, à quo eſt appellatum, cum alio tamen, ibid. & ſic ſeruatur in curia in ſententia lata per Cardinalem, ibid.
11 *Leue argumentum quod hic intelligatur.*
12 *Periuri iuramento non ſtatur, niſi præſtet etiam aliam cautionem. Iuramentum quoddam eſt oneris, non honoris, & quod, ibid.*

CAPVT XIIII.

1 Iteras. Caſus. Propter † præſumptio nem etiam uehementem non debet aliquis, maximè de graui crimine, condemnari. Et communis diuiſio. in pri ma iudicium conſultatio. in ſecunda reſponſio, ibi, Nos uerò. quæ ſubdiuiditur in duas. prima ponit mo tiuum mandantis. ſecunda mandatum ibi, Quocirca [*Epiſcopum*] ex parte una [*Burgenſes*] ex altera [*Impetebat*]
2 denunciando crimen ipſorum papę. vel petebat † bona ipſorum propter hæreſim ſecundum Innocē. dicit
a Hoſtien. ciuiliter, uel ex officio [a] impetabat ipſos epiſcopus, infra de hæreti. ad abolendam. nam ſi crimi nali nō potuiſſet in arbitros compromitti, quod hic factum fuit [*Vtraque pars*] nec aliter valuiſſet [*Poteſtate*] erat forte in reſcripto clauſula, Quòd, ſi non omnes
3 [*Reſeruata*] retinebat † eam, & ſi hoc non expreſsiſſet ſe cundum Innocen. [*Recognauerat*] infra de hære. in fidei, lib. ſexto [*Negauit*] prima ratio ſuſpitionis [*Tum quia*] ſecunda ratio ſuſpitionis, vel. ſup. ſi tunc uerum dixit. [*Periurium, &c.*] no. quia iam induxi hunc textum, &
4 eius concluſionem, quæ eſt, quòd Vinto. iſte fuit † mē dax, uel periurus, penes quendam dominum & amicum me excuſando ſuper eo, quòd dicebat me con tra eum locutum fuiſſe in quodam conſilio paucorū hominum, & iurato. concluſi enim, quòd qui ſibi id retulerat, ſi id non dixeram, mentiebatur. ſi id dixerā,
5 deierabat [*Non aſſeruiſſet*] i. preſumitur † non aſſeruiſſe [*Orthodexæ*] i. Chriſtianæ, uel catholicæ [*De hæreſi*] non tantum præſenti, ſed etiam præteritia. Nam ſi in pur gatione queſitum fuiſſet hoc tantum, an tunc eſſet hę reticus, utrunque dictum poterat eſſe uerum. Pote rat enim prius fuiſſe, & tunc non eſſe. & ſic non ob. ſe cundum Go. ſupra de teſtibus, cum tu. ff. de damno infec. qui bona. §. ſi quis ſtipulatus [*Condēnari*] ar. quod
6 † propter præſumptionem præcedentium minarum, uel inimicitiarū non ſit quis condemnandus de homi. de quo neſcitur, à quo factum ſit, de hoc in ſpe. eo. titu. §. 2. uer. ſed pone. P. minatus, & ſequenti [*Securitate*] puta de certa pœna ſoluenda. ſi. infra de ſenten. ex communi. grauem, in fi. Hoſtien. [*Diſcretam*] infra de pœni. capitulo primo, & cap. Deus qui, & ca. omnes [*Apparere*] ſi. de pur. ca. inter ſolicitudines. §. penul. [*An*
7 *ficte*] Tullius. 2. de officijs. omnia † ficta celeriter tan quam floſculi decidunt, nec ſimulatum quicquā po teſt eſſe diuturnum [*Hoc modo*] quia paratus eſt præbe re dictam ſecuritatem, & penitentiam benignè ſuſci pere, quam etiam pœnam deuotè & efficaciter implet [*Alioquin*] i. ſi non vult cauere, vel penitentiā recipere, uel licet caueat, uel penitentiam recipiat. illam tamen
8 negligit adimplere. Hoſtien. ¶ Prima † glo. notat, pro bat per ſimile, ſignat contrarium, & ſoluit. item arguit ſignat contrarium, & remittit. ¶ Antepe. glo. no. & ſignat contrarium. ¶ Pe. glo. obijcit, & ſoluit. iterum
9 obijcit, & ſoluit. ¶ [In † glo. 1. ibi. §. 2. cano. in §. ſtatim alle. [*& ibi, Prætor*] uide de elec. cum in iure, ſuper 1. gl. [*& ibi. §. ſi uerò contigerit*] ſi pars recuſat præſidem, archi epiſcopus cum clariſsimo per cōpromiſſum, uel uiā iuris diffiniet [*& ibi. §. Iul.*] ſi de famoſo delicto, uel pu blico iudicio compromiſſum ſit, prętor vetat arbitrū ſententiam dicere, nec dat pœnæ executionem. ¶ *In*
b *glo. 3. ibi, ſi magnum*] ſequitur, capitale crimen, non leue, frater [b] contra fratrem conſtituit, non ſolum audien dus non eſt, ſed etiam exilij pœna plectendus [*& ibi, Si ſororem*] non prohibetur quis accuſare ſororem de leui commiſſo. ¶ *In glo. imò, ibi, rationes*] uide ſupra titu. pri. cap. 2. ſuper. 1. gloſſ. [*& ibi, Quī teſtamentum*] uide de cle. ex. ſi celebrat, ſuper glo. hoc eſt [*& ibi. §. quiſquis mihi. 2.*] ſi teſtator iubet reddi, quod ſe debere fatet cauſa ex preſſa, niſi probet ea cauſa, debitū non debet ut debi tū: tamen debetur ut fidecōmiſſum [*& ibi. §. ſi Titia*] ſi in fraudem. le. ſcripſit teſtator dari mercedis cauſa. 10. Titio, quæ teſtamento capere non poterat, non debē tur [*& ibi, Grauis*] uide de tranſac. ex literis, ſuper glo. ſecunda. ¶ *In glo. præſumitur, ibi, non ſolum. §. 1.*] auus tu tor neptis ex filio emācipato, illam tradere poteſt ne poti ex alio filio emancipato, vel exiſtenti in poteſta te: quia par affectionis &c. [*& ibi. §. ſileat*] pro libertis non fit dotis retentio, cum naturalis ſtimulus paren tes hortetur ad liberorum ſuorum educationem. ¶ *In glo. antepenultima, ibi, diuus*] uide de crimine falſi. c. pen. ſuper 1. glo. ¶ *In glo. penultima, ibi. l. 2.*] uide de hæreti. ca pitulo primo, ſuper glo. ſecunda [*& ibi, ſi mulier*] ſi me lier cū filio perijt naufragio, aut erat impubes, & præ ſumitur prius mortuus, ut hac lege, aut pubes, & p̄ſu-
10 mę mater prius mortua: ut in præcedenti. ¶ *In † glo. 1. cum tempore*] vbi de hoc [*& ibi, ſed contra*] huic contrarię ſtatur ſecundum Hug. Lau. & Hoſtiē. [*& ibi, in fi.*] uer. ſi quis uerò, ubi plene de hoc. & 2. q. 6. §. quod de arbi tris [*& ibi, Bene poſſunt*] Idem Ioan. Vin. Tan. & Phi. & ſcias, quòd ſi alter litigantium reſiliat tunt à compro miſſo, coram eodem iudice etiam delegato rem redu cere poterit: cōmiſſa tamen eſt pœna. ff. de arbi. ſi quis rem, ſecundum Gof. nec ob. tempus lapſum cauſa pē
c dente coram arbitro, in auct. de ap. §. deinceps, colla. [c]
11 8. ſed nunquid † iudex hoc caſu pronūciare poſſet cō tra id, quod prius pronunciauit ut arbiter? uidetur ꝙ non, ar. ſupra de proba. per tuas. dic contra ſecundum Hoſtien. & Gof. & Ab. nam ex cauſa noua appellatio nis retractatur ſentētia. C. de temp. ap. per hanc, ſupra titu. 1. cum Ioan. & idem iudex, à quo appellatum eſt, quandoq; audit cauſam appellationis cū alio, ff. quan do ap. ſit. l. 1. §. ſed ſi præſes. 16. dist. multis, & ſic ſeruat
d curia in ſententia lata per cardinalem. [d] [*& ibi, Vbi de hoc*] in ul. gl. Dixit Goffre. hic ciuiliter agebatur, & pa pa recitat compromiſſum: non tamen approbat, &
e nunquid fiat & c. ſupra de elec. cum cauſam. [e] ¶ *In glo. 3. ibi, diaconi*] & quod vult ibi poſt prin. de Moyſe, nō hic pohit Goffre. [*& in fi.*] de hoc, de teſtibus. l. parentes, & in ſpe. de teſte. §. 1. uer. ſed nunquid frater. ¶ *In glo. ſ. fratrem, ibi, hæreticum*] & agebat forte ad pœnam relapſi, & & confiſcationem bonorum, & ibi probauit per unū ſacerdotem, & vnum diaconum. ¶ *In glo. de nemine, in fi.*] Io. infra de homi. ſignificaſti. 2. ¶ *In glo. hoc eſt, in fi.*] ſolue, ut dicam de cri. fal. c. pe. ſuper fi. gl. 1. ¶ *In glo. pe. ibi, ſuſpe-*
12 *ctum*] uel ibi uerbum, Leui † ar. determinat uerbum, deuiare, & uerbum, detecti fuerunt, vel uocat ibi leue

argumen-

argumentum, quod potest facile probari, ut quia mutare non vult, dicēs hoc peccatum, infra de hæreti. excōmunicamus. 1. §. antepenultimo. uel leue, vt infra in fine capituli. ¶ *In glosa ultima, ibi, non debet admitti*] super hoc dic, ut infra de hære. accusatus. §. licet, libro. 6. [*& in fi.*] secundum Io. Tan. Phi. & Gof. sed Inno. Hosti, Guil, Na. Pe. & Abb. intelligunt, quòd † iurare debeat, & præter iuratoriam præstabit etiam aliam cautionem: nec mirum, cum hoc sit iuramentum oneris, non honoris, & secundū hoc est si. Præter. 12. quæstione secunda, Ebron [*& infra*] de immu. eccle. decet, ad fi. li. 6. uide quod dixi de elec. dudum. 2. ad fi. textus.

ANNOTATIONES.

a Ex officio. Et ratio redditur in §. Iul. in l. non distinguemus, de de arbitris, & no. bene: sed alia ratio est, quia quando agitur criminaliter, pœna fisco applicatur. ideo tunc tolli per arbitrium non potest, ut l. iurisgen. §. si paciscar, de pactis Bal.

b ¶Frater. Vide Bar. in l. qui testamento, ff. de testa. et per specu. in ti. de teste. §. 1. uersi. sed nunquid.

c ¶Colla. Facit Cle. quamdiu, de appel. & quomodo ille, qui uolebat stare compromisso, consequitur ab aduersario pœnam, & rē, si fecit iustitiam, uide ibi glo. in l. præalleg. si quis reus.

d Per Cardinalem. Nunquid autem, qui tulit sententiam, possit in causa appella. hanc sententiam impugnare, si succesit ei, qui succubuit, uide gloss. 3. q. 7. §. si contra patrem, & quod ibi scripsi, Archi.

e ¶Cum causam. De hoc, an in criminibus possit compromitti, uide gloss. et Bar. in l. non distinguemus. §. Iulia. alleg. in glos. et huic materiæ anectitur alia, an de crimine possit transigi, uide plenius Cyn. hic, et plenius Bal. et Sali. in l. transigere, C. de transa. et uide Bar. in l. diuus, ff. ad Sill.

SVMMARIVM.

1 *In senectute non præsumitur incontinens, qui continuit in iuuentute.*
Capituli diuisio, ibid.
Quæ soleant ab ea abesse, & quæ inesse uitia, nu. 4. & nu. 8.
2 *Pallium non datur episcopis nisi ex gratia.*
Qui eo decorari debeant, ibid.
Malum de perfecta ætate non est facile credendum, & quando.
Præterita ex uita sumitur argumentum in præsens, ibid.
3 *Libidinis fœtor dissoluit domini iugum, fœdissima senibus est, quid mali gignat, si fuerit in sene, nu. 4.*
Mulierum accessus abigit habitationem Dei, ibid.
5 *Pro literatis præsumitur.*
Gradus secundus in inæquali linea etiam Iudæis interdictus, ibid.
Credere omnibus, & nulli credere, utrunque malum, ibid.
Innocens pro fatuo, ibid.
6 *Inquisitio præparatoria qualiter fiat, & nu. 9.*
7 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Senili ætate non semper præsumitur.
In senectute quandoque non expiatur, quod labis quis in iuuentute contraxit. §. 1.
Odorem, quo testa semel imbuta est, seruabit diu, ibid.
9 *Additio glossarum.*
Procurator in denunciationis causa potest interuenire, ibid.

CAPVT XV.

1 SVm in iuuentute. Casus. In senectute † non præsumitur incontinens, qui in iuuentute continuit, & præmittit exordium circa excusatione me piscopi. secūda ibi, Licet, ponit delationem ipsius. 3. ibi, Quia tamen, ponit delationis repulsionem, & causam. 4. ibi, Sed ut, inquisitionis commissionem. 6. ibi, Qui nobis, inquisitorum relationem. & vt dicit glo. penul, pars huius de pur. cano. cum iu iuuentute [*Meruerit*] de gratia speciali, cum
2 † alias non pallientur, nisi archiepiscopi, de usu pallij, nisi, Pe. [*Decorari*] noo. dist. rationis. nec debent illo ornamento decorari moribus indecori. e. dist. contra morem, Go. [*Credendum*] ad Rusticum. 2. glo. non est facile malum de perfecta ætate credendum, quam præterita vita defendit, & honorat vocabulum dignitatis [*iugum* † *domini*] tale igitur iugum dissoluit libidinis fœtor: quia secundum Hiero. non potest toto corde habitare cum deo, qui mulierum accessibus copulatur. 2. di. hospitiosum, ad idem de cleri. cōiugatis, quòd à te,
4 & c. diuersis [*Experietur*] Sene. cum † cætera uitia cum homine senescant, sola auaritia iuuenescit. Tulius lib. de senectute. C. præclarum munus ætatis: aufert quidem nobis, quod est in adolescentia uitiosissimum, libidinem. s. corporis. Tullius li. 1. de officijs. ca. 13. cum omni ætati sit turpis, senibus maximè fœdissima est. & subdit duplex in ea malum: quia senectus deducus concipiet, & facit adolescentium impudentiorem intemperantiā. Sen. decla. 2. adolescens luxuriosus pec-
5 cat: senex luxuriosus insanit. de auaritia dicā, infra de præben. auaritiæ [*Literarum*] not. præsumi † pro literatis, ad idem, supra de procu. in nostra [*Ethnicorum*] i. gētilium, de iudi. nouit, uer. sed cum dominus. unde nec Iudæi in tali gradu contrahunt, s. secundo in linea inæ quali, ut no. de diuor. gaudemus [*Inclinare*] Seneca, utrunque malum est omnibus, & nulli credere, & innocēs. i. fatuus credit omni uerbo, ut 22. q. 4. innocēs, Go. [*Ex deo*] primo. Io. 4. c. [*Episcopo*] & collegis, uel dic,
6 ut infra [*Crederent*] licet nescirēt. fuit † enim hæc inquisitio præparatoria inquisitionis faciendæ super uerita te, si apparuisset infamia. & sic de credulitate & opinione istorum, & nō de ueritate inquirebatur, uel indagatio fiebat [*Qui*] s. episcopus, cui commisimus inquisitionem, & collegæ. uel qui. s. coepiscopi, à quibus
7 inquiri mandamus. ¶ *In † glo. 2. ibi. §. a barbaris*] uide de purga. cano. cap. 1. super gl. pe. [*& ibi. §. 1.*] uide de pro-
8 ba. cum causam, super glo. 2. ¶ *In † glo. 2. in fi.*] Io. & tamen sœpe mentiuntur antiqui, de sacra unc. c. uno, in fi. ¶ *In † glo. 3. ibi, senen.*] & alibi, quiesce miser sene. x. 76. di. tanta, & laqueus iuuenum omnes uos, & maledictus puer. & c. 2. q. 7. Paulus, Gof. [*& ibi, Inueterat.*] idem no. 1. q. 1. quibusdam. Horatius epistol. Quo semel est imbuta recens, seruabit odorem, testa diu. ¶ *In † glo. denunciando*] super eodem verbo adde idem Innoc. quo
a casu. potest interuenire procura de testibus, ex parte[a]
9 Adæ. ¶ *In † glo. penulti. ibi, facienda*] imò uidetur hic probari contrarium. sed dic, quòd hic commissa fuit non solēnis inquisitio ueritatis, sed occulta indagatio credulitatis, & famæ [*Et in fi.*] dic ut infra de purg. cano. cum dilectus, in glo. penul.

ANNOTATIONES.

a ¶Ex parte. Contra hoc facit: quia cum sit heresis: tamen quod post pœnitentiam impendit, reddit excurionem, vt no. Ioan. And. in c. nisi, super glo. ex loco, non interuenit procu: etiam si ciuiliter agitur, ut no. in c. inquisitionis, in prin. infra de accusationi. de dolo. & contu. ueritatis, super glo, quilibet, & de accu, qualiter, el. 2. §. debet, super uersi. illi.

SVMMARIVM.

1 *Idoneus si fuerit, cum scribitur, non tenetur idoneum se probare, uide nu. 5. & 11.*
2 *Pro scholare rescriptum impetratum super obtinendo beneficio, nalet.*
Scholaris quòd non sit, an possit opponi contra eum, ibid.
3 *Ad recipiendum quem in clericum & in fratrem in ecclesia ex uti rescripti, an sit exceptio dilatoria.*
Contra rescriptum admittitur exceptio ante litis contestationem, quando ex eo nascitur actio, ibid. eius forma attendenda, nume. 5. in fin. & quando eius effectus impeditur, nu. 6. 7. 9.
4 *Executor literarum apostolicarum ad beneficia recusari potest, & quo*

& quo casu, & de eius potestate & processu & officio, nume. 5. 6. 7. & 9.
5 *Si idonea persona fuerit, hæc uerba non sonant conditionem, sed potius monitionem, & quid faciant.*
Excommunicationis sententia lata non seruata conditione rescripti quando non teneat, ibid.
Conditionem in rescripto gratioso quæ sonent, ibid. & num. 10. & an sit examinanda ante executionem, & qui ordo seruandus, nu. 6. 7. 9.
6 *Prouisionis beneficij rescriptum antequam sortiatur effectum suum, quando de potestate rescribentis sit quærendum.*
Prouisio & electio secunda quādo teneat, ibid. uer. unde & cōstat.
Prouisione commissa uidetur & ea concessa, sine quibus non potest commodè, uel rectè fieri, ibid.
Ordo an & quis obseruandus ab executore gratiæ beneficij, ibid. & num. 7. & 9.
7 *Processus executoris gratiæ duplex, & quis sit uterque cum differentijs utriusque.*
8 *Principale si committitur, & accessorium uidetur commissum, & quando, & nu. 6.*
Subintelligantur quæ in rescriptis, ibid.
10 *Clausula, quòd si non omnes &c. habere conditionem, quæ seruari debet, intelligitur.*
12 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 13.*
Soluendo non esse ecclesiam qui dicit, an ei incumbat probatio, & nume. 14.
Bonæ fidei quis esse præsumitur, nisi contrarium probetur. §. 2. & num. 15.
14 *Additio glossarum.*
Facultates ecclesiæ quando præsumantur sufficientes, ibid. nu. 14.
Ecclesia non debet fundari nisi cum dote sufficienti saltem duabus, ibid.
15 *De examinatione electi ubi tradatur.*

CAPVT XVI.

1 DVdum: Casus. Is, pro † quo beneficiando scribitur cum clausula, si idoneus fuerit, se non tenetur probare idoneum, cum idoneus præsumatur. Et pars prima ponit partis querelam 2. dat iudicē ibi,
2 causam nobis [*Scolarem*] ualet †, ergo rescriptum[a] im
a petratū à scolare super beneficio obtinendo, de quo remittit Host. de transact. ex literis. & an posit contra illum opponi, quòd non sit scolaris, uide in specula. de rescript. præsen. §. ratione autem impetrantis, uer.
3 sed ubi scribitur pro scolare [*Recipi* † *faceret*] Dixit hic Inn. quòd hæc exceptio nō erat proponenda in uim declinatoriæ, sed differenda in negocio principali, ar. ff. ad exhi. l. 3. §. ibidē, de foro compe. ex parte, & si tūc proponeretur, esset ligitima, de insti. c. 1. q. d. Innocen. secundum Host. quòd est peremptoria hæc exceptio, per quam non debet litis contestatio retardari, de litis contest. c. 1. lib. 6. sed dicit Host. q̄ salua sua reuerentia hoc fallit, quando ex rescripto. contra quod obiicit, nascitur actio. quo casu admittitur exceptio ante litē
b contest. ut ibi no. & patet ex sequenti glo. [b] [*Declinans*]
4 ex his, quæ sequuntur. sed Boa. dicebat, q̄ † recusabat illum, quod poterat, si assumebat partes iudicis: aliàs non, de hoc infra de appell. nouit. & secundum eum forte alias exceptiones proponebat sub protestatione, si recusatio non procederet, tene quod prius dixit [*& infra*] deciditur, quod presbyter dicebat, quòd clericus, ex quo in rescripto dixerat se idoneum, hoc p-
5 bare debebat [*Si persona*] hæc uerba † non sonant conditionem, sed potius monitionem, ut s. id fiat, quod
c de iure fieri debet. si. de testa. tu. l. muto. §. [c] 1. ff. de uerbo. obli. si decem, supra de ele. significatti, ubi de hoc. sed nec præstant nouam formam mandato. imò potius executorem instruunt, ut sciat, qualiter personæ sit prouidendum. sic, supra de elect. ecclesia. 2. ideò uidet, quòd & si minus idonea persona sit, pro qua scribitur, tenebit tamen ei facta prouisio. & etiam tenet excommunicationis sententia hac occasione lata, licet sit iniusta: quia executor, cui scribitur, bene habet in his iurisdictionem: secus esset, si talis esset clausula, quæ cōditionem adiiceret, ut si diceretur, prouideas Petro in tali ecclesia, si de uico illo sit oriundus. hæc enim bene est conditionalis clausula, & certam formam mandato adiicit. & ideò, si Petrus non de illo vico, sed de alio sit oriundus, non ualebit prouisio ei facta, nec tenet excommunicationis sententia ob hoc lata: quia forma rescripti limitata fuit, quam non licuit egredi delegato, ut patet in eo, quod leg. & no. su
6 pra de rescrip. cum dilecta. §. fin. Quid si talis † petat, quòd sua prouisio ante omnia sortiatur effectum, nū quid est audiendus? uidetur quòd sic, argu. infra de appel. constitutis. 2. fi. Tu uerò dicas contra. nam si obiiciatur hoc fieri non debere: quia ille, qui prouidit ei, nullam potestatem habuit prouidendi; patet, quòd hic cōtenditur de fundamento iurisdictionis. i. an is, qui ei prouidit tāquam delegatus, potestatem habuerit prouidendi, & ideò de hoc quærendum est ante, quàm prouisio, quæ iurisdictioni accessoria est, sortiatur effectum, argumen. supra de offic. delega. cum in iure, & de fide instrumen. inter dilectos. §. cæterū,
d uersi. fi. cum suis concor. [d] aliud est in dicta decre. cōstitutis: quia ibi non contendebatur de fundamento iurisdictionis: imò constabat, quòd episcopus potestatem confirmandi habebat: sed dicebatur, quòd cōfirmatio iniusta erat. secus est ergo in quæstione proposita: quia iurisdictio sub conditione nulla est, nisi conditio existat. ff. de uerborum signi. cedere diem. unde & constat, quòd prouisio à tali executore facta nulla est ipso facto. in quo casu. s. quandocunq; prouisio fit ab illo, de quo constat, quòd ipsam facere non potest: quia nullam habet super hoc potestatem; regulare est, quòd non obstante tali prouisione, uel etiā appellatione ad tuitionem ipsius facta tenet secunda prouisio, siue electio, dummodò fiat ab illo, uel ab illis, qui uel à iure, uel ex superioris delegatione in ueritate potestatem habuit prouidendi, uel eligendi secūdum Inno. ut patet in eo, quod le. & not. supra de sup. negli. præla. c. fi. sed si aliàs nulla sit electio, puta quia facta est scienter de indigno, dummodò facta sit ab illis, qui potestatem eligendi habent, non transfertur potestas eligendi ad secundos, ad quos de iure communi eligere pertinebat, neq; ad alios delegatos, si q sint, qui haberent potestatem consimilem prouidendi: imò ad primum tamen delegantem redit hæc potestas, ut not. infra de excess. præla. inter dilectos. §. præ
e terea. [e] uerumtamen circā hæc mandata notandum est, quòd utroque prædictorum duorum modorum
f illi, cui scribitur prouideri, s. si sit idoneus, [f] uel si sit de tali uico oriundus, in utroque casu is, cui scribitur, si uoluerit, merus esse poterit executor. unde sine ulla causæ cognitione statim de uacante præbenda poterit prouidere. sed & licet sit merus executor; potest tamen, si uult, assumere partes iudicis, uidelicet ut inquirat, an pro quo scribitur, sit idoneus, uel an sit de uico illo oriundus: & hanc inquisitionem facere poterit, non uocatis, uel etiam uocatis partibus, & aliis, quos res tangit, sicut magis eligerit hoc, uel illud, dūmodò ille iurisdictionem habeat, qui hanc prouisionem faciendam commisit. nam commissa prouisione uidetur omnia alia, sine quibus non potest cōmodè, uel rectè fieri prouisio, commisisse, argumen. ff. de iurisdictio. om. iudi. l. 2. supra de offi. delega. præterea, cum suis concor. Item quia sicut ipse delegans, si hoc non commisisset, utroque prædictorum modorum per

rum per se procedere poterat, & sic delegatus suus, ar.
7 93.di.c.fin. Est † autem differentia inter processus isto-
rum modorum. s. prouidendo sine causæ cognitione,
in hoc casu, si appellatũ non fuerit, poterunt hi, quos
res tangit, etiam post 10. dies contra prouisionem hu-
iusmodi obijcere, quicquid placet, infra de ap. consti-
g tutis. 2. §. fina. & nota. supra de causa pos. cum olim,[g] &
de quod dicam de his, quæ fiunt à maio. par. ca. c. 1.
super ver. obiectum. Si autem processit iuxta secundũ
modum, s. inquirendo de meritis personæ, & postea
prouidẽdo, tunc his, quos res tangit, adeò præiudica-
tur, ꝙ nisi à tali ꝓuisione, infra 10. dies appellauerint,
non sunt contra ipsam vlterius audiẽdi, ut patet in eo,
quod legitur & no. supra de elec. cum dilectus §. 1. ver.
si. secundum Innocen. quod intelligi potest, quando
præsentes fuerunt, uel absentes etiam non uocati, ex
quo cum primò sciuerũt factam prouisionem, infra
h decendium non appellauerunt.[h] Alioquin contra. ff.
quæ sententiæ sine appellatione rescin. l. 1. §. item cum
ex eo edicto. Si uerò uocati fuissent & contumaces,
tunc appellantes non audirentur. 2. q. 6. §. sunt quorũ,
8 24. q. 3. de illicita, ad finem. eodem † modo uidetur se-
cundum Inn. quòd si cui mandetur simpliciter, vt tali
prouideat de tali præbenda, esto quòd non sit ibi talis
clausula, si est idoneus, uel cõsimilis, talis tamẽ execu
tor potest sibi assumere partes iudicis, & hoc ratione
prædicta, & quia cui committitur principale, & acces-
sorium, supra de of. dele. prudentiam. §. pe. & fi. secun-
dum Inno. imò est & melior ratio secundum Hostiẽ.
quia. s. hæc clausula & quælibet alia, quæ per ius scri-
ptum confirmari potest, subintelligitur, etiam si non
apponatur, vt patet in eo, quod le. & no. supra de re-
scrip. cum adeo, & c. causam quę: secus, si ministerium
esset ei commissum, vel executio mera, vt patet in eo,
quod le. & no. supra de of. dele. pastoralis. §. quia verò,
& c. quoniam apostolica sedes, in fi. Alij † verò melius
uidentur distinguere secundum Inno. in secundo ca-
su. s. ubi uerba non sonant in monitionem, sed in con-
ditionem, vt quando mandatur alicui prouideri, si de
tali loco sit oriundus, uel in theologia ascendit cathe-
dram magistralem. nam si per tales literas ius alicuius
tollitur, uel ei præiudicatur, ut puta quia ad episcopũ,
vel capitulum pertinet prouisio, à tali executore pro-
uideri non potest, nisi uocatis partibus, siue his, quos
res tangit, præcedat cognitio super cõditione, arg. 26.
q. 2. & si non cognitio, supra de rescrip. cum cum dile-
cta. & idem videtur dicendum, vbi aliquis mandat ali-
quem citari ad extraordinarium iudicium, uel ultra
duas dietas pro eo, quòd coram ordinario iudice ti-
met propter potentiam aduersarij litigare, ut le. & no.
infra e. gloss. uer. & idem est in citatione, & sequen. &
idem est, si mandatur fieri inquisitio contra aliquem,
si repertus fuerit infamatus, infra de accu. cum opor-
teat. §. discretioni, ubi de hoc. & idem in similibus est
censendum. Inn. supra de rescrip. inter cęteras. s. quòd
ubicunque clausula, vel conditio in rescripto præam-
bula est, primo oportet ipsam examinari & diffiniri in
presentia partium, quàm super eo, quod principaliter
committitur, & quod dependet ex conditione, siue
clausula, procedatur. & hæc uera sunt, nisi forte con-
ditio, siue clausula sit notoria. tunc enim non esset
necessaria examinatio, nisi forsitã ad cautelam, ut pa-
tet in eo, quod le. & no. supra de elec. bonę. 1. §. contra
legati, uer. 1. & de filijs presby. quoniam. §. fi. hoc tamẽ
ipsum exprimendum est in relatione, vel interlocuto-
ria præsentibus partib⁹ expedita, ut sic nemo ulterius
contradicere ualeat, nisi fuerit appellatum. 2. q. 6. §. bi-
duum. Si uerò per huius literas nec ius alicuius tollit,
nec alicui fit præiudicium, ut si episcopus, ad quẽ per-
tinet prouisio, mãdet alij quòd prouideat, si de tali lo-
co sit oriundus, in tali casu bene tenet prouisio, etiam
si super conditione inquisitio non sit facta, & etiam
si partes non uocentur: quia nec possunt esse partes,
ubi nullus alius se in prouisione asserit ius habere. &
si dicas, imò fit præiudicium ecclesiæ, cui magis expe-
diebat habere ortum de loco, quà extraneum, respõ.
quòd istud hi, qui contradicunt, nõ possint oppone-
re contra prouisionẽ delegati, sicut nec istud possent
opponere contra prouisionem delegantis. uel dic, ꝙ
& si prouisio delegati, qui formam non seruauit, nul-
la sit ideò: quia non seruauit formam, non tamen fuit
necesse uocare partes, quãdo prouisum fuit. uide qđ
dixi de transla. cap. fi. ad fi. In præmisso etiam casu, in
quo diximus partes esse citãdas, non intelligas, quòd
in examinatione conditionis, siue clausulæ debeat li-
bellus offerri, uel lis cõtestari, uel alius iudiciarius or-
do seruari: imò tantum de plano expedietur, infra de
spõ. cum in tua diœce. tu dic, quòd siue uerba sonent
in monitionem, siue in conditionem, semper etiam
nulla cognitione præmissa tenet prouisio facta dele-
gato: quia in hac prouisione non fungitur uice iudi-
cis, seu prouisoris, supra de elec. uenerabilem. §. obie-
ctioni. 1. respõ. & uer. exercuit. & idem est in citatore,
cui mandatur, quòd citet aliquem, si propter poten-
tiam suam non potest aduersarius corã ordinario iu-
sticiam habere. hoc non fungitur officio iudicis, sed
potius citatoris, & ideo nullum ordinem iudiciarium
seruare tenetur secundum Innoc. secus uidetur, si sub
eadem conditione committatur causa aliqua audien
da, & decidenda, quod dic vt l. & no. supra de fo. com-
pe. licet. & idem in cæteris similibus est dicendum. ta-
men si conditio, uel monitio non est uera, cassabitur,
siue cassatum denunciabitur, quicquid fuerit per pro
uisionem huiusmodi attentatum tanquam per obre-
ptionem obtentum, ut patet in eo, quod leg. & no. in-
fra de re iudi. cum olim. §. fi. uer. & ei licet absenti. po-
test tamẽ prouisor, si vult assumere sibi partes iudicis,
vt dictum est, & ar. infra de conces. præben. proposuit.
in quo casu si contradictor opponat, ꝙ conditio, si-
ue clausula apposita non est uera, & prouisor hoc nõ
admittat, cum sibi assumpserit partes iudicis, & non
admittat, quod admittere debet, nec ordinẽ iuris ser-
uet, iustè ab eo poterit appellari. Alij uerò dicunt, ꝙ
ex hac causa, ꝙ non seruat ordinem, appellari non po
test, cum nec ipsum seruare teneatur: quia hanc exa-
minationem ad suam tantum instructionem facit, &
in ea summariè procedit, arg. ff. de re iudi. à diuo Pio.
§. si reũ, & in eo, quod legitur & no. supra de foro cõ-
petenti. c. 5. & ideò etiam non est hic necessaria sentẽ-
tia: sed sufficit, ꝙ iudex super hoc sit instructus. & sic
fallit hæc regula, quæ traditur. ff. de iudi. de qua re. su-
pra de causa posses. cum super, in fine. Sinautem in li-
tera diceretur, Si tibi constiterit, quòd sit de tali loco
oriundus, tunc ubi per prouisionem iuri alterius de-
trahitur, non potest de hoc constare nisi partibus prę-
sentibus. & ideò: quia talis uice iudicis fungitur, si nul-
la prẽmissa cognitione procedat, processus huiusmo-
di non ualebit,[i] licet aliqui contradicant, ꝙ si per pro
uisionem nullius iuri detrahitur, puta quia ad delegã-
tem pertinet prouisio, tunc ualet, quod facit, etiam si
nulla præcedat cognitio: quia prædictam cognitionẽ
uidetur ei committere non tanquam iudici, sed tan-
quam bono & discreto uiro. quando autem vt iudex,
uel inquisitor procedit, tũc verum est, quod debet ser-
uare ordinem iudiciarium, & primo de conditione
inquirere, quàm in principali procedat, infra de ac-
cu. cũ oporteat, & supra de rescrip. cum dilecta. ut pa-
tet in eo, quod legi. & no. supra ea. glo. uer. & idem ui-
detur dicendum, ubi aliquis mandat, & sequen. & idẽ
in similibus, ut ibi no. licet aliqui contradicãt. In clau
sula

10 sula † verò, illa, quæ in literis consueuit apponi. s. Quòd
si non omnes &c. certa forma conditionis data intel-
ligitur, quam & seruari oportet. quod dic, ut le. & no-
supra de rescrip. sciscitatus, & de of. deleg. 1, respõ. §. 1.
secundum Innocen. hanc glo. breuius collegi in Cle.
11 de offi. deleg. c. uno [*Præsumatur*] non † solum iste cle-
ricus, sed etiam quilibet baptizatus, ar. 1. q. 1. Christus.
remittit Hostien. ad ea, quę no. de seru. cap. uno, sed di-
cit Pe, maximè de clericis præsumẽdum, alleg. no, q. 7.
quærendam, & eadẽ q. terminationes, & c. si quis epi-
k scopus, quæ uidentur contra: sed ibi soluunt.[k] ¶ Pri-
12 ma † glo. quærit, & soluit, solutioni alle. contrarium.
¶ Vltima glo. alleg. duas concor. inducit simile, obij-
13 cit, & remittit, quærit, & soluit ¶ *In † glo. 1. omnimodo*] p-
bandus est filius ingratus: quia præsumitur gratus [*& ibi. §. rogo*] vide de testi. licet uniuersis, super. 3. gl. [*& ibi, Ex persona*] ex persona collegæ aui mei non conuenior
si probo illum tempore depositi officij fuisse soluen-
do. ¶ *In glo. 2. ibi, si cui*] uide in proę. super glo. fi. [*& ibi, Quamquam*] vide de elec. causam, super. 3. glo. ¶ *In ult. glo. ibi, super seruis*] uide de testi. præsentiũ, super tertia glo, [*& ibi, cõtra, qui propriam*] si nego scripturam propriam,
uel pecuniam numeratam, necesse est id probari. ¶ *In*
14 † *glo. 1. illi*] qui dicunt hoc uerum, quando iuxta soli-
tum modum & numerum, & intra illum petit quis
recipi. Si uerò ultra, tunc ipse probet facultates suffi-
cere, & sic præsump. præcedentis status transfert pro-
bationem in reliquum, ad hoc de conces. præben. ex
parte, in fi. de præscrip. cap. primo, lib. sexto, quod no.
ut ec. bene. cap. uno, in prin. 5. glo. & l. hic in fi. alle. sed
in id, quod no. de reg. iu. semel malus, lib. 6. Si uerò prę
cedens status ecclesiæ non apparet, infra numerũ
beneficiorum præsumam pro impetrante, cum eccle
sia non debeat fundari nisi cũ dote, quę sufficiat duo-
bus ad minus, de conse. di. 1. nemo, de ui. & hone. cle-
rico. ut quisque ultra illum numerum probet impe-
trans faculates sufficere [*Et in fi.*] dicebat Hosti. quod
solutio colligi poterat ex no. de elec. bonæ. 1. super fi.
glo. de negatiua ibi uide alle. etiam de transla. c. 2. uer.
15 & quòd non est. ¶ *In glo. ul. ibi, quòd † examinabit*] serua-
l ta[l] in dignitatibus forma decr. de elec. si forte, lib. sex-
to, si euidens dicatur defectus.

ANNOTATIONES.

a ¶ Rescriptum. adde ea, quæ habeatur in c. postulasti, de rescri. & ibi per d. Feli. & Hosti.

b ¶ Sequenti glo. Vide Io. And. de rescrip. constitutus, & quod no gl. quæ incip. uidetur, quòd peremptoria, de lit. contesta. cap. 1. li. 6.

c ¶ Muto. §. 1. Ibi uide Barto. & plenius in l. hæc uerba, ff. de le. 1. & in l. 1. ff. de condi. & demon. potest tamen id, quod tacitè inest ex mente, exprimi, quod faciet conditionem, uide. l. in conditionibus §. 1. ff. de condi. & demon.

d ¶ Cum suis concor. Pro hoc facit, quod notat glo. no. in Cle. 1. de seque. poss. & fruct. quæ est gloss. fina. & ibi per moder. & quod no. Bar. in l. 1. ff. quod ui, aut clam, & Bal. in l. si quis filio. §. quod si quis, ff. de iniusto, rup. & ir. testa. in contrarium facit quod no. glo. quæ incip. aliàs appellasse, versi. duo.

e ¶ Præterea. Ibi vide plenius Io. And. super glo. unde non. & an ex negligentia executoris ad alium fiat prouisionis deuolutio, & ad quos, uide in Cle. si de beneficio, in glo. si quid, de præben.

f ¶ Idoneus. & regulariter quilibet præsumitur idoneus. adde Inno, in c. dudum, el. 2. in 2. & penul. colum. de elec. Pe. de Ancha. in consi. 254.

g ¶ Cum olim. Ibi vide Ioan. And. in glo. sua mag. & facit, quod no. Ioan. And. de dec. quòd sicut, post glo. & in c. accedens, de accu. in glo. dicit Hostien. & uide glo. & super illa Ioã. An. quæ incip. olim dicebamus, in c. fina. de ele. lib. 6.

h ¶ Appellauerunt. Ex quo enim ordine iudiciario executor processit, necessaria fuit appellatio: secus, si non assumpta aliqua inquisitione prouidit: quia tunc cum actus sit extraiudicialis, non fuit appellatio necessaria, uide Ioan. An. de causa pos. cum olim, in sua glo. ma. uersi. si dices, & in c. ad aures, super glo. 2. de tempo. ordi & uide Bal. in l. certum, C. unde leg.

i ¶ Valebit. secus, si in rescripto diceretur, si reperieris: quia istud rescriptum bene sonat in suam simplicem iurisdictionem. vide Lapum in Cle. 1. de offi. dele. & uide ste. ha. & mod. r. in Cle. 1. de conces. præben. & Oldra, in consi. 34.

K ¶ Soluuntur. Quilibet præsumitur bonus: quia ista est quædam qualitas à natura: sed an diues, uide in l. si uerò. §. pro rei qualitate, ff. qui satis. cogan. an maior, uide in c. infamibus, per Ioan. An. de re. iur, lib. 6. & uide no, glo. de ista præsumptione bonitatis in c. si forte, de elec. lib. 6. & in l. si prius, de no. ope. nunc. ff. per Bar. & Din, in c. semel, de re. iuris, lib. 6.

l ¶ Seruata. Licet quilibet præsumatur idoneus qualitatibus intrinsecis, & cum quibus nascitur, tamen promouens, vel confirmans de illis ex officio inquirit, uide in c. si forte, per glo. de elec. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio tituli.*
Ad iuramentum recurritur in defectum probationum, ibid.
eius effectus, ibid.
2 *De eo ubi alibi, quàm in hoc titulo tractetur, quando quis cogitur seruare, nu. 4. 5. 6.*
3 *Iuranti quando creditur, quando non, casus quidam.*
4 *Iurare quibus casibus cogatur, & quibus non.*
5 *Iuramentum an non obstet impetranti, & quando non punitur non seruans, uel deierans, nu. 6. absque eo respondet sinditi positionibus, nu. 7.*
7 *Non defertur à procuratore non habente speciale mandatum.*
Laicus ratione iuramenti conuenitur in ecclesiastico foro, ibid.

De iureiurando, Rubrica.

1 ¶ Diximus † de probationibus: sed quia in defectum
a probationum recurritur ad iuramentum,[a] qui finis
est litium, infra c. & si Christus, ante medium, & alibi,
maximum remedium expediendarum litium iura-
mentum. ff. e. l. 1. ideo post tractatus &c. Gof. & habe-
tur materia in causa. 22. per totũ. ad idem. 15. q. 6. alius,
cum duobus capitulis sequen. 35. q. 6. per totum. Re-
2 petitur † autem in. 6. & in Clemen. multa iura conue-
niunt huic rubricæ, quorum propter breuitatẽ omit-
titur specificatio, sed illa tradã per quatuor membra,
& erit primum de creditur, uel non creditur. secundũ
erit de cogitur, vel non cogitur. tertium erit de obstat
uel non obstat. quartum erit de punitur, uel non pu-
3 nitur. Ad primum † creditur iuranti, quod me. cau.
cap. fi. de testi. præsentium, & c. vltra tertiam, de excep.
pastoralis, de despon. impuberum, continebatur, qui
ma. ac. pos. cap. fi. de sen. excommuni. si uerò secundo,
& li. 6. de rescrip. statutum. §. cum uerò, uer. sed &, de
ele. ut circa. §. super huiusmodi, & c. nulli, in fi. non cre
ditur, de cler. pere. cap. 2. de re. in inte. ex literis, de pro-
ba. posuisti, & c. ad nostrã, de reg. uidua, & Cle. de elec.
4 constitutionem. §. cæterum cogitur † quis iurare, de
ele. significasti, de maio. & obe. cum in ecclesijs, de te-
stibus, & c. nuper, de desponsa. impuberum, attestatio-
nes, de Iudæis, significauit. 1. respon. de hære. excom-
municamus. §. moneantur, & §. si qui, & in 6. eo. ti. ut
officium, in fi. de elec. ubi periculum. §. super his, & c.
ut circa, uer. si coram, & c. is qui, de iura. calum. cap. 2.
in fi. & Cle. de reli. do. quia cõtingit. §. illi etiam, de ma-
gi. cap. 2. de hæreti. cap. 1. §. porro, non cogitur, de fe-
rijs. cap. 1. de proba. cap. 2. de coha. cleri. clericos. Item
cogitur seruare iuramentũ, quod me. causa. cum dile-
ctus, de sponsa. ex literis, 2. & c. cõmissum, & se. de pac.
cap. 2. lib. 6, Non cogitur seruare, de elec. venerabilem,
de spon. cap. 2. & c. de illis, & c. requisiuit, & c. sicut, de
hæreti. c. fi. de homi. cum iuramento, de no. ope. nun.
cum ex iniuncto, de re iudi. apostolicæ, in fi. uer. om-
nis, lib. 6. Item cogitur exigens absoluere, de arbi. c. 2.
5 de censibus, grauis. ¶ De † tertio. s. quòd ob. iuramen-
tum quandoque impetranti, de rescrip. constitutus:
quandoque iuranti, de renun. super hoc, de accu. ue-
niens,

niens, de si, c. pen. Item non ob. nec deierat, de renun. cum inter. P. de cleri. non resi. ex parte, de pigno. significante, de dona. per tuas, de eccl. ædi. cap. ult, & in 6. de sup. negli. præla, grandi, de offi. ordi. quia plerique de
6 † quarto. s. quòd punitur non seruans, uel deierans, de rescrip. cap. 2. de ele. venerabilem, de tempo. ordinan. dilectus, de præscri. si diligenti, ver. si uerò, de fideius. peruenit, de excess. prælato. grauem, de re iud. ad apostolicæ, uersi. deierauit, lib. 6. non punitur non seruans in casibus, quibus non ualet, ut de maio. & ob. dilecti, de foro compe. si diligenti, de testibus, intimauit, & c. constitutis, infra de testi. co. c. fi. de his, quę fiunt à maio. parte cap. c. uno, de reg. veniens, de spon. ad audientiam, de accu. olim, de his, quæ fiunt à maio. parte ca. c. 2. de consue. cap. primo, lib. 6. de elec. ubi periculum §. qui autē, de rebus ec. non alie, hoc consultissimo. §.
7 contractus. ultimo † conueniunt iura dicentia, quòd procurator non habens speciale non defert iuramentum, de procura. ad agendum, in fi. li. 6. q laicus ratione iuramenti conuenitur in ecclesiastico foro, de foro compe. cap. fi. quòd syndicus collegij sine iuramēto respondet positionibus, de testi. cap. secundo, uer. sine iuramento, eo. libro.

ANNOTATIONES.

a ¶Iuramentum. Vide Bald. hic, qui ponit de multiplici genere iurameuti,

SVMMARIVM.

1 *Superscriptio huius tituli cuius esse debeat.*
2 *Iuramentum præstitum homini relaxatur ab homine.*
3 *Additio glossarum.*

CAPVT I.

1 EX administrationis. Breue est. & licet † quidam habeant in superscriptione Gre. no. uera, sup. est Gre. III. & in antiqua erat oīb⁹ Christianis: quo respectu ponebant antiqui ultimam gloss. [*Præstita*] per debi-
2 tores, uel fideiussores ipsorum [*Relaxanda*] ergo † iura-
a mentum præstitum homini relaxatur[a] ab homine; infra de spon. cap. 2. ubi dicam de hoc [*Cogatis*] si. supra de testi. co. uenerabil⁹. Inno. ¶ *In † glo. 2. ibi, excommunicatione*] uel interdicto. ¶ *In glo. ulti. in prin.*] dicebat Hosti. & possunt hoc facere omnes episcopi tanquam &c. [*& ibi, Ad abolendam, in fi.*] & de sta. re. c. uno. §. pe. lib. 6. [*& ibi, Ordinarij*] supra de of. or. licet, Gof. [*& in fin.*] Ala. & est si. infra de censi. significauerit, in fine.

ANNOTATIONES.

a ¶Relaxatur Adde tex. in c. 2. de renun. & in c. significauit, de censi. cap. 2. de sponsa. & Bal. in auct. quod ei, C. de nup.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum non ualet præstitum à prælato de non repetendis rebus ecclesiæ, & an ab alio præstitum, num. 2.*
2 *Repetere quid non iurans quin repetere possit.*
3 *Contra iuramentum proprium non datur restitutio, sed absolutio, contra uerò alienum restitutio.*
4 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.*
Absolutio hic qualiter intelligatur, ibid. nu. 5.

CAPVT II.

1 PEruenit. Casus. Non valet iuramentum præstitū à prælato de non repetendis rebus ecclesiæ. Cōmunis diuisio. 2. ibi, Cognita [*Rebus*] etiam
2 si proprijs, nedum ecclesiæ rebus quis spolietur, iurans non repetere, absoluitur à iuramento, vt illas repetere possit, & sic intelligitur & infra eo. si uerò, & c. uerum. Si uerò sine uiolentia & dolo abiurauerit res ecclesiæ, tunc superior uel faciet prælatum, qui iura-
a uit hoc, absolui:[a] vel dabit curatorem bonis, [b]vel pro-
b videbit aliter, prout melius poterit, vt ecclesia res suas recuperet, & iurans non ueniat directè contra iuramentum, ar. ff. de negocijs ge. atqui natura. §. cum me absente, infra e. debitores, & c. ad nostram. 1. & 2. & c. quemadmodum. quòd si per alium recuperari non possunt res ecclesiæ, quàm per abiurantem, tunc etiā eidem dabitur licentia repetendi: quia iuramentum illud non potest seruari sine interitu salutis illius, qui iurauit, infra e. si verò, & c. tua, secundum Inn. sed Hostien. dicit, q⁹ uerior est ratio: quia talia iuramenta &c. infra e. sicut nostris, & secundum Innoc. idem dicendum est, si tutor iurauerit non repetere res pupilli. sed si res proprias quis iuret non repetere, tenetur seruare hoc iuramentum, supra quod metus causa, ad audientiam, & uide quod post Iunocen. dixi eo. ti. ad aures, super glo. secunda, no. etiam † Innoc. & post eum
3 Hosti. quòd contra proprium iuramentum nulli datur restitutio in integrum, sed absolutio tantùm: contra iuramentū uerò præstitū ab alio bene datur restitutio. ff. de iureiurando, nā postea. §. si minor (cōtumelia). i. iniuria, Gof. [*cōstringi*] quin possumus absoluere secūdum unam lecturā, uel proprie secundum aliam.
4 ¶Secunda † glo. ponit duas opiniones, secundam ap-
5 probat, & huic decre. dupliciter respondet. ¶ In † glo. prima, in fi. & tunc uerbum, Absoluimus, stat propriè secundum Hosti. ¶ *In glo. secunda ibi, de rebus ecclesiæ*] & à spoliato, arg. de restitu. spoli. solicitè, & à compulso [*& ibi, ut ibi dicitur*] & 15. quæstio. 6. auctoritatem, & 22. q. 3. inter cœteras [*Et in fi.*] uel absoluimus à peccato, non ab obsecratione, ad quam non tenebatur, Innocen.

ANNOTATIONES.

a absolui. Per illum, cui iurauit, quæ propriè est relaxatio. supra e. proxi. uel absolui à iuramēto in foro ecclesiastico, quæ etiam quo ad bona ecclesiæ est relaxatio: quia nō obligatur, ut in summario.
b ¶Bonis. De natura, & officio huius curatoris uide in l. 1. & 2. C. de cur. bo. dā. & ibi per Barto. an ex officio dari possit: alibi tamen dicitur, uacanti eccle. dari defensorem, in capitulo primo, de re. ec. non alie. lib. 6. ubi uide.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis hæc ut intelligenda.*
2 *Votum commutari potest, & quando, & cuius auctoritate. Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 4.*
3 *Fidem seruare quibus non liceat casibus, & num. 5.*

CAPVT III.

1 PEruenit. Se sumat, duo dicens. 2. ibi, Nec tu. & Ab. dicebat † primam partem exemplificandā per dec. sicut, de spon. secundam per decre. constitutus, de pœnis. sed hęc exempla non placent, nec placet etiam casus, quem hic ponebat Ioan. de Deo [*Commutat*][a] auctoritate † tamen eius, qui potestatem habet commutandi uota, infra de uoto, ex multa. T. Innoc. Sed si primū uotum esset noxium, & illud, in quod commutatur, esset utile, tunc licet propria auctoritate mutare, ut. 22. questio. 4. mulier, & sic intelligo omnia ca. illius quæstionis, Goffre. [*Vel fidei*] de diuersitate horum, supra quod metus causa, ad aures. ¶ Secun-
3 da † glo. inducit in bro. 4. concor. all. tria contraria, &
4 soluit. ¶ *In † glo 1. ibi. l. ult.*] uide de app. ad hoc 2. super 1. glo. ¶ *In glo. 2. ibi, si conuenerit*] ex causa ante tempus, de quo conuenit, & societate receditur, vt si conditioni non paretur, uel nimis damnosus est socius [*& ibi, Si instituta*] si transactum est super accusatione inofficiosi, & hæres fidem non seruat, integra manet inofficiosi causa [*& ibi, Cum proponas. 2.*] non utitur transactio-
5 ne, qui placita nō adimplet. ¶ *In † gl. 2. ibi, cū proponas. 2.*] & 95. distin. esto, & infra de reg. iu. frustra sibi, lib. 6. [*& ibi, Innocens*] & C. de transac. le. cum mota, ibi soluitur [*& ibi, Generaliter*] dixit hic Vinc. si aliqua licita conditio inserta & acceptata non seruatur, illi fides non est seruanda. C. de condi. inser. l. 1. 32. quæstio. ul. c. fi. unde si aufers feudum, pro quo tenebar ire in expeditionē, non ibo hic, & sic posset hic poni casus, ad hoc, infra de loc. potuit, de feudis cap. 1. Idem, ubi conditio intelligitur tacitè, in l. cum proponas, & ff. loca. quæro.
b §. inter, fallit secundum eum in casu, quem ponit gl. [b] Item cum hic actum est, ut altero fidem non seruante, nihilominus alter seruet, & ī treugis, licet. n. tu mihi des damnum, ego usque ad tempus treugarum te dānificare non debeo. & si me defendere liceat, licet mihi nocendo uidearis non te, sed liberare, ar. ff. pro socio, actione. §. diximus. Hosti. ponit casum in eo, qui iurauit alicui seruire usq; ad tempus pro certo salario sibi quolibet mense soluendo: cessatum est in solutione, queritur, an sine metu periurij posset à seruitio desistere, & religionem intrare? respōdetur quòd sic duplici ratione [*Et in fi.c.*] Innocen. non dicit fidem seruandam non seruanti, sed seruandam fidem licet per fraudem extortam, supra de ele. uenerabilem, ad fine.

ANNOTATIONES.

a Commutat. Item hic tex. quando utrunq, seruari non possit: quia tunc melius est faciendo: alias si potest, tunc tutius est bonum & melius adimplere, ut in c. commissum, infra de spon. item ibi non emanauerat uotum de intrando religionem, ut dicit glo. Arch.
b ¶Ponit glo. Sed de uoto cōiter emisso: sed si bene consideretur, ille casus non tangit hanc materiam: quia ibi uterque promittit continentiam, non inuicem, sed deo; ut & ideo uiolatio unius non excusat alium, cum sibi nil promissum sit, & uide Ioan. and. infra eo. sicut, in fi. super ultima glo.

SVMMARIVM.

1 *Iuramenti forma, secundum quam iurant episcopi Papæ, & qui, quot habeat capita, & eorum explicatio, nu. 2.*
De iuramento multiplici remiss. ibid.
De iuramento imperatoris, rectoris, uel curati, ibid.
2 *Ab, præpositio includit hic.*
Fidelis, uox quomodo intelligatur in iuramento prælati, ibid.
3 *Fidelitatis iuramētū Papæ præstitū an extendatur ad cardinales.*
Vasallus ecclesiæ tenetur iuuare episcopum, non canonicum, ibid.
4 *Consilium pro secreto.*
Papatus pro principatu, ibid.
5 *Regulæ. S. patrum quæ dicantur esse.*
Vocatio unica hic sufficit, ibid. ad dicti. uocatus.
6 *Ad synodum non tenetur episcopus ire, nisi uocatus.*
Synodus, & Concilium quid propriè significent, & quid impropriè, ibid.
7 *Legati nomine qui hic intelligantur.*
8 *Apostolorum appellatione qui hic intelligantur.*
Limina apostolorum ubi esse intelliguntur, ibid.
Ea qui tenentur uisitare, non sufficit eis uisitare legatum, ibid.
9 *Visitatio liminum apostolorum an debeat esse pecuniaria.*
Visitatione hac absoluit interdum papa, & de ea est facienda

scriptura, & ratio, nu. 10.
Romanæ ecclesiæ egenti subueniendum, & à quibus.
10 *Scriptura fieri debet etiam duplicata de eo, quod adimpleuimus, & ratio.*
Casibus fortuitis, & insidijs scriptura præconsulendum, ibid.
11 *Iuramentum in casu huius capituli corporaliter præstatur, secus in iuramento testis, & calumniæ.*
12 *Suffragium, & additio glossarum.*
Vasallus non potest testificari pro domino, eod. nu. 13.
Papæ consilium præsumitur honestum, ibid.
Defendere iurantes in casu huius capituli quomodo intelligantur teneri, ibid. §. in glo. 5.
14 *Iuramentum huius decretalis ad quos extendatur.*

CAPVT IIII.

1 GO. N. Casus. Forma † iuramenti. 7. capitula continens, secundum quam iurant papæ episcopi, qui sunt exempti, & erat in 1. compil. in ti. de elec. & est si. in auct. iusiurā. quod præsta ab his, qui ad su. colla. 2. & de multiplici iuramēto uide in spec. e. t. §. 1. uer. illud autem, formam iuramenti, quod præbet imperator. eccl. Ro. habes in clemen. e. ti. Romani. quomodo
a autem iurat rector,[a] uel curatus suo episcopo, dicam
2 post Host. infra e. tua. i. [*Ad hæc*] inclusiuè † tenetur, sic 35. q. ab isto die, Vin. uide quod dixi in spe. de ōsp. §. fi.
b super fi. 1. formæ [b] [*Fidelis*] & obediens, infra de priuil. antiqua. pro expositione huius uerbi remittit Hostiē. ad nota. de feu. cap. 1. [*Sancto Pe.*] i. fidem, quam beatus Pe. sei uauit, & docuit, fideliter obseruabo, Innocen. [*Sancteque*] quia eam matrem & magistram, & in omnibus alijs præcellentem & dominam tenebo, secun-
3 dum Innoc. [*Romanæ*] Dicunt † cardinales, quòd ad ipsos extenditur hęc fidelitatis promissio, cum ipsi cum papa constituant ecclesiam Romanā, & sint pars corporis papæ. ar. C. ad l. Iul. ma. l. quisquis, infra de his, q̄ fiunt à præla. nouit, & ca. quanto. sed litera sequens uidetur contradicere, quæ secundū id fuerat præponenda in eo. ar. quòd uasallus ecclesiæ tenetur iuuare episcopum etiā in factis proprijs. 7. q. 1. scire, insti. de usu, & ha. sed non tenetur iuuare canonicū. 12. q. 2. qui ma numittitur, Vin. [*Captione*] uel terram perdat, infra eo.
4 petitio, Hosti. [*Consilium*] i. secretū † more Italico, Tan. [*Per nuntium*] concor. infra de elec. ubi periculū. §. nulli, li. 6. [*Ad eorum damnum*] i. in diminutionem fidei beati Petri, uel in derogationem honoris ecclesiæ, vel in lęsionē personæ papæ p̄m Inn. uel cardinalium p̄m Ho. ar. l. quisquis cano. 6. q. 1. sub. 1. §. uerū [*Papatum*] i. principatū tam in spiritualibus, quàm in tēporalibus, Inn. sed qū iurat metropoli. dicet archiepiscopatū talis ec-
5 clesiæ &c. [*Regulas*] i. canones † summorū pontificū, & aliorum sanctorū patrū per Romanā ecclesiā approbatas. 3. di. canon. 16. di. sancta. 17. di. per totū, Inn. [*Vocatus*] in hoc sufficit una uocatio, nec requiritur trina, ut no. 18. dist. si episcopus, in glo. ul. & no. Vin. infra de
6 priuile. quoniam: quia licet † episcopus videat omnes alios eōs ire ad synodum, non tenetur ire, nisi fuerit uocatus, alle. præall. c. si episcopus. bene facit ista litera [*Ad synodum*] i. conciliū: quia propiè episcopi tenēt synodum: papa & archiepiscopi conciliū, secundū Host. tamē sumimus unum pro reliquo. 17. di. nec licuit. 18. di. per totū. 28. d. quando [*Legatum*] generalē, uel particularē, etiam si simplex nuncius sit. j. de prescrip. accedens, de censibus, cū instantia, Ho. [*Sedis apostolicæ*] qū iurat metropolitano, dicet Ecclesiæ metro. nō tamen hoc extēdit ad nuncios fabricæ, ad quos moneri possunt, nō cōpelli. j. de pœnis, Romana, li. 6. [*Necessitatib⁹*] nō superfluis, vel corruptilibus donarijs [*Apostolorum*]
7 i. Petri † & Pauli. uel. 1. Apostolicorum. i. curiam Romanam,

manam,& vide quod dicam de crimi.fal.quam graui.
limina enim apoſtolorum eſſe intelliguntur, ubi eſt
papa, & patet ueritas huius expoſitionis ex eo, quod
ſequitur,niſi ipſorum abſoluar &c. quod quia de apo
ſtolis mortuis non poteſt intelligi, neceſſe eſt exponi,
ideſt niſi abſoluar per papã, qui liminibus illis præeſt,
& qui fungitur uice & auctoritate ipſorũ [*Limina*] nec
tunc ſufficit viſitare legatũ,vt in ſpe.ti.2.§.nunc oſten-
dendũ, in fi.[*Certum nuncium*] propter hoc cũ literis pa-
tentibus continentibus ſtatum eccleſiæ de ſtinatum.
9 nec † requiritur pecuniaria uiſitatio,niſi tanto tẽpore
ſit præſtita, ꝙ in conſuetudine uerſa ſit:nec oblatã re-
ſpuo niſi tẽpore viſitationis, de cenſibus, Romana.§.
caueant,li.6.ſed quid ſi eccleſia Romana eget? ſubue-
niendum eſt illi: quia fidelitatis debitũ hoc importat,
ut patet ex no.de feu.ca.1.& quia papa dominus eſt.9.
q.3.cuncta, & vicarius eius,cuius eſt terra,&c.de deci.
tua nobis. & quia ſi nuncijs ſuis tali caſu debet ſubue-
niri,ut ſupra de ordinarijs inferioribus, de of.ordi.cõ-
querente,de cenſi.cũ apoſtolus,fortius papæ, de elec.
10 licet,in fi.ſecũdũ Ho.[*Abſoluar*] interdum,papa† enim
ſuper hoc gratiam facit ſecundum Pe.de qua propter
inſidiantes conſulit Hoſti.ꝙ fiat ſcriptura,de ſi.ex dili-
genti,& propter caſus fortuitos duplicata, inſti.de te-
ſta.§.pe.[*Licentia*] iurat etiam,quod habes,infra de re-
bus ecc.non alie.c.vt ſuper,& infra de feudis.c.2.Abb.
11 [*Hæc † ſancta*] & ſic videtur,ꝙ hoc caſu corporaliter iu-
ret: ſed ſecus in iuramento teſtis,& iuramento calum.
11.q.1.non flagitetur, de iura ca. c.fi.uide quod no.de
12 clec.ut circa,li.6.in gl.per hoc.¶[*In† gl.3.ibi.l.ul.in fi.*]ubi
ſunt hęc verba glo. & loquit̃ textus de ſeruo ad dñm.
¶[*In gl.pe.ibi.l.una*] uide de priuile.cũ olim.j.ſuper ul.gl.
13 ¶[*In † gl.3. in fi.*] per quæ arguitur vaſallũ non poſſe te-
ſtificari pro domino,uerba Vincẽ. de hoc uide in ſpe.
de teſte.§.1.uer. Sed nunquid vaſallus. ¶[*In glo.4.ibi,ho
neſto*] neſcio quid intendat. ſemper enim præſumo, ꝙ
papæ conſilium ſit honeſtũ,Ho.¶[*In gl.5.in fi.*]in perſo
na propria.23.q.8.§.1.& c.ſequẽtibus,& patet infra de
uoto.ex multa.§.de clericis: tenentur tamen mittere,
uel ducere militiam,ſupra de dila.ca.fi.& hortari poſ-
ſunt milites ad pugnam e.q.hortatu,& c.igitur.¶[*In gl.
pe.ibi,quieſcamus*] & ſ.de offi.deleg.cũ iure. ¶[*In gl.ul.ibi,*
14 *nullo medio*] idem † ſeruatur in alijs,ſi confirmationem,
conſecrationem,vel pallium à papa recipiunt [*& in fi-
ne*]& vt ibi patet,eadẽ forma debent eſſe contenti me-
tropolitani quò ad ſuos ſuffraganeos.

ANNOTATIONES.

a ¶Rector. Adde c.quamquam.23.diſtinct. ſuper Hoſti.in c. tua, in-
fra eo.titu.
b Formæ.Et uide Io.An.de præben.ſtatutum, ſuper gl.eſt ergo,li.6.
& in ſpec.de cita.§.uiſo, ad fi.& de dila.§.1.ſuper uerſi.ſed pone,
quòd cum, in addi. & uide Ci. & plenius Sal. in l. à caligato, C.
de nup.

SVMMARIVM.

1 *Superſcriptio quæ uera huius conſtitutionis.*
*Iurare qui teneantur obedientiam, non homagium, ibid.iuncto cõ-
textu, ibid.*
2 *Epilogus, & Additio gloſſarum, nu.3.*

CAPVT V.

1 NVllus. Breue eſt,& ſuperſcriptio,† quę
habet, Vrbanus.III.falſa eſt:de-
bet dicere Secundus,ut patet, infra c. tua.i.
[*Diſpenſatio*] illi enim iurant obedientiam,
ſeu non homagium, infra de regulis iuris, indignum,
2 Tan. ¶ Secunda † glo. ſignat contrarium, & ſoluit &
ponit caſus, quibus licitè iuratur, & uerſus de his. ¶[*In*
3 † *glo.ſecunda ibi, Quamquam*] ubi de hoc [*& ibi, ſecundum
iſtud*]uel poſſunt hoc per cõſuetudinem terminari ſe-
cundum Goffr.concor. Innocen. infra de uerborum
ſignificatione,cum clerici [*& ibi,Legebatur*] uide quod
ibi no.in prima gl.& quod ibi dixi [*& ibi ſignificaſti*]vbi
de hoc [*& in fine*] de hoc 2.q.5.cap.primo,& alios ver-
ſiculos habes.1.quæſtio.7. quoties.1.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio capituli.*
*Inter iuramentum, & ſimplicem loquelam an & quæ ſit differen-
tia, ibid. obligatur deo potius, quàm homini, & ideo uanum
& irritũ ſolidat adiectio iuramẽti nu.4.uide de iuramẽto,nu.7.*
2 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu.3.*
*Ad uſuras ſoluendas non uidetur debitor, quę iurauit eas ſoluere,
cogendus, nu.5.*
*Liberatus iuramento non uidetur, qui ſic ſoluit,ut repetat ex.§.ſe-
cundò citato.*
4 *Additio gloſſarum.*
Acceſſorium quando teneat, licet non principale, ibid.
5 *Decretali huic quando ſit locus.*
*Repetendi ius ſaluum quo caſu hic maneat ſoluenti, ibid. ibid. ad
dictio. indebitum.*
6 *Repetere quando quis poſſit uſuras.*
7 *Iuramentum illicitum iudex relaxat, non relaxante creditore.*
In iuramentis quibus diſpenſet epiſcopus, ibid.
*Reddere gladium furioſo etiam iuratus non teneor, ibi. uer. nam
& ſi.*
8 *Debitores ad ſoluendas uſuras, ſi de ſolutione iurauerint, quibus
caſibus cogendi.*

CAPVT VI.

a 1 DEbitores.[a] Se ſummat. † & dicit
tria. ſecundum ibi, ſi
uerò. tertium ibi, & cum uſuræ [*In quibus*]
ſoluendis [*Cogendi*] per hoc patet ſecũdum
Goff.& Hoſt.ꝙ licet inter ſimplicem loquelam, & iu-
ramentum Deus non faciat differentiam.22.q.5.iura-
menti, eccleſia tamen facit.unde plus peccat trãſgreſ-
ſor iuramẽti, quod patet ex maiori pęnitentia.24.q.1.
b non afferamus[b], & eſt ſimile in uoto ſolenni & ſim-
plici,infra qui cleri.uel uouen.conſuluit,& ca.rurſus.
27.diſt.c.1.& 2.& §. hic diſtinguendũ,& in utroq; caſu
dic,quod comparatio fit in genere, non indetermina
ta quantitate reatus [*Creditores*]quibus ſolutæ ſunt uſu
ræ [*Si neceſſe*] hic dicit: quia ſunt aliqui non expectan-
tes coactionem: ſed, ut dicit Hoſt. iſti ſunt ualde rari,
2 niſi infirmitas hoc faciat. ¶ Prima glo. reſpondet per
contrarium. ¶ Secunda gl. miſcet quatuor obiectio-
nes, & ſoluit. ¶ Vlti.gl.arguit,& ex argumento infert,
3 & dat ſimile. ¶[*In 2.† glo. ibi.§.1.*] cui damus actionem,
c fortius exceptionẽ,[c] & eadem uerba in l.ſe. [*& ibi,Qui
hominem.§.ulti.*] loquitur in eo,qui perpetuã exceptio-
nẽ habebat,ſoluẽs repetit,& ſic nõ liberat̃ ab illa inef-
4 ficacia obligationũ: quia eadẽ res non parit &c. ¶[*In†
gl.j.*[*acceſſorium*] iſtud regulariter in pactis præter legẽ,
ut no.Accur.C.de pac.pacta,quæ contra,dixi poſt In-
no.ſ.de pac.plerıq; [*Et in fi.*] & de hoc infra e.cũ cõtin
gat. dicit Ho.ꝙ eſt rõ,quia per iuramentũ potius obli
gatur Deo,quã homini.& ideo aliàs uanũ & irritũ ſo-
lidat adiectio iurĩ.22.q.1.ca.1.& c.hẽmus ¶[*In glo.2.ibi,*
5 *contra agentem*] dicunt † quidam ſm Gof.hoc.c.habere
locũ, cum creditor non agit,alij, ꝙ habet locũ credi-
tore denunciante periuriũ debitoris, quod nõ placet
ſibi pro eo, ꝙ iſte rõne crĩs repellatur denũciando, &
quia infamis ſaltẽ canonica infamia,& quia nõ bono
zelo denũciat, nec charitatiuè mouet̃ j. de ſimo.licet
Heli.[*& ibi.§.plane*] & j. de reg.iu qui ad agendũ,lib.6.
[*& ibi.§.dolo facit*] & j.de reg.iu.dolo facit,lib.6.[*& ibi.
l.indebitum*] dixit Goff. hoc ſolui auctoritate & cõſilio
iuris.unde ſaluũ manet ius repetẽdi.ſi.j.de ſpon.com-
miſſum,& j.c.proxi.idẽ Ho. [*& ibi, Indebitum*] cõſuluit
Guil. ꝙ ſe non arctet repetens ad cõdictionẽ indebiti
in ſpec.de acti. uel peti.§.2.C. & uer.quod autem dixi
[&

[*& ibi,§.ulti.*]iſtæ duæ leges loquunt̃ in eo,q effectua-
liter erat obligatus ſm Phi. [*& ibi, Metu iuramenti*] ſm
6 † hoc uidet̃, quod is,q non iurauerat ſoluens uſuras,
nõ repetat, qđ eſt falſum. uñ dic leges loq de ſolutio-
ne;quæ non improbat̃ per legẽ,ſm Hoſt.q hoc no.in
ſum.de uſuris.§.ſi.uer. ſed quõ. hic aũt dicebat Hoſti.
ſpeciale in uſura qđ repetat ꝑpter periculũ animæ ip-
ſius recipiẽtis.Inn.& ipſe Hoſ.dñt hic,ꝙ fauor ſeruãtis
iuramentũ,uel promiſſũ,& odiũ creditoris hoc indu
cit. unde dicebat Hoſti. ꝙ qñ ẽt ꝑ iuramentũ ſoluit̃
uſura,nõ intendit ius uerè ſolui,ſed potius numerari,
qua numeratione facta iur.interꝑtatione adimpleuit
debitor,qđ iurauit,cuius iuris auctoritate poſtea repe
tit,ad hoc inſti.qbus modis tollit̃ obli.in prin.Quid ẽt
ſi iuraſſet nõ repetere, uel nõ denunciare? notant hic
quod no.infra eo.ad noſtrã.2. ibi habet̃ ẽt, quõ iudex
ex officio prouidere põt ſoluenti ut ibi, facit infra de
reg.iur.q ex timore[*& ibi,Liberet*]ad quod ſi† creditor
induci non põt, tunc ipſe iudex relaxabit,ad eũ.n.ſpe-
ctat relaxare illicita iuramenta, infra eo.cũ q dã,de te-
ſti.conſtitutis.15.q.6.auctoritatẽ,& ſe.capitulis.ꝑ quæ
patet ſm Inn.in iuramentis dolo,vi,vel metu extortis
epõs diſpenſare poſſe,infra eo. cũ contingat.15.q.6.c.
1.& 2. nec mirũ: q a quandoq; in iuramẽtis licitè præ-
ſtitis ex cã diſpẽſat. ea.q.nos ſanctorũ, & c.iuratos. nã
& ſi iuraui certa hora gladiũ reddere,& tunc es furio-
ſus,reddere nõ teneor.22.q.2.ne qs. dici tamen põt,ꝙ
hic non eſt diſpenſatio neceſſaria; ſed potius iuramen
tũ non extendit̃ ad hunc caſum:tũ q a de ipſo nõ præ-
ſumit̃ cogitatum,argu.ff.de tranſactio.qui cum tuto-
ribus,ad fi. tũ quia ibi intelligitur conditio,ſi deo pla-
cuerit. 22.q.2.beatus. Deo autẽ non placet, ꝙ furoris
tempore gladius reddatur,ſm Inn.ſed Hoſt. dicit hoc
ex ui alterius conditionis ſubintellectæ.ſ.ſi res in eodẽ
ſtatu permanſerit,argu.ff.de ſolu. cũ quis. dicit etiam
Inno. ꝙ epiſcopus iuramentum licitè præſtitum põt
in melius commutare, ſicut iuramentum itinerandi
ad ſanctum Iacobum,in iter ultramarinum,de uoto.
c.1.& 2.& c.ſcripturę,ſicut & licet principi ſeculari ali
quid ſtatuere, uel facere ex cauſa in præiudiciũ alte-
rius ſm not.ſupra de conſti. quæ in eccleſiarum, ſm
8 Inno. & Hoſt. [*& in fi.*] uel† cũ non poſſunt abſolutio
d nẽ petere propter uicinitatem[d] termini faciendæ ſolu
tionis, uel propter abſentiã, uel contumaciã credi-
toris.T.idem Vin.¶[*In glo.ult.ibi,non eſt peccatum*] de hoc
e no. hic Pet. & Abb.[e] uide, quod plenè dixi de uſuris,
ſuper eo [*& ibi,Si peccatum*] & 23.q.4. qui peccat, Goff.
[*& in fi.*] aliàs eſt ſub capitulo, ita ne.

ANNOTATIONES.

a ¶Debitores. In princi. op.de cap.1.ſupra de pac.ubi actio datur
ex pacto nudo. ſo.ſtãte obligationis honeſtate ita obligat promiſ-
ſio, ſicut iuramentum: ſed ſtante inhoneſtate reſpectu materiæ,
quæ deducitur in pactum reſpectu utriuſque, tunc etiam non dif-
fert: quia neutrum obligat, ut in regula non eſt obligatorium,
de re.iu.libro 6. ſi uerò eſt turpis ſolum ex parte recipientis, non
dantis,tunc eſt differentia, ut hic.& ratio eſt, quia pactum,& pro-
miſſio perficiuntur conſenſu duorũ, & habet duas radices.ſ.ſpon-
dentis,& recipientis.modo illud vinculum eſt indiuiduum:modo
ſi eſt turpe ex parte recipiẽtis, in totum conquaſſatur,quod ſecus
in iuramento: quia ſolum obligatur deo, & ſic non extenditur ad
ad recipiẽtẽ,ideo bene ualet.& uide ad hoc no.per Bar.in l.ſi quis
pro eo,ff.de fideiu. item ibi cogendi ſunt, &c.quid ſi iſte debitor
iam eſt periurus; quia in termino non ſoluit, quod promiſit, utrũ
habeat locum iſte tex. uidetur, quòd non: quia ceſſat ratio huius
tex. ut ſit periurus: quia iam periurus eſt. in contrarium uidetur
tex.infra cap.proxi.& quòd hic dicitur,priuatum obligari per iu-
ramentum ad ſoluendum uſuras, dic quòd hoc uerum in priuato
ſecus in eccleſia,ut dicunt Innoc.& doct.in c.1.de depoſi.& uide
ad prædicta Federicum de Senis in conſilio factũ proponitur &c.
Archid.
b ¶Non afferamus. Adde tex.iuncta glo. in c.clericis, infra eo. tit.
c ¶Exceptionem. Vide hic per d.Andr.& Imo.& Fede.conſi.[illegible]
quod incipit, in nomine domini, ſtatutum.
d ¶Propter uicinitatem. not. hoc dictum, quia uult, quòd debitor
elapſo termino,uel quando terminus inſtat, non poſſit abſolutio-
nem petere.nam ſi elapſus eſt, eſt iam periurus,& ſic fruſtra.l.au-
xilium imploratur &c. ut c. quia fruſtra, de uſur. Feder.de Senis
conſilio incip.factum proponitur eſſe tale. tenet Barto. in l. cum
ita,ff.de uerb.obl. Pal.
e ¶Abb. Poteſt dici hic,quòd aut quis ſoluit uſuras alicui,qui aliàs
conſueuit fœnerari: tunc aut ſoluit pro re licita, & non pec-
cat:aut pro re illicita;tunc ſic.aut ſoluit ei qui non conſueuit fę-
nerari,tunc ſiue pro re licita,ſiue illicita,peccatum eſt Archid.

SVMMARIVM.

1 *Iurauit ſi debitor creditori rem pignoratam nõ repetere, niſi prius
ſoluat debitum, iuramentum ſeruare compellitur, & numeratio
ac ſolutio pecuniæ requiritur ex forma iuramenti.*
2 *Grauamen impropriè.*
3 *Remiſſio hic fit creditoris ad eum, qui male in eum ſententiam tu-
lit, eundemque excommunicauit, & ratio.*
4 *Exceptio hic denegatur debitoribus, qui habent actionem.*
Eadem hic excõicatio accipitur eiuſdem generis, uel naturæ, ibid.
Excommunicatio ſublata non redit, ibid.
5 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. num. 6.*
Ius ſibi dicens à iure ſuo cadere uidetur, & nu.8.§.1.
7 *Additio gloſſarum.*
*Cautio quare hic exigitur, cum ſit iniuſta, & ſine cautione rela-
xanda, ibid.uer. ſed opponitur.*
*Excommunicationis ſententia lata ex dubia cauſa tenet, ibid.uer.
& ſic nota.*
8 *Compenſatio fructuum cum pecunia non fit, niſi ſint conſumpti.*
Speciei, uel corporis non fit ad quantitatem, ibid.
9 *Facere quis cogitur, quid quid aliàs facere non cogeretur, ſi ſum-
ptus ei à petente miniſtrentur.*

CAPVT VII.

1 AD noſtram. Caſus. Si debi-
tor† creditori iu-
rauit rem pignoratã nõ repetere niſi prius
debitum ſoluat,iuramẽtũ ſeruare compel
litur. Communis diuiſio.2. ibi,ideoq; [*Solueret ſibi, Pe-
cuniam*]no. quia non dicit, donec foret ſibi ſatisfactũ:
quia tunc,ex quo ſatisfactum eſſet de fructibus, non
ueniſſent contra iuramentum. Requirebatur ergo ex
a forma iuramenti numeratio, & ſolutio pecuniæ[a] &
hoc non ponderauit.3.glo. dicebat hic Boati.ꝙ cum
hic non fuerit iuratum de uſuris ſoluendis, non eſt lo
cus petitioni relaxationis iuramenti, de quo, ſupra c.
2 primo [*Grauamen*] impropriè† aliàs ſequeret̃,quod ſo-
luta pecunia poſſent illũ grauare,quod eſt falſum.hic
ergo intendit, ꝙ non inquietarent, uel moleſtarẽt eũ
ſuper detentione pignoris, & perceptione fructuum
[*propter hoc*]ideſt quia non reſtituebat poſſeſsiones ad
mandatũ tuum.ſed Pe.& Ab.exponunt.j.quia cõtra-
ctus uſurarius erat[*Aſtrinxiſti*] quod facere nõ debuit,
3 ut patet per ſequentia, ſed quomodo † remittitur iſte
creditor ad illũ,qui malè ſentẽtiauerat,& illum excõ-
municauerat. Contra id, infra de appe.interpoſita.§.
ille. Solu.hic non fuit appellatum. Item nõ cõſtat hic
de iniuſta excommunicatione,& ideò præſtatur cau-
tio, ut ſequitur: quia aliter non præſtaretur, ſupra de
reſcriptis, ab excommunicato. plus placet Innocẽ. ꝙ
hic non fuit appellatum,& ꝙ iſte iuſtè fuit excommu
nicatus pro contumacia: ſed ſententia reſtitutionis re
rum fuit iniuſta; & ideò contra ipſam mãdatur, quod
res creditori reſtituantur. Hoſtien. reſiſtit huic dicto
dicens, quòd ex quo ſentẽtia reſtitutionis rerum fuit
iniuſta, ergo creditor in non parendo ſententiæ non
fuit contumax,& ſic nec excommunicandus,& ſic ſi-
ne cautione abſoluendus. Si uero intelligit Innoc. ꝙ
fuerit contumax in non ueniẽdo, adhuc iniuſtè pro-

 ceditur:

ANNOTATIONES.

a ¶Pecuniæ. Vide glo. primam, & super illa Io. And. in c. præterea, in fra de app. lo primo, & Bar. in l. solutionis, ff. de solu. & uide bonā l. in l. idemque, & ibi Bar. & l. pen. ff. qui. mod. pi. uel hypo. solu.

b ¶Solutiones. Adde tex. in l. fructus, & ibi Bar. ff. sol. ma. & in l. sed si hoc, & ibi Bal. in §. quædam, ff. de condi. & demon.

c ¶Certum. Quia notorium & expressum æquiperantur, ut no. per Io. And. ; post Archi. de sen. excom., Romana. §. in uniuersitatem, post Archi. in nouella, ubi de materia uide.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum si per metum extortum seruari potest absque periculo animæ, seruandum est, nisi in casibus, & quibus.*
Metus debet esse talis, ut cadere possit in constantem etiam in extorsione iuramenti, ibid. ad dictio. grauissimo.
Quilibet, pro aliquis.
2 *Ministerium pro officio.*
Ministerium ecclesiæ qui abiurarunt coacti, permittuntur in eadem ecclesia ministrare, & an sua auctoritate.
Permissi, uox hic quid significet, ibid.
3 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.*
Nec periurij, nec perfidiæ uult esse princeps auctor etiam minori.
5 *Additio glossarum.*
Causa accidens non inspicitur & extranea, sed principalis, ibid.
6 *Iuramentum etiam ad ueniale non obligat peccatum. uide infra ali.*
Creditur in foro pœnitentiali de animo referenti, non sic in iudiciali, ibid.
7 *Verius est tenendum.*
Iuramentum aliud assertorium, & quid sit; aliud promissorium, & quid, remissibid.

CAPVT VIII.

5 SI uerò aliquis. Casus. Si iuramentum† per metū exortū seruari pōt sine periculo animæ, seruandū est. Romana tñ ecclesia à tali iuramēto cōsueuit absoluere. Cōis diuisio. 2. ibi, Tibi duximus [*Grauissimo*] qui possit cadere in cōstantē, qđ dic, ut not. §. quod me. cā. ad aures [*Retinuerit*] forte renūcians erat uicarius, uel cōductor ꝑm Pe. & Ab. q dicūt po. casum p decr. ult. j. ne præ. uices su. [*Alter*] & qs, an uim passus, an uim inferens [*Quemlibet*] i. aliquē. uel hoc dicit p casū, quē statim excipit [*Venire*] imò debet oīno seruare, nisi auctoritate superioris absoluat ex cā, ut sequit, & probat, de ele. uenerabilē. §. pe. & dixi. §. eo. debitores, & hoc teneas ꝑm Inno. [*Nisi tale*] est & alius casus, qñ iuramentū improbat à iure, de fo. cōp. si diligēti. j. eo. ueniens, & c. Quintauallis, uel ꝓpter cōditionē subintellectā. j. eo. quemadmodum, uel auctoritate papæ. §. de rescri. constitutus, infra eo. ueniētes uel ecclesiæ, infra eo. sicut, Host. [*Ministerium*] 2 idest officium † de elect. cū in cūctis. §. inferiora ¶ [*Permissi*] i. dimissi. nō. n. dispēsatio, sed ius cōe, licet hic Ala. aliter scripserit, Gof. alij dīt, ¶ Permissi, q a nulla pœnitētia ē eis imposita, uel imponet, si ministrauerint: non tñ dicet eis post absolutionē, q ministrent. Inn. intelligit; Permissi superioris auctoritate, qua interueniente 3 poterūt uenire ꝯ iuramentū, ut dixi. §. ¶ Glo. 2. † respō. per cōnem, qđ de tēporali. ¶ Gl. 3. arguit, alle. duo iura in ꝯrium, aliàs tria; ponit duas opi. soluit, & remit- 4 t. t. ¶ [*In*] *glo. 4. ibi. l. 1.*] dicit ibi imperator, minori 25. qui uendidit, & iurauit, neque perfidiæ, neque periurij auctorē me sperare debuisti [*& ibi. §. pacta*] uide, infra eo. quemadmodū, in glo. nā illud [*& ibi. l. 2. in fin.*] uide de 5 resti, spo. ex parte, super 3. glo. ¶ *In glo. 2. ibi, Romæ morarentur*] non intelligo de illo, q ex imminenti infirmitate, uel cōplexione à medicis iudicaret moriturus ex tali mora [*& ibi, Secus*] aliàs idem, & sic erat in anti. glo. & litera, secus, respicit proximum dictum glo. litera. Idē a respicit textum, & sic utraque bona [*& ibi, Si aliquid*] 6 ubi † nota. quod etiam ad ueniale non obligat iuramentum,

b mentum, & dicam de pœnis. c. 2. in fi. li. 6. ¶ In gl. arg. ex hoc, ibi, & Tan. & Vinc. ponendo [*& ibi, Non obligatur*] hoc posset uerū esse in foro pœnitentiali, ubi referenti de aīo credit, non sic in iudiciali, de spon. tua 7 [*& ibi, Et uerior*] uerius† est tenendū, quod dicit c. uerū j. eo. ut ēt dixerunt Pe. & Ab. [*& ibi, Assertorium*] credo, q T. intellexit illud assertoriū iuramentū, quod est de pñti, uel præterito. & ideo dicebat. q opi. sua nō habebat locū in assertorijs, ad quæ falso faciēda nulla conditione qs debet induci; all. iura, quæ alle. glo. [*& ibi,*
c *Promissoria*] de utrisque in spec. de iura. c dela. in prin.

ANNOTATIONES.

a ¶Aliquid. Lo primo, ubi uide glo. & uide Bal. in l. fi. ad exeludendam, C. de re. cre. & iureiu.

b ¶Lib. 6. Post Archi. tunc. n. ex proposito committendo ueniale incurritur mortale, ut sentit glo. in c. si aliquid.

c ¶Iura. Et per Arch. 15. q. 6. auctoritate. & licet quidam dicant cō trauenientem assertorio iuramento non effici infamē, & uidetur probari per duas. ll. per l. 2. §. fi. ff. de cri. stel. tamen Ioan. And. sentit contrarium in c. testimonium, in glo. cum iurauit, de testi. & est glo. in c. 1. de iureiu. in cle. & uide. 6. q. 1. quicunque.

SVMMARIVM.

1 *Monaci qui iurant stare in obstagio, & fideiussores, qui iurarunt indemnitatem creditoris iuramenta seruare coguntur.*
2 *Obsides pascere uter teneatur, dans, an recipiens. eorum obligatio quæ, nu. 4. testari non possunt, & quando in suffra. eorum bona sunt fisci, ibid.*
3 *Substituere si spondeo alios monacos loco deficientium obsidum, cogi non possunt monaci, nisi prius eligantur.*
Monaci tenentur obedire Abbati, etiam si eos obliget, ibid. obligantur naturaliter, nu. 5. non habent uelle, nu. 9. ubi quando extra claustrum etiam inuiti manere debeant: aliàs non. alia de eis num. finali.
Conuentus, siue monasterium potest conueniri, si quid est uersum in ipsius utilitatem, ibid.
4 *In obstagio positi ad quæ teneantur, & est appellatio uulgaris, & ubi.*
Fideiussor laicus pro clerico obligatus potest in seculari foro conueniri, licet non principalis, ibid.
Accessorium non sequitur principale, ibid.
5 *Suppletur ad contextum.*
Clausula, si est ita, suppletur in rescriptis, ibid.
Ex naturali obligatione datur actio hic, ibid.
6 *Vxor cum marito, uel alio se possit efficaciter obligare, aliò reijcit.*
Alioquin, dictionis uis, ibid.
Ecclesiæ ingressu interdicti: si in ea celebrent, irregulares fiunt, ibi. ad dictio. ecclesiæ.
7 *Epilogus, & suffragium, glossarum. num. 8.*
Pignus, & seruitus non constituitur in homine libero, & nu. 9.
Obses liber homo potest esse, & qui est in potestate, & nu. 9.
Ad factum alienum nemo obligatur, §. in glo. ulti.
9 *Additio glossarum.*
Ad tempus quædam tolerantur, quæ perpetuo denegantur, ibid.
10 *Retētio quādoq; fit eius rei pro ea pecunia, pro qua nō ē obligata.*
11 *Monaci, uel clerici si detineantur, quando sint excommunicati detentores.*

CAPVT IX.

1 EX rescripto. Casus. Monaci† qui pro debito mon. iurant stare in obstagio: & fideiussores, qui iurarunt creditorē indemnē seruare, iuramenta seruare coguntˉ. Cōis diuisio. 2. ibi, Ideoq; [*taliter*] puta, q solueret certo loco & termino, quod hic 2 deciditur [*obsides*] quæritˉ Vin. nunquid debeat eos pascere. Dicit q Pla. dixit q sic. ff. de ac. ē p. & uen. l. uendi tor. ff. de solu. si quis tm. facit ff. como. in rebus. §. pñt. Io. & Azo ꝯ. s. q non tenetur, ut si sup. fuit ēt actum, ut ipsi &c. per quod dixit Host. superfluā apostillā Inn.

q dixerat, q istud non determinat uer. Iurauerunt, sed ver. Deficerēt [*Deficerēt*] casu, puta morte, uel ne diu essent extra clausturū, ut dicā super 1. gl. ꝑm Ho. [*Alij*] hi, 3 quousq; † sint electi, cogi non possint: sed Ab. cogendus est, ut ipsos eligat, arg. de elec. publicato. & electi per Abbatē obedire coguntˉ. pōt ēt agi ꝯ conuentum, ex quo uersum fuit in utilitatē ipsius. j. de fideiu. quod quibusdā, de solu. c. 1. aliàs pœnalis obligatio nec successores, nec ecclesiā obligaret, de preca. c. 2. [*Obstagio*] 4 i. q† tenentˉ ex conuentionē iurata non exire certū locū, quousq; fuisset de pecunia satisfactū, & est cōiter uulgare linguæ latinæ maximè in Francia, Burgūdia, & Prouincia ꝑm Ho. [*Fideiußores*] & isti fideiussores laici cōueniri poterant in foro seculari, licet principalis debitor nō posset, de hoc in spe. de cōpe. iudi. aditio. §.

a 1. uer. sed pone, clericus a [*Præstitisse*] & forte oēs defe- 5 cerunt [*Mandamus quate.*] sup. si† est ita, & respicit omnia superiora, de rescrip. olim [*Monacos*] & tamen certū est, q monaci non poterant ciuiliter, sed tm naturaliter obligari; & sic est expressum ꝑm Host. dari actionē ex naturali obligatione, de quo remittit. §. de pac. c. 1. Ab bas aūt cogit ad solutionē monaci, ut teneant obsta- 6 gia, donec solutio facta sit [*Et uxorem eius*] an uxor† cū marito, uel alio se posit efficaciter obligare, & de quæstionibus circa hoc uide in spe. de obli. & so. §. 1. uersi. sed quærit, an uxor, & seq. [*Alioquin*] i. si nec Abbas soluit, nec monaci tenent obstagia, nec Vinto. & eius cōuentionē faciunt adimpleri [*ecclesiæ*] & si tunc in ecclesia celebrent, irregulares erūt. j. de sen. ex. is cui, lib. 6. & j. concor. de spon. nō est uobis, de offi. dele. sane. 2. 7 Phi. ¶ Glo. 1. † obiicit ꝯ Abba. alle. & dupliciter soluit. 8 ¶ Glo. 3. obiicit, & tripliciter soluit. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, qui filios*] in filio, uel hoīe libero non constituit pignus, cū illud non constituat nisi in his, quæ qs de propriis bonis facit obnoxia [*& ibi, Ob æs alienum*] sequit, seruire liberos creditoribus iura non patiunt [*& ibi, obsides*] sequit, testari nō possunt, nisi id eis permittat, ſà principe [*& ibi, Diuus*] sequit, rescripsit obsidum bona, sicuti captiuorū omnimō in fiscum esse cogenda [*& ibi. l. 2.*] uide in præalle. decre. 2. de pigno. in glo. 1. ¶ *Inglo. ult. ibi, Stipulatio ista, Habere licere*] ibi dicit text. nemo ad alienū factum obligatur promittendo [*& ibi. §. si quis alium*] sequit, daturū, facturum. ſ. spopōderit, non obligatur, ueluti si spondeat Titiū. 5. aureos daturum. ¶ *In* 9 † *glo. 1. ibi, non possunt*] secus. in monacis: quia non hūt uel le ꝑm Ho. vnde de imperio Abbatis pro necessitate, uel utilitate mon. manebūr in obstagio, de postulādo c. 2. nec ob. q stabilitas loci sit de regula. j. eo. sicut ex literis, & q mon. sine clausтro non viuit. 16. q. 1. placuit & quod Ab. tenet reuocare uagantē, de of. or. quāto, de regu. c. fi. & q beneficia uel in sacris nō sunt auocādi à diuinis 88. di. c. fi. ar. ff. de arbi. non distinguemus. §. sacerdotio. hæc. n. uera de toto conuentu ēt ad tempus, ut de uno monaco in perpetuū, sed pro necessitate, uel utilitate mon. hæc tolerant ad tps de Abbatis imperio, sicut & aliqñ manet in prælati, uel magnatis seruitio; quod non fit sine utilitate mona. cū per illū negocia mō. promoueant, sicut aliàs dicitur de cleri. nō resi. cū dilectus, ꝑm Ho. & uide quod dicā infra de re iud. cū. l. & A. in glo. notat per hoc uer. Inno. [*& ibi, qualitercunque*] nam † quandoq; tenet res pro ea pecu- 10 nia, pro qua obligata non est. C. etiā ob chiro. pecuniam pi. tene. pos. l. una, Ioan. & de hoc in 10. q. 3. hoc ius, circa principium, & in fi. & ibi de hoc in ulti. gl. & 11 24. q. ulti. ut pridem. & ibi no. Io. q hic† interuenit auctoritas papæ: aliàs creditor detinens monacos excommunicatus est. & idem dixerunt hic Inno. & Ho. dicentes, si monaci detinentur inuiti, excommunicati sunt detinentes, infra de sentē. excōi. nuper. imò nec uoluntarij possunt se subijcere uinculis laicorū quo

minus uinculantes excõmunicati ſint, ut patet in eo,
quod legitur & notatur, de ſen. excommuni. contin-
git. 1. Naſo diſtinguebat inter ſemꝑ coactos, & à prin-
cipio uolẽtes, ut hic, & 45. di. de Iudæis. diſtingue mo-
b dũ tenendi: qa ſi clericus promiſit obſtagiũ in caſtro[b],
uel palatio, & ne dicaꝛ fractor fidei, ibi ſponte manet,
pudori ſuo parcens, tunc ceſſat excõicatio: ſed ſi tene
tur in cõpedibus, uel carcere inuitus, ut fugere non
poſſet, tunc locus eſt pœnę. ¶ *In glo. ſed quare ibi, forſitan*]
ſecundum Innocen. [*& in fi.*] & infra eodem ca. 2. li. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶Clericus. Et uide Cy. & Bar. in l. 1. ff. ſi quis in ius uoca. non ie. & hic in fi. de fideiuſſore contractus in fideiuſſore autem iudicij maius eſt dubiũ, de quo ibi per ipſos, & per Sali. in l. fi. C. de uſur. rei iudi.

b ¶In caſtro. An quis poſsit locare in perpetuum ſuas operas, & an ſe obligare ad ſtandum in certo loco, & an ualeat pactum, uel ſtatutum de aliquo pro debitore carcerando, uide per Bar. in l. Titio §. Titio centum, ff. de condi. & de. & in l. alia cauſa, ff. ſo. matri.

SVMMARIVM.

1 *Contra iuramentum qui uenit non neceſſitate, ſed uoluntate, periurus eſt, & ab eccleſia remouendus, & nu. 4.*
Byzantij genus monetæ, eod. nu.
Clauſula, ſi conſtiterit, ſi adijciatur in reſcripto, proceditur, ut hic, in inquiſitionis modum, ibid.
2 *Regere quid hic ſibi uelit.*
3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 4.*
Neceſſitate impeditis iura ſubueniunt, & nume. 5. §. 1.
Priuatur quis re etiam ciuiliter agendo ob commiſſam fraudem. §. 1. & nu. 5. §. 2.
5 *Additio gloſſarum.*

CAPVT X.

1 Q Verelam. Caſus. Periurus† eſt, &
ab eccleſia remouẽdus
a qui non neceſsitate[a], ſed uolũtate uenit ꝯ
licitũ iuramentũ. Et pars prima ponit im-
petrantis querelã. ſecunda dat iudices ibi, qm̃ igitur
[*Duos Byzantios*] genus monetæ. ſi. de confeſsis. ca. 2. de
priuil. cũ olim. 1. [*Nomine eccleſie*] forte annexæ ẜm for-
mã decr. de præb. extirpandæ. § q uero: uel non anne-
xę, quod melius uidetur, ſ. ꝙ iſte eſſet tẽporalis uicari⁹
conductor fructuum [*De ſtatera*] nomen loci. T. [*Con-
ſtiterit*] in modũ inquiſitionis ꝯ eum procedendo, In-
no. [*Præfato. R.*] canonico, à quo forſan illã tenebat. &
2 ẜm hoc exponi† poſſet, quod. ſ. dictũ eſt, regere. i. tene
re, uel poſſeſsionem ad tp̃s habere, ſicut nec laicus, ĩ.
de decimis, q̃uis, & c. prohibemus, ẜm Hoſt. ¶ Tertia
3 †gl. no. primo: alle. tria iura: ſecundo tres rõnes. ¶ Vlti.
4 glo. obiicit, & ſoluit. ¶ *In 1. † glo. ibi, inter locatorem*] uide
de dila. literæ, in 1. glo. [*& ibi, ſi quis maior*] uide de teſt.
teſtimoniũ, in 3. glo. [*& ibi. l. 2.*] quæ incipit, neq; famo
ſis, & hanc, & ſe. uide de teſti. licet ex quadã, ſuper glo.
perſonis. ¶ *In 3. glo. ibi, non enim*] uide de fide inſtru. im-
putari, ſuper glo. 2. [*& ibi, ueſtimenta*] ſi fullo perdidit ue
ſtimenta mea, ago ꝯ furem expẽſis fullonis. ſed ſi hoc
mihi difficile eſt, iudex mihi illũ ex locato cõdemnat,
& cogit me ſibi actiones præſtare [*& ibi. §. 2.*] Impe-
dito munere municipali, q ẜm promiſsionẽ ſuã iudi-
cio ſtare nõ potuit, uel ad teſtimoniũ uocatus uenire,
ſubueniꝛ [*& ibi. l.*] uide. ĩ. de app. ad hæc. 2. ſuper. 1. glo.
¶ *In glo. ult. ibi, l. ſi fundum*] uendo, & trado ita, ꝙ precio. ĩ.
terminũ ñ dato fundus ſit ineptus; precio nõ ſoluto,
ſi fundus reueniet, uenditor petet fructus, ne aliquid
penes emptorẽ ex ea re remaneat, in qua fefellit. ¶ *In*
5 † *glo. 1. in fi.*] idẽ no. ſ. de dila. literę, ubi dixi de hoc. ¶ *In
glo. no. quod, ibi, neceſſitas*] de difficultate no. infra eo. bre-
ui, in 1. gl. [*& ibi, ſignificante*] uide quod ibi dicã ſuꝑ uer.
captione. ¶ In gl. ult, ibi, ciuiliter, quod probat princi-
piũ ibi, querelam & c. ẜm. T. & Vin. [*& ibi, ar. contra*] ad
textum not. ad proximè allegata, quibus concor.

ANNOTATIONES.

a ¶Non neceſſitate. uide hic per d. Bal. & per Innocen. in cap. ſuper his, de accuſa.

SVMMARIVM.

1 *Iuramenta ſi quis duo ſibi contraria præſtiterit, ualet ſecundum licitum, & non primum: tamen remouetur ab eccleſia: de gratia tamen toleratur, nu. 3.*
Simoniam committunt aſtringentes maiorem ſolito præſtari penſionem, ibid. ad dictio. ſimoniacè.
2 *Iurandi forma per rectores licet diuerſa ſeruetur ſecundum diuerſitatem locorum, quæ tamen ſit congrua, & per iura probetur.*
3 *Nullum quod eſt, non dicitur niſi impropriè præiudicare.*
Periurium aliquando iudicatur eſſe, quod non eſt, & tamen uindicatur, ibid. ad dictio, periurio.
4 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum. nu. 5. 6. & nu. 7.*
Mala inter duo nullus poteſt eſſe perplexus, ibid. nu. 6.
Falſum, uel mendacium qui iurat, quando ueniale, quando mortale committat peccatum, ibid.
7 *Iramentum quibus caſibus dicatur licitum.*

CAPVT XI.

1 T Va nos. Caſus. Si† pñtatus iurat
præſentãti, quod ſibi anti
quũ cenſum augebit, poſtea ꝯriũ iurat in-
ſtituẽti[a], ualet ẜm, & non primũ: tñ ab ec-
cleſia remoueꝛ. Cõis diuiſio. ẜa ibi, tuæ igiꝛ [*Iuramento*]
de duobus, quæ ſequunꝛ, & dꝛ ꝙ ſecundo [*aſtringunt*]
ſimoniacè, ut dicã in fi. [*Penſionem*] in ſubſtãtia idẽ eſt
cũ præcedenti, & fuit hoc primũ iuramentũ [*Iurant*] &
2 hoc eſt ẜm iuramentũ. Dicit hic† Hoſt. ꝙ licet diuerſa
forma iurãdi per rectores ẜm diuerſitatẽ locorũ ſer-
ueꝛ; hæc tñ vꝛ cogrua, & per iura probari. Iurabit, ꝙ fi
delis erit epõ, obediẽs. ſ. eo. nullus. ſub quo intelligas,
ꝙ ſeruabit illius ſñias, & pro poſſe faciet ſeruari, qđ
ẽt aliqui exprimũt. ſ. de officio ord. cũ ab eccleſiarũ,
& c. ad reprimendã. mandata ſua ſancta & honeſta ad
implebit. ſ. de officio Archid. ca. fi. nihil alienabit ſine
ipſius licentia. 12. q. 2. Abbatibus. 17. q. 4. in uenditio-
nibus. noĩe eccleſiæ ultra certã ſummã, quæ arbitra-
riè determineꝛ, mutuũ nõ ꝯhet. infra de fideiuſ. quod
quibuſdã. eccleſiã non relinquet, nec ad aliã ſe transfe-
ret ſine lñia. ſ. de renun. admonet. iura ecclĩæ ꝓ poſſe
petet, & defendet. utilia eius ꝓcurabit, & nociua uita-
bit, arg. C. de epi. aũdi. de cauſationibus qđ intellige ẽt
poſtpõſitis negocijs ꝓprij pꝛimonij, ar. 7. q. 1. pñtium,
& c. placuit, ut nemini. 16. q. 1. q uerè, & c. uos aũt. qđ
nil dedit, uel dabit, nec aliqđ pactũ fecit, uel aliquod
cõmiſit illicitũ per ſe, uel per aliũ ipſo ſciẽte pro adi-
piſcẽda eccleſia, de pa. c. fi. de ſimo. nobis, & de pur. ca.
quo. & ꝙ q̃cito hoc uicium ad eum ꝑueniret, inſinua
bit epõ, & ad ipſius uoluntatem renunciabit, de elec.
c. pe. & ordines ſuis tẽporibus recipiet, & hoc, ſi ordi-
natus non eſt, de ætate & quali. quæris. In eccleſia per
ſonaliter reſidebit; & deſeruiet in ordine; quẽ ipſius
cura requirit, de cleri. non reſi. quia nonnulli, & c. re-
latum, & ꝙ nomine cenſus eccleſiæ nil alicui ſoluet
ultra antiquam & ſolitam pẽſionem, ut hic [*Lateran.*]
3 de cenſi. prohibemus, Innoc. [*Præiudicat*] qui de† gra-
tia tolerantur in eccleſijs, ſecundũ Inno. & Ab. Dicit
Goffre. ꝙ impropriè hic loquitur. tunc enim propriè
præiudicaret, quando nõ interueniente ſecundo, uale
b ret primum [*Periurio*[b]] ſi intelligis. i. pro fractione lici-
ti iuramenti, non reſpicit ſuperiorem caſum, Goffre.
[*Non poſſunt*] ſecundũ fatuam opi. quorundã, uel pro-
pter

pter ſuã erroneam conſcientiã, uel ut dicit gl. ¶ Duæ
4 † ſunt hic glo. quarũ quælibet dupliciter oſtendit ſui
5 textus locutionẽ impropriã. ¶ *In † glo. 2. ibi, imperatores*]
hanc & ſe. uide in præal. c. uenientes, ſuper glo. not. ꝙ
[*& ibi. §. generaliter*] uide de confeſſ. c. fi. ſuper 1. glo. ſu-
6 per uer. & ſi ſtipulatio. ¶ *In † glo. 2. ibi, temerario*[c]] hoc di-
c xit quia nullus[d] inter duo mala põt eſſe perplexus: qa
d ẜm hoc de neceſsitate peccaret, de hoc plene. 13. diſt.
in ſumma. [*& ibi, nullum eſt peccatum*] ſi adhibuit omnẽ
diligentiã: aliàs eſt ueniale: uel ſi fuit in culpa, mortale
ẜm. T. [*& ibi, in primo exemplo*] mendacium uerò ſciẽter
iuramento firmatũ, ſemper eſt mortale, ut ibi in ſecũ-
do exemplo, ẜm. T. niſi fiat ioco. 22. q. 2. quod ait, uel
ſimulatoriè. 22. q. 2. utilem, Goffr. [*& ibi, contrauenien-*
7 *do*] & ſic nõ eſt perplexus [*& in fi.*] Dicit Hoſt. ꝙ modi,
ẜm quos iuramentũ diciꝛ licitum, patent per hos uer
ſus, Quis, cui, quid, per quod, ad quid, cur, qũo, quan-
do. Sic iuſiurandũ licitũ diſcerne notando, de quo re-
mittit ad ſummam, eo. ti. §. quomodo cẽſetur illicitũ.

ANNOTATIONES.

a ¶Inſtituenti. Et hoc, quia primum fuit illicitum; ſecundũ uerò licitum: ſecus, ſi è contra, ut no. glo. in c. licet, de iureiuran. li. 6. & ſi ſecundum eſſet licitum, ut ibi fuit, & Bar. in l. ſi quis pro eo, ff. de fideiuſſ. ad hoc. c. ueniens. infra eo. ti. ſed uidetur, quod ẽt ubi primum fuit licitum, & etiam ſecundum, quòd ſecundum derogat primo, ut no. Vin. in c. ex publico, de conuer. coniu. & ſpe. in eo. ti. ad fi. uide ſcripta in d. c. ex publico, & ſcripſi in l. ſi quis pro eo, alle. & quòd primum ſit ſeruandum, facit cap. intellecto, infra eo. ti. Archid.

b ¶Periurio. Adde Bald. hic, qui dicit, quòd ex inualido iuramento contrahitur periurium, licet non cõtrahatur obligatio iuramẽti.

c ¶Temerario. In gl. 2, ibi c. ad noſtram, el. 2. infra & c. primum, eo. ti. li. 6. ſed hoc ſecundum uidetur facere contra hic, quia ſi hic intelligitur exceptum ius canonicum, non facit contra ius canonicum, imò ſecundum: ideo non uidetur periura, ut dicitur in præal. iuribus: ſed dic, quòd hic eſt temerarium iuramentum, nec poteſt ius interpretari, quin hoc non ſit contra uerba ipſius iuramenti, ſecus in contrarijs: quia interpretatur ſaluis uerbis iuramenti, nec temerarium fuit, Archi.

d ¶Nullus. Vide ad hanc. glo. & Innocen. infra eo. c. tua nos, & uide c. ſicut noſtris, & glo. & quod ibi ſcripſi: quia eſt contrarius iſti c. & quòd temerarie iurans, peccet mortaliter; eſt tex. bonus in ca. 1. in fi. de his, quæ fiunt à ma. parte ca. nam priuat à perceptione corporis Chriſti, Archi.

SVMMARIVM.

1 *Grauius puniuntur epiſcopi pro periurio, quàm alij.*
Iuramentum eſt illicitum de non loquendo, uel non præbendo ſubſidia perſonis coniunctis, ibid.
2 *Reuerentia, & uitæ neceſſaria quibus debeamus.*
A iuramento in caſu huius decretalis abſoluere poteſt epiſcopus, & ratio, ex quo Papa ſibi non reſeruat abſolutionem, ibid. & an ea ſit neceſſaria, ibid.
Monacus non poteſt exire clauſtrum prætextu iuramenti ſine licentia ſuperioris, eod. num. in fin. uer. ſed monacus.
3 *Iuramentum eſt illicitum ſex modis, & quibus, remiſſiuè.*
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 5.*
Dignitas delinquentis aggrauat peccatum, & nu. 6. 7. & 9.
Pœna non infligitur par omnibus ex eodem delicto, & nu. 6. & 8.
6 *Additio gloſſarum.*
7 *Hæreditatis additio in ſola uoluntate conſiſtit, & per quos actus declaretur, & præſumatur adita.*

CAPVT XII.

1 C Vm quidam. Caſus. Epiſcopi
†pro piurio pu-
niuntur grauius[a] q̃ alij. ſecundò, ꝙ illicitũ
eſt iuramentũ de non loquendo, uel non
prębendo ſubſidia perſonis cõiunctis. ſecunda ibi, illi
uerò. & pars huius, de temp. ordi. cũ quidam [*Iuramen-
tum*] licitum [*uel fratri*] idem de alijs perſonis coniũctis
2 [*Humanitatis*] puta circa alimenta [*Abſoluendi*] Dicit† Pe.
& nihilominus compellendi eis reuerentiam, & uitę
neceſſaria miniſtrare. C. de patria po. l. filium, & ubi
pu. ali, uel edu. debe. quemadmo. & dicit ꝙ hæc abſo-
lutio fieri põt per epiſcopum. ex quo papa ſibi nõ re-
ſeruat, de ſent. excom. nuper, glo. uult, ꝙ ad cautelam
fiat abſolutio, ut refert Inno. aliqui dñt, ꝙ taliter iurãs
non debet loqui patri, donec fuerit per ſuperiorem
abſolutus: quia tale iuramentũ põt ſeruari abſque de
trimento ſalutis: ſuperior tamen põt & debet relaxa-
re, quo facto liberè põt loqui. ſed monacus, de quo
loquitur decr. infra, ꝓxima, ꝑtextu iuramenti nõ põt
exire clauſtrũ ſine ſuperioris licentia: ẜm Innoc. alle.
Ho. 16. q. 1. placuit. Dicit tamen Inno. hic repetendũ,
quod dixit de electione, uenerabilem [*Illicitum*] quod
3 dicitur† 6. modis notatis. 22. q. 4. in ſumma [*Rationi*] &
naturali iuri cõi animalibus, ut patet inſtit. de iure na-
4 turali. 1. reſpon. Hoſti. ¶ Prima† glo. alle. pro concor.
6. can. & duas decre. pro contrarijs. 4. cano. & duas le-
5 ges, & ſoluit. ¶ *In 1. † glo. ibi. l. 2.*] Imponens auctoritate
ſua titulũ rebus ab alio poſſeſsis, ſi plebeius, punitur
ultimo ſupplicio: clariſsimus, curialis, uel miles pro-
ſcribitur, & deportatur [*& ibi, §. perſona.*] aliter punitur
ſeruus, quàm liber: aliter qui deliquit in parẽtem, uel
dominum, quàm qui in extraneum. aliter qui in ma-
6 giſtratum, quàm qui in priuatum. ¶ *In † glo. 1. ibi, homo
Chriſtianus*] ubi de hoc, & uide uerſus notatos, de tranſ
la. c. 2. ad fi. [*& ibi ſicut dignum*] & 5. q. ult. preſbyteri, quę
eſt lex. C. de epiſcopis & cleric. preſbyteri, ubi de hoc
per Iac. de Bel. & plenius per Cy. C. de ſumma. tri. l. ne-
mo [*& ibi, §. perſona.*] & 1. q. 3. ſaluator, & quod ibi ſolui
tur in glo. contra, ſupra [*& ibi, peccare*] Idem Vin. ſupra
7 de conſue. c. ult. ubi etiam ponit ſi. de aditione † hære-
b ditatis, quæ in ſola uoluntate conſiſtit[b], ſed per exte-
riores actus declaratur, ut quia ſoluit creditoribus, co
lit prædia, & locat, & præſumitur pro herede agere, &
animo adeundi. ff. de acquir. hæredi, Iulianus. §. ſi ſer-
uum, & l. ſi quis extraneus. §. interdum, inſtit. de hære
di. quæ. §. pe. & idem Goff. de hæreti. excõicamus. §. ſi
uerò clericus [*& in fi.*] & adde quod not. de tranſac. c.
ul. in ult. glo. & quod dicam de ſta. regu. ea, quæ, ſuper
8 3. gl. Ex† prædictis autem contingit, quòd ex duobus
ſemel delinquentibus unus plus altero punitur, uide
in ſpecu. parte. 3. de accuſa. §. 2. loco, in fine.

ANNOTATIONES.

a ¶Grauius. Adde d. Cardi. in Cle. 2. de ui. & hon. cle. in uer. dignitatem, in 5. q. & in c. non afferamus. 24. q. 1. & probatur in ca. magnæ, de uoto.

a ¶Conſiſtit. De quo, an ſolus animus ſufficiat, & an ſolum factum, & plurima alia ſubtilia, vide pleniſſimè Bar. in l. gerit, ff. acq. hære.

SVMMARIVM.

1 *Monaci iuramentum abiurantis clauſtrum non ualet, an in eius, non monaſterij præiudicium ualeat, nu. 2. uide nu. 3. & nu. 4. & ibi limitationes, & ei de hoc pœnitentia grauis imponitur, ibid. nume. 1.*
Prior clauſtralis quis dicatur, ibid. remiſſi.
Iracundiæ calore quod præſtatur iuramentum, iudicio caret.
Monacus non debet abſolui à monaſterio, niſi prius habeat aliud monaſterium, excipitur tamen caſus, & ratio, ibid. uer. monaci uerò, uide alias exceptiones num. 4. nec nouere poteſt abſque ſuperioris licentia, nu. 6.
3 *Profeſſio fit de perpetua ſtabilitate loci.*
Iuramentum cum deliberatione, & ex cauſa, puta non intraret in domum mulieris, quam turpiter adamauit, eſt ſeruandum, ibid. licet ſit abſtinendum ab huiuſmodi iuramentis, ibid.
Stabilitas pro perſeuerantia, ibidem in fine.
4 *Abiurare quid ſignificet.*
5 *Suffragium, & additio gloſſarum, nu. 6.*

CAPVT XIII.

1 Sicut ex literis. Casus. Non ualet † iuramentũ monaci claustrũ abiurantis, & sibi de hoc poenitentia grauis imponit. Communis diuisio. 2. ibi, Respõdemus[*Prior*] claustralis, de cuius officio, infra de statu mona. cũ ad mona. uersic. prior
2 [*Tui*] Abbati loquit[*racundiæ*] caruit† ergo iuramentũ iudicio. 22. q. 1. & iurabũt, & 2. q. animaduertendũ. C. de iniur. si non conuicij [*Monaco*] quem. s̄. dixit priorē [*facere*] dicunt quidam, ꝙ licet hoc iuramentũ nõ præiudicet mon. quin ipsum repetere posit: ipsi tamē, qui præstitit iuramentũ, præiudicat, ꝙ non põt repetere monasteriũ, arg s̄. quod metus cã, ad aures, & c. ad audientiã, de renun. ex transmissa, & c. qđ in dubiis. Sed illa iura non obstant ꝓm Inno. & Host. quia in secularibus clericis loquunt, qui sine ecclesijs esse possunt. Monaci uerò nec possunt, nec debēt uiuere sine claustro 16. q. 1. si cupis, & ca. placuit. unde nunquã debet
a Abbas [a] literas absolutionis dare monaco suo, nisi prius habeat aliud mõ. paratũ: sed bene tũc licet, quo facto nil habeat cõe cum primo monasterio; & sic intellige 19. q. 3. statuimus. 58. dist. c. 2. & 3. 16. q. 1. si quos & c. se. 21. q. 2. si quis iã translatus. hoc tamē ꝓm Host. male seruat de facto; & adde quod dicã, infra de regu. c. fi. & quod dixi. s̄. de renun. c. ulti. propter delictũ tamē bene eiicitur monacus à mona. ut dixi de officio
b ord. quanto, super glo. hic patet, uer. in his uerò, [b] & imponitur poena reclusionis in ergastulo, ut. j. de si. di
3 lectus, & c. qm̄, & c. ueniens[*Professionis*] quam facit† q-
c libet [c] de perpetua stabilitate loci. & idem, si non esset professus hoc casu, quo sic temerariè iurauit calore iracũdiæ; secus si ex cã & cũ deliberatione iurasset, puta ꝙ nunq̃ intraret domũ talis mulieris, quã turpiter adamauit, qđ est seruandũ, licet à talibus iuramētis sit cauendũ per id, quod habet de cohabi. cleri. & muli. clericos, & c. sicut[*Stabilitatis*] i. perseuerantię, Pe.[*Ab-*
4 *iurare*], i. etiã† cũ iuramento repudiare, de restitutione spo. audita, & c. accepta. nõ. n. põt monacus in totũ renũciare claustro, nisi obtēptu maioris religionis; qđ dic ut. j. de relig. licet, Gof. ad tps verò põt exire, Abbate, hoc ex cã præcipiēte, & extra morari, & sic soluit. s̄. eo, ex rescripto, ꝓm Ho. & idē in casu, ne cleri. uel mo-
5 na. c. 2. li. 6. ¶ *In* † *glo. pen. ibi, l. 1.*] ibi ad literam præcedētia uerba in prin.[*& ibi. §. famosos*] uide de calum ca. 2.
6 super ult. glo. ¶ *In* † *glo. 2. ibi, superioris*] nec etiam uouere sine ipsius licentia 20. q. 4. monaco.

ANNOTATIONES.

a ¶Abbas. No; quòd appellatione monacorum uenit abb. c. ex eo, de priuil. & d. Abbas in c. causam, de iudi. Card. in cle. 1. de re. unde si abbas renunciet, uel deponatur, remanet monacus illius monasterij, ita d. Anc. in c. cum ad monasterium, de sta. mon.
b ¶Verò. Non statim ex primo delicto, sed secundum gradus, quos ponit Io. And. de regu. c. fi. super glo. hoc est.
c ¶Quilibet. Tria tantum sunt principalia, & substantialia professionis regulariter; uide de sta. mo. cum ad monasterium, in fi. & stabilitas claustri potest cadere sub obedientia, uide plenius Ioan. And. de reg. sane, in glo. sua mag.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum si uasallus præstitit prælato, non cogitur iurare successoribus, de quo nu. 7. & 8. §. 1.*
2 *Simplicitas quorum sit amica, & de ea nu. 8. in princ.*
Veritatis simplex est oratio, ibid.
Non debet implicari non amat angulos, nec susurrones, ibid.
3 *De quibus loquatur hæc decretalis, & nu. 8.*
Hæredes non habent prælati, sed successores, ibid.
Cap. qualiter, de electio intellectus, ibid.
4 *Iuramentum seruandum successoribus canonicè intrantibus & catholicis. & quando, & quibus sit renouandum, nu. 8. & qualiter sit præstandum, ibid. in fine. quando reale, uel personale dicatur, & ex cuius persona, nu. 9.*
Homagium, siue hominium qui præstent, ibid. & nu. 5.
Siciliæ regnum etiam hominium, siue homagium debet ecclesiæ.
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.*
Inuestitura si non petitur. amittitur feudum, intra annum.
Successori an renouandum sit iuramentum, & nu. 8. §. 1.
9 *Iuratum si sit, & forma iuramenti negetur, cui incumbat onus probandi.*
10 *Patris uoluntatem licet honestum sit, ut filius adimpleat, non tamen est necessarium in spiritualibus.*
11 *Successori potest se quilibet obligare etiam spiritualiter: successorem uerò minime, nisi temporaliter.*

CAPVT XIIII.

1 Veritatis. Casus. Vasallus, † q iurauit prælato, successoribus iurare non cogit. Et in prima cõsultatio. In secũda rñsio ibi, Respondemus[*Amica est*]
2 ēt† amica fidei, de sum. tri. firmiter, Vin. & amica legũ, instit. de legi. agna. suc. §. sed simplicitatē legibus amicã, Host.[*Et inf. a*] hic decidit hæc litera, Nullus uerborum fallaciis utatur, nullus appetat ambiguitatē, nisi uoluerit offuscari. L. Seneca epi. 49. ueritatis simplex oratio est, & ideo illa implicari non debet, uide quod dixi post Hiero. de transla. inter, ad fin. & ad Rusti. secunda. G. ueritas angulos non amat, nec quærit su-
3 surrones[*Hæredes*] per hoc† uidetur loqui de uasallis, qui hæredes habent, non de prælatis, qui habent successores, non hæredes, de fil. presby. ex transmissa, & uide quod dicam super uersic. hominii [*Compellatur*] contra, supra de elec. qualiter: sed ibi factum narratur, secundum Vincen. & Goffred. uel loquitur de nouis uasallis, uel quando de successoribus, & ecclesiæ non
4 fuit iuratum, ut dicam super glo. [*Catholicis*] & † canonicè intrantibus, supra eo. ego. N.[*Hominij*] cum prælati non præstent hominium, infra de reg. iur. c. fin. uidetur, quòd de laicis tantum hæc litera intelligatur; ad idem uersi. hæredes, quod est, supra. Dicit Hostien. in prælatis idem intelligendum, qui & quandoque ratione temporalium tenentur ad hominium, infra eo. nimis, de exces. prela. grauem. & quod supra dicit, hæ-
5 redes, exponi potest. i. successores. & no. quòd† regnũ Siciliæ non solum fidelitatem, sed etiam hominium debet ecclesiæ Ro. secundum Host. facit, quod dixit, supra tit. 1. mandata, & patet in cle. de re iudi. pastoralis, uer. rursus[*Ac si iurasset*] successori. & est si. de testi.
6 co. præterea, Host. ¶ Prima † glo. ponit casum. ¶ Vlti.
7 glo. obiicit, & dupliciter soluit. ¶ *In* † *glo. ulti. & ibi, constitutione Federici*] s. imperialem, de prohi. feu. ali. per Federicũ. & dicit iste. §. ꝙ si maior. 24. incuria, uel negligentia inuestituram non petit à domino, infra annum, &
8 diem, perdit feudum, & redit ad dominum. ¶ *In* † *glo. 2. ibi, simplicitas*] quod intelligas, ut no. 16. q. 1. si cupis. ¶ *In glo. ulti. ibi, longinquitate*] ubi de hoc[*& ibi, §. præterea*] ibi iuratur domino personaliter. unde renouandum est successori. hic prælato realiter ꝓm Gof. unde dicit Phi. si dicat, Iuro tibi, & ecclesiæ Ro. ꝙ non tenetur iurare successoribus. unde refert Host. quosdam dixisse canones loqui de professione, non de fidelitate: legē uerò loqui, quando personaliter non facta mentione de hæredibus facta fuit fidelitas domino tēporali. hic facta fuit mentio expressa de hæredibus. unde nõ est necesse renouari in personis hæredum, ad quos iuramentum extenditur. unde qui sic iurauit, non cogitur plus iurare; quia sufficit semel iurasse, & quia iuramentum non est exigendum, nisi ex causa necessaria, infra eo. & si Christus. dicunt etiam non cogi quē sic iurare,

iurare, iuro tibi, & successoribus. sed ꝯ hoc ē. s̄. e. ego. N. in prin. Propter qđ dicit Host. decre. posse intelligi in clericis, in quib⁹ nõ fit renouatio fidelitatis: qa ad illã, & si p̄stita non sit, qlibet tenet papæ, & ep̃o, nisi se pbet exemptum. Aliud in libertis, & uasallis, ꝯ quos eccl'ia nõ fundat intentionē suã de iure cõi, cũ naturaliter qsq; nascat liber, in sti. de lib. §. 1. de na. ex lib. uen. c. uno. & ideò posset eccl'ia longinquitate tēporis ius suũ amittere, quare necessaria est renouatio, ut in c. lõginquitate. facit de precari. c. 1. põt ēt intelligi in uasallis, q non cogunt iurare successoribus. unde distinguit, an sic spõtè iurauerit sibi, & successoribus, & tũc non cogit plus iurare, licet teneat recognoscere, ut in c. longinquitate: an nullã mentionē fecerit de successoribus, & tunc iurare cogit cuiq; successori, ut in l.
a Imperialē; & sic seruatur. Dicit tamen Host. [a] tutius esse, ꝙ prælatus de successore nullã faciat mentionē, ne per hanc decre. aliqua calũnia moueat[*& ibi, Sub hac*
9 † *forma*] si tamen successor neget sub hac forma iuratũ ei, q dicit sic iuratũ, incũbit probatio, ff. de probatio. ei, qui dicit, ꝓm Host.[*& in fi.*] nã & si ex parte iurantis personale sit iuramentũ, ex parte eius, cui iuratur, est reale. fit. n. non personæ tantũ, sed ecclesiæ. s̄. ead. glo. 63. di. tibi domino, ꝓm Inno. & hēt hoc locũ ꝓm Host.
b ēt si ex parte iurantis iuretur [b] pro se, & successoribus, licet Vinc. hic ꝯ alle. ff. si serui. uen. l. harum. nã, ut dicit Host. quamuis pactũ posit esse reale. ff. de proba. si pactum, ff. de pactis, iur. gen. §. pactorũ. Iuramentum tamen est personale semper. unde nec ad personã hæredis effectiuè transit. ff. de pactis, & hæredi, & hoc tenet Bart. Brix. in quæstione domini. 38. Bononienses iu-
10 rauerunt pacem. Vnde† dicebat Host. licet in spiritualibus obligationibus honestum sit, ꝙ filius uoluntatē patris adimpleat, non est tamen necessariũ, ut patet de despon. impu. c. 1. de sepul. de uxore, & c. in præsentia. unde nunquã hæres periurus erit ex iuramento paterno, nisi & personaliter iuret, ad hoc, infra eo. clericus. 1. q. 4. iam itaq;, & c. sequen. facit, infra de spon. ex literis. 2. & quod dicam de sepul. c. ulti. in fi. nec simile de casu isto ad casum conuersum: qa in casu decreta. agitur de obligatione propria spirituali. Sed in
11 hoc casu de aliena. bene potest ergo† quilibet se obligare successori etiam spiritualiter. successorem autem & si temporaliter obliget. C. ut act. ab hære. in rubro & nigro; non tamen spiritualiter, ut est dictum.

ANNOTATIONES.

a ¶Host. Et tamen ista decre. quæ loqui uidetur non solum in feudo sed etiam in dominijs, obstare uidetur, ut no. supra super glo. cũ prælati; & tamen dicitur hic, quòd successori non iuratur.
b ¶Iuretur. Et licet ratione iuramenti iurans possit in foro ecclesiastico, licet laicus sit, conueniri, ut supra eo. ex rescriptis, & c. nouit, de iudi. & in c. fi. de fo. comp. li. 6. tamen eius hæres non poterit ibi conueniri, si laicus est, licet ad obseruantiam teneatur, ut ar. quod no. hic & d. c. fi. & uide quod scripsi, infra eo. c. sicut, in fi. & in l. si quis pro eo, in tertio membro, ff. de fideiuss. quid autē si iuraui prælato, an ei deposito teneatur, uide quod no. in c. uenerabilem, in fi. tex. & quid si prælatus iurat aliquid dare, eo deposito, teneatur, ibidem not. & uide no. in c. 1. infra de his, quæ fi. à præl. ad id quod dixi de hærede, uide qđ no. in c. fi. de sepul. Archi.

SVMMARIVM

1 *A iuramento per metum extorto solet ecclesia absoluere, & eius transgressores ut peccantes mortaliter non punire, & nume. 6. & quando non obliget iuramentum, nu. 2.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Absolutione à quo iuramento quis non egeat. impertitur quandoque nisi in odium cogentium, nu. 3.*
Iurare uerbaliter an quis possit absolutè cogi, ibid.
3 *Metus, uel timor quis excuset, & in suffragio, nu. 5. & metum passo & cui subueniatur, nu. 6.*
Iuramentum, etiam si non obliget, ob reuerentiam seruandum, ibid. & qualiter id intelligatur, nu. 4.
4 *Versiculi, sed si non ea. §. cæterum, ut intelligatur.*
5 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Metus consideratur, qui possit cadere in contestantem, uel probabilem, num. 6.
6 *Additio glossarum.*

CAPVT XV.

1 Verum. [a] Casus. At iuramēto p metũ extorto ecclesia solet ab-
a soluere, & eius transgressores ut peccãtes mortaliter nõ punire, & ut patet. in anti. ps huius, de iudi. & de sen. excõ. cũ nõ ab hoĩe. Et prima ponit qõnē, & ipsius rñsionē: ꝓa ponit rñsionis mode
2 rationē. 2. ibi, cæterũ[*Inuiti*] coacti† coactione cõditionali, nõ absoluta: qa tunc nõ obligaret iuramētũ, nec iurãtes egerēt absolutione l. di. presbiteros, ꝓm Go. nõ uideo, quõ qs cogatur absolute iurare uerbaliter, sed manũ ponẽdo bene cogi posset, delato. s. iuramēto à cogēte. unde Philosophus ille, q Secũdus uocabat, q ppter casũ matris plus loq nolebat, Adriano scripsit in tabula, uocis meæ pferendæ nulla tibi ptãs est[*Et re*
3 *bus*] & pro † uel ꝓm Pe. ꝓm quē sufficit timor amissionis rerũ oĩum, uel maioris partis; alle. de resti. spo. frequēs, li. 6.[*Absoluerunt*] in odiũ cogentiũ, licet sine periculo animæ seruari posset iuramētũ. s̄. eo. si uerò. ꝓm Gof.[*Peierãdi*] quasi dicat, licet in veritate hoc iuramētũ nõ obliget, si forsan is, q illud pręstitit, nõ intendebat se obligare, sed solum tps redimere, & euadere, ecclesia tñ statuit in reuerentiã iuramēti, ꝙ seruet, ac si obligaret, quasi uelit in hoc oñdere fortitudinē iuri, ad id. s̄. c. 1. & c. debitores, de elec. uenerabilē, ad. fi. ꝓm Host.[*Attenderint*] i. seruauerint, ꝓm Hosti. Goff. & per
4 hæc uerba† ꝓm Inno. intelligit papa sic iurãti dare licentiã, ꝙ uenire posit ꝯ illud; non tñ præcipit. ꝯtrauenire; alle. Ho. ff. de off. præsi. sæpe, & l. generaliter. Et dicit Inno. ꝙ nisi ista uerba, uel expresiora diceret, non licet ꝯueniri pro mortali, sed ut pro ueniali, ꝓm T. & Guil. Naso. Hosti. tenet, ꝙ finis pe. gl. & arguit per hæc ꝙ ep̄i suo iure possunt ab hmõi iurõ absoluere; remittit. s̄. c. debitores[*Puniendi*] quasi eccl'ia hoc casu eligat hoc mediũ. & est si. j. eo. mulieri. Et mihi placet in talibus iuramētis ad literã, & sine glo. quod hic dicitur. unde licet quidã ex decr. sumere uelint, ꝙ hic interuenit absolutio, mihi placet, ꝙ sine absolutione pcedat
5 iste finis. ¶ Quarta† gl. ponit duas lecturas. ¶ *In gl. 2. ibi, metum autem*] sequitur, non uani hominis, sed qui meritò in homine constantissimo cadat, ad hoc edictum
6 pertinere dicemus. ¶ *In* † *glo. 2. in fi.*] Dicebat Host. imò etiã ubi metus est probabilis, in odium cogentium, & ne de dolo suo alij reportent damnum, & ipsi commodum, subuenitur; & sic non obstat, supra eo. si uerò, cum concor. ¶ *In 3. glo. ibi, iuratos*] & Nicolaus. ea. q. c. 2. ¶ *In glo. penul. in fi.*] Idem Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶Verum. An ueniens contra iuramentum metu extortum, pecet mortaliter, hic Io. An. uidetur uelle, quòd nõ, cũ metus extenuat peccatũ, & hoc per istam decre. contrarium tenet Thomas secunda secundæ. q. 89. art. 6. quia in iuramento est duplex uinculum; unum, per quod parti obligatur, & tunc non, ut supra eo. debitores. aliud, quod deo illaqueat mortaliter. nõ ob. hæc decr. quia dicit, quòd facit pro. dum dicit, absoluendum esse iustum; & inquãtum dicit in se. non ob hoc sunt tanquam pro mortali, uerum est post quam est absolutus; & sic intelligitur illud uer. Cæterum. hoc non placet. uel dic aliter, quod istud loquitur in foro cõtentioso, ubi non tantũ punitur, sed in foro animæ sic, uel intellectò, quòd non in tantum punitur, inquantum puniretur pro alio mortali peccato, quia metus attenuat poenam, argu. ca. sacris, supra quod metus causa, de materia 22. q. 1. inter cætera, & §. per has, & 22. q. 1. habemus, & c. quamuis, de pac. li. 6. Archi.

SVMMARIVM.

1 *Contra iuramentum, licet licitum, ſi quid præcipiatur ab eo, cuius mandato ſtare iuraui, illud ſeruare non teneor.*
2 *Conuicium quid, & unde dictum.*
Iuramenti præſtatio habeatur ne per ſatisfactione iniuriarum, & quando, ibid.
Iniuria quantacunque ſit, iudex debet eſſe contentus ſatisfactione, qua contentatur iniuriam paſſus, ibid. uer. Dicit Hoſti.
Remittitur per nudum pactum, ibid.
3 *Iniuria qui remiſit in teſtamento, & iurauit, & ſanatus ult agere, an poſſit.*
4 *Cauſis propijs ciuilibus quem prohibere adeſſe, damnoſum.*
In facto proprio magis eſt curioſus, quam in alieno, ibid.
5 *Iuriſdictionẽ ducis etiam iuramentum nõ poteſt à ſe quis abdicare.*
Specialis uocatio magis excuſat, quam generalis, ibid. uerſiculo. & forte.
Generale ſi concordatur, & ſpeciale, quod eſt maius, uidetur conceſſum hic, ibid.
6 *Literas binas aliquando de eodem facto papa reſcribit, ſed diuerſis.*
Aduocatus qui iurauit duabus eccleſiis, & illæ litigant inuicem, tenetur iuuare primam, ibid. uerſi. hic uidetur.
Primæ promiſſioni iuratæ ſeruiendum, ſi duobus iuraui, & concurrant, ibid.
7 *Iuramentum poſterius an ſit anteponendum permiſſioni priori non eidem perſonæ factæ, an utrique ſatisfaciendum.*
Mandato mihi facto ſub iuramenti debito quibus poſſim caſibus non parere, ibid. & in ſuffragio adducuntur argumenta ex legibus, nu. 10. 12.
8 *Iuramenta relaxare & interpretari ſolum papã, argumentum hic.*
Pacta nouiſſima quando ſeruanda, ibid.
9 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 10.*
Arbitri ſententiæ etiam iniquæ ſtatur, arbitratorum uerò minimè & num. 11.
Cogitata quæ non fuerunt, non ueniunt in obligationem ibid. §. in glo. 2. & nu. 12. & an in iuramentum, nu. 12. uerſicu. & ſic ſoluitur, & quando credatur aſſerenti ſe non cogitaſſe, ibid.
11 *Additio gloſſarum.*
Idonei appellatione comprenditur hic rationabile, poſſibile & honeſtum, ibid. nu. 11.
Arbitrum nullum poſſe eſſe in cauſa propria, non probari per hanc decretalem, ut quidam uolunt, ibid.
Præſumptioni, & opinioni communi ſtandum, non ſingulari, ibid. uer. non creditur.
Iuramenta quæ uſus interpretur, ibid.
Mandauit qui ſemel ui iuramenti cuiuſpiam, qui ſtare mandato eius iurauit, ius ſuum conſumpſit, ibid. uer. dicit etiam.
13 *Pecunia ſi data inducatur infamia, non inducitur, ſi iuſſu iudicis detur.*

CAPVT XVI.

1 VEniens. Caſus. Si is † cuius mãdato ſtare iuraui, aliquid mihi præcipit contra iuramentum per me prius licitè factum, illud ſeruare non teneor. Et in prima parte querela impetrantis. In ſecunda proui
2 ſio ibi, uerũ quia [*Conuicia*] quid † ſit conuiciũ, habet. ff. de iniu. Itẽ apud Labeonẽ §. ait prætor, dictũ à conuẽ tu uocũ, quaſi conuociũ [*In ſatisfactionem*] conſuetudo interpretat, ꝙ præſtatio huius iuramenti habetur pro ſatisfactione, ad hoc infra, Quintaullis; qã uerũ credo, niſi tãta fuerit iniuria. ꝙ maiori ſit pœna puniẽda, quòd arbitrio diſcreti iud. relinquo, Vin. Idẽ Inno. Dicit Hoſt. quantacunq; ſit iniuria, iudicẽ debere contẽtari de ſatisfactione, de qua contentatur iniuriã paſ-
a ſus. a nam & remittitur iniuria per nudum pactũ, ff. de pac, ſi tibi. 10. §. 1. de pig. act. ſi rem. §. pe. [*Iniuriarum*]
3 hic † recitabat Guil. quæſtionẽ domini. 13. de illo, qui in teſtamento remiſit iniuriam, & iurauit, & ſanatus, uult agere; ibi uide; quod ẽt dicã in ſpe. de inſtru. edi. §. nunc uerò aliqua. poſt u erſi. Itẽ pone, cum quidam [*Veſtro*] tribus Veneris loquitur, Pe. [*Præcepiſtis*] & ma-
4 le [*Intraret*] in propriis † cauſis ciuilibus uidebat præceptũ tenere: quia litigare poterat per procu. imò cauſa honoris hoc mandat epiſcopo. 5. q. 3. quia epiſcopus. Dic etiam in illis corrigendum tum propter onus expenſarum, in aucten. ut ab illuſtri. in prin. coll. 5. tum propter inſtructionem negociorum. ff. de procu. que relam, ſecundum Goffr. nam ut dicit Hoſt. magis eſt quis curioſus in facto proprio, quã in alieno, ad hoc ſupra de uſu palij, niſi. C. de ſeruitu. præſes [*Ipſius*] ducis
5 [*Generaliter*] debuiſſent † etiã excipere caſum, quando ipſe. A. per ducem ſpecialiter uocaretur. nam per iuramentum ſuum non potuit à ſe abdicare iuriſdictionẽ ducis. facit, ſupra c. ſicut, infra c. uenientes, & quod dicam infra de appel. cũ parati, in par. ſecunda, & forte hoc crediderũt includere, quaſi ſpecialis uocatio fortius excuſet, quàm generalis; facit de clerico excom. propoſuit [*Ex promiſſo*] & ex iuramento, ut patet in antiqua, & hic in fine ibi, Priori &c. Abb. [*Mandaſſe*] de-
6 di † ergo Papa huic binas literas. ſic, infra eo. uenientes. de reſcriptis, ab excommunicato; de foro compe. dilecti [*Priori*] hic uidetur deciſa quæſtio de aduocato, qui iuratus eſt duabus eccleſijs, & illæ inuicem litigant, ꝙ teneatur iuuare primam, ad idem, infra eodẽ [*Eam te*] ſecundum Goffr. de hoc dixi de poſtula. c. ulti
7 mo, in glo. [*Iuramento*] non † dicit promiſsio. Si enim ſub debito iuramenti fit præceptũ, quod obuiat ſolenniter promiſſo, nõ tamen iuramento, ſeruet iuramẽtum, & aliter ſatisfaciet de promiſſo, ſecundũ Innoc. quod probat hæc litera ſecundum eum, quæ dicit, iuramento, & tamen, ſupra facta fuerat mentio etiã de promiſſo. inducit, ſupra titulo primo, nonne. Hoſti. contra: quia ſi aliquid licitũ promiſerat, quò ad Deũ obligatus erat ad illud ſeruandum, ac ſi iuraſſet, 22. quæſtio. 5. iuramenti. mandatum ergo de illo non ſeruando eſt contra deum, ſic contra ius. Item nec communiter debet præſumi, ꝙ ipſe iurando hoc ſenſerit. & facit, quod dicam ſuper 2. gl. Item nec eſt concedẽdum, mandatum fieri poſſe, per quod alieno iuri, illius. ſ. cui facta erat promiſsio, præiudicetur: quia nec mandatum Papæ ad talia ſe extendit, ſupra de officio deleg. ſuper eo. nec ualet ſecundum eum, quod dicit Inno. eum debere aliter ſatisfacere de promiſſo. nã ſi capram promiſſam ſoluere poſſet inuitò creditori, non poſſet ſoluere bouem. ff. ſi certum pe. l. 2. & l. cũ quid, ar. inſti. de act. §. ſi quis generaliter. Itẽ põt eſſe, ꝙ nec aliter ſatisfieri põt niſi adimplendo illud idem, quod promiſſum eſt, ut ſi promiſit cũ Berta contrahere, & mandatur, ne contrahat; certe non ualet mandatum: quia & ſi iuraſſet expreſsè aliã ducere, primã fidẽ non iuratam ſeruare tenet, infra de ſpon. ſicut. Dicit ergo talia iuramenta intelligi de mandatis licitis, ut dicã ſuper 1. glo. fatetur aũt cũ Inno. ꝙ, ſi quis nõ in genere, ſed determinatũ & certũ iurauit, hoc iuramentum in conſilio animæ recipit interpretationẽ ꝑm bonam ſanã & non fraudulentã intentionem iurantis, ſ. eo. quanto, & c. ad noſtrã. 2. in iudicio uerò fiet interpretatio ꝑm ius, infra eo. uenientes [*Licitè facto*] duci, & eccleſijs: ſecus, ſi fuiſſet illicitum. §. eo. tua nos, innoc.
8 *Auctoritate † noſtra*] argu. ꝙ ſolus Papa relaxet & interpretetur iuramenta. idem de elec. uenerabilẽ, ad fi. de hoc. §. c. proxi. & ſupra c. 1. ꝑm Hoſt. [*Non ſeruandum*] cõtra, pacta nouiſsima ſunt ſeruanda. C. de pac. pacta. Soluerũ eſt, quando utraq; ſunt licita, & inter eaſdẽ perſonas, ut no. ſupra de pactis. c. 1. & ulti. Hoſti. ¶ Prima
9 † glo. exponit, objicit, & ſoluit. ¶ Secunda glo. arguit,
10 ſignat contrariũ, & remittit, quærit, & ſoluit. ¶ *In 1. †gl. ibi, ſi libertus*] ſi iurauit libertus dare patrono, quot operas arbitraretur, non ualet arbitrium patroni, niſi ſit æquum [*& ibi, ſtandum eſt*] & imputet ſibi, qui compromiſit, propter quod etiam nunquam ſententiã æquo animo ferre debet. ut in §. ſtari [*& ibi. §. illud*] mandatum cõra bonos mores nõ obligat, ut de furto. damno. uel iniuria facienda. & licet mãdatarius per id pœnam ſoluerit, contra mandantem actionem non hẽt [*& ibi, ſi ſocietatem*] 1. & ult. ibi dicit, ꝙ ſi ſocietatẽ mecum iniiſti ea conditione, ꝙ partes ſocietatis cõſtituerẽs, ad boni uiri arbitriũ reducenda res eſt, qui ex cauſa poſſet arbitrari partes inæquales. Et ultima dicit. ꝙ ſi ſocietatem cõtraximus ita, ꝙ Nerua cõmunis amicus partes ſocietatis inter nos conſtitueret, & ipſe cõſtituit tẽ ſocium in duabus partibus, me in tertia; hoc reducitur ad arbitrium boni viri, ponens duo genera arbitrorum; in altero hoc licet, in altero non. ¶ *Inglo. 1. ibi, cum Aquiliana*] in liberatione per Aquilianam ſtipulationem non ueniunt lites. de quibus non fuit cogitatum [*& ibi, obligationem*] hanc & ſeq. uide de priuil. paſtoralis, ſuper vlt. gl. [*& ibi. l. 1.*] alummi, & res, quas ueriſimiliter quis non obligaret, nõ ueniunt in generali obligatione pignoris [*& ibi, ſi cui*] uide in prooemio ſuper ult. glo. [*& ibi, quamquam*] uide de uer. ſign.
11 Abbate, in gloſ. pen. ¶ *In † glo. 1. ibi, idoneo*] quod comprehendit rationabile, poſsibile, & honeſtum, Hoſti. [*& ibi, arbitratores*] quod probatur: quia iurauit ſtare mandato; non dixit ſententiæ, ſecundum Hoſt. qui reprehendit illos, qui dicunt hoc probari: quia nullus in propria cauſa arbiter eſſe poteſt. ff. de arbitris. l. pen. ſicur nec iudex. ff. de iuriſd. om. iudi. qui iuriſdictioni, non enim offenſo, ſed alijs fuit hic iuratum [*& in fi.*]
12 de hoc præalleg. c. cauſam, quæ, ſupra de elect. ¶ *In † gl.*
b 2. [b] *ibi, & c. ecce*] & habetur horum ſolutio, ead. q. §. ex his [*& ibi, cederet bonis*] ſimilis quæſtio dominicalis 36. quam recitabat hic Guido de clerico, qui iurauit ſtare mandato epiſcopi, qui præcepit ei, ꝙ beneficio renunciaret, & ꝙ non appellaret; & ſoluitur, præcepto non obſtante, illum appellare poſſe [*& ibi, cogitatum*] & ſic ſoluitur, quod dicitur illud ſine periculo animę poſſe ſeruari: ſuper hoc tamen cogita tu. ſecundũ Innoc. non creditur dicto ipſius aſſerentis, ſe non cogitaſſe, ꝙ hoc præciperet, dummodo pœna non excederet culpam: ſed debet eſſe communis opinio, & præſumptio, ꝙ ſi credidiſſet hoc mandari, nullo modo iuraſſet, arg. infra eod petitio. C. quæ res pi. ob. po. l. fi. ff.
c de pi. obl. & l. denique. ff. de flumi. l. 1. in prin. & Hoſt. remit. de arbi. c. 2. Vnde dixit Vincẽ. ꝙ præcipere poſſunt, quantum eſt uera æſtimatio iniuriæ. 17. quæſt. 4. uxor. uſus enim interpretatur huiuſmodi iuramenta. 22. quæſt. 2. ne quis. Dixit etiam cõſumptum ius iſtorum, ut iterum mandare non poſſint. ff. de adopt. qui liberatus, & l. ſeq. ff. de opti. lega. l. apud Aufidium; dũtamen non errauerit credens ſe aliud præciperc. ff. de
13 arbitris: quia arbiter, ubi de hoc [*& in fi.*] addebat † Hoſtien. quia ſi ex pacto daretur pecunia, induceretur in famia: ſecus, ſi iuſſu iudicis. ff. de his, qui not. infa. l. furti. §. qui iuſſu. dicit tamen, ꝙ non reprobaret dari pecuniam pro expẽſis, & moderatè pro bono pacis, de præben. niſi eſſent, de iniur. olim, & c. ſeq.

ANNOTATIONES.

a ¶ Paſſus. Limita non procedi, quando tacita eſſet iniuria, quòd maior pœna eſſet puniẽda; tex. eſt in l. licitatio. §. quod illicitè, ff. de publica. Bart. in l. inter omnes. ff. de fur.
b In glo. 1. In hoc c. eſt una glo. ſi. quam not. quia uidetur decidere. q. ſic intelligendo, ſi iuratum eſt compromiſſum, & ibi cõtinetur enormis læſio, quòd epiſcopus, uel eius uicar. ab ſoluere poterit; credo uerum: quia quando eſt non modica læſio, cenſetur eſſe dolus, ar. l. omnes. §. Lucius, ff. quæ in frau. credi. & ſic poterit iuxta not. ſupra eod. debitores, item ille recipiendo ultra debitum pec

caret; uidi tamen bullam Papalem domini Ant. de But. item not. hoc c. quia cum c ad hoc de appell. facit oprimè, quòd iurans ſtare arbitramento. & non petere reductionem. ſi tamen enormiter lædatur, poſſit, non obſtante iuramento, petere uide Din. in regula, ſcienti, de reg. iu. lib. 6. & Bar. in l. quidam, de uerb. obli. Archi.
c ¶ Frin. Ad materiam. uide c. cum in generali, de offi. uica. lib. 6. & u de Bart. in l. filius. ff. de dona. ex his etiam not. quòd non operatur tantum genus quò ad omnia quantum ſpecies quò ad ſpeciẽ; uide Bart. in l. ſi duo, ff. de admini. tuto.

SVMMARIVM.

1 *Periurus eſt, ſi quis iuratus eccleſiam defendere, requiſitus hoc recuſat ſine cauſa, & num. 5. & 6.*
Appellatio eum non defendit, ibid. nec iniquitatem debet defendere, num. 2.
Eximit à iuriſdictione ſine expreſſione cauſæ, non ab obligatione, ibidem.
Ea pendente quis poteſt pœnitere, num. 3.
Poſſe quem arbitrio iuris decernitur, ibid. ad uer. pro poſſe.
Eccleſiæ iura qui defendere teneantur, ibid. & quando, num. 7. ad dictio. conſuetum.
4 *Epilogus, & ſuffragium. nume. 5.*
Difficultas excuſat à periurio.
Neceſſitas etiam excuſat, & nume. 6.
Iuuare quis non tenetur non requiſitus, nec eum, qui fidem non ſeruauerit in neceſſitatibus. §. 1. & nu. 6. § 1. & nu. 7. 8. & 9.
6 *Additio gloſſarum.*
Impeditus per caſum non incidit in pœnam: ſecus, ſi per hominem, ibid. uer. Damaſus.
7 *Ad hæredem ne tranſeat fundus iuriſperito pro patrocinio datus, remiſſiuè.*
Aduocatus quando non teneatur eccleſiam, ut promiſit, defendere, ibid. ad dictio. conſuetum.
Salarij retentio eſt cauſa patrocinij deſerendi legitima, ibid.
8 *Vaſallus tenetur iuuare dominum, licet dominus non iuuerit uaſallum, & ratio.*
Ex urbanitate quod quis facere tenetur, nulla eſt pœna non faciẽti.
9 *Per aliunde aduocationis officium expediri poteſt, & quando non poſſet inueniri, quid iuris.*
Per alium licite deſerviri non poteſt in matrimonio, ibid.
Damnum quis pati non debet, undè meretur præmium, ibid.
Arbitrium iudicis in conſiderandis circunſtantijs, ibid. uer. & ſi ſi non poſſet.
In dubio relinquitur conſcientiæ, ibid. in fin.

CAPVT XVII.

1 REui. Caſus. Si iuratus † eccleſiam defendere, requiſitus ſine iuſta cauſa hoc recuſat, periurus eſt, nec appellatio eum defendit. Communis diuiſio. ſecũda ibi, Reſpondemus [*Vtrum ille*] incurrat reatum periurii, quod eſt infra [*Pro poſſe*] arbitrio boni uiri, ſecundum Hoſti. facit, quod dicam ſuper ult. gloſ. [*Tenetur*] puta aduocatus, adminiſtrator, uaſallus, canonicus, uel beneficiatus [*ſuper hoc*] ſcilicet, ꝙ defendat iura ec
2 cleſiæ [*Non excuſat*] ne iuris † remedium iniquitatem defendat, de appell. reprehenſibilis, Io. [*Dicebat*] Goff. duabus de cauſis non ualet appell. Prima, quiã per eã non poteſt impediri, quod perpetuo edicto fieri præ-
a cipitur. ff. de appell. non reci. l. ult. a 2. q. 6. §. diffinitiua. ſed perpetuo edicto præcipitur, ne in uanum Dei nomen aſſumatur. 22. q. 5. quacũque. 2. quia, & licet ꝑm tempora huius decre. admitteretur appell. ſine grauaminis expreſsione, id uerum quò ad hoc, ut eximeret à iuriſdictione, non tamen ab obligatione. ſi tamen
3 † pen. appel. ab ea deſiſtens patrocinium præſtet, interpretatione benigna dici poſſet periurium non incurri. ff. de bonis liber. qui cum maior. §. accuſare, ſecundum Goff. [*Non poſſit*] de iure, uel de facto; ad hoc de
4 reſcriptis, ſiſcitatus. ¶ Secunda † gl. quærit, arguit pro, & contra.

& contra. & ponit tres casus, quibus aduocatus nõ iuuat ecclesiam. ¶ *In* 1. † *glo. ibi. l. ult.* [b] uide de appella. ad hoc. 2. super 1. glo. [*& ibi, si libertus*] uide supra c. prox. super 1. gl. [*& ibi, quæ onerandæ*] sequitur, libertatis causa stipulatus sum à liberto, consequi non possum [*& ibi. §. illud quoque*] difficultas dandi ad incommodum promissoris, non ad impedimentum stipulatoris pertinet. ¶ *In glo. 2. ibi. l. 2. §. 1.*] bonorum possessor non tenetur satisdationem offerre; sed satis est, q̃ petenti moram non faciat [*& ibi. §. inter locatorem*] in stipulatione pœnali de nõ expellendo conductore, uel colono intelligitur, si pensionem soluit, uel bene coluerit. ¶ *In glo. 1. in fi.*] Io. arg. contra, infra de pig. significante. dic, ut ibi, Host. & uide quod no. Din. de reg. iur. peccatũ, lib. 6. quod ibi dicam in 1. glos. Dama. hoc tit. q. 3. dixit impeditum per casum nõ incidere in pœnam: secus, si per hominem ff. ad leg. Aquil. proinde si seruum, in prin. ¶ *In glo. 2. ibi, argumentum huius literæ*] de hoc in Spe. de aduocato. §. 1. uersic. sed nunquid is, qui iurauit & quicquid hic, uel ibi dicatur, tu distinguas uerba iuramenti. & in uers. ibi sequenti tractatur, an † fundus datus iurisperito pro patrocinio transeat ad hæredem [*& ibi, consuetũ*] hoc, si tota ecclesia deliquit, aliàs agat contra prælatum, & iuuet ecclesiam, secundum Host. de reg. iur. delictum, lib. 6. nisi sub conditione iurasset, si sibi salariũ soluereturs, supra eod. peruenit. Dicebat † Guil. Nas. q̃ uasallus tenetur iuuare dominum, licet dominus nõ iuuerit uasallum. Ratio, quia uasallus tenetur domino per iuramẽtum: sed dominus tenetur uasallo ex urbanitate, & nulla pœna non facienti id, ad quod solum ex urbanitate tenetur, ut not. C. de pignoribus, creditores, & de furtis, inciuile [d] [*& ibi, pro periuro*] hoc non placet Host. quia sic q̃cuique per iuramẽtum astricto ad ecclesiam iuuandam posset beneficium auferri, supra eo. querelam, contra iura. 56. dis. satis peruersum, cum si. & pateretur damnũ, unde mereretur præmium. contra id, supra de renun. sanè, nec obstant iura. quæ alleg. glos. quæ loquuntur in matrimonio, ubi timetur collusio, de eo, qui cog. cons. super eo, & infra eod. tua, & in quo uertitur periculum incontinentiæ, nec potest per alium licitè deseruiri: secus in officio aduocationis, quod per alium expediri potest. C. de iudic. rem non nouam. dabit ergo æquè bonum, quod salua conscientia facere poterit, arg. ff. de nego. gest. at qui natura. §. cum me absente. ff. de iurisd. omnium iudic. l. prætor. & facit, quod not. de postulat, bonæ. 2 §. 1. & si non posset alium inuenire, adhuc considerabitur hoc arbitrio boni uiri. & põderata qualitate personæ aduocati, & causæ, si appareret fraus, procedat contra ipsum, si bona fides, ipsum absoluat, argu. de rescriptis, cum contingat, ad finem. in dubio relinquat ipsum conscientiæ, arg. infra eod. mulieri, cum suis concordant. & 1. q. 7. sancimus, & supra de procurá. in nostra. §. fina.

ANNOTATIONES.

a ¶ Vlti. ibi uide Bar. & l. si qua pœna, ff. de uer. si. & quia iuramentum cõcernit animam, & trahit inuisibiliter secum executionẽ, facit c. pastoralis, de app. & l. facti, in princ. ubi uide Bar. ff. de his, qui no. infra. & quia fit executio periurii à l. ut in iuribus præal.

b ¶ Lege ulti. Adde inquantum hic dicitur, quòd difficultas excusat à periurio, quòd istud procedit: quando potest incidere in periurium sine dolo. l. qui iurasse, in prin. ff. de iureiuran. & ibi no. Pau. de Cast. Bald. in l. obseruare. §. proficisci. ff. de of. procon. sequitur late Alex. cons. 92. 1. uolum. in 7. colum.

c ¶ Iuramenti. Et uide generaliter, an ad pœnæ commissionem, uel moræ sit necessaria interpellatio, per Bart. in l. ita stipulatus, in 6. quæst. princi. ff. de verb. obliga.

d ¶ Ciuile. Contrarium uidetur probari. 22. q. 5. de forma, ad fi. & ibi uide gl. fi. & facit, quod no. Io. And. qui fi. sint legi. §. 1. ver. sed nunquid dominus, in additio. ad spe. & uide per ipsum in capit. 1. infra de feu. glos. fin.

SVMMARIVM.

1 *Monetam certam si princeps seruare iurauit, quo casu peierare debeat iuramenti, quibus fraudetur modis, nume. 4. & quibus reprobetur, scilicet an eadem mutuanti restituendo. 6. alia de ea uide num. 5. 6. 7. 14. & 16.*
Imò, correctiuè ponitur hic, ibid.
2 *Consiliarij multi nituntur ad dãda consilia per extorsione pecuniæ.*
Consiliarius quis sit eligendus, et quis expellendus, ibid.
3 *Populi præiudicium in quo uertitur, non debet fieri sine eius assensu, ut in moneta minoris precij cudenda, num. 4.*
Princeps per se non potest componere de damnis populo datis causa belli ibid. uersi. & est arg.
4 *Regis negocium reputatur negocium uniuersitatis. uersi. & quia.*
Vniuersitatis maiores consentire sufficit, ubi requiritur eius assensus, ut hic, ibid.
5 *Moneta reddenda quæ sit, & cuius ponderis, & cursus expedit apponere in instrumento crediti, in fi.*
6 *In eius restitutione quod tempus spectandum.*
7 *Diminutio eius utrius dãno sit futura, creditoris, an debitoris, & in qua forma reddenda, num. 7. & 8.*
8 *Nomina omnia desinentia in osus plenitudinem significant.*
9 *Indagator diligens requiritur.*
Iuramento quando quis potest & debet absque absolutione contra uenire, ibi. & quando ad Papam recurrendum, ibid. seruandum in eo, quod seruari potest, num. 10.
In dubio ad Papam recurrendum, ibid.
10 *Consilio Papæ standum est.*
Antiquum refertur ad tempus patris, ibid. ad ictid. antiqua.
11 *Eleemosynis peccatum redimitur.*
12 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 13.*
A iuramento quo Papa possit absoluere, & num. 15.
Interpretari solet princeps beneficia principalia, ibid.
Nominis, uel cognominis falsi asseuratio, falsi pœna coercetur, ibid. §. in glo. pen. intellige, ut num. 15. §. 1. in hoc casu.
Sepulchrorum inscriptioni non adhibetur fides, ibid.
14 *Additio glossarum.*
Monetæ falsatores qua pœna coerceantur, eod. num. 14. capere potest à quolibet, accusator eius acquirit immunitatem, ibid. uide alia de ea supra, & infra.
Pœnæ in dubio molliendiæ. ibid. uersi. refert.
15 *Absoluit sola uoluntate Papa, & quo casu.*
16 *Moneta, non refert, quo cudatur nomine, uel figura, modo non falsetur, nec alij præiudicetur.*

CAPVT XVIII.

1 Vanto. Casus. Princeps † qui iurauit certam seruare monetam, si sciebat illam legitimo põdere defraudatam, pœnitere debet de iuramento, quod fuit illicitum, & ideo non seruandum. Si uerò ignorabat, tunc juramẽtum seruat, si illam faciat restaurari. Communis diuisio. secunda ibi, super quo [*Imò potius*] correctiuè ponitur, concord. Paralipom. 20. c. [*Ipsi fuerunt*] consiliarij[a] in interitũ eius [*Deceptores*] Dicit Ho.
2 q̃ † multi tales reperiuntur hodie, qui sõlum nituntur ad dãda consilia pro extorsione pecuniæ. & lex dicit, q̃ consiliarius optimus & purus undique & contẽtus his, quæ dãtur à fisco eligatur, q̃ si transgressus fuerit, expellatur, & alius idoneus introducatur, in auctẽ. de mand. princ. §. præcipuè officiales uerò, colla. 3. & remittit, de arbitris, cum olim [*Assensu † populi*] quasi dicat, ex quo fit præiudicium populo, non debet fieri sine suo assensu, ar. de offi. Archid. ad hoc. §. fi. & est arg. ẽm Host. q̃ princeps per se non potest componere de damnis populo datis ratione guerræ, de quo remittit ad sum. de pœni. §. fi. sub §. fi. uersi. Sed pone, q̃ guerra
4 [*Circa*] alias citra [*Legitimo pondere*] fraudatur † moneta legitimo pondere, quando certũ pondus à principio pro quolibet denario ordinatum diminuitur de mãdato

dato regis mãdantis illam diminutam postea recipi, ac si primi ponderis esset. Item cum ab initio cuditur moneta multo minoris põderis, uel ualoris, q̃ esse deberet, consideratis metallo, uel materia, de qua fit, & fabrorum, & alijs expensis necessarijs & utilibus exin de deductis, quas auctoritatem præstãs de suo facere non tenetur. ex officio ergo nec compendium hẽat, neque damnum. ff. ex quib. cau. mai. l. 1. 1. respon. & l. uidelicet, cum suis concord. Credit tamen Innoc. q̃ si rex propter iurisdictionem & auctoritatem, quã habet, à qua, & cuius charactere auctoritatem & cõmunionem recipit moneta, fieri faciat ipsam aliquantulum, sed non multum minoris ualoris, q̃ sit metallũ, etiam deductis prædictis expensis, ut modicũ, sed nõ multum lucrum inde sentiat, q̃ hoc licitè fiat, si indigeret; & ubi moneta non spargeretur extra regnum, posset hoc toleraris; facit, quod infra dicam. In primo tamen casu non credit Inn. q̃ factam monetam diminuere possit sine cõsensu populi, sed cum ipsius assensu sic: quia quilibet potest iuri suo renunciare. 7. q. 1. q̃ periculosum; & quia negocium regis reputatur negocium uniuersitatis regni, sufficit cõsensus maioris partis magnorũ regni, arg. C. de iura. calu. l. 2. §. finautem, ff. de condi. & dem. l quibus. ff. ad municip. quod
b maior. non tamen [b] sufficeret consensus populi illius regni ad id, quod pecunia illa expendatur cõmuniter extra regnum, ẽm Inn. alleg. Host. ff. de iurisd. om. iud. l. si. facit de constit. quæ in ecclesiarũ, & c. ecclesia. Dicit etiam Host. q̃ fraudatur moneta per campsores, singulos denarios ponderantes, grauiores conflantes, alios transire permittẽtes: alii radunt, uel tingunt; & de his in 1. glo. Fraudatur etiam, quando domini terrarũ monetam minoris ponderis cogunt recipi cum moneta maioris. Item quando bonam monetam reprobant, & æquiualentem, uel minus ualentẽ suscipiunt, ut de reprobata bonum forum habeant, & illam conflari faciant, & cudi in eodem põdere, uel minori sub charactere approbatæ monetæ; ad hoc. ff. de pign. act. eleganter. §. qui reprobos. In his autem, & similib. casibus intelligitur fraudari moneta quò ad utilitatem populi, qui in his nõ modicum defraudatur. nã quicquid delirant reges, plectuntur Achiui; & ideo talia lu
5 cra damnant animas. Dicit autem ipse Host. q̃ † tribus modis solet moneta reprobari: ex materia, quæ nõ est tota argẽtea, uel aurea, ut cõsueuit: & ex põdere, quo fraudata est: & ex cursu, quia nõ currit, ut consueuit, super quibus aliqui creditores sibi prouidẽtes ponifaciunt in instrumento de reddenda pecunia eiusdem
6 materiæ, ualoris, ponderis, & cursus. ¶ Quæritur autem Host. de creditore, qui sibi non prouidit illo modo, & interim pecunia mutuata per dominum terræ interdicitur, propter quod in cursu in aliquot solidis dimi
c nuta [c] est libra, cuius periculum? lex uidetur dicere, q̃ debitoris, non creditoris. ff. de solut. creditor, & arg. ff.
d pign. act. eleganter. §. qui reprobos [d]. & l. fi. ff. de euict. Lucius. Sed cõtra, quia pecunia eiusdem generis, quę mutuo tradita est, non dico eadem numero, sed specie, siue genere reddi debet. ff. si certum pet. l. 2. Sed & in mutuo, si agatur de illa æstimatione ipsius, tẽpus, quo petitur, & non tempus, quo contractum est, spectandum est. cum igitur tempore cõtracti mutui curreret moneta, & modo non currat, non est considerãdum, quantũ ualet tunc, sed quantum valet modo.
7 ff. si cer. pe. uinũ. Itẽr si dedero tibi. 10. ut 9. dẽas, nõ amplius, q̃ 9. petere possum. Si uerò decem dedero, ut 11. dẽas, nõ amplius. q̃ 10. cõdicere possum: quia nec amplius dedi. ff. si cer. pe. rogasti me. §. si cetũ tibi dedero. Illud ẽt certum est, q̃ creditor cum damno suo nõ tenetur in aliam formã numos accipere. ff. de solut. creditorem. ergo nec debet exigere à debitore, ut cũ dãno suo in aliam formam soluat, arg. ff. de dam. infect. qui bona. §. si quis quia. C. de solut. l. pen. ff. loca. & cõduc. ea l. 1. respon. Soluti. refert, qua de causa moneta fuerit reprobata, utrum uidelicet ideo reprobet: quia nimis diminuta est, uel causa auaritiæ, ut dominus lucref in reprobatione, licet in nullo ualor sit diminutus. In primo casu, scilicet quando pecunia diminuta est in ualore, & propter hoc impeditur cursus, periculum est debitoris, & non creditoris ita, q̃ debitor tenetur reddere pecuniam in illo ualore, in quo currebat tempore contracti mutui, cũ noscatur legitimo pondere defraudata, ut patet in hoc c. & in eo, quod no. in superioribus, & expresè probatur, infra de cẽsi. olim
e causam. §. cum [e] igitur, & c. cum canonicis. §. damus. & sic etiam loquitur lex prædicta. ff. de solu. creditor,
8 ibi, Quasi æroſa de iussu præsidis sublata est. nota, q̃ di
8 cit, æroſa, ideſt ære plena. Omnia † enim nomina desinentia in osus plenitudinem significant, ut ibi not. Dicit ergo æroſa sine. h. quasi dicat nimis tenebat de ære, & parum de argento: quia cõsiderato tempore, quo primo statuta fuit, & si æs remanserat; pondere tamẽ argenti, in quo ualor consistit, nimis fuerat diminuta. & ĩõ fuit ibi pecunia reprobata, quare reddẽda est in eodem ualore, in quo mutuata fuit. nam & in mutuo non licet ex eodem genere rem deteriorem reddere, ff. si cert. peta. cum quis mutuum, & ẽm hoc intellige alia iura, p̃ hac ua inducta. & caue tibi in litera, dictæ legis creditor: quia aliqui libri habent, heros, uel æroſa cum. h. unde exponũt doctores, ideſt dominica. heros idem est, quod dominus. ff. ad l. Aquil. Item Mela, §. legis autem. Aqui. actio, hero. ideſt domino competit. & est hoc uulgare Theutonicorum. Sed falsa est litera illa, & expositio. q̃ enim est ratio, q̃ quasi dominica, seu dominicalis reprobet: immò ex hoc magis esset approbãda. Sed prima litera, & expositio, ac ratio, quæ ex ea sumitur, uera & sufficiens est. Sinautem diminuta non est, sed solum causa auaritiæ reprobata, ut recolligatur, & confletur, & postea cudatur sub eodem pondere, sicut frequenter fit, ut not. supra ea. gl. & debitor fuit cõscius fraudis, uel in culpa; adhuc est suum periculum, ut patet. ff. si cer. peta. quod mihi, &
f l. periculum, arg. ff. si quis cautio. l. 2. §. fi. q̃ si in nulla [f] culpa reperiatur debitor, sufficit, q̃ reddat pecuniam in eodem genere, & in eodem pondere, & in eodem ualore quò ad pondus, licet diminuta sit quò ad cursum, ut ff. si cer. pe. l. 2. & 3. & in aliis contrariis iuribus supra signatis, nisi aliud dictum sit. ff. loca. & conduct. ea lege. 1. respon. si cer. pet. uinum. nam contractus ex conuentione legem accipiunt, ut ff. de reg. iur. contractus [*Propter hoc*] ideſt propter diminutionem, & quia expẽditur [*Discretè*] de accu. qualiter. 1. 22. q. 4. magnæ [*Populi*] qui in denariis suis nimis defraudabantur, de quo remittit Host. ad sum. de censi. §. ex quibus causis
9 [*Super quo*] 2. pars [*Diligens † indagator*] sic supra de trãsla. episcopi. capi. 2. §. 1. [*Interpretatio*] sic infra eod. petitio [*Institutum*] ex hoc not. Hostien. q̃ ubi certum est, iuramentum fore illicitum, iurans sine absolutione potest, & debet contrauenire. 22. quæst. 4. in malis, & cap. si aliquid, & c. diffinitio. ubi uerò certum est, q̃ est licitum, omnino seruari debet, infra eod. & si Christus. §. Apostolus, in fi. saluo, quod not. in gl. 2. In dubio sem per est ad Papam recurrẽdum, de elect. uenerabilem. §. pen. Hosti. & uide, quod ibi dixi post Inno. super gl. tali modo [*Vsquequaque*] ideſt eo modo, quod intelli
10 gebas [*Consulimus*] huic consilio † standum est; de hoc de æta. & qualit. ad aures [*Antiqua*] formata tempore patris tui [*Cum ea*] noua, scilicet quam cudi facies [*Expendatur*] & sic seruabitur iuramentum in eo, quod seruari poterit. & facit hoc ẽm Pet. ad quæstionem de illo, qui iurauit contrahere cum una de filiabus Titii,

quæ

quæ not. infra de sponsa. ex literis. 1. [*Dispendium*] populi [*Seruari*] sine aliqua absolutione per hanc interpretationem [*Diminutam*] si suppleas, & non erat, habebis
11 tertium casum [*Satisfactionem*] & eleemosynis †peccatum redimat, Daniel 4. ¶ Prima † gl. tractat de triplici
12 falsario monetæ[g], & ponit circa illud crimen tria specialia. ¶ Secunda gloss. respondet per quæstionem, an Papa possit absoluere à iuramento: ponit opi. Hugo.
13 Item La. & Tan. ¶ Pen. glo. obiicit, & soluit. ¶ *In† glo. 2. ibi, ex facto*] & 1. respon. si de priuilegio principis pater filio muto & adulto testatus est, & ille filius postea habeat filium legitimum, cessat testamentum pat. sicut & si furioso testatus esset, qui postea factus esset sanæ mentis. de his enim casibus non uidetur princeps intellexisse, & beneficia principalia princeps interpretari solet. ¶ *In glo. pen. ibi, falsi nominis*] sequit, uel cognominis asseueratio falsi pœna coercetur [*& ibi, Monumentorum*] sequitur, inscriptiones nec sepulchrorum iura, nec dominium loci puri ad libertos trãsferunt, quod
14 multimodè intelligitur, ut ibi not. ¶ *In† glo. 1. ibi, monetam*] non auream. sic dicit Goffr. intellexisse Ioan. Pm quem bestijs datur, ut infra sequitur, qñ fallat auream [*& ibi, capite*] refert Goff. & Hosti. Io. defendisse quendam, qui falsauerat monetam ciuitatis. Bononię, cum
h pœna capitalis sit multipliciter [h]. ff. de pu. iud. l. 2. de quibus dicam infra de accusa. qualiter. 2. super uersi. diminutionem capitis, uersi. & sunt. & pœnæ sint moliendæ, de pœn. dist. 1. §. pœnæ [*& ibi, ignorer*] Item q accusatori prẽstatur immunitas, & q quilibet falsarium capere potest. Goff. ¶ *In† glo. 2. ibi, Tan. dicit*] q† placet Ho.
15 qui etiam dicit. q sola uolũtate absoluit Papa in casu, quo ipsius auctoritas intelligitur excepta, infra c. proxi. [*& ibi, auctoritatem*] ubi de hoc in Spec. tit. 1. §. nunc ostendendum, uersi. 24. & seq. ¶ *In glo. hoc ideo, ibi, respon.*] Goff. dicebat obiectionem procedere, si feciſset cudi monetam sub nomine patris. Sed hoc non faciebat, sed solùm utebatur ueteri, Hosti. dicit, q iura cõtraria nõ in monera, sed in instrumẽtis locum habent, dum
16 modo non †falsetur moneta, nec alteri præiudicetur, non refert, an cudatur sub nomine patris, & filij, uel q̃ figura ponatur. ut hic patet [*& ibi, sanè. 2.*] in prin. ibi, non assertiuè, sed sub dubio, fortè, dicit per descriptionem libri de ipsius auctore constare, & facit 16. distin. capitu. primo, & capitu. Clementis.

ANNOTATIONES.

a ¶ Confiliarij. Adde, quòd tales tenentur ex malo consilio, ut in c. sicut dignum. §. qui uerò, de homi. & in regula, nullus ex cõsilio, de reguls iuris, in 6.

b ¶ Tamen casu. Posito in prin. glo. & est ratio, quia ex pondere, & ualore, quæ erant à prin. factæ monetæ, & ex ipsius bonitate quæ situm est ius populo, quod illi non potest sine suo consensu auferri; ad hoc rex. ibi, irrequisito assensu populi, & ibi uide Ioan. And.

c ¶ Diminuta. Vide in c. cum olim, de censi. & per Pau. in Cle. 2. de deci. & per Bart. & Alex. in l. quod te. ff. si cer. pet.

d ¶ Reprobos. Et ibi uide, an soluens reprobam pecuniam, liberetur, & an sibi comperat repetitio illius reprobę, cum uult bonam soluere, & ibi uide g. o. & Bart.

e ¶ Cum. Ibi uide gloss. final. & uide Ioan. And. in Specul. de solutio. §. nunc aliqui, ad fin. §. & Bar. in l. Paulus, ff. de solutio, & Pau. de decim. in Clemen. 2.

f ¶ Nulla. Facit l. si. 10. in prin. ff. de so. & ibi uide Bart. & ad materiam uide Bart. in l. quod te, præalle. & Bal. & Sali. in l. incendium, C. si cer. pet. ubi uide, quid dicendum ad id, quod dicitur, quantitas perire non potest.

g ¶ Monetæ, An autem sit licitum expendere falsam moneram, & qua pœna debeat puniri, uide per d. Barba. consi. 29. 2. uol.

h ¶ Multipliciter. Secus, si dicatur mutilatione membris, ut fuit in Clemen. pastoralis, de re iudic. quod not. & pro dicto Goff. habes text. cum gloss. in uersicu. capitis, in l. penul. ff. ad l. Pompo. de pa. quod not. sed si hoc diceretur in statuto, esset plus dubium: quia uerba statuti summi debent in propria significa. ut l. 1. p. nul. §. si his, qui nauem. de exercito. & hic significa. de minima est impropria, ut dicit Cyn. in l. si quis non dicam, de episco. & cleric.

SVMMARIVM.

1 *Appellationibus deferre iudices tenentur interiectis à sententijs suis, etiam si iurarent eas exequi intra certum tempus, & nu. 3. Diuisto capituli, ibid.*
2 *Executionis tempus licet causa cognita breuiari queat, non tamen sine causa: aliàs quod deest, à lege suppletur. Temporis indistincta restrictio reprobanda, ibid.*
3 *Executionem facere siquis iurauit, intelligitur nisi fuerit appellatum, & num. 4. Conditio, nisi appellabitur, subintelligitur, ibid. Sententia executioni mandatur intra quatuor menses, nisi interponatur appellatio, ibid. interposita etiam ante sententiam, nu. 4.*
4 *Iudicandum secundum quæ sit. Ius pro auctoritate, ibid. in fi.*
5 *Auctoritas superioris, & ius priuati intelliguntur excepta. Pactum, & iuramentum inter certas personas alijs non nocent, ibidem.*
6 *Legem condere municipalem ciues licet possint contra ius, non tamen in præiudicium principis, uel alterius. Appellationi litigantes renunciare possunt sine constitutione, ibid. uersi. fatetur tamen.*
7 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 8. In iuramento intelligitur excepta auctoritas maioris. §. 1. & numero 11. Iuramentum præstatur in compromisso, & à iudicibus, & numero 9. §. 1.*
9 *Additio glossarum.*
10 *Appellationes ad Papam in temporalibus extra iurisdictionem eius, quando interponantur. Iudicibus si carent ciuitates, episcopi ius reddunt, ibid.*
11 *Sententia non extinguitur, sed suspenditur per appellationem, ibid.*

CAPVT XIX.

1 VEnientes. Casus. Iudices, †qui iurãt sententiam exequi, infra certum tempus, hoc non obstante, appellationibus ab eis interiectis deferre tenent. Et potest diuidi in quatuor partes. In prima re prehẽsio consulum. 2. ibi, Verum, ipsorum excusa. In 3. ibi, Quia uerò, excusationis reprobatio, & generale mandatum. In quarta ibi, Cum ergo, mandatum speciale, & comminatio non parentis [*Aliquantulum*] non nimis. 45. distinctio. cum beatus, de quo remittit Hostiens. ad summ. de tempor. ordina. §. & cui, sub §. octaua regula, & §. sequen. [*Conuenire*] ideſt redarguere, Pet. [*Post sententiam*] diffinitiuam, qualis fuerat ista [*Mandatis*] & male, Host. qui remittit de offi. deleg. pastoralis. §. præterea [*Curarunt*] ad excusationem suam, & uestram [*Consuetudinem*] bonam, quod dic, eod. titu. cap. 1, lib. 6. [28.] hoc uidetur irrationabile, nam licet
2 †causa cognita tempus executionis possit breuiari. ff. de re iudi. l. 2. non tamen sine causa; aliàs, quod deest,
a suppletur à lege. ff. de re iudic. l. 4. §. si quis[a]. cum ergo per hanc consuet. esset restrictum tempus indistinctè in omni tali causa, etiam si nulla causa subesset, uidet consuetudo reprobanda, Pm Goff. hoc tamen non reprobatur. ut hic Papa figit pedem. sed in alio, de quo
3 sequitur, Pm Host. [*Exequantur*] suppleri † deberet, nisi fuerit appellatum: aliàs uiciosa esset consuetudo, Host. [*Secundum leges*] Pm quas sententia executioni mandatur infra quatuor menses. C. de usur. rei iudic. l. 2. & 3. & tamen cessant iudi. ab executione propter appellationem: aliàs puniuntur, C. de appel. iudices [*quoniam*] q. d. sic etiam uos, cum non plus liget consuetudo, q̃
4 lex scripta [*Iudicare iurarunt*] Dicit† Goff. q iura illa, quę contraria uidentur, quorum aliqua dicunt, iudicãdũ secundum

Pm leges. ut hic, & in concor. aliqua Pm alleg. 3. q. 7. iu
dicet, cũ cõcor. aliqua Pm conscientiã, ut eadem quæ
stione, postulatus. ff. de arbi. qualem, sic sunt intelligẽ
da, q iudicetur Pm leges, ut hic; sed illæ uolunt iudica
ri Pm allegata. Item Pm cõscientiam, tamen informa
tam ex allegatis, & quam habet ut iudex, nõ ut Deus,
b uel homo. de offi. ordi. si facerdos [b] [*Interpositis*] etiam
ante sententiam, sed maximè post, infra de app. si duo
5 bus [*Ius*] ideſt auctoritas. Pm Host. ut aliqua sit †differentia inter superiorem & priuatum, cuius etiam ius
intelligitur exceptum, infra eod. cum contingat, in fi.
c nam sicut pactum inter certos factum nõ nocet[c] alijs,
ita nec iusm. arg. ff. de pact. si unus. §. ante omnia, ma
ximè cum iuso ex parte præstantis; de hoc supra eod.
ueritatis. Sed Pet. contra no. q cautè dixit ius, non au
ctoritas, & faciũt hæc ad not. supra c. prox. [*Exceptum*]
6 & licet † ciues possint condere legem munici. contra
ius; non tamen in præiudicium principis, uel alterius,
de quo remittit Inn. ad no. de constit. quæ in eccleſia-
d rum [d]. fatetur tamen, q sine constitutione litigantes
possunt appellationi renunciare. C. de temp. appe. l. fi.
ad fi. Idem Host. facit, quod not. de arbi. innotuit, super
1. glo. [*Cum ergo*] hic sumas casum [*Sententia*] diffinitiua
[*In possessionem rerum*] ergo non erat quæstio super mutuis, & plagiarijs, & sic non iuuabat consuetudo, nisi
dicas, q illud uer. Quæ iudicauerunt, quod erat in statuto, non restringebatur ad casum proximè dictum,
uel forsan erant illæ res pignoratæ pro debito. Pm Pe.
[*Inducentes*] & malè; remittit de hoc Inn. de offi. deleg.
7 pastoralis. §. præterea. ¶ Quinta † gl. respondet per con
trarium. ¶ Vlt. gl. signat contrarium, & soluit. ¶ *Ingl. 3.*
8 †*ibi. §. quia uerò*] non probat. ibi dicitur, q in compro
misso non iuratur, sed patet in legibus, quas inducam
infra [*& ibi, rem non nouam*] ibi maiores & minores iudices iurare iubentur. ¶ *In glo. not. quòd ibi, imperatores*] ibi
imperator facit gratiam iurisiurãdi facto duumuiro,
qui iurauerat, q ordini non interesset [*& ibi. §. ult.*] ibi
dicitur, q in omni iuso feudi nominatim excipit im
9 perator. ¶ *In† glo. 1. in fi.*] de hoc, infra de app. super eo.
2. ¶ In glo. 3. ibi. §. quia uerò, collati. 6. & in auct. iusiuran. quod præsta. §. & æquus ero, col. 2. & de defen. ciui. §. iusiuran. colla. 3. Hostien. ¶ *In gl. ista ciuitas, ibi, aliàs*
10 *non*] nisi † uacaret imperium, uel haberet hæc consuetudo, q in imperialibus appellaretur ad Papam, de foro compe. licet, Pm Gof. Sed Host. dicit hoc generale,
q episcopi reddant ius in ciuitatibus, quæ iudicibus
carent, & cognoscant de grauaminibus per id, quod
dixi de iud. nouit, uersi. nec illud, super uersi. dirigatur.
11 ¶ *In† glo. not. quòd ibi, constitutionem*] scilicet imperialem:
ibi dicitur, q in omni iuramento nominatim excipit
im perator. ¶ *In glo. pen. ibi, extinguitur*] imò suspenditur.
c unde dicit hic textus, appellatio. suspensas[c]. ¶ *In glo. ult. in fi.*] dic, ut infra de appell. non solum, lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶ Si quis. Idem not. glos. pen. in c. quòd ad consultationem, de re iudic. Bar. aliter uidetur loqui, quia immò lex non supplet, sed appellare debet, & peti. uide ipsum in l. 2. ff. de re iudic.

b ¶ Sacerdos. Vide glo. & ibi Ioan. And. in c. 1. de offi. ordin. & plenius per ipsum in Spe. de disputa. & alleg. §. satis clarè, & Cy. Bal. & Salic. in l. 1. C. ut quæ de. aduo.

c ¶ Nocet. Nisi in casibus ibi not. in glo. & nisi sint pacta in rem, uide Bart. in l. 1. ff. de noui oper. nunc. & in l. fluminum. §. adijcitur. ff. de damn. infect.

d ¶ Eccleſiarum. Quò ad periurium, quò autem ad obligationem saltem secundum canones aliud, uide Ioan. And. de instit. cum ueniſſent, & de sepul. c. fina.

e ¶ Suspensas. Vide Cyn. & Sal. in l. eas. C. de app. & Bar. in l. 1, §. fi. ff. ad Turp. & in l. tale pactum. §. qui prouocauit, et Bald. in repet. illius. §. et Bar. in l. facti, in prin. ff. de his, qui not. infa.

SVMMARIVM.

1 *Vsuras qui nequeunt repetere propter iuramentum subuenitur officio iudicis. Vsurarum causas nunquid iudex queat secularis cognoscere, ibid. & quo ordine procedatur in eis, num. 11.*
2 *Testamenta quorum usurariorum non ualeant, nisi facta restitutione, quod hic dicitur.*
2 *Negligere non dicuntur qui ignorant. Citatio specialis non fit, cum quis sit citandus, ignoretur, ibid. uersi. not. quòd.*
Iurisdictio, siue potestas exequentium præcepta Pontificis an & quando expiret morte mandatoris, ibid. uersi. Quærit Hosti.
4 *Debitores iurati non repetere usuras, quo casu possint procedere in eadem causa, & quæ facere.*
5 *Inquisitio quando que fit ex mero officio, nullo conquerente, & nulla infamia præcedente, & quibus casibus. Ea duplex est, & quæ utraque sit, uersi. unde.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7. Quibus fiat casibus, num. 11. imò, & quia, Ex nouo iure, uel causa quid rursus petere possum.*
8 *Additio glossarum. Vulgi opinio quem æstimat periurum, qui non est, ibid.*
9 *Vsuras non lucri facit creditor, etiam si debitor uelit obseruare iuramentum non repetendi eas, & quid eis faciendum.*
10 *Debitor si quis legat, an inutile sit legatum.*

CAPVT XX.

1 ADnostram. Casus. Per officium † iudicis subuenitur illi, qui propter iuramentum repetere nõ potest usuras. 2. ibi, Man. [*Secularem*] uerba sunt partis iurantis, & sic non probant, q secularis iudex habeat cognoscere causas usurarum; de hoc per Archid. 14. q. 4. quid dicam; uide in Clem. de iudic. dispendiosam, in gloss. cum repetuntur [*Quæstionem*] non iurarunt ergo exinde non facere relationem, uel de-
2 nunciationem [*Testamentum*] hodie testamenta † manifestorum usurariorum non ualent, nisi facta restitutione, uel satisfactione Pm formam decre. quamquã, de usuris, lib. 6. ut ibi in fi. [*Præcepit*] Dicit Host. q quasi omnes usurarii hoc faciunt: sed liberati, ut plurimũ
a sunt peiores; ad hoc de reg. sicut nobis[a] [*Neligant*] de-
3 notat scientiam hæredum. si enim † ignorassent, nõ dicerent negligere [*Publicè in eccleſia*] not. q nulla fit hic specialis citatio, quæ semper fieri potest, cum interdũ ignoretur quis sit citandus. Quærit Hosan expiret potestas istorum, si tali publicatione facta moritur Papa? quod uidetur, ex quo citatio non præcesit, supra de offi. leg. c. fi. de offi. deleg. tenet contrarium, quia tales iussiones, uel præcepta non expirant morte mãdatoris, etiam si impetrentur super beneficiis; quod dic, ut infra de offi. deleg. si super gratia, lib. 6. tum quia ẽt in causa contentiosa sufficit, q delegatus qualitercunque uti cœperit, de quo remittit, supra de offi. deleg. licet [*Super hoc*] ideſt super prædictis usuris solutis [*Procedant*] Dicit † Host. q ad hoc procedere possent etiam
4 ipsi debitores: quia nec esset contra ipsorum iusm, q si iurassent, fuisset temerarium. 11. q. 3. quisquis, de crimine falsi. c. 1. & licet non faciat plenam probationẽ: posset tamen eis deferri iusm, de testibus in omni, infra c. fi. & Pet. dicit, q cum ipsi denunciare possint, ut in glo. ergo & testes producere in causa denunciationis, cum sit accessorium [*Hæredes*] sic infra de sepul. c.
5 fi. & not. hic expressum, † q quandoque fit inquisitio ex puro & mero officio, nullo conquerente, & nulla infamia præcedẽte, quod uidetur uerum generaliter, ubicunque agitur de correctione peccatorũ, uel imminet periculum animarum, de cleri. pereg. c. fina. de supp. neg. prælat. c. 2. & pen. infra c. 1. & c. sicut nostris.

§. fi.

§.fi. infra de præben. graue, infra ut eccle. bene. c. uno, de clan. despon. cum inhibitio. ꝑm Host. ꝑm quem inquirit de ueritate nō præmissa inquisitione infamiæ. de offi. ord. c. 1. Secus, si fieret inquisitio contra Prælatum, maximè alio prosequente, infra de accusa. qualiter, 2. Vnde dicebat Pe. ꝙ est inquisitio ordinaria, & extraordinaria. Quidam dicūt primam, quæ fit per ordi. secundam, quæ fit per dele. sed ipse dicit primam, quæ fit iuris ordine: secūdam, quæ fit iudicis officio, cuius interest, ut pacatus sit locus, quem regit, quod nō erit, nisi illum purget malis hominibus. ff. de offi. præsi. cōgruit, & præall. c. . . de offi. ordi. & uide quod dicam su
6 per gloss. pen. ¶ Secunda † gloss. soluit tres quæstiones, ¶ Tertia glo. respondet per quæstionem, an legati &c. ¶ Pen. glos. per ob. ꝙ lite non contest. &c. & dupliciter
7 soluit. ¶ *In † glo. 3. ibi. l. 3.*] uide in c. prox. allegato, super glo. pe. [*& ibi. §. sed uidendum*] excluſus per, unde liberi, admittitur per. unde legitimi, proximi, uel cognati, & admittitur ab intestato. qui ꝑm tabulas possessionem non perijt [*& ibi, cum Aquiliana*] vide supra eod. ueniēs, super glo. 2. [*& ibi, hæreditas*] uide de iudic. nouit, super
8 glo. saltem. ¶ *In † glo. 1. in fi.*] forte fuit fideicōmissarius testōris, uel amicus debitoris, uel ipse debitor. sed hoc forte fuit tacitū propter opinionem uulgarium, qui per id æstimassent illum periurum. & est si. infra eo. intellecto, supra de arbitris, peruenit. ¶ *In glo. 2. ibi, nec recipere*] sup. etiā oblatas. Dicit † Host. ꝙ si omnino iurans
9 uellet hoc iuramentum seruare; non tamen creditor pecuniam illam lucrifaciet: sed fiet inde eleemosyna, de usuris, cum tu. ¶ *In glo. 3. ibi, ultima uoluntates*] his ma
10 xime, per quas prouidetur animabus [*& ibi, si iure legati*] sed cōtra, cum † quis legat, quod debet, videtur inutile legatum, institit. de leg. §. è contrario. So. si pecunia non fuisset soluta testatori, intelligitur legasse liberationem. ff. de liber. leg. l. 3. Sed cum iam solūta esset, intelligitur legasse exceptionis remissionem, cod. tit. l. si creditor. unde, non ob. exceptione iuramenti in testamento remissa, potest usuras repetere. ad id, quod dicitur, Repetere non attentent, dico, ꝙ sine cā timebant forte territi sub tali reuerentia iuramenti. C. de fide instru. l. fi. ꝑm Goff. & de simo. & si quæstiones, Host. Sed Inno. dicit, ꝙ licet quidam dicant per hoc testū debitores, non ob. iuro, posse repetere debitum: ipse tamē
c hoc nō credit, cum nil relictum sit eis, uel remissum c, & remittit supra eod. debitores. ¶ *In glo. pen. ibi, principium capituli*] Sed hodie † in causis usurarum sine lit. cō
11 test. proceditur per Clem. de iudi. dispendiosam, & de uerb. sign. sæpe [*& ibi, Defunctorum*] imò & quia hic agebatur de restitutione usurarū, quas debitores iurauerant non repetere, quo casu licet aliqui contradicant, dicit Inn. ꝙ nedum Papa, uel ordinarius, sed etiam delegatus, nisi forte forma cōmissionis contradicat, nō potest in modum inquisitionis ex officio procedere, ut hic: aliud in alijs criminibus. in illis enim nō liceret sic extra ordinem procedere, nec in illo casu usurarū, quando non esset iuratum de illis non repetendis. super iuribus autem singularium personarum non est procedēdum inquirendo, uel extra ordinem, sed libello oblato, & seruato iuris ordine, facit, quod scripsi, de iudi. nouit, super uer. corripere, uers. est alia, & ff. de in cen. rui. nau. l. ne quid, & C. de naufra. l. de submersis, lib. 11. de statu tamen, & iuribus ecclesiarum inquirit quandoque Papa ex officio, sed credit Inn. ꝙ id faciat ex potestatis plenitudine. nec enim liceret episcopis, & alijs inferioribus à Papa, qui tenentur iura seruare, sic procedere; de hoc supra de testib. cum olim, & uide quod dicam de foro compe. c. ult. lib. 6. in glo. licet tamen. fatetur tamen Inno. ꝙ episcopus contra eum, quem suspectū habet, potest inquirere de usura, sicut & de alijs criminibus nō ad priuatum interesse alicu-

d ius priuatæ personæ, sed ad penitētiam imponendā d, & sic loquatur, de offi. ordin. c. 1. & licet per consequē tiam sit tunc ibi priuatū interesse, scilicet quia fructuo sam pœnitentiam non potest agere, nisi restituat alienum. 14. q. 6. c. 1. de usuris. cum tu, ꝑm Host. uide, quod dixi post Innoc. de usuris quia frustra, in glo. hic apparet. ad id, quod de consequentia dicitur, facit, qui fil. sint legit. per uenerabilem, cum concor. Sed & in mo dum denunciationis agitur quandoque principaliter ad consequendum priuatum interesse, de quo scripsi supra de iudic. nouit. Item ꝑm Inno. dubium non est, quin episcopus de cōsanguinitate possit inquirere inter cōiuges, de diuortiis, porrò. 32. q. 6. si duo. & idem forsan dicemus de quolibet alio canonico impedito, secundū Inno. quia eadem ratio. ergo & idem ius, ꝑm Host. arg. infra de consan. tua. & sic intelligitur, de offi. ordina. c. 1. & c. significauit, & in contrahendo est expressum, de clan. despon. c. fin. & facit de spon. sicut, in fi. Et ꝑm Inno. non est dubium, quin de iuribus principis possit inquiri. C. de bonis uacan. l. pen. & ult. lib. 10. de quo remittit Hostien. infra de confirm. utili, uel inutili, cum dilecta, uersi. nolentes.

ANNOTATIONES.

a ¶ Sicut nobis. Et an possint præceptum tale, uel confessionem factam in testam. reuocare, uide Io. And. de usur. quamquam, lib. 6. super glo. nomine, & per ipsum in Spec. de instru. edit. §. nunc aliqua, uersi. item pone quidam, & uide Bart. Cyn. Bald. & Salic. in l. generaliter, C. de non nume. pec.

b ¶ Præcessit. Quomodo præcessit: quia illa publica in ecclesia edicti publicatio est citatio, ad hoc c. fi. de elect. lib. 6. cum ibi not. & ex his not. quòd mandatum in his, quæ non sunt de contentiosa iurisdictione, morte mandantis non expirat. uide Bar. ff. de acq. poss. in l. fundi, & est tex. in c. si super, de offi. deleg. lib. 6.

c ¶ Remissum. Tu dic, quòd debent inspici uerba testamenti. nam si fiat, ut in tex. tunc credo, quòd uirtute testamenti poterit petere: quia licet iurauerit non mouere quæstionem, intellige nisi te uolente, argu. c. 2. de spon. & ubi noua causa superueniat, ut supra de reg. iu. c. 2. & sic non uenio contra iuramentum.

d ¶ Imponendam. Ad hoc optimè facit text. & quod ibi not. in c. in primis. 2. q. 1. nam ibi non apparet, quòd petita fuerit restitutio per episcopum, uel per capellanum. & tamen ibi eum restituit Papa. nam quia in grauibus & publicis delictis quis cogitur ad pœnitentiam peragendam, quam peragere non potest, nisi restituat, ut ibi nota. Archidia.

SVMMARIVM.

1 *Ordinis iudiciarij subtilitatem iudex in notorijs non seruabit, etiam si iurauerit ordinem seruare iudiciarium.*
Iuramentum externum an et quatenus seruandum, ibid. uersi. id est contra, & num. 5.
2 *Et, pro ideſt.*
3 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 4. & 5.*
6 *In notorio an faciendæ citatio, & cui debeat esse notorium, ibid. ad dictio. iudici.*
7 *Crimina non debent impunita transire.*

CAPVT XXI.

1 ADnostram. C. Iudex † quiiurauit in omni cā iudiciarium ordinem obseruare, in notoriis subtilitatem ordinis iudiciarii non seruabit. secunda ibi, Verum quasi [*Per extorsionem*] contra consilium, uel desiderium tuum, & tamen non fuit vera extorsio, ꝑm Inn. & ꝑm Host. forte capitulum in promotione sua hoc extorsit; ad hoc de institit. cum venissent. & est ꝑm eū hic pro archiepiscopo Lugdun. à quo in promotione sua extorquetur simile iuramentū [*Canonicas*] 2. q. 1. de manifesta, de fil. presby. qm̄, de testi. cō. super eo, & alias, quas alleg. glos. [*Alijs*] quæ non sunt notoria

notoria [*Interpretar:*] dupliciter, ut sequitur [*Et notorijs*]
2 & pro † ideſt. Abb. [*Quam*] subtilitatem [*Per omnia*] scilicet quo ad libelli oblationem, & litis contestat. Etsi [*quamquam*] alia interpretatio, Pet. [*Seruabis*] quia seruabis iur. ordinem; quem debes, & in quibus debes [*Non omittes*] sic supra eod. quanto, uersi. si uerò. ¶ Secunda
3 † glo. tractat de duplici processu notorij a. ¶ Pen. gloss.
a obijcit, & soluit, & vni contrario respondet. ¶ Vlt. glo.
4 arguit, alleg. 4. iura pro, & 4. contra. ¶ *In 3. † glo. ibi, cum Aquiliana*] uide supra eod. ueniens, super glo. 2. [*& ibi, ires fratres*] uide de transact. c. 1. super gloss. 2. ¶ *In glo. ult. ibi, si cui*] uide in proœ. super glo. fi. [*& ibi, obligationem*]
5 uide de priuil. pastoralis, super ult. glo. ¶ *In † glo. 1. in fi.*] infra de priuileg. cum olim. 2. de conuer. coniu. accedens. Sed in his fuit vera extorsio: hic secus; facit de electio. quorundam. in prin. & de relig. domi. c. 1. lib. 6. & constitutio Io. execrabilis, in prin. & arg. iuramentum licitum, etiam si per uim sit extortum, seruandū, infra eo. petitio, & c. & si Christus. quamuis dicipossit, ꝑ in quantum licitum est id, quod est iuratum, seruādum; sed taliter iurans non seruando non incurrit periurio: uel dic, ꝙ etiam si licitum sit; non tamen tenetur sic iurans ad obseruationem, nisi aliàs esset in præcepto; & tunc tenetur ex ui præcepti, non ex ui iuramenti, quāuis & ab obseruatione ipsius debeat per superiorem absolui; de hoc supra eod. debitores, seruata distinctione, de qua supra, quod metus causa, ad aures. ¶ *In glo. 2. ibi, citari*] Idem not. de pur. cano. cum dilectis, in gloss. quia nec. & idem hic Inn. & in decr. sacro, in prin. infra de sent. exc. ubi dē monitione loquitur. Dixit Io. 2. q. 1.
6 quæ Lotharius, fortè in † notorio facienda est citatio. uide quod dicam in decre. cum sit Romana, statim al leg. super ult. glos. & infra de re iudic. cum olim, super glo. simile, supra & de coha. clericorum, uestra, super glo. ad intelligentiam, in 2. col. uersic. citatio, & uersic.
b sunt & qui dicunt b [*& ibi, Sententia*] Inno. in decret. ex parte 1. de uerbo. signi. ubi uide in glo. per unum, post prin. dixit etiam sententiam non ferendam. dic, ut ibi
c dicam c [*Iudici*] qui habet cognoscere, & pronunciare. posset enim esse notorium deleganti, quod non sufficit; de hoc 3, q. 1. de manifesta [*& ibi, tunc potest*] ꝑm Io. & Vin. [*& ibi, Notorium*] facit quod not. de offic. deleg. c. 1. lib. 6. in glo. 2. & ad hoc de sent. excom. solet, eo. lit. ¶ *In glo. sic, supra in fi.*] & infra de elec. cum expediat, li. 6. ¶ *In glo. iuxta illud*] & lex, ꝙ optima mensura est immenſitas, in auct. de non ali. re. eccl. §. si minus, col. 2. Goffr.
7 ¶ *In † glo. sed nonne, ibi, probaretur*] & sic quandoque transirent crimina impunita, contra id, infra de sent. excom. ut famæ, & sic inducit periculum salutis, argu. 12. q. 2. cum denotissimam. ¶ *In glo. ult. in fi.*] de hoc infra de coniug. lepro. cap. 2. in gloss. penult.

ANNOTATIONES.

a ¶ Notorij. Adde, & uide do. Barba. in c. nouit, de offi. leg. & ibi exa minat, an in notoriis requiratur citatio; & de materia in c. uestra, de coha. cle. & mulie.

b ¶ Qui dicunt. Vide Ioan. And. de elect. bonæ, el 1. in glo. infra de fi. presby. & uidetur c. cum olim, ad fi. præalle. probare contrarium eius, quod dicit hic glo. & uide Guil. Laudun. in Clem. pastoralis, de re iudic. & Ioan. And. de offic. deleg. c. 1. lib. 6.

c ¶ Ibi dicam. Vide infra de diuor. porrò, in 1. glo. & super illa Ioā. And. scias, quòd Iac. But. dicit, quòd nunquam iliud propriè est notorium, quod requirit probationem; uide Bal. in l. omnium. C. de testamen. & plenius in l. cum fratrem, C. de his, qui. ut indig. quia aliter loquitur.

SVMMARIVM.

1 *Iurare compellitur ei, cui debuit, is, qui iurauit, cui non debuit.*
Improuidè, quid hic uelit, ibid.
Liberatio contingit, si creditori creditoris mei soluerem, et iam meo creditore inuito, ibid. & in suſſra. num. 7
2 *Resolutio uerbi.*
Iurare successori quis ne teneatur, ibid. & duobus aliquando iuratur, num. 3. & 4.
Saluo iure quid facere quando non liceat, ibid. ad dictio. saluo. & numero 3.
3 *Ius seruat male, qui totum eneruat.*
4 *Iuramentum si præstetur cui non debes, an feudum incidit ex hac in commissum.*
5 *Participium quod necessitatem significet.*
6 *Suffragium glossarum.*
Soluendo alij quando contingat liberatio, in prin. & §. 1. & supra num. 1. & infra num. 7.
7 *Additio glossarum.*
Partire spolia quando peius non sit latroni, ibid. in prin.

CAPVT XXII.

1 EA te credimus. Casus. Quidā rauit, cui nō debuit, ei, cui debuit, iurare compellitur. & ad modum epistolæ tria facit. ponit exordium. 2. ibi, Sanè, narrationem 3. ibi, Cū igitur, conclusionem [*Per te ipsum*] q. d. sine alterius doctrina [*Improuide*] supra de plus peti. c. uno. & exponit Host. i. fraudolenter, uel ut aliusiure suo priuet, uel contra iura. h. d. quia si creditori creditoris mei soluerem, contingit liberatio etiam meo creditore inuito. ff. de nego. gest. si liber homo, & l. cum pecuniam. ff. de pig. ac. solutum.
2 §. solutam [*Exegisset*] uerbotenus. unde † Pe. & Abb. exponunt, ideſt exigere uoluisset [*Asserens*] ideſt ad excusationem tuam, quæ non ualet, ut sequitur. Valuisset autem hæc excusatio, ꝙ iurasset prædecessori. d. Inno. & successoribus; quod dic, ut supra eod. ueritatis, Host. [*Saluo*] Dicit Host. ꝙ seneſcalcus Bellicadri fecit quendam hominem suspendi, saluo iure suo. & Delphinus Vien. & Andegauen. fecit comiti prouinciæ fidelitatē de feudo Ebredun. & Vapicen. ecclesiarum, saluo iure
3 ipsorum. Sed † male ius seruat, qui totum eneruat, nec facile fit hoc sine uiolatione fidelitatis. facile dico: quā cōtingit quandoque, ꝙ aliquis de eodem feudo facit fidelitatē duobus dñis, maiori. s. dño, & minori, saluo iure maioris, cui & minor de eodem feudo fidelitatē facit [*Huiusmodi*] s. fidelitatis, Inn. [*Debitum*] sic supra eo.
4 tua nos [*Illicitum*] sed † nunquid ex hoc feudum incidit in cōmissum? dic, ꝙ sic, ꝑm Host. quia quātum in ipso fuit, alienauit, in li. feu. de feu. non alie. imperialem, & maximè si fiat contra pacta iurata. C. de transa. si quis maior, Ho. [*Præstitum*] archiepiscopo Pisano forte pro alio feudo, uel alia iusta cā, Inn. ut si nō pro iudicatu;
5 sed aliquo castro iurasset [*Præstando*] nobis ex † debito, ut præmisit, & est participium ꝑm Abb. i. ꝙ præstare debes [*Præstabis*] & nihilominus reliquū obseruabis, si ra
6 tione diuersarum rerum es fidelis utriusque. ¶ *In † glo. 2. ibi, Si uerò mihi*] si cōstituisti te soluturum mihi, & Titio, & post hoc cōstituisti mihi soli, si post soluis, Titio nihil teneris [*& ibi §. 1.*] si mandaui procuratori solui, postea uetui, si sciens solusi, non liberaris. ¶ *In gl. 2. ibi, in summa, in fi.*] indebitū est, si quod alii debetur, alii soluitur [*& ibi §. 1.*] si indebitum recipiens delegat soluēdum, non est furti actio, si eo absente soluitur: secus, si eo pñte [*& ibi. §. si Titius*] si falsò procuratori meo soluisti indebitū, me ratū hr̄e, ꝺ illum tibi cōpetit condō furtiua, & mihi neg. ges. Sed si pecunia erat debita, cessat actio furti: quia liberatus est [*& ibi. l. 2.*] cū duo eandem pecuniā stipulantur, uel promittunt, ipso iure & singulis in solidū debetur, & singuli debēt in solidum.
7 ¶ *In † glo. 2. ibi, peius*] Dicit Host. post Goff. hoc uerum, quando ideo non partitur: quia pœnitet de peccato, &
a intendit uerò dño rem restituere a. q. d. secus esset, qñ

simpliciter

simpliciter fidem frangit ad suum lucrum. uide, quod in proœ. dixi super glo. siue sit, & in fi. Sed tunc nõ posset dici improuida solutio, sicut & cũ soluitur adiecto in stipulatione. ff. de sol. q̃ si stipulatus, uel procuratori reuocato, eo, qui soluit, hoc ignorante. ff. si cer. peta. eius, qui. ff. de sol. l. uero. aliàs si nunquã habuisset mãdatũ, licet soluens id crederet, non liberatur. ff. de condi. indeb. si urbana. aliud in deposito: quia si depositarius alij restituit ignorans, liberatur. ff. depositi. l. 1. §. si rem. & hoc ideo ꝑm quosdam; quia depositarius de solo dolo tenetur. unde sufficit. q̃ actionem cedat cõtra illũ, cui restituit. ff. de peculio, quod debetur. Plus placet Goff. & Ho. q̃ illa sit ratio, quia debitorem obligat in genere. unde soluẽdo alteri adhuc remanet obligatus. ff. ad l. Falc. in ratione. §. 1. depositarius autẽ in specie. & ideo cum possidere desinat illam speciem sine fraude & uitio, liberatur. ff. de uerb. obliga. si ex legati. ¶ *In glo. pen. in fi.*] de hoc infra eod. intellecto.

ANNOTATIONES.

a ¶ Restituere. uide glo. & tex. in c. fi ad peccatum. 22. q. 4, & Ioan. Andr. sup ra in proœ. super glo. siue sit.

SVMMARIVM.

1 *Exhæredationem filiorum, uel uxoris adiectionem is, cuius quis mandato stare iurauit, non potest ei præcipere, & contra quæ iura fiut, num. 3, & 13. & 14.*
Accidere quæ facile possunt, non admittenda, ibid. uersi. hoc nimis, & num. 2.
2 *Lingua labilis, & eius lubricum facile trahitur ad pœnam.*
Arbitrium, siue mandatum ut adimpleat eius, cui stare quis iurauit, petere per officium iudicis potest, ibid, ad dicti. iuramentum.
Arbitratoris sententia quando actio, uel non nascatur, ibid. uersic. sed si non est, & num. 5. & 10.
Vtilis est, quando etiam non iuratur ei stare, & qualiter aget ad eius implementum, ibid. uersi. sed dices.
4 *Arbitrator non est suppositus ordini iudiciario, sed laborare debet ad inquirendam ueritatem, & nu. 6. uersi. nec est, non est iudex, nec arbiter, ibid.*
Nec iudex, nec arbiter quis in re propria potest esse, ibid.
5 *Arbitrator an quis possit esse in actione iniuriarum.*
Actio si pristina non superest, quomodo succurratur, ibid. uersi. actori uerò.
6 *Inter arbitrum, & arbitratorem quæ nam sint differentiæ, & quid uterque sit, & num. 10.*
7 *Arbitratoris dicto si partes stare promiserunt sub pœna, & arbitrator iniquè pronunciat, numquid à parte condemnata non parente intra tempus statutum potest peti pœna. an & quando homologetur, num. 10.*
Ad arbitrium boni uiri an & quando sit redigendum, ibid. & numero 8. & 10.
8 *Arbiter quando quis intelligatur esse, et arbitrator quãdo, & n. 9.*
11 *Iuramentum præstitum homini ab illo remitti potest.*
De necessitate bonum est facere uirtutem, ibid.
12 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 13.*
Iuramentum ad quæ non extendatur. §. 1. & num. 14.
14 *Additio glossarum.*
Alimenta fortius denegare potest, qui potest exhæredare, ibid.
Exhæredare quando liceat filium, ponitur casus, ibid.

CAPVT XXIII.

1 Vintauallis. C. Is † cuius mãdato gs stare iurauit, nõ põt illi pcipere, ut filios exhęredet, uel uxorẽ abiiciat. Cõis diuisio. 2. ibi, Quocirca. & sit hoc propriũ nomen conquerentis [*Quæ*] mulieres offensæ [*ꝓ erbum*] hoc nimis durum pro eo, quia facile 2 posset accidere, nã lingua † labilis: & iõ nec facilè ipsius lubricũ trahi ad pœnã. ff. ad l. Iuli. ma. famosi. Itẽ iustè posset dici uerbũ cõmunis iosum cõtinens ueritatẽ. ff. de iniurijs, ei qui nocentem. & sic erat ꝺ iura hoc mandatũ. Hoc [*Exhæredaret*] nõ † solũ fuit hoc ꝺ ius ciuile, ut 3 dicit gl. sed ẽt ꝺ ius naturale. & gentium, ꝑm q̃ & filij sunt nutriendi, & uxori adhærẽdum, inst. de iure naturali. 1. rñ. [*Iuramentum*] cũ in tali casu interuenit iurm. bene põt is, pro quo datur mãdatũ, petere per officiũ iudicis, q̃ ille, qui se supponit arbitrio, illud adimpleat, a dũmõ mãdatũ sit æquum & licitũ [a]: secus, si iniquũ, ut hic, nisi per illũ, ad quem spectat, forte reductũ sit ad æquitatẽ. quo casu, esset perinde, ac si à principio fuisset æquũ. arg. ff. de re. iur. in personã. ff. pro soc. si societatem coieris, & l. si societatem mecũ. §. arbitrorũ, & l. seq. Sed si nõ est iuratũ stare sententiæ arbitratoris, tũc ex sententia eius nõ oritur actio: nec propriè dr dictũ eius sententia, siue arbitriũ: imò sicut no. Io. in auct. ut dif. iud. §. 1. col. 9. potius põt dici transactio. argu. C. de contrahen. empt. l. fi. & institu. de contrahen. empti. §. precium. Sed dices, secundum hoc ergo pro nihilo est talis arbitratio sine iuramento facta. respondet Inno, imò utilis est: quia si præcessit stipulatio, agetur ex ipsa, uel si in aliquo contractu electus est arbitrator, puta ut arbitretur de precio alicuius rei uẽditæ, tunc agetur ad arbitratum actione ex uendito, uel ex alio con- b tractu simili, ut patet in prædicto §. precium [b], hoc autem intelligendum est, ubi incontinenti post stipulationem, uel contractum conuenit de stando dicto arbitratoris. Nam si ex interuallo, tunc ex dicto talis arbitratoris non datur actio, sicut nec ex pacto, sed exceptio tantum. ff. de pact. iurisgentium. §. quinimmo. C. 4 de pactis, perens. ff. si cert. peta. electa. Et est † sciendum, c q̃ talis arbitrator [c] non habet necesse seruare ordinem iudiciarium. imò, quod coram eo agitur, nec iudiciale, nec iudicium dici potest. ipse tamen quasi extra iudicium laborare debet ad ueritatem inquirendam, ut super negocio, de quo agitur, plenius instruatur. & q̃ talis arbitrator nõ sit iudex, nec arbiter, nec iudicium sit coram eo, satis probatur ex eo, quod hic dicit, ubi compromittitur in aduersarium principalem. & ad idem, supra eodem, ueniens. ff. de operis lib. si libertus. nullus enim in re propria iudex, uel arbiter esse potest ut patet. C. ne quis in causa sua iudi. in rubro & nigro, 5 & ff. de arbi. l. penultim. in actione † autem iniuriarum satis est, quòd itur ad arbitratorem, quidam tamen dixerunt, quòd cogendæ sunt partes stare dicto arbitratoris proposita iniuriarum actione. Sed contra, quia non competit ad interesse, sed ad uindictam. nec est etiam in bonis nostris. ff. de iniu. iniuriarum actio. quo modo ergo dabitur ad centũ, uel ad aliud, in quo condemnatus est reus? Ad hoc respõdent alij, quòd bene potest hoc fieri: quia ista centum non peruntur ut interesse, sed ut uindicta. Alij dicũt, quòd arbitrator iste incontinenti post iniuriam assumptus non fuit. & si etiam hoc factum esset: tamen si iuramentum nõ interuenisset, ex dicto suo non daretur actio, sed exceptio tantùm quasi transactionis, uel pacti modificati. actoriverò reseruaretur actio pristina. C. de pactis, cum proponas. & si non superesset, daretur condictio ob causam, ut se reponeret in pristinam obligationẽ. uel si res tradita fuit, ut ipsam redderet. C. de rerum permuta. l. prima. & l. quoniam asseras. ff. de condictio. ob causam, si quis: uel præscriptis uerbis ad interesse. C. de rerum permutatio. cum precibus. l. rebus. ff. de condictio. causa da. si mulier. & de iure dot. si pater. & lege quemadmodũ, uel officium iudicis. ff. de præscr. ob 6 eam causam. Notanda est etiam differentia inter arbitrum, & arbitratorem, de quo hic loquitur, de qua etiã uideas in Spec. de arbitro. §. 1. in prin. quia arbiter dicitur ille, qui eligitur ut iudex, s. ut seruato in substantialibus ordine procedat iudiciario, & sic dirimat ltẽ coram

ram se ceptam, uel coram alio. & quamuis iustè pro- d nunciare debeat; potest tamen, si uoluerit, & iniquè. probantur hæc. ff. de arbi. l. 1. & l. qualem, & l. diem. §. stari. unde & arbitrium diffinitur trinus actus personarum quasi iudicio confligentium, uel in causa indicendo ius uoluntarie posita. nec est uis, utrum pœnalis stipulatio interueniat, uel non. nam & si simpliciter electus sit arbiter, & sententia eius homologetur, ut infra decem dies non cõtradicatur, ex sententia ipsius datur actio & exceptio. C. de arbi. l. pe. & no. sup. de arbi. dilecti. Arbitrator autem est is, qui eligitur, ut aliquid æstimet, ueluti precium, uel operas, uel partes societatis, uel quid sibi uideatur de aliqua re, uel de satisfactione alicuius, & nullo seruato ordine dicat, q̃ sibi uidebitur arbitrando, insti. de contrahen. emp. §. precium. ff. pro socio, si societatem. l. cui, & l. in propo fita. ff. de leg. 3. fideicommissa. §. sic fideicommissum relictum. ff. de uerb. ob. si quis arbit. Nec est etiam uis facienda, utrum iuramentum, uel stipulatio interuenerit, uel non: quia semper est seruandum, si æquum sit. & si iniquum redigendum est ad arbitrium boni uiri, ut in præmissis iurib, & ff. de operis liber. si liber tus. C. de promiss. dotis. l. fi. sed nec uis est faciẽda, utrũ talis arbitrator inter partes litẽ fecerit contestari, uel non: uel etiam sententiam in scriptis pronunciauerit, uel simpliciter nudo uerbo, quod sibi uisum est dixerit: quia coram eo non est iudicium, uel quasi, sed totum in sua positum est uoluntate: & prædictarum solennitatum obseruatio non nisi coram iudice, uel ar e bitro locum habet ꝑm Inno. [e] Quid si partes † promise 7 runt stare dicto arbitratoris sub pœna centum lib. & arbitrator iniquè pronunciet, exprimẽs in dicto suo, quòd uult ipsum adimpleri. ĵ. 8. dies; pars condemnata non paret, nunquid potest ab ea peti pœna? Dicũt quidam q̃ sic: quia ad ipsum se potuit obligare. nam in re sua quilibet est moderator & arbiter. C. mandati, in re mandata. & iustum est unicuiq; sua committere. C. de iudæis. nemo exterus. unde Matth. 20. an non licet mihi facere, quod uolo? Alij uerò hic negãt ut recitat Inn. cum in hoc iuramentum fortius sit pœna, & iuramentum non astringat ipsum ad parendũ, quousque sit reductum ad arbitrium boni uiri, ut hic patet, & in eo, quod no. sup. ea. glo. in prin. uer. nec est etiam uis. Restat, quòd etiã pœna minus ipsum astringere possit; & hoc ultimum teneas secundùm Host. quando generaliter est iuratum de stando dicto arbitratoris. Sinautem specialiter & expressè dictum fuit, quòd ius unius partis in totum, uel in partem posset dare alteri, & quòd quantumcunq; iniquè pronunciaret, deberet stare dicto suo, & iuramentum interuenisset, uel pœna esset promissa, nisi dictum suũ esset cõtra deum, in quo nullo modo parendum esset, ut patet in eo, quod no. sup. de temp. ordi. ad aures. §. 1. in omni alio casu de rigore iuris iurans, & non parens decieraret, & promittentes pœnam ipsam incurrerent, ut sup. eo. si uerò, cum suis concor. & patet in eo, quod legitur & no. supra de pactis. c. 1. & 3. & ꝑm Host. sic potest intelligi prima opinio, & iura pro ipso inducta, licet forte ex æquitate iud ex ex officio deberet occurrere iniquitati, & ita posset esse, pensatis causis, locis, temporibus, & qualitatibus personarũ, ut patet in eo, quod legi. & no. sup. de transac. c. fi. & §. f de arbi. c. 2. [f] Talis enim ꝑm Inno. non potest dici simpliciter arbitrator. unde & mouit hic talem quæstionem. Quid † si compromissum factum sit in aliquem 8 hoc modo, quòd possit procedere seruato ordine iudiciario, uel etiam nõ seruato? Hæc uerba sic sunt interpretanda, quòd compromittitur in eum tanquam in arbitrum, & hoc innuunt illa uerba, Seruato ordine iudiciario. sed & compromissum uidetur in eum tanquã in arbitratorem, quòd & uerba illa innuunt; uel etiam non seruato. unde & si talis procedat seruato iuris ordine, stabitur dicto suo, & si iniquũ sit, nec g redigitur ad arbitrium boni uiri [g]. Si uerò processit iuris ordine non seruato, tunc non valet dictum suum, nisi æquum sit, uel ad æquitatem redactum, ut patet ex præmissis ꝑm Inn. Et quid dices si partim processit seruato ordine, partim non, quod fieri potest ex forma potestatis sibi data, puta fecit libellum dari, litem contestari, recepit tamen testes partibus non uocatis, & publicauit, & sententiam etiam sine scripris dedit: posset dici, q̃ sententia non tenet, quasi eligendo ab initio uiam iudiciariam uideatur alij renunciasse, arg. in eo, quod legitur, sup. de præsumptio. nonne. & infra de appel. solicitudinem. §. fi. Sed secundum Hostien. melius est, ut dicamus ipsam ualere, si æqua sit; alioquin ad boni uiri arbitrium redigendam. & ideò talem non arbitrum, sed arbitratorem iudicamus, ut sic in hoc dubio oĩs cedat iniquitas, ar. ff. de eo, quod certo loco, quòd si Ephesi. & litigia restringantur, su- h pra de rescriptis [h], nonnulli. §. cum autem, & res potius ualeat, quàm pereat. inf. de uer. sig. abbate, uersic. 9 hic autem sensus. Hoc † autem secundum Inn. notandum est, q̃ si partes simpliciter dicãt, Eligimus talem in arbitrum, talis non habet potestatem arbitratoris nisi ex alijs uerbis, puta quia dixerunt, quòd non seruato iuris ordine posset procedere, uel alijs consimilibus de intentione contraria appareret. Item si dicãt partes, eligimus talem in arbitratorem, uel qui ut bonus uir nostras terminet quæstiones, talis non habet potestatem arbitri, nisi & per aliqua alia uerba posset aliud comprehendi, & de hoc & præcedentibus duabus quæstionibus uide in spe. de arbitro. §. fi. in 2. col. uer. sed pone, quòd sicut, & tribus uer. sequentibus. 10 Item † ad differentiam arbitri, & arbitratoris notandum est, quòd dictum arbitratoris nũquam homologatur taciturnitate decem dierum. Sed si illud expressè confirment partes, parit exceptionem, quasi transactionis, uel pacti secundùm Innocen. imò etsi æquum sit, etiam una parte contradicente, erit officio iudicis, ut putat Hostien. executioni mandan. ar. ff. de re. iudi. si conuenit. & idem, si iniquum sit, post quàm ad æquitatem fuerit redactum, ar. in eo, quod legitur, & no. sup. de arbi. cap. 2. quicquid hic dicatur, dic ut ibi no. secundùm Host. secundùm quem si ambæ partes contradicant, non habet se intromittere iudex, quasi potestas data arbitratori. & quicquid ex ea secutum est, videatur reuocatũ contraria uoluntate, ar. in eo, quod leg. & no. de elect. qualiter, in fi. & infra de regu. iu. cap. 1. sententia uerò arbitri sine pœna electi homologatur tacitè & expressè. C. de arbitris. l. pen. & si iniqua sit, non redigitur ad arbitrium boni uiri secundùm Inn. contra tamen no. secundùm Hostien. ĩ. de arbi. capit. 2. Item dictum arbitratoris non mutatur, ubi modicè & non grauiter lædit. ff. de operis libe. si libertus. dictum uerò arbitri non mutatur, etiam si grauiter lædat. imò si pœna promissa sit, agitur ad ipsam. C. de arbi. l. 1. & si non fuit promissa, sed tantum stipulario interesset, agitur ad interesse. ff. de arbi. diem proferre. §. fi. & duabus. ll. sequen. & l. ita demum. & si simpliciter compromissum sit, & sentẽtia expressè ꝓ partes homologata fuerit, uel infra decem dies nullus contradixit, oritur ex sententia actio, & exceptio. C. de arbitris, ne in arbitris, & agitur tunc cõditione ex lilla ꝑm Inn. cuius est mẽs maioris partis hius glo. & adde ꝑm Host. ad hoc ultimum, quod not. sup. de arbi. per tuas [*Reuocent*] de facto, & ne dicatur, quòd Quintauallis sit periurus, si prædicta non 11 adimplet. & sic pateat † iuramentum præstitum homini ab illo posse remitti, de hoc infra de spon. capitu. 2.

facit de usuris, consuluit [*Alioquin*] i. si dictum mandatum uoluerint reuocare [*Denuncies*] publicè ad conseruandam famam ipsius. faciant ergo mulieres de necessitate uirtutem. ¶ Secundaꝛ glo. exprimit causam
12 iniquitatis horum mandatorum, & ponit. 13. causas,
13 propter quas potest filius exhæredari. ¶ *In* † *gloss. 1. ibi, si cui*] uide in procemio super ulti. gloss. ¶ *In gloss. secunda, ibi, si libertus*] uide in cap. ueniens, super 1. gloss. [*& ibi. §. sorore*] non inspicitur, quod placet hæredi; sed quod placere debet bono uiro circa rationes seruorum, ut eis debeatur hæreditas relicta, si rationes reddant, & l. sequens. dicit, quòd eo casu inter seruum, &
14 hæredem datur arbiter ad rationes discutiendas. ¶ *In* † *glo. secunda ibi, turpe*] & durum, & contra ius naturale, & gentium, ut dixi in textu [*& ibi, elegerit*] & tunc si pater potest exhæredare, fortius potest alimenta negare. de hoc in specu. qui fi. sint legitimi, uer. quid si filia, & uer. sc. [*& in fi.*] addunt Pet. & Abb. casum, quando filius est hæreticus, ut præ. aucten. §. si quis, & infra de hære. excommunicamus. §. credentes.

ANNOTATIONES.

a ¶ Licitum. Istud in arbitratore, ubi potest apponi iuramentum, ut not. in l. ne in arbitris, & in aucten. decernimus. C. de arbi. in arbitro autem uidetur in illa aucten. aliud, dixi ibi. uide Bart. Bald. & Sali. & glo. in l. 2. ff. de arbi. de iure autem canonico non uidetur ista differentia admitti; uide sup. de arbit. cap. 2. in 3. glo. & super illa, & ebraitu. per tuas, in glo. not. ergo, & istud dictum Inno. reprobat Barto. in §. arbitrorum, infra alleg. quia non parit iuramentum actionem; uide Ioan. And. de insti. cum uenisset.

b ¶ Precium. Quomodo arbitramentum sit transactio, cum transactio nullo dato, uel retento non ualeat, ut l. transactio, C. de transac. & in arbitramento hoc non fiat, uide Barto. in l. si societatem, in 2. col. ff. pro so. & in l. furti. §. qui iussum, ff. de his, qui no. infa.

c ¶ Falsi arbitrator. De hac materia uide plenè per d. Lanfran. in tractatu suo de arbitris, & ibi uidebis totam istam materiam plenè examinatam.

d ¶ Etsinique. Hoc uerum, quando simpliciter in arbitrum compromittitur. quod iniquæ ipsius sententiæ stetur metu pœnæ, ut in §. stari, infra alleg. sed si in compromisso sit dictum, quòd deiure pronunciare debeat, an si iniquè pronunciat, ualeat sententia, dubitat Barto. in §. arbitrorum, præalleg. sed in §. stari, determinat sententiam nullam; ibi uide.

e ¶ Inno. Et si sit dictum, quòd de iure & de facto possit procedi, nõ per hoc dicitur arbitrator: quia solennitas iudiciorum nõ potest remitti à partibus litigantibus coram iudice, sed bene coram arbitro, uide Bart. in §. arbitrorum, præalle. in prima quæst. quod dixit not. quod intelligitur, nisi ex modo procedendi colligatur aliud, ut infra, in uer. unde & mouit; qui uer. uidetur contra illam determinationem.

f ¶ Arbi. cap. 2. ibi omnino uide Io. An. super gl. fi. & in c. per tuas, in glo. no. ergo, & uide per ipsum in spec. de arbi. §. fin. uer. Item quid si compromissum, & Bart. in §. arbitrorum, præallega. & ex hoc apparet, quòd in enormi læsione præsumitur dolus re ipsa, qui quandoque æquiparatur uero dolo, ut l. omnis, §. Lucius, ff. de his, quæ in frau. credi. & l. 2. in prin. ff. de do. exce. & facit quod no. Ioan. And. post Vincen. infra eo. cum contingat, super glo. & uide text. nota, in l. si quis cum aliter, ff. de verb. oblig.

g ¶ Boni uiri, Cum arbiter dicatur bonus uir, quare non reducitur ipsius sententia ad arbitrium boni uiri, sicut arbitratoris, qui etiã bonus uir dicitur; uide Bart. in l. 3. §. 1. ff. de arbi. & in §. arbitrorum, præalle. uide tamen infra, in fi. glo. uer. sententia, non arbiter, & de arbi. super glo. si. in cap. 2.

h ¶ De reseri. De hoc uide Bart. in l. si dominium, ff. de fur. & in l. 3. ff. de testa. mili. & ibi remittit ad spec. & uide ad hoc gl. quæ facit in uer. partibus, in cle. sæpe, in ff. de uer. sig. & glo. ma. in cle. 1. de offi. dele. quid si data est potestas arbitro, ut causam decidat de iure, & de facto, & partim de iure, & partim de facto, an eadem potestas sibi uidebitur attributa in procedendo. uide text. qui bene facit in c. cum uenissent, de eo, qui mit. in possess. & de materia ista uide plene Bar. in l. si societatem, §. arbitrorum, ff. pro so. Bal.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges se nequeunt arbitrare, uide numer. 5.*
2 *Continentia non potest imperari. 4*

3 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 4.*
Iuramentum temerarium non obligat, & quæ imponatur pro ea pœnitentia. num. 5.
Iuramentum & pactum quod illicitum de diuortio coniugum. §. 1. & nume. 5.
In matrimonio contrahendo non debet esse necessitas, ibid. in fine.
5 *Additio glossarum.*
Virũ uxor, uel uxor uirum quibus non possit casibus repetere.
Ad continentiam seruandam alter coniugum etiam iuratus quando non teneatur, ibid.

CAPVT XXIIII.

1 IVanos. Casus. Coniuges se abiurare non possunt. communis diuisio. secunda ibi, Nos igitur [*Sarracenam*] nimis erat commota. & dic. 1. prius sequetur regem paganorum, uel Saracenorum [*Mõeas*]
2 non † enim potest continentia imperari. 32. q. 1. integritas. 28. di. de his [*Temerarium*] cum non fuerit præmissa continentia, nec animo concepta, Vin. [*Vtrinque*] secus ergo, si ab altero tantũ, de conuer. coniu. ueniens.
3 Inn. ¶ Primaꝛ gl. ponit opi. quã reprobat. ¶ Secunda gl. ponit duas opi. contrarias, quas determinat. secundò quærit, & soluit. ¶ Tertia gl. respondet per quæstionem. ¶ *In gloss. prima ibi, quod eis permittitur*] quæ iurauit semper in scenica professione manere, nubit licitè; quia illicitum iuramentum non ligat; & si qua esset pœna, conueretur in exigentem. ¶ *In glo. 2. ibi, si stipulatio facta fuerit*] nulla est stipulatio sic facta, si culpa eius diuortium fiat: quia contentari debet de prouisione legis, nisi stipulatio sit solum circa pœnam lege cõprehensam [*& ibi. l. libera*] l. 2. eſt. & ult, ꝙ pacta, uel stipulationes pœnales de non diuertendo non ualeant [*& ibi, neque secundo*] non cogitur quis contrahere, nec dissociatum reconciliare, nec in contrahendo matrimonio debet esse necessitas [*& ibi, ea quæ*] si donauit uxori, stipulatur per eã sibi reddi, si diuerteret; ualet stipulatio. ideò dicit gl. ar. si licuit stipulari, qđ dos quod non do, stipulari non licet [*& ibi, Titia*] uide in c. statim alle. super ult. gl. ¶ *In glo. fin. ibi, si ambo*] uide de
5 adul. intelleximus, super ult. gl. ¶ *In* † *gl. 1. ibi, tanquam pro*
a *ueniali*] dicit Inn. ꝙ tanquam pro mortali per c. quod in fi. alle. gl. ¶ In gl. 2. ibi, ꝙ deo patri. per quod cap. dicit Inn. ꝙ si ad continentiam seruandam hi iurassent, ulterius repetere se non possent, uide quod post eum dicam de conuer. cõiu. dudum, super. uer. cassitatem,
b & de coniu. lepro. c. 1. super 4. glo. [*& ibi, monasterium*] Et dicit Host. quod diuersitatis ratio est: quia si posset unus profiteri altero uiuente in seculo remanẽte, posset hoc absurdum sequi: quia iuuenes non continente, uel professus educeretur de monasterio, uel alter uiueret semper in adulterio; de hoc de coniectione cõiugum ex parte 1. & c. placet. ubi verò ambo sunt in seculo, si nõ contineant, nil absurdum, si cogitur alteri parti adhærere, ut hic, & in fine. unde, si iusta causa subesset, puta consanguinitas, uel aliud perpetuum impedimentum, non obstante iuramento, ageret alter ad diuortium, cum subaudiatur ibi, nisi ex causa: quia nec cõtra ius intelligitur iurasse. sup. c. prox. & præal. c. ad nostram. 3. Quid de accusatione adulterii: dicitur. 5. c. proxi. ¶ *In glo. penult. in fi.*] idem Host. sed Tancre. & Goffr. hic contra, quod posset uerum esse quando dubium est, an ad continentiam, an ad lasciuia se abiurassent.

ANNOTATIONES.

a § Pro mortali. Adde do. Abb. in c. tua nos, supra eod.

b ¶ Coniu. repro. De materia ista uide glo. in c. ueniens, infra de regula. & posset dici sic, an alter coniugum alteri abiurare possit, & si ira commoti, & non spiritu dei; sed ut adulterari possint; tunc

tunc istud iuramentum tanquam illicitum & temerarium nõ est seruandum, ut hic, & in c. veniens, de regula. si autem hoc faciũt propter continentiam seruandam, tunc si uterque in sæculo remanet, tunc debent seruare iuramentum, ut in c. quod deo, hic alle. si alter tantum ad religionem transit, alter in sæculo remanet, tunc si alter est iuuenis & suspectus, non potest. si autem uterq; transiuit dies suos, tunc potest, ar. de conuer. coniu. cum sis, & c. coniugatus, de conuer. coniuga. si utrique ad religionem transeunt, tunc possunt, ut dicto c. ueniens. ita credo. Archi.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum præstitum mulieri de contrahendo cum ea quando licitè non seruetur, & num. 4.*
Vxorem si quis iurauit non accusare, quo casu sit temerarium iuramentum, ibid. & num. 6. & 9.
Quid si nec denunciare? num. 17.
2 *Diuisio capituli.*
Eam nequit accusare adulterij prius commissi nisi in casu. 12.
3 *Prælatus prætextu criminis præcedentis promotionem nequit accusari.*
4 *Propter fornicationem præcedentem ecclesia non repellit etiam sponsam futuram.*
Metricium præcedens similiter non repellit, ibid.
5 *Illicito unum non concesso, nec aliud intelligitur concedi.*
Poeta Ouidius allegatur à pontifice, ibid.
6 *Generalis clausula si sequatur specialem, uel contrà, quid interfit. 7.*
Incunctanter, pro indubitanter.
Impetere, pro accusare, ibid.
8 *Comparatiuum non excludit comparatum, ut hic.*
9 *Iuramentum quod seruandum.*
10 *Per denunciationem adulterij uxor non punitur, sed cogitur ad pœnitentiam.*
Per denunciationem criminis quis non priuatur officio, uel beneficio, sed cogitur pœnitere, ibid.
11 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 12.*
Vxorem pro fornicatione ante matrimonium commissa quis dimittere non potest, nec accusare.
Conditiones plerumq; intelliguntur in iuramentis, & quæ aliæ. §. 1. & nume. 13.
Vt, coniunctio non inducit conditionem, sed causam, ibid.
Excipiendo quandoque consequimur, quod agendo nequimus, & e contrario, & exempla, §. in glo. 4. & nu. 14.
Compensatio totius habet locum etiam contra pupillum, patrem uel dominum, ibid. & in depositio de consensu deponentis. nu. 14.
Sponsam accusare adulterij quibus casibus non liceat, ibid. §. in gl. nam & an si uim patiatur, tentatur contrahere cum an sponsus §. sic patet.
Iuramentum quod non seruandum etiam, §. in gl. sic patet, quomodo id intelligatur, num. 15. est de foro ecclesiastico, ibid.
Vim passa adulterij, uel stupri non damnatur eo. §.
Celando uxoris adulterium, uel furtum alterius sit quis patronus turpitudinis, ibid. §. in glo. 32.
13 *Additio glossarum.*
Conditio quando subaudiatur, multi referuntur casus, eo. numero 14.
15 *Bigamiam quis contrahere non cogitur, uer. nec enim.*
16 *In uxorem quam uir habeat potestatem etiam in uerberibus, & punitur excedens.*

CAPVT XXV.

1 VEmadmodum. Casus. Is † qui iurauit cum muliere cõtrahere, propter superuenientem fornicationem, uel deformitatem eam repellere potest: propter præcedentem uerò non. & si uir iurauit non accusare uxorem, temerariũ est iuramentum: sed si specialiter de adulterio hoc iurauit, den unciare poterit, sed accusare non dẽt. & sunt

2 tres † partes. secũda ibi, Illud autem. tertia ibi, Quòd si. & prima subdiuiditur: quia primo inducit simile solutioni fiendę. secunda soluit ibi, Ita si quis. tertia probat solutionem per euitationem absurditatis, & per rationem ibi, Alioquin. quarta respondet ad opi. iuramenti. ibi, Non obstante. quod responsum probat per euitationem absurditatis. ibi, Quòd si post, secundam nõ subdiuido: sed tertia subdiuiditur: quia ponit casum. secunda allegat pro negatiua ibi, Cum scriptura. tertia pro affirmatiua ibi], sed nunquid. quarta soluit ibi, Tutius [*uxore*] an per hæc uerba cõtrahatur matrimonium, habes infra de spon. ex parte [*Quam postea*] si. si-
3 pra de testi. co. præterea. infra de collu. cap. fin. & † ex his argue, prælatum prætextu criminis promotionẽ suam præcedentis accusari non posse; ad hoc de pur.
a cano. cap. fin. & de hoc in prælleg. decr. præterea. Pm Hostien. [*Dimittere*] quò ad torum, & mutuam cohabitationem [*Legem coniugij*] i. fidem tori [*Ita si quis*] sup. & multo fortius; ac si dicam, si prædicta locum habẽt in spon. de præsenti, fortius in spon. de futuro [*Ductu-*
4 *rum*] nota, ecclesiam † etiam sponsam de futuro nõ repellere propter fornicationem præcedentem, Innoc. [*Subsequentem*] si. de electio. si eo tempore, libro sexto [*Alioquin*] ideſt si dicas, quòd fornicatio sequens non impedit, eadem ratione nec publicum meretricium, secundùm Innocen. uel. i. si nulla exceptione obstan-
b te necesse haberet illam ducere, sequeretur, quòd si
5 post huius &c. [*Teneretur*] dicit † Pet. quòd negatiuè sumitur hic argumentatio, si non licet aliud illicitum, ergo nec istud: aliàs inferret, quod concesso uno illicito, omne aliud concedatur; quod est falsum [*Dimittere*] ut in principio dictum est [*Propter eandem causam*] scilicet fornicationis [*Turpius*] uerbum Ouidii, Tristiũ libro quarto [*Iuramenti*] præstiti, ne uxorem dimitteret uel ut sponsam duceret [*conditionem*] prædictam, si cõtra legem coniugii, uel desponsationis non uenerit.
6 [*Illud autem*] secunda pars [*Nullo crimine*] præmissa † clausula speciali, ut non obstent, quod notatur de commo. capitu. uno, secundùm Hostien. & quod habetur de procurato. qui ad agendum, libro sexto, uel si constet, hic generaliter intelligatur, Hostien [*Vel ut*] repete, cohabitare nolle, nisi ut &c. uel secundum Hostien. cohabitare uellet, ut &c. [*Incunctanter*] ideſt
7 † indubitanter. [*Impetere*] ideſt accusare [*Resipisceret*] ab hæresi [*Quid si*] tertia pars [*adulterio*] perpetrato, Innocen. [*Et secundum*] secunda ratio [*Euangelij*] Matth. decimo octauo [*Correcta*] ideſt monita [*Resipiscere*] ideſt pœnitentiam agere, Innocen. [*ne per hæc*] tertia ratio [*Impunitatem*] de uita, & honestate clericorum, ut clericorum, cum suis concord. [*Sed nunquid*] allega. in contrarium, quòd sit seruandum iuramentum [*Septuagies*] quod dic, ut infra de adult. capitu. 4. [*Euangelicam*] Matth. 18. Tutius hic soluit. & dicit. G. Naso, quòd
8 hic comparatiuum † designat, quòd etiam accusare posset [*Ergo*] ideſt quia mulieri adulteræ potest uir parcere [*Iusiurandi*] quod seruari potest sine periculo animæ. supra eo. Si uerò [*ad diuortium*] seruandum est
9 enim † iuramentum in eo, quod tangit rem, uel iniuriam familiarem, & etiam pactum de præterito adulterio non accusando; & ideo non accusabit. In his autem, quę respiciunt animam, seruandum non est; & ideo potest denunciare adulterium commissum, per quam denunciationem precipiet iudex marito, quòd non cohabitet uxori, nisi pœniteat: quia non iurauit non cohabitare, sed non accusare. Si autem uxori adulterę non pœnitenti cohabitare iurasset, non esset iuramentum seruandum, arg. 32. quæstio. prima capitu. primo, imò si nec per preces, nec per monitionem uellet mulier cessare ab eius cohabitatione, nec per denunciationem, nec per iudicem

posset induci ad pœnitentiam, dicit Inn. quòd eo casu posset maritus illam de adulterio accusare, nō obstante iuramēto [*Ad† pœnitentiam*] ergo probato adul
10 terio uxo. per denunciationem vxor aliter non punitur, nisi quia cogitur pœnitere. Ex quo Pe. not. quòd dicit alibi melius non probari, quòd probato crimine alicuius per denunciationem prælatus non priuabit, uel suspendet eum officio, uel beneficio: sed solum coget pœnitere, nisi in casibus. de homici. inqui
11 sitionis. 1. respōso. ¶ Secunda† glo. ponit. 10. generales conditiones[d] in iuramentis subintellectis. in fine.
d quærit, & soluit. ¶ *Gloss, sic patet.*] Respondet per obiectionem. demum quærit. arguit pro. & soluit contrarium. ¶ *Glo. nam illud*] distinguit pactum criminis commissi, & committendi. ¶ *Glo. ubi*] signat contrarium, & remittit. ¶ Vltima quærit. ponit opi. Ioann. & in fi. opi. Tan. in medio not. quòd cui una uia &c. allega.
12 unam concor. & 5. iura in contrarium. ¶ *In† gl. 1. ibi, si quis uxorem*] uir iure mariti non accusat uxorem de adulterio prius commisso. etiam si tunc sua concubina fuisset [*& ibi §. ulti.*] uide de adulte. capitu. fi. super glo. 1. [*& ibi, propter*] sequitur, uiolatam virginem adultam, qui postea maritus esse cœpit, accusator iustus non est. & ideò iure mariti crimen exercere non potest, nisi illa fuerit eius sponsa. ¶ *In gloss. 2. ibi, cum quis*] cum quis stipulatus est sibi, aut Titio dari, tunc licitè Titio datur, si eo statu manserit, in quo erat tempore stipulationis [*& ibi, inter locatorem*] uide, supra eod. breui, super glo. 2. [*& ibi, indubitati*] uide, infra eò. cùm contingat, in glo. 2. [*& ibi, stipulationem*] stipulatio dotalis conditionē habet, si nuptiæ fuerunt secutæ. unde, si non sequantur, deficit stipulatio [*& ibi, si libertus*] uide sup. eo. veniens, super glo. 1. [*& ibi, quæ onerandæ*] uide supra eod. breui, super glo. 1. [*& ibi, si repetendi*] si donaui uxori tuæ credens per id re prouocare, ut mecū proficiscereris, pura est donatio [*& ibi, inter contrahentes*] pura, ut reddatur uinum, uel triticum æquè bonum, ut in l. se. [*& ibi, si mulier à uiro*] Si mulier stipulatur sibi dotem à uiro reddi, ut de ipsa testetur, non conditionalis, sed causatiua est hæc expressio [*& ibi, conditiones*] conditiones tacite intellectæ non faciunt legata conditionalia. ¶ *In gloss. 4. ibi. §. pupillus*] pupillus gessit negocium: conuenitur in eo tantum, quod factus est locupletior: & si agat, compensationem patitur totius eius, quod gessit [*& ibi, si cum filiofa.*] si cum filiofa. uel seruo contraxit pater, uel dominus, conuentus tenetur solum de peculio: sed si agāt, per compensationem seruamus solidum. ¶ *In gloss. nam &, ibi, propter*] uide sup. eod. cap. super gloss. 1. [*& ibi, nisi in casu*] scilicet cum à patre fuerit alteri matrimonialiter tradita. & idem, si nubat suo motu, de spon. cap. penul. de spon. duo. cap. 1. ¶ *In gloss sic patet, ibi, cum quis*] uide sic. sup. glo. 2. [*& ibi. §. ulti.*] iusiurandum contra uim legum, & auctoritatem iuris in testamento scriptum nullius est momenti [*& ibi, si quis in prin.*] nil facit, nisi quia ibi dicitur, quòd nullus potest sibi legem indicere, quòd à priori uoluntate recedere non possit [*& ibi, adigere*] uide sup. eo. veniens, in fi. secundæ gloss. [*& ibi. §. si quis planè*] vim passa adulterij, uel stupri non damnatur. ¶ *In gloss. nam illud, ibi, conuenire*] uide in cap. penul. statim alle. super vlti. glo. ¶ *In glo. 32. ibi, l. secunda*] qui patitur uxorem delinquere, matrimonium contemnit: quia non dedignatur ipsius contaminatione [*& ibi, qui uas §. 1.*] licet qui nō indicat, non teneatur furti: tamen qui celat, tenetur. ¶ *In gloss. antepenult. in fine*] & ibi uide leges hic allega. ¶ *In glo. ulti. ibi. scire*] hanc & se. uide in capitu. tuæ, in-
13 fra allega. super glo. penult. ¶ *In† gloss. secunda ibi, beatus*] ubi de hoc [*& ibi, permanserit*] unde depositum prælato, cui iuraui, sibi amplius ex sacramento non teneor,
de elect. uenerabilem, in fi. [*& ibi, quæ onerandæ*] Item si iuro tibi centum reddere, subauditur, nisi iudex interdicat, ar. inf. de censi. significauit. ff. qui satisf. cog. l. fin. uel ius commune, ut quia excommunicatus es; de hoc. supra eo. debitores. Item quando pater iurat alicui dare filiam in vxorem, intelligitur promisisse se facturum &c. de hoc infra de spon. ex literis. 2. Itē subauditur, Saluo iure alterius. su. eo. uenientes. Item subauditur, quod habes. infra eo. petitio. Item nisi ab eo, cui iuraui, absoluar. sup. eo. Quintaullis. & istud etiam in iuramento sponsaliciorum, de spon. cap. 2. ubi etiā subauditur, nisi alteri aliquid turpe accidat, ut hic, uel per alterum stet, de spon. de illis, & cap. si-
f cut, secundùm Hostien. f [*& ibi, capit. ulti. in fine*] ubi de hoc [*& ibi, in fine*] Hostien. dicit hic plenius expediri
g in summa eo. titu. §. quot species. ¶ *In gloss. tertia, in fine*] & infra de elect. nulli, lib. 6. ¶ *In gloss. nam cui, ibi. §. plane*] & infra de reg. iu. qui ad agendum, lib. 6. [*& ibi,*
14 *non† possumus*] da exemplum secundùm Abb. in canonico, excommunicato, qui non agit, ut electus, cassetur: excipit tamen illo agente; de hoc infra tit. 1. dilecti [*& ibi, non compensari*] licet sic sentiant doctores, uidetur tamen, quòd compensatio possit admitti de consensu deponentis, cum in suum fauorem hoc sit inductum, arg. inf. de reg. statuimus, cum suis concor. Hostien. [*& ibi. l. ulti.*] ubi de hoc in glo. pen. ¶ *In gloss.*
15 *sic patet, ibi. contra leges*] dicit Hostien. hoc† uerum, ubi iuramentum reprobatur. l. cano. sicut de foro com-
h peten. si diligenti[h]. inf. eo. sicut. Simpliciter enim non statur legi ciuili: quia nec de suo foro est iuramentū, de iudi. nouit, de elect. uenerabilem, ad fi. in auct. ut clerici apud proprios episcopos. §. si uerò ecclesiasticum, colla. 6. [*& ibi, facultatibus*] quod intellige, nisi certa quantitas, uel res promissa fuisset. infra de condi. appo. de illis [*& ibi, raptor*] ubi de hoc [*& in fine*] nec enim cogendus est contrahere bigamiam. ¶ *In gloss. quasi dicat, ibi, in ius*] de contractu fidelium loquitur alle. habes casum alium de diuor. gaudemus, & c. quanto. ¶ *In gloss. ut uotum, in fine*] si. de co. spiritu. cap. 2. lib. 6. ¶ *In glo. & nos, in fine*] uide quod dixi de iudi. nouit. post princ. ¶ *In glo. ulti. ibi, tuæ*] ubi de hoc secundum regulare, ut infra de reg. iuris, cum quid, lib. 6. [*& ibi, placuit*]
16 ubi de hoc [*& in fine*] ubi† no. de hoc, s. de potestate uiri erga uxorem. nec ob. huic dicto. T. C. de repu. consensu. §. 1. ubi dicit, q͡p uir non debet afficere uxorem uerberibus, quæ debent esse aliena ab ingenuis. nam illud uerum, nisi ex magna causa id fiat, ut in hoc exemplo, & nisi sint leuia. ff. ad l. Aquil. præceptoris, ar. de homici. ad audientiam: quia siue plectendo &c. 25. q. 5. prodest. alias punitur uir sine causa, uel enormiter hoc faciens. C. de repudi. auct. sed no
17 uo, secundùm Gof. Idem Host. quiſ etiam hic quærit, Quid si uir iurauit non denunciare? Respondet, quòd forsan eget amico, qui denunciet, ar. sup. quod metus causa, ad audientiam, uel secundum eum refert, an iurans principaliter compatiatur animæ periclitantis: & tūc securè denunciet: siue rei familiari, uel suo priuato interesse: & tunc abstineat[i]. & facit quod dixi secundum Innocen. in fine textus, ad quod inducit Hostien. illud Auguſt. super Matth. 18. Si peccauerit &c. Si amore tui id facis, nil facis. Si amore illius facis, optime facis. ad hoc dictum facit, octaua quæstio. prima, sciendum.

ANNOTATIONES.

a ¶ Præterea. Ibi uide in glo. ar. prælatum. & quod hic dicitur, quòd uirnō accusat uxorem de adulterio antea commisso, uel de forni
catione, est uerum, etiam si illa tunc temporis esset concubina illius; demum illam desponsasset iuxta capitulum, tanta, qui fi. sint legi. ut probatur in §. si quis uxo. alle. in glo. 1. hic, ubi uide Baſ.

Illam

d ¶ Illam ducere. Non potest ergo vir opponere de conditione vxo. quæ erat tempore contractus, & quam sciebat, ut hic patet; & facit hic ad id, quod no. Bart. in l. alia, ad fi. ff. solu. matri. & ad materiam facit, quod no. ipse in l. si constante, in 6. q. primi membri, eo. titu. & in l. si quis seruum, ff. de uerb. oblig. & in sua disputa. quæ incip. Lucanæ ciuitatis; & uide concor. infra glo. 3.

e ¶ Generales conditiones. Et de ista gl. uide per do. Barb. consi. 20. in 14. col. & uol. 2. & p Berrachinū in uerbo, clausula cōtractuū.

f ¶ Secundum Host. Similes sunt conditiones generales, quæ in votis subintelliguntur, ut no. in cap. scripturæ. sup. de uoto. Bald.

g Quot. De materia gl. uide Bald. & plenius Saly. in l. fi. C. de nō nupecu. & facit, quod no. gl. in l. quod Seruius, ff. de cond. ob causā.

h Si diligenti. Ibi uide gl. fi. & Bar. plene in l. si quis pro eo, & l. cum lex. ff. de fideiuſſ. & in l. Seius. ff. ad l. Fal. & Bald. & Saly. in l. non dubium, C. de legi. & in aucte. sacramenta, C. si aduer. uen.

i ¶ Abstineat. Et sic ergo limitandæ sunt omnes glo. quæ dicunt iuramentum de non denunciando non obligare, ut in eo. tit. ad nostram, el. 2. supra eo. cum fi. ibi uide.

SVMMARIVM.

1 *Monaci, & conuersi iurare possunt in causa monasterij sui pro testimonio ferendo, & in alijs causis, & quando, nu. 17.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Iuramentum non prohibetur, sed mendacium. & quod 4. 15. 17. & de execrantibus ipsum quid, ibid.*
Exigentis ipsum quædam pœna, & exibentis culpa. nu. 3.
Ad malitiam prona est omnis ætas, ibid.
Malus quis non præsumitur, ibid.
3 *Comparatiuum sine comparato ponitur hic, quod subauditur.*
Magis, aduerbium sumitur hic electiuè, ibid.
5 *Honorare quis non debet magis hominem, quàm deum: sed contra fit, & qua ratione.*
6 *Reuerentia superioribus est exhibenda, & ab eis recipienda, & qualiter.*
Creaturæ quatuor specierum, & quæ.
Naturaliter quod fieri nequit, accidentaliter tamen fit, ibidem. cum exemplis.
8 *Iurandum non est per deos alienos, si tamen iuretur, implendum est, & quando iurandum, nume. 9. & 15. 17. & cur iuretur, nume. 10.*
Per quæ quis possit, & an differat per hoc, uel illud iurare, & quando maius sit peccatum non obseruanti, num. 11. 13. 20. & 24. cautius est non iurare, & quando, ibid. nu. 13
9 *Iacobi minoris est epistola inscripta nomine Iacobi, eius pater quis ibidem.*
Frater domini cur appelletur, ibid.
10 *Credere nolentium nisi iurato necessitas importuna, nec creditur timoratis licet perfectis. num. 18.*
12 *In patria sua quare dominus non poterat facere signum.*
Ciues ciuibus inuidere, naturalissimum, & ratio, ibid.
14 *A Græco exemplari melius intelligitur, quàm à translato, iuncto contextu.*
Iudicari permittitur de patentibus, ibid. uer. quia nec bono.
15 *Veniale etiam fit mortale.*
Multum, aduerbij significatus, ibid.
De uino utendo consilium apostoli non negligitur à monacis, sed non omni ex parte, & qualiter, ibid. uer. bea. Bernar.
16 *Necessitas legi non subiacet, & includit utilitatem.*
18 *Habere quis æstimat quandoque plures testes, quàm habeat.*
19 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 20.*
Negationes duæ faciunt affirmationem: non tamen hic, & numero 21.
Iurare per quæ liceat per salutem suam, uel filiorum, ibi. §. in quarta glo. & num. 21. §. 1.
Post iuramentum delatum, & præstitum, nihil aliud quærendum. ibid. §. in gloss. quia post.
Illicita quædam sunt sua natura, quædam ciuiliter. §. in glo. quædam, & num. 24. §. 1. & num. 25.
Prohibetur quandoque quid, non propter se, sed quia per id ad malum peruenitur ad illud, §. in gloss. nota, quòd, & numero 25. §. 1.
Prohibito uno prohibētur omnia, per quæ peruenitur ad illud, ibi. Causa facti potius, quàm ipsum factum quærendum. §. fin. & num. 25. §. fin.
21 *Additio glossarum.*
Cordi respondere debet ouatio, eodem num.
Sapientia mundi quæ, ibid. §. in gloss. 3.
22 *Omninò, aduerbium dupliciter exponitur.*
Responsionem non meretur, qui quid exponit uno modo, quod aliter etiam exponitur, ibid.
23 *Amen, uocis etymologia, & significatus.*
24 *Sæpta urbs, & ubi locorum.*
Hypocrisini, & peccata quæ nutriunt, uitanda, ibid. uer. quidam secundum.
25 *Baptismus, & nubentium benedictio est sacramentum, & conferre & augetur per illa gratia spiritus sancti.*

CAPVT XXVI.

1 ET si christus. Casus. Monaci, †& cōuersi iurare possunt pro testimonio ferendo in causa monasterij sui. & licet posset diuidi in duas principales, diuiditur in quinq; prima respondet auctoritati euangelicæ, quia uidebatur prohibitum iuramentum. secunda ibi, Iaco. respondetur auctoritati apostoli. tertia ibi, Angelus, probat multis auctoritatibus ueteris & noui testamenti, q͡p licitum est iurare. quarta ibi, Quædam, dicit, quare simpliciter prohibetur iuramentum. quinta ibi, Licet, dat petentibus licē tiam iurandi [*Euangelicam*] Matth. 5. cap. & facit ad expositionem auctoritatis. 2. ad Corinth. 1. in fi. [*Vt affir-*
2 *matio*] ac si dicat† apertius, nō intendit auctoritas prohibere iuramentum, sed mendacium [*Malitia*] quia omnis ætas &c. 12. quæst. 1. omnis ætas. & facit in auc. de nuptiis. §. mitiores, colla. 4. de non alie. §. ut autem lex, colla. 2. non tamen præsumitur quis malus, de præsumptio. ca. fin. secundùm Hostien. [*Vix*] hoc dicit, quia quandoq; creditur, ut patet de testibus, tuis. sic & quod uix fit, tamen fit. ff. de iud. vix certis, Host. de cog. spiritu. cap. 2. lib. sexto [*Adiunxit*] ipse Christus
3 in auctoritate [*Amplius*] scilicet quàm† simpliciter, sci licet asserere, uel negare; & exponūtur hæc verba de elect. significasti [*Culpæ*] exhibentium [*pœnæ*] Exigentium. quæ pœnalitas in nobis est ex delicto primi parentis [*Magis*] electiuè [*Pœna*] exigentium [*Culpa*] exhibentium. an verò peccatum sit pœna, no. 15. quæst. 1. §. 1. uer. vsque adeò, quod aliàs est capitulum [*Licet enim*]
4 probat, quòd† dato, quòd præcedens auctoritas intelligatur prohibitoria iuramenti, & non simpliciter mendacij: tamen iutamentum non est prohibitum per creatorem &c. [*Prohibuisse*] per uerba præcedentia, uel per illa, quæ statim sequuntur, nolite iurare [*Videatur*] indistinctè secundum quosdam hæreticos: sed malè sentiunt: quia nunquam &c. [*Ne pro huius*] ratio præcedentis dicti [*transferretur*] arguit Host.
5 contra illos, qui plus† homines, quàm deum honorant. quod patet, quia coram altari transeuntes nullā etiam inclinationis reuerentiam exhibent: & quādo coram domino ueniunt, quasi idolum ipsum colunt iungendo manus, vtrumq; genu flectendo, non solū pileum, sed chlamydem & zonam remouendo, contra id, quod legitur Apocalip. 19. vbi angelus dixit beato Ioanni cadere volenti ad pedes ipsius, uide, ne
6 feceris. conseruus enim tuus sum &c. & licet † reuerentia sit superioribus exhibenda, de maio. & obe. quod super his, & c. his, quæ, & ipsi debeant illam recipere, ne videantur contemni, ar. ff. de offi. præsidis, obseruandum: esset tamen ſm eū hæc idolatria corrigenda, & quæ recipitur, & exhibetur iuxta uer. imperatoris genu flectentis papæ, qui dixit. Non tibi, sed,

a Petro, esset recipienda & exhibenda[a]. adde quòd dixi de ma. & obedien. his, quæ, post princ. [*Euangelio*] Matth. 5. capi. [*Neque per cœlum*] quatuor exempla ponit de creaturis, in quibus secundùm Host. apprehendit creaturam superiorem, & inferiorem, & mediam angelicam, & humanam [*Facere*] naturaliter, accidentaliter forte posset secundùm Inno. & tunc est sensus auctoritatis, quòd colorem capillo dare non potes. aliter est sensus, quòd capillum cuiuscunque coloris facere non potes, uel crearc. & idem in omni alia re. unde uerè, nec minimū pilum uestis tuæ creare potses. Si ergo deus omnia creauit, de summa Trinita.

b [b] c. 1. post princ. ergo ipse solus honorandus, & per il-
8 lum iurandum [*Iurandum*] no. † Innoc. peccatum esse Christiano per deos alienos iurare: sed si iurauerit, im-
c plere debet[c]. quod iurauit. Idem Christianus recipiēs ab infidelibus huiusmodi iuramentum non peccat,
d ar. 22. quæstio. 1. mouet[d]. [*Seruandum*] vt dicit Hostien. multi decipiuntur in hoc, ut patet. 22. quæstio. 5. ecce [*Veritate*] Matth. 23. ad finem [*Iacobus*] secunda pars, quæ respondet auctoritati apostoli, qua etiam videbatur prohibitum iuramentum [*Cum ait*] in epistola
9 sua, quinto capitu. & fuit † ista epistola Iacobi minoris, scilicet Alphæi, vt dicit Hiero. in lib. virorum illustrium, in princ. Dicebatur etiā iste frater domini. 66. distinct. porrò, & quare, ibi no. [*Necessitas.*] Quintilianus. 8. de oratore, iurare, nisi ubi necesse est, graui viro parum conuenit [*Importuna*] scilicet nolentes alio-
10 ter † credere, ut supra in prin. aliàs opportuna. i. quādo opportunum est iurari, ut supra de elect. significasti. & idem secundùm Innocen. si utile. 22. quæst. 1. ita ergo [*Et tunc*] s. quando opportunitas exigit [*Comites*] Hostien. de his remittit ad summam, eod. titu. §. quot comites [*Quodcunque*] dicit hic Innocen. quòd
11 † nulla, uel modica est differentia, siue quis iuret su-
c per euangelia, uel reliquias, siue dicat tantùm [e], promitto hoc in fide mea: quia non solum per creata, sed etiam per increata iurare uetat, nisi necessitas, uel utilitas hoc exposcat, ar. supra, quod me. causa, ad aures; de arbitris, peruenit. Maior tamen contemptus, & maius peccatum est fallere iuramentum factum per increata, uel superiores creaturas, quàm per minus sanctas. Item secundùm eum uerum iuramentū est, quando quis asserit in periculo animæ suæ dicere ueritatem, infra de frigi. fraternitatis. semper autem, quando pars parti iuramentum defert, iurandum est sicut ambabus partibus placet. ff. de iureiuran. l. 3. & 4. & 5. ad fin. In iuramentis autem, quæ præcipiuntur à iure, sicut testis, calumniæ, & ueritatis, semper iurandum est super sancta euangelia. 11. q. 1. testimonium, de iura. ca. c. vlti. & idem in omnibus aliis, quæ à iure, uel à iudice, uel à partibus ex necessitate deferuntur, uel etiam si partes promittāt aliquid iurare nulla forma distincta. sed Hostien. remittit ad summam, eo. ti. §. quomodo, sub §. per quod. uide quod not. 22. q. 1. in summa, & in cle. de hære. capitu. primo, §. porrò, in glos. ut not. [*Alioquin*] i. si indistinctè peccatum esset iurare [*Apostolus*] ad Hebræ. sexto capitu. [*Angelus*] 3. pars [*Apocalip.*] decimo capitulo [*Iurauit*] quod non fecisset, si simpliciter esset peccatum [*Lucam*] in quar-
12 to capitu. [*In patria sua*] & dominus † in patria sua non poterat facere signum propter incredulitatem illorū i. q. 1. §. alii formam; quod expones, ut ibi. & Beda, Naturalissimum est ciues cuibus inuidere. & Hiero. ponens hoc uerbum super Matth. lib. 2. f. subdit. non enim considerant præsentia uiri opera, sed fragilis recordantur infantiæ [*Iurabat*] ad Romanos, cap. primo [*Iterum*] i. ad Cor. 15. capitu. [*Morior*] idest periculum
13 mortis subeo, quòd paratus sum mori [*Pe.* † *gloriam*] hoc est iuramentum secundùm Augustinum, cuius est mens per æternam gloriam, ad quam spero, sic asse-
ro, ut patet. 22. quæstio. 1. non est, & capit. nouerit is. & dic, quòd apostolus iurauit, ut sciamus, quòd verū iurare non est peccatum: sed non ideò in dubiis iurādum: & cautius est non iurare, quàm consuetudine
14 iurandi deierare [*Græca*† *exemplaria*] de Græco in Latinum trāslata. nam beatus Paulus Græcis prædicauit, & epistolas suas in Græco redegit & scripsit; & illa sūt exemplaria; hæc exempla secundùm Hostien. quire-
mittit. de fide instrumen. capitu. 1. [*Veteri testamento*] in psal. dixit dominus [*Rursus*] in psal. Memento domine Dauid [*Testamento*] Deuter. 10. cap. Idem in nouo, Matth. 5. [*Quædam etenim*] alia 4. pars [*Facienda*] quia nec bono animo fieri possunt; & ideò de illis permittitur iudicare; ex quo patent, infra de regulis iuris, est ote, Hostien. [*Apostolus*] ad Ephe. 4. f. [*Generatur*] infra de vita & honesta. clericorum, à crapula 36 distinct. luxuriosa, & capitulo sexto die. Host. [*Sæpe contingit*] nam
15 etiam uenialet † fit mortale, dum placet, uigesimaquin-
ta distinctio. §. nunc autem, uer. criminis; quod intelli-
ge ut ibi no. [*Ecclesiastico*] uigesimatertio capitu. b. [*Multum*]. i. sæpe, uel frequēter, & indifferenter [*Quemadmodum*] concludit ex præmissis, quòd non semper est iurandum, sed quandoque hoc permittitur [*Paulus*]. i. ad Tim. 5. f. [*Modico*] bea. Bernar. contra Cluniacenses omnes, ex quo monaci sumus, infirmos stomacos habemus: & tam necessarium apostoli de utendo uino consilium meritò non negligimus: mo dico tamen, quod ille permisit, nescio cur prætermisso. & utinam solo, etiam cum purum est, contenti essemus [*Stomacum*]. i. debilitatem, seu frigiditatem stomaci [*Infirmitates*] uitandas, uel sanandas [*Necessitas*]
16 quę legi † non subiacet, infra de regu. iuris, quod non est, & includit utilitatem, ut dixi, sup. uer. Iacobus [*Iurari*] si suppleas hic, Aliàs non potest, tunc erit sensus literæ sequentis, quòd cessante causa permissionis cessat permissio. uel dic sine sub. ut in glo. [*licet*] v. pars, ex qua sumes casum. si. de offi. delega. super quæstio-
17 num, in fine [*Potestis*] licet † ergo uitare debeant perfecti iuramentum, quantum possunt; non tamen exe
f crari, ne reddantur de hæresi suspecti, de hære. excō-municamus. §. antepenul.[f] Hostien. & facit quod no. de restitu. spo. olim. 1. in glos. prima [*Indamnitati*] cum forte per alios ueritas probari non posset, supra de te
18 sti. ueniens. 2. [*In causis eiusdem*] idem etiam de aliis causis secundum Accur. qui hoc no. C. de testi. aucten. si dicatur, & de hoc plenius in spe. de testi. §. 1. uer. item excipitur, quòd est monacus [*Deficientibus* † *aliis*] Hostien. & Pet. sup. maximè. nam quandoque æstimat quis habere. 10. bonos testes, qui non habet nisi unū, de quo remittit Hostien. de testib. dilecto [*Perhibere*] & per consequens iurare, cum nec ipsis, licet perfectis, aliter crederetur, supra de testibus, nuper, nisi iuramentum remittatur, eod. titu. tantum, Hostien.
19 ¶ Quarta † gl. ponit quinque modos, quibus iuratur
g per creaturas[g]. ¶ *Gl. quædā*] tractat de duplici simonia ¶ *In glo. no. quòd*] notat tria argumenta, & ad primum
20 alle. duo contraria. ¶ *In* † *glo. secunda, ibi, duobus uerbis*] sequitur, negatiuis permittit lex magis, quàm prohibet. ¶ *In quarta glo. ibi, qui per salutem*] & l. 3. §. fin. & duabus sequen. Istæ leges dicunt, quòd tunc licet alicui iurare per salutem suam, uel filiorum, quando iuramentum sic defertur, & intelligitur respectu diuini numinis sic iurati. ¶ In glossa, quia post, ibi, §. dato. post iusiurandum non quęritur, an debeatur; sed hoc solum, an sit iuratum. ¶ *In gloss. quædam, ibi, probrum*] natura probrum est furtum, & adulterium, & simil. sed ciuiliter, idest quasi ciuitatis more probrum est damnari tutelæ. non enim est natura probrum, quod incidere potest in hominem

nem idoneum [*& ibi, si adulterium*] aliud est incestum prohiberi iure gentium, ut inter cōsanguineos: aliud iure ciuili, ut inter adoptiuos. ¶ *In glo. 22. in fi.*] uide de procura. tuæ, super penult. gloss. ¶ *In glo. no. quòd, ibi, sed nedum*] si liceret uiolenter occupari rem suam, daretur via rapiendi res alienas [*& ibi. l. ulti.*] non licet patrono stipulari mercedem operarum: tamen licet stipulari operas, uel mercedem [*& ibi, illud non licet*] paciscī super dolo futuro; & tamen pacisci licet, ne depositi agatur [*& ibi. §. si quis hanc*] & l. scire, & l. quare. uide in capitu. tuæ, infra allega. super gloss. penult. & l. oratio. uide de elect. in causis, super vj. glo. ¶ *In glo. argumentum, ibi, uerum.* 2.] inspicitur, an causa libidinis, an causa prædæ quis fregerit hostia meretricis. ¶ *In glo. penul. ibi, ex facto*] uide supra eo. quanto, super glo.
21 secunda. ¶ *In* † *glo. 2. in fine*] ratio, quia referuntur ad diuersa. una uerò respicit cor: altera uero respicit os. uel una interrogans, altera respondens, & concor. ff.
h eodem, si duo patroni. §. Marcellus, in fine[h]. ¶ *Ingl. 3. in fine*] sed hodie, quod negamus corde, affirmamus ore, & è conuerso. unde Grego. Sapientia huius mundi est cor machinationibus tegere, sensum uerbis uelare; quæ sunt falsa ostendere, & quæ falsa sunt, uera demonstrare, Hostien. ¶ *In* † *3. ibi, principis*] quod intellige, ut no. in prælega. capit. quo-
i ties[i] prin. quæstione septima [*& in fine*] Hostien. remittit ad summam, eodem titu. §. quomodo, sub §. per quod. ¶ *In glo. 5. ibi, similc*] Hostien. reprehendit
22 † Vincen. dicens, quòd non est simile, cum ibi expo- 1
natur, omnino, idest nullo modo. Sed certum est, quòd illud omnino in l. dupliciter intelligitur, ut etiam no. de regulis iuris, utile, libro sexto, in fin. unde Vincen. alteri opinio. accedit, & concor. quod no.
k de conuer. coniu. dudum, in gloss. prima. [k] ¶ *In glo. 6. in fine*] de hoc dixi de officio delegato consuluit, super glo. immò uidetur. ¶ *In glo. 1. siue, in fine*] compo-
23 sita † secundum Hugo. ab à, quod est sine, & mene, quod est defectus, & exponitur de consecra. distinct. secunda, re uera, in fine. Hiero. ad Marcellam. glo. 5. dicit, quòd septuaginta, quod in Hebræo legitur, amen, amen, transtulerunt, fiat, fiat. & uide quod ibi sequitur. ¶ *In glo. in ueteri, ibi, uiuit Deus*] i. q. 1. iudices, ad finem; & 1. Regum. 19. uiuit dominus, quia non oc-
24 ciderur, dixit Saul de Dauid [*& ibi, Sarepta*] erat † urbs modica inter Tyrum, & Sydonē. inde etiam nemus iuxta urbem Sarepta dicebatur [*& ibi, Eliæ prophetæ*] tertio Regum. 17. [*& in fi.*] melius diceret, quoti. supra eodem ego. N. in fine. Quidam secundùm Host. sic iurant, deus nouit, deus scit, de quibus secundùm eum dixit quidam secularis, quod ex quo conscientia cœpit esse peccatum, & hoc uerbum, deus, sit iuramentum, & Biguinatus religio non fuit bonum tempus. displicebant illi forte prædicta: quia licet in se bona, interdum hypocrisi nutriunt, & uelant peccata. 18. q. 2. pernicioſam, & c. diffinimus. per hęc tamen non est laxanda conscientia, nec modus iurandi, nec religiosa iura in seculo infamanda, de reg. cōsulti, trigesimatertia quæstione quinta quod deo. ¶ *In glo. quædam enim, ibi, si adulterium*] & infra de consangui. non debet, Hostien. [*& ibi, pro baptismo*] in isto & præcedenti exemplo malè dicit glo. in sequēti bene. Cer-
25 tum † est, quod baptismus est sacramentum, & benedictio nubentium, & sacræ rei signum, & sic per illa confertur & augetur gratia spiritus sancti. ergo pro-
l hibitum, quia simoniacum [*& in fi.*] infra, & supra de pactis, cum pridem, & prima quæstione tertia saluator. ¶ *In glo. quòd ibi, denique*] ubi de hoc, & 81. distin. legitur. ¶ *In gloſic falsitas, in fi.*] 22. quæst. 2. §. ille ergo, Hostien. ¶ *In glo. nepe. in fi.*] & distin. 5. nihil, & capitu. ne tales, Hostien. ¶ *In gloss. penul. ibi, quod factum*]

ANNOTATIONES.

a Exhibēda. Illi, qui exhibet, ut illum faciat surgere, uel corpus cooperire, ira dicit Hostien. in sua lectio. quæ hoc clarius ponit, quàm hic per Ioan. And.

b Summa Tri. Et est omnipotens, ut ibi, & ibi vide gl. & vide quo intelligitur, quòd sit oīpotens, de pe. di. 2. ad fi. §. ciuitas, & ibi gl.

c ¶ Implere debet. Ad le gl. bonam in cap. quoties. prin. quæst. 7. in gloss. super uer. salus.

d ¶ Mouet. Et quomodo infidelis iuret, uide in spec. de iur. ca. §. restat, in fi. & Bar. in prin. fforum. & cōtra dictum, pxi. Inn. uidetur, quod no. gl. & ibi vide Bar. ff. de iureiu. l. ait prætor, ad fi. & l. seq.

e ¶ Tantùm. Hic Inn. in c. ad aures, quod me. causa, & glo. in cle. 1. de hære. scripsi 2. quæst. 5. c. sacramentum, Archi.

f ¶ Antepe. Ibi nō tantum propter non uelle iurare, quantum propter nō se uelle purgare, qđ nō fit nisi per iurm, & ibi uide Io. An.

g ¶ Creaturas. Contra istam gloss. est text. in cap. uides. 10. dist. & l. non dubium, C. de legi.

h In fi. Et quid si in creatione apponuntur tres negationes, uide in l. 1. de ca. pu. per Bart. & per Imo. in l. duobus, in glo. allega. & per Cyn. Bald. & Sali. in l. 1. C. de ser. fugi.

i Quoties. In gl. 1. per eum, & uide gl. & Bar. in l. 3. §. fi. ff. de iureiu.

K In gl. 1. Ibi uide Bar. in §. illud, alle. in gl. & gl. in l. fi cum exceptione, §. quatenus, ff. quod me. causa, & uide Archi. de pact. c. 2. lib. 6.

l ¶ Simoniacum. Vide glo. 3. & super illa Ioan. And. in c. cum in eccle. alle. in gl. & in c. 1. de sacra. non ite. super. uer. sacramentum, ubi quid de matrimonio, an in illo gratia conferatur.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum, quod contra utilitatem ecclesiasticam præstitum est, non tenet.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Canonicos ut non promoueantur ad sacros, non cogendos, argumentum.*
3 *Creditur referenti contra se, non contra alios, uade contra eos inquiri mandatur.*
4 *In inquisitionis modum etiam in ciuilibus potest iudex ex officio procedere.*
5 *Episcopus de mensa sua quid dando capitulo suo non præiudicat successori, & ratio.*
Auctorizare non potest in facto suo capitulum, nec exceptus, ibi.
Ecclesiæ episcopali non potest alia ecclesia dare auctoritate episcopi, ibid.
6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. num. 7. & 8.*
Iuramentum incautum est ueniale, eo. nu. 8. temerarium non infamat. nume. 10.
Contra ipsum potest quis uenire sine licentia superioris tanquam alia persona, ibid.
9 *Electus in episcopum an ideò, quia non episcopari iurauit, excludatur.*

CAPVT XXVII.

a 1 Sicut nostris. [a] Casus. Iuramentū, quod contra utilitatem ecclesiasticam præstitum est, non tenet. Et prima pars ponit iuramētum temerarium. 2. punit iurantem. 3. committit inquirēda, & retractanda attentata per illud 2. ibi, Pro iuratione. 3. ibi. Quia uerò. fuit hæc decr. in 3. compila. sub ti. de cō-
2 sti. [*Et episcopus*] qui nūc est [*Ordinibus*] ar. canonicos tā nō cogendos, ut promoueant ad sacros, de hoc de cta. & quali. quæris. forsan dicit hic minores ordines respectu episcopalis [*Et infra*] forte deciditur, quod stat ne-
b runt, q̄ quicunq; ex illis fieret episcopus, teneretur illa seruare: & forte petebat episcopus sibi & ecclesiæ suæ prouideri [*Incauta*] in qua etiam defecit comes iu-
3 stitiæ, de quo. sup. c. proxi. [*Imponi*] si iste ep̄s hoc retu-

lit Papæ, credidit ſibi papa contra ſe, ſed non contra
alios. unde de eo, quod tangit alios, mandat inquiri.
[*Dicenda*] infra de his, quę fi. à ma. par. ca. c. 1. [*Canonicis*]
ꝑ quos melius ueritas ſciri poterit ſup. de teſti. veniẽs.
4 2. in fi. de offi. archi. c. fi. de teſti. co. c. fi. [*Inquiras*] ar. † ex
preſſum, quod etiam in ciuilibus poteſt iudex ex offi-
cio in modum inquiſitionis procedere. ſup. eo. ad no
ſtram. 2. & eſt hoc ratione peccati, ut ibi no. & ſup. de
iudi. nouit, & de offi. ordi. c. 1. Hoſt. [*Epiſcopalis iuramen-*
5 *ti*] hic no. Io. & Vinc. dationem, † quam facit epiſco-
pus de menſa ſua ſuo capitulo, non præiudicare ſuc-
ceſſori, cum non poſſit capitulum auctorizare in fa-
cto ſuo per ſi. quæ no. uide in cle. de re. eccle. non alie.
ſi una. §. 1. in gl. 2. per quod etiam concludebat Ioan.
hic, alternatiuè tamen, nullam eccleſiã poſſe aliquid
dare eccleſiæ epiſcopali de auctoritate epiſcopi. 16.
6 q. 4. quæſtio. ¶ Prima † gl. no. ꝙ exiſtens in mortali &c.
alle. duo iura, & inducit tria ſimilia, & his ĩterſerit tria
iura, quæ alle. in contrarium, & illis reſpondet. ¶ Vlti.
7 gl. reſpondet per qõnem. ¶ *In † gl. ulti. §. quod ait prætor*] ſi
conſenſit hæres hæreditate non adita legatarium poſ
ſeſſionem apprehendere; nihilominus poſt aditam
agit quorum legatorum [*& ibi, qui duos*] uide de elect.
8 cum inter uniuer. ſuper ulti. glo. ¶ *In † gl. 1. ibi, minor tali*]
contra 25. di. §. nunc autem, in fi. ubi dicitur, ꝙ incau-
ta iuratio eſt veniale. Sol. ibi in glo. vlt. [*& ibi, quicunq;
2.*] & uide quod dixi de electione, auditis, ſuper vlt. gl.
ver. ſed quid ſi. [*& ibi, ex pænitentibus*] & c. quicunq; [*&
9 ibi, à promotione*] an † electus in epiſcopum excludatur
ideò, quia iurauit non epiſcopari, no. 85. di. archidia-
conũ proiectum. ad alia ſuperius alle, reſpondet Gof.
primò ad hanc decre. ꝙ hic non agebatur ad hoc, ad
decre. ex parte, quòd diſpenſatiuè loquitur, ad decr.
niſi, ꝙ ibi plus prouidetur eccleſiæ, quàm perſonæ. ad
decre. intimauit, quòd illud in odium illius, qui uo-
luit aduerſario teſtes ſubtrahere: tenet tamen, quod
glo. & contraria ſecundum eum loquantur in graui-
bus criminibus. Dicit Inn. ꝙ contraria loquuntur in
magnis & publicis criminibus [*& ibi, ſacramento*] adde,
quod no. ea. quæſt. diffinitio. & ad id, quod ibi no. te-
10 merarium † iuramentum non infamare, Tan. cõcor.
in ſecunda compila. de electio. c. 4. quod hodie non
habemus [*& in fi.*] ſecundum Ioan. 81. diſt. c. 1. ¶ *In gl.
ulti. ibi, reuocare*] hoc uerum, ſi intuitu dignitatis uult ve
nire contra iuramentum: ſecus, ſi intuitu ſuæ perſo-
næ: quia tunc neceſſaria eſt ſuperioris licentia, ar. de
electio. uenerabilem, ſecundùm Tan. & Vincen. [*&
ibi, tanquam epiſcopus*] immò ſi iuraſſet ut epiſcopus, nõ
tamen aſtringeret iuramentum, Hoſt. [*& ibi, cum inter
canonicos*] ubi de hoc [*& in fine*] Lauren. & infra de ap-
pellatio. capitu. penul. lib. 6.

A N N O T A T I O N E S.

a ¶ Sicut noſtris. In capitu. ſicut, quæ delicta ſint digna depoſitio-
ne, vide ſup. de iudi. capitu. at ſi clerici, & no. quòd iuramen-
tum temerarium dicitur leue. ut in gloſſ. & mortale dicitur, ut
ſentit glo. in princip. item dicit, quòd non eſt dignum depoſitio-
ne. contra. de capitu. tua nos, ſupra eo. poteſt, dici tenendo glo.
quòd quando eſt de liberatione præſtitum, tunc eſt dignum depo
ſitione, ut ibi: ſi ex leuitate, tunc non, ut hic, uel dic, quòd ibi de-
ponitur propter periurium, quod peruenerat ad aures populi, &
ſic propter ſcandalum deponitur, non propter delictum, ar. eorũ,
quæ no. in c. ex tenore, de tempo. ordi. vel dic, quòd hic erat nul-
lum iuramentum alia ratione, quia ſuper rebus eccleſiæ, & ad e-
ius præiudicium. ſi vis tenere, quod ibi dicitur, poteſt reſponderi
ad illud capitulum, quòd non probat hic, quòd non ſit dignum:
quia forte papa diſpenſauit cum eo, Archi.
b ¶ Quod ſtatuerunt. Adde, quòd canonici poſſunt facere ſtatuta:
& an creato epiſcopo poſſint illa reuocare, uide per Fede. conſil.
16. per Feli. in c. cum omnes, de conſtitutio.

S V M M A R I V M.

1 *Mulier non auditur contra alienationem rei dotalis, cui ſponte conſenſit, & non contrauenire iurauit, etiam de iure ciuili. numero 2.*
Non habet ullam actionem matrimonio conſtante, ſed maritus in dote, ibidem.
Matrimonium ſoluitur multis & quibus modis, ibid.
2 *In iuramenti obſeruatione etiam de mente legum etiam in muliere recurritur ad canones.*
Aucte. ſacramenta quando habeat locum, ibid.
Minor ſi deceptus fuit ultra dimidiam iuſti pretij, & iurauit quid iuris, ibid. in fin.
3 *Canonicum ius ut ſeruent iudices ſeculares, per locorum ordinarios eccleſiaſtica cenſura cogendi.*
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. num. 5.*
6 *Additio gloſſarum.*
Acceſſorium an teneat principali non ſubſiſtente, ibid. & num. 7.
Pœna an ualeat contractu corruente, ibid. & num. 7.
7 *Fideiuſſor emptori rei dotalis an teneatur repetit a re uendita;*
Legis cum hæc, ff. de fideiuſſo. intellectus, ibid.
8 *Iuramentum quibus caſibus quis obſeruare non teneatur.*
9 *Animæ utilitas corpori præferenda.*
10 *Iuramentum tenet etiam in præiudicium filiorum, intellige indirectè: ſecus ſi directè.*
Præiudicium directè & indirectè alij infertur, & differt, ibid.

C A P V T XXVIII.

1 CVm contingat. Caſus. Nõ † au
ditur mulier
contra alienationem rei dotalis, cui ſpon
te conſenſit, & non contrauenire iurauit.
communis diuiſio. ſecũda ibi, Nos autem [*Ne contra*]
ſ. prædictam alienationem [*Soluto*] nam ipſo conſtan-
te nullam habet actionem, ſed maritus tantũ. C. de rei
uen. doce ancillã, niſi in caſu. C. de iure do. ubi, Hoſt.
& dic ſoluto morte mariti, uel per diuortium latum
propter conſanguinitatem, uel aliud impedimentũ,
ſm Pe. & Ab. [*Matrimonio*] quãdo ex pacto, uel cõſue.
lucrari debet dona. propter nuptias, Ab. [*Vtrum hic*] ſ.
uenire cõtra proprium iuramentum, & repetere res
2 alienatas. [*Etſi*] pro quamuis [*Sanctiones*] excluſiſt † ca-
nonicis: alias cõtra, cum & de mente legum ſit, quòd
in his recurratur ad canones. C. de ſum. Tri. l. fi. in auc.
qũo oportet. i. reſpõſo, colla. i. de man. prin. §. ſi verò,
colla. 3. cum ſi. ſm Hoſti. qui dicit per prædictam ra-
tionem, & per auctenti. ſacramenta, ſignata. C. ſi ad
uerſus uen. etiam de iure ciuili hoc ius ſeruandum. &
hic Ho. gloſſauit ipſam auct. ſacramẽta. quarum gloſ
ſarum mens eſt, quòd auct. illa locum habeat etiam
in impubere doli capace, qui periurare poteſt, de de-
lic. pu. c. 1. & de infantibus, uel non doli capacibus lo-
quatur. 22. q. 5. paruuli, & c. pueri. Itẽ no. ꝙ illa auct. ha
bet locum etiam in cõtractib⁹ rerum immobilium.
Item quòd habet locum etiam in donationib⁹. Si au
tem deceptus fuit minor, qui iurauit, ultra dimidiam
iuſti precij, tenet hoc quod no. de emp. & uẽ. c. fi. in fi.
ulti. gl. not. etiam id, quod notaui, infra eo. licet, lib. 6.
3 in ulti. glo. [*Aeternæ*] & iudices † ſeculares ad ſeruandũ
hoc ius canonicum per locorũ ordinarios ſunt. ecc.
cen. cogẽdi, infra eo. capitulo. 2. lib. ſexto. ¶ Secunda
4 † gl. miſcet plura contraria, & tripliciter ſoluit, reſpõ-
5 dens ad contraria, & inducens huic ſimile. ¶ *In † glo. 2.
ibi, lex*] ult. quæ prohibet maritum alienare, uel obli-
gare fundum dotalem, trahitur ad ſponſum [*& ibi, non
auium*] uide in præalleg. c. ſi diligenti, ſuper vlt. gloſſ.
[*& ibi, adigere*] uide ſupra eod. ueniens, in fin. ſecundæ
6 gloſſ. ¶ *in † glo. 1. ibi, lex Iulia*] inſtitu. quibus ali. licet
vel non, & C. de rei uxo. actio. l. una. §. fin. Hoſtien.
a ¶ *In glo. 2. ibi, uides*[a] & infra de regi. iuris, quæ con-
tra

tra ius, lib. 6. [*& ibi, concordantijs*] infra de reg. iuris, ac-
ceſſorium, lib. 6. & hoc facit ad quæſtionem de pœna
in tali contractu promiſſa, quam & certas alias de ma
teria uide in ſpec. de emp. & uen. §. 3. loco, in ſecunda
col. uer. ſed pone vxor, cum ver. ſeq. Et quia de fideiuſ
7 ſore ibi nõ tractatur, quæro, ſi alienatur † fundus do-
b talis, qui poſtea repetitur, teneatur fideiuſſor[b] datus
emptori, & per eandem rationem acceſſorij? uidetur
quòd non, & uidetur caſus. ff. de fideiuſ. cum lex, & c.
ti. l. græcè. §. illud. In contrarium inducitur. ff. de arbi.
ſi pupillus, ubi fideiuſſor pupilli tenetur ad pœnam,
licet pupillus non teneatur, inſt. de repli. circa fi. C. de
fideiuſ. l. 2. C. de prædijs minorũ. l. & ſi is, & uide, quod
ibi no. ubi etiam dicit Cy. quæſtionem pro hac parte
terminatam fuiſſe, & per id, quod no. in præalle. l. cũ
lex, in fi. ulti. gl. quæ dicit idem in fundo dotali, quod
in minore. contra id facit, quòd no. in l. dotalem. ff. de
teſtamento mili. quæ dicit legato per militem fundo
dotali æſtimationem non deberi: ſed illud dictum nõ
approbatur. Speculatori in prædictis uer. plus placet,
quòd diſtinguatur inter ſcientem emptorem, & igno
rantem, ibi uide. Aliqui diſtinguunt, ubi contractus
iure communi non tenet, vt in re ſacra ignoranter vẽ-
dita, & tunc procedat. l. præce. cum lex. aut de iure ſpe-
ciali priuilegio perſonæ. & tunc ſi perſona, cuius fauo
re alienatio prohibetur, uendidit, & in caſu prohibito
fideiuſſor non tenetur. C. de iure do. ſi prædium, & vi-
de quod ibi no. ſecus, ſi in caſu permiſſo fiat uenditio,
licet minor poſtea reſtituatur: quia tenetur fideiuſſor
ff. de fideiuſ. minorum. l. 1. & 2. Idem, ſi non ille, ſed al-
ter uendidit. præall. l. ſi is [*& ibi, adigere*] & cum immo-
8 deratum † quid præcipitur, ſupra eo. Quintauallis. &
cum aufertur libertas teſtandi. ff. de l. 3. l. ſi quis in prin.
teſtamenti. ff. quarum rerum ac. non da. l. 1. §. quæ one
randæ. uel cum ei, qui iurat, non ſeruatur fides, infra
c. proxi. uel cum ſeruus ante manumiſsionẽ iurat præ
ſtare operas. ff. de ma. teſt. l. ſeruum teſtamento, Ioã. &
Hoſt. [*& ibi, conſiderauit*] ſi. quod no. infra de præſcrip.
c. ulti. & infra de arbi. ca. 2. lib. 6. [*& ibi. l. 1.*] infra de pi-
9 gno. ex literis [*& ibi. utilitatem † animæ*] quæ præferenda
eſt corpori. C. de ſacroſan. eccle. ſancimus. 12. quæſt. 1.
præcipimus, Hoſt. [*& ibi, contrarietates*] dixit Vin. credo,
quòd obligatur per iuramentum, ſed inſtet, ut abſol-
uatur [*& ibi, perpetua*] de emp. & uen. peruenit [*& in fi.*]
& eſt ſimile, infra de pactis, quamuis, lib. 6. ¶ *In glo. ult.
10 ibi, uel filiorum*] intelligas † directè. nam aliàs indirectè
bene poſſet eſſe præiudicium filiorum, qui aliàs ſuc-
c ceſsiſſent[c] in re illa, ſi non fuiſſet alienata: ſed ex quô
aliter non erat illis obligata, puta ex teſtamento aui,
vel aliter, tenet conſenſus. quod ſi directè uergeret in
in præiudicium etiam extraneorum, non noceret, ſu-
pra eo. uenientes, ubi dixi de hoc.

A N N O T A T I O N E S.

a ¶ Vides. In hac gl. ibi, ſed canon &c. hæc non eſt bona: quia etiam
conſiderato fine animæ debent ſeruari: quia qui non ſeruat legiti-
mas ſanctiones, peccat mortaliter, & mandata principum, ut c. 2.
de maio. & obe. item nec, & 2. quia tex. non facit differentiam, an
poſſit dos ſaluari, nec ne. item nec, 3. ſatisfacit: quia & hic videtur
adducta turpitudo, cum ſit contra leges. item alia ratione poteſt
cauillari, quia auct. ſiue à me, in ſuo ſtricto caſu loquitur de obli-
ga. non alienatione. item ibi quando ſecũdus conſenſus præſtatur
ex interuallo, quaſi deliberatè præſtetur, ut. l. ſi mulier, ad Velleia.
ſed hic in iuramento, quod incontinenti præſtatur & ea facilita-
te, qua inducitur ad contrahendum & ad iurandum, niſi dicatur,
quòd in iuramento non præſumitur, quòd ueniat niſi deliberatè:
quia eſt magni ponderis, nec debet iurari niſi ex neceſſitate, ut in-
fra eo. at ſi Chriſtus, Arch.
b ¶ Fideiuſſor. Adde do. Alex. in di. l. cum lex, & hic per d. Io. de Imo.
in repe. huius capituli.
c ¶ Succeſſiſſent. Et ſic hic doc. ſentiunt, quòd iuramentum iſtud
habeat præiudicare filijs, ſed contra: quia iuramentum non vincu-
lat niſi iurantẽ, vt ſupra in c. ueritatis, ſupra eo. ti. Ioan. Cal. reſpõ-
det, quòd in terminis decr. iſtius iſtud iuramentum ex ui iuramẽ-
ti non ſolum obligat iurantem, ſed etiam impulit in contractum,
& ſic tenet, quòd ex uiribus iuramenti non obligentur filij: obli-
gantur tamen ex uiribus contractus roborati ex iuramento. & ſi
ſecus diceremus, ex hoc eccleſiæ deciperentur, & contrahentes
auctoritate. l. etiam quia hæredes non tenerentur ad obſeruantiã,
& ſic ſentit id, quod dominus Barto. in. l. ſi quis pro eo, ff. de fide-
iuſ. ibi, tertio dixi, in tertio membro, do. Anto. de But. tenet quòd
contractus non ualidetur per iſtum tex. ibi, mulieres ipſæ, ut ple-
ne ſcripſi in loco præalle. non obſtat ratio prædicta: quia iuramen-
tum præſtitum per mulierem ſi non tranſit ad hæredes &c. quòd
ſequeretur abſurdum: quia fateor, quòd reſpectu iuramenti nõ
tenentur hæredes: ſed per eccleſiam coguntur, ut ualidetur iura-
mentum. ſenſit glo. in c. ex parte, ſupra de conſue. in glo. in uer.
alienat, & Ioan. And. in c. licet, de pac. lib. ſexto, & in uer. firma-
tum, in glo. fi. Bal.

S V M M A R I V M.

1 *Fides etiam iurata ſeruanda non eſt ei, qui fidem frangit, & nu. 15.*
2 *Bellum iniuſtum omne regulariter damnatum. & iniuſte motum præſumitur, nume. 3. ad eccleſiam pertinet hoc iudicium, ibid. & quando moueri debet, num. 4.*
Neganti iuſtum eſſe bellum non incumbit probatio, ibid.
3 *Ad damnorum in bello datorum reſtitutionem an & quando bellũ mouens teneatur, & nu. 4.*
5 *Ad bellum iuſtum, uel iniuſtum uocati an agunt cõtra uocantem ad impenſas, uel damna, quæ propter hoc ſuſtinent: uel contrà, an uocans ad ipſum agat ui bono. rapto. uel furti contra illos, qui ſpoliarent uocatos, & num. 7. 8. 11.*
6 *Vaſalli ad quæ domino præſtanda teneantur.*
7 *Caſus fortuiti mãdatario non ſunt imputandi aliud in commodato, & locato dicitur. Tot ſunt ut numerari nequeant, num. 12. uerſ. Reſponde. alia de bello uide num. 18. niſi in caſibus & quibus, & num. 8. & 12.*
9 *In bello capta quando fiant capientis, & quando repeti queant.*
10 *Spolians ſpoliantem an pari crimine teneatur ſpolianti.*
Inuadere alienum, & detinere an interſit, ibid.
Crimina paria quomodo mutua compenſatione tolli intelligantur, ibidem.
Compenſatio in quibus habeat locum, ibid. uer. alij dicunt.
11 *Mandatori ne detur actio contra ſpoliatores mandatariorum.*
Actio ui bonorum raptorum, & furti quibus detur, ibid.
Ceſſionem actionis debet ſatisfactio præcedere, ibid. uer. in his autem.
12 *Mandator quando teneatur ex caſu fortuito mandatario.*
Socius ſocio ex caſu fortuito tenetur, ibid. uer. in ſocietate tamen.
13 *Damna, & intereſſe ueniunt cum reſtitutione occupatorum.*
A iuramento ſi nolit abſoluere, cui iuraui, abſoluit eccleſia, uel fit compulſio, & quo caſu, ibid. ad dictio. abſoluens, & nu. 14. ad fi.
14 *Vera ſi fuerint narrata, clauſula hæc, ſi non fuerit, in reſcriptis appoſita, intelligitur.*
Excommunicatio cadit in perſonam, non locum, & quum, & ratio, ibidem.
16 *Per iuramentum, uel pactum quis non obligatur, niſi conſentiat ille, cui fit iuramentum, uel pactum.*
Negligentia non tenetur, ſi neceſſitas, uel aliud impedimentum excuſet ipſum, ibid.
17 *Epilogus, & additio gloſſarum, num. 8.*
Bellum quibus modis dicatur iniuſtum, & de iuſto bello, & quando liceat alium impugnare, ibid nu. 18. alia de bello, ſupra nu. 9.
19 *Captus in bello, & quo fit ſeruus capientis, & peccat, ſi fugiat ab eo.*

C A P V T XXIX.

1 SIcut, & infra Caſus. Fides † etiã
iurata ſeruãda nõ
eſt ei, qui fidem frangit. & uera diuiſio. ꝙ
primò ponitur deciſa querela, & conſulta
tio. ſecundò querelæ cõmiſſio. tertio cõſultationis re-
ſpon. ſecunda ibi, in prin. ſi conſtiterit. tertia ibi, iura-
men-

a mentum [*conſiteris*] dicit Hoſt. q† conſtat hoc ipſo, q non conſtat contrarium. C. qui mili. non poſſunt, ſuper ſeruis. lib. 12. quia regulariter omne bellum iniuſtum eſt damnatum. C. de act. & obli. l. negantes. C. de gladi. l. una, lib. 11. & de pur. ca. c. 1. & 2. cum ſuis concor. ſecundum Hoſt. qui tamen dicit, quòd uerbum iſtud poteſt determinare uerbum, iniuſtè, quod ſequitur, & tunc procedit lectura, de qua dixi. nam qui aſſerit bellum iniuſtum, negat iſtud iuſtū: & negans hanc aſſertionem dicit illud iuſtum, & ſic illi incumbit probatio, qui in veritate dicit; non neganti. ff. de proba. l. 2. de quo remittit, ſup. de renun. ſuper hoc, & de elect. bonæ. i. §. contra. poteſt etiam determinare uerbum,
3 Mouit. & eſt ſenſus, ſi cōſtiterit, quòd mouit † bellum. q. d. conſiderandum, cum quæritur de reſtitutione dānorum datorum in bello, inquiri debere quis fuerit bellum mouens, quaſi illi ſit imputandum totum cōmiſſum in illo conflictu. C. de ui pu. uel priua. l. quoniam multa facinora. ff. ſi qua. pauperi. l. 1. §. cum arietes. ff. ad l. Aquil. ſi ex plagis. §. 1. & ſecundum hoc aſſerenti incumbit probatio. ff. ad l. Aquil. ſcientiam. §. cū ſtramenta. Ex his collige, quòd bellum mouens tenetur ad reſtitutionem, quod verum, quādo iniuſtè mouit, quod prima facie præſumitur. ſi tamen mouens vult probare, quod iuſtè mouit, in nullo tenetur: ſed facit ſua, quæ occupauit, ut in glo. 2. de quo remittit Hoſti. de homici. pro humani, & ad id, quod infra dicam. & dicit hoc iudiciū ratione pacis & pacti ſpectare ad eccleſiā. de iudi. nouit, de treu. & pace. c. 1. & 2. un de etiā dicit lex, q ſi præſes lædat ſubditum ſuū, recurritur ad epiſcopū, vt in auct. vt dif. iudi. §. ſi tamen con-
a tingit, coll. 9. [*Bellum* a] vt dicit † Hoſti. bellum ſine cauſa rationabili, & auctoritate iuris, uel iudicis moueri
4 nō debet, licet tota die fiat contrarium. tenentur ergo tales ad reſtitutionē: quia cenſentur hinc inde prædones, & latrunculi. ff. de captiuis, & poſtli. reuer. l. hoſtes ff. de uerbo. ſigni. l. hoſtes, niſi vbi altera partiū dat dānū ſe defendendo, quod oē ius permittit. ff. de iuſti. & iur. vt uim. dūmodo defendēs non excedat modū, q† tunc facit, qū violentiam infert. qua omiſſa, ſalua ſibi erat defenſio ad arbitrum boni iudicis, de quo remittit ad decre. olim. i. de reſti. ſpo. & de ſen. excom. dile-
5 cto [*Occupata*] de uocatis † ad bellum iuſtum, uel iniuſtum an agant contra uocantem ad impenſas, & dāna, quæ propter hoc ſuſtinent. Item an uocans agat vi bonorum raptorum, uel furti contra illos, qui ſpoliarunt uocatos, no. hic Vin. & Hoſti. dicentes, quod uocatus, ut auxilium præbeat ad bellum iniuſtum, non habet actionē mandati, uel aliam contra uocantem ad impendia, uel damna, quæ propter hoc ſuſtinuit: quia in re turpi non contrahitur obligatio, inſti. man. §. illud quoque. ff. man. ſi remunerandi. §. rei turpis, & l. ſi maudauero. §. qui edere, & ſic loquitur glo. in præalle. l. quoniam multa, C. de ui publica. Sed Ci. ibi tractat in q. 2. quod ſumptum fuit ex uerbis Inno. quę ſequuntur. Vocati autem ad iuſtum bellum actionem mandati habent contra uocantem, niſi cauſa pietatis, uel humiliatis, ſiue parentelæ hoc faciunt, ar. ff. de nego. ge. Neſennius. 23. q. 3. non inferenda, & c. ſequenti, uel niſi ad hoc ex debito teneātur. 11. q. 3. ſi dominus, & c. Iulianus, de quibus uidetur, quòd ex quo ex debito uenire tenētur, excuſantur, ſi inimicis damnum dederīt, niſi notorium eſſet bellum iniuſtum, ut in d. c. Iulia. nam in dubio obedire tenētur. 11. q. 3. quid ergo. 23. q. 1. quid culpatur. uidetur † etiā quòd licet uaſſalli teneāntur adeſſe domino, præſtando ei auxilium, & conſilium, ne lædatur. 22. q. 5. de forma: non tamē
6 milites uocati tenentur ire cum armis in eorum ſeruitio, uel pro eis aduocare, uel conſimilia ſeruitia facere, niſi ex ſpeciali pacto ad hoc ſint obligati, cum non teneātur ad munera perſolalia cum ſumptu, vel ſine ſumptu, niſi ex pacto, quod dic ut no. infra de īmuni. eccle. non minus, uel niſi in caſibus, qui ponuntur in vſibus feudorum, uel niſi conſuetudine, uel alio iure ſpeciali ſecundum Inno. Tu uerò dic ſecundum Hoſtien. de hac materia, ut no. infra de feu. c. 1. & in ſumma, co. titu. §. quid ſit fidelitas. Contra id † autē, quod
7 dixi ſecundum Innocen. uocantem teneri uocatis ad damna, quæ propter hoc incurrunt, ubi eſt iuſtū bellum, ſic poteſt opponi. ſ. quia hæc dāna caſualia ſunt. caſus autem fortuiti non ſunt imputandi, infra de homici. Ioannes, cum ſuis concor. Sed dicas, quòd hoc uerum eſt, quando prēuideri non potuerunt. Vocans autē bene potuit iſtos caſus fortuitos prævidere: imò ſcire debuit, quòd varius eſt euentus belli, & nūc hūc, nūc ca. illum conſumit gladius. 2. Regum. 12. & q vix aut nunquam poſſunt milites venire cum armis, & eſſe in guerris, quin magnas expenſas faciant, & multa damna incurrant. & ſi hoc dicat ſe ignorare, lata culpa eſt, quæ dolo comparatur, cū iſtud intelligant quaſi omnes. ff. de iur. & facti igno. l. regula. ff. de uerbo. ſigni. l. latæ culpæ. ergo aut nō debet vocare aut ex quo uocat, cum bene ſciat, uel ſcire debeat, quòd iſtud pro maiori parte accidit, ad ſatisfaciendum uidetur ſe obligare. nec obſtat. ff. commo. ſi ut certo. §. ſed ſi incertum, ubi dicitur, quòd ſi quis cōmodauerit equum, & arma eunti ad bellum, & ibi amittantur, non competit actio ad eā recuperanda: quia aliud eſt in mā-
8 to, & aliud in commodato. de natura † enim mandati eſt, quòd mandans tenetur mandatarium ſeruare indēnem, ut in ſupradictis. ll. & ff. de procur. qui proprio §. litis impendia, & patet in eo, quod legitur & no. ſupra de procu. cum pro cauſa, & quòd mādatum de rebus proprijs mādantis gerendis, ſicut patet in præmiſſo exemplo, ſit in fauorem & ad vtilitatem mādantis, & in onus mandatarij. unde nec tenetur mandatum ſuſcipere mandatarius, niſi uelit, ſed ſuſceptum adimplere tenetur: alioquin obligatur, ut Inſti. mandati. §. mandantis tantum gratia, & §. mandatum ſuſcipere. In commodato uerò, quod gratia commodatarij fit, ut in præmiſſo exemplo, ſ. quādo commodo equum, uel arma eunti ad bellum, agitur ad hoc ut commodatario ſub ueniatur: non quod ei commodans obligetur. ſed nec commodatarius tenetur, dummodò re commodata ad eum uſum vtatur, ad quem commodata fuit. ideoque ſi arma & equum eunti ad bellum commodata in eodem amittantur, non tenetur commodatarius, nec etiam conductor ad emendam, qui ſic ea cōduxit, cum & locator ſuſpicari potuerit & debuerit hoc euenire poſſe. ff. locati & conducti, ſi quis domum. §. hic ſubiungi, & l. ſi merces. §. uis maior. ſed dices, eodem modo uidetur imputandum vocato ad bellum, ſi veniat, & expenſas faciat, vel equos, & arma amittat: quia & preſcire potuit hoc euēnire poſſe. Reſpon. uerum eſt: ſed & ſciebat, quòd de natura uocationis erat, ut à uocante, ſiue mandatore per actio-
b nem mandati impedia ſua, & dāna recuperet, & ideò ſub hac ſpe ſecurius veniebat. ff. de mandati, inter cauſas. §. impendia, & l. qui mutuam. §. fina. ſed & locator debet eſſe contentus mercede ſua. unde nec tenetur conductor, dummodo nec in dolo, nec in culpa reperiatur. ſimiliter nec commodatarius, niſi ſaltem in leuiſſima culpa ſit; ſed conſtat, quòd ille, qui ducit equum ad bellum, & ipſum ad hūc vſum recepit, nec etiam in minima culpa eſt, ſecundum Inno. quod uerum eſt ſecundum Hoſti. ex eo ſolo, quòd ad bellum duxit. ſi tamē ipſum equum uel male cuſtodiuit, ad quando eum cum nimis calidus eſſet, vel non cōpe-
uel

uel mortuus eſt, vel quia tranſiuit per locum euidenter periculoſum nō prænunciando hoc ei, qui ipſum uocauerat, & qui forſan prouidiſſet ei de ſecuro conductu, in his caſibus & ſimilibus certum eſt, q in culpa deprehenditur, & ideò eſt imputandum. ff. commo. ſi ut certo. §. 1. & §. ſi interdum, & §. mortis, & ſe. l. in rebus. i. reſponſo, & §. 1. & ſe. & patet in eo, quod no.
c in ſumma. §. & in quantum. In bello c autem † iuſto,
9 quod fit ex edicto principis, dicit Inno. q liberi homines capti ſerui fiūt capientium, & in eorum dominiū res tranſeunt occupatæ. ff. de capti. & poſtli. reuer. hoſtes d. ff. de uerbo. ſigni. hoſtes. Si uerò non fiat ex edicto principis, ſed aliàs ſit iuſtum, puta quia fit ad defenſionem, uel proſecutionem iuris ſui, diſtinguendū eſt, vtrum is, qui tale bellum agit, iuriſdictionē habeat ſuper illis, quibus guerram facit, & cōtumaces ei ſint & rebelles, poteſt ſtatuere & concedere, quòd liceat unicuique res ipſorum inuadere & capere, & ſuas facere, & liberos etiam homines rebelles capere & detinere, quouſq; ſibi. i. domino fuerint aſſignati, ut no. infra de ſen. excom. à nobis, ſecundùm Innocen. & tales poſſunt dici potius obſides, quàm captiui. & ſecūdum hoc poteſt intelligi. ff. de leg. 3. le. 1. §. 1. primo reſponſo. ſed & ſine aliqua cōſtitutione poteſt tales rebelles, ſi terram ſuā inuaſerint, & in ea dāna dederint, punire, & dānare. C. ubi de cri. agi oportet, auct. qua in prouincia, & patet in eo, quod l. & no. infra de rap. c. 1. ſecundum Hoſt. Si autem is, qui tale bellum gerit, nullam iuriſdictionem habeat ſuper eo, pro quo bellum geritur, & tamen iuſtè pugnat, puta quia alius inuadit ipſum, & ipſe ſe, uel res ſuas defendit, tunc licet ei uim ui repellere, & in repellēdo hoīem percutere, & ēt occidere, ſed cum moderamine inculpatæ tutelæ, quod dic, ut legitur & no. §. de reſti. ſpo. olim. i. ad fin. tunc tñ nec bona aduerſarij, nec aduerſariū licet capere, nec capiendo ſua facere, nec etiam inuaſorem detinere: qui tamen inuaſori, ſi tunc in ipſa inuaſione ſpolietur, uel uerberetur, actio ui bonorū rap. & etiā iniuriarum denegatur: quia exceptio paris criminis obſtat ei, infra de adul. intelleximus, ubi de hoc. ſed bene poteſt res, quibus ſpoliatus eſt, uendicare, quarum remanet dominus, ſicut prius. ff. de rei uen. in rē actio.
10 Sed quid ſi tu † tenes equū meum, & ego repeto, quē quia mihi reddere denegas, uiolēter tibi eum aufero, nunquid dabitur tibi actio contra me ui bo. rap. uidetur quòd ſic, ar. ff. quod me. cauſa, extat edictū. ſed contra: quia adeò delinquis tu, qui quod meum mihi reddere denegas, ſicut & ego, qui te ſpolio: quia nō multum intereſt iniuſtè detinere, ac inuadere alienum, ut dicit concilium generale, ſupra de reſti. ſpo. ſępe. & dicit Aug. quòd ſi quod inueniſti, non reddidiiti, rapuiſti. 14. q. 5. ſi quid inueniſti. ergo uideē, quod ſi in hoc caſu agis cōtra me, obſtat tibi exceptio paris criminis, ut dictū eſt. Sol. circa diuerſa ſunt hæc delicta, & ideò non compenſantur ſecundum Innoc. ſed & quamuis inuadere, & retinere alienum parificentur, hoc tamē intelligitur in foro animæ, vt dicit dicta cōſtitutio ſæpe: ſecus in iudicio contentioſo. in illo enim non punitur detinens ex ſola detentione, nec etiam cogitur reſtituere rem alienam, niſi probanti intētionem ſuā C. de rei uen. l. ſi. C. de proba. actor. Inuadens uero ex
c ipſa inuaſione punitur, e & reſtituere cogitur. C. unde ui. ſi quis in tantam. 15. quæſtio. 6. cap. 1. ſed is, qui detinet, in contentioſo foro potius negligens uel culpabilis iudicandus eſt, quàm delinquens. Is uero, qui inuadit, uerè delinquens & criminoſus eſt. de culpa autem, ſiue negligentia non admittitur compenſatio ad delictum, quod culpæ præponderat. ff. ad l. Aquil. ſi ex plagis. §. 1. ſecundum Hoſtien. ſed & ſecundum Inno. exceptio culpæ non impedit proſecutionem actionis de dolo, uel criminis. ff. de ſolu. ma. ſi mora. Alij dicūt, & melius ſecundum Innocē. quòd quandō ſpoliatus ſuum ſpoliatorem ſpoliat, & ſi utriq; contra alterum actio, vi bo. rap. & etiam iniuriarū competit, obſtat tamen alterutri exceptio compenſationis, inquantum alterius ſpolium, uel iniuria poterit æſtimari. ſic enim intelligitur, quòd dolus dolo compenſatur. & q paria crimina mutua compenſatione tolluntur. ff. de dolo, ſi duo, infra de adulte. c. pe. & fi. adeò, quod non ſolū pecuniaria compenſatur, quinimmò & redditio debiti coniugalis, & repetitio ac receptio dotis. & donatio propter nup. & ſic intelligitur. ff. ſoluto ma. uiro atque uxore, infra de adulte. intelleximus. quomodo autem ad pœnas temporales, uel etiam ſpirituales, ſiue etiam pecuniarias, quę applicantur f fiſco, nulla fit
f compenſatio: imò omnes, & illi tantū, qui delinquūt, debent luere pœnas ſuas, ut patet. C. de mo. mulc. per totū, & in eo, quod legitur, & no. infra de his, quæ fiūt
11 à ma. par. capituli. c. 2. Sed quid † dices in ſupradicto caſu, ubi. ſ. aliquis nobilis uocauit alios amicos ſuos, uel etiam ſubditos, ſed liberos, ut uenirent ad eum cum armis, & iſti uenientes ſpoliati ſunt equis, & armis & alijs, quæ portabant, nūquid huic mandatori dabitur actio, ui bonorum raptorum, contra ſpoliatores? Videtur q ſic: quia mandatoris ipſius intereſt ipſos non ſpoliari, cum ad ſatisfactionē teneatur eis actione mādati, ut no. ſupra ea. gl. in prin. & uer. contra id autem, & ſequentibus. tu tamen dicas contrarium, & hoc ea ratione, quia res ablatæ non erant in bonis, & de bonis mandatoris. Alij autem, quàm domino, uel poſſeſſori, uel detentori, ut eſt depoſitarius, uel commodatarius, & ſimiles, uel aliquod ius habenti in re, ut eſt ille, cui res eſt pignori obligata, & ſi nondū tradita, non datur actio ui bonorum rap. uel etiam furti. ff. ui bonorum raptorum. l. 2. §. in hac actione non utiq; ſpectamus, & ſequen. ff. de præſ. uerbis, ſi gratuitam. §. ſi
g quis ſponſionis. ff. de furtis. le. is cui, & l. ſi is, g qui rem cōmodaſſet. Homines ergo ſpoliati ſinguli agere debent. eſt tamē ar. contra id, de iniur. c. pe. ſed ibi ſoluitur. & idem uidetur, ſi etiā mandator eis expreſsè promiſiſſet, quòd ipſos ſeruaret indemnes. ff. locati. quæro. In his autem caſibus & ſimilibus expediens eſt cōſilium, vt mandator ſatisfaciat ſpoliatis: ſed ante ſatisfactionem cedi ſibi faciat actiones. ſic enim agere poterit contra ſpoliatores. C. man. l. pe. & fi. Poſt ſolutionem autem non prodeſſet facta ceſsio, niſi de ipſa fa-
h cienda antea conueniſſet. ff. de ſolutio. Modeſtinus. h
12 Quid † ſi mandaui alicui Genuen. q mihi faceret ædificium in inſula maris circūdata, puta in Sardinia, uel Sicilia, & mandatarius uolens implere mandatum recollegit ſeruos ſuos, & pecuniam, & materiam ad ędificationem neceſſariam, puta ligna, calcem, ferramēta, & ſimilia, quæ tamen iam prius parauerat, & habebat non ob hanc cauſam, ſed ob aliam, & omnia hæc remittit per mare pro mandato ædificij adimplendo, & naufragio pereunt, nnnquid tenetur mandator ſatisfacere mandatario de prædictis? Reſpon. non mandatori, ſed caſui i eſt potius imputanda, & ita potuerūt hæc omnia perire domi, ſicut & in mari, licet per mare nauigantes pluribus caſibus ſubiacebant, quàm domi remanētes, & ſic poteſt intelligi. ff. man. inter cauſas. §. non omnia. & ſi aliud diceretur, dummodò per vnum paſſum prædicta portari feciſſet, & fulgure, uel alio caſu perijſſent, teneretur mādato, quod abſurdū eſt dicere, uel ſentire. Si uerò hæc emiſſet, uel pecuniā mutuò accepiſſet, uel prędicta ſibi empta vēdere omi ſiſſet propter prædictū mandatum ædificij adimplendum, & hęc caſu fortuito amiſiſſet, tunc bene tenetur mandator actione mādati, etiam ſi eodē modo apud mandatarium perijſſent. probantur hæc. ff. de condi.

cauſa

cauſa da.ſi pecuniam.§.fina.ff. mandati. ſi procuratore.§.fi.& le.ſe.§.item Papi.& §.itē Labeo ait,& l.ſi quis alicui.§.impendia,& l.qui mutuam.§.fi.ff.de nego.ge. ſed an ultro. In hoc enim caſu non propter fortunam tantum hęc amiſit,ſed propter mandatum:quia nunquam hic emiſſet, uel pecuniam mutuam recepiſſet, niſi propter mandatum adimplēdum. ſed dices idem uideo & in primo caſu: quia niſi mandatum præceſſiſſet,nunquam mandatarius prædicta mari expoſuiſſet, & ſic non amiſiſſet. Reſpō.& ſi duo præmiſſa ſunt uera,tū de tertio non es certus:quia infiniti ſunt caſus fortuiti,quibus hęc domi retinens amittere potuiſſet, puta incendio, rapina, furto, & multis aliis. tot enim ſunt,quòd nec dici nec numerari poſsūt. C.de uſufru. l.pe.circa medium,C.de præſ.30.an.l.fi.ante fi.In ſocietate tamē ſecus eſt:in qua obligatur ſocius de caſu fortuito,ſi conſocius ferat ſecum ea,quæ nunquam portaſſet, niſi ad negociādum iuiſſet.ff.pro ſocio.cū duobus. §.quidam. & eſt ratio, quia ſocietas propter uberiorem quæſtum fit, & quaſi fratres participāt ſibi ſocij lucrum. unde & damnum participare debēt.ff.pro ſocio,coiri ſocietatem,& ll.ſequentibus.& l.cum duobus.§. Papinianus,alias eſt lex,& incipit,ſi fratres,& §. ſequentibus.æquum eſt enim,cp qui partitur lucrum, partiatur & damnum.ff.de reg.iur.ſecundum naturā. Quidam tamen dicunt ſeruandum idē eſſe inter mandatarium & mandatorem,ſiue prius ſuas, ſiue ob hoc de nouo emptas res amiſerit, quod utique urbanum eſt & æquum. imò uidetur & iuſtum, dūmodo caſus fortuitus talis ſit,quem non incurriſſet, niſi mandatū recepiſſet,ut in præall.l.ſi peccuniam,& alijs ſuis ſi.in-
i ductis, ſupra e.glo.uer.ſi uerò hæc emiſſet, & ſequen. Sinautem talis ſit,qui etiam ei & domi contigiſſet,uel contingere potuiſſet, tunc non tenetur mandator, & ſic poteſt intelligi.ff.mandati, inter cauſas.§.ſi omnia, ſecundum Inn.cuius eſt magna pars totius huius glo. & adde, quod no. de hac materia, infra de hære.excō-
k municamus.i.§.ſi uerò dominus per totum, [k] ſecun-
13 dum Hoſti. [*Reſtituat*] cum damnis † & intereſſe, ar.de iniur.cum olim, de reſti.ſpo.grauis,de fo.compe.dilecti: quia non dimittitur peccatum &c. ſecundum regulam,de reg.iur.peccatum, li.6. [*Iuramento*] forſan ne ſuper his, querelā exponeret, uel quòd rediret in uinculis,quod plus placet Hoſti.ne uideatur conquerendo deieraſſe.& tunc ſecundū cum dicas,quòd denun-
l ciauit,aliàs non uidet Hoſtiē. quid ualeret abſolutio. [*Abſoluens*] quid ſi nollet abſoluere? dicit Hoſtien. cp eccleſia abſoluet,& remittit,ſupra e.ſi uerò,& cap.debitores.uel fiet prius compulſio,de qua ſequitur [*Noluerit*] reſtituendo,& abſoluendo [*Si præmiſſa*] intelligi-
14 tur hæc clauſula † etiam non appoſita,de reſcriptis.c.2. [*Per ſententiam*] aliàs, perſonam.& no.perſonam excōmunicari, locū interdici. excommunicationis enim non eſt capax niſi creatura rationabilis, mortalis, & baptizata, de ſen.excom.Romana.§.fi.ubi ſatis dicam de hoc ſuper glo.per hanc,de diuortijs, gaudemus,de uſuris, poſt miſerabilem,& c.quanto, ſecundum Hoſti. [*Supponentes*] ſi hoc non prodeſt, abſoluet eccleſia, ut prædixi [*Iuramentum*] ut dixit Hoſtien. non apparet
15 hic, quale fuerit iuramentum. Forſan. I. † promiſit, H. centum libr.ſi ipſum non offenderet. & ille.H.promiſit, & forte iurauit non offendere dictum. I.& tamen ipſum offendit.non tenetur ergo. I.illi.H.ad illas centū libr.facit de ſimo.dilectus, infra de pęnis, conſtitutus, infra de cenſi. cum olim [*Aſſenſu*] conuentionali hinc
16 inde.& no,per † hoc Pe.per iuramentum, uel pactum nullum obligari,niſi conſentiat ille,cui fit iuramentū, uel pactum [*Negligit*] no.culpam ipſius. H.concor.de tranſac.ſi quis maior.ſecus ergo,ſi neceſsitas,uel aliud iuſtum impedimentum illum excuſaret, ſupra eo. tit.
17 breui,& c.querelam,ſecundum Hoſtien. ¶ Vlt.† gl.ſi-
18 gnat contrarium,& ſoluit,& obſcurè tamen. ¶ [*In † glo. 2.ibi, iniuſtum*] hoc uidetur. 5.modis, qui notantur. 23. q.ſecunda,in ſumma, quos poſuit hic Goffre. de iuſto autem bello, & quando liceat alicui alium impugnare, remittit Innocen. de reſti.ſpo.olim, infra,& Hoſti. remittit ad ſummam, de treu. & pace. §. quid ſit iuſtū bellum, & ſcripſi de homici. pro humani, in glo. hoc dicit,lib.ſexto,& uide per Tho.ſecunda ſecundæ,quęſtione. 40. articulo primo [*& in fine*] & captus † in tali
19 bello ſeruus eſt capientis ita, cp peccaret, ſi fugeret ab illo,ut no.i.di.iuſgentium,in gl.2.quod intellige,ut dixi in textu in magna gloſſ.uer.in bello. ¶ *In glo.ulti.ibi, quod deo*] & 11.quæſtio.3.inter uerba, in fine, Vincen. [*& in fine*] ibi fides data deo,hic homini.

ANNOTATIONES.

a ¶Bellum. Quod dicatur bellū iniuſtum, uide glo.23.q.2.in ſum. & per Hoſtien. in cap. primo, de homi.in ui.& per Innocen.in c. cum olim,de reſti.ſpo.

b ¶ Recuperet. Vide bonum tex. & ibi glo. qui facit ad materiam huius glo. in l.inter cauſas.§.non omnia, ff.mandati, & q.de ambaſciatoribus derobatis, an damna reperant, ibi Bar. & plenius in l.ſi ſeruus. §.quòd uerò, ff.de fur. & uide in ſpec.de iudi.§.ſpecialia,uer.illud autem.

c ¶In bello. An autem bellum præſumatur iuſtum, uel iniuſtum, uide per.d.Barba.conſi.38.in primo uolu.

d ¶Hoſtes. Ibi uide plene Bar.& do. Bar.de Sali.in repe.l.ex hoc iure,ff.de iuſti.& iure, & uide Io.An.de reſti.ſpo.olim, lo primo, in glo.quomodo hoc licuit, uer.ſed & quilibet, & per totam glo.& uide omnino Bal.in l.cum cognatum, C.de inge.& ma.

e ¶ Inuaſione punitur: Niſi forte per iudicem illius aliter conſequi non poſsit, uide glo.primam.c.iuſgentium, in fi.primæ glo.& Io. And.in c.olim,lo primo, in glo. quomodo hoc,circa principium. & uide bonum tex.in le.ſi alius. §.belliſſime, ff.quod ui aut clam, & ibi Bar.

f ¶Aplicantur. Quia tamen alij debeantur, ut fiſco & non petenti compenſationem, meritò illa non admittitur, uide moder. in l.fi.C.de compenſa.

g ¶ Furtis.l.is.Et.l.is,cuius intereſt, & uide plenius per Cy. & Sali. & doc.in.l.manueſtiſſimi, C.de fur.

h ¶ Modeſtinus. Longa eſt materia illius l.& in duobus mandatoribus, & duobus reis.& alijs, de qua ibi uide pleniſſime per Bar.

i ¶ Sequen. Et iſta opi. de æquitate poſſet eſſe uera, prout no.in d. §.non omnia, & uide Bar.in l.ſi ſeruus.§.quòd uerò, ff.de fur.

h ¶ Per totum. Ibi non tractatur materia huius ultimæ.q.ſed materia captionis bonorum rebellium,ibi uide.

l ¶ Abſolutio. Cum iam expoſuiſſet,quæ uellet,& ſic iam eſſet per iurus ſecundum Hoſtien. qui ſic hic dicit, & clarius, quàm Ioan. And. exprimat.

SVMMARIVM.

1 *Clerici temporalia non tenentes à laicis fidelitatem eis iurare non debet, & nu.5.aliquin puniuntur, nu.6.*
Diuinum pro eccleſiaſtico, uel canonico, ibid.
2 *Canonicum ius nunquid ſit diuinum.*
Interpretationi papæ potius,quàm magiſtrorū in dubio ſtādū,ibid.
De papæ poteſtate quædam,ibid.
Eccleſiaſticorum appellatione religioſi & ſeculares continentur, ibid. in fi.
3 *Fidelitatem quando quis debeat iurare.*
Feudalis non præſumitur eſſe res, niſi probetur, ibid.
Libera eſt omnis perſona, & omnis terra iure primæuo, ibid.
4 *Eccleſia omnis ſita in diœceſi ſubeſt epiſcopo, & eſt ſub ipſius diſpoſitione.*
Allodia non eſt reperire in eccleſiaſticis, ibid.
Acephalam nullam eccleſiaſticam perſonam patitur ius canonicum, ibid.
In temporalibus an idem ſit, ibid.
Imperator prouinciam, in qua ſitum eſt caſtrum ad aliquem protinens, intelligitur ſine eius concedere præiudicio, ibid.
Speciale tantùm ualet quò ad quædam quātum ualet genus ad multa, ibid.uer.nam tantum.

5 *Iacere peccatorum, ſtare iuſtorum eſt, uer. Hie.ad Dama.*
6 *Additio gloſſarum.*

CAPVT XXX.

1 NImis. Clerici † temporalia non tenentes à laicis eis fidelitatem iurare non debent. & primò ponit factum reprehenſibile, cui ſecundò prouidet, ibi, Quia uerò [*Diuino*] i. eccleſiaſtico, uel canonico. per quod
2 patet ſecundum Hoſti.ius † canonicum eſſe diuinum, remittit de iura. calum.cap.1.uer.nos itaque. Sumptū enim eſt ex diuinis ſcripturis, de accuſa. qualiter. 2. in prin.& ius, quod papa uicarius dei promulgat,ipſe deus
a promulgaſſe [a] v idetur, ad quod ſatis facit, de tranſla. cap.2.uer.non enim. nam & ab eo habet, quòd poſsit etiam diuinas ſcripturas interpretari, infra qui ſi. ſint le. per uenerabilem, uer.rationibus. unde dicit Hoſti. circa decimarum ſolutionem,& alia dubia potius ſuæ ſtandum iuterpretationi, quàm magiſtrorum.remittit, infra de decimis, in aliquibus. nec ob.quòd etiam leges ſunt diuinitus per ora principū promulgatæ. 16. quæſtio.3.cap.fi. C.de præſcrip.lon.le.fi.quia illud largè,quod ſtrictè de ſolo papa hoc eſt intelligendū, qui ſolius eſt Chriſti uicarius generalis [*Vſurpare*] no.uitiū. facit,de re.ec.non alie.c.fi.de immu.eccle.non minus, & c.aduerſus,ſecundum Hoſt. [*Eccleſiaſticos*] religioſos, uel ſeculares,de offi.or.licet,Hoſti. [*Tenentes*] quia nec
3 recognoſcunt,nec conuicti ſunt.no. Hoſti.quòd non hoc ipſo,cp aliquis tenet temporalia infra regnum,uel prouinciam alicuius, debet illi fidelitatem, niſi ipſe ſe in feudum habere reſcognoſcat. nec ob.16.qō.7.omnes baſilicæ:quia nō præſumitur res feudalis,niſi probetur,cū & multa ſint allodia, & à iure primæuo omb nis terra libera eſt, [b] niſi inquantum uiolentia eſt illata, inſti.de iure na.§.ius autem gentium, & de libertinis. §. 1.& facit ſecundum eum auctoritas gen. quam uide,infra de cenſi.quamquam, lib.6.in gl.legitur per quam patet, quòd nō omnis res temporalis eſt feudalis: ſed omnis † eccleſia ſita in diœceſi certum eſt,quòd
4 ſubeſt epiſcopo,& eſt ſub ipſius diſpoſitione.10.q.1.regenda.nec in eccleſiaſticis eſt reperire allodia, nec patitur ius canonicum aliquam eccleſiaſticam perſonā acephalam.23.d.nulla.& ex quo ſubſunt perſonæ,fortius & res.12.q.1.præcipimus.nec rationc ipſius ſit homagium, infra de regu. iur. cap.fi.& de temporalibus poſſet idem dici non quò ad ſeruitutem,niſi probetur impoſita, vel annexa, infra de cēſi.licet.ſed quò ad iuriſdictionem. & ſic poteſt intelligi.ff.ad munici. incola,& quò ad poſsidētes ſingulas res in aliquo uico, uel caſtro,ff.de cenſi.forma.§.ſi uites.ff.de publica.imperatores. C.ubi in rem actio.l.fi.ff.de offi. præfec. uerb. l.1.§.cum urbem: ſecus quò ad poſsidentem,& de approbata conſuetudine omne ius habentem in ciuitate,uel caſtro intra prouinciam, maximè ſi nomine alterius ſuperioris hoc poſſedit, & præſcripſit,ar.de præſcrip.cum ex officij. poteſt enim tale caſtrum cum territorio inſolidum ad talem dominum pertinere,& dicetur per ſe prouincia,uel territorium,ar.ff.de uer.ſig. pupillus.§.territorium, ff.de iuriſdi.om. iudi.l.fi.& infra de uer.ſig.cum in partibus.§.fi.nec ob.ſi concedat imperator prouinciam, infra quam ſitum eſt caſtrū: quia id facere intelligit ſine alterius præiudicio. ff. ne quid in loco ſub. le.2.§.ſi quis à principe, & §. meritò, maximè quando uterque habet ab imperatore. nam tantum ualet ſpeciale quò ad quædam, quantum generale quò ad multa, ſupra de offi. legati, ſtuduiſti.ff. pro ſocio,actione.§.renun.ff.de admi.tut.ſi duo,in fi. imò generaliter ſpecies derogat generi, infra de regu. iur.generi, cum concor.lib.6.& dicit Hoſti.iungendū hoc ad id,quod notauit in ſumma, de preſcriptio.ſub rubrica, de præſcrip. rerum. immo.§.quæ exigantur, ſub.§.quartum, uer.in rebus uerò temporalibus [*Ab eis*] patet ergo,quòd licet teneat ius temporale, dummodò non ab eis, iurare non debet ſecundum Pe. ſecundum quem emanauit hoc cōcilium contra principes,qui à clericis terræ ſuæ talia exigunt iuramenta, quando incipiūt dominari [*Apoſtolum*] ad Roman. 14.
5 in prin [*ſtat*] Hiero.ad Dama. 6.c. peccatorum † eſt iacere,iuſtorum eſt ſtare [*Nec les*] nil temporale tenentes,uel recognoſcentes ab eis,ut ſupra [*Coganttur*] quod
6 ſi fiat, dic ut infra cap.1.ſecundum Hoſtiē. ¶ *In † glo.1. in fi.*] & infra de ſta.regu.cap.uno, lib.6. ¶ *In glo.ulti.ibi, domino ſuo*] quaſi non ab alio.& in hoc ad propoſitum, quòd patet ex præ.parte auctoritatis, qua dicitur, Tu qui es,qui iudicas alienum ſeruum &c. Abb. [*Et in fi.*] unde clerici etiā ſponte pro eccleſijs ſuis hoc iuramētum præſtantes puniuntur, infra de accuſa. ueniens, & caueant à pœna decreta, ſecundæ, de rebus eccle. non alie.lib.ſexto,

ANNOTATIONES.

a ¶ Promulgaſſe. Et tamen in aliquibus differt ius diuinum à iur. canonico de reſti.ſpo.literas,cum ſi.

b ¶ Libera eſt. Adde glo.1.di.ius autem gentium,uide per Innocen. in c.quod ſuper his, de uoto.

SVMMARIVM.

1 *Iurauit qui contra aliquem non eſſe, contra eum in proprijs,& eccleſiæ cauſis eſſe poteſt, uide nu.2.ut intelligatur.*
Iuramentum qui præſtitit non cognoſcere concubinam,cum qua poſtea contraxit, quid iuris,remiſs. ibid.
2 *Extorſio dicitur fieri etiam precibus importunis.*
Metus debet in conſtantem cadere etiam in iuramento, ibid.
Preces importunæ parificantur metui, ibid.
Perſona iurantis non eſſe cōtra alioquē,intelligitur excluſa ex cauſa,& qua,& obtenta abſolutione, ibid.& nu.6.& quorū aliorum nu.3.ad uer.ſpecialibus.
3 *Iuraſſe quædam non intelliguntur iurati, & quæ & nu.2.*
Coniuncti, & amici parificantur perſonæ noſtræ, ibid. ad uerb. ſpecialibus.
Defendere, pro petere etiam ſumitur, ibid.
Coercere, pro abſtinere, ibid.
4 *In principem machinatus qua percellatur pœna.*
Conſpiratio propriè quid, ibid.
5 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu.6.*
Perſona loquentis intelligitur excepta in generali ſermone ſed non ſemper, Cum multis exemplis.§.1.& nu.7.§.fin.
Impersonalis locutio differt à perſonali, ibid.uer. aliud eſt.
7 *Additio gloſſarum.*
Iuramentum ſeruandum hic fuit in quibus potuit abſque animæ interitu, ibid.

CAPVT XXXI.

1 PEtitio. Caſus. Qui † iurauit contra aliquem nō eſſe, contra eū in proprijs, & eccleſiæ ſuæ cauſis eſſe poteſt. Communis diuiſio. ſecunda ibi, Interpretatione.& facit hæc decre.& infra de ſen.excom.ex tenore,ad queſtionem illius,qui iurauerat non cognoſcere concubinam,cum qua poſtea contraxit, de qua dabo remiſsiones, de eo, qui dux.in matri.cum habe-
a ret,ſuper glo.iuramentum. [a] [*Vacante*] & ex hoc debuit iuramentum obligare, ad hoc, ſupra eo. ſicut noſtris
2 [*Extorſit*] precibus † importunis, & etiam metu, qui debuit cadere in conſtantem: alias ſecus, ut no.ſupra
b eo.ad noſtram, [b] Innocen. [*Contra ipſum*] hæc uerba & præcedentia multum iuſtificāt interpretationem papæ ſecundū Inno.agebatur enim hic inter eos, quod papa interprætatur, ut ex his uerbis patet. aliud ſi generaliter

neraliter ageretur, ꝙ in nullo negocio essent cõtra ipsum. tunc enim in negocijs ecclesiæ non tenentur seruare iurementum, supra c.2. sed in proprijs debet obtinere absolutionem, si iustus metus erat, uel alia rationabilis causa, quare fuit iuramentum extortum, vt no. supra quod me.causa, ad aures, secundum Inno. [*Et infra*] forte quærebant ad quid essent per illud iura-
3 mentũ astricti [*Non teneri*] quasi hoc † non intelligantur iurasse. nam & archiepiscopus ecclesias, & clericos prouinciæ defendi etiam contra literas papæ, tamen de ipsius speciali mandato, de rescriptis, ad hoc, ad audientiam. 2. [*Specialibus*] iuribus † uel. 1. personis coniunctis, secundum Pe, alle. de postu. c. 3. C. de excu. tu. l. humanitatis. Abb. intelligit etiam de amicis [*Defendendis*] & etiem petendis. 8. di. quo iure. (defendis). i. petis, Pe. [*coercendo*] quasi abstinendo. si. supra de testi. intimauit. & ad hoc, quod sequitur, tenentur etiam sine iuramento secundum Hostien. [*Principatus*] qui con-
4 tra † hoc fecerit, si laicus, in monasterium detruditur, si presbiter, vel diaconus, degradatur. 22. q. 5. si quis laicus, pal. est post ca. de forma. & fortius, si sit inferior, Hosti. & no. Abb. per hunc finem, quod conspiratio propriè est confœderatio facta in præiudicium perso-
5 næ alicuius, uel dignitatis ipsius. ¶ Prima † glo. no. cõtra iuramentum extortum &c. inducit duo similia de confes. & consensu. tenet contrarium distinguendo tamen, & arguit iuramẽtum ualere pro parte tantum. ¶ Vlti. glo. no. quòd si per sacramentum &c. & ex hoc arguit, quod si promisi &c. all. cõtraria, quæ dicit spe-
6 cialia. ¶ *In † glo. 2. ibi, uenientes*] & ibi uide leges sequentes super glo. no. quòd. ¶ *In glo. ult. ibi, qui insulam. §. fi.*] si colonus promisit uillam reddere incorruptam, saluo quòd non teneretur de ui, & uetustate, si seruus coloni illas incẽdit non fortuitò, colonus tenetur, cum ipsius coloni, uel sui domestici non intelligatur excepta [*& ibi, inquisitio*] si procurator meus recepit à creditore meo instrumentum obligationis, & illud mihi restituit cum subscriptione sua, ꝙ nil debeo creditoribus, de se non uidetur sensisse. unde si de suo soluit, restituere debeo [*& ibi, auct. sed ita*] aliud est dicere imper sonaliter, satisfiet tibi, & aliud, satisfiet tibi à me [*& ibi, Plautius*] si testator uni hæredum legauit fundũ, si centum hæredibus dederit, deducet de illis centum. partẽ suam, & reliquum hæredibus soluet: secus, si ex parte institutus est, si centum hæredibus dederit: quia non aliter hæres est, nisi tota centum hęredibus det [*& ibi, cum in eo esset*] quia pupillus abstinere uellet ab hæreditate, tutor cum creditoribus pactũ fecit, ꝙ essent certa portione cõtenti. si tutor creditor est, esse debet eadem parte contentus [*& ibi, altius*] uide de na. ex libe. uen. c. uno, super ulti. glo. [*& ibi. §. ulti.*] vide de iudi. dilecti, super glo. 2. [*& ibi, si uerò*] refutauerit uide de fo. compe. cum sit, super glo. 2. [*& ibi. §. ult.*] si seruus consentiente domino obligat omnia ipsius bona, etiam ipse seruus obligatus est. ¶ *In † glo. 1. ibi, cum olim. 2.*] & infra de conuer. coniu. accedẽs [*& ibi, sine interitu*] imò in ipsius contrario apparet interitus animæ. 11. q. 1. cõ iurarionum, & c. conspirationum. tenuit ergo in his iuramentum, licet præstari non debuerit, supra c. proxi. unde per id dixit Gofr. quòd poterat condici liberatio, cum indebitã fuerit exacto, supra capitulo primo. ¶ *In glo. 2. ibi, dubitatur*] ad quid obliget, ut hic, & sic differat ab eo, quod dicit finis glo. ¶ *In glo. ult. ibi, sanè cauẽdum*] uer. qui vult, quod aliàs est capitul. m [*& ibi. c. uno*] ubi de hoc [*& in fine*] adde quod no. 22. quæstio. 5. de forma.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ium. Et illis remissionibus adde l. adigere. §. fin. ff. de iur. patro.
b ¶ Nostram. Ibi uide Ioan. And. in glo. 1. contra. & glo. 1. & super illa per ipsum Ioan. And.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum index potest à partibus exigere in processu cæusæ, quod ab initio non exegit.*
2 *Publicatio attestationum super obligatione, non impedit testium productionem super sorte, & sic super alio articulo.*
Testes obscurè deponentes iterum possunt interrogari, ibid.
Super quantitate sortis possunt denuò testes produci, licet alij fuerint super obligatione publicati, ibid.
3 *Super incerto pronuntiari non potest.*
4 *In usuraria causa si ueritas quæri non potest sortis quantitas, quo modo ad ueritatis cognitionem peruenìri possit.*
5 *De usurarum solutione qualiter ueniendum in cognitionem.*
Ex præsumptionibus uenitur in notitiã eius, de quo quæritur, ibid. & nu. 4
6 *Epilogus, suffragium & additio glossarum, nu. 7. 8.*
Pignus percepti fructus ex eo liberant.
9 *Ob defectum personarũ dignitas conceditur fustibus cæso, cui aliàs concedenda non erat.*
Fructus computantur in sortem in pignoratitia, ibid.
Iuramentum de ueritate præstatur, cum proceditur ex officio, ibid.

CAPVT XXXII.

1 a EX literis. C. Si † iudex in principio causæ iuramentum [a] de ueritate à partibus non exigit, in processu illud exigere poterit. Cõmunis diuisio. secunda ibi, Ne igitur [*Pro. G.*] debitore [*Contra. E.*] cre-
2 ditorem [*Per testes*] ut dixit Hostien. publicatio † attestationum super obligatione non impediret productionem testium super sorte, cum sit alius articulus, de testi. cum causam. i. & 2. & c. ueniẽs, & c. cum in tua imò & obscurè deponentes possent iterum interroga ri, c. titu. per tuas, & c. cum clamor [*Constitisset*] dicebãt testes, quòd. G. obligauit, sed pro quanto non recordantur, Hostien. & forte etiam probabatur quantitas fructuum, ita, quòd nil restabat, nisi scire quantitatem
3 sortis [*Expediret*] quia super † incerto pronunciari non porcrit. 11. q. 3. graue, Hostiẽ. [*Quasi notorium*] hoc dicit, quia factum istud non poterat de facili esse notoriũ, Hostien. forte secundum cum uicini clamabant, peccatum esse, quòd ille Guil. sic perdebat rem suam [*Sortem*] cuius tamen quantitas non ꝓbatur [*Cogatis*] quid
4 si † adhuc non potest de ueritate liquere: quia creditor dicit de. 100. debitor dc. 10. dixit Host. cõsiderandũ ueritum precium rei, & consuetudinem creditoris, ut si consueuit uelle pignus ad ualentiã dupli eius, quod mutuatur. & sua sic subtilitate iudex ueritatem inquirendo causam decidat, arg. ff. de pigno. ac. si seruos, in fi. & l. uel uniuersorum, ff. de usuris, qui semisses. ff. mã. Lucius Titius. uel secundum cum his consideratis, & fama utriusque, isti uel illi usque ad certam quantitatem, de qua sibi uidebitur deferetur iuramentum, infra c. fi. omnibus his deficientibus oportebit reum absolui, inf. c. ulti. hodie cogitur libros rationum edere, ut in Cle. de usuris, ex grandi. §. ceterum. quod ualet
5 etiam † ad quæstionẽ, qua quęritur, an si de sorte constaret, & de tempore, quo duraret obligatio. Item cõstat illum fenerari solere ad tot, pone. 3. den. pro libra: sed de solutione usurarum non probatur, an ex præsumptione condemnetur pro tempore, quo durauit obligatio ad summam, ad quam ascendit ratio. 4. den. & hoc multoties seruatũ est in foro Bononiens. episcopi, ad quod iura superius alleg. & ff. de proba. si chirographum, & C. de apo. pu. quicunque, li. 10. Iaco. de Are. in l. 1, C. de pba. ubi etiam ponit Cy. dicebat probandam solutionem pecuniæ factam ex tali causa, sicut probandum est ipsum creditorem tantum ex fructibus percepisse, allegabat decr. istam, & decre. ad nostram ideſt supra eo. ied certè quantitas perceptionis fructuum

fructuum non sic uenit præsumptiuè, sicut quantitas usurarũ in prædictis terminis. hodie forsan per libros
6 rationum decidentur prædicta. ¶ Prima † glo. ponit duas differentias iuramenti de ueritate ad iuramentummentum de calumnia, per quem præstentur. ¶ Vlt. glo. ponit. 4. casus huius iuris, dubitationem huius casus, & duo approbata hodie per ius nouum. ¶ *In*
7 † *glo. 3. ibi, liberant*] ita, quòd creditor pignus postea di-
8 strahere non potest, ut in l. seq. ¶ *In † glo. 1. ibi, de eo,* [b] *quod*
b *scit*] etiam si non uidit secundum Innocen. qui ponit exemplum de Christo, Constãtino, & Iustiniano imperatoribus, repetẽs uerbum Augu. quod scripsi post eum, de iura. cal. cap. fina. ante finem magnæ glo. & secundum Archi. glo. ista hic non fuit Innocẽ. [*& in fi.*] de testi. libro sexto. ¶ *In glo. 2. ibi, impediendum*] sed non ad dirimendum, infra de eo, qui co. con. super eo. ¶ *In glo. ulti. ibi, per totum*] & est si. 4. quæstione tertia. Item serui respõ. & ff. de decur. l. eos. §. ulti. ibi propter † personarum defectum dignitas cõceditur fustibus cæso: cui alias concedenda non erat, secundum Ia. & Phi. [*& ibi, quasi spiritualis*] sed forte, ut dicit Hostien. agebatur hic pignoratitia, in qua etiam computãtur fructus in sortem. ff. de pigno. ac. le. 1. & 2. unde magis uidetur fuisse dubium, quod ponit finis glo. uel secundum eum iudices forte procedebant ex officio, quo casu non iuratur de calumnia, sed de ueritate, supra eo. ad nostram 2. [*& ibi, quidam dicunt*] ſ. G. Na. & Pe. quia causa ciuilis [*& ibi, utile esset*] & ita fit hodie, ut infra de iur. calum. capitulo primo, in fi. lib. sexto [*& in fi.*] infra de iur. calum. cap. 1. primo respon. lib. sexto.

ANNOTATIONES.

a ¶ Iuramentum. Et no. ex isto tex. qui probat, quòd fama facit semiplenam probationem, & ideò potest procedi ad iuramentidelationem. quod facit ad no. infra eo. cap. fin. & l. admonendi, de iureiuran. & ibi uide Bar. qui dicit per hunc tex. quòd & si testes dicunt de mutuo, licet de quantitate non recordentur, potest deferri sacramentum in defectum prodationis super quantitate, Bal.
b ¶ Ibi de eo. No. glo. primam, ponit quæ sentit, quòd causa usurarum sit spiritualis, etiam glo. in ver. ueritatem, dicit quasi spiritua lis. & sic dicit etiam ecclesiasticum, & sic uidetur, quòd secularis se intromittere non possit, iuxta nota. in c. decernimus, de iudi. & in c. tuam, de ordi. cog. de quo uide glo. in Cle. dispendiosam, de iudi. Item in glo. in uer. & amplius, quæ uult fructus causa forte compensari: die quando. s. consumpti sunt: alias secus, de quo supra e. ad nostram, Bald.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio non ualet, si is, qui præest, non alienare iurauit, quam postea fecit, etiamsi iurauit non contrauenire.*
Iuramentum prius prænalet, ibid.
2 *Alienatio, uel donatio quæ liceat iurato non alienare.*
Interpretatio facienda non est amara, ibid.
Iura regni sui quis etiam iniuriatus tenetur illibata seruare, ibid.
Obedire clericus tenetur, etiamsi non iurauerit obedientiam, ibid.
3 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 4.*
Contrariorum quandoq; unum bonum, alterum malum, quandoq; utrunque, & in quibus, ibid.

CAPVT XXXIII.

1 a NTellecto. Casus. Si is † qui præ-
2 est, iurauit [a] non alienare, non ualet alienatio, quam postea fecit, etiam si iurauerit non contrauenire. & primò ponit factum corrigendum, quod secũdo corrigi mandat, ibi, Quia cũ. & no. ꝙ dicit, intellecto, nec dicit per quem, forsan fuit hoc ad regem ueladum, sic supra

2 eo. ad nostram. 2. [*Præiudicium*] graue, nam aliqua † donare, uel alienare posset, secundum Inno. alle. supra e. tua nos. 2. ad hoc alle. Hostien. de dona. cap. 1. 2. & 3. & c. apostolicæ, de simo. & si quæstiones. Durum. n. esset dicere contrariũ, nec facienda est tamen amara interpretatio. ff. de don. inter ui. & uxo. si id quod. §. si quas serui operas. vide quod dicam, de sup. neg. prela. grãdi, super gl. Licet [*teneatur*] etiã si non iurauerit, sicut etiã clericus, licet non iurauerit obedientiam, tenetur obe dire, de hoc, supra e. ueritatis, Hostien. [*Illibata*] quasi
3 illæsa. ¶ Prima † glo. dat si. quod fortificat. secundo ponit duplicem causam, quare iuramẽtum non obligat. ¶ *In † glo. 1. ibi, præstare*] & inuentarium facere [*& ibi, est malum*] & habet hoc locum in præceptis, & prohibitionibus, in concilijs, & demonstrationibus non, secundum Vincẽ. & Gof. Ia. & Phi. [*& ibi, bospitiolum*] ubi de hoc in fi. & ff. de leg. 3. l. ult. in fi. [*& ibi, unam col.*] & in ca su, de conse. di. 2. quotidie. & quandoque utrunq; malum, ut prodigalitas, & auaritia. 41. distin. sæpe [*& ibi, alienata*] nisi iam propter hoc depositus esset. 12. q. 2. monemus. ¶ In glo ſſ. ulti in fi. & infra de reg. iuris. in malis. libro sexto.

ANNOTATIONES.

a ¶ Iurauit. Iste tex. optimè facit pro eo, quod dicit gl. in c. licet, eõ. tieu. lib. 6. & Bar. in l. si quis pro eo, de fideiuſ. de muliere, quæ iurauit prius non alienare. Item contra hunc tex. facit tex. in c. cum uenissent, de insti. & ibi glo. penul. ma. format hoc contra. ad hoc capitulum, vide ibi no. per quæ potes soluere etiam no. supra e. cap. 2. quæ uidentur contradicere huic capitulo, & his, quæ no. glo. in c. si quis presbiterorum, infra de re. ecc. non alie. ubi uide. sed quod ultimum iuramentum sit seruandum, facit supra eo. tua nos. sed ibi primum fuit illicitum. item quòd etiam ubi fuit licitũ utrunque, ultimũ seruaretur per ea, quæ no. Spe. in ti. de coniug. coniu. ad fi. & uide in c. ex publico, de coniug. coniu. Sed uide, quę scripsi in l. si quis pro eo, de fideiussori. Archi.

SVMMARIVM

1 *Mulieri, quæ iurauit quem maritum suum esse, & succubuit, non datur, nec denegatur licentia alij nubendi, uide latius nu. 3.*
Iuramentum est probatio, sed non plena, ibid.
2 *Errat ecclesia quandoque in sententijs, & ratio.*
Error ueritatem non mutat, ibid.
2 *Matrimonium secundum contrahere mulieri, si de nuntiatum sit de primo superstite, an et quãdo permittatur, & quomodo. nu. 12.*
Fori pœnitentialis, & contentiosi diuersum iudicium, ibid.
Absolutio à petitione infert fuisse reum, qui fuit absolutus, ibid.
Confessioni pro se credi non debet, ibid. contra eam cuique uenire licet post sententiam, nu. 5.
4 *Periurium non est de criminibus impedientibus matrimonium.*
Conscientiæ relinquitur mulieris uolẽti contrahere matrimonium, & quo casu, ibid.
6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 7. 8.*
Cap. attestationes, de desponsa. impub. cum hoc conciliatio, eo. nu. 8.
9 *Iuramentum in omni causa defertur, etiam si agatur de conditione personæ iudicis arbitrio.*
10 *Iuramenti delatio iterari potest mutata specie deferendi, & ex alia ratione nu. 11.*
Contrarium eius, quod mulier primò iurauit, non præsumitur dictura, ibid. in fin.
12 *Banna, seu denuntiationes antequam contrahatur matrimonium sunt de iure.*

CAPVT XXXIIII.

1 MVlieri. Casus. Si mulier † iurauit aliquem esse suum maritum, & succubuit: quia aliter non probauit, non datur, nec denegatur sibi licẽtia cum alio contrahendi. nec diuiditur [*Asserit*] forte in positionibus, quas fecit suo accusato: aliàs ex relatiuo patet; quòd

quòd iuramentum est probatio, sed nō plena in hoc
2 casu [*Sententiam*] forte erroream. Errat † enim ecclesia quandoq; in sententijs, infra de sen. excom. à nobis. 2. & id ideò: quia sequitur allegata. & ut audit, iudicat. 3. q. 7. iudicet: ueritas tamen non mutatur. ff. de offi. presi. illicitas. §. ueritas, infra de pur. vul. ca. 2. licet ergo deficiat probatio, ius non deficit. ff. de testa. tu. le. duo. dico, quòd dicit matrimonium consumatum non dissolui nisi per mortem. 32. q. 7. c. 1. & 2. secundum Goff.
3 qui opponit, quòd si † muliere ista uolente contrahere cum secundo, denunciatum fuit ecclesiæ de primo superstite, & tunc ex quo non fuit probatum, debuit dari licentia contrahendi. Si uerò erat in foro penitētiali, si dicit se uerum dixisse de primo, debet prohiberi: si dicit se dixisse falsum, debet ei consuli, ꝙ contrahat, si delapsu timetur. Dicebat Gof. quòd in iudiciali & penitentiali foro tutius est eam conscientiæ suæ relinquere. quicquid dicat de foro penitentiali, puto in eo uerum, qđ supra distinxit. Prima obiectio non procedit: quia hæc mulier prouocauit ad iudicium uendicando uirum, quod patet ex litera, quæ dicit uirum ab eius impetitione fuisse absolutum. confessioni autem mulieris, quā pro se in illo iudicio fecit, credi non debuit: quia potuit esse falsa. eligitur hæc uia media, ut dicit gloss. [*Contrahendi*] viuente primo [*Auctor periurij*] melius dixisset, adulterij. nam vult distinguere. aut iurauit uerum, uel falsum. primo casu daretur uia adulterio. se cūdo impediretur legitimum coniugiū, quod faciendum non est. Sed hoc intendit, siue uerum, siue falsum iurauit, dando licentiam videtur fouere periurium, uel aperire famam periurij [*Nec hoc*] scilicet, quòd cum alio contrahat [*Legitimum*] periurium
4 ergo † nō est de crimi nibus, quæ impediāt matrimonium, ut in gl. quæ sint illa, no. de pe. & remis. c. 2. [*Conscientiæ*] si. 33. dist. habuisse, de rest. spolia. literas, de sen. excom. inquisitioni, de æta. & quali. ad aures, Gof. [*Relinquenda*] dicunt quidam hoc speciale in matrimonio propter periculum, quod esset, si cōtinere cogeretur, ar. de eo, qui cog. consan. Iordane. uel dic, quod plus
5 placet, ꝙ † post sententiam cuiq; licet contra confessionem suam uenire, de hoc, infra de excep. cum uenerabilis, Inno. ¶ Prima † glo. quærit, arguit affirmatiuè. sol. contrarium. ¶ Secunda glo. repetens textum, & ipsius rationem, subdit contrariā, olim opi. Lau. cui
7 respondet. ¶ *In † glo. 1. ibi, in bonæ*] uide c. fi.[a] super 1. glo.
a ¶ *In glo. 2. ibi. l. 1.*] uide supra e. si uerò, super. 4. gl. [*& ibi, l. 2. in fi.*] uide de resti. spo. ex parte, super 3. glo. [*& ibi, diuus*] uide de crimine fal. c. penul. super prima glo. [*& ibi. §. nihil*] uide de causa pos. pastoralis, in 4. gloss. ¶ *In*
8 *† gl. 1. ibi, deferendum*] concor. Accur. ff. eo. l. 3. §. quacunque. nec ob. de despon. impu. attestationes: quia non defertur super principali petitione, sed super articulo postea orienti, super quo magna erat præsumptio cōtra, s. quòd consensisset post ætatem, cum nisus fuisset ad copulam: uel ibi actus habebat præsumptionē pro se; hic non, secundū Abb. tu dic, ꝙ illa decre. hoc vult, ꝙ præsumptio est contra reum, qui est absoluēdus in causa matrimoniali, non tamen absoluetur, nisi iuret ad excludendam illam presumptionem. & facit quod dicam, infra eo. c. fi. super uer. præstiterit [*& in fi.*] Ho.
9 dicit in † omni causa iuramentum deferri, etiā si agatur de conditione personæ. ff. eo. le. 3. §. quacunque autem. & infra c. fi. uer. nec liceat, ad hoc, supra de proba. c. 2. C. eo. in bonæ. Dicit ergo hoc arbitrarium. reminut ad no. infra c. ult. in fi. & in sum. eo. ti. sub rub. de affertorio iuramento. §. super quibus, ver. quid de causa monachationis, & sequen. usque ad. §. qualiter. Sed
10 obijcit ex quo mulier hic semel iurauit, ergo ulterius non debet deferri: quia si idem dicat, nugatio quæda est, supra de elec. in generali. Si uerò dicat contrarium, nullus effectus, nisi ꝙ dē periurio conuincitur, supra de testi. sicut. Ad hoc respondet, ꝙ licet utrunq; iuramentum sit de ueritate: primum tamen solum presumptiuum: secūdum verò diffinitiuum. Mutata igitur spē illud iterari non est superfluum, ad hoc, de testi. veniens. 2. aliàs sequeretur secundum ipsum, ꝙ nulla causa, qua de ueritate iuratum est, & positum, & responsum, esset deferendum iuramentum. & item posset argui in causis, ubi iuratur de calumnia: quia licet illud sit de credentia, æquè prejudicat, vt no. supra c. 3. nec præsumitur, ꝙ dicat mulier cōtrarium eius, quod primo dixit, ad hoc, de p̄sumtio. c. fi. 1. q. ult. sancimus.
11 ¶ *In glo. 2. ibi, falsum † iurauit*] Idem eadem ratione de patre, qui contraxit cum ea, quam iurauerat desponsatā à filio, ut in dominicali. 27. & ibi, in præcedenti. 16. dicitur idem, cum uir delatus de stupro vnà cum muliere confitetur matrimonium [*& ibi, Iudæi, & excommunicati*] infra de eo, qui duxit in matrimonium, significastis [*& ibi, diuus*] uide quod dixi de cri. fal. c. pe. super fi. 1.
12 gl. [*& ibi taceat*] Similiter † uolens contrahere petit poni banna, quod est de iur. de clande. despon. ca. fi. consuluit Hostiē. ꝙ episcopus moneat illam ad continentiam, infra de eo, qui cog. con. discretionem. si non potest illam ad hoc inducere, præcipiat banna publicari cum protestatione huius dcre. ꝙ per id non intendit dare licentiam, nec denegare, sed illam conscietiæ suæ relinquere. denegare uerò banna non debet: quia denegando præambula contractus, denegaret cōtractū. Contra hanc literā dici potest, ꝙ licet protestatio prædicta sit utilis, in hoc casu non est necessaria. ff. de iudi. non uidetur [*& ibi, ratione dominij*] cui non dicit contrarium interdictum uti possi. etiam intentando [*& ibi, de præsenti*] cui dicit contrarium petendo licentiam cū alio ꝺhendi [*& in fi.*] qđ capitulū hodie non habemus.

ANNOTATIONES.

a ¶ Vide. c. fi. Adde eo. Fran. Cur. iu repe. l. admonendi. ff. de iureiran. & Ludo. & do. Alexan. ibi, & Archi. in c. uiduas, in fi. 27. q. 1. & Hosti. in summa huius ti. in §. super quibus. Pau. de Ca. & Alexan. in l. 3. in §. 1. ff. eo. & in consi. 222. in 3. col. 2. uolu.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum quando extendatur ad futura, & nu. 2.*
2 *Obligatio porrigitur etiam ad futurum.*
3 *Additio glossarum.*

CAPVT XXXV.

a Clericus. [a] Se summat, nec diuiditur [*Edita*] non dixit edenda.
1 tunc enim † etiam ad futura, dūmodò licita, teneretur per iusiurandum, supra eo. c. ueniens, secundum Inno c. facit. ff. iudica. sol. l. nouissima. Dicit Host. quòd fatuum est iurare statuta fienda, uel facta non uisa, sed de his, dic, vt infra eo. ti. c. 1. lib. 6. [*Promittens*] ex interuallo: aliàs secus, secundum Vin. quia quæ incontinenti fiunt, & c. sup. de elect. officii. ff. si cer. pe. lecta [*per idem*] noua obligatio ē, sicut & dicit. l. de fideiussore, ff. de arbi. Labeo. 2. §. ult. Vin. [*Postmodum*] no. interuallum, ut sup. dixi [*Non tenetur*] contra,
2 si obligas † bona tua, etiam de futuris intelligitur. C. quæ res pigno. oblig. posl. fin. Sol. illud tutum & fauorabile, hoc odiosum, & periculosum est, Host. eodem modo respondetur ad dcre. de priui. quia circa. ff. de serui. ur. prædi. si seruitus. Sed hæc solutio ad prædicta non placet: sed puto, quòd uerbum, quod est appositum in iuramento, soluit contraria. facit. ff. de uerbo. oblig. l. cum stipulamur [*Ex debito*] no. ad hoc pro pronincialibus, ut aliquid afferendo per sacramentum, quod fecerunt dño, sint periuri, licet illud sit falsum. notant etiam ꝑm cum quidam per hoc illū non deierare, qui negat aliquid per iuramētum calūniæ, quod à principio non fuerit propositum, quod est falsum, cum iuramentum calumniæ extēdatur ad totam causam. C. cod. auctē. per sacramentum. & idem, ubi iuramentum ad futura extenditur, ut est iuramentum fidelitatis. unde, si dominus præciperet aliquid per uasallum teneri secretum, reuelando deieraret, licet tempore iuramenti illud nō esset exortum, uel secretum
3 tenendum. ¶ *In † glo. 1. ibi, cum Aquiliana*] uide supra eo. ueniens, super glos. 2. [*& ibi, qui cum tutoribus*] hanc l. & duas sequen. uide de transact. c. 1. super glo. 2. ¶ *In glo. 2. ibi, dictum fuit*] ad idem, infra de iniur. in nostra. & uide quod dicam, de uerb. signi. cum clerici, in glo. licet ergo [*& ibi, iuramenti*] uide quod ibi not. & dic hanc equiparationem fieri quò ad genus, non quò ad determinatam quantitatem reatus [*in fi.*] ad hoc, supra eo. debitores, & quod not. supra eod. cum quidam.

ANNOTATIONES.

a ¶ Clericus. Not. quòd in his, in quibus exigitur certa forma & expressio uerborum, nō sunt paria aliquid exprimi specificè, uel aliquid ex consensu extendi per relationem ad illud, & ex hoc nota tex. quòd ex promissione de aliquo seruādo uirtute iuramenti antea præstiti quis ex ui iuramenti non obligatur, & sic simplex consensus interueniens post iuramētum de extendendo uinculum iuramenti iuramentum extendere non potest ad prius comprehensum in iuramento. Sed contra uidetur, quia paria sunt specificè qđ fieri, uel fieri, uel declarare ad aliud habita relatione, ut supra de fide instru. c. inter dilectos, & l. ait prætor. §. 1. supra de re iudi. dic, quòd ista fuit ratio dubitandi. non ob. contra. quia ibi in his, quæ regulantur ex solo consensu, quædam sunt, in qbus requiritur certa expressio uerborum, tunc non sunt paria, & ita hic, ꝙ certa formalitas & expressio uerborum in iuramento requiritur: & sic ex hoc not. quòd si facio tibi pactum, & promitto tibi dare, & me tibi obligare, sicut talis tenetur tali in tali instrumento, tunc si in illo instrumento continetur stipulatio, in hoc non intelligetur, nec supplebitur. & ad hoc, uide Bar. in l. item quæritur. §. qui impleto, circa fi. ff. loca. quia facit optimè: qa in stipulatione requiritur expressio uerborum, ut l. 1. de uerb. oblig. nisi in casu speciali. l. unicæ. C. de rei uxo. actio. quod not. quia si dico uolo me obligare ad sensum sapientis tui, uel data est potestas notario, quòd extēdat se cundum quod uult, quòd non poterit iuramentum addere: quia requiritur formalitas uerborum. Item videtur, quòd in isto capitulo talis obligetur, quia per creaturam licet iurare, ut supra eo. c. & si Christus. Sed si dicat per id sacramentum, quod tibi feci, promitto, ergo uidetur iurare per creaturam. dicit Ioan. Cald. quòd non obligatur uirtute primi iuramenti præstiti, & præteriti. Sed uigore iuramenti, quod non subintelligitur. sic istud non placet, nec uidetur de mente tex. propterea non fuit intentus istius uelle nouiter iurare, sed prius iuramentum ad hoc extenditur: sed in princi. tunc non uoluit, & secundum non potuit, ideo sola promissio nō extendit iuramentum. & ideo ibi dixit, licet transgredi &c. & prædicta, quando ex interuallo interuenit promissio, ut dicit Io. And. uide omnino, quod scripsi in cap. quanto. 2. q. 5. Item quod dixi de iuramento. forte possit limitari, nisi sit eadem causa duorum, & facti connexitas, tunc potest fieri suppletio iuramenti, ut si dico de adulterio inuicem cōmisso, qui potest facere, quòd alter in iramento etiam purget alium, ut 2-q. 5. statuit. uel ibi iurans forte fecit, ut procu. consocij, quod potest, sicut dicimus in iuramento calumniæ, quod quis per alium potest præstare habentem speciale mandatum, in c. fin. de iura. calu. lib. 6. & sic nullum esset speciale: quia non suppletur, uel forte suppletur: quia duobus seruit. uide scripta in d. c. statuit. & sic duæ limitationes sunt. Item hoc capitulum facit ad not. in auct. sacramenta, C. si aduer. iudi. de eo, qui iurat non uenire contra aliquem contractum. Archid.

b ¶ De futuris. & est ratio, quia in obligatione agitur de modico præiudicio. l. 1. ff. de aucto. & tuto. & uoluit Bar. in l. stipulatus. §. cum stipulamur, ff. de uerbor. oblig.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio capituli.*
2 *Iuramentum à iudice deferri quibus in casibus possit, & num. 4. ui de & in suffragio, num. 8. & 12.*
Animæ periculum in quibus causis uertitur, eæ possunt etiam iuramenti delati ratione decisæ, retractari, ibid. uers. tamen fatetur, & num. 4. uersi. sed opponit.
3 *Reus absoluitur etiam si nil præstiterit, actore non probante, & quo modo hoc intelligatur, & quando locum habeat.*
Leg. in bonæ fidei. C. de reb. credi. & iureiu. diuersa lectio, ibid.
4 *Iuramentum suppletorium quibus casibus deferri queat, & num. 6. & cui, eod. num. 6. uide etiam in suffragio, num. 8. quando iurandum. eius genera, nume. 9. quando ab eo possit recedi, nume. 11. quando recusari, num. 12.*
Circunstantiæ considerandæ an sit deferendum iuramentum, & quæ, ibidem.
Magna quædam sunt cuidam generi personarum, quæ alijs parua æstimantur, & contra, ibid.
Iuramento quid decisum est, quando retractetur, ibidem, uersic. sed opponi.
5 *In talionem nunquid actor incidat, qui detulit iuramentum reo postea iuranti.*
7 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 8.*
Iuramenti genera quæ, & quod referri, uel recusari possit, & num. 9. & §. 2. & num. 12. §. 1.
Quando deferatur reo, uel actori in supplementum. §. ulti. & num. 12. §. 2. & num. 3.
9 *Additio glossarum.*
Iuramenti genera quæ, ibid. in prin. habet uim transactionis, nu. 11.
10 *Appellare non licet deferenti iuramentum, per quod aduersarius obtinuit, & an referenti.*
13 *Testis unus facit semiplenam probationem, nisi in casu, & quo.*

CAPVT XXXVI.

1 Iuramentum. Se sūmat. & † sunt
a 5. dicta, quę per se patent[a]. uel sint duę partes principales. Prima tractat de recusatione, & relaxationeiu
b ramenti. 2. ibi, sanè, tractat de delatione [*In iudicio*][b]. à ꝺrio, sed non expresè, ponit de iuꝛo, quod extra iudiciū defert pars parti, de quo in prin. 1. gl. [*Referre*] ergo
2 fuit delatū. perꝙđ patet in famosis, ubi de statu personarū agit, iuꝛm posse deferri. posset dici, ꝙ hic loquit de delatione partis, cui refert. vnde in famosis dāt qui dā necessariū non deferri: qđ placet G. in Spe. ver. quē, alle. in fi. pe. gl. Dicebat Ho. in oī cā iuꝛm deferri reali, personali, pęnali, uel ciuili, ēt si agat de ꝺdōne, vel iniuria p̄sonæ, uel an mulier sit p̄gnās, uel an dēat fieri missio ī possessionē, vel nō, & alia quacūq; ff. eo. l. 3. §. qua
c cunq; aūt. & l. iusiurādū, qđ & ad pecunias c. tū fatet, & idem Phil. hic, ꝙ in causis matrimonialib. & similib. in qbus vertit periculū aīę, sicut ibi est spāle, ꝙ nō trāseāt in rē iud. sic oportet ibi spāle fateri, ꝙ si appareret decepta eccleśiā, retractabit, qđ est factū rōne iuri delati, arg. j. de frig. fraternitatis. C. eo. l. 1. qđ est spāle ꝺ legē. ff. eo. nō erit. §. delato. Sit rō in talibus: qa nec lex p̄ualet, nec cōsuetudo. s. de consue. c. fi. per q̄ patet ēt in matrimonio posse deferri, ut dicam. j. §. fi. ita tū, ꝙ legitimo matrimonio nullo mō præiudicari possit, nec animæ salus impediri, quoti. de ipsius periculo cōstaret [*Sanè*] quia prædixerat delationem iuri per iudicem fieri, ne credat aliquis per hoc iuꝛm indistinctè deferēdum; iō hoc submittit, quo instruit qñ per iudicē deferri dēat,
3 ꝑm Ho. [*Præstiterit*] i. nec ↄrem, nec partes rei petitæ, vel i. iurauerit, qđ potius facit ad propositum. & fallit hoc ꝑm Inn. qñ iudex accusatur pro diffinitēda cā pecuniā accepisse, in aucten. ut lit. iurent, colla. 9. [*Præsumptione*] concord. de despons. impub. attestationes [*Potest*] non tamen est necessarium. imò arbitrio iudicis committitur, ut sequitur, arg. de offic. præsi. l. sæpe, & l. seq. ꝑm Host. forte intellexit Host. arbitrarium, an deferat, nedum cui deferat. quidam habētes in l. in bonæfidei. C. eod. literam, oportet, tenent contrarium. Sed ego ibi habeo, potest, quæ concordat huic [*Personarum*] ut si
4 reus ↄ uilis est, & deierare consueuit, & actor est bonæ famę, & habet unum testem idōneum, deferetur actori, & non reo, argum. de præsumptio. illud, in fin. cum suis concordantiis, ut in modica deferantur: aliàs nō.

Sed, ut dicebat Hoſt. ex qualitate perſonarum iudicari oportet cauſam magnam, uel modicam. Vnde dicũt doctores, & hic Abb. ex qualitate perſonarum, ex quantitate rerum, & qualitate regionum iſta ponderari debere. ad primum, quia 20. ſol. quæſtio inter aliquos eſſet magna, quæ tamẽ inter alios eſſet modica. unde põdus auri magno uiro modicum legatum eſt, quod alteri eſſet magnum. ff. de iudic. ſed & ſi ſuſceperit. §. 2. & ꝙ ibi de comtiſſa Mathilda not. ad ſecũdum facit lex, legitimos, ff. de legi. tuto. ubi dicitur, ꝙ patronus in tutela liberti ſatiſdat, ſi lata ſint bona: alias non. unde uidemus propter paruitatem rerum iura etiam uariare. unde libellus, qui præcipitur indiſtinctè dari, non datur in modicis. patet primum. 3. q. 3. offeratur. ſecundum in auctẽ. de man. princ. §. ſit tibi. ad tertium de qualitate regionis inducitur, ꝙ alicubi utile eſt legatum aquæ. ff. de alim. & cib. leg. l. Mela, in fi. Vnde dicit Abba. ꝙ in monte Peſul. emitur, Auinionen. non. Item Peruſij emitur, Bononiæ. & uide in Hiero. ſuper parabo. lib. 4. c. 25. Item modicum uinum faceret magnam cauſam in Anglia, ubi non creſcit. Dicimus etiã quo ad hunc caſum inſpici circunſtantias cauſę & perſonarum, ut uideas quis melius præſumatur ſcire uerum, ut ſi unus de facto ſuo litigat: alter de alieno, potius deferatur ei, qui de ſuo, qui præſumitur melius ſcire, ſupra de reſcriptis, ab excõmunicato. ex his pateat in delatione iuramenti qualitates conſiderari, ſcilicet perſonarum, & rerum, regionum, factorum. redeundo ad Hoſtien. ſcias, ꝙ hic tenuit etiam in cauſa matrimoniali propter circunſtantias deferri poſſe ſacramẽtum, & idem hic Philip. Accur. contra. ff. eo. l. 3. §. quacunq; ponit Hoſtien. exemplum, mulier honeſta, potens & diues petit in uirum ſibi inferiorem, uel æqualem, qui ſæpius illam de ſtupro ſolicitauerat: & probat per unũ teſtem omni exceptione maiorem, ꝙ ille deſponſauit illam per uerba de præſenti; ad hoc, de ſepul. ex parte, de teſtibus ſuper co. 1. Sed opponit, ꝙ ex hoc ſequatur abſurditas. ſi enim ueniat poſtmodum alia probans legitimè, quòd iſte prius cum ipſa contraxerat, ſibi adiudicabitur, de ſponſ. ſi inter. Sed fit hoc propter animarum periculum. & ſic non obſtat, quod dicitur iuramento delato & præſtito nõ eſſe amplius de ueritate quærendum. ff. eod. non erit. §. dato, & l. ait, & l. nam poſtea. Illud enim uerum inter eaſdem perſonas, & ubi replicatur eadem cauſa: aliàs contra. ff. eod. l. 3. ante finem. Sed & tunc propter periculum animæ etiam eadem perſona in eadem cauſa audiretur, ut dixi ſupra uerſic. neque liceat. refert etiam ipſe Hoſtien. quoſdã dixiſſe, quòd pro matrimonio deferri poteſt, ſed nõ contra matrimonium. & uide remiſſio. quam dedi ad ſumm. ſupra eodem mulieri, ſuper fine primæ gloſſ. ubi etiam tractatur, quid de cauſa monachationis, uel conuerſionis. & Accur. in præalleg. §. quacunque, tenet non deferendum. Alij dicunt poſſe deferri. Sed ſi eſt iuramentum uoluntarium, uel iudiciale, neceſſaria erit ſuperioris auctoritas, ſicut in alienationibus rerum. 12. q. 2. ſine. & 10. q. 2. hoc ius. Secus in iura mẽto neceſſario; ad hoc. ff. de rebus eorum. l. 3. §. Item quæri. Sed qd dicemus de criminalibus? Accur. C. eo. in bonæ, uidetur uelle, ꝙ deferri poſſit [d]. Hoſt. in ſumma, eod. tit. ſub rubrica, de aſſertorio. §. ſuper quibus, poſt prin. & G. in Spec. de iuram. dela. uerſic. ut autem, tenent, ꝙ deferri poteſt per partem, ſed non per iudicem, uel ꝑm Hoſt. deferri poteſt reo ad oſtendendum innocentiam, Abb. hic tenet, ꝙ in criminali non defertur; ad hoc. 2. q. 8. ſciant. C. de probatio. l. fin. nec debet quis ex ſuſpitionibus damnari, ſupra tit. 1. literas; ergo nec per ſacramentum actoris. Quidam dicunt ad purgationem innocentiæ poſſe deferri de calumnia. ca. 2. c. purga. cano. per totum. C. de pœ. iudi. qui ma. iudi. e auctẽ. nouo iure. Sed ad probationem criminis [e] non defertur actori neceſſarium, per iudicem. ſ. C. de pœnis eum qui. uoluntarium, & iudiciale deferri poteſt per partem reo: poteſt deferri etiam neceſſariũ. C. de abolitio. fallaciter. Alii dicunt non deferendum, cum criminaliter agitur per iura de hoc inducta: ſecus, ſi pecunialiter. ff. de iniur. l. leg. Cornelia. §. hac l. & facit quod dicam, de accu. ueniens, ſuper 1. glo. Sed † dato, ꝙ poſſit deferri, quæro, an incidat in talionem actor, qui detulit, reo poſtmodum iurante, ꝙ non commiſit illud crimen, quod uidetur. C. de accu. l. fi. 2. q. 3. qui nõ probauerit. Sed tu dic contra, arg. l. ff. de iureiur. eum qui, in prin. C. de plus peti. l. una, de præben. ſi beneficia, lib. 6. [*Deferendum*] concor. de teſtib. Romana. 2. reſpon. lib. 6.

6 Et per hoc † dicit Hoſtien. delationem arbitrariam [f] ad

f idem de tranſact. c. fi. nam quandoque iudex defert ipſum actori in odium rei, ſupra quod metus cau. c. fi. & quandoque propter calũnioſam inficiationem ipſius rei, in auct. de trien. & ſemis. §. ſtudium, col. 3. quandoque ex honeſtate actoris, & cauſa fauorabili, pro qua ſtat, ut prædixi; ad hoc. ff. de re mil. non omnes. §. à barbaris, de renun. ſuper hoc, in fi. ſupra de cleri. pere. c. 2. quandoque propter famam, & alias circunſtantias, ſupra eod. ex literis. Sed Abbas quærebat, cum locus eſt delationi, cui potius eſt deferendum, & uidetur, quòd reo: quia fauorabilior. ff. de reg. iur. fauorabiliores. cõtra, ꝙ actori: quia iudicium redditur in inuitum. ff. de uerbor. obligat. inter ſtipulantem. §. 1. Dixit Odoff. dixiſſe deferendum ei, pro quo facit ſemiplena præſumptio, cuius uirtute defertur, ut aliquid ſibi proſit, argument. ff. de legat. 1. ſi quando, ubi legatum donationis factum uxori intelligitur de ualida. Contra ipſum facit hæc litera, quæ dicit, quòd præſumptione faciente pro actore defertur reo. Sed ipſe dicit hoc caſuale, ut quia reus honeſtior, uel melius nouit factum. dicit etiam, quòd ſi actor ſemiplenè probauit intentionem, & reus ſemiplenè defenſionem, adhuc defertur reo, dato, quòd in omnibus quatuor ſit paritas, quæ dixi ſupra gloſſ. proxim. quare fauorabilior, & quia promptiores &c. ſupra de probatio. capit. 3. & idem Guil. in Specu. de iuram. delat. ad fin. uerſicu. quid ſi actor habet, ubi etiam recitat ſuper hoc quartam opi. Sed quidam dicunt deferendum actori, quod ſic probanti iuramentum deferendum eſt illi, de quo præſumitur, ꝙ minus facilè deieret. Sed uerisimile eſt reum citius deierare, quàm actorem; ergo &c. probant minorem: ille citius præſumitur deierare, cui id grauius eſt, ſuper quo iuratur. Grauius autẽ eſt à ſe abdicare, quàm non acquirere. Vnde in perſona legatarij poteſt apponi cõditio, ſi uolet, ſed non in perſona hæredis. ff. de legatis primo. Senatus. §. legatum. ff. de condit. & demonſtr. l. ſi ita expreſſum, de actio. & obliga. l. ſub hac. concluditur ergo, quod reus citius deieraret, & ſic actori deferendum. hæc uerba tollit hæc decreta. quæ præſumptione etiam faciente pro actore defert potius reo. Et quia ſuccumbere obbrobrioſius eſt actori, qui prouocauit, ideo de periurio plus ſuſpectus. Si uerò alter plenè, alter ſemiplenè probat, tunc non eſt locus delationi, quæ fit tunc ſolum, quando alter tantum, uel uterque probat ſemiplenè. Idem G. in Specu. de iuram. dela. ad finem. Quidam moderni legiſte dicũt, quòd hoc caſu locus eſt delationi; quod ſic probant; ſemiplena probatio rei tollit dimidiam plenæ probationis, quã fecerat actori, ſicut in plena obligatione eſt vinculum naturale & ciuile, & pactum de non petendo tollit naturalem altera remanente, ergo &c. Inducunt etiam legem, ſicut in dubio defertur iuramentum, ſic in dubio procurator cauet de rato. C. de procuratoribus, lege prima. Sed pone tutor agens contra me producit inſtrumentum tutelæ, & ſic plenè probat. Ego ſemiplene

miplenè probo tutelam reuocatam; dicit lex, ꝙ locus eſt cautioni de rato, ſicut cum dubitatur de mandato. ff. de adminiſt. tuto. l. uulgo. quod dicitur plenam probationem derogare ſemiplenæ, illud uerũ in compatibilibus. Secus in his, quæ ſe non compatiuntur, ut debitum, & eius ſolutio. Vnde ſecurè teneas, ꝙ quãdo in his, quæ ſunt directè contraria, occurrit plena, & ſemiplena probatio, non eſt locus delationi. Sed tunc præfertur plena ſemiplenæ & plenior plenæ, ut probatur ſupra de teſti. in noſtra. & hoc eſt, qđ dicimus obtinere debere illũ, qui potiora iura habet. C. de edict. diui. Adria. l. 2. & not. de iure patro. ſuggeſtum, in ult. glo. & uide quod dixi ſupra de fi. inſtru. cum Io. ſuper gloſ. & ita. Sed ſi plena & ſemiplena ſunt compatibilia, & facit quod dicam infra tit. proxim. c. 1. ſuper glo. ſi fuerunt; tunc dico, ꝙ plena manente in ſuo effectu, & nil commune habente quò ad uim probationis, uel ſuæ fidei cum ſemiplena, ut ſi plenè probaui debitum teſtibus, inſtrumento, uel confeſſione rei, ipſe per unum fide dignum teſtem probauit ſolutionem, pactum de nõ petendo, uel his ſimile; non uideo, quid impediat iuramentum deferri, ſi quantitas cauſæ, & alia, quæ ſupra dixi, hoc ſuadent: aliàs ſequeretur, ꝙ in nulla cauſa, in qua fundata eſſet de iure communi intentio agentis, poſſet iuramẽtum deferri per ſemiplenam probationem factam à reo ſuper defenſione ſua. ¶ Prima † glo. diſtinguit, & proſequitur triplex iuramentum. in fi. po-
7 nit duo notanda. ¶ In glo. 1. exemplificat. ſecundò dat alium caſum, ad quẽ inducit quinta iura. tertiò dicit,
3 ꝙ deferens iurat de calum. ¶ *In* 1. † *glo. ibi, in bonæ*] ſequitur, fidei contractibus, nec non, & cæteris aliis cauſis inopia probationum per iudicem iureiurando cauſa cognita res decidi poteſt [*& ibi, Iuſturandum & ad pecunias, & §. iſte, ait prætor*] dicit, quod diſplicere non debet conditio iuriſiurandi ei, qui detulit [*& ibi, Manifeſtæ*] ſequitur, turpitudinis, & confeſſionis eſt nolle iurare, nec iuramentum referre [*& ibi, Delata*] delato iureiurando per actorem iurantem, ꝙ non calumnioſè defert, reus habet neceſſe iurare, uel referre. ¶ *In glo. 2. ibi. 1. reſpon.*] uide de iuram. calumn. cum cauſam, ſuper 1. gloſſ. & ſequen. l. Marcellus. uide eod. tit. in pertractandis, ſuper 4. gloſſ. ubi etiam inuenies. l. uideamus, quæ bene facit ad propoſitum. ¶ *In glo. 3. ibi, l. ult.*] defertur iuramentum hæredi fideicommiſſario, uel legatario, à quo aliquid dicitur à teſtatore relictum ſine ſcriptura, & teſtium præſentia [*& ibi, licentia*] iurat hæres, ꝙ omnia deſcripſit in inuentario [*& ibi. l. ult.*] iurat creditor ſuper uſuris, & damnis [*& ibi. §. ſicubi*] iurat ille, apud quem eſt ſuſpitio fore res mobiles debitoris ad eccleſiam fugientis [*& ibi. §. ultim.*] iurat uenditor, uel trãslator rei hypothecariæ nil factum in fraudem creditoris. ¶ *In glo. pen. ibi. §. ſicubi*] uide ſupra glo. prox. [*& ibi, in bonæ*] uide ſupra glo. 1. [*& ibi, legitimos*] patronus, & eius liberi in tutela liberti non ſatiſdant, ſi perſonæ
9 ſunt honeſtæ, & ſubſtantia modica ¶ *In* † *glo. 1. ibi, iudiciale*] dicit Hoſt. aliud iudiciale, aliud extraiudiciale, iudiciale uerò aliud uoluntarium, aliud neceſſarium [*& ibi, referri*] ullo modo [*& ibi, ſuſceptum*] uel à iudice approbatum, Hoſti. uel intelliguntur ſine iuſta cauſa, & ſic non corrigũtur, ut ſequitur in glo. Sed gloſſantur,
g uel declarantur per l. C. eod. tit. generaliter [g], & ſcias, ꝙ Hoſt. hic tangit poſt Goff. quod in l. prædicta not. cer-
10. tum † eſt, ꝙ ego detuli tibi iuramẽtum, & tu iuraſti, & per id obtinuiſti, Ego, qui detuli, non poſſum appellare, ut præalleg. l. generaliter. §. 1. & 2. Sed ſi tu, cui detuli, retuliſti mihi caſu, quo id licuit, & ego iuraui, & obtinui, an poſſis appellare, eſt opinio. Pla. dixit ꝙ ſic, ꝑm Ioann. & Azo. contra, cum omnis relator ſit delator, hoc not. in præalleg. l. §. ſiue autem. pro Pla. facit, quia delator ſponte detulit; ſed relator ad alterum duorum tenebatur, ſcilicet aut iurare, aut referre. cõſtat autem plus ſubueniri neceſſario agenti, quàm uoluntario, de offic. deleg. ab arbitris, & ibi not. in ult. gloſſ. ſuper qua multas concor. uide ad idem; & hoc communius approbatur. Item ille, cui refertur, nõ appellat: quia iam elegerat cauſam per iuramentum diffiniri. ſed is, cui defertur, bene appellat, ſi contra eum pronunciatur: quia iurare noluit. & ſi iudex appellationis uideat iu-
11 ramentum non iuſtè recuſatum, confirmabit ſententiam, ut præalleg. l. §. ſinautem [*& ibi, non* † *poteſt recedi*] fallit in caſu. l. ult. C. eod. tit. ſcilicet cum quis legatum petit, & teſtamento nõ apparente hæres ſibi iuramentum detulit, & poſtea apparet nihil illi fuiſſe in teſtamento relictum, & ut ibi not. & dicit hic Philipp. ratio poteſt eſſe, quia iuramẽtum habet uim tranſactionis.
h ff. eod. [h] l. 2. ſed tranſactio fieri non poteſt, niſi cognitis uerbis teſtamenti; ergo nec iuramentum deferri. ff. de tranſactio. l. de his, quæ ad mo. teſtam. ape. l. 1. [*& ibi, admonendi*] & quæ ſit ratio diuerſitatis, ibi not. [*& ibi, mandatum*] uel datus ſit in rem ſuam [*& in fine*] & infra de procurato. qui ad agendum, in fine, libr. 6. ¶ *In glo. 2. ibi,*
12 *dubitat*] eſſet † etiam actori iuſta recuſatio iuramenti: quia plenè probauit, de probatio. capit. 2. & reo: quia actor etiam præſumptiuè nil probauit, ut ſequitur Pe. & Abb. ¶ *In glo. 3. ibi, famoſis*] quę not. 1. q. 7. §. tria, uerſi. porrò [*& ibi. §. ſicubi*] ibi collegit gloſſ. multos caſus, quibus locus eſt delationi iuramenti, & uide in Spec. de offic. iudi. §. ultimo, uerſicu. o. ¶ *In glo. pen. ibi, bonam præſumptionem*] præter iuramentum proprium, quod in cauſa præſtitit, ſecundum Hoſtiẽſ. ad quod uide, quod dixi ſupra eod. mulieri, ſuper prima gloſſ. & Accur. C. eod. in bonæ, & ff. eod. admonendi, dicit hoc inſurgere ex domeſtica ſcriptura, uel ex fuga, quod aliqui re-
i probant, ſed non inſto [i] [*& ibi, Teſtem*] an unus † teſtis
13 faciat ſemipienam, diſputauit quidam, teneas cũ hac gloſſ. & legiſtarum gloſſis; ad hoc decreta. ex inſinuatione, quam gloſſ. 1. allegat. ff. ad Carbonianum l. 3. §. cauſæ. Et ſit ratio, quia ſi duo plenam; ergo unus ſemi-
k plenam [k], cum fidem de aliquo haberi ſit diuiduum; ergo quod iuro de toto &c. ff. de rei uendicio. quæ de tota. ff. de uſuris, qui ſcit. non obſtat, quòd dicitur uox unius &c. quia illud quò ad plenam probationem [*& in fi.*] materiam huius gloſſ. uide in Specu. de iura. dela. §. 1. uerſicu. ut autem, uſque ad finem. §.

ANNOTATIONES.

a ¶ Patent. Vtrum autem habeat locum, quod hic dicitur, in cauſa criminali, uide gl. 2. in c. neniens, ſupra de teſti. quæ ſentir ꝙ non. utrum in cauſa criminali ciuiliter intentata, in gl. quòd non, in c. tam literis, ſupra de teſti. utrum in cauſa matrimoniali, uide gl. 1. in c. multi, ſupra eo. Item quòd poteſt dici, quòd regula huius capituli fallit in caſu capituli, atteſtationes, & cap. continebatur, de de ſpon. impu. fauore matrimonii. ubi etiam ſi præſumptio. non hẽt, defertur iuramentum, utrum poſt iuramentum neceſſarium potuerit contrarium probari, ad hoc l. admonendi, ff. e. & l. fi. ff. de in lit. iur. & glo. iu uerſi. affectata, in c. 2. de temp. ordin. lib. 6. & nedum in deciſorijs negocij principalis, ſed etiam in incidentibus & præparatorijs habet locum in iuramentum in defectum probationis, ut in c. ex inſinuatione, de procur. in glo. & quod no. Ioan. And. in uer. non ualeant, in c. nonnulli, §. 1. ſupra de reſcrip. ſed regula fallit, quando non eſſet petitum. Item quando quantitas rei non peteretur, not. in c. fi. de ſucceſſ. ab inteſt. Ad materiam huius c. uide gl. fi. in prin. quæ ſentire uidetur, quòd etiam, ubi eſt præſumptio iuris & de iure, habeat locum illa decr. quoniam ibi ius præſumebat profeſſam, & tamen dicit admitti in contrarium iuramentum, cum aliàs bonis præſumptis & probatis ſolum iuramentum non eſt cauſa finalis, in c. uidua, de regula. Archid.

b ¶ In iudicio. de materia huius c. uide plenè per dom. Iaſo. & Fran. Cur. in repet. l. admonendi, ff. eod. tit.

c ¶ Pecunias. Vide in l. Marcellus. §. fi. & ſeq. & ibi Bart. & in l. lege Cor. §. hac. l. & in l. delata, C. de iureiuran. & Barr. in l. admonendi, & Sali. in ſua repet. ff. cod. titu.

d ¶ Quod deferri possit, uide Bal. in c. tam literis, de testi.
e ¶ Criminis. Ad hoc an in causa criminali habeat locum delatio iuramenti, uide glo. in c. ueniens, el 1. de testi. & quid quando ciuiliter intentatur, not. glo. in c. tam literis, de testi. & uide quod plenè not. Bart. in l. maritus, ff. de quæstio. & uide Innoc. ad hoc in c. quo ad consultationem de re iudic. Bald.
f Arbitrariam. Bart. in l. admonendi, de iureiur. facit unam nouam considerationem ad hoc de illa auctoritate, In ore duorum: sed & de illa, Si frater tuus peccauerit in te, &c. quæ tamen in proposito non uidetur habere locum: quia illa auctoritas habet locum, ubi tangitur commodum proximi, contra quem testifi. ut scripsi in c. in omni, supra de testi. tu dic in hoc, quòd istud, quòd deueniatur ad delationē iuramenti; est cōtra regulas iuris, & præter rationem casuum iuris. & ideò si actor semiplenè probat: quia reus per delationem sacramenti grauatur in hoc, quia deberet absolui per regulam l. qui accusare. C. de eden. & c. cum ecclesia; de causa poss. tunc in eo releuatur, quia ipsi defertur, arg. l. si eum. §. qui iniuriarum, ff. si quis caus. Si uerò actor plenè probat, sed reus semiplenè exceptionem suam, tunc quia actor grauatur: quia reus debet condemnari: quia plenè probauit, etiā releuetur in hoc, quia ipsi actori deferatur, & hoc est æquum, ubi uide ad hanc materiam in l. 1. C. qui & apud quos, ubi uiderur uelle, quòd actori deferatur, s. illi minori decepto & petenti restitutionem, & not. quia uiderur esse contra supra dicta, ubi dixi, actore semiplenè probante reo de ferendum, & not. illam glo. etiam dum dicit, si aduersarius probat in alijs fuisse industriosum, &c. quòd nō defertur minori: quia quasi uult innuere, quòd ubi actor & reus semiplenè probant, quòd non est locus illi delationi: quòd tamen hic Ioan. And. innuit contra. sed potest dici, quòd intelligatur illa glo. quando aduersarius plenè probauit industriā, ideo non defertur illi semiplenè probanti læsionem, & ideo, quod dixi supra, quando actor plenè & reus semiplenè, & ex tunc hic potest procedere in compatibilibus & non repugnantibus. ut hic dicit Ioan. Andr. & uide Io. in c. in uestra, in gl. 1. in prin. ubi uult, quòd ubi unus testis cōtradicit alteri, quod ſalter alteri præponderat, locus est huic iuramento, Archid.
g ¶ Generaliter. Vide ibi plenè Cyn. Bart. Bald. & Salic. & Bart. in l. manifestè, alleg. in glo. & ibi concor. cum istis.
h ¶ Transactionis. ff. eod. Quomodo hoc intelligatur, ibi uide per glos. & Bart. & in l. furti. §. qui iussu. ff. de his, qui not. infa. & uide solutionem l. fin. C. eod. præalleg. ad l. si legatarius, ff. de dolo, per doct. in prædict. l. fi.
i ¶ Insto. Ibi uide latius Bart. Bald. & Cyn. quæ inducant semiplenā probationem, & an sit dare semiplenam probationem. & uide Bar. ff. de excus. tut. l. 1. §. excusantur, aliàs est l. 2. & de fuga. uide Ioan. An. in Spec. de præsump. §. species.
K ¶ Semiplenam. Hoc intellige, si sit omni exceptione maior, & ubi duo faciunt plenam: aliàs non facit unus semiplenam, uide elegan ter Bart. in præalleg. l. admonendi.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio, uel dispositio tituli.*
2 *De exceptionibus ubi alibi, quàm hoc in titulo tradatur.*
3 *Per exceptionem peremptoriam non fit litis contestatio.*
Exceptiones quædam peremptoriæ impediunt litis contestationem, & quæ, remiss. ibid.
4 *Titulus hic, uel rubrica quare non apposita sit ante titulum de litis contestatione.*
Regulare quod est, præponderandum casui, ibid. in fi.
5 *Exceptio cœpit in Paradiso, & quomodo.*

De exceptionibus. Rub.

1 Viso † de probationibus in genere, & in specie, quia is,
a qui excipit [a] in se onus probationis assumit. l. 1. ff. eod. l. 1. ideò & c. ſm Goff. uel aliter uiso de iure actorū, per quod muniuntur quasi gladijs, uideamus de iure reorum, quo muniuntur ut clypeis, ſm Azo. C. & inst. eo. tit. uel aliter fundata & probata intētione actoris, reus opponit peremptoriam, uel excipit contra probationes actoris. ex ordine igitur bene sequitur tractatus de
2 exceptionibus. de † materia. 3. q. 6. §. exceptio. repetitur autem in 6. & Cle. rubricæ, conueniunt, de offi. deleg. ex part. 2. de iudiciis, exhibita, & c. seq. de ord. co. c. 1. & 2. & ult. de testi. c. de testibus, de appe. super eo, infra de præb. pro illorum, de cōcess. præb. post electionem; de cogna. spirituali. c. fi. de acc. super his, & c. accedens; de

adult. c. pen. & ult. quæ omnia, quomodo titulo cōueniant, patet ex earum summis, & multa similia adduci
3 possent, quæ omitto. Item † per exceptionē peremptoriam non fit contestatio, de lit. contest. c. 2. lib. 6. sunt ēt quædam peremptoriæ, quę impediūt cōtestationem,
4 cod. tit. c. 1. Et si quæras, quare non † posuit Rubricam istam ante titulum de lit. contest. respectu dilatoriarū, quæ tunc habent proponi, sicut & posita fuit rubrica de exceptione fori; respondeo hoc esse de arbitrariis: uel dic, ꝙ quia peremptoriæ, uel quasi plus afficiunt principale, fuit æquius illas in ordine pōderari. & si dicas. ꝙ etiam aliquę peremptoriæ proponuntur ante litem contest. infra de lit. contest. c. 1. lib. 6. respondeo, ꝙ illud casuale nō fuit præponderandum regulæ; quod
5 dic, vt no. de despon. impub. literas. qūo † aūt exceptio cepit in Paradiso Adam excipiēte, ꝙ deceptus ab Eua peccauerat, ponit G. in Spec. in proœemio. §. sanè.

ANNOTATIONES.

2 ¶ Excipit. Adde Rapha. in l. 2. ff. eodem titulo, & Ange. Aret. institutio. eodem titulo.

SVMMARIVM.

1 *Testis, si de crimine contra olim excepto conuincitur, uel aliàs conuictus apparet, repellitur à testimonio, & non punitur, & nisi in casu, & quando alias damnari possit, num. 3. uide num. 4.*
Testi cur obijciatur, ibid. & num. 4.
2 *Infamia facti eum non repellit in ciuili.*
Corporis uitium eum etiam repellit, & quid & quo casu, ibid.
4 *Pœna non infligitur, nisi secundum iuris ordinem agatur, & quem.*
Præsertim, particula quomodo hic accipienda, ibidem, ad dictio. præsertim.
5 *Tangere crimen, de quo agitur, exceptio contra testem quando dicatur.*
6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 7. & 8.*
9 *Deliquisse, & pœnituisse compatiuntur se.*
Innocentia qualiter probetur, ibid.
10 *Officio testis, & iudicis fungi quis non debet.*

CAPVT I.

1 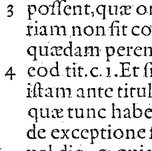
Enique. Casus. Si † testis de crimine ꝰ cū excepto cōuincit, uel aliàs conuictus apparet, repellit à testimonio: sed de crimine nō punitur, si non tangit negociū principale. & sunt tria dicta. ſm ibi, Quòd si. tertium ibi, Cęterum [*Dicta*] hoc infra nō prosequitur [*Objcitur*] ut nō habeat fides testimonio per ipsos ferendo, uel iā lato, ut dixi. s. de testi. ex parte [*Infamia*] iuris, uel facti. & hoc in criminalibus ſm Pet.
2 & Abb. unde dicit Abb. ꝙ † infamia facti nō repellet in ciuili per decr. testimoniū, supra de testib. sed tu dic, ut ibi dixi [*Suspitione*] inimicitiæ. 3, q. 5, accusationes, Pe. & Abb. [*Manifesta macula*] & corporis, si testificatur in criminali ꝰ clericū. repelletur enim à testimonio tali cor
a pore uitiatus [a] eo casu, quo repellet ab ordine ſm Pet. & Abb. de hoc c. 2. q. 7. ipsi, & supra de testibus. c. fi. [*Conuicti*] in modum accusationis, Hosti. [*Probauerunt*] ipsi testes uel hi, qui eos producunt [*Confessi*] contra, supra
3 de elect. per inquisitionē, de confessis. c. 2. Sol. ex † confessione in hoc damnari non possunt, nisi crimen, qđ cōfitetur, tangat negocium, de quo agitur, ut in ꝑijs, & sic cōcordat literæ sequenti: vel ibi imponitur extraordinaria pœna, quod hic non negatur, & hoc quādo per ipsorum confessionē constat de criminibus, ut in ꝑijs; ad hoc C. de testi. nullum. si uerò per testes de criminibus conuincatur, tunc etiam extraordinariè nō punientur, supra de ordi. cogn. c. 2. ſm Inno. & Hosti. & uide

4 uide quod dicam super uersicu. præsertim [*Iuris † ordinem*] cum libello accusatorio, & inscriptionis uinculo [*Perhibendo*] uel iam perhibito, ut dixi in prin. [*Repellantur*] ad hoc enim solum instituebat exceptio, & ipsius
b probatio [*Præsertim*] ideſt maximè [b]. nam idem, si contingeret causam, crimine probato per testes, vel instrumenta, ut nota. de confess. c. 2. secus, si probaretur per confessionem, ut ibi not. & supra eod. c. ſm Inno. sed Goffr. & Hosti. exponunt pro tantum, & hoc plus placet, & nihilominus fateor glo. Inno. super uersicū confessi ueram esse quò ad extraordinariam pœnam non imponendam pro crimine, quod nō contingit principa-
c le probato aliter, quàm per confessionem [c] [*De qua Tagi-*
5 *tur*] dicit Inn. ut si quis accusetur, & ipse accusatus pro se inducit testem ad probandum, ꝙ non erat illo tempore in loco, quo dicitur simoniam commisisse, uel ꝙ non ipse, sed alius fuit auctor; in his & similibus, si testis confitetur se simoniacè aliquid dedisse, uel recepisse, uerè peccatum simonię, quod confitetur, tangit crimē, de quo alius accusatur, scilicet simoniam; quo casu punietur secundum eum: sed dicit Hosti. hoc uerum, quando testis confitetur se simoniacum in eodē facto fuisse, uel articulo, de quo agitur; & sic loquuntur, de confess. c. 2. de elect. per inquisitionem: secus, si in alio articulo simoniam commisisset; ad hoc de ordina. cognit. c. 2. ad fin. sic intelligit hunc finem; & hoc
6 placet. ¶ Secunda † glos. signat contrarium, & soluit. ¶ Quarta glos. ponit opin. Tan. secundò ponit aliam, quam in fi. determinat. ¶ *Glo. si fuerunt*] obijcit ad utranque disiunctam, & soluit. ¶ Glos. antep. arguit, remittit, argumento respōdet, & iterum arguit ad alium casum. ¶ Vlt. glo. ponit, respondet per obiectio. & soluit,
7 ꝙ hoc speciale, & dat simile. ¶ *In † glo. 3. ibi, si dicatur*] uide de testib. cum causam, in prima glos. ¶ *In glo. 4. ibi, querelam*] uide de probati. licet, super glo. 2. [*& ibid. 2.*] uide supra tit. 2. cum Ioannes, in ult. glo. ¶ *In glo. pen. ibi,*
8 *Lucius*] ponit dictum decr. allegatæ in fi. ¶ *In † glo. 2. ibi, super eod. infra*] ubi idem no. ¶ *In glo. quidam, ibi, appellatum*] idem Hosti. ¶ *In glo. ut. ij. ibi, præsul.*] & supra de testib. licet 1. & 2. & c. in literis, Hosti. ¶ *In glo. 3. q. 1 i. in fi.*] & 2. q. 7. criminationes. Tan. ¶ *In glo. si fuerunt, ibi, pœnitentiam*]
9 ista † enim sunt cōpatibilia, scilicet quandoque deliquisse, & pœnituisse, & hoc teneas, licet Tan. Vincen. Goffr. Philipp. & Inno. hic dixerint, ꝙ probata erat innocentia eo ipso, ꝙ non probatur contrarium; allegat de prę sumptio. dudum, cum sim. sed forte habuerunt intellectum, quem habuit Hosti. qui dixit, ꝙ innocentia probatur præsumptiuè, cum id ad plenum alius, q̄ Deus scire non possit. si. de præsump. c. 1. vel forte non retulerunt se ad casum istum. Item nec procedit lectura Abb. qui dixit probari innocentiam probando absentiam à loco tempore commisi maleficij: sed hæc
10 lectura licet procedat respectu illius verbi, Conuicti, se tamen nō compatitur cum uerbo, Confessi. ¶ *In glo. ex eo, quòd ibi, quæri*] si dicit † sine iuramento, bene procedit: aliàs cum ipse adhuc sit iudex causæ, nō uidetur, ꝙ duplici offi. testis, & iudicis fungi debeat, facit uersi. quandoque, statim alleg. [*& in fi.*] de hoc in Specu. de recusat. in fine, Archidia. concordat huic glos. in decr. ab arbitris, de officio delega. lib. 6. & alleg. C. de pœna iudic. qui ma. iudic. aucten. nouo iure. §. sed si, & C. de eden. is, apud. & in aucten. de testibus. §. 1. ¶ *In glo. ul. ibi, si publico*] huius ratio not. de ordin. cogni. c. 2. in fi. pen. glos. & facit quod ibi dixi [*eum super*] ubi de hoc in pri
d ma glos. [*& ibi, super eo* [d]] & cap. per inquisitionem.

ANNOTATIONES.

2 ¶ Corpore ultiatus. Adde gl. 4. q. 3. in summa, & do. An. in c. fi. de testib. & Inno. in c. cum P. de accusa.

b ¶ Maximè. Et de ista materia uide, quod plenè no. & scripsi in l. 2. §. si publico, ff. de adult. & facit not. in c. cum super, in gl. 1. de concess. præben. & de hoc, uersi. maximè, præsertim, uide in extrauaganti ad reprimendum, in uersi. maximè, Archid.
c ¶ Confessionem. Fallit in Papa, qui crimen punit, qualitercunque de illo sibi constet, uide Io. And. de consue. cum inter, in glo. ex officio, & de excep. ex tenore, in glo. sed quomodo.
d ¶ Super eo. In hac glo. in fi. dic, quòd fallit in c. super his, de accus. ubi etiam exceptio deiicit ab obtento, & uide quod not. in c. cum dilectus, supra de ordin. cogn. ultimo. in hoc c. not. glo. in uer. per sententiam, quæ dicit, quòd ista exceptio reprobatoria testium est peremptoria. glo. in c. ex parte Adæ. in uersic. per testes, dicit quasi peremptoria. ad hoc glo. in cap. de testibus. de testi. scripsi in l. exceptio. de proba. Archid.

SVMMARIVM.

1 *De excommunicatione reo excipiente contra actorem non obstat replicatio communionis, & in qua causa num. 2. ad dict. accusa.*
Dubia declarare spectat ad Papam, ibid.
2 *Cum excommunicato participare in quibus quis dicatur, & non liceat, & quid incurratur idcirco, & quando. & num. 8. remiss.*
3 *Excommunicatus maiori repellitur ab accusando.*
Cum eo communicans incurrit excommunicationem minorem, & quo casu, ibid.
Excommunicatio maior communione priuat fidelium, ibid. minor participatione sacramentorum, ibid. & de his ubi tractauerit, numero 8.
5 *Epilogus, suffragium, & suppletio glossarum, num. 6.*
De excommunicatione actoris contra ipsius replicationem duplicari non potest, eod. num. 6.
Excommunicatus maiori repellit excommunicatum minori ab accusatione suâ, ibid. uersi. unde.
5 *Excommunicato quæ dentur exceptiones.*
8 *Quæstiones quæ hic possent à repetente tractari.*
9 *Tituli huius materia principalis in quibus consistat.*
De replicationibus in quibus iuris locis habeatur, ibid. uersi. ideo, & de his quæ hic tradere uelit ante præfatur, ibid. uersi. de illa plenius, &c.
10 *Replicatio quid, & eius exempla, num. 11.*
12 *Cui competat, & quando.*
13 *Eius effectus quis.*
14 *Quomodo tollatur, uel uitietur.*
15 *An prius, quàm exceptio probanda.*
16 *An super ea necessariò pronunciandum.*
Regulatur à natura exceptionis, an sit emergens, an non, ibid.
Ab origine rei, quæ sequuntur, iudicandæ, ibid. ex mente.

CAPVT II.

1
Nobis. Casus. Reo † excipienti cōtra actorem de excōmunicatione non ob. replicatio communionis. communis diuisio. secunda ibi, Nos [*A nobis*] & merito, cum ad nos spectet iur. dubia declarare, de iura. ca. c. 1. qui fi. sint leg. per uenerabilem, uer. rationib. [*Vtrum is*] accusatus ab excommunicato, cui participauerat [*Excommunicato*] maiori, de sent. excom. si quīque
2 [*In † locutione*] maximè. idem enim, si in crimine Vinc. & procedat subauditus iste quò ad quęstionis solutio
a nem, non quò ad solutionis rationem [a] [*Oratione*] scilicet simul secū orando. & idem, si communicat in con uiuio, uel osculo, uel itinerando, uel cōsedendo, infra
b de sent. excom. nuper [*Scienter*] si ignoranter [b], nulla esset dubitatio, Vin. quod dic, ut j. de sen. ex. cum desideres [*Accusatione*] idem in ciuili actione, cū eadem sit rō [*Cum ille*] s. accusator [*Contra eum*] s. accusatum excipiētem [*Cum primus*] s. accusator [*fidelium*] nedum sacramē torū, Goff. [*Secundus*] s. accusatus [*Tantum*] astruit negatiuam, de cau. poss. cū ecclesia [*Sacrorum*] de quorū per ceptione tunc non quærif, sed de exceptione iudiciorum [*Participatione*] quæ in sola consistit perceptione, infra de cle. exc. si celebrat. no. id. quod dixi summan-

3 do.& ex illo†not.ſecundò,ꝙ excommunicatus maio
ri ab accuſando repellit.tertiò,ꝙ cõmunicans ei ſcien
ter,& extra crimẽ excommunicatus eſt minori.quar-
tò, ꝙ excommunicatio maior priuat cõione fideliũ.
quintò,ꝙ minor priuat participatione ſacramentorũ.
4 Repetẽs†ſummare poterit gloſſas:per tres oppo.qua-
rum prima reſpicit quæſtionem caſus, uel ipſius ſolu-
tionem.ſecũda & tertia ſolutionis rationem;& prima
gl.obijcit,& dupliciter ſoluit.ſecundò obijcit,& ſoluit
5 per ſubauditũ,& duos caſus excipit.¶†Secunda gloſſ.
obijcit,& tripliciter ſoluit.¶[*In 1.glo.ibi,ſi uxor.in fi.*] ui-
de de adult.c.1.ſuper 1.glo. [*& ibi,Pompo.*] vide in prin.
decre.nulli,in glo.2.hanc & ſeq.quoniam Alexandrũ.
6 ¶[*In†glo.1.ibi,ex ore*] infra de reg.iur.quod ſemel,lib.6.
[*& ibi,excipere*] nec obſ.replicatio communionis,item
nec ꝯ replicationem actoris poteſt duplicari de ipſius
excommunicatione;de hoc in Spec.eod.tit.§.1.uerſi.
item quæritur [*& ibi,Criminoſum*] unde dicebat hic Inn,
ꝙ excõmunicatus maiori repellit ab accuſatione ſua
excommunicatum etiam minori tantum, cum ſit cri
minoſus,ſupra quod met.cau.c.ſacris.ſicut ergo repel
letur ille non excommunicatus, ſic & excommunica
tus per iura hic alleg. quod uerũ intelligo his caſibus,
quibus communio inducit mortale, de quibus plenè
7 dixi in præalleg.decr.ſacris[*& ibi,Fidelium*]hoc†teneas,
licet quidam, ut narrat Vin. dixerint per hanc literam
à cõtrario,ꝙ excommunicato non datur exceptio iu
ris,ut excõis,ſed facti ſic,ut pacti de nõ petendo,ſolu-
tionis,uel ſimilis.Dixit autem Goff.infra eod.cum in-
ter,ꝙ omnis defenſio competit excommunicato,ſiue
ſit realis ſic,ꝙ defendat reum in re,in qua conuenitur,
ut ſunt peremptoriæ dictæ rei cohærentes.ff.de excep.
l.exceptiones.§.rei, ſiue perſonales, ut cõtra iudicem
competẽtes,ut ibi.& idem,ut in declinatorijs,ſiue cõ-
petant ratione temporis feriati,uel loci incompetẽtis,
uel reſcripti ſurreptitij,vel inepti libelli.Et idem in dila
torijs ſolutionis.& idem ibi Hoſ.& adde,quod dixi de
hær.ſi aduerſus [*& ibi, Alieni*] ut patet in §. ibi ſequen.
quod incipit in hoc,& ibi de hoc[*& ibi,proſequitur quis*]
criminoſus;non tamen excommunicatus [*Et in fi.*] fal
lit etiam hoc in exceptis,ſm Inno.& Hoſ.quod dic,ut
not.infra de accuſatio.cum P.Expeditis gloſſis,poſſet
8 repetens duas quæſtiones formare ex. 2. & 3. apoſtill.
primæ glo.quædam reſpicientia tractatum maioris,&
minoris excommunicationis, & actum communio-
nis hic omitto,maximè quia illa tractaui, ſupra quod
metus cauſa,ſacri,de cler.excomm.c.fin.de ſenten.ex-
comm.cum deſideres.& quod dixerat hic Goffr.eod.
9 tit.c.pen.ſuper prin.ult.glo.ſed quia†principalis mate-
ria tituli cõſiſtit in exceptionibus, & replicationibus,
de exceptionibus uerò,& ipſarum diuiſione ſatis not.
infra eod.exceptionem,ideo de replicationibus videa
mus,de quibus habemus hic,& ſupra de foro compe,
ex parte,de ordina.cognitio.cap.2.& ſupra de probat.
in præſentia, infra eod. dilecti,& c.ſequen. de conuer.
coniug.dudum, de eo, qui cog.conſan.diſcretionem,
de accuſat.qualiter.2.§.debet,de adulte.intelleximus;
de conceſſio.præben.quia cunctis, lib.6.eo.lib.de ſen.
excom.uenerabilibus.§.idem eſt. ff.eo.l.2.& antepen.
& C.eod.l.aduerſus,& l.ſi pactum,& l.ſequen.& l.non
exceptionibus, & habent ipſi legiſtæ ſpecialem de his
replicationibus rubricam in uolumine Inſtitutionũ,
circa finem.& quia Azo ibi ſuccinctè tranſiuit,& Ho-
ſtienſ.quaſi nihil dixit in ſumm.eod.§.2.in princip.ſed
Specu.aliquid in Specu.eo.§.fina.de illa plenius proſe
quendo uideamus per modum ſummæ, quid ſit repli
catio,cui competat,quando competat,quis eius effe-
ctus,quomodo tollatur,uel vitietur,quæ ſit prius pro
banda,exceptio,uel replicatio,& an ſuper ea ſit neceſ-
ſario pronunciandum.addi potuiſſet,an contra exce-
ptionem doli poſſit replicari de dolo, quod non pro-
ſequar:quia ſatis not.infra eod.dilecti, in ult.glo.& ſa-
tis ſcripſi poſt Innoc.de adult.intelleximus,ſuper glo.
pen.& de rebus eccle. non alien.cap.ſi quis,ſuper ulti.
10 glo.¶Ad primum,replicatio†eſt allegatio actoris,per
quam reſoluitur exceptio,inſtit.de replicationibus,in
prin.uel latius decide uerbum actoris per id,quod di-
cam in proximo membro.unde replicatio eſt contra
ria exceptio, quaſi exceptionis exceptio.ff.eod.l.ante
penulti.ſemper enim obiicitur,ut exceptionem expu
11 gnet.ff.eod.l.2.§.1. & præter† exempla,quæ ponuntur
inſtitut.de replicatio.in princ.& per Guil.in Specul.in
prædicto.§.in princ.ſcilicet de contrario pacto,uel re-
nuntiatione,quæ opponitur contra exceptionem pa-
cti de non petendo;videamus alia exempla canonica.
& primo de decim.accedentibus,de priuileg.petit pa-
rochialis eccleſia decimas : excipit reus de priuilegio,
quod habet de decimis non ſoluendis: replicat agens,
ꝙ præſcripſit contra priuilegium : hoc probato elidi-
tur exceptio,& obtinebit agens. Secundò pone,atten
to iure ueteri,ꝙ excipiebat reus tractus coram delega
to, ꝙ locus iudicij diſtabat à loco domicilij ſui ultra
duas dietas,infra eodem,olim. replicat actor, quòd a-
c liud ipſius rei domicilium [c], uel res litigioſa eſt, infra
duas dietas,de foro competen.ex parte.Idem,ſi repli-
caret reſcriptum impetratum de cõſenſu rei,uel de iu
re prohibente in reſcripto fieri mentionem, ſupra de
reſcriptis,nonnulli,his enim probatis elidit exceptio.
Tertiò pone,ꝙ is,cui per fideicommiſſum veniebat re
ſtituẽda hereditas Titii,ſi decederet ſine liberis:illo ſic
mortuo agit cõtra mona. quod poſſideat illius bona:
monaſteriũ excipit, illum Titium fuiſſe ſuum profeſ-
ſum:agens replicat profeſſionem ex ætatis defectu nõ
tenuiſſe,ſupra de probatio.in præſentia: quo probato
exceptionem elidit.4.per decre.infra eod.apoſtolicæ,
& c.ſeq.& per decret.propoſuit,de cler.exc.mi.contra
actorem excipio,ꝙ excommunicatus eſt:ipſe replicat
ſentẽtiam eſſe nullam, uel ſe abſolutum,& dilatare te
potes in exemplis per ea,quæ dixi ſupra de teſtibus,fra
12 ternitatis.ex his patet primum.Secundum†& tertium
quod quærebatur, ſcilicet cui competat, quia cõpetit
actori:unde dicit lex,ꝙ actores non muniunt ſuam in
tentionem exceptionibu ,quæ ſunt reorum,ſed repli
cationibus.C.eod.ti.non exceptionibus. Et ſi dicas,ꝙ
actore excipiente contra teſtes,uel probationes rei,ip
ſe reus replicat,reſpondeo,ꝙ reus in eo,quod probat,
cenſetur actor.ff.eod.l.1.uel lex loquitur quò ad exce
ptiones peremptorias, uel quæ reſpiciunt principale.
quando competat:quia cum reus excipit,& nõ prius.
non enim poteſt reſolui,uel expugnari nondum obie
ctum,de deſpon.impub.ad diſſoluendũ,cum ſuis con
cord.& ſm hoc perpetua erit replicatio,& competet,
quandocunque excipitur,cum enim replicatio ſit ex-
ceptio,ut eſt dictum; & etiam annalia ad agẽdum ſint
perpetua ad excipiendum.C.eo.licet.ff.de do.exce.pu
rè.§.fi. & uide quod ibi not. ergo replicatio perpetua.
ſed tamen ubi eſſet quid imputandum actori,ea ratio
ne,qua tempore perit actio, periret etiã replicatio ea-
dem cum actione,& facit quod ſcripſi.infra eod.cum
uenerabilis, ſuper glo.pe.& ſic intelligatur. ff.de pec.l.
d queſitum [d],alias eſt,§,ul.primę l.Et ideo aliud in exce.
rei originalis,& aliud in exceptione actoris,quæ dicit
replicatio:quia in poteſtate actoris eſt agere, nõ in po
teſtate rei,C.de dilat.ſi quando.ſi ergo contra exce.rei
iudic.replico de app.mea, quam deſerui,uel proſequi
neglexi,ſicut hoc obſtaret mihi agẽti, ita obſtabit mi-
hi replicanti,de appell.ſæpe.facit cle.eod.tit.ſi appella
tionem.hoc uerum, niſi ex appel.pareretur mihi aliqua
perpetua exceptio,puta nullitatis in his,quę facta ſunt
ꝑ oit illam;quod dic,ut de ſenten.excomm.licet, lib.6.
Et uide

Et uide,quod dixi,de reſcriptis,ſi autem,ſuper gloſſ.2.
13 quis†eius effectus : quia reſoluit, uel expugnat excep-
tionem,ut prius dixi. oportet ergo, ꝙ ſit pertinens, &
talis,quæ uiciet exceptionem.nam impertinens repel
letur,infra eod.dilecti:uel perſonam afficiens,ut ibi.di
cas ergo,ꝙ fortius ſe habet replicatio ad exceptionẽ,ꝗ
exceptio ad actionem. nam exceptio qñque defendit
reum ſuper re petita : qñque afficit perſonam actoris:
qñque iudicis:qñque teſtis:qñque procur.qñque for-
mam libelli:qñque reſcriptum:qñque locum;& facit,
quod dixi ſuper gl. Sed replicatio ſemper afficit ipſam
exceptionem,ut non proſit excipienti, uel ut non no
ceat replicanti,inſt.de replica.in prin.& facit,quod di-
xi,de ord.cog.c.fi.ſuper fi.ult.glo.ſed uidetur,ꝙ proce
dat replicatio,etiam ſi non contingat except.infra ca.
prox.de adul.intelleximus.ſed in c.prox.exceptio fuit
uoluntaria non prouocati ad iudicium,ſed prouocã-
tis,& ſic quaſi actio.facit,quod ſcripſi poſt Inn.de ele.
e ſuper [e] eo. ſicut ergo exceptio poteſt afficere perſonã,
non actionem,ut prędixi,ſic & talis replicatio.ueritas
tamẽ eſt,ꝙ ibi potius natura actionis,quàm uirtus re-
plicationis attenditur,ut dicam ſub.6.memb. in decr.
intelleximus,adulteriũ viri,de quo replicabatur,tollit
per compenſationem adulterium mulieris,de quo ex
cipiebatur.admittitur ergo replicatio nõ eo reſpectu,
ꝙ adulterium eſt crimen excipientis,cum criminoſus
excipiat, infra eod. dilecti,& c.cum inter, ſed inquan-
tum eſt compenſatio exceptionis,& tollit ius,ex quo
14 excipitur,ut ibi,& in cap.fi.¶De quinto†dicas,ꝙ tolli
tur,uel uitiatur replicatio per duplicationem rei,quæ
ipſam afficiat.pone exemplum prædictæ decre. dudũ,
de conuer.coniu. & duplicatio per triplicationem, &
ſic deinceps.ff.eod,tit.de excep.l.2.inſtit.de replicatio.
poſt princ. Exempla patent.retentis terminis prius di-
ctis,pone in primo exemplo,ꝙ contra replicationem
præſcriptionis duplicatur de contraria præſcriptione,
uel interruptione,uel re iudi.uel his ſimilibus,de cau-
ſa poſſeſſio.cum eccleſia,infra titul.ſecundo, cum in-
ter,& capitulo ſuborta. In ſecundo exemplo pone, ꝙ
duplicat reus ſe ante datam reſcripti in totum illud do
micilium tranſtuliſſe,ut de foro compet.propoſuiſti:
uel rem litigioſam eſſe alibi,& loco diſtantiori,quàm
ubi replicatur, uel procuratorem, qui conſenſit, ha-
buiſſe mandatum limitatum,de cauſa poſſeſſio.cum
olim:uel clauſulam facientem mẽtionem de iure pro
hibente fuiſſe inſertam præter conſcientiam cancella
rij,de reſcriptis,cum dilecta.per hæc & ſimilia uitiatur
replicatio.In tertio exemplo pone,quòd monaſteriũ
duplicat illum factum maiorem iteraſſe profeſſionẽ,
uel prius factam ratam habuiſſe, ut in præalleg.decre.
in præſentia,& infra de regula.capi.1.libr.6. In quarto
exemplo pone, quòd duplicat reus abſolutionem fa-
ctam ab eo,qui nõ potuit,uel qui iudex non erat:hoc
probatum replicationem uitiat,de ſenten.excommu.
ſicut,de iudic.capi.at ſi clerici.ff.de re iudic.l.4. §.con-
15 demnatum.¶Circa 6.†eſt ſciendum,ꝙ Ioann.de Deo
in quæſtionibus ſuis, lib.6.ponens quæſtionem de re-
pli.excommunicationis contra exceptionem excom
municationis dicit replicationem prius probandum;
alleg.de iudic.intelleximus,de offic.dele.prudentiam,
quod Guil. quò ad terminos quæſtionis reprobat per
hic not.& per decre.dilecti,infra eod.tit.& hæc not.in
Spec.eod.titu.in fi.& §.nunc uidendum, uerſic.ſed de
qua. ſed quæſtionis ſuæ termini poſſent defendi. cum
enim ipſe Ioann.de Deo quærat non de ſingulari reo,
ſed de collegio citato, pro quo comparet unus de col
legio excõmunicationem contra actorem obiiciens:
actor uerò replicat illũ excommunicatum, & ſic pro
alio in iudicio eſſe non poſſe.inquantum tenet proba
tionem replicationis prius recipiẽdam, uidetur bene
dicere.Circa quod duo ſunt põderanda. primũ,quod
illa,quam Io.uocat replicationem,nõ eſt uerè replica
f tio affici s ſpecialiter illam exceptionem [f].imò eſt ue
rè exceptio; quod ut intelligas, reuolue caſum.pone,
ꝙ primò actor ꝯ illum uenientem ad collegium defen-
dendum proponit excõicationem: ille uerò idem op
ponit ꝯ actorem:certè non dices hic exceptionem, &
replicationem,ſed duas exceptiones rectè,ſic & in ca-
ſu propoſito.bene ergo ſoluit Io.qõnem,ſed non pro
priè propoſuit uerbũ replicationis:qa ſi uerò eſſet re-
plicatio reſpiciens exceptionem procederet,quod ſta
tim dicã.Io.aũt pro tãto dixit illã replicationem: quia
illam,& oẽm aliã exceptionem,& defenſionem elidit
non in ſe,ſed ex perſona proponentis in terminis ſuis.
ergo videdũ erit,an bene cõparuerit reus citatus,i.col
legiũ,& ſic primò uidebit,an ille procur.uel ſyndicus
ſit excõicatus,& ſic repellẽdus,de prob.poſt ceſſionẽ.
& iſtud quaſi præiudiciale primò cognoſcẽdũ,de iud.
exhibita.& optimè facit,quod poſt Cõpo.ſ.de reſcrip.
nonnulli,ſuper gl.ſic ergo,in fi.Proſequendo igitur 6.
memb.de quo quærebatur,ꝙ prius probanda ſit repli
g catio [g],facit de iud.exhibita,ut ſicut ibi prius probatur
exceptio,ꝗ actio,ſic prius probari debeat replicatio,ꝗ
exceptio,& apertius facit de reſt.ſpo.ſolicitè,& j.c.pro
xi.ibi,Quos cõſtat &c.de priuil.accedentibus,de adul
teriis intelleximus. ſed dic, ꝙ ſicut reus nõ aſtringitur
probare peremptoriã ſibi competentem, niſi ex quo
fundata fuerit actoris intentio,quã intẽdit ꝑ exceptio
h nem elidere.C.eo.l.ſi quidem [h],quod dic, ut not.& di
xi ſupra de teſti. c.de teſtibus, niſi dilatoria ſolutionis.
C.de prob.exceptionem, de qua remittam.j.c.2.ultra
medium magnæ glo. ita nec actor cogit replicationẽ
probare,niſi ſit probata exceptio rei,quã ipſe actor in
tendit per replicationem elidere. hoc ẽt tenet Vinc.in
prædicto §.fi.poſt princ.poſſet tamen replicans,ſi uel-
let,prius probare, & hæc ſit cõis reſpõſio ad contraria
facit de reſt.ſpo.c.1.de proba.licet.ff.eo.ti. de probat.l.
circa.uel ſpecialius reſpondendo dic,ꝙ decr.exhibita,
non obſtat,quæ loquit in exceptione dilatoria & præ
iudiciali,& licet in exceptione diſtinguã inter perem-
ptorias,& declinatorias,non ſic in replicatione,ꝗ for-
tius afficit exceptionem,ut dixi in 4.memb.ad decret.
infra prox.dici poteſt, ꝙ potius ex natura actionis poſ
ſeſſoriæ,quàm ex vi replicationis,ut vtrobique notat.
In decr.enim,ſolicitè,erat poſſeſſorium recuperandæ
priuilegiatum,ut non referatur quæſtio dñij,ut de or.
co.c.fi.In decr.proxi.erat poſſeſſorium retinendæ,uel
adipiſcendæ,contra quod non obſ.exceptio criminis,
niſi in caſu, ut j. de acc.accedens. unde ẽt non pluralis
ibi repulſus fuiſſet,ut ibi not.ꝙ ergo utrobiq; prius de
replicatione conſtitit,non eſt ponderandum, cum ẽt
ſine illis replicationibus exceptiones utrobique repul
ſæ fuiſſent.decre.accedentibus,non obſtat,quæ loqui
tur,cum exceptio fundata,uel probata eſt de iure cõi.
cũ enim templarij ſuper decimis laborum priuilegia-
ti ſint de iure,vt infra de decimis,ex parte 1.qui dicit ſe
ꝯ priuilegium præſcripſiſſe, hoc hẽt neceſſe probare,
ut ibi.ſicut ergo intẽtione actoris de iure cõi fundata,
reus hẽt exceptionem probare,de hoc, ut ecc.bene.c.
uno,ita fundata intentione rei de iure cõi,hẽt actor ꝓ
bare ſuam replicationem, ut ibi. ſed ſi replicatio eſſet
directè contraria exceptioni,tũc ſimul probetur utra
que,ſi veniat probanda per teſtes;& ſic poteſt intelligi
de teſtib. cum tu.infra tit.1.c.illud. & facit conſtitutio
Clem.eod.tit.c.teſtibus.ad decr.intelleximus,dic,ꝙ fa
cit pro & ꝯ, & ibi factum narratur,inquantum facit ꝯ.
16 ¶Ad ſeptimum† quo quærebat, an ſit neceſſariò pro
nunciandum ſuper replicatione, dicas ponderandam
naturã exceptionis, cõtra quam replicatur : quia ſi eſt
emergens,quãtumcunque ſequatur replicatio,dupli-

catio,triplicatio,quadruplicatio,& ſic in infinitum,ſatis erit,ꝙ ſuper ipſa exceptione pronuncieť,ſuper qua eſt pronunciari neceſſe,iuxta not.ſupra de ordi.cogn. c.1.& C.de ord.iudi.l.1.In terminis excipio teſtem excommunicatum :replicas illum abſolutum: duplico abſoluentē non habuiſſe poteſtatem abſoluendi:hoc ipſo,ꝙ pronunciat iudex teſtem admittendū,vel non admittēdum , ſatis ſuper replicatione & duplicatione pronunciat. Si tñ ēt ſuper his ſpecialiter uellet interloqui,non eſſet peccatum.ſi uerò exceptio eſt incidens, ſuper qua non eſt pronunciari neceſſe,ergo nec ſuper replicatione pronūciabitur. In terminis excipio de pacto de non petendo: replicatur de renunciatione,ᶠuel contrario pacto: ſatis eſt,ꝙ condemnet iudex,uel abſoluat ſuper principali, per quod erit expedita exceptio,uel replicatio,licet ſi uelit, ſuper illis etiam ſpecialiter interloqui poſſit. ſicut ergo,quantūcunque multiplicentur genera affinitatis,ſemper ponderamus gradum conſanguinitatis,à quo emanauit affinitas,iuxta not. de conſan.& affinita.non debet, & in arbore affinitatis, ſic quantumcunque multiplicentur iſtæ contrariæ exceptiones, ſcilicet per replicationes, duplicationes, triplicationes, quadruplicationes, & in infinitum,ſemper inſpicimus gradum primum, ideſt naturam exceptionis,ex qua emanauerunt prædicta. & qa reſpectu illius omnia ſecuta dicuntur incidentia,poterit iudex,ſi uoluerit. ſed non habebit neceſſe,ſpecialiter ſuper illis interloqui.

ANNOTATIONES.

a ¶ Rationem.Quia communicans in crimine excluditur ēt à communioue fidelium,de ſen.exco.nuper,& c.ſi concubinæ.& idem. quando quis communicat in oratione cōcurrentibus his, quæ habentur,eod.ti.ſignificauit,& per illud intellige, quod hic dicitur de oratione,ibi uide Ioan.And.

b ¶ Si ignoranter.Adde gl.in l.1.in fi.ff.de recepta.& de illa gl.facit feſtum Bart.eſſe caſum in l.2.§.ſed etenim,ff.de incen.rui.naufra.

c ¶ Domicilium . Vide, quia aliud diximus hodie, & alio modo fit computatio dietarum. uide gl.quæ incipit,olim dicebamus,in §. cum uero,in c.ſtatutum,de reſcrip.lib.6.

d ¶ Quæſitum. Vide bonum tex.ff.de pec.l.quæſitum.§.in dolo, & ibi bona gl.& Bar.in l.exceptio,ff.de exce.& gl.& Io.An.de reſcr. ſi aūt,& de duplicatione,an ſit perpetua,per gl.& doc.maximè Sali.in l.ſi pactum,C.de except.& uide Bal.in l.1. C.de de ſta.defun.

e ¶ Super.Super 1.glo.& uide Ioan.And.de purga.cano.c.pen.adde Inno.in c.cum dilecti,de dolo, & contu.

f ¶ Exceptionem. Quia ſic importat natura replicationis ; uide ſupra uerſi.quid ſit eius effectus.

g ¶ Replicatio. Et uide tex.in l.quoniam Alexandrum, C.de adult. ubi prius probatur replicatio euidens. Bald.

h ¶ Si quidem. Ibi uide Cyn.ēt Salic.plenè,& docto.in l.officium,ff. de rei uend.& ibi glo.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia plura habens, contra alium de pluralitate non poteſt excipere, quod intelligitur in obtento, ſecus in obtinendo, & nu.7. & quando, num.8. & 11.*

2 *Reſcriptum eſt uitioſum ex diſcordantia nominis cum uerbo.*

3 *Supplementum ad contextum decretalis.*

Exceptione una probibita, cæteræ poſſunt opponi, ibid.

4 *Crimina paria commiſſa circa diuerſa mutuò non tolluntur, neque compenſantur: ſecus, ſi circa idem, & num. 6.*

Decretalis huius intellectus, ibid. & num. 5.8. & 9. in fin.

In pari cauſa qui ſunt turpitudinis, ut hic pluralitatis beneficiorū, non poſſunt contra alios excipere de ea, ibid. in fi. & num. 6. præterquam in caſibus, & quibus, num. 11.

5 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum, num. 6. & 7.*

Opponere quis non poteſt id, à quo repelleretur eius auctor, ad uer. cum in fundo, & nu. 11. circa fi. uerſi. non eſt ſufficiens.

Beneficij etiam minimi ſuppreſſio in reſcripto alterius beneficij uitiat reſcriptum, eod. num. 7. & 9.

8 *A beneficio obtento an & quando repellat exceptio, et quæ.*

Beneficia plura habere crimen an ſit, ibid. & num. 9.

9 *De beneficiorum pluralitate an ſicut excipitur contra reſcriptum, excipiatur etiam contra prouiſum.*

Eligi quis non prohibetur in alia eccleſia, qui habet in una beneficium, niſi in caſu, ibid.

10 *Beneficij expreſſio pluralitatis diſpenſationē non inducit, licet alios pariat effectus, & quos.*

CAPVT III.

Vm eccleſiaſticæ. Caſus. Habēs† plura beneficia, ꝯ alium de pluralitate nō excipit.& prima pars ponit deciſum exordiū.ſecunda mandatum ibi,Mandamus,in quo exceptionē repellit,& cām exprimit. & ꝙ dicit ſuperſcriptio,Lau-

1

2 den.epiſcopo,ſup.& coniudicibus† per uerbum,facia

a tis ᵃ.aliàs reſcriptū eſſet uitioſum,infra de cri.fal. ꝗ graui,ſcḋm Hoſ.[*Faciatis*] tolle uerbum,infra gaudere pacifica poſſeſſione p̄bendæ &c.[*Prædeceſſorem*]forſan proprio motu fecerat hęc Celeſtinus;quod dic,vt infra de præb.ſi motu proprio,lib.6. & in conſtōne Cle.eo.tit.

3 ſi Romanus [*Cum exceptionem*] dicit Ho.ſic† ſupplendū, cum exceptio ei non obſ.ex eo, ꝙ Celeſtinus ex certa ſcientia contulit,quæ ſi ēt obſtaret,congruum, honeſtum, æquū & rationabile eſſet, ut exceptionem &c. & ſic dicit decr.planam [*Illam*] dat intelligere,ꝙ aliam legitimam exceptionem poſſent opponere,nec obſta

4 ret eis pluralitas,cum † paria crimina circa diuerſa cōmiſſa nō tollantur mutuò,nec compenſentur,ut not.

b de adult.c.pen.ᵇnec obſtat hæc decre.quia hic diuerſa delicta committebantur circa idem , ſcilicet circa negligentiam præbendæ canonicalis ſcḋm Inn. uel ſcḋm eū hic in fi. non ſumitur ar.à contrario ſenſu.ſicut enim repulſi ſunt habētes plura beneficia,ſic repulſi fuiſſent etiam nō habentes in caſu huius capituli [*Poſſidet*] nō opponebant ergo de nullitate reſcripti, uel de ſurreptione,ſed ſolum de pluralitate:uel Papa cōtulerat proprio motu hoc ex preſſo,ut ſupra dixi,dicam ſuper gl. [*Opponere*] ſupple, ſingulares canonici [*Quos conſtat*] & ſic ſunt in pari cauſa turpitudinis, ut in gloſſa, & uide, quod poſt Innoc.dicam infra de adulte.intelleximus, ſuper glo.penult.ad fin.uerſi.item eodem modo.¶In

5 gloſ.† ponit opinionem Vinc.quam in fi.approbat.ſecundo opinionem Io.& Tan. contra quam opponit, & reſpondet:demum quęrit,&opinionem ponit,quā

6 probat per rationē,& per locū à diuiſione. ¶*In* 1. † *glo. ibi, cum par.*] uide de pœnis,conſtitutis, ſuper gl. [*& ibi, quare*] uide in prœalleg.decret.tuæ, ſuper gloſſ.penulti. [*& ibi.l. 2. in princi.*] uide de pur.ca.quoties, ſuper gloſſ. pen. [*Cum in fundo*] mulier proprietaria ex facto mariti non utentis uſufructu , illum conſecuta non opponit marito culpam, ex qua lucrata eſt [*& ibi. §. pen.*] quid dicat hæc lex,uide de præſcript.c.1.lib.6.in fin.magnæ

7 gloſſ.quod hic not.Abb. ¶*In* † *glo.* 1 *ibi, contulerat*] quid ſi conferri mandaſſet?tunc admitteretur exceptio:qa illa repelleret ab obtinendo ; quod dic, ut ſupra de reſcriptis,ſi proponente. hic uerò non admittitur: quia per illam repelletur ab obtento contra naturam exceptionis. fatentur ergo Innoc. & Hoſtienſ.ꝙ contra tacentem etiam minimum beneficium obſtaret exceptio non contra perſonā,ſed contra reſcriptum de ſurreptione.plus dicit Hoſt.ꝙ ſi eſſet notorium,iudex ex officio repelleret propter periculum animæ, argu.infra c.exceptionem,ſuper quo remittit de offic.uicarii. cap.1.& ſi occultum eſſet,poſſet ueritatem inquirere: quia res eſt pernitioſa exemplo, ꝙ quis promoueatur per ſurreptionem,ſupra de electi.cum dilecti, & facit, quod not.de reg.iur.in 1.regula,lib.6.de his, quæ dixi,

8 ꝙ † exceptio non repellit ab obtento,non ob.ſcḋm Hoſ. de accu.ſuper his,uerſi.poſt confirmationem, quæ loquitur in caſibus ſpecialibus,quibus poſt cōfirmationem

nem aliquid eſt fiendum, ut ibi. ubi uerò cōfirmatio, uel prouiſio non deeſt.niſi poſſeſſio ab illa,nō impediatur per excep.niſi duo concurrant crimen,& infamia,infra de accuſa.accedens . Sed contra hoc opponebatur crimen notorium.habere enim plura beneficia crimen eſt , & uix poſſet eſſe non notorium . facit quod le.& no.de cleri.non reſi.c.1.& plus eſt opponere crimen notorium, quàm famoſum, ergo ſecundū Ho. ſi uera ſit opinio Inno. ꝙ habere plura beneficia non ſit crimen,de qua, infra de præben.cum iam du-

c dum , ᶜ ſed ſecundum ipſum Hoſti. qui tenet contrarium,ut ibi ſatis dixi,debet dici.ꝙ hic ex certa ſcientia papa contulerat, ut dixi in textu , quod etiam placet

9 Inno.qui ſecundum† ſuam opi.quærit,ex quo peccatum non eſt tenere plura beneficia , quare de ipſa excipitur contra reſcriptum,ſed non contra prouiſum. reſpondet,quòd reſcriptum uires accipit ex intentione ſcribentis,infra de uer.ſig.ſi dilecto:tacens autē beneficium,licet modicum, papam circūuenire uoluit, & ſic reſcriptum ſurreptitium. beneficiatus autem in una eccleſia de iure non prohibetur eligi in alia , niſi forſan tanta eſſet multitudo,quòd ambitione & auaritia notari poſſet,ad hoc,infra de præben.quia in tantum, & c.cum iamdudum, ſecundum Inno.ſecundū quem non admitteretur etiam hæc exceptio contra electum à capitulo . Sed opp. ꝙ repellitur excipiens , quia pluralis. ſed ſecundum ſupradicta etiam nō pluralis deberet repelli , quia oppoſita exceptione contra inſtitutionem iudicari debet ſecundum iura, quæ non prohibent canonicum unius eccleſiæ inſtitui in alia. dicunt quidam ſecundum Inno. ꝙ exceptio ſurreptionis ſicut opponi poteſt contra reſcriptum , ſic etiam poteſt opponi contra prouiſionem,infra de accuſa.accedens.ff.de na.re.l.1.ſupra de do. & contu.cū olim; & hoc mihi placet.unde in textu notaui, quòd hic non opponebatur de ſurreptione,uel nullitate ꝓuiſionis , uel reſcripti , ſed ſolum de pluralitate, à qua

10 exceptione repelluntur plurales. &,ut dicit† Hoſti. licet expreſſo beneficio tollat uitium ſurreptionis , nō tamen inducit diſpenſationem pluralitatis , quod eſt expreſſum,de præben. non poteſt, in fi.li.6. ualet etiā ad illud ſecundum Hoſt.ꝙ talis etiam non petita licētia ſuperioris prioris beneficij poteſt ad ſecundam eccleſiam ſe transferre, quod aliter non poſſet,ut ſupra de renun.admonet,infra de cleri.non reſi. fraternitati. Item ſecundum eum ualet ad hoc, quòd contra ipſum prima facie non admittantur canonici , uel alij , cum ſit plenum ius aſſecutum [*& ibi, non expedit eccle-*

11 *ſiæ*]q.d.quòd ſi † expediret, admitterentur etiam plurales,puta quia propter paupertatem eccleſiarum de ſereretur eccleſia ſecundum Innocē.uel quia clericus omninò inutilis & oneroſus, & talis,qui ſeruitium eccleſiæ non poſſet , nec ſciret facere ſecundum Hoſti. tunc enim plurales exciperent etiam alijs inuitis ſecūdum Inno.ar.infra de rebus eccle.non alie.ſi quis preſbyterorum,ad finem,ſecundum Hoſt.commune autem interreſſe non poſſet proſequi pluralis , puta ꝙ ſua communis prębenda,ideſt quam de communi recipit,minor erit illo recepto.ſed ſpeciale poſſet proſequi, puta ꝙ ſua ſpecialis præbenda per hoc minueretur,ſecundum Inno.alle.ff.de procu.l.licet. facit.ff.ad l.fal.quod de bonis.§.ex donationibus,de neg. geſt.ſi quis mandato.ff.ne quid in loco pub.l.2.§.uiarum.Dicit etiam,quòd intereſſe eccleſiæ proſequi poſſet procura.conſtitutus ab alijs, licet eſſet pluralis : quia etiā infamis poteſt eſſe procura.inſti.de excep.§fi.de hoc no.de iur.cal.imperatorum, in ult.glo. & ſuper ea dixi[*& ibi, prædicti Tan. Io.*] & Goff.dicens, quòd cū alios receperint, uel receptos in pluralitate tolerauerint, ꝙ in ſuis approbauerint , non deberent in aliis reprobare,infra de homi.cum iuramento . & ſecundum Phil. talium cohabitator non habet frontem alios arguendi,47.diſtinctio. §. neceſſe [*& ibi, electi ſub alijs*] non eſt ſufficiens diuiſio . potuit enim eis prouideri per ſuperiorem . Item poterunt eligere alios , qui tunc non erant,ſed poſtea facti ſint plurales [*& ibi, male fecerunt*] uide quod dicam infra cum uenerabilis, in gloſſ. q.di uerſi. quid ſi admitto.

ANNOTATIONES.

a ¶Faciatis. Ad hanc decre. obſtat. c. quam graui , de cri. fal. uide Imo. hic. & Innocen. in c. ſignificauit , de pœni. & remiſ. in uer. imponatis .

b ¶Penulti. Ibi uide plenius Ioan. An. ſuper glo. penulti. & glo. in l.ſi duo,ff.de dolo,& glo. & Bar.in l. fin. §.pen.ff.de eo.per quem fac. erit,& per glo. & plenius per Bart.in l. uiro , atque uxore, & in l.cum muliere,ff. ſolu.ma. & ibi pleniſſime per Bald.

c ¶Iamdudum. In pluralitate curatorum , uel perſonatuum, aut dignitatum uidetur inducere crimen, ut in c.dudum,el ſecundo, & uide quæ ibi no.de elect.

SVMMARIVM.

1 *Terminum iudex ad omnes dilatorias proponendas ſtatuere debet, poſt quem excipientem non audiat , niſi in caſibus.*

Diuiſio capituli , ibid.

2 *Prouidendum his , quæ nonnunquam prorogant cauſarum terminationem .*

Solutionis dilatoria , ſi probetur, ab agendo repellit, & duplicantur induciæ, eod. nume. & quando differenda poſt litis conteſtationem , quando proponenda . nu. 3. & quando probanda, numero 4.

3 *Legis , exceptionem , C. de probationib. intellectus.*

3 *Poſt litis conteſtationem , ſi apparet debitum in diem , proderit reo, & ratio , uer. In hoc autem .*

Negocium principale quod contingit , licet debeat ante litis conteſtarionem proponi , nihilominus ſi apparet etiam poſt eam , prodeſt , ibid.

4 *Peremptoria exceptio declinatoria fori quando proponendæ & probandæ , uer. peremptoria uerò .*

Peremptoria quoque , eademque declinatoria quando pariter opponenda & probanda , & quæ ſit eiuſmodi , eod. num. uer. ſi autem ſit .

5 *Decernendi uerbum , quam uim & ſignificatum habet , ubi utitur in conſtitutione ſua princeps .*

Ad exceptiones omnes dilatorias , ſi detur terminus , opponendas , quæ intelligantur poſſe proponi , & de ordine eas proſequendi, ibidem .

6 *In termino dato ad deliberandum an poſſint induciæ peti ad dilatorias omnes proponendas .*

7 *Terminus , de quo loquitur hæc conſtitutio, licet non exprimatur, intelligitur eſſe peremptorius .*

Termini huius quid ſi dies ultima ſit feriata? ibid.

Peremptoria quæ proponi poſſit ante litis conteſtationem , ibid. remiſſ.

8 *Epilogus , & ſuffragium gloſſarum . nu.9.*

Exceptione una propoſita ſi in ea quis ſuccumbat , poteſt aliam proponere .

Exceptio dilatoria , an ſit admittenda poſt litis conteſtationem , §. 2. nu. 11. §. 1. & nu. 13.

10 *Additio gloſſarum .*

Ad peremptorias etiam proponendas an poſſit ſtatui terminus, ibidem .

11 *Excommunicationis exceptio poteſt opponi quandocunque .*

12 *Temporalia quæ ſunt ad agendum &c. ut exaudiatur hæc regula .*

13 *Ignorantia facti , non iuris prodeſt quod pertinet ad hanc decretalem , & quænam ſit .*

CAPVT IIII.

PAstoralis. [a] C. Iudex † statuere debet terminum ad omnes dilatorias proponẽdas, post quem excipientẽ non audiat. nisi in tribus casibus. Et in prima decisa consultatio. in secunda responsio, in qua duo facit: ponit decretum, & ipsius causam. Secundò pœnam, & tres casus exceptos ibi. ita ꝙ [*Dilatorias*] succesſiuè propositas [*nonnunquam*] fuit † igitur prouidendum. sic de exce. pia, de rest. spo. frequens, lib. 6. [*Prorogatur*] dicit hic Inno. ꝙ dilatoria solutionis, si de ipsa constat ex confessione actoris, uel aliter, ab agendo repellit: quia male agit. ff. quando [b] dies usuf. ce. l. 1. §. fi. ff. de uer. obli. continuus. §. 2. de eo, quod cer. lo. l. 3. §. si quis ita stipuletur, & duplicantur indutiæ, ut §. de plus peti. c. uno. si verò de ipsa exceptione non cõstat, facienda est litis contestatio super principali, & probatio exceptionis differenda post lit. conte. de fo. compe. ex parte. de lit. conte. c. 1. lib. 6. C. de probatio. exceptionem. Et no. ꝙ hæc lex non dicit † exceptionẽ proponendã ante li. cõt. sed in lit. initio i. in ipsa lit. cõt. uel prius, uel parum post sup. ante, q̃ ad alios actus iudicii procedatur, ar. C. de iura. cal. l. 2-1. respon. aliàs, si postea proponatur, processus per ipsam nõ impedietur. Et enim amputanda est dilationum materia. C. de temp. ap. l. 2. in prin. ff. si cer. pet. quidam. sup. de do. finem. nec reus ex hoc multum potest cõqueri, ꝙ post lit. conte. illam non opponit: quia nõ multum grauatur ex illa non admissa, cum sit temporalis. C. de preci. impera. offe. l. 2. Item ſm Inn. quia tacendo illã ante lit. cont. præsumitur postea proponere illam causa differendi litem, ar. sup. de præsum. nullus. per quod uidetur, ꝙ si quandocunq; post li. cont. hæc exceptio ad notitiã rei perueniat de nouo, puta, quia pactũ de non petendo factum fuit cum procu. suo in remotis partibus tunc agente, & postea eì significante. ff. de uer. obli. l. fi. §. si inter eos. in tali casu videtur, ꝙ etiam post lit. cont. proponi possit multo magis, quàm declinatoria fori, de qua hic cõceditur. inf. eo. c. §. fi. uer. nisi forte. & sup. de of. delc. insinuante. A lij tamen dicunt, ꝙ semper admittenda est hæc exceptio. & post lit. cont. nec obstat. C. de prob. exceptionem: quia nõ de necessitate, sed de cõsilio dicũt ipsam loqui, ideoq; non est obligatoria. ff. mandati. l. 2. ſm Inn. prima tamen opinio ſm Hoſt. communior, & celebrior, ac verior est. In hoc autẽ ſm Inn. concordant omnes, ꝙ si per attestationes, uel instrumenta apparet etiam post litem cont. ꝙ debitum sit in diem, bene proderit reo; quia licet ad hoc nõ fuerint testes inducti; tamen cõtingit negocium principale, ut no. inf. de accuſ. in quistionis, ſm Inn. ex quo tamen conclusum est, postea non potest instrumentum produci, & testes minus ſm Hoſt. sed & si ante conclusionem de hoc constiterit, & si male actum fuerit, nihilominus tamen ſm Inn. cõdemnabit iudex reum, ad debitum persoluendum iuxta regulam, de qua re cognouit iudex &c. ff. de iudi. de qua re, sup. de confeſ. cum super, ad fi. ſm Inn, sed Hoſt. dicit, ꝙ si ante cõclusionem de hoc cõstiterit, in hoc casu iudex inducias duplicabit. sup. de plus peti. c. 1. §. 1. ¶. fi. quod dic, ut ibi no. hæc etiam dilatoria † solutionis ſm Inn. ante li. cont. proposita probanda est post lit. conte. fundata tamen prius intentione actoris. C. de prob. exceptionem. C. de exceptionibus, si quidem: intelligas tamen ante, quàm testes sint publicati: alioquin contra, in auct. de test. §. quia verò multi, coll. 7. hic intelligas, ut dixi in spec. eo. titu. §. 2. in prin. ubi omninò uideas, peremptoria uerò & ante lit. cont. & post opponi & probari potest. C. sententiam rescin. non poſ. peremptorias. inf. de præscri. audiris. Sed declinatoria fori inter ipsa litis auspicia proponenda est & probanda: alioquin is, cui competit, in persona iudicis consentire uidetur, C. de iud. sancimus, in fi, nisi de nouo &c. quòd dic ut no. inf. de iudi. inter. Si autem sit peremptoria principalis, uel solutionis, eademq; declinatoria iudicij, tunc non in principio probatur, sed in prosecutione principalis quæstionis differtur. sup. de foro comp. ex parte. ff. ad exhibendum. l. 2. uel 3. §. ibidem, in fi. talis sit, per quam dicatur nulla sententia ipso iure, ut patet in exceptione rei iudi. 2. quæst. 6. §. diffinitiua, uel nisi talis sit exceptio, quæ elidit non solum iurisdictionem, sed & quæstionem pariter principalem, quæ ex rescripto nititur impetrato: ut si quis obtinuit, quòd sibi prouideatur in aliqua ecclesia de præbenda, uel alio beneficio cõ

c petenti, tunc enim & utile & cautum[c] est non solum ad declinandum iudicium, sed etiam ad elidendã intentionem impetrantis stat im ante lit. cont. vel aliam responsionem opponere, & probare, quod rescriptũ est surreptitium pro eo, quòd tacuit illud beneficiũ, quod habebat. sup. de rescriptis, cum adeo, & c. postulasti, & no. sup. c. proximo: uel quia dixit se clericum, cum non esset, sup. de transact. ex literis: uel quæcũq; sit alia exceptio legitima; quod dic, ut le. & no. sup. de rescriptis, si proponente. In hoc enim casu non differtur probatio in principalem quæstionem post lit. cõte. sed statim recipitur. qđ ideò contingit, ut lites abbreuientur, & cito decidantur, & quia perempto rescripto, principalis quæstio, quæ ex eo dependet, & uires sumit, perimitur: secus autẽ in alijs peremptoriis, uel declinatoriis, quæ licet elidant iurisdictionẽ, non tamen principalem quæstionem, nisi iterum post lit. conte. replicarentur & probarentur. nec tamen negatur, quin in primo casu, s. quando exceptio proposita utrumq; s. rescriptum, & principale simul perimit, & si forsan iudex hæc tolerat, & pars non contradicit, etiam post litem contestatam proponi & probari possit: quia nec propter hoc viciatur processus. probantur hæc in eo, quod legitur & no. sup. de rescr. constitutus, in glo. exceptio, & de lit. conte. exceptionis, lib. 6. [*Inquisitioni*] quæ fuit ſm Hoſt. an dari possit dilatio ad illas proponendas, melius videtur, quòd in genere

5 petebatur prouisio [*Decernimus*] i. generalem † constitutionem exinde promulgando dicimus, Hoſt. [*A iudice*] etiam contra quem, uel cuius iurisdictionem ex

d cipitur ante hunc terminum ſm Hoſt.[d] tum quia suũ est æstimare, an sua sit iurisdictio. ff. de iudi. si quis ex aliena. sup. de rescrip. super literis: tum quia si hic non possum, succesſiuè illas proponendo protelaretur iudiciũ contra mentem & uerba huius constitutionis, & contra talia potest iudex etiam recusatus, de appe. legitima, lib. 6. & facit de diuor. quãto, in fine: nec potest excipiens de hoc conqueri, qui ad diem assignatum poterit omnes proponere, primò contra iudicẽ: secundò contra rescri. tertiò contra aduersarium, & per ordinem propositionis postea illas prosequi, de hoc. inf. de proba. quoniam, de re iudi. inter [*Assignandum*] pone, quòd reus † in terminꝰ sibi dato ad delibe

6 randum petit inducias ad proponendum omnes dilatorias; quæro an dari debeant? videtur quòd sic, arg. infra de appell. cum causam. sed dic contra, secũdùm Innocen. Hoſtien. & Abb. quòd in termino ad respõdendũ dato debet excipere, uel respondere, & ad hoc habuit illum terminum. & licet iſte terminus detur ad petitionem actoris, non tamen ad petitionem rei, in decre. cum causam, factum narratur, nec ibi ille articulus examinatur, & adde quod no. in Spe. de dil. §. 1. uer. sed quid ecce, & uer. deliberatione, & §. nunc

7 uideamus, uer. in sum, [*Extunc*] satis † probatur hic, ꝙ licet non exprimatur, terminus ille intelligitur perẽ

e ptorius[e], quod tenet Hoſtien. alle. decre. de officio de-

lega.

le. consuluit. idem Guil. in spe. de dil. §. 1. uer. exceptoriæ & in uer. ibi sequenti tractat, quid iuris, si dies ultima huius termini sit feriata [*aliquas*] etiam peremptorias, quæ proponi possit ante litem contest. de hoc in spec. de dila. §. 1. uer. item quare, ubi de hoc disputationi relinquitur: sed omnino uide, quod scripsi [*Illius notitiam peruenisse*] idest, illam ad suam notitiã peruenisse, uel i. illius notitiam habuisse. ¶ In † glos. respondet per quæstionem. ¶ Glo. 3. respon. per quæstionem nunquid sufficiat generalis protestatio. ¶ Glo. 4. inducit simile, determinat textum. nota. quod terminus præcludit uiam excipienti, dat simile in accusante. ¶ Pen glo. responder per quæstionem, quid si post lit. contest. oritur. ¶ Vltima inducit si. quærit, quid si post cõstestationem innotescit. ponit op. affirmatiuam. sol

9 uit negatiuè. ¶ *In 4.* † *gloſſ. ibi, contra maiores*] si maior[f] 25.

f dicit testamentum non perfectum, potest illud postea dicere inofficiosum. non obstat, quòd sit lapsum quinquennium, primo iudicio durante. ¶ *In glo. pen. ibi. §. ex causa*] uide de iudi. c. 1. super glo. 2. [*& ibi lex. 1. in prin.*] uide hanc & seq. in c. cæterum, infra allega. super glo. 2. ¶ *In gloſſ. ulti. ibi, non enim*] hanc & seq. uide de fide instrumen. imputari, super glo. 2. [*& ibi. §. ulti.*] Facilitati suæ imputet, quia recepit fideiussorem minus

10 idoneum, nec enim &c. ¶ *In* † *gloſſ. ulti. ibi peremptorij*] Innocen. & Hoſtien. contra, qui dicunt etiamad perẽ

g ptorias proponendas statui posse[g] terminũ. post quẽ non audietur, & idem Compoſt. supra de elect. quod sicut, ut ibi dixi post glo. uersi. sed quid de illo, & uer. sed pone, sicut. omnino uideas & de hoc in specu. eo. titu. §. dicto, uer. utrum, & Din. in regul. indultum, de reg. iur. lib. 6. dixit, causã cognita id fieri posse, sine causa non, alleg. ff. de re iudic. l. 2. & 4. §. si quis, & de his, qui no. infa. l. quid ergo. §. pœna grauior, & quod ibi no. uerum est, quòd etiam de dilatorijs quærebat, & soluebat idem, hanc decre. ignorans [*& ibi, Excommu-*

11 *nicationis*] idem † Hoſtien. hic, & Guil. in spec. cod. tit. §. 2. uer. sed nunquid poſt. sed Innocen. contrà, qui tenet obstare lapsum termini huic exceptioni proponẽdæ, licet ubi terminus statutus non est, possit proponi usque ad sententiam. primum uerius hodie approbatum per Clemen. eod. titu. excommunicationis, & uide quod ibi notaui in glo. penul. ¶ *In gl. 3. in fi.*] idem Hoſtien. & Guil. in specu. eod. titu. §. 2. uer. sed illud, &

12 §. uiſo. uersi. sed qualiter. ¶ † *In glo. ſic etiam, ibi, ſecus*] de

h hoc plenius, infra de reli. do. cum dilectus, in gloſ.[h] fi. [*& ibi, perditur*] & quod dicitur, quæ temporalia sunt ad agendum &c. ff. de do. excep. pure. §. fi. C. de excep. licet, exaudiendum est, si exceptiones congruo tempore proponãtur, Goffr. [*& ibi, actio competens*] ex illo facto, ex quo excipi poterat. ¶ *In glo. ulti. ibi, quidam dicunt*] Goffr. in summa huius tituli. §. sed sciendum, & Inno. de officio delega. prudentiam, ubi uide super gl. 2. in 2. colum. uer. dicit tamen, Innocen. & Hoſtien. hic. pone enim quòd diligenter inquisiuit, & non in-

i uenit[i] [*& ibi, facti* † *non iuris*] idest, quibus ignorauit fa-

13 ctum, non ius, acsi. d. si ignorabam iudicem consanguineum: sed si ignorabam eum propter hoc recusari posse, mihi imputabitur [*& infi.*] & in fra de regulis iur. ignorantia, lib. 6. & de materia huius gloſſ. sat. s in specu. eo. ti. §. 2. in 1. & 2. col. & uide, quod dicam post Ioan. Mo. de regulis iuris, in generali, in materia protestationum, in fine.

ANNOTATIONES.

a ¶ Paſtoralis. In c. hoc not. unam limitationem, quam ponit glo. in c. cũ dilectus, de reli. do. & gl. 13. q. 2. in summa, uidelicet quòd ista dec. procedit, ut post terminum non possit aliàs opponere, est uerum, qñ sunt exceptiones cõpatibiles, & sic poterat sibi imputari, quare eas nõ opposuit, & sic poterat protestari se illas etiam uelle opponere: secus, si incompatibiles, & contrariæ. nam tunc sibi imputari non poterat. item uide gl. in c. ex conqueſtione, de resti. spo. quæ non uult exceptio. spoſtationis postea ortam posse opponi. idem Inn. in c. cum dilectus, de ordi. co. facit gl. in uersi. accusatores, in c. in primis. 2. q. 1. & in c. cũ l. & A. de re ind. quia habet aliud remedium. de materia istius. c. an etiam dilatoria post terminum datum ab homine, uel post lit. contest. & an peremptoria post sententiam, & an quod hic dicitur de termino, habeat locum in peremptorijs, & alia multa uide no. & scripta. 3. q. 6. §. exceptio, & d. Anto. in repe. c. cum M. de consti. Archi.

b Agit. ff. quando. An autem ante diem maxime incertum sit nata actio, uide opi. uarias per Bar. in l. certi, ff. si certum pe. & plenius in l. ita stipulatus, ff. de uer. oblig. & Cy. Bald. & Saly. in l. in C. ut actio ab hæredi. & uide Inno. & Ioan. An. de plus peti. c. 1. in in glo. hæc litera, ad fi.

c Cautum. Et sic ex his habes, quòd quædam est exceptio dilatoria, & hæc duplex, ut dixi supra, quædam est peremptoria: quædam est declinatoria: quædam est exceptio insimul peremptoria, & declinatoria. adde, quòd quædam est quasi peremptoria, siue perẽptoria per indirectum, ut glo. not. magna ibi, oportet hæc exceptio, in c. ex parte, de test. & in c. 1. de ex ceptio. licet gloſ. in c. de testibus, supra de testi. uocet eam peremptoriam, & ita est exceptio testium reprobatoria. & ad hoc, quod dicit de ista excep. quæ simul perimit rescriptũ, & gratiã, uide no. in c. fi. de præsum. Inn. in c. cum ordinem, & in c. constitutus, & c. super literis, cum fi. de rescrip. & c. 1. de litis contest. lib. 6. Bal.

d ¶ Hoſtien. Quid de suspitionis excep. & infra dicta, uidetur iste assentire, quòd idem, quod in aliis dilatorijs. in contrarium facit opi. Hoſti. de qua contra Innoc. in c. cum speciali, infra de appella. qui uoluit alle. suspitionis suspendere iurisdi. iudicis, ibi uide, & uide c. iudex, de off. dele. lib. 6. & c. litium, inf. a alle. uide tamẽ Io. An. in c. 2. de iura. calum. lib. 6. & infra de re iudic. inter, super glo. quicunque, in addi. cum tuper.

e ¶ Peremptorius. Adde Abba. in c. quoniam, in 9. col. de proba. & in c. quoniam. §. in alijs, ut lit. non contest. Bar. in l. 1. C. de dilat. Rota, de test. in antiquis.

f Maior. In c. præsentium, de testi. in simili casu dicit, nisi expoſt dicerit, quod ob. icit. & doct. ibi & glo. pe. etiam id probari iuramento, ut de Io. An. super illa, & ex hoc arguit Hoſt. licet id hic Io. An. non ponat, standum iuramento archiepiscopi iurantis, quòd de nouo audiuit ecclesiam tãtum uacasse, quòd collatio ad ipsum est deuoluta, alle. de sup. ne. præla. licet & c. quia diuersitatem, de concess. præben.

g Statui posse. Adde Barto. in l. 2. ff. de re iudi. & in l. admonendi, in 2. col. de iureiuran. Ang. in l. peremptorias, C. sen. rescin. non poſ.

h ¶ In glo. Et uide bonam gloſſ. 13. q. 2. in princ. & Bar. in l. nemo, ff. de exceptio. & an si proponere liceat contrarias exceptiones, liceat etiam illas contrarijs probationibus probare, uide Io. An. de fi. instr. imputari, super gl. 2. in addi. quæ incip. sed cum liceat.

i ¶ Inuenit. Pro hoc facit. c. nulli, de elec. lib. 6. ubi æpuiparat crimẽ nouiter oriri, & probationem ante oriri, & quia paria sunt nõ esſe, & non apparere: pro opi. glo. facit. l. admonendi, ff. de iureiu. & l. sub prætextu, C. de trãsac. & l. sub spẽ, C. de re iudi. et c. subortã, eodem titu.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicato quæ & quibus casibus in iudicio liceant, & nume. 2. & quando restitui, & appellare possit, ibid. & nu. 3. an appellationẽ prosequi, quam non excommunicatus interposuit, nu. 3. uide nu. 6. 9. 10. 11.*
Suspitionis cognitio qualiter fieri, & proponi debeat, eod. nu. 1.
Bannitus, qui agere cœperat ante bannum, an possit prosequi, nume. 3. in fine.

4 *Verbi resolutio.*
Suspectis iudicibus causam committere non præsumitur apostolica sedes, licet id facere posset, & quare non fiat.
Facienda non sunt, quæ non decent, licet fieri possent, ibid.

5 *Æquitatem semper præ oculis debet iudex habere.*
Claudicare iudicium quando dicatur, ibid. uide nu. 9. in fin.
Nocentem dimittere minus malum, quàm innocentem condemnare, ibid. ad dictio. absoluendus.

6 *Ratio ubi est eadem, ibi idem ius.*
Excommunicato quæ liceant, quæ non, remittit, ibid. uide supra nu. 1. 2. & 3. & infra nu. 9. 10. 11.
Reconuentio quibus casibus non admittatur, aliò reijcit, ibid.

7 *Epilogus, & suffragium gloſſarum.*
Adulteri ij liberos qui prohibentur accusare, prohibentur et seruos.

Sine

Sine ſuſpitione procedere debent lites, §. 1.
In compenſationem quæ non ueniant, §. 2. & nu. 10. & 13.
9 *Additio gloſſarum.*
10 *Compenſare nunquid poſſit excommunicatus.*
11 *Defenſio duplicis generis, & utra competat excommunicato.*
Lenonicium opponere eſt potius aggrauare accuſantem, quàm ſe defendere, ibid.
12 *Fideiuſſor excommunicati conuentus compenſare poteſt, quod excommunicato debetur.*
13 *Excipiens, & compenſans quatenus agere dicantur.*
In compenſationem quæ non ueniant, ibid. uer. ibi dicitur.
Legis, quæcunque, ff. de compenſ. intellectus, ibid.

CAPVT V.

1 CVm inter. Caſus: Excõicatus † excipere, appellare, & omnẽ ſuam defenſionem facere poteſt, ſed reuenire non poteſt. & eſt communis diuiſio. 2. ibi, inquiſitioni. & erat hæc decre. in 4. compil. 2. de iud. [*Conuentum*] agentem [*Nobilem uirum*] ſ. defendẽtem. [*Duos ex nobis*] de cognitione ſuſpicionis in hoc caſu dic, ut infra de of. deleg. ſi contra, lib. 6. [*Suſpectos*] intelligi debet, q̃ expreſsit cauſam legitimã in ſcriptis, de of. deleg. ſuſpitionis, de ap. cum ſpeciali, & e. ti. legitima, lib. 6. ſecundum Hoſtien. [*Excommunicationis*] dixit hic † Inn. q̃ excommunicatus [a] nullo modo agere
2 a poteſt: quia perſonam ſtãdi in iudicio in modũ actionis nõ habet, infra c. dilecti, & c exceptionem. excipe, quod legitur & no. de of. ordi. ſignificauit, ad fi. poteſt autem conueniri, & accuſari, & tunc omnem ſuam defenſionem facere poterit excipiendo, recuſando, appellando, & proſequendo, ut infra ſequitur, & patet, infra c. ſignificauerunt, & c. fin. adde, quod dixi de officio del. prudentiam, in gl. no. hic Inn. & per prædicta patet, q̃ ſi electus petit confirmari, excommunicatus non poterit excipere contra ipſum. Quid autẽ de hoc dixerint hic Inn. & Hoſt. dicã infra e. dilecti. Quid de illo, qui implorat officium iudicis non contra certam perſonam, ut quia petit reſtitutionem contra additionem hæreditaris, quo caſu uocandi ſunt hi, quorũ intereſt. C. ſi hæres ab hære ſe abſti. auct. ſi omnes, nunquid excommunicatus ſe contradictioni offerens audietur? dicit Inn. q̃ non. cum uoluntariè ſe offerat, & q̃ uidetur hic omnem defenſionem reſeruari reo, intelligit de neceſſario. dicit tamen, q̃ ſi in libello ſpecificaretur certa perſona, ut ſi petat minor, uel eccleſia, reſtitui contra ſententiam pro Petro contra ſe latam, uel quia damnoſa eſt hæreditas propter debita Petro, uel propter legata ſibi relicta, tunc Petrus ueniens audiretur, licet excommunicatus, cum uideatur ſpecialiter contra ipſum actio dirigi. unde reus neceſſarius poteſt dici. dicit tamen, q̃ aliqui dicunt etiam hoc caſu ipſum repellendum: tamẽ fatentur, q̃ propter hoc repulſus, quia excommunicatus, poſtea abſolutus poteſt petere reſtitui in integrum ad appellandũ pro eo, q̃ nec per ſe, nec per procuratorem potuit ius ſuum defendere, excommunicatione durante, ar. ff. ex qui. cau. ma. l. & ſi per prætorem, & per totum. ff. de mino. l. Papinianus exuli. ſed Hoſt. dicit, quod iniqua & mirabilis eſt illatio dicere. Subuenit abſenti cauſa rei publicæ, uel detento iuſto impedimẽto, ergo impedito propter delictum ſuum, uel excommunicationẽ. uel, ut referebat Inn. abſolutus à ſentẽtia reſtituti. in integ. infra 10. dies poterit appellare, quaſi illud dicendum non currat tempore excommunicationis, ar. infra de conceſ. preb. quia diuerſitatem, uerum, quod illo tempore factum eſt contra ipſum, tenet, nec retractari poteſt pro eo, q̃ uocatus, uel admiſſus nõ fuit, licet alius non excommunicatus ex eo poſſet dicere ſentẽtiam nullam, ut no. de procur. in noſtra. Primum tamen dictum plus placet Inno. & ualet reſtitutio ad appellandum, quando ſibi aliter ſuper iure ſuo ſubueniri non non poteſt: ſed ſi aliter ei ſubueniri poſſet, non reſtitueretur, ut patet in confirmato, contra quẽ obiiciẽs crimina fuit repulſus. hic enim non reſtituetur: quia per ordinariam uiam accuſationis ſibi prouidere poteſt. infra de app. conſtitutus. 2. in fi. cum ſuis concor. unde non reſtituitur ad appellãdum. ff. ex qui. ca. ma. l. 1. & 2. & 4. nam ubi competit ordinarium &c. ff. de mino. in cauſe. 2. in prin. ſecus forte dicendum eſſet de peccato in formã. Vt dicit Inn. alibi notaſſe, forte intẽdit de his, quæ dixit de ele. q̃ ſicut. Primum dictũ non placet Ho. ut dixi ſupra, ſed nec hoc ſecundum: quia, ut dicit, aut fuit caſus, quo poterat appellari, & ſic curit excommunicato decendium, cum appellare poſſit, ut hic: aut erat caſus, quo non poterat appellari, & tunc ceſſat quæſtio, & remittit ad no. infra c. ſignificauerunt. Sed † nunquid extra iudicium poterit excom
3 b municatus appellare [b]? Dicit q̃ non, cum talis appellatio ſit ad cauſam prouocatio. infra de appella. cũ ſit. Sicut ergo prohibetur ad cauſam prouocare, ſic & talem appellationem interponere, uel per ipſum ad ſuperiorem cauſam deferre, de hoc remittit Hoſt. ad nota. infra de ap. bonæ, ad fi. & propter hanc quæſtionẽ, & ſequentes uide, quod dixi, ſupra de ma. & obe. dilecti, in glo. ſed quid prodeſt, circa finem, quem uidetur his contraria. Sed poteſt diſtingui, ut dixi. e. tit. pia, li. 6. in gl. Ideſt cauſæ. Sed nunquid excommunicatus, cuius intereſt, uadẽs coram iudice cum cauſa inter alios uertitur, uel cum officium iudicis imploratur, ut in ſuperioribus caſibus, audietur appellans? Dicit Inno. q̃ non, nec poterit illam proſequi, cum non ſit reus neceſſarius, ut eſt dictum. Neceſſarius autẽ licitè appellat, etiam ſi ex aliis cauſis, & ante iudicium ſit ligatus, infra e. c. fi. q̃ ſi aliquis non excommunicatus extra iudicium appellauit, & poſtea excommunicatur, nunquid prædictam appellationem proſequi poterit, nõ obſtante prædicta excommunicatione, quæ ſuperuenit? Dicit Inn. q̃ ſic, ſi negocium ſit ad ſuperiorem relatum, puta quia poſt appel. & ante excommunicationem grauatus fuit in eo, ſuper quo appellauerat. & fortius, ſi arripuerit iter ad proſequendum ad curiam, ar. 3. q. 9. reuera. & quia generaliter dicitur, q̃ excommunicatus appella. ſuam proſequi poteſt, infra. e. c. fin. & quia iam cœptum uidetur iudicium, uel appellationis cauſa, ad hoc quod no. de officio delega. gratum, & c. cum cauſa, ad finem. Sed ob. quia ſuperueniẽs excommunicatio impedit uires reſcripti prius impetrati, ſupra de officio dele. prudentiam. §. ſexta. Item contra, infra eo. exceptionẽ, ubi excõmunicatio licitè in quacunq; parte litis opponitur, ergo & iſti, qui hanc appellationem proſequitur. ſolu. ſpeciale eſt in app. ut ipſam proſequens audiatur, infra c. ſignificauerunt, & c. fi. aliàs autem, quãdo non in modum appellationis agit, repellitur, ut in cõtrariis. Si uerò ante excommunicationem ille appellans grauatus nõ fuit, & per cõſequens appellatio nondum habebat effectũ, nec negocium erat translatum ad ſuperiorem, hoc caſu nõ poſſet talem appellationẽ proſequi, obſtante ſibi excommunicatione. Aliqui contrà ſecundum eum, dicentes, q̃ indiſtinctè talem appellationem proſeq; poſſit excommunicatus. & adducunt legiſtæ hanc gl. ad quæſtionem banniti, qui agere ceperat ante bannum [*Aſtrictus*] ipſe nobilis, cuius procura. erat in cauſa [*Et infra*] formabatur quæſtio, an admittenda eſſet exceptio pro parte ipſius nobilis [*Non committat*] præſumatur † non committere: poſſet tamen id facere, ſi ueſ-
4 let, ut patet, ſupra de officio deleg. ex parte. 2. ſed non decet: quia ſic facile grauari, & damnari poſſet innocens:

cens, quod eſſet iniquum, ſupra de proba. quoniam, nec enim debent naſci &c. de accu. qualiter, primo, & ſic continuatur quod ſequitur, ſecundum Hoſtien. [*Fauor.*] uide quod dicam de hære. ſi aduerſus [c] poſt princ. & ſupra cap. à nobis, ſuper 1. gloſſa [*Æquitas*] quam ſemper præ oculis debet iudex habere. ff. de eo, quod cert. Io. quod ſi Epheſi. de tranſac. c. fi. & cauere debet à pœna decre. cum æterni, de re iudi. lib. 6. ſecundum Hoſti. [*Claudicare*] claudicaret autem, ſi auditetur impugnatio, & non defenſio, Goffr. [*Quia ſic*] ſ. cum liceret actori impugnare. & reo non liceret ſe defendere [*Abſoluendus*] quod eſſe non debet: imò minus malũ eſt nocentem, &c. ff. de pœnis, abſentem, Hoſt. [*Abſolutionis*] i. quia abſoluendus eſt ab impetitione actoris [*Eidem*] reo. ſ. iniuſte condemnato [*Remedium*] inuentũ in ſubſidium oppreſſorum. 2. q. 6. c. 1. 2. & 3. [*Quarationẽ*] ac ſi dicat, ex quo † diuerſitatis ratio non occurrit,
6 idem iuris eſt. ar. C. de lib. præ. uel ex. l. 1. infra de cõſan. tua [*Non ſic*] multa, quæ non licent excommunicato, collegi de reg. iuris, dolo facit, in quæſt. uer. 3. & in parte ibi ſequen. collegi. quæ licent [*Reconuentione*] not. caſum, in quo non admittitur reconuentio. alii nota. ſupra de arbi. cum dilectus, Hoſtien. [*Impugnationis*] per uiam reconuentionis [*extendatur*] uide quod dixi poſt Innocen. de ſenten. excommuni. ſi uere, ſuper uer. nobis, & poſt Hoſtien. ſupra de pac. c. 1. ubi not. quòd excommunicatus bene excipit, quòd non teneatur tradere rem, quam uendidit, niſi ſibi precium numeretur.
7 ¶ Prima † glo. inducit duo ſimilia. ſecundò obiicit, & ſoluit. tertiò quærit, & ſoluit. ¶ Tertia gl. arguit, & re-
8 mittit. ¶ Pen. glo. quærit, & ſoluit. ¶ *In* † *glo.* 1. *ibi, ſeruos*] qui prohibentur liberos de adulterio accuſare, prohibentur & ſeruos. ¶ *In glo.* 2. *ibi, apertiſſimi*] lites ſine ſuſpitione procedere debent. ¶ *In glo. penultima, ibi, ſed ſi agant*] uide de foro compe. cap. fi. in fi. ultimæ glo. [*& ibi, quæcunque*] ſequitur, quæ per exceptionem non ue-
9 niunt. ¶ *In* † *glo.* 1. *ibi, in iudicio*] ſecus in arbitrio ſecundum Guil. in ſpe. de arbitrio. §. reſtat, in fi. quod intelligo de uoluntario compromiſſo [*& ibi, ingredi*] de hoc 1. q. 1. qui ſtudet, in gloſſ. ult. & 23. q. 4. uir cum propria [*& ibi, dicit Io. & Vin.*] hoc uerum, ſi agat excommunicator, uel is, qui fecit illum excõmunicare: ſecus, ſi alius, ar. infra de reſti. ſpo. frequens, lib. 6. Hoſti. [*& ibi, nullus poteſt*] & ibi notauit hoc Io. & facit quod no. 84. diſtin. quiſquis. ¶ *In glo. nota æqualitatem, in fi.*] infra de re-
d gu. iuris, non licet, lib. ſexto. ¶ *In* † *glo. pe. ibi, compenſare* [d]
10 de hoc. 4. q. 1. in ſumma, in fi. & uidetur, quòd ſic: quia uenit in compenſatione, quod ſecundum leges non uenit in petitione ut debitum naturale. ff. de compenſa. l. etiã. Item ſoluere debet. & hoc uidetur facere, qui compenſat. ff. qui po. in pi. ha. l. ſi debitor. dic, quòd ſi debitum eſt liquidum, nec aduerſarius negationem; nec exceptionem prætendit, ſed conſentit, quòd fiat
e compenſatio, admitti debet. C. de compen. [e] l. fi. & infra depoſi. bona fides, §. fina. & ſufficere debet iudici, qualitercunq; ſatisfiat actori. ff. de pigno. ac. ſi in rem §. pecunia. Si autem excommunicati aduerſarius negat, uel excipiat, ſecus, Ho. Dixit Bar. Brix. in quæſtione Veneri. quæritur, utrum excommunicatus, quòd licet. T. & Io. dicerent contrarium, ipſe putabat excõmunicatum poſſe compenſare, & idem Phi. infra e. dilectæ, per. l. uerum. ff. de compen. inferius allegata, dicebat Goff. ſi dicas, compenſationem ipſo iure fieri, vt quidã dixerunt per. l. inſt. de act. §. compenſationẽ, planũ eſt: quoniam diminuitur, uel compenſatur debitũ agentis contra excommunicatũ. ſed ſi dicas cũ Azo. quòd non ipſo iure fit compenſatio, ſed per exceptionem. nam male petitis, cui opponitur compẽſatio. ff. de compen. l. verum, videtur excommunicatum compenſationem obijcere poſſe, uerius puto nõ poſſe, qui enim damnatus eſt non petere, nec cõpenſare poteſt,
f rem ra. haberi. l. amplius, ſ. ad finem, Goffr. [*& ibi, dicquòd non*] ſecundum Io. & T. & idem Vincẽ. hic, & infra de ſen. ex. ſi aliquando. Idem Goffr. ut proxi. dixi. facit pro his. ſupra de depo. bona fides. §. ſane, cum cõcor. pe. glo. ex quibus patet, quòd quandoque odio debẽtis negatur compenſatio. Ad contraria reſponde, q̃
11 eſt duplex † defenſio. una, quæ habet naturam ſolius excluſionis, & hæc excõmunicato permittitur. vt hic, & ff. de accu. l. ſeruos, quæ quid dicat, uide in ſuffra. 1. glo. Alia, quæ habet naturã impugnationis, & actionis, vt compenſatio, & hoc non conceditur. C. de adul. te. quoniam Alexandrum, quæ quid dicat, vide in ſuf. de ordi. co. capitulo primo. Opponere enim lenocinium potius eſt aggrare accuſantem, quàm ſe defendere, ut ibi no. & ſupra de ordi. cogni. cap. 2. in fi. pe. gl.
12 ſed ſecundum † hanc opinionem incidit quæſtio, an fideiuſſor excommunicati conuen. compenſare poſſit, quod excommunicato debetur? & uidetur quòd non: quia hoc eſſet prouidere excommunicato, & ſic propter cõnexitatem de uno dictum iudicatur de reliquo, de conſtitutio. translato, concor. vide de ſi. dilectus. 2. in prin. 3. glo. facit. ff. de arbi. le. Pedius, de aqua quo & æſti. l. 1. §. item quæritur Item ſi admittetur, uitiantur duæ regulæ: quia non ſequeretur acceſſorium naturam principalis, & quia denegatum vna uia, concederetur alia contra regulam, cum quid una, & regulam, acceſſorium, de reg. iuris, lib. 6. Item cum mora, rei noceat fideiuſſori, ut no. infra de regulis iuris, mora, & patet. ff. de uerbo. obli. le. mora rei, & l. ſi ſeruũ. §. ſequitur, ergo & delictũ. bene facit. ff. quiſque iuris qẽ l. 3. §. ſi is. Aliquibus uidetur diſtinguendum, an reus excommunicatus ſit ſoluendo, & tunc non compenſet fideiuſſor: an non, & tunc compenſet, ar. ff. ſi mẽſal. mo. di. l. ſi duobus. §. 1. & de admi. tut. l. fi. C. ad Vell. auct. ſiue. uerius uidetur, quòd debitum compenſabile indiſtinctè compenſet, excommunicatione principalis non obſtante. permittit enim ius fideiuſſori ſoluere de ſubſtantia debitoris. ff. mandati, ſi procuratorem. §. ſi ignorantes. [g] & qui compenſat, ſoluit, ut dixi
g in prin. nec obſtare debet excommunicato fideiuſſori oneroſam cauſam habenti. ff. de do. ex. aꝑ. §. ſi cum legitimam. Item cum exceptio perſonalis rei non iuuet fideiuſſorem. ff. de excep. exceptiones, quæ perſonæ, multo minus perſonalis contra reum debet ei nocere, de reg. iuris, odia, li. 6. & habent locum prædicta, etiam ſi poſt excommunicationem incœpit debere. nam certum eſt, quòd ſi poſt fideiuſſionem, & ante excommunicationem cœpit ius compenſandi competere fideiuſſori, per factum principalis in eo lœdi non potuit. ff. de compen. l. uerum, & de pac. le. fin. ad materiam facit, quod dicam de iure patro. c. uno, li. 6. ſuper gl. pe. & poſt Di. infra de regu. iuris, is qui in ius, libr. 6. [*& ibi, quodammodo agit*] ff. rem ra. ha. l. quo enim,
13 & l. amplius, in fi. ſed idem † dicitur de excipiente: quia, dicitur agere, & tamen excõmunicatus excipit, ut hic. unde uerum eſt, quòd qui compẽſat, agit quò ad hoc: quia habet probare: ſed ueritate inſpecta nõ agit: quia iam compelleretur aduerſarius reſiduũ reſtituere [*& ibi, quæcunque*] ibi dicitur, quæcunq; per exceptionem perimi poſſunt, in compenſationem non ueniunt: ſed lex in peremptoria loquitur, iſta uerò differt.

ANNOTATIONES.

a ¶ Excommunicatus. Adde Feli. in c. intelleximus, ſupra de iudi. de habilitate, & inhabilitate excommunicati.
b ¶ Appellare. Adde do. in c. pia, de exce. in 6.
c ¶ Aduerſus. In glo. dixit hic Vincen. & iſta ratio eſt no. quæ facit ad deceſionem quæſtionis, quam format glo. ſi. in c. teſtimonium, de teſ. & ad materiam l. ſeruos, ff. de pœnis.

Compen-

d ¶Compensare. Adde Cardi. Host. Inno. Bal. hic, qui tenent, quòd non. idem Barto, in l. amplius, in fi. ff. rem ra. ha. Cy. Bald. in l. quoniam, C. de adul.

c ¶De compen. Pro hoc, quia inspicitur principaliter intentus ipsius, qui est excludere se defendendo, licet postea sequatur impugnatio, ar. l. 1. ff. de aucto. tu. ibi, stimulatus est. non ob. quod dicitur de reconuentione, quia illa dicitur impugnatio directo, hic non, non ob. l. amplius, ff. rem ra. ha. quia ibi loquitur quantum ad stipulationem pœnalem: quia qualecunque damnum detur, committitur etiam in effectu: tantum damnum datur per compensa, sicut per peti. uide quod scripsi. 4. q. 1. in summa, ubi gloss. de hoc, Archi.

f ¶Amplius. Ibi uide Bart. qui idem tenet post Oldra. Ia. de Aret. & doc. adde ad hoc, quod dicit glo. in c. fi. supra de or. co. quòd compensatio non potest opponi petenti restitu. item compensans petere & reconuenire uidetur, ut l. 3. C. de comp. & uide etiam Cy. in l. quoniam, C. ad l. Iulia. de adul. & ista faciunt ad ea, quæ not. Bar. in l. de pupillo, §. si procurator, ff. de ope. no. nunc.

g ¶Ignorantes. Ibi uide Bar. & in l. eadem, ff. de uerb. oblig. & glo. in l. uenditor, ff. de iudi. & Cy. Bal. & Sali. in auctẽ. qua in prouincia, C. ubi de cri. agi opor.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis hæc conuenit cum decretali, infra de relig. domi. cum uenerabilis.*
Excipiendo quis non fatetur intentionem partis aduersæ, & exemplum in permutatione, eod. nu. & 20. & 23.
2 *Cap. diuisio.*
3 *De pertinentijs ubi tradatur.*
Patrono clerico, & laico an petere liceat ecclesiam cum pertinentijs, & possessionibus, uel aliter, ibid. ad dictio. petijsset.
Libellus ex formandus ita, ut reus deliberare possit, ibid. uer. sic, n.
4 *Excipere præpropere inutile.*
Etsi, pro quamuis, ibid.
Sacerdotes pro canonicis, ibid.
5 *Permutari possunt ecclesiæ per se, & possessiones per se.*
In permutatione possessionum potest interuenire pecuniaria refusio, ibid.
In permutatione ecclesiarum possunt duæ dari pro una, & fit multis modis, & quibus, ibid.
Cambium pro permutatione, ibid.
6 *Credere se rem illam ad se pertinere, an bona sit allegatio.*
Iuramento calumniæ quæ comprehendantur, ibid.
7 *Confiteatur si quis intentionem aduersarij excipiendo, sibi non præiudicat, secus si aliter.*
8 *Instrumentum, uel priuilegium producens licet uideatur confiteri omnia in eo contenta, tamen eo reprobato ob falsitatem, ei non oberunt quæ in eo continentur: secus si non fiat da eo mentio, & confiteatur, uel ob aliquem defectum reprobetur, & ratio.*
Confessio contentorum in aliquo instrumento quando noceat, ibid. & nu. 11. & quando contra eam uenire possum, ibid. in fin.
9 *Episcopi sunt loco dominorum, unde permutant & alienant, seruata tamen forma iuris.*
10 *Instrumentum, quod ego produxi, redarguere falsi non possum possum tamen dicere contra me non facere.*
Testes, iudicem, & personam quos semel approbaui, an & quando possum reprobare, ibid. uer. aliud est tamen.
Contra factum meum quibus uenire possim casibus, eod. numero, & nunc. 11.
Veritas rerum errore gestorum non uitiatur, eod. num. in prin.
11 *Legem, uel chartam simplicem si quis inducat, uel producat, quam dicit sibi in causa fauere, & non fauet, eam præiudicat, si contra producentem inducatur.*
12 *Episcopus quando est sine ecclesia.*
Transcriptor nihil de suo debet ponere, & comparatur iudici, & testi, ibidem.
13 *Delictum personæ in damnum ecclesiæ redundare non debet, an id sit speciale fauore ecclesiæ.*
Falsi instrumenti productor quando condemnandus, ibid. eo licet reprobato alius uti potest, ibid. in fine.
Delicti conscius non est audiendus, ibid. circa fin.
14 *Episcopale ius in quibus consistat, remiss. & ut exprimatur, & pe-*

ti debet: aliàs quid sequitur, adijcit, nu. 15. & qualiter sententia debeat concipi à iudicere in hoc iure, ibid.
Sententia incerta uon dicitur ferri, si ad autentica scripta referatur, uel possit aliquibus modis certificari, & quibus, ibid.
Auctentica scripta dicuntur certa & indubitata, ibid. in fin.
15 *Contra petentem simpliciter iura episcopalia, nisi excipiatur, condemnabitur exhibere iura omnia.*
16 *Legitima pro canonica.*
Præscriptio per canones expeditur, ibid. ratione eius potest quid uendicari, nu. 17.
Præscriptio tanti temporis, cuius initij, uel contrarij non est memoria, sufficit sine titulo, ibid.
Episcopus ecclesiam mensæ suæ quo casu dicitur quæsisse, ibid. ad dictio. uendicabat.
17 *Ius habet in ecclesijs suæ diœces. & quod, & in quibus, & quando alienæ, & quod.*
18 *Actore non probante reus absoluitur, etiamsi nihil probet.*
Reus licet deficiat in probatione exceptionis, quam proposuit, tamen non condemnatur, nisi actor intentionem suam probet, ibid.
19 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 20.*
In contractibus bonæ fidei, uel stricti iuris quæ ueniant, licet non expressa, & quæ contra, nisi nominatim dicantur, & nu. 23.
Exceptionem obijciens, an uideatur de intentione partis aduersæ fuisse confessus. §. 2. & nu. 23. §. 1.
Ab initio quod uitiosum est, uel inutile, tractu temporis non conualescit, ibid. §. in glo. pen.
21 *Huius decretalis casus dissimilis casui decretalis præterea, de transacti.*
Litis contestatio facta erit, siue excipiendo, siue respondendo petitioni respondeatur animo contestandi litem, ibid. §. in glo. 2.
Responsio etiam uocatur exceptio, ibid.
22 *Pignoratitia directa quæ, & quæ contraria.*
Contractus bonæ fidei qui, & qui stricti iuris i, bid.
23 *Vsuræ ueniant in contractibus bonæ fidei.*
An interesse in his sit in obligatione, ibid.
Confessio tacita quando q; conferatur, ibid. §. in glo. hæc regula.
24 *Contra sententiam ex falsis instrumentis latam quibus modis & intra quod tempus ueniri possit, & an & quando sit opus restitutione in integrum.*
Falsitatis uitium multis modis in causis committitur, & de remedijs, eodem numero.

CAPVT VI.

1 CVm uenerabilis. Casus. Quo ad casũ† principalem hæc decre. idem dicit cum illa, infra de reli. do. cum uenerabilis, quæ etiam loquitur de quæstione inter easdem personas, sed super alia ecclesia: sed quo ad ti. hoc dicit. Si reus, à quo res petitur, excipiat de permu. ipsius rei facta cũ actore, non fatetur per hoc actorem fuisse dominum. Secundo, quòd exceptio falsi etiam post sententiam potest opponi, & erat hæc decre. in 4. compil. sub ti. de cõfessis. Et in† prima facti, & processus narratio, in secũda diffinitio, ibi, Intelleximus. Prima subdiuiditur in tres. quia primo ponit petitionem actoris. secundo ibi, Idem, responsionem, exceptionem, & probationem reorum. 3. ibi, Ad hæc, replicationem, & probationem actoris. Secunda etiam in tres: quia primò ponit motiuum diffinitionis quoddam soluens obstaculum. secundò diffinit causam quò ad spiritualia, ibi, Quia uerò, tertiò quo ad temporalia, ibi, uerũ [*Quia pertinentijs*] de† his dic, ut supra de restitutione spoliatorum, cum ad sedem, in glo. 2. [*Petijsset*] ut de ipsis posset pro libito disponere. & hanc petitionem putat quidam congruam etiam in patrono clerico, qui solum intendit sibi debere rationem reddi, infra de priuile. c. 3. §. in ecclesijs. Idem putant quidam in patrono laico, quasi per hæc uerba, Peto ecclesiam cum

suis possessionibus, & pertinentiis, nõ intelligatur petere nisi ius patronatus, arg. de iudi. examinata; quod
b non placet Inno. [b] cum in possessionibus nullum ius habeat, de iure pa. quod autem. §. 1. 10 q. 1. c. 1. & se. In clerico autem, cui ex fundatione competeret ius patro. bene admittitur libellus. 16. q. 2. si quis episcoporum. Sed si ex donatione laici hoc haberet: secus: quia tunc non potest petere, nisi quod auctor suus, à quo causam habet. tutius tamen est, quod etiam ubi clericus ex fundatione patronus est, non det talem libellum, sed petat ius patronatus, uel rationem administrationis sibi reddi: quæ petitio competit non solum patrono, sed etiam illi, qui habet ius administrandi secundum Inno. sed Hosti. dicit, quòd nunquam per petitionem hic positam potest exigi ratio, sed petenda est in genere, uel in specie. ff. de tute. & ratio. distra. per totum. & necesse est exprimi qualiter, siue qua de cũ hoc petat, utrum. s. ut patronus, uel ut talis. si enim formandus est libellus, quòd reus deliberare possit, vt patet ex no. de libel. ob. ca. 2. & 3. sed sine hac declaratione deliberare non posset, & remittit ad decre. cum ad sedem, de rest. spo. [*In spiritualibus*] in quibus obtinet [*Temporalibus*] in quibus succumbit, ut sequitur [*Fundata*] quò ad temporalia: quia in spiritualibus fundata erat de iure. ut in fi. secundum Hosti. uel dic propriè: quia adhuc nõ erat probatum ecclesiam esse in dioce-
4 ce. [*Præpropere*] quasi † nimis subito, uel cito; concor. 24. q. 3. de illicita, ante medium [*Quod & si*] pro quamuis. & supple, probaretur quòd sic, secundum Hostiẽ. supra de testi. ex tenore [*instrumentum*] non originale, sed transcriptum, ut infra patebit [*Sacerdotum*] i. canonicorum. & est simile de procur. c. 1. sine ipsorum autẽ assensu non ualuisset, infra de his, quæ fi. à præla. c. 1. & c. tua, & in cle. de rebus ecc. non alie. si una [*Ecclesijs*]
5 possunt † ecclesiæ permutari [c] per se, & possessiones
6 per se, & in permut. possessionum potest interuenire pecuniaria refusio, infra de rerum permu. ad quæstiones, Goff. & argue per hanc literam, quòd sicut in permutatione ecclesiarum iure proprietatis possunt dari pro una, sic in permutatione ipsarum, quæ fit iure tituli, uel beneficii, quod sæpius uidi seruari; facit quod no. de mutu. peti. c. 2. [*Cambium*] i. permutationẽ alludit uulgari [*Sabinen. episcopum*] sic erat in transcripto
6 non tamen in originali, ut infra patet [*Se† credere*] uerificari uidetur sic hæc allegatio: in iuramento calum. est hæc clausula, quòd iurans nullam dilationem requirat ad probandum, nisi quam credet necessariam & quòd nulla falsa probatione utetur. C. de iur. calum. auctẽ. in isto. monasterium ergo proponẽs aut credebat illam ueram, aut falsam. si ueram, procedit allegatio: si falsam, faciebat contra iuramentum. & dato quòd non iurasset, dicendo contrarium allegabat turpitudinem suam, & sic audiri non debebat, de do-
7 na. inter dilectos. ad hoc dicit† Inno. quòd si non excipiendo, sed alio modo confiteatur quis intentionẽ aduersarij, sibi præiudicat adeò, quòd non potest contra confessionem suam aliquid dicere, nisi probaret ante sententiam se errasse, supra de confess. c. fin. cum concor. sed si non confitetur, sed solum excipiendo proponit, non potest dici, quòd cõfiteatur, nec quòd credat. qui enim excipit, non credit, sed nec discredit: imò dici potest, quòd dubitat, & quasi inter duo uerisimilia ducitur. C. eo. si quidem, ff. de acqui. hære. is, qui putat, §. qui bona fide, & §. fi. & de condi. indebi. l. fi. nec ob. præ. auctẽ. in isto: quia licet is, qui excipit, non credat exceptionem ueram esse: quia tamen nõ discredit, necessaria est sibi dilatio ad probandum, ut per id sciat, an id, de quo dubitat, sit uerum, nec ne.
8 imò uideturt idem in actore, ut si producat aliquod instrumentum per se, uel priuilegium, licet uideatur confiteri, quæcunque in illo instrumento continentur, etiam si ibi sint aliqua contra ipsum: si tamen po-
d stea reperitur [d] falsum illud instrumentum, quo ipso reprobato illi non oberunt ea, quæ continentur in illo. hoc ideo, quia uisus est hoc fecisse innitens instrumento, quod putabat uerum, de re iudi. cum. I. & A. imò cum sublato instrumento sint sublata, quæ continentur in illo, argu. de hære. fraternitatis, de fide instru. inter dilectos. §. cæterum, etiam si expressè fuisset confessus omnia, quæ continentur in instrumento, non præiudicare sibi, illo propter falsitatem reprobato. ex quo enim falsum est; ergo & falsa sunt ibidẽ contenta, & sic confessio fuit erronea: secus, si aliquis confiteretur expressè ponendo, uel respondendo nõ faciendo de priuilegio mentionem, licet & illud contineretur in priuilegio postea reprobato; quo casu confitetur extra priuilegium, & non innitens priuilegio; unde præiudicat confessio, nisi probetur error. Item si confitetur contenta in instrumento postea reprobato non propter falsitatem, sed propter defectũ solennitatis, ut quia defuit cõsensus capituli, uel aliud simile, licet postea pronuncietur tale instrumentum non esse sufficiens ad probandum intentum: tum cõfessio rata manet, & ea; quæ continebat instrumentũ, sicut confessum est, reputabuntur omnia esse uera. de
e censi. cum olim. [e] diuersitatis ratio: quia in superiori casu reprobatur instrumentum ut falsum, patet, quia tollitur fundamentum radicitus, cui confessio inhærebat. unde necesse est, quòd confessio illi inhærens pro ædificio tollatur, argum. ibi. 1. q. 1. cum Paulus, infra de presby. non bap. c. fi. sed quando instrumẽtum non probatur falsum, sed solum defectuosum, & si non sufficiat ad probandum intentionẽ principalem; aliàs tamen suũ uigorem tenet, & semper est publicum, ar. C. de lib. præteri. uel exhære. auct. ex causa. Prædicta uerò locum habent, ubi sententia lata est super falsitate instrumenti, uel alia quæstione incidẽti, secus autem, ubi super principali quæstione fertur diffinitiua. tunc enim non ob. priore confessione potest sequi sententiam is, pro quo lata est, & ei inniti, &
f etiam dicere contra priorem confessionem, ut patet in eo, quod le. & no. supra de iureiu. mulieri [f] ẽm Inn.
9 [*Loco† Domini*] no. pro episcopis, qui & si domini non dicantur, sed procuratores, infra de dona. c. 2. habentur loco dominorum. unde permutant, & alienant, sicut & procuratores habentes liberã, seruata tamen iuris forma, de quo remittit Host. s. de elec. cum nobis olim, ad fi. de rebus ecc. non alie. nulli, & c. dudum, li. 6. [*Et infra*] hoc est, quamuis episcopus sic allegaret; ad hoc tamen aliter ius suum fundare noluit, ut sequif, ẽm Host. [*Bona eius*] ecclesiæ. s. quam petebat [*Diutius*] i.
g aliquanto tempore. non. n. præscripserat, ut in fi. [g] [*Intelleximus*] hic incipit sententia Inno. [*Vel per instrumentum*] q. d. instrumentum non prodest episcopo: qa nõ dicitur ibi, q̃ Sabinen. episcopus fecerit illam permutationem, sed Theodosius episcopus. & si episcopus replicet, q̃ procur. hoc excipere non possit, cum falso hoc Sabinen. adijceret in rescriptis, male dicit: quia de
10 licti tũ personæ &c. ut sequitur. Sed opponitur† ẽm Inno. si uerũ erat instrumentũ, quare imponitur silentium eẽo, cũ necesse haberet stare permutationi? Respõdet hoc ideo, quia forte non præiudicabat instr ẽm, cũ in illo non interuenisset superioris auctoritas, nec alia, q̃ interuenire deberent, 10. q. 2. hoc ius. 17. q. ulti. in uenditionibus. Item q̃ uis producẽs instrumentũ nõ possit illud redarguere de falso, infra de censi. cũ olim, & 19. di. si Romanorũ, sicut nec testes suos 4. q. 3. si. quis testibus: põt tamen dicere, q̃ contra ipsum non facit, ut hic patet, nã licet monasteriũ nõ produxerit instrumentũ ad probandum, q̃ episcopus Sabinen. permu-

tationem

tati onē fecerat: tamen postea admittiť ad dicendum, quod nō cōtineť in instr̃o auctentico Sabinen. & est rō, quia ueritas rerũ errore gestorũ nō uiciareť. ff. de off.præsi.illicitas.§.ueritas rerũ.ff.ad muni.assumptio. ff.de neg.ge.item si cũ putaui.§.fi. q̃uis ēt non possim dicere ꝯ instrumentũ à me productum, siue illa, quæ continet, quia ab initio & eius tenorem prospicere, & perlegere potui & debui diligenter: Aliud est tamē in testibus, quos produxi: quia eorũ dicta possum ēt ex eorundē depositionibus reprobare, ut le.& no.s̄.de fide instru.imputari, & ēt per testes alios indirectè, s̄.de testi.præsentiũ, in prin.& c.ex tenore.possum ēt opponere de correctione, & de nouis inimicitijs, ut le.& nota.4.q.3.§.si quis testibus, & de noua infamia, supra de testi.co.præterea.In his.n.& similibus ideo non ob.ꝓductio à me facta: q̄a quid de iure esset, non poterā diuinare. sed ꝯ.27.di.si quid ueri, de Sybilla. So.aliud est in prophetis, & auctoribus, contra quos nil pōt obijci: quia in eis locus est ab auctoritate, & quicquid dicunt, indubitãter credendũ est & tenendũ.9.di. ego solis, & c.se.& 15.di.c.fi. & aliud est in testibus, & instrumentis, q̄ & si hãc auctoritatem habeant, ut eis credatur prima facie; probationem tamen admittunt in cōtrarium, & per probationem contrarii eius, quod dicunt, uel continent, reprobantur.C.de fide instru.l. fi. supra de testi.præsentiũ. Si ergo infideles, uel hæretici prophetas habeāt, uel auctores, qui dicant aliquid cō
h [..]os.ex eorũ auctoritatibus[h] possum ipsos conuin[..]re, & contra errorē argumentari, ut in d.c.si quid ue[..] fateor tamen, ꝙ licet ipsi infideles de iure non sint audiēdi cōtra suos proprios & speciales auctores: nos tamen de iure non possumus uti cōtra eos auctoritatibus eorũ doctorũ, qui ueri prophetæ, uel auctores non sunt, & quos nos ēt reprobamus, ar.supra de test. præsentiũ, & C.de falsis, qui falsas. C.de rebus credi. si quis iurisiurandũ.Sed & hoc notãdũ est, ꝙ testes à me semel productos non solum in eadē cã, sed ēt in aliis non solum, si persona, contra quã ipsos primò produxi, modò cōtra me producat eosdē, sed ēt quæcunque alia, ex quo ipsos semel approbaui, non possum ipsos decætero reprobare, ar.4.q.3.si quis testibus. & idem est de iudice sentiendum, arg.3. q.8.cuius in agendo. Hoc autem intelligendum est, quando uolo reprobare testem, uel iudicem ex causa, quæ ex me procedit. nam ex causa, quæ ex alio procederet, bene possem. ubi igitur induxi patrem tuum, uel iudicem huiusmodi contra aliquē. modò tu contra me inducis eũ, uel iudicem impetrasti; utique in hoc casu bene reprobabo, & eum ēt recusabo ex illa causa: quia pater tuus est.hæc.n.causa non ex me, sed ex te procedit, secundum Inno.sed ex noua cã post, q̃ ipsum produxi, orta eum reprobare potero, & ēt recusare, ut patet in eo, quod le.& no.supra eo.pastoralis, & de officio dele.insinuante, & supra ea. gl.uer. aliud est tamen in testibus, & sequentibus, s̄m Host.quid si admitto aliquem ad unũ officium, nunquid possum ipsum repellere ab alio officio, si ad ipsum mihi forsitan præsentetur? Respō.si aliud officium sit tale, in quo personæ consimiles admittuntur, non possum ipsum repellere. Si aũt in eo personæ dissimiles requiruntur, tunc secus s̄m Inno.q.d.si tale sit officium, in quo persona de qua agitur, adeò apta & sufficiens reputari debeat, ut in primo, non est repellendus; intelliges tu, nisi & de nouo aliquid interuenerit, propter quod repellatur, ut patet in eo, quod le.& no. supra de test.co.præterea, sed & si de nouo nil accidit, sed tamen sufficiēs, uel habilis nō est ad seruiēdũ, bene pōt repelli.etenim qui ad minus officium sufficiens est, nō seq̄tur ex hoc ꝙ si uocetur ad maius, ad ipsum debeat sufficiens reputari, ut patet.12.di.nos consuetudinem, & in eo, q̄d le.& no.supra de ele.scriptum est.§.pe. & fi.item, si impetraui aliquem iudicem, qui pōt esse criminosus, & idem in testem contra me inducatur, bene possum eũ repellere à testimonio prætextu criminis: sed prætextu infamiæ ciuilis non possum eum repellere.& ratio diuersitatis: quia criminosus bene pōt esse iudex, sed non testis.unde nō sequitur, ꝙ si eum approbaui iudicem, per hoc in testem uidear approbasse.sed cum infamia utrunque repellat eundē quē non reputaui infamen ad iudicandũ, non debeo reputare infamē ad testificandũ, sicut hæc oĩa possunt colligi.ff.de adul. si uxor.§.fi.& in aliis conco.superius alle. in eo, quod le.& no. infra de accusa. nulli.supra de æra.& quali.accepimus.ubi inuenies notata, utrũ episcopus possit repellere eũ, quem ordinauit, supra de ele.nosti. ubi etiã no.utrum aliq̄s possit venire cōtra factum suũ.& hoc ēt plene no. infra de cle. coniu.diuersis fallaciis.§.fin.
11 Item † not. ꝙ si quis legē malè intelligens eam pro se inducat, uel chartam simplicem producit, quam dicit sibi in causa fauere, cũ in ueritate ius suum nō foueat nec etiam ei faueat: quia recitatoria, uel testimonialis est tantum, uel quia non est auctentica, & postea propter aliquem articulũ, qui in eadē charta continetur,
i inducatur contra producentem, [i] nec lex, nec charta ei præiudicant, considerata ratione præcedenti, s.quia ueritas rerũ &c.& sequenti.est & alia fortior ratio; q̄a errantes in iure, quales sunt precedentes non solum sibi non præiudicant, sed ēt se corrigere possunt, & suũ errorē ēt reuocare. & quod plus est, ēt si hoc non faciant, uel facere nesciant: iudex tamen hoc faciet, qui in his, q̃ iuris sunt ēt supplere pōt & debet.hoc dic, ut le.& no.supra de postu.p̄.bonæ.1.§.sed ꝯ: quia producens hanc chartã credit, & intēdit posse ꝓbare per eã id, quod pro ipso facit.eadem rōne & quod ꝯ eũ facit, ar.3.q.8.cuius in agēdo.ergo vr̃, ꝙ debeat haberi pro confesso, maximè si confiteatur ea, quę in ipsa charta continenť, esse probata.respō. licet confiteať, & credat per ipsam chartã oĩa, quæ continenť in ea, esse ꝓbata: est tamen ueritas, ꝙ ex quo priuata est, nec probata sunt, nec de iure probari possunt per eã; patet igitur, ꝙ hoc confitendo peccauit in iure, & ideo sibi nō p̄iudicat, ut est dictũ.aliud esset, si producens chartã diceret, Ego cōfiteor esse uera, uel ēt ego do pro probatis oĩa & singula, quæ in hac charta contiuenť, quia uires istorũ uerborum non dependent ex charta, sed ex confessione, ut patet in eo, quod.s̄.super uerbo, se credere, uer.secus, & se.hoc tamē fatemur, ꝙ si per tale ius, uel talē chartã minus auctēticã aliquid iudicatũ esset, in hoc casu tam iudex, qui sñam dedit, quàm assessor, qui consuluit, & ēt litigator, pro quo sñia lata fuit, idē ius, eandem chartã, uel consimilem, condēnato agente ꝯ eos, ꝯ se admittere tenerenť, ut no.in summa Azo.quod quisq; iuris, s̄m Inn.cuius est mens totius huius glo.quam ēt posuit Host. [*Non dicatur*] simpliciter ergo dicebatur ibi; episcopus, nō expresso lo-
12 co.nã & † quandoq; est ep̄s sine ecclesia, de ord.ab episcopo.c.1.de transl.c.2.euitanda est igiť æquiuocatio, de rescriptis, significante. facit de fide instru.inter dilectos; uer.eadem, s̄m Hosti. [*Transcriptum*] q̄ transcribit nil de suo debet ponere in transcripto, sicut de iudice, & teste dicitur.3.q.7. iudices, & q.9.puta, Goffr.[*Deli-*
13 *ctum personæ*] non dicas † hoc speciale fauore ecclesiæ, s̄m Inno. nam quicunq; priuatus producat falsum instrumentum, quod postea probatur falsum, licet propter hoc ꝓductor posset de falso condemnari, & puniri, de hoc.j.de his, quæ fi. à præla.quanto, ad fi.tñ ad id, in quo falsum instr̃m dicebat illũ teneri, nec aliter conuinciť, non condēnabitur per iudicē: aliter sequereť, ꝙ iudex deberet ferre iniquã sentētiã; ad hoc.s̄.de causa poss.cum super.Itē est alia ratio: quia excipiēdo
hoc

hoc opponit, & ideo non fatetur, ut hic. Alii dicunt, ꝙ si affirmatiuè proponat exceptionem, quam sciebat falsam, & uolebat iam probare per instrumentũ quamuis falsum, ferenda sit sententia contra ipsum. Si uerò hoc ignorabat, secus propter rationes supra assignatas in glossis.sit autem in ecclesia speciale, ꝙ de his casibus, scientia, delictum, uel dolus prælati, uel ꝓcuratoris ei non nocet [*Obijci potest*] sup.aliàs hic autē conscius delicti non esset audiendus, cum suam turpitudinem allegaret. inf. de dona. inter dilectos, not. etiam Inno.inf. qui fi.sint le. causam.2.ubi uide in gl. ad ecclesiam, uer.idem, si Petro.ꝙ si uno producente reprobatum est instrumentum de falso, alius illo uti poterit [*Nolumus*] non est hic pro ratione uoluntas: sed dic, Nolumus, nec uelle debemus, Host.[*Episcopale*
14 *ius*] hoc † in quibus consistat, habetur s̄. de offic. ord. conquerente, & c.dilectus[*Auct.scripta*] sed nonne hic datur incerta sententia? dicit Inno.ꝙ non: quia tenendum est, ꝙ certis nominibus, uel circunlocutionibus distinxit hæc instrumenta, ar.ff.si cer.pet.l. certum, & sup.de testi.licet ex quadam, uer.testes. uel est hoc intelligendum de instrumentis productis in ipso iudicio redactis in actis, & sic ex parte actorum certificabatur sententia.C.de sen.quæ sine cer.quant.l.penult. & ulti.quid dicant, uide in suf.de accusa.c.3. super ulti.glos.aliàs non posset iuuari prætextu instrumentorum de nouo repertorum.C.de transact. sub prætextu, secundum quosdam. sed ipse Innocen. dicit hanc sententiam certam, etiam si in nulla parte actorũ ex-
k primantur capitula: quia scripta auctentica [k] certa & indubitata sunt. quare & eis fides adhibetur, de fide
15 instrumen.cap.1.& 2.unde † prudenter facit is, à quo petitur ius episcopale, si petit illud exprimi, de hoc. sup.de offi.ord. conquerente. aliàs, si iudex simpliciter nulla exceptione facta adiudicet iura episcopalia, condemnatus tenetur decętero omnia iura episcopalia exhibere, quamuis per priuilegiũ, uel præscriptionem præcedentem sententiam probare uelit se super aliquibus capitulis exemptum. inf. titu. 1. cum olim. iudex etiam prudenter facit, si quando ei constat, ꝙ aliquis habet in aliqua ecclesia iura episcopalia, tamē de aliquibus capitulis dubitat, si sic pronunciet, Adiudicamus tibi in tali ecclesia iura episcopalia, exceptis his, quæ per auctentica scripta, uel alium modum legitimum sunt subtracta.uel sic, exceptis talibus capitulis, de quibus nobis plenè non constat, ut hic, & infra titu.1.auditis, & c.cum olim, & c.ueniens, & infra de reli.do.constitutus, & c.cum uenerabilis, secundũ Innocen. quod ponit Hostien. & hæc omnia habeas pro repetitis in præ. decre. cum uenerabilis, ubi sunt eadem uerba, uer.quia igitur, & uide in Specu.de sen-
l ten.§. qualiter, in secunda[l] col.[*Præscriptionem*] allegantur igitur simul hæc duo; de quo dic quò ad hunc casum exemptionis, ut de priuile. cum personæ, lib.6.
16 [*Legitimam*] i.† canonicam: quia non per leges, sed per canones hæc expediuntur.inf.titu.1.cap.fin. forte dicitur, quia præscriptio ortum habuit à legibus, infra tit.2.uigilanti, secundum Hostien. qui dicebat hic nō sufficere probare præscriptionem tanti temporis, q̄d initii, uel contrarii nō est memoria sine titulo; quod
m est falsum, & dic, ut infra tit.1.ca.1.[m] lib.6.[*Vendicabat*] quo ad priuatam utilitatem mensæ suæ. nam quantũ ad generalem dispositionem non eget pręscriptione 10.quæst.1.regenda, & patet de succes.ab intesta.c.fin. & dicit Hostien.cautè hic elici, & per id, quod sequitur, Aliquanto tempore, quòd si episcopus tenuerit aliquam ecclesiam ad manus suas, & fructus conuerteret in suos usus tanto tempore, quòd præscriptio sit completa, intelligitur de mensa, etiam si titulus non probetur; ad idem, infra de confir.uti. uel inuti. cum dilecta, & sic potest intelligi, de rebus eccle. non alie.
n ut super[n], secundum Hostien.& not.secundum Inno
17 cen. quòd † ratione præscrip. potest aliquis uendicare, & de hoc secundum eum not. infra titu. 1. ad aures [*Temporalia*] not.quòd non eo ipso, quòd ecclesia sita est in alicuius dioece. temporalia ipsius spectãt ad episcopum. vnde nec potest ipsa alienare, maximè cũ uacat ecclesia. 10.quæst.2.cap. fin. ipsa tamen ecclesia uacante, uel quando non superest alius episcopus, habet illam defendere, & pro illa agere, de succes.ab in-
o testa.[o] cap. fin. & si non appareat, quis sit patronus, dicit Innocen. illam liberam: habet tamen ibi episcopus ius episcopale, & iurisdictionem, ut hic, & 10.quęstio.1. capit.2. & 3. & per totum, & patet de re.do.de xeno. & capitu. cum uenerabilis. in quo casu, si non est collegiata, nec in parochia alterius ecclesiæ, ipse episcopus ponet ministrum in ea, quamuis aliqui dicant, quòd episcopus non ponet, sed potius populus præsentabit. sed dicit Innocen. hoc iure aliquo non caueri, quod uerum est, secundum Hostien. nisi ad populum spectaret patronatus. supra de elect.cap.2. & capitu.querelam.& faciunt hæc ad ea, quæ ibi dixi super uer. populus. rationem autem administrationis in omnibus ecclesiis petit episcopus; ad hoc. 10. quæstio.1. episcopum, & quæst.3. cap.1.illis exceptis, in quibus clericus est patronus, secundum Innocen. de quo remittit Hostien. de præben. in Lateranensi, de priuil.cap.3.§. in ecclesijs.& dicit Hostien.per prædicta patere, quòd episcopus in collegiatis non ponit ministros, sed collegium eligit, de quo remittit, de electio. capitu.primo, cum terra. posset tamen ex consuetu. id sibi competere, de restitutio. in inte. capitulo secundo. Item patet, quod in ecclesia sita in alterius parochia episcopus non ponit ministrum, sed rector parochiæ præsentat; facit, quod no.de iure patrona. significasti. quo negligente episcopus ipsum ponit; de quo remittit, de eccle.ædifi.ad audientiam. 2. & uide quod dicam in Mercu. de regulis iuris, quod alicui gratiosè, libro sexto [*Absoluendos*]
18 quia † actore non probante &cæt.C.de eden. qui accusa. de causa possesio. cum ecclesia. unde dicit Pet. hic apertè colligi, quòd licet reus deficiat in proba-
p tione exceptionis[p], quam proposuit; tamen non cōdemnatur, nisi actor probet intentionem suam.
19 ¶ Tertia † gloss. enumerat actiones bonæfi. dicens, quare sic dicuntur, & quare sic dicuntur reliquæ stricti iuris, & in quo differunt. ¶ *Glo. hæc regula*] obiicit, & soluit. ¶ *Gl. respon.*] ponit duas lect. & secundum alteram quærit, & soluit. ¶ Gloss. penult. quęrit, ar-
20 guit pro & contra, & soluit. ¶ *In † glo. 2. ibi, §. illud*] ibi dicitur, quod habetur.3. quæst.3. offeratur. ¶ *In glo.3 ibi, bonam fidem*] sequitur, in contractibus considerari, quod æquum est [*& ibi, quia tantundem*] sequitur, in bonæfi. iudiciis officium iudicis ualet, quantum in stipulatione nominatim eius rei facta interrogatio [*& ibi.l.3.*] usuræ fenebris pecunię citra stipulationem peti non possunt [*& ibi, ex uendito*] in actione ex uendito quam uenditor intentat, uenit precium cōuentum, & eius usuræ post traditionem [*& ibi.§.in bonefi.*] uide de usu.conquestus, super gloss. 2.[*& ibi.§. ulti.*] stipulatio fundum Tusculanum dari, cōtinet dominium fieri stipulatoris quoquo modo [*& ibi, si fundum*] si stipulor fundum mihi præstari, & stetit per promissorem, quominus die statuta præstetur, consequor, quanti mea interest moram factam non esse [*& ibi. §. ulti.*] in obligationibus faciendi, si non fiat, quod ꝓmittitur, fit condemnatio in pecunia numerata.i.interesse [*& ibi.§.finita*] uenditor fundi frustra excipit ruta & cæsa: quia & si non exciperet, non uenirent. ¶ *In gloss. hæc regula, ibi, si quis ita*] si interrogo, dabis;

& tu respondes quid ni: obligaris. secus, si annuis sine uerbis. ¶ *In glo. antepen. ibi, querela*] uide in c. statim alle. super gloss. 2. ¶ *In gloss. penult. ibi, quod in initio*] sequitur, unicosum est, non potest tractu temporis conualescere [*& ibi. l. penul.*] quæ ab initio inutilis fuit institutio, tractu temporis conualescere non potest [*& ibi, sed si quæritur*] uide de proba. licet, super glo. bene tamen.

21 ¶ *In glo. 1, ibi, similem*] & dissimilem. nam ibi ex tali proposition condemnatur reus, hic absoluitur: sed ibi respondendo cõfessus fuit, hic excipiendo proposuit, ut ibi no. ¶ *In glo. 2. in fi.*] dic ut inf. de lit. conte. c. 2. lib.

q 6. dixit hic Inno. q̃ siue excipiendo q, siue respondendo petitioni respondeatur animo contestandi litem, facta erit contestatio; quod dicit hic patere: quia id, quod uocatur respõsio, etiam uocatur exceptio. ¶ *In*

22 *glo. 3. ibi, pignoratitia*] dicunt Per. & Abb. directa & contraria, i. quæ datur debitori debito soluto, & quæ datur creditori, si sibi pignorata sit res aliena, uel alii obligata [*& ibi, hæreditatis petitio*] & actio ex stipulatu p̃ dote, ut ibi sequitur. & Abb. & Host. ponit de his uersus, Empti, conducti, mãdati, depositiq;, Pignora, rcõmuni, ercisc undæ, pro socioq;, Dotis, & hæredis, tutelaque, commoda, gesta, Præscriptis uerbis, permuto, uel æstimo secum, Ista bonæfidei sunt; stricti cætera iuris [*& ibi, inueniri debet*] & hoc respectu omnes contractus dicuntur bonæfidei. 27. q. 1. c. 2. [*& ibi, bonæfi.*]

23 ueniunt † hæc p̃m leges, p̃m canones contra, & forte p̃m leges hodie; de hoc. inf. de usuris. c. 3. Abb. [*& ibi, si quis alio. §. ulti.*] & uide quod ibi no. & consistunt hæc in subtilitate iuris ciuilis, qua quæritur, an interesse in his etiam sit in obligatione ita, quod ueniat in petitio

s nes, &c, si. quod dicam. inf. de emp. & uen. cum dilecti, super uer. induxit [*& ibi, si ruta*] & ff. de cõtrahen. emp. in uendendo, §. ulti. ¶ *In glo. hæc regula, ibi, non utique*] & habes eam, inf. de reg. iu. exceptionem, lib. 6. ibi uide [*& ibi, prout*] & infra de app. cum causam, & taciturnitas. sup. de præsumpt. nonne. Item Samaritana, quæ dixit, scio, quia propheta es, per cõsequens dixit se uirũ habere. 33 1. q. 1. quomodo, Ioan. ¶ *In glo. antepen. ibi, querela*] ubi de hoc [*& in fi.*] & ibi posui uersus, quos hic no. Host. ¶ *In † glo. penult, ibi, nulla*] contrarium uidetur notasse, s, quòd contra illam sit restitutio necessaria. sup. de proba. licet, in fi 2. glo. & ibi remisi ad Spec. de sent. prola. §. fi. uersi. item oppone, quod est lata, & sequentibus. dicebat hic Host. hæc uideri cõtraria, quæ dicit glo. s. quòd sententia teneat, & quod pronuncie

t tur nullat. dicit autem, q̃ nullitas respicit ueritatem. Quod autem dicitur tenere, opinionem respicit, cui statur, quàmdiu ueritas est occulta. sup. de bigamis, nuper. ff. de offi. prætoris. l. Barbarius. manifestata uerò ueritate pronunciatur nulla quo ad ueritatem, & retractatur quo ad opinionem. & sic dicit intelligendum, quod no, in sum. de re iudi. sub. §. quid iur. Quid dicemus de principali contrarietate, poterit ne per uiam exceptionis anullari sententia lata per falsos testes, uel per falsa instrumenta: an erit necesse, q̃ præcedat restitutio? & si sufficit exceptio, erit ne perpetua? Glo. in l. querela. C. de fal. ponit unum modum cognoscendi de falso per exceptionem, quam dicit tempore non tolli per l. pure. ff. de doli excep. Idem Hostien. & Pet. ut dixi in præall. decre. licet, in fine secundæ glo. pro quibus facit hic text, sed q̃ restitutio sit necessaria, uidetur per l. diuus. ff. de re iudi. ad idem. C. si ex fal. instrumen. per totum. C. de transactio. si ex falsis, per quæ probatur contra sententiam, & transactionem lata & facta per falsa instrumenta dari restitutionis beneficium. per quæ uidetur restitutionem necessariam; nec aliter excipi posse; ad quod. ff. de cõdi. inde. l. fi. in fi. & ff. de excep. l. exceptiones, quæ §. fi. & si dicas exceptiones competere, non uidetur, q̃ cõ-

petat ultra quadriẽnium, quo peti poterat restitutio; ad hoc. ff. de peti. hære. si quis libertatem, de inoffi. testa. Papinianus. §. si filius. propter hoc dicũt quidã domini legũ, q̃ ubi per falsa instrumenta obtinuisti contra me aliquod remedium finiẽdarum litium, ut sententiam, transactionem, & similia, tunc periura præalle. necesse sit. inf. quadriẽnium me iuuari beneficio restitutionis agendo, uel excipiendo. Si uero tale remedium non obtinuisti, perpetuò excipiam, ut in l. pure. Alii dicunt, quòd aut fuisti in dolo etiã in obtinendo remedium finiendarum litium scienter utendo falsis instrumentis, ex quibus obtinuisti. & tũc q̃ commisisti crimen falsi, & sic teneris mihi etiam ciuiliter actione in factũ ad interesse. C. de falsis. l. damus, & l. fi. ergo & habeo exceptionem sine restitutione, quæ durat ultra quadriennium, saltem quantum durat actio iuxta regulam, cui damus actionem &c. ff. de reg. iuris, inuitus. §. cui damus, & inf. de regu. iuris, qui ad agendum, lib. 6. aut non fuisti in dolo: quia ut nec conscius falsitatis; & tunc quia non potest excipi, nisi habeatur restitutio, ut d. l; exceptiones. §. fin. uerũ exceptionem non durare. i. ultra quadriennium. & licet ista ad actionem intellectus faciant: non tamẽ clarificant. & planè de iure nostro uidetur, q̃ per uiam exceptionis obiiciatur falsitas contra sententiam, ut hic apertè dicit text. & supra de proba. licet, in princ. quæ in exceptione loquuntur; & decre. in nostra, supra de procura. etiam de exceptione loquitur. ad idẽ. infra de crimine fal: cap. 2. & tamen etiam de iure nostro dicitur ualere sententia, quàmdiu probetur falsitas. sup. de fi: instrum. accepimus, sicut & de ciuili. ff. de re iud. diuus. Mihi uidetur distinguendum inter ueram falsitatem rescripti, cuius uirtute profert delegatus sententiam, de qua loquitur decre. 2. de crimi. fal: de qua sine temporis prefinitione agitur, & excipitur contra agentem, ubi not. in 1. gloss. & falsitatem procuratoris, de qua in præallega. decre. in nostra, & de his duabus satis dixi post Innocen. & Compo. de rescriptis, super litteris, in fi. & falsitatem probationum, ex quibus fertur sententia. & de his principaliter loquimur, & de hoc potest agi criminaliter. Item ciuiliter actione in factum. Item per beneficium restitutionis. & hic prosunt tempora limitata, ut no. in præallega. decre. licet, in fi. glo. 2. Item per uiam exceptionis. Item per uiam replicationis. si per uiam exceptionis, puto uerum, quod no. Accur. in l. querela, quòd perpetuò, quando agetur ex sententia, poterit excipi de ipsius nullitate propter falsum, quod placet etiam Guil. in præallega. uer. licet contrarium uideatur tenere in Spe. de senten. execu. in fine, scilicet quod non excipitur sine restitutione. & idem Compo. de rescriptis, super litteris, in gloss. quæritur hic, uer. intellige tamen, nec distinguam, an uictor fuerit conscius ueritatis, nec ne. & procedit hic propriè, cum sententia lata est pro actore: qui postea petit ipsius executionem. absolutoria enim lata pro reo secum trahit executionem, ut no. de appella. pastoralis. si per uiam replicationis, hic distinguo. aut excipitur de sententia contra actorem denuo repetentẽ primã actionẽ, ut quia petebat fundũ: absolutus fuit reꝰ per falsas probationes: iterum petit fundum illũ: excipit reus de sententia actor replicat de nullitate, & falsitate, hoc posset locum habere, quod actor inepte agat.

u debuit. n. prius restitutionẽ u petere, ut in l. diuus. Si uerò excipitur ꝺ actorem non repetentẽ primã actionem, puta peto electionẽ tuã cassari propter crimen, uel defectũ: excipis de sententia absolutoria: replico de ipsius nullitate, & falsitate, puto, q̃ procedit replicatio, & erit perpetua, ut comperat, quando cunq; excipitur. & idem dico de duplicatione; ut si, peris electionem

nem confirmari, excipio de crimine falsi: replicas de sententia absolutoria: duplico de ipsius nullitate, & falsitate; procedit duplicatio & sine temporis præiudicio. certum est enim, quòd ego, contra quem non fuit principaliter formata sententia, non teneor pete re restitutionem cõtra illum. Si autem uelles tenere, quòd de necessitate sit petenda restitutio contra illũ, dici posset, quòd per uiam restitutionis consequeris reuocationem sententiæ: quam tamẽ non consequeris per uiam exceptionis, uel replicationis, quibus erit satis, quòd probatæ suum consequantur effectum, de

x ord. cogni. c. 2. de rest. spo. solicitè, cumˣ si. Item si opponis, ex quo competit extraordinarium beneficiũ restitutionis, ergo non competit ordinarium nullitatis. respon. hoc non esse præcisum; quod patet per de-

y cre. 2. de resti. in integ. ylib. 6. [*& ibi, nunc cessabitur*] facit de restitu. in integ. suscitata.

ANNOTATIONES.

a ¶In glo. Et quid ueniat nomine pertinentiarum; & plura alia utilia circa talem libellum uide per Io. An. in eo. c. in glo. no. libellũ.

b ¶Inno. Ibi uide Io. An. in gl. uel dic, quòd huic not. uidebatur post Inno. uelle, quòd pro iure, quod habet quis iure, in re, possit in libello proponi rei uendicatio. & sic potest facere patronus; & uide Bart. ff. de contrahen. empt. qui tabernas.

c ¶ Permutari. Adde Rotam in quarta de rerum permutatione, in nouis, & Fed. de rerum permutatione. q. 10. & Domi. in cap. 1. de re. permutatio. in 6.

d ¶Reperitur. Ipse autem producens instrumentum falsum nõ potest illud dicere falsum propter regulam, quæ habetur in l. apud antiquos, C. de fur. in uer. nos autẽ, uersi. qui habet aduersus &c. & hoc in sciente illud producente, & uide Bar. in l. post legatum, in prin. ff. de his, qui. ut indi. & ibi per ipsum, an possit producens illud dicere nullum, de quo inf. in uersi. item si confitetur, & uide infra in glo. quasi dicat, in principio, & in glo. non dicas, & se. & uide plene per Bald. C. de his, qui. ut indi. in l. alia.

e ¶Olim. Hic text. loquitur in confitente contenta in instrumento nullo propter defectum. sed an ex sola productione uideatur exclusus, & dicendo illud nullum, uide Bart. in l. post legatum, ff. de his qui. ut indig. & uide Io. An. in præalle. c. cum olim, super glo. pen. & uide inf. in glo. quasi dicat, in prin. & uide Bald. qui limitat istud dictum Inn. in l. alia. C. de his, qui. ut indi.

f ¶Mulieri. Quasi sententia tollat, quod induxerat productio falsi instrumenti, uide Io. An. in c. mulieri, in gl. dicunt quidam, & per Bald. in l. 1. C. de furtis, in quarta oppositio. & in l. aliam, C. de his, qui. ut indi.

g ¶Vt in fi. No. istum uersi. Porrò, usque ad uer. intelleximus, quomodo ex possessione iste episcopus probare uolebat dominium, quod an sufficiat, uide Barto. in l. quidam in suo, ff. de cond. inst. & Bald. in l. cum res, & in l. 3. C. de prob. & plenius in illis p Sali.

h ¶Auctoritatibus. quid de chronicis, glo. in uerb. magis poterat, in c. inter dilectos, de fide instru. quid de pictoribus, uide in c. quanto, in glo. de iureiu. & uide sup. de proba. cum causam, Bald.

i ¶Contra producentem. uide Panor. in c. cum olim, de censi. & in consi. 60. 2. uol. & Bart. in l. post legatum, ff. de his, qui. ut indig. Alex. consi. 108. in 5. uolum.

k ¶Auctentica. Et in dubio uidetur se referre ad instrumenta in iudicio producta: quia ex aliis instrumentis nõ habet se informare, ad hoc, l. ait prætor. §. 1. de re iudi. & c. constitutus, de reli. do. uide quæ ibi scripsi: quia bona uerba, Archi.

l ¶In secunda. Versiculo item debet etiam sententia certa, & uide Ioan. And. de excess. præla. tanta, in glo. no. generalem.

m ¶Capitulo. Et uide ibi glo. & Io. And. & Bart. in l. cum de in rem uerso, ff. de usur.

n ¶Super. Ibi uide, & gloss. no. Inno. in cle. 1. de censi. & omnino uide Ioan. And. in c. qui contra iura, de reg. iu. lib. 6. in Merc. & ibi uide remissiones.

o ¶Ab intesta. Ibi uide, & per Io. And. in c. cum deputati, de iudi. & in c. olim, inf. de resti. spo. in glo. si de iuribus.

p ¶Exceptionis. Hoc credo uerum, nisi ipsius actoris intentio sit de iure communi fundata, ut patet in isto c. ibi, quia uerò nobis &c. & idem etiam uidetur dicere glo. quando ipse reus assumeret in se onus probandi contrarium eius, quod actor probare tenetur, ut dicit glo. fi. in l. circa, ff. de re iu. facit ad prædicta, quod dicit Barro. in l. non solum. §. sed ut probari, ff. de oper. no. nunc. uide quod scripsi in c. unico, in gloss. probante. inf. ut ecc. bene. Archi.

q ¶Excipiendo. Et hoc quando simpliciter exceptionẽ opponit, tũc non uidetur litem conte. ut no. in d. c. 2. sed si dicit se non teneri respondere, & negat narrata, pro ut narrantur, & exce. opponit, tunc bene uidetur litem cont. ut no. in c. dudum, de decimis, Bal.

r ¶Pignora. Et quid de hypothecaria, an sit bonæfidei, uel stricti iur. uide glo. & Bart. in 1. constitu. ff. ueteris. §. 3.

s ¶Petitione. uide circa istam materiam plenius Barto. in l. 1. ff. de ac. empt. & plenius. l. stipulationes non diui. ff. de uerb. obli.

t ¶Nulla. Vide Bart. in l. diuus, ff. de re iudi. & in l. si prætor. §. Marcellus, ff. de iudi. & quid de transactione, uide Cy. Bar. Bald. & Sali. in l. si ex falsis. infra alle. & de decreto uide Bar. in l. Seiæ egressæ, ff. de tuto. & cur. da. ab his.

u ¶Restitutionem. Facit ad hoc quod no. Ioan. An. sup. eo. a nobis, post glo. in uersi. quando competat, & uide Bart. in l. nam postea. §. si minor, ff. de iureiuran.

x Cum. Idem no. Bart. in præall. l. diuus, & uide ipsum in l. qui agnitis, ff. de excep. & doct. in l. fi ex falsis, præalle. qui idem no.

y ¶In inte. Vel dic, quòd ista competunt ad diuersa, ut per se patet. & unum pinguius est alio, uide Barto. in l. in prouinciali, ff. de no. ope. nuncia.

SVMMARIVM.

1 *Ob exceptionem non admissam qui appellat, coram iudice appellationis eam ueram probare debet.*
Dietam ultra unam quis trahi non potest, & qualiter hoc intelligatur, ibid.
2 *Appellatio ut præcludatur exceptionem proponenti, propter quam si non admittatur, appellatio timeatur, quæ cautela.*
3 *Dietas ultra duas citatus an ire teneatur.*
4 *Dieta una si est à loco per aquam, & quatuor per terram, uel contra, quid iuris.*
Via usitatior, & tutior considerandа in dietis, ibid.
De limitibus probandis ubi habeatur, & ubi melius distinguantur, ibid. uer. item termini.
5 *Epilogus, & additio glossarum. num. 6.*
7 *Appellationis iudices quando in negocio principali supersedeant, iustificata ueritate causæ appellationis.*

CAPVT VII.

1 LIm. Casus. Quis propter exceptionẽ non admissam appellat, coram iudice appellationis pbare debet exceptionem esse ueram. & sunt duæ partes. in prima appellantis querela. in secunda prouisio, ibi, discretioni [*Treuerensi*] cui commissa fuit causa, quæ inter Vincen. & ipsius aduersarium uertebatur, Innoc. [*Vltra duas*] hodie unam, & cum determinatione decre. de rescrip. statutum, lib. 6. [*Trahebatur*] in hoc consistit ius exceptionis, ut in 1. gloss. [*Recusabat*] & bene, si uerum erat, quod allegabat pars altera [*Qui*] scilicet locus [*Ab illo*] loco domicilii ipsius Vincen. uel diœ-

2 cesis illius [*Probare † poterit*] dicit Pe. notandam bonam cautelam, quòd si aliquis proponat exceptionẽ, propter quam, si non admittatur, timetur, quòd ille appellabit, ut præcludatur uia tali appellationi, iudex dicet, & ego illam admitto, si probata fuerit. unde ea nõ probata non censetur admissa, nec poterit appellari. salua pace Per. hæc non est magna subtilitas [*Duas*

3 *dietas*] quærunt † Gof. & Host. an citatus ultra duas dietas ire teneatur[a]: uidetur q̃ non, ar. ff. de iu. si quis ex aliena, & l. non uidetur. ff. si quis in ius uo. non ie. l. ex quacunque, ff. de peculio, eo tempore, infra de app. si duobus, & c. cum parati. sed cõtra. ff. de arbi. l. arbiter Calendis. sup. de offi. dele. prudentiam. 1. respon. Sodicunt, q̃ ire tenetur, si dubitetur de dietis, uel an literæ sint obtentæ de consensu procuratorũ, quos partes habent in Curia: aliàs non tenetur, si nullum du-

4 bium est. quid si una † dieta est à loco per aquam per terram quatuor, uel econtra? Dicunt quidam, q̃ consideranda est uia usitatior & cõior, & quę frequẽtior est, ar. l. di. sæpe. ff. ad l. aqui. si putator. inf. de homi. ex literis. 2. alle. Hostien. de spon. ex literis. ff. de flumi. l.

1.ff.defun.inſtruc.cum de lanionis.§.aſinam. Dicit tamen Gof.& Hoſti, hoc eſſe frequentius, quòd conſiderentur uiæ terreſtres maximè tempore hyemali, quo ſolet eſſe periculoſa nauigatio,& ſæpe incerta.C. de offi.rec,prouin.l.ciuitas.Item termini dioec.in terra melius diſtinguuntur, quàm in mari, uel aquis. & de limitibus probandis,ſupra de proba,ex literis.e cũ cauſam, & facit quod no. in ſpe.de cita.§.1.poſt prin.

5 ¶ Prima † glo.no.quærit,ſoluit, & remittit. ¶ Secunda glo,obiicit, & ſoluit. ¶ Vltima reſpondet ſignan-

6 do contrarium de decre.ut debitus. ¶ *In† glo.1.ibi, nonnulli*] hęc uera ſecundum illa tempora.hodie uerò inſpicimus non ſolum locum conuentionis, ſed etiam cõmiſsionis, ſupra de reſcriptis, ſtatutum.§.cum uerò,& §.ſe.li.6. ¶ *In glo.ulti.ibi, quod manifeſtum contrarium*]

7 ad cuius contrarij ſolutionem † dicebat olim Hoſti, quòd quia reſcriptum emanauerat à prędeceſſore,& citatio non tenuerat, quaſi res integra eſſet,expiraue rat iuri ſdictio, ad hoc de elec.bonæ.1.in fi.de offi.deleg. gratum. & eſt ſi.de no.ope.nun. ſignificantibus, ubi de hoc ſecundum eum : uel, ut dicit, hanc gratiã fecit papa reo, qui conueniri nolebat coram delegato,ne uexaretur:ſed paratus erat corã ordinario ſtare iuri. Demum tenuit, quod tenet glo. & prædicta prima ſolutio eſt contra ipſum Hoſtiẽ. pro opi. mea no. de offi,deleg.cum plures,li.6.Pe.& Abb.dicebant cõtrarium locum habere, quando appellatur ab ordinario, vel delegato, cuius reſcriptum nõ eſt nullum, nec annullatur ope exceptionis, & dicunt ipſum contrarium fallere in duobus caſibus,ſ.cũ appellatur propter non admiſſam exceptionem ueritatis tacitæ, uel falſitatis ſuggeſtæ.probata enim cauſę veritate appellationis,ſuperſedent iudices appella.nam auctoritate illius literæ nõ procederet principalis iudex,ergo nec iudex app. qui ſuccedit in locum ipſius. ſecũdo caſu, quando appellatur propter exceptionem abuſus reſcripti impetranti oppoſitam non admiſſam. [b] nam

b illa uerificata coram iudice appellationis ipſe iudex ſuperſedet,cum propter abuſum perdiderit cõmodũ reſcripti. vnde ſicut nõ procederet principalis iudex, ita nec iudex appellationis. quòd ſit abuſus patet, de reſcriptis, nõnulli,& propter hoc perdere debeat cõmodum reſcripti, probatur,eo.titu.ex tenore, & cault.pro hac lectura bene facit, de of.dele.ſi à ſubdelegato,li.6.ſed contradicere uidetur, de ap.ex parte.M. & c.ſignificãte. vnde finaliter prædicti tenẽt id, quod hæc gloſſ. quæ fuit additio, licet prædictas ſolutiones dicant ueras.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ire teneatur.Vide per Spec.de cita.§. 1. poſt princ. per Imol. in capitu.ſuper literis, in 13.colum.de reſcri.per d.Felin.in c.cum ordinem, ſupra de reſcriptis.

b ¶ Admiſſam.Et ſic no. ex iſtis duabus fallentiis, ex quibus eſt ſoluendus contrarij.& eſt intentio Abba,quòd ſi eſt excep.quæ opponitur iurisdi.excluſoria, iuſtificata appellatione coram iudice, ad quem, ipſe iudex, ad quem, debet ſuperſedere negocio principaliter hic, quia intentio iſtius excep. & appellationis eſt excludere proceſſum; ergo operaretur contrarium effectum. quandoq; nõ eſt excluſoria iuriſdictionis,tunc non debet ſuperſedere, ut in cõtrario,c.ut debitus.item nide in c.ſignificauerunt, in fi.inf.eo.in glo.fi,ubi ſimile remittitur,& uide ibi ſcripta,quia faciunt, in fi. Ad idem etiam no. ſupra de reſcri.ſignificante. & no. quòd dicitur in d.c.ſignificauerunt, ad quod concor.text. in cap. dilectus, el.j. de præben. ubi probatur, quòd ubi iudex pronunciat ſe incompetentem, iuſtificata appellatione,remittitur à iudice,à quo & unde ibi ſcripta, Archidiaco.

SVMMARIVM.

1 *Per excommunicationis uel periurij exceptionem quis à ſua, uel eccleſiæ ſuæ defenſione repelli non debet.*

2 *Appellatus coram quo iudice debet proſequi cauſam ſuam,appellante non proſequente appellationem.*

3 *Citari ſi mandantur omnes, qui ſe uolunt opponere, & quorum intereſt per publicum edictum, non aſtringuntur ad comparendum.*

Citari ſi mandatur alicui omnes illos, qui ſe tali opponunt ſuper electione, uel alio facto, ſint citandi,& quæ nam ſit in hoc citatoris cognitio, & officium, ibid. §. aliquando mandatur,& nume.4.

Citati an neceſſariò uenire debeant, ibid.

4 *Reſcripta præteritum non reſpiciunt, ſed futura, uer. Alij uerò.*

5 *Voluntarij qui dicantur ad iudicium uenire, qui neceſſarij.*

6 *Excommunicatus an & quando poſſit excipere contra petentem confirmationem.*

Ad iudicium qui uenit, qualiter firmet perſonam ſuam, ibid.uer. uoluntarius autem.

Edictum citatorium ad opponendum electioni, & electo differt ab edicto,quo citantur creditores, cum minor abſtinet, eo.numuer. Si uerò contra, circa fin.

7 *Excommunicatus maiori repellitur ab agendo.*

Excommunicati minori electio non ualet, ibid.

Periurium quos, & à quo repellat, ibid. ad dictio. periurij, & nume.8.

8 *Criminoſi, eccleſiæ, ſuas, & ſuorum cauſas proſequi poſſunt,*

Obedientiam electo ſi ſubditus negat, dicitur defendere eccleſiam ſuam, ibid.

Opponere non ſufficit, niſi probetur, ibid. ad dictio. probata.

9 *Epilogus ſuffragium, & additio gloſsarum. nu.10.& 11.*

CAPVT VIII.

1 Dilecti. Caſus.Per exceptionem excõmunicationis,vel periurii à ſua uel eccleſiæ ſuæ defenſione qs repelli non debet.& prima pars ponit petitionem appellantis.ſecũda dat iudicem,ibi, Quocirca [*Traxiſſet*] ergo erat electus originalis actor: ſed dicit Inn. quòd forte electus iſte petebat obedientiam ab iſtis tribus

2 canonicis,& ipſi illam denegabant;uel illi † appellauerant,& appellationem non proſequebantur.unde petere poterat electus, quod procederetur in cauſa. inf. de app.oblatæ, ad fi. vel quòd imponeretur eis ſilentium,& etiam aliàs punirentur,infra de elec. c.1.lib.6. ſed hodie non ſunt ſuper hoc literæ impetrandæ: ſed debet appellatus expectare apud iudicem appellationis, & ibi proſequi cauſam ſuam, licet papa, uel alius ſuperior quandoq; concedat literas ex certa ſcientia.

3 & tunc ualent: quia aliter non ualerent.interdũ † etiã mandat iudex citari omnes, qui ſe uolunt opponere. & quorum intereſt, per publicum edictũ; quod dic, ut de elec.c.fi.lib.6.& facit,qui matrimonium ac.poſ. cum in tua.nullum tamẽ arctant talia edicta: ſed quilibet ſibi relinquitur, ut compareat,ſi uoluerit,& ſibi crediderit expedire;& vide,quod dicam,de reſcriptis, in multis, ſuper 5.glo.lib.6. & in Spe.de cita.§.ſequitur,in vlt.colum.aliquandoª mandatur alicui, ꝙ citet

a omnes illos, qui ſe tali opponũt ſuper electione ſua, uel ſuper alio facto, de quo agitur. in quo caſu dixerunt quidam, ſed male, ꝙ citatoris eſt aliqua cognitio,hæc.ſ.ut uocet eos,quos impetrator citari petit,& quærat ab eis,utrum ſe uelint opponere,uel non.& ſi reſponderent,ꝙ uelint ſe opponere, citet ipſos. Si uerò dicant, ꝙ nolint ſe opponere, tunc abſoluat eos à citatione.& pro iſtis, qui ſic ſentiũt,eſt ar.in eo, quod dicitur,quòd omnia iudicia ſunt abſolutoria,ut inſti. de of.iud.§.fi. ꝑm Inn.& ꝙ dicitur,ꝙ nemo de domo ſua in ius uocari debet.ff.de in ius.uo.plerũq;, & l.ſe.& quia nemo præciſè cogitur ſe defendere: ſed ſatis eſt, quòd aduerſarius mittatur in poſſeſ. bonorum eius, uel

vel aliàs pœnas patiatur is, qui ſe non defendit, ut ibi patet,& in eo,quod le.ſup.ut lit.non conte.tuæ fraternitatis[b]. nec ob.ff.de verb.obli.inter ſtipulantem.§.1. vbi dicitur,ꝙ iudicium redditur in inuitum: quia bene redditur iudicium in inuitum, ſi ex quo venire tenuit,proceditur contra ipſum, ꝑm Hoſt. ueruntamẽ Inno.non placet hæc opinio:quia cum hæc clauſula, citet omnes, qui ſe opponunt, intelligenda ſit de his, qui ante datam literarum citatoriarum ſe oppoſuerunt,& illius, cuius negocium agitur, interſit, uel intereſſe poſsit,eos ſe ſibi non oppoſuiſſe, quamuis dicant,ꝙ ſe nolũt amplius opponere,niſi primò ſatisfaciant de intereſſe ꝑm Inn.ar. ff.de interr. act. de ætate. §.fi.ff.de condi. cauſa da.dedi, & l. ſi pecuniam. cuius ſatisfactionis cognitio ac diffinitio non eſt citatoris, ſed iudicis.Si ergo citator uult bene & plenè ſuo officio fungi, ſine alia interrogatione inquiſitionis citet illos, quos impetrator dixerit ſibi nominãdos. ſed & impetrator in nominatione ſibi caueat : quia ſi facit citari illum,qui nunquã ſe oppoſuit, uel non intereſt ſua, ut citetur,& ſic in nullo eſt ſibi obnoxius, condẽ

c nabitur in expenſis[c], ar.in eo, quod legitur & no,ſup.

4 de reſcrip.c.fi.§.1. ꝑm Hoſt. Sed nunquid per tales literas citari poſſunt illi, qui primò poſt datam litterarum ſe oppoſuerunt,uel qui nunc de nouo uolunt ſe opponere? Dicunt quidam ꝙ ſic: quia præſens tempus appoſitum litteris,ubi dicit,qui ſe opponunt,cõfusè eſt intelligendum, ut includat in ſe non ſolũ præteritum,ſed & præſens pariter,& futurum.nam & præſens confuſum præſentis non tenet uſum. Alij uerò dicunt quòd non, niſi illi, qui ante datam literarum ſe oppoſuerunt,citari poſſunt ꝑm Inn.& hoc uidetur uerius ꝑm Hoſt.Conſiderata natura reſcriptorũ,quæ de natura ſui præteritum,i. datam, præcedentia tantũ reſpiciunt,non futura.ideoq; & dicitur,ꝙ data litterę eſt conſideranda; quod dic ut le.& no.ſup.de reſcripcam te.§.pen. & c.ad hæc ſumus, & c.ſignificauit,&c.

d fi.§. autem literas[d].nec mireris ſecundum Inno. ſi dixerim,ꝙ ad nutum impetratoris debent omnes citari, & ſic poterunt multi iniuſtè vexari, quod uidetur abſurdum. nã & ſi papa illos omnes in ſuis literis nominaſſet,omnes citaſſet;& tamen illa eadem abſurditas accidere poſſet, videlicet ꝙ multi iniuſtè uexarentur:ſed in utroq; caſu ſi hoc appareat,& citatus compareat,condemnabitur ei impetrator, ut dictum eſt, ad expenſas. ſi uerò citatus non compareat, non ſtatim condẽnabitur ad expenſas,uel ad aliud quicquã. imò contra ipſum præmiſſis iuramento calumnię,& cognitione ſummaria,& non aliter,ſicut iuſtum fuerit,procedetur.ſed dici poteſt,ꝙ non citabuntur omnes illi indiſtinctè & indifferenter, qui ab impetratore fuerunt nominati:ſed attendet citator qualitatem perſonarum,& cauſæ, & ſicut delegãs moderaretur; ſic & ipſe moderabitur qualitatem citandi, & numerum citãdorum,ar.in eo,quod le. & no. de reſcriptis, ſuper literis.§.fi. ꝑm Inn.cuius eſt magna pars mentis huius glo.quia nec ſemper,nec in omnibus obediendum eſt,ut patet in eo,quod le.& no.ſup.de temp.or. ad aures.§.1.& c.dilectus,;uerſi. cum igitur, ſecũdum

5 Hoſt.[*Opponunt*] forte † agendo;& tunc planum,ꝙ uoluntarij ueniebant ad iudicium. C. ut nemo inuitus, in rubro & nigro,forte excipiendo; & tũc licet uideã tur uoluntarii,ipſorum exceptio replicatione nõ tollitur,ut ſequitur.per quod dicit Hoſt.non ſimpliciter

6 † ſtandum diſtinctioni Inno.no.ſup.eo.cum inter,ubi

e dicit, excommunicatum non poſſe excipere [e] contra petentem confirmationem, ne defenſio trahatur ad impugnationem,& quia cum ſit extra eccleſiam propter delictum ſuum,non intereſt ſua,nec poteſt excõ municationem, uel aliud crimen alteri obiicere, ar.

15.diſt.primum.26. diſt. una tantum : nec auferet de oculo proximi ſui feſtucam, quiin ſuo trabẽ geſtat 3.q.7.§. tria, in fin.nec obſt. quòd paria delicta &c.ad quod reſpondet per nota.de adulte.c.pen.ad hanc de cre.reſpondetur,quòd loquitur in reo neceſſario;qđ probet littera, Traxiſſet in cauſam..uoluntarius autẽ primò firmabit perſonam ſuam in iudicio, quod excommunicatus facere non poteſt.neceſſarius autem firmabit perſonam ſuam hoc ipſo,quòd uocatus eſt, cum neceſſe habeat reſpõdere,de iudi.intelleximus, & iudicium redditur in inuitum.ff.de uer.oblig.inter ſtipulantem,§.1. & quid dixerit de aliis iudiciis, ubi ꝑ officium iudicis fit generalis uocatio, non ſpecialis, ibi dixi. Sed Hoſtien.ponens ibi cauſam de tranſlato, cui per canonicum ad impediendam poſſeſſionem opponitur crimen cum infamia, contra quem ipſe translatus replicat excommunicationem, dicit Clementẽ.IIII.diffiniſſe eum tranſtuli Viſonien.ad eccleſiam Colubrien. quòd replicatio nõ elidat exceptionẽ, licet ipſe ſit reus uoluntarius prouocans,non pro uocatus. unde dicit ibi Hoſtien. hanc diſtinctionem Innocen. de reo uoluntario, uel neceſſario non procedere,nec iure probari:quam tamen ſi ſuſtinere uelis ſecundum eũ, quis magis eſt neceſſariò excipiens, quàm uolens malum prælatum repellere? quid enim grauius, intolerabilius, & periculoſius, quàm quod detur lupus loco paſtoris? diſsipator loco cultoris? homicida pro medico? tyrannus pro defenſore? inimicus pro aduocato? certe nihil,ut patet,de elect. nihil eſt,& c.ne pro defectu. de reſtitu.ſpo. conquerente.40.diſtin. multi. Item cum excommunicato reſeruetur exceptio de temporali iudice delega.ſuſpecto, fortius de ordinario, qui perpetuus eſt. hic autem dictum Hoſtien. dicit Goffre. quòd ſeruat curia, ſcilicet quòd excommunicatus pro eccleſia ſua poſsit ſe opponere contra petentem confirmationem etiam

f uoluntariè ueniens. hoc not. in ſpec. de actore.§.1. uer. item quòd eſt excommunicatus. Sed his ob.ſup. de iudi.exhibita, per quam dici poteſt, quòd ſi canonicus excommunicatus prouocat in iudicium, dans libellum, ut caſſetur electio, repelletur per exceptionem. Si uerò contra prouocantem ad confirmationem excipit, ſi ſponte ueniat, admittetur, maximè quia confirmationem neceſſariò præcedit edictum, quod citat uolentes opponere,de elect.c.fi.lib.6. unde non eſt ſimile illi edicto,quo citantur creditores, cum minor abſtinet, ut uideant bona hæreditaria, de quo dixi.ſup.cap.cum inter, & no.ſup.de offi.iud.c.2. [*Supradictæ*] ſ.ſanctæ Mariæ.Hoſt.videtur dicere,quod alii erant canonici Gratiacen.& alii ſanctæ Mariæ Gratiacen. & ad Gratiacen. ſpectabat electio præpoſiti illius ſanctæ Mariæ.Idem Pet. & Abb. [*Excommunicatus*]

7 maiori, ut † repellatur ab agendo. ſed idem de minori quòd ad hoc, ne ualeat electio de ipſo facta, de ele.

a [a] excommu.ca.fi.[*Periurij*] hoc non impedit agentem ſed confirmationem petentem, cuius intentionem perimit, ſicut repellit ordinandum, de tempo. ordi.c. fi.& teſtem,ſup.de teſt.teſtimonium[*Exceptionem*]quã proponebant contra cõfirmationem petentem. uel iſte electus uolebat elidere exceptionem canonicorũ,qua dixerãt illũ excõicatũ eſſe,replicãdo de excõicatione.& ideo non audiẽdũ ſup petitione obie, quã fecerat,uel ſup procedẽdo in principali.& imponendo illis pœnã,ut ſup.in prin.magnę gl.ꝑm Inn. [*Suæ eccleſiæ*]imò nec à propria.nã criminoſi,& periuri ſuas, & ſuorum cauſas proſequi poſſunt ſic & eccleſiæ, ad hoc de iureiuran. peritio, & no.ſecundum Inn.ꝙ ubi dicens ſe electum petit à ſubdito obedientiam quam ille negat,ſubditus dicit defendere ſuã eccleſiã,& electus impugnare[*Adiecit*] procu.eorum [*Probatã*],nec

enim ſufficit opponere,niſi probetur,de conceſſ.præben.cum ſuper [*Replicatione*] excommunicationis, &
9 periurij [*Appellatum*] per ipſos canonicos. ¶ Vlti.†glo. no. alleg. unam concor.in contrarium alle. 5.iura, &
10 ſoluit.¶ *In†glo.3.ibi,ad probationem*] uide in c.cum contingat, infra allegato ſuper glo. pen. ¶ *In†glo.3,in fine*]
11 de ſimo.licet Heli,& c.per tuas. ¶ *In glo.ulti.ibi,intellexi-mus*] uide,quod ibi ſcribam poſt Inno.& inf.de rebus ecc.non alie.ſi quis presbyterorum,ſuper vlti.glo.[*&*
h *in fine*] de hoc in ſpe,[h]eo.titu. §.fi.uer,ſed nunquid.

ANNOTATIONES.

a ¶Aliquando, Vide in c.cum in tua, præalleg.& in auct.ſi omnes. C.ſi ut ſe ab hæredi.abſti, per mod. ubi uidetur no. contrarium: quia imo ſcientibus talis citatio præiudicat,& idem no.Io.And. de re iudi,quamuis, in glo. hoc uerum.

b ¶Fraternitatis.Pro iſtis bene facit,quod no. Ioan.And.in c. quoniam, de offi.delega,in gloſſ. ſuper, uerſi,in hac parte, uerſiculo, dicunt etiam quidam.

c ¶Expenſis,Et tenebitur actori iniuriarum.uide tamen,ff. de iniuriis, iniuriarum.§.ſi quis per iniuriam, & ibi Barto.

d ¶Autem literas.Pro hoc,quod no.gl.ſed uide & ſuper illa Io.An. in c.ſi.hic alle.& uide ad materiã Bar.in l.ſi ita,ff. de au.& ar.leg.

e ¶Excipere, Adde do.in c.ut circa, §.1.in 5.col.de elect.in 6.Abb. & Imo.in cap. exhibita, de iudi.& Ludo.in l.cum mulier, in 26. colum. ff. ſolu. matri.

f ¶ De actore. ad hoc facit, quod dicit Inno.in ca.ſuper his,de accu,& glo. in cap. exhibita,de iudi. & ideo quando uenit iſte uoluntariè ratione priuati intereſſe, tunc cenſetur etiam defenſor, ſicut dicimus de appellante,ut in c.ſignificauerunt,infra eo.tunc admittitur niſi eſſet delictum,ubi admittitur compenſatio per caſum.c.cum eccleſiaſtici.eo.titu.quandoque uenit uoluntariè, & pro ſpeciali intereſſe eccleſiæ; tunc admittitur,ſi uenit in formã excep.ut hic:ſi uenit in formam acto.tunc repellitur, ut in cap. exhibita,de iudi.& no.ſup.eo.c.cum inter. ſi non ueniat ratione intereſſe priuati, tunc debet repelli, ſiue uocetur ſpecialiter,ſiue generaliter ex edicto,ut patet ex no.in c.ſuper his,de accu.Bald.

g ¶De cleri. Iſta ergo exceptio poteſt eſſe dilatoria & peremptoria,uide de reſcri.conſtitutus.& ſup.eo.cum eccleſiaſticæ.ſequẽs autem de periurio eſt peremptoria, ut ſequitur.

h ¶In ſpe.Vide Bart.in l.mulier, &l.viro atq; uxo.ff.ſol.ma.& Bal. in d.l. cum mulier, & C.de ſer.pi.da.l. ſi creditorem.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio ſit ad cautelam, ſi per exceptionem ſuſpenſionis,contra quam replicatur de nullitate,ordinatio eccleſiæ retardatur. Diuiſio capituli, ibid.*
2 *Suſpenſio perpetua uel ad longum tempus quo modo differat ab altera, & quo delegatus epiſcopi primam non faciet,remittit. Amotus à beneficio per ſententiã,non definit ſtatim poſſidere,ibi. Poſſeſſio multum iuris habet, ibid. Amotio à beneficio quibus fiat modis, ibid.uer.amoueatur.*
3 *Amotio hic memorata fuit ſuſpenſio, & à iudice poteſt infligi, & qua de cauſa. Sine ſolennitate & ordine infligi poteſt, & ita reuocari, ibid. Amoti temporaliter non debent intra ſuæ amotionis tempus commodus eccleſiæ negotijs intereſſe, ibid.*
4 *Abſolutio ad cautelam quibus caſibus impartienda.*
5 *Ad diuerſos fines peti poteſt, & quos, & quare ſic fiat, num. 7, & à quo, 8.*
6 *Suſpenſionis, & amotionis à beneficio ſententiæ quãdo nullæ, remiſ.*
8 *Æquitatem quilibet iudex rigori præferre debet circa ſi. & quo caſu hic, & num. 7.in fine.*
9 *Epilogus, & additio gloſſarum, num.10. Laicus poteſt eſſe procurator in cauſis etiam ſpiritualibus, ibid.*

CAPVT IX.

1 APoſtolicæ Caſus. Sit per exceptionem ſuſpenſionis,contra quam replicatur de nullitate, ordinatio eccleſiæ retardat, fit abſolutio ad cautelam.& pars huius de cle.ex.mi.apoſtolicæ. & nõ diuiditur;tamẽ & dici poteſt, q̃ primò ponit exceptionem.ſecũdò ibi, Quas licet,replicationem.tertiò ibi, Nõ tamen,relaxationis cauſam. quartò relaxationẽ, ibi,ſententias [*Vobis*] qui debebatis intereſſe electioni, uel electionem celebrare,Inn.[*Suſpenſionis*]ab officio,
2 ut differat ab eo,quod ſequitur. & qũo†differt ſuſpenſio perpetua,uel ad longũ tempus ab alia, & quomodo delegatus epi primam non facit,dixi poſt Inn.inf. de exceſ.præla.c.1.ſuper 4.gl. [*Amotionis*] quærit Goff. an amotus à beneficio per ſententiam,ſtatim deſinat poſſidere, & dicit q̃ nõ: quia poſſeſſio multum iuris habet,inf.de conceſſ.præben.cum noſtris, & c.literas.
a ff.ex quibus cau.ma.deniq;[a]. amouetur autem quis à beneficio & per ſententiam, & per cõſequentiam eo ipſo, q̃ amouetur ab offic. 81.di.ſi quis ammodo, &
b c.ſi quis ſacerdotium[b],Goff.[*A beneficijs*] dicit Inn.q̃
3 iſta†amotio fuit ſuſpenſio,quæ poteſt infligi per iudicem ex culpa coram eo cõmiſſa, ar.ff.de pẽnis.l.moris,& l.fi.idem notauit de exceſ.præl.c.3. ut ibi dicam ſuper 4.glo.& quia hæ pœnæ ſine magna ſolennitate & ordine poſſunt infligi,ideò ſine magna ſolẽnitate, & ordine poſſunt reuocari;ad hoc.inf.de reg.iur.c.1. ex quo tamen à beneficiis ſic temporaliter ſunt amoti,non debent.inf.ſuæ amotionis tẽpus cõibus eccleſiæ negociis intereſſe;quod eſt dignum no:ſm Inno. [*Exceptionis*]ad repellendum uos ab electione; Inno.
4 uel à limine iudiciorũ,Hoſt.[*Proponeretis*]dicit†Inno. quoſdam dicere,q̃ qñcunq; quis petit abſolui ad cautelam, ut alii ſibi ſecurè cõcent;à ſententia, quã nullam aſſerit,quia proferens non erat ſuus iudex,uel dicit eam latam poſt app.uel allegat aliam iuſtam nullitatem;ſemper eſt abſoluendus. ſup.de offi.ord,grauem,niſi opponatur,q̃ ſit manifeſta offenſa, de ſent. excommu.ſolet.& dicit Inn. q̃ hæc uidetur probabilior opinio,quàm contraria,quam prætulit in prædicta decre.ſolet, ſcilicet q̃ in duobus tãtum caſibus ſit
5 huic locus, & no. q̃ ad diuerſos fines peti poteſt hęc abſolutio,ſcilicet ad cautelam ejus, qui dicitur excõmunicatus,ut quia dubitat,an ſententia teneat:firmius tamen & probabilius credit,q̃ non teneat,nec dici debet iſti,dimitte ius tuum, & facias te abſolui, ar. ff. de peti.hæredita.illud. imò, dummodò per ſententiam, confeſſionem, uel rei euidentiam non conſtet illum excommunicatum pro manifeſta offenſa,ſine alia ſatisfactione abſoluetur ad cautelam, & poſtea proſequetur iuſtitiam ſuam,ar.de ſententia excõ.ſacro.§.1. & 2.quandoq; fit ad cautelam aliorum,ut ſecurè ſibi communicent in ſacramentis, & in aliis, quod aliter licitè fieri non poſſet,de cleri.excõ.c.ſi.ſup.quod me. cauſa,ſacris.quandoq; fit ad cautelam opinionis ſuæ, ne.ſ.lædatur propter infamiam excommunicationis prelati.qñq; fit ad cautelã futurorũ,ſ.ne cuius facta in poſterum irritentur, vt hic,& in ſimilibus, quæ per ſe adinuenire poterit ſtudioſus,ſecundũ Inn.dicit Hoſt. q̃ hic fit ad cautelã eccleſiæ, ut patet per ſequentia, & idem Inn.in ult.gl. quandoq; fit ad ſubuentionem pbãdæ ueritatis,& hic potius quò ad hominem,quàm ad ipſum deum, ſicut & illa, quam curia Ro. confert ambaſiatoribus ad ipſam uenientibus,quàmdiu ſunt in curia,ut interim poſsint adire præſentiã papæ,quæ denegatur excõicatis,& tractare de recõciliatione illorum,quorũ legati ſunt, de quo remittit.ſup.de teſt.
c veniens[c] 2.in fi.& uide ſum.quam formaui in decr.ſo
6 let,poſt gloſſas[*Nullas*]forte allegabant ſ.alterã de cauſis,quæ habentur,de of.dele. cũ contingat, uel aliquã de notatis,de ſententia excommuni.preſenti,li.6.[*Ordinationem*]fiendam coram nobis,ſm gl.uel factã proſequendam, ſecundum Hoſt. utrunq; ponunt Pe. & Abba. [*Retarda-t*] plus debito,uel plus, quàm expediret

7 ret[*Ad cautelam*] i.ita, q̃ †non fiat præiudicium ipſis amotis ex noſtra relaxatione,ſi forſan interim adminiſtrationi ſpiritualium,uel temporaliũ ſe immiſcuerint.uel i.ſine præiudicio alterutrius,ideſt q̃ nec amotis,nec aduerſariis fiat præiudicium, quin facta ordinatione de amotione & aliis poſſint dicere, quicqd uelint.uel melius fit ad cautelam eccleſiæ, ne diu uacet.& hæc æqua prouiſio,meritò præfertur rigori iuris,ſecundum quem prius eſſet diſcutiendum de ſententiis,& ipſarum cauſis,quàm procederẽt ad electio
8 nẽ.& hoc ipſum † poſſet facere quilibet iudex de ſen-
d tentijs per ſe, uel ſua auctoritate[d] latis:non tamen auctoritate huius decre. poſſet relaxare ſententias aliorum,ſm Inno.ſup.Hoſt.niſi in ſuis caſibus,remittens ad decre.ad reprimendam, & decre.paſtoralis, de of. ordi.& dicit Hoſt.talem æquitatem in his, quæ ſuæ iuriſdictionis ſunt, debet quilibet iudex præferre rigori.C.de iudicijs,placuit;de hoc de tranſac.c.ſi. & eſt ſi. de app.ad præſentiam,de ſenten.excom.per tuas,& c.
9 uenerabili.¶ Glo.†arguit.alleg.duo iura.in contrariũ alleg.alia duo, & ſoluit. ¶ *In†1. gloſſ.ibi, uel pro alio*] per hanc glo.dicebat hic Pe.q̃ laicus non poterat eſſe procurator in cauſis ſpiritualibus, niſi in matrimonialibus;quod eſt falſum,ut patet de procu.c.1.lib.6.& uide quod ibi no.in 4.glo.[*& ibi,per iſtos*]ſi.ſupra de electio.cum Vintoñ.Goffre.& forte procedebat hoc ex uiribus interdicti facti per papam ſecundum Pet. & Abb.ad hoc.ſup.de elect. cap.fin.

ANNOTATIONES.

a ¶Denique. Vidè plenius per Io. And. in c.cum noſtris hic alle.in gl.multum autem iuris.& de ſententia iuris probatur in c.licet, de præben.lib.6.& Bart.in l.miles.§.pen.ff.de re. iudi.

b ¶Sacerdotium. Vide Io.An. de ætate, & quali. cum bonæ, in gl. moderate, & uide in clem.de pœnis, cupientes, in glo.no.nouã.

c ¶De teſti. ueniens. Adde d.Feli.in c.ad reprimendam,de offi.ord. & idem de abſolu. quæ ponitur in impetrationibus beneficiorũ, de quibus prouiſum eſt per Inno. VIII.

d ¶Auctoritate.Et an dele.etiam Papæ hanc faciat,uide glo.3.& ſu per illa Ioan.And. in c.ſolet, præallega. & in cap.per tuas, ſuper uer. conſueuerit, eo.titu.infra.

SVMMARIVM.

1 *Per excommunicationis exceptionem quis repelli non debet à proſecutione appellationis.*
2 *Grauamen ſufficiens ad appellandum quod dicatur,remiſſ. Appellatio iuſta impedit proceſſum iudicis, à quo, ibid. uide num.4.ad dictio.Legitimam.*
3 *In reſcripto de quibus debeat fieri mentio, de quibus minime.*
4 *Excommunicatus quibus caſibus reſcripta poſſit impetrare. Reſcriptum poteſt habere bonam formam, ſed ſurreptitiam, & quomodo, ibid. uer. & ut dicit.*
5 *In literis tertijs quid continebatur.*
6 *Attentata poſt appellationem ante ſententiam quando reuocentur, & qualiter ſit formandus libellus in eorum retractatione poſt appellationem à ſententia, ibid. Appellationis iudex de quibus pronunciet.*
7 *In attentatorum reuocationis petitione cauendum, ne litem conteſteris, & ut ante omnia reuocari petantur.*
8 *Appellatione pendente quibus caſibus nihil nouandum, & quòd etiam partes reſpicit hæc regula.*
9 *Additio gloſſarum. Appellatio ſi fuit à partibus multiplicata, ultimus eius iudex, ut hic quartus, quid & quo ordine cognoſcet, ibid.*

CAPVT X.

1 DIlecte. Caſus. Per†exceptionẽ excõic[a]tionis, à proſecutione appellationis quis repelli non debet. & in prima appellantis narratio.in 2. appellationis cõmiſſio, ibi, Quo circa.& de facto huius decre. loquit inf.de priuil.dudum [*Conueniebantur*] moniales [*Ab illis*] monacis[*Quæſtio*]principalis.fuerunt enim iſti primi iudices impetrati per monacos [*Sufficienti*] pone
2 †exemplum.ſup.eo.olim.infra de appel. ex parte.i.cũ ſi.[*Poſtmodum*]i. poſt appellationem [*Tulerunt*] & male, ex quo præceſſerat iuſta appellatio,Inno.ſupra de offi.dele.cum olim, Abb.Hoſt.& dicit Inno.repetendum, quod no.de offi. dele. paſtoralis. §.2. [*Mentione*]
3 no.Gof. quòd licet † debeat fieri mentio in reſcripto de proceſſu,infra de re iudi.inter moñ. & de ſerie negocij,de cohabi.cler.ſuper eo,de rebus,ſuper quibus eſt actum,de do.& contu.ex literis,de excep.oppoſita in primo iudicio, de procur. in noſtra:in his tamẽ, quæ poſt appellationem fiunt, uel innouantur, hoc fieri non poteſt. cum enim per app.à iudice ſit receſſum, non teneor ſcire, quid ipſe faciat. unde non facta mentione de illis ualet reſcriptum,ut hic, & infra de cõfirma. bonæ. & per illam decre.dicebat hic Phi.
a q̃ ſicut de literis,quæ ſunt nullæ[a],non eſt neceſſe fieri mentionem,ut ibi,ita nec de excõmunicatione,quæ
4 nulla eſt,ut hic.quibus†caſibus poſſit excommunicatus impetrare reſcripta, habetur de reſcrip. ca.1.lib.6. [*Eundem nuncium*]miſſum per moniales,de quo præmiſit [*Pars aduerſa*] ſ.monacorũ [*Ipſi iudices*] prior de Angleſcete, & collegæ, ſecundi iudices impetrati ſuper prima appellatione monialium[*Prædictæ*] latæ in moniales per iudicem prin.cauſæ poſt appellationem ipſarum[*Impetrauit*] pars aduerſa,quæ eſt.ſup.ſ.monacorum. & fuit iſta tertia commiſſio ſuper 2. appella. & ut dicit Inno. has literas elidebat exceptio ſurreptionis:quia ſi expreſſiſſet qualitatem excommunicationis, & quomodo excommunicatæ agebant,ſ.proſequendo appellationem ſuam,literas non habuiſſent ſed impetrarunt in genere dicendo, q̃ iudices exceptionem excommunica.nõ admiſerant contra actorem,uel contra reſcriptum.unde literæ iſtæ habuerũt
b bonam formam,ſed ſurreptitiam[b][*ipſarum*]monialiũ [*Legitimam*] idem quò ad hunc caſum, & ſi non fuiſſet legitima,non ſic tamen quò ad reuocationem attentatorum, ſm Goff.[*Lata fuerit*] à primis iudicibus [*Iudices*] ſecundi.ſ. prior de Angleſcete,& collegæ[*contrariæ*] monacorum [*Coniudices*] ſ. tertii iudices [*Earundem*] ſ.prioriſſæ,& conuentus [*Si eſt ita*] ſcilicet q̃ † tertii iudices allegationem monialium.ſup.poſitam nõ admiſerint.dicit Inn. q̃ papa per alias literas commiſerat cauſam appellationis emiſſæ per monacos, & ſub forma iuridica,nec cõſtabat illas adhuc ſurreptitias. ergo inquiretur ſecundùm eum, an ſecundi iudices repellerint excommunicatio.exceptionem eo caſu, quo erat admittenda, & ſic iuſta fuiſſet appellatio monacorum: an eo caſu, quo erat repellenda; & ſic fuiſſet iniuſta; & hic continebatur in literis ter-
6 tiis ad priorem de Gernemoe[*Reuocato*] no.hic †Innocen,& Hoſtien. quòd in appellatione interpoſita ante ſententiam, probata veritate grauaminis, reuocantur attentata, proſequendo etiam de appella. interpoſita à ſententia, quod eſt hodie expeditum, de app.non ſolum, lib.6. ponunt etiam formam libelli, quam dat appellans à ſententia, ſcilicet talem; Peto domine iudex reuocari,quicquid factum eſt poſt talem ſententiam contra me latam, à qua appellaui, & per uos prohiberi iudici, à quo appellauit, ne aliquid occaſione illius ſententiæ attentet contra me, quàm diu pendent tempora cauſæ appellationis meæ, & quamdiu per uos fuerit appellatio diffinita. & q̃ procedat petitio, probatur: quia etiam ex officio iudex hoc facere debet,ut in præalle. decre.nec obſtat petitioni,q̃ dſ iudicem appellationis hoc ſolũ,pnũciare, bene,uel malè appellatũ.C.de app.eos:quia hoc verũ

principaliter.iure autẽ accessorii etiam hãc petitionẽ
admittit,& exequitur;& facit de offi.dele.c.1.& c.pru
dentiam.§. fin. nec obst. quòd si postea iudicetur ap-
pellatio non legitima, renouabuntur attentata. nec
obst.l.cum ex causa.ff.de app.ad quæ respon.ut no.in
c præall.decr.non solum,in 4.glo. & in gloss.[c] ult.in fin.
7 Caueret† tamen debet secundùm Guil. qui dat libellũ
super causa app. quo petit etiam ante omnia reuoca
ri attentata, ne contestetur litem, de quo uide in spe.
de appella.non solum,lib.6.super uer.ante omnia. di
8 cit tamen hic† Inno.quòd licet appel.pen. nil sit inno
uãdum, si tamen agitur actione personali,ut exẽpto,
uel consimili, si res petita alienetur, alienatio tenet.
d nec obstant iura, quę dicunt ap.pen.[d] nil nouandum,
uel statum causæ non mutandum: quia in personali
non mutatur status:nec præiudicat appellationi meę
factæ, si res petita alienetur, nõ enim afficitur res per
actionem,quę dirigitur non in rem,sed in personam
quæ persona condemnari potest re alienata,sicut nõ
alienata. nec ob. in aucten. ut nulli iudi. §. super hoc
autem iubemus,& §.præce.& se. col.9. quæ prohibet
possessionem rei petitæ ab uno litigantium in alium
e transferri. respicit enim illa prohibitio iudicem,[e] nõ
litigatores, ut ibi patet. & sic in regula app.pen. &c. 2.
q.6. appellatione,cum si. suppleri debet per iudicem.
ubi uero agitur reali,fatetur Inn.quòd non ualet alie
natio non ea ratione,quia pendeat appellatio, sed q a
res est litigiosa. dicit Host. ꝙ illa regula app. pen. &c.
respicit etiã partes,ne uidelicet aliquid innouent in cã
in præiudicium aduersariorum ad minus uiolenter.
nec mirum, quia etiam nulla lite, uel app. pen. non
datur licentia parti inuadendi possessionem, quam
tenet pars ab ea, uel circa illam inferendi aliquã uio-
lentiam.imò per ius prohibetur expresè. C. unde ui,
si quis in tantam. 16.q.6.c.1.ff.quod me. causa.l.extat.
fortius ergo intelligitur prohibitum,app.pen.de ma-
teria litigiosi remittit ad no. sup. ut lite pen. ecclesia;
uide quod dixi de constitutio. cum M. in gloss. nun-
f quid[f] in hac [*Appellationem*] interpositam per monia-
les à tertiis iudicibus [*Procedas*] tu decane,ad quem di
9 rigitur hæc tertia commissio. ¶ *In*† *gl.ultima,in fine*] be-
ne dicit gl.licet Host. reprehendat, dicẽs hic expresè
dici, quòd ex quo constitit grauamen tertiorum iu-
dicum,procedit iste quartus secundum formam lite
rarum secundorum iudicum. & dicit, quòd Papa no
luit hic causam remitti ad secundos, forte ex officio
ad uitandos circuitus,& lites citius finiendas. uerissi-
mũ est, quod dicit glossa, nec finis iste in textu dicit,
ad priorem de Anglesete,qui fuit secundus:imò dicit
de Gernemoe, qui fuit tertius, quod male põderauit
Host. & hic teneas, quòd quartus iudex datus ad ap-
pellationem interpositã à tertio, si inuenit malè ap-
pellatum, remittet ad tertium,nisi detulerit:si inuenit
bene appellatum, succedit in eius locum, & facit, qđ
ille facere debebat. Sed ille debebat cognoscere de
app.interposita.secũdò:hoc faciet quartus.& si inue-
niet à secundo malè appellatum, remittit ad secũdũ:
si bene cognoscet de eo, quod cognoscere debebat
secundus.quod fecisset tertius, in cuius locum succes
sit, ut prædixi. Secundus autem debebat cognoscere
de ap. interposita à iudice. Primo: de hoc in eum co-
gnoscet quartus:& si inuenit male appallatum,remit
tit ad primum:si bene, reuocato grauamine cogno-
scet de principali. Ponendo autem, ꝙ narrata in tex-
tu sint uera, iste erit finis: quia pronunciabitur à ter-
tiis bene appellatum per moniales:& demum cogni-
to de app. interposita à secundis per monacos, pro-
nunciabitur illos male appellasse,& remittetur causa
ad secũdos:q secundi postea cognoscent de app. sup
principali p moniales interposita; & sic litera plana.

ANNOTATIONES.

a ¶ Sunt nullæ. Imò, & de illis, quæ possunt elidi per exceptionem, non est facienda mentio; uide glo.1.in fi.in cap.ex tenore,de rescrip.& ibi opi.contrarias in hoc.

b ¶ Surrepticiàm. Moniales enim de excommunicatione in ipsas lata si tenebantur facere mentionem per rationem,quam ponit supra gl.no.Goffre.Sed monaci sic:quia de excommunicatione monialium, quæ posset esse talis, quæ illas repelleret à iudicio, & talis, quæ non,ut hic, quia non ab appellando.

c ¶ In glo.Et uide gl.& Bart.in l. chirographis. §.fi. ff. de admi.tut. & in l. furti, in prin.ff.de his,qui not.infa. & uide bo.text.in c.cũ uenisset,de eo,qui mittt.in poss.ubi uidetur ꝓbari cõsi.illius gl.fi.

d ¶ Appellatione pendente.Vide Abb.in c.fi.3.col.ut lit.pen. & In no.in ca.cum M.de constitu.uersus finem, & d. Propositum in c. cum apostolica ,de sponsa. Bald. in aucten. litigiosa, C. de litigi. Lud. consilio 270.

e ¶ Iudicem.Vide in l.chirographis,ff.de admi.tu. & uide bo. text. in l.1.C. de bo.poss. secundùm tabu.ubi appellatio suspendit nedum quæ sunt iurisdi.sed etiam quæ sunt uoluntatis.

f ¶ Nunquid.Et uide supra,ut lite pen.c.4.& in gloss.3. & super illa Ioan.And. & plenius.eo.titu.cap.fin.super glo.& Barto.in l.1. ff. de liti.& Cyn.& Sali.in aucten.litigiosa,C. de liti.& Bart.in l. quamquàm,ff.de aqua plu.ar.

SVMMARIVM.

1 *Per excommunicationis exceptionem à persecutione appellationis etiam originalis actor repelli non debet, & num.6.*

2 *In facto quæ consistunt, non semper Papa memoratur.*
Reconuentioni locus non est coram iudice appellationis, di bi.

3 *De appellationibus interpositis facienda mentio in rescripto.*
Minus pro non, ibid.

4 *Excommunicato appellationis extra iudicium prosecutio denegatur, secus in iudicio, & num.8.*

5 *Excommunicatus an petere possit restitutionem contra sententiam, à qua non appellauit.*
Inanimarum periculo sententiæ non transeunt in rem iudicatam legis, iuramenti, & consuetudinis uinculum cessat, ibiduer. Quid si conqueritur.

6 *Actor quando repellatur exceptione excommunicationis à iudicio, & potest appellare à sententia contra se lata, ibid. & numero 12.*
Capituli exceptionem. infra eo.intellectus.

7 *Procurator alicuius si excõicetur post, quàm à sententia contra se lata appellauit, an & quando possit prosequi appellationem.*

8 *Appellationem à se interpositam extra iudicium etiam post ratificationem principalis excommunicatus, & non excommunicatus etiam sine mandato prosequi non potest, nisi in casibus, & quibus.*
Capitulum non est capax excõicationis, ibid. uer. Dicit Hostien.

9 *Epilogus, & additio glossarum, num.10.*
Verbi resolutio, eod.num.
Victor an appellet ab omissione condemnationis expensarum, ipso uicto appellante super principali, & quid si uictus non appellauit? ibid. §. in glo.2.

11 *Excommunicatus quod fecit, si actio ipsius perit tempore, saltem ad interrruptionem ualeat.*

12 *An excõicatus actor post appellationem à se interpositam à sententia contra se lata repellatur ab eius prosecutione, & sup.nu.6.*

13 *Excommunicatio an obstet appellato,qui non prosequente appellante prosequitur appellationem, remiss.*

CAPVT XI.

a 1 b Significarunt.[a] C.Per† exceptionẽ excõicationis à pse
cutione [b] appellationis ẽt originalis actor
repelli nõ debet. Et prima pars ponit que
relam appellantis.secũda instruit iudicem, à quo, ibi,
Mandamus [*Mediolanensis*] loci ordinarius, ad quẽ spe-
ctabat confirmatio [*Ipsis*] scilicet capitulo [*Dicimur*]
2 istud sic ponitur in rescriptis: quia non† semper me-
moratur papa de his, quæ consistunt in facto.23. dist.
præterea [*Ipsorum*] de capitulo factã de Petro [*Pertine-
re*]

re] ergo super hoc erat quæstio, ad quem pertineret
[*Partem aduersam*] archiepiscopũ, vel ab ipso institutũ,
uel vtrunq; [*Absoluit*] si suppleas, & eosdem canoni-
cos in quibusdam aliis condemnauit,plana est decre.
etiam si dicas excommunicationis sententiã tenuis-
se, secundum Hosti. sed hoc uidetur procedere: quia
coram iudice appellationis non est locus reconuen-
tioni,de quo notaui, de mu. peti.cap.1.& remis.dedi,
3 de arbitris, cũ dilectus [*Committi*] facta mentione† de
utraque appellatione,aliàs cõtra, supra de rescriptis,
ex parte.1.& infra de app.bonæ.isti autem excluso ar-
chiepiscopo sunt secũdi iudices, eo. computato sunt
tertij [*Contra capitulum*] in simplicitate iuris antiqui lo-
quitur,secundum Hosti.per id, quod habes de sentẽ-
tia excommunicationis,Romana.§.fina.[*Minus*] pro
non: concordat, de rescriptis, ex parte dicani, in
fin. cum concordan. [*Appellationis*] in iudicio† inter-
positæ: secus,si extra iudicium, cum illa sit prouoca-
tio,uel actio secundum Inno.& Host.de quo dixi,su-
pra c.cum inter,& uide quod scripsi,de maio.& obe.
dilecti,ad finem magnæ glo.[*Non debeat*] alia litera si-
4 ne,non,& est idem sensus, Pe.[*Defensio*] quærit Hosti.
5 an† excommunicatus petere posit restitutionẽ con-
tra sententiam,à qua nõ appellauit? Dicit aliquos di-
cere quòd sic,aliquos contra. Ipse verò dicit,quòd si
petatr restitutio ex clausula generali,tali causa expres-
sa,qua probata,nisi subueniretur, damnaretur inno-
cens,vel periret anima,subueniendum est,ar.supra e.
cum inter.§.1.& supra de rest.in inte.ex literis.vbi ve-
rò petitur restitutio ex solo fauore dependens, repel-
letur,cum de iniquitate iudicis,uel de iniusta senten-
tia non conqueratur,ar.ff.de mi.l.pręfecti.nec ob.su-
pra e.cum inter,uersi.unde: quia æquitas hoc suadet,
ut hi,qui sunt exclusi à participatione ecclesiæ,repel-
lantur ab omni legum fauorabili auxilio, in auct. de
priuile.do.hęre.mu.non pri.circa medium,col.8.im-
putet ergo sibi, si nõ appellauit. Quid si conqueritur
de sententia cẽsuræ? patet ex prædictis,quòd cum hic
c uertatur periculum animarum,[c] semper subuenien-
dum est. nam & tales sententiæ non transeunt in rem
iudicatam, de app. pastoralis, & contra eas audietur
etiam allegans turpitudinem,infra t.2.lator, tenor,&
& c.consanguinei. Tum quia omne uinculum legis,
consuetudinis, uel iuramenti cessat, ex quo periculũ
animarum inducit, ut no. infra de præben. extirpan-
dæ.& idem est secundum cum, si impetret super nul-
litate sententię,esto quòd taceat se excommunicatũ.
& idem dixit, infra t. 2. quòd ad consultationem.
nam excommunicato reseruatur omnis defensio,
& nullam excludit, qui omnes inclusit, supra de
maio. & obedien. solitæ, ad fin. Item si se defendit
appellando, ubi sententia est aliqua, fortius quando
nulla, ar.supra de elec.cum in cunctis, qui filij sint le-
gitimi,per uenerabilem,in prin.nec obstat,ꝙ dicatur
agere:quia uerius cõtra iniquitatem iudicis se defen-
dit,nec obstat, si dicit aliud in appellatione, ubi si nõ
prosequitur, nullum restat remedium lapsis tempori
bus, infra de ap.ex ratione, & c.oblatæ. Aliud, quan-
do quæritur de nullitate, quo casu ius excõmunicati
saluum manet, cum sententia nulla nunquã transeat
in rem iudicatam. posset enim, ut dicit Hostien. ius
ipsius perire cum lapsu temporis apparente senten-
tia,ut patet in eo, quod legitur & notatur, vt lite non
contest.quoniam.1.respon. & de renun.in præsentia.
Posset etiam de facto in non modicum grauamẽ ip-
sius executioni mandari,ergo subueniendum est an-
te tempus,ne contra iusticiam opprimatur,ar.de ser-
d uis non or.c.1.cũ concor.contrarium[d] credo per de-
cre.primam,de rescriptis,lib.6.& idem uidetur de ex-
cep.quæ possunt opponi,ne mandetur sententia exe-
cutioni,de quibus,infra ti.2.quòd ad cõsultationem,
ad finem,secundum Ho. [*Aduersam*] expone,ut supra
[*Eisdem*] s.capitulo in causa ap. in qua petebant sentẽ-
tiam contra eos latam ut iniquam retractari [*Perpe-
ram*] no.quòd capitulum primò egit coram archiepi
scopo, petendo confirmationem Petri, quem elege-
rant,& appellauit ab ipso,quam appellationem secũ-
dò prosecutus fuit coram Præposito. tertiò egit corã
abbate sancti Saluatoris, & collegis, petens sententiã
6 latam pro aduersario retractari.ex quibus† dicit Inn.
hoc expressum, quòd non solum reus originalis, sed
etiam actor originalis appellationem suã prosequit,
nec repellitur per exceptionem excõmunicationis.
nec obstat infra ca.1.ubi dicitur hoc, ꝙ hæc exceptio
in qualibet parte litis opponitur. unde uidetur posse
concludi, ergo & post appellationem:quia Innocen.
inde excipit hunc casum.unde sic supple illud uerbũ,
In qualibet parte litis, subaudi, nisi in causa appella-
tionis, arg. huius decre.ut ibi no.& est hoc mirabile:
quia si actor excommunicatus in iudicio etiam usq;
ad sententiam processisset, posset tunc repelli, & ex-
cipi, ne iudex ad sententiam procederet, cum sit ex-
communicatus,& tamen lata sentẽtia contra ipsum,
à qua appellauit,à prosecutione appellationis nõ po
test repelli.Sed hoc ideò est:quia ante sententiam cõ-
tra ipsum latam si repellatur,nullum damnum habet
per iudicem occasione sententiæ, quæ adhuc lata nõ
est, & ibi læditur æquitas iudicantis. Sed postquã per
sentẽtiam iudicis quæsitum est ius alteri parti, & sibi
e damnum[e] irrogatur, nisi appellare posset,& appella-
tionem prosequi,æquitas iudicij lęderetur. Et absur-
dum,imò periniquum esset,si reo vincẽte forte iniu-
stè, actori uicto appellationis defensio negaretur, ut
patet in eo, quod leg. & no.supra e. cum inter priorẽ
7 §.1.adde, quod dicam super glo. Quid si procurator
alicuius, qui principalẽ causam egit, à sententia con-
tra se lata appellauit, & statim ab aliquo competenti
iudice excõmunicatur, nunquid potest prosequi hãc
appellationem? Dicunt quidam quòd sic: quia aliter
lęderetur æquitas iudicantis, ut dictum est. Sed con-
tra: quia procurator & si appellare debeat, non tamẽ
de necessitate tenetur prosequi causam appellatio-
nis,vt C.de procur.inuitus,supra de procur.non iniu-
stè.§.fi.1.respõ.& in fi.apparet ergo,quòd si prosequi-
tur, uoluntarius prosequitur: ꝙ cum prosecutio sine
participatione hominum non posit fieri, talis com-
munioni fidelium se uolutarius ingerit,ergo peccat,
ut patet in eo, quod l.& no. infra de cleri.excõmuni.
mi.illud dominus.§.illud autem. cum hæc fiant corã
iudice,hoc sciente peccat etiam ipse iudex,qui potest
ipsum repellere à peccato,& non repellit,ut patet,in-
fra cap.1.& 2.quæstio.7.negligere,& in eo,quod le.&
no.supra de off.dele.cap.primo. So,non peccat pro-
curator in hoc casu, si fidẽ suam seruet domino, cui
eam promisit,[f] secundum Inn. nam & si ius eum ab-
soluat à prosecutione necessaria:tamen quantum ad
eum etiam nudum uerbum seruare & adimplere te-
netur,ut patet.22.quęstio.5.iuramenti,& in eo,quod
le.& no.supra de pac.cap.2.& 3. Alij tamen contradi-
cunt secundum Innocen. asserentes, quòd talis pro-
curator nõ potest prosequi causam appellationis, &
statr oppositioni factæ, & iuribus & rationibus indu-
ctis,supra e.gl.ab illo uer.sed contra, usque ad uer.so-
lutio, nec obstat, quòd dictum est, quando expresè
dedit fidem, quòd si contigeret ipsum contrariã sen-
tentiam reportare,non solum appellaret,sed etiã cau
sam appellationis prosequeretur usque in fi. Ex sola
auten tacita fide data ad hoc non tenetur, ut dictum
est. Sed & potest dici, quòd etiam ubi expresè istud
promisit,nõ tenetur hoc obseruare:quia & si expres-
se

se dixit promitto tibi, quòd etiam si cõtingat me excommunicari, appellationẽ prosequar. Etiam in hoc casu turpis uidetur fuisse promissio propter periculũ animarum. & sic non est obseruanda, ut patet. 22. q. 4. in malis. & in eo, qđ legitur & no. supra de pactis. c. fi. Si uerò simpliciter promisit se ap. prosequi, statu suo sic immutato, non tenetur seruare etiã super hoc præstitum iuramentum, quod hanc conditionem intelligitur habuisse, si status meus nõ fuisset immutatus, vt patet in eo, quod legitur & no. de iureiur. quemadmodum. 1, respon. uer. non obstante. Sed nec obstat, quod dicitur, supra ea. glo. uer. dicunt quidam; quia illud intelligendum est de principali. Porrò si procurator est, qui nec ad hoc tenetur, non potest prosequi ius alterius, nec propter hoc dicetur lædi æquitas iudicãtis, quæ nec principalem repellit. prosequatur ergo ius suum, si uoluerit, principalis: alioquin de se tantum, & non de procuratore, qui ad hoc nõ cogitur, nec de iure, à quo nec repellitur, queri potest.

8 Quid si † quis appellat nomine alterius extra iudiciũ, & is, cuius nomine appellatum est, appellationem ipsam ratificauerit, nunquid is, qui appellauit, prosequi potest ipsam? Respõdeo non, si excommunicatus sit: quia talis appellatio uim obtinet actionis. Sed & si excommunicatus non sit, adhuc sine mandato nouo ipsam prosequi non potest, secundum Inno. cuius est mens maioris partis totius gl. Subaudita, nisi deesset de coniunctis personis, quæ etiam sine mandato ad ad agendum admittũtur cum cautione, quod dic, ut legitur & no. supra de rescriptis, nonnulli, in fi. secundum Hosti. non obstante triplici ratione. Dicit Hosti. f. quia capitulum non est capax huius pœnæ. f. excõmunicationis, ut dixi super uer. capitulum. secundò, quia & si ligati essent, poterant se defendere, ut supra tertiò: quia delictum personæ non debet nocere prosequenti actionem ecclesiæ, supra eo. cum uenerabilis. Mediam tene. ¶ Prima † glo. respondet per quæstionem, ad quam dupliciter respondet. ¶ Glo. 2. respondet per quæstionem, ad quam tripliciter respondet. ¶ Pe. glo. obijcit, & soluit, quærit. all. pro & contra, & uacillando soluit. ¶ Vlt. glo. respondet per contrarium. ¶ *In † glo. 1. ibi, priuare*] i. priuatos nunciare, & tunc demum consentiente talem ele gerunt. ¶ *In gl. 2. ibi, expensas*] an uictor propter hoc solum appellet, ꝙ uictus non est sibi condemnatus in expensis, ipso victo appellante super principali, & quid etiã si uictus non appellauit, uide in spe. de ap. §. in quibus, uer. 34. & ver. sequẽ. Pe. & Ab. hic dicunt, quòd propter hoc appellare non potuit capitulum per. l. omnem honorem, C. quando prouocare non est necesse [*& ibi, Rainaldus*] & infra de ap. si duobus. ¶ *In glo. pe. ibi, agere possit*] quærit † Hostien. quid si actio excommunicati perit tempore, an ualeat, quod fecit excommunicatus saltem quò ad interruptionem? quod uidetur, ar. ff. de iud. l. 2. §. pe. ad fi. ff. de ferijs, le. 1. §. sed excipiũtur, dicit ipse, quod non putat, quòd aliqua ciuilis interruptio excomunicatum debeat iuuare, ar. eorũ, quæ dixi super uer. de ferijs, & ar. ff. de regu. iur. quod quis, supra de postu. præla. c. 1. uer. nos igitur, & infra c. pia, lib. 6. naturalis uerò, quæ omnibus prodest, sibi proderit. ff. de usuc. naturaliter [*& ibi, condemnabunt*] Host. declarat † hanc quæstionem formando ipsam in illo, qui perit ab alio. 10. & iustè reus absoluitur; & iniustè actor appellat: postea excõmunicatus ipse actor, an possit nõ obstante excommunicatione prosequi appellationem, & nũquid iudex appellationis retractet sententiam, & an reum condemnet [*& ibi, differri*] Hosti. dicit, ꝙ utrunq; differtur: quia is, qui in principali erat actor, & nunc est actor. sicut ergo in principali repulsus fuisset, ita & modo repelleret. si ergo uult audiri, faciat se absolui, ad hoc, supra ca. 1. de offi. dele. prudentiam. §. sexta. dicit etiã, quòd si tantum sit excommunicatus taceat, quod transeat tempus, infra quod appellatio debuit exerceri de se cõqueren. per quem stat; ar. ff. de mino. cum mandato. C. de transac. cũ donationis. Nam, ex quo lapsum est tempus, nec subest iusta causa subueniendi, rata maneat sentẽtia, in auct. de his, qui ingr. ad ap. §. hoc quoq; sancimus, col. 5. & 2. quæstio. 6. si quis appellet, & infra de ap. cõstitutus. §. fi. forte transiret hoc dictum Host. in appellatione interposita à diffinitiua, de qua loquimur. Sed si actor appellasset à grauamine, credo uerum, quod dixit Vin. qui dicit, quòd finito articulo appellationis, cum iudex apprehẽdet cognitionem negocij principalis, bene obstabit exceptio excommunicationis, quæ tunc secundum eũ non opponitur causæ appellationis, sed negocio principali. hæc placent, & diuersitatis ratio patet ex eo, quòd in appellatione interposita à sentẽtia statĩ iudex appellationis cognoscit de principali. Sed ante sentẽtiam separatus est articulus appellationis à negocio principali, de quo satis de app. non solum, lib. 6. sed contra prædicta uidetur aperte decre. ista, quæ admittit actorem originalem ad appellationem prosequendam. Sed hoc intellige secũdum prædictam distinctionem. uel dic, quòd in appellatione interposita à sentẽtia, qua denegata fuit confirmatio, non debuerunt audiri, & sicut nec audiretur in principali, ut est dictũ. Sed eo respectu, quo appellauerunt ab institutione Zeppi, non dicunt originales actores, sed rei, quo respectu debuerũt indifferenter audiri propriè defensores, non actores. Sed quia non erat capitulum in causa illius primæ appellationis, sed secũdæ, uideretur uerius, quod dixi in textu post Inno. in gl. no. quòd, ut sic commissio appellationis & principalis occurrens in app. interposita à diffinitiua potius propter iniquitatẽ grauaminis saltẽ in re, & si non in iudicis animo, audiri faciat excommunicatum super principali, quàm propter principale illum excludat à prosecutione grauamnis, facit. de sepul. sacris, & qđ ibi no. & C. de rei uxo. act. l. una, in prin. & C. communia. de le. l. 2. & quod no. infra ne sede uaca. cap. 1. in gloss. 2. & quod no. de off. deleg. si duo, lib. 6. in glo. 2. an † uerò excommunicatio obsteret appellato, qui non prosequente appellante prosequitur appellationem, dicam post Arch. eo. tit. pia, in prin. lib. 6. ¶ *In gl. ult. in fi.*] Idem Phi. & hoc teneas, licet alij dicant, quòd hic iudices non grauauerant, & iniustè fuerat appellatum, uel quia communi cõsensu fuerant iudices dati, non nisi communi consensu fuerant mutãdi, ar. de re. iu. c. 1. sed hoc nil ualeret.

ANNOTATIONES.

a ¶ Significarunt. Et no. ad istud. c. quòd in prosecutio. appella. iste excommunicatus debet petere absolu. ab ea, non tamen pars eũ ad hoc cogere potest, sed iudex sic, ut hic, & scripsi in capitu: ab excommunicato, circa fi. de reseri. an autem absolutio possit dari inuito, Io. An. infra de sen. excom. lib. 6. & scripsi plene in d. c. ab excommunicato, quod no. Archi.

b ¶ Prosecutione. Ad istud c. quia nec quòd appellauit, an possit, uide quod no. in c. si duobus, de ap. ubi uterque appellauit, in c. Rainutius, de testa. Bal.

e ¶ Periculum animarum. Adde Rotam hic. 4. 6. in nouis, ad idem propter periculum irreparabile amissionis rerum temporaliũ auditur excom. contra debitorem fugientem, Abb. sing. in c. cum inter, supra eo. in 4. col.

d ¶ Contrarium. Opi. Hostien. posset esse uera, ubi excommunicatus agit de nullitate sententiæ non principaliter, sed in causa appellationis. nullitas enim & iniustitia in appellatione cumulari possunt, uide Ioan. And. de app. dilecto, & Bar. ff. eod. titu. le. fi expressim.

e Damnum. Damnum ergo, quod inducit sententia ipsum facit admitti: quæ ratio etiam facit ad id, quod supra, no. de testi.

Promisit.

f ¶ Promisit. Si promisit appellare, & prosequi, tenetur. sed ex sola promisione causæ principalis non tenetur prosequi, ut no. in iuribus, supra alleg. & ibi sequitur.

g ¶ Quid si uictus. Adde d. Alexan. consi. 138, in 2. uolu. in fi.

h ¶ Non est. Ibi uide latius Cy. & Sali. & ex ibi no. apparet glo. istã Bernardi male dicere, & uide in decisio. Ro. 380.

i ¶ Si duo. Facit etiam: quia in concursu duarum causarum, quantum una prodest, ut hic causa appellationis, alia nocet, ut principalis, attendimus, quod prodest, de quo uide Bar. in l. si uir, ff. pro dona. & principaliter & originaliter causa delationis iurisdictionis ad iudicem est appellare, & accessorium est causa principalis, & illa originaliter debet attendi, non accidentaliter, facit. l. qui autem, ff. de tutel.

k ¶ Grauauerunt. Vel potest dici, quòd quandoque aliquis grauatur, & appellat: quia iudex prosequitur tunc, institicata appellatione remittatur ad iudicem, à quo: quia aliter grauamen non reuocatur, nisi remitterent: secus, quando alius grauaretur, ad hoc uide in c. dilectus filius, el. 3. infra de præben. in fi. no. supra e. c. cum olim, quod no. quia limitat. c. significantibus, de of. delega. & scrip. in c. illo delectus, Archi.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationem reus obijciens in qualibet parte litis contra actorem, auditur, & si malitiosè distulerit, in expensis condemnatur; & quando locum habeat prius dictum, ibid. in fi.*
Excommunicatum publicum, non excipiente parte, iudex & repellet, ibid.
Diuisio capituli, ibid.
2 *Permissa omnia intelliguntur, quæ non sunt prohibita, qualiter id accipiatur, aliò reijcit.*
Excommunicatio, quæ secuta est litem motam & contestatam, repellit actorem, à qua delegatus potest absoluere, ibid.
3 *Sententia lata per excommunicatum an & quando reuocetur.*
4 *Excommunicatio rei nunquam potest obijci contra sententiam pro ipso latam: secus in excommunicatione actoris, & ad quid obijciatur.*
5 *Cum excommunicato si participat actor petendo rem suam, & è contrario non peccat: aliàs est peccatum, nume. 6. & quando non peccetur, num. 9.*
Excommunicatus publicus quando repellendus officio iudicis, ibi. uer. sed Hostien. & licet non repellatur, tenet sententia, licet obstet exceptio executioni, ibid.
6 *Ratio de omnibus reddenda.*
Omissio exceptionis hic accipit, quando est malitiosa, ibid. ad dict. omiserit.
Causa iusta excusat à pœna legis, ibid.
7 *Supplementum ad contextum.*
Permittitur quid, tamen cum pœna canonis, uel legis, quod aliàs non permitteretur, ibid.
Laboribus, & expensis personarum iura prouident, quia odiosæ, ibidem.
8 *Expensæ legitimæ, quæ hic intelligantur, & nu. 16.*
9 *Pro excommunicato si fertur in expensis sententia, fortius in principali.*
10 *Appellare non potest pars ex eo, quòd iudex ex officio non repellit excommunicatum.*
Infamis est officio iudicis repellendus, licet non opponatur, ibid.
11 *Excommunicatus actor non debet à iudice repelli, si uelit reus in lite cepta procedere, uel timet ab eo conueniri.*
In fauorem rei quod est introductum, ut hic, non debet in eius odium retorqueri, ibid. uer. aliàs quod.
12 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 13.*
Exceptiones dilatoriæ quando proponendæ, & num. 14.
Officio iudicis multa fiunt, & statuuntur, & quæ etiam parte non opponente, §. in glo. ulti. & sup. nu. 5. & num. 10.
Peremptoriam proponit post sententiam miles, ibid. in fi. & in quibus casibus ea admittatur post sententiam, nu. 15.
14 *Additio, siue suppletio glossarum.*
Exceptiones quæ ante contestationem litis opponendæ, quæ post, ibid.
16 *Expensarum compensatio etiam fit, ut hic.*
17 *Legis, si ut proponis. 2. C. quomodo, & quando iud. intellectus.*
Sententia in loco non statuto lata non ualet, ibid.

CAPVT XII.

1 EXceptionem. C. Reus tin qualibet pte litis excommunicationem cõtra actorem obijciens audit, & si maliciosè distulerit, in ex
a pensis [a] condemnatur: & dato, quòd nõ excipiat, publicum excommunicatum iudex repellet. Et prima pars ponit dictũ, quod dicit speciale, & exprimit casum. 2. ibi, Qui si, puniri iubet reum dolosum. tertia præcipit sine ope exceptionis publicum excõmunicatum repelli, ibi, Excommunicatus [*Excõicationis*] maioris [*Proponendis*] i. tempore proponendarum dilatoriarum, Gof. & exprimit Hosti. in diem assignatam ad dilatorias proponendas, uel ante litem cont. [*Litis*] principalis, non appellationis, secundum Inn. qui remittit, supra c. proxi. [*Prohibet*] ar. secundũ Host.
2 ad brocardum, quòd † omnia intelligentur permissa, quę non sunt prohibita, de quo remittit, supra de trãsla. cap. 2. & no. hic Innocen. per hanc literam, quòd etiam excommunicatio, quæ secuta est litem motã, & contestatam, repellit actorem: tamen ab ea potest delegatus absoluere, quod dic, vt supra de officio, de-
3 le. prudentiam. §. sexta: sed sententia † lata per excommunicatum non reuocatur, nisi esset publicè excõmunicatus, infra de reg. iur. ad probandum. aliqui tamen dicunt, quòd etiam si probetur publicè excommunicatus, tamẽ propter utilitatẽ illorum, qui apud ipsos egerunt, non est sententia retractanda, ar. ff. de offi. præto. Barbarius, secundum Inno. alle. Hostien. C. de testa. l. 1. Et dicit, quòd primum uerius etiã per eadem iura, quæ loquuntur in seruo, qui communiter credebatur liber, & sic non loquũtur de publica-
4 tione. de excommunicatione † uerò rei cõstat, quòd nunquam potest excipi contra sententiam pro ipso latam, de hoc, supra e. cum inter, & infra cap. fin. Sed de excommunicatione actoris secus: quia de illa excipitur non quò ad id, quòd non ualeat sententia, sed ne mandetur executioni, quòd dic ut infra eo. pia, li-
5 bro sexto. Dicit † etiam Innocen. quòd non peccat actor, qui petendo rem suam participat excommunicato, supra de iudi. intelleximus, infra de sen. excõ. si uerè. Item nec reus, qui de mandato iudicis litigat cum excommunicato: quia si actori licet communicato, ut consequatur ius suum, hoc fortius licet reo, ut euitet damna causæ, & pœnam iudicis, ar. 11. q. 3. quoniam, & in præalle. decre. si uerè. Sed Hostien. dicit, & male: quia aut erroneum est hoc ultimò dictũ, aut illud non intelligit, quod dicit, quòd nõ inuenit, quòd excommunicatus publicus possit agere: imò & si reus non excipiat, est iudicis officio repellendus, ut infra c. fi. nisi in causa appellationis, infra cap. fina. uel alias defendendo, supra c. cum inter priorem. §. 1. Sed addere debuit Host. quando agit excommunicatus super iniusta excommunicatione, de rescrip. ca. 1. lib. sexto, & tunc bene procedit dictum Innoc. Item quando publicum, etiam iudex nõ repellit, tenet sen-
b tentia, [b] licet si executionem petat, obstet exceptio, vt
6 prædixi [*Ne quis*] ar. secũdum † Hosti. de omnibus rationem reddendã, remittit supra de rescriptis, si quando [*Animæ suæ*] ar. quòd communicare excommunicato est mortale, de hoc supra quod me. causa, sacris, concor. 11. q. 3. Rogo, & moneo [*Cogatur*] alias rationes habes, infra c. pia, lib. 6. [*Qui*] s. reus [*omiserit*] maliciosè. nam secundum Innocẽ. si ex iusta causa tunc non habebat probationes paratas, non condemnabitur in expensis, secundum Innocẽ. ar. secundum Hosti. ff. de edendo argentarius. §. pen. [*Fatigetur*] sup.
7 † admittetur, ut supra sed cum pœna, quæ sequitur, & sic est hic permissio canonis, tamen cum pœna, sic & lex permittit ab emptione recedi, tamen cum pœna

per-

perditionis arrharum, inſti. de contrahen. emp. §. 3. in fi. & no. ſecundum Hoſt. quia ex æquitate iudiciorum prouident iura, etiam contra labores, & expenſas perſonarum, quę ſunt odioſę, cõcor. ſupra e. cum
8 inter [*Legitimis*] putat † Innocen. quò ad hunc caſum legitimas expenſas probata excõmunicatione, quas fecit actor, dum ipſe, ſiue reus induxerunt probationes ſuper aliis exceptionibus, uel ſuper principali, uel quocunque alio modo, quouſque ad tempus, quo
c propoſita fuit excõicationis exceptio. Illæ enim fruſtratoriè factæ ſunt [c] ex malicia rei differentis hanc exceptionem opponere. Sed non condemnabitur reus ad expenſas, quas fecit actor, durante probatione exceptionis, dũmodo ipſe reus illam probet: quia in hoc non uexauit actorem, ut apparet ex ſententia pro ipſo lata, ar. C. de iudi. rem non nouam. Si uerò reus deficiat in probatione exceptionis, tunc condẽnabitur ſolùm in illis expenſis, quæ occaſione illius exceptionis factæ ſunt, & non in his, quæ præceſſerũt: quia factæ ſunt in utilitatem actoris, & omnia ualẽt, ac ſi exceptio propoſita non fuiſſet. Dixit etiam Hoſtien. hoc intelligi poſſe in actore, qui ſe ignorabat excommunicatum, puta quia in remotis, licet abſens, excommunicatus erat publicè, de ap. cũ ſit, ſed ignorabat, & reus hoc ſciebat, & ab initio doloſe tacuit. actor uerò ignorans in nulla culpa deprehenditur, facit, quod nõ de clerico excommunicato. c. apoſtolicæ. unde actori bonę fidei reus doloſus condemnabitur in expenſis, ut hic, alias ſi actor ſciebat ſe excommunicatum, putant Hoſtien. Pe. & Abb. quòd compenſabit dolus dolo, & culpa culpæ, ff. de dolo, ſi duo
9 ff. de compe. ſi ambo, de adul. c. pe. & ul. & facit quod no. infra c. proxi. Exponit autem Hoſti. legitimis. i. legitimè taxatis & iuratis, & remittit, ſupra de procu. auditis, & c. conſtitutis [*Condemnandus*] Si ergo † in expenſis fertur pro excommunicato ſententia, fortiùs etiam in principali eſt ferenda, conſiderata æquitate iudiciorum, ſupra c. cum inter, ſecundum Inn. Et dicit Innoc. quod placuit Tan. q̃ licet hic fiat condemnatio expenſarum, executio differtur, donec excommunicatus fuerit abſolutus, uel ſecundum eũ eſt hoc ſpeciale in pœnam doloſi. nec eſt dubitãdum de peccato, ex quo fit hoc auctoritate papæ, & iuris. 11. q. 3. quoniam. 23. q. 4. qui peccat, remittit etiam, infra c. fi. & in fi. [*Opponitur*] etiam ſi dolosè taceatur, ut præmi-
10 ſit, Hoſti. [*iudicis*] pars † tamen propter hoc appellare non poſſet, quòd iudex ex officio non repellit, ſecun
d dũ Pe. & de hoc in ſpe. de officio iudi. §. impedit, [d] in prin. [*Repellendus*] Idem de infami, ſecundum Io. qui
11 hoc plene no. 2. q. 7. alieni, Dicit autem † Inn. huic ſini locum non eſſe, quãdo reus inſtat, quòd procedatur in lite cepta, quod poteſt facere, ex quo ſemel oblatus eſt ſibi libellus. C. quomodo & quando iudex,
e auct. qui ſemel. C. de epi. & cle. auct. generaliter, [e] & de hoc, ſupra de do. & contu. cauſam. imò uidetur idem dicendum, etiam ſi reus adhuc non fuerit ab excommunicato conuentus, ſed timet ab eo conueniri, ar. C. de inge. manu. diffamari, infra qui ſi. ſint legi. lator, aliàs quod dictum eſt in odium excommunicati, retorqueretur in ipſius fauorem, & quod dictum eſt in
f fauorem non excommunicati [f] retorqueretur in ipſius odium, contra id. C. de legi. quod fauore. de re. iu.
12 quod ob gratiam, lib. 6. ¶ Prima † gl. diſtinguit exceptiones dilatorias, peremptorias, & anomalas in dilatorijs diſtinguit, & ſubdiſtinguit. ¶ Glo. 2. no, ſpeciale & c. ¶ *Gl. no. & iſtud* arguit, all. ſimile, circa quod tractat duo, ſ. quid ſi excommunicatio ſit occulta, & quę dicatur publica. ¶ Vltima glo. dat tria ſimilia, & red-
13 ditrationem textus. ¶ *In* 1. † *glo. ibi. l. ulti.*] quæ ſic dicit, præſcriptiones fori in prin. a litigatoribus opponendas eſſe, legum decreuerit auctoritas [*& ibi, ita demum*] uide de procu. in noſtra, in glo. quando dicatur [*& ibi, ſancimus, in fi.*] non facit, ſed lex ſequens, quę incipit, apertiſſimi: hoc dicit, quam uide, de teſtibus, licet 3. ſuper glo. 2. [*& ibi, exceptionem*] uide hanc, & ſe. de ordi. cog cap. 1. ſuper. 1. glo. [*& ibi, l. 2.*] uide de fide inſtru. cum Io. in ult. glo. ¶ *In glo. no. & iſtud, ibi, ſi putator*] uide de homi. cap. fi. ſuper ulti. gl. [*& ibi. §. ſi cum debitor*] uide de pur. cano. conſtitutus, ſuper gl. 2. [*& ibi, ſi ut proponis*] in ſupple. infra intelliges [*& ibi, palam quæſtum facit*] non ſolum, quæ ſe proſtituit in lupanarijs, ſed etiã in caupona, uel alibi pudori ſuo non pepercit. ¶ *In gl. ulti. ibi, prohibet*] ab officio poſtulandi, & ſic loquitur lex iſta [*& ibi. §. uetetani*] etiam ſi pars non opponat, iudex repellit militem à procuratione [*& ibi, l. ulti.*] uide de poſtu. bonę. i. ſuper. 1. glo. [*& ibi, quod ait prætor. §. ſi quis aduerſus*] ut quodcunque mouerit iudicem. ad
14 non audiendum eum, qui agit iniuriarum, perſona agentis, uel contra quem agitur, uel iniuriæ qualitas [*& ibi, militem*] contra publicam utilitatem eſt, quòd miles ſit procurator, uel cõductor, fideiuſſor, uel mãdator conductoris, ut in l. ſe. [*& ibi. l. 1.*] miles poſt ſententiam proponit peremptoriam, quam per ignorãtiã iuris omiſit [*& ibi, tamen*] filiusfami. poſt ſententiã
15 opponit exceptionem Macedoniani. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, alia eſt*] de hac diuiſione per Hoſti. in ſumma, eo. ti. §. 2. & plenius in ſpe. eod. tit. §. 1. 2. & 3. [*& ibi, ubi de hoc*] & in decre. inter mona. infra proxi. alle. [*& ibi, debent proponi*] quid de exceptionibus feriarum, non numeratæ pecuniæ, epiſtolę diui Adri. fideiuſſoris, ut prius conueniatur debitor, q̃ filius non habet patris conſenſum, quòd tutor non fecit inuentarium, uel non ſatiſfecit, an ueniant ante litem conte. uel poſt. uide in ſpe. eo. titu. §. dicto, uer. quid de exceptionibus feriarum, & ſequentibus [*& ibi, ut ibi*] quid ſi de nouo ad noticiam peruenit? ibi no. [*& ibi. §. exceptio*] & ibi de hoc [*& ibi, concluſum*] de exceptio. compenſationis dic, ut no. de fide inſtrumento. cum Io. in ult. gloſſ. cũ ſua remiſſ. [*& ibi, proteſtari*] probari nõ, niſi in caſibus, de lit. conte. capitulo primo, lib. ſexto. non obſtat de
15 renun. ueniens, ubi exceptio renunciationis probatur ante litem conte. ibi enim fuerat lis conteſtata, ut ibi no. uel eſt illa exceptio de priuilegiatis, & de hoc in ſpe. eo. titu. §. 2. uer. hoc quoque [*& ibi, ut hic*] non reſpicit, quod proximè dixit de proteſtatione [*& ibi, in cauſa app.*] ſunt † etiam caſus, quibus admittitur peremptoria poſt ſententiam, licet appellatum non ſit, notati in ſpe. eo. titu. §. 3. uer. hoc tamen, & C. de iur.
g & fac. [g] igno. l. 1. & forte de his intellexit finis ulti. glo. [*& ibi, ad probandum*] ibi excommunicatione iudicis. ¶ *In glo. etiam ſi, in fi.*] & uide in ſpe. eo. titu. §. 2. uer. Sed nunquid reus. dic ut infra de reſcriptis. cap. 1. lib. 6. in
16 glo. ſed nunquid. per quam decre. & rationem huius glo. ſatis † puto, quòd ſi doloſè differt reus opponere exceptionem excommunicationis contra reſcriptum impetratum ab excommunicato, quòd locus erit compenſationi expenſarum, cum expenſæ iuris interim ſint perditæ, per prælle. dec. Pe. autẽ & Ab. excogitabant hic caſum, quo locus eſt huic condemnationi, quando actor multum expendit in exceptionibus alijs propoſitis per reũ maliciosè, & in quibus ſuccubuit reus, poſtea oppoſuit iſtam, quod non placet: quia illarum habetur ratio aut ſtatim poſt interlocutoriam, qua ſuecubuit in illis, aut tempore diffinituæ, de hoc ſupra de dolo, finẽ. ¶ *In* † *glo. no. & iſtud, ibi. ſi ut proponis*] hæc lex non probat id, ad quod inducitur. ibi enim dicitur, q̃ ſi iudex non in loco, quem ſtatuerat, ſed alibi per obreptionẽ iudicat contra abſentem, non ualet ſententia. undè uidetur, quòd ualeat lata in loco ſtatuto. fateor enim, quòd ualeat: ſed per hoc

hoc non ſequitur illam publicam. melius facit C. de dona. in donationibus, in principio, & quod ibi nota. & C. de teſta. omnium. allegatur lex penul. C. de lega. li. 10. ſed præſumptiuè ſumuntur, & tene quod no. in clemen. de ſepul. eos, qui, in glo. de hoc.

ANNOTATIONES.

a ¶ In expenſis. Adde in ſimili, quod notat Eggi Belle. deciſi. 226. in cauſa mea.

b ¶ Tenet ſententia. Adde tex. in c. pia, de excep. in 6. cum ibi nota. ſicut in ſimili dicitur de baunito, ut per Bar. Ang. & Alexan. in l. 1. §. ſublata. ff. ad Treb.

c ¶ Sunt. Imò non uidentur factæ fruſtratorie: quia tenent geſta illa, ut in c. pia. prælle. & infra ſequitur, & uide infra in glo. eiiã ſi. & ſuper illa Ioan. And.

d ¶ Impedit. Et ſic no. quòd aliquid eſt in poteſtate partis, & iudicis, ſi partis, & iudex non facit, non poteſt conqueri, ad hoc facit Barto. in l. properandum. §. finautem, & l. ſancimus, C. de iudi. & in l. omnem honorem, C. quando prouo. non eſt ne. contra tamen facit, quod no. domini de Rota concluſione. 340. & ſcripſi ibi, & ſic in tangentibus utilitatem priuatam, ubi iudex poteſt, ſuperior non tenetur eum ſequi in tangentibus publicam utilitatem, infra de app. oblatæ.

e ¶ Generaliter. Videbatur contra: quia in repulſione excommunicati non ſolum intereſt rei, ſed etiam iudicis propter periculũ communionis, quod intereſſe pars nõ poteſt tollere, ad hoc quod no. Ioan. And. ſupra c. prox. in glo. no. quod, uer. ſed contra, quia.

f ¶ Excommunicati. Adde, quòd ſi ualde intereſt rei, cogatur excommunicatus profequi per procuratorem, & ipſe repellatur, & habebit reus intentum, & iſtud eſt aureum uerbum Abba. hic in fi. contra Innocen.

g ¶ Et fac. Ibi uide doc. & Cy. & plenius Bal. & Sali. & aliquid per Bar. in l. ff. de re. iudi. l. Neſenius. §. fi.

SVMMARIVM.

1 *Rei iudicatæ exceptio non competit, reo abſoluto, quia non poſſidebat, & quando, & quibus alijs caſibus, ibid. & in ſuffrag.*
2 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 3.*
Dolum allegans, an probare teneatur; an eum abeſſe, is contra quẽ allegetur, probet, & quomodo hincinde probetur, & nu. 4. §. 1.
4 *Additio gloſſarum.*

CAPVT XIII.

1 ADuerſario. Caſus. Non † competit exceptio rei iudi. reo abſoluto: quia non poſſidebat. nec diuiditur [*Tuo*] ſ. patre conuento rei uendicatione [*Motæ litis*] Dicitur mota lis, cùm fuerit cõteſtata, de uerbo. ſig. ex parte. 2. [*Poſſidere*] & à principio ſine dolo poſſedit, ſecundum Goffre. ff. de rei uendi. ſinautem. §. ſi is [*Non obſiſtit*] Idem, cum reus abſoluitur, quia ante diem, uel conditionem agebatur. ff. de pigno. l. græcè [a]. §. fi. ff. de reb. du. l. bouem. §. pe. & ul. [*Illis*] quia ineptè agebatur, ſupra de iudi. exa-
2 minata. ff. ſi mẽſal. mo. di. l. 1. Goffre. ¶ Glo. 2. † quærit, alle. pro & contra, & dupliciter ſoluit, in fi. ponit quattuor, quæ requiruntur, ut obſtet excep. rei iudi.
3 ¶ *In* † *glo. 2. ibi, ſi rem meam*] Dicit ibi tex. ideò fueris abſolutus, quòd probaueris ſine dolo &c. [*& ibi. 1. reſpõſo*] abſolutus in petitione hæreditatis: quia non poſſidet, ſi incipit poſſidere, non ob. exceptio [*& ibi, allegat*] etiam excipiendo, & hoc uult lex ſequens [*& ibi, ſuper ſeruis*] li. 12. & uide de teſti. præſentiũ, ſuper glo. 3. [*& ibi, omnium*] teſtamentum probatur ultimum, ſi aliud non apparet [*& ibi, parem*] uide ut lit. pen. eccleſia, ſuper ulti. glo. [*& ibi, quòd ſi dolo*] damnatur, ac ſi poſſideret is, cuius dolo ſeruus fugit [*& ibi, ſed & is*]
b qui dolo deſijt [b] poſſidere, tenetur actione in rẽ [*& ibi, is quoque*] qui reſtituit hæreditatẽ, non tenetur petitione hæreditatis, niſi dolo reſtituerit, dolus enim
4 facit eum teneri, & damnari, ut in l. ſc. ¶ *In* † *glo. 1. in fi.*] & infra de re iudi. abbate, lib. 6. [c] ¶ *In glo. 2. ibi, probare debet*] & probatur ex coniecturis, infra de renun. c. 2. li. 6. [*& ibi, habetur*] infra de reg. iur. pro poſſeſſore, li. 6. [*& ibi, in fi.*] uide quod hit no. Abb. [*& ibi, offerat*] nõ citatus, ſecus ſi citatus, non interrogatus, ut in. §. quẽ ſtatim allegabo, uer. pone ergo [*& ibi, Si quis ad exhibẽdum*] ad materiam huius glo. uide, quod no. in ſpe. de interroga. §. 2. uer. uerum quia ſæpe, uſque ad finem.

ANNOTATIONES.

a ¶ Græcè. Et an tunc duplicentur reo induciæ, quando ante conditionem agitur, ſicut fit, quando agitur ante diem, uide ibi glo. & Bar. & plenius in l. pecuniam, ff. ſi cer. pe.

b ¶ Dolo deſijt. Adde gl. in regula, pro poſſeſſore, de regu. iur. in 6. & late Bar. & Ange. in rub. ff. de rei uen.

c ¶ Lib. 6. Et uide Cy. & doc. in l. 1. C. de alie. iudi. mu. cauſa fac. & Bar. Bal. & Sali. in l. edita. C. de edẽ. & in l. an eandem, ff. de excep. rei iudi. per Barto. & uide bo. tex. in le. tertia. C. de peti. hære. & ibi moder.

SVMMARIVM.

1 *Ab excommunicato reſcriptum impetratum ſuper proſecutione appellationis ualet, licet de excõicatione non fecerit mentionem, & quando hoc procedat, nu. 2.*
2 *Lex uerbis impoſita non intelligitur, ad dictio. prodeſſet.*
Interpretatio fieri debet talis, ut res ualeat, non pereat, ibid.
Vſus eius, quod nobis licet impetrare, conceſſus intelligitur, ibid.
3 *Excommunicatus nunquid poſſit petere, quòd ſententia pro ipſo lata mandetur executioni, & nu. 4.*
4 *Cum excommunicato publicè proceſſus habitus ualet.*
5 *Additio gloſſarum.*
Decretales ſingulæ huius tituli in quo caſu loquantur, ibid.

CAPVT XIIII.

1 VEnerabilem. Caſus. Valet † reſcriptũ impetratum ab excõmunicato ſuper proſecutione appellationis, licet de excommunica-
a tione [a] non fecerit mentionem. Et primò ponit dictũ. ſecundò ſubiungit ipſius cauſam, ibi, Quia nihil [*Literas*] non facta mentione de ap. & hoc mouit dubiũ.
2 [*cauſis † alijs*] & ab alijs iudicibus. Idẽ eſſet, & ſi ex eiſdem cauſis, & per coſdem iudices ſententia poſt app. lata fuiſſet, de quo remittit Hoſtien. ſupra eo. dilectæ, & c. ſignificauerunt [*Prodeſſet*] quod non eſt ſentiendum: quia ſecundum hoc imponeretur lex uerbis. C. communia de le. l. 2. ad fi. & talis debet fieri interpretatio, quod res ualeat, nõ pereat, infra de uer. ſigni. ſi. abbate, Hoſti. [*Impetrare*] & eis uti eadem ratione. Sed
3 † nunquid poteſt petere, quòd ſententia pro ipſo lata mandetur executioni? Reſpon. non: quia nec debet illi ſolui debitum, ar. 15. quæſtio. 6. nos ſanctorum, & c. iuratos, & c. auctoritatẽ, ſecundum quoſdam, hæc ratio non placet Innocen. ſecundum quem bene debet ſolui debitum excõmunicato, ut no. ſupra de dolo, ueritatis, ſed eſt uera ratio ſecundum ipſum: quia ad hoc peterẽdum noua actio orta eſt. ſ. officiũ iudicis, quod proponitur pro actione, ſupra de officio iudicis. cap. 2. uel actio in factum ex ſententia. C. de rebus cred. l. actori. excommunicatus autem has actiones, uel alias intentare non poteſt: quia nec agere, nec reconuenire poteſt, de iudicijs, intelleximus, ſupra eo. cum inter. cum ergo hæc petitio non procedat ſine actione, & excõmunicatus non agat, ipſa uii ſequitur, quòd nec poteſt petere ſententiam executioni mandari, quod tamen petitur ſine libello, ut dixi de reſti. ſpo. cum ad ſedem, ſuper glo. 2. eſt & alia ratio: quia, ex quo ſententia lata eſt iuſtè pro excommunicato, eſto quòd non mandetur executioni, nõ per hoc le-

ditur

ditur æquitas iudiciorũ,nec etiam ſemper is,qui pronunciat ſententiam ſuam executioni mãdat,ſed alius ff.de re iudi.à diuo Pio, de officio deleg. ſignificaſti. Item in poteſtate excommunicati eſt facere ſe abſolui: quia eccleſia non claudit gremium,de hæreti.ſuper eo,lib.6.de ſe igitur,& non de iudice cõqueratur, & quandocunq; faciet ſe abſolui, infra 30.annos mãdabitur ſententia executioni. Refert tamen Innocẽ. quoſdam dicere ſententiam pro excommunicato latam executioni mandandam. Sed ut dicit Hoſti.non eſt hodie inſiſtendum per decre.pia, infra eo.titu.li.6. Sed opponit ipſe Hoſti. quòd quæſtio non procedat: quia ſi excommunicatus conuenitur, ſententia abſolutoria pro ipſo lata non eget executione: conuenire autem non poteſt. Reſpondet hoc procedere in actore occulto, contra quẽ non fuit excepta, & lata fuit pro ipſo ſententia,quæ ualet,ut ibi, vel in cõibus iudicijs,uel in condẽna.expenſarũ,de qua ſupra e.exceptionem, vel in excõmunicato poſt ſententiã. Iſta
4 † uerba procedunt ſecundum ſuam opinionem,quia tenuit Hoſti.proceſſum habitum cum excommunicato publicè non ualere,cuius cõtrarium eſt uerum, & de hoc in præalle. decre. pia, in gloſſ.etiam. & glo. antepe. & ulti. & quod ſuper eis dicam. ¶ *In glo.ulti.in fine*] dicit Abb.decre huius tit.quæ uidentur idem dicere,ſic uariari.decre.cum inter, loquitur de excommunicato,qui agit, uel defendit nomine ſuo tantum de iure ſuæ perſonæ. dilecti, loquitur de excommunicato defendente eccleſiã. decreta.dilectæ. de excõmunicato lite pendente,& poſt appel.ſignificauerũt, loquitur in actore. iſta loquitur in excommunicato pro alia cauſa, & ab alijs iudicibus.

ANNOTATIONES.

2 ¶ De excommnicatione. Vide capitulum, dilectus, ſupra de reſcrip:& capitulum,ex parte,de offi.ordi.& c.cũ peccata de ſen.excommuni. ubi in reſcripto ſuper abſolutione non ualet, niſi fiat mentio de excommunicatione, Bal.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli, uel rubricæ.*
De præſcriptionibus in quibus aliis, quàm hic, locis tractetur, ibid.& earum titulo quæ iuris alia loca conueniant.
2 *Tempora diuerſa recenſentur,& in quibus iuribus habeatur,quibus uel præſcribitur, uel ſaltem ius perditur, uel per temporis lapſum pœna inſligitur, uel quis obligatur.*

De præſcriptionibus, Rubrica.

1 ¶ Viſo † de excep.in genere: quia frequenter ex præſcriptione obijcitur exceptio, ideò de hac ſpecie ſubmittit, ſecundum Goffr.& Hoſtien. habetur materia 16. quæſtio. 3. & quæſtio. 4. & 13. quæſtio. 2. in prin.
2 repetitur in Sexto. præmittam † iura, quæ ponunt diuerſa tempora,quibus uel præſcribitur,uel ſaltem ius perditur,uel per tempori lapſum infligitur pœna, vel quis obligatur,ſupra de reſcrip.plerunque,de elec.ne pro defectu.de reſti.in integ. conſtitu.de re iudi. q'ad conſultationem, de ap.cui ſit,& in Cle.de ap.ſicut,de conceſſ.preben.nulla,& c.quia:de loca.potuit:de reg. cap.2. & c.ad noſtram, & ex parte, de iure patro.ca.3. & c.eam te, & c.cum propter, de no.ope.nun.c.fi.de priuile.ſi de terra,& c.accedentibus. In Sexto de præſcrip.20.dierum,de conſue.cap.fi. 10.dierum, de elec, ubi periculum, uer.hoc ſacro, & uer.uerum ſi menſis. & trium menſium, eo.titu. quàm ſit, uer.electus, & §.ulti. Vnius anni,eo.ti.licet canon. Sex menſium, e.titu.nemo deinceps. de menſe tempore arbitrario, & 20.diebus, eo.ti.cupientes.i.& 2.reſponſo.de menſe.de offi.ordi.quamuis,quattuor annorum, de reſti. in integ. cap.1.& 2.& eo.titu. cap.uno, in Cle.15.dierum,de reſti.ſpo.frequens. Item.8.dierum, de excep. pia.unius anni,de uita & hone.cle.c.uno.unius menſis,de præben.ſtatutum.decem dierum,eo ritu.ſi pluribus.1.& 2.reſponſo.quatuor,& ſex menſium,de iure pa.cap.uno.unius menſis, de iniur.& dã.da.c.uno, in fi.8.dierum,de ſen.excom.ſolet,& eo.titu.quicunque.& duorum menſium,eo.c.in fi. Item triẽnij poſſeſsio impedit ſequeſtrationem, de qua in Cle. de ſequeſtra.c.uno.& de uno & duobus menſibus, de decimis.cap.1.de anno,de regu.eos, qui,de ſtatu mona. attendentes.§.ſtatuimus.de 8.diebus,de hereti.cap.1. uer.duro.de tribus menſibus, de uſuris.ca.1.uer.candem.de mẽſe, de priuile.capitulo primo.§.ceterum.
3 ¶ Ad † materiam autem conueniunt, de tranſac.c.1. de cauſa poſſ.cum eccleſia,de proba.ex literis, de confir,utili.cum dilecta,de dona.apoſtolicæ, de decimis, cum contingat, & c.cum in tua, de relig.do. cum dilectus,de iure pa.cura,de cenſi.cum inſtantia,& c.venerabili. in quibus contra procuratorem non currit præſcriptio. & quid iuris cum allegatur præſcriptio exẽptionis cum priuilegio, uel ſine, de priuile.cũ cum perſonæ, libro ſexto.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus contra epiſcopum locum per ſe conuerſum ad fidem præſcribit triennio.*
Contra eccleſiam non præſcribitur, cum uacat, uel eſt in ſciſmate, ibid.& quando alio caſu, nu.3.& quando currat, nu.5.
Diuiſio capituli, ibid.
2 *Repetitio eccleſiæ iure communi poſt triennium in caſu huius cõſtitutionis denegatur, & an per reſtitutionem in integrum fieri poſſit.*
3 *Impedito agere præſcriptio non currit.*
4 *Matrix eccleſia per cathedrali hic ſumitur, & aliter alibi.*
Epiſcopi confirmatio ſufficit ad curſum præſcriptionis, ibid. ad dictio. epiſcopum.
Præſcriptiones contra quos inuentæ, ibid. in fine, & nu.9.
6 *Epilogus, & Additio gloſſarum, nu.7.*
Capituli placuit, ut quicunque 16.q.3.cum hoc conciliacio,ibid.
8 *Capitula, nobis, & cap.ulteranæ.12.q.2.de quo loquantur.*
Contra pupillum uide currit præſcriptio,licet curra inſtãtia,ibid.
Prælatus appellatur legitimus defenſor, ibid.in fin.

CAPVT I.

1 PLacuit. Caſus.Epiſcopus † cõtra epiſcopũ locũ per ſe conuerſum ad fidẽ præſcribit triẽnio.Sed cum uacat eccleſia,vel eſt in ſciſmate, non præſcribitur contra ipſam. Et primo ponit dictum,quod ſecundò determinat, ibi, Si tamẽ,caſum determinatum exponens ibi,Si autem,& alium addens ibi,Itẽ ſi.& per hoc patet hic poni caſum vnũ, quo currit præſcripto, & duos, quibus non currit. & pars huius,infra de pro c.1.[*Quiſquam*] epiſcopus [*Aliquem locum*] olim catholicũ,ſed in hæreſim lapſum[*cõuertit*] ad fidem ab hæreſi, qua lapſus erat[*Ab eo*] qui conuertit,& poſſedit triennio[*non † repetatur*] Iure cõmuni.nam per beneficium reſtitutionis in integ. forſan,infra quadriennium audietur,ſecundum Hoſtiẽ.
a qui remittit ſupra de reſti,in integ.cap.1.[a] Dicit tamẽ Ho.reprobari opi, Naſonis, qui dixit,eccleſiam reſtituendam contra præſcriptionem, ſicut pupillos. nã, ut dicit,ſi id uerum eſſet, hæc temporalis præſcriptio non curreret contra eccleſiam,ſicut nec contra adoleſcentem,C.in quibus ca.in inte.reſtitu.non eſt ne.l. ſanci-

b ſancimus.[*Qui poſſet*] argue † ſecundum Vin.& Hoſt.
3 quod ſi eccleſia habebat epiſcopum, non tamẽ talẽ, qui poſſet repetere, ut quia excõmunicatus erat, nõ curritur præſcriptio eccleſiæ, alle.ſupra de iudi. intelleximus.& ſupra ti.1.cum inter.& infra de officio.vica. Romana.lib.6.ad hoc alle. Pe.& Guil.de conceſſ.præ-
c ben.quia diuerſitatẽ. & idem no.16.q.4.prima actione. de talibus temporibus ſatis dicam, infra,ex tranſ-
d miſſa.ſuper uer. Hoſtiliaris[*Matrici*[d]] i.† cathedrali,
4 infra de uerb.ſig.uenerabili: aliter ſumitur, infra e.ex tranſmiſſa, Hoſti.[*Epiſcopum*] conſecrandum. ſufficit enim,quòd ſit confirmatus.de elec.tranſmiſſa[*Præiudicet*] deterior eſt hic conditio catholici contra id,de dona.inter ui.& uxo.& ſi neceſſe, de præben. eũ qui, lib.6. Dicit Hoſti. quòd ratio eſt: quia non inſpicitur hic odium perſonæ,ſed negligẽtia eius,qui agere poterat: quia præſcriptiones contra negligentes inuentæ ſunt, non contra agere non ualentes, infra eo.uigilanti[*Præfinitum*] ſtriennij[*Conuerſus*] & de diſpenſa:
5 receptus,Vincen.& ſic ſecundum † Hoſti.currit præſcriptio contra eccleſiam tunc ſolum, quãdo eſt,qui
6 nomine eccleſiæ poſſit agere. ¶ Prima † gl.ſignat ſucceſsiuè duo contraria, & ſoluit. ¶ Secunda glo.obji-
7 cit.& ſoluit: ¶ *In † glo.1.ibi.6.menſes*] Vnde dicebãt Inn. & Hoſtien.quòd ibi ponitur tempus,poſt quod licet populum acquirere, & lucrari.[e] hic uerò ponitur rẽpus, poſt quod epiſcopus populi lapſi non poteſt illũ repetere[*& in fi.*] ſecundum Ala.ſicut & quod ſciens rem alienam præſcribat, contra id infra eo.c.uigilanti. ¶ *In glo.ulti.ibi, & c.uobis*] hæc capitula † non loquũtur in œconomo, ſed in coadiutore, qui plena habet ad miniſtrationem in temporalibus, Goſ.[*& ibi, quòd curratur*] inſtantia in tutore,qui poteſt cõueniri pro pupillo, uel pupillus eius auctoritate, ſecundum diſtin. ff.de admini.tuto.l.1.ſ.utrum poſſit fari, uel nõ, & tamen non currit contra eũ præſcriptio. C.de præſcrip. 30.an.ſicut in rem, Inno.ſecundum Ala.[*& ibi,per totum*] & c.uel termini, eo.titu.prælatum appellat legitimum defenſorem, ſecundum Goffre.

ANNOTATIONES.

a ¶ Integ.cap.1.Vbi uide Ioan. And.ſuper glo.4.& in c.auditis, eo.titu. per gloſſ. & uide.16. quæſt.3. placuit, ut quicunque, in gloſſ. ma.
b ¶ Sanctimus. Ibi uide late de materia Ci.& Bar. & plenius Bal.& Sali.& uide plene per Pau.in Cle.1.de reſti.in inte.
c Diuerſitatem. Ad hoc.c.inter corporalia, ubi uide concor.in gl. malus, & ſuper illa lo.And.de transla.epiſcopi.
d ¶ Matrici. Quæ dicatur matrix, uide in glo.in uer.matricem, in Cle.prima, de ſen.excommuni.
e ¶ ut lucrari. Non licet ergo epiſcopo aliquid attentare intra dioce.alterius epiſcopi,& in hæreſim lapſi ante illam admonitionẽ, & lapſum.6.men. quod intellige, ut ibi iuriſdi. acquirat.

SVMMARIVM.

1 *Prælati taciturnitas non nocet eccleſiæ, donec ſit præſcriptum.*
Præſcriptio non currit in rebus inuaſis, ibid.
Strepitus foralis quid, ibid. quem pro uiribus fugere debent ſeruidei, ibid.uide nu.2.ad dictro.ſcripſiſſe.
2 *Reſcripta non ualent ſi papa de ſe loquatur numero ſingulari, & uni plurali.*
3 *Præſcriptio etiam quadragenaria contra minorem eccleſiam non obſtat, ut audiatur papa pro ipſa,niſi in caſu, & quo.*
Epiſcopus agit pro eccleſia ſibi ſubiecta, ibid.
4 *Epilogus ſuffragium, & additio gloſſarum nu. 5. & 6.*
7 *Præſcriptiones interrumpit princeps contra principem per proteſtationes, & quas.*

CAPVT II.

1 NIhil proeſt. Caſus: Taciturnitas † prælati nõ nocet eccleſiæ, donec ſit præſcriptum. uel aliter. In rebus inuaſis non currit preſcriptio. Et prim o repetit.quod olim ſcripſerat.ſecũdo proteſtatur[*Forali*] i.contentioſo iudicio, Inn.quod pro poſſe debent fugere ſerui dei de hoc ſupra de ſyndico.c. uno, Hoſtiẽ, Goſ.exponit.i.cum ſtrepitu. pro expoſitione horum uerborum Hoſti. remittit ad no.de ſtatu mona.c.ult.uer. quòd ſi abbas[*Robiſcum*] ex nimia
2 humilitate Grego. & uni loquitur in plurali, & de ſe
a in ſingulari[a] ut infra patet. hodie talia reſcripta non ualerent, infra de cri. fal.quàm graui[*Scripſiſſe*] Vt dicit Inno.hoc facit ex ſuperabundanti iuſtitia, nam & ſi cum forali ſtrepitu,non peccaret: uel,ut ponit Ho. non peccauit hoc faciendo[*Præiudicium*] arguit Hoſt.
3 quòd † etiam poſt quadragenariam præſcriptionem completam contra minorem eccleſiam audiatur papa pro ipſa eccleſia niſi ſit centenaria completa.nam & de iure ſuo poteſt agere, licet inferior eccleſia ſuccubuerit, infra de capel. mona. cap.1.§.fi.nam & epiſcopus agit pro ſibi ſubiecta, infra de ſucceſ. ab inte. ca.fi.& Abbas, infra c.ex tranſmiſſa, & uide quod dicam infra eo. ad audientiam.§.fina. ¶ Glo.1. † arguit propter ſcandalũ &c.inducit tria ſimilia,ſignat contrarium. ¶ Vltr.gl.arguit inducens rationem.& ſimi-
5 le, alle. duo contraria, & ſoluit dupliciter. ¶ *In † ulti. glo.ibi, ut proteſtetur*] cuius mentem habes in uer. ſtatim
6 allegato. ¶ *In † glo.1.ibi, ſoluit*] Matth.17.[*& ibi, quærat*] actuum.20.G.& infra de cen.cum apoſtolus[*& in fi.*]
c hæc contrarietas[c] ſoluitur, infra de no. ope. nun.c.2. ¶ *In glo.2.ibi, quoniam quicquid*] ubi de hoc, & 12.quæſtio.1.expedit, & infra de uer.ſig.cauſa [*& ibi, communicanda*] nec ſunt, appropriandа, de preben.c.3.de dona. cap.2. ¶ *In † glo. ulti. ibi, princeps*[d] *patriæ*] unde dicebat Inno. quòd unus princeps contra alium per tales
d proteſtationes interrumpit præſcriptionem,cum nõ ſit alius, coram quo conueniatur,ar.l.quam infra alle.glo.& facit quod no. infra cap. proxi. [*& ibi, ſed hic non faciet*] melius diceret, non poteſt facere illam, & ita ponit Vincen.

ANNOTATIONES.

a ¶ Singulari. Imò loquitur de ſe in plurali ibi,Nos uelle,& ibi,Meminimus,& ibi, Patientiam noſtram.ſed bene in fi. ponit ſingularem ibi, Poſt me.
b ¶ Propter ſcandalum. Multa permiſſa cauſa ſcandali uitandi,uide per Barba.conſi.11.in 11.col.in 1.vol.
c ¶ Contrarietas, Et de materia uide gloſſ.quæ incipit prout Gregorius,& ſuper illa lo.An.in c.niſi, de renun.& pleniſſimè per moder.maximè Guil.de mon.Lau.in Cle.1.de immu.eccle.
d ¶ Princeps. No.hanc glo.ibi prin.dum dicit,quòd tempore prælati male alienantis non currit præſcriptio,ad hoc, quòd eſt glo. ſingu.in c.unico, de in inte.reſti. lib.6. pro hoc facit text.in l.qui fundum.§.ſi tutor, ff.pro empto, ubi hoc etiam dicit Bar. Bal.

SVMMARIVM.

1 *Præſcribit eccleſia per quietam 30.annorum poſſeſſionem.*
Decret alis hæc in quibus habeat locum, ibid.& nu. 3. in fin.
Synodalis pro iudiciali, ibid.in fin.
2 *Suffragium gloſſarum.*
Ad præſcriptionem interrumpendam non ſufficit reſcripti impetratio,uel eius allegatio,& quid opus ſit ad ſufficientiam.
3 *Suppletio gloſſarum.*
Bona fides non cenſetur in petitione hæreditatis, & cuius.

CAPVT III.

1 Sanctorum. Caſus. Per † quie-
tam 30.annorũ poſ-
ſeſſionem præſcribit eccleſia. non diuidi-
tur [*& omnes poßeſſiones*] i. oĩa iura prouin-
ciana, ſecu ndum Innocẽ. qui uoluit dicere hanc præ-
2 ſcriptionem procedere in iuribus prouincialibus ab
uno archiepiſcopo contra alium. Sed finaliter tenet,
quòd loquatur hoc ſecundum antiqua iura [*Abſque*]
hic duplex punctatio, ut reſpiciat uerbum, Poſſeſſæ
ſunt, uel ut reſpiciat uerbum, Tenentur, quod ſequi-
2 tur [*Synodali*] i. iudiciali. ¶ *In † glo.ulti.ibi,ut perfectius*] ui-
de ſupra c. proxi. [*& ibi, ſicut in rem*] non ſufficit ad in-
terrumpendam præſcriptionem. 30. annorũ reſcripti
impetratio, uel eius allegatio, niſi interuenerit execu
3 toris conuentio. ¶ *In † glo.3.ibi, ſuper ſeruis*] uide de te-
ſtibus, præſentium, ſuper. 3. glo. in glo.ulti. [*ibi,bonafi-
de*] quæ in petitione hæreditatis non cenſetur in eo,
qui audit ſibi litem mouendam. ff. de peti. hære, itẽ ue-
niunt. §. à quo, Vincẽ. [*& in fi.*] uel loquitur hæc decre.
quando eccleſia preſcribit rem priuati, ſecundũ Tan.
Hoſt. Pe. & Ab. & facit quod no. 13. quæſtio. 2. cap. pri-
mo, 16. quæſtio. tertia, placuit, & infra eo. illud, hoc
puto fallum, ut ibi dicam.

ANNOTATIONES.

a ¶ Præſcriptionem procedere. Intellige hunc tex. quando eccleſia
præſcribit rem priuati, non contra aliam eccleſiam per. c. ſequẽs.

SVMMARIVM.

1 *Quarta contra epiſcopum quando præſcribatur.*
2 *Eam poteſt donare cuicunque, & quo caſu nõ egeat præſcriptione. Clericus pro rectore, uel habente dignitatem, uel officium in ec-
cleſia, ibid. ad dictio. clericus.*
3 *Præſcriptionem quartæ epiſcopus, an clericus excipiens habeat
probare.*
4 *Præſcriptio quando, 10. uel 20. uel, 40. uel plurium annorum ſuffi-
ciat, & quot in quarta & ſeruitutibus & conſimilibus, nu. 4.
& 5. & 7.*
5 *Inter ſeruitutem ruſticam, & urbanam in amiſſione eius quæ dif-
ferentia.*
6 *Seruitutes, & conſimilia quomodo acquirantur, & nu. 7.*
*In ſeruitutibus, & iuribus acquirendis non requiritur titulus,
ibid. nu. 6.*
In immobilibus requiritur, ibid.
7 *Decimas de fructibus fundi ius percipiendi, & de alijs rebus quæ
cauſam continuam, an non habeat.*
8 *Epiſcopus iura ſuæ eccleſiæ debet exigere.*
9 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum, nu. 10. 11.*
*Quarta decimarum an competat epiſcopo in eccleſiis inferiori-
bus, eod. nu. 11.*
*Præſcriptio tanti temporis, cuius contrarij & c. quando habeat
locum, ibid. uer. ſed non quò ad.*

CAPVT IIII.

1 De quarta. Caſus. Præſcribitur † cõ-
a tra epiſcopum quarta, a
ſi. 40. annorum ſpatio non ſoluatur, & ca-
thedralis eccleſia interim non uacauit. Et
primò ponit dictum, ſecundò caſum exceptum ibi,
Niſi, tertiò ius antiquum reprobat ibi, Romana [*Quar-
2 ta decimæ*] hãc † donare poteſt cuicunque eccleſiæ. 12.
q. 3. c. fi. uide quod dicam de dona. paſtoralis, ſuper gl
pe. & ſi hoc fecit de conſenſu capituli, non eſt neceſ-
ſaria præſcriptio, ſecundum Hoſti. [*Et oblationis*] repe-
te quarta [*Clericus*] i. rector, uel habens dignitatẽ, uel
officium in eccleſia, propter quod præſcribat nomi-
ne eccleſiæ, nõ proprio, ar. de iure pa. de iure, ſm Ho.
[*In petitione epiſcopi*] quis † habeat hoc caſu probare, an
epiſcopus agens, an clericus excipiens, uide plene in
Mercu. ſuper regula, ſine poſſeſſione, de reg. iur. lib. 6.
3 [*Quadragenaria*] Dicit Innocen. notandum † eſſe, quòd
ſecundum leges ſeruitus ruſtica, quæ non habet inter
uallum, uel habet modicum, puta aliquarum hora-
rum, uel dierum, perditur ſpatio. 10. annorum inter
præſentes. 20. inter abſentes. Si autem habeat inter-
uallum annorum, uel menſium, tunc duplicatur tẽpus,
uidelicet ut inrer p̃ſentes neceſſarij ſint. 20. anni,
& 40. anni inter abſentes, ar. ff. quẽad. ſerui. amit. ſi ſic
conſtituta ſit aqua, & C. de ſerui. l. 1. Idem eſt intelli-
gẽdum, ſi habet interualla ſeptimanarum. ſunt enim
odia reſtringenda. ff. de libe. & poſthu. cum quidam.
Alij tamen dicunt, quòd non ſunt neceſſarij etiam in-
ter abſentes niſi. 20. anni. ſunt & qui aſſerunt, ꝙ hæc
diſtinctio non habet locum ſecũdum canones. nam
certum eſt, quòd hoc ius, de quo hic loquitur, ſ. per-
ceptionis decimarum. habet magnum interuallum,
ſ. de meſsibus unius anni uſque ad meſſes alterius, &
de uindemijs uſque ad uindemias, & tamen in eo
non duplicatur tempus, ut hic apparet. tu dicas, quòd
hoc ius non habet interuallum aliquod etiam hora-
rum: imò quaſi continuam cauſam habet; cum quo-
tidie poſſunt & debeant recipi decimæ nõ ſolum per-
ſonales, ſed etiam prædiales: quia prædia quotidie ali-
quos fructus producere poſſunt, de quibus & quarta
epiſcopis eſt ſoluenda, ar. in eo, quod legitur & no. in-
fra de decimis, ex parte. 2. & c. non eſt in poteſtate. Idẽ
etiam dicendum eſt de iure eligendi. nam & ſi quoti-
die non eligant: quia nec quotidie uacat eccleſia, eſt
tamen aptum hoc ius ad quotidie eligẽdum: quia &
quotidie apta eſt ad uacandum, ar. eius, quod dicitur
de ſtillicidio. ff. de ſerui. ur. prædiorũ, foramẽ. & in hoc
iure ſufficiunt. 40. anni, ut legitur & no. ſupra de cau-
ſa poſ. cum eccleſia. §. fi. uer. nec ex eo, & c. cum olim,
& ſupra de elec. Cumana. §. pen. ad fi. Si autem ſit ius,
quod interuallum certum & deputatum ab homine,
uel à iure recipit, quale eſt, quòd quis omni anno in
dedicatione, uel alicuius feſtiuitate, uel alio certo die
partem oblationum, uel aliud ſeruitium certum re-
cipiat. 10. q. 3. nec numerus. 18. q. 2. Eleutherius, infra
de cenſi. cum uenerabilis, in hoc caſu ſecundum eos,
qui dicunt tempus eſſe duplicandum, neceſſarij ſunt
80. anni. ſeruitutes etiam urbanorum prædiorum tẽ-
5 pore amittuntur. Sed hæc eſt † differentia inter ſer-
uitutem ruſticam, & urbanã: quia ruſtica perit certo
tempore non utẽdo: urbana uerò per ſolũ non uſum
nõ perit omnino, ſed ita demũ, ſi uicinus ſimul uſuca
pit libertatem, ueluti ſi ędes tuæ ędibus meis ſeruiant,
ne tuæ altius tollantur, ne luminibus mearum ędiũ
officiant. in hoc enim caſu, ſi ego per ſtaturum tem-
pus feneſtras meas perfixas habuero, uel obſtruxero,
ita demum ius meum amittõ, ſi tu per idem tempus
altius ſublatas habueris ędes tuas: alioquin ſi nihil no
ui feceris, retinet ſeruitutem, vt. ff. de ſeruitu. urba. prę-
6 di. hæc autem iura. b Sed † & circa acquiſitionem ſer-
uitutum, vel cõſimilium iurium notabis, quòd ſi ius,
de quo agitur, habeat cauſam perpetuam & conti-
nuam, ſicut eſt ſeruitus aquæductus, quæ ſine inter-
miſsione ducitur, uel quaſi perpetuam, ut eſt uidere
in caſibus ſupradictis, acquiritur ſeruitus per præſcri-
ptionem. 10. annorum inter præſentes, & 20 inter ab-
ſentes ad ſimilitudinem rerũ immobilium. C. de ſer-
ui. l. 2. C. de præſcrip. ſon. temporis. de. fina. Sed hæc eſt
differentia: quia in rebus immobilibus requiritur ti-
tulus, ut ibi: ſed in ſeruitutibus, ſiue in iuribus non
requiritur, imò ſufficit ſolus uſus, ut patet. ff. ſi ſerui-
tus uẽ. ſi quis diuturno, & in eo, quod no. infra c. ſi di-
ligenti.

ligenti. & incipit hoc tempus currere, ex quo quis cœ
pit uti illo iure non ui, non clam, non precario, ſcien-
te uidelicet illo, cui ſic fiebat præiudicium, & non cõ-
tradicente, ſed tacente. & hoc ipſum probare debet ſe
cundum quoſdam: & ſic intelligunt. ff. quemadmodũ
ſerui. amit. l. fi. & ff. de iti. actuque priua. l. 1. §. Iulianus.
Si autem non habeant cauſam perpetuam & conti-
nuam. ut ſeruitus uiæ, & ſeruitiorum extraordinario-
rum præſtatio, hæc & ſimilia non præſcribuntur niſi
tanto tempore percipiantur, cuius contrarij memo-
ria non exiſtat. 10 q. 3. qa cognouimus. 100. di. con
tra morem, & patet in eo, quod legitur & no. infra de
uer. ſig. ſuper quibuſdam. §. 1. uer. fi. ad idẽ. ff. de aqua
plu. arcen. l. 1. §. 1. & l. 2. §. antepen. ff. de aqua quoti. &
æſti. hoc iure §. ductus aquæ. uel ibi ideò exigitur tam
longa præſcriptio: quia & aqua ducitur de flumine pu
7 blico, & hoc ſcias, † ꝙ ius percipiendi decimas de fruc-
tibus fundi continuam habet cauſam. Sed ius percipiendi decimas de uino, uel grano, uel de omnibus minutis, uel conſimilium non habet cauſam perpetuam: quia hæc percipiuntur temporibus certis tantum, ut legitur & no. infra c. ad aures, ſecundum Inn. de materia glo. ſatis. ff. de ſeruitutibus. l. ſeruitutes. 3. Dicit Hoſti. quòd hæc glo. quantum ad canones potius eſt ſubtilis, quam utilis. ſiue enim agamus de corporalibus, ſiue incorporalibus continuam cauſam habentibus, uel non, regulariter eſt tenendum, quòd ſola præſcriptio quadragenaria currit contra eccleſiã, & nulla minor, ut no. infra. Sed in eccleſiaſticis currit præſcriptio ſine titulo contra illum ad minus, qui de quo agitur, de iure communi agere poteſt, ut no. hic in glo. 2. quinimò etiam hi, qui contra ius commune petunt ſe admitti ad eligendum, neceſſe habent expri mere, quo iure hoc petant; quod dic, ut legitur & no. ſupra de elec. conſtitutis. & dic quadragenaria cum ti tulo. argumen. contra. infra eo. ſi diligenti, ſecundum
8 Hoſtien. [*Qui*] ſcilicet paſtor [*Exigere*] ad ꝙd tenetur etiam ſacramento, ſupra de iureiu. ego, ſecundum Hoſtien. [*Debuiſſet*] ſupple, nec ſufficeret tricenalis, & mo-do bene continuatur, quod ſequitur, Hoſti. [*Non admittit*] hodie: admittebat tamen olim, ſupra cap. pro-
9 xi. cum concor. ¶ Secunda † glo. obiicit, & dupliciter ſoluit. ¶ *In glo. 2. ibi, cauſam*] ſequitur nil. an id, quod pete
10 batur, deberet. ¶ *In † glo. 1. ibi, Gratianus*] uolens antiqua iura, quæ correcta ſunt, locum habere. T. ¶ *In glo. 2. ibi, de iure communi*] & ſic falſum eſt, quod no. infra de deci
11 mis, cum contingat. ¶ In † glo. 2. ſcilicet quod epiſco-pis non competat quarta decimarum in inferioribus eccleſiis, quod fuit dictum Io. & uide quod ibi dicam Goffr. autem ponebat hic, quòd non de cenſib. cum olim, in glo. 3. [*& ibi, bonam fidem*] ſufficiens hæc ſolutio quò ad malam fidem excludendam, Sed non quò ad
d ualidandam præſcriptionem in hoc caſu. d ſi tãto tem pore poſſediſſet, cuius initij, uel contrarij non ſit me-moria, huius ratio: quia ius commune hic eſt contra præſcribentem, infra eo. c. 1. lib. 6. [*& in fi.*] de hoc, in-fra de iure pa. cura. ¶ *In glo. ulti. in fi.*] ſecundum. T. qui etiam hic reprehendit eos, qui dixerant morte prælati præſcriptionem interrumpi.

ANNOTATIONES.

a ¶ Quarta. De materia huius quartæ, & quotuplex ſit habetur per Petrum de Peruſio, de quarta canonica.

b ¶ Autem iura. Et ſic in ruſtica non requiritur bona fides, in urba na ſic, uide ibi glo. & Bar. & glo. in l. fi. ff. quemadmo. ſerui. ami. & ibi Bart. & in l. ſequitur, §. ſi quis uiam. ff. de uſucap. & in om-nibus iſtis locis uide, ad quid iſta inducit ipſe ad materiam capitu li poſſeſſor, de reg. iur. in 6. & uide Cy. Bal. & Sali. in l. 1. C. de ſer.

c ¶ Continuam. Quando cognoſcatur ſeruitus continua, & diſcon tinua, ponit Butr. in c. cum eccleſia, de cau. poſſ. & proprie. in 2. colum.

d ¶ In hoc caſu. Et intelligas hanc glo. facit oppo. quia aut conceſ-ſit epiſcopus iſtam quartam, & tunc non erat neceſſaria præſcri-ptio: aut non conceſſit, & tunc uidetur, quòd non poſſes præſcri bere ſpatio. 40. annorum; quoniam contra talem præſcriptionẽ facit ius commune, niſi eſſet tanti temporis, cuius contrarium initij memoria non exiſtit, ut c. 1. eo. ti. lib. 6. ſo. dic quòd tempus conceſſit, ſed titulus deficit, & minus iuſtus erat: quia forte defec-it conſenſus capituli in hac conceſſione: & hoc intellige, quan-do fuiſſet errore facti: ſecus, ſi iuris, ut l. nunquam. ff. de uſur. & Bar. in l. Celſus, eo. ti. & glo. ſing. in c. apoſtolicæ, de dona. quæ li mirat. omnia iura dicentia, quòd ex inutili titu. non currit præ-ſcriptio, ad hoc no. infra eo. c. ſi diligenti, in glo. & ad prædicta. uide quæ ſcripſi in c. peruenit, de empt. & uend. & quæ ſcripſi in l. Celſus, de uſuc. Archi.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor malæ fidei non præſcribit.*
2 *Studenti competunt uigiliæ.*
Fides bona, uel mala an præſumatur, remiſſ. ibid.
3 *Contra deſides, & iuris ſui contemptores exceptiones odioſæ pro-
poſitæ ſunt.*
Animæ rebus præponderandæ à Chriſtianis, ibid.
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 5.*
*Poſt præſcriptionem finitam ſi quis incipiat habere malam fi-
dem, an reſtituere teneatur. §. 1. & nu. 6.*
Poſſeſſor malæ fidei præſcribere non poteſt. §. ulti.
*Animum prædonis qui habuerit ſiue à principio, ſiue expoſt fa-
cto, non refert, ibid.*
6 *Additio gloſſarum.*
Conſcientiæ ſatisfaciendum, ibid. nu. 6.
7 *Cognitum, & latens hic quem reſpiciat.*

CAPVT V.

1 Vigilanti. Caſus. Poſſeſſor † malæfi-
dei non præſcribit. Et pri-
mo ponit dictum. ſecũdò ibi, Epheſimus,
rationem legis contrariæ, tertiò corrigit
ibi, Nobis autem [*Studio*] ſic infra, de homi. pro huma-
ni, lib. 6. ff. de his, quæ in fraudem creditorum. l. pupil-
lus. & per hoc pater † quòd ſtudenti competunt uigi-
liæ, ſm Hoſtien. uide pulchrè de hoc in Hiero. in uigi-
liarũ libro [*Antiqua*] quantũcunq; ſit, ẽt ſi ipſius cõtra-
rij non ſit memoria [*Malæfidei*] an præſumatur fides bo
na, uel mala, no. infra eo. ſi dilecti, cum ſup. ex quo ha
bet conſcientiã remordentẽ [*Non poſſit*] ſup. nec obſtat
lex contraria, & ſic continua, quod ſequitur ſm Hoſt.
3 [*Segnitiem*] nam † contra deſides, & ſui iuris contem-
ptores odioſæ exceptiones propoſitæ ſunt. C. de anna
li. ex l. ulti. in fi. Vin. [*Primus*] quẽ ſecuti ſunt alij impe-
a ratores, & iuriſcõſulti [*Præſcriptioni*] ẽt cum mala fide
[*Nobis*]. ſ. qui prẽponderare debemus rebus animas,
& ſic hoc ab omnibus Chriſtianis, & in omni foro de
4 bet recipi: de hoc, infra eo. ca. fi. ¶ Secunda † glo. quæ-
rit, arguit pro & contra, ponit tres opi. & mediam ap-
5 probat. ¶ *In † glo. 1. ibi, ſi quis emptionis*] cano. in §. ſe. ¶ *In
glo. 2. ibi, Lucius*] ſi poſſeſsio uendita ſine culpa uendito
ris præcepto principis partim diſtrahitur, partim uete
ranis in præmium datur, hoc non imputatur uendi-
tori, & agit ad precium [*& ibi, bene à Zenone*] ibi dicitur,
quòd omnia principis eſſe intelliguntur [*& ibi, ſi quid
cum pupillo*] quod in fraudem creditorum translatum
eſt in pupillum titulo lucratiuo reuocatur. ¶ *In gloſſ. ne
rerum, ibi, incerta*] ſupp. introductæ ſunt uſucapiones,
& præſcriptiones, ut in l. ſequen. ¶ *In glo. ulti. ibi. §. de eo*]
non refert, ſiue à principio apprehendens res hære-
ditarias habuit animum prædonis, ſiue ex poſt facto.
ad hunc enim ſenatus extenditur, licet non ex uerbis,
6 tamen ex mente. ¶ *In † glo. 2. ibi, quid dicam*] alij ius di-
ctum [*& ibi, quidam*] ſcilicet Hugo [*& ibi, alij*] ſcilicet Io.
Vincen. Tan. Goffr. & Inno. infra ca. fi. ut etiam. idem

repetit hoc in princ. ulti. glo. dicit tamen Hoſti. quòd ſi conſcientia eius inde fuiſſet læſa, ſatisfacere deberet conſcientiæ. & remittit ad ſum. eo. ti. ſub rubrica, de præſcrip. rerum immobilium. §. quæ exigantur, ſub. §. uerum quicquid, & uide in quæſtione, quam poſui ſuper rubrica, poſſeſſor, in ultimo membro, de reg. iu. lib. 6 [*& ibi, Alanus*] cuius diſtinctio reprobatur ſecundum Hoſtien. C. de præſcrip. long. temporis. l. pe. & infra de dona. apoſtolicæ [*& ibi, ſi quid cum pupillo*] argumen. 54. diſt. generalis. in fi. de hoc 14. q. 6. ſi res. ſi. 34. q. 2. ſi uirgo. ¶ *In glo. imperator, ibi, fuit*]& Græcus. ¶ *In † glo. pe. in fi.*] uel hic cognitum & latens reſpicit poſſeſſorem, qui cognoſcit, uel cui latet rem eſſe alienam, ſecundum Hoſtien.

ANNOTATIONES.

a ¶Mala fide. Adde Pe. de Ancha. in regula, poſſeſſor, de reg. iu. in 6. in 22. col. Ludo. in rub. de arbi. & in l. filius fa. ff. de donatio. & Inno. late in c. fi. infra eo.

SVMMARIVM.

1 *Decimas una eccleſia præſcribit in parochia alterius. 40. annorum ſpatio.*
2 *Poſſidenti is eſt melior conditio, & in quibus.*
Poſſeſſori etiam malæ fidei datur actio in quibuſdam caſibus, & quibus, ibid. uer. nam et.
3 *Epilogus, ſuffragium, & ſuppletio gloſſarum. nu. 4. & 5.*

CAPVT VI.

3 AD aures Caſus. Vna † eccleſia in parochia alterius. 40. annorum ſpatio decimas præſcribit. Communis diuiſio. ſecunda ibi, Tuæ [*Super decimis*] nor. expreſſum. 40. annorum ſpatio decimas a præſcribi, cum uideretur requiri tempus duplicatũ: quia ut frequentius ſemel in anno ſoluuntur, de quo remittit Innocen. ſupra eo. de quarta [*Quas*] decimas [*Earum*] ſcilicet eccleſiarum [*Poſſedit*] cum titulo, infra
2 eo. c. 1. lib. 6. [*Conditio*] in † tantum, quòd ſi caderet à poſſeſſione, & perueniret ad alium, quam ad illum, ad quem de iure pertineret, daretur eccleſiæ, quæ illas præſcripſerat, utilis rei uendicatio contra ipſum, ex quo in præſcribendo habuerat bonam fidem. nã & ſecundum leges etiam mala fide præſcribens haberet etiam actionem in quibuſdam caſibus, ſcilicet cõtra furem, contra raptorem, contra eum, qui ob ſuã contumaciam paſſus eſt miſsionem. hæc probantur, C. de præſcriptio. 30. annorum, ſi quis emptionis, ſecundum Innocen. ¶ Secunda † gloſſ. ſignat contrarium, & remittit. ¶ Vlti. glo. reſpondet per duo contraria, & in utroque remittit. ¶ *In glo. 1. ibi, quoti.*] uide
4 de ſpon. dudum c. fi. in 1. glo. [*& ibi, cum par*] uide de pẽ nis, conſtitutus, ſuper glo. 2. [*& ibi, ſi ob turpem*] uide de
5 magiſtris c. 2. in glo. 1. ¶ *In † glo. 1. ibi, cum par.*] & co. ti. in pari, lib. 6. ¶ *In glo. 2. in fi.*] dic ut infra eo. c. 1. lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶Decimas. An autem poſſit ſpatio temporis acquirere libertatẽ à ſolu. decimarum, conſue, uel præſcriptione, uide plene per Hoſtien. in ſumma de deci. §. & utrum præſcribi poſſet; But. & Imo. late in c. ſtatuimus, ad fi. de tranſac.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ laicis non præſcribit, licet concedi poſſint in alimoniam laicis pauperibus. num 2.*
2 *Præſcriptio octo caſibus non currit, & quibus, remiſſ. in fin.*
3 *Suffragium gloſſarum.*
Aucapio quid, ibid. & quot in ea requirantur, num. 5.
4 *Suppletio gloſſarum.*
Detentio ponitur pro poſſeſſione poſſeſſio pro detentione, ibid.
5 *Poſſeſſionem germinare prolem quomodo intelligatur.*

CAPVT VII.

1 AVſam. Caſus. Laicus † decimas non præſcribit. Communis diuiſio. ſecunda ibi, Ideoqu e [*Archidia conum*] agentem. [*Virum G.*] defendentẽ, & præſcriptionẽ opponentẽ [*Et infra*] deciditur conſultatio, quæ fuerat, an delegatus, cui fuerat hæc cã commiſſa, deberet admittere exceptionẽ præſcriptionis
2 [*Vel conceſſione*] in titulũ † facta. ſ. cp illam habeat ut clericus. nã in alimoniã cõcedi poſſet laicis pauperibus. 10. q. 1. c. pe. in fi. Inno. quod dixit hic Ala. dixit de clericis con. Io. in l. obiectione [*Non poſſint*] no. hic Inn. 8. caſus, quibus nõ currit præſcriptio, de quibus plenius
3 infra eo. cum non liceat. ¶ *In † ulti. glo. ibi, Sed bonæfidei*]
a uide infra in ſupp. [*& ibi. l. 3.*] uſucapio eſt acquiſitio dominij per continuationẽ poſſeſſionis tẽporis iure
4 diffiniti. ¶ *In † glo. ulti. ibi. ſ. ciuiliter*]& ſic ponitur detẽtio pro poſſeſsione. ſicut interdũ è conuerſo. 12. q. 1. c. 2. [*& ibi, ciuilis poſſeſſio*] de hoc ſatis per d. Di. de regu. iur.
b in 3. regula, lib. 6. [*& ibi, germinat prolem*] Dicit † Pe. 1.
5 ad hanc poſſeſsionẽ duo requiruntur, ſ. bona fides, & poſſeſsio. proles igitur ibi eſt bona fides ſecundũ eũ, Abb. exponit. i. habet duo impedimenta, quia nõ poſſidet ſpiritualia, & quia habet malam fidem. & procedit expoſitio iſta, ſi habes, Germinat. ego credo, cp gl. intellexit, quòd ciuilis & iuſta poſſeſsio germinat. i. fructum parit, ſ. acquirendi dominij; unde. §. ſtatim alleg. hoc uult, quòd ſi uſucepi ſeruum bona fide, per eum mihi acquiritur [*& in fi.*] de hoc 14. q. 1. §. 1.

ANNOTATIONES.

a ¶Et ibi, l. 3. Ad materiam huius glo. an laicis decimæ poſſit concedi aliquo modo, uide no. in c. cum apoſtolica, de his, quæ fiu. a præla. & ibi ſcripſi, & c. 2. de loca. & glo. in c. quamuis. & c. prohibemus, de deci. & an laicus uel clericus decimas poſſit poſſidere, uel præſcribere, uide not. infra de deci. c. cum homines. item hanc decre. ad aures, uide tur limitare glo. ſi. in c. cum ſit, infra de deci. quòd intelligatur de decimis, quæ non ſint poſitæ in limitibus, uel adhæren. quæ non ſint adhærentes limitibus alterius parochiæ, quia tunc illæ præſcribi non poſſent, ſicut nec ipſi limites, uel adhærentia limitibus parochiæ, ne confundantur termini parochiæ hic, & etiam no. infra eo. quia indicante, & ca. ſuper eo, de paro. item an laicus præſcribere poſſit decimas, & quid de clerico etiam, nota. in c. tua nos, & in c. tua nos, & in c. in aliquibus, de deci. & ibi bona glo. an laicus præſcribere poſſit decimas, & quid de clerico, eſt glo. in c. nuper, de deci. Archi.

b ¶Regula. Vide Bar. in l. poſſideri. in §. ex contrario, ff. de acquir. poſ. & Cy. & moder. in l. corruptionem, C. de uſufru. & in l. fi. C. de præſcrip. Io. And. & an ſint plures poſſeſſ. uel una: & an ſola ciuilis, uel ſola naturalis ſufficiat ad præſcriptionem, uide Iaco. But. & Bal. in l. nemo, C. de acquir. poſſ.

SVMMARIVM.

1 *Interruptio ſi opponatur contra præſcriptionem. 40. annorum, quæ ſola currit contra eccleſiam, uterque probabit.*
Admittere minor iudex non debet, quod eccleſia Romana non admittit, ibid.
2 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 3.*
Poſſidere deſinimus quod à mari, uel fluuine occupatum eſt.
Præſcriptio in contractibus, in quibus ſunt uſuræ promiſſæ, quando incipiat.
Præſcriptionis interruptio quibus ſit caſibus, ibid. & nu. 5.
4 *Additio, ſiue ſuppletio gloſſarum, & nu. 5.*
Præſcriptia eccleſiæ contra laicum quot annis finiatur, ibid.
Ad fauorem quod eſt eccleſiæ inuentum, non eſt ad eius retorquendum læſionem, ibid. uer. item ratio.
5 *Præſcriptio ſi interrumpitur, an debeat denuò inchoare, ueriſcu. & dicit.*
Aliquando dormit, aliquando procedit, & quando, ibid.

CA-

CAPVT VIII.

1 ILlud. Caſus. Si † contra præſcriptionem. 40. annorum, quæ ſola currit contra eccleſiam, opponatur interruptio, uterq; probabit. Et ſunt duo dicta. 2. ibi, uerum [*Romana eccleſia*] ergo nec minor iudex admittat, infra ti. 1. in cauſis. Et repete illud. Te ſcire uo lumus, & tenere, quòd eccleſia &c. [*Mota quæſtio*] quia
a alter dicit ſe præſcripſiſſe: alter dicit interrupiſſe [*teſtes*] uel quæcunque aliæ probationes. ¶ Secunda † gl. reſpondet per quæſtionem. Vlti. glo. diſtinguit interruptionem naturalem, & ciuilem. de prima ponit
3 duos modos, & 8. de ſecunda. ¶ *In † ulæ glo. ibi, item quod amari*] ſequitur, uel flumine occupatum eſt, poſſidere definimus. & idem. §. Sed [*& ibi. l. pe.*] quæ incipit, ſi pater. & uide de pur. ca. ex tuarum, ſuper 4. glo. [*& ibi, ut perfectius*] cano. in uer. ſtatim alle. [*& ibi, ſi quis emptionis, in fi.*] 30. uel 40. annorum præſcriptio in contractibus, quibus ſunt uſuræ promiſſæ, incipit, ex quo debitor uſuras non ſoluit [*& ibi, factam*] interrumpitur præſcriptio creditoris tam ſuper perſonali, quàm ſuper hypothecaria [*& ibi. l. 2.*] cuius caſus habetur in §.
4 præal. ¶ *In † glo. 3. ibi. 30. annorum*] imò 10. ſecundum Accur. qui hoc no. C. de ſacroſan. ecc. aucten. quas actiones, & in aucten. de ec. tit. §. pro temporalibus; & hoc placet; & ſic olim diſputaui, & terminaui, quod uideas in regula, qui ad agendum, de regu. iur. lib. 6. & hoc tenuit Hoſtien. in ſumma huius tituli. §. quæ exigantur, uer. nunquid ergo eccleſia. nec placent ſolutiones, per quas falsò conamur ſaluare antiqua iura, quæ conſtant eſſe correcta, ut in noſtra materia, ut etiam dicam, infra de priuile. accedentibus. hoc dico, quia quidam per hunc caſum ſaluare uolunt decret. ſupra eo. ſanctorum. Item ratio, quæ ſequitur in glo. facit pro hoc dicto, ne ſcilicet fauor conceſſus eccleſiæ, quòd res ſua non præſcribitur minori ſpatio, quã 40. annorum, retorqueatur in eius læſionem; quod eſſet, ſi non præſcriberet eo tempore, quo laicus rem laici cum bona fide. preſcriptio uerò 30. annorum legalis non poteſt prodeſſe eccleſiæ: quia procedit cũ
5 mala fide, ſupra eo. uigilanti. ¶ *In † glo. ulti. ibi. l. naturaliter*] & hoc omnibus prodeſt, ut ibi. tertiò ſecundum canones, ſi preſcribens, dum eſt in præſcribendo, in-
b cipiat habere malam fidem, infra cap. fi. ſecundum b Hoſt. [*& ibi, multis modis*] 8. caſus enumerat. & dicit Inno. quòd in his oportet præſcriptionem de nouo inchoari. q. d. ſecundum Hoſtien. quod non proſunt tẽpora præcedentia præſcribenti; uide quod no. 16. q.
c 3. ca. 1. interdum uerò dormit præſcriptio, c infra ca. 2. interdum uerò procedit in caſibus notatis, infra eo. cum non liceat [*& ibi, principi oblatum*] per exceptio
d nem uerò non interrumpitur d ut no. de ordi. cogni. cap. 2. in glo. hic patet [*& ibi, ſuo iudice*] de hoc infra de appel. ut debitus, de pur. cano. ex tuarum [*& ibi, conuentio*] de hoc, & an ſit neceſſe hic libellum producere, ibi no. & uide in ſpe. de executione. §. 1. uer. executoris, & uerſi. ſeq. [*& ibi, §. ſed & ſi quis*] ubi de hoc [*& in fin.*] hanc gloſſ. quære. 10. q. 3. §. hæc de præſcriptionibus: aliàs eſt uerſi. ſub. §. poteſt. Hoſtien. remittit ad ſumm. eod. titu. ſub rubri. de præſcrip. rerum immobi. §. quibus modis.

ANNOTATIONES.

a ¶Interrupiſſe. Circa interruptionem naturalem adde Pe. de Ancha. in c. 1. pe. col. de præſcrip. in 6.

b ¶Secundum. Ibi uidebis Bal. no. in l. 2. C. de ſerui. quòd iur. cano. omnis præſcriptio per miſſionem nũncij citantis interrumpitur ſecus in iure ciuili: & an ſuperueniens mala fides corrumpat Publicianam, uide ipſum in l. ancillæ, C. de fur. & ibi. d. Bart. de Sali.

c ¶Præſcriptio. Et no. quòd etiam dormit uiuente prælato, & præſidente, qui rem male alienauit 16. quæſtio. 3. ſi ſacerdotes, & ibi no. glo. & idem no. glo. ſupra c. 2. & idem Bar. in l. qui fundus, §. ſi tutor, ff. pro emp. & no. Io. And. infra c. 2. in glo. ma.

d ¶Interrumpitur. Adde unum caſum, in quo nec citatio, nec litis conte. nec alius proceſſus interrumpit præſcriptionem, ut per glo. ſi. in c. ſignificauerunt, de teſti.

SVMMARIVM.

1 *Fines prædiorum eccleſiaſticorum 40. annorum ſpacio præſcribuntur.*
2 *Agrimenſoris iudicio quando ſit locus, & nu. 3. uerſi. & eo caſu, contra eum, & cui detur actio, nu. 6.*
Per, Hortor, uerbum iuriſdictio mandatur, ibid.
4 *Epilogus, ſuffragium, & ſuppletio gloſſarum, nu. 5. & 6.*
In finium negocio libelli, & poſitionum conceptio quæ, remiſſ. ibid.
7 *Quando præſcribantur.*

CAPVT X.

1 VIa indicante. Caſus. Fines † prædiorum eccleſiaſticorum. 40. annorum ſpatio præſcribuntur. Et primò ponit dictum, quod ſecundò exequendum committit, ibi, Hortamur. 3.
a circa exceptio. inſtruit, ibi, † l. tantum [*Agrimenſoris*] a
2 tunc locus eſt huic iudicio agrimenſoris, quando cõſtat, quot iugera habere debet uterque; puta unus 15. ex parte ſuperiori; alter. 10. ex parte inferiori, aliàs ſæpe contingit, quòd quæſtio finium per agrimenſores diffiniri non poterit [*Hortamur*] per hoc uerbum mandatur iuriſdictio: de quo uide concord. infra de teſtamen. cap. 1. [*Terminari*] ideſt terminus deſignari,
3 ſecundum Pe. & Egi. [*Tantum*] ſtruit † negatiuam, ſupra de cauſa. poſſeſ. cum eccleſia, quò ad minorem præſcriptionem excludendam, ſupra ca. proxi. [*Vtriqueparte*] quæ probet ſe uſque ad certos fines poſſediſſe; & eo caſu non eſt neceſſaria agrimenſorum mẽ ſuratio: poſſet tamen eſſe utilis ſecundum præſcriptionem probatam ipſorum terminatio. Eſt autem iſtud commune iudicium, & ſi uterque probaret æqualiter, uel inæqualiter quid iuris, ſupra de proba.
4 ex literis. ¶ Vltim. glo. † inducit. 4. concord. & allega. 4. iura in contrarium, & ſoluit diſtinguendo inter fines parochiarum &c. & prediorum. Primo caſu aut conſtat de limite, aut non. Et ſi conſtat, aut quæritur de limite, uel adhærentibus, aut de non adhærentibus. ¶ *In † glo. 2. ibi. ſubiicijat agrimenſor*]& hoc uolunt leges ſequentes. ¶ *In ulti. glo. ibi, quæ religioſis*] uide de iu-
5 dic. quanto, ſuper 1. gloſſ. [*& ibi. in modicis*] uide, infra
6 titu. 1. cum Bertoldus, ſuper ultim. glo. ¶ *In † glo. 1. ibi, de culpa*] niſi ſit lata. ff. ſi menſſal. mod. dixe. l. 1. Goffr. [*& in fi.*] & ut dicitur in ea. l. in fin. hæc actio datur hæredi, ſed non contra hæredem, licet regulariter ſecus. ff. de actio. & obli. l. ex contractibus, Goffr. Libellum, & poſitiones in hac materia uide in Specul. de parochi. uerſi. & quia limitibus. ¶ *In glo. 2. ibi, oculis*] de quibuſdam ſimilibus notaui in arbore conſanguinitatis, in princ. [*& ibi, non ſecundum allegata*] ſicut etiam in ſuſpecto tutore remouendo, ff. de ſuſpectis tuto. l. tutor. §. prætera. ad idem quod no. C. de teſti. l. nullũ, Ala. Sed Hoſtien. remittit de poſtul. bonæ, infra de officio or. ſi ſacerdos [*& ibi, uel contra*] copulatiuè enim loquitur decre. prima alle. [*& in fi.*] hodie li. 6. ¶ *In glo. ultima, ibi, quicunque*] ibi de hoc [*& ibi, prouinciarum*] dioeſium, uel parochiarum [*& ibi, præſcribuntur*] Dixit hic
7 † Goffr. & poſtquam fines ſunt terminati, & alter incipit fines poſsidere, ut ſolum proprium, non ut fines, tunc incipit præſcribere: ante terminationem autem

non præſcribit: quia uterque finibus communibus tunc utitur ratione ſuæ partis. ff. pro ſocio. l. merito [*& ibi, auditis*] & infra eo. c. 1. lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶Agrimenſoris. Adde, quòd debet iurare, per l. comparationes, §. omnes autem, & ibi glo. & Bar. C. de fi. inſtru. Ang. in l. quædam, ad fi. inſti. de actio. & Bal. hic.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio non currit hoſtilitatis tempore, & qualis, nume. 3. & in quibus alijs non currat caſibus eod. num. 3. & quando aduerſus eam reſtitutio detur, eod. nu. 4. 5. 7. & 9.*
2 *Parochialia iura quæ ſint. Matrix eccleſia pro baptiſmali, licet alibi ſumatur aliter, ibid.*
3 *Hoſtilitas cuiuſmodi eſſe debeat ad impediendum præſcriptionem.*
5 *Reſtitutionis beneficium eſt extraordinarium, & reſtringendum. Præſcriptio ſimiliter eſt odioſa & non dilatanda, ibid.*
6 *In quibus caſibus non currit, licet ei, cuius res præſcribitur, eam interrumpere, & quibus rationibus.*
7 *Abſens cauſa reipublicæ qui fuit, quo caſu ſit aduerſus præſcriptionem reſtituendus.*
8 *Suffragium gloſſarum. Poſtliminij iure quæ competant reuerſis ab hoſtibus, & nu. 9. §. 3.*
9 *Additio gloſarum.*

CAPVT X.

1 IX tranſmiſſa. Caſus. Tempore †hoſtilitatis non currit præſcriptio. Et prima pars ponit quærelam. ſecunda dat iudicem, ibi, diſcretioni. & erat hæc decreta. olim ſub titul. de ſtatu regul. [*Eorum*] Abbatis, & monacorum [*Et Vinto.*] ſunt no-
2 mina locorum [*Parochiani ſint*] ideſt parochialia † iura illi reddere debeant, ſicut oblationes, decimas, & ſimilia ſecundum Innocen. de quibus poſt eum dicã, infra de paroc. ſuper rubrica [*Eccleſiæ*] de Camemone [*Habuerunt*] ſucceſsiue [*Matrici*] ideſt baptiſmali. aliter
a ſumitur, ſupra eod. capitu. 1. [*Hoſtilitatis*[a]] hoc quan-
3 do † talis erat hoſtilitas, quòd ius non reddebatur in terra, unde non potuerunt peti decimæ, uel alia iura, & ſic fuit præſcriptio naturaliter interrupta. ff. de acquirend. poſſeſſ. qui uniuerſas. §. 1. & 2. & ff. de uſuca. l. naturaliter. Alij dicunt, quòd nec iſto caſu, nec ſequen. huius glo. ſit interruptio: quia ſic oporteret, quòd finita hoſtilitate de nouo inciperet præſcriptio & continuaretur uſque ad 40. annos, ut dixi, ſupra eod. illud, ſuper ultim. glo. Dicunt tamen, quòd hoc tempore non currit præſcriptio, ſed domit ita, quòd finita hoſtilitate, tempus ſequens hoſtilitatem continuabitur cum præcedente, & ſic perficietur præſcriptio. 40. anno. ſubducto tempore medio, infra eod. auditis. & habet hoc locum non tantum ſecundum
b canones, & in eccleſiis, ſed etiam ſecundum leges, [b] & in laicis. & ſiue una die tantum, ſiue pluribus annis hæc hoſtilitas iuteruenerit, ſemper hoc tempore præſcriptio dormibit, & hoc tempus quantumcunque magnum, uel modicum ſit, de medio ſubducetur. ſecus autem, ſi propter uſitatas ferias indictas, ſcilicet ſolemnes, uel, quod plus eſt, repentinas non reddatur ius: quia tunc temporis bene currit præſcriptio licet in repentinis dari poſsit reſtitutio tanti temporis, quanto fuit cauſa reipublicæ abſens; ſi feriarum
c repentinarum tempore præſcriptio ſit completa [c]. In uſitatis autem non datur reſtitutio: quia præuideri potuerunt, ſecundum Innocen. argument. ff. ſi quis cauri. l. 2. ff. loca. & conduc. ſi quis domum. §. hic ſubiungi poteſt, & patet in eo, quod no. de ſer. non ordi. capi. 1. & de offic. deleg. conſuluit, in fin. ergo ſequitur, quòd etiam in hoc caſu reſtituendus eſt, ſi ſibi non potuit præcauere, ut patet in eo, quod legitur & not. ſupra de proba. licet. §. 1. uer. indulto, ſecundum Hoſtien. Item ſecundum Inno. non currit præſcriptio ubi ius non redditur propter defectum iudicis, uel rei ff. ex quib. cau. ma. l. ſed & ſi per prætorem, per totum
d uſque[d] ad §. quòd uerò. neceſſe eſt tamen, quòd doceat ſe uoluiſſe agere, ſed non potuit propter dictas cauſas impeditus, ff. ex qui. ca. ma. ſed & ſi per prætorem. §. ſi feriæ. unde & utile eſt, quòd ſuper hoc proteſtetur. C. de anna. exceptio. ut perfectius, & legitur & no. ſupra de officio ordi. paſtoralis. §. fi. totum etiam tempus prælati dilapidantis, uel male alienantis, de præſcrip. ſubducitur. 16. quæſt. 3. ſi ſacerdotes, & tempus hoſtilitatis, & captiuitatis, ut hic. 16. q. 3. capi. 1. & cap. porrò. & tempus puerilis ætatis. C. in quibus cauſis reſtitutio. in integr. non eſt neceſſa. l. fin. C. de præſcript. 30. ann. ſicut in rem. & tempus uacationis eccleſiæ, & hæreſis prælati, & ſciſmatis, ſupra eod. cap. 1. ubi dixi de tempore excommunicationis prælati, & cap. de quarta, uerſi. niſi ſorte, infra eo. cum nobis, & cap. auditis. ſupra de elect. quia diligentia, de ma. & obed. inter quatuor. & ſuſpenſionis, infra de conceſſ. præben. quia diuerſitatem. §. ſic tamen. ſed & tempus uitæ patriſfami. quò ad filium: & uitæ mariti quò ad uxorem. C. de bonis, quæ liber. quæcunque, C. de iure do. in rebus. ſed & in rebus, quæ ſub conditione de
4 bentur, non currit præſcriptio, niſi à die extantis conditionis, C. de præſcrip. 30. anno. cum notiſsimi. §. ſed illud. Illud autem † quæri conſueuit, utrum in prædictis caſibus, ſcilicet ſciſmatis, hoſtilitatis, & ſimilibus ſubducatur tempus ipſo iure. Et dicunt quidam, ſicut Bul. & ſequaces quòd non: ſed per beneficium reſtitutionis, argumen. ff. ex qui. cau. ma. ab hoſtibus. §. fin. & l. ſeq. C. de reſtitu. in integ. l. 2. & l. ignorare. Tu uerò dicas ſecundum Innocen. contra, ſcilicet quòd ipſo iure ſine reſtitutione aliqua ſubducitur illud tempus, ut patet in ſuis ¦concor. ſupra ſignatis. nec ob. iura proxi. inducta, quia loquuntur de reſtitu. in integr. quæ datur abſenti cauſa reipublicæ. in quo caſu bene currit præſcriptio, ſed datur reſtitutio abſentię temporis, ſi completa ſit præſcriptio in eius tan
5 tum abſentia, uel in modico tempore poſt reuerſionem, & non aliter [e] nam beneficium † reſtitutionis in
e integ. cum ſit beneficium extraordinarium, non eſt laxandum, ſed potius reſtringendum, ut patet. ff. de mino. in cauſæ. 2. ſimiliter præſcriptio, cum odioſa ſit ut patet in eo, quod legitur & no. ſupra eod. uigilanti. §. 1. non eſt laxanda, ſed potius reſtringenda, & quã tum poteſt fieri, retardanda, argumen. ff. de liber. & poſthu. cum quidam. bene eſt ergo, quòd ex cauſis ſupradictis retardetur uſucapio, nec currat, per conſequens nec reſtitutio neceſſaria ſit. & iuſtum eſt in abſente cauſa reipublicæ, ex quo currit præſcriptio contra ipſum, quod per beneficium reſti. in integ. debeat adiuuari, ex quo aliter ei mederi non poteſt adiuuabitur autem, quanto minus iuuari poteſt, ſaluo tamen iure reſtitutionis in integ. & ideò ſi non poſt modicum, ſed poſt magnum tempus poſt reuerſionem computandum completa ſit præſcriptio, nõ reſtituetur, ſecundum Inno. quia in magno tempore conueniendo aduerſarium coram iudice, & ſic per conſequens interrumpendo præſcriptionem per uiã ordinariam ſibi potuit prouidere. uel melior ratio ſecundum Inn. quare non datur reſtitutio in hoc caſu eſt: quia nec in abſentia, nec in modico tempore poſt reuerſionem fuit completa præſcriptio. uide quod dicam, infra in fin. huius glo. unde patet, q᷑ nec propter abſentiam

abſentiam reipublicæ fuit læſus, & ideò non datur reſtitu. in integ. quia non reſtituitur niſi læſus, C. de re. in integ. mino. l. minoribus, ff. de iureiurand. nam poſtea. §. ſi minor. ideoque & in caſibus ſupradictis, quia
6 non currit præſcriptio, ſed dormit, non eſt neceſſaria reſtitutio. Sed de præſcriptione ſine reſtitutione aliqua ſubducitur illud tempus. Sinautem uelis tenere opi. Bul. inter reſtitutionem in integ. & deductionem temporis non eſt diuerſitatem aliquam reperire. & not. quòd † in prædictis caſibus, in quibus diximus non currere, ſed domire præſcriptionem, licitũ eſt ei, cuius res præſcribitur, ipſam præſcriptionem interrumpere, ſiue aduerſarium conueniendo, ubi agere poteſt, ſiue etiam ſolummodò proteſtando in caſi bus illis, in quibus proteſtatio ſufficit, ut patet. C. de anna. excep. ut perfectius, ſecundũ Innoc. cuius eſt mens quaſi totius huius glo. & in eo, quod legitur & no. ſupra, de officio ordi. paſtoralis. §. fi. & in ſum. eo. tĩ. ſub rub. de præſcri. rerum immobi. §. pe. ante fi. uerſi. in 4. tamen caſibus, & ſequen. Hoſtien. Scire debes,
7 quòd Goffr. materiam huius glo. inquantum de abſente cauſa reipublicæ loquitur, tractauit, infra. c. cũ nobis. & recitans opinionem prædictam, quæ placet Inno. ut tunc ſolum ſit locus reſtitutioni, quando tẽpore abſentiæ, uel parum poſt completa eſt præſcriptio, inducebat uerba prætoris, qui ait, ſi quid ex bonis abſentis cauſa reipublicæ præſcriptum fuerit, cũ is abeſſet, poſteaue reſtituam. dicens quod illud; Poſtea
f ad modicum [f] tempus refertur. ſ. dum reuerſus componit ſarcinulas, & aduocatum quærit, quæ modica præſentia pro abſentia reputatur, ut præalle. l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. facit. ff. de uerb. ſigni. hæc adiectio. ubi ergo in uera, uel ficta abſentia completur præſcriptio. Sed poſt præſentia tunc læditur, cum completur. Alia opinio, quæ habet non ſolum unum tempus, ſed etiam plura tempora talis abſentiæ per reſtitutionem de præſcriptione ſubduci. Reſpõ. ad hoc, quod ex totali temporis præſcriptione læditur, non tantum ex ultimo, quo cõpletur: aliàs ſolum ultimi diei, uel momenti præſcriptionis haberetur ratio, & ad illud ſolum reſtitui deberet, quod eſt abſurdum. dicunt hoc tenentes, quòd hæc opinio æquitatem habet, & iuuatur legibus. C. de reſti. in inte. l. quod tempore. ff. ex qui. cau. ma. nec non. §. ſi quis ſæpius. C. de tem. in integ. reſti. l. ulti. & C. quibus non ob. lon. tem. præſi. l. præſcriptione. ſubdit Goffred. quod dominus ſuus dicit in ſumma, quòd licet iſta opinio ſit æquior, prima ſecundum leges eſt ſecurior [*Tempore*] erant forte duo caſtra contigua inter ſe guerram habentia. matrix eccleſia erat in uno; capellæ uerò erant in alio. unde matrix eccleſia ius ſuum non poterat percipe-
8 re propter guerram. ¶ [*In † glo. ulti. ibi, poſtliminium*] reuerſus ab hoſtibus habet poſtliminium, ideſt perinde omnia iura ſibi reſtituuntur, ac ſi ab hoſtibus captus non eſſet [*& ibi, ab hoſtibus. 3.*] reuerſus ab hoſtibus habet directam in his, quæ ſunt in prima cauſa in uſu captis, uel præſcriptis, infra annum utilem olim, ho-
9 die infra quadriennium reſtituitur. ¶ In † gl. 1. ibi, in fi. [*& ibi, de ſucceſſ. ab inteſta. cap. fi.*] de uerb. ſig. cum inter,
g de no, oper. nunc. ca. 1. alle. Abb. de elec. querelam. [g] ¶ *In glo. 3. in fi.*] & 12. q. 1. & 2. per totum. ¶ *In glo. penul. ibi, cum contingat*] ibi ſatis de hoc [*& in fi.*] & capi. ſtatuimus, ubi de hoc. ¶ *In glo. ult. ibi, ſubducitur ipſo iure*] nec ad tale tempus ſubbducendum eſt neceſſarium beneficium reſtitutionis in hoc caſu, uel ſimilibus ſecundum Innocen. & Hoſtien. licet Hug. & ſequaces contra; de hoc. ff. qui ex ca. mai. ab hoſtibus. §. fin. & dixi plenius hic in textu [*& ibi, prima actione*] & ibi, de his caſibus.

ANNOTATIONES.

a ¶Hoſtillitatis. Adde, quòd allegans impedimentum non excuſatur niſi probet ſe adhibuiſſe diligentiam; ita Inno. hic, & omnes, & glo. in c. cupientes. §. quòd ſi per 20. in uer. propoſita, de elect. in 6. Bar. pulchre in l. 2. §. & quod diximus, ff. ſi quis cau.

a ¶Secundum leges. Hoc etiam tenet Bar. in l. naturaliter, ff. de uſuca. & alle. l. unicam. C. de fun. limitro. & de pace Conſtan. §. poſſeſſiones. & inducit eadem æquitate. dicit in mortalitate tanta, quòd propter illam non fiat iuſticia, quod eſt notan.

c ¶Completa. Tempore ergo hoſtilitatis, uel in ſimilibus caſibus ipſo iure ſeruatur illæſus, tempore autem repentinæ feriæ reſtituitur, quod dicit Bar. bene no. in l. naturaliter, prælle. & uide, infra in uer. ille autem.

d ¶Totum uſque. Et no. ibi, uer. item, per magiſtratum, qui producit, reſtitutionem etiam dari, quando iudicat per ſordes, uel per gratiam, & uide ibi Bar. & in l. ſeruo inuito, ff. ad Treb.

e ¶Aliter. Vide pleniſſime per Bar. in l. ab hoſtibus. §. fi. prælle. quia materia difficilis eſt, & habet uarias opi. & Cy. Bal. & Sali. in l. qđ tempore, C. de reſti. mili. & idem Bar. in l. naturaliter, ff. de uſuca.

f ¶Modicum. Et iſtud poteſt induci ad teſtis dictum, quòd talis poſſedit. 10. annis, & plus, quid importet illud plus, uide Barto. in prædi. §. fi. d. l. apud hoſtes, prælle.

g ¶Querelam. Secundum expoſitionem glo. iſtius matrix hic non agit pro capellis: ſed illas & ſe defen. ab Abbate. aliter intelligit Io. And. in prin. c. iſtas eccleſias, & iſta nomina: quia ſentit, quòd erat ſolum una eccleſia.

SVMMARIVM.

1 *Procurationes, quæ debentur legatis & nuncijs apoſtolicæ ſedis præſcribi non poſſunt. Ordinarij pro canonicis, ibid.*
2 *Priuilegium de facili conceſſum eſſe non creditur. Capitula an teneantur expenſas contribuere pro conſecratione epiſcoporum ſuorum, ibid.*
3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 4. In aquæductu, uel hauſtu qui conſentire debeant. Damnum pati debet, qui habet emolumentum, & contra, & nu. 5 omnes quod tangit, ab omnibus comprobandum, ibid.*
5 *Suppletio gloſſarum.*

CAPVT XI.

1 ACcedentes. Caſus. Procurationes † quæ de bentu legatis, & nunciis app. ſe. præſcribi nõ poſſunt. Et prima pars ponit querelã. ſecunda dat iudicẽ, ibi, uolẽtes. & de eodẽ facto loquitur, infra de cenſi. cũ inſtantia [*Et procuratores*] pro eodẽ accipiẽ. unde & ad cautelã ſic ſcribitur hodie, conſtituit. T. ſyn dicum & procuratorem [*Ordinarijs*] i. canonicis. & eſt uulgare illius loci, ſicut Rauen. dicuntur cardinales
a [*Ipſi*] ſ. primicerius, & clerus [a] [*Et procurant*] ut debent, ſupra de iureiu. ego. N. [*Et infra*] deciditur ipſorũ allega
b tio, qua dicebant ſe nunquã cõtribuiſſe [*Priuilegium*] [b]
2 quod de † facili conceſſum eſſe non credit, de cenſib. cum inſtantia [*Et cum in talibus*] quærit Hoſt. quid de capitulis nolentibus contribuere ad expenſas, quę fiunt pro conſecratione epiſcoporum ſuorum prætendentes ſolã præſcriptionem, uel conſue. arguit, q᷑ non iuuentur per hoc capitulum cum ſuis concor. demum remittit ad not. de elec. ut preteritę [*Ordine debito*] ſcilicet ponderatis facultatibus, ne plus reliquis aggrauen
c tur, de officio ordi. conquerente, de ſtatu mo. in ſin-
3 gulis, de cenſi. cum inſtantia [c], Hoſtien. ¶ Vltim. glo.
4 dat unum ſimile, & duo diſimilia. ¶ *In † glo. 1. ibi, in concedendo*] in concedendo ductu, uel hauſtu aquæ conſentire debent non ſolum hi, in quorum fundo aqua oritur, ſed etiam alij, quos res tangit [*& ibi. l. ulti.*] uide de iudicijs, exhibita, ſuper gloſ. prima [*& ibi. §. 1.*] plerunque ubi ſucceſsionis eſt emolumentum, ibi & tutelæ onus eſſe debet [*& ibi. §. ſinautem*] commodatarius pœnam, quam conſequitur ex furto, non

restituit domino. ut sicut patiebatur damnum, sic assequatur lucrum [*& ibi. §. pro secundo*] ibi non est ferendus. qui lucrum amplectitur: onus autem subire recusat. ¶ *In† glo. 1. in fi.*] de hoc, infra de censi. procurationes, & c. uenerabili.

ANNOTATIONES.

a ¶Et clerus. Sed quid ad primicerium, & clerum, si ista non soluunt: sufficit, si soluant alij suas portiones. dic quòd alij in tanto plus grauabantur. quid autem si papa eximit unum, an portionem illius alij soluant, uide in specu. de censi. §. nunc dicendum, uersi. quid si uniuersitas, & Bar. in l. ab omnibus, ff. de leg. 1.

b ¶Priuilegium. Adde glo. in d. c. 1. in uer. excep. de censi. & bonus rex. in l. neminem, C. de sac. san. ecc. Oldra. consi. 129.

c ¶Instantia. Et probat ille tex. quòd procuratio potest ab uno pro omnibus exigi, & ille pro rata ab aliis exiget, & qua actione, ibi uide in glo. cessis, & facit. l. cum possessor, ff. de censi.

SVMMARIVM.

1 *Obedientiam subditus non præscribit contra prælatum.*
2 *Caput est honorabile corporis membrum, & quædam alia de eo.*
3 *Epilogus & suffragium glossarum. nu. 4.*
Præscriptio in quibus non currat. §. 1. & nu. 5. §. 1.
5 *Suppletio glossarum.*
Simonia, & fornicatio qualiter inquinent.

CAPVT XII.

1 VM non liceat. Casus. Subditus† non præscribit obedientiam cõtra prælatũ. & sunt duæ partes. prima reprehendit factum istorum, quibus scribitur exprimendo causam. secundò
a illud corrigi præcipit, & exceptionẽ remouet [*Capite*[a]]
2 caput† est honorabile membrum corporis, unde sine aliis membris facit locũ religiosum. ff. de reli. & sumpt. l. cum in diuersis. Et amputato capite frustrà quis iactat sẽ habere reliqua membra. 1. q. 1. illi offerunt, in fi. [*Non sufficimus admirari*] exponunt Gof. & Egi. i. admirando deficimus [*Et infra*] deciditur allegatio ipsorum dicentium, q̃ præscripserant obedientiã [*Et ecclesiæ*] forte quando uacat, de ma. & obe. his quæ, & c. cũ olim [*sicut alij*] concor. de offi. ord. Archi. c. fin. ubi de
3 hoc. Hosti. ¶ Prima† glo. ponit tres casus exceptos: de mum obiiciendo quærit, & soluendo quæstionem repetit. ¶ Vlt. gl. ponit 26. casus, quibus uel non præscribitur, uel præscriptio dormit, & 5. personas, quæ non præscribunt. in fi. sig. nat cõtrarium, & soluit, & primo
4 respondet fini. ¶ *In† glo. 2. ibi. l. ulti.*] uide de rescrip. olim super ulti. gl. [*& ibi, cogi*] uide de procur. ex insinuatione, super ulti. glo. ¶ *In glo. 3. ibi, uiam*] sequitur, publicã populus non utendo amittere non põt [*& ibi, præscriptio*] sequitur lon. temporis iuri publico non debet officere [*& ibi, qui pignori*] sequitur, rem dat, usucapit, quã
5 diu res apud creditorem est. ¶ *In† glo. 1. ibi. si quis à simoniacis*] de hoc. 2. q. 7. sacerdotes [*& ibi, cano. dicit*] hoc est, quod querebam, quare cano. hoc dicit? Respondeo il la ẽ ratio specialis in simoniaco in ordine: quia intus ortus occidit quantumcunque occultus, ut not. de si. tanta. fornicatio autem inquinat animam, & corpus, & magis frequẽtatur 32. q. 7. quid in omnibus. & ideò magis perlequendam. ff. de pœnis, aut facta. §. fi. Hosti. idem Gof. infra de si. tanta. ¶ *In glo. ulti. ibi. c. proxi.*] melius diceret. infra eo. cum ex officij [*& ibi, liber homo*] uide quod dixi de Iudæ. ca. 2. super glo. 3 [*& illud*] ubi de hoc [*& ibi, colonus*] de hoc uide aliquas quæstiones in spe. eo. ti. uer. quid si colonus, & tribus uer. se. [*& ibi. q. 3. clerici*] & ibi hæc glo. [*& ibi, de longissima*] Item dicit Accur. secundum Io. in l. creditores [*& ibi, cum olim*] 2. §. pe. & eo. ti. cum personæ, lib. 6.

ANNOTATIONES.

2 ¶Capite. Adde Ludo. pulchre consi. 37. & dum dicitur, qnòd caput est membrum honorabilius, adde Bal. in c. 1. §. ad hoc, de pa. iur. fir. facit tex. in l. si quis in metallum, C. de pœnis, & ibi Arg.

SVMMARIVM.

1 *Contra Romanam ecclesiam, & eius uasallum præscriptio centum annorum sola currit.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Comestiones, banna, & placita quid.*
3 *Priuilegij non usus quando noceat.*
4 *Cardinalis camera præsumitur fidelis, ut papæ.*
5 *Camerarij papæ officium quid, & non expirat per obitum papæ.*
Camera beati Petri intelligitur papæ, ibid. in fin.
6 *Notario soli creditur in actis, nisi probetur contrarium, & quid si testes dicant se aliter dixisse, quam scripserit notarius.*
7 *Principaliter, pro propriè.*
Mensa, & patrimonium Romanæ ecclesiæ ab alijs est exclusum, ibidem.
Romana ecclesia an se possit opponere contra omnem quadragenariam præscriptionem factam contra minorem ecclesiam, ibid.
8 *Tributum, & censum non idem habentur in præscriptione.*
Per se qui non potest quid consequi, per alium consequitur, ut hic, ibid. uer. cum sibi.
9 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 10. & 11.*
Forisfacta quæ dicantur, ibidem.
Scrinearij unde dicti, ibid. §. in glo. 3.

CAPVT XIII.

1 AD audientiam. Casus. Int† feudo Ro. ecclesiæ contra ipsam ecclesiam, & uasallũ currit sola præscript. 100. annorũ. Et sunt duæ partes. In prima processus narratio. In secunda diffinitio, ibi, Nos igitur. Prima subdiuiditur: quia primò ponit petitionem actoris. secundò responsionem rei, ibi, sed ea. tertiò ꝓbationes actoris, ibi, ad quod, quarto probationũ ipsarum impugnationes, ibi, sed inter [*ibi*] s. in castro Palacioli [*Commestiones*] i. † albergarias, & procurationes, quas à singulis, uel à certis percipere poterat [*Banna*] i. ius indicendi bannum, Io. uel edictum [*Placita*] alludit uulgari, sic, infra ne clerici, uel mon. cap. 1. 15. q. 4. placita [*Castellanus*] i. dominus, uel possessor castri [*Asserebat*] facta fuit ergo litis contest. & sic locus erat probationi, de qua sequitur [*Ad quod probandum*] iste uasallus ad probandam concessionem sibi factam inducebat priuilegium. ad probandũ aũt illa iura debita ecclesiæ inducebat reliqua, de quibus
a tex. loquitur, ꝓm Inno. [*Censualem*] per quem apparebat dictum censum debitum, & solutum [*Annis & infra*] de hoc uide, quod dixi, supra de proba. licet [*Solutum*] non dicit. ex qua causa: quam tamen causam probant priuilegiũ, & liber censualis, & pro tanto forte dicit, infra. Magis auctoritatẽ priuilegij &c. (*Aduersò*) s. ex
3 parte. s. castellani (*Visus† non fuerit*) non nocet hoc, nisi negligentia deprehendatur. quid enim si semper uioleuter fuit repulsus. & sic non ob. infra, de priuil. si de terra, & ca. accedentibus. accedat. C. de diuer. rescrip.
4 falso, Hosti. (*Cardinalis*) quasi di. præsumendum† est, q̃ camera cardinalis sit fidelis, sicut & nostra, ar. de sen. præfec. præto. l. una, de app. nouit, ꝓm Host. qui etiam remittit ad no. de fide instru. q̃ super his, de testi. cum à nobis. Et dicit Pe. q̃ hoc posset habere locũ in epis-
5 copo, de proba. post cessionem [*Camerarius*] no. † Io. 8. q. 1. c. 1. quòd ad officium camerarij papæ spectat temporalia pauperibus erogare. ipsius autem officium non expirat per mortem papæ, ut in clemen. de elect. ne Romani. §. 1. [*Beati Pet.*] idest nostra [*Nec credentes*] dicebatur

6 dicebatur† notarium falsasse dicta testium quos produxerat Mathafelon. & quibus multum innitebatur sed speciale est in actis, ut credatur soli notario, nisi probetur contrarium, de proba. quoniam contra, secundum Inno. [*Diceretur*] hic uidetur solui dominicalis quæstio. 47. quæ incipit, cum tabellio publicaret, de teste, qui dicit se aliter deposuisse, quàm tabellio scripserit; & de ipsa in spe. de teste. §. 1. C. uer. sed pone,
b ecce iudex, & de instru. editio. §. restat, b uersi. quid si, dum attestationes, & duobus uer. sequentibus [*Principaliter*] i. † propriè quo ad propriam mensam, uel patri
7 monium, quod tanquam principale & proprium ab aliis est excluſum, in auct. hæc constitutio, colla. 8. secundum Host. & sic non colligitur hic ecclesiam Ro. se posse opponere contra omnem quadragenariam præscriptionem factam contra minorem ecclesiam, quasi illa sibi primo & principaliter sit subiecta; de hoc dixi, supra c. 2. [*Centenaria*] innuit, q̃ centenaria be-
8 ne currebat. nec ob. quòd contra† tributa non præscribitur. C. de præscrip. 30. an. l. comperit. nam aliud in cẽ-
c su[c], aliud in tributo. uel hic allegabatur præscriptio, non tantum in censu, sed in aliis, secundum Goffr. uide quod no. in prædicta. l. contraria, in ulti. glo. & plenius ibi per Cy. in princi. [*Currit*] cum sibi curreret præscriptio. 30. an. consequitur hic per ecclesiam Ro. q̃d per se non posset. ff. quemadmo. serui. amit. l. si communem, Inno. [*Petitorum*] scilicet bannorum, placitorum, forisfactorum, & aliorum iurium [*Tanquam tibi*] Iuxta illud non tibi, sed Petro, Hosti. uide quod dixi, supra de iureiur. & si Christus, post principium. ¶ Et
9 † in quarta glo. signat contrarium, & soluit. ¶ Vlt. glo. arguit de causa, quam, & inducit. 6. concor. ¶ *In 3. glo.*
10 † *ibi, in exercendis*] litibus parem uim &c. [*& ibi, census*] hanc, & l. si alterius, uide in c. 3. infra alle. super ultim. glo. [*& ibi. l. una*] uide de priuile. cum olim. ideſt super ulti. glo. ¶ *In glo. 5. ibi, ad hoc*] uide de probat. quoniam, super glo. 3. [*& ibi, plures*] uide de testi. significauit, super glo. 3. [*& ibi, census*] hanc & se. uide in decre. 3. in ulti. glo. [*& ibi, prosp exit*] uide de senten. c. 2. super glo. 1. ¶ *In glo. ante pe. ibi, competit canon*] in se. §. potest, uersi. porrò. ¶ *In glo. ult. ibi, qui duos*] uide de elec. cum inter uni. super ulti. glo. [*& ibi, sed nec impuberis*] uide de ordi. cog. ca. fi. super glo. 1. [*& ibi. §. solent*] uide de appell. dilecti,
11 super ulti. glo. ¶ *In† glo. 2. in fi.*] est idem uer. infra de priuile. ex parte. 2. & uide quod ibi dicam super gloſſ. 1. alibi dicuntur emendæ, supra de offic. ordi. dilectus. ¶ *In glo. 3. in fi.*] concor. infra de hæret. si aduersus, cum concord. C. de testamen. milit. l. scrinearios. & sic dicti sunt, quia præerant olim scrineis rationum, & chartarum. ¶ *In glo. 4. ibi, in exercendis*] & supra, de fide instru. cum Ioan. [*& in fi.*] uel respicit factum: quia testes solum dicebant se uidisse censum solutum. priuilegium uerò asserebat illum debitum, & facit, infra de priuileg. si papa, lib. 6. ¶ *In glo. sit enim, ibi, cum causam*] ubi de hoc in glo. 1. & uide quod ibi dixi [*& in fin.*] supra de feri. ca. 2. ¶ *In glo. sic ergo, in fin.*] supra de procura. in nostra, circa fi. & infra de præben. nisi. ¶ *In glo. secus ibi, uolumus*] uide quod ibi no. & quod dixi de postu. bonæ, 2. super 3. glo. uersi. contra. papæ uero. Et quod remittam, infra cap. proxi. [*& in fi.*] hoc non credit Hostien. ne Romana ecclesia habeat uasallum, quem nollet, uel quem sibi habere non expediet. ¶ *In glo. pen. in fi.*] & aucten. ibi signata. ¶ *In glo. ult. in fin.*] ad idem, supra de offi. ordi. si sacerdos.

ANNOTATIONES.

a ¶Inno. Licet ergo priuilegium concederet isti actori census, & alia, quæ ibi percipit Romana ecclesia; non tamen probat illum censum, & alia deberi, nisi aliter probetur, de quo uide in cle. 1. de proba.

b ¶Restat. dic quandoque notarius attestatur aliquid dixisse, & partes solæ aliter dicunt; tunc non est credendum soli parti. quando que etiam testes extra iudicium attestantur aliter, quam notarius tunc etiam notario magis statur, arg. c. ficut, de testi. ad hoc etiam optime tex. in c. cum dilecti, in medio. §. fi. de accusa. quandoque testes in forma testimonii attestantur aliter, quam notarius: tunc si fides notarij in aliquo superat fidem testium, ideo statur dicto notarij: aliàs, ubi pares essent, tunc testibus, quia etiam ubi unus contradicat instru. fides instrumenti tunc uacillat, iuxta no. in c. cum Ioannes, de fide instru. Bal.

c ¶Aliud in censu. Adde Abba. in c. cum contingat, in 5. colum. de fo. compe. & in c. significauit, de censi. & aliquid per glo. in c. tua, el. 2. de decimis.

SVMMARIVM.

1 *De præscriptione centenaria, quæ sola currit contra Romanam ecclesiam, tempora scismatum deducuntur, an & quibus modis probari possit, nu. 4. & 6.*
2 *An papa præscribat contra inferiores ecclesias, remittit.*
Ordo iuris pro traditione iuris hic, ibid.
3 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4.*
Aquæ pluuiæ arcendæ quando cesset actio.
Memoria non extare quando dicatur.
De præscriptione quæ tempora deducantur, §. in ulti. glo. & nume. 6. §. 1.
5 *Suppletio, uel additio glossarum.*
Nonantula quod habeat priuilegium.
Testificari nunquid pubes possit de his, quæ uidit ante pubertatem, ibid. §. in glo. hæc præscriptio.
6 *Priuilegium Romanæ ecclesiæ, & etiam priuati minui & læd non debet.*

CAPVT XIIII.

1 VM uobis. Casus. De centenaria† præscriptione, quæ sola currit contra Romanam ecclesiam, tempora scismatum deducuntur, & patet in anti. quòd debet incipere, cum uobis aliis literis dederimus in mandatis. Et in prima decisa consultatio. In secunda responsio, ibi, Licet [*Speciali*] quo ad singulare patrimonium, ut dixi, supra capitu. pro-
2 xi. ad fi. & quod hic no. Vincen. an † papa præscribat contra inferiores ecclesias, uide ad literam in specu. eo. titu. uersi. illud etiam [*iuris ordinem*] ideſt secundum iuris traditionem; aliter sumitur ordo iuris, supra de
3 iureiuran. ad nostram. 3. ¶ Prima † glo. ponit casum. ¶ Quarta glo. respondet per obiectio. & soluit. secun-
4 dò obiicit, & quærendo soluit. ¶ *In 3. glo. † ibi, §. ductus aquæ*] uide de uerbor. signifi. super quibusdam, super glo. no. [*& ibi, si arbiter*] uide de pur. cano. de testibus, super glo. 1. [*& ibi. §. idem*] licet opus, per quod arcetur aqua, fuerit manu factum: si tamen non extet memoria facti operis, cessat actio aquæ pluuię arcendæ. dicitur autem non extare memoria, cum non extant, qui audiuerunt eos, qui memoriam teneant, ut in alio. §. idem Labeo [*& ibi, prosp exit*] uide de feriis, cap. 2. super. 1. gloſſ. ¶ *In ulti. glo. ibi, quòd si quibusdam*] deducitur tempus absentiæ. & est, infra cap. proxi. & tempus militiæ, quo abfuit causa reipublicæ, ut l. se. [*& ibi, si quis sæpius*] uide, ut lite contesta. accedens. 2. super glo. pe.
5 ¶ *In† gloſſ. 1. ibi, trium scismatum*] de quibus, infra de scisma, capi. 1. ¶ *In glo. 2. ibi, ut inter diuinum*] & aucten. ibi, posita [*& in fin.*] & ut ibi no. idem priuilegium habet
a Nonantula. ¶ *In glo. hæc præscriptio,[a] ibi, nulla ratione*] glo. Vinc. & adde no. infra de priuile. accedentibus [*& ibi, haberent*] ad minus supposito, q̃ nulla causa interueniſ set, quæ faceret præscriptionẽ dormire [*& ibi. 1 14. an-*

nos] quaſi uelit ſentire Io. cuius fuit hæc glo. quòd pu besde his, quæ uidit ante pubertatem, non poſſit teſti ficari. & hoc etiam n ot. 3. q. 9. teſtes. Sed dic, ut dixi
b ſupra de cor. uiti. ex parte. [b] i. [*& ibi, ductus aquæ*] & infra de uer. ſign. ſuper quibuſdam [*& ibi, antiquitate*] de hoc, infra eo c. 1. lib. 6. in ulti. glo. [*& in fi. glo.*] Tan. idē
6 † Vin. & Hoſt. dicens hoc priuilegium per nullam gl. lædendum, maximè quia reſpicit honorem dei, & fauorem eccleſiæ. nam etiam priuilegium conceſſum priuato non debet minui, uel lædi, infra de reg. iur. de cet, cum ſuis concor. lib. 6. Sed ſi bene aduertis p hæc uerba Tan. & ſequacium non ſoluitur obiectio. unde dic, q licet ſit difficile, non tamen impoſsibile, cum interdum inueniantur tam antiqui teſtes. Item per inſtrumenta bene poſſet hoc probari, ut dicam, infra eo. ſi diligenti, in fi. Item per confeſsionem. licet ergo hoc ſit rarum; ſatis eſt tamen, quòd eſſe poſsit, ut uitetur obiectio. ¶ *In glo. ulti. in fi.*] Pm Io. & hoc exponitur infra de uer. ſig. dilecti, in glo. & ita. & uide quod dixi poſt Inn. & Gof. ſupra eo. ex tranſmiſſa, in magna glo.

ANNOTATIONES.

a ¶Præſcriptio. In hac glo. in uer. centum annorum, ibi, per inſtrumenta non poſſet hoc probari &c. ad hoc, an per inſtrumenta poſ ſit probari poſſeſſio, nide quod no. in l. prædia, per Bar. ff. de acquiren. poſ. & no. in l. 2. C. eo. facit quod ſcripſi, ſupra de conſue. c. 3. Archi.

b ¶Ex parte. Adde eundem Io. An. in addi. ſpec. melius omnibus, in titu. de teſte. §. 1. uer. ſed nunquid factus pubes, & do. Anto. in c. relatum. 37. col.

SVMMARIVM

1 *De præſcriptione ſubducitur tempus, quo uacauit eccleſia, contra quam præſcribitur.*
Capituli diuiſio, ibid.
2 *Pleno iure poſſidere qui dicantur, remiſſ.*
Probandum prius eſt, quod requirit faciliorem ſenſum, ibid. ad dictio conſtiterit.
3 *Exceptio pro replicatione.*
Præſcriptio iuris epiſcopalis in expreſſis capitulis an aliter procedat, ibid. uerſi. & dicit Inno. & utrius partis teſtes, & quando præferantur, ibid.
Ius commune fortius & fauorabilibus præſcriptione, ibid.
Teſtes utri præferantur, ſi ſint pares, ibid. uer. So. dicit Inno.
4 *Debitum ne tollatur per ceſſationem ſolutionis per aliquot annos.*
5 *Præſcriptionis interruptio quando & quibus modis fiat, & num. 6. in fin.*
6 *Præſcriptio iuris epiſcopalis, uel alterius hic expreſſi procedit, ſi Abbas, uel alius in dignitate eccleſiaſtica conſtitutus exercuit annis. 40. quibus epiſcopus, uel alius, contra quem præſcribitur, eo non fuerit eo tempore uſus.*
7 *Ius aliquod qui petit in aliquibus eccleſiis, id exprimere debet, & etiam quo iure petat, & ex qua cauſa.*
8 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 9.*
De ſubiectione cum agitur aliquorum, non illi, ſed ille, qui dicit illos ſibi ſubiectos, conuenire debet, & pro eis agere poteſt, in prin. & nu. 10. 11. & 12.
Exceptionibus pluribus non prohibetur quis uti, quamquam diuerſæ ſunt, ibid. §. in glo. 5. niſi in caſu, ibid. & nu. 13. §. 1.
Iudicium adulto non nocet contra eum factum, cum defenſore curatoreque carebat, ibid. §. in glo. ſic ſupra.
De præſcriptione tempus quod ſubducatur, ibid.
Partem unam ſi habeo & cæteras dicet habere per eam, & quando, ibid.
Interruptio in quibuſdã an profit & in aliis partibus, & n. 16 §. 1
Taciturnitas non uidetur nocere ſucceſſori, §. in glo. ulti. in prin.
Præſcriptio currit impeditis agere, ſed reſtituentur, & ſemper, ibi dem & nu. 17. §. 1.
Prorogationem admonitionis abſque damno procedere creditoris oportet, ibid. ad fin.

Tempora dolo tuo ſi labantur teneris mihi quanti mea intereſt, ibid. in fin.
10 *Additio gloſſarum.*
Res inter alios acta quando mihi tacent præiudicet, ibid. nu. 10.
11 *Eccleſiæ defenſio ad quem primo loco ſpectet, & nu. 2.*
12 *Detentionis ratione quis reali conuenitur.*
Contra ſubditos detinentem, & ipſos ſubditos, qui non obediunt, an agi poteſt, ibid.
Contra poſſidentes iura quædam, an eos, in quibus quid poſſideo, an contra utroſque, poſſim agere, ibid. & utri eorum admittantur ad defendendum, ibid.
13 *Epiſcopalis ordinis quæ ſint, remiſſ. an præſcribi nequeant.*
Epiſcopalis iuris quæ præſcriptioni ſubiaceant, ibid. uer. Dicit Inn.
Obedientia, & uiſitatio an & quomodo præſcribantur, ibid.
14 *Priuilegium allegatum in hac decretali quid continebat.*
15 *Probatio generalis non ſufficit, niſi fiat ſpecialis eorum, de quibus agitur, & exempla adducit.*
16 *In præſcriptionis probatione qualiter capitula formanda, & arctare ſe quis non debeat ad tempus tantum, quod ſufficit præſcriptioni, & ratio.*
17 *Præſcriptio ſi ſit in uno ſecuta capitulo, an in alio præſcriptum intelligatur, & quando.*

CAPVT XV.

1 AVditis. Caſus. Det præſcriptione ſub ducitur tempus, quo uacauit eccleſia, contra quam præſcribitur. Et pars huius, ſupra de reſti. in inte. auditis. & diffinit hæc quæſtio. infra de priuile. ex ore. Et primò ponit proceſſum, & concluſionem negocij. ſecundò in deciſa narrat & reſtitutionem ab utraq; parte petitam & conceſſam. tertio in uer. Quocirca, committit probationes recipiēdas ſuper reſtitutione, & cauſam diffiniendam [*Exemptas*] & præſcriptas ut ſequitur [*Pleno*† *iure*] Hoſti. de hoc uerbo remittit de ſupplenda nego. præla. c. 2. & infra de præben. de monacis, infra de priui. quoniam [*Libertatem*] ab exactione iurium regalium ſecundum Inno. uel dic libertatem. ſ. exemptionis, ſecundum Hoſti. [*Conſtiterit*] uide, quòd papa primò uult probari id, quod requiret faciliorē ſenſum. nam ſi ſuper illa priuilegia apparebit exemptio, non eſt plus inſtandum in probatione præſcriptionis, & interruptionis, cum ſatis ſit mon. per priuilegiū exemptionem probaſſe: aliàs circa illa oportebit inſtari, ut
a ſequitur; concor. de ele. ſi forte, lib. 6. [*Pleno iure*[a]] quia ſic continebat priuilegium Cęleſtini [*In hac probatione*] ad quam admiſſus eſt beneficio reſtitutionis poſt cōcluſionē, ut in decre. præalle. auditis, de reſti. in integ. c. auditis. ad hoc etiam fuit admiſſus epiſcopus per be
3 neficium reſtitutionis [*Exceptionem*]. i. replicationem, Pe. ſcilicet uacationem tanti temporis, quo ſubducto non ſit completa quadragenalis præſcriptio. Et dicit Inno. quod quidam hic colligunt, quòd ſi Abbas probat generaliter ſe præſcripſiſſe ius epiſcopale in aliquibus eccleſiis, etiā non expreſsis capitulis, & epiſcopus dicat ſe medio tempore aliqua ibidem exercuiſſe, & ſic in aliquibus præſcriptionem interrupiſſe, illam probare debet. Sed contra, quia ſi pro Abbate facit præſcriptio, pro epiſcopo facit ius cōe, quod fortius & fauorabilius eſt; unde uidetur in omnibus iudicandum pro epiſcopo, exceptis illis capitulis, quæ probauit Abbas ſpecialiter præſcripſiſſe, ar. infra eo. c. in fi. & c. cum olim. So. dicit Inno. ſi teſtes epiſcopi dicant ipſum exercuiſſe iura epiſcopalia, & teſtes Abbatis illud idē, & in eiſdem capitulis dicerent de Abbate, dummodo in aliis eſſet parilitas, præferentur teſtes epi, qui concordant iuri cōmuni, & ſic dicunt uerisimiliora, argu. de proba. licet, uerſi. ex præmiſsis. Si uerò teſtes Abbatis generaliter dicant Abbatē exercuiſſe omnia iura

iura epiſcopalia. & teſtes epiſcopi probent ſolū eccleſiam ſitam in dicœceſi. & q exercuiſſet ibi epiſcopalia, non tamen dicunt omnia; tunc omnia adiudicabunt Abbati, illis exceptis, de quibus probauit epiſcopus, & exceptis his, in quibus probauit interruptionem inter ueniſſe; quod forte ſufficit probare per duos teſtes, li-
b cet Abbas generaliter probauerit hoc per plures [b], argu. ſupra eo. illud. Dicit tamen Inn. q prudenter faciet examinator, ſi de ſingulis capitulis epiſcopalis iuris ſigillatim interroget teſtes Abbatis. Dicit Hoſtiē. q hoc debet eſſe cautela aduocati epiſcopi, contra quem teſtes producuntur; ad hoc. de teſti. c. 2. lib. 6. & tunc ꝑm Inno. non proderit præſcriptio Abbatis niſi in capitulis probatis, ut infra in fi. & c. cum olim. Item ſecundū eum dici poteſt, q epiſcopus probauit interruptionē in capitulis hic poſitis: quia licet Abbas probauerit ſe illa per 40. annos exercuiſſe: tamen epiſcopus probauit ſe infra illud tempus pluries exercuiſſe illa iura, & ſic probauit interruptionem. remittit etiam ad not. de
4 relig. do. cum dilectus [*Solutionem*] quid ſi ſingulis † annis debes mihi 10. & ceſſem petere, tolletur ne debitū præſcriptione? dicit lex, q non tolletur in totum: quia non incipit præſcriptio a tempore obligationis cōtractæ, ſed à principio ſingulorum annorum, uel temporum, quibus debentur. C. de preſcriptio. 30. anno. cum notiſsimi. §. in his. contrarium dicit alia. l. q ſtipulatio de aliquo annuo præſtando unica eſt. ff. de donat. cau-
c ſa mortis. l. ſenatus [c]. §. fi. ff. de uerbo. oblig. ſi Srichum, aut Pamphilum. ergo ſi una eſt, & unam obligationē inducit, una præſcriptione tolletur. Sol. ſtipulatio una eſt, & elidi poteſt per exceptionem præſcriptionis; ſed legata ſunt plura. unde tot ſunt neceſsariæ preſcriptiones, quot ſunt petitiones; & ſic tale legatum non perit non utendo. ff. quibus modis uſufruct. amit. l. ſi uſufructus alternis annis, Goffr. & uide plenius in Spec. de locato. §. nunc aliqua, uerſicul. 41. [*Sancti Petri*] infra de cenſib. ea, quæ. Et repete circa. & idem facias, infra ibi, & interdictum [*Si tamen*] conditionaliter loquitur: qa non pronunciat, ſed pronunciandum committit [*In-*
5 *fra 40. ann.*] antequam † compleretur præſcriptio. 40. anno. ſecundum Innocen. dicit Hoſtien. q hæc eſt mens literæ, q ſi 40. anni fluxiſſent poſt factam interruptionem, uel etiam ante completa eſſet præſcriptio, tunc interruptio non obſtaret [*Facta fuit*] hæc interruptio in iuribus, & alijs incorporalibus fit eodem modo, quo fit in corporalibus, ſcilicet per lit. conteſta. & aliis modis nota. ſupra eod. illud. & fit etiam in his ſpecialis interruptio, ſcilicet ſi epiſcopus una uice ſaltem fuiſſet uſus his iuribus ante completam præſcriptionem Abbatis, argum. C. de præſcriptio. 30. annor. cum notiſsi-
d mi [d]. Idem dicit Innocen. ſi prohibuiſſet epiſcopus per uiolentiam Abbatem uolentem exercere iuriſdictionem, quam præſcribebat, ita q timore epiſcopi dimiſit illam exercere: quia cum poſſeſsio perdatur ſolo animo, multo fortius interrumpitur. ff. de acquir. poſſ. poſſideri. §. in amittenda, & l. quemadmodum, & qa deiectus uidetur, qui non utitur: quia ſuſpicatur poſſe
e repelli. ff. de acquir. poſſeſſ. ſi id quod. §. fina. [e] ſed con-
6 tra licet † epiſcopus exercuerit iura epiſcopalia, non minus potuit Abbas illa exercere, cum uiſitatio, excō municatio, & ſimilia poſsint eſſe inſolidum apud plures, ſicut ſunt apud archipreſbyterum Archidi. epiſcopum, & archiepiſcopū, qui in proprios ſubditos exercent prædicta, infra capi. 1. de officio Archidi. cap. 1. & cap. cum ſatis, de officio archipreſbyt. cap. 2. & 3. ſic ergo & Abbas cum prædictis poſsidere poterit hæc iura, nec præſcribet ius alterius, ſed præſcribet ſibi ius cō ſimile. & ſi aliud dicatur, ſequi videtur abſurdum: quia non occurrit; qua ratione præſcribit ius epiſcopi, archidiaconi, uel alterius. dicit Innocent. q Abbas bene præſcribit contra ſingulos, & contra omnes. nam quicunque fuerit ille, archiepiſcopus, uel quiuis alius, qui iure uiſitationis, excommunicationis, uel alio nō fuerit uſus. 40. annis, & Abbas, uel quiuis alius in dignitate eccleſiaſtica conſtitutus per idem tempus illud ius exercuit; bene præſcripſit illud contra omnes & ſingulos, ad quos illud pertinebat: ſecus, ſi per aliquem prædictorum modorum fuit præſcriptio interrupta: quia tunc non perficeretur deinceps. & dicit hoc probari
7 hic, & infra eo. cum olim. dicit † etiam, qui ius aliquod petit in aliquibus eccleſiis, debet illud exprimere, & etiam quo iure petat, uel ex qua cauſa; ad quod allegat Hoſtien. ſ. not. de electio. querelam, & capi. conſtituris,
f de offic. ordin. quanto, & cap. conquerente [f], & de libelli oblat. capit. 3. in certis, de quorum interruptione
8 non apparuit. ¶ Secunda † glo. reſpondet per quæſtionem, ſcilicet quis conueniendus ſit &c. ¶ Quarta glo. not. & remittit. ſecundò obiicit, & ſoluit. ¶ Quinta gl. obijcit, & dupliciter ſoluit. ¶ Pen. glo. obijcit, & ſoluēdo obiectionem repetit. ¶ Vltima gloſ. ſignat contrarium, & ibi remittit, quærit, alleg. pro & contra, & ſol.
9 ¶ *In* † *glo. 2. ibi. l. ut ſi*] contra illum, apud quem filiusfa. ſua ſponte manet, non competit interdictū: ſed ſi duo ſe patres dicunt, alteri cōtra alterum competit, & not. de ſpon. non eſt, in 1. glo. [*& ibi. l. ult.*] Si dico ædes debere mihi ſeruitutem oneris ferendi, conuenio, proprietarium ipſarum, non uſufructuarium [*& ibi, is, cuius familia*] ago cōtra dominum, cuius familia me prohibet aquam ducere [*& ibi. §. penul.*] fructuarius ſubit functiones, quæ debentur fiſco, uel municipio. & l. ſequen. q ſubit tributa rei, niſi teſtator hoc onus impoſuerit hæredi [*& ibi. §. hactenus*] uide de fide inſtrum. G. perpetuus, in glo. 1. ¶ *In glo. 5. ibi, nemo*] ſequitur, prohibetur pluribus exceptionibus uti, quamquam diuerſæ ſint [*& ibi, interpoſitas*] dico tranſactionem metu factam, & cum ſeruo [*& ibi. §. nihil*] uide in præalleg. cap. paſtoralis, in 4. glo. [*& ibi, nemo ex his*] ſequitur, qui negat ſe debere, prohibetur etiam alia defenſione uti, niſi lex impediat. ¶ *In glo. ſic ſupra, ibi, præſes*] non nocet adulto iudicium contra eum habitum. dum defenſore & curatore carebat. ¶ *In glo. pen. ibi. l. ult.*] ſi ex uno fonte unus eſt contractus plurium creditorum, interpellatio unius prodeſt aliis. & idem, ſi plurium debitorū: quia unius interpellatio prodeſt quò ad alios [*& ibi, una eſt uia*] una eſt uia, licet per plures fundos eatur. & ſi per unum fundum itinero, per alium non, totam retineo; ſi nullo utar, totam perdo [*& ibi. §. ult.*] qui per partem itineris uadit totū ius uſu retinet [*& ibi, ut pomum, ad fi.*] per partes ſernitus retinetur, licet per partes non acquiratur. ¶ *In glo. ult. ibi. l. ult. in fi.*] uide de accuſat. ad petit. onem, ſuper 1. glo. [*& ibi, §. ſi quidem*] aut bonæfidei poſſeſſor hæreditatis non tenetur de eo, q omiſit ſumptus neceſsarios facere: quia quaſi rem ſuam neglexit, & hoc ante peritam hæreditatem: ſecus poſt [*& ibi, ſi quis propter*] ſi propter inundationem, uel uiolentiam, uel aliam iuſtam cauſam itinere, & actu ſua die uti non potuit, ex generali clauſula reſtituitur [*& ibi, & Attilicinus*] uide de uerb. ſigni. Abbate, ſuper glo. fi. [*& ibi, ſi pupillus. ſine*] uide de adult. c. fi. ſuper 1. glo. [*& ibi, lecta eſt*] ibi ad fin. dicitur non eſt in mora is, à quo pecunia propter exceptionem peti non poteſt [*& ibi. l. 1. in fi.*] ibi, ſi qua iuſta cauſa mihi uiſa fuerit &c. & §. ſequentes ponunt exemplum de his, qui ſunt in uinculis, uel apud hoſtes [*& ibi, præſcriptionis*] in filiofami. dum eſt in poteſtate patris [*& ibi. §. pen.*] ibi dicitur, in omnibus autem, quibus admonitio protelatur, hoc procedere ſine temporali damno creditoris oportet [*& ibi. §. dolo*] ſi dolo tuo tranſacta ſunt tempora, & ſic lis perit, ago contra te, quanti mea intereſt id factum non eſſe [*& ibi, ſi dolo*] pen. §. eſt, & uide de cauſa poſſ.

cum

10 cum olim, super 2. glo. ¶ [*In† glo. 1. in fi.*] & 10. q. 1. in sum
ma. ¶ [*In glo. 2. ibi, is, cuius familia*] & supra de mai. & obe.
inter quatuor, ubi de hoc [*& ibi, conuenitur*] & agendo
& obtinendo contra unum alteri non fit præiudiciū,
infra de re iudic. cum super, & c. suborta. Tan. Vin. nisi
g in casu, infra titu. 1. quamuis [g], cum, scilicet is, qui dicit
eos subditos, sciret causam suam agi, & taceret, Philip.
dicit hic Innocen. q tunc nocet taciturnitas hoc casu,
quando lata est sententia cōtra illum, ad quem primo
loco pertinet defensio, sciente illo, ad quem pertinet
secundo loco per decret. præ. quamuis, & per l. fæpe. ff.
de re iudic. secus è conuerso, infra de re iudic. cum su-
per. Sed Host. dicit, q per illa iura dicendum uideretur
h potius e conuerso [h]. & dicit Inno. quosdam dicere, q
11 primo loco† spectat ad prælatum defensio ecclesię, de
cuius subiectione agitur, qui subiectionem possidet;
secundo ad ministrum illius ecclesiæ, siue rectorem:
secus, si ageretur de possessionibus ecclesiæ. Alii dicūt
forte melius secundum Innocen. q his casibus non di
citur pertinere primo ad vnum, secundò ad alium, sed
plene & æqualiter defensio pertinet ad utrumque. C.
de lib. cau. principaliter. nec sententia contra unum la
ta præiudicat alteri ignoranti, sed scienti per iura præ-
alleg. Cōpositio uerò, uel transactio facta ab uno non
præiudicat alteri etiam scienti, arg. in eo, quod legitur
& not. supra de transactio. contingit [*& in fi.*] sic etiam
12 ‡ conuenitur quis reali ratione detentionis. ff. de rei uē
i di. officium [i], in fi. de fide instrum. in glo. perpetuus ex
hac glo. collige, & hoc teneas, q agi potest, & contra il
lum, qui detinet subditos, & contra subditos, qui non
obediunt. Et est ratio, quia qua ratione faciunt, quo-
minus non possideam, dum mihi non obediunt; ea-
dem ratione possidere uidentur iura, quæ in eis peto,
ut dicitur in confessoria. ff. si usufruct. pet. l. 1. in prin.
si serui. uen. sicuti. §. sed si quæritur, & l. si quis diutur-
no, in fi. Contra possidentes autem cōstat, quòd rectè
agit, ut hic, & patet in eo, quod legi. & not. supra de iu-
di. examinata. Sed & hoc est notandum, q aliquando
possidet quis iura aliqua: aliquādo nō possidet, sed ta-
men in eo possidens, inter quæ duo differentia est no
randa, uerb. gratia, quandoque est aliquis in possessio
ne, q non teneatur ire ad concilium, uel q possit ordi
nari, uel benedici, à quo maluerit episcopo, & cōsimi-
lia, infra capi. ueniens. quandoque uerò non possidet
hæc iura; sed ab alio possidentur in eo, sicut monaste-
rium, de quo hic agitur, dicebat se habere, & posside-
re quædam iura in quibusdam ecclesiis, quæ tamen eę
dem ecclesiæ non possidebant, nec possidere erat in
seipsis: quia nullus potest in seipso ius, uel seruitutē ha
bere, nec mirum: quia nec in re propria. ff. de serui. ur.
prædio. iure communi. & in hoc ultimo casu locum
habet, quod dixi supra ead. glo. secundum Inno. scilicet
q ad hæc iura sic possessa competit actio contra utrumque. ꝫ possidentem uidelicet pro eo, quia possi-
det, & contra non possidentem, sed possessum: quia ac-
torem nō patitur uti iure suo. & ideo in tali casu uter
que, scilicet tam prædicto modo possidens, quàm pos-
sessus admittitur ad defendendum litem, & ad assisten
dum defendenti, & appellandum, ut not. infra tit. 1. cū
super. & est ratio: quia non tantum prælatorum inte-
rest nō perdere iura, quæ habent in subditis: imo quā-
doque subditorum interest dominos non mutare. In
primo uerò casu, scilicet quando agitur contra aliquē
tanquam contra possidentem iura aliqua, uel liberta-
tem suam defendentem non potest prelatus talis acto
ris, uel rei conuenire, uel conueniri, nec assistere con-
uenienti, uel cōuento, nec appellare, cum nec eius in-
terest. 2. q. 6. nō solent. Quid enim interest episcopi dię-
cesi. si clericus suus uadit ad cōcilium, siue synodum
alterius, dummodo sibi nihil detrahatur? uel si emi ab
eo aliquid, quod dioecesanus nō contendit suum, nec
à se teneri. sed & si de hoc agi posset, alia uia esset agen
k dum [k], ut not. infra de appella. dilectis, secundum In-
nocent. cuius est mens huius gloss. Dicit Hostiens. ego
non possum capere uerba ista, nec uideo, qualiter pos
sit esse, quòd meus subditus teneatur ire ad alterius sy
l nodum, uel non possit ab alio [l], benedici, uel ordina-
ri, uel quòd alius possit in eo habere aliquam seruitu-
tem, quin & mihi aliquod præiudicium generetur. &
est si. quod dicam, infra de donatio. inter dilectos, in fi.
& de excess. prælat. dilecta. ¶ *In glo. 3. in fi.*] quod habe-
tur supra de restitutio. in integr. auditis. ¶ *In gloss. 4. ibi,*
13 *enumerantur*] & sunt † ordinis episcopalis, & sic ab infe-
rioribus præscribi non possunt, supra de consuetudi.
quanto, & uide quod dicam infra de excessib. prælat.
accedentibus [*& ibi, ad utramque*] de lege dioecesana pa
tet supra eod. de quarta, secundum Ioan. [*& in fi.*] se-
cundum Innocen. Dicit Innocen. institutionem & de
stitutionem præscribi posse per Abbates, & inferiores
m ab episcopo. & Hostien. non fatetur [m] in auctorizabi-
li institutione, sed in corporali, uel collatoria bene, de
quo remittit, de officio Archidi. cum satis, de priuileg.
uolentes, libr. 6. Demum refert Innocen. quosdam di-
cere tunc demum Abbates præscribere in capellis epi
scopalia, quando tempore præscriptionis de illis iuri-
bus alii respondent, uel quando subsunt aliis, infra de
priuilegiis, cum olim. C. de fundis patri. l. ult. lib. 11. aliter
nomine proprio non possent hæc præscribere cōtra
suum dioecesanum, supra eod. cum non liceat, &
capirulo accedentes. sed Innocen. dixit non esse neces
se, quòd Abbas præscribens aliis subsit, sed tantum ca-
n pellæ [n], in quibus hæc præscribuntur, infra eodē, cum
olim, ubi apertè tenet in fi. Abbatem subditum episco
po præscribere in capellis, quòd potest possidere de iu
re episcopali. unde, ut hic dicit, si capellæ non subsunt
alteri, potest tamen Abbas præscribere ea, quæ potest
possidere, sicut quartam decimarum, mortuaria, & si
milia, supra eod. ex transmissa, & cap. de quarta, infra
de sepultu. certificari. non tamen poterunt Abbas, uel
capellæ præscribere obedientiam, uel uisitationem no-
o mine o suo: quia in se non possunt talia possidere. ne-
mo enim de necessitate sibi ipsi obedit, uel seipsum ui
sitat, & sic de si. ff. de arbit. l. pen. ff. ad Treb. ille à quo. §.
tempestiuum. unde requiritur, q nō suo nomine, sed
alterius, cui exinde respondēt, & ei subiacent, illa præ-
scribant; ad hoc infra cap. 1. Dicit Hostien. quòd & tūc
necessarius erit titulus; ad hoc in c. 1. lib. 6. ¶ *In glo. sic er
go, ibi, ueniens*] ubi de hoc, & infra de uerborum signifi-
cationibus, Abbate, & uigesimatertia distincti. quam-
quam [*& ibi, ad aliam*] etiam contrariam, infra de relig.
do. cum dilectus, ubi plenè de hoc, & plenius, infra de
p regulis iuris, nullus pluribus, libr. 6. P. ¶ *In glo. nisi fortè,
in fi.*] quod habetur, supra de restitut. in integr. auditis.
¶ *In glo. Celestinus, in fi.*] hoc intendit gloss. quòd Celesti
14 nus† nulla loca exp̄serat in priuilegio, uel expresserat
aliqua, secuta generali clausula. in terminis dixit sic,
Loca', quæ tales Reges douauerunt mona. nostro, &
exemerunt quo ad temporalia, nos mon. uestro dona
mus quò ad spiritualia, & eximimus à dioeçesani epi-
scopi potestate, uel sic, Tale castrum, & reliqua loca,
15 quæ tales reges &cet. ut supra. Istud ergo† priuilegium
solum licet probaret quorūdam locorum exemptio-
nem in genere, non tamen istorum, de quibus agebatur in specie. Incautè igitur fecit aduocatus monast. à
principio nō producendo regalia priuilegia, sine qui-
bus istud priuilegium non iuuabit; concor. quod not.
in Specul. de locato. §. nunc aliqua, uersicu. 58. in fine,
& uersic. sequen. & aliter practicaui similes casus. Quí-
dam bidellus conduxit equum ad certum locum, qui
mortuus est in uia naturaliter, ut dicebat. locator pe-
tebat

tebat emendam equi. conductor probauit equum na
turaliter mortuum sic in genere: quia probauit per il-
los. qui secum erant, quòd equus, quem equitabat die
tali, mortuus erat naturaliter. dicebat locator proba-
sti unum equum mortuum, sed non illum, quem tibi
locaui: quare probatio te non iuuat, & bene dicebat,
ut hic patet. debuerat ergo formasse articulos super in
signiis equi, & probare illum equum mortuum. sic ui
di etiam in quodā infortiato, quod scholaris debitor
post annum perebat à creditore uniuersitatis mercā-
tore, qui dicebat se uendidisse, quod licebat ex pacto,
& probauit, quòd uendiderat unum infortiatum. sed
probatio non profuit: quia nō probauit de illo, cuius
interſignia debuerat in capitulis expressisse, ut supra
dixi de equo; & sint hæc ad instructionem nouitiorū
16 aduocatorum, quos† etiam instruit hæc decret. in alio
scilicet, quòd non arctent se, uel clientulos habentes
probare præscriptionem solū ad tempus præscriptio-
ni necessarium; puta 40. anno. contra ecclesiam: quia
si sic se arctant, facilè inuenietur aliquid interim occu
risse, quod fecit dormire præscriptionem; puta uaca-
tionem, scisma, hostilitatem, uel his simile, de quibus
dixi supra eod. titu. ex transmissa; quo probato inutilis
erit illa probatio. Nam si probasti possessionem. 40.
anno. tantum, & ego probo, quòd per annos aliquos,
menses, septimanas, uel dies uacauit ecclesia; ecce, q
nō est completa præscriptio, ut hic. sed si probasses de
45. annis, dato, quòd ex aduerso probetur quatuor in-
terim annorum uacatio, adhuc remanet probata inte
gra præscriptio. Vnde moderni aduocati sic formant
articulos. Intendit probare, quòd possedit rem talem.
40. 50. 60. annis, & plus, & tāto tempore, quòd eius ini-
tii, uel contrarii nō est memoria, ut sic testes deponāt
de quàm remoto tempore nosc̄unt. ¶ *In glo. pen. ibi, in
alio*] infra eodem, cum olim, & facit, quod not. 10. q. 1.
17 relata [*& in fi.*] secundum Vincent. non est † solutum
contrarium. Hostien. dicit, quòd hoc ius, & similia lo-
quuntur de diuisibilibus & separatis: contraria de in-
diuisibilibus, & contiguis; ad hoc. ff. de neg. gest. cum
actum. ff. pro socio, qui fundum. §. qui fundum. ff. de
usucapio. rerum mistura. C. finium regundo. l. 1. & ad
hoc faciunt, de præben. quia sæpe, & capit. antepen. de
consecra. eccle. uel alta. capi. uno, de senten. excomm.
si ciuitas, in fine, libr. 6. & adde, quod dicam, de capell.
mona. cap. 2. quo ad casum nostrum dici potest, quòd
hic constabat Abbatem possedisse: aliàs per possessio
q nem aliquorum tenuisse episcopum possessionem q,
omnium per iura prius allegata in gloss. ¶ *In glo. ult. ibi,
lecta est*] & ff. de reg. iur. non est in mora, lib. 6. [*& ibi. §.
si dolo*] adde quod not. ff. de restit. in integ. ex literis [*&
infra quadriennium*] & fiet restitutio solum ad tempus læ-
sionis; quod dic, ut in Clem. de resti. in integ. c. uno.

ANNOTATIONES.

a ¶ Pleno iure. Quæ dicantur pleno iure subiectæ ecclesiæ ultra Ab.
adde Inno. in c. pastoralis, in fi. de priui.

b ¶ Plures. Pro quo facit, quod not. Io. And. in c. fi. de iureiur. in sua
glo. ma. ad fi. & Bar. in l. admonendi, ff. eod. tit.

c ¶ Senatus. Ibi uide Bart. & in l. si Stichum. §. 1. infra allegato, & in
l. de pupillo. §. si pluribus, ff. de no. ope. nun. & in l. si in singulos, ff.
de ann. leg. per gloss. & Barto. & Cyn. & Salice. in l. cum notissimi,
præalleg.

d ¶ Notissimi. Intelligitur Abbate sciente & patiente, quia tunc a-
mittit poss. ut infra sequitur, & est ista naturalis interruptio secun
dum theoricam Bart. in l. naturaliter, ff. de usur.

e ¶ Quod. §. fin. Et ista inductio per ablationem possessionis prodest
nedum interdum parti, sed omnibus alijs, quorum similiter inter-
est: secus in interruptione propter superuenientiam malæfidei: a-
lios defectus capituli & rationem ponit Bart. in l. naturaliter, ff. de
usur. & hoc infra uidetur sentire Inno.

f ¶ Conquerente. Vbi uide in prin. glo. & super illa Io. And. & uide
per ipsum, supra de excep. cum uenerabilis, in glo. sed nonne.

g ¶ Quamuis. Ibi uide glo. & super illa Io. And. & per Bald. in l. 2. C.
de libe. cau. qui est bonus tex. ad hoc.

h ¶ E conuerso. In utroque casu præsupposita scientia uidetur idem
iur. ad hoc quod not. gloss. in c. quamuis, præallegato, & in l. fæpe,
ubi uide Bart. & in l. si mater. §. fi. ff. de excep. rei iudic. & in l. si su-
peratus, ff. de pigno. & hic proxi. tenet Inno. Si autem principalis,
& is, qui causam habet ab eo, simul ueniant ad iudicium, an proce
ssatio unius, quòd iudiciū sibi non præiudicet, illi prosit, uide Bar.
in d. l. fæpe, & bonam. l. in l. si pariter, ff. de lib. cau.

i ¶ Officium. Vide pro intellectu istius. l. Io. And. in c. quoniam, ut
lit. non contest. §. quòd si super, uer. alieno, uer. commodatarius.

K ¶ Agendum. Et uide in c. auctoritate, de priuileg. lib. 6. ubi bonus
tex. & glo. & Io. And. in c. inter quatuor, de maio. & obed. & infra
tit. 1. quamuis, super glo.

l ¶ Ab alio. Host. forte non intellexit Inno. quia forte si ex isto iudi-
cio præterederet subditus se liberari, tunc bene præiudicaret epi-
scopo, & tamen hoc non negauit Inno. sed uult, quòd ex alio iure
prætendat se libernm; ad hoc uide Innocen. in cap. inter quatuor,
de maio. & obed. Bald.

m ¶ Non fatetur. Adde tex. in c. cum satis, de offi. Archi. & per illum
tex. tenent ibi Host. Io. And. & But. idem in c. cum olim, infra eod.
Nicolaus Millius in repertorio, in uerſiculo præscriptio, contra
Abba. hic.

n ¶ Capellæ, scilicet alij episcopo subsint, quàm dioecesano. clarius
enim loquitur in lectione sua Innocen. quàm iste exprimat, hic ui
de ipsum.

o ¶ Nomine. Idem uoluit hic glo. 4. & uide in decisi. Rotæ, conclu.
264. & Ioan. And. in Spec. de præscrip. super rubrica.

P ¶ Lib. 6. Et uide Bar. in l. nemo, ff. de excep. an autem probationes
contrariæ admitti possunt etiam in probatione exceptionum con
trariarum, uide Io. An. in c. imputari, super glo. 2.

q ¶ Possessionem. Ad materiam uide Ioan. And. in c. in literis, de re-
stit. spolia. in glo. magna, uersi. generali, & uersi. præcedenti, & Bar.
in l. possideri, in princ. ff. de acquir. poss. & plenius in l. 1. §. si quis
hoc interdicto, ff. de iti. actuque priuato.

SVMMARIVM.

1 *Procuratio, quæ debetur ordinario uisitanti, præscribi nequit, & num. 1. 8. 12. & 13. §. 1. & num. 14.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Visitare prouinciam suam archiepiscopus quomodo possit.*
*Metropolitanus causa uisitationis habet in prouinciales iuris dictio
nem, & in quibus, ibid.*
Debetur ei charitatiuum hospitium, ibid.
3 *Inhumaniter, quid hic significet.*
Visitatio si fit ab absque procuratione, præscripta, quid iuris, ibid.
4 *Subditus præscribi potest, non autem præscribere.*
Decretali huic uerba quædam destructa sunt, & quæ, ibid.
5 *Auctoritate, uel potestate cum archiepiscopus sua, & Papæ pro-
cedit, ad Papā. non. ad Patriarchā est appellandum, & quando.*
*Auctoritate, uel potestate duplici, qui procedere potest, non cogi-
tur alteram eligere, & si eligit, ualet, ibid.*
*Quid si errat, num. 6. quid si delegatur ab incongruo iudice, & quid
si non à principio, sed postea iurisdictionem habuit, num. 7.*
6 *Error in iurisdictione si sequatur, quid iuris.*
7 *Delegatus ab incongruo iudice si partibus scientibus procedat, &
quid si non ab initio, sed postea habuit iurisdictionem, & erat
ordinarius, an teneat quod gestum est coram eo.*
8 *Consuetudine ius quæsitum in prouincia sua per archiepiscopum,
an contraria consuetudine tolli possit.*
*Procuratio archiepiscopalis in prouincia an, & quomodo tolli pos-
sit, ibid. & num. 14.*
9 *Spiritualia seminanti, an cuicunque temporalia debeantur.*
10 *Sententia, nunquid per unam si feratur rationem, per aliam postea
rescindatur.*
11 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 12.*
Hausum qui habet, & aditum habet, & è contrario, ibid.
In hospitijs proconsul grauare non debet prouinciam, ibid.
13 *Additio glossarum.*
*Visitatio, & correctio sunt iuris publici, præscribique nequeunt,
eod. num. 14.*
15 *Ex uoto quod soluitur, an præscribi queat.*
16 *In concursu præfertur archiepiscopus episcopo, & qua in re.*

CAPVT

CAPVT XVI.

Vm ex officij[a] Casus. Procuratio † quæ debetur ordinario visitanti, præscribi nō potest. & pars prima narrat factum, & allegationē reorum. secunda ibi, Nos igitur. allegationem reprobat, & processum contra eos factum seruari præcipit. tertia ibi, Si quid, reseruat alias allegationes, si quas habent, legitimas [*Visitaret*] quod facere † poterat seruata forma decret. primæ, de censi. lib. 6. ut eod. titu. capitu. finali [*Faciens*] uisitando [*Necesse*] non necessitate corporis, sed iuris; ut crimina corrigant, & mores reformentur: aliàs sententiæ latæ non tenuissent, cum non sit iudex nisi in casibus notatis, supra de offic. ordina. pastoralis, Innocen. Hostien. Dicit tamen Innocēt. quòd eo casu, quādo inhumaniter suo archiepiscopo negarent charitatiuū hospitium, & si non per ipsum archiepiscopum, tamen per suum episcopum puniri debe-
b rent; ad quod allegat Hostien. de empti. & uenditio. [b].
3 capitulo primo [*Inhumaniter*] forte † clauserunt ianuas, & hora tarda erat, uel tempus pluuiosum, uel secundum Hostien. ideſt irrationabiliter. Petr. exponit, ideſt indiscretè. & idem uerb. infra de censibus, licet, & in Clemen. de reli. domi. quia contingit, in princip. [*Non meminerint*] ergo, ut dicebat Vincen. etiam tempus, cuius contrarii non est memoria, non iuuat in hoc casu [*Contra uisitationem*] de Abbate, qui præscripsit uisitationem sine procuratione, & præscriptione completa uult procurationem exigere; quod nota. hic Hostien. & not. infra de regulis iuris, odia. libr. 6. [*Aliquo modo*] contra, infra de religio. dom. capitulo penultimo. Sol.
4 ibi Hostiens. [*Et si alius*] præscribi † ergo potest subditus, præscribere uerò non [*Præscribere*] eo nihilominus durante prælato, Innocen. [*Sententiam*] adde quod habes, de pœnis, capitulo primo, libro sexto [*Contemptores*] dicebatur in an. commu. tamen nostri auctoritate rescripti, Quam secundum antiquam & cet. hanc literam posui: quia aliàs glos. quam posuit hic Innocen. uidetur impertinens, & etiam est signata super uersic. auctoritate. dixit enim not. quòd simul procedit utraque auctoritate, sic supra de corpor. uitia. significauit,
5 & infra de præbend. nisi essent: & tunc † quando simul utraque auctoritate procedit, ad Papam, non ad Patriarcham appellādum est, postquam auctoritati Metropol. admista est auctoritas Papæ, ut magis dignum ad se minus dignum trahat, sicut infra de consecratio. ecclesię, quod in dubiis: ad hoc, infra de officio deleg. si duo, libro sexto. Notat etiam ex hoc, quòd qui duabus auctoritatibus potest procedere, non cogitur alteram eligere: sed si eligat, ualet electio, & illa auctoritate utetur, argumen. supra de officio delega. significantibus. Item posset eligere, quòd in una parte causæ uteretur ordinaria, in alia delegata, supra de arbitr. innotuit. Melius facit secundum Hostien. sinfra de præben.
c nisi [c] qui dicit, quòd non ualet eo casu appellatio interposita ad ordinarium in eo, quòd procedit potestate delegata. ualet autem in eo, quòd procederet ordinaria, & si ad Papam, & proximum ordinarium appelletur; remittit infra eodem titulo secundo, si duobus, &
6 hęc uera, ubi quis habet duas auctoritates. sed † ubi credit se habere duas, & non habet nisi unam, quod facile accidere posset, supra de officio lega. licet, & in Clemen. de statu mona. attendentes, de religio. dom. quia contingit, de supp. neg. prælat. quia regulares; tunc uidetur aliquibus, quòd licet eligat, & protestetur, quòd tantùm Papæ auctoritate uult procedere; tamen ualet processus habitus cum tali errore, quia procedere uo-
d lebat, licet nō auctoritate [d] ordinaria, & ita, quod principale est, scilicet processus, tenet, argument. optim. ff. de iniur. l. eum. §. si iniuriarum, ff. ad legem Aquiliam. ff. famil. erciscund. cum putarem. Item iste error, qui est iuris, non debet impedire uerum processum, argumen. 8. distinct. ueritate. ff. de officio præsid. illicitas. §. ueritas rerum. imò plus credunt, quòd si diceret, Nolo procedere auctoritate ordinaria; tamen ualet processus auctoritate ordinaria prædictis rationibus, & quia protestatio est contraria facto, unde factum præualet, infra de appellatio. solicitudinem, in fin. & quia nemo à se potest abdicare imperium, ff. de officio præsid. legatus. de hac l. uide quod dixi de electio. in causis, super gloss. ergo si res, in fine. Alii dicunt contra in duobus proximis casibus, & allegat pro se. quia quod potuit &c. de officio delegat. cum super. & quia nil sic contrarium consensui sicut error. ff. de iurisdicti. omnium iudicum, si per errorem, argument. pro eis. ff. de arbit. sed si in seruum, & duabus legibus præalleg. nec ob. ff. de iniur. eum: quia hic est principalis auctoritas, ex qua procedit, siue Apostolica, siue delegata, qua deficiente deficit processus. non autem esset principale, si erraret in sensu legis, indulgentiæ, uel priuilegii, uel huiusmodi. ff. de re iudic. cum prolatis, & not. infra de priuileg. ex parte Abbatissæ, secundum Innocen. & in ultima quæstio. hoc ultimum tenet Hostiens. per prædictam decret. cum super, & G. uoluit pro materia huius gloss. remittere in Specula. de iurisdictio. omnium
7 iudicum, uersicu. ult. not. De aliàs iurisdictionem † habente, qui delegatur ab incongruo iudice, & partes scienter coram illo litigant. & quid si à principio delegationis non habebat iurisdictionem, sed postea habuit? not. C. qui pro sua iurisdictione. l. una. & in prima quæstio. tenet ibi glos. per l. 1. C. de iurisdi. omnium iudicum, quòd tenet sententia ab eo lata. Sed alii, ut Pet. contra, nisi processerit ut ordinarius; & sic loquitur. l. illa. Si uerò, pcesit ut delegatus, ut quia expressit hoc in actis. licet quidam dicant iurisdictionem delegātis per istum, ut per ministrū prorogatam, ipse tenet contra, cum actus talis per ministrum exerceri non possit. C. de senten. ex breui. reci. l. 2. & infra de re iudic. cap. fi. lib. 6. In 2. uero q. licet gloss. ibi teneat, quòd processus ualet, ut ex nunc, alleg. ff. de iudi. licet. ff. de officio procon. obseruare; tamen Iaco. de Areti. dicit illud procedere, quando iurisdictio delegantis iam erat radicata, puta quia licet exercitium non haberet, iam tamē electus erat, ut in l. obseruare. ad idem. ff. de pigno. actio. si rem. §. fina. ad Trebe. sed si ante. aliàs si radicata non erat tempore delegationis, non ualet delegati processus, cum delegatio nulla fuerit etiam sine radice. induxit, quod de dominio no. ff. de rei uendi. si à Titio [*Consuetudine*] nonne ius † per consuet. archiepiscopo acquisitum per contrariam consuetudinem tolli potest? qđ
8 uidetur, infra de regulis iuris, cap. primo. ff. de legib. de quibus. dixit Innocē. quòd uniuersalis prouincia posset hoc ius præscribere. sed singularis ecclesia, uel diœce. hoc non posset; quòd turpis est pars. 8. distinct. quæ contra, de sponsa. duo. capit. fina. uel dic melius secundum ipsum, & Hosti. hic de plano fatendum per contrariam eōsuetudinem posse tolli procurationem sola consuetudine introducta: sed ista, de qua loquimur non sola consuetudine, sed iure communi publico etiam debebatur. unde nec pacto, nec consuetu. etiam præscripta poterat tolli, infra de censib. sopitæ, & capi. cum uenerabilis, & eod. titul. Romana, libro sexto, & not. supra eod. accedentes, in glo. fina. [*Apostolum*] 1. ad,
9 Corin. 9. cap. [*Seminat*] ex † debito, quod probat uersi. cogatur, quod sequitur: aliàs quilibet sponte prædicās posset procurationem exigere, quod constat falsum esse, Hostien. [*Stipendijs*] concor. huius alleg. glos. pen. [*Obijcere*] super procuratione non debita, & uisitatione non facienda, non super excommunicatione, cum
10 illud iam sit diffinitum, & puerile † ac absurdum esse, quòd

quòd sententia per unam rationem feratur, & postea per aliam rescindatur, infra titulo primo, inter mona. quamuis satis posset dici talem rationē. uel exceptionem, uel ius impedire, quominus sentētia pro aliquo, uel contra aliquem sit ferenda, secundum Innocent.
11 ¶ Prima † ponit causam, contra quam unam legem allegat. ¶ Tertia glos. ponit opinio. quam reprobat. ¶ *In*
12 † *glo. 1. ibi, litibus*] uide de Iudæis, capitulo secundo, in 3. gloss. ¶ *In glo. 3. ibi, debet habere*] & è conuerso, ut ibi, Si enim habeo ius hauriendi, ineſt aditus. & si aditus ad fontem, ineſt hauſtus. ¶ *In 4 glo. ibi, plebiscito*] hanc & sequen. uide de uita & honest. cleric. cum ab omni, in 3. glo. & super ea lex, obseruare, præcipit, quòd procon-
13 sul in hospitijs non grauet prouinciam. ¶ *In* † *gl. 1. in fi.*] Vincen. dic, ut not. infra de censibus, peruenit. 18. quæstio. secunda. seruitium. ¶ *In glo. tertia, ibi, quidam*] scilicet Vincen. [*& ibi, relatum*] quod dic, ut infra de censibus, capitulo primo, & capitulo exigit, & capitulo fœlicis, libro 6. per quæ sint expedita nota. hic per Innocen. &
14 Hostien. dicebat enim † Innocen. procurationem expresse posse remitti, cum in iure priuato & temporalitate consistat, septima quæstio. prima, quàm periculosum: sed non tacitè, scilicet multo tempore non recipiendo procurationem, cum nec præscribatur contra ipsam, ut hic. procuratio enim debetur accessoriè propter uisitationem, in qua uisitatione retenta tenetur accessorium, scilicet procuratio; sed uisitationi, & correctioni, quæ consistit in iure publico, etiam expresse non posset renunciari; ad hoc, quod not. de foro competent. si diligenti. imò non licet alicui pacisci, q̄ non aget, nec accusabit alium de crimine. ff. de pactis, si unus. §. illud, & facit quod statim dicam post Vincenti. Hostien. autem dicit per has rationes procurationem etiam expresse non posse remitti, cum sit iuris publici, sicut id, cui connexum est, scilicet uisitatio; facit de constitutio. translato. Dicit etiam Innocen. quòd posset pactum fieri, quòd pro ipsa certa pecunia præstare
c tur annuatim; pro hoc capitul. relatum, dummodo fraus excludatur, argument. C. de transactio. l. præses. Hostien. contradicens, quòd in capitulo relatum, statutum fuit ad tempus, & ex causa, nec ibidem conuentio cōfirmatur. Sed circa hoc ultimum tene id, quod
c habes in iuribus, quæ in princ. [e] allegaui [*& ibi, ergo & remitti*] Hoc autem dixit Vin. esse uerum, nisi remissio fiat per uim, prima quæstio. tertia, quæsitum, uel precario. C. de præscripti. 30. anno. male. his enim casibus non præscribitur: aliter uerò sic. & si dicatur, quòd sic præscribere procurationem, esset præscribere obediētiam. Respondebat, talem non esse tutum sola præscriptione, sed quia tanto tempore non petens renūciasse uidetur, post hanc præsumptam renunciationem præscribere potuit, sicut potest priuilegium, infra de priui
15 leg. cum olim. Idem † dicit in uotis, ut qui nil soluit, non possit se tueri præscriptione: secus, si aliquid, licet modicum, infra de censibus, ex parte. ¶ *In glo. pen. ibi, negligens*] imò & si non est negligens; quod dic, ut infra
16 de censibus, capitu. fina. libro 6. dicebat † hic Innocen. q̄ si concurrunt archiepiscopus, & episcopus, præfertur archiepiscopus. 11. quæstio. 3. qui resistit; de quo remittit Hostien. de tempo. ordin. ad aures, de offic. ord. pastoralis, de appella. cum parati: dicunt tamen, quòd cauere debeat, ne impediat episcopū temporibus congruis; uide quod plenius dicam, de censibus, capi. primo. §. primo, libr. 6. in glos. si concurrant.

ANNOTATIONES.

a ¶ Cum ex officii. Contra de c. 1. de offic. ordina. lib. 6. ubi intrare non potest prouinciam. sol. ut ibi glo. & sic est casus, in quo archiepiscopus habet iurisdictionem in subiectos, de quo in c. pastoralis de offic. ordin. Archid.

b ¶ De empt. & uendit. Tenentur enim clerici ad hospilitatem omnibus, ut ibi, fortius suis maioribus; & uide gloss. 1. q. 7. exigunt, & in Spec. de instru. edi. §. nunc aliqua, uersi. 86.

c ¶ De præb. nisi. Adde Bal. in l. 1. ad fi. C. de fur. Ang. in l. si uacantia, C. de bo. uacan. lib. 10. Ludo. in rub. de arbitris.

d ¶ Auctoritate. Hanc opinio. Innocen. sequitur Specula. in titu. de iurisd. omnium iudic. §. 1. uersic. ult. not. idem dom. Bal. nam facit ratio, quia iudex necessitate iuris astringitur ad iudicādum & procedendum. C. de iudi. l. properandum, in auct. ut diffe. iudic. & in auct. iusiuran. quod præsta. de mune. & ho. l. munerum. §. iudicandi, unde sua principalis intentio sit procedere, hoc tanquam principale consideratur, non autem eius capitalis opin. sed secundum hoc dictum est tex. l. 2. §. conuenire. ff. de iudic. ubi si iudex, cuius iurisdictio prorogatur, processit ex primitiua, non ex prorogata, quam ignorabat, tamen tenet processus ex capite prorogatæ: do. Ang. de Peru. in repetitione l. falsus. C. de fur. dicit, quòd istud est contra casum. l. sed si instrumentum. § si quis iudex. ff. de arbit. iudex fuit electus in arbitrum, & sic de iure ciuili non tenet cōpromissum, sed bene ex auctoritate ordinaria, sed arbitraria, per quā etiam notio competit. l. ait prætor, de re iud. non tenet processus, nec sententia; & tamen arbitria ad instar iudiciorum sunt tedacta, ut l. 1. de arbitr. & ita arbiter, sicut iudex compelli potest laudare, eod. tit. l. 2. & ideo dicit ipse, quòd si partes litigant coram eo tanquam delegato, & non est, tunc non ualet ut ordinaria, nec pars, nec iudex ea uti noluit, & iudicium fundatur ex consensu partiū. l. solemus, de iudic. §. si quis. Sed si litigabant ut coram ordinario; tunc iudicis intentio nil operatur in qualitate processus respicientis iurisdictio. radicem, & in §. conuenire, nota. & uide. C. qui pro sua iurisd. l. 1. Bart. Archid.

e ¶ In princ. Et ibi uide Ioan. Andr. in nouella, & glos. in Clem. 2. de censi. quæ incipit. compositio, & Lapum in Clem. 1. eo. ti. ubi per ipsum plenius, & uide etiam ibi Pau.

SVMMARIVM.

1 *Non præscribit, qui alieno nomine possidet: nec etiam is, qui proprio, non habens bonam fidem, & iustum titulum.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Vasalli utilem proprietatem habent.*
Ad beati Petri proprietatem quæ insulæ, quæ regiones & ciuitates pertineant, ibid.
4 *Exemptio plena per quæ uerba demonstretur.*
Pro te, id est nomine tuo, & sic in cæteris mutata persona, ibid. & num. 4. ad uersi. pro sede Apost.
Subnixa, quid hic habeat significationis, ibid.
4 *Probare, quod dicitur, necesse est.*
Præscriptio non procedit sine possessione, ibid.
Violatum non dicitur iuramentum ignoranter, ibid. in fi.
5 *Aquisita quæ quis retinere non potest.*
6 *Fides mala communicatur ex scientia.*
Ecclesiasticæ res non omnes præscriptibiles, ibid.
Præscriptioni sufficit sola bona fides præscribentis; nisi in casibus, & quibus, ibid. ad uersi. bona fides.
7 *Præscriptio centenaria possit'ne & qua ratione probari.*
8 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 9.*
Possidere intelligitur, cuius nomine alius possidet.
Fides bona præsumitur, nisi in casibus, & quibus. §. in glo. pen. & num. 10. §. 1. quis bonæ malæue fidei dicatur, ibid.
Vsucapio procedit quandoque habenti conscientiam rei alienæ, & quo casu, ibid. ad dictio. generaliter.
Auctoris uitium non nocet, neque prodest, ibid.
Error iuris in usucapionibus prodest possessoribus, ibid.
Emptor bonæ fidei quamdiu quis dicatur, ibid. in fi. §. 1.
Pro emptore, & pro legato quando quis usucapiat, referuntur quidam casus, ibid. §. 1. in glo. ult.
Titulus, an necessarius præscribenti; & qualis sufficiat, ibid. & nume. 12. §. 1.
10 *Additio, siue suppletio glossarum.*
De toto ad partem, ibid. num. 10.
Eadem res non debet diuerso iure censeri, ibid.
Comites, & domini temporales fundant intentionem de iure communi, quo ad res sitas intra limites suæ terræ, ibid.
Intra limites si quod est terræ meæ, fundo intentionem de iure communi, ibid.

11 *Errans in facto, uel in iure, uel utroque, an dicatur bonæfidei.*
Iuramento statur super bona fide, & titulo, ibid.
12 *Animæ quod utilius est, sequendum est, secundum canones.*

CAPVT XVII.

1 SI diligenti. Casus. Qui alieno nomine possidet, nō præscribit nec etiā is, qui proprio, non habens bonam fidem, & iustum titulum. & primò inducit rationem unam contra archiepiscopū. secundò reprobat excusationem ipsius per locum à diuisione. & pars huius, de foro compe. si diligenti. de iureiur.
2 cam te [*Proprietatem*] directam. utilis enim est circa uasallos. Innocen. & Hostien. alleg. de donat. inter uir. & uxo. nuper [*Sardinia*] & Sicilia: concord. dedi supra de præsumpt. mandata. idem de ciuitate Romana, & quibusdam regionibus, de quibus. 63. dist. tibi domino, & cap. ego Ludouicus. 26. dist. Constantinus, infra de electio. fundamenta, lib. 6. [*Nullo pertinet mediante*] hæc uerba† & præcedentia sapiunt plenam exemptionem. infra de priuileg. si Papa, lib. 6. [*Pro te, nel ecclesia tua*] idest nomine tuo, uel ecclesiæ tuæ, Innoce. [*Subnixam*] idest munitam, uel defensam, Vincen. [*Non ostendas*] quam forsan allegabat sibi, & successoribus cōcessam fuisse realiter, sicut aliàs dicitur, de hæreti. ad abolendam, in
4 fine, not. etiam,† quòd necesse est probare, quod dicitur, de concessio. præbend. cum super [*Possessione*] sine qua non procedit præscriptio, infra de regulis iuris, si ne possessione. lib. 6. [*Pro sede Apost.*] idest nomine sedis apostolicæ [*Receptum*] per prædecessores tuos, & te [*Per quod*] idest per quam confessionem [*Exactum*] pro iudicatu Calaritano. nam aliàs posset iudex habere ali quod castrum in feudum ab ecclesia Pisana, pro quo posset archiepiscopus ab ipso exigere iuramentū [*Præ*
a *stirum*] à te in promotione tua, de iureiur. ego. N. [*Vio*
latum] si sciebas iudicatum ad sed. Apo. pertinere [*Re*
5 *tineri*] not. Hostien. quod† nullus acquisita cōtra suum
b iuramentum[b] retinere potest. quod metus cau. ad audientiam. Idem de aliis cum peccato acquisitis, infra
c de Iudæis, cum sit, ubi de hoc [*Scienter*] per quod con
6 uincitur mala fides [*Ecclesiasticarum*] præscriptibilium, non in his, quæ not. supra eod. cum non liceat [*Bona fides*] sola, si ius commune, uel præsumptio non est cōtra præscribentem. & de præscriptione, quod hic dixit Innocent. dicam infra eod. titu. cap. 1. lib. 6. super uersi. præsumptio [*Præscriptio*] puta, quia possedisset nomine proprio, & habuisset bonam fidem, & aliqualem ti
7 tulum [*Posse† probari*] factum speciale quo ad hunc casum ponderat hic Papa, non ius. nec ob. nota. supra eod. cum uobis, uel secundum Hostien. not. probationem testium, per quos non credit hoc posse probari: aliàs tamen probari posset per instrumenta de fideli-
8 tatibus factis per 200. annos, & plus. ¶ Prima† gl. ponit casum. ¶ Pen. glo. respondet per quæstionem, an præsumatur bona fides; & tenet, quòd sic, nisi in quatuor casibus. ponit demum casum, quo scientia rei alienæ &c. Subdit, quòd mala fides tradentis non nocet. allegat contrarium & soluit. subdit etiam de illo, qui errat in iure, uel habet conscientiam dubiam. ¶ Vltim. glo. alleg. unam concord. & unum articu. obijcit per quatuor capitula, & per rationem: soluit primo rationem; demum ponit opin. Ioan. quam reprobat, soluens po
9 stea principalem obiectio. ¶ *In† glo. & ita, ibi usu retinetur*] usu retineo seruitutem utendo per me, uel illum, qui meo nomine sit in possessione. ¶ *In glo. pen. ibi, distrahendi*] puta credit illum procuratorem [*& ibi, si fundum*] uide de cleric. excomm. illud, super gloss. scilicet quia [*& ibi, contra leges*] puta emendo originarium, uel rusticum ascriptum sine gleba [*& ibi, qui sciens*] non ius-

cap. emens ab illo quem prætor. ut suspectum hæreditatem diminuere uetuit l. sequen. dixit, quod præmisit glo. [*& ibi, generaliter*] loquitur in seruo, qui cum non defenderetur, iussu prætoris possidetur pro noxa [*& ibi, an† uitium*] uitium auctoris non nocet, nec prodest. unde ꝙsucapere possum, quod ille non poterat [*& ibi, malæfidei*] sequitur. possessore alienāre cessat longi tem
10 poris præscriptio [*& ibi. §. scire*] loquitur in illo, qui inutile testamentum putabat utile, uel cum precederet alius agnatus, putabat sibi deferri. nō enim est prædo, qui dolo caret, quamuis erret in iure [*& ibi, nunquam. 2.*] & sequitur, in usucapionibus iuris error possessoribus prodest [*& ibi, bonæfidei*] quò ad fructus percipiendos dicor bonæfidei emptor, quādiu fundus non fuerit euictus. sic & seruus, quē bona fide emi, ex re mea, uel operis mihi acquirit, quamdiu sit euictus. ¶ *In ult. glo. ibi, sic itaque*] uide in capit. proxim. alleg. super gloss. sic instituo. [*& ibi, ex pluribus*] uide de causa possess. capitul. fina. super gloss. secunda [*& ibi, quod uulgo*] usucapit quis pro emptore, si procurator, uel seruus, cui emendum mandaui, retulit se emisse, & tradit [*& ibi l. 4. & ult.*] si legata est res aliena, uel testatoris, sed adempta per codicillos & hoc ignoranter; usucapitur pro legato. & idem, si Titio legatum est, & duo sint Titii, & al-
10 ter recepit æstimans de se dictum. ¶ *In† glo. 2. in fi.*] & infra de sponsa du. capitulo fina. Item argum. de toto ad partem, de officio delega. pastoralis. §. primo. Item argumē. quòd eadem res &c. infra de decimis, cum in tua. Item argumē. secundum Hostien. quod Comites, & domini temporales fundant intentionem suam de iure communi, quo ad res sitas infra limites suæ terræ, de hoc dixi supra de officio Archidia. capitu. fina ¶ *in glo. pen. ibi, in facto*] Din. in regula, possessor, de regulis
11 iuris, libro 6. circa finem, tractat, an† errans in facto, uel in iure, uel in utroq; dicatur bonæfidei [*& ibi, semper præsumitur*] uide quod not. 16. quæstio. 3. dilectio, in gloss. fina. ubi not. Ioan. super bona fide, & titulo stari iuramento [*& ibi, uerius*] infra de regulis iuris, præsumitur, libro 6. [*& ibi, quemadmodum*] & de rebus eccles.
d non alienan. capit. 2. lib. 6. [*& ibi, placuit*] & supra eo. t. cap. 1. [*& ibi, exigitur*] de hoc infra de re iudic. Abbate, libro 6. in 3. glo. [*& ibi. §. scire*] diuersis modis intelligitur. §. ut ibi not. [*& in fi.*] dicit Hostien. illud uerum secundum leges: secus secundum canones infra capitu.
12 penultimo, & ultim. secundum† quos sequendum est, quod est utilius animæ, infra de sponsali. iuuenis. ¶ *in*
e *glo. ult. in fi.*] dic, ut infra eod. capitulo primo,[e] libr. 6. & uide quod ibi not. in magna gloss. per quæ decido prolixè not. hic per Innocen. & Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ego. N. Ibi non apparet episcopum præstare tale iuramentum, nisi dicamus hunc articulum includi in aliquo illorum generaliū capitulorum, ibi uide.

b ¶ Contra suum iuramentum. Adde gloss. in c. fin. de procura. in 6. Bart. in l. cum precario. ff. de preca. Ange. in l. imperpetuum, ff. de procur. Abb. in c. cum dilecto, de præben.

c ¶ Vbi de hoc. Et de iudic. ad abolendam, ubi uide Ioan. And. super 3. gloss. & an actus factus contra iuramentum, ipso iure sit nullus, uel teneat, uide Io. An. de præb. dilecto, super uer. iuramentum, & in Mercur. super c. quod semel, de reg. iur. lib. 6.

d ¶ Placuit. & supra eod. Glos. ista dicit, quòd decretum iudicis malam fidem possessoris purgat, quod an sit uerum, uide glo. in c. pastoralis, quæ est pe. de offic. ordina. & in l. pompo. §. si iussu, ff. de acquir. possess. & in l. generaliter, hic alleg. in glo. & tunc gloss. dicunt quòd sic, Bart. dicit contrariū. uide ipsum in d. l. & in l. si defuncta. §. si de uectigalibus, ff. de damno infect. & in præscriptio. centenaria an titu. requiratur, si statutum nil dicat, uide l. 1. & ibi Bal. C. de long. tempo. præscrip.

e ¶ Vt infra eod. ca. 1. Et uide quod not. supra eod. ad aures, & infra de deci. cum sit, in glo. fi. & an in scrip. quis debeat allegare tit. uide quod not. in c. dudum, infra de deci. Bald.

SVM-

SVMMARIVM.

1E *piscopalia potest Abbas in suis præscribere capellis, & in quibus, & an si non est exemptus, num. 2.*
Præscriptio non obtinet nisi in his, quæ quis præscripsit, ibid.
Diuisio capituli, ibid.
2 *Præscribere an potest Abbas, qui non est exemptus, episcopalia, & quæ, num. 4.*
3 *Adiacentia quæ dicantur.*
Compromitti de spiritualibus potest, & in quos, ibid. num. 2.
Componi quoque, ibid.
4 *Institutio ad quæ referatur hic.*
5 *Præscripta quot erant ad Abbate hic.*
Ordinationes qualiter hic capiantur, ibid. ad dicti. ordinationibus.
6 *Secundum officium seculare debet monacus regere ecclesiam secularem, nisi aliter habeat auctoritatem.*
7 *Iurisdictionis quæ sunt episcopalis, præscribi possunt, & acquiri per consuetudinem.*
8 *Titulus necessarius in præscriptione, non in consuetudine.*
In consuetudine sufficit usus, ibid.
8 *Episcopale ius siquis dicat in ecclesiis præscripsisse, quæ forma sententiæ erit.*
10 *Additio glossarum.*
Arbitri quandoque ut iudices eliguntur, ibid. & quomodo hoc procedat, num. 11.
A compromisso si recedatur, committitur pœna, & an potest ea non obstante agi: sed si sine pœna sit, quid iuris, eod. num. 10.

CAPVT XVIII.

2 1 VMolim[a]. Casus. Abbas† in capellis præscribere potest episcopalia: obtinet tamē in his, quæ præscripsit. & primò ponit petitionem ipsius actoris, & ipsius iura. secūdò ponit iura Abbatis ibi, Ad elidendā. tertiò diffinit ibi, Quia prædictus. & partim pro Abbate usq; ibi, super alijs. ab inde pro episcopo: Posset etiam sic diuidi in duas tantum [*Abbate*] exempto:
2 aliter† non potuisset præscribere nomine proprio cōtra episcopum, secundum Hostien. quod dic. ut nota. supra eod. auditis, super 4. gloss. Innocen. hic in fine, tenet Abbatem etiam subiectum episcopo præscribere posse ius episcopale in capellis. Item uides, quòd non contra plebanum, sed cōtra eum, qui dicebat plebem sibi subiectam, formatur petitio, & ibi etiam de hoc.
3 [*Adiacentibus*] per annexionem, vel subiectionem [*Episcopale*] de officio ordinari. conquerente [*Principaliter*] secundariò enim allegabat arbitrium, de quo sequitur [*arbitrium*] potest ergo de spiritualibus compromitti, & componi, de arbitris, cum tempore; de transactione. super eo, & in clericos, & clericum & laicum, supra de
4 arbitris, per tuas, Hostien. [*Lucanis*] not. cordi† tenendum, quòd in persona ecclesiæ potest de iure ipsius ecclesiæ compromitti. Papa enim hic arbitriū approbat, ut patet in fi. c. & uide quod dicam infra tit. 1. cum inter, super uersicu. præscribi, & facit ad not. in Specu. de arbitro. §. sequitur, uersicul. sed nunquid Abbas. In
b contrarium facit. ff. de arbit. l. penultim. [b] per quod ibi not. uide tamen, quod infra dicam, super finem, ulti. gloss. [*Abbas*] qui forte solus defendebat mona. quod dic, ut supra de rescript. edoceri [*Donatæ*] quantum ad episcopum, non quantum ad Abbatem, cui plebs suberat cum capellis secundum Innocen. [*Obtentis*] nec de ipso faciētibus mentionem [*& infra*] hic deciditur, quòd quò ad quædam præscriptionem allegauit, & probauit Abbas, de qua sequitur [*Ostendit*] 8. enumerat, quæ præscripserat Abbas contra episcopum; remittit de his Innocen. & Hostien. supra eod. auditis, & ca. sequen. infra de excess. prælat. Accedentibus [*Institu-*
5 *tionibus*] quo† ad beneficia curata, dicit Hostien. hic sumi pro collationibus, nam auctorizabilis institutio in

illis præscribi non potest secundum eum. Est enim necesse, quòd curatus auctoritate episcopi ingrediatur, & egrediatur, de quo remittit de officio Archid. cum satis, de cleri pereg. cap. fina. de renun. admonet. uel secundum ipsum referendum est hoc ad simplices clericos, uel capellas sine cura, de priuileg. uolentes. §. fina. lib. 6. [*Ordinationibus*] quòd liceret Abbati ordinare plebanum, & clericos ad eos ordines, quos conferre possunt Abbates, quod aliter non possent, infra de priuileg. Abbates, in fi. lib. 6. uel quòd posset, à quo uellet facere ordinari, infra cap. proxim. [*Baptismo*] hoc est tertium; & sic infra de capella. mona. capit. 2. [*Pœnitentia*] quartum [*Culpis*] sub hoc, uide quod not. de pœniten. & remissio. si episcopus, libr. 6. [*Sepultura*] scilicet libera; & est quintum [*Perceptione*] forsan nullam partem episcopo tradendo, supra eod. de quarta; & est sextum
6 [*Diuinis† officijs*] monacus, qui præest ecclesiæ seculari non reget illam secundum officium monacale, ut nota. 16. quæstio. prima, capit. 2. uide quod nota. in Clem. de celebra. missa. cap. 2. in gloss. penult. & est septimum [*Celebrandis*] nota. forte libertatem ibidem celebrandi secundum Innocē. uel quòd celebrare possent secundum officium monacale, secundum Hostien. [*Excommunicando*] hæc, & sequentia ponuntur pro octauo. &
7 est† hoc iurisdictionis, quę præscribi potest, & per consuetudinem acquiri, supra de electio. dudum. 2. uersic. tandem [*Legitima præscriptione*] idest consuetudine legitimè præscripta, supra de officio Archid. cap. fi. uel præ
c scripserant legitimè allegando, & probādo titulum[c],
8 quod dic, ut infra eod. capit. primo, libr. 6. dicit† tamen hic Hostien. ꝙ licet in præscriptione sit necessarius titulus, in consuetud. sufficit usus cum præscriptione, infra cap. 1. de causa possess. cum ecclesia, & cap. cum olim; de consuetudi. cum dilectus, de hoc in præalleg. decret. fi. de officio Archi. [*Super his*] super quibus nec priuilegio, uel præscriptione munitus erat, Vincen. uerius uidetur, ꝙ habebat priuilegium, sed non iuuabat,
9 ut in gloss. [*Ius episcopale*] dicit Innocen. hic† notādum formam sententiæ de iure episcopali, quando agitur contra illum, qui possidet ecclesias, in quibus dicit se præscripsisse iura episcopalia [*Arbitrij*] & uigorem iuris communis, supra primo respon. & supra tit. 1. cum
10 uenerabilis, Hostien. ¶ *In† ult. glo. ibi, recessum fuit*] infra de pactis, cap. 1. lib. 6. [*& in fi.*] dicebat etiam Innocen. ꝙ isti arbitri fuerunt electi ut iudices sine pœna, & cō promisso: aliàs non ob. sententia potuisset Abbas agere; alleg. ff. de arbit. si quis rem, C. de arbitr. cum antea, sed, ut dicit Hostien. ꝙ pœna fuisset commissa. C. de arbit. l. 1. Item si sine pœna, & stip. compromissum fuisset simpliciter, ex sententia arbitrorum daretur actio, & exceptio. C. de arbit. l. pen. de quo remittit supra de ar-
11 bit. per tuas. sed quærit Hostien. quomodo† procedat dictum Innocē. quòd isti fuerunt electi ut iudices? Respondet, quòd aliter præerant iurisdictioni; de quo remittit, de foro competen. significasti. Item & si priuati essent, & electi communiter ab episcopo conquerente de subdito, & ipso subdito, licet uocentur arbitri, iudices sunt & iurisdictionem habent à lege, uel iure scripto. 11. q. 1. si clericus. ff. de iurisd. om. iud. & quia.

ANNOTATIONES.

a ¶ Cum olim. In cap. cum olim, ibi ordinationibus plebani &c. & sic nota. ꝙ de iure communi episcopus fundat intentionem suam prouidendo in plebibus, quod intellige, quando non sunt collegiatæ: aliàs spectat ad capitulum, siue collegium, ut capitulo primo, de electio. Archidia.

b ¶ ff. de arbitr. l. penult. Adde istud non procedere in compromisso facto in prælatum super re ecclesiæ. addē But. ita tenentem in cap. cum inter. §. 1. infra tit. proxi. & Flor. in l. si societatem. §. arbitrorum, ff. pro socio.

c ¶ Titulum.

e ¶ Titulum. Et ſic aut allegatur tempus in modum præſcriptionis, tunc debet allegari titulus.aut in modũ conſuetudinis, tunc non, quia ſufficit uſus.ſed poteſt dici,quòd iſta non poteſt dici conſuetudo:quia conſuetudo ordinatur ad finem publicum,ut Innoc.in cap.fi.de officio Archidia.& Ioan.And.in cap.fi.de conſuetũ.ideo dic, quòd Abbas habebat titulum,cum ignorabat ignorantiæ facti,quòd laudum latum eſſet,quæ ignorantia facti prodeſt ad præſcriptio.not.ſupra eo,ſi diligenti,Archid.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptioni, ſi eſt completa, renunciat, qui priuilegium impetrat contrarium, & utitur illo, & in ſuffragio.*
Fidem malam habet,qui præſcriptione non completa impetrat priuilegium ei contrarium, & ideo non præſcribit, ibid.
Diuiſio capituli,ibid.
Comitatus parochiaque ponuntur hic pro uno, ibid. in fi.
2 *Parochia multis modis accipitur, & quibus.*
3 *Confeſſoria uidetur agere, qui utitur clauſula hic memorata.*
4 *Interdicta, uti poſſidetis, & unde ui, poſſunt eodem tempore & ſuper eiſdem rebus intentari,à diuerſa tamen parte,& quando,& quæ ſententia feratur in hoc caſu.*
5 *Spoliatus an reſtituatur conuentus interdicto, uti poſſidetis.*
Interdictum uti poſſidetis quando competat, ibid.& num.4. & 6. & quando obtineat in eo poſſeſſor,nu.7. ſententia in eo lata non parit exceptionem rei iudic. num.8.
Reſtitutio nulla fit regulariter ſine petitione,ibid.
6 *Contra turbantem poſſeſſorem quæ actio competat poſſidenti.*
7 *Leg.1. primo reſpon.& §.fi.ff.uti poſſid.intellectus.*
8 *Rei iudicatæ exceptionem non parit ſententia ex interdicto uti poſſidetis, lata: ſecus ſi confeſſoria actum ſit ſuper moleſtijs, nu.9.*
11 *Deciſio hic fuit mirabilis, & ſic alibi & ubi, & ratio.*
Epiſcopalis ordinis quinque hic enumerantur, & quæ ſint,ibid.
Ordines ſacri quandoque largè accipiuntur, ibid.& à quibus minores auferri queant,ibid.
12 *Sententia ferri non poteſt contra eos, quorum nomine agitur ſine mandato.*
Petitiones partium quæ erant,ibid.
13 *Gratiam Sedis Apoſtolicæ non habet excommunicatus.*
Alioquin, dictio,uis, ibid.
14 *Priuilegium poſterius non faciens de priori mentionem quare non ualeat, & quibus caſibus, uide num.6.*
15 *Priuilegium contrarium primo ſi impetro, uideor renunciare iuri mihi quæſito per priuilegium, uel præſcriptionem,& num.18. ſecus eſt in quibuſdam caſibus,& quibus,num.16.& 18.*
16 *Renunciatio iuris ſit expreſsè, & tacitè & quocunque iudicio.*
17 *Abbas, uel prælatus an & quantum donare, uel alienare poſſint, & an ignorante conuentu.*
Conſenſus conuentus ſemper præſumitur, ibid.
18 *Huiuſmodi, dictio quam nim habeat.*
Præſcriptio quo caſu impediatur à priuilegio, ibid.& num.23.
Contrarius ſibi reijcitur, ibid.& ſupra num.15.& in ſuffra.
19 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num.20.*
Priuilegium,& præſcriptio contraria ſunt,ex quo ingreſſus unius alterius operatur egreſſum.§.1.
Priuilegio utens,an renunciet iuri communi,& contra, ibid.& nume.22.§.ultim.
21 *Suppletio, uel additio gloſſarum.*
Priuilegiorum mentio in libello quando non neceſſaria, ibid.
22 *Rex Stephanus hic memoratus, Sanctus.*

CAPVT XIX.

1 VEniens. Caſus. Qui† præſcriptione completa priuilegium contrarium impetrat,& utitur illo,præſcriptioni renunciat.ſi præſcriptio nõ erat completa,malam fidem habet,& ideo nõ præſcribit.& primò ponitur conuentio Abbatis,ſecundò recõuentio epiſcopi,ibi, Præfatus.tertia diffinitio ibi,chriſma,in qua duo ſoluit obſtacula,primum ibi,Nõ obſtante.ſecundum ibi, Nec obſtare, & erat olim hoc capitulum in

a 4.compil.primum in tit.de priuileg. [*Vel comitatu*ª] po
2 nit hęc duo pro uno.unde† quandoque ponitur parochia pro parte diœce.ut hic: quandoque pro una eccleſia tantum.infra de paro.cap.2.de eccl.ædifi.cap.3. quandoque pro toto epiſcopatu, de donat.Apoſtolicæ,circa princ.ubi de hoc, ſecundum Hoſtien.[*Continetur*] petebat etiam adiudicari ſibi libertatem percipiendorum ſacramentorum.ſuper quo infra pronunciatur [*Decimas*] ſuper hoc uide,quod not.de decimis, dudum, in 1.gloſ.& loquitur de eodem epiſcopo. uel
3 dic, ꝙ petebat quartam tantum [*Niſi aliquo*] ille† epiſcopus uidetur hic agere confeſſoria; & ideo bene ponitur hic clauſula.Niſi aliquo &c.vel ſi dicis,ꝙ agebat poſſeſſorio recuperãdæ,tunc ſuperabundat hæc clauſula.& eſt ſenſus,licet ſim ſpoliatus omnibus decimis, quibus prius poſſidebam; tamen non intẽdo reſtitui ad illas, quas aduerſarius aliquo iure ſpeciali oſtendat
b ſe poſſidere[b]. & ſecundum hoc† uidetur, ꝙ poſſeſſor
4 eodem tempore, & ſuper eiſdem rebus poſsit contra aduerſarium;uti poſſi.poſſeſſorium intẽtare.& aduerſarius eodem tempore & ſuper eiſdem rebus intentabit contra eum,Vnde ui,interdictum,vel quod vi,aut clam,uel precario;quod fateor,niſi excipiatur contra
c agentem[c] de ſpolia.ſupra de ordin.cognitio.cap.fi. & procedetur ſic,ꝙ ſuper utroque fertur ſententia, ſi de utroque conſtat,ſed executioni non mandabitur ſententia,niſi ſuper interdicto, Vnde ui,argumẽ.ſupra de cauſa poſſeſſ.cum dilectus.ſed ſi primò liqueat de turbatione, quàm de ſpoliatione, primò fertur ſententia ſuper interdicto, uti poſſi.& compeſcetur reus à moleſtatione,quouſque ſententietur ſuper interdicto,unde ui,ut not.in d.decret.cum dilectus, & argum.infra de inſtit.cum ueniſſent.uel dic,ꝙ quãdo ſimul liquet, quòd reus turbat actorem, & ꝙ actor ſpoliauit reum, nulla tunc ſuper interdicto, Vti poſſid.ſententia eſt ferenda,& ſic intelligunt quidam. ff.uti poſſid.l.1.§.fin. ubi dicitur,quòd ſi aliquis vi,vel clam,vel precario ab aduerſario poſſidet non debet uincere interdicto,uti poſſid.1. nulla pro eo ſententia eſt ferenda. hi tamen, qui tenent primam opin. ſcilicet, ꝙ ſuper utroque eſt ferenda ſententia,quod eſt tutius, aliter intelligunt eã dem.l.& dicunt,quòd poſſeſſor non debet uincere;intelligas tu cum effectu:quia illa ſententia non mandabitur executioni,& ſic parum prodeſt,argumen.infra titulo prim.cum aliquibus.quod tamen tunc tantum obtinet,quando conuentus, Vti poſſid.interdicto,cõuenit actorem, Vnde ui.ſi enim aliter uis intelligere.d. l.ut ſi dicas,quòd interdictum uti poſſid.non competit contra ſpoliatorem in effectu, & quòd reus poſsit excipere de ſpoliatione ſua,hæc exinde ſequitur abſurditas,quòd probata ſpoliatione nulla ſuper interdicto uti poſſid. ſententia ferri poteſt:quia ſi feratur ſententia,quòd reus,qui probauit ſpoliationem,ceſſetà moleſtia,expreſsè prædictus §.contradicit. Si uerò abſoluatur reus ſpoliatus ab impetitione actoris, nec iſtud ſtare poteſt: quia per cõſequens uideretur ei concedi, quòd poſſet moleſtare poſſeſſorem:ſed hoc eſſet iniuſtum:quia etiam prædo eſt reſtituendus,ſupra de reſtitutio.ſpoliator.in literis. multofortius ergo eſt defendendus.ff.de ſuperficiebus.l.1.§.quod ait prætor,ad finem. Item ſi huic ſpoliato liceret turbare, per conſequẽs & eadem ratione liceret ei ſpoliare;quod falſum eſt.C.unde ui,ſi quis in tantam,& quia etiam ipſi prio
5 ri ſpoliatori competit interdictum contra ſecundum ſpoliatorem, quamuis ab illo ſpoliatum.ff.de ui,& ui arma. cum à te,& notat.in dicta decreta.in literis. nec † per prædictum modum agendi, ideſt ſi quis agat, uti poſſi.qui moleſtatur,& ex altera parte excipiat de ſpoliatione, quia ſpoliatus eſt, fiet reſtituio ſpoliato: per modum actionis non,cum agatur, Vti poſſide.quod

non

non dat[a] ad poſſeſſ recuperandam, ſed tantum retid nendam, inſt.de interdict.§ retinendæ[d]. per uiam exceptionis non:quia qui excipit,nihil petit, & ſine petitione regulariter nulla reſtitutio ſequi debet, ut pater in eo quod legi & not.ſup.de ordi.cogni. cum dilectus[e].§.fin.ſed & ſi† conſtat quòd male fecit iſte ſpo
6 liatus qui turbat poſſeſſorem; ergo debet puniri, ſed forte, ſicur aliqui inaniter ſomniarunt, uerum eſt, ꝙ punietur,ſed per ſuas alias actiones,puta iniuriarum, uel officio iudi.Sed certe hoc nõ procedit:quia actio
f iniuriarum[f] eſt tantum prodita ad uindictam. unde per hanc non cõſequeretur poſſeſſor, ꝙ aduerſarius ab eius moleſtatione ceſſaret. ſed nec officium iudicis,quod extraordinarium eſt, ubi auxilium ordinarium ſupereſt, locum habet.ff.de mino.in cauſæ.2. In hoc autem caſu proditum eſt auxilium ordinarium
g ſpeciale & propriũ,ſ.interdictum[g] uti poſſi.per quod poſſeſſor defenditur contra moleſtatores.ff.uti poſſ.
7 l.1.reſpon.& §.fi.ubi dicitur,quòd† poſſeſſor non obtinebit in interdicto,uti poſſi.contra illum,quem ſpoliauit; quod eſt intelligendum, quando conuentus, uti poſſi. excipit contra agentem, & dicit ipſum non eſſe audiendum,niſi ei prius reſtituat rem, de qua agitur,& qua ipſum ſpoliauit. & iſte intellectus expreſsè comprobatur, ſupra de ordi.cog. cap.fin. uel eriam ſi directè proponatur interdictũ, unde ui,contra agentem interdicto, uti poſsid. & licet Azo in ſumma, uti poſ. multum laborauerit ad exponendum, quomodo poſsit ab illo ui, uel clam, uel precario poſsidere, Ego tamen ſimpliciter ſic expono, poſsideo à te ui.i. uiolenter tibi abſtuli, & ſic de aliis. & quamuis iſta, quæ dixi, noua ſint; tamen à nullo negantur eſſe ue-
8 ra;& ideo ſecurum eſt ſic tenere.Illud autem† ſatis indubitatum uidetur ꝙ ſententia pro poſſeſſore lata in interdicto uti poſſi. non parit exceptionem rei iudi. etiam ſi idem. contra quem iudicatum eſt,agat interdicto,unde ui pro eiſdem rebus: quia patẽs eſt ꝙ alia eſt actio,& ad aliud agitur nũc. quàm prius.ff. de excep.rei iudi.cum quæritur, & l.ſe.ſup.de teſt.cum cauſa,quæ inter œconomũ.& quia ſententia iudicis non prohibet moleſtationem iuris,ſed facti,ſed nec moleſtationem facti, niſi quãdiu poſsidet.hoc autem conſtat, ꝙ re euicta ab eo iam non poſsidet. Illud autem certum eſt,ꝙ is,qui in interdicto,uti poſs.ſuccubuit, poſſet proponere rei ven.quare ergo ſimiliter propo nere non poterit interdictum, unde ui. uel aliam cõperentem actionem? diuerſitatis ratio non occurrit. ergo idem eſt ſentiendum.C.de lib.præte. & exhære.
9 l.1. quòd ſi non agat† uti poſ.ſed confeſſoria petit aduerſarium à ſua moleſtatione cõpeſci, & feratur ſententia pro actore, tunc ulterius nõ poteſt reus agere, unde ui,uel alio interdicto.& eſt ratio:quia in primo iudicio, in quo fuit confeſſoria intentata, actum eſt
h de proprie. quæ præiudicat de omnibus poſſeſſoriis[h]
10 ſup.de cauſa poſ.cum dilectus. & hoc† eſt notãdum, quod licet aliquis corporalem poſſeſsionem habeat alicuius rei,quamdiu tamen ille, qui poſsidet, nõ expellitur de poſſeſsione, nõ competit interdictum, uti poſsi.nec contra ipſum uerum poſſeſſorem, nec contra alium.ff.uti poſ. ſi duo §. item uideamus, & l.Labeo quoque. ſecundum Inn. cuius quaſi ad litteram hæc gloſſ.quam etiam poſuit Hoſtien.[*Et infra*] mira-
11 bilis† fuit hæc deciſio. hic enim ſuper expreſsis non pronunciatur, ſed ſuper deciſis.& eſt ſi. de appell.c.1, [*Chriſma*] quod de iure à diœceſis epiſcopo peti debet 25.diſtin.§.Chriſma,& cap.ſequen.[*Ordinationes clericorum*] quinque enumerauit, quæ ſunt epiſcopalis ordinis[*Ad ſacros*] quaſi de mino,non ſit ius à quo recipiãtur; quod eſt falſum,infra titu.1.cum inter,de ord.ab epiſcopo.capitu.1.nec ob.hæc littera:quia ſubaudien

dum eſt, maxime, uel ſic iacebant uerba priuilegii, quæ papa ſequi uoluit, ut debuit, infra uer.alioquin, ſecundum Hoſti.uel dic ſacros ordines hic ſumi large,ut not.22.diſtin.in ſumma.uel eſt dictum propter illos minores,quos conferre poſſunt abbates presbyteri & benedict. his, in quos habent epiſcopalem iuriſdictionem,uel quaſi.ſup.de æta. & quali.cum contingat,de priuileg.abbates, in fin.libro ſexto [*Clericis*]
12 uel de† mandato clericorum egerat abbas: aliàs non poſſet ferri ſententia contra eos.C de ſenten.& inter. l.1.C.res inter alios ac. per totum uel dic, quòd clerici poſtulabunt hoc ab epiſcopo, ſupple, non obſtante cõtradictione abbatis;& ſic ferturhic ſententia cõtra abbatẽ, qui dixerat in libello ſuo, quòd clerici nõ poterant ſine ſua licentia petere ab epiſcopo huiuſmodi ſacramenta. Epiſcopus uerò petebat, quòd clerici mona.ab ipſo peterent ſacramenta:ut patet in re-
13 giſtro,Innocen. [*Et† gratiam*] hanc excommunicatus non habet.ſic ſup.de offic.ordi. quòd ſedem, Hoſt.& ibi uide in glo.fin.[*Alioquin*] ideſt ſi defecerit aliquod de tribus ſupra proxi.numeratis [*Ea quinque*] ſupradicta [*Habeant*] ſcilicet clerici [*Mentionem*] tenendo cum gloſ. quòd hoc priuilegium fuerit monacorum, mi-
14 ratur† Innocen. quare priuilegium mihi plus concedens tenetur facere mentionem de alio meo priuilegio,quod minus concedit.cum teneret ſecundum,ſi nullum aliud prius habuiſſet, & ſic contra.C. de legi. quod fauore. reſpondet, ꝙ hoc priuilegium non ualet: quia obtentum fuit ſuppreſſa ueritate hac,ſ. quia epiſcopus conſueuerat eis conferre eccleſiaſtica ſacramenta:ſed & ideo fidem nõ facit, quia abbas exhibuit in iudicio aliud priuilegium huic contrarium.
i C.de fide inſtru. ſcripturæ[i]. uel dic, quod plus placet, ꝙ ubicunque aliqua iuriſdictio, uſus,uel libertas, uel quicquid aliud conſimile cõceditur alicui in caſu ex priuilegio,& in alio caſu ille idẽ uſus, uel iuriſdictio, uel aliud relinquitur illi, cui debetur de iure commu ni,ſicut hic patet de perceptione ſacramentorũ, quæ in caſu liberè concedebatur moñ & in alio caſu relinquebatur epiſcopo, ad quem de iure cõmuni ſpectat ſacramentorum collatio. quandocunq; hoc accidit, ſi priuilegiator poſtea uſum,uel libertatẽ, quæ in caſu ſuo remanſerat epiſcopo, uelit concedere eidem, cui primo in alio caſu hoc cõceſſerat, ſiue etiam alij, ut quidam dicunt; non ualet ſecunda conceſsio, niſi de prima conceſsione,ſiue priuilegio fecerit mentionem, ut hic.& ratio,quia ſi concedens ſecundum priuilegium ſciuiſſet,& recordaretur ſe,uel prædeceſſorem ſuum aliàs ſic dediſſe priuilegium moderatum[k] ſcilicet,quòd quis haberet in caſu libertatẽ, & uſum, & non in alio caſu;nõ mutaſſet primum priuilegium moderatum per ſecundum immoderatum,ar.ſup.de offi.delẽ. ex parte,& infra de deci.ex multiplici.& bene facit de fi.presby.c.2.lib.6.& inf.tit.1 cum olim. Et ex hoc uidetur, ꝙ ſi papa,uel alius primò cõceſsit partem alicuius rei, ut decimarum ex priuilegio, & partem reliquit iuri communi, & poſtea partem relictã iuri communi iteratò concedat eidem, uel alii,nõ ualebit iterata conceſsio, niſi de priori fecerit mentionem; quod dic,ut de deci. cap.2.lib 6. ſecus eſſet,ſi ab initio concederet uſum, uel libertatem in omnem caſum, & in rem integram: quia tunc de iure communi non tenetur facere mentionem, arg. ff. de leg. non eſt nouum, & 3 1.q.1.peruenerit.C.de teſta. omnium.C.de inoffi.teſta.ſi quando, & ſupra de reſcri.c.
l 11. ubi de hoc ſecundum Inno. [*Nec obſtare*] hic ſoluit ſecũdum obſtaculum, & in hoc facit ad titulum [*Contradicit*]
15 habes hic ſecundum Inno.quòd† contrarium priuilegium impetrando renuncio iuri mihi quæſito per priuilegium, uel præſcriptionem;& quòd non

poſſum præſcribere cõtra id.quod in meo priuilegio
continetur,quod ſatis poteſt concedi, quamuis ſecũ-
dum eum reſponderi poſſet, quòd hoc ideo contin-
git:qa priuilegio in iudicio fuit uſus: ſecus,ſi non fuiſ
ſet: uel dic, q; cũ epiſcopus eſſet quaſi in poſſeſsione
conferendi hęc ſacramenta.& quaſi uerus dominus,
quia dioœceſanus; non datur præſcribenti cõtra eum
m uendicatio uel Publiciana,ut no.ſ.co.ad aures[m]. hoc
tamen eſt uerius, quòd impetrando ſecundum priui
legium primo cõtrarium uideor primo renunciare.
16 renunciatio † fit non tantum expreſsè, ſed etiam taci-
tè, & quocunque iudicio,C. de reſtitu.in inte, mino,
l.1.ff.de acqui.hæredi.recuſari.ſecus autem eſſet,ſi ſe-
cundum priuilegium impetraretur ad corroboratio
nẽ primi priuilegii,uel primæ præſcriptionis, uel iu-
ris:quia tunc utrunq; ualeret,ſup.de fi.inſtru.inter di-
lectos,ſup.eo.auditis,infra de priui.cum olim,& c.ex
17 tenore. Eſt† etiam notandum, q; hæc renunciatio de
tam paua libertate,ſ. quia à quocunq; uoluerint,ac-
cipient clerici eccleſiaſtica ſacramẽta, ualet, etiam ſi
cõuentus hanc ignoret, ar.in eo,quod legi.& no.inf.
n de dona.cęterum,& hic: uel poteſt dici,q; hic inter-
uenit conſenſus conuentus: quia hoc ſemper præſu-
o mitur.inf.de his, quæ fi.à præla. ea noſcitur[o], ſed con-
tra,C.de tranſa,præſes.infra de dona.c.2.ff.de pa.con-
tra iuris ciuilis regulas.ff.de dona.filiuſſa.ubi dicitur,
quod conceſſa libera adminiſtratione alicui,non in-
telligitur ei data poteſtas dilapidandi, uel donãdi, uel
pactum gratuitum faciendi,Sol.maior & liberior eſt
poteſtas prelatorum,quàm aliorum adminiſtratorũ
ſicut apparet ex præalle.decre,de dona.cęterum, ꝑm
Inno. uel eſt diſtinguendum inter donationem ma-
gnam & paruam,ut ibi legi.& no.inf.de dona.apoſto
licæ.hæc enim fatemur, q; quãdocunq; per dona.ab-
batis,uel alterius prælati enormiter læditur moñ. uel
eccleſia; reuocatur, ut ibi no.uel reſtituitur, ſupra de
reſtitu.in inte.c.1,ſecundum Inno.& de hoc not.ſup.
de elect.cum nobis olim.§.fi.poteſt etiam dici, quòd
ideo tẽuit hæc renunciatio: quia ex cauſa facta fuit,
ut.ſ.abbas fugeret indignationẽ dioœceſani, arg. 100.
di.contra morem,ff.de ſeparationibus.l.1.§.illud ſciẽ
dum,ſecundum Inn. qui alle.pro & contra iura, quæ
18 alleg.glo.antepen.[*Huiuſmodi*] no.† Hoſt. & Abb.hoc
uerbum quaſi non cuiuſq; priuilegij impetratio im-
pediat curſum præſcriptionis, ſed priuilegii habentis
formam contrariam, & ſic exponunt, Huiuſmodi,ſ.
præſcriptioni contrarium. nam, ut dicit Hoſt. quan-
doque id,quod eſt de iure communi,ſine contrarie-
tate aliqua per priuilegium impetratur.ſupra de pro-
cu.quia in cauſis,de iureiuran.& ſi Chriſtus.prima fa
cie uidetur,quòd licet ab impetratione priuilegii poſ
ſit inchoari præſcriptio ex illo titulo cum bona fide;
tamen curſus inchoatæ præſcriptionis uidetur impe-
diri per priuilegium impetrãtum ſimpliciter, cũ im-
petrando ſimpliciter uidetur fateri ſe non credere rẽ
ad ſe pertinere;& hoc forte uoluit glo.pen.& antepe.
ſecundum canones.ſup.eo. uigilanti; concor.inf. eo.
19 c.proxi.¶ Secunda† glo.arguit:ſed tenet contrarium.
¶ *Gloſſ ſic patet*] no, & remittit: ponit opi. & contrario
reſpondet, ¶ Antepen.gloſſ.no. obiicit,& reſpondet.
¶ Pen.gl. primò declarat, in quo erant cõtrarietates.
& quaſi dicat præſertim. ſecundo quærit, arguit, &
20 ſoluit. ¶ *In† glo.ſic patet,ibi, omnium*] uide de teſti.cum à
nobis, ſuper ult.gloſſ. ¶ *In gloſſ.antepen.ibi,illud ſciendum*]
creditor, qui ab hærede debitoris nouandi animo ſti
pulatus eſt, uel ab eo uſuras ea mente exegit, ſeparā-
tionis commodum perdit [*& ibi, in cauſa.2.in princi.*] ſi
commune auxilium cõpetit, ut quia ſine tutoris au-
ctoritate contraxit, nec locupletior factus eſt,nõ da-
tur reſtitutio.[*& ibi.l.*1.] uide de teſti. cauſam.2. ſuper
ulti.glo,hanc.& l.unam, de theſau.[*& ibi,ſi quando*] ul-
de de priui.in his,ſuper ulti.gl.[*& ibi.l.*2.] uide de con
ſtitu,cum acceſſiſſent, ſuper glo. penul. [*& ibi.§.falſas
procur.*] uide infra eo,tit,1.c.1.glo.2.[*& ibi.antepen.*] du-
rat ius pignoris, licet priuilegium recepit creditor in
21 bonis debitoris. ¶ *In† gl.1,in fine*]& ſecundum hoc uer-
ba poſita in libello, ſicut in priuilegiis &c ex ſuper-
abundanti ponuntur ſecundum Inno.dicit Hoſt q; ſi
p ex priuilegio fundabatur abbatis intentio,nõ uidet;
quòd illa uerba ſuperabundent, imò ſunt neceſſaria,
de libel.oblat. cap.3. de fide inſtrumen.inter dilectos.
puto Innocen. id dixiſſe,quaſi agens poſſeſſorio reti-
nendæ non habeat neceſſe probare dominium, ſed
poſſeſsionem tantum. uel ſecundum eum egit abbas
confeſſoria,ut de epiſcopo dixi ſuper uer.niſi aliquo
22 ¶ *In glo.2.in fine*] dic† quòd iſte rex ſanctus erat.& apo-
ſtolicæ ſedis legatus ſecundum Innoc. uel ſecundum
Hoſt.rex donauit temporalia,Paſchalis ſpiritualia.ſu
pra eo.auditis: uel non examinatur hic ille articulus:
quia ſuper parte libelli deciſa fertur ſentẽtia: ſed hoc
non ſoluit ob.Innoc.qui opponebat quomodo talis
cauſa fuerat in libello recepta,quæ patenter oſtende-
bat libellum ineptum,contra id.ff.de aſſe.l.1.¶ *In gloſſ.
idem uidetur,ibi.non eſſe appoſita*]idem hic Goffre.ſed Ho-
ſtien.contra per decre.Romana,de ſup.neg.præla.lib.
6.& hoc credo,& facit quod no.eo.lib. de temp.ordi.
eos qui.ult.reſpon. quod uidetur contra; hoc probat
hæc decre. in qua fuit hoc conceſſum per priuilegiũ
[*& ibi ſignificauit*] caſus eſt ſpecialis, ut ibi no. ¶ *In gloſs.
dato, in fin.*] uel forte erat datum epiſcopo, ut omnes
clerici dicœce. ſuæ ab eo reciperent ſacramenta. Hoſt.
ſecundum quem ſpecialia priuilegia moñ. præiudica
bant huic generali, ſit prius, uel poſterius, de reſcr. c.
1. ¶ *In glo.ſic patet, ibi, non debet facere mentionem*] de con-
ſtitutio.libro ſexto. ¶ *In glo.not.quòd, ibi, quamquam*] ubi
de hoc. dic plenè no.de regulis iuris,nullus pluribus,
libr.6. ſcilicet quòd hic tenores priuilegii, & præſcri-
ptionis erant cõtrarii, & ibi uidere poteris quaſdam
opinio.quas hic recitant Pet.& Abb.& uide,quod di
cam de priuile. cum perſonæ, lib. 6. ſuper gloſſ. & ſic
23 [*& in fine*] ſatis† uidetur, quòd licet ab impetratione
priuilegii poſsit præſcriptio inchoari ex illo titu.cum
bona fide; tamen curſus inchoatæ præſcriptionis ui-
detur impediri per priuilegium ſimpliciter impetra-
tum, cum ſimpliciter impetrando fateri uideatur ſe
credere rem ad ſe non pertinere; & hoc forte uoluit
hæc gloſſ. & ſequens.

ANNOTATIONES.

a ¶Vel comitatu.Quid ſit comitatus ultra Abb. hic adde do. Felin.
in cap. Rodulphus, in 22.colum. ſupra de reſcriptis.

b ¶Poſsidere. Voluit iſte renunciare priuilegio interdicti,undeui,
quod potuit, de reſtitutio.ſpolia.cap.1.ubi uide.

c ¶Agentem.Scilicet interdicto, uti poſ. contrarium not.In.in c.
2.de or.cog. ubi uide Io.And.ſuper glo.hoc patet,& uide ipſum.
in c.fin.eo.titu.in glo. hoc dicunt, & in Specu. de peti. & poſ.§.
1.uer.ſed nunquid intentãti,ubi uide,an iſta exceptio expoliatio-
nis excludat agentem uti poſſeſsi. hic dicit quòd ſic; ibi contrā-
rium dicit.

d ¶Retinendæ. Quoniam tamen eſt etiam iſtud interdictum reſtitu
torium,ut no.in l.clam poſsidere.§.qui ad nundinas.ff.de acqui.
poſſeſs.per Barto.& probatur in l.ſi duo, ff. uti poſsi.& no. in l.1.
§. interdictum, ff. eo.titu.

e ¶Dilectus. Exceptio tamen quandoque parit officium actionis. l.
quod mihi,ff. de lib.leg.l.ſi cum ante.C.de dona.ante nup.& no.
glo.in l.ſed & ſi poſſeſſori,in princi.ff.de iureiuran.

f ¶Iniuriarum.Scias, quòd pro ui turbatiua datur actio iniuriarum
l.iniuriarum,§.ſi quis, & l.item apud §. ſi quis bona, ff.de iniur.
nulla autẽ actio publica & criminalis pro tali inquietatione dã-
tur,ut not.Docto.in l.hoc iure,ff.de re.iuris,& l.ſane.ff.de iniur.
per Barto.uide Bald.in l.fina.C.fin.re.

Inter-

g ¶Interdictum. Contra hoc,quòd dicit hic Inno. quòd agens iniu
riarum non conſequitur,quòd turbãs illum in poſſeſsione ceſſet
à molestia, o.Bar.to.in l.item apud. §. ſi quis bona, ff.de iniur. &
ſ.c.quod ipſe no.ff.de fur.l.interdictũ,& in l.defuncto,ff.de pub.
iudi.& in 1.1.ff.ad Turp.& uide Io.And.de accu. qualiter, el a.in
glo.2.q.7.& eo.titu.cum oporteat, in ſi.glo.&c.

g ¶Poſſeſſoris.Et ſi ipſe ſuccubuit,notorius eſt per ſententiam;me
ritò agere non poteſt interdicto recuperandæ, ar.c. conſtitutus,
& quod ibi not. de ſi. presby.Bald.

i ¶Scripturæ.Et ipſe abbas erat actor,q non auditur producens con
trarias ſcripturas,ut in c.imputari,de fid.inſtrum.& an idem ſit in
reo,uide Ioan. And. ibidem ſuper gloſſ.2.

k ¶Priuilegium moderatum. Adde Domini. ultra omnes hic, in c.
quoniam.18.di.& Pet.de Anch.in repeti. c. ſi propter,in 11.col.
de reſcriptis, in 6.

l ¶De reſcri.c.1. Ibi uide Io.And.ſuper 1.gl. & per ipſum in c.1.de
exceſſ.præla.lib.6.& Barto.in extraua. ad reprimendum,ad ſi.

m ¶Ad aures In glo.in tantum,& uide plenius Cy.Bart.Bal.& Sali.
in l.ſi quis emptionis,C.de præſcrip.30.anno. & ibi glo.

n ¶Et hic.Cum agatur de libertate eccleſiæ,uidetur magna & non
parua res;ad hoc, de teſti. cum olim,& quod ibi no. per gloſſ. &
Io.nn. And.

o ¶Noſcitur.Ibi uide gloſſ.3.& ſuper illa Io.And. & caue,quia con
ſenſus iſte uidetur ſolennitas intrinſeca,quæ non præſumitur,ui-
de Bar.o.ff. de uerb. oblig.l. ſciendum.

p ¶Videt.Et an tunc ante litem conte.tale priuilegium reo ſit pro-
hibendum,uide Ioan.And.ſupra de proba.c.1.in glo.ſi quæratur.
& Barto. in l.ſi lega um,ff.de eden. & in l.pactum.§.fi.ff. de ut le.
no.ca.& Bal.& Sali.in l.1.C.de eden.& in deci.Rotæ,conclu.44.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præſcribit, quis dicatur eſ-
ſe talis in ſuffrag. in §. 1. in princ. & num.7.§.1.*
Diuiſio capituli.
2 *Eccleſia uniuerſalis errare non poteſt.*
Vniuerſale negatiuum omnem excludit præſcriptionem, ibid.
*Præſcriptio malæfidei nulla ualet, tam canonica, quàm ciuilis,
ibid. uide.num.6.§.1.*
*Leges per concilium eccleſiæ corriguntur,ibid. & num.3.uide nu-
me.6.§ 1.*
3 *Imperator cœleſtis in quibus recognoſcendus.*
*Sine peccato mortali, quæ obſeruari non poteſt, conſuetudini, &
aliis, quorum hic meminit, derogandum, ibid.*
Conſcientia rei alienæ quæ requiratur, ibid. in fine.
*Et contra eam ne faciat, uel mandet fieri, caueat prælatus nu-
mero ſina. in fine.*
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. num.5.*
*Poſſidere quem nullo malo ſi aduerſarius docere uelit, auditur,
& num. 6. in prin.*
*Submiſſio,uel ſubiectio perſonæ, qui petat quid in iudicio in caſu
hic expreſſo, non dicitur fraudulenta.§.in glo.ult. & nu.7.*
*Contra mandatum pudori ſuo parcens fideiuſſor qui ſoluit uſuras,
repetit à reo, ibid.*
Additio gloſſarum.
7 *Præſcriptiones malæ fidei ante hãc conſtitutionem, completæ qua
ratione ualeant; inchoatæ uerò an ualeant.*
*Conſtitutio noua præterita non comprehendit: inchoata an com-
prehendat, ibid.*

CAPVT XX.

1 VOniam. Concilium eſt: & regu. poſſeſſor† malęfidei ullo
tempore nõ præſcribit. ſic ſumma ipſius.
& primò ponit conſtitutionis cauſam: ſe-
cundo conſtitutionem,ibi, Synodali: tertiò infert ex
cauta,ibi,Cum generaliter:quartò concludit ibi,un-
2 de oportet[*Iudicio*] quo concordauit† uniuerſalis ec-
cleſia in concilio congregata,quæ nõ poteſt errare.
24.q.1.pudenda,& c.arrecta, Hoſtien. [*Nulla*] uniuer-
ſale negatiuum omnem excludit præſcriptionem e-
tiam inter laicos[*Quam ciuilis*]nec mireris,ſi per hoc le
ges corriguntur,cum generaliter &c. ſecũdum Hoſt.
ſecundum quem dic generaliter. i. in omni foro, &
inter omnes Chriſtianos, cuiuſcunque ſint ſtatus. &
quod ſequitur,Omni conſtitutioni, exponit, ſiue ſit
3 imperialis.uel alia,cuiuſcunque ſint ſtatus.nec† enim
poteſt ſeruus contra dominũ: imò ſemper in talibus
recognoſcendus eſt imperator cœleſtis.11.q.3. Iulia-
nus.& c.2.[*Conſuetudini*] ut ſup. de conſue.c.fi.& pacto
uel iuramento,in aucten.ſceni.mul.coll.5. & priuile-
gio.& cuilibet uinculo;remittit Hoſt.de præbẽ.extir-
pandæ,uer. cum igitur [*Obſeruari*] talis autem eſt illa,
quæ admittit præſcriptionem cum mala fide,unde il
la ſublata oportet &c.& ſic continuatur,quod ſequi-
tur[*conſcientiam*]durantem.de pœ.diſt.1.diuortium,&
non erroneam, ſecundum Vincen. & de hoc in glo.
4 ¶Secundat gl.ſig.contrarium,& remittit,quærit,ar-
guit pro & cõtra, & ſoluit.iterum quærit, & remittit.
¶Tertia gl.ponit opi.Io. cui opponit.demum appro
bat illam,& dat ſimile.finis reſpondet per quæſtionẽ.
¶VIti.glo.format.3.quæſtiones,quas ſoluit, & in ult.
5 remittit.¶ *In† glo.2.ibi,nec creditores*] uide ſupra eo.cum
non liceat,ad finem ulti.glo. [*& ibi,malæfidei*] uide ſu-
pra eo.ſi diligenti,ſuper glo.pen.[*& ibi,& qui ſub imagi-
ne*]ſi creditor ſuppoſuit emptorem pignoris, hoc ꝑ-
bato cogitur reſtituere,oblato ſibi debito cum uſuris
[*& ibi.§.ſed hæc*] uiolenta res non præſcribitur [*& ibi.l.
pen.*]hęc eſt lex, ſi qs emptionis,ſuperius allegata pro.
nam facit etiam contra, inquantum ibi dicitur cum
mala fide præſcribi.& idem ſe. ¶ *In gloſſ.ulti.ibi, bonæfi-
dei*] uide ſupra eo.ſi diligenti,ſuper fine pe.glo.[*& ibi,
cum me abſente*] ſi gerens negocium meum, emiſti me
abſente rem meam,ante uſucap,ſubmittis alium,qui
meo nomine petat,ut mihi rẽm ſalues.& tibi ſtipula-
tionem euictionis.nec dolum facis in hoc[*& ibi,Quin
tus*] ſi debitor fideiuſſori conuento mandat, q; neget
uſuras promiſſas, & ille pudori ſuo parcens id facere
6 noluit.& ſoluit illas, repetet à debitore. ¶ *In† glo.2.ibi,
cura*] ibi ſoluitur[*& ibi,præſcriptio*]hic negatur præſcri-
ptio[*& ibi,poteſt dici*] ſecundum Io.idem Vincen.Phi.
¶ *In glo.3. ibi, dixit Ioan.*] idem Inno.[*& ibi,quam ciuili*]
Hoſt. exponit.i.tam eccleſiaſtica, quàm ſecularis [*&
ibi,conſiderauit*]eſt ſi. quod no.ſupra de iureiuran.cum
contingat[*& ibi,quem legi*]de hoc, infra de regu.iuris
in 2.regula,lib. 6. uide tertium articulum quæſtionis,
quem poſui ſuper regula,poſſeſſor.de regu.iuris, lib.
6.[*& ibi.futura*]idem Ioan.Vincen. Goff. & Phi.his e-
7 nim,qui† ante iſtam conſtitutionem præſcripſerant,
conſulerur ſecundum Vincen. ſi agant pœnitentiam,
& propoſitum habeant deinceps taliter non præſcri-
bendi:ſed ꝑſcripta reſtituere non tenentur,circa præ-
ſcriptiones tamen inchoatas, ſed nondum conſum-
matas tempore huius conſtitutionis tenet Ioan. illas
non interrumpi.Goffr.contra [*& in fine*] contrarium
credo per ea,quæ ibi no.& per decre.cum tu.infra de
uſuris. ¶ *In gloſſ.ulti.ibi, uigilanti*]idem hic Innocen. [*&
ibi,non uidetur*] idem Ioan.Vincen.Phi.Innoc. Sed Ho-
ſtien.contra,ad quod.ſup.eo.c.proxi.in fi.[*& ibi,dimit
tere illam*] de hoc. 54. diſtin. generaliter, de poſtu.præ.
bonæ.ſecundo[*& ibi.cum me abſente*]facit,quod ibi no.
& 34.quæſt.ſecunda, ſi uirgo,caueat tamen prælatus,
ne aliquo caſu contra conſcientiam faciat, uel fieri
procuret,Innocen. [*& in fine*]dic, ut infra de teſtibus,
præſentium,libro ſexto.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio, ſiue continuatio tituli.*
2 *Res iudicata quæ dicatur.*
*De tituli huius materia ubi alibi tradatur,ibid.uer.ad materiam,
& num.3.& 4.*

3 *Sententia senatoris Romani assumpti contra decretalem fundamẽta, non ualet.*
Excommunicationis exceptio impedit executionem sententiæ, ibid.
Sententia iudicis secularis lata in ecclesia, uel cœmeterio non ualet, ibid.
4 *Sententia unica quo casu ualeat, ut fiat sequestratio beneficij.*
Appellationis prosecutio non impedit effectum rei iudicatæ.
Sententia procedentis simpliciter & de plano à stante, & non emisso peremptorio fieri potest, ibid.
5 *Sententiæ quæ nunquam transeant in rem iudic. quæ & quando transeunt.*

De sententia, & re iudicata, Rubrica.

1 ¶Viso, quomodo † res acquiruntur per præscriptiones, videamus autem & quomodo acquiruntur ciuiliter, s. per sententias iudicum. uel aliter: expedito tractatu processus iudiciorum, ad sententias, quę finem imponunt litibus, ueniamus, secundum Gof. quia uerò lata sententia, si nõ appelletur ab ipsa, sumit nomẽ
2 rei iudicatę, ideo & de iudi. submit. Scias† tamẽ quòd
a largè dicitur res iudicata [a], licet possit appellari, secundum no. ff. e. l. 1. C. de ap. litigatoribus. Ad materiam. 2. q. ult. §. diffinitiua, cum uersi. se. 35. quæstio. 11. per totum. 5. q. 4. in prin. 3. q. 11. per totum. 11. q. 3. quomodo sacerdos, cum. 10. cau. seq. 30. q. ult. §. his ita, usque in finem. Repetitur autem in Sexto, & Clemen. conuenit rubricæ de consti. ecclesię, de consue. ad nostram, de renun. in præsentia, de offic. ordi. dilectus, & procura. querelam, cum duobus. c. seq. de resti. in integ. cum ex literis, & c. se. de iudi. at si clerici, de causa pos. cum olim, & c. fin. de testibus, Albericus, de fide instr. accepimus, de exce. c. pe. de ui. & hone. cle. cum ab omni, in fi. qui fi. sint legi. per uenerabilem, uer. prꝫterea dictus, de accu. qualiter. 2. ad fi. de hęre. excommunicamus. §. credentes, de cri. fal. cap. 2. de pur. cano. ex tuarum, de pur uul. cap. 2. de uerbo. signi. in his. non † ualet sententia senatoris Romani assumpti cõtra decre. fundamenta, de elec. lib. 6. ut ibi, uersi. nec taliter exceptio excommunicationis impedit executionem sententię, de excep. pia. §. pe. de re iudi. per iudicem ecclesiasticum opponitur coram seculari, & è contra, eo. ti. c. 2. non ualet sententia iudicis secularis lata in ecclesia, uel in cœmeterio, de immuni. ec. decet. ad fi. Item
4 † ualet unica sententia, lata in curia pro petitore super beneficio, ut fiat ipsius sequestratio in casu Cle. de sequc. ca. uno. prosecutio appellationis deserte non impedit effectum rei iudi. de ap. si appellatione. procedẽs simpliciter & de plano ferre potest sententiam stãs & nõ emisso peremptorio, de uerbo. signi. sępe, & uersi.
5 sententiam. Notauit † autem Host. supra de elec. cum dilecti, in fin. quòd sententiarum quędam nunquam transeunt in rem iudi, s. quãdo eis seruatis periclitatur anima, infra e. tenor, lator, consanguinei, de fri. fraternitatis, cũ si, interdum quę statim transeũt, ut excommunicatio, de sen. ex. per tuas, de ap. pastoralis. & quę sit ratio, ibi no. tamen circa hoc uide, quod dicam, infra eo. consanguinei, super ulti. glo. in in fi. Item quando insignes latrones, uel seditionum concitatores, uel duces factionum damnantur. ff. de ap. constitutiones. Item in raptore uirginitatis. C. de rap. vir. le. una. §. quibus. Item in homicidio, ueneficis, maleficis, uiolentis, adulteris, si sponte confessi sunt: secus, si coacti, uel conuicti. 2. quęstione sexta. §. sunt quorum, & C. quorum ap. non reci. l. secunda. Item secundum quosdam in ingenuitate, & libertate. ff. de statu ho. l. ingenuum, & de reg. iur. leg. res iudi. sed in libertate contrarium est. C. de libe. causa, si is quem. ff. quando ap. sit. l. 2. §. iis, quidam tenent medium, & hęc est regula: quia transeunt, sed post. 10. dies, si prius, non fuit appellatum. 11. quęstione sexta, anteriorum, infra eo. quod ad consultationem. quędam hic super rubrica no. per Innocen. no. Hostien. infra capitulo primo, & ibi dicam.

ANNOTATIONES.

a ¶Res iudicata quæ dicatur, addc Bar. in rubrica. C. eo. & Bal. in l. litigatoribus, C. de appel.

SVMMARIVM.

1 *Sententia quid.*
A possessione qui cadit, qualiter contra eum iudicari, & pronunciari debeat, ibid. & nu. 2. & quid restituere debeat, & quando cautionem præstare, ibid. & num. 3. & 4.
2 *Venditor tenetur emptori re euicta, uer. licet reus.*
3 *Fructuum nomine quid debeat restituere condemnatus rei uendicati. possessor, qui cecidit à possessione, & num. 4.*
4 *Fructus et expensæ quando ueniant in condemnationem, & quando non.*
De interesse ubi tractetur, remiss.
5 *Leges hic quæ intelligantur.*
Qui soluit condemnatus quando non repetat, ibid.
6 *Sententiam suam, si est nulla, potest ordinarius reuocare, & an delegatus, & quando.*
Iterari quæ possint, si quæ facta sunt, sint nullius momenti.
Executor an si quid nulliter fecit, functus sit officio suo, & quid si errauit in iure, uel in facto? ibid. uer. arguit etiam.
7 *Sententia quibus modis dicitur nulla, remiss. & quid si à sententia nulla sit appellatum, quæ postea confirmata sit necesse iterum processum iterari, num. 11.*
8 *Epilogus, suffragium, & suppletio glossarum, & numero 9. 10. & sequen.*
12 *Sententiam contra me latam si peto pronunciari nullam, an recepiatur talis libellus, & quid si addatur, & si est aliqua, peto ipsam rescindi per beneficium appellationis.*
13 *Appellantium protestatio, se non recedere à beneficio nullitatis etiam tempore Ioan. And. in usu.*

CAPVT I.

a 1 Sententia. [a] Breue est. dicitur † autẽ sententia iudicialis diffinitio cõtrouersiæ. ff. de re iudi. l. 1. quia verò dubitari consueuit, qualiter iudicari, & pronuntiari debeat contra reum, qui cadit à possessione rei, super qua est cõuentus, no. Inno. super rubrica, & Host. hic, ꝙ si ante lit. conte. cadit à possessione uoluntariè causa mutãdi iudicium, habet locũ contra ipsum actio ex edicto, ff. de ali. mu. iu. causa, fac. l. 1. & per totum, supra de ali. mu. iu. causa fac. c. fi. Item si erãt malæfidei possessores, & in mora restituendi, tenẽtur ẽt si pereat. ff. si cer. pe. l. qđ mihi, &
b l. periculũ. ff. de cõd. fur. si, ꝑ fure. §. fi. & l. se. [b] Idẽ sisse liti. obtulerit, cũ nõ possideret. ff. de peti. hær. q. se liti obtulit, ꝑm Innoc. nisi & actor sciret ipsum non possidere: quia tunc à seipso decipitur, & reus est absoluendus. ff. de rei uendi. is, qui se obtulit, & duabus. ll. se. Sin autem post lit. con. à possessione ceciderit, tunc in personalibus actionibus nulla uis est, an culpa sua, uel sine culpa cadat: quia cum persona obligata sit, semper contra ipsum ad sententiam procedetur. In realibus verò distinguitur, utrum culpa sua, uel sine culpa possessionẽ amiserit. si enim in realibus post lit. cõtesta. culpa sua possessionem amittat, uel aliàs promissum seruare non potest, procedetur cõtra eũ, & ad litis estimationem, uel ad interesse mediante iustitia cõdemnatur.

natur. ff. ad exhi. de eo. §. si post iudicium. ff. de euict. si seruus. §. fin. in princ. sed si sine culpa sua desiit possidere, tunc actor inuito reo, & reus inuito actore petere potest. quòd ad diffinitiuam sententiam procedatur propter fructus & expensas, ac interesse, & alia accessoria, & propter stipulationem de euictione, si interceſſerit. ff. de rei uen. utique, & l. pen. ff. de euict. si seruus. ff. iudi. sol. si seruus, C. quomodo & quãdo iu.
2 auct. qui semel. & in hoc casu† sic pronũciabit iudex, Quia inuenimus, ꝙ reus est in causa cõdemnationis, si possideret, ideò condemnamus eum ad fructus, & expensas. sed quia nec dolo, nec culpa possidere desiit rem peritam, ideò quantũ ad eam duximus absoluendum. sed & prius, quàm absoluatur reus, faciet eum iudex præstare cautionem actori de restituenda sibi re, si ad eũ peruenerit. ff. de rei uen. si uerò. ff. de euic. si seruus, ad fi. de ædil. edic. redhibere. §. si per hãc sententiam. licet reus sit absolutus, quia non possidebat, habet regressum de euictione cõtra uenditorem, inf. de contrahen. emptio. cap. fin. quòd si pro reo sententia sit ferenda, tunc dicet iudex. absoluimus reum ab impetitione actoris & condemnamus ei actorem ad
c expensas. & per hanc sententiam habet actor regressum de euict. contra [c] eum, qui uendidit sibi rem, in qua succubuit, si sine sua culpa cecidit a possessione. ff. de euict. quidam ex parte dimidia. & l. euitare. & l. si rem quam. §. 1. Alii tamen dicunt, quòd iudex in primo casu semper debet sententiare super re, quæ peti-
d tur, non quòd dicat simpliciter, cõdemnamus [d] reum ad restitutionem rei, sed addet, quãdo eam habuerit, uel pronũciabitur rem petitam esse actoris, ar. ff. iud. solui, si seruus. sed prius dictum magis placet Innoc. qui nec negat, quin iudex bene possit ex causa hanc differre sententiam; ut si forte speretur, quòd reus citò possit recuperare rem; & tunc absoluet reum tantum à termino assignato. & si reus postea recuperaue
ritipsam rem, procedetur in causa cæpta, mediante iustitia. potest etiam quãdoq; iudex reum absoluere non à petitione rei, sed ab instantia iudicii. & tunc si reus postea recuperauerit rem, poterit de nouo super eadem reconueniri. sup. de excep. c. pen. sed quando absoluitur ab impetitione rei, tunc prouidetur actori per cautionem de restituenda, ut no. sup. ea. gl. uer.
e sed & priusquam. hucusque uide, posuit in Spec. hanc gl. de interrogationibus. §. 2. uersi. uerum, quia [e] sæpe.
3 nomine† autem fructuum debet restituere, quicquid obuenit sibi de re petita. uel occasione ipsius. unde uidetur, ꝙ debet ei cedere actiones occasione eiusdem rei sibi competentes, sicut est actio legis Aquiliæ, interdictum unde ui, & actio furti, & consimiles, ff. de rei uen. in l. si hominem, & tribus. ll. seq. ff. de peti. hæredi. ꝙ si in diem. §. Iulianus scribit, si is, qui pro hærede, & sequenti usque in fi. & l. Iulia. scribit actorem, & l. se. de pigno. act. si pignore. ff. de ædil. edic. bouẽ. §. si quis seruum, ar. tamen contra. ff. de peti. hæredi. utrũ autem, & l. se. ff. loca & cõducti, qui rem. C. de fur. manifestissimi. §. penult. So. istæ prædictæ. ll. contrariæ loquuntur in eo casu, quando commodum possessionis ad aliquem pertinet. & ideò, si fraudetur possessione rei, iustum est, quòd habeat pœnam furti, & consimilium. non autem sic est in interdicto, quod ex re tantum prouenit, ar. ff. de petitio. hære. quòd si
f in diem. §. fi, uel dic, quòd si bonæfidei possessor ante quàm ab eo res euinceretur [f], prædicta obtinuerit, eadem facit sua, & ideò ipsa restituere non tenetur, ut in contrariis. sed si nondum obtinuit, tunc tenetur ce-
4 dere actiones, ut in primis concordan. & habent hęc locum in fructibus, & expensis, qui post lit. contest. contingunt. & ideò officio iudicis mercenario ueniunt in condemnationem: secus de his, quæ ante lit. contesta. accidunt: quia in illis non fit condemnatio, nisi petita fuerint in libello. ff. de ædil. edic. ediles. §. itẽ sciendum. ff. de usuris, partum. Fatemur tamen, quòd ex natura actionum, & bonæfidei & stricti iuris prædicta in condemnatione ueniunt, sed non nisi petantur. ff. de actio. empti. & uendi. ratio, & l. Iulianus. §. ex uendito, & C. de actio. empti. & uendi. l. 4. & l. fructus, secundum Innocentium, cuius est mens totius huius glossę. quam nec per omnia approbat Hostien. remittens de expensis ad summam, de dolo, sub rubrica de contumacia. §. qua pœna afficiatur cõtumax, sub §. punitur etiam contumax, uel dolosus, & se. sed & de interesse not. plene in summa, eod. titu. sub rubrica de sententia. §. quis sit effectus, sub §. sed & quia aliquoties, & se. & speciales rubricas de his habes in
5 Specu. ad fin. secundæ partis [*Contra† leges*] canonibus non contrarias in his, quæ sunt ecclesiastici fori. sup. titu. 1. capitu. fin. [*Subsistere*] tamen si taliter condemnatus soluit, non repetit, ff. de condict. inde. l. iudex,
6 Vinc. [*Ipso iure*] si iudex † ordinarius fert sententiam, quæ sit nulla ipso iure, ipse potest illa reuocata ferre aliam. C. quomodo & quando iudex, l. præses, & C. de accusatio. l. 4. secus in delegato, qui pronunciando functus est officio suo; de hoc uide, quod scripsi de accusatio. qualiter. 1. super 1. glossę. & idem uidetur in eligentibus, qui fecerunt electionem nullam. Remittit Innocen. supra de elect. consideranimus, & c. auditis. Hostien. de sup. ne. præ. cap. fin. Idem uidetur in aliis actibus, supra de rescriptis, inter ceteras, cum concor. Arguit etiam Innoc. quòd ubi non tacet ipso iure, quod fecit delegatus ductus errore probabili, item rum exequi poterit. exemplum ponit in executore, cui mandabatur, quòd prouideret Titio de præbenda; cui prouidit de præbenda Martini, qui communi opinione reputabatur mortu[s], sed uiuebat, ut postea compertum est. ex hoc errore ꝓbabili poterit dẽmũ de alia prouidere, argum. infra de secundis nup. dominus. C. de iur. & fac ign. l. error. Si uerò prouidit de præbenda, quæ de iure uacabat, non de facto, prouisus autem renuit prosequi ius suum execrans forte lites, de uerbo. significa. cap. 2. lib. 6. ut de alio dicam, infra de præb. relatum, sibi imputet, qui ius suum non defendit, ar. ff. de peti. hære. l. illud, nec prodest ignorantia facti quò ad possessionem, quæ non est talis, quæ de iure prouisionem potuerit impedire, secundũ Innocen. licet sit contra, de conces. præben. cum nostris. sed ibi soluitur secundum Host. Quid si errauit in iure. dicit Inno. ꝙ nec tunc poterit prouidere. ponit Host. exemplum, cum dispensatiue prouidit episcopus de parochiali ecclesia constituto in minoribus. tamen executor credens episcopum dispensare nõ posse, contulit ut uacantem errans in iure. supra de æta. & qualita. prætereà, sed ipsi Hostien. non placet hoc dictum, qui tenet, quòd licet delegatus errauerit in iure; ex quo tamen apparet, quòd prouisio fuit nulla, debet iterum de alio beneficio prouidere illi, pro quo fuit scriptum: remittit ad not. supra de officio delegati, significasti, ut beneficia principum habeant suũ effectum, nec illis illudatur, & quia non facere, & facere; ita, quòd sit nullum, æquiparantur, de transla. capitu. 2. & ibi concord. & de cleric. non resident. tue. Et de materia glossę. uide supra de officio delegato in
g litteris [g]. Scire † debes ꝙ Abbas hic, & Per. infra eod.
7 cum causa, prosequitur 9. modos, quibus dicitur sententia nulla, s. ratione iudicis, litigantis, loci, quantitatis, temporis, processus, modi, manifestæ iniquitatis, & conditionis, quæ decido; & uide hoc plenius in Spec. de senten. prola. §. iuxta propositionis. not. etiam ipse, & Per. hic quædam alia, ad quæ remittam super glossę. ¶ Secunda † glossa. ponit duo exempla, &
8 di-

9 ctum, qui signat contrarium, & soluit. ¶ *In ¶glo. secunda ibi. §. 1.*] uide in c. statim alle. super glo. error [*& ibi §. falsus*] hoc patet ex eo, quod sequitur, & sequen. uide
10 de rescriptis, nonnulli, super pen. glo. ¶ *In ¶glo. 1. in fin.*] sin exemptis, & in causa fidei. uel secundum Host. cū
h archiepiscopus sine speciali mandato papæ deponit^h episcopū. ¶ *In glo. 2. ibi. l. prædicta, si expressim*] ibi de hoc. & uide satis de hoc in Spec. de sen. prola. §. iuxta propositionis, uer. sed quid si à sententia, & uersiculis sequen. usque ad fi. §. ubi inuenies, quod hic not. Pe. de
11 sententia † nulla, à qua appellatum est, postea confirmata est in causa appel. de quo dicam, infra de confir. uti. uel inuti. cap. 1. Item quid si appellans non prosequitur. Item quid si sententia pronũciatur nulla, an sit necesse iterum processum iterari? de quo etiam re-
12 mittam, infra eo. ad probandum. Item † id, quod no. hic Abb. an recipiatur talis libellus; Peto sententiam contra me latam pronũciari nullam. Item quid si addatur, & si est aliqua, peto ipsam rescindi per beneficium appellationis. & de hoc ultimo dicam, infra tit. 1. dilecto [*& ibi, licet*] & hoc tenuit olim. T. per hæc iura; postea mutauit [*& ibi, constet*] tenet etiam postea quo ad ipsum procuratorem. ff. de re iudi. l. 4. in prin. & sic sol. Bar. Brix. in quæstione Veneri. quæritur, si ap-
13 pellatur à sententia [*& in fi.*] protestãtur hodie † appellantes se per app. non recedere à beneficio nullitatis.

ANNOTATIONES.

2 ¶Sententia. No. quòd unus casus potest contingere, quòd sententia contra ius ualeat, ut si secundum unum intellectum unius l. uel canonis iudex fert sententiam, & postea declaratur per constitutio. non fuisse bonum, ut dicit Io. And. in c. fi. de consti. & ideo quod dicitur hic, habet locum, quando ius est clarum & notoriũ: secus autem aliàs, ut Inno, in cap. cum speciali, de appel. Doct. in cap. cum prolatis, de re iudi. & hoc forte fuit ratio illius. item talis sententia nulla potest per principem ualidari, ut glo. in cap. ad petitionem, de accusa. uide quæ scripsi in l. si expressim, de appel. item posset contingere, quod sententia ferretur contra ius litigatoris, sed contra formam mandati, tamen si mandatur, quòd Titium condemnet, si sic probauerit, si condemnet eum, non probato iuxta no. per Inno. in cap. prudentiam, in glo. ma. de offi. delega. licet sit dubium. & ad materiam huius uide scripta in l. cum prolatis, de re iudi. in l. si expressim, in l. 2 C. quando prouo. non est necess. item quando contra ius litigatoris, & est euidẽter & notorie iniqua, est nulla, ut no. inf. eo. inter cæteras, uide ibi, & uide etiam no. per Io. And. in c. cum Bertoldus, de re iudi. Archi.

b ¶Et l. fe. Et an tunc peti debeat res perempta, aut æstimatio, ibi uide, & plenius Bart. in l. stipula. non diuiduntur, ff. de uer. ob. & in l. 1. ff. de actio. empti.

c ¶Contra. Cognoscitur ergo plene de causa: aliàs non haberet locum exactio, ut ff. de neg. gest. l. at qui natura, §. cum me, & de rei uendica. l. utique, cum simili.

d ¶Condemnatum. Similis est inuestigatio, an obligatus ad aliquid faciendum, uel ad dandum possit ad rem cõdemnari, & in sui defectum ad interesse, uide Bart. in l. stipulatio. non diu. ff. de uer. obliga. & in l. 1. ff. de actio. emptio.

e ¶Verum, quia. Et ibi in uer. uerum, uide Io. An. de possessore, qui condemnatus ad rem appellauit, & appellatione pendente fuit spoliatus, an teneatur etiam cedere actionem ipsi actori contra spoliatorem. & an qui dolo desiit possidere, teneatur utili, uel directa uendicatione, uide Bart. ff. de aqua plu. ar. l. quamquam. §. Iulia. & ad materiam huius glo. uide Di. in cap. pro possessore, de regu. iuris, libro 6.

f ¶Et inceretur. Et ibi in §. si emptor, uide quomodo aliquando petuntur fructus, ut fructus, aliquando ut interesse, & in his uide differentiam ibi per Bart. & de materia istius glo. uide Cy. & moder. Bald. & Saly. in l. certum ff. de rei uendi.

g ¶In litteris. Et per Io. And. de rescri. eo. cap. post glo. in uer. item quæritur, quid si collatio, & uide bonam distin. Bald. ff. de Ie. 1. l. seruj electione, & gl. quæ inci. unde non ualuit, & super illa Io. And. in cap. inter, de excess. præla.

h Deponit. Potest tamen pronunciare ipsum deponendum, ut not. glo. in cap. fraternitatis, in gloss. alleg. facit, quod not. Io. And. de offi. ordi. ut liti. antes, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Celeritas desideratur, interdumque reprobatur, & celeriter fieri quando & quo casu dicatur, num. 3.*
2 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 3. & 4.*

CAPVT II.

1 VRgantium. Breue est, & fuit hoc exordiũ alicuius sententiæ, uel forte instructio alicuius iudicis [*Celeri*] desideratur † celeritas: interdu mre probatur, de elect. cap. ult. lib. 6. ubi de hoc [*æquitati*] de hoc dic, ut sup. de transa. cap. fi. Hostien. ¶ Prima
2 † glo. alle. 4. concor. signat unum contrarium, soluit,
3 & textum determinat. ¶ *In † 1. glo. ibi, properandum*] uide in cap. venerabilis, infra alleg. super 1. glo. [*& ibi §. 1.*]
4 uide de eo, qui mit. in pos. cap. 2. super glo. 2. ¶ *In † glo. 1. ibi, properandum*] per hanc l. & per hoc capitu. arguit
a Vincen. fieri celeriter^a, quod fit infra triennium [*& ibi, cum appella.*] & C. de pœnis, si uindicari: sed ibi non tardatur sententia, sed executio [*& ibi, ut ibi dicitur*] & adde, quod ibi not.

ANNOTATIONES.

a ¶Celeriter. Ad cognoscẽndum causas, quæ de sui natura exiguunt celeritatem, uide gl. in c. fi. de ele. in 6. in uerbo celeritatem, Host. Ioan. And. in c. 2. de ordi. cogni. & in cap. potuit, de loca.

SVMMARIVM.

1 *Potentia multiplex, remiss.*
Iure suo nemo priuandus absque culpa, ibid.
2 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 3. & 4.*
Depositioni clericorum, & episcopi qui & quot interesse debeant, ibid.

CAPVT III.

1 NOn potest. Breue est. & dic de iure multiplex enim est potentia. s. de rescri. scisitatus. & incipe cõstructum, ibi concors sententia sacerdotum &c. [*A sacerdotali*] largè sumitur, sic inf. de cohabi. cleri. si quisquam [*Causis*] unde non possent illum deponere pro eo, quòd multum obnixè respexerit mulierem, secũdum Abb. nullus enim sine culpa priuandus est iure suo. 56. distin. satis peruersum. sup. de
2 constitu. cap. 2. Hostien. ¶ Prima † glo. quærit. arguit,
& soluit. ¶ *In 1. gloss. ibi, quòd maior*] sequitur, pars curiæ
3 efficit, perinde habetur, ac si omnes egerint. ¶ *In † gloss. 1. ibi, trium*] hoc dicit glo. de tribus, & 6. episcopis, intelligit Io. in cañ. statim allega. præter proprium episcopum. & idem Guil. in Spe. de accu. §. 3. in prin. & quod ibi dicitur de diacono, intelligitur etiam de subdiaco no secundum Hostien. hic, & Guil. in præ. §. in fin. [*& ibi, 6.*] ad minus; fallit in casu, infra de hære. cap. 1. li. 6. & si non sunt tot episcopi in prouincia, uocabuntur uicini, ut no. 3. quæst. 8. suggero [*& ibi, per Papam*] quia aliter sententiare non possent; de hoc. 2. q. 4. nullam, etiam absoluendo, licet hic contra, de hoc. 12. distin. præceptis. 3. quæst. 6. accusatis. & etiam quando papa delegat causam, uidetur, quòd debitus numerus debeat interuenire, ut no. 3. quæst. 8. in fine summæ.

SVMMARIVM.

1 *Iuste, ad ius scriptum refertur.*
Rationabiliter, ad ius litigatoris, ibid.
Diffinitum quid intelligatur, ibid.
2 *Additio glossarum.*

CA-

CAPVT IIII.

1 IA, quæ. Breue est, & fuit forsan exordium alicuius papalis confirmationis [*Iuste*] quia † non contra ius scriptum [*Et rationabiliter*] non contra ius litigatoris [*Diffinita*] non interposita appellatione, nec petita restitutione; ad idem. 6. q. 4. ꝙ bene. tu dic idẽ, si sit
2 appellatum, si exponas, ut prædixi ¶ *In ¶glo. 1. ibi, cognitione*] sup. ius tribuit, & non poterit &c. Hostien.

SVMMARIVM.

1 *Executor sententiæ merus, coram quo excipitur de fraude, non cognoscit, sed remittit, & quæ sit eius facultas, num. 3. 5. 6.*
2 *Imperij quæ sunt & missi, & meri iure canonico committuntur: secus ciuili.*
Executio, si opponatur falsitas, quando non retardetur, uel puniatur oppositor, ibid. uer. dicit etiam. & quid ipsam impediat, num. 6.
3 *Verbi resolutio.*
Totum, pro aliqua parte, ibid.
Incidere, pro proponi, ibid. in fin.
4 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 5. & 6.*
Executoris meri & missi officium & potestas quæ, ibid. & sup. num. 1. 3. 5.
Executio mera, & mista quæ, eod. nu. 6 uer. tertij dicunt.
7 *Confirmatus à papa an & quando possit accusari simoniæ in confirmatione contractæ coram metropolitano suo, & ab eo deponi.*
Nullitas sententiæ coram quibus deduci & cognosci queat, ibid. uer. si uerò quæreretur.

CAPVT V.

1 DE cætero. Casus. Merus † executor sentẽtiæ, coram quo excipitur de fraude, nõ cognoscit, sed remittit [*A nobis*] secus ergo, si lata esset ab alio^a
secundum Ta. & Vincen. Vnde dicebat Goff. ea, quæ
2 sunt † meri imperii, delegari, ut missio in possessionẽ, de qua hic loquimur, quę non delegatur. ff. de iurisdi. omnium iudi. iubere. unde secundum leges licet cõmittatur executio ex primo decreto, non tamen ex secũdo. ff. de offi. eius, cui man. est iur. l. pen. uer. ut possessio. secundum cañ. committuntur & ea, quæ sunt meri, & quæ sunt misti, de offi. dele. c. fin. Dicit etiam quòd si executor percipit, quòd malitiosè opponitur exceptio falsi causa differendæ executionis, fit exe
b cutio, & salua manet falsi quæstio, C. de falsis. l. 2. ^b uel punitur opponens. C. de executione rei iudi. l. si longius [*Interuenerit*] idest † interueniisse dicatur. similis exposition. sup. de fide instrum. cap. 2. Egi. [*De toto*] idest
3 de aliqua parte negocii, si sit merus executor, inf. eo, sicut. Iste enim nihil audiet tanquam iudex, & si summariè possit audire exceptionem falsi. ff. de re iudi. à diuo Pio, non ut pronunciet, sed uti causam instructam referat. infra de appella. constitutis. & tunc legitur sic secundum Hostien. sed differri, scilicet quò ad diffinitionem. nã examinatio fiet quò ad instructionem^c. mistus uerò & si non cognoscat de toto, tamẽ
c cognoscit de partium qualitate, ut in l. & si nõ cognitio, quam alleg. glo. ut ibi dicam, secundum Hostien. [*Quæ inciderint*] idest coram executore propositæ fuerint, secundùm Hostien. [*Ad sedem apostolicam*] quæ de-
4 derat executorem. ¶ Prima † glo. litteram exponit, & exemplificat, signat contrarium, soluit, & remittit.
5 ¶ *In 1. † glo. ibi, si ut, proponis*] non ualet sententia, cũ executor sibi uendicans partes iudicis, contra primam
6 sententiam aliquid pronunciat. ¶ *In † glo. 1. ibi, instrumenta*] secus, si dicatur fraus commissa circa commissionem factam ipsi executori, uel circa executionem, Innocen. qui hoc habuit à Goff. qui dixit, quòd talis siue sit executor papæ, siue alterius merus, uel mistus, si sibi uidebitur, nõ obstante exceptione exequetur: aliàs dicet se exequi non posse, ar. de offi. delega. signi
ficantibus [*& ibi, & si non cognitio*] ubi plenè de hoc. ad solutionem huius. l. canonizatæ dicebat hic Innocẽ. quosdam dicere, ꝙ cap. similia locum habent, cum sententia fertur à papa: contrarium de sententia lata per inferiorem: tunc enim licet executori de quæstione falsi cognoscere. C. de executione rei iudi. si longius, & C. si ex falsis instrumentis. l. fin. Si uerò obiicis de inconuenienti, quod sequitur, scilicet quia hoc prætextu poterit quilibet quantuncunque maliciosus impedire executionem iustæ sententiæ. huius si. quod dixi de rescriptis, super literis, super glosis, uer. si dices; respondent, ꝙ ex quo de hoc apparuit, quia. s. in probatione defecerũt, puninentur, ut in l. prædicta, si longius, & infra de pœnis, calumniam. alij dicunt, ut ipse refert, quòd etiã si ab inferiori iudice feratur sententia, executor tamen nõ cognoscet de falso, ne tali prætextu impediatur, uel differatur executio sententiæ. sola enim appellatio impedit executionem, in aucten. ut iudi. non expect. sa. iuf. colla. 9. per quam corrigitur lex, & si non cognitio, aut exponenda est taliter, quòd non contradicat; ad hoc. C. de falsis. l. 2. Tertii distinguunt inter executionem meram & mistam. meram dicunt, quæ nullam habet cognitionem admistam, puta cum proferens sententiam cõmittit ipsius executionem. tunc enim cum scribat de facto, non est credendum, quòd falsum sit illi suggestum. ar. de rescrip. ab excommunicato, & ideo super hoc falso nõ est alicuius probatio ad retardationem executionis sententiæ admittenda, & sic intelligunt hic cum suis concor. & uide inf. de priuile. cum olim propter, in gloss. ideſt cursorem, & de officio delega. cum in iure. Mistam dicunt, quando non is, qui tulit, sed alius committit executionem sententiæ. potuit enim committens decipi in facto alieno, ar. ff. pro soc. l. fin. & talis super exceptione suggestionis falsi probationes admittit, & retardabit executionem, ut in
d l. & si nõ cognitio^d. Illud autem incunctanter dici potest, quòd si non opponatur latam sententiam per suggestionem falsi, sed quòd lata sit per falsa instrumenta, uel per falsos testes de tali exceptione non habet se intromittere executor, sed illi, qui delegauit, est cognitio reseruanda, cum nec intenderit super hoc aliquid delegare. Et sic etiam, potest intelligi, quod
e hic dicitur, cum suis concor. ^e & est alia exceptio, quę & dici potest mista: quia pro parte mera, & pro parte habet causæ cognitionem annexam, ut si mandetur alicui, quòd prouideat Petro de tali præbenda, si uacat. hæc enim executio habet causæ cognitionem in hoc, ut executor inquirat, & cognoscat, an uacet prius, quàm de ipsa prouideat. Sed postquam ei constiterit de uacatione mera, remanet quò ad prouisionem, quæ non habet causæ cognitionem. unde, si quis uellet obiicere in personam executoris, uel etiam illius, cui prouidendum est, non esset excipiens audiendus, ut not. infra de concess. præben. 'proposuit, & uide de elect. dudum. 2. in gloss. ex hoc patet, cum remissiarg. ad hoc. 25. q. 2. & si non cognitio, & supra de rescrip. cum dilecta, secundum Innocentium. Dicit Hostien. mira & noua sunt, quæ in hac parte audio, aut ipsa non intelligo. certum est enim, quòd quando papa scribit pro aliquo beneficiando, admittuntur exceptiones propositæ & contra beneficiandũ, & contra rescriptũ, & contra executorẽ, ut patet in eo, quod l.

gitur & no. sup. de rescriptis, ad aures. cap. cum adeò, & c. postulasti, & c. si proponente, & in multis alijs iuribus, & sup. de of. dele. pastoralis. §. quia verò. Nescio tamen, si Inno. intendat hoc suum dictum esse intelligendum, ubi papa certo iudici, & pro certa persona, & de certa præbenda precisè & ex certa scientia scribit, exprimens sufficienter in sua litera, quòd nō vult contra hoc mandatum suum aliquam exceptionem admitti. Sic enim posset saluari, quod præmisit: & vix, cum etiam papa dicat, q̄ nec se, nec præcessores suos credit hoc expressisse; quod dic, ut legitur & no. sup. de offi. deleg. ex parte 2. posset ad hoc etiam trahi huius ratio sui dicti, quod quando papa, uel alius alicui, maxime sibi noto beneficium uacans confert, quem & mandat per aliquem executorem in possessionem huius beneficij poni, talis executor non habet prima facie exceptionem admittere, quod dic, ut legitur & not. sup. de excep. cum ecclesiasticæ, & de causa poss. cap. pen. & infra de accu. accedens. Adhuc tamen ꝑm Inno. in his, quæ hic dicuntur in litera, & in glo. uidetur contra. ff. de iudi. si prætor, ubi dicitur, q̄ corā executore potest probari dolus illius, qui in sententia obtinuit, & falsitas instrumentorum, per quæ sententia lata fuit. So. ueritas est, q̄ nūquam executor debet aliquas probationes recipere ad hoc, ut iudicet sup principali, uel ut decernat sententiam mandandā esse executioni, uel non. nam si talis ferretur sententia, præiudicaret in principali, & sententiæ iam latæ, quæ non posset mandari executioni, obstante exceptione rei iudi. & sic sententia lata inutilis remaneret: tamen ad instructionem suam potest aliquas probationes recipere, ut si inueniat aliquid, quod eum moueat, executioni supersedeat, & negocium totum ad superiorem remittat: uerumtamen in hoc nunquam iudicare debet, & hoc expressè sonare uidetur hæc litera, & lex
7 prælle. si prætor. Sed †quæro, si papa confirmauit alicui quem in prælatum, aliquo familiari ipsius papæ hanc confirmationem ex pacto forsan, & ex certa pecunia simoniacè procurante, utrum coram metropol. suo posset accusari de hac simonia taliter confirmatus? & uidetur quòd sic, dummodo agatur ad pœnam depositionis, nec petatur infirmari, quod factum est per papā: quia in examinatione ipsius causæ metropolitanus iudex est ordinarius usque ad sententiam depositionis, quam non potest facere Romano pontefice inconsulto. 3. q. 6. accusatus, & c. sequentibus. Si uerò quæreretur de confirmatione, utrum fuerit iusta, uel iniusta, de hoc non posset agi nisi coram illo, qui confirmauit, arg. infra de confir. utili c. 1. & 2. non per modum querelæ, sed per modum appellationis, arg. infra de appella. constitutis. 2. & lib. 6. de elect. statuimus. & idem est, ubi quis sententiam à superiore latā asserit esse nullam. hoc enim tantum coram eodem iudice, qui tulit sententiam, dicere potest; quod obtinet, etiam si ille, qui tulit sententiam sit inferior iudex à papa. C. de accu. l. 4. 35. quęst. 15. quod quis commisit, & cap. sententiam, secundum Inn. cuius est maior pars totius huius glo. & patet in eo, quod no. sup. cap. 1. & uide quod dixi de offi. dele. super eo, super 3. gl. q̄ autem dixit, quòd de hoc agendum est coram illo tantum iudice, qui tulit sententiam, subaudi tu, uel coram superiore suo, si ad ipsum causa delata fuerit per appellationem. sup. de offi. ordi. ad reprimendam, & cap. duo simul, & de hoc satis, infra titulo primo, dilecto. [f] & coram papa etiam sine appellatione
f per querelam, cum ipse ordinarius sit cunctorum. 9. q. 3. cuncta per mundum, & c. per principalem. & etiā coram legato suo in prouincia sibi commissa, supra de officio dele. cap. 1. secundum Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶Ab alio. Quasi alius non possit committere executionem, ut sequitur, non refert se ad totum textum, ut patet ex eo, quod sequitur, licet & quo ad rex. aliqui faciant hanc differentiam, ut inf. super glo. in prin. magnæ suppletionis.

b ¶De falsis. l. 2. Adde Pet. de Anch. in clemen. 1. de re iudi. & Ang. Imo. & Alex. in l. à diuo Pio, in prin. ff. de re iudi.

c ¶Instructionem. Hoc idem no. Ioan. And. in c. pastoralis, all. in gl. super glo. ma. & idem sentit, infra super gl. uer. adhuc tamen. uide no. in l. si prætor, ff. de iudi. ubi uide Barro. & in l. à diuo Pio, in prin. ff. de re iudi. & istud iutellige, ut infra no. & uide infra super glo. in addi. ma. uersi. adhuc tamen.

d ¶Cognitio. Intelligit ergo iste, quòd hic dicitur de falso, ideſt expressione falsi impetrādo executionem, & sic intelligit uer. fraus, in tex. positum, & in l. & si non cognitio. & est iste nouus intellectus ad cap. & ad d. l. & ad no. super ista gloss. in prin. ut merus & mistus executor cognoscat etiam quò ad ipsam commissionem, nedum quo ad totum negocium commissum.

e ¶Concor. Barto. in l. à diuo Pio, dixit, quòd de istis exceptionibus falsi cognoscit, & refert. & idem uoluit Ioan. And. in text. supra in gl. 1. de aliquo, & infra in uersi. ad hoc tamen, & aduerte, quòd sunt aliæ exceptiones, quæ opponuntur post sententiam, ut peremptoriæ quandoq;, de quibus in l. 1. C. de iur & fac. ign. & alię, quæ opponuntur circa res, in quibus debet fieri executio, & aliæ circa priuilegia personæ, contra quam fit executio, & de istis, quo modo admittantur, uide Barto. in l. à diuo Pio, ff. de te iudi. & ad materiam uide l. no. in l. si. ff. de confes. & ibi Barto.

f ¶Dilecto. Et uide plene Bart. in l. si expressim, ff. de app. & C. quomodo & quando iudex, si ut proponis, & uide Pau. & mod. in cle. 1. de re iudi. & Io. And. in Spec. de sen. §. iuxta, ad finem.

SVMMARIVM.

1 *Adiudicatio fit & interlocutorię, & definitiuè.*
Possessio prore, ibid.
Pignora non sufficiunt, ubi res ipsa adiudicata est, ibid.
2 *Suffragium glossarum.*
Possessio adiudicata non dicuntur sufficienter tradita per pignora, & nume. 3.
3 *Additio glossarum.*
Pignus præteritum, & conuentionale differunt, ibid.
In executione non requiritur libellus, & ratio, ibid.

CAPVT VI.

1 Vm aliquibus. Breue est [*Adiudicata*] interlocutoriè† uel diffinitiuè [*Possessio*]. i. res aliqua, Inno. concor. uide etiam in Spe. de probatio. §. fi. uer. sed pone statutum. supplet Host. sequi debet, Missionis in possessionem executio, sicut aliàs in creditoribus seruatur: quia non sufficit eis dari. i. assignari pignora, &c. [*Lætentur*] ad idem, 3. q. 1. §. sed notandum. ¶ *In† 1. gloß. ibi, constituto*] uide de eo, qui mit.
2 in poss. c. 1. super 3. glo. [*& ibi, in prin.*] adipiscimur possessionem corpore, & animo, non altero horum solo [*& ibi, ait prætor*] uide de usuris, quia frustra, super
3 gloss. 2. ¶ *In† glo. 1. ibi, pignus*] prætorium: secus in conuentionali, ut ea. l. 1. ubi etiam no. differentiam inter
a pignus prætorium[a], & conuentionale, & hic per Vincen. [*& ibi, ex litibus*] ob hoc dicebat Hostien. ex quo constat de sententia, in executione non requiri libellum; uide in remiss. quas dedi, supra de restit. spo. cum ad sedem, ad finem secundæ gloss.

ANNOTATIONES.

a ¶Pignus prætorium. De pignore prætorio, & conuentionali ultra Abba. hic adde Archi. in §. sed notandum. 3. q. 1. & Ange. in l. fin. C. de execu. rei iudica.

SVMMARIVM.

1 *Contra matrimonium sententia lata non transit in rem iudicatam, & quandocunque reuocatur, cum constat de errore.*

Copu-

Copula carnalis sequens desponsationem etiam per uerba de futuro facta matrimonium facit, ibid.
2 *Coniuges turbati, uel iurgati quò ibant causa deponendæ conuentionis.*
3 *Pro sententia, prima facie præsumendū, & ei standum, & quousq.*
Negatiua probatur, ibid. ad uer. non fuisset, & quo modo hic, ibid.
4 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.*
Sententia per matrimonio quo casu, & quæ alias non transeat in rem iudicatam, ibid. §. in glo. ulti.

CAPVT VII.

1 Ator præsentium. Casus. Sententia † lata contra matrimonium non transit in rem iudicatam, unde quandocunque reuocatur, cum constat de errore. Et in prima parte facti narratio. In secunda iudicis datio, ibi, Nolentes [*Desponsasset*] etiam si per uerba de futuro fuisset desponsata, sequē carnalis copula fecisset matrimo-
2 nium infra de spon. is qui [*Scandalum*] debebāt † ire ad Viriplacam, de qua Valerius lib. 2. cap. 1. de institutis antiquis, refert, quòd coniuges turbati, uel iurgati inuicem coram illa dea ueniebant, & coram illa in uicē loquebantur, quæ uolebant, & statim contentione animorum deposita concordes reuertebātur [*Cuius*] scandali. s. suborti [*Subtraxerit*] ipse lator [*Hoc*] s. debiti subtractionem [*Dissolutam*] à uinculo coniugali, uel. i. lasciuam [*Vtriusq;*] forsan quilibet corrupit unum testem ad probandum falsum impedimentum [*Constiterit*] etenim † prima facie pro sententia præsumendū
3 est, & ei standum, donec causa fuerit retractata, quæ probata fuerat, supra de renun. in præsentia, Hostien. [*Non fuisse*] probatur negatiua, secundum Hostiē. qui remittit de elec. bonæ. Poterit autem secundum eum hoc constare per acta, quòd ad solam confessionem coniugum fuit sine alia probatione matrimoniū separatum: uel negatur processus, de quo non apparet, de rest. spo. cum ad sedem, in fi. de proba. quoniā contra [*Deceptum*] hoc est contra Mel. in his, quæ no. supra de testibus, sicut. Sed ip se respondebat, quòd hic non fuerat contractum secundum matrimonium. ¶ Pri-
4 ma † glo. respondet per obiectionem, & solutionem. ¶ Vlti. glo. distinguit, aut fertur sententia contra matrimonium, aut pro matrimonio, & tunc aut subest
5 impedimentū, aut non. ¶ *In† glo. 1. ibi, potest aliquis*] uerum est denunciando. Sed an directè accusando, hæsito. Ala. [*§. his ita*] aliàs est sub. §. quia ergo [*& in fi.*] ubi d hoc, & supra de præsump. tertio. ¶ In glo. ult. ibi, nullus consensus, ergo nec omissio appellationis, & hoc exprimit Hostiē. dicens etiam sententiam pro
a tali matrimonio non transire in rem iudicatam. [a] Dicit etiam idem, ubicunq; sententia nutrit peccatum mortale, cum idem sit in consue. & præscriptio. de cō sue. cap. fina. de præscri. cap. fi. concor. quod post eum dixi super rubrica, & dicam infra e. consanguinei, super ult. glo. quod no. infra e. inter mona. in glo. fi. uer. Item ibi, & 35. q. 11. in summa. §. quia ergo.

ANNOTATIONES.

a ¶In rem iudicatā. Adde Ang. consi. mihi. 306. in quæstione proposita, & Ludo. cōsi. 347. i. col. & Ho. in c. ex literis, de rest. in inte.
a ¶In rem iudicatam. Ex ista glo. apertè colligi potest, quando publicatio attestationum impediat in matrimoniali alios produci, & quando non, & rationem ex his collige, quæ faciunt ad declarationem materiæ. c. iurauit, de proba. & c. series, de test.

SVMMARIVM.

1 *Sententia prætextu consuetudinis iniquæ lata contra ecclesiam retractatur.*
2 *Consuetudines quæ reprobentur, & nu. 6. in consuetudine quæ inspicienda, nu. 4. & 6.*
3 *Veritas pro deo.*
4 *Epilogus, suffragium, & additio, nu. 5.*
Sententia contra ius scriptum qualiter retractetur, ibid. nu. 5.
6 *Consuetudo, ut ualeat uenditio à prælato solo facta ubi inducta.*

CAPVT VIII.

1 Vm causa. Retractatur † sententia prætextu iniquæ consuetudinis lata cōtra ecclesiam. Et pars pri
a ma ponit factum. secūda diffinit[a] ibi, Nos autem [*Inter uos*] capitulū sanctæ Anastasiæ, à quo laici isti petebant domum ex causa uenditionis, Inno. [*Archiepiscopo*] solo sine consensu capituli, Inn. [*Fuisset*] ad petitionem ipsorum laicorum, quibus res non fuerat tradita, secundum. T. & Vincen. [*Inducias*] ad iter irripiendum [*Tibi*] erat forte iste procur. aut syndicus capituli. Inno. [*Arripuerat*] ex aliqua iusta causa impe-
b ditus, Hostien. Sed de hoc non [b] curo [*Consuetudinem*]
2 quæ forsan † erat, quòd ualeret contractus cum solo prælato, ut in glo. & forte, q̄ ex uenditione sine traditione transirer dominium, uel erat consuetudo secūdum Host. quòd infra annum & diem teneatur ecclesia uendere possessionem sibi relictā contra id, quod legitur, de rebus ecc. non alie. cap. fin. uel pone exemplum secundum ipsum per decr. quæ in ecclesiarum, supra de consti. [*Appellationem*] per procuratorem ecclesiæ à sententia lata pro laicis [*Promulgauit*] si dicas, quòd ab ista sententia iterum fuit appellatum, nō ob. iura, quæ uetant tertiò appellare secundum Ab. quia semel fuit appellatum à grauaminе, & bis à sententia
3 [*Veritati*] i. † deo; qui ueritas est, Io. 14. [*Adiudicauimus*] ecclesia ultrò se obtulit petens adiudicari, & probans dominium. uel dic, quòd delegatus executus fuerat sententiam, quare petens ecclesiam reuocari intentata, periit etiam adiudicari secundum Hosti. qui etiam remittit, supra de resti. spo. ex conquestione. ¶ Secū-
4 da † glo. obijcit, & soluit. ¶ *In glo. 2. ibi, cum de consuetudinē*] in consuetudine primo exploratur, an aliquando fue-
5 rit firmata cōtradictorio iudicio. ¶ *In † glo. 1. in fi.*] quare ergo retractatur sententia? sol. quia fuit iniqua, s. q. uenditio teneret, & ex hac causa iterum capitulū appellauit, & ap. fuit prosecutum, & si non appellasset, fuisset sententia retractata: quia contra ius scriptum est, q̄ non teneat uenditio facta à solo prælato, Inno. & hoc de iure communi, si error fuisset expressus. uel per beneficium rest. in intr. si non fuit expressus. ¶ *In glo. 2. ibi, obtinuit*] non obtinuit: quia fuit appellatum
6 [*& ibi, illa † consuetudo*] secundum. T. qui etiam dixit talem consuetudinem esse in multis ciuitatibus Lombardiæ inductam per statuta ciuitatum. & facit, quod no. de solo compe. cap. 2. lib. sexto, quod hic not. Eg. [*& in fi.*] T. & talis consuetudo non ualet, cum grauamen. inducat ecclesijs, supra de constituti. cap. primo.

ANNOTATIONES.

a ¶Diffinit. No. hunc tex. in fi. quia facit ad ea, quæ no. doc. in l. eos, de app. quòd quando reus in causa app. probat, non solum sententia debet esse cassatoria, uel confirmatoria, sed etiam declaratoria, ut fuit hoc in eccle. Vienen. &c. ad hoc. c. cum Ioannes, in fi. de fide instr. uel dic, quòd ideò hic declarauit: quia in medio sententia lata per legatum fuerat executioni mandata: quia possessio domus laicis fuerat tradita, ideo declaratum fuit opus. Item no. hic etiam casum, quòd sententia lata prætextu consuetudinis iniquæ ualet, sed potest appellari, no. in. l. præscriptione, C. si contra ius, uel uti. pub. quærit, & non determinat, Bal.
b ¶Hoc non. Vide Ioan. And. per intellectu istius uerbi in spe. de app. §. nūc breuiter, uer. & no. & in decisio. Rotę cōclusione. 143.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Sententia quæ per appellationis remedium possit euacuari, licet in rescripto remotæ.*
2 *Additio glossarum.*

CAPVT IX.

ENter cæteras. Se summat. & pars huius de rescriptis, inter cæteras. & potest legi, quòd sint duo dicta, ut infra dicam [*Causa*] sup. etiam [*Iniqua*] scilicet contra ius litigatoris, & secundum hoc erunt duo dicta exponendo, quòd statim
1 sequitur [*Euacuari opportet*] scilicet per ¶ appellationis remedium, quod interponi potest, licet sit remota appellatio in rescripto. de hac clausula satis, inf. de app. ut debitus [*Debet stari*] etiam si non fuerit appellatum.
2 ¶¶ *In † glo. 2. ibi, filiusfami.*] si filius. & uide de priuile. dilecti, super 1. glo. [*& ibi, si per imprudentiam*] uide in c. statim alleg. in glo. pen. & se. ibi uide super vlt. glo. ¶ *In gl. vlt. in fi.*] additur pœna. inf. c. cum æterni, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra absentem non contumacem in causa matrimoniali non ualet, & quæ sententia retractetur in contumacem lata etiam matrimonialis, & qui contra eam audiantur, & qui bus obseruatis, ibid.*
Examinatio summaria, &, non uocata parte, facienda ut quis audiatur contra sententiam, & quam, ibid. uer. in decretali uerò.
2 *Matrimonium contrahens lite pendente non excommunicandus, nisi in casu, & quo.*
Factum quod est, nequit non fuisse, ibid.
3 *Absolutio ab excommunicatione quo casu fieri possit cum solo iuramento.*
4 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 5.*
Voluntatem suam facto, uel uerbo quis declaret, non interest, §. primo.
6 *Additio glossarum.*
De infirmitate si dubitatur, mittitur medicus ad agrorum, ibid.
7 *Præsens an quis fuisse præsumatur condemnatus per sententiam, remittitur.*
8 *Sententia lata contra absentem an & quando teneat, & quo remedio retractetur.*
De contumace ficto, & uero ubi tractet auctor, ibid. in fin.
9 *Litis pendentia est quædam tacita prohibitio.*
Litigiosa an dici possit res, quæ finita sit per sententiam, à qua non sit appellatum, ibid.
Sententia matrimonialis non transit in rem iudicatam, ibid. in fi.

CAPVT X.

TEnor. Idem in summa, quod decre.
1 lator, supra eo, ti. uel aliter. Sententia † lata contra absentem non cõtumacem in causa matrimoniali non ualet. Cõ
a munis diuisio. secunda ibi, Ideoque [*Absentem*[a]] non contumaciter, uel forte contumaciter; quo casu procedi poterat, supra ut lit. non conte. quoniam. §. 2. tamen quia pro parte mulieris matrimonii non fuit ueritas inquisita, auditur, non ob. sententia. In alia uerò causa non audiretur cõtumax. 2. q. 6. §. sunt quorum. Si uerò non fuit mulier contumax, tunc duplex est ratio, quare auditur. Prima, quia causa matrimonialis, cuius sententia non transit in rem iudi. supra eo. lator quæ ratio locum habet etiam in contumace; secũda, quia contra absentem proferri non debuit, ut in glo. pe. quia non fuit plenè ueritas inquisita, unde dicit, in fra non ob. illicita, & est secundum Gof. Dicebat Inn. si mulier fuit contumax, sententia erit iusta ex ordine. Sed poterat esse iniusta ex causa. quare etiam in ap. auditur mulier; & est hoc in matrimonio speciale, supra co. lator. non tamen sic generaliter audietur ẽt in causa matrimonii: Sed tũc demum, cum iusta causa mouet iudicem ad ipsam audiendam, sicut hic mouit absentia mulieris. Nam si præsens fuisset, & aliud non diceret, non uidetur audienda: aliàs eadem ratione audiretur. 1. 3. 4. & in infinitum, quod esset absurdũ In decre. uerò sequenti mouit iudicem, quòd illa eadem pars, pro qua erat lata sententia, perebat ipsam infringi; & quod sine causa non audiatur, dicit expressum, de resti. in inte. ex literis, summariè tamen, & non uocata parte poterit fieri hæc examinatio causæ. nam de iure est, quòd uterque coniugum contra sententiam matrimonij audiatur secundum Inno. imò secũdum Hostien. & quilibet de populo, & maximè consanguineus, infra c. 1. qui matrimonium ac. posse uidetur, & dicam, infra eo. consanguinei, super ulti. glo. Iudex tamen non debet ad hoc audiendum esse minus facilis secundum Innoc. unde ad suam instructionem de plano quærat causam, quare petit admitti contra sententiam. Host. siue quia modo probare põt, quod prius non potuit. ff. de eden. argentarius. §. fi. de excep. pia. §. pe. lib. 6. siue quia causam ignorauit agi, & tunc absens erat, qui matrimonium accusare possunt. c. fi. siue quancunq; aliam, quam semper ad suum reducat arbitrium, de transac. c. fin. Et in dubio potius admittat. ar. quod legitur & no. infra de appella. cũ speciali. §. fi. uer. excessũ quoque, secundum Hosti. [*Literas*] quæ ualebant, licet de processu non faceret mentionem, cum ipsas nihilominus habuisset, supra de re
2 scriptis, super literis; & sic non obstat, infra eod. inter mona. Host. [*Promulgasti*] Vt dicit Inno. non debuit ex communicari, quia contraxerat: sed si lit. pen. cohabitaret eidem, & monitus non desisteret, excommunicari potuit, infra eo. c. fi. quod autem factum est, nequit non fuisse. ff. de cap. & post. reuer. in bello. §. factę [*A qua*] sententia excommunicationis, Pe. [*Absolutus*]
3 quod fieri † potuit cum solo iuramento, cum simplex esset contumacia, infra de uer. sig. ex parte [*Ipsius*] scilicet mulieris [*Edoceri*] dubitabat, ne transiuisset sententia in rem iudicatam, infra eo. cum inter. §. fi. Hostien. & Abb. [*Causa*] inter hunc uirum, & primam mulierẽ coram iudice, cui papa loquitur, & nisi mulier probauerit intentionem suam, uir adhærebit secundæ, in
4 fra de spon. cum apostolica. ¶ Glo. 3 † dupliciter expo
5 nit subarrhationem. ¶ Vlt. gl. obiicit, & soluit. ¶ *In † gl. 2. ibi, diuus*] uide de cri. fal. c. pe. super 1. glo. ¶ *In 3. glo. ibi, de quibus*] ibi, nihil interest, an suffragio populus uoluntatem suam declaret, an rebus ipsis & factis [*& ibi, obligationum substantia*] uide de def. impube. duo pueri, super 5. glo. ¶ *In gl. pen. ibi, si uerò*] nec reputatur præsens
6 qui per contumaciam deest. ¶ *In † glo. 1. ibi, si prætor, in fi.*] quòd si dubitatur de infirmitate, an excuset, mittatur medicus ad ægrotum. C. de re mili. l. semel. li. 12.
b Goff. & Hostien. [b] ¶ *In glo. 3. in fin.*] secundum Ala. & infra de spon. tua, & de hoc eo. titu. tuę, & de coniu. seruo. cap. ult. in glo. ult. & 43. di. sit rector. ¶ *In glo. pen. ibi, contra absentem*] an † condemnatus per sententiam
7 præsumatur fuisse præsens, ubi aliud non exprimitur, uide in Spec. de senten. prola. §. ut autem, uer. & no. secundum quosdam [*& ibi, non contumacem*] etiam fictũ, ut infra dicam [*& ibi, citra aliquam app.*] Goff. contra, dicens † quod sententia lata contra absentem non contumaciter tenet, nisi appellationis, uel restitutionis remedio releuetur per l. C. quomodo & quando iu. ab eo; & hoc uidetur placere Hostien. tu distinguas inter citatum, qui fictè contumax est, & non citatum. Primo

mo casu uerum dicit Goffr. quod etiam intellexit sic glo. ut patet, infra secundo casu uera glo. & de hoc sa-
c tis. ff. quæ sen. sine ap. rescin. l. 1. §. item ex edicto [c], & in c. caueant, statim alle. [*& ibi, contumax*] uerè, non fictè tantum, de quo dicam super Cle. de do. & contuma.
9 si ante. ¶ *In glo. vlt. ibi, prohibitionem † expressam*] nam de tacita prohibitione præmisit, s. de litis pendentia, secũdum Innocen. [*& in fi.*] sed quomodo dici potest litigiosa, quæ finita erat per sententiam, à qua nõ fuerat appellatum, ut in prin. Dicit Hostien. quòd hoc induxit citatio uiri facta ante, quàm secundam desponsaret, & ideò dicitur lis pendere, & quasi litigiosa esse, de ap. suggestum, & de officio dele. licet. non obstat sententia, quæ hoc casu non transit in rem iudicatã, ut sępius dictum est, facit Clemen. ut lit. pen. cum lite.

ANNOTATIONES.

a ¶ Absentem. Adde, quod in dubio sententia præsumitur lata in absentia, Abb. hic, & in consi. 93. incip. contra sententiam, in 1. uol. adde Bal. in auct. si quis in aliquo, in 3. col. C. de eden.
b ¶ Hosti. De sententia lata contra infirmum, quomodo & quando ualeat, uide Bar. in l. quæritum, alle. in glo. & an ualeat lata pro ipso, ibi per ipsum, & in l. furioso, ff. de re iudi. & quomodo probabitur, uide per ipsum in d. l. quæritum.
c ¶ Ex edicto. Dic, quòd sententia lata contra non contumacem: quia non citatum, non ualet: quia si citatus, & impeditus, tunc ualet, sed restituitur, & ita potest loqui Gof. & hoc in aliis sentẽtijs, quæ transeunt in rem iudicatam. in his autem quæ non transeunt, siue contra absentem, potest retractari, ad hoc uide etiam glo. cum Bertoldus, in uer. remisissent, infra eo. titu. Bal.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas quæ dirimat matrimonium.*
Confessionẽ sacramentalẽ quãdo possit publicare confessarius, ibid.
2 *Debitũ reddere nunquid debeat uxor uiro, si alleget impedimentũ.*
3 *Additio glossarum, num. sequen.*
Negatiua probatur, & quibus rationibus, quòd mulier non sit commater, ibid.
4 *Matrimonium ne contrahere poterit allegans mulier impedimentum, & succumbit.*
5 *Matrimonium primum per falsitatem separatum muliere succũbente an alius denuntiare possit.*
Popularis actio quo casu cesset, ibid.
In peccato defendere, uel nutrire nec consuetudo, nec uinculum, neque sententia potest, ibid.
Sententiæ quæ non transeant in rem iudicatam, ibid. & num. 6.
5 *Sententiæ censuræ nunquid transeant in rem iudi.*
Mortæ non soluuntur uincula sententiarum censuræ, secus in matrimonio, ibid.

CAPVT XI.

CONsanguinei. Idem dicit, quod
1 decre. lator, supra eo. & communis diuisio: secunda ibi, Fraternitati [*Compaternitatem*] quæ cõtracta † p baptismum, vel confirmationem in fronte habet dirimere sequens matrimonium, infra de cog. spi. Mar-
a tinus. & c. ueniens, & e. ti. cap. 1. 2. & 3. lib. 6. [*Confessa*[a]] in iudiciali foro, uel hoc episcopus publicauit de uoluntate sua: aliàs cõtra, de officio or. si sacerdos [*Compaternitatem*] quæ scienter, uel ignoranter contra matrimonium præcedens non dirimit, infra de cog. spi. si uir [*Et infra*] concludebat quid habebat facere [*Promulgata*] & cum dolore † debitum reddat exacta, infra
2 de secundis nup. dominus, Ego Vin. contra. s. p non
3 reddet, cum non sit uxor. ¶ *In † gloss. ulti, ibi, testes*] sed quid poterunt isti testes probare. ex quo enim probata est affirmatiua, s. quòd est commater, probans cõtrarium dicit non fuisse commatrem, Sed hæc negatiua est & pura & indeterminata, ergo non probatur. Dicit Hosti. quòd si primi dixerint, quòd mulier leuauit filium, nunc probari poterit, quod non erat filius illius, sed alterius. qui fi. sint le. transmissæ. & c. causam 1. ff. de his qui su. sui, leg. filium. uel testes fuerunt diem, & locum. isti probant illam ea die iacuisse infirmam, nec exiuisse domum, uel fuisse in alio loco remoto. supra de testibus, ex tenore. Quid
4 † si mulier ista agit, & succumbit, nunquid poterit cũ alio contrahere? Dicit Hosti. eam suæ conscientiæ relinquendam, supra de iureiur. mulieri. Quærit etiam
5 Goffr. & Hostien. an † succumbente ista muliere possit alius denunciare primum matrimonium per falsitatem separatum? quod uidetur, infra de cog. spi. tua. Sed contrà, consumitur actio popularis uno agente & succumbente. ff. de popularibus actionibus. l. 3. So. secundum eos semper auditur denuncians uolens fidem facere de errore, cuius fide facta reuocatur male factum, quod nec transiuit in rem iudicat. supra e. lator. Ratio: quia nulla consuetudo, uel pinculum, uel sentẽtia potest peccatorẽ in peccato defendere, uel nutrire supra ti. 1. c. fi. uide, quòd dixi, supra e. lator, super ulti.
6 glo. Quid † de sententijs censuræ, nunquid transeunt in rem iudicatam? quod uidetur: quia trahunt secum executionem, infra de ap. pastoralis. Sed contra: quia semper auditur conquerẽs de iniusta sententia, etiam si non fuerit appellatum, supra de officio dele. cũ contingat, & eadem ratio uidetur in illis, quę in ista, s. periculum animarum. nam pronunciatio iudicis, quòd excommunicatus non sit, non mutat ueritatem, si uerè sit excommunicatus. Item vincula istarum sententiarum non soluuntur morte, de sen. ex. à nobis, & tamen matrimonium dissoluitur, in auct. de nup. §. deinceps, & criminum accusatio. 23. di. quoniũdam.
b unde, si uolo probare ueritatem, non obstante [b] sententia, uideor ad mittendus, ne contra conscientiam illi communicem, supra de temp. or. ad aures. & licet hoc nõ sit uerè expressum, subest tamen rationis idẽtitas, ut sit idem ius, de transac. cap. 1, Sol. dicit Hostiẽ. quòd tales sententiæ quo ad priuatam utilitatem trãseunt in rem iudi. quo ad publicam tangentem periculum animarum non, ar. de excep. pia, lib. 6. & dicit addendum, quod dixi super rubrica, & quod dicam, infra e. cum Bertoldus, in gl. non dicit, in gl. mirabile.

ANNOTATIONES.

a ¶ Confessa. Quid operetur confessio coniugum in causa matrimoniali, adde notata in c. super eo, de eo, qui cog. cõsang. uxoris. Archi. in c. si duo. 35. quæstio. sex. abba. in c. duo pueri, de despon. impube.
b ¶ Obstante. Istæ sententiæ censuræ transeunt in rem iudicatam quod ad hoc, ut post decem dies appellans ab illis non deuoluat causam ad iudicem, ad quem, nec ad metropolitanum potest, si non sit appellatum, de illarum iniustitia querelari. de sen. excom. uenerabilibus, li. 6. & in prin. intellige tamen & limita, prout no. Io. An. in c. ad reprimendam, offi. ord. super fi. glo, hoc ideo dixit quoniã si coram papa uel leg. non possit semper de illarum iniustitia agi, nunquam transeunt in rem iudi. uide in dictis iuribus, de sen. excom. per tuas.

SVMMARIVM.

1 *Collatio surreptitia dicitur, & non tenet, si confert papa contra pronunciationem suam hoc tacito.*
Nominare pro eligere, ibid. duobus in locis.
2 *Electio secunda fieri non debet, nisi cassata prima.*
3 *Archidiaconus an quis eligi possit non promotus ad diaconatum.*
4 *Credere pro scire, & hic æquiparantur quodammodo.*
5 *Per surreptionem quod fit, non ualet etiã aduersario consentiente.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.*
Creditor qui recuperauit à debitore, non confert cum aliis, ibid.
Vigilare cuilibet licet pro commodo suo, etiã si alteri præiudicet.
8 *Additio, siue suppletio glossarum.*

Perſonarum qui plurium uices gerit, quando plures uoces habeat, & diſtributiones, eo. num 8.
Duplex ius quis poteſt habere in eodem perſonam, eo. num uer. ſed conſtat.
Geminatio cauſarum geminat ius, ibid.
Cauſæ diuerſæ in origine diuerſæ ſunt in proſecutione, ibid.
Vocem, & portionem duplicem quis, & quando poſſit conſequi, eo. nume.
9 *Non cauſam ut cauſam Papa hic aſſumit.*
Literæ præiudiciales à curia tranſire non debent, ibid. & in earum impetratione qui citantur, ibid.
10 *Sententia in notorijs contra abſentem, & quibus ſeruatis feratur.*
Spoletanorum uſurpatio quæ de ſpectantibus ad eccleſi. Roma. ibid.
11 *Ad electionem qui uocentur iuncta gloſſa.*
Præſentes dicuntur hic, qui ſunt in prouincia, ibid.
Conqueri quis non poteſt de liberalitate in alios, non in ſe, ibid.

CAPVT XII.

1 Vmolim. Caſus. Si † papa contra pronũciationem ſuam beneficium cõſert hoc tacito, ſurreptitia dicitur collatio, & nõ tenet. Et prima pars narrat factum. ſecunda diffinit ibi, Nos igitur [*Nominaſſet*] i. elegiſſet, ſecundũ Hoſt [*Per appellationem*] propter hoc non debuit prouiſio impediri, infra de his, quæ fi. à ma. parte capi. ex ore. §. fina. nam ſufficiebat proteſtatio. ſupra de elec. Cumana [*Anullum*] ſi. de his, quæ fi. à ma. parte ca. ex ore, de conceſſ. præben. propoſuit [*Inueſtiuit*] & male: quia ipſe ſolus non habuit hanc poteſtatem [*Nominare*] i. eligere, Hoſtien. [*Præ-*
2 *ſumpſit*] quia † nec debuit fieri ſecunda electio, prima non caſſata. ſupra de elec. conſiderauimus, & c. auditis, Hoſti. [*Ab utraque*] f. epiſcopi, & præpoſiti [*Caſſabit*] quia neutra tenuit, ut dictum eſt [*Pronunciat*] contra quam pronunciationem poſtea contulit archidiaco natum, ut ſequitur [*Quàm perſonas*] ergo non ſpectabat ad ſolum epiſcopum [*Ipſi*] executores. ſſi. ſupra de reſcriptis, conſtitutis, & c. ab excommunicato [*Ad diaconatus*] ad hunc † ordinem promoueri debebat, de
3 elec. cum in cunctis. §. inferiora. Sed etiam exiſtens in minoribus ad hanc dignitatem eligi poteſt, ſecundũ Inno. quod intelligit Hoſt. diſpenſatiuè, ſupra de æta. & quali. præterea. uel ſecundum cum forte notabatur hoc, quia impediẽte aliqua irregularitate ad illud nõ poterat promoueri; ergo nec in archidiaconum eligi debet, de æta. & qualita. c. 1. [*Procuratoris*] in an.
4 præſtati. P. procu. [*Credimus*] ideſt † ſcimus, ut patet, infra ibi, Liquido. & ſic no. quòd credere, & ſcire idem eſt quodammodo: quia in iſto, & in illo conſcientia eſt ſaluanda, de iureiurando, & ſi Chriſtus, primo reſponſo [*Circunuentus*] quod uiolẽter præſumimus ita, quòd contrariam probationem non admittimus, ſecundum Inno. [*Inhærentes*] de iura. cal. c. 1. [*Non obſtan-*
5 *te*] no. Innocen. quod fit per ſurreptionem, non uale re, etiam ſi aduerſarius conſentiat [*Donationis*] forte faciendæ per illos delegatos papæ, uel forte à papa ſecũ
6 dum Vinc. ¶ Glo. 1. reſpondet per quæſtionem, quo
a modo poterat duas uoces habere, & ſoluit dupliciter. ¶ Glo. 3. no. arguit, & obiicit, ponit opi. Io. quam reprobat; demum ſoluit. ¶ Antepen. glo. alleg. unam concor. ſup. unum contrarium, & tripliciter ſoluit.
7 ¶ Vlt. gl. reſpondet per duas ob. ¶ *In 3. † glo. ibi, publicè*] licet creditori uigilare recuperãdo à debitore, quod debet, nec aliis conferret, ſi ille poſtea efficiatur non ſoluendo [*& ibi. l. ult.*] uide de iudi. cum deputati, ſu-
8 per 1. glo. ¶ *In† 1. glo. ibi, canoniæ*] unde uidetur uelle Inno. q exquo plurium perſonarum uices gerit præpoſiti, & canonici plures uoces habeat; alle. de cle. cum inter. 2. de hoc de elect. cap. pen. §. porro, lib. 6. [*& de ſtipendiorum*] Dicit Vincen. ut ſi ratione præpoſituræ duplicem portionem habebat. no. quia de facto fuit quæſtio per me conſulta. in eccleſia Florẽtina theſaurariа eſt noua dignitas in eccleſia, & habet theſaurarius, licet non alias canonicus, uocem in capitulo, & quotidianas diſtributiones ut quilibet canonicus. ea uacãte aſſumitur canonicus in theſaurarium, qui de ſpeciali iure eccleſiæ, uel diſpenſatione tenet utrũq;. Quæritur, an duplicem uocem habeat, & duplices diſtributiones? & licet æquiſſimũ eſſet, quòd nullus in uno corpore, uel collegio duas uoces. uel duo ſuffragia haberet ſuo iure, ideſt iure ſui unici capitis, uocis naturalis, uel oris: tamen, ubi cõſuetudo eccleſię non apparet, cui ſtaretur, in hoc puto, q̃ ex quo utriq; illorum iurium debetur uox, & diſtributio, habens licitè illa duo iura, duplicem uocem, & duplices diſtributiones habebit; & ſic intelligo dictum Inn. cum non ſit iuri contrarium, unũ diuerſo iure diuerſis uti ſuffragiis maxime realibus. i. quæ ſequuntur, & debẽtur ex illa, etiam ſi dicantur iura hominis iure. facit infra de decimis, paſtoralis, Clemen. de cenſi. c. 1. ff. de contrahen. emp. alienatio, & l. ſi aquæductus. ff. ſi ſeruitus uen. l. pen. de actio. emp. l. creditor. §. fi. de leg. 3. præ-
b diis. §. pen. & ult. de ſerui. ruſti. præd. l. pecoris, & l. una. §. ſi funus. ff. de reg. iuris, in omnibus cauſis. ubi uerò ex dignitate, perſonatu, uel officio q̃ ſe ſine canonia non haberet uocem, talis habens illud officiũ, dignitatem, uel perſonatum cum canonia unicam uocem habebit[b]: & meritò, quia unicũ ius habet, cui ſit uox debita; & ſic eſt in eccleſia Boñ. ubi Archidiaconus, & archipresbiter nõ canonicus non habet uocem in c. exiſtẽs ergo Archidiaconus, & canonicus unicam uocem habebit, ut ſic habens duo iura, quorum alteri ſoli debetur uox, utatur ſola uoce, & hoc caſu licet quandoque duplicem habeat de conſuetudine portionem; ex tali tamen duplicatione redituum uoce duplici non utetur; & ſic intelligo glo. & hoc ſecundum eſt indubitatum. Primum autẽ bene probatur per prædictam decre. pe. §. porro, de elec. lib. 6. & ſup.
c de elect. ſcriptum[c]. bene facit, quod dicimus filium rogatum reſtituere, detrahere duas quartas, infra de teſta. Rainutius. & optime faciunt iura, quæ ibi allegabo pro opi. Mar. ſuper glo. antepen. & quæ ibi no. Cum ergo iura geminata concurrunt in perſonam unius, fungatur quo ad illa uice plurium, cum ſint actus conſonantes, non repugnantes, uoluntarij, non contentioſi. facit quod no. ſupra de proba. ex literis, ff. de adop. ſi conſul, & l. duorum. ff. de operis libe. Si autem huius dicti efficax ratio, quæ ſumitur ex l. generaliter, ff. de fideiuſſ. quia ſi dicis talem unicam uocem habere, quæro, quæ ſit illa, qua utitur, & quæ ſit illa, quæ confunditur? Sed conſtat, quòd non eſt ratio plus unius, quam alterius confundendæ; ergo duret utraq; ad idem etiam. ff. de act. empt. non eſt nouũ, & quod ibi no. de le. 1. ſi mihi, in prin. de duobus reis, ſi reus, & de fide inſtru. ſi reus, de ſolutio. ſi duo. Item uideo, quòd in eundem libertum poteſt quis habere duplex ius, ſcilicet ut patronus, & ut filius patroni. ff. de bonis liber. l. ſi filius, de fideiuſſ. lib. ſi filius, §. erit. Et geminatio cauſarũ geminat ius. ff. de pecul. leg. l. dominus. §. dominus, de ſtipul. ſer. l. 4. Item cauſæ diuerſæ in origine diuerſæ ſunt in proſecutione, & effectu. ff. de priua. delic. l. nunquam, de execu. rei iud. ſi mater, §. 1. 2. & §. eandem, & l. & an eadem, in prin. ſic & in iureiu. ff. de iureiu. l. duobus. §. exceptio, & §. ſi quis iurauerit, & §. quæ iurauit. Concludo ergo, q̃ ſicut ille habens prædicta in diuerſis eccleſiis duplicem uocem, & portionem, haberet. facit quod not. infra de præben. quia in tantum, & ſicut duo habentes

tes prædicta in ipſa eccleſia, duplicarentur prędicta; ſic & iſte fungens uice duorum, licet in una eccleſia, prædictas duplicem uocem, & diſtributionem habe-
d bit[d] [*& in fi.*] & cap. ſcriptum. ¶ *In glo. 2. ibi, ualebat*] ſecundum antiquos canones ualebat. 60. diſt. ca. 2. ¶ *In glo. 3. ibi, quòd non ualeant*] idem hic Inno. qui notat illas ſurreptitias. uide, quod poſt eum dixi, ſupra de reſcriptis, cum dilecta, in glo. dicuntur [*& ibi, non eſt uerum*] &
9 ſecundum hoc † aſſumit papa nõ cauſam ut cauſam. ſic, ſupra de elect. bonæ. 2. [*& in fi.*] nec aliter præiudiciales tranſire debuerunt, & Hoſt. dicens & curiã hoc ſeruare, quòd quando procurator eſt præſens, non ſufficit generalis citatio in audiẽtia, ſed fieri debet ad hoſpitium. ¶ *In glo fi. ſupra ibi, ſurreptione*] idem no. 35. q.
10 9. ueniam [*& in fi.*] Vnde dicebat Hoſt. hic apertè colligi, quòd in notoriis fertur ſententia contra abſentẽ, non dato libello, nec lite conteſt. ad idem de elec. dudum. §. 1. ff. de accu. ſi conſtiterit, de app. cum ſit Romana, in fin. de dolo, & contu. cum olim. §. uolentes. quod locum habeat, ubi aliqui ciues, uel alij res Ro. eccleſiæ iniuſtè detinent occupatas. & ſic dicit Vrbanum pronunciaſſe contra Spoletanos tenentes quãdam terram, quæ dicitur Aruulfor, ſpectantem ad ec cleſiã Ro. aliqui dicerent, q̃ locus erat præcepto, non ſententiæ. Alij, quòd inter iſta non erat uis. inf. de uer. ſig. in his, de alia uſurpatione Spoletanorum dicam, infra de pur. vul. cap. 2. ad id, quod dixi, adducitur. ff. de ſeruis fugi. diuus, & de officio procu. Cæl. fi. ergo potuit hoc eſſe notorium. Ratio huius proceſſus. interfuerat enim Inno. papa tunc cardinalis cum aliis cardinali. prædictis tunc habitis per Cęleſtinum ſecũdum Inno. Alia ratio, quòd quæſtio erat beneficialis; parum ualet ex quo reus non erat contumax, ſecundum Hoſt. qui etiam remittit, infra de appel. cum ſit,
11 in fi. ¶ *In glo. ult. ibi, non† uocentur*] infra de præben. cum in eccleſiis, li. 6. & quomodo hæc littera intelligatur, ibi not. ſ. quòd hic præſentes dicuntur, qui ſunt in prouincia, uel talis erat conſuetudo. uel dic etiam ſecundum Hoſtien. quòd forſan hic erat deuoluta collatio ad papam, quam reſtituit pręſentibus tantum; nec de hoc alii conqueri poſſunt, ad hoc. C. man. l. in re mandata, & infra ut eccleſia. bene. c. uno.

Ordines eiiam minores à proprio epiſcopo requirendi, ibid.
Tonſura prima etiam ab eo recipienda, & à quibus abbatibus conferatur, ibid.
5 *Chriſma à quo conficiatur, & recipiatur.*
Letaniæ ſpectant ad ſpiritualia, ibid.
6 *Confirmatio differt à priuilegio confirmatorio.*
Teſtimonium meum an mihi præiudicet in alienatione iuris mei, & quod, ibid. ad uer. ſub teſtimonio.
Conſenſus tacitus non prodeſt in alienationibus, & quo caſu expreſſus, ibid.
7 *Contractus, qui fiunt inſcriptis, non ualent, quouſque inſtrumentum in mundum fuit receptum.*
Aſcribere ſibi bona non dicitur prior, qui ſubſcribit conceſſioni ſibi factæ, & ratio, ibid.
Prior monaſterij quæ poſſit facere pro ſua eccleſia, ibid.
8 *Manualis obedientia quid.*
9 *Subſtantiuorum duorum recti caſus alterum reſoluitur in genitiuum rectum ab altero.*
Et, copula reſoluitur cum ſubſtantiuo ſequens in genitiuum, ibid.
Priuilegia à primo dependentia non ualent, ſi nullum eſt: aliàs, ſi ſint nouæ conceſſionis, ualent, ibid.
10 *Succeſſores cenſentur eiuſdem iuris, cuius & litigantes.*
Epiſcopale ius epiſcopus à ſe non poteſt abdicare, ibid.
Sententias ſuas an reuocet ordinarius, delegatusque iudex, ibid.
Quæ tranſeant in rem iudicatam, quæ non, remiſſ.
11 *Contra ius litigatoris iudex ſi pronunciat, contra ius ſcriptum pronunciat, ſed non expreſsè, & quando teneat pronunciatio contra ius ſcriptum.*
Cauſa altera ex duabus ſi noceat, altera ſi non nocet, actus tenet, ibidem.
12 *Sententia lata ſuper parte petitorum, uel ſuper certis capitulis, cum de pluribus ſit actum, an ualeat. & an ſi ualet condemnando in parte, uel in certis, uideatur in reliqua parte, uel reliquis abſoluiſſe, ibid.*
13 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. num. 14.*
Subſcribere quis poteſt per ſe, uel alium, & nu. 15. §. 2.
Sententia quibus noceat, §. in glo. ſecus.
Veritas rerum errore geſtorum non uitiatur. §. fi. & nu. 17.
15 *Additia, ſiue ſuppletio gloſſarum.*
16 *Sigillum idem eſt, quod anulus apud leges.*
Præſcriptione non iuuari nos, multa poſſunt obſtare, & quæ, eod. num. §. in glo. quia dona.
17 *De geſtorum uaria ſignificatione, remittit.*
Geſtis magis credendum eſt, & quando, ibid.
Pro proceſſu non ſemper præſumitur. & quibus caſibus, ibid.
Antiquum factum ad præſumptionem proceſſus quid, ibid. in fi.

ANNOTATIONES.

a ¶ Duas uoces. Adde Cardi. conſi. 4. & de iſto conſi. facit mentionem Bald. hic, & Ludo. conſi. 25. incipien. uiſo facto.
b ¶ Habebit. An autem ponderoſior ſit iſtorum uox, quàm aliorum canonicorum, uide hic in glo. & in c. poſtulaſtis, de conceſſ. præben. per gloſſ. & Io. And. in c. ſcriptum, infra allega.
c ¶ Scriptum. Vide Io. And. in gl. procuratores datos. & per ipſum, eo. titu. cum eccleſia, ſuper glo. 2. & in c. pen. de appel. lib. 6.
d ¶ Et diſtributionem habebit. uide d. Fede. conſi. 120. incip. quæſtrum eſt, & But. & Innocen. hic.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra ius litigatoris, ualet, ſi ab ea non appellatur intra decem dies.*
2 *Contra poſſeſſorem in ſubieſtionis cauſa agitur, niſi in caſu, & quo.*
3 *In ſubiectionis controuerſia libellus generalis, & qualiter conceptus ſufficiat, & quæ probanda, & quæ ueniant.*
Subiectionis iudicia quot, & quæ, ibid.
Epiſcopale ius in quibus retineat epiſcopus, licet abbas aliqua epiſcopalia habeat, ibid. & poteſt ab abbate præſcribi, nume. 4. in fine.
Pleno iure ſpectare eccleſia quando dicatur, ibid. & ad quem, nume. 5. in fine.
4 *Inueſtitura pro corporali poſſeſſione, & ad archidiaconum ſpectat.*
Fidelitas pertinet ad temporalia, ibid.

CAPVT XIII.

1 Vminter. Caſus. Valet ſententia lata contra ius litigatoris[a], ſi ab ea, infra decem dies non fuerit appellatum. Et prima pars narrat proceſſum, & a
2 iura huius partis. ſecũda diffinit, diffinitionis, cauſam præmittens, ibi, quãuis forte [*Proculi*] & ideò hic agi † contra clericos: quia nemo in eis hoc poſſidebat, aliter contra poſſeſſorẽ ageretur, ut no. de maio. & obe. inter quatuor, de præſcriptio. auditis, & c. cum olim,
3 Inno. [*Subiectione*] not. petitionem † ſubiectionis eſſe generalem. & ideò licet in libello dicatur in genere; Peto ſubiectionem talium clericorum, tamen poſtea debet probare, in quibus articulis ſunt ſubiecti, & in illis tantum debet ferri ſententia, ut infra in fi. & ſupra de offi. or. conquerente, ſecundum Innocen. [*Inſtitutionem*] primum, & hic decem per ordinẽ enumerat: nec tamẽ ſingula, quæ hic ponuntur, ſunt indicia plenæ ſubiectionis, ſicut ſunt letanię, & quędam alia. Sed omnia ſimul, ſecundum Innocen. quia, ut dicit Hoſt. quæ non proſunt & c. ſup. de teſtibus, præterea. Sed dicit Inno. quòd aliqua ex his per ſe ſunt ſufficientia indicia,

dicia, ut institutio in spiritualibus, & fidelitas in temporalibus: non sic de aliis. Nam licet habeat ibi abbas aliqua episcopalia; tamen in ordinatione. visitatione, iudicio, consecratione altarium, & similibus semper retinet episcopus ius suum, ar. 9. q. 3. per singulas. & hoc, quando episcopus dat alicui ecclesiam pleno iure. Sed & si alius, quàm episcopus, habeat ibi institutionem, & fidelitatem, ad talē dicitur ecclesia pleno iure spectare, ar. 16. q. 2. cap primo, & 2. Alij dicunt ꝙ tūc demum pertinet ad aliquem ecclesia pleno iure, cum omnia episcopalia ibi habet, nec sufficit ad hoc, ut plenè sit exempta, quòd episcopus singula iura spe
eificet conferendo, nisi dicat, eximo, uel nerbū aliud æquipollens, licet facta exemptione possit excipere aliqua, de quibus, infra de priuil. cum & plantare. & c. recipimus, & c. cum capella, secundum Inn. Sed Hosti. remittit, infra de præben. de monacis, de dona. pastoralis, de priuil. quoniam, de reli. domi. constitutus, ubi de hoc dixi. Sed plenius, de censi. cum uenerabi-
4 lis [*Inuestitura*] i. corporali † possessione[b], quæ spectat
b ad officium archidiaconi, supra de offi. archidi. cum satis, & c. ad hoc [*Fidelitatem*] hoc est de temporalibus, Inno. [*Tonsuratione*] ar. quòd nedum ordines sacri. imò & minores, quinimo & prima tonsura, de qua hic loquitur, est requirenda à proprio episcopo, siue prælato, de hoc supra titu. 1. ueniens. De abbatibus autem, qui possint dare tonsurā, dic ut inf. de priuil. abbates, libro. 6. in fi. no. etiam Hosti. abbatem cum titulo, de quo sequitur, posse præscribere iura episcopalia, su-
c pra tit. 1. cum olim, & c. auditis, ubi de hoc[c] [*Chrismatis*]
5 no. † quòd abbas non conficit crisma, quod episcoporū est. 68. di. quamuis: sed de recepto à diæc. per abbatem ipsa ecclesia recipiet ab abbate secundum G. Na. [*Letanijs*] hæc spectant ad spiritualia, Inno. [*Similibus*] de quibus supra de officio ordi. conquerētе. Dicit Inno. puta, quòd de temporalibus rationem reddant. 16. q. 2. ca. 2. de priuil. cum & plantare. §. in ecclesijs [*Ad quod*] s. subiectionem eccesiæ in prædictis [*Peron. episcopi*] ad quem spectabat ecclesia pleno iure [*Privilegia*]
6 confirmatoria, Inno. Dixit. T. inter † priuilegia confirmatoria, & confirmationes est differētia: quia in priuilegijs ponitur canonicorū subscriptio, in confirmationibus non. Idem Inno. addens, quòd in primis ponuntur multa præter confirmata, in secundis sola confirmata [*Quorum*] s. patriarcharū [*exprimit*] forsan asserēdo illam subiectam, sicut in alijs priuilegijs cōtinebatur, uel forsan illam eximendo, sed non ualuit, ut uer. quamuis [*sub testimonio*] quasi per hoc sibi præiudicauerit, ar. ff. de pigno. fideiussor. §. 1. & ex eo, quòd utrique ecclesiæ præfuit episcopus, magis ei credendum uidetur, ar. infra qui ma. ac. pos. uidetur. Sed hæc non prosunt: quia in alienationibus non prodest tacitus consensus. ff. de pigno. l. Caius, imò nec expressus hoc casu sine cōsensu ca. de dona. pastoralis [*Qui*]
7 episcopus Veron. [*Completa*] forte † hoc tangit: quia in contractibus, qui fiunt in scriptis, non valent, quousque instrumentum in mundum receptum fuerit, & completum. C. de fide instru. contractus, Hostien. [*Subscribi*] Sed quomodo subscribit prior mona. cui fiebat concessio, contra id. C. de his, qui sibi ascribūt in te. l. 3. C. de proba. instrumenta, & l. rationes? Respō det Host. quòd talis nō dicitur sibi ascribere: quia bona ecclesiæ non sunt prælati, infra de præben. ca. 3. de dona. c. 2. 16. q. 1. c. fi. unde prior in causa ecclesiæ subscribere potest, ut hic, & testificari, de testi. insuper, & & c. cum nuncius, ar. 12. q. 2. qui manumittitur, & arbitrari, supra tit. 1. cum olim. ibi uide super uer. Lucanis [*Monasterij*] s. sancti Zenonis [*Archipresbiterorum*] san
8 cti Proculi [*Manuali*] Dicit Gof. quòd † manualis obedientia dicitur, quæ promittitur præstito iuramento, uel dic. quòd est illa, quæ promittitur iunctis manib⁹. Et dicit Hosti. ꝙ obedientia huiusmodi respicit solos fratres: obedientia, & fidelitas archipresbiterū [*Exorta*] coram episcopo Veron. ut sequitur [*Ad quæ duo*]. s. fidelitatē, & obedientiam [*Dumtaxat*] ut quia de alijs non agebatur, Host. [*Indicatum*] & forte appellatum, Inno. [*Repromitteret*] credens etiam, quòd testes deposuerunt uera, qui de fidelitate coram ipso manifestū testimonium protulerunt. idem etiam ipse sententialiter diffiniuit, ita corrigit Inno. de regist̄o, & nisi sic suppleas, non uidebis: quare infra papa pronunciaue rit de fidelitate, & in quibusdam instat hic Inno. quæ magis impediunt, quàm aperiant intellectum [*Indicatam*] secundū hanc allegationem fertur sentētia [*Con-*
9 *firmationibus, uel priuilegijs*] i. præuilegiis † confirmationum, ut patet ex no. supra uel forte dicebatur in priuilegijs concedimus id, quod talis episcopus concessit, sicut iustè concessit, unde pendebant à primo. Si enim fuissent priuilegia nouæ concessionis concessa ab illo, qui potuit, nec inniterētur primo priuilegio, quod nullum erat, bene ualuissent. 3. di. priuilegia. C. de thesauris. le. una, de dona. cum dilectus. si. de elec.
10 ecclesia. 2. Hosti. [*Litigantes*] & † ipsorum successores, Goffr. [*Ius ex sententia*] lata per dictum episcopum Veron. hic ergo patet per hanc decre. non probari, quòd
d episcopus à se possit episcopale ius abdicare[d], cum ex hac sententia, nō ex donatione obtinet abbas. & etiā dixi de censi. cum uenera. [*In rem*] repetit hic Hosti. de iudice ordinario, uel dele. an reuocent sentētias suas, de quo dixi, & remisi, supra c. 1. in prin. ult. gl. Tractat etiam hic triplex genus sententiarum. quædam nunquam transeunt: quædā statim: quędam post 10. dies,
11 de quo dixi in rubrica [*Expresse*] hoc dixit: quia iudex, qui subuertis probationibus cōtra ius litigatoris pronunciat, contra ius scriptum pronunciat. sed non, expresse secundum Gof. si in sententia duæ causæ exprimuntur, & altera sola est contra ius constitutionis, ex
e mittit in. c. præsentia, in glos.[d] ar. ꝙ [*Et obedientiam*] su-
12 per alijs † petitis in libello nihil dixit. unde potest dici, ꝙ in alijs intelligitur, absolutus, cum specialiter petita non essent. Sed concludebant sub generali petitione, quam fecerat de subiectione mona. Si autem plura capitula singulariter & specialiter petita fuissent, & iudex super uno ferret hodie sententiam, cras potest super alio pronunciare, ar. ff. de mi. etiam, infra eo. cum. I. & A. ubi de hoc in 3. glos. & tandem si nullo tempore pronunciauerit iudex super specialiter petitis, perit instātia iudicij. C. de iudi. properandū. Quòd si magnam summam, uel magnam rem peteret, & in parte tantum fieret condemnatio, nō uidetur in alia parte absolutus, uel cōdemnatus. ff. si cer. pe. l. quidā, de hoc no. per Ro. in summa, de arbi. ultra medium, secundum Inno. & uide quod post eum dixi, de elec. cum inter. R. in glo. pronunciant. Sed Host. dicit, ꝙ hæc gl. non est sufficiens, nec bene probatur per concor. quas alle. & dicit, ꝙ hic in duobus tātū pronūciat papa, quia hæc duo tantū exprimebatur in sententia Veron. In institutione uero, & alijs petitis in prin. nō obtinet. Pe. & Ab. putant, ꝙ expresse super alijs absoluerit. Per prędicta patet, ꝙ in hac materia occurrunt
13 duo dubia. Primū † an ualeat sententia lata solū super parte petitorum, uel super certis capitulis, cū de pluribus simul sit actū. Secundū, an si ualet condēnando in parte, uel in certis, uideatur in reliqua parte, uel reliquis obsoluisse, uel è contra, & de utroq; no. C. si aduersus rē iudi. l. 1, uides, quod in prima quæstio. tenet Inno. sententiā ualere, licet dixerit in decre. cū inter. 1. respō. de elec. 2. ubi supra remisi, talē sentētiā ferri nō debere. & ꝙ teneat, nō. et Ber. c. ti. cū. l. & A. in. 3. glita, quòd

ꝙ ꝑm Inn. non solum ordinarius, sed etiam delegatus sup reliquis postea poterit pronūciare, Pro hac parte, quā tenet Hug. ut dicit Accur. ubi. s. facit regula. utile j. de regu. iuris. li. 6. ꝑm Azo. ut ibi per. l. in hoc iudicio ff. famil. ercis. Sed alij distinguunt, an ex eadem causa peterentur. 10. aut una causa. 5. ex alia. 5. Primo casu sit
f uera opinio Azonis per. l. quā alleg. Ꝺo casu ualet[f] sen tia in 5. per, prę l. etiam. ff. de mino. nisi act ūesset, ꝙ simul de omnibus pronunciaret. ff. de arbi. quid tamē, in prin. Alij, vt laço, de Are. distinguunt pluralitatem capitulorum, tenentes, ꝙ ubi unū solum est capitulū super toto pronunciari oportet uel absoluendo, uel condemnando, vel partim absoluendo, & partim cōdemnando: alias nō ualet etiā quod pronunciatū est. & facit quod no. de conuer. coniu. placet, in 4. gl. uide quod super ea dixi, allegant. ff. de iud. de qua re. C. de ordi. iu. l. 1. de app. eos, & l. ampliorem, ibi, Si quid iudicaris &c. & §. fin. de sen, & interlo. l. præses, de agri. & cen. l. libus, li. 11. ff. de arb. qualē. §. differentię autē, & l. quid tñ. & l. si cum dies, §. pe. facit, ꝙ nil dicitur actū, &c. C. de his, qui, ut indig. l. pe. ff. de prēto. stipul. l. prætoriæ. 7. q. 1. id, & c. seq. alle. quod no. Accur. in præalle. l. in hoc, & in l. qualem. Si uerò sunt plura capitula & connexa. idem, quod. §. facit. ff. de ædil. edic. cum eiusdem, de præben, quia sępe, li. 6. si separata, ualet quod pronunciatū est, ff. fami. er. l. quędā, & de iure pa. l. vlt ff. de arb. quid tamen, & quorū appe. non reci. ab executore, quasi tot tunc uideantur sententiæ, quot sint capitula. ff. de uer. obli. scire debemus. Ad id, quod dixi de uno capitulo, vel pluribus cōnexis, fatetur Azo, quod est opinio ꝺria, ꝙ ualeat in eo, ꝙ condemnatio facta est, & de residuo agetur, pro qua. ff. de ver. ob. l. 1. §. si stipulanti, de neg. ge. sinautem, de condi. quod in diem. §. 1. de ꝺrio iudi. tu. l. 1. §. prēterea. commo. in rebus. §. fi. de do. excep. apud. §. 1. respon. ꝙ §. si stipulanti, loquitur in contractu, qui potest pro parte ualere, & pro parte non ualere, in auctē. de no alie. §. huius autem, insti. de auct. tu. §. 1. & ratio: quia in contractu ambo consentiunt in quantitate expressa, facit eo. ti. inter stipulantem. §. 1. non ob. l. sinautem, cū concor. ff. de nego. ges. quia ibi duæ erant quæstiones directa, & cōtraria. vnde valet sntia in directa, & si nil sit dictū de contraria. l. apud. §. 1. nō ob. si recte ponatur casus, ut ibi no. de 2. q. paret ꝑm Inno. tunc demum per condenationem in parte fieri absolutionem reliquę partis, qā pars illa non erat specificata, sed includebatur sub generali petitione. alias secus. & certe. l. 1. C. si aduer. rē iudi. planè lecta satisfaceret pro hoc dicto Inn. hoc Host. non approbat, ut uidisti. vnde aliqui tenent simpliciter absolutionem fieri in residuo, facit. C. de procura. maritus. §. de pręsump. nonne, cum concor. inducunt per. l. 1. si aduer. rem iudi. Sed Accur. ibi cōtra. qđ placet Pe. & Iac. de Are. qui Iac. respon. ad præalle. l. 1. quia ibi tutor fuit in parte condēnatus, in parte absolutus, contra quā partem absolutoriā petebat restitutio. Pe. inducit rationem: quia clausula, quæ ponitur ad diminutionē, qualis est illa, quę condemnat, non operatur effectus contrarios, infra de bap. maiores, ver. Sed ad hoc, ubi de hoc. Quarta opi. distinguit, an per iudices, an per arbitros lata sit sententia condēnatoria, ut primo casu intelligatur absolutio & in residuo, in secundo non. hāc uide in Spec. de sen. prola. §. qualiter, uer. quid si peto. Patet autem hoc, ꝙ papa sequitur sententiā epi. & epūs sntiam cardinalis. nec obꝙ non exemplis, sed legibus &c. C. de sen. & inter. l. nemo: quia illud verū in alijs articulis, vel inter alias personas. Inter easdem autē, & super eodem lata sntia est sequenda, nec ualeret ꝺria, de hoc j. e. inter, nec rescriptum contrariū. C. sen. rescin. non posl. fi. Sed nec trā-
14 lactio. ff. de condi. ind. eleganter. §. 1. remittit ad not. de lit. contes. c. 1. li. 5. ¶ Quarta † glo. alle. unam cōcor.
15 sig. contrarium, & soluit. ¶ *In † glo. ibi, hac consultissima*] subscribit sua manu testator, subscribūt & testes, ¶ *In glo. quia donatio, ibi, non dubium*] vide de foro compe. si diligenti, super ult. gl. ¶ *In glo. secus, ibi, propositione*] ibi dicitur, ꝙ exceptio rei iudi. obstat solū illi, uel illius successoribus, inter quos iudicatum est. ll. sequentes satis patent hic, & infra c. pe. in glo. hoc est [*ibi. §. 1.*] transactio facta post rē iudica. nullius est momenti. ¶ *In glo. ulti. ibi, actorum*] uide de causa pos. cum ecclesia, super gl. hoc solum [*& ibi, non uiciatur*] sequitur, & ideo præses prouinciæ id sequatur, quod conuenit eum ex fi-
16 de eorum, quæ probantur, ¶ *In † gl. 2. ibi, auditis*] ubi de hoc. ¶ *In glo. 3, ibi, Romana*] lib. 6. [*& in fine*] & de hoc 16. q. 6. placuit, in ultima gl. ¶ *In gl. 4, ibi, sciuit scribere*] vt ibi patet in fi. primi responsi [*& in fi.*] de hoc. 17. di. nobilissimus, circa medium magnæ gl. & in Specu. de proba. §. uidendum, uer. decimo, ad finem, ibi etiam † dicit apud leges idem anulum, quod apud nos sigillū, & de cita. §. iam de cita. uersi, literis, de hoc uide quod scripsi, supra de fide instrumen. c. 2. in gl. mag. uer, epi-
g scopus[g] autem, & quod dicam, infra ti, t. ut nostū, in fi. & c. significauit, super prima glo. ¶ *In glo. quia donatio, ibi, confirmabant*] in forma cōmuni [*& in fi.*] Dicit Ho. ꝙ per hoc potuisset prescribi, de relig. do. constitutus, de iure pa. cura.[h] Sed de hoc nil allegabatur, uel forte non fuerat hic præscriptum: quia tempus nō erat cōpletum, supra de causa pos. cum ecclesia. §. fi. uer. nec ex eo, uel facta interruptio. supra t, 1. illud, in fi. uel nō fuerat usus abbas priuilegio, infra de priuile. si de terra, secundum Host. ¶ *In glo. ult. ibi, quam gesta*] vel donatio aliter facta, quàm scripta, quod consistit, Goffr. de uaria † significatione gestorū uide quod dixi, de procura, c. primo, super uer. gestisque [*& in fin.*] uel errauerat scriptor, ut ibi, uel pars aduersa dicebat litē non fuisse contest. coram iudice, sed gesta contra dicebāt, quibus magis credēdum est. C. de re iudi. gesta, quod intelligitur de facto antiquo, de cuius sententia producitur instrumentum, quo casu præsumetur pro contestatione, & processu, argu. insti. de fideius. §. fi. C. de contrahen. emp. l. 1. & infra eo. sicut: quia res iudicata pro ueritate accipitur. ff. de regu. iur. res iudi. Secus, si factum sit recens, uel obijciatur cōtra processum, aut latam sententiam: quia tunc locum habet decre. quo niam contra, de proba. Dicitur autem, quòd ad hoc factum antiquum, ex quo lapsum est biennium, secun-
i dum Ho. qui remittit, supra de renunci. in præsentia[i]. & secundum Innoc. ista talia, quæ contra sententiam allegabantur, reputantur sermo, ideſt uanum.

ANNOTATIONES.

a ¶ Contra ius litigatoris. Adde Feli, in c. nouit, de iudi. & Card. in Cle. fi appellationem, in 1. q. de ap.

b ¶ Possessione aliter autem diuersimo de accipitur istud uer. nescire. uide glo. & ibi I. A. in c. auctoritate, de insti. & ibi remissiones.

c Chrismatis, in illis ti. procedit à priuilegio papæ; hic à concessione episcopi, quæ an sufficiat ad præscriben, uide glo. in c. de quarta, supra eo. & de iure pa. cura, per Io. An. in sua glo. fi. & de censi. signifieauit, & infra prox. super glo. quia donatio.

d ¶ Abdicare. Adde Abb. in c. cum olim, ei 2. de priuile. & in c. cum uenerabilis, de censi.

e ¶ In glo. Contra hię uidetur casus in. l. qui testi. ff. de exercito. & ibi no. per Di. potest dici, quòd ibi duæ causæ sunt alle. una uera, alia fal. & non secundum utraque prouinciauit iudex sed expressit solum falsam,

f ¶ Secundo casu ualet. adde. hic Bar. Abb. & Imo. & Bal. in l. 2. in 3. col. C. de re iu. idem etiam Per. de Anc. in regula, ea quę. 16. col. de regu. iur. & idem Bal. in. l. quædam mulier, ff. fa. ercis.

g ¶ Episcopus. Et in uer. quid de illo. & uide limitationē, quam in hoc ponit glo. in c. inter dilectos, & in glo. non enim, & uide Bar. in l. ad testium. §. 1. ff. de testamen. & moder. in l. si unus, C. eo. ti.

Cura.

h ¶Cura. Vbi uide Io. And. in glo. sua fi. & de censi. significauit.
i ¶Præsentia. Ibi hoc idem no. sed ibi uerum limitat Compo. prædicta fore uera, quando sententia lata est præsente uicto. uide Io. And. de elec. bonę, el 1. super glo. sic infra de offi. dele. cum in iure, & de proba. c. quoniam, in fi. & super glo. fin. & Bar. in l. fin. ff. quando prouo. non est neces.

SVMMARIVM.

1 *Ad sententiæ confirmationem quid sufficiat, & nu. 5.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Recusari nequit iudex de partiũ cõsensus delegatus, nisi ex noua cã.*
Noua ex causa ius nouum oritur, ibid.
Rescriptum nouum ab neutra partium potest impetrari dato iudice consentientibus partibus, ibid.
3 *Testium dicta iudex non tenetur sequi, & quando.*
4 *Iudex, à quo appellatur, quo casu debeat significare iudici, ad quem, motum animi sui.*
5 *Appellationis iudicis officiũ in infirmanda, uel confirmanda sñia.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.*
Appellans an probare debeat de iniquitate sententiæ. §. 1.
8 *Additio glossarum.*
Præter, & contra quo casu æquiparentur, eod. nume. 8.
Mandati, seu rescripti ordinem, & mentem sequi debet iudex, ibi.
9 *Causa si sit commissa de communi partium consensu, & an & quid operentur.*
Sententiæ petitio, uel requisitio.

CAPVT XIIII.

1 Causam quæ. C. Sufficit † ad confirmationem sententię nihil continentis iniquum, quod contra ipsam aliquid non probetur. Et pars prima ponit delegatorũ processum, sententiam, & appellationem. secunda ibi, Licet, ponit allegationem appellantis, motiuum suum, & confirmationem, & sententiæ consensum [*Partium*] recu-
2 sari ergo † non poterat nisi ex noua causa, de offi. dele. insinuante, Gof. nec nouum rescriptum pro parte
a altera impetrari, de rescri. cæterum[a], Host. [*Qui*] s. delegatus [*Appellatum*] per illum [*A promulgauit*] opponebat etiam recusationem, ut uidetur infra colligi, secũdum Host. [*Attestationes*] productas in principali secũ
3 dum Inn. [*Nitebatur*] sed non probabat: quia licet † testes forte de clerico testificarentur: iudex tamen, qui recipit illos, cognoscens subornationem illorum. uel alios defectus, non fuit secutus illorum dicta. ff. de testi. l. 3. uer. tu magis. unde forte mãdatum erat sententiari pro clerico, si probaret se per maiorem partem capituli electum, cum probasset per testes uiles, uel subornatos, iudex non pro ipso, sed contra sententiauit [*Ex eo*] dicebat clericus contra formam rescripti
4 sententiatum, quod est falsum. iudex † tamẽ, à quo in tali casu appellatur, debet significare iudici motũ animi sui, supra de testi. causam, quæ, secundum Inno. & c. præterea, & melius, infra de fideiu. constitutus, Hostien. & adde quod scripsi. sup. de prob. quoniam contra, in magna glo. circa medium, uer. ille etiam, qui testes [*Quia tamen*] super hoc non probauit [*Nihil*] hic, soluit contrarium, quod hic posset signari de decr. cũ.
b ad sedem, in fi. ẜm[b] Host. [*Confirmare*] ubi enim nil † ob-
5 stat sententiæ, non est confirmatio deneganda, supra eo. ea quæ. & not. ꝙ iudex appellationis solum habet confirmare, uel infirmare. 2. q. 6. in fi. de hoc. infra de
c testa. Rainutius ad fi.[c] ¶Prima † gl. distinguit inter cõ-
6 tra, & præter[d]. ¶Secunda gl. sup. contrarium, & remit
d tit. ¶Vlti. gl. alleg. 4. concor. ostendens ex tribus, quæ
7 narrat, text. primum solum ualidum. ¶*In* † *glo. 1. ibi. §. pen.*] quod incipit, in hac. 2. uide hanc & sequentes. de ele. in causis, super 6. gl. ¶*In glo. 2. ibi, qui ad ciuilia*] uocatus ad munus, appellans, debet in iudicio appellatio-
8 nis probare se iustè appellasse. ¶*In* † *glo. 1. ibi, si præter for-* *mam*] ita tamẽ, ꝙ fit de cõiunctis, nec ultietur forma, ẜm Host. & hoc probant concor. quas alle. gl. Aliter autem idem esset facere præter. quod cõtra; remittit, de of. dele. prudentiã. i. respõso. & facit ad hoc. de ele. si cui. lib. 6. unde iudex etiam ordinẽ formæ sequi debet. de reser. causam, quæ, & etiam mentem. ut ibi. & sup. de resc. super litteris, in fi. [*& ibi, cum commissa*] ad alicuius petitionẽ; ad hoc de accu. c. 2. lib. 6. in gl. 1. ¶*In*
9 *gl. ulti. ibi, nil operantur*] Idẽ Inn. Sed Host. subtilizans di-
e cit ꝙ possunt operari. nã primum de cõsensu est præsumptio, ꝙ fuerit amicus; & si amicus, ꝙ nõ grauauerit. unde præbet adminiculum, & sic non respuendũ, de testibus, præterea. secundum de requisi. potest ualere, si forma rescripti respiciens fauorem partis tantum, fuisset uiolata, uideretur pars per requisitionem renunciare prædicto fauori; ad hoc. sup. de offi. dele. gratum [*& ibi, appellare*] facit quod no. 2. q. 6. biduum,
f in ulti. gloss. & supra de offi. dele. super quæstionum[f]. §. uerum, in ulti. gloss.

ANNOTATIONES.

a ¶Cęterum. Et an iudices dati secundum stylum curiæ, quãdo pars contradicit, quia una pars nominat unum, & alia alium, & curia dat tertium, de quo stylo uide Io. And. de offi. dele. in gl. respicit, dicantur dati de communi consensu, ut sic habeant locum ista iura, uide Ioan. And. in Specu. de rescrip. præsen. §. ratione quoque defectus, uer. item quod non fit mentio.
b ¶Secundum. Quia ex inspectione actorum hoc iusta erat sententia, ibi iniusta, uide ibi Ioan. And. super glo. fin.
c ¶Ad fi. Ibi uide Io. And. super uersi. considerau t, & in Specu. de senten. §. ut autem, uer. si in iudice, in additio. & glo. in cap. placet, & super illa Ioan. And. de conuer. coniu.
d ¶Contra & præter. Aequiparantur, ubi aliquid datum est pro forma, glo. in c. si cui, de elect. in 6. Abb. in c. super quæstionum. §. uerum. 1. col. de of. dele. secus, ubi non est certa forma: Abb. in cap. prudentiam, in prin. de offi. delega. Felin. in c. cum dilecta. 18. col. uersic. amplia primo, de resc. ip.
e ¶Subtilizans. Et ad id, quod dicit hic gl. an quòd de consensu partium iudex sit datus, faciat plus, uel minus sententiam ualere, uel quòd appell. non possit, uel quòd iudex sit prorogatus, an possit appellari, uide etiam Barto. in l. ex consensu, de appella. & in l. si conuenerit, de re iudi. Bald.
f ¶Quæstionum. Quæ faciunt ad q. an prorogantes iurisdi. unius iud. possint ab illius sententia appellare, uide Bart. in l. ex consensu, ff. de appell. & ad materiam, uide l. arbitro, ff. qui satisd. cog. & ibi Barto.

SVMMARIVM.

1 *Sententia per lapsum decem dierum transit in rem iudicatam, si prius non fuerit appellatum.*
Tempus quadrimestre, quod datur condemnatis ad soluendum, potest ex causa per iudicem arctari.
2 *Purgatio quòd dicitur hic indicta, quomodo accipiendum. & an in ciuili locũ habeat, & nu. 3. & super ea lata sententia quãdo sit interlocutoria, quando diffinitiua nu. 3. uide nu. 15. & 16.*
3 *Sñia sub cõditione licet nõ sit ferẽda, tamẽ, nisi appelletur, tenet.*
Appellandum est intra decem dies, ibid.
4 *Appellationi renunciasse qui terminum recipit ad faciendũ quod præcipit, uidetur: sed non faciendæ, & num. 15.*
5 *Iuramentum etiam necessarium potest recusari.*
Et, pro aut.
Appellationis tempus computatur de momento ad momentum, etiam cum fertur sententia sub conditione, nume. 6.
Et an sit utile, an continuum, remiss. ibid. num. 5.
6 *Tempus non currit in conditionalibus nisi à die conditionis, excipitur in appellatione interponenda.*
7 *Sententia & arbitrium hic parificantur, & in quo.*
In appellationis causa à definitiua possit quis contra interlocutoriam, à qua non appellauit, opponere, ibid.
8 *Executio facta intra tempus appellandi reuocatur, & qualiter.*
Præsertim pro maxime, ibid.
9 *Tempus quadrimestre ad executionem an locum habeat etiam in impersonalibus.*
10 *Delegatus iudex ad decisionem causæ intra mensem, an si excommunicatur reus ob contumaciam, & elapso mense petat absolui, possit absoluere.*
Præscriptio non currit contra negligentes, & quando, ibid. uersi. & quod dicitur.
Contumax si ueniat pariturus iudici, expensas, & interesse resarcire debet, & ratio, ibid.
Iurisdictio terminata tempore, si lapsus sit, expirat, eod. nu.
11 *Termini arctatio tenet, nisi contradicatur.*
Spontaneo actui quis contradicere non potest, secus contradicto, ibid.
Sponte præsumitur recepisse terminum hic, licet contradixerit, nisi & appellet, ibid.
Appellationi renunciasse quis dicatur, ibid. & nu. 12.
12 *Canonicus pro legitimo.*
Modum excedere quibus quis dicatur rationibus, ibid. & nu. 20.
13 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 14.*
In appellatione à sententia definitiua causa non exprimitur.
Tempus indicati iudex quando proroget, & quando arctet, & si minus det, à lege suppletur. §. 2. & nu. 17.
15 *Additio glossarum.*
Purgatio etiam ciuiliter agendo habet locum, ibid.
Appellatio non ualet eius qui terminum petijt ad ei parendum, ibi.
Consentienti non fit iniuria, ibid.
Ab executore quis appellare non potest, ibid.
16 *In sententia an sit exprimenda causa, in fi.*
17 *Petere, & recipere differunt.*
Recipere sponte, uel contradicere tantum, uel appellare discrepant, ibid.
18 *Appellatio etiam à sententia nulla est utilis, & in quo.*
Executor licet faciat quod mandatur; tamen mandatum potest esse uitiosum, & quando, ibid. & nu. 22. & eius iurisdictio sine potestas quæ, nu. 21.
19 *Rescriptum ab excommunicato; impetratum super excommunicatione nulla, eaque tacita nunquid ualeat.*
Sententiam suam iudex super excommunicatione potest reuocare, & quis, aliàs adiri superior debet, ibid.
21 *Executio quibus modis, uel casibus impediatur, & quibus in ea non excedatur, ibid. & nu. 22.*
Capituli decætero, supra eo. intellectus, ibid. uer. si uerò inueniat.
Legis seruo inuito. §. cum prætor. ff. ad Trebellia. intell. ibid.
Sententia lata cum procuratore currupto tenet, licet per exceptionem doli elidatur, ibid.
22 *Mandatum quis excessisse dicatur, & nu. 21.*

CAPVT XV.

Vod ad cõsultationem.
1 Casus. Sententia † per lapsum. 10. dierum transit in rẽ iudicatã, si prius non fuerit appellatum: & quadrimestre tempus, quod datur cõdemnatis in personali ad soluendum, ex cã per iudicẽ põt arctari. secunda principalis ibi, Sed nec [*Purgationem*] in
2 quæstio ne † ciuili, in qua præsumptione faciente pro
a actore, nisi reus delato sibi iuramento[a] innocentiam suam purgauerit iurando se non debere, quod ab do petitur, condemnabitur ẜm Innõ. & ẜm hoc expone cum Goff. Purgationem. i. probationem suæ innocentiæ, s. de iureiur. c. fi. uel põt dici, quod hic agebatur ciuiliter de crimine furti, uel ibi bo. rapto. ad consequẽdum duplũ, uel quadruplum, uel agebatur in modũ
3 inquisitionis, ẜm Inno. [*Sententiam*] q. d. lata † sententia condemno te ad. 10. soluenda Titio usque ad 20. dies, aut ad iurandum, ꝙ nil ei debes. si. ff. de re iudi. l. miles. §. 1. ẜm. G. uel ẜm Host. fuit condemnatus ad duplum, j. 20. dies soluendum, nisi interim se purget, quamuis
b enim sententia non dẽat sub conditione[b] ferri, tamen lata tenet, & infra 10. dies à tempore sentẽtiæ appellandũ est: 2. q. 7. biduũ. ff. quando app. sit. l. 1. uel condẽnatus fuit alternatiuè, ut uel 10. solueret, uel de crimine furti cum manu tertia interim se purgaret, ar. de purga. cano. cum P. de si. de hoc, & c. insinuatum, ar. infra de emp. & uen. c. pe. secundùm Inno. hic dicit, ꝙ duæ fuerunt sententiæ. una interlocutoria, ꝙ se purgaret, infra 20. dies; alia diffinitiua, per quã nisi se purgaret, priuabitur ecclesia, & à neutra istarũ sñiarum appellauit: quia si appellasset à diffinitiua, nõ præiudicaret sibi interlocutoria. Sed quia à neutra appellauit, sine contradictione mandatur sentẽtia executioni. uel dic. ẜm eum, ꝙ sententia, per quã indicitur purgatio, diffinitiua est. j. de pur. c. quot. Abb. hic tenet, ꝙ est interlocutoria, quod probat Inno. in alia sua glo. diffinitiua est quæ continet absolutionem, uel condemnationẽ. & hic fertur, cum præstitit purgatione, uel cum deficit in illa. de purg. c. cum P. & c. se. & c. inter. sentẽtia ergo de indicenda purgatione, quæ præcedit, est interlocutoria. distingue formã, an feratur sententia, nisi se purgauerit, an simpliciter indicatur purgatio [*Recipiens*]
4 quasi † per hoc uideatur appellationi renunciasse. s. de offi. dele. gratum, cum concor. quas allegat circa finẽ capituli. Dicit Inno. ꝙ per hoc appellationi factæ renunciasse uidetur, sed non faciendæ. Idem Abb. [*Ad diem*]. s. 20. [*Causam*] iuramentum † enim ẽt necessarium
5 iusta de causa recusari põt, supra de iureiu. c. fi. [*Nec sit locus*] q. d. nihil aliud superest [*Et*] prout ẜm Host. [*Prælatione*] per hoc patet tempus appellationis interponẽdæ computari de momento in momentũ de hoc, & an sit utile, an continuum, no. 2. q. 6. anteriorum, & in
6 Spe. de app. §. restat, in 1. col. [*Iniuncta*] ergo † non à die, qua debuit purgari, uel qua extitit conditio, sed à die, qua fuerit iniuncta purgatio, currit decennium appellationis interponendę. 2. q. 6. biduum: secus in aliis præscriptionibus, ubi non currit tempus, nisi à die cõditionis extantis. ff. quando actio de pecu. est anna. l. 1. §. annus. C. de præscri. 40. annorum, cum notissimi. §. illud. & est ratio: quia lata sententia cõtra aliquem ẽt sub conditione, statim ex ipsius probatione grauatur unde & statim prosequi potest etiam ante conditionem extantem: multo fortius ergo poterit appellare, cum & statim prolata sentẽtia hæc præscriptio. 10. dierum currere incipiat. Secus in aliis pręscriptionibus, quæ non incipiunt currere ante diem conditionis extantis, nec prius lędunt, nec ex illis agi potest, nec promissor reperiri potest in mora, secundum Inocentiũ. Item multum est aduertendum, an fiat distinctim cõdemnatio; & postea statuatur tempus solutionis; super quo uide, quod dicam, de appellationi. præterea.
7 2. in princi. & super ultima glo. [*Sententia*] eodem † modo & arbitrium. C. de arbitris. l. cum antea. §. primo [*Iudicatæ*] an is, qui non appellauerit ab interlocutoria in causa appellationis, s. interpositæ à diffinitiua possit proponere contra illam interlocutoriam, tractauerunt hic Innoc. & Hosti. quod est expeditum, infra de app. c. ultimo, li. 6. ibi uideas. & casus dubius, qui oriebatur ex illa, expeditus est per Clemen. de appel. c. ul-
8 ti. [*Infra id tempus*] scilicet. 10. dierum. Si autem † infra id tempus appellauit, dicit Hostien. quòd etiam executio interim facta reuocabitur per modum nullitatis; quod dic, ut infra de appel. non solum, libr. 6. [*Præsertim*] pro maxime. nam idem est, etiam si causam redderet, Gof. & Innocen. [*Ad hoc*]. s. ad executionem sen-
9 tentiarum [*Quadrimẽstre*] potest † dici, quòd sicut in personalibus, sic & forte etiam in priuatione ecclesiæ, nisi se purget, necessarium est tempus quadrimestre. alij contra; & repete not. de officio delegati, quærenti, Innocen. [*Prorogari*] quærit † Hostien. delegatur cau-
10 sa decidenda infra mensem: reus propter contumaciam excommunicatur: elapso mense uenit, & petit absolui, an delegatus illum absoluet? quod uidetur, argumento. decreta. quærenti, de officio delegati.

Item præscriptio non currit nisi contra negligentes. sed actor nihil negligit; ergo nō currit ei præscriptio, infra de concess. præben. quia diuersitatē. supra titulo primo, vigilanti. & si non currit actori, per consequēs nec reo, arg. C. de tempo. resti. in inte. l. petendæ, supra de mu. pe. c. 2. de excep. cum inter, ad finē. Sed contra; hic non est lata diffinitiua; quo casu loquitur decre. quærēti, & elapso mense finitur iurisdictio, de officio deleg. de causis, de app. super eo. 2. Item si hoc esset in potestate rei, posset eludere mādato apostolico; & sic contra de postu. bonæ. 2. de ali. mu. iu. causa fac. c. 1. & ex contumacia reportaret cōmodū, ꝯ id. ꝯ. de dona. inter uirum & uxo. & si necesse, cū suis concor. & actor puniretur sine culpa; & sic ꝯ, de his, quę si. à ma. par. ca. quæsiuit. & quod dicitur præscriptionem non currere nisi contra negligentes, uerum est de præscri. per l. indicta, de electi. c. fi. secus, si ab homine, ut præal. decre. sup eo: vel à consuetudine. facit quod dixi, de rest. in inte. constitutus, super glo. consuetu. Recurrat ergo ad papam, de offi. ordi. pastoralis, ad fi. & condemnetur in expensis, & ad hoc interesse, arg. ff. de arbi. si quis rem, supra de rescrip. cæterum, & c. fi. ueniens tamen infra mensem, uolēs prorogare terminū à delegato statutum, & de expensis, & de interesse satisfacere, posset ab solui, de offi. delega. pastoralis, in fi. & nō aliter inuito actore: quia nec aliter esset uera pœnitentia. 14. q. 6. si res. infra de usuris, cum tu. §. fi. [*Et qui*] sup.

11 Hostiē. † Et dato, q̄ sine causa sit arctatum, qui ab initio & c. [*Sponte*] secus ergo, si contradicit, uel inuitus recepit: quia iudicium redditur in inuitum. ff. de uerbo. ob. inter stipulantem. §. 1. p̄m Host. p̄m Inno. dicit, q̄ sponte præsumitur recepisse, qui præfixo sibi tali termino non appellat, licet contradicat, cum non sufficiat hoc casu contradictio sine appellatione [*Terminū*]

12 secus, si † petiisset terminum iuris ad appellandum; de hoc in Spe. de app. §. in quibus, uer. 30. [*Amplius*] i. maioris temporis quō ad executionem faciendam, Inn. [*Canonicus*] idest legitimus, ut quia extantibus mobilibus, uel immobilibus, fit executio in nominibus, ff. c.

c titu. à diuo Pio[c]: uel loquitur de modo canonico, de quo supra, ut lit. non conte. tuæ: uel de illo, de quo supra de offi. ordi. irrefragabili. §. 1. uel q. a non seruatur forma mandati, quod ꝯ canones est, supra de rescrip. cū dilecta, cum concordan. uel si sententia, quæ nulla est executioni mandetur, & de hoc super gl. p̄m Host.

13 ¶ Prima † glo. ponit casum. ¶ Tertia glo. alle. concor. & signat ꝯrium. ¶ Pe. gl. alie. duas concor. signat contrarium, & soluit. ¶ Vltima glo. alle. 4. concor. obiicit, & soluit, ponens. 8. modos, quibus executor modum

14 excedit in fin. signat contrarium. ¶ *In* † *glo. 2. ibi, præfecti prætorio*] appellatio iniquitatis sententiæ querelam cōtinet. ¶ *In 3. glo. ibi, absolutionem*] hanc & sequen. uide in præalle. c. cum uenisset, super 2. glo. [*& ibi. l. 2.*] uide de constitu. cum accessissent, sup. gl. pe. ¶ *In glo. pe. ibi. l. 2.*] iudex prorogat, & arctat tempus iudicati pro qualitate, & quantitate causæ, & conditione personarum [*& ibi, si quis condemnatus*] Si iudex dat minus tēpus, quàm lex, suppletur per legem. ¶ *In ult. glo. ibi, ab executore*] cano. in uersi, præalle. [*ibi, si ut proponis*] uide, supra eo. decætero, super 1. glo. [*& ibi, indicati*] quæ est ultima, & ui

15 de in c. super eo, super ulti. glo. ¶ *In* † *glo. 1. in fi.*] Host. ponit casum in condemnato furti non manifesti ad duplum soluendum, nisi infra 20. dies se purgaret, qui terminum recipiens ad diem 20. ueniens appellabat: quę rebatur de tribus, an ualeret appel. respondetur quòd nō. an posset conqueri de quadrimestri tempore breuiato: respondetur quòd non. an posset ab executore appellare: respondetur quòd non, nisi modū excedat.

16 ¶ *In glo. 2. ibi, exprimenda*] an † sententia, per quam indicitur purgatio, sit interlocutoria, an diffinitiua, uariat hic Inno. & uide, quod dixi in textu, & de app. ab interlocutoria. an sit in ipsa causa exprimenda, uide quod dicam de noui oper. nunc. c. 2. ¶ *In glo. 3. ibi, petendo*] no.

17 ex † hoc, & ex his quę dixi super uer. recipiens, & super

d uer. sponte,[d] hæc esse diuersa petere, & recipere. Item recipere sponte, uel contradicere tantum, uel etiam appellare [*ibi. §. biduum*] & facit, quod ibi no. in glo. no. quòd, in glo. ulti. [*& in fi.*] de deliberatoriis loquitur. ¶ *In glo. 4. in fi.*] uel de duplo soluendo, secundū Hosti. ¶ *In glo. pe. ibi, arctat*] contradicente parte, uel non sponte recipiente, Host. [*& in fi.*] de hoc supra, de officio de

18 le. quærenti. ¶ *In glo. ult. ibi, non est necesse*] Dicit † Hostien. quòd & si hoc fateamur; est tamen utile, ne condemnatus de facto grauetur. nam & de facto posset fieri executio, ar. optimum secundum ipsum. ff. de mino. l. 6. unde à sententia, quæ nulla est, appellatur, infra ti. 1. sollicitudinem. Item secundum eum, licet faciat executor id, quod mandatur; tamen mandatum posset esse iniustum, uel nullum, uel surreptitium, unde pòsset appellari [*& ibi, pia*] de excep. li. 6. no. hic Host. quòd si

19 † contra excommunicatū sit lata sententia, quæ sit nulla, à qua non appellauit, & impetrat sup ipsius nullitate, ne mandetur executioni, tacita excōicatione, ualet rescriptum, supra de excep. significauerunt, ubi dixi de hoc tenendo contrarium per decre. primam de rescrip. li. 6. ubi etiam dicam super glo. pe. Item si is, qui sententiam tulit, est ordinarius, coram ipso supplicare potest, quòd talem sententiam reuocet. Si uerò sit delegatus, petet hoc coram delegante; de hoc de accusatio. qualiter. 1. super prima glossa. hoc fateor, si non ex

e cipiatur per decre. prædictam, de exceptio.[e] libro sexto [*& ibi, si innouatio*] ideo cautio animo nouandi [*& ibi*

20 *Quadrimestre*] uel turbat † ordinem executionis, qui est, quòd primò in mobilibus, secundò in immobilibus; tertiò in nominibus fiat executio. ff. eodem, à diuo

21 Pio, & dixi in textu [*& ibi, In nostra*] 17. modos † uel casus, quibus impeditur executio, uide in specu. de sententia. excommu. §. fin. & uide infra de appella. §. in quibus, uersicu. quinto, & uersi. si clero, sequenti. Innoc. in decre. nouit, infra titulo primo addebat casus, scilicet quando non excedit in executore, sed diminuit. C. de executio. rei iudica. si ut proponis; ad quod facit secundum Hostien. de officio delega. prudentiam, in fi. primo respon. Item quando aliquid facit dolo. ff. de nego. gestis. l. 3. §. si executor: uel si non constat, in qua re sit executio commissa, supra de præscriptionibus, auditis. Host. aliquos hic addebat ad glo. scilicet casum decreta. accedens, de accusati. & decreta. cum Bertoldus, infra e. titulo. Dans etiam hoc pro regula, quòd ubicunque dicitur sententia nulla, & proponitur iusta causa, quare summatim debet executor examinare negocium, & si reperiat, quòd malitiosè proponatur, nihilominus exequatur; & sic intelligatur. C. de falsis. l. secunda, licet superior quandoq; hoc casu prouideat, supra de restitutio. in integrum, suscitata. Si uerò inueniat illam bona fide proponi, nunquā debet sententiam executioni mandare, sed referre negocium, & sic potest intelliigi, supra eodem, decætero, ut si dicatur sententia uenalis. C. quādo prouo. nō est necesse. leg. uenales: uel iudicem pecunia corruptum. C. de pœna. iudic. qui malè iudica. l. prima. secus, si precibus, sic intelligunt doctores. ff. ad Trebellia. l. seruo inuito, §. cum prætor. Item secus, ubi procurator dicitur etiam pecunia corruptus. sententia enim tenet, licet per exceptionem doli elidatur, ut patet. ff. de exceptio. doli, si procurator. & idem, ubicunque proponitur aliquid, per quod esset sententia annullanda. hic enim & si possit negocium referre, si uelit; non tamen tenetur. Ratio sumitur, de officio deleg. si quando, & c. pastoralis, §. quia uerò, cum his

casibus,

casibus, si uellet exceptionē admittere, uictor pōt appellare: q̄a partes iudicis assumit, ut in gl. sed p̄m alios illa exceptio dr̄ legitima, quæ iurisdictionē, afficit, & nō alia, ut si dicatur facta cōmissio per falsas literas, de crimine falsi. c. 2. Azo tamen dixit, q̄ si sit executor datus ab alio, q̄ à principe, exceptionē tenetur admittere. ubi uerò princeps in præsentia partiū cām examinauit & diffiniuit, non tenet executor suus admittere exceptionē. & idē est de executore delegati sui, supra de offi. deleg. si quando, q̄ si sn̄ia ab alio lata sit, & papa mandat, quod executioni mandetur, si iustè est lata, cū sit mixtus executor, exceptionē legitimā tenetur admittere. & hanc opinio. recitauit Inno. supra de cætero, ut ibi no. & adde quod not. de hac materia. §. de officio dele. cū in iure. Alii dñt, & forte melius, q̄ si ue sn̄ia sit nulla, siue, nnullāda, de hoc nihil ad executorē, corā quo non est exceptio proponēda, sed corā iudice, supra de officio dele. super quæstio. §. 1. Pōt tamen, si uult differre, & superiori referre proposita. §. eo. decætero; de cri. fals. c. 2. Sed nullo iure cogit, & sic habet locū. ff. de iudiciis, non quicquid. Nec obstat, si dicas, ergo in potestate executoris ē sn̄iam iniustam, uel nullam exequi. respondeo, imputet. n. sibi ille, qui non obiicit hoc coram superiore comittente; quod pōt, & nō uult. Sed corā executore, quod uult, & non pōt, ar. supra de officio dele. cū sup Abbatia. procedat igit executor securè, quantūcunq; appellatur nisi forsan liquidò constet. i. per confessionē partiū de iusta exceptione proposita. tunc. n. modus excederetur, si exequeretur. unde & posset appellari, ut hic, & sic ēt posset intelligi. ff. de iudic. si prætor. §. Marcellus, aliàs incipit. l. si per dolū. uel ibi loquit, quando nō proponitur corā executore, sed corā iudice, qui tanq̄ iudex exceptionē pōt examinare, & probationes recipere, & hoc v̄r in prima litera sonare. Sed non intelligenti hoc sonat. ibi. n. loquitur de iudice. 1. mero executo-

g re[g] qui non hēt se intromittere de sn̄ia, ut dicit. l. si prætor, in fine, cui continuat sequētia. & ideò prior intellectus uerior est; nec placet quod ibi no. per doctores q̄ fuit liquidò probatū per testes, qui sn̄iæ interfuerunt: quia & si talis habeat iurisdictionē ꝯ rebelles, ut supra de officio deleg. ex literis; nullā tamen hēt quò ad indaginē contentiosam iudicialē. C. de execut. rei iud. si ut proponis. nec ob. infra li. 6 de excep pia. §. pe. quia ibi loquit, quando proponitur excōicatio corā iudice, qui sn̄iam tulit, & qui ipsam uult executioni mandare, ut patet ex præcedenti. §. cui ille continuatur, p̄m Ho. qui dicit se post apparatū, plenius de iure & de facto examinasse materiā executorum, no. de of fi. dele. pastoralis. §. quia uerò, quā hic p̄sequit. Sed ibi dixi, & ibi uideas super gl. ad intelligentiā [*& in fi.*] quā

22 doq; † mandatū est limitatum in certo; & tunc id, in quo exceditur, nullum est, ut in ꝯrio, quo mandatum fuit rem emi pro. 10. & fuit empta pro pluri. quandoque mandatum est limitatum in incerto, ut quòd mittat in possessionem bonorum ualentium. c. uel hæreditariorum, uel quæ possidebat testator: & quia de his dubitari potest, appellandum est, ut in superiori parte glo. & concor. supra eo. cum inter, in fi.

ANNOTATIONES.

a ¶ Iuramento. Ad hoc facit. c. fi. de iureiu. sed in contrarium, quod actori, pro quo est præsumptio, debeat deferri, est l. in bonæfidei & l. admonendi. C. & ff. eo. ti. saluatur tamen hoc dictum per no. Bar. & Sal. in dictis iuribus, & uide Io. An. in d. c. fi. in gl. cōcordat.

b ¶ Sub conditione. Vide Barto. in l. 1. §. biduum, ff. quando app. sit adde Domi. in §. biduum. 2. q. 6. & per d. Feli. in c. cum contingat, de offi. dele.

c ¶ A diuo Pio. Addē hic ultra Abb. But. post Io. And. in c. quoniam, §. fi. ut lit. non cont. & Bal. in auct. sed hodie. 2. col. C. de actio. & obli. & in l. 1. C. si uē. pig. aga. & p Imo. & Alex. in d. l. à diuo pio.

d ¶ Sponte. Io. And. uult, quòd si recipit terminum, nec petit, tunc non uidetur ab appellatione recedere. si petit, tunc uidetur recedere, ut in l. ad soluen. ff. de re iud. concludetu, aut petit inducias deliberatorias, tunc non uidetur recedere, ut 3. q. 3. offeratur. si non est terminus ad executionem sententiæ, tunc si appellatio pendet, tunc uidetur recedere, si non pendet, tunc si petit, uidetur approbare sententiam; si non petit, tunc secus: hæc est conclusio omnium; & uide quod scripsi, infra titu. proxi. c. sollicitudinem, in glo. renunciare, Inno. Archi.

e ¶ Exce. Omnis. n. iudicis aditio etiā simplicis querelæ interdicitur excommunicato, ut tenet Io. And. in prædicto. c. 1. de referi. li. 6.

f ¶ Dixi in textu. Vel si fiat executio, parte non citata, secundum Cy. in l. ab executore, C. quo. app. non reci. Bar. tamen aliter loquitur in l. à diuo Pio. §. in uenditione, ff. de re iu. ubi uide per ipsum, & Inno. infra de ap. ex ratione, ubi uide Io. And. super fi. glo. in prin. magnæ suppletionis, uel si opponitur contra interdic. ipsius executoris, uide in deci. Rotæ conclusione. 373.

g ¶ Executore. Et ita ibi glo. & Bar. intelligunt: & plenius in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iudi. & contra istam opi. facit ibi. tex. dum dicit debere iudicem; non dicit posse iudicem..

SVMMARIVM.

1 *Sententia sine expressione causæ lata tenet, sed non semper, num. 7. & 9. & quod fatuum sit exprimere, ibid. in fin.*
Modius genus mensuræ, ibid.
2 *Anni fine solutio quando facienda, remiss.*
3 *Testium duorum numerus sufficit.*
4 *Testimonium nudum de sententia lata quod dici non possit.*
Delegati sedis apostolicæ ubi debent audire cās, ibi. ad uer. habet.
5 *Causam sui dicti testis dicere non tenetur, si iudex non tenetur; nec causam facti alieni tenetur dicere, nu. 8.*
Sententia à non iudice lata non tenet, ibid.
6 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 7.*
Solenniter omnia acta præsumuntur in instrumentis & excipitur casus §. 1. ad uer. §. ultimo, uide nu. 11. ubi alij casus excepti.
In instrumento quæ non continentur, per testes licet ea probare, ibid. ad uer. ibi lex prima.
8 *Additio glossarum.*
Testis causam sui dicti, non alieni facti dicere tenetur, eo. nu. 8.
10 *Causam in suis consiliis iurisperiti non dicunt, si ea petantur à iudicibus causarum secus, si à partibus.*
11 *Solennitates extra iudicium etiam inter partes, & inter alios præsumuntur, nisi contra probetur, cum multorum exemplorum adductione, excipiuntur casus, & qui, sed hæ præsumptiones facile tolluntur, & à quibus probandæ.*
Factum in iudicio, & extra probari debet: sed qui dicit factum contra ius, uel aliud in solennitate deficere, debet id probare, eo. nu. uer. est etiam notandum.

CAPVT XVI.

1 SIcut nobis. Casus. Sententia † sine expressione cāæ lata tenet. Cōis diuisio. Fa ibi, Cū aūt [*Subdiaconū*] agentem [*Presbyterum*] defendentē [*Modijs*] mensura est, de qua ēt 14. q. 4. quicunq; &. j. de dona. per tuas [*Annos singulos*] respiciebat ergo solutio finē anni: secus, si deberent annua; de hoc dixi. §. de ar-

a bi. peruenit[a] [*Restitutionem*] subtractorū, uel retentorū. sic. §. de rescriptis; cū dilecta, de ele. querelā, Host. [*Conuentus*] ab eodē, & ex eadē cā; de hac. §. de excep. c. pen.

3 [*Duorum*] iste † numerus sufficit. ff. de testi. ubi numerus cano. 4. q. 3. [*Depositione*] & nude prolata, ut sequitur [*Laudum*] diœcesani, cuius forsan erat officialis. sic. j. de cogna. spiri. c. fi. Host. [*Absoluit*] in scriptis: sed quia for

b te pdita erāt,[b] probat sn̄ia per testes [*nude*] dicit † Goff.

4 q̄ hoc testimoniū non erat nudū, sed uestitū necessarijs uestimētis, cū testes dixerunt de iudicis cōmissione, iudice, sn̄ia, causa, in qua, pro quo, ꝯ quē. Motiua uerò iudicis plus uestiūt sn̄iam, q̄ testimoniū [*Habetur*] in talibus locis delegati sedis apostolicæ causas audire debent, de rescriptis, statarum [*Non exprimantur*] id-est nulla exprimantur. si. supra c. decætero [*Proferendis*]

5 si ergo † ñ tenet iudex, multominus testis [*Iudice suo*] aliàs non teneret, §. de iudi. at si clerici. & per hoc pa-

ret. ꝙ fuit probata cōmissio, de qua. ṡ.loquit̄, de hoc ṡ.de officio dele.cū in iure, Ho.¶ Tertia†gl.quærit,arguit,alle.6.iura,& soluit,& tractat demū,an præsumatur solēnitas, ultimò quærit,& soluit.¶ Vltima glossa
7 signat ɔ̄riū, & remittit. ¶ *In* † *glo.2.ibi,opus*]uide in præalle.c.cū cām,super 3.glo.¶ *In 3.glo.ibi,ignominiæ*]iudex exprimere dēt, qua de cā remittit militē[*& ibi.§.illud*] exprimit iudex ī sñia, p quē stetit,quomin⁹ finiret cā ṗ.trienniū [*& ibi.§.1.*] dat iudex curatorē ꝓdigo à pr̄e datū, ēt si ille ꝓdigus nō sit, ex quo pr̄ id expressit[*& ibi,de euictione*]Nā si pp exceptionē, q̄ respicit ꝑsonā ēptoris ipse nō agit:secus, si in ꝑsonā uenditoris,ut in l.seq.[*& ibi,§.ult.*]si qs se scripsit fideiussisse, vīr oīa solēniter acta; & idē.l.sciendū[*& ibi, si scriptum*]intelligit̄ ꝑcessisse interrogatio,cū scriptū est in instr̄o aliqd ꝓmisisse:nec ē necesse in r̄ndendo oīa repeti, q̄ stipulator expressit,ut §.seq.[*& ibi,Quæcunq;,in fine*]qui emit à pupillo, ꝓbare dēt tutorē auctorē fuisse[*& ibi.l.1.*]si probet̄ usurarū ꝓmissio rectè facta, licet in instr̄o cō scripta nō sint,de iure dēnt̄[*& ibi,Quod ferè*]si pacto inserat̄,Rogauit Titius,spōpōdit Mæuius.hēt hoc uim stipulationis,nisi ui pacti tm̄ factū appareat[*& ibi.§.ul
8 ti.*]ponit casum decr. seq.¶ *In* † *glo.1.ibi.c.ult.*]hodie.1.lib.6.¶ *In gl.2.in fine*]Idē no. ṡ.de testibus,cū cām.1.&
c dic ut ibi[c] dixi sup gl.cām[d]. Sed hic testis bene redde-
d bat cās scientiæ: qa interrogatus dicebat se uidisse, & audiuisse.Sed interrogatus,quare iudex absoluerat,dicit se nescire. simile de renun. super hoc.¶ *In glo.3.ibi,*
9 *in tantū*]ubi de hoc[*& ibi,apponi,cā*]regula†est,ꝙ in sententiis non dēt exprimi cā. Fallit in casibus.primus ꝑm Ioannē in cā appellationis.ṗ.eo.cū Bertoldus,& rō hic redditur. Secūdus, ubi pp ineptā petitionē absoluit̄, ṡ. de iud.examinata. Tertius,ubi ꝑm.l. absoluit̄ ab instātia iudicij,sup.dēt exprimere, per quē stetit.C.de iudi. properandū §.illo proculdubio.Quartus,ubi recedit à iure cōi.ff.de ap.re.l.sciēdū.Vnde,si nō condēnat ui-
e ctū in expensis,dēt dicere cām,quare,in auct.de iudi.[e] §.oportet,coll.6.Quintus,quādo absoluit̄ reus:qa nō possidet,de exce.c.pe. Sextus in sñia excōicationis,de
f sen.excōicationis,cū medicinalis,[f] li.6.& de hoc in specu.de sen.prola.§.qualiter,uer.uerū,si rōnes[*& ibi,siue non*]Inno.vr̄ fatuū exprimere:qa facilè posset mala cā exprimi,& bona & sufficiēs subticeri;& sic nō ualeret sñia,de hoc.ṗ.de cōcess.præben. ex parte.ff.de excu.tu.
g g testō[g] ṡ.de resti.in inte. rū ex literis,uer.non igit̄.qd̄ obtinet nedū in diffinitiua sed ēt in interlocutoria,ar. de officio dele.cū super;& sic refert Host.iudicatū per
10 dominū Clem. de consilio fratrū.Et qd̄ dr̄†hic de cā, seruant iurisperiti in cōsilijs circa iura.s.nō alleganda, cū petunt̄ consilia p iudices cārum. secus si petantur p partes[*& ibi.§.ulti.in fi.*] ubi de hoc in ulti.gl.& di.gl.
11 inter solennitatē intrinsecā,& extrinsecā.Dicebat†Inno.ṗ.de eo,q fur.or.re.innotuit,in fine,ꝙ solennitates extra iudiciū ēt inter partes,& inter alios semp p præsumunt̄ interuenisse,nisi probet̄ ɔ̄.C.de contra.sti.l.1.& l.pe.Sed cū probatio solenniter procedit solū ex p̄sumptione,cito per alias probationes tollit̄,& iudex de facili inquirit.ṡ.de presum,qa uerisimile,& pluribus capitulis eiusdē tituli;de renun.super hoc. C.de fideiuss.l. pe.ff.de fal.l.pe.C.de fide instru.l.ult.Ex hoc vr̄,ꝙ si aliquis defectus opponit̄,puta ꝙ nō sit factū scrutinium uel collatio habita, uel cōis electio, ipsi opponēti incūbit probatio huius negatiuæ. hæc uera, nisi ubi ius dicit formā probandā,ṗ.de sen.excō.sacro,in prin.ṡ.de testibus,in oī, & nisi ius ꝑcipiat interuenire scripturā. Vr̄.n. hoc præcepisse, ut per eū probetur solennitas.ṗ. de app.cordi,& de sen.excō.cū medicinalis,li.6.10.q. 2.hoc ius,uer.idē prædiū, & uer.seq.Est ēt notandum ꝑm eū, ꝙ semper in iudiciis & extra oportet probari factū,seu q dicit factū ē ius,uel aliud in solennitate deficere,id probare debet, ff.de proba.ab ea:quia oīa licent, nisi probentur prohibita.11.q.1.aliud, de spon, cum apud,cum concord.[*& ibi, Lotharius,in prin.*] ubi de hoc[*& ibi,Quicunq;,in fi.*]ubi de hoc.¶ *In glo.ult.in fine*]hic de sententia & eius causa,ibi de processu.

ANNOTATIONES.

a ¶Peruenit. In glo. qui debet, & uide Cy. Bald.& Saly. in l.1. C. quando di.le.ce.& Bar.in l.qui hoc anno, ff.de uer. obl.
b ¶Perdita.adde Bar. in l.1.pe.col.ff.si certum pe.& Bal.in c.1.post prin.quid sit inuesti.& Abba.in c.Albericus,in 3.col.de testibus.
c ¶Dic ut ibi. Et sic no.ex hoc capitulo, quod testis non tenetur dicere ratione facti, super quo testificatur,prout ab alio dicitur factum: quia hoc non dicitur de causa scientiæ, sed de causa facti, super qua testificatur:quod tamen uerum est, nisi præsumptio esset contra dictum suum ut in capitulo super hoc, de renun.secundum lec.quod ibi illud queratur à teste.& sic glo.ista non intellexit.de causa aūt scientiæ testis,uide no. in c.cum causam,de testi.
d ¶Causam. Istud dictum glo. est uerum in ciuilibus: in criminalibus autem non ualet dictum testis, nisi exprimat causam sui dicti,no.doc.maxime Sal. in l.fi.C.de proba.
e ¶De iudi. No. Io.An.in c.finem,supra de do.& contu.item in l.2. §.q ignominiæ.ff.ex qui. cau.inf. irro.& uide l.qui Romæ.§.duo fratres,ff.de uer.obli. ibi, sententia excommunicationis,in c.sacro, infra de sen.exco. item ubi ex quasi indeterminata posset alteri inferri præiudicium,ut in c.1.de postu, præla.aliàs incautum est,ut in c.tam ex literis,de in inte.resti.ad hoc no.in c. in præsentia,de renunc. & in Clem. pastoralis, ibi,eisdem igitur causis,de senten. & re iudi.Bal.
f ¶Medicinalis.Item quando in sententia possunt intelligi plures ēt diuersos patientes effectus,dēt causa exprimi,ut l.2.§.ignominiæ, ff.de his, qui no.infa.ubi uide gl. & Bar.& ibi uide,quid si non exprimatur causa. & uide in c.si electio, in glo.fi.de ele.li.6.& uide Bal.in §.illo proculdubio,in l.properandum, C.de iudi.
g ¶Qui testamento.Ibi uide Bar.& do.& per Bar.in l.si is,ad quem, ff.de acq.hære.ubi uide,an expressa falsa cā sententia sit nulla,uel annulāda,& vide Io.An.in c.ex parte,præal.in gl.& cū alio iur.& de prob.qm̄, sup gl.fi.& infra eo.cū Bertol.in gl.forte, in prin.gl.

SVMMARIVM.

1 *Sñia confirmatur quò ad reū appellantē,si nil doceatur contra eam: differtur tamen ipsius executio, si tertius de suo doceat interesse.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Executio trium sñiarū ab agente de illarū nullitate,non impeditur.*
3 *Tertius sciens causam sibi præiudicialem inter alios agi, quando agere debeat, uel appellare, & qualiter pro eo sententia formabitur, & quando & in quibus impediet executionē sententiæ inter alios latæ eius appellatio an proderit alijs litigantibus.*
Præiudiciū non dēt fieri nisi his,qui sunt in cā.ibi.uer.& uidetur.
4 *Pertinere potest ad episcopum una ex multis causis monasterium.*
5 *Probare oportet, quod est propositum: aliàs non sufficit.*
Tertius quomodo aget, cum non fuerit litem contestatus, & quæ sententia feretur, ibid.
6 *Tertij appellatio hēat'ne uim appellationis extraiudicialis, an iudicialis, & corā quo de ea cognoscere, & an ad appellati instātiā.*
Appellatus per appellationem extraiudicialem non tenetur nisi citatus comparere, ibid.
7 *Tertius,si uult causam, quæ eū tangit, defendere, & prosequi quādo nouum debeat dare libellum: & causam si cœptam prosequatur, quid prospicere debeat, & quando & ad quid admittendus, & quando non admittendus, nu.23.& 25.*
Et quæ competant defensiones, ibid.
8 *Tertius si appellauerit quod facere potest reo uicto non appellante, qualiter concipiet libellum, & quid ab eo probandum.*
9 *Testes quo casu alios quā inducti fuerint, inducere queat, & n.12.*
10 *Si cām incipere uelit à capite,nō cœptā ꝓsequi,quo ordine ꝓcedet.*
In qua parte iudicij, & instantia ius suum proponere possit, ibid.& num.13. & in qua causa,nu.13.
Executionem an impediet, & quibus casibus,ibi.nu.10.& 15.16
11 *Ei præiudicium fit in possessione alijs agentibus, & quando, non in proprietate, & nu.13, & 15.*
21 *Præiudicet quando processus, & sententia inter alios lata, & nu.14, & supra 11.*
13 *Rogerij sententia uel opinio ad l. sæpe.ff.eo.ti.reprobata.*
Quid obtinebit, si admittatur in causa,ibid.nu.13.
14 *Sententia inter alios lata si sit, an irritabitur tertio appellante, uel*

uel an sit ei alia utendum petitione, & qua.
17 *Appellatio rationabiliter interposita quæ, eiusque prosequendæ tempus legitimum quod,nu.18.*
Cuius interest secundo potest ab agendo repellere eum,ad quem primo loco defensio spectat,si suspectus est, ibid.
18 *Ad appellationem prosequendam nuncium destinasse intra tempus legitimum an sufficiat.*
19 *Alioquin, dictionis uis.*
Sicut, & si, pro quia, ibid.
In executione sententiæ cognitio summaria quando fiat, ibid. ad dicti. præiudicio.
20 *Res inter alios non nocet alij regulariter, fallit multis casibus, & quibus.*
21 *Epilogus suffragium, & additio glossarum, nu.22.& 23.*
Interesse an eius sit, qui in causa uelit admitti, summariè examinatur, & in qua causa admittatur, eo.nu.23.& 25.
24 *Tertij iure probato iudicis sententia quæ erit tam respectu auctoris, quam rei, quem ad defendendum se tertius miscuit.*
Tertio quando præferatur prior uictor in causa, ibi.uer.uerūtamē.
Reus si condemnetur in causa, ubi tertius est admissus, quid iuris, ibid.
Emptor possessor uenditori præfertur, ibid.
26 *Victores duo si sint eiusdem eadem de re eisdem die, & hora, uter anteferatur.*

CAPVT XVII.

1 Cum super. Casus. Confirmatur †sñia quò ad reū appellantē,si nil doceat̄ ɔ̄ eā: differt̄ tn̄ ipsius executio,si tertius de suo doceat interesse. Et prima pars decisè narrat factū, 2.quo ad reū principalē cōfirmat sñiam ibi,Cū ex parte.tertia quo ad tertiū appellantē cōmittit cām executionis fiendæ,uel ñ ibi,Mandamus.& in hac decr.cogit Inn.me fore prolixū,cuius uerba sensu retento parum decidere potui [*Episcopum*]ex una parte[*Monasterium*] ex altera.uēdicabat.n.eps illud in spiritualibus:qa in suā diœce.situm erat[*Diuersæ*]nō aduersæ,cū pro ipso latę essent, ut hic
2 patet.& hodie†uictus,ɔ̄ quē latæ sunt tres sñiæ, nō auditur agēs de illarū nullitate, nisi plene sit facta illarū executio,ut in cōcil.Vien.eo.titulo,ut calūniis: p quē tn̄ non mutat̄, qd̄ hic dr̄ de tertio,cuius interest[*Latæ*
3 *fuissent*]& semp†appellauerat ab illis eps Oueten.aliàs sibi præiudicasset,ar.eius,qd̄ dr̄ de liberto. ff.eo.ti.l.sæpe,uel pōt melius dici, ꝙ & si nō appellauerit in processu negocii,uel à prima sñia lata in cā principali,sed nunc primò in cā appellationis,sufficit,ꝙ sñia nondū transierit in rē iudicatā,ētsi præsens sit ille,cuius interest,& sciat cām suā agi,ff.de appe.ab executore.§.alio. ibi.n.constat,ꝙ hoc sciebat: qa loquit̄ de dño,& procuratore; ad idē.C.de eui. si parentes.ff.quando appe. sit,si procuratorio noīe. ff.de app.non reci.l.1.ff.de pigno,si superatus.iōq; si Oueten. eps, qui in cā appellationis appellauit, ostēdit in cā appellationis suæ iniquā sñiam,per quā pronūciatū est mona.quod ei sub est,ad Auriensem epm pertinere, iudex appellationis pronunciabit sic; Cū mona.Cellæ nouæ non ad Aurien.epm,sed ad Oueten.epm pertineat, ideò ipsū mona.absoluimus ab impetitione epi Aurien.& latā pro ipso sñiam reuocamus, Alii dñt; ꝙ tm̄ pronunciabit sñiam pro epo Aurien.latā nō præiudicare epo Oueten.ar.ff.de app.à sñia. 1.rñ. & §.idē rñdit. Tu uerò dicas ꝑm Inn.primā sñiam esse ferendam, ubi sibi fieret p̄iudiciū ex prima sñia,sicut est,quando ad eū primo loco ꝑtinet defensio; qd̄ dic,ut le.ṗ.e.c. pe.Si uerò nō fit ei præiudiciū nisi quo ad præsumptionē,tunc iuxta ꝑm] modū feratur sñia, & interim pendēte cā app. factæ ab Oueten.epo,cū per eā inquantū ei præiudicat, extinctū sit pronūciatū,ff.ad Turpil.l.1.§.fi. Executio suspendet̄:sed in aliis,quæ non tangunt Oueten.epm, non differt̄,ut ṗ.§.fin.,Sed quid si Abbas appellauit à duabus sentētiis ɔ̄ se latis,nunc occurrit tertia ɔ̄ eundē Abbatē lata,nunquid licebit Oueten. epo, qui usque nūc tacuit, ab hac tertia sñia appellare?rñ. non.imputet.n. sibi, quia sciebat cām suā agi, & non probauit, uel nō appellauit.ff.de re iudi.sæpe.C,de euic.si parentes.nā in hoc casu non licet ei, sicut nec Abbati tertiò appellare.ṗ.de ap.dilectæ.§.fi.C.ne in una & eadē causa lice.ap.in rubro & nigro. Si uerò nesciuerit causam suā agi ante sñiam tertiò latā,tunc pōt dici, ꝙ appellabit.ṗ.10.dies,cū ex ipsa sñia possit sibi fieri præiudiciū quale quale,arg.ff.de app. à sñia.1. Si aūt ante tertiam sñiam sciuisset cām suā agi, debuit assistere monasterio;qd̄ si non fecit, imputet sibi: qa ab hac tertia sñia non poterit appellare, nisi forte hoc tm̄ primò sciuerit, postq̄ latæ fuerūt primæ duæ sñiæ, & ante probanē tertiæ: qa tunc appellare posset, cū aliàs sine culpa sua posset sibi magnū præiudiciū generari;qd̄ esse nō dēt,ar.ṡ.de const.c.2. sed pp suā appellationē in nullo releuabit̄ cā monasterij; imò quantū ad ipsum man-
a dabit̄ sñia executioni, ut ṗ.§.fi.[a] sed dices,qūo sñia in præiudiciū unius,& non alterius est executioni mādāda?rñ.non dr̄ istud hic:sed bene confirmat̄ in præiudiciū unius,sed non alterius.& ēt si sup diuersis articulis lata sit sñia,quorū aliqui nō tangerēt epm, bene posset fieri executio super illis: sed super illis, quæ tangūt epm,non.& vr̄ hoc accidere ea rōne,quia non dēt fieri præiudiciū his, q non sunt in cā.ff.de ap.l.3.§.1.& 2. ff.quando app.sit l.1.§. dies aūt,& sequenti,ēt si sñia talis sit, ex qua fiat ius,ut quando fert̄ super querela inofficiosi testī.ff.de inoffi.test. Papinianus,alias ɔ̄ vete-
b rani.§.si ex cā[b], & possint agere absentes prosequēdo cām appellationis, & ēt non prosequēdo. ff.de app. à sñia.§.si hæres,& §.se.sed dices,cohæres pōt appellare à sñia contra hæredē lata,ēt ubi nullū fit ei præiudiciū dummō præsumptio sit, ꝙ fieri possit.ff.de ap. à sñia, 1.rñ. Quæro,qūo pro isto cohærede feretur sñia in cā appellationis?rñ.ꝑm Inno.dicet iudex,Pronuncio nullum præiudiciū fieri ēt quò ad præsumptionē tali cohæredi ex tali sñia ɔ̄ cohæredem suū lata, ar. eiusdem. l.& ff.de iureiuran.si duo,in prin.ꝑm Inno.Ho.remittit de fide instru.inter,uer.instr̄m [*Grauiter*]sic.ṡ.de re-
4 sti.in integ.cum ex literis. 1.rñ.[*Pertinere*]forte†per priuilegiū,uel prescriptionē.ṡ.ti.1.cum olim,uel dicebat Oueten. ꝙ infra suā diœcesim situ erat monasteriū. Sæpe etenim est talis qō inter epos, de relig.do.c.1.de fo.compe.c.3.[*Et infra*]dicit Host.hic decidi,ꝙ tā mona.q̄ eps ab ultima sñia appellauerunt ad papā.& primò expedit̄ appellatio moñ. secundò appellatio epi Oueten.[*Ex parte*]hic incipit sñia [*Nihil rationabile*] sic
5 ṡ.eo.cām[*Ostensum*] quia† nec satis fuisset proponere, de cōcess. præben.cū sup [*Si constiterit*]quærit qūo aget hic Oueten.cū non fuerit contest.litē? rñdit Innoc.ꝙ sufficit lis contest.cum mona. quia vr̄ appellando ratificare,quod factū est per mon. usq; ad appellationē, arg.ff.rē ra.ha.l.3.§.fi. Dicit Hosti.hoc stare non posse cū mona.non fuerit in cā nomine epi,& sic eps ratificare non pōt. quare plus placet, quod secundo dicit Inn.s.pro prosecutione huius appellationis nō fertur sñia super principali: sed hic tm̄ pronunciatur, per sñiam non fiet præiudiciū epo Oueten. aliter tñ dixi
6 post ipsum Inno.super uer.latæ fuissent.¶ Quærit†aūt Inno.secundum hanc ultimam opi.utrum hic appellatio habeat uim appellationis iudicialis, uel extraiudicialis?& uidetur,ꝙ extra iudicium: quia priorē cām non prosequitur Oueten.episcopus,sed nouā tantū,s. ut pronuncietur, ꝙ ex hac sententia nullum fiat præiudiciū ei, de quo nihil in priore iudicio fuit actum. quod si uerum fit,s.ꝙ censeatur extraiudicialis, nō tenētur appellatus cōparere corā iudice appellationis,

nisi fuerit citatus, ut etiam no. infra de ap. cum sit Romana. quinimo cum hæc causa. s. ne fiat præjudicium ipso in causa istius ap. principalis sit, uidetur. q. de ipsa agendum est corã ordinario principali, & non corã
c superiori iudice, ad quem est appellatum, ar. s. de fo. compe. cum sit generalis. Tu uerò dicas secundũ Inno. quòd hæc appellatio censenda est judicialis, & q. superior, ad quem appellatum est, debet de ipsa cognoscere, & non ille, qui eam tulit: quod ex eo apparet, quia facta est in judicio, & à sententia, quæ & si cõtra alium lata sit, tamen appellans dicit, q. per eam sibi præiudicatur, & per consequens appellat ab injuria
d sibi in judicio [d] facta. & ideò si appellatus coram iudice, ad quem appellatum est, comparuerit, infra annũ, eodem modo procedetur in hac causa, scilicet parte absente & contumace, & sine lit. conte. sicut procede
retur contra ipsum, si principalis pars in iudicio appellasset, infra de appel. sæpe, & c. oblatæ, & cap. per tuas.
7 Notabis tamen † cum tertia persona [e] uult causam, quæ eam tangit, defendere, & prosequi, si hoc faciat post litem contest. & ante sententiam, non debet dare libellum nouum, sed tantum causam cœptã [f] prosequi, uel iuuando eum, qui eam cœpit, uel assistendo ei C. de litig. aucten. nunc si hæres, uel eum remouendo. si primò pertinet ad eum defensio, uel suspectus est. ff. eo. ti. sæpe, ff. de appell. ab executore. ff. de
g inoffi. testamen. si suspecta [g] & per consequens uidetur, quòd hæ defensiones competant huic tertiæ personæ, quæ competerent ipsi reo, si non remoueretur, & eodem modo contra eam. sinautem post sententiam uult prosequi appellationem ab ipso reo emissam, idem faciet, etiam ipso reo inuito. Quòd si reus
8 † uictus non appellauerit, nec appellare uelit, tunc tertia persona appellare potest, & appellationem suam prosequi. in quo casu sic poterit formare libellum, Cum episcopus Aurien. obtinuerit sententiam subiectionis ferri pro se contra mona. Cellæ nouæ, & ego episcopus Oueten. sim in possessione subiectionis ipsius mona. propter quod uidens mihi præiudicari ex tali sententia, ab ea ad uos appellauerim; peto à uobis, o iudex appellationis, quod uos pronuncietis appellationem meam legitimam, & sententiam contra mona. latam esse iniustam, & quòd absoluatis mona. ab impetitione episcopi Aurien. Pro se autem nihil peteret. oportebit tamen eum probare, quòd sit in possessione subiectionis, & insuper de iure monast. Sed
9 † si publicatæ sint attestationes in prima causa, in qua monast. egit, & succubuit, non poterit modo episcopus Oueten. in causa appellationis, quam prosequitur, alios testes producere super eisdem articulis, sicut nec mona. posset, si appellasset, supra de testibus, fraternitatis. Nam hæc causa primæ succedit, & ideo eandem naturam assumit, ut patet in eo, quod legitur. &
10 no. infra de uoto, magnæ. §. cum igitur. sed si † episcopus emissa causa appellationis uelit causam incipere a capite in casu, in quo potest, puta si ignorauit primam causam agi, uel eam non defendit, uel aliis consimilibus, tunc si translata est possessio ad Aurien. ordinabit eam, sicut si nunquam contra mona. actum esset. Si uerò nunquam translata est possessio in Aurien. & ignorauit processum contra mona. habitum, tunc dicet executoribus sententiæ pro Aurien. latæ, Non debetis mihi auferre possessionem meam sine causæ cognitione. ff. eod. titu. à diuo Pio. §. si rerum, aliàs incipit, si super rebus, C. si per uim, uel alio modo. l. si. imo & plus uidetur, quòd etiam si Oueten. non esset in possessione subiectionis, sed tantum haberet ius in re, & ignorasset causam agi, adhuc posset impedire executionem, supra de testibus, ueniens. 2. Quidam tamen dicunt illud speciale, quando sententia fertur in beneficiis uacantibus; quod dic, ut ibi plenè notatur. Alii tamen dicunt, & forte melius, quòd & ante sententiam in principali causa latam, & post in causa appellationis tam à se, quàm à primo reo emissæ tertia persona, cuius interest, ueniens potest, si uult, tam super proprietate, quàm super possessione ius suum proponere, dummodo ius tertiæ personæ sit illud idem, quod deductum erat in iudicio à primo reo, ut ff. eo. sæpe. §. 1. & 2. ff. de appell. ab executore. §. alios, de ma. & obed. inter quatuor, ubi de hoc & dummodò primus reus non possideret ius, quod ab eo petebatur, sed alius in eo possidebat ius illud, sicut libertus nõ possidet, in se ius patronatus, sed patronus, sicut & ecclesia, & clerici non possident in se ius subiectionis, sed prælatus, cum nulla res seruiat sibi ipsi, nec etiam proprio domino. ff. si usufruc. peta. uti frui. prim. respon. ff. de seruitu. urban. prædio. iure communi; & tamen huiusmodi personæ conueniri
11 possunt, ut no. supra de præscrip. auditis, quod †, si de iure proprietatis nolit agere, quantumcunque sciat causam agi, nullum sibi præiudicium facit, sed super possessorio tantum præiudicat sibi, ubi ibi scit causam agi, nisi primum reum defendat, uel eum à defendendo repellat; & sic intellige, infra eod. uersicu.
12 1. 2. & 3. Sed & † si primus reus pro iure suo produxit testes, & tertia persona ei assistit, & postea tertia persona publicatis attestationibus uelit super eodem iure testes producere, distinguendum est, utrum eos producat super eisdem articulis; & hoc non potest; an super diuersis, & hoc potest, sicut & primus reus hoc idem nõ posset, uel posset, supra de testi. fraternitatis. Nam si tertiæ personæ, quæ primo reo astitit præiudicat sententia lata contra primum reum non tantum super possessione, sed etiã super proprietate; quare non eodẽ modo præiudicat sibi processus habitus contra eum? utique imo præiudicare debet, ar. s. de iudi. quæ de tota, & in eo quod le. & no. s. de offi. dele. pastoralis. §. 1. Si. n. intendebat ius suum prosequi, nõ debuit primo reo assistere in principio, nec in medio,
13 nec in fine. Et notandum † est, q. papa uidetur hic reprobare opinio. R. qui dixit, q. si aliquis petat ius aliquod in re aliqua, quod & ego possideo, me sciente, quod sententia contra possessorem rei lata mihi præ-
h iudicat; [h] & sic intellexit. l. ff. eo. ti. sæpe, ibi, Nam & si libertus meus me interueniẽte, seruus, uel libertus iudicetur, mihi præiudicat. Glossabat. n. ibi dominus. R. Idem est, & si me sciente, ar. pro eo. C. de li. causa, principaliter. Idem uidetur, & si res aliqua uendicetur ab aliquo, qui eam non possidet, sed tantum tenet. nam tunc ego, si mea interest, debeo me offerre defensioni eius, si hoc sciam; & nisi hoc faciam, præiudicatur mihi quo ad possessionem, argum. ff. depositi, bona fides: secus, si eam possideat, quia tunc nec admittor ad defensionem, nec mihi præiudicatur, ut no. supra ut lit. non contesta. quoniam. §. fi. sed ubi ipse tenet, & ego possideo, tunc etiam eo inuito admittor. & si queras, quid obtinebo? respon. q. a reus conuentus super eadẽ re repelletur à defendendo, si ego uolo defendere, nec adhuc lit. fuerit conte. nec ob. ff. de rei uẽ
di. officium, ubi dicitur, q. rei uendicatio competit ẽt contra non possidentem. sufficit enim, quod habeat rei detentationem: quia illud intelligendũ est. q. nullus possidens defensioni se offert. Si aũt post litẽ conte.
i offeram me probaturum, q. rem possideo, tunc obtinebo, q. reus, qui obtulit se defensioni, cum non possideret, non condemnabitur ad rei petitæ restitutionem, sed ad eius æstimationem, argu. ad prædicta. ff. de peti. hære. nec ullam. §. si quis absentis nomine, & §. item si quis dolo fecerit, & ff. de rei uend. si is, qui se obtulit, & seq. & l. is, qui se obtulit, & 2. l. sequentibus.

bus. super proprietate autem non uidetur, quòd aliquid mihi præiudicium fiat, quamtuncunq; sciãr, quam possideo, ab alio uendicari, & si non contradicam, sed omnino taceam. ff. eo. sæpe. Si uerò post litẽ cont. super proprietate uelim mihi assumere defensionem, tunc non uidetur quòd possim: quia cum ille, qui rem tenebat tantum, lit. conte. sit, non possum inducere super proprietate probationes, quæ mihi prosint quantum ad sententiam pro me ferendam, cum nihil petiero, nec litem fuerim contestatus. Io. dixit, & bene, quòd si quis petat iura, quæ ego possideo, in re aliqua me sciente, sed non defendente, quãtumcunq; obtineat, nullum mihi fit præiudiciũ. nec ob. ff. eo. ti. sæpe, ibi, Nam & si libertus meus me interueniente &c. quia subaudiendum est p̃m ipsum. i. de-
k fendente [k], sed & p̃m eundem, ex quo offero me defensioni, probare debeo de iure meo: alioquin præiudicium mihi fiet. sed & sciendum est, quòd etiam inuitis illis, in quibus ius petitur, & etiam confitentibus iura petita in mei præiudicium, ego ueniens admittar ad defendendum ius meum. C. de liberali causa principaliter, in fi. & fertur sententia pro eo, uel in eum, qui litem contestatus est, me, qui superueni, & defendi, non nominato in condemnatione, uel absolutione nisi narrando factum: & tamen, ex quo defendi, per consequens proderit mihi sententia, uel noce-
14 bit. Sed contra † prædicta ad hæc, quæ hic dicuntur, opponitur sic: Quomodo potest esse quòd sententia contra mona. lata, & per papam confirmata, & quæ iam transiit in rem iudicatam, reuocetur per appell. Oueten. episcopi, uel alterius cuiuscunq;: Respondeo certum est, quòd is, cuius interest, appellare potest. 2. q. 6. non solent. sed & id notum est, quòd iudex appellationis habet pronunciare sententiam, à qua appellatum est, iniustam esse, uel iustam. 2. q. 6. §. fin. igitur ipsa ui sequitur, quòd cum is, cuius intereat, à sententia lata in primum reum appellauerit, & appellatio teneat, iudex appellationis, si inueniat primũ reum, qui litem contestatus est, iniustè cõdemnatum, absoluet eum propter appellationem emissam ab eo, cuius interest; & sic primus reus, quod per se habere non poterat, per alium obtinebit. ff. quemadmodum seruit. amit. si cõmunem. ff. de lib. lega. si quis reus, cum suis concor. Alii tamen dicunt, quòd episcopus Oueten. in causa appellationis suæ non habet petere, q. sententia cõtra primum reum lata irritetur, quæ statim fuit per sedem apostolicam confirmata, ut hic præcedit: sed hæc debet esse sua petitio, q. cum possideat iura alii, scilicet Aurien. episcopo adiudicata, pronunciet iudex, quòd per illam sententiam non fiat sibi præiudicium, & decernat, quòd executio sententiæ non est facienda in iuribus ab eo possessis. & etiam secundũ hunc modum feretur sententia, si probauerit se possidere. ille autem, contra quem lata est sententia, non impediret primum actorem, scilicet Aurien. episcopum, qui uicit super proprietate, nec etiam super possessione, si tertia persona, scilicet Oueten. episcopus appellans nihil probauerit de possessione. superiores autem non negant, quin iste libellus sit competens: sed
15 & dicunt superiorem bonũ esse. per istam autem decre. satis patet † secundum Innocen. quòd si Oueten. episcopus uoluisset se opponere, ne sententia mandaretur executioni non prosequendo appel. suam, sed alio modo, puta dicendo & offerendo se paratũ probare, quòd res sua erat, uel quòd eam possidebat, non fuisset auditus; supp. tamen saluum maneret ius eius in proprietate, sed non in possessione, quam per executionem amitteret, ut hic; & hoc est iustum. ex quo enim iura uoluerunt, quòd contra detentorem ratio ne huius detentionis daretur actio, rationabile fuit, quòd sententiæ super hoc latæ fieret executio, ne aliàs actor egisse frustratorie & illusorie uideretur. imò plus uidetur, quòd etiam si in aliis rebus, quam in his quæ adiudicatæ sunt, fiat executio, non pertinet ad executorem cognoscere nisi de proprietate. ff. eo. tit. à diuo Pio. §. si super rebus, & §. quòd si res. Sed oppones, quia sic uidetur, quod tantum detentio, & non possessio transferatur ad uincentem. & per consequens prior possessor possidet in re petita iura, quãtus alii adiudicata, & etiam per executorem tradita, sicut possidebat ipsa ante sententiam, uel executionẽ. respondeo non est ita: quia possessio per alium detenta amittitur, quamcitò ab alio occupatur, eo ẽt, qui per alium possidet, ignorante. ff. de acquir. poss. peregre. §. pe. Aliqui tamen de æquitate dicunt, q. si possessor statim haberet probationes suas paratas super sua possessione, recipiendæ essent, & executio differenda, argumen. præ. l. à diuo Pio, & ff. ad exhiben. l. 2. & 3. §. sciendum, & §. ibidem, secundum Inno. cuius est qua
16 si ad literam hæc gloss. [*Appellationem*] si episcopus † Oueten. erat in possessione mona. appellauerit, uel non, dummodo nesciret causam suam agi, non fiet executio sententiæ. C. si per uim. uel alio modo. l. fin. Idem, si sciret causam agi, & rationabiliter, infra decem dies appellauit, & non contra ius, ut hic. Si uerò sciuit, & non appellauit, tunc mandabitur sententia executioni, infra eo. quamuis. ff. eo. l. sæpe. sed si Oueten, non possidebat, appellauerit, uel non, semper fiet executio sententiæ sine suo præiudicio quo ad proprietatem. ff. de rei uendi. is, à quo, & l. sequen. nec ob
p stat, supra de testi. ueniens. 2. quod loquitur [p], quando super re uacante data est sententia, ubi secus ut ibi not. uel melius secundum Inno. etiam tunc si absens nesciret causam agi, non fiet ei præiudicium, & impe-
o diretur executio [o] sententiæ; & sic loquitur decre. ueniens. hoc uerum de illo, qui sciebat causam agi, secũ
17 dum eum [*Rationabiliter*] scilicet † ex causa rationabili, & infra 10. dies. j. ti. 1. ut debitus. 3. q. 6 anteriorum, uel antequam tres ferantur sententiæ, C. ne li. in una eadẽ que causa, in rubro, & in nigro; is tamen cuius interest, potest à principio adesse, ne colludatur, C. de liti. aucten. nunc si hæres, ff. de inoffic. testam. si suspecta. plus dicit Innocen. quòd is, cuius secundò interest, potest ab agendo repellere illum, ad quem primo loco spectat defensio, si supectus est, ff. de appellatio. ab
18 executore. §. alio condemnato [*Legitimum*] annum † uel ex causa biennium, uel loquitur determino hominis, infra ti. 1. cum sit, & c. sæpe, & cap. oblatæ [*Destinatum*] ex hac litera, & ex decre. significante, infra ti. 1. Dicit Host. apertè colligi, q. si. infra tẽpus legitimum appellans destinauit nunciũ, licet nõ sit conte. litem nec obtulit libellũ, uel quod plus est, se iudici non præsentauerit, lapso tamen tempore audietur. Nec ob. C. de temp. app. auct. ei qui, & in auct. de his, qui ingre. §. illud, col. 5. quia benignius in hoc agunt canones, infra ti. 1. oblatæ, sicut & in appellatione ante sententiã, infra ti. 1. super eo. 2. Alii intelligunt destinauerit cum effectu ita, q. inciperet, uel saltem se præsentet iudici, & legitimum quid proponat. ff. de excu. tu. l. scire. §. fufficit, & sequenti: quia uerba cum effectu sunt intelligenda, infra de cleri. non resi. relatum, & hoc uidetur æquius, ut patet in aucten. eo. ti. col. 8. & secundũ hoc intellige, infra ti. 1. personas, & c. cum sit Romana, & c. ex ratione, & ut ibi patet, omnino propter impotẽtiã excusatur [*Possessionem*] in qua ponendus erat episcopus Aurien. pro quo lata erat sententia [*Alioquin*]. i. si
19 † appellatio nõ fuit rõnabiliter interposita: uel fuit: sed non militi nuncium, & nesciuit causam suã agi, p̃m Inno. dicit Host. q. debet dicere, & sciuit causam suã agi: aliàs secus, infra eod. quamuis [*Sicut ius postulat*]. s. non

excedendo modum, supra eo, quod ad consultationē uel ponitur, sicut, pro quia: sicut aliàs, si pro quia. ibi, Si deus est animus &c. Hosti. [*Præiudicio*] quo ad proprietatē. ut in glo. contra. ff. eo, à diuo Pio. §. si rerum, aliàs incip. si super rebus, dicitur, ꝙ si super rebus propter rē iudi, s. in cām pignoris capiendis fiat ꝓtrouersia, fiet cognitio summaria. Sol. dicit Inn. hic, & in decre. ueniens. 2. de testi. ubi idem dixi in gl. hic relinquitur. in fi. aliud. cū petitur executio sententiæ in rebus aliis, q̄ in adiudicatis, ubi requiritur summaria cognitio, ut ibi. aliud. quando in adiudicatis, ubi talis cognitio non adhibetur. ut hic, & sit ratio ꝑm Ho. quia iam in principali cā facta est plena cognitio [*Regulariter*]
20 causaliter: † contra, de hoc. j. c. pe. [*Alijs*] ignorantibus, sup. qui non rōne ptātis, societatis, contractus, uel officii uel procurationis agenti sint astricti: alias ꝺ. ff. de iureiu. si duo. §. si quis iurauerit, & l. seruus, & l. se. & l. sed & si seruus, & l. duobus. illis ēt, & utrique illorum, qui agunt inter se in una cā. uel si cū alio agant; uel agat alter eorum. nocet: nā condēnatus, de furto, uel publico crimine tanquam infamis à testimonio, & àiudicatu repellitur in quacunq; cā, & in quocunq; alio agat 3. q. 7. ca. 1. 2. & 3. & supra de testi. testimonium. & hoc idē est inuenire in aliis innumerabilibus casibus; qđ uerum intelligas in his, quæ consecutiua sunt priorū sententiarum, uel aliorū actuum. In alia aūt cā non p̄i udicat. uerbi gratia, Conuētus est aliquis ciuiliter super furto. & condēnatus, hæc sententia illi non præiudicat, si postea criminaliter accusetur. C. de publi. iud. l. si quis à se fundū, supra de elec. cum dilecti, de pur. c. c. pe. ꝑm Inno. Ho. remittit de fide instru. inter, uer. in-
21 strumentum. ¶ Secunda † glo. quærit opponendo, & soluit. secundò obiicit, & soluit. tertiò quærit, arguit,
22 & soluit. ¶ Tertia glo. obiicit, & soluit. ¶ *In† glo. 2. ibi, iubemus*] iuide de fo. compe. postulasti. 1. & glos. [*& ibi, à sententia*] iuide in præalle. c. ueniens, super 4. glo. [*& ibi, pe-*
23 *tunt rem*] uel hæreditatem; & sic loquitur. l. pe. ¶ *In† glo. 2. ibi. aliquo modo*] unde dicebat Host. quòd de istō inter esse summariè iudex examinabit, quod si reperiat, differetur executio, & postea tam super principali, quā super sententia admittetur, supra de testibus, ueniēs, 2. & circa executionem magis est subueniendū, q̄ super principali tanquam super magis præiudiciali, de officio delega. super eo. unde dicit Innoc. quòd non solum in causa appellationis admittitur is, cuius interest, sed etiam in causa principali, siue ueniat lit. cont. uel prius. ff. de inoffi. te si suspecta. ff. eo. l. fæpe & in hoc
24 † casu probato iure tertij, qui se miscuit ad reum defendum, iudex absoluet reum ab impetitione actoris; sed non condemnabit ipsum illi tertio: quia non
d egit ꝓ ad hoc. & hoc quidā intelligunt, ubi tertius erat in possessione iurium petitorum. Alii dicunt idem, & si non sit in possessione, dummodò ad eum de iure pertineat. Contra istos est, ut dicit Inno. ff. de rei uendi. is, à quo, & l. sequen. ff. de peti. hære. l. penul. ubi nō ob. contradictione tertij fit executio sententię. Solu. ibi non intererat, nec interesse poterat tertiæ personæ quò ad principalem causam, siue possessionem ipsius: quia ibi non possidebat. & ideò sibi non præiudicabat, si in alium transferebatur possessio, quam nō habebat. sed nec super proprietate fit præiudicium: quia ita fertur iusta sententia pro eo, & contra eum, cum quo lis contestata est, ut si possideret, ut in l. præ-
q alleg. is, à quo, tamen quantum ad instantiam q iudicij posset interesse adhuc tamen uidetur contra: quia si cōuentus sine dolo desiit possidere, ulterius non tenetur. ff. de rei uendi. si autem. §. 1. supra de excep. c. pe. solu. in illis. ll. is, à quo, & se. in culpa fuit condemnatus ex eo, quòd transtulit possessionem in primum & in uictorem causæ sine cautione, de qua ibi, loquitur, scilicet quòd reum condemnatum seruabit indemnē contra alium agentem. ad idem. ff. ad l. Fal. l. dolo. & ff. si cui plusquam per l. Falci leg. fu. hæc autem. §. hæc cautio. nam qui cautionem prædictam habet rem ipsam habere uidetur quantum ad hoc. ut is, qui cauit, pro eo respondere cogatur. argumen. eorundem. ll.
r dolo, & hæc autem, r licet secus sit. quādo agitur noxa iter. ff. de noxali. si plurium. & l. si quis à multis. ueruntamen, si prior victor uelit suscipere defensionē causæ præferendus est illi, qui nunc de nouo cœpit eam mouere, sicut & emptor possessor præfertur uēditori. ff. eo. tit. sæpe. & potest etiam appellare, si sentiat, quòd feratur sententia contra eum, à quo habuit possessionem, argumen. hic, & ff. de appel. ab executore. & l. sequen. Si uerò non offerat se defensioni sed primum reum permittat agere, & feratur sententia contra ipsum reum, sufficit, si illi, qui de nouo obtinuit, cedat actionem ex stipulatione, quam habet cōtra eum, qui primò obtinuit, & per eam obtinebit, quòd restituat sibi rem, pro qua cauit; & si uelit probare de iure suo, non audietur: quia in culpa fuit eo, quia si confidebat de iure suo, defensionem causæ non assumpsit, uel quia non appellauit, & appellationem prosecutus non fuit non nomine suo, sed nomine condemnati. Si uerò primus reus condemnetur, ambobus, scilicet primò secundò actori antequàm à primo prædicta præstetur cautio, tunc ipse reus ei, qui primò cauebit, rem restituet, & alii contra illum qui cauit, cedet actionem. Alii tamen aliter dicunt; uide quod dicam in fine huius glos. post Goffred. Item alia ratione non obstant prædictæ leges. ff. de rei uendic. is, à quo, & sequen. quia ibi neuter immiscuit se causæ alterius: imò uterque contra eundem
25 agebat super eisdem s rebus. & bene † fatemur, quod
f si unus uellet se immiscere ad adiuuandum reum cōtra alterius actionem, non esset admittendus propter præmissam rationem: sed & si ante litem contesta. tertia persona uelit se immiscere, & impedire. ne lis cum reo incipiat, non est audienda, dummodo actio competat contra reum. & eodem modo dicimus in causa matrimoniali procedendum, quando tres uel plures personæ simul occurrūt in ea, ut no. infra de spon. ueniens. i. Tertia tamen persona, & si non ad impediendum processum admittatur, ad auxiliandum saltem admittetur. poterit enim auxiliari nedum reo, sed actori etiam, dummodo sua interfit. ut si aliqua ecclesia prouocet in libertatem, dicens, quòd sōli papę subeat. tali enim poterit papa assistere, ut pater in eo, quod le. & no. de confirma. uti. cum dilecta. §. quia uero. sed siue ecclesia appellet, siue non: tamen is, qui assitit ei, causam suam super principali poterit de nouo incipere, & prosequi non per modum appellationis, sed à capite incipiendo & prosequendo, ac si nunquam fuisset appellatum, nisi in casibus. infra eo. quāuis, ꝑm Inno. cuius est mens totius huius gl. [*& in fi.*] duplex est hic litera: quia hic agit modo tantum ecclesia Oueten. glo. Ioan. & Vincen. sic erat, quia tantum Aurien. ecclesia hic agebat. formabat Goffre. hic talem quæstionem, Pone, quòd † Abbas in propria per
26 sona defendebat contra unum episcopum, & contra alium in alio iudicio defendebat per sindicum, & eisdem die & hora uicit uterque episcopus; cui obediet Abbas? Respon. ꝙ ei, qui melius probauit, arg. de proba. licet, uel erit locus gratificationi, de iure pat. cum autem, & ibi concor. uel uterq; alterum impedier ex concursu. ff. de usufr. l. quoties, ut neutri obediat, donec inter se agant uel per quasi uti poss. uel per confessoriam, uel quasi negatoriam actionem, ut si appareat, quis sit potior in iure subiectionis: hæc procedant, ubi prius neuter possidebat.

ANNO-

ANNOTATIONES.

a ¶ Vt infra §. fi. Si monasterium non appellat, & sic tacitè cōfirmat sententiam contra se, tertius appellare potest, & proderit ipsius victoria monasterio. l. si separatim. ff. de appell. si autem expresè illam approbat, appellatio tertij non proderit. l. non tantum, ff. eod. tit. argumen. à casu speciali, uide Barto. in d. l. à sententia, & in d. l. si separatim.

b ¶ Ex causa. Vide Bar. in l. qui repudiantis. §. fi. ff. eod. tit. & Io. An. in c. cum causam, qui fi. sint legit. in glo. ad ecclesiam, & Bart. in l. ingenuum, ff. de statu homi.

c ¶ superiori. Contra, quia appellatio etiam extraiudicialis deuoluit causam ad iudicem, ad quem; & hoc tenet Ioan. Andr. de maio. & obed. dilecti, ad fi. suæ magnæ glo. & in decret. prima, de his, quæ fi. à maio. parte ca.

d ¶ In iudicio. Istam rationem de iniuria reprobat Bart. per l. eum, qui nocentem. §. fi ff. de iniuriis: quia incognito non fit iniuria: sed ibi ponit alias rationes, ibi uide.

e ¶ Tertia persona. Vltra Ab. hic adde Ang. in l. si suspecta, ff. de inoffi. test. & Bar. in l. si perlusorio, ff. de appell.

f ¶ Cœptam. In quo statu, quo illam cœperit in cap. 2. §. sanè, ut lipen. l. b. 6. & poterit iste testes, & probationes producere, not. glo. in l. si suspecta, ff. de inoffi. testam. etiam post præclusam uiam primo agenti ad illos producendos, si ignorauit ante causam agi, uide Bart. in l. si perlusorio. §. fi. ff. de appell.

g ¶ Suspecta. Potest remoueri actor à tertio, ad quem principaliter spectat negocium; aliàs non. & hoc, si ignorauit causam agi; uide Bart. in l. sæpe, ff. de re iudic. & in l. si perlusorio. §. fi. ff. de appel. & uide bonum tex. ad materiam in l. Titia, ff. solu. mat. uide tamen Io. And. infra in glos. scilicet ex causa.

h ¶ Mihi præiudicat. Adde Alex. latè in d. l. sæpe, & Abb. consil. 87. in 1. uol. & consi. 3. 1. uol. 2. in c. auditis, de præscrip.

i ¶ Litem contest. Quemadmodum ex illo, qui detinet, & non possidet, usque ad sententiam potest dicere alium possidere, ut not. in l. is, qui se obtulit, sic & ille possi leus id dicere potest.

k ¶ Defendente. Illa est prima expositio: quia tunc si succumbo, mihi præiudico. sed in eadem glo. demum dicit idem in sciente, & illam tenet Bart. quem ibi uide in pluribus q. ad materiam.

l ¶ Auditis. Quæ hæc res, in quam fienda est executio, nō uacabat: secus, si fuisset uacans; uide Ioan. And. in c. ueniens, el 2. in glos. in uersi. incontinenti, & Bart. in §. si super rebus, infra alleg.

m ¶ Peregre. Hoc ibi tenet Bart. alleg. l. quamuis, ff. de acqui. poss. & l. rebus. §. tul. ff. ad exhi. sed Io. And. loqui in c. quoniam. §. quòd si super, in glo. quid si non nominat, ut lite non contest.

n ¶ Loquitur. No. hanc gl. in fi. quæ limitat. l. is, à quo, de rei uendi. uidelicet, quòd procedit, quando duo agunt cōtra unum, & unus eorum obtinet, tunc ille debet præstare cautionē: quia unus obtinuit, uenit postea alius; dicit, quòd non tenetur præstare illam cautionem, nec habet locum illa l. quod not. Bald.

o ¶ Impediretur executio. Adde Cardi. in Clemen. 1. in 4. col. uersi. generaliter autem, de re iudic. & per Felin. in c. ueniens, el 2. de testi. & per Alex. in l. admo. §. si super rebus, de re iudic.

p ¶ Non egit. Facit, quod not. Io. An. supra in glo. quæritur, in prin. uersi. quid si, cum metus.

q ¶ Instantiam. Istud intellige prosequens dictum, & per no. per Bar. in prædicta l. pen. ff. de peti. hæred.

r ¶ Autem. Quia ex eadem instantia uictor huic tertio cogetur respondere, & non habebit tertius actor nouam instantiam inchoare, & hoc uoluit hic Innoc. & uide Bart. in prædicta l. pen.

f ¶ Eisdem. Hoc melius colligitur ex prædicta lege penulti. quàm ex lege is, à quo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia contra absentem lata reuocatur absentiæ causa iusta probata, maximè ubi apparet iudicem circumuentum, & num. 6, Diuisio capituli, ibid.*
2 *Successor ut causam prosequatur inceptam, qualis esse debeat. Præsentatus ad ecclesiam, sufficit, si sit in minoribus, dummodo sit idoneus, & intra tempus debitum promoueri possit, ibid.*
3 *Institutio clericorum potest ad Archidiaconum de consuetudine spectare.*
. *Inuestituram potest idem facere suo iure, ibid.*
4 *De eligentis, uel præsentantis iure quo tempore constare suffici at. Electio, uel præsentatio si duplex sit, utra præferatur, ibid.*
5 *Legatus potest audire prouinciæ causas, & eas delegare. Instructa minus sufficienter quando causa dicatur, ibid. ad dicti. me morati, & num. 7. in fi.*
Absoluere quis iudex possit ad impetitione, ibid. in fi.
6 *Absentiæ causa quæ esse debeat ad sententiæ cassationem. Alioquin, dictionis significatio, ibid.*
7 *Appellatio ad Papam relictis inferioribus an & quando liceat.*
8 *Opinio ueritati an præiudicet, remiss.*
Causæ commissio quo casu hic de partium consensu dicatur facta, ibidem.
9 *Post sententiam definitiuam nulla appell. suspensam quibus casibus reaudiatur causa, & num. 10. & 12.*
10 *Relatio duo debet, & quæ habere.*
Error iudicis in sententia si sit, quid iuris, remiss. ibid.
11 *In sententijs fatuum est exprimere causam, nisi in casu, & quo. Possessio sufficit præsentanti, ibid.*
12 *Obtinere debet ille, qui probat.*
Sententiæ quæ ipso iure irritæ, & quæ ireitandæ, ibid.
13 *Electiones, uel præsentationes duorum si fiant ad idem beneficium, Libellus earum qualiter conceptus admittendus, & quæ exceptiones contra eum, & quæ probare teneantur.*
Ex non iure aduersarij, sed meo non sum admittendus, & quando, & qua in causa, ibid.
Instituisse, uel confirmasse quem in beneficio Papa intelligitur per eius adiudicationem, ibid. uersi. & quia not. paulo post initium.
Sententia principis ius plenum confert, nec alijs eget adminiculis, ibidem.
14 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 15.*
Sententiam suam, uel prædecessoris quis reuocare, non potest nisi in casibus, & quibus. §. in glo. sed qualiter, & num. 18. §. 2.
Contra sententias suas qui restituant, ibid.
Per pensionis perceptionem dominium nō probatur. §. in gl. antep.
Cum uniuersitate quæ transeant. §. 4. & num. 21. & 22.
Creditor quibus iuribus utatur in pignore, eod. §. ad uersicu. sed an uiæ, & num. 21. & 22.
Accedant quæ in uenditionibus. §. in glo. ult. & num. 21. & 22.
Pignoris liberatio duobus modis hic contingere scribitur, ibid.
Vrbem cui committit princeps, quid ei dicatur commissum, ibid. circa fin.
Seruitus inutilis est quandoque, ibid. in fi.
15 *Additio glossarum.*
Præsentatus à patrono quid iuris habeat, etiam quando secundus ab eodem præsentetur, non admisso primo.
Potior quis sit, à pluribus si multi præsententur, ibid.
Variare an patronus possit, ibib. & num. 17.
17 *Non præsentatum à patrono si instituat episcopus, quando cassabitur institutus.*
18 *Peremptorium exprimi ubi necessarium.*
19 *Delegatus uices suas an & quando committere queat.*
Testium receptio ab eo nunquid possit subdelegari, & cui, ibid.
20 *Subdelegatus non potest subdelegare.*
Per partem quando retineatur totum, & an acquiratur.
21 *Cum uniuersitate quæ transeant.*
22 *In genere licet, quod non licet in specie.*
Præsentare potest creditor nomine debitoris.

CAPVT XVIII.

Vm Bertoldus. Casus. Probata iusta causa
a absentiæ reuocatur sententia cōtra absen-
1 tem lata, maximè ubi apparet iudicem circumuentū. & sunt duę princip. partes. in prima processus narratio. in secunda ibi, licet autem, partis restitutio, auditoris datio, ipsius relatio, & Papæ diffinitio, suum motiuum cōtinens. Iterum prima subdiuiditur in tres: quia primò ponitur creditum, uacatio ecclesiæ, præsentatio creditoris, institutio, & inuestitura præsentati. secundò ibi, prædictus, præsentatio debitoris, & repulsio præsentati, mota per ipsum controuersia, & cōtra ipsum facta diffinitio. tertiò ibi, Post modum cōtra sententiam petita restitutio, causæ delegatio, delegatorū subdelegatio, & uictoris appellatio [*Curiam*] forte

forte manerium.infra de sim.querelam.in prin.[*Eius*]
2 scilicet Petri creditoris [*Successit*] uniuersaliter, † uel in
obligatione hypothecæ; & non curo ex testamento,
uel ab intestato successerit [*Asserens*] & mentiens [*Cle-
ricum*] sufficiebat, quòd esset in minoribus, dummo-
do sit idoneus, & infra debitum tempus promoueri
possit.infra de institu.cap.2.libr.6. [*Eiusdem loci*] diuer-
sa punctatio prius & post.& secundum alteram est sen
sus,quòd clericus erat de loco,quod est honestum,de
3 cleric.pereg.cap.fina.[*Archidiacono*] ad quem † spectare
poterat de consuetudine, infra de excessi.præla.cap.2.
& 3.sed ad episcopum de iure.de institu.cap.3.[*Consen-
su episcopi*] hoc respicit uerbũ, Instituit.corporalem au
tem inuestituram potuit Archidiaconus facere suo iu
re,de officio Archid.ut nostrum,& cap.ad hoc [*domi-
nus fundi*] asserens, quòd sibi retinuerat ius patronatus
expresse, cum fundum obligauerat creditori, in an.
b [*Præsentauit*] [b].& † licitè, ex quo primus elector,uel præ
4 sentator ius nõ habebat,quamuis de hoc non consta-
ret.sufficit enim, quòd nunc de hoc constet; & sic sol-
uitur,supra de electio.considerauimus:secus,quando
constat,quòd primi eligentes ius habent, licet priuati
sint hac vice,vel priuari possint propter delictum suũ,
ut & ibi not.& supra de electio.dudum.1.& cap.audi-
tis.at hic constat, quòd creditor in eligendo, uel præ-
sentando nullum ius habet secundum Innocent.ut in
ult.glo.[*Quæstione*] coram substituto superioris episco
pi tunc mortui,à quo fuit appellatum ad legatum, ut
5 patet in an.[*Legatus*] poterat ergo † audire causas pro-
uinciæ,& illas etiam delegare,de offic.lega.cap.1.[*Re-
misissent*] inclusas sub sigillis suis, infra de fideiuss. con-
stitutus.ad fin.supra de electio.dudum.1.[*Memorati*] &
sic fuit causa minus sufficienter instructa,ut infra seq-
tur [*Absolutum*] quod forte potuit:tum quia erat iudex
appellationis.C.de temp.appell.l.ulti.tum quia de ele-
ctione agebatur, supra ut lite non contesta.quoniam,
Laurent. [*Eidem*] T. præsentato per uerum patronum
6 [*Iustam* † *causam*] dixit Ioan.hic reprobari distinctionem
legistarum,qui distinguunt an absens cõstituerit pro-
curatorem, an non. Item an habeat necessariam cau-
sam absentiæ,an probabilem. T.reprehendit Ioan.di-
cens hic nullam distinctionem reprobari. Non enim
audietur, nisi probet iustã causam absentiæ [*Alioquin*]
idest si sacerdos ille non ostenderet iustã causam [*Com
mittentibus*] lite prius coram se contest. Vincen. [*Arti-
culo*] scilicet an iusta fuerit absentia [*A quibus*] scilicet
7 subdelegatis, uel forte delegatis [*Ad nos*] forte † finita
erat legatio, & delegati forte subdelegauerãt in totũ,
uel non fuit exceptum: unde dixit Innocen. ꝙ si peti-
uisset ad inferiores remitti, obtinuisset, ad quos ordi-
naria uia fuerat appellandum, licet & appellatio facta
ad Papam tenuisset, uel ex certa scientia & de plenitu-
dine potestatis Papa recepit hanc appellationem for-
te, quia presbyter uolebat per curiam expediri. & sic
non obs.de officio deleg.super quæstionum. §.porrò.
uel dic illã loqui in subdelegatis delegatorũ Papæ da-
torum cum clausula appe.re. & ibi de hoc [*Minus suffi-
cienter*] forte,quia per non iudicem fuerat processum,
supra prox. & sic colligitur,quòd non tenuit subdele-
gatio,uel qa de facto nõ plenè probauit;& tunc colli-
gitur contrarium,secundum Hostien. [*Opinio*] conce-
pta ex minus sufficienti probatione, Vincen. [*Veritati*]
8 de hoc † supra de biga.nuper.& dic ueritati causæ prin-
cipalis [*Concessimus*] forte de partium uoluntate,quam
uis non tenuisset subdelegatio,uel appellatio:aliàs ui-
detur approbare acta coram subdelegatis habita,secũ
dum Hostien. Sed Innoc.not.per hanc literam, quòd
9 † post diffinitiuam nulla appe.suspensa datur auditor,
& examinatur,& cognoscitur de ipsa,quod est specia-
le,quando de beneficijs agitur,cum in ipsorum colla-
tione adesse debeat omnis puritas,& abesse omnis sur
reptio,supra eod.cum olim,de electi. cum dilecti.nec
ob.secundum eum,infra eod.cum inter,& cap.subor-
ta:quia non loquuntur in beneficijs. uel dic,quod hic
dicitur, locum habet, cum in tenore sententiæ ipsius
deprehenditur iniquitas euidens, ut hic erat. nam fal-
sum reperiebatur in eo, ꝙ A, habuisset possessionem
iuris patron.Item in eo,quòd dicebat,quòd T.in pro-
batione defecerat,ut infra,argu.ad hoc infra de purg.
uulg.cap.2.& uide quod nota.de frigi.fraternitatis, in
gloss.propter quem,& quod super ea dixi, & quod di-
xi de probatio.quoniam,super ult.gloss.uel contingit
hoc ideo, quia iudex ab aduersario dolosè circunuen
c tus [c] fuit, ut patet ex sequentibus; & ideo bene potest
sententia retractari.ff.de iudic.si prætor.uel dic hoc so
lum sufficere ad cassationem sententiæ,quòd ordo iu
diciarius non fuit hic seruatus,scilicet quia iudex pro-
bationes condemnati non uidit.C.de sent.& interloc.
om.l.prolatam. uel dic, quòd ex quo apparet senten-
tiam diffinitiuam per obreptionem,& dolum malum
elicitam,ipse idem iudex,qui tulit,si ordinarius est, eã
reuocare potest,argumen.ff.de dolo,cum à te.35.q.9.
ueniam,& cap.sententiam.sed si sine dolo malo dica-
tur lata;tunc non reuocatur,ff.de iudi.si prætor. Idem
dixi post ipsum Innocen.de rescrip.cum dilecta, in gl.
dicuntur,ad finem.uel dic, quòd licet à principio pos-
set & deberet repelli is,qui petebat sententiam reuoca
ri;si tamen admissus est de facto, & apparet sentẽtiam
iniustè latam,reuocabitur.Et est ratio,quia ex quo co
gnouit,pronunciare debet.ff.de iudic.de qua re,& iu-
stè & secundum allegata,siue probata.ff.de offi.præsi.
illicitas.§.ueritas rerum.10.q.3.illa & ca.siue in opere,
& capit.tunc iura; & hoc iurat iudex,in auct.iusiuran.
quod præstatur.§.& æquus ero,colla.2. Si ergo ex alle
gatis apparet eam reuocandam ipsam reuocabit, arg.
ff.quæ sententiæ sine appel. rescin.l.1.§.1.uel dic,quòd
hic admissus fuit beneficio restitutiõis, uel potius sup
plicationis contra sententiam propter absentiam,quę
licet minus sufficienter probata fuerit:tamẽ ex illa mi
nus sufficienti probatione data fuit restitu.in integ.ad
audientiam causæ,sic supra de restit in integ.ex literis,
ubi de hoc secundum Innocẽ. [*Fideliter omnia*] per hæc
10 duo † uerba not.Hostiens.quòd relatio debet esse ple-
na, & fidelis. ad idem,supra de electio.dudum. primo
[*Circumuentum*] cum iudex errat in sententia,vel proces
su;uide quod not.& dicam de pur.uul.capi.2.not.Ho-
stiens.retractandum,quod per circumuentionem fa-
ctum est,ex quo de ipsa constat siue per tenorem sen-
tentiæ,& acta,ut hic, de restitu.spoliat.cum ad sedem,
ad fi.ad hoc supra eod.causam: siue,quia aliàs liquidũ
11 est,supra eo.cum olim [*In illa*] collige † secundum Ho-
stien. quod fatuum est in sentẽtiis exprimere causam;
de hoc supra eodem sicut.Item collige,quòd in causa
appellationis exprimitur causa, quare prima reuoca-
tur,ut ibi not. [*Possessione*] sufficeret enim possessio,se-
cundum Pet.infra de iure patro.consultationibus, su-
pra de electio.querelam [*Acceperunt*] non tanquam iu
ris patronatus possessores,sed ut in sortem illos cõpu-
tarent, secundum Vinc. [*Tum quia*] secunda ratio [*At-
testationes*] quas nec uidit archiepiscopus, ut sequitur
12 [*Probasse*] & sic debuit † obtinere,de probati.ex literis;
& ob hoc corrigitur sententia [*Tum etiam*] tertia ratio
[*Partis*] scilicet illius B.clerici.& not.T.presbyteri [*Irri
tandam*] non dicit,Irritam.imò si in talib.sententijs non
appelletur,transeunt in rem iudicatam,cum latæ sunt
solum cõtra ius litigatoris,supra eod.cum inter:secus,
si expresse contra ius scriptum, supra eod.capi.1.uel si
contra ius litigatoris, & communis boni republicæ,
ut quia dicitur quis promotus simoniacè, argum. in-
fra de simo. tanta, & quod ibi nota. & in causa matri-
moniali,

moniali, & aliis, quibus seruata sententia damnarẽtur
animæ: quia & tunc uolens probare contrarium,sem
per auditur;de hoc supra eo.consanguinei. Idem,si di-
catur lata cõtra ius litigatoris & boni iudicialis reipu-
blicæ;puta per falsos testes,uel falsa instrumenta,infra
eod.cum I.& A.tunc enim nulla est in ueritate, sed ali
qua in opinione;& de hoc dixi de except.cum venera
bilis,& his duobus ultimis casibus statur sentẽtiæ,do-
nec fuerit nulla pronunciata, supra de fide instru. ac-
d cepimus.propter quæ not.hic Hostiẽ.quatuor casus [d].
Vnus est, quando sententia est iniusta contra ius liti-
gatoris,& transit in rem iudi.& sine peccato seruatur.
23.q.4.qui peccat.quãdoque est nulla,nec seruatur;ut
si expresse contra ius constitutionis lata sit,supra cap.
primo, quandoque nulla est, sed seruatur, donec &c.
vt prędixi.quandoque nulla est,& transit quasi in rem
iudic. ut si dicitur lata per falsos testes, & triginta anni
sunt lapsi;de hoc in prælleg.decreta.cum uenerabilis
13 [*Memorato. T.*] uidetur † mirabilis hæc sententia,cum in
princ. pateat sacerdotẽ pręsentatum & repulsum egis-
se contra clericum institutum, & possidentem, & hic
Papa adiudicat ecclesiam presbytero nõ confirmato;
& certum est non confirmatum administrare nõ pos-
se,de electio.qualiter,de præben.cum iam dudum.Di
cit Innocent. quòd presbyter primò petijt institui per
diœcesanum, repulsus petijt hoc à legato,qui legatus
discretè agens,ut dixi supra de transactio.decætero, in
glos.not.quòd si quis,uocauit D.possessorem,qui ex-
cepit petitionem presbyteri repellendam propter suã
canonicam præsentationem & institutionem,& alle-
gauit locum non uacare,de concessio.præben.cap.1.
presbyter e contra negabat illum canonicè præsenta-
tum: quia per non patronum, dicens suam præsenta-
tionem factam per uerum patronũ:& quia mota hac
quæstione finaliter.T.probauit intẽtionem suam,Pa-
pa adiudicat illi ecclesiam,per quod intendit illũ con
e firmasse, uel instituisse [e], cum non sit uis in uerbis, de
uerbo.significa.in his.Nam,vt dicit Hostien.sententia
principis plenum ius confert, nec aliis adminiculis e-
get.C.de sen.pass.l.1.& fi.& C.de testam.omnium.ff.de
manumissio.l.apud eum.uel dic secundum Innocen.
ꝙ presbyter ab initio petijt suam electionem cõfirma
ri per legatum,non obstante præsentatione, & confir
matione facta de possessione, q̃ non tenebant. in hoc
casu bene debuerũt admitti probationes istius.T.non
solum super non canonica repræsentatione possesso-
ris,sed etiam super sua canonica.alioquin, quantum-
cunque constaret possessorem minus canonicè insti-
tutum, nunquam adiudicaretur ecclesia petitori, nisi
de iure suo probaret: sed potius esset possessor absol-
uendus, argum.ff.si usufr.petatur, uti frui.1.responso,
& in eo, quod leg.& not. supra de probatio. ex literis,
secundum Innocẽ.uel si uelis sic dicere, speciale est in
beneficijs,quod male institutus ex officio remoueat,
ex quo cõstat de minus canonica institutione; & ille,
qui ius habet,instituatur,ut patet in eo,quod le.& no.
supra de officio vica.capit.1.§.fi.supra de cleric.pereg.
cap.fi.infra de instit. cap.2.ad minus pro petitore non
dabitur sententia,nisi & de iure suo probet,ut patet in
eo,quod leg.& not.supra de rescrip.olim,ad finem, se
cundum Hostien.sed & secundum Innocen.probatio
nes. T. super mala præsentatione possessoris non sunt
admissæ, nisi ad hoc, ut iustificetur præsentatio ipsius.
T.unde si.T.nõ iustificasset suam pręsentationem,uel
si non probasset ipsam canonicã,non prodessent pro-
bationes suæ super mala representatione possessoris
habitæ,quãtum ad ipsam cassandam: quia nec ad hoc
fuerant inductę;& ideo videtur,quòd tales petitiones
nõ essent admittendæ inter huiusmodi representatos,
Peto electionem meam cõfirmari, & electionem ad-
uersarii cassari. inter præsentatos potius dicetur, Peto
præsentationem admitti,& me institui &c.vt etiam di
cit Guil.in uersicu.quem statim allegabo,in si.Nam si
super tali petitione contestetur lis, ex quo principali-
ter petitur cassatio. esto, quòd actor nõ probet in hoc
de iustitia suæ electionis: tamen cassanda erit electio
aduersarii, dũmodo probet aliquid, per quod debeat
cassari,licet actor forte,uel ad hanc petitionẽ non fuis
set admissus nisi ratione iuris sui:quia & multi sunt, q
repelluntur,ut not.infra de accusa.super his. hoc & to
tum,quod sequitur in hac glo.uide in Specul.4.parte,
de electio.§.1.pen.col.uersic.si verò duæ.& ibi;placet,
quod statim sequitur, scilicet,quòd tales petitiones ad
mittantur;alleg.de electio.dudum.1.in fi.& capi.con-
gregato,de causa possess.cum ecclesia,in fi.cum enim
sententia debeat conuenire petitionibus,ex sententiis
latis in prædictis iuribus patet petitiones fuisse tales.
Redeo ad uerba Innoc. secundum quem quidam di-
cũt,quòd & talis petitio admittenda est:sed tamen iu-
dex non cassabit electum reum,nisi actor probet intẽ
tionem suam.est simile,quod dixi de offic.deleg.cum
contingat,in gloss.quia melius. Sed & quicquid dica-
tur,& not.infra de iure patro.cum dilectus,& hic,hoc
debet aduertere discretus & diligens aduocatus,quòd
quando datur talis libellus, Peto electionem meam
confirmari,& electionem aduersarij infirmari, statim
contradictor potest dicere, Exprimas, quo iure petis
electionem tuam confirmari, & meam infirmari. Si
dicat actor, Peto meam cõfirmari,quia canonica est,
statim potest subiungere contradictor, Charissime,
multi sunt modi canonicæ electionis,scilicet per scru
tinium,per compromissum,supra de electi.quia pro-
pter.quandoque etiam elegit quis iure suo:quandoq;
iure deuoluto,supra de electio.bonę.I.& C.cum Vito
nen.& cap.ne pro defectu.certifica ergo me de his, ut
deliberare possim.ff.de edend.l.1.& patet in eo, quod
leg.& not.supra de libelli obla.cap.2.& 3.uerumtamẽ
modica uis est in hac parte, & ei secundum simplicita
tem canonicã non tenetur actor istos modos electio-
nis suæ exprimere:sed sufficit,quòd simpliciter propo
nat electionem suam canonicam; & ideo petit ipsam
confirmari.argum.in eo, quod leg.& not.supra de iu-
dic.dilecti.¶ In secunda uerò parte libelli,in qua peti-
tur electio aduersarij infirmari, est magna uis facien-
da,& ualde utile est, quòd petatur exprimi causa cassa
tionis: quia si exprimat talem causam, quæ uergat in
præiudicium ipsius actoris, puta quia facta est de ho-
mine illiterato,uel irregulari,uel criminoso,& ideo e-
lectio de ipso facta nulla est,& per cõsequens electio-
nem de actore factam quamuis subsecutam non po-
tuit impedire,audiendus est,supra de elec.cum in cun
ctis,& cap.congregato,infra tit.1.constitutis,idest sin-
aurem exprimat talem causam,quę quamuis legitima
sit,tamen nõ interest sua,ut si dicat eum ineligibilem,
uel cassandum propter irregularitatem,uel crimẽ ali-
quod,sed non subiicit,in quo sibi prosit, uel obsit cas-
satio, non recipietur hæc secunda pars libelli huius;
& si recipiatur, restringenda erit sententia ad pręiudi-
ciũ, uel utilitatem actoris, ut prædictum est: si tamen
hoc fieri possit.alioquin, si hoc fieri non possit, & in-
ueniatur electio iam confirmati cassanda, cassabitur,
& imputet sibi reus, qui talem libellũ recepit, & acto-
rem non repulit, quod ante litem contesta.facere po-
tuit,& non fecit.C.de anna.exceptio.l.fina.institut.de
exceptio.§.fina.secundum Innocen.Sed quicquid di-
cat Innocent.dicit Hostiens.quòd quilibet canonicus
potest petere cassari electionem electi minus canoni-
cè in sua ecclesia, uel quòd remoueatur prælatus mi-
nus canonicè institutus,esto, quòd petens non sit ele-
ctus, uel non intersit sua quò ad priuatam utilitatem.
sufficit

ſufficit enim ei publicũ intereſſe; ut patet in eo, quod leg. & nota, ſupra de electio. ſtatutum. quinimo uidetur, quòd non ſolum canonicus, ſed etiam patronus, nec non & parochianus cuiuslibet eccleſiæ in hoc ſit admittendus, ſaltem propter periculum animarum, argumen. 16. quæſt. ſeptima, filiis, & in eo, quod leg. & nota. infra de rebus eccleſiæ non alienan. ſi quis preſbyterorum, ad finem, & infra de cohabi. cleric. & mulier. ueſtra, & ſi non dirigendo actionem contra electum, ſiue prælatum, ad minus tamen quo ad denunciationem ſuperiori faciendam. argument. ff. de offic. præfect. urb. l. 1. §. quod autem dictum eſt, & inſtitu. de his, qui ſui iuris ſunt. §. fin. & ſuperior ad talem denunciationem, ut hic, inquiret ſecundum Hoſtien. ſ. qui & ſine aliqua denũciatione ex puro & mero officio ſuo idem facere poteſt, ut patet in eo, quod leg. & nota. infra de ſimo. licet Hely. quidam tamen ſecundum Innocenti. dicunt, quòd non eſt admittendus talis libellus, Peto cõfirmari talem electionem, uel proceſſum meum, non obſtante electione alterius, uel proceſſu. uel peto electionem meam cõfirmari, & electionem aduerſarii caſſari. & ponunt exemplum in ſimilibus dicentes, quòd nec talis libellus eſſet admittendus, Peto talem fundum, non obſtante aliqua traditione, uel uenditione aduerſario facta, uel peto centum ex cauſa mutui, non obſtante pacto de non petendo, uel nõ obſtante ſententia contra me lata ſuper hoc: ſed certe iſti minus bene dicunt. nam omnes iſti libelli recipiendi ſunt, ut talis colligitur. ff. de priuileg. credit. imperatores. ff. quod metus cauſa geſtum. ſecundo §. uolenti, & lege ſi mulier. §. fina. & ſequen. quia & ueteres actiones utiliter competunt, quamuis extinctæ ſint. ff. ſi ex noxali cauſa agatur, lege ſecunda. §. fina. ff. de capitis dimi. tutelas. §. ſi libertatem. C. ſi aduerſus tranſactio. l. 2. C. de acceptila. l. finali. & hoc idem dicendum eſt in reſtitutione in integr. ut ſupra de reſtitutio. in integr. ex literis. In omnibus tamen iſtis cauſa exprimenda. eſt in libello, ſcilicet quare nulla ſit electio, uel proceſſus, uel uenditio, ſiue pactum, uel etiam ſententia: quia cauſa ſemper exprimenda eſt in libello, ut patet in eo, quod leg. & nota. ſupra de libelli oblatio. capitulo finali, & quia ſi ſuper prædictis officium iudicis imploretur, ipſum nõ debet impendere, niſi & iuſta cauſa exprimatur, de qua eſt cognoſcendum, ut apparet. ff. de mino. l. 1. §. prætor edixit, & l. ita eſt. 1. & 2. dicunt tamẽ aliqui, quod in talibus libellis prius eſt cognoſcendum de ſecunda parte libelli, quàm de prima. Sed tu dicas, quod de utraque cognoſcetur ſimul, ut not. ſupra de reſtitutio. in integ. ex literis, & argumen. C. de loca. & conducti. l. ſi conductoris, & l. ne cui, & l. conductoris. prædicta locum habent, ubi aliquid accreſcit actori ex dicta adiectione; & hoc etiam debet exprimere in libello. alioquin, ſi in libello non exprimat, quid ſibi accreſcit, nunquam eſt recipiendus libellus
g cum adiectione, quæ aduerſario obeſt, & ſibi nõs prodeſt, argum. ff. de rei uend. in fundo, & in eo, quod leg. & not. ſupra de reſcriptis, plerum que. §. cum igitur, in princip. & hoc idem dicendum eſt de poſitionibus, & probationibus ſuper eiſdem faciendis, & ſi de ipſis nihil contineatur in libello, ſecundum Innocen. & addehic, quòd de ſuperfluis & oneroſis poſitionibus, & probationibus nota. ſupra de electio. bonæ. 1. §. contra legati, & de officio deleg. cum contingat. §. 2. & 3. ſecundum Hoſtien. & ſatis de confeſſi. capitu. 1. & 2. libro 6. [*adiudicantes*] uide, quod dixi, de reſcript. mandatum,
14 in ultima columna. ¶ Tertia † gloſſa obiicit, & ſoluit. ¶ Quarta glo. reſpondet per obiectionẽ. glo. alioquin ſignat. primi, & ſoluit. ¶ [*Glo. ſed qualiter potuit*] obiicit, & ſoluit. ¶ [*Glo. ſed qualiter deleg.*] obiicit, ponit opinionem, & ſoluit. ¶ Antepenultim. gloſſ. obiicit, & ſoluit.

h ¶ Vltima gloſſ. reſpondet per quæſtionem, an ſcilicet ius patro. tranſeat cum uniuerſitate in creditorem h, allegat pro, & contra, & quid ſentiat, non apparet. ¶ *In*
15 † *gl. 1. ibi, dolia*] hanc & prædictam uide infra. ſuper ult. gloſſ. ¶ *In glo. 4. ibi. §. ex eo*] uide ut lit. non conteſt. quoniam, ſuper glo. ſi non poteſt. ¶ *In glo. ſed qualiter potuit, ibi. l. 1.*] non poteſt quis reuocare ſuam, uel prædeceſſoris ſententiam; quod ſi fecerit, non eſt neceſſe appellari [*& ibi. §. ult.*] præfectus urbis, & magiſtratus, & præfectus prætorio reſtituunt contra ſententias ſuas [*& ibi. l. 4.*] ſi accuſatore abſente non contumaciter abſolutus eſt accuſatus, eo nõ obſtante, apud eundem uel ſucceſſores cauſa tractatur. ¶ *In glo. antep. ibi. una eſt uia*] uide ſupra titulo primo, auditis, ſuper gloſ. penultima [*& ibi. §. 1.*] ſi conductor uendit rem, & eam ab empto re conducit, & uterque mercedem ſoluit, primus locator per conductorem poſſeſſionem retinet [*& ibi. §. ult.*] uide de obſer. ieiu. capitu. primo, ſuper glo. prima. ¶ *In ult. gloſ. ibi, in modicis*] emptioni maioris partis accedit modicũ loci ſacri, uel religioſi [*& ibi. alta*]. ſ. aquæductus fiſtulæ, per quas ducitur. hoc dicũt primæ duæ leges, ſcilicet dolia, dicit, quòd uenditis horreis dolia in horreis deſoſſa tranſeunt, ſi non ſint nominatim excepta [*& ibi, cum uniuerſitate*] ueluti in hæredem mariti, ut in hac l. [*& ibi, ſed an uia*] ualet pactum, quòd creditor utatur uia, & actu, uel aqueductu, quàmdiu precium ſibi ſolutum non ſit: ſed dicit Petr. & Abb. quòd melius facit. l. præ. ſi is qui. ff. de pign. ubi creditor tam diu pignus tenet, quàmdiu pecunia ſoluatur, & in uſuras fructus computat, ſiue illos percipiat, ſiue locet, ſiue inhabitet [*& ibi. l. 1.*] ſi amicus debitoris abſentis extra emptionem liberauit pignora, ius priſtinũ reſtituitum eſt domino. & l. 2. ſi creditor pignus obligauit ſecundo creditori, debitor ſoluendo, quod debebat, pignus recipiat [*& ibi, uerſicu. cum urbem noſtram*] ad eum, cui princeps urbem committit, pertinet, quicquid cõmittitur intra urbem, uel intra centeſimum miliare, [*& ibi, obligatione*] hanc & duas ſequen. uide de priuile. paſtoralis, ſuper ult. glo. [*& ibi. l. 1*] uide de iureiurand. ueniens, ſuper gloſ. 2. [*& ibi, inutilis*] reſpicit experientiam, ut quia conſtituitur ſeruitus de aqua ducẽda per fundum, qui uenditur, cum tamen id nõ expediat cõ-
16 ſtituenti, ut hac l. ¶ *In* † *glo. 3. ibi, paſtoralis*] dicebat Ioan. non fuit obiectum, uel agebat. ut procurator in rem ſuam [*& in fi.*] de electio. dudum. 1. & 2. dicebat Hoſt. quamuis laici de gratia tolerentur in iure patro. tamẽ quãdiu tolerantur, præſentatus per eos habet ius non adminiſtrandi, ſed petendi inſtitutionem. donec aliu s præſentatus admittatur: ſed admiſſo. 2. perdit primus ius petendi inſtitutionem, & agit de iniuria contra ordinarium, qui illum repulit, ut in cap. paſtoralis. ubi ve rõ diuerſi à diuerſis in eadem uacatione præſentãtur, ſed ſemel tantum. potior eſt præſentatus à uero patrono; adeo, quòd remouẽt inſtitutum ad præſentationẽ alterius, ut hic, niſi forſan ex quaſi poſſeſſione putatiui patroni ille iuuetur. de iure patronatus, conſultationibus. Sed Innocẽ. dicebat hic patronum poſt præſentationem per ſe factam ſuperiori nõ poſſe uariare cũ effectu, ſicut nec poſſulans. de poſtu. bonę. 2. ex quo ſequitur, q̃ ius habet præſentatus ſaltem ad implorandũ iudicis officium pro inſtitutione eccleſię, maximè qñ uacat, uel habenda eſt pro uacante: quia inſtituras nõ eſt in ea canonicè inſtitutus, ut hic. & idẽ putat in poſtulato, poſtquã ſuperioris conſenſum haberet, quòd poſſit tale officium implorare; prius nõ: ſecus eſt, ubi eſſet alius inſtitutus ad ſecundam præſentationem patroni etiam cum iniuria primo præſentati, infra de iure patron. paſtoralis. tunc enim ſi non uacet eccleſia, implorationi iudicis officii nõ eſt locus: ſed ubi alius non præſentauit, uel præſentauit, & inſtitutus non eſt,

uel

uel minus canonicè habet locum imploratio iudicis officii, ut dictum eſt. nec ob. quod quidam opponunt dicentes, patronus poteſt mutare præſentatum. ergo, dicunt ipſi, præſentatus non poteſt petere eccleſiam. non enim dicimus, ſicut & præmiſimus, quòd præſentatum poſſit mutare ſine ſuperioris licentia, & etiam epiſcopus, qui non admittit idoneum, peccat, & exinde ei remanet obligatus, infra de iure patro. paſtoralis.
f ed nec ſequitur hoc argum. patronus poteſt uariare, ſiue mutare uolũtatem ſuam, ergo præſentatus ab eo non poteſt agere, ſicut & uides in uenditore, qui rem
k uni uenditam alii uendere poteſt; & tamẽ antequam alii ipſam uendat, pœnitere poteſt k. ſiue enim uenditor pœniteat ipſam uendendo, & tradẽdo alii. C. de rei uenditi. quoties, ſiue non; ſemper tamen emptor contra ipſum actionem habet. ff. de actio. empti. & uendit. ex empto, & de hoc ſupra de fide inſtrumẽ. cum Ioan. in gloſſ. 2. & ſuper ea dic, ut dicam infra de iure patro. cum autem, quòd patronus laicus nõ uariat, ſed accu
17 mulat; & ſic ceſſant aliqua ex prædictis. Sed q̃ dices, ſi epiſcopus inſtituat alium, quàm repreſentatũ à patrono? Reſpon. caſſabitur inſtitutus ab epiſcopo. 16. q. ſeptima, decernimus, nec ob. infra de iure patro. paſtoralis: quia ibi loquitur, quando ſecundò præſentatum ab eodem patrono inſtituit. nam & patrono uariare licuit, ut ibi. ſed nec ob. ſupra de officio legati, dilectus. reſponde enim, ut ibi not. Alij dicunt, quòd agit tanquam procurator in rem ſuam. & eſt hic expreſſum, q̃ ſi epiſcopus ſine repreſentatione patroni aliquẽ inſtituit, factum epiſcopi caſſatur, infra de iure patro. illud, uel dic hoc contigiſſe, quia conſtat inſtitutorem erraſſe, uel in facto, uel in iure. nam habens rem obligatam repreſentare non poteſt. Inſtitutor autem contrarium credebat, & ideo eius præſentatum admiſit, ſecundum Inno. unde ſecundum Hoſt. per conſequens patet, quod in iure errauit; quare proceſſus eius eſt reuocandus, ut patet in eo, quod leg. & not. infra de conceſſio. præben. ex parte Aſten. Illud autem indubitatum eſt, quòd inſtitutus ab ordinario ſine repreſentatione patroni regulariter eſt ab eccleſia amouendus, ut hic patet, & 16. q. 7. decernimus, infra de iure patro. illud. regulariter ideo dixi, quod fallit in caſibus, puta propter delictum patroni, quiminus idoneum preſentat; quod dic, ut plenè not. ſupra de ſuppl. neg. prælato. cap. 2. §. fin. uel propter eiuſdem negligentiam, ſcilicet quando infra quatuor, uel ſex menſes non repreſentat; quod dic, ut leg. & not. infra de iure patron. cap. 1. & 2. & cap. eam te, & ca. cum propter diſcordias, ſecundum Hoſtien. ¶ *In glo. 4. ibi, ſtatutum peremptorie*] eſt ergo
18 † neceſſe, quòd exprimatur hoc caſu peremptorium, ubi unica ſit citatio; de hoc. 24. q. 3. de illicita, in fi. magnæ glo. & in Spec. de cita. §. uiſo de temporum, uerſi. aliàs autem, & uerſic. quid ſi lata, & ſcripſi de accuſa. ad petitionem l. non ſic in cauſis, in quibus ſine
l figura proceditur per Clem. de uerbo. ſignifi. ſepe, circa finem. ¶ [*In glo. alioquin, in fi.*] caueat etiam delegatus, ne nimium tardet, de offi. deleg. conſuluit, ſecundum Hoſti. ¶ *In glo. ſed qualiter potuit, ibi, in integ. reſtit.*] eo modo poteſt, cũ ſit generalis legatus: ſecus, ſi eſſet ſpecialis delegatus ſecundum Vincẽt. & de hoc dixi, infra de accuſa. qualiter, ideſt ſuper glo. 1. ¶ *In glo., ſed qualiter de-*
19 *legatus, ibi, uices* † *ſuas*] certum enim articulum, puta receptionem teſtium ſine iuriſdictione committere poteſt ſecundum Innoc, puta, ſi articuli, interrogatoria, & omnia ſunt plenè examinata, & numerus teſtium li
m limitatus ita, quòd nudus auditor eſt is, cui ſit m commiſſio, de offic. delega. ſuper quæſtionum, ſecundum Hoſtien. & uide quod ibi dixi ſuper gl. ſi ergo. uel dic, ut uidetur melius ſecundum Inno. q̃ aliud eſt recipere teſtes; aliud ſcribere atteſtationes, is, cui cõmiſſa eſt teſtium receptio, illam alteri committere non poteſt: quia in hoc electa eſt eius induſtria, de offi. deleg. cap. ult. ſed ſcribere atteſtationes, committit alteri; quia eligit tempora, argum. infra de appell. cum cauſam, Hoſtien. ſin hoc contra, quia licet electa ſit operanon tamen ſubſtituet ſine conſenſu eligentis. ff. de ſolutio. in ter artifices. & certum eſt, q̃ multa poteſt in his tabellio. Item talis confidit de electo, qui non cõfideret de ſubſtituto. ſed ſecundum Innoc. receptor teſtiũ habet diſcernere, & iudici ſcribere, quanta fides &c. ff. de teſtibus. l. 3. de fideiuſſio. conſtitutus, & refrenare multitudinem. ff. de teſtibus. l. 1. teſtem uacillantem capere, & punire. C. de teſti. l. nullum. examinare articulos, interrogatoria, & ſi. ex quibus patet induſtriam eius electam. quare nõ committit tabellio, & quandoque ad mandatum receptoris ſecundũ hoc interrogat & examinabit teſtes etiã in abſentia receptoris. & ſi aliqua adiiciat contingentia factum. & reſpondeatur, bene ualebit. Tu dic, q̃ quamuis iudex poſſit committere tabellioni receptionem teſtium quantum ad ſcribendum, non tamen quantum ad examinandum, infra de conſan. & affin. cap. 1. & Inno. hoc ultimum non placet, & de facto ſeruatur contrarium; ad hoc. C. de fide inſtru. iudices, & auct. ibi ſignata, Hoſ. & Clem. de offi. deleg. iudices, & de his in Spec. de teſte. §. nunc tractandum, uerſi. item ad officium [*& ibi. quidam*] Azo & Vin. quibus uidetur conſentire Guil. in Spec. de lit. conte. in fi. [*& ibi, nulla*] infra de procura. cap. 1. & 2. reſponſo. lib. 6. [*& ibi, uel dic*] ſecundum Lau. & Tan. [*& in fi.*] uel dic, ut not. de offi. deleg. is cui, lib. 6. in ult. gloſ. Quidam di-
20 cebat † ſubdelegatum ſubdelegare poſſe, ſecundum canno. ſicut coercere, ſupra de offic. deleg. literis; quod eſt falſum. ¶ *In glo. ſed uidetur, ibi, ubi de hoc*] & uide quod ibi
n dixi ſuper n glo. pen. [*& ibi, quamuis. §. 1.*] dixit hic Tan. Ego dico cum Vincen. quòd ubi prius quis habet poſſeſſionem totius, per partem retinet totũ: ſed per par-
o tem o non acquiritur totum, argu. ff. de ſeruitutibus. l. pro parte [*& ibi, patrono*] & non patrono, ut infra de cenſi. quanto p. ¶ *In glo. ult. ibi, cum* † *uniuerſitatem*] hoc re-
21 net Tan. Vinc. & Goff. [*& ibi, alia iura*] non tamen uaſalli, niſi id exprimatur, in lib. feu. ſi de feu. contro. fu. c. in generali, & de capita. qui curiam uendit, an intelligi be. uen. capi. 1. ubi ſatis de hoc [*& ibi, de fun. do. l. 1.*] & ff. de acqu. rerum dominio. l. quædam. Item in caſu. ff. de leg. 3. pater. §. fundum. uide in ſuffr. de teſt. Rainaldus, ſuper glo. in forma. ad idem. ff. de decur. l. decurio, quã uide in ſuffragio, ne cle. uel mona c. 1. & ff. man. ſi manda uero. §. Iulianus. ff. de act. empt. ſi mercedem. §. ſi cũ fundum, pro empto. l. 2. §. Stichum. C. de reli, & ſump.
22 fu. ſi ſepulcrum. his concor. quod dicitur, licere † in genere, quod non licet in ſpecie; de quo uide ſupra de officio ordina. cap. ſi ſacerdos. in 2. & ſuper glo. 2. [*& ibi, ſed aliaratio*] Idem Phil. Innocen. & Hoſt. ſed Dama. in quæſtione ſua prima, de iure patro. dicit, quòd præſentare poteſt creditor nomine debitoris [*& ibi, ei, quiſ undum*] illud intellige, ut nota. eod. titul. quoties. dicebat Tan. poſt gloſſ. Ioann. quæ hic finitur, allegando dicta ſunt, quæ dicuntur ultimo: ſed quod prius dictum eſt ſimpliciter uerum eſt. Gloſſator uerò ſic loquitur in parte, quæ ſequitur, q̃ quid ſentiat, non apparet, credo tamen, q̃ adhærere uoluit Tan. & ſequentibus.

ANNOTATIONES.

2 ¶ Probata. Not. hic ultra alia, quòd deducta nullitate ſententiæ ex una cauſa, ſi ſententia poteſt deregi nulla ex alia, nulla pronunciatur, licet nulla non deregatur, & deducta etiam dicitur in appellatione, ut l. ſuo. ff. de appell. nam dicitur ad cauſam hoc deductum: quia impedimentum legitimum nõ fuit probatum, ſe uelle reſtringere. Item quòd ubi ex relatione ſententiæ habita ad acta ex actis

incerta

incerta sententia colligitur euidēs iniustitia, si iudex expresse pronunciando se retulit ad acta, sententia est nulla. facit pro his, quæ scripsi supra eod. inter cæteras. & sic uidetur casus pro not. in cap. quoniam, supra in fi. de proba. sed mihi uidetur, quòd uerbum, Irritandam, hic positum sonet in contra. & quòd super eo scribit Ioan. Andr. de quo etiam Cyn. in l. 1. C. de erro. aduo. item, quòd sententia lata, quia non est probatum, si ex actorum productione apparet probatum esse, sententia est nulla. item quòd sententia lata sola parte actorum recepta, & sic causa non sufficienter instructa, est nulla, ideo in cap. cum nobis, & capitu. dudum, de electio. dicit, quòd debet supersedere, dic, ut supra glos. uersi. irritandum, sonat contra, sed duobus modis potest intelligi, Archid.

b ¶ Præsentauit. Quod ius habeat præsentatus nondum admissus, ponit hic latè Abb. adde Egi. Belle. cò clusione Rotæ. 177. item Rota, de præbendis. 16. in nouis, & Oldr. consi. 282. in fi.

c ¶ Circumuentus. Fuit ergo sententia nulla, quia lata contra absentem: secus, si contra præsentem: quia tunc opus est appellat. uide Bart. in l. si is, ad quem, ff. de acquir. hære. & in l. si prætor, infra alleg. & de re iudic. l. diuus.

d ¶ Quatuor casus. In hoc an possit retractari sententia, quæ transiuit in rem iudicatam, de cuius iniustitia apparet, quia de hoc tangitur in cap. cum dilecta, de rescrip. in cap. fraternitatis, de frig. & in cap. ex tenore, de appell. quod potest, gloss. in Clem. si appell. de appell. & facit not. in cap. quoniam contra, in fi. de probat. & cap. quia plerique. de immu. eccles. potest dici, quòd quandoque postquam sententia transiuit in rem iudicatam, de iniustitia constat ex confessione partis, tunc potest retractari, ut in cap. quia plerique, per Innocen. quandoque constat ex probationibus de uoluntate partium, tunc si fiant coram iudice appell. tunc non potest retractari, ut gloss. in Clemen. si appell. & Hostien. in capitulo ex tenore, de appellat. quia sententia transiuit in rem iudicatam; ergo appell. nulla, & sic iudex incompetens. si uerò aliàs competens, tunc bene posset retractari, quia licet præsumatur pro sententia; tamen istæ proba. inducunt notorium, secundum Archid.

e ¶ Instituisse. Contra hoc facit cap. super eo, de offic. deleg. & Clemen. auditor. de rescrip. ubi post pronunciationem, quod beneficium sit uni debitum, habet sequi collatio: sed dici potest illa iura in inferioribus à Papa loqui, hic in Papa. sed adhuc contradicit, quòd dicitur, quòd sententia non quæritur dominium sine traditione, ut not. institu. de offi. iudic. §. fina. per glo. uide pro solutione Ioan. And. in cap. cum nostris, de concessio. præben. in glo. multum iuris, uel solue, quòd hic in Papa.

f ¶ Et mulie. Vide glo. quæ incipit, quorum interest, in cap. ut circa, de electio. lib. 6. & super illa Ioan. Andr.

g ¶ Sibi non. Quia causa actionis debet concludere ad actionem necessariò, ut not. de libelli oblatio. cap. 2. & per Bart. ff. de eden. l. 1. & per Cyn. Bart. Bald. & Salic. in l. edita, C. eod. titu. præiudicium ergo rei, si non concludit ad utilitatem actoris, non debet in libello admitti, & hoc uoluit tota ista glo. Inaocen.

h ¶ In creditorem. Adde, ut non procedat, quando creditor pignoris habet restituere fructus, uel eos computare secundum Rofredum Beneuentanum in suis libellis iuris canonici in quarto, de iure patro. & idem Abb. in c. ex literis. 2. col. eod. tit. & Paul. de Cast. consi. 55. incip. uenerabilis uir.

i ¶ Procurator. Idem not. infra in proxima additione, uersic. alii dicunt. & ex hoc apparet, quòd agit nomine patroni ad utilitatem tamen suam, uide glos. & Bart. in l. si quis rem. ff. de procur. & in l. præcedenti. §. fi. & in l. qui stipendia, C. de procur.

k ¶ Potest. Primus emptor, & an l. illa, quotiens. locum habuerit in cleri. uide Ioan. Andr. de his, quæ fiunt à prælato. continebatur, in sua glos. prima, scias tamen, quòd uendens duobus tenetur pœna falsi. l. qui duobus. ff. ad leg. Cor. de falc. & quid in aliis contrahentibus, ibi uide Barto.

l ¶ Petitionem. Vbi uide Ioan. Andr. in glos. nunquid appellans. & Bart. ff. de iudic. ad peremptorium. & in extrauagan. ad reprimendam. & uide supra eodem consanguinei. in glos. penultima, & super illa Ioan. Andr.

m ¶ Is cui fit. Nota, tamen glossam in capitulo is cui, de officio delegati, libro sexto, quòd quando delegatus ordinarii habet speciali-ter concessionem, quòd potest subdelegare, Bald.

n ¶ Dixi super. Et uide Ioann. Andr. in capitulo in literis, de restitutione spoliatorum, in glossa magna, uersiculo generali, & uersiculo præcedenti, & Bartolus in lege possideri, in principio. allega. in glossa; & in lege prima. §. si quis hoc interdicto. ff. de itinen. actuque priuato.

o ¶ Per partem. Ad materiam uide nota. supra de præscription. audieris. & Bartol. in lege prima. §. si quis, de itiner. actuque priuato. ibi idem, quod hic, & nota. in capitulo cum dilecta, de præbend. Bald.

p ¶ Quanto. Solutio ergo pensionis non probat ius patronatus, sic nec probat exceptionem: quia non probat hoc esse &c. C. de probationib. ad probationem; uide bonum textum in capitulo si Papa. §. si uerò, de priuileg. libro sexto, & eodem titulo, reeepimus, in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Papa in sententijs, quas profert, iuris ordinem seruat.*
Ab iniurijs abstinere debet, quamuis non sit astrictus legibus, ibidem.
2 *Lis contestari quando intelligatur in curia Roma.*
Curiæ Romanæ consuetudo habet multa specialia, ibid.
In exemplum non trahenda quæ, ibid.
3 *Æequitatis uigor, seu rigor in quo obseruandus.*
Subtilitas approbatur hic, ibid.
A similibus ad similia procedendum, ibid. ad dictio. similibus, & num. 7. in fine.
4 *Exemplis non est iudicandum, nisi principis.*
Sententia principis quibus casibus ius faciat, ibid. & nu. 7. & 8.
Pro principe præsumitur, & in quibus, ibid.
5 *Dispensare sine causa neq; summus pontifex debet.*
6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum.*

CAPVT XIX.

1 IN causis. Casus. Papa † in sententiis, quas profert, ordinem iuris seruat. & primò ponitur dictum: secundò ratio: tertiò exceptio. secunda ibi, Cum. tertia ibi, Nisi [*Summi*] qui sicut summus est, sic ab iniuriis, & maximè summis summè, ideſt præ cæteris abstinere debet respectu dei. 9. q. 3. aliorum. decet etiã hoc ipsum respectu hominum, quamuis non sit astrictus
2 legibus. C. de legibus. l. digna, Host. [*Ordo*] habet † consuetudo curiæ, quòd per narrationem facti, & uerbalem petitionem, & contradictionem & responsionẽ coram papa & fratribus habitã inter partes, maximè in causis electionum intelligitur lis contestari, etiam nullo libello oblato contra id, quod not. de libel. ob. c. 1. habet & alia specialia in exemplum nõ trahenda, de tempo. or. c. 1. de offi. leg. quòd transla. Hostien. [*Et rigor*] aliàs uigor; puta quod ius pauperis defendat, &
3 contra iustitiam nulli pareat. sup. de iudi. nouit, Host. [*Subtiliter*] approbatur subtilitas; de hoc dixi supra de iudic. dilecti [*Similibus*] not. pro uulgari, de quo supra de rescriptis, inter cæteras. ff. de legibus, non possunt [*Teneantur*] ex debito, Pet. [*Iudicare*] contra, quia † non est iudicandum exemplis. C. de sen. & interlo. l. nemo.
4 Sol. dicit Hostien. hoc speciale in sententia principis [a], cuius exemplum sequendum est, ut in concor. glos. & C. de consulibus. l. nemini, lib. 12. & sit ratio specialitatis: quia lex est, quicquid ei placet, animo condendi legem, institutio. de iure naturali. §. sed quod principi, & quia non est præsumendum, quòd processus suus habeat maculam, uel rugam. 24. quæsti. prima, in fede, & capit. hæc est fides, & quia omnia præsumuntur plenè examinata. 3 5. quæstio. 9. apostolicæ, & not. de rescrip. ad audientiam, prim. nec superiorem habet, qui corrigit, supra de electio. uenerabilem, uersic. sciunt, super glos. prima [*Nisi*] potest excipere à dicto, & à ratione
5 dicti [*Inspecta*] not. secũdum † Hostien. etiam summum Pontificem nõ debere sine causa dispensare; ad idem, infra de præben. Andr. in multa, in fine, & ibi dicam de hoc, facit, quod nota. de uoto, non est [*Dispensatiuè*] facit infra de concessi. præben. constitutus [*Statuendum*] idem est quandoque in pœnæ inflictione, institutio. de iure
6 naturali. §. planè. ¶ Prima † glo. dicit aliud in interlocu-
7 toria: signat cõtrarium, & soluit. ¶ *In † glo. 1. ibi. l. 3.* ibi dicit Imperator; quòd interlocutiones, quas in uno negocio protulit, uel proferret, non præiudicent in commune [*& ibi, imperialis*] facit ad primum dictum, scilicet

scilicet quòd sententia causa cognita in uno negocio per principem dicta etiam in aliis facit ius [*& ibi, sed quod ait prætor*] rescripsit princeps eum, à quo Campani per metum cautionem pollicitationis extorserũt, restitutionem petere posse; & ex hac iudicatur in simi
8 libus, ut non solum exceptio eo casu competat, sed etiam actio. ¶ *In † glo. 1. ibi. l. 3.* ubi de hoc in glo. pen. [*& ibi, sed quod ait prætor*] ibi de hoc [*& ibi, claudatur*] idem, si ferat causa cognita, & partibus præsentibus, ut præalleg. l. fi. C. de legi. secus, si sine causæ cognitione ex potestate, uel uoluntate interloquitur; & sic intelligitur. l. 2. C. de legib. ad idem. C. commi. uel epi. l. penulti. & ult. C. de senten. & interlo. l. ex stipulatione, secundum Hostien. Sed quidam legistæ sic distinguunt, aut sententia principis primo casu est in corpore iuris clausa; & tunc facit ius. C. de nouo. cod. cõpo. in fi. & hoc si tenor eius patiatur: aliàs si non patitur, non facit ius generale. C. de sacrosan. eccle. nõ plures. Si uerò non est clausa in corpore iuris, non facit ius. C. de legib. l. 2. & 3. secundò casu, cum est diffinitiua, si scripta est in corpore iuris, facit ius, si tenor ipsius hoc patitur, ut de interlocutoria dictum est: aut non est scriptum; & tunc subdistinguunt: aut sententia illa est contra legem principis in corpore iuris scriptam, aut non. primo casu non facit ius generale: quia non præsumitur tulisse talem sententiam ad legem corrigendam, sed solum ad ius litigatoris lædendum. secũdo casu, quando non est contra legem, sed supra, uel præter rationem, refert, an lata sit sine causæ cognitione; & tunc non facit ius generale à contrario. l. ult. C. de legi. aut cum causæ cognitione. & tunc aut par-
b te absente; & non facit ius, ut l. qui repudiantis [b]. ff. de inofficio. testamen. aut præsente; & tunc quò ad omnes ius facit, ut in præallega. l. fina. & sic etiam illam. l. intelligit hic Innocen. scilicet cum princeps partibus præsentibus cognouit, & diffinit.

ANNOTATIONES.

a ¶ Sententia principis. Adde, quia sententia principis facit ius; tex. in l. 1. ff. de constitu. prin. & in l. fi. C. de legi. uide Card. in Clem. pastoralis, de fide instrum.

b ¶ Repudiantis. Illa l. loquitur illo casu, quo sententia facit ius quo ad omnes, & lata à quocunque iudice; uide ibi Bart. & Ioan. And. qui filij sint legit. causam, in glo. ad ecclesiam, & Bart. in l. ingenuum, ff. de statu. homi.

SVMMARIVM.

1 *Sententia definitiua secunda lata contra primam tenet, si de prima non fuit exceptum, uel appellatum à secunda, & numero quinto.*
Capituli diuisio, ibid.
2 *Priorum iudicum factum, quorum constat iurisdictionem non fuisse reuocatam, approbatur.*
Suppletionum causæ friuolæ non admittendæ, ibid. in fi.
3 *In iure quid factum, ut intelligatur.*
4 *Litis ante ingressum quo tempore dicatur.*
In rescripto quorum sufficiat facere mentionem, ibidem, & numero 13.
5 *Sententia prima quando per secundam tollatur, & numero 16. & 18.*
Per sententiam secundam contra primò latam quando actio, & exceptio, & quando exceptio tantum tollatur, ibid.
6 *Electus quando quis uocetur, non Abbas, uel episcopus.*
Archiepiscopus per pallium nomen, & executionem officij quærit, ibidem.
7 *Protestari utile est, quando quid sit etiam iustè, quod alicui præiudicare possit in posterum.*
Papa per factum proprium iuri episcopali derogare non intendit, etiam si sit scismaticus, nec per priuilegium, uel rescriptum, nisi nuntius ibi specialis habeatur, ibid.
Benedictio abbatum spectat ad diœcesanum, ibid.
8 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 9.*
Exceptio contra iudicem ante alias opponenda: alias an ad eam redire possit, & coram quo sit opponenda, si iudex absit. §. 1. & nu. 11. & 12.
Post habitæ nomen quid significet. §. in glo. ante pen. & nu. 14.
Compensationis oppositio fit etiã post sententiam, et quando, ibid.
Nouorum instrumentorum prætextu sententia non rescinditur: sed hoc fallit. § in ultima glo. & nu. 15. & 16.
Contra res iudicatas quibus casibus sententia ualeat, ibid. & nu. 17. & 18.
10 *Suppletio, uel additio glossarum.*
11 *Excommunicationis exceptio tempore impetrationis rescripti annullat rescriptum, & iurisdictionem.*
De necessitate quæ satisdationes iudici præstantur, non præiudicant oppositioni incompetentiæ iudicis, ibid.
Satisdatio de stando iuri quandoque datur etiam coram eo, qui de causa non cognoscit, ibid. in fin.
12 *Contra personam exceptiones quo tempore, & ordine proponendæ, & quando in eum quis consentiat per eius omissionem, & supra nu. 9. & 11.*
Recusans requisitus à recusato tenetur iurare de malitia, ibid. uer. item uidetur, paulo post initium.
Contraria proponere reo licet, maximæ quæ tendunt ad eundem finem, ibid. §. satis crederem.
Recusationis iudicis articulo pendente super aliquo alio non cogitur recusans respondere, ibid. in fin.
13 *In rescripto, uel priuilegio contra priuilegium quorum fieri mentio debeat, & nu. 14.*
15 *Exceptio peremptoria post sententiam quando non habeat locum, & quando fuit omissa malitiosè, quid iuris, nu. 17. & 18. circa fin. uer. aut non fuit.*
16 *Ecclesia an æquiparetur reipublicæ, ut sententia teneat contra res prius iudicatas.*
Ecclesiarum iura dicuntur publica, ibid.
18 *Sententia lata contra ius scriptum quando teneat, uer. quæ sit ratio: lata uerò contra alteram sententiam, uel rem iudicatam an & quibus ualeat casibus, ibid.*
Legis primæ quando prouo, non est necess. intellectus, ibid. uersic. ad l. ergo.
Iudicis scientia non nocet ignorantiæ partis, & quo casu, ibid. uer. aut non fuit de hoc disputa. circa fin.
Legis si forte, de officio præsi. intellectus, eod. num. uer. solum igitur, ad finem.

CAPVT XX.

1 INter monasterium. Casus. Tenet † secũda diffinitiua sentẽtia lata cõtra primã, si de prima non fuit exceptum, nec appellatũ à secunda, secundũ lec. Io. quam ponit ult. gl. adde ibi, si de prima scienter & dolosè non fuit &c. & diuiditur decre. in 4. partes. & prima pars ponit thema decisum. secunda causam diffinitionis, & causas causæ. tertia soluit quoddam obstaculum. quarta diffinit. secunda ibi, cum constiterit. tertia ibi, non obstante. quarta ibi, Factum priorum. Hosti. autem diuidebat in tres tantum. secunda ibi. tertia ibi, Factum. sed primum teneas [*Sancti An.*] Inno. dicit sanctæ Annæ [*Agitata*] prius coram ordinario, & demum corã diuersis delegatis, ut patet in casu [*Cum constiterit*] ista
2 est causa diffinitionis. diffinitiuè enim † approbat factum priorum iudicum: quia constitit ipsorum iurisdictionem non fuisse reuocatam: causas uerò huius causæ, scilicet quare nõ fuerat reuocata, ponet infra ibi, Tum quia &c. [*Commissionem*] per uos impetratã [*Per ultimam*] impetratam per monacos sancti An.

Reuocã-

[Renocatam] nec etiam impeditam, vt patet per sequen
tia secundum Hostiens. [Causæ] quæ fuerunt hę cau-
sæ, non habemus: sed fuerunt friuolæ, ut sequitur; &
ideò non admittendæ, ut leg. & nota. infra de officio
delega. suspitionis, & infra titulo primo, cum speciali,
3 Host. [In † iure] idest iudicio, idest coram iudice parti-
bus præsentibus, ut infra titu. 1. secundo quæris. §. ult.
Hostien. [Propositæ] contra iudices primos, & mona-
cos sancti An. quibus etiam coram ipsis procedendo
renunciauerunt, ut sequitur, Hostię. [Quas etiam] sub.
4 si ualuissent [Ante litis † ingressum] scilicet ante litem
contest. Pet. [Quibus] scilicet causis suspitionum [Eis-
dem] scilicet primis [Subeundo iudicium] lit. scilicet cōtest.
Pet. [Processu] quærit Hosti. nunquid sufficiat de pro-
a cessu[a] mentionem facere generalem? quod uidetur.
nam prolixitas actorum nō posset forte recipere per-
gamenum. dic secundum eum hoc arbitrarium: ita
tamen, quòd fiat specialis & expressa mentio de prin-
cipalibus articulis, supra de rescrip. cum dilecta, & de
excep. supra de procura. in nostra. §. fina. de ordinatio
nibus, supra eod. cum olim, supra tit. 1. ueniens, & de
iudicibus, & litigantibus, & his, de quibus agitur supra
de dolo & contu. ex literis, ubi de hoc. & breuiter ita
est interpretandum, ut ratio, quæ mouet delegātem,
moueat delegatum, de rescriptis, super literis, in fine,
& si delegatus remanet dubius, consulat delegantes,
de senten. excomm. inter, de officio deleg. capitulo 2,
de iudiciis, cum uenisset [Iudicibus] sup. habito [Nihil]
etiam in genere, nedum in specie, Hostien. [Expressum]
scilicet de priuileg. & processu [Potuissent] & sic nō ua
luerunt, de rescriptis, super literis. & hic posset conti-
nuari, uersic. ille, Factum priorum &c. [Sententia] per
quam forte in totum, uel in partem adiudicatū erat
ius eligendi mona. sancti An. Innocent. & nota. quòd
dicit sententia, non dicit re iudicata, & isto modo po-
tes etiam euadere contrarium, de quo in ult. glo. [Di-
cebatur] modo coram Papa lata [prolata] à secundis iu-
dicibus auctoritate secundarum literarum, secūdum
Goff. & Hostien. uel prius alio tempore secundum In
noc. nam aliàs fuerat super hoc quæstio inter ista mo
na. secundum Pet. [Nobis] aliàs uobis, & supp. nec pri
mis iudicibus, & ad hoc continuatur sequen. uersicu.
[Prædictis] scilicet primis iudicibus, qui pro uobis iu-
5 dicauerunt, Hostien. [Ostensa] not. quod † si prima sen-
tentia ostendatur, & contra eam feratur, secunda tol-
lit primam quo ad actionem, & exceptionem. in cō-
pensatione secus, ut not. infra cap. proxi. in gloss. pen.
Item secus, cum tollitur exceptio, & remanet actio,
infra de appell. constitutis, in fin. de accusa. accedens.
ff. commo. in rebus. §. ult. secundum Goff. [Statuissent]
ut presumitur: quia, ex quo eam uidissent, ad hanc co
gnitionem uenire non deberet [Obijcientibus] nunc in
iudicio habito coram Papa, Goff. [Ratum] sic infra de
testam. Rainucius, & c. Rainaldus, Hosti. [Sententiam]
per quam iudicauerunt pro monacis sancti Cledii, &
pro ipsorum electo, Goffr. [Confirmantes] ad maius ro-
bur, supra de maio. & obedien. per tuas, Hostien. [Ele-
6 cto[b]] not. q † ante benedictionem non uocatur Ab-
c bas[c], sed electus. dat igitur benedictio nomen Abba
tis, sicut & cōsecratio nomen episcopi, & pallium no
men archiepiscopi, & executionem officii, supra de
æta. & qualita. cum contingat, de transla. cap. 2. de usu
pal. nisi, Hostien. contra, supra de sup. neg. prela. cap. 1,
de accusa. meminimus, & cle. de sta. mo. attendentes,
uersicu. statuimus. per quæ patet, q etiam Abbas dici
7 potest [Saluo] not. quòd † quando aliquid fit, quamuis
iuste, per quod alicui præiudicare potest in posterū,
utile est protestari, ut hic, & 7. q. 1. Pontifices, & supra
de sup. neg. præla. cap. 2. in fi. & not. quòd Papa etiam
per proprium factum iuri episcopali derogare non

intendit, etiam si episcopus sit scismaticus, supra de ele
ction. quia diligentia, nec per rescriptum, uel priuile-
gium, nisi specialis ibi mentio habeatur, ut leg. & not.
de offic. deleg. super eo, de confirma. uti. uel inuti. c. fi.
Hostien. [Diœcesani] ad quem spectat subiectos Abba-
tes benedicere, supra de sup. neg. præla. cap. 1. Hosti. &
forsan hoc reseruat ꝓtestatio, scilicet quo ad promo
uendos. si. de supp. neg. pręla. cap. 2. uel intendit, quòd
iste idem per benedictionem Papæ non minus sit diœ
cesano subiectus. simil. de maior. & obedien. per tuas.
8 ¶ Prima † gloss. ponit casum. ¶ Tertia gloss. respondet
per quæstionem, an iudicis recusatio aliàs exceptio-
nes præcedere debeat. & primò allegat quòd sic, secū
do allegat contrarium, tertiò ponit opi. Tan. quartò
ponit opin. Ioā. quinto uacillando approbat opinio-
nem Tan. ¶ Quarta glo. arguit, & remittit. ¶ Antepe.
gloss. dupliciter exponit literam postpositam. ¶ Vlti.
gloss. primò ponit 6. casus præter istum, quem ponit
hoc capitulum, quibus ualet hęc sententia cōtra rem
iudicatam: demum obiicit. Ponit opinio. Ioan. & sol-
uit. finis respondet cōtrario de l. 1. C. quando prouo.
9 & opinio. Ioan. illi contrario competit. ¶ In † glo. 2. ibi,
apertissimi] uide de testi. licet. 3. super glo. 2. ¶ In glo. 3. ibi,
sed & si suscepit] sed hæres coram non suo iudice super
fideicōmisso uocatus, si aliis defensionibus usus est,
ad illa de incompetenti iudice etiam ante sentētiam
non reuertitur [& ibi, protestari] coram præside pro-
uincię, si adest, uel coram defensore ciuitatis, uel duū
uiris [& ibi, contra maiores] uide de exceptio. pastoralis,
super glo. 4. ¶ In glo. antepen. ibi. l. 2. in fi.] ibi soluitur pœ-
na posthabita dilatione; & loquitur in illo, qui nō pa-
ruit translationi annonæ [& ibi, si autem. §. 2.] si com-
pensatio nō fuit opposita, uel opposita, sed nō repro-
bata; post sentētiā opponitur: secus, si fuit reprobata;
& idem Ese. ¶ In glo. ult. ibi, sed prætextu] nouorū instru-
mentorum prætextu non rescinditur transactio: sub-
uenitur tamen ei, qui subtractis instrumentis per ad-
uersarium, ad transigendum fuit inductus: quia aut
actio est sublata, aut non, ut ibi [& ibi, quòd in diem] ui-
de super antepe. glo. [& ibi, publico] recipiuntur enim
in eo instrumenta contra res prius iudicatas, tamē ex
causa, ut ibi [& ibi, admonendi] uide infra in suppletioni
10 bus [& ibi. l. 1.] cano. in præalleg. uersic. ¶ In † glo. 1. ibi,
fieri debuisset] supra de consuetu. cum dilectus, de verb.
signific. Abbate, uel quia dicebat se ius habere in ele-
ctione, secundum Goff. si de postula. bone. 2. de elect.
quòd sicut. Lauren. dicit, quòd ipsi dicebant se ibi de-
bere ponere Abbatem, & mona. illud sibi subiectum
[& ibi, quas cum iudices] secundi, secundum Petr. de Sa.
quibus commissum fuerat, quòd si inuenirent illas
suspitiones legitimas, procederent in causa: uel loqui
tur de primis [& ibi, lata fuerat] à secundis iudicibus,
qui præuenerunt in sententia, secundum Goff. & Ho
stien. [& in fi.] Innocen. & Hostiē. narrauerunt etiam
d factum, diuersimodè tamen; de quo non curo. ¶ In
11 glo. quicunque[d], ibi, post literas] hoc dicit, quia † si tempo-
re impetrationis fuisset excommunicatus, tunc exce
ptio annullaret rescriptum, & iurisdictionem, de re-
scriptis, capitulo primo, libro sexto, dic, ut ibi [& ibi,
protestari] & sic uitiatur opinio dicentium, quòd quan
docunque usque ad litem contesta. possit opponi. ad
quid enim hoc casu fieret protestatio [& ibi, standi iu-
ri] hæc de necessitate præstantur. & ideo non præiudi
cant, sicut nec sportulæ, ut ibi. Item talis satisdatio da-
tur interdum coram eo, qui de causa non cognoscit.
ff. de iudic. lege secunda, §. penultimo, secundum In-
nocenti. & Hostiens. [& ibi, præcedant] & hoc tenet hic
Philipp. [& ibi, eligere] argument. supra de procurato.
capitulo fin. 11. quæst. 3. cum excommunicato, Host.
12 [& ibi, ex quo † consentit] cum super illis habeat pronun-
ciare,

ciare, & eius sententia inter partes faciat ius, de rescr.
super litteris, in fine, & ex quo in uno elegit, in alio
non recuset. 3. q. 8. cuius in agendo: sed in recusatione
non eligo ipsius, sed arbitrorum iudicium, uel colle-
gæ, uel ordinarii, ut de officio delegati, si contra u-
num, libro sexto. tamen huic respōderi posset, quòd
etiam in recusando elegit quis recusati iudicium in
compulsione arbitrorum. Itē uidetur, quòd recusans
requisitus à recusato teneatur iurare de malitia; de
hoc in Specu. de recusatio. §. qualiter, uer. quid si præ-
sumptio & §. fi. ad fin. uer. quid si arbiter. & de hoc an
habeat locum in delegato, dicam de iura. calum. capi
tu. secundo, libro sexto. Item fortificatur gloss. quia
si non recusatur iudex, ualet, quod facit, infra titu. 1.
ad hoc si in una: secus, si in sententia lata ab excom-
municato, uel per falsum rescriptum, uel ab excom-
municato impetratum, infra eo. ad probandum. su-
pra de probatio. licet, de rescrip. capitu. primo, libro
sexto [& ibi, & arg. contra] aliàs sine contra. & tunc fa-
cit littera. ibi ad finem, nisi litigare consenserit. in quā-
tum contra, respondetur, quòd ibi suspicionis causa
superuenit [& ibi, protestatione] unde, ut recitat Innoc.
quidam dicunt, quòd si fuit protestatus, poterit ad il-
lam redire: aliàs non. C. de iudi. l. fina. [& ibi, Ioan. innue-
bat] hic, 3. quæst. 3. offeratur. Idem Vincen. Goff. &
Abb. [& ibi, sententiam iudicis] ecce ergo, quòd iudex in
prima exceptione iudicabit pro reo, & recusari non
possit, Hostien. [& in fine] Alii dicunt, quòd usque ad
e 20. dies[e] eam potest proponere quandocunque, siue
aliàs proposuerit, siue non. 3. quæstio. 3. offeratur, &
beneficium iuris &c. infra de regulis iuris. indultum,
cum suis concor. libro sexto. Alii dicunt, ut Phi. Iaco.
& Alexan. & Abb. & Guil. in Specu. T. de dila §. nunc
uideamus, in fine quòd semper usque ad litem con-
testatam potest proponi. C. de iurisdict. omnium iu-
dicum, l. nemo, ibi. Post litem contestatam ord. sedis
recuset exam. ergo ante potest; facit. C. de iudi. apertis-
simi, & hæc decre. nisi fuisset datus terminus ad om-
nes dilatorias proponendas, de excep. pastoralis. non
ob. aucten. offeratur: quia hodie induciæ arbitrariæ
sunt, infra tit. proxi. cum sit. imo quidam ex eis fatuū
reputant illum, qui primò illam proponit, cum per
hoc iudicem prouocet: tamen ipse Guil. in titu. de re-
cusatio. §. fit autem recusatio, consuluit teneri opini.
Tan. & idem consuluit Hostien. supra de proba. quo-
niam, & hic remittit ad illuc, & ad ea, quæ no. in sum-
ma, de officio delega. §. sed nec illud, uer. quando de-
bet fieri recusatio. Alii dicunt, ut Ioan. 3. quæst. 3. offe-
ratur, Goffred. in summa, de dila. 2. §. & Innocen. hic
recitat; quod non solum ante alias exceptiones pro-
poni debet, sed etiam ante 20 dies. Ex opinio. Bernar.
sequetur inconueniens: quia si petet reus sibi dari co
piam rescripti, dicet actor; Talis est persona, cui debet
credi. 27. distin. nobilissimus. si petat libellum dicet
actor, Non est de consuetu. & hoc faciet solum, ut iu
dex super eo pronunciet. propter quod aliqui dicūt;
quòd aut reus prouocat ad sententiam, aut prouo-
catur. primo casu amplius non recusat, secundo sic,
argum. ff. de condict. furt. l. & ideò, supra de exceptio-
nibus, cum inter. ¶ Satis crederem de iure dicendum
f quòd omnis exceptio, per quam negetur quis[f] esse
iudex, præcedat exceptionem de suspecto. nam si
non est iudex, ad quid eum debeo recusare, maxi-
mè cum longiorem tractatum habeat recusatio pro
eo, quòd itur ad arbitros: utile tamen est & hoc ca-
su protestari, sed non puto necessarium. alias uerò
exceptiones, per quas non negatur iurisdictio; puta
excommunicationem contra actorem ita, quòd nō
contra rescriptum, uel dilatoriam solutionis præce-
det recusatio. facit pro hac distinctione, quod nota

in Specu. de exceptio. §. uiso, uer. porrò, & ibi scripsi.
Tan. in ordin. iudic. rubric. de exceptio. tenuit hoc
nunc dictum; & hoc teneas post factum, maximè
cum reo liceat proponere contraria, præcipuè quan-
do tendunt ad eundem finem, de hoc plenè, infra
de regulis iuris, nullus, libro sexto, nec est uerum,
quòd eligam ipsius iudicium nisi quo ad illud, quod
excipio. & dato, quòd illud expressè facerem, non
deberet nocere. quid enim si expressè faceret illum
iudicem? non uideo, quòd hanc recusationem im-
pediat ante factum. consule cum Tan. propter ra-
tionem, quam dixi, supra eodem, gloss. super ver. con-
sentit. & est si. de iureiurand. uerum. & quod dixi de
Iudæis, significauit. & si uis precisè tenere opinio.
Tan. & Bernar. ad contraria secundum Innocen.
sic responde, quòd dixi statim licere reo ponere
contraria. ff. de exceptio. l. nemo, dic quòd licet ex-
cipiens non fateatur, de exceptio. cum uenerabilis,
dubitans enim excipere potest, ut ibi, & infra de re-
gulis iuris, exceptionem, libro sexto, & hic intendit
aduersarii petitionem elidere: tamen talis in hoc si-
g bi præiudicium facit[g]: quia in iudicem consentire
uidetur litigando coram eo, coram quo aliàs litiga-
re non tenebatur. ad id, quod dicitur. Non uidetur
in iudicem consentire, qui sibi postulat edi genus
actionis. ff. de iudi. non uidetur, respondetur, quod
maius signum est consentiendi in iudicem litigare
sub eo, quàm petendo sibi edi genus actionis. ibi
enim nullam sententiam ferri petit: quod tamen fa-
cit, qui excipit. petit enim interloqui exceptio. ob-
stare. non obstat etiam auct. offeratur: quia uerum
est, quòd exceptio suspitionis infra 20. dies proponi
potest, nisi aliàs interim huic exceptioni tacitè, uel
expressè renuncietur, quod fit procedendo in aliis
coram ipso, ut hic. & retenta hac opinio. Tan. ui-
detur secundum Innocen. quod nullus possit iudi-
cem recusare; & procuratorem aduersarii sui repel-
lere, cum super procurato. oporteat eum audire sen-
tentiam; & sic cessabit suspitionis exceptio, cum ui-
deatur in proferentem ut in iudicem consentire. Sed
si actor proponit contra procuratorem rei, & idem
procurator recusat iudicem, bene procedunt simul
hæ quæstiones: quia ille, qui recusat, non eligit istius
iudicis sententiam super procuratione, sed eius ad-
uersarius, & iudicium redditur in inuitum. ff. de uer.
obligatio. inter stipulantem. §. 1. & hoc ultimum se-
cundum Hostien. uerum est de iudicio ueri & legi-
timi iudicis, qui non recusatur: aliàs, ex quo legi-
timè recusatus est, nec super exceptione recusatio-
nis, nec super aliquo alio, pendente recusationis ar-
ticulo, coram eo cogitur respondere, ut patet in eo,
quod le. & not. de officio delega. suspitionis, de ap-
pellati. legitima, libro sexto, secundum eum. ¶ In glo.
h per quem[h] ius. in fine] Sed hoc nihil facit ad rem, Inno-
13 cen. Hostien. contra. notans † ex hoc non ualere re-
scriptum, uel priuilegium contra priuilegium impe-
tratum, si de illo non faciunt mentionem, de priui-
leg. ex parte, supra de rescriptis constitutus, & c. cum
ordinem, dic ut ibi. ¶ In gloss. nam, & in fine] supra de re-
scrip. dilectus. i. & infra de cohabita. clerico. & mulie-
rum, super eo. Item debet fieri ment.o de priuileg.
alterius partis, & de confirmatione, de confir. uti.
uel inutili. bonæ. Item de rebus, de quibus agitur,
de dolo & contuma. ex litteris. Item de litteris primò
obtentis. supra de rescript. cæterum. Sed si non fiat
mentio in litteris de his, quæ fin. post appellatio. non
minus ualent litteræ, supra de exceptio. dilectæ, Gof.
14 ¶ In gloss. fi. † exponitur, ibi, notulæ Lau.] & Goffred. & Bar-
tol. Brix. [& ibi, lib. 12.] & C. de sportu. l. 1. Goffr. ibi, si
qua præsumptione fuerit hæc mansuetudinis nostræ

5 poſthabita præceptio. ¶ *In † gloſſa ultima, ibi, appellatum*] & in aliis caſibus, qui not.C.de iur.& fac.igno.l. prima, & de diuerſis remiſſ.ad Specu.de excep.ſuper gl.1. [*& ibi, de reſtitu.in integ. cap.*1.] & ult. & eo.titu.c.1.lib.6. [*& ibi, peritum*] quod peti poterat, ex quo ledebatur eccleſia: ſecus, ſi ipſius perſonæ tãtum; de hoc dixi de reſtitu.in integ.c.fi.& in cle.eo. titu.c.uno, in gloſſ.2.

16 [*& ibi, in negocio† publico*] not.hic Io,in hoc caſu, quòd eccleſia non æquiparatur reipub. Accur.& ibi no.cõtrarium, & C.eo.ſub ſpecie; alle.in auct.de non alien. §.ſi minus, colla.2.pro eo facit 23.quæſt.4. quid ergo, & quia iura eccleſiarum dicuntur publica.ff. de iuſti. & iu.l.1.§.publicum.C. de ſacroſan. eccle.l. ulti. & uide quod dicam poſt Goff.infra proxi.ſuper ulti. gl. ad idem, quod no.de tranſact. ſub prætextu [*& ibi, & in alio caſu*] ſcilicet quando pars parti defert iuramentũ, Hoſt.Io.autẽ recipiebat hũc caſum, ſcilicet vbi prior ſententia retractatur propter periurium, & hoc, quãdo iuramentum fuerat delatum à iudice[i] parti.aliam lecturam ibi uideas [*& ibi, periculum animæ*] quod ergo dicitur, ſententiam latam in cauſa matrimoniali retractari poſſe, locum habet etiam, ubicunq; periculum animæ uertitur, & idem no.Io.35.q.9.in ſumma, & §. quia ergo. & Modernia ad idem alle.de teſtibus, ex parte.A. & facit quod dixi ſuper rubrica[k], & ſup.eo.conſanguinei [*& ibi, conſanguinei*] & in caſu.inf. de pur.uul. c.2, & in crimine falſi, ſecundum Vincen.ſup. de proba.licet [*& ibi, Ioan.dixit*] non† puto, quòd hoc dixerat ad ſolutionem iſtius contrarii, ſed alterius, de quo ſequitur. & hoc dictum Io. placet Phi. quod omninò uerum putat Hoſtien.alle.in ar.ſup. de exce. exceptionem, & inſti.de excep.§.item in iudicio. ſed uide, quia dicit exceptiõnem, potius uidetur facere cõtra: quia ibi non oppoſuit exceptionem tempore debito malitioſè, poſt tempus auditur, ſed condemnatur in expenſis. ſic uidetur in hoc caſu, cum quis omiſit exceptionem rei iud. tempore debito malitioſè propone re, quòd poſt tempus debeat audiri, ſed condemnari debeat in expenſis, & ſic uidetur potius contra. ſed defende Hoſt.& dic, quòd text decre. exceptionem, ubi dicit, quod eſt in hac exceptione ſpecialiter obſeruãdum, bene arguit pro opinio. Hoſt. nam ſi ſpeciale eſt in excep. excõmunicationis propter cauſas, quas habes, infra de excep. pia, lib.6. ergo eius contrarium eſt generale, ut is, qui malitioſè non opponit exceptionem ſibi competentem debito tempore, & facit hoc cauſa fatigandi aduerſarium, poſtea uolens opponere, non debet audiri; facit de præben. præſenti. §. loca, lib.6. & quod ibi no. Ioan. And. [*& ibi, quia dicebant*] ipſi monaci, nec etiam poterant, quod dic, ut in cle. de

18 do.& contu. ſi ante [*& ibi, oſtenditur*] Dicebat† Innoc. contrarium loqui, ubi non fuit oppoſita, nec probata exceptio rei iud. & iſtud, ubi fuit oppoſita, ſed non probata [*& ibi, l.*1.] & ibi no. quæ ſit ratio, ſcilicet ut ſit litium finis, licet alii dicant, quòd ideò, quia ſententia, à qua non fuit appellatum, ius facit, quod eſt falſum, ut ibi no. quia ſententia lata cõtra ius ſcriptum bene tenet, ubi non exprimitur error. & aduerte, quia ſi finis litium eſt uera cauſa huius iuris, uidetur, quòd ſi ſecunda ſententia feratur etiã conſonans primæ, non teneat. Sed gloſſ. ibi contra, cum non ſit prohibitum [*& ibi, Vincen.*] & Tan. [*& in fine*] ad l. ergo.i.C. quando prouo. non eſt neceſſe, Reſpõdetur quattuor modis euadendo contrarium. Primò ſecundum quod dicit

1 finis huius! gl. ſecundò, quòd licet ſententia lata contra rem iudicatam non ualeat, ut ibi: lata tamẽ cõtra ſententiam bene ualet, & hic allegabatur nuda ſentẽtia, non res iudicata, ut dixi ſuper uer. ſententia. tertiò per opinio. Goff. & Hoſtien. de qua dixi ſuper gloſſ. 1. & in textu ſuper uer. prolata. 4. generalis, quòd nulla erat ſententia, licet prius lata qualicunque nullitate, ut in glo. quæ non tenebat. & glo. ſequenti. Sed quia per hoc non aperitur intellectus in diſcernẽdo, quid iuris in materia, licet euadamus cõtrarium: ideò dic, quòd quando pars ignorat iudicatum, uel ſcit, & tacet bona fide, non doloſè, uel ſcit, & excipit & probat, & contra rem iudicatam nil replicatur, tũc habet locum lex.1.C. quando prouo. non eſt neceſſe. Si uerò contra rem iudicatam replicatur, uel doloſè res iudicata racetur, locum habet, quod hic dicitur ualere ſecundam contra primam: & idem ſecundum Inno. ſi res iudicata opponitur, ſed non probatur, ut dixi, ſu-

m pra ea. glo. unde circa materiam plenius[m], quàm alii diſtingue, cum fertur ſecunda ſententia contra primam, aut hoc fit per remedium appellationis, ſupplicationis, vel reſtitutionis, aut ſine tali remedio. primo

n caſu certum eſt[n], quod ualere poteſt ſecunda ſententia. primum membrum patet, infra capitu. 2. de fide inſtrumen. cum Ioannes, de teſta. Rainutius, & capit. Rainaldus. ff. de appel. l. prima, nec eſt iſte propriè caſus noſter, cum ſententia per appel. ſuſpenſa uim rei iudic. non habet: unde nõ contra rem iudicatam: ſed contra ſententiam dicitur ferri ſecunda, ut prædixi. ſecundum, & tertium membrum patet, ſupra de reſtitut. in integrum ex litteris, & c. cum ex litteris, & eo. titu. capitu. 2. lib. 6. ff. de mino. in cauſæ, in fin. & l. ſeq. ff. de re iudi. diuus. ff. de ſent. præfec. præ. l. 1. C. de preci. imper. offe. auct. quæ ſupplicatio. Secundo caſu, quando nullum tale remedium interuenit, aut prima ſententia fuit nulla, aut aliqua. primo caſu valet ſecunda, ut hic, ſecundum duas lecturas, quas prædixi, & infra de pur. uul. cap. 2. C. de ſenten. quæ ſine cert. quanti. l. fi. arg. ff. de bonorum poſ. contra tab. l. non putauit. §. non quæuis, & §. ſe. ff. de re iud. l. 3. §. condemnatum. Si fuit aliqua, ſi ſecunda poteſt reputari diuerſa à prima ratione temporis, uel alia de cauſa, & non contraria. C. de ueteri iure enu. l. ſecunda. §. cõtrarium, ut ſi in prima ſententia fuit pronunciatum me debere, uel rem meam eſſe. In ſecunda pronunciatur me nõ debere, uel rem tuam eſſe, quorum utrunque poteſt eſſe ſuo tempore, ad hoc. ſupra de teſti. cum tu, de pe. diſt. 1. periculoſè, & quod dixi de fide inſtrumen. imputari. ff. finium regun. in finalibus. C. de teſtib. auct. ſi dicatur teſtis ſeruilis, & ſi mã. ita fue. alie. ne proſti. l. 1. ff. de mino. in cauſæ. §. fi. & l. ſequen. tunc ualet utraque, & ſecunda primæ præiudicat, quaſi tempore ſecundæ ceſſauerit cauſa primæ, de renun. poſt transla. uer. cæterum. ff. de excu. tuto. l. ex oratione. ar. ff. de pe ti. hære. l. item uidendum, & l. illud. Aut eſt directè cõtraria: & tunc aut fuit diſputatum de uiribus primæ, quòd non ualuerit, & tunc ualet ſecunda, ut in gloſſ. Aut non fuit de hoc diſputatum: & tunc aut is, pro quo facit ſententia, ſcienter & doloſè omiſit illa uti; & tunc ualet ſecunda ſententia ſecundum opinio. Ioannis, Phi. & Hoſtien. de qua prædixi ſuper gloſſ. per decre. excep. de exceptio. Aut ſcienter, ſed non doloſè; & tunc non ualeat ſecunda, ut ſupra dixi, & dicam, infra. Aut omiſit ignoranter; & tunc dicunt quidam, quòd ſi iudex ſciuit primam ſententiam,

o ſecunda nulla eſt. ° Si ignorauit, tenet ſecunda, & prævalet primæ. ſic alibi attenditur ſcientia iudicis, ff. de officio præſid. ſi forte, infra titulo primo, lege ſi duobus. hoc non placet. imò puto tunc propriè non tenere ſecundam, quando pars, & iudex ignorabant de prima. nec eſt æquum, q̃ beneficium ignorãtiæ partis lædatur per ignorantiam iudicis, per quem potius iuuari debet, ad hoc de reſcri. ex parte decani. Solum igitur ad excludendam, uel inducendam culpã in iudice ponderabitur ipſius ſcientia, uel ignorantia; nec ob. lex, ſi forte, & c. ſi duobus, quę loquuntur, cum

eam procedit, qui iudex non eſt. quo caſu ponderatur ſcientia ipſius, uel ignorantia. & in capitulo ſi duo Bas. reperitur pars in culpa ſcienter, & doloſè non excipiendo, quòd ualet ſecunda; dicunt quidam falſum per id quod notatur. C. de tranſactio. ſi diuerſa, ubi dicit gl. q̃ non ualet ſecunda ſententia contra primam lata etiam expreſſo cõſenſu partium; ergo multo minus ex tacito. Sed dato, quòd uera ſit illa gloſ. non ſequitur, quòd ſi ſcientia non nocet, ergo nec dolus. non igitur in pœnam ſcientis, & doloſi id procedit. bene facit ſupra de reſcript. ſuper literis. quæ dixi, ſint uera, ſaluis caſibus excepti. in princ. gl. Item puto prædicta locum habere, ſiue pro actore agente, ſiue cõtra ipſum pro reo prius fuerit iudicatum. cum præ dicta lex non diſtinguat; & facit, quod ibi not. in fine ultimæ gloſſæ.

ANNOTATIONES.

a ¶ De proceſſu. Adde Felyn. in c. cæterum, de reſcrip. & in c. ſuper eo, de cohabi. clem. & mu. & in c. 2. de do. & contuma.

a ¶ De proceſſu. Et intelligitur de proceſſu aliquo: alias ſecus uidetur, ut in c. dilectæ. ſupra de excep. ubi de excommunicatione nulla, & proceſſu nullo non fit mentio. item de proceſſu, quo expreſſo litteras non habuiſſet: alias ſecus, ut in c. tenor, ſupra de re iudi. & ibi Io. And. item hoc uerum, quòd de proceſſu in reſcri. eſt facta mentio, ſcilicet ad remotionem iudicis, ut hic: ſed quando impetrat a iuncti one; tunc ſecus, licet glo. in uer. uoluit, in c. coram. de offi. lelega. dixerit contra, ut ibi ſcripſi. Archi.

b ¶ Electo. De hoc etiam uide quod no. gloſſ. 1. in c. 1. de reli. do. & ibi quando debet appella. & c. item quòd dicit ante conſecrationem uocari electum: dic quòd poſt confirmationem uocatur electus. prob. in c. ex propoſita. ſup. de arbit. ſi enim confirmatus nõ fuiſſet, non compromitteretur, & adminiſtrationem non habuiſſet per no. in c. ex tranſmiſſa, de elect. item an confirmatus uocetur electus, ut in c. exhibita, de iud. uide etiam Inno. in cap. cum dilecti, de dolo & contuma. Archid.

c ¶ Non uocatur Abbas. Adde Hoſtien. hic, & Archi. in c. alienationes, ſuper glo. 1. 12. q. 2. Cardi. in clem. attendentes. §. ſtatutum, de ſta. mo. Oldra. conſi. 14. Archi. in c. quoniam. 69. diſt.

d ¶ In glo. quicunque. Ad materiam huius glo. quando cauſa reuocationis, ſiue excommu. ſit opponenda, uide etiam glo. in uer. allegare, in cap. ſecundò requiris. inf. de appella. & gl. 1. in c. excep. de exceptio. Cyn. in l. fin. de ſpon. Bart. in l. quidam conſtituebant, de re iudi. & in l. uir bonus. ff. iudi. ſol. Pe. in l. ex quacunque, ff. ſi quis in ius uo. Specu. in titu. de compe. iudi. adi. §. 1. uer. quid ſi, in prin. & Io. And. in ad. li. Iac. Butri. & Guil. de Cu. in l. 1. de iudi. Cyn. in auct. offeratur, de lit. conteſt. & l. fi. vt lite pen. glo. 2. q. 6. biduum. §. fi. & Barto. in l. fi. quando ap. ſit, & auct. offeratur, canonizata. 3. q. 3. & ibi dixi, facit. 3. q. 5. quia ſuſpecti, ubi dicit ante litem inchoatam. Archidia.

e ¶ Ad 20. dies. Ad ie Hoſt. in ſumma de excep. §. & quando, uer. & in decimatoriis, uſque in fi. & gloſſ. in c. exceptionem, in gl. 1. de excep. & Bart. in l. fi. in 3. col. ff. de feriis.

f ¶ Negetur quis. Quia ſemper iſtæ exce. tendunt ad declinan. & ad eundem finem, quem tendit recuſatio; & per hoc in fi. uide glo. in c. ſi à iudice, de appel. lib. 6. & quod no. Inn. in c. paſtoralis, de officio dele. & in c. cum ſpeciali, de appel. & uide ad hanc materiam Bart. in l. quidam, de re iudi. & uide Io. And. in uer. ſuſpectum, in c. cum ſpeciali, de appella. Bald.

g ¶ Præiudicium facit. Adde Imol. in c. ſuper litteris, de reſcri. & in l. quidam conſulebant, ff. de re iudi.

h In glo. per quem. In hac glo. dum vult etiam tex. quòd de priuilegio debeat fieri mentio, poteſt dici, quòd erat priuilegium, quod non concernebat merita cauſæ, ſed dabat formam reſcrip. ut non ualeat reſcriptum, niſi de eo fieret mentio, ut in fi. in c. cum ordinem, ſupra de reſcr. & c. nonnulli. uel erat priuilegium, quod concernebat dilatoriam exceptionem: & ſic ſi reſcriptum de eo mentionem non facit, eſt ſurreptitium, ut in c. ſuper litteris, de reſcri. & c. accedens, ut lite non conteſt. aliàs ſi comprehenderet meritã cauſæ, uel concerneret peremptoriam, tunc in reſcrip. de eo, uel ea mentio fienda non eſt, ut in c. 1. de lite conteſt. lib. 6. in fin. quicquid hic dicat glo. & uide quæ ſcripſi in c. cum ordinem, & in cap. 1. de reſcrip. Archidia.

i ¶ A iudice. Et tunc obſtat efficacius, quia ſi ſententia ſola non poteſt propter nouas probationes retractari, fortius ſententia, & iuramentum; ſolue, ut ibi no. per glo. & Bart. in l. admonen.

K ¶ Rubrica. Item uide ad hoc alios no. in c. fraternitatis, de frigi. & uide quod not. in c. cum Bertol. ſupra eo. in uer. conceſſimus, & Barto. in l. 1. C. quando prouo. non eſt neceſſe, & in l. duobus, de excep. rei iudi. & l. Titia. de accuſat. Bald.

l ¶ Finis huius. Bart. autem intelligit hoc capitulum de modo, ſcilicet quia prima ſententia fuit allegata, & de illa cognitum, & contra illam ſententiatũ, & ab ultima ſeutentia non fuit appellatum; & ſic ualet ſecunda: & dicit iſtum text. ſecundum cauillationes hoc uelle; & allegat tex. nota. in l. duobus, ff. de excep. rei iudi. vbi uide per ipſum. hoc ipſe no. in l. nam & poſtea. §. ſed ſi damnetur, ff. de iureiuran. & ibi uide differentiam ſententiæ, & iu. imò ibi uiderur idem ſentire, ſi non ſit prima ſententia alleg. cuius contrarium nota.

m ¶ Plenius. Vide Bald. & Salyc. pleniſſime in præall. l. 1. C. quando prouo. non eſt neceſſe: & quare aliud in ſententia, aliud in tranſactione, ut conſenſu partium iſta tollatur, illa non per ſecundam ſententiam, uide gl. & ibi doct. & Saly. in l. ſi diuerſa, C. de tranſ.

n ¶ Certum eſt. Ad hanc materiam uide glo. in c. ſi. appellationem, de appella. in Cle. & Bar. in l. 1. quando prouo. non eſt neceſſe, & l. duobus, de excep. rei iudi. & l. Titia, de accuſa. & uide Inn. in c. ex tenore, de appel. infra, & omnino uide Io. And. in c. ſignificanti bus, de pur. uul. & in c. in litteris, de offi. deleg. Bald.

o ¶ Secunda nulla eſt. Quando ſententia contra primam, quæ tranſiuit in rem iudi. ualeat, ultra Doct. hic adde Bald. & Saly. in l. 1. C. quando prouo. non eſt neceſſe, Pau. de Caſt. in l. nam & poſtea. §. ſi damnetur, ff. de iureiuran.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra priuilegium quando teneat.*
Diuiſio capituli, ibid.
2 *Spoliatio apparet hoc ipſo, quòd ſubditus reſiſtit, & quod priuilegio ſtandum prima facie, ibid. ideo remedium competat.*
3 *Inſtructa debet eſſe plenè cauſa*
Remiſſio fit cauſæ in re dubia, ibid.
4 *Sententia pro utra parte ſit ferenda, cum utraque fundat intentionem ſuam.*
Probatio efficacior antefertur, ibid.
5 *Officij publici, & neceſſarij ratione quis excuſatur, & ſibi non præiudicat, ut in iudice, & tutore: ſecus in aduocato, & procuratore, & ratio.*
Excipere, & proteſtari conducit ad euitandum præiudicium ex ſententia ſua. ibid. & etiam cæteris conſeruat ius.
Reperti, pro productis, ibid. in fi.
6 *Inſtrumentum ſolutionis ſi poſt ſententiam condemnatoriam inueniatur, quid iuris, remiſſ.*
7 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num.*8.
Reprobatum dicitur, quod iudici oſtenditur, & contra ipſum iudicat.
9 *Additio gloſſarum.*
In poſſeſſorio pronunciatur ſuſpenſo petitorio, ſi de utroque agatur, ibid. §. in glo. not. quòd.

CAPVT XXI.

1 VBorta. Caſus. Tenet† ſententia lata contra priuilegiũ oſtenſum, uel non oſtenſum, ſi ab ea non fuerit appellatum, uel ſupplicatum. & tria facit. primo præmittit proceſſum, & ſententiam ſuper poſſeſſorio. ſecundò ibi, Verum, committit ipſius executionẽ, & cauſam ſuper petitorio. tertiò ibi, Iudicibus, Petitorium, diffinit; diffinitum moderatur, & quoddam ſoluit obſtaculum [*Meldenſem*] dicecſanum, vt infra paret [*Subiectione*] quod uendicabat epiſcopus [*qua*

2 *ſi poſſeſſionem*] ſufficit† enim hoc caſu probare epiſcopo poſſeſſionem, uel quaſi. hoc enim ipſo, quòd ſubditus reſiſtit, apparet ſpoliatio, & inde competit epiſcopo, uel interdictum, uel iudicis officium, uel condictio: remittit Innocent. de electio. querelam, de reſtitutione ſpoliatorum, ſæpe. Idem Hoſtienſ. Abba. & Egid. [*Innocentij*] ſecundi [*& probaret*] de conceſſ. præben. cum ſuper [*Sibi*] ſcilicet epiſcopo, cum prima facie ſtandum eſſet priuilegio [*Inſtructam*] plenè, ut† de

buit fieri, supra eo. cum Bertoldus [*Remittentibus*] erãt enim iudices perplexi inter priuilegium Innocen. & sententiam Alexan. nescientes ergo quid eligerent,
4 remiserunt negocium [*Efficaciores*] no. quòd ubi utraque pars fundat intentionem suam, iudicatur pro illo, cuius iura sua sunt potiora. sic sup. de postu. bonæ. 2. §. fi. ubi de hoc, & in dubio est hoc arbitrarium; de hoc, sup. de testibus, in nostra, & cap. fina. secundum Hostien. [*Prosequatur*] concor. sup. de capellis monacorum. c. 2. ad finem, supra de fide instrumentorum, inter dilectos, uer. porrò, ubi plenius uide in glo. sed
5 nonne. & dicit ☩ hic Innoc. papam ignorasse ius, quod habebat in mona. aliàs sibi præiudicasset. ff. eo. l. sæpe, nisi dicas cum Hostien. quòd ratione publici & necessarii officii excusetur. nam de qua re &c. sup. de causa possess. cum super, sicut & tutor pro pupillo agẽs, uel auctoritatem præbens. C. de admini. tuto. l. cum quidam, ad finem. ff. ex quibus causis ma. uidelicet, licet secus sit in officio uoluntario, sicut officium aduocationis. & procurationis. ff. de inoffi. testamento, aduersus. §. fin. & l. fi. primo responso. ff. de rei uendi. inter officium. ff. quemadmodum testamenta aperiantur, si quis ex signatoribus. C. de inof. testamento. l. pa-
a rentibus, & supra de transactioni. ex litteris[a]: tutius tamen est iudici, quòd semper ius suum excipiat, sicut hic fecit papa. nec mirum, si conseruat ius suum per protestationem, quæ sic conseruat etiam ius aliorũ. sup. cap. proxi. in fine [*Reprobasse*] facto, & si non uerbo, Lau. [*Reperti*] ideſt producti. Pet. [*Non debet*] quæ-
6 stionem ☩ de condemnato, qui post sententiam inuenit instrumentum solutionis, uide in Specu. de senten. excommunica. §. ulti. uersic. illud autem [*Retractari*] similis modus concludendi. infra de institu. ca.
7 fin. sup. titu. 1. cap. penulti. in fin. ¶ Prima ☩ glo. not. & remittit. ¶ Secunda reddit rationem tex. ¶ Tertia no. obiicit, & soluit tripliciter. ¶ Penultima glo. no. inducens duo similia, & unum diuersum. in fine arguit, alleg. duo iura. ¶ Vltima glo. alleg. tres concor. exci-
8 pit duos casus, inducit duo similia. ¶ *In* ☩ *gloſſ. penult. ibi, Lucius*] dicit, quod decre. proxi. allega. in fine [*& ibi. l. 1.*] hæc lex dicit, ꝙ ex quo de falso non fuit in primo iudicio quæsitum, post sententiam de hoc agi potest. ¶ *In glo. ulti. ibi, imperatores*] hanc & sequen. uide sup. c.
9 proxi. in ulti. gloſſ. ¶ *In* ☩ *gloſſ. 2. ibi, Possidentur*] arg. 84. distin. quisquis, Ioannes, cum suis concor. [*Et in fine*] rationem quære, de foro competen. conquestus, in gloſſ. 2. ¶ *In glo. no.*[b] *quòd, ibi, restitui*] & hoc est dignum not. secundum Innocen. quòd quando utroque iudi-
c cio agitur, dilata proprietate pronunciatur[c] super possessione, de qua statim constat. & dicunt quidam hoc non habere locũ, nisi de possessione constet per confessionem, ut hic. Sed ipse hoc reprobat dicẽs, ꝙ obtinet, qualitercunque constet, ad quodalleg. quia suspenso petitorio, potest quis prosequi possessorium, de cauſa poss. pastoralis. Hostien. remittit, de resti. spo; cum conquestione, ad fin. uide eo. titu. sæpe. ¶ *In glo. dicit Innocen.*] & infra de concess. præben. post electionem, in glo. sententiam, in fin. ¶ *In glo. penult. in fi.*] de hoc. supra de constitu. cum accessissent. ¶ *In gloſſ. ulti. ibi, Admonendi*] dicit Goff. & nisi per in integrum restitu. sup. de restitu. in inte. suscitata. ff. de mino. si ex cau sa [*& ibi, ex multiplici*] infra de pactis. c. 1. lib. 6.

ANNOTATIONES.

a Ex litteris. Et. ff. de procura. l. procura. qui pro euictione, ubi uide Bart. & in l. post mortem. ff. quando ex fac. tuto. & per Sali. in l. ei qui. C. quod cum eo.

b ¶ In glo. no. In hac glo. quare diuersum in compensatio. quòd si non admisit, non uidetur eum reprobare; dic quia est exceptio cõtra. ad merita, & ad executionem potest opponi, tamen nõ admittendo uidetur seruare executioni: secus est in aliis, ubi ad merita tantum possunt opponi. Archidia.

c ¶ Pronunciatur. Adde c. cũ dilectus, de cau. pos. & proprie. & istud facit pro Cle. unica. de cau. possess. & proprie.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, à qua fuit appellatum, retractatur, si constet testes, ad quorum dicta tantum lata fuit, conspiratores fuisse, & contradicente parte receptos.*
Diuisio capituli, ibid.
2 *Canonici regulares non solum nomine ecclesiæ, sed etiam suo procuratorem constituunt etiam alium canonicum regularem, etiã in causa criminali, quæ ciuiliter agatur, num. 3.*
Monaci, & alij religiosi an & quando possint constituere, & constituti procuratores, eod. num.
Eis quando de monasterio subministrentur expensæ, ibid.
Procurator pro quibus & quis esse possit, ibid. appellare tenetur, & an prosequi, num. 7.
3 *Consortes litis qui dicantur hic.*
4 *Delegati an exequi mandatum ibi debeant, quo in loco mandatum fuit expediri.*
5 *Inquisitio generalis quæ dicatur, & quo casu hic committatur, in ea an fiat litis contestatio, num. 16. non admittit subtilitates, num. 19.*
Correctio, cui committitur, is beneficio priuat, ibid.
Inquisitores etiam iudices hic appellantur, & ratio, ibid. & quænam sit inter hos differentia, remiss. ibid.
6 *Inquisitus iurare cogitur.*
7 *Conspirationis est ualida exceptio, & distinguitur, quando sit ei locus, ad fi. & num. 11. & 19.*
8 *Publicatio attestationum si sit omissa, an ideò sententia retractetur.*
Grauamen contra ius litigatoris illatum transit in rem iudic. ibid.
9 *Probatio semiplena non sufficit ad conspirationis ostensionem.*
Non probatum plenè potest in appellationis causa probari, ibid.
10 *In testium personas protestatio de reprobatione si non fiat, præiudicat, & probare statim hic debuit, uel petere & recipere terminum ad probandum.*
11 *Testium aliquorum conspiratio, si sunt alij, non nocet; & idem, si sunt instrumenta.*
Testes hic parificantur instrumentis, ibid.
12 *Processus appellatione continetur & sententia.*
Sufficienter probatum præsumitur ob auctoritatem iudiciariam, ibidem.
13 *Testes criminosi non reijciuntur à testimonio, nisi ex parte obijcientis in eos.*
14 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 15.*
Sententiam ferre de quibusdam licet, de quibusdam minimè, & nume. 16. in prin.
16 *Additio glossarum.*
17 *Offerre probationem in grauamine oportet.*
Corruptio testium aliud à conspiratione, ibid.
18 *Appellare ante sententiam an & quando oporteat.*
Probationum reiectio tangit sententiam, & legitima ab ea est appellatio, ibid.
19 *Inimici qui repellantur à testimonio, circa fi.*
Conspiratio quædam sine peccato, & quæ hic, ibid. in fi.

CAPVT XXII.

1 GVm I. & A. Casus. Sententia, ☩ à qua fuit appellatũ retractatur, si constet testes, ad quorum dicta tantùm lata fuit, cõspiratores fuisse, & contradicente parte receptos. Et primò ponit factum coram papa narratum appellationis remedio. secundò datiudices appellatio. ibi, Quia uerò. Prima subdiuiditur: quia primò ponit subdelegationem principalis causæ, & eius formam. Secundo ibi, Iudices,

ces, processum, & sentẽtiam delegatorum. tertiò ibi, appellationem ab ipsa interpositam, & prosecutionem ipsius. Secunda etiam subdiuiditur, quia primò in certum casum mandat processum proximorũ iudicum irritati. & de nouo inchoari. secundò ibi, si uerò, sub duplici, uel mandat, pcessum cõfirmari, quoddam soluens obstaculum ibi, Quia licet [*Ex parte*] no.
2 per ☩ hoc Inn. ꝙ canonici regulares non solum nomine ecclesiæ, sed etiam suo procuratorem constituunt etiam alium canonicum regularem, ar. contra. 16. q.
a 1. qui uerè, & ca. monaci[a], de accusa. c. pen. 87. di. peruenit. Respondet Inno. & Host. post eum, ꝙ monasterium indubitanter constituit. sup. de consue. cum dilectus, de iura. calum. imperatorum, cum multis similibus. Item religiosi in causis, quas habent, procuratores constituunt; ut si fiat inquisitio contra ipsos, uel inquisitionem promouent contra prælatum, ut hic, & de accusa. c. pen. uel si agant de sua electione, infra eo. ad probandum, de resci. cum dilecta. sup. de elect. cum inter. R. Idem in accusa. & denunciatione prælati sui, quo casu sunt eis expensæ de bonis mona. mini strandæ, inf. de accusa. ex parte. & generaliter ubicũq; licet monaco agere, licet ei & per alium literas impetrare, & causam prosequi; ad hoc. sup. de excep. dilecti, in prin. ibi, Trãsmissa nobis petitione &c. Regulariter enim obtinet, quòd procuratorem constituit is, cui permittitur agere. ff. de procu. l. 1. Et melius est, ꝙ monacus agat per alium, quàm per seipsum. sup. de Sindico. c. 1. Quilibet etiam regularis potest constitui procura. ab abbate in negocio mona. sui. 16. q. 1. qui uerè, & ca. monaci: non autem in suis propriis, scilicet Abbatis, negociis: puta si fiat inquisitio cõtra eum. uel alia propria negocia ei insurgant, secũdum quosdam, cum prædicta capitula dicant, ꝙ ad hoc ut monacus posset hic negocia forensia exercere, duo sunt necessaria. s. Abbatis mandatum, siue auctoritas, & monasterij proprii utilitas. Tu uerò dicas, ꝙ etiam in inquisitione, & aliis negociis Abbatis, & in electio
b ne ipsius; & in aliis potest esse monacus procurator.[b] nam in hoc uertitur utilitas monasterii, ut bonus Abbas ei præficiatur, & præfectus defendatur secundum Inno. & per hæc enim uerba dicunt procuratores electorum, uel qui defenderũt prælatos per successores sibi deberi salaria, illi dicunt contra: quia illi seruierũt personis, uidetur utroque casu põderandus euentus, & in electo distinguenda concors electio à discordi. per decreta. cupientes, de elect. lib. 6. Subdit Innoc. ꝙ hac ratione attenta, s. utilitate monasterii, etiam pro laico patrono, uel principe, uel magno defensore, si-
c ue utili[c] amico monasterii uidetur, ꝙ possit esse procurator. nam episcopo uidetur hoc idem etiã fortius, quàm monaco prohibendũ, ut patet. 5. q. 3. quia episcopus. 60. q. 3. cum simus; & tamen Arelaten. Archiepiscopus pro domino Guil. montis Pesulani domino, ꝙ nec suus princeps est, nec patronus, sed uicinus tantùm, per papam admittitur procu. infra qui fi. sint legi. per uenerabilem. Multofortius igitur est in prædictis casibus monacus admittendus; & si is, contra quem constitutus est, excipiat, quòd in hoc non uertitur utilitas monasterij, replicabitur, quòd non pertinet ad ipsum de hoc excipere: quia nec inquirere, nec scire. possent enim esse tales, & ita occultæ utilitates monasterii, ꝙ non expediret, imò potius officeret ipsas omnibus esse notas: sed conuentus, ad quem pertinet scire & tractare utilitatem mona. uel etiã ipse monacus qui constituitur, posset contradicere ex hac causa. Sed & de mandato episcopi potest monacus constitui procur. 16. q. 1. qui uerè, imo, quod plus est, etiam contra uolũtatem episcopi & Abbatis possunt
d monaci denũciare[d] malum prælatum, & ad hoc procuratores constituere, ut hic patet, & 2. q. 7. quapropter. quinimò & pro ꝓsecutione cuiuslibet negocii, in quo plures monaci agendo, uel defendẽdo admittuntur, possunt unus, uel plures ex eis per se negociũ prosequi, & etiam constitui procuratores ab aliis nomine eorundem, arg. hic, & inf. de accusa. olim. in 5. & pen. §. prædictis autem monacis, & in eo, quod legitur, & notatur, infra de testibus, insuper, & patet in clemen. de procu. religiosus. Sed contra hæc omnia uidetur argum. expressum. 12. q. 1. non dicatis. ubi dicitur, quòd nec litteras recipere debet monacus sine licentia superioris; quod intelligitur de litteris quantuncunque priuatis & amicabilibus, ac simplicibus sibi missis. & si de his hoc uerum est, multo fortius & de procuratoriis hic oportet concedi. Solutio. quod dicitur in dicto capi. non dicatis, scilicet quòd monacus non debet recipere litteras sibi missas, subaudi tu pro sua utilitate. Nam pro utilitate mona. hoc posset. uel illud regulariter uerum est. fallit autem, quando procurator constituitur, ut hic, & aliis casibus à iure exceptis, secundum Innocen. Remittit etiam de hoc Hostien. supra de postulan. capitu. secundo, ad materiam adde, quod dicam, infra de priuilegiis, cum olim propter, in gloſſ. ideò acquisiuit.
3 [*Canonicorum*] & sua, & sic ☩ erant in iudicio criminali pro se, & aliis, qa ciuiliter agebatur: aliàs cõtra, quod legi. & not. supra de procur. tuæ. in ciuilibus autem rales dñr consortes litis, ut not. de constit. cum M. Host. bene facit cle. de procura. religiosus [*Infamatus*] super quibus, & aliis cũ procur. Abbatis diutius litigassent, nos &c. concord. de regesto Inno. [*Ad ecclesiam*] ergo
4 ☩ non alibi, saluo eo, quod dicitur infra de offi. deleg. statuimus. 2. lib. 6. per quã reprobatur, quod dixit hic Vin. ꝙ si illi, quibus sic scribitur, parte non opponen-
e te[e] in alio loco procedunt, & sententiam ferãt, ualent sententiæ; alleg. ff. de procur. filius. §. ueterani. Tu dic contra, nisi in casu prædictæ decret. statuimus; ad hoc de rescriptis, statutum. §. in nullo, eo. lib. [*Membris*] &
5 sic ☩ fuit commissa inquisitio generalis. poterant ergo super statu domus conspiratores admitti, ut in fi. [*Corrigenda*] no. Abb. appellatione correctionis inquisitiõ nem contineri. Item ꝙ is, cui committitur correctio, priuat beneficio [*Iudices*] dicit Host. ꝙ magis propriè dixisset inquisitores. Sed iudices dñr, quia ad modum iudicũ ab administratione deponunt, & exceptiones admittunt. In quo tñ sit inter istos differẽtia, remittit
6 Host. supra de iudi. exhibita [*Abbatis*] not. Host. ☩ 15, ꝑ quem fit inquisitio, iurare cogitur, de quo remittit, de accus. qualiter. 2. [*Per sententiam*] uide, quod dixi de rescrip. dilectus, infra de sta. mona. in singulis, in gloſ. contra supra [*Remouerunt*] ꝓ ea, quæ coram ipsis fuerãt in inquisitione prolata [*Dilata*] & postea expedita; quod dicit Hosti. ex fine patere [*Sententia*] ergo non à grauamine, quod est contra not. in gloſſ. pen. [*Prædictus*] in decisa, quã supra posui [*Appellauerit*] ja ☩ quod
7 tenebatur, licet prosequi non teneretur; quod dic, ut supra de procura. non iniustè [*Proposuit*] prosequendo, ad quod non tenebatur, ut proxi. dixi [*Tum quia iuramenta*] hæc est ualida exceptio, quare, infra distinguitur super illa, Innoc. [*Depositionibus*] conspiratorum. aliàs enim forte publicauerant, secundum Inn. & sic soluitur ꝑm eum contrarium, quod signat glo. de decre. qualiter. 2. ☞. de accu. & eo. titu. olim. uel ꝑm eum
8 f licet nullæ attestationes fuerint publicatæ[f]; non tamẽ propter id reuocabitur sententia, cum ex eo non fuerit appellatum[g]. per quod no. Host. grauamẽ illatum contra ius litigatoris transire in rem iudicatã, uel approbari per partem, infra 10. dies ab illo non appellantem. uel papa mandat dicta conspiratorum publicari & inquiri, an iudices dicta cõspiratorum fuerint

secuti, & an aliorum dicta concordent dictis conspiratorum, secundum Innocen [*Conspirationis*] quasi de aliis non sit curandum. & facit quod dixi, supra glos.
9 proxima [*Plena*] quasi† nō sufficiat semiplena, de quo remittit Hostien. de renun. post translationem, §. cū ergo. & per litteram sequentem notabat in causa appellationis probari posse plenè, quod probatum fuerit semiplenè, de quo remi. de test. fraternitatis [*Quod*] scilicet eos conspiratores fuisse [*Probare*] dicit Innoc.
10 quòd† protestari debuit se uelle reprobare personas: aliàs sibi præiudicabit, supra de rest. præsentium. imò, quod plus est, debuit statim probare, uel petere, & recipere terminum ad probandum, ut hic, & supra de testi. causam, & uide quod dixi eo. titu. ex parte [*Et eorum*]
11 scilicet conspiratorum [*Cum per† alios*] scilicet testes. Idem tamen, si approbata essent per instrumenta confessionis, uel aliud genus probandi, de restitu. spo. cum ad sedem, in fi. & per eosdem iudices posset de his constare, de excess. præla. inter dilectos, uer. præterea; & de hoc no. sup. de testi. cùm à nobis, secundū Hostien. [*Ea*] scilicet crimina, per quæ fuit lata senten
12 tia [*Processum*] & per† consequens [b] sententiam [*Litteris*] directis ad ipsos iudices. sup. in prin. capituli [*Sufficienter*] quod propter auctoritatem iudiciariam præsumendum est. sup. eo. secundum Host. [*Processum*] & sententiam ex processu secutam [*Confirmetis*] tam in capite, quàm in membris, quorum correctio, licet dilata fuerit, fuit tamen postea expedita. nec ob. q conspiratores sunt recepti; & sic cōtinuatur sequens uer.
13 [*Fides possit adhiberi*] sed nonne† propter crimen potue runt in totum à testimonio repelli? Respondet Inno. quòd sic, si istud obiiceretur ab aliis: sed hic nullus cōtra ipsos obiicebat conspirationem, nisi solus Abbas à cuius nocumento bene excluduntur: uel dic, ut di-
14 cam super ult. gloss. ¶ Tertia† glo. respondet per contrarium de. l. in fi. alle. ¶ *Glo. sed non uidetur*] signat contrarium, remittit. & arguit. ¶¶ Pen. gl. obiicit, & soluit. ¶ Vlti. gloss. in sui prin. soluit obiectionem, cui dat simile: demum quærit opponēdo, & tripliciter soluit.
15 ¶ *In glo. 3. ibi, item quæritur*] loquitur de eo, cui debeban tur sexcenta: quia licet pronunciatum sit de centum, petitur residuum [*& ibi. §. pen.*] si mortuus est is, cuius negocium gessi, uel socius meus, negocia prius cepta
16 perficio; noua inchoare non teneor. ¶ *In glo. 3. ibi, pronunciare*] uide, quod dixi, sup. eo. cum inter, in ult. glo. ¶ *In glo. hæc exceptio ibi, Prosequitur*] ut supra de procu. in nostra. inf. de pur. ca. c. pen. [*& in fine*] dicebant Per. & post eum Abb. quòd in generali inquisitione non fit contestatio: in speciali uerò uocatur is, contra quem inquititur: qui si negat, habetur id pro contestatione. si uero est contumax, procedi potest contra ipsum, ut
17 lit. non contest. quoniam, §. sunt & alii, & facit quod
i dicam [i] super ulti. glo. ¶ *In glo. & istud, in fine*] uel dic ut dixi in text. super uer. depositionibus. ¶ *In glo. sed non uidetur, ibi ex parte Adæ*] Hosti. dicit, quod † hoc probare uoluit, sed non obtulit: uel obtulit, nec fuit repulsus: uel si fuit repulsus: non tamē appellauit propter hoc, sed solùm à diffinitiua, ut dicam super glo. penul. ¶ *In glo. Sic patet, ibi, Seu conspiratorum*] dicit Innoc. dici posse aliud in testibus corruptis, aliud in conspiratribus. ¶ *In glo. penul. in fi.*] secundum Io. sed erratur in intellectu, & ideò erratur in gl. unde dic, quòd hic fuit à sen-
18 tentia appellatum, ut sup. patet, certum enim est, q† si ante sententiam appellatum fuit ideo, quia iudices noluissent probationes admittere; appellatio legitima fuisset, & processus iniustus, Hos. nec ex an. colligitur, quòd ante sententiam fuerit appellatum. Sed dices, quare ergo retractatur sententia propter causam pendentem, a qua similiter non fuerit appellatū? Respon det Host. hoc ideo, quia illud grauamen. s. de receptio ne testium cōspiratorum potissimè tangit sententiā, magis enim grauatus fuit Abbas circa illum articu-
K lum in sententiæ prolationek, quàm in testium receptione. quare secundum distinctionem hic positam ex eo retractatur sententia. Tu dic, ut infra de appella. c. ulti. lib. 6. & adde, quod no. de excep. c. 1. in 4. gloss. & quod dixi de ele. cum nobis olim, in gl. est sciendum, ad fi. ¶ *In glo. ulti. ibi, ad præsumptionem*] uel iudicis informationem. & est s. de confes. ca. 1. [*& ibi, Nulli*] dic illud speciale in episcopo, ut ibi not. & 2. q. 7. §. in hoc
19 [*Et in fine*] dicebat Host. quòd cum sit generalis inquisitio, non est locus subtilitatibus istis, maxime quò ad illos, qui pœnitentiam debent agere. quo casu nec forsan locus est illi formæ, quæ traditur. de accu. qualiter. 2. §. debet, licet Abbas, qui specialiter expressus erat, & ab administratione remouendus, de hoc con queri potuisset: talibus tamen testibus non creditur contra illum, cōtra quem conspirarunt, ut hic in tex. Dicebat Goffre. hic speciale, quòd tales recipiantur: quia quæ fiunt in capitulo, per alios sciri non possunt supra de testi. ueniens: sicut quæ fiunt domi, per domesticos oportet sciri. C. de repudi. consensu. & ideò, quales inueniuntur, tales recipiuntur. uidelicet ꝑm Innoc. speciale in causa inquisitionis, ut recipiantur criminosi, cum illa non fiat nisi contra infamatos, de accusatio. qualiter, secundo. & maximè, ut prædixi secundum Hostien. si fit generaliter in capite, & membris, de accusa. qualiter 2. & maximè ad pœnitentiam peragendam. unde conspirator per conspiratorē con uincitur, de testi. co. cap. fi. uel secundum Inn. non solùm inimici dicuntur, ut repellantur à testimonio; qui odiunt in mente; sed etiā hi, qui sine mentis odio habent, uel habere præsumuntur causas inimicitiæ, arg. 3. q. 9. ca. 2. & capitulis sequen. & idem dici potest
1 de illo, quii pro bono ecclesiæ sine peccato conspirat contra prælatū: & tamen repellitur à testimonio con tra ipsum, secundum Innoc. qui tamen non peccat, ut dixi, supra de iudi. exhibita.

ANNOTATIONES.

a ¶ Monaci. Licet illa iura loquantur de monacis: tamen idem iudicium est & de canonicis regularibus, vt de ſta. mo. quòd dei, & ibi uide glo. quæ incipit aliter, & super illa. Io. And. & de postu. c. 2.

b ¶ Procurator. Adde Archi. in c. nullus, lo. secundo. 2. q. 7. & ibi etiam Domi. adde eundem in c. quàuis, in pen. còl. de procu. *in 6.* & Rota de procura. in antiquis, But. in c. peruenit, qui si. sint le.

c ¶ Vtili. No. hic, quòd omnis ciria aliquando ampliat potestatem circa officium procurationis. ad quod facit, quod no. Cyn. in l. inuitus, C. de procu. sed ibi plus uult, quòd etiam sine mādato admittatur, & possit sicut coniuncta persona: quod tamen non tenetur, de quo plenè scripsi in c. ex parte decani, de reſcri. Archidia.

d ¶ Denunciare. Et habebit de communi expen. non autem, si accusat. uide Ioan. And. in c. ex parte, de accu. in glo. idem in §. clerico, & ibi ponit rationem, de uer. cautio.

e ¶ Opponente. Sed an partibus expresse consentientibus ual eat iudicium dubitabile? uiderur quòd sic. facit quod no. gl. super uer. committatur, in c. statutum. §. cum uero, de reſcri. lib. 6. Ad idem prorogatio fit in tempore, & in loco qno ad ordinarium saltem; uide in c. P. & G. de offi. deleg. Ad materiam facit quod no. Ioan. And. in cap. excommunicato, de reſcrip. super prin. gloss. quæ incipit, isti non.

f ¶ Publicante. Adde Bart. in l. gesta, C. de re iudi. & in l. solam, C. de testi. Bal. in l. 2. C. de edendo, & in l. fi. C. de testi. & in l. prolatam, C. de senten. & interlo. omnium iud. Abb. in c. causam, lo primo, de testibus.

g ¶ Appellatum. Et sic publicatio attestationum non est de substantialibus iudiciorum. hoc idem uoluit glo. super uer. iudicii, in c. fi. de hære. lib. 6. quod contrarium not. gloss. in l. prolatam, C. de senten. pro quo facit, quod no. Bart. in extrauaganti ad reprimendum, super uer. figura, & uide Bald. in d. l. prolatam.

h Consequens. Sententia ergo est de processu: de quo, an sit uerum, uide Bart. in l. non intelligitur. §. neque, ff. de iure fis. & per Ioan. And. in Spec. de senten. §. 1. in prin.

Di-

Dicam. Vide ad hoc no. sup. de testi. c. cum olim, & in c. 1. de offi. ordina. Inn. & Io. An. in c. cum clamor, de testi. & Inn. in c. in nostra, de procu. & quod scripsi in d. §. sunt & aliis: iste tex. tamen pro & contra induci potest, quòd in causa iuquisitionis sit necessaria liris contest. Archidia.

k ¶ In sententiæ prolatione. Adde Phi. solenniter, in c. cum cessante. 19. colum. infra de appella. & per Felin. in cap. significauerunt. 3. colum. de exceptio.

l ¶ Illo qui. Et sic no. quòd siue in bona parte, siue in mala, uel iusta, siue iniusta, tamen repellitur à testimonio, quod no. quia facit, quia si quis allegat iudicem suspectum, siue inimicitia procedat ex defectu recusantis, siue non, potest iudicē recusare, quod est uerum, & no. non enim tam odium litigantis, quam æquitas iudicantis attenditur. ut in c. cum inter, de excep. contra tamen facit glo. in uer. rationabiliter, in c. ut debitus, de appel. sed potest dici, quòd ex illo, quod ille appellauerit: non tamen concluditur iusta causa recusandi; & quòd ipse ex hoc fit suspectus, hic sic: quia licet inimicitia processit ex defectu illius, imò magis inquinatur; post quàm istam causam non habet inimicandi, & ipse auctor fuerit. & ad prædicta optime facit, quod no. Io. And. in c. fi. in prin. infra de appel. & dic prædicta uera, nisi hoc fiat in fraudem, ut post iniuriā dedit alapam testi, qui ibi solus erat, ne ut inimicus possem testificari, ut no. Barto. in l. 1. §. cum quis, de quæstio. Bald.

SVMMARIVM.

1 *Iniuriarum actione condemnatus infamis est, & per papam potest restitui famæ, & nu. 2.*
2 *Iniuria factis, & uerbis fit.*
Quibus tollatur modis, & nascatur, ibid.
In iniuriarum actione agitur ad æstimationem pecuniariam, ibid.
3 *Capillos qui magni faciant, & ex eorum contemptu agitur iniuriarum, ibid.*
4 *Restituere in integrum famæ, honori, patriæ, & aliis, & quos, & nume. 9.*
Dispensare qui possit, & in quibus, ibid. & num. 9.
Cap. Quæsitum, de tempo. ordi. Cap. Sanè. 2. de cleri. coniu. & Cap. Testimonium, de testibus, intellectus, ibid. §. nec obstat.
5 *Vel, pro imò.*
5 *Responsio debet conuenire petitioni.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 7.*
Pro modica summa non datur actio doli, & an alia, & num. 8. §. 1. & quæ dicatur modica, ibid.
8 *Suppletio glossarum.*
Procurator in criminalibus, nisi ciuiliter agatur, uel illustris persona, non constituitur, ibid. num. 8.
9 *Infamia per sententiam irrogata á quo, & qualiter tollatur.*
Senatum habet ecclesia, ibid. in fine.

CAPVT XXIII.

1 Vm te ab lecturam. Cōdemnatus † in actione iniuriarum infamis est, & per papā potest famæ restitui. & primò ponit porrectam petitionem: secundò ipsius exauditionē
2 ibi, Nos autem [*Iniuriarum actione*] fit iniuria† nō solùm factis, sed etiam uerbis. ff. de iniur. l. item apud Labeo-
a nem [a]. §. iniuriarum. C. de iniuriis, si non conuicij. Grego. super Iob, in prin. Aliquando plus turbant uerba, quàm uerbera. & agitur hac actione ad pecuniariam æstimationem iniuriæ, ut infra de iniur. olim, & condemnatus infamis efficitur, ut hic cum suis concor. etiam si clerico, uel quod plus est, cum episcopo fuerit irrogata, ut præalle. decre. olim, & de senten. excō. ea noscitur, tollitur autem hæc actio per pactum, & ipso iure. ff. de pac. si tibi. 10. §. quædam, & dissimulatione, institu. de iniur. §. fin. & morte illius, qui passus est iniuriam, nisi lis fuerit contest. ff. de iniur. iniuriarum; & lapsu anni, præallega. l. si non conuicii. nascitur autem hæc actio, cum illata est iniuria, & ad animum reuocata, insti. de iniur. §. fin. secundum Host. nec est necesse, quòd uerbo tunc dicat hāc iniuriam ad animum reuoco, secundum Goff. [*Capillos*] gloriabatur † iste in capillis, uel crinibus, sicut mulieres, &
3 aliqui Italici, q singulis noctibus tenent certas inuolas ad crines ornādos, uel torquēdos: & equus istius.
b Host. erat uilissimus, & ex hoc uidebatur lesisse [b] pudorem; quare egit iniuriarum [*Tu timens*] & meritò,
4 Hostien. [*A sede† apostolica*] quæ potest in inte. restituere famæ, honori, patriæ, & omnibus aliis. C. de senten. pas. l. 1. & ulti. 2. q. 3. §. fin. circa fi. no. autem Inn. quòd secundum ius ciuile solus princeps, & senatus hanc restitutionem tribuunt, ut in eisdem iuribus. ff. de postu. l. 1. §. de qua. nā licet allii magistratus alios minores & maiores de iurisdictione sua & quantum ad iurisdictionem suam possint restituere, non tamen quā tum ad famam, ut in eo. §. dicitur. Sic etiam episcopi licet minores & maiores restituere possint, & in multis aliis dispensare, ut no. supra de temp. ordi. dilectus, & absolucre a iuramentis, uotis, & fidelitatibus. sup. de iureiu. cum quidam. infra de uoto. c. 1. 15. q. 6. auctoritatem: in int. tamen restituere non possunt quā tum ad honores, & similia, nec infamiam remittere, cum hoc nullo iure caueatur secundum Inn. imò potius contrarium habetur secundum Hosti. quia esse filium sacerdotis non est delictum filii, sed patris. 56. di. nasci: Est tamen nota delicti, infra de pur. ca. accedens. & ideo uidentur bene sentire hi, qui dicunt, q episcopi, qui nec infamiam remittere, & per consequens nec cum talibus dispensare possunt, secūdum Hostien. quod hodie dic, ut de fi. presby. c. 1. lib. 6. uerum secundum Inno. collegium cardinalium hanc restitutionem facere potest: quia auctoritatem senatorum habet. 96. dist. Constantinus. & sic potest intelligi. quod dicit. C. quòd ecclesia habet senatum. Sed episcopus hoc non potest, ut dictū est. & propter hoc dici debet, quòd licet episcopus infamesipso iure, uel per sententiam condemnatos de crimine toleret, uel etiam cum eis dispensēt, cum hoc ei non liceat, ut patet. 2. q. 3. §. hinc colligitur, ubi de hoc, & l. di. domino, & 16. q. 1. ecclesia: nihilominus tamen ab accusatione, & testimonio repelluntur, cū infames sint. 2. q. q. 1. prohibentur. supra de test. testimonium, secundū Inno. & etiam ab ordinibus secundum Host. quia in nullo debet fama promouendi uacillare. 33. dist. laici, infra de accu. omnipotens. ¶ Nec ob. sup. de temp. ord. quæsitum, & infra de cleri. coniug. sane. 2. quia non loquitur de condemnatis, & de iure infamibus, sed de occultis peccatoribus, uel infamatis de facto: sed in non condemnatis, cum quibus episcopi post pœnitentiam, uel partem ipsius peractam dispensare possunt, ut ibi dicitur, & patet in eo, quod leg. & no. sup. de bigamis, quia circa, ꝑm Host. unde & ꝑm Inn. si episcopus cum alio crimino so, quàm cum infame dispensēt, bene admittitur ad accusandum, & testificandum non solum in ciuili, sed etiā in criminali causa, nec solum contra laicos, sed etiam cōtra clericos, cum & talis, quod plus est, possit ad ordines promoueri, & ad beneficia, & ad alios actus legitimos. quare multofortius poterit accusare, & testificari in sacerdotes. 2. q. 7. ipsi testes, & c. præceden. & seq. Nec ob. sup. de testi. testimonium, ubi dicitur, q cōdemnatus de crimine nō potest testificari in criminali cā: q a id intelligendum est, quando non est dispensatum, ꝑm Inn. uel quando est condemnatus de crimine, cuius sententia non fit infamis. alioquin Inn. esset cōtrarius sibiipsi, ut patet ex præmissis, & ēt in d. c. testimoniū, excipitur istud idem ꝑm Host. Sed quærit Inn. an papa
c possit restituere in inte. laicum iurisdictioni suæ non subditum? & scripsit hic, q non. 2. q. 3. hinc colligitur. nec ob. hoc. c. q a iste laicus de iurisdōne ecclesiæ erat aliū autē nō subditum laicū restituere non posset papa, ut dictū est, nisi forte esset sibi necessarius in clericatu. tūc. n. posset dici, q ad hoc papa tm̄, & nō alius

posset eum restituere in int. & integræ famæ suæ reddere, ut sic restitutus posset ad clericatum assumi, ar. 54. di. multorum, & c. ex antiquis, ubi potest seruum alterius assumere ecclesia, dummodo ius suum serui domino recompenset, secundum Innocen. sed secundum Host. melius facit ad hoc, quia laicus non eligitur, sed tantum postulatur. 61 dist. §. sed aliud, & c. Ossius. postulatio autem ad episcopatum facta non potest approbari per alium, quàm per papam, ut patet in eo, quod legi. & not. sup. de postu. prælato. bonæ. 2. §. nec nocebat, & c. fi. & per totum. Sed ipse Host. credit contrarium. ut dicam super fin. ulti. glo. Sed nunquid reges possint restituere in integ. scripsit hic Inn. quòd non: quia unus tantùm inter laicos princeps præest omnibus aliis, scilicet imperator, ut patet. 7. q. 1. in apibus. ff. ad l. Rho. de iac. deprecatio. C. de quadrien. præscrip. bene à Zenone, cuius legibus omnes Christiani laici tam reges, quàm alii obedire debent.

d C. de legibus[d], leges, maximè quia & ab ecclesia sunt scilicet approbatæ, secundum Inn. nisi in his, quæ cõtra ecclesiam sunt. 10. dist. cap. 1. & 2. per totum, & in eo, quod legitur & notatur. inf. de no. operis nuncia. c. 1. quod dic, ut plenè not. infra de solutio. c. fi. secundum Hostien. & secundum Innoc. nulla. l. cauetur, ꝙ possit restituere in integrũ aliquis, nisi solus princeps, idest imperator, uel senatus, ut not. sup. co. glo. in principio, quasi dicat, quòd hoc uidetur omnibus aliis prohibitum, nisi probetur concessum, quod dic, ut legitur & notatur plene. supra de translatio. epi. c. 2. §. sed nec, uer fin. Sed dicit Inno. quòd alii dicunt, ꝙ omnes reges in integrum restituũt, nec sunt imperatori subditi, sed papæ soli, in dubiis tamen & grauibus articulis tantum; quod dic, ut legitur & notatur. inf. qui filii sint legitimi. per uenerabilem. §. 1. uersic. rationibus. De papa non est dubium, quin in integrum restituere possit clericos, & etiam laicos iurisdictionis suæ, & illos etiam, qui aliorum iurisdictioni nõ subsunt. inf. qui fi. sint legi. per uenerabilem, secundum Innoc. & Hostien. remittit ad ibi no. uer. rationibus [*Vel*] Host.

5 exponit † pro imò, & supplet, sed minima &c. [*Volumus*] restituendo te plenè, Inn. & pro hac lectura, quæ placet Host. & Abb. & hanc sequor, facit, quòd respõsio debet cõuenire petitioni, de fideiuss. inter dilectos, uer. cæterum. Sed Guil. dicit, quòd hic non fit restitutio, sed declaratio in Spec. 2. per restitutionem in inte. §. uidendum, in fi. & hoc placet hic Pet. [*Non notari*] si habes literam sine, non. sup. debet dicere, Nolumus.

6 ¶ Prima † glo. dat consilium. ¶ Vltima glo. obiicit. &

7 soluit. ¶ [*In † gloss. penulti. ibi, in fine*] & l. se. non datur actio de dolo, si modica sit summa. i. usque ad duos aureos [*& ibi, Scio illud*] uide de restitu. in inte. c. 1. super gl. 2.

8 ¶ [*In † glo. 1. in fin. §. si quis*] dicit Pe. hoc uerum, cum ciuiliter agitur: quia si criminaliter, non constituitur, ni si constituens sit illustris. C de iniuriis. l. fi. & 3. q. 9. §. nisi in crimine. ¶ [*In glo. 1. ibi, habes hic ar.*] habes contrarium, ut dixi in tex. [*& ibi, scio illud*] & infra de reb. ec. non alie. c. pen. ¶ In glo. ulti. quidam signant hanc gl.

9 in princ. capituli super uersi. illo te ab [*& ibi, hinc † colligitur*] ibi no. Ioan. & 50. dist. domino sancto, ꝙ episcopi in omni crimine, in quo possunt dispẽsare, possunt infamiam tollere. & adde quod not. 6. q. 1. c. 2. & 15. q. 8. hi qui. & quod dixi hic in tex. [*& ibi, Sed dic*] idem Inno. [*& in fine*] dic quòd infamia irrogata per eum, qui pronunciauit, uel ordinarium tolli non potest, ar. ff. de furtis, non potest, nec per pœnitentiam, etiam si à papa imponatur: quia non est modus tollendi infamiam, ut in d. §. hinc colligitur; nec per pœnæ remissionem etiam ab imperatore factam. C. de generali abo. l. indulgentiæ. tollitur autem per restitu. in integ. ab imperatore obtentam. C. de senten. pas. l. 1. & ult. 2. q. 3. in fi. uel à senatu. ff. de postulan. l. 1. §. de qua, multo fortius à papa, ut hic[c], & ad hoc, qui filii sint leg. per uenerabilẽ, uer. rationibus. C. de secũ. nup. c. pe. & fin. nam ecclesia senatum habet. 16. q. 1. ecclesia, Host.

c

ANNOTATIONES.

a ¶ Labeonem, Vide ibi Bart. in §. conuitium, quid de blasphemia, & aliis pluribus. q. & Cy. & mode. in l. si non conuitii, infra alleg. & quid si uerba sunt uera, in l. eum qui, in prin. ff. de iniuriis.

b ¶ Læsisse. Ex quo ipse fuit condemnatus, ex quo potest notari casum hic esse de eo, quod quærunt doct. in l. eum, qui nocẽtem, ff. de iniuriis, si aliquis alteri dixerat, tu es claudus, quia non interest hoc reipublicæ detegi: teneri iniuriarum. Archi.

c An papa possit. Adde Archi. & Domi. in §. hinc colligitur. 2. q. 3. & in §. si quis cum militibus. 6. quæst. 1.

d ¶ Legibus. Idem not. Bart. in l. 1. §. de qua, ff. de postu. Et idem dicit in ciuitatibus, & castris, nisi esset talis infamia, quæ oriatur à suis legibus, uel statutis: secus in illis, qui superiorem non recognoscunt, uide etiam in l. hostes, ff. de capti. per ipsum. & uide gl. & Ioan. And. super illa, in capitu. per uenerabilem, qui fi. sint legi. quæ incipit, de facto.

e ¶ Vt hic. Si intelligis quo ad suos subditos; non contradicit gloss. nec ei, quod not. sup. in text. in glo. ma. uer. sed quærit.

SVMMARIVM.

1 *Sententia reuocata propter aliquem defectum, & ob quem hic, iterum de principali quæretur, & nu. 7. §. 2. & nu. 9. §. 2.*
Interim aduerbium hic ut accipiatur, ibid.
2 *Monialibus licet contendere de aliquo minori officio, ad quod per electionem uocantur.*
Professus eligi potest, ibid. in fin.
Appellationis iudicis officium quod, ibid. ad dictio. curetis.
3 *Modicum fermenti totam massam inficit.*
Excommunicatio an idem operatur in constitutione procuratoris, quod in sententiæ prolatione, ibid.
Vnius ex pluribus iudicibus defectus an infecit quod agitur, ibi.
4 *Sententia iudicis, qui communicauit excommunicato non retractanda.*
Excommunicatus arbiter esse non potest. & an arbitrator, & quæ alia ei sint prohibita, & quæ permissa, ibid. remiss.
5 *Sententia si patiatur defectum, quomodo retractetur: & si die feriato feratur, retractatur & quando, num. 7.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 7.*
Communis opinio si quem pro tali, quem se gerit, credat ab eo quod sit, ualet, in prin. & num. 8.
Vtile per inutile uitiatur. §. 1. & num. 9. §. 1.
Processus si cassetur, actio salua remanet, & iterum cognoscitur. §. 2. & num. 9. §. 2.
8 *Additio glossarum.*
Litteris episcopi an credatur, ibid. §. in glo. 2.
9 *In abbatissarum electione an sit forma seruanda.*
Vtile per inutile non uitiatur regulariter: secus in casibus, ut supra num. 1. & 3.
Contestatio litis an sit ex integro causa agatur, facienda, ibid. §. in glo. ultima.

CAPVT XXIIII.

1 ADprobandum. Casus. Reuocata sententia propter defectũ iurisdictionis, ut quia unus ex iudicibus publicè excommunicatus erat, uel propter ordinem iuris non seruatum, iterum de principali quæretur. & de eodem facto loquitur, sup. de rescrip. cum dilecta, secundum Ioan. quod Host. dicit dubitando [*Interim*] scilicet pendente illius administratione, cui debuit fieri resignatio subtractorum, ut præ. decre. cum dilecta. uel. i. pendente appellatione: quia sententia non est retractanda nisi ex causa, supra eo. cum Io. & An. Pet. exponit, Interim. i. pendente dente cognitione super except. excommunicationis oppositæ cõtra procuratorẽ dominæ decisa de prin. [*Electione custodis*] factæ in abbatissam. uel dic secundũ

2 Inno. quòd licet † monialibus contendere de aliquo minori officio, ad quod per electionem uocantur; alle. de sta. mona. c. 2. & hoc dictum Inn. malè reportauit Host. dicens cũ dixisse, quòd poterant condescendere de minori ad maius, quãdo ad ipsum per electionem uocantur. Itẽ no. professum eligi posse, de hoc, infra de elect. nullus. lib. 6. [*Curetis*] hoc est officium eius, qui de appella. cognoscit. 2. quæst. 6. in fin. Host.

3 [*Vnus*] modicum † fermenti totam massam inficit; ad quod concordat de procura. c. fi. quę tamen signatur huic pro contrario secundum Inn. qui soluit, ꝙ aliud in procuratoris cõstitutione, & aliud in sentẽtię prolatione. sed Host. dicit, quòd idem utrobique, scilicet ut sit distinguendum inter publicum, & occultum. & ut dicit Inn. licet si in rescriptis esset clausula, quòd si

a non omnes[a], duo sine tertio procedere potuissent: uoluntas tamen fuit contraria potestati, & hoc impediuit illorum sententiam. sup. de offi. deleg. cum super.

4 Idem Hostien. [*Protulerunt*] † per hanc † decre. arguit Io. retractandam sentẽtiam iudicis, qui communicauit excommunicato; alle. etiam supra de elect. illa, quod

b est falsum. infra de cle. exc. si celebrat[b]. [*Innodatus*] ꝙ excommunicatus non potest esse arbiter, & quid de bannito, uide in Specu. de arbitro. §. differt, uer. item secundum eum, & uer. seq. Sed de arbitratore sæpius

c dubitari uidi, de quo satis dicam[c], infra de regulis iuris dolo facit, in q. ubi etiam collegi multa prohibita excommunicatis, & multa permissa [*Infirmanda*] per

5 † exceptionem oppositam contra pendentem executionem sententiæ. aliter enim agi non potest ad irritãdam sententiam ab excommunicato latam secundũ quosdam. hoc non placet Inno. qui dicit, quòd bene agitur, si publicè fuit denunciatus. Remittit, de exceptionibus, exceptionem. Hostien. exponit, idest infirmam nunciandam, & concor. hic glo. ¶ Prima † glo.

6 respondet per quæstionem, s. quid de occulto. ¶ Secũ da glo. arguit, & remittit. ¶ Tertia gl. exemplificat, & ultimum prælualet. ¶ Penultima glo. exponit no. alle.

7 duo iura, & arguit. ¶ [*In † glo. 1. ibi, Barbarius*] loquitur de seruo, qui putabatur liber, & prætoriam gessit [*& ibi. l. 1.*] uide de testi. cog. præterea, in glo. no. quòd. ¶ *In gl. penul. ibi, Pedius*] compromissum factum in liberum, & seruum etiam quòd ad liberum non ualet [*& ibi. §. 1.*] uide in præalleg. c. cum super, in ult. gl. ¶ *In glo. ulti. ibi, si ut proponis*] idest si aduersarius me absente obtinuit contra me pronunciari die feriato, quasi contu-

8 max essem, de nouo cognoscetur. ¶ [*In † glo. 1. ibi, aliud, si*

d *occulte*[d]] Idem Inno. & Host. [*& ibi, uerum si seruus*] contrarium ibi not. Ioan. dic tamen, ut ipse no. 24. quæst. 1. in summa, & de hoc. 10. quæst. 3. curiæ. ¶ *In glo. 2. ibi, creditur*] immo uidetur arg. quòd non credatur. Ad quid enim mandaretur inquiri, si crederetur? Sed dici potest, quòd mandat inquiri non de excommunicatione, de qua constabat, sed de publicatione, de qua non constat, Abb. ¶ *In glo. 3. ibi, quia propter*] ergo

9 † sentit glo. quòd in elect. abbatissarum seruanda sit forma; de hoc, infra de ele. indemnitatibus. §. ut autem, libro 6. [*& ibi, quod melius uidetur*] imò præcedentia exempla non sunt bona. ¶ *In gloss. penult. ibi. l. 1. §. 1.*] fol. ut no. supra de officio delegato, cum super [*& ibi, cum Vintonien.*] solue, ut ibi not. in ulti. gloss. [*& in fin.*] de hoc. 3. quæst. 9. pura. dic, quòd regulariter non uitiatur, infra de regu. iuris, utile, lib. sexto, ubi plenè de hoc. ¶ *In glo. ult. ibi, cum integro*] an de nouo fieri debeat contestatio, uide in Spe. de sen. prola. §. iuxta propositionis, uersic. sed si causa [*& ibi, si ut proponis*] & est expressum, infra de elect. si confirmationem, lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶ Non omnes. Iste text. habet locum, siue fuerunt dati cum clausula, quòd si non omnes, ut in capitu. cum super, de offi. deleg. siue sit clausula, quia unus sine altero, non potest, ut in glo. & in c. cum causa, de offi. delega. Bald.

b ¶ Celebrat. Ibi uide Io. And. in glo. no. secundum eos, & quid de suspenso, an possit iudicare, ibi uide super glo. minorum.

c ¶ Dicam. Et uide Bar. in l. illa uerba, ff. de uer. signi. & in l. cum pater. §. hæredi tatem. ff. de lega. 2. & in l. ex facto. §. fiquis rogatus, ff. ad Trebellia.

d ¶ Si occultè. Adde inquantum docto. ponunt differentiam inter publicum, & occultum, quòd istud procedit in gestis iure officii publici: secus in gestis iure priuato, ita Inn. in c. cum dilectus, de consue. Abb. in c. intelleximus, de iudi. & in c. consulti, de procurato. & in c. cum ueritatis, de dolo, & contuma.

SVMMARIVM.

1 *Res inter alios acta quibus casibus & personis non præiudicet, & quibus secus, & num. 2. 3. 4. & 5.*
2 *Causam habere ab alio qui dicantur, & num. 4.*
3 *Epilogus, suffragium, & suppletio glossarum.*
Connexæ causæ quæ, eo. nu. 5. ad dictio. connexæ.
Ordinatio non cassatur ex notorio crimine ordinati, uel quòd ordinator contulerit ordines extra tempora statuta: sed aliter punitur ordinatus, ibid. uer. sed sibi uidetur.
Creditor pignus possidet & in quibus, eo. num. ad fi.

CAPVT XXV.

1 VAmuis. Ponit regulam. & duos casus exceptos. primus ibi, Ei tamen. secundus ibi, Atilli [*Aliis*] omnino aliis: secus † enim in his, qui fingũtur iidem cum primis, ut quia sic succedũt in iure singulari, uel uniuersali. ff. de exceptio. rei iudic. si à te. §. fina. & l. & an eadem, primo respon. & l. exceptio. rei iudic. Inno. [*Non noceat*] hoc uerum quòd ad hoc, ut contra ipsos pariat actionem, uel exceptionem; sed bene præiudicat in hoc, ꝙ possessio, quæ prius erat apud alios transfertur in uictores, supra eod. cum super, nisi appellatũ esset, ut ibi. & forte difficilius erit agere contra secundos, q̃ contra primos, arg. ff. de ali. mu. iu. l. 3. p̃m Inn. [*Actio*] hoc uerum p̃m Inn. si eodem iure utuntur, ut in exemplis infra ponendis: secus, si diuersis. & si proprietarius patiat usufructuarium agere de fructibus, uel è conuerso. Item secus, si partem habẽs in re, patitur alium etiam partem habẽrem agere pro parte sua

a scilicet agentis. ff. de libe. cau. si pariter. Sed quid[a] si hi, quos res tangit, uident aliũ agere implorando iudicis officium super restitutione in inte. uel huiusmodi, & tacent, nunqd fit hic præiudiciũ? Dicit Inn. ꝙ nõ nisi citetur nominatim, uel per edictum, ut no. supra de ma. & obe. §. fin. supra de procur. in nostra: aliàs bene nocet. nec obstat hæc negligentia: quia in casu proprio, ex quo citatio facta est, iudicatum intelligitur contra omnes illos, qui sciuerunt, uel scire debuerũt causam agi: quia in talibus sententijs non nominatur aliquis specialiter, sed fertur in genere sententia sic, Restituimus te in integrum: præstamus auctoritatem adoptioni. & idem in similibus. & in hoc differunt casus hic exceptuati, secundum Inn. nam in eis sufficit scientia, ut no. ad hoc & dicam super. 1. gl. prælle. decre. in nostra, ut ibi dixi super ulti. glo. uer. ad hoc dicendum [*Causam † habuit*] ut si electus permittit electo

2 res causam electionis prosequi. Item si permitto prælatum, qui inquirendo ex officio te priuauit præbenda, & postea mihi illam contulit, defendere illam sententiam secundum Inno. & Host. Si uerò Titius petit à te fundum, quem credo ad me spectare, non tamen ab eo, uel à te causam habeo, licet me sciente agatur,

&

& pronuncietur, mihi non obest. ff. eo. sœpe. §. fi. ff. de execu. rei iudi. si mater. §. ulti. secundum Hostiē. [*Grauatur*] nisi appellasset, de hoc supra eo. cū super. ¶ Prima † gl. habet duas partes. prima repetit regulam tex. alle. concor. enumerans. 7. casus exceptos. secūda ibi, Item fallit, prosequitur & exēplificat casus, quos hic ponit tex. in prin. ponit exēpla in creditore, debitore, marito, uxore, & socero. ponit etiam, de emphytheutea, & emptore. ¶ *In* † 1. *gl. ibi. l.* 1.] licet aliqui ex hæredibus debitoris soluerint: Alij tamē cogūtur soluere, nisi probetur debitū [*& ibi. l.* 1. *&* 2.] indicatum ꝑ fratrem, uel cohæredēnon nocet [*& ibi, Ingenuum*] sequitur, eū accipere debemus, pro quo lata est sententiā, quāuis fuerit libertinus: quia res iudicata &c. [*& ibi, filiationis*] siue pronūcietur pro, siue contra, sentētia facit ius non solum quò ad parentes, cum quibus agit, sed etiam fratres, & similes [*& ibi, indiuisibili*] ponit casum in seruitute, quæ deberur fundo plurium: quia
b unius victoria prodest [*& ibi. si commune* [b]] si habeo cōmunem fundum cum pupillo, licet non utar, tamen propter pupillum retineo seruitutem uiæ [*& ibi. l.* 2.] si fiscus habet cōmunionem in re cū alio, ex suo priuilegio rem insolidū uendere potest [*& ibi, debitorem*] experiri de proprietate pignoris, ita stat textus, quomodo sequitur in glo. [*& ibi, si superatus*] sententia lata contra debitorem uendicantem non nocet creditori. & idem dicit lex sequens, quoniam debitor collusit, uel iniuriam iudicis succubuit [*& ibi, doce ancillam*] uxor ancillam dotalē non vendicat [*& ibi. l.* 1.] prouocans ad causam, qui dicit se ingenuū, defendit causam suā instrumētis, & argumentis, quibus pōt [*& ibi, l. pe*] qui cessit actionem militi ad aliquam rem donationis causa, experitur. i. agit, ut rem magis, quàm litem
5 in militem transtulisse credatur. ¶ *In* † *glo.* 1. *ibi. In prin.*] hæc glo. habet duas partes prin. ut supra dixi. prima repetit regulam textus, quam confuse positam declaremus iuxta uerba Innocen. & Hosti. Dicebat. n. Inno.
c creditor contra quēlibet detinentē [c] habet hypothecariam, & debitor rei uenditæ: præfertur tamen creditor debitori. fit ergo sibi præiudicium &c. & idem secundum eum, si non competat actio: tamen hi, quibus competit, ius habent ex persona illorū, qui agūt, & tacent. tunc enim, si eos scienter agere permittant, licet male agant, fit illis præiudicium, ut est uidere in marito, uxore. nam marito secundum eūm datur ei dotalis uendicatio, & non uxori. C. de rei uēdi. docet tamē, si uxor uendicet rem dotalem, licet male agat, præiudicat marito scienti, & tolleranti. Idem est uidere in emptore, cui cōpetit actio, & uenditore, cui non
d competit [d], & in emphytheuta, cui competit, & proe prietario, cui nō competit [e]. In his enim omnibus casibus & si non possint agere hi, quibus non competit actio, si tamen agant, licet malè, sciētibus illis, quibus competit, & non prohibentibus, cum prohibere possint, fit eis præiudicium, quasi uideatur iudicatū uoluntate ipsorum de iure, quod habebant ex personis agentium. nec putat Inn. hic exigi, quòd citentur: sed sufficit scientia, & sic intelligit hic, & l. sœpe. ff. c. Fatetur tamen Inno. quosdam dicere solùm in creditore, & debitore procedere exemplū hic actionis. Reliqua exempla dicunt competere defensioni, seu exceptioni. Dicit etiam, quòd actio, & defensio illis naturaliter cōpetit, qui suis auctoribus pro periculo euictionis denunciare tenentur se conuentos. Item secundū eum potest dici, quòd licet defensio competat tam illi, qui possidet nomine alieno, quàm illi, cuius nomine possidetur, tamē in defensione præfertur is, cuius nomine possidetur, ad hoc supra ut lite non cōte. quoniam. §. pe. & tamen contra unum ratione de-
f tentationis [f], & contra alium ratione ciuilis possessio nis competit uendicatio. ff. de rei uen. officium, & ēt interdictum, Vnde vi, ratione vtriusque, & utriq; possessori fiet separatim restitutio, ut domino ciuiliter possidenti fiet restitutio ciuilis. & usufructuario possidenti naturaliter fiet restitutio possessionis fructuū, & suæ naturalis. quo casu uidetur, quòd sententia su-
g per naturali possessione lata præiudicet [g] possideri ciuiliter in tantùm, quòd denegare non possit usufructum ei, qui obtinuit. & e conuerso si feratur sententia super ciuili possessione, ut si adiudicet alij, quàm illi à quo usufructuarius causam habeat, bene præiudicaret naturali possessori, s. usufructuario adeo, ꝙ is, qui obtinuit in ciuili, poterit usufructum illi denegare. debuit enim suas exceptiones, & defensiones prætendere. dicit tamen, quòd alij contradicunt. uel dici potest secundum eum quòd is, qui naturaliter detinet, est in hoc casu præferendus. Denunciat tamē detentor domino, sicut & debitor creditori. ideò autē præiudicatur ei, qui ius habet ex persona alterius, si permittat eum agere: quia potest eum prohibere. Cēterum si non haberet ius ex persona agentis quantūcunque ageretur suo nomine, uel alieno, nunquam sibi præiudicaret, etiam si agens esset de personis cōiunctis, nisi præcessisset mandatum, uel sequeretur ratificatio expressa, uel tacita. C. quibus res iu. non no. l. 1. 2. & 3. ff. e. l. sœpe. §. fi. ff. de procu. sed hæc. i. respon. ff. iudi. fol. l. 3. §. 1. hac autem ratione considerata imputatur patrono, si non defendit libertum. ff. eo. l. sœpe. ante fin. & ex hoc uidetur, quòd si unus episcopus agit contra mon. petendo ibi episcopalia, & alius episcopus ibi possidens illa, non defendit monasterium, lata sententia pro episcopo agente cōtra mona. quò ad possessoriū præiudicat illi episcopo, qui prius episcopalia exercebat, ar. eius, quod dictum est de patrono, & liberto, quasi defensio primò ad episcopum, quàm ad mona. pertineret, & quia certum est, ꝙ episcopus possidens agere poterat contra secundū, qui obtinuit, quòd non est illi ius in illo mona. episcopalia exercēdi, fortius illo agēte debuit excipere, & causam defendere. Secus, si egisset episcopus contra mona. interdicto, Vnde ui, uel uti possi. etiā ratione prædictorum episcopalium iurium, asserens se per mona. turbari, uel spoliatum esse: quia tunc primus episcopus non tenetur recipere defensionem huius causæ, nec ex sententia lata contra mona. sibi fit præiudicium: quia interdictum est personale, & contra personas tantùm ex suo dilecto agitur. est tamen dare casum, quo ex interdicto, & eius iuribus fieret præiudicium, ut si quis egit contra alium: quia spoliauit eum iure instituendi clericos in ecclesia, perens restitui ad illud ius, & cassari, quicquid ille fecerat spoliatione pendente, hoc casu si contra reum fertur sententia, bene fit præiudicium clericis per illum in ecclesia instituendis: quia ex ui sententiæ sunt de ecclesia expellendi. ff. de vi, & ui ar. l. 1. §. si fundus, & §. sequentibus. ad idem, supra de fi. presby. veniens, vbi de hoc dixi in gl. triplex, circa medium. habent ergo defendere causam: aliàs eis præiudicat: secus, si non egisset interdicto. sed solum intentasset negatoriam petendo sibi adiudicari ius instituendi, cum ad ipsum pertineret. hic enim ex sententia lata contra instituentem non fit præiudicium institutis, quorum institutio etiam ualere debet ratione possessionis, de causa posse cum olim, cum suis concor. secundum Innō. & Host. [*& ibi, In casibus*] de hoc. i. q. 1. fertur, & Hosti. remittit ad summam, eo. ti. sub rub. de re iudi. §. quibus noceat [*& ibi, Connexæ*] sicut sunt causæ ordinationis, & ordinati, per quod uidetur quòd sententia contra unum lata præiudicet alteri, per. c. statim alle. tantis, & hæc quippe, & ubique de hoc, & infra de fi. dilectus. 2. tamen secundum Inno. &

& Hosti. hoc non est uerum indistinctè. Nam licet ordinatus damnetur de crimine, tamen hoc non præiudicat ordinatori, nec ex ui damnationis ordinati sequetur damnatio ordinatoris. Nam licet ex ui accusationis sequatur aliquando bonorum ademptio, infamia, & huiusmodi. C. de bonis damnatorum. le. 1. 2. & 4. & per totum, & de his, qui no. infa. athletas. ff. de fur. non potest: nullum tamen ius occurrit, quòd nō accusatus ex ui accusationis alterius patiatur pœnam, nisi in quibusdam specialibus casibus lesæ maiestatis,
h & hæresis, de hoc de hæret. vergentis. [h] Nec ob. cap. all. quæ intelliguntur, quando adeò erāt notoria delicta ordinatorum, & electorum & institutorum, ꝙ etiam si non esset actum contra ordinatum, ordinatores ipsorum, qui scienter malos ordinauerunt, ex hoc puniri poterant, iuris ordine non seruato, de accu. euidentia, de iureiuran. ad nostram. 3. Item si accusetur ordinatus pro eo, quòd extra tempora statuta fuit ordinatus, & ex hoc condemnatur, vel pro eo, ꝙ minus canonicè fuit electus, & translatus, quæ publica & notoria sunt, bene præiudicabit hæc sententia ordinatori. Ista. n. sic sunt connexa, quòd inseparabilia sunt. si enim malè fecit sic recipiens ordinem, peius fecit sic conferens, de transla. c. 2. ad fi. de tempo. ordi. literas, & c. dilectus: aliud autem in nō sis connexis. posset enim ordinatus malè recipere ordinem, puta quia scie bat se criminosum, & ordinator ignorans, potuit bene concedere, de corpore ui. exposuisti. & dicit Inno. quòd prædicta quidam de plano concedunt. Sed sibi
i uidetur melius [i], quòd quantuncunque sit notoriū crimen ordinati, uel ꝙ ordinator contulerit ordines extra tempora statuta, nunquam tamen potest agi, ut cassetur ordinatio, quam ordinatus habet ab ordinatore, sed tātum ad hoc, ut aliter puniatur, uel agat penitentiam. unde nunquam præiudicabit uni sententia lata contra alium secundum eum, nisi forsan secundum Hosti. ex officij exuberatione aliud contingat ad aliorum terrorem, arg. ff. de pœnis, aut facta, in fi. de maledi. c. 1. & sic possunt intelligi. c. tantis, & si-
k milia [k]. Illud autem habent Inno. & Hostien. pro indubitato, ꝙsi egi contra capitulum petendo præbendā meam, uel mihi debitam, non fit mihi præiudiciū, quantuncunque alio petente eandem præbendā cōdemnetur capitulum, quia aut possidebam præbendam petitam, aut non. primo casu constat, quòd mihi non præiudicat: quia contra me possidentem, non contra capitulum non possidentem agi debuit. ff. de ali. mu. iu. l. pe. & de hoc supra de iudi. examinata. secū do casu etiam mihi non præiudicat, cum actorē agentem prohibere non potuerim ab agendo. ff. e. sœpe. §. fi. ff. de iureiur. nam postea. §. fina. & l. sequen. si uerò quis agit contra capitulum petēs præbendam, quam dicit uacare de iure, licet alius illam teneat de facto, uel quam dicit sibi deberi, & alius similiter sibi illam deberi dicit, & uterque ex eodē iure agit, puta ex electione capituli, satis uidetur his casibus, & similibus hæc decre. locum habere secundum Innoc. & Hosti. & de hoc ultimo uide, quod dixi post Compo. de rescrip. mandatum, post glo. uer. quærit demum [*& ibi, Libertatis, & ingenuitatis*] & hoc intellige, nisi detegeretur collusio, ut in hac l. no. & patet. ff. de collu. de. per totum. Inno. infra qui fi. sint legi. causam. 2. dicit, quòd de ingenuitate ex seruitute. ff. de li. causa. l. diui. secus, si ex libertinitate diceret se ingenuum. ff. de inge. l. 1. & l. patronū [*& ibi. c. pe*] per quæ iura habes casum, quo uictoria unius ex pluribus condemnatis appellantis
l prodest socijs [l] [*& ibi. l.* 2.] Item fallit in criminalibus, in quibus accusatus ab uno, non potest ab alio accusari, quod dicut no. infra de accu. de his. dicit Innocē. in præalle. decre. causam, fallit in criminali causa quo ad quid. ff. de præua. l. præuaricationes. Item in popularibus, si actore bona fide agēte absolutus sit reus. ff. de iureiur. eum qui. §. in popularibus. Item in adulterio absolutio proficit adulteræ. ff. de adulte. denūciasse, secundum Phi. & Inno. Item secundum Inn. in seruitutibus prædialibus. ff. si ser. uē. loci. §. si fundus. quē casum posuit gloss. supra pro re indiuisibili. Item secundum eum fallit in singularibus & uniuersalibus successoribus. ff. de excep. rei iudi. si à te, & l. an eadē. Item in casu decre. infra de elec. li. 6. Item in causa inquisitionis, de collu. cap. fi. ar. de pur. ca. ex tuarum. tamen quando inquiritur de iuribus, debēt uocari omnes, quos res tangit, & nisi uocētur, uel etiam si ignorent, subuenitur eis de facili. supra de testibus, cū olim C. de bo. ua. l. fi. secundum Innocen. in præalle. decre. causam. 2. [*& ibi, De proprietate pignoris*]. s. intentādo hypothecariam, in qua necesse habet probare, quòd obligans fuit dominus [*& ibi, Experiri*] debitorē de proprietate pignoris, ut dixi in suffra. Dicebat hic Goffr. quòd cum creditor possideat quò ad omnia præterquam ad satisdandum. ff. qui satisda. cog. sciendum. §.
m creditor [m], & ad usucapiendum: quia quò ad id dominus possider. ff. de acqui. pos. l. 1. §. per seruum, meritò, si creditor quò ad omnia possidens patitur debitorem, qui quò ad unum tantum possidet, experiri de proprietate pignoris, sibi nocet sententia [*& ibi, Præses*] distingue, ut ibi no. s. quòd aut superatus est debitor prius, quàm obligaretur, & hoc nocet creditori. aut post: & tunc aut creditor ignorauit, & tunc sibi non nocet: aut sciuit, & tunc nocet nisi in duobus casibus, s. cum fuit conclusum, uel per iniuriam condēnatus [*& ibi. l. pe.*] & 3. dist. quo iure, in prin. [*Et in fi.* 2.] ubi de hoc in gloss. penul.

ANNOTATIONES.

a ¶ Sed quid fi. Adde, quòd ista materia est amplissima & tacta solēniter per Alex. in repe. l. sœpe, ff. de re iudi.

b ¶ Si communem. Vide plene de lege, si communem, per do. Feli. in c. 1., de præscrip. iu. 4. col.

c ¶ Detinentem. Et cōtra debitorem. l. cum notissimi, C. de præscri. 30. ano. & tamen diuersis modis exercetur inter delatorem, & extraneum quo ad iuramentum, uide glo. & Bar. in l. si fundus. §. in uenditionem, & §. si pluraliter, & l. si inter. §. fi. ff. de pig.

d ¶ Competit. Contra tertium possessorem, & aduerte quia si isti non habent actionem; ergo iudiciū non tenet, & sic alij non præiudicat l. fi. pupilli. §. uideamus, ff. de neg. ge. potest dici, quòd iudicium tamē tenet, nō opposita exceptione. ad hoc uide no. tex. in l. cum putarem, ff. fa. erc. & de re iu. abbate. §. quoniam, lib. 6.

e ¶ Competit. Ad materiam glo. uide etiam. 2. q. 5. interrogatum, & in concor. & quid de cōfes. vnius ibi, & in c. significasti, de adul. & in c. 1. de confes. & quid in casibus, in quibus *non* nocet quem contemnere, quòd id, quod iudicabitur pro uno, & pro se, & confessio unius alteri præiudicat, tunc forte bene præiudicatur, arg. 2. q. 5. statuit, & uide glo. 2. q. 6. hoc quippe, & quod ibi scripsi, & ibi gl. ad id, quòd hic dicit de connexitate. Arch.

f ¶ Detentationis. Non est propriè dicentatio, sed naturalis possessio, ut patet ex sequentibus. & uide l. Pomponius. §. si is, qui precario, ff. de acqui. poss. & in rubrica. ff. de rei uen. per glo.

g ¶ Præiudicet. Contrarium uidetur no. glo. & idem Bar. 1, l. Pomponius. §. is, qui precario, ff. de acqui. pos. & uidetur tex. in l. si pariter, ff. de libe. causa.

h ¶ Vergentis. Ibi illa pœna non ab homine, sed a iure procedit, vbi etiam in facto occulto & sine processu effectum suum operatur, uide ad materiam Bar. in l. in cognitionem, ff. ad Sila. & in l. cum filius, in prin. ff. de ver. ob.

i ¶ Melius. Vide Ioan. And. de confes. cap. 2. super glo. 1. & de præben. dilecto, super glo. fin. & Bar. in l. denunciasse. §. quæritur, & l. seq. §. si eo tempore, & ff. de præua. l. 2,

K ¶ Et similia. Vide Ioan. An. de rescriptis, ex tenore, in glo. sed quomodo, & de consuetu. cum inter, in glo. ex officio, & ibi concor.

l ¶ Socijs. Vide per docto. infra de app. c. pe. & per Bar. in l. si separarim, per totum, maxime in §. fi. ff. de appel. & Cy. & Sali. in l. 1. C. si plu. una sen. & facit, quod no. Bart. in l. ex duobus, ff. de duobus reis.

Credi-

1 ¶Creditor. Ibi uide glo.& uide in l.3.§.fi.ff.de acqui.poſ.& iſtud eſt uerum in conuentionali:ſecus in prætorio:uide tamen Barto. in l.1.ff.de pig.acti.

SVMMARIVM.

1 *Diuerſæ pro contrarie.*
2 *Ordinarij duo, pluresue ut eſſe poſſint, exempla,etiam eccleſiaſtici, num.3.*
3 *Epiſcopos, uel prælatos duos quæ non poſſint habere.*
Iudicibus duobus aut pluribus diſcordantibus tam ordinarijs, quàm delegatis & miſtis, quorum ſententia præualeat, uel reuertatur ad ſuperiorem, ibid. & nu.2.4.& 5.
Auditores Mareſchalchi,& Camerarij Curiæ Roma.an ſint ordinarij, eod. num.3.uer. Quid dices.
Inquiſitor hæreſis habet delegatam, ibid.
Fauorabiles in pari cauſa & diſcordia iudicum præferuntur, ibid. & num.4.& 6.& qui ſint fauorabiles, ibid.
5 *Arbitris diſſentientibus in ſententia, ad quem recurrendum, & quando ſunt uoluntarij non neceſſarij. nu.6. & 9. in fin.*
6 *In litibus ad quos recurrendum.*
7 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum. nu.8. & 9.*
Superior ſemper reperitur, niſi in Papa, eod.num.9.
Iuriſdictioni ordinariæ magis deferendum, quæ naturalis eſt & fauorabilis, ibid.

CAPVT XXVI.

1 DVobus. Seſūmat.& quod dicit duobus, ſup. vel pluribus diſcordantibus tamen numero pari.dicit glo.& lex inter pares.ff.eo.[*Diuerſas*]ideſt†contrarias.aliter exponitur,ſup.eo.cū ſuper[*ſententias*]à quibus non eſt appellatum,ſecundum Vincen.[*Proferentibus*]nec conuenientibus ſaltem in minimam ſummam.ſecundum Vincen. [*Ordinaria*]ponit†Abb.exēplum in duobus cōſulibus,duobus doctoribus,duobus comitibus gerentibus pro indiuiſo. dicebat Goſ. quòd primum membrum in eccleſiaſticis locum habere non poteſt,niſi dicerētur eccleſiaſtici hi,qui ſub eccleſia habent iuriſdictionem temporalem. infra ti-
3 tu. 1.ſi duobus.Goſſ. ponderauit,quòd† una ciuitas, uel diœceſis,uel dignitas eccleſiaſtica habere non poteſt duos epiſcopos,uel prælatos,ſup.de of.ordi.quoniam.inf. de præben. niſi, ſed ueritas eſt, quòd etiam in eccleſiaſticis ordinariis poſſet habere locū, ut not. 7.q.1.nō autem. Item poſſet correctio clericorum in eccleſia ſimul ad Archidia. & Præpoſitum pertinere.
a Idem in cognitione cauſarū ad eos,uel capitulū pertinente.Item ipſe Goſſ. fatetur in alia glo. quòd duo ordinarii poſſent de conſuetu. ſimul cognoſcere de matrimonio; facit de reſtitutio. ſpoliato. litteras, de conſan. c.1. Item cum ſecundum ueram opinionem uicarius epiſcopi habeat ordinariam, ut no. de of.vica.licet,lib.6.ergo in eis procederet primum. Item cū duo coadiutores dati eſſēt epiſcopo,de cle.cō.c.vno, eo.lib.Idē in caſu de parochi.c.1.ubi prouidiſſet eccleſia reſtiturum cum ſubſtituto pro indiuiſo poſſidere. Item certum eſt,quòd in cōcilio prouinciali poſſent epiſcopi diſcordare in numero paritūc in his,in quib bus non requiritur plena cōcordia, locus eſſet huic decre. quare hoc dixerim, uidiſti.ſup. eo.non poteſt. quid dices de generalibus auditoribus palatii, qui diſcordant, nunquid iudicabimus ut de ordinariis, uel ut delegatis? Guil.in Spec.T.in uer. quid de auditoribus,dicit, quòd ſunt ordinarii in audiendo, ſed nō in diffiniendo. uide quod no. in cle. de reſcrip. auditor. ibi etiam ſubiungit de camerariis, & mareſchalchis, quid iuris,ſi diſcordant ordinarius,& inquiſitor hæreſis, habetur de hære. per hoc,li.6.per quod pōt argui, quòd inquiſitores hæreſis habeant delegatam. Idem, quòd quando concurrerent ordinarius,& delegatus papæ, in contrariis ipſorum ſententiis recurretur ad
c papam. Sed quid ſi concurrunt in hoc ordinarius,& delegatus collegæ ordinarij? ſi ſententia ordinarii eſt pro reo,uidetur ſummè æquum,quòd ualeat. Idem, ſi pro actore in cā fauorabili: & ſit ratio, ut non plus impediat ipſius effectum contraria ſententia delegati, quàm impediret ipſius collegæ ordinarii delegantis,ut hic. Sed ſi aliàs ordinarius pro actore non fauorabili,delegatus uerò pro reo renūciat,hic puto neutram ualere, cum utraq; à pari poteſtate dependeat, nec ſit caſus determinatus.facit.ff.de lib.& poſth.l.cō modiſſime, de reſcri. ſuſceptum, lib.6. unde & ſi hæc iura nō emanaſſent, diceremus omni caſu ſententias non ualere diſcordantium numero pari.Si uerò delegatus papæ cum ſubdelegato collegæ ferunt contrarias ſententias,non puto caſum dubiū, quin pendeat à poteſtate papali, de offi.dele. ſuper quæſtionum.§.
d pen.eo.tit.ſi duo ex tribus,lib.6.[*Fauorabili*] quacunque
4 ut ſi ſit poſſeſſor.ſup.de proba.ex litteris. nā quæ ſequuntur,ponuntur gratia exēpli,quod probat uer. puta,ſecundum Vincen. neſcio,quid uelit Vinc.cum generaliter poſſeſſor ſit reus in cauſa, niſi forſan intel lexerit, quòd ſi agat quis uti poſ. ne inquietetur, ualet ſententia lata pro actore, ordinariis diſcordantibus pari numero, quod non credo. Pro Vincen.facit quod not.in Spec.de teſte.§.antepen.uer. Sed quid ſi totali.ſed ſi illa eſſet ſententia ferenda pro ipſo ſcilicet actore;fortius ergo ualeret ſententia pro reo lata,qui
e fouer et fauorabilem cauſam: quia concurreret tunc fauor cauſæ,& perſonæ;facit de priui. nec aliquis, lib.
6.[*Delegantis*]papæ, uel alterius[*Compromiſſo*]uoluntario † & hoc eſt certum,quid de neceſſario? per rationem , quam ponit ulti.gloſſ. & quam ibi addam poſt Hoſt. uidetur, quòd aliud in illo. quare dici poteſt,ꝙ ubi ius aliter non prouidet,ut infra tit.1. cum ſpecia
5 li, recurrendum ſit ad papam, ar. infra de offi.dele.ab arbitris. & facit, quod dixi poſt Vincen. de offi.dele.
6 ſuſpitionis [*Vigorem*]inſtruit†hæc decr. ſecūdum Hoſtien.quod primo recurramus ad ordinarios: ſecūdò & in ſubſidium ad delegatos;ad arbitros non, niſi de neceſſitate urgente,quę uoluntatem compromittendi inducat, & ſic loquatur. ff.de arbit.l.3.§.1. Pe. autē & Abbas ponebant mentem decre. per uerſus. Si datus abſque dato diſcors, iudexue receptus. Sic pendet prima,tacet altera,nulla recepti. Stat teſtamentum,libertas, coniugium, dos, Si par cauſa fuit; ſecus cadit
7 actor ubiq;. ¶Prima†glo.declarat decre. locum non habere in his, qui diſcordāt in pari numero, uel cum aliqui ſunt abſentes, & repetit textum. ¶Secunda gl.
8 quærit diuerſitatis rationem,& ſoluit. ¶*In†prima gloſſ. ibi, Arrianus*] uide in præalle.c.ex litteris,ſuper glo.ſic.
9 infra. ¶*In† glo.1.ibi, ſi quis epiſcopus criminaliter*] de hoc. ſup.c.3. [*& ibi, nuper*] & ff.ſolu. ma.l.1.ff. de iure dot.in ambiguis,Hoſtien. ¶*In gl.ulti. ibi, ſuperior, ad quem*] imò ſemper eſt reperire ſuperiorem, niſi in papa. ſupra de elect.licet.eſt ergo ratio ſecundum Hoſtien. vt magis deferatur iuriſdictioni ordinariæ, quæ naturalis eſt & fauorabilis [*& in fine*] & cum res uoluntaria ſit, non neceſſaria, ſibi imputent compromittentes.ff. de arbi.l.diem.§.ſtari.Hoſtien.qui hoc latè repetit de cenſi bus,Romana, poſt prin.lib.6.

ANNOTATIONES.

a ¶Capitulum. Et tunc quando ad capitulum ſpectat cognitio maioritas numeri conſideratur etiam quò ad dignitatem perſonarum: uide Bar.in l.ſi uni,ff.de re iudi.
b ¶Locus eſſet. Adde Bar.in l.offerendum, C.de appell.Bar.& Ang. in l.duo iudices,ff.de re iudi.& Bal.hic,in ulti.col.
c Papam.Facit tex.in d.c.per hoc glo.de hoc,quærit,& non ſoluit, ſed

ſed doc.tenent, quòd ad papam: quia magis dignus delegatus cenſetur,quàm ordinarius,de offi.delega.ſane,& ideo trahit ad ſe ordinariam tanquam minus dignam, ibi ſcipſi glo. quæſiuit, & non ſoluit.2.q.6.ſi epiſcopus. Archi.
d ¶Lib.6. Si autem unus & idem ferat diuerſas ſententias in uno inſtanti, quid iuris, uide Bar. in l.duo iudices, ff.e.ti.et ibi ponit exemplum, facit quod no.ſupra eo.inter.
e ¶Ne aliqui. Quid ſi non apparet, quis ſit actor, et quis ſit reus,et ferunt iudices ſententias diuerſas? uide glo.no.ff.eo.ti.duo iudices,& ibi Bar.& ibi uide exemplum,et quomodo tres poſſint inuicem omnino diſcordare,et tunc quid iur.uide Bar.in l.inter pares, ff.eo.titu.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio tituli quæ.*
2 *De appellationibus generaliter hic tractatur, licet in omni parte iudiciorum quis appellet.*
Appellatio, recuſatio, & relatio conueniunt in iuriſdictione ſuſpendenda, & ideò hic coniunguntur, ibid.
3 *De appellationis materia cum in hoc titulo, quàm alibi, ubi tradatur, & nu.4.*
In quibus ualeat caſibus,& quibus non,& de caſibus miſtis n.5.
De recuſatione, & relatione ubi tractetur hoc in titulo, & extra alibi, eo.nu.3.& 4.& nu.9.
6 *Appellationis omiſſio quando nocet,& quando non,quādo eā pro ſequi noceat, & quando ſecus, & ſic exprimere in reſcripto.*
7 *Archiepiſcopus propter appellationes futuras non dat officiales, nec prætermiſſo appellationis articulo cognoſcit de principali.*
In appellationis cauſa ſit conteſtatio litis,& quis citandus in duobus hic expreſſis caſibus, ibid. non recipiuntur teſtes publicatis atteſtationibus, nu.8.
Appellatio non ſuſpendit cenſuram præcedentem, & iuſtæ deferendum.

De appellationibus, recuſationibus, & relationibus, Rub.

1 ¶Viſo † de his,quæ fiunt in iudicijs,tandem de ſentētijs,& remedijs quibus litigantes releuātur in iudicijs, eſt uidendum,& ideò &c.ſecundum Goff. Sed Hoſti. protrahens uerba dicebat, Aedificij iudiciorū tectū fore ſententiam.& ſicut materiale tectum oportet interdum deſtrui, & refici,quandoque in partem, quādoque in totum.ſic & in hoc tecto ſententię eſt idem reperiri. Illa uerò deſtructio, & reparatio propriè fit per appellationis remedium, & ideo &c. ſecundum eum. uel aliter fertur ſententia, à qua ſi non appelletur,tranſit in rē iudi.& de his uidimus in rubrica proxi. quia non à principio impediuit effectum rei iudi.
2 ideo de illa uidendum eſt.Sed † quia in omni parte iudiciorum grauatus appellat ſecundum nos, infra eo. ſuper eo. 2. ideò non ſpecialiter de tali appellatione, ſed generaliter inſerit tractatum appellationum, quē licet eo reſpectu in multis locis huius partis ſecundæ inſerere potuiſſet, tamen hic decentius. Et quia appellatio,recuſatio,& relatio conueniūt in iuriſdictione iudicis ſuſpendenda, ſuper quo uide, quod dicam
a infra e.legitima,in prin.lib.6.ª ne multiplicaret rubri
3 cas,iſta tria coniungit.Materiam † autem appellatio-
b nis per modum ſummæ, ſ.quid ſit appellare, de quo, & ad quem &c.vide no.2.q.6.in ſumma. Scias etiam, ꝙ communiter nigrum reſpicit primam partē rubricæ.ſecundam partē reſpiciūt, infra e.ad hoc,ſi in una, & c.ad hoc.3.& c.ſuper eo.2.§.1. & c. ppoſuit poſtremo.2.requiris, cum ſpeciali, & c.ſignificāte. Tertiam uerò partem reſpicit unica decre.infra c.intimaſti. Ha-
4 betur † materia primæ partis.2.q.6.per totum. ſecundæ. 2.q. 5. quia ſuſpecti, facit. 2. quæſtio. 6.quoties. 1, 11.q.3.iudicare.de tertia.2.q.6.biduum, in fi. Repetitur in ſexto,& in Cle.iura huius uoluminis: extra titulum quæ faciunt ad titulum,quaſi ſine numero ſunt,
5 & ideo non † fiet expreſſio caſuum, ſed diſtinguam caſus huius compil.Vi.& Clemētinarum, quibus uolet,à caſibus, quibus non ualet appellatio.tertio ſubdam iura ponentia caſus miſtos, cilicet quibus ualet, & non ualet appellatio.demum ponam iura aliter reſpicientia titulum.de primo patet, ſupra de reſcriptis, dilectus.2. ſignificante, Rodulphus, ſignificauit, de elec. conſideruimus, & c. bonæ 1. de renuntia. ueniens, ſupra de offi.dele. ſu per eo, cum cauſa. & cap. paſtoralis. §. præterea, & cap. cum olim pri. & capit. contingat, & cap.ſignificantibus, de maiori,& obedien.dilecti,de procura.dilectus,de arbitris,innotuit, de iudi.exhibita, de libelli oblatione capitulo ſecundo,& 3.ut lite non conteſta. cap.2.de dila.cap.primo, de iureiuran. uenientes, de exceptio. olim, dilecti.c. dilectæ, & c.ſignificauerunt, & c.fin.de præben. referente, de teſtamen. Rainutius, & cap. Rainaldus, de ſepultu.ex parte,de religi.domi.cum dilectus,de cog. ſpiritua.cap.ultimo,de accu.ſi conſtiterit,& c.cum dilectus,& ſenten.excommuni.per tuas. ¶De ſecundo ſcilicet cum non ualet, uel non obſtat appellatio, de reſcriptis, edoceri, de electio. cum inter. R.& c.cum nobis, & cum inter can.& c.quòd ſicut.de ſupplē.negligen. prælato.cap.fina. de officio delega.cum te, & c.gratum, & c.ſuper quæſtionum, de offi.ordi. licet, & c.irrefragabili, in prin. de mu. pe.cap.2.de dila.capitulo 3. de teſti. cum ueniſſet, de iureiur. breui, de cler. non reſi.relatum, de conceſ. præbē.relatum eſt, de his quæ fi.à maio. par. ca. capitulo primo, & c. exore,de eſta.mo.in ſingulis, in fi.de iure patro. paſtoralis,c.fi.de ſpon.tua, de matri.contrac.c.1.de diuor.ex literis,de uſur.quàm pernitioſum,de ſen.ex.ſacro.§.ſi uerò. Item non ualet appellatio in caſu decre. ſecundæ, de conſue.lib.6.& eo.li.de elec.is qui, & c.qui cōtra,& c.procur.de hæreti.ut inquiſitionis, uer nō obſtantibus. Item nō ob.appellatio in caſibus Cle.de re iudi.c.1.2.reſpō. & de ſen.ex.c.1.ver.non obſtantibus. ¶De tertio ſunt multa iura miſtos caſus habentia, de eo, qui mittitur in poſ. cum ueniſſet, de teſti. ſignificauerunt,& lib.6.de elec.ut circa,& c.quamuis 1.& 2. reſpon.& c.conſtitutio,& c.indemnitatibus.§.porrò, de offi.dele.ſi duo, & ſi delegatus,in fi.& c.ſi is,cui, & c.ab arbitris, ſi à ſubdelegato, & in Cle.de do.& contu.ſi ante.deuoluit autem, uel non deuoluit appellatio beneficialis, ut in Cle.de elec.cauſam. ¶Quarto
6 † ſciendum eſt,quòd omiſsio appellationis nocet, de elec.cum dilecti, in fi.de re iudi.cum inter, & c.quòd ad conſultationem. Item non nocet, de re iudi.c.1.& c.inter. Item non proſequi nocet,uel non exprimere eam in reſcripto,de reſcri.ex parte,ſupra.Item in cauſa beneficiali appellatio ad papam interpoſita proſequēda eſt,ut dicitur de elec.c.1.li.6. In cathedralibus, & regularibus,ut eo.titu.cupientes,& c.ſi poſtquam,
7 in prin.& in fi. Item † archiepiſcopus propter futuras appellationes nō dat officiales in diœceſi ſuffraganeorum,de offi.ordina.Romana.Nec prætermiſſo appellationis articulo cognoſcit de principali, de foro cōpe. Romana.1.reſpon. Item in cauſa appellationis fit conteſtatio litis,de iura.ca.c.2. Item appellantem contumacem non eſt neceſſe citari, de do.& cont.c.2. Itē cū appellans ad archiepiſcopū abſolui petit ab excōmunicatione,quis ſit aduerſarius & citādus,de ſen.ex
8 com.uenerabis. Item † appellatio non ſuſpendit cenſuram præcedentem, eo.titu. is cui, in fi. In cauſa appellationis ſicut & in principali publicatis atteſtationibus non recipiuntur teſtes, in Cle.de teſti.capitulo 2.prælati deferre debēt iuſtis appellationibus ſubditorum,de exceſſi.præla.frequēs,uer.& appellationibus.
9 ¶Ad†ſecundam partem rubricæ conuenit,de of.dele.cauſam, quæ, & c.inſinuante, ſuper quæſtionum, cum.R.ſuſpitionis, de iudi.cauſam.2.de ſo.compe.ſi

quis

quis contra,& licet ex ſuſcepto, ut lite non conte. accedens.1.& 2.de cauſa poſ.cum olim,de re iudi. Inter mona.de reſcrip.diſpendia, in fi.lib.6.de offi.delega.ſi cum annum,& c.iudex, eo.lib. ¶ Ad tertiam partem de reſcrip. ex parte decani, de electio. dudum, uer.cũ autem,de offi leg.licet,de proba.c.fin.de re iudi.cum Bertoldus,de pur.ca,c.pe.uer.his igitur.

ANNOTATIONES.

a ¶Lib.6.Et per Ioan.An.infra eo.cum ſpeciali, in glo.proprium, & uide glo.quæ incipit, Forte, in c.quia ſuſpecti,3.q.5.

b ¶Quid ſit appellatio. Et circa diffinitionem appellationis adde.d. Abb.in c.fi.in primo nota.de ſequeſ.poſ.& fruc.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij poſt & contra legitimam appellationem facta, non tenet.*

2 *De appellatione oportet prius fidem fieri in curia, ſi negetur appellatum, quo caſu fiat remiſſio ad partes, & dilatio detur extra curiam pro eius probatione.*
Appellationis non interpoſitæ exceptio fieri poteſt in uim declinatoriæ, & peremptoriæ, & quæ ſit utilitas utriuſque modi, eod.num.& nu.3.
Papa eſt ordinarius cunctorum, ibid.nu.2.

4 *Obedire ſubditi tenentur lite pendente contra prælatum ante ſententiam priuationis.*
Excommunicationis denuntiatio non ligat non præmiſſa ſententia, ibid.

5 *Fama loci quomodo probetur ex Angliæ conſuetudine, & quid efficiat.*

6 *Inquiſita ueritate ſi quid inueniendum committatur,id formam iudicij requirit.*
Inſtitutio auctorizabilis eſt ſolius epiſcopi, ibid.

7 *Additio gloſſarum.*

CAPVT I.

1 Dilecti. Caſus. Collatio † beneficij poſt & contra legitimam appellationem facta nõ tenet. Et primò ponit querelam impetrantiũ.Secundò dat eis iudices ibi, Super quibus. Et pars huius, ſupra de iudi. dilecti [*Legatum*] de tertio genere legatorum,ſicut Cantuarien.de quo,ſupra de offi.le.ca.1. & ſic nõ poterat eo iure beneficia conferre, ꝑm Gof.
a eo.ti.c.1.li.6.[*Poſt appellationem*[a]] ut † dicit hic Ho.ſi ne
2 getur appellatum, oportet prius de hoc fidẽ fieri,infra eo.Romana.§.ſi uerò.lib.6.Et tenet curia, ꝙ ibi in curia ſit probandum, ſi ad eam eſt appellatũ, de quo etiam remittit infra de ſen.ex.c.per tuas, & hoc, ſi negatur appellatum, in uim declinatoriæ ante lit. cont. Si uerò poſt lit.cont.facta uerò poſitione per appellantem,ꝙ ſic appellauit, & negata per appellatũ ipſe format ſuper illa articulum petens remitti ad partes, ſup illius probatione fit remiſsio, & dabitur dilatio extra curiam,& ſic dicit diffinitũ per Cle.IIII.& imputet ſi
b bi,qui ante lit.conte,[b] id non oppoſuit.Cum.n.Papa ſit ordinarius cũctorum, de fo.compe.c.fi,& per cõſequens coram ſuo iudice lis cont. ergo declinatoria non eſt locus.§.e.inter.ff.de procur.filius.§. veterani. ergo uenit ur peremptoria, cuius probationes nõ co
3 gitur appellans ad curiam ſecum ferre, niſi citatio ipſum arctet ad hoc. & ſi † dicis,quid perimit hæc exceptio poſt lit.cont.Reſpondet Ho. ꝙ libellum actoris, & omnia in eo petita. dicit tamen Ho. ꝙ huic diffinitioni uidetur fortiter obſtare quòd ad uerba & quòd ad mentem infra de ele.ſtatuimus, & infra eo. cordi, lib.6. [*Suſpendit*] primum grauamen [*Interdixit*] ſecun-
4 dum grauamẽ [*Obedirent*] in hoc multum † grauabat: quia lite etiam pendente contra prælatum ante priuationis[c] ſententiam ſubditi tenentur ei obedire. 8.

q.4.nonne.de accu.c. P. [*Excommunicatos*] intelligo, ꝙ præmiſit ſententiam: aliter ſola denuntiatio non ligaret,infr.e.paſto.ante fi.Hoſt.[*Denunciauit*] tertium grauamen [*Et infra*] hic deciditur quartum grauamen, ꝙ cõtulerat eccleſias ſpectantes ad collationem poſſeſſoris,& ſolum huic deciſo reſpon.infra,& ſic fuit inepta deciſio,ſicut & illa de præſcrip.ueniens[*Famam loci*] dicit Hoſti. ꝙ forſan † hæc uerba reſpiciunt cõſue. Angliæ ſecundũ quam creditur. 12.iuratis aſſerentib.
d ſe credere[d] aliquid eſſe, & talem eſſe uocem, uel famam patriæ: quæ tamen non eſt plena probatio, nec toleratur in ſententijs,de conſue.c.3.& remittit,de p-
6 ba.c.2.& c.ad noſtram [*Inquiſita*] in † forma iudicij ſecundum.T.quod inauit uerbum,ſolicitè,ſecundum Ho.q.d. non perfunctoriè,uel ex officio,ſed ſecundũ iuris ordinem procedendo. ſic ſupra de iudi.exhibita [*Maliciose*] puta ut fructus ſuos faciat[*Pertinet ordinare*] conferendo,uel præſentãdo,non auctorizabiliter inſtituendo, quod eſt ſolius epiſcopi ſecundum Hoſti. qui remittit,de of.archi.cum ſatis [*Irritum*] ideo: quia poſt appellationem ſecundum Inno.& contra ipſam appellationem ſecundum Hoſti. qui etiam remittit, infra eo.conſuluit 2.in fin.& facit de elec. cum nobis
7 olim [*Eaſdem*] collationes factas ab archiepo ¶ *In † gl. 1.in fi.*] de hoc infra e.de priore. ¶ *In glo. ultra ſex menſes, ibi,ad archiepiſcopum*] ſi erat proximus ſuperior cap. [*& ibi,cum propter diſcordias*] & infra de reſcript. tibi qui,de præben. ſi clericus,lib.6.

ANNOTATIONES.

a ¶Poſt appellationem.extra iudicialem.Adde,quòd oportet,quòd ſint geſta poſt & contra: ſecus,ſi poſt, & non contra,ita Abb.in c. cum I.& A.ſupra ti.proxi.in 6.col.Phi.latè in c.bonæ,in eo.titu. 3.col.non ſic in iudiciali.

b ¶Anre lit.conte. Poteſt enim oponi non appellatum, uel renunciatum,& ſimiles excepriones ad impediendum proceſſum, & in uim declinatoriæ, de quo uide in Specu. de excep. §. dicto, uer. ſed pone, quòd in cauſa appe. & facit quod no.in ſpec.de inſtru. edit.§.nunc dicamus, uer.ſed poterit appellans, & Archi. in §.ſi uerò, præalle.facit quod dicitur de excep.quæ perimit literas, & gratiam,quòd in uim dilatoriæ,& peremptoriæ poteſt opponi,ui de gloſſ.quæ incipi.no.quod, in capitulo primo, de lit.conteſta. libro ſexto.

c ¶Priuationis. Imò & poteſt, ſi appellauit, & appellatio pendet, ad hoc.ff,de his,qui no.infa.l.furti.§.fi.& quod ibi no.& uide Io. An.de ele.nihil, ſuper glo.fina.

d ¶Credere. Iura regulariter non admittunt teſtimonium de credu litate; falſit in caſibus.uide in ſpe.de teſte.§.1.uer.item quòd depoſuit, & ibi Ioan.An.& uide de teſti.quoties, in c.licet ex quadam, & gl. Cy.& Moder.in l.teſtium,C.de teſti.& ff.de uen.inſpi. l.1.per Barto,

SVMMARIVM.

1 *Appellatio generalis non ualet, nec iniuſta admitenda, nu. 2.*

2 *Contraries qui facit, redarguendus.*

3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu.4.*
In genere quod nõ licet,ualet in ſpecie,& an hoc ſit perpetuũ,n.5.

5 *Additio gloſſarum.*

CAPVT II.

1 Nter cætera. Caſus. Nõ † ualet appellatio generalis,& ſine diuiſione refert appellationem,
a ſubdens ipſius redargutionẽ,[a] & repulſionem [*In clauſtro*] diuerſa punctuatio.una,ꝙ cognomẽ illius mona. alia, ꝙ deſignet locum appellationis interpoſitæ[*quæ aduerſus*]in antiqua erat.Aliquo tempo
2 re redarguimus.no.eum † qui contra ius facit, redarguendum,concor.de uſu pa.niſi,de tempo.or.uel nõ eſt compos [*Admittenda*] quia iniuſta non eſt admittenda,infra e.cum in eccleſia. & ſecundum Inno. iſta decre.quaſi præſagiebat ius nouum decre. ut debitus
2 infra ç.ti.¶ Prima † gl.ſignat contrarium,& remittit, arguit

arguit etiam ad brochar.p ro,& contra. ¶ *In † glo. 1.ibi, §.pacta,& §.illud*] uide de iureiur.quemadmodum, in glo.nam illud [*& ibi, in tradendis*] qui tradit ædes unas ex binis ædibus, quas habet, debet ſpeciem ſeruitutis exprimere [*& ibi.§.quæſitum*] uide in cap.1. proxi. alle. ſuper gloſſ.2. ¶ *In † glo.1.ibi, ſi ſacerdos*] dic ut ibi no.& 22.diſtin.quamquam.

ANNOTATIONES.

a ¶Redargutionem. De pœna temere appellant ultra Ab. & Phi. adde glo.2.in c.ſi quis præpoſtera.l.di.& idem Domi.

SVMMARIVM.

1 *A correctione non appellatur.*
Exorbitans quid dicatur, ibid.

2 *Appellatio non admittatur à pœna iuris.*
Regulares habent conſtitutiones ultra regulam, ibid.

3 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum,num.4.5.*
Vtendum re ad eum uſum,ad quem eſt inſtituta.ſed non ſemper,& quando, remiſs.

6 *A correctione an & quando non appelletur, & quare, & quæ ſit differentia inter eam, & alias cauſas, ibid.*
Regulares,& ſeculares clerici non ſunt pares iure appellandi, ibid.
Reſcriptum, ſiue literæ ſuper appellatione ab eo, qui condemnauit ex officio, quo caſu non ualeant, ibi.uer. Dicit etiam.

CAPVT III.

1 Dnoſtram. Caſus. A correctione† non appellatur. & præmittit cauſam mãdati, quod poſtea ſubmittit ibi, Mar. [*Exorbitanti*] quaſi per cecitatem mentis diuianti, Hoſt.[*Conuolauerit*] ne corrigatur ſuper exceſsibus ab eo commiſsis[*Prædicta*]in
2 in parte deciſa. & no. per hoc Ab. à pœna † iuris non appellari,cõcor.infra e.quia nos [*Et inſtitutionem*] præter regulam.n.conſtitutiones habent, ad quas tenentur, de ſta. mona. recolentes [*Caſtiges*] cuidam abbati
3 loquitur. ¶ Prima †glo.dat ſimile, & ponit notabile.
4 ¶ Gl.2.ponit rationem tex.& dat ſimile. ¶ *In 1.† glo.ibi, præfecti prætorio*] uide ſupra ti.1.ꝙ ad conſul.ſuper gl.2.
5 & infra cap.2.in glo. propriè. ¶ *In † glo. 1.ibi, inſtitutum*] fallit interdum,ut infra de pœnis,quamuis, lib.6. [*& in fi.*] de con.di.1.ueſtimenta, & c.ad nuptiarum.ff.de admi.rerum ad ciui. per.l.1. & Clemẽ. de reli.do.quia
6 contingit,poſt prin. ¶ *In glo.ulti.ibi,iudicij*] ſi enim † fieret in forma iudicij poſſet monacus, ſicut & clericus appellare,ſecundum Tan. & Vin.unde dicebat hic In no. ꝙ hodie nõ uidebatur differentia inter regulares, & alios, uel inter correctorem, & alium proceſſum,
a cum etiã à correctore,[a] ſi excedat,quod idẽ dicere,ac ſi grauet,regularibus licet appellare,de offi.ordi.licet in cor. olim poterat eſſe differentia: quia clerici ſemper audiebantur appellãtes,regulares uerò rarius. Itẽ clerici contra diſciplinam non audiebantur, niſi grauarentur, in alijs audiebantur appellantes etiam ſine grauamine. regulares verò uix, aut nunquam audiebantur. hodie etiam ſecundũ Inn. poſſet habere locũ poſt ſententiam latã cõtra regulares ꝑm regulã: quia tunc iudex appellationi non deferret: in aliis ſecus, unde dicit idem in correctione regularium, & aliorũ ſubiectorum, de offi.or.irrefragabili.dicit etiam, ꝙ ſi ex officio condemnatus appellauerit, & ſuper appellatione literas impetrauerit, facta mentione de condemnatione,& appellatione,non ualeret,niſi de proceſſu, & condemnationis cauſa fecerit mentionem, de reſcri.dilectus, infra de coha.cleri. ſuper eo.differt etiam ſecundum eum correctio exceſſuũ ab alijs cauſis:quia reliqua iura,cauſæ,& iuriſdictiones tolluntur con.ue.& præſcriptione,de cõſue.c.2.de præſcrip.per totum, correctio non, de offi. ordi.irrefragabili.§.1. de præſcrip. cum non liceat, & c. cum ex officij. dicit Hoſt.ꝙ quicquid dicat Innoc.multi ſunt caſus,in quibus grauaſ ſecularis clericus,& in eiſdẽ non grauaret religioſus.unde dicit hodie & olim magnam differentiam inter correctionem regularium, & ſecularium clericorum, infra eo.cum ſpeciali.de accuſa.qualiter 2.§.fi.de ſimo.per tuas.§.fi.concor.Hoſtien.& Gui.in ſpecu.de ap.§.in quibus, uerſi.11.

ANNOTATIONES.

a ¶A correctore. Circa ap.à correctore adde Pe.Anch.conſilio mihi.402.incipien.¶onderata diligenter,in 3.colum.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ſi intra terminum à iudice, à quo appellauit,uel à ſeipſo ſtatutum appellationem non proſequitur, ſententiæ uel iudicio illius ſtare compellitur.*

2 *In termino ſtatuendo ad appellationẽ proſequendã mediocritas ſeruanda, concedetur potius longus, & ad præſentandum etiam ſtatuitur, ibid. in fin.*
Appellare quis poteſt iterum ex inſta cauſa, licet ſuccubuerit in alia appellatione, ibid.ad dictio. contradictione.

3 *Appellationem non proſequente appellatore intra terminum ab homine, uel à iure ſtatutum, rata manet ſententia: nec ultra conceditur appellatio, niſi ab exceſſu executionis ipſius.*

4 *Epilogus, & additio gloſſarum, num. 5.*
Termini lapſus an expectandus,ſi appareat intra reliquum tempus non poſſe quem ad tempus ad locum peruenire, eod.nu.5.

CAPVT IIII.

1 Perſonas. Caſus.Si † appellans,infra terminum à iudice,à quo appellauit, uel à ſeipſo ſtatutum appellationem non proſequitur,ſententię,uel iudicio illius ſtare compellitur.& ſunt duo dicta.ſecundum ibi, Si autem.& pars huius, ſupra de teſti.perſonas[*Conuenienter*] ſeruabitur ergo † mediocritas, non
2 prolixitas,ut hic.nec cogetur uti diplomate.ff.de uer. ob,cõtinuus,ſecundum Vin.& conſuluit Hoſt.ꝙ potius concedat longũ, quàm breuẽ [*contradictione*] poterit tamen ex iuſta cauſa iterũ appellare.ſ.e. directæ, & ſupra ti.1.cũ cauſa [*Si autem*] dicit Inn.ꝙ ſupra locutus eſt,quando pars appellans præfixit longum termi nũ,quẽ poſtea iudex abbreuiauit:hic loquitur,quando ipſe idẽ appellans præfixit congruũ terminũ. Dicit Hoſtien.ꝙ ibi ad unum,ſ.ad præſentandum, & hic alius ſtatuitur terminus, ſ. ad proſequendũ [*Sententiæ*]
3 i.iuriſdictioni: quia licet † appellans à diffinitiua non proſequatur appellationẽ.ſ.terminũ profixũ ab hone,propter hoc non eſt rata ſentẽtia, donec lapſus ſit terminus iuris.nec ob.infra c.1.& c.ſæpe,quæ cum ſimilibus ſunt intelligenda de termino iuris. Alij dicũt, ꝙ utroq; termino lapſo iuris, vel hominis rata manet ſententia,& hoc uidetur uerius,Inno.& dicam etiam poſt eũ infra e.ex ratione,ſuper fi.1.glo.uer.ſed & ꝑm Inn. Ratio:quia poſt terminũ appellationis ꝓſequendæ præfixum à ſe,uel à iudice, uel à iure appellationẽ proſequi non poteſt, ſed nec appellare põt de nouo: qa nec grauari põt à iudice, qui in examinatione cauſæ amplius non procedit: quia nec habet ultra, quid faciat,niſi ꝙ ſententiã exequatur, ſupra de offi.dele.ſignificaſti,& c.in literis,ſecundum Inn.niſi in exequẽdo modũ excederet,quod dic, ut ſupra ti.1.ꝙ ad conſul.ſecundũ Hoſti. ¶ Gl.2.† tractat de triplici termino
4 5 appellationis. ¶ *In † glo.2.ibi, ſtatuitur*] de hoc.2.q.6.appellatione [*& ibi,cum cauſa*] & infra de eleç.c.1.& c.cupientes,de of.or.quãuis,li.6. ¶ *In ult.glo,in fi.*] dicit Ho. ex tunc.i.ex quo certũ eſt,ꝙ contempſerit:quia tantũ fluxit

fluxit de tẽpore, quod impossibile apparet illum ad tempus peruenire posse, ar. ff. de uer. obli. stipulationes, & l. continuus. Tu dic contra, ut dicam infra eo,
a reprehensibilis. [a] Illud autem putat uerum Hostien. nisi ageretur de executione sententiæ, & tempus quadrimestre adhuc non esset elapsum, ff. de re iudi. l. 4. §. si quis.

ANNOTATIONES.

a ¶ Reprehensibilis. Super uer. infra quem, & uide glo. super uer. elapsis, in c. commissa, de elec. lib. 6. glo. no. & ibi uide Bar. in l. cũ stipulatus sim mihi à Proculo, ff. de uer. ob. & eo. titu. l. hoc iure.

SVMMARIVM.

1 *Ad appellationem prosequendam habet annum appellans, ex causa biennium, nisi in casu: & si intra id tempus non prosequitur, quid iuris, & nu. 3. ad dictio. tenebitur, & nu. 6. ad uer. ad quẽ.*
Appellare potest de crimine impetitus, nisi sit notorius, ibid.
2 *Appellationem prosequendam quo casu biennium concedatur.*
Moderatio respicit hic diminutionem, non augumentum.
3 *Terminus ad appellationis prosecutionem statutus intelligitur ad inchoandum, non finiendum.*
4 *Litis ante ingressum, qualiter accipiatur.*
5 *Inter prouocationem, & appellationem quæ differentiæ.*
7 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 8.*
In temporis moderatione quæ consideranda. §. 1.
Inducias, sine termini quæ elongari, & quæ decurtari possint à iudice. §. 2. & num. 9.
De appellatione prosequenda non cogitur quis cauere, ibid.
Cogitur tamen aut prosequi, uel ad inuicem redire nu. 11.
9 *Additio glossarum.*
10 *Appellare nunquid liceat quandocunque, & quando expressi causa & quando secus.*
12 *Absens, & irrequisitus nullus condẽnatur & etiã notorius, & ratio.*
Condemnatio omnis, maximè nimis accelerata odiosa, ibid. ad fin.

CAPVT V.

1 VM sit Romana. Casus. Appellans† ad prosequẽdum habet annum, ex causa biẽniũ, nisi iudex moderetur, & si infra id tẽpus non prosequitur, est rata sententia: uel redit ad primum, si ante sentẽtiam appellauit, qui de crimine impetitur, appellare põt, nisi sit notorius. Et primò ponit terminum appellationis prosequendæ. secundò pœnam non prosequentis, ibi infra, quod. tertiò ibi; præterea, an de crimine delatus appellet [*Appellationibus*] ante, uel post sententiam [*Indulgetur*] ad finiendã
a causam, [a] Pe. ut in auct. ci qui, quam alleg. gl. [*Euidenti*]
2 debet† ergo illa probari, nisi sit notoria: aliter nõ habebit biennium, infra e. constitutus, uer. intellecto, secundum Host. & Inn. [*Et personarum*] in antiqua dicebatur, & temporis qualitatem. uerbum, Personarum, & negocii, fuit gl. T. [*Recisius*] i. breuius [*Moderatus*] diminutionem respicit, non augmentum, infra de uer. sig.
3 c. fi. [*Infra† quod*] s. tempus annale non abbreuiatũ, uel abbreuiatum non ad finiendam, sed ad inchoandam ap. causam, secundum Host [*Non fuerit prosecutus*] non dicit, finita non fuerit, ut proxi. dixi. & intellige de eo, qui potuit secundum Vin. alle. de conces. præben. qa [*tenebit*] etiam si postea appellans cum appellato., uel ipse appellatus principaliter prosequatur appellationem ut in Clemen. eo. ti. si appellationem [*Causa*] appellationis, & principali, Pe. [*Si uerò*] interpositio est, ut pateat responsio alteri membro, quãdo ante sentẽ
4 tiam appellatur, Inn. [*Ante† litis ingressum*] i. ante lit. cõte. infra de uer. sig. ex parte 2. [*etiam extra iudicium*] q. d. etiam ante, quàm sit citatus, nedum post, quàm fuerat citatus ante litem conte. [*Sed prouocationes*] de hoc
5 supra de maio. & obe. dilecti. & quamuis† prouocationes iure appellationis ferè per omnia censeantur: est tamen differentia secundum Inno. quia in propria & stricta locutione appellatio, quæ fit i iudicio & in causa iam cœpta, prouocatio, quæ fit extra iudicium. &
b in causa nõ cepta. unde dicit prouocatio ad causam, incipiendam. [b] secũda, quia in iudicio appellans, nõ prosequens intra terminum assignatum, non audit amplius super eo, sup quo appellauit, ut hic. & supra c. proxi. secus in prouocatione extraiudiciali, ubi nõ obstante lapsu termini, semper prouocans audit. nõ enim debet impediri, quin & alio iure se iuuet secundum Inno. sed Hosti. dicit & alias esse differentias, de
c quibus remittit infra. c. bonæ, ad fi. [c] [*Ad† quem*] uel à
6 quo; & tunc intelligas post lapsum terminũ iuris, uel hominis [*Raptor sit*] sicut dicit aduersarius, sed ipse negat [*In iudicio*] ante sententiam, uel post. & idem si extra iudicium, ut supra Ho. [*Ecclesiasticas*] aliud inter seculares. infra. c. super eo. 2. [*Ille*] Corinthius, qui publicè nouercam uxoris loco tenebat [*Excommunicauit*] i.
7 ad Corinh. 5. cap. ¶ Glo. 3.† arguit, alle. tria iura. in cõtrarium alle. alia tria, & iterum per alia tria coadiuuat primam partem, & soluit dist. demum quærit, ponit opi. & soluit ¶ [*Glo. propriè*] ponit duas lecturas eius, qd hic de prouocatione dicitur. ¶ [*Glo. sed non uidetur*] obiicit, & soluit. ¶ Vlt. gl. allegat contrarium, & tripliciter
8 soluit. ¶ [*In† glo. 1. ibi, ei, qui appellat*] can. in uer. præalleg. ¶ [*In glo. 2. ibi. §. ult.*] uide de fide instru. contingit. super glo. 2. [*& ibi. & l. si.*] uide de proba. tertio, super gl. [*& ibi. §. 3.*] cum sit opus in publico, exigitur satisdatio decennii. si in priuato, prætor quo ad illã arbitratur tempus [*& ibi, non nunquam*] uide de dila. c. 1. super gl. 2. [*& ibi, l. 2.*] uide supra ti. 1. quod ad consul. super glo. pen. ¶ [*In glo. 3. ibi. l. 2.*] uide supra [*& ibi, si quis condemnatus*] ui de in præalle. c. quod ad consul. super gl. pe. [*& ibi, non nunquam*] uide supra [*& ibi. §. 2.*] Si promitto existens Bononiæ dare Ephesi, arbitrabitur bonus uir. i. iudex tempus, quo illuc ire possit, & considerabit tempus, ætatem, sexum, & ualetudinem [*& ibi, exprimi*] loquuntur. ll. istæ de ratihabitione domini, q̃ debet fieri, quã cito certior factus est. accipitur enim hoc cum aliqua li spacio temporis, &c. ¶ [*In gl. sed non uidetur, ibi, eos, in fi.*] ibi dicitur, q̃ non cogitur quis cauere de prosequẽda
9 appellatione. ¶ [*In† glo. 3. ibi, de his*] & infra de reg. iu. indultum, li. 6. ubi uide de hoc [*& ibi, solutio*] dic secundũ Ala. [*& ibi statutæ*] hoc dixit Tan. dicebat tamen hic, q̃
d licet superioris inducias abbreuiari [d] & elongari pos-
e sint, non tamẽ penitus denegari [*& ibi, quatuor* [e] *annorum*] dicit Gof. idẽ in semestri dato ad redhibẽdum. ff. de ædil. edic. cum sex, uel ad conferendum beneficia, de sup. neg. præla. licet, de concess. præbẽ. c. 2. & c. quoniam, & in 60. diebus, qui dantur ad accusandũ uxorẽ iure mariti. 4. q. 4. §. aliquan. Gof. [*& ibi præterea*] & supra de procur. dilectus [*& in fi.*] Host. remittit ad summam, c. t. §. 1. tempora. ¶ [*In glo. quandocunque, ibi, non† expresso*] hoc uerũ restringendo ad casus decre. ut debitus, infra e. in fi. uel dic grauamine expresso, infra eo.
10 cũ in ecclesia. uel dic passim. i. tã in iudicio, quàm extra, ut tamen, quando extra iudicium appeller à iudice, causas exprimat, uel probabiles coniecturas, infra eod. bonæ, ad fin. & c. dilectis, §. quia uero. Si autem extra iudicium ab aduersario appelletur, nulla causa requiritur, secundum Ho. qui sic dicit intelligendam decre. cordi. infra c. ti. li. 6. ¶ [*In glo. propriè, in fi.*] & de ipsarum effectu no. infra e. non solum, li. 6. ¶ [*In gl. sed non*
11 *uidetur*] hæc glo respicit literam, ad quem. unde† dicitur, infra q̃ compellitur alternatiuè, s. q̃ aut prosequatur, aut redeat ad iudicẽ à quo appellauit. ¶ [*In glo. ulti.*
12 *ibi, notorium*] dicit Hostien. q̃ licet notorius quò ad satisfactionẽ, uel restitutionem faciendam absens & irrequi-

requisitus possit condemnari. nunquam tñ excõicabit nisi monitione premissa. infra de sen. ex. sacro, nec hodie sine scriptis. cod. tit. c. 1. lib. 6. unde cũ hic de excõicatione loquamur, necesse est per suppletionẽ legis, ut sequitur in glo. Alij dicunt p̃m cum nullum absentem condemnandum, nisi sit contumax. 3. q. 9. per totum. C. quo & q̃ iudex, eaque. ff. quæ sen. sine app. rescin. l. 1. §. item cum ex edicto; & de hoc de iureiurã.
f ad nostram [e] 3. unde nullus quantumcunq; notorius sine citatione, & admonitione condemnandus est. & hoc fatetur Host. iustius & tutius, tum quia multi dicuntur notorii, qui nõ sunt, infra eod. consuluit, idest tum quia & si notorius, quandoque legitimas exceptiones habet, quæ sunt admittendæ, de offi. deleg. ex par. 2. de rest. spo. literas, ad fi. tum quia omnis cõdemnatio, maximè nimis accelerata, odiosa, ar. ff. de act. & oblig. Arrianus, & supra tit. 1. c. fi. & c. cum Bertoldus, uersi. postmodum [*& in fi.*] p̃m T. & idem Inno.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ad finiendam causam. Adde, quòd dicitur finisse, qui reportauit sententiam: aliàs non, etiam si conclusisset in causa Rota, eo. titu. in antiquis.
b ¶ Incipiendam. Vide Ioan. Andr. qui ponit unam differentiam in appell. iudiciali, & extraiudiciali in c. cum super, in glo. quæritur quomodo, in prin. de re iudi. uide aliam differentiam, infra super glo. quandocunque, per Ioan. And. post Host.
c ¶ Ad fi. Vide in c. dilecti, de maio. & obe. & in c. cum nobis olim, de electio. & in c. cum in cunctis, de his, quæ fi. à ma. parte ca. plenius per Ioan. Andr. de materia appell. extraiudicialis, & per Bar. in l. si res, ff. de app. reci.
d ¶ Abbreuiari. Adde, quòd omnis dilatio legalis ex causa mutari potest per iudicem. adde Bar. in l. 2. ff. de re iu. l. Bu. in c. 2. de dila. & Ang. in d. l. 2. Domi. in c. de causis, de offi. deleg. in 2. col.
e ¶ Quatuor. Contra hoc, quòd dicit gloss. de quatuor annis, tenet Bar. in l. 2. ff. de re iud. & probatur per l. intra utile, ff. de mino. & not. ibi, & in l. fi. C. de tempo. in integ. resti. Et uide glo. quæ incipit, hoc est in Clem. 1. de restit. in integ.
f ¶ Nostram. Ibi uide in glo. 2. & super illa Io. An. & de elec. bonæ, primo, in glo. infra de fi. presb. & de offi. dele. c. 1. lib. 6. & gl. quæ incipit, simile, & super illa Io. An. de re iud. cũ olim, & per Guil. de monte Lau. & alios mod. de re iud. pastoralis, in Cle.

SVMMARVM.

1 *Conueniri possum in alia causa coram iudice, à quo appellaui in alia, nisi eũ sub iectum recusem, & quomodo id intelligatur, ibid. infra, & num. 5.*
Occultum & manifestum iure differunt, ibid.
Prouocasse est sententiam non seruasse, ibid.
Iuris antiqui, & noui diuersitas, & quæ hic, ibid. in fi.
2 *Maximè, comparatiuè hic accipitur.*
3 *Epilogus, & additio glossarum, & num. 5.*
Legis unicæ. ff. apud eum, à quo, intellectus, eod. num. 4.
Recusare ne possim eum, à quo appellaui, in alia causa, & quando, & quibus probatis, ibid. & supra num. 1.
5 *Recusationes, & appellationes pariter restringendæ.*
Appellatio ubi contumaci prohibetur, sic & recusatio, ibid. in fi.

CAPVT VI.

1 ADhæc, si in una Casus. Corã iudicẽ, à quo in una cã appellaui, possum in alia cõueni ri, nisi eum recusem suspectũ [*Crimen*] occultum, Hosti. secus, si manifestum, ut in gl. [*Illam*] rẽ. super qua cõuenitur, uel accusatur [*Eum*] iudicem, à quo appellauerat [*Suspectum*] uf enim prouocatus. dicit enim canon, Prouocasse enim est nõ seruasse sen-
a tentiam. l. di. si quis præpostera, ubi de hoc [a] [*Vitare*] ex aliqua iusta cã, non eo, q̃ in alia cã appellauit. uel loqtur p̃m antiqua tpa, p̃m q̃ licebat sine cã appellare, sic ẽt recusare, inf. eo. sup. eo. 2. p̃m Inn. [*Alioquin*] i. si non
2 uult eũ recusare [*Maximè*] istud† comparatiuũ probat, qđ loquitur tã in ordinario, q̃ in delegato õ lectu. Iac.
3 de qua dicam super glo. ¶ Prima† glo. alleg. unam cõcord. obiicit de una. l. & soluit; demũ quærit, & soluit.
4 ¶ [*In† glo. 1. ibi, proposuit*] adde, quod ibi no. quod hoc etiã tenet Tan. Inn. & Ho. & uide, quod no. inf. eo. tit. pastora. in glo. qui enim [*& ibi. l. una*] uariæ solutiones dantur ad hanc. l. Dixit Iac. q̃ lex loquitur in ordinario, hic in delegato, & exponit, iudicis. delegati. Alioquin. i. nõ sit delegatus, Maximè p̃ tm̃. sed hæc lect. reprobat. inf. e. proposuit, quæ in ordinario loquit. Dicit Host. q̃ lex loqtur. q̃n iudex nõ recepit appellationẽ; hic, & inf. e. p̃posuit, & c. accepta, q̃n iudex recipit & approbauit; ad hoc. inf. eo. sepe, & de of. dele. pastora. §. præterea. uel p̃m eũ lex loquitur finita causa appellationis: hic uerò ipsa pẽdẽte. uel dic, ut in tex. p̃m In. dic q̃ sola depẽdẽtia appellationis nõ facit iudicẽ recusari ut suspectũ, absurdũ. n. eẽt, q̃ cũ ex facto meo & à mea uolũtate p̃cedat appellatio, per breuẽ schedulã appellationis, forte ex falsa cã & ad hũc finẽ interiectæ sic effugerẽ & impedirẽ iurisdictionẽ iudicis mei. vnde dico, q̃ sicut in aliis recusationibus, sic & in ista recurreretur ad arbitros, corã quibus nõ erit mihi satis probare pendẽtiam appellationis: imò habeo necesse probare ueritatem grauaminis; quo probato arbitri pronunciabunt illũ suspectũ. & demũ ad aliũ finẽ, scilicet reuocationẽ grauaminis habeo probare idẽ corã iudice ap. nec est hoc nouũ. sup. de testi. uniẽs. 2. de rest. spo. solicitè, & dicã de sen. ex. licer, in fi. li. 6. Item hic nõ est satis probare grauamen ex re tm̃, q̃ appareat nõ fuisse ex mente. sed in causa appellationis sufficit probare grauamen ex re, ut dicã, inf. eo. ex
5 parte [*& ibi, indistincte*] glo. Lau. quod expressius† tenebat Goff. dicens, q̃ aliud p̃m l. & aliud p̃m cañ. q̃ declarabat Host. q̃ sicut leges restringũt appellationes, ita & recusationes, infra eo. super eo. [*& ibi, uitare*] Idem, si fuit contumax in appellatione prosequenda: quia sicut tunc non appellat, sic nec recusat. supra c. proxi. infra eo. super eo. 2. secundum Vicen. & Innocen.

ANNOTATIONES.

2 ¶ Hoc. In gl. & ibi collige rationem huius c. & similium. ad idem. l. 3. in prin. C. de summ. tri. & l. fi. C. quando prouo. non est nec. & uide ibi glo. & in l. in maioribus, C. de app.

SVMMARIVM.

1 *Appellationem suam, si superior, ad quem appellauit aduersarius, ignorat, te poterit excommunicare comparere nolẽtem. & quid si tantum aduersarius certus est, an tenebit quod fecerit contra te iudex, num. 5.*
Appellatio denegatur à ciuili iudice, & quo ad Papam, ibid.
2 *Decretalis hæc quando locum habeat.*
Appellationis iudicem eligere est appellantis, non appellati, ibid.
3 *Appellare ad Papam, & ad legatum eius idem est hic.*
Iudex suus appellatus, intelligitur proximus, ibi. et episcopus, n. 10.
Appellationis prosequendæ tempus pars appellans, uel iudex moderatur, ibid.
4 *Veritatem tacere licet noceat in impetrando, nõ tamen in iure prosequendo, & ratio.*
Allegare contra se quis non tenetur, ibid. & nu. 5. uer. sed dices.
Citatus uenire debet, aut mittere, ibid.
Non uenire, uel uenire, & illicentiatum recedere, par est, ibid.
5 *Appellatio si ab utraque parte sit interposita ad diuersum superiorem, utra & quibus casibus præualeat, & à iudice quod fit, an teneat, & à quo, & quando, ibid.*
Ignorantia excusat iudicem contra me procedentem, eius tenet processus, & quibus casibus hic.
Compensatio & scientiæ cum scientia, & doli cum dolo, & culpæ cum culpa fit, ibid. uersi. sed dices.
Processus quando non teneat iudicis, & quando teneat ex scientia nõ sui iurisdictionis, & suæ, sed impeditæ, uel aliàs, ibi, & n. 6.
Appellatio debet ad iudicem, uel ad partem peruenire, & à quorũ alterutro fit, præterquam in casu, & quo, ibid. uersi. Hoc autem intelligi, circa fi. aliàs si fiat in occulto non impedit processus, n. 6.
7 *Iudicium pro sententia.*

Iudicandi ſunt laici ſubiecti eccleſiaſticæ temporali iuriſdictioni ſecundum canones, non ſecundum leges in his, quibus diſcrepant leges à canonibus, ibid. in alijs caſibus, ibid. ad uerſi. non tenere, quid iuris ſit, remittit.
Etſi pro quamuis, ibid.
8 Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 9.
Appellari non licet ſecundum leges ad imperatorem, omiſſo medio, ſecus, ſi ad Papam, & num. 10.
Contumax dicitur, qui uocatus, non iuit ad prætorē, & non allegauit ſuum priuilegium. §. 1. & num. 10. §. 2.
10 Additio, uel ſuppletio gloſſarum.

CAPVT VII.

1 Si duobus. Caſus. Superior† ad quē tuus aduerſarius appellauit, ſi ignorat te ſuper eadem cauſa ad Sedē Apo. appellaſſe, te corā ipſo comparere nolentē poterit excōicare; hoc primò, ſecūdò dr̄, ꝙ de ciuili iudice, qui non ſit de tpali iuriſdictione eccleſiæ, nō appellatur ad Papam. 2. ibi, Denique. Et, vt
2 †dixit Inn. hęc decr. locum hēt, qn̄ ex ſententia uterq; litigantium reputat ſe grauatum. non enim grauato appellante ad archiepiſcopum, non grauatus dicere poſſet, & ego appello ad Papam, uel uolo, ꝙ appellatio tua agatur coram Papa: quia non appellati, ſed appellātis eſt eligere iudicem appellationis. potuiſſet tn̄ ſm eum habuiſſe locū in aliis caſibus per antiqua iu-
3 ra, ſm quæ licebat appellare ſine cauſa [*Ad† noſtram*] idem ur̄ de legato, ſupra de offi. le. c. 1. ſm Hoſ. de hoc in Spec. de app. §. nunc tractemus, uer. quid ſi à ſententia [*Sui iudicis*] ſ. proximi ſuperioris ſuo iudici, coram quo litigabat, Inn. [*Diem appellationis*] proſequēdę, qui per appellantem, uel iudicem moderatur, ſupra eod.
4 perſonas, & c. cum ſit [*Tacito*] licet igitur tacere† ueritatem noceat impetranti, nō tn̄ ius ſuum proſequenti, nec enim tenetur quis ꝯ ſe allegare, de proba. c. 1. & dicam infra [*Citatus*] coram iudice minori. tenebatur ergo uenire, uel mittere, ſic infra eo. cum parati, Hoſ. [*Contemnit*] idem, ſi illicentiatus recedit, de quo remittit Hoſt. ſupra de do. cauſam [*Promulgatam*] per mino-
5 rem iudicem [*Cognouit*] quid ergo, ſi aduerſarius† certus eſt, ſed iudex ignorat? dicunt quidā, ut refert Inno. ꝙ tunc mero iure tenet excōicatio, proceſſus, & multa impoſita contumaci; tn̄ irritabitur in cauſa appellationis. Alij ꝯ, ꝙ nō irritabitur: quia ſi is, ꝯ quem lata eſt ſentētia, petat illam irritari, oportet eum cauſam aſſignare, quam ſi aſſignet dicēs, Tu ſciebas ꝙ ad Papam appellaueram, ille reſpōdet, & tu ſciebas, ꝙ ad archiepiſcopum appellaueram, coram quo proſequi poteram, quāuis præfertur tua, ſi illā proſequi incepiſſes;
a uide, quod dixi de conſtit. cum M. in glo. diuerſa.[a] uel ſi hoc coram archiepiſcopo allegaſſes, ſm Inno. & allegabit ſm Hoſt. ꝙ uideatur tacendo tacitè ſuæ appellationi renūciaſſe, infra eo. ſolicitudinem. §. fi. nec eſt quid imputari poſſit archiepiſcopo ignoranti. unde ſm Innoc. ſi archiepiſcopus ſciret, nec citare deberet, nec in aliquo procedere, niſi de cōſenſu partium, cū ex quo hoc nouit, iuriſdictionem ad Papam ſciat deuolutam. & ideò nec teneret citatio, nec per ꝯn̄s eius ſententia in hoc caſu, ar. C. ne de ſtat. defun. l. pe. Si aūt
b hoc ignorauit[b], tenet ſua citatio, & excōicationis[c] ſen-
c tentia, & proceſſus ita, ꝙ ſi lis fuit conteſt. corā primis iudicibus in cauſa appellationis, ꝓcedet lite non conteſt. ſm id, quod legitur, & not. in c. per tuas, & ēt ſi ſit de caſibus illis, in quibus non conteſtať lis, de quibus legitur, & not. ſ. ut lit. non conteſt. qm̄, in eiſdē lit. non conteſt. procedet. & eſt rō, quare tenet proceſſus: quia ignorantia facit ualere in his, quæ fiunt ratione publici iudicii illa, q̄ alias non ualerent. ff. de offi. præto. Barbarius. C. de teſt. l. 1. ſm quoſdam. uel dic, ꝙ melior eſt ratio hęc, ſ. quia cum ordinarius iudex ſit, in cauſa appellationis, & in aliis ſuis caſibus mero iure tenet, qđ ab eo fit, niſi per appellationem, uel recuſationem iuriſdictio ſuſpendatur, infra eo, ſolicitudinē. Sed dices, nonne in quæſtione præmiſſa dēt aduerſario nocere ſua ſcientia? reſpon. nō, qa ſciētia unius cū ſcientia alterius compenſetur, ſicut & delictum cū delicto. j. de adul. c. pe. & dolus cū dolo. ff. de dolo. ſi duo, & culpa cū culpa. ff. de compen. ſi ambo. ſed & cū uterq; litigātium ſibi adinuicē aduerſentur, non tenetur vna pars ius alterius partis pro ipſa & ꝯ ſe allegare, arg. in eo, qđ leg. & no. ſ. de proba. c. 1. licet iudex nō debeat admittere petitionem appellantis ad eū, ſi veritatem nouit. nam ſi ipſam ignorat, tenet proceſſus ſuus, ut dictum eſt. imò plus ur̄ dicendum, ſ. ꝙ ſi poſtquam incipit ſequi litem appellationis coram archiepiſcopo, is, q ad ipſum appellauit, & aduerſarius legitimè citatus, contumaciter renuat cōparere, & ideo procedat archiepiſcopus in appellationis cauſa, ſi idem cōtumax poſtmodū ueniat, & ad impediendū proceſ. dicat ſe appellaſſe ad Papam, nō eſt ſuper hoc audiendus, ſicut nec audiretur, ſi in proceſſu ſemper pn̄s fuiſſet, & hoc tacuiſſet: quia qui abeſt cōtumaciter, nō minor eſt pn̄te, in auct. ut oēs obediant iudici. §. ſi aūt ille, coll. 5. & no. ſupra de dila. præterea. & eſt ſi. qđ not. de elect. c. 1. li. 6. in gl. ubi enim hoc ēt dicimus ſm Inn. ꝙ ſi vna partium vadat ad ſuperiorem, ubi appellatum non eſt, & ſcienter falsò dicat ſe appellaſſe, vel dolo taceat ſe appellationi, quā fecerat, renunciaſſe, & ideo iudex hoc ignorans procedat ad ſententiā, totum erit, quicquid egerit, reuocandum, vel per cōdictionem ſine cauſa, uel per reſtitutionem in integrum ex generali clā, vel per querelā falſi. ff. de iudi. ſi prætor, & patet in eo, qđ leg. & no. ſupra de reſt. in integ. ex literis, & de exce. cū uenerabilis. §. intelleximus, verſi. fi. uide, qđ ꝯ hoc no. Cōpo. in decr. ſuper literis, de reſcr. ubi dixi poſt gloſſas, ut in uerſic. item quærunt. In caſu aūt, in quo hæc decr. loquitur, non dr̄ dolo facere ex hoc, ꝙ tacet appellationem ad Papam factam, quælibet alteri præferatur: ſi tn̄ aduerſarius hoc taceat, nec excipiat, tenet proceſſus habitus coram archiepiſcopo ignorante, q & ſi hoc ſciret, poſſet tn̄ hoc mō citare illum, quē ad Papam ſcit appellaſſe, ut ſ. tali die compareat, ſi eligeret cauſam appellationis proſequi coram eo, ſm Inn. unde dicit Hoſ. ꝙ fieri debet de hoc fides, ſ. ꝙ archiepiſcopus hoc ſciuerit; alleg. de reſcrip. cū contingat. Dat Hoſt. talem regulam, ꝙ ſi iudex ſciat ſe non eſſe iudicē, uel non debere procedere, & procedat, nō ualebit
d proceſſus[d], ut hic, & ff. ſi quis in ius uo. l. 2. in fi.[e] ſaluo
e eo, quod not. ſupra tit. 1. ad probandum. Si aūt ſciat ſe eſſe iudicem, ignoret aūt impedimētum proceſſus ex alieno facto proueniens, dēt eſſe probabilis ignorantia excuſata, arg. infra de cle. ex. mini. apoſtolicæ, licet in ſuo facto nō ſit error probabilis, ſupra de reſcri. ab excōicato. & eſt ſimile, infra eo. dilectus. §. fi. hæc autē hn̄t locum rr̄. nam in caſibus, in quibus appellatio ēt fruſtratoria ad Papā facta defert ſtatim negociū inſolidū ad curiā, nullus erit proceſſus archiepī, quātumcunq; ius ignorātis, ſicut patet in caſibus ſedi apoſtolice reſeruatis; qđ dic, ut legiť, & no. j. eo. vt debitus, in fi. & de accu. cū dilectus. §. unico. & eſt rō, quia in quibuſdam ex illis metropo. nullo modo iudex eſt. in aliquibus autem & ſi iudex ſit; tamen ſtatim appellatione emiſſa definit eſſe iudex, ut patet in eo, qđ ibi not. hoc aūt certum eſt, ꝙ proceſſus coram non ſuo iudice habitus nullius eſt momēti, vt patet in eo, quod legitur, & not. ſupra de iud. at ſi clerici. 1. reſpon. hoc autem intelligi debet, quando appellatio ſaltem ad partem peruenit. hoc enim neceſſe eſt, ꝙ ad iudicem per ueniat appellatio, uel ad partem, arg. in eo, quod legitur & not. ſupra de procur. auditis, & c. mandato, ma-

ximè

ximè cum nemo appellet niſi à iudice, uel à parte, niſi ubi iuſtus metus excuſat, ut infra e. ſi iuſtus metus, & de hoc not. plenè infra de crimine falſi. c. fi. ſup uerbo, ad renunciandum, ſm Hoſt. uide ad materiā quæſtionem, quam poſui ſuper regula, ſcienti, de reg. iur.
6 lib. 6. [*Appellaſſe*] parum iuuant† ergo ſm Pe. & Abb. appellationes, quas aliqui, timentes proceſſum ordinariorum, faciunt coram teſtibus in occulto, ex quo enim ignorāt ualent proceſſus ipſorum, & hoc, ſi certificari potuerunt: aliter ſecus; de hoc infra eo. ſugge-
7 ſtum [*Iudicium*] ideſt ſententiam. T. & facit quod not. de reg. iu. in iudicijs, lib. 6. [*Noſtræ temporaliter*] dicit Ho. hic arg. expreſſum, ꝙ laici ſubiecti eccleſiaſticæ temporali iuriſdictioni in his, quibus diſcrepant leges & canones, nō ſunt iudicandi ſm leges, ſed ſm canones. Remittit, de teſt. cum eſſes, & c. ſeq. infra eo. Romana. §. debet, lib. 6. procedit autem hoc arg. ex hac decr. ut exprimunt Petr. & Abb. quia hic loquitur de appella. interpoſita etiam ante ſententiam, quam tamē leges non admittunt, infra eo. ſuper eo. 2. cōcor. quod dixi ſupra de fo. competē. licet. 1. in fi. [*In alijs*] qui ſubſunt principibus, non eccleſiæ [*Etſi*] pro quamuis, Tan. [*eccleſiæ*] generalis, uel ſpecialis quarundam partium, quod plus placet [*non tenere*] niſi in caſibus not. de fo.
8 compe. licet ex ſuſcepto, Inno. ¶† Secunda glo. ponit
9 duas lect. ¶ Tertia glo. obijcit, & ſoluit. ¶† *In 1. glo. ibi, imperatores*] ſi ad imperatorem appelletur, ſaltē omiſſo præſide, remittit cauſam ad præſidē. ¶ *In glo. 3. ibi. §. 1.*] ibi ſic dicitur, Is, qui ad maius auditoriū vocatus eſt, ſi litem inchoatam deſeruit, contumax nō uidetur [*& ibi, ſi quis ex aliena*] uide de accu. ueniens, ſuper ult. glo. [*& ibi, prætorem*] vt hoc ipſum ſciatur, an iuriſdictionis eius ſit, ut ibi. ¶ *In 4. glo. ibi. l. 2.*] uide quod dixi ſupra glo. proxi. [*& ibi. l. 1. in fi.*] uide de ſenten. excom. cum
10 ab homine, ſuper 1. gloſſ. ¶ *In† glo. 1. ibi, argumentum expreſſum eſt*] infra eod. dilecti. ultimo. ¶ *In glo. 2. ibi, epiſcopum*] ſecundum Tan. qui expoſuit, ſui iudicis, ideſt epiſcopi, qui ſuus iudex eſt. ¶ *In gloſſ. 3. ibi, ſolutio*] ſecundum Lauren. & Tan. [*& in fi.*] de hoc infra de accuſa. ueniens, in ultima glo. ¶ *In glo. ergo ſi, in fi.*] & infra de regulis iuris, eum, qui certus, libro 6. ¶ *In glo. pen. in fi.*] de teſtamen. Rainucius, & Rainaldus.

ANNOTATIONES.

a ¶ Diuerſa. Valet enim iudicium coram diuerſis habitum, ut ibi nota. & hoc in ciuili. in criminali autem, quid iuris, uide plenius Bart. in l. ſepulchri, ff. de ſep. uio. à prædictis excipe cauſam, de reſcrip. diſpendia. §. reus quoque, lib. 6.

b ¶ Ignorauit. Quia ratione dubii poteſt eſſe iudex iuxta nota. in capitulo ueniens, de accuſatio. & cap. ſuper literis, de reſcriptis, cum materia, Bald.

c ¶ Excommunicationis. Contra, quia in tali ſententia ueritas, & non opin. attendi debet, & talis iudex in ueritate non eſt iudex, & hoc uidetur tenere Ioan. And. ponens dictum Vin. in c. ſignificantibus, de offic. deleg. quod ponit non ibi, ſed in Specu. de expen. §. ſi ante, uerſicu. ſed quis, in cap. impetrantem.

d ¶ Non ualebit proceſſus, Adde Abb. hic, & nota. quod ſi tacitus fuit contu. nunquid per contumaciam uidetur prorogata iuriſdictio. l. ſi qui ex conſenſu, & ibi Bald. C. de epi. audi.

e ¶ In fi. Idem not. ſupra uerſi. unde ſecundum Innoc. & uide Ioan. And. de dila. præterea, in glo. ma. & Bart. in l. 2. hic alleg.

SVMMARIVM.

1 *Appellans auditur etiam poſt biennium, qui prius proſequi non potuit.*
Impeditus anno primo non neceſſe habet ante eius finem petere ſecundum, ſed eo finito peti poterit, ibid.
2 *Appellationis proſequendæ tempus quando incipiat currere, & quando proſequi ſufficiat, & finire proſecutionem, nu. 3. & 13.*
4 *Impedimentum proſecutionis appellationis per legitimam probationem oſtenditur.*
Proſequi impeditus an per reſtitutionem in integrum, uel ipſo iure ſeruetur illæſus, ibid. & nu. 7. & 13. & quibus impediatur modis, ibi. & quantum tempus ei reſarciatur, & quādo ipſo iure, uel aliàs, num. 14. & 17. an debeat proteſtari, num. 11.
5 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum, num. 6. & 7.*
Impotētia proſequendi pluribus modis intelligitur, remiſ. & n. 13.
Fatalia non currunt ipſo iure quando uiæ ſunt clauſæ, eod. num.
8 *Iudicis impotentia, uel negligentia quando excuſet à proſequenda appellatione, & num. 9. & quis cogi poſſit, uel alio remedio & quo uti quis poſſit contra eum, num. 9. & 10. & quando appellatio eſt deſerta ex perſona iudicis, eod. num. 9.*
9 *Summitas quid.*
Summi appellatione qui quæue nuncupentur.
10 *Delegatus negligens in proſecutione appellationis an compelli queat per ordinarium ſuum.*
11 *Sententiam exequi iudex an lapſo anno poſſit, ſi impeditus non ſit proteſtatus.*
Executio ſententiæ an teneat abſque citatione, & quibus caſibus, ibidem.
Executor an teneatur ordinem iudiciarium in citatione, & alijsq; ſeruare, ibid. & quando appelletur ab eo, ibid.
12 *Tempus ab homine ſtatutum ad proſequendam appellationem, an habent eandem uim, & eadem requirat, quod ſtatutum à iure, uel aliàs ſuccedat loco ab iure conſtituti.*
Arbitri ius, & iudicis an differat in termini ſucceſſione ab arbitro ſtatuti loco legalis, ibid.
13 *Caſus fortuitus multi generis eſt, & quidā hic recuſentur, de alijs agitur remiſſ.*
14 *Impedito cœptam proſecutionem appellationis proſequi quantum temporis indulgeatur, & quando à iure, & quando per reſtitutionem in integ. & nu. 17.*
15 *Appellatus quando teneatur petere in appellationis cauſa confirmationem ſententiæ pro ſe latæ.*
16 *Sententia infirmationis primæ ſententiæ ſi feratur poſt finem primi anni, uel ſecundi, & poſtea appellatus petat executioni mandari primam, quæ lapſu primi, uel ſecundi in rem tranſierit iudicatam, an obſtabit exceptio rei iudic. ex ſententia. 2. & num. 18.*
17 *Proſequi quid ſi impediatur quis appellationem tertio anno, uel ultra, an ipſo iure habebit annum quartum, & quintum, & ulteriorem, & ſupra nu. 14.*
18 *Rei iudicatæ exceptio ex ſecunda ſententia contra primam quo caſu non habeat locum.*
Nullitas ſententiæ per replicationem peti poteſt, ibid. ad fi. uerſic. & ſi excipiatur.
19 *Appellationis iudex non poteſt arctare tēpus niſi ex magna cauſa.*
Impedimēto ceſſante imputatur appellanti, ſi non incipiat cauſam agere intra annum, licet intra illum non ualeat terminari, ibid. uerſic. ſed & bene, uel intra ſecundum, ſi fuit impedimentum in primo, & ſic deinceps, ibid.
Intra tempus certum ſi quid fieri præcipiatur, debet impeditus ſtatim ceſſante impedimento, quamcitò poteſt cōmodè, quod præcipitur adimplere, ibid. uerſi. & eſt melior.
20 *Appellantem negligentia, uel impotentia quanti temporis ex parte eius interueniēs ab anno ſecundo repellat, licet in reliquo tempore fuerit ſolicitus, uel excuſatus.*
Negligentia deſignat cauſam uoluntariam, & alia de ea, ibid. uerſicu. ad primum.
Nicolaus Matarel. patria Mutinen. & ante Cynum ſcripſit, eod. num. §. ſolutio in primo.
Cauſa impedimenti inſpicitur an remota, ibid.

CAPVT VIII.

1 Ex ratione. Caſus. Etiam† poſt biēnium auditur appellans, qui prius proſequi non potuit. non diuiditur, uel ponit dictum, cuius determinationem interſerit ibi, dummodo [*Elapſo*] no. Abb. non eſſe neceſſe, quòd ante finem primi an-

ni petatur ſecundus per eum, qui fuit impeditus in primo: imò peti poterit etiam illo finito; alleg. etiam
2 infra eodem, ſignificante [*A ſententia*] ideſt à † die, infra quam fuit lata ſententia. & ſic not. quando annus appellationis incipit currere; ad idem. 2. quæſtio. 7. an teriorum, uerſic. & ſancimus. Hoſtien. argum. ead. q. uerſicul. iudicibus, ad finem quæſtionis. alius intellectus colligitur ex antiqua, in qua ſic dicitur, Appellationem, poſtquam biennium eſt elapſum, factam à ſententia, quæ fuerat contra uos, probata &c. de hoc. C. de tempo. appellatio. l. 1. & ſi. in glo. ſic uerò, & iam diputaui, & terminaui & contra Hoſtien. & eſt expeditum per Clemen. eod. titu. ſicut appell. & ibi uideas
3 in gloſ. ergo uidetur [*Proſecuti*] uidetur ergo † ſufficere, quòd infra tempus legitimum incipiat appellans proſequi, etiam ſi cauſa non ſit finita, infra eod. conſtitutus, uerſicu. intellecto, & cap. oblatæ, in princ. ſupra eo. perſonas, & cap. cum ſit, vnde non exprimunt iura decreralium, quod neceſſe ſit cauſam finire. Sed contra. 2. q. 6. appellatore, & cap. præceden. dicit Hoſt. primum intelligi poſſe in appellationib. factis ad principem, ubi abſq; damno moræ cauſa manet intacta. 2. queſt. 6. ſimilis. C. de tempor. appellatio. l. fi. uerſicu. ſi tamen. Sed quicquid dicat Hoſtiēſ. hodie habemus
a expreſſum, q̄ infra[a] annum debet appellationis cauſa eſſe finita, aliàs impedimēto ceſſante[b] appellationis
b cauſa deſerta, ut in Clem. eo. tit. ſicut appellationem[c].
c
4 [*Conſtiterit*] per † legitimam probationem. 4. quæſti. 5. quiſquis. 2. quæſt. 1. præſentium N. [*nolumus*] per beneficium reſtitutionis in integr. ſecundum unam lectu-
ram. uel nolumus, quia nec uelle debemus; & ſic ipſo iure ſeruantur illa ſi ſecundum aliā. & hæc ultima placet Hoſtien. maximè inſpecta ſimplicitate iuris cano
nici, arg. um. de iudic. dilecti, infra eod. ad audiētiam,
5 & dicam ſuper glo. ¶ Prima † gloſ. reſpondet per duas quæſtiones, de qua impotentia hoc intelligatur; & an ipſo iure, uel per beneficium reſtitutionis ſuccurrat iſtis. Circa primam tractat quadruplicem impotentiam, ſcilicet prouenientē ex parte appellantis, ex parte iudicis, ad quem, ex conſenſu appellati, & ex facto tertij. Circa ſecundam ponit duas opin. & alteram ap-
6 probat. ¶ *In † glo. 1. ibi. §. dolo*] uide de præſcript. auditis, ſuper ult. gloſſ. [*& ibi, ſuper eo edicto*] uel ult. eſt, & uide de cauſa poſſeſ. cum olim, ſuper 2. glo. [*& ibi. §. ſi dolo*] §. penulti. eſt. & uide ſupra proxi. [*& ibi. §. ult.*] uide de
7 pœn. omnis, ſuper 7. glo. ¶ *In † glo. 1. ibi, pluribus modis*] de quibus uide in Spec. de appella. §. nunc breuiter, in 1. & 2. col. & dicam infra in fi. glo. uerſic. hoc etiam ſecundum Innocen. [*& ibi. §. ad hoc*] per quem. §. & per cap. ſiue. 33. quæſti. 2. per decret. accedens. 2. ut lit. non conteſt. & per iſtam dixit Ioā. de Deo, lib. 1. quæſti. 21. faralia non currere, quando uiæ ita ſunt clauſæ, quòd ſine periculo curia non poteſt adiri [*& ibi, auctēn. ſi tamen*] aliàs ei tamen, & in Clement. eod. titu. quamdiu, quæ in tribus ſupplet autē, ut ibi ſcripſi [*& ibi. §. ſi dolo*] ſimile, quod not. de præſcript. auditis, in gloſſ. ulti.
8 [*& ibi, ut compelleretur*] not. quia † per l. ſtatim alleg. patet, tunc demum negligentiam, uel impotentiam iudicis excuſare, quando ſibi per ſuperiorem eius appellans prouidere non poteſt, uel ſaltem no. infra tēpus fatale ſecundum, de quo loquitur ille. §. in quo, cum prædictum fuerit poſt ſecundum fatale appellātem, etiam cum per iudicem ſtetit, cadere ab appellatorio iuuamine; ad literam ſic ſubdit, cum ſit ei apertiſſima facultas noſtram adire maieſtatem, & tarditatem iudicis in querelam deducere, & noſtro beneficio potiri. ſiue ergo illud, Cum, ſit redditiuum cauſæ, & ponatur pro quia, ſiue ponatur pro quādo, ut dixi de com
mo. cap. uno, in princ. Concludit, quod prædixi: aliàs etiam nō ſatisfieret ei, quòd ibi præcedit, & dicam in-

fra 4. col. quòd ſumma ope inniti debet litem exerce-
9 re &c. Quod autem † dicit gl. de compulſione. locum habet in ſuperiori ordinario, & in delegante: ſed quò ad delegātem ordinarium, uel delegatum Papæ, qui ſubdelegauit non in totum, eſt, & aliud remedium, ſcilicet reaſſumendi ſe ad cauſam, uel alteri delegādi, maximè igitur, quando ipſe delegās eſt præſens, hoc prętermittere non debet appellans. certum enim eſt, q̄ ſummitas dicitur quoddam in re ſupremum, quo nil amplius. unde in diuinis Trinitas dicitur ſumma, ſupra, & infra, & C. de ſum. tri. dicitur Deus ſummus. C. eo. tit. l. 2. in humanis animatis Romanus Pontifex dicitur ſummus. 21. diſt. §. 1. de ſta. mo. cum ad mona. in fi. In meritoriis ſummum bonum eſt iuſtitiam colere. 11. q. 2. cum deuotiſsimam, & ſummopere cauen dū eſt, ne uioletur. 11. q. 3. ſummopere. ſi ergo appellans ſumma ope inniti debet ad finem litis, ergo tunc ſolum excuſatur, ſaltem poſt biennium, cum non habeat ultra, quid faceret; ad id ſupra de iud. cum nō ab homine. habēs autem copiam delegantis, per quem altero de tribus modis ſupradictis ſibi prouideri poteſt, id non petens ſumma ope niſus non eſt, & ſic per lapſum fatalium appellatio eſt deſerta. Hoc etiā ſcias
10 † aliquos tenere etiam delegatum Papæ, qui negligit, per ſuum ordinarium urgeri poſſe; ſuper quo uide, quod dixi de reſcrip. c. ult. ſuper ult. glo. [*Et ibi, imputatur*] ſupra de eo, qui mit. in poſſ. c. 2. & infra de reg. iu. impurari, lib. 6. [*& infi.*] & hoc magis placet Hoſti. ut
11 in textu dixi. Dicit hic † Inn. q̄ iuſtè impeditus in proſecutione appellationis prudenter facit, ſi hoc proteſtetur corā iudice, à quo appellauerit, ne ꝓcedat, uel coram executore, ne ſententiam exequatur; & ſi ꝫ fecerint, appellet. Sed ſi hoc non proteſtetur, & iudex elapſo anno ſnīam exequatur, tunc ſi nullum ſuberat iuſtum impedimentum, tenet executio, & nulla citatione facta. cum enim lapſu anni rata maneat ſnīa. C. de temp. app. auct. ei, qui appellat, reſtat, q̄ ex quo nullū impedimentū ſubeſt, quare differat iudex, executionē
d facere[d] pōt & dēt, & ſi partem nō citauerit. executor enim nec in citationibus, nec in aliis ordinem iudiciarium cogitur obſeruare. bene tñ fatemur, q̄ ſi pars ve
niat corā executore, & dicat ſnīam nullā, q̄cunq; eſt audiēda; & niſi audiat, iuſtè poterit appellare. vt patet in eo, qđ legitur & not. ſ. de offi. dele. paſtoralis. §. 2. & c. cū in iure. & ſ. tit. 1. q̄ ad cōſultationē, in fi. imo plus dicimus, q̄ ēt ſi nihil proteſtet, uel excipiat corā iudice, uel executore; nihilominus tñ pendente executione, & ēt ea finita pōt officium iudicis implorare, & q̄cunq; facta ſunt poſt appellationem ſuam, in priſtinū ſtatum reuocentur, infra eo. bonæ me. ſupra de exce. dilectæ, ad fi. ubi de hoc, ſed ſi nullum impedimētum ſubeſt, tunc, ut dictum eſt, ualet executio habita ſine citatione, & ſtatuto ordine iudiciario nō ſeruato. qđ enim dī non ualere ſententiam, uel ēt illa, quæ extra iudicium facta ſunt, non ſeruato ordine iudiciario à iure ſtatuto, uel ab homine impoſito, ut ſupra ti. 1. c. 1. 64. diſt. c. fi. 65. diſt. per totum. 2. q. 1. ſi Deus. ſ. de elect. quia Papa, de cenſi. Rom. lib. 6. ſupra de reſcri. cum dilecta, ad fi. ſupra de offic. deleg. prudentiam. 1. reſponſi. fi. tunc locum habet, q̄ñ certus ordo ſtatutus eſt & præfixus eſt procedenti, & illum omittit; quod hic non eſt: quia nullus ordo præfixus eſt executori à iure, ut dictum eſt ꝑm Inn. & ſi imponitur ab homine, & excederet, ab eo appellari poſſet, ꝑm Ho. C. quorū app. nō reſcin. ab executore. & idē eſt, ſi modū executionis excedat. nā & ſi executioni nō prefigebat ordo iudiciarius obſeruādus ei. tñ imponit certus modus, & multas exceptiones hēt de neceſsitate iuris admittere; qđ dic, ut plenè not. ſupra tit. 1. quod ad conſultationem, in fi. & per hoc uī ꝑm Hoſti. q̄ executor cautius

tius procedet, ſi partes citet antequam ſentētiam exequatur, & audiat, ſi contra executorem aliquid ratio nabile opponatur, non ut diffiniat, ſed ut per hoc inſtruatur, ut ibi no. etenim non ſolum in iudicialibus hic, ſed etiam in extraiudicialibus hi, quos res tangit, & quorum intereſt, ſunt uocandi, ut patet. ff. de aqua plu. arcen. in concedendo. C. de auct. tu. l. fi. ff. de exce. nam ita, ſupra de off. Arch. ad hoc. §. fi. ſupra de maio. & obe. c. fi. & in eo, quod legitur, & no. ſupra de temp. ord. ſi archiepiſcopus §. fi. maximè hi, de quibus præſumi poteſt, q̄ aliquas exceptiones legitimas habeāt, quæ omnino ſunt admittendæ, ſupra de offi. deleg. ex
12 parte 2. ꝑm Hoſti. ¶ Sed & ꝑm Inn. ſcire † debes, q̄ licet hic loquatur de anno dato à iure; idem tamen eſt, & eodem modo procedendum in termino dato ab homine, licet aliqui dixerint, q̄ ſtatim lapſo termino ſtatuto à iudice, ēt ſi legitimum ſubſit impedimentum, nihilominus tñ ſententia tranſit in rem iud. ſupra eo. cum ſit Romana. 1. reſpon. uer. 1. q̄, & c. perſonas, vbi dixi de hoc, arg. pro hac differentia, ſupra de reſt. in integ. cōſtitutus. §. 1. ubi no. q̄ ꝫ tpalem preſcriptionem ſtatutam ab homine neceſſaria eſt reſtitutio, ſed ꝫ ſtatutam à iure non eſt neceſſaria reſtō. l. fi. ꝑm Innoc. & quia, ſicut dici cōſueuit, mitius agitur cum iure, q̄ cū miniſtro iuris. ff. de arbit. Celſus. ff. de compen. ſi cum militi, ꝑm Inno. ſed ad illud, quod dictum eſt de tpali præſcriptione, rñdit Inno. q̄ non eſt ſimile. non enim eſt hic reperire dīam inter ſtatutum terminum à iure, uel ab homine. nam uterque terminus iuris eſt: q̄a terminus ſtatutus ab homine ſuccedit loco termini ſtatuti à iure; & ideo eodem iure cum illo cenſeri debet, ut patet. ff. ſi quis cauti. ſi eum §. iniuriarum, & pa
tet in eo, quod legitur, & no. infra de uoto, magnæ. §.
c cum igitur. 1. reſpon. ſuper uerſ. obliget[c]. Illud autem tempus, de quo loquitur ſupra de reſtit. in integ. conſtitutus. §. 1. non ſuccedit loco alicuius temporis à iure ſtatuti. imò illi ciues de nouo ſic inter ſe ordinare rant, ꝑm Inno. per hoc tamen non eſt ſufficienter reſponſum ad l. de arbit. Celſus: quia ibi terminus appoſitus ab arbitro ſuccedit loco temporis à iure impoſiti, ſcilicet quadrimeſtris. ſed poteſt reſponderi ꝑm Hoſt. q̄ durius uoluit agere lex quantum ad pœnæ cō miſsionem cum illo, qui arbitro nō paret, iuri, uel iudici. & poteſt reddi una ratio: quia ille, qui cōpromittit, uoluntariè hoc facit. ff. de arbi. l. 3. §. tam & ſi nemi
nem. unde & ſi quid durum ei præcipiatur, imputet ſibi, qui compromiſit. ff. de arb. diem. §. ſtari, & qui talē eligit. ff. de mino. cum mandato, ad fi. ideoq; cum uoluntariè ad hoc proceſſerit, ſi conqueratur de grauamine, non auditur. Aliud autem eſt in iure, iudice, ac iudicio: quia ius omnes aſtringit, ſupra de conſti. c. 1. in fi. C. de legi. leges, & iudicium redditur in inuitum. ff. de uerb. obliga. inter ſtipulantem. §. 1. & dico in his, quæ neceſsitatis ſunt, magis eſt ſubucniēdum, quàm in illis, quæ ſunt ſolius uoluntatis. poteſt etiam reddi, & ſecūda ratio hæc, ſcilicet, q̄ firmitas arbitrorum ex ſolius pœnæ promiſsione dependet, nec aliud reſtat remedium contra nō parentem, niſi pœnæ commiſ-
f ſio. C. de arbit. [f] l. 1. ideoque, qui non paret arbitro, in pœnam incidit, ne arbitraria contingeret eſſe illuſoria, ſi aliud diceretur. aliud eſt in illo, qui non paret iuri, uel iudici. ille enim in nullam certam pecuniariam pœnam regulariter incidit: quia nec aliqua eſt compromiſſa. ſed nec impunè hāc trāſibit: quia certa ſunt in iure ſcripta remedia cōtra talem, per quæ à iure, & à miniſtro iuris, ſcilicet diſtringetur, & ſi opus fuerit, punietur, vt patet in eo, quod legitur & not. de maio. & obedi. c. 2. ut lit. non conteſta. tuæ. ¶ Hoc etiam ꝑm
13 † Inno. notandum eſt, q̄ is, qui appellat, nō ſolum habet neceſſe, infra annum cauſam appellationis proſequi: imò neceſſe habet ipſam, infra annum habere finitam, niſi impediatur iuſto impedimento, quod tripliciter prouenire poteſt. primò ex parte iudicis, quia non poteſt, uel non uult in cauſa procedere. ſecun-
g dò[g] ex parte aduerſarij, qui proponit multas excep-
h tiones, uel petit, uel obtinet multas dilationes[h], uel quia infirmus eſt, & non poteſt uenire, nec in graui cauſa tenetur procuratorem mittere, ſupra de procura. querelam. tertiò ex parte ipſiuſmet appellātis, qui impeditur propter ſuam inopiam, uel impotentiam, ut hic, quod eſt notabile, & argum. infra de ſenten. ex commu. quod de his. §. 1. uel propter ſuam infirmitatem, uel tempeſtatem, uel per alium caſum fortuitū, de quibus ponuntur multa exempla. ff. ſi quis cauti. l. 2. uel impedimentum teſtium, uel inſtrumenta, quæ ſine culpa ſua habere nō potuit infra annum, ſed poſtea poteſt habere. ff. de eden. argentarius. §. cum autem: uel quia dolo, uel uiolētia cuiuſque extranei impeditur, in quo caſu eidem per beneficium reſtitutio
i nis in integrum ſubuenitur[i], ut not. in glo. Colligunt hæc in primis iuribus, & in auct. de his, qui ingredi. ad appell. 1. reſpon. §. 2. & 3. col. 5. ſufficit ergo, ut dicit In no. appellāti incipere proſequi lit. appellationis infra annum tali tempore, & ita tempeſtiuè, q̄ ſi nullū inopinandum impedimētum iuterueniat, poſſit ante finem anni ſententiam petere. nec imputabitur appellanti, ſi aduerſarius petat dilationes ad reprobādum teſtes ipſius appellantis: q̄ ſi eos reprobauerit, & ex illis ſolis teſtibus erat ſententia infirmanda, eis non obſtantibus infirmabitur ſententia contra appellantem lata. Si autem non probauerit, uel ſi ex illis ſolis teſtibus nō dependeat uictoria cauſæ, apparet, q̄ male petita & obtenta fuit dilatio, & ideo non debet obeſſe appellāti. Sed & ſi appellatus petat dilationem ad probandum de iure ſuo, ſicut forte & appellās habuit ipſam, ad hoc, ut de iure ſuo probaret; nec etiam iſta dilatio imputabitur appellanti, arg. C. de tempo. reſti. in
14 inte. petendæ. 1. reſpon. & uidetur, q̄† ſi poſtquam appellationem cœpit proſequi, per unum tātum diem
k fuerit impeditus appellans, quominus[k] infra annum ſuper cauſa appellationis ſententiam poſsit petere, q̄ in hoc caſu totus annus ipſo iure ſine beneficio reſtitutionis ſibi indulgeatur à iure, ſicut ſatis colligitur ex dicta auct. de his qui ingredi. ad appellādum: ſecus autem eſt, quando ei per reſtitutionis beneficiū ſubuenitur: quia tunc nō reſtituitur ſibi tempus, niſi tantum, quantum propter impedimentum amiſit, ar. ff. ex qui. cau. maio. ab hoſtibus. §. fi. & de hoc infra uer. ſed quid. Item ubi de uolūtate partium differtur cauſa appellationis, puta quia itur ad arbitros, uel alio cō ſimili modo, tunc & ipſo iure recuperat tēpus, quod de anno remanſerat, in auct. eod. titul. §. deinceps au-
15 tem. col. 8. Item † uidetur, q̄ appellatus circa finem primi anni, quando ſcilicet unus mēſis tantum de anno ſupereſt, poſſit petere confirmationem ſuæ ſentētiæ, licet uideatur contradicere, in auct. de his, qui ingredi. ad appell. §. 3. col. 5. ſed non uideo rationem ſecundum Inno. & de hoc not. infra eod. oblatæ. §. licet igitur. imò plus uidetur Inno. quia, ex quo appellans fecit citari appellatum in cauſa appellationis, etiam ſi hæc citatio emanauerit in prin. primi anni; tamen ex tunc habet poteſtatem appellatus petendi confirmationem ſententiæ pro ſe latæ; nō, expectato prædicto menſe iuxta finem primi anni: quia ſic obtinet in cauſa principali. C. quomodo & quando iudex, auctēn. qui ſemel. multo fortius hoc idem dicendū eſt in cauſa appellationis, quæ minus tēpus habet, quàm principalis, ut patet ex præmiſſis. C. de iudicijs, properandū. & uidetur hoc expreſſum in cauſa appellationis. C. de tempo. appell. l. fi. §. illud; & hoc quidam concedunt.

dunt. Alij uerò contradicunt, pro quibus expreſsè facit aucten. de his, qui ingredi. ad appell. §. quia enim, colla. 5. ubi dicitur, q̃ ſi etiam in mediis certaminibus cauſam appellationis deſeruit; ad hoc tamen, ut petat ſentẽtiam, debet finem biennij expectare. nec obſtat p̃m iſtos prædicta auctẽ. qui ſemel: quia loquitur in cauſa principali, nec eſt trahenda ad cauſam appellationis, quæ habet tempus ſuum certum & à iure determinatum. ¶ Sed quid ſi poſt finem primi anni, vel ſecundi feratur ſententia infirmationis primæ ſententiæ, & poſtea appellatus petat mandari executioni ipſam primam ſententiam tanquam quæ lapſu primi, uel ſecundi in rem tranſierit iudicatam? reſpon. ſecũdum Inno. ſed Hoſt. contra, ut iam dicam, obſtabit ſibi exceptio rei iudic. ex ſententia. 2. nec audietur, ſi dicat, q̃ ante ſententiam infirmationis primæ ſentẽtiæ poſt lapſum anni rata manet ipſa ſententia: quia prætextu nouæ defenſionis non debet ſecunda infirmationis ſententia retractari. C. de tranſac. ſub prætextu, ſupra titu. 1. inter mona. ubi de hoc, nec ob. ſi dicas, q̃ non ualet ſecũda ſententia contra primam lata: quia ſecundum hoc nunquam ualeret ſententia appellationis primam infirmãs. ſed nec ſuper eodem eſt prima ſententia, quæ fertur in cauſa principali; & ſecunda, quæ fertur in cauſa appellationis. uide Clem. eod. tit. ſi appellationem, ubi de hoc in glo. hoc[1] fortificat.

¶ Sed quid ſi tertio anno, uel ultra impediatur, q̃ nõ poſſit appellationem proſequi? reſpon. dicitur, q̃ ipſo iure habebit quartum, & quintum, & ulteriorem annum, argu. in auct. de his, qui ingredi. ad appell. §. 1. Sed Innoc. magis uidetur, q̃ ultra ſecundum fatalem nullum alium habebit ipſo iure: tamen per beneficiũ reſtitutionis ei ſuccurretur, & reſtituetur tãtum tempus, quanto fuit impeditus proſequi appellationem, ut patet in eo, quod not. ſupra eod. glo. uerſicu. ſecus autem eſt, quando ei. Et placet hoc Accur. in auct. ei qui, C. de tempo. appel. ſcilicet q̃ per reſtitutionem prouideatur. tamen uidetur uelle, q̃ reſtituatur integer annus dicendo, q̃ tertius annus datur per reſtitutionem. Alibi autem ipſe Accur. in auct. de his, qui ingredi. §. ſi uerò, col. 6. tenet, q̃ ipſo iure non currit biẽnium impedito, & idem not. in auctẽ. de appell. col. 4. §. ad hæc. ff. ex quibus cau. maio. ſed & ſi per prætorẽ, in 1. gloſ. ſed contrarium not. in concor. de his, qui in. §. unde hoc, in 1. glo. & C. de tempo. appell. auct. item ſi appellationem. Sed concordari poſſunt hæc, ut dicit hic glo. ut diſtinguatur impotentia proueniens ex facto iudicis cum determinatione, quam dixi ſupra ead. glo. in apoſtilla not. quia, & tunc ipſo iure ſit illæſus, & idem, ſi de uoluntate partium prorogatur, ut ſtatim dicam. ſi ex proprio reſtituatur, ut in glo. & ſolùm ad illud tempus reſtituetur, quo læſus fuit, ut dixi ſecundum Innocen. Prædictæ tamen opin. Innoc. fortiter contradicit ſecundum Hoſtien. in auctẽ. eod. tit. col. 8. ubi dicitur, q̃ ipſe appellãs ipſo iure ſeruatur illæſus ita, q̃ nec ei obſit, etiam ſi decies millies plus, quàm biennij tempus excedat. Sed illud, quando de uoluntate partium fit prorogatio per cõpromiſſum. & idem, ſi aliter quomodocunque, ut Clem. eod. tit. quamdiu. ¶ Sed nec placet Hoſt. ſo. premiſſæ queſtionis. certum eſt enim, q̃ lapſo primo anno rata manſit prima ſententia, ubi nullum iuſtum impedimentum interuenit, & perinde eſt, ac ſi nunquam appellatum fuiſſet, imo & appellans à cauſa ſua cecidiſſe uidetur, ut patet in eo, quod legitur, & not. ſupra eod. cum ſit Romana. 1. reſponſ. & infra eod. ſæpe. §. quia tamẽ, in fin. & §. ſeq. Si igitur fuit poſtea infirmata à iudice appellationis, patet, quòd ſecunda ſententia non ſuo iudice lata fuit: quia appellatio, quæ fingitur non fuiſſe, non poteſt ei dare iuriſdictionem; & ſic nulla eſt ſententia infirmationis, ſupra de iudic. at ſi clerici. ſed nec ualet ſententia contra primam ſententiam lata, de qua nec oppoſitum, nec actum fuit, vt patet in eo, quod legitur, & notatur, ſupra titu. primo. inter mona. nec obſtat, quod dictum eſt, quòd ſecundum hoc nunquam ualeret ſentẽtia per iudicem appellationis cõtra primam lata: quia hoc non eſt uerum: imo ſem per ualebit, quamdiu ex ui appellationis prima ſuſpẽſa eſt. ſed ex quo appellatio ceſſat, non ualebat; ſicut nec ualeret, ſi appellatum non fuiſſet. ſed nec obſtat, quod dictum eſt, quòd ſub prætextu nouæ defenſionis &c. quia illud uerum eſt de ſententia à ſuo iudice lata, & quæ tenet. ſed hic per exceptionem lapſus anni patet, quòd nec iudex eſt is, qui ſententiam tulit, & quòd ſententia nulla eſt. dicendum eſt igitur, quòd in præmiſſa quæſtione poteſt appellatus petere cum effectu, quòd prima ſententia pro ipſo lata executioni mãdetur. & ſi excipiatur de ſecunda ſententia, de nullitate poterit replicari; & hoc uelit Clemen. de qua ſupra, quæ etiam fortificat opinionem Hoſtienſ. ut locum habet etiam appellato cum appellante, uel ſine poſt fatalia proſequente. ¶ Et[19] no. hic Innocen. quòd
m iudex appellationis non poteſt arctare tempus, niſi[m] ex magna cauſa, infra eod. oblatę, & argumen. ff. eod. titu. l. ſecunda, & l. quarta. §. ſi quis condemnatus. Sed & bene imputatur appellanti, ſi modicum tempus reſtat de anno, quo non potuit cauſam proſequi propter impedimentum, & tunc ipſo impedimento ceſſante non incipiat cauſam agere infra annum, licet in fra illum nullo modo ualeat terminari; & uide quod infra dicam. Qui enim aliud dicit, dat cauſam prorogationi litium, contra id, quod legi. & nota. ſupra de dolo, & contumacia, finem, in princip. ſecundum Innocent. & dicit Hoſtienſ. Idem ſi per totum primum
n annum impeditus[n] fuerit, niſi, & infra ſecundum annum, quamcitò poteſt, incipiat cauſam appellationis proſequi, & hoc per eandem rationem. & eſt melior ratio in utroque ſecundum Hoſtiẽ. quia quandocunque præcipitur aliquid fieri infra certum tempus, ſi is, cui præcipitur, per idem tempus impediatur in partem, uel in totum, debet tamen ſtatim ceſſante impedimento, quamcitò poteſt commodè, quod ſibi præceptum eſt, adimplere, vt patet. ff. ad Tertul. l. 2. §. conſeſtim. ff. de arbi. Celſus, & in eo, quod leg. & no. ſupra
o de dolo, & contu. cum[o] dilecti, & optimè de electi. cupientes. §. q̃ ſi per 20. in fi. uer. & nihilominus, lib. 6. eſt hic, ſic quaſi ad literam ex cauſa ſcripta poſt Innoc. &
20 & Hoſt. faciunt ‡ ad id, quod dubitatur, quanti tp̃is negligentia in primo anno interueniens ex parte appellant s repellat ipſum ab anno ſecũdo, ideſt dato, q̃ appellans una die, uel ſeptimana fuerit negligens, ſed toto alio anni tempore fuit, uel ſolicitus, uel iuſtè excuſatus, an ſibi detur biennium. & cõuertendo eodem modo quæritur, quanti temporis impotẽtia excuſet? an ſcilicet excuſet impotentia unius diei, uel ſeptimanæ ipſo appellante toto anni tempore negligente, vel ſolicito, uel partim ſolicito, partim negligente. Et ſic circa hoc dari poteſt regularis doctrina. Ad primum articulum arguitur, quod etiam modici temporis negligentia repellat à biennio, per l. fina. C. de tempor. appellation. §. illud ibi; Iubemus appellatorem, niſi obſeruauerit iudicium, & cauſam uſque ad finem peregerit, ſed per eum ſteterit, quominus omnia litis certamina impleantur, appellatione defraudari. & ibi ſequitur, niſi ipſe appellator euidentiſſimis probationibus poſſit oſtendere, ſe quidem ſumma ope niſum litem exercere; & circa quod uide quod dixi ſuper ea dem gloſſ. in appoſt. nota. quia. Sed qui etiam modico tempore fuit negligens, non impleuit omnia litis certamina, nec ſumma ope niſus eſt; ergo &cet.

Item

Item decret. cum ſit, ſupra eod. dicit ex neceſſaria, & euidenti cauſa dari biennium. ſed neceſſitas eſt uoluntati contraria, ſupra de iureiur. querelam. ff. quod me. cauſa. l. 1. negligentia uerò deſignat cauſam uoluntariam, infra de conceſſio. preben. quia ergo negligentia, quantumcunque modici temporis, impediet dari ſecundum annum. Item in corpore de his, qui ingre. §. 1. & 2. & 3. ſæpius iteratur, quod ineuitabilis debet eſſe cauſa, impedimentũ, uel languor, propter quem datur ſecundus annus. ſed negligentia uoluntaria, ut prædixi; ergo &c. Idem ibi 3 §. 1. dicit, q̃ nõ debet appellans cauſam ſine prouiſione dimittere. ſed negligens pro tunc ſine prouiſione dimittit cauſam; ergo &cet. Item obſt. quòd terminus hominis ſuccedit loco termini iuris, ſcilicet anni. ſed qui ultima die termini hominis, quo ſe debet præſentare, uel iter arripere, id negligeret, deſerta eſſet appellatio, ſupra eo. perſonas, & c. cum ſit, infra eod. ad aures, & c. ſæpe, uerſi. ſalutis, eod. tit. cordi, lib. 6. ergo & unius diei negligentia nocebit in termino iuris, ſcilicet in anno. Item circa ſecũdum articulum q̃ modici temporis impotentia non excuſet, probatur: quia conſtat annum appellationis proſequendæ currere à tpe appellationis interiectæ, ut in Clem. eod. tit. ſicut appellationem: ſed ad appellationis proſecutionem uident Apoſtoli neceſſarij, eod. titu. c. 1. & c. ut ſuper, lib. 6. ſed illos iudex, infra 30. dies tradere non tenetur, eod. tit. ab eo, lib. 6. & Clem. eod. tit. quamuis, ergo licet illo modico tempore impediatur, currit illud tẽpus in anno. Item terminus ſi detur ab homine, non præuenitur, infra eo. ſæpe, in fi. & tamẽ illud currit in anno appellationis, licet tunc impediatur appellans, licet Ber. ibi cõtra in gloſ. pe. & uide quod ibi dixi. Item conſtat, q̃ in anno appellationis ſunt feriæ ſolennes fauore ſanctorum, & hominum, ſupra de feriis. c. fi. & in eis impeditur appellans, & tamen illæ cõputantur in anno appellationis. probatur utrumq;. C. de dila. ſiue, in fi. C. de feriis. l. 1. de repentinis ibi not. in fi. 1. glo. & C. de temp. app. l. 2. §. pen. & not. in præall. decr. ult. de feriis in glo. 2. ſicut, & in quadriennio reſtitõnis pẽtendæ, ut in Clem. de reſtit. in integ. c. uno. C. de temp. in integ. l. fi. Ad cõtrarium in utroque articulo adducitur, quia ſi modicum fecerit in primo anno, habere debet ſecundum, quaſi per id interruptum ſit primũ fatale, in auct. col. 5. de his, qui ingre. ad appell. §. unde hæc nos, uerſi. ſi uerò pro ueritate, & quod dixi ſupra eo. c. in glo. uidetur ergo. Item auct. ei qui, canon. 2. q. 6. ei qui, dicit, ſi interceſſerit cauſa decr. oblatæ, infra eo. dicit ex iuſta cauſa biennium indulgeri, ſed cauſa, & iuſta cauſa uidetur impedimentum unius diei tm̃. facit quod dixi
p ſupra eod. glo. uer. & uſ̃, q̃ ſi. p Item iſta decre. dicit pp impotentiam, & loquitur ẽt de biennio. ſatis ergo uidetur ex indefinita locutione ſufficere, quãticunque temporis impotẽtia interuenerit. & decr. Clem. ſicut appellatione, eod. tit. dicit, Iuſto impedimẽto ceſſante; arguendo à ſingulari, ergo unicum impedimentũ excuſat. Item ſatis probatur, infra eo. ſignificante, vbi impetratio delegatorum facta infra annum ita tardè, q̃ ſecunda, infra annũ fieri non potuit, excuſat appellantem. Item ſi decr. conſtitutus, infra eo. uſ̃ probare per procuratorem, infra annum miſiſſe ſufficere, ad idem, eod. tit. Nicolao. ff. commo. l. argentum, pro & cõtra, infra de pignoribus, ſignificãte. Item cum cõis ſit opinio, ut prædixi, q̃ annus primus & ſecundus differunt in duobus, ſ. quia impeditus in primo, ipſo iure habet p̃m integrum annum. ſed impeditus in ſecũdo eget reſtitutione, & reſtituitur ſolum ad id tẽpus, quo fuit impeditus, ex quo ſequitur id operari impedimentum primi anni quò ad dationem ſecũdi anni ipſo iure, quod operatur impedimẽtum ſecũdi quò ad reſtitutionem illius temporis, quo fuit impeditus. ſed conſtat, quòd impeditus in ſecundo una ſola die reſtituitur ad illam diem, ut in Clemen. de reſtitu. in inte. c. uno; ergo & una tantum die impeditus in primo habebit ſecundum annum, cum nõ minus, imò plus faueri debeat impotentiæ primi anni, quàm ſecundi. facit in auct. de liti. §. omnem, in fi. ſicut difficilius datur ſecunda dilatio, quàm prima. ff. de fer. oratione, & l. fi. & not. ſup. de dila. c. 2. ¶ So. in primo arri-
q culoq; uidetur Nic. Mata. Mutinen. cuius dictum etiã ponit Cyn. in auct. ei, qui, C. de temp. app. q̃ quando negligentia appellantis in anno primo fuit tanti temporis, quòd ueriſimiliter illa non interueniente cauſa expediri potuiſſet, repellatur ab anno ſecundo, cũ per hoc, quòd apparet ipſius negligẽtiam finem cauſæ impediuiſſe. aliàs, ſi non potuiſſet cauſa expediri, dato q̃ negligentia non interueniſſet, habeat ſecundum annum. allegant, quia culpa non punitur, ubi ſine illa interueniſſet, quod obuenit. ff. ad l. Rho. de iactu. l. fi. §. ſi hac conditione, uer. Paulus imo. ff. quod me. cauſa, ſi cum except. §. ſi homo, uer. ſi tamen peritura, ſi quis in ius uo. non ierit. l. 2. in fi. de uerb. oblig. cum ſtipulatus ſum mihi à Proculo. facit quod no. ſupra de dolo & contu. ca. fi. in ult. glo. & facit. ff. de iudi. ſi debitori, & iſta decr. per quam patet, quòd etiam toto anno ſecundo quandoque non poteſt quis mereri ſententiam. & dicunt iudicem appellationis ſecũdum diſtinctionem prædictam habere declarare dan dum, uel denegandum biennium, ar. ff. de uer. oblig. cõtinuus. §. cum ita. huic dicto ob. quod ſup. dixi poſt Inno. ultra medium huius gl. uer. ſed & bene. Volens utrunque dictum ſaluare, dicere poſſet illud in negligentia inchoãdi, hoc in negligentia proſequendi iam inchoatam. In ſecundo articulo quid uelit Inno. dixi. ſup. in 2. col. uer. ſufficit, & ſequentibus. Sed uidetur aliquibus, quòd ſi appellans ſemper fuit diligens in prin. medio, & in fine anni, quia ſcilicet inchoauit eo. tempore, quo intra quod finem, uel ſententiam conſequi potuiſſet, & proſecutus eſt, & per eum non ſtetit, quominus habeat ſententiam: quia ſine prouiſione & continuatione proceſſus nõ dereliquit cauſam, ſi per ſolum diem impedimẽto ineuitabili fuerit impeditus, integrum ſecundum annum habeat & à iure, per auct. de his, qui in. §. hæc nos, & §. 2. ſe. in princ. l. fi. C. de temp. app. ſed hoc dicere nihil eſt: quia etiam ſine alicuius diei impedimento qui ſic feciſſet, ut prædixi, ſecundum annum haberet. ſed ſecundum prædictos ſi non inchoauit proſequi tempore, quo ueriſimiliter finiri potuerit, & fortius, ſi nullo modo proſecutus eſt, uel aliquo tempore fuerit diligens, fuit tamen alio tempore negligens, licet iſte fuerit die, uel ſeptimana impeditus, & ineuitabili impedimẽto, potuiſſet tamẽ, ſi poſt inchoationem talem, ut prædixi, & poſt impedimentum ſemper diligens fuiſſet, infra annum. ſed hoc caſu uidetur quibuſdam, q̃ reſtituetur ad tempus illud impotentiæ tantum, ar. C. de reſt. mili. ſed quod tempore, & ff. ex quib[9] cauſis maio. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter, & l. ſed & ſi per prætorem. §. ſi feriæ, & l. nec non §. ſi quis ſæpius. r & quis
r uidetur, q̃ nec reſtituatur, quaſi tempus negligentiæ corrodat tempus impotentiæ per ll. prædictas, & fa-
ſ cit de elect. cum in ueteri,[ſ] in fi. cum concor.

ANNOTATIONES.

a ¶ Infra. Iſta habent locum, quando appellatur à ſententiis, & actibus iudicialibus, uel etiam extraiudicialibus, ſicut appellatur à nominatore munerum, dantur ſolum duo menſes. ut lege prima, ff. de temporibus appellation. ubi uide Bartolum, Baldum, & Salice.

b ¶ Impedimento cessante. Et dum Abba, hic dicit, quòd paupertas est iusta causa dandi biennium, adde Bal. in c. si qui testium, de testi. & in l. 2. §. si quis in iudicio, ff. si quis cau. & in l. acceptam, in ulti. colun. C. de usu.

c ¶ Appellationem. Vbi uide per glo. & moder. regulariter tamen uidetur alias sufficere, si infra tempus causa deducatur in iudicium, licet non finiatur, ut l. emptor, C. de prescrip. long. temp. & l. moræ, C. de rei uendi. & est ratio: quia hic statuitur terminus instan. ibi autem actioui.

d ¶ Facere. iudex ergo, à quo, deserta appel. exequitur sententiam, à qua appellatum est, ad hoc, quod not. Io. And. de appell. Romana, lib. 6. & quod not. glo. quæ incip. not. formam, in l. eos, C. de app. & ibi doct. etiam si detulisset appell. uide tamen glo. super uerb. remittenda, de appel. cum appellationis, lib. 6.

e ¶ Obliger. Facit, quod no. glo. in l. 4. §. si quis condemnatus, ff. de re iudic. & in l. 3. ff. de lega. 1. per Bart. & uide Lapum in Clem. 1. de appell. & ad materiam facit, quod not. glo. ma. & super illa Io. And. de constit. c. 1. lib. 6.

f ¶ Arbitris. Vide glo. & Bart. ff. de arbit. l. 2. & doct. in l. ne in arbitros, & in l. cum antea, C. eod. tit. & Ioan. And. eod. tit. per tuas.

g ¶ Secundo. Hoc etiam uidetur in causa principali, si instantia fit ex dispositione iuris municipalis, ut not. Cyn. in l. penult. C. ad l. Iul. de adult. Bald.

h ¶ Dilationes. Vide in fi. in c. uenerabili, de iudi. super gloss. Ioan. And. post Philipp. & Cyn. in l. 1. C. qui accusa. non poss.

i ¶ Subuenitur. Et uide ad hoc glo. in c. anteriore. 2. q. 6. & ibi scripsi: facit quod dicit Bar. in §. dies, in l. 1. ff. quando ap. sit. & scripsi in illo. §. 2. q. 6. & uide quod scripsi in l. properâ. C. de iud. Archi.

k ¶ Minus. Idest, quòd toto anno fuerit alias diligens. & si non fuisset impedimentum istius dei. sententiam habuisset; sic intellige, ut patet infra in fine, & uide Cyn. in auctent. ei qui, in 1. q. C. de tempo. appell.

l ¶ Hoc. Dictum tamen Innoc. potest saluari, si deserta instantia super prima appella. fuit reuocatum in dubium de lapsu fatalis, & iudex pronunciauit lapsum non esse contra se iudicem esse; tunc ualet secunda contra primam, licet uerum sit lapsum esse: quia secit iudicem. si uerò solum procederet ex uoluntate unius partis, & altera pars nihil diceret, tunc non ualeret, ut dicit Host. ad hoc uide, quod scripsi in c. cum dilecta, de rescrip. Archid.

m ¶ Nisi. Et tamen talis terminus datur à iure sine hominis misterio contra Regu. gl. in c. cum sit Romana; & idem tenet Bar. quod hic Ioan. And. in l. 2. infra alleg.

n ¶ Impeditus. De isto impedimento qualiter probetur, uide Ang. consi. 188. & per Feli. in c. ex transmissa, de præscri. in 2. & 3. col.

o ¶ Cum. Ibi uide in gloss. & per Bart. in l. eum, qui ita. §. si ita, ff. de uerb. oblig. & uide bonum tex. in l. si man. §. Paulus respõdit die, & §. ille illi, ff. man. & uide de spon. sicut, in glo. sed uidetur, & sic per illa, facit quia, quando aliquid fit ex necessitate, illa cessante, cessat &c. Ad hoc, 1. quæstio. 7. quod pro necessitate, ff. de officio præsid. l. senatus.

p ¶ Quod si. Scias tempus appell. prosequendæ à diffinitiua non curit appellanti, quousque agit & prosequitur reuocationem attentatorum, de quo uide in decisione Rotæ, conclusio. 110.

q ¶ Articulo. Scilicet quanti temporis negligentia excludat appellantem à secundo anno, idem an negligentia unius diei, unde uel septimana excludit à secundo anno ipsum.

r ¶ Sæpius. Vide in c. si electio, de electio. lib. 6. in glo. fi. & intelli ge sanè illam glo. scilicet quòd impedimentum illius diei fuerit causa non possendi habere sententiã, sic & hic loquitur Inn. aliàs illa gloss. simpliciter loquendo non bene poneret dictum Inno.

s ¶ Veteri, Ex his omnibus potest formari distinctio, quia appellans quoniam pro parte anni diligens, pro parte negligens, quoniam pro parte negligens, pro parte impeditus, quoniam pro parte diligens, & pro parte impeditus, quoniam pro parte negligens, pro parte diligens, & pro parte impeditus, quid iuris de his omnibus collige ex prædictis.

SVMMARIVM.

1 *Reus post citationem, uel notitiam litterarum si iuis ad curiam, delegatus in causa procedit: aliàs non.*
2 *Non minus, aduerbiorum significatus.*
Formæ iuris & formæ rescripti pariter inhærendum nec contraueniendum, ibid.
In contumaces remedia quæ prodita, ibid.
3 *Citare nunquid ubiq; possit ordinarius subditum suum.*
4 *Epilogus, & Additio glossarum. num. 5.*

CAPVT IX.

1 MEminimus. Casus tistius, & decr. suggestum, infra eo. Si reus post citationem, uel notitiam litterarum iuit ad curiam, delegatus in causa procedit: aliàs non. secunda ibi, Quòd si. & pars huius de accusa. meminimus, infra qui clerici, uel uou. meminimu[s *App, re.*] posset ergo dici, quòd determinatio huius casus ponat uirtutẽ clausulæ. uel dic, quòd
2 factum narrat; & hoc placet [*Non minus*] idest non tob stante talis itineris arreptione [*Iuris formam*] & etiam formam rescrip. de rescriptis, causam, Hostien. [*Procedere*] scilicet ad missionem in possessionem, & alia re media contra contumaces prodita, scilicet ut lit. non conteſt. tuæ. super principali non procedit regulariter, eod. tit. quoniam [*Ante citationem*] dicit hic Abb.
3 dubitari; an † subditum suum ordinarius possit ubiq; citare? & dicit, quòd pro quodam casu de facto consulta fuit Romana curia, an posset ordinarius citare subditum ibi latitantem; & responderunt curiales, quandoque seruauerat curia, quòd ibi non posset ordinarius citare subditum; postea mutauit[a]: quia per id multi occultabant suos excessus; & sic dicit in illo casu fuisse seruatum; uide, quod plene dicam de foro competen. Romana. §. contrahentes, super uersic. citati, lib. 6. ¶ Secunda † glosſ. supplet, secundò ponit ius
4 nouum. tertiò ex eo quærit, & soluit, solutioni obii-
5 cit, & respon. & opinio. ponit. ¶ *In † glo. 2. ibi, non misit*] non respicit glo. textum, qui non loquitur de mitten te, sed de eunte. sed respicit. quod dixerat de decret. ut debitus [*& ibi, Tan. dixit*] idem hic Host. qui etiam alle. decre. unicam, de peregr.

ANNOTATIONES.

a ¶ Postea mutauit. Adde d. Alex. consi. 89. fi. col. in 1. uolu.

SVMMARIVM.

1 *Supersedere exceptioni, super qua est appellatum, & etiam principali, siue sine illa definiri non possit, sine possit: & à quo iudice supersedendum, & quando, num. 2. 5. & 7.*
Nihilominus, pro multo magis hic, ibid. nu. 1.
2 *In concumacem quibus rationibus procedatur, in fin.*
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 4.*
Falsitatis exceptio an ab initio ante contestationem litis opponenda, & num. 8.
5 *Additio glossarum.*
Exceptio omnis peremptoria afficit principale.
6 *Appellatione pendente si qua fiant reuocantur per modum nullitatis & quando, & nu. 7. sub fin.*
7 *Negocium principale an & quando possit terminari, appellatione interposita ab interlocutoria, & sup. num. 1. 2. & 5.*
8 *Falsi suggestio in rescripto à falsitate alia differt, & quousq; probari possint, iuncta glossa.*
8 *In appellationem prorumpere quis dicatur.*
Appellare uolenti ante sententiam definitiuam quæ obseruanda.
Falsi suggestio multiplex.
Specificari oportet, quæ multifariam possunt intelligi, ut quid operentur.

CAPVT XV.

1 SVper eo. Casus. Supersedetur † exceptioni, super qua est appellatum, & etiam principali, cum sine illa definiri non põt. secunda ibi, & si aũt. non sum mat pp diuersas lect. [*Exceptioni*] sup. & negocio principali, ꝑm Host. ꝙ habet locum, ẽr si principale sine illa terminari possit. fortius ergo, si non possit, & exponit quod sequitur [*Nihilominus*] ideſt multo magis. & hãc uiolentã lectu. facit, ut cesset ar. à ꝺrio, de quo in
2 gl. [*Supersedendum*] per iudicem, à † quo est appellatũ [*&*] principali queſt. [*Supersedeatur*] no. hic Vin. ꝙ si appellatum

latum fuit in conuentione, non supersedebitur reconuentioni, nec è conuerso; de hoc in spe. de reconuen. in fi. §. pe. de. 1. pro Inno. [*Differenda*] imò quamcito fieri poterit, dirimenda, supra ti. proxi. c. 2. infra eo. inter posita. & fertur sententia non super falsi suggestione, imo super principali, si talis est causa, in qua possit lite non conte. procedi, uel contra talem appellantẽ contumaciter recedentem procedetur per missionem in possessionem, uel per excommunicationem, supra ut
3 lit. non conte. tuæ, secundum Inno. ¶ Prima † glo. dicit ante litem conte. & post &c. ¶ Pe. gl. obiicit, & soluit.
4 ¶ Vltima ponit duas lecturas. ¶ *In † ulti. gl. ibi. l.*] uide de offi. dele. pastoralis, §. quia uero, in 1. glo. ibi, Si in fraudem. si in fraudem relictorum in testamento accusetur testamentum de falso, iudex facit solui legata cum cautione de restituendo, si euicta fuerit hære-
5 ditas. ¶ *In † glo. 2. in fi.*] & no. supra de ordi. cogni. tuam. ¶ *In glo. 3. in fi.*] unde hoc tenendum, quod omnis peremptoria afficit principale, ita, quòd ex quo supersederetur peremptoriæ, ergo principali. ¶ *In glo. ergo uidetur, in fi.*] hoc dictum glo. placet Hostien. cum nil † debeat innouari app. pen. infra eo. dilectis, & quia iudex
2 appellationis, ex quo receperit appellationẽ ut emissam ex causa probabili, potest inhibere iudici principali, ne procedat, infra eo. Romana. §. quòd si, lib. Vi, melius facit, quòd uerificata appellatione omnia facta post illam per iudicem prin. reuocantur per modum nullitatis, infra eo, non solum, li. 6. Exceptio † uerò, sine qua põt principale negocium terminari, est illa, quæ competit certis personis, ne conueniantur ultra, quàm facere possint. ff. de re iudi. sunt, qui in id, & l. se. nã si negetur debitum, & nihilominus proponantur tales exceptiones; licet super ipsis exceptionibus appelletur, nihilominus, ut refert Inno. quidam dicũt quòd procederur in principali coram eodem iudice, etiam si fuerit delegatus. Sed contra; quia per appellationem suspenditur iurisdictio, supra de offi. dele. pastoralis, ff. ad Turpil. l. 1. propter quod alii dicunt, illud uerum solùm in ordinario; & tunc, si non recusatur, supra e. ad hæc. sed. ut dicit Inno. ista decre. non dicir pen. ap. super exceptione posse agi super principali coram eodem iudice; sed est id intelligendum de iudice competenti. uel secundum Inno. pone sic exemplum. Petebam centum à Titio, quo negante debitum probaui per duos testes. ille obiicit exceptionẽ contra unum ex illis testibus, & iudex illud testem per interlocutoriam repulit: appellatur. hic patet principale sine hac exceptione expediri non posse. supersedebitur ergo etiam nego. principali. sed si præter illum testem adhuc restant duo, uel tres idonei. non supersedetur principali, quæ sine illa terminari potest, sed
b nec procedetur [b] in causa appellationis: quia non interest mea appellationem prosequi, cum ius meũ sit liquidum etiam illo repulso, & uide quod dixi de ele. cum nobis, in glo. est iciendum. & idem exemplum ponunt Pet. & Abb. tamen per modum conuersum, scilicet quòd appellauit excipiens contra testes, quia non admittebatur exceptio; & tunc eodem modo ẽ uidendum, an sine illo teste liqueat ius actoris, uel nõ uel secundum Inno. est exemplum in condemnatione expensarum cõtumaciæ, à qua si appelletur, iudex ordinarius sit, uel delegatus, poterit in causa procede
c re, cum per ipsam non fiat preiudicium principali [c]. Hoc tamen est difficile secundum eũ. Item ponit exẽ-
d plum in dilatoriis solutionis [d]. Goffr. quærens, an sit aliqua peremptoria, sine qua posit diffiniri principale, respon. quod sic, scilicet exceptio compensationis, ex qua si appelletur, ea salua manente, procedetur in principali. C. de compen. l. fi. ff. de compen. quod in diem. §. si rationem. Idem dicit, cum petitur restitutio coniugis, & opponitur consanguinitas, propter quã appellatur: fieri poterit restitutio quò ad reliqua, non quo ad torum, de resti. spo. literas. credo cum gl. & sic seruamus, quòd si iudex me grauat, & appellatur, suspensa est ipsius iurisdictio quo ad totam causam ita, quòd uerificata appellatione reuocatur, quicquid postea facit in principali per modum nullitatis, ut supra dixi. In exemplis ergo supra positis de teste uideat iudex, si grauauit, & reuocet illud: si non grauauit, securè procedat. A principio ergo differre potuit probationem exceptionis, & demum publicatis attestationibus, ex quo per alios probatum erat, cõtra quos nil opponebatur, illam repellere ut impertinentem, quæ non releuat; facit quod dixi, de testibus, ex parte.
¶ *In glo. ulti. ibi, de falsi suggestione*] ideſt quod in rescripto
8 † suggestum fuit falsum; non intelligas de excep. falsitatis, quæ posset etiã post sententiam opponi, supra de procura, in nostra, de excep. cum uenerabilis [*&*
9 *ibi, lis conte.*] fac † uim in uerbo, prorupit, & quasi procul rupit, non scilicet excipiendo, & super exceptione interlocutoriam expectando, sed simpliciter dixit, Appello, ne procedatis: quia falsum est rescrip. non enim grauabatur eo solo, quòd sibi exceptio competebat: sed nunc demum, cum per iudicem admissa nõ esset; facit, infra eo. dilecto, ubi de hoc, & supra de testi. significauerunt, in prin. & in glo. not. quod alia lectura, quòd generalitas exceptionis est, quæ impedit uim ap. nam multiplex est falsi suggestio: aliqua impedit uires, aliqua non. specificari igitur oportebat, arg. ff. de iure fisci, in fraudem; de elec. ut quis duas, li. 6. Item non debet appellans statim emissa uoce appellationis recedere, sed expectare, an admittat, uel non admittat iudex appellationem. Alia lectura, quæ satis placet, & est plana, ut sit mens literæ, quod si ex falsa causa appelletur, iudex procedit. & tunc expone, de falsi suggestione. ideſt ex falsa causa suggesta, ideſt expressa in appellatione. Iudex enim, qui scit causam falsam, non timeat procedere, cum ad reuocationẽ postea factorum per ipsum necesse sit causam uerificari coram iudice appellationis, ut dixi super glo. proxi.

ANNOTATIONES.

a ¶ Receperit appellationem, idem tenent hic. d. Ant. & Imo.

d ¶ Procedetur. Et tamen textus dicit, & præsupponit, quòd est talis exceptio, à qua est appellatum, quod super illa per iudicem, à quo supersederi debet, & procedi per iudicem, ad quem, & sic nõ bene tollitur contrarium.

c Principali. Non ergo deberet supersederi cognitioni exceptionis & appellationis super illa, cuius contrarium dicit textus: & sic mala solu.

d ¶ Solutionis. Ista exceptio non impedit cognitionem principalis: sed nec supersedetur in illa, uide Ioan. And. in c. pastoralis, in glo. dicit hic Inno. de exce. & Cy. Bar. Bal. & Sali. in l. exceptionem, C. de proba. & sic non conuenit textui; qui uult supersederi cognitioni excep. per iudicem: à quo.

SVMMARIVM.

1 *Causæ minimæ pro grauaminibus minimis, & quæ minima dicatur, nu. 3. & 4.*
In leui iniuria, uel culpa aliter iudicatur, & proceditur, quàm in graui, eod.
Appellationem iustificans subiectum in quo consistat, ibid. uersi. ad hoc.
Iniustitia, uel iniquitas etiam in causis minimis attendenda, ibid.
2 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.*
4 *Additio glossarum.*
Appellari potest etiam pro gallina, ibid.
Appellari an possit à decreto præstationis alimentorum, uel quando iubetur res exhiberi, remiss.

CA-

CAPVT XI.

De appellationibus.

Breue

1 DE appellationibus. Breue [*Minimis*] id est interpositis a grauaminibus illatis uel sententiis prolatis in causis minimis [*Deferendum*] C. eo. ti. l. & in maioribus, ar. contra, de simo. si quæstiones, Vincen. & Tan. Item aliud iudicamus in leui iniuria, quàm in graui; de sententia excõ. peruenit, supra titu. 1. cum te. unde leuis culpa leuiter indulgetur, infra de accusa. cum dilecti, & planius & simpliciter proceditur in minoribus, in auct. de man. prin. sit tibi, col. 3. imò & leuia contemni potuerunt. ff. de uen. inspici. l. 1. in fin. secundum Hosti. ad hoc respondetur, ut hic in glo. post medium, subiectum. n. iustificans appellationem non consistit in qualitate causæ prin. sed in iusticia sententiæ, uel iniquitate iudicis, quæ possunt etiam in minimis causis obuenire.

2 ¶ Prima † glo. respondet per quæstionem, quæ causa sit minima. & quadrupliciter respondet, & reddit cau-

3 sam textus. ¶ *In* 1. *glo.* † *ibi*, §. *quamuis*] non cauet legatarius, cui relicti sunt annui. 10. aurei [*& ibi. l.* 1. *de defen. ciui.*] de minoribus causis, scilicet usque ad. l. solid. co-

4 gnoscit. ¶ *In* † *glo.* 1. *ibi*, *illud etiam*] ubi de hoc [a] [*& in fi.*]

a dicebat Lau. credo etiam pro gallina appellari posse. an autem appellari possit cum iudex decreuit alimenta præstari, uel quando iusit rem exhiberi, uide satis in Specu. de appellatione. §. in quibus, sub. uer. 8. quando res.

ANNOTATIONES.

a ¶ De hoc. Arbitrium est hoc, quando dicatur causa minima, uel magna, ut nota. Guil. in Spe. de li. concep. §. nũc uidendum, uer. 3. & ibi per Io. And. & uide Bal. in l. placet, C. de peda. in.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio etiam ante litis contestationem, & etiam extra iudicium permittitur, modo sit grauamen.*
Appellatio quid si interponatur, dum sententia profertur excommunicationis?
2 *Instantia cur pereat secundum leges per triennij lapsum.*
Appellatio tollitur per ius commune, & per speciale rescriptum, ibid. ad dictio. tollitur.
Tempus post datam labi quando dicatur, ibid.
3 *Tempus currit post receptionem literarum, nisi in casu, supra nu. 2. & an dicatur currere iudice excommunicato, ibid. an si fraus in præueniendo sit commissa, uel impedimento interueniente currat, an opus sit restitutione, nu. 4.*
Ante præsentationem literarum iudices non habent iurisdictionem, ibid.
4 *Tempus currit statutum etiam impedito, uel decepto, sed restituitur, & à quo.*
Impeditus, uel deceptus restituitur, & à quo, etiam in peremptorijs terminis, nu. 6.
5 *De præsentatione rescripti instrumentum fieri, utile, & ratio, & quando sit facienda.*
6 *Intra terminum, uel tempus præfixum si causa committatur expedienda, uel instruenda & remittenda, termino adueniente expedietur causa, uel remittetur etiam nihil probato, excipiuntur casus, & qui.*
Inter termini datione quod officium sit iudicis, ibid.
Termini dicuntur peremptorij, intra quos causa mandatur decidenda, uel instructa remittenda, ibid. de consensu partium prorogari queunt priori casu, ibid.
Termini dati reo sunt & actori communes, ibid. uer. sed tamen.
Remissio causæ an & quando possit fieri etiam si instructa non sit, ibid.
Post remissionem causæ quando dilationes denuò dentur, ibid. ad fin. uer. satis potest.
In expensis quando quis condemnari debeat, si nihil egerit in ter-

I

mino decidendæ causæ, uel instructæ remittendæ præstituto, eod. num.
7 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.*
Dies, quo cautum promittitur, uel quo sisti oportet, non connumerãtur, Dies tamen receptionis computatur, nu. 10. & quando sic computentur dies, eod. nu. 10.
Annus computatur annotationis, ex quo publicè innotuit.
Incontinenti quando dicatur fieri responsio stipulatori.
9 *Additio glossarum.*
Recusatio, & appellatio non semper æquè repelluntur, & adæquantur.

CAPVT XII.

SVper eo. Se summat, habens tria dicta. secũdum ibi, in causis. 3. ibi, Si autem canones. 2. q. 6. c. 1. 2. & 3 supra eo. personas, & c. cum sit [*Ante*] uide-

1 tur ergo † loqui de appellationibus factis in iudicio, & tangit. 4. tempora, ut per te uideas: sed etiam extra iudicium permittunt canones appellare, supra eo. cum sit, secundum Hostien. [*In prolatione*] quid si quis appellauerat, dum sententia excommuni. profertur? dic ut not. in summa, de sen. & re iudi. §. qualis, sub. §. pura, & §. quid si excommunico te, & se. Hostien. uide quæstionem meam in regula, Cum [l] sunt partium, de reg. iur. lib. 6. [*Appellandi*] dummodò grauentur, infra eod.

2 ut debitus, Inno. [*Non admittunt*] non est † ergo mirum si secundum leges perit instantia per lapsum triennii, & non secundum canones, de quo remittit Hosti. de iudi. c. pe. [*Tollitur*] siue per ius commune, supra eo. ca. 3. & c. cum sit, in fi. siue per speciale rescriptum, de rescriptis. c. 1. de offi. dele. super quæstionum [*Certum tempus*] diffinitum per numerum dierum, septimanarũ, mensium, uel annorum. Si enim limitaretur ad certũ diem, puta, infra festum assumptionis, uel infra tales calendas, tunc certum est tempus post datam curre-

3 re, & semper labi [*Ex tunc*] & non † prius. cum. n. prius iurisdictionem exercere non possint, supra de rescriptis, pastoralis, ad fi. ergo nec currit tempus. sed cõtra supra de rescriptis, eam te. ibi soluitur, & infra de præben. dilectus. 2. Quærit Hostien. Si iudex fuit excom-

a municatus [a] post datam rescripti, & sic legatus [b] rece-

b pit rescriptum, uidetur quòd nõ currat tempus cum nec partes possunt procedere, nec iudex, supra ti. 1. ad probandum; ergo nec currat tempus, de rescriptis, plerunque, de præscrip. uigilanti. ff. ad Turpil. l. 2. §. cõ-

4 festim. quid si de † consensu partium rescriptum fuit impetratum, & duplicatum, & traditum, fuit sub eodem tenore utrique parti: Reus autem præueniens p̃sentat statim iudici, ut tempus fluat. Dicit Hostien. q̃ si de fraude constet, licet de rigore fluat tempus, ut hic: tamen subuenire debet delegans, si omnino fluxit ante, quàm actor potuerit peruenisse, argu. infra, eo. oblatæ, de resti. in inte. ex literis, ff. de uerbo. obli. continuus, ff. de duobus reis. l. eandem. §. fi. & erit condemnandus in expensis, argum. de rescriptis, cæterũ, & c. fi. nisi actore ueniente, infra terminum consentiant partes in prorogatione, & restitutione termini, qui iam fluxerat, argum. supra de officio dele. pastoralis, in fi. Idem dicit de quocunque alio iusto impedimento, ut ex generali clausula succurratur, & per arbi-

trium delegantis, supra ti. 1. cap. fi. [*Recepisse*] fiat ergo

5 instrumentum de præsentatione rescripti, in quo utile est totum tenorem inferere. de hoc, & ipsius instrumenti forma uide in Spe. de rescripti præsen. in princ. sit ẽt cautus impetrans, ut tale rescriptum præsentet, quando iudex propter absentiam rei, uel imminentes feias, uel aliam causam tempus inutiliter labi debeat, ut etiam dicam, supra de offi. dele. consultationi

bus,

6 bus [c]. Dicit † autem Inn. quod totum & usque ad uer-

c si. & propter hoc, ponit Spe. de sen. prola. §. nunc uidẽ dum, uer. illud, quòd adueniente tali termino de con-

d sensu partium [d] dato iudex ad petitionem alterius partis sententiam dabit, nec differt ipsam dari, quantumcunque altera pars contradicat, & ad probandum de iure suo terminum petat, & quia sibi denegatur, appellat. hoc enim ipso, quòd initio consensit in terminum, talis est peremptorius reputandus, & etiam q̃ habeatur pro conclusione in causa, nisi forte nouum & inexcogitatum impedimentum interueniat, quare probationes suas nequit inducere. tunc enim iure cõmuni, uel beneficio restitutionis in integrum subue-

c nitur [e] sicut & fit in termino iuris, ut no. supra eod. ex ratione. Si autem certum tempus ad petitionem tantum alterius partis præfixum fuerit, tunc ad petitionẽ ciusdem non differretur sententia ultra tempus statutum, quia sic consensisse uidetur. sed alteri parti, quæ non consensit, non præiudicat, quin ad probandum de iure suo debeat obtinere inducias moderatas: iudex tamen dilationes iuris cogitur & debet diminuere. in hoc enim uidetur delegans gratiam fecisse impetranti, secundum Inno. & certum est, quòd si mandetur sententia, infra sex, uel octo menses terminari, nõ possunt dari tot & tantæ induciæ, quot & quantæ dari possent, si causa posset durare saltem usq; ad tempus in iure ciuili scriptum, scilicet triennium; & tamen ẽt tũc iudex dilationes restringit. unde & dicit lex, quòd non potest eam inuito iudice protelari. C. de iudi. pro perandum. & alibi dicit, quòd semper est dilationum materia amputanda. C. de tempo. ap. l. 2. in prin. secundum Hostien. sed tamen secundum Inno. cauendum est iudici, ne sic diminuat, quòd omnino ius partis, quæ de iure suo, infra tam breue tempus nullatenus docere potest, absorbeat, argum. ff. de admi. tu. tutor, qui repertorium. §. 1. quòd si reus, qui non consensit termino, dilationes ulteriores, quàm actor, qui consensit, obtinuerit, illæ dilationes proderunt & actori. unde & infra eadem poterit docere de iure suo, sicut & reus. C. de tempo. resti. in integ. petendæ. nunquam tamen ultra terminum præfixum poterit iudex dilationes dare, uel in causa procedere, nisi & de consensu partium hoc procedat, ut hic patet, & in eo, quod le. & no. supra de offi. dele. de causis, & supra tit. 1. quod ad consultationem. §. sed nec executionem. & adde, quod dicam de elec. commissam. 1. respon. li. 6. in glo. no. pro Goffr. & idem secundum Innoc. uidetur per omnia, si negocium, infra certum tempus instruendum mandatur, & postea remittendum: quia & hoc tempus pro termino peremptorio est habendum ita, quòd etiam coram iudice, ad quem fit remissio, neutra partium admittetur decætero ad probandum. & propter hoc etiam dicunt quidam, & forte bene secundum Inno. quòd si alicui committatur, quòd infra certum tempus causam instruat, & ex tunc instructam remittat, quod ex quo repræsentata est iudici talis litera, ipse iudex adueniente fine termini etiam nulla instructione recepta in causa, & etiam reo, infra dictum terminum non citato, potest tunc citare reum, & ei præfigere, quo coram delegante compareat in negocio processurus. nec potest reus dicere se grauari: quia actor super eo, super quo uolunt cãm instrui, non admittetur decætero ad probandum; imò ei perpetuum silentium imponetur, & imputet sibi: quia intra certum terminum non probauit, argum. C. de inge. manu. diffamari, de resti. spo. frequens. §. pe. cum suis concor. lib. 6. & supra de proba. licet. 1. respon. uer si. super quo. nec ob. si dicas, quod ordo omissus est, qui in rescripto commissionis continebatur, secundum quem primò debuit causa instrui, & postea re-

mitti. unde non uidetur ualere remissio; supra de rescriptis, cum dilecta. talis inquam oppositio ideò non ob. quia bene est instructa causa. nam contra contumacem sententia ferri potest. uel dic, quòd hic cõcurrerunt duo principalia mandata, unum de instructione, aliud de remissione. unde, si iudex non potuit primum, quod nec ex eo solo, sed ex parte illius, qui probare debet, dependet, propter negligẽtiam partis exequi; tenetur saltem ad secundum, scilicet de remissione facienda: quod & ex eo solo pendet, ut pater in eo, quod le. & no. supra de rescriptis. ca. constitutis. 1. respon. & supra de do. & contu. cum dilecti. §. præterea, uer. 1. Alii tamen dicunt & secundum Inno. forte melius quantum ad hoc, quòd nisi iudex primo citaue-

f rit [f] partes ad procedendum super instructione negocii, non potest ipsum remittere: quia nec merus citator est, sed nec iudex est, antequam incipiat iurisdictione uti. supra de offi. dele. relatum, & gratum, supra de rescriptis, pastoralis, in fi. postquam autem partes citauerit, potest forte negocium ipsum remittere: qa & si non plenè remittit; tamen, prout potest, instructum, scilicet quia dicet, quomodo citauit partes, & quomodo obtulit se paratum ad procedendum, & quomodo actor procedere noluit; & etiam, si expedit, quomodo dedit potestatem reo dicendi, quicqd uellet, & sic de aliis factis uel omissis, secundum Inno. Sed contra, quia nõ ualet remissio nisi plena, imò puniendus est iudex, qui ipsam facit. C. eo. ti. ne causas, C. de legibus. l. 2. & l. humanum, & supra de elect. dudum. 1. §. cum autem. So. istud uerum est secundũ Hostien. quando fieri potest &c. quòd possit iudici imputari: aliàs autem sufficit, quòd faciat id, quod potest 22. q. 2. faciat homo, ff. de reg. iur. impossibilium, supra de pactis. c. fi. sed & secundum Inno. uidetur, q̃ iudex, ad quem huiusmodi commissio impetratur, debet condemnare in expensis actorem, si fecit citari reum, & nullam probationem induxit super instructione causæ, argum. supra de rescriptis, cæterum, in fi. & c. fi. in fi. & de dolo & contu. finem. semper etiam debet causam remittere, ex quo hoc sibi expressẽ mãdatum est, licet aliqui contradicant. Superior autem, ad quem causa remittitur, bene examinabit omnia, & omnibus examinatis admittet, uel repellet actorẽ, uel reum ad probandũ, uel approbando, & alirer eos puniet in expensis, uel alias, prout ei de iure uidebitur faciendũ. A lij tamẽ dicunt, huiusmodi terminos uim peremptorij non habere secundum Innoc. ubi uerò mandatur, quòd iudex causam instructam, uel non instructam remittat, sicut frequenter facit sedes apostolica. cessant prædictæ opiniones. hic enim nullus error est, si iudex causam non instructam remittat: quia & hoc ei mandatur expressè. in quo etiam casu secundum Inno. satis potest dici, quòd remissione facta poterit iterum dari noua dilatio impetranti: quia nec expressẽ, nec tacitè consensisse uidetur hunc terminum peremptorium esse: imò contrarium innuit hæc pars mandati, in qua dicitur, quod etiam non instructam remittat, secundum Inno. nisi forte repellatur: quia aliud actum fuit, uel quia probare potuit, & neglexit, secundum Host. qui etia remittit, infra eo. intimasti. hanc glo. & uer. & idem secundum, usque in finem quasi ad literam habes in Spec. de remiss. §. ui

7 dendum, uer. in summa, usque ad fi. §. ¶ Vlti. glo. † respondet per quæstionem, & inducit similem solutio-

8 nem, & allegat contrarium. ¶ ¶ *In* † *glo. ult. ibi*, *l.* 1.] dies, in quo cautum promittitur, & dies, quo sisti oportet, non connumerantur in cautione de iudicio sisti [*& ibi*, *annus*] annus computatur, ex quo annotatio publicè innotuit [*& ibi*, *continuus*] uide de testibus cogendis, præterea, super ulti. glo. [*& ibi*, *qui præsens*] post interro-

gationem

gationem ſtipulatoris ſequi debet reſponſio incontinenti, ſcilicet antequàm ad alios actus diuertatur. ¶ *In glo. 2. in fi.*]ff. eo. l. 2 & ff. de mino. intra utile, de hoc C. quorum ap. non recipi. ante ſententiæ tempus, & in Spe. de ap. §. in quibus, uer. ſed nunquid poteſt. ¶ *In glo. pe. in fi.*]reſpiciunt ergo hæc uerba modum, nõ caſus, quaſi ſicut friuola appellatio repellitur, ſic & recuſatio. & ſicut probabilis appellatio admittitur, ſic & probabilis recuſatio. ab executore enim non appellatur: qui tamen recuſatur. non appellatur à iudice, niſi grauet: qui tamen bene recuſatur, & ſi non grauet. appellatur à iudice, in quem conſenſi, quem tamen nõ recuſo. & notoriè delinquens, qui non poteſt appellare, forte poteſt recuſare, ut leg. & no. infra eod. cum ſpeciali. §. 1. Hoſti. recuſatur officialis coram ordinario ſuo, & ad illum de ipſo non appellatur, infra de of
10. fi. dele. ſi contra unum, in fi. li. 6. ¶ *In glo. ulti. ibi, non † numerata*]Idem Innocen. Goff. Phi. & Hoſtien. & facit eo.
g. ti. ſicut appellationem [g] & uide, quod ibi no. in princ. magnæ glo. G. Na. contra, qui dicit diem receptionis computari, quod probat per literam, ex tunc, & quia ſequeretur aliàs, quòd reuocata iuriſdictione, ea die procedere poſſet iudex: quia ſi non computatur dies inchoandæ iuriſdictionis, ergo nec dies finiendæ. & hoc credo uerius, cum regulariter de momento ad momentum talia computentur, ubi aliud non exprimitur à iure; & hoc ſoluit contraria. facit, ſupra titul. quod ad conſultationem, & quod no. de reſti. ſpo. frequens, lib. 6. dixi ponendo opinionem Bernardi [*& ibi, & c. frequens*]de reſtitu. ſpo. lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶Excommunicatus. adde, quòd ideo eſt, quòd iſtud eſt impedimentum iuris, quod habet impedire curſum temporis. c. quia diuerſitatis, de conſeſ. præben. l. 1. C. de annal. excep. Bar. in l. ſenatus, ff. de offi. præſi.

b ¶Ligatus. Sed ſi tempore datæ erat excommunicatus, an ualeat commiſſio, uide glo. 2. infra de præben. dilectus Io. 2. & in Spec. de delega. §. fi. in princ. & Ioan. And. ſuper dicta glo. 2.

c ¶Conſultationibus. Niſi eſſet tempus non per numerum dierum, uel menſium appoſitum, ſed uſque ad paſcha, & ſimilibus modis, ut ibi no. quia tunc nociua eſſet iſta cautela.

d ¶Partium. In tex. non apparet, quòd de communi conſenſu talis terminus ſit appoſitus, continuatur ergo ad materiam quæſtionis proximæ. in alia glo. licet illud non fuerit dictum Inno. & Hoſti.

e ¶Subuenitur. Per delegantem cauſam in iudicio delegati lapſo tempore expirauerit, ut patet, infra uer. nunquam, & no. in c. de cau. de officio deleg.

f Citauerit. Pro hac opinio. quæ uidetur iuſtior, facit quia potiſſima pars cognitionis iudi. & inſtructionis cauſæ eſt partium citatio. merita enim cauſarum partium aſſertione panduntur, de reſti. in inte. cum ex literis. facit. ff. de adoptio. nam ita diuus, & de maio. & obe. inter quatuor.

g ¶Appellationem. Illa Cle. dicit diem, à quo appellatur, non includi. & ſic facit pro iſta opi. ſed poſſet dici, quòd illud facit propoſitio à ibi poſita; de quo uide Io. An. de præben. ſtatutum, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Appellare poteſt conuentus ſuper iniuria clerici, uel ſuper adulterio, niſi ſit notorius.*
Diuiſio capituli.
Læſio corporalis clerici putatur ex denunciatione excommunicationis, ibid. ad uerb. læſos.
Et, pro ideſt.
Notorius iuris, uel facti adæquatur.
2 *Epilogus, & additio gloſſarum.*
In cap. ad hæc, infra de ſenten. excommu. in ulti. glo. notata ut intelligenda.

CAPVT XIII.

1 PEruenit. Caſus. Conuentus † ſuper iniuria clerici, uel ſuper adulterio appellare poteſt, niſi ſit notorius, hoc. c. & ſequens. Communis diuiſio. 2. ibi Fraternitati, quæ reſpondendo diſtinguit. ſecundum
a membrũ ibi, Si uerò [*læſos*], corporaliter [a] per id, quod
b dicit, denuncies [b] [*Qui*] ſcilicet lædentes [*& infra*] quæris, an tali appellationi ſit deferendum [*Compellas*] dicit Inno. hodie non admitteretur talis appellatio, infra e. ut debitus [*Conueniens*] ſupra eo. cum ſit [*Et notorius*] &, pro ideſt. & dic notorius iuris, uel facti. de hoc, ſupra de cohabi. cleri. ueſtra, & c. fin. [*Literis*] ſic infra eod. de
2 priore. ¶ Prima † glo. reſpondet per contrarium. ¶ *In glo. ult. in fi.*]& ſic intellige, quod no. eo. ti. de ſenten. excom. ad hoc, in ulti. glo.

ANNOTATIONES.

a ¶Corporaliter. Vel in rebus, quæ cohærent perſonæ, uide de ſententia excom. nuper, per Io. And. & contra iſtum tex. facit. c. paſtora. infra eo. ubi denunciatio non impedit appellatio. ſolu. ut ibi no. Ioan. And. in glo. hoc uerum.

b ¶Denuncies. An requiratur citatio, dic quòd ſic ſecundum d. An. & Cardi. hic, niſi exceſſus ſit notorius.

SVMMARIVM.

1 *In clericum manus uiolentas qui injiciunt, excommunicati ſunt ipſo iure.*
Appellare non licet, niſi grauetur, & hoc in omni cauſa, ſiue quis ſit occultum, ſiue manifeſtum.
Appellatio cur & in quo ſit interdicta notorio, uer. tu dic.
Pro notorijs non ſunt habenda, quæ dubia ſunt, ad dicti. habere.
2 *Debeo pro poſſim.*
Contra appellantem præſumitur.
3 *Additio gloſſ.*
De notorio ubi tractetur, remiſſ.

CAPVT XIIII.

ONſuluit. Summata, ſupra c. proxi. quò ad primum dictum. demum in duobus inſtruit iudicem. primum ibi, Sed cum. ſecundum ibi, Illos au
1 tem [*Et*] pro idem [a] [*In clericum*] & ſic † excommunica
a ti erant ipſo iure [*Deferendum*] hodie, ſiue ſit occultũ, ſiue manifeſtum, non licet appellare, niſi grauetur: & ſi grauetur, ſemper licet, infra eo. ut debitus, Inno. dicit Hoſti. quòd ubi crimen eſt notorium, non poteſt de facili quis grauari, niſi iudex excederet modum, ſupra eo. c. 3. de offi. ordi. licet. Tu dic, quòd iura hoc intendũt, quòd notorius per appellationem non euitat correctionem criminis, quaſi illud non commiſe-
b rat, quod facit occultus [b] [*Habere*] ad idem, ſupra de reſcriptis. cum contingat, infra de ſen. ex. ſacro, in fin. & de hæret. c. fi. §. pen. li. 6. & cle. de fo. compe. quamuis,
2 ad fi. [*Debes*] ideſt † potes, uel propriè, cum præſumitur contra appellantem [*Conueniens*] ſupra eo. cum ſit, In-
3 no. ¶ *In † glo. 3. in fi.*]plenius. eod. ti. ueſtra. & quod hic no. Vincen. de notorio, uide in Spe. de noto. crimi. §. iam de notorio, ſparſim per totum. §.

ANNOTATIONES.

a ¶Idem. No. ex iſto & ſupra proximo. c. quòd publicum, manifeſtum, & notorium idem important. quod an ſit uerum, uide in c. ueſtra, infra alle. & uide Bar. in l. hære. palam, in prin. ff. de teſta.

b ¶Occultus. Vide de ap. Romana, li. 6. §. ſi autem poſt ſententiam. & ibi glo. quæ incipit, ergo notorius, & ſuper illa Ioan. Andr. & allegantur hæc duo capitula, quòd appella. friuola non impedit iu dicis officium, quod intellige eſſe uerum, niſi papa illa committat. uide Io. And. de offi. ordi. ſignificauit, ſuper glo. 1. & de off. delega. paſtora. §. præterea, in glo. mirabili.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia non poteſt allegari, ubi cognitio.*
2 *Prorumpere, ſonat in uitium.*

3 *Eluſio*

2 *Eluſio regulariter reprobatur.*
3 *Iudicis appellationis priuilegium quod.*
In contumacem in cauſa appellationis ut procedatur.
Videri uerbum rem ipſam ſignificat, ad uerb. 2. dentur.
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 5.*
Prohibitum à iure quid ſi quis dicit, id probare debet, §. 1. & num. 6. §. 1.
Fraudem ſeu malitiam, obijciens probabit, ibid.
6 *Additio gloſſarum.*
Appellare à pluribus iudicibus qualiter quis debeat, & apoſtolos petere.
Iter arreptum ad curiam quando excuſet arripientem.

CAPVT XV.

VGgeſtum. Summatum eſt, ſupra eod. memimus.
Communis diuiſio. 2. ibi, Tuæ [*Recurrunt*]
1 quod poſſunt † quandocunque. 2. q. 6. c. 2. & per totum [*Cognoſcentes*] ſupra eo. ſi duobus, & ſic p ignorantiam excuſari non poterant, de cleri. ex. mi.
2 apoſtolicæ [*Prorumpunt*] extra † iudicium, & ante citationem, & malafide. ſonat enim hoc uerbum in uiciũ ſupra eo. ſuper eo, in fi. ſecundum Hoſti. [*Eorum*] oppreſſorum [*Eludant*] regulariter eluſio reprobatur, de ali. mu. iu. c. 1. de præben. dilectus. 2. [*Terminare*] hoc di-
3 cit, quia priuilegium iudicis † appellationis eſt procedere altera parte contumace ad diffinitiuam ſententiam: de hoc, infra eo. ſæpe, & c. per tuas. Dicebat hic La. uel ſaltem mittet in poſſeſſionem rei petitæ, ſi iis non fuerit conteſta. [*Tales*] itinerantes ad curiam ante citationem [*Videntur*] Dicit Hoſtien. & muniuntur, dummodo ceſſet dolus [*Nos fuiſſe*] fuit enim illa de-
4 cre. Alexan. cuius & iſta. ¶ Prima † glo. arguit. ¶ Se-
5 cunda glo. quærit, & ſoluit. ¶ *In prima † glo. ibi, ab eo*]uide de renun. poſt tranſlationem, ſuper glo. ſtatum [*& ibi l. 1.*] canon. 2. q. 6. biduum. ¶ *In glo. 2. ibi, ab ea*]pars, quæ dicit aduerſarium à iure prohibitum, id probet [*& ibi, in exceptionibus*]ſequitur, dicendum eſt reum partibus actoris fungi. ¶ *In glo. ult. ibi, eum qui*]uide in ca. ſta-
6 tim alle. ſuper ulti. glo. ¶ *In † glo. 1. ibi. l. 1.*]& infra eod. concertationi, li. 6. [*& ibi, Malitioſe*] hoc placet hic Go. & uide quod no. infra eo. appellatio. lib. 6. in 3. glo. &
a quod ſuper ea [a] dixi [*& in fi.*] tamen hodie, qui à pluribus iudicibus uult appellare, poteſt coram ipſis, uel maiori parte ipſorum ſeparatim appellare, & ſeparatim apoſtolos petere; quod dic ut in Clemen. eod. ti. ſi à iudicibus. Dicit Hoſtien. quòd illa iura non ob-
b ſtant, quæ loquuntur de appellationibus factis [b] in iudicio. hic autem de illo, qui appellat extra iudicium, & iter arripuit proſequendi, & in hoc etiam caſu ſolum iter arreptum bona fide excuſaret ſecundum eũ, remittit etiam ad no. infra eo. cordi. ¶ *In gl. ſi quis, in fi.*] hoc ipſo, quòd conſtat de ſcientia.

ANNOTATIONES.

a ¶Super ea. Valet ergo appella. in abſentia iudicis, ſi non facit fraudulenter, & ſi non poteſt haberi ipſius copia. uide infra eo. ſi iuſtus. & ubi debet ipſius copia requiri, uide in glo. præalle. & Bar. in l. 1. hic in glo. alle. §. dies, & uide ipſum in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi, in 16. q. ff. de no. ope. nun.

b ¶De appellationibus factis. Adde Inno. in c. dilecto, infra eod. ti. & facit. c. paſtoralis, infra eo. & c. biduum. 2. q. 6. & idem Inno. in c. ſi iuſtus, infra eo.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus poſt appellationem pendente cognitione appellationis, abſoluitur ad cautelam: & ſi apparet eum legitime appellaſſe, non punitur ex eo, quod interim celebrauit.*

Diuiſio capituli.
2 *Delegatus abſoluit ad cautelam.*
Auditor an habeat ordinariam, aliò reijcit.
Abſolutus etiam ſimpliciter admitteretur ad probandum, quòd ex communicatio non tenuerit.
Irregularitatem nen incurrit, ſi quis celebrauit poſt excommunicationem, quæ non tenuit.
3 *Excommunicatus, quando non tenet excommunicatio, licet ab aliis ſit euitandus, non tamen ſegerere quòd excommunicato debet.*
8 *Suffragium gloſſarum.*
Natalium ueritas tuetur ingenuos, nec quæſtioni motæ per alterum renunciatio prodeſt ei, nec nocet.
Abſolutio quando que fit ad cautelam, & nu. 5.
5 *Additio gloſſarum.*
Excommunicatum ideo ſe quis non fatetur, licet petat abſolui ad cautelam.
Abſolutionem non dandam niſi petenti, & de abſolutione ad cautelam aliò remittit.

CAPVT XVI.

1 AD præſentiam. Caſus. Pendẽte † cognitione appellationis excommunicatus poſtea abſoluitur ad cautelam: & ſi apparet eum legitimè appellaſſe, non punitur ex eo, quòd interim celebrauit. & primò ponit dationem auditorum. ſecundò actum ipſorum ibi, quia 3. ibi, Ideoque diffinitionem principalis negocij [*Qui*] auditores [*De iure*] quia poſt appellationem erat lata ſententia, Inno. [*Fe-*
2 *cerunt*] ergo † delegatus abſoluit ad cautelam. de hoc, de ſententia ex. ſolet, in 3. glo. Sed ceſſat ar. ſi dicas auditorem habere ordinariam; de quo uide quod no. in Clemen. de reſcriptis, auditor. in 1. glo. [*Abſolui*] ad cautelam. uel dic, quod etiam ſi non abſolueretur ad cautelam, ſed ſimpliciter: tamen admitteretur ad probandum, quod excommunicatio non tenuerit. & ideo ſi
3 non ligatus ſe diuinis immiſcuit, irregularitatem nõ incurrit, ut hic patet, infra no. [*Cantauit*] licet † enim ab aliis ſit uitandus, infra de ſent. exc. per tuas, ipſe tamen non deber ſe gerere pro excommunicato, ſi de appel. ſua confidit, Inno. [*Inquietes*] imò potius tu timere debes pœnam, de qua. 2. q. 6. decreto, & infra eo. de prio-
4 re, ſecundum Hoſt. ¶ *In 1. † ibi, l. una*]uide de ſen. ex. cũ deſideres, in ulti. glo. [*& ibi, l. 2.*] natalium ueritas tuetur ingenuos, cui nec prodeſt, nec obeſt, quòd alter quæſtionem ſeruitutis mouens apud acta cauſæ renũ
5 ciauit. ¶ *In glo. 1. ibi, ad cautelam*]unde dicit Abbas, quòd licet quis petat abſolui ad cautelam, non propter hoc
a fatetur ſe [a] excommunicatum. Dicit tamen abſolutionem non dandam niſi petenti, all. de eo, qui du. in ma. ſignificaſti [*& in fi.*] de ſenten. ex. li. 6. & de hac abſolutione ibi ſatis dicam.

ANNOTATIONES.

a ¶Fatetur ſe. Vide plenius Io. And. in c. per tuas, de ſent. excom in glo. quæ conſuetudo, & per glo. quæ incipit, not. hic, & ſuper illa Ioan. And. de elec. in c. uenerabilem, & ibi bene remiſ.

SVMMARIVM.

1 *Appellans in ſua poſſeſſione ſi turbetur, iudex, à quo appellauit, eam poterit ipſi reformare, & quando habeat locum, nu. 2.*
2 *Iudex, à quo, poſt appellationem à ſe factam quibus caſibus poſſit exercere iuriſdictionem.*
Caſus huius decretalis an ſit ſpecialis, & qualis.
Angliæ conſuetudo in capiendo excommunicato, donec ſatisfaciat, uel ſatisfecerit.
Cantuarienſis archiepiſcopi poteſtas.

3 *Appellatio,*

3 *Appellatio, quæ respicit fauorem appellantis, non debet in odium vel orqueri.*
Reconueniri super spoliatione agens super ea in casu huius decretalis poterit, & quando.
Litigantes æquo iure tractandi.
4 *Suffragium, & suppletio glossarum, nu. 5.*
De possessione turbata an agatur, uti possidetis.
6 *Delegatus in plurib⁹ articulis remanet iudex in alijs, si in uno appelletur.*

CAPVT XVII.

1 CVm teneamur. Casus. Si †appellans in sua possessione turbetur, iudex à quo appellauit, eam sibi poterit reformare. Communis diuisio, secunda ibi, Prudentiæ [*Appellant*] à te secũ
2 dum communem lecturam [*Reformare*] hoc loco †habet in ordinario. Sed forte idem in delegato, si aduersarius, qui appellauit, eum turbat, infra eod. an sit. & casus est specialis, ubi post appellationem à se factam
a. iudex iurisdictionẽ exercet: alius, supra eo. si duobus[a]. alius in abbreuiatione termini, supra eo. personas, secundum Inno. addit Ho. quartum, infra eo. peruenit, & quintum, quia prohibet, ne quid fiat appellatione pe. infra de ma. contra. contra interdictum ec. c. 2. uide, quod ibi dicam super gl. no. q̃, & adde quod dicã, infra c. qua frõte, in gl. no. 16. casus, quibus ap. pe. uel post eam aliquid innouatur, uide in Spec. de ap. §. pe. in prin. Alii dicunt & bene secundum Inno. hic, q̃ hic dicitur speciale in Cantuar. archiepiscopo, qui ex priuilegio speciali habet tuitionem omnium in sua prouincia appellantium ad papam. vnde dicit Host. q̃ consuetudo est in Anglia, q̃ post 40. dies excommunicatus capitur per curiã regiam ad requisitionem iudicis excõicantis, & tenet. donec satisfaciat, uel satisfecerit iudici de parendo, ẽt si appellauerit ad curiã. Quia uerò tales tuetur ecclesia Cantuar. ut dixi, solent ibi sic appellare, Appello ad sedem apostolicã, & submitto me protectioni ipsius, & Cantuar. ecclesiæ. Si aũt turbatur istorum possessio, hos defendit archiepus; & ita dicit Host. ibi seruari. Sic uidetur ẽt ad eũ spectare tuitio exemptorum, de priuil. ex ore, ad finẽ. Vinc. G. Na. & Ab. ponunt casum in appellante, qui spoliat appellatum, infra eo. an sit: sed iste casus non admittitur. & ipse Ab. ponit in eo, qui appellauit, & spoliatur à tertio; & sic dicit cessare contraria, infra eo. sollicitudinẽ, de of. dele. gratum; de testi. cum uenisset: alle. infra eo. Romana. §. in alium. Pe. ẽt ponit in filio, vel amico ap
b pellantis postea spoliari, [b] qui licet pro appellante absente petat reformari possessionem, non tamen per hoc renunciatum intelligitur appellationi [*Præterm isso*] ut si super proprietate rei erat quæstio, de illa se nõ intromittat, sed solũ de possessione turbata, uel ablata [*Ordine iudiciario*] appellatio † igitur super proprietate
3 interposita, quæ respicit fauorem appellantis, non retorquebitur in ipsius læsionem, quominus de spoliatione conqueri possit. C. de leg. quod fauore. Sed nunquid poterit reconueniri. Dicit Host. quod sic, nisi de spoliatione in modum exceptionis obijciat. Tu dic contrà, si agit interdicto, unde vi. quod dic, de ordi. cogni. c. fi. uel p̃m eum erit hic ordo iudiciarius ẽt sine libello, cum factum sit lite pendẽ. supra ut lite pen. p. totum, de officio iudi. c. 2. uel secundum eum hoc intelligit, quando notoria est uiolentia. æquũ est enim, q̃ sicut puniretur, si contra aduersariũ notoriè deliquisset, infra eo. peruenit, sic ẽt aduersarius contra ipsum de linquens notoriè puniatur, de mu. pe. c. 2. de excẽ. cũ inter, & in talibus iur. ordinem non seruare &c. de iureiu. ad nostri am. 3. plus placet ipsi Host. quod supra dixi, quòd sit speciale in Cantuarien. ¶ *In* †*gl.* 2.
5 *ibi. l. ma*] uide in præalle. c. ad hoc, in 1. glo. ¶ *In* †*glo.* 1. *ibi, turbata*] quia infra dicit recuperari, uidetur loqui de perdita, & de hac non dubitatur, cum princ. illius l. aperte loquatur de his, qui sunt possessione priuati. Sed an agat, uti poss. pro turbata, dubitat. renet quòd sic per rubricam, ut super ea no. & per identitatẽ rationis, infra ti. 2. cum dilectæ, cum concor. & uide quod dixi de resti. spo. ex parte, super 4. glo. ¶ *In glo. 2. ibi, ad hoc*] & infra c. Romana. §. cum uero, li. 6. [*& in fi.*] Di-
6 cit † Pe. quòd si plures articuli commissi essent delegato, sed fuerit appellatum in uno, adhuc remanet iudex in aliis, supra eo. super eo.

ANNOTATIONES.

a ¶ Si duobus. Ibi iud. x, à quo, non se intromittit, ut in aliis casibus hic numeratis, & hic, sed iudex, adquem, licet et am ad al um superiorem fuerit appellatum.
b ¶ Spoliati. A tertio. & est textus de hoc in l. creditor, in princ. ff. man. & uide glo. magnam in c. non solum, eo. ti. lib. 6. ex quo colliges ta'ia à tertio atentata uia ordinaria reuocari, non per modum atentati. & ibi uide remissio, nisi appellatio esset ita generalis, quod comprehendere posset attentata à tertio: uide, infra eo. bonæ, & in c. Romana. §. in alium. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio generalis quibus casibus teneat.*
2 *Appellare ut quis possit lata sententia ratione cuiusque grauaminis, cum causa abbreuiandi lites nolit ab illis ante sententiam appellare, protestatio non prodest.*
Grauamina illata releuari per appellationem a definitiua possunt, & quæ.
3 *Epilogus, & suppletio glossarum, nu. 4.*
Appellatio quæ ualeat certo grauamine non expresso, & à futuro grauamine, & sub qua forma ualeat.
Sententia tenet super his quæ petita non tangunt, licet generalis appellatio præcesserit, ibid. in fi.
5 *Libellus reuocatorius eorum, quæ facta sunt post appellationem qualiter conceptus sufficiat.*
Subtilitas non admittitur in libello, uer. per prædicta iura.
Iudiciorum cursus attendendus, ibid.
Subintelliguntur aliqua ad ualidationem libelli, ibid.

CAPVT XVIII.

1 COnsuluit. Casus. Generalis † appellatio si fiat in oĩbus casibus, non ualet. Si in una tantum bene valet. secunda ibi, si uerò [*Omni grauamine*] aliquo
a grauamine illato [a] in appellatione expresso, & secuta generali clausula, ut est moris, uel intelligat de generali interposita in cãis maioribus, in quibus non est ne
2 cesse exprimi cãm. j. eo. ut debitus, in fi. quærit † Host. de eo, qui dicit protestando, q̃ lata sententia possit ratione cuiusq; grauaminis appellare. cũ causa breuiandi lites nolit ab illis ante sententiam appellare, an hoc prosit. respondet q̃ non ꝑm canones: quod credo: tamen bene possent illa grauamina releuari per appellationẽ interpositã à diffinitiua, cum distinctione tamen, quę habet. j. eo. c. fi. li. 6. [*Deferendum*] ratione specialis grauaminis illati, & in appellatione expressi.
3 ¶ Tertia †gl. signat ꝛrium, & soluit. ¶ *In* †*glo. 1. in fi.*] per
4 quæ iura dicebat Inno. hoc hodiè correptũ quo ad illa, quæ in iudicio aguntur. In extraiudicialibus uero dicit, q̃ ualet appellatio ẽt certo grauamine non expresso, dummodo aliquod fiat, uel dicatur, quare grauamen timeri possit, & grauamen postea subsequatur, aliter dicit non admittendã ẽt extraiudicialẽ propter multas absurditates, quæ sequi possent, fatetur tamen à futuro grauamine extra iudiciũ appellari posse sic, Appello, ne graues me super tali facto: vel ne quis molestet

lestet me super tali possessione, & si nulla persona certa exprimatur in illa. sufficit. n. q̃ fiat ex probabilibus coniecturis, infra eo. bonæ, & factum sit certum, unde si peto aliquid à te extra iudicium, & tu appellas, ne te grauem, ualet appellatio, quæ restringitur ad petitum, sine ipsius occasione te grauem, infra eo. ad audientiam, & c. dilectus. licet autem præcesserit talis appellatio: si tamen super aliis, quæ petita non tangunt, fertur sententia, tenet, supra c. proxi. & c. super eo, & c.
5 ad hoc. dicit † etiam Inno. hoc notandum, q̃ appellãs non debet petere reuocari, quicquid factũ est post appellationem, sed quicquid factũ est contra ipsam, & eius annexa, infra eo. solicitudinem, supra de proc. auditis; alle Host. de ele. cum nobis olim, in prin. & uide quod ibi dixi in glo. est sciendum. nec obstat, secundum Host. de iudiciis, exhibita, infra eo. cum causam, & c. ex parte, cum similibus, & multis aliis locis, ubi dicitur, Reuocato in irritum, quicquid &c. q̃ subaudiendum est, & contra, per prædicta iura dicit Host. q̃ quicquid dicit Inno. nec ius, nec iudiciorum cursus admittit hanc subtilitatem. nam quicquid fit pen. legitima appellatione, irritatur, infra eo. dilectus, & in præalle. concor. & tota die uidemus admitti talem libellum, Peto reuocari in irritum, quicquid post appellationẽ factum est: tacitè tamen intelligetur de eo, quod contra appellationem, uel contra iura sit actum, de resti. spo. audita, & infra eo. ad hoc, & infra eod. solicitudinem. remittit etiam ad no. infra eo. dilecto.

ANNOTATIONES.

a ¶ Grauamine illato. Vide Inno. hic, & dicit, quòd hoc c. procedit in appellatione extraiudiciali.

SVMMARIVM.

1 *Citationem legati quis contemnere non debet sub appellationis obtentu.*
Diuisio decretalis.
2 *Inobedientis petitio non est admittenda per sedem apostolicam, nisi in casu, & quo.*
Defensio nemini etiam inobedienti negatur, ibid.
De non exeundo domum, uel locum appellatio, uel iuramentum ubi nam tractetur, ibid.
3 *Præsentiam quis exhibet etiam per nuntium.*
4 *Citatio nunquid ualeat sine præfinitione termini uel diei.*
5 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 6. & 7.*
Nuntio simplici sit'ne credendum, §. 1. & nu. 8.
Obediendum utri sit ab eo, qui sit uocatus à duobus, ut excusatio sit apud alterum legitima, eod. nu. 7.

CAPVT XIX.

1 CVm parati. Casus. Sub † obtentu appellationis nõ debet qs cõtemnere citationem legati. Et primò ponit, quod opponebat cardinalis eꝓo. secundo ibi, cumq;, excusationẽ eꝓi. 3. ibi, Cardinalis responsionẽ ad illã. 4. ibi, Nos uero, citationẽ eꝓi
2 [*Accedere*] ad synodum, ut patet in an. & † no. Ho. petitionem inobedientis non esse per sedem apostolicã
a admittendam. ad idem. j. eo. qua fronte[a], nisi ad suam defensionem. §. de exceptionibus. c. fi. [*& infra*] hic intelligas, q̃ ipse dicebat se appellasse antequam cardinalis eum excõicasset [*Appellationis*] uel iuramenti de non exeundo locum, uel domũ. de hoc in Spe. de citat. §. fi. in fi. [*Nuntios*] patet † ꝑm Gof. q̃ etiam per nuntium quis præsentiam exhibet. 18. di. episcopus, etiã si
3 nuntius moriatur in uia, ar. C. qui. pe. tu. cum à matribus [*Repræsentes*] fortè certum terminũ præfixit: hoc tamen nõ patet in an. per quod argue, q̃ † ualet citatio si
4 ne præfinitione termini, quod placet Gui. in Speculo de citationibus. §. sequitur, uer. quid si non præfixeris.
b ibi tenet, q̃ uenire debet [b] intra modicũ tempus, sumptum tamen cũ tpamento, facit. ff. de statulib. si peculium. §. ulti. cuius casum uide in uer. continenti. infra eo. an sit, alle. etiã decr. eum dilecti, de do. & contra. nĩ & ibi dicitur non uenientem in termino teneri uenire potest terminum: & tamen ista secunda non hẽt diem certum. facit de ele, cupientes, in fin. 1. respon. & de of. or. q̃is, ad fi. li. 6. & facit ad hoc 88. di. per Latinum. 18. q. 2. pridem, supra de procur. accedens, de testi. co. c. 2. de edicto, quo quis specialiter nõ citatur. tenent hoc Inno. & Host. qui matri. accus. pos. c. ulti. ut
c ibi dicam super ulti. glo. in prin. Sed Pe. de Bel[c] ut no. Cy. C. de feriis, dies festos in fi. tenet non ualere citationẽ sine die. per l. ff. de uer. ob. ita stipulatus in prin. ubi non ualet stipulatio, q̃ certo loco sistas sub pœna si dies certa per errorem nõ fuit adiecta. sed pro Gui, facit, quod cam. l. sequitur, & ff. qui satisda. co. de die,
5 & ff. de dam. infec. si finita, in prin. ¶ Secunda † glo. arguit. alle. 4. iura in contrariũ, alle. alia. 4. & soluit. ¶ Tertia glo. arguit. all. unam. l. in contrarium, 3. decr. & soluit. ¶ Pe. glo. obiicit, & soluit. ¶ Vltima glo. obiicit, &
6 soluit. ¶ *In* †*gl. 3. ibi, §. illud*] uide de cle. non resi, qualiter in 1. glo. ¶ *In gloss. 3. ibi. §. illud*] incipit, ne tamen: dat prætor uiatorem, qui ei renunciat pecuniam receptã pro re pupilli distracta ob æs alienum conuersam in eam
7 causam. ¶ *In* †*glo. ulti. ibi, si quis ex aliena*] uide de accu. ueniens, super ulti. glo. [*& ibi. l. ulti.*] extra territorium ius dicenti & c. ¶ *In glo. 2. ibi, exemplo Petri*] Lucæ. 5. & 1. q. 2. §. uerum. sed ibi not. q̃ paupertatem reliquit [*& ibi, qui*] scilicet cardinalis [*& in fi.*] gl. Vinc. Sed Hostien. dicit indistinctè obediendum potius præcepto iusto cu iusq; prælati contra præcepũ regis, alle. de ma. & obe. solitæ. 11. q. 3. qui resistit, & hoc, quando utrumq; non põt adimplere, ut si eodem die citetur personaliter ab utroq;, aliàs pareat utriq;, si põt. potest ẽt quandoq; legatio regis melius per procuratorem expediri, q̃ uocatio prælati, ut quando agit de faciendo exercitum, ut in §. ccce. 23. q. ulti. cui etiã inuolui decet seruos dei, infra de uoto. ex multa. in fi. Inno. autẽ hic no. q̃ quando archiepiscopus uocat episcopum, uel aliũ platum ad concilium, uel ad causam, & rex ante, uel post uocauerit eundem, licitè potest intermittere mandatum archiepiscopi, & ire ad regem, cui honor est deferendus per iura, quæ primò alle. glo. quod intelligit Host. de tenente regalia. Sed si archiepiscopus mãdat in uirtute obedientiæ, non obstante præceptione re-
d gia obediet archiepiscopo, [d] cũ persona sit de iurisdictione ipsius, & non regis, & magis obediendum sit spiritui, quàm carni. sup. de ma. & obe. solitæ, secundũ Inn. all. Host. q̃ fortius est spirituale uinculum, quàm carnale. supra de translatio, c. 2. Idem dicit Inno. in patriarcha, & archiepiscopo eodem tempore uocantibus subditum archiepiscopi, scilicet q̃ uocatus potius obedire debet archiepiscopo, quàm patriarchæ, nisi in casibus, in quibus deuolura esset iurisdictio ad patriarcham, qui no. de offi. ordi. pastoralis. papæ uero tam ratione superioris honoris, quàm iurisdictionis semper est obediendum, secundum Inn. quòd intelligit Host. in omnibus, quæ non sunt contra deum, nõ obstante alterius præcepto contrario. remittit de tẽp. ordi. ad aures, de concess. præben. proposuit. quod dictum est de ordinariis, intelligit Inno. & de delegatis. Dicit tamen circa uocatos cõsiderandum, an procurauerint se uocari; & tunc non excuset uocatio. ff. si quis cautio. l. 2. ad fi. de offi. dele. pastoralis. in fi. & cle. de pœnis, multorum, uer. illis pœnam. & an habeant regalia. & uocatus debet diligenter attẽdere, quis uocantium primò mandauit, ar. de rescriptis, cæterum;

de

de ma.obe.c.1.cum concord. & quis ipsorum maiori
necessitate ducatur.ff.ad Silla.si quis in graui.§.si cum
omnis,& cui fortius sit astrictus,ut ibi,arg.de testa.cũ
in officiis,& c.relatum.2.in fi.quis uocantiũ sit maior
11.q.3.qui resistit.& multa,quæ possunt occurrere,&
quæ multum ualent ad excusationem, ẜm Inn.quan-
doq; plenam, quandoq; semiplenam, ẜm Hosti. ¶*In
glo.3.ibi.§.illud*]aliàs incipit, ne tamen, & in fin. de hoc
8 † 82.di.proposuisti,in glo.ex hoc,in prin.& 4.q.3.§.ha
bet in criminali,uer.patroni.Hosti. dixit hoc arbitra-
riũ.ar.supra de iureiur.c.ulti.nam grauaretur cum sic
episcopus damnari posset absens.nec audiretur appel
lans. 2.q.6.§. sunt quorum: de hoc tamen ipse notat
copiosius in summa, de dolo, sub rubrica de contu-
macia.§.qualiter, uer. quid si absens, & seq.& Guil.in
Spe.de cita.§.sequitur.uersi. sed nunquid credetur. &
uide, quod ibi plenè scripsi in fi. ¶*In glo.ulti.ibi,excom-
municationem*]& consecrationem tunc receptam,ut di-
xi in textu,& hoc forte plus mouit papam.

ANNOTATIONES.

a ¶Qua fronte. Et nota ex isto.c.contumaciam esse graue delictũ. ad idem facit.c.2.de maio,& obe.ibi,Morte moriatur,de quo uide quæstio.quam ponit Cy.in rubri.C.ad Turpil.& Bar. in l.omne delictum, ff.de re mili.si quis tamen uellet huic.c.respondere, posset dici, quòd iste non uocatur à papa,ut puniatur propter solam contumaciam, sed quia post illam fuit excommunicatus, & uide glo.fi.& Io. And. super illa.& ad materiam facit, quod not. Bar.in l.fi.ff.ad l.Iul.pec.

b ¶Quod uenire debet. Adde tex.in l.quod dicimus,& in l.ratum, ff.de solu.& Inno.in c.fi.qui matri. accu.pos.

c ¶Pe.de Bel.Et idem Bar.in l.liber homo.lo.2.ff.de uer..ob.§.10. & pro hoc uidetur casus apertus in l.fi.C. de iu.do.impe.ibi, Certum tempus statuatur,&c.Et in auct.de exhi.rei.§. si uerò. in quo de iure pro hac opi.facit.c.eos,ad fi. de sent.excom.li.6.sed illud in citatione.l.certam diem ponere non potuit propter uarietatẽ locorum, & personarum. pro ista opi.uidetur esse casus in clem. 2.de ap.ibi,Certum terminum.

d ¶Obediet archiepiscopo. Adde illud procedere, nisi esset citatus ratione feudi, quod habet à rege secundum Host.hic,& do.Bal.

SUMMARIUM.

1 *Qui iurat stare mandato ecclesiæ, contra iuramentum non auditur appellans; si tamen grauatur, poterit appellare.*
2 *Appellationis prosequendæ tempus currit post appellationis interpositionem.*
3 *Epilogus,& suffragium glossarum.*
Periurus non est,qui ex iusta causa non facit, quod iurauit.
4 *Additio glossarum.*
Appellari non potest absque grauamine.

CAPUT XX.

AD hæc, & infra. Casus huius c.& seq. Qui
1 iurat† stare mandato ecclesiæ,[a] contra iu-
ramentum non auditur appellans:si tamẽ
grauatur, poterit appellare. Et pars huius infra de ex-
cess.præla.ad hoc,de priuil.ad hoc [*De his*]excommu-
nicatis pro contumacia[*Appellant*] ex causa probabili
[*quòd iurant*] idest iudicio stare[*Interpositam*]no.tempus
2 †appellationis prosequendæ currere solum post inter
positionem appellationis:de hoc supra c. ex ratione.
3 ¶glo.1.†obiicit,& soluit.¶Vlti.glo.signat contrariũ.
& remittit. ¶*In 1.glo. ibi,l. ulti.*] qui iurauit sistere, non
deierat ex iusta causa non sistendo. ¶*In glo. 1.ibi,hodie*]
& uide. Dicebat Innoc. siue iuret,siue non iuret, sine
grauamine non potest hodie appellare.¶*In gl.2. in fi.*]
secundum Ala.& idem Innocen.& Hostien.

ANNOTATIONES.

a Mandato ecclesiæ. Adde tex. in c. cum desideres, de sen. excom, & in c.ex tenore,infra eo.ti.

SUMMARIUM.

1 *Absolutio excommunicati non ualet non præstito iuramento.*
Appellare non qui absoluitur antequam ei mandetur quippiam.
Hoc capitulum quomodo intelligatur,& nu. 6.
2 *Appellationi renunciasse quando dicatur, qui petit absolutionem à priori iudice.*
Absolutio tenet à iudice, à quo, impertita, licet principale per appellationem sit delatum ad superiorem.
3 *Absolutus semel, quantuncumque redeat ad delictum, nunquam reincidit in sententiã primam,nisi de nouo reducatur,& à quo.*
Actio semel extincta non reuiuiscit.
4 *Epilogus,suffragium & additio glossarum, nu.5.& 6.*
Cautionis idoneæ nomine quæ intelligantur, §.1.& nu. 7.
7 *Absolutio si niteretur, an rursus & iurare, & cautionem præstare debeat absoluendus.*

CAPUT XXI.

QVæstioni. Summatum est, supra c.
proxi. Communis diui-
sio.secunda ibi,Respondemus[*moris*]eccle
1 siastici. Ab.arguit†Host.ꝙ cum non liceat
transgredi consuetudinem, sicut nec legẽ non ualeat
a absolutio excommunicati iuramento non præstito[a],
& remittit de sen. ex.cũ desideres[*Antequam*] per hoc
patet appellationem iniustam.non enim põt dici gra
uatus,cui nihil mandatũ est. aliud, si appellaret ab in-
iusto mandato,supra ca.proxi. ẜm Inno. uel ẜm eum
hoc c. loquitur de mandato facto ante excommuni-
cationem,ẽt pro quo fuerat excõicatus, quod omni-
no debet adimplere. ponit Host.exemplum in excõi-
cato propter publicũ adulteriũ,uel incestũ,à quo nõ
diuertebat ad mãdatũ ecclesiæ.demum absolutus iu-
rauit stare mandatis ecclesiæ.reperit ecclesia primum
mandatũ, certè talis non appellat[*Derogare*] ac si dicat
2 †per absolutionem petitam, & iuramentum præstitũ
uidetur iurisdictionẽ prioris iudicis,& quicquid corã
eo factũ est acceptasse,& renũciasse appellationi,quã
fecerat,de off.dele.gratũ,cum suis concor.facit supra
ti 1.quod ad consultationẽ,& infra eo.solicitudinem.
Dicit tñ Inno.ꝙ si taliter excõicatus petat ab excõica-
tione absolutionẽ cum protestatione, ꝙ sibi sit salua
sua appellatio, non vr̃ appellationi renũciare,& ua-
let protestatio propter periculũ sñiæ imminẽs in hoc
casu. Tenet ẽt absolulutio ẜm eũ, licet principale per
b ap.sit delatum ad superiorẽ.infra c.qua fronte[b]; uide
quod ibi dicã in glo.no.ꝙ, de sen.ex.sacro,ad fi.Si ue-
rò sine protestatione petat absolutionẽ,renunciat ap
pellationi, cum ea pendente iudicis appellationis sit
absoluere, & non iudicis,à quo, infra de sen.excõ.per
tuas. Dicit tamen Innoc.quosdã dicere,iudicẽ,à quo,
absoluere non posse, nisi renuncietur appellationi ta
citè,uel expressè.pro quibus facit ẜm Inno.& Host.in
fra eo.solicitudinem, ad fi. [*In eandem reducendus*] semel
3 ergo†absolutus,quantuncunque redeat ad delictum,
nũquam reincidit in primam sentẽtiam,nisi de nouo
reducatur ab homine,uel à iure in casu decre. eos,de
sen.ex.li.6.uel nisi reducatur ex ui absolutionis condi
c tionalis.& est ratio qa actio semel extincta [c]&c.[*Quæ*]
sententia, in quam reductus est[*Prosecutus*] hic ergo
opus est facto, nec sufficit iuramentum, secundum
4 Hostien.ut dicam super glo. ¶Glo. 1.† signat contra-
rium,& soluit dupliciter. ¶Glo.2. alle.duas concord.
quærit,ponit opi.Lau.cui alleg.tria iura contraria,&
soluit.iterum unum canonem,quem soluit.demũ po
5 nit opi. Tan.ultimò tenet Lau. ¶*In 1.†glo.ibi,cum apud*]
uide hanc,& se.de dolo,prout,super gl.2. ¶*In glo.2.ibi,
§.ulti.*] nomine idoneæ cautionis præmissa intelligun
6 tur.¶*In†glo.1.ibi.c.proxi.contra*]& 6.quæstio.4.quod be-
d ne,ubi de hoc[d] [*& ibi, uel sic intellige*] hoc teneas, licet
Ioan.

Io.no.1.q.7.si qui noluerũt, ꝙ sup.c.proxi.iurauit sta-
re mandatis ecclesiæ: hic verò mandato iudicis. quæ
solutio non est vera, ut not.inf.de sent.exc.ex tenore.
7 ¶*In gl. 2.ibi, præter iuramentum*] si intelligas† inclusiuè,s.
vt iurent,& adhuc aliter caueant, nõ contradicet opi
nioni Lau.Phi.tamen apertè dixit, ꝙ non exigeretur
iuramentum.sed Host.quò ad casum huius.c.dicit, ꝙ
quamuis iuret, & fideiubeat: non tamen absoluitur,
donec pareat suscipiendo & adimplendo mãdatum
pro posse,ut apertè dicit tex. in aliis causibus tenet iu
ramentum de parendo exigi etiam à periuro: quia se
cũdum eum est de forma absolutionis, ut dixi in tex.
¶*In glo.ult. in fine*] Abb.de pac.cap.ulti.

ANNOTATIONES.

a ¶Non præstito.Ad hoc glo.l.uer.cautionem, in c. qua fronte.inf. eo.titu.& hic tenuit Host.quòd iuramentum sit de substantia absolutionis:tamen limitat uerum,quando petit vt absoluatur:quia ligat apud deũ:secus,si vt relaxetur,vt in c.Odoardus, de sol.not. & ad hoc c.olim,de resc.no.de hoc i c.ab excõicato, de resc.Bal.

b ¶Qua frõte.Vide Bal.hic,qui dicit,quòd protestatio hoc casu nõ iuuat: sed vide ea,quæ habentur in d.c. qua fronte, & d.An.hic.

c ¶Extincta.Vide in d.c.eos,& ad materiã uide in deci.Rotę cõclu. 429.& se.& Bart.in l.si unus.§.pactus,ff.de pac.ad fi. & materiã. l. si diuersa, C. de transact. & Bart. in l.non solum.§.iniuriarum, ff. de iniuriis.

d De hoc.Et ex ista gl.& iuribus in illa alleg.probatur,quòd qui cauit stare iuri, non incidit in promissum, si appellat ex iusta causa. & uide in illis iuribus per glo. & Barto.

SUMMARIUM.

1 *Appellans ab ordinario de delicto, quod postea commisit, ab eo punitur.*
Conuenire pro ad rationem ponere, ibid. ad uerb. coueniuntur.
2 *Epilogus, & suppletio glossarum.*
Recusari in quibus possit iudex, à quo est appellatum.

CAPUT XXII.

1 PRæterea. Casus. Appellans†ab ordi-
nario de delicto, quod po-
stea commisit,ab eo punitur. Communis
diuisio. secunda ibi, Duximus[*Appellant*]
etiam ex rationabili causa[*Conueniuntur*]idest ad ratio-
nem ponũtur ab ordinario ipsos uolente corrigere,
de accu.si constiterit. vnde nõ est locus appellationi.
sup.de offi.ord.licet[*Expressus*] notorius.inf.c.2.sup.c.
2 peruenit,Host. ¶Glo.1.† per quæstionem respondet,
quid de leuibus.¶*In glo. 1.in fi.*]uel secundum Host.di-
xit ideo de grauibus: quia licet in aliis recusari possit
iudex,à quo est appellatum hoc ipso, quòd ab eo est
appellatum;in grauibus tamen, & manifestis non po
test.inf.c.2.remittit.sup. eo. ad hoc si.

SUMMARIUM.

1 *Appellationi per aduersarium prius factæ qui non detulit, de sua posteriori appellatione non potest excipere.*
Casus decretalis.
2 *Maior pars in electione sufficit, nisi quis sit contemptus.*
Electionis pronunciatio an per unum fieri possit, & an per uerba pluralis numeri.
3 *Epilogus,& suffragium glossarum. nu. 4.*
Legis auxilium frustra implorat, qui cõmittit in legem, & nu.5.
Iuramentum deferens, cum refertur, habet necesse iurare, nec auditur appellans.
5 *Additio glossarum.*

CAPUT XXIII.

1 COnstitutis. Casus.Qui†non detulit
appellationi per aduer
sarium prius factæ, de sua posteriori appel
latione non potest excipere contra illum.
Et vt melius intelligas,pone sic factum, Vacante hac
hac ecclesia,canonicis de ele.tractantibus, Archi. no-
minauit quendã.C. noĩe,cui fuit obiectũ, ꝙ excõica-
tus erat,& appellatũ,ne eligeretur.quo nõ ob.ipse Ar
chid.eum eligit in epm,& appellauit, ne cõtra hoc ali
qd fieret. quo facto Primicerius cũ canonicis, & ple-
banis cũ cõsensu cleri epatus,vel maioris partis elegit
I.in epm:causa istarũ electionũ delata fuit ad papam;
qui examinatis electionibus mandat patriarchæ Gra
deñ.ut sequitur.& pars prima indecisa narrat factũ.se
cunda dat iudices ibi, Ideoq; [*Sæpedicti*] In parte deci-
2 sa[*Maioris*]quæ†sufficit,dũmodò nullus sit contẽptus
[*Prænominatum*] etiam in decisa[*Elegerint*] uide infra de
elect.sicut cum,& de re iudi.cũ ab uno,lib.6.per quæ
iura decido quædam no.hic per Host.super pronun-
ciatione electionis, an p unũ fieri possit, & per uerba
pluralis numeri[*Archidiaconi*] quã simpliciter fecerat,
ne alii eligerent,uel ne eligerent sine cõsensu suo,ẜm
Inn. uel ne aliquid fieret cõtra nominationẽ suã. uel
ne quis illa pendente attentaret aliã ẜm Host.[*Prius
3 factæ*] per primiceriũ,& suos.¶Prima†gl.signat cõtra
riũ,& remittit. ¶Vlt.gl.all.5.concor. & duo cõtraria,
4 & soluit.¶*In†glo.ult.ibi,auxilium,in fine*] uide in præall.c.
quia frustra,super prima gl.[*& ibi,generaliter.*§.1.]defe-
rens iuramẽtum, cum refertur, habet necesse iurare,
nec auditur appellans in his, quæ facienda curauit.
5 ¶*In†glo.ult.ibi, auditis*] dic ut ibi [*& ibi dicas*] secundum
Lau.& Tan.[*& in fi.*]uel fuerũt factæ istæ duæ electio
nes uno contextu secundum Goff. & Innocen.

SUMMARIUM.

1 *Appellans ab ordinario in una causa, in aliis coram eo cogitur respondere: potest tamen eum recusare,nisi in casu, & quomodo id intelligatur, num.2.& 5.*
2 *Ordinarius allegatus suspectus alii potest delegare.*
3 *Spoliationis exceptio non opponitur in notoriis, cum sit dilatoria.*
Notorium plus est, quàm litis contestatio.
Notorii uis hic, & num.1.
4 *Epilogus, & additio glossarum. num.5.*
6 *Graue crimen quod dicatur.*

CAPUT XXIIII.

1 PRoposuit. Casus. Appellans†ab or-
dinario in una causa, in
aliis corã eo cogitur respondere:põt tñ eũ
recusare, nisi cũ de manifesto & graui cri-
a mine conuenitur[a].cõmunis diuisio.2.ibi, Super quo
[*Appellatur*] legitimè,ut maior sit dubitatio[*Pro illa*]i.
2 obtẽtu illius appellationis [*Suspectus*] ex alia† iusta cã,
non ex eo,ꝙ ab eo in alia causa appellauit. uel dic, ut
sup.eo.ad hoc, Inn.[*Ad respondendum*] corã se.alii uerò
delegare potest, cum loquatur in ordinario,[*Ab ipso
actu*] quia est notorium facti actu permanentis, Inn.
3 Dicit hic†Vincen.ꝙ exceptio spoliationis non oppo
b nitur in notoriis[b], cum sit dilatoria, & notoriũ plus
4 est,quàm litis contestatio. ¶Secunda†glo. quærit,ar-
guit ꝙ sic,& soluit. ¶Vltima glo. signat contrarium,
5 & soluit. ¶*In † glo.2.ibi,In pendenti*] imò statim recurre-
tur ad arbitros,& probato coram eis grauamine pro
cedet recusatio:aliter non,ut dixi.sup.eo.ad hoc si[*Et
in fi.*]ẜm Tan.qui hoc no.sup.eo. ad hoc si.& idem ibi
6 quò ad hoc ultimum, Inn. & Host.& hic Pe. ¶*In†glo.
ult. ibi, sed illud*] secundum Vinc. quod autem plus hic
dixit,& uide in Spec. de recusa.§. fin. uersi.Pet.[*& in
fine*]uel secundum Inn.hoc crimen erat graue & ma-
nifestũ:sed ibi nõ graue. dicit Host. forte hic dr̃ graue-
de quo plurimi scandalizãtur, & qđ uniuersã cõmo,
uet urbẽ.26.q.6.c.fi. uel relinquatur hoc iudicis arbi-
trio,alle.de sent.excõ.cum illorum, uer.nisi excessus.

ANNOTATIONES.

1 ¶Conuenitur. Adde ſecundum Abba. hic, ſi tali crimini pœna certa à iure impoſita eſt.

b ¶Notorijs. Pro hoc, quod no, glo. & Io. And. ſuper illa, quæ incipit, Ergo ſi, in c. paſtoralis, & in c. ibi ſe. in fi. text. de cauſa poſſ. & proprie. & eo. tit. c. 2. ſuper gl. fi. & in c. 2. de ordi. cogni. ſuper gl. hic patet, in addi. quæ incipit, Dicit Inn. & probat text. in c. 3. de reſtitutio. ſpolia, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Abſoluitur excommunicatus cautione recepta, licet aduerſarius, uel excommunicator, ne abſoluatur, appellet, & nu. 7. quandoque tamen differtur abſolutio, num. 13.*
Diuiſio capituli.
Gratia ſedis apoſtolicæ qui dicantur indigni, ibid. ad uoces, Non uidemus.
Ordinis iuris peruerſor amittit gratiam ſedis apoſtolicæ.
2 *Confirmatio electionis tenet, licet non in loco debito, & quando, & quæ deſideret. nu. 12. iuncta gloſſa.*
Epiſcopalis dignitas maior regali, ibid. ad uocem, dignitatem.
Excommunicatio incurritur ex multis cauſis, ad dictio. Qualibet.
Iuſtitia qualiter hic accipiatur.
Excipio, pro recipio, ibid. in fine.
3 *Abſolutionem quis iudex poſſit impartire, & quibus ſeruatis, & nume. 5.*
4 *Iudex, à quo, qui detulit appellationi, exercet iuriſdictionem in abſoluendo.*
Abſolutionem qui petit à iudice, à quo, quo caſu renunciare dicatur appellationi.
5 *Citanda ſemper aduerſa pars eſt in abſolutione excommunicationis, etſi periculum ſit in mora.*
Abſolutio tenet, licet facta non citata parte, quæ tamen poterit appellare, & qua de cauſa.
6 *Abſolutionem petens non poteſt impedire ſatisfactionem expenſarum ante, quàm abſoluatur per obiectionem excommunicationis, & ratio.*
Poſſeſſionem recuperare uolentem non repellit excommunicationis exceptio.
7 *Appellatio defert principale negocium ad ſuperiorem, licet non impediat abſolutionem, ſed hoc intelligitur expreſſa cauſa rationabili ſecundum iura recentiora.*
8 *Ver. maluerit, ut intelligatur.*
Delegare non cogitur papa.
9 *Differẽtiæ ultimi reſpoſi huius conſtitutionis à reſponſo ſuperiori.*
Iudicantium etiam ſententiæ prolatorum intereſt cauſam defendere, & appellare poſſunt, iuncto contextu, ibid.
10 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. num. 11.*
Confirmatio cauſæ cognitionem deſiderat, & nu. 12. §. 1.
Cauſæ cognitio quæ deſideret, ibid.
Appellatio non admittitur in his, quæ dilationem non capiunt, §. 1. & nu. 13.
Prodeſt quod mihi & tibi non nocet, non eſt mihi denegandum, ibidem.
12 *Additio gloſſarum.*
Priuilegiato, ſi exceciț, poteſt iuſtitia denegari.
13 *Appellatio quot caſibus non admittatur, remiſſ.*

CAPVT XXV.

1 VA fronte. Caſus. Abſoluitur† excommunicatus cautione recepta, licet aduerſarius, uel excommunicator, ne abſoluatur, appellet. Et prima pars reprehendit quærentem. 2. ibi, Sanè, duplici ipſius quæſtioni reſpondet, 3. ibi, De his [*Non uidemus*] no. Hoſtien. non ſolum inobedientem, & excommunicatum indignum gratia ſedis apo, ſed etiam peruer
a tentem iuris ordinem,[a] & contemnentem canones, primum, ſup. eo. cum parati; de offi. ordi. ꝙ ſedem, in fi. ſecundum hoc, & ſup. de temp. or. uel non eſt [*Iure*] etiam naturali. 33. q. 5. hæc imago, &c. eſt ordo, 89. di.

2 ad hoc [*Camera regis*] hoc facere† propter ſequelam eſt
b malum[b]; tamẽ tenet, dummodo aliter legitimè factũ ſit, & cum cauſæ cognitione, ſecundum Inno. ſecundum quem aliàs erit nulla, ſi omnino fiat contra debitum iuris. ff. de arbitris, quid tamen. §. Pomponius, & C. de ſenten. & inter. prolatam, & l. cum ſententiã, ſup. titu. c. 1. [*Dignitatem*] quæ maior eſt regali. ſup. de ſacra unc. c. uno, uer. refert [*Et infra*] deciditur, quòd forte papa dicebat ſe hoc non credere: uel licet de his cõſtaret, de gratia reſpondet [*Qualibet*] dependente à cõtumacia, uel dubia offenſa, uel pro delicto, ex quo ſolus deus offenditur, ſecundum Hoſtien. ne ſit contra, de uerb. ſig. ex parte 1. & c. ſe. [*Ad iuſtitiam*], faciendam; uel ſumitur pro emenda. vel ſecundum Pe. ponitur ꝑ cautione [*Excepit*] ideſt recepit, de ſi. licet He-
3 li, & ibi cõcor. ſuper 1. glo. [*Iudex*] ſiue† ſit ordinarius, qui tulit ſententiam, à quo hoc petitur, ut hic, uel ipſius ſuperior, de offi. ordi. ad reprimendam; quod dic ut ibi, ſiue delegatus ante latam diffinitiuam ſententiam; de hoc, ſup. de offi. dele. quærenti: ſiue delegatus principaliter in hac cauſa, de offi. dele. cum cõtingat. §. fi. ſiue in alia, & de hac ſentẽtia coram ipſo incidat quæſtio, ſeruato tamen ordine, de quo, ſup. de offi. delega. prudentiam. §. pen. & ulti. ſecundum Hoſt. [*Abſoluere*] no. ſecundum† Innocen. quòd licet iudex[c] de-
4 c tulit appellationi; tamen adhuc ſe intromittit de iuriſdictione: quia abſoluit, & quia cautionem recipit nomine eccleſiæ, & ſine mandato, quod eſt ſpeciale. ad idem, de ſenten. excommu. ſacro, ad finem. & ſi talis appellauerat, & ſine proteſtatione petit abſolui, renũciat ap. ſecus, ſi cum proteſtatione hoc petat: quia iuſta eſt cauſa proteſtandi: & male facit epiſcopus, ſi cũ hac proteſtatione illum non abſoluit. Alij contra; remittit, ſup. eo. quæſtioni. & ut dicit Inno. hæc decr. nõ dicit, quòd primò fuerit appellatum, ſed ꝙ nunc appellabatur, ne fieret abſolutio. & vide quod dicam de ſenten. excom. ſacro, ſuper glo. pen. uel poteſt loqui
5 de iudice, ad quẽ fuerat appellatum [*Poterit*] hoc in-
d telligit[d] Hoſt. ex quo ſibi conſtabit de cauſa examinata partibus præſentibus, ſi recurratur ad ſuperiorem proferentis ſententiam: aliàs contra, inf. eo. Romana. §. pen. uel illud, cum non imminet periculum: hic cũ imminet. uel illud cum recurritur ad ſuperiorẽ; hic quando ad eundem, qui tulit ſententiam, qui nil habet examinare, cum ſit certus de facto ſuo, de reſcrip. ab excõmunicato. Sed quia pars, pro qua lata eſt ſententia, potuiſſet expenſas feciſſe, uel aliud rationabile opponere, fatetur. Hoſt. quòd ſemper eſt citanda, ut
c ſtatim dicam [*Pars aduerſa*] quę ſemper eſt citanda ꝑm Hoſtien. alleg. de ma. & obe. inter quattuor, de cauſa poſſe. c. 1. de ſenten. exc. uenerabilis de uerb. ſig. in his. hoc, niſi periculum ſit in mora ſecũdum eum; de hoc ſcilicet an ignorãte aduerſario poſſit excommunicatus abſolui, no, 11. q. 3. excommunicatos, & plenè in Spe. de contumacia. §. fi. uer. ſed pone, excõicatus, & uer. ſe. ubi quaſi ad litteram inuenies id, quod de hoc no. Pe. & Abb. & Egi. ſup. de iud. c. 1. qui tenent, quod ſup. ſ. partem uocandam. Sed dicunt dato, quòd non uocetur, abſolutionem tenere: pars tamẽ ex hoc grauatur, & poterit appellare, hoc præcipuè ſi pro manifeſta culpa excommunicatus erat, cum tũc præcede-
6 re debuiſſet ſatisfactio; ibi uide. Sed incidit quæſtio, ſi aduerſarius citatus petat ſibi primò ſatisfieri de ex-
f penſis[f], contra quem petens abſolutionẽ excipit de excommunicatione, dicẽs ſe paratum probare, an facienda ſit abſolutio ante reſtitutionẽ expẽſarũ? quod uidetur, quia ſi excommunicatus eſt, non poteſt agere, de iudiciis, intelleximus, & ſic nec expẽſas petere. Item conſtat, quòd ſufficit cautio, de uer. ſig. ex parte. Guil. no. tenuit cõtrarium, cum iſte non agat, ſed ex-

cipiat

cipiat illũ non prius abſoluendũ, & hoc ſibi licet, inf. de excep. cũ inter. Itẽ ex contrario lis orietur ex lite, & protelarentur cauſę cõtra mẽtẽ iuris, de dolo, finẽ; de re iudi. c. 2. Itẽ & ſi diceretur agere, cũ iſtæ expenſæ ueniant per iudicis officium. C. de iudi. ſancimus. iudex ex officio ſuo illũ condẽnabit. ſi. de iureiu. debitores. & decre. ex parte, nõ obſtat. quæ intelligitur ꝑm decre. vt lite nõ conte. quoniam. §. in alijs. & §. vlti. Et eſt ſimilis quæſtio de reo, qui vult recuperare poſſeſſionem, cui opponitur excommunicatio, de qua remiſi in prędalle. §. in alijs. ſupra. verſic. recuperet. & facit ad materiam, qđ dixi. ſupra de exce. exceptionem, ſuper uerſic. condemnnandum, &. c. ulti. in fi. [*Appellatur*] ab aduerſario. Idem, ſi ad inferiorem papa fuerit
7 appellatum. & procedit hoc ꝑm Hoſtien. etiam expreſſa rationabili cauſa, ſed tũc per ſuperiorem debebit in melius reformari, ut inf. e. paſtoralis. & ſic fuge re poſſumus perplexitates notatas ꝑ Pe. & Ab. qui dicebant mirari, quõ actor, qui fecit per iudicem reum excõicari, t pe abſolutionis, in qua grauatur, poſſit de ferre cãm ad ſuperiorẽ p ap. & dicebant ex ſupueniẽti affinitate hoc procedere poſſe, ꝑm decre. in ſinuãte, de of. del. ut ſi reus recipit neptẽ iudicis, quẽ mõ actor recuſat hic, licet appellatio nõ impediat abſolutionẽ defert tamẽ principale. ſed, ut dixi ſup. ut lit. non cont. accedens. i. ſup. i. glo. appellatio nõ eſt modus recedẽdi à iudice ſupecto. Dabat etiam Pe. exẽplũ in actore, qui obtinuit excõmunicari reũ, & poſtea cõuẽtus ab alio coram eodẽ iudice, ꝑ eũ grauatus appellauit: nũc ꝓp cauſam recuſat iudicem, & appellatio defert principale, ſed non impediet abſolutionem. planius poteſt intelligi ꝑm uetera iura, ut ꝑm ea licet appellatio non expreſſa cauſa deuolueret cauſam: non tñ impediret abſolutionem: hodie nõ deuoluit, niſi expreſſa cauſa
8 probabili. inf. e. ut debitus [*Maluerit † aduerſarius*] dicit Hoſt. ſ. appellatus appellãte nõ ueniente, alias utroq; ueniente, utriuſq; conſenſus requritur. remittit de of. dele. cum R. Tu dic, Maluerit. ad ipſum Ro. põ. ap. cũ appellare poſſet ad ꝓximũ ſuperiorẽ, ne ſit cõtra, inf. de ap. cordi. lib. ui. 6. Pet. & Abb. uel ſecũdum ipſum Pe. papa, & ipſius dele. ponitur hic pro una diſiuncta: reliqua uenit per ſubauditum. ſ. ſupplendo, uel coram illo, corã quo cautionem obtulit [*Delegauerit*] papa & hoc, ſi uoluerit: quia nec cogitur, & dicit Hoſtien. ꝙ
9 hoc facit ad no. inf. e. cum ſpeciali. §. ij. [*Irrationabiliter*] hic poteſt † colligi una differẽtia inter hoc reſpõſum, & ſupra proximũ. hic enim conquerebatur de iniuſti cia ſententiæ, ibi nõ. ſecunda, quòd hic iudex excommunicauit ex officio, ibi ad petitionem partis. tertia, ꝙ ibi ſe opponit pars, hic iudex. quarta, ꝙ ibi ab excõmunicatore petebatur abſolutio, hoc à ſuperiore ipſius [*Protulerunt*] quorũ intereſt defendere cauſam illam, ꝙ dic ut infra de ſen. ex. uenerabilibus, li. 6. [*Appel*
10 *landum*] ſ. ne abſoluatur, Innoc. ¶Secunda † glo. alle. 4. concor. in fi. alle. duo contraria. ¶Antepe. glo. reſpõdet per quæſtionẽ, an iuratoria &c. ¶Vltima alle. cõtrarium; & ibi remittit. ¶*In† glo. 3. ibi, nec quicquam*] quæ decretum requirunt, non expediuntur de plano [*& ibi, cum ſententia*] non præiudicat ſentẽtia non dicta publicè, ſed loco ſecreto, & officio non præſente [*& ibi, omnia quæcunque*] ſequitur, cauſæ cognitionem deſiderant, per libellum expediri non poſſunt. ¶*In glo. quia propter, ibi, l. ulti.*] ponit exempla, ne ſcriptus hæres in poſſeſſionem mittatur, ne teſtamentum aperiatur, ne annona militibus trãsferatur: ne fiat, quod edicto perpetuo fieri præcipitur: & ne pignus uendatur [*& ibi. l. ulti.*] uide de ſepul. ex parte. i. ſuper glo. [*& ibi. l. 1.*] hanc & ſe. uide de ferijs, ca. fi. in gl. pe. & antepe. [*& ibi, in fundo*] vide de ſimo. nobis, ſuper. 3. gl. [*& ibi, itẽ uarijs*] de æquitate, licet ſcriptum ius deficiat, ago contra ui-
cinum pro refectione aggeris, qui mihi prodeſt. & ſi-
12 bi nõ nocet. ¶*In† glo. 1. in fine*] & per hoc arguit Hoſti. quòd ſi priuilegiatus excedit, poteſt ſibi juſticia denegari, ad idem, infra de decimis, nuper, in fin. ¶*In glo. 3. ibi, deſiderat*] unde requiritur, quòd procedat citatio ſecundum formam traditam, de elec. cap. ulti, li. 6. [*& ibi conſilio*] ſufficit conſiliũ. ¶*In gl. 4. in fi.*] & adde quod no. de of. dele. ex litteris, in glo. antepe. ¶*In glo. quia propter, ibi, præſumitur*] de pæ. & remiſ. cum infirmitas, Ho.
13 [*& ibi, non capiunt*] 37. tales † caſus, ubi non admittitur appellatio, uide in ſpec. de ap. §. in quibus, & exempla huius caſus ibi in uer. 8. & in fine. quandoque tamen differetur abſolutio, ſuper quo uide, quod no. 18. diſtin. ſi quis autem, in ulti. glo. ¶*In glo. ulti. in fi.*] in glo. ſed quæritur.

ANNOTATIONES.

a ¶Peruertentem iuris ordinem. Adde Hoſti. hic, & poſt eum Bald. & Abba. hic.

b Eſt malum. & ſic uidetur, quòd confirmatio electionis expeditur de plano, & non requiritur certum tribunal. ad hoc uide no. in c. fi. de elec. lib. 6. & hoc uerum, quando non apparet aliquis ſpecialis contradictor, de quo videbis, infra eo. conſtitutus. & quod no. in c. fi. de elect. lib. 6. quia aliàs ſecus. & uide gloſſ. in c. circa, & c. quod ſicut, de elect. Bald.

c ¶Iudex. Ex quo nota iudicem, à quo, poteſt app. pendente omnia, quæ tendunt in fauorem, & exitum appellationis, quæ expedire poteſt citra cognitionem arti. appel. ad hoc infra eo. ſolicitudinem, de matri. contra. contra inter. eccle. cap. ſecundo, & ſupra eod. cum teneamur, & capitulo cum ſit, & capitulo perſonas. Archi.

d ¶Intelligit. Quòd imò non poſſit abſolui parte appellante, ne abſoluat, op. infra eod. cap. ſolicitudinem. dic, ut ibi in gloſſ. in uer. poſſet, & ibi Innocen. Bal.

e ¶Eſt citanda. Adde gloſſ. in capitulo cum ab eccleſiarum, de offi. ordi. & tex. in capitulo ab excommunicato, ſupra de reſcrip.

f ¶De expenſis. Vt quando contumacia eſt manifeſta, ut in capitulo primo, de iudi. ſecundum unum intellectum, & in capitulo uenerabilibus. §. ſecus, de ſenten. excommu. libro ſexto; ſi una tantum ſufficit cautio de ſatisfacien. ut capitulo ex parte, de uer. ſi. Bal.

SVMMARIVM.

1 *Suſpendere, uel excommunicare non debent, niſi præmiſſa monitione prælati, quibus alijs concurrentibus, num. 2. excipietur caſus, num. 2. uer. hic dicit. alter, num. 3.*
Appellare ſubditi, præcipuè regulares non debent contra diſciplinam, num. 1.
Appellanti ſtatuitur terminus, intra quem ſi non proſequitur, iudex procedit, ibid.
Appellans non proſequens appellato proſequenti condemnatur in expenſis, & quo caſu, num. 4. & 5. & quibus ſeruatis, nu. 6. & e contrario ei appellatus condemnatur, nu. 6.
Diuiſio capituli, eod. num. 1.
2 *Ordo datus turbari non debet, & qualiter turbetur.*
Cenſuræ nomine excommunicatio, & interdictum continentur.
Excommunicatio, & interdictum paribus paſſibus ambulant, niſi in exceptis & quæ ſint, remiſſ.
Pœnam conſtitutionis, ſancto, non incurrit qui non ſeruata forma excõmunicauit quempiam ipſo iure excommunicatum, uer. hic dicit.
3 *Erumpere, accipitur in malam partem.*
Neceſſitas concedit appellationem aliàs interdictam ex iuſta tamen cauſa.
4 *Terminum appellanti prefixum ad proſequẽdum an labi totum expectandum ſit.*
Exempla non reſtringunt regulam, ibid. ad dictio. Tunc tempus.
5 *Proprium conſiſtit non ſolum in patrimonio, ſed in prouentibus eccleſiaſticis.*
Prouentus eccleſiaſtici etiam capiuntur pro expenſis litis, niſi in caſu, & quo, ibid.
Confuſio, uel inopia delinquentis non attenditur etiam clerici.

Argumentum à contrario sensu ex uer. habet, hic sumitur.
Feudo quibus casibus episcopus priuetur.
6 *Expensarum taxatio quomodo fiat.*
Competens recompensatio fit arbitrio iudicis.
Religiosi carent proprio, & ideo uitant condemnationem expensarum, ibid.
7 *Monacum potest Abbas corrigere sine capitulo suo.*
Iniuncta qui humiliter suscipiunt, quòd cum desiderio uitam recuperant infinitam.
8 *Suffragium, & additio glossarum. num. 9.*
Sententia pastoris quibus casibus non teneat, remittit.
10 *Excommunicatio quot incurratur ipso iure casibus, & qui sint reseruati, remiss.*
Suspensionum species cum suis subdiuisionibus, remiss.

CAPVT XXVI.

1 REprehensibilis. Conciliũ est, & hoc intendit. Prælat† suspendere, uel excõicare nõ debẽt, nisi monitione præmissa; nec subditi præcipuè regulares contra disciplinam appellare: appellanti statuitur terminus. inf. quem si non prosequitur, iudex procedit: appellans, qui non prosequitur, appellato prosequenti condemnatur in expensis. & sunt 5. dicta. 2. ibi, Nec subiecti. 3. ibi, Si uerò 4. ibi, Si
a autem 5. ibi, præcipuè [*Præmissa*ᵃ] & †concurrentibus
2 hodie aliis. quæ habentur, de senten. excom. c. 1. lib. 6. & no. quia turbatur ordo, cum prius excõ. & postea monetur [*Excommunicationis*] sup. uel interdicti, & hæc omnia continentur sub nomine censuræ, de uer. sig. quærenti & paribus passibus ambulant, nisi in exceptis, de sent. excom. c. 1. lib. 6. uide quod dixi de exces. præ. c. 1. super gl. ante. [*Subiectos*] supplet Host. nec aliquos denuncient excommunicatos, non lata sententia rei &c. aliàs non stat proprie illud, Nisi. sed Abb. hic dicit probari, quòd excommunicãs subditum sine monitione in casu, quo excommunicatus erat ipso iure, non incurrit pœnam constitutionis, sacro. & per hoc dicit se excusasse quendam Abbatem, qui sine monitione excommunicauerat subditũ pro eo, ꝙ sine licentia exiuerat claustrum. & fuit repertũ postea, ꝙ in eodem monasterio erat de hoc statutũ ex-
3 communicationem proferẽs [*Incurrat*] tunc enim sine monitione & prolatione sentẽtiæ poterit iure sen-
b tentiam nuntiare, dummodo notoriumᵇ sit delictũ, non obstante aliqua appellatione, sup. eo. cõsuluit. 2. & c. peruenit, Host. [*Erumpant*] sonat in uitium, & huic continuatur finis capituli, ut dixi summando [*Necessitate*] ac si dicat licet suprà prohibuimus appellare contra disciplinam; ex necessitate tamen & iusta causa eis
4 appellare licet [*Intra quem*] & licet† tantum sit lapsum de termino, ꝙ certum sit eum prosequi non posse: tamen expectabitur finis termini, secundũ Goff. & Egi. secundum Host. contra, qui hoc no. sup. eo. personas, ar. l. continuus, ff. de uer. obli. primum tenet per decr. de ele. commissa. 1. respon. lib. 6. ad contrariũ respondeꝑ ibi no. [*tunc episcopus*] vel alius ordinarius, uel etiã
5 delegatus, & inf. eo. ad aures [*Si quid† proprium*] non solum patrimoniale, sed etiam in prouentibus ecclesiasticis consistens, de fideius. c. 2. dum tamẽ ex eo eccle-
c sia non lędatur enormiterᶜ: aliàs secus secundũ Host. de re. iu. delictũ, li. 6. & ẞm ipsum Host. nõ habebitur hic ratio confusionis, uel inopiæ delinquentis. unde etiã episcopus propter feloniã in vita sua perdit feudum, in libro feudorũ de cap. cor. re. c. si clericus, ueluti eps ẞm cañ. degradatur, in præalle. c. 22. q. 5. si quis laicus, post. c. de forma [*Habet*] alias habuit, secus ergo si non habet. 14. q. 6. c. 1. 16. q. 6. illud; Inn. dicit Host. ꝙ propter religiosos, qui carent proprio, & propter oino egentes dictum est hoc [*Competentem*] ad arbitrium
6 †iudicis iuramento. & taxatione præmissis, de procu. auditis, & c. cõstitutis, Host. [*Faciat*] etiam antequàm in negocio procedatur, inf. eo. sæpe, C. de iudi. l. sancimus. C. quomodo & quando iudex auct. qui semel, Ala. [*Appellet*] hodie prouisum est etiã appellanti, inf. eo. sæpe [*Præcipuè*] q. d. ẞm Inn. si in secularibus clericis prædicta locum habent, fortius in religiosis, excepta refusione expensarũ, cum ipsi careant proprio. 12. q. 1. non dicatis. & ẞm Host. continuatur post uer. Nec
7 subiecti, ut ibi dixi. idẽ Pet. [*Et capituli*] per hoc† dicunt quidam, Abbatẽ sine capitulo suo non posse corrigere monacum, nisi hoc haberet de consuetudine. sed hoc est falsum ẞm Host. & huic responde, ut dixi, inf. de reg. Io. in 3. obiectione [*Pro salute*] & hoc cũ desiderio: quia uitam recuperat infinitam, de pe. dist. 5. con-
8 sideret. ¶ [*In† gl. 2. ibi, eum quem temere*] uide de libel. obla.
9 c. 2. super 1. glo. ¶ [*In† glo. 1. ibi, dicitur canonica*] dic ut inf.
d de sen. ex. constitutionemᵈ, lib. 6. [*& ibi, de canonica*] melius dixisset, cum angelica. ¶ [*In glo. 2. in fine*] G. Vinc. plures uide no. de sen. excom. præsenti, lib. 6. ¶ [*In glo. 3. ibi,*
10 *& c. nuper*] 32. casus† quibus ipso iure quis incurrit excommunicationem per constitutiones. 6. lib. no. eo. lib. de senten. ex. eos, qui, & l. casus expressos per constitutiones cle. & duos tacitos no. in cle. de sen. exc. c. 1. quorũ. 16. sunt reseruati, ut ibi no. de suspẽsione uerò hic exemplificat Host. per decr. 2. inf. de sol. de ele. cum cunctis. §. clerici, inf. de re iu. c. 1. de sen. exc. c. 1. de elect. c. 1. lib. 6. 25. species suspensionum cum suis subdiuisionibus plenè no. in cle. de pęnis, cupientes, in gl. no. nouam. ¶ [*In gl. pen. in fine*] de hoc, infra de præben. de multa, in quarta gloss.

ANNOTATIONES.

a ¶Præmissa. Adde tex. in c. constitutionum, de senten. excom. in 6. an autem quando suspenditur ob delictum, sit differentia inter excommuni. & susp. n. uide in c. tam litteris, de testi. & Host. hic.
b ¶Notorium. Contra uidetur, quod no. in c. ad nostram. el 3. de iureiuran. & c. cum sit, in fi de ap. & c. sacro, de sen. excommu. dic ut ibi ut in c. sacro, & uide Inn. inf. eo. c. ad hoc quoniam, Bald.
c ¶Enormiter. Et non capiantur ad magnum tempus, ut in c. peruenit, de arbit. ad hoc no. in c. cum olim, de restitu. spo. & uide Archi. in c. statutum, de rescri. lib. 6. & quod no. in c. præsenti, de offi. ordi. lib. 6. & uide quod scripsi in c. 2. de fideius.
d ¶Constitutionem. Quæ dicatur citatio, denũciatio, uel monitio, uide Inn. sup. de ele. cum nobis olim, & ibi scripsi, & bene potest sententia nulla esse ex defectu monitionis excommunicationis, ut no. in d. c. constitutus, & c. statutum, eo. titu. & casus in quibus sententia excommunicatio. est nulla, uide no. in cap. præsenti, de senten. excommuni. lib. 6. Bald.

SVMMARIVM.

1 *Fas pro licito, & non importat necessitatem.*
Suspectus quis non potest allegari, in quem per aliquem actum consensit suspicionem allegans.
Iudex, pro arbitro.
2 *Additio glossarum.*
Recusatus delegatus non delegat: contra ordinarius.

CAPVT XXVII.

ADhæc. Et infra se summat [*Appellatũ*] dicit Host. etiam à te, & ab aduersario appellationi delatum, inf. eo. tit.
1 interposita. §. 1. [*Fas*] idest† licitũ, & sic nõ importat necessitatẽ. ff. de offi. præsidis, si generaliter, & l. prece, Host. [*Habuerit*] nec per aliquem actũ in te consenserit, sup. ti. 1. inter. uel ex noua cã. sup. de of. dele. insinuãte [*Iudicem*] idest arbitrum, uel erit iudex ex delegatione recusati [*quæstionem*] principalẽ, uel forte
2 suspitionis. ¶ [*In† glo. 2. ibi, ordinarius*] de quo necessariò intelligitur decre. secundum Ab. pro eo, ꝙ delegatus recusatus non delegat, inf. eo. secundò requiris.

SVMMARIVM.

1 *Ad residentiam si canonicus monitus appellat, statuitur in terminus ad prosequendum, & interim beneficio eius per uicarium deseruitur de ipsius prouentibus substentandum, & num. 2. ad dict. interim.*
Diuisio decretalis.
Prorumpere, sonat in uitium.
2 *Videri si quid esse scribatur, refertur ad eum, cui scribitur.*
Residere in beneficio an teneatur, qui non potest ibi securi morari, remissio.
Iter arripere non sufficit ad curiam intra tempus, nisi se papæ præsentet.
3 *Vicarius in beneficio recipitur ex causa, ut hic.*
Idoneo ut beneficia conferantur, nisi dictum fuerit, intelligitur.
4 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 5. 6.*
Mandatum quandoq; obtinet uim definitiuæ, ut hic.
A sententia definitiuæ uim habente cum appellatur, expressio causæ non requiritur.
7 *Ob census temporalis solutionem, ecclesiæ si pensum reddat, uicarius si subrogetur ut hic, clericus non grauatur.*
Iudex à quo exercet hic in casu iurisdictionem post appellationem.
Appellationis pendentia hic nihil iuuat, & ratio.
Curam animarũ inuito episcopo non potestaliij clericus cõmittere.
Dilationem quæ non capiunt, appellatio non impedit.

CAPVT XXVIII.

1 PEruenit. Casus. Si† canonicus ad residentiam monitus appellat, statuitur sibi terminus ad prosequendum, & interim beneficio suo per vicariũ deseruitur de ipsius prouẽtibus sustentandũ. Et in prima decisa consultatio. In secunda responsio ibi, Cum autem. quæ tria facit, quæ per se patent [*In appellationem*] cui nõ uidebatur deferendũ, inf. de cleri. nõ re-
a sidentibus, relatum,ᵃ quæ est cõtra. Sed ibi so. in gl. pe. [*Prorupit*] sonat in uitiũ, secundum Host. [*Videatur*] ti-
2 bi, † uel sicut asseris. uel idest præsumatur, donec appellationẽ iustificet, ẞm Host. qui intelligit, ꝙ expresserit probabilem causam, puta ꝙ ibi nõ poterat securè morari. sup. de renũc. ad supplicationem [*Iter*] dicit Inn. factum recitat: quia non sufficit tm̃ intra tempus arripere, nisi se papæ præsentet. Host. dicit cum glo. & credo, ꝙ Inn. intellexit uerbum, terminum. sup. positũ de termino iuris. Sed uerius est, ꝙ loquitur de ter-
b mino ab ipso iudice ad hoc statuẽdo [*Interim*] cõcor. ad hunc uersi. inf. de cler. non resi. c. pen. & inf. de ele. cum ex eo, in fi. & de reg. beneficium, lib. 6. [*Et ei*] sub-
3 rogato, †uel temporali uicario, qui ex causa recipitur in hoc casu, & sic non obstat de præben. extirpandæ
4 [*Idoneæ*] hoc intelligitur, de ele. causam. ¶ Pe. †gl. obij-
5 cit, & soluit. ¶ Vlt. gl. no. & remittit. ¶ [*In† gl. 3. ibi, eos, in fine*] uide sup. eo. cum sit, super gl. sed non uidetur. ¶ [*In*
6 *†gl. 2. ibi, quæ hodie*] si uis, ꝙ hodie teneat, dic ꝙ loquitur hoc capitulum in mandato, quod obtinet uim diffinitiuæ. non enim per diffinitiuã sententiã posset plus iniũgi huic clerico, quã per hoc mandatũ. hinc est, ꝙ sine causæ expssione potuit appellari, Ab. facit, quod no. in Spe. eo. tit. §. in quibus, uer. sed nũquid, in fi. Sed certum est, ꝙ in talibus præceptis distinguimus, an
c fiantᶜ lit. conte. uel non, ut no. de ele. dudum. 2. de uer.
7 sig. ex parte 1. ¶ [*In glo. pen. ibi, uice sua*] sicut† enim non grauaretur, si soluetur interim temporalis cẽsus, quẽ deberet ecclesia, multo minus grauatur, si reddat ipsi ecclesiæ pensum suum, de cele. mis. c. 1. imò fit ei gratia, ꝙ ad hoc admittitur per uicarium, secundũ Host. cui placet, quòd licet prima facie ex causa rationabili appellet clericus: poterit tamen episcopus hoc facere, quod hic dicitur: aliàs esset dare, ꝙ in ecclesia cura ta negligetur cura, quam ille personaliter appellationem prosequens gerere nõ potest, nec inuito episcopo alteri committere. sup. de offi. uica. clericos, Inno. alternatiuè tamen dicit hoc olim licuisse, quãdo admittebatur frustratoria appellatio. hodie, cum non liceat appellare nisi à grauamine, secus, inf. eo. ut debitus; ad hoc facit, quod sequitur in gl. primum placet. & dicit Ala. hoc ideo fieri, quia res dilationem nõ capit; allega. ff. de appel. reci. l. fin.

ANNOTATIONES.

a ¶Relatum. Adde, quòd ratio est, quia quilibet tenetur residẽtiam facere in suo beneficio etiam. 20. solidorum. c. conquerenti, inf. de cleri. non resi. nisi consuetudo excuset, uide in c. cum omnes, de constitu. & in c. gratia, & ibi gl. de rescrip. in 6.
b ¶Statuendo. Hoc ideò hic dicit Io. An. quia ex isto tex. uolunt aliqui dicere, quòd ad statutum terminum ad appellationem prosequendam est satisfactum per solam itineris arreptionem. ad idem facit. c. cum causam, sup. de re iudi. & c. 1. de ele. lib. 6. & hoc tenet Guil. in Specu. de ap. §. nunc uero, uersi. & no. sed Io. And. ibi contra. & uide ibi per ipsum respondentem. ad contraria, & in decisione Rotæ, conclu. 163. & capitu. 2.
c ¶An fiant. Et sic uides, quòd quædam est appellatio à diffinitiua. & in hac causę expressio non requiritur, ut l. scio, ff. de ap. reci. Quædam est appellatio ab interlocutoria, quæ tamen non habet uim diffinitiuæ, tunc etiam expressio requiritur, & legitimatio; ut not. in c. ut debitus. inf. eo. & c. cordi, eo. titu. lib. 6. & cle. appellanti eo. titu. quædam est appellatio ab interlocutoria, quæ habet uim diffinitiuæ, tunc non requiritur, sicut nec à diffinitiua, & hoc limitatur hic, quando præceptum tale fit post lit. conte. iuxta not. in c. dudum, el 2. de elect. & de uer. si. c. ex parte. & sic no. quòd ista præcepta habent vim diffinitiuæ, & ad eius causam attrahunt, quando fiunt post lit. contest. alias secus: quod no. quia alia est sententia diffinitiua: alia est sententia præcepti, & uide glo. 2. q. 1. in summa, & glo. in d. c. dudum, & d. c. ex parte. facit glo. in l. proinde, ad l. Aquil. & Bart. in l. non fatetur, de confes. & doct. in l. fi. de confes. quod intelligatur de factis post lit. contest. ad hoc glo. in l. sancimus, C. de admi. tu. & quòd ab istis præceptis possit appellari, quæ fiunt etiam in confessum, facit text. in l. creditor. §. iussus, de appellatio. Bald.

SVMMARIVM.

1 *Enallage figura, persona pro re & causa.*
Iudæis fauere principes solent ex causa utilitatis.
Vtile à quibus percipimus, fauere solemus eis.
2 *Additio glossarum.*

CAPVT XXIX.

COnsuluit. Breue est, & pars huius deinde, consuluit, cõmunis diuisio. secunda ibi, Non conuenit [*Rege Francorum*] cum. n. eps Parisien. cogeret Iudæos, ut dimitterent mãcipia Christiana, rex appellauit pro eis; Ab. uel appellatũ fuit à rege, qui ad mandatũ ecclesiæ illos ad hoc cogebat. utrũq; intellectũ
1 ponit Inn. & Ho. [*Pro Iudæis*] i. pro† causa, vel fauore Iudęorũ, & ẞm primã lecturã, quia Iudęi multũ in talijs soluũt principibus, sub quibus degunt, ipsi principes solẽt eis fauere, ut patet, inf. de usur. quanto. facit de testi. Iudæi, & ĩ cle. eo. ti. c. 1. ideo ipsorũ fauore sic appel
2 lauerat princeps. ¶ [*In† glo. prima ibi, cum sit nimis*] & plenius in c. fi. [*& in fine*] & sit patens ratio, quia non est ibi dare grauamen. 24. quæst. 4. qui peccat.

SVMMARIVM.

1 *Appellationi post citationem delegati, uel post notitiam delegationis non est deferendum: secus, si contra.*
1 *Additio glossarum.*
Bononiæ consuetudo in expectando quem redire à curia.

CAPVT XXX.

1 ADhæc sicut. Casus. Qui† ante citationem, uel notitiã literarum misit nuntium ad papam, appellare potest, ne delegatus procedat: Secus, si post. 2. ibi, sed si [*Appellantem*] à iudice delegato, coram quo conueniebatur: secus de ordinario, secũ-

dum Host. de hoc satis, inf. eo. ut debitus [*Ad ipsum*]
quia Inno. exposuit, scilicet appellantem, subdens, ꝙ
hoc sequebatur. Host. dixit, quod hæc non fuerat ma
gna philosophia, cum littera se exponebat [*Post cita-*
tionem] repete, Vel notitiam delegationis, ut sup. ¶ *In*
2 † *glo. 1. in fi.*] T. qui dicebat, ꝙ de more ciuitatis Bon.
tamdiu expectabatur, ꝙ posset rediisse de Curia.

SVMMARIVM.

1 *Appellationi interiectæ ad papam qui non detulit, cum literis ordinarij sui mittitur ad curiam, & ratio, nu. 2. ad fin. & quomodo puniatur, num. 4.*
Manifestum, pro notorio.
Notabilis, pro infami.
2 *Appellationem esse extraiudicialem, unde noscatur, argumenta referuntur.*
Casus huius decretalis elicitur.
3 *Epilogus, & additio glossarum. num. 4.*

CAPVT XXXI.

1 DE priore. Casus. Qui † nõ detulit ap
pellationi interiectæ ad
papam, cum litteris sui ordinarij mittitur
ad curiam. non diuiditur [*Manifestas*] idest
notorias, Host. [*Notabilem*] Ho. exponit, idest infamẽ,
alle. no. de offi. dele. cum olim magister, uer. sanè [*Ap-*
2 *pellauit*] extra iudicium, non † in iudicio. & hoc patet,
quia dicit appellauit priorem, non dicit à priore: uel
a quia prior præcipiebat canonico, quòd consentiret
donationibus, quas faciebat consanguineis, uel aliis
illicitis alienationibus: uel ꝙ nemini concubinas, uel
suos contractus simoniacos reuelaret, super quibus
forsan volebat ipsum astringere iuramento. quare ca
nonicus sentiens se grauari ad sedem apo. appellauit,
secundum Inno. uel forsan canonicus ob has causas
priorẽ ad se. apo. appellauit: quia prior motus appel-
lationi non deferens ipsum excõicauit, uel suspendit,
uel in carcerem posuit: imò, prout patet in antiqua,
& glo. fecit ipsum uestibus usq; ad camisiam spoliari,
& ap. renuntiare coegit. & quia iniuria ap. se. hæc fuit.
2. q. 6. ad Romanã, & c. se. & ideo papa sic mãdat, secũ
dum Host. [*Eum*] s. priorem [*litteris*] sic sup. c. peruenit,
inf. de secundis nuptiis. c. 1. Host. [*ueritatem*] de proces-
su habito per priorem cõtra canonicum, quia appel-
3 lauit. ¶ Prima † gl. respondet per obiectionem de de-
cre. ad nostram. ¶ Secunda per obiectum de. l. quo-
4 niã iudices. ¶ *In* † *gl. 1. ibi, excedit*] sicut iste, ut dixi in tex.
& patet in an. hoc respicit hæc gl. ẽm Ab. ¶ *In glo. 2.*
in fi.] Ala. quidam dicunt hoc uerum in ciuilibus. In
criminalibus uero mittatur ad principem digno sup
plicio puniendum, C. eo. tit. à proconsulibus, in fi.

ANNOTATIONES.

a ¶ Vel quia prior. Adde, quod iste tex. intelligitur de regularibus. c. nisi, de præben. & in cle. & si in principalis, de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Infamia pro crimine.*
Abbates qui & quare teneantur cedere, & renuntiare abbatiã sine præsulatum conuentui, uel eius definitoribus, & nu. 4.
2 *Epilogus, & additio glossarum. num. 3.*
Remouentur regulares pro sola infamia, & à quibus, & quomodo, & num. 4.
4 *Præsidentium, uel definitorum, monasteriorum potestas.*
Prælati regulares administrant absque confirmatione.
Regularium consuetudo in remouendis prælatis.
Renunciatio non fit in manibus superioris in regularibus.

CAPVT XXXII.

a 1 QVia nos. Breue est [*Publica[a] infamia*] i.
publico † & infami crĩe, In.
[*Commoniti*] iuxta consue. de qua dicã super
gl. [*Noluerunt*] dicit Host. sic suppleri posse,
Ad suũ iudicem recurrat. qui ex cã prædicta & aucto
ritate dictæ consue. cõuentu prædictam cãm testificã
te, & cessionem petente sine alia probatione coget il
los cedere, nõ obstante aliqua appellatione ut sequi-
tur. & dicit intellectũ hunc plus cõgruere iuri q̃ illũ,
de quo dicam super glo. unde dicebat Abb. ꝙ isti non
hñt facultatem appellandi, cũ à diœcesano fuerint ad-
monendi. Dicebat aũt Ho. ꝙ in religionibus, quib. est
cõsuetudo, de qua dicã sup gl. superiori cedere nolen
ti nõ putat uiolentiã inferendã sed ad superiorẽ pro-
ximũ recurrendum, arg. ff. qd me. cau. extat edictũ ff.
de ui priuata, creditores. & ipse superior uisa uolũtate
fratrũ, coget illum cedere, uel dabit illis licentiã eligẽ
2 di aliũ, nõ obstante illius app. ¶ Vlt. † gl. rñdet per oõ-
3 nẽ. de quo cõi capitulo loquatur. ¶ *In* † *glo 2. in fi.*] Ala.
uel dic speciale in regularibus, ut ꝓ sola infamia pos-
sit remoueri, Inn. ¶ *In glo. 4. ibi, non seruato*] alias nulla es-
set dubitatio, Inn. ¶ *In glo. ult. ibi, in singulis*] cũ decr. ista
fuerit Alex. III. non uĩ de dicto concilio, qd fuit Inn.
somniasse. Item nec in illo prouinciali capitulo renũ
ciatio facta teneret ẽm Host. supra de renunc. admo-
4 net, & c. lectæ. unde dic ẽm Gof. ꝙ hoc † capitulum lo
quitur ẽm cõsuet. quorundam mona. iuxta quam ex
quo Abbas reperitur inutilis & publicè infamatus re
quirit ab eo sigillũ, & in cõi capitulo monitus tenet
cedere. ex quo oẽs concordant, uel maior pars præsi-
dentium, uel diffinitorũ. non obstant cõria quę volunt
renunciationem fieri in manibus superioris. quæ lo-
quuntur in secularibus uel vbi non est talis consuetu
do. & dicit Hostiens. sic seruari in generali Predicato-
rum, Minorum, Cistercin. Cartusien. Templi, & hospi
talis. & per electionẽ factam per eos, ad quos spectat,
sine confirmatione administrant. & ex quo in cessio
ne illorum concordant diffinitores, uel maior pars,
tenentur cedere; & adde quod dixi in textu.

ANNOTATIONES.

a Publica. Quando infamia debeat probari, uide in c. euidentia, de accu. & per glo. in l. 3. §. eiusdem, ff. de testi. per Bar. in l. de minore. §. tormenta, ff. de quæstio.

SVMMARIVM.

1 *Ex tunc, aduerbij significatio.*
2 *Additio glossarum.*

CAPVT XXXIII.

1 AD aures. Breue est [*Præfigatur*] per
iudicem, à quo appellauit
[*Ex tunc*] s. † termino lapso. dixi. s. e. reprehẽ
2 sibilis. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, dictum est apertius*] tamẽ
hæc decret. exprimit de iudice delegato.

SVMMARIVM.

1 *Protectioni apostolicæ qui se & sua summittit, intelligitur appellare, & an requirantur alia, & quæ.*
De differentia eius ab appellatione, nu. 2. & 6.
Duplex est, num. 6.
2 *Senteutia lata in negocio principali sine iuris ordine non tenet.*
3 *Forte, aduerbium uim comparatiuam habet hic.*
Protectioni submissio habet etiam locum in metropolitano.
4 *Appellatio à grauamine à iudice, uel extra quibus differat ab appellatione ab aduersario, & an reuocent negotium ad superiorẽ.*
5 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Simplicicati parcendum.
6 *Additio glossarum.*

CAPVT XXXIIII.

1 AD audientiam. Casus. Qui † se, &
sua ap. sedis cæ prote-
ctiõi submittit, licet appellatiõis uerbũ ñ ex
primat, itelligit appellasse. Et 1. narrat factũ. scda dat
iudicem

iudicem ibi, licet autem [*Subiecit*] si diceres expressa
causa rationabili, & in scriptis porrecta, & petitis apo
stolis, tunc omnia essent plana, ẽm Host. uide quæ di-
xi sup. eo. consuluit. 2. super 1. glo. sed Inn. hic supplet,
Maxime, dicens idem, si se non subiecisset, cum sine
2 † causæ cognitione fuerit condemnatus. inf. §. 1. nun-
quam enim ualet sentẽtia lata in principali negocio,
iuris ordine non seruato. sup. ti. 1. c. 1. Idem no. inf. eo.
dilectis, ubi uide in gl. hic fuit, ubi satis instat circa hãc
a decre. & hæc fuit ulti. so. ibi in fi.[a] uel secundum eum
hoc locum habet extra iudicium, ubi tãtum prodest
hæc suppositio, quantum appella. quæ & tantum ua-
let, quãdo interponitur ab ordinario, quòd à tempo-
re appellationis cessare debet, ut nil faciat contra ap-
pellantem sine causæ cognitione, quòd si fecerit, nõ
tenet. & sicut olim ante iudicium & post poterat ap-
pellari, ita & protectioni supponi: in hoc tamẽ minus
habet protectionem: quia non ualet, nisi grauamen
sequatur: immò dummodo a grauamine caueat, pro
cedere potest iudex. sed appellatio in totum transfert
causam ad superiorem, ẽm quosdam, qui nec credũt
protectionis naturam hodie sublatam, vel mutatam.
sed Inn. plus placet, ꝙ per omnia æquiparentur appel
latio, & protectioni submissio. unde sequitur ẽm Ho.
ꝙ sicut in appellatione, sic & in protectione causa ra
tionabilis exprimatur, & in scriptis porrigatur. sed hic
refert ẽm Ho. an appellatio, uel protectio interueniat
in iudicio, uel extra: quia primo casu non prodest, si
fiat a futuro grauamine non illato, uel comminato.
inf. eo. ut debitus, & c. cum cessante. 2. casu ualet inter
posita a futuro grauamine, uel ex probabilibus cõie-
b cturis. inf. eo. bonæ. ubi no. aliæ differentiæ inter ista[b]
[*Et infra*] hoc est & statim iter arripuit ad nos uenien-
di, ad quod spectat ẽm Host. quod no. in summa. e. ti.
sub rubrica, forma prouocationis extra iudiciũ factę
3 [*forte*] & forte † non, & sonat hoc in comparatiuũ, ma
xime, ẽm Host. s. ꝙ sit idẽ, etiam si simpliciter non est
[*Nostræ*] putat Ho. hoc speciale in papa: quia idem in
metropolitano. inf. eo. dilectis, in prin. & facit, quod
4 no. inf. eo. dilecti. i. [*Sine causæ cognitione*] à contrario † ui
detur, ꝙ cũ causæ cognitione procedi potest contra
appellantem extra iudicium. sed contra. infra eo. bo-
næ, ubi colligitur, ꝙ appellatio extra iudicium reuo-
cat negocium ad superioris audientiam, ut etiam no.
de his, quę fiũt à maiori parte ca. c. 1. su. de ma. & obe.
dilecti. So. dicit Inn. ꝙ ubi appellatur à iudice in iudi-
cio, uel extra, nunquã reuocatur negociũ ad superio-
rem, nisi iudex grauet nõ seruando ordinem, ut hic.
uel alio modo. inf. eo. vt debitus, & sic intelligit. inf. e.
cordi. Sed & si appellat à grauamine aduersarii simpli
citer, appellatio non iuuat appellantem, nisi sequatur
grauamen. sed si sequatur, tenet appellatio ad papam
facta. inf. eo. bonæ, ẽm Inn. Sed Host. dicit tenendum
quod dixi. sup. in fi. illius gl. si diceres. & adde, quod di
xi. sup. eo. consuluit. 2. super fi. 1. gl. & dicã. inf. de cẽsi.
significauit, in gl. quia monacus, uer. uerum si. [*Ali-*
qua sententia] excommunicationis, uel alia, Inn. ¶ Ter
5 tia † gl. signat contrarium, & soluit. ¶ *In gl. 2. ibi. §. doli*]
qui per imperitiam, rusticitatẽ, uel iussu prætoris, uel
casu corrupit album, nõ tenetur [*& ibi. §. 1.*] parcitur
rusticitati illius, qui uocatus in ius non uenit [*& ibi. l.*
6 *ult.*] uide de testa. cum esses, super 1. glo. ¶ *In* † *gl. 1. in fi.*]
ut dicebat Tan. ¶ *In gl. 3. in fi.*] dic ẽm Host. ꝙ per litte-
ratoriam protectionem quis non eximitur: quia nec
c hoc intendit litteras concedens[c]. hic autem loquitur
de uerbali protectione loco appellationis specialiter
expressa cum arreptione itineris, per quã ipsam pro-
ferens intendit appellare, quæ extra iudicium loco
appellationis habetur. ¶ *In gloss. pen. ibi, uel an haberet*] in
hoc male dicit glo. nisi restringas. hoc dictum cum
proximo, & hoc plenius intelliges per no. inf. eo. sol-
licitudinem, in glo. sed quære, in fin.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ibi in fi. Agit ergo dicendo sententiam nullam non propter appellationem, quia nulla fuit appellatio, sed propter summissionẽ protectioni papæ. sed secundum hoc nil facit ad titulum hæc decre. & de indubitato loquitur. & sic oportet dici, quòd uel nullitatem, uel iniustitiam prosequitur, illam pro materia appellationis deducit, & sic talis submissio habet uim appellationis.
b ¶ Inter ista. & uide infra in gl. à contrario, & Io. And. sup. eo. cum sit Romana, in glo. de hoc, & super glo. quandocunque.
c ¶ Concedens. Vide de ista in capitulo recipimus, de priuileg. per Ioan. And.

SVMMARIVM.

1 *Debeo, pro possum.*
Remissio quandoque personæ fit absoluendæ.
2 *Cap. significauerunt, sup. de exception. intellect.*
3 *Epilogus, Additioq; glossarum. num. 4.*
Plurale soluitur in singulare.
Cap. primi eod. titu. lib. 6. intell.

CAPVT XXXV.

1 ACcepta. Breue est [*Non* † *debet*] idest
a non potest[a] sine iuris offen-
sa, Host. [*Causa*] examinanda. quandoq; ta-
men remittitur pars absoluenda, ꝙ dic, ut
supra de offi. or. ad reprimendam. inf. de sent. exc. per
2 tuas, Host. [*Consenserint*] & sic † loquatur. sup. de exce. si-
b gnificauerunt, in fi. quę est contra, & ibi soluitur [*Ap*
pellatum] iustè: aliàs secus, inf. c. 3. & c. ut debitus. infra
3 eo. cordi, lib. 6. ¶ † Secunda gl. respondet per obiectio
4 nem. ¶ *In* † *glo ulti. ibi, pars appellans*] & sic resoluitur plu
rale in singulare, inf. de priui. ut priuilegia, ad finem.
& sic etiam debet exponi. infra ca. 1. lib. 6. ibi, si de par
tium & c. ut plenè dicam, inf. eo. ut debitus.

ANNOTATIONES.

a ¶ Non potest. Contra hoc cap. oppo. de. c. notam, 2. q. 1. Sol. ut ibi in glo. quia non remittitur, ut iudicet, sed ut restituat. Bald.
b ¶ Et ibi soluitur. Vide in gl. fi. & super fila. Ioan. And.

SVMMARIVM.

1 *Recusari põt delegatus datus etiã appel. remota, & quibus casib.*
Appellationem remouere potest solus princeps.
2 *Recusare iudicem ex quibus causis possim, & nu. 4. & nu. 8.*
Consanguineus an omnis dicatur suspectus, & nu. 8.
3 *Suspitionis causam an aliam, quam propositam probare quis possit apud arbitros, & quæ eam inducant, & num. superioribus & inferioribus.*
4 *Ingratus etiam recusari potest.*
Recusatio si non fiat potest esse & pater in causa filij iudex.
5 *Permittitur secundum legem, ubi remota est appellatio.*
6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. num. 7. & 8.*
Loci origo suspitionem inducit.
Consanguineorum offensæ ad quem usque gradum extendantur.

CAPVT XXXVI.

1 POstremò. Casus. Delegatus. † datus
etiã ap. re. recusari põt, si
sit impetrantis consanguineus, uel eius in
illa causa fuerit aduocatus. non diuiditur
[*Delegata*] à quocunq;, saluo ꝙ clausulam in fi. positã
apponit solus princeps. sup. de of. dele. super qõnum,
2 post prin. [*Consanguineus*] quod no. hic † Vinc. de intuen
da psona cõsanguinei, quæ talis posset esse, ꝙ cessaret
a suspicio, ut si esset Cistercien.[a] uide ad literam, in Spe.
titu. 1. §. superest, uer. quid si non est [*Impetrauit*] sibi,
quia sua est causa. Vincen. allegat. 2. q. 6. biduum: se-
cus, si est causa ecclesiæ suæ, secundum Guil. & Egi.
de hoc in Spec. tit. 1 §. superest. uer. quid si plantatus.
hoc uidetur falsum per decre. insinuante, supra de of-
ficio delega. ut ibi dixi. Dicit etiam Boatiñ. quod si iu-
dex esset cõsanguineus rei, & actor hoc ignorasset, ꝙ
ipsum recusaret, quod credo, dummodo fuerit igno-

rantia probabilis[*In eodem*]ſecus,ſi in alio,Inno.[*Officio*]generaliter loquitur,& ſic facit pro Boatino,qui dicit,quòd etiam meũ aduocatum recuſare poſſum in iudicem propter ſecreta cauſæ, quæ ſibi reuelaui. contrarium not. ſupra de teſtibus. dilecto, in 4. gloſſ. [*Alia iuſta*]no. Tan. & Vincen. & Dam. hic ea. q.11.
3 per hanc litteram, quòd ſi quis†cauſam ſuſpitionis, quam allegat coram arbitris,probare non poteſt,ſufficit,ſi probet aliam iuſtam. ff. de appellat. ſcio quæſitum, quod hodie non puto uerum. olim poterat eſſe uerum, quando non erat neceſſe exprimere cauſam. & facit, quod de app. no.infra eo. cum cauſam, in ult. gloſſ.& concor.Guil. in Specu.de recuſa.§.ult.
4 uer.ſed quid ſi unam[*Suſpectus*]uel ingratus † in auct. de exhiben. reis. §. ſancimus, col. 5. Vincen.[*Recuſari*] ſed ſi non recuſetur,etiam pater poterit eſſe iudex in cauſa filii.de hoc.3.quæſt.5.c.1.2.q.7.§.tria. uer. filius
5 [*Appel.ve.*]nam & ſecundum.l.ubi remota†eſt appellatio,permittitur recuſatio,C,ne li.in una ea,quo.cauſa.l.1,2,q.6.ſi quis in quacunque. Lau. contra ſup.eo.
6 ſuper eo.2,ibi dixi. ¶ Prima†glo. quærit: arguit pro & contra, & ſoluit. ſecundò iterum quærit,& ſoluit.3.
7 ponit alia exempla ſuſpitionis, & remittit. ¶*In* 1.†*glo. ibi.§.de uno.§.ibi eſt*] & uide de præſumpt.litteras,ſuper
8 gloſſ.præſumitur. ¶*In*†*gloſſ.*1,*ibi honeſtius*]idem Hoſt. ſed tu diſtingue, an ſint de una domo, uel ſtirpe maſculina,an non,ſecundum hoc arbitrentur arbitri eũ ſuſpectum, uel non.nam & origo ejuſdem loci quandoque ſuſpitionem inducit. de hoc, ut lite nõ conte, accedens.2. Experimur maxime in Tuſcia,quòd iudicãtur offenſæ eorum,& ſuper eos, qui ſunt de tali ſtirpe etiam ultra.7. gradum, quæ tamen infra quartum uindicarentur extra ſtirpem[*& ibi, remouet*]idem no. in teſte. 3.q.5.c.1.& in Spec. de teſte.§.1.uer. ſed quid ſi teſtis. tamen & hic inſpicerem, an de eadem ſtirpe [*& in fine*]dicebat hic Tan. q omnis cauſa,quæ ſufficeret ad recuſandum arbitrum, uel procuratorem, ſufficeret ad recuſandum iudicem. ¶ In gl. ult.ibi,aſſeſſor.aut teſtis.infra de teſti.co,Romana,lib,6.

ANNOTATIONES.

a ¶Ciſtercien. Adde ſecundum do. An. hic, uel ſi eſſet homo ſanctæ uitæ,& Hoſt.in c.finem litibus,de dolo & contum.glo. in c.expedit.12.q.1.text.melior de iure in c.2.de no.oper.nunc.& Barba. conſi.23.in 1.colum.primo uolumine.

SVMMARIVM.

1 *Interdicti ſententia non ſuſpenditur per appellationem ſequentẽ.*
Comparatur cum excommunicatione,eadem,qua ea impeditur ratione,impediatur & interdictum, & in quibus aliis aſſimilentur, nume. 5.
2 *Interdictum temporalium rerum an impediatur ab appellatione ſubſequenti.*
An ſuſpenſio à beneficio, uel præbenda, uel aliis & quibus impediatur.
Suſpenſus à quibus ſi celebret,non incurrat irregularitatem.
3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. num.4.*
Per ſuſpenſionem non efficitur nouum quid.
Nouum peculium non dicitur,licet dominus remittat ſeruo debitum, quo exhauſtum erat.
5 *Additio gloſſarum. num.6.*
Excommunicatio,interdictum,& ſuſpenſio in quibus ſint ſimilia, & ſupra num.1, & quæ in ſingulis eorum obſeruentur.
Irregularitas quando contrahatur ob alicuius eorum incurſum.
6 *Sententiam interdicti ſuſpendere non poteſt epiſcopus, ſicut & tollere:ſecus dicitur de ſententia excommunicationis.*
Appellare poſſumus à ſententia ſuſpenſa, quemadmodum & à conditionali.
Cum excommunicato communicandum non eſt, donec fuerit ſecundum eccleſiæ formam abſolutus, in fine.

CAPVT XXXVII.

1 A Dhæc quoniam. Caſus. Sentẽtiat interdicti non ſuſpenditur per ap. ſequentem.cõmunis diuiſio.2.ibi,noueris[*Appellant*]infra decem dies[*Contemnunt*]& male. T.q ſicut duplex ſit comparatio inter interdictum, & excommunicanem,ſic legitima ap.præcedens tuetur ab uno,& à reliquo,& ſicut unum non releuat per appellationẽ ſequentem, nec reliquum ſecundum Goff.[*Suppoſitos*] Dicit Hoſt.pure lata ſententia,nec ſuſpenſa[*Declinare*]
2 an per†appellationem ſequentem ſuſpendatur interdictum temporalium rerum, uel ſuſpenſio à beneficio,uel præbenda, no,de ſen.ex,is cui,lib.6.in glo.ult. de quo hic no.Inn.& Ho. de ſuſpenſione uerò à pontificalibus,uel à palio mouet hic dubium Inn.ſed nõ ſoluit.Tamen, ut dicit Hoſt. ipſe Inn. no.in decr.1.de ſen.ex.li.6. q taliter ſuſpenſus celebrans non incurrit irregularitatem, ut ibi dicam in gl. ſi hoc non fuiſſet. & idem Guil.in Spec.tit.2.§. iuxta propoſitionis, uer. quid ſi epiſco pus. voluit forſan per id Hoſt. innuere, q ſicut differt in illo,ſic & in iſto,ut.ſ.ſuſpendatur per
3 appellationem. ¶ Prima†gl. primò æquiparat excõcationem,& interdictum.ſecundò quærit.ponit duas opiniones contrarias, dicens primam ſeruari, quã in parte declarat, & remittit. & in fi.ſic loquitur q quid
4 ſentiat,non apparet. ¶*In* 1.†*gl.ibi,ſed ſi manente*] uide de offi.dele.P.& G.ad fi.ult. gl.[*& ibi.ſi æ*re] exhauſtũ eſt peculium ſerui pro eo,quod domino debet.ſi dominus debitum remittit,vel alius nomine ſeruidomino
5 ſoluit.nõ dicitur nouum peculiũ. ¶*In*†*glo.*1.*ibi, Aequiparantur*]infra,de ſen.exc.is cui,in fi. & eſt ſi.eo.tit.c.1. & c.ſtatutum,lib.6. dicebat hic ergo Inn. excommunicationem ex parte una:ſuſpenſionem,& interdictũ ex altera in multis eſſe ſimilia. Primò quia neutrũ ſuſpenditur per ap.ſequentem.Secundò,quia in utroq; requiritur monitio præcedens, niſi qñ interdictũ ab officio,uel beneficio infligitur pro pœna.ſup.eo.reprehenſibilis. quod intelligit Ho. qñ ſtatuitur à canone, ut in cõtrario: ſecus,ſi ab hoĩe,quo caſu p̃cedet monitio.j.de coha.cle.ſicut,& c.ſi autẽ. Tertio,quia uterq; incurrit irregularitatẽ,& utriq; celebrãti infligitur ea dẽ pœna.inf. de cle.excõ.c.2. & 3. Quartò,quia uterq; abſoluitur cũ iuramẽto.ſup.eo.qua fronte,de ſen.excõ.uenerabili,& c.ſup eo. Quintò,quia utriq; p̃ſtatur abſolutio ad cautelam,ut in præal.decr.uenerabili,& §.de excep.apoſtolicæ. Sexto,q a utraq; ſentẽtia ligat, licet ſit iniuſta.11.q.3.c.1.& 2.& c.ſi qs preſbyter.alias uerò ſimilitudines no. Hoſt.de ſen.ex.c.1. uer.& hæc eadẽ,ubi remittit. In aliis aũt ſuſpenſionibus dicit Hoſti.ſeruandũ ordinem iur.aliàs non nocent. §.de reſti. in inte.ca. 2. Sed nec in aliis ſuſpenſionibus neceſſaria ſunt prædicta, imò in eis illa ſola ſeruanda ſunt, quæ ſeruari debent in aliis interdictis,uel pœnitẽtiis imponendis.& capitula, quæ dicunt prædicta in ſuſpenſionibus neceſſaria,intelligenda ſunt de ſuſpẽſione, quę fit ab officio,& beneficio,uel officio tm̃, uel ſacris. & hæc uera ſuſpẽſio. uel interdictũ ab officio fit pro cõtumacia. nã ſi pro pœna,fruſtra præcederet monitio, cum in oẽm caſum ſit ſecutura ſuſpenſio. Dicit autẽ Inno.q pro pœna imponitur ſuſpẽſio perpetua ab officio,& beneficio.l.di.ex his,miror,ſtuder, & ca.accedẽs.qñq; ad tepus.j.de accu.inquiſitionis, in prin.quãdoq; interdicit tm̃ miſſarum celebratio. 56.di.nullus. quandoque uſq; ad mortem ſuſpenditur à ſacramentis. 2.q.1.in primis.quandoq; ad tempus tantum,l.di. de his no.& c.ſe.de cleri.uena.c.1.& 2.quandoq; ſuſpẽditur qs à poteſtate eligendi, uel ordinandi, de cle.cũ in cunctis,de tẽp.or.literas.l.di.ex pœnitentibus. qñq; ab ingreſſu eccl̃iæ, uel officio ſacerdotali,de of. dele. ſanè,

ſanè, de ſen.excom.ſacro. & ſic circa ſuſpẽſionem ab officio, & ſacramentis multæ pœne poſſunt reperiri [*& ibi, Vin.& Tan.*] & Inno.cum eis, ſupra de conſue. cum inter[*& ibi,non credo*]circa principalem quæſtionem quid uelit glo. non apparet hic[*Et in fi.*] facit de
6 ſen.ex.c.ult.ad fi.li.6.dic† quòd epiſcopus põt ſententiam ſuam ſuſpendere.i. effectum ſententiæ, ſicut ex toto tollere. ff. de iudi.l.iudiciũ. & ſic intelligo quod dixerunt primi: quia ſicut poteſt plus,& minus.unde & interim appellare poteſt,ut dicunt ſecundi.appellari enim poteſt à ſententia ſuſpenſa,ſicut à conditionali,ut infra e.præterea,& c.dilectis:ſecus in ſententia excommunicationis, cuius effectus relaxari nõ poteſt, niſi omnino tollatur, cum non ſit communicãdum excommunicato, donec fuerit ſecundum formã eccleſiæ abſolutus,infra de ſen.ex.cum deſideres.Hoſti.

SVMMARIVM.

1 *Appellationis iudex remittit cauſam ad priorem iudicem, ſi non conſtat ſibi à grauamine, uel iniuſta ſententia appellatum.*
Iactare ſonat in uitium.
2 *Inhibere quando poſſit iudex appellationis, ut archiepiſcopus.*
Appellatio debet iudici, à quo, porrigi, licet non legatur.
Appellatione remota, clauſula non ponitur in literis remiſſionis.
2 *Epilogus, & Additio gloſſarum.*
Poſſe, & nolle ſunt contraria, & quo caſu.
4 *Appellatio fruſtratoria per iura quoque uetera repellitur.*

CAPVT XXXVIII.

1 V Vm in eccleſia. Caſus. Iudex †appellationis remittit cauſam ad priorem iudicem, ſi non conſtat ſibi à grauamine, uel iniuſta ſententia appellatum. & primò narrat factum:cui ſecundò prouidet ibi,unde man.[*Iactant*]ſonant in uicium, ſecundum Hoſt.quaſi per hoc inſoleſcant[*Ordinarij*]& tui ſuffraganei[*Appellare*]probat hæc litera,
2 quod dicam ſuper prima glo. [*Conſtiterit*]quid ſi † negetur appellatum, uel per appellationem deuolutũ, uel cauſam appellationis legitimam, an poſſit archiepiſcopus inhibere? dic ut infra e.Romana.§.ſi uerò, & §.quòd ſi,& §.ſe.[*Porrectam*]in ſcriptis iudici,à quo appellatur.nec eſt neceſſe, quòd legatur, infra eo.appellatio,lib.6.[*Appel.remota*]non apponitur in litteris remiſſionis hæc clauſula: ſed inſtruitur archiepiſcopus. Vnde dicit Hoſtiẽ.hoc intelligendum de app.friuola,ne ſit contra infra cap.1.& c.ut debitus. ¶ Quarta†glo.arguit, & remittit. ¶*In glo.*1.*in fi.*] T.& ſic eſt
3 contra ſupra de of.le.ca.1. ubi Cantuarien. aditur per querelam: quia legatus. So. uolebat per fruſtratoriã appellationem adire, quod non poterat: per querelã adire nolebat, & ſic poſſe, & nolle erant contraria.ſi. ſupra de of.dele.cum ſuper.idem in papa,qui per querelam aditur, & non per fruſtratoriam appellationẽ,
4 Hoſt. ¶*In glo.*4.*ibi,à quo*†*appellauit*] ergo & per iura uetera repellitur fruſtratoria appellatio per iudicem,ad quem appellabatur.iudex uerò, à quo,illam admittebat, niſi eſſet manifeſtè fruſtratoria,ſupra e.peruenit, cum ſi.ſecundum Gof.Inn.dicit,quòd hęc decre.præſagiuit ius nouum,infra e.ut debitus.

SVMMARVM.

1 *Appellans quia non fuit proſecutus in termino, ſi reddit ad priorem iudicem, & iterum ab eo grauetur, appellare poterit, & quando num.4.*
Appellatio conſumitur multis modis iuncta gloſſa.
2 *Matrimonij ſeparatio eſt odioſa, neque eſt illi fauendum, ſed ſtanti per matrimonio.*
3 *Epilogus, & ſupplementum gloſſarum, num.4.*
Appellare iterum quibus non liceat caſibus, & quo caſu et iam quartò appellare.

CAPVT XXXVIII.

a 1 D Irectæ. a Caſus. Si † appellans: quia non fuit proſecutus in termino, redijt ad primum iudicem, ſi iterũ ab eo grauatur, poterit appellare. Communis diuiſio.2.ibi,reſpondemus[*Opponebat*]forte agendo ad diuortium; ad hoc facit finis,forte excipiendo contra mulierem uendicantẽ, ſupra de ordi.cog.c.1. [*Præfixo*]à iure, vel homine[*Renunciante*]hæc renunciatio fuit de facto, & parum operatur, cum iam per negligẽtiam appellãtis fuiſſet conſumpta appellatio ſecundum Gof.[*De*]1.ſuper[*cum ſecundum*]ſuperficialiter réducitur ſecundum Vincen.uel dic,quòd reſpicit factum,nec excludit ulteriorẽ uicem[*Se fecit*]mulier defendens matrimonium, Inno.[*Quod*]ſ. eſt ma-
2 trimonium,non † ſeparatio,quæ eſt odioſa, Inn.Vin. & ideo non eſt illi fauẽdum: ſed mulieri,quæ ſtat per matrimonio.quæ ſecundò appellauit, ſupra tit.1.c,fi.
3 Inn. D. Pe. † gl.alleg. duas concor. reliquum reſpon-
4 det per obiectionem. ¶*In glo.*1.*ibi.§.ulti.*] altera parte abſente iudex appellationis procedit. ¶*In glo.*2.*in fi.*] T.ſed fortius obſtabat mulieri, ſupra e.perſonas. Solu.ubi poſt primam appellationem fuit cõtumax appellans: quia nec in cauſa proceſſit, nec fuit proſecutus appellationem.non auditur, ſi vult iterum appellare.2.q.6.§.diffinitiua,uer.ſunt quorum, in quo caſu loquitur contrarium.ubi verò primæ appellationi renuntiauit, & iterum agitur, ſed grauatur, poterit appellare: quia nec contumax eſt. hanc puto ueram ſo. quam approbat.G. Io.idem Vin. Alij dicunt hoc ſpeciale in matrimonio. Lau. dicit hanc non eſſe decre. cum fuerit aliàs magnus,hic deterius omnibus dixit. T.Dixit.G.ſi appellans,quæ non proſequitur appella-
b tionem,lapſo termino iterum appellaret[b].i.innouaret appellationem conſumptam,non audiretur, & tali appellatione non obſtante iudex procedere poſſet, ſupra e.cũ ſit,præterea,conſuluit,ad hæc.ſed hæc mulier non renouauit app. conſumptam, ſed in iudicio ex noua cauſa ap. Inno.hic,cuius dictum ponit Hoſt. uidetur uelle,q licet per contumaciam,uel negligentiam lapſum ſit tempus appellationis præſequendæ: tamen à ſententia;uel grauamine adhuc poſſit appellare. Et dicit,q cum hodie non liceat aliter appellare, non putat illam decre.perſonas, aliud ſpeciale ſtatuere circa non proſequentem. quod tu dic uerum, niſi obſtet ſibi contumacia in non veniendo,vt quia poſt negligentiam,vel contumaciam reaſſumpſit cauſam principalem:aliter non poſſet appellare,ut primò dixi poſt Io.& Vincen.quod placet. ¶*In glo.*3.*ibi, permiſſum eſt*] eidẽ perſonæ,hoc dico pro tanto:quia ſi à ſentẽtia contra te pro me lata appellaſti ſecundò, & iudex ſecundæ appellationis caſſet primam,& ſecundã ſententiam, ab illa potero appellare, & hoc reſpectu appellatur quartò. & de hoc uide in Specu. de app. §. quoties, per totum.§.

ANNOTATIONES.

a ¶Directæ.c.iſto ibi,Liberè poſſis uti,no.de ui huius uerbi,Liberè: quia ſi datur alicui poteſtas, ut liberè ſic poſſit in aliquo facẽ, non tamen uidetur data facultas utendi ſua poteſtate injuſte, quod no.propter arbitros,& arbitratores,de alijs ſimilibus uidequod ſcripſi in l.filius, de dona. & contra prædicta facit c.quæ in eccleſiarum, de conſtit.& uide ad materiam glo.an liceat ter appellare,glo.2.q.6.de ſua,& ſcripſi in glo.ſummæ,& glo.in cap.2. quæſt.2.c.omnes epiſcopi.uide.& quo† liceat ter,facit.cap.omnis oppreſſus. 2.q.6.ſol. debet intelligi, quòd tertiò ibi refertur non per appel.ſed per conſultationem,vel ſuper diuerſo articulo,

uel

uel grauamine, ut ibi scripsi. Archidia.
¶ Appellaret. uide hic dominum Calde. & dominum Philip.

SVMMARIVM.

1 *Sententia excommunicationis, suspensionis, uel interdicti lata sub conditione suspenditur, si. ante conditionē ab ea fuerit appellatum, & nu. 14. §. 1. & nu. 16.*
Diuisio capituli bipartita.
2 *Censuram exercere non potest nisi suus iudex & ecclesiasticus.*
3 *Excommunicatus an dicatur quis, cui scribitur, nisi tale quid feceris, te scias excommunicatum.*
Excommunicatio qualiter ferenda.
4 *Si excommunicatur quis, nisi. c. soluat usque ad annum, unum est mandatum.*
Appellatio ab huiusmodi mandato conditionali, quando interponenda, & quando releuet à condemnatione, & excommunicatione & nu. 5. 6. 10. 17.
Mandatum unum quando sit, & quando duo adiecta conditione.
In executione quis grauari potest, licet teneat condemnatio.
Excommunicatio si feratur conditionaliter, quid iuris, & quando teneat appellatio, & num. 5. & 6. 10. quibus feratur uerbis, num. 10. 17.
5 *Gladius domini penetrabilior est quàm factum humanis.*
Excommunicatio fingitur in dubio præcedere.
Pœna habet effectum, etiam si res non habeat effectum in spiritualibus, secus in alijs: quæ tunc est odiosa.
7 *Nisi, pro si non, & quandoq; pro si. & quando excipiat, & quando ponat, remiss.*
8 *Terminum à iudice, uel aliàs statutum partes quando cum suis accessorijs queant prorogare.*
9 *Non soluendo si quis fiat intra terminum sibi datum ad soluēdum, quid iuris, remittit.*
10 *Vel, aliquando significat diuersitatem, non alternationem.*
11 *Negatiuum non solutionis creditor non tenetur probare.*
12 *Videri nobis debet, quod papa uidetur.*
Rescribere quibus soleat rationibus papa consultantibus.
13 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 14.*
Satisfacere quando dicamur, num. 15.
Sententia sub conditione ferri potest, & quādo ab ea appellandum. §. 1. & nu. 16. & 17.
Conditione existente perinde est ac si ab initio pure contrahatur, ibid. & nide nu. 17.
15 *Additio glossarum.*
Satisfacere quibus quis dicatur modis.
Quò ad executionem fideiussorum datio non sufficit.
Conditionis de futuro, & de præterito, uel præsenti differentia in ligando quem sub conditione excommunicatum, & in suspendendo per appellationem, uer. & mora.
16 *In obligatione uoluntaria aliud dicendum quàm de sententia, quæ redditur in inuitum, & ratio.*
17 *Sententia excommunicationis traditur ad diem, uel conditionem: secus in alijs sententijs conditionalibus.*
Appellationis dies quando incipiat currere, si sit appellatum à sententia conditionaliter lata.
Vtile si quid dicatur, non sequitur, quòd sit necessarium.
Medium quomodo accipiatur, uer. hoc dixit.
Appellatio à pœna iuris non iuuat, uer. ubi autem.
Cur introducta, ibid.

CAPVT XXXX.

1 Præterea. Casus. Sententia † excō-
a municationis, suspensionis, uel interdicti lata sub conditione [a], suspenditur, si ante conditionem ab ea fuerit appellatum. Communis diuisio. i. consultatio, & responsio. 2. ibi, uidetur. prima facit tria. primò ponit formam triplicis sententiæ. secundò ibi, ille, factum & omissum per illum, in quem lata fuit. Tertio format quæstionem ex his ibi, utrum [*Preterea*] respicit
2 decisam [*Iudex*] suus † ecclesiasticus, & habens potestem exercendi censuram: alias non esset quæstio. Ad primum, infra de sent. ex. c. pe. cum concor. 2. glos. ad secundum. 16. di. bene quidem, circa medium. ad. 3. infra de exce. præla. c. fin. supra de ma. & obe. dilecta. Et ad omnia tria uide, quod no. infra de sen. ex. præsenti, lib. 6. in glo. 2. [*Protulerit*] litera ista secundum Egi. &
3 Guido. facit pro. G. Na. qui dixit, q; † per literas episcopi directas ad subditum per hanc formam, nisi tale quid feceris, scias te excōmunicatum, ille non parens excommunicatus non erit, nisi literas legerit, uel excommunicationem ore protulerit. ad idē. C. de sent. ex breu. re. l. 1. & 2. & bene facit de sen. ex. c. 1. li. 6. & supra e. reprehensibilis, in prin. sed contra. 3. q. 4. nullus, ubi dicuntur excommunicati, quos episcopi suis scriptis excommunicat. nec dicitur, q; ore proferant. & per literas quis absoluitur. 2. q. 5. quāto. q; Guil. Na. fatetur, salua plenitudine potestatis papalis, de hoc in Spec. de cita. §. tam, de cita. ad fi. uer. quid si iudex [*Sententiam*] hodie non debet ferri talis sententia nisi in casibus, quod dic, ut infra de sen. ex. Romana. §. caueāt, lib. 6. Dicit ergo Inno. q; ordinarius cautè facit iudex, si condemnat ad aliquid certū, q; si non soluat in ter-
b mino, illum demum [b] excommunicet. Dicit etiam,
4 q; † si iudex excommunicet aliquem, nisi soluat. c. usque ad annum, unum tantum est mandatum, quandocunque igitur ille appellet infra annum, releuabitur non solum ab excommunicatione, sed etiam solutione. Si dicas, quòd sint duo in mandato: excōmunicatio est principalis, & solutio accessoria. sublato ergo principali, tollitur accessorium, supra de constitu. transl. Dicit Host. q; melius dixisset, suspenso, & remittit de of. dele. pastoralis. §. præterea. Quid si condemnet illum purè, & postea sic adijcit, Nisi solueris usq; ad mensem, sis excommunicatus? Respondeo secundum Innocen. si appellauerit, infra 10. dies, releuatur ab excommunicatione, & condemnatione. Si uerò post. 10. dies appellat, infra mensem, releuatur ab excommunicatione, sed non à condemnatione, quia per lapsum. 10. dierum transiuit in rem iudicatam, supra ti. 1. cum inter, & c. quod ad consultationem. Sunt enim hic duo mandata diuersa. unde nil prohibet ua
lere appellationem in uno, in alio non, de testa. Raynuntius. & idem Ho. Sed instabis, cum ad suspendēdū effectum excōmunicationis non sufficiat qualiscunque appellatio, sed requiratur legitima, ex quo ponis condemnationem trāsiuisse in rem iu. ergo restat appellationem iniustam. Respon. licet teneat condemnatio, grauari potest in executione: ut quia sine causa fit, infra tempus iur. uel quid simile, per quod si iustificetur appellatio, impeditur excommunicatio. Quæ-
5 rit † Inno. quid si iudex dicat, Excommunico te, si appellas? Respon. q; quamcito se parat ad appellandum, est excommunicatus. unde nec tenet appellatio. Alij contra, q; tenet appellatio, Gof. hic per. l. ff. de uer. ob. si quis stipulatus sit. distinguebat, cum dicat, si appellas, an dicat, si appellaueris, ut primo casu precedat primum dictum: in secundo procedit hoc contrarium. Idem dicebat, quando metropolitanus dicit suffraganeo; Excommunico te, si excommunicas talem: uel an dicat, si excommunicaueris talem. sed hæc uerba non placent Host. ad quorum intellectum, & eorum
6 quæ sequuntur in gl. uide quod no. in summa de sen. & re iu. §. qualis, sub. §. pura. per to. §. Quid si dicat † iudex excommunico te, si elegeris talem, uel si non eligis talem: dicūt quidam, quod idem in utroque casu, ar. ff. de uersi. obl. si quis stipulatus, nec ualet appellatio. Alij dicunt, quod tenet appellatio, & q; facta electione statim incidit in excōmunicationem, nisi precedat appellatio: quia nisi teneret electio, non ligaret excom-

excommunicatio, arg. C. si man. ita ali. fue. l. eā quidē. Sed Innoc. dicit sequendam in his intentionem excōmunicatoris, quæ si talis est, q; eligens post electionē statim sit excōmunicatus, tunc appellatio præcedens impedit excōmunicationem, & tenet & electio. Sed si uoluit eligētem simul cum electione, quam faciet de facto, excommunicatum esse, tunc non tenet electio, sed tenet excōmunicatio. & idem uidetur, si dubitatur de intentione proferentis, ut sic in prolatione uerborum sit excōmunicatus, nec ualeat electio. penetrabilior. n. est gladius domini. s. excommunicatio, quàm factum hominis. s. electio. ideo intelligitur excommunicatio præcedere electionem. Sed dices, q; ex hoc, quòd dicitur, excommunicationem præcessisse electionem, sequitur, q; excommunicatio iniusta: quia prolata sine causa, de senten. excō. sacr. Solu. Dicit Inn. q; simul cum prolatione uerborum incurrit excommunicationem: sed excōmunicatio propter sui uelocitatem fingitur præcedere, & propter ferentis intentionem, qui præsumitur in dubio uoluisse, q; electio non teneret, arg. ff. de his, quæ pro non scrip.
c l. 1. [c] Item subest iusta causa. s. inobedientia, quam taliter ligatus incurrit, quamcito deliberato cōsilio procedere ad electionē, pposuisset. Sed ȝ, ex quo electio nō tenuit, ergo nō incidit in excōicationē. ar. pal. l. ul. C. si man. Soluit, q; aliud in pœnis spiritualibus, in quibus sufficit mala uolnntas, & inobedientia, etiā si nō habet effectum. & sit ratio: quia sunt medicinales, de sen. ex. cap. 1. in prin. lib. sexto. unde ut fauorabiles, dilatantur, de sen. ex ca. pe. In pœnis autem conuentionalibus, & alijs iudicialibus sunt odiosæ, & probatur utrunque de reg. iu. c. odia, lib. 6. cum concor. nec potest negari, quando electio sit infecta peccato inobedientiæ. ergo subest iusta causa pœnæ excommunicationis, quæ propter inobedientiam irrogatur. Probat etiam ipse Inno. quòd eligendo tantum, & non post incurrit talis excommunicationem. & sit ratio: quia si post incurreret, esset iniusta. sicut & si diceretur, Excommunico te, postquā elegeris, uel quia eligisti. hoc enim esset iniustum, s. pro electione iam facta aliquē excommunicare, nisi noua monitione, de senten. ex.
7 sacro. [*Nisi*] pro † si non. concor. de sen. ex. quicūque, lib. 6. conditio enim est, ut dixi summando, & paret ff. de act. & obli. obligationum ferè. §. conditio. ubi si dico, spōdes dare. 100. si nauis ex Asia uenerit? conditio est. sed ad idem. ff. de in diem addict. l. 1. & 2. [d] unde
d quandoque ponuntur ut idem significātia. ff. de manumis. testa. l. Strichum. Quando verò excipiat, & quādo ponat, dedi plenam remis. supra de testi. c. pe. quādoque etiam ponitur pro si. 38. dist. sedulo [*Sempronio*]
8 quid si Sempronius terminum prorogauit, reus non appellauit, nec die statuta per iudicem soluit? respon. excommunicatus non est: quia nec contumax reperitur. 11. q. 3. nemo, & c. certum. sed si adueniente termino prorogationis non soluerit, tunc incidit in ex-
e communicationem, ar. ff. de preca. sed si manente [e]: quia uidetur terminus cum suis accessorijs prorogatus, & bene possunt partes prorogare terminū in fauorem suum assignatum à iudice. ar. ff. si quis cau. l. 2. 1. respō. & ff. de arbit. l Celsus, de officio deleg. de causis, de do. & cont. cū dilecti. Alij verò contrariū dicūt, Innoc. s. q; per prorogationem partis non utitur excōicationis sententia, nisi & iudex proroget, ar. infra de reg. iu, cap. 1. & hoc tutius est: quantum ad excommunicationis sententiam, ergo tenendum, ar. de homi. ad audientiam, cum si. probatur hoc. ff. de arbi. si cum dies primo respon. & l. non ex omnibus. §. ulti. & quod dictum est, terminum videri prorogatum cū suis accessorijs, uerum est de his, quæ pendent ex parte partium, sicut iuramentum, pignora propria, pœna promissa, & si. secus de his, quæ pendent ex alijs, sicut fideiussores dati, res alienæ obligatæ. illa. n. nunquam prorogātur, nisi ijdem fideiussores, & domini pignorum iterum consentiant. ff. de arbitr. l. Labeo. 2. §. pen. & fi. ff. loca. item queritur. §. qui impleto, C. loca. fi cū Hermes, & l. legem, secundum Hostiē. & idem Gar. & Io. Mo. de sen. ex. quicunque, lib. 6. uel dic. ut no. infra de fideius. eum qui, in fi. quod scripsi. eo. titu. c. 3. post principium in uer. absol. dicit Inn. non esset dubium, ubi creditor ante diem sibi satisfactū uocasset, per iura hic allega. in prima glossa [*Infra. 20 dies*] 20. dies includuntur, etiam si dixisset ante. 20. dies. de hoc. 2. quæst. 6. anteriorum, in gloss. sed nunquid, & eo. q. biduum, in glo. uidetur [*Non satisfeceris*] si intra termi-
9 num † esset non soluendo, uide quod dixi de offi. de leg. P. & G. in glo. quærit Hosti. [*Excommunicatum*] Egi. dicit decre. procedere, quādo iudex dicit, ex tunc, sed si diceret ex nunc, tunc prætextu appellationis nō releuaretur sententia. sed Inno. Io. & Abb. contradicentes in hoc non esse differentiam: quia utroq; casu suspendet appellatio: quia semper trahitur ad diem cōditionis. & p; his facit, infr. de uoto, licet, ad fi. & aperte probatur in Cle. de concess. præbē. c. uno [*Vel suspen-*
10 *sum*] non † innuit, q; fuerunt alternatiua uerba sententiæ, de quo dic. ut no. infra de cle. ex. mini. latores: sed ponit diuersitatem formarum, ut dixi diuidendo. & est si. supra de of. dele. cum contingat, in prin. & quod ibi dixi [*Cognoscas*] ergo non refert, an dicat iudex, excommunico, uel præcipio iub excommunicationis pœna. quam incurras, uel te habeas, geras, uel reputes pro excommunicato, uel excommunicatum te esse cognoscas, ut hic, & supra de testi. cog c. 2. secundum Hostiē. Gof. contrà propter odium huius pœnæ non ampliandum, qui dicit subaudiendum ad hāc decre. nisi satisfeceris. te excommunico, & te excommunicatum &c. & idem dicit de præ. decre. 2. & de hoc satis tractat in summa de sen. excom. ad fi. uer. quæritur, an hæc uerba: sed primum uidetur tenere glos. de sen. ex. c. pe. & illud tenet Host. ut prædixi. qui etiam remittit ad summā. de sen. excom. §. qualiter proferatur. & adde quod dixi de iudi. c. 1. super uer. communicet [*Medio tempore*] i. infra. 20. dies Alij aliter, vt dicam super gl.
11 [*Statutum*] à iudice [*Minime*] quia hic est † negatiua, Sēpronius non habet necesse probare solutionem non factam: sed satis est q; apparet sentētia, & lapsus termini, uel per id appareat excommunicatio, nisi in contrarium probetur solutio, uel appellatio. de hoc satis scripsi, de accu. super his [*Tali*] excommunicarionis, uel suspensionis, uel interdicti [*Videtur autem nobis*] ergo †
12 & alijs sic uidendum est, supra ti. 1. in causis. & no. quod licet cōmuniter papa consultationibus satisfaciat per uer respondemus: quandoq; tamen per uer. uidetur, vt hic. ad idē de sen. ex. perpendimus. & c. vniuersitatis, & c. ueniēs, in fi. quandoq; per ver. dicimus, eo. tit. cum uolunrate. §. fi & c. si quem. quandoq; per uer. non dubitamus, e. ti. significauit. vel non. dubium, & c. si concubinæ. quādoq; per uer. credimus. e. ti. nuper. 1. & 2. respon. & c. cū illorū. quandoq; per uer. uolumus, e. ti. significauit, & q; ad eminentiam. uel uolumus, & mandamus, e. ti. contingit. 2. quandoq; utitur uerbo, statuimus, uel uer. indulgemus, e. ti. à nobis. 2. solum iura illius ti. allegaui: quia cōuenit materię huius capituli [*Huiusmodi sententiam*] sic suspensam ad diē, uel cōditionem [*appellationis*] interpositæ ante diem, uel conditionem [*impediret*] effectum, ut quærebatur.
13 ¶ Secunda † glo. tria facit. primò no. & signat contrarium. secundo ponit differentiam inter sentētiam excommunicationis, & alias sententias. finis respon. per quæstionem de excommunicato sub cōditione, qui ea pœn. mutat forum. ¶ *In 1. † glo. l. 1.* satisfacimus illi,

cuius

culus desiderium implemus [*& ibi, omnis*] satisfactum dicitur, si solutum sit, uel pignoribus, uel fideiussoribus, uel reo dato cautum sit. ¶ *In glo. 2. ibi, potior*] ponit casum quando pendente cõditione primi creditoris obligaui rem secundo, & postea euenit conditio primi, præfertur primus [*& ibi, statuliberis*] non potest hęres adimere libertatem statuliberi, nec ei nocere potest alienatio, uel usucapio, quominus existente conditione sit liber. ¶ *In glo. 1. ibi, satisfacere*] s. soluere, uel fideiussores dare. sed quò ad executionem non sufficit fideiussorum datio nisi ex magna causa. ff. de re iudica. l. 4. §. ait prætor f. facit, supra tit. 1. cum aliquibus, nisi uolente creditore. & sic intelligas, quod prædixi. unde iste excõmunicatus non esset creditore sibi vocante satisfactum, licet precium non numerauerit, ut no. in Specu. de obliga. & solu. §. nũc aliqua, uer. quid si contra [*& in fi.*] & no. q hæc est conditio de futuro. nam secundum Gof. Inn. & Host. secus, si esset de præterito, ut furtum fecisti, uel de præsenti, ut si rem furtiuam habes, argu. insti. de uer. oblig. §. conditiones g. & facit quod not. 2. q. 7. biduũ, in gl. 2. & concor. quod dixi de condi. appo. c. fi. super prin. primæ gl. ¶ In † gl. ultima [*potior*] aliud in cõditionali obligatione h, quę uolũtaria est, nec potest ibi allegari iniquitas, uel grauamen. C. de ac. & obli. l. sicut. aliud in cõditionali sententia, quę redditur in inuitum. ff. de uer. obli. inter stipulãtem. §. 1. Hosti. & uide, quod dixi de rescrip. si pro te, lib. 6. in 4. glo. [*& ibi, appellans*] Idem † Laur. Inno. & Hosti. & Abb. Gar. & Io. Mo. de senten. excom. quicũque, lib. 6. & mihi placet. & est inter has sententias hæc diuersitatis ratio: quia sententia excommunicationis trahitur ad diem, uel conditionem: aliàs sequeretur, q statim esset excommunicatus, & statim uitandus, & sententia iam ligans per ap. etiam, infra 10. dies interpositam non suspenderetur huius ratio, infra e. pastoralis. In alijs sententijs cessat hæc ratio. unde in eis appellatur usq; ad 10. tantum. unde dico, q si cõditio, uel dies in alijs sententiis existat intra decẽ dies adhuc usq; ad finem decem dierum poterit appellari. sed in sententia excomunicationis secus quo ad suspendẽdum eius effectum, non dico quò ad negocium defe rendum i. Gof. autem & Roma. dixerunt per hanc de cre. in qualibet sententia lata sub conditione. 10. dies appellationis incipere currere à die conditionis extãtis: quia tunc incipit esse sententia, & nõ ante, insti. de uer. obli. §. ex conditionali. infra de voto, licet uer. sciturus. non ob. 2. q. 6. biduum: quia ubi dicit utile, non sequitur, q necesarium. T. & Bar. Brix. dixerunt in sententia excõmunicationis sub conditione lata post decem dies non posse appellari, & dicunt, q est casus de cre. ad cõsultationem. & hoc dixit Bar. in quæstione, quæ incipit, Esto, q iudex. quibus hic consentit Pe. de Bel. exponens cum Vin. & Eg. medio tempore. i. ante decem dies, uel in decimo die. sed secundum propriã significationem vocabuli hoc falsum. est. n. medium, quod distat æqualiter ab extremis, secundum quod etiam post decẽ dies est medium reperire. unde diuidendo uiginti dies in tres partes, primã, ultimã, & mediam æquales, erit uidere, q prima pars consistit in. 6. primis diebus, & 16. horis primis. 7. & in diei. secunda & media in octo ultimis horis diei. 7. & in 8. 9. 10. 11. 12. 13. diebus, & 8. primis horis. 14. diei. Tertia cõsistit in reliquo. idẽ, si velis latius sumere mediũ, s. quicquid consistit inter extrema huius termini, & sic sumitur hic. & sic utroque modo est uidere post diem appellari posse. non occurrit, qua uia plus dici possit dies. 11. mediũ, quàm. 12. vel. 3. quàm. 18. & sic de singulis. & hoc sumendo propriè medium, s. p̃m rem, uel p̃m abstractam quantitatem, uel p̃m arithmeticam proportionem. medium uerò quod sumitur secundum cõparationem ad nos, non sumitur secundum æqui distantiam. & de hoc. 2. Et hi post prin. vbi dat Phi. exemplum. Si comedere homini duos panes est parum, decem est multũ, non per hoc sequitur, q. 6. sit congruũ medium: quia alicui parum esse posset, & alteri multum. Hoc autem teneas in sententia lata ab homine k. Vbi autem per prædicta uerba sententia fertur à canone (Pone exemplum de rebus eccle. non alie. c. 2. §. laici. & in fi. lib. 6. e. lib. de sen. ex quacunque, per Clemẽ. de decimis. c. 1. de usuris, ex grandi, de pœnis cupientes) tunc non iuuaret appellatio ante conditionẽ, uel etiam ante decem dies interiectã; ratio, quia à pœna iuris non appellatur, supra eo. quia nos. ff. de uerborũ sig. l. antepe. Item sententia hominis potest esse iniusta. 11. q. 3. c. 1. sed non sententia canonis. ad hoc. 3. dist. in istis, & §. præ. Item non ad suppresionem iuris, sed ad præsidium innocentiæ inuenta est. ℨ. eodem. c. 3. secundum Gar. & Io. Mona. post eum in prę. decre. quicunq; [*& in fi. glo.*] Laur. & idem Vin. T. Gof. Phi. Inn. Host. & Bar. Brix. in quæstione ueneri. 42. quæ incipit, Esto q sententia excommunicationis. secus Damasus in quæstionibus super hac decre. quẽ sequitur Archi. de consti. c. 2. li. 6. & ad hoc contrariũ indicebat Laur. post Goffr. ff. de dona. inter uir. & uxo. cum hic status, si sponsus, ff. de pœnis. l. fin. ff. de iurisdi. om. iudi. est receptum supra de officio lega. c. fin. Item pro hac opi. contraria satis facit hęc decre. & modum inducẽdi & respondẽdi uide in Mercu. de regu. iur. cum sunt partium, libro sexto, in ultima quæstio. l

ANNOTATIONES.

a ¶Conditione. adde ea, quæ habentur in c. Romana §. caueant, de sen. excom. in 6. & ratio est quia sapit naturam interlocutoriæ, ut habetur in rubri. de sent. excom. in 6. & per Ioan. An. & Archi. in cap. 2. de consti. in 6.

b ¶Demũ. post lapsum termini. & sic melior est ista, quàm illa quã ponit specu. ubi supra, & uide Ioan. An. 1. c. quod ad consultationem in glossa quasi dicat supra de re iudi.

c ¶L. 1. ibi non senatus, cum pœna legis &c. quasi ex quo prohibet iudex actum fieri, & imponit pœnam, si contra fiat, actus est nullus. in contrarium tamen facit. l. fi. ff. de diuor. ubi uide Bar. & pienius in. l prætor. §. 1. ff. de noui oper. nun. & facit ad materiam. l. non dubium, C. de legibus, & c. qui contra iura, de regul. iu. li. 6.

d ¶ L. 1. & 2. ibi uide glo. & plene Bar. in l. si eum. §. qui iniuriarum, ff. si quis cau. & ibi ponit differentiam inter nisi, & si. no. & per ipsum in l. 1. ff. de condi. & demon. & Bal. & Sali. post Cy. in l. actione, C. de transac. & Ioã. An. in Spe. de sponsa. §. 1. uersi. quid si ita.

e ¶ Manente. Contra hoc facit: quia licet partes prorogẽt terminum solutionis, quæ ad ipsos pertinet, non tamen possunt inducere excommunicationis ligamẽ alio tempore, quam per iudicẽ fit inductum: quia non est proferentis intentio, quæ ad hoc requiritur. ad hoc optime l. Labeo, quæ. alle. ad hoc optime faciunt rationes, & iura in decisione huius quæstionis, infra allega.

f ¶Prætor. uide Bar. in l. 1. ff. qui satisda. cogan. & facit, quod no. in l. prætoriæ, ff. de præto. stip. & uide l. fi. & quod ibi not. C. ad l. fal. & Barto. ff. de condi. indeb. l. quod nomine.

g ¶Conditiones. Talis autem excommunicatio non tenere, uel uerius esset iniusta: quia deficit monitio, ut no. supra in fi. glo. hic, & est text. in c. Romana. §. sed ante, in rubr. de sen. excom. li. 6. & talis conditio de præterito uel presenti impropriè dicuntur conditio. Vide Bar. in l. 1. ff. de condi. & demon. & licet tales conditiones non suspendant tamen actum in certum reddunt. unde illis casibus quælibet incertitudo uiciat actum, etiam illæ conditiones uiciant illum, ut in c. 2. de elec. li. 6. ubi uide Io. An. & uide Bal. in l. 1. C. qui admi. ad bo. po. possunt, pe. 10. membrum. q.

h ¶Obligatione. Illa iura loquuntur in conditione potestatiua. Et uide Bart. in contractibus, & sententijs an differentia sit, in l. si is qui peremptorie, in 5. membro.

i ¶Differendum. ex quo, infra 10. dies à die sententiæ appellat, nide glo. in c. ad reprimen. de off. ordin.

K ¶Homine. uide Bart. in l. 1. §. biduum, ff. quando ap. sit, & ibi quid in petenda resti. in int. à sententia conditionali, an à die sententiæ an à die existentis condit. ibi cogitandum dimittit.

l ¶Vlti. q. Et ibi uide latius Ioan. An. qui tenet opi. glo. & ad materiam facit, quod no. Ioan. An. supra de obli. ad ratio. c. 1. super gl. ratio-

rationibus, & uide Butr. & Bar. in l. fin. ff. si ex noxali cau. agatur, & plenius Barto. in l. 1. ff. de pœnis.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio si in uno articulorum connexorum prohibetur, & in reliquis intelligitur prohiberi.*
Suspitionis causa ubi proponenda, & probanda, & specificanda etiam turpis, nu. 2. approbanda per arbitros, nu. 3.
2 *De intentione papæ est ei credendum, non alteri.*
3 *Probatio non sufficiens æquiparatur nulli.*
Ab arbitrorum suspitionis sententia potest appellari, & ad quem.
4 *Non procedunt in negocio principali, finita causa suspitionis.*
5 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 6.*
In principio, quæ fiunt ad medium, & ad finem sæpe referuntur §. 1. & num. 7. §. 1.
In medio etiam quæ fiunt ad principium & ad finem ita referri cõtingit, & ibid.
Incontinenti quæ fiunt, ineſſe uidentur; ibid.
7 *Additio glossarum.*
8 *Recusatur ordinarius etiam secundum leges.*

CAPVT XLI.

SEcũdo requiris. Casus. Pars, de mu. pe. & de offi. delega. prudentiam. & hoc dicit. Si † per rescriptum committuntur plures articuli connexi, & in uno tantum illorum appellatio prohibetur, in alijs intelligetur prohiberi. secundò dicitur, quòd suspitionis causa proponenda est coram iudice, qui recusatur, & probanda coram arbitris. 2. ibi tertiò [*Nostra intentio*] de hoc † non alteri, sed sibi credendum, supra de iudi. cum uenissent, infra de sen. excom. inter alia, Hosti. [*Causam*] dicunt quidam, q si causa talis est, quæ sine scandalo non potest allegari, puta riualis est iudicis, credendum est suo sacramẽto: sed hoc scriptum non legitur, Ala. cum iniuriam, de qua quis conqueritur, specificare debeat, etiam si sit turpis. ff. de iniur. l. prætor, Vincẽ. [*Remotos*] s. ultra duas dictas secundum Ho. allegat de rescri. nonnulli [*Non † fuerit*] ullo modo, uel non sufficienter [*utatur*] sic & iudex, à quo appellatum est, cum appellans non prosequitur, supra e. personas, & c. se. [*Ipsis*] s. arbitris [*Probata*] & per arbitros sententialiter approbata. sup hoc enim oportet sentẽtiam ferri, infra eo. legitima, a li. 6. & ab ea poterit appellari. C. eo. l. fin. prope fi. Hosti. & appellabitur ad papam, de offi. dele. ab arbitris, li. sexto [*Supersedere*] Hosti. tenet, q † arbitri electi ad causam suspitionis procedent tunc in principali secundum formam literarum directarum recusato, ac si eisdem arbitris directæ fuissent per. l. C. de iudi. apertissimi, ad fi. b quam legem ad hunc intellectum conatur adducere. Fatetur tamen, quòd doc. * communiter tenent cõtrarium, & ita seruat curia. sed dicit ipse, quòd hoc facit forsan, ut sępius uisitetur. remittitur etiam, supra de offi. deleg. suspitionis. & quia nec iure pbatur, nec seruatur hæc opi. in ea plus non insisto. ¶ Secũda † gl. signat contrarium, & soluit, instruit coram quo taliter & quando sit proponẽda recusatio, c & corã quo probanda, & quid agendũ ea probata. ¶ *Glo. arguit contra*] signat contrarium, & soluit. ¶ Pe. glo. signat contrarium, & dupliciter soluit. ¶ *In † glo. 2. ibi, etiam si à patre*] uide de ordi. cog. c. 2. super gl. si his qui [*& ibi, una*] uide de restit. in inte. c. 1. in ulti. glo. ¶ *In 3. glo. ibi. §. ulti.*] si pacto conuenit sortem nõ peti, donec usuræ soluẽtur, licet stipulatio sortis purè fuerit concepta, inest conditio stipulationi, ac si id fuisset expressum [*& ibi, §. 1.*] uide infra de præben. de multa, in glo. not. quòd [*& ibi, quoties*] si testator diuisionem faciens inter hæredes singulos, certis possesionibus cum mancipijs, quę in eis erant, iusśit esse contentos, statur huic diuisioni, licet postea mãcipia sua sine diuisione commẽdauerit hæredibus [*& ibi, petens*] obtinet agens ex stipulatione adiecta causa pacti seruandi, siue præcesserit pactum, sine secutum fuerit [*& ibi, lecta*] uidentur inesse, quæ fiunt incontinenti [*& ibi, si seruus plurium*] uide de censi. ex parte, super. 3. gl. ¶ *In glo. ar. contra, ibi, si quis ex aliena*] uide de accu. ueniens, super ulti. glossa. 7 ¶ *In † glo. solue ibi, secundum d. T.*] non tamen signabat ipse ɔriũ decre. inquisitioni, quam nõ uidit, sed de decr. quęsiuisti, eo. ti. in. i. compil. quę dicebat idẽ, quod illa [*& ibi, l. una*] alle. etiam Host. ff. de neg. ge. cum actum. ¶ *In glo. 3. ibi, apostolus*] & supra de rescrip. olim, ad fin. Hosti. [*& in fi.*] facit quod no. 28. di. quia sunt, & 3. q. 5. constituimus. ¶ *In gl. ar. contra in fi.*] ibi ergò cognoscit, hic non: quia hic plus, quàm ibi iudex afficitur, ut dixi, de officio dele. suspitionis, & adde quod no. infra e. solicitudinem, in glo. sed quare. ¶ *In † glo. no. quia, ibi, ordinario*] Goff. hoc recitat opi. Mar. q etiam secundum leges ordinarius recusetur, & cõtraria, Bulg. & Accur. quas plenius uide no. C. de iudi. apertissimi, in glo. 2. ¶ *In glo. terminum, in fi. lib. 6.*] dic ut ibi notaui. ¶ *In glo. penul. in fi.*] hodie tene, quod habes de offi. delega. iudex, lib. 6. ¶ In gloss. ulti. in fi. & supra de excep. cum inter.

ANNOTATIONES.

a ¶Legitima. de officio delega. iudex, e. lib. per quod c. apparet necessariam pronunciationem: quia non idem operatur suspitionis probatio, quod pronunciatio.

b ¶Ad fi. ibi uide. & Moder. & Ioan. An. de offi. deleg. suspitionis, super glo. 3. & Guil. in Spe. de recus. §. fin. in prin. & ista opi. est uera secundum legistas communiter: secus de iure cano.

c ¶Recusatio. adde tex. in c. si contra unum, de of. dele. in 6.

d ¶Secundum. de materia glo. vide plenius Bar. in l. prætor. §. erit, ff. ui bo. rap. & in l. 3. §. filius, ff. de liberis, & posth. & uide alıquid in l. doli, coniuncta l. prima, & ibi per Barto. ff. de de ser. corru.

SVMMARIVM.

1 *Huius decreti alis intellectus duplex.*
Appellationi aduersarij qui non defert, nec suæ deferendum, & quando.
2 *Consultatio per quos fiat, non refert.*
Iuris quod quis in alio statuit, & sibi statuere debet, uer. non uoluisti.
3 *Epilogus, suffragium glossarum, nn. 4.*
Incontinenti quæ facienda dicuntur, intelliguntur cum commodo, nisi tempus sit adiectum & quo modo accipiatur. nu. 5.
5 *Additio glossarum.*
Pœna pro quantitate fraudis imponena d, ad fin.

CAPVT XLII.

ANsit. Casus. Potest hæc † decre. intelligi in duabus appellationibus interpositis à diuersis personis. pone exẽplũ. s. e. constitutus, & iste erit intellectus, qui non defert app. aduersarij, nec suæ debet appellationi deferri, & procedit propriè iste intellectus in appel. extra iudiciũ, nõ in iudiciali, secundũ Inn. & Ho. a potest etiam intelligi in una persona. pone in actore, qui appellauit, & postea spoliauit reũ, iudex non ob. ap. cõpellet eũ, ut rem restituat: quia ex quo sũę appellationi non detulit, ergo non est ab alio deferendum, de rescrip. ex parte. S. & communis diuisio. secũda ibi, respondemus [*Illius*] spoliatoris, qui. s. spoliauit aduersarium re, de qua erat contentio, post ap. ipsius aduersarij, & ipse spoliator postea appellauit, secundũ Host. [*Legitime*] non est præsumendum, q de ap. aduersarij sic lo-

sic loqueretur spoliatus. unde magis uidetur amicari
2 prima casus positio, quàm secunda [*Nuncios*] non † refert, an fiat consultatio per literas, uel nunciũ, in hoc non insto [*Puniendus*] de transla. quanto, ubi de hoc, Host. [*Neglexerit*] nõ uolusti mihi cauere nomine tua rum ædium, nõ teneor tibi cauere nomine mearũ. ff. de dã. infe. hoc amplius. §. si quis postea, Vinc. [*appellationis*] suæ, cui non detulit, uel suæ: quia appe. aduersarij non detulit. ¶ Prima † glos. quærit, arguit pro, & soluit
3 contrarium. ¶ *In* † *glo. 1. ibi. l. ult.*] uide in ca. præterea, super ulti. glo. [*& ibi. §. ulti.*] si testator seruo libertatem reliquit, si hæres illum non manumiserit, tempore non adiecto, debet hæres manumittere, quàm primũ potest sine magno incommodo [*& ibi. §. confestim*] uide de resti. spo. olim, super glo. 1. [*& ibi, in fi.*] uide de usuris: quia frustra, super. 1. glo. ¶ *In glo. 2. ibi, hæc pœna*] edicto, quod quisq; iur. utitur non solum ex eo lesus, sed
5 alius. ¶ *In* † *gl. 1. ibi. l. ulti.*] & infra de reg. constitutionẽ, in fi. lib. 6. [*& ibi, si congruo*] sed hoc arbitrabitur iudex. & sic concor. Ala. [*& ibi, incontinenti*] & tunc forte probare debet infra triduũ, ar. l. fi. secũdum Ala. [*& in fi.*] uel dic incontinenti. i. usque ad. 15. dies, infra de resti. spo. frequens li. 6. ꝓm Host. Sed hoc non placet. loquitur. n. illa non cum de spoli. agitur, sed cum de ipsa excipiẽ, & in uim dilatoriæ. ¶ *In glo. ulti. ibi, quia frustra*] ubi de hoc [*& ibi, quod semel.*] vnde nec etiam in eadẽ causa repelletur secundò, argumento sequentium iuriũ, ꝓm Io. Vin. Tan. Phi. & facit, quod no. in Spe. de app. §. fi. uer. no. [*& ibi, cum V in.*] & hæres, qui accomodauerat tacitã uoluntatem contra leges, in ea tantum parte, in qua fraudem commisit, amittit Falcidiam. ff. de his qui. ut indig. l. hæres. & l. rescriptum, Goffre.

ANNOTATIONES.

3 ¶ Hosti. & tamen in iudio potest quandoq; utraque pars ab eodẽ appellare, de testamentis. Rainutius; & cap. Rainaldus; & supra eo. si duobus.

SVMMARVM.

1 *Executor merus non recusatur, nec ab eo appellatur.*
A suspecto iudice non recedit ur per appellationem.
Casus capituli, uer. & ut.
1 *Sententia prius dictatur, postea publicatur.*
Appellationi deferendum non est ab executore interpositæ, nisi ex causa & qua.
3 *Recusari an possit cardinalis.*
4 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.*
Noui quid non facit, qui rem deducit lucem, & declarat.
6 *Additio glossarum.*
Capituli huius, & cap. nouit, de off. lega. intellectus.
Delegatus quod facit, delegans facere uidetur.
Per alium quis facit, per se facere intelligitur.
7 *Executio nũ quid retardetur ob spoliationis executionẽ, & quãdo.*

CAPVT XXXXIII.

1 NOuit. Casus. Merus † executor nõ recusatur, nec ab ipso appellatur, nisi modum excedat. uel aliter, à iudice suspecto non receditur per appellationem, nec ab executore, nisi modũ excedat. secunda ibi, de suspitionis. & pars huius de offi. lega. nouit, & de eodem facto, de iudi. nouit. & ut ex illis patet, Car. propter discordiam Regis Francorũ, & Regis Angliæ interdixit de mandato papæ regnũ Franciæ, contra quã sententiam Rex opponebat tria, ꝙ Cardinalis legatus erat tunc extra regnum Franciæ. & ad hoc respondetur, de offi. legati, nouit. Item ꝙ suspectus erat regi, & quod ab ipso appellaucrat, ad hoc respondetur hic secundum Host. & secundum Inno. commendatur hic processus legati, quia merus executor [*Dictator*] prius
2 † enim dictatur sentẽtia, & postea publicaẽ C. de sen. & inter. om. iud. l. 2. Gof. debet dicere de sen. ex. breu. reci. [*Super hoc*] i super tali sentẽtia ferẽda [*Inhibere*] no. Abb. exprimi in litera, quod erat ius commune [*Interpositæ*] pro parte tua [*deferendum*] & uirtute clausulæ. quod est uerum, nisi ob causam rationabilẽ & in iure expressam, supra eo. postremo, & infra e. pastoralis
3 [*Suspectum*] arg. † cardinalem recusari nõ posse, ad hoc ff. de offi. præto. le. una. uide, supra de officio deleg. cũ olim. 2. in glo. antepe. [*& si*] pro quamuis. ¶ Secunda
4 † glo. adducit similia. ¶ Vltima gl. dupliciter legit. ¶ *In*
5 † *gl. 2. ibi, cum quis, in fi.*] qui spicas excutit, non facit nouam speciem, sed eam, quæ est, deteg. [*& ibi. §. 1.*] post factum testamentum licet declarare, puta de quo Stycho legato senserit, uel de quo Titio legatario: sed si aliquid mutaretur, totũ ex integro faciendum est [*& ibi, sed si quæritur*] uide de uer. signi. forus, in gloss. lex. n.
6 ¶ *In* † *gl. 1. in fi.*] Hosti. dicit, ꝙ cardinalis illam tulit, ad quod inducit decr. nouit, de of. le. & instat circa hoc, quòd loquatur hic papa de quadam iuris interpretatione, vt sciliscet mandãdo illã videatur tuliſſe, arguẽs per hoc, ꝙ qui per aliũ &c. quod factum delegati uidetur esse delegantis, videtur exequi, quod exequitur delegatus, & similia. sed plane potest legi cum glo. & respondetur ad prælle. decre. nouit, ꝙ ibi uerbũ, Pro mulgauit, nõ est uerbum papæ, sed regis. ¶ *In gl. 3. ibi. §. sunt quorum, uer. ab executore*] ubi satis de hoc. ¶ *In gl. sicut, supra in fi.*] & quid addat hic Innocen. ad ibi no. ibi, di-
7 xi super ulti. glo, ultra ea dixit Inno. ꝙ per † exceptionem spoliationis non credit retardari executionem. Sed Host. dicit, ꝙ ipse Inno. tẽperauit hoc dictum statuendo hoc in decre. frequens, de resti. spol. & ibi no. ipse Hosti. per decre. olim. 2. supra de resti. spo. ꝙ bene ob. hæc exceptio executioni in spoliato, qui non est soluendo. sed illud facit inopia etiam præter spoliationem prouenies, puta per casum. & uide quod dicam in ipsa decre. frequens, super glo. hic erat. ¶ *In glo. ulti. ibi, non potest recusari*] idem arguit hic Inno. sed Hostien. de hoc remittit de offi. deleg. super quæstionum. §. fi. [*& ibi, 10.*] idem no. 2. q. 6. §. sunt quorum, uer. ab executore [*& ibi, grauat*] gl. & idẽ Vin. [*& in fi.*] de hoc supra, vt lite nõ conte. c. 2. in gl. 1. & tene, quod ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Terminus ad prosequendam appellationem quo casu habeat uim peremptorij, nec possit præueniri, & nu. 6. & 13.*
Diuisio decretalis cum subdiuisione, uer. & primò.
Responsalis pro procuratore.
2 *Procuratorum celantium mandata qualiter occurrendum malitiæ, & quando cautio præstari debeat ab eis.*
Quando puniatur, si contumax sit, uel agat malitiosè.
3 *Probatio non fit nisi partibus presentibus, excepta causa appellationis.*
Expensæ quæ ueniant ab appellantẽ reficidæ appellato.
Quæ ueniant in causa appellationis, uer. possunt autem, & à quo taxandæ, ibid.
Pro expensis quæ & quando competat actio, & quando eis possit condemnare iudex.
Ab earum condemnatione quando non possit appellare condemnatus, uer. imò & plus.
4 *Interlocutorias iudex reuocare potest & quo tempore, & licet in rẽ transierint iudicatam.*
5 *Principalis quæstio differenda non est per condemnatio nm expẽsarum, de eisque satisfacto etiam durat.*
6 *Appellationem pars approbare potest, quam iudex non admittit.*
Hæc constitutio quibus habeat casibus locum.
7 *Appellationem si alterutra partium prosequatur, iudex appellationis, si neutra, iudex, à quo, procedit, & nu. 12. & de processu*

cessu in causa appellationis distinctio nu. 12. plena.
8 *Legitimè interposita appellatio quæ.*
Nihilominus, dictionis significatio.
Appellationis non receptæ, quæ recipienda tamen erat, uigor idem cum recepta, & in quibus.
Procuratorem ad impetrandum, & contradicendum quo casu sufficiat appellanti.
9 *Sententia per appellationem suspenditur, non extinguitur.*
Legis primæ in fin. ad Turpilian. expositio quæ facienda.
Appellatio pro termino appellationis.
Lites pro appellationibus extraiudicialibus.
Iudici pro appellationibus iudicialibus.
Huius constitutionis finis duobus intelligitur duobus modis, & respicit tantum futura.
10 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 11. 12.*
Appellationis in causa ut & coram quo procedatur.
Appellationem qui non fuit prosecutus an possit agere contra iudicem, & potest.
Contra iudicem quibus agatur casibus.
14 *Terminus hominis succedit loco legalis, & sic eo lapso non competit legalis.*

CAPVT XLIIII.

1 SAepe contingit. Casus. Si † appellatio recipitur à iudice, uel approbetur à parte, terminus ad eam prosequendam statutus ab homine habet uires peremptorij, nec potest præueniri. Et primò ponit constitutionis causam: secundò constitutionem, ibi, præsenti, in qua. 6. facit primò statuit appellatione recepta terminũ hominis habere
2 uim citationis peremptoriæ. secunda ibi, quòd si, de ap. recepta. 3. ibi saluis, saluat constitutiones punientes negligẽtiam appellantium à sententijs. 4. ibi, quicquid, declarat principale dictum huius cõstitutionis, 5. ibi, si quis, punit præuenientem terminum hominis. 6. ibi, hic autem constitutionẽ determinat [*responsalem*] i. procuratorem, secundum Host. qui de hoc remittit, supra de do. & cõtu. c. fi. [*Forsitan*] sub dubio forsan &c. de procur. tuæ [*Procuratorium*] sub dubio forsan habebat duo procuratoria. vnũ plenum ad causam, aliud ad impetrandum, & contradicendum: ostendebat secundum tantum, secundum Guil. Na. dicebat
2 Hostien. quòd sœpe procuratores curiæ utuntur hac
b malicia celantes procuratorium, & cauentes [b] usque ad certum tempus, uel certam summam, cum maiorem forte interim percipiat dominus de beneficio, quod iniustè detinet. faciat ergo secũdum eum, quod potest, auditor procuratoriũ exhiberi. uide in Spec. de procura. §. ut autem, uer. quid si procura. uel saltẽ exigat cautionem talem, quòd edictum eius ipsi nõ sit elusorium, supra de præsum. literas, ad fi. ff. de iudi. si prætor [*Occultantis*] si procu. occultat mandatum à principio, condemnabitur dominus: si postquam factus est dominus litis, sit contumax, uel malicioſe agat, de dolo punitur. ff. si quis iusdi. leg. 1. supra ut lit. non conte. capitulo primo, de hoc Inno. [*Præsentibus*]
3 aliter regulariter † non fit probatio, ut lit. conte. quoniam, in principio. Sed in causa appellationis bene fit parte absente contumaciter, infra eo. per tuas, & c. interposita. §. fi. [*Expensarum*] & si appellatus nõ uenerit: alias tamen propter appellationẽ factam oportuit eũ facere expensas, tenetur secundum Inn. appellans ad eas actione de dolo, si dolosè appellauit, uel actione in factum, si temerariè, uel officio iudicis. iustum est enim, ꝙ puniatur his casibus in expensis. & quia aliæ actiones non supersunt, per consequens iustũ est istas dari, ar. supra de rescri. ex parte, S. ff. de dolo. le. pri. pri-
c mo responso, & §. 1. ff. de diuer. & tem. præscri. [c] quoties. possunt autem peti expensæ quæ fiũt in causa appellationis emissæ in iudicio. & non solum illæ, quæ factæ sunt etiam ante, nec tantũ illæ, quæ fiunt in prosecutione appellationis, imo & illæ, quæ factæ sunt in causa principali, à qua est appellatum. nam & de his iudex appella. habet cognoscere, cũ in loco iudicis, à quo appellatum est, succedat. unde & ei licet addere, & diminuere, ptout sibi uidebitur rationabiliter faciendum, infra de testa. Rainutius. §. pe. & fi. & ca. Rainaldus. §. pen. & fin. ubi de hoc. C. de sen. quæ sine cer. quantita. profer. l. 1. ff. de usur. tutor. & quia ei licet reuocare condemnationem expensarum factã in principali, eadem ratione licet ei in eis condẽnare, & supplere, quæ & officio iudicis ueniunt in cõdemnatione, ut in proxi. præcedenti. ll. allegatis: [d] habet tamen locum, quod hic dicitur, secundum quosdam in expensis competentibus iure actionis, & quæ extra iudicium fiunt. pro expensis autem, quæ fiunt in iudicio, nulla competit actio, nisi iudex de illis tempore sententiæ pronunciauerit. C. de fruct. & lit. expen. terminato. C. de postu. l. 4. uel eodẽ die. ff. de re iudi. Paulus. i. in fi. infra e. cum appellationibus. lib. 6. Sed uerũ est, ꝙ non solũ expensæ, quæ fiunt in iudicio, & quæ ueniunt in condemnatione officio iudicis, sed etiam illæ, quæ fiunt extra iudicium, & quę ueniunt in condemnatione iure actionis, per iudicem sunt taxandæ, & postea per iuramentum petentis ipsas probãdæ, in auctẽ. de iudi. §. oportet, col. 6. quæ generaliter loquitur de omnibus expẽsis. ad idem. C. de iudi. sancimus, & patet in eo, quod legitur & no. supra quod me. causa. c. fi. de procura. cõstitutis. §. 1. in fi. sed ad expensas, quæ fiunt ante li. conte. cõdemnabit iudex ex officio suo, & etiam mulctare poterit cõtumacem, ff. si quis iusdi. non obtem. l. unica. ff. de offi. eius. cui manda. est iurisdi. l. fin. de quo satis dixi de of. dele. de causis, post gl. & quamuis iudex contumacem in expensis à principio non condemnetur, nihilominus postea quandocunque, etiam si pro reo feratur sententia, in expẽsis propter contumaciam suam fruſtatoriè factis ipsum poterit condemnare & ante litem conte. & post tempore sententiæ, & eadem die, ut dictum est. imò & plus uidetur, ſ. ꝙ si ante litem contest. aliqua declinatoria, uel dilatoria exceptio proponatur, & iudex pronunciet procedendum esse in causa dicta excep. proposita non obstãte, esto quòd nihil dixerit de expensis, nihilominus tamen postea quandocunq; lite pendente, uel etiam in fin. litis ad expensas occasione prædictæ exceptionis reprobatæ factas illum, qui fruſtatoriè exceperat, poterit condemnare in tantum, ꝙ secundum quosdam à tali condemnatione non poterit appellare. & est tatio secundũ ipsos: quia ex quo exceptio fuit per interlocutoriã reprobata, à qua intra decem dies appeliatum non fuit, eadem interlocutoria in rem transijt iud. uide supra de testi. significauerunt. unde sicut excipiens à prædicta interlocutoria, postea appellare non potest, ita nec à condemnatione prædictarum expensarum: qui ueritate inspecta non est hic noua sententia de expensis, sed potius executio primæ sentẽtiæ. arg. ff. quod me. causa. item cum exept. §. aliquando. ff. de dolo, arbitrio, nisi in taxatione excederet expensarum: uel nisi excipiens posset ex hoc quòd ipsam exceptionem non malicioſe, sed probabiliter proposuit, excusari. ff. de leg. 2. qui solidum. §. etiam & in auctẽ. de iudi. §. oportet. potest
4 & † iudex etiam post lite. contesta. & ante interlocutorias reuocare. ff. de re iud. quod iussit, & patet in eo, quod legitur & no. infra eo. cum cessante: alias autem quantum ad partes, quod per eas actum est, ratũ manet, de excep. pia, libro sexto, secundum Innocen. cuius est glo. & patet in eo, quod legitur & no. supra de resti.

reſt.ſpol.audita.§.quia tamen.& adde quod no.ſupra de do.& contuma.c.finem, ſecundum Hoſti.quia tamen loquitur auctor finito cõcilio, propter hoc ſupple, non eſt ſufficienter prouiſſum [*quia quæſtiones &c.*]
5 non eſt.n.mens † literæ, quòd per condemnationem expenſarum differatur quæſtio.[*Prorogantur*] q.d. quãuis contumax ſatisfaciat de expẽſis, principalis tamẽ quæſtio durat,& ideo &c.Goffre.[*Præſenti*]hic ſecun-
6 da principalis, & incipit noua cõſtitutio [*à † parte*]appellata, quæ poteſt appellationem approbare, quam iudex non admittit, infra e.interpoſita.§.1.& ut dicit Innoc.& ibi patet, ubi nec à iudice, nec à parte recipi-
e tur appellatio [c], nec habet locum hæc conſtitutio.[f]
f [*Terminum*] dicit Hoſtien. quòd quidam intelligunt de termino hominis, quo lapſo procedet iudex, ac ſi peremptoriè citaſſet.& hoc probant per decre. reprehenſibilis, de qua ſupra feci mentionem, quæ de tali termino loquitur ad hoc, infra uer.pe.Sed ipſe Hoſti. intelligit hoc etiam de termino iuris, cũ hic indiſtinctè loquatur,& remittit, infra eo.interpoſita,§.fi. Mihi placet prima: quia terminus hominis ꝓpriè ad cauſam inchoandam, ſed terminus iuris ꝓpriè ad finiẽ
7 dam [*Procedatur*] per † iudicem appellationis, Innoc. [*inſtante appellante*] uel appellato. Si uerò nullus proſequeretur, procedet iudex, à quo ſupra e.directæ, & c. ad aures, cum ſi. Hoſtien. [*extitiſſet*] hic bene continuatur, uer. quicquid, infra eo. [*Non fuerit*] ſup.ſecundum Hoſtien. pars appellans nihilominus illam proſequi poterit, & eum conſtiterit &c. [*Conſtiterit*] iudici appellationis citato aduerſario, licet contumace. infra eo.interpoſitæ, in fi. ſecundum Hoſtien. [*Legitime*]i. ex † legitima & uera cauſa [*Nihilominus*] i.nõ eo
g minus, quòd recepta non ſit à iudice, uel à parte, ſecundum, Hoſtien.[g] [*Vigorem*] in reuocatione attentatorum, & delatione negocij principalis, quod dic, ut infra e.non ſolum, libro ſexto, & in pœna iudicis nõ deferentis.2.queſtio.6.decreto [*Obtinere*] ſufficit tamẽ huic parti mittere procuratorem ad impetrandum, & contradicendum, infra eod.iuterpoſita.§.1.ſecunſtum Innocen. [*Poſt ſententiam*] ſi.infra e.capitulo primo, libro ſexto, uer.his, quæ.& per hoc patet ſecundum Hoſtien. Præmiſſa intelligenda, cum ante ſentẽtiam appellatur [*Quibus*] ſcilicet appellantibus, non dicit de appellatis [*Præfixum*] ab homine, uel à iure.
9 [*Suſpensa*] ſic † ergo debet exponi.ff.ad Turpil.l.1.in fi.
h ad idem de offi.dele.paſtoralis [h].§.Prętera [*appellationem*] i. terminum appellationis receptæ per iudicem, uel partem [*terminum*] præfixum ab homine [*Inlitibus*] ideſt appellationibus ideſt extraiudicialibus, infr. de uer.ſigni. forus, ſecundũ Pe. & Abb. [*iudiciis*] ideſt in appellationibus iudicialibus, ſecundum eos. Hoſt. aliter, ut ſequitur [*Exercendis*] quaſi dicat non in præteritis, quod dic vt ſupra de conſtit.capitulo ſecundo, & ultimo, Hoſtien. & ſecundum hoc hic dup liciter legimus finem, ſcilicet quòd papa determinat conſtitutionẽ habere locum in appellationibus iudicia-
i libus, & extraiudicialibus [i], uel quòd reſpiciat futura
10 tantum. Secunda † gloſſ.not.& remittit. ¶ [*Glo.ut ſi lis*] ponit duo conuenientia inter terminum appellationis, & citationem peremptoriam, & vnum, in quo diſcrepant. ¶ [*Glo.ſic ſupra*] alle concor.& rationem reddit, quærit, arguit pro, & ſoluit.iterum quærit, ponit opi.Vincen.item Tancre.quam approbat. ¶ Pe. glo.
11 quærit, & ſoluit. ¶ [*In † glo.ſic ſupra ibi, quod ab initio*] uide de cenſi.cum uenerabilis, ſuper gloſſ. penul. ¶ [*In glo. pe.in fi.*] uide de præſcri.cum non liceat, in vltima glo.
12 ¶ [*In † gloſs. 1. in fi.*] ſup.appellati, Innocen. ¶ [*In gloſ. 3. in fi.*] & infra de conſtitu. capitulo primo, libro ſexto. ¶ [*In glo. ſupra eodem, in fi.*] quæ ſoli appellanti non proſequenti pœnam imponit, & non appellato, Innocen. ¶ [*In glo. iſtud no.ibi, inſtructos ad cauſam*] nedum appellationis, ſed etiam principalem. ¶ [*In gl. ut ſi lis non conteſta.*] intelligas gl. de proceſſu ſuper negocio principali. dic quòd ſit, vel non ſit lis conteſt. articulus appellationis diffiniri poterit per iudicem appellationis, & quò ad illum diffiniendum terminus, de quo hic loquimur, habet uires peremptorij, ſed illo articulo finito, ſi pronuncietur bene appellatum, non puto, quòd iudex appellationis procedat ſuper principali etiam ad miſſionem, niſi primò citet illum. illo uerò citato, & non ueniente habet locum, quod dicit hæc gl.& hoc dico, ſaluis beneficialibus. dic ut infra de elec.c.1.lib.6.& vide in Specu.de appel.§.qualiter, uer. porrò, ubi ſatis tractat Spec.de uiribus huius delationis. Eſt autem ſciendum, quòd Goffre. hic poſuit gl. ſic diſtinguentem, aut appellat actor, aut reus. item aut ante litem conteſt. aut poſt. item aut à diffinitiua, aut citra. itẽ aut proſequitur appellatus, & non appellans, aut cõuerſo, aut uterq;, aut neuter. ſi actor appellat ante litem conteſt.& non proſequitur appel lato proſequenti condemnatur ad expenſas, ſupra e. reprehenſibilis.§.1. Si uerò actor appellans proſequitur, & reus non contra, reũ proceditur ut contra cõtumacem ſecundum decre. quoniam, vt lit. non cõte. ſi uterque proſequitur, lis ſuo Marte procedet. ſi neuter primus iudex utetur ſua iu riſdictione, ut in decre. reprehenſibilis, in princi. Sed ſi poſt lit. conteſt. actor appellet, & non proſequitur proſequente appellato, actor iterũ citandus eſt. C. quomodo & quando iud. aucten. qui ſemel: ſi non uenerit, procedetur in principali, ſi illud liquere poterit. C. de iudi. properandũ §. ſinautem ex geſtis, uel ſaltem fiet abſolutio ab obſeruatione iudicij cum condemnatione expẽſarum, ut eadẽ. l.§. ſi quidem. ſed ſi reo non proſequente pro ſequitur actor, procedetur in principali, ſi liquere poteſt. 3. quæſtio. 11. decernimus, & in l. properandum §. ſinautem abſuerit. ſi non poteſt liquere, fiet miſsio in poſſeſsionẽ irrecuperabilem. C. quomodo & quãdo iudex, conſentaneum. ſi uterque, uel neuter proſequatur, repete quod dixi in eiſdem membris. Si autem reus appellet,& non proſequente actore, fiet qđ faciendum dixi, cum actor appellat citra diffinitiuã. Cœterum ſi à diffinitiua appellans præuenire poteſt terminum iuris & ſolus & cum aduerſario. 2. q. 6. ſi quis appellat, aliàs ei qui, & eſt aucten. C. de tem. ap. ſed terminum ab homine præfixum præuenire non poteſt, vt hic. ſed ſi non proſequitur, rata manet ſententia, de appellato dic ut infra eod. oblatæ utroque proſequente lis ſuo Marte procedet, neutro proſequente rata manet ſententia, ut in l. appellatione can. 2. quæſtione ſexta [*& ibi, ut ibi dicitur*] ſecundum Ioan. & idem Hoſtien. ¶ [*In gloſſ. ſic ſupra eo. ibi. l. præ. furti.*] ibi
k loquitur de appella.[k] emiſſa poſt ſententiam. hic uerò quæritur de prius emiſſa, ut no. infra de ſenten. excommu. licet, libro ſexto [*& ibi, aliud eſt*] hoc quando ſequitur appellatio, ut ſtatim dicit glo. quando uerò præcedit, eſt idem. de hoc not. in præalleg. decre. licet, in glo. 2. [*& ibi, medio tempore*] dic ut infra de ſenten. excommu. capitulo licet, libro ſexto, per quam etiam decido hic prolixe circa hoc no. per Innocen. & Hoſtien. [*& ibi. §. integer*] & expreſſe probatur. ff. de iniu.
l rup. & irri. teſt. l. ſi quis exhæredato filio [l]. §. hi autẽ omnes, Hoſtien. & in fin. probatur hoc ſecundum Hoſtien. ſupra titu. pri. quòd ad conſultationem, & C. de uſur. rei iudi. leg. 2. de hoc. 8. quæſtio. 10. in ſumma. ſed
13 † quæritur, an is, qui non fuit proſecutus appellationem, poſsit contra iudicem agere, quod fecit litẽ ſuã, uel quòd inique per imprudẽtiam iudicauit: uidetur quòd non: quia fuit in culpa non proſequendo. ff. de euic. Herennius. §. fina. & renunciando appellationibus,

bus, acceſſoriis renunciaſſe videtur, infra eo. ſolicitudinem. ff. ſi quis cau. l. 2. circa principiũ, & l. ſi cũ. §. fin. So. bene poterit ex prædictis cauſis conueniri, arg. C. de inof. teſt. contra maiores, Inn. & Hoſ. & Abb. ut puniatur, quia non detulit, pœnis, de quibus. C. eo. ti. qñ, & 2. q. 6. decreto. ¶ [*In glo. hoc uult, ibi, ſic appellans*] ſup. uel appellatus: quia terminus, de quo loquitur decr. perẽ ptorius eſt utriq;. ¶ [*Ingl. hoc intellige, in fi.*] dic, ut ibi. ¶ [*In glo. quia tacuit, in fi.*] fortius ꝑm Hoſti. ſi tacuiſſet ipſam appellationem, infra tit. 2. bonæ, ſupra de reſcri. ex par
14 te-S. ¶ [*In † glo. pen. in fi.*] idem Pet. infra eo. ut debitus, & Guil. in Spe. de app. §. qualiter, uer. 2. debet. Sed tu dic, qꝺ currit, cum loco illius ſuccedat, ſupra eo. cum ſit. 1. reſpon. arg. de uo. & uo. re. magnę. §. cum igitur. unde lapſo termino hominis non poterit uti legali, imò rata manet ſententia, ut ibi, & ſupra eod. uerſi. qꝺ ſi forſitan, Hoſti. aliter ſequeretur, qꝺ omne tempus quo pẽdet dilatio data à iudice appellationis nõ curret in anno, cum tunc procedere nõ poſsit. j. c. ſignante. C. de dila. ſiue. Item ꝑm id iàm eſſet in poteſtate appellãtis, quando inciperet ſibi currere annus appellationis.

ANNOTATIONES.

a ¶ Citationis peremptoriæ. Adde, quòd pars contumax non debet amplius citari, nec expectari. c. conſuluit, de offi. dele. l. properandum. §. & ſi quidem, C. de iud. & in l. poſt edictum, C. eo. tit.

b ¶ Cauentes. Iſta cautio non admittitur, quando conſtat illũ non habere mandatum; ſed quando dubitatur, & hoc in actore: in reo aliàs uide in c. 1. de procura. & not. bonam cautelam, ut quando quis dicit ſe procuratorem, nõ confitearis illud, nec neges, ut nõ incidas in opi. an per hoc ſit dubium de mandato, & ſufficit cautio iuxta ibi nota. ſed dicas exhiberi illud, & ad id teneri. uide Bart. Bald. & Salic. C. de procura. l. 1. & Bart. in l. non ſolum. §. qui in alieno, ff. eod. titu.

c ¶ Præſcri. Iſte actiones, ſcilicet de dolo, in factum, condict. ex l. officium iudicis, certi condictio, præſcri. uerb. diuerſimodè competunt, & per hoc uariè dicitur, & uariè ſcribitur; uide Bart. in l. 1. ff. de condict. ex l. & gloſſ. in l. quanto, hic alleg. & Cyn. in l. ex placito, C. de rerum permutatio. & ibi Bald. & Sal. & idem, quod hic not. uide in Spe. de expen. §. nunc uidendum, uer. non ſolum.

d ¶ Allegatis. uide l. ſi. C. quando prouoca. non eſt nece. & ibi Cy. & Bal. & Sali. & facit, quod not. Ioan. And. de confeſſis. c. ſi. ſuper glo. ſi. & in Spec. de expen. §. poſt remo. uerſi. illud etiam, in gloſſ. magna, in fi. in c. finem, de dolo, & contu.

e ¶ Recipitur appellatio. Adde, quòd licet non poſſit operari effectum, ut cauſa cognoſcatur in curia, operabitur alios effectus, ſecundùm Imo. hic, & per Spe. in hoc titulo. §. nunc dicamus, uerſ. ſed quis iudicabit.

f ¶ Conſtitutio. Et ibi uide Ioan. And. debuerit recipi uel non, cognoſcit iudex, ad quem. ff. nil no. appel. pendente. l. 1. §. ſi iudex. ſi nõ recipit, debet exprimere cauſam, quare, & illam notificare iudici, ad quem. l. ſciendum, ff. de appell. reci. l. non.

g ¶ Hoſt. aliter exponit ipſe Hoſt. hoc uerum, ſupra eod. ſuper eo, lo primo, in prin.

h ¶ Paſtoralis. & uide glo. pen. & ſuper illa Ioan. And. in c. uenientes, de iureiur. & plenè Bart. in l. furti, in prince. ff. de his, qui nota. infa. & in l. 1. §. ſi. hic alle. & Bal. plenè in repe. §. qui prouocauit, l. tale pactum, ff. de pactis, & Cy. & Sali. in l. eos, C. de appel.

i ¶ Extraiudicialibus. Inno. uidetur ſentire hunc c. non habere locum in appell. extraiudiciali, ut not. Ioan. Andr. ſupra de re iudic. cum ſuper, in glo. quæritur quomodo, uerſic. quæritur.

K ¶ Appell. Et ibi uide Bart. de cita. ante appellationem, uel poſt. quomodo & quando retro fingantur.

l ¶ Filio. Ibi uide Bart. & plenius in l. 3. §. ſi ſeruus, ff. de acq. poſſ. & in l. qui à latronibus. §. fi. ff. de teſta. & in §. integræ, alleg. in glo.

SVMMARIVM.

1 *Appellationem licet appellans in cauſa electionis non fuerit proſecutus, nihilominus de impedimentis electi cognoſcetur à iudice, & num. 6.*
Votorum translatio in electione quando admittatur.
2 *Ad eligendum plures ſi ſint electi in forma compromiſſi, pronunciatio an per unum tantum facienda.*
Conferre pro eligere, & num. 7.
3 *Appellantes ad Papam ex Anglicana conſuetudine ſubmittunt ſe tuitioni metropolitani.*
Electus in decanus, decanum hic appellatur.
4 *Creditur aſſertioni iudicis & legati, ac cardinalis.*
Appellationem extraiudicialẽ quis intra annũ proſequi tenetur.
Eius proſequendæ annus à quo tempore incipiat.
Ab ea receſſum eſſe multis rationibus intelligitur.
6 *Potuiſſe quis præſumitur.*
Procurator difficilius, quàm nuncius inuenitur.
Contra electum poteſt excipi etiam poſt finitum tempus appellationis proſequendæ, & quando.
Excipere contra eum non coguntur clerici.
Inquiritur quo caſu contra eum.
Exceptiones quas indulgeat princeps.
7 *Epiſcopus eligendo non intelligitur confirmaſſe.*
Perſona duorum ſungitur aliquando quis, ut hic.
Exceptio per cauſis exceptionis, & pro actione ponitur.
Prætermiſſus pro contempto.
Confirmationis ſecundæ caſus, ad ſi.
Aliquin, dictionis uſus.
8 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum. num. 9. & 10.*
Fines compromiſſi ſi quis excedat, nil agit. §. 2.
Pendente electione unius non eſt alia facienda, etiam ſi de prima dubitetur. §. fi.
Appellationis cauſam ad Papam delatam poteſt legatus de latere per ſe, uel alium examinare, & ratio.
Electus quo caſu renunciare poſſit ſine auctoritate Prælati, & quo minimè, ibid. §. in glo. quod ei.

CAPVT XLV.

1 nſtitutus. Caſus. Licet † appellans in cã electionis infra tempus legitimũ appellationem nõ fuit proſecutus nihilominus iudex de impedimẽtis electi cognoſcet.& primò ponit partis narratio. ſecũda ibi, intellecto, Papæ motiuũ, & iudicum datio [*Tranſtulerunt*] hæc translatio uotorũ hodie non admittetur, niſi ꝑm formã decr. quia ꝓp. in fi. Inno. docebat hic Pet. hoc uerũ eſt in electionibus, in quib. ſer uãda eſt forma illius cõcilii, quia ꝓp: ſed in aliis ſecus, & de hoc dixi ſupra de elect. ſcriptũ eſt, in gl. procura-
2 tores, & ſuper gl. qualiter [*Et epiſcopus*] arguit † Hoſt. qꝺ in forma cõpromiſſi facti in plures ad eligendũ pronunciatio ſit faciẽda per vnũ, qđ dic, ut infra de elect. ſicut cũ, lib. 6. [*Expreſſè*] quia. ſ. nõ tranſtulerãt uota in epiſcopũ, ſed una cũ epiſcopo cõſentiãt in illum ꝑm Inno. Hoſ. intelligit, qꝺ dederãt expreſſam poteſtate m pronunciandi electionem [*Contulit*] eligẽdo tm̃, vt in fra dicã [*Priuſquam*] eligeret Archidiaconus, poſt electionẽ uerò illius ſtatim elegerunt. P. ſubdiaconũ Papæ, & de hoc loquitur finis [*Epiſcopo medio*] [a] quia commiſerant uoces ſuas epiſcopo, & cõcor. ſupra de elec. ſcriptũ [*Derogaretur*] ſi illã legitimã inuenirent ꝑm Inno.
3 repetit hic † Hoſ. de illa conſue. Anglicana, qua appellantes ad Papam ſubmittunt ſe tuitioni metropol. de qua uide ſup. eo. cũ teneamur [*Decani*] i. Archidiaconi in decanũ electi. & ꝓ hoc patet, qꝺ nõ fiebat proceſſus de cõſenſu partiũ [*Oſtenſuram*] ut ſic plenius inſtrueretur, & ſic inſtruere poſſẽt Papã, ad quẽ properabat: & & forte, ſi poſſet, pacificaret partes, ꝑm Hoſ. [*Aſſertionem Cardinalis*] creditur † ergo aſſertioni iudicis, & legati, ut hic, & ſup. e. cũ parati, Goſ. ſed Hoſ. dicit huic ſtari: quia partes nihil obiecerunt, ſed relationi ſtare uoluerunt. & ſic non eſt ꝫ, de probationibus, qm̃ ꝫ: de teſti. cũ à nobis. uel forte ſpeciale in Card. cui ꝑm cõſue. curiæ creditur, de quo remittit, ſupra de fide inſtru. qꝺ ſuper his. de conſue. dixit: qa, ut dixit Clemens IIII. de rigore ſecus, ut in Spe. de teſte. §. 1. d. uer. quid ſi aduocatus [*Aſſenſu omnium*] expone, ut ſupra in 3. glo. [*Infra*
5 *annum*] no. † qꝺ appellationem extra iudicium tenetur

quis prosequi infra annum, qđ fateor uerum cõputato anno à die, quo fit ꝑ appellationem: quia tunc incipit appellatio tenere, & non ante diem grauaminis. C. de præscrip. 30. annorum. l. fi. §. illud autem, & §. fin. & patet in constit. Clem. eod. tit. sicut appellationem. & & sunt hæc uera, nisi recedatur ab appellatione, uel quia appellans renunciet, infra eo. solicitudinem, uel quia ille, à quo appellatur, remouet grauamen, infra
6 eo. cum cessante, Inno. [*Potuissent*] i. presumuntur ꝑ potuisse. facilius enim inuenitur nuncius, quàm procu. & per talia loca transire posset primus, per quæ non posset secundus [*Ne tamen*] q. d. si illi. 11. non sint admittendi ad prosequendam appellationem: tamen si uolunt excipere, non tanquam appellantes audiendi sunt. quod intelligas hodie uerum in eo, qui seruasset formã decret. ut circa, de elect. lib. 6. aliàs secus, quod
b dic, ut in Clem. de electi. constitutionem [b] §. pen. sed
e nec coguntur excipere, nisi uelint: unde eis non excipientibus [c] mandat inquiri de his, quę infra sequũtur, Innoc. [*Peremptorias*] quamuis princeps dilatorias exceptio. indulgeat, & remittat, peremptorias non. C. de preci. impera. offi. l. quoties. Goffr. [*Exceptiones*] oppositas contra electum in decanum, qui confirmationẽ
7 ꝑ petebat, sed contra, supra in prin. ubi dicit, ꝙ episcopus contulit decanatum. ergo non petebat confirmationem. Sed exponit, contulit deca. i. ius in decanatu per electionem. nec hoc casu eligendo intelligitur cõfirmasse. de hoc supra de elect. cum inter can. uel dic, ꝙ hic uocat except. causas, ꝓp quas petebatur electio cassari. sæpe enim talis exceptio uocatur actio, inf. de accu. super his, ubi inter modos, quibus agitur de crimine, enumerat excep. uel dic, ꝙ & si pro confirmato habeatur, excipitur ꝑ illũ, supra de cau. pos. cum olim, ꝑm Inn. ad hoc infra eo. proxi [*Facto episcopi*] i. iuri sibi acquisito per collationẽ episcopi, Inn. [*Nititur*] mõ, Inn. i. ex quo facto nunc cõtendit, uel asserit se ius hꝛe [*sponte*] ut asserũt aduersarii [*Præermissis*] i. cõtemptis, Inn. uel proprie, & ut in gl. [*Imponatis*] & posset esse casus cõfirmationis secũdæ, de quo dic, ut supra de elec. auditis, & c. cõgregato [*Alioquin*] i. si de renũciatione nõ cõstat, nec apparet in trãslatione votorũ in episcopũ facta id esse actũ, qđ allegabatur, uel si appareret id actũ esse, & episcopus cũ illis elegit [*ex ipsa*] sic sup. de
8 electi qualiter, in fi. ¶ Tertia ꝑ gl. rñdit per obiectionẽ, & duas soluit. ¶ Quinta gl. obiicit, ponit duas opi. Io.
9 & Tan. & secundã approbat. ¶ *In ꝑ glo. duas, ibi. l. 2. in fi.*] uide de pœn. bonæ. i. super 1. gloss. ¶ *In glo. quod ei, ibi, si quis in conscribendo*] uide de so. compe. si diligenti, super 1. glo. ¶ *In glo. antepe. ibi, Pedius*] si cõpromittit in duos, sñia nõ tenet. ēt si alter sit seruus. ¶ *In glo. fi. ibi. l. 1.*] si est
10 minor, ꝫ quę mouetur qõ status, & de statu ipsius dubitetur, per curatorem defendit ipsius causa. ¶ *In ꝑ glo. sed qualiter, ibi, & c. licet*] & infra de accu. ad petitionem [*& ibi, Io. dixit*] reprobans id, quod quidam dixerãt, ꝙ summatim poterãt examinare, sicut metropolitanus, infra eo. solicitudinẽ. nam ꝑm hoc nõ remitteret causam instructam [*& ibi, Tan. dixit*] & Vin. [*& ibi, interuenisset*] ꝙ nõ uꝛ per literam hic, partem ꝺicentem &c. in fi. uel ꝑm Inno. negabatur per app. negociũ deuolutũ, uel dicebatur renunciarũ app. per cursum anni. ad hoc, infra eod. Roma. §. si uerò, lib. 6. uel dic ꝑm Host. ꝙ partes erant ad arma paratę, & periclitabatur, & scãdalizabatur ecclesia. de usufru. l. æquissimum. uel ꝑm Phi. hic narratur factum, Goff. dixit hoc speciale in legato delatere, ut causam per appellationem delatam ad Papam examinare possit per se, uel per aliũ, ut magis instructam remittat, sicut & alia in eo sunt specialia. de offi. leg. c. pen. uel dic, ꝙ iste legatus habebat priuilegium cognoscendi de appellationibus interpositis ad Papam. de hoc dixi supra de eo, qui mitt. in poss. cum uenisset, super 3. glo. ¶ *In glo. duas, ibi, cum olim*] ubi de hoc. & 28. dist. priusquam. ¶ *In glo. quod ei licuit, in fi.*] sed contra, supra de renun. admonet. So. ꝑm Hostien. quando quis est discorditer electus, etiam si consenserit, & etiam si sit appellatum ad Papam, ex quo plenum & pacificum ius non habuit, renunciare potest, ut hic. & idem in concorditer electo, qui nondũ consensit secundum eũ. ubi uerò plenum ius habuit, non renunciat sine auctoritate Prælati, ut in contrario, licet quò ad ius suum ualeat renunciatio. de hoc ultimo dicam, de renuncia. quod in dubiis, de electo uero an renunciet post consensum, not. de transla. cap. 2. & infra de elect. si electio, libro sexto.

ANNOTATIONES.

a ¶ Episcopo medio. Adde hic do. Ant. & Inno. & licet in causa electionis non admittatur procu. extraneus, tamen consentiente maiori parte admittitur. c. si quis iusto, de elect. in 6. & ita do. Anto. in c. quia propter, de elect. in §. illud.

b ¶ Constitutionem. Vbi uide gl. super uerbo, querelæ, & ibi Pau. & Moder.

c ¶ Excipientibus. Et etiam excipientibus, sed repulsis. uide gloss. in uerbo, indictam. in c. ut circa, prælle. & moder. in Clem. constit utionis. 1. quardoque coguntur clerici ecclesiæ pro illa agere, & excipere: aliàs puniuntur, ut de elect. generali.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio frustratoria possessionem confirmati non impedit.*
2 *Apostoli quæ continere debeant.*
3 *Adiuratio, de qua in capitulo, quando possit habere locum.*
4 *Eligentis quæ debeant esse considerationes.*
5 *Eligentes an se possint astringere ad alterum de duobus duntaxat eligendum, & quibus casibus.*
Eligere non dicitur ille, cui pronunciatio certi committitur, uersi. & ut dicebat.
6 *De eligentium, & electi dignitatibus, & ordinibus, quando facienda mentio.*
7 *Examinandus non est notus.*
8 *Delationem appellationis iudex non potest reuocare.*
9 *Consuetudo seruanda in modo possessionis tradendæ.*
10 *Beneficia priora per adeptionem possessionis posterioris quando uacare dicantur.*
Possessio pacifica beneficij quæ dicatur.
Administratio beneficij, à cuius confirmatione appellatum est, inhibetur, & sub pœna, in fi.
11 *Appellatio post confirmationem electionis non impedit confirmationis effectum, & quando, & num. 12.*
12 *Appellatio extraiudicialis quæ cassetur, quæ iudicialis, si contra eam quid fiat, & utriusque effectus quidam recensentur, & proprietates.*
Quando non impediat possessionis traditionem.
Confirmatio sine causæ cognitione facta tenet, licet melius sit, si fiat cum solenni causæ cognitione.
13 *Appellationis tempus ponderatur.*
14 *Oppositiones contra confirmatum quando non admittuntur.*
15 *Collatio, siue prouisio canonicatus ab episcopo facta in personam eius, cui canonici antequam fieret, opposuerunt, & si contra fieret, appellauerunt, an teneat.*
Collationem in aliquem beneficij ecclesiastici faciendam quæ oppositiones, & quæ appellatio impediat, ibid.
Collatio beneficij habet uim electionis, & confirmationis, uersic. ad hoc dicas.
Confirmato prælato obediendum est etiam lite pendente, ibid.
Electio, siue prouisio secunda non cassata prima non ualet, uersicu. sin autem.
In possessione canonicatus quando quis se tueri possit, appellatione non obstante, & quando secus, & num. 16.
16 *Ea dari quando non possit.*
Reuocatio negocij ad superiorem habet maiorem uim, quàm appellatio.

17 Contra

17 *Contra confirmatum qui modi sint agendi, & quando excipere liceat.*
Possessionem accipere quando per te stetit, in mora esse diceris, uersi. si uerò, & num. 18.
Electus confirmatus non est in mora petendi consecrationem, uel ordinem, nisi quæsita possessione, ibid. & nisi stet per eum, num. 18.
Vicarius electi non recipitur, nisi postquam habuerit electus confirmatus possessionem, ibid.
Diœceses quo tempore diuisæ, uersic. nec obstat.
19 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 20.*
In electionibus an sit habenda ratio rerum externarum, & numero 21. § 1.
Personarum qualitatis habenda ratio, cum exemplis.
Sapientia ciuilis numario pretio non æstimanda, ibid.
Actio cui datur, fortius exceptio, ibid. §. in glo. uli. & num. 23.
Status controuersiam qui patitur, an ad dignitatem possit eligi, ibidem.
21 *Additio glossarum.*
Pro & contra diuites, ubi tractetur.
Pro & contra nobiles quando præsumatur.
Contra eloquentes.
Superbia commune nobilitatis malum.
Pauperis causa determinanda, licet contra fiat.
Homo, ut equus considerandus, uersi. Dicit Apul.
Fortunæ non credendum, ibid.
Æstimatur nemo eo, quod est, ibid.
In collatione beneficij qui præferendi, uersi. dicit Host.
Scientia, quando potentiæ, & quando contra præferatur, ibid.
22 *Inquisitio fit ex officio contra electum, si ut appellans quis non admittitur.*
Confirmatio electi quando uim definitiuæ habeat, ibid.
23 *Præsumptio hic tollitur per iuramentum.*
Exceptio quid sit.
Excipere quare non admittatur contra confirmatum appellantis non legitimè.
Appellatio, & exceptio non compatiuntur contra confirmatum.

CAPVT XLVI.

1 Constitutus. 2. Casus. Appellatio ꝑ frustratoria possessionem confirmati non impedit. & primò narrat factum. secũdò diffinit, ibi, nõ ergo. tertiò protestatur, ibi, si quid tamen [*Cantore Metensi*] iste erat coelectus cãcellarij, cui scribitur, & fuerat iste electus per decanum ecclesiæ uacantis, & cancellarius per cantorem, ut infra dicetur [*Intimauit*] in
2 ꝑ Apostolis datis super appellatione ꝑm Host. in quib. contineri debet quis, contra quẽ, in qua causa, à quo, & ad quem appellauit, de quorũ formis remittit Hostien. ad summam, eod. ti. §. qualit. & sub. §. seq. & uide in Spec. 4. par. eo. ti. §. sequitur uidere [*Electioni*] facien dæ, & aliud, cum præfigitur ad tractandum. ad hoc supra de elect. ecclesia. 2. [*Obedientiæ*] hic Prælatus faciebat hanc adiurationem. Vnde hoc addere potuit. sed hodie seruatores istud medium omittunt [*Adiurauit*]
3 talis ꝑ adiuratio posset fieri de matronis, de quibus infra de frigi. fraternitatis. Item quando iudex procedẽs ex officio uult parcere iuramento, ut in causa electionis, si non apparet contradictor, quod curia seruat secundum Host. Idem, quando fit generalis inquisitio, de statu eccle. de censib. Romana. §. sanè, lib. 6. [*Secundum Deum*] hæc debet ꝑ esse prima consideratio eligentis. & refert hic Hostiẽ. de tribus compromissariis datis ad eligendum in ecclesia Lugdun. qui iurauerant, ꝙ ꝑm Deum, & conscientias suas prouiderent de uti-
a liori [a], qui cum concordassent in filium Comitis Forẽsii, alter noluit illum eligere, nisi per capitulum absolueretur ab illa parte iuramenti, ꝑm Deum, cum in illo nil esset de Deo. qua absolutione à capitulo obtenta elegit illum non ꝑm Deum, sed ꝑm conscientiã tantum: qui tamẽ, ut refert, bene rexit & amplificauit ecclesiam [*Et iuxta*] Hosti. habebat, Iustam. & dixit, ꝙ hæc erat secunda consideratio eligentis, ut non qualiter, qualiter, sed iustè conscientiam informet [*Suam*] hæc tertia ꝑm Host. ut quantum esse potest, sibi notũ eligat, nõ ignotum, inquirat ergo, supra de elect. cum
5 terra [*De duobus*] refert ꝑ Inno. quosdam dicere, ꝙ hoc hodie esset contra formam concilii, quia propter, qũ eligere debentes se sic astringerent ad duos tantũ. Sed ipse tenet, & Host. post eum, ꝙ de duobus tantum fieri potest scrutinium, & compromissum, cum hoc nõ inueniatur prohibitum, supra de transla. c. 2. uersi. sed nec: imò inuenietur concessum. Pone, ꝙ non sint nisi duo digni de collegio, & tamen potius de suo eligere debent. 61. dist. nullus inuitis, & interdum de certa ecclesia, de consuet. cum dilectus, de uerb. sign. Abbate. & ut dicebat Host. quando ex pluribus saltem duobus unus præficitur, ibi propriè est electio. sed quãdo committitur uni pronunciatio certi, in quem conuenit capitulum, ille non propriè eligit, sed minister est. & adde, quod dixi de elect. cum terra. & quia, supra dixi restringi posse scrutinium ad duos, dic uerũ de uoluntate eligentium, uel scrutari debentium: aliàs uera sit prima opi. & idem dico in compromisso [b] [*Tribus*] & sic fuerunt 6. numero. Tan. [*Presbyterali*] arguit
6 ꝑ Hostiẽ. ex hac litera, & ex præcedenti, ꝙ quando uota scribuntur, & fit decretum, de dignitatibus, & ordinibus eligentium est faciẽda mentio, & etiam electi. ad idem, supra de elect. dudum. 1. [*Quinque*] omnibus canonicis. & sic fuerunt. 11. Tan. [*Elegerunt*] per unum pronunciando, infra de elect. sicut eum, lib. 6. [*Constaret*] no. notum ꝑ non esse examinandũ; de hoc 47. dist.
c de Petro, & 23. dist. qui episcopus, in glo. [c] 2. imò videtur testimonium populi sine examinatione sufficere 24. dist. c. nullus [*Confirmauit*] uerbo, sed propter appellationem de facto nõ inuestiuit. Alij dicunt, ꝙ episcopus primò detulit appellationi: sed postea auditis rationibus appellatorum, illam contempsit, & electum confirmauit: sed prius dictum præualet ꝑm T. [*Tenuerat*]
8 Ioan. dicens, ꝙ ꝑ delationem appellationis poterat iudex reuocare, sicut & aliam interlocutoriam, infra
d eo. cum [d] cessante, sicut ipse appellans potest reuocare appell. 2. q. 6 si quis libellos. sed hoc nõ credo, infra eo. cum appellationibus, lib. 6. & uide quod dicam de accu. meminimus, super uersi. deferre [*Dominum*] forte anulum, uel similem, aliàs domum. ad id cõcor. de
9 præben. dilecto, post prin. [*Vt ꝑ est moris*] not. in modo possessionis tradendæ cõsuetudinem attendendam, sic supra de consuetu. cap. 2. Hostien. [*Ad fedem*] ergo hodie astringeret illum decret. prima, de electi. libr. 6.
10 [*Appellauit*] quærit Innocen. quid si ꝑ post appellationem cancellarius habuisset possessionem præposituræ, & postea pronunciaretur iusta appellatio, an recuperaret cancellarius priora beneficia, maximè quæ alijs fuissent collata? respondetur quòd non, si erant curata, uel personatus: aliàs secus, de præben. de multa. 21. quæstio. secunda, si quis iam translatus. non obstat, quod per appellationem poterit cassari electio, & sic non habet pacificam, ad hoc de accusatio. super his. dicit enim, quòd ad hoc, ut uerè dicatur trãslatus, sufficit, quòd de facto habebat possessionem secundi beneficij pacificam, & si ipsam pacificam de iure non habeat. caueat ergo ipse, ne iuris dubio se exponat: quia per iuris errorem non releuabitur clericus, maximè Prælatus, supra de tempor. ordinat. uel non est. sed nec appellatio potest sibi prodesse, cui non detulit, supra eod. an sit, & capit. constitutis. nec iudicis auctoritas ipsum excusabit, infra eo. dilectus, ad fi. supra

de tempor. ordina. dilectus. Si autem non esset appellatum, & intrasset possessionem secundæ ecclesiæ, si
c ue, quando intrauit, moueretur [c] ei quæstio de secunda, siue non, priora beneficia non recuperat, per prædictum c. si quis; & sic loquitur. 73. dist. placuit. Si uerò sit confirmatus tātum, nec possessionem adeptus, tunc retinet priora beneficia. 92. dist. si qui episcopi. hanc gloss. posuit etiam Hosti. & licet dura uideatur hæc opinio: tamen, ubi ponimus, q̄ in lite non erat probabilis error, satis erit iuridica: aliàs si esset probabilis error, esset prouidendum, qui posset etiam in facto consistere, ad hoc de præben. si beneficia, lib. 6. & contra prædicta facit, quod nota. de elect. commissa. §. 1. in 1. gl. lib. 6. sed quod periculosius est, caueat sibi electus, à cuius confirmatione appellatum est, ne administrando perdat etiam secundam, ut not. de elect.
f auaritiæ [f], lib. 6. [*Quasi penitus*] non dicit omnino, nec allegat etiam imminens periculum, & sic non ob. supra de electi. officij, p̄m Hosti. [*Explicare*] deficit de re-
11 gesto p̄m Innoc. hæc lit era. nec appellatio † post confirmationem interposita cōfirmationis effectum debuit impedire, quoniam à minori parte contra constitutionem maioris, & sanioris partis capituli nulla rationabili causa obiecta, uel ostensa interposita fuerat, quia decanus appellans rationabilem causam sue
g appellationis, nec opposuit, nec ostendit [*Nos ergo* g]
12 &c. non est man. [*Rationabilem*] sed uidetur † & idem, etiam si rationabilem causam expressisset, quia rationabilis causa appellationis extraiudicialis non cassat, quod factum est ante appellationem, nec impedit effectum, uel executionem eius, de quo agitur, ut hic. confirmatio enim ista facta fuit ante appellationem, & sine cause cognitione, & sic facta tenet, supra c. proxi. licet melius esset, q̄ cum solenni causæ cognitione
h fierent [h]: secus autem est in appellatione iudiciali: qa illa suspendit præcedentem cōfirmationem, & ipsius effectum. ff. ad Turpil. l. 1. supra de offi. deleg. pastoralis. §. præterea. Item secus in his, quæ fiunt post appellationem etiam extraiudicialem, quæ per appellationem præcedentē bene reuocantur; de hoc supra eod. ad audientiam, nisi sint sequela illorum, quæ præcesserant appellationem: quia tunc sicut appellatio non suspendit præcedentia, puta confirmationem, sic nec sequelam illorum, scilicet missionem in possessionē. & hoc nisi infamia esset contra confirmatum; quo casu impeditur possessio, infra de accus. accedēs; de hoc de causa poss. cum olim. fatetur tamen Innoc. q̄ talis appellatio negocium confirmationis transfert ad superiorem. Alii dicunt aliter, scilicet q̄ hic non retardatur possessio, quia iniusta fuit appellatio. nā si fuisset iusta, retardaret possessio, & processus post ipsam habitus reuocaretur per modum nullitatis, infra eo. bonæ, & c. ut nostrum. sed si prius habuisset possessionem, appellatio secuta non impediret ipsius commodum, licet postea causa appellationis legitima proba
ta restituere deberet fructus interim perceptos. C. de rei uendi. si fundus, & C. credi. cuicti. pign. non debere. l. 1. & si appellans diceret, Appello, ne confirmatus inuestiatur, nō ualet talis appellatio sine causa, nec suspendit confirmationem, & sic nec inuestiturā. à grauamine enim confirmationis, vel ab ipsa confirma-
i tione [i] debuerat appellari. Sunt etiam qui dicunt, & non improbabiliter p̄m Inno. q̄ à confirmatione facta etiam in forma iudicii nō ualet appellatio, nec est ei deferendum, nisi iusta causa assignetur in appellatione, arg. hic maximè in litera, quam supra suppleui, & de his, quæ fiūt à ma. par. ca. c. 1. Si autem exprimit causa rationabilis, tunc suspendit sententiam, & effectum confirmationis precedentis, ut hic à contrario. Si uero appelletur à confirmatione iam facta extra iudicium, nō suspenditur confirmatio, nec effectus, q̄d patet, quia non dicitur confirmationem non tenere, ut dicam infra super uersi. effectum: ualet tamen talis extra iudicium appellatio ēt à precedenti grauamine quò ad deferendum negociū ita. q̄ alius præter iudicem appellationis se de negocio non intromittat, nisi renuncietur appell. tacitè, uel expressè, de elect. c. 1. lib. 6. appellatio enim extra iudicium propriè sit non à præterito, sed à futuro, uel instāti grauamine, supra c. proxi. ad audientiam, & c. consuluit. 1. & infra eod. bonæ, in quibus à futuro, uel instanti grauamine appellatur. econtra in iudicio, infra eod. ut debitus, & c. cum cessante. appellatio igitur hic reprobatur, quia fuit interposita à confirmatione facta in forma iudicij nulla rationabili causa expressa, p̄m Innoc. allegat
k Hosti. infra eod. cum causam [k], in fi. [*Tunc*] ponderamus
13 † tēpus appellationis, sicut & electionis. supra de electione, dudum. 1. & 2. [*Non expressit*] quod hic dicitur appellantem nō posse prosequi causam in appellatione non expressam, dicunt quidam speciale, cum appellatur à facto maioris partis capituli. Sed hoc nō placet Goffr. qui tenet, quod not. infra eod. cum cau-
14 sam, in ult. glo. [*Decreuimus*] tria † mouerant ad hoc Papam p̄m Host. primum, quia nil rationabile fuit oppositum. p̄m, quia quasi de executione sententiæ hic agitur, & præsumptio est contra opponentē, supra tit. 1. suborta, de restit. in integ. susc itata. tertiò, quia appellatio nulla [*Effectum*] qui est administratio, quæ sequitur ex confirmatione, p̄m Inno. qui remittit supra de
15 cau. poss. cum olim. ¶ Prout † autem ipse hic, & Host. post eum & prolixè prosequūtur talem quæstionem facti, quam etiam uide supra de elect. cum inter can. in glo. quid si coram, Vacāte præbenda in ecclesia Parisien. episcopus, ad quem spectabat collatio, uolebat illam conferre Alano, quod percipiens capitulū cōparuit coram episcopo sic dicens. Iste Alanus, quem uultis in ecclesia nostra facere canonicum, est illegitimus, & homicida, & hoc uolumus incontinēti probare coram uobis. unde supplicamus, q̄ talem hominem non aggregeris collegio nostro; & si contrafeceritis, ad sedem Apost. appellamus. Episcopus uerò nihilominus eidem Alano contulit hanc præbendam, & in signum possessionis ei stallum in choro, & uocem, siue locum in capitulo assignauit. Hic queritur, an teneat talis prouisio, & an canonici, & alij debeāt habere pro canonico hūc Alanum, & sibi de iuribus canonicis respōdere? Ad hoc dicas, q̄ si appellatio est interposita ex prædictis causis, uel aliis legitimis, quas capitulum obtulit se probaturum; & alias ueræ comperiuntur, prouisio post talem appellationem facta nulla est. imò plus uidetur, quod idem est, si capitulū hoc coram episcopo nō obtulit se probaturum. nam ex quo causæ ueræ sunt, non obs. tali prouisione, quæ nulla est, ipso iure teneret prouisio facta ex interuallo ab aliis, ad quos esset deuoluta eligendi potestas, ut expressè colligitur, supra de electio. bonæ memo-
l riæ Magutinen. & cap. auditis [l]. sed & in isto casu iniustè fecit episcopus, si faciat ei responderi de iuribus canonicalibus. nam impediendus est effectus talis prouisionis, uel confirmationis, de quo si agatur coram superiore, probatis coram eo appellatione, & causis ipsius, absoluentur rei, cum per hoc prouisionem factam appareat nullam esse. Illud autem non sufficeret ad absolutionem reorum, si probaretur, quòd agitur causa super statu Alani, an sit illegitimus, uel homicida, & an prouisio ei facta teneat, uel non: immò hoc non obstante, nisi aliud dicant, & probent, condemnabuntur sibi ad respondendum, ut canonico, cum interim pro canonico habendus sit: quia talis prouisio habet uim non tantum electionis, sed etiam confirma-

confirmationis, & confirmato Prælato obediēdum est etiam lite pen. & quamdiu ab ecclesia toleretur, ut patet 8. q. 4. nonne, supra de electi. transmissa, & in eo, quod leg. & not. in fra de accusa. olim. 1. 5, & pe. §. prouiso. sed contra. ff. de excep. fundū, quia sicut ibi dicitur, non admittitur idem ad fundum uendicandū, & seruitutem ei fundo petendā. unde uidetur, q̄ eo modo iste canonicus, cuius status impugnatur, nō debet admitti, q̄ sibi sicut canonico respōdeatur. So. nō obquia loquitur, quādo idē ad utrumq; agebat. hic aūt iste canonicus nō petit canonicatū, quia ipse hēt per prouisionem ab eoipso sibi factā, licet & de hoc agatur cōtra ipsum: quia dr̄ non ualere, in quo casu cum iam sit canonicus, non prohibetur, imò potius cōceditur ei agere, ut tanquam canonico respōdeatur. Fatemur tamen, q̄ illi, qui debent ei respondere de iuribus canonicalibus, bene faciunt, si non respondent ei: dum tamen sciant causas appellationis esse ueras, argum. infra eod. dilectis. §. pen. & fi. quousque per superiorem cogantur, ut not. infra de senten. excom. in quisitioni. Si autem nulla appellatio, sed cōtradictio tātum prouisionem præcessit, uel etiam si præcesserit, causa tamen legitima & uera in ea expressa non fuit, tunc episcopus per talem cōtradictionem, uel appellationem nō tenetur dimittere, quin ei prouideat, & quin sibi prouisio faciat, ut canonico prouideri: quia nec impeditur effectus prouisionis, seu confirmationis, ut hic. quinimò & si post talem prouisionem nō cassatam fiat secunda electio, siue prouisio ab his, qui ex causa credunt, & asserunt ad se eligendi ius deuolutum, hoc non obst. cassabitur secunda: quia prima non cassata est attentata, licet & ipsam primam cassari contingat ex aliqua iusta causa, ut patet in eo, quod legitur & nota. supra de elect. consideramus, sed contra, supra de causa poss. cum olim, supra de suppl. neg. præla. c. fina. infra eod. ut nostrum. So. in unoquoque eorum. Hoc tamen bene fatemur, q̄ si episcopus per stallum in choro, & locum in capitulo, uel alium legitimum modum, de quo uide supra de restit. spolia. in literis, ante medium magnæ glo. uersi. sed quæres qualiter, dedit ei possessionem canonicatus, defendēdus est in ea, donec constet de uirtute appellationis, & causis ipsius, infra de institit. cum uenissent, sed postquam de prædicta ueritate constiterit, cogetur restituere omnia, quæ percepit, infra eod. bonę: quia tunc primò cōstat, q̄ iniustè fuit possessio assignata. ¶ Hic
36 etiam notandum est, q̄ † postquam superior incipit de appell. cognoscere, nec episcopus, nec aliquis inferior potest dare possessionem, de qua agitur, & si data sit, nulla est datio, nec defendetur in ea, licet si data esset etiam post appellationem, sed tamen antequam superior inciperet de ipsa cognoscere, & datio possessionis teneret, & in ea defendendus esset. sed postquā
m inciperet cognoscere [m] superior, non habet se intromittere inferior: quia iam ad superiorem negocium uidetur reuocatum, & reuocatio fortior, quàm appellatio reputatur, ut infra eod. ut nostrum. Quid si episcopus iste à principio uoluit dare possessionē canonico, sed capitulum, ne hoc fieret, appellauit; episcopus nihilominus dedit. Respon. adhuc tuendus est canonicus in possessione, quousque constet de ueritate appellationis, & causis ipsius: quia talis appellatio extraiudicialis cēsetur. si autem procederetur in forma iudicii, secus esset p̄m Inno. cuius est glo. Sed Host. dicit, q̄ non uidet in quo secus: quia, & quātumcunque in iudicio appelletur, nisi & de appellatione & causis ipsius fides fiat, effectum non habebit, nisi forsitan appellās obtulisset se causas probaturum, nec fuisset admissus; quod dic, ut legi. & not. infra eod. interposita, prim. respon. & adde, quod nota. de hac materia, infra de accusa. super his, & c. accedens. §. fi. & dic, ut ibi no. p̄m Host. [*Proposita*] à contrario, si sufficientia fuisset proposita, fuisset impeditus cancellarius in possessione adipiscenda, ut supra dixi [*Non in modum*] repulsus hic per unam uiā admittitur p̄ aliam; hoc propter diuersum finem, & uide qā no. de reg. iu. cum quid, li. 6.
17 [*Denunciationis*] no. p̄m † Inn. q̄ nō sunt alii modi agendi ꝫ confirmatum, q̄ accusatio, uel denunciatio. primus difficilis. 2. q. 8. per totum, & q. 7. si quis, & c. quærendum. secundus modicas pœnas habet, & cū intentans facilè repellitur. per quod dicit grauius procedere ꝫ confirmatum per modos notatos, supra de elect.
n dudum. 3. prædicta uera, [n] qñ circa confirmatū agenda omnia sunt consumata. Si enim restaret ordina-
o tio, consecratio [o], uel aliquid simile, tūc per modum exceptionis impeditur, & remouetur de accus. super his, ēt si possessionem non habeat primò quia ꝫ petētes prædicta admittitur exceptio, ut ibi, & 23. distin. illud. secundò quia petendo consecrationem, uel ordinem renunciat illi iuri, quo ante possessionem accusari non poterat, ut hic, & infra de conces. præb. post. electionem, de accusa. accedens. tertiò quia durior esset aduersarius post cōsecrationem, & promotus difficilius deiiceretur, de renun. nisi. §. personæ, de tempor. ordina. ex tenore. Si uerò conscrari, uel ordinari non petit, sed ita uult manere, scilicet confirmatus sine possessione non uidetur contra ipsum accusans, uel excipiens admittendus, ut hic, & præall. concord. Sed contra confirmationem, consecrationem, & ordinationem petere potest & debet, de electio. cum in cunctis, de transla. cap. 2. ex quo igitur est in mora, uidetur, q̄ contra ipsum excipi possit, ac si peteret. Respondet Inno. q̄ non est in mora, nisi ex quo pacificā possessionem habuit, suple, uel per eum stetit, quominus haberet, ut dicam in gl. seq. nec prius consecrationem, uel ordinem petere cogitur, arg. 92. dist. c. de episcopis, & c. seq. Alii dicunt, q̄ ex quo confirmatus est, tenetur ad hoc, qui uidētur iustè moueri: quia cum episcopatus quærendus & recuperandus sit non propter honores, uel diuitias, sed propter Deū, & curam animarum. 8. q. 1. sciēdum, & c. qui episcopatum. 40. dist. multi, restat q̄ p p impedimētum possessionis adipiscendæ, uel usurpationis temporaliū non debet confirmatus dimittere, quin petat consecrationem: aliàs in primitiua ecclesia, quæ omni carebat ꝑprio,
p non fuisset aliquis ordinatus. 12. q. 1. c. 2. & c. futurā ꝑ, in pētione aūt ordinū poterit excipi ꝫ ipsum. & ista decr. nō ob. quia, ut dicit hic, confirmatus ratione dignitatis, nec petebat ordines, nec petere tenebat. Sed ut dicit Host. præpositus tenetur ad ordinem presbyteratus, de æta. & quali. c. 1. cui etiam placet, q̄ electus confirmatus nō sit in mora petēdi consecrationē, uel ordinē prius; q̄ habeat pacificā possessionē, itrisoriū enim esset videre ep̄m sine episcopatu: nec pōt fructū suū facere, si nō pōt intrare. & forte nec reciperet Vicarius, sicut nec ipse. Et si dices, forte cessabit impedimentum. Respon. Host. & forte durabit. præcauendū est aūt, quod pōt uituperari, de seruis nō ord. c. 1. Nec obs. qđ opponitur de statu primitiuæ ecclesiæ: qa ille mutatus est, nec incedit apostolicus, sicut Petrus, & sicut uariantur tpa, uariant iura. 29. dist. c. 1. & 2, 63. dist. §. uerum, & c. seq. & ēt suo tpe conquerebatur Hiero. q̄ & ecclesia, quæ persecutionibus, & martyriis creuerat, facta erat maior potentia, & diuitiis, sed minor uiribus, cuius uerba uide in Hiero. in uita captiui monaci post prin. Item tunc erat unicus episcopatus in diuisus: quia à tempore Dionysii limitatæ sunt diœceses. 7. quæst. 1. Nouacianus, & §. sequen. unde non poterat olim sic poni episcopus in possessione, sicut hodie, facit, de his, quæ fiunt à præla. pastoralis, & qđ ibi

18 not. [*Aſſecutus*] poteſt ſupplere, uel per te ſtaret, q minus haberes, de elect. commiſſa. §. 1. li. 6. eo. li. de præb. licet epiſcopus. & per hoc ſumus expediti de una pro
19 lixitate præced. glo. ¶ *Glo. impotentiat, in prin.*] Rñdit per obiectionem. & ſolutionem. ſecundò q̃rit, arguit pro & ꝫ, & ſoluit. ¶ Pen. gloſſ. alleg. ꝫ, ſoluit, & opin. ponit. ¶ Vlt. glo. dupliciter obiicit, & opi. ponit Io. iterũ obij
20 cit, ponit opin. Io. & ſoluit. ¶ *In † glo. impotentia, ibi .§. 1.*] quãto quis melioribus præſt tanto ipſe maior & honeſtior eſt [*& ibi. l. 1.*] pro qualitate criminis, honore, uel facultatib. rei Proconſul æſtimat, an ipſe reus mittatur in carcerem, an militi tradatur, uel fideiuſſorib. uel ſibiipſi commendatur [*& ibi, ſi quæ ſunt*] uide de ſortile. ſi eccleſia, ſuper ult. gl. [*& ibi. l. ult.*] & uide de teſti. licet ex quadã, ſuper 4. gl. [*& ibi, qui bonis ce. poſſunt. l. ul.*] & uide de reſcr. paſtora. ſuper glo. hic nõ ſtatur [*& ibi, eſt quidem ſanctiſſima*] ſequitur, ciuilis ſapientia, ſed quæ numario precio nõ ſit æſtimanda, nec dehoneſtãda. ¶ *In glo. ult. ibi. §. is autem, aliàs incipit, planè*] & loquitur de ſuperficiario, qui hẽt actionem, fortius exceptionẽ ꝫ agentem [*& ibi, qui ſtatus*] qui patiẽ ſtatus controuerſiam, licet uerè ſit liber, nõ dẽt eo tpe nomẽ dare militiæ, ſiue ex libertate in ſeruitutem, ſiue eꝫ petaẽ [*& ibi. l. 2.*] uide præalle. c. accedens, ſuper 1. glo. [*& ibi, de falſis. l. 2.*] uide de offi. deleg. paſtoralis. §. quia uerò, in 1. gl. [*& ibi, ei qui*] de ſtatu litigat, datur tutor ita, q teneat datio, ſi liber eſt. ¶ *In 3. † glo. ibi, licet ergo*] ubi de
21 hoc, & ſupra de ele. cum inter ca. [*& ibi, in ſacerdotibus*] & infra de iure patro. qm̃. ¶ *In glo. impotentia, ibi, diuitiarum*] vide ꝫ diuites Hiero. & in Hiero. ad Heldibiã. q. 1. pro eis, ſi bene diſpenſant, uide ꝫ Pelag. C. [*Nobilitatis*] dixit Ioã. 40. diſt. illud, pro nobilibus debere præſumi in his, quæ ſpectant ad nobilitatem, ꝫ eos uide qđ no. 24. q. 1. qm̃ uerum, ſuper uer. inuidia. Saluſtius in Iugurtino, Superbia cõe nobilitatis malũ eſt. cõiter ꝫ eos, & ꝫ diuites, & ꝫ eloquentes uide ſuper Io. d. [*& ibi, Socrates*] & q. 1. c. clericus, qui, ubi nota. qñ ſit peccatũ habere diuitias [*& ibi, ſanctiſſima*] & infra de præben. c. pe. & uide quod ibi dixi in textu, & ſuper gl. hic dicit. & præponimus pauperem prius ipſius cauſam terminando. 2. q. 1. in primis, in prin. de facto poſtponimus, ut dicam de priuil. c. 1. ſuper 1. glo. Dicit Apuleius lib. de Deo Socratis, hominem conſiderandum, vt equũ, in quo non phaleræ, non baltei, ideſt militaris ordinamenti pollimina conſideramus, ſed nudum equum, ut ſit ad ſpeciem honeſtus, ad curſum uigoroſus, ad uecturam ualidus. ſic & homo cõſiderandus eſt in ſe, non in alienis: aliena dicens, quæ per parentes, vel fortunã largita ſunt. Dicit ergo ſic ad literã. Si generoſus es, parentes lauda. ſi diues, non crede fortunæ. cõcor. his Sene. epi. 80. & in 76. ſic dicens. hoc laboramus errore, q neminẽ æſtimamus eo, qđ eſt, ſed addicimus illi ea ẽt, quibus adornatus eſt [*& ibi, per iura prædicta*] dicit Hoſt. attendendam qualitatem beneficii, & ſitũ ipſius, nã dũmodo perſonæ nõ ſint inhoneſtæ, p p neceſſitatem & utilitatem eccleſiæ præfertur nobilitas, & ſecularis potentia ſcientiæ, de cle. officij. qñque ſciẽtia potẽtiæ, eo, ti. in cauſis, in fi. qñq; præferẽdæ eſſent diuitiæ utriq;, ſ. potentiæ, & ſciẽtiæ. & ſi eccleſia ſic eſt grauata ære alieno, qđ rñdere nõ põt voracitati vſurarũ, niſi p diuitem ſubleuetur, ar. de acc. c. fi. 10. q. 2. hoc ius, ceſſantibus prædictis conſiderationibus, licet prædicta gradum adiiciant tñ confirmandus eſt, non obſtante illo gradu, electus per maiorem & ſaniorem partem capituli [*& in fi.*] & c. ſe. lib. 6. ¶ *In glo. ex hac litera, ibi Io.*]
22 & Dama. & Goff. quod uſ uerius per literam, aliã autem tunc &. Hoſ. dicebat, q† non admittetur ut appellãs, ſed ex officio iudex inquiret, ſupra c. proxi. Sed opponitur, quia conſtat, ut not. infra eo. cum cauſam, in gloſ. fi. q appellans à diffinitiua proſequi põt cauſam nõ expreſſam: ſed confirmatio hẽt uim diffinitiuè: ergo non expreſſam proſequi põt appellans à cõfirmatione. So. dicit Inn. illud uerum, qñ fit cõfirmatio ſeruato ordine iudiciario. ut libello oblato, lit. conteſ. & aliàs ipſo ordine iudiciario ſeruato, ubi uerò hæc ſolennitas non ſeruatur, ſed fit cõfirmatio præmiſſa tm̃ cognitione ſummaria, tunc confirmatio non põt dici diffinitiua, ſed præceptum, uel factũ iudicis, in quo dicit neceſſe cauſam appellatiõis exprimi, nec poteſt aliam proſequi, quàm expreſſam. Dici poſſet, q cum hodie neceſſaria ſit in cõfirmationibus ſolennitas de
r cre. ult. de elect. lib. 6. q confirmationes habeant uim diffinitiuarũ r. [*& in fi.*] imò tene, quod habes de elec. circa, & eo. conſtõ, libr. 6. & in Cle. eo. tit. conſtõnem. ¶ *In glo. ult. ibi. §. cui damus*] & infra de reg. iu. qui ad agẽdum, lib. 6. [*& ibi, præſumitur*] dicebat Ho. q tolleretur
23 hæc præſumptio† per iuſm per iura, quę ſtatim alleg. gl. [*& in fi.*] dicit Inn. q cum exceptio ſit actionis, uel intentionis excluſio, & per confirmationem intẽtionem ſuam habeat electus, non eſt aliquid, ꝫ quod detur exceptio, arg. infra eo. paſtoralis, in fi. ſed nec in appellatione poſſet aliã cauſam proſequi, ꝫ expreſſam. ſed opponit, q cum nondũ ſit lata ſententia ſuper appell. cũ adhuc ſit electus in petendo cõfirmationẽ cõfirmationis: ergo interim deberet poſſe ꝫ eum appellans excipere. Reſpondit, q iõ in modum exceptionis nõ admittitur appellans: qa ſi renunciaret appellationi, ſtatim actus confirmationis tranſiret in rem iudic. utranq; u erò appellationẽ, & exceptionem proſequi non põt, cum ſe non compatiantur, & quia fieret præiudicium confirmato, qui dicit ſuã confirmationem tenere. unde nõ eſt locus exceptioni. uel ſm eum notorium erat, q appellatio ex cauſa expreſſa non tenebat, & ſic non eſt appellationis cauſa in pendenti. vel ſm eum appellatio non ſuſpendit effectum cõfirmationis extraiudicialis, ut dixi in glo. ſed uidetur.

ANNOTATIONES.

a ¶ De utiliori. Adde, quòd ualeret electio de idoneo, non obſtante iuramento, ut eſt hic tex. & d. Præpoſi. & alii ita tenent. & etiã ita dicit gloſ. de præſenta. in c. 3. infra de iure patro.

b ¶ Compromiſſo. Vide c. pen. §. porrò, & ibi glo. eod. tit. libr. 6. & Ioan. Andr. in c. quia propter, ſuper verbo, de paſtore, & in c. cum in ueteri, & ſuper glo. & ſic uidetur.

c ¶ Glo. Quo ad pronunciationem ad beneficia, ſi quo ad ordines, ut ibi not. glo. & facit ad materiam de regu. ad appellatio. de clerici. pereg. cap. 1.

d ¶ Cum. Et illa reuocata iuriſdictionem reaſſumit, ita uidebatur reuocata dilatione. ſed iſta inter ſe ualde ſunt diuerſa.

e ¶ Moueretur. In hoc uidetur contradicere glo. in cap. commiſſa, infra alleg. niſi dicas, quòd improbabilis fuit error promoti, ut infra ſequitur.

f ¶ Auaritiæ. Et ibi not. per Ioan. Andr. poſt Egi. de Foſca. faciunt ad prædicta, & facit l. chirographis, ff. de admini. tut. & l. furti, ff. de iis, quæ not. infa. & pro utrobique not. Bart.

g ¶ Ergo. Plures alias decretales corrigit ipſe Inno. de regiſtro, quas uide poſt ipſum per Ioann. Andr. ſupra in procemio huius appellationis.

h ¶ Fierent. Et ſic hodie fieri oportet, de elect. c. fi. lib. 6. in appellatione extraiudiciali, ſed tamẽ à iudice debet cauſa iuſta exprimi, uel ueriſimilis; in extraiudiciali non à iudice non requirit etiam cauſam ueriſimilem, ita not. Ioan. And. ſupra eod. cum ſit Romana, ſuper gloſſ. quandocunque, & uide eod. titu. capitu. 1. lib. 6. in glo. uel extra, & infra eod. bon. per Ioan. And. & Bart. in l. fi res, ff. de appell. recipi.

i ¶ Confirmatione. Contra iſtam opi. facit: quia dario poſſ. eſt executio confirmationis, quemadmodum ergo à ſententia impedit executiones, ſic & appellatio à confirmatione impedit poſſ. ſed illud in appell. iudiciali, iſtud in confirma. quæ ſine cauſæ cognitione ſit, vt ſupra dixit.

k ¶ Cauſam. Ex iis ergo omnibus poteſt colligi triplex modus appellandi, ſcilicet in iudicio, & à iudice, extra iudicium, & à iudice, extra iudicium non à iudice.

1 ¶ Auditis.

1 ¶ Auditis. Ibi uide gloſſ. fin. & ſuper illa Ioan. Andr. eod. tit. conſideremus. & iſta iura loquuntur in electione, ſed in prouiſione uidetur aliud: quia illa habet uim confirmationis; uide Ioan. And. in c. auditis, præalleg. & de conceſſi. præben. propoſuit, in glo. Io. And. prima, & in c. poſt electionem, in gl. deuoluitur, & de excep. præ. inter, in gl. unde non ualuit, & ſuper illa Io. An. & de deſpon. impub. ad d. ſoluendum, in glo. quid ſi tamen.

m ¶ Cognoſcere. Contra hoc; quòd ſola incœptio proceſſus iudicis, ad quem; non faciat eſſe nulla; quæ fiunt per iudicem, à quo poſt talem inceptionem; imò nec etiam ſententia iudicis, à quo, quòd ſuperior incœpit cognoſcere, uidetur caſus in c. nõ ſolum. §. 1. de appell. & ibi hoc uidetur tenere Ioan. And. etiam ſi iudex ſuperior inferiori denunciet, ſe uelle in appellationis cauſa procedere; niſi expreſsè inhibeat: pro opin. ramen facit c. tibi qui; de reſcriptis; libr. 6. cum ſimilibus. uide ad materiam Ioan. Andr. de conſtitutio. cum M. in glo. diuerſa; & ſupra eod. ſi duobus, in glo. ſua magna.

n ¶ Prædicta uera. Quod non poteſt excipi contra confirmatum. & uide Ioan. Andr. de dolo, & contu. cum olim, in gloſ. dicit Inno.

o ¶ Conſecratio. Vel paliatio, quod an ſit uerum; uide Ioan. An. de electio. uenera. in glo. argu. quòd ſicut, de accuſationibus, ſuper ijs, in gloſſ. uel paliandus.

p ¶ Futurum. Ieſus Chriſtus tamen uidetur habuiſſe propriam. d. c. exemplum; & facit, quod not. 30. diſt. & hic ſcripſimus.

q ¶ In glo. 3. In hac gl. dic quantum ad ualiditatem electionis ſufficit; quòd ſatis idoneus eligatur. quãtum autem ad ſatisfactionem conſcientiæ requiritur, quòd magis idoneus; Bald.

r ¶ Diffinitiuarum. Dic tu quoniam appellatio interponitur ab ineſtitura; non eſt extraiudicialis appellatio, & debet habere cauſam ſaltem ueriſimilem; ut infra eod. bonæ. nec ex alia cauſa poteſt uerificari; licet ſit proteſtatus. uel dic ſi non interponitur à confirmatione, tunc ſi confirmatio fuit extraiudicialis, tunc idẽ. ſi iudicialis; tunc ſi ſummariè, ideſt nõ cum plena cauſæ cognitione lata, tunc eſt appellatio ab interlocutoria, & iudicatur; ut de appell. ab interlocutoria, & ex alia cauſa non poteſt teſtificari, ut hic, & c. dilecto, & c. ut debitus, de appella. infra eod. & Clem. appellanti, eod. tit. ſi facta cum plena cauſæ cognitione; tunc eſt diffinitiua; & ex alia cauſa poteſt iuſtificari. & credo liceat mittere edictum; ſi non apparet contradictor, uer. apparet, & non plenè ſit cognitum de cauſa; non credo, quòd ſit diffinitiua, uide ad hoc gloſ. in c. fi. de electio. lib. 6. Bald.

SVMMARIVM.

1 *Si locus non tutus partibus aſſignetur, appellari poteſt, etiamſi ſit ſcriptum, remota appellatione.*
Locus tutus quibus alijs, quàm partibus aſſignandus, & quibus debeat eſſe tutus.
2 *An eum non ſit neceſſarium partibus peti, & non tutum probari, ſed debeat iudex offerre.*
Grauamen in re, an ſufficiat eſſe, licet non in mente ad appellationem ualidandam.
Coram quo probandum.
3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 4.*
Locus incommodus multis modis eſſe dicitur partibus, & quibus alijs.
5 *Additio gloſſarum.*
Extra prouinciã delegatus cauſam poteſt committere, et quo caſu.

CAPVT XLVII.

1 EX parte. Caſus. Appellari poteſt, ſi locus non tutus partib. aſſignetur, etiam ſi ſit ſcriptum appell. remota. Deciditur conſultatio, & ſubmittitur reſpõſio [*Honeſtè*] & iuſtè, etiam ſi haberet literas de conductu, ut in fi. 1. glo. [*Vel tui*] ac ſi dicat, q talis locus eſt aſſignandus, ad quem ipſe & ſui procuratores poſſent ire ſecure. Dicit tamen Inno. q ſi ſuos pro
a curatores poteſt mitteret, ad hoc tenetur a. ſed Hoſti. dicit de ſuis, ideo dictum: quia cum regulariter poſsit quis procuratorem conſtituere. ff. de procura. l. 1. dato, q ipſe poſſet uenire ſecurè, vt qa magnus homo, & cum magna comitiua incedit: procuratores tamẽ ſui, qui non ducerent tantam ſocietatem, nõ poſſent
b ire ſecuri b, locus eſſet appellationi, niſi iudices talem locum aſſignent, ad quem etiam procuratores poſſent ire ſecuri: aliàs adimeretur domino facultas conſtituendi procuratorem, & è conuerſo, ſi procurator poſſet ire ſecurus, dominus uerò non, dummodo ſit cauſa grauis, quã in perſonam ſuam uult proſeq, locus eſt appellationi, cũ in tali cauſa non cogatur procuratorem conſtituere. de procur. c. 2. [*Intercluſum*] ſi.
2 ſupra eo. poſtremò [*Niſi iudices*] hic uſ, q† iuſta ſit appellatio hoc ipſo, q locus nõ tutus aſſignaẽ, & q pars nõ habet neceſſe petere locum ſecurũ, ſed ipſe iudex tenetur eum ſibi offerre ſm Inn. pro quo facit verbũ, Liberè. non enim liberè poſſet appellare, qui prius tenetur excipere. facit de præb. licet. 2. li. 6. & uide quod poſt eum dicam de no. oper. nun. c. pe. in glo. & bene, uerſi. inducit. ſed Hoſt. dicit. q antequam fiat appellatio, debet requiri locus tutus, quem ſi denegat, tunc poteſt appellari, quod ſm eum probat ſtylus curiæ, quo dicitur: quia diligẽter & humiliter requiſitus locum tutum aſſignare denegauit, noſtram audiẽtiam appellauit & c. Boat. inus refert quoſdam diſtinguere, an iudex ſciat, uel ueriſimiliter ſcire poſsit grauamen loci, & tunc locus ſit opi. Inno. an ignoret; & tunc ſit uerum, quod dicit Hoſt. Quid dicemus? uidetur, q licet opi. Hoſ. habeat æquitatem, contraria tamen opi. Inn. habeat ueritatem. nam eſt reperire grauamen in reipſa, ſed non ex mente iudicis. Item grauamen in re & mente. ſed ad ualificãdum appellationem ſatis eſt, q ſit grauamen in re, ideſt q iudex grauet, & ſi grauare non credat; facit infra eo. cum cauſam, ſupra de teſti. dilecto, ſupra de excep. ſignificauerunt, de teſtam. Rainaldus, de cog. ſpirituali. c. fi. de no. ope. nunc. c. 3. ergo procedit appellatio: ſic aliàs ſufficit, q dolus cõmittatur re ipſa. ff. de uerbo. oblig. l. ſi quis cum aliter. Sed multum facit in contrarium: quia iudex aſſerenti ſibi locum non eſſe tutum nõ debet credere, niſi ille hoc probet. Item ſi uerum eſt, q ualeat appellatio, poſtea coram iudice, à quo appellauit, nil probare tenetur, infra eod. ſi à iudice, lib. 6. & ſic ſine ulla iudicis culpa abdicabitur ab ipſo iuriſdictio; quod eſt abſurdũ, propter quod uidetur, q ſicut à grauamine, quo recipitur teſtis criminoſus, inſtrumẽtum falſum, uel ſimile, no appello, niſi ſuper eo proponam exceptionem, qua non admiſſa grauet, ita nec in hoc caſu. & opin. Inno. poſſet locum habere, quando tantum eſt periculum, q nec per me, nec per alium poſſum in loco exceptionem proponere. nec forte contrarium ſenſit Inn. non enim dixit, q non teneatur excipere, & probare locum non tutum, ſed q non tenetur ſup illo probato petere locum tutum. quare uidetur, q ſicut neceſſe eſt de ſuſpitione iudicis excipi, nec poteſt aliter appellari, ſupra c. nouit, ita & de ſuſpitione loci. ſi tamen ſuſpitio eſſet notoria, uideretur citatio nõ arctare, per cle. de re iudi. paſtoralis, uerſi. Piſana. ubi de hoc. Io. Mo. in decr. concertationi, eod. tit. libr. 6. dicit in hoc caſu, quãdo appellatur per citatum ad locum non tutum ultra duas dietas, cancellaria ſine propoſitione exceptionis dat iudicem. dicebat Goff. infra eo. interpoſita, in 3. ſua glo. q ſi grauamen, quod proponitur, nõ contingit perſonam iudicis, à quo, habet coram ipſo proponi & probari, ſi dicatur locũ non eſſe tutum, ut hic, & in concor. quas alleg. gl. uel q aliqua difficultas eſt accedẽdi ad locum, uel grauant officiales in exigendo præter iudicis conſcientiã. ſed ſi grauamen cõtingit perſonã iudicis, tunc proponetur corã eo, ſed probabiẽ corã ſuperiore, ne ipſe probationes ſubuertat [*Idoneum*] ſic ſupra de teſti. cũ olim, de procu. accedens, Hoſt. dc offi. dele. ſtatuimus. 2. li. 6. ¶ Pri-
3 ma† glo. ponit 4. quæ requiruntur in loco. ¶ Secunda
4 glo. arguit. ¶ *In† 1. glo. ibi, ſi locus*] debet eligi locus ſine incommodo litigantium [*& ibi, ſi arbiter*] ubi etiam

dicitur uerſi. unde eleganter, q̃ etiam non arctat partem, quæ poterat honeſtè uenire. abſurdum enim eſt in alterius perſona, in alterius non [*& ibi, autem, ſed hodie*] eccleſiaſtica perſona non ſoluit ultra ſiliquas. niſi iuſtione principis extra prouinciam uocetur. ubi nõ ſoluit ultra unum ſolidum [*& ibi, cum poſt*] ſi appellatur ad præfectum prætorium, ſi mediocritas cauſæ, uel regionis longinquitas id expoſcit, delegabit eam rector prouinciæ [*& ibi. §. 2.*] in prouincia tractatur criminalis cauſa, & ciuilis, cuius multa exempla ponit
5 ibi tex. ¶ *In † glo. 1. ibi, hortamur*] & ibi de hoc [*& ibi, nonnulli*] hodie dic, ut eod. titu. ſtatutum, libr. 6. per quem etiam determinatur, quod hic dixerat Pet. ſcilicet delegatum poſſe committere cauſam extra prouinciã, dummodo ſubdelegatus nõ citet extra prouinciam: ſed dic, ut ibi. §. in nullo.

ANNOTATIONES.

a ¶ Tenetur. Maximè in caſibus, in quibus quis tenetur procuratorem mittere, ut in actore in l. 1. ff. de diuer. & temp. præſcri. & in aliis, quos no. Bart. in l. nó exigimus. §. ſi quis in iud. ff. ſi quis cau. & uide de procu. querelam.

b ¶ Securi. Adde tex. in c. ſiue coniugij. 33. q. 2. & c. accedens, el 2. ut lit. non conteſt. Clem. paſtoralis, de re iudic. uerſi. Piſana, & in c. cum R. canonicus, de offi. deleg.

c ¶ De. Pro hoc quia notorium & expreſſum æquiparantur, uide Innocen. & Ioan. And. de re iudic. cum Bertoldus, & Archi. & Io. And. de ſen. exc. Romana. §. in uniuerſitatem, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ſufficiens non habere procuratorem actoris ſi non auditur excipiens reus, licitè appellat.*
Vel quia mentio non fit in ſecundis literis priorum.
2 *In nominibus non eſt uis.*
Sigillo deputato uti debemus, aliàs non ualet, ſi aliud apponitur, & quando, & num. 6.
3 *Appellationis cauſas non ſufficit eſſe iuſtas, niſi uerificentur, uel niſi offerat excipiens earum probationem.*
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 5.*
Capitulo agenti contra prælatum ſuum, uel conuento ab eo datur actor.
6 *Additio gloſſarum.*

CAPVT XLVIII.

1 Ignificauit. Caſus. Licitè † appellat reus, ſi nõ auditur excipiens procuratorem actoris nõ habere ſufficiens mandatum, uel ſe per alias literas conuentum, de quibus non fit mentio in ſecundis. Et pars prima ponit querelam appellantis. ſecũda dat iudices appellationis, ibi, quocirca [*Habere*] quo utebantur in procurationibus, contractibus, & maio
2 ribus cauſis [*Actorem*] nõ eſt † uis in nominibus, ſupra de procur. petitio, ubi de hoc, & de actore ibi remiſi,
a & not. de obl. ad ratio. c. 1. in 1. glo. [*Litterarum a illarum*] nõ habentium ſufficiens & commune ſigillum [*Non deberet admitti*] ad agendum. ad impetrandum uerò & cõtradicendum facilius admitteretur, ut dixi de ſi. in c. 1. ad fi. mag. glo. uerſi. quandoque etiam [*Alios iudices*] ſcilicet Heliẽ. epiſcopum, & ſuos iudices, ut patet in anti. [*Obtentarum*] per capitulum Ebrocen. [*Iudices*] ſcilicet de canus Lintoni. & ſui iudices, ut patet in an. [*ꝝ oluerunt*] & male [*Emiſit*] & bene [*Appellatum*] ſup. &
3 † uerificẽtur ipſæ cauſæ, uel altera ipſarum. iuſta enim cauſa, tamen falſa in appellatione expreſſa non releuat, niſi cum excipiens illam ſe obtulit probaturum, ꝑm Inno. remittit Hoſt. infra eod. interpoſita. ¶ Prima
4 † gloſſ. dupliciter exponit, quod hic dicitur de ſigillo. ¶ Secunda gloſ. reſpondet per quæſtionem. ¶ Pen. gl. arguit, alleg. quinq; iura, alleg. 4. in contrariũ, & remit
5 tit. ¶ *In † glo. 2. ibi. §. ult.*] uide de uerb. ſigni. Abbate, ſuper gl. fi. [*& ibi, de cura. §. ult.*] ſi propter infirmitatem, uel aliã neceſſitatem impeditur tutor negocia pupilli gerere, dat actorem auctoritate iudicis. ¶ *In glo. pen. ibi. falſa. §. 1.*] uide in c. licet, infra alle. ſuper gl. ſic uide tur [*& ibi, qui teſtamento*] uide in c. olim, ſuper ulti. gloſ.
6 ¶ *In † glo. 1. ibi, auctentico*] quia non eſt utendũ illo, niſi ad id, ad q̃ fuit inſtitutũ; de hoc. ſ̃. c. 3. [*& in fi.*] q̃a & ſi ſufficiebat in cõparendo, nõ tñ in rñdendo ꝑm Goff. dicit In. q̃ licet ſigillo deputato ad certũ uſum tm̃ nõ poſſit procu. conſtitui. põ tñ conſtitui ſigillo alieno & noto. C. de teſt. ſi unus, maximè ſi ſigillans ſigillum aliud non haberet. & ꝑm Gof. idem, ſi haberet, ſed nõ
b pro tũc promptum, uel ad manus b. & dicit nõ ſolum in priuatis, ſed ẽt in prælatis hoc locũ habere, & decr.
c iſta non loquitur de alieno ſigillo, ſed ad certũ c uſum. de hoc remittit Hoſt. ſupra titu. 1. cum inter uos.

ANNOTATIONES.

a ¶ Literarum. Adde tex. in Clem. 1. & ibi habetur, de procur. & in c. inter dilectos, de fide inſtru.

b ¶ Manus. Et debet tunc ſigillans exprimere, quomodo & qualiter ſigillat alieno ſigillo, ut not. Io. An. de fide inſtru. c. 2. in gl. ma. uerſi. quid de illo, & uide limitationem, quam ad hoc ponit gloſ. quæ incip. non enim, eod. tit. inter dilectos.

c ¶ Certũ. Plus ergo nocet ſignare ſigillo ad aliud deputato, quàm alieno, quaſi uideatur, ex quo ſigillum ad unum actum eſt deputatum, prohibetur ſignatio illius ad alium actum; ad hoc facit c. ex parte, el 2. de reſcrip. & c. ſicut tuis, de ſimo. ad hoc. 4 5. diſt. diſciplina, & ff. de cond. & dem. cum ita leg. cum ſimi.

SVMMARIVM.

1 *Declarationem rei in libello petitæ, ſi reus petens non auditur appellat licitè.*
Demonſtratio, uel oſtenſio rei quibus fiat modis.
Pronocatio propriè extraiudicialis.
2 *Epilogus, & additio gloſſarum, num. 3.*

CAPVT XLIX.

1 Ignificantibus. Caſus. Licitè † appellat reus, qui non auditur; petens declarari rem in libello petitam. & diuiditur, ut proxima. ſecunda ibi, quocirca [*Oſtenderetur*] digito, uel per confinia, uel ceꝛtas circunlocutiones. ff. ſi certum peta. l. certum, ſupra de reſtibus, licet. ſecundo, uerſicu. perſonas, Hoſtien. [*Pronocarunt*] & bene, ut ſequitur, & ponitur impropriè hoc uerbum, cum pronocatio ſit extraiudicialis, ſupra eodem cum ſit &c. ſcilicet, quod habetur ſupra de
2 iudic. exhibita. ¶ † Gloſ. ſecun. reſpondit per obiectio-
3 nem, & remiſſionem. ¶ *In † gloſſ. 1. in fi.*] & ſic uidetur non ſuperflua, ſoluc, ut ibi dixi. ¶ In gloſſa ſecunda, in princip. Reſpicit gloſſ. antepenult. quam ſequitur hęc. nec utrum hoc debet eis concedi, uellent per ſententiam diffinire &cet.

SVMMARIVM.

1 *Ad appellationis cauſam finiendam iudex à quo, ſtatuere non poteſt terminum.*
Diuiſio capituli.
2 *In iudicio quinque requiruntur.*
Ordinaria pot eſtate præſumitur iudex proceſſiſſe, ſi ſimpliciter coram epiſcopo dicatur eſſe proceſſum.
Actio ſimpliciter propoſita intelligitur directa.
Videri, uerbum quibus accipiatur modis.
A iudice fauente ſibi aliquando quis appellat, & quare.
3 *Appellanti non proſequenti ſola negligentia imputatur.*
Dilatio quo caſu non detur in iudicijs cognitionum imperialium.

4 *Proceres qui, & unde dicantur.*
Conſuetudo, & ſtylus curiæ attendenda.
5 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 6.*
Maio ri lex non imponitur à minori magiſtratu.
Si non ualet ut ago, ualet ut ualere poteſt. §. 1.
7 *Appellanti quadruplex terminus ſtatuitur, & qui teneant. §. in glo. 2. & nu. 7.*
Reuerſio multis caſibus fortuitis impediri poteſt. ibid.
Caſus fortuiti multi ab homine præuideri non poſſunt, nec ei imputari, ibid.
8 *Præueniri terminus appellationi proſequendæ ſtatutus ab appellante poteſt, non ab appellato.*
Termini præfixi oportet ab appellato fieri in impetratione mentionem: aliàs non ualet.
Termini quoque, qui ſtatui nequibat à iudice, mentionem facere non eſt opus.
9 *Remiſſio cauſæ ad iudicem, à quo, quando literæ impetrantur ante tempus appellationi præfixum.*
Acta cauſæ iudex appellationis etiam abſente parte poteſt inſpicere, ex eiſque procedere.

CAPVT L.

1 EX inſinuatione. Caſus ſecundum lectu-
ram glo. Iudex, à quo † appellatum eſt, non poteſt ſtatuere terminum ad finiendã ap-
2 pellationis cauſam, quod ſi fecerit, terminum a ad ſe præſentandum intelligitur ſtatuiſſe. Et primò ponit papa querelam appellantis, intermittens pro ipſius iuſticia quandam clauſulam ibi, licet. 2. dat iudicem, ibi,
2 quia uerò [*Ordinario*] hic uidere potes † quatuor, quæ in iudicio requiruntur, ſcilicet actor, reus, res petita, & iudex, coram quo petitur, & quintum hic, ſcilicet iudicis qualitas, quæ conſideranda eſt, maxime quando ſuper appellatione impetratur, ſupra de excep. di-
b lectæ, b & ſupra c. proxi. ſecundum Hoſti. ſecundum quem ſi appellans ſimpliciter exprimit, quòd coram epiſcopo agebatur, præſumitur illum proceſſiſſe autẽ ordinaria, ſupra de offi. or. licet, de excep. ſignificauerunt, ſicut propoſita ſimpliciter actione intelligitur proponi directa. ff. de peti. hæredi. nec ullam. §. ſi quis ſciens [*Præſigens*] quod poterat facere, ſupra eo. perſonas [*Iudex*] coram quo agebatur cauſa, Inno. [*Videbatur*] ideſt præſumebatur, uel timebatur, Sed non erat ita. multa enim uidentur, quę non ſunt ſecundum Hoſtien. [*fouere*] ſi fouebat, quare arctabat appellãt terminum appellationis? Reſpon. Hoſtien. quòd camerarius erat reus poſſidens: fauebat ei iudex, qui dicebat ſe non auditurum partes, niſi rediiſſent in termino, uel ſecundum Abba. ſciebat iudex, quòd camerarius magnos amicos habebat in curia, per quos cito poterat expediri, quos non habebat pars altera, & in hoc fouebat. Sed quare appellauit camerarius à iudice, q̃ ſibi fauebat. Reſpon. Hoſtien. & Petrus, ut remotos iudices inpetraret, ut ſic aduerſarii, qui prius forte litigabant in loco domicilij, fatigati cogerentur cedere, uel componere, ſupra de reſcriptis, non nulli. cuius rei ſignum ſecundum eum, quia in impetrando præuenit. Vel uidebatur fouere, ſed non fouebat, ut in prox. glo. ſecundum Hoſt. [*Legitimas*] C. de temp. ap. aut. ſed lis, in aut. eo. §. ad hæc. coll. 4. 2. q. 6. anteriorum. §. ad hæc, & ea. q. appellatione, & §. ſed lis. Hoſtien. [*Damno moræ*]
3 ac ſi. d. † quòd interim non currit tempus annale, ſeu biennale. & idem eſt quomodocunque impediatur ſuam ap. proſequi, cum ſola negligentia imputetur, de hoc, ſupra e. ex ratione, & c. ſæpe [*Intacta*] Dicit Gofred. quoſdam dicere hoc uerum, quando appellator notam facit principi appellationẽ, aliàs ſecus. Alii dicunt idem, & ſi non faciat notam; quia imputandum eſt uictori, qui non notificauit, quod Ia. Bu. admittit. Sed dicit Goffr. quòd huic decre. uel potius legi ſignatur alia lex contraria. C. de dila. cum nobis. quæ dicit, quòd in iudiciis cognitionum imperialium dilatio non datur. Soluit, quòd lex illa loquitur in cauſis plenè relatis, in quibus nil aliud reſtat niſi ſententiam ferri, & quia de ipſã ferenda iudex dubitat, ideo refert, & propter id coram principe non datur dilatio [*Proceribus*] dicuntur † proceres trabes procedentes ultra murum, & ab his dicti ſunt proceres hi nobiles officiales principis procedentes, & alios præcedentes [*Iuxta morem*] no. conſuetudinem & ſtylum curiæ attendenda, ſupra ti. 1. in cauſis. ſupra de conſti. ex literis. de crimine falſi, quàm graui, in quibus, de hoc. Hoſti. [*Præueniens*] ſic ſupra eo. ſæpe. §. fin. [*Eorundem*] canonicorum
5 ſanctæ Barbaræ, Pe. ¶ Glo. 1. ponit † opi. quam reprobat. ¶ Pe. glo. quærit, ponit opi. quam reprobat, & ſol-
6 uit. ¶ *In † glo. 3. ibi, minor. 2.*] ibi contra ſententiam maioris magiſtratus minor magiſtratus non reſtituit [*& ibi, §. tempeſtiuum*] uide de ſortile. eccleſia, ſuper 1. gloſ. ¶ *In glo. pe. ibi. l. 1.*] quæ ſic iacet, in contractibus rei ueritas potius, quàm ſcriptura proſpici debet, & ll. ſequẽ
7 tes concordant ad id. ¶ *In 1. † glo. ibi, quidam*] Ioan. qui
c hoc no. hic, & 3. q. 5. accuſatores c 3. q. 1. glo. [*& ibi, ſid non eſt*] Idem hic Inno. [*& ibi. c. 1.*] ubi de hoc in ulti. gl. ¶ *In glo. 2. ibi, domino Papæ*] imò deo ſecundum Hoſtien. unde no. Inno. quòd triplex eſt terminus, ad iter arripiendum, & ad ſe præſentandum, & hic ſtatuitur ab homine. tertius terminus, ſcilicet ad finiendam ſtatui tur à lege tantum. ſed iſte fuit quartus terminus ad reuertendum à proſecutione appellationis, qui nec ab homine imponitur, nec à lege. & pro tanto dicebat Hoſtien. quòd in hoc imponebatur lex deo, quia nõ ſunt in homine uiæ ipſius, Hiere. 10. g. & à multis cauſibus fortuitis poſſet impediri reuerſio. ff. ſi quis cautio. l. 2. qui cum præuideri non poſſit non ſunt imputandi, de homici. c. fi. in fi. ¶ *In glo. pe. ibi, præueniri*] ſtatim ab appellante, qualis fuerat iſte camerarius [*& ibi, aduerſarius*] ſcilicet appellatus [*& ibi, Io. intelligit*] & placet
8 hic Inno. & Hoſti. qui exponunt hunc textum de termino legali, cuius finem ad unum menſem debuit camerarius expectare. unde, quia nimis præuenit ad ſupplantandum aduerſarium, de nimia præuentione mentione non facta, ideo non ualuit reſcriptum ſecũdum Hoſti. ſecundum quem exponimus uerbum, interim, ſupra poſitum, ideſt appellatione pendente. Dicit ergo Inno. quòd præfixio termini facta per iudicẽ non ualebat. unde ſecundum Hoſti. non arctabat partes, ſupra de elec. bone. 2. & ſic non erat neceſſe de illo fieri mentionem, ac ſi ſtatutus non fuiſſet, ar. ff. de excu. tu. l. nulla differentia. ff. qui ſatiſda. co. quor. ſupra de transla. c. 2. uer. Sed nec. cum concor. ſequere per hanc lecturam, ſi loqueretur decre. de præuentione appellati. Sed cum loquatur de præuentione appellãtis, qui poteſt ſtatim præuenire terminum iuris, ut prędixi, plus placet lectura glo. quam etiam ſequitur hic
9 Abbas. ¶ *In glo. ulti. in fi.*] & ceſſat † obiectio Innoc. qui opponit cauſam non committendam, ſed ad priores remittendam per decre. ut debitus, infra eo. Reſpon. hoc fuiſſe de ſpecili gratia. uel ſecundum eum de iure mero, quando literæ impetrantur ante tempus appellationi præfixum, quia etiam notorium eſt ex actis, quæ iudex appellationis ẽt parte abſente poteſt inſpicere, & ex eis procedere, ſicut ei uidebitur iuſtum.

ANNOTATIONES.

a ¶ Terminum. Contra facit, quod dicitur de iudice recuſato, qui arbitro electo ſtatuit terminum, infra quem cauſa recuſationis probetur. & no. iſtum rex. quia facit in ar. quòd ſi coram iudice ſeculari

culari opponitur exceptio cognoſcen. in curia epiſcopi,quòd ille iudex ſecularis non poſſit ſtatuere terminum, infra quem debeat prebaſſe coram epiſcopo, ut nota. Bar. in l.2. C.de re iudi. Bald.
b ¶Dilectæ. Vide Io.An.de re iudi. inter monaſterium, ſuper uerſi. proceſſu,& de do .& contu.ex literis,ſuper uer. neceſſariam .
c ¶Accuſatores. adde, quòd contra ſententiam tenent hic omnes, & etiam firmat iſta glo.uide Imo.in c. 1.de offi.iudi.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ex ueriſimilibus cauſis extraiudicialiter ad papam, ne in ſua poſſeſſione moleſtetur, ſi poſtea ſpoliatur, reſtituitur in ſtatum,quo erat appellationis tempore.*
Monaci comparantur hic ſeruis.
2 *Appellationi reiteratio licet, & prodeſt & in quibus.*
3 *Appellatio extraiudicialis generalis quando naleat, fieri poteſt à futuro grauamine.*
Iudicialis minime.
4 *Moleſtare in poſſeſſione quem quo pacto quis dicatur.*
Appellationis cauſam ueram eſſe, & iuſtam probare debet appellans.
Perſona pro rectore, ibid.ad fin.
5 *Spoliati reſtitutionem non impndit oppoſitio proprietatis.*
Cuſtodia beneficij quod ius ſit,eius abuſus,ibid.& nu.6.
Eccleſiarum fructus qui ſub cuſtodiæ prætextu ſibi uſurpant, & nume. 6.
6 *Partem qui habet in quibus & cætera debeat habere.*
Nomine qui abuntur & fructu carere debent.
Vim ui repellere poſſidenti licet.
7 *Procuratio nunquid una ſola debeatur in anno.*
Prouocatio debet in extraiudicialibus fieri.
Appellationis tempus conſideratur.
8 *Veriſimilis cauſa quæ in prouocatione extra iudicium.*
Appellationis iudicialis ab extraiudiciali differentiæ, & conuenientiæ earum.
9 *Rationabilis cauſa appellationis quæ ſit.*
Veriſimilis quæ.
Inſtatum priſtinum ex quibus cauſis fiat, in quo quis erat appellationis tempore.
10 *Cognitio fit uel per probationem,uel confeſſionem.*
Vterlibet eſt dictio diſiunctiuæ uim habens.
Vterque, copulatiuæ.
Poſſeſſionem duo in ſolidum habere quando nequeant.
Dominium quando.
11 *Epilogus,ſuffragium,& additio gloſſarum,nu.12.& 13.*
Cap.unicum,ut eccleſi.beneſi.eſt de iure ſpeciali.
Cathedraticum ſoluit epiſcopo eccleſia, quæ plenè ſpectat ad monacos.
14 *Lite pendente quæ fiunt, pertinet ad officium iudicis,ut illa corrigat & reformet.*
Appellatione pendente ſimiliter quæ attentantur.
15 *Officium iudicis intentatur, qualitercunque res aliena peruenerit ad alium ſine iuſta cauſa utroque iure, & quibus in alijs, ſupra nu.proximo.*

CAPVT LI.

1 BOnæ memoriæ. Caſus. Qui † extra iudiciũ ex ueriſimilibus cauſis appellat ad papã,ne in ſua poſſeſsione moleſtetur,ſi poſtea ſpoliatur,reſtituitur in ſtatum,quo erat tempore quo appellauit. Et prima pars ponit allegationem appellantis.ſecunda allegationes appellati,ibi. procurator.In tertia glo.pronunciat,ibi,premiſsis[*Eiuſdem*]tolle,quod eſt,in poſſeſsionem ingreſſus,[*Monacos*] ſicut dominus per ſeruum. ff.de acquir. poſſ.l.1.§.ſed & per eum,& l.quod ſeruus,ſi.infra de dona.inter dilectos, in princ.ſecundum Hoſtien. [*Ingreſſus*] ſup. timens, & ſuſpicans ex ueriſimilibus coniecturis ſibi uiolentiã inferri.quia & poſtea cuenit,ut ſequitur ſecundũ Hoſtien. [*Pluries*] forte ad maiorem exaggerationem ſe-
2 cundum Hoſti.Dicit Gof. quòd † iteratio fuit in uerbo,& ſic fuit unica appellatio 31.q.1.Lotharius.Dicit Abb.quòd hoc poſſet eſſe utile propter tempus appellationis proſequendæ, quòd licet lapſum eſſet reſpectu primæ poſſet durare[a] reſpectu ſecundæ.uel ſi non fuit debito modo facta prima, ſecunda uerò ſic:gemi natio ergo appellationis non inducit receſſum à prima,ut dicam, infra eo.dilecto, in ulti.gl.& eſt ſi.quod ſcripſi,ſupra eo.quæſtioni,& c.qua fronte, & quod dixi de reſti.ſpo.olim.3. in fi.& quod dicam, infra eo. ſi
3 iuſto,in glo.fi.ff.ne quis.no.† generalem appellationẽ admitti.ſed contra,ſupra eo.c.conſuluit.2.So.licet hic ſit appellatio generalis & uaga quò ad moleſtatores, eſt tamen determinata quò ad eccleſiam, de qua agi-
b tur[b] ſm Inno. Dicit Hoſti. quòd hæc appellatio non poſſet habere locũ in iudicio, tum quia generalis eſt & incerta,ut in præal.c.conſuluit:tũ quia à futuro grauamine,infra eo.cum cauſam.§.fi.& c.dilecto,ad finẽ extra iudicium uero locum habet appellatio à futuro
c grauamine,[c] ut hic,& infra eo.dilecti.1.& c. dilectis.in iudicio enim ſufficit grauamẽ illatum fuiſſe ſolo uerbo.ad hoc infra eo.ti.cum ceſſante,uer.quo executioni[*De poſſeſſione*] unde petebat reduci in eum ſtatum, in quo fuerat tempore app.emiſſæ, & ſibi reſtitui fructus medij temporis, non habito delectu moleſtato-
4 ris, uel moleſtationis. Nam † moleſtare illum dicitur & contra ipſius ap.facere non ſolum ſpolians,ſed et iã contra uoluntatem ſuam illam detinens, ſecundum
d Inno.[d] ſecundum quem hoc non eſt contra id, quod no.de his quæ ſiu.à na.par.ca.c.1.ſcilicet quòd appellans extra iudicium nõ ſolum debet probare cauſam appellationis eſſe iuſtam, ſed etiam ueram : quia hic non fuit Abbas reſtitutus niſi ad ea, quæ probauit ſe poſſediſſe tempore appellationis,ſcilicet ſe poſſediſſe & poſtea illa,quæ tempore appellationis poſsidebat, ad Archi.peruenisſe,& per eum moleſtata, fuiſſet. nã cauſa appellationis nulla alia erat niſi hoc,non moleſtetis me ſuper cuſtodia eccleſiæ,nec hoc debetis facere, cum ſim in pacifica poſſeſsione ipſius, & paratus ſim ſtare iuri.& dicit Inno.quòd magis hoc approbat quàm id, quod hic dicam poſt eum ſuper uer.probabilibus [*& infra*] deciditur hic petitio Abbatis contra Archid.detinentem eccleſiam, qua petebat reduci in ſtatum,in quo fuerat tempore appellationis [*Ex aduerſo*]ſupp. quod non erat exaudienda petitio Abbatis, quia iuſte eam detinebat,ut ſequitur,& ſic fuit lis con
5 teſtata,ſupra de lit.conte.c.uno[*Perſona*]ideſt rectore, de reſcrip. ex parte, ſupra[*Tantum*]aſtruit negatiuam, ne diceretur,quod competeret utriq; inſolidum [*Datur*]dicit† Inno.quòd procurator malc reſpondit quia reſponſio ſua eſt de proprietate, quæ licet ad Archidi. pertineat,non tamen impedit, nec impedire poteſt reſtiturionem Abbatis ſpoliati,qui perit reſtitui in ſtatũ, in quo erat,quando appellauit.remittit Hoſti. de ord.
c cog.c.fi.[*Cuſtodiæ*] ideſt ius detinendi & regendi eccleſiam uacantem,& fructus percipiendi, & ſuos faciendi. hoc enim obſeruant aliqui archidiaconi,epiſcopi, & reges tam de temporalibus hæreditatibus ſecundũ conſue. quàm de eccleſiis ſecundum abuſum,quo de facto utuntur.quod etiam ſecundum Hoſti. hic uidetur tacite reprobari ex eo, quod contra Archidi.non ob. tali allegatione fertur ſentẽtia, de quo remittit ad no.de inſti.cum ueniſſem.& facit, quod habes de ele. generali,li.6.ſupra de elec.cum eccleſia,in fi.ſecundũ Hoſtien. qui remittit, ſupra de conſue. cum dilectus
6 [*In † aliis*] ac ſi d.ſi habet in aliis, debet habere in illa, quod uerũ eſt de rationabilibus, ſicut eſt iuriſdictio, & ſi.ſecundum Hoſtien.qui remittit, ſupra de officio Archidi.c.fi.[*Hoc iure*]ſcilicet cuſtodiæ[*Vſi*]imò abuſi ſecundum Hoſti. qui dicit,quòd cõtra ſignificationẽ

uocis

uocis iſti rapiũt,quod cuſtodire debeut.unde ex quo nomine abutũtur,carere debent & fructu. C.de feriis à nullo,de præben.cum ſecundum . & adde quod habes de elec. generali, li.6. Dicit Innoc.quòd Archidi. non probauit hunc uſum: & dato quòd probaſſet,nõ ſufficeret: quia non probat per ſe poſſediſſe tempore illo,quo Abbas intrauit poſſeſsionem eccleſiæ : quia tunc forte licuiſſet Archidiacono uim ui repellere. C.unde ui l 1.quod dic,ut legitur & no.de reſtitu.ſpo.
7 olim 1.[*Vnam*] ergo † una ſola deberet in anno. quod dicut ſupra de officio Archidia. mandamus [*Appellationis*]melius dixiſſet prouocationis, ut infra dicetur. & no.tempus appellationis conſiderari, ſupra eo.conſtitutus.1.ad fi.& c.ad audiẽtiam,& infra c.1.[*Ex ueriſimilibus*]ut † quia à multis audiuit, quòd Archidiaconus
8 minabatur, quòd ipſam eccleſia faceret ſpoliari. 22. q.5.hoc uidetur.uel al.fecerat Archidi.ideni in ſimilibus,argumen. ſupra de præſump. mandata.& hæc eſt una differẽtia inter iudicialem & extraiudicialem appellationem: quia prima requirit ueram cauſam, infra c.cum cauſam,in fi.in ſecunda ſufficit ueriſimilis, ut hic, & 2.q.6.c. 1.2.& ſequentibus,exceptis appellationibus factis circa electiones, in quibus requiritur, quòd cauſa ſit rationabilis, & uera ſecundum Hoſti. qui remittit,de elec.c.1.li.6. Secunda differentia eſt in diuerſitate nominum,ſupra e.cum ſit. Tertia in obla. probationis cauſæ, quæ poteſt fieri in iudicio,infra e. interpoſita, & ibi dicam in glo.coram iudice. ſed extra iudiciũ non eſt,coram quo offeratur, & ſic in una releuat,in altera non;& uide quod dixi,de ele. cum inter cañ.in gl.quòd ſi coram. Quarta in petitione apoſtolorum, quos neceſſe habet iudex petenti tradere, infra eo. c.1.li. 6. quæ neceſsitas non imponitur extra iudicium: quia nemo cogitur contra ſe teſtificari; de hoc de proba.c.1.Quinta in qualitate,uel nomine apoſtolorum,ſi tradãtur:quia in iudicio dimiſſorii, reuerentiales,uel refutatorij ; extra iudicium non ſunt deſcripti per ius,ſed magiſtraliter dici poſſunt extraiudiciales in genere,ſed in ſpecie quandoque conuentionales.quandoque teſtimoniales,de quo remittit Hoſtien.ad ſum.eo.titu.§.qualiter fit appellatio , ſub Rubrica , Forma prouocationis extra iudicium,uer. dicentur autem, & ſequen. Vi. quia extra iudicium admittitur generalis appellatio & incerta.Septima, quia & in his à futuro grauamine appellat. de his duobus dixi ſuper.uer.ne quis. Viij. forte, quòd iter arreptum habeatur pro appellatione.de hoc,infra c.1.Nona.qa excommunicatus auditur appellans, ſed non prouocans,ut quod ad defenſionis &c. de excep. cum interpriorem. Sed dicit Hoſtien. quòd hoc uidetur hic reprobari,quod licet extra iudicium, non tamen ad impugnationem,& ex uoluntate,ſed ad defenſionem & ex neceſsitate prouocaſſe uidetur. Decima , quia annus appellationis proſequendæ computatur à die appellationis emiſſæ, infra eo.oblatæ.ſupra eo. cum ſit. Sed annus prouocationis currit à die, qua factum eſt contra prouocationem, de hoc ſupra eo. conſti. Sed dicit Hoſtien. quòd etiam dies prouocationis conſideratur,ut patet hic,dum dicit in eum ſtatum,in quo
11 11. quo ad reuocationem attentatorũ; quod dic, ut infra eo.non ſolum,li.6.12.quia infra 10.dies eſt appellandum,ſed prouocari poteſt etiam poſt 10. dies. ſed dicit Hoſt.quod etiam quandoque poſt 10.dies appellatur,infra eo.Romana.§.ſi ideo,li.6.dic de hoc,ut infra eo.concertationi, li.6.remittit etiam Hoſt.ad duas
f differentias nota. ſupra eo.cum ſit. §. ſi uerò[f]. Conueniunt autem, quia in utraque eſt cauſa probabilis exprimenda,& ut uidetur.in ſcriptis faciendaide quo remittit,infra eo. c.1.li.6.& ſicut innouata per app.reducuntur in ſtatum priſtinum, infra eo. dilecti, ſupra
§.1.in fi.ſic & in prouocatione,ut hic, & infra eo.cap.
9 proxi.[*Probabilibus*] ideſt rationabilibus † ut ſi offerat diuerſos modos ſtandi iuri, & appellet,ne ipſis ſpretis procedat quis contra ipſum,infra eo.dilectis.§.1.& ſicut in appellatione requiritur cauſa rationabilis.& ut ſupra eo. cum in eccleſia, ſic & in prouoca. ut hic. & dicitur illa rationabilis,quæ probata reputaretur legitima, infra eo.ut debitus, ſecundum Hoſt.Sed innoc. dicit probabilem cauſam iuſtam.ueriſimilem uerò illam,quæ approbatur a iure,& quæ de iure obtinet.eſt enim ueriſimile , ſi quis fecit id, quod ius aliis facere præcipit,bene fecit.uer. gratia, hic appellauit Abbas., ne quis eum moleſtaret ſuper poſſeſsione eccleſiæ ſui patronatus cauſa probabili aſsignata . hac ſcilicet, cũ ego ſim in quaſi poſſeſsione cuſtodiendi eccleſias, meas, ſiue iure mei patronatus , & talis eccleſia ſit de patronatu meo, & ipſam poſsideam. hæc enim cauſa eſt bene ueriſimilis,ideſt à iure approbata. ueriſimile enim & probabile eſt,quod ex quo eccleſia eſt monaſterii quo ad patronatum,quòd Abbas habeat ibi cuſtodiam temporalium,de quibus etiam ei ratio reddi debet.16.q.1.c.1.de capel.mo.c.1.de priuil.cum & plãtare.& facit,infra eo.dilectis, & uide quod dicam, infra ut ec. bene.& c.uno, in glo.hoc uult, & dixi,ſupra de offi. or.cum uos, ſuper glo.pen.non tamen credit Inno.quòd per talem ap.ille,qui eſt in poſſeſsione,debeat impediri uti poſſeſsione ſua , uel aliam adire, infra de iure patronatus, conſultationibus. C. de debit. uen.pignor.imp.non poſſ. 1.& 2.& dicam,infra eo.ut
g noſtrum,in glo.ideſt nil iure. & [g] hæc decre.non contradicit, quia Archidiaconus non poſsidebat, uel incertum erat, an poſsideret, cum Abbas hoc negaret , qui de facto incumbebat poſſeſsioni.C.quibus ad lib. proclam.non licet.l.3.hic ergo negatio,& appellatio emiſſa ex cauſa probabili facit Abbatem ante omnẽ probationem reſtitui in primum ſtatum. nec obſtat , ſupra de ele.cum inter canoñ.ub i non reducitur cauſa in priſtinum ſtatum uirtute appellationis interpoſitæ ex cauſa probabili,& ueriſimili,niſi uerificetur cauſa: quia nec ueriſimile eſt, nec iure cauetur, quòd aliquis morbo caduco,de quo ibi loquitur, laboret,uel debeat laborare,niſi hoc probetur.ſed dices,quòd ſecundum hoc ſi appello , ne uendeas rem talem, quia mea eſt,cum cauſa ſit iuſta,& probabilis.uenditio cõ-
h tra hoc facta reſcinditur[h] ante omnia, ut ſic cauſa reducatur in priſtinum ſtatum , quo erat appellationis tempore , quod eſt falſum. C.de rei uendi.ſi fundus , Reſpon. Inno. quòd illa non eſt cauſa ueriſimilis.i. à iure probata,ſicut iſta,de qua loquitur hic, & infra e. dilectis,& uide quod dicam in gloſſ.hoc fuit.ibi enim non conſtabat rem eſſe appellantis,uel deriunciantis nec credendum erat hoc aſſerenti pro ſe,argum.ff.de interro. act.de ætate.§.1.hic autem conſtabat,uel erat
i in loco notorium [i] patronatum eccleſiæ ſpectare ad Abbatẽ, nec Archidiaconus hoc negabat, & ſic erat ueriſimile,quòd haberet cuſtodiam.nec dicas, quòd ſine appellatione poſſet hoc Abbas conſequi per interdictum,ut in glo.Sed nunquid,idem,cum appellat non ex ueriſimili cauſa,ſed ex iuſta tantum,ut ſi dicat Abbas,cum ego ſim in quaſi poſſeſsione cuſtodię huius eccleſiæ,appello, ne quis me moleſtet, licet enim hæc cauſa ſit iuſta , non eſt tamen ueriſimilis,ex quo in illa non ſit mentio de iure pa. unde potius deberet ad Archiaconum pertinere.63.diſt.ſi in plebibus.Reſpon.quòd non eſt idem ſecundum Innocẽ.quia ubi quis petit ſe reduci in ſtatum,in quo erat tempore iuſtæ appellationis,ſed non ueriſimilis,ſi is tenet rem illam, ad quem aliquod ius pertinet in illa de iure communi,per hanc petitionem quantuncunque probet appellãs,quòd tempore appellationis illam rem poſ-

ſidebat

sidebat, nisi & iustam probet possessionem, non auferetur ab illo, qui nunc possidet ius illud, quod habet in re de iure communi, ut restituatur appellanti priori possessori. & est ratio, quia cum appellans petat se reduci in statum, in quo erat tempore appellationis, non est hoc possessorium iudicium, in quo nil quæritur nisi de possessione: imò & hic inquirendum est de proprietate iuris, ut sciatur, scilicet ad quem spectet de iure. unde admittendæ sunt probationes nunc possidentis, siue sint iuris, uel facti. probationes iuris uidetur habere Archidi. super custodia, ut supra dixi, facti, ut si uelit probare specialem concessionem sibi factam super custodia illius ecclesiæ. unde si nunc possidens de iure, uel de facto probauerit, quòd custodia ad ipsum pertineat, obtinebit. nã cum de proprietate, & possessione quæri liceat, & quæsitum sit, certũ est, quòd possessioni præferetur proprietas, de causa pos. c. 2. & c. cum dilectus. Alii dicunt, ut refert Innoc. Quòd licet uerum sit, quòd non fiat restitutio illius articuli, qui ad nunc possidentem pertinet de iure cõmuni, si tamen de facto uelit probare p testes, uel consuetudinẽ, uel specialem concessionem, non recipientur probationes, sed fiet restitutio. ratio, qa in primo casu est notorium iuris. In secundo uerò non. & notorium iuris probatione non indiget, de hoc de cohabi. cler. uestra. Si uerò alius teneret, ad quem ius illud de iure non spectaret, bene cogeretur restituere priori possessori propter uim appellationis, quæ iubet omnia in priorem statũ reponi. & hoc intelligẽ, ubi pro actore in causa appellationis facit tantum possessio antequam appellatio habita. & pro reo facit possessio de nouo quæsita, & ius commune. Dicit tamen Inno. quòd licet superius scripta sint utilia, & ueritati, & intellectui decre. consonantia, facilius tamen uidetur patere intellectui decre. dicendo, ut dicam super glo.
10 [*Noscuntur*] propter† confessionem, uel probationem legitimè factam [*utribet*] Abbati, scilicet Archidiacono. Vel dicit Hostien. quod cautè usus est hoc uerbo,
k quod habet uim disiunctiuæ, k & non dixit utrique, quod habet uim copulatiuæ, ut hic eliceres, q̃ nõ possunt duo eiusdem rei & eodem iure possessionẽ, uel dominium insolidum possidere. ff. commodati, si ut certo. §. si duobus, supra de proba. licet [*saluo*] sic supra
11 de electione, querelam. ad fin. ¶† Glo. 1. Respon. per obiectionem. ¶ Pen. glo. obiicit, & tripliciter soluit.
12 ¶† In 4. glo. ibi, quamuis. §. 1. uide in c. proxi. alle. super
13 glo. antepe. ¶ [*In† glo. 2. ibi, si in plebibus*] Idem Inno. c. tamen ipse, infra ut ecclesia. bene. c. uno, ubi uide in gl. hoc uult, uer. Sed secus. no. contrarium, scilicet quòd illud, c. intelligatur de speciali iure, non de communi [*& in fi.*] Vnde dixit Host. hoc ius commune simianti cum, quo Archidiacono uti uolunt, ac si essent episcopi. remittit, supra de officio Archidi. c. fi. ¶ In glo. hæc ratio, in fi. & ecclesia, licet plene spectet ad mona. soluit tamen episcopo cathedraticũ, & census antiquos, de dona. pastoralis, secundum Innocẽ. & Clemen. de
1 censi. 1 ca. 1. ¶ [*In glo. pen. ibi, iudicis officio*] Vnde† dicebat
14 Inno. quòd sicut omnia, quæ lite pendente dolo, uel aliàs male fiunt à partibus, pertinent ad officium iudicis, ut illa corrigat, & reformet. ff. de ædil. edic. ædiles. §. item sciendum, ff. de aqua plu. arcen. l. supra iter. §. officium & l. hactenus, ff. de fur. l. 2. ff. de rei uendi. qui petit orio, supra ut lite pen. per totum, sic & si appellatione pendente aliquid attentetur à partibus, ad iudicis officium spectat, illud in pristinum statum facere reformari, cum ea pendente nil debeant partes innouare, infra eo. dilectus. §. quia uerò & uide, quod dixi de rescriptis, ex parte, supra, super glo. 2. & hac ratione reformat hoc papa in primum statum, licet pro his nõ competeret interdictum, in quo necesse esset probari possessionem, & spoliationem factam & reo, supra de resti. spo. cũ ad sedem. unde† dixit Hostien. per
15 capitulum, in primis, hic alle. quòd qualitercunq; res aliena peruenerit ad alium sine iusta causa secundum canoñ. iudicis officium contra illum generaliter intẽtatur, & sic põt intelligi de iudiciis. Quia. V. & procedit hoc ex æquitate naturali, de qua, infra de reg. iur. locupletari. lib. 6. Aequum enim est, ut mihi reddas, quod de meo peruenit ad te. ff. si certum pe. si me & Titiũ, in fi. ergo ex æquitate ciuili hic implorabitur iudicis officium, sed fortius ex canonica, argum. supra de iudi. dilecti, secundum Hostien. [*& in fi.*] adde quod no. infra eo. non solum, lib. 6. in ulti. glo.

ANNOTATIONES.

a ¶ Durare. adde Ange. in l. cum procurator. §. dominus, ff. de no. op. nunci. & Bal. in l. si quis libellos. C. eo. ti.

b ¶ Agitur. Quod sufficit, quia certa satis est, ex qua causa, super qua interponitur, certa est, & est extra iudicialis. uide in cap. consuluit, hic alle.

c ¶ Grauamine. Vide Io. And. facientem differentiam inter grauamen, quod fit extra iudicium à iudice, app. ab illo, & inter appel. quæ fit extra iudicium, & non à iudice, in c. cum sit Romana, super glo. quandocunque.

d ¶ Inno. Facit istud dictum ad materiam. c. reintegranda 3. q. 1. & ui de Io. And. supra de resti. spo. sæpe, in glo. dicit Inno. & Bart. in l. rem quæ nobis, ff. de acqui. pos. & idem no. hic in glo. pe.

e ¶ Custodia. Adde ea, quæ habentur in c. præsenti, de offic. ordi. in 6. & in c. cum uos, eo. titu. & per Inno. in c. unico, ut eccle. benefi.

f ¶ Si uerò. Vbi uide Io. And. in glo. de hoc & super glo. quandocunque, & uide aliam per Io. And. in c. cum super, de re iudi. in glo. quæritur quomodo, in princi. uer. quæritur. & de materia harum app. extra iudicialium uide Bar. nota. in l. si res, ff. de app. reci.

g ¶ Iure &. Idem no. Ioan. And. de ma. & obe. dilecti, in glo. sed quid prodest, uer. alii, & idem Bar. in l. 2. ff. pro emp. & de uerb. signi. ex parte. l. per Io. And. in glo. per unum, uer. porrò, & de censi. significauit, in glo. quia monaci, uer. & idem uidetur.

h ¶ Reseindituntur. Pro hoc facit l. à sententia. §. idem rescripserunt, ff. de ap. sed solue, ut no. Bar. in l. si res, ff. de app. reci. qui ibi optime aperit hanc materiam.

i ¶ Notorium. Ad ista omnino uide Io. And. in c. ex parte. 1. in glo. per unum uer. porrò & ibi remissio. de uerbo. signi.

K ¶ Disiunctiuæ. Istius disiunctiuæ, & similium natura est, ut utrique rem assignet insolidum, nisi ubi natura rei, de qua loquitur, reputgnet, ut hic in dominio, quod apud duos insolidum non cadit, probatur in l. hoc articulo, in fi. ff. de hæredi. instit. & ibi uide Bar. & l. si pluribus, & ibi glo. & Bar. ff. de le. 2.

l ¶ De censi. Vide bonum textum per glo. in c. supra de priuil. lib. 6. §. si uerò, & eo. ti. recepimus, in antiquis, & uide in c. cum Bertol. alle. in glo. sed uidetur.

SVMMARIVM.

1 *Iteneratio si fiat ad papam contra superiorem habetur pro appellante, & excommunicatio in eum lata postea non tenet, & nu. 3. in fin. & nu. 6.*
Cantuariensis ecclesia cathedralis, & regularis.
In causa sua quis esse iudex non potest, & nu. 3.
2 *Prouocatio est extraiudicialis, & ea pendente nil innouandum.*
3 *Ius sibi dicere ubicunque uult iudex, quæ possit in eum subditus dicere, informat. & quando prouocatio excusat.*
Pro appellatione quæ alia habeantur.
Causa etiam coniuncta cum alia, quæ etiam impellit adire locum eundem, operatur idem, ac si fuisset sola, ad uerb. uenientibus.
4 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.*
Factum plus ostendit, quam uerba, & quando secus, nu. 6.
6 *Additio glossarum.*

CAPVT LII.

1 Dilecti. Casus. Si contra† superiorem suum quis itineret ad papam, habetur pro appellante ita, quòd excommunicatio postea in eum lata non tenet. Et prima pars ponit querelam, secunda dat iudicem ibi,

ibi. cum autem [*Cantuar.*] quæ cathedralis est, & regularis [*Verteba tur*] extra iudicium, & uerti sperabatur in iudicio, quia super hoc comendabant, Host. [*Ab ipsis*] priore, & monacis [*Mitterentur*] scilicet. I. & H. [*In eos*]. f. nuncios [*Promulgauit*] & male secundum Hostien. tum quia non debebat esse iudex in propria causa. C. ne quis in sua causa. l. una: tum quia non debebat subditos grauare, de restitutione spo. conquerente: tũ quia uideretur appellasse, quod est efficacius, ut sequitur
2 [*Prouocare*] & sic† loquitur extra iudicium, supra eo. cũ sit. §. si uerò. & sic non tenet excommunicatio post prouocationem, sicut nec post appellationem, de sententia. ex. per tuas, ut sic altera pendente nil innouatur;
a de hoc, supra c. proxi. [*Propter dictam causam*] in qua nõ
3 poterat† esse archiepiscopus iudex, cum causa esset ipsius propria. Dicit ergo Hostien. quòd ubicunque iudex uult sibi ius dicere, nec est notorium, quòd subditus debeat obedire, potest dicere subditus, domine non teneor hoc facere, nec uolo iudicium uestrum subire, imò recuso uos suspectum, cum de causa uestra agatur, argum. supra eo. secundo requiris, in fi. & infra eo. cum speciali nec debetis esse actor, & iudex, de uerbo. sig. forus. ideo super hac causa prouoco uos ad superiorem uestrum, puta metropolitanum, & ex nunc iter arripio, uel talem nuncium mitto, & hoc casu putat Hostien. quòd itineratio, uel nuncij missio, uel protectionis submissio habeatur pro appellatione ut hic, & supra ca. ad audientiam. etiam quo ad exceptionem contra rescriptum, supra eo. suggestum. Secus dicit in his, in quibus potest iudex procedere ex officio. ibi. n. ex quo qs citatus est semel ad iudicium, prouocatio non excusaret, nec appellatio, nisi ex cã & canonicè facta, supra eo. consuluit. 3. & c. peruenit. 2. & c. cum speciali. Idem secundum eum, si litigetur inter subditos ordinarii, infra eo. ut debitus [*Venientibus*] & idem, si propter aliam causam, quod dic, ut infra ti. 1. c. uno [*Prouocatum*] quo ad hoc, infra eo. ut debitus, Inno. [*Non teneri*] sic supra eo. ad audientiam, in
4 fi. ¶ Glo. 1. †ponit. 8. quibus factum inspicitur. demum Respon. per quæstionem, an iter arreptum ad archiepiscopum habeatur pro appellatione. arguit q̃ non una ratione, addit aliam secundum Io. quam reprobat. demum obiicit, quòd etiam ad papam arreptum
5 non habeat uim appellationis, & soluit. ¶ *In 1† glo. ibi, ei qui*] plus est suum uinctum uendere, quàm exprime re illum in uinculis fuisse [*& ibi, de quibus*] uide supra ti. 1. tenor, super. 3. glo. [*& ibi. §. falsus*] uide supra ti. 1. c. 1. in gloss. 2. [*& ibi. §. ult.*] Stadim appellatur uiua uoce à
6 sententia ex interuallo per libellum. ¶ *In† glo. 1. ibi, &* 12.] sup. & facto, & probatur bonitas. 12. &c. & cõcor. ad id. C. de admi. tu. lex quæ tutores, post medium legis [*& ibi, æstimant*] ubi de hoc. & facit de hæreti. accusatus. §. ille, lib. 6. [*& ibi, est falsum*] cum querimonia depõnitur de episcopo [*& ibi, pro appellatione*] sicut nec sufficit pro apostolorum petitione, infra eo. ab eo, lib. 6. & est simile, supra de ele. ecclesia 1. [*& in fi.*] uel dic idem in archiepiscopo, & aliis ordinariis in his casibus, in quibus possunt per querelam adiri. In aliis non, secundum Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶ Propter dictam causam. adde Bald. hic, qui dicit, quòd si non solum propter illam causam iret, sed etiam propter aliam, pro illo casu non haberetur pro ap.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio omnis prohibetur per clausulam, appellatione remota, quæ à iure non est expressè permissa.*
Excommunicatus si appellet, nihilominus denunciatur, & beneficiorum prouentibus spoliatur, & à quo, nume. 6. & quando, ibid. & num. 7.
Rescriptum apostolicum comparatur clauso in corpore iuris.
2 *Clausula, Remota appellatione, debet aliquid operari, & quid, & nume. 4.*
Appellatio quæ dicatur à iure indulta expressè. & aliàs quando liceat, & nu. 4. & 5.
Grauamen quod non licet per appellationem corrigi, potest per superiorem emendari, uer. si uerò, & per quem, nu. 3. & 4.
3 *Quando dicatur iniustum, licet appellatio sit remota.*
Appellationem remouere non potest nisi papa.
4 *Iudex non est, si in eo non est iustitia.*
Appellationis causam probare, uel reprobare, in iudicis est potestate, sed si reprobet appellare licet.
Grauamen per modum attentati quando possit reuocari. uer. si uerò. releuatur etiam per appellationem à defini. si aliàs nõ potest.
Appellationum tria uidentur esse genera, eorumque differentia, uer sicu. sed Inno.
5 *Appellationi cui sit deferendum, & in dubio deferendum.*
6 *Denunciationem excommunicationis quando & quis facere possit, & quando non, & nu. 7. 8. 9.*
Per eam quis amplius non ligatur eo. nu. 6. excipitur, nu. 8.
7 *A Delegati mandatis appellari potest ab ordinario, & quo casu.*
Spoliare pro subtrahere, ad fin.
8 *Excommunicatio rite lata tenet, non secus.*
Interdictum similiter.
Suspensio pari modo.
Censuræ appellatione hæc tria continentur.
9 *Suspenso, & excommunicato officia, & beneficia eis annexa ubique sunt deneganda, excipitur, uide nu. 19. in fin.*
Sententia episcopi an extendatur ad alia beneficia, uel ecclesias extra eius iurisdictionem existentia in priuationibus eorum.
Excommunicato post appellationem nihil subtrahitur, & ubi & à quibus uitetur, §. dicit Inno.
Si per annum contemneret omnino priuari posset, ibid.
10 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 11.*
Ne egeat quis, habenda ratio, & cui, & nu. 19. in fin. ad uersicu. prouidendum.
Prohibitus quid facere, quibus locis prohibitus intelligatur.
Fructus medij temporis quando suspenso uel remoto restituatur, uer. ex causa.
Procurator quando repetat, quando non, quod soluit, ibid. in fin.
12 *Additio glossarum.*
Appellatio dicitur satis approbata à iure, licet ius non exprimat, quòd possit appellari à iudice dato cum clausula appell. remota.
Appellationis causæ non expressæ in iure, sed tamen iustæ quæ.
13 *Constitutio an non est abrogata per cap. ut debitus, infra eo.*
Speciei non detrahitur per genus.
Per priuilegium non impetratur quod de iure communi competit.
Clausula quælibet in rescripto debet aliquid operari.
Ab appellationis delatione non est arguendum ad appellationis ualiditatem, neque contrà, ibid. in fi.
14 *Absolutio ab impetitione ita habet suspensum effectum rei iudicatæ, sicut condemnatio.*
In absolutione de facto non cadit executio, sed in absolutionis ab excommunicatione suspenditur effectus per appellatio. unde exquiparatur excommunicationi.
15 *Supplicatio non impeditur impedita appellatione, quarum sunt idem effectus.*
Excommunicationis sententia quare statim liget, & denegetur appellatio.
Sententia hæc ligat animam, aliæ uerò quæ.
16 *Denunciatio excommunicationis quid operetur.*
Appellatio quid impedire non possit, ibid.
Executio aufert uicto, quod tradit victori.
17 *Excommunicationis sententia quibus casibus non liget interposita appellatione, & nu. 18.*
19 *Excommunicatus non propriè comparatur relegato, & ratio.*
Suspensus à beneficio differt à prohibito postulare.
Excommunicato in nullo est prouidendum, in fin. distinguitur tamen, supra, nu. 9.

CA-

CAPVT LIII.

1 PAstoralis. [a] C. Per clausulam † ap-
a pellatione remota omnis appellatio prohibetur, quæ à iure non est expresse permissa. Secundo dicitur, ꝙ licet excõicatus appellet, nihilominus denũciatur, & beneficiorum prouentibus spoliatur. secunda ibi, ue
b rũ quia, & ut riusque partis omnis subdiuisio, quæ sa tis patent [*Rescripto*] apostolico, quia alius non potest[b]. uel rescripto iuris corpore clauso, ut. ſ. eo. ad nostram
2 de officio or. licet, cum ſi. Host. [*Inhabita*] q. d. illa † clau
c sula debet aliquid operari. [c] j. de priuil. ſi papa, li. 6. [*Negocium*] commissum in causa, quod dic, ut de uerb. sig. forus, uer. negocium [*Quælibet*] nedum fruſtratoria [*A iure*] quæ non est facta à grauamine. j. c. ut debitus, uel. à commination e. infra eo. cũ cessante, ꝑm Inn. qui tamẽ ponit quædã exempla, quibus expresse approbat appellatio, quæ ẽt ponit gl. Dicit Host. ꝙ non ualet appellatio ab ordinario interiecta, nisi à grauamine illato, uel comminato, ab illo aũt appellari põt, sit uel nõ sit expressum in iure, ut prædictis iuribus. Idem, si appellatur à delegato dato sine clausula appellationẽ remota. Si verò datus esset cum clausula ap. re. aut appel tur ex causa expressa, & tunc ſimiliter ualet appellatio ut hic. aut ex causa non expressa in iure, & tunc de rigore iuris non ualet appellatio: quia princeps appella tionem remouit. Si tamen uideatur ſuperiori, ꝙ causa fuerit rationabilis, poterit hoc per ipsum in melius re formari, ut ſequitur. & hũc uerum dicit & breuem intellectum. hoc autẽ casu ultimo dabit iudex apostolos refutatorios hoc expresio, ꝙ ideò nõ detulit, quia causa non erat expressa in iure. & ap. remota fuerat in rescripto [*Expresse*] contra de rescrip. edoceri, ubi licet inhibira sit appellatio, põt ex rationabili causa appellari. So ꝙ ibi dicit, Nisi alia ratio ca. & c. sub. in iure expressa, & sic intelligit illa ꝑm istam. ff. de legibus. l. non est nouum, cum. l. ſe. ꝑm Host. [*Sed ſi appellans*] ponit ergo, ꝙ appellare possit, ex quo gravatur, licet grauamẽ in iure non sit expressum, quod multum ponderauit
3 hic Abbas contra gl. [*Iniuste*] non in † hoc tantum, appellationẽ iustã non admisit, ſed quia post appellationẽ repudiatã. uel receptam aliquid fecit contra appel
d lantem, [d] Inno. [*Superiorem*] ſ. papã, cum alius ſic ſcribere non possit, uel proximum, ad quem appellatũ est ab ordinario, uel delegato, qui procedebat in uirtute
4 ap. remo. [*Potest*] & debebit: aliter † non esset iudex, ſi non esset in eo iustitia, infra de uer. ſig. forus. uel dicit,
e poterit, quia in ſua potestate [e] vẽ esse cãm approbare, uel reprobare, ex quo non est iure expressa. Si tamen reprobet, iterum ſuper eodem, q̃uis ſecundò, licet nõ tertiò, poterit appellari, ut infra eo. directæ, ꝑm Hosti. [*Emendari*] non tamen punietur iudex, q̃ non detulit, quia non tenebat ad id, ꝑm Host. ¶ Si verò non fuisset appoſita clauſula, grauamen reuocaretur per modũ attentati ſeruata decre. non ſolum, infra eo. ti. li. 6. erit ergo uirtus clauſulæ, ꝙ per querelã iniustitiæ, non per modũ attentati fieret reuocatio. & hæc lectura mihi placet, & placuit Host. qui ẽt hoc exemplificat per decre.
f dilecto, de testi. [f] Enumerat etiã hic quaſdam uirtutes clauſulæ ap. re. de. quibus dicã infra eo. ut debitus, ſup ſi. 3. glo. Sed Inno. intellexit, ꝙ hæc emendatio, de qua hic loquit, fit per iudicem appellationis, quãdo appellatũ est à diffinitiua, & non à grauamine, dicens ꝙ hęc decr. innuit differentiã esse inter appellationẽ fruſtratoriã, cui non defertur, de ap. cum appellationibus, li. 6. & appellationẽ legitimã & à iure cõcessam, cui semper est deferendũ, & appellationẽ mediã, quæ est, quãdo quis grauat. Si tamẽ non est appellatio in iure expreſsè cõcessa, ut q̃n remota est appellatio in rescripto ap. quo casu & ſi non possit à grauamine appellari, à
g diffinitiua tamen appellari[g] põt; & tunc iudex appellationis reuocabit grauamina in processu illata appellãti ante diffinitiuã. C. qđ me. causa, generaliter, & no. ſ. qđ me. cã. c. fi. Sed ꝑm ipsum hæc differẽtia ſublata est per decr. ut debitus, ut dicã ſuper glo. 2. & hæc non pla
5 cent. Itẽ † Pe. & Abb. prædictam distinctionem hic plenius proſequendo dicebant, ꝙ est appellatio manifeſte. fruſtratoria, ut cũ appellatur in crimine notorio, ſupra eo. cũ sit, & c. consuluit, & c. peruenit. Est latens fruſtratoria, ut cũ exprimitur cã probabilis, uel cum exprimitur eã iusta, ſed iure non expreſſa & tali non tenetur deferre iudex datus cum clauſula. Appellatio ne remota, ut hic. Item est manifeſte probabilis, cum appelletur ex causa in iure expreſſa, manifeſte notoria, ut lit. non conte. c. 2. Prima repellitur à iure, & iudi ce. Secunda repellitur à iure: ſed admittitur à iudice, donec conſtet de faſitate. Tertia admittitur à iure, ſed non à iudice dato cum clauſula. Quarta admittitur à iure, & à iudice, & per prædicta ſatisfiat obiectioni Io. qui dicebat hic, & 2. q. 6. Romana: infra in 1. gl. Si dicas iudicem, qui dubitat, an ualeat appellatio, debere deferri, hoc est contra hanc decre. quæ non uult deferri niſi in casibus in iure expreſsis. & decr. ut debitus uult, ꝙ causa ſit probabilis, ut deferat. ſi dicas, ꝙ non defert, ſequitur, ꝙ iudicabit, ꝙ dubitat, an ſit iudex. i. an in
h iuſdictio[h] per appel. ſit ab eo translata. contra id. 11. q. 3. graue. fatetur ꝙ in dubio defert per decre. ſacro, de ſen. ex. ad quod infra c. dilectis, in fi. & no. infra c. ut debitus, in glo. colligi. ad hanc decre. reſpondebitur, hoc ſpeciale in iudice dato cũ clauſula, App. remo. nec est ſpeciale, quod non poſsit deferre, ſed quod nõ teneꝛ, dec. vt debitus, non dicit id, ad quod inducitur ad prędicta. facit infra eo. cordi, in fi. 1. reſpon. li. 6. & uide qđ dicã eodem ti. ſi à iudice, li. 6. ſuper. uerſic. uidere] *Verum quia*] §. & pars 2. [*Excommunicationis*] maioris, de ſen. ex. ſi quem. [*In eo casu*] puta quia iusta de cã appellauit, quia grauabatur. ſ. eo. cũ in eccleſia, & c. cũ sit. §. ſi uerò [*Ante sententiam*] ſ. excommunicationis in ſe laram [*Obtinuisset*] & sic excõicatio non tenuisset, de ſen. ex. ꝙ
6 tuas [*Prouocare*] tolle literam, infra, ipse denunciare poſ sit & c. [*Ipse iudex*] ſ. à quo est appellatũ [*Denunciare † poſsit*] hoc facere põt & ordinarius, qui non excõicauit, ad cuius officium pertinet ante appellationem excõicatos facere euitari, 11. q. 3. curæ, ſupra de treu. & pa. c. 1. Delegatus uerò postquam appellatum est ab eo, & appellatio à ſuperiore recepta, non potest hoc facere, ſupra de officio dele. paſtoralis, §. præterea. Sed & ſi iu dex appellationis mandet illum nõ denunciari excõ-
i municatum, uel etiam denunciari[i] non excommunicatum ante, quam merita causæ examinauerit, quãm uis male faciat, non uidetur tamen, ꝙ audiendus ſit ille, pro quo fuit excommunicatus appellans, ne hoc fiat. quare non interest eius, quòd denuncietur excõmunicatus, cum certus ſit, ꝙ non est cogendus ad ſatisfactionem appellatione pendente, nec est ei in pẽnitentia conſulendum, quòd ſatisfaciat non debitũ. Recognoſcat igitur, cum non interſit illius, pro quo excommunicatus est. ergo non potest appellare. 2. q. 6. non ſolent. & excommunicatus, ſicut & non excõi catus appellationem proſequi potest, & per denuncia tionem amplius non ligatur, & ſic illius non interest
7 Si † uerò delegatus papæ, qui excommunicauit, mandet per ordinarium, uel alium illum, qui ab epiſcopo appellauit, nunciari excommunicatum, non est ei parendum. & ſi ob hoc feratur ſententia, non tenet tanquam à non ſuo iudice lata, ar. infra eo. dilectis. §. pen. & ulti. Sed tutius est ꝑm Inno. ꝙ ille, cui hoc mandatur, appellet, non ꝙ per hanc appellationem reuocet iuriſdictionem in causa delegata, ſed ne contra ipſum proccędat, ad hoc, ſupra de officio dele. ſi quãdo. quid

ſi dica-

ſi dicatur ex cõmunicatus pro manifeſta offeſa, & iudex appellationis mandat, ꝙ non denuncietur, nunquid is, pro quo lata est ſententia, à tali mandato potebit appellare? qđ vẽ, quia certũ est, ꝙ in manifeſta offenſa appellatio non renuit. ſ. eo. conſuluit. 3. & c. peruenit, & c. cum ſit. & quia pendente quæſtione iuriſdictionis. ſ. q dicitur ap. non tenere, non habet iudex appellationis ſe intromittere de causa principali, niſi inquantum pararetur ſibi præiudicium, ſi postea conſtaret iuriſdictionem ſuam esse; ut ſi procederet quis in cognitione ipſius causæ ꝑm Inno. Host. remittit, infra c. Romana. §. ſi uerò uocatis, & de ſen. ex. ſolet. §. in prima [*Eundem*] ſ. excõmunicatũ. & est prima quæſtio [*Et ad tempus*] ſ. q̃diu excõicatus est, & est ſecunda quæſtio [*Spoliare*]. i. ſubtrahere; & concordat de hoc uerbo qđ ponitur in bona parte, uide de reſti. ſpo. conquerẽte [*Quod cum*] ſup. Ho. Tranſeundo in rẽ iudicatã incontinenti executionem &c. & per hoc dicit ſolutã obie-
8 ctionem glo. [*Excommunicatio*] rite † lata: aliàs contra, ſaltem quò ad deum. & idem in interdicto, & ſuſpenſione. hoc enim tria ſunt connexa, & cõtinetur nomine cenſuræ, de uer. ſig. quęrenti, ꝑm Host. & de hoc. ſ. eo. ad hoc, quoniã [*Excommunicatus*] ſciens excõicatum. Dixit enim Hoſtienſ. ꝙ forte appellatio ignorantis hoc operatur, ꝙ post appellationem huiuſmodi non denuncietur, ar. inf. c. dilectis, ver. cum interim [*Non ligetur*] ſaluo, quod habes, ĩfra de ſen. ex. tua. & bene dicit non ligetur, quia per id ſolum declaratur, quod factũ est. ff. de testa. hæredes palam, La. [*Denunciare potest*] hoc uerum, quòd per appellationem non differtur denunciatio, ubi ligatus est à canone per factum ſuum. ſi occultum est, defertur app. & non fit denunciatio. Si uerò notorium, non differtur, ſupra eo. peruenit, ꝑm Io. T. Vin. [*Et illi*] ſ. excõicato. & idem putat Inno. uerum
9 † de ſuſpenſo, tali enim & officia, & beneficia eis anne xa ubique ſunt deneganda. 81. di. eos, & c. ſi quis ſacerdotum. 7. q. 1. ſi quis preſbyter. 11. q. 3. ſi epiſcopus. forte ſecus eſſet in ſuſpenſo ſpiritualiter à beneficio alicuius eccleſiæ, uel ingreſſu eiuſdem. hæc enim ſententia ad alia beneficia, uel alias eccleſias non extenderetur. licet. n. ratione possit unus epiſcopus priuare clericũ, condemnare, ſiue ſuſpendere quo ad beneficium iuriſdictionis ſuæ. hæc tamen ſententia non tangit alias res, quæ iuriſdictionis ſuæ non ſunt, in quibus non potest ius dicere, ar. de re iudi. à diuo Pio. 1. reſpon. ff. de bonis auctoritate iudi. poſ. cũ unus. §. pen. niſi ubi per conſequentiam hoc contingat, ſicut accidit in ſuſpenſo ab officio, cui ſit præiudicium in beneficio propter connexionem, ut in glo. Sed & tunc neceſſarium est præceptum iudicis ſuperioris, ut beneficium denegetur, ut no. infra de conceſ. præben. cum noſtris, ꝑm Inno. Sed Hoſti. dicit, ꝙ iudex delicti bene priuat illũ beneficio, quod hẽt in alia dicęc. Sed iudex beneficii ſentẽtiam exequetur, de foro compe. poſtulaſti, ubi de hoc ¶ Dicit ẽt Inno. ꝙ quando appellatio præcederet excõicationem, non fiet denũciatio, & nec beneficiorũ ſubtractio, cum ipſe non debeat ſe gerere pro excõicato, & miniſtri præbendarum tãquam mercennarij poſſunt ei cõicare. 11. q. 3. qm̃ multos, & infra de ſen. inter alia. imò licet talis hodie uitetur in iudiciis, in diuinis tamen officiis, & fortius in omnibus aliis, q̃ agũtur extra iudicium, non uitatur, ut infra de ſen. ex. ſolet. §. in ſecunda, & ut dicit Inno. non ſequitur, ꝙ ſi uitari poſsit in cõmunione, ergo poſsit ſpoliari his, quę
k poſsidet. & adde, quod dicam ſuper ult. glo. [*Subtrahuntur*] ad tempus, ſicut[k] quæ reprobatur: imò & ſi per annum contemneret, omnino priuari p ɔ ſſet, ut patet in eo, quod legitur, & no. de cleri. non reſi. ex tuæ, ar. de ætate, & qualita. cum bonæ, de hær. excommunica
10 mus, in §. 1 Host. ¶ Glo. 1. † arguit, & remittit. ſecundò ponit. v. exempla, quibus approbatur appellatio. tertiò dicit, quid de iure antiquo. & quid hodie. ¶ Gl. & hæc ratio obiicit, ponit tres ſolutiões. ſ. Pe. Hiſp. Lau. & Io. Item obiicit, & ſoluit. ¶ Pe. glo. quærit, alle. pro & contra, & ſoluit. ¶ Vlti. glo. prin. & finis reſpondet per quæſtionem, & ſoluit. demum quærit, & ſol. & dubitatiuè diſtinguit. Item quærit, & diſtinguendo ſol-
11 uit. ¶ *In† glo. hæc ratio, ibi non potest*] uide. infra c. 2. in 1. gl. ſed non uidetur [*& ibi cum ex causa*] uide de iureiur. uenientes, in ulti. glo. ¶ *In pe. ibi. l.* 1.] uide de teſti. co. præterea, ſuper glo. non ergo. ¶ *In ulti. ibi, inter eos, in fi.*] donans ſi conueniatur à donatario, habebitur ipſius ratio, ne egeat [*ut ibi interdicere*] & §. ſe. iudex delicti interdicit etiam prouinciam originis [*& ibi, ex ea causa*] prohibitus poſtulare ex causa, quæ non irrogat infamiã, poſtulare potest extra prouinciã interdicentis [*& ibi. l. pe.*] ex causa deſertionis notato, & reſtituto reſtituuntur impendia, ſi apparet illum deſertorem non fuiſſe: ſecus, ſi ſit deſertor, licet ex gratia reſtituatur, ut in l. ſe. cum allegatis [*& ibi, §. ut incertis*] quod procurator ob rem iudicatam ſoluit, repetit: pœnam, quam ex
12 ſuo delicto ſoluit, non repetit. ¶ *In† gl. 1. ibi. assignare*] & quàm plura potes uidere in Spe. de app. §. in quibus, uer. ſed quàm dices [*& ibi, appellare*] putat Hoſtien. ſatis esſe, quòd caſus ſit approbatus à iure, licet ius non exprimat, quòd eo caſu poſsit appellari à iudice dato cũ clauſula, ap. re. ponit exempla de reſcriptis, ſignificante, & c. Rodulphus. & c. ſignificauit, ſupra de iudi. exhibita, de excep. dilecti, & c. dilectæ, & c. ſignificauerunt ſupra eo. ſignificauit [*& ibi, non ſit expressa in iure*] ſup. nõ intelligas in appellatione. & de his iuſtis cauſis non expreſsis dabant Pe. & Abb. exemplum, quando appellatur à pronunciatione arbitrorum, qui iudicauerũt cognationem ſpiritualem eſſe, uel non eſſe probabilem cauſam recuſandi iudicem. & facit quod dicam, infra eo. cum ſpeciali, ſuper 4. glo. uel in caſu, quo ſunt opiniones diuerſæ, ut quãdo appellatur à iudice, quia cogit reſpondere per literas ſecundò impetratas non facientes mentionem de primis, quæ tamen fuerunt iudicibus prius præſentatæ; de hoc infra eod. ut debitus.
13 ¶ *In† glo. 2. in fi.*] Idem Inno. Sed dicit Hoſti. & bene dicit, quòd non uidet, quòd aliqua neceſsitas, æquitas, utilitas, iuſticia, uel ratio cogat dicere hanc ſpecialem quæ cũ diſtinctione ſolutam quæſtionẽ abrogat per illam generalem conſtitutionem. & est ſecundum ipſum non ſana, ſed inſana doctrina dicere, ꝙ ſpeciei detrahatur per genus [*& ibi, dicam*] ſuper fi. 3. glo. & hoc etiam placet Abb. qui per hanc primam partem dicit hæc notanda, ꝙ non impetratur per priuilegium, qđ de iure communi competit. Item quòd quęlibet clauſula in reſcripto debet aliquid operari. Item quòd nõ ualet hoc. arg. iſte appellauit ex tali cã, quæ ſi eſſet &c. ergo iudex tenetur deferre. Item nec ualet iſtud per conuerſum: iudex non tenetur appellationi deferre,
l ergo nec ualet[l] appellatio. ¶ *In glo. hæc ratio,*[m] *ibi, ab impe*
m *titione*] de abſolutione ab excommunicatione non loquitur, de qua dixi poſt Inno. de ſen. excom. ſacro, ſu-
14 per glo. penul. uerum † est ergo, quòd abſolutio ab impetitione ita habet ſuſpenſum effectum rei iudi. ſicut condemnatio. Differunt autem: quia in abſolutoria de facto non cadit executio, ſed abſolutio ab excommunicatione, ſi ab ea appelletur, licet apppellatio nõ deuoluere poſsit negocium, ut præalle. glo. penu. non tamen ſuſpendit effectum, nec impedit denunciationem, ut. ſ. iubeatur non uitari, uel ſecum cõmunicari. & pro tanto æquiparat Inno. excõmunicationẽ, & eius abſolutionem [*& ibi, executionem*] ad materiam uide, quod dicam, de conceſ. præben. cum noſtris, in gl. multum ergo, poſt prin. ibi, ſignificauerũt, & infra de testa. Raynutius, & ca. Raynaldus [*& ibi, non potest*] ſup.

& tamen

& tamen appellare ab ea[*& ibi, non appellatur*]9.q.3.cun
15 cta.ff.qui & à qui.l.1.sed hæc ratio † non uidetur sufficiens: quia licet non appelletur, tamen supplicatur, cuius idem est effectus, supra de resti. in integ. ex literis, Hostien. secundum quem non ualet, quod dicunt alii hoc esse, q a hæc sententia medicinalis est, & in his quæ sunt medicinæ, non est uoluntas infirmi, sed me dici attendenda. 4.5.di.& qui emendat. 5.q.5. non omnis. nam, ut dicit, posset esse medicus imperitus, de ætate, & qualitate, ad aures. Dicit ergo, quòd naturalis est ratio: quia cum in aliis sententiis ligentur corpora, vel alia corporalia irrationabilia, & insensibilia: hac tamen sententia ligatur sola anima hominis. 11.q.3. nemo, de rebus eccle. non alie. si quis. unde sicut naturaliter homo interior facilius apprehendit, quia uidet papam, uel Regem Frã. si personas illas habet alias nõtas, quantuncunque distent, quod non est in aliis inuenire, sic & facilius apprehenditur, & ideo statim ligatur. Item censura infligitur ad correctionem peccatorum, & solum pro mortali. 11.q.3. nemo. 2. Sed talis ante sententiam ligatus est apud deum. non est ergo mirum, si statim ligatus est apud ecclesiã, & si tali denegatur appellatio, quæ non debet esse defensio iniquitatis, infra eo. cum speciali, secundum Hosti. qui no. de offi. ordi. ad reprimendam, & remittit ad sum. de sen. & remissiu. sub rub. de sen. §. quis sit effectus[*&*
16 *ibi, ad istum finem*]ita † quòd quò ad effectum denuncia tio nil operatur. sed insinuat & publicat, quod factum est, supra eo. nouit, Gof. vide in tinctura, tortura, uel fustigatione appellatio non impediret istorum effectus ex quo tinctus esset, tortus, uel fustigatus: non dico cum solum pronunciatum esset torqueri, uel fustigari. unde uerum est, quòd condemnationis executio non fieret per solam publicationem. Ita in excommunicatione publicatio non est executio, sed notificatio [*& in fi.*] Item executio condemnationis aufert uicto quod tradit uictori. denunciatio uerò excommunicationis excommunicato nil aufert. & facit, infra de sen. excom. cum non ab homine. 1. respon. ¶ *In glo. ex hoc patet, ibi. priuandus*]adde quod no. de cleri. exc. mi. apo-
17 stolica[*& in fi.*]Dicit Hostien. quod † si notorium sit appellationem ualere, puta, quia ex uera causã & rationabili & canonicè facta, nullo modo est ligatus. Si uero notorie liquet de contrario omnino ligatus est, nec egemus examinatione, ex quo notorium est, sed declaratione, infra c. 1.§ si uero. in dubio pendet ex euentu, ut dicit glo. Si tamen bene appellatum est, licet contrarium pronuncietur per iudicem appellationis, nunquam tamen ligat sententia quò ad deum, infra de sentẽ. excom. à nobis. 2. nisi sententia ecclesiæ condemnetur, infra de sen. ex. c. 1. li. 6. & quãdocunq; de hoc fiet fides ecclesiæ, ꝙ fuerit decepta, per ipsam reuocabitur, quod male actum est; de hoc, supra ti. 1.
18 lator. Sed † quærit Hosti. quid si iudex delegatus à papa, cui commissa erat causa appellatione remota, excommunicauit rationabiliter appellantem, ex causa tamen in iure non expressa? tenet, ꝙ mero iure ligat excommunicationis sententia: sed tamen per superiorem poterit emendari, ut supra proxi. respon. ¶ *In glo. ult ibi, præter hoc*]ubi de hoc[*& ibi, diaconi*]vltimo & hoc c. & lex præcedens non loquuntur de male merito[*&*
19 *ibi, quisquis*] ubi de hoc, & 18.di. placuit. & † per hoc patet excõmunicatum nõ propriè comparari relegato. potest enim quis relegatus esse ab una prouincia, & n non[n] ab aliis [*& ibi. si quis presbyter*] ubi no. quod secus in suspenso à beneficio [*& ibi, præualet*] ut scilicet non habeatur distinctio causæ, & merito, ꝙ celebrare diuina prouenit ex ordine, quo impedito per suspensionem in nullo loco celebrare licebit. sed postulare pro uenità peritia, quæ post interdictum perdurat in homine. non impeditur ergo extra iurisdictionem interdicentis, nisi subsit infamia o, quo casu lex impedit. & non homo[*& ibi. c. 2.*]ad hoc de elec. cupientes. §. cæterum, & c. si compromissarius. §. pe. & ult. li. 6. & Clc. de pœnis, si quis suadẽte, uer. ipsius filij[*& ibi, sublatos*] de hoc. l. di. contumaces, & facit quod nota. 91. di. clericus uictum, & in Spec. de fruc. & interesse. §. ulti. in fin c[*& ibi. super causis*]ubi de hoc. & idem Goffr. supra de ætate, & quali. cum bonæ. & Vin. de simo. quot [*& ibi, ego credo*]respicit primam partem glo. idem Hosti. [*& ibi, Prouidendum*] cum possit se liberare parendo, quod depositus non potest. si. quod nota. de elec. quia sæpe, lib. 6. in glo. alius[*& in fi.*] facit quod nota. 1.q.2. quam pio, in glo. ar. quòd.

ANNOTATIONES.

a ¶Pastoralis. no. sicut appellatio non suspendit sententiam excommunicationis, ita nec sententiam absolutionis ab ea, ut Inno. in c. ab excommunicato, de rescri. & in c. sacro de sen. excom. Bald.

b ¶Non potest. Vt est textus. ff. à quibus app. non lic. in §. fi. & uide ibi gl. & Bar. & uide de offi. dele. super quæstione, in prin.

c ¶Aliquid operari. adde tex. in c. cum speciali. §. porro, infra eo. ti. & hic per d. Bal. qui dicit casum esse meliorem de iure in l. hæredibus §. fi. ad Trebel. & c. solitæ. de ma. & obe.

d ¶Appellantem. Vel etiam ipse actus, à quo appellatur, iniuste factus est, licet non sit in iure expressum, à tali actu posse appellari, ut no. supra in glo. prima quæ.

e ¶Potestate. Non libera, sed directo iudicio limitata, quo patet, quia ab illa potest appellari, ut infra sequitur, & quia uerbum potest, importat arbitrium boni uiri l. Nepos Proculo, ff. de uerb. sig.

f ¶Testi. Vbi Io. And. super glo. 2. imò in hoc casu etiam iudex ad quem non potest inhibere iudici, à quo, nisi prius incipiat cognoscere, an appellatio ex causa sit uera, uel non, ut de ap. Romana. §. si autem, lib. 6. ubi uide Io. And. sed quando appellatio non est inhibita à iudice, uel à iure, potest inhibere, cum cõstat sibi appellationem deuoluere, ut §. si uerò, eodem c. & uide Gui. in Spe. de app. §. de officio, uer. fed quæritur; ex quo apparet, quòd ficut appellatio minus in casu huius. c. ligat manus iudicis, à quo, ita etiã & ligat plus iudicem, ad quem: ne impediat iudicem, à quo.

g ¶Appellari. Quia clau. app. re. illa impedit, non autem app. à definitiua, ita sentit hic Inno. sed glo. Io. 2.q. 6. ad Romanam, el. 1. tenet etiam post diffinitiuam non posse appellari, sed utraque falsa, ut hic uides.

h ¶An iurisdictio. Non dubitat, an sit iudex, sed dubitat, an appellatio teneat. & uide Io. And. de materia, supra eo. si duobus, in glo. quid ergo, maxime in uer. unde dicit Inno. & in fine glo. & Barto. in l. multum, ff. de condi. & demon. & in l. hoc autem. §. 1. ff. ex qui. cau. in pos. eatur.

i ¶Denunciari. adde, quòd per denunciationem excommuni. non probatur quis excommunicatus; ita Abba. hic, & est glo. in c. pia, in uer. nomen. de exce. in 6. & in c. licet, de senten. ex. eo. lib. 6.

K ¶Sicut. Nunquid nunciatio excommunicationis & talis beneficiorum priuatio postea per uiam attentati retractetur appellatione iustificata? domini de Rota conclu. 47. quòd non: quia non potest dici, quòd sint attentata contra appellationem. retractantur ergo per uiam querelæ, uel alio modo, aliàs, supra eo. præterea, de sen. ex. li. 6. & c. licet. Bal.

l ¶Valet. Vide supra in gl. super uerbo, aiunt; & super uerbo, emendari. & scias; quòd clau. illa; App. re. non porrigit effectum suum contra tertium uenientem ad causam iuxta materiam. c. cum super eo, ti. proximo, cum similibus. hoc no. Bart. in l. 1. ff. a qui. appno. li. in fi. nec tollit etiam recusationem, ut ipse ibi no. & de primo est textus in c. super eo, de eff. dele. & clau. Appella. re. non tollit facultatem appellandi, sed operatur quo ad iudicem, à quo ut non teneatur deferre illi, uide bonam glo. in auth. de iudic. in prin. col. 6. & uide l. fi. & ibi Bal. & Sali. C. de sen.

m ¶In glo. hæc ratio. In hac glo. ibi. ff. de ap. l. cum ex causa. dic illud non es uerum: sed dic, ut no. in c. non solum, de ap. li. 6. nec illa l. dicit id, ad quod glo. inducit, & uide etiam de dicta l. & contrario in c. uenientes, de iureiurã. item in eadem glo. ibi, in aliis sententiis, caue: quia ibi incipi. So. contra Archi.

n ¶Et non. Imò non potest iudex aliquem relegare nisi in terris suæ iurisdictionis, uide in l. relegatorum. §. est quoddam grauius, & §. seq. & ibi Bar. ff. de inter. & rele.

o ¶Infamia. Quasi infamia afficiat personam, & sequatur semper hominem, sicut lepra leprosum; uide Bar. in l. ex causa; in glo. alleg. & in l. 1. C. de sum. tri. & fide catho. ad fi. repeti.

S. V M-

SVMMARIVM.

1 *Appellationi renunciat excommunicatus ab episcopo, si postquã appellauit ad papam, hanc simpliciter ad archiepiscopũ defert, qui tunc audit, excipitur, & de hoc, num. 9. & 10.*
Archiepiscopus si audit appellantem ab episcopo, quo casu possit episcopus appellare, num. 4. & 5.
2 *Appellationi renunciat qui post eam cõparet, corã iudice, à quo.*
De appellationis interpositæ ad papã ab episcopo causarum, nec de eo, quod innouatum est, archiepiscopus cognoscere non potest, nec partibus consentientibus, nu. 4. alioquin processus est nullus, nu. 4. nisi in casu notorij, & num. 5.
Excommunicatus ab episcopo potest per simplicem querelam absolutionem petere ab archiepiscopo.
3 *De eius interesse, remiss.*
4 *Prorogare iurisdictionem clerici non possunt in alium in causa ad papam pertinente sine eius licentia.*
Excommunicatus si appellationi renunciat, habetur ab ecclesia militante pro ligato, licet non sit, uide nu. 9. & 10.
5 *Innouandum nil appellatione pendente quod intelligatur.*
Archiepiscopus notoriè iniustum mandatum episcopi potest tale denunciare, & nu. 6. & 7. de plano, nu. 8. 17.
6 *Denunciare licet extra iudicium crimina, & quando, & etiam in iudicio, & quando, & cui, & qualiter, & nu. 8. 17.*
In notorio facti & iuris non egemus examinatione, uel testibus, & num. 9.
7 *Appellatio tenet ab indiscreto facto iudicis, item ab iniusto.*
Excõmunicatio an nulla sit ex solaipsius inspectione cognoscitur.
Indiscretum factum quod, & iniustum quod.
Mandatis quibus sit obtemperandum.
8 *Metropolitanus iurisdictionem habet ex querela subditi episcopi, & quo casu hic.*
Excommunicatum quem iniuste esse, ab episcopo, si declaretur ab archiepiscopo, quid prosit ea declaratio.
9 *Sententiam nullam prosequendo appellationem, & iniustã omittendo appellationem, quis possit dicere, & nu. 10. & 13.*
De ueritate ubi constat, cessare debet omnis malitia, omnis falsitas, omnis scrupulus, & omnis opinio.
11 *Appellationi si renunciare intelligatur excommunicatus ab episcopo coram archiepiscopo procedens, an intelligatur etiam quo ad aduersarium.*
Et quando ei renunciare intelligatur, & etiam grauamini, & nu. 13. 17.
Renunciatio non extenditur de persona ad personam, uel de uno ad aliud.
12 *Ordinarius in quibus casibus possit cognoscere post appellationem interpositam ad papam, & num. 17.*
Sed si, dicto aduersatiua.
13 *Appellationẽ facto prosequi quib⁹ quis modis declarare uideatur.*
Aduersa pro contrarijs accipiuntur.
Per querelæ propositionem appellationi renunciare quis uidetur, & per appellationis prosecutionem querelæ.
14 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 15.*
Rei iudicatæ exceptio non obstat agenti ex noua causa.
Iudicium soluitur uetante eo, qui iudicare iussit.
Magistratus municipalis si per iniuriam damnum dedit, quibus teneatur actionibus.
Contraria professioni suæ proponens repellitur.
Philosophus non esse dicitur, qui sectatur auaritiam.
Protestatio saluat ius parti, & à præiudicio, ad uer. hæres, & nu. mero 17.
16 *Additio glossarum.*
Contraria allegans in excipiendo auditur.
Coram diuersis super eodem articulo fatigari quis non debet.
Appellationis causæ non sufficit esse probabilem, nisi sit & uera, præterquam in casu.
Pro suo actu quis facile iudicat.
Contra sententiam suam quare quis cognoscit per restitutionem, non per appellationem.
De suspitione contra se proposita cur iudex non cognoscat.
De iurisdictione cum dubitatur inter delegatos, itur ad arbitros; secus si inter iudicem, & partem, & ratio.
Inferior cognoscere non potest de translatione iurisdictionis ad superiorem, & num. 17.
17 *Litis contestationem inducit simplex responsio petitionis, eam an impediat protestatio.*

CAPVT LIIII.

1 SOlicitudinem. Casus. Si excõmuni catus† ab episcopo postquàm appellauit ad papã, hanc causam simpliciter ad archiepiscopum deferat, appellationi renunciat, & archiepiscopus causam audiet. Sed si protestatur contrarium, archiepiscopus non cognoscet: quod si faceret, episcopus poterit appellare. Et communis diuisio. secunda
2 ibi, nos igitur [*Contumacem*] quia† postea corã ipso noluit comparere, & caute hoc faciebat, dummodò iuste appellasset. sup. de offi. dele. gratum, in fi. cum suis concor, [*Qui*] scilicet appellans [*Ad eum statum*] sic sup. eo, bonæ. §. fi. Digit Inn. ꝙ hic non ab archiepiscopo, sed à papa iustè peti, poterat absolutio ad cautelam. inf. de senten. excom. per tuas, & quòd sententia pronunciaretur nulla. sup. de offi. dele. cum contingat, & quicquid factum fuerat post appellationẽ cassari, inf. eo. cum causam. ab archiepiscopo etiã potest per simplicem querelam absolutionẽ petere, & procedere, ut legitur, & no. de offi. ordi. ad reprimendã. Sed tunc appellationi renunciat. inf. eo. c. in fi. Sed dic, ut ibi. Et
3 quod hic no. per Host. de † interesse excommunicati, dixi inf. de sen. ex. sacro, super gl. ideſt ad damna [*Adjciens*] protestando [*Appellationi*] ad nos interiectæ [*De app.*] utrum sit iusta, ar. de ma. & obe. cũ inferioribus, cum concor. sed contra. sup. eo. cõstitutus. §. 1. so, ibi. Host. [*Omnino*] ideſt aliquo modo, Host. [*De bis*] ut de excommunicatione in casu proposito, Inno. [*In quo casu*] scilicet quando non potest cognosci de innouatis, quin cognoscatur de appell. uel respicit casum prædictum, quando excommunicatus conqueritur de excommunicatione iniusta, adiiciẽs, & nihilominus appellationem, quam fecit, intendit prosequi, sed prima prævalet, secundum Host. [*Præsumeret*] partibus
4 †inuitis: aliàs contra. sup. eo. constitutus, & c. directæ, Host. quærit ergo, quid si partes, scilicet episcopus, & appellans cõsentiant, quòd archiepiscopus etiam de appellatione, & ipsius iuribus cognoscat? & uidetur quòd tunc possit cognoscere, arg. eius, quod nota. de offi. dele. P. & G. & c. de causis, de arbi. cum tempore.
5 Sed cõtra, quia in hoc casu solus papa iudex est. ergo partes cum sint clerici, non possunt hanc iurisdictionem in alium sine ipsius licentia prorogare, de foro competen. significasti. unde secundum eum duo satis notabilia hic dicuntur, quòd episcopus potest appellare. secundum, ꝙ & si non appellet, processus archiepiscopi nullus est tanquã à nõ suo iudice factus, de iudi. at si clerici, cum nec de hoc cognoscere possit, ut præcedit. per quæ dicit patere, quòd si excommunicatus post appellationem appellationi renunciat tacitè, uel expressè, licet in ueritate nõ sit ligatus, ecclesia tamen militans habebit illum pro ligato, qã dic, ut inf. de senten. excom. licet, lib. 6. [*Eius*] tantũ [*Appellatione*] dubia: de notoria statim submittit [*Contra ipsum*] no. quomodo† intelligitur, quòd dicitur appellatione pendente nihil innouari debere: quia potest is, à quo appellatum est, comedere, bibere, uendere, emere, & similia facere, quæ non retractantur, sed illa tantum, quæ continguntur appellationem, ut supra, & fiunt contra ipsam, ut hic ad idem, supra de ele. cum nobis olim, in principi. & de hoc, supra eo. consuluit 2. in fine Hostien. [*Si uerò notorium*] non per pro-

bationes receptas ab archiepiſcopo, cum nec de hoc cognoſcere debeat quantum ad appellationem. Sed quãdo extra iudicium ei de hoc liquere poteſt, cum mãdatum factum ſit certum, & manifeſtum eſt illud eſſe iniquum & tale, à quo potuit licitè appellari, inf. c.1.in fi. hoc etiam licuit archiepiſcopo, & ſi mandatum non eſſet ita notorie iniuſtum, dummodò eſſet ita manifeſtum, quòd probari poſſet. Iſte enim archi epiſcopus non gerebat uicẽ iudicis, ſed potius denunciatoris. ſi. ſup. de elect. uenerabilem. §. obiectioni, &
6 extra† iudicium bene licet denũciare & notificare crimina alterius, dummodò talia ſint, quæ probari poſ-
b ſint[b]. hoc enim potius eſt denuncianti ad meritum, quàm ad pœnam. 6.q.1.c.1.& 2.& ff. ad Sil. l. lege, 1. reſponſo. C. de epiſ. & cleri. nulli. §. fi. ff. de peti. hære. Itẽ ueniunt. §. à quo, ff. de iureiu. eum, qui. 1. reſponſo. Et dicimus hanc denunciationem licitam, & non tantũ coram iudice, ſed etiam alibi faciendam, dummodò ex cauſa fiat, ſicut erat hic, ſcilicet ne iniuſtè excõmunicatus uitetur, uel auxilium amicorum perdat. ſi verò archiepiſcopus, uel quicunq; alius crimen epiſcopi, uel cuiuſcunque alterius etiam uerum ſine cauſa ad ipſum tantum infamandum denũciaret, peccaret, & pœna dignus eſſet, ar. C. de poſtula. quiſquis. §.1.& 6.q.1. ex merito, & ca. deteriores, & patet in eo, quod no. ſup. de teſti. cogen. dilectorum. & idem eſt, ſi denũciet crimen alterius, quod nullatenus probari poteſt. 6.q.2.c.1.& 2. quòd ſi archiepiſcopus, uel quiuis alius quaſi iudex uellet excommunicationis ſententiã denunciare iniuſtam, uel nullam, uel cogere ſubditos ad communicandum excommunicato quaſi nõ excommunicato, hoc nullo modo liceret niſi partibus præſentibus, & iure obſeruato. Et eſt ratio diuerſitatis iſtorum duorum caſuum: qa in primo locuti ſumus de denunciatione extraiudiciali, quæ fieri poteſt non ſolum in iudicio, ſed & extra. In ſecundo uerò de denunciatione iudiciaria, quæ non debet fieri ſine aliqua cauſæ cognitione. 2.q.1.c.1.& 2. ſecundum Inno. ſed Hoſtien. intelligit, quòd loquitur de notorio facti & iuris, in quo non egemus examinatione, uel teſtibus, ut legitur, & no. ſup. de fil. presb. quoniam, §. fi. ſ.
7 eo. peruenit. 2. [*Indiſcretum*] factum† per epiſcopum, à quo pars appellauit. & ideo certum eſt appellationẽ tenere, & per conſequens excommunicationem nullam eſſe, quod ex ſola inſpectione ipſius ſciri poteſt. ſup. de offi. dele. cum contingat, & ſupra de reſcr. cum contingat. §. ſi uerò ex literarum inſpectione, de elec. uenerabilem. §. obiectioni, uer. exercuit, & §. eos igitur, uer. ſunt enim notoria, ſecundum Inn. puta præcipiebat, ſecundum Hoſt. quòd non comederet uſque ad decem dies, uel quòd committeret ſe alicui periculo, de quo nõ eſt ueriſimile, quòd euadere poſſet, uel aliquid quod non pertinebat ad officium impetran-
c tis. ff. de re. iu. factum à iudice, & eo. tit. ea, quæ fiunt[c], lib.6. Quibus autem mandatis obtemperandum ſit, dic ut plene not. ſup. de temp. ordi. ad aures. §.1. & per hoc, quod hic dicitur, patet, quòd ubi mandatum epiſcopi ita notorium eſt, poteſt archiepiſcopus denunciare excommunicatum nõ fuiſſe ligatum, dato etiã quòd appellationi ſuæ renunciauerit, ut patet, inf. §.1. ſecundum Hoſt. [*Iniuſtum*] exemplum, ſupra de tranſa. c.2. ad fin. de tem. ordi. dilectus [*Non tenebatur*] quia erroneum, de exceſſibus præla. cum ad quorundam, & c. dilectus. unde illud anullaret ſententiam, ſi exprime-
8 retur in illa, de ſenten. excom. per tuas [*Poteſt† archiepiſcopus*] iſte eſt unus caſus, quo metropoli. iuriſdictionem habet, & iſte, & alii plures no. de offi. ord. paſtoralis [*Declarare*] contra, infra de ſenten. excomm. per tuas. ſi. c. proxi. Dicit Inno. quòd non credit hanc declarationem intantum ualere, quòd alii ſibi debeant communicare: ualet tamen quantum ad hoc, ut hi, qui ei præſtant auxilium, uel conſilium, quòd appellationem ſuam proſequãtur, non intelliguntur inci-
d dere in canonẽ maioris excommunicationis[d]. Item ualet, ut per hoc excommunicator à multis increpatus emendet, quod male fecit ipſum excommunicatum abſoluendo. ſed Hoſtien. dicit tenendum, quod dicam hic ſuper gloſſ. & intellige ſecundum Hoſtien. declarare non diffiniendo, ſed de plano. hoc dicit, quia large etiam qui diffinit, declarat. ff. de rei uendi. & ex diuerſo. §.1. ff. ſi ſerui. uen. ſicuti. §. ſed ſi queritur [*Quæſtionem*] non proteſtando de appellatio. quòd illi non renunciet, ſecundum Innocen. & Hoſtien. & cõquerendo de iniuſta excommunicatione, non de nulla: quo caſu nullus poteſt abſolutionem impedi-
e re, infra de ſent. ex. ſacro[e], ſecundum Innocen. ſecun-
9 dum quem† eandem ſententiam excommunicatus poteſt dicere nullam proſequendo appellationem & iniuſtam omittendo proſequi appellationem. Dicit Hoſtien. quòd talis, qui ſuper iniuſta ſententia contra epiſcopum coram archiepiſcopo conqueritur, renunciat appellationi, & proſecutioni. unde ex app. ſe iuuare non poteſt. 7.q.1. quàm periculoſum. C. de rebus cre. ſi quis iuſiurandum, poſt prin. C. de condi. inſertis. l. pen. ante finem, de regula. ſtatuimus, cum ſuis concor. ex quo poterit contingere, quòd excommunicatus uerè non ligatus, ut uere ligatus uitabitur, qđ dic, ut inf. de ſent. excom. licet, lib.6 per quod patet, ꝙ renuncians appellationi proſequitur etiam nullitatẽ ſententię: tamen eſt notorium mandatum iniuſtum, & ſic appellationem legitimam, & per conſequens illum non ligatum, ex quo hæc ſunt notoria, & examinatione non indigent, nec aliqua ex his partes diffitentur, poteſt archiepiſcopus ex officio ſuo declara-
10 re, ut ſup. proxi. reſpon. Ex quo† enim de ueritate ſic euidenter cõſtat, debet ceſſare omnis malitia, omnis falſitas, omnis ſcrupulus, omnis opinio, & ueritas prę ualere, ut patet qui fil. ſint leg. per tuas, de pur. uul. c.2. ſecundum Hoſt. [*De cauſa*] excommunicationis an ſit
11 iuſta, uel non [*Renunciare*] quoad† epiſcopum; nõ quo ad aduerſarium, contra quem bene poterit appellationem proſequi, non ob. tali renun. de of. dele. gratũ. licet enim uideatur appellationi renunciaſſe quantũ ad excõicationẽ, non tamen quantũ ad partẽ, vel quãtum ad grauamẽ ſibi illatũ, & proſecutionẽ illius, ꝑ quod appellauit. Eſto etiam, ꝙ poſt grauamen ante lapſum, decẽ dierum cõputandorum à tempore grauaminis illati teſtes produxerit coram iudice, qui gra-
f uauit[f], cum cuiq; grauato, inf. decẽ dies liceat appellare. ſup. de ele. cũ dilecti. §. fi. de teſti. ſignificauerunt. ſup. tit.1. quod ad conſultationem. quę uidetur etiam contra. ſed ibi quaſi expreſſè renunciauit, uel acquieuit ſententiæ: hic non: Poteſt etiam quis errorem ſuũ ante ſententiam reuocare, ſed non poſt. C. de iuris, & fac. igno. l. error. tamen ſi appellauit à grauamine, & poſtea renunciat appellationi tacitè, uel expreſſè, renũciare videtur & grauamini. unde nõ uidetur ꝙ etiã inf. 10. dies poſſit ab eodẽ grauamine appellare, ne redeat ad id, cui ſemel renũciauit, & ne leges fiant ludibrio. ſup. eo. cũ ſit. 1. rñ. licet aliqui cõtradicãt ſm Inn. & Hoſt. dicit ſe clare non intelligere hanc gl. inducit autẽ ad prin. ipſius, quo dicitur, ꝙ renũciaſſe uidetur quò ad epiſcopum, non quò ad aduerſarium: quia diuerſæ ſunt perſonę, & ad aliud agitur contra unum, q̃ contra aliud. unde renunciatio cum uno non ualet quo ad aliud, ſicut nec proceſſus, uel ſententia. ff. de pactis ſi unus. §. ante omnia, ff. de excep. rei iudi. cum queritur, & duabus. ll. ſequentibus, & quod legitur, & no. de teſtibus, ueniens. 2. & cap. cum cauſa. Sed Hoſt. dicit, ꝙ nõ uidet, ꝙ hoc ſtare poſſit, & hoc propter cõ-

nexi-

nexitatem. unde putat contrarium. remittit, ſupra t.1. cum ſuper. Quid enim ſi epiſcopus abſoluat poſt talem renunciationem ad mãdatum archiepiſcopi, & demũ citet epiſcopus partes, & uelit in principali procedere, nunquid licebit appellanri excipere cõtra epiſcopum, ne procedat propter appellationem, cui etiã ſecundum Inn. quò ad epiſcopum renũciauit? oportet fateri ꝙ non: per conſequẽs ergo procedet epiſcopus in principali, non obſtante tali appellatione, ſecũ-
12 dum Hoſt. [*Videatur*] no.† caſus, quibus etiam poſt appel. ad papam interpoſitã ordinarius cognoſcit, quãdo hoc ignorat, ſupra e. ſi duobus. quando is, qui appellauit, expreſſe renunciat, ſupra e. directè, vel tacitè, ut hic ſupra e. ad hoc. 3. ita tamen, ꝙ de appellatione ad papã interiecta ſe non intromittat, ut ſ. [*Sed ſi*] hæc aduerſatiua demõſtrat aperte, quod uer. ſ. proxi. loq̄tur, qñ nõ fit proteſtatio & ꝙ in uer. iſto ꝓteſtatio impedit proceſſum archiepiſcopi: aliàs dixiſſet, Etiã ſi. &
13 uide quod dicam in fine [*Vel facto*] puta† nunciũ mittendo, uel in propria perſona proſequendo appellationem, & hoc per procuratorem petendo. Hoſt. [*Aduerſa*] i. contraria: quia proponẽdo querelam uidetur appellationem excludere, & proteſtando appellationem uidetur querelæ renunciare. Item quia per modum querelæ poteſt dicere ſententiã iniuſtã, ſed non nullam: per modũ appellationis poteſt dicere nullã, non iniuſtam. Item per modũ querelæ dicit archiepiſcopum iudicẽ. per proteſtationem uerò appellationis illum excludit. apparet ergo contrarietas ex prædictis quatuor, ſecundum Inn. [*Audiendus*] per archiepiſcopum ſuper querela, quã deponit de epiſcopo, qui ipſum excommunicauit, Inno. & hæc eſt uera lectura, non illa. ſi dicas iſtum nõ audiendum ſuper eo, quod proteſtatur, quaſi ea non ob. procedat archiepiſcopus. hoc denotat aduerſatiua, Sed ſi, ut ibi dixi.
14 ¶Glo.2. reſpondet per quæſtiones, quæ fiunt &c. ſoluit, arguit, & ſignat contrarium. ¶*Glo. ſed quare*] quærit, & ſoluit, & ſignat contrarium, & ſoluit, obiicit, & ſoluit. ¶*Glo. ſed nunquid*] quærit, & ſoluit. ¶Vlti. notat, alle. 5. iura, alle. tria in contrariũ. Item arguit. alle. de-
15 cre. cum. M. alle. 6. iura in contrariũ. ¶*In† glo. 2. ibi, eadem*] agenti & ex noua cauſa non obſtat exceptio rei iudi. ¶*In glo. 3. ibi, iudicium*] ſequitur, & ſoluitur, & uetãte eo, q̃ iudicare iuſſit. ¶*In antepe. ibi, magiſtratus*] ſi magiſtratus municipalis per iniuriam damnũ dedit, tenetur Aquilia, tenetur etiam actione, quod me. cauſa, ut in l. ſequen. ¶*In glo, penul. ibi, ſi quis*] de foro compe. poſtulaſti, ſuper gloſſa ſequen. [*& ibi l.2.*] uide de conſti. cum acceſſiſſent, ſuper gl. penul. ¶*In ult. ibi, profeſſio*] ſequitur, & deſiderium tuum inter ſe diſcrepãt. nam cum philoſophum te proponas, uinceris auariciæ cęcitate. & loquitur de illo qui nolebat patrimonialia munera ſoluere [*& ibi, ſed nec impuberis*] uide de or. cog. c.1. ſuper. 1. gl. [*& ibi, ſi uenditione*] uide de lit. cõte. c. uno, ſuper. 1. glo. [*& ibi, ſi hæredes*] ſequitur, qui ueneni cauſam proſequitur res hæreditatis urgẽtes ordinare, ſaluis probationum iudicijs, non prohibetur [*& ibi, pro hærede*] proteſtatur hæres, qui aliquid gerit ſe id, non facere animo hæredis, ſed pietatis, uel cuſtodię cauſa, uel pro ſuo. ¶*In glo. 2. in fi.*] reſpicit textum, nõ proximam, alle. & illud ſpeciale, & ratio ibi patet. ¶*In glo. 3. in fi.*] regulare eſt, infra de reg. iur. acceſſoriũ, lib.6. ¶*In glo. ſed quare*] ibi, poſt illam appellationem, ſup. & ſic propter illam appellationem, quam impugnat, non poteſt reſiſtere proceſſui metropolitani, ad hoc, infra de re. iu. ex eo. lib.6. Sed dic, ꝙ regulariter in excipiendo auditur allegans contraria, quod dic, ut infra de reg. iur. nullus pluribus, li.6. uel non fatetur, appellationem legitimam, ſed dicit cognitionem huius eſſe iudicis, ad quem appellatũ eſt, quaſi ſuper eodem articulo coram diuerſis non debeat fatigari, de reſcriptis, ex tenore [*& ibi, quia ſi probabilis*] & uera, uel per ap. iudicẽ approbata, aliter ſola probabilitas cauſæ non ſufficit, niſi in caſu, infra de ele. ſi poſtquã, li.6. [*& ibi, ſuſpectus*] ꝙ de facili iudicaret pro actu ſuo contra appellationem, reddebat Io. & aliam rationẽ: quia ſi ipſe iudex, cauſam appellationis cognoſceret, ꝙ eſſet iudicis officium ad quem appellatum eſt, & ibi, ideò ipſe iudex, eſt etiam ſimilis ratio, quare cognoſcit de reſtitutione contra ſuam ſententiam, & non de ap. & de hoc in ſpe. 2. parte. de reſti. in integ. §. uidẽdum, poſt medium [*& ibi, ſed cum dubitatur*] inter iudicem & partem, ſecus ſi inter diuerſos delegatos: quia tunc interdum, recurritur ad arbitros, ſupra de reſcriptis, paſtoralis [*& in fi.*] Dixit Ho. cum de iuriſdictione agitur, cognoſcit de illa: quia redditur in inuitum ff. de uer. ob. inter ſtipu. §.1. Sed in appellatione agitur de iuriſdictionis exemptione [*& ibi, ſuperiorem tranſlationem*] de qua ſuſpectus inferior non cognoſcit. 21. diſt. inferior, ſupra e. ad hæc. So. non placet, infra de priui. cum perſonæ, li.6. ¶*In gl. ſed nunquid ſuperioris*] Dicit Ho. ꝙ hoc haberet locum in dubijs, & quando aſſumeret partes iudicis cognitoris, vt ſupra proxi. reſpon. quãdo uerò notorium eſt, appellationem eſſe legitimã, metropolitanus non contentioſe cognoſcendo declarare poteſt, ſententiam fuiſſe nullam, & per conſequens excommunicatum nõ fuiſſe ligatum, ex quo apparet euidenter, appellationem ipſius tenuiſſe, de of. dele. cum contingat. ¶*In glo. ult. ibi, auditis*] & 45. di. diſciplina, & qđ ibi no. in in ult. gl. [*& ibi, li. conte.*] Idẽ arguunt Io. Vin. Phi. & Hoſti. ſed meo iudicio, potius ſumitur hic cõtrarium: quia petitio coram archiepiſcopo ſimpliciter facta inducit renunciationẽ appellationis, quem effectum renunciationis impedit proteſtatio, ſic reſpõſio petitionis ſimpliciter facta inducit conteſtationem; quem effectũ conteſtationis impediat proteſtatio. Sed prædicti arguẽtes ponderauerunt non caſum ſed corticem literæ, quæ dicit, nõ audiri allegantem contraria, procederet etiã ar. ſi intelligeres finem, ꝙ iſte non ſit audiendus ſuper proteſtatione, quaſi illa nõ obſtante procedat archiepiſcopus Sed illa lectura falſa, ut dixi in textu [*& in fi.*] de hoc
g ſupra de lit. conteſt. c. uno, in & ſuper[g] glo.1. quæſtio uenerabilis eſt, & incipit quidam proteſtatus fuit, & ſic ſoluit. T. dixit, ꝙ non eſt facta litis cõte. quia iudex, & aduerſarius tacendo uidentur conſentire, & idẽ reſpondebant Accur. & Hug. & de hoc in mercuriali, quam poſui ſuper regula exceptionem. de reg. iur.

ANNOTATIONES.

a ¶Solus papa. Adde, quòd nullus inferior quouis modo poteſt ſe intromittere. facit in ſimili. c. qualiter & quãdo, de accu. & gl. in cle. 1. in uerſi. omnimodam, de fo. compet. & in cle. ut hi, qui de ætate & qualitate.

b ¶Quæ probari poſſint. Adde. d. Feli. in capitu. decætero, in fi. colum. de re iudi.

c ¶Quæ fiunt. Ibi uide Io. And. maxime in ſecunda parte quæſtionis Mercurialis, & in c. ad aures, infra alle. & ad officium iudicis dicitur non pertinere, quando ſuper tali re non habet iuriſdictionem: uel quando habet, ſed iuris ordine non ſeruato, uide Io. An. de reſt. in inte. cum ueniſſet, ſuper gl. nõ autem, & plenius per d. Pet. de Ancha. in commento. c. ea, quæ fiunt, præalle. in glo.

d ¶Excommunicationis. Excommunicatus poteſt appellare, & appellati. proſequi, de excep. c. ſi. multo fortius in caſu huius. c. quãdo ante excommunicationem appellauit, & ſic non uideatur iſti fauere actui illicito.

e ¶Sacro. Ibi omnino uide in gl. principalis, & ſuper illa Io. And. & ſup. eo. paſto. ſuper gl. hæc ratio. & ſup. eo. quæſt. & c. qua fronte.

f ¶Grauauit. Pro hoc facit. inf. eo. interpoſita. §. fi. & uide glo. quæ incipit, quid ſi, in c. ſi à iudice. inf. eo. titu. lib.6.

g ¶Super. Et ibi uide plures alias remiſ. & uide Bar. in l. non ſolum. §. morte. ff. de no. ope. nun. & in deciſio. Rotæ conclu. 18. & prote

ſtatio quandoq; pcedit actum contrarium illi;& tunc in his, quæ pendent ex mera uoluntate, actum reddit nullum: aliàs non uide l.qui in aliena, §. fin. & ibi Barto. ff. de acqui. hæred. quandoque actus præceſſit proteſtation m.& tunc actus nõ tollitur, niſi pars acceptet.uide Barto.in prædic.§.morte,uer. ſed quæro an partes. quandoq; in ipſo actu fit proteſtatio, ut in caſu huius.c. in fin. & tollit actum & ſtat proteſtatio,ut in quæſtione gl.uide Bar.ubi ſupra in prædicto uerſi. & uide ipſum & plenius Bal.& Sali. in l.pacta nouiſſima, C. de pact.

SVMMARIVM.

1 *Per appellationem principale cum ſuis acceſſorijs defertur ad appellationis iudicem.*
Poſt eam interdicti, uel excõicationis latæ ſententiæ non tenent.
Diuiſio capituli.
Domus dei pro hoſpitali iuxta uulgare Gallicorum.
Detractare, quid ſignificet.
Incorrigiblis apparet non deſiſtens à uetitis ſæpe monitus.
Monere, pro requirere.
2 *Monitio ad ſuperiorem pertinet.*
Requiſitio ad inferiorem erga ſuperiorem.
Inferiori nulla conſuetudo rationabilis dare poſſet imperium, uel animaduerſionem in ſuperiorem, niſi interdictum eccleſiæ in eius pœnam.
3 *Subditum ſuum quis poteſt & debet coram ſuperiore repetere, non autem ſibi ius dicere, & nu.5.ad fi.& num.8.*
Et quando poſſit repetere, ibid.& quando appellare, nu.6.8.& 9.
Dominus aſcriptitium, & uaſallum.
Prætor, uel poteſtas ciuem ſuum.
Creditor autem ſuum debitorem minime.
4 *Recredere hominem, uel pignora quid ſit apud Gallos.*
5 *Appellatio interdum fit non tanquam à iudice, ſed tanquam ab illo, qui poteſt facere quid in iniuriam appellantis, & nu.10.*
Fieri poteſt etiam ſi alia ſint remedia, ſed non ita iuuantia.
Prouocatio, quæ propriè.
6 *Interdictum relaxari quorum interſit, & num.5. & quando nullum, num.15.*
Epiſcopus animarum ſalutem ſui populi, & cleri procurare, pro eis etiam appellare poteſt.
7 *Colonis ſuis, & agricolis dominus agere, & quibus caſibus poſſit, & num.9.*
Intereſſe mea ubi noſcitur, agere poſſum, ibid.
8 *Vindicare iniuriam ſuam etiam in perſonam ſubditi factam quando quis auctoritate propria queat, & quibus rationibus, & quo nomine uti debeat, num.9.*
9 *Nomine alieno ſine mandato quid alteri petere non poſſum nec in ciuilibus, nec in criminalibus.*
Bellum mouere etiam pro ſubditis quando quis poſſit, remiſſ. & ſupra num.8.
De damnorum ſubditis illatorum refectione, ibid.
10 *Appellatio dicitur iuſta, ſi offerat appellans exhibere iuſtitiam ei, contra quem appellat, & num.13.& quibus id fiat modis, uide gloſſam hic, & num.23.§.fin.*
Per appellationem transfert iuriſdictionem ſuum in ſuperiorem.
De ceſſatione à diuinis ubi agatur.
Eſt ſeruanda: celebrans tamen contra eam non fit irregularis.
12 *Officialis archiepiſcopi eſt unum conſiſtorium cum eo, & ideò cognoſcit de appellationibus interpoſitis ad eum.*
13 *Appellationem extraiudicialem quicquid poſtea factum ſit irritatur, etiam non facta inquiſitione cauſæ, & quibus id contingat caſibus.*
14 *Interdicere eccleſiam decano quando prohibitum ſit.*
Interdictum eius quando reuocetur ex ui appellationis.
Interdicti, & excommunicationis ſententia quando teneat etiam poſt appellationem lata, quando ſecus.
Attentata poſt appellationẽ ab excõicatione quãdo reuocentur.
Amotus ab eccleſia nulla cognitione præmiſſa, & ordine iudiciario non ſeruato etiam ſine appellatione reſtituendus eſt.
15 *Sententiæ effectus in diem transfertur aliquando.*
16 *Sententiæ puræ excommunicationis duplex effectus, quorum alter ſuſpendi non poteſt, & ſtatim perficitur; alter non.*
De conditionali remittit.
Excommunicationis denunciatio amplius non ligat, & quo caſu per appellationem ſuſpendatur.
Excommunicatus ante denunciationem reputatur occultus, nec uitatur in publico. Appellans quando uitetur, nu.19.
Proceſſus dicitur temerarius à non iudice habitus, licet aliàs ſit iuſtus.
17 *Innouari nil poteſt in præiudicium appellationis.*
Appellationi deferre per ſimplicem apoſtolorum dationem uidetur iudex.
Per eam receptam defertur negocium cum acceſſorijs ad ſuperiorẽ.
18 *Ei renunciare quando non liceat.*
19 *Appellationis ſcientia non requiritur ad exceptionem à iuriſdictione iudicis, à quo.*
20 *Excommunicati electio ualet, ſi poſtea nulla pronuncietur excommunicatio, nec peccatur ab electo cõſentiẽdo, nec ab electorib.*
Veritate manifeſta, &c.
21 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 22.*
Suſpenditur effectus rei, licet non ipſa res, & exempla.
Principalis cauſa cum non ſubſiſtit, nec eam ſequentia.
Appellans tenetur iniuſtam probare ſententiam.§. fin.
23 *Additio gloſſarum.*
Decanorum Franciæ iuriſdictio quæ.§.fi. in glo.2. & quibus modis ea competat.
24 *Appellatio ſumitur hic pro prouocatione, & ratio.*
Prouocationis proprium.
In officium diuinum perturbantes quæ pœna.
Legitima dicitur appellatio ex uno tantum hic effectu. §. fin.

CAPVT LV.

1 a Dilectis. Caſus. Per appellationem cũ ſuis acceſſoriis[a] ad iudicẽ appellationis defertur: ſententiæ etiã interdicti uel excõicationis poſt eã latæ nõ tenẽt. Et in prima partis narratio. in ſecunda diffinitio ibi: quia uero.quę tria facit.primo diffinit pceſſum decani poſt ap.epi.ſecunda ibi:præterea. pceſſum epi poſt ap.decani.tertia ibi:uerũ.de canonicis q cõicauerant decano[*Procuratore*]contra decanum[*Domus dei*]i.Hoſpital. iuxta uulgare Gallicorũ.Abb.[*Dignoſcitur*]de iure cõi.inf.de reli.dom.de Xenodochiis[*Subtraxerat*] ſi. j.de pęnis tuæ[*Detractabat*] quaſi frequenter ſuper hoc monitus denegabat.& ſic apparebat ĩcorrigibilis[*propter quòd*] ſ.quia monitus non ſatisfaciebat[*Monuiſſet*] i.requiſiuiſſet ſecundum Hoſt. ſecundum quem imperioſa monitio ſpectat ad ſuperiora, ſed humilis requiſitio ad inferiorem. ſup. de ſup.negl.præla.c.1.nec
b ulla conſuetudo[b] dare poſſet inferiori quòd imperatet ſuperiori ſuo uel in eum aduerteret. de ma. & obe. cum inferior cum ſuis concor. & uide quod dixi. eo.titu.c.1.in prin.arg.93.diſt.nulla.79.diſt. ad hoc, ut enim ibi apparet talis cõſuetudo eſt omnino irrationabilis, & ideo penitus reprobanda, de conſue. cũ inter. & c.fi.bene tamẽ operari cõſuetudo poteſt, q inferior in pęnã ſuperioris aliquã eccleſiã interdicat;ut hic[*Reſtitueret*]ſatis uidebatur iuſta petitio, ſi uerũ erat qđ dicebat decanus. Sed ipſe male proceſſit dicendo ſibi ius: poterat tamen coram cõpetenti iudice repetere clericũ ſuum qui detinebatur, pp qđ impediebat ſibi uel eccleſiæ ſuę impẽdere ſeruitium ad qđ in perſona propria tenebatur, ſic & poteſtas repetit ciuem ſuum ſi ſic detinetur, q perſonalia munera pſtare nõ poſsit.ff.ad muni.l.de iure.1.reſpõ C.de decu.generali, li.6.ſic etiam vř.q dñs poſsit repetere aſcriptũ ſuũ.j. de iudeis, c.2. & uaſallũ, de iure feudorũ, dummodo ſic detineatur, q ſeruicia domini facere impediat, creditor autem debitorẽ ſuũ ab alio detẽtum nullo iure poteſt repetere, nullũ.n.ius habet in pſona debitoris, de pigno.c.2.ſed ſuperioris ſic ſecundũ Inn.qui etiam de his remittit, de ma. & ob. iter quattuor, & facit, qđ no.de ſen.exc.ſi iudex, in gl.2.lib.6.& uide quod dixi, de of.ordi.duo ſimul, in gloſſ.ſed nec[*Retraderet*] alias
4 † recrederet, quæ eſt uera litera, ſm Ho.alludens uulgari Gallicorum, qui homines, uel pignora recredũt, i.relaxando ſub certa cautione fidei ſuæ credunt uſq; ad tempus, infra quod niſi quæſtio, propter quã fuerant detenti, fuerit terminata, debent homines reuerti, uel pignora reduci in recredentium poteſtatẽ[*Iu-*
5 *riſdictionem*] de iure † ſpeciali priuilegij, uel conſuetudinis[*Epiſcopus metuens*] non appellat hic à decano tãquam à iudice, ſed tãquam ab illo, qui iuſte, uel iniuſtè poſsit aliquid facere, quod uerget in iniuriam epiſcopi, ſicut & fecit, ſicut ſequit. q poteſt hæc dici potius prouocatio, q̃ appellatio, ſupra e.cũ ſit.§.ſi uerò, ſecũdum Inn. fiebat autẽ ex interdicto epiſcopo præiudicium. non ob.ſi dicas, q tunc poterat celebrare, ſupra de of.or.irrefragabili.§.cœterum:quia nec hoc eſt uerum indiſtinctè, ut ibi.quod & ſi eſſet, populus tamen, qui aſtringitur, non ſine rubore epiſcopi tunc abſtineret ab ingreſſu eccleſiæ. nec ob.q ſuperior inferioris ſententiam relaxet:quia id non facit ſine cauſa, de off.ordi.c.3. Sed quantuncũq; ſuperior hoc etiã iuſtè faceret: inferiores de facto forſan ɔ̃rium obſeruarent, qui nec ſem p obediunt, vt hic patet in fine. Itẽ nemo iudex in propria cauſa. C.ne quis in ſua cauſa.l. una.timebat ergo & meritò eps preiudiciũ ſaltem de facto.ad quod cõcor.ff.quod me.cauſa, ad fi.ſm Ho.
6 [*Ac ſuos*] appellat † ergo dñs pro ſuis, de hoc in in ſpe. de appel.§.1.in fi. [*Eccleſiæ, ac ciuitatis*] nota appellationem non ſolũ ipſi prodeſſe, ſed etiam clero, & populo, quod uerũ eſt in his, quæ ſpectant ad officium epiſcopi, & tangunt clerum, & populum, & in intetdicto ciuitatis, ut hic. intereſt enim cleri, & populi, ut officium habeant, & in fide ca.roborẽtur.ad hoc de ſent. ex.c.fi.li.6. Intereſt etiam hoc epiſcopi, qui habet hoc prouidere. 10.q.1.regẽda, & per totum, & tam de his, quàm de animabus habet reddere rationẽ, ſupra de officio archidi.c.1.& de offi. or. irrefragabili.1.reſpõ. Ideoq; & epiſcopus in tali caſu ſimili & pro ſe, & pro clero, & populo ſibi cõmiſsis appellare poteſt, ar.ſu-
7 pra de reſcrip.ueniens.2.q.6.non ſolẽt. Plus † dicimus, q domini, qui iuriſdictionem habent, uel etiam ſine iuriſdictione dominium tãtum uillarum, uel poſſeſſionũ, in quibus coloni habitant, liberè poſſunt agere de dolo ad intereſſe cõtra illos, qui in ſui iniuriam ipſos colonos, quamuis liberos, cis tantum ſubditos colonos moleſtant, uel ſpoliant. etenim certum eſt, æquum eſſe in his omnibus dari domino actionem: & cum alia nõ ſuppetat, ſaltem de dolo dabitur.ff.de dolo.l.1.& eſt conſiderãdum intereſſe domini in eo, quod ſubditus depauperatus neceſſe habet ei minorem collectam, uel minora ſeruitia facere, quàm cõſueuerit ſecũdum quoſdam.vide quod ſcripſi de probatio.licet, in ul.gl.Sed hoc non placet Inno.quia tale intereſſe eſt extra rẽ. & qui hoc uellet admittere, per nimios circuitus uagaretur.C.de ſen. quæ pro eo, qđ intereſt.l.unica. Alij tamen dicunt hoc intereſſe conſiderandum, ut dictum eſt.uel ſi propter inſultum in uillam, uel domũ, uel poſſeſsionem factũ coloni fugiãt, & poſſeſsio inculta remaneat, & ſterilis fiat, propter quod dominus, qui cõſueuerat de prouentibus poſſeſsionis pcipere.100.li. modò nõ percipit niſi.10. & ideò tenetur is, qui inſultum, uel uiolentiã fecit, & totũ hoc intereſſe in cõdẽnatione ueniet per actionẽ de dolo. Si.n.ille de dolo tenetur, qui hominibus meis ſuadet, ut poſſeſsionẽ meã dimittãt. ff. de dolo, cũ quis, multo fortius tenetur ille, q p ſuã uiolentiã, ſiue iniuriã, & moleſtiã ipſos hoĩes exire cõpulit de poſſeſsione mea, cũ & talia uix aut nũquã poſsint fieri ſine dolo.ff.de adul.l.pe. ff. de ui publica.l. qui tuæ. & l.q dolo, ff.de ſicariis, qui cædere. Poteſt & hoc dici, q contra illũ, qui turbat cultorẽ agri mei, uel colonos meos, dat mihi utile interdictũ, Vti poſsidetis & etiã actio iniuriarũ, ſi in iniuriã meã factũ ſit, ar.ff.de ui & ui ar.uim facit.ff.de act.emp.& uen. qui pendente.ff.depoſiti.l.1.§.ſi quis tabulas. De furto autẽ eis facto non poteſt dñs agere.ſibi.n.imputent ſubditi, qui res ſuas non bene cuſtodierunt. ſed ſi maiori ui non reſiſtit, nõ ſunt in culpa: quia nec illud facere poſsũt. ff.locati.ſi merces.§.uis maior.& eodem modo ſi nõ ſit factũ in iniuriã dñi, ſed propter ſpeciale odiũ ſubditi, non agit dominus de iniuria: poteſt tamen agere
8 ad intereſſe ſuum. ¶ Sed † & ſi in iniuriam[c] domini fa-
c ctum ſit, non licet ipſi dño auctoritate propria iniuriã uindicare, ſed per iudicẽ debet petere ſibi ſatisfieri, propoſita actione iniuriarum.ff.de iudi.priua.l.pe. hoc autem dubium non eſt ſm Inno. q ſi ille, cuius ſubeſt iuriſdictioni is, qui ſubditum meum lęſit, ad requiſitionem meã ipſi ſubdito meo ſatisfieri renuit, uel negligit, ego contra eũ licitè bellum indico.22.q. 2.dixit.& idem dixi de foro compe.poſtulaſti, in glo.
d priuationis.& uide quod dixi de treu.& pa.c.1.[d] & qđ dicam de iniu.& dam.dato.& ſi pignorationes, ſuper glo. pro credito, & plenius in Mercur. ſuper regula, non debet aliquid, de regu.iuris, lib.6.& etiam ſecundum quoſdam ſingulos ſubditos domini iniuriantis capere, & ab eis ſatisfactionem exigere poſſum, ex quo contra dominum iniuriantis licitè bellum moueo, in quo ſingulorum bona deſtruo: quare non multo fortius ſingulos capere potero, & cogere ad
9 ſatisfaciẽdum. ¶ Sed † & illud indubitatum eſt, q ego dominus in iudicio non poſſum petere nomine ſubditi, ut ei ſatisfiat, cum nec iſtud mea principaliter interſit, nec ſuus ſim procura.hoc patet de priui.auctoritate, in fin. lib. 6. alioquin eadem ratione poſſem ius ſuum remittere, & ei renunciare, quod dicere eſt
e abſurdum[e]. In publicis autem iudiciis, ubi criminaliter agitur, omnes admittuntur principaliter accuſando. nam per procuratorẽ hoc expediri non poſſunt. ff.de pub.iudi.l. penul.§.ad crimen, ſecundum Inno. cuius eſt mens totius huius glo.De bello autem mouendo dic, ut no.ſ̃.de iureiur.ſicut[*& infra*] de remiſſione damnorũ ſubditis illatorũ dic, ut no.in ſum.de peni.§.fin.ſub uer.ſed pone, q guerra ſuis, ſecundum
10 Ho.[*Appellauit*] primò offerens † diuerſos modos decano ad iuſticiam eius, quod petebat, infra uer.quia uerò, quę cauſa erat probabilis & ueriſimilis, & ſic appellatio iuſta, ſecundũ Inn. Dicit Hoſt. q incautè fecit eps ſic appellando: quia per hoc totã iuriſdictionem ſuã quo ad hunc articulum tranſtulit in metropolitanum. cautius ergo feciſſet relaxãdo interdictum, ſed forte motus fuit: quia de facto non obedirent ſibi ſed decano, ut dixi ſuper uerſi.metuens[*Ceſſaretur*] de his
11 † ceſſationibus dic hodie, ut infra de officio or.ſi canonici, & c.quamuis, li.6. Dicunt autem Inn.& Hoſt. & in decre.irrefragabili, de off.ord.vt ibi ſcripſi ſuper uer.manifeſta, q licet talis ceſſatio ſit ſeruanda, tamẽ cum hæc non ſit uera ſententia interdicti, ſed tẽporalis ceſſatio à diuinis, celebrans contra illam irregularis nõ eſſet, ad hoc, de ſen.ex.is qui, li.6.& de hoc in p̃. decre.ſi canonici, in gl. & uide quod dicam ſuper ca. & caueant religioſi à pœna decre. Clemen.de ſen.ex. cap.1.[*Præfixo*] forſan ab appellante, ſupra eo.perſonas, uel iudice appellationis[*Officiali*]qui eſt unũ conſiſtorium cum archiepiſcopo, & ideò de appellationibus ad archiepiſcopum interpoſitis cognoſcit, infr. eo.Romana, lib.6. Hoſti[*Allegans*] & malè, Innocen. [*Emiſit*]cui appellationi officialis detulit, & apoſtolos tradidit. Sed poſtea horum, ut uidetur, oblitus, proceſſit, ut ſequitur. ſed Innocen.qui dicit, quòd decanus

nus potuit appellare sine assignatione causæ, alle. de of. dele. super qō. §. nos autem [*& infra*] hic deciditur, ꝙ decanus nihilominus faciebat suprà dictū interdictum seruari, propter quod eps excōicauit illū, & archieps denunciauit illū uitandū. Sed canonici nihilo minus cōicarunt ei, de ap. cōfidentes. de his omnibus iudicatur, infra [*Quia uerò*] hic incipit sententia Inn. [*Iustitiam† exhibere*] hic fuit appell. extra iudicialis facta ex probabili & uerisimili causa, propter quod nulla etiā facta inquisitione de ipsius ueritate, & interdictum, & quicquid postea factum est, irritum nunciatur. sic. sup. c. bonæ, & c. ad audientiam, ubi de hoc. unde notandū est ꝑm Inn. ꝙ licet aliàs nō prosit appellatio facta extra iudicium nisi causæ ueritate probata, ut no. sup. de elec. cum dilecti: tamen ubi ex probabili & uerisimili causa appellatur. i. ex causa approbata à iure scripto, uel consuetudinario, hoc ipso dicitur constare de ueritate causæ, ꝙ contrariū nō probatur, ut hic. iure autem prohibitum† est, quòd decanus nō possit interdicere ecclesiam in grauamen, uel præiudicium epi, siue contra epm nisi ex manifesta cā, sup. de offi. ord. irrefragabili. §. pen. decanus nullam causam probabilem probabat, & ideo interdictum suū irritatur. fatemur tamen, ꝙ si decanus probasset, ꝙ manifesta fuit causa tpe illo, quo tulit interdictū, licet illa esset cōtra ius cōe, sed tamē competebat de cōsuetudine, seu priuilegio speciali, in hoc casu non fuisset reuocatum interdictū. ꝙ si tunc, qñ fuit lata sententia interdicti, causa manifesta non erat, sed tamen in ueritate iusta causa suberat interdicendi, in hoc casu esset sentētia sine grauamine relaxanda, & interdicens puniendus, sicut & in excōmunicationis sententia obseruaf, ut patet in eo, quod le. & no. inf. de sen. ex. sacro. 1. rū. Si autem ex causa uerisimili, & à iure approbata talis daretur sentētia, excōicatus ex multis causis ante sententiam allegatis, quas etiā corā excōicatore offeret se probaturum, propter quas diceret hanc sniam nō esse dandā, & ideo appellaret: tamē snia hoc non obstante lata teneret. & si sic interdictus, uel excōicatus repulsa examinatione, siue cognitione exceptionum suarū propter id dicit se iniuste ligatū, ut sup. eo. ad audientiam: respōdemus illud locum habere, nisi post ap. fertur snia ex cā non probabili & uerisimili. i. a iure scripto, uel cōsuetudinario nō approbata[f]. sed ubi fertur ex causa probabili, ut præmissum est, tūc oīno tenet sentētia, & si non probetur ueritas causæ, & ꝑm hoc dices, ꝙ speciale est in sententia excōis, uel interdicti etiā extra iudiciū lata ꝙ non tenet, si post appellationē ex causis legitimis interpositam lata est, & si nō probetur ueritas causarū ꝫ id quod no. inf. de his, quæ fiūt à maiori par. ca. c. 1. & est ratio, qa nunq̄ debet quis excōicari sine causa, quæ probāda est. 2, q. 1. nemo. uel dic. sup. eo. ad audiētiā, probauit appellans uerā causam appellationis, & ideò quicquid attentatum est contra app. legitimā reuocatur: secus est, quādo ex causa probabili & uerisimili fertur excōicationis snia. tūc. n. non[g] potest imputari iudici. imò cōmēdādus est pro eo, ꝙ falsas exceptiones nō admisit cōtra præsumptionē iuris, & cōtra ueritatē. uel dic ꝙ ibi non loquitur de ten. exc. sed de diffinitiua, per quam iudex amouerat ab ecclesia presbiterū appellātē nulla cognitione præmissa, & ordine iudiciario non seruato, in quo casu certū est, ꝙ siue appellatū fuerit, siue nō restituēdus est sic remotus, Inn. all. ad hoc Hos. de restit. spo. conquerente [*Post appel. legitimè*] sic est in an. sed nisi suppleas hic, interpositam, deberet dicere, Legitimam [*Cuius† effectum*] puta dicendo, nisi usq; ad decem dies dimiseritis sacerdotem, extūc seruetur interdictum. uel hoc dixit, quia interdixit, quamdiu præsens esset episcopus in ciuitate, & ita cū sentētia nōdum secum traxerit executionē. ab ea licitè poterit appellari, dum tamen à tempore sententiæ, & scientiæ non fluxerint decē dies. §. ritu. 1. quod ad consultationem. & sic non est contra. sup. eo. ad hæc quoniam, & c. pastoralis, uel die melius, ꝙ episcopus ante hoc interdictum ex causis probabilibus & uerisimilibus appellauerat. unde decani interdictum postea latum fuit nullum. nec habere potuit effectum, secundum Inn. Dicit Host. ꝙ† duo sunt effectus sententiæ. unus, quo ligatur anima, qui perficitur in prolatione facta etiam in absentem. sup. eo. cum sit, in fin. & de hoc, de rebus ecclesię non alienandis, si quis. & iste suspendi nō potest, sententia pure lata, nec denūciatio amplius ligat. sup. eo. pastoralis. In conditionali, de hoc sup. eo. præterea. 2. Secundus effectus est, quo separatur à cōione hominū. 11. q. 3. nihil. sup. de excē. a nobis. & iste in denunciatione perficitur. nām ante denunciationē reputatur occultus, nec uitatur in publico, inf. de sent. excom. cum non ab homine. 1. respon. & posset ignorantia tūc allegari ex parte participantis, & etiam excommunicati. & de tali effectu denūciationis potest hic loqui, per quem uenitur ad effectum sentētiæ seruandæ. tamen quando ignorans sententiā in se latam appellat, suspenditur denunciatio secūdum eum, qui remittit etiam. sup. eo. pastoralis[h], ad fi. [*Temerarium*] licet ipsum pronūciatum in se sit iustum, quod patet, quia papa idem pronūciat: fuit tamē temeritas, quia pronuncians iudex non erat [*Interpositam*] per decanū [*Innouari*] in† præiudicium appellationis. de hoc sup. c. prox. [*Apostolos*] dimissorios: secus, si refutatorios. ꝫ. c. 1. lib. 6. dicit Abb. ꝙ simpliciter dādo uidetur deferre [*Post appel. interpositam*] ab officiali, Inn. & ab eo receptam, & hoc ponderat hæc litera secūdum Host. [*Viribus caruisse*] nam per primam appellationem delata fuit causa principalis ad metropol. Secunda uerò appellatio interposita ab officiali & ab ipso recepta cognitionem principalis & accessorij transtulit in papā, quamuis ergo iusta esset causa excommunicandi; ille tamen non erat iudex. & sic non ob. quod opponitur, ꝙ ex quo sentētia interdicti per decanum lata nō tenuit, ergo impedire nō potuit excōicationē latam per epm in ipsum decanum, uel alios turbantes diuinum officium. ad quod dicit Inn. hoc ideo, qa negocium omnium interdictorum fuit gradatim primò ad archiepm, secundo ad papam deuolutum, ut prædixi. Sed dices, nonne† licuit episcopo suæ appellationi renunciare. C. eo. si quis libellos? respondet Inn. id uerum, si non fuisset illā corā archiepiscopo prosecutus: sed ex quo prosecutus fuit eam coram illo, & decanus ab archiepiscopo appellauit ad papam, non licuit postmodum episcopo in præiudicium partis, & in elusionem sedis apo. renunciare ap. quæ tenebat, quod ex eo patet, quia cassaf, quicquid post ap. decani archiepiscopus attentauit secundū ipsum. & Ho. dicit hoc probari in eo, quod l. & no. ꝫ. c. prox. post prin. & uer. nos igitur, & supra eo. si duobus [*Innotuerat*] q. d. secus, si † ignorasset, supra e. si duobus. dic ut ibi, secundum Hosti. Sed Inno. sup. maxime. Idem enim esset secundum ipsum, si de app. nil innotuisset archiepiscopo, cum per ipsam etiam in eius absentia factā appellans fuerit exemptus ab ipsius iurisdictione, ar. supra c. pastoralis. 2. quæstio. 6. biduum, all. Ho. de offi. dele. pastoralis. §. præterea. uide quod dicam, inf. eo, in terposita, in gl. corā iudice, ad fi. [*cōicauit*] sed contra, quia talis, licet appellauerit, uitandus est, inf. de sent. excō. per tuas, uer. nos igitur. Dicit Host. illud uerum in iudiciis excepto articulo, de quo agitur, extra iudicium non, & in diuinis non uitatur, ut hic, & de sent. excom. solet, lib. 6. [*Inculpabiles*] & sit etiam sic excommunicatus eligatur interim, & postmodum pronuncietur

cietur excommunicatio nulla; ualebit electio quandoq;, arg. hic, quia ueritate manifesta &c. 8. di. ueritatem. Quidam tamen dicunt, ꝙ talē eligentes peccant. sed dicit Inn. ꝙ non uidet causam, quia eligendo nō communicant ei, quod esset peccatū, sup. quod me. causa, sacris. sed & talis electus consentiendo non peccat, quia non tenetur se gerere pro excommunicato. sed contra. inf. de sen. exc. per tuas. Inn. hic dicit, ꝙ hic constabat sententiam non tenere. tu dic ut sup. gl. pro xi. ¶ Prima† gl. quærit, arguit pro, soluit contrarium. ¶ Secunda gl. respondet per contrarium. ¶ Quinta gl. in fi. soluit contrarium. ¶ *Glo. sed non uidetur*] obiicit, & soluit. demum tractat, an purum interdictum suspendi possit, & quid si interim appelletur. ¶ Pe. & ult. gl. respōdet per duas obiectiones, & solutiones. ¶ *Inf glo. 1, ibi. l. ulti.*] ibi ut instrumēti falsitate subducta debitor caperetur. ¶ *In gl. sed non uidetur, ibi. si quis tamen ita*] fit institutio cōditionalis per hoc uerbum, is ex fratribus meis, qui Seiam uxorem duxerit, sit hæres [*& ibi, siue autem*] animo donandi accepto tuli, quod debebat uxor, si in eandem uoluntatem perseuero usq; ad mortem, aliàs non [*& ibi, sed si manente*] uide de offi. dele. P. & G. in fi. [*& ibi, cum alijs*] est. l. pen. & uide de sent. exc. duobus, super 1. gl. ¶ *In glo. antepen. ibi. l. 2.*] uide de iudi. intelleximus, super 1. gl. [*& ibi, cum principalis*] sequitur, causa non consistit, plerunq;, nec ea, quæ sequuntur, locum habent. ¶ *In ulti. glo. ibi, minor. 25. in fine*] si præses minorem pronunciat maiorem, & curator hoc credens, cessauit, non tenetur, licet ille sit minor. ¶ *In† gl. 1. ibi, ut famæ*] & c. si clericos, lib. 6. [*& ibi. c. 2.*] & 5. q. 1. quidam, Inn. pūto, ꝙ inducat quod ibi dicit textus, teneri ad disciplinam. sed non dicit per quem [*& ibi, non credo*] idem & Inn. [*& ibi, uerbo*] scilicet quasi dicat non corporaliter [*& ibi, Iesum*] etiam uerbo, Io. 8. in princ. ¶ *In glo. 2. ibi, consuetudine*] ad idem. ꝫ. de of. or. irrefragabili. §. excessus. & dicit Hos. ꝙ quasi in omnibus ecclesiis regni Franciæ hoc obtinet consuetudo, ꝙ decani iurisdictionem habent in capitulum, & in electū: nō credit tamen, ꝙ ex consuetudine possit cōpetere decano, ꝙ ferret interdictū in ciuitatem, & remittit de fo. compe. cum contingat. Ex priuilegio autem hoc competere posset secūdum eum; & sic loquatur hic. uel fecit de facto. uel uerius loquitur de cessatione diuinorum, de qua in textu remisi. ¶ *In glo. qui fuerunt, ibi, consimiles*] ut si dicebat se paratum stare iudicio archiepiscopi, uel amicorum cōiter electorum, uel his similia [*& ibi, iniuriosam*] imò faciebat præsumptio pro eo tā ratione diœcesi. 16. q. 7. omnes, quā sententię de renū. in pūtia. ¶ *In glo. no. quòd, in fi.*] sed Ho. dicit, ꝙ hic xxiv †appellatio sumit pro prouocatione. decanus. n. non erat iudex, sed subditus appellantis: nec erat alius iudex medius, & sic pars partē ad iudiciū prouocauit. ꝫ. c. cum sit. quo casu sufficit appellare à grauamine futuro, sumpta cōiectura ex probabilibus causis, & talis prouocatio reputaf legitima, ut hic, & ꝫ. e. bonæ, ubi de hoc, & uide, quod dixi, supra post Inno. in glo. hoc fuit. ¶ *In glo. qui perturbat, in fi.*] & ꝑm leges pœna est capitalis. C. de his, qui ad ecc. confugiunt. l. denunciatū, & in aucten. de sanctissimis episcopis. §. si quis cum sacra. 4. charta, col. 9. Host. ¶ *In glo. pen. ibi, legitima*] non dicit legitimam nisi quò ad abdicandum iurisdictionē iudicis, qui detulit, secundum Hostien. ¶ *In glo. ult. in fi.*] dic ut infra de senten. excommunica. solet, lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶ Cum suis accessoriis. Adde hic d. Bal. qui præmittit, quòd quędā sunt accessoria necessitatis, & quædam iusticiæ. vide hic.

b ¶ Nec ulla cōsuetudo. Adde tex. in c. cum inferior. 21. di. & d. An. hic, & gl. in c. 2. de consue. in. 6. & per d. Præpo. in rub. sup. eo.

c ¶ Iniuriam. Contra quia iniuriari dicitur dominus ex iniuria sub-

dito illata, arg. 21. di. in nouo. 3. q. 1. nulli, & facit c. ad apostolicę, de re iud. lib. 6. & quod ibi no. Io. And. sed pro eo, quod hic dicitur, uidetur casus, in c. auctoritate, & ibi no. per glo. & Io. And. de priuileg. lib. 6. ubi uide.

d ¶ Capitulo. 1. super glo. 2. & uide Io. And. de resti. spo. olim, el primo, in glo. quomodo hoc. uer. ubicunque, & in fi. glo. & uide Barto. in libello suo repræsaliarum.

e ¶ Absurdum. Contra uidetur no. per Io. An. de suc. ab inte. c. fi. in gl. no. quòd episcopus, & in c. olim, el primo, in glo. fi de iuribus, de resti. spo. sed in episcopo illud locum habet, qui superioritā ē habet in ecclesiam inferiorem, & est ius publicum, hic in priuato loquitur.

f ¶ Approbata. Imò & oblatio probationis non operatur extra iudicium, & c. interposita, in prin. inf. eo. tunc locum nō habet, ut ibi no. Io. An. in glo. coram iudice, & uide in deci. Rotæ, conci. 371.

g ¶ Enim. Nunc enim apparet appellari contra illam sententiam ex causa non uerisimili contra id quod no. sup. eo. bonæ: quia cognito uno de contrariis, constat de reliquo, ff. de his, qui sunt sui, uel alien. iu. l. 1.

h ¶ Pastoralis. Idem no. Io. And. in c. pastoralis, super uerbo excommunicatus. & ita est magna limitatio ad illud. c. quod uidetur probare contrarium. facit pro hic dicto c. licet, de sen. excom. lib. 6. à contrario sensu, & probat hoc. c. ibi. cum interim.

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio causæ postquàm fit à Papa, non ualet processus habitus per minorem, & quando, num. 2, & 3.*
Comparatur appellationi.
2 *Irritum & inane si quid declaratur, quid hoc sit.*
Traditio in facto consistit, & quando impediatur post reuocationem causæ.
In facto quæ consistunt, ut non sint, postquam facta sunt, fieri nequit.
Attentata post reuocationē negocij ad papam, uel lite pendente in danda etiam possessione quando reuocantur, & nu. 3.
Possessione sua quis priuari non debet lite pendente.
3 *Auocatio seu reuocatio negocij per papam facta quando sit causa irritandi posica gesta. & ab alio etiam potest fieri, nu. 4.*
Papæ in auocatione causæ, negocijue, ac aliàs potestas.
4 *Sigillo alieno ut proprio, nec nouo proprio, & quando.*
Manu licet aliena uti subscribentis, quæ comparatur alieno sigillo.
5 *Additio gloßarum.*
Appellationis uirtus quæ, non semper iusta.
Reuocatio, uel auocatio negocij uirtus, & semper iusta censetur.

CAPVT LVI.

1 VT nostrum. Postquam† papa causam ad se reuocat, nō
a ualet processus habitus per minorem[a], sicut nec ualeret, si prius ab eo fuisset legitimè appellatum. & ponit dictum & rationē dicti ibi, cum plus sit [*Secundum mandatum*] quo iusserat archiepiscopū ostendere, ꝙ cancellariam contulerat personæ idoneæ modo canonico, & tempore cōpetēti [*Siquilli*] cancellariæ [*Dicto. H.*] cui cancellariam contuleras [*Iritā† & innanem*] i. nil iuris fuisse collatū ex tali traditione, nec literæ ab illo sigillatę ex persona illius sūmant
2 uigorem. alias cū traditio cōsistat in facto, ex quo facta est, nequit non fuisse. ff. de capti. & postli. reuer. l. in bello. §. factæ, secundum Inn. & facit, quod not. in cle. de hære. c. 1. uer. duro, secundū quem Inn. nō ob. sup. eo. constitutis. 2. quia ibi legitimè fuerat cōfirmatus, nec appellatio sine cā ab aduersario interiecta potuit suspendere confirmationis effectū. sed hic clam fuerat facta prouisio, & ante traditionem sigilli negocium ad curiam reuocatum. Iuste igitur reuocatur attentatum post hanc reuocationem, & pendēte lite. ꝫ. ut lite pendente, per totum. Cū enim ille, cui collata fuit cācellaria, nō fuisset in possessione officij añ traditionē sigilli, cū officiū cōsistat in sigillādo, & negocium reuocatum esset ad curiā, ubi tractabatur de cancellaria, & ipsius iure ante sigilli traditionem, iustū fuit traditionem postea factā pnūciari irritam & inanē:

ſecus, ſi iſte. H. ante reuocationẽ fuiſſet hoc ius adeptus, uel iuſtè inſtitutus, uel confirmatus, ut in cõtrario. Dicit etiam Inn. hoc notandum, q̃ ſi alius, quàm papa ageret cum archiepi ſcopo dicens, q̃ collatio, ſiue confirmatio cancellariæ ad ipſum pertinebat, quã tuncunq; ſuper hoc citatus fuiſſet archiepiſcopus in poſſeſſione conferendi, uel confirmandi exiſtens, vel lis eſſet etiam cum eo conteſtata, nihilominus tamẽ poſſet archiepiſcopus cancellariam, ſi uacaret, cõferre, & ei, cui contuliſſet, ſigillum tradere, dummodo hoc manifeſte in nullius præiudicium uerteretur: ga & lite pen. nemo priuandus eſt poſſeſſione ſua. ſup. ut lite pen. laudabilem. inf. c. ſignificãte. Si uerò hæc alii manifeſte præiudicarent, nõ ualerent, ſicut hic patet exemplum, ubi fiebat præiudicium illi, pro quo ſcripſerat papa, uel ad minus iuri ipſius papæ, qui dicebat poteſtatem conferendi cancellariam ad ſe deuolutã eſſe. unde in hoc caſu irritandum eſt, quicquid in præiudicium ſuum extitit attẽtatum, ar. in eo, quod le. &
3 no. ſup. de ſup. neg. præla. licet. nõ† eſt igitur hoc regulare, nec de iure cõi, q̃ ex quo papa incipit de aliquo negocio cognoſcere, quicquid fit à partibus irritum decernatur. imò quod hic mandatum fuit de ſigillo, ſpeciale eſt. & eſt ratio ſpecialitatis ſuſpitio, quã papa conceperat contra collationem ab archiepiſcopo factam, vt inf. ut ecc. bene. c. unico. alias. n. bene licuiſſet archiepo mandare effectui collationẽ ſuã, quãuis ſibi eſſet quæſtio mota. ſ. eo. conſtitutis. 1. & hoc plus placet Inn. q̃ id, quod no. ſup. in 1. parte huius gl uel dic hoc eſſe ſpeciale in reuocatione, quam ex certa ſcien
b tia facit papa, apud quem[b] plenitudo eſt poteſtatis. 2. q. 6. decret. ſup. de uſu pal. ad honorem, ut ex quo ad ſe certa ſcientia aliquod negociũ reuocat, poſtea circa illud præter eius conſcientiam non poſſit aliquid attentari, ut patet in eo, quod legitur, & no. inf. de prẽben. inter cętera, ſm Inn. cuius eſt mens totius huius gl. quinimmò & idem uidetur, qualitercũq; ad ipſum negocium iſt translatũ, ut patet in eo, quod le. & no. ſup. eo, ſolicitudinem. §. nos igitur, & de poſtu. præla. bonæ. 2. §. nec nocebat, & de elec. dudum. 2. ſm Hoſt. facit ſu. ut lite pen. eccleſia. 2. & vide quod dixi, de cõſtitu. cum. M. in gl. diuerſa. nec prædictis obſtant, ut lite pen. c. 1. & 2. lib. 6 quæ in aliis caſibus loquuntur, ut etiam dixi de reſti. in inte. c. 2. [*Vti præſumeret*] non. n. li-
4 cet uti ſigillo alieno ut proprio, arg. ff. de cri. fal. eos
c qui. §. fi. inf. de his, quæ ſiunt à prela. quanto, in fi. nec proprio de nouo fabricato in alterius præiudicium. inf. de exceſ. præla. dilecta. de uoluntate tamẽ eius, cuius eſt, hoc expreſſo; & alieno ſigillo, & aliena manu ſubſcribentis. ſ. uti licet; de hoc. ſup. tit. 1. cũ inter uos, ſm Ho. [*Romanum*] & quemlibet ordinarium, qui hoc
5 poſſit. ff. de iud. iudicium. ¶ *In*† *1. glo. ibi, ut noſtrum*] & §. de of. Archi. ¶ *In glo. ult. ibi, quam ſit appellare*] nam appellatio non ſemper iuſta, nec ſemper per eam reuocantur innouata. inf. eo. non ſolum. nam uirtus eius in iure conſiſtit potius, quàm in facto: ſed reuocatio ſemper cenſetur iuſta, ex quo facta eſt, & ſemper aduocat inferioris iuriſdictionẽ & uirtus eius in facto potius, quàm in iure, & ſic maioris uirtutis eſt iſta, quàm illa, ſecundum Hoſt. ſm quem eſt ſi. de offi. le. dilectus.

Inn. in c. dilecta, de exceſ. præla. & per Bald. & Imo. in c. ſignificauit, ſupra eodem.

SVMMARIVM.

1 *Termini appellationi proſequẽdæ ſtatutis ab homine prœuentio utri partium liceat, quid de legati, & quando, nu. 5. & 13.*
Sine eius mentione quando literæ non ualent, & nu. 5.
2 *In appellationis reſcripto non eſt neceſſe nomen iudicis exprimere, à quo eſt appellatum.*
3 *Procurator appellare tenetur. an autem proſequi, remittit.*
Termini aſſignatio ad proſequendum appellationem non habet uim dilationis, a prouocante ſtatui tantum poteſt, num. 4.
Appellationi nunquid uideatur delatum, ſi notarius dicat, quòd iudex benigne recepit appellationem.
4 *Sententia per appellati literas poterit infirmari. & contra nu. 1.*
5 *Contra literas opponere exceptionem oportet: aliàs ualent.*
Termini prœuentio quando poſſit ab appellato fieri.
Arbitrium iudicis interuenit in præcurſione termini.
6 *Appellationem proſequi poßumus etiam coram ipſo iudice appellationis abſque alterius ab eo impetratione. an coram iudice appellantis, ubi ſuperſeſſum eſt, num. 7.*
Continentia cauſæ diui di non permittitur hic.
Grauamen hic accipitur pro periculo, uel damno rei priuatæ.
Periculum Reipublicæ.
8 *Prorogatio poteſt à parentibus fieri de re priuata, quantum uolent: ſecus ſi de re publica litigatur, uel matrimonio carnali, uel deſiderante cauſæ celeritatem.*
Publicæ cauſæ quæ dicantur, & quæ illis comparantur.
9 *Appellationis cauſa niſi terminaretur intra annũ, tunc ſi ſuperior prouideret in beneficio, non eſſet æquum reprobata Hoſt. opin.*
10 *Debendi uerbum importat neceſſitatem.*
11 *Curam populi non habet is, à cuius confirmatione fuit appellatũ.*
12 *Suffragium gloſſarum.*
Prœuenire diligentiam quis alterius captioſè non debet: licet aliàs ſubueniat uigilantibus, num. 14.
13 *Additio gloſſarum.*
Termini ad proſequendam appellationem ſtatuti ab homine, uel à lege differentia. & an poſſit prorogari.
14 *Vigilantibus iura ſubueniunt.*

ANNOTATIONES.

a ¶ Per minorem. Adde Bald. in l. ſi ut proponis, lo prima, C. quomodo & quando iu. Archid. in c. multum ſtupeo. 3. q. 6. & per d. Frã. Cur. in l. ſi quis id quod, ff. de iuriſd. omn. iudi. per Inno. & Bal. in cap. licet, de offi. lega.
b ¶ Quem. Et dicitur expreſſe reuocare ad ſe negociũ, quando partes monet, uel citat, ut coram ipſo ad cauſam tractand. m ueniãt, licet e preſſe non dicat, reuocamus. probatur hoc in c. iſto, ut patet ex caſu, quem ponit gl. 1. in c. ut noſtrum, ut eccle. beneſi.
c ¶ Eos qui. Adde Bald. in l. comparationes, C. de fide inſtru. & per

CAPVT LVII.

1 Blatæ nobis. Caſus. Si terminum appellationi proſequẽdæ ſtatutum ab homine altera pars præuenit, eo tacito literas impetrando literæ nõ ualent: ſed terminũ iuris appellatus prœuenire poteſt, dummodo nimium non præcurrat &c. Cõis diuiſio. Secunda ibi, Licet igitur, quæ diſtinguit, & ſecundum membrum diſtinctionis proſequitur ibi, ſi uerò 3. inſtruit iudicem ibi, ſuperior 4. concludit ad caſum pro
2 poſitum ibi, ex his [*Quidam iudices*] no. prot opi. Vber. q̃ non ſit neceſſe in reſcripto appellationis exprimere nomẽ iudicis, à quo eſt appellatum; de hoc in Spe. de appel. §. de offi. uerſi. antep. [*Procuratore*] appellare
3 †tenebatur, ſed non proſequi, quod dic, ſup. de proc. non iniuſte [*Sine termino*] per appellationẽ ſtatuto, de alio dicet. ſ. [*Aſſignatus*] no. q̃ termini aſsignatio facta per iudicem non habet uim delationis, cum iſta ponantur hic ut diuerſa; de hoc. inf. eo. cum appellationibus, lib. 6. Quid ſi dicit notarius, q̃ iudex benignè recepit appellationem? uide in Spe. de appel. §. nunc dicamus, in fi. & dicit, q̃ non uidetur detuliſſe. tamen dicit ibi. Go. q̃ Clementi placebat contrarium. Sis ergo cautus in rñendo, & in ſtatuendo terminũ [*Plebanus*] de Sambro. [*Appellatus*] nõ præcurrẽs nimiũ terminũ
4 legalẽ [*Obſeruatione*] & tamẽ† p illas literas poterit infirmari, ut dicitur inf. [*Litteras impetrauit*] quod eſt inf. [*ſæpe mentione*] de appel. ut in ult. gl. [*Alia pars*] appellãs ſcilicet [*an poſteriores*] impetrati ab appellãte [*Vel nos*] prio-

res impetrati ab appellato [*& infra*] forte adhuc quærebant, quid iuris, ſi terminus legis fuiſſet moderatus per hominem, & an poterit moderari? quæ infrà reſpondet, ſecundum Hoſti. [*A ſententia*] hic etiam poſſit argui, quod arguebatur ſupra eod. ex ratione, punctando hunc textum ita, quòd reſpiciat uerbum, indulgeatur: ſed illa non eſt mens literæ. & dic ut ibi [*A prouocante*] ab appellato, no. Hoſtien. & de hoc in ſpe. de app. §. qualiter, circa fi. [*Si eo*] ſ. termino ſtatuto ab
5 homine [*Tacita ueritate*] eſt ergo expreſſum ſecundum Ho. q̃ de termino † appellationis ab homine ſtatuto
a neceſſe habet impetrans facere mẽtionẽ[a]. ergo & de app. ut in ul. gl. [*Firmitatẽ*] oppoſita exceptione, quod dic ut no. de reſcriptis, ad audiẽtiã. 2. [*Non præcurrat*] dici poteſt hoc arbitrarium, de offi. dele. de cauſis. Alij quòd ultimo menſe hoc poterit: ſed tunc ſolùm agere, cum menſis ſupereſt. de hoc hic no. Inno. & Hoſti. uide in ſpe. de ap. §. nunc breuiter, uer. licet autem. primum placet, & ueniet in arbitratu conditio perſonarum, qualitas cauſæ, & loci diſtantia. ſupra eod. cum ſit Romana, de elec. cupientes, in prin. li. 6. nec uideo præiudicium, cum non interſit appellãtis: imò regratiari deberet appellato, qui proprijs expẽſis impetrauit ſibi iudicem, per quem obtinere poterit ſententiã
b infirmari, ut hic[b] in fin. [*Impetrare*] poſſet † etiam pro-
6 ſequi coram ipſo iudice appellationis non impetrando: tamen neceſſe tunc erit aduerſarium citari, & dic ut plene dixi, ſupra e. ſœpe, ſuper gloſ. ſi lis [*Sic obtento*] ne diuidatur continentia cauſæ, de ſeque. poſſ. cap. 1. [*Recuſare*] uel niſi impetraſſet ſecundas, quæ de primis expreſſam facerent mentionem, ſupra de reſcriptis,
7 cęterum, infra titu. 1. bonę [*Proſequi*] an † idem poſſit coram iudice appellantis, coram quo illum citari fecit, & poſtea ſuperſedere, uide quod dixi, ſupra eo. ex ratione, ſuper 1. gloſſ. in 4. columna. uerſi. imò plus uidetur [*Grauamen.*] i. periculum. uel damnum rei priuatæ, de re publica dicetur, infra uerſi. proxi. [*Superior*] ad quem eſt appellatum, ut infra dicit [*Periculum*] reipublicæ, ut infra exemplificat, ac ſi dicat, cum agitur
8 † de re priuata, prorogent partes, quantũ uolunt, nec ibi iudex occurrit partibus tacentibus, uel inuitis: ſecus, ſi de republica litigatur, vt de prouiſione eccleſiarum, uel de ſalute animæ. ad idem, ſupra de elec. cum nobis olim [*Alicuius electi*] idẽ, ſi agatur de matrimonio carnali ſecundum Gof. Hoſt. & Eg. allegant, ſupra ut lit. non cont. quoniam. Idem dicit ipſe Gof. in aliis, quæ celeritatem deſiderant, ff. de dam. infec. l. 1. ff. de
9 ſerijs. l. 1. & 2. [*Etiam ad annum*] dicit † Hoſtiẽ. quòd ſatis eſſet æquum ſtatuere, quòd ſi non terminaretur intra annum talis cauſa etiam principaliter mota, extũc ſuperior prouideret, niſi iuſta cauſa ſubeſſet, infra de iure patro. eam te, & c. cum propter, & de hoc eo. tit. quoniam. nam ſi expectatus per ſex menſes remouetur ab obtento, niſi habeat iuſtum impedimentum, de cleri. non reſi. ex tuæ. fortius impediri poteſt promouendus: quia turpius & c. ſupra de iureiuran, quẽ admodum. Tu dic, quòd hæc eſſet ſumma iniquitas. & in decre. ex tuæ, eſt dare culpam non reſidentis. Ad alia iura reſpõdet, ut dixi de officio ordi. dum uos, in princi. ſeruitium autem beneficij impleri poterit per uicarium temporalem, ut ibi, & ſupra eo. peruenit. 2. cum concor. [*Poteſt*] concor. Cle. e. tit. quamdiu [*Imò*
10 † *debet*] bene corrigit, quia hoc importat neceſſitatẽ: aliàs quod permittitur, non præcipitur. ff. de iudi. nõ quicquid, ff. de offi. præſi. l. ſœpe, & l. generaliter [*Moderari*] hodie tene, quod habes, de eleç. c. 1. & c. cupiẽtes, & c. ſi poſtquam, lib. 6. [*Negligi*] ſumptum eſt hoc uerbum, de can. 4. 5. diſt. de perſona, in fine [*Deſit cura*] nota pro eo, quod no. de ele. auaritiæ, libro ſexto, in
11 gl. & tunc, in fi. Hoc enim † patet, quòd is, à cuius cõ-

firmatione appellatum eſt, interim nõ habet curam [*Vel infirmandam*] ergo iudex impetratus ab appellato non ſemper confirmat: imò infirmat, ſi inueniat infirmandam, & econtra iudex appellantis quãdoque confirmat, infra. c. 2. ſecundum Inno. & uide, ſupra de offi. dele. cum contingat, in glo. quia melius, circa finem, & de reſti. ſpolia. ex conqueſtione, in gl. magna,
12 uer. ſi quis etiam. ¶ *In*† *glo. & ſic, ibi. ſi mater, ſecundo*] dũmater deliberat de adeundo, non ſuccedit agnatus. ¶ *In gl. 3. in fi.*] ſed illud non eſt prorogare, ſed parcitur ei, qui impeditus non proſequitur infra tempus legi-
13 timum. ¶ *In*† *glo. pars appellata, ibi prœuenire*] poteſt eſſe ratio diuerſitatis ſecundum Goffr. quia communiter terminus hominis breuis eſt, quia moderatur legalẽ, ſupra e. cum ſit. nec poteſt prorogare, ut hic, uel quia homo magis dedignatur naturaliter, quàm lex. ff. de arbi. ſi cum dies. §. fin. & l. Celſus. uerius eſt, quod quia terminus iuris datur ad finiendam cauſam, ut ſequitur in glo. neceſſe eſt fateri illum prœueniri poſſe: ſed terminus hominis datur ad inchoandum, meritò igitur non prœuenitur [*& ibi, terminata*] ut in Clemen. eo. titu. ſicut appellationem. ¶ *In glo. & ſic nemo, ibi, captioſe*]
14 aliàs iura † ſubueniunt uigilantibus. ff. de his, quæ in frau. cre. pupillus, in fi. & de hoc, ſupra ti. 1. cum olim. ¶ *In ulti. glo. in fi.*] & hoc teneas, licet Inno. hic uideatur innuere contrarium, remittens ad no. de offi. dele. ex literis, & ibi uide in glo. concorda, uer. ſi uerò, & ibi, inuenies dictum Hoſti. & uide, quod ſupra dixi in gl. eſt ergo. & ipſe Inno. tenet dictum glo. de ma. & obe. dilecti, in glo. ſed quo prodeſt, prope fi. uer. nec ualet, & infra de his, quæ fi. à ma. per. ca. capitulo primo, vbi uide obiectum, & uide quod dixi de reſcriptis, capitulo ſecundo, in glo. nec proceſſus.

ANNOTATIONES.

a ¶ Facere mentionem. Adde ea, quæ habentur in c. perſonas, ſupra eo. per Bal. hic.
b ¶ Vt hic. Vide Io. And. ſuper c. ex conqueſtione, ſuper glo. 1. in fi. uerſi. item uidetur, quòd appellatur, ultra duas columnas, & in de ci. Rotæ, conclu. 322. Et ſcias, quòd cap. iſtud non habet locum in ap. interpoſita ab auditoribus in curia: quia ſtatim pót appellatus impetrare, uide in deciſio. Rotæ, conclu. 112.

SVMMARIVM.

1 *Appellationis iudex altera parte abſente contumaciter definit etiam negotium principale, ſi poſt litem conteſt. fuerit appellatum, & ſecus, ſi non ſit contumax, niſi in caſu, & quo nu. 3.*
Litis conteſtatio poteſt argui ex publicatione depoſitionum teſtiũ, & ex ſententia, & ratio.
A ſubſequentibus neceſſariò, uel communiter ad præcedentia poſſumus arguere, ad uerb. publicatas, & nu. 2.
2 *Nolle comparere ſapit contumaciam, & citationem.*
De litis conteſtatione in cauſa appellationis reijcit aliò, & nu. 4.
3 *Appellationis proſecutio fit coram iudice appellationis, uel ab eo delegato, & num. 4.*
4 *De cauſæ meritis melius liquet partibus præſentibus, & interdum abſente parte.*
Sententia diffinitiua non fertur regulariter contra contumacem, niſi in cauſa appellationis, & quandoque expedito articulo appellationis num. 6.
Litis conteſtatio non fit in cauſa appellationis.
5 *Epilogus, & additio gloſſarum, num. 6.*
Appellationem ſæpe partes proſequuntur, & finiunt, & ratio & quando ſit fatuum proſequi.
In eius proſecutione plenius probare poſſumus, recipienturque probationes, in fin.

CAPVT LVIII.

1 Er tuas. Caſus. Altera† parte contumaciter abſente, iudex appellationis diffinit etiam negocium principale, ſi poſt lit. cõt. fuerit appellatum. & com-

communis diuisso. secunda ibi, nos igitur [*Publicat. is*] ex quolibet istorum potest argui lit. cont. cum ista nõ
2 fiant regulariter lit. non cont. [a] supra ut lite non cont. quoniam, & per totum, secundum Hosti. [*Super hoc*] i. super causa appellationis, & per consequens super principali. si ante diffinitiuam fuerit legitimè appellatum [*Altera*] appellans, uel appellata [*Noluerit*] sapit
3 †contumaciam, & per consequens citationem [*Calculo*] supra de causa poss. postoralis [*Negocio*] de principali loquitur [*Primis*] à quibus appellatum est [*Contestata*] quid notet hic Goffr. de conte. litis in causa appellationis. dixi infra de testa. Rainaldus, uer. dilectus, super. 1. glo. [*Poterunt*] i. debebunt. sic supra c. proxi. ad
3 fi. Hostiē. [*Delegati*] ad causam appellationis [*Per †contumaciam*] & non aliter: quia in nulla culpa est absens, cum nesciat hunc iudicem impetratum: secus esset, si præfixo termino ab homine ageretur coram iudice; ad quem est appellatū eo casu, quo terminus ille habetur pro peremptorio, quod dic, ut supra c. sœpe. Et est ratio diuersitatis, quia iudex appellationis certus est utrique parti, sed delegatus sæpius est incertus, secundum Inno. & Ab. qui Inno. arguit in contrarium, de decre. super literis, in fi. supra de rescriptis [*Meritis*
4 †*causæ*] licet enim de his melius liqueat partibus præsentibus, supra de resti. in inte. tum ex literis: liquet tamen interdum etiam parte absente. de hoc in decre. prout, quam all. glo. [*Diffinire*] & hoc est priuilegium iudicis appellationis, cum regulariter etiam contra contumacem non feratur diffinitiua, s. ut lit. non cõt. quoniam contra. 1. respon. in causa tamen appellationis procedi potest, etiam si super ea coram iudice, ad quem appellatum est, uel eius delegato non fuerit lis cont. & sic intelligitur hic, & C. de temp. ap. l. fina. §. illud. citatio tamen semper est necessaria, supra c. sœpe,
5 secundum Inno. quod dic, ut ibi. ¶Prima† gl. distinguit. aut reus est contumax, aut actor est, lit. cont. aut non, & aut liquer de causa, aut non. secundò quærit,
6 & dupliciter soluit. ¶*In† glo. 1. ibi, si iudici*] causæ principalis, uel appellationis, quando. s. expedito articulo appellationis aggreditur principale; quod dic, ut dixi supra c. sœpe, super gl. ut si lis [*& ibi, sed pone*] dicit Abb. quòd inutilis est quæstio ista: quia fatuus est qui prosequitur appellationem, ex quo pro ipso lata fuit sententia, nisi cum pro modica causa est appellatum, ut quia summam negocij principalis excedit quantitas expensarum, quicquid dicat Abb. sæpe appellati prosequuntur appellationes, & libenter uident finem litium super confirmationibus sententiarū, ne diu stēt in pēdulo, supra c. proxi. [*& ibi non probasset*] pone exēplum, supra ti. proxi. cum Bertoldus, de resti. spo. cum ad sedē [*& ibi est præsens*] fatue facit appella. qui in hoc casu prosequitur [*& ibi, cassanda sit sententia*] nisi presens plenius probare uelit, quia tūc probationes recipiēt, supra de testi. fraternitatis, de fide instru. cum Ioan. secundum Hostien.

Eius est interpretatio in omni ambiguitate, quæ emergit in iudicio.
Positioni etiam negatiuæ respondendum, secus partis, & quando.
3 *Litigator quando q; fortius ligatur per aduersarium, quàm per iudicem, & quo casu.*
A iuramento delato à parte parti non potest appellari: secus si à iudice.
Litigare coram ordinarijs suis consultius est & utilius, & debemus, aliàs repellimur principe, nisi in causis exceptis.
5 *Laboribus ut partium consuleretur, edita hæc constitutio.*
Item pro expensis uitandis hæc & alia.
Statuere ad nouam legem refertur.
Appellationum quaruncunq; causa antiquitus deferebantur ad sedem apostolicam, quod fuit per hanc constitutionem correctū.
Noua iura quibus casibus condenda.
6 *Masculino genere continetur etiam fœmininum.*
Iudex idoneus quis hic intelligatur, & nu. 26.
7 *Is etiam intelligitur, cui fuit causa commissa cum clausula, appellatione remota.*
Conuentus dicitur etiam per solam citationem.
Appellatio extraiudicialis non amplectitur ab hac constitutione, & num. 31.
8 *Cap. cum speciali, infra eod. intellectus.*
Reo quod non licet, nec actori in casu huius decretal.
Archiepiscopus non potest audire causas suffraganeorum suorum, nisi per appellationem, excipiuntur casus.
9 *Conuenti iustitia in quibus constat.*
Dicere, & non probare nil prodest.
10 *Nuncij missio, an & quando ualeat loco appellationis, & quando & quæ reuocentur per eam. & quam habeat immunitatem.*
Itineris arreptio an & quando ualeat pro appellatione, & quando, & quæ per eam reuocentur, & à quibus immunis.
Aequipavata cuipiam habent eandem uim, quam illud, cui fit comparatio, ex mente huius loci.
Appellatio facto, & uerbis interponitur, & qualiter.
Per nuncios qui sua gerant negotia, ibid. circa fin.
Rescriptum, uel literæ amittunt uires suas ex dolo & negligentia impetrantis: aliàs non, & num. 12.
Sine culpa nemo suo iure priuandus est.
13 *De literis, uel rescripto impetrato non obstat exceptio, nisi post earum exhibitionem.*
Priusquam, pro donec.
14 *Versi. cum autem, quando habeat locum.*
Appellare ante sententiam licet secundum formam hic traditam tam ab ordinario, & delegato, quàm arbitro, & quo, & nu. 17.
15 *Coram honestis & publicis personis, si copia non possit iudicis haberi.*
Si plures sint iudices, quid iuris.
In appellatione causam proponere debeo coram quo, & aliam an possim quàm expressā adducere, & in scriptis proponere, n. 16.
Appellatio prædonis, uel delinquentis occulti admittitur.
Suspectus dicitur iudex mihi, à quo appellaui in alia causa.
16 *Appellatio ad quem facta intelligatur, si nominatim quis non exprimatur.*
17 *Fieri potest ante diffinitiuam sententiam secundum canones, & sup. nu. 14. & quæ requirantur remiss.*
18 *Remissio causæ ad inferiorem non fit, si detulit appellationi, & quando uerbalis etiam facienda, nu. 20.*
Appellationis articulo omisso ut procedatur in negotio principali coram iudice appellationis & quo, an & quando de uoluntate partis appellatæ fieri possit, & quibus reuocatis. §. dixit autē.
19 *Expensarum condemnatio ex hac decretali quando & cui, & quis exequitur, & si nulla fiat, quid iuris.*
Inhibitio iudicis appellationis ab interlocutoria solum suspendit processum principalis causæ, non tamen defert illud, durat usq; ad expenditionem articuli appellationis.
Versiculi, saluis, continuatio.
21 *Causarum maioritas est causa sufficiens deferendi causam ad papam, etiam sine appellatione, num. 22.*
Causæ maiores quæ.
De appellationibus in eis quid tenendum, & num. 22.

ANNOTATIONES.

a ¶Lite non contest. adde glo. in capitulo 1. de elec. in 6. in uer. absentia, & d. Feli. in cap. insinuante, de of. dele. & in cap. exceptionem, de excep.

SVMMARIVM.

1 *Appellans ante sententiam causam probabilem corã iudice, à quo debet exprimere, si falsa, uel uera causa fuerit, quid fiet.*
De nuntio misso, uel de literis impetratis exceptio non iuuat.
Diuisio cum subdiuisione capituli, uer. & diuiditur.
2 *Vt, particula quibus modis accipiatur, & quo hic.*
3 *Iudicis honori in quibus deferatur.*
Pro eius sententia & qua præsumatur.

22 *Causa omnis etiã ardua pōt cõmitti speciali papæ delegato tractari.*
23 *Appellare an sit necesse in causis electionum, uel aliis extraiudicialibus actibus intra. 10. dies.*
24 *Epilogus, suffragium, additio glosarum, & nu. sequentibus.*
Iudex non sunus quibus rationibus quis dicatur.
27 *Appellatione remota clausula si non apposita sit in literis, in quibus poni debet de stylo curiæ male tur rescribendæ.*
28 *Huius clausulæ operationes quæ, & nu. 30.*
29 *Per hanc constitutionem generalem non remouetur decretalis, pastoralis, supra eod.*
30 *Appellatio à sententia excommunicationis & si nõ suspendit effectum sententiæ, defert tamen negocium.*
31 *Hæc constitutio quando nuncij missionis, uel rescripti impetrationis excusationem admittat, uel prouocationem.*
32 *Resciptum expirat per litis contestationem postea factam coram ordinario.*
33 *An appellatio sit legitima, consideratur arbitrium iudicis, ad quē appellatum est, qui si male arbitratur, iterum appellatur.*
Appellationē legitimam si non admittit iudex, qualiter puniatur, & quibus casibus.
Eam potest appellatus admittere licet à iudice non sit admissa.
34 *Appellans calumnioſe punitur, & qua pœna.*
Pro eo si faciat opinio non condemnabitur in expensis.
35 *Appellationis iudex delegatus, qui pronunciauit appellationem iustam an possit de principali cognoscere, & sine nouo rescripto.*

CAPVT LXIX.

1 VT debitus. Casus. Qui †appellat ante sententiam causam probabilem exprimat coram iudice, à quo appellat: nec est ꝓbabilis exceptio de nuncio misso, uel literis impetratis, quæ præsentatæ non sint. & si falsa erit appellationis causa, remittitur appellans, & condemnatur in expensis. si uera, iudex appellationis in causa procedit. hoc dicit. Et diuiditur decre. in tres partes. in prima ponitur duplex cõstitutionis causa. in 2. constitutio. in 3. quædam protestatio. secunda ibi, statuimus. 3. ibi, saluis. Secunda sub diuiditur in alias tres. In prima prohibet ante sententiam appellari absq; rationabili causa, & ipsius rationabilis causę duo ponit exempla. In secunda ibi, cum autem, approbat appellationem ex rationabili causa expressa coram iudice interiectam, dicens iudicem appellationis de ipsa debere cognoscere. In tertia ibi, & si minus, instruit ipsum iudicē in processu. Et hoc dupliciter. primò cum reperit non rationabiliter appellatum, in remittendo, & in expensis condemnando. Secundò cum reperit legitimè appellatum, in
2 cedendo. 2. ibi, alioquin ¶Et licet†regulariter, ut, ponatur modaliter, hic ponitur causatiuè, cõcor. inf. de spon. ueniens. 2. in fi. de elec. ut circa, de consti. c. 2. li. 6. & Cle. de iure patro. cum consti. Intendum consecutiuè. de hoc infra de condi. appo. uerum, ubi uide su-
a per fi. 2. glo. [a] [*Honor*] prima constitutionis ratio & no.
3 Abb. de hoc, quòd †honor est iudici, si non appellef ab eo, & tantus honor debetur iudici secundum Vin. quòd potest contumacem constituere nõ contumacem [b], supra de of. dele. cõsuluit, supra de dolo, prout. Item præsumitur pro sententia sua in principali causa supra de re iudica. sicut, secus in appellatione: tunc
c enim potius statur appellationi, supra c. dilectus [c], & in omni ambiguitate emergēte in iudicio eius est interpretatio. ff. de iure deli. leg. 2. & supra de of. dele. de causis, in fine. Et ubicunque etiam post conclusionē sibi uidetur, interrogat, supra de fide instru. cum Ioā. & de testi. cum clamor. & licet iudex ponat negatiuā parti, ut non es hæres, nõ appellasti, tenetur litigator si respondere, quod non esset, si fieret positio à parte parti, nisi iudex cum litigatore concurreret, & approbaret, supra de iudi. cap. 1. Vin. quod dic ut de confessis. cap. 1. lib. 6. [*Iudicibus*] ordinarijs secundum Vin. & Host. [*Litigatoribus*] 2. constitutionis ratio. & repere, ut
4 qūq; fortius litigat† litigator per aduersarium, quàm per iudicem. Si enim defertur iusiurandū à parte parti, non potest postea appellari: secus, si defertur à iudice. ff. de iureiuran. admonendi, Vinc. hoc intelliges per ea, quæ dixi de iureiuran. c. fi. super prima gl. [*Consulatur*] consulitur eis secundum Hostien. si coram suis ordinarijs litigent, ad extraordinarios, uel extra prouinciam de facili non trahantur. & uidetur hoc sumi ex auct. de man. pri. §. sit tibi, & §. se col. 3. & in auct. de quæsto. 1. respō. & §. 1. ubi dicitur, quòd si quis dimisso ordinario pro iusticia uadit ad principem, remittet eum princeps cum correctione. & non dabit responsum, ad idem. in aucten. ut diffe. iu. in prin. & per totū: sed quia ibi dicebatur de omni causa, illud intelligendum est, ne prælati ecclesiarum illud sic largè intelligant, excipiuntur in fi. maiores causæ, ut ibi dicetur se
5 cundum Hosti. [*Laboribus*] ex† eadem causa facta fuit constitutio, supra de rescrip. nonnulli [*Expensis*] infra de of. ordi. ut litigantes, libro sexto. Expendebatur. n. interdum plus in causa appellationis, quàm in negocio prin. de resti. spo. frequens, libro sexto, ar. secundū Abb. [*Statuimus*] ideſt statutum nouum facimus: nec ob. supra eo. cum ecclesiæ, ut ibi dixi super. 3. glo. quia secundum antiqua iura per quancunque appellationem deferebantur causæ apo. se. 2. quæstione sexta, capitulo primo, 2. & 3. & per totum, & supra eod: super. eo. 1. & interdum ob hoc tractus ad remotos iudices cogebatur se redimere. his prouidet hæc constitutio, & decre. nonnulli, quæ fuerunt eiusdem concilij. & propter has causas facienda sunt iura noua, cum antiqua insufficientia sunt, uel grauia. Idem, si antiqua rationabilia non feruentur, supra de treuga, & pace, innouamus, secundum Hostiē. Ad idem in prœmio.
6 6. lib. & de præben. capitulo pri. eodem libro [*si† quis*] uel si qua, de hoc infra, de electio. generali, in glos. secunda, libro sexto [*Coram idoneo*] ordinario, uel delegato secundum Ioan. Goffr. & Mel. & Innocen. & pro eis est supra, de proba. quoniam, de transac. decretero. Hostiensis dicit idoneitatem respici ratione fori proprij, naturalis, & ordinarij, de quo datur regula, actor & cetera, supra de foro competen. cum sit. aliàs enim hæc decretalis corriget multa iura de proprietate rescriptorum loquentia, ut infra dicetur [*Iudice*] etiam
7 †dato cum clausula ap. remota, secundum glo. communes, & secundum hæc correcta sunt iura tractantia de uirtutibus clausulæ. de hoc dicā infrà super tertia glo. [*Conuenerit*] etiam per solam citationem, de officio delega. relatum, secundum Inno. ubi ergo quis conuentus non esset, sed extra iudicium appellaret, posset hoc facere ex probabilibus coniecturis grauaminis inferendi, licet illatum non sit, supra eo. bonæ, cum & ibi appelletur etiam facto, de hoc supra eo. di-
8 lecti, secundum Host. [*Aduersarium*] non superfluit ergo decr. infra eo. cum speciali. 2. respon. quę loquitur, quando iudex ex suo procedit officio [*ille*] reus conuentus, & idem in actore, Pe. de. iuxta regulam, infra de reg. iuris nõ licet, li. 6. [*Ad superiorem*] non enim potest archiepis causas subditorū suffraganeorū audire, nisi ab illis legitimè fuerit appellatum, infra c. Romana, & nisi in casib⁹ notatis, de of. deleg. pastoralis, Ho. [*Coram illo*] idoneo iudice. i. ordinario, Host. [*Suam† iustitiam*] quæ pro parte conuenti in defensionibus, & exceptionibus consistit [*Prosequatur*] hic potest continuari finis, ibi, saluis & c. secundum Hostiē. [*Dicat*] & non probet ꝑm Io. & facit, sup. eo. supra eo. 1. & quod ibi no. in prin. ulti. glos. ad idem supra titul. primo, c. cum super, & sic cessant contraria secundum eū, uel aliter,

aliter, vt infra dicam [*Nuncium*] dicit † Inno. ſimpliciter nō ualere hodie nuncij miſſionem: ſed diſtinctio decreta, ſupra e. meminimus, & c. ſuggeſtum, locum habeat, cum quis in perſona iter arripuit, non ꝙ arreptio itineris in omnib⁹ habeat uim appellationis, ſed quia quicunq; ad ſe. apo. ex iuſta cauſa vadit, debet eſſe ſub protectione papæ. infra ti. 1. c. uno. & etiam nūcij pro aliis ad ſedē ipſam euntes hac immunitate gaudent, ut contra eos procedi non debeat, quod ſi fiat, non ualeat, ſupra e. dilecti. nec credit ipſe, ꝙ hi, qui ſine probabili cauſa uadunt ad ſe. apo. gaudeant tali priuilegio, Illi enim poterunt ad domum eitari, & tunc tenebit ſententia lata contra eos, & ſi perſonaliter citari non ſunt: quia non ſunt inuenti. De hac citatione ſatis dixi, de eo, qui mittitur in poſſ. c. fina. non ob. l. ff. quæ ſen. ſine appellati. re. l. 1. §. item cum ex eo edicto, quę poteſt intelligi, cum inueniri poſſunt, vel cum ad ſedem apo. ex cauſa probabili acceſſerant. Vnde dicebat Vinc. ꝙ miſſus fuit nuncius pro cōmiſſione: quia ordinarius erat in captiuitate, uel furore, ut. 7. q. 1. paſtoralis, & c. quāuis, licet cauſa captiuitatis & furoris ceſſet: nuncius tamen expectandus eſt, alle. quia quæ de nouo emergunt & c. ff. de inter. actio. de ætate. Fatetur tamen Inno. ꝙ ſi aliquis condemnatus, uel grauatus uadat ad apoſtolicam ſedē, uel ad alium ſuperiorem, dūmodo certū ſit, ꝙ propter hoc uadit, uel mittit, ut de grauamine conqueratur, & proceſſum contra ſe habitū reuocari petat, ꝙ talis miſſio uim appellationis obtinet, ſupra de of. dele. cū cauſam, de do. & contu. cū olim, & no. de reſti. ſpolia. audita. ſed & neceſſe eſt ſecundum eū, ꝙ & infra. 10. dies ipſe, uel nuncius iter arripiat. nam. 10. dies dantur tantum appellāti uerbo, uel facto: alias tranſit in rem iudicatam, ſupra tit. proxi. ꝙ ad conſultationē, de elec. cū dilecti. & ſecundum Hoſti. uidetur ſufficere, ꝙ infra illud idem tempus ſignificetur iudici. & aduerſario, ve] ſaltim alteri, ar. in eo, quod legitur, & no. de procura. mandato. Dixit tamen Inn. ꝙ ad hoc, ut talis miſſio uim appellationis habeat, requiritur, ꝙ non habeat, nec de facili poſſit habere copiam iudicis, à quo uult appellare, ut coram eo uerbo appellet, & petat apoſtolos, ad quod tenetur, ſi ipſius copiam habere poſſit de facili. q. 6. biduum. Item prudenter facit, ſi coram teſtibus exprimit omnia grauamina, pro quibus uadit, uel mittit ad curiam. nā ſi ad hoc teneretur, quando uerbo appellat, quare nō teneretur, cum appellat, facto? Dixit tamen quoſdam dicere, ꝙ quando facto appellat, ſufficit ꝙ coram ſuperiore grauamina ſua exponat. Sed nunquid reuocabitur, quicquid factum ſit poſt miſſionē nuncij, uel poſt grauamen illatum, vel poſtquā judex ſciuit ad ſedem apoſtolicam facto appellatum? Dixit Inn. reuocandū quicquid factū eſt poſt miſsionem nuncij, ſupra e. dilecti. de of. dele. cū cauſam. & ēt illa grauamina, quæ præceſſerunt miſſionem nuncij, propter quæ nuncius miſſus eſt, infra e. dilecto, [d] & ſecundum hoc valet nuncij miſsio ſecundum Inn. dixit tamen Hoſt. ꝙ potius uidetur, & plus ſibi placet prædicta locum habere extra iudiciū, quàm in iudicio, niſi forte pars grauata, uel condemnata propter tyrānidem iudicis, uel partis non eſt auſa in præſentia appellare uerbo, uel facto, infra e. ſi iuſtus. & tūc debet, quamcito poteſt, parti, vel iudici intimare, arg. de procur. mandato. Sed & ſi dicere uelis etiā in iudicio nullo metu occurrente poſſet aliter appellari, poſſet hoc intelligi, quando tanta occurrit occupatio, ꝙ grauatus appellationē formare, & ſcribere non poteſt, Sed tātum dicit hoc iudici verbo in præſentia aduerſarij, quomodo ipſe iudex ſic grauauit, & quomodo propter hoc uadit, uel mittit ad ſuperiorem, ita tamen ꝙ infra decē dies uadat, uel mittat, ut dictum eſt ſupra ſecundum Ho. & adde, quod dicā ꝑm eum ſuper glo. & ſi propterea, in prin. Dixit Vin. ꝙ hodie nuncij miſſio excuſat, ubi iudex non poteſt reſtituere aduerſus ſententiam. & ideo ſi miſi nuncium ad curiam ad ſupplicandum ſuper reſtitutione contra delegati ſententiam, cōtra quā non poteſt reſtituere niſi princeps. ff. de mino. minor. autē, expectabitur nūcius, nec prius mandabitur ſententia executioni, & hoc maxime in his, qui conſueuerunt per nuncios impetrare, ut collegia, maiores prælati, principes, & ſenes, qui etiā pro abſolutione non uadunt ad curiam, infra de ſen. exc. quamuis. excuſaret etiam poſt iudicium cœptum, ſi pro noua cauſa & inconſueta miſſus eſſet nuncius ad ad curiā, vt mitti debet. 20. di. de libellis, tunc expectari debet reſponſum. 2. q. 1. nomen. de ele. cum in ueteri [*Deſtinauerit*] cepto iudicio corā ordinario, uel poſt noticiam literarum, Gof. qui dixit per hanc gl. multa
11 diuerſa ad conuenientiam reduci [*Aut † literas*] ſi intelligas, quod hic dicitur, quando ſit conuentio coram ordinario, nullum contrarium recipiunt uerba iſta, ſecundum Vin. & Ho. ſed ſi intelligatur etiam de conuento coram delegato, adhuc ſaluatur dicēdo literas, quas citatus fraudulenter tacuit, ut ſupra de reſcrip. ex parte. S. uel quibus uti negligēter per annum omiſit, ut ſic trahatur ad illa iura diſtinguentia, ſupra de reſcrip. ſi autem, & c. plerūque, necipſa corrigat, cum indiſtinctè loquatur. uel aliter, vt infra dicam ſecundum Gof. abſurdum. n. eſſet ſecundū Gof. & Ho. ꝙ reſcriptum impetratū uires ſuas perdat, ubi nō poteſt impetranti dolus, uel negligentia imputari, ſupra de reſcriptis, plerunque, cum nemo ſine culpa ſit iure ſuo priuandus. 56. di. ſatis peruerſum, niſi in fauorē poteſtatis ordinariæ aliud ſtatuatur, ut ſupra dixi. ſ. ꝙ dato, ꝙ non potuerit uti, poſsit per ordinarium præueniri. quod intelligit Vin. uerū eſſe, niſi fuiſſet impeditus per aduerſarium, ad cuius petitionem per ordinarium præuenitur [*Impetrauerit*] ſuper eodem negocio. & intellige ſecundùm Vinc. de literis † non impetratis de cōmuni conſenſu partiū, illæ enim obſtarēt, ſupra de reſcriptis, eęterum, de cauſa poſ. cū olim. Idē, ſi præſente & ſciente aduerſario, vel eius procuratore ſe non opponēte in cauſa appellationis. ad hoc, ſupra e. ſępe. Illæ enim literæ nō poſſent corā ordinario prę ueniri. & idē Io. & Phi. [*ab eodem*] ſuperiori iudice [*priuſ*
13 *quam dele.*] fuerūt aſsignatæ hic eſt ſenſus † huius literæ, ſi aliquis excipiat de primis literis, & ſit cōtētus tantū exceptione, & non utatur illis, nec aſsignet eas delegato, nō obſtat exceptio prius, quàm literæ aſsignentur. ante enim, quàm aſsignent, uidetur uelle tantum impedire iuriſdictionē aliorū, & non ex ſuis procede re: hæ demū aſsignatæ, efficax erit exceptio. & hæc eſt uera ſignificatio uerborū, Priuſquā: alias dixiſſet, niſi prius ſolus ſum in opi. Cœteri enim doctores contra ſcripſerunt, Gof. breuiter ergo poteſt haberi lectura
e Gof. exponendo, Priuſquā [a] donec [*Cum autem*] Ho. ſignabat hic ſecūdam principalem partem. dic, ut dixi in prin. & quod † dicitur in hac parte, & ſequēti ſecundum omnē opinionē locum habet in delegato, & in ordinario. & idem credo etiam in arbitro iuris, qui neceſsitate aditur, & à quo poteſt appellari, ut infra de of. delega. ab arbitris, lib. 6. ut. ſ. ſi appelletur ab eo ante ſententiam exprimatur cauſa &c. ꝙ in delegato locū habeat, probatur, de reſcriptis, edoceri, de excep. olim, & c. dilecti, ſupra e. ſignificauit, infra e. dilecto, & c, ex parte, & c. ſignificante [*Putauerit*] quaſi dicat, ſi quæratur, an ſit appellandum, quæratur appellatoris cōſcientia. ff. ad Trebellia. quia poterat. ipſe tamen ſibi pronideat propter id, quod dicitur, infra eo. uer. & ſi minus, Hoſtiē. [*Eodem*] à quo † appellat, uel ſi eius copiam nō pōt habere, coram publicis & honeſ-

tis perſonis. ad hoc infra c. ulti. 2. q. 6. biduū, & de hoc ſupra e. ſuggeſtum [*Iudice*] ſi ſint plures, dic ut in conſtitutione Clemen. eodem ti. ſi à iudicibus, & dixi ſu-
16 pra e. ſuggeſtum ſuper. 1. glo. [*Probabili*] dixit † Vin. & Io. & Gof. ꝙ licet cauſa probabilis ſit in appellatione exprimenda. ſi tamen nō proponetur cauſa, ſi poſtea corā iudice appellationis probaret ſe iuſtè appellaſſe, bene eaſſaretur, quod factū eſſet poſt appellati. ſupra
f ut lit. non conteſt. accedens. quod non eſt verū [f], ut in conſtitu. Clemen. e. ri. appellanti. & ad decre. illam reſponde, ut ibi dixi ſuper glo. quare dicit. obiicit etiam Vin. ꝙ nil proſit exprimere cauſam, cum ab ea poſsit recedi, & alia proponi. ff. de appella. ſcio, in fi. & eo. ti. cōſtitutis. 2. ad fi. de hoc dic, ut no. infra e. cum cauſa, in ult. gl. dixit etiam Vinc. hoc non ſumendum nimis ſtrictè: quia etiam lapſa cauſa ſufficit interdum: unde ſuſpectus dicit iudex, ſi ab eo in alia cauſa appellaui, ſupra eo. propoſuit, & appellatio prædonis. uel delinquētis occulti admittitur, ſupra eodē. cū ſit, in fi. & c. peruenit. at appellationes fiunt in electionibus etiam non à grauamine, & appellationes fiūt in agro, & ſic durant ſecundum eum capitula. 2. q. 6. ad Romanam, & c. quoties. Tu dic contra: alias conſtitutio iſta ni-
17 hil induceret [*Appellationis*] i. ꝑpter † quā appellat [*Expoſita*] in reſcriptis. ĵ. e. cordi, li. 6. ſufficit. ꝙ ſic tradatur, licet non legatur. ĵ. e. ap. li. 6. [*Superior*] ipſe, ad quem appellatum eſt, ꝙ ſi ſimpliciter dixit, Appello, nō ex primēdo ad quē, intelligetur de proxi. Idem, ſi dixit, Appello ad maiorem. de his in ſpe. de app. §. nunc tracte-
18 mus, uer. ſed quid ſi quis, & uer. ſe. [*Cognoſcat*] ergo † ſecundū canones poteſt appellari ante diffinitiuā ſententiam exquacunq; cauſa probabili: ſecus ſecundū leges, de hoc ſupra e. ſup eo. 2. Ho. [*Rationabiliter*] dixit Hoſti. cum appellatur ante ſententiam. 10. requiri ad hoc, de appellatio rationabilis iudicetur, remittēs ad ea, quæ no. infra e. cordi, li. 6. uer. ꝙ ſi appellator, & de hoc uide in ſpec. de appellatione. §. qualiter, uerſi. in
19 ſumma not. [*Illum*] appellantē [*ad † inferiorem*] niſi de tulerit: quia tunc non eſt de neceſsitate faciēda remiſſio, infra e. cum appellationibus, li. 6. & dic inferiorē, à quo fuit appellatum [*Remittat*] decre. Romana, in fi. e. tit. li. 6. dicit remittere non poſtponat, & decre. cum appellationibus, ſ. eo. tit. dicit ſine difficultate remittat. ¶ Dixit hic Inn. & Hoſti. poſt eum, ꝙ ſi appellatus ault, ſemper debet obtinere apud iudicem appellationis, ꝙ omiſſo articulo appellations cognoſcat de principali, nam ob eius fauorem eſt inductū, ꝙ primò de iuſticia appellationis cognoſcat, ut. ſ. ſi appareat iniuſta, cōdemnetur appellans, & remittatur ad iudicem priorē, ut hic, & quod fauore, &c. C. de legi. quod fauore, & quilibet renunciare poteſt &c. 7. q. 1. quàm periculoſum, de regu. ad apoſtolicam, & ſi aliud diceretur, non eſſet niſi litem protrahere ſine cauſa, contra id, quod le. de dolo, & contu. ſinē. nec ob. infra e. cordi, li. 6. ubi dicitur, ꝙ de partium uoluntate omitti pōt articulus appellationis: quia ſubaudiendū eſt, uel partis appellatæ, ſecundum eos. Compoſin decre. ſtatuimus, de elec. li. 6. ſuper uer. appellari, circa finem. glo. dixit hoc procedere etiā inuito appellante, licet dicat appellans, ꝙ in ſcriptis non appellauit, nec cauſam aſſignauit, nec apoſtolos petiit: ita tamen, ꝙ iudex appellationis reuocet grauamina, ſi qua ſunt illata per eum, à quo fuit appellatum, ipſi appellanti extra negocium principale, puta per excommunicationem, condemnationem expenſarum, & ſimilia. Illa uerò quæ tangunt principale, ſuper quibus appellatus pētit procedi, non reuocabit. ratio uerò ſuperior ceſſat in appellato, qui non tendit ad hoc, quòd principale cognoſcatur per iudicem appellationis: imo ad contrarium, ꝙ remittatur, & eo inuito non prætermit-
titur appellationis articulus. Opinio ſupra dicta uera eſt, cum appellatur ad papam. & forte idem, cum appellatur ad ſuperiorem, qui adiri poterat in illa cauſa per querelam. in metropol. autē quòad cauſas ſubditorum ſuffraganeorū falſa eſt, ut patet infra de fo. ro compe. Romana. 1. reſpon. li. 6. & ibi de hoc in 1. gl. nam coram eo. etiam de utriuſq; partis uoluntate nō poteſt omitti appellationis articulus: ratio patet ibi. poſſet etiam eſſe uera opinio in metropol. & quocūque, qui non poſſet adiri per querelam, quando eſſet appellationi delatum. ratiō patet ex decr. infra e. cum appellationibus, li. 6. & idem Inn. in decre. cordi, & uide-
20 atur quod ibi dicā ſuper uerbo, partium [*inſ expenſis*] has expenſas reſtituebat olim quadruplicatas. 2. q. 6. omnino [*Alteri parti*] idem eſt, ubi appellatus perijt, ꝙ ambo uenirent inſtructi, quod dic. infra eo. cordi. li. 6. ſecundum Hoſ. [*Condemnet*] eādem die, qua remittit, vel pronunciat male appellatum. infra e. t. cum appellatio, lib. 6. & hanc ſententiā condemnationis exequetur primus iudex, ſecūdū Gof. qui hoc no. in ſpe. de ſen. execu. §. 2. uer. quid igitur. Dicit autem Guil. ꝙ ſi iudex appellationis non condēnat, iudex prin. cauſæ reſeruabit condemnationem in fi. litis. hoc nota. in ſpecu. de expenſis. §. nunc uidendum, uerſic. ſed quid
21 ſi iudex. ſed nunquid † ad hoc, ut inferior iudex iuriſdictionem reaſſumat, eſt facienda per iudicem appellationis uerbalis remiſsio? nam uerè ſufficit. ꝙ pronūciauerit male appellatum, & de hoc fiat fides iudici, à quo, ad hoc vt iuriſdictionem reaſſumere poſsit. ſatis credo, ꝙ nō requiratur uerbalis, ubi non fuit delatū. nam etiam ante illam pronunciationem poterat pro
g cedere iudex cauſæ [g] prin. ex quo ſciebat app. cauſam eſſe falſam. fortius poterit poſt pronūciationem. Sed ubi detulit, negocium prin. eſt coram iudice appellationis, etiam ſi pronūciet malè appellatum. poteſt tamen remittere, ſi uult. niſi ergo remittat, iudex prin. non procedet: ſecus uidetur [h] in inhibitione: quia licet illa impediat proceſſum principalis cauſæ, non tamen defert illud. ſed ſolum ſuſpēdit cognitionē prin. iudicis uſque ad expeditionem articuli appellationis [*Procederet*] in negocio prin. Pet. [*Saluis*] continuatur uno modo ad id, quod dictum erat: ſed corā illo ſuā iuſticiam proſequatur, quaſi conuentus coram idoneo iudice, corā illo litiget, Saluis & c. alio modo continuatur ad id, quod dictū fuit in principio, Abſq; rationabili cauſa non prouocet, ſaluis & c. quaſi etiam abſq; rationabili cauſa poſsit cauſam, quæ eſt de maioribus, ad papam referre. ſed ipſa maioritas certum
22 † eſt ꝙ eſt ſufficiēs & rationabilis cauſa deferendi cauſam ad papā. unde minus bene excipitur ab eo, quod
i dicitur abſque rationabili [i], licet Inn. ſic uideatur intellexiſſe, qui etiā hic dixit de maioribus cauſis intelligendas eſſe cauſas electionum epiſcoporum. & idem Vin. ex quorū dicto Alex. IIII. fecit olim extrauagantem, quæ poſtea fuit reuocata per Grego. X. de elec. quamuis, lib. 6. & ibi uideas de hoc. & in appellationibus interpoſitis in ipſis cauſis electionum regulariū, & cathedralium eccleſiarum tene, quod ibi habes, & e. tit. ſi poſtquam [*De maioribus*] per hoc probatur opi-
23 nio Vin. & Hoſti. ꝙ iſta † decre. loquitur in ordinario. non eſt enim aliqua tam ardua cauſa, quę corā ſpecialī delegato papę tractari nō poſsit. argumentatio iſta procederet, ſi diceretur, decre. loqui tantum in delegato [*Deferendis*] ſup. ipſo iure, etiam ſi nō appelletur. multo fortius ergo, ſi qualitercūq; appelletur, ut hic. in quibus caſibus poſſent intelligi iura illa. 2. q. ſex. ad Romanam, & cap. arguta, & c. qui ſe ſcit, Hoſtien. poſuit autem hic ipſe Hoſti. glo. magnam tractans, an in
24 cauſis † electionum, uel aliis extraiudicialibus actibus neceſſe ſit infra. 10. dies appellari, quod hodie uideas

expedi-

expeditum.infra e.ti.concertationi,li.6. ¶ Prima† gl. alle.concor.& arguit. ¶ Secunda glo.arguit. ¶ Tertia glo.primo arguit à contrario. ſecundò no.omnes iudices æquatos. tertiò quærit, ponit duas ſo. Io.& primam non approbat:demum aliter ſoluit. ¶ Glo.4.reſpondet per quæſtionem, an ſint correcta &c. & dicit ꝙ ſic.& rationē reddit. ſecundò obijcit. & dupliciter ſoluit. ¶ *Glo.& ita*] quærit, & ſoluit. ¶ *Glo.nunquid*] quærit pro. ſoluit contrarium. ¶ *Glo.colligitur*] quærit, & ſoluit. ¶ *Glo.quia cauſa*] obiicit,& ſoluit. ¶ Gl.pe.tractat, quod ſit officiū iudicis appel. diſtinguit inter ap.

36 ab interlocutoria,grauamine,& à diffinitiua. ¶ *In† gl. 1.ibi, omnem honorem*] ſequitur,ſaluum iudicibus ſeruātes. ¶ *In glo.2.ibi, ſi pater*] uide de pur.ca.ex tuarum, ſuper.4.gl. ¶ *In 4.gl.ibi,eius qui*] can.in concor.ſupra pro-

27 xi. ¶ *In 1.† glo.in fi.*] infra de pœnis, dilectus. ¶ *In 2.glo. ibi.ſuo iudice*] qui iuriſdictionem non habet,quia res in ſua iuriſdictione non cadat, ſupra de or.cog.tuā, uel non habet iniſdictionis exercitium, ſupra de elec. tranſmiſſa, & ſupra ti.proxi.ad probandum, ſecundū Abb.qui remittebat etiam ad ea,quæ dixerat,ſupra ti. prox.c.1. Dicebat Vin.idoneum iudicem approbatū, & non recuſatum,nec abiectum, nec à quo ſit appellatum,ſupra c.ad hoc ſi [*& infi.*] idem no.infr.de pur.

k ca.ex tuarum,& ſupra de præſcrip.illud k. ¶ *In tertia gl. ibi, ſcripta*] in iure [*& ibi, poterit appellari*] ac ſi dicat glo. ꝙ ibi poſsit ſine cauſa appellari [*& ibi, ſcribat*] adhuc

28 † hodie, imò traditur litera reſcribenda, ſi in caſibus, quibus poni debet de ſtylo curiæ, nō eſſet poſita hæc clauſula[*& ibi,non ob.ap.*] interpoſita à parte,cuius cauſa fuit ſic commiſſa:ſecus,ſi à tertio, cuius interſit,ſu-

29 pra de of.dele.ſuper eo,in fin. [*& ibi,probabilem† cauſam appellandi*] unde dicunt alij, ut Vin.& Goff.ꝙ hoc operatur, quòd neceſſe eſt in appellatione interponenda à ſententia exprimere cauſam.ad hoc.ſupra e.paſtoralis,quæ generaliter loquitur, ꝙ ſi ante ſententiam appellatur, debet exprimi & probari corā iudice, à quo appellatur, niſi cauſa ſit expreſſa in iure, ſecūdū Gof. [*& ibi, imò dicit*] utrunque dictum dicit Inn. à ſomnijs procedere,quod Hoſt.reprehendit[*& ibi,ad eas ſpecies*]

30 in hoc alle. glo.contra ſe.cum.n.iſta † noua conſtitutio generaliter loquitur,ergo nō remouet illam,quæ ſpecialiter loquitur de iudice, qui cognoſcit ap.re.ſupra c.paſtoralis ſalua maneat igitur illa conſtitutio in

31 ſuo caſu [*& ibi,ap.† re prohibebat*] non prohibebat, ſed non imponebat neceſsitatem deſcrēdi. & eſt ſi. in appel.à ſententia excommunicationis;quę & ſi non ſuſpendebat effectum ſententię,defert tamen negociū, de of.or.ad reprimendam.de ſen.excō.per tuas,Hoſt. [*& ibi , quamquam*] &.j. de hæreti.ſi aduerſus , & in Clemen.de exceſ.præla.frequens,in fi. [*& ibi,remota eſt*] in hoc omnes concordant [*& in fi.*] de hoc.2.q.6.ad Romanam.1.in 1.gl.& l.biduum , in gl.antepe. & de hoc Guil. nil addēs in ſpe.de ap.§.2.in fi.certum eſt, quòd hæc litera non loquitur expreſsè de eo,qui poteſt cognoſcere app.re.ſed ſi ſubaudiſ,vt no.ſupra ſuper ver. Idoneo iudice , etiam qui cognoſcit ap.re.reſtabit ſecundum Hoſti. ꝙ cum per ſuppletiones concordanda ſunt iura, per hāc ſupplctionem corrigetur, quod eſt abſurdum.igitur cum prædicta ratione,quàm per caſus, ſupra de reſcriptis.c.1.de mu.pe.ca.2.ſupra e.ſecundò requiris, & præcipuè propter decre.infra e.inquiſitioni , quæ ſecuta eſt iſtam , quorū iurium caſus ſunt ſuperfluj, ſi clauſula nihil operetur, & per decre. ſupra e.paſtoralis, eſt dicendū ipſam clauſulam aliqd operari ex eo maxime,quia auctor iſtius decr.prę ceteris laborauit, ut iura ſaluarer, de reſcriptis , ſup literis, of.dele.ſuper quæſtionū, de ſen. ex.inter alia, & c. per tuas. unde ſecundū cū operatur clauſula, ꝙ ab eo appellari non poſsit niſi in caſibus expreſsè à iure ap-

probatis,ſupra e.paſtoralis.in alijs forte poteſt ſupplicari.ff.de of.præ.l.1.ar.ſupra de re.in inte.ex literis. Secundò ꝙ ſi talis delegatus committat alij negociū nō in totum, ad eum, & nō ad papam appellari debebit, ſupra de of. dele. ſuper quæſtionum.§. porrò . Tertiò cum hæc clauſula principaliter ſit conſiderāda , dicit ꝙ ſecundum.d.ſuum.ſi in ſecundis literis fiat mentio de primis, ſed non de illa clauſula in primis appoſita, ꝙ non ualent ſecūdę,ad hoc ſupra de reſt.ſpo.ex conqueſtione,& ſupra de re iudi.inter mona.& de reſcriptis,cum dilectus. Quartò ꝙ non ob.ap.interpoſita à ſententia ipſa ſentētia mandabitur executioni , ſupra e.nouit , niſi iam ſit appellatio recepta per ſuperiorē, ſupra de of.dele. paſtoralis.§. præterea . Quintò quòd per conſequens non patietur pœnam.2.q.6. decreto, & C.de ap.quoniā iudices. Sextū caſum, ſupra de reſcrip.c.1.Septimū caſum,ſupra de mu.pe.c.2. Octauū caſum , ꝙ commiſſa cauſa cum hac clauſula non cogitur collega admittere ſubdelegatū collegæ propter id,quod habetur ſupra de of.dele.ſuper quæſtionum §.ſi uerò, ſecundū Hoſti.qui hic no.in ſumma , ſupra c.paſtoralis , & adde quod dixi de of.ordi.licet in corrigendis, ſuper gl.ſi.n. Circa primū ſpeciale dic, ut dixi,ſupra e.paſtoralis,ſuper gl.2. Circa ſecundū,ut dixi in decre.ſuper quæſtionū.§. porrò, ſuper gl.maxime.

32 ¶ *Inglo.& ſi propter ea, ibi,ordinarij*] in conuento † igitur coram ordinario habet hæc locū, ꝙ non excuſet nūcij miſsio,itineris arreptio,uel reſcripti impetratio in concordantijs primis gl.unde hæc uidetur ſumi:imò ſi abſens non defenditur,proceditur contra ipſum vt contumacē.ff.ex qui.cau. ma.l.itē ait prætor.§.fi. & l. ſe.nec ob.ſupra e.dilecti,& infra ti.1.c.uno: quia illud intelligitur de his, quæ non iuris ordine, ſed præſumptione,vel violētia ſunt temere attentata,ſupra de reſt.ſpo.audita,uel quando ordinarius ,pcedit in propria cauſa,ut in illa dilecti:uel poteſt dici, ꝙ non obſt. prædicta tria , uel eorū alterum, ſi in modum ſimplicis exceptionis proponatur,ut hic,& in ſimilibus: ſecus , ſi in modum prouocationis , de qua excipiatur, ar in prin.ubi dicit , Conuenerit.ergo à cōtrario ante conuētionē obſtabit prouocatio facta extra iudiciū, & ſic poſſunt ſaluari.2.q.6.arguta,ad Romanam,& c. qui ſe ſcit.hoc,ſi ex parte poſſeſſoris appellatum fuit: ſecus, ſi ex parte actoris: quia hoc poſſet facere ad redimendum reum,ar.de reſcriptis, nōnulli.coram delegato uero diſtinguetur,ut in decre.meminimus, & ſuggeſtum,de reſcriptis,ſi autē, & plerūque,ſecundū Hoſt.uel dic ſecūdum eum , ut dixi ſuper.uer nunciū [*& ibi, obtinebit*] non in principali , ſed ꝙ per ſuum iudicē procedetur [*& ibi, ſanctæ crucis*] imò facit contra, ut patet hodie, de reſcriptis, tibi qui, de præben.eum cui,li.6.[*& ibi,nō exiſtente integra*] §.quia citatio facta eſt per primas. ¶ *In gl.ſed nunquid,ibi,ante citationem*] licet ci-

33 tatio † facta ſit coram delegato: tamen expirat reſcriptum per lit.cont.poſt ea factā corā ordinario,de hoc in ſpe.t. 1.§.reſtat,ad fi.& facit,quod dicam,de pur.ca.

1 c.pe.ſuper fi.ult.glo.1 ¶ *Inglo.colligitur, ibi, probabilis*] de hoc in ſpe.de ap.§.nunc dicamus,uer.1.[*& ibi,quæ uide*

34 *tur iudici*] cum finaliter quæritur,an † appellatio ſit legitima,conſideratur arbitriū iudicis, ad quem eſt appellatum:ſed ſi male arbitretur, poſſet ab eo appellari ſecundò,ſed non tertiò,ſupra e.directæ. Sed ſi quæritur,an ſit deferendum appellationi, poteſt loqui de iudice,à quo:caueat tamen ſibi, quia ſi non admittet appellationem legitimam , puniretur, niſi ſit priuilegiatus,ut ſupra e.paſtoralis.1.reſpon.uel niſi probabilis error ipſum excuſet, ar.infra de ſen.excō.ſacro.ſed quamuis iudex ipſam non admittat,ab appellato poterit approbari,infra e.interpoſita.§.1.ſecundum Ho. & uide quod dicam , infra.e.ſi à iudice, li.6.ſuper.uer.

uiderit

uiderit[*& ibi , ſacro, ad fi.*] ubi de hoc.in glo.antepe.& uide quod dixi, ſupra e.paſtoralis, in glo.non tamen, ad fi.& de hoc.2.q.6.ad Romanam,in 1.gloſſ. ¶ *Inglo. quia cauſa, ibi , probabilis*] nel non furit uera [*& ibi, culpa*] ne ex improbitate ſua &c.ff de fur.itaque fullo , Gof. ¶ *Inglo.ſequenti , in prin.ibi , generaliter*] ſiue calumnioſè

34 appellauerit,ſiue non.ſed ſi † calumnioſè appellauerit, tunc amplius punietur.C.quorum appellationes non recipiuntur,ab executore,vbi puniuntur in l.lib. ſed in criminali perdita lite notatus abſcedet. C. de ap.à proconſulibus , Io. Vin. Gof.& Phi.dixit hic Pe. quòd ubi opinio faceret pro appellante , licet contra eū pronuncietur in cauſa appellationis,non condemnabitur in expenſis. & hāc opi.uide in ſpe.de expenſis.§.nunc uidendum,ubi ſatis de hoc. ¶ *Inglo.hic*

35 *patet,ibi.2.q.6.in fi.*] & ibi de hoc,ſcilicet an † delegatus ad cauſam ap. qui pronunciauit iuſtam ap. poſsit de principali cognoſcere,& dixit ibi ꝙ ſic,& idē hic Inn. & Hoſt.inducunt.de teſta.Rainutius, de reſcriptis,ſuper literis,infra e.Romana.§.ꝙ ſi obijciatur.Vin.dicit formam mandati ſeruandā, propter quod non uide-

h tur, ꝙ poſsit ſine nouo reſcripto de principali h cognoſcere nec etiā de alia appellationis cauſa , quæ nō fuerit expreſſa, credo conſideranda uerba reſcripti .

ANNOTATIONES.

a ¶Glo.Aliquando cauſatiue.uide gloſſ.1.q.1.benedictio e.ff.ad.l. Aqui.l.ſi ex plagis.§.in cliuo, in gl.fi. quandocunq; ponitur conditionaliter, ut quādo aliquid eſt explicandum per grauatum, uel per alium, uel pendet ex uiribus fortunæ.l.à teſtatore, ff.de condi.& demon. & uide Batr.in l.quibus diebus.§.Termilius,ff.e.ti. ubi plene de materia noſtra.

b ¶Conſtituere non contumacem . Adde iſtud procedere , niſi ius ſit acquiſitum parti: puta quia non comparens in termino deſer ta eſſet appellatio , ita ſingulariter Abb.in c.ſæpe, ſupra eo.ti.

c ¶Dilectus . Et ea de cauſa iuſtior probat ſententiam iuſtā in cauſa appellationis,quod an ſit uerum, uide Io.And.in c.in præſentia, ſuper glo.ſupra de renun. & Bar.in l.qui ad ciuilia , C.de ap.

d ¶Dilecto . Idem eſt in uera appellatione etiam à ſententia , ut attentata poſt ſententiam ante appellationē reuocentur,de ap.non ſolum hæ cauſæ miſſionis ante ſententiam debent ante omnia uerificari,ut ibi dicitur de uera appellatione ante ſententiam.

e ¶Priuſquam.Et ſic ſecundum hunc intellectum,qui uerus eſt,adnerte ad formam opponentis:quia ſi citatus opponit ſimpliciter, quòd literas alias impetrauit , & nihil aliud dicit , uel opponit ſe prius impetraſſe iudici impetrato , coram quo offert ſe paratum procedere, tunc auditur, Bal.

f ¶ Verſi. Etiam de iure ciuili, uide Bar.in l.2.& l.eius , ff.de ap.recip.& in l.ait prætor.§.permittitur, ff.de m no.& ibi uide , quomodo limitat illam clemen.appellanti , & an illa locum habeat , quando appellatur ſuper reuocatione attentatorum, uide in deci. Ro.conclu.94.

g ¶Cauſæ.Vt de dolo,& contum.l.ſi.lib.6.& facta remiſ. an poſsit primus procedere , eſto quòd à iudice remittente ſit iterū appellatum,uide in deciſio. Rotæ , conclu.96.

h Videtur.quia ſupra dixerat,quando iudex à quo, detulit appellatio.quia ante remiſsionem non procedet,& proceſſus factus poſt inhibitionem eſt nullus, etiam ſi appellatio non teneat , uide de ap.non ſolū,ad fi.li.6.& in deciſio.Ro.conclu.138.& ad materiā iſtā inhibitionum uide in deciſ. Ro.155. & duabus ſequentibus.

i ¶Rationabili. Cum de illis ſolum papa cognoſcat, & uide glo.in c.quamuis,infra alleg.ſuper uerbo,quaſlibet, & alio reſpectu lex ciulis uocat cauſas maio.medias,& minimas,uide glo.Bar.Bal.& Salice.in l.placet,C.de pedam.iudi.

k ¶Illud. Et uide Cle.2.ut li.penden. & ibi glo.& ad proxime dicta uide gloſſ.quæ incipit,alibi dicitur.& uide l.ſi pater , & ibi Bal.& Sali.C.ne de ſta.defuncto. & Bal.in l.cum notiſſimi.§.imò, C.de præſcrip.30.annorum .

l ¶Glo.No.hanc gl.de uerbo,uidetur:quia facit,ſi compromiſſum eſt in aliquem,ut faciat,quòd ſibi uidetur:quòd tamen debet habere collatio .cum ſapientibus, & conſcientiam iuris informare.

m ¶Principali . Vide glo.ſi.& ſuper illa Ioā.An.in c.olim.de excep. ubi ponitur caſus dubitatus,quòd iudex appellationis delegatus de principali non cognoſcit , pro quo facit. c. ſi à ſub delegato, de of.dele.li.ſexto. De ordinario iudice appellatio.vide Bar.in l. eius, ff.de ap.recip.& Cy.& moder.in l.per hanc,.C.de temporibus appellatio.

SVMMARIVM.

1 *In principali proceditur à iudice , ſi reuocant grauamen , ob quod fuerat appellatum .*
2 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus .*
Arbiter etiam in caſu huius decretalis reuocare poteſt quod comminatus eſt , uel interlocutus .
3 *Communicationes quæ , à quibus poſſit quis appellare.*
Metus uanus quis .
Odium , & inimicitiæ quæ pariant, uer . ſed Hoſtien.
4 *A grauamine uerbali illato , & reali futuro illi annexo poteſt appellari in iudicio , & quid extra iudicium.*
5 *Reuocatio grauaminis fieri poteſt,& qualiter,& quibus caſibus, & num.8.& 9.10.*
Suſpitio iuſta in eo non eſt , qui grauamen emendat,ad fin.
6 *Prætoris boni officium quod .*
7 *Epilogus , & ſuffragium gloſſarum, nu.8.*
A comminatione iudicis an appellandum , & nu.9.in prin.
Conſilium in alterius detrimentum mutare quis etiam iudex non poteſt , & quando, & nu.9.
9 *Additio gloſſarum .*
Sententias interlocutorias , & diffinitiuas quibus caſibus poſſit iudex reuocare, & nu.10.& quas & à quibus, ibid.
Item præceptum, communicationes, ibid.
10 *Interlocutoriarum ſpecies multæ , & quæ.*
Poſſeſſio ſi iubeatur reſtitui , eſt diffinitiua ſententia, uer.unde uidemus .
Præcepta quandoq; habent uim, definitiuæ , quandoq; interlocutoriæ, & ubi de hoc tradatur , ibid.
Voluntarium non dicitur intereuenire iuſſu, ibid.
Per reuocationem grauaminis , à quo fuerat appellatum , iudex priſtinam reſumit iuriſdictionem,circa fin.uer.Tertio uidendū.
Mentiri an liceat ut hic gloſſa tradit , ibid.
Appellatio non extinguit , ſuper ſuſpendit , in fin.

CAPVT LX.

1 CVm ceſſante. Caſus.Iudex † in principali proce dit, ſi reuocat grauamē, propter quod ab eo fuerat appellatum. & principium & finis ponunt duplicem conſtitutionis cauſam. mediū uerò ponit conſtitutionē, ibi, ſtatuimus [*Effectus*] qđ

2 dic † ut no.ſupra de renun. poſt tranſlationem , cum ſuis remiſ.& habentur hæc uerba,de uoto,magnę,de penitē.cum infirmitas,de iureiuran. & ſi Chriſtus, in fi. [*Delegatus*] credere m idem in arbitro , à quo poſsit appellari, de quo infra de offi.delegati, ab.arbitris, li-

3 br.6. [*Comminando*] ut ſi iudex † præcipiat parti ſub pęna excommunicationis,uel ſub pęna centum lib.uel ſimili, ne tale quid fiat. & generaliter præceptum factum ſine cauſæ cognitione,uel etiam cum cauſæ cognitione , ſicut iniquū reddit appellationem iuſtam. C.communi.uel epi.per totum. Si autem epiſcopus, uel iudex alius eomminetur alicui, ꝙ illum lœdet,ille propter hoc nō poteſt appellare,quia uanus eſt me

a tus a, qui nec eſt inſtans,ff.quod me cauſa.l.1.& l. metum. ſed melius eſſet , ſi dicas, ꝙ in hoc caſu tenet appellatio,ſi comminetur in his, & de his, quæ ſpectant ad ſuam iuriſdictionem , ar.ff.quod me.cauſa.l.ſi.§.ſi quis.& primū dictum obtinet in alijs potentibus,qui iuriſdictionem non habent.ff.quod me.cauſa.l.fin. 1. reſpon.ſecundū Inno.ſed Hoſt.dicit, ꝙ ſi iudex me lę-

b dit uerberando b,uel metum inferendo,potius eſt locus recuſationi , quàm appellationi. hæc enim extraiudicium committuntur,& odium,& inimicitias pariunt , ex quibus iudex recuſatur.3.q.5.quia ſuſpecti , ſupra e.ſecundo requiris,infra c.1.quando verò in iudicio, uel iudicialiter lędit , uel grauat, tunc eſt locus appellationi,ſupra c.proxi. Idem,ſi lęſionem non intulit,ſed comminatur, ut hic.ſ.de facto, & contra ius,

nam

nam de iure & officio ſuo comminari debet. ff. de iudi.in perẽptorio,uel interloquendo,ſup.uel alias grauando:ita tamen, quòd ſemper exprimatur cauſa legitima,ſupra cap.proximo[*Quo*] ſcilicet interlocuto,
4 uel comminato[*executioni*] ergo à ſolo † uerbali grauamine illato, & reali futuro illi annexo poteſt appellari: quia timeri poteſt probabiliter,de reb.alic.quod ſatis probat hæc littera, ſecundum Hoſtiẽ,ſecundum quem à futuro grauamine verbali & reali nõ poſſent in iudicio appellari, Extra iudicium ſic, de hoc ſupra c.bonæ[*Conſilio*] 32.q.4.magnæ[*Deſtiterit*]reuocando
5 † de facto,ſi ad factum proceſſum erat: uel contraria ſententia, ſi ad factum proceſſum non erat. nec ſufficit dicere, paratus ſum reuocare, niſi de facto reuocet ſecundum Innocen.quod dicit Hoſtien.bene notandum.Dicit etiam Inno.quòd grauamen quandoque tacitè reuocatur,ut ſi appellauit quis à iudice,ne procederet cõtra ipſum: quia exemptus ab ipſius iuriſdictione, iudex, qui citauerat ſuper principali, nũc aſsignat terminum ad probandam exceptionem, reuocat tacitè grauamen[d],quod ei intulerat quò ad proceſſum principalis cauſæ ſecundũ ipſum [*liberè*] quia nec fallax habebitur, qui ad ueritatem reuertitur.32. q.1.apud [*Proçedat*] omnes clauſulæ ſequentes continuãtur huic uerbo,ſecundum Hoſtiẽ.[*Alia*] ſimplex relatio.non enim eſt iſta iuſta ſuſpitio, licet grauauerit,ex quo emendat,& ſic ceſſet hoc,quod dixi,ſupra
6 eo.ad hoc ſi in una[*Retardatur*] no. ſecundum Hoſtiẽ. quòd boni prætoris eſt exceptiones, & dilationes ſuperfluas reſecare,de præſump.nullus,de of.dele.cum contingat.finire lites,& parcere laboribus, & expenſis,de dolo, finem.errorem proprium corrigere, nec expectare, quòd ab aliis corrigatur, in auct. de nup.
7 §.1.col.4. ¶ Prima † gl.primo ponit arg.quod reprobat.ſecundo obijcit, & ſoluit. tertiò quærit ad negatiuam.alle.duo iura ad cõtrarium.l.quod iuſsit. ſoluit, & cautelam docet.quartò in fin.arguit, allega.unam
8 l.allegans in contrarium duo iura, & ſoluit. ¶ *In* 1.† *gl. ibi, in peremptorio*] comminatur iudex in peremptorio ſe cogniturum,& pronunciaturum altera parte contumace [*& ibi, nemo*] ſequitur, poteſt mutare conſilium in alterius detrimentum[*& ibi,ſi pecuniam,in prin.*] ſi dedi pecuniam, ut Romam eas, pœniteo prius, quàm tua interſit[*& ibi,quod iuſſit*] ſequitur, uetuit ue prætor, contrario imperio tollere & remittere, licet de ſententijs cõtra [*& ibi §. teſtamento*] arrogandum ſe præbet, & poſtea factus ſui iuris codicillis uel aliis literis declarauerit ſe illo teſtamento mori uelle recenti iudicio redit uoluntas, quæ defecerat[*& ibi, aream*]
9 uide de ſi.ex inſinuatione,ſuper ult.glo. ¶ *In gl.* † *1.ibi, non eſt uerum*] uide de hoc in ſpe.de ap.§.in quibus,uer.
36.nec eſt uerum ſimpliciter, quod dicit gl.niſi in cõ
c minatione iuridica ¶[*& ibi,in peremptorio*]de reſti.in inte.tum ex litteris,in fi.[*& ibi,nemo*] & infra de regu.iu, mutare,lib.6.[*& ibi,interpoſita.§.2.*] Hoſt.dicit,ꝙ reuocare poteſt, quãdiu iudex, nec deſinit eſſe, niſi tradat apoſtolos delatorios, uel tradere recuſet infra tẽpus debitum,quod dic,ut infra e.cum appellationibus,& c,ut ſuper, & uide quod ibi dicam in gl.antequàm, & c,ab eo.2.reſpon.li.6.uel niſi iudex appellationis inhibeat appellatione recepta,infra e. Romana.§.ſi verò, lib.6.& ſi interim faciat ſumptus, ſibi imputet, nec fit iſta reuocatio in partis iniuriam, ſeu præiudicium, ut opponitur, ſed potius ad ipſorum expedientiam, ut in fi.[*& ibi, interlocutoria*] de hoc in ſpe. de excep.§.uiſo,uer.ſed ſi iudex,& uer.ſed nunquid iudex,& ver.ſe. ſed pone.ſcire debes, ꝙ Innoc.hic tenet, & Abb.poſt cum,quòd poſt.10.dies ſine licentia illius,pro quo lata eſt, iudex nõ poſsit interlocutoriam reuocare, ſed ante.10.dies, uel poſt ubi appellatum eſt, illam reuocare poteſt, ut in l. quod iuſsit, niſi appellans feciſſet expenſas. tunc enim ad plenum nõ reuocaretur grauamen, niſi reſtituerentur expenſæ, uel niſi appellationis cauſa ſit iam commiſſa,ſecundum.G.qui ſic dicit obtinuiſſe, in præ.uer.ſed pone,& uide quod poſt ipſum Inno.dixi, quod me.cauſa. e.fi.ſuper uer.ab ipſo,& uerſi.quid ſi iudex,Hoſti.circa mutandum conſilium in alterius præiudicium per iudicem ſcripſit, ꝙ quod proximè dixi. circa interlocutoriam ſcripſit,ꝙ poſt beneficium appellationis poſt. 10. dies reuocari non poteſt, ſed iudicis officio implorato, ſiue iudex ex officio ſuo, nõ ad partis inſtãtia hoc facere poteſt, ut hic,& in concor.& inducit ſi.de teſti. per tuas, & c. cum clamor. Vt plenius habeatur huius materiæ noticia, quàm per hic no. uel ſuperius remiſſa,tria diſcu
10 ciamus.Et† primò uidẽdũ eſt,quæ ſit ratio,quare diffinitiuã ſententriã non reuocat iudex, interlocutoriã ſic dicunt doctores,ꝙ ratio duplex eſt:quia diffinitiua ferꝛ cũ maiori maturitate,unde neceſſe eſt illã ferre in ſcriptis, & de ſcripto, quod non requirit interlocutoria, de hoc.ſ.de re iudi. c.ſi.li.6.ergo diffinitiua minus reuocabilis.ad hoc.2.q.6.an teriorũ,in auct.de ap.col.4.poſt prin.C.de repudi.l.dubiũ, & C.arbi.tu.l. ſi.ſecunda ratio,quia iudex diffiniendo eã quò ad illã functus eſt officio ſuo, ſupra de of.dele.in literis.ff.de re iudi.l.iudex, quod ceſſat in interlocutoria.de diffinitiua uerò qũ & à quo reuocari poſsit, uide qđ dixi & remiſi,infra de accu.qualiter 1.ſuper 1.gl. Circa interlocutoriã uerò,de qua principaliter loquimur, uideamus p̃o, an omnis interlocutoria reuocari poſsit? G.in l.quod iuſsit, ſatis obſcurè de hoc loquitur: põt tñ ex ea ſumi diſtinctio,ꝙ interlocutoriarũ quædã p̃parant, uel ordinant litẽ. quædã decidunt incidentia, uel emergentia. quædam iubent aliquid reſtitui, uel dari,uel non dari,uel nõ fieri, uel aliquid æquipollẽs.
* De primis* cõis eſt opinio, ꝙ ſi iudex præparãdo,uel ordinando litẽ iuſsit adeſſe te calẽdis, põt ex cauſa p̃rogare,& abbreuiare.ff.de arbitris.l.qualem,in fi.& l. diem proferre,in prin. Sed ad hoc obſtat,ꝙ dilarione pendẽte quieſcit officium iudicis. C. de dila.ſiue pars infra c.ſignificante. & dic ut ibi dicam ſuper.3.glo. Si uerò interlocutoria decidit incidens, uel emergens, & quid ſint iſta, plenè notatur, de ordi. cogni.cap.1. Dicunt quidã etiam hãc reuocare poſſe, pro quibus hæc decre.& lex, quod iuſsit, quæ generaliter loquũtur, uel indefinitiuè.19.di.c.1.de priuile. quia circa.ff. de pub.de precio. Alij dicunt reuocari non poſſe, cũ ex ea ſicut ex diffinitiua acquiratur ius litigatori quãtum ad articulum deciſum, & tranſeat in rem iudi.ut in gloſſ.Alij diſtinguunt,an ſint lapſi,10.dies, & an ſit appellatũ,ut ſupra dixi poſt Innocẽ. Alij,ꝙ ex officio hoc faciat,non ad partis inſtantiã poſt.10.dies,ut dixi ſupra poſt Hoſti. Alij dicunt in his attendendam fori conſuetudinem.Vnde uidemus edicta,banna,& præcepta iudicum tota die mutari. Eædẽ opiniones cadunt circa tertiam ſpeciem interlocutoriarum, quibus iubetur aliquid dari, fieri, uel reſtitui, hoc ſaluo, ꝙ ſententiã,qua iuber poſſeſsionem reſtitui,planũ eſt ꝙ uocamus diffinitiuã, ſupra de iud.c.fi. Itẽ præcepta quandoq; habent uim diffinitiuę, quãdoq; interlocutorię.& primo caſu nõ reuocent,de his ſupra de elec. dudũ.2.ſ.de uer. ſi. ex parte.1.Cõiter tamẽ in hac ultima ſpecie uident tenere legiſtæ, ꝙ interlocutoria nõ poſsit mutari. Quid tenebimus,attẽtare poſſumus, ꝙ omnis interlocutoria mutari poſsit ex cauſa, & ſic ſimpliciter nos canoniſtæ tenemus, qđ p̃bãt leges.ff. de præto.ſtipu.l.1.in fi.& l.pe.& vt dicebat Di.non dicatur, ꝙ illud fuerit de uoluntate partium, f cum ibi in l.pe. ponatur uerbum, iuſſerat, quod ſapit contrarium.ff.quod iuſſu.l.1.inſti. de Attili. tu.ultra mediũ.

ſinẽ

ſine cauſa non poſsit,maximè poſt 10.dies ſine uolun
tate partis, pro qua lata eſt; & ſic intelligatur opinio contraria. probentur hæc per decre.ultimam,infra e. li.6.nã ſi iudex appellationis interiectæ à diffinitiua re uocat grauamen illatum per interlocutoriã, per quã paratur præiudicium negocio principali, nec ſubeſt alia ratio,niſi quia ſuccedit in locum iudicis principalis,reſtat ꝙ principalis hoc poterat,cum minor ſit poteſtas iudicis appellationis eo reſpectu,quo ſe non intromittit de his,quæ principali cauſæ pariunt præiudicium.hoc etiam placuit Innoc.in decre. ſacro,de ſen. excom.nam cum ibi primò dixiſſet ſuper uer.reuocare, ꝙ iudex ideò ab excommunicatione abſoluit parte inuita,quis pars non põt abſoluere, nec intereſt ipſius.in aliis uerò etiam interlocutoriis, ex quibus ius, & actio acquiritur parti, & quibus pars renunciare poſſet,ſecus: quia iudex ius illud parti inuitæ auferre non poſſet,de electio.cum dilecti.Item excommunicatio reſpicit fauorem excõmunicati, ut ſpiritus eius 2.q.1. multi. quod in eius læſionem non debet retorqueri, infra de reg.iuris.quod ob gratiam,li.6. In aliis ſententiis ſecus.ff.de re iudi.miles.§.ulti.C.de re.credi. actori. Subdebat ſic.uel dic idem in aliis interlocutoriis,ut de expẽſis,& ſimilibus, quòd reuocari poſſunt à proferente, etiam ſi poſt lapſum.10.dierum tranſierint in rem iudicatam.& ſic loquatur lex, quod iuſsit, & facit infra de reg.iuris,omnis.nam ſicut iudex ex of
ficio ſuo ſine ſolennitate iudiciorum condemnat, ex quo partibus oritur ius, & actio, ſic & ſine magna ſolennitate poterit reuocare, argum.4.q.5.quiſquis. Fa
tetur tamen, quòd ſi ſine iuſta cauſa reuocet, poterit
g appellari[g]. Sed tunc iudex appellationis, uel alius à proferente reuocare non poterit niſi legirimo modo per proſecutionem appellationis, uel per reſtitutionem in integrum,uel aliis modis,de quibus remittit,de procur.querelam.Tertiò uidendum eſt de modo reuocationis,& de hoc ſequitur in glo. & ibi, non poſſet.unde hoc quòd canon non poſsit? unde dic, ꝙ licet ſimpliciter fateatur ſe erraſſe, uel male intelocutum eſſe,ſi tamen emendat,per hanc conſtitutionem reaſſumit priſtinam iuriſdictionem [*& ibi, non credo*] glo.docet mentiri.& contra tales cautelas, uel doctrinas uide ſatis in Spe.de excep.§.pe.in ult.colum.Hoſt. dabat talem formam uerborum, Tu dicas te grauatum per talem comminationem, uel interlocutoriã, quod non confiteor [*nec per hoc ſequitur, quòd neget*] Ego tamen hoc reuoco tuæ ſatisfaciens uoluntati, ne de me ſaltem de facto conqueri poſsis. ſi. cautelam not. de uſu pal.niſi ſpecialis [*& ibi, ſed ſi grauaui*] ecce incertum & conditionale remedium.inſtet ergo appellans ſuæ appel. niſi pura fiat reuocatio [*& ibi, illud reuoco*] &
h conſueuerunt terminum ſtatuere appellanti ad docendum de grauamine,ad quod tamen non tenetur[h] appellans; quod dic, ut infra eod.ti.ſi à iudice,lib.6.& uide quod de comparitione appellantis ibi ſcripſi in fi.[*& ibi,hic argumentum*]Hoſtien.dicit hoc hic non colligi.forte hoc dixit,quia appellatio non extinguit, ſed ſuſpendit, ſupra de iureiuran. ueniens.

ANNOTATIONES.

a ¶Vanus eſt metus. Qui dicatur iuſtus metus,uide per d.Bar.conſi. 60.in 6.col.in primo uol.per Alex. conſi.16.in 3.uolu.

b ¶Verberando. Ad hoc glo. in l. ſi quis prouocauerit, ſecundum unum intellectum,C.de ap.& Bar.in l.ante ſententiæ tempus, de app.reci.& quando alius comminatur de uerberando,uide etiam Barto, in l.ſi.ff.de ap.reci. Bald.

c ¶Notandum. Idem no.glo.prima.in c.ſi à iudice, de app. lib.6. & uide ad materiam Bar.in l.prætor.§.ſi quis paratus,ff.de no.oper. nunci.& glo. no.in c. cupientes.§.ſi uerò, ſuper uerbo contemſerat,de ele. li.6.

d ¶Grauamen. Sic & tacitè grauamen infertur, ut ſi propoſita aliqua exceptione iudex illa omiſſa procedit,nec tamen illam expreſe reijcit,uide Io. And.infra c.dilecto,in glo.inepte,& in c.ex parte. M.

e ¶Comminatione iuridica. uide Alex. conſi.'16. in 3.uolu.& aliquid per d.Barba.conſi.42. in 4.col.in 1.uolu.

f ¶Partium. Vide de hac materia per Bar.in l.quod iuſsit, ff.de re iudica. & no. unam limitationem ad hanc materiam, quòd uerum eſt,quòd iudex poteſt interlocutoriam renouare, nec quãtum ad eum tranſit in rem iudicatam,hoc uerum, niſi pars appellauit bis ab ea,& ſuccubuit,ut dicit ſingulariter glo.in uerbo, ſuper ea, in cle.fi.de ap.per quod poſſet attentari, quòd idem eſſet in ſententiis,in quibus uertitur periculum animæ, ut in c.lator, & conſanguinei,de re iudi.an ſit uerum,cog.ſed alia ratio eſt in illis, & ad hanc materiam facit glo. fi.in c.querelam,de procurato.& quod no.Inno.in c.quod ad conſultationem,de re iudi.& an interlocutoria quantum ad partem tranſeat in rem iudi. uide no. ſupra Io. And.in c.cum.l.& A.de re iudi.in uer. depoſitionibus.

g ¶Appellari. An parte abſente poſsit iudex interlocutoriam reuocare,& an per alium poſsit reuocari, & an ſi appareant duæ interlocutoriæ contrariæ, ſecunda reuocare dicatur primam,uide Bar. in præalle.l.quod iuſsit.

h ¶Tenetur. Quando citatur ad docendum de grauamine, ſed ſi citatur ad uidendum reuocari illud,tenetur comparere,vt probatur in illo.c.uer.niſi &c.& hoc ibi tenet Lapus: ſecus, ſi mixtim citetur ad docendum,& uidendum illud reuocari, ut ipſe ibi no.contra quod facit, quia duo uidentur præcepta, in c. cum dilecti, de dolo, & contu.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis hæc circa quæ prouideat.*
A ſuſpecto iudice non poteſt per appellationem, ſed per recuſationem recedi.
2 *Recuſans quid habeat proponere, petereque nu.7.*
Recuſationis cauſas admittere, uel reprobare ſpectat ad arbitros.
3 *Eas ſi non admittat iudex recuſatus, poteſt appellari, niſi in caſibus,& nu.5.6.& 10.*
Quæ ſint legitimæ, quæ non,ibid.& nu.8.9.& 10.13.21.
4 *Delegatus iudex recuſatus, uel recuſandus an cauſam poſſit delegare, aliò reijcit.*
Recuſari poteſt ordinarius,delegatus, & ſubdelegatus iudex.
Recuſationis cauſæ iudicis ſubdelegati ubi proponendæ, probandæque,& nu.5.& quid ſi obſit, ibid.
5 *Recuſati iudicis proceſſus quando nullus, & nu.6.§.illud autem.*
In appellationis cauſa à reiectis à iudice recuſato cauſis recuſationis ut procedendum,& quæ probanda, & nu.6.
6 *Ea finita quid agendum,inſtruit.*
Einſdem appellationis effectus aut finis quis.
7 *Recuſatio ſi fiat unius ex pluribus iudicibus, quid iuris, remittit.*
8 *Recuſati iudicis reiectio cauſarum ſuſpitionis tenet,niſi appelletur, & quando non tranſeat in rem iudicatam.*
9 *Ab arbitro, arbitriſue electis ad iudicandum recuſationis cauſas,ſi male arbitrentur,appellari poteſt.*
De quibus cauſis arbitrari queant.
Interpretatio ſcripti iuris, & æquitatis etiam ab inferioribus iudicibus fieri poteſt inter partes.
10 *Iudex, à quo appellatur, an & quibus caſibus citandus ad iudicem, ad quem.*
Notorium,& euidens non admittit neque recuſationem,neque appellationem,uer. ſi autem,& nu.14.
Executor merus recuſari poteſt,& quando, circa fin.uer. ſi uerò.
Arbitrium iudicantis facti quæſtio reſpicit, non pœna legis, ibid. in fin.
In recuſatione iudicis quot eligantur arbitri.
Eorum officium,uel poteſtas quæ,& ſupra,nu.12.
Arbitri quoque ſumuntur, ſi dicatur per partes renunciatum eſſe recuſationi.
Decernere, ideſt decernendo pronunciare.
Arbitrorum unus,non ſufficit, ſi pronunciet.
Fideliter, hoc aduerbium quid ſignificet in arbitratu iudicum.
Recuſatus iudex reſumit proceſſum negocij principalis, & quando iuncto contextu,in uerb.utatur.
Quando deleget cauſam,& quando remittat ad ſuperiorem.
Tranſmittere cauſam propriè ſpectat ad ordinarium.

Remittere ad delegatum.

13 *Recusari ne possit superior, ad quem remittitur à iudice recusato causa.*

Contra fugientem iudicium præsumitur.

14 *Confessus potest appellare, & quo casu.*

Conuictus quando.

Confessio non obest probato errore.

Probationes faciunt notorium, ex uersicu, quia conuictus, iuncta additione.

Ab excessu potest appellari.

15 *Terminum ad prosequendum appellationem iudex, à quo, moderari potest si iniquè moderetur, appellari potest, nu. 6.*

16 *Dilationes arbitrariæ, & in eis arbitrandis quæ consideranda.*

17 *Principalis iudex, à quo fuit appellatum, quando procedere possit in negocio principali, & nu. 12.*

Contumace appellato non proceditur ad definitiuam lite prius non contestata: & ad quæ procedatur.

18 *Appellans ab interlocutoria quæ probari debeat.*

Regulares & religiosi an & quando appellent, & ad quem.

Recusare monachus quando possit suum prælatum.

19 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 20.*

Arbiter nihil extra compromissum facit.

Errore probato quis absoluitur à condemnatione, non obstante confessione, & nu. 21. §. fin.

21 *Additio glossarum.*

Monitio ante excommunicationem sua debet habere interualla competentia.

22 *Pro indicis processu in quibus præsumatur.*

CAPVT LXI.

1 VM speciali Ca. Prouident† concilium contra frustratorias recusationes, & appellationes subditorum, quas à prælatis moniti interponunt, ut correctionẽ eludant & 2. ibi, porrò [*Commonitus*] erant quidam, qui quamcito uidebant se monitos, percipiebant se excommunicandos, & sic recusabant, uel appellabant [*Recusationis*] hoc faciet usq; ad §. porrò. & dicit Inno. hic, ꝙ non credit à iudice ordinario, uel delegato suspecto posse recedi per appellationem, cum habeat suspitio suum remedium, s. recusationis. & quia licet suspectus, non sequitur, ꝙ grauet, supra c. proxi. nec ob. quod hic dicitur commonitum habere utrunque remedium: quia hoc non intelligitur ex eadẽ causa, sed ex diuersis, ut recuset propter suspitionem, & appellet propter grauamen, & per eũdem modum responderi potest ad cap. 2. q. 6. quot. 1.

2 Item, ut dicit, recusans† licet habeat proponere probabilem suspitionem, non habet necesse offerre probationes, uel petere electionem [a] arbitrorum. iudex. n. habet hoc requirere, ꝙ coram ipso, si uult recusans, probet causam, super quo uide, quod dicam, super uer si. suspectum, uel quòd arbitros eligat cũ aduersario. causam autem admittere, uel reprobare non potest, ꝙ discutere & diffinire spectat ad arbitros, non ad ipsum, supra de foro compe. licet, C. de iudi. apertissimi, & l. fi. Et, ut dicit Hosti. hæc probantur, supra de offic. dele. suspitionis, infra eo. c. & infra eo. legitima. Si uero iudex† recusatus causas recusationis non admittat, patens est, quod in hoc grauat, & ab hoc grauamine potest appellari, supra de offi. dele. super quæstionum, §. fi. hoc uerum, nisi causa recusationis euidenter esset frustratoria, supra de off. iudi. c. 1. sic & in casu conuerso non est necesse arbitros eligere, quãdo causa rationabilis est de iure, & notoria de facto, ut lit. non cont. accedens, 1. ut ibi dixi super 1. glo. & de hoc etiam, supra eo. nouit [*Appellationis*] hoc faciet à §. porrò, usque

4 ad finem [*Allegauerit*] hic tractabam† Inno. & Host. an possit delegatus recusandus, uel recusatus causam delegare, quod expeditum esset, de offi. dele. iudex, lib. 6. [*Iudicem*] proprium ordinarium uel delegatum: secus in subdelegato: quia tunc proponenda est, & probanda causa recusationis coram primo delegato subdelegante; quod dic, ut supra de offi. dele. super quæstionum. §. quem uerò, & fi. & hoc si subdelegans est præsens: aliàs eo absente fiat protestatio coram episcopo archidi. uel aliis iudicibus ordinariis loci secundum quosdam: quod uidetur approbare lex finalis. C. de iudi. cui uidetur standum, ex quo non inuenitur per ca-

5 nones reprobata. & secundum istos† omnis processus hoc casu factus per recusatum post. quàm aliquo prædictorum modorũ translata est cognitio ad aliũ, non ualet, argum. supra eo. dilecti, & supra de offi. le. licet. Alii dicunt, quòd secundũ eam non est ad istos ordinarios recurrendum, sed ad delegatum principalem tantum, si præsens sit, tunc ipsum recusans debet uenire coram subdelegato, & ipsum recusare simpliciter ex causa legitima proposita coram eo, & significare, ꝙ uult ire, uel mittere ad delegatum, à quo probata causa recusationis uult obtinere causam alii cõmitti, & ex tunc subdelegatus procedere non dẽt, & si processerit, appellari dẽt ab eo, uel ẽt si causam nõ admiserit: quia hoc ipso grauat recusantẽ procedendo contra cũ: uel quia non admittit causam recusationis ex quo, uult eã probare coram delegato, cũ hoc sibi à iure concedatur, ut dixi in prin. Cæterum, si recusans non appellauerit, cum iurisdictio subdelegati non sit translata ad aliũ per appellatione, quæ non fit, uel per reuocationẽ, uel alium modũ, tenebit processus subdelegati habitus ꝫ recusantem. ꝑm hanc ergo secundã opi. tutius est causas recusationis coram subdelegato proponere, supra eo. secundò regris, & ẽt postea, si necesse fuerit, coram delegato probare. nam si subdelegatus cognouerit cãs esse iustas & veras, poterit eas ad mittere, & recusantem a probationis onere releuare. Si uerò sibi certum & notorium esset, quòd essent falsæ & iniustæ, tunc non obstante tali recusatione, uel appellatione frustratoria posset procedere, & teneret processus. quòd si causæ legitimæ proponantur coram subdelegato, nec ipsas admittat, sed nihilominus in causa sibi delegata procedat, & propter hoc recusans appellet, prudenter facit, si primo corã delegato non causam recusationis, sed causam appellationis prosequatur: quia si causam recusationis uult prosequi, nõ obtinebit, nisi causas, propter quas recusauit subdelegatum, doceat esse veras. si uero causam appellationis prosequatur, tunc nihil habet necesse probare de ueritate causarũ recusationis, sed sufficit, ꝙ probet se ipsas causas legitimas proposuisse coram subdelegato,

b & per eum admissas non [b] fuisse. nã in hoc ipso grauatur, & propter hoc potuit appellare, & sic pronunciabitur pro appellante. §. c. proxi. & infra eo. interposita, & cassabitur quicqd post talẽ appellationẽ fuerit attẽtatum, supra de offi. deleg. super quæstionũ. §. fi. sicut diceretur in delegato, & ordinario, si causas recusatio-

9 nis legitimas non admittant. Finita† autẽ causa appellationis, quæ est, ut cassetur quicqd factum est contra eã, nõ debet prosequi causam recusationis, ut ab ipso subdelegato recedatur. nã aq hoc sola appellatio eius sufficit. supra eo. accepta. ꝙ si appellationẽ reprobari contingat, adhuc secundo potest prosequi cãm recusationis. Si aũt post recusationem nõ procedat subdelegatus, stulte facit recusans, ideoq; appellãs, si causam appellationis prosequatur: quia ex quo nõ processit, nõ grauauit, & appellatio nõ ualet, nisi fiat ex grauamine, & in scriptis. §. eo. ut debitus, & j. eo. c. 1. li. 6. prudẽter autẽ facit in hoc casu, si coram delegato causas tantũ recusationis proponat, & probet. §. de offi. dele. super qõnum. §. fin. Quidã tamen dicunt per eundem §. quod à subdelegato sine grauamine præsenti appellanti

lari potest hoc modo, Habeo te suspectum ex talibus

c causis, & appello, ne procedas [c]. Sed alii uerisimiliter respondent, illud hodie esse reuocatum per dictas decret. ut debitus, & cordi. secundum Innoc. & Hostien. dic ut not. supra de offi. deleg. super quæstionum. §. fi. ¶ Illud autem non meminit Inno. se legisse, quin processus subdelegati, & delegati, & ordinarii teneat etiã post recusationem habitus. nisi ab eo appelletur, uel alio modo ad alterius audiẽtiam causa reuocata, uel translata sit cum effectu, secundum Innoc. inducitur pro & contra. ff. de arbi. non distinguemus. §. cum quidam. sed Hosti. dicit se quandoq; ab ipso Inn. audiuisse contrarium, & remittit ad summam, de of. dele. sub. §. sed nec illud. §. quid sit effectus, à principio, usque ad

7 d uersi. sed quid si subdelegatus [d] [*Suspectum*] dicit† Inno. ꝙ recusans non debet petere à recusato, quòd iudicet causam recusationis iustam, uel iniustam, supra de foro compe. licet: quia uideretur à recusatione recedere, ipsius in hoc arbitrium eligendo, ar. 3. q. 8. cuius in agendo, quamuis dici posset ꝑm eum, ꝙ talis petitio, quæ tendit tantum ad iudicem recusandum, & ipsius iudicium declinandũ non præiudicet recusanti. ŝ. ti. 1.

c inter [c] [*Coram eodem*] si plures sunt delegati, & unus solum recusetur, remittit Inno. ad no. supra de off. dele. cum super. tu dic, ut infra eo. ti. si contra unum, lib. 6.

8 [*Iustæ† -recusationis*] multa exẽpla uide per Host. in summa eiusti. sub rubri. de recusa. §. ex quibus causis, & in Spec. ti. 1 §. supereſt uidere. dicit hic Inno. ꝙ quando pronunciatur causa recusationis illegitima, non præiudicat, nec transit in rem iudi. ubi per legem probat legitima, imò nulla est: quia lata est contra ius scriptũ. 2. q. 6. §. diffinitiua. & idem dicit Hosti. etiam quando pronunciatur legitima, quamuis expressè reprobet. Si uerò sic pronuncierur, decernimus talem non admittendum ad proponendam, uel probandam talem recusationis causam, tenet, nisi appelletur, cum sit lata contra ius litigatoris, supra ti. 1. cum inter. ꝑm Inno. & hæc uera secundum ipsum in causis recusationis expressis in iure, ad quas remissi in prin. cum tamen ius dicat generaliter iudicem suspectum recusari posse. 3. q. 5. quia suspecti, nec omnes causæ sint expressæ in iure, nec facile possent exprimi. ff. de legi. non possunt. ff. de præscrip. uer. l. 4. & multæ possent causæ obuenire, quæ iustiores sunt, quàm in iure expressæ, sequitur oẽs causas reputari legitimas, quæ uidentur efficaciores & rationabiliores expressis in iure, & hoc relinquẽ

9 dum† est iudicis arbitrio. ŝ. de offic. dele. de causis. ꝙ si

f male arbitretur, appellandũ [f] est: aliàs interlocutoria transibit in rem iudi. & est simile, quòd ultra interrogationes expressas in iure licet iudici alias facere, ubi æquitas mouet. ff. de interrog. ac. l. pe. & si iudex dicat se moueri æquitate, ubi moueri non debet, appellandum est: aliàs fiet præiudicium. Quidam dicunt tamẽ forte non male ꝑm Innoc. ꝙ inferiores à principe de causis non expressis in iure ius dicere, interpretari, uel declarare non possunt, sicut nec possent inde ius condere. nec licet eis interpretari etiam inter ius scriptũ, & æquitatem. hæc enim sunt solius principis. C. de leg. l. fi. infra de sen. ex. inter, qui fil. sint legi. per uenerabilẽ. §. rationibus. fatetur tamen Inno. ꝙ inferiores iudices in causis, quas habent coram se, in præiudicium litigantium possunt interpretari inter ius scriptum, & æquitatem, remittit, supra de postu. c. 1. uer. nec ualet, & ibi dixi super glo. no. quòd. Sed, ut dicit Hostien. talis interpretatio scriptum non facit ius nisi inter partes. generalem enim interpretationem, quæ ius faciat generale, facit solus princeps; & sic intellige præcedẽs

10 dictum [*Et ipse*] scilicet recusans [*Cum iudice*] argue† secundum Inno, quod iudex, à quo appellatur, citari debet ad defendendam sententiam, & processum, & de hoc, infra in glo. sed qualiter, sicut hic admittitur ut pars, ut ostendat se non suspectum. arg. contra 2. q. 6. statuendum. 8. q. 3. Artaldus. uide quod dixi de transa. decætero, in prin. & de procura. in nostra, super 3. glo. respon. quòd non credit illum citandum, nisi de iure proprio contendat, ar. 2. q. 7. si quis igitur. & ca. si quis ab episcopo, uel nisi agatur & de pœna imponenda ipsi iudici, ut si dicat electus se appellasse à proprio episcopo, quia recusabat illum sine causa legitima confirmare, mandatur alicui, ꝙ inquisita ueritate de præmissis, si ita inuenerit, illum confirmet. hoc casu nominatim citabitur episcopus: quia de ipsius pœna agitur. cum in pœnã ipsius mandetur alteri ꝙ confirmet ar. 9. q. 3. nunc uerò. non ob. quod dicitur hic: qa aliud in recusatio. ubi nisi admitteretur recusatus ad eligendos arbitros, sequeretur etiam, quòd falsa causa. suspitionis expressa semper impediret processum iudicis, quia non esset alius, qui arbitros eligeret: sed in appellationis causa semper est superior, ad quem appellatur, qui de causa cognoscit. Dicit Hosti. ꝙ non uidet hanc differentiam: quia aut procedit iudex ex officio: & tunc, cũ nõ sit in iudicio alia pars, quàm ipse, necesse erit, ꝙ & recusationis, & appellationis causam de-

g fendat [g] aliàs facile posset iudicari pro temerario appellante, & remanere crimen incorrectum. contra id de sen. ex. ut famæ. Si uero est causa, in qua iudicium ordinatur inter actorem, & reũ, sicut appellatus põt prosequi appellationẽ, sic & actor potest arbitros eligere, & prosequi causam recusationis coram ipsis. & sic idem utroque casu. ideo igitur eligit hic iudex, qa iudex loco partis succedit. licet enim non sit actor, qa fama habetur loco actoris, de accusa. qualiter. 2. tamẽ ex quo monet maximè super eo, quod negatur notorium, nec est euidens, quadã iuris fictione habetur loco partis; unde sicut pars arbitros eligit. Si autem es-

h set notorium & euidens, nec recusationi, [h] nec appellationi locus esse uidetur, supra de offi. ordi. irrefraga-

i bili. §. 1. uel forte locus est recusationi, [i] licet non appellationi. Et diuersitatis ratio: quia aut negat appellans notorium eius mendacium conuinci facti euidẽtia. aut confitetur; & sic neutro casu locus est examinationi, sed condemnationi, supra de fil. presc. quoniã, quam appellatio non suspendit, ut infra §. porrò, & supra. c. 3. quando uerò recusat, licet confiteatur crimẽ, posset dicere, fateor me teneri ad satisfactionem, sed arbitrariam: nolo tamen me submittere arbitrio uestro: quia mihi suspectus estis ex tali causa. cum enim hoc arbitrium habeat causæ cognitionẽ, dictat ratio, quòd uos repellam. nec ob. si dicat, quòd appellari possit. si iniquè arbit rabitur: quia hoc considerato nulli recusationi locus esset; & hoc uerum putat Hostiẽ. in arbitrarijs. Si uerò iudex infligere uellet pœnam iuris statutam, non posset recusari; & sic loquatur, supra eo. proposuit. & idem putat in nudo & mero executore, puta cui demandatur denunciatio excommunicati, uel ministerium nudum sine iurisdictione, de offi. dele. c. fin. ad hoc, supra eo. nouit. ubi innuitur, ꝙ proprio motu procedens posset recusari. & sit ratio: quia facti quæstio respicit iudicantis arbitrium, sed non pœna à lege statuta. ff. ad Turpil. le. 1. §. si autem pronunciauit. ff. ad municip. ordine. §. durioribus. ff. de uerb. signi. l. antepe. §. fin. secundum Hostien. [*Arbitros*]

11 unum† aut tres, de arbi. cap. 1. Hostien. uel duos [*Causa*] an sit legitima & uera. & dicunt Inno. & Hosti. ꝙ si dicatur per partes renunciatum recusationi, hoc etiam arbitri cognoscent, non iudex recusatus, qui forsan prouocatus obesset etiam in hac cognitione, sicut in cognitione ueritatis, supra de off. dele. supitionis [*Nequiuerint*] illi duo arbitri per partes electi [*Decreuerunt*] i. decernendo pronunciauerunt. nec sufficit, ꝙ

unus solus uerba pronuncier, ꝑm Hosti. de quo dic, ut infra de re iudi. c. pe. lib. 6. [*Fideliter*] ideſt iuſtè, æqualiter, & ſecundum ſanam conſcientiam. ad hoc de iudi. nouit, de re iudi. c. 1. lib. 6. [*Sub obteſtatione*] quaſi comminatione. concor. ſupra eod. conſtitutus. 2. de frigid. fraternitatis [*Iudex*] recuſatus [*Putatur*] quantum ad prin
12 cipale negocium [*recuſatus*] ordinarius† ſcilicet ex quo iam pronunciatum eſſet. delegatus etiam de recuſan-
k tis aſſenſu [k] hoc non poſſet: & ſic no. ſecundum canones etiam ordinarium recuſari: & forte eſt ſenſus literæ, ꝙ ordinarius recuſatus delegat: ſed delegatus recuſatus remittit ad delegantem. & ſecundum hoc, quod ſequitur, ad ſuperiorem, expone. ſ. delegantem. ſed alii intelligunt, ꝙ etiam ordinarius recuſatus remittit ad ſuperiorem, quod non uidi ſeruari, nec ſeruatum audiui. Hoſti. & hic repetit opi. ſuam, ſcilicet quòd recuſato delegato arbitri cognoſcunt de principali, quæ non placet, ut dixi, ſupra eod. ſecundo requiris [*Tranſmittat*] propriè, ſi loquitur in ordinario. uel ideſt remit
13 tat, ſi loquitur in delegato [*Procedat*] quid ſi† ſuperior iſte iterum recuſatur? poteſt dici, quòd recuſator non eſt audiendus, ut ſit aliquis finis litium, ſupra de teſti. licet 3. & quia cum fugiat, præſumitur contra ipſum ſupra de præſump. nullus. & dicit Hoſt. quòd forſan ſic eſſet declarandum. Alii dicunt, arbitros iterum eligendos, & per omnia procedendum in ſecunda recuſa-
l tione, ſicut dictum eſt in prima [l] [*Porrò*] expedito tractatu friuolæ recuſationis, proſequitur de friuola ap-
14 pellatione [*Confeſſione*] contra quam† nulla excuſatio obiictur, ne ſit contra de accuſa. cum dilecti. ff. de cõfeſſis. cum fideicõmiſſum. probato enim errore non obeſt confeſsio, ut ibi no. de confeſ. c. fin. Hoſti. [*Alio*
m *modo*] ut quia [m] conuictus eſt per teſtes, contra quos nihil opponit, uel condemnatus fuit, nec appellat, de cõhabi. cleric. ueſtra, & c. fi. Hoſtien. [*Iniquitatis*] ſupra. ca. 3. [*Deferendum*] niſi modum excedat in pœna, ſupra eo. nouit, ubi de hoc. Inno. dicit Hoſtien. quòd quamuis iudex nõ teneatur deferre, poteſt tamen monitus appellare, ut patet. ff. eo. ti. non tantum, infra eod. Romana. ſ. ſi autem. & ſic dicit intelligenda, ſupra e. conſtituit, 3. & c. peru. nit. 2. [*Exceſſu*] de quo quis conueni
15 tur [*Reputari*] ſupra eo. ut debitus, & procedit hoc, ſiue ſit in iure expreſſa, ſiue non [*Aduerſarium*] dicit Hoſti. quòd ſenſus† literæ eſt, quod habeat, uel non habeat aduerſarium, iudex poterit moderari terminum, ſupra eo. conſuluit. 3. unde dimiſsio hoc uerbo, ſi habuerit aduerſarium, debet legi, & ſecũdum locorum & c. uſque ad fi. uer. & poſtea reaſſumi, ſi habuerit aduerſa-
16 rium [*Locorum*] repetit hic Hoſtien. illa. 5.† conſiderãda in dilationibus arbitrandis. diſtantia loci, qualitas temporis, uiarum, negocij, & perſonarum, ex quibus, ut dicit, neceſſe eſt dilationes arbitrarias iudicari [*Moderandum*] ſi iniquè moderetur, poterit iterum appellari, ad hoc ſupra eo. ſ. ſecundum, Hoſti. [*Iudex*] à quo
17 appellatum eſt [*Procedat*] in† principali, ſupra eo. ut debitus, Inno. [*Aduerſario*] ſcilicet appellato [*Comparente*] coram iudice appellationis [*Procedit*] dicit Inno. quòd falſa eſt litera, Procedat; & uera litera procedit, ut patet in regiſtro: & ut dicit, quod hic dicitur, nõ procedit, quando inter partes ageretur: quia appellato cõtumace non procederetur in principali, ex quo lis cõteſtata nõ eſſet, ſed excõicarerur, uel fieret miſsio in poſſeſsionem, ut lit. non cont. quoniam, & c. tuæ. ſed quãdo procedit iudex ex officio, vt in cauſa inquiſitionis, tunc reo, uel appellato contumace proceditur in principali, ut hic, & in præ. decre. quoniam. ſ. & in aliis, ſecundũ. Inno. uide, quod dixi, ſupra eo. ſæpe, ſuper glo. ut ſi lis [*Superior*] ad quem eſt appellatum [*Iuriſdictionis*] ſuper principali. ſ. c. 2. & idem, ſi habeat aduerſarium,
18 ut ibi [*Defecerit*] habet† enim duo probare cauſam legitimam: & ad hoc non producũntur teſtes, ſed requiritur arbitrium boni uiri, & ueritatem cauſæ; & hoc requirit probationem; & de hoc, infra e. interpoſita [*Remittatur*] condemnatur in expenſis, ſupra e. ut debitus [*Regulares*] ideſt religioſos quoſcunque, qui ꝑm regulã ſuam in capitulis proclamãt, & de plano corrigũtur, & puniuntur, de reg. c. fi. de ſta. mo. in ſingulis, & c. ſc. [*Extendi*] in totum, uel inquantum impediretur correctio. nam quòd ad aliqua exten duntur ſecundum Hoſtien. Tu dic, quòd ſufficiebat litera, quæ ſequitur ſine hoc ſubauditu, contra ſuas &c. [*Speciales*] totius ordinis, vel ipſius mona. ꝑm Inno. qui dicit, quòd ſi Abbas excedit in puniendo modum correctionis, monacus poterit appellare: ſecus, ſi puniat ipſum ſecundũ obſeruantias regulæ; nec etiam poterit recuſari ſecundũ eum. Hoſtien. diſtinguit regularem proceſſum, & iudicialem. dicens quòd in iudiciali monacus ex cauſa recuſat, & appellat, licet non ita ſtrictè cauſa examine
19 tur, ſicut ſi eſſet ſecularis clericus. ſupra eo. reprehenſibilis, ſupra. ti. 1. cum. I. & A. de accuſa. & qualiter. & c. olim, de ſimo. per tuas. i. in fine. ¶ Quarta† glo. quærit, & ſoluit. ¶ *Glo. ſub hac*] ponit caſum, quo non uenit expreſſum, quòd uenit tacitum. finis reſpondet per contrarium. ¶ *Glo. ab ipſo*] reſpondet per queſtionem, quis præfigat terminum. ¶ *Glo. no. 1.*] & ad id ſignat cõtrarium, & ſoluit. ſecundo ponit duas lecturas, & ad ſecundam oppo. & ſoluit. ¶ *Glo. ſed qualiter*] quærit, & ſoluit. ¶ Antrepenul. glo. ſignat contrarium, & ſoluit.
10 ¶ *In† glo. ſub hac, ibi. §. ulti.*] ibi arbiter nil extra compromiſſum facere poteſt. ¶ *In glo. & ita, ibi, cum fideicommiſſum*] loquitur de illo, qui confeſſus eſt fideicommiſ-
21 ſum debere, probato errore abſoluitur. ¶ *In† glo. 1. in fine*] cui hic continuatur illa 47. iſta. 48. ¶ *In glo. 2. ibi, trina*] & habente dierum competentia interualla, infra de ſenten. excom. conſtitutionem, lib. 6. ¶ *In glo. 4. ibi, dubitetur,*] ubi uerò non dubitatur, quia manifeſtè iniuſta eſt, ipſe idem iudex illam repellit; & ſic non obſtat, ſupra de cauſa poſ. cum olim, ſecundum Innocẽ. & Hoſtien. [*& ibi, Iuſta*] pone, quòd dicitur compater uel patrinus, uel dicitur affinis coniugis: uel pone in dubio iure, de quo no. ſupra eo. poſtremo. de primo, ſcilicet de compatre, uel patrino, de quo uidẽ, ſupra c. paſtoralis, ſuper glo. 1. & no. in Spe. de relatio. §. qualiter, uer. quòd ſi ius. puto per arbitros ponderandum regionis morem, & affectionem maiorem, uel minorem, ut ex his iudicetur ſuſpectus, uel non [*& ibi, expreſſa*] uide quod dixi in tex. in glo. multa [*& in fi.*] ubi idem no. in glo. 1. & idem Hoſtien. & Goffre. in Spec. de recuſa. §. qualiter, in princ. ¶ *In glo. ab ipſo, ibi, poteſt & debet*] ſupra eo. cõſuluit, prim. [*& in fi.*] non eſt uerum,
n quia de alio termino loquitur, ut ibi not. [n] ¶ *In glo. no. ergo, in fi.*] ut non referatur ad perſonam, cui eſt facienda commiſsio; & ſic non eſt neceſſaria ſuperior pars glo. & ſecundum id loquitur etiam in delegato, infra
o de offi. dele. iudex, [o] lib. 6. quod intellige poſt recuſa. & ante pronunciationem, ut ibi. ¶ *In glo. & ita. ibi. §. ſunt quorum*] ubi de hoc, & plenius, infra eo. Romana. §. ſi autem, lib. 6. & in Specu. de ap. §. in quibus, circa prin.
22 ¶ *In† glo. ſed qualiter, in fi.*] ſecus, ſi ius ſuum læderetur; ut quia dicitur feciſſe litem ſuam, uel incidiſſe in conſtitutionem, de re iudica. cum æterni, lib. 6. probatur hoc de ſenten. excom. uenerabilibus, eo. lib. ¶ *In glo. & ſic uidetur, in fine*] ubi de hoc in ulti. glo. ¶ *In glo. pe. in fi.*] uel duas has, per quas prouidet primo contra recuſationes, ſecundum Innocen.

ANNOTATIONES.

a ¶ Vel petere electionem. Adde d. Bald. hic, & in l. aperti ſſimi, C. de iudi.

Non

b ¶ Non fuiſſet. Contra hoc facit gloſ. in c. ſecundo requiris, ſupra, quæ incipit, no. quòd non ſufficit probare allegatam fuiſſe cauſam probabilem & iuridicam recuſationis, niſi etiam illa ſit uera, prout dicitur in appella. ſupra eo. ut debitus, niſi dicas iſtud intelligi, quando offert ſe probaturum, inxta. c. interpoſita, in princ. infra, eo. ubi uide in glo. 2. & ſuper illa Io. And. & uide ſupra ut lit. non conteſt. c. 2. in 1. glo. & ſuper illa.

c ¶ Procedas. Vide in ca. dilecto, in glo. inepte, per Ioan. Andr. & ibi uide alias remiſſio.

d ¶ Subdelegatus. pro opi. Hoſt. uidetur glo. quæ incipit forte, in c. quia ſuſpecti. 3. q. 5. uide etiam in Spec. de recuſa. §. qualiter, ad fi. ubi idem ſentit Guil. & Ioan. And. de ap. legitima, lib. 6. in nouella. & hoc tenet etiam Bart. & ita conſuluit per l. 1. C. ſi quæc. prædi. po. & uide ipſum ff. ad Treb. quia poterat.

e ¶ Inter. Ad hoc optime, quod not. glo. ſuper uerbo, teneris, in c. ſi à iudice, de appe. lib. 6.

f ¶ Appellandum. Adde glo. in c. ſuper his, de accu. & per d. Feli. in c. excep. de excep. in 2. col.

g ¶ Cauſam defendat. Sed tunc, quando procedit ex officio, & quãdo tenetur ſuam ſententiam defendere, an coram ſuperiore illæ exceptiones poſſent opponi, & utrum poſt didicita teſtificata ſibi præcluditur uia ad alios producendos, & alia plura ad materiam, uide Bar. in l. 2. ff. de adul.

h ¶ Nec recuſationi. Adde tex. in c. euidentia, de accu. & Bal. in c. fi. de proba. & Io. And. in addi. ad Spe. in ti. de proba. §. fi. uerſi. 13.

i Recuſationi. Idem no. Io. And. in c. ſuper eo, lo. 2. ſuper glo. penſupra eo. contrarium no. gl. fi. in c. propoſuit, ſupra eo. pro prima opi. facit: quia à mero executore non appellatur, & tamen recuſatur, ut no. Io. An. in c. ſuper eo, lo. 2. præalle. ſupra, & ſuper glo. 2. hic, infra no.

k ¶ De recuſantis aſſenſu. Adde tex. in c. iudex, de offi. deleg. lib. 6. tamen de conſenſu ambarum partium poſſet ſecundum Innoc. in c. ſecundo requiris; ſupra eo.

l ¶ In prima. Pro hoc, quia appellatio, & recuſa. pari paſſu ambulãt ſupra eo. ſuper eo, lo. 2. ſed bis appellari poteſt, uide ſupra eo. directæ, in glo. 3. & ſuper illa Io. And. & de hoc in Spe. de ap. §. quoties, per totum, ubi quid de ſup. uel reſti. in inte.

m ¶ Vt quia. Probationes ergo faciunt nororium; ad idem de uer. ſigni. cum olim, & ibi uide Ioan. And. ſed in contrarium facit de of fi. dele. iudex, lib. 6. & uide ibi glo. & in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. fin. ff. de iureiuran. & ff. de his, qui no. infa. l. athletas. §. calumniator, & l. alia. & ibi glo.

n ¶ Vt ibi no. Et uide glo. ſuper uer. per iudicem, in c. legitima. & iſta præſumptio termini habet locum ſolum in arbitris, quando autem in aliis cognoſcit de ſuſpitione, ut in caſibus ca. ſi contra unum, de offic. deleg. lib. 6. & ſi non ſtatuit recuſatus terminum, ibi no. Io. And. in prædicto. c. & ex iſtis no. quod iudex recuſatus ſe intromittit de cauſa ſuſpitionis ad ipſius expeditionem celerem, non ad cognitionem, quia ſtatuit terminum arbitris, ut diffiniant, quod no.

o ¶ Iudex. In hac glo. an delegatus recuſatus alteri poſſit committere, no. in c. iudex, de offi. deleg. lib. 6. & in c. licet, de fo. compe. & glo. fi. in fi. in c. cum contingat, de fo. compe. Archi.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſionem aduocati eadem die reuocatam pro litis conteſtatione ſi iudex habere uelit, licitè appellatur.*
Si proceſſum à ſubdelegato factum ratificat, idem.
2 *Præſcriptio minor quadragenaria non nocet eccleſiæ.*
Per exceptionem peremptoriam an fiat conteſtatio.
3 *Error aduocati corrigi poteſt à procuratore, & quem, & ſolo uerbo, nu. 8. in fin.*
Dilatorias non poteſt quis lite conteſtata proponere, quæ ſe non compatiuntur, nu. 4.
4 *A grauamine reali, licet non ex animo iudicis proceſſerit, appellari licet.*
5 *Appellans ante ſententiam quæ ſeruare debeat ante, quam appellet, & appellationem formare qualiter debeat, & quæ probare.*
6 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 7.*
Legatus quis delegare poſſit, §. 1. & nu. 9. in glo. penul.
8 *Additio gloſſarum.*
Teſtium receptionem non delegat delegatus ab inferiori à principe, niſi examinationem.
9 *Confeſſionis effectus duplex.*
Iudex reuocari poteſt etiam lite conteſtata.
Procurator non inuitus.
Appellationis cauſæ ſi plures ſint expreſſæ. curia non exprimit niſi unam, niſi & quo, hoc intellige in uno reſcripto. ſecus in diuerſis. & eam ſolam potero iuſtificare.
De appellationibus extraiudicialibus electionum, remiſſ.

CAPVT LXII.

1 VM cauſam. Caſus. Si iudex † confeſsionem aduocati eadem die reuocatam pro lit. cõteſta. uelit habere, uel proceſſum à ſubdelegato factum ratificet, ab eo licitè appellatur. in prima narratio appellantis. in ſecunda iudicum datio, ibi, man. quatenus [*Petiſſet*] procurator, uel prior [*Ipſius*] prioris, uel procuratoris [40. *annos*] minoris† temporis præſcriptio non noceret eccleſiæ, contra, ſupra de præſcrip. ſanctorum. dic ut ibi, Hoſtien. [*Pacifice*] ſupra de præſcrip. illud [*Poſſederat*] ſi ſup. cum Hoſtien. adiecit, quòd propter hoc partis aduerſæ petitio fieri non debebat, non probabitur hic, quòd per peremproriam fiat conteſtatio. de hoc in glo. [*Ipſe*] procura-
3 tor† de nouo loco, qui corrigens errorem aduocati ſui, dixit ſe nolle habere ratam reſponſionem ipſius, ſecundum Innocen. [*Errorem*] non facti, ſed iuris, ne uideatur præſcriptionis exceptioni renunciare, quod tutum non eſſet. Dicebat ergo Hoſtien. quòd prior non negabat. quin præſcripſiſſet eccleſiam, ſed dice-
a bat aduocatum ſuum imperitum [a] & deceptum pro eo, quòd conteſtatus fuerat litem, credens poſtea dilatorias adhuc poſſe proponi. unde reuocabat illum iuris errorem: uel errauit aduocatus in facto ignorans dilatorias competere priori, & quòd ad ipſas proponendas petita uel data fuiſſet dilatio [*Petitioni*] qua petebat terminum ad proponendas dilatorias. nõ enim erat actor [*Contradicere uidebatur*] & ſic errat. petere
4 † enim dilationem ad dilatorias proponendas, & litem conteſta. ſunt contraria, Innocen. [*Credentes*] & errantes. & no. per hanc literam quòd hic non erat grauamen ex animo iudicum: tamen quia realiter grauabant, tenuit appellatio; & dixi de hoc, ſupra eod. ex parte [*Approbauerunt*] dummodò propter hoc appellatum fuerit, ut ſequitur [*Ab ipſis*] ſcilicet delegatis [*Expreſſa*] & propter illa appellatum. & nota ſecundum
5 † Hoſtien. non ſufficere, quòd appellans ante ſententiam fuerit grauatus, niſi grauamen, uel cauſa appellationis in appel. exprimatur. Dicit etiam hoc eſſe neceſſe, quòd petat grauatus reuocari grauamẽ, de hoc ſupra eo. ex parte, & debet expectari reſponſum, uel utrum admittatur petitio, uel exceptio legitima. ad hoc, infra cap. 1. de electi. cum in ueteri, de arbit. cum olim. non grauatur in eo, quòd proponit, ſed in eo, quòd iudex non admittit. oportet ergo appellari propter illam non admiſſam, infra capi. 1. & demum neceſſarium eſt probare ueritatem cauſæ; quod dic ut infra eo. interpoſita. Requiruntur alia, de quibus re-
6 mittit, infra eo. cap. 1. libr. 6. ¶ Quinta† glo. quærit, arguit, & ſoluit. ¶ Sexta glo. arguit. alle. unam concor. & alle. duo contraria. ¶ Pe. glo. alleg. duas concor. ſecundo reprobat opi. reſpondens ad. c. quo probatur. tertio principale dictum determinat. ¶ Vlti. glo. quærit,
7 alle. pro & contra, & ſoluit diſtinguendo. ¶ *In† glo. 2. ibi, ſi quis aduocatus*] uide de excep. paſtoralis, in fin. glo. 4. ¶ *In glo. pe. ibi, cum prætor. §. 1.*] legati proconſulum delegant [*& ibi, legatus*] ſequitur, mandata iuriſdictione iu-
8 dicis dandi ius non hẽt. alia litera fine, non. ¶ *In† glo. 1. in fi.*] hic adde, quod ibi dixi ſuper uer. aſsignandũ. ¶ *In glo. 4. ibi, examinationem*] receptionem teſtium ſuper articulo per ipſum nõ examinato non delegat delegatus ab alio, q̃ à principe: quia hoc poſſet recipere diſputationem, & exigere interlocutionem, quæ non expe-

diuntur nisi causa cognita: sed super articulo examina
b to testem approbatum recipiendum [b] & examinandum cõmittere posset; de quo uide, quod dixi, supra
c ti. 1. cum Bertol. super glo. sed qualiter [& in fi.] & infra 10. dies. ꝑm Ho. quasi omnia ista, infra 10. dies fuerint expedita. ¶ *In glo. sed nunquid, ibi, triduum*] nudo uerbo: nõ facta fide de errore secundum Hosti. ut scripsi in præalle. decre. olim, super gl. 2. [& *ibi, eadem die*] hoc videtur placere Inno. [& *infi.*] facit quod no. de elect. c. 1. li. 6. in glo. ubi enim. unde aut quæritur de effectu
9 tcõfessionis quò ad præiudicium negocij principalis tunc locum habẽt prima iura: aut quo ad litis ordinationem de conte. & tunc locum habet hæc glo. ¶ *In glo., ergo uidetur, in fi.*] dic ut no. de lit. conte. c 2. lib. 6. ¶ *In glo., pe. ibi, l, nec*] & infra de procu. ca. 1. lib. 6. sed hæc ratio non ualet: quia, ut ibi no. per lit. conte. procur. fit dominus instantiæ. unde sine causa non reuocatur inuitus, co. ti. c. 2. lib. 6. quod non est in delegato. ff. de iudi. iudicium. nec mirum, quia in cõtestatione procur. est ut agens, iudex ut patiens. fortius ergo operetur contestatio in agente, quam in patiente. facit quod me. cã sacris [*& ibi, personam*] 2. q. 3. quoniam multos, quod intelligas, ut no. 19. di. c. pe. ¶ *In glo. ulti. ibi, expressit*] scias, ꝙ
10 tex pluribus causis in appellatione expressis curia nõ exprimit hodie nisi unam, quod est rationabile, quãdo causæ se non compatiuntur: aliàs nõ, ut hic, & supra eo. significauit, cum si. de quo uideas in Specu. de ap. §. de offi. in prin. pen. col. & uer. si autem non sit, in 6. col. & dicit Boa, quòd expresso uno solo grauamine ex his, propter quæ appellaui, non potero iustificare ap. meam etiam ex aliis, propter quæ appellaui, dicit tamen, quòd super quolibet grauamine curia bene daret singulare rescriptum, ad eosdem tamen iudices. Sint ergo in his appellantes cauti, ut nullam falsam causam exprimant, uel quam probare non possunt. ad quæ reprimenda uidetur æqua prædicta consuetudo [*& ibi, ut hic dicit*] & supra eod. ut debitus, & est ex-
d pressum in Cle. eod. ti. appellanti [d] [*& ibi, appello ab iniqua*] & sic intellige, quod no. 80. di. c. 1. & de hoc. 2. q. 6. non ita [*& ibi, extra iudicium*] de appellationibus extrajudicialibus in causis electionum dic, ut infra de elec. ut circa, li. 6. & cle. eo. ti. constitutionem.

ANNOTATIONES.

a ¶Imperitum. Adde ea, quæ habentur in l. sed si susceperit, ff. de iudi. & in c. iter monasterium, de re iudi. & per Bald. in ca. fi. supra de confess.

b ¶Recipiendum. Adde Cle. 1. de offi. deleg.

c ¶Sed qualiter. Et per glo. quæ incip. si ergo, & super illa Io. Andr. in c. super quorundam, de offi. dele. & eo. ti. cle. iudices, in glo. & ibi per Pau. & alios moder. & per Barto. in l. more maiorum, ff. de iur. om. iudi. & per Cy, Bal. & Sali. in l. à iudice, & de iur. om. iud. & Bar. in l. r. ff. quis & à quo, & in Specu. de teste. §. nunc tractandum, uer. item ad officium, & quid in criminali; uide Bal. & Sali. in auct. en. apud eloquentissimum, de fide instru.

d ¶Appellanti. Vide de materia glo, & Bar. in l. eius, ff. de ap. recipi. & uide quomodo istam materiam in Cle. appellanti, limitat l. ait prætor, §. permittitur, ff. de mino,

---

SVMMARIVM.

1 *Appellanti non sufficit docere, quòd legitimam opposuit exceptionem, & appellauit, nisi propter eam non admissam se doceat appellasse excipitur casus in executoribus literarum, num. 2. uide latius, nu. 3. & 4.*
Diuisio capituli.
Literæ executoriæ nullæ quo casu hic, ad uer. executorias, & n. 5.
2 *A processibus fulminatorijs sententiarum qualiter, & quando appellandum.*
2 *Appellare quando quis debeat ante sententiam definitiuam, & qualiter, & quot obseruanda, & nu. 4.*
Appellari potest à iudice procedente exceptione non admissa, nec repudiata.
A non etiam deliberante an admittat, an reiciat, & quibus obseruatis.
5 *Appellationem quis suam tenetur iustificare, quando se ad id astrinxit, licet absque ea posset dicere processum nullum.*
Supplere debet iudex in beneficialibus, & in his quæ sibi constant ut iudici.
6 *Per appellationem processum iudicum non approbat appellans, secus in processu procuratoris, & nu. 10.*
Appellatione etiam non iustificata, quis obtinet ex conuentione partium, uel ordinatione papæ.
7 *Appellans an & quando possit prosequi simul iniustitiam, & nullitatem processus, & sententiæ, & nu. 8. & 9. licet nullam mentionem faciat appellationis, ibid, & coram quo, ibid.*
A sententia nulla potest appellari, quamuis & sine possit appellatione rescindi.
Appellationis effectus unius causam, & eius cognitionem ad superiorem transferre.
8 *Appellans, si ante sententiam appelletur, & post appellationem feratur sententia, à qua non appelletur, an possit agere de nullitate sententiæ coram iudice appellati.*
Appellationis iudex quando remittat causam ad primum iudicem.
9 *Subtilitas respicitur à canonibus in fi.*
Veritati, & breuitati litium uacandum.
10 *Appellationem geminare licet, nec per unam recedi intelligitur ab altero.*
11 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 12.*
Contra ius scriptum quando dicatur iudex pronunciasse, quando contra ius litigatoris.
13 *Additio glossarum.*
In numero statuto canonicorum licet sit iuratus non confirmatus, an idem ius cum confirmato per sedem apostolicam.

CAPVT LXIII

1 Dilecto. Casus. Non † sufficit appellanti docere, quòd legitimam exceptionẽ opposuit, & appellauit, nisi propter eam non admissam se doceat appellasse. Et prima pars ponit factum coram auditore narratum. secunda committit causam, & præmittit quare, ibi, quoniam igitur [*Procuratori*] contra presbyterũ [*Executorias*] hoc uide quod no. de rescrip. ex insinuatione, Hosti. [*Non fiebat*] & sic erant surreptitiæ [*Faceret*] innuit nondum factum processum cõtra ipsos, unde sub proxi. infra decidit ex antiqua, ꝙ executores post appellationem excommunicaruntillos, quã sententiam petebant irritam nunciari: & per hoc potes con
2 uincere, ꝙ hæc decre. non contradicit cõmuni † obseruantiæ, qua factis processibus executorũ per quos fulminant sentẽtias, nisi infra certos dies pareatur, appellatur ab illis, infra dies statutos, ne ligent sententiæ, nulla exceptione coram executoribus proposita. Sed solũ in ipsa appellatione exprimũtur exceptiones, & cãe grauaminum. nec. n. tunc sufficeret ad euitandũ uinculũ sniarũ, exceptiones infra dies illos ꝓponi sed necessaria est ad hoc appellatio, q̃ propter sentẽtias interponi põt ante, q̃ ligent absq; ullo exceptionũ prius proponendarum auxilio. §. eo. præterea. 2. & minimè sunt mutanda &c. ff. de legi. l. minime, & ista decr. non ob. per prius dicta, quòd hic non erant latæ sententiæ. quo casu prius debent exceptiones contra præcepta executorũ proponi, quam ab eis appellari; & idẽ crederem, si executores fulminant sententias sub hac alternatiua, scilicet nisi pareatur: uel infra eundẽ terminum corã ipsis proponatur causa rationabilis nõ parendi. tunc enim, cum per lapsum termini propositis prius exceptionibus non ligentur, non est necessarium

rium remediũ appellandi; & ad materiã uide quod no. in Spe. de exce. §. uiso, uer. quidã aũt nouitij, & sequentibus, de ap. §. qualiter, uer. item ꝙ faciat [*Appellatum*]
3 ineptè, qa debuit † prius exceptio proponi, & rẽsum iudicis expectari, quo illã admittente hẽbat excipiens intentũ. Eoverò repellente poterat appellare, ꝑm Inn. & dixi post eũ, de testibus, significauerunt, in glo. no. ꝙ, & dicã. j. eo. interposita, in prin. Vnde dicit Hosti. ꝙ hic appellabatur à futuro grauamine, qđ in iudicio
4 non licet [a] §. eo. cũ cessante. Sed qđ si iudex procedat in negocio, exceptione non admissa, nec repudiata? Dicit Host. ꝙ appellari põt hoc expresso, ꝙ procedit, exceptione non admissa; & facit qđ dicã. j. e. ex parte. Sed quid si iudex semꝑ est in deliberando, nec respondet, utrũ admittat, uel non, nec ẽt in principali procedit, & forte facit ut excipiens uexatus laboribus, & ex pensis ex diuersis terminis, quos ad audiendã deliberationẽ ipsius assignat, cogatur cedere, liti, uel recedere, sicut aliàs. §. de rescrip. non nulli. respondet Host. j. eo. interposita. 1. rñso, ꝙ si tertiò requisitus humiliter, expectato rñso, congruo tẽpore non rñderit, expresso tali grauamine, & iuncto in appellatione, ne procedat exceptione proposita nõ admissa, forte posset appellari, arg. in eo, qđ le. & no. de sup. neg. præla. c. 1. de elec. cũ in ueteri, de offi. dele. super qõnum. §. fi. facit qđ dixi de testibus, cũ clamor, in glo. apud iudicẽ, uer. sed Host. & qđ no. in cle. de app. q̃ uis, in glo. ẽt si, in fi. [*confessionem*] in qua concurrebant illa, ꝓꝑ quæ debuit nocere, de quibus, §. de confessis. c. fin. [*Firmatum*] enu-
4 merat † hic Host. 12. q̃ requirunt ad ualidandã appellationẽ, quorum aliqua colligit hic ex textu, & remittit infra c. 1. lib. 6. uer. ꝙ si appellator. & hoc est primum, per quod constat de ueritate cãæ. ꝑm colligit ex uersi. Corã executoribus, quasi non sufficiat corã extraneis proponi nisi ex iusta cã. §. de offi. ordi. pastoralis, ad fi. tertiũ ex uer. proposita, quartũ ex uer. appellatũ, quintũ ex uer. ab eisdẽ, quasi pñtialiter aditis nisi ex cã, infra c. fi. sextũ & septimũ colligit ex uer. propter exceptionẽ, quasi requirat, ꝙ exceptio proposita non admittat, ꝙ & ideo qa non admissa appellet. 8. ex uersi. legitimã. supra eo. ut debitus. addit nonũ, ꝙ si fit à grauamine, illud sit illatũ, uel cõminatũ. supra e. cũ cessante. decimũ, ꝙ fiat in scriptis. 11. ꝙ petant apostoli. 12. ꝙ si petierit appellatus, ueniat instruc. appellãs. 13. ꝙ fiat. infra 10. dies. supra tit. 1. ꝙ ad consultationẽ [*Vel alias*] expressas tamẽ in appellatione, ut sequit [*Legitimas*] & ueras nisi in casu infra eo. interposita. i. rũso [*Nec admissas*] de precedentibus iã constabat, ut supra, istud ergo & qđ sequit, sunt illa sola, q̃ ueniunt mõ probãda, ꝑm Host. fateor hoc quo ad exceptionẽ numeri: sed non quò ad illã partẽ mandati, qua subiungit de aliis exceptionibus. nã quo ad illas ẽt supradicta erunt probãda
5 [*Et inanem*] cũ † literæ ad beneficia, cũ sint surrepticiæ ꝑm oẽm opi. sint nullæ ꝑm ea, q̃ no. de rescri. ad audiẽtiã. 2. quare habuit hic procur. capituli necesse iustificare ap. suã, cũ præter aliq̃ appellationẽ dicere posset processum nullũ: dic ꝙ ex quo remedio appellationis
b se iuuare uolebat, necesse habuit iustificare [b] appella-
c tionẽ: unde qđ potuit, noluit [c]. & est si. qđ dixi, supra e. cũ in ecclesia, super glo. 1. & hoc teneas, licet Host. dixerit uacare hoc ar. à ꝛio: quia licet hoc non probet, quod dicit textus, nunciabit processus irritus, etiã si capitulũ hoc non prosequat, cũ iudex in beneficialibus supplere dẽt, & in his, q̃ sibi constant utiiudici. nec
6 † approbauit capitulũ processum executorũ per ap. sicut alle. ff. rẽ ratã ha. l. 3. §. falsus, de quo dic, ut supra ti. 1. c. 1. notat, quod hic repetit, uel ꝑm eum mos gerendus fuit capitulo expresse uoleti, ꝙ presbyter obtineret appellatione ꝓ eos nõ iustificata, supra de rest. spo. c. 1. uel papa sic uoluit ordinare, infra de pœnis, cum
pridẽ. q̃bus casibus non ex ui processus executorum, sed ex ui cõuentionis, uel apostolicæ ordinationis nõ iustificata appellatione obtinebit pñbyter, ut uidet hic
7 à ꝛio ꝑm eum. Sed † ex his, quæro, an posit appellans, prosequi simul iniusticiã, & nullitatẽ, uel solam nullitatẽ processus, uel sniæ. Inn. hic dicebat, ꝙ quando ap-
d lantur [d] ante sniam, solũ cãs expressas prosequitur appellans. de hoc, supra ca. proxi. Si à snia, põt appellans oẽm cãm prosequi, per quã dicatur snia iniusta. Sed neutro casu licet ꝓponere corã iudice appellationis ꝙ snia sit nulla uel propter iurisdictionis defectũ, uel excõicationẽ iudicis, uel contestationẽ omissam, uel aliam quamcunq; q̃ hæc non ueniunt in prosecutione appellationis. concedit tñ, ꝙ aliter corã iudice cõpetenti posset implorãdo iudicis officiũ dicere snia nulla, sed non prosequendo appellationẽ; & intelligit cũ appellãs prosequitur. Si verò prosequit appellatus petens confirmari, uel exequi snĩam, non obstãte appellatione aduersarij, quã dicit friuolam, qđ põt, infra ti. 2. bonæ, tunc appellãs poterit excipere de nullitate snĩæ ex aliqua prædictarũ cãrum, uel similiũ. Diuersitatis rõ: quia appellatus non initit uiribus appellationis, imò illã impugnat, dicens illã iniustã. unde cũ petit snĩam confirmari, nõ intelligit hoc petere ex ui appellationis, sed quocũq; iure põt: quare uersa uice appellans admittit ad excipiendũ de oĩ suo iure, siue ꝙ sit iniusta, siue ꝙ nulla, ꝑm Inno. Sed, ut exprimit Ho. non sic in appellatione, qui prosequẽdo appellationẽ dicit sententiã aliquã, sed iniustã, cuius ꝛium est dicere illã nullã. unde merito non auditur, supra eo. solicitudinẽ, in fi. nec ob. si hoc dicere põt in casu proximo ꝓ appellatũ: qa regulariter in excipiendo audit allegãs ꝛia, saltẽ protestatione premissa ꝑm Host. de hoc satis de reg. iu. nullus pluribus, li. 6. Dicit demũ Inno. aliquibus uideri, & forte melius, ꝙ appellãs à diffinitiua sententia ẽt prosequendo appellationem suam & coram iudice appellationis põt dicere sententiã contra se latam non solum iniustam, sed ẽt nullam: qa licitè, qui buscunq; modis põt, appellationem suam defendere. ff. eo. ti. scio, ad fin. facit. ff. fami. er. l. quædam, & de iure pa. l. ult. & à sententia, quæ nulla est, appellari potest quamuis & sine appellatione rescindi possit. ff. eo. ti. si
c expressim. ff. quæ sen. sine ap. rescin. l. 1. §. fi. [c] & l. fe. & ex quo potest appellare, per consequẽs & appellationem prosequi, ꝑm Inno. Dicit Ho. ẽt si excõicatus sit appellans. §. de excep. c. fi. Sed Inno. opponit dicẽs, quòd prosequetur appellationem is. q̃ petit sententiã nullã pronunciari, & qui ẽt in petitione sua nullã mentionẽ facit de appellatione, nec aliquo mõ innitit uiribus ipsius appellationis. & postea rñ. Inn. innitit in hoc saltẽ ꝙ corã iudice ap. hoc petit: qa nisi appellasset, corã ordinario tm̃ iudice hoc petere posset; & iste est unus effectus app. s. causam, siue negocium, & eius cognitionẽ ad superiorem transferre, supra eo. solicitudinem. §. 1. Inno. & secundũ quosdam, qui pronunciat nullã, bene releuat appellãtem, qui grauatus fuit de facto lata ꝙ eũ sententia, licet nulla. põt ergo petere pronunciari snĩam nullam, & si de appellatione non facit mẽtionem: & hoc est eriã uidere in appellato, qui prosequitur appellationẽ petendo cõfirmari snĩam pro se latam; & tamen in sua petitione non facit mentionẽ de ap. nec aliter innitit uiribus appellationis, nisi quia negociũ dr, sicut & est per ap. ad superiorẽ delatum.
8 ¶Si † uerò ante snĩam appellet, & post ap. ferat snĩa, à qua non appelletur, tunc non põt appellans agere de nullitate snĩæ coram iudice appellationis: quia si causa ap. non est uera, remittendus est ad iudicẽ, à quo est appellatũ. Sed quando appellatur à sententia, non remittitur ad primũ iudicem: quia iam functus est officio suo. Itẽ appellatus non potest petere confirmari

processum ante sententiam habitum: quia de facili re uocatur. ff. de re iudi. quod iussit p̃m Inno. Sed Hosti. dicit, q̃ hæc uerba non plene capit: quia ubi ante sententiam appellatum est, hoc de plano v̄, q̃ appellans potest petere sententiã postea laram pronunciari nullam. hoc enim regulare est, q̃ quicquid post ap. legitimam fit, totum pronunciatur irritum & inane, ut patet. infra eo. c. hoc, in fi. & c. ex parte, in fi. & c. significante[f], in fi. Sed & iniustè appellans à sententia est ad priorem iudicem saltem ordinarium remittendus; ut & ipse sententiam suam executioni mandet, & sic etiã intelligitur. s. eo. ut debitus, ut uidelicet loquatur non solum de ap. ante sententiam habitis, sed ēt à sententia interiectis. De delegato uerò iudice, à cuius sentētia appellatur, dubitari pōt, utrum ad eum sit remissio facienda; quod dic ut no. supra de offi. dele. pastoralis. §.

9 præterea, Ho. Dicit etiam, q̃ † quotidie experimur in curia, quia appellantes ap. suã prosequentes, & de nullitate, & de iniusticia sententiæ audiuntur, dummodò cautè formet[e] libellus, ut uidelicet appellãs proponat factum, à quo sententia lata est contra ipsum, à qua quamuis non fuisset necessaria ap. quia nulla erat, tamen ab ea ad cautelam, nō ut eam ratificare intenderet, sed ut sibi prouideret, si forsan reperiretur aliqua, ad sedē apostolicam appellauit, & ideo primò petiit ipsam nullam pronunciari: & si forsan uel propter defectum probationum, uel propter alia reperiretur aliqua, petit ipsam tanquam iniustã irritari. sic enim formatus libellus recipitur, ut patet in eo, quod le. & no. supra de resti in inte. constitutus. 1.1. respon. & §. fi. Et

g causas tam nullitatis[g] q̃ iniusticiæ potest simul prosequi, ut per probationes istarum, uel illarum in altera parte libelli possit obtinere. hoc tamen putat Hosti. q̃ protestari debet ab initio se ex altera tãtum uelle prosequi, quod intendit. ar. ff. quorum le. l. 1. §. q̃ autē nōnunquam. quod apertis attestationibus, & aliis actis confiserātis poterit ante sententiam sine cautione facere, scilicet eligere, cui parti libelli innitatur. nec est contra ius sipsi talem libellum formando, quia non simpliciter & pure sententiam nullam, & iniustam esse asserit. tunc enim sibi contrarium asserens repellendus est, ut patet in eo, quod no. supra eo. glo. uersi. sed ut exprimit: sed simpliciter dicit nullam, & sub conditione sibi prouidet, ut in defectu nullitatis possit ipsã ac iniusticia impugnare; & est hoc admittendum cã darimendarum litium breuius & celerius. ff. si cer. pe. quidam æstimauerunt. ff. de lib. causa. si pariter, & ut circuitus euiteretur, ar. ff. de condi. inde. dominus testō. ut parcatur laboribus partium, & expensis, supra eod. ut debitus, & ut magis innitamur ueritati, quam subtilitati, quod potissimè p̃m canones est seruandum, ut patet in eo, quod le. & no. supra de iudi. dilecti. Istud ēt dicit Guil. in Spe. de sen. prola. §. iuxta, ad fi. & facit qđ

10 no. C. quando prouo. non est ne. l. 1. ¶ Sed † quærit Inno. si quis appellauit in iudicio ante sententiam, siue extra iudicium, & iterum appellet post sententiam, utrum per ap. posteriorem uidetur renūciare priori, uel sententiam latã ratificare? expeditur hoc per Cle. de do. & contu. si ante. alle. Inno. q̃ sic, ar. ff. rem ra. ha. l. 3. §. falsus. ubi dicitur, q̃ si appello à sententia lata cõtra illum, qui falsò dicebat se meum procuratorem esse, non possum decætero dicere eum procuratorem meum non fuisse. Sed ipse Inno. dicit contrarium, qa

h geminando, uel multiplicando[h] ap. non uidetur quis per secundam, uel tertiam primę renunciare, uel factũ iudicis, à quo appellat, approbare, imò potius impugnare, & ab ipsius iurisdictione se subtrahere, ar. 31. q. 2. Lotharius, supra eo. bonæ, & c. directæ. §. fi. supra de testi. cum tu fili. facit. 2. q. 5. biduum, uer. & si quidem. nec ob. prædicta. l. ff. rem ra. ha. l. 3. §. falsus: qa ibi licet uidear uelle recedere à iudice, tamen appellando factum procuratoris uideor acceptare, ut non mandetur executioni sententia contra ipsum. etenim quantum ad eum non erat nulla sententia: imò tenebat, & erat mandata executioni, ut patet. ff. de re iudi. l. 4. 1. respon. secundum Inno. quod ponit Host. & supra ead. glo. in prin. remisi ad no. supra ti. 1. c. 1. ¶ Glo. 1. iustificat † ap. causam. secūdò circa textum repetit tria. ¶ *In*

11 12 † *glo. 1. ibi. l. 2.*] cano. in uer. præce. [*& ibi. §. 1.*] & melius. 2. ubi, q̃ si iudex pronunciat tutorem non excusandũ quia ad munus tutelæ non excusant ætas, numerus liberorum, priuilegium, uel his simile. hoc enim cõtra ius scriptum. sed si pronunciat eum non probasse ætatem &c. hoc est contra ius litigatoris, quicquid dicat §. 1. 10. di. de senten. exc. per tuas, super glo. error. ¶ *In*

13 † *glo. 1. sine iuramento*] imò uidetur idem in numero statuto, licet iuratus non sit confirmatus, & de hoc in præ. decre. constitutus, in fi. primæ glo.

ANNOTATIONES.

a ¶ Non licet. Adde, quòd à grauamine de futuro extraiudiciali bene potest appellari. c. concertationi, & ibi glo. eo. ti. lib. 6. & in c. bonæ. supra eo. & in c. dilectis filiis de cano. supra eo.

b ¶ Iustificare. Adde tex. in c. exhibita, de iudi. & Bal. hic.

c ¶ Potuit noluit. Et sic no. secūdum hoc hic tex. pro eo, quod dicit dominus Antonius in c. exhibita, supra de iud. uidelicet quòd prosequenti nullitatem per uiam appellationis, non sufficit ostendere, nisi doceat appellationem formaliter interpositam & iustificatam, quod est fin. licet Io. And. in uer. appellatum, aliter senserit, dum dicit, maxime: & sic idem sentit quod hic Host.

d ¶ Quando appellatur. Dic circa hoc. quia aut appellans uult prosequi uiam nullitatis inchoando de nouo iudi. officio; tunc potest si talis est iudex, quòd possit de nullitate cognoscere, & adiri per uiam querelæ, si uerò uiam nullitatis uult prosequi appellando, tunc si appellatur ab interlocutoria, tunc etiam incidenter de nullitate poterit cognoscere, & obtinebit. si à diffinitiua, tunc etiam incidenter potest cognoscere & pronunciare de nullitate, ut le. Carmelia Pia, de iure patro. & l. quædam mulier, ff. fa. er. & hoc, quando sola uia appellationis est deducta in libello, utraque uia ponitur, ut quia dico sententiam nullam; & si qua est appello, tūc potest utrunque prosequi, tamen protestando quòd ex altera tantum uult prosequi, quod intendit iuxta no. in l. 1. quorum le. ff.

e ¶ L. 1. §. fi. Et probatur in c. exhibita, supra de iudi. & quomodo in causa talis appellationis debeat pronunciari, sunt opi. de quibus per Bar. & Bal. & Sali. in l. 1. C. quando prouo. non est necesse, & in Spe. de sen. §. ut autem, uer. in iudice. & ibi per Ioan. And. quid de expen. litis.

f ¶ Significante. Inn. intelligit quæ surgit ex alio, quam ex eo, quia lata est ap. pendente. & uide aliquos utiles effectus, qui habentur in ap. a diffinitiua, licet ante sit appellatum ab interlocutoria, no. in Cle. si ante. de dolo, & contu. in glo. ma. uer. ad tex. igitur, licet illa ut attentatum post appellationem potuisset reuocari.

g ¶ Tam nullitatis. Adde Lapum alleg. 98. & Barto. in l. si expressim, in 3. col. & Imo. ff. de ap. & Imol. hic & late hic per do. Philip.

h ¶ Multiplicando. Hæc habent locum, quando à diuersis actibus bis appellatur, ut quia primo ab interlocutoria appellatur: & demum à diffinitiua: sed si ab eodem actu quis bis appellet, ut à sententia primo uiua uoce: secundo post diem iterum & in scriptis; an primæ, sit renunciatum, & à qua incipient fatalia currere; uide Bar. in l. cum procura. §. si dominus, ff. de no. ope. nun.

SVMMARIVM.

1 *Appellans, qui terminum appellationi præfixit, si mittit procuratorem solum ad impetrandum, aduersario legitimè prosequente condemnabitur in expensis. & quare non proceditur in causa appellationis, nu. 7. in fin.*
Diuisio decretalis.
2 *Monacus potest esse procurator.*
3 *Procuratoris ad contradicendum constituti facultas quæ, dicitur ad negocium non adiudicium constitutus.*
Contumax condemnatur in expensis.
Citatum par est non uenire, uel non sufficienter uenire.
4 *Procurator sufficiens ad expediendum appellationis articulum mittendus.*

Eius

Eius negligentia, uel factum imputatur principalibus, & quando propterea excommunicantur.
Tutoribus etiam imputatur defectus eorum, quibus quid mãdant.
Appellationem probasse præsumitur, qui personaliter eam prosequitur.
5 *Ob appellantis contumaciam sententia rata manet, licet tantum condemnetur in expensis, uel remittitur causa ad iudicem priorem, & quo casu.*
6 *Epilogus, & additio glossarum, num. 7.*
Appellationis causa, ut transferatur ad curiam quæ debeant inuenire.
Speculator rarò ponit de suo, & ubi posuit.

CAPVT LXIIII.

1 NIcolao. Casus. Appellans, † qui terminum appellationis præfixit, si mittit procuratorem solum ad impetrandum, aduersario legitimè prosequente, cõdemnabitur in expensis. Et prima pars ponit dationẽ auditoris, & petitionem, ideſt appellati. secũda datiu-

2 dices ibi, mandamus [*Monaco*] potest † monacus[a] pro-

a curare causam mona. de hoc hic Goff. & dixi supra titu. 1. cum I. & A. in princ. de postula. c. 2. [*Et contradicendum*] si literæ per talem procuratorem impetratæ contradicat aduersarius, dicẽs causam esse in curia, hunc articulum defendere poterit talis procurator, secundum Goff. qui dicit sic obtentum in Spec. de procur. §. ut autem, uersi. sed pone, ecce [*Procurator*] talis dici-

3 tur procurator † ad negocium, nõ ad iudicium, supra de rescrip. ex parte decani [*contumaces*] scilicet cõdemnando in expensis, ut sequitur, & not. Hostien. ex hoc

b duo, q̃ contumax[b] condemnatur in expensis, & q̃ nihil refert, an citatus non ueniat, uel minus sufficiẽter. ad idem, supra de dolo, cum dilecti, ad fi. [*Præfixisse*] & appellationem fuisse à iudice admissam, uel approbatam à parte, ne sit contra, infra eod. interposita, secundum Hosti. sed Abb. contra: primum teneas [*Sufficientem*] saltem † ad expediẽdum appellationis articulum;

4 de hoc supra eo. sæpe [*Miserint*] & si miserint, & ille prosequi noluit, imputatur eis, sicut & tutoribus, qui mãdant aliis, quod ipsi facere debebant. ff. manda. si procuratorem. §. si tutores. unde excõmunicari possent, si scientes contumaciam missi non purgant eandem, supra ut lit. non contest. c. 1. in fi. p̃m Goff. & idem hic Vincen. cuius dictum uide in Specu. eod. titu. §. nunc breuiter, uersi. item quid si pars [*Personaliter*] nolebat ergo ius suum indefensum relinquere. ff. de peti. hær. illud. & per hoc præsumitur appellationem approbasse secundum Hostien. [*A tempore appellationis*] propter appellationem, Gof. & Egy. [*Condemnetis*] & nihilo mi-

5 nus, si † appellatum fuerat à sententia, rata manet sententia, tunc sunt partes ad priores iudices remittendæ secundum Innocent. supra eodem, sæpe. ¶ Prima

6 † gloss. distinguit, an fuerit, uel non terminus appella-

7 tionis præfixus ab homine, & remittit. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, ueniens*] Vincen. contradicens, quòd sola termini præfixio nõ transfert causam ad curiam, nisi interueniat approbatio iudicis, uel partis appellatæ; siue à diffinitiua, siue ab interlocutoria appelletur, de hoc uide in Specul. de appellatio. §. qualiter, uersiculo porrò, ubi aliquid Speculator ponit de suo, quod est rarum. hoc autem uerum, saluis beneficialibus, de elect. c. 1. lib. 6. [*& in fi.*] ubi not. quare hic non proceditur in causa appellationis, sed fit solum condemnatio expensarũ. ¶ *In gloss. ulti. in fi.*] de procura. auditis, Host.

ANNOTATIONES.

a ¶ Monacus. Adde tex. in Clem. religiosus, de procu.

b ¶ Quod contumax. Adde tex. in l. 1. §. pen. & ibi Bart. ff. quod cuiusque uniuer. & in l. si finita. §. Iulia. ff. de dam. infect. & Pan. in c. in pertractandis, & in c. cæterum, de iuram. calum.

SVMMARIVM.

1 *Appellare ter non licet ab eadem sententia, nec secundò quandoque, num. 6.*
Impuberes agere, uel conueniri non possunt absque auctoritate tutoris, neque contrahere in sui præiudicium, nec adire hæreditatem.
Adultus item habens curatorem.
2 *Pupillus, uel impubes si tibi sit obligatus, & carent defensore, qualiter agendum.*
Quid si adultus; ostendit rationem.
3 *Actiones transeunt in hæredes.*
4 *Laicus intelligitur esse delegatus, nisi dicatur esse clericus.*
Laici possunt esse delegati causarum, & quibus casibus.
Delegatio causæ an naleat in causa merè ciuili, & temporalis iurisdictionis delata ad Papam, si fiat laico, uel clerico non constituto in dignitate, personatu, uel canonia cathedralis ecclesiæ.
Quid in criminali?
Curia quod fernit tenendum, in fi.
5 *Literæ si suppressa ueritate, qua expressa datæ non essent, non ualent.*
Interlocutoria sententia uocatur in appellationis causa non contingens principale.
Potentia refertur ad ius, non ad factum.
Eius genera multa, remiss.
6 *De nullitate sententiarum, uel alicuius agi potest, cum amplius non liçet appellare, sed plena earum prius executione facta.*
Idem, si tribus latis diffinitiuis, dicantur illæ, uel earum aliqua lata post interiectam à grauamine appellationem.
7 *Executio sententiæ fit à primo, uel ultimo iudice.*
8 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 9.*

CAPVT LXV.

1 SVanobis. Casus. Ab eadem sentẽtia ter appellare nõ licet. & facit tria: ponit querelam appellati. secũdò sententiã auditoris ibi, cunq;. tertiò inhibitionem factam iudicibus tertiæ appellationis ibi, nos prædicto [*Filiorum*] impuberum, qui sine auctoritate tutoris agere, uel conueniri nõ poterant. C. de auctoritate præstanda. l. clarũ, nec contrahere in sui præiudicium: quia nec adultus habens curatorẽ hoc posset sine curatore auctoritatis. C. de in integ. restit. l. minor. l. 3. nec potest pupillus hæreditatem adire, quãuis lucrosam, sine auctoritate tutoris præsentis, instituto. de

a aucto. tuto. 1. responso, & §. 1. &[a] 2. Quid † igitur, si ta-

2 les personæ tibi obligatæ carent defensore? adeas iudicem, ut eis constituat defensorem. C. qui pe. tu. l. 1. & l. si filius. & si plures tutores sunt, unus litem habet, alio rum auctoritate poterit experiri. q̃ si solus sit, petat illi dari tutorem ad litem. C. de in lit. dan. tu. l. 1. institu. de auctoritate tuto. §. fina. secundum Hostiens. [*Et F.*] maiorem 25. [*Filij. B.*] forte primus Bernardus uocabatur. secundus Bonifacius [*Summa*] quam forte Ber-

3 nardus mutuauerat illi. F. & Bonifacio. unde factiones hinc inde transierunt in hæredes. C. ut actio. ab hæred. l. una. Hostien. [*Promulgauit*] condemnando illos reos ad petita per istum. R. tutorẽ [*A fede Apost.*] locus erat de temporali iurisdictione ecclesiæ, infra de testamen. Rainutius, quæ loquitur de eodem loco; & sic cõcor.

4 supra eod. si duobus [*Petro, & eius* † *collega*] Laicis: quia non dicuntur clerici, argumẽ. de rescriptis, cum adeo. & tamẽ delegatio tenet non solum, quia facta per Papam, qui habet potestatem, ut not. de arbit. contingit, & c. per tuas. sed etiam quia inter laicos agitur, & est causa temporalis. nã si esset ecclesiastica, deberet per-

sonis

sonis ecclesiasticis non laicis delegari. quod dic, ut supra de offic. deleg. cum te, ℞m Host. quid dices, si causa merè ciuilis inter laicos ratione temporalis iurisdictionis principaliter, uel per appellationem ad Papã defertur, qui delegat eam laico, uel clerico nõ constituto in dignitate, personatu, uel canonia cathedralis ecclesiæ, ualebit ne delegatio? hic uellem doceri. per hãc literam uidetur, ꝙ sic. Item pone, ꝙ illa causa esset criminalis ad pœnam sanguinis, quę potest etiam speciliter delegari, ne clerici, uel mona. c. ult. lib. 6. planũ est, ꝙ non delegabitur clerico, eod. tit. sententiam, de rapto. in archiepiscopatu. sicut ergo delegati episcoporum debent esse clerici in his, quę spectant ad iurisdictionem ecclesiasticam, de offi. dele. cum te. In temporalibus uerò dant laicos; sic dicam in delegatis Papæ. in contrarium decret. statutum, de rescriptis, lib. 6. quæ generaliter loquitur, & ratio eadem. nec ob. hæc decreta, cuius tempore non erant determinatæ qualitates personarum delegatorum sedis Apostolicæ, quę prius determinatæ fuerunt per cõcilium Lugdun. Inno. IIII. præsenti. quod hodie nõ habemus, qã postea fuit mutatum in parte per præalle. decr. statutum. Itẽ superscriptio huius decret. facit pro hac parte, & antiqua, in qua dicitur, ꝙ iste uictor impetrauerat executionem committi cuidam canonico Tusculano. tenẽ
b dum est, quod seruat curia[b] [*Ipsius sententiæ*] ultimæ, &
5 per consequens primæ [*Obtinuit*] suppressa † ueritate, qua expressa literas non habuisset secundum Innocẽ. quia non ualent, de rescriptis, super literis [*Interlocutus*] not. ꝙ uocat interlocutoriam sententiam in causa appellationis, secundum Abb. quod intelligo de sententia, quæ non contingens principale appellationis articulum expedit, uide quod not. in Clem. eod. titu. c. fi. in glo. 2. [*Illos*] non negat, quin aduersarius potuisset, ut dixi supra eod. directæ, super glo. pen. [*De iure*] de facto posset appellari centies; de multiplici potentia, supra de rescriptis, scisciatus [*Tertio*] interdum † etiã non
6 licet appellare secundò. 2. q. 6. anteriorum. §. illud etiã, ubi de hoc [*Appellare*] licet is, contra quem tertiò sen-
c tentiatum est, tertiò non appellet[c]: potest tamen agere de nullitate sententiarum, uel alicuius earum. Sed
d tunc demum, cum illarũ facta fuerit plena executio[d], & non prius. idem in illo, cõtra quem tres diffinitiuæ sunt latæ. sed dicit illas, uel illarum alteram latam post appellationem interiectam à grauamine, quam dicit adhuc pendere, ut in concilio Vienen. de re iudi. ut ca-
7 lumnijs [*Attentarent*] exequatur ergo † sententiam primus iudex, uel ultimus. de hoc de offic. deleg. pasto ra-
8 lis. §. præterea. ¶ Secunda † glos. signat contrarium, &
9 soluit. Item aliud contrarium, & soluit. ¶ *In † glo. 1. ibi, ueluti*] loquitur de editione iterum ex causa fiẽda, sine causa non. ¶ *In glo. 2. ibi, quot. 1.*] & c. 4. ubi de hoc [*& ibi, non ultra*] ff. de leg. 3. fideicommissa. §. si quis.

ANNOTATIONES.

a ¶ §. 1. & 2. Et ff. de acquir. hæred. l. pupillus, & ibi per Barto. & in l. potuit, C. de iure delib. & ubi uide Cyn. & Bart. & Sali. & an tunc sufficiat curator, uide in l. cum in una. §. actor. ff. de appell.

b ¶ Curia. Quællio ista Ioan. Andr. non uidetur dubia: quia si Papa in commissione expresse deleg. tum nominat laicum, ualet commissio, & uidetur contra illud cap. dispensare; hoc probat glos. in præalleg. c. statutum, in prin. quæ incipi. pone. & idem si cancellaria ex se talem det iudicem, ut ibi not. & idem not. in specu. tit. 1. §. fi. uersi. quid si Papa.

c ¶ Tertiò non appellet. Adde Bald. qui dicit illud procedere parte opponente: aliàs secus: faciunt etiam not. per do. Ant. & Bal. in c. super literis, supra de rescrip.

d ¶ Executio. Hoc uerum, nisi talis esset executio, quæ docto de nullitate non posset retractari, ut decapitatio, & similia, secundum Panor. ubi, quod not. & quid si sententia dicatur nulla ratione iuris dictionis; uide ibi glo. & doct. & pro intellectu illius Clemen. uide Ioan. Andr. in Specu. de appella. §. quoties, in prin. & an illa Clem. habeat locum in tertio, qui uenit pro suo interesse, uide ibi doct. Ioan. Andr. cum super, in glo. non aduersæ, supra tit. 1.

SVMMARIVM.

1 *Ad archiepiscopum appellari non licet de subdito, uel delegato episcopo.*
De appellationibus interpositis ad archiepiscopum cognoscit eius officialis.
2 *Excommunicationis, suspensionis, uel interdicti sententiæ sunt idem.*
In appellationis causa recitat multas libellorum, positionum ue formas, & quæ tutior sit, atque melior.
Appellationis uno articulo secundum petitionem reuocato, an intelligantur omnes reuocati, uel reuocari debere. ibid. §. sed etsi.
3 *Appellatione se iuuat quis non solum directè prosequendo, sed etiam de ea excipiendo intra tamen tempus prosecutionis, & numero 4.*
4 *In accessorio appellationis actio datur etiam sine principali: secus in alijs.*
5 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 6.*
Appellandum gradatim medio non omisso, fallit in papa, & numero 7.
7 *Archidiaconum allegat Ioannes And.*
Legis primæ. §. solent, ff. quando appellan. intellectus.
De officiali, uel Vicario episcopi appellatur ad Papam, quando cognoscit, ut eius delegatus, circa fi.
Si episcopus deleget semper causas, ne appelletur ad archiepiscopum, quid iuris, in fi.

CAPVT LXVI.

1 Dilecti. Casus. Def. subdito, uel delegato episcopi ad archiepiscopũ appellari non potest. & primò ponit querelã appellantis, cui secundò dat iudicem ibi, man. [*Propositum*] coram iudice appellationis [*Diœce. episcopo*] hic tolle literam, infra ad quem gradatim appellandum fuerat & cer. [*Ad quem*] scilicet episcopum [*Gradatim*] non per saltum, uel non omisso medio [*Officialis*] qui cognoscit de appellationibus interpositis ad archiepiscopum, infra eodem, Romana [*Denegabat*] & male [*Et infra*] decidit ur, & post appellationem quasdam sententias tulit in illos, de quibus sequitur [*Sententias*] forsan † excommunicationis, suspensionis, uel in-
2 terdicti, quæ sunt idem, supra eo. ad hoc quoniam [*Latas*] Dicit Innocẽ. aliquando inueniri, quòd iudex appellationis sententias latas post appellationem pronũciat nullas, ut hic. quandoque pronunciat nullũ processum, supra, dilecto, in fi. quandoque sententiam ex communicationis tantum, supra eod. de officio delega. cum olim Abba s. quandoque quicquid fit per appellationem, supra eod. cum causam. quandoq;, quod fit contra appellationem, supra de electio. cum nobis olim. §. r. quandoque mandatur in statum pristinum reducendum, supra eo. §. fi. adde & quandoque in statum debitum, supra eod. dilectæ. & quandoque in sũ statum, supra de electione, considerauimus. & quamuis omnes istæ sententiæ recipiãtur, & probentur à iure, ut patet in prædictis concor. & fortè sic pronunciatum, quia sic petitum, nam petitioni debet conuenire sententia, de ordin. cogni. c. 2. in fi. tamen inter omnes petitiones uidetur Innocent. melior, aptior, & tutior, ut dicatur in libello, Peto pronũciari appellationem meam iustam, & iunge secundum Hostiẽ. quòd quicquid post & contra eandem appellationem in meum præiudicium attentatum est, in irritum reuocari. & sic ritè & canonicè omnia includentur, & remittit, supra eod. consuluit. 2. tamen secundum Innocent. si appellatio

latio pronũcietur iusta, ex ui huius sententiæ sequitur quia ipsius est accessorium. reuocare non solum ea, q̃ post appellationem acta sunt, sed etiam sententiã ante latam, etsi ab ea fuerit appellatum. C. eod. tit. eos, qui. 1. respon. & 2. q. 6. §. fi. & infra eod. non solum, libro 6. ¶ Sed q d si secundum modos primò propositos concipiantur libelli. in quibus non petitur appellationem pronunciari iustam, sed certum quid irritari? dicunt quidam, ꝙ si prætextu appellationis unus solus articulus reuocetur, intelliguntur omnes reuocati, uel reuocari debent, & appellatio intelligitur pronunciari iusta. & hoc ea ratione, quia omnes articuli eodem iure nituntur, & eãdem rationem, & æquitatem est in omnibus inuenire, appellationem. s. quæ ad omnes extenditur. unde quod de uno dicitur, est & de alijs intelligẽdum. arg. in eo, quod leg. & not. supra de consti. transa lato, & infra eod. una[a]. alioquin, si contrarium dicas, absurditas hæc sequeretur, scilicet, ꝙ sententia pro parte tenebit, scilicet pro ea parte & super illis articulis, q̃ cassati non sunt, & in quibus sententia lapsu temporis transibit in rem iudicatam. & pro alia parte non tenebit, sed cassabitur, scilicet in articulis, qui cassati sunt, contra id, quod legitur. ff. communi diui. in hoc iudicio. Item & alia sequetur absurditas, scilicet, ꝙ si contra appellantem lata sit sententia diffinitiua, & excommunicationis. Item appellans petat reuocari sententiam tantum excommunicationis, quia post appellationem lata est, de diffinitiua nullam faciens mentio-
b nem, & sententia tantum excommunicationis[b], sicut petitum est, reuocetur sententialiter, in hoc casu diffinitiua sententia super prin. lata firma & rata manebit; quod eis uidetur ualde dissonum & absurdum. imò & maior sequeretur absurdum, scilicet, ꝙ eadem excommunicationis sententia iterum reuiuiscet, & resuscitabitur, & sententia, per quam pronũciata est nulla, pro eo, ꝙ post appellationem lata fuit, annihilabitur: quia cum appellans non fuerit prosecutus appellationem suam super principali infra tempus legitimum, fingitur non appellasse, ut patet in eo, quod legitur, & not. supra eod. cum sit Romana. 1. respon. & c. personas, & per consequens uidebitur retrò fuisse excommunicatus, arg. ff. de his, qui no. infa. furti accipere. 1. respon.
c & §. c 1. dicit Inno. nobis non uidetur sic. imò dicimus sic, ꝙ si propter iustam appellationem unus tãtum articulus retractetur, non propter hoc sequetur, ꝙ omnes alii retractẽtur. dicimus etiam, ꝙ bene stabit firma retractatio sententiæ excommunicationis, quam appellãs est prosecutus, & nihilominus ratificabitur sententia lapsu temporis quò ad principalem, & alios articulos, quos non est prosecutus. nec ob. si dicas, ergo sententia pro parte tenet, & pro parte non: quia iste appellans, pro quo lata est sententia super excommunicationis, uel alterius articuli reuocatione, post sententiam huius reuocationis pro eo latam non iuuabit se de appel. quam fecerat, sed de hac sententia reuocationis tantum, quæ etiam si esset iniusta, idest contra ius litigatoris lata, tamen trãsit in rem iudicatam, si ab ea non fuit infra decendium appellatum, supra ti. 1. cum inter uos. §. fi. & c. ꝙ ad consultationem. §. 1. secũdum Innocent. quinimò & hoc ex ui appellationis, ut dicit Hostien, quotidie accidit, ꝙ sententia pro parte tenet,
d & pro parte non. nam & pro parte confirmatur, ut patet in eo, quod legitur, & not. infra de testa. Rainutius. §. antepen. & ult. & c. Rainaldus. §. à cuius sententia, & sequen. Sed nec sequitur secundum Innoc. ꝙ talis censeatur excõmunicatus retrò, quia illud locum haberet, si appellans nullo modo fuisset prosecutus appellationem suã. Sed hic prosecutus est eã quò ad unum articulum, etsi nõ quò ad omnes. & sicut licet in uno articulo appellare, eodem mõ & in uno articulo prosequi, & in alio non, ut patet in eo, quod legitur & no. infra de testam. Rainutius. §. cum autem, & §. quia uerò, & c. Rainaldus. §. à cuius sentẽtia. Si autem uis omd nes[d] istas absurditates uitare, atque pericula & dubia, pone te in securo & certo, & dimitte incertũ, formans libellum tuum, prout not. supra eod. glos. fuerfi. tamen
3 inter omnes, & sequenti. ¶ Illud autem † secundum Innocen. notandum est, ꝙ non solum iuuat se aliquis de appellatione eam directè prosequẽdo, sed etiam de ea excipiendo, ut si sic proponat, Dico hanc sententiam executioni non esse mandandum, uel hunc electũ nõ esse confirmandũ; quia ego sic appellaui, arg. supra de electi, cum inter canonicos, & c. cum inter R. seniorẽ, supra de excep. cum dilecti, & c. significarunt. Sed non potest excipere de appell. nisi tantum infra illud tempus. ꝙ eam potest directè prosequi, arg. ff. de neg. gest. l. 3. §. pupillus. ff. ex quib. cau. maio. nec non. ff. de inof. testamẽ. contra ueterani, aliàs Papinianus. §. si filius, & in eo, quod legi. & no. supra de rescriptis, si autem, nec
4 etiam † dicimus simile in appellatione. & accessoriis; sicut dicimus in quibusdam aliis & accessoriis suis, & in quibus non datur actio ad accessoria sine principali, sicut patet in interdicto, unde ui, quod non datur ad damna, & interesse, quæ sunt eis accessoria, nisi ratione principalis, & nisi de ipso principali agatur: quia appellationem bene possum prosequi, & agere non solum ad reuocandum sententiam, uel aliud principale, super quo appellatum est, sed etiam ipso principali omisso datur ad reuocandum omne grauamẽ accessorium primo, & principaliter de ipso agendo, sicut hic patet, & in omnibus decret. allega. supra ead. gloss. in princ. secundum Innocen. [*Nuncietis*] sic supra eod. di-
5 lecti. ¶ Glo. 2. † allegat 6. concor. in contrarium allegat duas decret. & unam l. ad decret. dupliciter respondit, ad leges aliter, demum ponit ius nouum, & quandam falsam opi. circa appellationes interponendas ab offi-
6 cialibus, per quod iterum obiicit, & soluit. ¶ *In † glo, 2. ibi, imperatores*] uide supra eod. si duobus, super 1. gloss. [*& ibi, præcipimus*] non uult princeps de spectabili, uel
e illustri ad se appellari, sed dat gradus[e], secundum quos appelletur [*& ibi. 1. respon.*] appellatur is, qui dedit iudicem, uel eius successor [*& ibi, l. 1 §. 1.*] infra declarat.
7 ¶ *In † glo. 2. ibi, bene ualet*] Archidi. in decret. si delegatus, de offic. deleg. libr. 6. dicit Innocen. & Hostien. tenere contrarium in decret. referente. sed ego non uideo, ꝙ hoc ibi teneant. & ipse Hostien. hic tenet cum glos. secundum hoc ergo dicetur, ꝙ id, quod hic potest tacitus consensus introducens consuetudinẽ, ut sequitur, idem poterit consensus tacitus exceptionem omittẽs [*ibi semper*] fallit hoc, ut 1. q. 6. anteriorum. §. illo ualet, & c. placuit. 2. [*& ibi, ad Papam*] non sic in Imperatore, ut l. imperatores, allegata in princi. glo. [*& ibi, medio*] à quocunque ordinario delegato, uel subdelegato secũdum omnes excepto casu, qui sequitur in glos. & licet sic seruet curia, secundum Hostien. tamen dicit, ꝙ salua potestatis plenitudine, qua cõsiderata nullum casum excipit, non putat iuri congruere, ꝙ appellationẽ factã à singulari delegato ordinarij Papæ recipiat, sed remittit ipsis ordinarijs, ut honor debitus deferatur, supra eod. ut debitus. cum suis concor. & quia natura iuris considerata semper debet à delegato appellari delegans, & non alius. C. qui pro sua iurisd. l. una, & remittit ad summam, eo, tit. §. quò ad quem, sub §. ut autem [*& ibi, Romana*] eod. titu. lib. 6. [*& ibi, Idem credo*] & male [*& ibi, ut infra de consuet. c. 2*] libr. 6. [*& ibi, præside*] si. infra eod. c. pen. lib. 6. Dicebat Ioan. de offi. ordin. irrefragabili. legem illam intelligẽdam, quando præles sedet cũ ordine non quasi unus ex ordine præsid. consilium, & auctoritatem præbendo facto ordinis, uel quãdo præses non concor. cum ordine. hæc secũda parum ualet,

sed

ſed totũ intel'ige iuxta diſtinctionem præ.decr pe.[*& ibi, de curia*] nihil ad caſum, etiam ſi eſſet officialis epiſcopi, de quo cognoſcit ut delegatus [*& in fi.*] & ſi dicas, quòd ſecundum hoc ſemper epiſcopus delegabit, ne poſſit ad archiepiſcopum appellari, uide in Specu. de appell. §. nunc tractemus, uerſic. ſed ſecundum præmiſſa, & quod dixi de offic. deleg. ſuper quæſtionum, uerſicu. intentionis, ſuper gloſſ. 2.

ANNOTATIONES.

a ¶ Vnde. Pro iſta opin. facit, quia in reuocando illum ſolum articulum debuit in itinere iuſtè eſſe appellatum, & ſic perinde eſt, ac ſi pronunciaſſet appellatum iuſtè, & ſic omnia ueniunt reuocanda. pro hoc faciunt in ea allegata per glo. penul. in cap. ſuborta, ſupra titulo primo.

b ¶ Excommunicationis. Vide de reuocatione earum ſententiarum cenſuræ per uiam attentati in deciſio. Rotæ, concluſio. 406. & ſe.

c ¶ Et §. Iſtud tollitur per capitulum licet, de ſenten. excomm. lib. 6. quia per deſertionem appellationis excõmunicatio poſt illam lata non reuiuiſcit; ibi uide.

d ¶ Si autem uis. Quomodo autem poſſit in cauſa appellationis appellans petere ſententiam retractari, quæ extincta eſt per appellationem. ut not. l. 1. §. fi. ff. ad Tur. uide per Barto. in l. 1. §. libellus, ff. de appella. & an attentata ante appellationem non à diffinitiua, ſed ab interlocutoria interpoſita, & per quem ſint reuocanda, uide & pro intellectu. c. non ſolum, in deciſio. Rotæ, conclu. 418.

e ¶ Dat gradus. Vide hic plenè per do. Philipp. & do. Præpo.

SVMMARIVM.

1 *Tutor qui eſſe deſiit, ſi nomine pupilli conuenitur inuitus, poterit appellare, præterquam in caſu, & quo, num. 4.*
Fori eccleſiaſtici quæ cauſæ ſunt.
2 *Tutela quid.*
3 *Vota pro nuptijs.*
Mater, ſi non petierit tutorem filio, quibus caſibus cadat à ſucceſſione.
A ſucceſſione qui cadunt, ſi tutorem non petierint tempore legitimo.
5 *Vberti cautela, & quæ refellitur hic.*
Appellationem quæ iuſtificent ante ſententiam.
6 *Remiſſio cauſæ non fit ad iudices primos ex præſumptione grauaminis illati.*
Grauare præſumitur uelle, qui aliàs grauauit.
Grauamina litigantibus eximenda ex remotione iudicis.
7 *Tutorem qui dabit non habenti.*
Curatorem ad litem quis.
8 *Epilogus gloſſarum.*
Filius non eſt in poteſtate matris, niſi per officium tutelæ.
Tutrix mulier regulariter eſſe non poteſt.
9 *Suffragium gloſſarum.*
In poteſtate tua eſt natus ex te, & uxore tua.
Agnati qui.
Cognati qui.
Tutelam adminiſtrare uirile munus, quando matris, num. 10. 11. & num. 13.
10 *Additio gloſſarum.*
11 *Mater ſi fuit in teſtamento data tutrix unà cum alijs coniunctis, nunquid alij tutores repellant illam, & num. 13. & ſi.*
12 *An poſſit dare tutorem filio, & poteſt in caſu, & quo, cum inquiſitione tamen.*
Tutorem etiam extraneus dare poteſt in bonis ſuis tantum & cum inquiſitione, & an præferatur alijs, num. 18.
13 *Tutorum quis præferatur, & num. 15. & 18.*
Tutela quaſi teſtamentaria quæ, & num. 17.
14 *Electio rite facta tenet, antequam confirmetur.*
Ipſa pendens non eſt alia facienda.
Confirmatio electionis ius adminiſtrandi tribuit.
In tutela idem, quæ rite facta ante confirmationem tenet.
15 *Tutela uti rectè data intelligatur ex inquiſitione, quatuor conſideranda.*
Inquiſitio tutorum quibus obſeruatis fiat.
16 *Tutelam quaſi teſtamentariam ſpes eſt eſſe confirmandam, niſi per iniuriam iudicis aliàs fiat.*
Si confirmatur gratia fit, ſit minus, iniuria.
17 *Quando ceſſat.*
Legis ſi ſororis. C. qui dari tuto. intellectus.
Tutorem habenti non datur tutor, ſed curator.
18 *Tutelarum ordo quæ cui ſuccedat, & num. 19.*
19 *Ex titulorum ordine, quæ quibus præferenda, arguitur.*
Ii faciunt ius.
Ordo ſeruandus in prioribus & poſterioribus locandis.

CAPVT LXVII.

1 EX parte. Caſus. Si is † qui deſiit eſſe tutor, nomine pupilli conuenitur inuitus, poterit appellare. Et in prima parte appellantis querela. ſecunda dat iudices ibi. mandamus [*Terris*] forte obligatis quondã patri pupillorum, & fortè dicebant fructus annullaſſe fortem, ſecundum Hoſt. [*In cauſam*] fortè erat in cauſa eccleſiaſtica uſurarum, uel dotis, uel fortè erant de iuriſdictione eccleſiæ, uel propter negligentiam iudicis ſecularis. ſecundum Philipp. [*Excipi fecit*] per procuratorem ſuum [*Tutela*] quæ eſt † uis, & poteſtas in capite libero ad tuendum eum, qui propter ætatem ſe defendere nequit iure ciuili data, ac permiſſa. ff. de tutel. l. 1.
3 inſtit. eo. in prin. Philipp. [*Secunda † uota*] ideſt ſecundas nuptias, Pet. [*Deſierat*] caueat ergo ſibi, q infra annum tutorem eis dare petierit, ff. ad Tertul. l. 2. §. confeſtim.
a C. qui pe. tu. l. cum à matribus: aliàs excludetur mater à ſucceſſione, ſi filij pupilli ſine tutore moriantur. Secus, ſi puberes. & idem eſt in quolibet, qui deberet ei ab inteſtato ſuccedere. C. de legit hæred. l. ſciant, C. ad Tertul. l. matres, & l. omnem. parcitur tamen matri, & ei ſuccurritur, ſi fuerit minor annis. C. ſi aduerſus delictũ. l. 2. In quibuſdam etiam alijs caſibus excuſatur minor, ſecundum Hoſtienſ. qui remittit ad ſummam de delic. pu. ſub §. illud nota. dignum [*Reſpondere*] ſi tutela
4 † deſiiſſet per aduentum pubertatis, prius inchoata tutor conſumare tenetur, dummodo geſtio in curatorem translata non ſit. C. ut cauſæ pubertatis ad tutel. l. una, unde ſi in negocio pupilli appellauerit, appellatio nem ante rationẽ reddiram proſequi tenetur. ff. de appellat. l. tutor, Philipp. [*Neglecta*] not. contra cautelam
5 Vberti, qui † conſuluit. q non pronunciet ſuper exceptione. ſed ſolum procedatur, ne appelletur. de hoc in Specu. de exceptio. §. 2. uerſic. & not. ſecundum Vbertum. & facit quod dixi ſupra eod. directæ, ſuper uerſic. appellatum [*ad hoc*] ſcilicet ad reſpondendum, & defen
b dendum [b] pupillos [*Si eſt ita*] ſcilicet, q deſierit eſſe tutrix, & hæc exceptio fuerit propoſita, & q non fuerit admiſſa, & q propter hoc fuerit appellatum [*Audiatis*]
6 non remittit † cauſam ad primos, quia cũ grauauerint matrem, præſumitur, q grauarent filios. argu. ſupra de præſump. mandata, ſecundum Hoſt. ſecundum quem prouidet actori, ne denegetur iuſtitia in cauſa ſemel delegata, licet cauſa pupillorum nõ omnino fuerit in iudicio deducta, nec uoluit Papa per ſe cognoſcere, quia forte nimis grauarentur pupilli [*Hincinde*] ſcilicet partibus, & pupillis dato ipſis tutore, uel curatore ad litem.
7 Sed † quis dabit tutorem? reſpondet Hoſt. q iudex ſuus per delegatum admonitus, & ipſo negligẽte etiam delegatus dabit curatorem ad litem, ff. de officio delega. prudentiam. §. penult. & ult, & uide de iudi. c. ult. lib. 6.
8 ¶ Prima † gloſſ. dicens filium non eſſe in poteſtate matris niſi per officium tutelæ, tractat, quomodo regulariter mulier non poteſt eſſe tutrix. ponit caſum exceptum: ſubdit quid de matre per iura codicis, & quid per
9 iura auct. ¶ [*In l. † glo. §. ius autem*] natus ex te & uxore in tua

tua poteſtate eſt [*& ibi. §. 1.*] agnati per uirilem, cognati per fœmineum ſexum proueniunt [*& ibi. l. 1.*] ibi tutelam adminiſtrare, uirile munus. & ultra ſexum fœmineæ infirmitatis tale officium eſt [*& ibi. l. 2.*] cuius uer-
10 ba habes in capitulo ſtatim alleg. ¶ *In † glo. 1. ibi, illud tamen*] hanc glo. & ipſius materiam uide in Specu. de tutore. §. nunc uidendum, uerſi ut autem [*& ibi. in prin. §. nota.*] qualis ſit hæc tutela matris, ſcilicet, uel auiæ [*& ibi tutelam*] quid de cura. in Spe. de cura. §. nunc autem, uerſic. Sed nunquid mater [*& ibi, matrimonium*] ſecus eſt in ſponſalibus. de hoc in Specul. præalleg. §. uerſi. quid ſi nondum, & uerſic. ſequen. [*& ibi, ſoluta eſt*] & tamen mortuo marito ſecundo recuperat illam re integra, quod dic, ut in Specul. §. præalleg. uerſicu. quid ſi iuris.
c [*& ibi. §. quia uerò*] de hoc, qui filij ſint legit. ex tenore [c], in 1. glo. [*& in fi.*] Hoſtien. dicens ſe propter quandam quæſtionem, quæ de facto fuit Lugduni, formaſſe hic
11 hanc gl. ualde prolixam, ſic quærit. Quid ſi mater † fuerit in teſtamento data tutrix unà cum alijs coniunctis, nunquid alij tutores repellant illam? & uidetur, q ſic: quia mater non poteſt in teſtamento dari tutrix. ff. de teſtamẽ. l. iure noſtro. 1. reſpon. ff. de neg. geſt. qui aliena. §. quamquam, licet poſſit dari conſiliatrix. ff. de ad-
d miniſt. tuto. quidam decedens [d]. §. pen. nec obſtat, ſi dicas, q hodie admittitur ad tutelam: quia illud uerum, ſi non ſuperſit teſtamentaria: aliàs contra in aucten. de hæred. ab inteſtato uen. §. ex his, collatio. nona, ſed hic ſupereſt teſtamentaria, ſcilicet tutores adiuncti. Item non poteſt mater tutrix eſſe, niſi caueat, & renunciet, ut in gloſſ. ergo indiget confirmatione, & non poteſt eſſe teſtamẽtaria. nam ſi eſſet paternum teſtimonium, ſufficeret, ut C. de epiſcopali audientia. l. de creationibus, inſtitut. de ſatiſda. tutor. §. 1. & ſic eſt repellenda. ad hoc. C. quando mulier tu. offic. fun. l. 2. nec ob. ſi dicas, admittitur, ſeu datur ſine teſtamento; ergo multo fortius in teſtamento: quia hoc non ſequitur, arg. certum eſt enim, q curatio plerumque defertur à lege, ut ff. de cur. fur. ſæpe. Item datur à iudice, non tamen poteſt dari in teſtamento, licet datus confirmetur, inſtit. de cura. §. 1. & ecõtra uidetur. nam conſtat, q mater hodie ad tutelam admittitur ſine teſtamento, ut not. ſupra in glo. multo fortius in teſtamento. nam & curator in eo caſu, in quo à lege admittitur, & in teſtamento datur, ut C. de epiſcopali audientia. de creationibus. Item pone, q ſola data ſit in teſtamento, quid proderit dicere, q non ſit tutrix ex teſtamento, cum nihilominus admittatur per l. nihil? non eſt igitur dicendum, arg. ff. de acquir. poſſeſſ. l. 1. §. ſi uir uxori, & melius. C. de his, qui ſibi abſcribunt in teſtam. l. 1. Item ex quo per l. admittitur, ſatis ſequitur, q admittenda ſit ex teſtamẽtaria uoluntate: quia lex eſt ipſius uoluntas, in auctẽ. de nup. §. diſponat, collatio. 4. nec obſt. ff. de teſtam. tuto. iure noſtro, quia loquitur ſecũdum antiquiſſimum tempus, ſecundũ quod non admittebatur, niſi hæc hoc à principe impetraret, ut nota. in gloſſ. & hoc eſt, quod ibi dicit, ſententiam, quam leges noſtræ non admittunt: ſed hodie cum leges hoc admittant, poterit in teſtamento dari, ſeruata tamen ſolẽnitate, cum qua leges ipſam admittant, ut no. ſupra, nec obſtat, ſi dicas, q confirmatione indiget: quia fortè non indiget, ſecundum Lauren. Cre. & Ho. Bo. uel dicas hoc ſpeciale in matre, quia quamuis dicat ſic in teſtamento, nihilominus prædictam ſolẽnitatem ſeruare tenetur, & eſt ratio, quia lex contra fœminas immoderatas pupillis uoluit prouidere, ut C. de adminiſt. tutor. lex. §. ſerui etiam. & hoc puto uerius, quamuis quidam ſapientes tenuerint primã partem, ſecundum quos ſic obijcitur, aut hoc mulier ante renunciationem, & aliam ſolennitatem. l. ſeruatã eſt tutrix teſtamentaria, aut non. ſi non, habent propoſitum. ſi ſic. ergo tenetur cauere. ſed hoc iam ſolutum eſt, quia ſpeciale eſt iſtud in matribus, ut ſupra not. qui nimmò ipſis reſpondeo, nec hoc, neque illud. quid ergo? reſpondeo, in pendenti eſt. quouſque renunciauerit, & ſolennitatem. l. ſeruauerit. ſic & multa alia in pendenti ſunt. ff. de uſufru. ſed & ſi quis. §. interdum, & infra de frig. fraternitatis, in fi. cum ſuis concor. ¶ Sed nũ
12 quid mater † poteſt dare tutorem filio ſuo in teſtamento? non uidetur, ut ff. de confirma. tuto. mulier, ff. de lega. 2. pero Luci Titi. §. mater filio, quod eſt uerum, niſi ipſum hæredem inſtituat. tunc enim eſt à iudice confirmandus, nec ſatiſdat rem pu. ſal. fore. & ſic intellige. C. de teſtamẽ. tute. mater & hoc uerum eſt. niſi forſan minus idoneũ nominauerit: alioquin contra. ff. de adminiſt. tutor. l. quidam decedens. Si uerò extraneus tutorem dederit, nec tener datio. nec cõfirmatur. niſi pupillum hæredem inſtituat nihil habentem præter bona, in quibus inſtituitur. tunc enim non male dicemus iudicium eius ſequi. ff. de confirma. tut. ſi patronus. In utroque tamen caſu fit inquiſitio ſuper identitate perſonæ tutoris, & ſatiſdat, alioquin magiſtratus tenetur. ff. de confir. tut. tutores. q ſi pater dederit, omnimodo idem ſine inquiſitione. & ſatiſdatione confirmatur, in ſtit. de tutel. §. fi. C. de confirma. tuto. l. 2. quia ſufficit ei paternum teſtimonium. C. de epiſc. audi. de creationibus, inſtitu. de ſatis. tuto. §. ſed hoc non eſt perpetuum. quod uerum eſt, niſi noua cauſa ſuperueniat. ff. de teſta. tu. pater hærede inſtituto, & argum. ſupra de exceptio. paſtoralis, ſupra de officio delega. inſinuante. uel præterita latens & abſcondita detegatur. utilitatẽ enim pupillorum, & non ſcripturam iudex modis omnibus ſequi debet. ff. de confirma. tutor. in confirmando, & l.
13 utilitatem. Conſueuit † autem quæri, quis cui ſit præferendus, ſuper quo diſſenſio eſt. tu dicas, q teſtamentaria tutela præfertur omnibus, inſtitu. de leg. tutor. 1. reſpon. & de Attil. tu. 1. reſponſo, ipſa deficiente locus eſt quaſi teſtamẽtariæ paternæ indiſtinctè; maternæ, ſi pupillum hæredem inſtituat; quod dic, ut ſupra not. & infra eod. glo. uerſi. & ſecundum hoc expone, & ſequentibus. Talem autem tutelam uoco quaſi teſtamẽtariã: quia teſtamentariæ comparatur. ff. de confirma. tutor. qui patre: quinimmò quodammodo uere teſtamentaria poteſt dici, licet confirmata: quia nõ confirmatur, niſi id, quod eſt. ff. de iuriſd. omnium iudicum, & quia, ſupra de fide inſtru. inter dilectos. §. certum, & §. cum
14 eadem, & uerſi. donari. Sicut † ergo electio, quæ rite facta eſt, & tenet etiam antequam confirmetur, ſed per cõfirmationem ius adminiſtrandi tribuitur, ut patet, ſupra de electio. poſtquam, & cap. tranſmiſſa, & c. qualiter, & ipſa pendente non eſt alia facienda, ſupra de electio. conſiderauimus, & cap. auditis, nec confirmãda;
e ſed potius infirmanda [e], ut ibi, & argum. ſupra de reſtit. in integ. cap. 2. in fi. nec prælatura danda, infra de conceſſio. præben. cap. 1. & cap. cum noſtris, ſic & hic dici poteſt, ſcilicet, q ex quo tutor in teſtamento rectè datus eſt, tenet datio, & confirmatio nihil operatur, niſi quia ius adminiſtrãdi tribuit, nec eſt alia, ſi oblata fuerit, admittẽda. ad hoc autem, ut rectè datã intelligatur
15 ex inquiſitione, quatuor conſiderantur. primũ eſt perſona dantis in teſtamento, ſecundum perſona accipiẽtis. tertium perſona dati tutoris. quartum, q pro tribunali interponatur decretum. ff. de confirma. tuto. naturali. §. ſi quæratur. quando autem tribus primis membris error nõ reperitur, iure datus intelligitur, & quartum ſequi debet, ut ibidem; & in l. Greca, eod. titu. quæ incipit, ut nec ibi ſunt quidem rectè dati tutores ſecundum teſtamentum. 1. quibus oportet & quomodo oportet, & ubi oportet. ergo tales teſtamentarii iudicantur. ff. de teſtam. tuto. l. 3. ergo ſunt legitimis præferendi, ut ſupra in ead. glo. uerſic. conſueuit, & ſequen. hoc enim ſcias, q quamdiu teſtamentaria tutela ſperatur,

legitima

legitima eessat, argum. C. de bon. poss. ℞m tab. l. 1. & expressum. ff. de testa. tuto. si quis sub cõditione. & dic te-
§6 stamentaria, idest ex testamento proueniens. Sed† nun quid spes est talem esse cõfirmandam? utique & certa spes, nisi iudex uelit iniuriari, ut patet in eo, quod not. supra ea. gl. uersic. sed nunquid mater. fit ergo gratia, si confirmatur: iniuria, si non confirmatur, sicut consue uit notari in postulatione, supra de postu. præla. bonæ. 1. supra de elect. scriptum. §. fi. per l. ff. de aqua quoti. &
17 æsti. l. 2. § pœna, in fi. Si tamen† iudex aliquã tutelam legitimã admiserit, & dederit, cessabit hæc quasi testamẽ taria. & sic potest intelligi. C. qui tut. dari poss. si sororis tuę. simile habetur in representato secundo à patrono laico. in fra de iure patro. pastoralis. & ℞m hoc expone, quod in d. l. si sororis, dicitur, patruo constituto, idest à iudice dato, tutor datus est, scilicet in testamento matris, uel ẽt patris, cuius pupilli emancipati erant, quam uis & aliter legi possit. Sed & si uideatur iudici, nihilominus addet quasi testamentariũ, nõ dico tutorem, ut
f dñi exponunt, sed curatorem f, ut dicit textus. C. de testa. tute. si pupillorum. C. de confirma. tut. si ut proponis: quia tutorem habenti non datur tutor, ut in d. l. si sororis. nec uideo, quare glo. debeat fieri contra textũ.
18 Verũ si ab † extraneo datus sit, iudex examinabit, quę præferat, & arbitrarium erit, arg. ff. de confir. tuto. si patronus, & l. tutores. & idẽ uidetur in curatore à patre, uel matre dato. ff. de cura. furiosi, si furioso. & ℞m hoc potest intelligi. ff. de confir. tut. mulier, in fi. quasi testamentaria uero deficiente, omnino locus est legitimæ, & legitima deficiente datiuæ. & hoc uidentur uoluisse notare compilatores legum: quia primò posuerũt rubricam de testam. tute. tanquam primam, & omnibus præferendã. secundò de confirmando tu. subaudi qua si testamentario tãquam secundam, tertiò de legitima tu. tanquã tertiam, quarto tractauerunt de datiua tanquam de posteriore, ut patet in fi. & C. de testa. tu. & ti-
19 tulis ibidem immediate sequẽtibus. Ordo† autem iste considerandus est, & ius uidetur facere. & priora primo loco, & posteriora in secundo ponẽda sunt, ut C. de no. co. fa. l. unica, post medium, ibi, ita tamen, ut ordo temporum &c. & in auct. de hær. & Fal. § in ordinatum, collatio. 1. & argum. supra de maio. & obed. c. 1. &
g c. statuimus. Azo tamen g sequens hac. Bald. dominum suum not. dicens, ꝙ legitima præferatur quasi testamentariæ, argum. ff. de his, qui not. infa. furti, §. 1. ff. de uerb. significa. l. lege obuenire, instit. quibus modis testa. infirman. §. posteriore. & ad idem. ff. de testa. mili. Titius, in auct. de defen. ciui. §. interim, col. 4. sed hæc argumẽta nimis generalia & brocardica & remota sunt à materia ista, & fortę aliter sensisset, si diligẽter supradicta omnia attendisset. hanc autem glos. occasione cuiusdam causæ, quæ de facto Lugdunen. accidit, duximus compilandam, Hostiens. cuius hæc glos. quasi ad literam, quòd innititur quasi propter sui materiã hic posui, ne desit petentibus factus uolens.

ANNOTATIONES.

a ¶ Excludetur matér. Adde Ange. instit. ad Tertul. in §. sed quemadmodum.

b ¶ Et defendendum. Apparet ergo ex isto textu. quòd qui agit contra pupillum, potest primo tutorem citari facere, & nõ pupillum: quia hic tutrix fuit citata, & non pupillus. potest tamen etiam pupillus citari, u. de Bart. in l. 1. ff. de admini. tuto. & in l. qui habent, ff. de tute. §. fi pupillus.

c ¶ Tenore. Materiam tutelæ matris, & auiæ per multas quæstiones uide in Specul. prælleg. & Ioan. Andr. & plenissimè Barto. Bald. & in auctẽ. matri, & auiæ, allegata in glo. & Bar. in l. si quis sub conditione, ff. de testam. tute.

d ¶ Decedens. Cuius consilium de urbanitate requiritur, non de necessitate, ut ibi; non tamen fit particeps officij, nec esse possit, ui-
del-Titium; & Mæuium, & ibi Bart. ff. de adminiſt. tuto. & plenius in repeti. §, si plures, & d. l. 1. ff. de exercito.

e ¶ Infirmanda. Tenet ergo, quòd quasi testamentaria præfertur legitimæ, glo. in l. neque, C. de confir. tuto. tenet contrarium & ibi uide Cyn. & moder. Bart. tenet idem, quod hic Ioan. And. in l. 1. ff. de confirma. tut. & adducit disputationem. Mar. Si. & ibi uide per ipsum, an talis sit testamẽtarius, uel datiuus. & not. quòd licet iste præferatur legitimo, tamẽ admittet secum datiuum, ut l. si ut proponis, C. de confir. tu. & not. Bart. in præall. l. 1.

f ¶ Curatorem. Idem uerbum ponitur in l. solet, ff. de ture. & ibi ui de Bart. de potestate illius curatoris, uel administratoris, uel coadiutoris, sic enim utitur istis uerbis. l. illa.

g ¶ Tamen. Et idem gloss. in l. neque, C. de confirma. tuto. ubi uide Cyn. Bald. & Salic. & materiam huius glo. & quando datiuus præferatur legitimo, uel testamentarius, & plura ad materiam uide per Bart. in l. si quis sub conditione, præalleg.

SVMMARIVM.

1 *Relatio, cuius non fuit exemplum litigatoribus editum, non ualet.*
In ea quæ sint attendenda, ut ei fletur, & nu. 2. & num. 9.
In ea præfixus terminus ad comparendum coram superiore, peremptorius est.
2 *Eaſi fit appellatione alterius partis interposita, quando remittãtur partes ad iudicem obtentum super appellatione.*
3 *Commissionem, siue delegationem superior quibus modis reuocare dicatur.*
Inter delegatos pro utraque parte à iudice relationis, si contentio nascatur, uter eorum cognoscet.
4 *Appellatione non obstante an & quando iudex remissor, & cui causa relata commissa est, cessare debeat.*
5 *Remissio causæ ut fiat, committitur non uno modo, atque fit ex causa diuersa. nu. 6.*
Qualiter sit facienda, & quo tempore, & num. 8. 9. & 13.
Relator, uel remissor causæ potest & debet partibus certum terminum, ut coram superiore compareant, assignare.
Ad curiam quibus modis causa deferatur, uer. Quid ergo.
Præsentia partium coram superiore si contingat, æquum est ut ibi causa tractetur, uer, uerumtamen.
Iudicis imprudentia non debet obesse parti, ibid.
Papa cunctorum iudex est.
Tempus ad remittendam causam præfixum potest à partibus prorogari. §. iudex uerò. qualiter computetur, nu. 6.
Notitia, siue significatio quando fiat ante domum contumacis, uel in ecclesia, ad finem.
Relatoris iurisdictio quando finiat, ibi. quæ cauere debeat, nu. 8. 13.
6 *Appellationi locus est in causa remissionis, uel relationis.*
7 *Illico, quid hic significet.*
Relationem clausam pars recipere non debet, nec aperire, & ratio.
8 *Eius exemplum accipiendum, & quale debet esse, id quando dare teneatur iudex. nu. 9.*
Sigillum si sit alienum appositum, eius facienda probatio, & qualiter.
9 *Teneri, uerbum quo casu faciat necessitatem.*
10 *Relationis pœnitere quando liceat iudici.*
Iurisdictio extincta non reuiuiscit etiam de consensu partium, habetur sine exercitio plerunque.
11 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 12. 13.*
Relator malitiosè referens, efficiatur infamis, & quando.
Relatio etiam super criminibus fit.
Quando fiat ex necessitate.

CAPVT LXVIII.

1 NTimasti. Casus. Non † ualet relatio, cuius exemplum nõ fuit litigatoribus editum; & facit ad tertiam partem rubricæ [*Relationem*] Dicit Innoc. in relatione diligenter attendendum, an fiat partibus cõsentientibus, uel saltem non appellantibus, uel fiat altera parte contradicente, uel appellante. Primo casu quando partes consentiunt, uel non appellant, statur relationi. sic potest intelligi, de pur. cano. cum dilectis, uersi.

uersi. nos igitur, & terminus in ea præfixus ad comparendum coram superiore pro peremptorio est habendus, sicut & dicitur in termino appellãtibus assignato, supra eo. sæpe. §. quia tamen. in secundo uerò casu, quãdo post appellatio. facta est, non creditur ei, nisi ex aliis actis, uel circunstantiis roboretur. 2. q. 6. biduum. C. de
a rela. l. 1. Sed & si fiat relatio a, una partium absente etiã per contumaciam. adhuc non uidetur relationi credẽdum, nisi adsit alia probatio: termini tamẽ assignatio bene ualet. unde etiam non citata ulterius parte cõtumace procedet superior, sicut & iudex, qui retulit, pro cedere poterat, contumacis absentia non obstante. ꝙ
2 † si pars, quam iudex inferior retulit contumacem, ueniat coram superiore Papa, uel alio, & dicat se nunquã fuisse contumacem, sed per appellationem à iudice re cessisse, & ꝙ obtinuit causam appellationis à superiore committi, tunc superior, si uerum sit, ꝙ cõmiserit, non credet relationi, sed remittit partes ad iudicem obtentum super appellatione, qui cognoscet de appell. & an factum post appellationem sit reuocãdum, uel cognoscet ipse superior, cui licet delegati sui iurisdictionẽ reuocare. ff. de iudic. l. iudicium. tamẽ totus processus de leg. ante reuocationem commissionis habitus erit ra-
b tus, argum. supra de restitu. spolia. audita b. §. 1. superior
3 † uerò nõ solum expressè potest reuocare commissionem per eum factam, quinimmò si ex certa scientia incipiat de negocio cognoscere, uel alii hoc committat, hoc ipso commissionem alii prius factam uidetur taciterè reuocare, argum. infra de concessio. præben. quia diuersitatem. §. 1. sed & si iudex relationis causam remissam, quæ iam instante parte appellante alii commissa erat, ut de appellat. cognoscere et interim, postmodum committat alii, propter hoc inter ipsos iudices de iurisdictione sit contentio, dicunt quidam, ꝙ sopienda est secundum tenorem decre. de rescriptis, pastoralis. Alii dicunt, & ut Innocẽ. uidetur melius, ꝙ ad hunc secundum iudicem, cui commissa est causa relata, nihil aliud pertinet nisi cognoscere, an causa appellationis prius alii commissa fuerit. nam, ex quo de hoc sibi constiterit, debet partes remittere ad illum iudicem, cui causa appellationis prius commissa fuit, & ad quem pertinet cognoscere, an sua fit iurisdictio. sic enim in iudice ap-
c pellationis obtinet, supra de rescriptis, dilectus c filius.
4 2. §. fi. Sed & † nũquid eodem modo iudex, qui causam remisit, statim, ex quo scit causam appellationis ab eo factæ alii commissam, debet cessare, & remittere causam ad iudicem, cui commissa est causa appellationis? Respõdeo, si scit, uel credit lator, ꝙ causa appellationis legitima sit & uera, prudenter facit, si supersedeat. ꝙ si processerit, & postea causam appellationis legitimam cõstiterit ueram esse, quicquid per eum factum fuerit,
d cassabitur, ut not. infra eod. interposita d, eod. titu. Romana. §. si verò, & seq. lib. 6. Si uero indubitãter teneat, ꝙ appellatio est iniusta, securè procedere potest, & eodem modo iudex iste, cui causa relata commissa est, si indubitanter confidit, ꝙ appellatio sit iniusta, non obstante, ꝙ causa eiusdem appellationis alii sit commissa, securè potest procedere, & tenebit, quicqd fiet ab eo, dummodo declaretur postea per diffinitiuam sententiam, ꝙ appellatio facta fuerit temeraria, & iniusta, ut not. in eisdem capit. interposita, & capit. Romana. hoc
5 etiam † circa relationem notandum est, ꝙ quandoque fit taliter commissio, ut infra certum tempus remittatur, aliquando sine certo tempore. & quandoque mandatur, ꝙ remittatur causa sufficienter instructa, uel nõ instructa; & de his, uide supra eod. super co. 2. in gl. fiat ergo, uersic. & idem, usque ad fi. in omnibus autẽ istis casibus non est magna differentia: quia semper sufficit causam remittere, & cum ea instructionem, & cum illis actis, quæ recepit iudex, & quæ partes uoluerunt, & potuerunt procedere coram eo etiam si non sit plenè instructa. & etiam semper potest & debet relator partibus, ut coram superiore compareant, certum terminũ assignare, secundum Inn. in uno tamen caueas, quod, ut refert Hosti. sibi de facto accidit, ꝙ si Papa committat causam alicui infra certum tempus, puta usque ad sex menses finiendam iustitia, uel concordia mediante, alioquin causam remittat &c. si iudex infra dictos sex menses causam remiserit, nihil agit: quia totum semestre tempus datum est ad causam finiendam, & nõ ad relationem faciẽdam. Ideoq; si infra illud tempus fiat remissio, non ualet: Tum quia à non suo iudice fit. supra de rescriptis. cum dilecta. ad fi. Tum quia secũdum Innocen. prohibitæ sunt relationes causã iudicii derrectandi factæ, in auctẽ. ut non expectent iudices sacras iussiones. §. iubemus. colla. 9. nisi in casibus, ff. de offic. Proconsu. solent & l. si quid, & C. de falsis, ubi falsi crimen. & ideo quantumcunque impediatur iudex procedere, nunquam ualet remissio, infra hoc tempus fa-
e cta, nisi de consensu partium fiat secundum Innocen. e quid ergo fiet? Respondeo secundum Hosti. absoluendus est de rigore iuris reus, contra quem facta est relatio, si comparuerit, & ad suum ordinarium iudicem remittendus, cum causa non sit in curia per reuocationem, uel appellationem, uel per alios modos, qui non interuenerũt, nec per hanc relationem, quæ nulla est, ut ℞missum est. & ideò partes non astringit, nec arctat, argum. in eo, quod leg. & not. supra de electio. bonæ. 2. in fin. per quod apparet. ꝙ & si reus non comparuerit, non est contumax repurandus. uerumtamen, si ambæ partes sufficienter instructæ ad diem sibi assignatã cõpareant coram Papa, satis equum est, & ex mente mandati potest colligi, ꝙ Papa causam audiat, uel alii audiẽdam cõmittat, & maximè ubi reus alium iudicem nõ habet, quàm Papam. Nam & si relatio nulla sit, certũ est tamen, ꝙ Papa actori imperranti uoluit prouidere, & ad se, si per illum, cui committebat, nõ diffiniret, negociũ finaliter reuocare. Aequum est ergo, ut, ex quo partes præsentes sunt, in negocio procedatur, argumẽ. ff. si certum peta. quidam æstimauerunt. ff. de no. oper. nunc. l. 1. §. & post operis, & in eo, quod legi. & not. supra de transactio. c. fi. infra de uerbo. sign. intelligentia, & cap. in his, nec debet obesse actori, ꝙ per impruden tiam iudicis factum est, argum. infra de contrahen. em pro. capi. fin. & in eo, quod legi. & not. infra de his, quæ fi. à maio. par. capi. quæsiuit. imò & ubi nec contra iudicem regressum habere potest, uel in eo non expedit super hoc litigare, est eis potius subueniendum ex generali clausula, argum. in eo, quod leg. & not. supra de restit in integ. tum ex literis. nec obst. si dicat reus, modis omnibus peto remitti ad propria: quia per prædicta patet, ꝙ nõ cogor hic subire iudicium: quia potest ei respõderi nõ esse indulgendum malitiis hominum, qui nihil laturi sunt, nisi ut officiant, ff. de rei uendic. in fundo, supra de rescriptis, plerumque, ex hac enim remissione nihil aliud faceret nisi quandã dilationẽ malitiosam, cum & starim sub eadem forma posset committi negocium, & relatione facta legitimè iterum necesse haberet cõparere in curia, & ibidem respondere. quid ergo ex hoc consequeretur, nisi ꝙ interim fugeret iudicium? contra id, quod legi. & not. supra de præsumpt. nullus. & detinet forsan contra conscientiã alienũ, & sic ad gehennam ædificaret, ut patet in eo, quod legitur, & not, supra de præscrip. c. fi. & non solum partẽ aduersam, quinimmò & seipsum grauaret magnis laboribus & expensis contra id, quod legi, & not. supra eod. ut debitus. 1. respon. uersicu. 1. æquius est igitur ipsum in hoc casu ad respondendum, & procedendũ cogere. nam & partes præsentes sunt. positum est & certũ est, ꝙ Papa cunctorum iudex est. 9. q. 3. cuncta, supra de

foro

foro compe. c. fi. §. 1. non pro aliqua alia causa venit, vt ibi, & iudicium redditur in inuitum. ff. de uerb. obliga.
1 inter stipulãtem [f] §. 1. ¶ Iudex uerò, cui prædicta commissio est facta, si hoc inconueniens vult uitare, prudẽter debet attendere, ut remissionem nõ faciat, quousque oĩno lapsum fuerit dictum semestre tempus: quia illud tm̃ debet expẽdere ad causam sopiendam per viã iuris, vel pacis. sicut patet in prima parte mandati, quo semestre elapso. si infra illud non profecerit, nul. ã potestatem habet decetero procedẽdi in negocio, vel ipsum diffiniendi, nisi in fin. ante lapsum ipsius semestris tempus fuisset de cõsensu partium prorogatum. supra de offi. deleg. de causis. quæ ergo sunt partes ipsius? Respondeo, ut partes citet, q̃ certa die compareat coram eo ad uidendam & audiẽdam remissionem, quam facere intẽdit, sicut in mandatis recepit, & ex quo partes super hoc peremptoriæ citatæ fuerint, siue uenerint, siue non, potest & debet ꝑm Inn. ratione suæ iurisdictionis semper post terminum ẽt in infinitũ, nisi ab eo reuocetur mãdatum, facere remissionem, & certã diem ad comparendum coram superiore partibus assignare, quẽ & postea debet eis significare, si absentes sint, & reperiri possint. aliogn faciat hoc publicari ante domum contumacis, uel in ecclesia, ut aliàs legitur & notatur, supra de eo, qui mitt. in poss. causa rei seruan. c. fi. in remissione autem, quã facier, de toto processu coram ipso habito plenam debet facere mentionem, ut patet in eo, quod legitur, & not. supra de elect. dudum. 1. §. cum autem. 1. responso. nec dicas, q̃ iurisdictio ipsius finita sit per lapsum semestris temporis: quia licet hoc uerum sit quo ad causæ examinationem & diffinitionem: tamen non quò ad faciendam relationem, & hoc probat una pars mandati, supra ead. glos. uersic. in uno. tamen caueas ibi, alioquin &c. q. d. si infra dictos sex menses causam non diffinieris, ipsam nobis remit-
6 tat. ¶ Et si uis † scire, qualiter hoc semestre tẽpus sit cõputandum, recurre ad id, quod de hac materia plenius not. supra de supp. neg. præla. licet. §. ne igitur. sed & ꝑm Inno. in omnibus prædictis casibus licet ex causa partibus appellare, & super appellatione facta literas impetrare non facta mentione de remissione à primis iudicibus faciẽda: quia nec semper præcipitur remissio fieri propter hoc, q̃ superior uelit de negocio audire. tũc enim oporteret de remissione fieri mentionem, argu. supra eod. ut nostrum, & supra de offi. deleg. super quæstionum. §. uerum, versic. cum autem. Sed quandoque fit, quia partes non confidant de iudicibus in diffinitione, supra de rescrip. ex parte decani, & de elect. dudũ. 1. Sed & quandoque expedit in uno loco inquiri de uno articulo, & in alio loco sententiari, supra de elect. scriptum est, ꝑm Inno. & Host. [*Illico*] ac sit dicat, statim, cũ
7 uerbo protulit se relaturum, tenetur partibus præsentibus facere legi relationem, & edi. & caueat pars, ne recipiat relationem clausam: aut ex quo illam recipit, imputet sibi, nec illam aperiat. aliàs non poterit actis contradicere, de offic. deleg. cum olim, Magister, Hostiens.
8 [*Exemplum*] ne † quid immutari possit, & sit publicarum manu tabellionis, uel quorum honestorum virorum, uel sigillatum auctentico sigillo, supra de probatio. tertio, & c. quoniam, de testib. cum à nobis. Quid si sigillum sit ignotum? dicit Host. si partes stant illi coram superiore, bene est, infra de pur. ca. c. pen. uersi. his igitur: aliàs est facienda probatio, de fid. instru. q̃ super his, de
g cler. pereg. c. 1. cum concor. [g] quid ergo si altera partiũ tm̃ præsens est? Dicit Host. arbitrarium, ut sic iudex possit, si sibi uideatur, considerata qualitate personæ, & negocii, de quo agitur, recepto iuramento partis, q̃ talis fuit facta relatio ipsum admittere, supra de iureiur. c. fi.
h de procur. ex insinuatione, & c. in nostra [h], & imputet sibi pars, quæ non uenit, supra eod. sæpe, de electio. c. 1. lib. 6. Iudex tamen nõ multum properet, & caueat, ne quid falsum confingatur, supra tit. 1. cum Bertol. supra de dolo, cum olim. de resti. in integ. ex literis, ꝑm Host.
9 de † remissione iudicũ an fidem faciat, & credatur de his, quæ scribuntur super processiu, uide satis in Specul. de remiss. §. utile, uersi. sed nunquid remissio [*Teneatur*] partibus instantibus. sic enim necessitatem importat, arg. 4. q. 1. quod præcipitur. & idem est, si altera pars tãtum instat, ex quo consenserunt tam iudex, quàm partes relationi faciendæ, arg. C. de acti. & ob. sicut initio.
10 quid si una † pars consentit, alia non? uidetur, q̃ iudex possit pœnitere, quia relationem non fecit, sed facere uoluit, arg. ff. rem ra. ha. l. amplius, ꝑm Host. quid si iam edidit partibus, & postea cũsentiunt partes, q̃ iudex cognoscat, nec procedit relatio? Dicit Ho. q̃ locus est pœnitentiæ, dummodo iudex consentiat, arg. ff. de pac. ab emptione, infra de reg. iu. c. 1. & idem putat, quousque præsentata fuerit superiori relatio, supra de postula. bonæ. 2. uer. nec nocebat. nec ob. supra de offi. deleg. significantibus. ibi enim iurisdictio erat etxincta. unde non reuiuiscit etiam de cõsensu partium. ff. de solu. qui res.
§. aream. nec priuatorum consensus &c. de fo. compe. significasti. sed relatio non extinguit, sed suspẽdit, sicut & appellatio. supra eo. directæ. plerumque enim habetur iurisdictio sine exercitio, supra de rescript. pastoralis [i], in fine, iudice aurem, uel altera partium resistente,
i ex quo relatio semel est edita, & tradita partibus, nõ est locus pœnitentiæ, ut hic. & adde quod dixi de offi. lega.
11 licet, ubi remisi ad Specu. ¶ Prima † glos. respondet per quæstionem, an liceat iudici indifferenter referre. Soluit distinguendo dubium iuris, & facti. primo casu licet. secundo, uel cum uult cuitare onus iudicandi, nõ
12 licet. In primo uerò casu edere debet &c. ¶ *In† glo. 1. ibi, peruenire*] loquitur, cum iudex propter crimẽ remouetur à iudicando, & alius surrogatur [*& ibi. l. 1. 1. respon.*]
13 cano. sub præd. §. biduum. ¶ *In † glo. 1. ibi, crimina*] inquisitio facta erat super criminibus. & ut dicit Host. si iudex malitiosè referat, fingens se dubitare, ubi nõ est dubitandum, contra id, de reseri. cum contingat, infamis efficitur, & in 33. lib. auri punitur. C. de legib. l. 2. quam
k pœnam locum habere non credit [k] in iudicibus ecclesiasticis, sed illam de reg. iur. c. 1. libr. 6. Fit autem de necessitate relatio in his, quæ sedi Apostolicæ specialiter reseruantur, supra eod. ut debitus, in fi. cum suis cõcor. & in casu. supra eodem titu. decætero [*& ibi, contradicere possunt*] & hanc contradictionem, & eius causam iudex debet referre [*De calumnia*] an uerò teneatur referre de calumnia, periurio, & uariatione uicti, cum & super articulo expensurum, uide in Spec. de relatione. §. secundo, uersi. fi. [*& in fi.*] materiam huius glos. uide breuiter in summa Hostien. eod. tit. sub rub. de relationibus, & in Specu. eod. titu. ubi habes formas.

ANNOTATIONES.

a ¶ Relatio, De hac materia uide latius per Moder. & maxime. per D. Præpo.

b ¶ Audita. Et an ualeat processus iudicis reuocati hoc ignorantis, vide Ioan. And. de offi. dele. cum contingat, & de concess. præben. c. 1. lib. 6. & uide, ut lic. non contest. accedens, lo 2. in gloss. ordo iuris per Ioan. And,

c ¶ Dilectus. Vide ibi glo. fi. & hoc habere locum, ubi coram iudice, cui commissa est relatio, citatur pars, & inchoatur iudicium per l. si quis ex aliena. sed si pars appellãs prius intrasset iudicium coram iudice, cui committi fecit appella. & pars aduersa excipiret, quòd tali concessa sit relatio, uidetur eadem ratione, quòd & ipse de sua iurisdictione cognosceret.

d ¶ Interposita. An possit iudex inuita parte reuocare relationem, uide in Specu. de rela. §. fi. & in decisio. Rotæ, conclu. 189.

e ¶ Inno. Omnes ergo illi sex menses cedunt cõmodo partium, quòd illis inuitis auferri non debet. facit insti. de uerb. obl. §. omnium, & facit c. seq. ubi uide in glo. 3. & super illa.

f ¶ Stipulantem. Pro ista decisione. facit, quod not. Ioan. And. supra de foro compe. c. fi. in glo. idem in probabili, uersic. quid ergo. iste enim

enim uoluntariè uenit ad curiam, cum ad id non teneretur, ut no. supra in uersi. quid ergo fiet, collige tamen argumenta pro & contra, & not. in d. cap. fina.

g ¶ Cum concor. Vide Io. And. de fide instru. c. 1. in glo. sua magna, & de proba. post cessionem, & Barto. ff. de procura. l. si procurator rem, & in l. 1. §. si quis, ff. quem. ad testa. aper.

h ¶ In nostra. Illa iuna cum iuramento requirunt unum testem attenta præsumptione, quæ hic no. est. & ex his arguit, quòd acta possunt per testem probari, quia relatio est de acti. uide tamen Ioan. And. in c. quoniam contra, in sua glo. fi. & Bar. in l. pe. C. de arbi. & in decis. Rotæ conclu. 441.

i ¶ Pastoralis. Hoc maxime uerum est in ordinario, qui etiam post relationem iudex remanet in aliis causis, & non priuata persona. facit quod de recusatio. habetur, supra eo. cum speciali.

k ¶ Credit. Facit no. in c. cum contingat, de rescrip. in uer. dubitare. quod facit etiam ad glo. in uer. tractatus, & c. 1. de re. ecc. non alienan. & adducit. §. 1. c. quæ in ecclesiarum, & c. ecclesia sanctæ Mariæ, de consti. Bal.

SVMMARIVM.

1 *Innouatio si fiat à delegato ante litem contestatam circa principale, licebit appellare.*
Diem si præueniat assignatam, idem.
Possessione sua conuentus uti prohiberi non debet, & qua, secus, si actor sit.
Possessor efficior conuentus à possidente.
2 *Clericis prohibitum carnificium, uel tabernariorum officium publicè & personaliter exercere.*
3 *Carnes uendendi, coquendi & molendi ius in aliquo loco aliquis uendicat interdum, & qua ratione possit, & nu. 4.*
4 *Monopolium ut intelligatur uetitum.*
Seruitus personarum & rerum liberarũ quando acquisita dicatur.
Non extenditur de persona, uel re in aliam.
In libera re facit quilibet, quod sibi libet, nisi in duobus casibus, & quibus.
5 *Noua facere lite pendente non prohibendum, quibus casibus.*
6 *Præposterus ordo iudicij & petitionis non exaudiendus, & nu. 8.*
7 *Officium iudicis in multis casibus etiam ante litem contestatam habet locum, & post contestatam, nu. 8. & 9.*
8 *Dies incerti generis singulari numero, masculini plurali.*
9 *Noui nequid fiat lite contestata, & pendente termino coercere, & reformare debet iudex causæ.*
Lex siue pars in quibus habeat locum.
Delegatus de quibus cognoscere queat, & nu. 15.
In iudicio quæ ueniant, & quando peti debent, ibid.
Commissa quæ intelligantur, ibid.
10 *Ad appellationem prosequendam mittere procuratorem intra annum an sufficiat.*
Circumuentus quis præsumitur, si aliàs sit honestus.
11 *Inhibitio si fiat procuratori, ne quid faciat, de eo fieri debet fides.*
Eius utilitas, & nu. 12. & 17. in fi.
12 *Iudices de uoluntate partis, uel partium dantur, quem nominant, interdum ex officio.*
13 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 14.*
Dilatione pendente iudicis conquiescit officium, n. 15. §. 1. & n. 16
Eius diem mutare potest arbiter, ac iudex, nu. 15. & quando, ibid.
15 *Additio glossarum.*
Post litem contestatam quod factum est, nouo iudicio est tractandum, uide supra, nu. 9.
16 *Terminũ reuocare primò debet, si ante eum procedere uelit iudex.*
An eum parte absente alteri præsenti & resistenti statuere iudex possit, & quid eo lapso.
17 *Litis cõtestatio opus est, si apponit officiũ iudicis, & quibus casibus*
Restitutio datur aduersus lapsum temporis domino circumuento à procuratore.

CAPVT LXIX.

a 1 Significante. [a] Casus. Vbi ante † litem contestatã circa id, de quo principaliter litigatur, aliq̃ innouat delegatus, uel diẽ præuenit assignatã, appellare licebit. Et in prima appellãtis narratio. In secunda causæ commissio ibi, ideoq; [*Dicebat*] ergo lia bebant probare. nec debuit episcopus conuentus pro hiberi uti possessione sua per ius commune approbata, donec fundata esset intentio capituli, quod fieri nõ poterat lite non cont. ut sequitur. Si uerò episcopus ageret contra capitulum, dicens hoc sibi licere tunc eadem ratione non licet episcopo de nouo ædificare: qa per cõtrauentionem facti sunt possessores. ff. si seruii. uendi. sicuti. §. sed si quæritur, & supra de proba. ex
2 literis, secundum Hosti. [*Carnifices*] contra clericos † carnificum, uel tabernariorum officium publice & personaliter exercentes emanauit cõstitutio concilii Vienen. de uita & hone. clerico. dicecesanis [*Non debere*] infra ipsam uillam Magduun. forte decanus, & capitulum habebant hanc uillam communem cum ipso,
3 uel uterque habebat ibi certa iura. Inter † quæ dicebat capitulum, quòd habebat totum ius macelli, scilicet q̃ solum in stallis ipsorum teneri debebat, & erat utilitas, quia percipiebant certum quid de stallo. occurrit interdum idem secundum Hostien. in furnis. & molẽdinis. q̃ aliqui sibi uendicant, quòd tota uilla debebat coquere, uel molere in illis. & alteri ædificãti nouum molendinum, uel furnum quæstionem moueret. secundum Hosti. & secundum Innoc. in hoc allegabat capitulum consuetu. uel priuilegium, & forte agebat possessorio interdicto, uti possi. uel forsan confessoria, argumen. ff. de serui. quoties. §. fina. nec † obstat. C. de monopo. per totum. nam, ut dicit Innocen. illud loquitur, quando homines fraudulẽter faciunt pacta, quod aliis non liceat uendere, uel quòd alios non instruat in aliqua arte, quod nõ licet, ut ibi. hic uero nul
b la fraus: sed agitur ex priuilegio, uel consuetu [b], ut est dictum. uel illud non licet de personis, uel rebus: sed de loco, in quo fiat vẽditio, & non alibi, bene licet pacisci, ut hic secundum Innocen. & licet circa materiã sint multa notata, Hostien. dicit hoc tenendum, quod si res, & personæ sint liberæ, talis seruitus non acquiratur tempore solo quò ad hoc, ut aliis prohiberi possit: quia non ob. cuiu squam prohibitione possum in
c meo ædificare. C. de serui. l. altius [c], etiam usque ad cœlum. ff. de serui. l. fi. ff. quod ui aut clam. l. fi. §. penulti. & licet is, qui asserit hoc sibi ex longo tempore competere, prohiberi non possit uti suo usu. ff. si seruitus uẽ. si quis diuturno. ff. de aqua quo. & æsti. le. hoc iure. §. ductus aquæ, ff. de aqua plu. ar. in summa, §. idem Labeo. tamen nec alium uolentẽ de nouo ædificare poterit prohibere, nisi probet sibi hanc seruitutem debere uel ex pacto cum prædecessoribus habito, uel quia fuit aliàs prohibitus, & occasione iuris eiusdem acquieuit, & postea completa fuit præscriptio, sic potest intelligi. C. de serui. & in prouinciali, & l. si manifeste, ar. C. quę sit lon. consuetu. l. 1. & fortius, si contradicto rio iudicio fuisset lata sententia. ff. de legi. cum de consuetu. uel nisi dominus uillæ sit ille, qui sibi debere asserit hanc seruitu. 8. di. quo iure. quilibet ergo liber in relibera facit quodlibet, nisi quod ui, scilicet dominii, aut quod iure. f. seruitutis prohibetur. sic potest intelligi. instit. de libertinis. §. 1. licet etiam acquisita sit seruitus in una re, uel contra unam personam, hoc nõ
d præiudicat aliis, argum. supra de præscrip. auditis [d], de offi. ordi. dilectus, ad fi. ff. si serui. uen. l. loci corpus. §.
e competit. in una tamen seruitu. cum sit indiuisibilis [e] non posset pro parte acquiri, pro parte non. ff. de serui. pro parte, & l. uię. licet ad certã partem fundi quandoque restringatur. ff. de serui. l. 5. §. 1. & l. seq. [*In stallis aliys*] quàm in stallis capituli, uel per alios carnifices, quam per suos, Innoc. [*Reuocarent*] destruendo bancas carnificum, argum. ff. de aqua plu. ar. si usufru. §. fi. &
5 male petebant. nec † n. prohibendi sunt alii ẽt lite pendente noua facere, dũ tamen fiãt sine præiudicio iuris

alieni. sufficit enim quòd non interſit aduerſarii, arg. ff. ſi ſer. uen. l. loci corpus. §. in confeſſoria, & ſe. ℔m Inno. Vnde † dicebat Ho. q̃ præpoſtera erat petitio, cum de hoc ſolo inter eos litigetur, quo admiſſo uideret diffinitũ negociũ, & in effectu uidebant uelle. q̃ detur diffinitiua, poſtea conteſtet lis, poſtea examinet negociũ; unde non ſunt audiendi. C. de iuriſdi. om. iudi. l. iuris ordinem, de reſcrip. cãm, quæ, ℔m Hoſt. [*non † habebat*] ſupple, ſuper prin. In multis tamen caſibus, & etiã ante litem cont. locũ habet iudicis officium, ut ſi quis impediat partẽ citatam coram iudice uenire, de offic. dele. c. 1. & in contumace puniendo. ut lite non conte. tuæ. & aliis, qui colligi poſſunt, inſti. de offi. iudi. §. 1. & ſupra de offi. iudi. c. 2. Sed quicq d ſit in prædictis caſibus, hoc tamen uerum eſt, q̃ quãuis ius unius partis, uel uſum ipſius iuris non debeat iudex alteri parti cõcedere, uel de illo ſe intromittere poteſt tamen litigatorũ iniuriã, & uiolẽtiam repellere, & ex officio cõercere ℔m Inno. ad hoc. ff. de uſufru. l. æquiſſimum, C. de Iudæis. l. nullus, ℔m Hoſti. [*Ad litigandum*] i. ad deliberandum ſuper libello ℔m Inno. ſed Hoſti. dicit, q̃ quia non ad deliberandum, ſed ad litigandum de ſuo conſenſu fuerat dilatio, uidebatur in iudicem cõſenſiſſe, ita, q̃ non erat locus recuſationi, niſi ex noua cauſa, ut
f de offi. deleg. inſinuante f [*Certus dies*] hic & in ſequen
8 ribus patet † uerum, q̃ dicunt grammatici, q̃ dies eſt generis incerti in ſingulari, in plurali fatentur, q̃ eſt generis maſculini [*Non audiebant*] & male, cũ adhuc eſſet locus recuſationi, & in aliis dilatoriis, ſupra ti. 1. inter, de excep. paſtoralis. poſt litem uerò conte. poteſt & debet iudex officiũ ſuum impendere. ff. de ædi. edic. ædiles. §. item ſciendum. & hæc eſt ratio, quare ualida eſt
9 hæc exceptio de pendentia termini. putat † enim Inn. q̃ lite conteſta. ſi aliquid noui fieret, & pendente termino, iudex poteſt & debet impendere officium ſuũ in prohibendo & reformando, argu. 11. q. 1. quia res. nec ob. lex, ſiue pars, quę intelligitur de proceſſu principalis negociis, uel ſuper antiquis iniuriis, ſuper quibus eſt definitiua ſententia expectanda. ſuper nouis. n. nouiter ortis ſatis æquum eſt, quòd procedat, maximè in illis caſibus, in quibus eſt mora periculoſa. ff. de feriis. l. 1. §. fi. & l. 2. & 3. credit etiam Inno. q̃ ſi capitulum coram delegato uelit proponere de his, quæ fecit epiſcopus poſt citationem circa rem, de qua agitur, bene poterit delegatus de hoc cognoſcere, cuius iuriſdictio per citationem perpetuata eſt, ſupra de offi. delega. gratum, & quia non debent ire ad diuerſos iudices, argu. ff. de libe. cauſa. l. ſi pariter. alleg. Hoſti. de reſcriptis. c. fi. eo. ti. diſpendia, lib. 6. & ſupra ut lite pendẽ. per totum. Dicit etiam Innocen. delegatum cognoſcere poſſe de eo, quod etiam ante citationem epiſcopus doloſe feciſſet, ſupra de ali. mu. iu. capi. 1. In his tamen, quæ accidunt ante litem conteſta g. non procederet iudex ex officio niſi libello dato, & alio ordine obſeruato. In his autem, quæ accidunt poſt litem, ut ſi datur damnum in re petita, uel fiat uiolentia, & fructibus exinde perceptis, & ſimilibus, iudex impendet officium ſuum de plano, iuris ordine non obſeruato, ut præalle. l. ædiles. §. item ſciendum, & ff. de aqua plu.
h arcen. l. iter. §. officium. h Alii dicunt, & forte melius ſecundum Innoc. quòd licet ſuper nouis iniuriis poſt litem conteſt. commiſsis poſſet iudex ſuum officium impendere: de his tamen, quæ ante litem conteſtatam contingunt, non poteſt cognoſcere delega. in modũ interdicti, uel actionis, quia non ſunt commiſſa, argu. de arbi. de his. ff. de iudiciis, non poteſt, ſupra de reſcriptis, ad hoc, & capit. fin. & hoc uerum eſt in his, quæ non ueniunt ex ui actionis, ſed opus eſt noua actione, ut in prædictis caſibus, & in actione ex ſtipulatu, & aliis ſtricti iuris. In quibus nec damna, nec fructus ueniunt iure actionis. Secus in actionibus bonæfidei. & in arbitrariis, in quibus per officium ueniunt non ſolum damna data, ſed etiam fructus non ſolum percepti ante literarum impetrationem, ſed etiam poſtea quandocunque. neceſſe tamen eſt hoc peti, de hoc ſupra de reſtitutio. ſpolia. grauis. probantur hęc. ff. de dolo, eleganter. §. non ſolum. ff. de actio. empti. Iulianus. §. offerri. & §. ex uendito. ſecundum Inno. alleg. Hoſt. C. de actio. empti. l. 4. ff. de eo, quod certo loco, in bonæfidei, & l. ſequen. Sed Hoſtien. dicit prædicta locum habere quò ad fructus, & expenſas, intereſſe, & ſimilia. Sed poſt citationem uiolenter innouata per partes credit poſſe reformari etiam per delegatum ſine libello, & conteſtatione. & quò ad hoc putat litem pendere poſt citationem etiam ante conteſtationem, ſupra de conſtirutio. cum. M. ad fin. ut lite pendente. c. 1. & ulti. de deſpon. impuberum, ad diſſoluendum, de accuſatio. olim. id quod circa hoc no. hic Vincen. uide ad literam, in Specula. de officio iudicis. §. de ſeruitu. uerſicu. ſed quæritur quando. dictum Hoſtien. de pendentia litis intellige ſecundum clemen. ut lite pendente. capitulo ſecundo nec obſtat, ſecundum Hoſti. quod dicitur talia, quæ poſt datam literarum accidunt, non uideri delegato commiſſa, ut ſupra uerſic. alii dicunt: quia illud uerum de non tangentibus cauſam, & his, per quæ iuriſdictio non turbatur. aliàs in his iuriſdictionem haberet etiam contra tertios turbatores, & uiolentos. de offici. delega. cap. 1. & c. ex literis. & omnia intelliguntur commiſſa, ſine quibus iuriſdictio &c. eod. titu. præterea, &c. prudentiam. §. penul. & fi. & dat terminos de impetratore, qui facta citatione, & forſan oblato libello ſpoliauit reum fundo, uel eccleſia, quam petebat. abſurdum eſſet ſecundum eum, quòd reus ſuper hac uiolentia haberet libellum offerre, & fieret de poſſeſſore peritor. unde delegatus, cuius iuriſdictio impeditur, & cõmiſſionis natura muratur, ex officio ſuo de plano illud reformabit in ſtatum priſtinum, ſupra de conſtit. eccleſia. aliàs ex uiolentia & dolo ſuo actor haberet commodum non paruum, ſed magnum, ut patet inſti. de interdic. §. commodum. ff. de rei uen. is qui deſtinauit, de probatio. ex literis. & bene ſequitur, quòd ſi iuriſdictionẽ ſuam exercet ratione acceſſorii etiam contra tertios, & etiam in principali nõ commiſſo, fortius hoc poſſet in partes innouantes circa commiſſum; allega. de offic. deleg. P. & G. & quod ibi no. de reſcrip. nulli, &
10 c. ſignificauit [*Miſerit*] quod † uiderur ſufficere, ut hic, & ſupra ti. 1. cum ſuper. §. fi. dic ut ibi, Hoſtien. [*Circumuentus*] quod præſumitur, ſi aliter honeſtus erat, argu. ſupra de procur. in noſtra. §. fi. ſupra de præſump. illud in fi. & forte falſæ literæ, uel falſa relatio fuit facta procuratori de reuocatione inhibitionis: de hac tamen circũuentione non mandat fieri fidem, ſed ſolum de inhibitione ſequẽti [*Contra inhibitionem*] forſan inhibuerat, ne ad illos iudices impetraret, uel q̃ impetraret ſolùm ad certos datos in ſcriptis, uel q̃ non inſtaret amplius pro commiiſsione, ſed ut ageretur in curia ℔m
11 Inno. qui dicit, q̃ † ſi literæ fuiſſent impetratæ de communi conſenſu partium, non ſuffeciſſet inhibitio facta procuratori, quæ in aduerſarii, uel iudicis noticiã non ueniſſet, de procura. in noſtra, & c. ex inſinuatione, & capi. mandato. hoc dictum Innocen. intellige, quando inhibitio non erat in procuratorio, Sed facta eſt poſt, & impetratio eſt iudicialis, uel de conſecutiuis iudicii, quod dic, ut ſupra de reſcrip. ex parte decani
i i [*Noluit*] & caute, ne utendo uideretur in illos conſenſiſſe, ſupra de offi. deleg. cum olim Abbas, Hoſt. [*Inhibitione*] tacita, uel expreſſa, ut ſupra dixi. Sed v℣, quòd
12 inhibitio non † releuet epiſcopum: quia in uoluntate, partis, uel procuratoris non eſt habere iudicẽ, quẽ delegerit,

gerit. imò dabit papa, quem uoluerit, argum. ff. de iudic. obſeruandum. Dicit Innoc. q̃ ſi papa ſuo motu & ex officio dediſſet iudices, præiudicaſſet epiſcopo lapſus anni. Sed non fuit ita hic: imò procurator, quos nominauit, obtinuit. habet enim conſuetudo, quòd ſi impetrator contradictorem non habet, obtinet iudices, quos nominat; ſi habet contradictorem, dantur & cõi conſenſu nominati per partes. remittit Hoſtiẽ. de offi. dele. ſuper quæſtionũ. §. uerum. & c. cum olim magiſter, & c. cum Ro. de cauſa poſ. cum olim [*Et cætera*] ſupra de iudi. exhibita, in fi. ¶ Prima † glo. per locũ à numeratione concludit contra capitulum. ¶ Pe. gl.
13 ſignat contrarium, & dupliciter ſoluit. ¶ Vlt. glo. obii
14 cit, & ſoluit dupliciter. ¶ *In † glo. 3. ibi. ſiue pars*] ſequitur, ſiue integra dilatio fuerit oata, eo uſque iudicis officiũ conquieſcat, donec petiti temporis defluxerunt curricula [*& ibi, dicere autem*] alias eſt §. ſub. l. qualem. ibi dicitur, quòd arbiter, qui iuſsit litigatores adeſſe calendis, iubere poteſt utidibus [*& ibi, quod iuſſit*] uide in c. cum ceſſante, ſuper glo. ¶ *In ulti. glo. ibi, ſi procur.*] uide hanc & ſeq. in c. 1. ut lit. non conte. ſuper ulti. glo. [*& ibi, ſi dolo*] §. pe. eſt, & uide hanc & ſe. in præalle. ca. cum olim,
15 ſuper glo. 2. ¶ *In † glo. 2. ibi, maxime*] idem Innoc. & Hoſtien. imò, ut dicit Hoſtien. de illo opere, quod poſt litem conte. factum eſt, nouo iudicio eſſet agendum, argum. ff. de aqua plu. ar. l. hactenus, in fi. & ibi ſo. etiã
k contrarium del. ſi tertius, eo. ti. §. officium k. ¶ *In glo. 3. ibi, conquieſcit*] & ſic uidentur plures dilationes ſimul ad diuerſa dari non poſſe, de quo uide in Specu. di dila. §. 1. uer. deliberatoriæ, & uer. ſeq. [*& ibi, ex cauſa*] ſine cauſa non ſecundum Hoſtien. licet fateatur ſeruari cõtrarium, dicens quòd multa per patientiam &c. de præben. cum iam dudum. refert aliquos dicere, quòd incontinenti & ex interualo in præſentia partium hoc poteſt iudex, cum nullius interſit; & ſic poteſt intelligi. ff. de arbi. qualem, & alia iura ſimilia. ſi autem intereſt, nõ poteſt ſine illius conſenſu, niſi ſatisfiat de intereſſe, argum. ff. de inter. actio. de ætate. §. fin. de condictione ſine cauſa, ſi pec. & l. dedi. Alii dicunt, quòd ubi conſenſerunt partes in dilatione, de ipſarum conſenſu eſt facienda mutatio: ubi non conſenſerunt ci, iudex hoc poterit; ad hoc de reg iur. c. 1. [*& ibi, mutatur*]
16 uolens † ergo ante terminum procedere, debet illum primò reuocare. & ſic dicit Abba. Accur. reſpondiſſe magiſtro ſuo [*& ibi, dicere autem*] alias eſt. §. ſub lege, qualem [*& in fi.*] an parte abſente poſſit ſtatuere præſenti, & reſiſtenti terminum ad probandum, & quid de termino lapſo, uide in Specu. de dila. §. nunc uideamus, uer. ſed pone, ecce, & duobus uer. ſeq. ¶ *In glo. pe. ibi, recuſari*] uide quod in textu dixi ſuper uer. ad litigandum [*& ibi, ar. contra*] Hoſtien. dicit, quòd eſt ſimile. ſi. n. pro-
17 ponitur † officium iudicis loco actionis, planum eſt, q̃ neceſſaria eſt conreſtatio. Si uerò imploratur iudicis officium deſeruiens, & illud litis conteſtationem requirit: quia nec nudæ deſeruiet actioni. Si autẽ hic intelligis de iudi. officio, quod imploratur de plano, hoc non poteſt eſſe: quia illud non imploratur quo ad hoc, ut principalis quæſtio dirimatur, ſed tantum circa acceſſoria. hoc uerò implorabatur circa principale, ut ſequitur in glo. miror de Hoſtien. qui contrarium ſolubile uult dicere ſi. quod uerè contradicit in eo, quod ibi dicitur, quòd ante lit. conte. locus eſt implorationi officij: ſed dicitur contrarium. ¶ *In glo. ulti. ibi, generali clauſula*] Hoſtien. dicit, quòd oppoſitio glo. procederet, niſi contra expreſſam inhibitionem iudices elegiſſet: ſed ueniendo contra ipſam non præiudicauit dom ino, ut in prin. glo. & ideò ipſo iure ſine reſtitutionis beneficio ſeruatur illæſus: quia non eſt, q̃ ſibi debeat imputari. Remittit, ſupra eo. ex ratione [*& in fi.*] & ſupra de iudi. exhibita.

ANNOTATIONES.

a ¶ Significante. Duo no. in c. ſignificante, quòd conſuetudo introduci poteſt, ne quis artem exerceat in certo loco de hoc. hic Inn. item ſecundum uerum intellectum, quod id, ſuper quo principaliter litigatur, & litigium pendet, non poteſt per uiam accentrari in iudicium deduci, maxime lite non conte. item no. unum modum per quem ſuſpendatur iuriſdictio iudicis uel per dilationem pendentem, & conceſſionem item no. in fi. quòd appellatione ex pluribus cauſis interiecta ſufficit illam ex altera tantum iuſtificari.

b ¶ Vel conſuetudine. Adde, quòd unus poteſt præſcribere, ut ſibi ſoli liceat, ut per Barto. in l. quominus, ff. de flu. & in §. riparum, inſti. de re. diui.

c ¶ Altius. Vide in l. qui luminibus. ff. de ſer. urb. prædi. & in l. & ſi forte, in princ. ff. ſi ſer. uen. & in l. 1. C. de ſerui.

d ¶ Auditis. ibi uide glo. pe. & Ioan. And. ſuper illa, & Bar. in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto, ff. de iti. actuque priua. & Ioan. And. in c. in li glo. magna, uer. generaliter, de reſti. ſpolia.

e ¶ Indiuiſibilis. Quomodo ſint indiui duæ, & quomodo inſolidum tranſeunt ad hæredes, uide Bar. in l. ſtipulatio. non diuiduntur, & in l. 2. §. ex his, ff. de uer. obliga.

f ¶ Inſinuante. Vtilis eſt talis interrogatio ad ſuſpitionem, & aliam cauſam, propter quam poſſet iudicem declinare, uel iudicium, uide de iudi. c. 1. per glo. & Ioan. And.

g ¶ Conteſtatam. Vendi carnes, & ipſe fecit uendi, & ſic ſecundum hoc non ob. cle. fi. ut lite penden. nam & poſſeſſor lite penden. nõ debet prohiberi uti poſſeſſione ſua, ad hoc. c. 2. de in integ. reſti. uel intellige, quòd uterque poſſidebat. Bald.

h ¶ Officium. Et uide Ioan. And. in c. grauis, in glo. no. quòd, de reſti. ſpo. an peti habeat, & uide Barto. no. loquentem in l. uideamus, ff. de uſuris, & in l. ſi filius. §. fi. ff. de uer. ob. & in l. item ueniunt, §. fructus, ff. de peti. hære.

i ¶ Decani. Et ibi uide latius. ſed nunquid pars appellata poſsit uti literis iſtis impetratis ab iſto procur. licet ſibi ſit inhibitum. uide in. deciſio. Rotæ conclu. 466. & præceden.

k ¶ Officium. Contrarium poteſt colligi ex dictis ipſius Hoſti. quem uide, ſupra in glo. & male. & uide glo. & Bart. in l. non uidetur, ff. de iudi. & in l. ſi iuſſu. §. 1. ff. de no. ope. nun. & ibi Bar. & glo. in l. Atheius, præalle.

SVMMARVM.

1 *Ad exceptionem probandam petere inducias eſt partis excipientis.*
Probationes offerre de neceſſario non eſt partis, ſed fit ad cautelam ſed eſt iudicis aſſignare, & quo caſu, & nu. 4.
Ad probandum terminum oblatum à iudice ſi nolit excipiens acceptare, ualet quod fit à iudice, & non tenet appellatio, niſi à breui termino.

2 *Appellatione interpoſita ab exceptione non admiſſa etiam tacite tenet, & quando non tenet, quod facit poſtea iudex.*
Ab exceptione repulſa quando & qualiter appellandum, §. unde, & ſupra nu. 1.
Eam probare ſe paratum prodeſt, ibid.

3 *Excipiens ſi excommunicatur, quia non reſpondit libello, exceptio ne non repulſa, quid iuris.*

4 *Appellationi ante ſententiam non tenetur deferre iudex, & ſi deferat, quid conducat.*

5 *Appellans ante ſententiam quæ habeat probare, & nu. 8.*

6 *Oblatio probationum an ſufficiat eſſe uerbalis, & coram quo, num. 7.*
Iudicare iudex debet ſecundum probationes quamuis falſas, ſi falſitas non conuincitur, & non ſecundum conſcientiam, circa fin.
Confeſſio facta non nocet, ſi contrarium ſit publicum, ibid.

7 *Poſt appellationem ab exceptione non admiſſa, quando omnia poſtea facta etiam definitiua ſententia reuocentur. Quid ſi poſt extraiudicialem.*
Oblatio probationum quid proſit, & quibus caſibus facienda.
Probationes extra iudicium receptæ non alligant recipientem, neque aliꝰ præiudicant, uer. unde etſi.

8 *Appellationem iudex & pars appellata, & alter altero inuito poteſt approbare, niſi in caſu, & quo.*
Ei renunciare poteſt appellans, niſi interſit appellati.
Appellationem interponere ſolius appellatoris arbitrio relinquitur.
Ad eam proſequendam iudex, & pars ſtatuere poteſt terminum.

9 *Eam iudex admittere, & pars approbare dicitur ob iudicialem reuerentiam.*
Appellationem prosequi coram iudice appellationis etiam interpositam ab interlocutoria potest appellans absente aduersario, & in principali procedere, & nu. 13. & 15.
Sententia, à qua est appellatum, ob lapsum anni rata manet, & ob non prosecutionem appellationis.
10 *Procurator qualiter constituatur ad prosecutionem appellationis, & num. 19.*
11 *Remissionem causæ ad iudicem principalem superior, ad quem, ad instantiam appellantis quando faciat.*
12 *Appellans ex remissione causæ ad iudicem, à quo, condemnetur ex pensis, excipiuntur casus, & qui.*
13 *Non uenire, uel non uenire intra terminos idem est.*
In appellationis prosecutione absens an citari, & ubi debeat.
Terminus legis æquiparatur termino hominis.
Defensor admittitur in causa appellationis & qua cum cautione, & num. 14.
14 *Defendere quid.*
15 *Appellans & appellatus quo casu contumaces non reputandi.*
Contra absentem non contumaciter non proceditur.
16 *Litis contestatio an faciendo in causa appellationis, remiss.*
17 *Epilogus, suffragium & additio glossarum, nu. 18.*
Appellationis causa rationabilis quibus casibus reputetur, & includat ipsius ueritatem.
19 *Appellans in quibus debeat esse cautus.*

CAPVT LXX.

1 INterposita. [a] Gregorianum est, quatuor habens dicta satis in tex. summata [*Ex causa*] dicit Inno. ꝙ ꝑ petere inducias ad exceptionē probandam bene est partis excipientis. C. de tempo. in integ. rest. l. penultimæ. C. de dila. à procedente. facit. C. ut intra cer. tem. l. 2. & C. quō & quando iu. auct. qui semel sed offerre statim probationes de necessitate iuris nō est partis, sed fit ex abundanti & ad cautelam, ar. ff. ad exhiben. l. 3. §. ibidem. ff. quorum lega. l. 2. §. his. satis. n. est parti proponere & exceptionem & causam legitimā, quare procedere non dēt. & si iudex uel sciens forsan exceptionē ueram esse illā admittit, nec ultra procedit, bene facit nō grauādo excipientē superfluis probationibus. Si uero iudex de ueritate exceptionis dubitat, illā admittet assignando terminū ad probandū, ar. de of. dele. prudentiā. §. sexta. ī. de testi. ueniens 2. 30. q. 5. iudicantem. C. de iudi. l. iudices. ꝙ si nolit excipiēs acceptare terminum oblatum ad probandū, sed appellat, tenet quod fit ꝫ eum, cū iudex non grauauerit. & sic nō tenet appellatio, ēt si probaret ueram esse exceptionem. supra eo. dilecto, ad fi. ꝑm Inn. qđ intelligit Host. nisi appellaret propter nimis breuem terminū. de dila. c. 1. Si autē ꝫ iudex propositam exceptionē repellit, & negligit admittere ēt tacitè. ſ. procedendo in principali, & ideo appellet, tunc tenet appellatio, sed non reuocat quod iudex facit, anteq̄ causa appellationis [b] per superiorē recipiatur, uel alteri committat, & de ipsa exceptione fiat postea fides corā iudice appellationis, ut hic, & supra c. proxi. & ca. cū causam. Sed dices, nonne iudex grauauit non admittēdo legitimā exceptionē, dūmodo sit uera? Respondet Inno. ꝙ non fuit grauamen in non admittēdo exceptionē, quā credebat falsam imo prima facie prēsumitur prouidentia, & ideo non cassatur attentatum, nisi ex quo constabat de ueritate, & ꝙ sic loquit. supra e. ex parte. 2. & c. significauit. & dic ut. j. eo. non solū, ꝙ si excipiēs ponat cām legitimā, offerrens se paratū illā probare & iudex nō admittit probationes oblatas, & ideo excipiens appellat, esto ꝙ falsa sit exceptio: tū quicq̄d facit iudex post talē exceptionē, cassatur: quia in hoc fuit grauatus excipiens, ꝙ eius probationes nō fuerūt admissæ. ar. ff. de adul. l. denunciasse. §. fi. & qa mos ei gerendus fuit. ff. de proba. circa. de testi. spo. c. 1. ¶ Vnde ꝑm Inno. diligenter no randus est ordo, ut primò proponas exceptionē. secundò expectes. quousq̄ iudex il lam repudiet. uel admittat. uel ipsā non admissa procedat. si repudiat, locus ē ap. si admittat, ipsius iudicis est interrogare excipientē, an probare uelit exceptionem, ut in prin. huius glo. nec excipiēs hēt offerre, sed fugere. 4. q. 3. c. 2. ꝑm Inno. dicit autem Hosti. ꝙ omni casu siue exceptio sit uera, siue falsa, siue admittatur, siue non, dummodo sit legitima, bonū est consilium, ꝙ excipiens offerat se paratum exceptionem probare quia si non admittuntur probationes grauatur, & iustè appellat, & sibi forsan facilius erit probare hanc de negationem, q̄ ueritatem exceptionis propositæ. Caueat tamen, ut non appellet, nisi tunc demum cū non admittitur exceptio, uel probatio oblata ꝑm Hostiē. qui etiam no. hic, quod scripsi supra eo. dilecto, super uer. appellatum. ¶ Et quærit demū, quid ꝫ est si reo excipienti, ꝙ non [c] tenetur respondere libello, quo in personali conuenitur sine expressione cāæ, iudex respondet, ꝙ uult deliberare, statuens certū diem, qua uenientе excōicat eum in scriptis, qa ad suum mandatū non respondit in libello, quid fiet? Nā de talibus non pōt excipiens sibi cauere, quia non pōt à iudice appellare nisi repellat, ut dictum est, & excōicatio statim ligat; nec per ap. secutā suspenditur, supra e. pastoralis, & sic videtur, ꝙ iniqua sint hęc iura, quæ tollunt excipienti hanc prouisionem, s. appellandi, si non admittatur exceptio. arg. de offic. delc. super qōnum, in fi. ff. de arbi. non distinguemus, §. cum quidā. nam qui uituperari potest, præcaueri debet, supra de ser. nō ordi. c. 1. respōdet, ꝙ licet dicta excōicatio sit iniusta, quia exceptio iusta, de libel. obla. c. fi. tamen seruanda. 11. q. 3. c. 1. sed relaxanda est sine difficultate, & iudex puniendus, de sen. ex. sacro[c], eo. ti. c. 1. li. 6. non ergo propter tale incō ueniens uitandum mutanda est talis forma. tum quia si indifferenter admitteretur hæc forma ap. ne tali exceptione non admissā procedas, facile impediretur ꝓcessus iudicii, contra id de dolo, finē: tū quia nulla cōstitutio mederi posset, quin iudex, si uoluerit, excōicet iniustē: tum quia nedum in iudicio, sed extra iudicium tota die iniustè excōmunicat. Relaxatio igitur excōicationis, & pœna sic excōicantis sufficit sic grauato. ad hoc de re iudi. c. 1. lib 6. ꝑm Hostien. [*Probare*] corā iudice ap. [*Non doceas*] quod hic dixit Goff. uide, [d] supra [d] eo. ex parte, in fi. magnæ glo. opponit Inno. ꝙ quando [f] appellatur ante sententiam, de qua ap. loquitur hic, iudex, à quo, non tenetur deferre ex causa proposita non probata, supra eo. dilecto. Item si deferat, [e] non est necesse [e] uerificari app. causam. imò potest iudex app. statim in principali procedere. prætermissis uerbis Inno. dic ut infra eo. non solum, & c. cū ap. li. 6. Item ut dictum est, supra in gl. dicit Inno. ipse excipiēs non tenetur probationes offerre, sed probabilem exceptionem debet iudex admittere, & excipientem ad probandum inuitare. grauat aūt non admittendo probabilem exceptionem etiam cuius probationes non obtulit excipiens [*Esse uera*] habet ergo [f] appellans ante sententiā necesse probare ueritatem cāæ, supra c. proxi. & c. significauit, de excep. dilecti, in fi. & c. dilectæ, in fi. & c. significauerunt, in fin. de iudi. exhibita, de libel. ob. c. 2. & 3. de rescrip. significante, & duobus capitulis seq. sed & necesse est alia probari, de quibus dixi, supra eo. dilecto [*Offerens*] dubitatur, an sufficiat [f] uerbalis oblatio excipiens, scilicet qui uerbo dicit, ꝙ offert se paratum exceptionem probare: uel offert se probaturum? & uidetur ꝙ sic: quia satisfacit. uerbis huius constitutionis, quæ dicit se probaturum offerens, facit de re iudi. ad apostolicæ, uersi. etsi [*quia parata*] & pro hoc facit aperte, quod no. ī. eo. de excep. olim. in gl. 2. post prin. unde uidetur Host. hic dicere, ꝙ ille offert, qui dicit, hodie, cōstat, hodie agamus. ff. ut in poss. lega. si is, à quo. ī. de rest. spo. literas. uersi. propterea. Item forte impossibile est excipiēti facere oblationem realium testium, uel scripturarum alienarum, per quæ intēdit probare. & facit quod no. de elec. cupientes. §. si uerò, lib. 6. in gl. pen. & ius non arctat ad impossibile. 4. dist. erit. de reg. iu. nemo potest, lib. 6. In contrariū uidentur consensisse Inn. & ipse Host. per diuersa loca gl. suarū, ī. & j. positarū, in quibus de hoc tractantes loquuntur de obla. probationū oblatarum: & ex ꝛrio sequeretur absurditas: quia falsam exceptionem opponēti facilè erit se uerbo probaturū offerre. Item quare uerbalis oblatio hic releuaret, cum excipiēdo uideatur & hoc tacitè inesse exceptioni, cuius probandæ onus probare debet excipiens? ff. de prob. in excep. præterea hoc uidetur uelle decretalis, ex parte Adæ, de testi. cuius ꝛriū ad istam sic soluit ibi, in 8. solutione, ꝙ scilicet uerbo tm̄ ibi se obtulit. nec obstat, quod dicit de impossibilitate facti. non enim circa principale, uel iustificādum appellationem aliquid sibi deperit, licet probationes non offerat: sed est consilium, ꝙ si uult euitare onus ueritatis probandæ coram iudice ap. probationes illius offerat coram iudice principali, & si uult, & potest: aliàs probet ueritatem exceptionis coram iudice ap. consequetur effectum ipsius exceꝑionis, & delationis negocii principalis, ex quibus cōcludo nō fuisse de mente huius rescripti, aliàs responsi, ꝙ sufficiat uerbalis oblatio, ad quod facit litera, quæ sequitur, Non fuit admissus, licet multi contra. & secundū hoc expone, se offerens probaturum, ideſt probationes offerens. facit, supra de offi. ordi. pastoralis. in fi. & quod ibi no. in ulti. glo. & de eo, qui mit. in poss. c. 1. & 2. in fi. & ff. de rescin. uen. l. pen. C. de distrac. pigno. l. si residuum, & quod dixi in Spe. de app. §. pe. super uer. [f] illud quoque. Realis ergo probatio oblata & repulsa iustificat appellationem, lo. unde dicebat Hostien. ꝙ iudex nō admittendo probationes oblatas grauat, cum non sit angustanda probatio, sed ei subueniendum, ut lit. non contest. quoniam, in prin. unde licet iudex sciat falsum esse, quod opponitur, tamen habet iudicare ꝑm probationes, quamuis falsas, ex quo nō conuincitur falsitas, & nō ꝑm consciētiā. ff. de adul. denunciasse. §. fi. de hoc, de offi. ordi. si sacerdos. Meritò igitur sufficit, ꝙ probetur oblatio probationis, & non admissio. quod intelligit Host. nisi euidenter appareat de falsitate; ut si offert se probaturum, ꝙ Titius uiuit, de quo notoriū est in terra, quòd publicè mortuus fuit in platea, argum. de accusa. euidentia. nam & hic confessio facta non obesset. ff. ad l. Aquil. inde Neracius. §. fin. & not. de confes. c. fi. hoc igitur, quod [g] hic dicitur, locum habet in dubia [g] exceptione [*Probaturum*] corā [7] iudice, à quo appellauit. & hoc casu, quādo, scilicet appellauit, quia se probaturū offerens nō fuit admissus, si nihilominus iudex, à quo, tulit diffinitiuam contra ipsum, dicit Inno. ꝙ iudex appel. probationes appellantis recipiet tam super appellatione, ut cassetur postea factum, quam super principali, ut super eo feratur sententia, etiam si ap. nō ualeret, nec est audiēdus appellatus, si causa dilationis petat prius inquiri de causa ap. tm̄, cum boni iudicis sit tendere ad fi. litis, ut sup. de do. finem, de proba. licet, ubi considerata eadē ratione super principali, & super exceptione probationes simul recipiunt: secus, si nō esset lata sniа ꝑm Inn. quia tunc pars appellata potest petere remitti appellantem ad iudicem, à quo temere appellauit. sup. eo. ut debitus. ubi uerò lata est sentētia; super ipsa debet pronunciari, si constet, uel statim constare possit ipsam sniam irritandā, uel irritam: qa iustificat ap. prius facta; & hoc locū hēt in iudiciis tm̄. nā extra iudicium, ēt si offerat se probaturū, nō cassabit factū post appellationē. nisi probetur ueritas causæ propositæ, de elect. cum inter cano. & uide quod dixi ibi in glo. quid si coram, de his, quæ fi. à ma. par. ca. c. 1. Dicit tū Inn. ꝙ quidam prædicta non approbant: quia si appellauit, semper reuocabitur sentētia, quicquid fit post [h] appell. & si non tenuit, apparet ꝙ contumax [h] fuit appellans; & sic nil reuocabitur: & hoc habet in iudiciis locum, ut dictum est: secus in his, q̄ extra iudiciū fuit, cum ibi non possint induci probationes, & producte non præiudicent, neq; prosint, sicut nec confessio extra iudicium facta. unde, & si is, ꝫ quem appellat extra iuiciū reciperet probationes oblatas ꝫ aliū, puta ꝫ aliquem, cui uult de beneficio aliquo prouidere, sed appellans ꝫ dicet, nō præiudicat ei: qa in iudicio non est: nec ēt esse pōt, cum nondū sit ei prouisum. sed & si ad instructionem sui ipsius probationes recipit, nō alligatur eis, nec ēt aliis præiudicant; & idem est uidere in similibus: & de talibus probationibus dixi. de transac. c. fi. & in fi. de re iud. decætero, super glo. 1. uersi. solutio. Siverò aliqua sint, in qbus nō possit offerri probatio, & in iudicio, ut si iudex deneget tps ad deliberādum, uel terminū ad producendū testes, uel editionem sententię, uel actorū, uel aliorum consimiliū, uī. ꝙ in his casibus teneat appellatio. ēt si hoc petens non offerat se in prædictis probaturū grauamen. C. ut lit. pen. l. pe. C eo. ti. à proconsulibus. ī. de dila. c. 1. ī. de testi. significauerūt. & ante omnia reuocanda est snīa post talem appel. lata, ēt si non probetur alia ueritas grauaminis, nisi quia petitio sua, quæ de iure erat, non fuit admissa [i]: & est iusta huius cōstitutionis ratio: cum enim facile sit proponenti grauamen probare, ꝙ obtulit se illud probaturum, imputandum est ei, si hoc non offerat. & obtinet hoc etiam in exceptionibus declinatoriis fori, ut si dicat literas obrepritias, de quo habet cognoscere delegatus. ī. de rescri. super literis. §. si uerò per huiusmodi, & præce. habet etiā locū in peremptoriis, ut in excep. pacti de non petendo, & rei iud. & consi. omnibus, quæ tamen probari possunt ꝑm Inn. Aliqui tamen dicunt contrarium, quod dic ut le. & no. sup. tit. 1. cū. Io. & An. §. 1. & 2. de testi. ex parte Adę. §. 1. & 2. sed hoc intellige, ut ibi plene dixi super gl. ad hanc. secus autem in his, in quibus grauamen propositum probationi non subiacet, ut præmissum est: & idem secundum Inn. ubi absente iudice appellatur in casibus à iure cōcessis, de quo no. sup. eo. suggestum, in gl. 1. quia uanum esset ibi probationem offerre, cū non sit, qui illam recipiat, nec inuenitur, quis sit melioris conditionis appellans absente iudice, quàm appellans ipso præsente: sed hic esset melioris malitiosè offerens forte falsam probationem. Item secundum eum in odium iudicis nolentis admittere probationes oblatas inducitur hoc statutū, ad quod inducit, quod dictum est, supra de appel. extra iudiciali. tamē secundum antiqua iura non uidetur necessaria probationis oblatio. sup. ut lite non contest. accedens. 1. & in multis aliis. c. de interlocutoriis uerò no. infra de no. ope. nun. c. pen. infra eo. tit. cordi, lib. 6. secundum [8] Inno. & Host. [*Admissus*] sup. & ꝫ propter hoc appellasset: aliàs hoc probare non sufficeret, supra eo. dilecto, in fi. ꝑm Host. idem Petrus [*Eidem*] §. & est iusta dictū [*Ab aduersario*] scilicet appellato, & sic not. quod æquiparantur in hoc iudex, & appellatus: quia in potestate alterius est appellationem approbare. unde appellatus etiā inuito iudice approbat appellationē ꝫ se factā, & illam prosequitur, nisi appellās re integra appellationi renunciasset tacitè, uel expressè. ī. eo. solicitudinem, & ca. directæ, intelligit Hostien. rem inte-

gram, ex quo iudex nō admiſit appellationem ante, quàm iter arripuerit, uel nuncium miſerit pro appellatione proſequenda, poſtea non, arg. ſ. eo. dilecti, & c. meminimus, & dūmodò interſit appellari, ut quia occaſione proſecutionis nullas fecit expenſas. aliter non licet renūciare, niſi ſatisfierit appellato, ar. quod
k no. ſ. ſ. 1. & ſup. eo. intimaſti, & c. cū ceſſante. ſed quāuis diſpliceat appellato poteſt iudex appellationē admittere, ut hic dicit, & habebit tūc neceſſe appellatus ſuperiorem adire, ut euiter damnum cauſæ. Sed, ut dicit Hoſt. in termino aſſignando ęquiparātur iudex, & appellator, ſup. eo. perſonas, & c. oblatæ, ſolius verò appellatoris arbitrio relinquitur, an appeller, uel nō, & ſub qua forma: ſed caueat ne erret, ut ſ. eo. c. 1. lib. 6. arbitrio uerò appellati relinquitur, an principale negocium ſit in curia, ut ibi [*Approbetur*] dicit † Ho. q̄ ob
9 iudicialem reuerentiā iudex dicitur admittere, & aduerſarius approbare [*Contradicendū*] tantum [*Impetrare*] ſup. ne eo caſu cōtumax reputetur [*licet & c. ſit parata*] dicit Inn. q̄ ſi appellans, quando nō eſt appellatio ſua per appellatum recepta, uult corā iudice app. cauſam proſequi, hoc poteſt etiam altera parte abſente, ſupra de procura. in noſtra. ſed dicit, poteſt illa decre. loqui, quando certum eſt fuiſſe appellatum pro eo, q̄ appellans non fuit admiſſus ad probandum cauſam legitimam, quam ſe obtulit probaturum. Dicit tamē Inn. idem eſſe, etiam ſi hoc non obtulerit: quia ex quo cō ſtat fuiſſe appellatum, iudex de ipſa appellatione cognoſcit, an ſit admittēda parte abſente, ſupra eo. cum ſpeciali, ad fi. & ſi ſit admittenda, procedet, quantum poterit, in principali, quando fuerit appellatum ante ſententiam. nam ſi poſt ſententiam, & à tempore appoſitus ſit annus; ſententia rata manet, de hoc. ſup. eo. ex ratione, & c. cum ſit. Si uerò adhuc non fluxerit annus, non poteſt iudex procedere, niſi partibus uocatis. de hoc, ſup. eo. ſępe, ꝑm Inn. Hic autem † Hoſt. notabat quatuor caſus diuerſos. Primus, quando appellatio non admittitur, nec approbatur, & tunc ſufficit ꝓſequi per procuratorem ad impetrandum. Secūdus, quando admittitur, uel approbatur, ſed appellatus nil
1 petit; & tunc non ſufficit mittere talem procuratorē: ſed neceſſe eſt, q̄ mittat inſtructus quo ad proſequendum ap. articulum, ſi præfixus ſit terminus, de hoc. ſ. eo. ſæpe. tertius, quando tunc fuit præfixus terminus, de hoc ſupra eo. Nicolao. quartus, ubi admittitur, aut app. & approbatur, & appellatus petiuit, q̄ principale ſit in curia, ut inf. eo. c. 1. lib. 6. & hoc in appellationibus interpoſitis ante ſententiam. Dicit tamen Hoſ. q̄ in appellationib⁹ interpoſitis à diffinitiua ſufficit mittere procuratorem ad impetrandum, niſi iudex, uel aduerſarius appellationem procuratoris approbauerint; de hoc. ſup. eo. oblatæ, nam etiam qui impetrat, uidetur proſecutus; de hoc. ſup. eo. ex ratione, & ſup. ti. 1. cum ſuper, & c. proxi. [*Ille denique*] ſ. & pars 3. [*Delegata*] q. d. ſi † ſemel cauſam delegaſſet, commiſſionem
11 factā nō de facili reuocaret, quod dic ut not. de iura. cal. cauſa quæ, & ut lit. non conte. accedēs 2. Hoſt. credo, q̄ hæc ſit mens literæ, ſi appellans corā papa petit remitti, ipſe remittet, ſi nondum cauſam delegauit. q.
m d. q. ſi delegaſſet, ipſe nō remitteret, ſed coram delegato peteretur remiſsio. nec credo, quòd per delegationem impediatur remiſsio. & ſecūdum hoc ſub. maxime nec etiam uideo, quis eſſet effectus reſiſtentiæ. nolenti enim remitti ſufficiet non probare ueritatem cauſæ. hæc uera, quando delatum non fuit [*Propter hoc*] ſi. ſup. de procu. cum pro cauſa, & c. auditis. ſup. de ele. ut præteritæ. ſup. eo. Nicolao [*Cōdemnandum*]
12 ipſe † appellans, & ſic nō habebit appellatus quid conqueri. & hoc intelligunt Pe. & Abb. quādo nō habuit iuſtam cauſam appellandi; alle. Pet. de eo, qui mit.
in poſſ. cū ueniſſent, Dicit Abb. q̄ ſi appellās dicat iudicem bonū uirum, & ex mente nō grauaſſe, & q̄ cō tētaretur, q̄ ipſe cognoſceret de cauſa reuocādo grauamen, nō eſſet locus cōdēnationi [*Sane*] ſ. & pars 4.
13 [*Contumaciter*] quia citata † per iudicē appellationis nō uenit, uel nō uenit in termino, de quo ſup. c. ſæpe. Sed quid de termino legis? uſ, q̄ idem. ar. C. de temp. app. l. fi. ſ. illud, ſup. eo. oblatæ. ſ. 1. uerſ. ſi uerò. quia & dies interpellat pro hoīe, de loca. c. ul. cum ſuis concor. de elec. 1. li. 6. ita tñ, q̄ non prorogetur negocium, ſed ali quantulū expectat, ut ibi, ar. ſup. ti. 1. cū Bertoldus. ſ. e. per tuas. debet enim quęri appellator, ſi eſt abſens, ſed vbi, dicit Ho. q̄ in audientia Ro. curiæ, vel principis, & reperiatur, vel nō, expediatur poſtea appellationis articulus, & ſemper abſens in expēſis cōdemnabitur. 2. q. 6. appellatore, in auct. de his, qui ingred. ſ. q̄a enim, col. 5. eodem mō examinabitur negociū apparēte appellatore, & abſente appellato, in auc. ut ſpon. lar. ſ. & hoc quoq; ſcimus, col. 9. ꝑm Ho. qui dicit aliquos ſentire, q̄ abſens citabitur in partibus: ſed dic, q̄ auctenti ca dicit, abſentem cōdemnandum in expēſis. Reſtat, q̄ ipſum reputat cōtumacem. Item cum dicit ipſum quærendum, non citandū. cum nō ſupereſt niſi menſis de biennio. ex quibus dicit reſtat, qđ male ſentiūt, quia ſi in Hybernia, uel Scotia eſſet, apparet impoſſibile, infra menſem reuerti nuncium. Remittit nos ta
n men ad not. ſupra eo. ſæpe n infra eo. c. 1. li. 6. & in ſumma, eo. ti. ſ. quæ eſt pœna. dicit etiam eum citandū in eccleſiis, uel locis publicis, antequam procedat, quia forſan aliquis offerret ſe defenſioni, ad hoc de dolo. c. fi. de eo, qui mitt. in poſſ. c. fi. & ſi quis ſe obtulerit, admittetur. ff. de procur. ſeruū quoq; ſ. publicè, cū ſuffi cienti cautione de iudicato ſoluendo, ubi non poſſet committi de rato ſub certa pœna. & ſic dicit in curia
14 ſeruari; & alleg. de off. dele. corā. Defendere † aūt eſt id facere, qđ dñs faceret, ſi pñs eſſet. nec debet fieri condō procuratoris, ſiue defenſoris durior, q̄ condō dñi præterquam in ſatisdando. ff. de procur. ſed hoc. ſ. defendere, & l. mutus. ſ. qui non cogit, & l. qui proprio.
15 ſ. qui alium [*Abſentante*] quæritꝰ Inno. quomodo cōſtet appellatum partibus non præſentibus? Reſpōdet, q̄ cum hic non quæratur niſi de appellatione, nec ſuper alio pronuncietur, nullum eſt periculum: quia ſi non ſit appellatum, de aliis non agetur. Si uerò probetur appellatum, tunc demum decernetur appellatio iuſta, uel iniuſta, & caſſabitur, quicquid factum eſt poſt appellationem, uel confirmatur, prout iuſtum erit. & ſi forſan abſens ꝓp defectum probationū, uel allegationum aliquod dānū incurret, dēt ſuæ contumacię imputare: quia ꝫ abſentē nō contumaciter nō procederetur, de cā poſ. c. 1. & ſup. eo. per tuas, de ap.
o uerò per ipſa acta conſtare poterit, uel per teſtes°, ex quo cōtumax eſt pars aduerſa, ſed appellatus, qui nō cōparet, nō eſt reputandus contumax, ubi nō fuit appellationi delatū, cū enim hoc caſu nō reputetur cōtumax appellans, ſi nō uenit, uel mittit proſecuturus app. propriam, ut ſup. eo. c. multominus in hoc caſu reputari debet contumax appellatus, qui nec ad ſupe rioris iudiciū, ꝓuocauit ꝑm Inn. [*Super hoc*] ſ. ſuper receptione probationis grauaminis app. [*Articulo*] ergo
16 † ēt in cā appellationis faciēda eſt cōteſtatio? de hoc in fra de teſt. Rainaldus, ver. dilectus, in 1. gl. [*Hoc caſu*] ſ. cū
17 appellatur ante ſentētiam. ¶ Secunda † gl. allegat duo ſimilia, & tria ꝓria. ¶ Tertia glo. ſignat ꝓrium; & ſoluit. ¶ Quinta gl. inſtruit appellantem in duobus. ¶ Gl. pe, rndet per qōnem, quare nō pōt reſiſtere appellatus. ¶ Vlt. gl. arguit, & declarat. ¶ *In glo. antepe. ibi, ſiquis in conſcribendo*] uide de fo. cōpe. ſi diligenti. ¶ *In † glo. 2. ibi, cum cauſam*] ſolue, ut ibi dixi. ſ. gl. antep. [*& ibi, ut debitus*] ibi
18 p rōnabilitas cauſæ includit ipſius ueritatē, in decr. ſ. e. proba-

probata fuit ueritas exceptionis appellati [*& infi.*] di it Hoſt. q̄ illa iura & ſimilia per id, qđ hic dꝫ ſunt ſupplenda, & intelligenda ſicut & loquunt. ſq̄ ante diffinitiuā fuit appellatum. Dicit ēt Hoſt. q̄ ſi appelletur à diffinitiua, & iudex nō admittat app. & iō quia non admittit, iterum appellatur, hoc ipſo, q̄ probatur nō admiſſa rationabilis reputatur. ff. de ap. ſi cuius, ſaluo quod hꝫ. ſup. e. paſtoralis, aliàs. 1. rñ. ¶ *In glo. 3. ibi, & non ſufficit*] quò ad iuſtificādā appellationē, ſed quò ad cō ſequēdū effectū exceptionis, ſiue ſit dilatoria, ſiue peremptoria, ut ſatis dixi in præall. decre. ex parte, ſuper gl. ad hanc ¶ *In glo. ſibi imputet, ibi, ad totam cauſam appella*
19 *tionis*] nā ſuper † principali nō hēt neceſſe mittere, niſi appellatus hoc petierit, licet recepta, vel approbata ſit appellatio ꝑm Inn. & Hoſt. ut inf. e. cordi. ſ. 1. li. 6. uide de hoc in gl. 2. [*& infi.*] Itē ꝓſigat terminū appellationi ſuæ, ne appellato poſſit ſupplātari. ſ. e. oblatæ. Item cōſtituat fidelē ꝓcuratorē. ſ. c. prox. in fi. & inf. de pig. ſigñante, ꝑm Hoſt. & de his cautelis plenius in Spe. de ap. ſ. qualiter, uerſi. in ſumma, & ſeq. ¶ *In glo. hic habes, ibi, quoniam*] in 1. gloſ. & 3. q. 9. in ſumma [*& in fi.*] hoc dictum ibi in additione, mutauit. ¶ *In glo. ult. ibi, contra ipſum*] ut not. ſupra eod. ſæpe, in glo. ut ſi lis.

ANNOTATIONES.

a ¶ Interpoſita. In c. interpoſita, ibi, ſi uerò doceat &c. oppo. quòd imò nihil de hoc debeat docere, ut in cle. appellanti, eo. tit. dic & intellige hunc text. ut ibi dicit gl. fi. in uerſi. ille denique, in fi. dic fallit forte in caſu cle. unicæ, de cauſa poſſe. & proprie. Item dum dicit, quòd appellans ad iudicem, à quo, non debet remitti, cōtra facit. c. ab excommunicato, de reſcri. dic, ut ibi ſcripſi, & uide ibi, ut hoc intelligas. & ad id, quod dicit de proba. exceptione propoſita, uidetur, quòd ſufficit, quòd non fuerit admiſſa, per c. dilecto, ſup. eo. Sol. no. ut ibi, & gl. in c. olim, de exce. & credo, quòd ſi ſit exceptio, uel cauſa, quæ extrinſecus eget probatione, ut exceptio loci non tuti. Item exceptio ultra duas dietas, tunc debet probari, quòd ipſam oppoſuit, & non admiſit. Item quòd ueritas ſit, ut excipit, & hoc ubi obtulerit ſe probare, ut hic dicit. ſimile ſi ſit actus, qui non recipiat extrinſecam probationem, ſed per acta ſolum, ut appellatio, quia nō admiſit, vel quia copia denegauit, tunc ſolo probato hoc per acta primæ cauſæ, ſufficeret, arg. no. in c. di lecto, & ibi text. & c. olim, alle. Archi.

b ¶ Cauſa appellationis. Adde, quia eum admittere exceptio. & non admittere pendet ex animo iudicis per ea, quæ no. Inn. in c. poſt electionem, de conceſſio. præben.

c ¶ De ſenten. exc. ſacro. Poſſet forte dici, quòd per reſponſionem, quam fecit iudex de uolendo deliberare, ſit ſatisfactum monitioni de reſpondendo, & ſic circunductū edictum. ff. de iudi. & ſi poſtres, & nouæ monitioni locus ſit; & tunc poterit appellare, & excōicatio lata, circūducta illa monitione, ſit nulla, niſi alia ſequat.

d ¶ Vide ſup. Et no. quòd etiam non ſufficit appellāti probare appellationem interiectam eſſe, niſi doceat ſe ante 10. dies appellaſſe, ut in c. ſignificauerunt, de teſti. Bald.

e ¶ eſt neceſſe. Imò uidetur quò ad condemnationem expenſarum per appellantem euitandam. facit, quod no. Io. And. ſup. eo. cum ceſſante, ſuper glo. r. & in ca. paſtoralis, de cauſa poſſ. & proprie. ſuper glo. pen. in addi. fi. uerſi. ad intelligendum.

f ¶ Quoque. Pro iſta parte facit, quia ſola oblatio debitoris non impedit curſum uſurarum, ſed requiritur depoſitio, & conſignatio; uide Bald. & Sali. C. de uſur. l. acceptam, & uide Io. And. in Spe. de appel. ſ. qualiter, uer. ſunt quoque, & facit quod no. Bart. in l. prætor. ſ. ſi quis paratus, ff. de no. ope. nun. ubi dat bonam regulam.

g ¶ In dubia. Licet iudex ſuſpicetur illam malitioſè opponi, dummodo notoriè non appareat falſa, uide Io. And. in c. poſt electionem, in glo. ſententiam, inf. de conceſ. præben. in fin.

h ¶ Contumax. Contra hoc facit capitulum, cum ueniſſet, in fi. ſup. de eo, qui mit. in poſſ. eā rei ſer. imò ubicunq; appellatio ꝓnūciet iuſta omnia attētara & iniuſtè per iudicem à quo retractant. Bal.

i ¶ Admiſſa. Et pro hoc facit quod no. Io. And. ſup. in gl. r. in princ. uerſi. quid ſi nolit, & in c. 1. de dila. & in c. cum cauſa, ſuper gloſ. antepen. de offi. delega.

k ¶ Ceſſante. Vide in c. quamuis, de elect. lib. 6. in gl. per hoc uidetur, & inf. in gl. quaſi dicat, & per ibi no. uidetur ſolum debere excipi, niſi appellati interſit, niſi in maioribus cauſis, ut ibi no. & in deciſi. Rotæ, concluſio. 380. & 348.

l ¶ Nil petit. Quo ad cauſā appellationis nil referre, petat, aut non: quia debet illa coram iudice appellationis proſequi, ut hic: ſed quo ad principalem referre, ut ſequitur.

m ¶ Si delegaſſet. Vtrum autē requiratur conſenſus appellati, an nō ſufficiat ſolus appellans ad hoc, ut iſta remiſſio poſſit fieri, uide ēt glo. in uer. partibus, in c. quamuis, de elect. lib. 6. & uide l. eos, C. de app. ubi dicit nullo modo fieri remiſſionem. item quòd dicit, quòd appellās poteſt renunciare ap. inuito appellato, dic uerum, niſi appellati interſit iuxta nota. in c. ex parte, ſup. de reſcri. Bald.

n ¶ Sępe. ibi uide Io. And. in gl. dicit Hoſt. ubi Io. And. uidetur tenere contra dictum iſtud Hoſt. quia ſentit. c. ſępe, non habere locum in termino iuris, & uide in deciſi. Rotæ, conclu. 226.

o ¶ Per teſtes. Si opinio illa, quòd ab interlocutoria neceſſariò ſit in ſcriptis appellandum, de qua in c. 1. eo. titu. lib. 6. in gl. ſuper uer. in ſcriptis, ſit uera, & de qua Bar. in l. eius, ff. de ap. recip. & per gl. quæ hoc tenet, in c. 1. de cenſi. lib. 6. in glo. ſuper uer. in ſcriptis, non uideretur poſſe teſtibus appellationem probari, per l. contractus, & quod ibi not. C. de fid. inſtru. ubi uide.

p ¶ In decre. ſe. Vide gl. in c. ſi poſtquam, de elec. lib. 6. & Io. And. in c. ſolicitudinem, de ap. in gl. ſed quæritur; an requiratur, quòd ſit uera, uel ſufficit probabilis, & ſcripſi. 2. q. 6. ad Roma. Archid.

SVMMARIVM.

1 *Appellationis remotionis clauſula quid operetur.*
2 *Niſi in literis apoſtolicis ponitur, & in qua parte, nu. 5. & 6.*
Niſi, particula non ſemper ponitur exceptiuè.
3 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum. nu. 4. & 5.*
6 *Principium quandoque ad ſequentia trahitur, & contra.*
Medium ad primum.
Vltimum ad primum, & medium.

CAPVT LXXI.

INquiſitioni. Se ſummat. & not. q̄ per hanc decret.
1 cuius † caſus fundatur ſuper clauſula, Appellatione remota, neceſſe eſt fateri, q̄ ipſa clauſula aliquid operetur, cum ſecuta ſit decret. ut debitus; & quid operetur, ibi dixi ſuper 1. glo. licet ergo ad alia iura, quorum etiam caſus fundantur ſuper
a hac clauſula, ſupra de reſcrip.ª c. 1. de mu. pe. c. 2. & ſupra cod. ſecundò requiris, poſſet reſponderi, q̄ caſus tempore emanationis non erant ſuperflui. cum non emaſſet decret. ut debitus. ad hunc reſponderi nō poſſet. & ſi diceretur, q̄ gratia exempli ponebatur de hac clauſula, ut per ipſam ſciret quid iuris de aliis clauſulis, reſpondet Hoſti. & de aliis clauſulis ſatis terminabant iura, quæ alleg. G. præterea debuiſſet ſecundum id decidi uerbum, per quam tollitur appel. remediū,
b & dicere ſolum clauſula ᵇ in medio &cet. [*Literarum*]
2 apoſtolicarum, cum nec alius illam clauſulam ponere poſſit, ſupra de offi. dele. ſuper quæſtionum [*Niſi*] nō uidetur propriè poni iſtud, niſi. nam ſi iteratur in
3 fi. tunc reſpicit etiam præmiſſa. ¶ Prima † gloſſ. ſignat contrarium, & remittit. ſecundò arguit, & alleg. duo
4 contraria. ¶ *In † glo. 1. ibi. ſ. ult.*] uide infra de cenſibus,
5 ex parte 3. ſuper prima glo. ¶ *In † glo. 1. ibi, ſolutio*] Idem Innocen. [*& ibi, tangentia*] pone exemplum, ſupra de teſtibus, cum ueniſſet [*& ibi, articulos*] quaſi concatenatos, pone exemplum, ſupra de reſcriptis, cum dilecta, ſecundum Hoſtiē. qui dicit de vtroque membro. patent exempla. ff. de nego. geſt. cum actum. ff. de minor. & ſ. primo. ff. de adminiſtratio. tutor. l. tutorem. ff. de tutel. & ra. diſt. l. prima, ſ. nunc tractemus, & ſ. in tutela, & lege ſi tutor reipublic. ſ. primo, & ſecundo, & leg. ſi tutor poſt. & ff. eod. titu. l. ſi qui. ſ. penult.
6 & ult. [*& infi.*] circa hoc † non poteſt tradi certa regula, quia ſciendum, q̄ diuerſi ſunt caſus, quandoque omnia precedentia reſpicit, vt hic, & ſupra de reſcrip. olim. ſ. fi. quandoque præcedentia, & ſequentia. ff. de leg. 1. talis ſcriptura, in fi. & l. ſeq. & l. ſi ſeruus plurium. ſ. fi. qñq; quod præmittitur, repetitum intelligitur; vt

in c.apostolus,& ff.de uerb.obli.Titia.§.idem respon.
quandoq; principium trahitur ad sequẽtia , medium
c ad primum,& vltimum[c],ad primum & medium.sup.
eo.secundo requiris, Host. uide in Spe. de instr.edi.§.
nunc autem uidendum , uer.item excipe.

ANNOTATIONES.

a ¶De rescr.c.1.Adde dom.Fel.in d.c.1. & per Do.in c.past.sup.eo.
b ¶ Clausula . Adde ea , quæ habentur per Doct. in cap.2.requiris, supra eo.
c ¶Vltimum. Ad materiam istam uide no.in c.cum causam, & cap. olim,de rescrip.& in l.3.§.penul.de libe.& posthu. & l.1.C.de li. præte.& Barto.in d.l.talis scriptura,de materia,in c. Rodulphus, de rescrip.in glo.& c.se.in glo.fina.in fi.& c.cum dilectus, de donatio.Bald.

SVMMARIVM.

1 *Sententia una quando prosit , uel noceat alij, & quæ requirantur, num.2. & 5.*
2 *Restitutionis alterius minorum læsorum an iuuet alterum.*
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. num.4.*
Appellatio unius quando prosit alteri, & nu. 5.§.1.
Rescriptum delegationis uni fratrum concessum prospicit utrique.
5 *Additio glossarum.*

CAPVT LXXII.

VNa sententia. Se summat. & no-
ta,quòd dicit[*una*]
1 quia si plures†essent sententiæ, quibus di-
uisim condemnati essent plures habentes
etiam communem causam, & eãdem defensionem:
tamen unius appellatio, & uictoria socio condemna
to per aliam sententiam non prodesset. ff. eo.l. si qui,
in prin.[*Victoria*] quid si appellans componit,an alter
posit appellationem prosequi? uide in Spe. de appel.
§.1.uer.sed quid si ille.& facit quod no.de elect.ut cir-
2 ca,uer.alioquin.lib.6.in gl.2. [*Suffragatur*] an sit† idem
in duobus minoribus lęsis ex contractu altero peten
te restitutionem,uide in Spe.2.par.de restitutio. in in-
teg.in fi.[*Si communi*]hoc est primum,quod requiritur
[*Idemque*] hoc est secundum,ad quod concor.de accu
sa.ad petitionem,secundum Hosti. [*Et eadem*] hoc est
tertium,ad quod.ff.eo.si qui tutorio.§.fi.[*Existat*] alii
casus,quibus res iudi. inter alios prodest aliis, no.sup.
3 eo.titu.c.pen.¶Glo.1.†distinguit rem corporalem,&
incorporalem.in primo mẽbro subdistinguit , an iu-
4 re communi,an speciali iuuetur.¶In†gl.1.ibi.si commu-
nem] uide sup.tit.1.c.pen.super gl.1. ¶[*In glo. ult.ibi,de di-
uer.rescrip.l.1.*] si alter ex fratribus dedit petitionem de
causa communi per principem delegãda, licet rescri-
ptum ad alterius petitionem directum sit, per illud ta
5 men utrique prospicitur.¶[*In†glo.1.ibi,cum correis*]aliàs
secundum Gof.non esset locus decretali,etiam si res,
de qua agitur, communis esset , uel aliquos cõmuni-
ter contingeret : quia etiam tunc sententia cõtra unũ
lata alteri non obesset.2.q.5.interrogatum.ff.de adul.
denunciasse.ff.de appel.l.a sententia. ¶[*In glo. ulti.in fi.*]
idem,si unus tutor cõueniatur, quia male alienauit:
alter,quia non contradixit, uel repetere neglexit. tũc
enim unius uictoria nõ proficeret alteri.ff.eo.l. si qs,
§.ulti.Inn.Dicebat Abb.congruè poni exemplum in
hac decre.in tribus fideiussoribus, qui non renuncia-
uerant constitutioni de principali prius conuenien-
do,q postea prius conuenti, & cõdẽnati fuerũt,unus
appellauit,& in causa ap.obtinet,qa debitor prius cõ
ueniri debuerat, ipsius uictoria proderit aliis, qa iure
cõi iuuant,& eadẽ causa defensionis, & idẽ negociũ.

SVMMARIVM.

1 *Metus iustus quis , & excusat .*
2 *Appellare qui timet, quid agere debeat , & probare, nu.3. & 4.*
1 *& quo casu , ibid.*
Pro appellatione habetur expressio sola causarum , & quando.
Viri boni qui dicantur in casu huius capituli.
5 *Epilogus , & suffragium glossarum . num.6.*
Aduersarij , uel iudicis proprij si copia mibi non sit , alium adeo , & quem .
Tempus non currit agere non ualenti & protestanti,& num.7.in prin.remiss.
7 *Additio glossarum .*
Appellare coram iudice à quo , uel ad quem, debet appellans , si copia sit alterutrius, nisi sit timor.
8 *In appellatione causa exprimenda , nunquid sit iure ciuili .*

CAPVT LXXIII.

SI iustus. Summat sup.eo.[*Iustus*] pu-
tant†aliqui per hoc uerbũ ,
1 ꝙ si iste aliqd cõmisit, per qđ cum timere
oporteat,nõ habeat hoc remediũ;ad hoc.
ff.qđ me.cã, si mulier.1.rñ.qđ nõ placet Ho.qui expo
nit[*Iustus*] i.probabilis,ut nõ cõsideret qualitas graua
ti,sed æqtas iudicantis, de excep. cũ inter priorẽ, & ei
subuenietur,licet sit odiosus.ff.qđ me.cã,isti quidẽ.1.
rñ.metus autẽ iniustus.i.uanus & nõ ꝓbabilis nõ ex-
a cusat.de hoc § qđ me.cã,cũ dilecti [*Metus*[a]] forte iudi-
cis. q cõsueuit appellãtes indifferẽter capere, carcera-
re,& male tractare;facit cle.de exces.præla. frequens,
b post prin.uer.[b] appel.arg.ff.de pig.ac. uel uniuersorũ.
ff.de usur. qui semisses , C. de episcopali audientia.l.3.
in fi.de hoc de statu mo.c.fi.1.respõ.uel forte partis,q
per satellites impedit,de testib.cõstitutis.uel forte ini-
quæ municipalis legis,de sen.ex.grauẽ. de immu.ecc.
quoniã,li.6.[*Beneficium*] sic in nunciatione noui oper.
ff.de no. ope. nun.l.de pupillo. §. si quis ipsi prætori.
Host.[*Prouocatur*] si.ff.tem ra.ha.l.bonorũ.& hoc uult
2 hæc ista litera ₰m Inn. quod satis est illi, qui iusto me-
tu perterritus appellare non audet,causas appel.expo-
nere,s.dñe iudex grauatis me in hoc,& in hoc,quam-
uis non dicat,appello,quia non audet: tñ sola expres-
sio causarũ habetur pro ap. C. de his, qui per me.iu.l.
2.imò posset dici secundum eum,ꝙ licet postea corã
ipso iudice citatus compareat, & ꝓcedat, nõ uidetur
propter hoc renunciare ap.factæ, dũmodò timor du
3 ret,arg.sup.quod me.ca.c.1.sed nec illi†credendũ,qui
dicit timuisse appellare ab episcopo , uel alio iudice,
nisi uis interuenerit, & ꝓbetur. C. de his, qui per me.
iu.l.1.& 2.C.quod me.causã,per totũ,₰m Inn. uel nisi
constet iudicem sic consueuisse ₰m Host.ut dixi sup.
[*Coram iudicem*] hoc,quando timet corã illo appellare,
sed non timet protestari[*Vel si*] no.cõdi.per quod pa-
4 tet ordinẽ seruãdũ,ut in gl.[*Bonorum†uirorum*] puta ali-
cuius epi,uel alterius iudicis adhibitis testib9 idoneis,
ut le.& no.de of.ordi.pasto.ad fin.Host. & uide quod
ibi dixi [*Contestatione*] contra.C. quod me.causa.l. me-
tum,ubi dicitur metũ probari nõ contestatione , sed
facti atrocitate. dicas uerum esse, ꝙ protestatio non
est probatio metus , quem aliter probari oportebit:
sed est probatio uolũtatis coadiuuans etiã probatio-
nem metus facit,inf.de reg.cõsulti, supra qđ me.cau-
5 sa.c.1.¶Gl.1.† tria no.& de primo remittit.¶Vlt.glo.
6 objicẽdo quærit,& tripliciter respõ.¶[*In†glo.1.ibi,ut per
fectius*] ca.in præal.uer.is autẽ [*& ibi,l.ult.*] si p.p absen-
tiã,furorẽ, uel similẽ causam aduersariũ cõuenire nõ
possum, adeo ꝑsidẽ, & libellũ porrigo: quẽ si nõ pos-
sum adire , saltẽ corã epo loci in rescriptis meã expri-
mo uoluntatẽ.¶[*In gl.ult.ibi.l.2.*] illa l.dicit.j.dies legiti-
mos,s.quibus appellari licet,cãm appellationis euidẽ
ti affimatione distinguãt.¶[*In†gl.1.in fi.*] de hoc.§.de ꝑ-
scrip.c.2.¶[*In glo.2.in fi.*] unde dicebat Innocen.ꝙ hæc
litera non negat,quin posit in absentia iudicis appel-
lari, imò potius hoc concedit, ubi illius copia non
potest

potest haberi. C.quomodo & quando iudex.l.ab eo.
C.de iudi.l.fi.§.de ali.mu.iudi.fac.c.1.sed si copiã iudi-
cis,à quo,uel ad quẽ vult appellare, potest habere, &
non adit illũ, sibi imputatur , ar.2.q.6,biduũ.C.de an-
nali excep.l.fin.nisi ex timore hoc dimittat,ut hic ₰m
Inn. ¶[*In † glo.ult.in fi.*] & sic soluit Host.quod opponit
de eo,ꝙ etiã lex,de qua sumitur.C.de his, qui per me.
iudi.l.2.vult causam appellationis exprimi,cum ₰m l.
non appelletur ante sentẽtiã regulariter,de hoc supra
e.super eo.ut illud intelligatur de causa generali,ut di
cit gl. uel ₰m eum etiam ₰m.l.exprimi debet causa in
ap.à sententia,quando ab illa appellatur propter præ-
cedens grauamen,à quo secũdum.l.non potuit prius
appellari, C.de rebus cre.generaliter.§.si autem.hoc
non placet;infra eo.cap.fi.lib.sexto.

ANNOTATIONES.

a ¶Metus. Adde,quòd iustus metus dicit arbitrio iudicis,ita Imo, in c.cum dilectus,quod met.causa,& Bal.in l.2.C.de his, qui per me.iudi.non appel.
b ¶Princi.ver. Que cle.probat iustum fore metum,si grauare consueuit amicos,attinentes, uel laboratorem partis, & no.Bal.in l. de pupillo.§.si quis ipsi prætori,ff.de no.ope.nuncia. & facit. ca. sciant,de ele.lib.6.idem, si ante illi minatus fuerit, si appellaret, uide gl.quod metus causa.l.metum,et Bar.in §.si quis ipsi, preal.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio tituli.*
Ad materiam huius tituli, uel Rubricæ ubi alibi tradatur.
Procurator reuocatur propter longam peregrinationem.
De in peregrinatione moriente curiali, remiss.

De peregrinantibus, Rub.

¶ Quia iura tuentur peregrinantes sicut appellantes,
ideo &c. Gof.ad materiam.24.q.3.si quis Romipetas,
& duo ca.sequentia.de pe.di.6.sacerdos , de cõse.di.5.
non oportet. secũdo conuenit rubricæ de treu. & pa.
ca.2.de uoto.c.1.& c.ex multa, de sen.ex.inter alia,ad
fi.Item propter longam peregrinationem reuocatur
prouocat,qui contestatus est litem,de procurato.c.2.
lib.6.de beneficijs curialis,qui in peregrinatione mo-
ritur,dic ut de præben.præsenti.§.1.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Peregrinantes ad papam, cum rebus suis sub apostolica protectione consistunt,& quibus casibus,nu.3.& 4.*
Itinerantibus literarum forma, quæ conceditur quæ,ubi de ea tradatur,nu.2.quid prosit,nu.5.
2 *Peregrinantes qui offendunt , ter in anno curia Roma. denunciat excommunicatos.*
Ablatorum nomine quæ compredantur.
3 *Epilogus , & suffragium glossarum .*
Liberum absentem qui emancipat.
4 *Additio glossarum.*
Hæc decretalis quando locum habeat.

CAPVT I.

COnquerente. Casus pere-
a grinãtes[1] ad
1 † papam cum rebus suis sub aposto-
lica protectione consistunt. & ponit
ista decre.formã literarũ, quas cõiter
hodie dat curia itinerãtibus ad eam ,
quam uocant,quicquid postiter arre
ptum nõ posuerit ꝙ si fecisset æquipararetur appella-
tioni.de hoc supra ti.1.ad audientiam [*Cum rebus*] con-
cor.de Iudeis,ad liberandã,in parte decisa.§.sane,uer.
quorum personas,ubi de hoc.Host.[*Protectione*] curia
2 Ro.excõmunicatos † denunciat ter in anno eos, qui
tales offendunt eundo, uel redeundo. Iste tamen ca-
non nõ est iure expressus , saluo quod habetur de ra-
ptu.excommunicationi.Hostiẽ.[*Post iter*] de hac for-
ma dicam, infra de rebus ec.non alie.episcopi,in glo.
sumitur hic,ad finẽ.ubi uidebis,ꝙ per ipsam agitur iu
re ordinario non inquirendo,& agi potest petitorio,
& possessorio [*Vel ablatum*] reperit , ut comprehendat
mobilia , & immobilia , & iura [*Faciatis*] aliàs facias ,
quia decre.dirigitur Albien.& secũdum litterã Facia-
tis sup.& coniudicibus, ne sit contra, de cri.fal.quàm
3 graui.¶Gl.2.respondet † per quæstionẽ.de quo acces-
su &c.¶[*In glo.2.ibi.l.1.*] uide in gl.se.[*& ibi,iubemus*] pa-
ter , auus , proauus parternus absentẽ liberũ in prãte
constitutũ emancipat [*& ibi.l.ult.*] si est absens,qui tu-
tor,uel curator datus est, debet illi nunciari.j.30.dies.
4 ¶[*In † glo.2.ibi,causa peregrinationis*] unde ₰m Gof.loqui-
tur in his, qui uisitãt limia apostolorum, & ₰m Abb.
tunc peregrinatio tuebitur illum , qñ accipit publicè
in ecclesia baculũ , & perã, & stetit per tẽpus peregri-
nantibus deputatum.sed Inn.intelligit hoc.ca.de illo,
qui accedit ex causa necessaria,ut ꝓ appellatione pro
sequenda,uel oppresione uitãda.2.q.6.omnis opres-
sus,& tribus capitulis sequẽtibus, de dila. c.fi.quo ca-
su habet etiã ius reuocandi domũ, quod dic,ut no.de
foro compe.c.fi.& hoc saltẽ de honestate perenda est
prælati licentia ₰m Inno. sed & si denegetur , ex quo
causa subest,nihilominus potest ire,ar. de re.licet, de
obser.ieiu.consiliũ,in fi.aliàs clerico peregrinari non
licet sine licentia sui episcopi.vel papę,etiã si hoc exi-
gat utilitas accedentis, de conse.6.di.5.non oportet.§.
de uoto. magnæ, in auctẽ.de sanctissimis episcopis.§.
interdicimus , col. 9. quod intellige saluo eo , qđ no.
de regibus,supra t.1.cũ parati,& saluo quod habet.C.
si per uim.uel alio modo.l.1. & C.de eman.iubemus,
₰m Inn.sed Ho. latius intelligit hoc uerbũ.s.ut sonat,
& qualitercunq; accedant [*& ibi , illi qui*] & .§.de treu.
5 & pace.c.2.[*& in fi.*] quærit ergo Host.ad quid † valeat
hæc forma,cũ per illa iura prouideatur ꝯ spoliantem,
uiolentiã inferentẽ uel possesionẽ turbantẽ, nec per
hanc formã reuocentur, quæ ordine iudiciario iuste
sunt acta,de rest,spo.audita,& c.cõquerente.uel si re-
ditus asignetur uicario,seruiat ecclesiæ,ut supra ti.1.
peruenit.2.& ut dicebat Ab.contra talẽ legitime cita
tum,nec de consensu bene procederetur.secundũ ea
quæ no.de offi.dele.consultationibus.Dicit Hostiẽ.ꝙ
multũ ualet hec forma,ubi iudex est pars.& tunc for-
ma & mens huius formæ locũ habẽt,ut no.supra ti.1.
dilecti.& posset dici, cũ talis peregrinatio habeat vim
appellationis,nec ordinarius,nec delegatus procedat
contra talem,etiam aliàs iustè,ex quo in propria per-
sona accedit.quod dic ut ibi,& in c.ut debitus,ubi ui-
de in glo.dicit Inno.quod intelligit,nisi ante iter arre-
ptum præuẽtus fuisset per ordinarium, uel delegatũ,
ut supra de fo.cõpe. proposuisti. vel dic,ꝙ valet mul-
tum in talibus habere iudicem gratũ,uel ualeat: quia
ex leuioribus, & planioribus ꝓbationibus procedet.

ANNOTATIONES.

a ¶Peregrinantes. Et uide,quæ scripsi in c.meminimus,de ap.& facit iste text.quòd bona priuata clericorum gaudẽt priuilegio rerum eccle. itẽ sicut cõpetit remedium attentati appellatione pẽdẽte,ut in pristinũ statũ restituat, ita & ꝑegrinatione pẽdẽte.Bal.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli.*
De confirmatione quibus in locis alibi,quàm hic tractetur.
De earum formis , & quando dentur.

De Confirmatione utili, uel inutili.

¶ Viso de his,quæ suspenduntur appellationis remedio,submittit de his,quę muniuntur confirmationis præsidio. Gof.Conuenit rub.de cõsti.cũ accesisent, & ca.

& c.ex parte, de pactis.c.2.& c.cum pridem, de cõceſ. præben. quia diuerſitatem, ne ſede uacante.c.2. & de elec.quia ſœpe,ad fi.li.6.de formis confirmationum, & caſus,quibus ſecundũ ſtylũ curiæ non dantur,uide in ſpe.de reſcri.p̃.§.ratione formæ, uer.ſequit̃ uidere.

SVMMARIVM.

1 *Confirmata per papam ſcienter, inferior non cognoſcit, excipiũtur duo caſus.*
Poſt litem conteſtatam quæ accidunt ad iudicis cognitionem an pertineant.
2 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloßarum, nu.3.4.5.6.7.*
5 *Confirmatio lite pendente obtenta quando teneat, & quo caſu non pendente.*
6 *Sententia pro poſſeßore lata, à qua non eſt appellatum, lapſis decem diebus an poſſit peti confirmari, & quæ probare debeat.*
Poſſeſſori actio prodita non eſt, & quæ.
Executio ſententiæ ſi petatur, nihil petens habet probare.
Sententia nulla confirmatur per ſecundam, & quibus probatis.
7 *Sententia, à qua eſt appellatum, petitur confirmari.*

CAPVT I.

1 SI quis. Caſus huius.c. & ſe. decr. Scienter † confirmata per papam iudex inferior nõ cognoſcit niſi tempore cõfirmationis res eſſet litigioſa, uel confirmatio aliàs ſurreptitia.& ſecũda pars ibi, ſed ſi [*Litigioſe*] hoc tacito ſm Inn.[*De cauſa*] iam cœpta [*Cognoſcere*] dicit Inn. ꝙ hoc conſonat legi dicenti, ꝙ ea,quæ poſt litẽ conte.accidunt, & c.ff.de ædil.edic. ædiles.§. itẽ ſciendũ [*Et eam*] ſ. cauſam [*Si rem*] confirmatam [*Confirmationem*] repete apoſtolicæ ſe. ¶ Prima
2 gl.reſpõ.per quæſtionẽ,quę res dicatur litigioſa. ¶ Secũda gl,tractat de cõfirmatione in forma cõi,obijcit, quærit,& ſoluit. ¶ Tertia gl.rñ.per quæſtionẽ quõ intelligatur, quod hic dicitur iudicẽ inferiorẽ &c. & po
3 nit tres opi. Vin.Lau.& Tã.& hãc approbat. ¶ *In* 1. † *gl. ibi ſi nõ dũ*] uide ut lite pẽ.c.fi.ſup.1.gl. ¶ *In gl.2.ibi. ſi quis*
4 *à principe*] vide ut lite pen.c.1.ſuper ul.gl. ¶ *In* † *gl.2.in fi.*] quid notet hic Ab.dicã,infra c.pen. ¶ *In gl.ult.ibi,non eſt uerum*] reſpicit primũ membrũ op.non ſm, ſuper quo uide, quod ſcripſi de offi.dele.ſuper eo, ſup.3.glo.[*& ibi,c.ul.*] ad idẽ de reſcrip.ca.2.in fi. & quod ibi dixi,& de offi.dele.corã,in fi.& qđ dixi, ſupra de re iudi.decętero,ſuper.2.gl.ad finẽ uer.ſi verò [*& in fi.*] adde quod
5 no.de iudi.cũ ueniſſent.Dicit Inno.ꝙ † planior eſt intellectus,ut dicas,ꝙ ſi quis impetrat alicuius rei cõfirmationem lite pẽ. propter defectũ ꝯctus, vel quia requirebatur auctoritas papæ, nihilominus iudex ꝓcedit in cauſa,niſi diceretur in confirmatione,nõ ob.ꝙ res erat litigioſa.imò, quod plus eſt,nec priuilegium obtentũ lite pẽ. impedit proceſſum iudicũ. s̃. de teſt. cauſam.2.ut lite pen. c.fi.j.de priuile,dudũ. Si uerò in pacifica poſſeſſione,& obtinuit cõfirmationẽ ex cer-
a ta ſcientia [a] à papa uolẽte ſupplere defectũ,ſi quis,uel aliàs cũ cauſæ cognitione, tunc habet locũ, quod hic dr̃, & s̃.de iudi. cum ueniſſent, ut ibi.not. Sed nonne
6 † poteſt peti confirmari ſententia pro poſſeſſore lata, à qua non eſt appellatũ, cũ iam lapſi ſint 10.dies.non uidetur,quia iam trãſijt in rem iudi. unde nihil operaret̃,ut patet,ſupra de ſen.& re iudi.cum inter uos.§.fi. Sed & ſi dicas nullam eſſe ſententiã, ut quia lata eſt à non ſuo iudice, ſupra de conſue.c.3.uel quia non eſt ſeruatus ordo iudiciarius, unde nulla eſt, ut ſupra de ſententia,& re iudi.c.1.nec tũc ualet cõfirmatio:quia id,quod nihil eſt, non poterit cõfirmari, ar.s̃.de elec. auditis. Item poſſeſſori nõ eſt actio prodita.s̃.de iudi. examinata, niſi forſan inquietetur, uel infametur, infra qui fi.ſint legi.cauſam.2. C.de inge.manu.diffamari,cum ſuis concor.ſed contra.16.q.6.ſi epiſcopũ, infra de inſti.ca.2.ſupra de procura. ex inſinuatione, in fi.ſupra de pactis.c.1.So.ſm Inn.talis ſententia confirmatur,& prodeſt multũ talis cõfirmatio:quia ſi à nõ ſuo iudice prima ſentẽtia lata fuit, uel aliàs dicat̃ nulla,& is,qui cõfirmat ex certa ſciẽtia,iudex erat.prima ſententia roboratur,ſupra de tranſac.c.1.nec inferior eo de ipſa poteſt decętero cognoſcere, vt hic.unde,ſi archiepiſcopus cognoſcens de appellatione ſentẽtiã confirmauit,& poſtea coram epiſcopo ualẽte ipſam executioni mandare obijciatur,ꝙ hoc non debet fieri: quia nulla eſt, obijciẽs minime audiet̃. nec de hoc cognoſcet epiſcopus,ex quo non fuit ab archiepiſcopo appellatum.ſed & ſi ab archiepiſcopo appellatum fuerit,adhuc nõ cognoſcet epiſcopus,ſed differet executionem, quouſq; per ſuperiorẽ archiepiſcopo, ad quem appellatum fuit, hęc quęſtio fuerit terminata, ar.ſup.de ſen.& re iudi. decętero. quinimò & plus eſt, quia & ſi prima nulla ſit,tamẽ per ſecundã confirmatoriam cũ cauſæ cognitione lata redditur prima valida, niſi & à confirmatoria fuerit appellatũ.certum.n. eſt, ꝙ ſecũda ſentẽtia cõfirmatoria nõ eſt lata contra ius ſcriptum. dũmodò aliàs in eo ordo iudiciarius ſit ſeruatus, ſed cõtra ius litigatoris tantũ: ergo ſi non ſit appellatum,in rem tranſit iudicatã.& ſic prima, quia
b nulla erat,ex ui iuris & ſecũdæ ſentẽtiæ uires ſumet [b], ut patet in eo, quod le.& no.ſupra ti.j.c.1.& c.cũ inter vos.§.fi.& eſt ſimile,quod le.& no.ff.de reſcrip.paſtoralis.§.fi.ſecus,ſi extra iudicium,uel ſine cauſæ cognitione,ſeu in forma, & non ex certa ſcientia confirmetur.tunc enim nihil aut parũ operatur.& ſic loquitur, ſupra de fide inſtru.inter dilectos.§.cęterum,uer.fi.& adde quod no.infra e.c.1.& c.examinata. Ad hoc autem,quod obijcitur,ꝙ poſſeſſori non eſt actio prodita,reſpondeo hoc uerum eſt de rei uen. Porrò is,qui habet ius in eccleſia, dũmodo contradictorẽ habeat, petere poteſt, ꝙ pronuncietur ſe fuiſſe canonicè inſtitutum,vt patet,infra de prebẽ.dilecto,& infra de cõceſ.præ.quia cunctis,li.6.ſed & ille, qui petit ſententiã confirmari,debet probare ſentẽtiã tenere, puta quia lata eſt à ſuo iudice, & iuris ordine ſeruato.non autẽ habet neceſſe probare, ꝙ ſit iuſta, cũ & iniuſta trãſeat in rem iudi.ſupra de ſen.& re iud.ꝙ ad conſultationẽ. ubi uerò non petit confirmationem,ſed ꝙ executioni mandetur,nihil habet neceſſe probare, etiã ſi alius ſe opponat,imò mandata eſt executioni. Ratio diuerſitatis eſt hæc, quia in primo caſu eſt actor. in ſecũdò
c reus [c] eſt,& actori,non reo incumbit probatio.7.q.1. actor, ſm Inn.& quia omnia præſumũtur ſolenniter acta,ut no.ſupra de ſen.& re iudi. cauſam quæ,& non niſi in caſibus debet executio impediri, ut not. ſupra de ſent.& re iudi.cau ſam quæ, & c.quod ad conſulta-
7 tionem,in fi.ſecundũ Hoſti. Illud † autem indubitatũ eſt, ꝙ ſententia, à qua appellatũ eſt,petitur confirmari, ut C.de ap.auct.ei autem. De hoc nò.ſecundũ Inn, ſupra de off.dele.cum contingat,ubi uide in gl. quod melius.nec ob.l.alleg.diffamari,uel cõſimiles.loquũtur enim,quãdo non habebat directè,ſed uolebat aliũ agere,infra certum tempus.tũc enim fateor,ꝙ neceſſe eſt præcedere diffamationẽ ſecundum Inn.& Hoſt.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ex certa ſcientia. Adde iſtud procedere,quando non tractatur de præiudicio tertij, ita Compoſt. quẽ ſequitur Io.An.i.c.cauſam, quæ,de reſcriptis, & Alexan.conſilio.154.in 2.parte, & conſilio 35.in 3.col.

b ¶ Vires ſumet. Hoc uerum, quando archiepiſcopus illam expreſſe confirmat: ſecus,ſi ſolum pronunciet male appellatum,uel ap. non temere.hoc no.Bar.in d.l.ſi expreſſim,& uide in deciſio.Ro. conclu,106.

Secun-

¶ Secundo reus. Quaſi uoluntariè ueniat ad ipſius ſententiæ petendam confirmationem quaſi circa hoc id non erat expeditum, aut neceſſarium, quando non fuit ap. in ſecundo caſu neceſſario uenit.facit ad materiam, quod no.in c.cum inter, & c.dilecti, de excep.ſed contra iſtud ultimũ facit.c.pia.§.penul.de excep.lib.6. ubi excommunicatus petens executionem fieri, repellitur quòd ſi eſſet reus, non fieret per iura præalle.

SVMMARIVM.

1 *Confirmationum multa ſunt genera. & de earum cuiuſq; uirtute.*
Confirmatio contractuum, & quorum actuum petit nunquid poſſit, & quorum.
2 *Certum pro notorio.*
De confirmationibus papæ ab inferiore iudicari prohibetur, non autem eas examinari, & de quibus intelligatur, num.1.

CAPVT II.

1 DE confirmationibus. Sũmatur, ſupra c.proxi. & dic ſm Inn.[*confirmationibus*] ex certa † ſcientia, & cũ cauſæ cognitione obtentis. de hoc ſupra c.proxi.all.Inn.de offi.le.ſtuduiſti.dicit etiã Inn.notandũ, ꝙ confirmationum aliqua tribuit multũ iuris,ſicut patet in cõfirmatione electionũ, ꝑ quã tribuit̃ miniſtrãdi poteſtas.s̃. de elec.tranſmiſſam, & c.qualiter.aliqua parũ,aut nihil,ut illa,quę ꝓcedit in forma cõi,infra ne ſede ua.illa.& infr.c.examinata [a]. Aliqua uetus ius tm̃ declarat: tamen illud ſolidat,ut eſt cõfirmatio ſentẽtiæ,& proceſſuum in iudicio habitorũ, ꝯ quos nõ audiũtur partes poſt, q̃ cũ cauſæ cognitione fuerint cõfirmati, ſupra de tranſac.c.1.ſup quo uide no. ſupra c.1.in fi. Idẽ eſt, ſi actus legitimi cũ cauſæ cognitione & ꝑtibus p̃ſentibus confirment̃,ff.de adop.nam ita.Idẽ de canonicis,ſicut eſt confirmatio ſupra de elec.cũ mona.Inſtitutio, ſupra de procur.ex inſinuatione.ſecus in ꝯctibus,qui iuris gẽtiũ ſunt, ſicut emptio,uẽditio,& ſimiles,Inſti.de iure naturali.§.ius autẽ gẽtiũ. Hi enĩ cũ ex uolũtate partũ pẽdeãt, nõ ſpectant ad auctoritatẽ iudicis. & ideo in iudicio non cõfirmant̃, niſi & de uoluntate partiũ hoc ꝓcedat.s̃.de trãſac.c.1.uel niſi talis eſſet iudex, qui ſua auctoritate hoc facere poſſet, ut ẽ papa:quia ꝯctus ab eccleſijs initos quantũcũq; inualidos reddit ualidos,dũmodo ex certa ſciẽtia cõfirmentur,ar.j.de conceſſ.præ.qm̃.3.q.6.hoc quippe.Illi autẽ actus legitimi, qui à iure ſunt inuenti, & etiam canonici,ut eſt inſtitutio, & cõfirmatio,bene petunt̃ confirmari in iudicio partibus p̃ſentibus, & cũ cauſæ cognitione,ſi quis ſe opponere uoluerit, quia nec cogitur.ſed & ſi nullus appareat ꝯdictor,tunc iudex legitimo edicto publicè propoſito,& nullo cõparente, ꝓcedit & diffiniet negociũ confirmando id, de quo q̃rit,ſi iuſtũ appareat ẽt lite cõte.ar.ff.de adop.nã ita, & C.ſi ut ſe ab hære.abſti. auct.ſi omnes. unde & ſi peto matrimonium pronunciari canonicũ, uel me legitimum,quod ex matrimonio procedit,quod eſt actus canonicus,& aliquis ſe opponat,cogitur reſpondere: & ſi nullus appareat,ex offi.procedetur,ut patet,infr. qui fi.ſint legi.cauſam.1.& 2.& c.lator,& c.perlatũ,& ſeq.In cõtractibus aũt iuris gẽtiũ,ſi petãtur cõfirmari in iudicio,nõ cogitur rñdere pars,nec iudex poteſt procedere ad ſnĩam inuitis partibus, q̃uis ipſis nolẽtibus hoc fieri poſſit.ſup.de trãſa. c.1.ſm Inn. q ẽt dicit in hoc ſibi plus placere,qđ no.q fi.ſint legi.cãm. Sed Ho.dicit,ꝙ hãc ſubtilitatẽ nõ plenè cõprehẽdit.nã & ſi ꝯctus ab initio ſunt uolũtarij, expoſtfacto tamẽ ipſos neceſſe eſt obſeruari.unde uidet̃, ꝙ & de ipſis agi poſſit ĩ iudicio,& peti cõfirmatio,& obſeruatio,quãtuncunq; pars ꝯdicat.C..de ac.& obli.ſicut initio.s̃.de pac.c.1.& 3.ſm Hoſt.[*Contra illas*] tolle quod eſt, infra nõ eſt aliquatenus iudicãdus, niſi &c.[*Mandatũ*] ſupra
2 c.proxi.in fi.& ſupra de iudi.cũ ueniſſent [*Certum* † *ſit*] i.notoriũ.& caueat iudex,ne dubiũ pro notorio recipiat,ſupra de ap.conſuluit,Hoſt.[*Suggeſtionem*] infra de crimine falſi.ſuper eo,de conſti.cum acceſſiſſent [*Iudicandũ*] non negat,quin ſit examinandũ, ad quod ac-
b cedit, quod leg.& no.de re iudi.de cętero [b], Hoſtien.

ANNOTATIONES.

a ¶ Examinata. Talis tamen parat iuſtũ titulum præſcribendi,quod an ſit uerum, uide per Ioan.And.infra de decimis, dudum,in glo. cum confirmatio.

b ¶ Decœtero. Sue glo.1.uer.adhuc tamen, & uide Bar.ff.de iudi.in l.ſi prætor,& in.l.à diuo Pio,& in prin.ff.de re iudi.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio ab appellato obtenta ſententiæ pendet, impetratis iudicibus ab appellante, ea tacita.*
2 *Appellandi dies à prolatione ſententiæ computandus eſt.*
Cautè pro fraudulenter, uel malitioſe.
Appellationis mentionẽ appellatus facere nõ tenetur in reſcripto.
Literæ non facientes de primis mentionem non ualent, & quo caſu hic, & num.4.
3 *Epilogus, & ſuffragium literarum.*
Generalitas non prodeſt, niſi fiat mentio ſpecialis, & exempla, & num.4.
4 *Additio gloſſarum.*
Per literas ſecundas appellantis cur hic procedatur, & non per primas appellati.
Verum tacere melius eſt omnino, quàm non perfectè dicere.

CAPVT III.

1 BOnæ memoriæ. Caſus. Si appellatus † cõfirmationem impetrauit ſententiæ, & appellans ſuper cauſa appellationis hoc tacito iudices impetrauit, procedent iudices appellantis, & confirmatio pendet. & communis diuiſio. ſecunda ibi, reſpondemus,&c. reſponſiò bimmẽbris.ſecun
2 da ibi, uerum [*Decimum*] computandum à † prolatione ſententiæ, ſupra tit.2.ꝙ ad conſultationem [*Caute*] Goff. & Inno.exponunt.i.fraudulenter,uel malicioſe [*Confirmationis*] factæ, uel faciendæ ſecũdũ diuerſas lecturas,de quibus in glo.[*Habebatur mentio*] ſicut nec tenebatur,ut no.s̃.de app.oblatæ, ſupra de officio delegati,ex literis,ſecundum Inno.tu dic ut in glo.& uide quod dixi in c.oblatæ,ſuper ulti.gl.& in c.ex literis, in gl.cõcordat [*Verum ſi*] mutat caſum ſm Inno.qui huc uſq; locutus eſt,quãdo fuerũt primæ literæ impetratæ (Fraudulenter) hic loquitur,quando nõ fraudulenter,ſed bona fide.& tunc non valẽt literę ſecundę, quantũcunq; contineat̃ ibi,Nullis literis, &c.niſi ſpecialis & expreſſa mentio fiat de primis ſm Inn.q dicit quaſi idẽ,quod dicit hæc decre.& c.oblatæ ſupra ti.2. & ibi notata poſſent hic repeti ſecundũ eũ [*Forma*] q̃uis generali [*Tamen cognitio*] & diffinitio [*Habeatur*] per iudices,quibus cõmittitur ex certa ſciẽtia per lr̃as facientes de confirmatione mentionẽ expreſſam ſecũdum unã lecturam,uel per iudices ad confirmationẽ ſententię faciendã obtẽtos,ſupra de ap.oblatæ. ¶ Vlt.
3 † gl.obijcit,& dupliciter ſoluit. ¶ *In glo.pe.ibi.Di.*] generalis ſubſcriptio teſtatoris non firmat legatum, quod quis ſibi aſcripſerat in teſtamẽto [*& ibi,ita fidei*] diuer-
4 ſitas rerum obſcurum facit legatum. ¶ *In* † *glo.1.in fi.*] & quicquid poſtea factum eſt etiã ante ap.& poſt ſententiam,infra de ap.non ſolum,li.6. ¶ *In glo.3.ibi,ex parte.2.*] ubi idem no.in gl.& ideo, & uide quod ibi dixi ſuper glo.forte. ¶ *In glo.per hanc, in fi.*] ſecundum Gof. Pe.& Abb.principium decre.loquitur de literis,quas impetrauit appellãs nulla penitus facta mentione de literis confirmationis: quia ex quo ſtatim iuit appellans, præſumitur præuentus. & ideò procedit per ſecundas.§.uerum, loquitur, quando facit mentionẽ,

ſed

sed non plenam, præsumitur id fecisse, uel tacuisse in fraudem,& habuisse noticiam literarum, proceditur per primas, non per secundas. & sic melius est omnino uerum tacere, quàm non perfectè dicere. & facit clemen. de elec.constitutionem.§.1.duos alios intellectus ponit sequens gloss.

SVMMARIVM.

1 *Innouatio priuilegiorum non facit confirmationem.*
Diuisio capituli.
2 *Rescripta, & priuilegia tutum non est aliò deferri, & duplicari debent, si unica sunt.*
Innouari qualiter debeant, & nu.3.& 9.
Falsitas literarum, uel priuilegiorum ex quibus disernatur.
3 *In uerbis priuilegiorum magna uis est.*
Sumpto cui danda fides.
4 *Sigillum unum, si plures sunt iudices, non facit fidem, nec eius, cui nil fuisset mandatum, nisi in casu, & quo.*
5 *Canonici possunt opponere pro iuribus episcopi defendendis, & quando cum cautione.*
6 *Litis contestatio requiritur in probandis oppositionibus ad impediendum innouationem priuilegiorum.*
7 *Nuper, aduerbij significatio, & etymologia.*
Subiectionis monasterij præscriptio quibus consistat.
Mala fides non præsumitur in præscribente ius commune impeditum per exemptionem.
Exemptio ab episcopo est odiosa, & ratio.
Ad materiam suam res facile redit.
8 *In fragiliori materia maius periculum imminet, & magis succurrendum.*
Papyrus est res fragilior.
In ea possunt scribi priuilegia.
Non facile falsatur.
In hærba Pauero appellata scribi conuenisse olim testatur.
Ad scribendum quomodo adaptabatur.
9 *Innouatio priuilegij an præsente parte, uel contumaciter absente facienda, & supra nu.2.*
Diligentior esse præsumitur in perspeciendis uitijs rei is, quē ea tāgit, & ob id uocandus.
Falsitas in scripturis curiæ Roma. non præsumitur.
Præsens siquis est, uel eius præsentia proximè futura est, citatur, & expectatur, ubi aliàs hoc non fieret, & quo casu hic.
10 *Romanæ ecclesiæ ius defendere summus pontifex tenetur.*
Possessionum & iurium & nomine quæ comprendantur.
11 *Iudex in causa suæ ecclesiæ licet prælatus possit esse, non tamen decet, & sic in alijs, & quid agere debeat.*
Impator in re priuata & fiscali iudices, & procuratores cōstituit.
12 *Fisci procurator coram quo conueniat, & conueniatur.*
Qualiter se gerere debeat in petendis bonis.
Contra fiscum se tueri possunt conuenti, quamuis fiscus dicatur ius habere, & resistere non seruantibus formam.
Procurator Cæsaris ubi conueniatur, & conueniat.
Domus diuinæ causæ ubi agitentur.
Serui principis habent personam standi in iudicio.
13 *Locus tutus inueniendus, & quam de causa.*
Facere iudex caueat uni partium in præiudicium alterius, ne pęnam incurrat, & quam.
Supplere factum non licet iudici.
Adiudicare, uerbum quid inferat.
Silentij impositio quid.
Litis contestatio qualiter in curia fiat.
Non fit, ubi agitur de iure Rom. ecclesiæ per inquisitionem.
14 *Præscriptio sine titulo ualet in episcopo præscribente intra diœcesim suam.*
Pro titulo habetur hic ius commune.
Præsumptioni priuilegij præponderat ius commune.
15 *Corrumpi priuilegia quandoque iubentur, ut hic.*
Alioquin, dictionis usus.
Resignare, pro assignatum reddere.
16 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu.17.*
Similis ratio similia iura uidetur suadere.§.in gloss.3.& nu.18.
Familia pro furto, uel iniuria habetur loco unius personæ, & ratio, ibid.
Partiri damnum debet, ubi sunt plures fideiussores, & plures simul constituentes, ibid.
De principis electione non disputandum.§.in glo.sic.
Procuratoris officium suscipere uirile est, non muliebre, & quibus casibus possit esse fœmina procuratrix, nu.19.§.1.
18 *Additio glossarum.*
Innouatio instrumenti discrepat à testium receptione ante litem contestatam.
19 *Pro consorte quis sine mandato potest agere.*

CAPVT VI.

1 CVm dilecta. Casus. Innouatio † priuilegiorū cōfirmationem non facit. hoc quo ad tit. & sunt.7.partes principa.In prima petitio sororum,& datio inquisitorum.in secunda ibi,nos aūt, inquisitorum relatio, & reorū obiectio. in tertia ibi, unde iudicibus,iudicium datio,& ab ipsis appellatio. in quarta ibi,nuper,interea sororum petitio,& reorū contradictio.in quinta ibi,nos igitur,papæ interlocutio,& priuilegij īnouatio.in sexta ibi:quia verò, papa constituit ipsam abbatissam procuratricem. in septima ibi,nolentes,committitur principale diffiniendū.
2 [*Particula*] cum † enim non habetur nisi unicum priuilegium unius tenoris, non est securum ipsum portare ad sedem apostolicam,ut hic,& supra de fide instru.accepimus. unde tutum est priuilegia, vel rescripta registrari, & duplicari.ff.de testa.unū testamentū, & insti.de testamentis.§.pe. Hosti. [*Totidem*] duximus iniungendum, quod est infra [*Diligenter*] in stylo scriptura, bulla, seta, & filo, & omnibus circunstātijs, per quas discernitur falsitas, de crimine falsi, licet, & c.se.
3 Host. [*Tenorem*] nam magna † uis est in uerbis, ut hic, & supra de usu palij.c.fi.hinc est, ꝙ perdito priuilegio non sufficit probare mentem per testes, sed est necesse probare tenorem, de hoc infra de priuile.c ū olim[a]
a 1.secundū Host.[*Fideliter*] ut s.referrēt, si quid ibi esset uitiosum, uel dubiū, ar.C.de edicto diui Adriani.l.fi. & de fide instru.inter dilectos[*Transcribentes*] parte vocata,& data sibi copia opponēdi. facit quod no.de fide instru.accepimus, & c.pe.& ulti.de ap.intimasti.& tali sumpto iudicis auctoritate fides adhibetur, ut sequitur. ad idē.ff.de admi.tu.chirographis. & dicit Inno.ꝙ isti iudices erant ad hoc delegati, unde credendum est sumpto ipsorum auctoritate publicato, & remittit, supra de testibus Albericus[*Sigill.*] argumen.ꝙ
4 unum † sigillum quamuis auctenticum non faciat fidem, argu.supra de cleri.peregrinis.c.1.ubi de hoc,de probationibus,post cesſionem,de testibus,cum à nobis,de fide instru.quod super his,Hostien.[*Legato*] cuius sigillum adminiculabatur, sed fidem nō faciebat cum sibi nil fuisset mandatum. hoc uerum, nisi partes in hoc consensissent, de ap.constitutus, de fide instr.quod super his,secundum Hosti.[*Ea*] s.priuilegio-
5 rum transcripta [*Canonici*] ar.clericos † posse opponere pro iuribus episcopi defendendis, infra de reb. ec. non alie.si quis contra,supra de offi.dele.coram. Sol. dicit Hosti. ꝙ licet sine cautione non habeant personam standi in iudicio, ut ibi, habent tamē personam contradicēdi,ne quid fiat in præiudicium, & dant iudici causam differendi,ad hoc de re iudi.cum Bertoldus. Dicit etiam Innocen.quòd quidam dicunt istos canonicos habuisse ab episcopo speciale mandatum [*Innouandi*] ex superabundanti cautela. Innocen. [*Iudicibus*] eisdem, uel alijs [*Idoneum*] de appellatio, ex parte.i.[*Inquirerent*] lite prius cōte.quod ex eo patet: quia sine

6 sine † alia cōtestatione mādat,inf.recipi testes.uel spāle est,qđ hic & ibi dr̄, qñ agiť de statu ecclesiæ, ad qđ sup.de testi.cū olim.vel est hoc ius nouū, ꝙ ubi petiť innouatio priuilegiorū,admittiť hæc exceptio.nō es audiēdus:qa p̄scripsi iura, q̄ tibi p priuilegiū cōtēdis deberi,uel quia possedi illa. sup quo recipiunť testes lite nō contes.nec ob. ꝙ hac exceptione nō obstante fuit facta innouatio.j.e.c.qa nō fuit facta iure cōi,sed pp periculū cōsumptionis.Dicit Ho.ꝙ hic debuit lis conte. qđ quia iudices omittebāt.fuit ab ipsis rōnabiliter appellatū:& est si.de iud.exhibita.uñ reputantur isti iudices minus.discreti:& petiť ꝙ discretis uiris cōmittať cā,qđ exaudiť: tñ pp periculū imminēs fit innouatio, ut sequiť [*Appellauit*] qa procedebàt lite nō cōte. ꝑm Hos.& facta innouatione pp periculū perēptionis,cōmittiť,inf.hæc cā ꝑm Inn.[*Nuper*] aduerbiū
7 † tpis cōpositū ex nu.1.nouū.& p tp̄s quasi nouo & recenti tpe,uel nouiter [*Discretis*] notabat primos [*Recipient*] & diffinient.& ibi factū fuit,ut seqť [*Præscriptionem*] subiectionis.s.qa ep̄s visitauit, correxit,& oīa alia iura ep̄alia exercuit,sicut in alijs ecclesijs, & mon.sibi subiectis.sed obijcit Hos.aut ignorabat ep̄s ecclesiam exemptā,& sic nō p̄scripsit, cū nec hoc intēderet: aut
b sciebat exēptā; & sic cū malā fidē habuit[b], ñ p̄scripsit, de p̄scr.c.fi.So.dicit ipse,ꝙ ep̄s excusať à mala fide:qa ius cōe,qđ est fauorabile,facit pro ipso,& qa exēptio odiosa, p quā ēt sæpe remanent impunita peccata,& dať materia delinquēdi,de off.or.irrefragabili,de priui.cū & plātare,& c.tuarū.unde restringēda;ad p̄dicta de reg.iu.odia,cū cōcor.& qa res facile redit ad suam naturā.ff.de pact.si unus.§.pactus. & facit de censi.cū uenerabilis,de exce.cū venerabilis.& adde qđ dicam
8 in fi.sup uers.sua diœce. [*In papyro*] unde cū † fragilior esset mā,maius periculū imminebat,& p ōñs fuit magis succurrēdū,ar.ff.de Carbo.edi.l.1.§.3.& 62.dis.qescamus.& ꝑm Hos.ē bene notādū,ꝙ ēt in papyro pñt scribi priuilegia,nedū ī pgameno;& licet materia debilior,tñ securior:qa nō sic facile falsať:qa nō sic facile radiť.Quidā dñt istud priuilegiū fuisse scriptum in materia facta ex herba, q̄ uocať in uulgari pauero, q̄ olim cū glutino quodā cōiungebať in lōgum,& alia ponebať in trāsuersū, sup qua scribebanť priuilegia; & q̄dā talia uidi apud mona.Nonatul. [*Innouanda*] ma
9 ximè † qa pñs erat pars aduersa;vt patet,sup.nec opponebat aliqđ rōnabile;qđ impediret innouationē.Sed qd si absente parte,nec cōtumace fiat innouatio?uř, ꝙ ñ ualet,nisi cōueniať reus,uel hoc ei denūcieť.j.annū,vt dicā post Inn.sup gl.4.& sit rō ꝑm Ho.qa posset esse uitiosum auctenticū,& præsumiť,ꝙ is, quem res tangit, diligentius attendet,palpabit,inquiret,& uidebit,q̄ extraneus,& iō citandus est,de fid.instru.c.pen.
c & ulti.[c] & inf.annum nunciandum,ut dixi.Sed uidetur ꝑm Hos.excipienda innouatio,quæ fit in curia.C. de testa.l.omniū:qa p pluriū manus trāsit litera,& ipsi plus in talibus expti melius ppēdet falsitatē, uel uitiū latēs,si qđ esset,ut dicā.inf.eo.c.pe. Citabiť aūt ps, cū aliqbus extra curiā cōmittiť hæc examinatio. Itē si in curia pñs est is, quē res tāgit, dignū & iustū est,ꝙ citeť, & expecteť, si aduētus eius pbabilis & pximus p̄sumať,inf.de priui.ex pte 1.[*Nolētes*] quasi se excusādo ponit hic antipophorā [*Pertinere*] prima facie.nec .n. hoc dicit diffiniēdo. aliàs nō fieret sup hoc cōmissio, ut seqť.uel dic;ꝙ licet cōstet de exēptione,non tñ de p̄scriptione, & sup illa tñ fit cōmissio [*In defensum*]
10 qđ † multū cauere dēt sūmus pōtifex, de sup.neg. p̄la. licet,de īmu.ecc.qm̄.li.6. vñ qñq; ad defensionē pcuratorē cōstituit,ut hic. qñq; de ipso testatur,de capel. mona.c.2.in fi.qñq; de ipso pnūciat,de p̄cri.ad audiētiā,uer.respiciētes [*Possessiones, & iura*] q.d.siue agať de mobilibus,siue de īmobilibus,corpalibus,siue incorporalibus,uel qbuscūq; actionibus.C.de hære.uel ac.
11 uen.l.q nōdū,& l.fi.Ho.[*Procuret*] no.ꝑm † Host.ꝙ licet p̄latus,& si sit ps, possit esse iudex in cā ecclīæ suæ, & testis,dūmō alius illā pcuret,s. de testi.insup, de iura. ca.c.fi. tñ decētius est, ꝙ hāc cōmittat alij audiēdā, ēt si sit papa,ar.ff.de iurisd. om.iud.is,q iurisdōni, & l.p̄tor.& ideo īperator in re priuata, & fiscali iudices, & procuratores cōstituit,q agāt,cū opus fuerit, & corā
12 qb⁹ agať.uñ si procurator † fisci priuatū cōueniat,uel à priuato cōueniať,cognoscit de cā procu. Cęsaris, q & rōnabilis uocať.C.ubi ca.fis.l.ad fiscū.una cū p̄side puinciæ.C.si aduer.fis.l.2. nec procurator fisci debet agere prope,sed primò cōuincat possidētē de crīe,& postea petat bona.C.ubi ca.fisc.l.1.cōuē ī.n.pñt se defendere, q̄tūcūq; fiscus dicať ius hr̄e.C. de iure fisci.l. facultas.C.de bo.uacā.l.añ pe.& ul.l.10. & resistere nō seruātibus formā,sed nolētibus occupare bona.C.de iure fisci.l.prohibitū.Si aūt procurator Cęsaris cōueniať à priuato,uel ipsū cōueniat, pcu. fisci cognoscit de cā. C. si aduersus fiscū.l.1. causæ uerò hoīum diuiuinæ domus,siue ciuile sint,siue crīales, siue sint serui, coloni, uel inqlini corā præposito sacri cubiculi, & comite domorū,uel pcuratore Cęsaris agitanť.C. ubi causæ fis.l.fi.& ē notādū ꝑm Hos.ꝙ serui principis hñt psonā stādi in iudicio, ut ibi.& est ɔ̄ rl̄am, de quo remittit ad sum.de iud.§.q̄ sunt necessaria,ver.itē attē
13 dēda est psona agētis [*Tutum*] respectu † inimicitiarū, uel prædonū [*Commodum*] respectu expēsarū.& caueat iudex,ne uni partiū in p̄iudiciū alterius faueat,ne pęnā incurrat decr.cū æterni,de re iud.li.6.ꝑm Ho. [*Recipias*] lite prius conte.[*Interruptionem*] pro mona.allegatā.aliàs ñ licuisset de facto supplere.de hoc. sup.de postulā.bonæ,Ho. [*Ad iudices*] sest ɔ̄ ꝑm Inno.hic petebatur ex parte mon.priuilegiū innouari, ad cuius impedimentū fuit allegata pręscriptio,qūo ergo super eo, qđ petitū nō est,maximè lite nō conte.diffiniť negociū?ɔ̄ id,sup.de ord.cog.c.2.cum concor.Sol.ꝑm Ho. qō innouationis terminata fuit,sup.ibi,nos igitur.vnde sup.ꝙ pars episcopi postea sibi petijt mona. adiudicari tanq̄ in diœcesi sua situm,ɔ̄ quem opponebatur exemptio,& ipse replicabat de præscript.& mona. triplicabat de interruptione, & super his cōstituit Papa Abbatissam procuratricem. hūc intellectum probat hoc uerbum, Adiudices,& uerbū, Silētiū,qđ sequiť,
d vel fuit hic cōuētio,& recōuētio[d].& ꝙ de lit.cōt.obiiciť,ē supplēdū:uľ qa processerūt partes ī Papæ pñtia, qñq dē ꝑm cursū curiæ p narrationē,& rñsionē fit lit. cōte.& iō cōmittiť testiū receptio:uel est spāle,ꝙ ubi agiť de iure ecclesiæ Ro.lit.nō cōt. fit inqsitio, & dať diffinitiua,quod quidā hñt pro euāgelio ꝑm Hos.ꝑm quē non occurrit pro istis ius expressum sicut istud, & C.de iure fisci.l.certa, & l.se.lib.10.ar.s̄. de sup. negl.
14 p̄l.licet[*Constet*] forte per cōfesſionē partiū [*Sua † diœce.*] aliàs nō præscriberet ep̄s sine titu.quod dic ut de præscri.c.1.li.6.ubi uerò præscribit intra diœce.licet ɔ̄ priuilegiū, ius cōe hēať pro titulo, quod præponderat pręsumptioni,quā inducit priuilegium,quod potius præsumimus impetratū per falsi suggestionē; & ideo mona.eo non usum,ꝑm Inn. & adde quod dixi super
15 uer.præscri.[*Corrumpendo*] ut deficiente † principali deficiat innouatū: unde dixit Gof. ꝙ inutiliter mānsurum erat priuilegium penes illos, & ideo corrumpendū. C.de cōdi.ex l. dissolutæ. facit de trāsa.c.1 [*Alioquin*] i. si nō probat legitimam præscriptionē,uel probat,sed ex aduerso probať interruptio,Host.Pe.& Ab.[*Eidē*] scilicet pro ep̄o [*Pronuncies*] forte hoc petierat Abb.& hoc respectu dixerūt quidā, ꝙ hic fuerat cōuentio, & reconuentio[*Resignato*] i.assignato, reddito, siue tra
16 dito.¶ Quarta † gt.signat ɔ̄rium.& soluit.¶[*Glo. sic ergo*] dat tria similia.all.tria iura in ɔ̄riū,& tripliciter soluit. demum

17 demũ q̃rit,& ſoluit tripliciter.¶*In*† *glo.2.ibi,in l.Aquil.*] uide de teſti.ſignauit,ſuper glo.2.[*& ibi,diuus*] vide de cri.fal.c.pe.ſuper gl.1.[*& ibi. l.ult.*] uide de teſti.ſignauit,ſuper gl 1.¶*In gl.3.ibi.l.ult.*] ſicut hr̃s, q ſoluit integra legata,nõ utit̃ Falcidia,ita nec is,qui cauit integra ſoluere[*Illud*]rõ,quare familia ꝓ furto hr̃ loco unius perſonæ.ſ.ne ex vno delicto tota familia dñs careat.lo cũ hẽt ẽt in dãno iniuriæ per familiã illato [*& ibi.l.ul.*] ſi ſicut diuidit̃ dãnũ inter plures mãdatores,& fideiuſſores,ſic & inter plures ſimul cõſtituẽtes[*& ibi,in exercendis*]litibus parẽ vim &c.¶*In glo. ſic ergo,ibi.l.2.*]inſtar ſacrilegij ẽ diſputare,an is dignus ſit, quẽ princeps elegit [*& ibi, quidam conſulebant*] uide in c.prox.alle.in gl.2. [*& ibi,alienam*] ſequit̃,ſuſcipere defenſionẽ uirilẽ officiũ eſt,& ultra ſexũ muliebrem eſſe cõſtat [*& ibi. l.2.*] cuius uerba hñr in ꝑall.c.dilecti,de arbitris[*& ibi, præ-
18 tor*] uide de elec.q̃relã,ſuper glo.1.¶*In*† *glo.3.in fi.*]ſm Io.dicit Inn. ꝙ ſi hæc ſimilitudo attẽditur. ſ.annũ dẽt eps cõueniri,uel ſibi ſaltem innouatio nunciari. dicit Ho.ꝙ diuerſitatis rõ in hoc eẽ põt:quia innouatio nil nouũ tribuit: uñ ꝯ innouatũ põt obijci,quicquid obijci poterat ꝯ antiquũ. In teſtib. uerò circa probationẽ exceptionũ ꝯ ipſos cõpetentiũ poſſet imminere periculũ,ſup.ut lit.conteſ.qm̃,& uide qđ dixi in tex.ſuper
19 uer.innouãdũ.¶*In*†*gl.4.in fi.*]intellige hoc,cũ legi pñt, Goff.¶*In gl. ſic ergo, ibi, procuratrix*] caſus quib. hoc eſſe põt,uide in Spe.de ꝓc.§.1.circa prin. & ĩ hoc exceptio opponat̃ poſt litẽ cõte. uide qđ dixi de reſcr.ſciſcitat⁹, ſuper gl.2.[*& ibi, mandato*] & ſine mãdato pro cõſorte, ſicut in Cle.de procu.religioſus[*& ibi,arbitros*] 11.q.1. ſi clericus[*& in fi.*]ſm Io.& inf.de maled.c.1.de pęnis, Romana,lib.6.& dicam infra de uer.ſig.ex par.1.

ANNOTATIONES.

a ¶Cum olim. Vbi uide gl.fi.& ſuper illa Io.And.& Bar.ff.de eden. l.ſi quis ex argentariis.§.pe.& Cy.Bal.& Sali.in l.fi.C.de fi.inſtru.

b ¶Fidem habuit. Non habuit malam fidem quò ad monaſterium, cum quo eſt quæſtio, licet forte quo ad papam, nec uidetur mala fides iuris tertii prodeſſe poſſeſſori : quia iura ſunt diuerſa. facit quod no.glo.in fi.& in c.1.de præſcri.libr.6.quo enim ad te liberas ædes habeo.l.loci corpus.§.competit,ff.ſi ſerui.uen.niſi aliud dicamus,tunc eſſet propter connexitatem monaſterii,& papæ.

c ¶Et ult.Io.Ibi loquitur in publicatione, & ibi uide late Io. An. & ad materiã uide,quod no.ipſe de interꝑtatione, an partes ſint citandæ,in c.olim,de uer.ſigni.Bar.in l.ab executore,ff. de appella.

d ¶Reconuentio.Secundum hoc ergo, quando agitur officio iudicis,ut hic,quia monaſteriũ officiũ iudicis implorat ad innouationem priuilegiorum,fieri poteſt reconuentio.idem no.Io.And. in c.1.de mutu.peti.in gl. recõuentio, uer.ſi cauſam ex iuribus &c. Bart.aliter,& Cyn.in auct.& conſequenter,uide Bart.in l.1.§.fin, ff. de ua.& extraordi.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio non ualet, quam impetrauit religioſus à papa ſuper adminiſtratione, & prioratu, & quando.*
Adminiſtrationes religioſorum quæ reuocari poſſunt.
2 *Conſuetudo patrisfamilias, & papæ attendenda.*
Religioſi pro mortuis habentur,& ſibi nihil appropriare poſſunt.

CAPVT. V.

a
1 AD noſtram.[a] Caſus huius, & ſequentis. Nõ †valet ꝯfirmatio,quã religioſus impetrauit à Papa ſup adminiſtratione,uel prioratu, ſi in eà ſe tacuit regularẽ. Si uerò hoc expreſſit, reſcriptũ falſum cenſet̃: quia hoc Papa facere nõ conſueuit.& cõis diuiſio.2.ibi,cũ igitur[*Nemanſenſis*] cathedralis & regularis [*Canonici*] per hoc patet falſum, quod quidã dñt in Ciſtercienſibus hæc iura tm̃ locũ hr̃e ſm Gof.
b [*Super adminiſtrationibus*]quas tenebãt,vt obediẽtiarii[b], & poterãt ad clauſtrũ reuocari, inf.de priuil.c.1.in fi.
2 li.6.facit.c.1.li.de tẽp.ord.cũ nullus[*Non*† *conſueuerit*] cõſuetudo patriſfa.eſt attẽdenda.ff.de pig.acti.l.uel uniuerſorũ.ff.de uſur.qui ſemiſſes,& potiſſime Papæ,de re iud.in cauſis,Ho.[*Perſonaliter*] cũ religioſi pro mortuis habeant̃.2.q.7.placuit,nec hẽant uelle, uel nolle. 12.q.1. nõ dicatis, & prælatum poſuerunt uice Dei.ſ. caput ſuũ,de elec.ſi religioſus,li.6.nec ſibi aliquid perſonaliter quærant,ſed monaſterio.18.q.1.c.uno,etiã ſi ſint in fuga.e.cã.q.2.Abbates,non mirũ,ſi talia perſonaliter impetrare nõ pñt ſm Goff.[*Taliter*] ſ.tacita ipſorum religione.¶*In glo.1.ibi, ſunt perſonæ*] vide de iudi. dilecti,ſuper gloſ.1. ¶*In glo.1.ibi, quia tunc ualet*] ſimile, infra de priuileg.ne aliqui,lib.6.

ANNOTATIONES.

a ¶Ad noſtram. Not. conſuetudinem & ſtilum curiæ in ualiditate, & non ualiditate ponderanda.item,quòd ſurreptitio in beneficialibus quo ad ſubſtantiã gratiæ uitiat reſcriptum ipſo iure,de quo in c.ad audientiam,de reſcri.& ad omnia prædicta in c.prox.Bal.

b ¶Vt obedientiarii. Adde,quòd ſi Papa,uel aliquis religioſus confirmet adminiſtrationem ex certa ſcientia,non poterit remoueri ad nutum Abbatis. adde Imo.in c.ut ſuper,de reb.eccl.non alie. & per do.Feli.in c.per tuas,de ma.& obed.in 4.col.& per Gemi. in c.præſenti,de off.ord. in 6.& per Abb.hic.

SVMMARIVM.

1 *Religionis impetrantis ſuppreſſio nocet, & eius contra quem.*
Dignitans etiam ſuppreſſio.
Titulus ſe oſtendit in literis à religioſis impetratis.
2 *Epilogus, & additio gloſſarum. nu. 3.*
Confirmationes adminiſtrationum religioſis an ualeant,& nu.4
Iuſſio ſurreptionem ſecundæ tollit.
5 *Scientiam certã probare habet qui habet cõtra ſe præſumptionem.*
Præſumptio transfert onus probandi in eum,contra quem eſt.
Beneplacitum papæ durat ad eius uſque mortem.
Religioſus ex confirmatione adminiſtrationis papæ fit obedientiarius papæ.

CAPVT VI.

POrrecta. Summatũ eſt, ſupra c.proxi.& cõis diuiſio.ſa ibi,cũ igit̃.& erat olim hæc decr.ſub ti.de reſcrip. [*Religioſis*] clauſtralibus,ut dixi ſup.c.prox. [*Emanaſſe*]ſ.ſup.de reſcrip.ad hoc ſumus [*Tanquã religio-
1 ſus*] ſ.exꝑſſa ipſorum religione [*Non fit*† *mentio*] nocet ſuppreſsio religionis impetrantis,vt hic eius,ꝯ quẽ,de reſcrip.cũ ordinẽ,ſicut ſuppreſio dignitatis impetrantis,e.ti.ad aures, & eius,ꝯ quẽ, ut e.ti.ſedes [*Non ualere*] ſic. ĩ.de capel.mona.ex parte,& ſic in talib.lr̃is dicere poſſumus, ꝙ titulus ſe oñdit.ff.de reſt.in inte.l.1.& fit per hoc monacis in hoc inſolubile : uel ſm Boa. gla-
2 dius bis acutus.¶Gl.3.rñdet per obiectionẽ,cũ aliqui prioratus ſint perpetui: quare nõ cõfirmat̃.ſoluit per
3 ſiſe, & cõiter per accidẽs,& per rõnem.¶*In*†*gl.1.in fi.*]
a uel exꝑſſa ueritate,q ad utrũq; rñdet primo.¶*In gl.3.*[a] *ibi, epiſcopatus*]nõ dicit electiones epõrũ [*& ibi,mandato papæ*] & pp hoc nõ debet cõcedi,ꝙ ẽt in perpetuis valeãt tales cõfirmationes, per quas decætero priuandi nõ eſſent ſine papæ licẽtia,& ſic diſciplina in eis cõtingeret impediri ꝯ iura, de ap.reprehẽſibilis,cũ ſpeciali, ad noſtrã,de priore,ſm Ho.[*& ibi,hoc proceſſerit*] quod prima facie nõ præſumit̃,vt hic,niſi de hac decr.expꝑſſam faciãt mentionẽ,de exceſ.prela.c.uno, li.6.ar.ſ.de reſcrip.nõnulli, de æta.& quali.eã te.ff.de l.3.ſi quis in
b prin.uel niſi approbent̃ ſa iuſsione[b], in auct.de man. prin.§.deinde,col.3.& ut nulli iudi.§.aliter uerò iubemus,col.9. Dicit ergo Inn.ꝙ† dicens certã ſciẽtiã, habet hoc probare ꝑpter pręſumptionẽ, quę transferet hoc onus ꝓbandi in ipſum.C.de ꝓba.ſiue.quicq̃d dicãt hæc iura religioſi tota die impetrãt cõfirmationes perſonales,ad quod dici poteſt,ꝙ multa &c.& prębẽ. cum iam dudum, Hoſti. Solet tamen ſecundum Ab,
in con-

in cõfirmationibus iſtis poni clauſula, uſq; ad noſtræ uoluntatis beneplacitũ: quæ gr̃a expirat per mortem papę,de reſcrip.ſi gratioſe,li.6.per hanc confirmationem erit in prioratu,uel adminiſtratione obedientiarius papę,qui prius erat obediẽtiarius abbatis.& facit quod dicam, infra de præben.niſi eſſent, in glo.intelligas, & de elec.cum inter.R.ſuper gloſſ.2.

ANNOTATIONES.

c ¶In glo.3.In hac gl.dum dicit de prioratibus, qui non remouentur, uide quod no. in c.2.in glo.in uer.mutentur, de ſta.mo.quæ hoc dat intelligere, & in cle. de reſcrip. & ſi principalis, Bal.

b ¶Secunda iuſſione. Adde quæ habentur in c.ſi motu proprio, de præben.in 6.

SVMMARIVM.

1 *Sententia contra formam iuris & compromiſſi lata per arbitrum irrita eſt, etiamſi in forma cõi per papam fuerit confirmata.*
2 *Eccleſia pro iure patronatus.*
Figura dictionis.
Vicedominus pro uicario.
Epiſcopi qui ſint etiam cardinales, & aſſiſtant papæ, & per uicarium deſeruiunt eccleſiis ſuis.
3 *Epilogus, & additio gloſſarum.*

CAPVT VII.

1 EXaminata. Caſus.Sententia† contra formã iuris, & cõpromiſſi lata per arbitrum irrita eſt,etiam ſi in forma cõi per papam fuerit cõfirmata. Et primò ponit cauſam huius decreti.ſecundò decernit ibi,unde.& pars huius de iudi.examinata[*Eccle-
2 ſia*]i.iure† patro.eccleſiæ,quæ cauſa eſt de foro eccleſiæ.ſ.de iudi.quanto.uel dic, ut dixi de iudi.examinata [*Vicedominus*] clericus eſt & uicarius epi[*Sabinen.*] q & cardinalis eſt,ſicut Hoſti. Portuẽſis,Prænestinus,& Thuſculanus, qui cũ aſsiſtant papæ, habent in eccleſijs uicariũ in ſpecialibus & temporalibus,qui uulga-
3 riter uicedominus appellatur. ¶Vlt.gl.reſpõdet† per duplex ꝯrium.ſ.inf.c.proxi.& inf.de uer.ſi.abbate.¶*In gl.1.ibi.l.3.*] uide,inf.ti.1.cũ ab omni in ult.gl.¶*In gl.ibi: quia diuerſitatem*] ubi de hoc[*& in fi.*] & ĩ.de reg. iur.acceſſoriũ,li.6.¶*In gl.ult.ibi,infr.c.proxi.*] illud in cõfirmatione ex certa ſcientia principis impetrata, ut ibi,not.

SVMMARIVM.

1 *Sicut, aduerbium in confirmationibus ex certa ſcientia ponitur cauſatiuè.*
Confirmationis uerbum ſi confirmati tenorem præcedat,non nocet
Vitio res carere præſumitur ex qualitate mediatoris.
2 *Caſualiter quod euenit non attribuitur ei,qui id facere tenebatur.*
Confirmatio ſi ex pacto ſit ante petenda, quàm executioni contractus mittatur, ſimilis eſt contractui in ſcriptis celebrato.
Contractus in ſcriptis celebratus quando uires habeat.
3 *Inſertio tenoris inſtrumenti uti facienda.*
Stylus attendendus.
4 *Epilogus, ſuffragium, & additio, nu. 5.6.*
Super decimarum ſolutione quæ conuentio teneat & à legato etiã approbari poteſt.
Diſpẽſare papa dicitur uoluiſſe,ſiquid quod ſit cõtra ius,cõfirmet.
7 *Contradicere facto ſuo poteſt, ſi ignorans fecit, aut dolo fuit inductus, niſi in caſibus, & quibus,& nu.8.*
Confirmationi contractus quãdo quis contradicere queat,& nu.8.
8 *Inter inſtrumentorum confirmationem,& priuilegiorũ innouationem triplex diuerſitatis ratio.*
9 *Confirmatio ex certa ſcientia papæ quibus caſibus dicatur facta, & quæ parum, ualeat.*

CAPVT VIII.

a
1 VEnerabilis.[a] Caſus.In† confirmationibus ex certa ſciẽtia uerbũ, Sicut,ponitur cauſatiuè,nec nocet, ꝙ uerbum confirmationis confirmati tenorem pręcedat.Communis diuiſio.ſecunda ibi, mãdamus [*Mediante*]ex qualitate mediatoris,qui cardinalis eſt , præſumitur res carere uicio , ad hoc infra de præben. niſi,ſupra de pręſcrip.ad audientiam,in fi. de præſum.illud, in fi. Hoſtiẽ. [*Apoſtolica*] per hoc patet exemplificari,quod habetur,ſupra de pac.c.2.[*Con-
2 firmari*] dicit †Gof.opera data ad hoc:aliàs,ſi tempore ꝓcedente caſualiter cõfirmetur, per hoc nõ uidetur paritum conditioni.ff.de condi.& dem.l.2.[*Statim*] & ſic non prius. unde dicit Hoſti.ꝙ hæc cõfirmatio fuit ſimilis ꝯtui in ſcriptis celebrato, qui nullas uires habet,donec fuerit in mundum receptus,& ſubſcriptione partium cõfirmatus: uel ſi per tabellionem ſcribitur,à partibus abſolutus.C.de fide inſtru.ꝯctus [*confirmata*] dicit Hoſtiẽ.partibus inſtantibus:ſed forſan ſoli
3 clerici inſtiterunt [*Inſertus*]de† uerbo ad uerbum,uel ad literam [*Friuolam*] & ſic non admittendã, de ap.cũ ceſſante, in fi.[*iuxta ſtylum*] hoc facit pro,cuius ꝯrium noceret, infra de crimine falſi, quàm graui [*Procedat*] Quod ſic, compoſitionẽ inter uos factã auctoritate apoſtolica ex certa ſciẽtia cõfirmamus, cuius tenorẽ
4 duximus præſentibus inſerendũ.¶Secunda † gl. quęrit,arguit pro,& ſoluit.¶Pe.gl.reſpõdet per obiectio-
5 nem, & ſolutionẽ. ¶*In*† *gl.2.ibi, ſi quis in aliquo*] vide in prælle.c.1.ſuper glo.2.[*& ibi,publicati*] vide de proba.
6 qm̃,ſuper ult.glo.¶*In*† *glo.1.in fi.*] unde dicebat,ꝙ hic non fuerat conuentũ ſuper quantitate decimarũ diminuenda, ſed quo loco,uel quo tempore,uel quib. perſonis ſolui deberent.Tu dic,ꝙ quia forte de quantitate fuerat conuentũ,ideo fuit neceſſaria papalis confirmatio ex certa ſciẽtia. & no.quia ſecundũ primam lec.Inn.bene procederet, quod dixit hic Goff.ꝙ ſi legatus hanc cõpoſitionem approbaſſet, purgatũ fuiſſet uicium,& ualuiſſet,ſupra de tranſac.c.1.ſed ſecun-
7 dum ſecundã nõ faciũt no.de deci,à nobis.¶*In*† *glo.2. ibi dubitari*] quò ad inſerta,quæ dato,ꝙ ſint contra ius, apparet,ꝙ papa uoluit diſpẽſare, ſupra de tranſac.c.1. uide quod dixi ſuper.uer. imperitia . Dicit Inn.ꝙ ipſe idem ſi feciſſet ignorãs, poſſet pro ſuo iure contradicere, alle.de fide inſtru.inter dilectos , uer.porro.fortius extraneus:quia res inter alios acta &c. Item audiretur aliter uolẽs dicere ſe dolo inductum. ff. de pac. tres fratres.§.emptor,ſm Inn.quod intelligo,qñ non fuit pręſens in confirmatione[*& in fi.*] Idẽ Bertoldus, ſm Tan.in ueneri.49. Tu dicas ſm Hoſti. hoc uerum quando cõfirmatio in præſentia partium,uel ipſis inſtantibus expeditur: quia nec aliter etiam obeſſet publicatio non uocantis,ad hoc ſupra de fide inſtru.c.1. & proxi.Dicit tamẽ ſecus in nouatione priuilegij apoſtolici,quam faceret ipſe papa,ſupra e.cum dilecto.&
8 eſt ſecundũ ipſum triplex † diuerſitatis ratio inter priuilegia,& inſtrumenta.Prima:quia citra examinationẽ ſuorũ priuilegiorum curia plenè inſtructa eſt, nec de facili in his decipi poſſet : in inſtrumentis non ſic , ad hoc de cleri.pere.c.1.de dolo,& contu.cum olim. Secunda : quia de facto propriæ curiæ agitur in priuilegijs,ubi non eſt error probabilis, qui in inſtrumentis eſt tolerabilis, de reſcri.ab excõicato . Tertia: quia in priuilegijs conſiderantur principaliter , quæ ſunt iuris, uel quaſi : in inſtrumentis uerò quæ ſunt facti , ad hoc de conſti.c.1.li.ſupra de ap.ſępe in prin. ¶*In*† *glo. pe.in fi.*] facit,quod no.de offi.dele.qm̃ abbas, in fi.ult. glo.dicebat. Ab.ſupra c.1.ꝙ qñq; papa confirmat ſimpliciter non adiecta clauſula , Sicut iuſte, uel ſimili,& tunc intelligitur ex certa ſcientia confirmaſſe.qñ adijcit clauſulam illam,ſimilẽ,tunc ſubdiſtinguit,aut apponit tenorem rei confirmatæ in litera confirmatoria,& tunc ex certa ſcientia intelligitur eſſe facta,ut hic:aut non apponitur,& tunc parum,aut nil ualet.ſ. c.proxi.niſi forſan ad parandũ titulũ infr. de decimis,
dudum,

dudũ, & dicit, ſe audiuiſſe, q̃ quoties papa confirmat ex certa ſciẽtia, facit publicè in audiẽtia poni edictũ.

ANNOTATIONES.

a ¶Venerabilis. No. quòd ſuper quantitate decimarum in futurum præſtãda non ualet compoſitio abſq; auctoritate apoſtolicę ſedis. Item quòd de reſeruatis in priuilegium papæ legatus ſe intromittere non poteſt. item quòd per partes ex conuentione poſſunt dare executionem promptam & paratam actui etiam extraiudiciali, & contractui, item quòd in confirmatione ex certa ſciẽtia uerbum, Sicut, cauſatiuè intelligitur. i. quia. item quòd in confirmatione, in qua eſt inſertus tenor rei confirmatæ, uidetur confirmatio facta ex certa ſcientia. item quòd confirmatio nõ uiciatur eo, quòd tenorem confirmati præcedat confirmatio. Bal.

SVMMARIVM.

1 *Per confirmationem in forma communi ius diœceſani non leditur, & an ei uel alijs lædatur, nu. 2. & 3.*
Collatio eccleſiæ facta alteri eccleſiæ per legatum in forma communi confirmata per papam ius diœceſani non lædit.
Occaſio differta cauſa.
Legatus cardinalis conferre poteſt eccleſiã, non autem alteri ſubijcere, niſi de mandato papæ.
2 *Ex ſubiectione unius eccleſiæ facta alteri eccleſiæ per papam, uel legatum non perit ius aliorum.*
Per confirmationem quam nil dediſſt, ſed confirmaſſe datum intelligatur papa.
3 *Epilogus, & additio gloſſarum, nu. 4.*
Verba collationis ponderanda, ut quid ſit conceſſum, intelligatur.
Conditio perſonarum etiam.
Gregorius papa ſummæ fuit humilitatis.
Humilitatis commendatio, utilitas quæ.

CAPVT VIIII.

1 SVa nobis. Caſus. Per † cõfirmationem in forma communi ius diœceſani non lædit. uel plenius. Collatio eccleſiæ facta alteri eccleſiæ p legatum in forma communi confirmata per papã ius diœceſani non lædit. cõmunis diuiſio. ſecunda ibi, ergo [*Occaſionem*] non cauſam, ſupra de maio. & obe. ſolitæ [*Alijs*] à patriarcha [*Contulit*] Hoſt. q̃ huic literę nullum ob. contrariũ, cum fuerit confirmatũ ex certa ſcientia, de tranſac. c. 1. uel quia fecit de ſpeciali mãdato papæ; aliàs nõ ujdetur poſsit unam eccleſiã alteri ſubijcere, uel perpetuã donationem facere, quãuis beneficium uacãs poſsit conferre, ex quo eſt legatus

2 cardinalis, de offi. leg. c. 1 lib. 6. Dicebat † Innoc. quòd papa, uel legatus concedendo eccleſiam, hoc ſolum concedit. quòd eccleſia ſit ſubiecta, ſaluo iure aliorũ, arg. de offi. dele. ſuper eo, in omnibus ergo epiſcopis, & metropolitanis erunt ſalua ipſorum iura. Donatarii verò poterunt, ut patroni de temporalibus exigere rationem, & pro his, ſi malè miniſtrent, excõicare. Itẽ poterit fortè inquirere iſte, cui donauit legatus extra ordinem non derogando iuribus aliorum. Dicit demũ melius uideri & idẽ Abb. q̃ legatus nullã ptãtem habet auferendi iura unius eccleſiæ, & dãdi alteri; ſed Papa hoc põt. Sed hic per ſuã cõfirmationẽ nil intelligitur dediſſe, ſed datũ legitimè cõfirmaſſe: ſed talia data nõ erant legitima. & dicit, q̃ neſcit excuſare uerba priuilegij huius, quin eccleſiæ eſſent plenè exemptę à
a Patriarcha, & aliis, ſi legatus hoc facere potuiſſet[a]. [*Eorundem*] ſ. quorũdã uelſtrũ [*Diœceſanis*] erãt enim iſti, quibus ſcribitur, diœceſani patriarchæ, ut patet in ſubſcriptione [*Integre*] quaſi ius ipſius nõ ſit læſum in totũ, uel in partem, ad hoc, ſup. ibi, minui, ſiue lædi [*Reſpondere*] ſicut de diœceſi, ſup. de off. ord. cõquerente, in fi. de preſcri. cũ non liceat, de hoc ſup. de offi. Arch.
3 c. fi. ¶ Vlt. † gl. pro rõne textus inducit tria iura, & mẽ-
4 tem papæ, & ſubdit duo ſimilia. ¶ [*In † glo. 1. in fi.*] idem uẽ, ſi ex certa ſciẽtia facit, q̃d not. in gl. ſẽ. & q̃d dixi in text. dic, q̃ in hoc ponderanda ſunt uerba collationis confirmatæ, & cõditio perſonarũ, quibus facta collatio cõfirmatur. ¶ [*In gl. 2. in ibi, diœceſano*] inf. de priuil. paſtoralis [*& ibi, Gregorius papa*] qui ſummæ humilitatis fuit, facit, q̃d no. ĵ. de cri. fal. q̃ graui, in gl. 2. & circa humilitatis cõmẽdationẽ uide, q̃d no. in cle. de reli. do. c. uno, in ul. glo. Hieronymus aũt dicit ad Paulum, & Euſto. E. q̃ Dei genitrix à filio nõ didicit cęlos fabricare, Angelos creare, mira deitatis inſignia operari, ſed tm̃ humiliari, cæteraq; uirtutum documẽta inter hu
b militatis cuſtodiam aggregare[b], quod ipſe Dei filius ſuæ matris deuotis participare dignetur.

ANNOTATIONES.

a Potuiſſet. Sed quæritur, poſtquàm non fuit in iſtis literis appoſita clauſula, Sicut iuſtè &c. uidetur papa ex certa ſcientia facere, & ſic ualere, ut dicit Ioan. And. ſecundum Abb. ſupra cap. proxi. in glo. fin.

b ¶Aggregare. Et quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. ſic ipſa de ſe loquitur, Lucæ. 1. cap.

FINIS.